Bibliothèque numérique

medic@

Rondelet, Guillaume. Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos

Genevae : J. Stoer, 1609.

BIUM

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : http://www.bium.univ-paris5.fr/histmed/medica/cote?71038

GVLIELMI

DELETII

MED. MEDICI, E

71038

MEDICINÆ IN SCHOLA
Monſpelienſi Profeſſoris Regij
& Cancellarij

s curandorum omnium morborum corpo-
hominum, in tres libros diſtincta.

EIVSDEM

DE { *Dignoſcēdis morbis.* / *Febribus.* / *Morbo Italico.* } DE { *Internis & externis.* / *Farmacopolarūofficina.* / *Fucis.* }

mnia nunc in lucem ſedulo recognita, & aucta.

FACULTE DE MEDECINE DE PARIS
71038

APVD IACOBVM STOER.

M. DC. IX.
GENEVÆ.

©BIUM

TYPOGRAPHVS CANDIDO LECTORI.

QVEMADMODVM ſtrenuus pater liberos ſuos non tantùm ad virtutum ſtudia promoueri obnixè curat, verùm etiam vt illuſtres, magnanimi, Reíque publicæ vtiles fiant totis nititur viribus: ita profectò haud minori ſtudio doctus quiſque in libros, quos ſuo marte conceptos ediderit, afficitur, illos colit, atque intimè fouet: vtque probus genitor pulchra probáque prole gaudet ac gloriatur, ſic ſanè doctorum operũ autor, ea vt proprios fœtus à laudatis commendari, amplecti (quoad ſuperſtes eſt) ac decorari ma-

ximè cupit. Quòd si quispiam in re Me-
dica propaganda his calamitosis tempor
bus affectus fuerit, in his Guliel. Rondele-
tius nomen suum profiteri meritò potuit.
Illam enim de Piscibus doctiss. fœturam,
atque alia multa perutilia opera enixus
est. Non valuit autem (morte præuentus)
Methodum suam curandorum omnium
corporis membrorum, prælo mandare. Fa-
ctum tamen est doctorum Medic. cura, vt
ad fideliorem quàm fieri potuit exemplaris
typum, eadem Methodus excuderetur:
quanquam pluribus in locis, non solùm au-
toris sui iam defuncti, sed & diligentissimi
emendatoris egeret censura. Deus enim o-
mnia in omnes diuidit, alter vt ope alterius
indigeat. Qua ratione pro virili effecimus,
vt hæc nostra editio innumeris in locis e-
mendatior in reipublicæ vsum prodiret, ad-
iuti fretique monitu docti cuiusdam Me-
dici (Rondeletij olim perfamiliaris) qui
exemplar iamdiu à se emẽdatum, cúmqu
opt.

optimis exemplaribus collatum nobis exhibuit. Quare hunc noſtrum laborem iuuandi ſtudio ſuſceptum (Lector optime) vt & reliqua à nobis iam edita boni conſule. Quod ſi feceris, ad maiora tibi dicanda nos extimulabis.

Vale.

INDEX EORVM QVÆ TOTO HOC OPERE CONTINENTVR.

A

ADnata quid indicent. fo. 734.
Ægylops. 279
Aggregatiua Meſuæ. 279
Alipta moſchata. 1108
Alopecia. 1
Alopeciæ à morbo Italico curatio. 12
Amantium curatio. 239
Anaſarca. 507
Angina. 325
Ani procidentia. 465
Appetentia canina. 426
Apoplexia. 106. & 110
Aphthæ. 113
Aquæ optimæ quæ. 930
Aqua hirundinis. 161
Aqua theriacalis. ibid. & 868
Aquæ eligendæ in medicamentis parandis ratio. 931
Aquę frigidę potus an conueniat febribus. 769
Aquoſus ramex. 600
Argentum quando medicamentis miſcendum. 1181
Aromaticũ moſchatũ. 1180
Aromaticum roſatum. 1178
Arthritis. 601
Arthritidis prȩcautio. 614
Articulorum affectus. 601
Aſcites. 507. & ſeq.
Aſthma. 339
Atrophia. 396
Aurium dolor. 293
Aurium tinnitus. 297
Aurum quando ingrediatur compoſitiones. 1181
Aurea Nicolai. 1195

B

BAlnea ad quid parentur & quomodo. 1116
Bilis reiectio quid ſignificet. 687.

C

CAchexia. 517
Calculus renũ. 522. 587
Calculus veſicę. 526
Cancer vteri. 590
Capillorum defluuium. 1
Cardialgia. 421
Catalepſis. 97
Cataplaſmata diuerſa. 1693
Cataracta. 257
Catarrhus. 301. & ſeq.
Catholici compoſitio. 1166
Cataplaſmatũ vſus & eorum cõponẽdorum ratio. 1092
Catoche, ſeu catalepſis. 97. & ſeq.

Cauſus.

Causus. 778
Cephalalgia. 27
Cephalæa. 27. & 66
Cerata quomodo conficiẽda, & vnde dicta. 1224
Ceratũ album Galeni. 1225
Ceratum diapente. 1227
Ceratum œsipi Galeni. ibid.
Ceratũ de pelle ariet. 1226
Ceratum stomachicum Galeni. 1227
Cholera morbus. 435
Cibi fastidium. 428
Citri solutiuum. 1173
Clysterum conficiendorum ratio. 881
Clysterum differentiæ. ibid.
Coeundi impotentia. 551
Collyria quæ & quomodo paranda. 1100
Colici dolor. mitig. 893. 894
Colico dolori vinum hippocraticũ an conueniat. ibi.
Colicus dolor. 478. & 484
Columellæ inflammatio. 319
Columellæ laxatio, vlcera, ac tabes. 321
Compositio medicamentorum. 873. externorum. 1025. & seq.
Cõpositiones paratas quas debeat habere Pharmacopola. 1141. & seq.
Conceptum iuuantia. 1120
Condylomata. 585. & seq.
Conditorum componẽdorum ratio. 1004 & 1015
Cõfectio hamech. 1170. & se.
Contusio membrorum. 977
Conuulsio. 182. & 188. & 193
Conuulsio à congelationẽ humorum. 187
Corpora sana quomodo cognoscantur. 616
Coxendicus dolor. 617
Cucusæ. Vide Sæculi.
Cutis vitia quot & quæ. 735

D

Decoctio cõmunis clysteris. 1164
Decoctio communis medicinæ. 1165
Decoctio corporalis. ibid.
Decoctionum parandarum ratio. 1165
Dentes tremuli. 309
Dentium dealbatio. 310
Dentium dolor. 307
Dentifricia quæ & quomodo paranda. 1020
Diabete. 525. 526
Diacassiæ descriptio. 1166
Diairis Salomonis. 1185
Diamoschum. 1181
Diapenidion Nicolai Alexandrini. 1186
Diaphænicum. 1168
Diarrhæa. 443
Dolor capitis. 22. 27. & seq.
Dolor capitis à bile. 43
Dolor capitis à caussa materiali calida. 19
Dolor capit. ab ebrietate. 69
Dolor capitis per melanch. 55. & seq.
Dolor capi. à morbo Ital. 67
Dolor capitis à pituita. 49
Dolor cap. per cõsensum. 62
Doloris capitis curatio. 26
Dolor omoplatæ. 623

Doloris ſpecieiinueniẽde& partis affectæ method.554
Dolorum cap. ſigna & diſtinctio. 27
Dolorum cauſſæ. 30
Dropax quid, & efficiendi modus. 1099
Dyſenteria. 456.& 460
Dyſuria. 542

E

Eclegmata. 1009.
Electuarium de citro ſolutinum. 1173
Electuariũ diacartham.1174
Electuariũ diairisſimpl.1185
Electuariũ diamoſchi.1180
Electuarium diarrhod. abbatis. 1182
Electuarium diatragacãthi frigidi. 1184
Electuariũ de ſuc. roſ. 1176
Electuarium triaſantalõ deſcript.Nicolai. 1183
Eclegmatorum conficiendorum ratio. 1010
Elephantiaſis. 632
Embrocationes quę dicantur. 1123
Emplaſtrum contra ruptu-ram. 1254
Emplaſtrum diachylõ.1251
Emplaſtrum diachyl.commune. 1249
Emplaſtrum diachylõ cum gummi. 1251
Emplaſtrum diachylõ magnum. 1250
Emplaſtrum diuinum.1254
Emplaſtrũ de gratiadei.1255
Emplaſtrũ demaſticbe.1253
Emplaſtrũ de melilot. 1251
Emplaſtrũ oxycroceõ. 1252
Emplaſtrum de ranis. ibid.
Emplaſtrorum componendorum ratio. 1250
Empyema. 351.372
Epithemata quę & quomodo conficienda. 1107
Epulotica medicamenta quæ. 1079
Epilepſia. 155.& 169.
Epilepſia per cõſenſum.165 & 177
Epilepſia grauidarum. 169
Epilepſia ab vtero. 168
Epilepſia à melãcholia.162 & ſeq.
Epilepſia à bile & ventriculo. 178
Epilepſia puerorum. 174
Epileptici inſultꝰ curat. 181
Errhina quæ & ad quos affectus parari debeant. 918
Exanthemata. 623

F

Febris definitio 738.740. & ſeq.
Febris an à putredine ſanguinis fiat. 752
Febris hectica. 793
Febris in paraliſi. 154
Febris peſtilentialis. 803
Febris ſynochus. 761
Febres compoſitæ. 812
Febrium compoſitarum diuiſio. 814.816
Febrium differentiæ. 742
Fernelij error de calc. 528
Fernelij error de paral. 149
Fluxus ſãguinis è narib.287

Fœtus retentio. 567
Fomẽtis quando vtendum. 1111
Formulæ quomodo conficiendæ, & quid præstent. 984
Fuci varij ad diuersos affectus faciei sanandos. 1256 & seq.
Fucorum componendorum ratio. ibid.
Furfurum curatio. 15.16.17. & seq.

G

GArgarizationum componendarum ratio. 914.
Gargarismata ad oris inflãmationem. 913. & seq.
Glandium componẽdarum ratio. 876
Glutinantia quæ. 1082
Grauedo. 305
Gonorrhæa. 549

H

HEctica cũ putrida. 801
Hemicrania. 66
Hæmorrhagia e narib. 281
Hæmorrhoides. 467
Hepatis affectus. 490
Hepatis frigida intemperies. 492
Hepatis inflammatio. 495
Hepatis intemperies ficca. 494
Hepatis obstructio. 499
Hepatis scirrhus. 503
Herniæ. 595 & seq.
Hydrops. 506
Hydrocele. 600
Hypochondriorum inflammatio. 225

I

IEcoris imbecillitas. 491
Icterus. 501
Ilei dolor. 487. & 489.
Incubus. 238
Indum maius. 1170
Iniectiones in aures quomodo faciendæ. 910
Iniectionum componendarum ad varios morbos ratio. 878
Insessio quid, & eiusdem cõficiendæ ratio. 1115
Instaurantia medicamenta quę. 987
Italici morbi curatio. 833. & seq.
Intemperies frigida quomodo cognosci debeat. 717
Ischuria. 543
Iulepi quomodo conficiendi. 927
Iulepi diuersa ad varios affectus. ibidem.
Iuncturarum medicamenta quæ. 951

L

LAchrimæ inuoluntarię. 276
Lactis defectus. 382. exuberantia. 384. coagulatio. 385
Laxantium medicamentorum diuersitas. 1166
Lethargus. 90. & 94
Lienis affectus. 515
Lienteria. 453
Lothot quid. 1009
Lotiones quæ. 1121

Lotionum vſus & diuerſitas. ibid.

M

MAmmarum inflãmatio. 385. incrementũ. 386 ſcirrhus. ibid. cancer. 387.
Mania. 219. 233
Manus Chriſti ſic Arabibus dicta quid. 1010 & 1187.
Manus Chriſti cum partis: vide Saccharum roſatum.
Maſticatoria quę & quomodo paranda. 1016
Mequinum. 166
Medici cognitio in quibus ſita ſit. 635
Medico an ſufficiat illa vniuerſalis cognitio corporũ ſanorum, ægrorũ, & neutrorum. 636
Medicamenta à quibus petantur. 1129
Medicamenta in officinis quomodo collocanda. 1137
Medicamenta ſecundũ partes pugnantia quæ. 1107
Medicamenta ſicca purgantia quæ. 957
Medicamentis ad paralyſim quomodo vtendum. 146
in Medicamẽtis quid aduertendum. 636
Medicamentorum purgantium varietas & differentia. 946
Melancholia morbus. 200. 208.
Melancholia ob cerebri affectum. 217
Melancholia hypochõdriaca 223. 225
Mel ſyrupos quando ingrediatur. 931
Mellis anthoſati deſcriptio. 1144.
Mellis roſati deſcriptio. 1143.
Mellis ſcyllitici deſcriptio. 1144.
Mellis violati deſcriptio. ibidem.
Memoria diminuta. 103. & ſeq.
Memoria imminuta ob vulnus. 314
Menſes prouocantia. 553
Menſes retenti. 561
Menſiũ fluxus immodicus. 553
Menſtrua alba. 561
Mola. 576
Morbi genus inueniendi ratio. 652
Morbus Italicus quid. 833. Eius ſigna 840. curatio. 841. & ſeq. vſque ad 872
Morbum incipientem cognoſcere difficillimũ eſſe. 645.
Morbum an facilius ſit in principio curare, quàm auctum aut perfectè factum. 637
Morborũ cognitionem quæ obſcurent. 639
Morcelli quomodo efficiẽdi. 1018. & ſeq.
Muliebris purgatio. 555

N. Nauſea

N

Nausea. 418
Narcoticæ potiones & quãdo illis est vtendũ. 953
Narium fœtor. 922
Nephritici doloris curatio. 614. & seq. 896
Nyctalops. 273

O

Oculorum cicatrices & albugines. 254
Oculorum dolor. 247
Oculi exitus. 274
Oculorum vlcera. 252
Oesophagi affectus. 401. & seq.
Olea quib. potissimùm morbis conueniant. 1026
Oleorũ parãdorũ ratio. 1209
Oleum de absynthio. 1217
Oleum amygdalarum. 1221
Oleum anethinum. 1213
Oleum de castoreo. 1215
Oleum chamæ melinũ. 1213
Oleum de costo. 1215
Oleum cydoniorum. 1211
Oleum enulatum. 1214
Oleum de euphorbio. 1215
Oleum de frumento. 1222
Oleum de Iunipero. ibid.
Oleum irinum. 1214
Oleum Keirinum. ibid.
Oleum laurinum. 1220
Oleum liliorũ. 1212. & seq.
Oleum lumbricorum. 1221
Oleum mastichinum. 1215
Oleum de menta. 1216
Oleum myrtillorum. 1211
Oleum nardinum. 1217
Oleum nenũpharinum. 1212
Oleum Ouorum. 1223
Oleum de piperibus. 1219
Oleum philosophorũ. 1223
Oleũ rosatũ cõpletum. 1210
Oleum rosatum omphacinum. 1210
Oleum rutaceum. 1214
Oleum sesaminum. 1210
Oleum sycionium. 1222
Oleum ex thymelea. 1221
Oleum ex torpedine. ibid.
Oleum violaceum. 1212
Oleum vulpinum. 1211
Omoplatæ dolor. 623
Opiatę diuersę. 1008. & seq.
Opiatæ hepaticæ. ibid.
Opij castigatio quî fiat. 1188
Ophiasis. 1
Ophthalmia. 239
Ophthalmia non vera. 244
Ophthalmia à bile. 242
Oris fœtor. 312. & 915
Oris vlcera curantur. 981
Oris vlcera in morbo Gallico quî curanda. 917
Oris ventriculi inflãmatio. 407.
Ossiũ solutio sine fractura. 734.
Ozenæ. 289
Oxymellitis diuretici descriptio. 1146
Oxymellitis differẽtiæ. 1145
Oxysaccharæ cõpositæ descriptio. 1246

P

Palpitatio. 199
Pandalea quæ & quomodo facienda. 1017
Parallela. 16

Paralysis. 112. & 123
Paralysis ex cõtusione. 144
Paralysis extremorum ibid.
Paralysis labiorũ. 145. & seq.
Paralysis linguæ. 135. & seq.
Paralysis manuum. 146
Paralysis ossis hyoidis & musculorum laringis. 152
Paralysis partium faciei. 145
Paralysis pedum. 146
Paralysis penis. 141. & 143
Paralysis podicis. 140
Paralysis superciliorum. 145
Paralysis vesicæ. 138. & seq.
Paraphrenitis. 86
Parotides. 291
Partus difficultas. 569. 571
Pasta regalis quid, & conficiendi modus. 1016
Pedicularis morbus. 18. & seq.
Penis exulceratio. 545
Peripneumonia. 341. 369
Pessaria quæ & quomodo conficienda. 1021
Philonium Persicum. 1188
Philonium Romanum. 1187
Phlyctenæ. 251
Phrenitis. 78. & seq.
Phthisis. 345
Phymosis. 547
Pica. 431
Pilulæ de agarico. 1198
Pilulæ aggregatiuæ. ibid.
Pilulæ ante cibum. 1194
Pilulæ de aromatibus. 1192
Pilulæ assaieret. ibid.
Pilulæ de beniouin. 116
Pilulæ de bdellio maiores. 1201
Pilulæ cochiæ Rasis. 1194
Pilulæ cõmunes variæ. 1191
Pilulæ de cynoglossa. 1202
Pilulæ elephanginæ: vide de aromatibus. 1192
Pilulæ de Euphorbio. 1200
Pilulæ fœtidæ. 1198
Pilulæ de fumo terræ. 1200
Pilulę de hiera simplici. 1192
Pilulæ de lapide lasuli 1196
Pilulæ lucis maiores & minores. 1201
Pilulæ de mastiche. 1194
Pilulæ partibus determinatæ. 957
Pilulæ de rhabarbaro. 1199
Pilulæ de sarcocolla. 1197
Pilulæ de styrace. 1202
Pilularum componẽdarum ratio. 1190
Pilularum differentia vnde petenda. 957
Pilularum materia. 958
Pignolata quæ & quomodo fiant. 1019
Pituitæ color varius. 690
Pituitę reiectio. 689
Pituitæ sapor. 689
Pituitæ reiectio per vrinam quid portendat. 691
Pituitæ per vterum reiectio ibid.
Pleuritis vera. 352. 358
Pleuritis non vera. 357
Polypus morbus. 288
Pompholix quid sit. 1244
Potiones cordiales quid prę stent. 593
Potionum componẽdarum ratio. 252

Pria-

Priapiſmus. 548
Profluuij capillorum poſt morbum acutũ curatio. 13
Pterygium. 250
Ptyaliſmus. 329
Pulmonis vlcera. 345 & 1014
Pultes ad quid & quomodo parandæ. 1098
Puluis diambræ. 1181
Pulueres pro morborum diuerſitate. 1181
Pulueres laxatiui qui & quo morbo conficiendi. 981. & ſeq.
Puluerum conſideratio. 1181
Pilulæ dilatatio & diminutio. 267
Puris reiectio. 685
Pus ſub cornea. 256

Q

QValitatũ ſeu affectionum cognitio quid vtilitatis medico adferat. 710
Quartana continua. 789
Quartana intermittẽs. 790
Quotidiana continua. 786
Quotidiana intermittens. 788

R

RHagadiæ. 593. & ſeq.
Ramẽtorum cognitio. 696.
Ramex aquoſus. 60
Ramex ventoſus. ibid.
Raucedo. 327
Reiectorum cognitio & ex illis prædictio. 678
Reiectorum natura & differentiæ. 730
Reiectum viuum quid. 696
Renum inflammatio. 518
Renum vlcera. 520
Renum calculus. 522. & ſeq.
Requies Nicolai myrepſici. 1188.
Reſolutiones particulares. 135.
Retentorũ cõſideratio. 706
Roſata nouella Nicolai. 1187
Ructus. 400

S

SAccharum quid in ſyrupis præſtet. 1149
Saccharum roſatum. 1187
Sacculi quomodo cõficiendi. 1105
Sãguinis fluxus è narib. 287
Sanguinis mictus. 530
Sanguinis ſputum. 342
Saporis pituitę qualitas. 689
Sarcotica quæ. 1078
Scabies. 629
Scirrhus hepatis. 503
Sciſſuræ. 585. 628.
Secundinarum retentio. 575
Seminis reiectio quid futurum prę ſagiat. 692
Semitertianæ febres. 819
Semitertianæ curatio. 825
Sibilus aurium. 911
Signa futura morbi. 639
Sinapiſmi vnde dicti, & quãdo illis vtendũ, illorúmq; diuerſa genera. 1099
Singultus. 431
Sitis immenſa. 424. & ſeq.
Sitis ſine materia curatio. 425
Somnum prouocantia. 954

Somnus profundus. 94
Spaſmus à punctura. 184
Spaſmus per cõſenſum vteri & ex vermibus. 185
Sputum ſanguinis. 342
Schinæ radicis præparatio in diæta morbi Ital. 860
Sterilitas. 564
Sternutatio. 299
Stupor quid. 154
Stranguria. 541
Strumæ. 315
Syncope. 280
Synochus putris. 776
Syrupi ſimplices. 1148
Syruporũ componendorum methodus. 923
Syruporum materia 930
Syrupus de abſynthio. 1157
Syrupus de arthemiſia. 1164
Syrupus acetoſus ſimplex. 1148
Syrupus de bugloſſa. ibid.
Syrupus capil. veneris. ibid.
Syrupus de cichorio ſiue rhabarbaro. 1152
Syruporum compoſitorum componendi ratio. 922. & ſeq.
Syrupi compoſiti qui in officinis parandi. 1149
Syrupi endiuiæ cõpoſiti deſcriptio. 1154
Syrupus endiuiæ ſimplex. 1148.
Syrupi de eupatorio deſcripeio. 1154
Syrupi de fumaria deſcr. 1155
Syrupus de fumoterræ. 1155 & ſeq.
Syrupus de hyſſopo. 1163
Syrupus iuiubinus. 1161
Syrupus ex infuſione roſarum recentium. 1148
Syrupus de liquiritia. 1159
Syrupus de limonibus. 1148
Syrupus de menta. 1157
Syrupus myrthinus. 1148
Syrupus nenupharinus. ibi.
Syrupus de papauere. 1162
Syrupi de pomis cõpoſitio. 58.
Syrupus de praſſio. 1160
Syrupus de ſtœchade. 1158
Syrupus violatus. 1147
Subeth. 94. & ſeq.
Sudorum cognitio & ex illorum cognitione prædictio. 699
Suffituum vſus. 1124
Suffuſio. 257
Sugillata. 255. & ſeq.
Suppoſitorium: vide glãdes 876
Suppuratio. 256
Surditas. 298
Surditatis curatio. 511

T

TAbellarum conficiendarum ratio. 1014 & 1138
Tenaſmus. 462
Tertiana exquiſita. 782
Tertiana ſpuria. 784
Teſtium contuſio. 593
Teſtium & ſcroti inflammatio. 594
Thoracis morbi quæ medicamenta admittant. 950
Tonſillarũ inflammatio. 322

Tonſillarum vlcera ſerpē-
tia. 324
Tortura oris. 196. & ſeq.
Tremor. 197
Tremor cordis. 375
Triphera perſica. 1172
Trochiſci de agarico. 1204
Trochiſci alkekangi. 1206
Trochiſci de antiſpodio.
1207
Trochiſci de capparib. 1206
Trochiſci de carabe. ibid.
Trochiſci cyphi. 1209
Trochiſci de galla moſcha-
ta. 1208
Trochiſci de rhabarbaro,
eupatorio & abſynthio.
1205
Trochiſci de ſcylla. 1205
Trochiſci de violis. 1203
Trochiſci de viperis. 1208
Trochiſcorum componen-
dorum ratio. 1203. & 1023
Trochiſcorum efformādo-
rum ratio. 1204
Tumorum cognitio. 662
Tuſſis. 334. & ſeq.
Tympanites. 394
Tympanites curatio. 514

V

VEntriculi dolor. 417
Vētriculi imbecillitas.
408. inflatio. 415. dolor.
417.
Vermes. 474
Vermes vnguētis deturban-
tur. 886
Vermium è ventriculo & ſu-
perioribus inteſtinis de-
turbandorum ratio, ibid.
Vertigo. 70. & ſeq.
Veſicæ inflammatio. 531. &
ſeq.
Veſicæ vlcera. 533. curatio.
535
Vigiliæ ſuperfluæ. 89
Vini hippocratici iniectio.
895
Viſus debilitas. 268
Viſus obſcuritas. 271
Vlcera capitis manantia. 19.
& ſeq.
Vlcerū cognitionem ad præ
dicendū plurimum con-
ferre. 728
Vnguenta pſilotra quæ. 1038.
Vnguēta ad varios affectus.
1228.
Vnguentum Ægyptiacum.
1212.
Vnguentū ex adipibus. 1238
& ſeq.
Vnguentum Agrippæ. 1236
Vnguentū album raſis. 1245
Vnguentum apoſtolorum.
1242.
Vnguentum Aragon. 1235.
Vnguentū de arthanita par-
uum. 1240
Vnguentum aureum. 1241
Vnguentum baſilicum ma-
ius. ibid.
Vnguentum baſilicum mi-
nus. ibid.
Vnguētum de bdellio. 1239
Vnguentum citrinum. 1246
Vnguentum cōtra vermes.
1248. & ſeq.
Vnguentum craſeos. 1243
Vnguētum deſiccatiuum &

rubrum. 1244
vnguentum Dialtheæ 1236
Vnguentum enulatum. 1248
Vnguentum fuſcum Nicolai. 1240
Vnguentum martiatũ. 1228
Vnguentum nutritum. 1248
Vnguentum pectorale 1238
Vnguenta pectoralia. 1237
Vnguentum pompholygos. 1243
Vnguentum reſumptiuum. 1237
Vnguentorum componendorum ratio. 1228
Vnitatis ſolutio. 723
Vomitus. 418
Vomitus ſanguinis. 422. & ſeq.
Vomitum cientia. 956
Voulimos. 428
Vrinæ ardor. 536. & ſeq.
Vrinã prouocantia vnguenta. 1055
Vrinæ retentio. 85
Vteri caneer. 590
Vteri ſcirrhus. 589
Vteri vlcera. 592
Vteri inflammatio. 588
Vteri inflatio. 578
Vteri iniectiones cur & quo modo faciendæ. 904. 905.
Vteri phymoſis. 576
Vteri procidentia. 583
Vteri ſuffocatio. 580
Vteri ſciſſuræ & cõdylomata. 585. & ſeq.

D. GVLIELM.

D. GVLIELMI RONDELETII D. MEDICI,

ET MEDICINÆ IN SCHOLA Monſpelienſi Profeſſoris regij, & Cancellarij,

CVRANDI MORBOS METHODVS, QVÆ VVLGO PRACTICA dicitur, in tres libros diſtincta.

De Alopecia, Ophiaſi, & Capillorum defluuio.

CAPVT I.

PILORVM amiſſio eſt, quæ à cauſſa præter naturam interna originem habet. Duas communes ex ſe parit differentias: vnam, quando qui decidit pilus, areæ ſpeciem in ea parte relinquere videtur, ex quo & areæ appellationem ſumpſit; alteram, in qua pili aut capilli ex omnibus capitis, vel corporis partibus defluunt ſine diſcrimine, & qui remanent, tenues & rari eſſe deprehenduntur, vnde capillorum defluuium nominata eſt. Sed de iſta poſteriùs, de altero verò primo loco dicendum. Huius quidem duo ſunt genera, quorũ alterum Græcè à vulpe Alopecia dicitur: vt cynanche à cane, vt cherades à porcis, propterea quòd illa animalia, tali affectioni ſunt obnoxia. Alterum genus tam Græcis, quàm Latinis à ſerpentibus nomen ſumpſit, vnde Ophiaſis appellatur. Ab iſtis verò Tyria nominata eſt affectio, quo Arabes nomine non ſolùm viperas, ſed ſerpentes omnes comprehenderunt. Hæ affectiones morbi ſpeciem vnam cõſtituunt, ſed ſi-

Amiſſio capillorũ duplex.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 17 sur 1293

©BIUM

Alopecia & Ophiasis distinctio.

gura differunt. Alopecia enim nullam peculiarem figuram habet, sed sub qualibet extenditur. At Ophiasis sub certa semper deprehenditur: quippe ab occipitio duorum digitorum latitudinē non excedens, ad aures duobus capitibus serpit: quibusdā etiam ad frontem vsque, donec sese duo illa capita in anteriorem frōtis partem iungant, ita vt speciem carinæ præbere videantur, in quo & aliud illarum affectionum discrimen exoritur: cùm Ophiasis sedē perpetuò in capite habeat, & infantibus solùm accidat, & ad lepram dispositis. Adde quòd læsam capitis partem, serpentis figura, glabram ostēdit. Alopecia verò barbā, reliquásque corporis partes pilis à natura conuestitas non minùs occupat, quàm caput, nec minùs etiam alias ætates quàm infantiam, infestare solet. Præterea nunquam nisi ope medicamentorum euelli potest, cū Ophiasis absq; vllo externo auxilio, suáque spōte interdum desinere frequenti experiētia posse videatur, præterquam in his, qui ad lepram dispositi sunt, maximè si cutis mollior sit & laxior. Commune autem ambabus est, quòd summa cuticula siue cutis externa emoriatur, qua ratione primùm extenuantur, deinde excidunt pili. Præterea si cutis pungatur, sanguis serosus in illis exire consueuit. Omnium verò illarū pernicio sissima censenda est, in qua cutis densior conspicitur, vel & subpingue tactui referens, aut ex toto glabra. Quòd si etiam per vniuersum corpus se extendat, materiámque à pituita acceperit, illā lepræ speciem inducit, quam thyriasim Arabes appellauerūt, sicut illi à sanguine ortā, quartum genus lepræ appellauerunt, quę rubra dicitur: & qui ea afficiuntur, rubri elephantes à Galeno dicuntur. Defluxus capillorum nullas notas tradidimus, quoniam ipsæ sensui sunt satis per se manifestæ.

Affectionum causſa.

CAussæ autem omnium illarum affectionum, aut ad humorum prauitatē, pilorum radices erodētium, aut ad alimenti, quod illos auget, penuriam, aut ad meatuum cutis amplitudinem, & laxitatem sunt referendæ.

Materia. Per humores, ferū omnium humorum intelligimus, vt sanguinis, pituitæ, vtriusque bilis, à quibus tantùm hos morbos posse excitari nos docet tū Cornelij Celsi authori-

thoritas,cùm ait ſeroſum ſanguinem exire ſi cutis in his partibus pungatur,quæ hos affectus patitur : tum etiam ratio,cùm partes quibus conſiſtunt,maximè ſint remotæ,& venæ,quæ ad illas ducunt,valde exules,& anguſtę, cutis item illarum denſa fieri non poterit, vt materia, quę craſſitiem magnam habuerit,ad illas peruenire valeat. Quare tenuem illam eſſe oportet, quæ in eam ſedem erumpere, & peruadere poſſit, quam tamen paulò craſſiorem eſſe cõcedo ea,quæ furfures efficere dicitur, quam ad epidermida vſque peruenire tunc neceſſe eſt, cùm ſatis ſit in capillorum defluuio veram cutem illò humore imbui. Quòd autem frequentiùs & faciliùs his affectibus infeſtentur capitis,barbæ, ſupercilioríumque partes, cutis meatuum aſtrictio, denſitáſque in cauſſa eſt, quæ maior, quàm in aliis partibus veſtimentis coopertis. Ex quibus manifeſtum euadit, nõ aliam eſſe iſtorum affectuum materiam, quàm ſerum humorum, quo cutis verè imbuta eſt. Huic autem materiæ prauitatem ineſſe neceſſe eſt,quæ duplex eſt,communis & peculiaris. Communis prauitas eſt,quæ à communi humorum & veluti conſueta putredine,& corruptela prouenit,taliſque pueris capillorum defluuium in vlceribus capitis manantibus efficere conſueuit. Peculiaris autem eſt, quæ certam quandam & inſolitam malitiam aut ex aduſtione, vel alia quadam maligna & pernicioſa conſtitutione cõtraxit, qualis eſt leproſorum,quibus ob eam cauſam ſuperciliorum pili potiſſimùm decidere incipiunt,propterea quòd quemadmodum natura illos exiles fabricata eſt, ne in immodicam longitudinem, quæ eſſet incommoda, creſcerent, ſic ob peculiarem corruptionem in leproſis decidunt. Paulò mitior eſſe videtur humorum cõditio in ea morbi Italici ſpecie, quam Peladam vulgus appellat, quæ non ſolùm ſuperciliorum, ſed barbæ, & capitis partes pilis denudat, quæ tamen tenuitate maiore prædita eſt,quàm in aliis ſpeciebus & communi : vnde fit vt ferè ſemper cum furfuribus accidat. Quare operæpretium erit omnes Alopeciæ ſpecies, quas humorũ impuritas conſtituit, quibus notis & proprietatibus inter ſe diſtinguantur, & diſcerni poſſint, hoc loco demonſtrare.

Quæ partes citius afficiantur his.

Duplex materiæ prauitas.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 19 sur 1293

Notæ Alopecia à morbo Italico, & Lepra, & à communi humorum corruptela.

PRimùm quæ à morbo Italico ortum trahit, id peculiare obtinere videtur, quòd ſuperciliorum citius, & barbæ, quàm aliarum partium pilos aggredi conſueuit, ſubindéque eius partis capitis, quæ rarius hoc defluuiũ patitur, vt sũt latera vtraq;, eò quòd caro muſculi Crotaphite dicti, in illis cuti proximè ſubiecta ſit in ea parte. In quo à caluitio diſtinguitur, ſed hoc cum lepra commune habet, quòd in vtraque ſuperciliorũ amiſſio magna deformitate faciem deturpat, quamuis illa alopeciæ ſpecies, quæ lepræ ſoboles eſt, magis in ſuperciliorum, quàm aliarum partium pilos graſſetur. Huius propria ſunt indicia quæ lepram indicant, vt naſus ſimus, oculi rotundi, nares contractæ, locus ſuperciliorum prætumidus, totiúſque faciei color à rubedine ad fucum accedens cum tuberculis carnoſis aliquando prodeuntibus, quæ omnia rarò in illa morbi Italici ſpecie prodire deprehendũtur, vt nec illa ſymptomata quæ in aliis morbi ſpeciebus frequentia ſunt, cuiuſmodi ſunt capitis, atque articulorum dolores, ſed illorum loco, papulæ vel cruſtæ frequentiſsimæ in capite, interdum in mento, & aliis partibus cum furfuribus, & laſſitudinibus vlceroſis, atque pruritu circa faciem aliiſque partibus ſubſequuntur. Aliquando etiã ſciſſuræ in manu, quæ præceſſerunt vlcus in pudendis: quanuis citra concubitum poſſit illa lues cõtrahi, cùm quis veſtes induerit, aut in eius lecto, vel cum illo dormierit, qui ea infectus erat. Solet etiam hæc pernicies in locis calidioribus vehementius & frequentius, quàm frigidis graſſari, vt Romæ videre eſt, propter aeris ambientis æſtum, qui corporis excremẽta à centro ad ſuperficiem euocare potens eſt. Tunc autem à communi humorum corruptela prouenire alopeciã iudicãdum eſt, cùm ab illa notæ & indicia lepræ, & luis venereæ antea explicatæ fuerint remota. Hæc de capillorum defluuio ab impuritate humorum. Aliud verò eſt, quod propter alimẽti penuriam accidit, idque vel ætatis, vel morbi ratione, vt in ſenibus, in quibus caluitium appellatur, & iis qui à morbo acuto releuãtur citra ſenectutẽ: in quibus tamen hoc intereſt diſcriminis, quòd calui-

Prima nota.

Signa lepræ.

Alia notã.

Quanto alopec. ab humorum corruptela.

Caluitiũ duplex præter ſuperiora.

caluitium ſenile ſenſim paulatimque prodire, & in media parte capitis cum fronte ad occiput ſoleat. Quod verò morbi ratione contingit, affatim & repentè magis ſæuire videtur, eò quòd non ſolùm ob alimenti defectũ, ſed magis à reſeratione & laxatione meatuũ procedat, qua ratione aſtringẽtia in illius curatione præcipuè ſunt vſurpanda. Quare poſt humorũ impuritatem, & alimẽti defectum, tertia cauſſa defluuij capillorum in cutis relaxatione ponenda eſt, quæ cùm à nullo materiæ vitio excitetur, nec fœdum vllum in corpore, aut deformem colorem inducere poteſt, vt contra in communi alopeciæ, & à luis venereæ ſobole contingit, in quibus fœdus color nõ ſolùm illarũ affectionum eſt comes: ſed etiam humoris illas afficiẽtis eſt index, ídque in communi magis, quàm in venerea alopecia: propterea quòd iſtius malignitas magis ab humorum quadam prauitate quàm multitudine, vt communis, dependeat. Patiuntur interdum etiam quædam corporis partes pilorum defluuiũ: vt ſunt coxæ & tibiæ, cùm ſine interpoſitione longo tẽpore ſuis veſtimentis opertæ permanent, vt cuidam ex Cardinalis Turnonij comitatu accidiſſe vidi, qui quum plurimis diebus caligas non exuiſſet, tandem vbi voluit deponere, ſimul cum illis pilos illarum partium auulſit citra morbum. Hoc autem accidiſſe credidi, propter fuliginoſæ ſubſtantiæ retentionem, vnde putredinẽ quandam conceperat.

Aliæ quidem ſuis partes patiuntur defluuium capillorũ.

Prognoſtica.

HArum alopeciarum ſunt quędam, quæ curationem ſuſcipere poſſunt, quædam verò nullo modo: ex illarũ autem numero ſunt, quæ morbo Italico à communi humorum corruptela, & poſt morbum acutum fiunt. Sed quę à lepra & caluitio proueniunt, rarò, aut nunquã curationem admittunt.

Curandi ratio.

SI qua igitur ſit, de cuius curatione bene ſperandum ſit, ea eſt, quæ humorum vitio propter putredinem ſit, cuius curatio perficienda eſt frequenti & magna corporis purgatione, atque ſanguinis miſſione, ſi plethora adſit, præſertim ſi ab exuperantia ſeri ſanguinis hęc affectio ſit excitata: quod cognoſcitur ex cutis colo-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 21 sur 1293

re rubeo, non inducto frictione, balneo, exercitatione, vel alia aliqua causa externa, aut si illa frixerit, statim ex leui frictione, vel à medicamento mordēte rubore perfundatur. Sanguis autē educendus à vena cephalica primo loco, postea tundere venam frontis oportet, vel potiùs, quæ in temporibus, quod magis cōuenire mihi videtur. Quòd si id non liceat, sanguisugę in occipitio, vel circuitu capitis, aut cucurbitulæ cum scarificatione eodem in loco admouere commodissimum erit. Magnum autem sunt ægri commodum percepturi, si sibi variis in locis caput pungi patiātur, postquam fuerit fractum, & à pūctura oleo calido dulci irrigari, ne tam citò foramina illa coalescāt, vel adipe anserino, vel porcino, vel vrsino, aut agnino vngi debent. Talis enim vnctio consolidationem illarum partium impedit, & dolorem, quem excitare debent, sedat, efficitque, vt melius & citius per alias vias educatur alopeciæ materia. Cum istis corpus est euacuandum frequenti & vehementi purgatione, vt syr. aliquo, vel apozemate potenter trahēte. Tales purgationes isti affectus postulant, & ij, qui à cacochymia concitantur, quia humores sunt in corporis habitu impacti, vnde difficillimè euelli possunt purgantibus medicamentis, nisi continuo & frequēti illorum vsu, qui à locis longinquis & remotioribus trahunt potentissimè. Nec solùm quæ per sedē, sed & quæ per vrinas vacuant, accommoda sunt. Serum enim sanguinis per medicamenta purgatur, quamuis non ipse sanguis. Vt morbi incremētum prohibeatur, in initio huius speciei, quæ à sero sanguinis fit, repellētia tutò quidem admoueri debent. Quæ verò id præstant, sunt ol. ros. omph. lentisc. ol. mastich. addito aceto, vel succo citri. Ab iis in processu morbi trauseundū est ad modicè digerētia, qualia sunt, farina hordei cocta ex melle, vel olea leniter digerentia admixta astringētibus, qualia sunt olea ricininū, nucum. Aut eorum loco cōficiendū med. ex amygdalis amaris vsus: vel ex nucibus vel auellanis, radicibus calami vulgaris, vel ex thure, acerrimo aceto permixtis, & oleo laurino. Quæ autē cōponuntur ex euphorbio, alcionio, tapsia & adarce, item ex semine rutæ, & erucę, in hac specie reiiciēda sunt: quia plus æquo acria sunt, vnde flu-

Vnde mittendus sanguis.

Compunctio cutis.

Vnctio.

Purgatio.

Quibus increm. prohibetur.

Quæ reiiciēnda.

de fluxiones ſanguinis vehementius in partem affectam excitarent. At in aliis ſpeciebus eo nomine magis commendanda ſunt & recipienda: tum quòd materia ſit cõtinuatior, & difficilius digeri poſſit, tũ quia bonus ſanguis, cuius penuria pars laborat, vtiliter ad illas attrahitur.

Curatio aliarum ſpecierum à ſero aliorum humorum generatarum.

CVm hę etiam ſpecies à cacochymia humorũ pendeant, non minùs eſt neceſſaria frequens, cõtinua, & vehemẽs in illis purgatio, quàm in ſuperiori, nec minus etiam diligẽter totius corporis, atque partis color, tum victus ratio, quæ præceſſerat, conſideranda, vt humoris peccantis cognitionem habeamus. Similis enim efflorescit cutis humoribus in corpore exuperantibus. Ichores autem, ſuccorum exiſtẽtium in corpore noſtro naturam retinent. Sic ergo curationem aggredior. Ante omnia pharmacum præſcribemus minuendæ materiæ gratia, quod recipiet cath. vnc. j. vel. ſyr. roſ. ſol. vnc. j ß. quibus adiungemus parum diap. ad quantitatem aliquam vt drach. ij. pituitæ vel humorum aduſtorum vacuandam, ſubinde ſyr. humori vacuando idoneos exhibebimus, inter quos primum locum tenet ſyr. de fumaria vel de endiuia compoſitus cum decoct. ſimilium herbarum, vel cum aquis diſtillatis, cùm hic affectus à calidis & aſſatis humoribus proueniat. Quòd ſi à pituitoſis, ad ſuperiora addemus mel roſac. ſyr. de ſtechade, de arthemiſ. Omnibus tamen affectibus ex æquo accommodari poteſt ſyr capil. ven. vel herba capil. verbenæ, & abrotoni decoctum. His factis cùm præparatum corpus eſſe videbitur, ad fortiora pugnando tranſeundum, cuius generis ſunt ex pilulis de fumo. de quinque generibus myroba. pillul. indæ, & fœtidæ. Aliæ ſimiliter, quæ lapidem laz. recipiunt vel elleborum, ſi morbus inueteratus, & à melancholia exiſtat. In biliosa enim conſtitutione, quibus aliquid ſcammonij additum eſt, pillulæ accommodatiores ſunt, vt in pituitoſa, quæ colochintidem, vel trochiſcos alandal recipiunt, vt ſunt pillulæ cochiæ, de agar. & ſimiles. Ex opiatis

Principiũ curation.

Syr. ad humores aduſtos, & aqua.

Pillulæ ad mel.

Ad pitui. confectiones.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 23 sur 1293

autem confectio hamech. diap. indum maius, elèc. de citro & similia elect. quæ potenter euacuant. Postero die, quo medic. erit assumptum, aliud rursum erit exhibendum, quo quicquid materiæ reliqui est in penitioribus partibus, per sedem aut vrinas educamus. Interea multo cibo non est replendum corpus, donec habitus corporis diligenter expurgatus erit, ne si alimenti copia corporis repleatur, excrementa tantùm communia egerantur, humor autem attrahendus remaneat. Quare si per virium robur liceat, ex eo apozemate singulis matutinis ad quintum aut sextum diem continuò vtendum erit. Sin minus, post secundum aut tertium diem intermittere vnum aut alterum diem licebit. Hic enim euacuandi modus efficacissimus est in omnibus cutis affectibus, quos humorum vitium parit. Conficitur autem istud apozema ex medic. serosos humores euacuantibus in hunc modum.

Apozema.

℞. Rad. lap. ac qr. j. rad. brioniæ vel enulæ campanæ qr. ß. liqui. ra. ʒ. j. cicho. fumar. buglo. borrag. mer. ciclæ. braſ. mari. ana M. j. her. capil. marr. & abro. ana M. j. paſ. prunorum, ſebeſt. ana pa. xx. fic. pa. x. ſeminis aniſi, fœ. ana ʒ. ij. polip. quer. qr. j. ſenæ oriental. medullæ car. an ʒ. ij. fiat decoct. in ſero lactis capr. vel aſinini ad ℔. ij. in quibus diſ. ſucci. roſ. ʒ iiij. ſaccha. qr. j. ſi. ſyr. mediæ decoctionis, de quo cap. ʒ. iiij. vel vj. pro doſi augendo & diminuendo prout magis aut minus operabitur. Poſſumus iſtis laxãtibus addere ſyr. de fum. ſyr. ro. laxatiuum, qui ſimilem facultatem habet in purgãdis ſeroſis. Æſtate fieri debet decoctio in aqua pluuiali, quia nõ tam citò putreſcit. Quòd ſi tunc ex ſero paretur, minor quãtitas ponenda erit, vt totũ medicamentum melius & diutiùs conſeruetur. Solet enim ſerum facilè conturbari. Quòd ſi omnino ſeri vſus magis placeat, diſſoluetur eius quantitas ſufficiens cum aqua aut ſucco roſarum, aut betæ vel mercurialis, & in eo folia ſenę per noctem ſub dio macerentur, factáque colatura capiat ʒ. vj. vel vij. manè loco ſyrupi, cõtinuétque vſum eius per ſex aut ſeptem dies. Quòd ſi is non videatur ſatis purgatus: reiteretur medicamentum laxans ex præcedentibus laxantibus,

Apozematis huius ʒ. iij. vel ad maius iiij ſufficiant.

bus, quod fit commode addendo vltimæ do syr.ros.lax. ʒ.j.ʃ.vel ʒ.j.rhab.infusi, aut confectionis hamec ʒ.j. vel ij.secundùm ęgri vires. At si apoz. nec syr.vsus gratus sit, pil.suprà enumeratæ eorũ loco substitui poterunt, quę non minùs commodè & fortiter euacuabunt, si sæpè repetantur, vt de aliis medicamentis purgantibus dictum est.fiat verò sic.

℞.mass. pil. de hiera simp ʒ.j. rhab.ag. ana ʒ.ij.sennæ oriental.brass.marinæ ana ʒ.j.scammonij.troc.alandal ana ℈.j. cum syrup. ros. formentur pil. vij. pro ʒ.capiat semel in hebdom. vel bis pilulas iij.manè, vt imitetur Galenum qui bis in quinque diebus iuuenes purgauit. Sed si non satis moueant, augeatur quãtitas scammonij in biliosis,colochintidis in pituitosis,&melan.addendo thymi vel lapidis lazuli tantundem, aut dentur pil.paratæ in officinis.

Particularis purgatio.

ABsoluta corporis vniuersali purgatione, particularis quoque erit suscipienda quæ per consuetas regiones fieri debet. Illæ autem per quas caput se solet expurgare. sunt oculi,nares,os, & aures: sed in his effectibus commodius erit per os expurgare, tum quia serosis humoribus euacuandis via aptior est, tum quia respondet cauitatibus cranij, quæ solent pituitam è coana effluentem excipere, quod fit cùm illa per foramina neruorum tertiæ coniugationis ad glandulas oris, quæ in lateribus linguæ sitæ sunt, secundum naturam decumbit. Trahitur autem materia à cerebro longa masticatione rerum salsarum vt oliuarum, vel dulcium,vel acrium, & earum quæ pituitam alliciunt, quæ Græci apophlegmata vocant, vt pyretrum, staphisagria, zinziber, piper, cubebæ, mastix, & sinapi: Id quod etiam efficerent agaricus & turbith, nisi suo amarore essent ori ingrata medicamenta. Ex his autem medicamentis parantur & masticatoria & gargarism. Gargarism.conficiuntur ex decoct. fructuum dulcium, vt ficuum, pass. & aliarum herbarum calidarum, quales sunt hiss. stæchas,origanum, pulegium & similes,in quarum decoct. diss. mel. ros. si medicamentum mitius esse oporteat.

Quibus conficiuntur apophlegmata.

Quibus gargarismata.

Si verò fortius, in fine deco. cubebæ, piper, pyretrum, vel compositio aliqua ex his, quæ pituitam trahunt, vt est diaphenicum, indum maius, elect. de citro, quibus adiungimus syr. ros. lax ℥. j. Antiqui gargarismata ex sinapi, aceto, & melle componebant: Id verò etiam nunc fieri potest. Trahunt enim illa pituitam diu in ore retenta, vt & superiora. Masticatorium verò forma accommodatiore est, & nostro instituto aptius, eò quòd per masticationem partem incalescunt, vnde ferũ facilius attrahitur. Qua ratione ex masticatoriis solida sunt præstantiora, quia ad eorum attritionem maior & longior requiritur masticatio, suáque effumatione partes calfaciunt & relaxant, poros aperiunt, humores crassos eliquant, & fundunt & acriores reddunt, proinde ad expulsionem aptiores. Mastiche ergo plurimùm ad hanc rem commendatur, cubebæ, asarũm, multò magis pyretrum crudum vel leniter coctum in oximelete pro pituitosa affectione. In succo verò ros. vel syr. ros. lax. pro biliosa, & pro melancholica, in decoctione mercur. vel thymi, vel ellebori. Minus autem probanda sunt, quæ ex pulueribus cera alba exceptis ad eundem vsum comparantur, vel panno raro includuntur, deinde masticãtur. Ab iis enim hæc instituta sunt, qui vno medicamento non contenti, plura miscere volunt. Quòd si quis vti velit his, medicamenta leui modo alterentur, vt difficilior & longior sit eorum masticatio. Excipiuntur autem cera alba, quando durior, vel carne passularum vel ficuum, si sapore magis ingrata sint. Horum autem masticat. vsus in omnibus capitis affectibus, qui cum materia iuncti sunt, commodissimus est, excepto catarrho, qui in palatum & pulmones decumbit, in quo errhina conuenientiora sunt. vt masticatoria potius, quàm errhina in oculorum affectibus eligenda sunt. Tanta est denique harum particularium euacuationum vtilitas, vt longè magis, quàm vniuersales frequentiùs repetitæ prosint: eò quòd materiam parti affectæ propinquiorem, & ferè coniunctam educant. His ita peractis non est inutile hypocausta ingredi, vt id quod sub cute remanet, euacuetur: vel si non sit à morbo Italico, lauacrum ex detergentibus & resoluentibus instituere pro toto corpore,

Masticat. vsus.

Masticbes varia præparatio pro varietate humoris.

In quibus masti. sunt ex vsu, in quibus errhina.

pore, vel pro capite tantùm. Parabitur autem hoc modo.

Balneum.

R. Radic. brioniæ, cucum. agreſt. vel ſerpentariæ ana ℔. ij. marrubij, abroto. verbenæ ana Manip. iiij. herbarum capill. ana M. j. lupinorum & fabarum integrarum ana ℔. j. decoquantur, & in fine deco. adde florum anthos M. iiij. fiat deco. pro balneo. Vtatur manè reiectis alui & vrinæ excrementis. Si pro capite tantùm, conficiatur lauacrum, decoquantur in lixiuio debili (nam forte, vt muria, pilos arrodit) Paratur autem ex marrubio vſto & incinerato, vel ex cineribus teſtarum nucum vel amygdal. amararum, aut auellanarum, vel radice calami vulgaris, aut ex cineribus etiam herinaceorum marinorum vel terreſtrium, vel capitis canis, aut vulpeculæ, aut pellium caprarum & pilis, aut vrſorum. His ergo conficiatur lixiuium, quo abſoluatur frequenter caput prius raſum. In iſtis nunquam ſunt apponenda aſtringentia, neque ſal, propterea quòd illa materiam retinent, hoc verò depilat. Cõficiuntur multa alia topica remedia ex his, quæ vim digerendi & reſiccandi habent, & pilos generandi. Fiunt autem ex oleis propriis vt laurino, nuceo, abrotoneo, iunipero: ex axungiis talpæ, vrſi, lupi, anſeris, cuniculi. Ex aliis item reſiccantibus, ex cineribus abrotoni, pilis vrſi, vel talpæ, vel pilorum eorundem, ex tapſia, euphorbio, ex cineribus echini marini & terreſtris, ex halcone marina & aliis multis à Gal. enumeratis lib. κ τόπων. Neoterici ex muſcis, veſpis & apibus parant. Ego ex his vnguenta paro.

Muria & vires.

Salis & virtus.

Olea digerent.

Reſiccantia.

Vnguenta.

R. Ol. de abrot. ʒ. ij pingued. vrſi vel cuniculi vel talpæ ʒ. j. vel ana ʒ. ß. cineris pellis vrſi, vel echini terreſtris, aut marini, ʒ. iij. neuum vſtarum, abrotoni vſti ana ʒ. j. propoleos ʒ. ij. mell. ʒ. j. incorp. omnia ſimul, & fiat vnguentum, quod non nimium adhæreat, ne pilos relictos ſua tenacitate auellat. Poſt aliquem horum vſum optimum eſt addere aliquam partem ladani, vt conſtringatur pars, quæ eſt laxior reddita. Iſtud poſtremum vnguentum partum ad generationem

pilorum, partim ad materiæ euacuationem eſt compoſitum. Poſſunt tamen hæc aliquando ſeparatim fieri, vt primùm humor medicamentis digerentibus reſoluatur aliquo oleo, aut melle exceptis: vt pice liquida, aut felle taurino, aut hircino, aut porcino, quibus demum pul. inſparguntur ad pilorum generationem qui fiunt ex cineribus abrotoni, pilorum vrſi, muli, talpæ & aliorum, vt, capitis canis, vulpis: vel ex ſtercoribus animalium quorundam reſiccatis, vt murium, caprarum. Aliorum enim ſtercora negligenda ſunt, vt quæ nimium acria: qualia columbarum, turdorum, anſerum & auium: vel quia imbecilliora, vt iumẽtorum, vel quia fœtida. Exiſtimantur autem iſta generationem pilorum adiuuare: quia ſua caliditate ſanguinem attrahunt, & in fuliginoſam ſubſtantiam vertunt, cutem verò reſiccant.

Pulueres ad pilorũ generationem.

Alopeciæ à morbo Italico curatio.

SI à lue venerea capillorum fluor proueniat, curandus eſt vel dieta, vel linimento, ſed linimentum præſtantius, quia non tam abſumit pilorum alimentum, quàm ratio victus tenuis. Huic ergo affectui accommodatiſſimum parabitur vnguentum, ſi ſuperiori addantur arg. vj. ʒ. iij. euphorb. ʒ. j. myrrhæ ʒ. j. terebinth. ʒ. ij. & capiti applicetur. Vel aliud pro toto corpore & capite cõponatur.

℞. axung. porc. vnguenti marciati ʒ. iij. axung. vrſi. ʒ. ij. ol laurini ʒ. iiij. ol. de abrotono ʒ. ij. olei de iunipero ʒ. j. terebinthinę ʒ. ij. argenti viui ʒ. vj. myrrhę ʒ. j. euphorb. ß. miſce fiat vnguentum. vng. totum corpus, prouocentur ſudores, deinde ſupra partes admoueatur ſequens.

℞. vnguenti preſcripti ʒ. iij cineris abrotoni & pellis vrſi, vel cineris pilorum hominis vel echini marini, vel terreſtris ʒ. j. mell. ʒ. iij. nucum vſtarum cum teſtis ʒ. j ß. miſce. fiat vnguentum quo vng. partes denudatæ. Arg. vj. vſus hîc non eſt pertimeſcendus, cùm in aliis etiam medicamẽtis ſuper caput appoſitis vſurpetur, vel quotidiana experientia docente, ſicut ruſtici & mulierculæ facere ſolent in morbo pediculorum.

℞. vnguenti primùm deſcripti ʒ. iiij. euphorb. ʒ. iij. arg.

arg.vj ʒ.ij.ſimul agitentur in mortario,adden.ol.laurini vel abrotoni,vel iunip.vel lucernarum,vel ricinini,ʒ.ij. fiat linimentum.

Vnguenta, quæ ad morbum Italicum communiter præſcribuntur,proſunt:ſed multo magis ſi oleum de abrotono vel nucum,vel lauri recipiant,vel axungiam talpæ,vel vrſi,vel aliarum,quæ ſuperius enumeratę ſunt,ſi in illis etiam tapſiæ vel euphorbij,vel ſtaphiſagriæ quãtitas aliqua apponatur. Sulphur cõpeſcit ſudores & vim argenti viui extinguit.Potus etiam lactis alopeciam Italicam prohibere certa experientia deprehenditur. His abſolutis purgationibus theriaca antiqua commodè exhiberi poteſt,ſicut & trochiſci de viperis.Nec inutilis ficuum vſus erit, vt excrementa fuliginoſa, quæ pilorum generationis materia ſunt,ad cutim deferantur.Horum enim vſum nihil eſt quod impedire debeat,purgato corpore,& affectione ipſa curata.

Sulphuris ſtilitas.

Pilorum materia.

Profluuij capillorum poſt morbum acutum curatio.

LOngè alia eſt curandę huius affectionis ratio, quàm aliarum ſuperiorũ : cùm à nullius materiæ vitio,ſed à ſola cutis relaxatione, & meatuum amplitudine proueniat: proinde ſola aſtringentium admotione ſiſtenda eſt,quæ ex ladano diſſoluto oleo myr.vel roſa,vel cydoniorum,vel omphacino,vel lixiuio ex aſtringentibus cineribus confecto ac parti affectæ admoto perficitur.

Nec enim aſtringẽtia decoquenda eſſe exiſtimamus, quia licet aſtringant, pilos denigrant. Quare præſtat ex talibus medicam,cineribus lixiuium parare quàm decocto vti. Quibus verò è ſuperciliis deciderunt pili aut propter cicatricem vel aliquod vicus obductum, aut aliam cauſſam, nulla ſpes eſt poſſe renaſci pilos. Sed vt illa deformitas in mulierib aliquo fuco tegatur,pingẽdæ ſunt ſuperciliorum partes ex fuligine thuris, reſinæ & maſtiches,quæ etiam ſudore non obliterabuntur.De illo defluuio,quod ab vlceribus capitis manantibus inducitur, ſuo loco ſeorſim agemus. Infinita ad hanc rem à veteribus excogitata ſunt, quoniam plurima huic affectioni conducunt. Quę pilos generant & alopeciam curant,ſunt omnia illa,quæ digerẽdi vim habent,& reſol-

Quæ pilos generant, alopec.curant.

Fucus pilum.

uendi poteſtate per caliditatem prædita ſunt. Vt ſunt olea calida tenuium partium: vt oleum ſabinum apud antiquos, oleum antiquiſſimum lucernarum, laurinum, ricinium, rutaceum nuceum, petroleũ, de ſpica, de iunipero. Olea hæc per ſe apponũtur, vel alia aliis moderatis excipiuntur. Spiſſum eſt oleum Lucernarum, Laurinum, Iuniperi, pix liquida. Alia poſſunt inſpiſſari addendo parum pinguedinis vrſi, vel hirci, vel aliorum animalium. Poſt hæc ſuccedunt fella aliqua recentia liquida ad arida remedia excipienda, cùm fortiora paramus remedia. Vt eſt fel tauri, hirci, porci, pix etiam liquida & mel in his affectibus vel per ſe appoſita proſũt aut ad alia excipienda. Sanguis etiam teſtudinis marinæ reſiccatus plurimùm à veteribus commendatus eſt. Quæ autem excipiuntur, ſunt medicamenta arida: vt ſtercus murium, fel caprarum, ouium, & aliorũ animalium. Boum autem, equorum, porcorum eſt imbecillius, & fœtidum, & minus acre. Animalia tota ſumuntur: vt cantharides, hypocampus, talpa, mus, aut eorum quædam partes, veluti capita, vt vulpis, canis, lacertæ vel eorum pelles & pili. Aut ex piſcibus teſtæ oſtreæ vſtæ: item alia, quæ potenter ſiccare poſſunt. Excrementis marinis alcionium, cui reſpondet adarce. Item atramẽtum ſepiarum à priſcis commendatur. Inter plãtas laudatur tapſia ob inſignem partium tenuitatem, quæ ſi nimis recens eſt, ex aqua adminiſtratur vel cum ol. multo, vt eius vis obtundatur, qua fertur vſus ad contuſiones. Neruorum quos mo; bos vno die curatos ſcribit Plinius. Pulegium regale & ceruinum, eryſinum, naſturtium, abrotonũ, ruta loco tapſiæ, in vſu eſſe poſſunt, ſi eodem modo vſurpentur. Sunt & ſemina his facultatibus prædita. Vt erucæ, rutæ, non autem cicutæ, vt quidam ex practicis abuſus eſt. Quin ſi ex aliis, & cæpis confricetur caput, ab humoribus impuris cutem expurgabunt, & reditum pilorum accelerabunt, id quod etiam inter cerealia hord. toſtum efficere creditur. Poſtremo loco ſuccedunt lachrymæ & gummi ex quibus eſt euphorb. & myrrha, ſed euphorb. eligendum quod medio cri ſit ætate. Nam recens acrius eſt, ob id cutim nimium exulcerat. Antiquum verò vetuſtate vires amiſit. Ex his tria

De charanta.

tria remediorum genera parari debent, imbecilla, mediocria, & fortia. Imbecilla, vt in vſu ſint morborũ initiis, & leuioribus affectibus. In regionibus calidis, corporibus delicatis vt puerorum, mulierum & nobilium. Mediocria, in mediocribus, & robuſtiora in robuſtis ac antiquatis affectionibus. Hanc diſtinctionem ſummo ſtudio in hoc inſtituto obſeruandam docuimus, vt duo qui paſſim committuntur errores, vitentur: cutis ſcilicet exulceratio ab acribus medicamẽtis, & humiditatis partis natiuæ abſumptio à ſiccioribus, quæ ſolent caluicium immedicabile inducere. Ea ratione ſæpe inſpiciendus locus affectus: vt cognoſcamus num medicamentum, quod eſt admotum, debilius, vel acrius ſit.

Nam debile nullam aut longo tempore actionem in parte efficit. Fortius verò immodicè nimiſque præcipitanter id præſtat.

De furfuribus. CAP. II.

FVrfures in toto corpore, ſed præcipuè in partibus in quibus pili naſcuntur, emergere ſolent: ob id in capite præcipuè. quam affectionem φθειρίασιν Græci vocant, inter capitis morbos ſolet paſſim annumerari. Etſi alias partes obſideat, præcipuè quæ pilis à natura veſtitæ ſunt, vt barbam & ſupercilia, ſed & interdũ corpus vniuerſum. Verùm cùm eius origo ſit à ſeroſis humoribus & tenuibus ſparſim congeſtis inter cutim & epidermida, qui facilius in barba & ſuperciliis, & capite retinentur, propter illarum partium dẽſitatem, & aſtrictionem maiorem, quàm in aliis, quas laxiores eſſe antea monſtrauimus, fit, vt affectus eſſe capitis proprius potiùs, quàm aliarum, dicatur. Accidit autem, cùm ſeroſus humor ſub cuticula contentus ſiccus & mordax aduſtione factus illam ſiccat & rodit, ſcindítque, & à ſubiecta cute auellit, vnde tenues & furfuraceæ ſcammulæ furfuribus tritici ſimiles tenuitate, & candore (ex quibus nomen ſumpſerunt) excitant, quæ nihil aliud ſunt quàm cuticula in fruſta ſcammarum & furfuris ſpeciem referentia, ſic diuiſa, quòd propter ſiccitatem & foramina, per quæ pili exeunt, quibus peruia eſt, frequẽtiam, vel vnionem & continuitatem ſuam ſeruare non poſſit.

Origo furfurum.

Distinctio furfuris & paralellæ.

PORRÒ φαινόμενος à Paralella morbi Italici symptomate, quæ affinitatem cum ea habet, distinguenda est: quòd hæc paralella internam manuum & pedum partem tantùm obsideat, nec latiùs quàm ad latera & phalāgem digitorum in manibus serpere queat, cuti ita adhærens, vt nisi vnguibus diuellatur, decidere possit. Præterea maior est scamma, quàm capitis furfur, quia cuticula est illic magis continua: In capite verò ob foraminum pilorum frequentiam magis diuisa. Huius autem caussam, quæ à nemine adhuc tradita est, hoc loco explicare præter instituti rationem nō est. Quòd igitur nulli alteri parti hic morbus, quàm manuum volæ, & pedis plantæ infestus sit, in caussa est lentus ille tendo, qui in illis partibus cuti proximè adhæret. Idque fidem facit, quòd extra manuum & pedum circumscriptionem non progrediatur. Tendo enim ille cutim densissimam, & tensam atque etiam temperatissimā efficit, qua ratione serosos humores hic collectos diutiùs retinet, nec digeri sinit, ex quo sciffuræ, herpetes & furfures à morbo Italico exoriuntur: quia illa serosa substantia partem illam molliorem siccādo facit, vt epidermis à cute diuellatur, & eo modo, quo antè dictum est, decidat per latiores, quàm in furfuribus, scammas. Sciffuræ, quę in eadem manuum pedúmque parte proueniunt, licet eum paralella sede conueniant, materia tamen longè discrepant, quæ in ipsis crassitiem maiorem, quàm in paralella obtinet, ratione cuius crustas, sed in pede quàm in manu crassiores excitat, ob cuius pedum densitatem & crassitiem efficit, altéque penetrando cutem veram findit, per quam etiam herpetis modo serpit & vagatur. Quæ verò ad illarum curationem pertinent, pete ex libro nostro de morbo Italico.

De sciſſuris.

Curatio furfuris.

FVrfuris curatio à corporis euacuatione & cutis abstersione auspicanda, vt vitiosi humores hunc effectum efficientes purgentur. Purgandi autem sunt eo modo, quo capite de alopecia dictum est. Detergebitur autem caput, si nitro aspergatur, & fricetur vel sale, vel lixiuio parato ex cineribus cum aliqua quantitate

vel

vel mellis vel ſucci betæ, vel porri, & arenæ, vel ſale, vel felle bouis vel porci, & vngatur corpus bis aut ter in hebdomada. Conficiatur autem vnguentum ex detergentibus ſiccantibus, & digerentibus hoc modo.

℞. amygdal. amar. leuiter frictarum in ſartagine, vel toſtarum in furno & nucum raucidarũ ana pa. xx. terræ ſigillatæ, ſulphuris & vitrioli ana ʒ. ol. nucum ʒ. iij. mell. ſquil. ʒ. ij. miſce, fiat vnguentum, quo vngatur ſerò & manè abluendo decocto lupinorum, vel fabarum, vel lixiuio parato ex radicibus betæ & braſſicæ: aut ingrediatur balneum ſequens.

℞. radic. lapatij acu. enulæ camp. ana ʒ. iij. mal. cicle, biſmal. pariet. ſaponar. ana M. iiij. lupinorum & fabarũ integrarum ana ℔. j. flor. centaur. minor. p. iij. furf. vel hord. integ. p. iiij. fiat decoctio pro balneo, & detergatur panno aſpero vel ſpongia. Sed ſi corpus valde emaciatum ſit, medicamenta minus ſiccatia eſſe oportet. Quare hordeum mundatum pro hordeo integro eſt vſurpandum, & ſemen lini, fœnug mal. pro lupino & fabis. Deinde vnguentum ſequens fiat. *Balneũ.*

℞. ol. amygd. amar. ʒ. iiij. olei irini ʒ. ij. ſucci ciclæ & fumi. ana ʒ. iij. decoq. ad conſumptionem ſuccorum, quibus adde farinæ fœnug. ʒ. ij. nigellæ ʒ. j. miſce omnia ſimul & fiat vnguentum, quo vnga partes noctu. Mane verò ingrediatur balneum ſequens. *Vnguentum.*

℞. hord. mund. p. vj. ſeminis lini, fœnugr. ʒ. iiij. viol. mal. borrag. fumi. cichor. lapath. ac. ana M. iij. amygdal. contritarum ℔. iiij. farinæ fabarum ℔. j. miſce, fiat balneum. Vbi corpus diligenter purgatum eſſe à ſeroſis humoribus videbitur, & habitus corporis per balnea illa & vnguenta, erit ex vſu balneum ex aqua marina vel aqua extinctionis ferri, vel ex decoct. leuiter aſtringentium cum quadam deterſione, vt *Balneũ.*

℞. foliorum myrthi, vel oleæ, vel oleaſtri, vel ſalicis, vel ſummitatũ rubi, vel foliorum nucis faſciculos tres, plantag. acori, agrimoniæ, foliorum vlmi ana M. iiij. leuium ℔. ij. florum roſ. p. vj. fiat decoctio pro balneo, cui adde aluminis ℔. ß. Ingrediatur poſt vſum aliorum remediorum. Ad præcautionem vtatur præſcripto ad euacuationem ſeri cap. de ophiaſi. Fugiat exercitationes *Balne aliud.* *Quæſu-gienda.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 33 sur 1293

corporis & ea alimenta, quæ ad habitum corporis deducunt excrementa, vt ficus. Mutet frequenter induſia, vtatúrque frictione molli, quæ ſi fieret manibus iunctis oleo amygdal.amar. poſſet impedire, ne morbus fieret. *Frictio.* Hac arte reuocantur ſeroſi humores ab habitu ad centrum corporis, ſyr.vel medicamentis laxantibus, & quod remanet in habitu, nõ retinebitur ſub cuticula, ſed leuiter apertis poris exibit. Si à lue venerea illa proueniant, optimum eſt vnguẽto ſupra ſcripto cinabrium & parum arg.viu.addere, vel cum axungia porci, ol.laurino, cinabrio & felle linimentum parare, & partes eo tingantur. Sed eo tempore, quo partes inungentur, addere oportet aquam aluminoſam.

De pediculari morbo.
CAP. III.

PEdicularis morbus, qui à Græcis φθειρίασις dicitur, fit in toto corpore, in locis calidis potiſſimũ, & humidis, vt ſub alis, circa collum, & in capite vniuerſo ob frequẽtiam pilorum. *Pediculi ortus.* Fiunt autem pediculi ab humore calido humido ſed viuo, eodémque nutriuntur: quo fit vt poſt mortem cadauer fugiant. Fit autem hic morbus frequẽti eſu viperarum, ficuum, ídque aut quia talem ſuccum gignũt ficus, aut quia viperę ſua tenuitate ad cutim excrementa expellunt. Sunt autem pediculorum multa genera. *Pedicul. genera multa.* Primum eſt eorum, qui communiter in capite generántur. Secundum ferunt illud genus, morpiones vocatum. Tertium, quod cyrones vulgò appellant, qui nunquam extra erumpunt, ſed ſemper intra cutim & cuticulam latitant. Facilè deprehenduntur omnia genera.

CVRATIO.

Curátur autem tenui diæta, medicamentis detergentibus, potiſſimũmque amaris, & multùm reſiccantibus. Et quia ex copia humiditatis náſcuntur, non eſt inutile corpus medicamẽtis euacuátibus exiccare, deinde meatus cutis relaxare, quò facilius, qui geniti ſunt, ſimul cũ eorum materia exeant, & medicamenta facilius in internam partem penetrent: neque diu immorandum eſt balneo, vel lauacro, ne ad cutim plura trahantur recrementa. Et hoc tantùm faciendum, cùm à toto corpore pediculi erumpunt. Parabitur autem hoc modo.

℞.rad.

℞. mal.biſmal.ciclæ ana M ij.hord.integ. & leuiter torrefacti p.iij.fœ.ʒ.j. florum chamo. melil.ana p. j. fiat decoctio qua abluatur. Si quis velit balneo pediculos occidere, paret balneum ex lixiuio,& amaris,& ſalſis.vt *Lauacrū.*

℞.ciclæ, abſynth.marrub.beth.an.M.j.centaurij minor florum ſtecados ana p.ij. lupinorum p.iij. ſtaphiſagriæ ℔.j.ariſt.rotundæ vel longæ ℔. ß fiat decoct. in lixiuio vel in aqua fontis, cui adde ſalis ℔.iiij.vel fiat deco.in aqua marina Balneentur,vel abluentur emunctoria & caput, in quibus locis potiſſimùm oriuntur ob frequentes venas, quæ plus materiæ & caloris ſuppeditant. Vnguento tali liniantur partes. *Balneum,*

℞. ol. amygd. amar.ʒ.ij. ol.antiquiſ.vel rutac.ʒ.j ſtaphidos agriæ ʒ.ß.centau.minor.ʒ.ij.myrrhæ ʒ.iij.ar.viu. ʒ.ij. axung. rancidæ,& ſalitæ ʒ.iij. incorporentur ſimul, & fiat linimentum, & tempore inunctionisadde aceti parum. Ad omnia genera pediculorum occidenda nullum eſt præſtantius remedium, quàm arg.viuum in quacunque parte fuerint. Aduerſus cyrones particulariter valet hyoſquiamus,non alia ratione,quàm ſtupefaciendi facultate. Quare & alia ſtupefacientia idem præſtabunt,obtundendo ſenſus& pruritum ac eroſionem.Sed quia longior illorum vſus manuum tremorem inducere poſſet,erit vtilius ol. ex ſeminibus illorum parare,vt ol. de pap. aut mandragora, aut axungiam antiquam ſalitam admiſcere, ſubl.etiam parum, aut argent.viu. ʒ. ß. Hoc poteſt illos occidere,& pruritum ab illis excitatum obtundere. Mulieres acu extrahunt,& ſic ſeſe à pruritu vindicant, ſed quia cauſſam non auferunt, ſubinde alij renaſcuntur. Quare vſus vnguenti magis vtilis erit. Abluere manus cum aceto, & ſale,illos occidit.Hic autem morbus contemnendus non eſt,cùm multi viri præclari eo obierint. *Vnguentum.* *Argentū viuum occidit pediculos.*

De Vlceribus capitis manantibus. CAP. III.

QVos Græci Achores, Plinius vlcera capitis manantia,alij tineam,Galli(ia Rache ou Tigne)appellant.Oriuntur autem Achores ab exuperantia praue cuiuſdam materiæ,acrimoniam,& craſſitiem quandam in ſe habentis, qua ratione Galenus eorum generationem ab humore multo manare tradidit, videlicet,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 35 sur 1293

©BIUM

qui ſeroſam, tenuémque ſubſtantiam mordacem ſimul & craſſam habeat, vnde vlcus in cute profert, ex quo ſanies quædam glutinoſa erumpit, qui hunc affectum ab illo, qui Græcis μέλιτος dictus eſt, à noſtris fauus, diſtare facit, à quo quæ exit materia, craſsitudine & colore melli eſt ſimillima. In hoc etiam differunt, quòd in fauo per ampliora foramina in Achore per anguſtiora exit materia. Cùm ergo in Achore mixta ſit materia, mixtam etiam & variam formam retinuit. Tumor eſt præter naturam à materia tenui & mordaci, quæ ſua acrimonia cutim vellicat, & ad ſcalpendum ægrum compellit: vnde diſrumpitur cuti, & vlcera prodeunt. Quare non ſolùm quæ tenues humores, ſed etiam viſcidos medicamenta ducunt, in curatione huius affectus requiruntur, in qua non minus frequenter & fortiter purgandum, quàm in alopecia: deinde humor in parte affecta contentus, reſiccandus & digerendus eſt. Sed ſunt, qui hunc influentem adhuc initio aceto vel aliis repellentibus repellendum cenſent, quod mihi non admodum tutum eſſe videtur. Periculum eſt enim, ne materia intus repulſa parotides, vel alios periculoſiores tumores in alia parte excitet, vt experientia compertum eſt. Quanquam non eo inficias, in corporibus parum cacochymis contingere poſſe, in cuius principio humor influens medicamentis repellentibus tutò prohiberi debeat, quia adhuc tam parua eſt, vt citra maiorem corporis euacuationem topicis remediis ſanari poſſit. Sed ſi paulò copioſius fluxerit, & aliquo tempore reſtiterit, vix aut nunquam ſine crebra, & vehementi purgatione, & diuturna topicorum remediorum applicatione, elui poterit.

Diſcrimē.

Qualia medicamenta.

Error.

CVRATIO.

CVrationem igitur inſtituemus, vt capite de alopecia dictum eſt, medicamentis ſcilicet laxantibus & apophleg. obſeruata ſemper naturarum & ætatum ratione, & tenui victu recrementorũ prouentus tollendus erit. Supra caput autem non frigida, ſed aſtringentia, quæ multùm ſiccant & materiam collectam abſumunt, & denſando corroborant, ſunt apponenda, vt ſi quis inclinante morbo calcitidem vel alumen in aceto diſſo-

Topica.

dissoluta capiti admouerit, affectum sanare poterit. Acetum enim per se vel aliis admixtum potenter repellit, quòd frigidum sit, & tenuium partium, quarum ope succos crassos incidit & attenuat, & nonnihil ob alias partes calidas illi admixtas discutit. Quare omni tempore aliis medicamentis misceri potest, additis quibusdam resiccantibus metallicis, vt cadmia, lytharg. spodio, ceruſa vsta, pompholige, calcantho, flore æris, & similibus. Morbum autem iam factum curamus fortiter digerentibus, & resiccantibus, vt *Metallica resiccãtia.*

℞. ol. nucum de iunipero ana ʒ. ij ol. lucernarum ʒ. j. nucum vstarum cum testis ʒ vj. myrrhæ, floris æris ana ʒ. j. fuliginis furni ʒ. j. lytharg. ʒ. ß. argenti viui ʒ. ij. incorporentur simul, & fiat linimentum, quo inungantur, detrusis prius pilis, & capite detersо lixiuio descripto cap. de morbo pediculari. Aliud efficacissimum. *Linimentum.*

℞. auripig. rub. calcis viuæ lotæ quinquies ana ʒ. iij. fuliginis furni ʒ. j. vitrioli, aluminis ana ʒ. ß. allij tenuissime contriti ʒ. ß. tartari ʒ. vj. cum melle & aceto incorporentur simul & reducantur ad formam linimenti. Post hæc remedia detergatur caput cum lixiuio supradicto, addendo aluminis ʒ j. Primum vnguentum propter argentum viu. citiùs curat: quare & hoc efficacius erit, si addatur argentum viuum. *Aliud.*

CVRATIO EMPYRICA.

EMpyrici curant pice supra partem appositа, quæ quia facultatem habet metasyncriticam, id est, attrahentem è profundo ad circunferentiam, euacuando materiam curare potest, & leues affectus: sicut etiam in mitioribus semen iuniperi coctum in aceto & melle supra caput appositum curat, & quæcunque vim insignem detergendi habent: vt tapsia, allium, cæpe, additis quibusdam insigniter resiccantibus, & metallicis. Crustæ sunt, quę faciunt morbum diutius durare, quia pus intus retinent. Pus autem cauitates & sinus facit, qui postea non facilè curantur. Ob id crustarum ablatio, quæ fit expice, aut aliis, curationem accelerat. Primum vnguentum magis digerit, secundum magis exiccat. In summa quæcunque ad alopeciam scriptа sunt ex adaſſatis & fortiter digerentibus, vlcera capitis manan-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 37 sur 1293

Sulphur. tia ſanare poſſunt. Sulphur per ſe vel cum aliis appoſitum in corporibus robuſtioribus efficaciſsimum eſt remedium. Tutior verò eſt eius vſus, ſi vel bolo armena, vel calce 9. vel 10. lota, aut aliis terreis medicamentis, vt creta, terra ſigillata, cimolia, vel argilla cum aceto permiſceatur, vel cum vrina pueri, aut metallicis, quæ craſſiorem ſubſtantiam habent, & vim refrigerandi, vt molibdena, lythar. ceruſa. pomp. cadmia. Sequiturhanc affectionem depillatio, quare remedia in fine alopeciæ deſcripta, ſunt vſurpanda, addendo farinam hordei torrefactam, quæ ſupra cicatrices ſtatim pilos etiam generare creditur, vt & alia, quæ digerendi vim inſignem obtinent, & ſunt tenuium partium, vt tapſia, allia, additis quibuſdam inſigniter reficcantibus & metallicis, qualia ſunt cadmia, lytharg. ſpodium, pompholix, cinabrium, ceruſa vſta, calchant. flos æris, & ſimilia.

Quibus tollitur depilla.

De dolore capitis. CAP. V.

DOlor capitis ſemper ſymptoma eſt. Sequitur enim vel intemperies, vel diſtentiones ſiue ſolutiones continui per diſtentionem factas, & per punctu ram. Quare morbos à quibus fit, veluti & cauſſas, præcognoſcere oportet, vt iis medeamur. Sed hîc loquimur de dolore, qui ob ſuam vehementiam, ad ſeſe curationem trahit, & rationem cauſſæ habet mali, non boni, nec febrium eſt ſymptoma mite. Nam dolor ille capitis, qui fluxum ſanguinis in morborum acutorum criſi præcedit, non habet rationem mali, ſed boni: quare ei nulla remedia ſunt adhibenda, vt illum inhibeamus. Nam cùm nos medicamentis repellentibus illum impedire volumus, ſanguinem à capite repellimus, & fluxum ſanguinis, qui neceſſarius eſt ad morbi curationem impedimus. Galen. hoc in vniuerſum docet lib. ad Glauc. Dolorem, inquit, criticum capitis non eſſe curandum. Quod tamen intelligi debet de dolore, qui fluxum ſanguinis criticum præcedit è ſatibus, non autem de dolore capitis, qui vomitum præſignificat. Nam illa medicamenta repellentia euacuationē impedire nō poſſunt, quod de exterius appoſitis intelligo. Quare in hoc caſu dolorē criticum poſſumus curare. Præterea eadem medicamēta adhiberi poſſunt in omnibus morbis, in

in quibus fluxus ſang. inutilis eſt, vt in lethargo & peripneumonia. Poterũt enim & dolorem capitis minuere, & excretionẽ illam inutilẽ impedire. Sed priuſquã nos medicamenta ſupra partem adhibeamus, conſideranda ſunt duo potiſſimùm, ſcilicet cauſſæ dolorem facientes, & partes, quæ dolorem patiũtur. Partes illæ ſunt capitis omnes vel aliquæ, eæque vel externæ, vel internæ. Internæ, vt membranæ cerebri, & vt Gal. addidit τὸν πόρον, venæ, arteriæ, vel ſubſtantia cerebri, quas partes ipſe ſine ſenſu eſſe alibi docuit, vnde & omni dolore carere deberent. Quòd ſi dolorem ſentiant, erit grauis, qui partibus parùm ſentientibus euenire ſolet. Cerebrum obtusè ſentire, manifeſtum eſt ex his qui vulnerati ſunt. Nam frigus vſque ad medium cerebri ſentiunt. At potiſſimùm diſtinguere oportet dolore partium internarum, à partibus externis. Nam omnes partes internæ, talem conſenſum habent, vt vna læſa aliæ lædantur, & difficilis eſt diſtinctio. Quid enim poteſt ex dolore graui cognoſcere, an ſubſtantia cerebri doleat, vel vena? Bene quidem diſcernimus, ſi ſubſtantia cerebri laboret, vel membrana. Nam cerebri dolor eſt grauis, membranæ punctorius. Dolor arteriarum à dolore venarum, pulſatione diſtingui poteſt. Nam arteria nõ poteſt non dolorem facere pulſatorium, ſi comprimatur: adde quòd arteriæ partes vicinas pulſando dolorem faciunt maiorem, quàm venarum diſtentio. Dolor in neruis facilè deprehenditur. Nam ſi neruus aliquis dolorem ſentiat, dolor alicui organo communicabitur, vt ſi neruus opticus doleat, oculus dolebit, ſiue prima, ſiue ſecunda coniugatio ſit. Si tertia aut ſeptima, lingua per conſenſum nonnihil ſentiet læſæ functionis. Nam dolorem paucum aut nullum ſentiet, ratione laxitatis. Si quarta, palatum: ſi quinta, aures: ſi ſexta, os ventriculi. Partes autẽ externæ ab internis diſtinguuntur facilè. Nam ſi dolor ſit externus, tactu deprehendi poteſt vel quòd pili videantur erigi. Si partes internæ dolorem ſentiant, talia non accidunt. Sunt & cauſſæ cauſſarum diligenter perquirendæ, num ſit intemperies ſola calida: quæ magnos & ſubitos dolores facit: frigida, magnos & ſubitos etiam, ſed minùs quàm calida, diuturniores tamen: vel

Cereb. obtusè sẽtit.

Dolor cereb. mẽbr. & arteriarum.

Læsio nerui.

Doloris interni ab externo diſtinctio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 39 sur 1293

ſicca, quæ moderatos, & non citos, & longos. Humida nullum dolorem facit ſui ratione, ſed humoris copia. Rarò dolores ex ſola intemperie fiunt, & ſi fiant, diu non durant, quin cauſſas internas mouendo dolorem cum materia faciant. In corporibus tamen bene temperatis fiunt iſti dolores, ſine materia, qui neque habent plenitudinem, neque cacochymiam. Econtra qui habent plenitudinem, aut cacochymiam, dolores cum materia patiuntur. Deprehenduntur autem dolores ſupradicti ex intemperie. Si à cauſſa aliqua procatarctica excitati fuerint, vt à ſole, frigore, aut à medicamentis calfacientibus vel refrigerantibus: talis erit intemperies, qualis fuit cauſſa procatarctica, vt calida, ſi à medicamento calido appoſito: frigida, ſi frigus aut medicamentum frigidum dolorem excitauit: ſicca, ſi curæ, ſollicitudines, vigiliæ immodicæ, inedia & alia, quæ vim habent exiccandi corpus, præceſſerint. Rurſus dolores capitis cum materia, vel quod materiæ reſpondet, fiunt, vt à ſanguine, bile, pituita, & melancholia, à flatibus, vel ſpiritu vaporoſo aut etiam ſubtiliori. Per conſenſum, vel per proprietatem etiam fit dolor capitis.

Dolores per cõſenſum ex proprietatem.

Qui fit à fumis & vaporibus, magis per conſenſum fit, quam per proprietatem. Qui à materia, per influxum, vel citra influxum. Qui per defluxum fiunt, per conſenſum alicuius partis, vel totius corporis fiunt. Qui à pituita, magis per proprietatem. Qui verò à melancholia, per conſenſum & per proprietatem, ſed rarò fit dolor à materia craſſa, & viſcida per conſenſum. Quòd ſi dolorem faciat, id eſt ratione vaporum inde elcuatorum. Dolor capitis fit vel cum grauitate, vel cum diſtentione, vel morſu, vel pulſatione. Qui cum grauitate fit, multitudinem ſignificat. Si cum morſu, acrimoniam vel humoris, vel vaporis. Si cum pulſu, inflammationem. Si cum diſtentione citra grauitatem & citra pulſum ſpiritus copiam ſignificat. Si cum grauitate ſit & aliis notis plenitudinem humoris. Cum pulſu, membranoſæ ſubſtantiæ inflammationem. Cognoſcitur per conſenſum fieri, ſi nulla præceſſerit cauſſa procatarctica circa caput, quæ potuerit dolorem inducere, vt inſolatio, refrigeratio, odor myrrhæ, croci, aut aliorum, quæ

Quibus dignoſcimus morbum capitis per conſenſum.

capitis

capitis grauitatem ſolent facere. Adde quòd ſi per conſenſum fiat, aliqua nota in ea parte, per cuius conſenſum fit, apparet, vt ſi per conſenſum ventriculi fiat, vel eruditas, aut ebrietas, aut cibi corruptio, aut dolor, aut nauſea, aut oris amaritudo prius præſentitur. Si autem per conſenſum vteri, menſes retenti ſunt, aut ſemen putreſcit in vtero, aut circa illam partem humorum fit perturbatio. Nota propria huius doloris eſt partis poſterioris capitis dolor, aut quòd prius in ea parte ſentiatur. Per conſenſum totius corporis fit, vel ob febrim quæ effumare facit multos fumos & vapores, aut propter humorum tenuium influxum. Rarò fit per alium conſenſum: hoc autem fit propter maiorem conſenſum ventriculi cum cerebro, & vteri cum ſpinali medulla, & parte poſteriori capitis. Dolores qui fiunt per conſenſum, fiunt eodem modo, quo fieri ſolent inflammationes, vel ob imbecillitatem capitis, vel ob calorem trahentem, vel ob mittentiũ ſympathiam, vt ſupra dictum eſt, vel mittentium robur, vel ob materiæ naturam. Leuia enim ſurſum aſcendunt, & caput recipit fumos, & tenues humores ob ſitum, quemadmodum partes inferiores, liquidos & graues. Dolor capitis, qui frequenter repetit, per conſenſum fit, factus per conſenſum durat etiam poſt ſedationem affectus prioris, vt videre eſt in doloribus factis in febrium intermittentium acceſsionibus, qui poſt ſudorem, & febrem aliquot horas durant, propterea quòd non tam facilè materia reſoluitur, ac illa quæ eſt in ambitu corporis: vel quia propter febris vehementiam, magna fit ad cerebrum effumatio. Priuſquam remedia adhibeamus, diſtinguere oportet cauſſam & partem dolentem, & vt cognoſcamus, quæ pars potiſsimùm dolet, aut ratione cuius imbecillitatis dolor factus eſt, inſpicere oportet, quæ illarũ partiũ prius doluerit: item ſi dolor totum caput occupauerit. Nam in hemicrania facile eſt diſtinguere, quæ pars doleat. Omnes iſtæ differentiæ dolorum, curationem habent, & præcautionem, & potiſsimùm quæ fiunt per conſenſum. Et in hoc conueniunt, quòd in principio repellentia medicamenta ſupra partẽ apponenda ſunt. Si dolor ſit ab intemperie calida, frigida eliguntur: ſi cum fluxu

Vẽtriculi.
Vteri.
Totius corporis.

materiæ, non ſufficiunt frigida, ſed aſtringentia adiungenda ſunt. Commune eſt etiam in omnibus doloribus, in declinatione, vt digerētia ſupra caput apponantur, & in fine declinationis, quæ parti robur addunt, potiſſimùm quando ex imbecillitate cerebri fit dolor capitis.

Qua communia in doloribus cap.

CVRATIO.

SI ergo ſymptoma ſit morborum capitis dolor, non autem febris, neque ſit ab intemperie tantùm, ab euacuatione eſt incipienda curatio. Euacuatur autem humor à quo dolor excitatur, vt ſi à ſanguine fiat, ſanguinis miſſione, ſi à bile, pituita aut melancholia, medicamento purgante. Quòd ſi vehementiſſimus dolor ſit, à quacunque cauſſa ſit, ob vehemētiam doloris ſanguis detrahi poteſt ad præcautionem, ne fiat inflammatio in capite, & ſpiritus nimiùm reſoluantur, aut diſſoluantur. Adde quòd vehementiſſimi dolores non fiunt ſine humoris copia, & potiſſimùm calidi. Quamobrem conuenientiſſima erit ſanguinis miſſio è vena cubiti cephalica, vel mediana, vel baſilica, ſi aliæ non appareant. Quòd ſi miſſionem ſanguinis præceſſerit clyſter, aut mox ſequatur, melius erit, ne ad venarum inanitionem ſequatur attractio recrementorum crudorum ventriculi, & inteſtinorum. Clyſter debet eſſe emolliēs & detergens, ſi dolor ſine febre ſit. Quòd ſi febri coniungatur, tunc infrigidantia optimè, & opportunè admiſcentur. Clyſter ergo talis fiat.

Sang. miſſio.

Clyſteres.

℞. herbarum remollit. ana M j. furfur vel hord. p. iij. fiat deco. in ℔ j. diſſ mell. viol. ʒ ij. ſucci ciclæ & mercur. ana ʒ. j. olei viol. ʒ. iij. miſce, fiat clyſter, detur ante ſanguinis miſſionem, vel paulò poſt. Si cum feb. ſit, vel à bile fiat, paretur ſequens.

℞. mal. ciclæ, viol. ana M j. mercur. M. ß. prunorum pa. xx. quat. ſem. frigid. maiorum ana ʒ. iij. aniſi ʒ. j. florum viol. pugil. j. furfur, vel hordei pu. iij. fiat decoct. in col. diſſ. mel. viola & ſucci ciclæ ana ʒ. ij. olei viol. ʒ. iij. miſce, fi. clyſter. hæc dicta ſunt in vniuerſum de omni dolore capitis, nunc de eo tantùm qui à cauſſa calida ſit, dicemus.

Gene-

Generalis explicatio eorum omnium, quæ in dignoſcendis capitis doloribus cognitu ſunt neceſſaria.

CApitis dolor in vniuerſum à Græcis Cephalalgia dicitur. Sed in quo à Cephalæa diſtingui debeat, & Hemicranea, diſputabitur ſuo loco. Nunc de dolore in vniuerſum nobis inſtituendus eſt ſermo, qui in Symptomatum ordine non morborum collocandus eſt. Comitatur enim intemperies aut continui ſolutiones quæ poſt diſtenſionem & puncturam fiunt. Quare morborum & cauſſarum dolores excitantium cognitio nobis habenda prius eſt, quàm dolorem ipſum tollere poſſimus. Neque tamen omnis doloris ſedandi rationem hoc loco tradere propoſitum eſt: ſed eius tantùm, qui tantam ſæuitiam & moleſtiam exercet, vt vel naturæ perniciem laturus, vel in diſcrimen vires adducturus eſſe videatur, vnde grauioris mali cauſſa eſſe queat. Dolorum enim ſalutem prænuntiantium quidem nec medicamentis præcaueri, nec cõſopiri ſine periculo poſſunt, quidam verò tutiſsimè. Doloris ſiquidem capitis decretoriam in acutis morbis ſanguinis è naribus eruptionem præeunti curatio molienda non eſt, ne dum medicamentis repellentibus eam perficere tentamus, ſanguinis, quæ robore victricis naturæ futura eſt, eruptionem, à qua morbi ſolutio pendet, prohibeamus. Ob eámque cauſſam Gal. 1. ad Glauc. dolorum criticorum curationem negat eſſe faciendam. Id quod ſanè de eo tantùm concedimus, qui natura perturbata, ſanguinis excretionem per nares moliente fieri conſueuit, non autem vomitionem. Si enim tam immaniter affligat, qui vomitionem præcedit dolor, ſedari quidem non intrò aſſumptis, ſed foris admotis remediis ſecurè poteſt. Nihil enim hac ratione eſt, quo naturæ conatum excretionémque illam decretoriam auertere & remorari queat. Eiuſmodi autem doloris auertendi leuandíque ratio in omnibus etiam aliis morborum excretionibus, quæ periculum potius creant, velut in lethargo & Peripneumonia, neceſſariò tum excretionis, tum doloris compeſcendi cauſſa vſurpanda eſt. Sed antequam illam demonſtremus, de doloris generatione & differentiis prius agendum eſſe videtur. In quarum cognitionem

©BIUM

vt facilius deueniamus, duo primùm contemplanda sunt, id, videlicet, in quod dolor incidet, & quod illum inducit. Ille igitur vel per vniuersum caput sparsus est, vel eius aliquam tantùm partem affligit: eáque vel interius vel exterius est. Internas voco membranas, ceu menynges, aut cerebri substantiam, vel venas, arterias, neruos. Quarum aliæ sentiendi acumine magis, quædam minus præstant. Quæ exquisitius sentiunt, menynges & neruos esse non est dubium, indéque doloris molestias vehementius percipere. Sed de arteriis, venis, & cerebri substantia non adeo manifestum, cùm grauem & obtusum dolorem tantum, qui partibus imbecillo sensu præditis accidere consueuit, præsentiant. Neque enim iis partibus sensum omnino detrahere oportet, cùm Gal. lib. κατὰ τόπους, venas & arterias inter eas, quæ doloris iniurias sentiunt, enumeret, & de arteriis planè id pronuntiet, in lib. de tumoribus contra naturam, & cap. 3. lib. de locis affectis, sicut cap. 5. libr. 15. meth. qui eas alibi & ipsam cerebri substantiam sensu carere scripsit, quod nos de exactione intelligendum censemus. Quòd enim cerebri corpori sentiendi quædam vis insit, experientia demonstrat, in his, qui in capite vulnus acceperunt, quibus per ipsum vulnus ad cerebri medium vsque frigoris sensus peruasit. Sed quanuis hæ partes se habeant consensus & connexio illarum inter se, propter quam vix aliquam læsionem sine alterius offensione possunt accipere, efficit, vt ex doloris specie & vehementia, non satis perspectè de doloris situ & parte primò dolente possit iudicari. Quis enim ex doloris grauitate, substantiam cerebri tantùm dolore, aut venas ipsas affirmare audeat & rectè possit? Quanuis grauitas, quæ in dolore est, substantiæ cerebri potiùs, quàm menyngum demonstret. Cerebri enim dolor cum ponderis cuiuspiam specie grauis est. Menyngum enim pungens & acutus, ossium verò membranarum contundens & profundus est. Arteriarum dolor à venarum dolore proprietate sua & discrimine distinguitur, quòd arteriarum aut partium arteriis vicinarum cum pulsatione sit, quæ illis propria est: venarum verò minimè. Qui verò à neruis proficiscitur

ficiſcitur dolor, vehementia cum menyngibus, vt ſenſus acumine & præſtantia conuenit cum iiſdem, ſed hac nota diſcernitur, quòd qui conuulſioni ſimile referat: atque etiam cum neruoſa quædam pars cerebri afficitur, eius affectus aliquod ſenſuum externorum organum particeps per conſenſum affici neceſſe eſt: vt ſi pars ea, à qua prima & ſecunda neruorum coniugatio, aut neruus, qui ad oculos ſentiendi facultatem defert, ortum trahit, noxam ſubierit, oculis illa communicabitur. Si ea porrò, quæ tertiam & ſeptimam producit, doleat, linguam in conſenſum ſuum trahet, quę cum laxam & raram ſubſtantiam habeat, nullum ex diſtenſione aut laxitate dolorem concepit. Eadem eſt & reliquarum coniugationum ratio, quarum quarta ſi patiatur, affectum ſuum per nares tranſmittit ad palatum: quinta ad aures: ſexta autem ad os ventriculi. Dolor verò, qui externas capitis partes exercet, aut in cute, aut in pericranio ſitum habet: vterque ab interno dignoſcitur, quòd tactu deprehenditur, preſſúque capitis exacuitur. Interior vel minimè, in quo etiam pili non erigi, vt in externo videntur. Nec à veritate prorſus alienum eſt, interiores ſolùm dolores ad oculorum vſque radices, id eſt, partes oculorum internas peruenire, licet pericranium, cui externi dolores magna ex parte inſident, oculorum cauum ſuccingat, & ea ratione conſenſum cum interna oculorum parte, ſicut cerebrum habeat, à cuius tunicis oculorum tunicæ atque etiam vaſa proficiſcuntur. Nam cùm dolor externus à pericranij refrigeratione contrahatur, in palpebris potius, quàm in radicibus oculorum percipitur, nec immeritò interior pericranij oculorum cauitatem inueſtientis tunica, non adeo frigoris nec ſiccitatis moleſtias perperi poſſet, cum vndique contegatur, & multo calore oculorum, qui concurſu & copia ſpirituum atque etiam pinguedine illius partis perpetuò conſeruatur, ſemper incaleſcat. Dicimus verò pericranium à frigoris iniuriis frequentius, quàm ab aliis dolere, quòd cùm ſit frigidæ conſtitutionis, à cauſſis ſimilibus promptius, quàm diuerſis patietur. Quòd ſi quando contingat æſtu aut alia euidente cauſſa caput

dolere, dolor potius in cutis partibus, quam in penitioribus ſedem habebit. Pericranium enim, quod veſtit oculorum cauitatem, non afficitur ab æſtu ſolis, quemadmodum neque occipitis pars inferior. Vnde Galen. in dolore capitis partem occipitis non eſſe inungendam docet, eò quòd dolor non perueniat ad eam.

CAVSSÆ DOLORVM.

Cauſſæ verò dolorem procreantes nobis iam ſunt explicandæ. Sunt autem alteratio repentè & confertim facta, atque vnitatis ſolutio. Alterant intemperies vel ſimplices & ſine humoris conſortio, vel cum humoribus, vel vaporibus, iiſdémque calidis vel frigidis. Continuitatem ſoluunt rumpentia, contundentia, erodentia, ſoluentia & ſecantia. Rumpunt & quæ diſtendunt. Hæc rurſus aut à forinſecus incidentibus fiunt, aut ab interna aliqua ſubſtantia, quæ multitudine ſua corpus ſe cõtinens diſtendit, cuiuſmodi ſunt humores, flatus, vapores, immodica quoq; ſiccitas. Contundunt dura vel magna foris incidentia. Erodunt autem humores, aut aliud quidpiam forinſecus aduenies, cui mordendi aut exedendi aut vellicandi vis inſit. His omnibus diſtinctis, cauſſæ vnde ſingula proficiſcantur, ſunt conſiderandæ, quarum cognitio ex doloris ſpecie & proprietate, partiſque dolentis natura, & ex cauſſarum, quæ præceſſerunt, contemplatione comparabitur. Sed cum dolorem non ſolùm intemperantia, ſed ea etiam, quæ materiam aliquam ſiue humorem, ſiue humoris vicem gerentem habet, procreet, diſtinguendus eſt, qui ab hac vel illa procedit. Ac primùm vehementes, acutos, magnos, & ſubitos à coloris & frigoris exuperantia concitari manifeſtum eſt, quòd illæ qualitates promptiſſimam efficaciſſimámque vim in agendo habeant: quanuis calor breuiores, frigus verò diuturniores efficere ſoleat. Quod equidem præſtat, quum repentè & confeſtim inuadit. Si enim ſenſim agat, ſtupefacit potius, cùm huic obtundendi & minuendi potius, quàm mouendi ſenſus, vis inſit. Qui porrò à calore eſt, rubedine quidem leui capitis oculorúmque & faciei partes infundit, atque calore in eiſdem partibus primo attactu percepto, cum quadam faciei colliquatione & cutis

tis ficcitate ſcaloréque & ſimul ex frigidorum perfuſionum iuramento perficiuntur. At qui à frigore eſt, contrariis notis & ſignis deprehenditur. Siccitatis autem cùm in agendo tardior & imbecillior ſit vis, moderatos tamen, lentos, longóſque producit dolores: cuius etiam indicium eſt faciei ſcalor. Verùm humiditatis cùm ſit actio debiliſſima, non tanta vis eſt, vt dolorem exſe promere poſſit, niſi cum copia diſtendat. Rarò autem dolores, qui diutiſſimè durant, ſola intemperantia ſine materiæ conſortio adferre videtur, propterea quòd eos cauſſæ procatarcticæ magna ex parte procreant, quæ internas ſtatim concitant: vnde fit, vt ad dolorem ſtatim accurrat materia, niſi corpus exquiſitè purum ſit, nulláque plenitudine aut cacochymia laboret. Hinc etiam ſolummodo accidit, vt dolorem ſine affluxu materiæ aliquamdiu perferat, cùm nulla ſit plenitudo aut cacochymia, quæ illam ſuppeditet. Quare ſi illæ adfuerint, diu ſine materia permanere dolor non poteſt. Qui verò cum materia dolor eſt, eam aut ab aliquo quatuor humorum, vel à tunicis, aut à ſpiritu vaporis aut exaltationis naturam habente accepit, & cum morſu & acrimonia, grauitate, diſtenſione vel pulſu affligit. Ex quibus non ſolùm morbi ſpecies & pars laborans, ſed etiam cauſſa efficiens eorum demonſtratur. Qui enim acer aut acutus aut mordax eſt, acrimoniam vel vaporis vel humoris bilioſi ſignificat: grauans verò frigidorum pituitoſorúmque copia. Hebes etiam ab eiſdem eſt, & à melancholia, & à flatu, niſi cùm multitudine vehementer diſtendunt. Diſtendens autem citra grauitatem quidem ac pulſum, flatulenti & crudi ſpiritus copiam oſtendit. Si verò cum grauitate diſtendat, retentam in membranis multitudinem teſtatur. At qui cum diſtenſione ſimul & pungit & pulſat, membranæ ſubſtantiæ inflammationem: ſicut, qui ſola grauitate vrget, multitudinis humorum index eſt. Qui tantùm pulſat, inflammatione tentari ſignificat arterioſam ſubſtantiam, vel partem arteriæ proximam, aut arterias ipſa tenui bilioſóque humore aut vapore turgere, à quo vehementius ad pulſum excitantur. Multùm autem etiam conuenit

©BIUM

cire an bene valenti, an ægro, an derepentè vel non, oboriatur dolor. Cui enim bene valenti derepentè oboritur, eius cauſſam ad flatuoſum ſpiritum referre oportere ſcribit Galenus in Aphor. 15. lib. 6.

De cauſſarum generatione.

IAm de cauſſarum generatione dicendum, quarum euidentes ab interioribus ſunt diſtinguendæ. Euidentes ſunt æſtus, frigus, conſtitutiones temporum & aëris, ſiue auſtrinæ, ſiue aquiloniæ, ſiue ſiccæ, ictus, caſus, temulentia, animi corporiſque affectiones & ſtudia, vt ſunt curæ, vigiliæ immodicæ, exercitationes, & ſimilia: quæ omnia vario modo capiti dolorem creant. Æſtus enim, vel quiuis calor, quatenus intemperies caput afficit, aut ad eam partem humores euocat, aut in eo iam contentos, & ſpiritus diſſoluit, vellicat, exacuit, incendit, & in furorem agit, eatenus doloris capitis cauſſa eſſe poteſt. Sic etiam omnia quæ repentè & vehementer corpus humoreſque noxios aut naturales exagitant, aut valde extenuant, & in feruorem agunt, vt ſunt inediæ, vigiliæ, exercitationes, cæteráque enarrata prius, idem, quod æſtus, efficiunt. ipſúmque frigus interdum. Sua enim condenſante & aſtringente vi dum fulginoſa recrementa retinet, calorémque naturalem intro cogit, calefactionis & incenſionis ſpirituum authorem, aut ſi repleta per auſtrinos imbres capita excipiat, efficit, vt in capite permanens excrementum doloris cauſſa exiſtat. Si autem nulla ex corporis parte plenitudinem vllam inueniat, digerit frigus aut diſcutit: atque hæc ex accidente præſtat. Sua autem vi refrigerando dolorem excitat, quam obtinent auſtrinæ conſtitutiones, & omnia, quæ, vt illæ capiti grauitatem inducunt: vnde ipſum replent, multitudinéque humorum grauant. Quorum omnium dignotio cùm partis affectum demonſtret, ad eius curationem plurimum adfert momenti, proindéque diligenter contemplanda. Siccitas faciei, & ſcalor cum oculorum rubedine & totius corporis ſuperficiei, quod etiam ſanguine tumeſcere conſpicitur, ſicuti & venæ omnes, quæ in oculis, temporibus, fronte & tota facie extenduntur, ſi magnus affectus fuerit, veſtigia ſunt caloris: contraria autem acciden-

accidentia frigoris. Si verò curæ, mœrores, inediæ, vigiliæ, acríſque ſiccitates præceſſerint, dolorem ab his profectum eſſe ſuſcipio erit. At ſi nihil prorſus eorum, quæ extrinſecus occurrunt, caput affecerit, tunc qui vrgebit dolor, cauſſam interiorem habere certò pronuntiandus eſt. eáque aut proprio cerebri vitio, aut ex partium ſubditarum conſenſu naſcitur. Illa ex proprio cerebri vitio naſci dicimus, quæ ſuæ generationis cauſſam in capite habent. Talis eſt humorum caput aggrauantium vel mordentium, aut flatuoſorum, ſpirituum acrium copia vel diſtendentium, quorum cauſſa eſt intemperies aut imbecillitas, quæ ſuperuacanea excrementa in ſe parit, quia ſubigendo & perdomando alimento non ſufficit. Quibus accedit interdum obſtructio meatuum, per quos excrementa capitis expurgantur, fuliginoſíque halitus cernuntur: à qua dum retinentur intus, ſua multitudine aut qualitate capiti offenſionem pariunt. Ex quibus perſpicuum eſt eos ſolos, qui per congeſtionem in capite colliguntur humores, dolorem per proprietatem illi ingenerare poſſe: quales ſunt maximè crudi, craſſi & pituitoſi atque melancholici, qui rarò etiam per conſenſum ipſum affligunt. Quòd ſi id aliquando efficere videantur, ratione vaporum ab illis excitatorum accidere non dubitamus, quibus tamen adiungemus flatus, qui cruditatem caloríſque imbecillitatem ſequuntur. Hæc capiti licet inſint vitia, non tamen ſemper illi dolorem commouere poſſunt, niſi aut exteriores cauſſæ & conſenſus ſimul partium concurrant. Nec enim humorum in capite multitudo nec intemperies interdum procreabit dolorem, niſi aut ab externo acris condenſatio vel refrigeratio accedat, nec imbecillitas tantam excrementorum copiam ſemper parit, vt doloris cauſſa eſſe nequeat, niſi etiam ab aliis partibus tranſmiſſa in ſe recipiat, & ab iis obruta ſeſe erigere nequeat. Adhęc non rarò accidit, vt dolor, qui à cõſenſu partium initium accepit, in affectum tandem proprium deſinat, adeo vt alterius partis affectu ſublato, à quo inualeſcat, per ſe iam ſubſiſtat, quod in Cephalicis frequentiſſimũ eſt. Sed vt eos dolores, qui capiti ex proprio affectu ipſius accidunt, ab iis, quos partium conſenſus infert, diſ-

Caloris veſtigia & frigoris.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 49 sur 1293

cernere possimus, intelligere oportet, caput per consensum laborare, quum aut vniuerso corpore, aut aliqua eius parte laborante, in consensum illarum trahitur, affectúsque particeps efficitur. Quod diuerso modo, pro vario inter partes consensu fit, transmissis videlicet prauis vel vaporibus vel humoribus, aut nõ transmissis. Iecore enim inflammationem patiente, sicut dolor ad iugulum peruenit, & oris ventriculi morsum sequitur labri inferioris tremor: sic affectis interdum partibus quibusdam infernis per continuationem quam cum capite habent, sine vlla humorum aut vaporum transmissione dolor ad ipsum defertur. Hoc modo fieri potest, vt ore ventriculi morso, aut vellicato, aut quouis modo affecto dolore afficiatur caput propter retractionem, cum affecto cerebro stomachus pati è conuerso deprehendatur propter neruorum insignium, per quos illi cum stomacho consortium est. Quamuis non dubitemus ex vaporum fumorúmque è ventriculo ad cerebrum ascensione dolorem excitari. De quo tamen iure posse dubitari videtur, cùm nulla manifesta via, per quam deferantur, appareat. Si enim per œsophagum, vt vulgus medicorum credit, & ab œsophago per nares & odoratus organum & palatum ascendant, cur non semper & naribus apertis & ore patente potius illac exeunt? Quare existimamus non è sinu ventriculi solùm, sed ex ipsius tunicis externis fumos ad cerebrum effari. Et qui è sinu partim œsophagum & viam odoratus, partim per rectitudinem & ambitum neruorum sextæ coniugationis ad cerebrum perueniunt. Ea enim rectitudo eam vim habet, quam baculus oblongus in camino erectus, vt fumus sursum intra canalem dirigat, ne extrà effundatur. Non illa ratione torpedo per baculum tacta tangenti manuum stuporem inducit, eius vim dirigente & deducente baculo ad manum, ne per aerem diuagetur. Quam vim alioqui non habet, etiamsi manui quàm proximè admoueatur. Qui verò ex tunicis exterioribus per arterias magis, quàm per venas, quæ in illa parte sunt (quæ à vena porta originem trahunt) sursum feruntur. Nec porrò dubitandum, ne tanta fumorum copia non possit

inde

©BIUM

inde efferri, quanta ad dolorem generandum requiritur. Cur enim si aliqua insigni agente qualitate ex putredine vel corruptione humorum contracta præditi, minorem vim afficiendi capitis & pungendi, quàm pusillum, quod ex scorpionis morsu prodit, virus, vt statim Epilepsiam pariat, obtinebunt? Quæ enim ad vteri affectus referri possunt, qui eodem modo caput per consensum, quo ventriculus, afficiunt. Iam redeundum ad notas eius doloris tradendas, vbi prius admonuerimus vapores & fumos nullum, nisi per consensum, dolorem concitare posse. Ex humoribus autem eos, qui per defluxionem tantùm, non per congestionem in capite colliguntur. Primùm ergo per consensum laborare deprehenditur caput, cùm nulla euidens caussa, vt æstus, aut frigus, ictus vel odor grauis, aut aliquod eorum, quæ grauitatem capitis facere consueuerunt, prius occurrerit: ob eóque differt, qui primario afficit, quòd solitarius consistit, perpetuúsque est nil intermittens, neque increscente alterius partis affectu augetur, sed quouis alio sublato persistit: atque illi accommodata præsidia conferunt. Alter verò frequenter repetit, & cedit, alterius incremento inualescit, illiúsque remissione & affectu sublato mitescit vel leuatur. Licet id non vsque adeo verum sit in doloribus, qui per insignes febrium intermittentium accessus præhendunt: quippe sudoribus & accessione sedata, post aliquot tamen horas perseuerare apparent Quod quidem accidit ex eo, quòd materia tardius difficiliúsque resoluatur & discutiatur, propter cranei densitatem in capite, quàm quæ per corporis habitum effusa est. Altera certissima nota est, quòd si aliqua pars huic malo dedit originem, veluti si è ventriculo, vel vtero, vel iecore, foris aut aliunde confluxit, signa exhibet eius partis affectæ, quæ velut seminarium & origo mali fuerit. Ex ventriculo enim prodire iudicandum est, cùm cruditatis aut ciborum corruptionis, vel imbecillitatis indicia, nausea, aut deiecta appetentia, oris amaror, & cordis erosio, cardiachmos appellata, prius præsentiuntur. Ab vtero autem demonstrant suppressi menses, semen aut aliquid aliud in illo computrescens

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 51 sur 1293

vel circa illam partem humorum perturbatio. Sic si vitiosæ constitutionis in corpore plenitudinis vel cacochymiæ conspicua signa apparuerint, his caput particeps effici suspicandum erit. Quod fit elatis sursum vaporibus aut fumis per modum defluxionis confluentibus, si caput præsertim imbecillum hos promptè recipiat, vt in febrium rigore & vehementia accidit, quia fusi & accensi humores more vaporum caput subeunt: & vt in Aphorismis addit Galenus, vnà cum calore flatuosus spiritus in caput tollitur, quod per vrinas turbatas, iumentorúmque vrinis similes significari Hippoc. asseruit. Fiunt enim crassam ac densam materiam agitante & versante calore, atque in ea subigenda occupato. Rarò autem ex peculiari cuiuspiam alterius partis consensu, quàm ventriculi aut vteri, dolet caput. Nulla enim omnium capite inferiorum pars est, quæ maius & euidentius cum cerebro consensum habeat, quàm ventriculus per neruos sextæ coniugationis, & vterus per spinalem medullam, cui robustissimis tendonibus & ligamentis adligatus est: vnde fit, vt ab iis solis dolor ad cerebrum, sola condolente ratione, nulla interueniente materia perueniat, cùm vterque ab acrimonia humorum vellicatur & pungitur, aut multitudine sola distenditur. Quare licet non rarò per aliarum partium affectus, vt lienis, iecoris, & septi transuersi caput in consensum adducatur, maximè si inflammationem patiantur: non tamen id, nisi communis societatis, quam totum corpus habet, ratione, & materia intercedente, sicque per venas & arterias sursum transmittitur. In quo facilius id per venam cauam præstat iecur, & lien per arteriam magnam. Sed cùm alium nullum aditum, quàm per hos ductus ad cerebrum habeant, non videtur, qui ex eo potest excitari dolor, causam magis à mittente parte, quàm à recipientium imbecillitate obtinere, nec vnquam potius, quàm aliam capitis partem obsidere debere. Cùm enim vena caua, arteriáque magna tantùm iuxta iugulum diuidantur, dextrámque & sinistram arteriam & venam in caput mittant, quæ ratio est, cur quod à iecore & liene demandatur, per illam potius, quàm per alteram ad caput peruenire, & in

dextra

dextra potius, quàm ſiniſtra dolorem ſtabilire debeat? Quod enim de rectitudine obiicitur, vim in doloribus, qui à materia per venam communem & per arterias & venas fiunt, nullam habet. At in his, qui per partium continuitatem & colligationem ab vna in alteram tranſeunt, verum eſſe poſſe non inficiamur. Quòd ſi hæc diſtinctio recipienda non ſit, cur rectitudinis iure dolores omnes qui propter vteri ſocietatem fiunt, non in occipite ſemper potiùs, quàm ſincipite, vt Hippoc. & Gal. voluerunt, percipi debent, cùm Galenus in hac re his, qui afflictis tum lumborum, tum prorſus ſpinæ, poſteriori cerebro rectitudinem quadrare affirmant, non aſſentiatur? Quare dolori, qui ex conſortio iecoris & lienis in capite ſuboritur, non dextra potius, quàm ſiniſtra, nec alia pars aſſignanda eſt præter anteriorem. In qua cùm omnis materia ſiue vapores, vel quæcunque fuerit, quæ à partibus inferioribus ſurſum defertur recipiatur, doloris meritò per conſenſum communem totius corporis, & per materiam procreari ſedes & nota exiſtit. Id Galenus commento primo in libro 6. Epidemion demonſtrare conatus eſt in hunc modum. Ex putreſcente (inquit) ſanguine febres accenduntur, quæ plurium vaporum copiam ad caput mittunt, à quibus cùm repleatur, dolores in ſincipite moleſtiam inferentes exoriuntur, eò quòd vapores illi calidi per arterias ad caput ſurſum ferantur, quas ex colli appellata fornace vtrinque ſinciput rectà aſcendentes cernere licet. Deinde quòd toto ſanitatis tempore tenuia & vaporoſa cerebri excrementa per ſinciput maximè tranſpirare conſueuerunt, cùm in eo rariſſimę ſint ſuturæ, craneúmque ipſum tum tenuiſſimum, tum maximè fiſtuloſum exiſtat. Tertio præter hæc quòd ſenſu prædita corpora in ſuturis complura ſint, nempe pelliculæ quædam panniculum craſſiorem pericraneo coniungunt, penetrátque tenuium vaſorum copia. Cùm autem magnitudine æqualia fuerint pathemata, partes, quæ natura ſenſu magis participant, ſentiunt magis; quæ verò magis ſentiunt, iis cauſſæ dolorificæ moleſtæ magis. Ob eas itaque cauſſas concludit in ſincipite dolores exiſtere, vt demonſtret veram eſſe Hip.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 53 sur 1293

pocrat. ſententiam, quam pronunciauerat. Quibuſcunque ex fœtu abortiuo atque vteri tumoribus ad capitis grauitatem conuerſio fit, in ſincipite dolores fieri. Nos verò exiſtimamus Gal. eo loco communes, non tamen omnes tradidiſſe cauſſas eius doloris tantùm, qui à fumis & vaporibus ex inferioribus partibus efflatis excitatur. & ſincipitis partes magis quàm alias infeſtat. Non enim per arterias ſolùm, ſed etiam per venas doloris iſtius materia ſurſum repit, & in eadem parte ſedem figit, eò quòd venæ, quæ ſinus duræ menyngis conſtituunt, ibi deſinant, potiſſimúmque tertius & quartus. Quare cùm eò peruenit materia, illic reſidet, diſtenſionem facit, vnde dolorem potiùs, quàm cùm in interna adhuc eſt. Ex quo non eſt, quod quis eo quòd pars poſterior frequentioribus, euidentioribúſque venis eſt magis conſpicua, dolorem firmari potiùs debere, quàm in anteriore contendat. Didicimus enim ex anatome ramos venarum in occipite latiores eſſe, anterius verò exiliores, quòd ab illa in hanc partem ferantur & deſinant. Hoc tamen fieri intelligimus cùm nulla pars capitis altera magis imbecilla eſt, aut iniuriis opportuna. Quæ enim aut ab initio aut ex caſu, vel aliqua læſione talem conditionem ſortita eſt, in eam fluxiones & humorum decubitus fieri ſemper conſueuerunt, adeò vt quàm plurimis in ea parte per temporum mutationes, aut alias etiam leues occaſiones repetat ſemper dolor. Nec ſolùm qui pet conſenſum, verùm etiam qui primariò cerebri affectu fit dolor, in anteriore frequentius, quàm poſteriore ſentitur, præſertim cùm à materia pituitoſa, aut excrementis in capite collectis excitatus eſt. Solét enim illa in anteriore magis, quàm poſteriore cumulari, vt oſtendunt meatus, per quos expurgatur, vt nares, & palati foramina in illa parte à natura conſtituta. Ex quibus abundè demõſtratum eſſe arbitror, poſteriorem capitis partem omnibus prorſus doloribus minus eſſe obnoxiam, quàm priorem, niſi ab vtero proueniant, quibus ob eam cauſſam id proprij ineſt propter peculiarem illius partis & vteri ſocietatem cum cerebro per ſpinalem medullam, vt in occipite ſæuiant, & moleſtiæ initium faciant, dummodo non per fumos

aut

aut vapores ab vtero transmissos, sed per solam condolentiam, vt à ventriculo morso aut vellicato fieri antea demonstrauimus, caput afficiatur. Iisdem enim modis vterus cerebrum, quibus & ventriculus in consensum trahit, de quo plura dicenda non sunt. Scire tamen interest, omnes, qui per societatem dolores fiunt, ob inflammationes & huiusmodi humores excitari ab imbecillitate partis recipientis, vel intemperie calida potissimùm, cui vis attrahendi ineſt, vel ob mittentium sympathiam, vt antea dictum fuit, aut robur, aut ob materiæ conditionem. Leuia enim sursum semper feruntur. Quare fumi, tenues vapores, & humores facilè caput subeunt, & ab eo propter situm admittuntur. Sicut graues & liquidi deorsum descendunt, & ab inferioribus recipiuntur.

De dolore capitis à causſa materiali calida.

Cap. VI.

SI dolor capitis fiat à sanguine, oportet multùm sanguinis extrahere, si à bile, minus. Facta sanguinis missione, & adhibitis cucurbitulis in lateribus colli supra capitis commissuras, adhibēda sunt repellentia, quæ in forma liquida administrari debent, tum quia faciliùs ob tenuitatem penetrant, & nimis adhæsione & contractu caput calfaciunt, vt emplastra, cataplasmata, vnguēta, vel linimenta. In forma autem liquida fiunt duobus modis, vel ex oleis & aceto tantùm, vel ex succo herbarum repellentium. Oleum ros. cydoniorum, myrtil. nenupharisque cum pauco aceto supra caput apponuntur, vel irrigando caput, vel intingendo pannos raros in oleis illis fortiter agitatis & permixtis. In vehemētissimo dolore, ad illa quæ frigida & stupefacientia sunt, venire cogimur. Et satius est oleo ex semine papaue. vti, quàm succo pap. Est enim magis familiare, & minùs refrigerat. Succi plantaginis, solatri, foliorum vitis, foliorum salicis, vel oleæ, vel summitatum rubi, vel pyri syluestris, cum pauco aceto ponuntur. Vel more antiquorum leuiter inspissentur farina hordei, & apponantur: sed melius

Oleum repell.

Stupefac.

est albumen oui fortiter agitatum, pilis exectis, capiti imponere. Nam propter farinam minus adhærent parti, & magis obstruunt. Aquæ refrigerantes distillatæ, in defectu succorum oleis permiscentur, & potissimùm cùm oxyrhodino & oleo iam antiquo parato vti cogimur. Apponuntur autem aquæ peculi. ros. lact. plantag. solatri. Aquæ autem ros. & myrtil. rarò vsurpantur, ob odorem quo tentant caput. Sunt qui pulueres capitales apponant per se, vel confutos cum bombace, & frontalia vulgò dicta parant, sed propter crassitiem tardissimè operantur. Hæc remedia in dolore capitis ex fluxu sanguinis, & in bilioso dolore, & in omni qui fit à fumis & vaporibus, aut per alium consensum partium infernarum, in principio vtilissimè apponuntur, quibus peractis, ad id quod factum est, venire oportet. Nam cùm hæc repellentia medicamenta, aut sanguinis missio tardius facta fuerit, caput repletur fumis & vaporibus, quos digerere oportet digerentibus, nisi vehementia doloris id facere prohibuerit. Nam coguntur in vigore doloris vti sedantibus dolorem, quæ duplicia sunt, vel quæ sensum obtundunt, vel quę partem laxant, nimium distentam, aut quę humoris acrimoniam obtundunt. Stupefaciunt autem ol. de semine pap. vel in quo incocta sint capita pap. quo quidem medium est inter oleum pap. & opium. His etiam adiungere oportet oleum de mandragora, quod stupefacit, oleum de hyosquiamo, quod quanquam idem faciat, non est supra caput apponendum, quia facit fatuitatem, vel insaniam, vt & solanum maniam. Opium dissolutum in ol chamo. vel de croco, vel in vino antiquo naribus & temporibus apponitur: sed hæc stupefacientia non sunt temerè apponenda, & non nisi quando alia remedia inutilia sunt. Dolorem sedantia, quæ partem laxant, sunt ol. amygd. dulc. Sesaminum, viol. aliis permixtum. Obtundunt verò humorum acrimoniam lac recens emulsum, mucilago seminis mal. decoctum seminis mal. Ista tria aliquando ponuntur per se, aliquando commiscentur. In bilioso magis vtimur obtundentibus acrimoniam humoris & stupefacientibus, in aliis autem relaxantibus & modicè dige-

Aqua destill.

Rosa & myrtil. omittuntur.

Hæc in fluxu sangui. & bilioso dolore conueniunt.

Topica.

Duo genera sedatium dolorem.

Stupefac.

Olea periculosa.

Quando erendum stupefac.

Obtundentia humorum acrimoniam.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 56 sur 1293

digerentibus, quæ etiam dolorem ſedant, vt ol. chamo. amygd. amar. de ſemine lini, decoctum, paratum ex floribus chamom. mell. vel ſamb. vel ſeminis lini. mal. quo decocto irrigatur caput tepidè. Sed priuſquam iſta adhibeantur, oportet influxum ſedatum eſſe, aut oportet ligaturis, reiteratioéque clyſterum ſemper deorſum excrem. retrahere, vel frictionibus aſperis. Hic eſt potiſsimùm obſeruandum, ne eligantur medic. illa quæ odorata ſunt, quia teſte Hipp. dolorem faciunt. Ob id abſtinemus ab oleo anethino, & ſimilibus, niſi in declinatione, cùm nos volumus id quod eſt in parte, euacuare. Euacuatur autem humor ſanguinis eruptione è naribus, vel maſticatoriis, potiſsimùm in cauſſis frigidis & multum humidis, vel topicis ſupra caput appoſitis, remediis. Quare ſi iuuenis, vel mulier ſit, quæ retentionem menſium patiatur, vel vir, cui ſuppreſſæ ſint hæmorrhoides, ſcalpendæ ſunt frequenter nares, aut ſeris pungendæ, aut herba illa, qua pueri ſæpe ſibi ſanguinem prouocant, vel foliis ficus confricando, aut borragine, aut aliis herbis aculeatis, aut aſperis. Nam hoc faciunt pungendo & lacerando venas. Vena frontis aperitur potiſsimùm, ſi poſterior pars capitis doleat, aut apponuntur cucurbitulæ cum ſcarificatione ad latera colli. Deinde digerentia medic. ponenda ſunt, quæ efficaciora eſſe oportet. Si internæ capitis partes doleant, ob partis ſitum olea calida apponenda erunt, & quæ potentiſsimè digerunt, vt oleum commune, etſi vetus ſit, vel oleum ſicyocum, aut anethinũ, aut de abro. addito pauco aceto, vel vino tenuium partium. Illa ſufficiunt in dolore à materia calida. Nam quæ parantur ex ſpondylo, pulegio, calamintha ad craſſiorem humorem digerendum præſcribuntur, vel poſt curationem doloris capitis. Ad corroborationem tunc fieri poſſunt pul. capitales, & cucufæ, ſed pul inſperſus capiti melior. Nam diſcutitur manè, cùm caput confricatur, & nouus ſequenti die apponitur. Cucufæ autem ſemper apponuntur eædem, & aliquando ob ſudorem aut pinguedinem humefactæ plus nocent quàm proſunt, hoc tamen habent vtilitatis, quòd vice pilei ſint. Conficiuntur autem hoc modo pulueres.

Quibus ſit ſanguis per nares extrahatur.

Puluis. ℞. corian rof. an. ʒ.iij.flo.anth.ſtechad. & cha.an.ʒ.j. aniſ.granorum tinctorum, myrthi, ſandali albi an. ʒ.ij. miſce fiat pul. tenuiſsimus, quo cap. ſinapiſetur, ſerò, & manè excutiatur, & alius, ſi velis, apponatur. Ex eodem pul cucuſa paratur, quæ minus conuenit in iſtis cauſsis calidis. Et quia in vehementiſsimo dolore humores vruntur, & acrimoniam acquirunt, non erit inutile poſt miſsionem ſanguinis, dare medicamenta, quæ ichores ſanguinis purgent, qualis eſt ſyrup. roſ. laxatiuus cum media parte aquæ endi vel ʒ. j. cath. aut ʒ.x. caſſ. per horam vnam ante prandium. Eo tempore datur propter duas cauſſas, ſcilicet vt grauitate cibi deorſum mittantur, & vt cibi prohibeant effumationem ad cerebrum. Solet enim ſuo odore dolorem facere. Poteſt etiam parari decoctum ſequẽs, quod detur ſingulis matutinis, maximè quando ſufficiens quantitas ſanguinis non eſt extracta, vel in quibus per ætatem, aut virium imbecillitatem non licuit.

Quæ ichores purgãt

℞. prunorum ſebeſten. an. pa. xx paſſ. enucleatarum ʒ j. tamarindorum elect ʒ. j. ſenæ orient. ʒ. ij. ſem. carthag. contuſi ʒ. vj. polypod. ʒ. ij. flor. vio. p. j. ſem. aniſ. ʒ. i. fiat decoctio ad ℔. j. in qua diſſol. ſyrup. viol. ʒ. vj. miſce pro tribus matutinis. Si adhuc perſeuerarit dolor, poſt illos tres dies, adde vltimæ doſ. ſyrup. roſ. lax. ʒ. j. vel cath. ʒ. v. rhab. quia multùm effumat, non eſt dandum, vel detur in ſubſtantia, ſed infuſum in aqua endiui. vel viol. Reiterentur clyſteres tertio quoque die, ſi prædicto decocto non vtantur, aut ſi aluus non ſatis moueatur. Abſtineant à vino, & ab omnibus effumantibus ad caput, quales ſunt fructus, ex quibus oleum parari poteſt, vt amyd. nuces, nuclei pinearum, auellanæ, & omnia alimenta odorata, & quæ parantur cum petroſ. maiorana, menta, ſaluia aut cinamomo, aut nuce moſcata, & ſimilibus odoratis. Non moueat corpus, confricentur pedes, & brachia, non caput, niſi poſt curationem. A lacte, butyro, & caſeo abſtineat. Comedet quæ refrigerant, minus alunt, & non tentent caput: qualia ſunt poma cocta in prima menſa, vel cruda in vltima, ſi illis aſſuetus fuerit. Vtatur iuſculis paratis ex herbis remollientibus ventrem, vt borrag. cicla

Rhab. cur prohibeatur.

Victus ratio.

cicla, ſpinachiis, lactucis decoctis in iure pulli, vel cum pauca quantitate carnis capi, vel gallinæ, vel hædi, vel vituli. Vtatur cremore hordei cum pauco ſaccharo. Comedat in vltima menſa pyra, vel fructum mali cotonei. Sed hæc magis probentur in ea ſpecie quæ ſit per conſenſum ventriculi: non reclinet caput, neque tempore ſomni, neque vigiliarum, ſupra puluinar factum ex plumis, quia caput nimis calfaciunt: ſed ſit ex corio pleno palea, furfure hordei, vel auena Non eſt negligendus dolor capitis, etiã ſi ſine febre ſit, quia ſæpe in alios morbos mutatur, vt in phrenitidem, & alias capitis affectiones grauiores. Hæc remedia ſufficient pro dolore capitis facto à ſanguine, vel à bile ſine febre. Si autem dolor hic ſit criticus, ex eorum numero quibus remedia adhiberi poſſunt, aut ſi ſuperueniat alicui morbo, in quo miſſus fuerit ſanguis, & corpus purgatum, poterimus prætermittere omnes illas euacuationes, & topica remedia adhibere. Nam ſi criſim præcedit, ſit circa ſtatum, in quo ſilentium melius eſt habere. Adde quòd expectatur vomitio, vel alia excretio ad morbi ſolutionem. Sunt præterea ægri imbecilliores in ſtatu. Quare ſatius erit à ſanguinis miſſione abſtinere, niſi dolor ab inflammatione fuerit. Tunc ſi vires valent, ſanguis mittendus eſt, vt cap. de phrenitide monſtrabimus. *Curatio doloris critici cap.*

De dolore capitis à bile. CAP. VII.

DOlor à materia calida fit à ſanguine, vel à bile, vel à fumis flauæ bilis. Diſtinguuntur autem, quia dolor qui fit à ſanguine, accidit ob eius copiam, quare ſentitur diſtentio cum grauitate & pulſatione. Dolor autem à bile eſt ſine grauitate, quia eſt parua bilis quantitas, quæ dolorem facit, ſed ſentitur morſus ob eius acrimoniam. Si à fumis fiat, bilioſus humor vel in ventriculo, vel in aliqua alia parte collectus, ſentitur, qui faſtidium, nauſeam, & vomitum, vel amarorem, vel cordis morſum facit. Dolor ſentitur cum magna leuitate, quia fumi ſua mole non premunt, ſed ſolùm diſtentionem faciunt, quæ iuncta leuitati diſtinguit hunc dolorem à dolore facto cum diſtentione & grauitate, qui fit à multitudine alicuius materiæ. Iſtis ſignis *Dolorum cap. diſtinctio.*

Victus ratio significa adiungenda.

adiungere oportet victus rationem præcedentem, si biliosa fuerit. vel biliosa temperatura, aut ira & excandescentia præcesserit, tempus, regionem, ætatémque & omnia, quæ bilis redundantiam significare possunt, vt etiam euacuationis consuetæ retentio, quæ vel per sedem, vel per vomitum fiebat. Idem obseruandum in distinguenda materia sanguinea dolorem capitis faciente, & maximè si retineantur menses, aut hæmorrhoides, vel hæmorrhagia consueta fieri è naribus, & si præcesserit vini generosi multa potatio, alimentorum multùm sanguinis generantium vsus, si relicta sit aliqua exercitatio consueta. Curandi ratio est: Primùm detur clyster præscriptus cap. 5. cui addi potest lact. M. j. cucurbitæ eadem mensura, vel potest augeri modus quat. semi. frig. maior. præcipuè cùm nobis proponitur ætate & natura biliosus. Si venæ multùm turgeant, à cephal. detrahatur parum sanguinis, non ad euacuationem, sed ad ventilationem. Nam cùm bilis etiam pauca summos dolores excitet propter eius acrimoniam: non tam de ea euacuanda, quàm alteranda, & castiganda, nos oportet esse sollicitos. Et si æger natura fuerit biliosus & ætate, tempúsque anni æstiuum, ne euacuando sanguinem, qui est frenum bilis, æger incidat in phrenitim, nõ est facienda sectio cephalicæ, sed venæ sub lingua possunt aperiri. Quòd si ne has quidem liceat aperire, & æger venæ sectionem plurimùm reformidet, cucurbitulæ humeris vel collo admoueantur cum scarificatione, vel fiant ligaturæ & frictiones extremarum partium, & potissimùm in carpo & pedio ad diuersiones. Si dolor leuis est, vt ex ira, non statim mittendus est sanguis, sed topicis remediis tentanda potius curatio, quibus si non cedat, ad reliqua confugiendum. Cùm autem biliosa est hæc materia, debet potius purgari, quàm euacuari sanguinis missione. Quòd si purgatio materiæ non possit semel fieri, detur minoratiuum sequens.

Curandi ratio.

Sectio venæ.

Cucurbita

℞. syr. ros. lax. ʒ. j. ß. aquæ endi. ʒ. iij. misce, fiat potus, detur manè. Sequentibus diebus dentur manè syru. alterantes flauam bilem, vt syr. de endiu. simpl. viol. ros. de nymphea, oxysacchar. de agresta, & quibus est facultas infrigidandi. Herbæ, ex quibus conficiuntur tales

tales syr. aut decoctiones, aut aquæ distillatæ, sunt, lact. sonchus aspara. j. rostrum porcinum, sonchus leuis. j. endi. Pharmacopolarum, scariola. j. endiuia. Possunt addi capil. portulaca, dens leonis, plantago & omnia frigida a primo gradu vsque ad tertium. Syr. præparantes fiunt hoc modo ad lenitionem & alterationem. *Syr. alterantes bilem.* *Syr. prapar.*

℞. syr. viol. (qui multùm conuenit propter lenitionem & alterationem) syr. endi. simpl. ana ʒ. ij. syr. de nymphea (vt incrassetur materia subtilis) & myrtill. an. ʒ. j. aq. cichor. endi. lact. & lupulorum (si sanguis admixtus est) ana q. j. fiat. iulep. cla. & aro cum ʒ. j. diatrag. frig. Possunt misceri ad somnum conciliandum aquæ port. quę conuenit, si simplex est affectio, nymphęę & cucurbitæ. Syr. viol est valde vtilis, quia refrigerat, ventrem lenit, & ferè est narcoticus. Laudantur quæ refrigerant cum astrictione aliqua, quoniam incrassant, & bilis feruorem extinguunt. In obstructionibus hepatis syr. endi. compositus, cum aquis conuenientibus magis conuenit, quàm simpl. quia magis aperit. Post syr. dari potest tabula. j. diatrag. frig. aut triasand. duplicato rhab. aut diarrhodi abb. Si scirrhus est in hepate, conuenit syr. endi. compositus cum aqua graminis. Si sit ictterus, conuenit syr. endi. compositus cum aqua graminis, vt interim pars humoris euacuetur. Sed quoniam syr. & elect. suprascriptorum facultas exolescit interdum, satius fuerit sequenti apoz. vti ad ventris lenitionem, & obtundendæ bilis acrimoniam. *Quib. confert. Syr. endi. compositus & viol.* *Apoz.*

℞. endi. non lotæ (ne auferatur facultas detergendi, quæ est in superficie) cichor. scariolæ, lupuli capil. ana M. j. Possunt addi rostrum porcinum & flores refrigerantes. Propter pharmacopolas variāda est præscriptio, qui norunt ex intuitu ægroti, quid sit ei præscribēdum. Vt verò lenitio ventris fiat, & acrimonia humoris obtundatur, pone prunorum non dulc. sebesten. ana pa. vj quat. sem. frig. maiorum ana ʒ. ij. seminis endi. ʒ. j ß. Addi possunt semina lact. port. ana ʒ. ß. fiat deco. sub cuius finem potest addi florum cord. ana p. j. in ℔. j. col. diff. sacch. q. s. fiat apoz. addatur aceti parùm, vel vini granatorum. ʒ. j. vel ij. Quòd si non modò alterare, sed vacuare volueris, adde myrobal. citrinorum & in-

dorum ana ʒ.ij.vel ij.vel ʒ.ß. Quæ etiam si non abluantur, obstruendi tamen vim, quam habent ob adstrictionem, amittunt decoctione tamarindorum, succi ros. (vt magis purget) ana ʒ. j. aut syr. ros. laxat. ʒ. ij. Quòd si deest syr. ros. adde sacchar. q. s. fiat syrup. mediæ deco. detur alternis diebus aro. cum ʒ. j. triasand. duplicato rhab. Vltimæ dosi adde (si multus humor supereſt) diagr. gr. iij. mastich. gra j vel rhab. ʒ. j. vel elect. de succo ros. vel de citro sol. ʒ. ij. Si nolit hanc potionem, vtatur vel bolo, vel pill. sequentibus. Porrò licet hîc incrassantia & refrigerantia primo scopo, primáque ratione conueniant, tamen quia commodè per vrinas bilis purgatur, possunt etiam misceri aperientia. Acetum additur, quoniam bili flauæ planè aduersatur: loco eius poni potest syr. acetosus. Postea vtatur potione vel bolo sequenti.

Aceti Virtus.

℞. cath. ʒ. vj. vel cass. ʒ. v. elect. de succo ros. ʒ. ij. indi maior. vel de citro sol. ʒ. j. cum sacch. fiat bolus. Maior quantitas medicamentorum danda est in dolore, tum quia humores sursum mouentur, vt deorsum reuellantur: tum quia sensus minus est exactus in partibus ob spirituum resolutionem, aut retractionem. Vel accipiat pill. quę sine custodia loco minoratiui dari possunt, quæ scilicet non recipiunt coloch nec diagrid. nec turbith quales sũt pill. de hiera simpl. si sine croco & myrrha parantur, affligeret & sine quibus, quanuis parùm diagridij acceperint. Sed quia dolor sæpius repetit, affligitq; eos præsertim qui bilioso sunt habitu, proderit pillul. quas magistrales vocãt, accipere & sunt eradicatiuæ, vt cochiæ, de rhab. de quinq; generib. myrobal. mastich. aureæ & similes, quæ cum custodia dantur post primum somnum: vt prima actione facta melius operentur, & facilius. Sequentes sine custodia dari possunt.

℞. mass. pil. de hiera simpl. ϑ. j & v. rhab. ϑ. ij formentur pil. cum syr. laxatiuo, vel cum aquæ endiuiæ, ne nimis laxent aut calfaciant. Verùm in hiera aufertur crocus. Is enim caput ferit & dolore tentat. Odorata tamen fortiter laxantibus mixta non possunt multùm nocere, quia longam moram in corpore non faciunt. Parantur pillulæ magistrales in modum sequentem.

Croci Virtus.

℞. rhab.

℞.rhab.3.ß.myrobal.citrinorum indorum, bellericorum & emblicorum, aga.ana ℈.j. cina. myrrhæ, maſtich.nuc.muſc. ſpicæ,ana ℈ ß.omnia temperentur per noctem in ſucco roſ.aut endi addendo aloes lotæ in aq. endi.ʒ.j.formentur pill.cum ſyr.roſ.vel ſucco roſ.de quibus cap.3.j.vel 3.ß. ſemel in heb. ante cœnam. Additur aga.quanuis affectus ſit biliolus. Nam vtile eſt aliquid eorum admiſcere,quæ pituitam purgant,modò inſigniter calida non ſint, vt turbith.colochintis. Adduntur & aromata, quia cerebrum corroborant, tum quia ob tenuitatem partium efficiunt, vt vis medicamenti melius penetret. Ad eradicationem addi poſſunt diag.gr.iiij.ad 3.j.pill.vel fiat potio poſt ſyr.vt ſequitur. *Aromat. effectus.*

℞.elect.de ſucco roſ.diaprun ſol.ana 3.j.ß.rhab. infuſi in aq.endi. & fortiter expreſſi 3.j. ſyr.roſ.lax.ʒ.j.cina.& florum ſtechad.ana gr.vj.fiat potus ſyrup.cap.ven. conuenit ad obſtructiones,ſyr. roſ.ad malitiam diagrid. & aliorum ſolutiones corrigendam. Bolus ad virium robur exhibeatur.

℞. conſ. roſ. 3.j.conſ.nymph & anthos ana 3.ß pul. triaſand.vel diarrhod.℈ j.ſacch.parum, fiat bolus: cap. poſtridie ſuperb.parum aquæ endi. Addi poteſt nec ſine ratione aliquãtulum confer.acori,quæ quoniam aſtringit,eſt vtilis omnibus morbis à defluxione & catarrho. Dari poteſt etiam 3.ß. theriacæ recentis vel ſex menſium vel vnius anni. *Conſerua acori vſus.*

TOPICA.

Quod ad topica attinet remedia oxyrrho. caput eſt perfundendum,aut admouendus ſuccus aliquarum herbarum infrigidantium,vt proxi.cap.diximus. Fiat etiam frontale ex pul.coriand. præp.ʒ j florũ viol.roſ.& nymphæ ana p.j.ſeminis lact.plantag.& pap.albi ana 3 j ß. vel papaueris nigri 3. j. ſandal. albi ℈.j.caphuræ 3.ß fiat pul. & ex eo frontale interbaſtatum in ſindone rubra. vel *Frontale.*

℞,ol.viol.roſ. ana ʒ.j.opij (ſed non in pueris,mulieribus & mollioribus) ℈. ß. miſce & illine digito nares interiores. Remedium hoc in dolore acerrimo eſt præſtantiſſimum. Mitius erit ſi addas lactis mulieris ʒ. j. vel loco eius aquæ roſ. ʒ. j. ß. nucis moſcatæ (vt caput

Opium. roboret & immodicam opij frigiditatem retundat) gr. vj. Opium non eſt corrigendum, vt aliàs ex caſtoreo, euph. myrrha. & croco, quia per ſe dolorem capiti adferunt, ſed potiùs nuce moſcata, vel moſco, quæ caput confirmant. Poteſt fieri pot. talis ad ſedandum dolorem vel conciliandum ſomnum, vt,

℞. lact. & ſolani ana M j. ſemperuiui, flor. roſ. viol. (quæ cùm ſint tenuium partium, magis conducunt) & nymph. ana p. j. flor. narciſſi (ſi reperiantur) p. ß vel flo. labruſcæ, & vitis ſatiuæ an. p. j. Et quia roborandum eſt cerebrum, etiam ſi dolor ſit à caliditate, adde florum anthos, vel ſtechad. tertiam partem p. j. florum cham. mel. (qui in omnibus doloribus proſunt) ana p. j. Sed tamen potiùs ponuntur in declinatione, & cùm iam conſtitit fluxio, ſeminis lact. coriandri, pap. ana ʒ. j. Proderit etiam in fine ſemen lauendulæ ponere ad ʒ. j. ß. & addendo parum aceti, niſi adſint vigiliæ. Huius decoctionis vapor naribus excipiatur. Poſſunt & prædictæ herbæ in modum cataplaſmatis capiti admoueri, vel incoquendum eſt caput veruecis in prædicta decoct. vel in eiuſdem capitis decocto herbæ incoquendæ, ex quo decocto caput irrigandum, idque potiſſimum in morbi declinatione. Tum enim materia diſcutienda eſt.

℞. ol. roſ. viol. myrtill. ana ʒ. ij. aquæ roſ. viol. ſucci plantag. aut ſolani ʒ. j. vel farinæ hord. ʒ. ij. aceti parum ad penetrationem, ceræ q. ſ. fiat vnguen. Si propinqua eſt declinatio, adde ol. cham. fieri poteſt pul. capitalis in primo refrigerans, in fine verò reſoluens.

℞. coriand. præp. ʒ. j. ſeminis pap. albi & lact. ana ʒ. j. florum nymph. roſ. viol. ana ʒ. ß. anthos & ſtechad. an. ʒ. ij. granorum tinctorum ʒ. ß ſchenant. ϑ ij. fi. pul. ſubtiliſſimus. Sunt qui addunt moſci & macis ana ϑ. ij. hæc verò calida miſcentur, vt penetrent, roborentque. Hoc autem in fine fieri ſolet, cùm magis eſt diſcutiendum. Si vigiliis torqueatur, exhibeatur potio ex ſyr. de pap. ʒ ij. aq lact. & bugloſſ. ana ʒ. j. ß. cap. hora ſomni, qui non eſt conciliandus in principio, ſed poſtquam ſunt defatigati: quia ſic maior fieret ad caput effumatio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 64 sur 1293

De dolore capitis à pituita. CAP. VIII.

CVm materia pituitosa lenta est & viscosa & crassa, incisione indiget ad sui euacuationem. Rectè igitur medici pituitæ talis præparandæ gratia, incidentes syr. ordinant à principio, tum ad diuersionem, tum vt materia pituitosa in intestinis generata (ob eorum frigiditatem) euacuetur. Imprimis igitur clyst. sequens pro materiæ discutione, incisione, alteratione & euacuatione parabitur.

CLYSTER.

℞. mal. bismal. merc. ciclæ, pariet. ana M. j. florum stechad anthos cham. meliloti an. p. j furf. macri in panno ligati iun. j fi. decoct. ad ℔. j. in col. dist. mel. ros. viol. anthos lohot de cass. ana ʒ. j. ß. benedictæ, vel hieræ picræ vel hieræ Archigenis ʒ. ij. succi ciclæ ʒ. j. ol. veteris ʒ. iij. salis parum, fiat clyster, & detur longè à pastu. In hoc multi adsunt meliss. beth. hyss. ana M. ß. anis. fœnic. ana ʒ. ij. seminis rutæ ʒ. ß. Sed in principio videtur sufficere prædictum clysma, nisi dolor, & vitæ periculum adeò instent, vt medicum cogant statim à principio extremis vti remediis, vt fit in apoplexia, paralysi, & morbo comitiali. Alij addunt in hoc clystere loco olei veteris, ol. cham. vel de lilio, vel anethi, tantundem salis gemmæ. Idem etiam addunt decoc. ag. ʒ. ij. Clystere exhibito, statim dantur pillul. satis leues ad materiæ minorationem. Nam dolor aliquando tam vehemens est, vt sit necesse materiam, quæ euacuationi præparata est, educere, sed leui medicamento, ne cruda materia agitetur. Ideo ad hanc rem pillul. quædam leuiores præscribendæ sunt in forma sequenti.

PILLVLÆ.

℞. mass. de hiera simpl. ℈. ij ag. tro. ℈. j. cum melle ros. vel oxymel. simpl. fiant pillul. Possunt etiam formari cũ syrup. de stech. Satis tamen fuerit pillulas aquis conuenientibus formare, sic enim multò minores sunt, quàm si cum syrup. fiant. Nam cùm syrupi crassiores sint aquis distillatis, fit vt pillul. fiant maiores, si formentur cum syr. quàm si formentur cum aquis distillatis. Postea accipiet die sequenti syro. qui deinceps inferius prescribetur. Porrò in principio syr. non debent esse multùm

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 65 sur 1293

cȝlidi,& aperitiui. Nã materia ratione caliditatis liquaretur,& fuſa maiorem locum occupando,dolorem faceret vehementiorem.Ideo à leuioribus auſpicãdum,qualis eſt,qui paulò pòſt deſcribetur.Syr.item leuiores quibus vtendum à principio,ſunt ij, mel roſ.ſyr.cap.ven.de byzantiis,acetoſ.ſimp.& compoſitus. Medij ſunt ſyr.de hyſſ.de praſſ.de gly.de acoro, de ſtech. oxymel ſquil.oxymel.ſimp & compoſitum de quinque radicib.& his ſimiles. Herbæ,ex quibus componuntur ſyrupi, apoze.& aquæ diſtilla.ſunt capill.hyſſ.beth.ſaluia,cala.puleg.ab. ſynth. meliſſ. maiorana, matricaria in mulieribus, ruta, fœnic.apium,enula campana.vng.cab.& his ſimiles.Syr. pro principio talis ſit.

Syrup.

Herbæ.

Digeſtiuũ debile. ℞.mell.roſ.col.ʒ j.ſyrup.capill.ven.ʒ.ij.aquæ maior hyſſ.& meliſſ.an.ʒ.ij.miſce,& fiat iulep.pro duabus doſ. Syr.fortior.

Medium. ℞.ſyr.de gly. & capil.ven. an.ʒ.ij.ſyr.de byzantiis ʒ.j. aquarum fœn.beth. & verbenæ ana qr.j miſce,fiat iulep. Syr.fortiſſimus.

Forte. ℞.ſyr.de ſtech.oxymel.ſcil.ana ʒ.ij. ß.aquarum rutę, meliſſ.ſaluiæ , & maio.ana ʒ.iij.beth.tantundem, miſce, fiat iulep.aro.cum drach.j.diamoſci,vel pliris cum moſco,vel roſ.nouellæ.vel diagal.vel cum modico cinamomi,vel zinzib.vel cubebarum.

℞.galangæ craſſ.drach.iij gly.raſ.rad.petro. & graminis an.ʒ.ij (Si materia valde viſcida eſt,adde quinq; rad. communes.Si purgare vis,adde rad.ireos recẽtem.Nam antiqua tantùm attenuat, beth.) verbenæ ſampſ meliſſ. hyſſ pulegij ana m.j.capil.ven.borrag.an.m.ß. Si pituita ſit ſalſa,adde cichor.endi.ſcariol.an.m.ß.vel pone quinque capil tantundem,ſeminis aniſ.fœnic.an.ʒ.ij.ſeminis apij,petro. ana ʒ. ß.florum ſtech. roriſ.ſamb.ana p. j. In pituita ſalſa pone trium florum cord. ana p.j. fiat decoctio ad ℔.j.ß.in qua diſſ.mel.roſ. & anthoſ. ana ʒ.ij vel oxymel.ſcyll tantundem,ſacch.q.ſ.fiat ſyrup. qui detur quinque aut ſex diebus.

In pituita ſalſa.

℞. diamoſci dulcis,vel pliris cum moſco vel diambræ ʒ ij.cap.tabellam pond.drach.ij.cum ſyrup.Si libet preſcriptum apoz.facere laxatiuum,deco.poteſt addere ſeminis carth.ʒ.ij. (& noſter quidam carthamus ad tan-

tam

tam dosim dari potest, quia familiaris est, & non violentus. Habet autem vim aperiendi & euacuandi pituitam) fol. sennæ orientalis vnc. ß. vel sennæ communis vnc. j. agar. ʒ. ij. turbith. ʒ. j. zinzib. ϑ j. ß. fiat apoz. zinzib. ponitur ad correctionem turbith, quia secus euacuaret materiam subtilem, crassam relinqueret. Addimus etiam ad eius correctionem sal gemmæ. Porrò astringentia nunquam miscenda sunt in materia pituitosa, quia materiam per se crassam partim magis impingunt, & veluti coarctant. Ideo malè faciunt, qui myrob. embl. vel chebul. addunt. Et Auic. non immeritò ab eorum vsu prohibuit in febribus, quæ sunt cum obstructione. In dolore capitis à materia frigida, verbena siue assumpta, siue admota confert. Si morbus comitialis sit admixtus dolori capitis, non pones apium in apoze. Nam ex mente recentium epylepsiam moueret. Attamen Gal. in morbi comitialis cura addidit apium, & petros. cui magis credendum, quàm neotericis. Potest etiam dari syr. de pomis compositus à Mes. Euacuat enim pituitam sine noxa ventriculi: quamuis elleborum recipiat. In morbo Italico plurimùm prodest. Confert & nux moscata plurimùm in dolore capitis à materia frigida. Si apoz. non sit laxatiuum, potest dari clyst. vel pillul. sine custodia, quorum suprà meminimus, & vt sequitur.

Cartha.

Cautio.

Verbena.

Apium.

℞. pill. elephang. aflag. ana ϑ. j. fiat pill. drach. vel 4. cap per vnam horam ante cœnam sine custodia.

Quid in pillulis obseruandum.

Cæterùm id de pillulis obiter adnotandum, quódque debent euacuare ab hepate & ventriculo, modò leues sint, dari debent vna hora ante cibum: quæ verò à capite euacuant, quatuor horis post cœnam, vt simul cum alimenti vaporibus eorum vis ducatur ad caput. Concocta materia sic vacuatur.

℞. mass. pill. cochiarum, fœtidarum ana ϑ. ij. agar. tro ϑ. j. fiant pillulæ, formentur aqua hyss. vel aliis aquis capill. Fortiores sunt hæ.

℞. mass. pill. de sarco. de aga. & de mastiche an. ϑ. j. plus vel minus pro virtutis robore. Ideo aliquando addimus tro. alandal. gr. iij. vel ij. vel j. Quòd si æger à pillulis abhorreat, detur potio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 67 sur 1293

℞. capil. ven. hyſſ. ana M. j. paſſ. par. x. iuiub. ficuum ana p. vj. ſeminis apij & petro. ana ℈ j. aniſ. fœnic. an. ʒ. ß. florum anthos, ttechad. an. p. j. aga. tro. ʒ. j. fiat deco. ad ʒ. iiij. ß. in col. diſſ. elect. indi maior. ʒ. iij. elect. de citro ſoiut. & diachart. an. ʒ. mell. roſ. col. (ad extenuationem & dulcorem) vnc. ß. fiat potio, cap. in aurora cum cuſtodia.

Quid obſeruandum in potionibus.

In dandis potionibus aliquid dulcis in fundo vaſis eſſe debet, ſi fieri poſſet. Nam id quod gratum eſt, ſtatim à principio deuoratur: quod autem ſequitur, æquo animo accipiunt. Agar. magis damus in intuſione. Nam in ſubſtantia vomitiones excitat, ſic autem infunditur.

℞. agar. tro. ʒ. j. vel amplius, infunde in oxymel. vel in melle roſ. Poterit fieri potus cum aquis capital. quales ſunt aqua ſal. maior. beth. meliſſ. & cum ſyr. accommodato ad dulcorem. Elect. euacuantia pituitam ſunt diacharth. indum maius & minus, elect. de citro.

Elect. pituitam euacuãtia.

℞. elect de citro ʒ. ij, ß. vel diacharth. tantundem. Elect. dantur à ʒ. ij. ad ʒ. iij. ß.

℞. elect. indi maior ʒ. ij. elect. de citro, diacharth. an. ʒ. j. cum ſacch. fiat bolus. Quoniam verò multi medicamenta auerſantur, fallendi ſunt dato iuſculo, quod tamen vim habeat purgandi: quod fiet commodiſſimè ſequenti modo, quoniã pituitam euacuat, & præterea prodeſt aſthmaticis, & iis, qui nolunt medicinam accipere.

℞. paſſ. pruno. iubab. ana num x turbith, ſenæ ana ʒ. j ſummitatum thymi ʒ. j. ß. ſalis gemmæ & zinzib. ana ℈. ij. omnia ponantur in ventre galli antiqui, & capiat ius. Adde medullæ carth. vnc. ß. Ex his fieri poteſt pulu. ablatis paſſ prunis, & iuiub. & poſtea diſſolui in iuſculo. Aut detur pul. ſequens laxatiuus.

℞. polyp. ʒ. ij. gly. ʒ. ij. agarici tro. ʒ. j turbith gummoſi infuſi in lacte & exiccati ʒ. ij. zinzib. ſalis gemmæ, maſtich. ana ʒ. j. cineris tartari ʒ. ß. cinamomi, cubeb. ana ℈. iiij ſummitatum thymi ʒ. iij. ſacch. candi. parum, fi. pulu adde ſeminis viol. ʒ. j (quia lenit) medullæ ſeminis carth ʒ. ij. doſis erit à ʒ. ij. ad ʒ. iiij. diſſoluendo in iure pulli, vel vino albo, vel aquis capitalibus: poſtero die detur bolus hic.

℞. myrth.

℞.myrth.electi vel theriacæ veterum,vel aureæ alexandrinæ 3.j.conser.anthos 3 ij.fiat bolus, cap superbibendo parum vini albi,vel aquarum capitalium.

CONSERVÆ.

Theriaca vetus, mythridath.aurea alexand.conserua acori, anthos. stechad. enulæ valent in hoc affectu. Et quando ponitur mythridatum vel theriaca,vel aurea alexandrina,miscendæ sunt conseruæ conuenientes. Possunt & misceri pul. elect. vt diamosci dul.& amari, pliris sarcotici, pliris cum mosco,diambræ, diagal. conse. supradictis, scilicet.anthos,stecha.enulæ camp.hoc modo vtatur in ingressu lecti.

℞.conser.anthos, stechad.ana 3.j conseru.capil.3. ß. pul. ros. no. de gemmis an. 3.j. diag. vel diamosci 3.ß. sacch parum,fiat conditum,vel si lubet,fiat opiata, cum syr. capill.ven. adde pal.anis. vel dauci 3.j.A pastu non debemus vti immodicè calidis, quia causantur obstructionem, & alimentum adhuc crudum à ventre in hepar vehunt. *Cautio Obserua.*

TOPICA OLEA.

Topica remedia sunt olea, sacellationes, sacculi,cucufæ. Olea verò sunt irinum, de lilio,anethinum,rutaceum,de piperibus.& quæ calefaciunt & extenuãt Quibus additur aqua vitæ loco aceti,inunctionis tempore.

℞. ol.irini,anethini an.ʒ.ij. cham.ʒ.iij.nuc.mosc. garyoph.sandal.omnium an. 3. ß seminis rutę, anethi an. 3.j.florum stechad.3.ij. ceræ parum, fiat vngu. quo vng. frons.Sacellatio communiter fit ex nitro & sale torrefactis.Potest tamen fieri ex herbis in sequentem modum.

℞.sampſ.verbenæ,meliſſ.an.M.ß.florum cham. mel. samp.stechad.saluiæ an p.j.coquantur in aceto & aqua, fiat embrocatio ad caput. Vbi materia est admodum frigida,optimum est caput irrigare aqua ardenti.

℞.florum cham.melil.samp stech.an.ʒ.ß. macis, garyoph.calami aro. anetian.3. ij. spicæ, lauendulæ an.3. j. fiat pulu. subtiliss.Potest addi meliſſa, beth. verbena. Ex hoc pul fiat cucufa ad confortationem cerebri, ne amplius recipiat fumos,& ad malæ qualitatis alterationem, additis quibusdam astringentibus, vt foliis myrthi,vel baccis,vel flor.rosarum,ne tam facilè recipiat va-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 69 sur 1293

pores. Euacuata ſecundum partem materia in cerebro contenta, veniendum ad particulares purgationes, vt id quod eſt reliquum in cerebro, expurgetur, idque per cõuenientes regiones, ſcilicet nares & palatum. Caput-purgium igitur fiet ex abſtergentibus, vt melle, ſacch. & manna: aut attrahentibus, vt ſucco ciclæ, maioranæ, anagal. aut ex deco. harum herbarum, addendo vinum album pro decoctionis materia.

Caputpurg. blandius.

℞. ſucci ciclæ, maior. an. ʒ. iij. vini albi ℔. j. ſacch. rub. ʒ. j. vel mellis roſati vel mannæ tantundem. fiat caput-purg Fortius erit, ſi addatur ſuccus cucume. agreſt. vel anagallidos vel cielaminis cum eadem vini menſura, adaucta doſi ſacch. vel mell. pro eodem. Fortiſſimum erit, ſi ſucci puri extrahantur ſic.

℞. ſucci cucumer. agreſt. ſucci ciclami maior. an. qr. ß. deputentur, & attrahat per nares. Quòd ſi remaneat mordicatio in naribus, vel dolor, immittatur lac muliebre intra nares, vel oleum viol. Poſſunt addi pul. ſuccis his, vt pul. piperis, ſtaphiſagriæ an. 3. ß. nucis moſ. ℈. j. Vel cum ſuccis poſſunt etiam fieri caputpurgia ex deco. herbarum capital. Efficaciſſima ſunt, ſi in his diſſoluatur 3. ſcammonij, & cum pauca farina ſimul incorporentur, vt conſiſtentiam habeant ſpiſſiorem, & adhærere poſſint. Vel formentur veluti ſuppoſitoria, in oblongam & pyramidis formam: cocta naribus indantur. Vel decoquantur ſucci in aliquo oleo, & addita cera & ſcammoneo fiat ad formam linimenti, quo inungantur partes interiores narium, vel ſcammoneum melle excipiatur. Maſticatoria ordinantur, cùm non ſit periculum de catarrho ad pectus. Nam quibus ad thoracem fluxio fiat, magis conuenit caputpurgium, & gargariſmata iis vtiliora ſunt, qui laborant fluxione. Nam caputpurgia materiam fluentem ad pectus, trahunt ad nares, ſicut garga. ab oculis diuertunt. Inter maſticatoria verò quædam ſunt ſimplicia, quædam compoſita, & ſimplicia quidem, vt radix pyretri, maſtiche, zinziber, compoſita verò, vt

Quibus conferunt caput-purg. & gargariſ.

℞. maſtich. ſtaphiſagriæ, pyretri an. 3. ij. nuc. moſ. 3. j. fi. pul. qui inuoluatur in panno lineo raro, & fiat maſticatio manè ſemper ſpuendo. Poteſt & hic pul-

uis

©BIUM

nis excipi cera alba, vel ficubus, & eodem modo vti. Garga. fiunt ex decoct. herbarum capitalium diſſoluendo mel vel oxymel, vel partem aliquam elect. ſol. hoc modo.

℞. hyſſ. beth. melyſſ. ana M. ß. ſinapi drach. ij ſi. deco. in ℔ j. deco. diſſol. mell roſ. & oxymel. ſquill. ana ʒ. ij. fiat garg. tepidè manè longè à paſtu. Fortius erit ſequens.

℞. gly. raſ. rad. ireos, pyret. ana drach. iij. hyſſ. orig. an. M. ß. ſeminis rutæ, ſinapi ana drach. ij. florum ſtechad. & chryſantemi. ſi reperiatur, ana p. ß. fiat decoct. in col. diſſ. elect. indi drach. ij. oxymel. ſquill ʒ. ij. fiat garg. Fortiſſimum erit ſi ſuccum cucum agreſt. addideris, & doſim elect. auxeris. Hîc non miſcebis pulu. hieræ aut benedictæ, vt nonnulli faciunt. Nam cùm his plurimum amaroris, ægri non æquo animo ferunt, cùm amara plurimùm ori ſint ingrata. Poſſunt fieri ſacculi ad caput, cum milio & ſale, in ſartagine torrefactis. Item olea calida applicari poſſunt capiti, vt rutac de lilio (quod maximè laudat Gordonius) oleum de eupho. quod potentiſsimum eſt. Poſſunt & fieri cucufæ odoriferæ hoc modo. *Sacculi.*

℞. bethonicæ, ſampſuci, meliſſæ, an. ʒ. j. coriand. præparati ʒ. ß. florum melilori, chamomillæ, florum anthos & ſtechados an. p. j. roſarum rubrarum p. ß. aſandali citrini ʒ. ß. ſtyracis calamintæ, beniouim an. drach ij pulueriſentur puluerisanda, & cum ſyndone rubro interbaſtentur, & fiat cucufa. Fiet etiam & ſuffumigium tale. *Cucufa.*

℞. ſuffumig. communis ℔. j. fumigentur operimenta capitis. Poſſunt etiam inſtillari aliquot guttæ oleorum calidorum intra aures cum bombace. Poſſunt etiam ægrotantes vti elect. neceſſariis, qualia ſunt diamoſcus dulcis & amarus, diambra, pliris cum moſco, pliris ſarcoticum, cum aquis capitalibus diſtillatis, vt ſupra dictum eſt. Quod ſupereſt de curatione huius affectus, diſce à practicis, qui prolixiorem curam docent. *Suffumigium.*

De dolore capitis à melancholia. CAP. IX.

ETſi rarò dolor capitis fit à melancholia pura, fit tamen à melancholia pituitæ permixta, vt in iis, qui paſsi ſunt morbum Italicum. Si dolor fiat à pura

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 71 sur 1293

melancholia, medicamenta alterantia debent esse calida & humida (nisi melancholia fit à bile flaua adusta) non admodum tamen, sed mediocriter, vt borrago, bugloſſa. Quemadmodum autem Pleuritis à melancholia rarò fit, sic nec dolor capitis. Si enim sola dolorem fecerit, certè, qui melancholia laborant, frequenter dolore capitis vexarentur, qui tamen dolorem nullum habent, nisi illum non sentiant, quòd mens occupata sit. Adde quòd siccitas dolorem non facit, neque materia crassa, nisi vel bilis permisceatur, vel spiritus, qui distendendo partes dolorem faciunt. Quod secus euenit in pituita, quia frigida est & humida, vnde spiritus multus oritur, qui distendendo inducit dolorem, idque potissimùm noctu, vt in morbo Italico. Si igitur fiat à melancholia adusta, ob bilis naturam, quam retinet, dolorem facit. Ob idque humidis & frigidis alteranda est, & medicamentis cholagogis euacuanda & quibusdam tenuioribus præparatis ad dolorem à bile procreatum: qualia sunt, Diaphenicum, confectio hamech, Syrupus de fumo terræ compositus, & Syrupus de pomis laxatiuus, vel Syrupus rosatus laxatiuus cum decocto mercurialis, sennæ & foliorum borraginis, quæ humores adassatos euacuare possunt. Topicis autem remediis non differunt, nisi quòd, quæ astringendo repellunt, minus conueniunt: illa autem, quæ refrigerant & humectant, ex vsu sunt in principio, sicuti quæ calfaciunt modicè & digerunt, in declinatione. Inter remediorum formas in hoc affectu magis conueniunt embrocatio & irrigatio capitis frequens. Deprehenditur autem à melancholia dolor fieri, si priùs ægri, quàm dolerent, non dormiebant, & inter dormiendum somniis multis vexabantur, partésque omnes illis circa caput calidiores & ficciores apparent. Ad hæc sentiunt veluti punctiuras circa oculos, per quos medici crediderunt melancholiam expurgari, vt bilem per aures, & pituitam per palatum ac nares. Quòd si in corpore melancholico post morbum à melancholia, vel in morbo melancholico fiat dolor, qui medicamentis discutientibus, facilè non cedat, verisimile est ab eodem humore fieri.

Causa.

Borraginis vis.

Signa.

CVRA-

CVRATIO.

Huic dolori præscribenda sunt calida & humida, vt attenuetur humor ad faciliorem euacuationem & discutionem, ne si diu perseueret, morbum faciat, siccioremque cerebri temperaturam reddat, & spiritus minuat. Sed quando horum copia non est, ideo commiscenda sunt medicamenta mediocria diuersi generis, vt tandem ad quandam mediocritatem calidi, & humidi veniamus, vt stech. cum viola aut nenuph. miscetur, vt fiat calidum & humidum medicamentum, sicut lact. cum beth. Imprimis igitur fit clyster ad educendam materiam communem existentem in intestinis, ad alterationem & diuersionem.

℞. radic. alth. & liliorum ana ʒ.ij. mal. branch. vrsinæ, bugloss. borrag. parietar. mercur. an. M.j pass. mund. fic. prunorum ana pa.x. seminis anisi, fœn. seminum frigid. maior. ana ʒ. iij. flor. cham. meli. viol. ana p.j fiat decoctio in decocto capitis veruecis, in ℔ j. col. diss. cass. & mell. viol. an. ʒ. j. succi mercu. & sacch. rub. ana ʒ. j. ol. chamo. liliorum vel viol. ana ʒ. j. ß. fiat clyster, quem capiat longè à pastu. Potest addi ad maiorē discutionem, & reuulsionem à capite diaph. vel indi maioris ʒ. iij. Hic clyster à principio debet accipi. Sufficit autem ℔. j vt meliùs & diutiùs ab intestinis retineatur. Quòd si daretur in maiori copia, intestina pressa & grauata onere, statim excernerent. Debet autem repeti tertio aut quarto quoque die, ad minus semel in hebdomada. Minoratiuo etiam vtimur ad partem materiæ euacuandam, non præmissis syr. sic. *Clyster.*

Minoratiua.

℞. cath. ʒ. vj. diaphe. ʒ. ij. cum sacch. fiat bolus, vel sic. ℞. aquæ capil. ven. & bugloss. an. ʒ. j. cath. ʒ. ß. diaph. ʒ. iij. syr. viol. ʒ. j. fiat potus, vel decoctio ex florib. cordial. & epithy. in qua dissolue prædi. elect.

Concoquentes syr.

Minorata siue imminuta materia debet concoqui. Huic rei conueniunt syr. de scolopend. borrag. bugloss. de epithymo, de pomis, de radicibus simpl. de caparib. viol. qui debet misceri aliis ad humectandam melancholiam, quæ magis siccitate lædit, quàm frigiditate.

Canon. Sit igitur canon vniuerſalis, vt ſemper humida miſceantur cum calidis. Inter omnes ſyr. primas tenet partes ſyr. de pomis compoſitus, deſcriptus à Meſ. cap. de ſoda frig. à melancholia, qui non ſolùm concoquit, ſed & educit humorem melancholicum & pituitoſum, idque ſine noxa ventriculi & aliarum partium, eo tamen vti debemus in progreſſu morbi, & non in principio, ſed præcedente totius corporis vniuerſali purgatione, quæ repeti ſæpius debet in morbis à materia craſſa, frigida, incocta & viſcida. Nam vnica euacuatione tota educi non poteſt. Id videmus in quartana, aqua intercute, morbo comitiali, mania, paſsione melancholica, dolore cap. diuturno, & dolore iunctu rarum à morbo Italico. Porrò ſyr. de pomis compoſitis Meſ. ſic habet.

Syr. de pomis compoſitis.

℞. capil. ven. ceterach. bugloſſ. borrag. ana M. j. florum borrag. bugloſſ. fuma. ſummitatum thymi ana p. ij foliorum ſenæ orient. cham ſtechad ana ʒ. j. chamed. ſchenanthi, ellebori albi (niger enim nobis eſt incognitus) florum, amaranthi, ſeſamoidis ana ʒ. iiij. ſucci agrim. fumi. ana ʒ. iij. ſucci pomorum dulc. ℔. j. paſſ. munda. polypod. querc. an. ʒ. ij. croci ʒ. j. fiat decoct in aqua & aceto q. ſ. in qua diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyru. perfectæ decoctionis, ſeruetur vſui. Doſis erit ab ʒ. j. ad ʒ. iij. Hic ſyr. plurimùm prodeſt in morbo comitiali, melancholia, morbo Italico, & omnibus affectibus à melancholia & pituita, præſertim ſalſa. Loco amaranthi poni poſſunt flores nenupharis ad acrimoniam & malitiam veratri caſtigandam. Eligantur poma admodum dulcia & odorata, vt ſunt poma (Ioannis) vulgò dicta. Potiora enim ſunt, quæ carnem minus ſolidam habent, & dulciora & guſtui ſuauiora. Quæ autem ſunt duriore carne, reiici debent, vt curtipendula vulgò dicta. Herbæ ex quibus fiunt ſyrup. & aquæ, ſunt bugloſſ. borrag. capill. ven. ceterach, ſcolopendria vulgò dicta, ſiue lingua ceruina, thymus, epith. meliſſa, portulaca, abſynth. cappar. fumus terræ, cortex tamariſci, fraxini, ebuli & omnes aliæ herbæ lieni ſeruientes, vt vitex ſiue agnus caſtus.

℞. ſyr. de bugloſ. & de borrag. ana ʒ. iij. capil. ven. de ſtecha-

ſtechade (vt ducatur vis medicamenti ad caput, nam ſecus iret recta ad lienem) ana ʒ.ij. aquarum meliſſ. bugloſſ. & port. ana q. j. aro. cum pul. de gemmis, lætitiæ Gal. diatrag frig. vel calidi. *Syr. melãcholiam præparans & concoquens.*

℞. lætitiæ Gal. tab. j. pond ʒ.ij. ß. capiat poſt ſyrupum.

Syr. magiſtralis.

℞. capill. ven. borrag. meliſſ. port. bugloſſ. ana M. j. paſſ. mundat. p x. ſeminis melonum, aniſ. port. endiuię ana ʒ. j. ſeminis ocymi ℈. iiij. florum anthos, bugloſſ. viol. ſtech borrag. ana p. j. florum chamo. p. ß. ſummit. thymi (quia clarificat ſanguinem) foliorum ſenæ ana ʒ. vj. polypodij ʒ. ß. Si vis magis laxatiuum, pone plus laxatiuorum: fiat decoctio in aqua, & non in vino, vt multi faciunt. In ℔.ij. col. diſſ. ſacch. q ſ. fiat ſyru. mediæ coctionis. cla. & aro. cum ʒ. j. lætitiæ Gal. & ʒ.ij. cinamo. Adde inter clarificandum & non in concoctione vini aro ℔. ß fiat ſyr. ad formam hippocratis. Vtatur in v. aut 6. matutini, accipiendo poſt quamlibet doſim tabulam j. diamarg. frig. Huic apoz. poſſunt addi v. radices, fumaria, & id genus. Proderit ægrotantem accipere clyſterem mollem, ante ſyru. & eundem repetere ſemel ad minus in hebdomada. Nam cùm melancholia ſit ſicca, etiam vt plurimùm aluus dura eſt in hoc affectu. Finitis ſyr. debet purgari materia bolo, vel potius medicamentis humidis & liquidis. Quare rarò aut nunquam vtendum pillulis in his affectibus ſiccis, quia pillulæ omnes calidæ, & ſiccæ ſunt, & ideo corpus magis alterant. Conueniunt tamen & melancholicis pillulæ de quinque generibus myrobal. fœtidæ, indæ, de fumo. Sunt autem periculoſæ pillulæ de lapide lazuli, & mezereo, ob diuerſam quandam qualitatem, cuius ſunt participes. ideo eſt conſultius ab vſu earum abſtinere, & medicamentis vti forma humidis, & mollibus, vt ſunt potiones. *Thymus quid.*

℞. lyq. raſ. polyp quer. rad. bugloſſ. ana ʒ. j. paſſ. prunorum ana p. x. quatuor ſem. frigid. (ad humectandum) ana ʒ. ij ſemi. cuſcutæ, non portulacæ (quia aſtringit) ʒ iiij. vel plus, quia debile eſt, aniſ. fœ. apij ana ʒ. ß. florum viol. bugloſſ. borrag. cham. ſtechad. anthos ana p. ß. florum tamariſci, ſenæ, ſummitatum thymi vel epi-

thymi an. ʒ. ß. fiat decoctio. In col. ʒ. iiij. diff. diaph. & confect. hamech. an. ʒ. j. syr. viol vel de pomis compositi ʒ. ij. fiat potus, cap. in aurora cum debita custodia. Potest addi rhab. infusum, maximè si sit melancholia ex adustione bilis. In decoctione poni potest etiam flos geniste, modò æger non sit pronus ad vomitum. Nam instar elleborivomere facit. Folliculi sennæ orientalis, non nostri debent poni, quia nostra nullius ferè est momenti. Loco epithymi ponuntur summitates thymi. Nam epithy. actio omnino est imbecilla Chamo. multùm prodest in affectibus capitis à pituita & melancholia: nec miretur aliquis eam poni in decoctione potionis, præter vsum communem. Si non adsit obstructio, decoctioni misceri poterunt ad ʒ. ij. myrobalani indi & chebuli confricati oleo amygdalarum dulcium, vt eorum austeritas minuatur. In hac decoctione ponuntur semina diuretica, quanuis cum splene nullum habeant consensum, neque vias vllas communes cum renibus, quò fit vt humor melancholicus per vrinas euacuari non possit. Diureticorum tamen vsus maximè confert, quòd humoris melancholici crassitiem incidant & attenuent, teste Galeno primo ad Glauc. Animaduertendum tamen omnia cientia vrinas ducendo materiam ad venas, aluum sistere. Ob id in pauca quantitate poni debent in medicamentis laxantibus. Passulæ mundatæ nunquam omitti debent in melancholico affectu, quia earum caro relaxat. Hæc debent dari diuitibus, & non pauperibus quibus dabuntur syr. communes in offic. parati & medicina sequens.

Flos geniste vomitum pronocat.

℞. elect. diacarth. tabulati. pond. ʒ. iiij. vel confect. hamech, vel elect. de citro tantundem, capiat per se, vel dissoluatur cum decoctione aliqua humori melancholico purgando propria. Diacarth perinde euacuat melancholiam atque pituitam, quanuis multi longè aliter sentiant vel fiat sic.

℞. diaph. confect. hamech. ana ʒ. xv. caff recenter ext. cath. ana ʒ. iij. fiat bolus cum sacch. Diaph. purgat materias adustas, ita etiam confectio hamech. cath. diasene vtraque. Sequenti die accipiat bolum hunc.

℞. conf. flor. borrag. conf. rad. bugloss. ana ʒ. j. conf. stech.

ſtech. vel anthos ʒ. 3. pul. diamarg. frig. & lætitiæ Gal. ana ʒ ſcrup. j. ſacch parum, fiat bolus. Bibat vinum dilutum cum aqua elenij, vel bugloſſ. Elenium miram habet proprietatem ad hilaritatem & gaudium excitandum: quod multi pro ſecreto habent, ideo conſerua illius, quæ eſt paululum amara, & aqua diſtillata plurimùm valent. Theriaca mediæ ætatis, eſt commune remedium, nec humori certo, aut affectui, aut parti determinata, interim tamen propria fit, ſi adminiſtretur cum aliqua medicina certa, & deſtinata cuidam affectui. Vt in hoc affectu poſt purgationem humoris melancholici exhibetur ad cõfortationem cum aqua bethonicæ, melicæ vel ſampſuci, vt deducatur vis eius ad caput.

Secretum ad hilaritatem.

Theriacã.

TOPICA.

Topica remedia ſunt caput purg. maſticato. ſternutatoria, & quæ omnia deſcripta ſunt prius in dolore capit. à pituita, quibus tutò vti poſſumus. Optima caput purg. fiunt ex ſucco ſampſ. expurgato & eius decoctione. Laudantur inunctiones calfac. & humectantes, vt,

℞. ol. liliorum & chamo. ana ʒ. ij. ol. viol. vel cucurb. (ad humectationem) vel de ſemine lact. ʒ. j. ceræ parum, fiat vnguentum. Hoc fortius eſt ad calfaciendum & reſoluendum.

℞. ol. anethi & de ſemine lact. ana ʒ. ij. ol. rutac. vel cucum. agreſ. ʒ. j. ping. porci ʒ. ij. pul. ciclæ, ſampſ. & meliſſ ana ʒ. iij. ſeminis apij, lauendulæ ana ʒ. j ceræ parum, fiat vnguentum, quo vtatur. Si addas pinguedinis gallinæ & anatis ana ʒ. ij. magis ſedabitur dolor. Sunt enim tenuium partium, & faciunt, vt altiùs penetret vis vnguenti. Itaque cerebrum magis humectabitur & calefiet. Ante vnctionem abluatur caput ad poros aperiendos, vt ſic vnguenti vis melius penetret. Capitis verò fomentatio fiet decocto ſequenti, vel irrorando caput cum ſpongia madefacta, vel applicando.

℞. Meliſſ. beth. ſampſ. bugloſſ. borrag. ſtech. ana M. j. flor. cham. mel. ſampſ. ana p. j. roſ. rub. viol. nymph ana p. ß. foliorum ſenæ ʒ. iij. ſeminis aneth. ʒ. ij. fi. dec. in decocto cap. veruecis. Cum ſpongia caput lauetur aut irroretur ter aut quater in hebd. modò nõ ſit catarrhus. Flos & herba anethi, ſi reperiatur, huic decoctioni po-

terit adiici, nec vtendum feminibus, quia calidiora sunt. Sacculi vel suffitus minus conueniunt, quam vel lotiones, vel vnctiones, quia nimis deficcant. Poterit tamen fieri suffitus, hoc modo, si catarrhus adsit.

℞. ros. rub. viol. nymphæ ana p. ß. feminis lact. & ocymi ana ʒ. ij. sand. omnium ana ʒ. j. aliptæ moscatæ ʒ. ß. fiat suffitus. Hoc suffumigium erit ex vsu, si dolor fiat à fœtore. Melius erit si per nares accipiat suffumigium decoctionis prædictorum florum & seminum, vt fecimus cap. de cephalalgia è sanguine.

De dolore capitis per consensum aliarum partium.

CAPVT X.

DOlor capitis non rarò fit aliarum partium cum cerebro consentientium consensu, & conspiratione, inde triplex curandi indicatio nascitur, quarum prima sumitur à membro primariè affecto, secunda à cerebro, tertia ab vtroque. Verbi gratia, si fiat dolor per consensum ventriculi, primò ventriculum curari oportet, nempe si materia sit in ore ventriculi apta ad expulsionem: vomitum excitare oportet, modò colli longitudo, pectoris angustia, aut thoracis affectiones, similiter vsus, & consuetudo, id non impediant. Nam à vomitu cauendum in phthisicis, asthmaticis, & cæteris id genus. Hæc omnia si non contradicant, vomitus ciendus cum aqua tepida, quæ ventriculum lauando excitat vomitum. Quòd si fortius vomitorium quæras, fac sequens.

Vomitorium.

℞. raph. ʒ. ij. fiat leuis decoctio: adde bliti ʒ. ij. in q. j. col. diss. syr. acetos. simpl. ʒ. ij. vel oxymel. tantundem, vel syr. violati, capiat tepidè corpus mouendo, & non quiescendo, aut fricet regionem ventriculi in orbem. Cauendum tamen est à vomitoriis fortioribus, vt fit à nuce vomica, & semine behen, & veratro albo, quæ ventrem maximè lædunt, ob violentum vomitum. Qui oculorum affectibus laborant, caueant à forti vomitorio quod ad oculos ob motum vapores dirigit. Sic etiam à caputpurgiis abstineant, ne humores attrahant versus oculos. Affectiones oculorum dico ophthalmiam, suffusionem, hebetudinem. Syr. viol. prouocat vomitum relaxando ventriculum. Hinc deprehendi-

tur

tur multorum error, qui medicinis purgantibus admiscent syr.viol cuius loco satius est capere syr.capill.ven. Loco decoctionis raph & anethi potest capi aqua raph. distillata. Miscemus cum syr. acetos. simpl.oxymel, & debet corpus moueri. Potest dari clyster, tum ad euacuationem materiæ, tum ad diuersionem, vt supra est ordinatum. His peractis possunt dari pillulæ leues duabus aut tribus horis ante cœnam, ad diminutionem materiæ. Nec est timendum ab iis, etiam si non præcesserint syr cùm sint leues. Sunt autem pill. tales. *Error in syr. Violato. Clyster. Pill.*

℞. pill. de hiera simplici præparatarum absque croco & myrrha, vel de arom. ʒ. fi. pillulæ vij. cum aqua absynthij, capiat duas horis duabus ante cœnam. Die sequenti capiat clysterem mollem, vt melius pillulæ euacuent. Nec refert, detur ante pillulas vel post. Loco clysteris potest dari glans ex melle & sale communi, vel succo betæ. Melius est tamen dare clysteres. Deinceps ad materiæ præparationem fiat syrupus.

Vbi distinxeris à qua materia fiat affectus, nempe an à pituita, an à melancholia, an à bile, an ventriculi cruditate. Nam si fiat à bile coaceruata in ventriculo, potest dari syr. de absynthio, myrtill. cum aliis syrupis, bilem præparantibus. Nam absynth. euacuat subtiles humores existentes in orificio ventriculi, Galeno 7. methodi. In aliis tamen, in quibus hepar, vel renes, caliditate laborant, miscendi sunt syr. frigidi hoc modo.

℞. syr. endiuiæ ℥.ij. syr. de absynth. ʒ. j. aquarum absynthij vel mentæ ʒ.ij. cichor endiuiæ ana ʒ.iiij. misce. fiat syr. pro tribus dosibus. Non est quod aliquis calumnietur hîc poni syr. de absynthio, qui calidus est. Nam id fit quia absynth. bilem euacuat, & abstergit, Galen. 7. meth. itaque melius est ponere aquã absynthij, quàm mentæ. *Syr. absyn.*

℞. elect. diarrh. abb. tab. iij. cap. tab. j. post syr. Purgetur pillulis euacuantibus à capite, quæ tamen ventriculo non noceant, vt sunt pillulæ cochiæ, fœtidæ, aureæ, quæ sua violentia possunt lædere ventriculum. Quare melius est pillulas debiliores dare, & iis fit melior operatio, quàm plus æquo violentibus. Talibus igitur vtatur.

℞. pill. de maſtiche, de hiera ſimpl. ana ſcrup. j. rhab. ſcrup. ij. cum ſyr. roſ. fiant pillulæ. Conueniunt pillulæ factæ de rhab. & myrob. & ſine quibus, etſi paruam doſim ſcammonij admittant.

℞. omnium myroba. ℈. ij. rhab. ʒ. ß. arg. tro. ſcru. j. cinamomi, ſpicæ, ſchenanti ana ℈. j. aloes lotæ cum aqua endiuiæ & abſynth. ana ʒ. ij. ſyr. roſ. q. ſ. fiat maſſa, de qua cape quarto quoque die, tribus horis ante paſtum, & ex iis formando tres aut quatuor cum aqua endiuiæ. Si æger ſit bilioſus, & plus æquo calidus, poſſumus admittere tamarindorum ʒ. j ß. Ne admiſceas crocum, quia intus aſſumptum caput replet vaporibus, ideóque dolorem auget. Exterius poteſt applicari, vt in vnguento. In his pillulis ad paruam quantitatem admiſcentur aromata, quia materia peccans non tam craſſa, aut viſcida eſt, vt egeat, aut extenuatione, aut inciſione maxima. Adde quòd non ſunt multùm aduerſæ ventriculo, & ideo corroborantibus non egent. Purgatione facta vnguendus eſt ventric. vng. ſequenti.

Croci incommodum.

℞. ol. roſ. vel myrthini ʒ. iij. roſ. rub. florum chamo. ſpicæ, ſche. florum labruſcæ ana ʒ. ij ſandall. omnium, coral. rub. ana ʒ. j. ceræ parum, fiat vnguentum, quo vngatur ventriculus.

TOPICA.

Topica remedia priùs deſcripta adhibenda ſunt capiti, & quidem ſi fiat dolor à bile, ea, quæ ſunt deſcripta proprio cap. Si pituita ſimiliter, & ſic in reliquis differentiis. Adhibeantur ſtatim à principio aſtringentia capiti, vt robore adhibito minùs recipiat humores fluentes, vel fumos elatos ſurſum, ad quam intentionem præſcribi poteſt pul. ordinatus in dolore cap. à materia calida, cap. 6. Quòd ſi dolor cap. fiat per conſenſum matricis, id erit vel ob menſes retentos, vel minùs fluentes. Si fuerint ſuppreſſi, prouocentur eo tempore quo communiter ſolent fluere, vt docebimus cap. proprio. Si plus æquo fluant, ſupprimantur, vt etiam cap. proprio docebitur. Neque tamen interea negligatur caput quin huic medicamenta topica adhibeantur ſtatim à principio, & quæ vim habent repellendi, & roborandi cerebrum, ne ad ſe fluentem materiam recipiat. Deinde appli-

©BIUM

applicabuntur ea medicamenta, quæ vim habent discutiendi & euacuandi materiam contentam in cerebro, qualia sunt quæ descripta sunt cap. de dolore capitis à pituita. Dolor ab immoderato fluxu mensium arguit frigiditatem summam, & siccitatem, ob sanguinis profusionem, quæ nisi subitò compescatur, periculum est de hydrope. Suppresso fluore offerenda sunt alimenta, quæ citò nutriant, deinde caput est roborandum, & humectandum, vt diximus in dolore capitis à melancholia. Quoniam enim plus æquo exiccatum est cerebrum, ideo humectatione indiget. Si verò dolor capitis fiat per consensum alicuius partis, in qua pituita vitium gignit, his vtendum, quæ descripta sunt in capite de cephalæa è pituita, hoc tamen obseruato, vt diligentiam adhibeamus in curatione partis primariò affectæ, non negligendo partem quæ per consensum laborat. Exempli gratia, si dolor capitis fiat per consensum ventriculi, purganda erit pituita, aut vomitu, aut pharmaco soluente, aut clystere. Quòd si præparatione indigeat, fiat cum sequentibus.

Dolor ab immodico fluxu mẽsium.

℞. syr. de stœchade, mel. ros. col. an. ʒ. j. aquarum fœnic. beth. hyss & menthæ q. s. fiat iulep. Addi potest aqua absynthij, sed non syr. propter illius nimiam astrictionem. Astringentia enim omnia materiam inculcant. Ob id à Galeno vituperantur. At aqua distillata astrictionem amisit sublimatione: quare addi potest his, quæ incidunt & attenuant quadam leui corroboratione viscerũ. Quòd si timeas de caliditate hepatis aut renum, vt fit in bilioso & temporibus calidis, & regione calida, si humor putrescat, vel adsit febris, aquam endiuię, & capillorum ademus, & loco prædictorum syr. miscebimus medios syr. ad frigidum tendentes sic:

Syrup. absynthij ex eius facu. contraria.

℞. syr. de bizant & capill. ven. an. ʒ. iij. aquarum endiuiæ, absynthij, graminis, asparagi ana ʒ. iij. misce pro drach. dosi. hoc poterit conuenire in febribus pituitosis. Post syr. accipiet tab. sequentes:

℞. elect. diarrh. abb. tab. iij. cap. j. post quemlibet syrup. ventriculus vngi poterit vnguento stomachico Galen. vel suprascripto. Topica remedia, quæ antè præscripta sunt in dolore à pituita, huc referenda sunt. Si

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 81 sur 1293

fuerit per conſenſum ſplenis, quæ dicta ſunt in dolore à melancholia.

De cephalæa & hemicranea. CAP. XI.

CEphalæa & Hemicranea non requirunt alia medicamenta, quàm quæ priùs ſunt deſcripta, eadem tamen fortiora expoſcũt. Nam cùm in his dolores antiqui ſint, leuia ſpernunt remedia, fortioribus non facilè cedentes. Fiunt autem à bile, melancholia, & à pituita, aut per conſenſum aliarum partium. Ergo humor peccans concoquendus eſt, & poſtea euacuandus, & intemperies relicta contrario pharmaco corrigenda eſt. Humor peccans debet præparari ſecundum ſuam materiam modo prius deſcripto in ſuperiori capite. Et quia in his affectibus cerebrum eſt imbecillum, ideo diligentiori cura eſt roborandum, & confortandum pul. capitalibus, cucufis extrà applicatis, tum etiã intus aſſumptis. Et tutiùs quidem ſi vtatur conſeruis, pul. aquis & ſyr. ad id aptis: quales ſunt conſeruæ anthos, ſtechad. florum ſaluiæ, & acori communis. Pul. quibus vti poſſumus, ſunt diamoſcum, diambræ, pliris cum moſco, roſ. nouella. arom. roſ. & ſimiles. Cõfectiones verò, theriaca, mithridatum, aurea alexandrina, & in mulieribus triphera perſica ſine opio. Ex conſeruis item & pul. poſſunt fieri opiatæ. Topica remedia fortiſſima eſſe debent. Curatu enim difficiles ſunt hi affectus, & contumaces.

TOPICA.

℞. rad. cucum. agreſt. ʒ. ij. coquatur in ol. antiquiſſimo, & poſtea contundatur, & reducatur ad formam vnguenti, vngatur anterior pars capitis priùs raſa. Lauari caput aqua vitæ laudatur, quia maximè diſcutit. Fit præſtantiſſimum vnguentum ex oleo rutaceo & laurino, addendo parum ceræ & vitrioli romani vſti (vt facilius penetret) & croci an. ʒ. . Id in doloribus cap. diuturnis ab humoribus frigidis prodeſt plurimùm. Si nihil aut parum hæc topica proficiant, fiat ſinapiſmus adeò fortis, vt cutis exulceratio ſequatur, ſed poſt exulcerationem ſtatim remoueatur, ne nimis carnem vlceret. Nam ſufficiet cutim exulcerare & veſicas excitare, vt humor ad partes externas trahatur. His peractis vul-

tus

©BIUM

tus erit abſtergendum, & cruſta ſiue ſcara auferenda cum butyro ſine ſale, fricanda, vt decidat. Vlcus verò ſiue vulnus mundificatur cum baſilicone, vel macedonico, quæ ſolo thure differunt. Baſilicum enim (quod & tetrapharmacum à Gal. vocatur) thus non recipit. Mundatum vlcus datur ad cicatricem, cum panygiro, quod fit ex ceruſa, axungia porci, lytharg. &c. & aliis medicamentis exiccantibus. Diu tamen vulnus apertum remaneat, vt materia temporis interuallo, & ſenſim vacuetur. Sunt qui faciunt veſicatoria in occipitio: ſed id ad reuulſionem fieri debet, ſi pars anterior ſit affecta. Interim tamen conuenientiſſimum erit ſinciputi cauteria admouere ad euacuationem. Nam ibi ſunt ſuturæ, per quas materia poteſt euacuari, adhibitis eiuſmodi cauteriis, quæ materiam à profundo ad circumferentiam educant. Huiuſmodi medicamenta metaſyncritica dicuntur. Sit igitur tale veſicatorium.

℞. canth. drach. j. ſem. rutæ agreſtis drach. j. ß. fermenti acerrimi drach. ij. ſinapi vnc. ß. ficuum vnc. ij miſce, ponatur ſuper caput, & id remoueatur cute exulcerata. Poſſumus vti capitello deſcriptionis de Vigo. Nam aperit cutim ſine magno dolore, & eſt magnum ſecretum chirurgorum, & cerè laudabile eſt dolorem, quoad fieri poteſt, euitare. Porrò capitellum fit ex auripigmento, ſandaraca, arſenico, & pauco opio. *Secretum chirurg.*

De dolore capitis à morbo Italico. CAP. XII.

DOlor capitis, qui hodie maximè graſſatur, ſitque plurimùm à morbo Italico, infeſtat maxima ex parte noctu, circa partem anteriorem capitis, vel circa tempora, aliquando exteriùs, aliquando interiùs. Cùm eſt exteriùs, facilè deprehenditur. Nam ſæpè tumores præter naturam excitat. Aliquando verò alopecia dolorem ſequitur: itaque decidunt pili capitis, barbæ, ſuperciliorúmque, vt in elephantiaſi. Dolorem internum comitantur dolores articulorum. Porrò hic morbus cephalæa nempe, aliquando eſt incipiens, aliquando recidiuus. Cùm eſt incipiens, oportet à principio ordiri curam morbi Italici deſcriptam à practicis, poſtea ad dolorem capitis, qui eius morbi recidiuam ſequitur, veniendum, ad cuius curationem primùm dari debent

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 83 sur 1293

clysteres ad materiæ diuersionem descripti prius de dolore capitis à pituita, deinde si iuuenis fuerit abundans sanguine, & omnia consentiant, fiat sanguinis missio. Quòd si dolor sit internus, dandæ sunt pillulæ vel minoratiua descripta suprà de dolore capitis à pituita vel melancholia. Concoquenda tamen & purganda erit materia syrupo sequenti, idque bis in anno, Vere scilicet & Autumno.

Syrup. ℞. rad. enulæ, polypod. ebuli, galang. an. vnc. ij. beth. melissæ, chamæpith. nepetæ an. M. j. Quòd si sit sanguineus, adde summitatum lupuli, asparag. an M. j. fumi. scabiosæ, verbenæ, an. M. j. rad. pentaphili, rad. satyrionis, hermodactyl. an. vnc. j. ras. ligni indi ℔. j. pass. mundat. vnc. ij. foliorum sennæ vnc. ij. turbith. vnc. ß. zinzib. drach. ij. fiat coctio. In colla. dissolue mel ros. col. q. s. fi. syr. mediæ decoctionis clarificatus & aromatisatus cum drach. ij. omnium sandal. vtatur in sex matutinis. Si lubet, potest addi syr. de pomis redolentibus ad vnc. vj. Accipiat quinque horis ante pastum. Purgetur pillulis cochiis, de sarcocolla, vel de fumo, vel aureis, vel fœtidis, vel omnibus simul. Dosis erit drach. j. vel ℈ iiij. ex quibus sex for. cum aqua fumiterræ, vel beth. vel primulæ veris. Si lubet potionem facere, ita parabitur.

Potio. ℞. elect. ind maioris, & de citro sol. an. drach. iij. diss. in vltima dosi apoz. vel in aqua melissæ, beth. & arth. cap. in aurora cum custodia. In crastinum detur bolus sequens.

Bolus. ℞. ther. veteris drach. j. cum sacc. fiat bolus. Ratio victus sit exiccâs extenuánsque. Vtatur fumigio sequenti.

Fumig. ℞. coriandri præparati vnc. j. gum. hederæ torrefacti, nigellæ rom. infusæ in aceto vnc. ij. florum chamo. schenant. ana vnc. j. myrrhæ, thuris, beniouin ana drac. ij. sandaracæ j. auripig. rub. drach. j. concassentur leuiter, fiat suffumigium supra carbones ardentes, capiat fumum per nares sero & manè, & suffiantur etiam cooperimenta capitis. Si dolor sit externus, fiat vnctio capitis, etiamsi alias vnctus fuerit. Si nolit vngi, fiat talis pileus, vt sequitur.

Pileus. ℞. mass. emplastri diuini, empl. de Vigo ana qr. j. malaxentur cum ol. laurino, & extendantur supra alutam, ex quo

ex quo fiat pileus, qui applicetur capiti raſo, & priùs inuncto ol. laurino, & ferat hunc pileum, donec ſolutus ſit capitis dolor. Et quoniam omnia huiuſmodi vnguenta ingratum odorem expirant, ex vſu ægrotantis fuerit portare moſcam, ambram, & id genus alia.

℞. bethon. meliſſæ, abſynth. pulicar. matric. ſampſ. ebuli cum radic. althęę an. M. j flor. ſtech anthos, ſampſuci, chamo. mel. an. p. j. ſeminis rutæ agreſt. baccar. lauri, anet. an. vnc. iij pingued. porci non ſalitæ & antiquæ ℔. j. pingued. galli & anatis ana qr. j. bulliant omnia ſimul in vino, & aqua ad conſumptionem vini, & reducantur ad formam linim. fortiter exprimendo, & addendo quatuor vnguentorum cal. an. vnc. ij. arg. viui extincti in aceto, & ſulph. viui an. vnc. ij. cinabrij vnc. ß. fæcis oleo. liliorum & laurini ana vnc. iij. hoc vnguento vngatur ad dolorem capitis, & articulorum, poſt alias vniuerſales, vngendo caput & articulos. *Vnguentum.*

Multi in doloribus capitis à morbo Italico, vt in curatione morbi Italici vniuerſali, maximum errorem committunt. Nam medicamenta frigida adhibent, quæ materiam infrigidant, & incraſſant, quanuis materia ſit vel omnino pituitoſa, vel parum habeat admixtæ melancholiæ. Ideo aliqua ad humorem melancholicum admiſceri debent, pauca tamen reſpectu eorum, quæ pituitam reſpiciunt, ex qua magna ex parte morbus hic naſcitur.

De dolore capitis ab ebrietate CAP. XIII.

DOlor capitis aliquando fit ab ebrietate, ob vini vapores ad cerebrum eleuatos. Sed quia medici rarò ad hanc curam vocantur, ideo breuiſſimè de hac differemus, cùm omnes curam & remedium experimento ſciant. Fertur enim communi carmine, Si tibi ſerotina nocet potatio vini, hora matutina rebibas, & erit medicina. Non tamen parum faciunt lucri medici ex curatione affectuum, qui ebrietatem ſequuntur, quales ſunt tremor, paralyſ. morbus attonitus, comitialis, catarrhus, & id genus reliqua. Quamuis enim vinum ſit calidum, frigidos tamen morbos gignit, vt docet Galen lib. de ſympt. cauſis. Id ſat ſupérque norunt medici Britanni, qui diuites euadunt ex affectibus, qui ex erapulæ ſobole fiunt. Porrò vt aliquid tandem de hoc affe- *Britanni medici.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 85 sur 1293

ctu attingamus, dolor capitis ex ebrietate curatur prouocatione vomitus, si sit plenus ventriculus. Excitatur autem vomitus aqua tepida, & pauco oleo iniecto assumendo vnc. iij. vel decoctionem rapha. cum syr. acetos. Vomitu facto caput confirmabis oxyrrhodino, ne facilè fumum recipiat, deinde dabis decoctum caulium. Nam vapores ad caput ascendentes sistit. Licet aliquando dare clysterem ad diuertendum.

Caulium dosis.

De Vertigine. CAP. XIIII.

CVm caput & simul quæ cernuntur, videntur circumagi, hæc affectio à Græcis δῖνος, à Latinis Vertigo appellatur, vt Galenus docet in 4. de ratione victus in morbis acutis. Cùm verò simul adest obscuratio tenebricosa adeo vt derepentè visus euanescat, existimantibus, qui id mali patiuntur, sibi offusas esse tenebras, σκοτώδεις, id est, vertigo tenebrosa nuncupatur. Quòd si illa tenebrarum offusio sine vertigine & rerum circulatione, aut illa saltem leui existat, Scotoma dicitur: quæ leuius quoddam tenebricosa vertigine malum est, vnde incipiens quædam ac debilis σκοτώδεις esse videtur, cùm vehementiæ & intentionis ratione tantùm differant. Sunt tamen ex recentioribus nonnulli, qui vnum & eundem affectum esse existimant, nullo discrimine adhibito. Quidam verò nomina non separant, sed res ita distinguunt, vt id, quod verè Scotoma est, suffusionem à Latinis dictam, à Græcis Hipochyma nominauerint. Quos similitudine, quæ inter has affectiones intercedit, deceptos existimo. In illa siquidem non minùs, quàm in altera incipiente fumi vel nubes, muscæ & similia spectra, interdum ob oculos volitare putantur, proindéque alia ratione discrepare necesse est. Scotoma enim quamuis oculorum obtenebratio sit, eius tamen causa continens in cerebro subsidet, quam spirituum ibi contentorum inordinata motio & turbata excitat. At suffusionis incipientis sedes & causa in oculo tantùm continetur, éstque vel aqua vel fumus. Verùm vt pleniorem omnino Vertiginis notitiam habeamus (licebat enim hoc nomen nunc pro omni Scotoma vsurpare) dicendum illam esse inordinatum spirituum motum in anterioribus ventriculis cerebri existen-

Differentia.

ſtentium, qui tenebrarum offuſiones adducit, & imaginatricis facultatis iudicium peruertit, vnde illa rerum obiectarum circulatio & conuerſio ſeſe obiicit, ſimúlque ſe circumagi, qui id patiuntur, & prolabi exiſtimant. Nihil enim mirum tot læſarum functionum ſymptomata inuehi, cùm ſpiritus, qui in priore cerebri parte conſtituti ſunt, ſecundum naturam non ſe habent, ſed indebito & peruerſo motu feruntur. Sunt enim inſtrumenta & ſubiecta facultatum interiorum animæ, earum præſertim, quæ in ea parte domicilium habent, vt eſt ſenſus communis & intimus, à quo tanquam à fonte riuuli in exteriores ſenſus deriuatur, & vis illa prima ſentiendi è cerebro in ſenſuum inſtrumenta ſe diffundit, ſicuti etiam ea, quæ imaginatrix appellatur, cuius munus eſt ſpecies rerum apprehendere & concipere, & quæ illam naturali quodam inſtinctu conſequitur. Nam quæ pars animæ ſenſu pollet, eadem pariter & phantaſiæ & appetitus & motus facultates habet. Ex quibus perſpicuum eſt, quicquid exagitare & conturbare humores ac ſpiritus poteſt (qui quoniam eorum omnium, quæ ſunt in corpore, tenuiſſimam ſubſtantiam habent, ob id quoque facilè agitantur) id etiam vertiginem ſentiendi vim obtinere maximam. Id autem tum ab euidentibus, tum ab interioribus cauſis proficiſcitur. Euidentes ſunt ſolis æſtus, exceſſus omnis aeris conſtitutionéſque temporis intemperatæ, præſertim humidæ & calidæ, vt ſunt auſtrinæ, quas Hippocrates auditum hebetare, caput grauare, vertiginem oculis inferre ſcripſit. Omnia denique, quæ humores extenuant & in feruorem agunt, & quæ ſubitò vehementérque comprimunt, aut vehementiore motu incitant, vt dolor atrox, immodica exercitatio, ira, timor, omnéſque tum corporis tum animi perturbationes. Inediæ porrò, vel quia impuro corpore ventriculum plerunque implẽt humoribus, idem efficiunt. vnde ſtomachi eroſiones, vigiliæ, corporiſque perturbationes conſequuntur, ac vertigines, quòd inſitus calor perinde ac mens tum noxios humores exagitet alimenti penuria aut quia acres humores exacuit, incidit, & corpus calefacit. His etiam, qui ex morbo cõualeſcunt, ver-

Spiritus inſtrumẽta facultatum.

Cauſæ.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 87 sur 1293

tiginem concitat in liberum perflatilémque aerem vel ſaluberrimũ mutatio, quòd repentè ac vehementer corpus & humores exagitet. Id autem non minus promptè ac celeriter efficiunt rotarum ſimiliúmque motionum circumactus, aquarum vortices, ſi vel aſpectu ſolùm obiiciantur: ſed multò magis corporis immodica & in gyrum facta motio, qualis eſt articularis motio apud Prouinciales, quam (voltam) vulgò nominant. Ab his autem promptiùs offenduntur, qui cerebrum in hanc affectionem iam propenſum habent. Quòd autem ſolus rerum, quæ circumaguntur, aſpectus, poſsit Scotomiam facere, non aliunde euenire puto, quàm propter continuationem & coniunctionem rei aſpectabilis cum videndi ſpiritu, ex qua conſentaneum eſt ſpiritum illum eodem modo impelli, quo res ipſa, quæ cernitur, ſiue ſpiritu ab oculo manante, & in rem obiectam per medium incidente viſio fiat, ſiue rei color & imago aerem medium afficiat, qui deinde ad oculum vſque protenſus oculum concitat. Faciliùs verò intelligitur quo pacto turbata, & in gyrum facta corporis motio vertiginem concitare poſsit. Humores enim & ſpiritus cùm ex fluentium genere ſint, his agitatis corpus vnà commoueri, & ad eandem motionem ferri neceſſe eſt, vnde vertiginis ſolutio ſtatim adeſt cùm motus contrarius initur. Contrarij ſiquidem motus ſeſe inuicem compeſcunt & contemperant. Sed tamen ad vertiginem componendam pauciores, quàm ciendam requiri videntur, quod rem quieſcẽtem compellere, quàm commotam ſiſtere, maioris ſit laboris. Cauſſa verò interior continens vertiginis traditur craſſus ſpiritus aut flatuoſus cum humore ſimul permixtus, qui in capite commouetur: aut ſoli ſpiritus cum multo vapore in cerebro contento, qui à capite ſuam eſſentiam & originem interdum accipiunt, conſtituúntq; eam vertiginis ſpeciem, quæ à primario cerebri affectu fieri dicitur. Aliunde verò interdum tranſmittuntur, & eam, quæ ex conſortio fit, adducunt. Quod accidit vaporibus vel humoribus ex ventriculo vel præcordiis, vel aliis partibus in cerebrum ſublatis, aut per arterias & venas ad cerebrum aſcendentes, deductis, eo modo, quo dolorem per capitis conſenſum fieri antea demonſtra-

ſtrauimus. Generantur autem in ventriculo ob natiui caloris defectum, vel partis illius imbecillitatem, quæ ex cibo & potu vaporoſum & flatulentum ſpiritum parit. Nonnunquam etiam humor prauus vel ibidem genitus vel aliunde accitus, interdum & cibus illic corruptus hanc affectionem procreat, ore ventriculi (vt ſcribit Gal. aph. 7. lib 4.) morſo aut vellicato. Nam propter neruorum magnitudinem ex cerebro in ipſum deſcendentem, animæ functiones læduntur, malè affecta hac particula. At nos maluimus dicere id fieri per vapores ex ipſo ventriculo deductos per neruorum ambitum, qui ad ipſius os perueniunt, aut alio modo, quemadmodum de dolore capitis ex conſenſu ventriculi exorto demonſtratum eſt. Morſus enim aut vellicatio ſtomachi ſyncopem, eroſionẽ, nauſeam, & ſingultum quòd excitet concedimus: vertiginem verò quomodo poſsit, non videmus, niſi fumi ſurſum ferantur. Cur enim potiùs conuulſionem, ſicut à poto helleboro, non adduceret? Feruntur autem ſurſum fumi, quoniam quæ in ventriculo exiſtunt, agitantur aut corrumpuntur, ſicuti oſtendit vectio aut nauigatio, vel quam medicamentum purgans efficit, exagitatio. Eodem modo iecur, venæ, vterus inteſtina, vniuerſum denique corpus conſortij lege materiam huius affectionis ad cerebrum mandant, & maximè cùm euidentium cauſarum vi cientur. Quare quotieſcunque ex conſenſu alicuius partis fit vertigo, dignoſcitur, quòd eius affectæ partis indicia ſemper apparent, quæ veluti ſeminarium & morbi originem deſignant. Vertigo verò primarius cerebri affectus exiſtit, cùm vapores ac materia flatulenta huius mali cauſa eſt proprio ipſius vitio, in eóque aut procreatur aut congeritur. Id autem efficit omnis intemperies æqualis, vel exceſſus qualitatum & humorum, quæ coctionem impedire aut corrumpere nata ſunt. Atq; inde cruditatum, flatuum, & excrementorum prouentus maior exiſtit, quàm qui poſsit à natura domari. Calida autem intemperies ſiue ſolitaria ſiue cum materiæ conſortio peculiari quadam vi id præſtare poteſt, vel quòd humores extenuet, & in feruorem furorémque agat, vel quòd tantam vaporum multitudinem alliciat, vt pręcopia

excludi nequeant. Sed frigus fixarum inueteratarúmque vertiginum cauſſa eſt, omnem affectum contra naturam contumacem & diuturnum procreans, quia, cùm penuriam & defectum caloris natiui conſequatur, cruditatum omnium eſt author, qua cùm ab inferiori debilíque natura ſubigi nequeant, in flatus & craſſos vapores abeunt. Qua ratione Hippoc difficultates ſpirandi & vertigines ſenibus familiares eſſe ſcribit. Nec tamen ab intentè frigida, aut ſummè debili calore materiam illam progigni dicamus. Si enim ad extremum imbecillitatis peruenifſet, nunquam illos humores diſſoluere aut reſoluere aggrederetur: id quod cùm efficere nititur, præ imbecillitate attenuare ipſos non poteſt ita, vt per inſenſilem euaporationem excerni queãt. Inde origo flatuoſi ſpiritus exiſtit in capite, cui cùm exitus non pateat, more flammæ & fumi in furno coërciti, in gyrum mouetur. Id autem efficit capitis rotunditas & ventriculorum cerebri cameratio, ad cuius partem fornicis ſuperiorem cum vapor rectà iuxta leuium naturam delatus eſt, nec altiùs ferri poteſt, reflectitur, & in orbem rotatur, non aliter quàm cùm exhalatio, quæ ſurſum tendit, nubibus viam præcludentibus, in latus ducitur & ventum procreat. Atque ea eſt vertiginis eius, quam euidentes cauſæ non concitant, ratio. Cuius generationem meatuum capitis obſtructio & condenſatio, quæ vapores prohibet, adiuuat, atque interdum facit, quemadmodum & partis imbecillitas humores vel vapores ab aliis tranſmiſſos recipientis, vel in ſe parientis. Accidit autem etiam hæc affectio initiis morborum & iudicationibus, quo tempore aut turbationem, aut à flatuoſo ſpiritu, quem humorum prauitas excitauit, cerebri repletionem demonſtrat, naturámque haudquaquam quieſcere, ſed interdum contentos in corpore prauos humores ita aggredi, vt à bonis eos ſecernat. Quare medium quodammodo tum ſalutarium, tum exitioſarum affectionum obtinere videtur. Indicium enim eſt nec omnino proſtratæ, nec omnino vincentis naturæ. Vnde cùm initiis febrium interuenerit, ſpectandas eſſe iudicationes admonet Hippne temerarium feratur iudicium. Ex illa enim niſi ſuperior

perior vel inferior morbo prorſus natura eſſe videatur, ſalus vel exitium certiſſimè pronuntiari nequit. Viſa eſt præterea vertigo poſt diuturnorum morborum imperfectas criſes accidere ob tranſlatam materiam illorum in cerebrum, vbi hanc concitat.

CVRATIO.

Vertigo vt à multis cauſſis fit, ita variis modis curatur. Si fiat ob motum corporis maximè in gyrum, vel ob aſpectum rerum rotantium, vel profundarum, quieſcant. & illa non aſpiciant. In his præſens eſt remedium vt collocentur ſupini, ita vt nares ſint capite altiores. Eſt etiam inungenda illis pars anterior oxyrrod. vt faciliùs dormiant, & ſpiritus agitati quieſcant. Si ob crapulam, curetur crapula modo ſupradicto, vt vomitu & corroboratione ventriculi Dentur aliqui fructus, aut alia aſtringentia. Detur puluis ſequens, qui vtilis in omnibus ferè cauſis vertiginis erit.

℞. coriand. vnicæ cooper. ʒ. ij. aniſ. ſimiliter conditi ʒ j. fœnic conditi ʒ.ij. diacyd. ſine ſpecieb. ʒ.j. ß. corall. ſubtiliter tritorum, & ſeminis pœoniæ mund. ana ʒ.ß. ſacc. roſ. q. ſ fiat pul. Commune præceptum eſt in ordinatione receptarum, vt primùm ea ſcribantur, quæ ponuntur in maiori doſi, ſenſim deſcendendo, & diminuendo, pro ratione affectus & virium ægrotantis, veteribus obſeruatum, & maximè ab Andromacho omnium in præſcribendis medicamentis compoſitis maximè ingenioſo. Obſeruari debet etiam vt ſemper ea præcedant, quæ ſunt affectioni curandæ, aut parti laboranti maxſmè propria, ad communia ſenſim deſcendendo. In ſuperiori pul. ponitur ſemen pœoniæ, quia non ſolùm epylepſiæ, ſed omnibus affectibus capitis frigidis confert, præſertim his, qui affinitatem quandam habent cum epylepſia. Si ob cruditatem ventriculi vel frigiditatem accidat vertigo, ponatur diacydonitem cum ſpeciebus, niſi velis alium puluerem calidum addere qui ſuppleat eius vires. Si autem fiat vertigo à vaporibus eleuatis à materia aliqua calida, vel ob agitationem, alicuius materiæ ſubtilis digeratur ſic.

Commune præceptũ in præſcri. formul.

Pœoniæ confert affectib. capitis.

℞. ſyr. roſ. ʒ. ij. ſyr. de berber ʒ.j. aq. ſolani viol. roſ. ana ʒ. iij. aq. meliſſ. aut ſampſuci ʒ. ij. miſce. Ponitur

aqua meliſſæ aut alterius herbæ capitalis, quanuis ſit calida, vt vis medicamenti ad caput deducatur.

℞. elect. triaſand. vel diarrh. abb. vel diatrag. frig. tab. j. pro doſi.

Potio purgans.

℞. ſyr. roſ. laxatiui ʒ. ij. rhab. infuſi in qua endiuiæ non expreſsi ʒ. j. florum anthos & cinamomi ana ſcrup. ß. miſce, fiat potio cum decoctione prunorum & ſebeſtem. Si fiat ex mixtione humoris melancholici adde in decoctione foliorum ſenæ orientalis ʒ ij. vel ſummitatum thymi ʒ. j. vel polypo. querc. tantundem, aut ſenæ oriental. ʒ. j in ſubſtantia. Si verò ob cacochymiã egeat maiore euacuatione, adde elect. de ſucco roſar. ʒ. j. vel oxyph. laxa. ʒ. ij. Hæc confectio fit ex tamarindis. Quare confert febribus, & aliis, morbis etiam ex bile. Eſtque ſimillima compoſitioni diaprunis ſolu. Poteris tamen augere vel minuere doſim, pro magnitudine materiæ, & viribus ægri. Poſt euacuationem dantur aliqua aſtringentia, vt mala cydonia condita, aut diacyd ſine ſpeciebus. Vtatur etiam carne cydoniorum conditorum poſt paſtum. Applicetur etiam oxyrrhodinum ſupra caput, vt in dolore capitis à bile dictum eſt. Quòd ſi non cedat morbus his remediis, veniendum ad fortiora. Adhibeantur ſucci plantag. & ſolani, & alia, quæ ſupra præſcripta ſunt, in dolore cap. à bile, ſemper ea eligendo, quæ magis aſtringunt. Si nolint accipere potionem, dentur pillulæ ſine quibus, vel de quinque generibus myrob. vel quæ ſine myrrha & croco parantur. Clyſteres ante vſum ſyr. laudantur, quales præſcripti ſunt in dolore capitis à bile. Si à materia frigida eleuentur fumi tenebricoſi vertiginẽ inducentes, concoquatur & euacuetur materia modo ſupradicto in dolore cap. à pituita. Præſcribatur pul. iam dictus addita ʒ. j. cumini in aceto præparati & carui tantundem. Poteſt etiam addi in puluere ʒ. ß. elect. diag. aut pul eius ʒ. j. Poteſt etiam fieri epiata ad confortationem cerebri, & ad prohibendam vaporum generationem hoc modo.

℞. conſer. cortic. citri cum ſacch. conditi ʒ. j. conſer. anthos & florum ſtechad. & roſ. ana ʒ. ß. pul. roſ. nouellæ, & aro roſ. ana ʒ. j. diacym. vel diatrium pipereum (ſi reperiatur præparatum) ʒ. ß. galang. ſubtiliſ. pul. & aniſ.

ana

ana ʒ. ß. syr. cōser. zinzib. vel corticis citri q. s. fiat opiata, de qua accipiat duabus horis ante pastum ad quantitatem auellanæ, superbibendo parum vini, vel aquæ absynthij. Si æger habuerit renes natura calidos, aut hepar calidum, admisceantur quæ illa refrigerant, in minori tamen dosi; vt si addas tria sand. & diarh. abb. ana ʒ ß. vel scrup. ij. vel bibat ante sumptionem opiatæ aquæ endi. ʒ. ij. vel cichor. hoc etiam faciendum est in calidiorious naturis, vbi sumendæ sunt pillulæ, quia omnes calidæ sunt, saltem ob aloen: Aut si alioqui hepar fuerit calidius cum frigiditate ventric. Tunc enim non sunt sumenda calida, quæ sunt multùm tenuium partium. Illa enim parùm in ventriculo manentia, statim ad hepar transeunt. Quo fit, vt intemperaturam ventriculi parùm contingant, caliditatem verò hepatis multùm adaugeant. Sumenda ergo sunt calida, quæ diu in ventriculo maneant, vt grana piperis integra, &c. Topica remedia sunt aliqua ex parte discutientia cum astringentibus, & cerebrum corroborantibus permixta, vt si fiat puluis capitalis hoc modo.

Pillulæ omnes calidæ.

Hepate calido & frigido ventriculo à calidis abstinendum.

℞. florum anthos, stechad. ana ʒ. i. ros. rub. & albar. ana ʒ. ß. coriand. præpar. ʒ. vj. nucis moscatæ, garyoph. calami ar. cyperi ana ʒ. ij. myrtil. ʒ. j. fiat pul. subtiliss. In principio & declinatione morbi, augeantur astringentia. In principio vt vapores repellātur, in fine, vt cerebrum corroboretur, ne rursum impleatur vaporibus. In principio etiam ad repellendos vapores vtimur oxyrhod. aucta dosi aceti. Si maior intentio sit digerendi, quàm repellendi & corroborandi, auferantur ros. albæ, & semina myrthi. Frictiones partium externarum maximè laudantur. Omnibus autem modis fugienda est frictio capitis, quæ illud replet vaporibus, tantùm abest vt vacuet. Sit ergo commune præceptum in omnibus morbis capitis, nunquam faciendam frictionem capitis supra caput, nisi præcesserint euacuationes vniuersales, vel per clysteres, vel per pillulas, & frictiones aliarum partium. Fient ergo hoc modo. Primùm fricetur collum & brachia fortiter, & spina dorsi, tandem femora, & crura, seu tibiæ: vltimo fricetur caput. Tunc enim non est periculum de attractione vaporum, vel fumorum

Præceptū commune in doloribus capitis.

Frictio,

ad caput, cùm iam facta ſit diuerſio ad partes longinquas. Hoc modo fieri poteſt cerebro priùs euacuato. Fiat frictio cum panno calido, & aſpero, in aliis partibus à capite: in capite verò cum panno non multùm calido, ſed ſufficit ſiccum eſſe, & non calidum. Nam panni calidi frictio multùm diſſoluit. Hoc in epylepſi. apoplexia & catarrho, aliiſque capitis affectibus obſeruandum eſt, incipiendo ſemper frictiones à collo ſenſim ad inferiora deſcendendo, vſque ad tibias & pedes. Hæc affectio ſolet accidere nimiùm ieiunantibus, & inanitionem ex inedia patientibus, quos oportet reficere optimis alimentis citrò & bene nutrientibus, vt ſunt vinum, teſticuli gallorum, ſuccus carnis, ſuccus pullorum, &c. Corroborãdum eſt etiam iis caput inunctione ol. roſarum. Laudant aliqui miſſionem ſanguinis, quando materia permixta eſt ſanguini vaporoſo, præſertim ſi adſit plethora. Si mittendus eſt ſanguis, eligatur primùm cephalæa, quæ ſi non appareat, mediana, his latentibus baſilica ſecanda venit. Sunt qui laudant etiam apertionem venarum iugularium, quas vocant Arabes venas Guidem, ſed quia non facilè coaleſcunt, & periculum eſt ne plus ſanguinis vacuetur, quàm velimus, ſatius erit eas omittere. Pro vltimo remedio ſit ſectio arteriarũ, quæ ſunt retro poſt aures, verùm quia pauci ſunt chirurgi exercitati in earum ſectione, ſatius erit id omnino non tentare, loco cuius ſectionis venæ, applicetur cauterium actuale in media parte capitis prope futuras. Si ignem refugiant, applicetur potentiale.

De Phrenitide. CAP. XV.

PHrenitis inflammatio eſt cerebri vel eius menyngum, ad quam ſequitur principis facultatis animæ læſio, vnde ſimilitudo illi magna eſt cum Mania & Melancholia. Diſtinguitur tamen, quòd hæ affectiones deſipientiæ ſint ſine febre, nec dum earum materia putredinem acquiſierit. A Paraphrenitide verò, quòd hæc deſipientia cum febrium vigore ceſſet, nec, vt Phrenitis continua ſit, & eundem tenorem ſeruet. Præterea Phrenitis ſemper morbus eſt, febrem inducit, & propria affectione cerebrum afficit. Illa verò plerunque

Differentia.

Cauſa.

febris

febris aut morbi grauioris ſymptoma eſt. Sequitur enim ſepti tranſuerſi inflammationes, & aliarum partium ſubditarum ac febres ardentes, nec vnquam, niſi per conſenſum, caput affligit. Gignitur omnis Phrenitis à bile, vt Galenus multis in locis docet. Cuius cùm varię ſint ſpecies, varia quoque Phrenitidis genera conſtituunt. Alia enim naturalis eſt, eáque nihil eſt aliud quàm ſanguis tenuior & bilioſus, vnde mitior fit Phrenitis. De qua Hippo. locutus videtur, cùm dixit, deliria, quæ cum riſu accidunt, eſſe ſecuriora, quàm quæ ſeriò, quòd à ſanguinis exuperantia fiant. Alia verò bilis eſt non naturalis, ex qua maligniores Phrenitides efficiuntur, prout maiorem aut minorem acrimoniam obtinet. Nàm quæ minus adusta eſt & acris & pallida, mitiores: quæ flaua, maligniores: quæ verò peraſſata, vel in atræ bilis naturam degenerauit, melancholica, feruida, & furioſa deliria excitat. Cæterùm cùm hæc affectio acutiſſima ſit, ideo medicum non ſolùm doctũ, ſed diligentem requirit. Nam ſeptimo die ſæpe terminatur. Multa alia hîc dici poſſent de Phrenitide, ſed quia tantùm curam hîc decreuimus ſcribere, ſupersedebimus à pluribus, ſtudioſum medicum relegantes ad authores, qui ex profeſſo loquuti ſunt de ſignis, cauſis & curatione huius affectionis, obſeruantes methodum curandi breuiſſimam. Hæc itaque affectio fit aut à ſanguine, aut à flaua bile, ad cerebri menyngas affluente, vnde fit inflammatio ob cauſas, quæ phlegmonem generãt, nempe ob humorum ex propriis vaſis exitum, & in loco anguſto coarctatum, ac impeditam eorum tranſpirationem. Hinc neceſſariò ſequitur putredo, atque febris, delirium, inquietudo, ſitis inexhauſta, capitis dolor, vigiliæ, &c. ab autoribus deſcripta. Porrò ſi fiat phrenitis à bile, multò (vt dixi) periculoſior eſt, & grauiora habet ſymptomata, & eſt cum confidentia quadam maniaca, & aſpectu terribiles oculi. Grauiora ſymptomata dico, febrim, ſitim, virgilias, &c. Quæ verò fit à ſanguine, magis mitis eſt.

Materiæ.

Species diuerſæ.

Materia.

CVRATIO.

Quod attinet ad huius affectus curationem, imprimis medicis vocatus, debet præſcribere clyſterem

mollem, alteratiuum, vt in febribus ardentibus, ſic.

Clyſter. ℞. quat. remollientium, lact. ana M. j. prunorum N. xx. ſemi quatuor frigidorum maiorum ana ʒ. ß. florum viol. nenuphar. ana p. j. hordei integri p. j ſi. decoctio in col. diſſolue ſacch. rub. caſſiæ ana ʒ j. ol. viol. ʒ. iij. ſalis parum, fiat clyſter. Si æger ſua natura ſit aluo aſtricta, vel fæces plurimùm induratas habeat, pone ſucci ciclæ ʒ. ij. Abſtinendum ab hiera, aut benedicta, vel huiuſmodi opiatis calidis. Nam febrem augent, & humores agitant, & ſubinde ratione ſiccitatis, aluum poſtea aſtrictam relinquunt. Ideo medici indocti plurimùm errant, huiuſmodi opiatas dantes in affectibus calidis. Detur igitur clyſter illico, vt vocatus fueris, niſi ſit plenus ventriculus. Poſtridiè verò ſecabis cephalicam venam, ſi liceat per ætatem, anni tempus, &c. & fiet foramen paruum in vena, vt faciliùs & citiùs poſſit conſolidari, & ne ægrotus delirio captus, manus & brachia agitans ſanguinis fluxum excitet, quod non facilè fiet, ſi foramen ſit anguſtum. Si quid dehortetur venæ ſectionem, cucurbitulæ applicandæ ſunt humeris, & natibus cum ſcarificatione, tum ad diuerſionem, tum ad euacuationem. Vel fiat ſanguinis miſſio ſub lingua, vt docet Paul. ſed magis in principio materia adhuc fluente. Circa ſtatum & materia iam fluxa, vena frontis aperiatur. Licet dare clyſterem poſt venæ ſectionem. Nam ſi fueris vocatus manè in primo die morbi, ſtatim nulla interpoſita mora, poteris ſecare venam, etiam non priùs adhibito clyſtere, cùm periculum ſit, ne materia copioſa feratur ad caput. Nam (vt Hipp. inquit lib. de ratione victus) non exhibito clyſtere venam ſeca. ob vrgentem neceſſitatem. Si tamen dentur induciæ, clyſter exhibeatur.

Benedicta in febribus incommoda.

Error indoctorum.

Venæ ſectio.

TOPICA.

Topica etiam remedia ſtatim ab initio ſunt applicanda, virtute quidem frigida, & repercutienti vi prædita, nullo pacto reſoluentia admiſcendo, quæ in augmento, ſtatu, & declinatione ſecundum plus & minus miſcentur, vt conditio temporis, & morbi exigit. Applicetur igitur ab initio tale repercuſſiuum.

℞. oxyrrhod. ℔. j. intingantur panni linei, & applicen-

plicentur parti anteriori capitis.

℞. aquarum ros. solani, nymphæa an qr. ß misce, intingantur panni, & ponantur frigidi, vt supra, addendo parùm aceti. Et cùm incipiunt calefieri, remoueantur. Aquis vtimur hyeme vice succorum, quia inueniri nequeunt herbæ. At æstate succis vtimur, cùm herbæ adsint, vt quod sequitur.

℞. succi lact. & plantag. ros. cucurb. ana ʒ. ij. aceti parum, misce, & capiti applicentur. Laudatur vnctio facta ex vnguento populeonis, & maximè quando volumus somnum conciliare, vt inferius dicemus, sed hoc vnguentum recens esse debet. Nam antiquum etiam calfacit, tantùm abest vt refrigeret.

℞. ol. violatum & nymphęę an ʒ. iij. ol. papa. albi & mandragoræ ana ʒ. j. misce, & applicentur fronti cum pannis lineis ad conciliandum somnum. Erit sanè fortissimum hoc modo, sed quia periculosum, ad mediocritatem reducatur, addendo lactis muliebris puellam lactantis recenter mulsi (nam tale frigidius est) ʒ. iii j.

His remediis vtemur in principio & in vigiliis ad somnum conciliandum. Sed huiusmodi medicamenta frigida cautè & cum consilio applicare oportet cerebro, cùm suapte natura sit frigidum, & membrum princeps. Ideo nunquam applicari debent in principio, in sene & in debili, nisi in minima dosi, & cum maximo iudicio. In declinatione & statu materia maiore ex parte in capite existente, miscenda sunt digerentia, & resoluentia cum astringentibus & resoluentibus, vt ratione resoluentium & digerentium dissoluamus id quod iam impactum est cerebro: & ratione repellentium impediatur ad cerebrum fluxio. Ideo in augmento pauca resoluentia miscenda sunt multis repellentibus: in statu æqualia conueniunt: in declinatione resoluentia debent superare repellentia, hoc modo. *De temporibus inflam. & eius mediorũ varietate.*

℞. ol. viol. & nenuph. an ʒ. ij. ol. cham (ad resoluendum) ʒ. iij. misce, & adde succum alicuius herbæ conuenientis, vt,

℞. ol. viol. iiij. succi apij ʒ. ij. ol. cham. ʒ. iiij. misce. Hic ponuntur repellentia, & refrigerantia, vt ol. viol. & resoluentia, vt ol. cha. & succus apij. Possunt addi succi

fortiores,vt ſunt calamen.origani,ſerpill.Sed iſta reſoluentia in declinatione poni debent, quemadmodum in principio repellentia & ſomnum prouocantia.Sequens repellit,& ſomnum conciliat.

℞.florum violarum, roſ. nymphęæ ana p.j. capitum pap.albi ʒ.iij.ſeminis lact.ʒ.ij.fiat decoctio in aqua, capiat fumum huius decoctionis & ſomnum conciliabit.

Reſoluen. Vel ad idem fiat irrigatio capitis ex colatura huius decoctionis. Addere poſſumus ad reſoluẽdum florum cham. ſtech.an.p.j.florum melil.tantundem,ſed id in fine ſtatus fiet, vel in principio declinationis. In vera declinatione auferimus capita papaueris, niſi vigiliæ ſint moleſtæ. Poteſt addi in declinatione ad reſoluendum ſampſ.

Reſ herb. ſerpilli ana M.ß. bet. meliſſ. & cæteræ herbæ capitales. Interim tamen ſit hæc regula generalis, quòd à leuioribus eſt incipiendum. Itaque in principio reſolutionis debemus accipere catulum vnum, & per medium ſecare, deinde capiti applicare. Hoc eſt medicamentum mediocriter reſoluẽs,& ſine intenſa caliditate.Huius loco poſſumus accipere pullum columbinum, vel pulmonem arietis adhuc calidum.& applicare ſupra caput raſum.Nã ſtatim ab initio ſtatim radi debet,ſed vbi hæc refrigerata fuerint, ſtatim auferantur. Sunt,qui addunt ſequentem puluerem.

Puluis reſolu. ℞.coriand.præparati ʒ.ij.flor.chamo.melilo.viol.an. p.j.flor.nymph.& roſ ana p.ß.ſeminis lact.papaueris albi an.ʒ.j.ſandal.omnium ana ʒ.ß granorum tinctorum, beth.ficęæ ana ʒ.j.ß.fiat pul.& ſinapizetur caput,vel catulus,qui ponatur ſupra caput.Et quoniam hęc affectio fit à bile, ſtatim à principio materia vacuanda erit, ne tota ad caput fluat.Ideo minoratiuum tale aliquod præſcribendum erit.

Minorati. ℞. prunorum damaſ. & ſebeſten, ana N. x. quatuor ſem.frig.maior. ana ʒ.iij Et ſi inueniatur ſemen violæ, ponatur ʒ ß (quia ventrem lenit, humectat,& refrigerat) trium florum cord. ana p.j. fiat decoctio ad qr.j. in col. diſſ. caſſ. nouiter extractæ, pulpæ tamarin.ana ʒ.ß. mannæ granatæ ʒ.j. (in valde picrocolis optimum erit abſtinere à manna, quia facilè conuertitur in bilem) rhab. infuſi in aqua endiuiæ & non multùm expreſſi ʒ. j.vel

j. vel loco illius pone syr. ros. lax. j. vt fit in pauperibus, quia rhab. est nimis carum. fiat potio, cap. in aurora cum custodia. In robustis corporibus potest addi 3. j. elect. de succo ros. vel diaprunis fol. tantundem. Satis autem est 3. j. Nam maiori pondere calfaceret, & agitaret humores. Vel pro pauperibus.

℞. decoctionis prunorum qr. j. ß. syr. ros. laxat. ʒ. ij. elect. de citro 3. j. fiat potus. Si non ponis syrup. ros. laxat. pone eius loco syr. viol. 3. j auge dosim de citro vsque ad 3. ij. Et si liceat pro morbi indicatione materiam præparare & concoquere, id faciendum syr. ros. de oxyacantha. viol. granatis, acetoso simpl. oxysacch. simpl. de agresta, de limonibus, de ribes, de papauere, de nenupha. &c. Herbæ verò, ex quibus fiunt aquæ, sunt lactuca, cucurbita, endiuia, cichoreum, scariola, solanum, plantago, acetosa, &c. Vinum etiam malorum granatorum.

Pro pauperibus.

Syr. & herba præparantes bilem.

℞. syr. de granatis. syr. viol. vel syr. de berber. vel syr. ros. an. ʒ. iij. aquarum endiuiæ, solani, lact. ana qr. j. misce pro tribus dosibus. Melius autem est qualibet die dosim præscribere, quia minus corrumpitur syr. cùm quotidie fit. Mutamus syrupos pro necessitate nunc magis, nunc minus frigidos, nunc astringentes, nunc lenientes præscribentes. Et aliquando cogimur dare syru. de nenuph. & de papauere, sed ne id fiat viribus repugnantibus, videndum est.

Symptomatum curatio.

His peractis ad symptomatum curationem veniendum. Primùm itaq; cauendum est ab vsu syruporum astringentium, quando aluus astricta est, sed humectantibus & lumbricam facientibus est vtendum, & mollibus clysteribus, qui possunt emendare astrictionem, quę fit à syr. Ad sitim verò, quæ in omnibus morbis acutis, frequens est, & assidua, ordinantur syr. de granatis, oxysacch. acetos. simpl. & viol. cum ptisana, quæ fit ex aqua communi & hordeo simul coctis. Interim tamen medicus prudens, si aluus dura est, abstineat à syr. astringentibus antè descriptis, & vtatur lenientibus, vt syr. viol. qui humiditate sua laxat, & infrigidat, cum aqua decoctionis prunorum, quæ laxat, & similibus. Confert etiam

Ad sitim.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 99 sur 1293

addere quatuor ſemina frigida maiora, vel fiat ptiſana ex decoctione hordei. Ad ſitim fiat talis ſyr.

℞. aquæ roſ. qr. j. aquæ nymph. & bugloſſ. ana qr. ß. ſacch. albi q. ſ. miſce, fiat iulep. quo vtatur tempore ſitis cum aqua decoctionis hordei. Sunt qui à vino abſtinere nolint, quod tamen in hoc affectu eſt pernicioſiſſimum. Hi verò ſic ſunt fallendi.

Conditũ. ℞. vini granatorum ℔ j. ſucci cytoniorum, modò aluus non ſit aſtricta, ʒ. ij. aquæ nymph. qr. j. ſacch. q. ſ. fiat iulep. cla & aro. cum ʒ. j. ſandali rub. Si æger eſt valde imbecillus, poſſumus vti conditis cordialibus, & flauæ bilis acrimoniam extinguentibus hoc modo.

℞. conſ. roſ viol. an. ʒ j. conſ. nymph. & bugloſſ. an ʒ. ß. ſacchari quod ſufficit: fiat conditum, quo vtatur manè & ſerò longè à paſtu, & tempore ſitis cum decoctione hordei, in quo poſſunt addi aliæ conſ. vt acetoſæ, & maximè tempore peſtis, conſ. Horum cichor. & capill. ven. ſacch. roſ. q. ſ. fiat conditum. Pul. quoque addi poſſunt hoc modo.

℞. conſ. roſ cichor. viol. ana ʒ. j. bugloſſ. ʒ. ß pul. diatrag. frigi. (quia humectat & refrigerat) ʒ. ij. diamarg. frig. ʒ. ß. ſacch. q. ſ. fiat conditum. Cum volumus conciliare ſomnum, additur etiam diapapauer album, ſed minimo pondere vt ad ϑ. j. tum quia nimis refrigerat, tum quia eius ſapor ingratus eſt. Adduntur & alij pul. vt de gemmis, diarrhodi abb. Cauendum ab aliis qui calfaciunt. Fiunt & potus cordiales ad corroborandum, alterandum & ſomnum conciliandum, vt

Potus cordialis.

Potus ſomnifer. ℞. ſyrup. de pap. ʒ. ij. aquæ lac. & bugloſſ. ana ʒ. j. ß. fiat potus ad ſomnum conciliandum. Si volumus virtutem corroborare, minuemus doſim ſyr. de pap. augendo doſim ſyr. viol. addendo pul. cord. vt fieri ſolet in debilibus qui ob calorem paucum & languidum ſyr frigidis multùm læduntur, & periclitantur de extinctione caloris natiui. Ideo fouendæ ſunt vires, & ſomnus eſt potius conciliandus, per ea, quæ foris applicantur, quàm prioribus, ſcilicet quæ initio ſumuntur. Nam illa minus lædunt, & ſi quid incommodi videantur allatura, facilè remouetur: quod fieri nequit in his, quæ aſſumuntur. Fiat itaque potus hoc modo.

℞. ſyr.

℞. syr. de pap. viol. an. ʒ j. vel ʒ. ß pul. de gemmis (ad virtutem & robur) diamarg. frig. ana 3. ß. diatrag. frig. ∋. j. misce, fiat potus. Adde aquæ lact. bugloss. borrag. an. ʒ j. detur hora nona, aut decima noctis, cùm ibit dormitum.

Phrenitis à bile.

Si morbus fiat à bile, quæ vt plurimùm adusta est, tunc in syr. & potionibus cordialibus humoris melancholici ratio habenda est. Itaque magis humectandum, cùm humor peccans sit maximè siccus. Humectatio fiet per irrigationes, fomenta, syrupos, vnguẽta, & id genus. Addemus itaque decoctioni medicinæ folliculos sennæ, epithymum, admiscendo bugloss. & borrag. & pro pul. cordialibus admiscebimus confectionem alchermes hoc modo.

℞. syr. viol. ʒ j. syr. de pap. ʒ. ß. confect. alchermes ∋. ß. vel si desit, diatrag. frig. & diarrhodi abb. ana 3. ß. aquarum bugloss. borrag. lact. ros. an. ʒ. ß. fiat potus, cap. hora somni. Quantò sunt delicatiores vel debiliores, tantò minus dandum est de hac confectione, quod aliter fit in aliis morbis. Et si suspicio sit de fluxu ventris, ab ea abstinere debemus. Dantur tertio quoque die clysteres mollientes, & alterantes. Nam aluus semper humectari debet in hoc affectu.

Vrinæ retentionis curatio.

Duo symp.

In phrenitide duo sunt symptomata, quæ accidunt vt plurimum, quorum alterum est, vigiliæ, cuius cura superius est descripta: alterum, vrinæ retentio, cuius curatio nunc restat. In hac autem affectione vrinæ prouocatio non debet fieri per ea, quæ assumuntur. Nam ea omnia ferè calida sunt, & nocent plurimùm affectioni propter acrimoniam. Ideo vigilias prouocant, & morbum augent. His ergo est abstinendum, nisi in morbi declinatione, in qua morbo ferè soluto, & vacuata materia, dari possunt etiam calida. Primùm igitur tentatur cura cum aqua calida, fomentando vesicæ regionem, vt faciebat Gal. lib. 1. de locis affectis, deinde comprimemus vesicam. Poterit & virgæ summitas fricari, & postea mittere vrinam, si possit. Quòd si his leuioribus remediis non cedat symptoma, fiet vt sequitur.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 101 sur 1293

℞.pariet.M.j petro.cum radic.M. ß. fiat decoctio, & in col. diſſ.ol.ſcorpion.qr. ß. fiat fotus ſupra pectinem. Et reſidentia ponantur in ſartagine cum oleo ſcorpionum, piſtentur, applicẽturque poſt fomentum, ſupra regionem veſicæ. Medicamentum valentius feceris, ſi addas ſeminis apij, petro. milij ſolis, ſeſeleos ana drach. ij. Poſſent poni aliæ herbæ & radices aperitiuæ. Fiat ſequens vnguentum, quod optimum eſt, & debet applicari ſupra fomentum.

℞.pingued. cuniculi, ol ſcorp. ana vnc. ij. ſem. apij. petro. aſari, ſeſeleos ana ʒ. ß. ceræ parum, fiat vnguentum, quo vngatur regio veſicæ, & perinei. In declinatione poſſunt aſſumi intra corpus ſequentia.

℞. ſyr. de duadus radicib. ʒ. ij. aquæ alchechangi. graminis aſpa. ana ʒ. ij. miſce, detur manè. Fortius eſt hoc.

℞. oymel. ſeyll. vnc. j. aquæ fœnic. & beth. (quia reſpicit caput & aperit) ſaxifragiæ, apij ana vnc. j. miſceantur. Si addas gummi prunorum drach. j. fiet fortiſſimum remedium. Reliqua pars curationis poſita eſt in humectatione, cùm affectus maximè fiat à bile aduſta, quæ ratione magnæ caliditatis incinerata eſt, vnde cerebrum immodicè exiccatur. Fiet igitur fotus ex decoctione viol. nymph. & decoctione capitis veruecis & cæteris eiuſmodi, vt

℞. florum viol. nenuph. ana p. iiij. foliorum lact. viol. cucurb. ſolani, cucumeris, ana M. j. fiat decoctio, qua abluantur pedes & partes pudendorum tepidè.

De Paraphrenitide. CAP. XVI.

PAraphrenitis delirium eſt, quod in febrium ardentiſſimarum ſtatu accidit, ob acrium vaporum eleuationem ad caput. In hoc differt à phrenitide, quòd hæc ſit inflammatio cerebri, vel menyngum, ad quam ſequitur febris quæ ſymptomatica eſt, & accidens. At delirium ſequitur febrem, ad quam collatum rationem habet ſymptomatis. Ideo Galenus diſtinguit phrenitidem à delirio continuitate. Nam phrenitis continua eſt, vſque ad finem: delirium verò in ſtatu, vel fine augmenti accidit.

Phrenitidis & delirij diſtinctio.

CVRATIO.

Paraphrenitidis curatio facilè deprehenditur ex cu-

ratio-

ratione phrenitidis, non tamen licet in paraphrenitide venam secare. Nam virtus animæ debilis est, & venæ sectionem dehortatur, & in statu melius silentium habere: non tamen oportet morbum sic incuratum relinquere. Eligantur igitur medicamenta maximè aperitiua, quæ non noceant morbo, à quo fit paraphrenitis, neque loco affecto, aut motui naturæ. Loco igitur sectionis venæ, cucurbitulæ in spatulis simul applicandæ sunt cum scarificatione. Hæ enim vires sectionis venæ gerunt, nec interea plus debilitant. Dentur clysteres ordinati in cura phrenitidis, & fiant frictiones. Inungatur caput oxyrrhodino. Detur potio somnifera, non nisi conciliatione somni. Nam debilitatur natura à vigiliis, quæ in somno reuocata, materiæ portionem per sudores euacuabit. Animaduertendum est præterea, cuius morbi delirium sit symptoma, & in qua parte sit morbus, ex quo fit delirium: quia semper admiscenda sunt potionibus & syrupis quæ morbum, à quo pendet delirium, & partem affectam respiciant: vt si delirium sit propter inflammationem pulmonis, costarum, colli, eligimus syrup. refrigerantes, & affectum priorem respicientes simul cum parte, quales sunt violatus, iuiubinus, de papauere, cum quo erit miscendus capill. vene. ne sua frigiditate plus æquo noceat. Relinquemus syr. de agresta, de granatis, oxysacch. acerosi. simpl. rosi. & cæteros id genus, qui sua stipticitate, sputum impediunt, & respirationem reddunt difficilem, qui tamen laudantur in phrenitide, in qua non timemus nocere partibus pectoralibus. Dantur etiam syru. astringentes in hepatis inflammatione, & lienis, modò misceamus aliquas aquas aperientes mediocriter, quia semper aliquid debet educi à parte affecta per vias conferentes. In delirio ab inflammatione partium thoracis fit hoc modo.

Cucurb.

Clysteres.

Syrii, conuenientes.

Relinquend. syr.

℞. syru. viol. ℥. iiij. capil. ven. ℥. ij. potest addi syr. de papauere. Nam magna ex parte phrenitis fit à bile, vel à sanguine bilioso, sicut & peripneumonia, maximè cum delirium excitat. Ob eam causam syr. de papauere non est reiiciendus, vel in syrup. digestiuis, vel in potionibus omniferis. Nam materiam plus æquo incrassat, nec in-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 103 sur 1293

terim prohibet, quò minùs materia educatur. Adde aquarum viol. capil.ven. bugloſſæ ana qr. ß. Poteſt addi aqua roſ. fiat iulep. Loco aquarum poſſumus miſcere cum ſyr. aquam decoctionis hordei. In inflammatione diaphragmatis non ſunt reiiciendi ſyr. reſtringentes, quia non æquè nocent, atque inflammationibus coſtarum aut pulmonis. Nam in inflammationibus diaphragmatis materia per ſputum non reiicitur. Poterit dari aqua fructuum in delirio à phrenitide, vel peripneumonia. Nam in his duabus affectionibus fluxus ventris eſt periculoſus, cùm non euacuet materiam euacuandam per aluum. Ideo abſtinendum à fortioribus laxatiuis. Hæc aqua fructuum fit ex decoctione prunorum, ſebeſten, tamarind in pauca quantitate hordei, quatuor ſeminum frig. maior. florum viol. & ſeminis viol. quæ plurimum leniunt cum paſſulis. Hæc decoctio leuiter lenit, & alterat mixta cum ſyrup. viol.

In quibus ſuſpecta alui proluuies.

Decoct. fruct. lenientium.

TOPICA.

Topica remedia ſuprà deſcripta valent. Ideo fiat epith ex aquis refrigerantibus admiſcendo cordialibus vel aquis, vel pulueribus hoc modo.

Epith.

℞. aquæ roſ. (quia odorata) aquæ bugloſſ. & ſolani an. qr. j. (pro hepate addita aqua endiuiæ, cichor.) tro. de camphora ʒ. ß. croci gr. iij. ſandali citrini pul. ʒ. j. fiat epith. quod applicetur tepidè cum panno lineo madefacto. Multi ponunt pulueres cordiales in epith. & rectè faciunt, quamuis id multi derideant. Interim in epithy. cord. ponimus pul. diamarg. frig. & pro hepate pul. triſandal. Maximè laudatur epith. ſequens in pleuritide, peripneumonia, febribus ardentibus, hecticis, & colliquatiuis. Nam plurimum humectat, & refrigerat, & interim reſpirationem liberiorem reddit, thoracis muſculos laxando.

Epith. ſtile.

℞. decoctionis hordei excorticati ℔. j. ol. viol. qr. j. miſce fortiter agitando, & ſupra pectus applicetur, & ſæpe remoueatur. Epith. hoc maximè valet in ſepti tranſuerſi inflammatione. Hoc curata fuit puella quædam, de cuius vita deſperatum erat. Si ſit caliditas maxima, potes addere florum violarum p. j. Remedia alia in declinatione poſſunt adhiberi, ſicut potiones cordiales

ſemper

semper eligendo quæ conueniunt affectui, vnde fit delirium, partis affectæ rationem habendo pul. diatrag. frig. recenter præp. & diapenid. sine speciebus plurimùm prodest in calidis affectibus pectoris. Victus ratio cùm in phrenitide, tum in delirio, sit admodum tenuis, humectans & refrigerans. Nam hi morbi acuti sunt, ideo breui terminantur. Virtutis tamen robur semper conseruare oportet, sine quo virtus morbum superare non potest. Sufficit ergo cremor hordei (orge mundé vocant) si virtus sit fortis: sin debilis, pullus gallinæ coctus cum herbis infrigidantibus. Pro potu aqua cocta cum hordeo: & in declinatione viuum album subtile, & aquosum conuenit. *Victus ratio.*

De Vigiliis superfluis CAP. XVII.

VIgiliæ magna ex parte fiunt à caliditate, & siccitate. Ob id refrigerandum & humectandum est caput, quod fiet exterius quidem, per ea, quæ admouentur, de quibus dictum cap. de phrenitide, scilicet, vnctionibus, irrigationibus, locutione pedum, &c. At intrà verò cùm syrup. de papauere, viol. aquis lact. cucurb. solani. Opiatis, vt est philonium roma. theriaca recens, & aliæ, quæ ex opio fiunt. Sed ad narcotica non est veniendum, nisi vrgeat necessitas summa, & cùm alia remedia non profuerunt. Robustioribus oportet ea dare, & noxam quam induxerunt, castigare, vt si ventriculus plus æquo refrigeratus fuerit, vnguento aliquo calido, vel oleo est vngendus, vt stomach. Gal. vel ol. nardino, de menta, de spica. Mitissimum & optimum remedium, quod potest dari cum debilitate virium, est tale hordeum mundatum refrigerans.

℞. hord. mund. diutissimè cocti ʒ.iij. amygd. dulc. infu. in aqua frig. & ros. tantundem, quatuor sem. frig. maior. mund. ana ʒ. ß. seminis papaueris albi ʒ. j. sacch. ros. q. s. fiat hord. mund. contundendo omnia simul & coquendo parùm. post impositionem sacch. ros. detur post cœnam in introitu lecti, nec sit spissa sorbitio. Conciliat somnum humectando, & refrigerando, & vires imbecillas reparat. Cum hoc remedio potest addi frontale, vel vngatur anterior pars capitis ol. ros. sine aceto, aut cum pauca eius quantitate. In extrema necessi- *Hord. mund. re- frig.*

tate bonum est vti ol. viol. in quo diss. opij gr. aliquot, vt dictum in cap. de dolore cap. à bile, idque maximè cum vigiliæ ob dolorem excitantur. Fiant leues frictiones, sit in loco obscuro & quieto. Detur vinum meracissimum, vel hippocraticum his qui vigilant ob mœrores & curam. Animaduertendum est quoties vigiliæ sunt superfluæ, cum intemperie frigida ventriculi, vel per cõsensum cum eiusdem cruditate, nunquam esse sumenda refrigerantia per os, sed foris tantùm applicanda, donec curata fuerit intemperies, vel cruditas, ne lædatur ventriculus. Ponuntur amygd. in hordeo mundat. præscripto, quanuis sint calidæ, vaporosæ, & facilè effument ad caput, ob idque deducant vim aliorum medic. simul permixtorum, quæ vim refrigerandi habent, ad cerebrum. In instantia vigiliarum lotio pedum fit hoc modo.

Cautio in ventric. intemp. frigid.

Amyg. cur ponuntur.

℞. viol. lact. lentic. aquæ, foliorum cucurb. vel cucumer. ana M. ij. florum viol. p. ij. florum nenuph. p. j. fiat dec. qua abluat pedes, manus & faciem, vel fiat pomum somniferum, sic.

℞. opij ʒ. iij. styrac. ʒ. ij. croci, irid. & florum narciss. ana ʒ. j misce fiat pomum. Si quando narcotica & maximè frigida adhibere cogimur, intermittendus est aliquando eorum vsus: nam quotidianus calorem extinguit.

De Lethargo. CAP. XVIII.

LEthargus interdum morbus est, interdum symptoma, & tunc nõ propriè lethargus dicitur, sed caros, quanquam propemodum eadem sit amborum curatio. Lethargus tumor est frigidus cerebri, & maximè partis posterioris. In ea maximè necessaria est diuersio, vt in phrenitide. Sed quia materia frigida, non tam audacter sanguis mittitur, si tamen venæ tumentes appareant, & sanguis abundet & consentiant reliqua, secatur primùm Cephalica, deinde vena frontis. Ante venæ sectionem vel statim post, dandus est clyster ad diuersionem. Quòd si aluus iampridem astricta est, incipiendum est à clystere, qui molliat, parùm vacuet, & alteret pituitam sic.

Vena sectio.

Clyster.

℞. rad. mal. altheæ, liliorum ana ʒ. ij. foliorum betæ, pariet. ana M. j. foliorum rutæ & centaur. minor. melis. beton.

beton.ana M.ß.ſeminis mal.lini & anethi an.ʒ.ß.ſeminis melon.ʒ.ij. florum mel.chamo.ſtech.ana pu. j. fiat decoctio in ℔.j.col.diſ.diaph.ʒ.ß.mel.roſ ʒ.ij.benedictæ ʒ. j.ſucci ciclæ & ol.chamo. ana ʒ. iij.ſalis gemmæ ʒ. j fiat clyſter. Deinde fiat alius fortior. Nam in hac ægritudine quia virtus ſopita eſt, humoréſque craſſi & lenti ſunt, multùm per clyſteres & acutas glandes vacuandum eſt. Fortior igitur ſic fiat. *Clyſter fortior.*

℞. fol. rutæ.lauri,beton.meliſſ. amaraci,ſaluiæ, centaurij minor.ocymi ana M.j. ſeminis rutæ,cubebarum, aniſ. fœnic.ana ʒ.ij.ag.ʒ.ij pulpæ colochint. ʒ.ß Sunt qui addunt radicem veratri (quod non eſt faciendum) florum anthos,ſtech.chamo. meli. ſampſu. ana p.j. fiat decoctio.In col.℔ j.diſ.indi maior.ʒ.ß benedi.ʒ.ij.vel hieræ ruffi vel colochinti.ʒ. j.ß. ol. chamo.olei anethi. ana ʒ.ij ſalis gemmæ(quia virtus ſopita eſt)ʒ. j fiat clyſter.Ireretur ſæpius pro neceſſitate. Fricétur vehementer,ligentur extrema,& auellatur barba & capilli capitis & pudendorum Fiat & ſuffitus hoc modo. *Suffitus.*

℞. aſſæ fœtidæ,ammo.galbani ana ʒ.ij.aut ʒ.j. capil. hominis ʒ.iij.caſtor.ʒ.j. ß.miſceantur, fiat ſuffitus,qué recipiat naribus. Et quia gargariſmus commodè dari non poteſt, vngatur palatum ſinapi, aut benedicta,aut hiera picra. His peractis excitetur ſternutamentis non in principio, ne agitatus humor & fuſus, plus occupet loci, & magis obſtruat. Principiò igitur retrahitur,& euacuatur materia clyſter.ſupràſcriptis,& venę ſectione. In ſtatu poſt euacuationé pul.euph. aut veretri,aut pyretri aut piperis iniicitur naribus ad excitãda ad ſternutamenta.In principio tamé eſt repellendũ,quando materia fluit ad cerebrum.Sequens conuenit remedium. *Repellens remed.*

℞. ol. roſ ʒ.ij oxymel. ſcill.aut ſucci ciclæ ʒ.j.miſce, vng.cap.& ſinciput, licet morbus ſit in parte capitis poſteriore. Nam quia ſinciput eſt rarum & multis futuris peruium,vis medicaméti facilius penetrat in cerebrum. Poſtea vng.ol.roſ.cui caſtoreum miſceatur,aut vnguento ſequenti.

℞. olei liliorum, vel laurini vel antiqui, vel chamomilæ, vel alterius ex calfacientium numero ʒ.ij. ſucci rutæ & apij ana ʒ.j. ceræ parum.fiat vnguentum.fortius *Vnguentum.*

fiet, si addatur castoreum, aut oleum de castoreo. Fortioribus vtendum, vbi non prosunt debilia, quoad morbus fuerit solutus.

℞. euphorb. castor. piper nigri ana ʒ. j. assæ fœtidæ, ammo. ana ʒ.ij. cineris capillorum hominis ʒ. ß. seminis rutæ agrest. ʒ.ij ol. liliorum & laurini ana ʒ.iij. ceræ parum, fiat vnguentum aut loco ceræ pone ficus q.s. ad incorporandum sinapismi modo, & adde semen sinapi. Gummi liquentur vino maluatico aut vetusto communi, aut oxymel. scil. Admoueantur in statu occipiti cucurbitulæ cum multo igne, & scarificatione vt sanguis extrahatur, excitetur calor natiuus & materia retrahatur. In principio verò morbi admouentur humeris cum scarificatione ad diuersionem & euacuationem. Sinapismus conuenit ad materiam ex alto ad circunferentiam trahendam. Syr. si ægri sumere possint, sint calidi, & sicci ad concoctionem cum incisione, vt mel. ros. syr. capil. ven. oxymel simpl. & scilliticum, syr. de byzantiis. Nocent plus æquo calidi, vt de stechade, quando huic affectui febris est coniuncta. Ideo conueniunt omnes, qui in febre pituitosa propinantur. Diss. syr. aquis adianti, capil ven. hyss. rutæ, melis. fœ. scabio. beto. elenij.

Sinapismus.

Apoz.

℞. radic. graminis, petro. asparag. ana ʒ. ij. omnium capil. ana M. j. hyss. melis. beton. ana M. ß. anis. fœn. ana ʒ. j. seminis apij petro. cubebarum ana ʒ. ij. florum chamom. stechados, anthos ana ɔ. j. seminis carth. ʒ. ij. agro. ʒ. ij fiat decoctio in ℔. j. ß. diss. mell. ros. ʒ. iij. saech. q.s. fiat syrup. arom. ʒ. j. cinamomi aut zinzib. cap. in quatuor dosibus. In hoc apoz. ponuntur, quæ tenuant & incidunt calfaciendo, sed mediocriter propter febrem. Purgatio fit pillulis fortioribus, quas si non potest deglutire, hoc modo dissoluantur.

Pillula.

℞. mass. pillul. de ag. ℈. ij. cochiarum ℈. j. ag. tro. ℈. ß. diss. in aqua melis. vel rutæ vel hyss. vel alia capitali. Nec est timendum de amarore. Nam ægri habent gustum stupidum. Additur mell. ros. ʒ ß. ob dulcorem. Si propter febrem, calorem metuas, pone syr. viol. ʒ. j. loco mellis Additur aliquando tam in pillulis, quàm in potionibus castorei ℈. ß. plus minus, quia plurimùm prodest in doloribus capitis frigidis, cerebri, & neruorum,

neruorum. In principio præparata materia possunt dari leues pillulæ ad minorationem, quia morbus acutus est, & timédum est de morte: ideo à clystere statim sunt dandæ. Hæ si dissoluantur aquis, dosis est augenda. Nam sub forma potus, non tam diu manent in ventriculo, vt possint à capite vacuare. In his omnibus respiciendum est caput, & cerebrum confortãdum, tum admotis, tum assumptis. Valent, quæ dicta sunt in dolore cap. à pituita, vt illitus theriacæ, quæ calfacit, extenuat, & siccat. Ea dissol. in aqua vitæ, amaraci, rutæ, singulari remedio aduersus morbum Italicum. Nunquam miscenda est theriaca medicinis laxatiuis, quæ vacuant attrahenda. Nam ea venenosa sunt & suo veneno trahũt: ideo si cum illis misceas theriacam, ea extinguit vim veneni, & per consequẽs attractionem. Porrò theriaca tam sumitur, quàm admouetur, vt & mithridatum, aurea alexandrina. Aut fit elect. aut opiata, aut conditum ex conseruis & pulueribus capitalibus. Hæc sunt satis ad curandum lethargum, quatenus morbus est.

Castor. in morb. cap. fri. prodest.

Aduersus morb. Ita. Vnctio.

Curatio lethargi cùm symptoma est.

Cùm verò symptoma est, curatio in fine & principio conuenit, cum curatione phrenitidis. Nam vtrobique fit sanguinis missio, ventosæ applicantur, & repercussiua, indicatione sumpta à loco, & situ, quod in nulla alia inflammatione fit. Differunt in medio. Nam in phrenitide conuenit conciliare somnum & quietem irrigationibus, emplastris, vnguentis, &c. In hac vigiliæ sunt excitandæ faciendo dolorem, clamando, fricando, pilos euellendo Cùm verò symptoma hoc superuenit febribus pituitosis & hemitritæis, vena secatur, admouentur cucurbitulæ humeris ad diuersionem, & euacuationem. Ligantur fortiter extrema, euelluntur pili, vt excitentur. Dantur clysteres acres vt fiat reuulsio. Inungatur caput à principio cum oxyrhodino aut cum oxymel. scillitico, vel cum oleo alio forti, & succo rutæ, deinde si opus est, ad fortiora veniendum.

℞. coriandri præp. ʒ. vj. chamo. stech. beton. meliss. ana ʒ. j. piperis longi & nigri euphorbij, ana ʒ. ß. calami, zinzib. ana ʒ. j. misce, fiat pul. subtilissimus. Inspergatur post vnctionem. In delicatis pro castoreo, & eu-

Vnctio.

phorbio, adde carioph. macis, nucis moſcatæ, ſpicæ, ſchenanthi, ana ʒ. ß.

Annotatio in caput de Lethargo.

Lethargus cum morbi ſymptoma eſt, nec fit primaria capitis affectione, minùs propriè dicitur Lethargus, ſed rectius Caros, Arabibus Subeth: éſtque propè eadem vtriſque curatio, quia ab eodem humore habent originem. Cùm verò cerebri inflammatio eſt, phrenitidi contrarius dicitur, quòd in parte poſteriore maximè fiat; & ex frigido humore putreſcente, vt vult Galenus. Obliuionem & partium mouentium torporem adfert, quem febris non acuta, ſed lenta ſequitur cum profunda animi in ſomnum propenſione, & aliis ſignis, quæ quia à Galeno & Paulo Ægineta exactè traduntur, non eſt neceſſe commemorare. Febris præcedit Caron, quæ pituitoſa & ſpuria eſt, ſed vehementior, quàm in Lethargo. Præterea Caros ſuccedit aliis affectibus, vt acceſſionibus febrium, cerebri compreſſionibus, caluariæ confractæ, & in anteriore parte maximè conſiſtit. Cæteri etiam ſoporoſi affectus à lethargo ex humore in cerebro generantur, ſed non putreſcente, nec cum febre.

Subeth ſiue ſomnus profundus. CAP. XIX.

Cauſſa prima. FIt interdum à vermibus in pueris, & curatur vermibus occiſis per amara, & eductis, deinde vncto capite
Secunda. modicè calidis, vt oleo laurino antiquo, de lilio, & ſimilibus. Vnctio ſi moleſta eſt, ſinapiſmus fiat ex pul. deſcripto in lethargo, remoto caſtoreo. Fit & ſubeth à multitudine ſanguinis, & curatur venæ ſectione. Poſtea calidorum vnctione, & ſinapiſmo modicè exiccante.

Naſturtij vis. Hic prodeſt edere naſturtium aut coctum in iuſculis, aut crudum in acetariis. Nihil enim eſt, quod cerebrum magis exiccet & vigilias excitet, quàm naſturtium. Vnde illud prouerbium in ſomnolentos, Ede naſturtium.

Tertia. Quare non poſſum nõ mirari, quòd Fernelius ſomnum conciliare ſcripſerit cap. 2. lib. 2. patologicon. Si fit propter cicutam deuoratam, aut aliud medicamentum frigidum, vel admotum foris, curatur antipharmaco. Quòd ſi non poſſit inueniri, aut ignoretur medicamentum ſumptum, procurato vomitum (quod commune eſt in omnibus venenis ſumptis) niſi venenum id ſuapte

natura

natura faciat, vt veratrum. Dentur communia vt theriaca, & mithridatium. Si ſumpta eſt cicuta, præmiſſo vomitu, antiquiſſimum vinum, aut aromaticum antipharmacum eſt: vt & ſumpto opio, aut papauere caſtoreum mixtum theriacæ dilutum vino, aut aliud, quod multùm calfaciat. Si accidat admoto cortice mandragoræ, aut opio, aut populeone, vngatur caput ol. ex caſtoreo, aut ex viperibus, aut ruth. aut laurino, & ſi non ſatis calfaciat, adde ʒ. j. caſtor. & ʒ ß. fimi columbini. Corpus exagitandum, ne dormiat æger. Vngantur nares confectione anacard. aut theriaca veteri, diſſoluta in aqua ſampſuci, aut alterius herbæ calidæ. Si ſubeth *Quarta.* fit ob crapulam, aut à multitudine vaporum, ſtatim excitetur vomitus. Detur clyſter acutus, roboretur ventriculus vng. Gal. detur potio ſequens.

POTIO.

℞. pul. aro. roſ. ϑ. j. diacydonites ſine ſpeciebus, vel cum ſpeciebus (nihil enim refert) ʒ. ß. aquæ abſynth. mentæ ana ʒ ij. miſce, fiat potus. Vel detur tabula vna diaga. vel roſ. nouellæ, vel diamoſci, vel diambrę. Calfiat & exiccetur cerebrum modis dictis, vel vnctione narium, vel capitis. Bona eſt etiam potio aquæ frigidæ, quia prohibentur vapores. Si ob copiam pituitæ ſeruatam in cerebro, dentur clyſteres ordinati pro lethargo. Syr. & aquæ ſint paulò calidiores, & ficciores. Dentur pillulæ euacuantes pituitam per ſe, vel diſſolutæ, vt ſuprà docuimus. Item Opiatæ fortes, vt hiera ruffi, aut hiera colochintidos. Additur pauca quantitas caſtorei, vt ϑ. ß. vel gr. iij. vt videbitur. Diſſoluantur in aquis capitalibus. Caput eodem modo calfaciendum & exiccandum. Pituita per nares, & per palatum trahenda maſticatoriis & ſternutatoriis. Affigantur cucurbitulæ ſupra ſpatulas cum ſcarificatione, non quòd intendas multum ſanguinem educere, ſed quia poſt ſcarificationem inducitur dolor. Et optimum eſt ſi ſupra vlcus ponatur ſal, vel muria. Fiant frictiones aſperæ cum ſale & ſaluia, fronti. Tunc eiiciendi aſtantes & parentes. Præſtantiſſimum remedium, vt excitentur, eſt, ferro aliquo capillos adurere, & ſuperficiem cutis in parte capitis poſteriore. Sinapiſmus capiti appoſitus, vel ſtercus columbarum, vel hyrundinum cum oleo de

ſpica, & aceto acerrimo multùm confert. Quòd ſi his non excitetur, ſolis ſacerdotibus committendus eſt. In hac affectione ſuppoſitoria acuta ſale gemmæ, veratro, & cæteris ſunt optima poſt pil. & aliorum remediorum operationem. Potio theriacæ antiquæ optima eſt, ſi diſſoluatur in aqua ardenti beton. & ſimilibus. At meliſſæ aqua magis placet ruſticis, & mulieribus. Poſſunt etiam dari pul. capitales, vt diamoſci, diambræ. Vt magis propria fiant, adde caſtor. gr. vj. vel iiij. vel ℈. ß. ſecundum proportionem puluerum. Cõmune omnibus cataphoris eſt aceti acerrimi perfuſio ſupra laminam ferream ignitam, quæ multos fumos acres excitat, qui naribus attracti cerebrum exiccant, ſomnúmque expellunt. Efficacius erit, ſi addatur ſemen nigellæ vel rutæ aut caſtoreum, quæ abſumunt fumos, & materiam humidam in ventriculis cerebri contentam.

Expertũ.

Annotatio in caput de ſomno profundo.

Somnum profundum intelligimus, qui naturalem moderationem excedit: qua ratione debet inter cauſſas & affectiones morboſas numerari, & vt affectiones omnes ſoporiferæ, Coma, Caros, Cataphora, quas ſub nomine Subeth Arabes comprehenderunt. De harum ſignificatione multa & apud Galenum, & alios diſſentio, vt quibus Cataphora & Caros modò pro eodem, modò pro diuerſis affectibus vſurpentur. Sed cùm in eo conſentire videantur, quòd inexplicabilem ferè dormiendi cupiditatem afferant, & ferè ab eiſdem cauſſis oriantur, parum intereſt exquiſitam horum nominum diſtinctionem habere, modò cauſſas ſomnum illum inexpugnabilem efficientes cognitas habeamus, ſine quibus curatio rectè inſtitui non poteſt. Plurimum etiam momenti adfert affectæ partis cognitio, quam anteriorem capitis partem potiùs eſſe, & ventriculos cerebri, quàm corpus eiuſdem Galenus voluit. Harum affectionũ cauſſæ potiſſimùm duæ ſunt, imbecillitas caloris natiui, qui humorum in capite defluentium multitudinem euincere non poteſt, & refrigeratio cerebri, ſiue intrinſecus, ſiue extrinſecus aduenerit, ſiue citra humoris cõſortium, ſiue cum humore frigido, & craſſo, vt pituita.

Sæpius

Sæpius alimenta & medicamenta siue assumpta siue admota, quæ supra modum refrigerant & humectant, hæc procreant: ratius, contusiones, vulnera, morbi capitis præcipuè musculorum temporalium. A virium imbecillitate, quæ ex morbo periculoso aduenit, hoc malum lethale esse scribit Galen. Inducitur aliquando non ab humoribus, sed à multitudine vaporum crassiorum, qui aut à toto corpore transmittuntur, vt in acutis quibusdam morbis atque in vigore, & in accessionibus febrium à pituita. Nonnunquam efferuntur è ventriculo aut intestinis, idq. non rarò à calidis aut laxantibus medicamentis ob magnam fumorum copiam, quam ad caput mittunt: qualis est cassia fistularis, compositionésque omnes quæ illam recipiunt. Est enim humore & odore prædita, quibus cerebrum fumis replet, & inde cataphoram inducit. *Cassia nocumen tx.* Huius generis quoque sunt myrrha, crocus, iris, modò frigidam capitis constitutionem nanciscantur. Nam in natura calida Cephalalgias & capitis grauitatem potiùs afferunt, vt docet Hippoc. Quomodo odorata muliebria ducere dicit, sed capitis grauitatem parere. Quòd autem interdum in pueris somnus profundus concilietur, in causa sunt vermes ex chili putredine generati. Putrescédo nanque vaporibus ad cerebrum sublatis consopiuntur, præsertim à pituita, cuius vapores sunt crassiores, humidiores, & magis continui.

De catoche, siue catalepsi. CAP. XX.

CAtalepsis & catoche non multùm à caro & lethargo quantùm ad actiones læsas, sed materia differunt. *Discrim* Est enim catalepsis veluti comprehensio omnium sensuum ita, vt remaneant aperta aut clausa instrumenta prout à morbo deprehenduntur. vt quandoque videas ægrotantes qui loquebantur, ore aperto remanere, & non posse loqui: oculos apertos, & non posse videre, & omnes alias partes in eadem dispositione seruant, in qua occupantur, ita vt eos dicas esse in extasi. Est aliquid medium inter phrenitidem, & lethargum, sed maior est copia sanguinis in catalepsi, minus frigidi, quàm in lethargo, magis humidi, aut minus calfacti, quàm in phrenitide. Ego puto similem, & simili modo fieri quo apoplexia. Nam vt in hac tota substantia cerebri irrigata est fri-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 113 sur 1293

gido humore, ſic in catalepſi multo ſanguine irrigatur tota ſubſtantia cerebri,& fit per defluxionem. Cuius rei eſt argumentum, quod ſubitò & affatim fiat per defluxum ſanguinis ad caput, qui obſtructionem facit. Remanet tamen libera magis reſpiratio, quàm in apoplexia. Hęc docet hiſtoria de adoleſcente apud Aetium ca. 4 ſer. 2. tetrab 2. qui magna ſanguinis per nares eruptione liberatus fuit. Fit etiam à ſanguine melãcholico ſubſtanti in cerebri occupante. Quam ſpeciem ego vidi in quodam pago. Puella erat annos nata xv. quæ nupſerat iuueni cuidam, quem parum amabat. Cum eo vixit tantum octo dies, antequàm corriperetur hoc morbo præmœrore. Ratione morbi rediit in domum patris, in qua hoc morbo nũquam vexabatur, niſi cùm de marito cogitaret, vel audiret de eo mentionem fieri, aut etiam ſi illa neſciẽte ad illam maritus veniret, priuſquam illum videret aut audiret. Quòd ſi eſſet in via geſtans hydriam aquæ, eam deponebat & ſedebat,& per aliquot horas in eo ſtatu remanebat, ſedens vel decumbens, oculis & ore aperto, ſine ſenſu & motu aliquo, niſi quòd muſculi vẽtris, & coſtarum infernarum multùm mouebantur. Alium vidi Romæ qui hanc affectionem ſimulabat, dicebátque ſe corripi extaſi, quoties audiebat verba illa paſſionis Chriſti (conſummatum eſt.) Quod cùm ego audiuiſsẽ, volui probare an corriperetur verè, an fingeret. Eramus apud Alexandrum Hebrææ linguæ profeſſoré, & fortè eius vxor in mei gratiam recitabat illa duo verba, quibus auditis ſtatim Iulius ille ſacerdos correptus fuit extaſi, quem cùm vidiſſem & iuſſiſſem mihi adferri baculum, quo illius morbum excuterem, ſtatim ad ſeſe rediit eo audito. Auxit ſuſpicionem, quòd cùm corriperetur ab inſania, proſpiciebat vndiquaque, vt caput ſuũ poneret, ne læderetur. Is verè erat melancholicus, neque tam fictione quàm inſania hoc faciebat. Quare oportet omnes iſtos vel eſſe melãcholicos vel nimio sãguine redundare, qui non eſt inflammatus. Igitur danda erit opera, vt victus rationem præcedẽtem intelligamus. Quòd ſi liberalis præceſſerit, facies rubicunda fuerit, & venę iugulares inflatæ, ætas florẽs vel puerilis fuerit, à ſanguine morbum proueniſſe indicio eſt. Quare

Hiſtoria.

Alia hiſtoria.

tenuem

tenuem victum imperare oportet, illíque dare alimẽta, quæ parùm nutriant, vt herbas in iusculo, cremorem ptisanæ tantùm, non ptisanam totam, & similia alimenta, quæ vires seruare possunt, plenitudinem & cacochymiã minuere. Pro potu, vtatur syr. acetoso simplici Si vires, ætas, & omnia consentiant, trahendus est sanguis ex vena cephalica ad magnam quantitatem. Cucurbitulæ adhibendæ in lateribus coili, & scarificatio facienda prope iugularem. Deinde clyster iniiciendus, vel ante vel post sanguinis missionem, prout morbus vrgebit Caput perfundatur oxyrrhodino multo cum aceto parato, & potissimùm si caput calidum præsentiatur. Postremò vtilissimum erit in declinatione etiam aliqua digerentia apponere, vt pulu. capitalem post irrigationem ex oleo ros. antiquo vel chamom. Frictiones & ligaturæ conueniunt primùm in brachiis: deinde in dorso, tertiò in cruribus & extremis pedibus, vt sanguis deorsum trahatur. Si iuuenis sit, oportet setis nares pungere, vt sanguis è naribus fluat. Quæ est à sanguine catalepsis, multò facilius curatur, quàm quę à melãcholico, à qua & si curentur, remanent melancholici. Quare curandi erunt clysteribus trahentibus succum melancholicum ad inferiora, & medicamentis laxantibus, & humorem melancholicum purgantibus. Caput erit perfundendum ol. viol. cum pauco aceto. Hæmorrhoides prouocandæ, si aliquando fluxerint. Omnia alia, quæ cap. de melancholia dicentur, conuenient.

Obseruatio in caput de Catoche.

Galen. in Epidem. hanc similitudinem inter Catochen & Coma profundum constituit, quòd in vtraque affectione sensus & motus consopiantur, quanuis Comatosis oculi perpetuò sint clausi, catalepticis verò aperti. Magnum tamen inter illa discrimen, tum in loco affectionem recipiente, tum in materia efficiẽte existit, licet, quænam sit Catoches materia, plurimùm ambigatur. Nam Gal. in Aphor. refrigerationem cerebri vehementem cum siccitate scribit Catalepsim committere. Obid in Porrhecticis Catalepticos tensos, apertósque oculos habere. Comatosos verò clausos addidit, quòd in his humiditas affectionis caussa sit, neruorum robur &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 115 sur 1293

firmitatem dissoluens: in illis autem propter siccitatem tensio oriatur. In libro porrò pulsuum cùm de Catochorum pulsu differit, vehementem refrigerationem, cui adiuncta sit siccitas, priuationis in toto corpore motus causſam esse statuit. Sed cùm hæc affectio repentè & statim inuadat, statim etiam desinat: non videtur à refrigeratione & siccitate siue solis, siue commixtis committi posse. Nulla enim affectio sicca generationem & solutionem in neruis, præsertim repentinã subitaneámque habere potest, quemadmodum Galen. 2. de locis affect. concludit de Epilepsia: imò conuulsionem, quæ à siccitate fit in neruis, immedicabilem scripsit. Et vt tensionis neruorum siccitas causſa sit, conuulsionem tamen ab ea potius, quàm Catochen exoriri consentaneũ esset. Cùm ergo in eo omnes conueniant, quòd repentè fiat, sine humore procreari non potest. Quis autem humor eam procreet, necdum satis definitum esse videtur. Aëtius interdum sanguinem, interdum humorem melancholicum esse tradit. Sed in quorundam reprehensionem eo nomine incurrit, quòd si verum esset, omnes laborantes melancholia, eo affectu corripi oportere contendant. Ego autem nec necessariò, nec semper id euenire debere, sed tamen frequenter, concedo, cùm huiusmodi materiæ multitudine venæ & arteriæ cerebri, non ventres oppleantur, vnde rigescit corpus, & distensum in modum corporum à frigore congelatorum conspicitur, speciémque præbet eorum, quos vulgus in cœlum raptos esse iactat, quod prima historia superius recitata indicat. Ob eámque causſam venia dignus videtur Aëtius, qui humorem melancholicum huius affectionis causſam interdum esse statuit. Cuius verba libenter hìc subiiciemus. Mediam (inquit) inter Lethargum & Phrenitidem affectionem reperies, quæ species est delirij & amentiæ. Medici autem Catochen & Catalepsim vocare solent: ex humore atræ bilis contingens, verùm in febribus Lethargo similibus consistit. Aliquando verò palpebras habent apertas, aut nutant, aut intentæ videntur. Idem docet Paulus. Dicunt (inquit) & priuatim diuersámque à vigili Comate Catochen fieri, cùm simplicem, non mixtam habebit causſam,

ſam, nimirum frigidiorem ſicciorémque materiam, quæ poſteriore cerebri ventriculo malum excitarit, quo qui corripiuntur, repentè in illo permanét habitu, quo correpti ſunt. Ex his verbis verum Catoche, Comatis vigilis, & eius affectionis, quæ inter Lethargum & phrenitidem media eſt, percipimus diſcrimen, quod illa, ſcilicet ex non permixta, ſed ſimplici materia: poſteriores verò ex contrariarum cauſſarum permixtione naſcantur. Cuius ignoratio efficit, vt quidam eum affectum, qui ex pituita & bile flaua permixtis in cerebro exoritur, Catochen appellent. Alij autem affectionem inter phrenitidem & Lethargum mediam cum comate vigili confundunt. Sed nos pleniorem illarum diſtinctionem ex Gal. proponimus. Scribit enim coma eſſe in ſomnum delationem nequeuntibus, qui ab hoc occupantur ſymptomate, vigilantium munia obire: interdum fieri, vt clauſis palpebris dormire nequeat, ſed plurimùm vigilét, quod Hipp. coma non ſomniculoſum appellauit. Cataphorā verò in ſomnum delationē coma eſſe. Atque inde fieri vt eoſdem comatoſos & vigilantes dici mirum non ſit. Paulò poſt ſubiicit phrenitidē, quæ exquiſita eſt, & nulli alteri morbo permiſcetur, fieri, cùm flaua bilis locum, in quo princeps animæ pars reſidet, præhenderit: Lethargum verò, cùm eundem humectarit, diluerítque pituita. Quibus verò vterque humor cerebro moleſtus fuerit, contraria ſymptomata hominē prehendere, ita vt cùm vigilet, tum leuiter in ſomnum deferatur. Cùm verò & ad ſomnum defertur & deſipit, mixtam ipſi permanere affectionem eſſe putandum. Nonnunquam & in horum alterū rem ita deflectere, vt vel bilis, vel pituita ſuperior ſit, atque ægrum aut phreniticum exquiſitè, aut Lethargicum dici, ſed quoties ad finem vſque tum deſipientia tum coma perſiſtunt, affectionem hanc ex phrenitide & Lethargo permixtam appellari. Adhuc non minus accuratè diſcrimen comatis vigilantis à catalepſi explicat ſecūdo de cauſſis pulſuum. Quòd porrò Paulus poſt Gal. addidit, malum hoc in poſterioribus cerebri ventriculis excitari, non abſolutè verum eſſe poteſt, cùm partes faciei & oculi pati ſimul deprehendantur. Cum enim hic affectus, vt Gal. teſtatur de ſymptom. cau. reſolutio ſit fa-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 117 sur 1293

cultatis imaginatricis, quæ in anteriore magis, quàm posteriore cerebri parte sedem habet, non magis hanc, quàm illam affici iudicandum est. Proinde facilè adducor vt credam, cerebri potiùs substantiam, quàm eius ventriculos siue anteriores, siue posteriores huius mali materiam recipere, alioqui Epilepsiam citius quàm melancholiam, aut Catalepsim pareret. Id autem accidit, cùm venæ & arteriæ, quæ per cerebri menynges disseminatæ sunt, humore multo & copioso affatim irruente implentur, & hinc inflatæ distenduntur. Ex quo non absimilem affectum esse Apoplexiæ dictum est: licet in Apoplexia vasa penitus sint obstructa, quo fit vt difficiliorem pariat respirationem. Fieri autem non solùm ab humore melancholico Catoche, sed & frequentissimè à sanguine, argumento est eruptio sanguinis per nares in adolescente, cuius historia superiùs posita est ex Aëtio. Idem obseruaui in muliere nobili nomine (de Pignam) quæ cùm Synocho (qui à sanguine febris est) laboraret, decimonono die Catalepsi correpta est: sed largo tandem fluēte è naribus sanguine, recuperatis sensuum defunctionibus tanquam ab orco reuocata est. Nemo ergo nisi temerè, sanguinem interdum huius affectionis materiam existere inficiari potest. Leue enim est, quod obiiciunt sanguinem humidum flaccidúmque rigidas tensásque partes efficere non posse. Nam de pauco id concedimus. Sed cùm copiosus est, multitudine sua venas & arterias distendit, tensásque retinet, non alia ratione, quàm humorum plenitudo neruos in conuulsione contrahit tenditque. At fortè sententiæ nostræ aduersari quispiam existimabit, quòd interdum Catalepsi deprehensis aliqua siue motus siue sensus officia aut in manibus, aut in pedibus vel palpebris restare visa sint. Nam cum Galeno in secundo Porrh. duplicem Catalepsim seu Catochen constituimus, vnam absolutam, quæ motum & vocem ægro adimit: alteram, in qua immotum & concretum quidem corpus est, exiguum verò quidpiam homo loquitur. Qualis est illa Aëtij, in qua spectabat & aliquando manus capiti admouebat æger, quæ in febribus Lethargo similis est. Superest vt intelligamus, quo pacto Catoche media quædam affectio inter Lethar-

thargum & Phrenitidem ſecundùm Aetium dici poſsit. Id quod ſic accipiendum eſſe cenſemus, quòd maior ſanguinis quantitas (qui inflammatus non eſt) minus frigidi, quàm in Lethargo, magis autem calidi & humidi, quàm in Phrenitide, huius cauſſa ſit. Quæ cùm ita ſint, conſentaneum eſt omnes Catoche detentos vel melancholicos eſſe, vel plenitudine ſanguinis & exuperantia laborare.

De memoria diminuta. CAP. XXI.

MEmoria minuitur ob frigiditatem & humiditatem, interdum ob caliditatem, & ſiccitatem eximiam, ſicuti & imaginatio. Si igitur imaginatio vel memoria ob frigiditatem & humiditatem minuantur, iiſdem remediis curantur, hoc dempto, quòd in imaginatione topica remedia oportet adhibere ſuper mediam regionem capitis, & verticem: in corruptione verò memoriæ circa poſteriorem partem. Purganda eſt ſenſim pituita, incipiendo à leuioribus. Detur clyſter, qualis eſt deſcriptus in dolore capitis à pituita. Dentur pillulæ de hiera ſimplici, vel de aromatibus cum agar. formentur cum aquis capitalibus. Dentur autem illico poſt clyſterem ante aſſumptionem ſyruporum. Nam ſyrupi calidi humores ventriculi ſecum trahunt ad venas, vnde ſequitur obſtructio: quod in omnibus huiuſmodi affectibus obſeruandum eſt. Fiant ſyr. calfacientes & exiccantes cerebrum, vt ſunt qui parantur ex ſyr. de ſtechade, de hyſſopo, & aquis meliſſæ, betonicæ, ſampſuci, & ſimilibus. Si velis magiſtralem facere, fac hoc modo.

℞. radic. galangæ craſſæ ʒ. ß. rad. ireos, gly. & zinzib. *Syrup.* an. ʒ. iij. pyretri ʒ. j. meliſſ. betonicæ, ſampſuci, hyſſ. puleg. mentæ ana M. j. ſeminis aniſi, fœnic. cubebarum ana ʒ. j. ß. ſeminis apij petro. ana ℈. j florum ſtechad. anthos, ſaluiæ, an. p j fiat decoctio ad ℔ ij in col. diſſ. mell. roſ. col. q. ſ. fiat ſyru. mediæ coctionis. cla. & arom. cum ʒ. ij. cinamomi & ʒ. j. diamoſci, vtatur in quinque vel vj. matutinis. Vtendo ſyr. cap. tertio quoque die clyſterem, vel aſſumptis tribus doſibus ſyru. cap. ʒ. j. de pilulis præſcriptis cap. de lethargo, vel præſcribantur hoc modo.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 119 sur 1293

℞. massæ pillul. de arom. & assaieret ana ℈. j. aga recen. tro. ℈. ß. castor. gr. ij. fiant pillulę vj vel vij. cum oxymel. scill. vel cum syrup. de stechade. Posteà vtatur tribus aliis dosibus syrup. præscripti, & post syrup. cap. potionem sequentem vel pillulas.

℞. indi maioris ʒ. iij. elect. de citro sol. vel diacarth. ʒ. ij. vel vtriusque ʒ. j. ß. aquarum meliss. & fœnic. ana ʒ. ij. syrup. capill. ven. mell. ros. ʒ. ß. fiat potio. Vel in decoctione capitali detur confectio hamech secunda descriptione mes. ad ʒ. iiij. cum diacartham. ʒ. j. vel cum syr. capill. vel cum alio. Pillulę ad eradicationem materię erunt pillulæ præscriptæ, si addas tro. alandal. gr. vj vel loco illarum capiat pillulas cochias, vel de aga. Optimum est semper parum castorei addere. Si nolint toties accipere pillulas, fiat apozema laxatiuum addendo seminis carth. ʒ. ij. ag. ʒ. j. turbith ʒ. ß. ol. senæ ʒ. ij. Nam non solùm purgat melancholiam, sed pituitam. Potest etiam addi fœniculus marinus vulgariter vocatus, qui purgat pituitam, simúlque extenuat crassos humores, & ciet vrinas, qui videtur esse verum empetro. Si addantur ʒ. iij. vel iiij. syru. de pomis compositis, erit efficacissimum & præstantissimum remedium. Ad corroborationem cerebri & exiccationem capiat opiatam ex conseruis & pulueribus capitalibus, & theriacam antiquam vel mythridaticam compositionem. Laudatur summè compositio anacardina. Sed hac non vtantur medici propter nimiam calfactionem, & exiccationem quam facit, & quòd sæpius febrem accendat. Potest tamen dari hyeme, vbi alia non profuerint, his, qui sunt frigido & humido temperamento, & vt securior sit vsus, capiat ʒ. ß. semel in hebdom. cum ʒ. ij. conser. rosarum vel violarum, vt magis reducatur ad mediocritatem. Opiata magistralis, quæ summè laudanda erit, fiat hoc modo.

Sene purgat pituitam & melācho.

OPIATA.

℞. zinzib. conditi ʒ. ß. myrob condit. chebulorum, & emblicorum vel indorum an. N. ij. conseruæ anthos, stechad. vel florum saluiæ, vel enulæ campanæ. (Sed hæc propter amarorem solet poni in minore dosi) ana ʒ. j. conf. rad. bugloss. ʒ. vj. pulu. diambræ & diamosci ana ʒ. j. diag.

ʒ. diacy. ʒ. ß. cubebarum & galangæ craſſ. ſubtiliſſ. pul. an. ʒ. ß. ſacch. roſ. ʒ. iij. ſyru conſeru. cortic. citri q. ſ. fiat opiata, de qua cap. bis in hebdomada ad quantitatem nucis ponticæ poſt cœnam. At extra laudantur inunctiones præſcriptæ in lethargo. Laudatur inſuper inunctio cum theriaca antiqua, vel cum confectione anacardina, vel cum mythridato, quæ ſi diſſoluitur cum aqua vitæ, fiet præſtantiſsimum remedium.

℞. ol. glandis vnguentariæ (vulgus appellat ſemen behen) ol. ſambucini an. ʒ. iij. caſtor. ℥ j. euphorb. ʒ. ß. piper. longi & nucis moſcatæ an. ʒ. j. fiat vnguentum, inungatur pars poſterior cerebri. Si addatur parum aceti, facilius penetrabit, ſed cõmodius erit ſcil. quia ſcilla eſt amica neruis, ſicut acetum eſt illis aduerſiſsimum.

A ſiccitate Curatio.

Si à ſiccitate nimia proueniat, vt ſæpe accidit poſt febres acutiſsimas & peſtilentiales humectatur vniuerſum corpus optimis alimentis. Vtatur hordeo illo mundato ſuprà ſcripto in vigiliis ſuperfluis, ablato ſemine papaueris. Humectetur cerebrum decoctione illa præſcripta in dolore capitis à melancholia minuendo quãtitatem herbarum calfacientium, addendo ad maiorem refrigerationem hordei mundati M. j. foliorum lact. & viol. & cucurb. ana M. j. humectetur caput, vel ex oleo ſequenti fiat inunctio. *Vnguentum.*

℞. ol. viol. & amygd. dulc. ana ℥ iij. lactis mulieris ℥ ij (quod nõ miſceatur, niſi tempore applicationis, quia facile corrumpitur) pinguedinis gallinæ & anatis an. ʒ. j. miſce, vel ſi addas ceram, reducantur ad formam vnguenti. Laudatur frequens ablutio capitis cum decoctione capitis veruecis, cui addatur hord. mundati, florum viol. bugloſſ. & borrag. ana p. j. roſ. florum nenupharis, ana p. ß. humectabit, & refrigerabit. At intrà vtatur elect. reſumptiuo frigido, diatrag. frigidi, nucleis pineis poſt paſtum. *Vnctio.*

Curatio deperditæ memoriæ à frigiditate.

In deperditione memoriæ à frigiditate, & humiditate & pituita maſticatoriis vtatur, caputpurgiis, apophleg. & aliis particularibus ac topicis remediis præſcriptis in dolore cap. à pituita. Caſtaneæ, quæ ex India

adferuntur, & formam renis habent, ita vt videatur esse quædam species anacardi, maximè laudantur, si coctæ in flamma candelę sumantur. Vsus etiam zinzib. conditi post pastum commendatur multùm. Quòd si reperiantur radic. pyretri virides & condiantur, vt zinzib. præstantiores erunt: si non adsint virides, & siccæ possunt macerari in aqua donec mollescant, & condiri, vt zinzib. Fructus ligni vulgò vocati (Bresil) multùm etiam commendatur.

De Apoplexia. CAP. XXII.

APoplexia morbus est acutissimus, & extremus, & qui citò strangulat: ob id extremis indiget remediis & fortissimis, sed hoc animaduertendum est, vt à lenioribus incipiamus. Si quis enim extrema & vltima in principio vsurpet, in his permanendum erit quoniam ad fortiora non possit pertransire. Extrema igitur remedia in tres classes suæ diuidenda, in imbecilliora, mediocria, & extrema siue summa. Ergo ab imbecillioribus incipiendum. Sunt autem imbecillia in apoplexia, quæ mediocria censebuntur in epilepsia: & mediocria in apoplexia, quæ summa in epilepsia. Extrema igitur erunt, quæ iftis mediocribus erunt fortiora. Ergo primùm detur clyster descriptus in epilepsia. In hoc morbo primus erit, qui secundus in epilepsi. vel fiat ad hunc modum. Primus clyster ad secundam purgationem, & vt totum corpus incalescat, & dilatentur meatus, cùm fiant ex obstructione.

Clyster 1.

℞. mal. bismal. rutæ, centaurij minor. sambuci an. M. j. pass. pa. xx. seminis anis. fœnic. carui ana ʒ. iij flor. stechad. anth. sambuci an. p. j. polyp. querc. (ad purgationem melancholiæ) & seminis carth. ad purgationem pituitæ, an. ʒ. j. ag. ʒ. ij. vt fortior sit, seminis vrticæ, quia purgat pituitam & calfacit potentissimè, ʒ. iij. fiat decoct. In ℔ b. j. col. diss. mell. ros. col ʒ. j. ß. vel ʒ. ij. hierę picræ & benedictæ an. ʒ. ß. Non ponitur colociuthis, quia oportet prius inanire, quàm attrahere à partibus remotis, hieræ colocinthidos ʒ. j. ol. chamom. ʒ. iij. fiat clyster, detur in principio. Erit enim in apoplexia primus, & in epilepsi. medius. Medius in apoplex. talis sit.

Clyster 2.

℞. mal. bismal. fol. lauri, centaur. minor. origani, calamenti

lamenti.pulegij,herbæ paralyſ. ana M.j. ſeminis cubeb. rutæ agreſtis & vrticę ana ʒ. iij polyp. quer. & ſeminis carth. ana. ʒ.j ß ſummitatum thymi & florum anth. & ſtechad. ana p. j. ag. ʒ. iij pulpæ colocint. ʒ j. fi. decoctio. In ℔ j col. diſſ. indi maior ʒ. ß. vel diaph. ʒ. j benedictæ ʒ. j. hieræ colocint. ʒ. ß ol. liliorum vel anethi, vel rutacei ʒ. iij. ſalis gemmæ ʒ. j. ß. fiat clyſter medius in apoplexia, qui poſtremus eſt in epilepſia. Poſtremus & fortiſsimus talis erit. *Clyſter ʒ.*

℞. foliorum lauri, rutæ, centaur. minor. orig. calamenti, puleg. ſaluiæ, meliſſ beton. ana M. j. ſeminis vrticæ, cubebarũm, ſeminis anethi, ſeſeleos. & ſeminis rutæ agreſtis ana ʒ. iij. ag. rad. elleb. ana ʒ. ij. pulpæ colocinth. ʒ. j. ß. florum ſaluiæ. ſummitatum thymi, florum ſtechad. ana p. j. furfur. p. j. fiat decoctio. In col diſſ. benedictæ, & hierę colocinthidos, vel ruffi Archigenis ana ʒ. j. ß. ol rutacei vel nucum, vel anethi ʒ. iij. ſalis gemmæ ʒ ij. fiat clyſter. Si variandus ſit clyſter ob iterationem, interdum ponatur colocint. ſiue ruffi, interdum Archigenis. Poſt primum clyſterem mittendus eſt ſanguis vt ſoluatur plethora. Auicenna laudat ſectionem ſaphenæ, ſed quia eſt remotior & minor, quàm vt plethoram ſoluat, aperienda eſt potius baſilica. Aut ne toties iteretur venæ ſectio, fiat venæ ſectio de baſilica, & vt attrahatur ſufficiens quantitas ſanguinis, oportet ab vtroque brachio ſanguinem mittere. Poſtea admoueantur cucurb. cum ſcarificatione ſupra ſpatulas. Poſſunt etiam aperiri venæ, quæ ſunt ſub lingua. Auicenna voluit in omni diuerſione maximè diſtantes venas ſecari, quod non eſt imitandum, tum quia non ſoluunt plethoræ, cùm ſint exiguæ, tum ne cogantur multas venas ſecare. Fiant ligaturę fortiſsimæ & dolorificæ, & frictiones aſperæ in extremis partibus. Interim dum primus clyſter paratur, applicetur ſuppoſ. acutiſsimum factum ex mell. elleboro, ſale gemmæ, pul. hieræ picræ. Hæc ſuppoſitoria maximè cõmendantur in omnibus frigidis affectionibus capitis, quia ob agitationẽ, quam faciunt, diuertunt. Si æger veras hæmorrhoidas inflatas habeat, aperiantur & non fiat ſanguinis miſsio, ſi ſufficienter ſanguis fluat. Hiſce peractis, detur ſecundus clyſter, &

Miſsio ſan.

Cucurb.

Non eſt imitandus Aui. in ſectione venæ.

Ligaturæ frict.

Suppoſitorium.

semper fiant frictiones, clamores, ligaturæ, & trahantur pili. Detur sequens potio excalfaciens, & extenuans.

Potio. ℞. theriacæ antiq. mythrid. electi ana ʒ. ij. oxymel. scil. ʒ. j. aquæ vitæ ʒ. ß aquarum melliſſ & rutæ an. ʒ. j. Si ad fortiora remedia veniendum ſit, dentur in potione pilulæ in aquis capill. diſſ. ſic.

℞. pil. coch. & fœtidarum ana ℈. ij. tro. alandal gr. iiij. oxymel. ſcill. ʒ. ij. aquæ chelidon maior. ʒ. j. ß. miſce, fiat potio Hæc potio laxans ex pilulis diſſolutis detur, ſi plethora non ſit ſublata aut diminuta per ſanguinis miſsionem per clyſteres, & alia. Quando verò pilulæ ita diſſoluuntur, debent dari in maiori doſi, quàm ſolidæ. Si velis caſtoreum addere, poteris ad ℈. ß. Laudantur pilulæ de euphorb. de lapide lazuli, & quæcunque fortiſsimè ſoluunt: vt in epilepſ. vtimur ag. ita in hoc morbo colocinthide. Potio illa, quæ theriacam recipit, non eſt danda niſi poſt ſufficientem purgationem per clyſteres, & pilulas. Neque in ea debent addi tro. alandal, vt in alia ex pilulis diſſolutis. Eſt etiam reiteranda potio pilularum vel alia ſimilis, verùm poſt operationem pilularum datur potio prima Si verò pilulæ non moueant, detur tertius clyſter & poſtea ſequens potio.

Potio. ℞. pul. diamoſci & diamb an. ʒ. ß. caſtor. ℈ ß. aquarum chelid. ſaluiæ, rutæ an. ʒ. ß. fiat potio. Reiteretur vltimus clyſter fortificando cum ag. & colocinth. adauctis. Quia non poſſunt vti garg. ponatur in ore ſinapi diſſolutum in oxymel. vel benedicta, vel diaph. & fricetur palatum.

Sternutatoria.

Quibus periculoſa fumigia. Sternutatoria poſt iſta vniuerſalia remedia applicantur tutò, ſed circa principium non ſine periculo. Aliqui fumigia parant, ſed parùm probari debent, quia in habentibus difficultatem ſpirandi periculoſa ſunt, quales ſunt aſthmatici, & apoplectici. Satius erit vel rutam, vel caſtoreum, vel galbanum, vel euphorb. naribus apponere, quia trahendo aërem, trahunt aliquid eius odoris ad cerebrum, & calefit. Aliqui ex practicis laudant galeam ignitam, & capiti appoſitam, ſed melius erit eius loco vti ſinapiſmo aliq. ſimpl. vel compoſ. Simplex

plex est, qui ex ficubus, & semine sinapi cõficitur. Compositus est efficax sic.

℞. castor. eupho: b. ana ʒ.j. trium pip. sulphuris, nucis moscatæ, ana ard. seminis verticæ ana ʒ.j. fimi columborum ʒ.iij. fiat. pul. qui incorpo. cum ficubus vel cum terebintha. addendo ol. petrolei, vel ol. de piperibus, (modò non sit paratum, vt solent parare pharmacopolæ vulgò, sed vt infrà dicetur) vel ol. de lateribus, vel laurini ʒ iij. ß. fiat ad formam emplastri, vel vnguenti crassioris, & apponatur supra caput priùs derasum. Verùm ante sinapismi applicationem pro dropace fiat talis inunctio. *Sinapismus.*

℞. ol. laurini, rutacei, de castor. ana ʒ. ij. aquæ vitæ ʒ iij. misceantur, vng. caput, & postea admoueatur sinapismus. Applicetur etiam ferrum candens (patellam vocant) supra caput, & vrantur pili, & superficies cutis. Si euadunt à paroxysmo, concoquere oportet materiam & euacuare, sed quia in paralysim alicuius partis desinit, ad curationem illius sequẽtibus vtemur, & primùm oleo de piperibus, quod præparatur sic. *I. Vnguẽto euellẽdis pilis conuenients. Inunctio.*

Oleum de piperibus.

℞. trium piper. ana ʒ. iij. medullæ seminis behen ʒ. xx. radic. apij & fœnic. ana ʒ. iij. serapini, opop. (qui est in emolliendo efficacissimus) turbith albi ana ʒ. ij. ß. ag. albi ʒ. j. ß. zinzib ʒ. iij. costi ʒ. iiij. (si recens ponatur, M. j.) hyss. rutæ ana M. j. contundantur & decoquantur omnia in ℔. 24. vini vsq; ad consumptionem tertiæ partis. Colentur & in col. adiice ol. ricinini, siue de cherua heminas duas, vel sextaria iij. rursus coquantur leuiter. Sunt qui addunt (quod est probandum) ireos ʒ. vj. tapsi ʒ. ij. anis. carda. ana ʒ. j. ß. calami aro. ʒ. ij. ß. spicæ nardi ʒ. ij. succi stecha. ℔. ij. Iris & calamus aro. poni debent in prima decoctione. Loco ol. de cherua, poni potest oleum itinum, vel amyg. amar. vel cherinum, vel nucum, vel antiquum. Hoc ol. debet esse admodum calidum, & siccum, ac tenuium partium, vt facilè ad soliditatem neruorum penetret, cùm dicatur cõferre morbis neruorum frigidis. Quamobrem vinum loco aquæ positum est, in quo fit decoctio. Myrob. loco posuimus balanum myrepsicam, siue glandem vnguentariam, ita

vocatam, quòd eius oleum antiquis assumeretur ad vnguentorum odoratorum confectionem, quia non facilè rancessit, & qualitates externas facilè susçipit, & diutissimè seruatur. Hoc oleum etiam calculum vesicæ frangere dicitur. Vim habet calfaciendi & attenuandi. Et quia vocatur etiam myrobalanus, credendũ est sciolum quendam expressisse, myrobalanorum communium nomine, homonymia vocabulorum deceptum. Communes enim myrobalan. astringunt, & crassiarum sunt partium, qua ratione neruos potius læderent, propterea quòd aliorum commixtorum penetrationem impedirent. Loco hyosquiami albi, qui etiam refrigerat, condensat, ac etiam incrassat, positus est ag. albus, qui etiam foris admotus, vim quandam attrahendi pituitam à neruis habet, adiutus calore nostro, & aliis medicamentis. Loco caulis recentis, ponitur costus vel succus ad ʒ. iiij. vel recens ad M. j. Nam quanuis caulis neruorum morbis frigidis conferre putetur, longè tamen est efficacior costus: Aut si velis, yua arthetica, ratione id monstrante. Loco succi thymi ponitur stech. quæ maximè commendatur in affectus neruorum, siue intro sumatur, siue foris admoueatur. Præterea maxima thymi copia opus esset, vt inde possint exprimi lb. ij. succi, seu sextaria tria.

In caput de Apoplexia obseruatio.

Apoplexia fit à sanguine pituitoso, aut à pituita. Cùm fit à sanguine pituitoso, & venæ amplæ & distentæ sunt, cæteris consentientibus, vena secanda est non quidem saphena, vel maleoli, vt quidam imperant. Est enim exigua & longè distat ab officina sanguinis, vt nec sat citò, nec sat copiosus sanguis à capite reuelli possit. Satius est poplitis venam tundere, nimirum quæ ampla est, & tutò feritur. Potest etiam incidi cephalica vtriusque brachij, vt & dextra, & sinistra pars exoneretur corpore sic vacuato. Magna est controuersia, per quas venas deriuationem moliamur. Venas linguæ quidam præferunt, sed quoniam apoplectici nec os diducere, nec linguam exerere possunt, chirurgus eas videre nequit. Quidam narium venulas scalpunt, sed vix hoc modo tres aut quatuor guttæ manant, vnde nil iuuatur æger.

Missio sun.

Alij

Alij malunt eas, quæ in medio fronte coeunt, vt in sanis etiam cernuntur. Sed hæ, & quæ sub lingua sunt, quoniam à iugularibus internis, vel externis oriuntur, præstat iugularem externam secare, angusta plaga, metu hæmorrhagiæ. Qui hanc sectionem damnant, quòd, vt solet brachium, sic collum ligari nec possit, nec debeat in tam magna difficultate respirandi, hi non intelligunt ligari brachium vt venæ sint conspicuæ. Satis verò sunt conspicuæ iugulares in apoplexia, quoniam sanguine ruéte in caput, vaporibúsque multis implentur & turgét. Qui autem hanc rationem vituperant, quoniam à Guidone & aliis proditum est accepta vulnera in collo esse lethalia, quòd sectis iugularibus sanguinis erumpentis impetus non possit cohiberi, nec aduertunt verum esse, si omnino sectæ sint. Sed licet chirurgo eas modicè aperire, & cùm satis sanguinis exierit, medicamento Gal. ex pilis leporis, aloe, thure, & albumine oui sanguinem cohibere. Quapropter id remedium præstantissimum censeo. Si phleb. non conuenit, cucurbitulæ cum scarificatione affigantur, non humeris, dorso, aut fontanellæ, vt Arabes volunt, quia illic nulla vena est insignis, quæ in cerebrum proueniat, sed prope iugulares, & quasi sub mento, si possunt adhærere. Hæc enim topica remedia sic adhibenda sunt, vt per venas fiant, non solùm in partem ægram pertinentes, sed & in proximas & amplas, si partis constitutio id permittat. Indita glande, vel clystere iniecto, quorũ exempla reperies cap. superiori, dari potest 3. j. pil. cochiarum in aqua vitæ dissolutarum, quia ea tenuitate partium summa, œsophagum defluente è cerebro pituita impeditum deterget, & sopitam facultatem expultricem irritat, & obrutum caloré natiuum excitat. Clyster è vino nunquam parandus est, qui à ventre ad caput vapor vini quàm citissimè attollitur. Sternutamentum prouocare (quod peruulgato errore statim omnes faciunt) noxium est, quia humor biliosus in corpore cerebri est, non in eius ventriculis. Itaque sternutatione non potest excuti. Præterea agitatione capitis & pectoris cerebrum opletur humoribus ad se tractis. Quare sternutatio non conducit, sed etiam lædit plurimùm. Multi per initia

Error quorundam.

cucurbitas imponunt hypochondriis, vt humores à capite ad inferna detrahant, sed id cum noxa maxima, quoniam musculi abdominis intenduntur, respirationémque difficilem magis lædunt, quod est experientia comprobatum. Dum enim tabidis, & asthmaticis in catarrho mulieres eo remedio fuissent vsæ temerè, ægros penè suffocarunt. Quòd si quis obiiciat, Aëtium consensisse, respondendū est id sensisse quidem, sed non in paroxysmo. Sunt qui theriacam aut mythridatium bibendum exhibent magno quidem errore, quoniam in illis tametsi diu seruatis vis opij non omnino periit, vt taceam antidota ea composita esse ex multis, quæ astringunt, vt acacia, hypocistide, & similibus, astringentium & frigidorum quantumuis hebetata facultas suspecta est, quoniam humor, vnde morbus hic committitur, cerebri corpus imbuit, & altiùs impingitur his medicamentis. His accedit, quòd hæc calida multos vapores in caput efferunt, sicque malum augent, vt & omnia odorata, vt diamoscum, diambra, &c. Quia cerebrum suaues odores auidè haurit, & excipit, præsertim cùm malè affectum est: Proinde fugienda sunt hæc omnia, sed eorum loco dandus est castorei ℈.j. aut ij. tum piperis, zinzib. & euphorbij modicum. Hæc verò quamuis nonnihil excitent vapores suo calore, quia tamen castorei odor est iniucundus cerebro, minus cerebrum feritur. At vbi fuerit cerebrum expurgatum, turò dentur antidota, quæ principio damnauimus, vt theriaca, mythridatum, quoniam cerebro imbecillo ex morbo præcedente robur addunt.

Errata.

Cerebrum malè affectum.

De paralysi. CAP. XXIII.

PAralysis siue resolutio interdum fit à sanguine, interdum propter ictum aut casum, sed sæpius ex intemperie frigida & humida, atque à pituita crassa in neruis imbuta & obstruente, ne animalis spiritus possit penetrare. Quia morbus chronicus est & difficilis curationis, non est pollicenda salus à medico intra paucos dies, sed admonendi sunt ægri vt tolerent, & spem habeant, quo facilius obtemperent.

Curatio paralysis à pituita.

Si ergo fiat à pituita, curetur hoc modo. Primùm distingua-

ſtinguatur ſyru. in claſſes, & medicamenta ſoluentia, & vnguenta, & omnia topica. Nam in hac affectione ſemper à debilioribus incipiendum eſt, & per mediocria ad ſumma veniendum. Sed neceſſe eſt inter iſta remedia eſſe aliquod interuallum. Nam affectio eſt valde chronica, ob id ſenſim euacuare & exiccare oportet. Detur à principio clyſter, ſi ſit aluo aſtricta, vel ſi nihil vetet, prouocetur vomitus. Nam clyſteres & vomitus maximè laudantur in hac affectione. Ad clyſterem igitur accipe mal. biſmal. betas, & ſimiles ad remollitionem, miſcendo quæ calfaciunt & attenuant, & fiat decoctio in iure aliquo pingui, vel in oleo, non tamen oportet multum remollire in hac affectione per clyſteres, ne ſedis muſculus relaxetur. Clyſter primus fiat hoc modo. *Clyſter 1.*

℞. mal. biſmal. cicl æ, pariet. ana m. j. yuæ artheticæ, primulæ veris (quam alij putant eſſe ſpeciem verbaſci, alij tapſum barbatum odoratum) foliorum rutæ, & centaurij maioris ana M. ß. ſemin. aniſ. fœnic. & ſeſel. ana ʒ. ij. fiat decoctio in brodio multùm pingui, & capite veruecis, vel in oleo communi antiquo. meliúſque erit, ſi fiat in oleo. Quòd ſi antiquum non ſit in promptu, adde maiorem quantitatem olei, & ſine diu bullire. In ℔. j. col. diſſolue mel. anthoſ. ʒ. ij. hieræ logodij, vel Ruffi, vel Archigenis ʒ. ij. hieræ picræ, & benedictæ an. ʒ. ß. miſce, fiat clyſter. Si hieræ ponantur in morbi huius principio, debent poni in parua quantitate. Fortiores fient, ſi addantur herbæ magis calfacientes, vel ſi doſis hierarum augeatur. Addatur in decoctione agaricus, colocinthis, & cætera. Fient imbecilliores, mediocres, & fortiores eo modo, quo monſtratum eſt in cap. de apoplexia, quæ morbus eſt acutiſſimus, ob idque oportet multùm & citò euacuare, cùm differre non concedatur. In hac autem affectione dantur inducię. Accipient igitur poſt clyſteres (vt quæ ſunt in ventriculo vacuentur) pilularum de hiera ſimp. ʒ. j. cum aga. tro. ſcru. j. & caſtorei gran. iij. (quia oportet ſemper vti remediis affectioni curandæ propriis, ſicut & parti affectæ) vel pilulas de arom. vel hiera compoſita. Iſtis pilulis vtatur ſex in hebdomada; poſtea ſyrup. materiam pituitoſam *Fortiores clyſt.* *Pilul. poſt clyſt.* *Syrup.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 129 sur 1293

concoquentibus & incidentibus. Syrupi optimi sunt de stechade, de bixantiis, mel. ros. colatum, anthosatum, scyll. & aliquando oxymell. scill. sed quia acetum inimicum est neruis, propterea ab eo est abstinendum. Simplicia ex quibus fiunt syrup. aquæ vel decoctiones

Radic. sunt rad. galangæ, ireos, zinzib. fœnicu. apij. petro. condisi (quod putatur esse strution) enulæ campa. aristoloc.

Herbæ. pyretri, calami arom. & zedoariæ. Herbæ, vt pollium montanum, marrub. chamæpithis, primula veris, pulicaria, saluia, yua arthetica, origanum, calamentum, nepeta, chelidonium vtrunque, hyss. thymus, stechas, pule-

Semina. gium, serpillum, sysimbrium, melis. beton. ruta. Semina cubebarum, rutæ agrestis, seseleos, carui, cumini, apij, petro. card. piperis triplic. balsami, & terebinthi. Flores

Flores. stechad. anthos, schenanthos, sambuci, saluiæ. Ex his conficiuntur syr. decoctiones, balnea, stuphę. Syrupi hoc modo.

SYRVPI.

℞. mel. ros. col. mel. anthos. ana ʒ. j. syrup. de hyss. ʒ ij. aquarum yuæ arthetice, herbæ paralysis, saluiæ an. qr. j. misce, pro tribus dosibus manè. Si velis cla. & aro. id fiat cum nuce muscat. vel galanga tenui aut crassa, vel cum diambra, diamosco, & similibus. Si non clarificetur, detur tabula vna diagalangæ, vel ros. no. Hoc digestiuum erit pro principio. Verùm adaugeri debet in morbi processu, vt monstrabitur in sequentibus syr. Dosis syrup. & aquarum, vt sufficiat ad 5. aut 6. sumptiones, quia materia eget præparatione longa. Et cùm vtuntur his syrup. vtantur tertio quoque die, vel clystere, vel pilulis ante pastum. In medio morbi vti oportet syrup. ex aquis mediocribus. Fiat igitur tale digestiuum pro medio morbi tempore.

Digest. syr. ℞. mel. anthos. ʒ. ij. syrup. de stechad. ʒ. iiij. aquarum saluiæ, yuæ arth. primulæ veris, melissæ an qr. j misce, pro 5. dosibus cla. & arom. modo suprà dicto, vel dentur tabulæ prædictæ. Fortiores post alios syr. & multas euacuationes dandi sunt parati sic:

Fortiores syrupi. ℞. mel. scill. ʒ. iij. syr. de stechade ʒ. iiij. aquarum chelid. rutæ, fœnic. saluiæ, yuæ arth. an. qr. j. misce pro vj. dosibus aromat. vel dentur tabulæ, vt suprà. His omnibus

pera-

peractis, dandum erit apoz. ſequens quod erit fortiſſimum, efficaciſſimum, & vltimum. Calfacit enim, concoquit, attenuat, digerit, & purgat pituitam.

APOZEMA.

℞. rad. galang. ireos virid. (recens pituitam purgat, & feroſos humores, ſi ea pituitam attenuat & incidit) enulæ campanæ. fœnic. apij, petro. an. ʒ. j. cal. aro. rap. pyrethri an. ʒ. ß. ſaluiæ, rutæ, foliorum lauri, calam. orig. puleg. chamæpith. ana M. j. primulæ ver. chamed. chelid. an. m. ß. (Poſſunt & aliæ herbæ præſcriptæ in ſylua ſymp. addi) ſeminis cubeb. ſeſeleos, rutæ agreſt. (quod efficaciſſimum eſt in extenuanda pituita) ana drac. ij ſeminis vrticæ & carth. an. ʒ. ij. ſeminis iuniperi ʒ. ß. agar. eſulæ, (quæ verum eſt turbith.) an, ʒ. iij. (in robuſtis & bene habitis addi poteſt veratrum ad ʒ. iij.) florum ſtechados, ſaluiæ, anthos an. p. j. raſ. ligni indici qr. j. ß. macerentur radices & lignum per noctem in aqua & vino albo, & ſenſim leuiterque decoquantur. Poſtea ponuntur herbæ & alia, quæ ſimul coquantur, & fiat ſyrup. vt artis eſt. addendo melil. roſ. vel anthoſ. vel ſcill. q. ſ. ſaltem ℔. ß. cum pauco ſacch. clarificetur & aromatizetur cum ʒ. ß. cinamomi & ʒ. iij. zinzib. capiat ʒ vj pro doſi tertio quoque die. Poteſt coqui media pars ſyr. perfectè vt conſeruetur, & ſi ſpiſſior fuerit, detur cum decoctione ciceꝝ rum rub. vel ligni indici. Vtatur attenuante victu, ſit in loco calido. Si ſudor moueatur, addantur lapides calfacti, & melius cooperiatur, vt magis ſudor prouocetur. Nam hæc materia iuuatur ſudoribus.

PILVLÆ.

Pilulæ conuenientes in hac affectione, ſunt etiam in claſſes diſtinguendæ, imbecilliores ſunt pilulæ de hiera ſimplici, cum agar. vel de hiera compoſ. pilulæ de aro. & quæ ſunt ſine diagridio, & ſine colocint. Mediæ autem erunt eædem, ſi addatur tro. alandal. gr. iij. aut iiij. fortiſſimæ ſunt pilulæ de euphorbio, fœtidæ, cochiæ, de opop. de ſagapeno, de aſſa fœtida, & ſimiles.

CONSERVÆ.

Conſeruæ laudantur omnes, quæ calfaciunt, & exiccant: vt zinzib. conditum, pyretrum conditum, conſer. ua ſecacul. Eſt autem ſecacul, quod vulgò Mequinum

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 131 sur 1293

appellant,non autem eſt radix polygonati,quod vocant ſigillum Salomonis, vt quidam putant: ob id malè vtuntur ad Venerem, niſi in pituoſis, cùm ſit radix ſicca. Arabes magis vtuntur ad calfactionem & exiccationem. Alij putant eſſe radic. iringiorum,ſed malè. Mequinum autem eſt radix ſimillima zinzib. & conditur vt zinziber,ſed eſt calidius,ſine humiditate, quæ tamen reperitur in zinzibere. Ob id zinzib. patitur cariem, non Mequinum, qua nota à zinzibere diſtinguitur, ſicut etiam filamentis, & vllis quibus caret Mequinum, non autem zinziber. Maximè laudatur in paralyſi pudendorum cõſerua florum ſaluiæ,anthos,ſtechados, inter quas ſaluiæ,& ſtechados obtinent principatum, in hoc morbo, & omnibus neruorum affectibus: conſerua etiam enulæ campanæ,& conſerua ireos. Conſerua acori vulgaris non probatur in hac affectione, quia aſtringit & incraſſat. Sed verus acorus eſt galanga craſſa. Si galanga in aliquibus locis reperiatur, recens cum melle condiatur. Eius enim conſerua præſtantiſſima erit: ſin minus,pone loco conſeruæ,3. j. galangæ craſſæ. Commendantur etiam confect. theriaca,anacardina,mythridatium, aurea Alexandrina. Pulu diambræ,diamoſci dulcis, diagalanga,diacaſtorei, roſ. nouellæ, diacalaminthes, & eorundem electuaria. Pilulæ laudatiſſimæ in morbis cerebri, & neruorum frigidis, nouæ & anonymæ à me primùm inuentæ hæ ſunt,& vocantur de beniouin.

Quid mequinum.

Quæ conſeruæ conferant. Conſer. noxia.

Confect. Puluer.

Pilula de beniouin.

℞. aſſæ fœtidæ 3. ij. caſtor. euphor. beniouin (quod eſt laſerpitium) opop. ſagap. an. 3. ß. tro. alandal. 3. j. ß. ſeminis rutæ agreſtis, gal. cala. ar. ſpicæ nardi & celticæ an. ſcrupu. j. cinamomi, maſtiches, ſarcocollæ, myrrhæ, croci, elulæ, an. ϑ. iiij. ag. tro. ϑ iiij. cum tereb. q. ſ. ad incorporandum, fiat maſſa pilularum addendo mell. ſcill. (ad guſtum, & ne tam facilè aceſcant) yuæ art. drach. j. ß. ſtech. ſcrup. ij. fiant pil. vij. pro drach. Addi poteſt veratrum in pondere 3. j. & diag. ſcrup. j. Sed hoc eſt in fortiſſimis morbis. Ponitur diagredium. Nam ſemper vbi veratrum ponitur in parua quantitate, illi miſcendum eſt vel diagred. vel aliud forte medicamentum, quod

Cautio Veratri.

quod illud foras è corpore propellat, alioqui diutius manet in corpore, & illud cõturbat, grauémque noxam infert. Assa fœtida præstantissima est in paralysi, sed præstat vti in pilulis, quàm aliter, ob fœtorem & insuauitatem. Hæ pilulæ valent etiam in doloribus iunctura-rum, si addas hermodactil. & zinzib. ana 3 ß In morbo articulari erunt meliores, si addas myrobal. drac. j. Valent in epilepsi. si addas tro. de scilla 3. j. ß vel carnis scillæ assatæ, si reperiatur 3. j. & seminis pœoniæ, & rad. eiusdem drach. ß. Valent in mania si addatur veratrum, vel lapidis lazuli ad scrup. ij. Melius vsurpantur tro. de scilla in opiatis & aliis confectionibus quàm in pilulis, quia ob farinam hordei, quæ in illis multa est, magnam molem occupant, & sic pilulæ essent multæ cum pauca efficacia. Item pilulæ debent assumi cum multa custodia. Si in tempore, & temperatura multùm calidis, minuatur dosis assæ fœtidæ, quia facilè febrem accendit, si frequenter assumatur. Quare si accẽdatur, modò non sit putrida, optimum est, quia materia exiccatur. Et in hac affectione vt accendatur febris, aliqui solent confectionem anacardinam exhibere, non tamen debet excitari ephemera, nisi purgato priùs corpore, ne ex ephemera fiat putrida. Si ergo excitetur ephemera, nil fiat, sed sinatur: Si autem putrida, vel etiam continua, aut medicamentis, aut alia causa calida, curanda erit, vt postea monstrabimus cap. proprio, quod est decimum ab hoc cap. 33.

Assa fœtida impa ralysi præstantiß. & aliis affectib.

TOPICA.

Post quamlibet euacuationem vniuersalem vti oportet particularibus, vt garg. masticator. caputpurg. sternutat. maximè cùm paralysis facta est post apoplexiam, vel propter aliam affectionem cerebri. vel vertebrarum colli. Nam per tales affectiones pituita educitur è cerebro, quæ ad partes affectas difficillimè fluit, & capita neruorum obstruit. Vtatur itaque masticatoriis, caputpurgiis, gargarismatis, fumigiis, & aliis præscriptis in dolore capitis à pituita. Vtatur gargarismate secundo illic præscripto, quod recipit gly. rasam, &c. Fumigia maximè commendantur ad exiccationem cerebri, quæ parari possunt eo modo, quo suprà diximus in do-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 133 sur 1293

lore cap. à pituita., ſed augeatur doſis nigellæ romanæ, aut ſi non ſit, addatur ad vnc. j. ſed prius macerari debet in aceto & exiccari. Potes etiam hoc modo præſcribere fumigia.

Fumigiū. ℞. gum. hederæ nigellæ torref. ana ʒ. ij maſtic. thur. myrrhæ, cubebarum ana 3. vj. beniouin, ſtyrac florum anthos, ſtechad. ana 3. j. ß. macis, garyoph. ana ſcrup. j. con. caſſ. groſſo modo, fiat ſuffumigium.

BALNEA.

Laudantur balnea naturalia, bituminoſa, ſulphurea, & nitroſa. Non ita probantur aluminoſa, quia nimium aſtringunt, niſi fuerit in morbi declinatione. Parantur etiam balnea ex herbis calfacientibus, & exiccantibus, & attenuantibus, & ſudores mouentibus, ſed maximè obſeruandum eſt, ne balneum ſit valde calidum actu. Sufficit tepidum eſſe, aut paulò calidius. Nam hi, qui ſenſum amittunt non ſentiunt, & ſi valde lædantur, & ob id multa accidentia ſequuntur. Reſoluitur quippe naturalis calor, ex diuturna in illis mora, & ex illa ſuper calfactione exiccantur puſtulæ, fiunt vlcera, & mortificationes extremarum partium, in his maximè, qui ob compreſſionem, vel ligaturam non ſentiunt vel debiles motus habent. Balneum bituminoſum, vel ſulphureum fit hoc modo.

℞. aquæ q. ſ. ad innatationem: ad ℔. centum aquæ appone ſulphur ℔. vj. aut bituminis tantundem, & erit balneum ſulphuris aut bituminoſum, eandem vim habens ac naturale, ſed non parem efficaciam. Erit enim paulò imbecillius. Aqua ſit alicuius fluminis tardi motus, vel alicuius ſtagni. Poſſunt admiſceri radic. & herbæ ſic.

℞. rad. pyreth. galang. ana ʒ. ß. rad. ireos ſiccæ ℔. j. radic. cucum. agreſt. & enulæ cam. ana qr. j. rad. cyper. ℔. ß chamep. cala orig. ſampſ. parthen. ſaluiæ rutæ, foliorum lauri, roriſ. pulegij, mentaſtri ana m. ij. vel iij. Poſſunt etiam addi aliæ herbæ calfacientes, attenuantes, vt beton. melyſſ. hyſſ. lauendula, ſaluia, abſynth. & ſimiles, vt etiam radic. bardanæ, quæ potentiſſimè mouent ſudores, & aliæ eiuſmodi, florum ſtech. anth. ſaluiæ, cham. ana p. j. fiat decoctio pro balneo, in qua poſſit inna-

Radix bardana mouet ſudores.

innatare æger: herbæ ponantur in sacculo, super quem sedeat. Si decoquatur vulpes viua ad disiunctionem ossium, vel catus viuus, erit sufficiens balneum. Sic ol. vulpinum commendatur in hac affectione. Aliqui laudant irrigationes sensim & ex alto factas, sed nimium est morosum: ob id satius est vti lauacro. Stuphæ siccæ maximè laudantur in paralysi, quæ possunt fieri cum hac decoctione irrorando lapides calidos. Vel hoc modo decoctio ponatur in vas aliquod anguſti oris, super quod ponatur embotum, quod sit collo oblongo, fiat foramen in Tina, & applicetur embotum foramini, vt fumus seu vapor omnis decoctionis ingrediatur in Tinam bene coopertam, & vt decet, paratam. Vas illud anguſti oris debet circundari carbonibus ignitis, vt decoctio seruetur calida. Tina sit oblonga cum pedibus sufficienter altis, vt vis decoctionis sub ipsa possit manere cùm opus fuerit. Parabitur autem hoc modo: Infra Tinam ponatur assula, seu tabula multis foraminibus perforata, inter quam & fundum Tinæ sit interuallum, vbi sint lapides calfacti. Super illam assulam ponantur herbę, super quas iaceat æger, donec prouocetur sudor, & hoc ieiuno ventriculo faciendum. Panno sicco abstergendus est sudor, in egressu stuphæ, postea inungẽdus est æger ol. antiquo vel vnguento, quia pori tunc sunt aperti, & vis vnctionis facilè penetrabit.

Olea paralysi apta & Vnguenta.

Olea apta huic negotio sunt, quæcunque calfaciunt & siccant, & tenuium sunt partium & digerunt. Vnguenta verò quatuor illa calida communia, si modò bene præparata fuerint. Olea verò imbecilliora sunt ol. chamomil. nardinum, liliorum descriptione Mes. Nam ex descriptione Nicol. rosę sunt auferendæ, & minuenda dosis mastich. veluti ad ʒ ij. item oleum antiquum. Mediocria sunt ol. amygd. amar. ricininum (vulgo de cherua dictum) de narcisso. Fortissima, ol. laurinum, de costo descriptione Mes. Nam in descriptione Nicolai loco oleandri, cuius succum ponit ad ℔. j. substituere oportet cyperi ℔. j. Oleander enim refrigerat, astringit, & incrassat, quod ex diametro pugnat cum scopo nostro, sed deceptus est affinitate vocabulorum. Oleum

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 135 sur 1293

de croco, nucum, de nuce indica, de ſpica, de piperibus, paratum, vt dixi, ol. philoſophorum, irinum, ſambucinum, rutaceum, de euphorb. & ſimilia. Sunt etiam alia olea, quæ & tota ſubſtantia, & proprietate occulta conferre huic morbo creduntur, quæ ad media referre oportet, vt vulpinum, de cato, de cidonia.

De pinguedinibus.

Pinguedines ad confectionem vnguentorum imbecilliores ſunt anatis, anſeris, gallinæ. Mediæ, pinguedo cati & maximè agreſtis, vulpis, taxi. Fortiſsimæ, leonis, pardi, viperarum, & ſerpentum communium. Sic de medullis eſt faciendum. In vnguentis additur interdum aqua vitæ, & ſucci aliquarum herbarum, vt chamep. ſaluiæ, rutæ & ſimilium. In vnguentis & emplaſtris hoc obſeruare oportet, vt ab imbecillioribus incipiamus. Conficiatur itaque inunctio pro principio ex imbecillioribus oleis, & pinguedinibus, additis aliquibus exiccantibus & reſoluentibus, vt ſi fiat hoc modo.

Inunctio pro princi. ℞. ol. cham. ʒ. iiij. ol. liliorum ʒ. ij. laurini ʒ. j. ping. anat. & gall. ana ʒ. iij. Si fieri poteſt, iam ſint rancidæ, vel ob antiquitatem depoſuerint ſuperfluam illam humiditatem, & tenuitatem ſubſtantiæ acquiſierint, ſucci chamep. & ſaluiæ, an. qr. j. ceræ parum, fiat vnguentum, quod erit optimum pro principio, & pro iis, qui ſentiendi imbecillitatem habent ob ligaturam. Si imbecillius ſit hoc vnguentum, addatur parum aquæ vitæ, vt ʒ. ß. & fiet efficacius. Hoc vnguentum aptum erit pueris, ſenibus, & mulieribus. Medium vnguentum erit illud vocatum de bdellio, vnguentum aragon, Martiatum ſi bene paratum fuerit. Poſſunt hoc modo confici vnguenta media.

Vnguenta media.

℞. radic. acoti, id eſt, galangæ craſſæ ʒ. j. radic. ireos ʒ. iij. chamep. primulæ veris, ſaluiæ, ſtechad. ana M. j. olei laurini, & de lilio an. ℔. j. vini optimi ℔. j. ß coquatur ſimul ad vini conſumptionem. Et poſteaquam refrigeratum fuerit, adde piper carda. cala. aro. caſtor. bdellij an. ʒ. j. mell. & ceræ parum, vel propoleos loco illorum, fiat vnguentum. Fortiſsimum eſt vnguentum illud quod deſcribitur à Gainerio, cap. de paralyſi, quod habuit

Fortiſſim.

habuit ab eremita alchymiſta. vel fiat aliud hoc modo.

℞. ol. nucis indicæ ʒ. ij. de coſto, de piperibus, de terebinth. an. ʒ. iij. ſucci chamep. ſucci ſaluiæ & peucedani (ſi reperiatur verum peucedanum mõtanum, nam quod pro eo oſtenditur eſt hypomaratrum) vel loco eius ſucci rutæ an ʒ. iij. caſtor. ʒ. ß. piper. longi, pyretri an. ʒ. iij. ſagapeni, opop. bdellij an. ʒ. ij. pingued. taxi ℔. ß. ping. viperæ ʒ. j. vel ſerpentum communium. ʒ. ij. (ſed terreſtres ſunt eligendi, & non aquatiles, quia ſunt excrementoſi, & multum humidi, & non tenuium partium) fiat vnguentum vt artis eſt. Oleo de nuce indica loco accipe pro pauperibus ol. nucum communium antiquiſſ. vel ſi non adſit, paretur ex nucibus rancidis, aut recens coq. lento igne & pro ʒ. j. ol. nucis indicæ, pone ʒ. ij. ol. nucum communium. Fiet efficacius remedium & ferè vltimum ſic.

℞. ol. gaiaci ʒ. iij. vel ol. cedoritis, quę eſt ſpecies iuniperi, ℔. ß. pingued. viperæ, vel ſerpentis communis ʒ. j. ſi non adſit pinguedo, pone cineres ſerpentum ad ʒ. ß. Comburentur in furno intra vas terreum bene lutatum euphorb. caſtor. an. ʒ. j. myrrhæ, cardamomi, aſſ. fœtidæ, gummi hederæ, gummi elemnij ana ʒ. ß. trium piper. cubeb. nucis moſcatæ, garyoph. yuæ arth. an. ʒ. iij. cum terebinth. & pauca cera fiat vnguentum. Fiet adhuc fortius addendo ſucci ſcillæ, & chelidon. minor. an. ʒ. ij. Vel fiat talis aqua.

Aqua excellentiſſima.

℞. aſſ. fœtidæ, ammo. bdellij, gummi hederæ, myrrhæ, euphor. caſtor. carda. an. ʒ. ß. beniouini & gummi elemnij, terebinth. & maſtiches ana ʒ. j. ſeminis agreſtis, bacch. lauri, pyretri. cubeb. nucis moſcatæ, ſecacul. trium piper. an. ʒ. ij. carnis ſcillæ radic. narciſci ana ʒ. iij. radic. cucume agreſt. ʒ. j. chamep. ſaluiæ, florum & foliorum roriſ. & trifolij fœtidi ana p. j. omnia in vino per noctem temperentur & ponantur cum vino in alambico vitreo ſimul, diſtillentur: prima aqua erit imbecillior, ſecunda fortior. Si addas reſidentiæ aquæ rutæ ℔. ß. aquæ ſublimationis prioris ℔. j. & rurſus diſtillentur, fiet medicamentum efficaciſsimum, & maximè tenuium partium, quo vti debemus in extremis

morbis. Cum cera prius remollita, ne aqua calefiat, poteſt incorporari,& fieri ad formam vnguenti, vt magis adhæreat cuti.

OPIATÆ.

Ad intra dantur aliqua ad cerebri confortationem & neruorum, & ad extenuationem materiæ, vt theriaca antiqua,mythridat. pul.diamoſc. dulc. & amari, pul. diambræ,dianthos, diag. diacalamites,diatrium piper.& diacaſtor. & alia omnia,quæ calfaciunt & attenuant.

CONSERVÆ.

Conſer.valentes in hac affectione ſunt, conſerua ſaluiæ, ſtech. anth. ſecacul, zinzib. conditum, pyretrum conditum, galanga condita, non communis acorus, niſi fortè in declinatione, cùm per leuiter aſtringentia & aromatica volumus corroborare neruos. Sunt qui maximè laudant vſum aſſę fœtidæ & caſtorei, ſed quia ſunt fœtida, & ingráti ſaporis, ſatius erit pilulas ex illis ad corroborationem & exiccationem ſic parare.

℞. caſtor. ʒ.ij. euphorb. ʒ.j. aſſ. fœtidæ ʒ.ß chamep. florum ſtecha roriſ. & ſaluiæ an ſcrup.ij. pul. diamoſci & diambræ, vel ex aliis puluerib⁹, vt dianthos, ex vno aut duobus ʒ.j.cum ſyrup. de ſtechade & terebinth.fiat maſſa pilularum, de quibus cap. pilulam vnam poſt primum ſomnum. Opiata autem poteſt parari eo modo quo docebimus cap. de epilepſ. Hoc tantùm intereſt, quòd maiorem doſim conſeruæ zinzib. vel pyretri, vel enulæ campanæ debemus exhibere. Ex conſeruis nunquam debemus omittere conſeruam roriſ. & ſaluiæ. Quòd ſi magis placeat ad corroborationem & exiccationem totius corporis, vtatur aqua theriacali, aut hyrundinum, quæ deſcribentur cap. de epilep. A qua ſublimata huic morbo propria, & quæ maximè commendatur, talis eſt.

Aqua ſublimata.

℞. florum roriſ. ℔. iij. aquæ ſaluiæ ℔. j. diſtilla in balneo mariæ: accipiat ſemel in hebdo.cochlear vnum ieiuno ſtomacho. Quæcunque enim multùm calida & tenuantia ſunt,debẽt ſumi vacuo, & priùs purgato ventriculo,nec commiſcenda ſunt cibis. Nam cogerent cibos

bos nondum concoctos secum descendere, & sic parerent obstructiones. Quia interdicendi sunt vino hi, qui paralysim patiuntur, confici debent potiones, quibus vtantur loco vini. Sunt, qui laudant aquam hordei, quæ tametsi abstergit, nō multùm tamen laudanda est. Nam si parùm cocta sit, flatus generat: si perfectè concoquatur, nimis nutrit, crassos & glutinosos humores gignit. Quamobrem satius erit vti aqua mulsa. Quòd si valentiores desideres, fiat sic.

Cautio.

Potus aqua mulsa.

℞. flor. rorif. stechados & saluiæ an. p. j. aquæ fontis ℔. ix. (non aquæ fluuialis, quia astringit) mell optimi despumati ℔. j. coq. leuiter, cla. aro. cum ʒ. iij. zinzib. & ʒ. j. galangæ & cinamomi. Vtatur loco vini. Obseruare oportet, ne mel sit ex eo loco, vbi myrthus frequēs prouenit, aut etiam rosmarinus & spica, vt in Gallia Narbonensi.

Aqua fluuialis astringit.

Alterum caput de Paralysi.

PAralysis, Latinè resolutio, differt ab Apoplexia, in qua interioribus sensibus illæsis externi læduntur, sentiendique & mouēdi vis amittitur. Quod cum alteri tantùm parti accidit, dextræ vel sinistræ, Paralysis nominatur, eius, videlicet, partis, in qua affectus consistet, vt in brachio, œsophago, supercilio, vesica, vel ano. In his interiores sensus manent illæsi, quòd in spinali medulla potiùs, quàm in cerebri substantia affectus contineatur. Necesse quoque est sensus & motus amissionem esse, vt propriè dicatur Paralysis. Nam si sensus tantùm lædatur vel amittatur, Stupor est. Fit tendonum vel neruorum relaxatione, emollitione, vel nimia extensione. Debent enim secundum naturam tendi, quò leuissima contractione facta, partem, cui tendo inseritur, trahere queunt. Sed cùm neruus laxior ob humiditatem aut Apoplexiam, vel post ictum humidior vel frigidior redditur, vel spiritus propter obstructionem non permeat, sensum & motum necesse est lædi. Frequenter accidit ob tenuis menyngis vulnus, quòd cerebri substantiam contineat, neruos inuestiat, venas & arterias sustentet, sitque eius partis resolutio, quæ est è directo vulneris. Moriuntur, aut nunquam curantur. Ob ictum in spinali medulla, humore transitum spirituum impe-

diente ſublato, curatur. Fit frequentius poſt luxationem vertebrarum, ſi in partem vel dextram, vel ſiniſtram vertebra aliqua obluxetur. Si verò in partem inferiorem, difficillima eſt curatio. Sequitur enim partium internarum Paralyſis. In pede citius curatur, quàm in manibus. Etenim multi in dies conſpiciuntur, qui poſt Apoplexiam & mediæ partis Paralyſim ambulant, nec tamen quidquam manibus apprehendere poſſunt, licet contrarium potius fieri debere videatur ob cordis vicinitatem & caloris copiam. In cauſa eſt, quia nerui pedum ſunt ſicciores & robuſtiores. Omnes enim nerui, qui è vertebris lumborum oriuntur, ante egreſſum nerui ſunt. Spinalis ſiquidem medulla in neruos degenerauit. Curatio in vniuerſum fit reſolutionis exiccatione, ídq; medicamentis relaxantibus & reſiccantibus, vel febribus inductis, vel ſuperuenientibus, balneis naturalibus, vnguentis. Balneum effœminat, & vſus calidorum nimius reſolutionem inducit. Quare non leuiter peccant recentiores, cùm olea multùm calida parum reſiccantia præſcribunt, vel eùm oleum liliorum aut alia, quæ emolliant potius, quàm tendant, aut indurent. Nerui enim cùm frigidi ſint, & ſicci, eorum natura conſeruari debet, non deſtrui. Et quia denſi ſunt, medicamenta tenuium partium poſtulant. Quòd ſi talia ſuapte natura non ſint, adiungi debent, quæ ad penetrationem faciant. Peccant etiam, quòd reſoluentibus ſemper vtantur, quæ quidem neceſſaria ſunt ad materiæ reſolutionem, ita tamen, vt poſtea exhibeantur, quæ leui quadam aſtrictione, temperato calore partem affectã corroborent. Errant denique, cùm eadem medicamenta in Paralyſi & conuulſione præſcribunt, cùm in conuulſione materiam flatulentam diſcutere oporteat, & neruum rigidum ac tenſum emollire. Curanda eſt Paralyſis ſenſim, quia morbus chronicus. Victus tenuis conuenientiſsimus eſt. Abſtineat ab herbis humidis ac flatulentis, à vini potione, à iuſculis. Vtatur aqua vel hydromelite valde diluto, & mediocriter cocto in principio, quo tempore non erunt aromata permiſcenda, vt cinamomum galang. & alia, niſi in progreſſu, ne humores crudi extenuati, magis neruos penetrent. Datur minus

Balnei incommodũ.

nus coctum in principio & magis dilutum, vt minus nutriat ac magis laxet detergendo. Sunt etiam illis interdicenda omnia illa alimenta, quæ craſſos humores gignunt, vt extrema animalium, caro lactantium animalium, vt hœdorum, vitulorum. Vtatur carne parum ſalita, aſſa potius, quàm elixa. Frequenter edat auiculas & potiſſimùm hyrundines, paſſerculos, ficedulas, & ſimiles. Si reſolutio ſit in pedibus, aut in pudendo, vel in veſica, clyſteribus frequenter vtendum eſt, qui parandi ſunt ex detergentibus, incidentibus, attenuantibus ac laxantibus pituitoſum humorem, vt,

CLYSTER.

℞. merc. betæ, braſſicæ, ana D.j. chamæpithis, rutæ, primulæ veris, ana M. ß. aniſ. fœn. ana ʒ. ij. ſeminis chartami & vrticæ ana ʒ. ß. florum roriſ. ſtechados & ſampſu. ana p.j. fiat decoctio. In libra vna colaturæ diſſ. benedictæ ʒ. ß. vel hieræ picræ ʒ.j. ſalis ʒ.ij. fiat clyſter, detur manè.

Datur ſine oleo, ſine emollientibus herbis vel infrigidantibus, & parari debet. Quòd ſi æger non admodum ſentiat, parari poteſt in aqua maris, vel in vna parte muriæ oliuarum, vel piſcium, vel in lixiuio debili, vel in vrina pueri.

Si ventrem laxum habeant, parentur clyſteres additis herbis tantùm reſiccantibus, corroborantibus neruos. Folia anthos, ſaluiæ, primulæ veris, lauendulæ, pulegij vtriuſque, chamep. origani, pollium conueniunt. Deinde commiſcenda, quæ aliquam aſtrictionem habeant, vt folia lentiſci, therebenti, myrthi, ladani. Addere poſſumus radicem acori vulgaris, quæ leuiter aſtringendo & reſiccando neruis relaxatis robur addit. Circa initia clyſtere ſupradicto vtendum erit & frequenter, ſi paralyſis ſit in quadam parte inferiore. Deinde vtatur frequenter pillulis ſequentibus, & maximè ſi affectus ſit in partibus ſuperioribus. Hæ pituitam trahunt ſine magna exagitatione.

PILVLÆ.

℞. agar. troc. ʒ.ij. turbith gummo. in hydromelite infuſi ʒ. ß. myrrhæ, farc. nutritæ in ſucco roſ. vel lacte (vt deponat acrimoniam, qua oculo nocet) ana ʒ. ß. vel

©BIUM

ſcrup. ij. Caſtorei ſcrup. j. ß. maſtiches, ſalis gemmæ ʒ. j. aloes ʒ. ß. cum melle ſcill. vel ſyr. de ſtechade, fiant pilulæ vj. pro ʒ. Capiat poſt mediam noctem præcedente leui cœna: vel loco harum pilularum, vtatur pilulis, de hiera, vel de aromatibus, vel ſebellinis vel pil. ante paſtum, quibus adiungere oportet agarici tertiam partem. Quòd ſi ætas, aut regio, aut tempus calidum non prohibeat, vtile eſt Caſtorei ſcrup. ß. pro ʒ. j addere, vbi ventriculi excrementa & primarum venarum, & quæ fluxioni parata erant, vacuata fuerint pilulis ſuprà dictis, vel frequenti vomitione. Coquẽdus humor, qui in venis & neruis eſt, ſyrup. magis detergentibus, quàm fortiter attenuantibus ac incidentibus, niſi in proceſſu, hoc modo.

SYRVPVS.

℞. mellis anthoſati & mellis roſ. col an. ʒ. iij. ſyrupi de ſtechad ʒ. ij. decoctionis hyſſopi, chamep. ℔. j. ß. miſce, fiat ſyrupus pro quinque maturinis.

Si aromatiſare velis, id fiat cum puluere diagal. de aro. roſ. vel zinzib. vel galan. Nullum oxymel in hoc affectu vſurpandum eſt ob nimiam partium tenuitatem, & quia acetum neruis aduerſatur. Diu concoquendus eſt humor, & quia inter coquendum, vel propter defluxionem materiæ aut erratum aliquod in victus ratione crudi ſucci in ventriculo gignuntur, vel ab aliis partibus defluentes congregantur, vtiliſſimum erit tertio quoque die clyſterem ſuperiorem iniicere, interdum pilulas eccoproticas ante cœnam dare, vt de aro. de hiera, & ſimiles, vel ex ſuprà ſcriptis, ſi fortiùs ſit euacuandum.

PILVLÆ.

Finitis ſyrupis, materia vtcunque euacuata & deterſa, meatibus reſeratis, purgetur medicamentis pituitam agentibus, vel in forma pilularum, vel boli, aut tabularum, vt diutius remorando in ventriculo à parte magis remota trahant. Pilulæ magis conueniunt, ſecundò, tabulæ: tertiò, boli: omnium minimè mollia vel liquida.

Pilulæ huic affectui conuenientiſſimæ ſunt, quæ valde trahunt, humores liquant, & fortiter euacuant.

Sunt

Sunt autem tales, quæcunque ex lachrymis parantur, ex agar. colocinth. turbith. & aliis pituitosis medicamentis, in quibus myrobalani nullæ admixtæ sunt, quales pilulæ fœtidæ maiores & minores, de opopanaco, de sagapeno, de euphorbio, de hermodactylis maiores, & quæcunque sine myrobalanis citrinis paratæ sunt. Pilulæ de sarcocolla, de agar. cochiæ aā ʒ. j. vel scrup. iiij. Electuaria autem sicca, vt electuarium diachartami, & citro solut. In forma boli dantur, indum maius vel minus, diaphenicum, hiera diacolo. & benedicta. Quia à parte longinqua, & humor frigidus trahendus, fortiora esse oportet medicamenta, si vires ferre possint, vt,

℞. pil. fœt. & cochia. ana scrup. ij. cum aqua betonicæ formentur pilulæ septem. Dentur post primum somnum. In iis, qui maiorem stuporem sentiunt, pilulas è lachrymis eligimus, vt,

℞. pil. de Euphorb. vel fœtida. maior. vel minor. scrup. iiij. formentur & dentur, vt suprà. In aliis, quibus sensus tam stupidus non est, pil. ex agar. & cochiæ conueniunt, vel quæ minorem quantitatem lachrymarum recipiunt. Item in quibus diu non est, quòd materia fluxit, pilulis è lachrymis non vtimur, quia nimiùm liquefaciunt humores, & ad fluxiones præparant, nisi multùm crassa & lenta esset materia.

ELECTVARIA.

Inter electuaria sicca, electu. de citro magis conuenit, tum propter turbith, tum quia astringentia non recipit. Electuarium diachartami minus, quanquam pituitam purgat, propter carnem cydoniorum: quare eo tempore dandum est, quo aliquid adhuc fluit. Dentur ad ʒ. vj Indum maius satis patenter pituitam purgat: detur in eadem quantitate. Adaugere possumus in robustioribus. Nam imbecillioribus quantitatem minuere, sed frequentiùs euacuare oportet. Hiera colocinth. vel benedicta datur ad ʒ. ß. Quòd si quis potione magis delectaretur, quàm alia forma, diluere hæc medicamenta oportet, in decocto thymi vel epithymi, seminis chartami, vel vrticæ. quæ omnia calefaciunt & exiccant. Danda est decoctio ex his & quibusdam dulcio-

ribus & odoratis,& detergentibus,vt hoc modo.

Potiones purgantes.

℞. glycir. ʒ ß. paſſ. ficu. ana pa. xx. medullæ chartami ʒ. j. ſummit. thymi ʒ. ij. anis. ʒ. iij. florum anthos p. j. fiat decoctio, & in quart. j. diſſolue indi maioris ʒ. vj. mellis roſ. ʒ. ij. miſce, fiat potus. Purgato corpore in craſtinum dentur maſticatoria & gargariſmi, ſed meliùs eſt incipere à gargariſmis, qui fiunt ob duplicem ſcopum, vel ad euacuandam pituitam,quæ redundat in capite & principio ſpinalis medullæ, vel ad diſcutionem & euacuationem materiæ partis affectæ, vt in paralyſi linguæ, œſophagi, vel gutturis, & in hoc differunt collutiones ſiue gargariſmi, quæ ad euacuationem pituitæ capitis ex euacuantibus, trahentibus, & detergentibus conficiuntur,vt,

Gargariſmata pituitam è cerebro trahens.

℞. paſſ. ficuum ana pa. xx. ſummit. thymi & ſeminis chartami vel vrticæ ʒ. j. turbith, ſtaphiſagriæ vel coſti, ana ʒ. ß. Decoquantur in hydromelite, vel in aqua & ſapa,vel in aqua tãtùm. In collat. adde ſyrup. de ſtechade vel mellis ſcillitici,pro ℔. j. ʒ. ij. vel plus,ſi decoctum ſit ægrotanti ingratum,vt,

℞. decoctionis præced. ℔. iij. mel. roſ. col. vel anthoſati, vel ſchilini, vel ſyrup. de ſtechade ʒ. vj. vtatur manè, & frequenter expuat. Loco huius decoct., decoctum ſuprà ſcriptum ad diluendam compoſitionem indi maioris. Iſtis erit vtendum in craſtinum medicamentorum purgantium, & cõtinuare per quatuor aut quinque dies, niſi ſponte ſua per os multa pituita defluereat, ob linguæ liquefactionem factam à medicamento. Neque danda eſt Theriaca ante horum vſum, maximè quæ adhuc recens eſt. Illa enim impediret fluxionem & huius medicamenti operationem. Alterum genus collutionis ſit ex calfacientibus,ſiccantibus, & parùm detergentibus,vt,

℞. coſti, zinzib. galang. nucis moſca. ana ʒ. ß. decoquantur leuiter in vino & ſyrupo de ſtechade, & diu contineat in ore.

Gargariſmorum finis duplex.

Antiqui mirum in modum laudabant colluriones ex Synapi. Quòd ſi ex aceto ſcillitico, vel melle ſcillitico

tico paretur, optima fiet collutio, vel diſſoluantur prędicta decoctione, vel in aqua arthemiſiæ, vel ſaluiæ, vel pulegij, vel calaminthæ, vel aqua vitæ. Hæc fiunt in particularibus reſolutionibus partium oris.

MASTICATORIA.

Maſticat. duo genera & finis triplex.

Maſticatoria duplicia ſunt, vel ad pituitam capitis euacuandam, vel ad digeſtionem, vel ad reſolutionem materiæ partium reſolutarum. Quæ ad euacuationem pituitæ parantur, ex attrahentibus parari debent, vt ex piretro, ſtaphiſagria, cubebis, & aliis, de quibus in dolore capitis dictum eſt & eorum vſu. Alia autem maſticatoria proportione reſpondent ſecundis collutionibus, quæ ad digeſtionem materiæ & exiccationem partium oris reſolutarum conficiebantur, nempe ex his quæ magis reſiccant, quàm calfaciunt, vt eſt maſtiche, nuce moſcata, ſale, mace, aut zinzibere: aut radicibus galangæ, aut acoro vulgari, vel cyperi, excipiuntur ficubus ſemina naſturtij aut ſynapi. Quæ maſticantur, manè præſcribenda ſunt, quemadmodum dictum eſt de collutionibus poſt purgationem, quæ ante antidota per tres aut quatuor dies conueniunt, & poſt illa. Ad materiæ conſumptionem totius cerebri, & ad totius neruoſi generis corroborationem theriaca antiqua, & magis mithridatum Nicolai, deinde Aurea Alexandrina omnibus aliis preferenda eſt. Quibus omnibus caſtorei vel euphorbij, vel bituminis parua quantitas addi debet, quò magis determinata ad hanc affectionem reddantur. Superbibendum eſt parum aquæ arthemiſiæ, vel calaminthæ, vel ſaluiæ, vel chamepythios. In horum loco parari poteſt hæc opiata, qua vtatur quotidie, vel alternis diebus, vt,

OPIATA.

℞. zinziberis conditi vnc. j. conſeruæ vulgaris acor colatæ per cribrum (vt auferantur fibræ, quibus abundat, quòd palato & inter odorandum moleſtæ ſint) vnc. ß. conſeruæ florum anthos & ſaluiæ an. ʒ. iij. conſeruæ roſarum ʒ. vj. pulueris galangæ ʒ. iij. cineris viperarum, vel hirundinum ʒ. iij cum ſyrupo de ſtechade, fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem fabæ, ſuperbibendo parum aquarum ſupradictarum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 145 sur 1293

©BIUM

Pulueres.

Puluis roſatæ nouellæ, diacameron, diamoſchi, & diãbræ conueniunt, ſed his, quę parantur ex multo moſcho & ambra, in parua quantitate & parcius vtendum, quia odorata & cerebri & neruorum ſubſtantiam exoluunt. Quo fit, vt vnguentarij facilè in hunc morbum vel tremorem incidant, ob moſchi & ambræ continuum vſum, aut aliorum odoratorum.

Odoratrix incõmodata.

Rurſus poſt duos aut tres mẽſes repurgandi ſunt modo ſuprà ſcripto, niſi quòd magis attenuantia ſunt præſcribenda, & fortiùs purgãtia. Quare ſyrup. de ſtechade, vel mel ſcilliticum cum decoctione herbarum ſupradictarum, vel cum aquis ſupradictis dari poterunt. Quòd ſi quis velit apozema facere, paret ex enumeratis herbis, radicibus & ſeminibus aliquibus reſiccantibus & calfacientibus hoc modo.

Apozema cum potione purgante.

℞. rad. enulæ campanæ, cyperi ana ʒ. ß. bethonicæ, pulegij vtriuſque, ſaluiæ, hyſſopi, chamepithios, ſampſuci, arthemiſiæ, calaminthæ, primulæ veris ana M. j. capilli veneris, cætherach, pollitrici, filicis maſculæ ana M. ß. aniſi, ſeminis rutæ, ana vnc. ß. ſummitatum thymi vel epithymi, florum ſtechados, anth. & chamom. ana p. j. fiat decoctio. In ℔. j. ß. diſſol. ſyrupi de ſtechade, mellis ſcill. ana vnc. iiij. mellis communis parum. Fiat ſyrup. aromat. cum ʒ. ij. diagal. Capiat in quinque matutinis.

℞. decoct. præced. ℔. j. ß. in qua decoque agarici tro. ʒ. ß polypod. querc. vnc. iiij. ſemmis carthami contuſi & ſenæ orient. ana vnc. ij. turbith. vnc. ß. fiat decoctio. In qua diſſolue ſacchari vel mellis q. ſ. capiat poſt vſum apozematis ſupradicti in quatuor doſibus, duos dies intermittendo.

Quòd ſi non ſatis moueant hi ſyrupi, in vltima doſi diſſolue electu. de citro ſolutiui, vel diachar. vel indi maioris ʒ. iij vel dentur pillulæ ſupraſcriptæ. Sequentibus diebus redeat ad vſum opiatæ præſcriptæ, vel capiat ſequentem puluerem.

Pulueres.

℞. priapi cerui & tauri (hi duo non multùm differunt

runt) ana vnc.iiij. Inuolucrorum caſtorei, vel teſticulo-
rum luthræ ana vnc. ß vrantur ſimul in furno in vaſe fi-
ctili nouo, & extinguantur vino albo, & rurſus abluan-
tur cineres in vino albo, deinde in aqua decoctionis ſal-
uiæ, vel ſampſuci. Fiat puluis tenuiſſimus, quo vtatur vt
ſequitur.

℞. cineris ſupradicti ʒ. ij. cinamomi galangæ, gario-
phillo ana ʒ. ß ſacchari candi ʒ. iij. miſce fiat puluis, de
quo capiat cochlear vnum manè, ſuperbibendo parum
vini diluti aqua ſaluiæ. Quòd ſi diuiti præſcribatur hic
puluis, adde ℈ j. diambræ, vel diamoſchi dulcis ad odo-
rem gratum inducendum, vel fiat alio modo. Saccha-
rum candum ponitur potius quàm commune, vel roſa-
tum, quia commune non ſatis exiccat, roſatum verò
cùm habeat aquam roſarum, quę refrigerat & aſtringit,
nocere poſſet. Candum magis exiccat & abſtergit, ob
ídque in multis oculi affectibus eo vtimur.

℞. oſſium caſtoris & luthræ an. ʒ. j. vrantur & redu-
cantur in cineres. Abluantur & extinguantur vt ſupra.
Quibus adde ſpicæ celticæ, cinamomi an. ℈ j. galangæ
ʒ. ij ſacchari candi ʒ. iiij vtatur vt ſuperiùs. Item

Sal theriacalis.

℞. extremitatum viperarum quar. j. vrantur & redu-
cantur in cineres, & abluantur aqua maris, vel aqua ſali-
ta, & exiccentur in ſole. Cui adde duplũ ſatis torrefacti
leuiter, & reducãtur in puluerem, quo vtatur pro ſale in
cibis, in prandio & cœna, vel eius loco paretur ſal theria-
calis deſcriptus à Gal. lib. de theriaca ad Piſonem ſub fi-
nem. Sed quia difficilè comparatur, ſatius erit noſtrum
parare. Quòd ſi non reperiantur viperæ, vrantur alij ſer-
pentes.

Dieta vulgò dicta, quibus conueniat.

Si quis fuerit corpore admodum humido, non erit
inutile vti decocto radicis Schinæ, vel gaiaci cùm victu
attenuante. Sed quò magis determinatum ſit hoc reme-
dium, paretur hoc modo.

℞. raſuræ ligni gaiaci, vel palmæ ſanctæ ℔. 1. corti-
cis eiuſdem ʒ iiij. aſphalti, carabæ ana ʒ. ij macerentur
in ℔. 12. aquæ fontis vel cyſternæ per horas 14. Deco-
quantur lento igne ad conſumptionem tertiæ partis. In
quibus diſſolue mellis communis ℔. 2. clarificentur ad

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 147 sur 1293

©BIUM

dendo vini albi ℔. 2. ad penetrationem, & arom. vnc. j. galangę & vnc. ß. beniouin. Vtatur mane & serò vnc. 4. cùm volumus exiccare tantùm, & ab iis ad vnc. 6. vtatur, cùm volueris prouocare sudorem. Rursus fiat secunda decoctio pro potu in eadem materia, seu residentia præcedentis decocti, addendo mellis ℔. 2. Prętermittatur, vel intermittatur vinum, & minus decoquatur, ne fortius fiat. Vtatur per 40. dies, sudet tertio vel quarto quoque die.

Topica.

Si facilè & sine magna molestia fieri potest, ne tanta fiat spirituum dissolutio, post vnam atque alteram purgationem (& non antè) ad topica remedia veniendum est, à leuioribus incipiendo, & à medio ad summum progrediendo. Sunt autem topica remedia, olea, vnguẽta, emplastra, digerentia, & exiccantia, non emollientia, vt oleum de sulphure, de gagate, vel de bitumine, petroleum, oleum de thymo, ex floribus salu ę, rolmarini, de lateribus, de tartaro, de piperibus paratum cum semine behen, siue myrobalanis arabicis & hyosquiamo oleo, de sinapi, de euphorbio, castoreo, costo, oleum lucernarum antiquissimum cum sale. Eligenda sunt, quę citra exulcerationem exiccare & detergere possint. Nam de tartaro, vitreolo, & similia exulcerant. Quare pauca quantitate imbecillioribus erunt admiscenda, vel terebinthina addenda, quia retundit vehementem penetrationem. Axungię quędam huic affectui conuenire possunt aliquo tempore, vt serpentum, & aliæ antiquissimæ, sed salitæ potissimùm. Seuum hirci, veruecis, tauri, potissimùm si cum castoreo & euphorbio aut aliis fecioribus inungatur. Aliæ axungiæ humidiores sunt & magis relaxantes, quàm oportet. Inter resinas, cupressi resina, terebinthina, mastiche abluta in aqua aut vino vsurpantur. Vnguenta parata in offinis conueniunt huic affectui quæ siccant & digerunt citra emollitionem, vt marciarum, aragon. Sunt & alia quædam vnguenta ad vlcera instituta, quæ huic affectui non admodum disconueniunt, vt vnguentum magnum cerusatum Mesue, vel vnguentum mirabile eiusdem, vnguentum etiam alterum descriptum post vnguen-

guentum de bdellio. Emplaſtra, quæ ex iiſdem componuntur, appoſita ſupra ſpinam dorſi, vel in cerata vel vnguenta redacta vſurpantur, vt emplaſtrum de baccis lauri, & quæ ad vlcera capitis parata ſunt. Hæc autem omnia remedia vel in vino, vel cum aqua vitæ, vel cum vrina pueri recenti, ne ægrum lædat fœtor, tempore inunctionis adhiberi debent: nimirum prima cum vrina: media cum vino albo tenui: fortiora cum aqua vitæ: Debile parari poteſt hoc modo.

LINIMENTA.

℞. olei caſto. ʒ iiij. olei rutæ ʒ. ij. ceræ q. ſ. fiat linimentum. Tempore inunctionis adde vrinæ pueri parum. Medium verò ita habet.

℞. olei nucum, de ſpica ʒ. olei de coſto, vel de piperibus, ʒ. j. ceræ q. ſ. caſtorei ℈. j. addendo vinum antiquum tempore inunctionis. Fortiſſima autem ſunt, quæcunque parantur ex oleo de euphorbio & petroleo vel oleo de ſulphure, de gagate, de floribus thymi vel ſtechade, vel roriſmarini, vel ſi parantur ex mediis addita maiore quantitate euphorbij, vel caſtorei, vel bituminis, vt

℞. Petrolei ʒ. ß. olei de euphorb. olei de caſto. an. ʒ ij. coſti, galangæ ſulphuris viui an. ʒ. ij. florum ſtechados ʒ. iij. ceræ vel colophoniæ ʒ. iij. miſce, fiat vnguentum, tempore inunctionis adde aquam vitæ, vel fiat ſequens per ſublimationē, ex quo extrahitur aqua vel oleum, vt

Aqua per ſublimationem.

℞. florum thymi aut ſummitatum thymi, lauandulæ, ſtechados & ſaluiæ an. ℔. vj florum hyperici & anthos an. ℔. iij. nucis moſcatæ, non perforatæ contuſæ, garyophill. macis, cyperi, galangæ craſſæ & minoris, piperis longi & nigri an. ʒ. iiij. zedoarię, ſpicæ nard. cala. arom. coſti, cinamo an. ʒ. ij. cortic. thuris, myrrhæ, beniouin, euphorbij, caſtorei, ana ʒ. j ſalis communis fricti aut aſſati ℔ j temperentur & irrorentur in vino albo & vrina pueri, æquis partibus, & in alembico diſtillentur in balneo mariæ, vel alio modo. Aqua & oleū ſeruantur vſui, quia maior eſt quantitas aquæ, quàm olei, nec minus efficax aqua, quàm oleum. Applicetur partibus, & quo facilius extendatur per omnes partes, &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 149 sur 1293

©BIUM

retineatur, paruam quantitatem excipere oportet aliquo oleo imbecilliori, aut multa cera, aut multa terebinthina. Oleum pro ſpina, aqua pro partibus carnoſis externis, quæ non ſolùm valet ad paralyſim, ſed etiam ad ſtuporem cuiuſlibet partis.

BALNEA.

Balnea naturalia, bituminoſa, ſulphurea, nitroſa ſunt ex vſu ad materiæ reſolutionem. Alia autem, quæ nonnihil adſtrictionis habent, ad iuncturarum corroborationem vel mollificationem. Si æger ſit procul à balneis naturalibus vel pauper, ſic fiat balneum ex lixiuio & ſale: additur & bitumen & ſulphur. Ditioribus paretur lixiuium tale.

℞. cinerum oſſium equorum, aut aſinorum, aut ceruorum, aut aliorum animalium ſiccorum ℔. 6. cineris rad. cannarum ℔. 3. cineris ligni cupreſſi, vel myrthi, vel lentiſci, vel iuniperi, aut lauri, aut roriſmarini ℔. 2. aquæ fluuiorum vel pluuiæ q. ſ. fiat in principio debile. Cui adde ſalis communis ℔. 4. fæcis vini generoſi ℔. j. calcitidis ℔. ß primùm probet in pede, vel aliqua parte. Quod ſi fortius eſſet, temperetur aqua. Poſt natationem detergatur ſpongiis nouis. Poſt vſum præcedentium balneorum, ad roborationem partium. Diuitibus ſequens parari poteſt, vt

℞. rad. cyperi, galangæ vtriuſque, calami arom. vnc. 3. rad. ariſt. acori vulgaris, irid. an. ℔. ß. pulegij vtriuſque, arthemiſiæ, abſynthij, ſaluiæ, calaminthæ, abrotoni, foliorum cupreſſi & roriſmar. ana m. j. florum roſ. ſiccar. ſtechad. vtriuſque, ſaluiæ, ſummit. hyper. & chamepith. ana p. 3. fiat decoctio in aqua fluuiali. Cui adde fæcis vini ſiccæ ℔. j. fiat balneum. Ingrediatur manè, ieiuno ventriculo, & citra defatigationem natet in eo per vnam horam. Non prouocetur ſudor poſt balneum ſed detergatur. Non bibat, neque edat donec corpus refrigeratum fuerit. Nam potus vini paralyſim inducit, & quia cum vi balnei, cutis, caro, nerui & alia ſunt patentiora, tunc vinum facilè deducit pituitam per neruos à balneo, vel ſtupha. At potius aquæ frigidiſſimæ hepatis refrigerationem & hydropem inducit. Hæc ſufficiunt pro vniuerſali curatione Paralyſeos, ſed vnicuique parti

Vinum inducit paralyſim.

Aqua potus.

parti ſequentia remedia accommodata ſunt.

De reſolutionibus particularibus in vniuerſum, & de Paralyſi linguæ. CAP. XXIIII.

PAralyſis accidit omnibus partibus, quæ motu voluntario mouentur, potiſsimùm partibus illis, quæ proprium & peculiarem neruum habent. Fit autem huiuſmodi reſolutio, quando neque cerebrum, neque ſpinalis medulla, ſed neruus ipſe læditur, vt palpebrarum, cùm neruus tertiæ coniugationis, qui per foramen ſuperciliorum, ſeu oſsis orbitæ tranſit, afficitur, vel à nimia refrigeratione, vel ictu. Idem de cæteris iudicium, vt reſolutione penis, veſicæ, œſophagi, linguæ, & laryngis, labrorum, ſuperciliorum. Curatur hac ratione. Si poſt apoplexiam fiat, aut affectum ſpinalis medullæ, conueniunt ſuperius præſcripta. Cacochymia auferatur: topica eligantur, in omnibus quidem capitis partium reſolutionibus, maſticatoria, gargariſ. errhina. In pene, vel ano, vel veſica, clyſteres iniiciendi, fumigia in ano magis ex vſu ſunt. Vnguenta, emplaſtra, detergentia, exiccantia ſupra eam partem ponenda ſunt tantùm, à qua neruus reſolutus oritur, non autẽ, vt Empyrici anatomes imperiti, ſupra cerebrum & totam ſpinam. Reſoluitur enim ſpiritus partium ſiccarum. Supra partem affectam dropaces ad ſanguinis & ſpiritus attractionem ſunt adhibendi, & hac via erit ad ſpeciem progrediendum.

Ergo paralyſis linguæ, quod ad vniuerſalia remedia ſpectat, eodem modo curatur. Primùm enim concoquenda eſt pituita, & vniuerſum corpus purgandum vt ſuprà monſtratum eſt. Quia ante deriuationem omnem, vniuerſales purgationes debent præcedere, ſicut & diuerſionem, quæ fit per venarum minutarum ſectionem, euacuationem, quæ fit ab aliqua inſigni vena, vt baſilica. Poſtea venas linguæ oportet aperire. Quòd ſi paralyſis ſit in media tantùm linguæ parte, venam partis ſanæ aperi. Si in tota lingua, ex vtroque latere mittendus eſt ſanguis. Fiant gargar. acria, vt hoc modo.

Gargar.

℞. radic. gly. ʒ. j. radic. pyretri & ireos ana ʒ. ß. hyſſ. cala. origanni, ſaluiæ, ſtech. roriſ. ana M ß. cubeb. ʒ. ß. coquantur in aqua & vino albo, & ℔. j. coll. miſce mell. ſcill. ʒ. iij. fiat garg. Potes addere parum elect. indi mac

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 151 sur 1293

©BIUM

ioris. Sed hoc notare oportet, vt in declinatione tantùm ponantur laxantia, & non in principio, ne humores ad partem affectam trahantur. Ergo sint primùm parata garg. hoc modo, ex his, quæ calfaciendi, attenuandi, abstergendi, incidendi facultatem habent, sine aliquo phlegmagogo. In declinatione potes dare garg. aliud descriptum in cap. de epilepsi. Vel in decocto huius superioris adde seminis vrticæ ʒ. j. seminis carth. ʒ. ij. & in col. diss. ʒ. ii. vel iij. alicuius elect. phlegmagogi. Sed ponatur in minore dosi, quàm in epilepsi. aut in apoplexia. Nam in his à toto capite volumus euacuare: in paralysi autem linguæ à sola parte læsa. Postea vtatur primo garg. siue aliquo medicamento phleg. & ponatur radix cucum. agrest. & parum castorei. Quod si castoreum ob fœtorem vituperetur, adde simul beniouin ʒ. ij vel iij. Eadem ratione (ne sic humores ad partem affectam trahantur) vituperatur vomitus in hac paralysi, qui tamen in aliis speciebus paralyseos est conuenientissimus à cibo factus. Affigantur cucurbitulæ sine scarificatione in collo, & spatulis. Studeat aliquo pacto mouere linguam, & illam exerere. Ad partis corroborationem, ac illius materiæ consumptionem, fiant formulæ, quas teneat sæpe in ore supra linguam, hoc modo.

Vomitus non est ex vsu.

℞. assæ fœtidæ, castor. an. ʒ. ß. beniouin ʒ. j. ß. pip. longi, cubeb. zinz. pyretri an ʒ. ß. nucis mosc. spicæ nardi an. ℈. j succi gly. & chamepith. (si reperiatur herba recens) an ʒ. j. ß. sin minus, pone herbæ ʒ. ij. incorpo. cum melle, & fiant formulæ ad figuram lupinorum, quas teneat ferè semper in ore supra linguam. Vel infrà inunctiones fiant, vt in superioribus monstratum est. Optima erit, si fiat ex ol. antiquissimo, in quo sit decocta scilla, quæ insignem vim incidendi habet. Applicentur cauteria in parte capitis posteriore, vel apponantur vesicatoria, vt ex melle anacardino, vel cantharidibus, vel ex vatrachio, cuius omnes species laudantur, sed maximè ea, quæ vulgò dicitur apium risus.

Additio ad caput de Paralysi linguæ.

Resoluitur lingua, aut manet resoluta post Apoplexiam, potissimùm in his, qui tempore sanitatis balbi erant. Solet enim hic morbus firmari aut remanere in

parte

parte magis debili. Qui autem balbi sunt, linguam habent humidam & mollem, ob idque illis facilè fit Paralysis in lingua, quæ difficiliùs, quàm in cæteris, aut nunquam curatur.

CVRATIO.

Si recens sit, & copia sanguinis apparet, missio sanguine curatur, è venis linguæ, & apposita cucurbitula in occipitio cum scarificatione. Sed priùs vacuabitur, &, vt suprà demonstratum est, bis vel ter, priusquam topica remedia adhibeantur, ne plus ad partem affectam trahatur, quàm discutiatur. Errhina ex succo Anagallidis, vel ciclaminis, vel iridis & melle parantur, vt ex decoctione trahentium medicamentorum, vt pyretri, turbith, esulæ, agarici, colocinthidis, veratri. Parentur autem hoc modo. *Missio sanguinis.* *Cucurbit.* *Errhina.*

℞. costi, pyretri & esulæ, ana ʒ. j. florum stechados, p. j. fiat decoctio in aqua & vino albo, & in ℔. j. colaturæ dissol. mell. scill. ʒ. iiij. fiat errhinum, vel reducatur ad formam linimenti, quò diutius naribus hæreat, & potentiùs trahat. Nam propter impeditam transpirationē diutius hæc errhina liquida in naribus retineri non possunt. Quare nihil, aut parum pituitæ trahunt. Hoc modo paratum diutius hæret, & magis trahet, vt *Linimentum.*

℞. diagredij & trocis. alandal ana ʒ. j excipiantur melle scillitico, & reducantur ad formam linimenti, quo intingantur partes interiores narium, & post aliquam euacuationem detergantur aqua calida. Potentiùs multò trahunt hæc errhina, si præcesserit sternutatorium, vel si in istis adiungatur medicamentum aliquod, quod possit sternutamentum excitare, quale euphorbium vel veratrum. Materia enim commouetur sternutamento, quæ faciliùs trahitur, si prædicto vnguento addatur ϑ. j. euphorbij, vel veratri. Hæc prosunt, quia euacuant pituitam, & cerebrum exiccant. Gargarismata, quæ siccant & trahunt pituitam, huic affectui præscribenda sunt, de quibus superiùs dictum est. Vel fiant formulę tales, quas in ore retineant, vel masticent. *Gargaris.* *Formulæ.*

℞. cubebar. macis, nucis moscatæ, gariophy. galan. piperis longi an. ʒ. j. salis communis ʒ. j. excipiantur cera, contineat ore, & masticet. Eluat os frequenter muria

piſcium, id eſt, garo, vel oliuarum, quæ plurimùm prodeſt. Inungatur pars poſterior ceruicis & latera maxillarum vnguento ſequenti, vt

℞. olei de euphorb. coſtini & de piperibus ſecundum noſtram caſtigationem an. ʒ. ij. ceræ rubræ vel viridis q.ſ. fiat linimentum, quo inungatur pars poſterior capitis & ceruicis retro aures. Tempore inunctionis adde aquæ vitæ parum.

Sinapiſmi Sinapiſmi, dropaces, & alia remedia metaſyncritica, vel veſicatoria ex melle anacardino, vel ex cantharidibus parti poſteriori capitis appoſitis plurimùm proſunt. Eodem vnguento inungenda ſunt latera colli vſque ad clauiculam in paralyſi laryngis & œſophagi, in quibus, quæ ex aceto & ſynapi parantur, magis conueniunt, quàm aliæ collutiones. Item ex decoctione gallarum & nucum cupreſsi, & maſticatoria, vt ſemen ſynapi exceptum maſtiche, & caro cydoniorũ leuiter maſticata & ſubitò deuorata. Linimenta fieri debent ex reſiccantibus & conſtringentibus, vt

℞. olei ex acinis vuarum ʒ. ij. olei myrthini & cydoniotum an. ʒ. j. ladani, acaſiæ, cyperi, hypociſt. an. ʒ. ij aluminis de pluma ʒ. j. cera parum, fiat linimẽtum. Tempore inunctionis adde aceti roſ. parum ad penetrationem & contractionem. In hac ſola reſolutione conuenit acetum ad partem nimium dilatatam contrahendã. Vngantur latera colli, & ſpinæ dorſi, & ceruix tota. Et quia difficiliùs hæc cognoſcitur affectio, ob id adiungenda ſunt ſigna. Hac nota potiſsimùm deprehẽditur, quòd reſolutione œſophagi laborantes cibaria deuorare poſsũt, quæ conſiſtentia ſunt ſpiſſa: quæ verò liquida ſunt, non poſſunt. Huius rei cauſſa eſt, quòd alimenta non niſi ſenſim deſcendent, propter quod œſophagus conſidit in ſeſe. Ob eam cauſſam partem ſuperiorem œſophagi contrahi oportet, vt cibum deorſum deturbet. At illa alimenta, quæ dura & ſpiſſa ſunt, leui contractione facta propelluntur. Liquida, quia illam cõſiſtentiam non habent & cedunt impellenti, ob id non deglutiuntur.

De Paralyſi Veſicæ. CAP. XXV.

REſoluitur interdum muſculus conſtringens collum veſicæ, ob quam reſolutionem vrina inuoluntariè exit.

exit. Si ita accedit, curanda eſt alterantibus, & euacuantibus pituitam, vt dictum fuit ſuprà. Topica autem remedia erunt hæc. Fiant iniectiones: vng. penis, & tota regio oſſis ſacri, à quo procedunt omnes nerui deſcendentes ad veſicam. Iniectiones poſſunt fieri ex oleis, decoct. calorificis. & affectioni accommodatis. Poſt purgationé etiam à principio ſunt iniicienda per ſyringam olea, quæ digerunt, qualia ſunt laurinum, ex rad. cucu. agre. liliorum, antiquiſſ. de nucibus, de coſto. In declinatione autem olea, quæ aliquam habent aſtrictionem ſimul cum calore, ſunt iniicienda, vel miſcenda ſunt calfacientibus, quæ vim habent reſtringendi ſine refrigeratione, vt eſt oleum nardinum, de abſynthio, oleum in quo decocta ſit radix pyretri & alia id genus, quæ ſimul habent vim calfaciendi & aſtringendi. Iniectiones etiam fiunt ex decoctionibus hoc modo.

℞. rad. cucum. agreſt. enulæ camp. vel ireos ʒ. j hei bę paralyſ. yuæ arth. ſaluiæ, foliorum lauriana M. ß. fiat decoctio in ol. antiquo, vel amygd. amar. vel in oleo de cherua, & iniiciatur cum ſyringa. In declinatione verò conficiendæ ſunt deco. quæ leuẽ vim habeant aſtrin. ſic.

℞. rad. pyretri, rad. cucum. agreſt. ana ʒ. ß. puleg. ſaluiæ, primulæ veris, chamep. ſabinæ ana M. ß. cortic. pini, cyperi ana ʒ. j. nucis cupreſſi, corticis thur. ana ʒ. iij. fructus lentiſci, vel ſummitatum eiuſdem, aut fructus terebinthi, aut ſummitatum eius, vel oleaſtri maris ana ʒ. ij. fiat decoctio in vino ſtiptico. Potes etiam addere roſ. ſtechad. Sunt verò colligendi cum ſurculis, & foliis. Saluiæ, roriſ. ana p. j. & ex decoctione fit iniectio. Fiat inunctio ex oleis ſupradictis, vel ex pinguedinibus, & vnga. penis, & tota regio veſicæ, & oſſis ſacri, & perinei. Non prætermittatur caſtor. ſiue in iniectionibus, ſiue in vnctionibus. Tantam enim habet proprietatem vt in omni paralyſi conueniat. Coniza etiam ſiue pulicaria, trifolium fœtidum, & ruta maximè in hac affectione cõferunt, quocunq; modo adminiſtrentur. Tandem affigãtur cucurbitulæ, ſine ſcarificatione ſupra nares primũ poſtea emplaſtrum ponatur, quale eſt cheroneũ vel ex pice & colophonia tantùm. Nam cucurbitulæ trahunt ſanguinis & ſpiritus copiam, vnde pars incaleſcit, & hũmo-

Caſtor. mirum in modum confert paraly.

Cucurbitu. ſiccu.

rum craſsities, & lentor attenuatur, & inciditur. Idem præſtat & picatio, aut alterius emplaſtri calorifici applicatio. Pix enim attrahit à centro ad circumferentiam.

Annotatio in caput ſuperius.

Eadem remedia, quæ deſcribentur in additione ad cap. 26. de reſolutione ani, conueniunt poſt clyſteres. Inicienda eſt aliqua pars decocti clyſteris in veſicam per ſyringam. Regio perinei inungenda vnguento deſcripto deinceps, in additione ad cap. 27. de reſolutione mentulæ. Detur etiam hic puluis.

℞. cineris muriũ vel muſtellarum ʒ. j capiat cum aqua myrtillorum, vel peculi roſarum per catenchritem.

De Paralyſi podicis. CAP. XXVI.

EAdem ratione curanda erit paralyſis inteſtini recti: hoc tamen addere oportet, quòd in hac affectione fieri poſſunt fomentationes in ano in principio, & poſt purgationes. In principio iniectiones fient per clyſteres, qui ſimiles erunt ſuperioribus, niſi quòd fortiores eſſe poſſunt. Sed fomentationes aſtringentes & calfacientes non debent fieri niſi purgato corpore, rectóque inteſtino intro reducto, admotis etiam cucurbit. duabus in fine oſſis ſacri, prope caudam vtrinque vna. Nam ventoſæ veluti manus retinent inteſtinum. Et aſtrictio illa iuuatur per fomentationes recti inteſtini, & muſculi ani. Fumigia etiam fiant ex caſtoreo, pice, & aliis rebus calorificis, & aliquo pacto aſtringentibus vt hoc modo.

℞. cortic. pini ʒ. j. cortic. thur. ʒ ß. picis coloph. thuris, maſtichis ana ʒ. iij. caſtor. ʒ. j. formentur cum vino ſtiptico formulæ inſtar trocif. quæ ponantur ſupra carbones, & recipiat fumum in ano per cathedram perforatam. Si addantur ramenta cornu cerui, erit efficacius. Ponantur in hoc fumigio fœtida, quia non ſolùm vterus fugit odores fœtidos, ſed etiam rectum inteſtinum, & aliæ corporis partes ſponte naturæ. Quòd ſi alui excrementa retineantur, humectetur per clyſterem ex oleo, & apponantur etiam quæ vim habent irritandi facultatem expultricem, vt ſal & muria. Ita etiam in paralyſi veſicæ, ſi contingat vrinas ſupprimi, prouocentur.

Nõ ſolùm vterus fugit fœtida

Alterum caput de reſolutione ani.

Reſoluitur muſc. ſphincter, vel muſculi retrahentes rectum

rectum inteſtinum. Si reſoluantur muſculi ſuſpendentes qui in lateribus recti inteſtini poſiti ſunt, fit deſcenſus recti inteſtini. Si verò ſphincter, alui excrementa non poſſunt retineri per aliquod tempus, poſt illam irrigationem factam. Curantur autem hæ duæ reſolutiones clyſteribus & fumigiis. Clyſteres autē fiunt ex reſiccātibus & conſtringēntibus vtcunq; aut calfaciētibus, vt,

℞. rad. acori vulg. & biſtortæ cyperi. galangæ ana ʒ. ij. fol. ſaluiæ M. j. pulegij, abſinthij M. ß. flor. ſtech. roſ. ana p. j. fiat decoctio in aqua & vino ſtiptico, & in ℔. ß. col. diſſ. caſtor. ℈. ß. ladani puri ʒ. ß. miſce, fiat clyſter, iniiciatur frequenter. Ex eadem decoct. fit fotus addendo aliqua quæ magis aſtringant, vt foliorum verbaſci M. j. balauſtiorum, ſumach. hypociſtidos ana ʒ. ij. foueatur vel ſedeat in decoctione calidiſſ. vel frigidiſſima. Balani fieri ſolent hoc modo.

℞. ladani ʒ. j. caſtor ʒ. ß. malaxentur ſimul, fiant ſupp. craſſa & breuia, immittantur & teneat æger per noctem. Item ſuffumigia potenter exiccantia ſunt ex vſu. Parantur autem ex pice deraſa de nauibus, vel fiat hoc modo.

℞. cortic. nucum ʒ. j. caſtorei ʒ. j. ſtyr. rub. ladani, hypociſt. ana ʒ. iij. excipiantur pice & terebinth. fiant for. quibus ſuffumigetur anus per embotum ſic. Vel ſedeat in ſella perforata pannis inuoluta. Vndiquaque recipiat fumum poſt reiectionem excrementorum alui, vel fumum lapidum molarium extinctorum vino, vel deco. præcedentis clyſteris.

De Paralyſi penis. CAP. XXVII.

FIt interdum reſolutio in pene ob muſculos eius relaxatos, & male affectos. Curanda erit alterantibus, & purgantibus medicamentis ſuprà traditis. Obſeruare tamen oportet, ne eos vrgeamus multis aut ingentibus vacuationibus. Nam omnis vacuatio inſignis maximè contraria eſt diſtētioni penis, & veneri. Quin potius alimentis laudatis ſunt alendi, & quæ adaugeant ſemen. Pro topicis remediis applicentur cucurbitulæ ſupra nates, poſtea circa inguina. Inunctiones fiant circa os ſacrum, & oſſa ilium, ex vnguentis ſupraſcriptis. In principio & quò magis propria, & determinata huic affectioni reddantur, miſcenda ſunt aliqua, quæ vim ha-

beant corroborandi illas partes. & inflandi siue distendendi penem. Præterea dãda est opera, vt quæ nimiũ digerunt & calficiunt, in declinatione non adhibeantur. Hæc enim semen absumunt, & flatus discutiunt, digerúntque qui admodum necessarij sunt ad penis erectionem. Ponatur ergo in declinatione maior pars eorum, quæ vim habent gignendi flatus (vt sunt olea nucum & auellanarum) quàm eorum quæ digerunt, vt hoc modo.

℞. ol. de cherua, vel ol. veteris, vel ol nucum ʒ.ij. ol. pinearum vel auella. ʒ.iij. ciuetæ ʒ.ij vel ʒ.ß. si sit dines, renum vel caudæ stincorum, & cineris priapi tauri, vel cerui ana ʒ.j seminis bulbi, vel cæpe, vel eryngii, vel erucæ hispanicæ ʒ. iij. ceræ parum. Fiat vng. quo vng. renes, perineum & latera liliorum, & inguina, inferior pars vẽtris maximè, vnde oriũtur nerui, & musculi distẽdentes penẽ. Vtatur opiatis quæ poterunt cõfici ad hũc modũ.

℞. conf. secacul. eryng. ana ʒ.j. auellanarum per duos dies & totidẽ noctes maceratarum in melle N.x pinearum, fisticorum ana ʒ. ß. priapi tauri siue cerui, boracis ana ʒ. ij. caudæ stincorum, linguæ anseris ana ʒ.j seminis bulbi ℈.iiij. syr. conf. satyrionis q.s. fiat opiata. Cap. ad quantitatem auellanæ, cùm ibit dormitum. Aduertendũ tamen est vt diligenter obseruemus ægri temperaturam. Nam in valde bilioſis non est vtendũ multùm calidis, & digerentibus, quia potiùs in istis semen & flatus extinguut, quàm generãt, quæ tamen in pituitosis & humidis multũ cõmendantur. Danda ergo bilioſis sunt, quæ non admodum calida sunt, cum quadam humiditate, vt est satyrion, in pituitosis econtra. Auellanæ diu in melle maceratæ, plurimũ iuuant penis distẽtionem. Borax non est crisocolla veterũ. hæc enim venenum est, & borax citra noxã intus assumitur. Potest tamen dici crisocolla ab effectu. Nam aurifices ea vtuntur, sed ea non præstat quæ à veteribus sunt illi tributa. Lingua anseris tota substantia venerem stimulat. Est autem & semen fraxini, quod vulgò lingua auis dicitur. Ne quis hæc cõfundat, venerem etiam excitãs, vt & omnia semina, quæ aliquam habent dulcedinem, & sunt edendo, vt semen lini. Conueniunt in hac affectione omnia alia remedia, quæ præscribuntur ad erectionem virgæ. Abstineant à

menta,

menta, ruta, vitice. lactucis, & omnibus semen minuentibus. Pignolatum multùm laudatur: vel si velis alio modo parare, fiet vt sequitur.

℞. pinearum infusarum in melle, auellanarum & fisticorum ana ʒ.ij medullæ seminis fraxini ʒ. j. zinz. seminis erucæ, & bulbi ana ʒ. j. medullæ seminis pœoniæ ʒ.j. ß. cinam. ℈. ij. cum melle despumato fiat confectio in forma solida vt turiones, vel morcelli, quibus vtatur in fine mensæ. Si addas pul. priapi tauri vel cerui ad ʒ. j. & seminis lini tosti ʒ.ij. fiet efficacius. Vel si velis amyg. pistatas & sacch. addere, fiet velut pasta regia, vulgò (tartre de marsepain) dicta.

Alterum caput de resolutione mentulæ.

Mentula resoluta dicitur, quando erigi non potest existente seminis flatulenti multitudine. Resoluitur autem ob maiorem extensionem manu factam. Solent enim meretrices ob zelotypiam iuuenibus mentulã extendere vi. Aliquando fit ob natationem in aquâ frigida ob refrigerationem factam circa perineum: aut propter compressionem, aut longam equitationem, quæ accidit præcipuè his, qui in ephippio sedent admodum duro, & qui sunt parùm pingues. Si fiat resolutio ob extenuationem corporis, forus aquæ frigidæ in principio iuuat ob contractionem, quam inducit. Quòd si id factum statim non iuuerit, ad alia remedia veniendum est & pars perinei inungenda sequenti vnguento.

℞. ol. mastich. & ol. ex acinis vuarum ana ʒ. ij. mastic. sang. ʒ. ana ʒ.ij alumnis ʒ.j. ceræ rub. q. s. fiat linimentum, tempore vnctionis adde parùm vini cretici, vng. mentula ad podicem vsque, quia ibi musculi positi sunt duo inferiores. Quòd si morbus non fuerit curatus, & inueteratus iam sit, foueatur sequenti lixiuio.

℞. cineris inuoluceri castor. vel priapi tauri, vel cerui ℔. ß. fiat lixiuium in quo decoq. nucũ cupressi ʒ. ij. foueantur prædictæ partes calidissimæ vel frigidiss. Hæc fient post leuem aliquam euacuationem, vt pilulis primis inferioribus addito castor. ad ℈. ij. Detur theriaca antiqua, vel aurea alexandrina, vel fiat talis opiata addendo ℈ ß. mosci in dictioribus, vt,

℞. zinzib. conditi ʒ. ij. confer. acori vulg. & confer.

cryng. ana ʒ.j. bauracis ʒ.iij. aureæ alexand. ʒ.ij. cum syr. conseru. corticis citri fiat opiata. cap. ʒ. j. manè, & sæpè vtatur alimentis flatulentis, & quæ ad penis distentionem præscripta sunt. Hac ratione perficitur huius resolutionis curatio. Dropax ex pice & sale & semine sinapi hãc resolutionem curat, vt fiat leuis excoriatio in extremitate præputij. Non sunt etiam negligendi clysteres, & alia topica remedia, quæ ad ani resolutionem prescribuntur. Hæc vltima remedia in resolutione penis conueniunt, à quacunque causa fiat. Potus aquæ frigidæ, & inunctio prima in resolutione facta à violenta extensione conuenit.

Emplastrum.

De Paralysi facta ex contusione, ictu, aut casu.

CAPVT XXVIII.

SI ex ictu timeatur defluxio ad partem læsam, vt si adsit plethora, fiat sanguinis missio, vt in aliis contusionibus fieri consueuit. Verùm topica remedia in hoc differunt, quòd in cõtusione, vel casu, siue resolutione adhibemus adstringentia, & refrigerantia, ne humores ad talem partem attracti, inflammationem excitent. In hac autem contusione adhibemus medicamenta, quæ partim digerunt, partim astringunt cum calfactione quadam, quale est medicamentum illud compositum ab Haly ad formam emplastri, cum quo curauit fratrem filij Mosis, vt recenset. Vel fiat sic.

℞. cortic. pini, mastichis, thuris ana ʒ. iij. bituminis iudaici, vel mumiæ ana ʒ.ij cyperi, cala. arom. galangæ crassæ, spicæ ana ʒ.j olei chamo. oleandri ana ʒ.ij. ceræ parum, fiat vnguentum, vel addendo picis & resinæ q.s. fiat emplastrum. Adde ladani ʒ. ß. grum. hederæ ʒ ij. Post aliquot dies ab ictu, accedente declinatione, iam minuantur astringentia, & augeantur digerentia, vt loco olei oleãdri, pone oleum de castoreo, vel lumbricorum. Si autem suscitetur inflammatio, vt eius generatio impediatur, adaugenda erunt in principio astringentia. Tunc adde rosas & similia. Et loco olei cham. addi potest portio aliqua ol. ros. aut alterius eiusdem facultatis.

De Paralysi extremorum. CAP. XXIX.

SI Paralysis fiat in altero brachiorum, vel in pede aut in aliqua alia parte extrema, hæc erit ratio curandi

randi. Purgetur vniuersum corpus, concocta prius materia, vt supra monstratum est. Cerebrum exiccetur, & reliquum corpus. Præcipuũ est post purgationem, vt supra partem, vnde nerui mouentes membrum resolutum oriuntur, apponantur cucurbitulæ, & vesicatoria, & vlcus exiccatum maneat longo tempore apertũ. Supra partẽ verò affectam, affigantur paruæ cucurbitulæ cum pauco igne sine scarificatione, vt fiat tantùm attractio ad partem, & non attracti resolutio. Id sæpius faciendum est, ter aut quater nempe in hebdomada. Inunctiones etiam fieri debent ex oleis præscriptis. Apponantur cucurbitulæ, & vesicatoria super spatulas in medio, si paralysis sit in brachiis: vt supra vertebras lumborum, si crura sint resoluta, & supra os sacrũ, vbi vesica, vel penis, aut rectum intestinum.

De paralysi partium faciei, superciliorum, labiorum, manuum, pedum. CAP. XXX.

RESoluuntur facici partes affecto cerebro, vel quando neruus particularis afficitur. Interdum oculi resoluuntur, supercilia, labia. Si resolutio oculis accedat, remediis præscriptis in additione ad caput de resolutione linguæ curatur, nisi quòd masticatoria magis conueniunt, quàm errhina. Alexander Trallianus imperat etiã sternutamenta, & errhina: sed hoc erit post masticatoria. Si autem resoluatur supercilium, difficillimè curatur, quòd pars illa parum caloris habeat, neruos, venas, arterias, admodum constrictas, & magis propter refrigerationem partis externæ fit, quàm internę.

Curatio paralysis superciliorum.

Dropaces ex pice, aut emplastra trahentia cum castoreo, euphorbio, erunt ex vsu, vel linimenta descripta in additione ad caput de Paralysi linguæ: vngatur vndiquaque. Vel pro topicis & loco vnguenti, vtere succo tapsiæ, vel rutæ, vel verticæ, & inungatur pars affecta, & vicinæ partes, maximè pars posterior capitis & primæ vertebræ, vnde oriuntur nerui superciliorum motorij. Id autem fieri debet post vniuersales purgationes. Quòd si medicamento non curetur, ferro curabitur. Inducendum est vulnus obliquè à canto minori ad maiorem. Facta deperditione cutis contrahitur, & sursum

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 161 sur 1293

trahitur palpebra. Sed ſemper deinde oculum apertum habebũt. Satius autem eſt ſemper apertum, quàm clauſum habere.

Curatio paralyſis labiorum.

Iiſdem remediis curatur, quibus lingua, niſi quòd gargariſmata euacuantia præſcribi poſſunt.

Curatio paralyſis manuum.

Curantur remediis præſcriptis ſecundo cap. de cura vniuerſali. Inunctiones faciendæ ſunt circa finem ceruicis, & principium dorſi, & in aliis, quia citiùs medicamenta per eam partem ad principium neruorum penetrant. Quòd ſi digiti aliquantulum reſoluantur (quod tamen rarò accidit) topica remedia adhibenda ſunt ſupra partem per quam neruus deſcendit ad digitos alios. Si paruus digitus & media pars annularis, topica remedia adhibenda ſunt cubito. Si alij tres reſoluuntur, vel ſtuporem patiuntur, aliis illæſis, vulnerata eſt aut affecta ſpinalis medulla, vel in ipſo principio neruorum brachij. Omnes æqualiter reſoluuntur, vel ſtuporem patiuntur, ſi per defluxionem vel concuſſionem lędantur. Nam per ſectionem id non eſt neceſſarium, propterea quòd omnes nerui circa principium ſimul iuncti ſunt: ſeparantur autem paulò poſt ſupra cubitum. Et quia neruus, qui in cauitate olecrani latitat ſiue cubiti, paruo digito & annulari ſenſum præbet, ſi lædatur vel contundatur, horum tantùm duorum digitorum reſolutio ſequitur, aliis illæſis, vt ex anatome & per experientiam conſpicitur.

Curatio paralyſis pedum.

Si in pedibus fiat reſolutio, topica remedia ponendà ſunt ſuper vertebras lumborum, & in inguinibus, qualia priùs deſcripta ſunt in cura vniuerſali. Alexander Trallianus meminit eiuſdem reſolutionis ex ſola qualitate ſine materia, à ſiccitate cum caliditate; quam refrigerantibus & humectantibus curari vult, quæ à me nunquam viſa eſt.

Vniuerſalis ratio extendi medicamentis præſcripta ad paralyſim. CAP. XXXI.

PRimùm præſcribantur pilulæ ſine cuſtodia, de quibus capiat ter aut quater in hebdomada. Exhibentur

tur eiuſmodi pilulæ leuiores ante alia remedia, & maxime ante vſum ſyruporum attenuantium, & aperientium, vt repurgentur viæ communes, ventriculus nimirum, & inteſtina ab excrementis, & humoribus crudis, ne idem nobis contingat, quod medico cuidam, qui cùm vellet prouocare menſes, vſu aperientium, & attenuantium ſyrup. deduxit mulierem ad paralyſim, eò quod crudi humores, & glutinoſi, qui erant in viis ductuum, vt illorum medicamentorum aperientium deducti ſunt ad partes, & in neruis impacti paralyſim concitarunt. Alter etiam Lutetianus, cùm vellet curare pallidos colores, eadem ratione deduxit puellam ad paralyſim crurum. Oportet ergo in omni morbo ante vſum aperientium medicamentorum repurgare vias communes leui medicamento, ſiue prouocandi ſint menſes, ſiue reſoluendæ obſtructiones, aut ob aliud, vti multùm calidis aperientibus, & attenuantibus medicamentis velimus. Poſt pilulas ordinetur ſyrup digeſtiuus pro 5. vel 6. doſibus ex ſyrup. imbecillioribus, & primi ordinis, vel detur ſyrup. præſcriptus, qui dicebatur imbecillior. Purgetur poſtea pilulis illis mitioribus, ſed fortificatis cum ag. vel tro. alandal, & pauco caſtoreo, vel etiam mediocribus præſcriptus. Poſt primam purgationem, aliquot diebus vtatur theriaca antiqua per ſe, vel diſſoluta in aqua ſaluiæ, vel chamepit. Continuet per duas hebdomadas, accipiendo, tertio vel quarto quoque die prætermittat pilulas illas leuiores ſine cuſtodia vel clyſterem. Tandem inunctio facienda eſt, qualis eſt, quæ conficiebatur ex ol. cham. quam vocabamus imbecilliorem. Poſt aliquot hebdomadas vel menſes, rurſus concoquatur materia ſyru. mediis, ſed præcedente ſemper clyſtere, & purgetur pilulis fortioribus. Vtatur inſuper opiata præſcripta à nobis, vel compoſitione mythridatica, vel confectione anacardina in minore doſi. Confectio tamen hæc anacardina non admodum probatur, vt modò paratur à Pharmacopolis, propter myrobalanos, qui multùm aſtringunt. Nam multùm aſtringentia non debent cum multùm calidis admiſceri. Faciunt enim, vt diutius maneant in corpore, & noxam inferant. Ob id confectio anacardina febrem excitat.

Error multorum.

Incommodum confectionis anacardinæ.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 163 sur 1293

Melius eſt ergo loco myroba. ponere aliquod medicamentum tenuium partium, vt eſt cinamomum & ſimilia. Adde frequenter caſtaneas illas indicas, quæ ſimilitudinem habent cum anacardis. Fiant ſtuffæ & inunctiones. Applicentur cucurbitulę. Fiant exulcerationes. Poſt aliquot menſes rurſus humor concoquatur, & vacuetur. Concoquatur quidem ſyr. fortiſſimis, ſi vires tolerant, & vtantur omnibus extremis remediis, vt modò apozemate præſcripto. Capiat bis in hebdomada 3. ij. pilu. de beniouin intentionis noſtrę præſcriptarum cap. 23. Vtantur aquis ſublimatis præſcriptis. Sunt enim tenuiorum partium, quàm decoctiones. Quare cùm volumus vti attenuantibus, & incidentibus, prę eligendæ ſunt, vt in prouocandis menſibus, & obſtructionibus ſoluendis. Vtantur ſemper victu attenuãte, abſtineant à iuſculis Quòd ſi velint eis vti, conficiantur ex pipionibus, paſſeribus decoctis cum ſaluia & betonica. Commendatur etiam eſus ciconiæ Erit optimum in iuſculis addere puluerem prę ſcriptum cap. de epilep. Qui penis reſolutionem patiuntur, victu minus exiccãte, & paulò pleniore alendi ſunt. Parentur polypi piſces pro cibo, quos diu & multùm oportet verberare baculo, vt fiant teneriores. Sunt enim admodum duri, attamen vbi ita parantur, & bene concoquantur à ventriculo, præſtantiſſimi ſunt, inter omnia alimenta in generando ſemine efficaciſſima. Cùm finditur polypus, reperitur quidpiam lacteo oui ſimile, quod plurimùm venerem ſtimulat. Parantur etiam echini marini elixi, vel aſſi, quos vulgò prouinciales (vrſins vocant.) In ſumma omnia alimenta, quæ ſemen gignunt, multúmque nutriunt, probum ſuccum, & non excrementoſum generant, quę omnia commendantur in augendo ſemine. Vino vti poſſunt hi, ſed bene diluto. In his omnibus habenda eſt ratio temperamenti, & in victus ratione præſcribenda, & in medicamentis. Nam qui natura ſunt calidiores, paulò craſſiore victu vti poſſunt, & remediis minus calidis: Nam multùm calida & ſicca, in his ſemen abſumunt. Quare medicamenta eligenda ſunt, quæ magis à tota ſubſtantia, quàm quę qualitate manifeſta operantur, vt ſunt Priapus tauri, vel cerui, & conſerua ſatyrionis, quæ magis

Quando tiendum aquis diſtillatis.

magis ob flatus, quos gignit, excitat venerem, quàm ob caliditatem aliquam insignem. Videtur enim esse temperata hæc conserua, vt indicat eius sapor dulcis, aut potiùs insipidus. Qui verò natura sunt frigidiores & pituitosi, magis vti debent conserua fecacul, & zinzibere condito. & pyretro etiam condito (si reperiatur) & conserua, quam vulgò Bauciam vocant. Est etiam Baucia radix spondylij, aut pastinacæ agrestis, & aliis similibus remediis calorificis. In biliosis naturis commendantur myrobal. conditi, vt nux communis condita in pituitosis. Qui vel linguam, vel vesicam, vel partem aliam resolutam habent, vtantur similiter victu attenuante. In paralysi linguæ laudatur frequens eius frictio cum theriaca antiqua, vel mythridatio. *Conserua satyrionis.*

De paralysin Fernelium. CAP. XXXII.

PAralysim à pituita crassa neruo tenaciter inhærente fieri omnium medicorum est sententia. Ego verò à tenui, sed multa, quæ à cerebro defluit, & ob tenuitatem, totam nerui substantiam irrigat, molliorémque efficit, in quo idem neruis, quod in apoplexia cerebro accidit. Ex illa enim nerui remollitione sequitur nerui extensio, constructioni naturali contraria, quę efficit, vt partem, cui inseritur neruus mouere non possit. Quare non est audiendus Fernelius, qui flauam bilem, paralysim posse excitare scribit. Huius autem verba sunt: Quin etiam alius humor in spinali medulla influxus, paralysim committere potest. At sæpe flaua bilis hanc infligit, cùm sub finem intermittentium febrium in spinam dorsi, deinde in neruorum origines effunditur. Hactenus ille. Non eo inficias sanguinem in spinam prouenire, & ab eo paralysim induci posse, cùm in spinali medulla frequentissimæ sint venę, à quibus multum sanguinis effundi potest, quia sua humiditate vim habet humectandi neruos: sed qua ratione, aut bilis, aut melancholia id efficere possint, non video, cùm hęc rarò, nec facilè ad spinam deferantur, & cùm eò peruenerint, neruos potiùs siccent, & indurent, quàm emolliāt: vt in elephantia laborantibus videre est, quorum corpus propter siccitatem arescit: non tamē inde paralysim accersit, quanuis sentiendi munus extinctum in his propè

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 165 sur 1293

appareat. Tantùm abeſt, vt nerui ob id reſoluantur, & laxiores efficiantur, vt robuſtiores euadant, niſi ad extremam ſenectutem redigantur. Bilis enim non minùs, quàm melancholia ſiccat, ſed cùm acrimoniam adiunctam habeat, idonea magis eſt ad conuulſionem, quàm ad paralyſim excitandā. Acrimoniæ enim conditio eſt, neruos potiùs vellicando contrahere & cogere, quàm relaxare & emollire, vt puncturæ, quæ illis ab acribus & mordacibus humoribus accidunt, nobis demonſtrant. Non ergo ſatis mirari poſſum, quòd tantus vir, tam leuiter, etiam ſine ratione in hanc ſententiam præcipitāter adductus ſit, vt quòd ſub finem febrium intermittentium paralyſim ortam, aliquando conſpexerit, à bile in ſpinam dorſi, & neruorum originem effuſa concitatam credidit, quaſi bilis, quæ tunc euicta eſt & pauca, ad locum adeo diſſitum & remotum acceſſu difficilem permeare queat. Quòd enim pauca eo tempore ſit, & coacta, nō dubium eſt, cùm morbus in declinatione ſit. Sed quis illi aditus ad ſpinalem medullā eſſe potuerit? Aut enim à cerebri ſinu poſteriore delapſam eſſe, aut per vertebrarum foramina ad ſpinam peruenisſe oportet. Quòd ſi per cerebrum, cur non phrenitim potiùs in illis febribus excitauit? cur non etiam in ardentibus? quod æquius eſſe videtur. Idem etiam præſtat. Quòd cùm non fiat nec in febrium intermittentium declinatione per hanc viam fieri putādum eſt. Per vertebrarum autem foramina, quia cum ſanguine ſimul deduci oporteret, ſubiiſſe cum ſanguine, bilis videri non debet, aut in venis contentam fuiſſe. Quare ardentem aut continuam potiùs, quàm intermittentem febrem concitauiſſe oportuit. Adde quòd venæ illæ quæ per vertebrarum foramina intra ſpinam peruadunt, nutritionis eſſe vertebrarum tantùm, aut perioſtij interioris, quod efficere tertiam ſpinæ membranam crediderim, cōſtitutæ ſunt. Quæ cùm nec duram, nec tenuem ipſius membranam attingunt, nec bilem etiam ad illas deferre poſſe credendæ ſunt. Nec ſi ſub finem intermittentium paralyſes fiant, à bile promotas argumentum eſt, cùm bilis aut febrilis calor, pituitam in cerebro contentam, aut in ipſa medulla ſpinali latitantem eliquare potuerit, quę in

neruos

neruos effusa, paralysim induxerit. Ex quibus concludimus sanguinem solùm tenuiorem, bilémque aquosiorem paralysim committere posse, dum aut multitudine sua obstructionem faciunt, viámque spirituum intercipiunt, aut humiditate spiritus extinguunt, aut consopiunt, aut neruos emolliunt, & elongant. Qua ratione paralysi conuulsio superueniens, curare illam aliquando videtur, propterea quòd neruus immodicè extensus per illam contractionem, ad illum naturalem statum reuocatur, qui tamen cessante conuulsione, ad priorè extensionem recurrit. Calori porrò non minus quàm frigori paralysim inducendi vis est, cum illi emolliendi & effœminandi neruos (si ita loqui licet) potestas insit, siue per se id præstet, siue dum humores præsertim pituitosos fundit, & ad fluendum paratiores reddit, atque vt facilius substantiam neruorum peruadant, poros aperiendo efficit. Qua ratione vinum, quòd suo calore & tenuitate excrementa ad neruos deducat, paralysim efficere dicitur. Quòd verò Actius, & qui illum secuti sunt, à siccitate fieri scripserint, admodum difficile, & rarum esse censeo. Hoc autem ideo euenit, quòd musculi, vel tendines minùs à spiritu influente, tur geant, vnde flaccescunt, & longiores efficiuntur. Sic quodam in loco Gal. ex atrophia laxiores euadere pronunciauit. Ad id quanuis resolutionis speciem præ se ferat, non tamen veram esse paralysim iudicandum est, quæ tamen existit, cùm sensus, & motus spiritus extinctione, vel absentia perit. Quare cùm solùm sensus, non autem motus amittitur, aut obtunditur, vt per partium refrigerationes accidit. Stupor affectus nominatur, ad paralysim via est, aut paralyseos altera pars. His ita constitutis, si particularis aliquis neruus emolliatur, elongetur, refrigeretur, aut à tumore aliquo comprimatur, sequitur illius particulæ, cui neruus animalem facultatem defert resolutio. Quòd si tota spinalis medulla ita affecta sit, totius à capite resolutio succedit. Si tantùm altera eius pars, siue dextra, siue sinistra, aut nerui saltem alicuius partis, semiplena sit, cuius generatio admirationem præbere non debet, cùm defluxio, quæ causa est resolutionis, per vasa fiat. Illa autem sic distincta

Qua ratione vinum inducit paralysim.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 167 sur 1293

©BIUM

sunt, vt dextra sinistris non permisceantur. Nerui enim omnes (quod à nullo ante nos obseruatum fuit) ab ipso cerebri principio, vel in ipsa spinali medulla, diuisi sunt. Quare non tam à spinali medulla, quàm à capitibus neruorum paralysis caussa proueniet. Ob eam causs. Gal. passim paralysim accidere ait, quando neruorum capita, vel obstructa, vel resoluta sunt.

De resolutione ossis hyoidis, & musculorum baryng.

CAP. XXXIII.

RESoluuntur musculi omnes, qui motu voluntario mouentur, sed alij frequentiùs, alij minùs frequenter. Musculi labiorum laryngis frequentiùs, œsophagi minùs frequenter. Rarissimè fit paralysis in osse hyoidis, quam tamen vidi in nobili quodam viro, de qua cùm nulli hactenus scripserint, vel quia non viderint, vel quia illam non cognouerint, à me nunc explicabitur. Primùm dicam, qua via eam deprehenderim & cognouerim, vt cæteri eadem ratione eam cognoscant, & semel cognitam possint curare iisdem remediis quibus ipsi fecimus in resolutione linguæ & partium faciei. Hanc resolutionem cognoui ex actione & vtilitate læsa musculorum, quorum functio est ad os illud firmandum, quod nulla alia ratione firmari potest, cùm in interiori parte sit positum. Descendente enim cibo per œsophagum, os illud firmum & stabile esse oportet ad linguæ musculorum firmitatem, & laryngis. Ob id natura, vt nautæ diuersis anchoris appositis firmant nauim, sic hoc os stabiliuit duobus paruis musculis suspensis mento, qui à parte inferiore retrahunt. Nascuntur è media parte menti, siue maxillæ ab ea parte, in quam inseruntur musculi aperientes maxillam, simul iuncti sunt, vt quasi vnus videatur. His apposuit duos alios rectos longiores & latiores. Quare magis distat os hyoides à clauicula, quàm à mento, quia oriuntur à superiore osse sterni. Abusa est his natura ad ligãdam asperam arteriã, ob id latiores, & longiores fecit: & quia non potuit natura ponere duos transuersos, qui in medio retinerent, alterum in dextra, alterum in sinistra. Non enim locus aliquis restabat commodus, à quo tutò orirentur, & in quem insererentur. Quòd si etiam locus fuisset, vel nimiùm

mium contraherent, & tanquam laqueus collo iectus ſtrangularent ægrum in contractione. Ob id ſagax & prouida natura binos ex vtroque latere obliquos poſuit, qui in medio retinerent, & in recto ſitu firmarent. Sunt enim duo, qui cum muſculis maxillam aperientibus, à proceſſu ſtilloydis nati, obliquè ad os hyoidis deſcendunt. Alij duo ab acromio orti ad id os obliquè, & tenues, & rotundi aſcendunt, in aliquibus carnoſi in principio & in fine, in medio verò tendinem habentes, veluti muſculi maxillam aperiẽtes. Sic etiam dicti muſculi, ſi altera in parte reſoluti ſint, os hyoides in alterã partem retrahitur, nec in recto ſitu manet, quia tenſi nõ ſunt muſculi eius, vnde ſequitur vocis & loquellæ impedimentum, quin os hyoides firmum non eſt. Quare & muſculi linguæ & laryngis, qui oſsi hyoidi innituntur, non mouentur. Omne enim quod mouetur, innitatur alicui fixo oportet. Cogitur ergo, qui vult loqui, vt *Axioma.* muſculi extendantur, rigidioréſque fiant, in partem appoſitam parti affectæ retorquendo collum, ob quam tenſionem rectè loquitur, cùm in media figura collum retinet. Minus bellè loquitur ſi ad partem affectam collum vertatur. ἄφωνος eſt ob laxitatem illorum muſculorum linguæ, ortorum ab oſſe hyoidis & laryngis. Fit hæc reſolutio muſculorum oſſis hyoidis ob refrigerationem, vel ob tenuem defluxionem in partes illas tenues internas. *Cauſſa reſolut.* Curatur vt aliæ reſolutiones, pilulis fortiter euacuantibus, maſticatoriis, gargariſ. trahentibus & euacuantibuś, deinde calfacientibus. *Curatio.* Vnguenta, quæ ad linguæ reſolutionem præſcripta ſunt, apponantur, & lateria colli, & clauiculæ inungendæ, eum menti & aurium parte inferiore. Intus ſumere non prætermittentes, quæ neruos & cerebrum ſiccant, firmant, & corroborant, & quæ arteriam detergunt, de quibus ſuperiùs ſatis dictum eſt.

De Stupore. CAP. XXXIIII.

STupor cùm ſit veluti diminuta paralyſis, iiſdem etiam remediis, ſed leuioribus curabitur. Optimum remedium eſt, lauare membrum ſtupidum cum muſto, tempore vindemiarum.

De febre in Paralysi excitata à medicamentis calidis aut ab alia caussa. CAP. XXXV.

FEbris interdum complicatur cũ paralysi ob putredinem alicuius humoris. Quòd si febris fiat sua sponte, ex sola humorum putredine, coquatur humor peccans, & purgetur, vt monstratum est cap. de cura feb. Interim non est negligenda prior affectio, maior tamen cura habenda est de febre, tanquam de eo, quod magis vrget, quia posset ægrum occidere.

Curatio febris à pituita.

Si igitur fiat febris pituitosa quotidiana, quæ magna ex parte & frequentiùs accidit, curetur hoc modo. In principio detur clyster communis, in cuius decoctione optimum erit addere parum agarici. Postea coq. humor syr. sequentibus, siue sit continua, siue intermittens.

Syrupus digestiuus

℞. syr. de bysant. mel. ros. col. an. ʒ j. syr. capil. ven ʒ ij. aquę gram. aspar. bugl: an qr. j. misce pro tribus dosib. da manè. Purgetur vel pilulis vel potione, sed potiones laudantur magis, quia non tantùm calfaciunt. Vt

℞. gly. ras. ʒ. iij. pass. prunorũ nu. 6. seminis melonum, petro. & apij. an. ℈ j. senæ oriental. ʒ. j agar. ʒ. ß. medull. seminis carth. ʒ vj. fiat dec. in qr. j. diss. diap. ʒ. iij. rha. in aqua end. & vino albo infusi & fortiter expressi ʒ. ß. cynamomi gr. vj. syr. capil. ʒ. ß. misce, fiat potio. Hæc potio propria est febri ex paralysi, quia crassos humores attenuat simul & euacuat. vt sunt pituitosi, à quibus & febris, & paralysis fiunt. Facilius autem curatur hæc pituitosa febris, quàm aliæ, quia eius remedium, & paralysis ferè conueniunt. In vtraque enim pituitosus humor extenuatur, & euacuatur, & minùs calidis restinguitur calor febrilis. Si autem febris sit à bile, aut à sanguine, maior est difficultas.

Curatio febris à sanguine.

Si à sanguine fiat, & plenitudo corpus grauet, pro cura paralysis & febris sanguinem mittere oportet, si modò omnia consentiant, minor tamen sanguinis copia euacuanda est, quàm si sola esset febris, & non cum paralysi. Refrigerandus est humor minoribus etiam remediis, sed longiori tempore. Nam affectio frigida & humida, qualis est paralysis, non patitur ea, quæ insigniter refri-

refrigerant,& humectant, vel quæ incalescunt. Curetur hæc febris eo modo, quo diximus curari dolorem capitis à sanguine: vt si tertiana fuerit,curabitur etiam,vt capitis dolor à bile, miscendo tamen,quæ ad pituitam respectum habeant, tum in medicamentis attrahentibus, tum in purgantibus.

De epilepsia. CAP. XXXVI.

EPilepsia magna ex parte fit à pituita,interdum à melancholia, rarò à sanguine, rarissimè aut nunquam à bile. Fiat aliquando per essentiam affecto cerebro,aliquando per consensum aliarum partium. Morbus hic magna ex parte solet corripere infantes,& pueros. Si infans epilepsia corripiatur,curatio est talis. Primùm nutrix interdicatur vino vtatúrque aqua, vel hydromelite vtatur victu attenuante, & abstineat à coitu. Si nutrix redundet malis succis, purgetur pro ratione humoris peccantis. Si sanguis vaporosus redundet, fiat leuis sanguinis missio ad euentilationem. Vtatur electariis diamosci, diambræ, pliris cum mosco, & se exerceat.Pueris applicetur cauteriũ actuale,in parte posteriore capitis, & maximè iis,qui obesiores sunt,éstq; præstantissimum remedium Florétiæ, quia pueri sunt obnoxij huic morbo,etiam mulieres admouét cauteria actualia,vt torrem ignitum Detur puero pul.sequétis ʒ. j. cum lacte manẽ.

PVLVIS.

℞.radi.peoniæ & seminis eiusdem ʒ.j.seseleos, anisi,carui, ana ʒ.ß.viscei quercini (quod huic affectui maximè est proprium) ʒ.j.fiat pul.subtilissimus, addendo sacc.candi ʒ.j. Sunt qui laudant vsum pul.diamosci in eadem dosi cum lacte, vel aqua hyss. Hoc modo facillimè curantur. Si pueri sint maiores natu, non est prætermittenda euacuatio. Curabitur primùm per clysteres leuiter purgantes,& attenuantes materiam,sic.

CLYSTER.

℞.mal.viol.pariet.hyss.pul. ana M.ß.sem. anis. fœni. sesel.ana ʒ ij.cumini,seminis rutæ ana ʒ.j.flor.viol.cha. stechad.ana p j.agar.ʒ.j.fiat dec. in q. iij. diss. mel. viol. & anth.ana ʒ.j.ol.cham.ʒ.j.ß misce, fiat clyster. Si velis magis diuertere,adde drachmas aliquot diaph. vel indi maioris.Possunt vti pro digestiuo syr.sequenti.

SYR.

℞. mel.ſcil.ʒ.j.aquarum hyſſ. meliſſ.& violarũ an.qr. j addendo parũ ſacch.fiat iulep.cla & aro.cũ ʒ.j. diamoſci. vtatur poſt clyſterem. Detur potio ſequens pueris non lactãtibus,in lactantibus ſufficit nutricem purgari.

Potio in grandioribus.

℞. ag. tro.in oxymel.ſcil.infuſi & fortiter expreſsi an. ℈.iiij. caſtor.gr. iij ſalis gemmæ tantundem, mell roſ. col.vel ſyr. capill.ʒ.ß aquarum hyſſ.abſynthij,vel meliſ. an. ij. fiat potio. Bonum eſt interdum omittere ſalem gemmæ, niſi vbi craſsis & lentis humoribus abundant, & opus ſit euacuatione forti. Si maior natu ſit, & maiorem euacuationem ferre poſsit,fiat hoc modo.

℞.gly.raſ. polypod. querc. viſci querc.ana ʒ.ij. paſſ. mund.pa.vj.ſeminis aniſ.fœn cub.an. ʒ. j. ſeſel. medul. ſeminis carth. & ſeminis vrticæ an.ʒ.ij.ag.ʒ.j turbith.ʒ. ß.zinzib.℈ j fiat decoct.In col.qr j. diſſ. mannæ granatę ʒ.j diaph ℈ iiij.miſce fiat potio.Potes addere ſyr.capven. vel mel.roſ. col.ʒ.j. Si fortiori euacuatione opus ſit, adde elect. de citro ſol. ʒ.j. Si debiles ſint, & velis omittere diaph. adde in decoctione follic. ſenæ ʒ. ij. In hac affectione caſsia non probatur , nec cath. In craſtinum cap. bolum ſequentem confortatiuum.

Caſsia nõ probatur.

BOLVS.

℞.cõſer.anthos ʒ.j. diamoſci dulc. ℈.j.ſacch.parum, fiat bolus. Vel vt facilius capiant, diſſ. in aqua hyſſ. & fiat potus. Capiant ter in hebd. ʒ j.pul.præſcripti,& applicetur cauterium in occipite , vt in aliis diximus. Si pueris accidat (vt ſæpe ſolet) epilepſia à vermibus,primùm occidantur vermes, & efficiantur è corpore,poſtea vtantur pul.præſcripto. Poteſt fieri potus in acceſſ epilepſ in pueris ſic.

Epilepſ. à vermibus in pueris curatio.

℞. pul.præſcripti,vel loco eius pul. diamoſci dulc.℈. ij.ſeminis contra.ag. tro.an.℈.ß ſyr.acetoſ ſimpl.ʒ.ß.aquarum abſynth. & meliſſ. an.ʒ.j. fiat potus , detur ſtatim.Si à paſtu & repletum habeat ventriculum , prouocetur vomitus primùm,poſtea detur potio. Interea parabitur clyſter præſcriptus.

Curatio epilepſiæ in maioribus.

Iuuenibus autem,ſenibus, aut viris, aut mulieribus ſi hic

hic morbus fiat, curetur hoc modo. Primùm detur clyſter, & fiat ſanguinis miſſio de cephalica, quibus redundat ſanguis. Si in mulieribus fiat ob retentionem menſium, prouocentur menſes. Si ob retentionem hæmorrhoidarum, aperiantur. Si ob retentionem ſpermatis, ſubueniatur conuenienti remedio, vel ieiunent, & multum laborent, vtatur ſemine viticis, loco piperis in brodiis & acetariis. Si ob pituitam, vt ſæpe fieri ſolet, concoquatur & euacuetur. Concoquatur ſyr. calfacientibus & attenuantibus, quales ſunt præſcripti cap. de dolore cap. à pituita. Eos prætermittere oportet, qui ſuccum vel radic. apij recipiunt, quia creditur à tota ſubſtantia epilepſiam generare, & fouere, quanuis Gal. in conſilio pro puero epileptico cõcedat vſum apij, & petro. Maximè commendatur oxymel. ſcil. & ſyru. de pomis compoſ. qui eſt omnibus aliis anteferendus. Eo vti oportet, ſicut docuimus cap. de cephal. à melancholia nempe poſt purgationem. Vtantur pilulis ante cibum priuſquam ſyrup. digeſtiuis, aperientibus, & attenuantibus, & repurgetur ventric. à pituita, & cruditate, aut prouocetur vomitus. Sed pil. magis laudantur hoc modo. Hoc commune præceptum eſt, in quibus vitioſi humores continentur in ventriculo, vel vbi adeſt cruditas. *Præcep. cõmune.* Pilulæ deſcriptæ fuerunt cap. de cephalalgea à pituita. Pro principio ergo vtantur hoc ſyrupo digeſtiuo.

Syrupus digeſtiuus.

℞. mel. ſcil. ʒ. ij. ſyr. de ſtech. ʒ. iij. aqu. hyſſ. meliſ. rutę. beton. ſampſ. ana ʒ. iiij. fiat ſyr. qui poteſt cla. & aro. cum ʒ. j. diamoſci vel diambræ. Fortius erit hoc modo.

℞. oxymel. ſcill. ʒ. iiij. ſyr. de ſtech. ʒ. ij. aquarum rutæ meliſſ. fœn. ſampſ. ana q. j. miſce. Poſt primam purgationem purgetur pilulis, quia attrahunt fortius à partibus longinquis, cuiuſmodi eſt caput, quàm potiones. Pilulæ ſunt coehiæ, fœtidæ; de farc. de ag. de lapide lazuli, &c. Fiant hoc modo.

PILVLÆ.

℞. maſſ. pil. fœtid. & de maſtiche ana ℈. ij. ag. tro. ℈. ß. troc. alandal. & caſtor. ana gr. iij. fiant pilulæ vij. cum aqua meliſſ. vel hyſſ. cap. cum cuſtodia. Optimum eſt ſemper aliquid caſtorei addere in eiuſmodi

pilulis. In craſtinum detur theriaca, vel aurea Alexandrina, vel mithridat. niſi aliquid vetet vſum calidorum, vel ſi mauis, accipe conſeruas capitales cum pulueribus capitalibus, calfacientibus, & exiccantibus, & fac hoc modo opiatam.

OPIATA.

℞. conſeru. anth. vel ſaluiæ, & ſtech. ana ʒ. j. pul. diamoſci dulc. vel diamb. vel pliris cum moſco. ʒ. ij. mell. ſcill. ʒ. ij. fiat in formam opiatæ, & cap. in craſtinum medicamenti, éſtque id præſtantiſſimum. Poteſt addi ſcilla exiccata in ſole per 40. dies, maximè ſub canicula, vel loco huius pone mel. ſcil. aut tro. de ſcilla, vt communiter parantur pro theriaca. Trociſci tantùm debent poni maiore doſi, quàm caro ſcillæ exiccatæ propter farinam orobi, quæ ingreditur eorum compoſitionem, vt ponatur tro. ʒ. j. vel ʒ. ß. vel carnis ſcillæ ℈. j. vel ℈. ij. mel adhuc in maiori doſi, vt ad ʒ. ß. vel ʒ. ij. vel iij. Et diſſ. cum aqua hyſſ. & dentur poſt hebdomadam, vel fiat

Opiata. ſequens opiata.

℞. conſer. anthos, ſtecha. ana ʒ. j. conſer. enulæ campanæ ʒ. iij. (Eſt enim in omni affectu pituitoſo, & melancholico laudatiſſima) tro. de ſcilla ʒ. ij rad. pœonię, & ſeminis eiuſdem ʒ. j. viſci quer. ſeſeleos ana ʒ. ß. pul. pliris cum moſco, vel diambræ, vel diamoſci, vel diacaſtorei ℈. iiij. ſyr. conſer. zinzib. vel ſyr. ſtechad. q. ſ. fiat opiata. Si morbus contumax ſit & antiquatus, veniendum eſt ad fortiora, & ad ea, quæ tota ſubſtantia operantur, & ad ſuperſtitiones. Ad fortiora quidem ſic.

SYRVPI.

℞. ſyr. de pomis compoſ. (qui robuſto corpore præditis, & vomitu minimè obnoxiis eſt efficaciſſimus) ʒ. vj. oxymel, ſcill. ʒ. ij. miſce, dẽtur cum aquis ſequẽtibus, vel cum decoctione aliqua conuenienti.

℞. aquarum meliſſæ, beton. ſamb. rutæ ana q. j. miſce cum ſyr. Si verò fiat decoctio, erit efficaciſſima. Nunquam debet miſceri ſyrup. de pomis compoſ. nec aliud violentum & forte medicamentum cum myrobal. aliiſque multùm aſtringentibus, quia illa violenta diutius in corpore manentia noxiam in corpore inferunt a-

Cautio. liquando grauem. Quare potius debent miſceri cum

aliis

aliis,quæ citò expellunt è corpore.

DECOCTIO.

Decoctio potest fieri diuersis modis,simplex aut cõposita.Simplex erit decoctum ligni indici, accipiendo quantitatem sufficientem pro quatuor aut 5. dosibus. Composita autem, quæ erit extremum remedium, fiet hoc modo,& præstantissima.

℞. puleg. hyss.melis.beton.capil.ven. ceterach,politrici, adianthos, sampsu. ana M. j. seminis rutæ agrestis vel domesticæ loco eius, sefet, carui, anis. ana ʒ.j. agar. ʒ.iij.seminis carth.& vrticæ ana ʒ. ß. visci querc. & galangæ crass. ana ʒ. iij. polyp. & rad. enulæ camp. ana ʒ. ij. Possunt addi flor. anthos & stecha. fiat decoctio. In col. diss. syr. præscriptus. M. clar. & arom.pro delicatis cum ʒ. j. zinzib. & ʒ.ß. diamb. & diamosci tantundem. cap.in quat. aut quinque dosibus. Rursum cap.pil. præscriptas,vel alias,vt,

Pilulæ conuenientes.

℞ pil.fœtid.cochiarum ana ϑ.j.pil.de euphor.(quæ sunt vtiles morbis omnibus, in quibus opus est ingenti incisione, vt in apoplexiã, epilepsia, lethargo,& similibus)agar.tro.ana ϑ. ß. fiant pilulæ cum aqua endiuiæ & reducantur aliquantulùm ad mediocritatem, vel cum syr.viol.V tantur sequenti potione.

POTIO.

℞ hieræ colocinth.& hieræ Ruffi ana ʒ. ij. aquæ hyss. & melis.ana ʒ.ij.mel.ros.ʒ. ß.misce fiat potio.Cassia nõ laudatur, vt iam monuimus à principio. Si ob amarorem hanc reiiciant, vtantur sequentibus. In hac enim materia optimum est vti decoctionibus, quia in eis adduntur medicamenta purgantia pituitã, aut melancholiam & simul attenuantia. Vel potest sumi reliquum apozematis,in quo dissoluantur laxantia,vt hoc modo. *Cap.19.*

℞. decoctionis apozematis præordinati q. j. in quo diss. indæ maior.& diacarth. ana ʒ. ij confect. hamech. descriptionis Mes. ʒ. j. ß.mell.ros.ʒ. ß.misce,fiat potio, vel fiat talis decoctio.

℞.gly.ras. polyp. querc ana ʒ. j.pass. mundatarum & prunorum ana N.x hyss.capil. ana M.j.seminis anis. fœnuc.cubeb.ana ʒ. j. seminis carth.ʒ.j.agar. turbith, vel

esulæ (esula enim creditur esse verum turbith) ana ʒ.j. myroball. chebul. indorum, vel citrinorum, (maximè cùm est admixta cholera, vel melancholia) confricatarum cum ol. amygdalarum dulcium ana ʒ. ij. follic. sennæ ʒ.j.& ß.fiat deco. In q.j.col. diss. elect. de citro sol. ʒ. ij. indi maior & cófect hamech secundū descriptionem Mes. ana ʒ.j. ß fiat potio. Augeatur dosis si opus est, pro materiæ euacuandæ copia, & viribus ægrotantis. Si non ponantur myrob. adde syr. de pomis compositi,& mell. ros. ana ʒ. ß. vel syr. de pomis compos. ʒ.j. In crastinum

Opiata. vtatur theriaca antiqua, vel mithridatio. Sequentibus diebus capiat de opiata præscripta,vel sequente.

℞. zinzib.conditi,& pyretri conditi ana ʒ ß. (Si non reperiatur pyretrū conditum,ponatur zinzib.ʒ.j.)cons. enulæ camp.& stechad.ana ʒ.vj.carnis scillæ,si reperiatur, vel eius loco, mellis scill. illius ʒ.ij. huius ʒ.j vel ʒ. vj.seminis pœonię,& radic eiusdē,visci quer. sesel.(quæ tota substantia valent, vt & sequentia) ana ʒ. ij. coaguli leporis ʒ. ß. cineris cuculli, & cranij hominis adusti,an. ℈.iiij.vel ʒ.j ß diamosci dulcis,rosatæ nouellæ,vel diagal. ana ʒ.ij. mell. scill. vel oxymel. scill q. s. Cùm ponitur oxymel, ponitur parùm sacch. Vtantur pro summo remedio hac opiata, manè, superbibendo parum aquæ hyss. vel meliss. accipiant ad quantitatem auellanę, in prima hebdomada singulis diebus, aliàs ter in hebdomada. Si opiatam nolint accipere, fiant pilulæ tales. Nam quæ insuauia gustui sunt medicamenta, melius aptantur ad formam pilularum,quàm alio modo.

Quatota substantia ad epile. valent.

Pilula. ℞. cineris cranij hominis, cineris cuculli, ciner. hyrund.ana ʒ.j.castor calami aro.seseleos seminis pœonię (quod colligi debet luna decrescente) & rad. eiusdem, radic. aristolochiæ rotundæ, & visci quer.ana ʒ. ß. pul. diamosci, diamb. & galangæ ana ℈. j. coag. lepor. vel hœdi ʒ. ß. incorpo. simul, fiat massa pil. cum. mel. scill. for. pilulæ vj. pro ʒ. capiat pilulas manè iiij. loco opiatæ. Et vt faciliùs dissoluantur in ventriculo, ac proinde citiùs operentur,bibat parum aquæ chamepit. vel rutæ, vel caillitrici,quæ postrema confert epilepsiæ à tota substantia. Poterit vti his pilulis loco opiatæ, vel etiam licet accipiatur opiata, alternis vicibus, nunc ex pilulis,

nunc

nunc ex opiata. Si interdum miſceatur agar. tro. valde iuuabit. Poteſt cõfici pul. capitalis, & ex præſcriptis albato caſtoreo, vel eius doſi dimidium, addendo ſacch. quo vtantur cum vino albo, vel cum aqua deſcripta, ne videamur ſemper eodem medicamento vti. Poteſt fieri aqua theriacalis, quæ præſtantiſſima eſt hoc modo.

Aqua theriacalis.

℞. theriacæ antiquæ qr. j. mythrid. qr. ß. radic. enulæ camp. ℔ ß callithrici M. ij. chelidonij maior. M. j. temperentur per noctem in vino maluatico. Omnia ſimul ponantur in alambico vitreo, & fiat diſtillatio. Hęc aqua valet in omnibus affectibus cerebri, & neruorũ frigidis. Commendatur etiam aqua hyrundinum, quę conficitur hoc modo. *Cautio.*

Aqua hyrundinum.

℞. hyrundinum ʒ. vj. caſtor ʒ. j temperentur in vino, & modo ſupradicto diſtillẽtur. De iſtis aquis capiat duo cochlearia ad ſummum, ſemel in mẽſe manè ieiuno ſtomacho. Omnia enim, quę ſunt tenuium partium, debent ſumi vacuo ventriculo. Quòd ſi ante vſum harum aquarum per duos aut tres dies accipiat pilulas, erit melius. Poteſt ergo fieri maſſa pilularum de quibus capiat ter in menſe, vel ſemel in hebd. hoc modo. *Pilula.*

℞. agar. tro (qui maximè commendatur in epilepſia) ʒ. iiij. radic. brion & cucumeris agreſti, eſulæ, zinziber. cal. aroma. ana ʒ. ß caſtor. myrrhæ, croci, cubeb. ſpicæ, ſchenanth. nucis moſcatæ an. ϑ. ij tro. alandal ʒ. ß. aloes vnc. ij. mell ſcill. vel oxymel. ſcil. ʒ. fiat maſſa pilularum, de quibus capiat ter in menſe, cum cuſtodia, ʒ. j. Radix cucumer. agreſtis ponitur loco elaterij, quod non paratur. Quòd ſi pararetur, ponendum eſſet. Si non ſit fortibus vtendum, vtere mitioribus, & roborantibus pilulis, quas poterit capere ſine cuſtodia, vt ſunt pilulæ affaieret, de aromatibus, addendo tertiam partem agar. vel pilularum ſine quibus, vel de hiera compoſita, nunquam prætermittẽdo agar. formentur ſemper cum melle ſcill. vel oxymelle ſcil. vel cum ſyru. de ſtechad. vel de hyſſ. vel cum aquis appropriatis, vt rutæ, callitrici, & ſimilibus.

L

Maſticatoriis vtantur, caput purgiis, &c. ad corroborationem cerebri. In caput purgiis nunquam omittatur ſuecus ſampſuci. In maſticatoriis verò addatur vel pyretrum, vel zinziber, addendo rad pœoniæ. Gargariſ. fiunt ex decoctione herbarum appropriatarum & oxym. ſcil. Decoctio gargariſmatis fiat talis.

Gargar. ℞. origani, calam. marrub. ſambuci, beton. meliſ. calli. thrici ana M. j. gly. raſ. rad. pyretri ana ʒ. ß galangæ ʒ. ij. (bonum eſſet ponere galangæ ʒ. j. ſed carior eſt, & loco eius ponitur iris in maiore doſi, quàm galanga) rad. ireos ʒ. j. ſeminis cubeb. ʒ. j. paſſ. mundatarum, ficuum ana pa. xx. fiat decoctio. In lb. j. col. miſce oxymel. ſcil. vel mel. roſ. vel ſyr. de ſtech. ana ʒ. iij. vel iiij. fiat gargar. Adduntur interdum laxantia in gargariſmatis ad maiorem pituitæ detractionem, vt ſi addas indi maioris ʒ. ij. Aliqui laudant ſuffimigia, quæ fiunt ex ſecundina aſinæ, blatta bizantia, radice pœoniæ. Sed illa magis conueniunt in ipſis paroxyſmis, vt etiam olfacere rutam, vt excitentur. Quòd ſi velis exiccare cerebrum, ſatius erit parare ſic.

Fumigij. ℞. cyperi, cal. arom. myrrhæ, maſtiches, beniouin, ana ʒ. ij. florum ſtechad. & anthos ana vnc. ß. nigellæ rom. in aceto madefactæ, & torrefactæ vnc. j. miſce, fiat ſuffumigium. Si ſit cerebro maximè humido, & egeat fortiore exiccatione, adde ſandaracæ ʒ. j. Vtatur pro ſuffumigio, quo ſuffiantur operimenta capitis ægrotantis, intra cubiculum bene clauſum. Geſtet ſecum pomum hoc ſequens.

Pomum. ℞. rad. peoniæ ʒ. j. rad. pyretri ʒ. 6. flor. anthos, ſaluiæ, & ſummitatum thymi ana ʒ. iij. ſeminis rutæ agreſtis, caſtor. piperis, cal. aro. cyperi, ana ʒ. j beniouin, ſtyrac. rub. ana ʒ. ß. moſci ℈. vj In ditioribus poſſunt addi plura grana. Fiat pomum cum aqua roſata, in qua maceratum ſit gummi arab. vel tragacanthum.

Epilepſia à melancholia curatio.

Si autem epilepſia fiat propter admixtionem melancholiæ, in ſyr. concoquentibus oportet addere, quæ humorem melancholicum reſpiciunt, ſplenémque, in quo naturaliter maior eius portio eſt, ſimul miſcendo, quæ propria

propria ſunt affectioni, cum iis, quæ tum humorem admixtum, tùm partem affectam reſpiciunt, quod eſt in omnibus affectibus obſeruandum. Melancholiam reſpiciunt, borrago, bugloſſ. capill. veneris. ceterach, philliris, felix, capparis, cortex capparis, tamariſci, & fraxini, thymus, epithymus, portulaca. chamed. chamep. & ſcordium. Idem etiam faciendum in medicamentis purgantibus. Addimus enim his, quæ ſunt affectioni propria, polyp. folia ſenæ, ſummitates thymi, myrobal. indos, & in fortioribus, lapidem lazuli, & armeni præparatos, & alia, quæ melancholiam trahere nata ſunt, vt ſunt inter compoſita medicamenta, pilulæ indæ, de fumaria, fœtidæ, de lapide lazuli. Inter elect. confect. hamech. diaſenæ, diamannæ, diaph. diacarth. Syrupi de pomis compoſitis, de fumaria, & omnia alia, quæ præſcripta ſunt in dolore capit. à melancholia. Semper tamen adiungere his oportet, quæ à tota ſubſtantia epilepſiam, & caput reſpiciunt. Si autem admiſceatur bilis, vel timeatur ſupercalfactio hepatis, vel renum, vel aliarum partium, vel propter anni tempus, & aeris caliditatem, cum ſiccitate, aut ob temperiem ægri calidam, & ſiccam, aut per conſenſum hepatis calidioris, aut renum cum iis, quæ propria ſunt epilepſiæ: addimus cichor. endiuiam ſcariolam, ſummitates aſparagi, lupulorum capil. ven. portulacæ. Syr. infrigidantes etiam, vt de endiuia, capil. veneris de cich. qui principatum obtinet in hac affectione, vſurpabimus. Eadem erit ratio curandi epilepſiam factam per admixtionem bilis, vel propter ichores ſanguinis (dempta ſanguinis miſſione) vel curandi epilepſiam factam tempore caliditſſimo, aut temperatura biliosa, vt ſi fiat hoc modo.

Qua melancho. reſ. ferant.

Qua bilē reſpiciunt.

℞. ſyr. de cicho. ʒ. ij. oxymel. ſcil. ʒ. j. aqua cicho. capil. callithrici, beton. vel hyſſ. ana ʒ. iij. miſce, fiat ſyr. pro tribus doſibus. Capiat poſt, tab. j. elect. triaſ. ſi requiratur maior infrigidatio: ſin minùs, roſ. nouellæ. Purgetur pilulis ſequentibus. *Syrupus.*

℞. maſt. pilul. de agar. & de rhabar. ana ϑ. j agar. tro. ϑ. j. cum melle ſcill. aut oxymel. ſimpl. aut ſcilliti. (ſi non timeatur calfactio viſcerum) formentur pilulæ. Pilulæ omnes ſunt calidæ ob aloem. Quare in ſyrupis *Pilula.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 179 sur 1293

est maior vis infrigidandi, hisque magis vtimur in calidis affectionibus. Possunt etiam dari pilulæ de quinque generibus myrobal. addita parte tertia ag. Potest eadem ratione & metho. componi opiata.

Opiata. ℞. conf. florum cicho. & viol. ana ʒ. ß conf. anthos ʒ. ij viſci quer. rad. peoniæ ana ʒ. j. cineris cranij hominis ϑ. iiij. pul. diambr. ʒ. ß. pul. diarrh. abb. & pul. triasand. an. ϑ. j sacch. parum, cum syru. capil. fiat opiata. Vbi intendimus alterare, aut refrigerare, non solùm eligere debemus, quæ id præstare queant, sed ea maximè spectanda sunt, quæ a tota substantia operantur, illáq nunquam prætermittere oportet, etiamsi contraria sint nostræ intentioni, & calfaciant. Et hæc remedia erunt pro epilepsia facta ob bilis commixtionem, & per consensum alicuius partis calfactæ, vt hepatis, renum, &c. Et quando cogimur æstate media huic morbo mederi. Eadem methodo sunt componenda medicamenta, vbi epilepsia fit per consensum splenis, vel per mixtionem melancholiæ. Vt si fiat hoc pacto digestiuum.

Qua methodo cõponenda medic.

℞. syr de fumar. ʒ ij. de pomis compos. oxymel. scil. ana vnć. iij. (quia fortiora remedia sunt necessaria pro splene laborante, quàm pro hepate. cùm ob partis, tum ob humoris melancholici crassitiem & frigiditatem) aquarum portulacæ, scolopen. melissæ, rutę ana qr. j fiat syr. pro quinque matutinis.

℞. elect. diamosci vel diambræ tab. j pro dosi. Purgetur pilulis sequentibus.

Pilulæ. ℞. massæ pil. de fumaria, & fœtidarum, ag. tro. ana ϑ. j formentur pilulæ cum oxymel. scil. Fortissimæ sunt pilulæ de lapide lazuli, & periculosæ. Post purgationem vtatur hac opiata.

Opiata. ℞. conf. scolopen. & capil. veneris ana ʒ. ij. conf. stechad. anth. ana vnc. j conf. ireos conditæ (si reperiatur) conf. enulæ campanæ ana ʒ. j. Potest addi conf. rad. bugloss. & florum borrag & similes, pul. diamosci, diambræ ana ʒ. j. pul. lætitiæ Gal. vel pul. regum, vel de gemmis, vel confectionis alchermes ϑ ij. medullæ seminis pæoniæ, & viſci quercini ana drach. j. seminis palmæ Christi, macerati in aceto scill. drachm. ß. Semen hoc debet in aceto macerari, & maximè scill. ante-

antequàm exhibeatur. (Tunc enim citò descendit, & nullam infert noxam ventriculo: alioquí ciet vomitum, ob vnctuositatem. Errant ergo, qui non maceratum exhibent. Nam quanuis proprium sit affectioni, ventriculo tamen noxium est.) cineris cranij hominis, vel vngulæ asini, vel cineris hyrundinum, vel cineris vesicæ apri, in furno exiccatæ cum lotio ʒ iiij syr confer. myrobala. vel syr. de stechade, vel de hyss. vel oxymel scil. q s. addendo parum sacch. fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem auellanæ, superbibēdo parum aquæ enulæ camp. vel meliss. In hac sola opiata ponitur alchermes, quia cùm sit admixta melancholia, volumus confortare cor, & à fumis atris repurgare, & fuliginosis. Sunt enim isti obnoxij melancholiæ morbo.

Epilepsia per consensum partis facta curatio.

Si verò epilepsia fiat per consensum alicuius partis externæ, vt crutis, vel manus, ligetur pars paulò supra locum, à qua incipit affectio. Supra partem affectam cauterium applicetur, vel vesicatorium, vt illud quod parabatur ex cantharidibus, cap. 11. vel melle anacardino, vel applicetur capitellum Ioannis de Vigo, & permitte vulnus diu apertum, vt vacuetur venenosa illa materia, & qualitas, quæ est caussa primaria affectionis. *Cautio.* Quoties epilepsia fit per consensum alicuius partis externæ, nunquam debent adhiberi setones vel cauteria circa caput, nisi morbus ob antiquitatem, iam factus sit per essentiam, & proprietatem, & tunc debent applicari duo cauteria, vnum quod diuertet à parte affecta longè à cerebro, magis quàm pars, vnde incipit affectio, & infra partem affectam. Alterum ratione cerebri, quia iam epilepsia facta est per essentiam, & fit in spatulis, aut alio loco, vnde fiat diuersio à cerebro. Quando infestantur paroxysmo, oportet frictionibus eos excitare, & fumigiis, vt suffumigio descripto suprà ex secundina asinæ, & blatta bizantia, ponendo etiam intra nares succum rutæ, & præsertim agrestis, aut trifolij fœtidi, quod menianthem Dioscor. appellat. Si ventriculus plenus deprehendatur, excitetur vomitus. Detur præordinatus clyster. Post aliquod tempus, & non in princi-

Epilepsia ab inedia.

Epilepsia ab ira.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 181 sur 1293

pio ſunt adhibenda ſternutatoria. Nam in principio magis mouerent materiam, & morbum adaugerent. Si fiat epilepſia ob nimiam inediam, vt in ieiunantibus, detur parum vini maluatici. Si propter iram, aliáſq. affectiones, detur mica panis cum vino tincta. Non ſunt negligendi ſinapiſmi in omni epilepſia poſt multas vacuationes vniuerſales. Si fiat epilepſia, per conſenſum ventriculi, laudatur vomitio, vbi eſt venter plenus: in aliis cauſſis non laudatur. Bonum eſt vti clyſtere præſcripto, & pilulis ſtomachicis ante cœnam, vt ſunt de hiera, de aromatibus. Omnia remedia interna debent eſſe communia tum capiti, tum ventriculo. Præſcribendi ſunt igitur ſyrupi materiam pituitoſam concoquentes, ſimul admiſcendo quę vẽtriculum reſpiciunt, eúmque corroborant, non propter aſtrictionem (quoniam aſtringentium vſus non laudatur in hac affectione) ſed ob aromaticitatem, vt ſunt menta, balſamita, calamus aromaticus, ſpina nardi, & celtica, & ſchenantum, quæ ſimul ſunt capitalia, & ſtomachica.

Syrupi concoquentes pituitam.

Syr. autem erunt de hyſſ. (qui ſimul confert capiti & ventriculo) de ſtech. de abſynth. ſed hoc in minori doſi, quàm alij, ſyr. de menta, conſeruæ cortic. citri. Verus acor. maximè laudatur, qui eſt galanga craſſa. Communis verò acorus aſtringit, ſine aromaticitate. Fiat ergo digeſtiuum tale.

℞. ſyr. de hyſſ. de abſynth. an. ʒ. j. ſyr. de ſtechad. vel de menta, & mell. ſcill. ana ʒ ij. (oxymel non debet poni, niſi in exigua quantitate) aquarum betonicæ, meliſſæ, hyſſ. & mentæ ana qr. j. miſce pro quatuor matutinis.

℞. elect. diamoſci, vel diambræ, vel aro. roſ. vel pliris cum moſco, Roſ. nouellæ tab. iiij. Purgetur leui medicamento, quia non ſunt præſcribenda fortia medicamenta in affectibus ventriculi, quia omnia lædunt ventriculum, & ita adaugetur morbus. Fiant ergo pilulæ hoc modo.

Pilulæ pro ventricul. Opiata.

℞. maſſ. pil. de aſſaieret, & de hiera compoſ. vel de maſtiche, ag. tro. an. ϑ. j. formentur pilulæ cum ſyr. de hyſſo. vel cum aqua mentæ, aut abſynthij. Opiatæ magis laudantur, quàm tabellæ.

℞. cortic.

℞.cortic.citri conditi facch vel melle(si sit pauper,& non quæramus suauitatem)ʒ.j conf anthos,zinzib.cō-diti,cōſ.ſtech.an.ʒ vj.pul.aro.roſ.ʒ.j ß.pul. diamoſci ʒ. j.pul.diarrhod.abb.ʒ.ß.cineris hyrundinum,velcuculli, vel cranij hominis,radic.peoniæ,& viſci,querc. ana ʒ. j. ſeminum anis. cumini,& ſeſeleos tenuiſsimè tritorum ana ℈.j.ſyr.conſeru.myrobalanorum,vel cortic.citri,vel ſyr. de hyſſ.q.ſ.fiat opiata. Quæ immoderatè calfaciunt, reſoluunt calorem natiuum ventriculi, & tandem frigiditatem inducunt, vt apparet in puellis, quæ edunt zinziber, & ſimilia. Ob id enim occupantur à pallidis coloribus. Quare non vtimur illis ſine delectu, præſertim in ventriculo laborante. Si epilepſia fiat à bile aſſeruata in ventriculo, curanda erit modo præſcripto,addēdo ſemper aliqua quæ ventriculum reſpiciunt, maximè quæ frigida ſunt. Quòd ſi vtamur calidis, vtemur in pauca quantitate. Si epilepſia fiat per conſenſum ventriculi, laudantur pulueres à paſtu, qui fiunt hoc modo.

Quæ reſolua ventriculi.

In epilepſia à bile quid caponendum

PVLVERES.

℞.aniſ.conditi ʒ.ij. coriandri vnicæ coopertæ, & fœni. an,ʒ.iij. medullæ ſeminis peoniæ,& cubebarum, corall. albi & rub. an ʒ.j.pul.aro.roſ.ʒ.j.pul. diag.ʒ.ß. ſacch.q.ſ. fiat pul. de quo capiat duo cochlearia poſt paſtum, non ſuperbibendo. Admiſcentur coralli ob cubebas,quæ ſunt fortiores. Nam quæ multùm ſunt calida & tenuium partium, non ſunt ſumenda poſt paſtum,quia cogerent cibum nondum coctum deſcendere ad venas meſeraicas,& ad iecur,atque ita parerent obſtructiones, & cruditates. Eſt etiam roborandus ventriculus emplaſtro aliquo, vel ſacculo, accommodatis ventriculo.

Calida poſt paſtū non ſunt ſumenda.

VICTVS RATIO.

Ratio victus præcipua eſt in hoc morbo. Vtantur victu attenuante, & exiccante. Edant panem biſcoctum ij, qui non laborant epilepſia facta per conſenſum ventriculi. Si fieri poſsit, bibant aquam, vel fiat hydromel cla.arom. cum ʒ.j.zinzib. & ʒ. j. galangæ craſſæ, & cinamomi. Hæc aromatiſatio fit pro ℔. viij. aquæ, &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 183 sur 1293

mell. ℔.j. coctis ad conſumptionem tertiæ partis. Vtantur aſsis potiùs, quàm elixis: abſtineant à iuſculis & brodiis, quod etiam in omni materia catarrhali præcipitur. Si interdum ob virium imbecillitatem, vel ob conſuetudinem, danda ſunt brodia, vtatur iis, in quibus decocta fiut hyſſ. beton. meliſſa & ſimiles herbæ attenuantes. Optimum erit decoquere pipiones in iuſculo cum betonica, vel etiam intra pipiones eum aliis appropriatis infarcire. Vel fiat pul. qui ſequitur, quo vtatur in brodiis & condimentis.

Pulvis. ℞. zinzib. nucis moſcatæ, cubeb. piper. an. ʒ.ij. cinamomi ʒ. iij. ſeminis ſeſeleos & peoniæ ana ʒ. ſs. fiat pul. huic affectioni determinatus.

Curatio epilepſiæ ab affectibus vteri.

Si ab vtero fiat epilepſia, vel ob imprægnationem, vel ob retentionem, vel ob corruptionem ſpermatis, vel ſecundinæ retentionem, fiet vt ſequitur. Et quidem ſi fiat ob retentionem menſium, prouocentur menſes, vt ſuo loco dicetur. Obſeruandum verò eſt maximè, quoties ſint prouocandi menſes, aut alioqui vtendum aperientibus, vt ſemper tollatur cruditas, ſi adſit. Saltem ventriculus eſt repurgandus humoribus nocuis, & excrementis, aut pilulis ante cœnam, aut vomitu, aut aliter. Purgetur pilulis fœtidis, vel de ag. Concoquatur materia cum ſyr. præſcriptis, admiſcendo ſyr. de arth. vel aquam arthef. matricariæ, nepetæ hoc modo.

Cautio.

℞. oxymel. ſcill. ʒ.iij. ſyr. arthe. & de hyſſ. ana ʒ.ij. aquarum meliſſ. fœnic. mattic. & nepetæ an. qr. j. miſce pro tribus doſibus aut iiij.

℞. triph. magnæ ſine opio (quia eſt appropriata vtero) tab. iij. aut iiij.

℞. pil. fœtid ℈ ij. ag. tro. ℈. ß. formentur pilulæ cum oxymel. ſcill. Vtantur theriaca, mythrid. vel triphera magna ſine opio, fiat opiata poſt purgationem, vt in aliis dictum eſt. Sed præeligendus eſt pul. diambræ, qui in mulieribus eſt magis conueniens. Emplaſtrum pro matrice in hoc affectu tale fiat.

Emplaſtrum p'o matrice.

℞. maſſ. empla. cheronei ʒ. iiij. malaxetur cum ol. liliorum vel ſpicæ, adde muſci gr. iiij. Si à retentione & corru-

corruptione ſeminis, vel ſecundinarum, eiiciantur, & poſtea corroboretur vterus modo prædicto.

Epilepſiæ prægnantis curatio.

Si prægnanti accidat epilepſia, difficilis eſt curatio, tum quia purgantibus medicamentis vti prohibemur, niſi à quarto ad ſeptimum menſem. (Sed propter accidentia, quæ ſuperueniunt, ſatius eſt curationé non moliri) Tum etiam propter morositatem mulierum, donec pepererint. Interim vtendum his remediis, quò morbus fiat mitior. Emplaſtrum pro matrice prægnantis.

℞. maſſ. emplaſtri pro matrice & cheronici an. ʒ. iiʃ ß. moſci gr. vj malaxentur cum oleo liliorum vel de ſpica, fiant emplaſtra duo, alterum ſupra ventrem ad regionem matricis ponatur, alterum ſupra renes in dorſo. Vbi ſolùm eſt intentio purgandi, & exiccandi vterum, ponitur ſolùm emplaſtrum cheroneum. Vbi roborandi & retinendi fœtum, miſcemus emplaſtrum pro matrice. Ad varietatem, loco emplaſtri poſſumus vti vnctionibus & ſacculis, vt in vna parte emplaſtro, in alia vnguento. Vtitur electu. diamoſci, diambræ. Teneat ſępe in ore tro. de moſco. Ventriculus corroborandus eſt ſacculis & vnctionibus. Sacculis quidem præſcriptis cap. de dolore capitis facto per conſenſum ventriculi: inunctione verò, ſequenti.

Inunctio.

℞. olei nardini ʒ iij. de abſynth. & de menta an. ʒ. ij. miſce, vngatur ventriculus, vel addendo ceræ parum, fiat vnguentum. Poſſunt addi aliqua arom. vt cyperi, garioph. nucis moſcatæ, amborum corallorum, macis, roſ. ſpicæ, ſchenanthi ana ʒ. j. fiat vnguentum. Fiat peſſarium pro ſemine corrupto, & menſibus retentis.

Peßarium pro ſemine corrupto.

℞. benedictæ ʒ. ß. ag. trocis. ʒ. j. colocynth. ſeminis nigellæ romanę an ʒ. ß. cũ ſucco mercurialis, fiat peſſarium, indatur vuluæ, adhibeantur cucurbitulæ inguinibus.

De Epilepſia, caput alterum.

EPilepſia, Latinis comitialis morbus, ſacer, herculeus, & lunaticus dicitur. Eſt autem vniuerſalis conuulſio corporis ob affectum communium neruorum principium, dicitúrque vniuerſalis ad differentiam

Differentiæ. tum particularis tũ Emprosthotoni, Opisthotoni & tetani Cùm particularis est, dicitur eius partis conuulsio, quæ contrahitur, vt brachij. Fit autem, cùm cere-

Causſa. brum in seipsum sese contrahit, vt, quod noxium est expellat, quemadmodum & in sternutatione, cui similis est. Fit enim sternutatio, quando quod molestat, in anteriori parte cerebri tantùm continetur, prope eius appendices, & narium interna foramina, ita vt si materia

Locus materiæ epilep. pauca sit, vna vel duabus vel tribus contractionibus expelli queat. Materia autem Epilepsiæ in ventriculis mediis & posterioribus hæret aut in parte posteriori, ob idque difficiliùs excutitur. Cõmunis medicorum schola credit cum Galeno, crassum humorem cerebri ventriculos obstruentem hunc maximè affectum parere, quibus obstructis spirituum transitum impediri necesse est. Existimant enim spiritus animales in ventriculis cerebri contineri extra arterias: in quo plurimùm aberrare mihi videntur. Nam si crassus & viscidus humor ventriculos cerebri obstrueret, vt illi putant, qui spiritum. quominus posset exire, impediret, cessaret motus, aut saltem minor fieret, vt in Paralysi accidit. At tantùm abest vt cesset, vt omnes partes præter voluntatem ad motum concitentur. Porrò si Epilepsia fiat propter aliquam obstructionem, ea erit in meatu illo, qui à cerebro ad coanam, id est, peluim siue infundibulum perueniat, per quem pituita ad palati foramina descendit, quod contra fit in Epilepsia. Ob id Gal. 4. & 11. de vsu partium optimè à natura comparatum esse ait, vt per decliues cerebri meatus, tum per palatum in os, tum per corpus narium orificis perspicuis ac magnis, pituita aut alia cerebri excrementa excernantur, ne animal frequenter corripiatur Epilepsia. At contrà in Epilepsia accidit, in qua per illam viam expurgatur materia, quæ insultum excitat, & ea, quæ cum spuma ex ore eiicitur ab ægris. Adde quòd Epilepsia magis à tenui materia vel spumosa & acri fit, quàm crassa, vt illi existimant. Subitaria enim obstructione in magnis cauitatibus non fit. Nec sequitur, subitò fit, ergo à crasso viscoso-que humore. Argumentũ Galeni docet Epilepsiam non fieri absque materia. Nam morbi omnes, qui ab intem-

temperie ſicca fiunt, citra affluxum materiæ, ſenſim fiũt, quod Galenus demonſtrare voluit. Quòd autem repentè fiat Epilepſia, id materiam potiùs tenuem eſſe, quàm craſſam indicat, vt cita morbi ſolutio, materiæ paucitatem & tenuitatem. Craſſa enim difficillimè mouetur, tenuis facillimè. Sed quò magis veritas eluceſcat, aliis argumentis conuincamus Epilepſiam fieri à materia acri vel tenui, vel aquea vel ſpumoſa potius quàm craſſa. Primùm negari nõ poteſt Epilepſiæ omnia genera, quæ per conſenſum fiunt, à ſubſtantia tenui fieri. Quod Galenus de locis affectis in iuuene illo grãmatico indicat, qui quoties vehementius doceret, aut cogitaret, aut inediam ſuſtinéret, aut iraſceretur, morbo comitiali corripiebatur. Eodem in loco ſcribit ſe multos vidiſſe conuulſione comitiali ab ore ſtomachi correptos, aut cùm non probè concoxiſſent, aut vini meracioris plurimum potaſſent, aut vbi veneri immodicè operam dediſſent: quinetiam per febres quoſdam conſpexiſſe derepentè conuulſione præhendi, nullo (quod eam præſagiret) præcedente indicio, qui bilioſo ſuperueniente vomitu protinus ab omni noxa liberati fuerunt. Atque hoc modo affectorum nonnulli res quaſdam fuſcas vomendo reiecerunt, alij humorẽ porri ſucco ſimilẽ. Hactenus Galenus. Ex his locis manifeſtè apparet, per cõſenſum ventriculi fieri epilepſiã à vaporibus eleuatis à bile flaua & porracea & fuſca, quę atram bilem indicare videtur. Præterea docet hunc affectum oriri ex agitatione, aut ab ira, aut à magna contenſione, aut vaporũ acrimonia, vt in eo, qui ob potum meracioris vini epilepſia corripiebatur, aut inedia, quæ humores exacuit. Item quę fit per conſenſum vteri in mulieribus, à vaporibus caput conſcendentibus fieri manifeſtum eſt. Materia enim craſſa ea in parte concluſa ſurſum eleuari nequit. Teſtantur & hoc mulieres, quæ fumum quendam aſcendentem ſentiũt. Extat hiſtoria apud Galenum de puero, qui aurã è pede ſurſum eleuari ſentiebat. In eadem ſententia videtur eſſe Ariſtot. ſub finem libri de ſomno & vigilia, cùm ſcribit pueros maximè eſſe obnoxios epilepſiæ, quòd eorum caput multis fumis repleatur. Quare ab vſu vini, quod ſuapte natura eſt

vaporosum,& quod caput tentat, vult mulieres abstinere. Solutio enim morbi repentina ostendit materiam paucam eandémque tenuem esse, quòd facilè discutiatur. Simili argumento Galenus vsus est in lib de tremore & palpitatione, vt probaret iectigationem fieri à tenui humore, quia citò dissoluitur & generatur. Quod etiam testãtur vacuationes, quæ fiunt, cum à paroxysmo liberantur. Oscitant enim, sternutant,& spumam per os reddunt, quæ omnia materiam esse tenuem ostendunt. Materia autem crassa, nisi attenuata fuerit, non facilè euacuatur. Fit autem comitialis morbus à nidore & odoratis, vt experientia comperi. Quare necesse est fumos omnes, aut omnes, aut materiem communem habere aliquam qualitatem, vel quantitatem, quæ cerebri facultatem expultricem commoueat. Noui multos, qui cùm iter facerent, ex aëre vel vento concepto per nares, statim epilepsia corripiebantur, à quasi aures bombace, aut aliqua alia substantia molli, obstruerent, sese vindicabant. Hæc annotaui, vt intelligerent studiosi epilepsiam fieri & à pituita tenui, & à spumosa, vel à bile flaua, vel attenuata atra, aut eiusmodi ichoribus, vel à vaporibus acribus, vel ab odoratu, propter cerebri exactiorem sensum. Hinc efficitur, vt qui ingenij acumine pollent, huic morbo frequenter obnoxij sint, vt de Cæsare Mahumete, Carolo quinto Imperatore scriptũ legimus. Id quod illi à Comitiis inditum nomen testatur, eò quòd plurimi ex Romanis in illis eo morbo frequenter corripi viderentur. Hac igitur distinctione facta, facilius morbo medebimur. Nam quædam prosunt epilepsiæ consortij lege factæ, atque in materia calida, quæ non conuenirent in crassa & viscida, vt perfusio capitis cum oxyrrhodino, quam Celsus imperat ad repellendos fumos, & succos irruentes in ventriculos cerebri. Item missio sanguinis, vsus theriaces recentis, aquæ vel conseruæ, violarum vsus, quam non alia ratione prodesse puto, nisi quòd vim narcoticam quandam habere scripsit Mesue. Item asyncritum & aliæ compositiones quæ opium recipiunt, ab antiquis ad comitialis morbi insultus commendatæ fuerunt. Morbus hic citò deprehenditur, distinguitúrque facilè ab omnibus morbis à materia frigida

Solentes comitiali morbo obnoxij.

Signa.

gida in capite collecta factis, à Caro, Lethargo, Paralysi, quos affectus quies necessario sequitur. Differt etiam ab illis mentis perturbationibus per spumam in ore collectam, quæ peculiaris est admodum huius morbi nota, non tamen in omnibus semper apparet. Nam qui ob nidorem vel fumos acres epilepsiam patiuntur, in his confestim soluitur, etiam sine spuma, quæ fit cùm diutius durat accessio, & cùm ob frequentem inspirationem & expirationem aqua tenuis agitatur, & spiritu, aut substantia quadam vaporosa circumplectitur, ex qua spuma generari solet. Occupat hoc genus morbi pueros potius, quia maxima fit effumatio in illis ad caput, vt ostendit somnus, qui primis diebus & mensibus eos detinet. Eam ob causam Aristot. iubebat nutrices à vino abstinere, quòd multos vapores excitet, eósque paruulos corripit potiùs, quàm adolescentes, & iuuenes, quàm prouectiores. Ob id matrem puerorum nonnulli appellant. Frequentiùs in aliquibus regionibus morbus hic, quàm in aliis grassatur, vt Florentiæ magis est familiaris, quàm in alia Italiæ parte. Quod tribus de caussis accidere puto. Prima & potissima, est substantia cerebri tenuis & valde sensilis, ob quem sensum facilem hunc morbum incurrunt, vt melancholici dicuntur natura ingenioſi. Quòd autem substantiam habeant subtilem, ostendit eorum ciuium perspicax ingenium & iudicium acre. Altera causa esse potest victus ratio vaporosa & flatulenta. Tertiam esse puto, quòd hic morbus sit hereditarius. Cùm enim multi olim hûc morbum passi sunt, plures liberos ad eum suscipiendum idoneos procreant. Nam vt Hipp. scriptum reliquit, Sani sanos, & ægri ægros pueros generant. Est & hic morbus frequens in Prouincia, quæ ab eiusdem incolis vocatur (la gouttette) vt in Aluernia, quod non aliunde accidere puto, quàm ex praua victus ratione, & vinorum mixtorum, quæ apud illos sunt, vsu. Sunt enim valde fumosa, cruda, aliis permixta, vnde caput vaporibus tentant & implent. Habent etiam cerebrum valde sensile, quanuis id vinorum vsui tribuendum magis existimarim, eò quòd qui illuc commigrant, in similem propensionem incidisse obserua-

©BIUM

ti ſint. In aliis regionibus minùs frequens eſt.

Curatio puerorum.

Victus ratio. Primùm præſcribatur optima victus ratio & nutrici & infanti. Deinde medicamenta ſumenda. Nutrici vinum interdicatur, fugiat venerem, quæ lac ipſum corrumpit, vel materiam lactis mutat. Ab ira, & corporis omnino, ac vehementi animi commotione abſtineat. Flatulentis & acribus alimentis non vtatur. Si bilioſa ſit, mutanda eſt, aut frequenter euacuanda medicamentis leuiter laxantibus, & ſine magna agitatione humorum. Exhibendum lac aſininum, in quo decoquantur, vel infundantur, quæ magis humori nexio determinata ſunt, vt ſi bilioſa ſit, decoquantur roſæ & violæ recentes, vel infundantur & ſub dio maneant. Si melancholica fuerit, epithymum, polypodium, ſenna cum aniſo decoquantur. Si pituitoſa, agaricus, vel carthamus, vel viſcus quercinum, vel pœonia recens, quæ vim habent purgandi pituitam, vel eadem ventre galli antiqui concluſa coquantur. Quòd ſi hæc parùm proſint, mulieri dentur fortiora medicamenta, pilulæ, vel aliæ compoſitiones ſuperiùs traditæ, cùm de humorum vacuatione in capitis doloribus ageremus. Eo autem die, quo ſumet medicamenta fortiſſima, mamillam puero non porrigat niſi ſerò. Exhibebimus autem puero puluerem ſuperiore capite præſcriptum cum lacte vel melle manè. Valent enim à tota proprietate ſeſeli, pœoniæ radix, & viſcus quercinum. Vel fiat ſequens.

PVLVIS.

℞. violarum ʒ. j. cumini, carui, ſeſelij ana ʒ. ij. ſeminis pœoniæ, rutæ ana ʒ. j cineris cranij hominis, vel cuniculi, vel hyrundinum, vel muſtellæ, ʒ. iij. fiat puluis tenuiſſimus, de quo capiat ʒ. ß. ſacchari candi. ʒ. j. cum qua violar. vel cum ſyrupo violaceo, vel cum aqua callithrici, vel cum lacte recenter mulſo, vel cum melle roſato. Noſtræ mulieres frequenter in hoc affectu vſurpant compoſitionem diamoſchi dulcis, quæ minus probanda eſt, quia nimis tentat caput ob odorem, in parua tamen quãtitate temporis paroxyſmi dari poteſt, vt, quod in capite eſt, diſcutiatur. Aliæ mithridaticam compoſitionem, aliæ theriacam exhibent, quod

quod Galenus improbat. Hæc enim remedia fortissima pueros læderent, qui calidiores sunt, & ad dissolutionem promptissimi. Florentinæ mulieres cauterio occiput vrunt, idque habent in communi vsu, edoctæ quotidiana experientia. Rusticæ pueros sacerdotibus deferunt, vt cauterio, vel carbone ignito partem illam posteriorem vrãt, quod maximè conferr, si epilepsia facta fuerit per idiopathiam. Si enim per sympathiam aut ventriculi, aut partium infernarum, hoc esset potiùs trahere humores ad cerebrum, quàm idem euacuare. Tunc autem optimum est extra partem vapores vehemèter deriuare. Supra partem inspergere oportet pulueremsequẽtem, quia vti oxyrrhodino mulieres reformidant.

℞. corr. ros gra. myrthi ana ʒ. ß seminis lactucæ ʒ. j. granorum tinctorum, santali rubri (quia minus odoratum est) coralli rubri vsti (vritur corallum, vt facilius in puluerem reducatur) & loti (vt maiorẽ tenuitatem habeat) ana ʒ. j ß garyophillorum & cyperi ana ℈. ij. fiat puluis subtilissimus, qui aceto irroratus, & leuiter exiccatus inspergatur parti bregmatis. *Puluis ad inspergẽdum capiti.*

Si autem aluus non sit libera, iniiciatur clyster ex hordeo, melle, & saccharo. Hac ratione pueri & infantes liberantur. *Clyster.*

Curatio maiorum natu.

Si autem maiores natu, vel iuniores & adolescentes corripiat, in principio mittatur sanguis ex vtraque cephalica, si multus sit: sin paucus, secetur vena poplitis ad materiæ deriuationem, quod iubet Gal. lib. de curat. per sang. missionẽ. Caput oxyrrhodino frequenter perfundatur, vt Celsus iubet. & ratio faciendum censet potissimùm in his, qui per cõsensum læduntur, eadem ratione, qua Galen. in Methodo commune Phrenitidi, Lethargo, & similibus affectibus esse asserit, vt oxyrrhodinum in principio admoueamus ad repellendum à capite humorem, qualiscunque sit. Cibus sit euchymus, nec vaporosus. Vinũ quoq; vitetur, quia epilepsiã facit, vt & Ceruisia, & Zitum, & alia decoctio facta cum cinamomo & similia, quæ caput tentãt. Ex his enim omnibus vapor multus in caput tollitur, qui accessionem *Sanguinis missio.* *Perfusio capitis.* *Victus ratio.*

Pilulæ. epilepticam accersit. Vtatur pilulis paratis ex agarico, myrob. rhabar. & aliis medicamentis humori vacuando accommodatis. Parantur autem pilulæ absque croco, myrrha, & aliis, quæ caput tentare nata sunt. Sarcocol. la, & pæonia sufficienter purgant. Myrobal. laudantur. Aliquam astrictionem relinquũt, neque humores mul. tùm exagitant. Agaricus, tùm quia bilem, pituitam, alióſque humores euacuat, tùm quia siccat & cerebrum

Purgatio. & neruos, commendatur. Detur tamen absque zinzibere. Sufficit enim aqueam pituitam trahere. Quòd si à bile, vel in corpore bilioso fiat, dari debet agaricus cum syrupo violato, vel roſato. Si à pituita, cum hydromelite. Leuiter & frequenter euacuandi sunt, cùm incipiunt laborare. Nam si antiquus morbus fuerit, fortissimis medicamentis humor vacuandus erit, vt colocyntide, scammoneo, euphorbio, lapide lazuli, & similibus, citra tamen magnam humorum agitationem. Quòd si cacochimia sit in venis & aliis partibus multùm remotis à vẽtriculo, vtilissimum erit humores præparare, quò faciliùs expellatur, facta priùs illorum distinctione. Si enim corpus pituitosum, & multis flatibus refertum sit, concoquere oportet pituitam detergẽtibus & leuiter incidentibus potiùs, quàm fortiter aperientibus. Ad eius etiam concoctionem valet mel roſ. collatum, hydromel, syr. de ſtechade cum aquis callitrici, beton. hyſſopi, rutæ, vel cum earum herbarum decocto, aut cum radicibus pæonię, polypodij, querc & acori. Si autem pituita sit viscida & lenta, mel scilliticum erit ex vsu. Incidit enim & detergeт Epilepticus ex Galeni sententia vsus est oxymelite scillitico ad euacuationem. Hoc tamen consilium Galenum non dediſſe asserunt, quod facilè crediderim. Siverò bilis sit concoquenda, id commodè fit cum syrupo endiuiæ simplicis, syrup. capill. ven. acetoso simplici & violarum, cum aquis vio. cicho. end. papa. portulacæ & similium. Si materia sit melancholica, conueniunt de fumaria simpl. de ſtechade, de pomis compoſitus ad euacuationem. Simplex ad concoctionem descriptus à Meſue de dolore cap. à pituita. Cum aquis vel decoctione herbarum, bugil. fumar. borrag. beton. callitrici & similium. Finitis syrupis

iniiciatur

iniiciatur clyſter ante medicamenti aſſumptionem ex decoctione herbarum detergentium cum melle & ſucco ciclæ,vel mercurialis.In craſtinum dentur vel pilulę, vel electuaria, vel potiones. Quæ omnia deſcripta ſunt capite de dol.cap.qui fiunt pro conſenſum,pro humorum varietate .Si autem alicui ſyrupus compoſitus cum medicamento laxante gratior ſit,paretur talis.

Syrupus.

℞. polyp.quer.ʒ.iiij.rad. pœoniæ & ſeminis eiuſdem an.ʒ.ij.callithrici,violatriæ,merc. an.M.j. ſummitatum rutæ, puleg. vtriuſque beton.hyſſopi,an M ß.paſſ.enucleat. prunorum & ſebeſten ana P.xx.aniſi ſeſeli,ana ʒ. iij. ſeminis carthami contuſi,& ſennæ orienta. an. ʒ.ij. flo.vio.P.ij.buglos.anthos,an P.j.fiat decoctio in hydromelite,& ad ℔ j ß.In qua infunde ag.ʒ.j. ß.Leuiter decoquantur & fiat ſyrupus. Arom.ʒ.j.vel ij.galangæ contuſæ, addendo ſacchari parum. Capiat tribus diebus continuis, Vere, & Autumno, poſt priorem euacuationem.

Idem præſtat ſyr.de fumaria comp. vel ſyr. de pomis comp. ſi exhibeatur cum aqua callithrici. Quod ſi aluum mouere magis velis,vel corpus purgare,detur cum decocto agarici, vel mercurialis,cum decoctione myro.

Epilepſiæ per conſenſum curatio.

Si epilepſia per conſenſum fiat, decoctum galli antiqui, cum braſſica marina, polypodio aut paſſulis plurimùm valet, vel ſi deeſt braſſica, eius loco ſubſtituatur ſenna, vel cum decoctione pœoniæ maris, vel fœminæ recentis,quia iuuat, & ventrem purgat. Pilulæ optimæ parantur citra crocum & myrrham hoc modo.

℞.aga.ʒ.ij.zinziberis, ſalis gemmæ, cinamomi, ſpicæ vtriuſque, cubeb. ana ℈ ß.caſtorei gr. vj. aloes non lotæ ʒ. ß. cum ſucco merc. fiant pilulæ, de quibus capiat pilulam vnam, vel duas ſingulis diebus per ſpatiũ duorum vel trium menſium. Quòd ſi duabus non moueatur, capiat quatuor, vel quinque, vel ſex,vel ſeptem,ſemel in hebdomada, vel adde troc. alanda. gr. ij. vel iij. pro vna doſi.

Pilulæ eædem valent ad melancholiæ euacuationem, dummodo tantillum epithymi addatur,quantum agarici,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 193 sur 1293

Ad epilepſiam bilioſam & per conſenſum ventriculi factum parentur in hunc modum.

℞. rhabar. tenuiſſimè puluerisati & irrorati aqua viol. ʒ.ij. myrob. citrino. & indor. confric. & in infuſ. in ſucco roſ. ana ʒ.j. agarici ʒ. ß. cinamomi, ſpicæ, ſeſeli ana ϑ. ß. aloes ʒ.iij. cum ſyru. roſato formentur pilulæ 6. pro ʒ. de quibus capiat quatuor, quinque, vel ſex ſemel in hebd. per duos ſequentes dies. Hę pilulę ab aliis differũt, quòd aſtringentia & bilem purgãtia recipiant. Agaricus etiam non trociſcatus in minore doſi ponitur. Den que ſine caſtoreo parantur, quòd humores pituitoſos frigidos fundit & liquat. Conficitur puluis ad euacuationem pituitoſæ aquæ aut liquidæ hoc modo.

Puluis ad pituitam. ℞. tartari vini albi vnc. ß. ſennæ orient. vnc. j. ſalis gemmæ & zinziber, ana ϑ j. aniſi ʒ. j. fiat puluis, ex quo capiat cochlear vnum cum decocto mercurialis vel cum iure capi, vel pulli, vel pauca quantitate ſyrupi vio. vel roſ.

Si fortiorem velis pro morbo antiquo, adde turbith infuſum in hydromelite, & roſacei ʒ.j. ſcammonei ϑ j. Mutandæ ſunt formæ medicamentorum, in quibus euacuare frequenter eſt neceſſe, facta vniuerſali purgatione. Si æger frequenter expuere ſolebat, ſi ſtupido animo & multùm dormiat, argumentum eſt multum pituitæ in cerebro coacceruatum eſſe, à qua fumi & ſpiritus eleuantur, quibus concitatis in ventriculis cerebri fit epilepſia, tunc pituita apophlegmatiſmis elicienda eſt, vt cubeb. pyretro, naſturcio, quæ per ſe maſticari debent, vel in puluerem reddita, & ſimul iuncta excipiantur cera, vel potiùs ficubus, vel paſſulis, & maſticentur, loquendo, vel vociferando, vt materia trahentibus his faciliùs cedat. Repete maſticatoria, quæ capite de Alopecia dicta ſunt, item errhina. Hæc ſunt maſticanda ante prandium & cœnam. Oliuæ ſale conditæ & diu maſticatæ pituitam è cerebro potentiſſimè trahunt & citra faſtidium ægri. Hæc fiant per tres aut quatuor dies, quibus veliſſimum erit herbas attenuãtes & incidentes in brodiis dare, vel priſana, ad eliquationem humorum, vel aquã hyrundinum, de qua poſtea dicemus, & caſtoreum.

Multè

Multò tamen facilius euacuantur cerebri recrementa pituitosa, vel pituitæ permixta, si priùs eliquata fuerint. Post istas particulares euacuationes, theriaca, quæ materiã absumit in parte, danda est, nisi valde antiqua fuerit. Nam tunc etiam loco castorei cum sternutamentis vsurpari potest, ante theriaces, vel mythridatij, vel asyncriti assumptionem. Quòd si ex istis masticatoriis maior excitetur fluxio, exhibendæ sunt pilul. præscriptæ ad pituitæ euacuationem, & in crastinum danda theriaca recens, vel trium anno. Si verò æger bilios⁹ fuerit, aut substantiam cerebri tenuem & subtilem habeat, recens danda erit. Sin stupido sit animo ob largã illam humiditatem, tunc exhibemus theriacã antiquam ad illam humiditatem absumendam. Idem præstat opiata sequens.

Opiata.

℞. conf anthos, stechados, ana ʒ. ß. zinziberis viridis melle conditi ʒ. ij. cineris cranij hominis ʒ. j cineris cuculli, vel hyrundinum, vel mustellæ, rasuræ eboris, vel cornu capræ ana ʒ. ß. pulueris diagalangæ ʒ. ij. cum syr. capil. vel de stechade ʒ. ß. vel conser. corticis citri, cum syr. de papauere fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem castaneæ manè, ieiuno stomacho, superbibendo parum aquæ callithrici, vel hyssopi. Hæc opiata conuenit in morbo antiquato, in quo multum pituitæ trahere oportet. Si ab humorum vel vaporum acrimonia fiat, sequens erit paranda.

℞. conf. viol. vnc. ij. conser. cicho. vnc. ß. conf acori vulgaris ʒ. iij. cineris cranij vnc. ß. rasuræ eboris, ʒ. iij. ad nimium sensum stupefaciendum (vel syr. capil. ven. si minùs sit sensus exactus) fiat opiata. Capiat ieiunus ad quantitatem castaneæ. Eorum caput perfundendum est oxyrrhodino, vel puluere sequenti inspergendum in sequentem modum.

Puluis.

℞. granorum myrrhi & granorum tinctorum, rosarum, coriandri ana vnc. ß. sant. rub. viol. nenuph. capit. papaueris ana ʒ. iij. florum anthos, stecha. ana ʒ. ß fiat puluis tenuissimus, vt collyriũ. cum quo irrorato aceto & resiccato inspergatur pars anterior capitis. Pulueres, qui ad epilepsiam arcendam præscribuntur, non debent

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 195 sur 1293

©BIUM

esse multum odorati, quia vt capitis grauitatem faciunt, sic in dispositis ad epilepsiam, paroxysmum accersunt. Ob id santalum rubrum, non moscatellinum neque citrinum apponere volumus, neque alia, quæ malum odorem inspirant. Item capita papaueris addimus, tum ad obtundendam acrimoniam vaporum, tum ad sensum meningum obtundendum. Ob quem nimium sensum facilè conuulsionem patiuntur epileptici aliqui. Quare stupidis, & his, qui elepsiam à proprietate cerebri patiuntur, minus conuenit hic puluis, & remedia suprà scripta, sed potius alia scripta in dolore capitis à materia frigida. In antiqua epilepsia aqua sequens mirificè confert, & potissimùm in paroxysmo data, illos subitò excitat.

Aqua excellentißima.

℞. hyrundinum N. 40. rutæ M. 2. castorei vnc 1 vini albi ℔. iij distillentur in balneo marię, & aqua seruetur vsui. Ex ea dentur cochlearia duo in paroxysmo, vel manè extra paroxysmum, præcedente vniuersali purgatione totius corporis & capitis. Valet enim intus assumpta, & extrinsecus apposita in conuulsione & paralysi, sed magis in paralysi, & efficacior est oleis. Quare si quis in hoc affectu vti velit, paret in maiori quantitate. Idem etiam præstat aqua theriacalis descripta in dolore capitis à morbo Hispanico. In hunc vsum confert puluis descriptus in affectibus oculorum ex hyrundinibus & viperis factus. Si epilepsia fiat in pueris propter vermes, quod multi credunt, hoc facerent, quia mordendo os ventriculi materiam quandam commouerent. Nam si Galeno credimus, epilepsia ex sola intemperie nō fit. Quare oportet vermes putrescere, & ex eorum putrefactione fumos putres, & tetros circunferri, & internam partem ventriculorum cerebri diuexare. Quanquam conuulsio à plenitudine, & ab inanitione, & à materia venenosa fiat. Sed hoc de particularibus conuulsionibus ab Hyppocr. scriptum fuisse existimo. Priùs enim æger moreretur, quàm ex cerebri inanitione epilepsia sequeretur. Cæterùm non dicitur epilepsia, etiamsi conuellantur omnes partes, nisi mens lædatur, vt Galenus de locis affectis demonstrat. Si ergo causa huius

affectus

affectus ſint vermes, dentur medic. amara purgantia pituitam, & vermes necantia. Adhibentur enim ſupra vmbilicum vnguenta ex aloe, myrrha, abſynthio. & aliis amaris odoratis compoſita, non vt ſolent mulierculæ & pharmacopolæ, qui ſupra os ventriculi non verentur adhibere fella, bitumen iudaicum, vel liquidum, quod petroleum appellant. Quæ omnia ſupra os ventriculi adhibita, nocent. Vmbilico igitur potiùs admoueri debent ad vermes occidendos & deturbandos. Fiunt & alia, quæ cap. de vermibus dicuntur. Si per conſenſum vteri & retentionem menſium fiat, mouendi ſunt menſes, aut ſi à retentione ſeminis corrupti, ratione cuius fit epilepſia, inditur peſſarium altero capite deſcriptum, & quod & laxat partē, & attrahit. Alia remedia ſuperiùs poſita erūt ex vſu. Poſſunt tamen addi aliqui pul. odorati in opiatis, vt citiùs medic. ab vtero trahatur, vt pulueres diambræ, diamoſchi, diagalangæ, & alij reſiccantes & odorati.

Curatio inſultus epileptici.

Quæ ſuperiùs dicta ſunt de epilepſiæ curatione, extra paroxyſmum facienda ſunt, quæ magis ad præcautionem, quàm ad curationem inſtituuntur. Quæ ſequuntur, ad inſultus epilepticos & paroxyſmos conducent. Sunt autem duplicia. Alia ad ſymptomatis mitigationem inſtituuntur, alia ad morbi facti curationem. Si æger multùm moueatur, conuellatúrque, oportet medicum inhibere motionem vehementiorem, ne corpus nimiùm defatigetur. Nam in totum prohibere, nihil aliud eſt, quàm retardare paroxyſmi ſolutionem. Cùm enim concutiuntur partes, materia diſcutitur, quæ partem internam grauat. Secundum eſt dare aliqua, quæ naribus obiecta, ſua tenuitate partium, ad ventriculorum cauitatem penetrare poſſint, & materiam illam abſumere digerendo reſiccandóque. Sunt autem illa ipſa, quæ epilepſiam producunt, vel eam inducunt, vt lachrymæ fœtidæ, quale eſt ammoniacum, ſagapenum, aſſa fœtida bitumen caſtoreum, folia rutæ, pulegium regale & ceruinum, calamynta & id genus alia. Nec cuiquam mirum eſſe debet, ſi hæc epilepſiam concitent, materiam commouendo, eandémque commotam diſcutiant longiori tempore. Eadem ratione id faciunt, quod pæonia collo

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 197 sur 1293

©BIUM

ſuſpenſa, attenuando, incidendo, & diſcutiendo. Poteſt etiam dari aqua illa diſtillationis hyrundinum ad 3. ij. quæ ori impoſita ſua tenuitate partium diſcutit, & ſe in partes abditiſſimas inſinuat, vel danda in maiore quantitate, ſi ſpumam reddat, quia cum ſpuma medicamentum reiicitur. Olea, quæ ſunt valde tenuium partium, in aures diſtillando adhibēda, & ſupra capitis commiſſuras, vt oleum de ſpica, oleum ſampſu. oleum de cinamomo, de nuce moſcata, de macere, vel alia, quæ citra diſtillationem parantur, vt oleum rutaceum. ſycionium de abro. addita aqua vitæ ad tertiam partem. Vngantur futuræ, vt penetrationem acquirant. Si per conſenſum fiat, ſupra partem affectam ſynapiſmus, vel veſicatorium ex fermento, & cantharidibus adhibendum. Nam cucurbitulæ propter ſuccuſſionem non poſſent adhærere, alioquin vtiles eſſent. Si per conſenſum vteri fiat, erunt ea inſtituenda, quæ ad vteri ſuffocationem præſcribuntur, vt fœtida naribus, odorata verò admouenda, niſi mulieribus vtero gerentibus, in quibus ſufficit ſucceſſionem nimiam inhibere. Compoſitiones, quæ ſunt antidota diſcutiunt, & materiam abſumunt, ſed illa oportet eſſe antiqua quanquam in vehementiori corporis agitatione, minùs antiqua conueniunt. Si fiat per conſenſum alicuius partis exterioris, vt digitorum manus vel pedis, fiat ſtrictura inter partem & caput, vel corporis truncum, vt ſi in manu, à cubito ad alas ponenda eſt, quia æqualiter & meliùs ligatur hæc pars, per quam aura tenuis defertur ad caput, quàm à cubito ad carpū, quia vno oſſe conſtat, cubitus autem duo oſſa habet. Ob id vaſa, quæ inter duo oſſa latitant, conſtringi nequeunt. Idem faciēdum eſt in tibia, cùm inde defertur illa aura, in qua ligaturam à parte inferiore incipere oporret, ab eáque conſtrictionem arctiorem faciendo, & ſenſim remittendo vſque ad ſuperiorem.

De conuulſione. CAP. XXXVII.

SPaſmus ſiue conuulſio à repletione, & ab inanitione fit. Eſt & non proportionatus ad materiam. Conuulſio facta ab inanitione lethalis. Quare ſatius erit prohibere ne fiat, auferendo cauſſam, quæ conuulſionem poteſt excitare, velut in febre ardentiſſima, ſi tanta ſiccitàs

nitas partium fuerit, & conuulsionem minetur, spinam dorsi inungere oportet, ne nerui supra modum exiccati, conuulsionem patiantur. Huiusmodi conuulsiones quæ fiunt à febribus, solent vt plurimùm sequi phrenitim. Ordinentur itaque inunctiones siue irrigationes, partim ex refrigerantibus ob febrem, partim ex humectantibus ob neruorum siccitatem hoc modo.

℞. ol. viol. ʒ iiij. ol. amygd. dulc. & de lilio ana ʒ. ij. lactis mul. ʒ. j. mucilag. seminis psillij ʒ. ß. misce. fiat vnguentum, quo vngatur spina dorsi. Ad intra danda sunt, quæ humectant & refrigerant. Fiat inunctio fortis pro principio hoc modo.

℞. ol. narcissi, liliorum ana qr. j. ol. amygd. viol. vel sesamini ana ʒ. ij. mucil. seminis psillij & lini ana ʒ. j. pinguedinis gallinæ & porci, ana ʒ. iij. misce ad formam linimenti, quo inungatur spina dorsi. Potest fieri irrigatio supra caput hoc modo.

℞. flor. viol. nenuphar. & liliorum & narcissi ana p. j. viol. mal. cum tota an. M. ij. chamepith. & hederæ terrestris ana M. ß. (Si febris sit admodum ardens, possunt addi folia salicis, & cucurbitæ ana M. j.) seminis lini & fœnug. ana ʒ. j. fiat decoctio in aqua, & cum decoctione fiat irroratio supra caput. Potest addi aliquod oleum remolliens, vt amygd. dulc. vel viol. si timeatur nimia calfactio. Potest addi in decoctione hordeum mundatum ad maiorem humectationem, tepidum applicetur, ne ob caliditatem resoluat potiùs quàm humectet. Spasmus si ab inanitione fiat, post vomitiones & inanitiones, tunc danda est opera, vt corpus reficiatur, & fiant similes inunctiones. Si fiat ab inanitione cum astrictione ventris, leniatur clystere molliente, vt facto cum decoctione capitis veruecis. Detur cassia extracta cum ol. amygd. dulc. (Nam hoc modo magis lenit & humectat) vel detur manna in brodio pulli, vel decoctum galli antiqui, cum quo decocta sint maluæ, vel blitum, vulgò spinachia appellant. Dentur ad intra, quę humiditatem reparant, vt testudinum carnes, & canerorum fluuiatilium, vel marinorum. Dentur electuaria restaurãtia humiditatẽ, vel diapenidium sine speciebus, púluis restaurans humiditates, conf. humectantes, vt radicis buglos. *Conuulsio ab inanitione.* *Elect.* *Confer.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 199 sur 1293

©BIUM

viol. florum borrag. & nenuphar. Pineæ etiam laudantur, & omnia, quæ prosunt hecticis & cõsumptis. Si conuulsio fiat à vulnere, post multam sang. profusionem, incurabilis est, & proinde relinquenda. Quòd si eius curationem tentare velis, erit curanda iisdem remediis.

Conuulsio à vulnere.

Spasmus à punctura.

Si autem fiat spasmus à punctura facta in neruo, vel in tendone, (quem spasmum non proportionatum ad materiam vocant) vulnus dilatetur, & intra vulnus ponatur tereb. vel de euphorbio. Fiat emplastrum de galbano, & maneat diu apertum vulnus: tum vt medicamenti vis faciliùs penetret, tum vt venenosa illa qualitas, & sanies extrahatur. Si oboriatur dolor, sedandus erit, ne fiat inflammatio. Quòd si istis remediis non prohibeatur conuulsio, propter sympath. & consensum cum cerebro, si inueniatur tendo, vel neruus ictus, per transuersum scindatur, in parte altiore, quàm punctura. Satius enim est motum alicuius partis perire, quàm totum animal.

Herba cõtra venenum.

A punctura animalis venenosi.

Si à punctura alicuius animalis venenosi fiat conuulsio, apponatur supra partem cucurbitula cum multo igne, vel cauterium, vel apponatur illius veneni amuletum, seu antipharmacum. Ad intra sumat theriacam, cum decoctione illius herbæ, quæ respectum habet ad tale venenum. Si proprium antipharmacum ignores, aut cuius animalis sit punctura, confugiendum est ad communia antipharmaca, vt ad rutam, pentaphilum, scabiosam, chamep. & alia id genus, vt in decoctione radic. gentianæ, tunicis vel trifolij fœtidi, quod Dioscor. vocat menyanthes. Si adaugeatur dosis castorei vel carpobalsami, remedium erit magis proprium, & determinatum. Theriaca etiam exteriùs admota, & intra vulnus posita confert. Nam à tota substantia venenum absumit, & non repellit intrò, vt aliqui putant, quin potiùs attrahit. In spasmo facta à punctura, possumus etiam vti inunctionibus inferiùs describendis, quæ fieri debent non supra vulnus, sed in partibus conuulsis, & super nucam, & spinam, & originem neruorum mouentium partem conuulsam.

Quæ in parte fieri debeat inunctio.

Spasmi

Spaſmi per conſenſum vteri & ex vermibus curatio.

Si ſpaſmus fiat per conſenſum vteri, dentur remedia præſcripta in epilepſia facta per conſenſum vteri. Si à vermibus, occidantur vermes & expellantur à corpore, Spina inungatur vnguento, vel aliquo oleo mediocriter calido. Si fiat à plenitudine, erit à pituita, vel ſanguine, ſed rarò. Si à ſanguine trahatur iteratis vicibus, & non euacuatione vna inſigni. Nam omnis euacuatio inſignis maximè & ſubitò, corpus refrigerat. Fiant inunctiones ex ol. mediis. Si ob pituitam redundantem, concoquenda erit materia, & euacuanda, vt in paralyſi monſtratum. Nam curatio paralyſis & huius ſpaſmi eadem eſſe videtur. Hoc tantùm intereſt, quòd conuulſio fit à materia magis craſſa, & minus ſubtili, quæ neruorum nõ poteſt penetrare ſoliditatem. In hoc ſpaſmi genere, vtimur etiam emollientibus, vt in vnguentis, axungiis anatis, anſeris, gallinæ, vt in balneis, mal. ſemine lini & fœnug. &c. Inunctiones ergo differunt. Nam in ſpaſmo malactica aliqua cum digerentibus recipiunt, in quo maior adhibenda eſt cura, ne id, quod ſubtile eſt reſoluatur per fortiter exiccantia & digerentia. Primùm vtantur pilulis leuioribus, vt in paralyſi eſt dictum. Coquatur materia ſyr. mediis præſcriptis in paralyſi. Purgetur pilulis cochiis & fœtidis, addita aliqua parte caſtorei. Semper enim addere oportet aliquod medicamentum affectioni proprium. Vtantur ſæpe pilulis de benionino, deſcriptis de paralyſi & epilepſia. Fiant opiatæ vt ſuprà mõſtrauimus eodem capite & de epilepſia. Quòd ſi nolint accipere opiatam, fiant pilulæ, vt dictum eſt cap. de epilep. vel capiat tabellã j. diamoſchi diambre, vel diagalangæ, ſuperbibendo parũ aquæ rutæ, vel chamepit. Vtãtur balneis naturalibus, vel arte paratis. Sed balnea artificialia magis laudãtur in principio, quæ fiant hoc modo.

A plenit. ſpaſmus.

Curatio ſpaſmi à plenit.

Vnctiones

Pilulæ.

Opiatæ.

BALNEVM.

℞. radic. biſmal. & liliorum ana ℔. j. radic. ireos ℔. ß. maluæ, biſmal ciclæ, branchæ vrſinæ, geranij maioris (quod eſt ſimile folio mal.) ana M. iij. florum cham. meliloti, ſamb. ana p. iiij. florum ſchen. & anthos ana p.

©BIUM

j. seminis lini, fœnug. an. ℔ b. ij. seminis bismal. & anethi (si tamen adsit anethum recens cum floribus, accipe potiùs summitates eius, quàm semen siccum) seminis sesami ana qr. j. florum narcissi p. ij. Aut si non reperiantur flores, pone radices eius ad ℔ b. j. fiat decoctio pro balneo. Adde olei veteris ℔ b. iiij. ingrediatur ter vel quater balneum in die. Balneum hoc est pro conuulsione antiqua, vbi nerui sunt duri. Quod si non tanta sit durities, & sit in principio, addantur digerentia & exiccantia, vt absynth. conisæ, chamep. saluiæ, & origani ana M j. Auferantur, quę supra modum emolliunt.

Quid faciẽdum in principio.

Nam balnei vsus est ad materiæ resolutionem & remollitionem. In principio itaque, dum materia non est admodum impacta, nec exiccata, magis est resoluendum: sicut vbi morbus est antiquus, quando duri facti sunt nerui, magis est emolliendum, ne ob nimiam resolutionem magis indurescant. Vngatur vnctione mitiori post balneum. Fiet autem balneum efficacius & magis emolliens, si decoquantur in eo aliquot capita veruecis, aut vulpes integra vel catus. Si non reperiantur in promptu animalia ipsa, ponantur pelles eorundem. Post vsum istius balnei, fiat alterum magis digerens, vel in prędicta decoctione addantur aliqua digerentia, vt chamepith. beton. meliss. absynth. abrotoni v. triusque, arthemi. matric. ana M. j. augeatur dosis radic. ireos. Adde rad. cucumer. agrestis ℔ ß. & radic. ebuli tantundem. Nam plurimùm commẽdatur. Optima est etiam radix, & herba glycirrizæ si reperiatur. Post hoc secundum balneum, inungatur fortiori vnctione. Inunctiones fiunt meliores ex oleis mitioribus, & pinguedinibus minus calidis. Olea sunt antiquorum amygd. de flor ℔ b. narcissi, de lilio & cæt. Olea fortiora sunt, amygd. amar. antiquum, de Kerua, fæx ol. liliorum, amurca ol. communis. Oleum de mastiche, tametsi astringat, habet tamen & vim emolliendi. Extrema olea sunt de piperibus, de costo, de bdellio, sicionium, irinum. amaracinum de croco. Pinguedines sunt gallinæ, testudinis, porci, anatis, seuum veruecinum, pinguedo anguillæ. Fortiores sunt, pinguedo cati, anseris, pardi, leonis, vrsi, asini, viperarũ. Addantur & medullæ, vt ceruina, cruris

Olea.

Olea fortiora, & extrema.

Pingued.

viguli

vituli, &c. Conficiantur itaque vnguenta, velut per gradus quosdam digesta. Mitius erit tale.

℞. olei amydg dulc. ol. liliorum ana ʒ. iiij. ping. gallinæ, anser. porci, ana q. j. medullæ cruris vituli ʒ. ij. mucilaginis, seminis lini, ʒ. j. ß ceræ parũ, fiat vnguentum. Adde castorei ʒ. ij. vt fiat proprium affectioni curandæ. *Vnguentum mitius.*

Vnguentum fortius.

℞. fæcis ol. liliorum, olei de Kerua, vel sesamini ana q. j. ping. anseris, vrsi, vel caudæ mutonis, vel cati ana ʒ. ij. mucil. seminis lini & fœnug. ana j. ß. propoleos ʒ. iij. bdellij dissoluti in vino ʒ. ß. castorei ʒ. ij. pyretri ʒ. j. cum cera q. s. fiat vnguentum. Fortissimum tale erit. *Fortius.*

℞. ol. vulpini ℔. j ol. liliorum & narcissi ana q. j. pingued. testudinis, vel sang. eiusdem ʒ. ij. ping. anguillæ, dum torretur in veru collectæ ʒ. ij. bdellij dissol. in aceto scil. ʒ. ß. styracis liquidæ ʒ. j. vermium terrestrium contritorum diligentissimè q. s. castor. ʒ. ij styrac. rubræ ʒ. iij. mell. anacardini ʒ. ß. vel theriacæ antiquæ ʒ. j. ceræ q. s. fiat vnguentum. *Fortissimum.*

Conuulsio à congelatione humorum.

Si conuulsio fiat ob congelationem humoris, & sentiantur partes conuulsæ, admodum duræ & frigidæ, optimum est adiungere, quæ calfaciunt magis, vt quis adaugeat dosim castorei. Nam quæ dura sunt & distenta, propter frigiditatem sunt curanda calorificis remediis, qualia esse possunt, vnguentum dialtheę, œsopus, emplastrum de meliloto, si in oleo liliorum dissoluatur, vel in oleo seminis lini, vel oleo sesamino. Multùm enim conferunt. Ad intra detur theriaca, compositio mythridatica, vel castoreum, vel assa fœtida, quocunque modo exhibeantur, siue in potionibus, opiatis, pilulis aut aliter. Plurimùm enim iuuant. Optimũ erit si capiat ℈. ß. castorei cum ʒ. ij ol. amygdal. dulc. Sæpius iterare oportet, & balnea & inunctiones, modò vtendo mitioribus, modò fortioribus, vt magis commodum videbitur, perinde ac in curatione scirrhi, cùm hæc conuulsionis species fiat, ob neruorum cum duritie congelationẽ. Practici laudant pinguedinem anseris, si paretur hoc modo. Accipe catum in multas partes diuisum, & ponatur intra ventrem anseris, herbæ chamepith.

©BIUM

M j. pinguedinis porci, vel lardi rancidi q.j. bdellij, aff. fœtidæ, caſtorei ana ʒ.ij. recipiatur pinguedo, dum anſer aſſatur. Si addatur anguilla ſimiliter conciſa in multas partes, erit remedium efficacius. Si voles decoquere vulpem in ol. antiquo, erit adhuc præſtantius, ſed ex ſupradictis ſimiliter fiat, & vnà cũ pelle coquatur. Eadem ratione curabitur, ſiue ſit tetanus, ſiue opiſthotonos, ſiue emproſthotonos, quia huiuſmodi rigores magna ex parte proueniunt ex congelatione. Topica remedia erunt magis calfacientia, & partes erũt inuoluendæ multa lana ſuccida. Aſsignantur cucurbitulæ in parte oppoſita contractioni, vt ſi contractio fiat ad partem anteriorem, ponantur ſupra ſcapulas, & in colli principio. Si autem in partem poſteriorem conuulſio fiat, ponãtur ventoſæ prope clauiculas. Si in partem ſiniſtram, in parte dextra & contrà. Sed maiores & plures debent poni ſupra caput muſculorum illam partem mouẽtium, quàm in fine, vel in medio muſculorum, cùm muſculus ſemper contrahatur verſus ſuum principium. Non ergo ponantur cucurbitulæ ſupra tendones, quia impediretur contractio, quæ propria eſt functio muſculi.

Ratio curandi aliàs conuul. ſpecies.

Topica remedia.

De conuulſione caput alterum.

Spaſmos Græcè, conuulſio Latinè, eſt contractio in neruis ad ſuam originem ſeu principium citra voluntatem cum rigiditate. Eſt autem cum motu aut ſine motu. Si abſque motu ſit, Latinis rigor dicitur. Accidit autem ceruici, cuius tres ſunt ſpecies ſeu differentiæ. Prima Græcis Tetanos, quando ceruix recta, atq; immobilis manet, & in neutram partem inflectitur: altera, Emproſthotonos, cùm mentum pectori adnectitur: tertia, Opiſthotonos, cùm caput in dorſum ac ſcapulas cõuellitur. Fit autem hic affectus contractis potiùs, aut congelatis, vel inflatis muſculis à pituita viſcida, quàm affecto neruo, vel poſt aliquem morbum malè curatum, & non ſatis exiccatum. Accidit autem Synoche digitis pedum vel manuum, vel cubito, vel genu, quando nerui breuiores fiunt, vel ob ictum, vel ob tumorem ſcirrhoſum, vel pituitoſum, aut propter atrophiam, aut congelationem, aut propter vſtionem Spaſmus autem quãdoq; eſt vniuerſalis, vt in Epilepſia, in qua cerebrum totum

Differentiæ.

tum in ſe contrahitur: quandóque particularis, vt brachij vel cruris. Fiet aliquando ob ſaniem collectam in aliqua parte capitis ob vulnus aliquod, aut puncto neruo, aut tendone alicuius partis. Quòd autem ad huius mali cauſſas attinet, ſciendū eſt, duas duntaxat ab Hip. conſtitutas eſſe, Plenitudinem, & inanitionem. Præter Cauſſa.
has duas, Medici poſteriores tertiam addiderunt, quæ dicitur per condolentiam, dolente, ſcilicet, neruo, ob punctūram, aut ictum animalium venenoſorum. Hanc verò ſpeciem Galen. ſemper ad inanitionem refert, quę cùm fiat à materia venenoſa, eadémq; pauca, ſatius eſſet cauſſam potiùs ad plenitudinem, quàm id inanitionem referre. Eſt enim partis plenitudo. Conuulſio alia curatur, alia non curatur. Quæ ex inanitione accidit (vt poſt largam ſanguinis euacuationem, aut poſt febres ardentes, aut poſt meningum inflammationes cerebríve) lethalis eſt. Quæ fit à plenitudine, ſiue per condolentiam, ſiue per proprietatem, euacuata materia, curatur. Porrò fit quædam conuulſio ob immoderatam euacuationem quæ curari poteſt: ſed hæc potiùs à flatibus medicamenti, aut agitatione materiæ fit, quæ potius plenitudinē, quàm inanitionē indicat. Prouenit neruorum origine cōtracta. Ab inanitione, cū incipit, curatur aliquando. Quare ſtatim adhibenda ſunt remedia, quæ illam inhibere valeāt. Facilius eſt enim viam præcludere, quàm factam euincere. Huic autem occurrimus, cùm cauſſam quæ illam nata eſt excitare, auferimus, vt in febre ardentiſſima, cerebrum irrigamus, irrigationibus viam & principium neruorum humectantibus & totam ſpinam oleis frigidis & humigidis inūgimus. Olea ad id faciendum ſunt accommodatiora, oleum violarum, amygda. dulc. de lilio recens, non magna (nam potiùs reſoluit) de ſeminibus frigidis maioribus, vt oleum cucurbitæ, & peponis. Aliquando axungias adiungimus recentes, vt gallinæ, porci, anatis, & piſcium, vt anguillarum, mugilum, & ſimiliū, quod oleum extrahitur ex hepate in ſartagine fricto, quod funditur & liquatur. Huiuſmodi autem liquor oleum appellatur. Oleum etiam ex hepate raiarum, & gallorum confectum mirificè prodeſt. Ex his addita pauca cera noua, linimenta paramus,

©BIUM

quibus & adiungimus butyrũ recens in multo lacte ablutũ. Cõferunt & mucilagines pſilij & cydoniorũ multo lacte, aut aqua viol. aut lact. ablutæ & dilutæ. Parãtur irrigationes ex oleis ſupradictis, vel in ſequẽtem modum.

Irrigatio

℞. violarum, maluarum, lactucæ, ana M.iiij ſemi frigidorum maiorum conquaſſatorum ana ℥. ij. florum violarum, borraginis, bugloſſ. ana p. iij. fiat decoctio cum aqua, partes irrigentur. Ex eiſdem parari poterit balneum, ducta, videlicet, doſi, modò Phrenitim non patiatur, aut futurus ſit ſudor, aut alia excretio critica. Eo enim tempore ſatius erit à balneo abſtinere, & linimentis vti Poſt irrigationem vngatur ſic.

Linimentum.

℞. olei violati, olei amygdalarum dulc. recen. ana ℥. iij. olei liliorum recent. vel olei florum narciſſi ℥. ij. pingued. porci recent. ℥. iij. axungiæ anguillarum, & mugilum ana ℥. ij. ceræ nouæ parum, fiat linimentum, quod abluatur lacte muliebri recenter mulſo, & eo tota ſpina inungatur. Exhibeantur alimenta corpus multùm humectantia, qualia ſunt iuſcula, quibus ad faciliorem diſtributionem guttæ aliquot vini addi poſſunt. Lac quoq; recens mulſum exhiberi poteſt, modò febris non adſit. Succus carnis aut aqua ſtillatitia ex porcellis lactantibus multùm confert. Parari etiam poteſt gelatina, ex carnibus aut piſcibus citra piper, aut alia odorata. Addi tamen poterit ad gratiam & penetrationem cinamomi parum. Huic etiam pauca quantitas aceti addatur, aut nulla prorſus. Fit & alia gelatina ex carne contuſa, amygdalis, & farina orobi, quibus adduntur ſemina frigida maiora, ad maiorem humectationem. Decoctum anguillarum, vel ius album piſcium ſaxatilium cum oleo amygdalarum dulc. paratum, ſufficienter humectant. Commodè exhibemus carnem ciclarem vel ſchillarum gibbarum, vel teſtudinum, vel caucrorum fluuiatilium, vel marinorum, vel ſtagni. Quod ſi cancri parentur eo modo, quo ſolent in Pontificum cœna, cibus & delicatior & melior erit. Parantur autem ſic. Cancri fluuiatiles aqua multa communi abluantur, marini in decocto hordei, vt deponant ſalſuginem, quæ eſt in parte externa: deinde viui ſuffocentur in lacte recente, mulſo, vel in eodem decoquantur vel in iure

Victus ratio.

In iure capi pinguis. Multùm hic cibus humectat, & facilè cõcoquitur, quare in atrophia, & phtisicis, & in quibus venus est prouocanda, conuenit. Iniici possunt clysteres ad humectationem ex decocto pulli, & oleis supradictis, vel ex iure piscium pinguium, vel gallinarum, vel porcellorum, vel ex oleo tantùm, vel ex decocto herbarum prædictarum, vel iniiciatur aliqua portio irrigationis supradictæ, aut cremor hordei. Sumenda quoque aliqua interna remedia, vt conseruæ, buglossæ, viol. florum borraginis, vel nenupharum, quibus adiungantur aliqui pulueres, modò recentes sint, vt pul. diacitonites sine speciebus, puluis restaurans humiditates, & diatragacanth. siue caphura, nuclei pinearum infusi in lacte, vel in aqua violarum, quomodocunque administrati conueniunt. Curatio conuulsionis, quæ à plenitudine sanguinis, quanuis rarò oriatur, statim à sanguinis missione auspicanda est, iteratis vicibus. Omnis enim repentina euacuatio vim naturæ infert. Poterit tamen aluus elui clystere euacuante & attrahente. Spina autẽ oleis moderatè calidis inungenda, vt oleo chamom. amygd. amararum, oleo sesamino, & oleo communi, non antiquo, quibus adiungi poterunt axungiæ supradictæ, modò sint antiquæ. Quòd si recentes sint, ℈. ß. castorei pro ʒ. ij. vnguenti poni poterit, quibus addimus aquam vitæ imbecilliorem, ad maiorem penetrationem. Si verò à pituita flatulenta spumosa, vel salsa conuulsio euertit, iniecto clystere, pituita est concoquenda, & ad expulsionem præparanda, cum pilulis leuibus vacuanda. Post valentiùs præparanda, & rursum fortibus pilulis euacuanda, quales sunt, quæ cap. de paralysi præscriptæ sunt. Si tamen morbus est vehementior, ac dolorem magnum affert, qui vires prosternat, citra concoctionem etiam vacuanda est potentioribus remediis. Periculum enim esset, ne dum concoquimus, vires deiiciantur, & æger moriatur. Pilulæ quæ multùm & potenter & facilè purgant, sunt, quæ ex lachrymis parantur, ex agarico, colocynthide, & turbith, quibus semper adiungenda sunt grana aliquot castorei, vel euphorbij. Vti possunt pilulis de beniouino, descriptis cap. de paralysi. Sumenda quoque sunt an-

tidota antiqua: vt theriaca, mithridatum, aurea Alexandrina, vel pul. diagalangæ, aromatici roſati, pul. diamoſchi, & diambræ, vel eligenda ſunt, quæ magis diſcutiunt flatus, calfaciunt, attenuant, & quæ tenuium ſunt partium. Inungenda porrò eſt ſpina vnguentis paratis in Officinis, vt Martiato, Aragon, Dialthea, vel oleis deſiccantibus & digerentibus cum quadam remollitione, qualia ſunt oleum therebintinæ, irinum, liliorum, amygdalarum amararum, olei de bethen, de ſpica, de thymo, roriſmarini. Parentur autem, ſi fieri poteſt, per ſublimationem. Oleum de piperibus ſi paratum fuerit ſine myrobalanis, & hyoſciami, vt monſtrauimus in officina noſtra, conuenientiſſimum erit. Etiam oleum de coſto, vel de caſtoreo in ſumma refrigeratione. Ex bdellio, galbano, opopanace diſſolutis in multo oleo, & addita aqua vitæ, vnguentum parari poterit Caſtoreum, vel id quod in caſtoreo reperitur, ſi excipiatur multo oleo, eóque mitiori, medicamentum erit efficaciſſimum in omni conuulſione, quæ à frigido humore ortum traxit. Aqua ex hyrundinibus, & caſtoreo parata exhibita, conuulſionem à plenitudine ſubitò ceſſare facit. Eius deſcriptio eſt in cap. de Epilepſia. Victus ratio extenuans eſſe debet. Interdicendum eſt vino, & his, quæ multùm aperiunt, quia ſua tenuitate neruos tendunt, ad eóſque crudos ſuos deducunt, & potiſſimùm ante corporis purgationem. Legumina, & omnia cruda & flatulentia morbum hunc faciunt, eundémque augent. Frictiones corporis, purgato corpore, ad materiæ diſcuſſionem plurimùm faciunt. Per condolentiam fit conuulſio cerebri, cùm mouetur in ſeſe, vt expellat, quod perſentit. Fit & aliquando affecto ore ventriculi, vel vulnerata aliqua parte, & maximè punctura, vt ab ictu feræ venenatæ, vel à materia collecta inter cerebri meninges, eaſdem pungens. Curatur autem hæc denudato cerebro trepano, aut alio inſtrumento, vt materia illa per vulnus illatum euacuari poſſit, aut per rimulam oſſis dilatatam euaporari, aut ſi magna inflammatio non adſit, trahatur epipaſticis medicamentis. Si verò conuulſio ſit neruo puncto, aut tendone, aperiatur punctura, vt ſanies expiret, ſi anguſtior ſit

Victus ratio.

Conuulſio per condolentiam.

Conuulſio per cõſenſum ventriculi.

A punctura.

fit, dilatetur, & cucurbitula adhibeatur, vel medicamentum epipasticum, vt trahat æruginosam, vel venenosam materiam, ne ibi retenta putrescat. Imponatur euphorbium, vel castoreũ, vel succi alij calidiores. Quòd si conuulsio hęc à nullis remediis compesci potest, neruus, vel tendo secetur à Chirurgis. Præstat enim priùs nerui, vel tendonis actionem deperdere, quàm hominem certa morte interimi. Si ob morsum oris ventriculi fiat, æruginosa & biliosa materia purgãda est vomitione, vel medicamento purgante, & ventriculus abluendus diligenter. Si propter vermes, occidendi & impellendi, vt oleo nucum, & pauco bitumine imposito vmbilico. Topica remedia supra spinam adhibeantur, qualia superiùs enumerata sunt. Habenda tamen ratio est eorum, quæ minus siccant, & magis emolliunt partes tensas. Rigores siue tensiones ceruicis curantur eodem modo, quo spasmus à plenitudine. Cùm incipit, mittatur sanguis, vt in apoplexia, sed sensim. Olea quoque, vnguenta, cataplasmata digerentia, emollientia, & tumores liquantia, in principio moderata, in fine ex castoreo, & aliis calidioribus paranda erunt. Cucurbitulæ etiam affigendæ, in opisthotono, circa clauiculam in emprosthotono, super dorsum inter omoplatas: in tetano vicissim in vtraque parte. Hippoc. Aphorism 21. lib. 5. commendat perfusionem aquæ frigidæ, quæ tamen periculosa est, nec tentanda, nisi in princip o, æstate media, iuuene bene carnoso, & in leui affectione. Periculum enim esset magis materiam congelari, & impingi, quàm calorem à frigore vltrò compulsum congregari.

A puncturâ.

A Vermibus.

Obseruatio in superiora duo capita de conuulsione.

Conuulsio est vitiosus motus, musculis sese ad principium contrahentibus. Si quis verò contendat in tetano motum nullum esse, quòd ceruix immobilis sit, nec huc nec illuc flectatur, is sic habeat à Gale. lib. de motu muscul. Tonicum motum esse inter cæteros valde vehementem. Quòd si quis quærat, cur cùm tetani, opisthotoni, & emprosthotoni, ipsi authores meminerint, nullam fecere mentionem conuulsionis colli in sinistram aut dextrâm, cùm æquè in latus atque retrorsum vel antrorsum moueatur. Huic sic est satisfaciendum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 209 sur 1293

Collum adduci in pectus duobus musculis sat imbecillis: retrò verò flecti sex bene validis, & sex infirmioribus: tot verò musculis opus fuisse, vt retro conuerteretur, quoniam grauitate sua antrorsum propendebat, & suo nutu illuc ferebatur. Retrorsum non nisi magna vi, & contentione impellitur, idque pluribus musculis, quàm antrorsum. Sic conuulsio duobus anterioribus musculis fit emprosthotonos: posterioribus duodecim, opisthotonos: vtrisque pariter, tetanos. At posteriorem quædam summæ margines, latéque aponeuroses, in latera capitis pertinentes. Præterea anteriorum & posteriorum æquabilis intentio, motus obliquos efficiunt. Itaque si contractum in dextram aut sinistram collum videatur, eius conuulsionis vna eadémque ratio est, vnóque genere curationis continetur cum superioribus. In conuulsione non est vsurpandum remedium Hippoc. nempe frigidæ perfusio, nisi magna curatione.

Conuulsio à plenitudine Cathartica.

Conuulsione à plenitudine medemur primùm purgatione ex pilulis cochiis, vel solis vel dilutis aqua vitæ, pilulis fœtidis, addita aliqua portione castorei. Catharticis paratis ex agar. colocyn. turbith. Si metuimus ne hæc sua violentia noceant, panno ligata hæc incoquenda sunt decocto herbarum, quæ neruis prosunt, vt chamep. chamed. hyss. florum stechados, anthos, & similibus, adiecta nuce moscata, & reliquis id genus. Sic ea noxam omnem exuent, & valdè purgabunt. Sanguinis missionem nullus scriptorum præscribit. In tetano tamen aliisque colli conuulsionibus, vt & in epilepsia, secare potest venam, non omnibus cognitam, quæ in prima dorsi vertebra conspicitur elata, & per summum vertebrarum spinæ ad eos vsque sacrum deorsum perreptat, & paulò supra primam dorsi vertebram in spinam subiens occulitur. Si sanguis deriuatione à collo deducitur, & vnà cum sanguine, quicquid humoris pituitosi musculos colli perfundit, ac imbuit, aut si nunquam ea apparet, eo in loco sunt efficiendæ cucurbitulæ cum scarificatione.

Herba.

Topica.

Ex topicis primo loco vtilia sunt acopa, & modicè calfacientia, ex oleis emollientibus, ac calfacientibus, vt de lilio, chamo, œsypo, butyro & vnguento resumptiuo, quod vere acopum est, si auferatur

tur mucilago pſyllij, & cydoniorum, quæ ob id adiecta eſt, quòd interdum ſimul laxandum eſt, & refrigerandum. Inſpiſſanda hæc ſunt cum cera recenti, & quæ à propoli non ſit repurgata, tum quod ſic non facile defluit, & remedium ob propolim efficacius emolliat, vt quæ vi molliendi bdellio non cedat. Hæc ſi malum non tollant, tranſeundum erit ad magis diſcutientia, vt oleum rutaceum, laurinum, irinum, axungias anatis, anſeris, petroleum, quod propter tenuitatem penetrat altiſſimè & potentiſſimè diſcutit. His adiungi poteſt nonnihil aquæ vitæ, quòd in profundas partes vim medicamenti ferat, cum pul. caſtorei, myrrhæ, aloes, croci, nucis moſcatæ & ſimilibus. Sunt earundem virium dialthea, martiatum, aragum, oleum de piperibus, de coſto, & alia huiuſmodi. Fouentur & conuulſæ partes decocto herbarum diſcutientium, aut catapl. admoueatur ex eiſdem paratum. Proſunt & in tetano ea remedia, quibus vtuntur in angina, vt hyrundinum cinis & nidus earundem. Huc pertinet quod diximus cap de apoplex. de theriaca, & mythridato. Hic enim eandem rationem ſequimur. Conuulſionem à ſiccitate inſanabilem ſcribunt, non tamen continuò ſpes omnis abiicienda eſt. Experientia enim cognitum eſt, profuiſſe nonnullis remedia, præſertim balnea & illitus. Balnea fiunt ex mal. althea. viol. decocto pedum veruecis & capititis. Illitus fiunt ex ol. viol. amygdalarum dulcium, liliorum, multo butyro, rad. mandragoræ, cum inteſtiuis & capitibus veruecis & medulla porci multa, & vino modico decocta, adiecto modico caſtoreo, ne frigiditate lædat. Et trita cum ſuperioribus neruos contractos laxat, & mollit promptiſſimè. His remediis cùm nonnihil pars conuulſa remiſſa fuerit, cogendus eſt paulatim æger membrum diſtendere, donec ad habitum naturalem redierit, aut pars eſt paulatim explicanda alligatis bacillis, & teſſellis. Conuulſio ſi à fungis, aut veneno, aut bile æruginoſa, vel praſſina accidat, non eſt ſtatim ciendus vomitus. Nam dum reuomuntur, os ventriculi lædunt. Tutius eſt ea clyſtere acri trahere deorſum, aut pilulis deiicere, ſpinámque ſuperioribus medicamentis ad conuulſionem à plenitudine præſcriptis inungere

Propolis emollit.

Olea diſcutientia & adipes.

Conuulſionis à ſiccitate curatio.

Balnea.

Vnctiones.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 211 sur 1293

additis oleis calfacientibus, & nonnihil aſtringentibus; vt oleum de maſtiche, terebinth. & menthæ. Guido à Caultaco in ſpaſmo a ſiccitate ſtatim à principio maſticatoria, errhina, gargariſmata præſcribit, cum alij nullam purgationem probent. Id verò facit, vt electis excrementis (quæ cerebrum propter imbecilli atem à ſiccitate contractum colligunt) ipſum commodiùs poſtea humectare liceat.

De tortura oris. CAP. XXXVIII.

TOrtura oris, quæ & ſpaſmus dicitur caninus, etiam ſi leuis ſit, magnam tamen adhiberi diligentiam vult in curatione Primùm detur clyſter, vt in aliis affectibus monſtratum eſt. Concoquitur materia pituitoſa ſyr. ſuprà deſcriptis. Poſt exactam euacuationem purgetur cerebrum caput purgiis acrioribus, poſtea vtatur maſticatoriis. Maſticet tantùm radicem pyretri in parte ſana, aut aliud ſimile, aut maſticatorium præſcriptum cap. de epilepſ. Vtatur gargariſ. acribus factis ex digerentibus. Teneat in ore ex formulis in paralyſi ligatæ præſcriptis: nihil enim eſt in hac affectione præſtantius, quæ ſi cum aqua vitæ formentur, erunt magis huic affectui accommodata, & doſis caſtorei augeatur ad ʒ. j. ß. Fiant inunctiones ex oleo de coſto, bdellio, de terebinthina, de baccis lauri, de piperibus, de ſemine behen & ol. ſinapi. Poſt inunctiones applicetur ſacculus paratus ſic.

℞. pulicariæ, herbæ paralyſ. orig. calamenti. foliorum lauri, & rutæ, anthos ana M. ß florum ſtechad. ſaluiæ, ſambuci an. p. j. radic. pyretri ʒ. j. fiat ſacculus interbaſtatus, qui calfactus ſupra tegulam irroratam vino, applicetur ſupra partem affectam poſt inunctionem, aut potius applicetur in poſteriorem partem capitis, vſque ad quintam vertebram. Nam à ſecunda & tertia oriuntur nerui mouentes mandibulas. Ex iiſdem herbis fiat decoctio in aceto, & pars affecta ſuffumigetur ex fumo decoctionis eius. Poteſt fieri emplaſtrum ex gummi & aliis calfacientibus. Ex emplaſtris optimum erit cheroneum, & de meliloto. ſi malaxentur cum oleo rutæ, vel de piperibus, vel ſicyonio. i. oleo ex radicibus cucumeris agreſtis. Oleum ſicyonium Dioſcoridi eſt oleum album,

album,& eſt duplex, ſimplex quod ex decoctione cucumer.agreſt.tantum fit: Compoſitum recipit etiam rad. enulæ campanæ, & multa alia. Adduntur caſtorei 3.ij euphorbij 3.j. *Oleum ſi- cyonium duplex* &

Annotatio in cap. de tortura oris.

Conuulſio lato muſculo, qui faciem tegit, & ex quo muſculi narium,ſuperciliorum,& labiorum fiunt, accidit. Quare ſi neruis ortis à primis vertebris & ramis tertiæ coniugationis accidit refrigeratio, vel obſtructio ob ſudorem refrigeratum, vel ob ventum aliquem refrigerantem,ſequitur labrorum & narium cõtractio, & pars, quæ contracta eſt, alteram ſcilicet, ſuam trahit, atque ita caninus ſpaſmus accidit. Qui hodie medicinam faciunt, oris torturam vocant. Quòd ſi pars tam dextra, quàm ſiniſtra lædatur,& contrahitur, ſequitur riſus ſardonius,ſic dictus,quòd qui ita ſunt affecti,ſemper ridere videantur. Vatracum apium riſus appellatur à nonnullis, quòd ſumptum in maiori quantitate talem affectum inducat. Tortura oris ſi leuis ſit contractio, non debet negligi, ſed magna diligentia in eius curatione ſtudendum, alioqui diu durat, & difficiliùs poſtea curatur. Primùm igitur ſi plenitudo adſit, ſine cruditate tamen, iniecto priùs clyſtere, ſanguis detrahatur è venis linguæ. Apponantur cucurbitulæ in radice colli, minuatur materia pilulis, concoquatur ſyrupis pituitam concoquentibus, vtatur remediis præſcriptis in curatione ſpaſmi à plenitudine. Hæc enim eſt exacta euacuatio.

De tremore. CAP. XXXIX.

TRemor à multis cauſſis fit, ac proinde multis curatur rationibus. In hoc tamen conueniunt omnes curandi rationes, vt ſemper auferamus cauſſam, poſtea corroboremus cerebrum & neruos, vt ſi fiat propter ebrietatem, bibat aquam,vel potiùs mulſam, ſeu hydromel. Optimum erit in aqua decoquere aliquot folia ſaluiæ, vel lauandulæ (nam mirum in modum in hac affectione conferunt, quare non ſunt prætermittenda tam in remediis intrò ſumptis, quàm in externis)vel ſtech. Si à frigidis & craſſis humoribus tremor fiat, purgetur pituita, præcedente concoctione, remediis præſcriptis

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 213 sur 1293

©BIUM

Curatio. cap. de dolore capitis à pituita, & de paralysi. Fiant opiatæ ad corroborationem & exiccationem cerebri (præsertim his qui sunt humidiore cerebro) quales fuerunt præscriptæ capite de epilepsi. maximè illa, quæ recipit cinéres cranij hominis. Vel fiat talis præstantissima.

℞. conserv. acori j. galangæ crassæ, conserv. anthos & florum saluiæ an. ʒ j ciner. cranij hominis ʒ. ß. cereb. leporis ʒ j. radic. & seminis pæoniæ, radic. damasonij (quod Alisma Græcis dicitur, vulgò plantago aquatica. Vim habet in hoc affectu maximam) ana ʒ. j. castor. & asphalti ana ʒ. ß. pul diagalangæ ℈. iiij. syr. conserv. fecacul. vel conserv. satyrionis, vel syr. de stechade q. s. Si addatur conserua ipsa satyrionis, efficacior erit. Vel cùm tremor fit à nimio coitu, adde seminis vrticæ ʒ j. ß. Hæc opiata erit conueniens in omni tremore, à quacunque caussa fiat, nisi à nimio coitu. Tunc enim non est ponenda conserua satyrionis, neque syr. conseruationis eiusdem, sed potest poni syr. cap. vel syr. de menta quæ impedit venerem, sua siccitate semen absumendo, vt ruta citra refrigerationem, ob cuius timorem non audemus vti syr. de nenuph. aut alio multùm refrigerante. Nam quamuis habeant vim minuendi seminis, qua ratione videntur conferre in hoc affectu, sua tamen insigni frigiditate, noxam maiorem inferunt. Qui ob immodicam venerem tremunt, refici debent optimis alimentis. Si tremor accidat ob frequentem contactum argenti viui, vt solet accidere aurificis in deaurando, fiat inunctio ex oleis calidis, & aliquo pacto constringentibus, vt sic

Tremor à Venere immodica.

A cõtactu argenti viui.

℞. schenanthi, spicæ, cali. aro cyperi, nucis moscatæ ana ʒ. j hermodact. satyr. an. ʒ. ß. succi saluiæ qr. j. ol. de castor. ʒ. iij. ceræ parum, fiat vnguentum satis liquidum. Hoc vnguentum valet in omni caussa, sed in hac potissimùm. Pro diuitibus huiusmodi tremore laborantibus, adde auri limati ʒ. ß. illinantur manus & superiores vertebræ metaphreni. Loco auri pro pauperibus adde ʒ. ij. theriacæ. Membra trementia etiam possunt ablui vrina. Tremor accidit aliquando propter fumigationem aliquam factam ex semine hyoscyami, & pap. albi,

Tremor à fumigatione.

albi, quo aliqui vtuntur ad occidendos cyrones. Quare si quis eo vti velit, addenda est prædictis media pars stechados vel saluiæ. Qui ob eam causſam tremunt, abluant manus cum decoctione florum stechad saluiæ, & radic. galangæ. Fumigatio ex semine hyosc. generat quiddam in dentibus simile paruis vermibus albis, & dolorem dentium sedat. Qui sine manifesta causſa tremunt, vel propter pituitam aut refrigerationem, aut aliam causſam, vtantur pilulis nostris de beniouino, & nunquam abluant manus, nisi in prandio & cœna. Nam frequens ablutio manus ex frigida, maximè nocet, ita vt non solùm tremorem foueat, sed etiam generet. Vtatur aqua tepida pro lotione, nec nimiùm calidis, aut frigidis, sed decoctione saluiæ, & florum stechad, vt dictum est, cum radice galangæ.

Tremor à causſa non manifesta

De palpitatione. CAP. XL.

IEctigatio fit à flatibus, flatus, à debili calore, & à materia pituitosa, vnde flatibus solent abundare, qui calorem natiuum, & coctricem facultatem ventriculi imbecillam habent. Quare purgetur corpus pilulis mediis in paralysi præscriptis, postea corroboretur ventriculus, aliqua vnctione moderata, non nimium calida. Nam quæ nimiùm calfaciunt, tantùm abest, vt ventriculum calfaciant, & corroborent, vt potiùs refrigerent rarefaciendo, vel ex alto trahendo caloré internum ad circunferétiam. Nam maior caliditas attrahit ad se minorem, vt apparet æstate, quo tempore externa frigiditas facilè subintrat, rarefacta cuti ob aeris calorem. Quamobrem in vnctionibus sunt apponenda minùs calida, & quæ vim habeant astringendi, vt oleum nardinum, roſ. lentiscinum, cidoniorum, masticheſ. Eadem ratione & schenanth. & spica, & cyperus & alia id genus multùm conferunt ventriculo. Inunctiones magis laudantur, quàm sacculi, aut emplastra. Nam illa facilè ad interna penetrant, quæ ponuntur in sacculo non item: solus enim vapor penetrat. Emplastrum mediam velut naturam, & efficaciam obtinet, nisi quòd etiam ex accidenti plus, quàm reliqua calfacere potest, ob vim illam emplasticam, constipantem cutis meatus. Ad intra dentur illa, quæ calfaciunt ventriculũ, & flatus discutiunt, cui rei est

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 215 sur 1293

©BIUM

animaduertendum. Nam tribus aut quatuor horis ante paſtum, dare poſſumus quæ fortiter calfaciunt, & flatus diſcutiunt, modò iecur non ſit prælidum, qualia ſunt diatrium pip. diacyminum, dianiſum, aromat. roſ. diagalanga & ſimilia. Hæc non debent dari immediatè poſt, nec ante paſtum, quia ſua caliditate, & tenuitate ſecum ſtatim ad primas venas alimentum ſemicrudum raperent. Hinc patet illos errare, qui pulueres maximè calidos à paſtu exhibent, qui debent eſſe mediocriter calidi: à cibo autem quæ calfaciunt minùs, & attenuant, minúſque diſcutiunt flatus (vt ſuprà meminimus) vt eſt puluis ille præſcriptus in dolore capitis per conſenſum ventriculi à pituita. Accipiant etiam aniſum conditum à paſtu. Supra autem partem affectam, ponatur ſpongia noua macerata in lixiuio, vel vtatur aqua ſulphurea, vel aluminoſa, vel fiat ſaculus ex diſcutientibus flatus, vel apponatur emplaſtrum de baccis lauri, ſed hoc vbi eſſet tanta flatuum copia, vt leuioribus non poſſint diſcuti. Vel fiat talis inunctio.

A cibo non debēt exhiberi nimium calida.

℞. olei rutac. nardini an. ʒ. j. viticis ℈ cumini, carui ana ʒ. j. ceræ parum, fiat vnguentum. Si voceris in principio, fiat vnctio ex oleo roſ. addita aliqua parte ol. de abſynthio, ne partes facilè flatus recipiant.

De Melancholia à morbo. CAP. XLI.

MElancholia alia eſt propter vitium cerebri tantùm, alia per conſenſum totius corporis, alia flatuoſa, (hypochondriacam vocant, Arabes verò miraſic.) Quæ fit per conſenſum totius corporis, curatur ſic. Detur clyſter à principio. Si facienda ſit ſanguinis miſsio, poſtridie fiat. Si ſanguis ſit niger & admodum craſſus, extrahe quantùm æger poteſt tolerare: ſi autem flauus ſit, tenuis & rubicundus, ſiſtatur ſtatim. Concoquatur materia ſyrupis appropriatis, quales ſunt ſyr. de bugloſſ. borrag. epithymo, de pomis ſimpl. & compoſ. de fumaria, viol. etiam & endiuiæ adduntur, & alij infrigidantes, quando flaua bilis permixta eſt, aut ſi ex bile aduſta fiat. Herbæ autem, ex quibus fiunt aquæ & ſyr. ſunt bugloſſa, borrago, meliſſa, endiuia, fumus terræ, capill. ven. ceterach, polypod. adianthum, ſcabioſa, ocymum, chamed. chamepith.

Melancholia per cõſenſum corporis curatio. Syr. cõcoq. ſang. craſſum & melãc.

Herbæ ex quibus ſyr. & aquæ.

Ex

Ex radicibus inter omnes laudatur radix veratri ni- *Radices.*
gri, & enulæ campanæ. His posſumus addere radicem
behen albi & rub. radic. polygonati, pentaphilli, phili-
pendulæ, & corticem radic. capparis, & fraxini, & tama-
riſci, radic. tormentillæ, & zedoariæ. Addendi ſunt *Flores.*
etiam flores bugloſ. borrag. anth. ſampſ. chamomillæ,
nymph. ſtechad. tamariſci, geniſtæ. In ſumma quæ-
cunque habent lætificandi vim, & quæ ſplenem reſpi-
ciunt. Pro principio itaque fiat ſyrup. digeſtiuus cum
aquis. Vt

℞. ſyr. de epithy. de bugl. ana ʒ. ij. de fum. de po- *Syr.*
mis ſimpl. ana ʒ. j. ß. aquæ bugl. borrag. ana qr. j Si ad-
ſit ſiccitas, vel permixtio bilis, adde aquæ viol. end.
vel lupul. ʒ. ij. Si non adſit inſomnitas, neque corpo-
ris tanta ſiccitas, adde aquæ meliſſæ & enulæ camp. an.
qr. ß.

℞. elect. de gemmis tab. j. pro doſi, vel diamarg. frig.
vel alterius elect. pro melanch. vel ex eorum pulueribus
aro. Purgabitur in principio decoctione polypod. quer.
thymi, epithymi, diamanna, & frequentius reiterabitur.
Cùm morbus altas radices egerit, vel contumax fuerit,
ordinentur ſyr. fortiores, & medic. laxantia fortiora, vt *Syr. fortior*
hoc modo.

℞. ſyr. de pomis compoſ. ʒ. iiij. ſyrup. de epithy. & de
fumaria an. ʒ ij. aquarum mel. capil. ven. bugl. borrag.
ana qr. j. aquæ enulæ camp. ʒ ij. fiat ſyr. pro 4. doſibus,
cla. aro. cum pul. de gemmis vel lætitiæ Gal. vel diamar. *Purgãtia*
frigi. Purgetur fortiori pharmaco. Soluentia ſunt con- *fortiora.*
fectio hamech, diaph. diaſenæ ſol. diamannæ. Ex pilu-
lis ſunt, de fumaria, indæ de lapide lazuli, vel arme-
no, ſed ex iſtis oportet eligere, quæ facilè & ſine mo-
leſtia euacuant, non autem quæ fortiùs. Præligendæ
tamen ſunt potiones, vt quæ minùs exiccent quàm pi-
lulæ. Nam pilulæ multùm & fortiter euacuant, & cor-
pus ſupra modum exiccant, ex qua exiccatione peiùs ha-
bet æger. Sed vt faciliùs & potentiùs euacuetur humor
potionibus, accipiantur hæc electuaria, in decoctioni-
bus alterantibus, & euacuantibus ſuccum melancholi-
cum, hoc modo.

℞. gly. raſæ, rad. enulæ camp. ana ʒ. ß. rad. buglo. ʒ. j.

©BIUM

paſſ. mund. pa.x prunorum N. xx. capil. ven. & cete-rach, an. M. ß. qu. ſem. frig. maiorum an. ʒ. iij. ſeminis apij, petro & ocymi an. ʒ ß. ſeminis cuſcutæ, ſummitatum thymi, foliculorum ſenæ an. ʒ. ß. florum cord. ana p. j. fiat decoctio. In qr. j. diſſ. diaph. ʒ. iij. confect. hamech. ʒ. ij. diaſenæ ʒ. j. ſyr. de pomis compoſiti vel viol. ʒ. j. Si diues ſit, potes addere ʒ. j. infuſionis rhab. ſi pauper, ſyr. roſ. lax. ʒ. j. & tunc loco diaph. ponatur cath. Poſſunt etiam addi alia elect. ſolutiua, ſi videamus aliquem alium ex humoribus eſſe permiſtum, pro ratione humoris permiſti, vt ſi videatur pituita permixta, poteſt addi elect. de citro ſol. ʒ. j. Si bilis ſit, elect. de ſucco roſ. vel diaprunis ſol. ʒ. j. Poſtridie medicamenti detur potio ſequens.

℞. ſyr. viol. ʒ. ij. aquæ hordei perfectè cocti ʒ. iiij. fiat potio, capiat poſtridie medicamenti. Hæc potio humectat, & ſiccitatem vel aſperitatem relictam à medicamẽto lenit. Si dentur pilulæ, corpus ſit præparatum, accipiant clyſterem emollientem die præcedente.

Pilulæ.

℞. maſſ. pil. ind. & de fumaria an. ϑ. ij. fiant pil. viij. cum vino. Si fortiores, oportet.

℞. maſſ. pil. indæ & de lapide lazuli an. ϑ. j. ß. fiant pil. cum ſyr. de pomis compoſ. vel augeatur doſis, vel minuatur pro viribus ægrotantis. Delicatis & diuitibus poteſt hoc modo parari medicamentum quod eſt præſtantiſsimum.

Potio poſt purg. Sniuerſales.

℞. flor. viol. bugl. borrag. & anth an. p. j ſum. thy. & polyp. quer. an. ʒ. ij ſenæ orient. ʒ j. paſſ. mund. ʒ. j fiat decoctio in aqua bugl. & fumi in col. ʒ iij. diſſ confect. alchermes communiter præparatæ ʒ ij. diagridij gr. vj. ſyr. de pomis compoſ. ʒ. j. vel ſyr. roſm. lax. aut viol. aut de fumar compoſ tantundem. Hęc potio danda poſt vniuerſales purgationes. Soluit mirum in modum melancholiam ſine moleſtia: nec minùs iuuat, quàm ſi quis acciperet decoctum veratri. Nam confectio alchermes ſi præparetur cum vero lapide lazuli, ſoluit ichores melancholicos. Si non reperiatur vera confectio alchermes, adde communi modo paratæ lapidem lazuli ablutum cum aqua bugl. & roſ. donec aqua remaneat clara,

Cautio confect alchermes.

& co-

& colore lazuli non ampliùs inficiatur ad ℈. ij. Si nullo modo reperiatur confectio alkermes (quia nunquam vſus eſt Falco in morbis, in quibus ſuſpicio erat de fluxu ventris, quæ vim habet ſoluendi paulò minus, quàm confectio hamech) vtatur puluere ſequenti.

℞. ſum thymi ʒ ß. epith. ʒ. j. ſeminis cuſc. ʒ. iij. lapid. lazuli abluti, vt diximus, ʒ. ij. diagrid. ʒ. j. cinamomi, macis, garyoph. ſpicæ nar. perlarum non perforatarum ana ʒ. ß. maſtic. ʒ. j moſci gr. vj. fiat pul. vel, vt meliùs conſeruetur, adde ſyr. de pomis compoſ. q. ſ. ad incorporandum, & fiat ad formam opiatæ, cuius doſis erit à ℈. ij. ad ʒ. j. ß. pul. verò ad ʒ. j Poteſt etiam fieri ſine moſco, niſi quando volumus magis roborare, quàm euacuare: pro pauperibus poteſt etiã fieri alius puluis hoc modo. *Puluis.*

℞. polyp. ſum. thymi ana ʒ. j. ß foliorum ſenæ, florũ ſamb. ſeminis cuſcutæ, med. ſeminis carth. ana ʒ. j. cineris tartari albi ʒ. ß cinamomi, ſpicæ, aniſi ana ʒ. j. ſacch. candi ʒ. ij. miſce, fiat pul. vtere, vt ſuprà. Pro robuſtioribus & aſtrictis aluo, adde diagridij, maſtich. ana ʒ. ß. Flores ſambuci maximè conferunt purgandis ichoribus melancholicis. Ideo acetum ex floribus eius dandum in acetariis. Saccharum candum ponitur loco ſalis indi ad guſtum, ſed magis ad corrigendam ſiccitatem aliorum permixtorum. Eſt verò ſal indum ſacch. candum, quod fluebat è cannis apertis, & ſciſsis, & tandem concreſcebat vi, & calore ſolis. Diagridium additur. Nam quanuis bilem purgare dicatur, purget etiam melancholiam, ſi cum purgantibus melancholiam miſceatur. Vt puluis prior fiat efficacior ad purgationem melancholiæ, ſi modò corpus quadratum ſit, & non extenuatum, poteſt dari ex ipſo puluere ad ʒ. iij. cum decoctione veratri nigri, & florum nymph. vel amaranthi. Oportet tamen prius aluum eſſe liberam, & ſolutam, & corpus bene præparatum. vt ſi fiat hoc modo. *pauper.* *Acetum ex floribus ſambuci.* *Sal. Indũ.*

℞. veratri nigri ʒ. j. paſſ mund. ʒ. j. prunor. ſic. ana M. x. flor. nymph. vel amaranthi p. j. fiat decoctio. In ʒ. ij. decoctionis miſce pul. præſcripti ʒ. ij. adde ad dulcorandum ſyr. viol. ʒ j. Hoc tamen decocto non vtantur, niſi poſt vniuerſales purgationes, nec adeo formidandũ eſt veratrum, vt ab eo omnino abſtineamus. Nã cùm Hip-

ait veratrum excitare conuulsionem, eámque lethalem esse. Intelligendum id est, si exhibeatur in substantia, vt solebant antiqui. Vsus tamen erit in decoctione, vel in infusione. Non est tam periculosus, quin potius fortibus, & extremis morbis melancholicis plurimùm cõferat, maximè si corrigatur cum floribus amaranti, aut nenuph. loco florum sesamoidis, quod semper est obseruandum. Reprimitur enim ab iis, ac temperatur acrimonia eius.

CONSERVÆ.

Puluere poterunt vti semel in hebd. decocto verò semel in mense. Fiunt confectiones & opiatæ ex conf. & pul. Conseruæ sunt rad. bugl. & flor. eiusdem, flor. borrag. viol. (ad humectationem) & nenupharis, maximè cùm est insomnitas vel siccitas. Conserua satyr. cum sit calida & humida, & enulæ campanæ. Nam his post conseruam, bugloss. nullæ sunt efficaciores, & magis propriæ huic affectioni Conserua capil. ven. ceterach, scolop. vulgar. conser. cort. citri cum sacch. conditi, conf. yring. non vituperanda, maximè cum est melancholia hypochondriaca. Mirobala. conditi, conser. radic. polygon. (si parata reperiatur, quam in aliquibus Officinis pro secacul solent præparare) conseruæ anth stech. cùm admiscentur conser. viol. vel nenuph. & vt deducatur vis medicamenti ad caput. Confectio alkermes, & triphera magna sine opio in mulieribus. Conserua satyrionis est præstantissima in hac affectione melancholica & arthritide, vt probatum est experientia. Hinc aliqui putarunt esse hermodactylos. Pulueres sunt diamarg. frigid. & calidum, dianthos, plinis cum mosco, de gemmis, lætitiæ Gal. diacameron, diambræ & his similes, & omnia, quæ cordialia dicuntur. Ex conser. eligere oportet, quæ maiorem habent vim lætificandi, vt sunt conser. satyrionis, enulæ camp. rad. bugloss & hoc est commune in omnibus. Interdum verò vel ob temperamentum vel symptoma aliquod, vel quia morbus fit per consensum ventriculi, vteri vel splenis, aliquam ex conseruis accipere oportet, quę respiciat partem primariò affectam, vel symptoma. Idem faciendum est in electione puluerum, syr. & omnium aliorum remediorum.

Conserua satyr. arthrit. prodest.

Pulueres.

Sed

Sed quæ proprietate id faciunt, communia esse solent auxilia in omnibus caussis & illa nunquam prætermittere oportet. Quòd si fortè cum tali proprietate qualitatem habeant manifestam affectioni contrariam, castiganda erit illa qualitas, addendo conserua, aut pul. aut aliquid, quod sit affectioni vtile, & qualitati illius medicamenti contrarium, vt si hoc modo fiat opiata communis, à quacunque caussa sit.

℞. conser. radic. bugloss. ʒ. ij. conser. enulæ camp. ʒ. ß. Quòd si propter amaroremhæc ingrata sit, pone tantùm ʒ. ij. tum etiam quia vim habet exiccandi cum illa proprietate lætificandi. Adde conseruam aliquam humidam, qualis est conserua viol. aut nenuph. sed satius est conseruam satyrionis addere, quæ humectat simul, & maiorem vim habet lætificandi. Verùm conser. viol. & nenuph. cùm adsunt vigiliæ, vel siccitas & caliditas pro conseruis enulæ camp. & satyrionis rectè ponuntur vel cum illis debent misceri. Vt si ob consensum ventriculi morbus fuerit, debes addere conseruam corticis citri conditi cum sacch. Vt etiam cùm fit ob consensum splenis, conserua florum tamarisci vel scolopendriæ. Si fit per consensum vteri, conse. anthos. pul. lætitiæ Gal. ʒ. ij. pul. de gemmis ʒ. j. Pro diuitibus pone confect. alkermes ʒ. j. ß. cum syrup conserv. myrobal. fiat opiata. Cùm per cõsensum vteri, triphera magna sine opio erit danda, & conserua diambræ. Et pro syr. conser. myrobal. ponatur syr. de arthemisia. vel cùm fit per consensum ventriculi, pone illius loco syr. conserv. corticis citri. Potest fieri alia opiata pro ditioribus sic.

Conf. affect. consentientes.

℞. myrobal. emblicorum & chebul. conditorum ana N. ij. corticis citri cum saccharo conditi, & radic. buglos ana ʒ. j. conseruæ anth. & florum borrag. ana ʒ. ß. conseruę satyrionis ʒ. iij. confect. alkermes ʒ. ij. huic adde lapidis lazuli abluti & assati ʒ ß. elect. de gemmis, & diacameron ana ʒ. j. confect. de hyacintho, syr. de pomis simpl. q. s. fiat opiata, de qua capiat bis in hebdomada ad quantitatem auellanæ, & superbibat parum vini lymphati cum aqua buglos. vel melis. vel enulæ camp. Dosis conserv. satyr. erit augenda, si à retento semine fiat melancholia. Vtatur sæpe electuario diamargar.

©BIUM

frigid. & conſ. radic. bugloſſ. Poſſunt fieri epithemata ſupra cor, & inunctiones ſupra partes, per quarum cõſenſum excitatur morbus. Epit. pro corde fiunt hoc modo.

℞. aquæ. roſ. q. j. aquæ bugloſſ. endiuiæ vel acetoſ. vel borrag ana ʒ.ij. ſandali albi & rub. corall. ana ʒ. ß. croci ϑ.j. miſce, fiat epithema, quod vt citius & promptius fiat, accipe ʒ.j. diamarg. frig. loco puluerum, addendo g̃. vj. croci, & cum aquis fiat epith. Adde ocymi ϑ. ij. & cum pauco panno ſcarlatæ applicetur cordi tepidè. Vel nę toties refrigeretur, fiat ſacculus talis, & applicetur.

Sacculus. ℞ florum cord. roſ. ana p.ij. florum nenuph: & ſambuci ana p. j. foliorum meliſſ. ſiccæ & ſeminis ocymi, behen albi & rub. ſandal. omnium ana ʒ. j. macis ʒ. ß. contundantur, fiat ſacculus interbaſtatus & irroratus aqua roſ. & meliſſæ, ponatur ſupra pectus Inunctiones fiunt pro diſpoſitione locorum, vnde affectus manant, vt pro ventriculo fiat inunctio, vel ſacculus ad eius confortationem, & flatuum conſumptionem.

Topica pro vtero.

Pro vtero fiant etiam topica remedia varia. Si ob retentionem menſium, vel propter duritiem quendam, & ſcirrhum per cuius conſenſum melancholia fiat, ordinetur emplaſtrum illud ceroneum. Vel fiat vnguentum ex eodem illo emplaſtro diſſ. in oleo liliorũ. Si ob retẽtionẽ ſeminis, addenda ſunt, quæ ſemen minuunt (quod & obſeruandum in ſtrangulationibus vteri ob retẽtum ſemen, vt, ſcilicet, in omnibus remediis tam internis, quàm externis vtamur minuentibus ſemen) vt ſi vnctioni ſupradictæ addas ol. rutaceum, vel de menta, niſi adſit caliditas manifeſta. Tunc enim optimum erit addere oleum de nenuph. de ſemine lact. aut pap. & ſeminis agni caſti. Si ab alia cauſſa occulta, vt poſt immoderatum fluxum aliquãdo accidit, vtendũ eſt emplaſtro pro matrice, aut emplaſtro de maſtiche, addẽdo moſci, vel ambræ grana aliquot. Poſt vniuerſalia remedia optimum eſt vti balneo aquæ dulcis. Nam medicamẽtoſa inimica ſunt, eò quòd nimium exiccent. Fiat ergo balneũ aquæ tepidę, & ſi velis addere deco. ſequentem, efficacius erit.

Balneũ. ℞ flor. roſ. bugloſſ. viol. borrag. nenupha. ana p. iij. mal.

mal. viol. bugl. borrag. ana M. ij. meliff. lauendulæ ana M. ß. fiat deco. pro balneo, in quo innatet ſæpe longè à paſtu. Conſumptis,& valde exiccatis omnia decoq. cum capitibus aliquot veruecis, addendo hordeum mundat. In ea deco. poteſt addi florum cham. ſambuci,& anthos ana p. j. Fiunt etiam lotiones capitis, cùm materia tantũ in capite eſt, & per proprietatem caput afficitur, vel ad conciliãdum ſomnum, vel ad reſolutionem materiæ. Vt concilietur ſomnus, vtantur lotionibus preſcriptis in capite de phrenitide, vt floribus viol. nenuph. & aliis, quæ vim habent humectandi, & mediocriter refrigerandi, & non ſummè, ne incraſſentur & ſopiantur ſpiritus. Hoc tamen differunt, quòd obſeruare oportet, vt capita pap. aut ſemen hyoſcyami, aut cortex mandragoræ, aut alia, quæ inſigniter refrigerant, vt ſolanum furioſum, nullo modo ponantur, niſi ſemen papaueris albi, quod cum frigiditate habet quandam familiaritatem, & humiditatem. Pro digeſtione ſiue reſolutione materiæ ſic.

℞. meliff. beto. ana M. ß flor. cham. melil. ana p. j. flor. ſamb. roſ. & anth. ana p. ß. foliorũ ſenę ʒ. j. ſummi. thymi ʒ. ß. fiat deco. ex qua fit lotio capitis. Lotiones pedum cùm ad conciliandum ſomnum, tum ad diuerſionẽ laudantur à practicis. Cauteria poſita ſupra commiſſuram capitis coronalem multùm laudantur, ſed oportet diutius remanere, vt os capitis vſtionem ſentiat, poſtea preparetur vt decidat eſchara cũ butyro, & diutius maneat vlcus apertum. Nonnulli laudant trepanationem, quæ ſit ſeparata cute capitis, & fracto oſſe cranij. Nam caſu fortuito multi ſic curati ſunt, fracta caluaria, quod mihi non videtur omnino reiiciendum. Nam & ratione & experientia comprobatur. Viſa eſt mulier melanch. & maniaca noſtro tempore, cui ob caſum apertum eſt cranium, vnde effluxit aqua, & curata eſt ab inſania. Quare ſi pari ratione trepanetur, vapores atri, & ſi quid eſt aliud præter naturam in cerebro, vacuantur. In epilepſia itidem facta ab humore melanch. eſt aperiendum caput. Poſt vſum ſyr. & euacuationem, dandum eſt apoz. ſequens æſtate, quandoquidem valebit etiam in fine veris, & in melancholia, cùm admiſcetur flaua bilis, vel cùm temperamentum eſt calidius & ſiccius.

Lotio cap.

Cauteria

Trepanatio.

Apoze.

©BIUM

℞. cort. rad. capp. & fraxini, rad. bugl. & ſatyr. ana ʒ. j. gly. raſ. rad. enulæ camp. philip. quinque folij ʒ. ana ß. ſummi. lupuli, aſpar. & fumi ſcab. bugl. borrag agrim. ceterac. polytric. ana M. j. acetoſ. vel oxyl. abſynthij pontici, beth. meliſſ. ana M. ß. paſſ. prunorum, ſebeſt, iuiub. ana N. xx. ſeminis ocymi, ſeminis citri ana ʒ. ij ſeminis melonum ʒ. ß. polyp. querc. ʒ. ij. ſummi. thymi. ſeminis cuſcutæ ana ʒ. j. epith. & ſeminis carth. ana ʒ. vj. arg. recen. tro. ʒ. j. cicerum rub. p. j. fiat decoct. in ſero caprino, & in ℔. ij. col. adde ſucci endi. cich. & bugloſſ. ana q. j. ſacch. q. ſ. fiat ſyr. aro. cum ʒ. ß cinam. & ʒ. j. lætitiæ Gal. ſit mediæ deco. & cap. in ſex matutinis. Hoc ſyr. poſſumus vti initio melanch. factæ à fæce ſanguinis vel à melanc. naturali aduſta, facta priùs ſang. miſſione. Huic dec. addere poſſumus veratri ʒ. ß. florum nenuph. viol. ana p. j. vel florum amaranthi, ſi reperiantur. Si hæc addantur, vtemur iſto apoz. in morbi proceſſu, de quo accipiant tertio quoque die, & ante primam doſim capiãt clyſterem. Poſſunt addi prædictæ deco. omnes ſpecies myrobal. modò non ponatur veratrum. Nam veratrum & myrobala. ſe non compatiuntur, neque fit aliqua ſigillatio, quæ neceſſaria eſt medicam. purgantibus. Præterea quæ inferunt violentiam corpori. non debent diutius retineri intra corpus. Quare non ſunt miſcenda cum aſtringentibus, ſed potiùs cum aliis, quæ violenter illa educunt foras.

Cautio.

De melancholia, Caput alterum.

Melancholia eſt dementia, aut ſi mauis, deſipientia, ſine febre cum timore & mœſtitia. Differt autẽ à phrenitide & mania. Phrenitis enim eſt alienatio mẽtis cum febre, & cum quodam furore, aut incompoſito motu. Mania verò furor eſt ſine febre, & timore, & mœſtitia. Melãcholia ſymptoma eſt, cui à cauſſa putatæ nomen eſt inditum, vt teſtatur Gal. 1. methodi meden di cap. 2. cum de nominũ diuerſitate, quæ ægritudinibus impoſuerunt ipſi primi nominum auctores, agit. Fit autem à ſucco frigido, teſte Gal lib. de ſymp. cauſſis. Sola enim melancholica demẽtia à frigidiore ſucco, vt cauſſa, euenire ſolet. Hoc verò intellexit de vera melanch. quæ vitio totius corporis vel cerebri fit, non de hypochondriaca,

quæ

quæ magna ex parte fit à fumis malignis, & acrioribus ad cerebrum eleuatis. Porrò tres in vniuersum melanch. sunt differentiæ, quæ à partibus vnde ortum habent, discernuntur. In omnibus verò cerebrum afficitur. Sed aliquando cerebrum tãtùm, quia humor melanch. à partis intemperie generatus, vel post aliquas capitis inflammationes relictus, hunc affectum gignit. Dignoscitur autem vitio tantùm capitis fieri, & non per consensum, si tales causſæ præcesserint, & nulla appareant signa in toto corpore redundantis humoris melanch. neque victus ratio, quæ atram bilem procreare potuerit, præcesserit, & si misso sangui. ad maiorem fidem, non appareat crassus, nec ater, neque tempus anni, neque regio, nec ætas declinans, aut temperies melanch. vel bilioſa declinans, quæ solet mutari in melanchol. habitudinem, vel si suppressæ nõ sunt hæmor. vel verax curata, vel corporis habitus non sit gracilis, niger, hirsutus, nec latas habeat venas, nec distentas ob flatus, non sang. copia. Si in solicitudine, curis, multis laboribus, victu tenui & sordido educatus fuerit (talis enim aptus est ad melanch. per consensum totius corporis.) Quòd si mœror & mœstitia diu perseuerauerint sine tali corporis constitutione, indicium est cerebrum tantùm affectum esse. communia enim signa sunt, metus, tristitia sine causſa manifesta, extremam mœstitiam inducens, odium hominum, & auersio, iuxta hanc Hippocrat. sententiam, Si timor & mœstitia diu, & longo tempore perseuerent, ex eo atra bilis significatur. Qui ex hyppochond. vitium cõtraxerint, eos sanè cruditates, quas plurimi flatus consequuntur, acidi ructus, ardor & grauitas intestinorum arguunt. Augetur autem his insania, aucta cruditate. Optima autem concoct. aut alui deiectione, vel ructu vel vomitu leuantur ægri. Hæc βουλιμίαν sequi solet, vel mesenterij, vel splenis affectus. In hac hypochon. sursum conuelluntur. Multum edunt, parum dormiunt, & pauca excrementa deiiciunt per aluum. Quare ob recrementorum in intestinis retentionem magis læditur mens. Hæc omnia indicant partes inferiores ventris, vel calida intemperie laborare, vel effusam esse bilem atram per mesenterium, & partes ventris. Hæc autem magna intestinorum cali-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 225 sur 1293

©BIUM

ditas vrit, & chylum assat, vnde fit multa effumatio ad caput ob retentionem recrementorum nimium exiccatorum. Hæc calida intemperies, vt omnis alia, concoctionem lædit. Ob id si calidis vescuntur alimentis, nidoralentos ructus emittunt. Si duris & siccis, acidos. Infinitæ verò sunt melancholicorum imaginationes. Aliquando enim dementia sequitur corporis dispositionem: aliquando studium, quo maximè delectabatur, qui ea correptus est. Alij se numine afflatos existimant, & in eo errore sunt, vt omnia futura se vaticinari putant, ἐνθουσιαστὰς Græci vocant. Sunt qui auaritiæ iphiantes, de pecuniis congerendis perpetuò cogitant. Alij perdite amant, & nihil nisi de amore loquuntur. Hos Græci ἐρωτικοὺς vocant. Alij ob longas inedias, studia, & meditationes cælestes, de rebus sacris & de religione semper agitant. Alij se Reges, Imperatores, Papas, Cardinales existimant. Alij poetico furore perciti, semper versus scribere volunt. Nonnulli vbi ad corporis euacuationem deuenerunt, veneno se læsos dicunt, & sæpissimè de hac re medicos consulunt. Multi sunt præterea qui secundum corporis dispositionem melancholia afficiuntur, vt qui multo semine abundant, ad venerem propensi annosas mulieres depereunt. Qui vermes habent, serpentes in ventre se habere imaginantur. Alij secundum vitæ institutum imaginationes habent, vt quidam sacerdotes semper precationes murmurant, & templa cõstruere volunt. Qui contentionibus forensibus insudauerunt, nihil nisi aresta, & libellos supplicatorios scribunt & recensent. Melancholici autem talibus imaginationibus vigilantes afficiunrur, quales nobis somniantibus accidunt, vino, crapula, amore, pecuniis, vel alia re affectis. Est & alia insaniæ species, in quam incidunt sæpissimè, qui vitiatos & crassos humores habent, & mores brutales. Insaniunt enim luporum more. Quare λυκάνθρωποι vocantur. Affecti verò lycanthropia noctu per syluas, luporum more, discurrunt, & hominibus insidiantur, ita vt meritò lupos esse dicamus: hi etiam, quia hominum osores sunt, μισάνθρωποι appellari possunt. Melancholia, quę fit vitio totius corporis, difficillimè curatur, vt quæ vitio cerebri fit. Si post morbum euenerit, o

ptima-

ptima victus ratione,& medicamentis curatur. Sed quæ eſt hæreditaria,vt illa(baillarguet)dicta, & aliæ multæ familiares noſtræ regionis & Hiſpaniæ, ferè nunquam curatur. Quæ verò ab hypochondriis ortum habet, curationem admittit,optima victus ratione adhibita, & vſu medicamentorum repellentium, & corroborantium caput. Melancholica inſania, quæ corporis vitio fit,eſt, cùm humor melancholicus in toto corpore collectus eſt,à quo ſpiritus vitales & animales inficiuntur, & turbulenti fiunt. Ob id mens lædítur. Quare cùm cauſſa ſit in toto corpore,vniuerſalibus euacuationibus,corpus ab huiuſmodi humoribus eſt repurgandum. Cùm igitur ſanguini materia permixta ſit,miſſione ſanguinis vacuãda eſt, præmiſſo clyſtere, qui quidem in omni ſpecie, & toto morbi decurſu conuenientiſſimè exhiberi poteſt. Nam ferè in omnibus aluus eſt adſtricta, & flatibus eſt diſtenta. Fiant ergo ex emollientibus, purgantibus,& diſcutientibus flatus, & humorem concoquentibus.vt

℞. rad. maluæ,biſmaluæ cum radicibus, bugloſ. borraginis, mercurialis ana M. j. paſſ. prunorum, ficuum dulcium ana p x. ſeminum aniſi,viticis,& cuſcutæ ana ʒ. iij.ſeminis maluæ,& melon.ana ʒ. ß.ſeminis lini ʒ. j.(lubricat & concoquit)florum chamo.bugloſ.borrag. violæ ſambuci (concoquunt enim & humectant) ana p. j.fiat decoctio in iure capitis veruecis. Et in ℔. j. diſſol. diaphœnici ʒ. ij. mellis violati, & ſucci mercurialis ana ʒ. ij. (hic optimè vacuat bilem à liene, & ab aſtantibus) olei violati & chamo.ana ʒ j. ß.vel liliorum vel amygd. ʒ. iij.miſce, fiat clyſter, cap. duabus horis ante cœnam. In craſtinum mittatur ſanguis è baſilica. Vulnus autem fiat ſatis latum. Et ſi ſanguis ſpiſſus & ater ſatis appareat, mittatur quantum videbitur. Materia enim ſanguini eſt permixta. Si tenuis & clarus, ſtatim ſiſtatur. Eſt enim argumento, materiam affectus non eſſe ſanguinem craſſum, ſed bilem, quam ſanguinis miſſione vacuare non debemus, ſed potiùs medicamento cholagogo. Periculum enim eſſet, ne miſſo ſanguine furioſus euadat æger. Quare in omnibus affectibus melancholicis, vt in cancro,febre quart. lepra & aliis affecti-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 227 sur 1293

©BIUM

Obſeruatio in ſanguinis miſſione.

bus: quos à ſanguine melancholico naſci putamus, obſeruandum eſt vt ſanguinis miſſionem præcedat exercitatio, quo ſanguis craſſus & ater agitetur, & facilius extrahatur. Motio autem ſine defatigatione eſſe debet, ne vires debiliores reddantur. Quare poſt coitum, aut longam inediam, aut magnam laſſitudinem, à ſanguinis miſſione eſt abſtinendum. Vtile erit etiam, ſi antequam corpus exerceatur, caput perfundamus oxyrrhodino, ne ad illud tanta fiat effumatio, néve plus iuſto incaleſcat. Et ſic poſt miſſionem ſanguinis, quietem imperabimus. Porrò materia concoquenda eſt ſyrup. concoquentibus, non euacuantibus. Et quia aliqua melancholia magis fit vel à bile vſta, vel in bilioſo corpore, alia verò in pituitoſo, conſideranda totius corporis conſtitutio, & natura, vel mores animi, vel inſaniæ ſpecies, vt ſi ad iram, vel bellum, vel contentiones, procliuis fit, tunc ob bilem, & melancholiam, vel bilioſam naturam, permiſcendi erunt bilem extinguentes ſyrupi, vt ſyrup. viol. qui exhibitus cum aqua bugloſſæ, vel borraginis, ob ſuam humiditatem conuenientiſſimus erit, vel ſyrup. de bugloſſa, vel de borragine. Si verò melancholia laborans, habitudinem corporis, & accidentia ferat pituitam referentia, vt qui voraces ſunt, qui pituitam vomunt, ſunt flaccidi, ſegnes, & ad omnem motum inepti, aut tardi, aut minùs vigiles. In iis ſyrupi, qui incidunt & attenuant citra magnam exiccationem, conueniunt, vt ſyrup. acetoſus datus cum aqua fœniculi, petroſelini, vel graminis, vel ſyrup. capillorum veneris, vel alius ex detergentibus, vel ſyrup. de liquir. cum aqua bugloſſi, vel borraginis. Porrò ſi melancholica ſint accidentia, & habitus corporis melancholicus, ſanguis ater & craſſus, & omnia frigiditatem teſtentur, vt mœror, timor, pigritia, taciturnitas, & hominum odium, tunc ſyrupos melancholico humori accommodatos præſcribimus, vt qui vtraque qualitate, nimirum actiua, & paſſiua conueniunt. Quales ſunt ſyrupi de borragine, de bugloſſa, & ſyrupi conſeruationis ſatyrionis, qui vna tantùm qualitate, vt qui modicè calfaciunt & attenuant, in quorum numero ſunt, ſyrup. capill. veneris, & ſyrupus acetoſus permixtus aquæ bugloſſi, vel qui multùm humectant,

mectant, vt syr. violatus, vel de cucurbita, de lactuca. Nihil enim est, quod fagis conueniat in humoris melancholici coctione & præparatione, quàm quæ humida sunt. Ob suam enim siccitatem resistit curationi humor melancholicus, nec facilè cedit medicamentis. Vinum nisi tentaret caput, & calidius esset, conuenientissimum esset ad humorem melancholicum coquendum, maturandum, & præparandum. Quare in omnibus morbis melancholicis, in quibus caput non est affectum, vinum commodissimè exhiberi poterit, vt in febre quartana, vinum album, tenue, aquosum, debile. Sunt alij syr. qui melancholico humori non conueniũt, nisi ob humorem alium permixtum, vel ob aliam occasionem, vt syr. end. simpl. vel compos. nisi ob bilem, vel hepatis obstructionem, vt mel rosatum, vel syrup. de stechade ad pituitam, quibus sanè humida quædam semper sunt adiungenda, ne corpus exiccent. Ob quam resiccationem multùm læduntur ægri. Syr. compositi non conueniunt eo tempore. quo volumus, vel humorem, vel meatus ad humorum euacuationem præparare, sed in ipsa euacuatione, vel post vniuersalem euacuationem, vt syr. de fumaria compos. de thymo, de epithymo, de pomis compositis, syrupus Sabor regis, & similia apozemata, qualia ab Empiricis medicis, aut parùm methodicis in principio morborum dantur citra magnum commodum, sed potiùs damno ægrotantis. In his componendis herbarum delectus habendus est, & aquarum, vt cap. de syr. libro nostro de formis remediorum abundè dictum est. Herbæ autem communes omnibus causis sunt bugloss. borrago, poligonati radic. & satyrionis. Quòd si splenis sit obstructio, aut affectus nimis frigidus. herbæ capillares, aut scabiosa conuenient. In magis frigido, melissa, ocym, chamedrys, chamepithis, enula campana recens, si magna splenis obstructio absit, rad. capparum, fraxini, pentaphili, filipendulæ, behẽ alb. & tub. rad. si verè essent, huic affectui valde conuenirent. Sed quia falsæ sunt, reiiciendæ sunt, & earum loco substitui debent radic. borraginis & bugloss. Herbæ ad euacuationem accommodatiores sunt, quæ extenuant, aperiunt splenis obstructiones, & quæ aliquam

Præparãtia melanchol.

Febri quartanæ vinũ album & tenue conuenit.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 229 sur 1293

vim laxandi habent, vt mercurialis, borrago, ſummitates thymi, ſennæ folia, & folliculi. Flores ad concoctionem & præparationem humorum, vel ſpirituum conuenientes ſunt borrag. bugloſſ. Ad refrigerandum & tumultus animi, & agitationes compeſcendas, flores violarum, nenupharis conueniunt. Ad reſolutionem & humoris præparationem, flores chamom. anthos, ſtechados ad euacuationem flores ſambuci, geneſtæ, violarum recent. maluarum. Radices vacuantes ſunt, cortex rad. capparis & ſambuci, rad. azari, vel cyclaminis vel cucumeris agreſtis, vel ellebori albi, vel nigri (vendi ſolet multò ſpecies quædam aconiti eius loco:) Ex his omnibus fiunt decoctiones ſyr. & aquæ omnibus cauſſis determinatæ. Si igitur æger ſit habitu & temperamento melancholico, fiat talis ſyrupus.

Syrupus. ℞. ſyr. de borragine, & capill. ven. ana ʒ iij. aquæ borraginis ℔. j. aquæ meliſſæ ʒ. iij. miſce, fiat ſyr. capiat in quatuor matutinis. Si pro delicatis paretur, aromatizari poteſt pul. diarrhodon abbat. Et capiat in craſtinum miſſionis ſanguinis. Si ſit acrimonia in humoribus, vtile erit huic ſyr. addere aquam violatam, vel ſyr. violarum. Tertio quoque die iniiciatur clyſter, ſi aluus ſit adſtricta, aut excrementa dura. Finitis autem ſyr. exhibeatur ſequens potio.

Potio. ℞. ſyru. de epithymo ʒ. iiij. capiat manè cum decoctione mercurialis. In craſtinum ad maiorem eradicationem, detur ſequens potio.

Polypod. quantitas. ℞ polypodij querni ʒ. ij. (niſi ponatur in magna quantitate, non euacuat bilem) paſſ. enucleatarum p. x. aniſi ʒ. iiij. ſem. cuſcutæ, ſummitatum thymi, folliculorum ſennæ orientalis ana ʒ. ß florum bugloſſ. borrag. violarum ana p. j. fiat decoctio in aqua fumariæ cum fol. mercurialis M. j. in quart. j. colatura diſſolue diaphœnici ʒ. ij. confectionis hamech ʒ. iij. ſyr. roſati laxatiui ʒ. j. miſce, fiat potio. Capiat manè cum cuſtodia. Confe. hamech conuenit, quando materia bene cocta eſt, data in forma boli, vel diſſoluta in aqua graminis, vel capillis veneris. Si autem materia probè cocta non eſſet, minus conueniret, ob myrobalanos, quæ eam compoſitionem ingrediuntur. Diacartham. quanquam pituitam tan-

tantùm euacuare creditur, commodissimè tamen exhiberi poterit, cum decoctione prædicta, vel cum aliis succum melancholicum purgantibus. Post exhibitionem medicamenti laxantis, maximè conuenit cremor hordei: hieræ ab antiquis in huiusmodi curatione recipiuntur. Sed hæ tantùm, quæ veratrum, vel colocynth. recipiunt, huic morbo sunt accommodatæ. Dandæ sunt autem cum aquis bugloss borrag. vel cum decoctione fructuum laxantium, & refrigerantium, vt pass. ficuum, prunorum & tamar. Hæc verò danda non sunt, nisi in constitutionibus frigidis, vel multùm humidis, vt pituitosis. Nimiùm enim siccant. Pilulæ etiam hoc nomine nimis probantur, quòd calefaciant, & nimis siccent, vt pilulæ indæ, de lapide lazuli, de fumaria, de lapide armeno, vel quæ ex veratro parantur. Exhibeantur autem post longam præparationem. Præparantur cibis & potionibus humidis, si veratrum sit dandum. Post istas autem pilulas dare oportet syrupi violati ʒ. ij. cum aquæ hordei perfectè cocti, in aqua borraginis ad ventriculi humectationem, & detersionem. In crastinum comedat poma dulcia cocta & refrigerata, quæ frequenter sumantur in prima mensa. Post hanc primam euacuationem, instituenda est optima victus ratio, & iuuanda concoctio vnguentis, vel linimentis impositis supra hypochõdria, & totum ventrem. Parantur autem ex oleis temperatis, relaxantibus leuiter, & aperientibus, vt ex ol. chamemel. amygd. dulc. vel amararum, & vino dulci. Anetinum in inferiore ventris parte est imponendum, vel ruta. aliquando ad flatuum discussionem. Non erit etiam inutile partes epigastrij fouere decocto sequenti, quia concoquit, & partes illas humore melancholico terreo siccatas, vel constrictas, relaxat.

℞. florum chamem. meliloti, viol. an. p. ij. rad. enulæ campanæ, irid. florentiæ an. ʒ. v. fiat decoctio in aqua & vino albo. Foueatur venter. Quòd si multi flatus adsint, adde semen apij, vel anethi vel petrosel. an. ʒ ß foueantur manè, & postea inungatur. Decoquantur folia maluæ cum rad. & flores, semen lini, quando fortiùs est emolliendum, vel cùm volumus multùm euacuare, vel scyrrhum emollire. Balnea aquæ dulcis vel ex

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 231 sur 1293

decoctione præcedentium herbarum, & florum vtilia ſunt. Concoquunt enim & digerunt. Poſt vſum autem horum balneorum, vel fotuum, ſyrupis compoſitis vti poſſumus, vt ſyrupo de pomis comp. ſyrupo de fumaria comp. vel ſyrupo de epithymo, vel de thymo. Tales quia inſpiſſantur, quò meliùs ſeruari poſsint, vt gratioſes fiant, dilui debent decoctione alicuius herbæ, quæ vim laxandi aut aperiendi habeat, vt cum decocto mercuriali, vel paſſ. vel folliculorum ſennæ, vel borrag. vel corti. ſambuci, vel cum aqua, aut decocto fumariæ, aut cum aquis graminis, aſparagi, vel enulæ campanæ, vel fiat ſyr. in hunc modum.

℞. rad. enulæ campanæ recent. rad. bugloſſ. & liquiritiæ an. ʒ. j. paſſ. enucleatarum p. xx. prunorum dulc. N. x. ficuum. (Quanquam non prohibentur ab Alexandr. Trall. Sed cùm reiicit ficus à medicamentis laxantibus, intellexit de recentibus. Caricæ verò quia humectant & detergunt, conuenient. Diſcutitur enim flatus aniſo permixto. Ab eo igitur non probantur in cibis, verùm in medicamentis non ſunt reiiciendæ, quia detergunt, & diſcutientibus flatus miſcentur) ficuum P. v. pomorum dulcium N. ij. mercurialis, borraginis, herbarum capil. an. M. j. ſeminis aniſi ʒ. iij. ſeminis apij, petroſ, ocymi an. ʒ. ij. polypodij querni, recentis ʒ. iiij. ſennæ orientalis, medullæ ſemin. carthami an. ʒ ij. corticis medianæ ſambuci ʒ. iij. flor. anthos, bugloſſ. borrag. viol. ana p. ij. fiat decoctio, & in ℔. ij. diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyrupus arom. cum ʒ. ij. diarrh. abb. Vtatur in quatuor matutinis cõtinuis, quibus finitis, addere poſſumus vltimæ doſi ʒ. j. rhabarbari expreſsi, vel pilularum ſuperiùs enumeratarum ʒ. ß. vel ℈. ij. vt de fumaria, vel indarum, vel de lapide lazuli. Deinde ſtudiosè eſt adnitendum, vt ventriculus reficiatur, qui frequentiùs medicamentis eſt deiectus & minùs concoquit. fiat ergo talis inunctio.

Caricæ.

℞. olei de abſynthio & nardini an. ʒ. ij. ceræ parum, fiat linimentum. Vngatur ventriculus. Tempore inunctionis addatur vini albi odoriferi vel acerbi parum. Abſumat tab. j. diarrhodon abb. ſi obſtructiones abſint. Si verò frigidior morbus ſit, aromatici roſati, vel diagangæ, ſuperbibendo parum vini diluti aqua abſinthij

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 232 sur 1293

vel meliſſæ. Interea detur opiata ſequens, ad animi tenebras abigendas, & ſpirituum clarificationem.

℞. conſeruæ rad. bugloſſ. florum borraginis an. ʒ. ij. yringiorum ʒ. j. aro. roſ. ʒ. ß. pul. diamargari frigidi ʒ. ij. diarrho. abb ʒ. j. cum ſyr. conſeruationis enulæ, aut ſatyrionis fiat opiata. Capiat ʒ. ij. manè, ſuperbibendo parum vini diluti aqua bugloſſ. capil. ven. vel callithrici, vel ſic. *Opiata.*

℞. conſeruæ enulæ campanæ recentis & conſeruæ florum violarum ana ʒ. j. conſ. anthos, bugloſſ. borrag. ana ʒ. ß. pul. diamargariti frigid. ʒ. j. conf. alkermes ʒ. ij. cum ſyr. de bugloſ. fiat opiata. Capiat manè ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ bugloſ. & capil. ven.

De melancholia ob cerebrum affectum.

IN cerebro ob intemperaturam frigidam & ſiccam ægri, humor melancholicus genitus melancholiam facit, vel temperamentum calidius bilem aut ſanguinem adaſſauerit, melancholicus ſit humor in capite, qui aliquando epilepſiam, aliquando melancholiam committit, vt Gal. ex Hippo. probat in Epidem. vbi inquit, Melancholici magna ex parte afficiuntur comitiali morbo, & contrà morbo comitiali laborantes melancholia. Si enim infirmitas in corpus repit, epileptici, ſi verò in mentem, melancholici redduntur. Quòd Gal. ſic expoſuit, Bilem, dum cerebro, veluti parti inſtrumentali, nocet, ad cerebri corpus conuerti ait. Id quod in obſtructionibus fieri conſtat. Cum verò temperamentum mutando, vt ſimilari nocet, eam mentem rapere dicit. Si ergo vitio huius humoris fiat melancholia, danda erit opera vt humor genitus vacuetur, intemperies auferatur, & optima victus ratione ſenſim immutetur. Quòd ſi poſt primam ætatem facta ſit, emendari poterit: Si verò hæreditaria, in prima ætate minuenda erit optima victus ratione, quæ affectui contraria eſſet. Igitur purgantibus medicamentis vtendum in facta, ſupradictis, vt maſticatoriis, & errhinis, ſi humor aliquis ſubeſſe appareat (Alioqui rarò vacuantibus, quia valde calefaciũt, & ſiccant quod vitandum eſt) ſed potiùs alterantibus vtendũ, vt embrocationibus ex alto factis, vel decoctio-

nibus, vel oleis, vnguentis, aliisque remediis tam ſumptis, quàm admotis. Sternutatoria non ſunt negligenda, ante errhina & maſticatoria. Decoctiones materiam concoquentes vſurpandæ ſunt, vt ſyrupi laxantes, obſeruando capitis temperiem, imaginationes, ſomnium, inſomnia, naturam. Verùm vt temperaturæ humores generantis, vel humoris cognitionem habeamus, obſeruandum, an frequenter moueatur, aut multùm loquatur, aut vigiliis potiùs, quàm ſomno delectetur. Tunc enim à caliditate humorum fieri certiſsimũ erit. Aut ſi inflammatio præceſſerit, & poſt eam diſcuſſa non fuerit, tunc refrigerare & humectare conuenit. Quòd ſi nulla talia accidentia, ſed potiùs contraria appareant, à frigiditate oriri coniicimus. Quare quæ calefaciunt & humectant, eligenda. Qui verò citra caſtigationem vel delectum vtitur omnibus remediis ab antiquis & neotericis præſcriptis, plus nocet, quàm iuuat. Quare, vt in ſyrupis delectum imperamus, ſic in pul. & conſ. Nam conſ. anthos, ſtechados, capil. ven. ceterach, bugl. borrag. viol nenupharum, ſatyrij, corticis citri conditi, enulæ, ab omnibus præſcribuntur. Sed non omnes in omnibus & ſemper conueniunt. Quare diuidendæ ſunt in communes, & proprias aliquibus cauſsis, & accidentibus. Communes voco, quę ſunt temperatæ & cordiales, quæ non multùm calefaciunt, & humectant aliquantulùm. Quales ſunt conſeruæ rad. bugl. borrag. ſatyrionis. Hæ in omnibus ſpeciebus, omni tempore, & ſymptomate conueniunt, excepta conſerua ſatyrij, quæ in amãtibus non conuenit. At conſeruæ humidę & frigidæ, non niſi cùm adeſt magna vel corporis vel cerebri calefactio, vel cùm vrgent vigiliæ, vel cùm apponuntur calidiora & ſicciora, vel cùm vtimur confectione alkermes, vel puluere diamoſci, diambrę, lætitię Galeni & ſimilibus. Conſeruæ anthos, ſtechados non niſi in frigidiore, aut humidiore cauſſa vſurpantur, quia ſiccant. Conſeruæ capillorum veneris, tamariſci, ceterach conuenientiſsimæ ſunt, ſi morbus cum obſtructione hepatis, vel ſplenis fuerit. Pulueres confectionum huic morbo accommodati ſunt, confect. alkermes, diamargar. frigidi & calidi, diambræ, diamoſci, lætificans. (Qui omnes

mnes ſiccant, alij magis, alij minùs. Omnes calefaciunt, præter diamarg. frig. Quod habet tamen aliquid caloris cum ſiccitate) ſi permiſceantur conſeruis & ſyrupis. Et ex his opiatæ fiunt pro humoris, & temperamenti ratione, vt pro bilioſo homine, vel pro melancholia orta poſt inflammationem, parari ſic poterit.

℞. conſ. florum bugloſ. & borrag. (conueniunt magis flores conſeruæ, quàm rad.) ana ʒ. j. conſ. viol. ʒ. ij. pul. diamarg. frigidi ʒ. ij. diatrag frig. ʒ. j. cum ſyr. viol. fiat opiata. Capiat manè, & ſerò, longè à paſtu. Hæc opiata conuenit tum in temperamentis calidis, tum etiam in vigiliarum inſtantia, quia humectat ſufficienter, neque calefacit ſupra primum gradum. Quòd ſi non tantùm fuerit humectandum, ſed aliquantum refrigerandum, ſyr. de pomis ſimplex, vel nenupharis, vel violatus poni poterit in morbo, & temperatur frigida, & pro taciturno, ac ſomnolento parari poterit ſequens. *Opiata.*

℞. conſ. enulæ campanæ ʒ. ß. bugloſſ. & anthos ana ʒ. j. conſeruæ violarum ʒ. ß. pul. diamoſchi, & confectionis alchermes præparatæ ex cyanæo lapide vſto, & abluto an. ʒ. ij. cum ſyrupo de pomis, fiat opiata. *Opiata.*

Morbus hic potiùs ab intemperie ſicca prouenit, quàm è copia humoris. Aliquando à ſola intemperie relicta. Vidi mulierem melancholia affectam, quæ nunquam ſapiebat, neque ad primum ſtatum redire poterat, niſi cum vtero gereret. Tunc enim multùm non inſaniebat, aut nullo modo. Quo tempore magis laborare debebat, ſi à materia affectus ortum traheret. Verùm quia ſanguinis redundantis copia retinetur, ex quo vapores eleuantur, intemperies illa ſicca, vel humor ſiccus genitus in cerebro contemperatur & miteſcit. Hoc autem erit nobis argumento, melancholicos potiùs cibis, & balneis, aut potionibus & irrigationibus eſſe humectandos, quàm horum corpora medicamentis laxantibus calefacienda & exiccanda. Gal. lib. 3. de locis affectis cap. vltimo, vſu balnei aquæ dulcis cum victu humido malum curaſſe ſcribit, cùm ait: Interim monendi ſunt amici, qui me curantem viderunt, frequentiùs balneis & victu humido, & boni ſucci, nullo adhibito præſidio, huiuſmodi me morbum curaſſe, vbi nondum

ob longum temporis tractum nocuus humor multùm vacuationi reſiſteret. Cùm verò diuturnus iam eſt factus, fortiora prædictis adhibenda ſunt remedia. Humectatio autem longa, ſi ab intemperie fiat, morbum curat & euincit. Si ab humore fiat, materiam ad euacuationem præparat. Sola enim ſiccitas eſt, quæ morbos ſiccos curationi contumaces facit. Tum enim curantur, cùm pingueſcunt, quod eſt ſignum certiſsimum humectationis. Quare danda eſt opera, vt totum corpus humectetur balneis, potiſsimum ſi à toto corpore ortus ſit morbus. Quòd ſi vitio cerebri fiat, humectãdum erit caput & irrigãdum, irrigationibus humectantibus, aut humiditate ſubſtantifica, aut madefactiua, vt irrigationibus, balneis, embrochis, & vnguentis humidis, & minimè digerentibus. Subſtantifica verò cibis humidis & euchymis, laudatiſque potionibus. Incipiendum ab humectatione madefactoria. Vtilis enim eſt ad meliorem nutricationem, hoc eſt, ad humectationem ſubſtantificam. Nam balnea aquæ dulcis ſiue humectatoria, partes relaxant, alimentum ad eas trahunt, vel miſſum, & appoſitum conſeruant, & partes, vt priùs, non aſſant, neque vrunt. Verùm poſt medicamenta laxantia, priuſquam vtamur humectantibus balneis, non erit inutile vti balneo leuiter digerente, & detergente, vt ſi quid in parte hæreat, detergeatur, & melior poſtea fiat nutricatio. Tale erit, ſi ex decoctione borrag. bugl. mal. & florum chamemel. & hordeo paretur. In eo manè natet æger, citra defatigationem, reiectis priùs alui recrementis. Poſtea leniter detergatur, & vngatur ad eundem ſcopum ſequenti vnguento.

Vnguentum.

℞. olei amygdalarum dulcium, & olei chamemel. ana partes æquales, vel vngatur oleo amygd. amararum recenter parato, continuet per vnam aut alteram hebdomadam, alternis diebus, vel quotidie. Poſt vſum huius balnei erit optimum rurſus ventrem laxare, ſyrupo ſuperiùs deſcripto ad atræ bilis euacuationem, vel vtatur puluere ſequenti, in iure galli antiqui, vel cremore hordei, vel pul. loco, vtatur opiata in ſequentibus deſcripta.

Puluis.

℞. ſummitatum thymi, epithymi, ſennæ orientalis ana

ana ʒ.j.ſalis communis,& ſacchari candi ana ʒ.iij.tartari cx vino albo ʒ.ß. medullæ carth. ʒ.j. fiat puluis, cap. iij cum iure galli antiqui, vel capi; vel in iure albo alicuius piſcis ſaxatilis, vel lupi, vel caripionis, vel mugilum, vel truitarum, vel aliarum non paluſtrium. Quod ſi detur in decoc. capi farcti paſſulis, ficubus, polypodio, efficaciùs laxabit, vel diſſolue decoctione ſequenti.

℞. violarum, mercu. borraginis, ana M.j. fiat decoct. Et in q j diſ. pul. præordinati ʒ. ij. vel ʒ. iij. vel detur in decocto hordei mundati, addita ſyr. violati ʒ. j. Sic trahitur humor, qui in ſplene eſt, & toto corpore. Qui ſi à capite trahendus eſt, tribus diebus continuis eo vtendum eſt, & parùm edendum. Ex lapide armeno, vel lazuli puluis talis fieri poteſt, qui potenter atram bilem trahit. Verùm per ſe dari non poteſt, vel niſi priùs cremor hordei ſit ſumptus, vel exhibeatur cum ſupradictis decoctionibus. Parari autem ſic poterit. *Decoct io.*

ʒ. lapidis armeni, vel lazuli abluti decies in aqua violarum ʒ.j. ſennæ orientalis ʒ. ij. polypodij, querni recentis ʒ.j ß. ſeminis aniſi, biſmaluæ, cuſcutæ ana ʒ.j. ſacchari candi ʒ. iiij. ſemin. frigidorum malorum, minutim inciſorum, ſemin. violarum ana ʒ.ij. florum ſambuci ʒ.iij. fiat pulu. capiat ad ʒ ij. à ʒ. j. cum ſupradictis decoctionibus, vel fiat talis confectio ſolutiua ex lapide lazuli, vel armento.

℞. thymi, epithymiana ʒ. ß. agar. ʒ. lapidis armeni, vel lazuli loti decies in aqua fontis, poſtea in aqua violarum ʒ.ij. diagridij ʒ. iij. garyophilorum, cinamomi ana ℈.j. cum ſyrupo roſarum laxatiuo fiat opiata, cui adde ſyrupi de pomis redolentibus tertiam partem ad ſyr. roſat. lax. vt ſi ʒ. iij. ſyr. roſati ponantur, ʒ. j. ſyrup. de pomis erit miſcenda. Hæc compoſitio ad imitationem Aureæ Alexandrinæ facta eſt, ſed hieram prætermiſimus. Syr. autem roſat. ſolutiuum ad augendum vim laxandi, & ad caſtigationem aliorum medicamentorum tantùm addimus. Cinamomi etiam craſſ. parum adiunximus, ad ventriculi corroborationem. Hæc compoſitio maiorem partem ſcammonij, quàm par ſit, reciperet videtur. Sed tantum abeſt, vt hoc nomine vituperanda ſit, vt ſecuriùs ex ſit vtendum. Lapides enim lazuli, vel

armeni, quo citiùs è ventriculo exeunt, eò meliùs est, & conducibiliùs. Adde quod vomitionem agarici & lapidis lazuli impedit, & maximè, quia cinamomum deorsum turbat, & eorum ingratum saporem castigat. Syrupus de pomis caliditatem temperat. Si hieram imposuissemus, calidius medicamentum redderetur. Sed ea forma melius operatur, & minùs ventriculum lædit. Quòd si bilioso, vel multùm sicco danda esset hæc compositio, danda esset cum decoctione frigida & humida, vel cum syr. violato, vel cass. admiscenda, modò cum decoctione aniſi detur, vel fiat in sequentem modum.

℞. conseruæ violarum & cass. recenter extractæ, ana ʒ. ij. thamarindorum electorum ʒ. iij. pul. opiatæ præordinatæ ʒ. j. misce cum pauco syr. de rosis siccis, fiat opiata, capiat ʒ. ß. in forma boli, vel dissoluatur in iure galli pinguis, vel in aqua violarum, & capill. veneris, capiat mane. Statim post assumptionem detur cremor hordei cum saccharo. Prohibet enim vomitionem, & oris ventriculi reficcationem. In verè melancholicis dari potest in puluere cum iure pingui, vel decoctione polypodij querni. Euacuatione rursus facta vel hac opiata, vel puluere, redeat ad balnea aquæ dulcis, vel fiat sequens decoctio pro balneo, pro irrigatione, vel pro ablutione capitis vel pedum.

℞. violarum M. iiij. florum bugloss. borraginis ana p. iij. quat. semin. frigidorum maiorum conquassatorum ana ʒ. ij. fiat decoctio in aqua cisternæ, vel fluuiorum vel fontis q. s. Natet in ea decoctione manè, & ex eadem irrigetur caput ex alto guttatim, post irrigationem vngatur vnguento sequenti.

℞. olei, de semine cucurbitæ, & cucumeris ana ʒ. ij. olei amygdalarum dulc. ʒ. iij. inungatur caput. Tempore inunctionis adde lactis mulieris tertiam partem. Agitentur & applicentur manè, vel post mediam noctem. Conuenit omni speciei, quæ per essentiam fit. In ea verò, quæ per consensum fit addendum est olei rosati ad duplum. Et inunctio fieri debet serò ante lecti ingressum. Si somnus sit conciliandus, loco olei amygdalarum, viòlatum est apponendum. Quòd si nõ sufficiat, adde parum olei de papauere, vel de semine lactucæ.

Aliquan-

Aliquando etiam in ea ſpecie, quæ per conſenſum fit, non erit præter rationem caput frequenter oxyrrhodino perfundere in hunc modum parato, vt,

℞. olei roſati ʒ. iij. aquæ myrthillorum ʒ. ij. aceti ʒ. j. miſce, vngatur pars anterior capitis. In principio ſemper eſt repellendum, donec affectio ceſſauerit. Deinde illa digerentia modicè calida applicanda. Nam qui caput reſiccant, ex ſtulto inſanum faciunt.

De melancholia hypochondriaca. CAP. XLII.

HYpochondriaca affectio topica remedia propria habet, & proprias euacuationes differentes ab euacuatione aliarum ſpecierum melancholiæ. Nam ventriculus vel per proprietatem, vel per cõſenſum, magna ex parte laborat, ob id non eſt fortioribus remediis exaſperandus, ſed eget mitioribus. Mitiora erunt, quæ in hac affectione mitiora dicuntur, non autem talia ſimpliciter. Morbus nempe eſt contumax, ob ídq; fortiora remedia expoſtulat, quando ſunt illa communia, quæ mitiora ſimpliciter dicuntur, vt caſſ. fiſtula, & catholicum. primùm prouocetur vomitus, maximè ſi cognoſcamus pituitam aſſeruatam in ventriculo, quæ vomitu poſſit expurgari. *Vomitus.* Fiat ſanguinis miſſio, ſi plethora adaucta ſit ex mediana ſiniſtra: vel ſi fiat ob retentionem menſium, vel venarum hæmorrhoidarum. *Miſſio ſanguinis.* Quòd ſi poſſis è vena poplitis, magis laudanda eſt, poſtea prouocentur hæmorrhoides, vel menſes. Non enim primùm hæmorrhoid. aut menſes prouocare oportet, ſed prius, quod eſt in corpore collectum, debet euacuari, deinde ad illorũ prouocationem veniendũ, quod fit acrioribus medicamentis. & diureticis. Aliàs enim ob plenitudinẽ neq; cucurb. affixę parti domeſticæ femoris prodeſſent, & medicamentorum applicatione nimia fieret in partem attractio, & ſuper vires illius. Quare ſoluenda primùm plethora, baſilicæ ſectione, poſtmodum veniendum ad ſaphenam. *Prouocatio hæmorrh. & mẽſium.* Sic vomitus prouocandus eſt, cum in ventriculo eſt cruditas. Facta euacuatione per vomitum, & venæ ſectionem, purgandus eſt humor, qui primum coq. ſyr. præſcriptis. *Curatio.* Hoc tamen obſeruandum eſt, vt quoties fit affectio hæc ob ſplenis obſtructionem vel menſes ſuppreſſos, addantur in ſyru. magiſtralibus

ea, quæ obſtructiones aperiunt, & habent aliquam aromaticitatem, ob quam poſſint corroborare partes internas, & viſcera, vt ſunt valeriana, aſarum, cyperus, ſpica cum radicibus aperitiuis, quod non eſt faciendum in aliis ſpeciebus. Nam diuretica ſunt huic affectioni contraria, cùm ſint acria omnia. Vel addantur aquæ cum ſyr. quæ vim habent aperiendi, & fiat hoc modo.

Syr. aperientes.

℞. ſyr. de bizantiis & capil. ven. ana ʒ. j. ſyr. de borrag. vel de bugloſ. vel de epith. vel de fumaria ana ʒ. ij. aquarum bugloſſ. borrag. fœnic. & meliſſ. ana q. j. miſce pro iij. doſibus vel fac hanc decoctionem ſequentem.

℞. rad. petr. graminis, aſpar. ana ʒ. j. valerianæ, cyperi ana ʒ. ij. herbarum cap. meliſſ. beton. matric. ana M. j. borrag. & bugl. ana M. ß. ſeminis aniſ. fœnic. carui ana ʒ. j. ocymi, cubeb. ana ʒ. ß. fiat decoctio & in colatura diſſol. ex ſyr. præſcripris vel de ſyr Regis Sab. deſcripto à Meſ. cap. de melancholia. Valet hic ſyr. ad omnes affectiones melancholicas, præcipuè in quartana, ſi aſſumatur cum decocto ſaluiæ & meliſſæ. Si quis vtatur vino albo, in quo maduerit ſaluia per noctem, factis priùs euacuationibus, curatur à quartana. Purgetur frequenter cum decoctione epithymi, vel ſenæ, vel polyp. & aliis leniter purgantibus melancholiam. In aliis ſpeciebus melanch. laudantur myrobal. ſed in hac, cùm fiat ab obſtructione, parum laudo, ſicut nec cum fit à ſuppreſſis menſibus, vel hæmorrhoidibus. Nam omnes illæ aſtringunt, & aſtringendo ſic laxant quod tenuius eſt, quod craſſius eſt, remanet, vnde obſtructio augetur. Neque etiam laudandus eſt in his vſus caſſiæ, vel compoſitionum, in quibus ingreditur, vt quæ flatus gignat, & in flatulentis multas tortiones. Quòd ſi cogamur his vti, aut caſſ. ob aliam cauſſam, vel ob penuriam aliorum medicamentorum, addemus pul. aniſ. ʒ. ß. quod eſt faciendum in phrenitide cùm caſſiam damus, aut cath. Ab iſtis ad fortiora veniendum eſt, vt ad pilulas indas, de lapide lazuli, hieras omnes, ſed de colocynthid. Iuſtini, Ruffi, & aliorum, & ad potionem illam, quæ recipiebat confectionem alkermes ſuprà deſcriptam ſuperiori cap. Et poſt aſſumptionem hieræ, vel pil. detur hordeum mundatum liquidiſſimum, paratum

Curatio quartana.

Cautio myrobal.

Vſus caſſiæ improbatur.

paratum cum aqua tãtùm, & non cum decoct. carnium, & addatur sacch. in suff. quantitate. V tantur etiam ptisana, atq; hoc ad robur oris ventriculi, & ad detersionem œsophagi, in his præcipuè, qui vomitui sunt obnoxij. Deinde superdormiant parum, donec medicamentum sit redactum de potentia ad actum, atque tunc operatio erit salubrior. Si medicamentum sit imbecillius, laudabile erit dare decoct. aliquam, post duas aut tres horas (seruata proportione, vt tandem eodem tempore operentur pilulæ, & decoctũ) purgantem melanch. vel dentur syr. de pomis compo. ʒ. ij. cum decocto cicerũ rub. Vel syru. regis Sabot cum deco. epith. Medicamenta, quę assumuntur ad corroborandum ventriculum & alias partes sunt hæc, aro. ros. diagalanga, & alia electaria corroborantia facultatem coctricem, & carminentia ventositatem. Laudantur tales clysteres. *Corroborãtia os ventriculi.*

℞. matric. m j rad. alth ʒ. j. polyp. quer. ʒ. ij epit. summitatum thymi. flor geniſtæ, & sambuci, camomill an. p. ij flor. bugloſ. borrag. anthos an. p. j. fiat decoct. cui adde aniſ. fœni sem. vrticæ an. ʒ. j. sem. rutæ ʒ. ß Et in fi. j. col. diſſ. mel. roſ ʒ. ij. hieræ picræ, & benedictæ ana ʒ. iij. (Adduntur & aliæ hieræ vt Archigenis Ruffi, colocynth sed in minori doſi) ol chamo. ʒ. ij. fiat clyſter. Reſidentia clysteris ponatur supra ventrem ad modum cataplasmatis, Vel applicentur ventosæ cum scarificatione supra ventrem. Vel fiat picatio supra ventrem, priùs oleo inunctũ, & hæc omnia mirè iuuant præsertim cucurbitulæ: quia melancholicus humor non solùm est in venis, sed etiam in musculis sparsus, & aliis partibus. Sed corroborandus est ventriculus foris per sacculos, vnguenta & emplastra applicata, vt & splen, hepar, & aliæ partes, quarũ cõsensu hæc affectio fit, confirmentur. In hac affectione summè laudatur decoctum galli infarcti cum paſſ. & prunis, & pul. præscripto cap. de melancholia pro pauperibus, cuius est vsque ad ʒ. iij.

De melancholia hypochondriaca a caput alterum.

Hypochondriaca affectio fit vitio splenis, mesenterij, & inteſtinorum. Aliquando est sola intemperies in principio, sed tandem vrit calidos humores. Alimenta coctu difficilia non concoquuntur, hinc cruditates, &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 241 sur 1293

flatus multi gignuntur. Dioclem citat Galen. lib. 3. de locis effect. qui ait os ventriculi inflammari, ac propter inflammationem ipsum obstrui, & prohibere ne alimenta statuto tempore ad intestinum descendant. Quamobrem diutius manentia in ventriculo quàm par est, & tumores, & æstus, & reliqua, quæ prædicta sunt, efficiunt. Hæc sunt, quæ Diocles literis prodidit, quæ Galen. non reprehendit, sed in eadem est sententia. Et hæc paulò post confirmare videtur, cùm ait: Atque videtur etiam in ipso inflammatio esse. Sanguis autem in parte inflammata, contentus est crassior, & atræ bili magis conformis. Itaque quemadmodum elato à ventriculo ad oculos fuliginoso quodam, aut fumoso halitu, aut crassis vaporibus similia, vt in suffusione, accidentia contingunt: eadem ratione sublata ad cerebrum ab atra bile euaporatione, veluti fuliginosa fumosaque melancholia in mente euenient accidenti. Hactenus Galenus. Ego aliquando post βουλιμίαν & tristitiam morbo tali laboraui. Verùm non audebam dormire. Fiebat enim tanta effumatio vaporum ad cerebrum, vt caput grauari & mentem affici mille modis sentirem. Horrebam quum humor acidus circa ventriculum mouebatur, vel quum reuocabam ad memoriam aliquid, quod mihi timorem incuteret. Multos ructus emittebam, cor palpitabat, mens erat affecta. Quare hunc affectum nihil aliud esse existimo, quàm intemperiem mesenterij, vel venarũ meseraicarum, quæ ad intestina, & ventriculum deducuntur. Neque probo Dioclis & Galeni opin. qui dicunt os ventriculi, quod intestinis continuatur, inflammari. Si enim inflammaretur, & in tumorem eleuaretur, febris continua esset, vt in aliis inflammationibus internis, ac morbus acutus esset. At in hoc affectu neq. febris adest, neque morbus acutus, sed qui in multos menses producitur. Quare potius intemperiem esse ſiccam existimo, cum aliqua caliditate sine affluxu, sed cum obstructione potius, à sanguinis crassitie, vt grauitates harum partium indicant, & tecrementorum acrimonia, flatus acidi vel nidorulenti, & vaporum sublatio magna ad cerebrum. Quæ non nisi à calore adaſſante humorem illum, & sanguine crasso fieri possunt. Re-

Vera causa.

manet

manet autem crassior pars sanguinis, tenui ad cerebrũ delata. Quamobrem ad curationem hęc necessaria sunt. *Curatio.* Victus ratio optima (potissimum enim talium morborum, qui circa partes concoctioni destinatas accidunt, optima victus ratio remedium fit) quæ intemperiem emendat, & flatibus gignendis materiam non præbet: ventrem lenientia, nec eundem constringentia, recrementa vacuantia, vt mitiora medicamenta ventriculo & intemperiei apta, vsus repellentium à capite, quod est potissimum in huius morbi curatione. Vomitus præterea vtilis est in iis, qui facilè vomunt. Euacuantur enim plura recrementa & flatus multi, quare post cibum concitandus est aqua tepida, vel syru. violato in maiori quantitate assumpto. Postea clysteres iniiciendi, quales suprà descripti sunt. Quibus peractis syr. aperientes leuiter sine magna calefactione dandi. Si tollenda sit obstructio, fiat potus ex syr. capil. ven. & endi. cum aqua cichorij, graminis, portulacæ, endiuiæ, vt

℞. syr. capillorum ʒ. iiij. aqua graminis, cichorij. end. ana ʒ. iij. misce cap. Si magis sit aperiendum, syr de bizantijs vel endiuiæ simpl. vel compositi, cum aqua buglos. borrag. exhibere poterimus, vel fiat talis.

℞. rad. borraginis, & graminis ana ʒ j. corticis citri ʒ ß cichorij, endiuiæ borrag. herb. capillarium ana m. j. quatuor sem. frigidorum maiorum ana ʒ. ß anisi, fœniculi ana ʒ. j. florum chamom. violarũ, borraginis, thamarisci ana p. j. fiat decoctio & in ℔. j. dissolue succi pomorũ ʒ. iij. sacchari q. s. fiat syr. aromatisetur cum ʒ. j pulueris diarrhodon abb. cap. manè. Finitis syr. capiat sequentem potionem.

℞. mercurialis, bugloss. ana m. j. viol. m. ß pass. sebesten ana N. xx. anisi ʒ. ij senæ orientalis, medullæ carth. & epithymi ana ʒ. ij polypodij quer. recentis qr. j. fiat decoctio, & in colaturæ qr. j. dissolue syr. rosati solutiui ʒ. ij. cinamonij ϑ. j. capiat manè. Si magis laxare velis, cassiæ vel carth. ʒ ß adiunge supradictis, fiat euacuatio, vt suprà dictum est, duobus diebus continuando, quod fiet, si residuum decoctionis in syrupum coquatur, & in crastinum capiat quart. j. Vel detur clyster ante medicamentum, vel in crastinum vtatur medicamento

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 243 sur 1293

cum ʒ. ij. ſucci mercurialis. Vtatur frequenter pomis dulcibus coctis & refrigeratis, vel parùm acidis cum pauco ſaccharo, in prima menſa. In fine verò menſæ edat medtam partẽ pomi aſſi vel calefacti tantùm, non ſuperbibendo. Pruna prima menſa proſunt. Vitanda ſunt medicamenta & alimenta ſicca, ſiue adſtringentia, quæque aliquando exhibentur iis, qui facilè vomunt, vt pyra, poma, mala cotonea cocta. Difficile enim coquuntur, & flatus multos gignunt. Satius erit aquæ parum bibere, cùm concoctio fieri incipit. Impedit enim effumationem, & cibi adaſſationem. Flatus ſi multi ſint, diſcutiendi ſunt aſſumpto aromatico roſato, vel pauco aniſo. His autem quotidie non eſt vtendum, vt neque pul. cordialibus, quę corpus ſiccant & morbum augent. Talis autem parari ſic poteſt.

℞. aniſi ʒ. j. cort. citri. ʒ. ß. margar. florum bugloſſ & borrag. ʒ. ß pul. diar. abb. ϑ. j. ſacch. roſ. tab. ʒ. iij. miſce, fiat pul. cap. cochlear vnum. In omnibus ſpeciebus melancholiæ conuenient ſacculi, & epithemata, qualia ſunt in cap. de incubone. Victus ratio huiuſmodi ſit, quæ atram bilem minimè poſſit creare. Alimentis igitur vtatur, quæ frigidiorem ſanguinem coquunt, & tenuem gignunt, & quæ non effumant ad cerebrum, nec ventrem ſiccant, & conſtipant. Edant ex fructibus poma, quæ & medicamenta & alimenta eſſe poſſunt, quouis modo ſumpta. Pruna, vuæ, ceruſa dulcia, pepones, cucurbitæ, & lactucæ coctæ erunt ex vſu. Ex carnibus conueniet caro vitulorum, hœdorum, porcellorum, caponum pinguium, gallinarum, pullorum earundem, & columborum, ſi ſint elixi cum lactuca vel borragine. Cremor ptiſanæ exhiberi poterit conuenientiſſimè, non tota ptiſana, cum pauco cinamomo & aniſo & ſine amygdalis, niſi ſint recentes, aut diu in aqua frigida maceratæ, & frequenter inter contundendum, aqua frigida conſperſæ. Vinum mihi non placet, quare aqua, quæ facilè per hypochondria deſcendat, detur. Quòd ſi à vino abſtinere noluerit, eligatur ἀδύμελιτον, vt album aquoſum. Satius eſſet tamen poſcam bibere bene dilutam. Omnes fructus, qui effumant ad caput, vel omnes cibi, qui nidorem multum reddunt, vel quæcunque

cunque cum aromatis, vel multa pinguedine, butyro, lacte, caseo, & oleo parantur, non sunt ex vsu. Iuscula in parua quantitate sumpta iuuant, in magna verò fluctuationem faciunt, & cruditatem. Quies corporis, leues frictiones pedum, & eorundem ablutio cum decoctione irrigationis multùm conferunt. Animi tranquillitas tenenda fabulis, aut alio quouis modo, animum euocare ab omni cogitatione oportet, nec eorum morbi mentionem vllam facere. Gaudeat verò & lætetur, & habeat qui cantu, aut aliis musicis instrumentis hilaritatem excitentur.

De mania. CAP. XLIII.

MAnia non multùm differt curatione à melancholia, nisi quòd maior sit intentio obtundendi acrimoniam humoris refrigerando & humectando. Sed in sanguinis missione conueniunt, nisi quod nõ tanta sanguinis copia est extrahenda in mania. Dantur etiam clysteres, vel ante, vel post sanguinis missionem, emollientes, cum quadam attractione ad diuersionem. Concoquitur humor peccans syr. magis frigidis, & magis respicientibus bilem, addicis tamen aliquibus syr. qui humores adustos respiciunt, vt sunt syr. de fumaria, de bugloss. de borragine, de epithymo, sed in minori dosi, & syr. endiuiæ simpl. viol. de nenuph. & de pap. cùm volumus somnum conciliare. Syr. etiam de cicho. non est reiiciendus. Syr. endiuiæ compositus non conuenit, quia vim habet aperiendi, & calfacit. *Syr. cõcoq.*

Aquæ, quæ syr. commiscentur, sunt endiuiæ, cichor. scariol. lupuli, addendo aquam bugloss. borrag. meliss. ros. acetos. fumor. scolopendriæ, lact. & similes. Pro præparatione materiæ fiat talis syr. cùm morbus sit à bile assata. *Aquæ.*

℞. syr viol. & endiuiæ simpl. ana ʒ. j. syr. de fumaria & bugloss. ana ʒ ij. aquarum cichor. scariolæ, lupuli, bugloss. borrag. ana qr. j. misce, fiat syrupus, qui aro. cum ʒ. j. sandali albi, quia cinamomum esset calidius, vt & sandal. citrinum. Sunt commiscenda, quæ humores assatos respiciunt pro ratione temporis, ætatis, locorum, temperamenti, & symptomatum in maiori vel minori quantitate. Si magis ferociat bilioſum temperamẽtum, *In tempo. bilioso quid agendum.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 245 sur 1293

©BIUM

& tempus ſit æſtiuum, adſitque vigiliarum inſtantia, & bilis redundet in toto corpore, tunc oportet, vt quę re-
In melan-chol. quid. frigerant, humectant, & incraſſant, ſuperabundent. Sin autem humor melancholicus, triſtitia, mœror, tempus autumnale, & temperamentum totum ſit melancholicum, quæ melancholiam digerunt, & euacuant, præpollere debent Purgandi cum decoctione myrobal. & epithymi, vel cum cath fortificato cum elect diaprun. fol. vel de ſucco roſ. Myrob laudãtur in hac affectione, quia laxant aſtringendo, atque ita impediunt vaporum aſcenſum ad caput. In proceſſu autem purgantur cum pilu. de 5. generibus myrob. ſine quibus, & tandem ad fortiſſima per media deuenientes, cum pilulis de lapide lazuli, & indis, addita tertia parte rhabarba. Non tamen pilulas illas intelligimus de 5. generibus myrobal. quæ vulgò parantur ad morbos articulares, ob hermodact. admixtionem, qui magis nocerent, ſed quæ poterunt fieri ex 5. generibus myrob. Syr. roſ. lax. cum decoctione follic. ſenæ & epithymi, quæ laudantur pro principio multùm, vel cùm adſunt vigiliæ. Quod ſi addantur gr. 2. vel 3. diagridij, cùm opus eſt inſigni euacuatione fiat efficacius medicamentum. Nam propter vigilias electuaria multùm exiccantia, & pilulę fortiores non competunt, ſed ſyr. violatus eo tempore laudatur cum decoctione fructuum, addita manna vel cath. Quòd ſi addas 3. 1. diaſenæ, vel diamannę in proceſſu, multùm proficies. Pro principio igitur fiat talis purgatio.

Purgatio pro principio.

℞. prunorum, paſſ. ſebeſt ana N. xx. florum cord. ana p. j. roſar. recen. ſi reperiantur (nam recentes adduot vim purgatoriam) p. 2. ſummitatum thymi vel epith. polypod. vel ſenæ vnc 1 fiat decoctio in qr. j. col. diſſol. tamarindorum elect vnc. ß. ſyr. viol. vnc. 1. vel, vt magis purget, ſyr. roſ. lax. vnc. 2. maximè quando non reperiuntur roſæ recentes. Vbi ponitur ſyru. viola. poſſunt addi grana 2. diagridij, & tantundem macis, vel maſtich. ſi timeatur noxa ventriculi, & habebit parem vim cum ſyrup. roſ. lax. In eadem decoctione potes addere caſſ. fiſtulæ extractæ 3. vj. diapru. ſolutiui, vel elect. de ſucco roſ. vel oxylapathi (quod maximè proprium eſt

eſt purgandæ bili) ʒ. j. pro diuitibus poſſumus addere infuſionem ʒ.ß.rhab. Pro pauperibus autem additur ſyr. roſ. laxatiuus, vel myrobal. citrini in infuſione, vel in decoctione ad ʒ.ij. vel iij. fiat decoctio ex myrobal. maximè laudanda hoc modo.

℞. gly. raſ. ʒ.ij paſſ. prun. ſebeſt. ana N. xx. quatuor ſem. frigidorum maiorum an. ʒ.j. florum anthos vel ſtechad. ʒ. j. trium florum cord. p. j. tamarindorum ʒ. j. myrobal. cytrinorum & indorum ana ʒ.ij (ſi non ponat irrhab. vt ſi ſit pauper, auge myrobal. ad ʒ iij.) polypod. querc. ſeminis cuſcutæ an. ʒ. vj. fiat decoctio in qr. j. col. diſſ. cath. ʒ iij. confect. hamech. ʒ. j fiat potio. Additur gly. quia lenit aſperitatem inductam à myrob. vt facilius fluat medicamentum. In forma pilul. fieri poſſunt ſic.

℞. omniũ myrob. ʒ. ß. epith. ſeminis cuſcutæ; ocymi, flor. ſtech. an. ℈ j. cinam. croci an. ʒ. ß. cum ſyr. roſ. lax. fiant pil. vij. pro ʒ. cap. ʒ. j. pro doſi, in proceſſu autẽ, vel poſt ſyr. digeſtiuum, poſſunt addi g̃. aliquot diagridij, vel ſi mauis vti maiori euacuatione, fiat ſic.

℞. maſſ. pil. ſine quibus ſcrup. iiij. cum aqua vel ſucco bugloſſ. vel cum vino, vel ſyr. viol. fiant pilulæ vij. Et hæ pilulæ erunt mediæ inter primas, & modò deſcribendas. Nam pilulæ ſine quibus purgant bilem ſine moleſtia, & earum compoſitio eſt optimè confecta. Fortiores.

℞. maſſ. pil. ſine quibus, vel aureorum ſcrup. ij. indę vel de lapide lazuli ſcrup. j. fiant pilulæ vij. cum aqua bugloſſ. vel cum ſyr. viol. Erunt autem fortiſsimæ, ſi dentur tantùm pilulæ indę. Sunt enim de robuſtiſsimis ob veratrum, lapidem lazuli & colocynthid. Vel ſi dentur tantùm pilulę de lapide lazuli. Sed hæ ſunt magis propriæ melancholię, quàm manię ſi per ſe ſumantur, & non miſceantur cum aliis reſpicientibus bilem, vel cum rhab. Quare ſi velis, vt magis propriè fiant maniæ, adde rhab ſcrup. j. vel ſcrup. ß. & fomentur cum ſyr. viol. vel roſ. Supra caput conueniunt irrigationes frigidæ & humidæ, & ex ol. refrigerato, & humido. Pro principio laudatur oleum roſ poſtea additur ol. viol vel de ſemine lact. oleum nenuph. vel de papauere, cum vigilię ægrum vexant. Additur & oleum amygd. dulcium,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 247 sur 1293

©BIUM

sed hoc magis ad humectationem. Oleum de cucurbita optimum est. Summè autem frigidis non est vtendum, nisi cum cautela, quia spiritus congelant & reddunt immobiles. Oleū rosat. in omni morbo cum fluore, à quacunque materia laudatur in morbi principio. Irrigatur seu perfunditur caput lacte mulieris, præsertim pituitosæ, vel fiat decoctio ad capitis irrigationem hoc modo.

℞. florum viol. p. ij florum cham. meli. ros. nenuph. an p j. seminis lact. iij. seminis pap. albi ʒ. j. fiat decoctio. Quòd si velis magis humectare, adde aliquot pedes & caput vervecis, & hordei mundati p. j. & hæc decoctio erit pro principio, & pro instantia vigiliarum: vel pro iis, qui post morbum acutum & vigilias diuturnas sine febre insaniunt. In processu & declinatione fieri potest sicut in phrenitide, Catelli dissecti apponuntur calidi supra caput, qui sua actuali caliditate, confortant caput, & digerunt sine exiccatione, vt etiam pulmones arietis. Vel fiat decoctio quę vim habet digerendi cum quadam humectatione, vt hæc præscripta, si semen pap. & lactucæ auferas, & addas florum chamo. melil. stech. ana p. j. præter id quod ponebatur. Sic faciendum de vnctionibus. Nam à principio potest fieri talis.

℞. al. ros. & viol. ana ʒ. iij. misce, irrigetur pars anterior capitis, vel adde lactis mulieris ʒ. j & fiat medium inter repellens, & digerens. Magis digerens fiet hoc modo.

℞. ol. viol. ʒ. iiij. olei amygd. dulc. & lactis mulieris & ol. chamom. ana ʒ. ij. misce, fiat capitis inunctio. Oleum cham. digerit sine attractione & roborat caput. In vera declinatione ad corroborationem cerebri, potest fieri, *Cucuffa.* cucuffa ex astringentibus, & aromaticis, vt dictum cap. de phrenit. & de dolore capitis à pituita. Laudantur etiam cauteria, vt id, quod est congestum in capite, eua- *Cauteria.* cuetur, & fieri debent supra commissuram coronalem. Aliquando hic morbus fit propter multitudinem sanguinis, & tunc competit missio sanguinis ad magnam quantitatē. Clyster etiam & inunctio illa repellens primò conueniunt, vt fumi repellātur, & vapores, qui mittuntur ad caput. Si fiat à crapula, ieiunet, postea detur clyster. Si perseueret, mittatur sanguis, sed primùm & statim

ſtatim poſt clyſterem, irrigatur prima illa inunctione, cui ſi addas ſuccum hederæ, vel cauliũ, fiet medicamentum proprium huic cauſſæ, nẽpe ebrietati. Quòd ſi ventriculus ſit adhùc plenus vino & crapula, prouocetur vomitus ante clyſterem, & ſanguinis miſsionem.

De Mania Cap. alterum.

Mania eſt inſania abſque febre. Differt autem, vt Gal. teſtatur, à phrenitide, quòd ſine febre fiat: à melãcholia, quòd ſine metu, & triſtitia accidat, ſed cũ audacia, multiloquio, ſaltu, agitatione corporis inordinata, oculorum frequenti motu, cum aſpectu toruo, intrepido & inuerecundo. Differt præterea & à melancholia, materia ipſa. Melancholia enim ab humore frigido, vt Galenus vult, & vt ſympto. indicant: mania verò ob tenuium & bilioſorum humorum euenit malignitatem. Eſt autem duplex. Alia ex humorum naturalium; alia ex non naturalium aduſtione. Quare duas conſtituit differentias generales, quæ ſub ſe innumerabiles differentias pro corporum affectorum differentia continent. Si ergo à ſanguine bilioſo aſſato, vel à ſanguine melancholico, aut melãcholiæ permiſto fiat: caninam efficiet maniam. Ea correpti rixantur, multùm loquuntur, agitantur. Verùm propter ſanguinem, frequenter rident, & aliquando obediunt, ſed ſtatim redeunt ad inſaniam. Aliquando ita ſtant, vt ad ſe rediiſſe videantur. Verùm leui occaſione ad priſtinam inſaniam ſtatim redeunt, mordent adſtantes, amicos afficiunt iniuriis, vulnerant & verberant. Si verò à melancholia aduſta fiat, vel à ſanguine melancholico adaſſato, fit ferinus furor, deteriores euadunt, excitantur rabidi affectus, inſaniunt aliquando cum ſtudio, ita vt ſemper aliquid mali meditentur. Quare vinciendi ſunt, ne alicui noceant, aut ſibi manus inferant, aut ſe præcipites dent. Aſpectus horridos, & mores ferinos habẽt. Ob id lupinam Arabes cognominauerunt, & dæmonium lupinum, ad prioris generis differentiam, quod etiam dæmonium, ſed caninum vocant, à moribus caninis.

CVRATIO.

Curatur hic affectus, vt phrenitis, quantum ad remedia vniuerſalia. Sed nonnihil intereſt in particulari

©BIUM

bus. Miſsio enim ſanguinis facienda non eſt, quia & ſine febre ſit, & materia eſt per totam cerebri ſubſtantiam diffuſa, & humor multùm ſupra naturam ſanguinis Statim enim incandeſcit bilis illa aſſata & torrida, ſeparata ſanguinis humiditate. Iniiciantur clyſteres, quales in phrenitide, qui attrahant & à capite euellant, ſine magna calefactione Fiat igitur hoc modo.

℞. maluæ, biſmaluæ, ciclæ, mercurialis ana M j. borraginis M. iij. prunorum Pa. xx quatuor ſeminum frigid. maiorum an. ʒ ß aniſi ʒ. ij. florum bugloſſæ, viol. borraginis, chamomillæ ana p. j. fiat decoctio in iure capitis veruecis & in ℔. ß. diſſol. mellis roſ & loch. de caſsia ana ʒ. ij. ſucci mercurialis, & ciclæ an. ʒ j ß. olei viol. ʒ iij. miſce, iniiciatur manè. Affigantur cucurbitulæ collo ſine ſcarificatione, & caput perfundatur ſequenti medicamento.

℞. olei violati ʒ. iij olei de ſemine lactucæ ʒ. ij. ouorum fortiter agitatorum ʒ. j. Agitentur ſimul, & tempore applicationis, adde lactis muliebris ʒ. iij. Aut ſi videatur aliqua materia moueri ad cerebrum, oleum roſatum vel myrthinũ addi poterit cum pauco aceto debili, ad repellendum. Hoc autem eſt faciendum potiſſimùm quando ſunt euacuãdi, ne ex materia à medicamentis agitata caput fumos recipiat. In purgatione magis vtendum eſt medicamentis humidis, quàm reſiccantibus, quales ſunt ſyrupi præſcripti ad melancholiam factam in homine bilioſo. Vel prius concoquatur materia ſyrupis concoquentibus. Quòd ſi à bilis vſtione fiat, parari poteſt ſequens ſyrupus.

℞. ſyrupi violati ʒ. iij ſyrup. endiuiæ ſimplic. & borraginis an. ʒ j. aquarum lact. vel violarum, vel portulacæ, vel nenupharis ℔. j miſce, cap. in quatuor matutinis, tertio quoque die iniiciatur clyſter. Deinde detur bolus ſequens.

℞. cath. ʒ ß. elect. de ſucco roſarum ʒ. iij. miſce, fiat bolus, vel diſſoluatur in aqua violarum, vel borrag. vel fumariæ vel ſic.

℞. tripheræ perſicæ ʒ ß. confectio. hamech. ʒ. ij. diſſol. in aqua bugloſſ. & capil. ven. adde ſyr. violati ʒ. ij. mixta exhibeantur, vel ſic.

℞. pru-

℞. prunorum, ſebeſtem, ana pa. x. quatuor ſeminum frigidorum ma orum ana ʒ. ij. aniſi ʒ. j ſenæ orientalis ʒ. ß. thamarindorum ʒ. j. florum violarum, bugloſſ. ana p. j. fiat decoctio. In q. j. diſſol. ſyrupi roſati laxatiui ʒ. iij. cap. manè. In hoc modo myrobal. in decoctione ponendi ſunt, quia laxant & effumationem prohibent. Confricandi ſunt in ſucco roſarum, vt maiorem vim laxandi habeant. Non probo vſum pilularum neque medicamentorum multùm laxantium niſi cum decoctione humida. Hæc ſunt, quæ in curatione maniæ caninæ conuenire poterunt. Iiſdem vti poſſumus in lupina, verùm permiſcenda ſunt quæ atram bilem magis concoquant humectando, & humores adaſſatos euacuent, vt ſyrupi in melancholia præſcripti, quales ſunt de borragine, violatus cum decoctione vel aquis earundem herbarum.

℞. ſyr. de borragine ʒ. iij. ſyrupi violati vel de ſucco cucurbitæ ʒ. ij. aquæ bugloſſ. vel nenúpharis, vel violarum ℔. j. miſce, capiat in quatuor doſibus. Syrupi compoſiti vt de fumaria, vel de thymo poſt concoctionem ſoli ſunt accipiendi, quia leuiter purgant, vel ad purgationem corpus præparant, vel purgationem abſoluunt, ſi dentur cum decoctione laxante poſt vſum medicamentorum laxantium. In multum melancholico ea omnia, quæ præſcripta ſunt ad melancholiæ euacuationem, exceptis pilulis, dari poterunt, vt confection. hamech, diacarthami cum catholico, vel cum decoctione epithymi, mercurialis, ſambuci vel aliorum melancholiam laxantium, fiat ſyrupus in hunc modum.

℞. confectionis hamech ʒ. ij. puluerís præſcripti ex lapide armeno ʒ. j. diſſolue in aquæ violarum ſufficienti quantitate. Quibus adde ſyrupi de fumaria compoſiti, aliàs de thymo, de epithymo ʒ. j. ſucci roſarum iij. fiat potio. vel,

℞. glycirrhiſæ raſæ ʒ. j. corticis mediæ ſambuci ʒ. ij. ſenæ orientalis ʒ. ß prunorum, ſebeſtem, paſſularum ana pa. x. aniſi ʒ. ij. polypodij quercini recentis ʒ. ij. florum violarum p. j. myrobalan. citrinorum, indorum confricatorum cum oleo amygdalarum dulcium ana ʒ. j. ta-

marindorum ʒ.ß.vel ʒ.j.ſummitatum thymi & epithymi ana ʒ ij.fiat decoctio In quartario vno diſſolue confectionis hamech ʒ.ij ſyrupi violati ʒ. ß. fiat potio. Reſiduo decoctionis adde ſyrupi roſati ſolutiui & de fumaria, compoſiti ana ʒ. iij. fiat ſyrupus. Adde decoctioni ſacch. quantùm ſufficit. Vtatur hoc ſyrupo ſexto quoque die, donec euacuatus erit ſufficienter. Si vigiliis æger torqueatur, præſcribantur potiones ſomnum conciliantes.

℞. ſyr. violati ʒ. j. ſyr. de papauere ʒ. ß aquæ violarum & lactucæ ana ʒ. ij. miſc. cap. cùm ibit dormitum. In rabidis, & qui multùm mouentur, ſtupefacientibus eſt vtendum. Quare maior quantitas ſyrupi de papauere eſt ponenda, vt

℞. ſyrupi de papauere ʒ. ij. aquæ nenupharis, violarum, lactucæ ana ʒ. j. miſc. cap. ſerò. Ad eundem ſcopum parari poterunt embrochę ex frigidis & humidis. Quibus & addi poterunt ſtupefacientia.

℞. lactuc. domeſtic, & agreſt. violarum, fol. cucurbitulæ ana M. j. ſeminis cucurbitæ, lactucæ, papa. albi, melon ana ʒ. florum nenupharis & vio. an. p. j fiat decoct. qua abluantur pedes & caput. Eædem partes perfundantur vel irrigentur oleis ſuprà ſcriptis cap. de melancholia. Nam in ea, quæ fit in corpore bilioſo, refrigerare & humectare oportet. Hîc tantùm addenda, quæ incompoſitas, & inordinatas motiones ſiſtunt, quæq; ſtupefaciunt. Ob id capita papaueris, & cortic. mandragoræ addere debemus, vt & opium diſſolutum in lacte naribus apponimus. In declinatione vt in phrenitide aliqua digerentia addenda. Quare irrogationes humidis flores chamemel. anthos, vel ſtechados addi poterunt, ſic.

℞. florum violarum, nenupharis ana p. iij. ſemin. coriandri ʒ j quat. ſeminum frigidorum mai. ana ʒ. ß. florum chamemeli p. ij. florum thymi p. ß. decoquantur in iure capitis veruecis, vel in iure pipionum integrorum vel hyrundin. tepidè applicentur ſupra caput, vel fiat pul. quo ſinapiſetur caput in declinatione vel cùm nullus adeſt furor, vel cùm bene dormiunt, vt

℞. coriandri ʒ ij. aniſi ʒ. ß. grano, tinctorum ʒ. ij. florum violarum & chamomillæ ana ʒ. ij. florum anthos p. ß. fiat

ß. fiat puluis quo ſinapiſetur caput ſerò, vel manè in iis qui non bene dormiunt non impediatur ſomnus. Abluendum eſt caput vino albo in quo decocti ſunt flores violarum & chamemeli. Digerunt enim & cerebrũ corroborant. Quod multò magis efficerent, ſi tertia pars olei roſati, vel cydoniorum, vel myrthilliorum iis adderetur. Sed iis vtendum tantùm in fine declinationis. Nutriantur eduliis humidis vt cremore hordei cum ſaccharo vel cum lacte capræ parato, vtatur etiam pulte ex farina hordei vel tritici æquis partibus decoctis cum iure galli, capi, vel pulli, vel gallinæ, vel hœdi, vel vituli, vel cum decocto pedum veruecis. Piſces ſaxatiles vel fluuiatiles his multùm proſunt, vt fructus horarij, vt cucurbitæ cucum. ſi cum carne decoquantur, lactucæ, pepones crudi, vti etiam poterunt pomis, pyris, prunis, vuis, cerasis aliiſque laxantibus ventrem. Abſtineant ab amygdalis, nucleis, pineis, dactylis, & aliis effumantibus ad caput. Contineantur in loco obſcuro & hominũ frequentiam deuitent, nec cum multis colloquantur. Sunt qui verberibus cæſi, & in carcere detenti, & optima victus ratione vſi, curati ſunt. Nihil eſt quod magis vel atræ vel flauæ bilis acrimoniam minuat, quàm cibi humectatio. Quare qui cibos reſpuunt & potum, in his malum hoc diutius prorogatur, vel rabidi intereunt.

De incubo. CAP. XLIIII.

Ἐφιάλτης Græcis, incubus Latinis dicitur, & incubo ab incubando. Ob ſummam enim venarum plenitudinem, thoracis ſcilicet, quiddam nobis incumbere, & ſupra nos ſtare putamus, reſpirationem opprimens, & impediens ac vocem ſimul, ita vt ſuffocari in eo ægrotantes videantur. Quare à Themiſione, vt Paulus teſtatur, πνιγμονὰ ſuffocando vocatur. Solet etiam poſt primum ſomnum, & non niſi in ſomno euenire, vel ſentiri, ob id incubonem dici exiſtimo. Cùm enim dormimus, non tam liberè reſpiramus, quàm cùm vigilamus. Atque inter dormiendum, vel in inchoata actione fumi & flatus eleuati pulmones, & ſeptum premunt. Quare cum ſuſpirio, & ſuffocationis timore, & motu difficili thoracis expergiſcuntur. Oritur id vitij ex crapula peſſima victus ratione, & à multitudine craſſi ſanguinis.

©BIUM

Curatio. Ad eius curationem detur primùm clyſter diſcutiens flatus, & euacuans in paroxyſmo. Si fiat à plenitudine, curata priùs ventriculi cruditate, à ſanguinis miſſione curatio eſt auſpicanda. Vena autem baſilica, vel mediana ſecanda eſt. Quòd ſi dum fluit ſanguis, videatur tenuis, vel ſplendidus, ſtatim ſupprimatur. Si verò craſſus appareat, vacua tantùm, quantùm pro corporis habitu ſatis eſſe coniicies. Et quo ſecuriùs fiat, trahatur quantitas ſanguinis, quam concreſcere ſinamus, & ſi in eius parte ſuperiore, multùm pituitæ albæ appareat, à miſſione ſanguinis abſtinendum eſt, & medicamentis concoquentibus pituita eſt coquenda, & pilulis fortioribus euacuanda. Exhibeantur quoque opiatæ, quæ ad melancholiam veram ſunt præſcriptæ, minuta tamen quãtitate humidorum, & aucta doſi diſcutientium flatus.

Pul. diſcutiens flatum. Vel detur pul. flatus diſcutiens, deſcriptus in dolore capitis, aut oculorum affectibus. Vel paretur ex aniſi ʒ. iij. arom. roſ. ʒ. ij. cinamom. mu. ſacchar. cap. à paſtu. Si in ſanguine multùm ſit ſeri, purgetur, & minus vtatur calidis & incidentibus, ſed modicè reſiccantibus. Si ſanguis ater ſit, dentur quæ ad curationem melanch. hypochondriæ inſtituta ſunt, & præter illa, præſcribatur ſequens opiata.

Opiata. ℞. conſer. ênulæ camp ʒ. iij. cortic. citri conditi ʒ. j. confect. aroma. roſa. ʒ. ß. dianthos & diag. ana j. cũm ſyr. capil. ven. fiat opiata, cap. ad quantitatem auellanæ ſuperbibendo parum vini. Vngatur pectus ſequenti vngnento.

Vnct. ℞. olei anethi & chamo. ana ʒ. iij. vini albi ʒ ij. agitentur & fiat inunctio, ſupra ventriculum & thoracem. Fiat & ſacculus, qui cordi applicetur ſic.

Sacculus. ℞. cortic. citri ſicci, galangæ, cyperi, ocymi, ſeminis citri ana ʒ. ij. florũ anthos ſtechad. bueloſſ. ana ʒ j pul. diamarg. frigidi ʒ. j pul. de gemmæ ʒ ß. fiat ſacculus interſutus ad formam ſcuti, qui irroratus aqua meliſſæ, tepidè admoueatur cordi. Porrò congruens eſt victus,

Victus ratio. vt parcè ſemper in cœna cibus ſumatur, vel ſi fieri poterit, ab eo abſtineat. Cibus ſit boni ſucci, qui non inflet, nec flatus generet, facilè coquatur, modicè alat, nec vapores multos in caput mittat. Quare legumina vitanda

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 254 sur 1293

vitanda omnia, vt fructus oleosi, radices, quæ inflant, & non extenuant. Morbus hic si diu perseueret, & quotidie inuadat, in apoplexiam trāsit, præcipuè si illa plenitudo ad caput vsque perueniat, sæpe melancholiam hypochondriacam sequitur. Dormiant in latus & non supini. Tunc enim sternum comprimit pulmones, vel thorax concidit, nec tam facilè dilatatur. Atque hæc de melancholiæ speciebus. *Decubitus*

De amantibus. CAP. XLV.

DE amantibus nihil nobis est dicendum, quia illi nullam curam sibi adhibere volunt. Tamen si sanguine abundant, vera secetur. Imperandus victus tenuis & alicuius rei studium. Qui enim amori semper indulgent, his difficilè potest abigi affectio. Si verò mens ad alias curas reuocetur, ab ea insania poterunt reuocari. Seminis redundantia & otium sunt causſæ amoris insani, vnde Ouidius, Otia si tollas, periere cupidinis artes. Quòd si insaniant, curandi erunt, vt maniaci: si tristes, vt melancholici. A melancholicis autem medicamenta auferantur, quæ venerem excitare nata sunt, vt satyrium, & conserua eryngij, quibus vtimur in affectu melancholico.

De ophthalmia. CAP. XLVI.

INflammatio coniunctiuæ, quæ ophthalmia dicitur, alia vera est, alia non vera. Vera alia à sanguine, alia à bile, alia à pituita salsa, alia cum dolore capitis, alia sine eius dolore. Si cum dolore capitis fiat, primùm oportet dolorem capitis sedare, postea ad curam inflammationis descendere, quia dolor fouet & auget causſam morbi. Fluorem enim excitat. Inflammatio curabitur hoc modo. Si fiat à sanguine, detrahatur à cephalica partis dolentis in magna quantitate, vel reiteretur quia simul & tollitur plethora, & fit diuersio, cùm habeat consensum cephalica cum parte affecta. Aliquando enim sola sanguinis missione curatur ophthalmia. Apponantur cucurbitulæ cum scarificatione supra collū & spatulas. Detur clyster, vel ante sanguinis missionem, vel post statim. Clyster sit molliens cum quadam attractione, vt reuellat à capite, vt si ponantur indi maioris ʒ. iiij. in clystere. His peractis non supra partem dolen- *Curatio inflāmat.* *Missio sanguinis.* *Clyster.*

©BIUM

tem, ſed in circuitu oculi admoueatur medicamentum aliquod repellẽs. Medicamenta repellentia confici poſſunt, vel ex oleis, vel ex ſuccis herbarum, vel ex pulueribus incorporatis cum aceto, vel alio liquore frigido. Olea reiiciuntur, tanquam inimica huic affectioni, quia oculum offendũt, & partes aliquas habent calidas. Quare poſſunt & rarefacere, & diſponere partem ad ſuſcipiendum fluorem. Ob id ex ſuccis, vel alio modo facere oportet. Ex ſuccis repellens hoc modo fiet.

Repellẽs. ℞. ſucci plantag. ℔. j. intingantur panni, & ſupra partem affectam in circuitu ponantur. Vel ſucci ſolani, vitium, ſalicis, lactu. ſumach, vel rhu. cariariorum. In ſumma quæcunque refrigerant, & leuem quandam aſtrictionem habent, ſunt eligenda, vt eſt etiam acetoſa. Alio modo poteſt fieri ſic.

Repellẽs. ℞. roſa. rubra. flor. nymph. & viol. ana ʒ. iij. ſandal. omnium ana ʒ. iij. ſeminis pap. albi, corticis mali granati, ſumach berber. ana ʒ. j. boli armeni, myrtil. ana ʒ. ſ. fiat pul. ſubtiliſſ. qui incorporetur cum aceto & albumine oui, fiat ad formã vnguenti, applicetur ſupra frontem, tempora & partes vicinas. Incorporentur cum aceto ad penetrationem, & cum oui albumine, tum ad repellendum, tum ad vim emplaſticam, vt meliùs adhæreat medicamentum. Supra oculum nulla in primis diebus debent addi fortiter repellẽtia, præſertim ante purgationem, vt ſunt tro. albi Raſ. cum opio, & omnia alia, quæ opium recipiunt. Sunt enim talia reiicienda propter opium, alioqui minimè. Si tamen dolor vehemens infeſtet, & morbus ſit à bile, id non ſemper obſeruatur.

Topici.

In principio. In principio itaque ponatur ſupra oculum aqua cuſpidum roſarum, vel aqua roſ. vel albumẽ oui fortiter agitatum, vel lac mulieris pituitoſæ. Minùs tamen laudatur lac, quia citiſſimè aceſcit, & corrumpitur. Componuntur ex his medicamenta ſic.

℞. aquæ roſ. ʒ iij. albuminis oui fortiter agitati ʒ. ij. lactis mulieris ʒ. j vel,

℞. muſc. ſeminis pſilij, vel cydoniorum extra cum aqua roſ. ʒ. iij. aquæ roſ. ʒ. ij. albuminis oui ʒ. j. miſce, vel fiat talis aqua.

℞. medullæ panis albi ʒ. iiij. infundantur per noctem in qua

in aqua ros. Si hæc aqua in oculum instilletur, sedat dolorem, & compescit fluorẽ, & aliquo modo digerit. Si accedat incremẽtum, & aliquid sanies appareat, vel aliqua pars materiæ cõiuncta sit, adde mucilag. fœnug. ʒ. ß. Valet quippe fœnug. in omni ferè morbi tempore, etiam in principio ad doloris sedationẽ, siue decoctũ, siue mucilago, ob moderatũ caloré, quem habet & lentorem. Sed maximè in declinatione, loco albuminis oui. Galen. laudat in oculorum morbis medicamenta, quæ lentoré habent, quia aspera maximè offendunt oculum, ob plurimum sensum, quem habet. Potest etiam hoc modo fieri. *In incremento.* *Fœnumgræc.*

℞. tro. alborum Ras. sine opio ʒ. j. aquæ ros. vel verbenæ ʒ. iij. fiat collyr. addendo albuminis oui fortiter agitati ʒ. j. Post vsum istorum aliqua digerẽtia sunt illis admiscenda, vt si aquam aliquam misceamus superioribus, vel mucilag. fœnug. aut eius decoctum, vel chamo. vel meliloti. Nam hæc omnia digerũt sine magna attrectatione. Cauendum autem à nimium calidis. Nam quæ multùm calida sunt, plus attrahunt, quàm digerunt, vbi præsertim est plenitudo, vel fiat sic collyrium. *Collyriũ.*

℞. seminis fœnug. mundati à pul. & ablui semel tantũ in aqua frigida ʒ. ij. fiat decoctio, & in decoctione adde albuminis oui fortiter agitati ʒ. ij. misce. Abluitur fœnug. ob pul. à quo oculus exasperatur. Sed meliùs est, vt excutiatur per cribrum, & fricetur panno, & tandem ad maiorem munditiem lauetur in aqua frigida semel tãtùm, ne ob multam lotionem amittat vim digerendi, quæ est in superficie. *Aliud.* *Quo paratur.*

℞. florum chamo. melil. ana ʒ. j fiat decoctio in aqua ros. ne sit tantùm digerens. In qr. j. decoctionis adde sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ. j. ß. vel tuthiæ præparatæ ʒ. j. vel ex ambobus simul, misce, fiat collyrium. Albumen oui addere oportet, sed in minori quantitate, quum in primis collyriis, quibus vtebamur in morbi principio. Nam in collyriis digerentibus additur tantùm, vt vim aliorum medicamentorum sua viscositate retineat supra partem affectam, quæ rotunda est, vbi nõ facilè medicamenta retinentur, in aliis collyriis additur pro principio, vt repellat, & asperitatem oculorum reparet. Sarcocolla digerit sine morsu, & attractione. In *Aliud.* *Albumen oui.* *Sarcocolla.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 257 sur 1293

lacte mulieris nutritur, vt amittat quicquid acrimoniæ habet. Parua autem quantitas nutricationis addenda, vt ſtatim abſumatur. Periculum enim eſſet, ne antequam maior quantitas abſumeretur, aceſceret, atque oculum læderet. Accedente ſtatu ad digerentia magis declinare

In ſtatu. oportet. Talia erunt ſupradicta, vt fœnug. chamo. mel. flores, ſarcocolla, tuthia, aloe, crocus, ſuccus vel aqua fœnic. rutæ & chelidonij, euphraſ. Decoctio fiat tantum

Digerentia. in aqua frigida, & non in aqua roſ. Roſæ etiam omittantur, vel addatur ſuccus, vel aqua prædictarum herbarum, vt in declinatione additur aloe, ad digeſtionem materiæ. Additur & crocus, tum ad digeſtionem, tum ad doloris ſedationem. Fiunt decoctiones & fumum recipiunt. Sed hoc magis fit ad materiæ præparationem, quàm ad euacuationem, vt in ſuffuſione. Hæc remedia fiunt magis propria & determinata materiæ & cauſſis, addendo vel minuendo, quæ poſita ſunt, vel addendo alia, quæ propria ſunt, vel quæ reſpiciunt humorem, vel

Repellentia. ob ſymptoma, quod quidem peruertit curationem. Vt ad doloris ſedationem digerentibus ſuprà dictis pro ophthalmia à bile dicta, debẽt recipere troc. albos Raſ. cum opio, vel in decoctionibus ſemen pap. augeri debet, vel alia, quæ magis refrigerant, adiungi, vt hyoſcyami folia decocta cum pauco croco addi poſſunt, ſed hoc in dolore fortiſſimo, & digerentia mitiora eſſe oportet, vel addere aliqua, quæ acrimoniam eorum minuant, vt flores viol. Et in digerentibus pro materia melancholica, ſunt, qui addunt in decoctionibus epithymum, quod mihi videtur ad acrimoniam magis, quàm ad neceſſitatem. Laudarem potius in hoc caſu, quæ humectant, vt materia præparetur ad concoctionem.

Ophthalmia à bile.

Anodynũ præſtantiſſ. Pro ophthalmia à bile vel cùm dolor eſt fortiſſimus à quacunque cauſſa, paratur hoc modo medicamentum anodynum præſtantiſſimum.

℞. poma dulcia & decoquantur ſub cineribus & ponantur ſupra oculum loco cataplaſmatis. Si decoquantur cum aqua roſ. vbi maior eſt intentio repellendi, medicamẽtum eſt efficacius, & minorem habet craſſitiem. Sed ob id minus calfacit, quàm quod craſſiorem habet conſiſten-

consistentiam, idque per accidens. Si autem ob doloris mitigationem, decoquatur in lacte mulieris pituitosæ, adde camphoræ ϑ. ij. in ʒ. j pomorum. Quod si tanta caliditas non sit, à qua excitetur dolor, sed potiùs plenitudo, aut flatus, adde croci ϑ. ij simul cum camphora. Sed non sufficit mittere sanguinem, quin euacuare oportet ichores sanguinis, vel materiam melancholicam, bilioſam, vel pituitosam concoquere & euacuare. Purgatur sanguis nulla expectata coctione, huiusmodi decocto.

℞. prunorum, sebesten ana M.xx florum cord. ana p.j. quatuor semin. frigid. ma ana ʒ.j. myrob. citri & tama rind. ana ʒ. ß. fiat decoctio. In qr.j. col. adde syru. ros lax. ʒ. ij. fiat potio. Adduntur myrob. quia vim habent obtundendi acrimoniam, & purgãdi bilem, & ichores sanguinis Pro diuitibus addi potest ʒ.j rhabarb. sed minuatur dosis syr. ros. lax. vel adde syru. viol pro ros. Si hic nõ reperiatur, adde ʒ.j. vel ij. adde ℊ. ij. vel iij. diagridij, & mastiches tantundem. Potest etiam purgari cum electario de succo ros. diaprunis simpl. vel solu. vel cath. Respuentibus medicamentum datur syr. viol. cum gr. aliquot dragridij in aqua hord vel decoctione prunorum, descripta cap. de dolore capitis à sanguine. Si fiat à bile, non tanta trahatur sanguinis copia, sed alteratio & vacuatio maiores sunt Concoquatur materia concoquentibus materiam bilioſam, sed non omnibus. Nam quoties morbus est cum fluore, syr. bilem concoquentes cum facultate illa aperiendi, non sunt exhibendi, sed potiùs incrassantes, & prohibentes fluxum humorum subtilium. Hoc est commune præceptum in omni morbo ex bilis confluxu, vt potiùs compescatur eius fluor. & incrassetur bilis. Optimus igitur erit syru. ros de rosis siccis, syr. nenuph. viol. myrthin. de berberis. de granatis, de acetosa, de agresta, de acetositate citri, & similes. Aquæ autem optimæ erunt, quæ habent similem facultatem, vt aqua solani, plantag. verbenæ, ros. lupul. cichor. & end. Nam si syr. incrassantibus misceantur, non tantum vim aperiendi habent, vt nocere possint. Inter illa, quæ refrigerant sine apertione, sunt quædam, quæ tota substantia acumen vsus minuunt,

Purgatio sanguinis.

Commune præceptũ.

Syrup. incrassantes bilem.

Aquæ.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 259 sur 1293

vel aqua lact. Ob id omittenda ſunt. Componatur autem hoc modo ſyr.

Syrupus. ℞. ſyr. vio. ℥. iiij. aquæ plantag. roſ. euphraſ. vel verbenæ (nam ſemper admiſcenda ſunt ea, quæ partem affectam reſpiciunt, vel quæ magis deſtinata ſunt parti affectæ, vel ipſi affectui) ana qr. j. miſce pro iij. doſibus.

℞. elect. diatrag. frig. vel diamar. frig. tab. j. pro doſi. Syr. viol. eſt eligendus in prima doſi, quia lenit aluum. Illa autem, quæ ventrem aſtringunt, non ſumantur, niſi cùm venter facilè fluit, vel poſt aliquam ventris lenitionem, & materiæ aliquam diminutionem, vt euacuatione facta, cùm volumus adhuc alterare, commodè adhibentur aſtringentes. Purgetur cum elect. aliquo purgante bilem, vel cum ſyr. aliquo lax. qualis eſt roſ. & viol. fit laxatiuus cum ℈. iiij. diagridij. Illa etiam, quæ fuere præſcripta ſuperius, ſed aucta doſi, vel accipiendo ea, quæ diagrid. recipiunt. Nam ea magis propria ſunt ad bilem purgandam. Alia verò ad ventris lenitionem, vel ad ichores ſanguinis.

Curatio ophthalm. à pituita aut melãcholia. Si fiat ophthalmia à pituita, vel melancholia, eo modo procedere oportet, quo demonſtratum eſt cap. de dolore capitis facto à ſimili materia, niſi quòd mitiora eſſe oportet remedia, quia morbus hic eſt cum fluore. Vel curabitur curatione ophthalmiæ non veræ. Balneà in declinatione cuiuſque ophthal. laudatur, & meri potiones, ſed non à principio, quia materiam diſſoluunt, ſicut nec in aliis morbis competunt, niſi ſub finem, quia exagitant materiam nondum euacuatam, & liquefaciũt humores, fiúntque aptiores ad fluendum. Quare poſt euacuationes, tantùm illis vtemur.

Balnea & meri potio.

De ophthalmia non vera. CAP. XLVII.

NOn vera ophthalmia magna ex parte prouenit à cauſſis procatarticis. Curatur variis modis, & in hoc omnes curæ conueniunt, quòd ſemper cauſſam auferre conuenit, vt ſi à nimia potione prouenerit, abſtineant à vino. Si ob radios ſolares, vel lunares domi ſe cõtineant, & contegant caput. Si propter eſum cæparum, alliorum, erucæ, aut ſinapi (quia hæc ſua acrimonia fluxiones ad oculos excitant) abſtineant ab iis omnibus. Si verò cum aliis cauſſis aliqua materia capite cõtineatur, adhi-

adhibeantur cucurbitulæ cum ſcarificatione frequenter ſupra ceruicem & ſpatulas. Fiat ſanguinis miſſio, ſi pauca ſit quantitas materiæ, de vena quæ eſt inter ſpatulas. Confert enim & in dolore capitis cùm eſt in anteriore eius parte, & in oculorum affectibus, quia diuertitur humorum fluxus. Præſcribantur pilulæ aliquæ ex iis quæ Myrobal. recipiunt, addendo aliquid cochiarum. Myrobal. competunt in omni morbo, in quo neceſſaria eſt adſtrictio, quicunque ſit ab influxu materiæ, maximè ſi ſit materia ſubtilis: ſicut contrà fugienda ſunt quæ vim habent aperiendi, ſiant itaque hoc modo pilulæ. *Cucurb. phlebot.* *Pilulæ.*

℞. maſſ. pil. ſine quibus, & cochiarum ana ℈.ij fiant pilulæ vij. cum aqua fœn. euphraſ. vel chelidonij, cap. poſt mediam noctem. Si pituita peccet, concoquatur cum melle roſato vel cum ſyru. aliq. mediocriter incidente, addita aliqua parte ſyru. de ſtecha. Vt ſi fiat hoc modo. *Syrup. cõcog. pituitam.*

℞. mel. roſ. col. ʒ.ij. ſyr. ſtech ʒ.ß. ſyr de hyſſ. vel de bizantiis ʒ.ij. aquarum fœn. euphraſ. verbenæ, chelidon. an. qr. j, miſce pro 4 doſibus manè.

℞. elect. diatr. frig. vel diaprunis ſimpl. tab. j. pro doſi. *Purgãtia pituitam.*

Præſcribantur pilulæ, vel potio purgans pituitam. vel ex elect. indo maiori vel de citro ſol. & ſimilibus, in decoctione capitali diſſ. Addatur in decoctione beto. vel fœnic. vel euphraſ. vel verbena. Pilulæ ſi præſcribantur, ſint ſuperioribus fortiores, quales erunt cochiæ, aureæ, lucis maiores & minores. Caueant à pilulis indis, & aliis medicamentis, quæ veratrum recipiunt, ſiue ſint pilulæ, ſiue potiones, ſiue vomitoria: Nam veratrum eſt oculis inimicum. Fiant collyria & fomenta ad mitigationem doloris, & ad materiæ digeſtionem. Mitigabitur dolor, vt poſtea ſuo loco monſtrabimus: quia vt diuerſæ ſunt cauſæ doloris, ita diuerſis modis ſedandus eſt. Vti poſſumus aliis collyriis præſcriptis, in quibus opium non recipitur. Poſſunt fieri embrocationes in partibus circunuicinis cum ſuccis præſcriptis, vel cataplaſmata ſeu emplaſtra præſcripta. Poteſt fieri ſequens emplaſtrum, ſi materia ſit admodum ſubtilis, & fluat per venas exteriores, quo vti poſſumus, & in fortiſſimo dolore, & in ſuffuſionibus, & in lachrymis inuoluntа- *Collyria.* *Embrocatio.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 261 sur 1293

©BIUM

riis, cuius ſcopus eſt, vt partim trahatur materia ad partem externam, quod facit pix, partim vt compeſcatur fluor aſtringentibus.

Emplaſtrum.

℞ picis, cort. thu. boli ar. roſ. rub. ficcarum, gallarum an. ʒ. j. ſeminis berberis, ſumac, maſtich. thur. an. ʒ. ß. ſpicæ nardi, opij. ana ϑ. j. incorporentur ſimul cum terebinth. fiat emplaſtrum quod apponatur circa tempora.

Spica nardi.

Spica nardi ponitur, quia tenuitate partium facit alia penetrare. Opium verò ad fluores compeſcendos eſt efficaciſſimum. Emplaſtrum aliud.

Opium aliud.

℞. maſtich. thur. hypociſthidos ladani ana ʒ. j. picis ʒ. ij. ol. lentiſci parum, fiat emplaſtrum, & applicetur temporibus. Si materia ſit frigida, vt in doloribus dentium, & aliis effluxionibus oculorum, poteſt fieri aliud emplaſtrum, addendo aliqua aſtringentia, vt,

Aliud.

℞. picis naual. ʒ. ß. maſtich thur. myrrhæ ana ʒ. j. cyperi, ſpicæ nardi, ſchenanth. roſ ana ϑ. j. acaciæ, lycij an. ʒ. ij. fiat emplaſtrum incorporando cum terebinthina, & applicetur temporibus. Si non reperiatur lycium, ponatur in duplici quantitate acacia, & pro vera acacia poſſumus vti ſucco prunellorum communium, vt ſit. Quòd ſi velis meliorem efficere, fiet ex lentiſco, vt docet Dioſc. cap. de lentiſco. Eadem ratione poteſt fieri lycium ex rhu obſoniorum, vulgò ſumac, hoc modo. Rhu obſoniorum maceratum per triduum, tandem ſæpe cõcoquitur, & ſumitur reſidentia, quam vlterius decoquimus, donec increaſſeſcat ad mell conſiſtentiam Si ſupraſcriptum emplaſtrum non proſit, ne timeas adiungere opij ϑ. j. vel ſeminis pap. albi ʒ. Non vera ophthalmia fit aliquando propter actum, ſtatim, ſi timeatur nimia inflammatio, mittatur ſanguis, vt ſedetur dolor. Poſtea ad digeſtionem ſanguinis illius ecchymoſis factæ in oculo, inſtilletur ſanguis columbæ, vel turturis calidus in oculo. Fit etiam hic morbus per conſenſum ventriculi, hoc eſt, quia ventriculus cauſſam præbet aut morbum fouet. In his commendatur vomitus, modò excitari poſſit ſine magna perturbatione. Nam motus vehementes materiam exagitant, & humores agitati faciliùs in partes imbecilliores fluũt. In omni ophthal. maſticatoria & garg. poſt vniuerſales purgationes conueniunt, caput purgia

Rhu.

Ophthalmia ab ictu curatio.

Per conſenſum ventriculi curatio.

Maſticatoria & garg.

non

non item. Nam nerui optici non longè à meatibus illis, per quos euacuatur pituita, ortum ducunt. Ob id facilè materia trahetur ad oculos. Præterea caputpurgia magis trahunt materiam ad partem anteriorem, & masticatoria trahunt etiam ad posteriorem. Neque valeret obiectio, quòd multi practici hoc iubeant, dicentes Galenum ita fecisse in aliquibus oculorum affectibus. Quibus respondendum, id fieri leuiori quodam caputpurgio, quod quidem habet tantùm vim aperiendi nares, non autem trahendi pituitam à cerebro. Satius erit itaque masticatorio pituitam extrahere. *Ex sternutatione caputpurg.*

De dolore oculorum. CAP. XLVIII.

DOlor oculorum, vt à multis variisque causis fit, diuersis etiam modis curatur. Fit autem dolor à plenitudine, ab acrimonia humorum, & à flatu distribuente. Vel multæ causæ simul iunguntur, vt acrimonia cum plenitudine Si dolor fiat à plenitudine, nihil prosunt topica remedia, siue sint anodyna, siue repellétia, siue acrimoniam reprimentia. Nam quæ repellunt, ob plenitudinem nõ possunt humores retrò pellere, & distentionem maiorem faciunt, ob idque dolorem potiùs augent. Digerentia magis attrahunt, quàm digerũt, & sic morbum etiam augent. Soluitur autem dolor sanguinis missione, clystere attrahéte. Deriuatur cucurbitulis applicatis supra spatulas, vel applicatione sanguisug. in fronte. *A plenitudine.* *Curatio plenitudinis.*

Si verò humor aliquis ob suam acrimoniam dolorem excitet, purg. pilulis aureis, cochiis, sine quibus, lucis & similibus, vel potionibus ex myrob. & tamarindis. Dentur syr. cum aquis accommodatis ad extinctionem acrimoniæ humorum. Admoueantur topica remedia, & ponantur in circuitu oculi, quæ talem vim habent. Super oculum fiant fomentationes vel emplastra, vel collyr. ex iis, quæ doloré sedant. Si verò dolor fiat à flatibus, quanquam flatus non euacuantur medicamentis, sunt tamen danda quæ pituitam euacuant Nam à pituita flatim generantur. Partes in circuitu erunt calfacientibus & discutientibus flatus fouendæ, & topica supra oculũ fient, ex mediocriter digerentibus, anodynis, & flatus discutientibus. Si causæ diuersæ concurrãt, admiscenda erunt medicamenta pro ratione causarum. Dolor à plenitudi- *Curatio eius ab acrimonia.* *Curatio à flatibus.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 263 sur 1293

Quibus ſedatur dolor à plenitudine. ne mitigandus erit fotu aquæ calidæ, quæ partes ſua ca-lidirate moderatas relaxat, & aliquo modo euacuat, factis priùs, quæ oportet, fiat hæc fomentatio.

Fomentatio. ℞. flor. mal. viol. roſ. an. ʒ. j. florum cham ʒ. ß. ſeminis lini, & fœnug. an. ʒ. iij. ſeminis pap. albi ʒ. j. fiat deco. ex qua foueatur oculus dolens. Applicetur in circuitu aliquod medicamentum aſtringens, vt repellat humores, qualia ſunt deſcripta cap. de ophthalmia non vera, vel fiat tale.

℞. roſ. rub. & flor. nenuph, ana ʒ. ij. ſeminis berber. ſumach, corticis mali gra. ſandal. rub. an. ʒ. ij. boli armeni ʒ ß. pul. & incorpo. cum ſucco plantag. vel lactucæ, fol. vitis, vel ſalicis, vel myrthi. Addendo ol. roſarum, omphac. an. ʒ. ij. aceti parum, fiat ad formam vnguenti craſſioris, & ponatur in circuitu oculi. Si dolor non remittatur, digerentia augeantur, vt ſemen fœnug. & cha-

Collyriũ. momillæ, fiat etiam ſic collyrium.

℞. muſcilag. ſeminis pſilij, gum. traga. an. ʒ j. tuthiæ præparatæ, ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris an ℈. ij. aloes ʒ. ß aquæ roſ. ʒ. iiij. alb. oui fortiter agitati ʒ. ij. croci ʒ. ß. fiat collyr. Vel fiat tale cataplaſma.

℞. flor. pap. cornuti, & pap. albi an. quartam partem M j. florum cham roſ. an. ʒ. j. fœnug. ʒ. ß. fiat decoctio & contundantur ſimul, addendo amyli ʒ iij. croci ʒ. j. fiat ad formam cataplaſ. Quòd ſi fortius velis medicamentum, & magis ſedans dolorem ſine periculo, adde vitel-

Quibus ſedatur ab acrimonia los ouorum N. ij. Quòd ſi aliqua albuminis pars remaneat, non erit peius remedium. Si autem ab humorum acrimonia fiat doſor, fortioribus remediis vti oportet, vt tro. albo Raſ. cum opio, & omnibus aliis collyriis, & remediis, quæ recipiunt opium, vt,

℞. Pompholig. tuthiæ præparatæ, ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris an. ʒ. ß. ceruſæ lotæ ʒ j. acaciæ, lycij, hypociſt. gum. trag. ſemin. pap. albi an. ʒ. j. vel ſucci pap. cornuti ʒ. iij. croci ℈. ß. (Vel loco ſem. pap. albi, & ſucci pap. cornuti adde opij ℈. ß.) formẽtur tro. cũ illo ſucco, vel cum aqua roſ. in qua maceratum ſit traga. Cùm voles vti, reducantur in tenuiſsimum pul. & miſceatur huius pul. ʒ. j. cum aquæ roſ. ʒ. iij. & aquæ albuminis oui ʒ. ij. fiat collyrium. Alij trociſci.

℞. far-

℞. ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ.v. camphoræ ℈.j. opij ℈.ß. amyli gum. tragac. an. ʒ ij. croci gr. xij. fiant tro. cum aqua roſ. & muſci. feminis pſilij, aut lini. Et hoc erit fortiſsimum remedium, in dolore fortiſsimo facto ab humorum acrimonia, ſi recipiatur in aqua verbenæ, vel roſ. reducitur ad mediocritatem: & ſi recipiantur in decocto fœnug. vel cham. Si autem dolor fiat à flatibus, fiat tale collyrium. *Quibuſdatur à flatibus.*

℞. fœnug. ʒ j florum cham. ʒ. ß. ſem. fœn. ʒ. ij. cumini ʒ. j. pip. nigri ℈. j fiat decoct. cum tali decoctione irrigetur pars affecta & reſidentia dictæ decoct. contundatur, addendo farinæ hord. & fabarum an. ʒ. j. fiat ad formam cataplaſ. ponatur ſuper partes vicinas. Vel fiat tale colly.

℞. aquæ fœnic. rutæ an ʒ. ij. cumini ſubtiliſſ. pul. florum cham. an. ʒ. ß. thur. croci, ſarcocollę an. ℈ j. fiat pul. vt alcohot, & inde collyrium, quod vt parti adhæreat, adde muſcil. fœnu. ʒ. ß. Iſtis mitigantibus dolorem addimus interdum magis aſtringentia, vt cùm fluxionem ſiſtere volumus, vel oculis debilibus robur addere. Aliquando abſtergentia, vt ſanies, vel humor alius abſtergatur. Adduntur etiam concoctoria, vt thus, myrrha ad concoctionem materiæ. Adduntur in ſumma, quæcunque ſunt neceſſaria diſpoſitioni coniunctæ, vt ſi dolor ſit cum vlcere, ſedatur dolor, & admiſcentur aſtringentia ſine morſu. Si abſterſum fuerit vlcus, conſolidantia & exiccantia, vt in aliis vlceribus fit. Facta vniuerſali purgatione fiat quod ſequitur.

℞. ſpongiæ bedegaris ʒ. ij. boli armeni ʒ. ß. corticis mali granati, acatiæ, ſemi. berberis, coriandri an. ʒ. ij. opij ʒ. j. corticis thuris, maſtiches, hypoc. an. ʒ. ß cum cera rubra incorporentur. Fiat emplaſtrum. Apponatur temporibus, & retro aures, vel

℞. micæ panis ʒ. j. temperetur per noctem in ʒ. vj. aquæ roſarum, & ʒ. ij peculi earundem. Diſtilla in oculum. Cùm facta fuerit defluxio, & ſi aliquod veſtigium rubrum appareat, vtatur aqua ſequenti.

℞. vitrioli albi ʒ ß. diſſ. in ʒ. iij. aquæ ſuprà dictæ. Inſtilletur in oculum.

℞. ſanguinis draconis, tuthiæ præparatæ an. ʒ. j. opij ℈ j cum mucagine gummi tragacãthi fiant trociſci, de

quibus capiat, & iniiciat in aquam cuſpidum roſ. & ex aqua abluat oculum, vel ſic

℞. trociſ. prædictorum ʒ j. pomi fortiter decocti & agitati in mortario ʒ j. miſceantur ſimul, fiat in formam linimenti. Apponatur, cùm ibit dormitum, ſupra palpebras. Si his remediis non ceſſet dolor, ad extremum remedium confugiendum, nempe ad vſum cauterij, vel ruptorij in parte poſtica capitis.

De Pterygio. CAP. XLIX.

PTerygium videtur eſſe quod Arabes Zebet, vocant, alij vngulam. Nihil aliud eſt, quàm membrana genita ſupra adnatam ex maiori cantho. Oritur etiam ex minori, ſed magis carnoſa eſt. Fit autem poſt ophthalmiam aut carbunculum palpebrarum, aut poſt aliquam ſolutionem continui, vt ob ſcabiem. Gignitur ex multitudine ſanguinis, qui ex venis effluit, & panniculum generat. Ita poſsimus hanc affectionem dicere hypoſarcoſim in hac parte Curatur ſanguinis detractione, tenui victu, reſiccantibus & exedentibus medicamentis ſupra partem appoſitis, ſi ſit minor affectus. Quòd ſi membrana illa admodum magna, multúmq; carnoſa & ſpiſſa fuerit, non niſi inciſione curatur. Ego fientes inhibeo, ſanguinis miſsione, & tenui victu, atque inciſione venarum, quæ in adnata apparent. Scindendæ autem ſunt per tranſuerſum, ne rurſus cohæreant, & ſanguinem parti ſuppeditent. Si filo comprehẽdi poſſunt, acu recuruata, breuiſsimo tempore contabeſcit panniculus ille. Facit ad curationem pilulis frequenter corpus euacuare, idque ante cibum, vt non ſolùm humorẽ, ſed & aliquam partem alimenti ſubtrahant. Pilulæ de hiera, de aromatibus, addito pauco ag. vel pilulæ affaieret conuenient duabus horis ante paſtum. Poſt primum ſomnum ſemel atque iterum pilulas cochias, vel alias, quæ colocynthidem, aut alia fortiter trahentia recipiunt, dare conueniet. Quòd ſi quis ante harum pil. vſum, corpus fluxile facere voluerit, id præſtabit ſyr. concoquentibus pituitam craſſam, vel melle anth. roſarum, vel ſcyl. ſyr. de ſtechade, ſyr. acetoſo. Purgato bene corpore vtatur theriaca antiqua, quæ ſuccos abſumit. Idem præſtat mythridatum, & aurea Alexandrina. Supra partem ponen-

Syr. concoquent. ſimilem.

ponenda ſunt medicamenta in forma pul. Conficiuntur autem pul. ex erodentibus, vtære, calchanto, atramento ſutorio, ſcamma æris, calchitide. Sed hæc vrunt & dolorem maximum inferunt. Quare non ſunt adhibenda, niſi cum mitioribus, alioqui prodeſſe non poſſumus. Ob id primò ſacch. candum tritum diligentiſsimè erit apponendum, quia ſatis cõminuit ſine morſu Item omphacium cum mucilagine fœnug. poſitum in pauca quantitate potentiſsimè abſumit. Pul. argenti viui præcipitati idem efficit, ſine magno dolore. Potentiſsimum & ſine dolore eſt illud quod ex teſtis ouorum paratur. Macerantur in aceto diu, & poſtea in puluerem tenuiſsimum redigũtur, pul. inſpergitur oculo. Lapis pumicis tenuiſsimè tritus abſumit, & ærugo æris vſta mitiùs erodit, quàm non vſta. Quòd ſi his remediis non abſumatur, nouacula aut forcipibus abſcindenda erit. Ego in muliere, quæ carbunculum paſſa erat ʒ. ij. carnis ab oculo detraxi, abſciſsione per multas vices.

De Phlyctenis. CAP. L.

PHlyctenæ ſunt propriè veſicæ paruæ aqua plenæ, quæ fiunt in omnibus partibus à ſeroſo humore, ſintque ſimiles bulis aquæ feruentis. Fiunt in oculo ſupra corneam, quæ ex multis membranis compoſita eſt, & humor tenuis aquoſúſque abſcedere facit, & tumorem præter naturam fieri. In principio cum fiunt, ſi cum rubore oculorum ſint, mittendus eſt ſanguis, cucurbitulis vt retrahatur materia.

Dandi ſyr. & medicamenta, quæ ichores, & tenues humores, à quibus fiunt, euacuent. Vt ſyr. roſ. lax. cum decocto mercur. ciclæ, vel braſsicæ marinæ, aut aliis enumeratis cap. de alopecia, vel decocto earth. & folliculis ſenæ, prunorũ, ſebeſten, tamarindorum. Clyſteres acres deorſum humores trahentes vtiles ſunt. Et quia phlyctenæ fiunt cum quodam affluxu, à principio vtile erit mucilaginem pſilij, vel cydoniorum extractum cum aqua roſ. vel myrthi, intra palpebras adhibere. Poſſunt & dolorem ſedare, ardorem minuere, & repellere. Albumen oui idem præſtat fortiter agitatum cum pauca aqua plantag. vel ſolatri, vel peculi roſ. aut myrthi, quod

Syr.

Clyſter.

Repellentia.

frequentiſsimè adhibeatur. Neque verentur practici opij portiunculam in lacte, vel in ſapa dilutam, ad doloris ſedationem cum pauco croco adhibere. Aut poma cocta diligentiſsimè contrita, aut mala cotonea, aut granata bene cocta, & contuſa, quibus optimum eſt, ne nimiam aſperitatem inducant, parum vnguenti roſ. admiſcere, & palpebris admouere. Si repellentibus nõ cedat materia, ſed puſtulæ perſeuerent, ad digeſtionem, & reſolutionem mucilago fœnug. ſupradictis eſt admiſcenda, vel collyria ſunt adhibenda, quæ vim habeant aſtringendi ſimul, & digerendi, qualia erunt, quæ ex lycio parabũtur vel quæ nunc parari poſſunt ex amurco, omphacio, & acacia: hæc enim omnia digerunt, cum quadam aſtrictione. Diluenda ſunt aqua roſar. vel peculi roſar. vel myrthi, cùm defluxionem pertimeſcimus, vel in aqua fœnic. vel rutæ, vel chelidonij, quando nulla eſt defluxionis ſuſpicio. His vtendum, donec humor diſcutiatur, vel cuticula diſrumpatur, & in vlcus vertatur.

De Vlceribus oculorum. CAP. LI.

VLcera fiunt circa oculos, vel in ipſis oculis, vt in cantho. Fit ægilops in cornea, quæ ſpiſſa eſt, & dilacerari poteſt. Vlcera accidũt, vt poſt phlyctenas à cauſſa aliqua procatartica. vt à ſpina, fruſto vitri, gladio, lapide & aliis incidentibus aut rumpentibus. Fiunt in adnata vel in cornea, vel in ſuperficie, vel altè deſcendunt, vt aliquando humores profluant. Si à cauſſa procatartica, ſtatim, quæ conſtringunt, adduntur, & ad præcautionem ſanguinis mittitur, ne oboriatur inflãmatio. Clyſteres iniiciendi, collyr. paranda ex reſiccantibus. Nam cum recens ſit vulnus, & pars multùm ſicca, oportet moliri conſolidationem. Quare albumen oui fortiter agitatum, cum ſucco hyperici vulnus coaleſcere facit. Trociſci albi Raſ. cum ſarcocolla, & de thure ſunt efficaciſsimi. His vtendum donec cicatrice obducatur pars. In fine additur tuthia, vel antimonium, ceruſa, & alia quæ cicatricem inducere poſſunt. Si verò vlcus fiat poſt phlictenem, detergendum eſt prius, deinde agglutinandum ſupradictis remediis.

Curatio à cauſſa procatartica.

Curatio à phlictena.

Curatio

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 268 sur 1293

Curatio ab humoribus acribus.

Quòd ſi ab acribus humoribus factum fuerit, corpus ab acribus humoribus eſt repurgandum frequenter. Euacuabitur autem remediis præſcriptis cap. de ophthalmia, vel tali opiata.

℞. mucil. ſeminis pſil. integri ext. cum aqua viol. ℥. ij. pulpæ tamarindorum, ſebeſt. & prunorũ ana ℥. j. caſſ. nouiter extr. & cath. ana ℥. ij. ſenæ oriental. & medullæ carth. ana ℥. j. anſi & fœnic. ana ʒ. ij. gly raſ. ʒ. j. cum ſyr. roſ. lax. fiat opiata, cap. ℥. j. ſemel in hebdomada. Si non velit in forma boli, diſſoluat in decoctione mercur. vel ſero lactis. Deterguntur autem hæc vlcera detergentibus ſine morſu, vt decocto fœnug. addito ſacch. aut melle, aut ſyr. roſ. lax. vel ſyr de roſ. ſiccis, quæ ſine magno morſu detergunt. His addimus & myrrham. Seruari debent hæc remedia in vaſe æneo, vt aliquid æruginis contrahant. Quòd ſi fortè dolor oriatur ob nimium ſenſum, aut medicamentorum acrimoniam, temperanda erunt mucilagine pſilij, aut opij pauca quantitate, aut lac mulſum recens eſt iniiciendum. Sunt autem conficienda collyria in conſiſtentia mellis vel palpebris appoſita partem contingant. Amurca, omphacatia, lycium, hypociſtis, & ſuccus ex balauſtijs, vel cytoniis paratur, quæ omnia detergunt & ſiccant, cum quadam aſtrictione, & digerunt. Alia collyria ſuprà deſcripta, vtiliſſima erunt, vt tro. de thur. &c. & potiſſimùm, quæ myrrham, ſarcocollam, & aloen lotam recipiunt, vt ſi hoc modo fieret. *Detergẽt.*

COLLYRIA.

℞. ſarcocollæ nutritæ in aqua peculi roſ. ʒ. j. myrrh. ſacch. candi ana ʒ. ß. thur. aloes ana ϑ. ij. tenuiſſimè triturentur, & cum vitello oui indurato, & diligentiſſimè contuſo, reducantur in formam vnguenti, addendo parum mellis, apponatur palpebris tantùm. In proceſſu additur tuthia diligẽtiſſimè trita & lota, antimonium, vel cornua cerui, vel capræ vſta & lota ad ſiccandum ſine morſu. Ad cicatricem inducendam ex iis tantum paratur.

℞. plumbi vſti & loti diligentiſſ. & pul. tenuiſſ. antimon. ceruſ. lotæ, cornu cerui vſti & loti, coralli rub.

ana ʒ.j. excipiantur melle, & fiat collyr. vel excipiantur mucilag gummi trag. vel vitello oui assato, & diligentiss. trito, addendo aliquid, quod lentorem habeat, ad retinendum, vt mucilago psilij, aut gummi trag. Non est inutile oculos frequenter vino lauare, diluto aqua fœnic. cùm est detergendum, vel cum aqua peculi rof. vel myrthi, quando inducenda est cicatrix, donec ad perfectam curationem ventum sit. Hunc morbum sequuntur symptomata, scilicet cicatrices, & albugines oculorum, de quibus iam agemus.

De cicatricibus & albuginibus oculorum.

CAPVT LII.

CIcatrix à suffusione facilè distinguitur, quòd cicatrix semper alba & in parte externa appareat: suffusio verò in parte interna. Cicatricem præcessit vlcus, vel ophthalmia. Cicatrices non auferuntur in totum, sed si pupillam occupét, exteruntur, ne visionem impediant. Albugo autem cicatrix est densior, quæ etiam in parte externa apparet. Quare oportet optimam victus rationem imperare, & aliquas euacuationes facere, non ad morbi curationem, sed ne ad oculum fiat attractio medicamentis detergentibus, & minuentibus cicatrices. *Curatio.* Habent enim omnia talia medicamenta morsum quendam, quibus si quis vtatur in corpore pleth. vel cacoch. frequentes inflammationes excitabit. Purgabitur autem pil. capitalibus, & masticatoriis. Aut si æger valde obnoxius sit defluxionibus oculorum, cucurbitulas in lateribus, & in occipitio apponemus, vel ruptorum in occipitio, vt reuocentur excrementa ad partem posteriorem. Tunc nos tuto vti possumus prædictis medicamentis citra inflammationis periculum. Neq; statim ista sunt apponẽda cicatrici nondũ perfecta, ne ea disrumpatur. *In principio.* In principio sufficere possunt ea, quæ sunt præscripta ad detersionem vlceris, demum ad fella est veniendum, tertio ad fortiora. Fel Ouranoscopi, scorpionis, & pastinacæ vtriusque. Valet mirum in modum fel hirci, vel bouis: & auium rapacium, vt milui, aquilæ, & aliarum, ob tenuitatem valent. *In albugine.* Sed quæ magnam admodum partium tenuitatem habent in suffusione potiùs sunt vsurpanda, quia affectus initio est. In albugine vero

verò & cicatrice, cum affectus sit externus, satis possiunt fella crassa, & potissimùm si liquida sint, & melle excipiantur. Succi multarum herbarum ad hoc commendantur, & potissimùm amararum, vel earum, quæ nitrosę sunt, vt chelidonij succus, centaurij minoris, absynth. marrubij, item amurca ompha. paratum in vase æneo. Succus anagallidos cæruleo flore cyclaminis, aristolochiæ, rutæ. Omnes hi succi, melle excepti palpebris adduntur, vel adduntur aliqua acida, & simul inspissantur. Arida, quæ multùm abstergunt, sunt sacch. candum, os sepiæ, myrrha, spuma nitri, sal ammoniacum, stercus lacertæ, cornu cerui vstũ, vel capræ. Ex his omnibus cõficiũtur collyria, ad consistentiam mellis, vt hoc modo. *Succi.*

℞. ompha. præparati, vt à Dioſc. monstratur, amurcæ ana ʒ. j. ossis sepiæ, stercoris lacerti, cornu cerui ana ʒ. j. ß. mellis parùm, incorporentur simul, & cum penicillo adhibeantur ei tantùm parti palpebræ, quæ è regione est. Paratur etiam aqua ex melle, & herbis ad detersionem oculorum, & visus obtenebrationem, vt, *Collyr.*

℞. mell. ℔ j. rad. fœnic. & aristoloch. rotundæ, vel longæ ana ℔. ß chelidoniæ, rutæ, summitatum fœnic. ana M. iij. flor. ros. recentium & centaurij minoris ana p. iij. macerentur simul in melle, addendo vrinæ pueri impubis ℔. ij. idque in vase æneo per decem dies, agitãdo tantùm quarto quoque die, & æruginem radendo & simul miscendo. Distillentur omnia simul, & aqua seruetur vsui. Radices incidantur in taleolas. Vas æneum reponatur ad solem, vel in fimo. Hæc aqua, quia liquidissima est, & in canthos effluere t, vt alia liquida, ei dolorem faceret si adnatam contingeret, inspissanda est mucilagine, cum prædicta, aqua extracta, vel vitello oui, & mucilagine gum. trag. Adhibeatur è directo pupillæ tantùm in palpebris, vt supra monstratum est.

De sugillatis. CAP. LIII.

SVgillata dicuntur quando sanguis intra tunicas colligitur, vulgò maculam appellant, Græci verò ὑφαίμα. Est veluti effusio sanguinis extra vasa per tunicas oculi. Fit potissimùm à causa externa, vt ictu, & apparet totus oculus sanguine perfusus, qui si refrigeretur, & diu manear, liuescit, & denigratur, quemadmodũ

Curatio princip.

à in aliis fugillatis. Si multus sit, in pus conuertitur, cùm non possit discuti, ὑπόπυον facit, ob id & à nonnullis hæc affectio, ὑπόπυος dicta est. Curatur, vt alij ictus. In principio sanguinis missione, & deriuatione per cucurbitulas in colli lateribus positas, & quibusdam leuiter repellentibus, vt plus sanguinis à vena rupta, aut contusa non effluat. Apponuntur illa, quæ vim habent leuiter repellendi, vt albumen oui, aqua peculi ros. & myrtil.

Quid post fluxũ sãg. faciend.

Quòd si post ictum Medicus vocetur, sanguísq; iam defluxerit priusquam omnino denigretur, probant sanguinem columbarum turturũ, & aliarum auium calidarum apponere, vt discutiatur, lac muliebre cum paueo thure, aut croco. Deinde ad fortiora digerẽtia veniendum est,

Fortiora digerẽtia.

vt ad mucilaginem fœnug. vel decoctum melil. vel chamo. & oculum fouere, ad humorũ illum discutiendum,

In inueteratis quid

id oportet frequenter apponere. In inueteratis autem valet aqua illa nostra distillata descripta in fine superioris cap. diluta cum vitello oui, vel pomo putrefacto permixta. Raphanus supra corneam appositus discutit, sed melius accõmodatur succus eius melle exceptus. Myrrha, omphacium, amurca, & fella auium in declinatione valent ad discutiẽdum. Non est inutile in hac causſa decoctum parare ex foliis fœnic. liliorum, & chelidonij, vel euphras. & seminis seseleos, & fumum illum, aut vaporem recipere, vel eadem decoctione partem fouere. Quęcunque dicta sunt ad resolutionem phlyctenarum, hic valere possunt, vel quæ ad suffusionem dicentur.

De pure sub cornea. CAP. LIIII.

SI autem sanguis suppuretur, dolorem facit in oculo, qui priùs non erat, & oculus quodammodo inflammatur. Mutatur color ille sanguinis in albedinem quandam. Ex his colligimus ὑπόπυον factum esse. Rarò fit sine præcedente contusione. Pulsatio etiam in oculo sentitur cuius est pus sub cornea collectũ. Rubor est in toto oculo, & dolor in partibus circumuicinis sentitur. Quia

Curatio à missio. sang.

iam missus fuit sanguis, non videtur rursus hîc trahendus, sed quia dolor ad partem attrahit, optimum erit sanguinem mittere, & cucurbitulas, vt priùs, apponere, habita ratione ætatis, virium, &c. Sed non tanta quantitas in hoc affectu trahitur, cùm in effusione sanguinis

per

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 272 sur 1293

per corneam iam est extractus, quàm si non fuisset extractus. Quia dolor vehementissimus est, sedandus primùm erit lacte recens mulso, decocto fœnug. & lini. Si inflammatio sentiatur magna, non erit absurdum aliquid viol. vel solani illis admiscere. Sedato vtcũque dolore, & purè iam facto, ad leuiter discutientia veniendum est, vt mel, mucilaginem fœnug. cum pauco sacch. vel melle. Adde succum etiam fœnic. & alia digerentia suprà enumerata. Si nulla ratione ob crassitiem expurgari possit, dolórque magnus & vehemens perseueret, punctura curandus est affectus. Fieri enim non potest vt crassus ille humor totus discutiatur. Accidit interdum, vt resoluta maiori parte in loco inferiori colligatur, pupillam nihil aut parùm obtenebrans. Tunc vtile est exsiccãtibus exsiccare, quod reliquum est, & in ea parte relinquere. Pũctura fieri debet in latere, quemadmodum in transpositione panniculi facti ex suffusione, vt frequenter acum immittendo, & extrahendo aliquid puris tandem euacuetur. Nec oportet nos esse tam sollicitos, vt totum pus extrahatur. Id enim fieri non posset citra euacuationem aquei humoris, qui non nisi in iuuenibus regeneratur. Id quod remanet, modò pupillam non impediat, exsiccetur. Vulnus factum curatur, vt diximus suprà in cap. de vlceribus oculorum. Vtilissimum esset acum vacuam confingere, & suctu pus illud haurire. Acus cõfectio docetur sequenti cap.

Sedantia dolorem.

Digerentia.

Punctura

De suffusione seu cataracta. CAP. LV.

SVffusio tres habet constitutiones. Nam in principio videtur tantùm esse spiritus, vel effumatio quædam quæ spiritus disgregat & obtenebrat, facitque vt muscas, & lucentia quædam corpora præ oculis obuersantia videat, literas cùm legit, virides, aut alterius coloris esse iudicat. Tunc dicitur suffusionis principium esse, fitque ob ventriculi affectum, vel ob cerebri plenitudinem. Si à ventriculo fiat, id accidit per circuitus, & paroxysmos, secundum quod melius vel peius concoquunt, augentur, vel minuuntur illæ. Si ab affectibus ventriculi id fiat, procuranda est in ventriculo proba concoctio, quod fiet recrementa in eo collecta vacuando. Nam sola intemperies nunquam id efficit, nisi caliditas ac-

Si à ventric. Vitio quid.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 273 sur 1293

©BIUM

cedat, quæ in fumum alimenta vertit. Euacuetur autem vel pituita, vel bilis, idque mitioribus medicamentis, vt si bilis fuerit, opiata iam præscripta capite de vlceribus oculorum, cui addendum erit rhabar. cum pauco eina-momo. Valet etiam compositio illa tripheræ persicæ, cath. syrup. laxatiuus, cum decoctione sollic. senæ, & frequenter euacuari debent, vt bis in hebdomada, vt frequenti illa euacuatione purgetur materia illa, quæ identidem generatur, & fumi ad inferiora reuocentur. Quòd si quis mallet vti pilulis, conficiendæ erunt ex rhab. hiera, & myrobal. citrinis. Sed pilulæ magis conueniunt in pituitoso affectu, aliæ medicamentorum formæ in bilioso. Nam pilulæ calfaciunt, & magis effumant. Si appareant signa plenitudinis sanguinis, mitti debet ex cephalica. Ad pituitam euacuandam valet decoctum agarici, aut infusio in aliqua parte folliculorum senæ, pilulæ affaieret, & aliæ, quæ ex myrobal. parantur. Galenus hiera picra multos se curasse etiam per epistolam testatur. Sed pilulæ tales parandæ sunt sine croco & myrrha, vel, vt ipse docet, minuta eorum quantitate. Nam ista ad cerebrum effuniant. Pilulæ de aromat. sunt præstantissimæ, quibus vellem parum agar. adiungere vel sarcocollæ. Vtantur frequenter pilulis. Nam qui huic affectui obnoxij sunt, ferè semper astricta sunt aluo. Ob id solicitanda est balanis, pilulis, vel climentis aluum solicitantibus, vt prunis, pomis, in bilioso ficus conueniunt. Item insculis ex mercur. cicla, & aliis herbis aluum soluentibus. Bibant aquam, si fieri potest, abstineántque ab omnibus oleaginosis fructibus, auellanis, amygdalis, pinearum nucleis. Hæc enim caput tentant, fumisque replent. Legumina omnia fugienda sunt, & potissimùm fabæ, & magis recentes, quàm siccæ. Piperata omnia & odorata nocent, frictiones in partibus inferioribus faciendæ, nunquam in capite. Et quia hæc affectio recipit fumos, vel propter intemperaturam calidam fiunt in capite, erit optimum in principio roborare partem oxyrrhodino, & fumos illos propellere, & faciem frequenter abluere aqua frigida cum pauco aceto, vel aqua ros. vel myrthi. Frequenter pedes abluere iuuat. Supra oculos nollem in principio aliqua digerentia

Euacuãs.

Missio sanguinis.

Euacuantia pituitam.

Pilulæ.

rentia apponi, sed potius propellentia quedam cum leui deterſione, vel ſuccum cichorei, plantag. vel acaciam, vel parum amurcæ dilutæ in aqua ros. vel omphacij tantillum. Si autem morbus hic proceſſerit, vapor ille in aquam vertitur, & incipit apparere veluti nubes in parte interna. Ad quam affectionem curandam vtimur remedijs ſupraſcriptis, & collyria conficimus ex fellibus, & maiori quantitate amurcæ, vel omphacij, quibus addimus parum piperis vel myrrhæ, & in totum vtimur fortioribus digerentibus & diſcutientibus. Et quia fortioribus collyriis eſt vtendum ad diſcuſſionem, vtile erit ruptorium, aut cauterium in occipitio apponere ad reuellendum, ne fortiora hæc collyria inflammationem excitent. Temporibus etiam emplaſtra aſtringentia adhibenda, ad prohibendam fluxionem per venas illas externas. Proficit venam illam temporum incidere aliquibus, quanquam defluxio per interiores venas adhuc fiat. Si non curatur iſtis collyriis, vel aqua illa noſtra mellis, deſcripta cap. de cicatricibus vel collyrio ſequenti, in panniculum vertitur, & acu tranſponenda. Collyr. tale eſt.

Collyria.

Ruptoria.

Emplaſtra.

℞. mucilag. ſem. fœnug. diligenter priùs loti in aqua fœnic. & extractæ cum aqua mellis ʒ. iij. fellis Uranoſcopi, vel ſcorpionis marini, aut paſtinacæ, aut drac. marini ʒ. ß. omphacij ſecundum artem parati ʒ. j ſacch. candi, ſtercoris lacerti ana ϑ j piperis g. vj. incorporentur ſimul; & reducantur ad conſiſtentiam mellis. ſeruentur in vaſe æneo, applicetur palpebris in parua quantitate. Interdiu, ſi oboriatur inflammatio à prædicto remedio demulceatur lacte recenti, cõtinuet, donec in totum curatus fuerit. Solebãt antiqui punctura hunc affectum curare (vt patet ex introductorio Gale. lib. ita inſcripto) qui docent hanc curationem fortuitò inuentam fuiſſe, cùm capra pateretur hunc affectum, & in aculeum incidiſſet. Perforata enim cornea efluxit aqua, & curata eſt. Si quis moliri voluerit hanc curandi rationem, eo modo, quo pus extrahitur, non erit omnino abſurdum. Solent medici in iſtis affectionibus, pilulas fortiores imperare, vt cochias, lucis, maiores, & minores. Item compoſitiones illas exiccantes,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 275 sur 1293

©BIUM

vt theriacam antiquam, mythrid. Masticatoria & errhina conueniunt, sed magis masticatoria quàm errhina. Nam hæc magis ad oculos trahunt humores. Argumento est, quòd si acriora fuerint, lachrymas mouent. Adde quòd plus humoris euacuatur per masticatoria, & cum minori impetu, agitatione éque, quam per errhina.

Masticatoria. Masticatoria parantur ex cubebis, pyretro, semine fœnic. mastiche, & aliis trahentibus pituitam, & non amaris Præscribimus pulueres à pastu, vel condita. Pulue.

Pulueres. Condita. fiunt ex coriandro, fœniculo, aniso, & aliis, quorum formulas complures lib. nostro de compositione medicã. subiecimus. Condita faciunt ex cortice citri, & myrobalanis, sed ablui debent ista, & contundi, eisque addendum sacch. rof tabularum, si per consensum ventriculi fiat: sin minùs, sacch aliud. Debent parari sine odoratis, ne caput tentent: aut eorum quantitas pauca admodum præscribi debet, vt

℞. cortic. citri & carnium cydoniorum ana ʒ. j. myrobal. emblicorum locorum in vino, & postea in aqua fœnic. N. j. (si pauper sit, hoc carere poterit) pul. coralli vsti & loti in aqua fœniculi vel beton. vel absynth. vel menthæ ʒ. ij. diarrhod. alb. ϑ. ß. vel cinamomi crassi ϑ. j. sacch. ad duplum omnium, fiat conditum, de quo cap. post cœnam. Conuenit admodum, quando per consen-

Animia humiditate cerebri affectio. sum ventriculi fit affectus iste. Quòd si fiat à cerebri humiditate nimia, vtilissimum erit parare puluerem ex cineribus viperarum, & cranij, semine fœnic. seseleos, vel cineris hyrundinum, vt hoc modo.

℞. cineris hyrundinum, cranij hominis ana ʒ. ij cineris viperarum ʒ. ß anisi, fœnic. ana ʒ. ij. seseleos ʒ. ß. cinamomi crassi ʒ. j. ß misce, fiat pul. cui adde sacch. candi ad medium pul. Vtantur post p stum, vel manè, diluto cum aqua fœniculi, vel chelid. vel rutæ. &c. vel superbibendo prædictas aquas. Valet etiam in epilepsia, potissimùm si appofueris parum cineris inuolucrorum testiculorum castorei. Potest etiam assumi tab. 1. diagalangæ singulis matutinis, si fiat per consensum ventriculi, vt melior concoctio fiat vel diarrh. abb. vel triasand. Si tamen humor sit concretus, & in panniculum conuersus, non curatur, nisi sola chirurgia.

De

De ſuffuſione ex prima dictatione.

Suffuſio alia vera eſt, & à proprietate, alia non vera, ſed per conſenſum ventriculi facta, & vocatur à Galeno ſymptoma ſimile ſuffuſioni. Hæc ſuffuſio facilè curatur àprincipio, cùm adhuc nulla eſt firma diſpoſitio in oculo, ſed tantùm veluti apparent muſcæ ob oculos, quam ſe plerunque curaſſe per literas, exhibitione hieræ picræ, teſtatur Galen. 6. de locis aff. c. 8. Vera autem ſuffuſio non ita facilè per hieram picram curatur. Non vera curatur vomitu in facilè vomentibus, & frequenti purgatione cum hiera, vel pilulis de arom. maſtichinis, aliis ventriculo appropriatis Piluiæ de myrob. commendantur, quia cum quadam aſtrictione purgant, & prohibent fumos afferri ad caput à ventriculo. Corroboratur ventriculi concoctio elect. roſ. nouellæ vel diag vel aro. roſ. cum aqua abſynthij vel vino. A paſtu datur pul. claudens os ventriculi, & vetans fumos ad caput attolli, qualis eſt ille qui præſcriptus eſt, in dolore capitis per conſenſum ventriculi, vel hic ſequens, qui erit magis proprius huic affectioni.

Duplex ſuffuſio.

Quibus curatur nō vera.

Pulu. à paſtu.

℞. corian. præpar. vnicæ cooperturæ, aniſi conditi ana ʒ. ß. fœnic. ʒ iij. (ratione partis affectæ) euphraſ. betō. ana ʒ. ij. pul. diacydonit. ſine ſpeciebus, corall. rub. ana ʒ. j. ß. ſacch. q. ſ. fiat pul. de quo capiat cochlearia duo poſt ſuos paſtus, nihil ſuperbibendo. Puluis hic componitur ex mediocriter aſtringentibus, & non multùm refrigerantibus, ne coctio ventriculi lædatur. Scopus eſt, vt claudatur os ventriculi, ne vapores aſcendant ad cerebrum, quem vſum præſtat coriandrum. Nam quanuis dicitur nocere oculis, id de herba, non ſemine intelligendum eſt. Affigantur cucurbitulæ, ſine ſcarificatione, in parte poſteriore colli ad diuerſionem. Abluat oculos manè aqua fœnic. vel euphraſ. vel rutæ, vel chelidonij. Quòd ſi addatur mell. communis portiuncula, vel mel. roſ. fellis vaccæ, efficacius erit. Poteſt confici tale medicamentum, quod præparandum eſt æſtate, vt ſit vſui toto anno, cùm opus erit. Et facit ad conſeruationem oculorum, ad ſuffuſiones leuiores, & pro his, qui ſunt obtuſo viſu.

Coriandrum.

Aqua ad oculos.

℞. chelidoniæ, fœnic. verbenæ, rutæ ana m. j. mellis

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 277 sur 1293

rof.col. ℔. ß. ſeminis rapæ contuſi ʒ. ij. herbæ contun-dantur, & ponantur in ſole, & quotidie agitentur. Poſt quadraginta dies exprimantur omnia, & ſuccus expreſſus vſui reſeruetur in vaſe æneo. Qui obtusè vident, addita aliqua portione aquæ roſ. vel albuminis ouorum, vtantur. Nam in his, cùm non ſunt malè affecti oculi, debet obtundi acrimonia illorum medicamentorum.

Si per proprietatem morbus.

Si morbus fiat per proprietatem, vel per conſenſum, ſed iam antiquus ſit, & factus proprius oculorum, facienda eſt diuerſis ſanguinis miſſione, ſi ſanguis abundet. Concoquendus & vacuandus humor peccans, & euacuatio ſit frequens, ſed leui medicamento, vt ſi pituita abundet in toto corpore, eſt concoquenda & euacuanda: vt monſtratum eſt in dolore cap. à pituita, additis tamen ſyr. & aquis, quæ oculos reſpiciunt, & ſumendo pilulas oculis determinatas. Si bilis vel melancholia vel alius humor permiſceatur, concoquendus & euacuandus, vt diximus in dolore cap. à permixtis humoribus. Vtatur frequenter pilulis ante cibum ſine cuſtodia, vt ſunt aſſaieret, de hiera, de arom. addito agarico. Vtatur theriaca, vel mythridatio, cum aquis fœnic. euphraſ. vel rutæ.

Pilulæ.

Poſt ſyr. digeſtiuos pilulæ conuenient fortiores, vt ſunt cochiæ, ſine quibus, de ſarcocolla, lucis, maiores & minor. de myrobal. Quòd ſi ſemel ℈ aliquot caſtorei addantur, vt in epilepſia monſtratum eſt, multùm proderit. Formandæ ſunt hæ pilulæ cum aquis aut ſuccis herbarum oculis appropriatarum, vt fœnic. rutæ, chelid. verbenæ. Si per iſtas euacuationes diuerti humor ab oculis, admoueantur cucurbitulæ, circa colli partem poſteriorem frequenter, aut in eadem parte applicetur cauterium actuale, vel potentiale, & maneat diu vlcus apertum. Vel retrò aures applicetur veſicatorium, quia propter venas maior eſt conſenſus cum oculis, quàm cum occipite. Fiant maſticatoria & gargar. ad euacuationem humoris.

Topica.

Poſtea veniendum eſt ad topica remedia, ſed non niſi omnibus his peractis. Si morbus ſit in principio adhuc, & tantùm ſit aqua, vel aqueus quidam vapor appareat, poteſt reſiccantibus & digerentibus medicamentis curari, qualia ſunt illa omnia & armata, & eiuſmodi. Poſſet etiam curari manu, ſi componatur

Digerentia in primo.

tale inſtrumentum. Fiat acus caua inſtar ſyringæ, & vt facilius diſſecet corneam, & ſubingrediatur, paretur vt calamus ſcriptorius, mittatur intra vulnus, exactiſsimè iungatur vulneri, nec aer attrahatur, & ſugendo acum attrahat per eam ex oculo aquam. Præparandus eſt oculus, ac ſi cataracta coniuncta & firmata detrahenda eſſet. Præparare ſolent curſores ocularij, poſito in ore cymino aut pipere, quod diu maſtichet, & tandem ſæpè inſufflent in oculum, vt aer incaleſcat, & præparetur oculus. Qui ſugit acum, debet ceſſare, vbi æger incipit videre, ne nimia ſuctione humores proprij oculorum turbentur, vel aliquid aquei humoris attrahatur. Apertio non in lateribus fieri debet, ſed potiùs in parte interiori, quò faciliùs humor fluat, & trahatur. Medicamentis curari poteſt hoc modo. Primùm foueatur pars ſequenti decoctione, vt abſtergatur cornea, & aliqua ex parte reddatur obſequentior, & mollior, vt *Præparatio oculi.* *Fotus.*

℞. ſeminis fœnug. ʒ. ij. paleæ auenę (confert enim à tota ſubſtantia) M. j. herbæ fœnic. vel ſeminis eiuſdem, beton euphraſ. an. M. ß. rutæ tertiam partem M. j. fi. deco. in fine cuius adde florum chamo. meliſſ & follic. ſenæ ana ʒ. j. (Sena tam extra, quàm intra iuuat oculos) foueatur pars, vel fumum recipiat, aut vaporem. Poſtea fiat talis aqua. *Sena confert oculis,*

℞. mell. optimi ℔ j piper. ʒ. ij. diſtillentur in alambico vitreo, & aqua ſeruetur vſui, quæ iniiciatur in oculum pro neceſsitate. Hęc aqua pro pueris eſt, & delicatis, & laborare incipientibus hoc morbo, ſcilicet, ſuffuſione. Fiat talis pul. *Aqua.*

℞. ſacch. candi ʒ. j. piper. nigri ʒ. j. cumini ʒ ß. ſtercoris lacerti ϑ. j miſce, fiat pul ſubtiliſsimus, mittatur in oculum. Fiat fortior hoc modo. *Pulus.*

℞. fellis perdicis, vulturis, vel aquilę, vel miluij, vel pagri piſcis ʒ. ij. exſiccentur in furno, & redigantur in puluerem ſacch candi ʒ. j. piper. marchaſitæ vſtæ, & diligentiſsimè lotę, æris vſti & loti in aqua roſ. ana ʒ. ß. fiat pul. ſubtiliſsimus, formentur tro. cum aqua roſ. capiat ϑ. j. cum decoct. fœnic. & albuminis ouorum ʒ. j vel cape tro. ϑ. j. & cum ʒ. ij. deco ſequentis, fiat collyrium.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 279 sur 1293

©BIUM

℞. fœnug. abluti, vt decet ʒ. j. seminis fœnic. ʒ. ij. florum chamo. meli. an. ʒ. j. fiat decoct. in col. ʒ. ij. diss. tro. descriptorum ℈. j. albuminis ouorum ʒ. j. fiat col.

Collyr. lyr. Marchasita hoc modo comburitur. Primùm confricatur melle, & ponitur intra vas figulinum, & vritur in furno. Vritur autem facilè. Nam multas partes habet igneas, & sulphureas, tandem extinguitur aut butyro, aut aqua aliqua, secundum intentionem nostram, vt in affectibus oculorum, aqua fœniculi, & similibus, aut aqua ros. si timeas acrimoniam. Quòd si à tro. fiat acrimonia, oculus fomentetur cum eadem decoctione, vt dolor mitigetur, & in oculum iniiciatur lac muliebre, vel aqua albuminis oui. Alij tro. pro collyrio fiunt hoc modo.

Collyr. ℞. marchas. vstæ & præparatæ, antimonij, etiam præpar. ana ʒ ß. sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ. j. thur. myrrhæ, croci ana ℈ ij galbani ℈. j. fiat puluis subtilissimus, formentur tro. cum aqua ros. vel verbenæ, addendo sacch. candi ʒ. ß. vitrioli albi ℈. ij. seruetur vsui. Vsus erit, vel cum aqua ros. vel decocto fœnugr. & albumine ouorum, dosis est ℈. j. pro ʒ. ij. aquæ eo-

Crocus. rum. Crocus ponitur, quia digerit & lenit dolorem.

Mel. Pro pueris imbecillibúsque vtemur melle, conseruis

Fel. fellis vaccæ, vel bouis præparati, vt Dioscor. docet, cap. de felle. Hoc enim mel plurimùm valet, tum in abstergendo maculas oculorum & suffusiones, tum etiam in digerendo, est tamen ipso felle imbecillius. Nam mel acquirit acrimoniam, & vim abstergendi longè maiorem, & fellis acrimonia retunditur ratione mellis. Vtendum est itaque felle ipso pro medicamento medio,

Seruatur & eiusmodi melle pro imbecilliore inter media. Con-

felsic. seruatur fel in melle, hoc modo, Accipitur fel cum sua vesica, & optimè ligatur in collo suo, & immergitur in aqua feruenti, & illic tenetur immersum per quartam partem vnius horæ, postea ponatur in vase vitreo semipleno melle communi optimo, & seruetur vsui. Manet enim cum humiditate sua, & non lapidescit, nec tam acre est, ac si siccaretur in sole, aut in camino iuxta ignem. Ad eosdem vsus fit etiam aqua fortissima hoc modo.

℞. mell.

℞. mell.optimi ℔.j mellis conſeruæ fellis prædicti, ſacch. candi an.℥.ij.fœnic.euphraſ.chelid.rutæ an. ß.ponantur ſimul in alambico vitreo, addendo piperis, myrrhæ, croci an. ℥. j. fiat ſublimatio in balneo mariæ, vt decet. Aqua ſeruetur vſui. Hæc aqua per ſe mittitur in oculum. Quòd ſi fortior ſit, & lachrymas moueat, vel dolorem excitet, fiet mitior admiſtione mucilaginum ſeminis fœnug. ſimúlque conſiſtentiam acquiret, vel miſceatur cum decocto eiuſdem, vel albumine oui, cùm timetur inflammatio. Vel extrahatur mucilago ſeminis phil. fœnug. & lini, vt aliquam conſiſtentiam habeat, & ad formam vnguenti reducatur, ne medicamentum ſit nimis liquidum, & defluat, vt ſcilicet, tantùm aquæ ponatur, quantum neceſſe eſt ad mucilaginum extractionem, vt ſi fiat hoc modo. *Aquæ fortis.*

℞. aquæ ſublimationis præſcriptę ℥. ij. fœnugr. ℥. j. vel ℥. ß. extrahatur mucilago, vt artis eſt, quæ ponatur cum penicillo in palpebris, vel in tarſo palpebrarum. Nam pars ea, quæ eſt cartilaginoſa, minùs eſt ſenſilis, & medicamentum diutius remanet ſuper partem affectã, conniuendo & nictando. Si conſiſtentiam ſufficientem non habeat, adde pinguedinis porci, vel gallinæ parum, vel cum pomata excipiatur, vel cum vnguento roſ. ſi periculum imminet inflammationis, & ad formam vnguenti reducatur, & applicetur palpebris, quod eſt faciendum in omnibus remediis, & collyriis acribus præſcriptis à Gal. Raſi, & aliis antiquis. Non ſunt enim talia acria oculis imponenda, ſed palpebris tantùm. Nam illa omnia habent morſum & acrimoniam, quæ oculus nõ poteſt ferre ob ἀνωδυνίαν & plurimum ſenſum. Quare grauiter peccant, qui in oculos talia iniiciunt, vt quotidie vulgus Medicorum factitat. Poterit etiam fieri ſequens remedium præſtantiſsimum. *Error meridicor.*

℞. lardi ſaliti & rancidi in fruſtula diſſecti ℔. j. pone in vaſe æneo macerandum per 40. dies aut plures, ſi ſit opus, in vrina pueri, donec vas rubigine exedatur interius. Sit in loco aliquo calido, vt vrgente canicula in fimo ſepeliatur, & ſit clauſum vas illud diligentiſsimè. Poſt illud tempus abiicientur omnia, & ærugo radatur, vſui ſeruetur. Ponitur lardum in vaſe æneo, vt accipiat *Lardum ſalſum.*

©BIUM

vim acrem ab ære, & digerentem. Nam à vitreo aut terreo non reciperet. Sunt, qui ærugine sola vsi sunt, sed actior est, quàm vt oculus ferre possit, quam ob caussam addere oportet sacch. cãd. partes quatuor, æruginis partem vnam, & cum mucilagine seminis fœnug. vel cum albumine qui applicetur supra partem. Quòd si oboriatur dolor, fiat, vt suprà dictum est. Hæc remedia valent non solùm ad suffusionem, sed ad maculas corneæ, pterygia, & superfluam carnem. Sed à mitioribus ad fortiora veniendum est per media. Pueris & aliis delicatis, mitissima oportet facere, & maximè in principio, postea faciliùs ferunt fortiora. Quam ob caussam simplicia per classes sunt ponenda. Simplicia, ex quibus collyr. conficiuntur, sunt hæc, ex mineralibus pompholix, cadmia, spodium, quod vulgò tuthiam appellant, calchitis, id est, vitriolum Romanum vstum, vitriolum album, flos æris, æs vstum, aliqui addunt cornu cerui vstum, quia exsiccat, fella animalium. Ex gummi myrrha, sarcocolla, aloe, thus. Ex succis herbarum, chelidoniæ, euphras. rutę, fœnic. verbenæ sacch. candum, mel, albumen oui, fœnugr. & eius mucilago, piper, cyminum, fœniculus, &c. Mitiora sunt mel, sacch. cand. myrrha abluta, thus, sarcocolla nutrita. Ex fellibus sunt mitiora fella piscium, vt pagri, anthias (vulgò cauthenam vocãt) soleæ. Media sunt fella quadrupedum, inter quæ mitissimum est fel porci, vaccæ, capræ, tauri, hirci. Fella etiam piscium, mustellorum, quos vulgò catos vocant, canes, & vulpeculam. Ex auium fellibus, fel gallinæ mitissimum est. Media sunt, thus, myrrha, aloe, mel, confer. fellis tauri vel vaccæ. Fortissima ex fellibus sunt in summa omnia fella auium, & præsertim viuentium rapina, & animalium venenosorum, vt serpentium, viperæ, canis rabidi. Inter fella auium alia sunt aliis fortiora, vt fel perdicis fortius est, milui, & fel milui fortius, aquilę aut vulturis. Fortissima sunt, flos æris, cadmia, & marchasita vsta, ex qua confici potest cadmia. Nam cadmiam naturalem nõ habemus. Artificialis verò fit ex marchasita in furno vsta, vitriolum album, & romanum, æs vstum. Ex succis herbarum fortissimi sunt succus chelidonij, ruiæ. Aquæ etiam sunt per classes digerendæ

Exquibus collyr. metallica.

Gummi. Succi.

Fella.

De aquis.

gerendæ, quarum alia miſcetur collyriis ad ſedationem doloris tantùm, vt aqua roſ. alia ad præcautionem, ne oboriatur inflammatio, vt aqua cuſpidum roſ. Aliæ, vt adhærentiam præſtent, vt aqua albuminis ouorum. lac. Aliæ digerunt ſimul, & dolorem leuant, vt decoctum fœnug. Et hæc commiſceantur fortiſſimis remediis, vt reducantur ad mediocritatem. Sunt & compoſitiones quædam imbecilliores, quædam fortiores, & quædam fortiſſimæ. Mitiores ſunt pulueres. vt pul. ex pipere, ſaccharo cando deſcriptus ſuperiùs. Vel poteſt reduci ad formam vnguenti, ſi cum mucilag. fœnug. vel pſilij incorporetur. Si timeatur abroſio cum penicillo applicetur palpebris oculorum, idque circa cartilagines. Media ſunt, pulu. ille citrinus à Raſe compoſ. & aqua mell. cum pipere ſuperiùs deſcripta. Fortiſſima ſunt, pul. ſuperior ex felle & marchaſita, ære combuſto, & aquæ conſeruationis mellis, in quo ſit ſeruatum fel. Imbecillum ex fortiſſimis erit decoctum Gaiaci vel elenij. Decoquatur Gaiacum in aqua oculis commoda, aut cum aqua roſarum ſi timeatur acrimonia. Mitiſſima remedia componuntur ex primis, addita magna quantitate albuminis ouorum vel decocto fœnug. & illa in oculum tutò imponi poſſũt & citra inflammationis periculum. Media remedia, ſi intra oculum iniici debent, habent ad doloris ſedationem decoctum fœnug. chamo. meli. Fortiſſima autem nunquam intra oculum ſunt immittenda ob facultatem ſenſus, ſed faciendum, vt ſuprà poſitum eſt.

De compoſitionibus.

De pupillæ dilatatione & diminutione. CAP. LVI.

MYdriaſis dilatatio eſt pupillæ, quæ ſenſim, vel repentè fit. Si repentè à cauſſa quadam violenta, vt vulnere, fiat, tũc diſrumpitur extremitas rhagoidis, qua parte rugata eſt circa iridem. Hæc non curatur, ſed ſufficit, ſi vulnus ſanetur. Tàntùm tentabimus in principio ne dilatetur magis fluxu copioſi ſanguinis, ſitque venæ ſectione, deriuatione, & medicamentis aſtringentibus, repellendo & corroborando. Si ſenſim fiat, accidit à multis flatibus, vel humoribus intra oculum fluentibus. Quam ob cauſſam frequenter ſunt euacuandi, & diſcutiendi flatus, tum qui in toto corpore geniti ſunt, tum

Si repente curatio.

Si ſenſim fiat curatio.

©BIUM

in oculo. Medicamentis topicis diſcutientibus addenda ſunt aliqua aſtringentia, quæ parti robur addant, vt ſi fiet decoctum ad fœtum ex ſemine fœniculi, rutæ, anethi, his adderemus flores roſ. rubi, myrthi, & hyperici, ad mediam partem aliorum: decoctio fieri poteſt in aqua peculi roſ. vel myrthi, & addere vini albi quartam partem. Iſta ſi fiant in dilatationis principio, illam prohibere poſſunt. Poſt hæc collyriũ ſpiſſum fieri debet ex acacia, hypociſthide, cortice thuris, tuthia, ſanguine draconis, inſpiſſando cum pauco vino. Hoc poterit præcauere & curare. Sed ſi iam facta ſit, nunquam vel difficillimè in ſuum redibit ſtatum, propterea quòd pars illa rugatam ſuam contractionem amiſit, ob diſtentionem internam. Et magna ex parte ægroti conqueruntur tantum, quando eſt facta, quia ſine dolore fit. Diminutio pupillæ priori morbo contraria eſt, in qua pupilla plus iuſto corrũgatur, & anguſtior redditur ob phthiſim, vt ſi humores minuantur, vel plus iuſto exiccentur, propter aliquam cauſſam exiccantem, & aſtringentem. Hic etiam morbus ſit ſenſim, niſi quando vulnere aliqua pars albuginei humoris euacuata eſt. Tunc enim affatim contrahitur. Sed ſi à ſiccitate vel conſumptione humoris fiat, nõ poteſt longiori tempore fieri, & reſtitui, quod fiet bene alendo corpus & fouendo oculum aqua tepida, cui parum vini adiiciatur. Sunt, qui velint addere emollientes herbas, vt biſmaluam, ſed quæ emolliunt, ſunt valde oculis periculoſa. Ego mallem ex axungiis & mucilaginibus collyrium ſpiſſum facere, & palpebris adhibere, poſt aquæ tepidæ fotum, vel poſt receptionem vaporis decocti violarum & chamo. Collyrium parabitur, vel ex pomata, vel butyro recenti, vel axungia anatis, vel gallinæ, porci & ſimilibus, vt

Diminutio.

Collyrium.

℞. pomatæ ʒ. j. mucilag. ſeminis lini extr. cum aqua viol. ʒ. iij. axungiæ anſeris, vel anatis ʒ. ij. incorporentur ſimul, fiat ad formam linimenti, applicetur palpebris.

De Viſus debilitate CAP. LVII.

DEbilitas viſus à multis cauſsis fit, & pro varietate cauſſarum varia ſunt remedia. Si ſit debilitas viſus poſt aliquam inſignem euacuationem vel ſanguinis, vel aliam quamlibet, tunc curare oportet, per reſtaurantia humi-

humiditatem natiuam. Cùm enim prouenit ab inanitione, id accidit ob penuriam ſpirituum. Quare inſtaurandi ſunt, quod vt fiat, plurima ſanguinis generatio procuranda eſt. Ob id oportet eos optimis alimentis reficere, vt optimo vino, & aliis præſentaneis alimentis, quæ multùm nutriant, & parum excrementi generent. Comm édatur vſus raparum, vel naporum, ſi decoquantur cum ſaluia, vel fœnic vel betonica, vel hyſſopo. Nam rapæ & napi creduntur tota ſubſtantia viſum iuuare, quibus adduntur flatus diſcutientia, ne obeſſe poſſint. Vti poſſunt puluere ſequenti poſt paſtum & in introitu lecti. vt cùm cibi vaporibus, & fumis ad caput ferantur facilè. Quæ enim dantur ob cerebrum, hac ratione ſunt danda poſt paſtum.

Rapa iuuant ſiquibus ſum.

℞. ſileris montani, euphraſ. ana ʒ.ij. nucis moſcatæ, garyoph. macis ana ʒ. j. ſeminis anif. ſeminis rapæ ana ʒ.ij. ſeminis fœnic. ʒ. ß. cinamomi ʒ.j. ſacch. roſ. tab. ad duplum fia. pulu. de quo cap. cochlear vnum in introitu lecti. Quòd ſi timeatur nimia apertio, & attenuatio, adde corall. amborum ana ʒ. j. vel dyacitonitē ſine ſpeciebus ʒ. ß. cum corallis. Vel ſi ponatur per ſe, vel ſine illis ʒ.j coriand. vnicæ cooperturæ ʒ.ij. fiat pul. augeatur doſis ſacchari. Si in oculo ſit cauſſa debilitationis illius, vt nimia ſiccitas, vnde cornea corrugatur, humectetur totum corpus optimis alimentis, & fiant irrigationes ſupra totum caput, vt monſtratum eſt cap. de dolore ca à melancholia. Et oculus humectatur cum lacte mulieris, vel foueatur cũ decocto hordei mundati, addita ſexta parte ſeminis lini. Vtantur ſimiliter puluere præcedente, ſed optimũ erit addere pineaꝝ & amygdal. mundatarum ana ʒ. ß. & cum ſyr. cõſeruationis myrob. reducere potes in formam opiatæ cui adde puluerisreſtaurantis humiditates ʒ.j vel ij. vel pul. diatrag. ʒ. j & hac opiata vtatur ſerò, loco puluerís. Vtatur manè hordeo mundato parato cum amygd pineis & fiſticis. Si autem ab humiditate fiat viſus debilitas, vtantur ſoedis, & fugiant omnia humida. Vtantur fumigio communi poſt purgationem totius corporis factam cum pilulis fœtidis, lucis, elephanginis, de agarico. Si materia viſcida ſit & craſſa, & ſit in capite, vel in toto corpore, con-

puluis poſt paſtum.

Debilitas à ſiccitate.

Ab humiditate nata.

©BIUM

coquatur cum syr. de hyss. de stechade, cum aquis fœnic. saluiæ, rutæ, & aliis propriis. Vtantur semel in hebdomada ad exiccationem totius corporis, & capitis confortationé theriaca antiqua, vel mithrydatio, vel elect. diagalangæ cum aqua fœniculi. Masticatoriis, gargarismatis, caputpurgiis, caputpurgetur. Vtantur myrobal. condit. & zinziber. condito. A cœna edant frustum panis assi. Sed theriacalis est medicamentum præstantissimum, sed quia non paratur, neque bene parari potest, propter exemplatis deprauationem, vti potest serpens, abscisso capite & cauda, abiectis intestinis, omnibúsque internis, & pelle. Vratur in vase fictili, & cineres misceantur sequentibus aromatis, quæ non debent vri, quia per vstionem amitterent vim illam aromaticam, ob quam confortant & corroborant.

℞. nucis moscatæ, garyoph. macis, cubeb. cinamomi, pip. longi & nigri ana ʒ.ij. ziozib. ʒ.j. cal. aro. galangæ, spicæ, schenanth. seminis fœnic. carui, cumini ana ϑ.j. misce. fiat pul. subtilissimus, cui misceãtur cinerum supradictorum ʒ. vj. hoc pul vtantur cum vino, vel aqua fœnic. & aliquando in iusculis à ϑ. j. ad ʒ. j. semel, vel bis in hebdomada. Si velis addere mediam partem salis, vtantur pro sale. Pro topico remedio vtãtur melle conseruæ illius fellis, & aqua mellis, vel succis præparatis sub diebus canicularibus cum aliqua aqua appropriata, vtatur pro collyrio. Ad conseruationem visus fit medicamentum præstantissimum hoc modo.

Topica.

Collyr. ad visus conseruationem.

℞. tuth æ ablutæ cum vrina pueri, & rursus ter cum aqua fœnic ʒ. iij. coralli albi diligentissimè contriti, mag non perforatarum ana ʒ.j. cornu cerui vsti, vel caprę, vel alterius animalis ʒ. ß foliorum auri N. ij. fiat pul. subtilissimus, quo vtatur cum aqua fœnic. vel euphras. pro collyrio. Et hæc magis ad conseruationem, quàm ad ablationem alicuius humoris, vel eiusdem exiccationem. Aliud collyrium.

Collyr. præstantiss.

℞. humoris crystallini, vel pupillarum piscium, vel lupi, vel lucij ana ʒ.j. vel lapidum repertorum in capite lupi, pagri, aselli, vel alterius piscis diligentissimè contritorum ʒ.j. sileris montani, seminis fœnic. ana ʒ.ij. euphrasiæ, rutæ, chelidon. ana ʒ. ß. capitum hyrundinum vstorum

ſſorum ʒ.iij. loco lapidis capitis hyrundinum, fellis perdicis, & gallinæ, vel agni, vel hœdi ʒ. j pulu. ſimul. Adde mellis roſati collati ſb. ß. vini albi parum. Ponãtur ſimul in vaſe vitreo, agitentur quotidie, & remaneãt in ſole, poſtea ſeruentur in vaſe æneo. Vſus erit cum mucilagine fœnugræci vel cum aqua aliqua oculis appropriata, ídque in ægrotantibus ſuffuſione laborantibus: in ſanis autem, ponendo parum in palpebris, manè, & nocte cum aqua fœniculi, & rutæ abſtergendo. Poſſunt etiam fieri trociſci, cum aqua roſarum non addito melle. Poteſt fieri dragea ad omnem debilitatem viſus ſic.

℞. pinearum in parua frusta inciſarum ʒ. ij. ſeminis anif. integri ʒ. j ß. ſeminis rapæ, vel napi ʒ. j. cooperiantur ſacch. & fiat dragea, vel fiat pul. addendo ſacch. ad pondus omnium. Vtantur à paſtu. *Dragea ad Viſum debil.*

De Viſus obſcuritate. CAP. LVIII.

VIſus obſcuritas à multis cauſſis fit Nam affectus vel eſt in oculis, vel in ſpiritibus. In oculis, vel in humoribus, vel in tunicis. In humoribus, vt in glaucedine, quia denſior eſt, non bene recipit ſpecies aut ſpiritus viſorios. Aut in cornea affectus eſt, aut propter morbos ſuperiùs enumeratos, vt ob albuginem, vel cicatricem, aut ob rhagoidis dilatationem. His affectibus quomodo ſit occurrẽdum ſuperius diximus. Quòd ſi ipſa cornea ob tenebretur ob aliqué humoré receptum, vtile erit corpus euacuare, & vti collyriis detergentibus, deſcriptis cap. de ſuffuſione, & de oculi macula Propter ſpiritus viſorios ſit etiam μυδρίασις, ratione quorum vel omnino nihil, aut parùm vident. Si nihil prorſus videant, nulla apparente affectione in aliquibus oculi partibus, tunc dicimus fieri ab obſtructione meatuum, per quos ſpiritus viſorius ad oculos deſcendit, & illa curatur difficillimè, ſi antiquata fuerit. Vidimus aliquando puellam repentè factam cæcam, cui iniectione clyſteris viſum ſtatim reſtituimus, præter expectationem. Quamobrem colligimus eam obſtructionem fieri, & à craſſis vaporibus, non ſolùm ab humoribus. Quæ à craſſis fit vaporibus, curatur laxãtibus medicamentis, vt pilulis, opiatis, Nam hic affectus accidit magna ex parte iis, qui in al- *Curatio ab humore.* *Obſtructio duobus humoribus.*

©BIUM

uo diutius excrementa retinent, vel qui malè concoquunt. Pilulæ de aromatibus, de hiera cum agarico, sine croco, & myrrha conuenientissimæ erunt, & aliæ quę sine magna agitatione trahunt pituitam, quæ est materia vaporum. Si autem à crassis humoribus, vel ob vulnus illatum, & descendens in partes profundas oculi, & neruum opticum, nullo pacto curantur. Si diutius perdurauit visus obscuritas ob aliquam obstructionem, non curatur, propterea quòd partes concidunt, cùm spiritus ampliùs non recipiunt, quæ cauitates postea difficillimè dilatantur. Adde quòd spiritus illorum, qui obstructionem patiuntur à crassis humoribus, crassi, turbulentiores, & pauci sunt: ob id obscuriùs, & minùs vident. Si sine obstructione id fiat ob spirituum paucitatem aut crassitiem, obscurè vident, vt post morbos qui fuerunt cum magno fluore sanguinis, aut alui, aut sudoris, & in senibus ob spirituum paucitatem, & instrumentorum siccitatem quæ ea corrugat. In tali causa oportet sanguinem restituere optima victus ratione, assumendo ea alimenta, quæ bene nutriunt, neque corpus multitudine recrementorum replent. Inter illa vinum aqua dilutum plurimùm iuuat, si album & tenue fuerit, & caput non teniet. Optimum erit cinamomum vel semen fœnic. alimentis admiscere, vt ptisanæ, vel iusculis Si autem à spirituum crassitie, tunc victu attenuante vtendum erit, & alimentis attenuantibus, & incidentibus: nec molienur euacuationes magnas, quia substantiam spirituum dissipant. Vtile erit vti decocto tenuantium & incidentium, & leuiter detergentium, quale hoc.

A crassis vaporibus curatio.

A paucitate spirituum curatio.

A crassitie spirit. curat.

Apozema

℞. radic. fœnic. ʒ ij. ruſci, aſpar. ana ʒ. j. gly. raſ. ʒ. ß. radic. cyperi & galangæ maioris ana ʒ. iij. puleg. orig. ſummitatum fœnic beto. ana M. j. ſeminis anis. fœnic. ſeſeli, ruræ ana ʒ. j. flor. anth. & ſtechad. ana p. j. fiat decoctio in ℔. j. ß. diſſ. ſyr. acetoſ. ſimpl. ʒ. vj. mell. roſ. col. ʒ. iij. miſce, fiat ſyr. Aro. cum ʒ. ij. aro. ro. capiat in ſex matutinis poſt aſſumptionem ʒ. j. pilul. de hiera. Finitis ſyr. rurſum capiat pilulas ſeq̃ntes.

PILVLÆ.

℞. pilul. de aromatibus ϑ. j. agar. tre. ϑ. ij. cum aqua

aqua fœnic. fiant pilulæ, capiat post mediam noctem. In crastinum masticet semen fœniculi, & cubebarum. Sequentibus diebus capiat ʒ. j. confectionis arom. ros. vel diagalangæ. Deinde vtatur sæpe pulu. à nobis descripto capite de suffusione, qui ex viperis constat, vel paretur sic:

℞. cineris hyrundinum & viperarum ana ʒ. j. tro. de viperis ʒ. ß. fœnic. ʒ. vj. sesel. ʒ. ij. seminis carui macerati in aceto ʒ. j. cinam. ʒ. iij. galangæ ʒ. ij. piper. ʒ. j. sacch. candi ad medium, fiat pul. Vtatur, vt de alio dictum est. Frequéter abluere pedes, est saluberrimum, & maximè lixiuio. Aqua nostra ex melle descripta cap. 52. oculis imposita detergit, si quid esset vitij in cornea. Illam aquam in corpus assumere, si non paretur in vase æneo, vtilissimum est, vt fiat hoc modo. *Pulus.*

℞. rad. fœnic. & cyperi ana ʒ. iiij. summitatum fœnic. verbenæ, chelid. euphras. ana M. ij. ligni gaiaci ʒ. iiij. florum anthos, & stechad. ana p. ij. centaurij minor. p. j. mell. ℔. ij. vini albi ℔. incidantur herbæ & radices, & macerentur per diem naturalem, distillentur, & aqua seruetur vsui, capiat ʒ. ij. manè, ieiuno ventriculo. Collyria facta ad suffusionem, vsui esse possunt, quæcunque detergunt. Si ob obtenebrationem humorum fiat visus obscuritas, collyria detergentia, & quæ sunt præscripta ad dilatationem pupillæ à flatibus, hic erunt ex vsu. Hęc de visus obscuritate dicta sufficiant, quòd ad præsens institutum attinet. *Aquæ pro oculis.*

De Nyctalope. CAP. LIX.

NYctalope est nocturna cæcitas, qua detenti vident interdiu, noctu nihil, aut parum. Huius causa est eadem cum his, qui parùm acutè vident ob crassos spiritus, vel crassitiem instrumentorum & tunicarum. Fit autem, quia pauca illa spirituum quantitas, non sufficit ad illuminandum oculum, alioqui crassum, aut nimia humiditate obtenebratum, quæ maior esse solet noctu, quàm interdiu, ob lunæ influxum, quæ sub calore moderato humores liquefacit. Oculus etiam ex Aristotelis sententia aqueus est.

Id etiam experimur in hominibus eiusmodi, quòd in nouilunio meliùs vident, & minùs acutè in pleniluni-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 289 sur 1293

Spirituũ crassities. Idem euenire videmus in equis quibuſdã. Cùm autem cauſſa iſtius affectionis ſit ſpirituum craſſities, ſanguis extenuandus, & incidendus ſyr. deſcripto ſuperiore capite.

Plenitudo humorum Quòd ſi plenitudo humorum adſit, purgandi ſunt pilulis cochiis, & aliis poſt materiæ præparationem Sanguis trahendus, ſi is videatur in capite redundare, ex venarum inflatione, cucurbitulæ etiam adhibendæ. Maſticatoria imperanda ſunt ex pyretro, cubebis, ſemine fœnic. aut aliis à capite attrahentibus Errhina minùs conueniunt.

Maſticatoria.

Pilulis optimum eſt caſtoreum addere, & ſcammoneũ, vt Aetio placet, qui ſequutus veſtigia Galeni, pilulas ex ʒ. ß ſcãmonij, & ℈. j. caſtorei, & ʒ. ß. ſalis gemmæ confecit, quamuis trahenda eſſet pituita. Scammoneum enim per ſe trahit bilem, ſed quoties pituitoſis adduntur attenuantia, incidentia, vel liquefacientia bilioſa, etiã pituitam purgant. Sed hæ pilulæ vehementiores ſunt, quare optimum erit admiſcere agaricum, vel pilulas de aromatibus ad molem augendam, & ventriculi robur. Et quia craſſities tunicarum, & obtenebratio poteſt hunc affectum augere, aquam mellis imponimus, & alia medicamenta, quæ detergere poſſunt. Antiqui ferè omnes commendarunt iecur hircinum multis modis præparatum, primò aſſum, & cum ſale comeſtum, vel ſaniẽ, quæ excidit, dum aſſatur in veru, appoſitam oculis, vel nidorem oculis apertis exceptum. Hoc remedium imbecillius inuenio, niſi cum felle torreatur. Tunc enim illius ſanies eſt efficaciſſima. Vel ſi fœniculi folia, vel rutæ, vel chelidonij affigantur. Loco eorum fiat fotus ex decoctione ſequenti.

Hircinum iecur ad oculos.

Fotus. R. chelid. rutæ an M. ß. ſummitatum fœnic. M. j. ſeminis ſeleli & fœnug. an. ʒ. j. fiat decoctio in aqua & vino & fumum recipiat. Si rubedo in oculis appareat, vel eos lachrymantes habeat, quantitas vini minuatur, & ponatur plus aquæ, ne decoctum ſua acrimonia proritet fluxionem. Vſus aquæ mellis deſcriptæ cap. de obſcuritate viſus, & omnia alia tum aſſumenda, tum admouenda huic affectui conueniunt.

De oculi exitu. CAP. LX.

OCuli exitus duplex eſt, vel quando totus procidit, vel quando ob vulnus illatum adnatæ, quæ oculum

lum intra retinet, excidit, & ob vulnus septimi musculi, qui vtcũque transuersus est, in inferiore parte situs, ossi alligatus in minore cantho, illa curatur, sanato vulnere. Sivero extrà promineat magis, quàm secundum naturam, tunc dicitur oculi exitus, fitque propter vehementissimum conatum, & aeris suppressionem ad aliquid expellendum, vt mulieribus, cùm difficulter pariunt, contingit, vt cum reddimus vrinam cum magna difficultate, excrementa alui admodum dura, vel cum vomitione difficile. Tunc enim expressione illa facta in cerebro, ob retentionem spiritus attracti ad extrà expellunt, potissimùm ij, qui molles & laxas partes habent circa oculum. Quare ad eorum maturationem nihil aliud necessarium esse video, quàm leuiter comprimendo ad intra eos reponere, astringentibus, resiccantibúsque medicamentis vti, vt partes relaxatas intendere possint. Id fiet fotu aquæ frigidæ, vel aquæ myrthi, vel peculi rosarum. Iis addi potest parua quantitas aceti, & clausis oculis supra palpebras, & supra supercilia pannos intinctos apponere, vel linimenta conficere ex astringentibus, quibus retinetur sanguis. Posset etiam apponi supra illas partes alumen dissolutum in aqua & sale, quæ citra morsum adnatam exsiccare possunt & constringere, quia à pericranio fit, vnde & fronte, & aliis partibus continuis contractis, adnata contrahitur. Linimentum sequens id efficacissimè præstare poterit. *Curatio.* *Linimentum.*

℞. acaciæ, balaustiorum, myrtil. corcic. mali granati, rad. bistortæ, gall. immaturarum ana ʒ. ij. bol. ar. ʒ. ß. cortic. thur. croci ana ʒ. ß ol. ros. & myrth. ana ʒ ij. succi cotoneorum, & aceti ros. ana ʒ. j. incorpora simul, & reduc ad formam nutriti, applicetur supra frontem, & in genis. Fit etiam aliquando ob nimiam humiditatem, aut propter flatus. Quare si à nimia humiditate fiat, purgatio totius corporis, & cerebri primùm erit necessaria, & cucurbitularum appositio in occipitio. Supra oculum topica remedia adhiberi poterunt. Quòd si à flatibus fiat, erunt aliqua calida astringentia his admiscẽda, qualia sunt piper longum, caryoph. cyper. & similia, quæ calfaciunt, & astringunt. Frigida omnia adhibeantur supra oculũ, nisi in hac vltima causa. Nam illa oportet esse *A nimia humid. curat.* *A flatibus curatio.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 291 sur 1293

Calor tepidus laxat.

multùm calida, quàtùm pars ferre poterit, quia tepidus calor partes relaxat, & affectum augere poteſt. Vti debent pilulis poſt paſtum, reſiccantibus & diſcutientibus flatus, vt quæ parantur ex aniſo, cineribus & aliis.

De lachrymis inuoluntariis. CAP. LXI.

LAchrymarum materia eſt humiditas aquea, quæ in cerebro continetur, tenuis & ſplendida, quæ citra admiſtionem aeris, vel refrigerationem per oculos guttatim redditur, ob id à ſaliua differt, quæ ſpumea eſt ob aeris admiſtionem. A muco verò ſpiſſitudine, ob refrigerationem incraſſato. Non differt ab aqua, quæ in coriza redditur, niſi quòd aliquantulum acris eſt aqua corizæ ob intemperaturam calidam. Lachrymę tamen aliquando acres ſunt, & exulcerant, aliquãdo ſine acrimonia fluunt, vel ob canthorum oculi apertionem, vt in his, qui carnem canthi maioris abſumptam habent, quę claudit & replet, magnúmque influxũ prohibet, non aliter, quàm pannus, ſpongia, aut bombax obſtruens foramen aliquod. Fluunt autem ob facultatis expultricis irritationem, vt à fumo, cæpe, aliiſq. acribus. Lachrymæ ipſæ mouentur, fundendo, & irritando facultatẽ expultricem ob compreſſionem cerebri. Fitque compreſſio à multis cauſſis, vel ab aere ambiente repentè & affatim refrigerante, vt & in mœrore fit, quoniã ob melancholiæ motionem, vel malum aliquod animo cõceptum comprimitur cerebrum. Fit & lachrymarũ profuſio in profundo riſu. Mulieres, ſenes & pueri ſunt ad lachrymas procliuiores, ob copiam humoris aquei contenti in cerebro. Qui multos ſeroſos humores in cerebro habent, ij lachrymantur inuoluntariè, vt vulgus Medicorum loquitur. Nullæ enim ſunt voluntariæ. Nos tamen inuoluntarias dicimus, quòd nulla triſtitię occaſione fluãt. Hippoc. malum eſſe ſignum ait, lachrymas ægrorum inuoluntarias. Id enim arguit ſummam facultatis contentricis cerebri imbecillitatem, & humoris aquei copiam. Sed quæ ob timorem, vel cogitationem mortis fluunt, aliquid boni portendunt, nec illos morituros dicimus, quod & notũ eſt mulieribus. Qui enim ob mortis timorem lachrymantur, indicant ſe ſana mente & animo bene conſtare, quod certè in acutis optimum eſt.

Lachrymæ inuoluntariæ.

Lachry-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 292 sur 1293

lachrymæ igitur è diuersis cauſſis fiunt, ſcilicet ex internis & externis. Ab externis, vt fumo acri, odore acri cæparũ aut alliorum, vel vlcere palpebrarũ, & corneæ, ob dolorem immodicum, ſplendore ſolis, vel arena, aut alio incidente in oculũ, quæ omnia facilè curantur cauſſæ remotione. *Cauſſæ lachry. duplices.* Quæ verò à cauſſis internis, difficilè curantur, maximè cùm per interiores venas aqua in oculum deſcendit. Nam ſi per venas, quæ ſunt extra caluariam, aqua in oculum deſcendat, faciliùs multò prohibetur, remediis aſtringentibus, & appoſitione emplaſtrorum aſtringẽtium ſupra tempora, qualia præſcripta ſunt cap. de ſuffuſione. Illis addi poteſt lanæ ſordidæ ℔. j. ſi combuſta in furno extinguatur cum aqua cuſpidum roſ. & cineris albumini ouorum miſceantur, & ſupra tempora apponantur. *Cauteriũ.* Poteſt applicari cauterium actuale in temporibus, vel poſt aures, vel ſupra verticem capitis, & vlcus diu remaneat apertum. Supra oculum ponatur aliquod collyrium ex ſequentibus. Purgetur frequenter pilulis capitalibus, coquatur materia, & rurſum euacuetur pilulis fortioribus. *Pilulæ.* Pilulæ, quibus frequenter purgetur, ſunt ex myrobal. & maſtiche, ob aſtrictionem, quam habent, impediunt fluxum. Confortetur cerebrum, & exiccetur, tum per interiora, tum per exteriora. Per interiora, vt theriaca, mythridato, elect. pliris cum moſco, diambræ, & aliis exiccantibus. *Exiccantia.* Exteriùs verò, cum pul. capitali, vel fumigo præſcripto cap. de epilepſia. Si fluxus fiat per venas internas, oportet tum inedia, tum frequenti purgatione humores exiccare & concoquere, coctóſque fortioribus pilulis euacuare, & eradicare, vt ſuperiùs monſtratum eſt. *Fluxus per internas.* Roborandum itidem cerebrum, & exiccandum interiùs, & exteriùs.

TOPICA.

In hac ſpecie fiant cauteria retro aures, & ſi fieri poſſet, diſſectio arteriæ eſſet ſummum remedium. In hac ſpecie faciunt cauteria retro aures, & ſecant arterias externas. Sed hoc inutile eſt, quia per internas fumi acres lachrymas mouẽtes fluunt. Applicetur cauterium ſupra commiſſuram coronalem, & ſupra oculos ponãtur, quæ vim habent conſtringendi, & exiccandi, vt aquæ roſ. cupidum roſ. caprif. myrtil. aquæ decoctionis, vel diſtilla-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 293 sur 1293

Roborantia oculos. tionis malorum granatorum. Sunt tamen admiſcenda aliqua, quæ oculos à proprietate corroborent, vt aqua verbenæ, rutæ, fœnic. ne ob refrigerationem obtundatur acumẽ viſus, incraſſata cornea, & ſpiritibus repulſis.

Acacia materia. Acacia, ſuccus prunellorum, lycium, amurca olei cocta, & redacta ad mellis craſſitiem ſuper omnia laudantur. Margaritæ, & coralli ambo vſti, cornu cerui etiam vſtum, tuthia præparata, ſarcó. aloe, roſæ, ſpica nardi & quæ aliquam habent aſtrictionem, commendantur. Componuntur autem hoc modo collyria.

Collyria.

℞. tro. albo. Raſ. ſine opio (vel cum opio, ſi dolor adſit) ʒ. j. aquæ cuſpidum roſ qr. j aquæ fœnic. ʒ. miſce, fiat collyr. Vel ſic.

℞. tuthiæ præparatæ ʒ. j ſarcocollæ nutritæ ʒ. ß. thuris, maſtiches ana ϑ. ß. ſpicæ ϑ. ß fiant tro. cum oui albumine, vel ſucco cydoniorum. Vel

℞. acaciæ, amurcæ præparatæ, vt Dioſc. docet, ana ʒ. j. tuthiæ ʒ j. ß. margarit. non perforat. lapidis hæmatites ana ʒ. ß. gummi trag. aſſi, coralli vtriuſque vſti ana ϑ. j. pulueriſentur ſubtiliſſimè & cum ſucco roſat. vel cydoniorum fiant trociſci, & erunt præſtantiſſimi. Fient efficaciores, ſi addas ſtomomatis ferri exiccati, & pulueriżati diligenter ʒ. ß. Poſſunt diſſolui cum aquis præſcriptis. Sed ſi diſſoluantur in aqua cuſpidum roſarum, & myrtill. ʒ iij. aquæ verbenæ ʒ. j. erit collyrium efficaciſſimum. Valde efficax erit ſic.

℞. malorum granatorum acetoſ ℔. ß coquantur & cõtundãtur fortiter, poſtea fiat expreſſio, & in ea expreſſione diſſolue vnum ex tro. præſcriptis. Diutius remanebit medicamentum ſupra partẽ affectã, ſi fiat hoc modo.

℞. amurcæ Dioſc. ʒ. iij. ſucci prunell ʒ. j. myrobal. diligentiſſimè tritorum, corallorum, vnionum ana ʒ. ß. tuthiæ, maſtich. thuris ana ϑ. j. incorporentur ſimul cum albumine oui fortiter agitato, vel cum ſyr. de roſis ſiccis, vel myrtil. & fiat ad formam linimenti, quod manè & ſerò ponatur in canthis oculorum, & in palpebris. Manè lauet oculos in aqua cuſpidum roſarum. Poſſunt addi aliqua, quæ fortiter exiccent, ſed illa oportet diligentiſſimè vſta eſſe, & ſæpius lota, & rurſum exicca-

exiccata. Lota quidem in aqua cuſpidum roſarum, vel myrtil. donec acrimonia careant. Vt vitriolum romanum & album, cadmia, plumbum, marchaſita, & ſimilia. Hæc omnia oportet aliis commiſcere, & optimum eſt tunc addere aliqua, quæ acrimoniam obtundant, vel ob frigiditatem, vel lentorem hoc modo.

℞. vitrioli albi vſti, extincti in aqua cuſpid. roſ. exiccati, & rurſus abluti, & hoc decies aut pluries, donec aqua pura remaneat (ſic de marchaſita & aliis faciendum) ʒ.j. margaritarum non perforatarum, vel earum loco, pro pauperibus, puſillarum piſcium, vel alterius animalis, vt bouis ʒ ß gummi trag. & arab. vſtorum & ablutorum, coral. vſtorum & ablutorum, acaciæ, amureæ olei præparatæ, vt ante dictum eſt, an. ℈.ij. opij ℈.ß. ceruſæ lotæ ʒ.ij. plumbi vſti & loti, fuliginis thuris, vel maſtich. vel alterius gummi an ʒ. ß. pulueriſanda pulueriſentur, & cum albumine oui fiant trociſci. Opium hîc ponitur ad extinctionem acrimoniæ fuliginis, & aliorum acrium. Si autem hic morbus fiat per abſciſsionem carnis lachrymalis, ſiue canthi, difficilis eſt reſtauratio. Vtatur tamen iſtis remediis aſtringentibus, vt aliæ partes circumiacentes conſtringantur, & foramen claudant, & obſtruant. Sunt tamen augenda & addenda, quæ ſarcotica magis ſunt, vt thus, ſarcocolla, panax, maſtix, farina orobi & ſimilia. Si fiſtula lachrymalis adſit, relegetur ad chirurgos.

Per abſciſsionem carnis lachrymas.

Sarcotica

De Aegylope. CAP. LXII.

AEgylops primùm eſt tuberculum in cantho maiore factum, quod in fiſtulam lachrymalem vertitur. Fit autem tumor ille à lachrymis retentis, aut ab humoribus corruptis acribus à capite in eam partem deſcendentibus, & facillimè à principio curatur. Sed quia paruus eſt tumor, & ſenſim fit, negligitur, niſi cùm per defluxionem repentè fit, & dolorem excitat. Si fiat ſine dolore, ſine aliqua inflammatione eſt. Purgatio ſufficit, & aliqua digerentia ſupra tumorem appoſita, vt emplaſtrum diuinum, ceroneum, & ſimilia diſcutientia, vt diapalma. Si per defluxionem repentè fiat tumor maior eſt, & cum dolore. Tunc mittendus eſt ſanguis, & à parte propellendum medicamentis

Aſtrin.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 295 sur 1293

repellentibus. Optima erunt, quæ præscripsimus ad exi-
tum oculi. Debent illa astringentia in cantho, & supra
buccas, & maxillam inferiorem vsque ad aures extendi.
Nam sanguinis attractio non solùm fit per venas inter-
Cucurb. nas, sed & per illas exteriores. Quare & cucurbitulæ su-
pra iugulares venas positæ, non parùm conferunt ad
Sedantia dolorem. illam inflammationem cohibendam. Si dolor vrgeat,
eum sedare oportet, vt pomo cocto in lacte, vel lac
mulsum iniectum, vel mucilago psilij, & fœnug. simul
per mixta, & extracta cum aqua violarum & supra par-
Suppura-tio. tem tumoris appositæ. Diligenter inspicere oportet,
num tumor suppuratus sit: nam cùm suppuratur: ob id
citò partem aperire oportet, ne materia diutius retenta,
sinum faciat, & os lædat. Quare si pauca sit materia,
per canthum expurgari poterit, citra dissectionem.
Quòd si maior fuerit, vel diutius retenta, vel per de-
cubitum tumor factus fuerit, ferro aperire oportet.
Quòd si morbus rediuius fuerit, vel perseuerarit, post
apertionem factam nouacula eligere oportet, qua in
parte os carioſum fuerit, & in ea cauterium tantùm est
Recidiuus morbus. adhibendum. Quòd si factus fuerit per defluxionem,
& multum materiæ congregetur, non solùm os vre-
re oportet, sed venam & arteriam, quæ sunt in ipso an-
gulo canthi interni, ne noua fiat defluxio. Procuran-
dum erit, vt escara decidat, & siccioribus medicamen-
tis & astringentibus, & inducenda cicatrix, vt partes illæ
laxiores constringantur. Solet enim hæc affectio mu-
lieribus, & quibus sunt hæ partes humidiores, accidere.
Quibus curatur fistula. Curaui ego aliquando fistulam incipientem medica-
mentis laxantibus, & topicis medicamentis supra par-
tem appositis, citra dissectionem, nempe digerentibus,
& postea fortiter exiccantibus, qualia sunt illa, quæ pa-
rantur ex calcitide, alumine, flore æris, tuthia, plum-
bo, antimonio, aliisque mineralibus grauibus. Prosunt
enim & sua siccitate, & digerendi facultate, & suo pon-
dere, quo partem compressam retinent, & subside-
re faciunt, atque ita materiæ receptionem impediunt.
In eadem parte fiunt aliquando vlcera phagedenica
ab acribus humoribus, quæ non nisi vsta parte, & ma-
ximè venis & arteriis curantur, quale vidimus in quo-
dam

dam Franciſcano, qui poſt multorum medicamentorũ remedia, & vſtionem factam, alia vſtione curatus à nobis eſt, venis & arteriis ad viuum & penitus aduſtis. Cicatiſsimè enim poſtea curatum fuit vlcus, neque ab eo tempore recruduit. In quibuſdam materia ſuppuratur, liquidáque & tenuis, per foramen, quod eſt in parte interna oculi, per quod venæ aliquæ, & neruorum portio tertiæ coniugationis ad partes narium internas deſcendunt, pus reddunt, digito compreſſa illa parte magni canthi. Hanc affectionem medicamentis fortiter aſtringentibus inhibere oportet, vel vſtione facta ſatis profundè ſub oculo. Pars erit conſtringenda. Sed ſi facilè expurgetur, nihílque remaneat, ſuaderem, vt morbus negligeretur, cùm non mereatur tormentum. Sed danda eſt opera, vt illæ partes exiccentur, conſtringantúrque, & oculi nimia illa humiditas frequentibus pilulis euacuetur, roboretúrque pars, ne tam facilè lachrymas, aut humiditatem recipiat. Ad exiccationẽ illam internam optimus erit pul. præſcriptus cap. de ſuffuſione, qui fit ex cineribus hyrundinum, &c. Poteſt etiam confici cinis ex teſtudinibus, oſtreis, conchis marinis, ex quibus fiat lixiuium, quo pars foueatur, priuſquam os ſit factum carioſum, ídque addito pauco aceto, vel ſucco rutæ. Id curare poterit, ſi initio mitius fiat lixiuium, & ſenſim fortius. Reſidentia lixiuij, ſiue calx illa extincta, antimonio permixta cum pauco aceto, & oleo roſ. ad formam linimenti reducatur, & ſupra partem apponatur.

Quibus cũ ratur phagedenica.

De hæmorrhagia à naribus. CAP. LXIII.

SAnguis in hepate, venis & corde naturaliter continetur, nec in forma ſanguinis, niſi præter naturã egreditur. Ob id ſtatim putreſcit extra vaſa. Vnde Hipp. ſcripſit, ſi in ventrem ſanguis deſcendat, neceſſe eſt putreſcere. Sanguis autem affluit vel per criſim, ſcilicet acuti morbi, vel poſt dolores capitis. ſed quia hoc fit natura impellente, & cum vtilitate, nõ eſt ſupprimendus. Nam, vt ſcripſit Hipp. Capite dolente, ſi pus vel ſanguis, vel aqua effluat per nares, aures, & os, vtile eſt. In criſi laudetur ſanguinis fluxus, modò præceſſerint ſigna coctionis, & immoderatus non ſit. Quicũque enim admodum

Effluuij ſanguinis multæ cauſſa.

©BIUM

excedit, etiam menſtrualis, præter naturam eſt. Huius profluuij cauſæ ſunt multæ. Profluit enim ex vena, aut arteria reſecata, orificio diuiſa, aut relaxata. Diuiditur autem ipſa tunica, vulneratione, contuſione, ruptione, aut eroſione Si ſanguis fuerit acris, fluit ab omnibus venis diſruptis, ſed maximè ab interioribus per anaſtomoſim, aut diapedeſim aut diauroſim, quia venæ parte interna molliores & rariores ſunt. Quare à venis exterioribus non niſi eroſis, vel diſruptis ſanguis fluit, quia cutis externa eſt denſior interna. Ab vtero verò, non niſi per apertionem oſculorum. E naribus magis per arroſionem, ex pulmonibus per arroſionem, & ob ſanguinis acrimoniam, & rupturam, ob magnam flatuum quantitatem fluit. In eo autem ſupprimendo cauſa fluxionis diligenter eſt attendenda. Si enim per reſudationem à quacunque parte fluxerit, nunquam ſiſtitur, donec corpus à ſeroſis humoribus, quibus refertum eſt, euacuarum ſit, & ſanguis craſsior euadat, victus ratione incraſſante, & venæ fiant denſiores Si per arroſionem venæ fluat, ſola cauſtica, quæ cruſtam inducunt, erunt vſui, quemadmodum emplaſtica & aſtringentia, ſi per anaſtomoſim. Medicamenta igitur cauſæ vnicuique accommodata, & propria magis eligantur. Sunt enim quædam medicamenta, quæ ſua frigiditate ſanguinis feruorem extingunt, atque ita ſanguinem retinent, vt ſuccus vmbilici veneris, ſemperuiui, lactucæ, aquæ tribuli aquatici, &c. Omnia, quæ frigida ſunt & humida, vel parùm ſicca. vt ſolanum. Hæc autem magis proſunt, ſi apponantur circa partes calfactas, & vicinas, & priùs excipiantur farina lentium, vel hordei, quibus adde aceti parum Si fluat è naribus, talia medicamenta in lateribus colli & temporibus ſunt apponenda, frigida nimirùm, & aſtringentia. Et non ſolùm partibus his vicinis, ſed & ſupra venas ipſas ſanguinem reiicientes. Sua enim aſtrictione & repellunt. & partem conſtringunt, meatus etiam dilatatos & apertos quodammodo occludunt. Huius generis ſunt ſuccus ſanguinariæ, herniariæ, burſæ paſtoris, caudæ equinæ, plantaginis, foliorum vitis, ſorborum, prunorum agreſtium, cydoniorum & ſimilium. Sunt & alia medicamenta emplaſtica, quæ ſuo lentore,

Quæ ſanguinis feruorem extinguunt

Quæ ſiſtũt fluxũ narium.

Herba aſtringentes.

lentore, frigiditate & ſiccitate, ſanguinis impetum ſiſtunt & retinent, meatus obſtruendo, vt oui albumen, farina volatilis, amylum, mucilago cydoniorum, vel pſilij, & potiſſimùm, ſi aliqua exiccantia his adiungantur, vt ſang. drac. bolus arm. gypſum, lycium, ſanguis etiam animalium terreſtrium exiccatus. Hæc autem in apertione, ruptura & vulneribus maximè ſunt adhibenda. Aloë & rhus his annumerari poſſunt, quibus & pilos leporis adiungit Gal. qui non à facultate aſtringendi, aut occulta proprietate ſanguinem retinent, ſed quia vulneris labra adducta beneficio emplaſticorum retinent. Quòd ſi per ſe ponantur, ſanguinis partem craſſiorem retinent, ſeroſam autem trãſmittunt. Deinde ſanguis concretus obſtruendo vaſis oſculum, ſanguinem retinet. Eadem ratione flos ſalicis & omnes alij, qui abeunt in pappos. Lanugo etiam fructuum, vt cydoniorum, & lana, quæ ex fructibus carpitur, vt platani, bombacis, & caſtanearum, ſanguinem ſiſtunt. Tela aranearum idem etiam præſtat. Sunt & alia medicamenta, quæ citò ſanguinem retinent, appoſita, qualia ſunt multum reſiccantia, vt cinis teſtæ, ouorum, cancrorum, gallarum. His proximè accedunt, quæ vrendo exiccant, quibus potiſſimùm vtimur in fluxu ſanguinis arterioſi, & magnarum venarum, vt vitriolum vſtum, auripig. ſandaraca, atramentum ſutorium, & ſimilia cauſtica. Sunt autem hæc apponenda in forma ſicca, vel excepta aliquo lento humore, ſi per ſe cõſiſtentiam non habeant. Quæ autem liquida ſunt & ſpiſſa parùm, tentis excipiuntur. Vt autem iſta medicamenta ſanguinis impetum retinere valeant, ſanguis aliò reuocandus. Quòd ſi multus fuerit, nec æger adhuc debilitatus, ſanguinis miſſio erit facienda, modò ætas & reliqua conſentiant: ſin minùs, diuertendus eſt ſanguis, ſine euacuatione. Id fiat ligaturis, cucurbitulis appoſitis regioni hepatis, quod confert, ſiue è naribus, ſiue ex vtero, aut ab alia parte fluat ſanguis. Iecur enim ſanguinis officina, omnium venarum origo eſt, & ad id, velut ad centrum, omnes referuntur. Ligatura circa teſtes eſt vtiliſſima, vt & oxycrati perfuſio, quando ſanguinis feruor eſt minuendus.

Emplaſtra ſang. ſiſtẽtia.

Pili leporis.

Flos ſalicis.

Sanguinẽ retinẽtia.

Sanguinis miſſ. in robuſtis.

In debilibus non mittitur ſanguis.

Fluor è naribus.

Si è naribus fluat ſanguis, vtiliſsimum erit totam faciem aquis frigidis perfundere, & ſpongias antiquas, id eſt, frequenter latas, vt ſalſedo ablata ſit, immerſas ſuccis prædictarum herbarum vel in aceto, & aqua temporibus apponere, ſiue continere in ore aquam ciſternæ frigidiſsimam, ſubinde renouando, quod imperat Gal. lib. de paratu facilibus. Sic enim conſtringuntur venæ internæ oris, & per conſequentiam aliæ. Lapis, qui in cyprini palato viſitur, ſi frigidus ore contineatur, ſanguinis fluxum, vel narium, vel oris promptiſsimè compeſcit. Laudat Galen. diligentem aurium obturationem, quod prodeſſe nulla alia ratione exiſtimo poſſe, niſi fortè quòd ſinus primus ramorum venarum, & ſecundus duræ menyngis, per quos potiſsimùm cerebrum ſanguinem recipit, comprimantur, ex quo obſtruantur, & ſanguis conſequentia quadam retineatur, ni fortè legendum ſit, nares eſſe comprimendas, quibus compreſsis ſanguis ſiſtitur. Poteſt fieri pulu. conſtrictiuus hoc modo.

Pul. conſtrictiuus.

℞. boli armeni ʒ. j. cortic. mali granati. balauſtiorum, gall. ana ʒ. iij. capitum papaueris albi ʒ. ij. ſang. drac. ʒ. j. pul. & incorporentur albumine oui, vel aceto, ponantur ſuper tempora & frontem, & venas iugulares. Poſſunt fieri pul. ex magis aſtringentibus, & refriger. ſuprà numeratis. Vtiles etiam erunt, qui præſcripti ſunt, pro aqua deſcendente in oculum in ſuffuſione: verùm hoc loco magis refrigerare oportet. Fieri etiam poſſunt inunctiones ex oleo conſtringente, vt myrtill. cydoniorum, roſ. omphacino, additis quibuſdam ſuccis multùm conſtringentibus, & refrigerantibus, vt cydoniorum, poligoni, & ſimilium. Coquantur olea ad ſuccorum conſumptionem, alioqui coire non poſſunt in formam vnguenti propter ſuccorum humiditatem, quæ oleis commiſceri nequit. His cera poſtea adiungitur alba, acetum verò tempore inunctionis. Nihil prohibet etiam puluerem conſtrictiuum in parua quantitate ponere. Iis pars colli inungatur, per quam venæ & arteriæ ad caput aſcendunt. Additur & corall. vt medicamentum fiat efficacius. Poteſt etiam ſine cera & oleo ex

Olea conſtrin.

ſuccis

ſuccis & aceto fieri nutritum, additis lithargyro, bolo armeno, ceruſa, aut aliis emplaſticis mineralibus, quæ tamen diutius hærebunt parti, ſi aliqua quantitas olei roſ. omphacini addatur. Vel fiat embrocatio ex ſuccis herbarum frigidarum ſic. *Embrocatio.*

℞. ſucci plantag. polygoni ana ʒ. iiij. ſucci burſ. paſt. ʒ. ij. aceti parũ, facta reſidentia ponatur ſupra frontẽ, vel farina hordei, & inſpergantur, & partibus ſupradictis applicentur. In locum ſuccorum etiam ſubſtitui herbarũ aquæ poſſunt, quo tempore non reperiuntur, vt hyeme.

℞. aquarum roſ. vel peculi roſ. vel prunellorum, vel myrtill. vel plantag. ʒ. iiij. aceti ʒ. j. intincti panni applicentur fronti, vel temporibus, & circa collum. Ex eiſdem poteſt hepar epithimari, modò actu frigida non applicentur, vt in fronte, niſi ſit fluxus ſanguinis à feruore. Naribus autem hæc admoueantur, vt cinis teſtæ ouorum inſufflatus in nares, vel exceptus linimento. Citiſſimè ſanguinẽ ſiſtit pul. conſtrictiuus præſcriptus, albumine oui exceptus. Idem præſtat ſtercus ſuillum recens, aut exiccatum naribus admotum, cui pul. roſ. adiungere oportet, ob fœtorem, & quæcunque ſuprà enumerata ſunt, eodem modo adhibita ſanguinis feruorem ſiſtunt, modò ſint emplaſtica, vel reſiccantia; quæ aliquam conſiſtentiam habent. Hæc verò ſtatim adhiberi non debent, ſed iam facta diuerſione, aut poſt embrocationes, aut remedia alia ſanguinem repellentia. Nam hæc remedia nares, non repulſo, aut alio attracto ſanguine, claudent, qui defluit in os, pulmones, ventriculum. Si fluxus ob nimiam ſanguinis tenuitatem fiat, conuenient ſyrupi incraſſantes, & infrigidantes exhibiti cum aquis frigidis, vt ſyr. viol. de nenuph. de papauere de berberis, & myrtill. vel ex conſerua radic. ſymphiti. Idem faciendum, ſi à nimia ſanguinis acrimonia fluxus oriatur. Purgandus tandem erit, ſi non retineatur, decoctione myrobal. ſebeſten, tamarindorum, rhab. infuſo non expreſſo, ſyr. roſ. laxatiuo. Hæc enim cum aſtrictione vel extinctione bilem euacuant. Si verò ſanguis fluat ob tenuitatem, vel ſeri copiam, medicamentis laxantibus purgandi ſunt. Sed adiungenda ſunt, quæ aquas euacuent citra magnam cale- *Epithima.* *Fluxus ſanguinis ob eius tenuitatẽ.*

factionem, vt ſerum lactis potiſſimum aſinæ, quod ſub dio per totam noctem fuit expoſitum, vt magis refrigeret, in quo infundantur folia ſenæ, & braſſica marina, vel baccæ hederæ, & alia, quæ cap. de hydrope dicuntur. Senſim & frequenter euacuandi ſunt. Vulgus appendit collo corallum, iaſpidem, ambram, quæ magis contactu ſuo frigido feruorem ſanguinis extinguendo retinent, quàm alia occulta proprietate. Verùm hoc meliùs præſtant, ſi collo circumligentur, & eam maximè contingant partem, per quam venæ iugulares caput petunt. Idem præſtabit cathena aurea, vel argentea, vel ferrea, vel plumbea, vel in partem poſteriorem pendeant, ſupra quam incumbit magna vena & arteria. Has partes refrigerare ſuccis herbarum frigidis ſupradictis, non eſt inutile. Eſt etiam vtile timorem incutere ægrotanti ſubitum, vt à circunferentia ad centrum ſanguis reuocetur. Æger omnibus modis eſt refrigerandus, aëre frigido, potionibus, herbis & potentia & actu frigidis. Imperanda eſt quies totius corporis, & animi potiſſimùm, linguæ & maxillarum. Nam ſi frequenter loquantur, aut maxillas moueant, fluxum ſanguinis continuant. Ob id alimenta actu frigida danda ſunt, & quæ citra maſticationem deuorari poſſunt, vt amylum paratum in decoctione pedum veruecis, hordeum mundatum, vel cremor ptiſanæ ex ſacch. & aqua roſ. ſine amygdalis: quibus adiungimus quædam emplaſtica ad ſanguinis inſpiſſationem, vt albumen oui crudum fortiter agitatum, gummi trag. aut arabici, vel emplaſtica refrigerantia, qualia ſunt bolus armenus, terra ſigill. rubrica fabril. creta, argilla & ſimilia, quæ nullum odorem, vel ſaporem ingratum habẽt, vt etiam puluis corali, vel cinis oſſis ſepiæ lotus. Hæc ſanguinem inſpiſſant, ſiccando ſeroſa recrementa. Sunt, qui ſanguinem proprium in ſartagine frixum edendum præbeant, ſed mihi parum placet hominis ſanguine veſci. Interdicantur vino, niſi valde debiles, quibus auſterum valde conceditur, dilutum multa aqua ciſternæ, vel fluuiorum. Oculos clauſos habeant, ne ſanguinem profluentem, & res rubras videant. Mouet enim facultatem expultricem phantaſia ab obiecto mota. Si

Appendentia collo

Victus ratio.

fluxus

fluxus ſanguinis narium aceidat mulieri, vel puellæ, cui per aliquod tempus ſuppreſſi ſint menſes, aut poſtquã menſes ratione ætatis ceſſarunt, vel nondum fluere incœperunt, cùm tamen fluere debuiſſent, non eſt ſtatim compeſcendus. Solet enim natura, quod per vterum ex purgare conſueuerat aut debuerat, nunc impedita per ſuperiora reiicere. Ex quibus prohibetur, ad venas pulmonis retrudi ſolet, & eas rumpere, vnde fit hæmoptoica paſſio, à qua tabes, dolores capitis, ophthalmia, faciei rubor. Quare aliquot diebus poſt paroxyſmum, vel in ipſo paroxiſmo, ſi immodica fuerit euacuatio, fiat miſſio ſanguinis ex vena poplitis, & affigantur cucurbitulæ, circa regionem vteri & inguinum. Sedato fluxu menſes prouocentur medicamentis. In mulieribus minùs eſt periculoſus ſanguinis fluxus, quàm in viris, ob id non tam citò compeſcendus. Ego curaui quendam ſolis ſyrup. aquas & ſeroſos humores euacuantibus, qui per os ſingulis diebus reiiciebat duas aut tres ℔. ſanguinis. Remedia fuere hæc.

Fluxus menſ. ſuppreſſione.

Reiectio nis ſang. per os cu tatio.

℞. rad. plantag. ʒ. ij. rad. conſolid. maior. ʒ. j. herniariæ, herbarum capil. centinodiæ, fum. ana M j. aniſ. ʒ. ij. quatuor ſem. frig. maior. ana ʒ. j. ſemi. naſturtij torrefacti ʒ. j. fiat decoctio In ℔. j. diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyrup. de quo capiat manè ad quantitatem ʒ iiij.

Syr.

℞. ſucci braſſ. marinæ, arthemiſ. ana ʒ. iij. ſucci fœni. marini, & cucumer. agreſt. & cyclam. ana ʒ. j. excipiantur farina lupinorum, cui adde parum terebint. fiat ad formam cataplaſ. applicetur, vt diximus.

Cataplaſ.

℞. cancrorum ſtagni N. xxx. abluantur in aqua hordei, & macerentur, deinde vrantur in furno, fiat pul. de quo cap. ʒ. ij. cum aqua plantaginis, & abſynthij, adde coralli ʒ. ß.

Pul. cancrorum.

De fluxu ſanguinis è naribus.

FLuxus ſanguinis è naribus, modò non ſit criticus, conſtringendus ſtatim eſt. Conſtringitur autem ſanguinis miſſione, ſed oportet foramen eſſe paruum, vt minor quantitas fluat, & reuellat magis. Facienda autem ex baſilica, aut mediana, vel cephalica eiuſdem partis. Diuerſio etiam fit per ventoſas affixas ſupra

hypochondria, ſeruata etiam rectitudine, vt ſi à dextra fluat nare, in dextra parte: ligaturis doloroſis etiam auertitur ſanguis. Teneat caput erectum, & non inſpiciat res rubras, nec vinum bibat. Perfundatur caput aqua frigida, vel ſupra ſpatulas & collum ponatur pannus madefactus in aqua frigida, niſi debilis eſſet, vel nimis frigidus. Fiat pul.

Pul. reſtrictinus. ℞. boli armeni ʒ. j. cort. mali granati, balauſtiorum, gall. ana ʒ. iij. ſeminis papaueris albi ʒ. ij. pul. & incorporentur cum albumine oui, vel aceto, & ponãtur ſupra tempora, & frontem.

De Polypo. CAP. LXIII.

POlypus tumor eſt narium proprius, qui videtur eſſe carnoſus ex carne illa laxa & fungoſa, quæ intra nares latitat. Fit autem quotieſcunque hæc caro laxior & raſſor eſt, & cerebrum valde humidum mittit viſcidam & flatulentam quandam materiam, quæ hanc partem inflando facit, vt maior appareat, & potiſſimùm in coniunctione lunæ; in declinatione contabeſcit & minuitur. Eſt tumor hic aliquãdo inter nares, neque multùm apparet. Aliquando ad extremum vſque narium propendit. Aliquando in ea cauitate, quæ eſt à naribus ad os, viſitur. Eſt autem ventri polypi ſimilis. Nam id, quod pendet, figuram habet rotundam, & facilè in varios colores mutatur, polypi modo, nunc albus, nunc cineritius, nunc liuidus, aliquando rubeus apparet, narium impedit reſpirationem. Quod ſi fieret in vtraque nare, imminet periculum ſuffocationis, niſi aperto ore dormiant. Huius tumoris curatio eſt difficilis, & ſatius eſſet, cùm incipit fieri, eius incrementum prohibere, quã eius curationem poſtea tentare. Nam factus ſui ablationem indicat, cum ſit toto genere præter naturam, vel medicamentis arrodentibus carnoſum illum tumorem minuere. Inhibebitur, ſi in principio, purgato corpore & capite, & ſanguinis miſſione è cephalica, & cucurbitulis ſæpe appoſitis in lateribus colli, ſupra partem apponantur fortiter aſtringentia, vel ſi vtrunque accreuerit, cauſtica cum quibuſdam aſtringentibus. Igitur in principio aqua ſequens vtiliſſima erit.

Curatio difficilis.

Aqua vtiliſſima. ℞. vuarum immaturarum lb. iij. cort. mali g̃. balauſtio-

lauſtiorum, ſumach ana ℔.ij. diſtillentur omnibus maceratis in aceto, deinde adde aluminis ℔.j. vitrioli ʒ.iij. diſtillentur iterum omnia ſimul, & aqua illa tangantur partes internæ narium. Aqua ſeparationis auri idem præſtabit. Si peruenerit ad aliquam magnitudinem, ſandaracam, & auripigmentum in prædictis aquis excipere oportet, vt pars vratur, & conſtringatur. Trociſci Andronis, Muſæ, Polydæ, idem efficere poſſunt, ſed quia ſpiſſa ſunt, minùs commodè adhibentur, & magis conueniunt in ozena, quàm in polypo. Debent autem iſta apponi, quum luna decreſcit, quo tempore minor tumor eſt, & meliùs adhibetur remedia ipſa radici, cùm tumor non impediat, quò minùs partes illæ internæ à medicamentis tangantur. Multis profuit vſus gaiaci cum tenui victu. Curantur chirurgia. Nam ſi paruus eſt, conficitur canula argentea, per quam dimittimus cauterium internæ parti narium circa ſeptum. In ruſticis, & iis, quſ parùm curant de forma narium, forcipibus ſcindemus. Demum ſupra partem cauterium adhibendum, alioqui vritur in vna parte, altera intacta. Et ſi quid reliquum fuerit exuſtionis expers, inde renaſcitur nouus polypus. Dum iſtis vtimur, optimum erit, caput exiccare pulueribus, & aliis remediis, necnon & totum corpus, ſed præcipuè caput.

De Ozenis. CAP. LXV.

OZenæ dictæ ſunt ab aliqua polypi ſpecie, quæ graueolens eſt, ſed hoc valdè miror, quòd cùm piſcis ille muſci odorem referat, ozenæ ingratum & fœtidum, hæ ab illo nomen acceperint. Ozenæ nihil aliud ſunt, quàm polypus exulceratus, aut vlcus illius partis fungoſæ, quæ intra partes reperitur. Et ſic differt vlcus hoc ab aliis vlceribus, quæ fiunt in aliis naſi internis, quòd talia ſine magno pure & fœtore fiant: Ozenæ non item, ſed & olfactum impediunt. Nam cùm hæc pars fungoſa ſit, & in tumorem eleuetur, ſpirationem offium ethmoidis impedit, ob idque recrementa diutius retenta putrent, vnde fœtor & graueolentia. Difficillimè curatur ob venarum frequentiam, & pituitæ expurgationem. Differt à polypo, quòd huius materia non tam acris ſit, alioqui exulceraret: ozenæ autem materia acris,

Difficilis curatio.

Differt à polypo ozena.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 305 sur 1293

©BIUM

Curatio. mordax, arrodens & putrida eſt. Curatur purgatione totius corporis exacta. Maſticatoriis ex maſtiche, pituita capitis purgatur, quibus ſi adiungatur ſcammonium, potentius trahet, & deriuabit materiam in proximiorem partem. *In principio.* In principio ante omnia alia medicamenta vtiliſſimum erit vti aqua illa pro polypo deſcripta capite ſuperiore, vel lixiuio parato ex cineribus caulium, fabarum. Item aqua forti diluta oxymelite. Detergunt hæc omnia, & carnem putrem exedunt vt omphacium antiquum paratum ad oculorum affectus, diſſolutum in aqua calamenti, & œnomelite. Poſſet etiam in principio vnguentum Ægyptiacum diſſolutum in aqua hordei prodeſſe, ad vlceris deterſionem. Deinde ſunt conficienda vnguenta, quæ aſtringant, & detergant, & ſummè exiccent, vt vnguentum pompholigos, addito alumine, chalcitide, & cortice mali granati. vel conficiantur ſic.

℞. omphacij ʒ. ß. cort. mali granati, balauſtiorum an. ʒ. iij. myrrhæ, alumini, ladani ʒ. ij. chalcit. aloes, cortic. thur. an. ʒ. j. ol. roſ. & myrth an. ʒ. ij. ceræ rub. q. ſ. fiat vnguentum, quod applicetur parti narium internæ, vel diſ. in vino aut aqua myrtil. aut peculi roſ. Id frequenter naribus attrahatur, ore aqua pleno. In iſtis vnguentis abſtinendum à fœtidis, & miſcenda ſunt aliqua odorata, propter fœtidum illum odorem, qui alias offendit. Ex ſupradictis confici poteſt pul. & inſufflari ad vlceris exiccationem. Fiet ex eiſdem, ex quibus compoſitum eſt vltimum vnguentum. In vlceribus narium poſt aliquam deterſionem, nihil aliud efficacius inueni, quàm fumigium, quod partes illas profundas attingit & ſiccat. Parãdum autem ex potentiſſimè reſiccantibus, vt auripigmento rubr. vel luteo, cinabari, quibus addenda ſunt aliqua odorata, ex quibus fuligo excitatur, & vlcera ſiccantur, vt myrrha, thus, maſtic. beniouin, &c. vt ſic.

Remedium efficaciſſimum.

℞. ladani puri, hypociſt. maſtich. myrrhæ ana ʒ. iij. ſtyrac. rub. & calaminthæ, cortic. thur. ſandaracæ, auripigmenti rub ana ʒ. ij. excipiantur omnia terebinth. & fiant tro. quibus fumigentur ſerò & manè in cubiculo.

Opti-

Optimum eſt etiam illis parare candelas ex cera rubra: Nam fuligo talis candelæ, plurimùm iuuat exiccationes, maximè ſi contineatur in cubiculo bene clauſo, & anguſto. Quòd autem fuligo recipiatur, idem experimur, cùm diutius in ſtudioſo moram trahimus noctu. Nam poſtea ſputum & excrementa narium fuligine illa denigrata redduntur. Hac ratione nos vlcus curauimus, quod neque ab Italis, neque à Gallis medicis curari potuerat. Vlcera alia narium, vt quæ fiunt in alis narium ipſarum, fortiter reſiccantibus circa morſum, & ſarcoticis ſufficienter curantur, quibuſdam aſtringentibus additis. Mineralia diligentiſſimè lota cum cortice mali granati, & aloe lota talia vlcera curant. Vnguentum paratum ex pompholige cum balauſtiis talia vlcera curat. Item frequenter partem lauare decoctione tali vel aqua diſtillata.

Alia vlcera nar. quibus curantur.

Lotio narium.

℞. balauſtiorum & cortic. malorum granatorum ana, ℔. iij. plantag. caudæ equinæ, piloſellæ, linguæ paſſerinæ & herniariæ ana M. j. rad. biſtorræ ℔. ß. foliorum myrthi vel ſummitatum pyri ſylueſtris ana M. j. contundantur & ſimul diſtillentur, & fiat aqua, de qua frequenter abluat nares. His adde aluminis qr. j. vel fiat decoctio ex ſupradictis, & frequenter abluat nares exiccando eas, poſtea fumigio præſcripto ad curationem ozenarum.

De Parotidibus. CAP. LXVI.

PArotides nomen acceperunt à loco. Fiunt enim tumores poſt aures propter partis laxitatem, & magna vaſa venarum & arteriarum, ad cerebrum concendentium, per quæ defluxiones potiſſimùm frigidæ principio, aliquando poſt longas febres & acutas, quæ ad tertium aut quartum diem peruenerũt, & poſt febres quotidianas, vel tertianas extenſas. Fiunt enim per κρίσεα, cùm materia, quæ cerebrum obſederat, ad has partes adenoſas irrumpit. Ob id in iſtis tumoribus nunquam repellentibus medicamentis vtimur, quanuis in inflammationibus aurium aliquibus vtamur. Materia enim quæ facit inflammationem in aure, pauca eſt, & per vaſa valde anguſta refluit, quæ magis qualitate peccabat, quã quantitate. Caſtigata medicamẽto refrigerãte, ſi re-

In parotidibus non primùm repellentibus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 307 sur 1293

©BIUM

pellatur ad intra, nil adfert mali: At materia parotidum multa est, & per latiores venas & arterias retunderetur in cerebrum, magno totius corporis incommodo. Ob id si incipiant, corpus diligenter purgamus pituita, & aliquando sanguinem mittimus, si magna sit totius corporis plenitudo, & si sit circa partem calor, rubedo, & magna pulsatio sentiatur. Supra partem relaxantia, & per partem digerentia apponimus, vel ol. chamò. lilio. irinum, amygd. amar. aneth. Lana succida olea ista excipiuntur, & supra partem adhibentur. Succida poni debet, cùm volumus ad eam partem à cerebro materiam trahere. Quòd si fluat sufficienter & multùm, lota lana melior erit. Cataplasmata parantur ex herbis & farinis digerentibus, vt

Curatio.

Relaxantia & digerentia.

CATAPLASMA.

℞. bismal. cum radic. vel liliorum. qr. j. pariet. absynth. ana M. furf. p. j. florum chamo. melil. an. p. j. coq. pistentur & per colum transmittantur, quibus adde axung. porci & butyr. an. ʒ. ij. ol. cham irini ana ʒ. iij. misce, fiat cataplasma, vel sic.

℞. farinæ fœn. & fari. hord. an. qr. j decoquantur in aqua & ol. chame. vel irino, vel anethino, & fiat pul. applicetur cataplasmatis modo. Hæc remedia digerunt moderatè, & dolorem soluũt, quibus si adiungatur mel, vim maiorem habebunt digerendi, vt

℞. farinæ fabarum, farinæ hordei ana qr. j. mel. communis qr. ß. leuiter coquantur simul, & fiat cataplasma. Si materia resoluatur aliqua ex parte, remaneátque aliquid indigestum, dolorem tamen non faciat, tunc medicamenta in cerati formam redacta, commodiùs parti adhibebuntur, vt diachil. mag. iteratum, cheroneum, & in fine vtemur emplastro diapalma, duplicata quantitate calcitreos, addendo iridis ʒ. j. in ʒ. iiij. emplastri. Vel reducantur ad consistentiam cerati, cum oleo irino, liliorum, vel anethino. Quòd si digeri non possit ob materiæ multitudinem, aut crassitiem, in pus verteretur. Tũc iuuanda erit maturantibus & suppurantibus, & vnguento basilicone, vel cataplasmate suprà descripto in hoc capite, addita magna quantitate farinæ frumenti & axungiæ porci, quo vti poterimus in principio, in quo

Digerẽtia reliquias morbi.

Suppurantia.

oport-

©BIUM

oportet & maturationem & materiæ digestionem procurare, deinde sequenti.

℞. maluarum M. j. rad. bismal. qr. j. fic. pa. xx. coquantur & pistentur diligenter, per colum transmittantur, quibus adde axung. porci ʒ. iiij. olei communis ʒ iij. farinæ frumenti leuiter decoctæ in colatura decoctionis herbarum ℔ ß. misceantur simul, & reducantur ad formam cataplasmatis. Hoc fortius reddetur, si farinam aut mucilaginem seminis fœnugræci addideris ad qr. ß. Vbi incipiet materia suppurari, vt magis trahatur ad circunferentiam, fermentum acre ponitur in cataplasmate prædicto, vel vnguentum basiliconis, quod picem habet. Medicamentum suppuratiuum & epispasticum est. Si cutis sit extenuata valde, solo felle porci suprapositio abscessus rumpitur. Quòd si ob cutim duriorem non rumpitur, tunc ferro id tentandum. Vlcus detergendũ, & implendum, cicatrizandúmque, vt in aliis partibus.

Qua abscessum rũpunt.

De aurium dolore. CAP. LXVII.

DOlor aurium à materia calida, frigida, vermibus, contusione, & flatibus fit. Si fiat à materia calida, vt in inflammatione, curandus erit missione sanguinis & anodynis. Secanda autem est cephalica eiusdem lateris. Clysteres ad reuulsionem, vt in cap. de oculorum doloribus, conueniunt, & cucurbitulæ sunt scapulis applicandæ. Sedabitur dolor topicis remedijs, quæ erunt fomentationes, cataplasmata, inunctiones. Fomentatio quidem talis.

Fomentationes.

℞. viol. lact. plant. solani an. M. j. fol. pap. vel hyosc. vel mandr. tertiam partem M. j. fiat dec. ex qua fomentum, vel fumum recipiat. Melior erit, si non ponantur narcotica, vt papauer, hyosquiamus. Vel si fiat sic.

℞. mal bismal. cum toto, viol. lact. salicis an. M. j flor. chamo. melil. ros. ana p. j. fiat decoct. qua foueatur pars vt dictum est. Hæc erit optima in inflammatione, cùm est digerenda materia. Quòd si magis digerentem velis, adde fœnug. semen lini, & semina digerentia, dicta in cap. de dolore oculorum. Inunctiones fiunt ex ol. refrigerantibus, vt ros. viol. nenu. de semine lact. de pap. de pomis mandragoræ. Additur etiam acetum, quia

Olea refrigerantia.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 309 sur 1293

©BIUM

pars non timet acrimoniam. Adduntur & ſucci aliqui, vt ſolani, papaueris, coriandri. lact. vmbilici veneris, & in dolore fortiſſimo opium. Decoquantur aliqua in oleo, & maximè cùm dolorem lenire volumus, & digerere, vt aſelli, lũbrici, cantharides nigræ, cochleæ marinę, aut terreſtres, & maximè humor, quem eructant. Habent enim magnam vim mitigandi dolores. quæ cochleæ, quia à tota ſubſtantia dolorem ſedãt, ob id tam in cauſſa frigida, quàm in calida poſſunt adhiberi, modò coquantur in ol. appropriato ipſi cauſſæ, vt frigido, in cauſſa calida, & calido, in frigida, vel in ol. medio & temperato, præſertim vbi non eſt perfectum à qua cauſſa fiat, vt medulla cruris porci ſaliti. Eſt enim præſtantiſſimum remedium, in omni cauſſa, ſed magis à materia frigida, vt paretur tale medicamentum.

Lenientia dolorem.

Medulla cruris porci.

℞. olei viol. vel roſati ʒ.iiij. ol. amygdal. ʒ.j. ß. aſellorum, vel lumbricorum, vel ſcarabeorum ʒ.j. contundantur & decoquantur in ol. quod poſtea inijciatur in aurem tepidè Incoqui etiam poſſunt fructus, ſemina, flores, pro neceſſitate affectionum. Albumen oui fortiter agitatum ad doloris ſãdationem eſt accommodum, vt & lac recens mulſum Fiunt etiam hoc modo.

Albumen oui.

Cataplaſmata.

℞. radic. liliorum & mal. ana ʒ.j. ſolani hyoſquiami ana M ß roſ. rub. florum nenuphar, ana p.j. flor. chamo. melil. ana p. ß. fiat decoctio addendo farinæ hordei, & lentium ana ʒ.iij Herbæ & radices contundantur, & omnibus mixtis ſimul fiat cataplaſma. Addendo ol. roſ. vel viol. vel nenuph. vel ſimilium ʒ. ij. vel pinguedinis anſeris, vel porci tantundem Poteſt etiam corpus alterari ſyrup. refrigerantibus, & incraſſantibus, vt dictum eſt in dolore oculorum. Si purgatione indigeat, cum decoctione myrobalanorum & tamarindorum purgetur, vel ſyrupo roſato lax. addita aliqua parte rharb. infuſi in aqua end. Si dolor ſit in toto capite, ſedandus erit, vt monſtratum, cum irrigatione, vel vnctione aliqua. Si delirium accidat, fiat, vt dictum eſt cap. de paraphrenitide.

Alteratio corporis.

Purgatio.

Curatio à materia frigida.

Si dolor fiat à materia frigida, detur primùm clyſter acutus, & ſi redundet ſanguis, mittatur in parua quan-

titate,

©BIUM

titate: vel affigantur cucurbitulæ ſcapulis cum ſcalpellatione loco phlebotomiæ. Coquatur humor ſyr pituitam alterantibus. Purgetur pilulis capitalibus. Iniiciatur in aurem ol. laurinum, coſtinum, chamomillæ, amaracinum, liliorum, nardinum, nucum, amygdal. dulc. vel amar. ſeſaminum, anethinum, lumbricorum, ſcorpionum, & alia id genus. Fiant fotus ex herbis calfacientibus, & digerentibus, cuiuſmodi ſunt, ruta, meliſſa, betonica, abſynth. folia lauri, roſm. & alia dicta cap. de dolore capitis à materia frigida. Adipes, quibus vtimur, ſunt anatis, gallinæ, anſeris, & aliorum. Succi herbarum, vt pariet. ſambuci, matric. abſynth. Quando ſit à materia frigida, rarò aut nunquam vtendum opio, niſi admodum vehemens fuerit dolor. Tunc enim opium addere poſſumus, adiungendo caſtoreï, croci tantundem. In materia calida non id obſeruandum.

Fotus ex herbis digerẽtibus.

Adipes.

Succi.

Si à flatibus, vel obſtructione fiat auris dolor, extenuanda & purganda pututa à toto corpore: ſimili modo faciendum eſt in auribus. Iniicienda enim ſunt, quæ attenuant & diſcutiunt flatus. Laudantur allia, cepæ, radix ari, ſerpentariæ, brioniæ, cucumeris agreſt. & omnia alia, quæ commendantur ſuprà in dolore auris à materia frigida. Poſſunt iſta præſcribi ſic.

Curatio à flatibus & obſtructione.

℞. ſucci ſquillę, aut lauri, aut brioniæ, aut cepæ ℥. ij. aceti ℥ ß miſce & in aure tepidè iniiciatur, vel ſic.

℞. cepæ, rad. ſerpentariæ, veratri (maximè ſi eſt cum ſurditate) an ℥ j foliorum lauri, rutæ, orig. puleg. calamenti vel aliarum herbarum calidarum ana M. ß fiat decoctio in vino albo, vel aqua, vel vino antiquo communi, vel amygd. dulc. quod eſt medium, exprimantur fortiter, & expreſſum decoctum in aurem mittatur. Si contundantur reſidentia, & addatur porci pinguedo, fiat cataplaſma apponendum ſupra aurem. Si proueniat ab inflammatione, curetur, vt ſuprà dictum eſt, à materia calida, niſi quòd maior ſanguinis quantitas detrahenda eſt. Addenda ſunt leuiter aſtringentia. Nam in hac inflammatione non eſt totum multum repellentibus vti, etiam in principio, ſicut nec in augmento & declinatione, nimiùm calidis & humidis, quia conſeruanda eſt partis temperies, quæ eſt frigida & ſicca. Ita-

Curatio ab inflammatione.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 311 sur 1293

©BIUM

que addenda ſunt aliqua ſicca: vel vtendum minùs humectantibus.

Curatio ſuppurationis.

Si veniat ad ſuppurationem, abſtergatur detergentibus medicamentis, & ducatur ad cicatricem. Eam ob cauſſam prudenter fit, ſi vt in ſtatu, & incremento, iniectionibus & cataplaſm. addatur parum mellis, vt in declinatione fel aliquod, atque etiam in ſtatu, vt abſceſſus rumpatur. Sin abſceſſus ſit frigidus, vtendum eſt remediis ſuprà ſcriptis, vt ol. calidis. Sed à principio vti oportet mitigantibus dolorem, vt hoc modo.

Pro principio.

℞. ol. viol. ʒ ij. ol. chamo. & amygd. dulc. an. ʒ. j. miſce pro principio. Poſtea vtatur ſequenti.

℞. ol amygd. dulc. & cham. an. ʒ. iij. ol. liliorũ ʒ. ij. miſce, iniiciatur in aurem. Tandem ad digerẽtia magis erit veniendum. Poteſt vti hac decoctione ſeu cataplaſmate.

℞. ſeminis lini, & fœnug. an. ʒ. ß flor. chamo. melil. roſ. an. p. j. radi. biſtortæ ʒ. j. fiat decoctio, contundãtur & fiat cataplaſma, addendo olei roſ. & viol. an. ʒ. iij. Et hoc pro principio. Nam & ſi materia eſt frigida, ſunt addenda aliqua, quæ quodammodo repellant, vt ol. roſ. ol. violaceum. Ad mitigationem doloris poteſt fieri fomentatio, vel iniectio cum decoctione, vel euaporatio in aurem. Accedente ſtatu auferenda ſunt illa olea frigida, & ſunt commiſcenda, quæ digerunt: vt ol. amygd. dulc. liliorum, laurinum, amaracum, ſycionium, vel ſuccus tantum foliorum cucum. agreſtis.

Pro ſtatu.

Si rumpatur abſceſſus, abſtergatur, & reducatur ad cicatricem. Fiant medicamenta abſterſoria cum ſucco ciclæ, apij, porri, & cum ſucco foliorum cucum. agreſt. vel cum decoctione lupinorum, & hordei, & cum melle conſeruationis fellis vaccæ, vel communi. Poſtea curetur cum ſarcoticis, & fortiter exiccantibus. Poteſt enim auris ferre talia medicamenta ob ſuam temperiem ſiccam. Ad vlceris exiccationem optimum erit vti hac ſuffumigatione.

Abſterſoria.

Suffumigatio

℞. thur. maſtich. ſarco. gũm. iuniperi, myrrhæ ana ʒ. iij. ladani puri, hypochiſt. an. ʒ. ij. auripig. rub. an. ʒ. j. excipiantur terebinthina, & fiant trociſci, quos ponant ſupra carbones, & fumũ recipiãt per embotum, quod auri appli-

applicetur, & non arctè iungatur. Nam fumus non aſcēdet ſurſum niſi pareat aliquis exitus. Scoria ferri in aceto ſcillitico decocta vlcera aurium citiſsimè curat. Si à vermibus fiat auris dolor, iniiciatur in aurem decoctum lupinorum, vel ſuccus abſynthij, vel decoctum agarici, vel ſuccus perſicariæ maioris, vel alia, quæ vim habeant enecandi vermes. Poſtea iniiciantur ſpecillo. Idem faciendum eſt, cum dolor prouenit ob rem aliquam incidentem in aures. *Curatio à vermibus.*

Si dolor fiat à contuſione, mittatur ſanguis ad prohibendam inflammationem. Si fortis ſit dolor, applicentur ſupra partem, quæ aliquo modo aſtringunt, niſi fortiſsimus dolor adſit. Tunc enim mitigandus eſſet mollibus, vt ſi à principio, ponatur olei roſati cum aceto, vel albumine oui fortiter agitato. Poteſt etiam addi puluis myrtill. vel rhab. ſupra partem. Si autem dolor fortiſsimus eſſet, fiat catapl ex oui albumine, & vitello fortiter agitatis, & addatur ol. chamomillæ & viol. an. ʒ. ij. farinæ hordei, florum chamomillæ ana ʒ. j. fiat cataplaſma, ponatur ſupra partem affectam. Si dolor non ſedetur hoc remedio, fiat aliquod ex præcedentibus, vt ex foliis papaueris, hyoſquiami, vel addatur ſuccus alicuius herbæ ex prædictis cataplaſmatis. *Curatio à cōtuſione.*

De Auriũ tinnitu. CAP. LXVIII.

EOdem modo, iiſdem remediis curatur tinnitus aurium, cui maximè conducit medulla cruris porci ſupradicta. Fiet autem pręſtantiſsimum remedium hoc modo.

℞. colocy. ʒ. ß. ſucci rutæ & amaraci ana ʒ. j. cumini, carui ana ʒ. ij. fiat decoctio in vino & ol. amygd. amar. decoquantur vſq; ad conſumptionem vini & exprimantur omnia, & colentur. Vtantur hoc ol. frequenter iniiciendo in aurem. Et ſemper habeant aures obturatas bombace moſcato. Aliud pręſtantiſsimum remedium, maximè ſi cum ſurditate ſit aurium tinnitus. *Oleũ prę-ſtantiſſ.*

℞. radic. ellebor. albi ʒ. iij. foliorum lauri & rutæ ana M. ß. foliorũ fraxini M. j. fiat deco. in ol. amygd. amar. vel de kerua, vel nucum, ſed hoc erit efficacius, & cũ vino albo, vel maluatico decoq. ad conſumptionem vini, exprimantur fortiter, & colentur. Iniice de col. in aurem

©BIUM

Sternuta-mẽta max. confernnt. vt ſuprà. Maximè conferunt ſternutamenta ad tinnitus aurium curandos, ſi frequenter excitentur. Nam flatus cerebri non minùs per aures, quàm per nares diſcutiuntur. Aures ſemper habeant occluſas, donec perfectè curati fuerint, maximè quando ventus auſtralis vel borealis flat, ſed magis cùm borealis, quod maximè obſeruãdum eſt in ſcotomaticis. Nã ſi aures flatibus oppleantur, paroxyſmum excitant. Idem fit in epilepticis. Vtantur pul. poſt paſtum carminante ventoſitates, qualis eſt præſcriptus cap. de ſcotomia, vel fiat hoc modo.

Pulu. ℞. cymini, carui, maceratorum in aceto, & leuiter coctorum ana ʒ.iij. ſileris montani, fœnic. an ʒ.j. cinamomi, macis, ana ʒ.ij. aniſ. ʒ.iij coriandri ʒ.j. ß. ſacch. ad duplum omnium, fiat pul qui ſi ingratus ſit ori, doſis cinamomi augeatur. Capiat à paſtu cochlear vnum.

De ſurditate. CAP. LXIX.

Curatio. SVrditas omnis curari non poteſt, vt quæ poſt morbũ acutum accidit, & antiqua. Talis verò dicitur, ſi duos exceſsit annos. Quæ curationẽ admittit, his remediis curari poteſt. Primùm leuiter purgetur corpus, & frequenter, vt bis in hebdomada capiendo pilulas ſine cuſtodia, quales ſunt de hiera ſimpl. & compoſ. de aſſaiaret & ſimiles. Concoquatur humor peccans appropriatus, & euacuetur fortioribus pilulis. Poſt pilulas vtatur theriaca, vel mythridatio. Intra vel circa aurem ponantur,

Olea. quæ vim habent deobſtruendi, calf. & attrah. vt ſunt, quæ ſuprà in tinnitu aurium dicta ſunt. Olea, quæ maximè commendantur, ſunt ol. raphaninum. de ſcorpionibus, nucum, oleum vetus, in quo decoq. colocynthis, ol. cucumer. agreſt laurinum, balſami, piloſ. petroleum, & omnia, quæ ſunt tenuium partium. Sed duo vltima ſunt ponenda cum maxima animaduerſione Nam facillimè penetrant, & facilè dolorem & inflammationem excitãt. Miſcenda eſt itaque pauca eorum quãtitas cum ol. imbecilliore, vt cum ol. amyg. amar. Maximè commẽdatur medicamentum illud, quod cõpoſitum eſt ex foliis rutæ, fraxini, & rad. elleb. albi, cap ſuperiore, & quæcunque illic ſunt præſcripta. Sternutamenta, maſtica. caputpurg. maximè laudantur ante vſum topicorum. Si ſurditas à ſanie vel vlcere proueniat, abſtergenda erit

Quæ conueniũt ante topica.

ſanies,

ſanies, & vlcus exiccandum, & corpus euacuandum. Iniicienda in aurem ſunt, quæ vim habent abſtergendi, ſuccus cepæ, porci, cuc. agreſt. cum melle, vel ex fellibus mitioribus, quale eſt porcinum, vel agninum. Poſtea tutò adhibentur, quæ vim habent exiccandi, vt vlcus ducatur ad cicatricem. Diſſoluantur trociſci in ſucco, vel decoctione aliqua medicamentorum abſtergentiũ, vel exiccantium, vt trociſci albi Raſ. ſine opio, & alia, quæ ex ceruſa, pompholige, ſeu tuthia parantur. Præſtantiſſimum remedium fiet hoc modo. *Surditatis à ſanie curat.*

℞. ſcoriæ ferri ʒ. j. decoq. in vino, quod poſtea iniiciatur in aurem. Fit etiam decoctio in aceto, ſed cauendum eſt, ne acetum nimiùm acre ſit. Nam ſua acrimonia irritat vlcus. Alia quoque, quæ fortiter exiccant, plurimùm valent, ſiue in forma vnguenti, ſiue iniectionis. Sed non ſunt probandæ iniectiones ex oleis in hac ſpecie. Nam oleum eſt vlceribus inimicum, & maximè aurium vlceribus. Quòd ſi ponatur ol. id fit, vt obtundatur acrimonia aliquorum exiccantium cum vehementi morſu, alioqui nunquam ponendum eſt. Surditas, quæ poſt ictum prouenit, ſi per aliquot menſes perſeueret, incurabilis eſt, quoniam cum fractura, vel diſtentione nerui, & tympani eſt. Quæ autem à catarrho fit, curatur auertendo in aliam partem fluxionem, & conſumendo, quod parti impactum eſt. *Surditas ab ictu incurata.* *A catarrho ſurditas.*

De ſternutatione. CAP. LXX.

STernutatio eſt motus facultatis animalis à cauſa præter naturam commotæ, in quo flatuoſæ cuiuſdam ſubſtantiæ confertim per nares cum ſpiritu fit expulſio. Non ſolùm enim, qui è cerebro ſonum edit, excernitur ſpiritus, verùm etiam è pulmone euidenter efferri conſpicitur, ſeſe vniuerſim & repentè contrahente, pellere, ob eámque cauſam ſternutationẽ fieri, cuius omnes expulſiones per cohibitionem, & retentionẽ ſpiritus fieri conſueuerunt. Nec verò cuiquam mirum videri debet, ſpiritum vnico impetu, tum à thorace, tum à capite excuti. Thorax enim cerebri motum ſequitur, quod commune è natura factum eſſe videtur, vt reſpirationis neceſſitas eodem tempore per vtranq; partẽ expelleretur, ne alioqui altera alterius munus interturbaret. Strepit

Duæ ſunt cauſſæ ſternutationis.

autem ſpiritus ille, vel quia confeſtim erumpit, vel quia ei per anguſtum, vt ſcribit Hipp. eſt exitus. Duæ enim ſunt ſternutationis cauſſæ: vna, quæ à cerebro prodit, de qua Hipp. ſcripſit, ſternutamentum è capite concitari calfacto cerebro, aut humectato eius inani ſpacio, aëre intus contento foras erumpente, illúdque generationis principium habet appetitionem naturæ, flatuoſum illum ſpiritum excernere geſtientis. Ideo verò calfacto cerebro, & præhumectatis eius ventriculis fieri dixerit, quia calor ſiue internus, ſiue externus à quauis cauſſa, vel etiam frigiditate ambiente, intentior factus humiditates in cerebro attenuat, & rarefacit, atque in flatuoſum ſpiritum vertit. Atque ob eam cauſſam inter bona iudicia in morbis exitialibus, exceptis his, qui pulmones exercent, recenſuit Hipp. Securitatem enim (vt Gal. explicat) polliceri videntur, ſi præcedente morbo ſupervenerint, etiamſi lethalem eſſe alia ſigna declarẽt. Sunt enim coctionis argumenta, & cerebri facultatem robuſtam oſtendunt, quæ deiectis ex nare flatuoſis ſpiritibus cum quadam humiditate, interdum ſenſu perceptibili, & manifeſto, interdum obſcuro, & inſenſibili ſternutamenta commouent. Ad hæc indicant naturam antea torpentem & languentem, nunc expergefieri, & excitari, & per eam motionem reminiſci. Addit verò alio in loco capitis grauitatem, cephalalgeáſque varias, quas vaporoſi ſpiritus copia excitauit, euidenter ſubleuare, quia fit rarefactis humoribus in capite contentis, & naturæ impetu excretis, qui rarefiunt è naturæ calore ſeſe exuſcitante, excalfacti, propter cuius imbecillitatem priùs coaceruata fuerat ſuperuacanea humiditas.

Altera cauſſa ſternutat.

Atque hęc commodè præſtat ſternutatio, quæ à cerebro initium motionis habet. Altera verò cauſſa eſt, quę ab altera cauſſa cietur, cum quid mordax & vellicans, veluti penna naribus inditur, aut ſi naribus ſurſum elatis, aër frigidus inſpiretur, ſua qualitate cerebri menynges ferit, & ſurſum mouet. Ex eodem facultas ad excutiendam moleſtiã è narium meatibus, vt in tuſsi à pulmonibus, & aſpera arteria concitatur, & ſpiritus per eos valentiùs, vel confertim delatus, ſibi vias non aliter, quàm tibias aut fiſtulas artifices expurgant. Magis tamen

men eos humores, qui in aſpera arteria hærentes difficulter reſciuntur & ſoluũtur, ſternutationes expellũt, vtpote quæ validiorem, quàm tuſſes, habeant impetum. Quibus vires ſunt adeo imbecillæ, vt excremẽta in thorace contenta excutere nequeant, nares ſibi lacеſſendo ſternutamentum ſuperueniens, bonum eſſe ſcribit Hippocrates. Sic etiam ſingultum ſanari experientia patet. Sunt autem, quos vbi præhendit hæc affectio, ſemel exercet, alij, quos ſæpe, ſed quia ſine periculo his accidere, raróque corpori affectionem noxámque maiorem attuliſſe viſi ſunt, pauci ſũt, qui de illius curatione ſcripſerint. Sæpe tamen multi ſternutando moriebantur, animámque efflabant, aut epileptico inſultu conuellebantur, & concutiebantur, vnde inualuit conſuetudo apud Chriſtianos, vt ſternutanti bene precentur, quod ex gentium perſuaſione ſumptum eſt, quæ aliquid ominis, vt eorum monumenta teſtantur, nimium ſuperſtitiosè adiiciebant. Verùm de his ſatis. Si cui frequentior ſternutationis concuſſo moleſtiam adferat, apprehenſis naribus & ſpiritu retento per aliquod tempus cõpeſcit. Dicimus enim cõtracto cerebro eam fieri. Cùm ergo ſternutamentum retinemus, dilatatum cerebrum ſeruamus, ex quo concitationem eius frequenter ſiſtimus. Si verò aér, aut ſpiritus mordax, aut rei cuiuſpiam odor, vt roſarum bene multúmque redolentium, vel gratus, & acutus, vt cinamomi, aut vini, aut tenuis quædam ſubſtantia naribus recepta, qualis eſt pul. euphorbij, veratri, coſti, & ſimilium, ex quibus medicamenta ſternutamentum mouentia efficiuntur, hanc excitat (quod ſæpe euenire ſolet) qui pul. hos præparant, nares ſibi diligenter obturent, vel pro remedio erit contraria ſubſtantia naribus admota, vt eſt, opium, mandragoræ radicem, vel panem olfacere, quæ omnia morſum contrarium cauſſarum frangere, & obtundere celerrimè poſſunt.

Chriſtianorum conſuet.

De catarrho. CAP. LXXI.

DEfluxio ſiue catarrhus interdum à materia frigida, interdũ à calida eſt, atque modò ad fauces, modò pectus, modò ad aures, ad oculos partim fluit, quorum omnium curationes poſtea mõſtrabimus. Si materia ſit calida, & venæ diſtentæ appareant, vel ſi ad oculos, pa-

latum, vel ad pulmones fluat, vel ſi cum febre gignatur, ſanguinem mittere oportet, nunquam autem alia ratione. Diuertendus erit clyſtere, & purgatione, vel cum decoctione tamarindorum, & aliorum ſoluentium, & incraſſantium. Eos leuiter purgare oportet, ne materia, quæ fluit, magis exagitetur, ſed potiùs ſiſtendus eſt defluxus. Poſtea extra paroxyſmum eradicabitur materia.

Quando mittēdus ſanguis.

Quibus retinetur catarrhus.

Ad retentionem catarrhi, fiunt gargariſmata, fumigia, & ſacellationes, ſupra caput, & caputpurgia, ſed fumigia magis laudantur, poſtea caputpurgia, & cùm materia ad fauces fluit, gargariſmata, cùm ad oculos fit defluxio fumigia fiunt diuerſis modis, & rationibus, & magis ſunt neceſſaria in materia frigida, quàm calida. Quæ tamen calidis catarrhis conueniunt, hæc ſunt.

Calidis hæc conueniunt.

℞. fumigij aceti demiſſi ſupra lapidem ignitum, vel ferrum, vel fiat ſic.

℞. roſ. rub. coriandri præparati ana ʒ. j. gummi hederæ, ſandaracæ, maſtich. olibani, ana ʒ. ij tro. de camphora ʒ. ß. ſeminis papa. albi ϑ. ij. concaſſ. & fiat fumig. quo ſuffumigantur cooperimenta capitis, & recipiat aliquem fumum. Optimum erit pro catarrho valde ſubtili, & calido gargariſma, quod faciendum erit ex incraſſantibus & aſtringentibus, vt ſi quis ex ſyrup. de papau. cum aqua roſ. vel plantaginis gargariſma conficiat, vel ex decoctione cotoneorum, malorum granatorum, & roſ. ana ʒ. j. ſeminis pap. albi ʒ. j. fiat decoctum, in quo addatur ſyr. iuiubarum, viol. vel de papa. qſ. In garga. enim ponitur ſyr. ad dulcorandum. Pro ℔. j. decoctionis ſolent poni ʒ. iij. ſyruporum. Bonum eſt tenere in ore formulas de bolo, vel pilulas de arnogloſſo. tabula vna diapapaueris albi. Vel ſi velis, conficientur formulæ ex aſtringentibus & incraſſantibus ſic.

℞. maſtich. thur. ana ʒ ß. opij ϑ. ij. penidiarum ʒ. iij. cum ſyrup. iuiubarum, fiant formulæ, teneat in ore. Vel ſic.

In fluxu retento quid faciendum.

℞. pul. diapap. albi ʒ. j. ſeminis papaueris albi leuiter conquaſſati ʒ. ß. boli armeni, terræ ſigillatæ ana ʒ. ij. ſacch. candi, penidiarum ana ʒ. ij. ſucci gly. ϑ. j. fiant formulæ cum ſyr. iuiubarum, vel cum aqua infuſionis gummi trag. teneat in ore. Fluxu aliqua ex parte retẽto

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 318 sur 1293

concoquenda erit materia syrup. incrassantibus, quia semper aliquid ad fauces defluit, vel ad pulmones, & morbus est cum fluore, ob id reiiciendi sunt syrup. alterantes materiam calidam cum quadam apertione, vel magna detersione, vt syr. cichorei, & alij id genus. Eligendi autem sunt, qui refrigerant, & incrassant, & partes exasperatas leniendi vim habent, quales sunt syr. viol. de iuiub. de nenuph de papa. & similes, si cum decoctione pectorali misceantur, vel alio remedio magis appropriato. Et miscetur his syr. interdum syrupus de rosis succis, sed id faciendum tantùm, cùm materia est circa, vel violarum, vel ros cum aliis syrupis. In materia calida præscribi possunt in minori dosi. Aquæ laudantur, vt viol. ros. capil. ven. scabios. & similes. Fiunt decoctione ex astringentibus, vel leniẽtibus pro necessitate, vt,

Syr. incrass. refriger.

Aquæ.

℞. Mirobani, mastichis ana ʒ ij. concoquantur leuiter in aqua. In ℔ j col. diss. syr. de papauere & iuiub. ana ʒ. ij & hoc erit in principio cùm materia adhuc fluit.

℞. syr. de papau. ℥ j. syr. iuiub. & viol. ana ʒ ij. détur cum aqua hord. & fiat hoc modo decoctum.

Astringẽtia in princip.

℞. glyc. raf. ʒ. iij. ros. rub. viol. ana p. j. quat. semin. frigid. maior. ana ʒ. ij. seminis papaueris albi ʒ. j. pass contritarum cum granis (quia intentio est astringendi) sebesten ana N. x. hord. integri (cum magis incrassare volumus & lenire, quàm abstergere) p. j. fiat decoctio. In col. diss. syrup. viol. & iuiubarum ana ʒ. iij. misce, pro iij. dosibus

Quando abstinendũ ab abstergentibus.

℞. elect diatrag. frigid. tabellam j. pro dosi. Cùm autem materia fluit ad fauces, abstergentibus abstinebimus, & vtemur tantùm lenientibus & incrassantibus & concoquentibus, vt postea monstrabitur. Euacuatur autem ptiuliis, sine quibus, cochiis & aliis euacuantibus è capite sed multùm, sine quibus, cũ tertia parte cochiarum, vel electario aliquo laxatiuo, vt de citro sol. indo, diaph. Addetur aliqua pars diacart. syr. ros. laxatiui cum aliqua parte syr. viol. & cum decoctione pectorali, aut syr. viol. cum decoctione myrobal. cui addimus interdum grana aliquot diagridij, maximè cùm vtimur syr. & decoctione.

Catarrhus frigidus.

Catarrhus frigidus conſtringendus eſt magis, ſed cum aſtringentibus calidis, vel mediocriter incraſſantibus. Ergo ſi fiat, garg. aſtringens fiet hoc modo.

Gargariſma.

℞. ciperi, cal. arom. glyci. ana ʒ. ij. fol. lentiſci vel myrtill. ana M. ß. cortic. thur. ʒ. ß. fiat decoctio. In colatura diſſ. diamori ʒ. ij. mellis roſ. ʒ. ß. fiat gargariſma. Liquiritia ponitur magis ad leniendum partes exulceratas, & ad dulcorandum. Semper enim ab indicatione partis miſcenda ſunt, quæ leniant aſperitatem. Poteſt ſic fieri fumigium.

Fumigiũ.

℞. roſ. rub. nigellæ torrefactæ, gummi hederæ, boracis facti ana ʒ. j. coriandri ʒ. ij. auripigmenti cuiuslibet ʒ. j contundantur, fiat fumigium, quo fumigentur panni, & cooperimenta capit. Et ſi tuſſis non adſit, poteſt aliquid fumi per os recipere. Poſſunt adhiberi ligni aloes ʒ. iij. galliæ & aliptæ moſcatæ, ſtyracis, calami. ana ℈. iiij. pro ditioribus. Minuatur materia clyſtere acri, concoquatur ſyr. calid. Et ſi fluat adhuc materia, miſceantur aliqua leuiter aſtringentia, vel frigida aliqua, quæ vim habent incraſſandi, vt,

℞. mellis roſ. col. ʒ. j. ſyr. de glic. vel de hyſſ. iuiub. aut viol. ʒ. j. Si autem materia tota iam defluxerit, ſunt tantùm vſurpandi ſyrupi materiam concoquentes, & detergentes. Euacuabitur autem pilulis cochiis in maiore doſi, quàm ſuperiùs factum eſt, de ſarcocolla, de agar. aſſaieret, de hiera compoſita, de maſtiche, non autem aureis nec aliis fortioribus. In frigida materia datur theriaca, media, vel mythrid. vt in calida theriaca recens danda. Teneant in ore thus, aut bolum armenum ad ſiſtendam defluxionem, vel fiant formulæ ſic.

℞. thuris, maſtiches, cyperi ana ʒ. j. ſucci gly. boli arm. præparati ʒ. ij. ſacch. candi. penidiarum ana ʒ. iij. gummi trag. arabici ana ℈. ij. carnis paſſ. cum aliis contuſarum ʒ. ß. formentur cum ſyr. viol. vel de iuiub. formulæ inſtar lupinorum. In catarrho perſeuerante optimum eſt dare pilulas de ſtyrace ad ſiſtẽdum fluxum, quæ tametſi opium recipiunt, non ſunt vituperandæ. Recipiunt enim ſtyracem, & alia, qnæ frigiditatem eius reprimunt. Pilulæ Meſ. vel de arnogloſſa, vulgò cynogloſſ.

In catarrho perſeuerante quid agend.

no gloss. ad omnes catarrhos magis conueniunt in materia calida, quam frigida. Nam opium & hyosquiamus superant. In catarrho frigido ad cerebri robur, bonum est vti hoc puluere capitali. *Pulu. in frigido catarrho.*

℞. cyperi, corti. cinri ficci an. ʒ. j. caryoph. cardamomi an. ʒ. j. ß. nig. torrefactæ, granorum tinctorum, coriandri præparati an ℈. iiij. macis ʒ. j. meliss. siccæ sympsuci an. ℈. ij ß. stecha ros. rub. an. ℈. ij. fiat pul. quo sinapizetur pars anterior capitis serò, in lecti ingressu, & manè. Fiat byretrum sequens. *Byretrum*

℞. meliss. beto. ocymi, sampsuci an. M. ß. salis torrefacti, thuris, mastich. an. ʒ. iij. rad. acc ʒ. ij. nucis moscatæ, caryoph. styrac. cal. ladani an. ʒ. j. ß. ros. p ß. cum syndone rub. fiat byretrum. Vel pomum odoriferum. *Pomum.*

℞. nigellæ torrefactæ ʒ. ij. nucis cupressi, caryophillorum, sampsuci ficci an. ʒ. j. ligni aloes, gallæ mosc. an. ℈. ij. ladani ʒ. ij. cum cera fiat pomũ odoriferum, ad sistendum catarrhum post euacuationem. Si defluxio fiat ad aliquam partem, vel ad pectus, vel ad collum, curanda erit hoc modo, parti adhibendo sequentia vnguenta ad resolutionem, quæ dicentur cap. de angina.

De grauedine. CAP. LXXII.

HVmorem tenuem, crudum, & aquosæ pituitæ persimilem, qui per nares affatim à cerebro prolabitur, & in quibusdam tempore frigido stillatim decidit, Græci corizam, Latini grauedinem, nostri (Roupie) appellant. Illa autem est defluxio, quæ ex cerebro in illam partem per ossa ethmoidea decumbit, cuius materia est cerebri excrementum, quam gignunt intemperans, humidúmque victus, & capitis imbecillitas intemperiésque frigida, aut calidior, aut copiosius & non satis congruens cerebro suppeditatum alimentum. Id enim facile procreat excrementa pituitosa, quum refrigeratum non est subigendo alimento, aut perdomando. Nam quale per diarrhœam in ventre per cruditatem malum est, tale grauedo in capite, quę in senibus frequẽtior est, iuuenibus verò minus. Intemperies calidior generationis causſa est, quòd maiorem vaporum humorúmque

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 321 sur 1293

©BIUM

copiam cerebrum ad ſe euocat, quàm præ copia poſſit digerere: conſtitutiones ad hæc calidæ & humidæ caput replentes idem præſtant. Eam verò materiam expellit, & è capite deturbat frigus exprimens. Vbi enim ab aliqua cauſſa repletum fuerit caput, frigus ſuperueniens veluti manu quapiam extrinſecus apprehenſo, & compreſſo tanquam ſpongia cerebro, contentam humiditatem exprimit, & in partes capite inferiores detrudit. Æſtus præterea, vt ſolis & cauſſarum ſimilium, vim calfaciendi habentium, quam ex accidenti interdum frigus obtinet, dum calorem naturalem intro agit, & reuocat, eóque modo interiorem reddit, humores in capite cumulatos liquando, & diſſoluendo efficiunt, vt pondere ſuo in ſubiectas partes profluant, grauedinisque cauſſæ exiſtant, qui ſi acrem quendam & mordacem qualitatem priùs in ventriculis cerebri contraxerint, ea per ſe potens eſt facultatis expultricis munus minus ad excretionem aptum follicitare. Quam ob cauſſam ſternutamenta præcedere conſueuerunt, vel ob flatuoſi ſpiritus cum eiuſmodi excrementis commixtionem, vel ob fluxionem confertim prolabentem, quibus efficitur, vt nec diu adhærens, nec diu retenta in oſſibus ethmoidis, craſſitudinem nullam acquirat, nec ab aere immutationem vllam recipiat, vnde & calida (niſi per frigora ingentia, cùm ad extremitatem narium delata eſt, perfrigeretur) & tenuis ſeróque perſimilis, dum diſtillat, apparet. Excitatur interdum alia grauedinis ſpecies craſſior, à craſſiore & ſimul flatuoſa pituita, quæ ob id diutius naribus adhæret, eáſque obſtruit, & moleſtiam magnam in illis parit, in qua, vt & in ſuperiore, qualitatis & quantitatis, eorúmque excrementorum atque vnà cauſſarum, quæ præceſſerunt, contemplatio, capitis affectum demonſtrat, ſiue calida fuerit, vt ex ſolis æſtu, & ſimilium calfactione, ſiue frigida, vt in refrigeratione. Hoc etiam pituitæ generatione accidit, vt quæ à vehementiſſima frigiditate, ne euadat, accidat. Et quæ à calore caput repente ſalſa aut acris, ſicut & quæ propter exiguam ſit frigiditatem, nullam ad guſtum manifeſtam qualitatem, aut certè paucam dulcedinem præ ſe ferat. Quibus præterea grauedines ex ſolis offenſione accidunt,

caput

caput ipsis non modò calidum, sed etiam sanguine plenum conspicitur, adeo vt omnes venæ, quæ in oculis, temporibus, fronte, & tota facie conspicuæ sunt, turgescant, & inflentur. Perfrigeratis vero cutis minùs calida est, oculi non admodum tumentes, nec vllus in facie scalor, sed minorem præ se fert molem.

Curatio.

Vtriusque autem affectionis curatio, cerebri resiccatione, vel leui refrigeratione, vt materia inspissetur, perficitur: denique cum probo successu tale fumigium sum in me expertus. Laminam ferream, donec omnino candescat, igni subiicito, calfactam aceto rosillic sensim instillato irriga, vaporémque ex eo elarum per nares recipito. Quòd si efficaciorem velis, rosas siccas simul cũ aceto super laminam ipsam ferream coniicito, & in fine fabas integras, & aceto insperſas, aut dum vruntur, laminam ipsam rursus aceto irriga, quæ ad horum symptomatum leuium curationem sufficiunt. Cætera, quæ à nobis de catarrho dicta sunt, huic instituto (affectionis tamen & partis indicatione obserua) accommodari possunt.

De dentium dolore. CAP. LXXV.

DOlor dentium fit ob defluxum alicuius humoris frigidi, quem cohibere oportet. Si tempus patiatur, & dolor perseueret, sed non admodum vrgeat, purgetur pilulis euacuantibus pituitam. Postea apponentur emplastra, quæ fuere præscripta de ophthalmia non vera vel fiat emplastrum ex pice sola, vel si reperiatur emplastrum contra rupturam, vel comitissæ, vel de mastiche, sumatur vel fiat tale magistraliter. *Purgatio.* *Emplastrum.*

℞. thur. hypoch. ladani ana ʒ. iij. picis, mastich. ana ʒ. ij. ol. lentisci parum, fiat emplastrum, & hoc confert, quando dolor fit ab influxu materiæ crassæ & frigidæ. Quòd si perseueret, & materia calida, acrísque sentiatur, adde seminis papaue. albi ʒ. j. vel meconij ℈. j. Prodest in principio aliquid opij, aut spinæ albæ adiicere. Ad doloris sedationem fiat talis decoctio. *Ad sedationem doloris decoctio.*

℞. sol. sali. M. ß. radic. pentaphili ʒ. ß galk. ʒ. ij. fiat decoctio in vino styptico, quo colluatur os. Hæc decoctio sedat dolorem, & sistit fluxionem. Vel fiat sic.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 323 sur 1293

©BIUM

℞. hederæ M j. cortic. mori, vel lentiſci ʒ. j. gall. ʒ. ß. fiat decoctio in vino ſtyptico, quo colluatur os. Si purgatum ſit corpus, aut alioqui caput non ſit plenum multa pituita, maſticet pyretrum, alioqui magis attraheret, & maiorem dolorem excitaret. Præſtantiſſimum remedium eſt theriaca dentes fricare, vel mythrid. aut ſyncrito, modò hæc remedia non ſint nimis antiqua. Nam exiccant & ſtupefaciunt. Succus alij miſſus in aurem è directo partis affectæ, leuat dolorem, quod facient & omnia quæ calfaciunt vt ruta, mat. ic. vel oleum aliquod calfaciens immiſſum in aurem, vt laurinum, coſtinum. Si dens corroſus fuerit, extrahatur. Fumigatio cum re aliqua calida recepta per empotum ſedat dolorem, vt ex decoctione ſatureiæ. Si vermes adſint, admiſceantur amara, vt occidantur, & fricentur dentes theriaca. Supra dentes fœliciter ponitur hoc.

Maſtica torium. Topica.

Fumigatio.

Medicamentum.

℞ aloes ʒ. j. caphuræ ʒ. ß. aquæ vitæ ʒ. ß. diſſol. & cum bombace admoue denti. Aduerte, nunquam aut rarò dentes dolere, niſi arroſi fuerint, & corroſio vſque ad cauitatem internam penetret, ac neruum tangat. Præterea omnium maximè dolere maxillares ſeu molares, inciſorios autem rarò, aut nunquam. Quare vt affectus is tollatur, cauterio aut aqua ſeparationis auri dentes adurunt: Sic enim neruus ſenſum illum exactum amittit. Id ſi frequentiùs fiat, & fortiùs imprimatur, ac dens corroſus fuerit valde, in partes ſenſim rumpitur, & extrahitur. Dentes etiam corroſi ferro euelluntur. Quòd ſi ob cruciatum quis ferre id noluerit, aqua fortis replenda eſt cauitas dentis. Nam alimentorum & præſertim dulcium porrio, in cauo dentis retenta, putreſcit atque ita dolorem infert, vel fœtorem, & eroſionem auget Quare & ratione & experientia optimum reperies, dentis cauum implere, ne quidpiam ingrediatur, quod partem illam ſenſilem contingat. Repletur verò maſtiche manſa, & mollita. Nam ſi apponuntur, quæ dura ſunt, dolorem excitabunt. Sunt qui cera opplent, ſed meo iudicio, ea parùm conuenit, quia vim emolliendi habet, præſertim ſi recens fuerit. Si tamen ea velimus vti, admiſcebimus ſalem vel alumen, vel aliud, quod ſiccet, & aſtringat, præſertim ſi dens madeat. Vel ceram albam potius,

vt

vt quæ ſiccior eſt, ac vim quandam aſtringentem obtinet propter eius præparationem : vel rubram, quæ ob cinabrium dentes præparat, vt faciliùs euellantur, vel in partes confringantur. Viridis tamen magis laudanda eſt, quæ vehementer ſiccat ob æruginem Poſt hęc ſiccantibus aliis erit vtendum, ne ea, quæ dentes extergunt, tandem eos acrimonia ſua erodat. Si fœtor adſit, adde moſcum : ſi putredo, myrrham, & opplе cauitatem. Poteſt autem repleri bombace, qui odorem moſci habeat. Solet enim moſcus in eo aſſeruari. Id tamen faciendum non eſt in his, qui obnoxij ſunt dolori capitis, aut vertigini, quia odoribus læduntur.

De dentibus tremulis. CAP. LXXIIII.

Relaxatio dentis.

TRemunt dentes, & maximè inciſorij qui vna tantùm radice nituntur, relaxatis gingiuis. Relaxantur autem ob nimiam humiditatem, vt videre licet poſt ſudationem in morbo gallico, cùm non ſolùm tremunt, ſed plerunque etiam decidunt. Ob id oportet medicamenta non ſolùm eſſe ſiccantia, verùm etiam aſtringentia, vt alumen, nux cupreſſi, radix pentaph. & biſtortæ, roſæ & earum ſemen, & capitulum, & ſimilia his adduntur, quæ ſiccant cum quadam caliditate, modò nulla ſit inflammatio, vt flores anthos, qui ſiccant ſimul & corroborant. Abſtinendum à chalcite, cortice mali granati, gallis, balauſtiis, quia dentes denigrant.

℞. radic. pentaph. & biſtortæ ana ʒ ij. roſ. cupulorum gland. ſpongiæ bedegar. ana ʒ. ß. fiat decoctio in aqua ciſternæ, vel ferratæ.

℞. aquæ cuſpid. roſ. ʒ. ß. aluminis ʒ. ß. miſce, fiat decoctio, foueantur dentes.

℞. aluminis, corall. rub. ana ʒ ij. ſumach. ſpong. bedegaris, rad. biſtortæ ana ʒ j pulueriſentur & cum ſucco cydoniorum fiat confectio. Prodeſt aqua aluminoſa. Præſertim ſi inflammatio adſit, vel aphthæ in aliqua parte oris: Vel gutta aquæ ſeparationis auri diluta aqua plantaginis vel peculi roſ. vel caudæ equinæ, vel etiam aqua communi, ſi alia deſit. Hæc enim dentes ſtabiliunt & ſimul dealbant. Relaxantur etiam dentes carne gingiuarum abſumpta, quæ replebat, & firmabat interualla

Relaxationis alia cauſſa.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 325 sur 1293

dentium. Absumitur autem caro propter carnem dentium. Huic affectui occurrimus ablatione cariei, quæ est supergenita. Deinde aceto scill. dentes fricamus. Postea vtimur puluere præscripto, qui carnem siccando regignit. Magis conueniens remedium fiet, additis sarcoticis, vt thure, & eius cortice, radice panac. aut ireos, aristoloch. vel farina orobi, nisi amaror prohibeat. Pistolochiæ & ireos radix id præstat, & odorem gratum & iucundum spirat. Nam in affectibus oris ea medicamenta deligenda sunt, quæ odorem, vel saporem nullum, vel iucundum habent. sed odor quidam castigari potest admixtis odoratis: ingratus autem sapor, non item facilè. Solet enim emendari dulcibus. Ea tamen dentes putrefaciunt, & dolorem excitant dentium. Citra tamen noxam hæc addimus, mel rosa. col. & melius oxymel scill. Sacch. ficus & similia dentes corrumpunt. Quare non possum probare, quod multi faciunt, qui in dentium dolore ficubus vtuntur. Nam si hæ, cum non adesset, dolorem inducunt, multò magis præsentem adaugent. Omnis itaque dentium affectus siccantibus & astringentibus curatur, ac dolor lenitur, quem in aliis partibus astringentium vsus solet augere. Ob id olea omnia, & axungiæ denique, quæcunque vim habent relaxandi, & emolliēdi, fugienda sunt. Fit aliquando, vt caro illa, quæ est in interuallis dentium, supercrescat, & sanguis intermandendum reiiciatur. Tunc frigidis & astringentibus caro illa laxior duranda est: vt aqua aluminosa, quæ repellit sua frigiditate, & astrictione. Prodest etiam colluere os succo cydoniorum, aut alicuius herbæ, quæ sit prædita simili facultate: Vel mandere pyrum, vel malum cydonium. Postea vtile fuerit pulu. coralli rub. & spongiæ bedeg. & radic. bistortæ inspergere.

Quæ nocent dentibus.

Astringentia prosunt dentibus.

Dentium dealbatio. CAP. LXXV.

DEntes nigri dealbantur hoc modo: Aspera & siccantia, quę sua vi deterſoria dentes dealbant, vruntur, & tamen demùm in medicamenta ſicca, aut opiatas redduntur, aut puluerisata, & gummi arab. excepta formantur in dentifricia.

Dentifric. ℞. aluminis coralli albi, rad. bistortæ ana ʒ. j. fiat pul. quo fricentur dentes. Efficacius est, si os sepiæ, aut cornu cerui,

cerui, aut cinis panis hordei, pariet. rad. betæ, aſphodellorum, ouorum, oſtreorum addantur hoc modo.

℞. parietar. capil. ven. ceterach. an. M j panis hord. ʒ. iiij. cortic ouorum N xxx coralli rub. cortic. thur. cornu cerui an ʒ. ß. ponãtur in vaſe, coquantur in furno. Adde cineribus ad odoris gratiam, caryoph. coriandri, cinamomi an. ʒ ß. oſsis ſepiæ ʒ. iiij. fiat pul. *Pulu.*

℞. pul. præſcripti ʒ ij. aluminis ʒ. j cum moſco, gummi trag. & arab. extracta cum aqua roſ. aut cuſpid. roſ. aut aqua ciſternæ, aut ferrata, aut vino aſtringente, fiant dentifricia oblonga, fricentur in ſole, vno exiſtis dentes. *Dentifric.*

℞. cineris præſcripti ʒ. iiij. ſalis communis, dentium equorum vſtorum an. ʒ. j. cum oxymel. ſcill. fiat opiata, qua fricentur ſæpe dentes, & abluat poſt, cum aceto ſcill. Hoc ad dentium corroſionem multùm confert. Vtiliùs adhuc erit, ſi myrrham addas, vel hoc modo componas.

℞. aluminis vſti, myrrhæ, maſtices an. ʒ. ß. ſalis ʒ. j. excipiantur cera alba, & ablutum priùs dentis cauum mixtione impleatur. Ad dealbandos dentes & conſeruandos.

℞. panis frumenti, amborum corall. cornu cerui an. ʒ. ß. aluminis ʒ ij. parietar. capil. ven. ana M. j cortic. ouorum N. iiij. aliàs N. x. ponantur omnia in vaſe fictili in furno, & perfectè conterantur, & cinis ſeruetur vſui, & fiat ſic.

℞. cineris præparati ʒ. iiij. cinamomi ʒ. ij. caryophil. macis an. ʒ. ſpicæ, cal. arom. an ʒ. ß. mell. roſ. col. q. ſ. ad incorporandum aceti ſcill. ʒ. j. fiat ad formam opiatæ, qua manè fricentur dentes, & poſtea vino abluantur. Hæc conſeruat à putredine, & dealbat dentes, & eſt medicamentum non ingratum: & quibus malè olet anhelitus ob dentes corroſos, competit. Poſſunt addi moſci vel ambræ grana aliquot, vt fœtorem dentium emendes. Si dentes tremulos velis confirmare, & conſeruare, adde maſtich. roſ. rub. nucis cupreſsi ana ʒ. j. Ad dealbandos dentes parantur dentifricia ex radic. biſmal. ſic paratæ. Corrigitur radix biſmal & mundatur diligentiſsimè, & diuiditur in partes longas quinque vel ſex di- *Opiata pro dentibus.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 327 sur 1293

©BIUM

gitos, decoquatur in aqua, ſale, & alumine. Si addatur radix ireos, decoctio magis odorifera erit. Vbi decoctæ ſunt radices, ponuntur in furno, vel ſole, exiccantur, & illis radicibus dentes fricantur, purgantur. Antiqui magis probabant lentiſcum, quia abſterſionem habet, qua gingiuas roborat. Laudatur autem biſmal. quia mollis eſt, nec lædit carnem gingiuarum, & aſtrictionem acquirit ex alumine, eius quoque lentor ab eodem alumine & ſale caſtigatur.

De oris fœtore. CAP. LXXVI.

Cauſſæ fœtoris.

Fœtor oris vel propter corroſum dentem fit (relinquitur enim in cauitate dentium aliquid ex alimentis aſſumptis, quod dum putreſcit, os fœtens reddit) vel propter vlcus in interna parte oris factum, vel propter pulmonis vlcus, vel propter alimenti corruptionem, vel propter nimium vſum carnis. Nam, vt experientia compertum eſt, omnia animalia, quæ carne veſcuntur cruda, vel multa, animam malè olentem habent. Item propter nimiam humiditatem partium oris. Pro diuerſitate harum cauſſarum, oportet rationem curandi inuenire. Si à

Fœtor. à corroſo dẽtecuratio.

corroſo dente proueniat, ſufficit dentifricio ex lentiſco, aut alia re, poſt paſtum, cibi reliquias auferre, ſale dentes confricare, & vino, vel aqua os abluere, aut aqua & aceto. Si ita corroſus dens ſit, vt ſæpe dolorem inducat, extrahatur. Si autem vlcus ſordidum ſit in cauſſa, diligenter detergatur aquis ſupradictis in cap. de Ozena, addita aqua roſ. vel myrt. Idem facit ſi ab humiditate nimia vt nimio ſputo accidat, facta prius purgatione pilulis de aſſaiaret, aut aliis fortioribus, ſi opus fuerit: Deinde aqua ciſternæ ſale, & aceto roſ. os frequenter abluere.

Ab vlcere aut nimia humiditate curatio.

Si ab vlcere pulmonis, curandum eſt vlcus. ſed qui patiuntur talia vlcera, frequenter vtuntur rebus dulcibus, quæ fœtorem oris faciunt. Ob id odorata aliqua in ore continere debent. quæ ſunt illis orportuna, vt conſerua roſ. Si autem à cibi corruptione odor aciditatem referat, purgandus eſt pituita ventriculus, & poſtea aromatici roſati confectione, vel de cinamomo, vel de elect. diatr.

A cibi corruptione.

ventriculi concoctionem emendare. Si verò alium odorem referat, medicamenta alia danda ſunt, quæ bilem, & alimenta corrupta euacuent, & ventriculum vtcun-

que

que exiccent vt rhab. ſuccus roſarum, ſyr. roſ. vel decoctum mirobal. Deinde vtantur elect. odoratis, vt diamarg. frig triaſand. & aliis reſiccantibus. Hoc enim commune eſt in omnibus fœtoribus, vt exiccentur. Nimia enim humiditas ſemper putrilaginem facit. Vtantur alimentis ficcioribus, vt pane aſſo. Abſtineant ab odoratis, vt cæpis, alliis, porris. Vtantur cinamomo, garyoph. aceto roſato, & aliis reſiccantibus. Ob id pulueres præſcripti à nobis ex cineribus, additis & auctis odoratis, vtiles erunt. Addendum autem erit ſaccharum roſ. tabulatum.

De Aphthis. CAP. LXXVII.

APhthę dicuntur vlcuſcula in partibus internis oris facta in pueris ex lactis acrimonia, vel putredine, vel ab alia cauſſa externa, vt pane corroſo à muribus, vel ab humoribus acribus partes illas molliores, & delicatas exulcerantibus. Sunt vndiquaque rubicundę, & circa medium albæ. Mutant odorem pro natura ſanguinis eius, qui laborat. Nam aliquando color ille exfaturatus eſt, & niger, aliquando flaueſcit. Si à cauſſa procatarctica ortum habuerint, ſufficiunt topica remedia, quæ vim aſtringendi habent, & inſigniter reſiccandi, vt aqua, quę à nobis fuit præſcripta ad polypum, qua penicillo tangantur partes exulceratæ. *Curatio cauſſa procatarctica*

Reliquæ oris partes colluantur aqua peculi roſarum vel ſolani vel acetoſæ, vel aqua roſata, cum guttula vna aceti: Vel abluant cum aqua vltimò deſcripta ad vlcera narium. Omphacium diſſolutum in aliqua ex iſtis aquis aſtringentibus mirum in modum prodeſt Vnguenta commodè non præſcribuntur in iſtis affectibus. In robuſtioribus tangantur aqua fortis, diluta cum aqua plantaginis, vel aqua, in qua ſublimatum eſt decoctum. Penicillo tangantur, & poſteà abluantur reliquæ partes oris ſucco mali granati, vel aqua roſata, vel myrtill. vel aliarum. Si talia vlcera facta fuerint à cauſſa interna, appareántque partes oris internæ, vtcunq; inflammatæ, prodeſt ſanguinis miſsio ex cephalica, deinde è venis ſub lingua. Gargariſmata ſeu collutiones oris ex frigidis, vel aſtringentibus parare oportet. Si vlcera ſordida fuerint, mel roſatum, vel ſyrupum r o- *Curatio cauſſa interna.*

ſatum laxatiuum, vel ex roſ. ſiccis addere oportet, & frequenter os abluere, & vlceribus diuerſis ad collutiones oris repellentes, aucta facultate reſiccandi, medicamentis reſiccantibus proderit vti, vt alumine diſſoluto in aqua ex corticibus granatorum diſtillata: vel herbæ, quæ reſiccant & aſtringunt, in vino ſunt decoquendæ, & aqua ferrata, & ſic curabuntur.

De memoria imminuta ob Vulnus aut febrem. Appendix capitis 21.

MEmoria minuitur ob vulnera capitis non ſolùm partis poſterioris, ſed etiam anterioris partis cerebri, vt obſeruauimus in quodam, ex comitatu Vicecomitis Vticenſis, valde erudito, & Græcis Latiniſque litteris ſatis inſtructo, cui cùm enſis in oculum altè immiſſus fuiſſet, ob illud vulnus memoriam omnino amiſit, vt omnium litterarum oblitus fuerit, coactúſque poſt aliquot annos Lutetiam repetere, vt ab elementis litteras diſceret. Ego tamen exiſtimo partem poſteriorem cerebri læſam fuiſſe. Nam cauitas oculorum altè deſcendit, & ad mediam vſque regionem, vel vltra, penetrat, à qua regione initium ſpinalis medullæ oritur, quæ baſis eſt ventriculi poſterioris, in quo ſitam memoriam omnes antiqui credide-runt.

LIBRI PRIMI FINIS.

GVLIEL.

GVLIELMI RONDELETII D. MEDICI, DE MORBORVM CVRANDORVM METHODO,

LIBER SECVNDVS.

In quo affectus thoracis, & partium vitalium explicantur.

De Strumis. CAPVT I.

STRVMÆ fiunt à materia valde viscida & crassa, ob id parum differunt à curatione scirrhi. Ante omnia vtantur pilulis sine custodia. Postea coquatur humor attenuãtibus, incidentibus, abstergentibus, vt est mel rosatum, syr. de bizantiis, de hyss. de stechade, quinq; rad. mel. scil syr. de pomis cõpositus, cũ aquis elenij, hyss cap. ven. marrubij, beto. vel melissæ, fœni. apij, petro. gram. asparagi. Purgatur pilulis fœtidis, cochiis, assaieret, diaturbith, aga. infuso in oxymelite. Syr. concoquens talis erit.

℞. mel. ros. syr de bizantiis an. ʒ. j. syr. de stechade ʒ. ij. aquarum fœnic apij, capi. ven. elenij, hyss. an. qr. j. misce, fiat syr. aro. cum ʒ. j zinzib. Vel potest fieri decoctio & misceri syr. Sed melius erit in principio vti syr. & aquis tanquã leuioribus remediis. Post syrupos, paulò fortiùs vacuare oportet, quàm factum sit per pil. sine custodia.

℞. massæ pil. assaieret, turbith. an. ℈. ij. salis gemmæ & zinzib. an. gr. iij. cum succo ireos, vel gladioli, fiant pilulæ. Vel sic.

℞. mass. pil. cochiarum, turbit. an ℈. j. salis gemmæ, zinzib. pilu. fœtidarũ an. ℈ ß. fiant pilulæ cum aqua hyss. vel fiat decoctum ex concoquentibus pituitam, in cuius col. infundatur ag. tro. ʒ. j. vel ponatur in decoct. Quòd

ſi vomitum timeas, infundatur in oxymelite diaturbith ʒ.j.elect.de citro ſol.vel diacarth.ʒ.j. ſyr.capil.ven.ʒ.j. vel mell.roſ.ʒ.ß.fiat potio.Nunquam in curatione huius morbi debent omitti ag. & turbith addendo ſemper zinzib. & ſalis gemmæ tertiam, aut quartam partem, alioqui purgaretur tantùm, quod eſt ſubtilius, & craſsius remaneret. Poſt purgationes detur theriaca vetus, pul. roſ.no. mythri. diatrium piperum, diagalanga, pliris cum moſco, & alia, quæ cerebrum ſiccant & roborant, & materiam præparant ad digeſtionem & reſolutionem. Interpellatis igitur aliquot diebus fiat tale apozema.

℞.radic. ireos,galangæ craſſæ,radi petro. graminis, aſpar. apij, oluſatri ana ʒ.ij.radic. balauſtij,& chelidon. minoris & cucum. agreſtis ana ʒ.ß. (Caue, ne accipias apium riſus pro vatrachio) meliſſæ, beton. capil. ven. adianth. marrubij, ceterac. pollitrici ana M.j. ſcabioſæ M.ß. ſeminis petro.apij,anif. ſeſeli, fœnic. carui,vel cymini ana ʒ.j. paſſ. mundatarum ʒ.iij. ſeminis iuniper. polypod. elenij ana ʒ.j.ſenæ ʒ ß. cretæ marinæ (vulgò fœnic. marinum vocant) ſummitatum thymi ana M.j. turbith. & eſulæ maceratorum in melle ana ʒ.iij. fiat decoctio in ℔.j.ß.diſſ oxymel.ſcill.ſyr.de ſtechade ana ʒ.iij.ſyr.de pomis compoſ ʒ.ij. fiat ſyr. perfectè coctus, arom.cum ʒ.ß vel ʒ.iij zinzib.vel ʒ iij. cubeb Capiat quarto quoque die ʒ. v cum aqua decoctionis cicerum rub.vel cum decocto gaiac. Si ſufficienter non moueat ventrem, æger quieſcat aliquot diebus & pilulas accipiat,poſtea redeat ad ſyr.

℞.ſyr. præſcripti ʒ iiij. diairis ſimplic ʒ.ij. miſce, fiat lohot, capiat lambendo,maximè ſi ſtrumas habeat prope aſperam arteriam aut gulam. Nam concoquit & digerit materias, & ad euacuationem præparat. Corroborentur interea internæ partes, & exiccentur, vt dictum eſt, theriaca,mythrid.vel opiata ſequenti.

℞.conſeru.elenij, vel ireos, vel gladioli vel radic apij ʒ.iij conſeru.capil.ven.ʒ.j.conſeru. anthos, ſtechados ana ʒ.ß.pul. diagal. & aromat.roſ. ana ʒ.j. ß. pul. roſ.no & pliris cum moſco ana ʒ.j. ſyru. conſeruati. citri.q ſ.fiat opiata, cap. bis in hebdomada ad quantitatem

tem auellanæ, ſuperbibendo parum vini. Extrinſecus fiunt vnctiones, catap. emplaſtra emollientia, digerentia. Emollire prius oportet, poſtea digerere, vt in ſcirrho faciendum docet Gal. 14. meth. Hoc eſt intelligendum de ſcrophulis iam factis, & induratis. Nam vt monſtrabimus cap. de inflammatione tonſillarum, modicè reſiccantia & aſtringentia in principio ſtrumas curant, abſumendo paucam illam materiam. Cùm iam factæ ſtrumæ incipiunt apparere, nec multùm intumeſcunt, mitiora remedia excipere oportet, quæ ſine attractione digerunt, & emolliunt, vt ol. amygd. amar. de lilio, ex decocto mal. farinæ ſeminis lini, & fœnugr. ficuum, & axung. porci, fiat cataplaſma cum diachil. communi. Iſta ſæpe ſufficiunt in principio. Sed poſtquam glandulæ imbutæ ſunt humore frigido, & coagulato, digerentibus magis, & emollientibus opus eſt, vt ol. liliorum antiquo, de kerua antiquo, irrino, ſycionio, & aliis eiuſmodi. Pinguedines, quæ ſunt partium ſubtilium, & magis digerunt, vt anatis, anſeris, gallinæ, tunc ſunt accommodæ. Sic etiam vulpis, taxi, leonis. Magis emollientia erunt, radix biſmal. liliorum, cuc. agreſt. Nam hæc emolliunt & valenter digerunt. Radix iarri, dracunculi, ireos, gladioli, medulla cruris vituli, cerui, addè bdellium. Ex his fiat cataplaſma ſic.

℞. biſmal. cum toto, liliorum ana ʒ. ij florum cham. melil. ana p. j. fiat decoctio. In col. adde farinæ fabarum, lini & fœnug ana ʒ. iij. axung. porci ſine ſale ℔. j. fiat cataplaſ. contuſis prius herbis. Addi poteſt oleum antiquum, vel ol. amygd. amar. vel liliorum, vel irinum. Interdum appoſitur mel in catap. quod vim habet digerendi, & concoquendi. Hæc pro principio fiant. Poſtea fiat talis vnctio.

℞. ol. liliorum, chamo. irini ana ʒ. ij. mucilag. ſeminis lini, fœnug. ana ʒ. j. florum chamom. meliloti ana p. ß. propoleos ʒ. j. ceræ citrinæ q. ſ. fiat vnguẽtum, addendo pinguedinis gallinæ, & anſeris ana ʒ. ij. vel apponatur diachilum magnum, ireatum. Poſtea reiteretur cataplaſma. Sed vt fortiora recipiat, ſic parandum erit.

℞. radic. cucum. agreſt. ireos ana ʒ. j. radic. biſmal. acanthi, liliorum ana ʒ. ij. ſcill. ʒ. florum chamomillæ,

©BIUM

melil. ſambuci ana p. j. ſeminis lini, fœnug. biſmal. ana ʒ. j. fiat decoctio in aqua & pauco aceto. Omnia contundantur, & contuſis adde pingued gal. anſeris, medullæ cruris vituli ana ʒ. iij. miſce cataplaſma. Si velis addere oleum, adde ex fortioribus, & fiat hoc.

℞. opopanac. bdellij, galbani, ammoniaci, diſſ. in aceto ſcill. ana ʒ. ß. Quòd ſi non reperiatur acetum ſcill. adde ſcillæ aſſatæ ſub cineribus ʒ. j. ol. cimini agreſt. vel ſucci narciſſ. vel radic. eiuſdem ʒ. ij muſc. ſeminis lini, & fœnugr. medullæ cruris vituli, propoleos ana ʒ. iij. contundantur omnia, & contuſa reducantur in formam vnguenti. Continuet donec reſoluantur. Quòd ſi eſſent in aliquo loco, vnde poſſent facilè extrahi ſine periculo neruorum deſcendentium, aut venarum, aut arteriarum, extirpandæ ſunt: poſtea vlcus diligentiſſimè ſiccatum ducatur ad cicatricem. Sed extirpare parùm eſt tutum, ob accidentia, quæ ſequuntur, maximè ſi in profundiore parte deliteſcant. Præterea ad ſuppurationem ducere eſt periculoſum. Nam periculum eſt, ne interiùs rumpantur, & ſanies defluat in pulmones, & eum ſuffocet. Strumas pungere radio paſtinacæ, eaſdem curat, vt ingruentes prohibet. Præterea idem facere os ranæ piſcatricis ſcribit Plin. ſed cùm nullum habeat os in cauda, id dictum puto de Raia. Sunt & multa alia, quæ à ſubſtantia, magis videntur facere, quàm à manifeſta cauſſa, vt & hoc vnguentum.

℞. cineris agni caſti flore cæruleo, ſenectutis ſerpentis ana ʒ j ceræ parum. Incorporentur ſimul, fiat ad formam vnguenti, addendo parum ol. amygdal. amar. Multi credunt tale vnguentum valere à proprietate occulta, ſed mihi videtur præſtare facultate exiccatoria, qua pollent agnus caſtus, & ſpolium ſerpentis. Additur verò ol. amygd. ne affatim exiccando, tenuis ſubſtantia tantùm abſumatur. Spolium viperæ efficacius eſt, vel cinis viperarum, vel trociſci viperarum, quia digerunt, ſiccant, materiámque conſumunt, & ad intrà & extrà. Efficaciſſimum ad illas abſumendas eſt medicamentum paratum ex rad. gladioli, quæ vel contunditur cum melle & comeditur, vel ſiccata in puluerem reducitur, vel fiat talis opiata.

℞. gla-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 334 sur 1293

℞. gladioli conditi, vel exiccati ʒ. j. cineris viperarum ʒ. j. ß. cineris ſpongiarum marinarum non lotarum ante vſtionem ʒ. ß pulueris de gemmis ʒ. j. cum ſyrupo de bizantiis, fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem caſtaneæ horis quatuor ante prandium. Vtatur puluere præſcripto capite de ſuffuſione, addēdo ſalis torrefacti ʒ. ij. vel pul. noſtro præſcripto in conſilio ſcrophularū, qui talis eſt.

℞. cinerum viperarum ʒ. ij. cornu cerui vſti ʒ ß. rad. galang. irid. cinamomi ana ʒ. j. ſalis vſti ʒ. iiij. piperis nigri ʒ. ij. fiat pul. tenuiſſimus, de quo capiat alternis diebus manè, horis quatuor ante prandium vnū cochlear, & pro ſale in condimentis, aucta ſalis quantitate. Si ſuppurentur, fiat vt dictum eſt in conſilio. Si his remediis non curentur, remittantur ad regem Galliæ.

De columella inflammatione. CAP. II.

COlumellæ inflammatio, aut aliarum partium, cu- ratur, vt angina: id eſt, mittendo ſanguinem è brachio, & venis ſub lingua, & appoſitione cucurbitularum cum ſcarificatione in lateribus colli, gargariſmatis in principio aſtringentibus, deinde diſcutientibus vtendum. Sed eligenda ſunt illa, quæ ſapore ſuo, aut odore palato ingrata non ſunt, & potiùs alimenta ſunt medicamentoſa, quàm purè alimenta. Ob id decoctum, vel ſuccus fructuum acidorum, vel acerborum mirum in modum valet, vt ſuccus vuæ acerbæ, pomorum, nucum, mororum, pyrorum, prunorum acidorum, ceraſorum, ſorborum, meſpilorum, malorum granatorum acidorum & cotoneorum, vel decoctū eorundem. Ex herbis laudantur plantago, portulaca, ſolanum, lingua paſſerina, pyloſella, &c. Vel aquæ diſtillatæ, ex quibus citiùs parantur gargariſmata, vt aqua caprif. roſar. peculi roſar. plantag. ſolatri, myrthi, cortic. mal. granatorum. Aqua ciſternæ cum pauco aceto non eſt inutilis. Repellentia medicamenta fiunt magna ex parte cum aceto, vel ſi fiant ex ſuccis fructuum. In principio acetum roſ. additur, vt citiſſimè repellat. Si autem morbus præceſſerit, ſitque à parte digerendum aliquid, fructus digerentes, vel mel, vel ſacch. vel ſyrup. vel diamorōn, vel dianucum permiſcemus, aut quia medicamentum mi-

nus gratum videtur. At diamoron & dianucum, quia videtur parum habere astrictionis meliores erunt in incremento, quam in principio. Fructus detergentes, & digerentes sunt, ficus, pass. amygd. contritæ. Ex herbis digerunt hyss. origanum, puleg. & aliæ calidæ, & siccæ, nec admodum amaræ. Gly. inter detergentia ponitur, vt & decoctum hordei, fabarum, rosar. recentium, vel syrup. ros. vel de rosis siccis, piper, zinzib. cinamomum, galanga potentissimè digerunt. Myrrha idem præstat, sed propter amarorem ingrata est. Sapa & mel detergunt. Parantur igitur remedia sic. Primum ex paratu facilibus, vt aqua cisternæ, & aceto, vel vino malorum granatorum acidorum, vel cum succo cydoniorum, sicut aliorum succorum astringentia qui in officinis seruantur. Vel ex aquis distillatis herbarum, aut fructuum astringentium cum succis prædictis, vel cum syr. astringente, vt,

℞. aquarum peculi ros. & plantag. ana ʒ. iiij. syr. de ros. siccis, vel de granatis, vel myrthi, vel cydoniorum, ʒ. iiij. aceti parum, fiat gargarisma. Idem syrupi misceri possunt decocto herbarum vel fructuum præcedentium, vel quando materiæ coniunctæ aliquid est. Paretur hoc modo.

℞. hord. integ p. j. gly. ras. ʒ j. pass. cum arillis contusarum pa. xx. ros. rub. p. j fiat decoctio in aqua cisternæ. In ℔. j. dissolue sapæ, vel mell. ros. vel diamoronis ʒ. iiij. fiat garg pro incremento & statu. Quòd si fieret adhuc magna defluxio, liberum erit addere aliquid ex succis, vel aquis astringentibus. Syrupi astringêtes hoc tempore conueniunt, quia etiam detergent ob sacch. In declinatione autem, vel vbi multa pituita retenta est in partibus circumuicinis, fiat hoc modo.

℞. gly. ras. ʒ. ij. foliorum hyss. vel origani, vel puleg. M. j pass. à gigartis mundatarum. ficuum pinguium ana pa. xx anisi ʒ. iij. florum anth. & stechad. ana p. j. fiat decoctio ad ℔. ij. In qua dissolue oxymel. simp. vel mel. ros. ʒ. iij. sæpe ʒ. ij. misce, fiat garg. Vel dissolue cum prædicta decoctione syr. de gly. addendo parum cinamomi, vel zinzib. vel piperis in fine decoctionis. Sed eo tempore, quo est vtendum detergentibus & digerentibus

eclegma-

eclegmata magis conueniunt. Parantur autem ex dulcibus & pulueribus digerentibus, vt ex pul. diairis simp. diairis Salomonis, sacch. cādo cum syr. perfectè coctis. Verùm si istis eclegmatis addatur aliquantula quantitas piperis vel cinamomi, vel zinzib. citissimè morbum digerunt, & pituitam retentam ob inflammationem expurgant. Probaui ego aliquando eclegma Scribonij Largi ex pipere, myrrha, & melle, in muliere, quæ suffocabatur, & desperata erat. Infra vnum diem reiecit incredibilem pituitæ quantitatem, & materię, quę circa columellam, glandes, & fauces propter inflammationem retenta erat. Sine myrrha poterit sic parari.

℞. piperis ʒ. ß. pul. iridis venetiæ ʒ. ij. succi ʒ. j ß. sacc. candi ʒ. ij. mell. ʒ. j. misce, fiat lohot, capiat lambendo. Fiunt etiam in minùs delicatis ex decocto rad. gladioli cum multo melle, in declinatione & defluxionibus pituitosis factis. Sua enim partium tenuitate materiam incidunt & extenuant. Mel autem detergit. Ob idque multam pituitam reddunt. In partibus externis adhibentur illa cataplasmata resiccantia, quæ in angina præscribentur, & est abstinendum ab oleis & vnguentis nimium laxantibus, quod in angina proprium est. Nam in ea non timemus de relaxatione vuluæ, vt hîc. Et in hoc differt curatio columellę inflammatę ab angina, & in repellendo. Nam in angina adduntur aliqua dulcia ad detersionem: in inflammatione columellæ vti possumus aceto, & aliis astringentibus circa detersionem in principio, quia affectio hæc nequit tam subitò suffocationem adferre. In angina potest & ob tumorem, & pituitā ibi retentam ab inflammatione. Ob id statim à principio vtimur diamoron, vel melle ad illius detersionem.

De columella laxatione, vlceribus ac tabe.

CAP. III.

VVa dicitur, quando ob inflammationem rotunda, & subnigra, aut liuida apparet vuæ modo. Quare primùm est scarificanda, & si ex eo meliùs non habeat, abscindenda, tum quia maior est, tum quia corrupta. Columella autem dicitur, quando longior facta est, ad instar columnę. Fit autem longior ob eius extensionem

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 337 sur 1293

aut (vt loquuntur practici) ob relaxationem. Relaxatur autẽ, quia multa frigiditate humida defluente à cerebro humectata est. Curatur si pauca sit materia, & caput non admodum plenum recrementis, solo contactu piperis longi, quod quidem calfacit, exiccat, & leuiter astringit. Reductum in tenuissimum puluerem apponitur supra gladium aut spatulam, aut intra paruum cochlear, & tangitur eius extremitas, qua bis aut ter contacta, pituitam expuunt, & citò contrahitur, & breuior redditur. Quòd si plenitudo fuerit in capite, & multa pituita adhuc defluit, optimum est pilulis pituitam educentibus corpus euacuare. Quòd si multus & viscidus & crassus humor sit, detergendus, incidendus, & iterum euacuandus est, & pars tangenda prædicto pipere, & garg astringente pars siccanda & astringenda est. Sufficit aliquãdo aqua cisternæ dilutum acetum, vel vinum malorũ gran. vel aquæ astringentes. Si autem perseuerauerit in ea magnitudine, etiamsi sine inflammatione sit, summitas eius abscindenda est, vt breuior fiat. Nam si longior fuerit quàm pro sua natura, partem superiorem œsophagi tangit, & nauseam parit. Illis, qui hac laborant affectione, semper videtur adesse bolus in illa parte superiore œsophagi. Illis notis etiam sine inspectione agnosci potest, an plus iusto elongata fuerit. Fiunt frequentissimè vlcera circa illam partem, & potissimùm à morbo Italico, quæ, vt aphthæ, curanda sunt, hoc est, aquis illis astringentibus, & leuiter arrodentibus, ne serpant, vt aqua illa forti bene diluta, vel aqua, in qua decoctum sublimatum est. Deinde vniuersalem morbi Italici curationem adhibere oportet, si post hæc non coalescant. Contabescit hæc pars, & veluti lorum efficitur aliquando, quæ affectio à nimia siccitate, vel atrophia illius partis fit, & non curatur.

De tonsillarum inflammatione. CAP. IIII.

PAristmia siue tonsillæ, & anthiades eodem modo curantur, quo inflammatio columellæ (nam & ipsæ inflammationes sunt) & rarò accidit inflammatio in vna parte, quin & aliæ partes ob vicinitatem etiam lædantur. Distinguũtur autem, quòd paristmia sint inflammatio partium internarum oris, inter trachiam arteriam & œso-

œsophagum Anthiades verò sunt, inflammationes glandularum, quæ sunt post linguam in eius radice, quæ citra inflammationem aliquando inflantur, & defluxione pituitæ intumescunt, ita vt cibi transglutionem impediant. Nostri rustici (furoulx) vocant, quas curant longa frictione facta in carpo, existimantes tumores quosdam factos, & apertos frictione illa dura in carpo prædictum affectum tollere. Prodest autem re vera ob diuersionē. Nos curamus vacuando pituitam, & humiditates capitis. Sunt enim positæ non longè à foraminibus, quibus pituita mota palatum expurgatur. Post euacuationem illam vniuersalem factam pilulis pituitam educentibus, deriuatio per errhina multùm confert. Quòd si pauca sit materia in capite, aut euacuata probè per errhina, vtilissimum est masticatoria parare ex attrahentibus, & detergentibus, vt id, quod continetur circa illas partes laxas, & multis foraminibus perforatas, educatur. Nam quemadmodum in inflammationibus parua illa euacuatio sanguinis, facta per venas linguæ, magnam vtilitatem præstat, sic & masticatoriis leuantur partes vicinæ. Et quia masticatorium hoc fit etiam ex detergentibus, id quōd in parte collectum est, euacuatur & discutitur. Hoc autem modo parabuntur.

℞. cubeb. zinzib. ana ʒ.j. excipiantur ficubus, masticéntque frequenter & expuant. Compositio illa ex amygd. & melle perfectè cocto (vulgo turones) masticatur vtiliter in hoc affectu. Quòd si piperis aliquantulum recipiat, pituitam liquabit, & euacuabit. Idem etiam præstant bis cocta ex sacch. amygd. & pauco cinamomo, vel zinzib. parata. Idem masticationes Italicæ, & panis papalis. Detergendo enim & fundendo pituitam, eam reddunt paratiorem sputioni, & non minùs efficacia sunt, quàm eclegmata, & palato non minùs grata. Pignolatum etiam ad id confert. Sunt & vtilissima condimenta, quæ ex sapa & pauco aceto fiunt, & quæ cæpas recipiunt. Incidunt enim & attenuant, potissimùm quando pituita multùm viscida est. Gargarismata leuiter astringentia, & aliquantulum detergentia prosunt, de quibus capite de angina dicetur. Inunctiones in parte externa ex refrigerantibus, in principio prosunt.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 339 sur 1293

©BIUM

In declinatione, & cum consistit defluxio, digerentia cum aliquibus emollientibus. Hoc autem faciendum est, ne relaxantibus medicamentis partes laxiores redditæ maiorem defluxionem recipiant. Digerentia in declinatione cum aliquibus emollientibus miscenda sunt, quia glandulæ illæ indurantur facilè, & morbus in scirrhum degenerat, qui nunquam aut raro curatur in his. Sunt autem illa medicamenta apponenda in lateribus arteriæ sub maxilla inferiore. Et quia hoc videtur pugnare cum consuetudine, rationem subiungam. Hanc ex Dioscoride colligo, quia nucibus cupressi strumas curari posse. Hæc videntur pugnare cum practicis, qui omnes vtuntur astringentibus in parte interna, & relaxantibus in externa. Sed quia partes laxæ sunt, cùm defluit materia, non sunt laxandæ, sed cùm consistit defluxio, vt materia ad extrà trahatur. Quare in omnibus illis affectibus esset vtilissimum in principio, si medicus vocaretur, aut illas futuras defluxiones præcognosceret medicamenta vtcunque refrigerantia cum leui quadam astrictione intus & extrà ponere. Quod in me ipso frequenter expertus sum, & anginam & defluxiones ad fauces prohibui, & multos à scrophulis incipientibus vindicaui, nucibus illis cupressi supra partem appositis. Potest fieri tale cataplasma.

℞. nidi hyrund. ʒ. i j. pul. nucum cupress. ʒ. j. ros ʒ ß. excipiantur oxymel. fiat ad formam cataplasmatis, applicetur in lateribus colli. Hoc medicamentum leuiter astringit partes laxas, pituitámque illam tenuem iam defluxam exsiccat. Si indurata fuerint glandulæ illæ internæ, curandæ sunt, vt scrophulæ. Nam scrophulæ adenæ sunt induratæ.

De tonsillarum vlceribus serpentibus.

Tonsillarum & columellæ vlcera eodem modo curantur, quo & aphthæ, vt suprà dictum est, in quibus vnum est obseruandum, quòd cùm omnia vlcera interna oris serpentia sint, idque ob partis mollitié & laxitatem (quod non accidit partibus externis) vehementioribus exsiccantibus, & astringentibus gaudent, quàm externa vlcera, tum né amplius serpãt, tum quia semper à saliua fiunt humidiora, vnde & medicamentorum vis refrin-

refringitur. Particularis curatio ſumitur à ſimilibus.

De angina. CAP. V.

ANgina facilè cognoſcitur ex impedita reſpiratione, & dolore circa laryngem & œſophagum. Si itaque inflammatio muſculorum gutturis, vel colli, vel vuæ fiat, ita vt ſinanche ſit, primùm detur clyſter, mittatur ſanguis de baſilica dextra, affigantur cucurbitulæ cum ſcarificatione in ſpatulis. Debet autem ſanguis mitti de cephalica dextra, quacunque hora veneris vt materiam minuas & diuertas, ne augeatur morbus. In principio anginæ competunt repellentia ad intrà, nunquam autem ad extrà. Nam materia ſemper ad exteriora trahenda eſt, ob periculum ſuffocationis. Fiat igitur tale garg. ad materiæ repulſionem.

℞. aquarum ſolani, plantag. & caprifol. an. ℔. ß. aceti ʒ. ß. diamoron ʒ. iiij. fiat garg. vel ſic.

℞. ſummitatum rubi vel myrthi, vel lentiſci, vel terebinthi, vel pyri ſylueſtris aut ſorbi M. j. roſ. rub. cort. mali gran. an. ʒ. j. fiat decoctio. In ℔ j. col. diſſolue diamoroſis ʒ. iiij vel vini malorum granatorum acidorum ʒ. iij fiat gargariſma. Poſt aliquam repercuſſionem poſt hęc garg. factam, & intermediis horis aliquot vel diebus, ſi morbus det inducias, fiat ſectio venarum ſub lingua, quæ non ſolùm confert in angina, & in inflammatione vuæ, ſed etiam omnium internarum partium oris. Poſſunt tamen & tutiùs ſecari venæ ſub lingua eodem die ad materiæ derivationem, quæ facilè fluit, & locum replet, vnde diſpnœa & ſæpiſſimè ſuffocatio. Poſt horam fiat aliud garg. pro augmento, vel ſuperiori addantur aliqua, quæ vim digerendi habeant, & concoquendi humoris, vt ſi addas gly. paſſ. & aliqua aſtringentia, vt mel roſ. & fiat ſic.

℞. roſ. rub. fol. myrthi, vel lentiſci ana M. j. gly. ʒ. j. paſſ. mundatarum, ficuum ana N. xx hord. integri pa. j. fiat deco. In ℔. j. col. diſſ. mell. roſ. col. diamoron ana ʒ. j. fiat garg. Si poſſint tranſglutire, ſunt qui dant potionem pro ratione humoris peccantis, poſt diem ſectionis venæ. Clyſteres etiam fortes ab initio proſunt ad reuulſionem. Accedente magis declinatione minuenda ſunt, quæ repellunt: & augenda quæ digerunt.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 341 sur 1293

℞. gly. raſæ ʒ. j. roſ. rub. cyperi ana ʒ. ij. cortic. malo gran. ʒ. j. paſſ. mundat. ficuum iuiubar. an. N. xx. hord. Integ. p. j. hyſſ. vel orig. vel calamenti p. j. fiat decoctio. In ℔ j colaturæ miſce ſapæ, mellis roſ. ana ʒ. ij. dianucum ʒ. j. oxymellis ſimplicis ʒ. iij. fiat gargariſma, quod continuare licet ad perfectam vſque curationem, præterquam in principio. Fiat talis inunctio.

℞. ol. liliorum, & cham. an. ʒ. iiij. vngatur collum calidè, & à principio ponatur bombax. Poſtea fiat alia inunctio fortior ſic.

℞. vnguenti reſumptiui, & vnguenti dialth. ana ʒ. ij. fæcis ol. liliorum ʒ iij. fiat vnguentum, ponatur ſupra locum affectum cum lana ſuccida. Omnia relaxantia à principio ad extra ſunt adhibenda, vt materia ad partes externas deriuetur, propter periculum ſuffocationis. Ad intra autem repellentia in principio. In incremento repellentia cum digerentibus. In fine autem digerentia cum aſtringentibus tantùm. Principium huius morbi eſſe ſolet primus dies: augmentum, ſecundus: vigor, tertius & quartus: poſt hoc ſolet declinare. Pro ſtatu & declinatione fiat vnguentum fortius, quod magis digerat hoc modo.

℞. vnguenti dialth. œſipi vel reſumptiui ana ʒ. iij. ol. liliorum ʒ. iiij. pulueris nidi hyrundinum ʒ. iij. incorporentur ſimul, & fiat cataplaſ. ponatur ſupra partem affectam. Et hoc eſt præſens remedium. Iuuat etiam, vt ſtercus canis rodentis oſſa, ſiue aſſumatur, ſiue admoueatur, ſicut & ſpolium ſerpentis. Poſt ſanguinis miſſionem clyſteres tertio quoque die ſunt dandi, & debent eſſe ſatis fortes ad diuerſionem, etiamſi aluus ſua ſponte ſatis fluat. Dandi ſunt etiam ſyrup. concoctorij. Si autem deprehendatur humor eſſe calidus, vtendum eſt incraſſantibus ſyrup. vt violato, iuiubino, vt ſuprà monſtratum eſt capite de catarrho. Si autem materia pituitoſa appareat, concoquatur ſyrupis calidis, vt ſyrupo de hyſſ. de glyc. mell. roſat. & aliis huiuſmodi, vt ſyrup. de praſſ. qui multùm probatur, & aliis detergentibus. Cùm verò pilulas nequeant deuorare, diſſoluantur pilulæ, vel fiant potiones. Sed pauca ſit quantitas potionis, (quia non facilè poſſunt deglutire)

Syrup. cõcoq.

tire) & fiat efficacior. Vt autem meliùs posſint deglutire, ponatur ventosa in collo, circa secundam vertebram. Dilatat enim vias illas. Vtatur lohot ad abstersionem, & maturationem.

In principio fieri potest lohot ex diatragacantho & diapapaueere, vt *Pro principio anginæ.*

℞. elect. diatraga. frigid ʒ.ij. elect. diapapaueris albi ʒ.j. syr. iuiubarum & diamoro. ana ʒ.j. fiat lohot, quo vtatur. Addi potest syr. de papauere, vel myrtil. & hoc pro principio. Accedente statu minuenda sunt hæc fortia incrassatiua, & ad mitiora veniendum, vt ad syrup. viol. & tandem ad syrupos de gly. de hyss. de prass. ad elect. diaíris simpl. Salomonis, & alia, quæ magis sunt digerentia, vt

℞. pulueris diatrag. frig. ʒ j. diairis simpl. ʒ.iij. syrupi de papau. vel de liquir. vel de hyss. vel de prass. ʒ. j. fiat lohot, cui adde stercoris canis ossa rodentis ʒ.ij. vel cineris hyrundinum, vel nidi hyrundinum tantundem. Præstantissimum remedium pro declinatione est, & maximè cùm à pituita fit morbus, (quod quidem non minùs valet in peripneumonia à pituita) sed respuitur à delicatis ob amarorem & odorem. Tale est.

℞. piperis ʒ. ß. croci, myrrhæ an. ϑ. j. mell. despumati ℔. ß. misce, fiat ad modum lohot. Oxymel simplex & squilliticum, & alia quæ incidunt & attenuant, conueniunt, maximè cùm multa pituita retinetur in illis partibus ob tumorem. Pro delicatis sic fieri poterit.

℞. piperis ʒ ß succi glæ. ϑ. j. diairis simpl. ʒ. j. croci ℊ. ij. saccha. vel syr. de hyss. qr. j. fiat ad formam lohot, capiat lambendo.

De raucedine. CAP. VI.

RAucedo fit ob defluxum alicuius materiæ in trachiam arteriam, ob id concoquendus est humor, & euacuandus. Concoquatur syrup. calidis & lenientibus trachiam arteriam. Si materia sit salsa, vel aliquam habeat subtilitatem, & caliditatem, concoquatur syrup viol. & de iuiubis. Si viscida sit & crassa, melle ros. & anthos vel squill. Commiscentur syrup. cum decoctione hordei, vel cum decoctione pectorali. Datur interdum syr. de papaucre, cum syrup. de stechad. &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 343 sur 1293

ſit medicamentum medium ex duobus illis contrariis. Sed dandi ſunt cum decoctione gly. vel in aquis hyſſ. meliſſ capill.vener. Si igitur materia ſit calida, vel nimis ſubtilis, fiat ſic.

℞. ſyr. viol. & de pap. an. ʒ. ß. cum aqua hordei fiat ſyr. qui detur à principio, cùm materia adhuc fluit. Sequentibus diebus fiat alius ſyr. ſic.

℞. ſyr. de iuiubis & viol. an. ʒ. ij. ſyr. de gly. ʒ. j cum decoctione hordei fiat ſyr. vel cum decoctione pectorali. Si autem à materia frigida, & multùm viſcida, concoquatur hoc modo.

℞. mell. roſ. col. ʒ j. ſyr. de gly. ʒ ij. aquarum hyſſ. meliſſ. capill. ven. enulæ camp. an. qr. j. fortior erit, ſi addas ſyrup. de praſsio, de ſtech. cum decoctione pectorali. Si clarif. & arom. velis, id fiat cum ʒ. j. cubeb. quæ à tota ſubſtantia vim habent clarificandi vocem. Purgetur pilulis præſcriptis in capite de catarrho, vel cum electario indo, vel de citro ſolut. diſſ. in decoctione pectorali vel in aquis capil. vener. vel hyſſ. vel cum aqua decoctionis hordei.

Ad vocis clarificationem vtantur tali lohot.

℞. conſ. ireos ʒ. iij conſ. anthos & ſtechad. an. ʒ. j. farinæ orobi & pul. gly. an. ʒ ij. ſacch candi & penidi. an. ʒ. j. ß. cum mel. roſ. vel cum ſyrup. de hyſſ. vel de praſſ. fiat lohot. Optimum eſt vti frequenter pilulis noſtris de beniouino, vt ſi bis, vel ter in hebdomada capiat pilulam vnam. Mirabilem enim vim habent clarificandi vocem. Poteſt & alio modo confici lohot, vt

℞. pul. diairis ſimpl. ʒ. iij. vitellum oui N. j. terebinth. abiectis ʒ. iij. ſi adſit laricea ʒ. ij. farinæ orobi ʒ. ß. cubeb. ʒ. ij. mel. deſpumari q. ſ. fiat lohot, vel cum ſyr. de glyr. capiat lambendo. Vtantur hoc gargariſmate.

℞. glycirr. raſ. ʒ j. ireos ʒ ß. paſſ. mundat. iuiub. & ſic. an. N. x hordei integ. p. j. orobi p. ß. fiat decoctio, in cuius ℔ j. adde mell. roſ. col & ſyrup. de praſſ. an. ʒ. ij. fiat garga. Fiat etiam garg. ex theriaca in decoctione præcedente, vel caulium, vel aqua hyſſ. vel in decoctione orobi. Teneant in ore elect. diatragac. frig. ſi materia acris ſit, elect. diairis, pilulas bechicas, pilulas ſub lingua, & alia, quæ vim habent abſtergendi, vt ſacch. candum.

Vtan-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 344 sur 1293

Vtantur fumigio ptæſcripto cap. de catarrho. Si verò raucedo fieret ob aſperitatem, vel ſiccitatem, fiet talis decoctio.

℞. rad. biſmal. ʒ. j. gly. raſ. & radic. branchæ vrſ. ana ℥. ß paſſ. mundat iuiubarũ, ſebeſten an. N. x. florum viol. mal. an. p. j. quat. ſemin. frig. ma. & ſeminis bombacis an. ʒ iij. hordei mundati p. j. fiat decoctio. In ℔. j. diſſ. ſyrup. viol. ʒ. iij. ſyrup. iuiubarum ʒ. j. miſce, fiat ſyrup. pro tribus doſibus, vel cũ ſimili decoctione fiant gargariſmata, vel fiat lohot hoc modo.

℞. conſer. viol. ʒ. j. butyr. recentis & lactis amygda. an. ʒ. ij. farinæ orobi ʒ. ß. elect. diatrag. frig. & diapenid. ſine ſpeciebus an. ʒ. j. ß. omnia ſimul incorpo. fiat ad formam lohot, addendo ad dulcorandum ſyr. viol. parum. Poteſt etiam fieri talis ſyr. qui vtilis eſſet in omni raucedine, à quauis cauſſa facta fuerit.

℞. rad. gly. & biſmal. an. ʒ. j. ireos ʒ. ß. vel galangæ ʒ. ij. caul. capil. ven. ceterac, pollytrici, adianth. hiſſ. marrub. an. M. j ſeminis cubeb. vel mal. ʒ. ij. hord. integri, orobi an. p. j. fi. decoct. In cuius ℔. j, diſſ. mell. vel ſacchar. q. ſ. fiat ſyr. pro tribus doſibus matutinis. Pars aliqua inſpiſſetur melle, & penidiis. Vtatur loco lohot.

De Ptyaliſmo. CAP. VII.

SAliuæ frequentem & immoderatam reiectionem, cuius hoc loco modum compeſcendi tradere inſtituimus, Græci πτυελίσμον, vt apud Aetium, aut πτυαλίσμον, vt Hipp. & Gal. in prorheticis oſtenderunt, & vocauerunt. Saliuæ autem nomine humorem omnem, qui per os ſine tuſsi, aut excreatione, vel vomitione reiicitur, ſaliuæ ſpeciem referentem appellamus, cuius frequens & moleſta expuitio ſymptoma eſt, quod ob expellentis facultatis irritationem, aut retentricis imbecillitatem cõſequitur. Qui enim per tuſſes aut vomitiones excernitur, iam à pulmonibus, vel ſtomacho prodire neceſſe eſt. Saliuam verò naturalem, quæ nec qualitate, nec quantitate materiæ modum excedit, glandulæ vtrinque linguæ aſsiſtentes, quas peculiari nomine noſtri, Tonſillas, dixêre, perpetuò eructant, tum vt madeſcat lingua, larinx. &, vt quibuſdam placet, pulmones, tam vt eius perfuſione ciborum perfractio, & prima coctio

©BIUM

in ore exactiùs conficiatur. Quòd ſi Gal. credendum ſit, nihil aliud erit, quàm reſiduum, & veluti optimæ reliquiæ alimenti illarum partium, aut linguæ, totius materiæ partis, à qua producitur ſimile Hoc enim omnium animalis partium commune eſt, (quæ quidem vel aliis partibus vtiles humores, vel ad generis propagationem, vel conceptus nutritioni accommodatos gignendi vim habent) vt talis humor ſit alimenti partis ipſum generantis, qualis in oſsium cauernulis, & inanitatibus reliquiæ. In iecore verò ſanguis, & ſpumoſa in pulmonis carne humiditas. Sic etiam lingua & tonſillæ & oris partes fungoſam albámque conſtitutionem habentes, cùm id, quod affluit, ſibi aſsimilandi vim ſortitæ ſunt, familiarem, & proprium humorem talem efficiunt, qualis ſaliua ex naturæ præſcripto omnino eſt, cui tamen aliquid ſuperuacanei humoris, qui è cerebro in palatum (cui illa à natura ad ſe expurgandum conſtituta via eſt) ſtillare ſolet, admiſceri oportet. Craſsiores enim cerebri ſordes priores ventriculi ſuſcipiunt, & congerunt, à quibus partibus per oſſa naſi perductis ſenſim in peluim & infundibulum dilabuntur, deinde per cunei foramina in os ſphenoides, & in palatum pedetentim inſtillant foráſque deturbant, nec vnquam vſque adeo cerebrum eſt ſanum, quin ſemper aliquid congerat ſuperuacanei. Quandiu tamen ſecundum naturam ſe, & omnes partes oris habuerunt, nec immoderata, nec copioſior, ſed pro naturæ mediocritate & vſu cumulabitur ſaliua. Vbi verò aut cerebrum humidius fuerit, aut excrementis immoderatis congerendis idoneum, vel oris partes intemperie aut imbecillitate aliqua, aut morbo partibus organicis proprio laborauerunt, illíſque vel copioſius, vel non ſatis congruum ſuppeditabitur alimentum, aut vicinarum partium onera receperint, tum copioſiorem colligi ſaliuam conſentaneum. Capitis enim humiditas defluxionum in partes inferiores continua cauſſa exiſtit. Oris verò partium imbecillitas, aut glandularum, quæ in eo ſunt, natura efficit, vt in has magis partes decumbant, aut aliæ partes ſua excrementa tranſmittant facultatis expultricis munere. Multitudine enim, vel qualitate interdum ſua, expultricis facultà-

facultatis munus continuò ſollicitant. Id quod etiam præſtant omnia, quæ mordendi ac pungendi, aut detergendi, qualia ſunt alimenta, & medicamenta, vim habent, quæ tantò potentius id efficiunt, quantò minore caliditate prædita ſunt. Caloris enim eſt humores fundere, meatus aperire, atque etiam attrahere. Hac ratione, quibus pituitam è cerebro per palatum volumus elicere, maſticatoria eiuſmodi facultates habentia præſcribimus. Ob id non mirum ſi partibus oris inflammationem patientibus, aut ex aliquo affectu præter naturam calentibus, huiuſmodi ſymptomata ſæpe ſuccedant, & ſi id non ſolius caloris ratione, verùm etiam doloris aut partis affectæ natura efficiatur. Dolentium enim & imbecillarum partium natura eſt, aut ad ſe fluxiones attrahere, aut decumbentes in ſe recipere, largas quidem, vbi corpora plena ſunt, & excrementis ſcatentia. Parciores verò, vbi excrementis vacant. Sic etiam fit, cùm vlcus in ore eſt, & cùm columella humore multò ſuperius defluente madens, atque perfuſa, laxior, longior euadat, propendénſque in fauces, & in œſophagi caput illabatur. Suo namque póndere, & mole cutim diſtendit, rariorémque facit, & foramina partis interioris palati dilatat, vt nullo remorante continuò, affatímque pituitam à cerebro in os irruere ſinat. Non paucis viſa eſt argenti viui ſiue inunctio, ſiue intro aſſumptio, dum ſua tenuitate fluxiones in os concitat, frequentis oris expuitionis cauſſam attuliſſe. Aliis verò luis venereæ labes, quæ iſtius mali ſeminarium eſſe deprehenditur, cùm abſque alia manifeſta occaſione contabeſcere ſimul corpus atrophia, capútque dolere circa aures, & maximè noctu magis, quàm interdiu torqueri conſpicitur. Quicquid huic malo originem dederit, cùm multarum affectionum, grauiſſimorúmque ſymptomatum ſeriem poſt ſe trahant, formidandum ſemper erit. Cùm enim tanta ſit in os pituitæ defluxio, vt nequeat tota propelli, aut vlcera, fœtorémque oris, & timores excitabit, aut ſi pars in aſperam arteriam pulmonéſque decurrit, tuſſes moleſtas, ſpirandi difficultates & tabes tandem accerſet. Si verò ad ſtomachum deferatur, & concoctionis munus

intertúrbabit, & ſic cruditates, lienerias, diarrhæáſque ſæpe excitabit, & ſi ab ipſo ventriculo ſaliuæ copioſioris origo ſæpiùs reducatur. Læſa enim ventriculi concoctione, humore multo & aquoſo innatante, e úſque tunicis impacto ſaliua multa in os exurgat, quæ frequentem expuitionem, ſiue tuſſim excitat. His melancholicorum humidíque ventriculi notis, humidi copioſioríſque ſputi reiectionem aſcribimus. Sic etiam tenuem plurimá nque ſaliuam pronuntiare & præcedere vomitionem Hippo. & Gal. tradiderunt, quod nos ob linguæ cum ventriculo, per membranam, conſortium accidere non dubitamus. Vnde fit vt cùm ſuperior ventriculi pars humore multo, aquoſo, qui ſua leuitate aliis ſupernatare ſolet, imbuit fauces & linguam, & per conſenſum ſimul eadem perfundit Hæc autem diligenter diſtinguere oportet, vt veram ptyaliſmi cauſſam & ſcaturiginem deprehendamus, ſine qua ſupprimendæ copioſioris ſaliuæ rationem veram inuenire poſſe ſperandum non eſt. Cùm enim in cauſſarum morborúmq; eam excitantium remotione conſiſtat, illud aggredi non ſanato vlcere, quod illam promouebit, inanis laboris eſt. Proinde cùm illud contigerit curato vlcere, ſaliuæ exuperantiam in ore faciliùs exhauriemus, & intercipiemus, ſi gargariſmatis aſtringentibus potentérque reſiccantibus citra vllam deterſionem, partem imbecillam corroborauimus. Sufficit enim medicamenta ingrata ori non eſſe. Quòd ſi ex ingratis parentur, addita pauca quantitate ſyr. de roſ. ſiccis, & cydoniorum, gratiora palato reddet. Illa autem gargariſmata, quæ ad anginæ & columellæ inflammationis principium præſcripta ſunt, huc non incommodè transferri poſſunt. Sed ad vlcerum oris curationem, iſtud interea vſurpare licebit, poſt contactum aquæ, quam fortem vocant, aut ſublimati. Eiuſmodi enim vlcera omnia, cùm aphtharum conditionem retineant, ne latiùs ſerpant, medicinis aſtringentibus, & leuiter arrodentibus cohiberi volunt. Iſtud verò gargariſma tale erit.

℞. fol. myrth. plantag. piloſellæ ana M. j. cort. mali granati ʒ j. roſ. rub. vineæ ana M. ß fiat decoctio, in æqua calibeata ex vino albo. In cuius ℔. iij. diſſ. alumi-

nis

nis ʒ.j Vtatur tali gargarismate. Aceti ob vlcus non est admiscendum. Vinum tamen addimus ad maiorem exiccationem. Quin etiam lentisci folia, licet astringendi vi prædita, quæ vim habent epispasticam, seu attractori m, ab iis reiicienda in hoc affectu semper censemus Vt verò palato gratiora efficiantur, syrupus de rosis siccis, vel cydoniorum ʒ iiij addere conueniet, & iltis os colluere. Quòd si aliquam abstersionem vlcus requirat, sufficiet melle rosat. col vel syru. ros. laxat. id efficere pro vlceris curatione.

Curatio à columellæ relaxatione.

Si verò columellæ relaxatio, & dilatatio, ptyalismi caussa fit, eius in priorem, & naturæ conuenientem statum reductio, ptyalismi etiam curatio erit. Hoc proinde existente, ex curatione relaxationis columellæ repetenda remedia nobis erunt. Quando autem argenti viui vsus affectionem hanc induxerit, abstersis primùm dentibus cum aqua peculi ros in qua gutta vna ipsius aquæ fortis iniecta fuerit, superiore gargarismate, donec malum sedatum fuerit, vtendum est. Quòd si luis venereæ soboles existat curatione vniuersali, quæ morbo Italico debetur, à nobis suo loco tradita, necessariò tollenda est, quæ vel inunctione, vel suffumigia, vel dæta perficitur. Symptomata enim, quæ luem veneream consequuntur, licet curationem propriam, & peculiarem habeant, eam tamen sine vniuersali vnquàm admittêt. Ventriculi porrò coctionis læsionem, cruditatesque huic morbo interdum originem dare diximus. Quare quum istud euenit, pilulis de hiera purgandum corpus est, deinde tum sumptis, tum admotis concoctio promouenda, viresque ventriculi corroborandæ sunt, & confirmandæ eo modo, quem, cùm de cruditate & ventriculi imbecillitate ageremus, docuimus. Nec verò cum ex capitis vitio & humiditate, saliua multa colligitur, omittenda sunt accommodata capiti topica remedia. Quæ tum ad illius reficcationem, tum ad sistendas defluxiones faciunt, quæ in catarrhi curationem à nobis descripta sint, satius est illuc recurrere. Aph. 12. lib. 1. prorrhetici. In phrenitidis principio simpliciter & clementer habere, sed crebrò permutari, malum. Malus

quoque & frequens excreatus Galeno. Frequens enim excreatus, & propter os ventriculi ex humiditate imbecillum, & propter cerebrum humiditatibus refertum oritur. Exſcreatus frequens, aph. 6. eiuſdem, & ſi aliud quodpiam ſignum affuerit, ſunt phrenetica. Si quid exputatur tunc, quomodo in diſtillationibus interdum vſu venit, ob ea, quæ in os ipſum per narium foramina confluunt, fieri id conſueuit. Contingit autem & aliquando frequens talis exſcreatus, vbi reſpirationis robur externum quidpiam attraxit, meatibus ipſis tum adhæſerit, tum impactum fuerit. Ob eam autem cauſſam exſcreatus, qui ex arbitrariis functionibus, vna exiſtit frequens oblæſa, læditur cognatione; quomodo & arbitraria quæuis functio. Cùm igitur frequens exſcreatio contigerit, atque ob id glutinoſum ſputum, quod in canalibus à naribus ad os pertingentibus infarctum ſit, vt ea delicatis quibuſdam ob calidam & ſiccam cerebri intemperiem obtingat, impoſſibile non eſt. Gal. in aph. 3. Sectionis 3. prorrhetici in febribus non iudicatoriis præterfluentia ſputa ob copiam immoderatam, vel virtutis imbecillitatem fiunt, atque ob id ſunt ægro leuia, id eſt, non contumacia, & verſu facilia. Aph 63. eiuſdem. Tuſſiculi, cum frequenti ſputo abſceſſum tollunt. Fieri poteſt. vt facta intro inclinatione per canalem naturalem effluat, quod tenuius eſt, ac conficientibus parotidibus ſuccis ad oris capacitatem, & ita ſæpe fieri ſputum.

De tuſſi. CAP. VIII.

TVſſis ſymptoma eſt partium reſpirationi inſeruientium, & eſt motus facultatis expultricis, thoracis, vel pulmonum, volentis eiicere, quod eſt moleſtum. Talis eſt, qualis eſt ventriculi nauſea & vomitus, & cerebri ſternutatio. Tuſſis ſequitur multos morbos, & à diuerſis cauſſis excitatur. Fit autem vel à ſola intemperie, vel cum materia, ab intemperie frigida, & à nimia ſiccitate, vt in febribus hecticis, & in his, quibus exeſa eſt columella, vel diuiſa. Fit à compreſſione ſepti tranſuerſi, vt in tumoribus hepatis arida tuſſis, vel tuſſicula. A materia fit, cùm aliquid in arteriam delapſum eſt, ſiue ſit humor, ſiue corpus aliquod, vt mica panis, potus,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 350 sur 1293

aut aliud quoddam humidum, vt ſanguis, pituita à capite, vt in catarrho, à materia, quæ in thoracem vel in pulmones, vel trachiam arteriam, vt à ſeroſa humiditate, quæ in ſpatium reſudauit, ſicut in hydrope: vel à tenui materia, quæ ab inflammata membrana reſudat, vt in pulmonis inflammatione, quando materia in arteriam reſudat. Fit & à tuberculo innato in aliqua parte trachiæ arteriæ vel pulmonum. Cùm conſtet ſymptoma eſſe, & morbos ſequi, illius nulla eſt curatio, cùm curatio ad morbum referatur. Sed illius ablatio erit, auferendo cauſſam, ſcilicet, morbum curando, qui illius tuſſis cauſſa eſt. Nam vt morbus non tollitur, niſi cauſſa priùs auferatur: ſic neque ſymptoma. Nam, vt Philoſophi dicunt, non tollitur affectus, qui fit, niſi auferatur cauſſa, & ablata cauſſa tollitur effectus, ſi morbus adhuc ſit in generatione & in fieri, & à cauſſa dependeat fiente vel conſeruante. Verùm tuſſis, vt dolor & alia ſymptomata, modò tantùm ſua vehementia moleſtent ægrum, tunc eius neglecta cauſſa ad mitigationem veniemus, tanquam ad id quod magis vrget. Mitigatur autem, vt dolor, id eſt, diſpoſitionem minuendo, vel ſenſum partis auferendo, vel ſtupefaciendo, ne tuſſiant.

CVRATIO.

Pro diuerſitate cauſſarum remedia inſtituimus, vt ſi ab aëris frigidi occurſu, ab intemperie frigidâ fiat, ſola ſpiritus cohibitione curatur. Si ob id, quod à parte inflammata reſudat, tuſſis fiat, ſputum prouocando, & inflammationem curando mitigatur. In aliis vtiliſſima eſt tuſſis ad expellendum. Quare non adhibemus bethica, niſi ad expectorationẽ, vt ſine moleſtia, aut magna contentione expellatur, quod debet expelli. Idem faciẽdum in inflammatione pulmonum, & in catarrhis. Quòd ſi non tuſſiant, aliquando acetoſis, vt oxymelite, ſyr. acetoſ. prouocamus, vt expellant, quod ob retentionem ægrum iugulare poſſet. Igitur ad moleſtiam tuſſis auferendam, & mitigandam, cognoſcere oportet, ob quam cauſſam prima, vel ſecunda tuſſis motione non expellatur. In principiis inflammationum, quia nihil aut parum à parte inflammata reſudat, ob id tuſſiunt, vel ob tumorem magis, quàm ob reſudatam materiam. Quare

©BIUM

oportet prouocare diuersionem inflammationis, deinde resolutionem & expectationem, vt in capite de pleuritide dictum est. Habent commune principium inflammationes cum aliis tumoribus & defluxionibus, quòd inspissantia in primis insultibus danda sunt, tum quia materiam tenuem inspissando expulsioni parant, & defluxionem compescunt. Ergo antequam instituantur topica, bechica, inspicere oportet, num materia tenuis sit, vel crassa, vel viscida. Nam ob tenuitatem, & visciditatem & crassitiem, nõ facilè tussim reiiciunt, quòd molestat. Cognoscitur ex natura morbi & inspectione. Si ergo sit inflammatio, est tenuis, quia non nisi tenue exudat initiò, si nihil omnino expellatur, & non faciat magnam difficultatem in respirando, & si post multam tussim aliquid tenue & spumosum reiicitur. Quòd si magna sit difficultas anhelandi, & post tussim, quod reiicitur, spumosum, vel viscidum est, & crassum, attenuanda, detergenda: si verò tenuis, inspissanda & leuiter detergenda. Ad inspissationem tenuium defluxionum, & quod inspissationem recipere potest præscribimus qualia sunt, amylum, albumen oui fortiter agitatum, & saccharo mixtum. Syr. viol. debiliter, syr. de iuiubis mediocriter, & syr. de pap. diacod. Galeni pilulæ albæ, pul. diatrag. gummi trag. & arabicum. Vsurpantur per se syrup. lambendo magis, quàm alio modo, quia crassities syr. ad pulmones non permeat integris viribus. Si in ventriculum labantur, meatus venarum mesaraicarum, & ramos venæ portæ constipant, quod nostri solent facere. Ego sic facere consueui, & ex his componere volui, admixtis quibusdam seminibus frigidis maioribus, vt sua tenuitate aquosa alia deducant ad partem affectam, vt,

Inspissantia.

℞. rad. consol. maioris, vel bugloss. (habent humorem lentum) vel bismal. ʒ. j. iuiubarum N. xx. quatuor sem. frigid. maior. seminis mal. ana ʒ. ij. seminis papaueris albi ʒ. ß. florum viol. bugloss. ana p. j. fiat decoctio in aqua hord. mundati, & in ℔ß. diss. sacchar. q. s. fiat syr. cap. in quatuor matutinis. Potest fieri ex aquis sic admiscendo syrupos in officinis paratos.

℞. syr. de iuiub. ʒ. v. syr. de pap. ʒ. j. aquarum viol. bugloss.

gloſſ.ana qr.j. miſce, detur cum decoctione hordei loco aquarum diſtillatarum. Hæc inſpiſſando materiã faciũt, vt facilè reiiciatur. Poſtquam materia eſt inſpiſſata, ad detergentia veniendum. ſine inciſione aut attenuatione. Quare addi poteſt gly.in ſyru.vel ſyr.de gly.vel de hyſſ. auferendus de pap. Vel adde mel.roſ.vel vio parum,vel ſaccharum candum. Sic fiẽt & detergentia & expectorãtia tenuium fluxionum. Si tuſſis ſit ob materium ſalſam, detergentia leuiter cum refrigerantibus, & humectantibus ſalſuginem eam minuunt, vt ſyr.violatus cum decoctione hordei mũdati,vel cum decoctione quatuor ſem. frig.maiorum & ſemine maluę,vel cum decoctione maluæ, radic. borrag. & ſimilibus. Detur elect. diatragacanthi.

Detergentia.

Tuſsis à materia ſalſa.

A materia viſcoſa curatio.

Si tuſſis à materia viſcoſa, & craſſa, tunc incidenda & detergenda,vt oxymelite,ſyr.acetoſo,de gly.lambendo vtatur,vel cum decoctione ſequenti.

℞.rad.elenij, & bechij,an.ʒ.ij.gly.raſ.ʒ.j.beton hyſſ. ſcab.herbarum capil.an.M j.marrub.M ß paſſ.fic.an.N. xx.quatuor ſemin.frig.mai.an.ʒ.iij.aniſ.ʒ.ij.florum ſtechad.anth. ana p.j.fiat decoctio in aqua hordei, & in ℔. ij diſſ.mell.communis & ſacch.q.ſ.fiat ſyrupus capiat in quatuor matutinis, vel detur ſyrup.de gly.capill.ven.de marrub.de oxymel.ſimpl.vel ſcill. cum decoctione eryſimi, cum paſſ. & quatuor ſeminibus frigidis maioribus, ne nimium materia exſiccetur & retineatur. Purgetur agar. infuſo in vino, vel aqua hyſſ. vel dentur purgantia elect.vt diacarth. de citro, diaph. Pilulæ, quæ pituitam purgant,vt cochiæ,de ſarcocolla, & ſimiles. In tali tuſſi detur poſt purgationem ʒ.j. theriacæ antiquæ, vt in tenui defluxione, vel quæ fit ex irritatione ſine multa materia, theriaca recens. In thorace contenta materia eſt attenuanda Quę fiunt in officinis eclegmata,ſunt ingrata,& rancida,vt eclegma de pino ſanum. Quare parentur ex pulueribus & ſyrupis,addendo aliqua, quæ ſunt conſiſtentia viſcoſa,vel ſpiſſa,vel pulpa iuiubarum præparatarum, paſſ. mucago ficuum. Alioqui terebinth. abietis addunt,vt hoc modo.

℞.mucag.fic.pulpæ paſſ.iuiubarum, vel ſebeſten ana

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 353 sur 1293

©BIUM

ʒ.j.amygd.dulc. contuſarum, & pinearum infuſarum in aqua hyſſ.an.ʒ.j.pul.diairis ſimpl. ʒ.iij. diatrag. ʒ.j. cum ſyr.capil.ven.vel gly. fiat eclegma. Si eſſet increaſsãdum, adderemus iuiubarum, vel de pap. vel viol. Efficaciſſimum ex melle ſcill. & ſyr. de gly ſimul mixtis & inſpiſſatis pul. gly & iridis. Fit & eclegma ex butyro recenti, terebinthina, & ſaccharo cando æquis partibus. Fiunt tabellæ & trociſci, quæ pilulæ bechicæ aliis dicuntur, ad expectorationem & deterſionem. Ad inſpiſſationem verò & deterſionem leuem, additur farina hordei. Ad eædem valet ſaccharum candum, & penidiæ.

Tuſsis ſiue materia multa.

Tuſsis aliquando fit ſine multa materia, à nimio ſenſu, vel facta irritatione. Nam, vt tenaſmus poſt dyſenteriam, & nauſea poſt vomitum nimium, remanet, vel ob reliquias materiæ tenuis, quæ pungit partem & ſtimulat expultricem facultatem: ob id dare oportet cremorem hordei liquidum cum multo ſaccharo. Cùm non proficiunt detergentia illa, danda ſunt narcotica, ad ſenſum partis minuendum, & tuſsis ſedationem, ad quam intentionem factæ ſunt pilulæ ad omnes catarrhos. Conficiuntur ex opio, & aliquibus pleuriticis, vt ſucco gly. myrrha, iride, ſtyrace, vt,

℞. ſtyrac. ʒ. ß. myrrhæ, opij, croci, amyli, ſucci gly. ana ʒ. j. cum ſyrup. iuiubarum, fiat maſſa pilul. de qua capiat pilulas tres longè à cœna. Artheriacæ compoſitiones antiquorum vtiles, vt diacodium officinarum, & alia, quæ ſimilia medicamenta recipiunt. Tuſsis inanis ſine inflammatione, & influxione tenui, acri, & ſalſa, ob ſeroſa excrementa in thoracis ſpatio collecta, vt in hydrope. Fit etiam ob tumores hepatis, aut aliarum partium, quæ ſeptum tranſuerſum comprimunt, vt in inflammatione hepatis, & aliis tumoribus, ſed magis in inflammationibus quàm in ſcirrhis, fortè quia materia, quę reſudat, irritat facultatem expultricem. Quod vt intelligamus, an à tali cauſſa fiat, tangenda ſunt hypochondria, ſi dura tenſáque ſint, & aliquod ſignum in vrina, vel egeſtionibus apparet.

De

De Aſthmate. CAP. IX.

ASthma magna ex parte fit a materia pituitoſa, multùm viſcida, quæ opplet vacuitatem trachiæ arteriæ, & impedit aſpirationem. Curatur autem concoquendo materiam, & euacuando. Concoquitur autem calidis & incidentibus, quæ admixtam habet quandam humiditatem, ne materia exſiccetur, quin potiùs educatur, vel cõcoquatur. Syr. concoctorij, qui multùm laudãtur, ſunt ſyr. de hyſ. de gly. de praſſ oxymel ſimpl. & compoſ. & ſcil. mel. ſcill ſyr. de ſtech. Aquæ miſcẽdæ ſunt aqua fœn hyſſ. ſcab. capil. ven. enulæ camp. vel ſerpentar. (ſi reperiatur, alioqui eius decoctum) & aqua viol. cum ſyr. de ſtechade, vel aliis fortiter exiccantibus. Sed meliùs complentur intentiones omnes, vbi fit decoctio in aqua, in qua ſyrupi miſcentur. Sine decoctione fiat talis ſyrupus.

℞. ſyr. de hyſſ. de gly. an. ℥. iij aquæ cap. ven. & viol. fœn an. qr. j. miſce pro tribus doſibus. Hic ſyr. erit ex imbecillioribus. Fortior verò ſic.

℞. ſyr. de gly. oxymel. ſimpl. ſyr. capil. ven. ana ℥. ij. aquarum hyſſ. ſcabioſæ, vng. cabal. vel enulæ campanæ ana qr. j. miſce pro tribus doſibus, cum electuario. Syrupus fortiſſimus talis erit.

℞. ſyr. de ſtechad. mell. ſc ana ℥. ij. ſyr viol. ℥. j. aquarum enulæ campanæ, hyſſ. fœnic. ſcab. an. qr. j. miſce, fiat iulep. Aqua viol. in primo ſyrupo ponitur ad quandam humectationem materiæ, ne ſyrupi incidentes nimium ſiccent materiam, & propter ſiccitatem non educatur. Loco tamen aquæ, vel ſyrupi violati, poſſumus ponere decoctum hordei in ſyrupo, vel decoctum paſſularum quæ etiam humectabunt abundè, & eoſdem vſus præſtabunt, quos ſyrupus viol. In ſecundo ponitur ſyrupus capil. ven. quia mediocriter diſcutit. In tertio ſyrup. viol. ad eandem intentionem dictam, quia omnia alia tum ſyrupi, tum aquæ, potentiſſimè exſiccant. Id enim magis obſeruandum eſt in eclegmatis, quàm in ſyr componendis, in quibus tamen id non eſt negligendum. Nam hi ſyr. non ſolùm habent vim præparandi materiam, ſed etiã educẽdi per ſputa, ob id oportet quãdam humiditatem eſſe admixtam. Et in hoc differunt

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 355 sur 1293

©BIUM

aperientia,& attenuantia iſtius materiæ,ab vrinam pro-uocantibus,quæ etiam aperientia ſunt, eò quòd vretica omnia acria ſunt,attenuandi, & ſiccandi vim habentia: in pectoralibus autem attenuantibus, oportet humiditatem quandam ineſſe, vt ſputum facilè educi poſſit. Quod nos docuit Gal. ampliſſimè cap 4 lib 3.ſimplic. Purgetur frequenter ſine magna perturbatione, & violentia. Ob id pilulas præſcribere oportet ſine cuſtodia, quibus vtimur ante vſum ſyrup & ſæpe accipiant per interualla, vt tertio, vel quarto quoque die. Pilulæ eſſe poſſunt de hiera compoſ. vel ſimpl. de agarico, de aſſaræret, & aliæ, quæ diagrediatæ non ſunt,neque myrobal. recipiunt,quibus vti in hoc affectu propter aſtrictionem non eſt tutum,niſi fortè cùm aſthma ſit ob defluxus alicuius materiæ tenuis. Tunc poſſunt vti pilulis ſine quibus,addito ſucco gly Non tamen his,aut aliis aſtringentibus vtemur,quia aſtrictio reſpirationis inſtrumentis contraria eſt. Poſt ſyr. concoctorios poſſumus dare pilulas fortiores, vel acutas cum turbith, addito zinzibere, vel ſucco gly vel decocto turbith vel agarici, vel cum decoctione ſummitatum thymi. Thymus enim multùm valet in extenuanda & exſiccanda pituita, maximè cùm in decoctionibus ponitur, in quibus paſſ recipiuntur, & alia lenientia, & humectantia. Poteſt dari diaphenicum vel elect. de citro cum decoctione pectorali. Vtatur theriaca antiqua, vel mythridatio poſt euacuationem, vel conſerua enulæ campanæ, & capil. ven. vel ireos,& ſimilibus. Vtātur puluerib⁹ & elect. diairis ſimpl.& Salomonis,lohot ſano,de pino, de caulibus,ſimilibúſque incidentibus. Poteſt fieri talis compoſitio, aut eclegma fortius.

℞.conſ. enulæ camp.& ireos ana ʒ.iij.conſ.capil.ven. ʒ j.pul diatrag.frig.ʒ. ß. diaireos Salomonis, & pulmonis vulpis exſiccati,& præparati ana ʒ j ſacch candi ʒ.ij. cum ſyr.de hyſſ.fiat lohot. Vel fortius ſic.

℞.conſeru.capil ven.& anthos ana ʒ ß conſer enulæ campanæ,& florum ſtechad.ana ʒ.ij pul diairis ſimpl.& diatrag. frig. ana ʒ.ß pul diairis Salomonis, & galangæ puluerisatæ an.ʒ.j.pulmonis vulpis præparati ʒ. ß. mel. ſcill.ʒ.j.ſyr.capill.ven.q. ſ. fiat lohot. Valet etiam illud

ecleg-

eclegma præscriptum capite de angina, quod recipit mel, crocum, myrrham, & piper. Vtantur etiam vnctionibus factis ex vnguento resumptiuo, addito oleo de croco, vel fiat vnguentum ex oleis fortioribus, & pinguedinibus supra scriptis, vt ex olirino keruo. & similibus. Secundum lohot fiet fortius, si loco galangæ ponatur radix draguntij decocta in aqua hordei, donec molliscat, & diligentissimè pistata. Vtantur suffitu præscripto cap. de catarrho, quo fumigentur operimenta capitis. Sed non fiat ista fumigatio intra cubiculum ægrotantis Nam facile potest suffocari, nisi aerem liberrimè trahat Bonum est vti decocto præscripto cap. de tussi, ad materiæ concoctionem, loco syruporum, vel fiat tale apozema.

℞. rad. fœnic & glyc. ana ʒ. ii radic. ireos, & galang. ana ʒ. ß. marrubij, origani, pulegij, capil. ven adianth. hyssopi, scab ana M. ß. pass. mundatarum, fic. ana pa x. quatuor sem. frig. maiorum ana ʒ. ij. seminis anisi, fœni. an. ʒ. j. ß. seminis apij, petro. & sesel an. ʒ. ß florum anth. stechad. & viol. ana p. j sum. thymi ʒ. ß. fiat decoctio & cum syrupis ante scriptis fiat apozema, vel cum melle despumato, quo vtatur tum ad materiæ præparationem, tum etiam post purgationem, ad leniendum, & ad pectoris dilatationem. Optimum est semper in omnibus remediis vti syr. & apozematibus, medicamentis purgantibus. quæ flatus discutiunt. Solent enim asthmatici multis flatibus grauari, à quibus aliquando fit asthma, septum transuersum distendentibus, vnde non liberè fit respiratio.

De Peripneumonia. CAP. X.

PEripneumonia eodem modo curatur, quo pleuritis, hoc tantùm addendum, quòd sæpe peripneumonia fit ex catarrho. Ob id in decoctione in prima dosi, syrupis addenda sunt aliqua, quæ magis mouent aluum, vt parum agarici, senæ, carthami Si fiat à materia calida, fiat venæ sectio, inunctiones, eclegmata, & omnia alia remedia, vt in pleuritide, exceptis duobus posterioribus. In peripneumonia sputum magis prouocare oportet, ad cuius prouocationem optimum remedium est illud, quod in angina conficiebatur, ex pipere, myrrha,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 357 sur 1293

©BIUM

&c. nisi bilioſa & ſanguinea ſit peripneumonia. Præcipuum in hac affectione,& in pleuritide, eſt ratio victus. Nam omnino abſtinendum à vino & alimentis multum nutrientibus. Vtantur hordeato,paſſulis Et ſi ob imbecillitatem virium vti cogamur iuſculis, fiant ex pullis, vel gallina leuiter cocta. In declinatione bonum eſt addere in iuſculis parum croci,& hyſſopi. Animaduertendum eſt,vt hordei coctura bene fiat. Nam niſi perfectiſſimè coquatur, flatus generat,& morbum auget. Coctū autem perfectè eſt hordeum, vbi rubet. Aliud maximè obſeruandum eſt,quòd ſi quarto,vel ſexto die incipiant ſudare, optimum eſt ſuper partem affectam veſicas aqua calida plenas apponere,vt iuuetur illa excretio. Solet enim magna ex parte hic morbus ſolui ſudoribus, vt in iuuenibus, fluxu ſanguinis narium, larga & frequenti expuitione. Laxantia omnia medicamenta ſunt inimica his affectibus, neque his vtendum,niſi cum magna præmeditatione. Quòd ſi rhabarbarum detur, vt aliquibus placet,infundatur in decoctione pectorali,vt eius aſtrictione corrigatur,& nunquam dandum eſt, niſi certiſſimè hunc morbum fieri à bila deprehendatur.

De ſputo ſanguinis. CAP. XI.

SPutum ſanguinis aliquando fit per arroſionem venæ, aliquando à ruptura venę, aliquando per apertionem oſculorum venarum. Fit aliquando à pulmonibus, aliquando à faucibus, aliquando à cerebro. Sanguis ab ore & gingiuis reiicitur, cum ſpuitione: à gutture, cum ſcreatu: à canna pulmonis, cum tuſſi: à pulmone,cum tuſſi ſatis forti: ab vlcere eius, cum tuſſi magna & in pauca quantitate, quod deterius eſt ſignum, quàm ſi in magna quantitate reiiciatur, quia tunc eſt ab eroſione viſceris,& illud eſt ab apertione,ſeu ruptione venæ. Aliquando reiicitur à partibus pectoris, vt in pleuritide,& tunc cum fortiore tuſſi, quia oportet, vt perueniat ad pulmones,deinde reiiciatur. Ob id diſtinguendum eſt, à qua cauſſa fiat. Nam ſi fiat ob rupturam venæ, maiorem quantitatem ſanguinis vel vnica vice,vel iteratis vicibus trahere oportet. Poſtea danda ſunt ea, quæ vim aſtringendi habent Si ob eroſionem fiat,neceſſaria magis eſt purgatio, niſi ad diuerſionem cogamur etiam aliquid

Signa.

tan-

ſanguinis detrahere. Curantur hoc modo. Si fiat à plenitudine, mittatur ſanguis è baſilica pro ægrotantis viribus. Quòd ſi in multis vicibus fiat, magis diuertit, & minùs debilitat. Poſtea detur potus aquæ cum pauco aceto. Si ſanguis iam fluxerit, & periculum ſit, ne aliquid ſanguinis remanſerit in pulmonibus, poſtea detur potio ſequens ad reprimendum ſanguinem. *Curatio à ruptura Venæ.*

℞. tro. de terra ſigillata, vel de carabe, vel de ſpodio cum ſemine acetoſæ ʒ. ß aquæ planta. vel cuſpidum roſ. vel burſæ paſtor. ʒ. ij ſyr. myrtill. vel cydoniorum, vel berberis ʒ. j. fiat potus.

Apponantur ventoſæ ſuper hypochondria ad regionem hepatis, & amotis ventoſis epithimetur hepar, vt oſtenſum eſt cap. de fluxu ſanguinis è naribus, vel cerato ſandalino vngatur, addito oleo papaueris vel nenupharis. Poteſt fieri tale conditum, quo vtatur cum aqua ferrata.

℞. conſer. roſ. antiquæ ʒ ij. conſ. ſymph. ʒ j. pul. diamarg. frig. & diapapaueris albi ana ϑ. j. tro. de terra ſigillata ϑ. ß ſaech. roſ. tab. q. ſ. fiat conditum. Optimum eſt etiam pectus ol. roſ. vngere, vel myrthino. Nam ob id non impeditur reſpiratio. Vtantur pro cibo hordeo mundato, in quo ponant ſemen papa. albi. Abſtineant à vino, & omnibus ſanguinem generantibus. Vtantur extremitatibus animalium, vt pedibus mutonum, & piſcibus ſaxatilibus. Quòd ſi multùm comedere appetant, dentur his olera in brodiis, quæ in magna quãtitate exhibita, parum nutriunt. Eligantur ea quæ vim habent refrigerandi, citra abſterſionem inſignem, vt lactuca, acetoſa, ſpinachia, portulaca, plantago, cichoreum domeſticum, vulgò, ſcariola, vocatum. Abſtineant à maluis, betis, caulibus, & in ſumma omnibus acribus, & calidis. Dari poſſunt poma acerba, pyra, mala cotonea. Si ob eroſionem venæ fiat, ſanguis extrahatur ad diuerſionem, ob id venæ apertio debet eſſe parua, vt longiori tempore fiat diuerſio, & minor quãtitas euacuetur, quia in hac cauſſa magis eſt neceſſaria purgatio, quàm euacuatio. Ligaturis & cucurbitulis retineatur. Dentur ſyr. qui ineraſſent, & obtundant bilioſi ſanguinis acrimoniam, vt de pap. de nenuph. roſ. de roſ. ſiccis de granatis, *Victus ratio.* *Aberoſione Venæ.* *Syrup. incraſſantes & aquæ.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 359 sur 1293

de berberis. Aquæ etiam, quæ obtundunt acrimoniam, & incraſſant, vt portulaca, peculi roſ. caudæ equinæ, planta acetoſæ, ſolani, & ſimiles. Inter illa, quæ valde incraſſant, miſceri poteſt aqua endiuiæ, & cich vt in ſyr. concoctoriis, pariter aqua lupuli poteſt miſceri. Et ſtatim poſt venæ ſectionem, vel ligaturas, vel cucurbitulas detur hæc potio.

℞. camphoræ gr. iiij. aquæ roſ. ʒ. ij. ſyr. de papau. ʒ. j. miſce, fiat potio. Hæc mirum in modum aſtringit, & ſanguinis feruorem compeſcit. Poſſunt poſtea fieri aliæ potiones ex tro. ſupraſcriptis & refrigerantibns. Concoquatur materia ſic.

℞. ſyrupi de roſ. ſiccis & de berberis ana ʒ. ij. ſyr. de papauere, aquæ roſ. ſolani, plantag. an. qr. j. miſce pro tribus doſibus. Purgetur poſtea ſic.

℞. prunorum, ſebeſten ana N. xx. tamarindorum ʒ. ß. myrobal. citrinorum, cheb. & indorum ana ʒ. iij. florum violarum p. j. quatuor ſemin. frigid. mai. ana ʒ ß. fiat decoctio in qr. j. diſſolue colaturæ mannæ gran. ʒ. j. rhab. electi ʒ. j. ſyrup roſ. lax. ʒ. j. fiat potio. Pauperibus loco mannæ poteſt poni diaprunis ſimpl. ʒ. j. Et loco rhab. cath. ʒ. ß vel ſyr. roſ. laxatiui in doſi maiore. Poteſt fieri in forma boli ſic.

℞. caſſ. extr. pulpæ tamarindorum, & ſebeſten ana ʒ. iij. ſemin. berb. gr. iiij. cum ſacch. fiat bolus, capiat duabus horis ante prandium, vel ſic.

℞. cath. & diaprunis ſimpl. ana ʒ. ß. cum ſacch. fiat bolus. Poſſunt etiam fieri pilulæ pro iis, qui recuſant potiones & bolos ſic.

℞. rhab. ʒ. ß. cortic. myrobal. citri & chebul. ana ℈. j. ſeminis naſturtij torrefacti gr. ij. pulpæ tamarindorũ, vel ſebeſten ʒ. ß. cum ſyr. roſ. laxat formentur pilulæ, capiat ante cœnam duabus horis pilulas vj. ſequentibus diebus reliquas. His autem conditum tale vel opiata fiat.

℞. conſeruæ nenuphar. & roſ. antiquæ ana ʒ. j. conſeruæ conſolidæ & acetoſ. an. ʒ. ß. gummi tragac. & arab. an ʒ. ß. marg. non perforat. diligentiſsimè contritarum ʒ. ß. terræ ſigillatæ, boli arm. corallorum an. ℈. j. ſacch. roſ. q. ſ. fiat conditum. Pro pauperibus loco margarita-

rum

rum pone troc. de ſpodio, vel de carabe, vel de terra ſigillata ad ℈.j. diapap. albi ʒ.ß. vel diatrag. addito ſemine papaueris albi ʒ.j. Fit etiam opiata ad conſolidationem ferè eodem modo, niſi quòd adduntur, quæ glutinandi vim habent, vt

℞. conſeruæ ſymphiti ʒ.ij. ichthyocollæ gũmi trag. & arab. an. ʒ j. corallorum, carabæ an. ʒ. ß. boli armeni, maſtiches, corticis thuris an. ℈. j. ſang. draconis ℈. ß. cum ſyrupis conſerua. ſymph. vel ſyr. de papauere vel iuiub. (ſi nimia conſtrictio timeatur) q. ſ. fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem caſtaneæ, ſuperbibat parum aquæ conſolidæ, vel plantaginis vel caudæ equinæ. Si ſanguis fluat per diapedeſim, ſimili modo purgandus eſt, & retinendus magis glutinantibus, & obſtruentibus, quàm obtundentibus acrimoniam. Solet enim hoc fieri, vel ob venæ raritatem, vel ſanguinis tenuitatem. Ob id laudantur alimenta, quæ emplaſticam vim habent, & obſtruentem, vt polenta cum lacte, & omnia, quæ ex lacte & farina parantur. Si ſanguis fluat ex gutture, ſufficit maſticatio portulacæ, vel gummi, tragac. vel arab. vel fiat gargariſma ex aqua cuſpid. roſ. ſolani, vel plantag. vel ex ſucco portulacæ. Nam aqua illam vim non habet, vel cum ſyr. de portulaca ſi paratus inueniatur, vel cum ſimili ſyr aſtringente, vt ſunt ſyr. myrthinus, de nenuphare berberis, cydoniorum. Sanguinem aliquando reiiciunt, ſed defluxum è cerebro in pulmones, quod deprehenditur ex nigredine. Nam ſolet eſſe concretus, & per aliquot dies antè ſtillauit ſanguis è naribus. His dari non debent aſtringentia, nec ſanguinem retinentia, ſed potiùs, quæ coagulatum ſanguinem diſſoluunt, vt pix, mummia, vel aſphaltum, aqua nucum, coagulum hœdi vel leporis, admixtis cientibus ſputum, vt ſaccharo, melle & ex ſyrupis, de glycirrhiza, de hyſſopo & ſimilibus. Oportet enim ſanguinẽ illum extra corpus reiicere, ne putreat, & internas partes corrumpat.

De Vlcere pulmonis & phthi ſi. CAP. XII.

PHthiſis fit à ſanguinis ſputo, cùm ſanguis remanet intra pulmones, & illic putrefactus acquirit acrimoniam, qua erodit ſubſtantiam pulmonis. Fit magna ex parte ob Medicorum imperitiam ſanguinis ſputum

©BIUM

curantium, qui nulla facta diuersione, vel per sanguinis missionem, vel per ligaturas aut cucurbitulas, aut alio modo. statim dant potiones astringentes, quæ sanguineum defluxum in pulmones ibi retinent, cùm debeant potiùs aquam mulsam, aut poscam dare, & post. ea quæ constringant, vt monstratum est capite superiore. Et quoties timemus Phthisim à sputo sanguinis, debemus ea vsurpare, quæ venam consolidant, vel sanguinem supprimunt, cum facultate dissoluendi sanguinem coagulatum, vel quæ per sputum pulmones expurgant, vel contraria commiscentes, tale medicamentum conficere, quod vtrunque possit tum abstergere, tum venam consolidare. Radix consolidæ maioris id præstare poterit decocta cum carnibus, vel condita cum saccharo. Nam quouis modo sumatur, consolidat, & recrementa pulmonum purgat. Eiusdem vis est syderitis. Coagulum leporis fluentem sanguinem, & coagulatum dissoluit. Crocus pectus dilatat, coquit, leuiter astringit, si cum aliis misceatur astringentibus. Fieri potest medicamentum, quod astringat, concoquat, expurget, & sine magno impedimento respirationis, quod in primis curandum est.

Consolida maior syderitis nota.

℞. conseruæ symphiti ʒ. j. sacchari rosati, conserue rosarum mediæ ætatis ana ʒ. ß. gummi tragacanthi, & arabici ana ʒ ß. Si sanguis fluat in magna quantitate, adde seminis nasturtij, tosti scrupulum j hypociſtidis scrupulum ß syrupi de papauere q ſ. Fiat lohot, quod erit fortius & magis expurgans, sed minùs astringens, si gummi non assentur, & conserua rosarum sit recens, addásque eroci parum, aut succi glycirrhizæ. Fiet verò magis astringens, si conserua sit vetus, gummi assentur. Addas corallum aut syrupum myrthinum, & myuam cydoniorum. Nam syrupus myrthinus indifferenter vsurpatur. In fluxu sanguinis post poscam & mulsam, vtendum verè astringentibus, vt dictum est superiùs de sputo sanguinis. Retento fluxu sanguinis ad expurgationem eorum, quæ continentur in thorace, vtendum remediis, vt suprà dictum est. Firmata autem & solidata vena, vtatur etiam magis expurgantibus, addito tamen bolo, aut terra sigillata, vel alio astringente. Aqua

cha-

chalybeata vtatur, & aliis appropriatis ad reſtaurationem humiditatis, quæ dicentur poſtea. Porrò fit phthiſis ex defluxu pituitæ ſalſæ, quæ erodit ſubſtantiam pulmonum. Ob id ipſos oportet curare ſic, vt abſcindantur cauſſæ, maximè antequam vlcus factum ſit, vel maximè conſumptum corpus. Ad hęc materia coquenda erit. Coquitur autem leuiter aſtringentibus, vt melle roſato, ſyrupo capillorum veneris, ſyrupo iuiubino, de hyſſopo. Eligendi ſunt ſyrupi pro varietate temperamenti.

Nam ſi materia ſit ſubtilis, quod magna ex parte eſſe ſolet, erit incraſſanda, & eius acrimonia obtundenda, ſi autem craſſa ſit, vel ob plenitudinem, vel ob aſſationem in pulmone factam, oportet dare ſyr. attenuantes, cum aliquibus lenientibus, vt

℞. ſyr. iuiub & capil. ven. ana ʒ. iij. aquę hord ℔. j. miſce, pro tribus doſibus, vel ponatur aquæ capil. ven. viol. ſcabioſę ana q. j. Si autem materia ſit craſſa, accipiatur mel. roſ. cum ſyr. capil. ven. vel de hyſſopo.

℞. mell. roſ. ʒ. i. ſyr. capil. ven. de gly. ana ʒ. ij. ß. aquarum capill. vngulæ caballinæ, ſcab. enulæ camp. ana q. j. miſce, pro tribus doſibus. Euacuetur cum pilulis de aſſa, ieret, vel de hiera ſimpl. de ag. vel decoctione pectorali cum diaph. elect. de citro, indo maiore. Sed hoc eſt faciendum cùm materia adhuc fluit, & corpus adhuc conſumptum non eſt. Nam tunc ſunt omittenda medicamenta purgantia, quia exiccãt corpus, & ad tabem perducunt. His, qui ſunt aliquo pacto affecti, & iam vlcus fieri incipit, poſſumus dare decoctum agarici cum manna, aut caſsia in decoctione pectorali, pituitoſis & vbi materia eſt craſſa. Biliоſis autem & habentibus materiam calidam & ſalſam, ſyr. roſ. laxatiuum cum decoctione, paſſul. ſebeſten, & ex his fiunt pilulæ ſic.

℞. myrobal. citri, chebulorum, indorum confricatorum cum ol. amygd. dulc. rhab. ana ʒ. ß. cinamomi, ſucci glyr. ſeminis bombac. & aniſ. ana ℈. j. cum ſyrup. viol. fiant pilulæ, vel cum terebinth. lota in aqua viol. vel aqua hordei. Capiat ſemel in menſe. Hæ pilulæ laudantur, quia euacuant materiam quodammodo conſtringendo, & pectus abſtergent. Quòd ſi ſit pituita craſſa, poteris addere agar. tro. ℈. ij & ob anhelitus di-

ficultatem croci gr. vj vel ℈ ß. Et erit proprium magis in toto abſceſſu, vt etiam aliquo pacto conſumptos pilulis poſſemus expurgare. Poteſt etiam dari manna cum iure pulli, vel caſsia cum ſemine aniſi vel detur decoctio galli antiqui parata, vt ſuprà monſtratum eſt, ſcilicet, vt euiſceretur, & in ventre ponuntur ſequentia.

℞. paſſ mundat. par xx pruno. iuiub. an. N. ex ſebeſten N.v. medullæ ſeminis carth. ʒ. vj. ponantur in ventre galli, coquatur in aquæ ℔. vj. ad conſumptionem tertiæ partis, vtatur mane iuſculo. Et ſi ſatis non leniat, adde ʒ. j. vel ij. mannæ granatæ, ſingulis menſibus capiat ter aut quater, niſi venter ſit ſupra modum laxus, & ſolutus. Poteſt addi radix gly. & ſimph. & agar. in decoctione. Hæc purgandi ratio eſt optima, quia ventrem lenit, & vires non deiicit, & medicamentum diſtribuitur per totum corpus. Vngatur pectus butyro, vel vnguento reſumptiuo, vel ol. amyg. dulcium. Vtatur ſuffumigio dicto cap. de catarrho, quod mirum in modum exiccat cerebrum, & pulmonem. His, qui ſunt parati ad hunc morbum, & qui incipiunt laborare, ſummum eſt remedium hordeatum mundatum dare cum ſacch. roſ. per tres horas poſt cœnam in introitu lecti. Nam qui ſunt obnoxij huic morbo, calido ſunt hepate, vel ventriculo, vel corde, à quibus eleuantur fumi acres ad cerebrum, qui commixti pituitę penetrationem addunt, & ad pulmones demittunt. Hordeatum mundatum obtundit acrimoniam vaporum, & eos incraſſat, & prohibet ne aliquid ſurſum aſcẽdat, nec minus pulmones abſterget, & corpus vniuerſum humectat. Vel vtatur conſerua roſ. antiqua è cibo, maximè poſt cœnam, aut aliqua alia conſerua, quæ conſimilem effectum præſter. Tota enim cura Medici eſſe debet in præcauendo, ne morbus fiat, vel ſi factus ſit, ne creſcat, nec citiſsimè augeatur. Nam illos curare optimè, difficillimum eſt. Pro curatione vlcerum vtimur lacte aſinino, quod quidem abſterget vlcus, & corpus tabidum reficit. ſed ſi fieri poteſt, citiſsimè mulſum accipiatur. Alteratur enim facillimè lac, & corrumpitur. Lac etiam præparare oportet. Nam interdum maior eſt intentio abſtergendi, interdum conſolidandi, aliàs refrigerandi. Cùm refrigerare

Lac Aſinini.

volu-

volumus, capram vel asinam nutrimus herbis refrigerantibus, vt salice foliis vitis, lactucæ. Si autem abstergere, damus eis hordeum integrum. Si magis nutrire volumus, damus hordei farinam, vel tritici. Lac dandum est vacuo ventriculo, & mundato ventre. Quamobrem non sunt imitandi illi, qui lac præscribunt non purgato ventre, cùm sua natura facilè lac acescat, maxime in ventriculo. Nam putridi humores sunt vice fermenti, qui corrumpunt totam massam alimenti etiam optimi. Ergo ventriculus purgetur decocto galli antiqui addita aliqua parte hordei mundati, vel integri iam semicocti, vel detur manna cum decocto galli. Quòd si etiam purgato ventriculo, æger patiatur nidorosos ructus vel acidos, omittatur vsus lactis. Nam illis plus nocet, quàm conferet, sed vtatur hordeo mundato cum sacch. ros. semper habeat in ore diatrag. vel diapendiatum, vel sacch. candum. Noctu autem saccharum ros. tabul. quo non est aliud præstantius in hoc morbo. Euacuato ægro, cessante aliqua ex parte defluxione, optimum est vti hoc remedio. *Similitude.*

℞. syr. capil. conf. anthos ana ʒ. j. nucleorum pini infusorum in aqua hord. ʒ. ß. auellanarum, amygd. dulc. ana ʒ. ij seminis bombac. pap. albi melon. cucurb. citruli ana ʒ. j. cineris cancrorum fluuiatilium, vel stagnorum ablutorum priùs in aqua hordei, coralli albi & rub. ana ʒ. ß. croci g̃. vj. mell. ros. ʒ. j sacch. ros. tab. ʒ. j. cum syr. iuiubino, fiat ad formam lohot. Adde pulueris vulpis ʒ. ß. Capiat per horam ante prandium & cœnam. Si necessaria sit purgatio materiæ in thorace contentæ, addantur illa, quæ sputum prouocant, vt succus gly & gly. ipsa, sacch. candum, diairis simpl. Minuantur astringentia. Optimum est vti pul. præscripto à Philonio cap. de phthisi in Monacho. & ait hoc puluere multos fuisse curatos. Hic puluis complet omnes intentiones. Prohibet enim descensum pituitæ ad pulmones, incrassando ob semen papaueris albi admixtum in magna quantitate, & quatenus iuuatur à gummi arab. & tragac. & melle. Lenit pectus, & materiam humectat, vt facilius per tussim extrahatur. Exiccatur autem pulmo à spodio. Fieret autem puluis hic præstantior sic,

℞. seminis pap. albi ʒ. ß. gummi trag. & arab. farinæ orobi ana ʒ. j. ß. seminis altheæ, portulacæ: cucum. mel. lonum, citruli, bomb. ana ʒ iij. ß. ciner cancrorum fluuiat. coralli albi vsti, succi gly ana ʒ. j. ß. sacc. ros. tab ad pondus omnium, fiat pul. Dentur ʒ ij. cum syr. de papauere, vel iuiubarum. Hic puluis est efficacior altero, quia semen bombacis retinet, & alia quæ magis humectant vt semen citruli, cucum. In minori quantitate recipit pro spodio, quod conficitur ex ossibus equi vel alterius animalis, cineris cancrorum, qui multum laudantur in cancro, & in morsu canis rabidi, & in hoc affectu, ob exiccationem & similitudinem, quam habet eorum caro cum pulmonibus. Ob id eius decoctum multùm laudatur. Coralli & cineres cancrorum abluantur leuiter cum aqua hordei, post adustionem. Nec oportet accipere astaces fluuiorum (vulgò escreuices) qui habent similitudinem cum caneris. Cancri tamen non sunt, vt ex Aristot. constat, qui inquit solos cancros carere cauda, interea, quæ tenui testa integuntur. Sed adhuc astaces præstaret capere, quàm leporem marinum, vt facit Syluius in suis succedaneis. Est enim prorsus venenum, & sua natura pulmones lædit. Ob id, qui obnoxij sunt huic morbo, loliginem non edant, quia lepus marinus istis commiscetur, ita vt vix ab ea discerni possit, nisi tetro suo odore. Sed pro cancris fluuiatilibus, qui passim reperiuntur in Italia, capiemus cãcros marinos, vel stagni, qui eandem habent facultatem, quanuis imbecilliorem, vt docuit Dioscor. cap. 10. lib. 2. neque reiiciantur ob salsedinem. Nam ea adustione deponitur. Cùm autem in cibo, vel iusculis assumuntur debent priùs ablui aqua hordei, & caro & iusculum assumenda sunt. Valent etiam contra venenum potum leporis marini. Non me latet in exemplaribus Græcis pro cancro marino, legi leporem marinum, sed corruptus est codex, vt patet ex Dioscor. cap. de cãcris lib. 2. & ex Plinio. Et pro lepore. legendum cancrum. Vtantur carne & decocto testudinũ nemoralium, vel cochlearũ terrestrium. Vtantur alimentis procreantibus bonum succum, & qui non facilè dissipentur, vt auenato, hordeo mundato, vel pulte cũ lacte amygd. vel capræ, vel extremitatibus animaliũ. Vtantur vino

Cancer fluuia.

vino dulci,& oligophoro. Conficiantur morſelli aliqui in formam pignolati,ad humectationem,vt,

℞.carnis teſtudin. & cancrorum ana ʒ. j. nucleorum pini maceratorum in aqua roſ.ʒ.j. ß. pul. diatrag. frig. & reſtaurantis humiditatem ana ʒ.j.diairis ſimpl. ʒ. ß. ſacch albiſſ.diſſ in aqua capill.& roſ.perfectè cocti q. ſ. fiat ad formam pignolati, remanentibus pineis integris. vel adde amygd. contuſ. q. ſ. fiat tarta. Sed magis laudatur confectio illa pignolati, quia cùm pulueres in furno decoquuntur,humiditas amittitur.Si ſuperueniat fluxus ventris, ſtatim ſuccurrere oportet. Nam phthiſi ſuperueniens fructus ventris, lethalis eſt. Succurritur aſtringentibus ventrem, ſed magis ad extrà, vel remediis infuſis per ſedem : quia ſi per os ſumantur, faciunt anhelitus difficultatem. Indantur autem, quæ indifferentia ſunt, vt conſer.roſ.ſyrup.myrthinus,ſyrup.capil. ven. quia extenuat, ſed per accidens. Si adſint vigiliæ, ſyr.de papauere,qui eſt ſemper optimus in hoc morbo, niſi materia retineretur intra pulmones ob craſſitiem. Nam tunc ab eo abſtinere oportet. In frontali vtẽdum eſt vel oxyrrhodino, vel ſyr. viol. cum aqua hordei. Si autem retineatur ſputum, relaxantibus vnguentis pectus, & eclegmatis ſubueniendum eſt. Eclegmata ſunt attenuantia, & ſputum prouocantia, vt fiunt ex ſyr. de hyſſ de glycir. capill. diairis ſimpl. & Salomonis, & ſimilibus. Nunquam adeo attentum eſſe oportet ad id, quod magis vrget,vt omnino negligatur morbus aut aliud ſymptoma minus.

De empyeumate. CAP. XIII.

EMpyeuma fit aliquando à catarrho, & tunc curatur, vt tuſſis è materia viſcida. Purgatur vniuerſum corpus. Extenuatur humor, & præparatur, vt per ſputum educi poſſit. Addimus ergo eis in medicamentis, ea quæ magis abſtergunt, & quæ magis extenuant, niſi cùm febris adeſt. Tunc enim minus calidis eſt vtendum,attenuãtibuſque. Si autem fiat ab abſceſſu acerua-to, rupto, & in vacuum thoracis locum effuſo, inter membranam coſtas ſuccingentem, & pulmones, ſtatim danda erit opera,vt id,quod poteſt digeri, digeratur, & reliquum coquatur. Hoc fit vnguentis catapl. & potio-

nibus assumptis. Fiunt etiam cataplasmata ex rebus maturantibus, & digerentibus sic.

℞. dactyl. fic. ana N. xx. rad. bismal. lilio. ana ʒ. ij flor. cham. meliloti ana p. j. fiat decoctio, & omnia fortiter contundantur, quibus misce farinæ orobi, & fœnug. ana ʒ. iij. ol. liliorum, amygd. dulc. ana ʒ. iij. misce, fiat catap. Adde ceræ vel resinæ parùm, & fiat vnguentum, vel emplastrum. Ex paratis vti possumus diachilo magno & paruo, & ireato, emplastro de meliloto. Potiones fiũt hoc modo.

℞. rad. ireos. mal. glyc. ireos siccæ ana ʒ. j. fic. pass. an. N. xx. seminis bismal. seminis lini ana ʒ. ij. seminis melon & bombac. ana ʒ. ij. fiat decoctio. In col. diss. mell. q. s. fiat syr. vel apponantur syr. appropriati, vel sacch. vel sapa. Et in fine purgetur leuiter cum manna, vel cassia. Nam à principio vel sanguis missus est, vel purgatus. Aliqua ex parte iam maturato abscessu (non enim oportet expectare perfectam coctionem) conandum est, vt rumpatur abscessus. Non rumpitur autem ob conatum, nisi tussis prouocetur. Aliqui laudant potionem ex fermento, vel extra cauteria apponãtur, si locus tangi possit. Quòd si vtantur cauteriis, & sanies fluat, læuis, æqualis, & non fœtida, euadent. Si autem vt oleum, vel si cruenta sit, vel fœtida, malum est. Tunc fiat eclegma ad abstersionem pulmonũ, & cùm perfectè pectus erit mundatum, ducatur vlcus ad exiccationem. Eclegmata erunt, quæ dicta sunt in pleuritide & tussi Et propter hæc possunt dari syr. sequentes, quos capiat lambendo.

℞. oxymel scill. ʒ. j. syr. capill. de hyss. ana ʒ. j. ß. aut ʒ. ij. misce, capiat lambendo. Vtatur & lohot præscripto cap. de raucedine, ablatis cubebis. Si iam ad tabem deuenerit, curabitur vt phthisicus. Deinde potest vti lohot ex pipere, myrrha, melle, vt dictum cap. de angina. Si febris sit magna, omittatur piper. Victus ratio sit talis, qualis erat phthisicorum, & pleuriticorum, nempe hordei mundati. Quòd si opus sit purgatione, purgetur cum decocto galli antiqui, vt dictum est suprà.

De pleuritide vera. CAP. XIIII.

PLeuritis alia vera, alia non vera. Pleuritis vera fit, vt plurimum à sanguine, vel à bile, aliquando à pituita, rarò

rarò à melancholia. Curatur ſyru. detur primùm clyſter molliens, ſi tempus patiatur: poſtea fiat miſſio ſanguinis è baſilica, vel mediana eiuſdem lateris ad magnam quãtitatem. Quòd ſi dolor non remittatur, fiat reiteratio. Vel poſt ſanguinis miſſionem detur clyſter. Si conficiatur talis decoctio pro clyſtere, poterit & ex ea fotus. *Clyſter.*

℞. rad. mal. biſmal. liliorum an. ℥ j. mal. viol. pariet. an. M. j ſeminis lini, fœnug. an. ℥ j. ſeminis biſmal. ℥. ß. (ſi flatus morbum faciant, aut augeãt, adduntur, quæ illos diſcutiunt, vt ſemen anethi, aniſi & fœ. an. ℥. ij.) flor ũ cham. melil. ſambuci viol. an. p. j. fiat decoctio. In lb. j. col. diſſ. caſſ. mel roſ. col. vel ſacch. rub. an. ℥ ij. olei viol. (ſi febris ſit ardens) vel chamomillæ (ſi à flatibus) ℥. iij. miſce, fiat clyſter. detur tertio quoque die, niſi venter ſolutus eſſet. Reſiduum decoctionis ponatur in vaſe æneo, vel in veſica porci (quæ magis laudatur, quia magis aptatur lateri, quam vas æneum, quod pondere etiam grauat) vel in ſpongia magna. Ponatur panni intra veſicam & latus, ne nimium humectetur. Poſt veſicæ ablationem, vngatur ſic.

℞. ol. amyg. dul. ℥. ß. ol. liliorum & chamo. an. ℥. ß. cum pauca cera, fiat vnguentum. Si morbus ſit adhuc in principio, vel febris ſit admodum ardens, addi poteſt. ol. vio. tantundem, vel vngatur vnguento reſumptiuo. Quòd ſi timeatur propter antiquitatem eius nimia calfactio, abluatur cum aqua hordei, & addantur olea, quæ apta ad faciendum medicamentum idoneum tempori, vel morbo, vel ſymptomati, vt ſi æſtate, vel in temperatura valde calida, & in hoc morbo cum feb. ardentiſſima, poſt ablutionem adde ol. vio. ℥ iij. Si medius ſit morbus, ol. cham. vel liliorum. Si autem morbus eſſet à materia frigida pituioſa, & tempus eſſet frigidum, accipe ol. irinum, vt in declinatione etiam omnium pleuritidũ facimus, à quacunque materia fiant, quocunque anni tempore. Si non reperiatur vnguentum reſumptiuum, fiat ſic. *Vnguentum.*

℞. butyri recentis ſine ſale, vel (ſi non adſit recens) abluti decies in aqua hordei ℥. ij. ol. cham. & amygdal. dulc. ana ℥. iij. olei liliorum & irini, vel kerini an. ℥. j (Si materia ſit calida, loco irini pone viol.) mucilag. ſeminis lini & fœnug. extractæ cum aqua hordei ana ℥. j. In ma-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 369 sur 1293

©BIUM

teria calida addunt nonnulli mucilag. seminis psilij, & cydoniorum, sed illa parum placent, quia præter facultatem refrigerandi, habent vim emplastricā, & astrictoriam. Quapropter satius erit addere maiorem quātitatem ol. vio. & minùs calidis vti. Nam ol. vio. simul & acrimoniam caloris obtundit, & relaxat. Semper autem in pleuritide, & anguina addenda sunt, quæ digerunt, & relaxāt in parte externa & id citra admixtionem astringentium, quia nulla est opus astrictione, ad robur partis affectæ, vt est in hepate & ventriculo, ceræ q.s. fiat vnguentum. Additur crocus vnguento resumpto, vel huic vnguento enula camp. puluerisata cùm materia est frigida, & multùm viscida. Potest fieri sacculus, sed hoc magis fit in pleuritide non vera, vt & emplastrum, quod suo loco mostrabitur. Quotidie detur talis decoctio pro syr.

℞. gly. rad. ʒ. j. pass. fic. iuiub. ana n. xx. (si à sanguine, & bile fiat, adde sebesten & prunor. dulc. tantundem) quar. sem. frig. maior. & semin. mal. vel bismal. ana ʒ. ij. florum cham. & viol. an. p. j. hordei integri p. j. aniſi ʒ. j. fiat decoctio. In qua diss. syr. viol. & iuiub. ana ʒ. iij. misce, pro tribus donbus. Optimum erit in prima dosi ponere tātùm syrup viol. ʒ. ij. mannæ gran. ʒ. j. vel ij. Quòd si maiore opus esset lenitione ventris, adde cassiæ ʒ. ß & hoc in primis dosibus faciendum est, ne impediatur significatio crisis, vel crisis ipsa. Non igitur detur quarto die, neque sexto, neque septimo. Decoctio cum syrupo dari potest quolibet die. Si autem materia sit viscida & frigida, vti possumus syr viol. sed admixto alio syr. incidente vt sunt de hyssopo. de gly. vel mel. Siue materia sit calida, siue frigida, teneant in ore sacchar. candum. Si calida sit, elect. diatrag. frigid. diapenid sine speciebus: si frigida, elect. diairis simpl. vel Salomonis. Fiant lohot ex iisdem, vt si materia incrassanda sit, fiant hoc modo.

℞. elect. diatrag. frig. ʒ. j. penid. & sacch. candi an. ʒ. j. syru. viol. & iuiub. an ʒ. j. ß. misce, fiat lohot. Si maiorem incrassationem desideres, adde syr. pap ʒ. ß. Cùm autem ponimus syr. de pap. optimum est addere syr. capil. ven. Reparat enim eius violentiam. Si materia sit frigida, fiat hoc modo.

℞. elect. diairis simpl. ʒ. j. pul. diairis Salomonis ʒ. ß. sacch.

facch.candi,diapenidiarum ana ʒ. j.syr.de gly.& capill. ven.an.ʒ.ij.misce,fiat lohot. Saccharum candum,& penidiæ in quauis materia ponuntur indifferenter. Melius est componere talia eclegmata, quàm paratis vti. Nam ob antiquitatem rancescunt, & illa magis parata sunt pro tussi a materia frigida, & pro expurgatione materiæ frigidæ pituitosæ, quam pro pleuritide, in qua adest febris,& materia est incrassanda,vel attenuanda. Quare si quis paratis vtatur,propria reddet huic affectui, addendo syr.proprium morbo,vel tempori,vel temperamento, vt si timeatur nimia caliditas,accipe lohot sani, vel lohot de pino ʒ.j.syrupi viol & elect.diatrag.frig.an. ʒ.ij. fiat lohot. Accedente statu ad corroborationem virium, & confortationem solent Medici præscribere condita, vel in hoc addunt corroborantia,vt

℞. conf.viol. ʒ.conf. buglos. & capill.ven.an.ʒ. ß.pul. diatrag. frig. & diapenid. sine speciebus ana ʒ.j.syr. iuiub.& viol an.ʒ j misce,fiat lohot & hoc est pro materia calida.In frigida vero potest fieri sic.

℞. conf. capill. ven.ʒ. j. conf.viol.& buglossi ana ʒ. ß. conf.ireos,vel enulæ camp.ʒ.j.pul. diatris simpl. & diapenid.sine speciebus ana ʒ.j syr.de gly.& capil.ven.ana ʒ.j.fiat lohot.Conserua viol additur quamuis sit materia frigida,quia timetur caliditas ireos, & enulæ campanæ Sunt, qui citra delectum alios pul.addunt, vt in materia calida,diamar.frig. qui magis videtur retinere materiam,quàm corroborare Ego autem non nisi in materia calida, & in nimia quantitate, & in maxima necessitate vti vellẽ,vt in materia frigida elect.de gẽmis. Circa statum solet subsequi instantia vigiliarum, & tunc præscribuntur potiones somniferæ, vt syr.viol.cum decocto hord.vel syr. de pap.si materia sit calida. Si autẽ materia sit viscida (quanquam raro accidit, vt ab hac vigiliæ superfluæ sequantur. Materia enim viscida cùm frigida sit, potiùs veternum conciliaret)meliùs erit frontali,aut inunctione frigida vti, vt ol.viol.quo concilietur somnus. Potiones enim frigidæ magis incrassant, & sputum retinent.Neq.his vti debemus,si expectandus sit fluxus criticus,vt fluxus narium. Quòd si in materia frigida interdum cogamur vti potione somnifera,fiat vt sequitur.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 371 sur 1293

©BIUM

℞. syr.viol. & capil.ven.an.ʒ. j.syr.de pap. ʒ ß. detur cum ptisana. Si velis addere pul. potest addi pul.diatrag. frig.diapenid. sine spec.& post somnum corrigere oportet,si quid retentum fuerit, vngendo pectus, dando lohot,quod fortiùs incidat. Dantur aliqua ad curationem istius morbi quæ magis à tota substantia prodesse constat,quàm ratione aliqua,vt decoctum pap.rub. in aqua scab. vel pimpinellæ, cineres priapi tauri cum vino vel cum aqua hord Fit autē papaueris decoctio hoc modo.

℞.florum pap. rub.M. ß. aquæ scab. ℔. ß.aquæ pimpinellæ qr. j.concoquantur leuiter,adde sacch.parùm, fiat ad formam iulep.dentur à principio b svel ter in die ʒ.iij Sequens dari potest omni tempore morbi.

℞. cineris priapi tauri ʒ. j. detur si febris sit remissa cum vino. Vel cum aqua hordei, vel cum aqua capil. ven.vel cum brodio. Aqua vel decoctum cardui benedicti vel argentati mirè confert in vtraque pleuritide, verùm an in peripneumonia etiam cōferat,nondum compertum est. Et ista sunt experientia comperta & confirmata,nec dari potest ratio quare tantopere is cinis priapi tauri conferat,nisi quòd fortasse id proueniat à similitudine substantiæ priapi tauri cum membrana costis succingente. Est etiam emplastrum quod in materia frigida & viscida, & in pleuritide non vera laudandum est. Quanquam in omni pleuritide vulgus id præscribat.

℞. picis naualis qr.j.ol.cham.ʒ.iij.sulphur. ʒ.j.malaxentur, fiat emplastrum, ponatur supra partem affectā. Si dolor fiat à flatibus, etiam multùm prodest Sed est mutandum emplastrum, prout mutatur dolor. Tempore sitis vtantur syr. viol. vel iuiubarum cum ptisana, si fiat à materia calida: Sin à viscida, syr capil.ven Potest fieri conditum pro siti in delicatis & imbecillis,vt

℞.conf. viol. ʒ.ij. conf.bugloss.ʒ j.pul.diatrag.frig ʒ. j.sacch.candi ʒ. ij sacch.tabarret q.s.fiat conditum Vtatur in statu tempore sitis, miscendo cum aqua hordei, vel excipiendo cochlear.ij postea bibendo parum aquę. In materia frigida minuatur dosis conf. viol vsque ad ʒ. ß. & ponatur conf.capil. j.ʒ.& diairis ϑ. j. cum ʒ. j.diatrag. frig. Verùm syr.diutius adhærent,& magis sputum promouent,quam condita.

De

De pleuritide non vera CAP. XV.

PLeuritis non vera curatur ferè iisdem remediis, nisi quòd in parte externa fortiora remedia sunt adhibenda, vt emplastrum præscriptum, & sacculus sequens.

℞ flor. chamo. samb & melil. an p. j. seminis anethi ʒ. ß fœnic. ʒ. ij. seminis mal. ʒ. j. ß (Si addas in materia frigida vel ventosa, seminis rutæ vel cymi. ʒ. j. erit efficacius) fiat sacc. interbastatus, qui calfactus super patellam ardentem irroratam vino supra partem affectam applicetur. Vnguentum illud præscriptum fortificatum cum aliquo ol. magis digerente, erit optimum, vt si fiat sic.

℞. ol. liliorum cham. & irini ana ʒ. ij. ping. gallinæ, anatis, & butyr. ana ʒ. i. musc. seminis lini & fœnug. extr. cum aqua hord. an. ʒ. ß. pul. ireos, vel enulæ camp. ʒ. j. croci ʒ. ß. ceræ q. s. fiat linimentum, quo vngatur locus dolens. Potest addi vnguentum dialtheæ. Potest etiam fieri decoctio pro clystere & calefact. hoc modo.

℞. rad. bismal. & liliorum an ʒ. ij. merc. ciclæ, parietar. branchæ vrsinæ ana M. seminis lini & fœnug. ana ʒ. j. seminis anethi, bismal. fœnic. & anethi an. ʒ ß florum chamo. melil. samb. an p. j. fiat decoctio (si materia sit valde frigida vel fiat à flatibus, potest addi seminis carui vel cymini vel rutæ ʒ. j.) in ℔ j. col. dissol. mel. & cass. an. ʒ. ij. Si fortè materia adhuc flueret, additur aliquid hieræ picræ, ad retractionem materiæ fluentis. Tunc etiam fumigio tendum, vt diximus capite de catarrho. Igitur ponemus hieræ picræ ʒ ß. vel elect. indi maior. ʒ. iij. Si dolor vehemens sit & omnia consentiant, fiat missio sanguinis, vt in vera pleuritide. Quòd si ætas vel cruditas materiæ, vel aliud impediat, apponendæ sunt ventosæ super nates sine scarificatione, si materia omnino frigida est, vel cum scarificatione, quando est permixtio sanguinis. Detur decoctio præcedens singulis matutinis, vt in vera pleurit. Augeatur anis. & fœnic. ad flatus discutiendos. Possunt etiam addi flores samb. in decocto. Accipiat clysterem tertio quoque die. In hac pleuritide appositio cucurbitarum supra partem affectam, lenito sæpè ventre, & misso sanguine, vel priùs appositis cucurbitulis supra nates, vel supra spatulas in fortissimo dolore, vel materia iam accedente ad concoctionem mul

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 373 sur 1293

tùm valet. Quòd ſi materia ad partem externam trahatur,& vertatur in ſaniem (quod patet ex inundatione,& partis inflammatæ pulſatione)aperiatur locus,vt in aliis abſceſſibus, vel vtẽdum emplaſtro de meliloto, vel alio digerẽte, vt materia potiùs per inſenſilem tranſpirationem,quàm per manifeſtam euacuationem educatur.

Alterum caput de pleuritide.

Pleuritis nomen accepit à coſta, quãquam ſit inflammatio mẽbranæ ſuccingentis coſtas.Illa duplex.Altera, quæ extenditur per partẽ interiorẽ omnium coſtarum. Altera verò,quæ coſtam vndiquaque inueſtit. tanquam perioſtium coſtarum, & in vtraque mẽbrana fit inflammatio. Diſtinguitur autem ſpecies ex decubitu. Nam ſi æger in partem affectam decumbere poteſt, & non in oppoſitam ,argumento eſt affectum eſſe in membrana extenſa,quæ hypoſicota dicetur,& hoc fit , quia cùm in oppoſitam partẽ decumbit æger, pondere materiæ collectæ illa membrana diſtenditur magis, & diuellitur à coſtis.Illa autem quæ ſit in perioſtio,contrario modo ſe habet Nam in oppoſitam partem dormire poſſunt, in affectã verò minimè Sed quia hæc nota communis eſt pleuritidi veræ & non veræ, ob id aliam notã adiungere oportet ad diſtinctionem harum Nam ſi affectus ſit in muſculis externis,ſi digito premãtur,dolorem ſentiunt. Quod non accidit his,qui inflammationem in perioſtio habent,niſi ſupra modum comprimatur coſta.Fit etiam pleuritis in muſculis intercoſtalibus, quæ ſpecies pulſatione deprehenditur.In multa enim inflammatione coſtarũ materia cõprimitur, præterquam in inflãmatione muſculorũ intercoſtalium. Hac nota certiſſima deprehenditur,& in vtrunque latus dormire poſſunt. Conueniunt omnes in dolore pũctorio, in pulſu duro,in difficultate anhelãdi, febre verò & ſputo diſtinguũtur. Nam omnes inflammationes internæ febrem habent,ſed dolor lateris ſine febre, à materia frigida vel flatulenta excitari ſolet. Nulla tuſſis, nulla expuitio ſequitur . quia materia in parte externa continetur.Omnibus aliis difficultas reſpirandi eſt maior, & dolor magis pungens, ſputtio magis ſanguinoléta,vel flaua,vel ſpumoſa.In inflammatione mẽbranæ internæ ſemper adeſt pauca, aut

multa

multa in morbi proceſſu. Nam in ſalubribus tantũ, mox apparet ſputũ. Verùm in inflãmatione muſculorum intercoſtalium minor fit reſudatio, ob id expuitio minor. In ea parte quæ eſt in perioſtio ferè nulla apparet & reſolvitur per inſenſilem trãſpirationem & ſudorem, modò miſsio ſanguinis prohibuerit incrementum. Nã talis inflãmatio à pauca materia fit, & hoc maximè notandum eſt ad prædictionem. Nam communis prędictio pleuritidis eſt, quòd ſi à principio vel mox expuat facilè, bene eſt ſperandum. Si verò nõ expuant, mortem prædicimus. Quod de illa interna inflammatione eſt intelligendum, non de aliis. Hæc enim multum ſanguinis, vel bilis, vel pituitæ recipit. Quare plus ſanguinis extrahere oportet & maiorẽ curam expirationis habere. Cùm omnis pleuritis ſit inflammatio, & per defluxum alicuius humoris fiat, diſtinguendum eſt, à qua ſubſtantia fit. Nam fit à ſanguine, vel à bile, vel à pituita, vel à bile atra. A ſanguine frequenter fit, in iuuenibus & iis, qui multo ſanguine abundant. Cognoſcitur autem ex totius corporis plethora, & ſputo ſanguinis. A bile frequẽter, quia multus ſanguis tenuis in corde & pulmonibus, à quibus partibus materia defluit per venam azigos continetur. Sequitur iras, & excandeſcentias, & magnas exercitationes cum clamore magno. Color ex rubro fluueſcens ab aliis diſtinguit. A pituita ſæpe fit in pituitoſis poſt neglectas defluxiones, cuius ſputum tardè apparet. A melancholia rariſsimè fit. Nam vt ob lentorem pituita, ita ob craſsitiem melancholia non facilè fluit. Curantur autem facilè à ſanguine, quia humor facilè concoquitur, ſi ſanguinis miſsio opportunè adhibita fuerit, id eſt, fluente materia, & multus ſanguis extractus. Secundò biliosa citò terminatur, difficilius tamen, quàm quæ à ſanguine. Longiſsimè ſoluitur ſeptima die, & ſæpius ſudoribus, & nonnunquam fluxu ſanguinis narium. Pituitoſa rarò ante decimumquartum curatur. Extenditur quandoque ad multos dies, vt de illa Anaxiomenis videre eſt apud Gal. & Hipp. Vertitur hęc affectio facilè in peripneumoniam ob partium vicinitatem & conſenſum. Deprehenditur, quòd dolor minuitur, ſed febris & difficultas anhelandi magis apparet, ſputum magis ſpumoſum eſt, & genæ ru-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 375 sur 1293

©BIUM

bent, & hi omnes ferè moriuntur. Quæ à melancholia fit, rarò aut nunquam curatur. Pleuritis, quæ post morbum alium diuturnum accidit, lethalis est, vt etiam ea, quæ fit in his, qui cachexia laborant. In causſa est, quod illa inflammatio non ab humoribus, sed nõ naturalibus sanguini permixtis fit, quæ quo magis à sanguinis natura distant, eò difficilius concoquuntur, & reguntur à natura. Solet solui fluxu ventris. Quare prudenter scripsit Hipp. A pleuritide, & Peripneumonia habitis, diarrhæa superueniens, lethalis est. Quòd si in principio harum inflammationum aliqua fiat per partem euacuatio, quia materiam fluentem auertit à parte inflammata, modò vires constent, & inflammatio à tali humore fiat, vtilis est, neque de illa intelligit Hipp. Nã dixit, habitis. Nam materia coniuncta per fluxum ventris purgari non potest, vt materia antecedens, quę fortè ab hepate fluebat. Hæc enim per venas purgari potest. Soluitur nonnunquam pleuritis fluxu vrinæ, vt Gal. etiam testatus est. Sed tantùm illæ inflammationes, quæ in superiori parte thoracis, & quæ ad radicem costarum fiunt. Illa enim pars maiorem consensum habet cum vena caua, per quam ad renes defluit. Neque est reformidandus transitus materiæ propter cor, cùm materia illa cocta per crisim expellitur. Tunc vrina, quæ tenuis erat, hypostasim crassam & quasi furfuream habet, aut spissam. In omnibus istis febris est quasi symptoma, & ob febrem crises istę fiunt. Argumento est, quod post istas excretiones febris desinit, sed expectoratio per aliquot dies perseuerat. Soluitur aliquando suppuratione, quæ si in parte interna fit, periculosa est, ob repentinam ruptionem tumoris. Suffocatur enim æger, aut fit empyema. Si verò in aliis partibus ad extra materia prorumpit, aperta curatur, & maximè ad suppurationem veniunt, quæ ob casum, vel ictum excitatæ fuerunt. Curatur autem hoc modo.

CVRATIO.

Iniiciendus est clyster, si occasio mittendi sanguinis non vrgeat. Quòd si præterierit primus & secundus dies, statim sanguinem mittere oportet, quacunque hora diei vel noctis, vel anni tempore, modò magnitudo morbi & virium robur illa indicent. Facienda verò à parte, quæ

quæ è directo est partis affectæ, & à maiore vena vt basilica, vna vice, si vires id facere possint, ad sanguinis mutationem, & doloris aliquam mitigationem extrahere oportet. Quod si ob virium imbecillitatem, vel ægrotãtis difficultatem, illam euacuationem ferre non possit, in duas diuidere oportet, sed quæ eadem die, vel parũ interuallo fiat, vel si videamus, per epicrasim facienda est & nisi magna fiat missio sanguinis ab ea parte, plus damni euenit, quàm vtilitatis. Nam illa pars sanguinis missione commouetur magis, sanguis, & venæ parum inaniuntur, per quas agitatus sanguis facilius ad partem affectam fluit. Facienda verò est à vena magna, quia facilior fit ex ea euacuatio & è directo partis, vt fiat κατ' ἴθυ. Quæ rectitudo nõ ob villos rectos, sed quia imitanda est natura, quæ solet facere suas excretiones secundũ rectitudinem. Solent enim partes dextræ in dextras sua excrementa mittere, sinistræ in sinistras. Hæc autem sanguinis missio diuersio est, quæ ob materiã fluentem, non ob coniunctam fit, nisi cùm post aliquot dies fit. In qua inflammatione aliqua materia impacta est, ratione cuius deriuatio facienda est, quæ si ad mutationem coloris sanguinis fiat, erit deriuatio & diuersio. Sanguinis missio, quæ à parte oppositafit, non potest esse vtilis, nisi in principio, in quo nulla aut pauca materia collecta est, & cõtineturin magna vena, quæ rectitudinem habet cum parte dextra & sinistra. Neque audiendi sunt, qui docent semper esse faciendam in parte dextra, quòd vena azigos magis ad partem illam vergat quàm in aliam. Hoc tamen faciendum ad deriuationem existimamus. Qui primum ex parte oppositatrahebant, deinde secunda missione sanguinis materiam impactam euacuare tentabant. Verùm frustra fit per plura, quod per pauciora fieri potest. Quare ab eadem parte trahẽdus est sanguis, cum per illam partem & diuersio, & deriuatio fieri possint. In pueris & mulieribus vtero gerentibus, & in senibus aut his, qui ob aliquam occasionem, missionem sanguinis ferre nequeunt, cucurbitulæ appositæ in inguinibus in principio, quando materia fluit, materiam auertunt sine aliqua euacuatione corporis, & citra virtũ dissolutionem, sed diutius retinendæ sunt, donec dolor vt-

©BIUM

cunque mitigatus fuerit. Clyſter iniiciendus paulò poſt ſanguinis miſsionem. Nihil refert ſi ante aut paulò poſt iniiciatur. Si venter non plus iuſtò fluat, paretur ſic.

℞. maluæ, biſm. cum rad. viol. an. M. ij. ficuum N. xx. ſemi. lini & fœnug. an. ʒ. j. aniſ ʒ. ß flor melil. chamo & viol. an P. ij. fiat decoct o. In ℔ j. decoctionis diſt. mel. lis viol. ʒ. ij olei cham. ʒ. iij fiat clyſter. Hic vtilis eſt, quia emollit & leuiter deterget, & partes tenſas laxat, facítque ad ſedationem doloris. Ex vna parte decoctionis poſt ſanguinis miſsionem impleantur veſicæ vel vaſa ænea, vel macerentur ſpongiæ, vel filtra, & lateri apponantur ad ſedationem doloris. Reſidentia contundatur, & per cribrum mittatur, cui addantur axungiæ porci ʒ. iiij. butyri ʒ. ij fiat cataplaſma, applicetur ſupra partem affectam, vel ponatur in ſaccu'o, & apponatur lateri. Meliùs eſt & cómodius, ſi applicetur lateri, quàm vas illud æneum, vel cucurbitula. Quare ſatius erit vti ſaculis, vel filtro, vel ſpongia in decoctione maceratis. Deinde prouidendum de ſyrupo dando pro ſiti, de bechicis remediis & aliis dandis, quæ à materia & cauſſa efficiente, vel à modo, quo affect o incipit, colliguntur. In principio reſpicere oportet, ſi expuat, aut non. Si expuat, color ſputi & facilitas conſideranda. Quale enim eſt ſputum, talis eſt materia, quæ morbum committit. Si ergo ſanguineus, à ſanguine: ſi flaueſcens, à bile. In iſtis duabus cauſsis incraſſantia in principio danda ſunt, quæ materiam inſpiſſent, magis in bilioſa, minùs in ſanguinea. Ergo pro ſiti in materia multùm tenui, dare oportet pro potu ſyrupum violaceũ, qui refrigerat, & leuiter inſpiſſat. Vel ſi defluxio adhuc ſit, ſyrupus iuiubinus, quia inſpiſſat. Ideo magis conuenit tempore defluxionis. Quo etiam tempore dari poterit ſy upus de papauere cum aqua pimpinellæ, vel cum aqua hordei. Inſpiſſando intercipit defluxiones, & dolorem ſedat. Quod ab occulta aliqua cauſſa fieri multi putant. Detur cum aqua hordei mundati in principio, vel cum decoctione iuiubarum, quia inſpiſſat. Si verò tenuis ſputitio, & pituitoſa ſit, quod deprehenditur, quia morbus affatim incipit, & cum frigore quodam, ſi tuſsiant, & nihil expuant, vel parùm, tenue, & ſpumoſum, dare oportet ſyrupum inſpiſſantem,

ſed

sed cum decoctione hordei integri, vel passularum, vt syrupum violaceum, vel iuiubinum. Sed citiùs ad alios syrupos veniendum, vt ad syrup. capil. ven. & illum dare oportet in decoctione liquiritiæ, vel hordei, & pass. & omnibus simul coctis. Hac eadem ratione parabitur decoctum, quod damus singulis matutinis. Debet autem fieri ex fractibus detergentibus, & iisdem syrupis.

Pro sanguinea.

℞. pass. pruno. dulc. & non acido iuiub. an. N. xx quatuor semi. frig. maio. bombacis & maluæ an. ʒ. ij. anisi ʒ. j. liquirit. rasi. ʒ j. florum viol. borrag. bugloss. an p. j fiat decoctio. In ℔ j. diss. syr. viol. ℔. ß. misce pro tribus dosibus. Capiat pro prima vice ʒ. vj. Reliquis duobus diebus ʒ. iij. tantùm. Vtatur donec morbus planè curatus fuerit, nisi superueniat magnus ventris fluxus. Tunc enim abstinere oportet ab istis decoctis detergentibus & lenientibus aluum. Sed tunc talis potio parari poterit, quæ neque ventrem irritabit, neque expectationem impediet.

℞. hordei mundati p. j. quat. sem. frig. maio. & anisi ana ʒ. iij. flor. bugloss. & borrag. ana p. j fiat decoctio. In ℔. j. dissol. syr. capill. ven. ʒ. j. misce Capiat pro tribus dosibus matutinis. Vel si vires debiles fuerint à principio, neque sanguis missus, & fluat materia, quæ morbum non leuat, tunc abstinendum ab his, & topicis remediis ventrẽ roborare oportet. Nam vt Hipp. scriptum reliquit, A Pleuritide, & Peripneu. &c. Fiat ergo inunctio supra ventrem in inferiorem & renes, vt capite de diarrhæa dictum est, vel sic.

℞. olei cydoniorum, vel myrtill. ʒ iij. vel. ros. omph. succi cydoniorum & olei ros. an. ʒ. j. ß. misce, vngantur partes prædictæ. Quòd si fortiùs constringendum, adde pul. myrtill. ros. rub. mastiches, macis, coralli rub. ana partes æquales. Sinapisentur partes post inunctionem. Dentur iuscula magis spissa, & alia, quæ ventrem, non neglecta expectoratione, iuuant. Siverò morbus pituitosus, & materia crassa detergentibus tantùm, in principio. In declinatione, incidẽtibus & detergentibus vtendum. Nam quę incidunt, materiam deducunt ad partem affectam, sed vbi constitit defluxio, ad expectorationem

©BIUM

faciunt, ſi craſſa ſit, incidentia & detergentia, vt oxymel, ſyr de liqui. & aliis ſimilibus vtendum. Si igitur pituitoſa ſit, parent tale.

℞. liqui. raſæ ʒ. j paſſul. ficuum ana pa. 10. aniſi ʒ. ij. ſemin melonum & cucurb. ana ʒ. j. florum chamom. & buglos. ana p. j. hordei integri p. j. fiat decoctio in ℔. j. diſſol ſyr. capill. ven. & de liquir. ana ʒ. ij miſce, cap. manè ʒ vj. Addimus ſappam dulcem, vel parum mellis violati in valde pituitoſis, non oxymel, neque ſyrup. de ſtechade. Hęc enim nimiùm attenuando & calefaciendo fluxionem nimiam facerent, & febrem incenderẽt. Si quando detergendum, oxymel detur permixtum ſyr. præſ. ad expectorationem pituitæ craſſæ, relictæ, ne fiat peripneumonia, ex hoc tranſglutiendo parua quantitate manè, ne irritetur defluxio. Hoc damus iis, quibus ſanguis miſſus eſt, vel cucurb. fuerunt affixæ. Quòd ſi puer ſit, vel ſenex, in prima doſi diſſol. mannam vel parum caſsiæ, ſed admodũ rarò, neq; rhab. vèl alia medicata. Neque iſta, niſi cum magna pręmeditatione, ſed contentus clyſteribus & decoctis iſtis curate ſoleo. Vidi multos perire ob medicamenta laxantia, & in hoc ſequor Hipp. qui dicit, inflammationes internas medicamentis laxantibus non curandas, quia nihil à parte inflammata euacuant, & ſanas colliquefaciunt. Non me latet, Hipp. imperaſſe medicamenta laxantia, ſi dolor ad hypocondrion extendatur, ſed à Galeno non probatur Hipp. opinio, puto Hipp. loquendo, inflammationẽ hypocondriorũ pro pleuritide intellexiſſe, in qua & Gal. in meth. med. concedit ad materiam coniunctæ eductionem, ſiue ſit in ſplene, ſiue in caua hepatis parte, medicamenta laxantia. Tales enim partes conſenſum habent cum inteſtinis, quare conueniens eſt regio, ſed quæ in thorace, vel in lateribus, continetur, nullum proprium cõſenſum habet cum inteſtinis. Quare nullo pacto medicamentis laxantibus vtendũ, ſed ſolis clyſteribus, vel decoctis. vt ſi aliquid in inteſtinis, vel ventriculo collectum ſit, euacuent. In ſolo morbo pituitoſo, qui fit per catarrhum ſiue defluxionem, conuenit medicamentum laxans, idque initio ſiue cùm materia incipit moueri, & turgere, ſiue interna, ſiue externa, talem ſtatim medica-

mentis

mentis laxantibus permixtis decocto, vt est frequenter agaricus decoctus cum decoctione pectorali & syr. ros. lax. euacuamus. Si sine febre, pilulas illas medias damus, vel decoctum tale paratur ad materiam illam fluentem turgentémque, vt,

℞. liquir. rasæ ʒ.j. pass. ficuum ana N. xx. fœnic. sennæ or ana ʒ.iij. agar. tro. ʒ. j. florum chamæ. viol. ana p. j. anisi ʒ. hordei mundati p.j. fiat decoctio. In q.j. dissol. syr. ros. laxa. ʒ.ij. mellis viol. ʒ. iij. misce, cap. prima vel secunda die defluxionis.

In pleuritide à bile, si post cachexiam fiat, in principio si non mittatur sanguis ob ætatem vel imbecillitatem, purgare oportet, quia materia ab hepate fluit, tunc decocto præscripto, tantùm addimus syrup. ros. lax. ʒ.ij. & damus. Syr. enim minorem astrictionem habet à rhab. & minus calefacit. Sed si dandum est rhab. oportet infundere in decoctione illa & leuissimè exprimere, & dandum in ipso principio, vt materiam antecedentem euacuet, & fluxionem intercipiat. Syr. viol. est adiungendus, & omnia dulcia, & hoc ad materiæ antecedentis euacuationem. Cùm materia impacta est, tum per sputum educere, & per topica remedia digerere oportet, quibus nõ est statim ytendũ. vt neq; fotu, neq; vnguẽto, neq; alio calefaciente medicamento, ne ad partẽ affectã aliquid fluat, sed cùm dolor vehemẽs erit, tũc materiam collectam oportet discutere per partẽ, vt fotu ex decoctione clysteris, vel sacculis vel spõgiis, vel vnguento resumptiuo, vel pectorali, vel ex adipibus paretur sic.

℞. ol. amygdal. dulc. & viol. ana ʒ. iij. butyri recentis, vel ablusi aqua hordei ʒ.ij. ceræ citrinæ q.s. fiat linimẽtum pro bilioſa vel sanguinea. Si verò à materia crassiore & pituitosa, fiat sic.

℞. ol. amygd. dulc. & chamæ. ana ʒ. ij. ol. anethini & liliorum ana ʒ.j. axung. gall. & anatis ana ʒ.j & terebin. abietinæ ʒ.j. ceræ parum. fiat linimentum, vngatur locus dolens, vbi minùs febricitãt & facilius. Ceratum fieri potest ex emplastro diachilon dissoluto in ol. amygd. vel liliorum. Quòd si esset non vera & in musculis externis, vel intercostalibus, non erit absurdum vti emplastro ex pice malaxato cum oleo chamæ. vel anethino. Si fri-

©BIUM

gidior; addũtur huic emplaſtro ad diſcuſſionẽ ʒ.iij ſulphuris, & fiat emplaſtrum. Linimenta magis iuuant & potiſſimùm ſi poſt fotum applicentur. Ad expectorationem inuenienda remedia, alia in principio, alia in declinatione. In omni principio, quæ minùs detergũt vel minùs attenuant, & conueniunt: quæ verò multùm, nõ ſunt danda, quia defluxionem concitant. Quare penidias, & elect. diatrag. dare oportet in principio. In declinatione verò elect. diairis ſimpl. Sacch. candũ. Item ſyr. viol. & iuiubinus in initio. In declinatione, tam calida, quàm detergentia, ad materię diſcuſſionem, abſumtionemve: ſed minùs calida, in calida. In pituitoſa verò, quæ id potenter præſtant. Vt ſyr. de liquiritia, de praſſio, oxymel, in materia viſcida. Itẽ fiunt eclegmata ad expectorationem, ſed maximè eo tempore, quo materia vtcunq; cocta, expellenda eſt, vel vbi retenta fuit, qualia parantur in Officinis, vt lohot ſanum, ſed illa ſunt iniucunda, & æquoris parùm grata. Ob id nos rarò vtimur illis, ſed vel ex pulueribus, vel electuariis ſuprà dictis, & ſyrup. fiunt eclegmata. Syrupi cocti, lẽti ſunt. Quòd ſi inſpiſsẽtur magis, vera fient eclegmata, vt hoc modo in calida.

℞. elect. diatra. frig. ʒ. iij. penidiarũ ʒ.j. ſyr. iuiub. q. ſ. fiat eclegma. Inſpiſſat materiã tenuem, & inſpiſſando facit, vt facilè expectoretur: vel in materia calida expectoranda fiat paſta regalis conſeruis, & aliis remediis, vt,

℞. conſ. viol. ʒ ij. pul. diatrag. frig. ʒ ij. penidiarum ʒ. j. cum ſyr. iuiubarum, fiat paſta regalis. Vel ſyrupi tantum dantur ſenſim deglutiendo pro materia calida & in declinatione calidæ inflammationis, fiat hoc modo.

℞. conſeru. capil ven. ʒ. j. pul. diatrag. frig. & diairis ſimpl. ana ʒ. ij. ſacch. candi ʒ. ij. ſyrup. de hyſſop. q. ſ. fiat lohot, vel ſic.

℞. conſ. capill. ven. ʒ. j. diairis ſimpl. ʒ. ij ſacch. candi, carnium paſſularum mundatarum, mucilaginis ficuum ana ʒ. j cum ſyrup. de liquiritia fiat lohot. Hæc poſſunt dari in frigida, torroncs vulgò vocati, ex amygdalis, vel nucleis pinearum, vel fiat hoc modo paſta.

℞. amyg. dulc. ʒ. j. pinearum mund. infuſarum in aqua hordei ʒ. j medullæ ſeminis melonum, & cucurbitæ ana ʒ. j. ſacch. candi ʒ. iij. ſyr. capillor. ven. & de liquir. q. ſ. ad

excipien-

excipiendum, fiat ad formam lohot, vel pandaleonis.

℞. pul. diairis, & diatrag frigidi ana ʒ.j. facch. diſſoluti in aqua ſcabioſæ vel capil. vel bugloſſ. q. ſ. vbi coctum eſt ſaccharum, ponatur pulvis, & calidum fũdatur in arcula (vulgò dicta marcepein) & refrigeretur, & induretur ad formã electarij & lambendo capiat. Si retineatur ſputum ob craſſitiem, oxymel cum ſyr. de liquiritia dandũ ſenſim tranſglutiẽdo, ſin verò ob tenuitatẽ, inſpiſſandum, vt diximus circa ſtatum in calidis inflammationibus vigiliæ ſuperfluæ infeſtant, in quibus conciliandus eſt ſomnus, ſed citra materiæ retẽtionem. Quare ſi materia tenuis ſit, & inſpiſſatione egeat, citra aliquod periculũ dari poteſt ſyr. ex pap. cũ ſyr. violato, & aqua viol. vel hordei nõ vbi materia ſpiſſa eſt, vel detenta. Hoc enim magis delinit & inſpiſſat. Paretur hoc modo.

℞. ſyr. de pap. ſyr. viol. ʒ.j. ß. aquæ viol. ʒ.iij. pul. diar. ſimpl. ʒ.j. miſce, fiat potus, capiat hora decima longè à cœna. Oxyrrhodino perfundenda eſt pars capitis anterior. Quòd ſi materia craſſior ſit retenta, ſupradicto abſtinere oportet, & hoc modo faciendum.

℞. lactis amygd. l. dulcium crudi ʒ iiij. croci gra. iij. puluer. diairis ʒ. j. capiat hora 10. Si ob hoc non dormiat, adde ſem. pap. contuſi, & ponatur in lacte amygd. Hoc medicamentum etiam in morbo pituitoſo conuenit, ſed oxyrrhodino non eſt vtendum ne defluxionem augeat. Hoc agendo ſpectare oportet ſudorẽ die 7. maxime ſi à ſanguine vel à bile fiat, & ſi quarta die mador apparuerit, ſexta die fiet perturbatio. Nõnunquam fluxus ſanguinis narium accidit, ſed minùs liberè habent vt neque in peripneumonia. Morbus pituitoſus extenditur in 14. diem magna ex parte, in aliquibus ad 20 ſed rarò, vel quia victu pleniore ſunt vſi, & neglexerunt remedia. Victus ratio tenuis in principio, ſi morbus ſit mul ùm acutus, à ſanguine & à bile, & in ſtatu, & parùm expuat, talium potus erit decoctum hordei, paſſ. Cibus verò, pruna ſi dulcia ſint: ſin minùs, paſſulæ leuiter decoctæ cum ſaccharo, cremore ptiſanæ vſque ad 7. diẽ. Si verò imbecilliores, modò expuant aliquid, oportet totam ptiſanam ſiue hordeum ipſum mũdatum paratum cum amygdalis. Quòd ſi vires ad ſtatum vſq; per-

©BIUM

durare poſſent cum hoc victu, optimus erit ſyr. violatus tempore ſit, & cum aqua hordei permiſceri poteſt. Si verò morbus diuturnior ſit, vel vires ferre non poſſint, danda eſt tota ptiſana, vel iuſculum pulli, vel caponis ſemicocti, additis amygdalis, & in principio tenui, & quò magis expuit, eò magis augere cibum debemus. Abſtineat vino & aqua cinamomi, & alia potione medicata. Vtatur aqua decoctionis liquiritiæ cum ſyr. capill. ven. Non ſunt alia negligenda remedia, quæ ab aliquibus vſurpantur, qualia ſunt, quæ ex pap. rubro parantur. In principio datum, quandiu defluxio ſit, tale confert. Paratur decoctum in aqua pimpinellæ, & dantur ʒ. iiij. frequenter in primis diebus per vnum atque alterum diem. Hoc medicamentum inſpiſſando retinet defluxionem, & quod in parte eſt, digerit. Ego frequenter vſus ſum cũ fœlici ſucceſſu. Aliqui vſurpant bliti aquas, quas ſpinacias vocant: aliqui cardui benedicti aut aliarum aquarum, quæ ſudores mouent, quæ ſi dentur facta defluxione, diſcutiunt, vt poſt 3. diem. Sed ſi antea dentur, augent morbum magis, quàm minuant, vt decoctum papaueris poſt materiæ defluxum ſputum retinet. Alia duo noui, quæ efficaciſſima ſunt, ſi ſuo tempore exhibeantur, vt raſura dentis apri, & cinis priapi tauri, exiccando, quod defluxum eſt, curant. Quare ſtatim in principio dari non debent, neque poſtquam eſt expectorandum. Illa enim nimium ſiccando ſputum retinerent. Poſt primum diem dari poſſunt cum vino, vt ad partem ducantur. Hæc in frigidis magis, quàm calidis conueniunt. Poſt ſudores criticos, febris (quæ ſymptoma eſt) ceſſat, ſed ſputum perſeuerat. Quare non debent relinquere expectorantia, ſed calidiora (ſi mitior reddita fuerit febris) aut ceſſauerit. Tunc emplaſtica ex diachilone lateri imponenda ſunt & in pituitoſa. Potes vti emplaſtris ex ſpice & ſulphure, vel in diachilonis ʒ. iij. addere ſulphuris ʒ. iij. ol. chamo. malaxatæ & lateri apponere. Quo maximè vtendum in doloribus, qui fiunt ad extrà, vel meſopleuris, vt trahatur extrà, vel diſcutiatur, quidquid in parte relictum fuerit.

Doloris flatulenti curatio.

Quòd ſi flatulentus dolor ſit, malaxentur cum oleo rueaceo,

rutaceo, anethino, & aliis hiſce remediis. Citiſſimè curantur hac via, pueri, ſenes & grauidæ, ſine aliqua ſanguinis miſſione, vel purgatione ſanitati reſtituti ſunt. Hic morbus, ſi cũ ſputo ſanguinis accidat, valde periculoſus eſt, in quo morbo ſanguis mittendus non eſt, quia, vt experientia cognitum eſt, retinet ſanguinem, vnde maior ſequitur inflammatio. Quam ob cauſam Hippo. 7. Epid. dolorem lateris enumerat inter ea, quæ ſanguinis miſſionem impediunt. Cuius verba ſunt hæc. Sunt nonnulli inter eos, qui ſanguinea expuunt, quibus opportunè ſanguinem auferre cõuenit. Aliis verò perinde ac illis non decet. Impedimẽto autem ſunt, tempus, laterum dolor, & bilis. Quare prudenter in hoc caſu agendum eſt, de quo ſuo loco dicetur.

De Peripneumonia, Caput alterum.

Peripneumonia eſt inflãmatio pulmonum, quæ cum febre eſt, ob cordis vicinitatem, vel ob morbi materiam. Pleuritis facilè in hanc affectionem mutatur, & maximè lethalis eſt. Notæ pleuritidis adſunt, niſi quòd dolor punctorius non adeſt, ſed grauis potiùs, quòd pulmones non ſentiant. Maior difficultas anhelandi, & maximè, quando in dorſo ſiti ſunt, ob id recti ſedere volũt. Nota propria, quæ affectum ſequitur, eſt rubedo maxillarum, & totius faciei, ob ſanguinem tenuem regurgitantem in ſuperiores partes, per venas & arterias. Hæc nota, ſi Gal. credimus, eſt huius affectionis propria. Rubet facies in futuro ſanguinis fluxu. In empyemate, maxillæ. Cùm empyema pulmones inflammat, propriam dicimus omni inflammationi pulmonum tuſſim ſiccam in principio. Deinde ſpumoſum ſputum, cruentum, ſæpius flauum. Fit autem hæc inflammatio, à ſanguine bilioſo, quo nutritur pulmo, & à pituita, quæ diu remanſit in pulmone putrefacta, quæ pulmones infeſtat & poſt catarrhos, in ſenibus frequentius, & in iuuenibus à bile.

Prognoſticum.

Eſt morbus acutiſſimus & periculoſus, occidit bilioſa frequenter quinto, pituitoſa vix attingit 8. diem. Sæuiſſima accidentia, vt vigiliæ, ſomni breues, perturbationes mentis, deliria, morituris partes externæ frigidæ. Ob maximã inflammationem internam naſus fit ſimus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 385 sur 1293

©BIUM

& appententia deiicitur. Soluitur hęc inflammatio fluxu narium, ſi Aetio credimus, quanquam Galen. de criſib. 3. contrariũ docet his verbis. Contingit aliquãdo propter ſanguinẽ è naribus fluentem phrenitim finiri, non tamẽ lethargus, aut peripneumonia fluxum ſanguinis amant. Sed ſi quis attentè dicta Gal. inſpiciat intelliget Gal. loqui de peripneumonia, quę à pituita fit, in qua ſanguinis fluxio è narib. non conuenit. Sed in bilioſa vel ſanguinea conuenit, vt in phrenitide, & argumento eſt Gale. de pituitoſa intellexiſſe, ex eo, quòd lethargo coniunxit. Lethargus enim pituitoſa inflammatio eſt, in qua ſanguis non eſt euacuandus, & nos vidimus aliquas peripneumonias fluxu ſanguinis finitas. In deterius vergunt poſt fluxum ſanguinis pituitoſæ.

Curatio.

Curantur autem, vt pleuritis, miſſione ſanguinis & alui deiectione & expectoratione, ſed hoc intereſt, quod in pleuritide rectitudo ſeruanda. In peripneumonia ex vtraque parte fluit ſanguis. Differt etiam, quòd in peripneumonia prima ſanguinis detractio, minorem copiam, ſecunda maiorem requirit, & ſi in aliquo morbo, eſt facienda copioſa in hoc, quia affectus magnus eſt, & circa cor poſitus. Fit tanta defluxio vel attractio ſanguinis tum ob cordis calorem, qui trahit, tum ob venarum frequentiam, tum ob ſanguinis tenuis copiam, quæ in cordis finibus eſſe ſolet. Ob partis affectæ dignitatem & interni affectus magnitudinem, trahendus eſt ſanguis, ſi fiat à ſanguine, vel bile naturali. Si verò à pituita, morbus mitior eſt, & ferè in ſenibus, & poſt alios morbos. Ob id ſanguinis miſſio neceſſaria non eſt, ſed oportet cucurbitulas in emunctoriis interioribus apponere, ad inhibendum, ne ſanguis ad partem affectam deſcendat. Nam ſi pituitoſus affectus ſit, frigidior redditur, neque concoquere, neque expellere, ob virium imbecillitatem poſſunt. Quare iniiciendus erit clyſter, & illæ decoctiones lenitiuæ dandæ in principio, quæ deſcriptæ ſunt. In pituitoſa, lenientes, & refrigerantes in bilioſa. In bilioſa plus debent refrigerare, quàm in pleuritide ob magnam caliditatem & ſiccitatem. In hac pituitoſa non oportet circa ſtatum vti nimium purgantibus clyſteribus

ribus, neque decoctis. Solet enim fluxus ventris superuenire, qui valde periculosus est. Nihil enim à parte affecta euacuat, & vires deiicit. Ob id Hipp. dicit, A pleuritide & peripneumonia habito, diarrhœa superueniens, lethalis est. Fiunt sic decoctiones.

℞. radicis liquiritiæ, radicis mal. an. ʒ. j viol. M. j. sebestен, iuiúb. ana N. xx quatuor seminum frigidorum maiorum an. ʒ. iij. Anisi ʒ. ij. fiat decoctio in aqua cucurbitæ, & in ℔. j. col. dissol. syrupi violati, de cucurb. ana ʒ. ij. misce, cap. manè. In pituitosa, quæ præscripta sunt ad pleuritidem pituitosam, linimenta, quæ inflammationem extinguere possunt, sunt admouenda, qualia sunt, quæ parantur ex oleo violato, de semine cucurbitæ, vel melonum, vel cucumeris, amygdal. dulc. recenter parato, vel fiant epithemata ex decoctione hordei, & seminum frigidorum maiorum, florum violarum. In collatura dissolue syrupi violati & syrupi cucurbitæ ana ʒ iij. Intingantur panni, & frequenter applicentur. In ore teneat elect. diatrag frig. recenter paratum, vel fiat conditum sequens.

℞. conseruæ violarum, bugloss, borraginis ana ʒ. j. pulueris diatraganti frigidi recenter dispensati ʒ. ij sacchari albi q. s. fiat conditum, vtatur cum aqua decoctionis hordei mundati, & seminis cucumeris, vel sic.

℞. mucaginis seminum cydoniorum, extractæ cum aquæ viol. ʒ. j. emulsionis q. s. frigidorum maiorum ʒ. j. sacchari candi & penidiarum ana ʒ. j. syrupi violati parum, fiat ad formam lohor, capiat lambendo. Pro pituitosa non sunt quærenda alia remedia, quàm ea, quæ descripta sunt cap. de pleurit. Caput oxyrrhodino frequenter perfundendum. Frictiones & ligaturæ conueniũt in partibus inferioribus. Tenuissimo victu vtẽdum, & quò acutior est morbus, eò magis ad tenuitatem debet accedere. Quare sint contenti cremore hordei, aqua bullita, cum syr. viol. vel de cucur. in biliosa. In pituitosa decoctum hordei integri dandum cum syr. capil. ven. Aluus si constricta sit, soliciranda clementibus. Si superueniat fluxus ventris, mortem significat, & leniter refrigerantibus & constringẽtibus sistendus. Si suppuretur, soluitur in empyema. Quòd si euadat suffocationem, curanda est

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 387 sur 1293

©BIUM

vt ſequẽti capite docebimus. ſed quomodo ſuffocet, explicandum, quia nonnulli ſe torquent ad inuenien-dum. Inflammatio eſt in ſubſtantia pulmonum. Si ſuppuretur, & materia non reſudet ſenſim, vel in arteriam, vel in ſpatium, ſed affatim rumpatur & multa materia effluat in alterum cauitatem. Si in ramos tracheæ arteriæ, ſuffocationem facit, quia aer ingredi non poteſt, calefactus verò redditur, ob id ſuffocantur. Sed ſi in ſpatium (cùm non ſit tanta copia, vt totum ſpatium thoracis occupet) non ſuffocat, ſed empyema facit.

De empyemate, ſiue purulentis, ſine ſuffocatis caput alterum.

Purulentos vocant Latini, quos Græci empyous, communiter eos in quorum corpore vniuerſo pus eſt conditum. Propriè verò Medici ſolent vocare eos, qui in thorace & pulmonibus pus habent, ex quo tabidi fiunt, niſi citò excernatur. Deprehẽditur puruléti notis deſcriptis ab Hipp. lib. 2. prog. Inter omnes agnoſci purulentos iis indiciis conuenit. Principio ſi febris non dimittit, ſed interdiu tenuior, noctu vehementior, ſi copia ſudoris elicitur, ac tuſſiendi cupiditas eſt, neq; quidquam dignum extimatione expuunt. Si oculi caui reddantur, maxillæ verò rubeſcant & vngues manus curuentur, digiti potiſſimùm ſummi caleſcant, atque in pedibus tumores cõſiſtant, neque cibum appetant, ac puſtulæ circa corpus erumpant. Quæcunque ergo ſuppuratio diutius immoratur, alia habet ſigna, quibus admodum credere oportèt. Quæcunque verò breuior, aliqua ex ſignis indicatur, qualia inter initia exiſtunt, & item ſi æger difficulter ſpirat. Fit autem puris collectio poſt inflammationem, vel in vtroque latere, vel altero tantùm, & quia fit per inflãmationes ſuppuratas, vel pulmonum, vel lateris. Hinc deprehenditur, in altero tantùm latere, ſi pleuritis, quæ alterum tantùm latus occupare ſolet, præceſſerit. Si verò poſt peripneumoniam in vtroque. Si in altero ſit, notis ab Hipp. 2. prognoſt. con cap. 31. traditis dignoſcitur. Si, inquit, ſuppuratio in altero tantum fuerit latere, vertere ægrum conuenit, & ſcire, nunquid dolorem in altero latere percipiat, & alterum altero calidius ſit, atq;, vbi in partẽ ſanam decubuit, quẽadmodum cum aliquod onus gra-

graue ſuper eos pendere videtur. Si id fuerit, ſuppuratio in altero latere fatigat, in quo onus exiſtit. Quòd ſi rigor fiat vt præ dolore partis, onus ſeu pondus habuerit, per pleuritidem purulentus factus eſt. Quicunque morbo laterali laborantes in 14 diebus non expurgantur, ij ad ſuppurationem vertũtur, quod intelligi debet de calida pleuritide. Nam ſi à frigido humore, non ſuppuratur tã breuiter, vt videre eſt de Anaxione, cuius meminit Gal. in commenta. Aphor. Quicũque ex morbo laterali ſuppuratus, ſi in 14. diebus non purgatur à die, qua fiet eruptio, liberantur. Si verò nõ, ad tabem vertuntur. Quod vt plurimum fit, non ſemper. Curatur rarò hic morbus. Danda eſt tamen opera vt cognoſcamus, vt prædictione poſſimus vti. Circa principium, cùm vires valent, & priuſquam pulmones exulcerentur, ſi materia euacuetur per ſputum, vel per aliam regionem, aliqua ex parte, vt per vrinas, euadere poteſt vel per vſtionem vel ſectionem. Quare Medicus diligenter inſpicere debet, ſi inflammationes in ſuppurationes vertantur, vt iuuet ſuppurationem, ruptionem & expurgationẽ, qua citiſſimè fieri poterit. Si ergo calida pleuritis 14 die non expurgatur, ſuppurationem expectare oportet, & maximè ſi à contuſione ortum habuerit, & ſi miſſus non ſit ſanguis. Cataplaſmata ſupra latus apponere oportet, quæ vim concoctoriam habeant quale eſt ſequens.

℞. rad. biſmal. qr j ficuum. paſſul. enucleatarum ana N. xx. florum cham. mel. ana p. j decoquantur, & contundantur omnia, & per cribrum diſcutiantur, cui adde farinæ ſeminis lini, fœnug. tritici, an. ʒ iij ol. lil. amygd. & butyri recentis, & tereb. an. ʒ. ij Incorporentur ſimul, & fiat cataplaſma. Si placeret ad extrà trahere, adde fermenti acerrimi ʒ ij. applicetur. Hoc maturat, & diſcutit. Fit emplaſtrum ex diachil. magno malaxato cum ol. aneth. vel amygd. dulc. Intus dentur, quæ aliquam materiam educere poſſunt, vt infra ſumenda.

℞. liq. raſæ, rad biſmal & ſymphitian ʒ. j. herb capil. ſcab. agrimo. bechi ana M. j. quat. ſemin. frig. maio. ana ʒ. j. Aniſi ʒ. j trium flo. cordialium communium, cham. ana p. j. fiat decoctio. In lb. ij. diſſ. ſappæ & mellis ana ʒ. iiij. ſacchari candi ʒ. iiij. miſce, fiat ſyrup. ar. 3. ij.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 389 sur 1293

rad.iridis,capiat ſingulis matutinis ʒ. vj. in cremore ptiſanæ ponantur ſemina frig.maio vel mel,vel ſaccharum candum.Eclegmata ſunt conſtituenda,quæ vim habent maturandi & detergendi,vt ſequens eclegma.

℞.mucaginis ficuum pinguium ʒ. j. butyri recentis ʒ. ij.ol.amyg.dulc.recentis ʒ.j.ſacc.candi ʒ. ij amyli ʒ. ij. incorporentur ſimul, & fiat lohot, capiat lambendo. Terebenthina veneta deuorata cum puluere liquiritiæ ad ʒ.iij.lota in aqua hordei multum confert,& ad detergendum,& ad maturandum, & ad diſcutiendum.Si materia multa ſit in pulmonibus,eclegmata, quæ purgare poſſunt,valet,qualia ſunt dicta cap.de pleurit.pituitoſa. Si non rumpatur,practici imperant, vt deatur, quæ diſrumpere poſſunt.Sed illa non perueniunt ad partem affectã.Melius eſſet,medicamenta ſyncritica lateri apponere,quæ ad extra traherent,& poſtea ferro,vel cauterio aperire,vt materia extrà expurgetur, non intro rũpatur. Nam ruptio interna periculoſa eſt ſuffocationis periculum. & poſt ruptionem materia commodè vacuari non poteſt.Pulmone exulcerato fiunt phthiſici,& moriũtur. Quare ſiue pus collectum ſit in ſpatio,ſiue mẽbrana adhæſit & ſuppurata ſit,latus aperiendum.priuſquã corpus contabeſcat & pulmones eroſi ſint. Nam poſtquam exulcerati ſunt,difficillimè aut rarò coaleſcunt. Sed quod ſecari aut vri debeant,ne id à me excogitatum videatur, Hip.aph ſubiungam,quo loco oſtendit,qui euaſuri ſint, qui ſecus.Ex eo aphoriſ.apparet & ſecari & vri ad curationem, &aph. 44.lib.7. Quicunque ſuppurati vruntur & ſecantur,ſi purum pus fluxerit & album, euadunt.Si verò ſubcruentum,fæculentum fœtidum,pereunt.Item Paulus, Aetius & omnes alij ant qui Medici id faciendum imperant. Sed hodie à paucis fit, quia à paucis cognoſcitur pus collectum. vel ſi cognoſcatur, Medici timidi, neque ſecare audentes,in cauſa ſunt, aut aſſiſtentium timiditas, aut ægri. Non licet vrere, poſtquam omnia interna corrupta ſunt. Quare conſulo,vt cùm pus collectum expurgari non poſſe cognoſcimus, tentetur. Galen.in commen.aphor.27 lib. hanc rationem curãdi fortuna inuentam eſſe,atteſtatur.Miles enim quidã,cùm de ſua ſalute deſperaret, ad bellum acceſſit, & ab hoſte

punctim

punctim læsus est in thorace. Pus fluxit, & liberatus fuit, vt apud nos iuuenis quidam à me fuit liberatus, qui per annum pus in thorace collectum post pleurisim gestauit, & quasi absumptus erat, vstus fuit, & per vulnus purgatum pus. Adhuc supereſt, & dicitur Salomon, sicuti & multi alij quorum nomina supprimo, & hoc de suppuratis vnum theorema addens. Omne pus factum in quacunque parte collectum, expurgandum esse. Quod per emissarium à natura institutum, expurgandum, siue trahendum, & faciendum, vt in abscessibus partium, apertione facta, vel ruptura, vel phlebotomia. Si sub craneo, trepano: in ventre punctura. Si in thorace, punctura, vel vstione. Punctura melior est. Quòd si hæc pati nolint, tanquam deplorati prognosticis relinquendi sunt.

De cordis tremore. CAP. XVI.

COrdis tremor vel palpitatio est motus cordis deprauatus. Deprauatur autem vel quia dilatatur præter naturam ob causam aliquam internam vt fumum, aut vaporem in sinibus cordis cõtentum, sed multò frequentiùs fit à flatibus in pericardio collectis. Argumento est, quòd omnes ferè melancholici, symptomate hoc afficiuntur, & qui cachexia laborant, vt puellæ, & qui in aquam intercutem incidunt. Hęc enim collecta in pericardio, quando agitantur, accessionem faciunt, quia partem superiorem cordis lædunt, & cùm hæc quiescunt, minùs infestat hic morbus, nisi quòd semper est manifestior pulsatio cordis in his, quàm in aliis. Fit etiam propter longam meditationem, aut quando obliuiscuntur aerem illum calidum, aut fumos calidos reddere, neque possunt expirationem magnã facere, hoc morbo magis diuexantur. Fit etiam à multitudine sanguinis, quod facilè ab aliis causis distinguitur. Nam qui ob supradictas laborant, sani non sunt, qui à multitudine sanguinis, integra valetudine viuunt, & iis solet tantũ accidere, qui multis alimentis multum sanguinem gignentibus vtuntur, vt vino multo, carne multa. Iuuenibus & adultis subitò siue alia præcedente causæ affectione solet accidere. Gal. lib. de locis affect. 5. ca. 1. illos potissimùm iuuat, & in hoc præsens est remedium missio sanguinis. Et quia multus sanguis in bene valentibus & crassus est, vel

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 391 sur 1293

ſua copia obſtructionē facit coarctatoriam, imperamus victum attenuantem & medicamenta alterantia cordialia, qualia dicentur poſtea ad obſtructionem. Si à flatibus fiat hæc affectio, leuiſsima corporis motione excitatur, & ferè aſthmatici euadunt tandem. Vel fit acceſsio cum aſthmate, vel ſentitur palpitatio in genis oculorū, vel in aliqua parte, aut dolores repētini, qui ſtatim ceſsāt ſpōte ſua: oculi etiam quodammodo obtenebrantur. Sonitus aut ſibilus auriū his ſolet accidere. Quare prima ventriculi concoctio perfecta procurari debet, & flatus qui in ventriculo & inteſtinis ſunt collecti diſcutiantur. Id fiet duas adimplendo intētiones, ſcilicet vt purgetur frequēter materia illa pituitoſa, & aqua ex qua flatus gignuntur. Pilulis de aro. de hiera, cum agar. vel carth. Deinde ſyr. materiam concoquentibus cum decoctione aniſi aſſumptis: & materiā præparare, & rurſus euacuare paulò fortioribus pilulis, vt ſine quibus, aureis, agreg. In craſtinum detur theriaca antiqua, vel confectio arom. roſ. vt cauſſa illa efficiens caſtigetur, nempe calor diminutus. Huc referre oportet omnia illa remedia, quæ dicuntur cap. de inflatione ventriculi. Si ab intemperie calida fiat tremor cordis, diamarg. frig. diatrag. frig. ſyr. de bugloſſ. & borrag. & omnia alia remedia quæ ſunt inter calida & frigida pro curatione conueniunt, vt aurum, argentum, & quæ ex iis componuntur. Fiant tro. ex quibus potiones cum aquis affectui & morbo conſentaneis, vt

℞. boli coral. an. ʒ. ß. quat. ſemin. frig. ma. ſeminis citri an. ʒ j. marg. ʒ. ß. camphoræ ϑ. ß. terantur omnia diligenter, fiant tro. cum aqua roſ. adde moſci gr. iij. vel croci tantundem. Dari etiam poſſunt ſyr. infrigidantes, vt de nymphea, iulep. roſ. & ſimilia. Si fiat à materia calida, vel à vaporibus neceſſaria erit phleb. Si adſit pleth. aperiatur vena dextri brachij: ſi à vaporibus, baſilica ſiniſtri. Sunt qui in omni palpitatione laudant miſsionem ſanguinis, qui laudandi non ſunt, ſi fiat iis quibus non competit, phleb. ſed tantùm euacuatio. Concoq. materia & euacuetur, ſi ſit calida ſyrup. de ribes, de limonibus, de agreſta, de acetoſi citri, iulep. roſ. & ſimil. Miſcentur aquæ quæ vim habent refrigerandi, vel mediam, ſiue temperatam, vt aqua bugloſſ. borrag. vt ſic

℞. ſyr.

℞. syr. de lymonibus, de acetos. citri an. ʒ. j. syr. de pomis simpl. de bugloss. an. ʒ. ij. aquarum acetos. ros. borrag. an. qr. j. misce, pro 3. dosibus, aro. cum ʒ. ij. diamarg. frig. Purgetur autem materia, quæ circa cor est, medicamentis purgantibus humorem, adiunctis quibusdam cordialibus vel myrobal. in infusione, vel decoctione tamarindo. rhab. Succus vel syr. ros. manna, cass laudantur. Sunt qui addunt etiam scammonium, quo vti non oportet nisi in summa necessitate, & additis quibusdam cordialibus. Nam hæc laxantia fortiter, sunt ex genere venenorum, & venena sua natura petunt cor, & lædunt. Ergo bene castigata addere oportet. Conficiantur pilulæ ex myrobal. sic

℞. omnium myrobal. confricatorum cum succo ros. an. ℈ j. rhab. ℈. ij. cinamomi, seminis ocymi an. j. spicæ vtriusque an. ℈. ß. cum syr. ros. & pulpa tamarind. fiant pilulæ de quibus cap. ʒ j. vel ℈. iiij. Quòd si magis soluentes velis parare, per diem macerentur in succo ros. vel syr. ros. cum manna & infusione rhab. vel decoctione addendo quæ temperant calorem moderatè vt quatuor semina frigida maiora, flores cordiales. Purgentur sæpe, sed leui medicamento. Nam materia, quæ circa cor est, non facilè educitur. Fiet talis opiata.

℞. radic. bugl. conser. ros. an. ʒ. j. vel conser flor. bugl. borrag. acetos. capil. an ʒ. j. pul. diamarg frig. ʒ. j. ß. diair. abb. & diatrag. frig. an. ℈. j. tro. de camphora ℈. ß. cum syr. de bugloss. fiat opiata. de qua cap. bis aut ter in hebdomada. Superbibendo parum vini lymphati cum aqua ros. vel bugloss. fiat epith. supra cor.

℞. aquæ ros. bugl. an. qr. j. aquæ end. qr. ß. tro. de camphora ℈. j. sandali albi & rubri an. ʒ. ß. misce, fiat epithema, applicetur tepidè supra cor, irrorãdo cum aqua buglossæ & ros. Si autem à materia fiat frigida, coquatur & euacuetur. Coquetur syr. calidis, sed additis cordialibus vt sunt syr. de buglo. de borragine, decoctum hyss. syr. capil. ven. mel. ros. oxymel. syr. de bizantiis. Aquæ autem sunt borrag. bugloss. melissæ, beto. vt

℞. syr. capil. ven. buglossæ an. ʒ. ij. syr. conseruationis corticis citri ʒ. j. aquarum roris marini, melissæ, borrag. bugloss. ana qr. j. misce pro tribus dosibus matutinis.

Purgetur autem cum myrobal. emblicis, cum decoctione ag. vel eius infusione, aliquo cordiali addito. Turbith si maceretur per diem in lacte, deinde in melle, & addantur cordialia, congruet. Nollem, vt cæteri, vti colocynthide, quoniam lædit. Quare non nisi in magna necessitate illam vsurpo, nec est vsurpāda, vt nec diagridium in causa calida. neque turbith, nisi in magna necessitate. Purgetur sic.

℞. ag. tro in vino albo infusi ʒ j. exprimatur fortiter, & cum decoctione pass & florum cordial. in aqua viol. decoct. fiat potio, addendo mannæ ʒ ij. Quòd si non sufficit, adde decoctioni summitatum thymi, & seminis earth. an. ʒ vj. Quòd si pilulæ fiant ex his, addita hiera picra, bonum erit. Vel vtantur pilulis de hiera picra, addito ag. vel turbith infuso in lacte. & postea in melle, addēdo macis mediam partem. Si fiat ab humore melancholico, dandi sunt syr. respicientes melācholiam, vt de summaria, de pomis, de epithymo, de scolopendria. Sic & in purgantibus est faciendum, cum syrupis præscriptis ad pituitam, additis semper flatus discutientibus in maiori quantitate Si autem fiat ab obstructione, potest addi in decoctione herbæ fœnicul. marini q j. vt pituitā deiiciat & obstructiones soluat Id autem est verū empetrum antiquorū, non vatis, vt existimant herbarij, tū quòd non sit foliis portulacæ, nec albioribus. Est enim folio pingui, sed viridi. Ob id ab aliquib. à viriditate prasoides, & quòd inter lapides crescat super muros, & antiqua ædificia, empetrum dicitur: vel propter mare, fœniculum marinum. Est autem sapore salso, vt ab antiquis monstratū est, & fœliciſsimè prouenit in saxis marinis, & in rimis parietum spectātium mare. Apta erunt & alia deobstruentia. Ferè eadem erit ratio curandi hūc affectum ab obstructione, cum illo, qui fit à pituita, sed istis decoctionibus addenda erunt, anis. fœnic & alia flatus discutientia vt galanga, garyoph macis. Nam magna ex parte morbus hic ex generantibus flatus accidit, patientibus obstructiones hepatis & lienis, vt licet videre in puellis pātientibus cachexiam, & malè coloratis. Detur theriaca cum aqua buglossæ & melissæ. Post purgationem fiant electaria vel opiatæ ex elect. diamarg. cal. de gēmis pli-

A melancholico humore.

ris

ris cum mosco, diambræ. dianthos, arom. rosa. garyo. Multùm valet confectio de hyacintho. & alchermes, conserua rad. bugloss, borrag. anthos, florum bugloss. & elenij. Ex his conseruis & pulueribus fiunt opiatæ. Fiet optimum medicamentum, & alimentum ex corde porci, in quo inditi sint garyoph. in veru assato vel super prunas, priùs cocto in aqua, vt caro tenerior fiat, alioqui dura est, quia fibrosa, vt,

℞. cordis porci N. ij. cordis cerui vel bouis N. iij. garyophill. galãgæ maioris & minoris. seminis basiliconis ana ʒ. iiij. macis ʒ. iij. flor. bugloss. borrag. ana p. ij florum anthos p. iij. temperentur in vino mal. per noctem & distillentur omnia in alambico. aqua seruetur vsui.

℞. aquæ prædictæ ʒ. iij. sacchari parum. Fiat iulep. Aqua illa valet in omni passione cordis à materia frigida, flatuosa, vel à vaporibus, & in melancholica passione. Sed in materia non frigida adde aquæ rosarum partes æquales, & vtatur vel cum aqua bugloss vel borrag. Dosis huius aquę est ʒ. ß. superbibendo vini hippocratici ʒ. ij. Sacculi ad fotus cordis, qui magis laudantur, quàm emplastra, vel epith. hoc modo.

℞. garyoph. rosa. flor. ana. ʒ. an ß ij. cort. citri sicci macis, ligni aloës, sandali albi & rubri & muscatelini seminis ocymi an. ʒ. j spicę celticæ & lauendulæ, foliorũ lauri ana ʒ. ß. cõtundantur, fiat pul. & ex eo sacculus interbastatus, vt artis est, pro corde. Irroretur cum vino albo, & aqua bugl. applicetur calfactus. Optimum est hoc.

℞. flor cord. ana p. j. garyoph. maioris j. antophli. ʒ. j. decoquantur leuiter in aqua bugl. & melissæ. In ℔. j. decoctionis adde vini albi vel clari ℔. iij. garyoph. ʒ. ij. cardamomi ʒ. ß. sacch. q. s. fiat syr. aro. cum. ʒ. j. cinamomi. Si à serosis humoribus auctis fiat palpitatio, danda est opera, vt euacuentur, qui in venis continentur. Nam id quod collectum est in pericardio, si nihil amplius in illud resudarit è venis, calore cordis absumetur. Serosi autem humores euacuantur vsu seri caprini, vel asinini, vel succo ros. decocto brassicæ marinæ, thymeleæ, seminis carth. folic. senæ, & aliis medicamentis cap. de hydrope & cachexia. In hoc tantùm differt, quòd hæc remedia sunt imbecilliora, & magis cordialia, & ea,

A serosis humoribus.

©BIUM

quæ minus cordi aduerſantur, vſurpantur.

℞. rad. graminis, ruſci, aſparag ana ʒ. iij. rubiæ maior. ʒ. ij. galang. & cyperi ana ʒ. ß. herbarum capil. ſum. cichor. end. ana M. j. ſeminis aniſi, apij, petro. ana ʒ. iij. medullæ ſeminis carth. polypod querc. ſenæ oriental. ana ʒ. ij. cicer. rub p. j. ſeminis hederæ rad iridis ana ʒ. ij. foliorum braſſ marinæ tertiam partem M. j. flor. anthos, bugloſſ. ana p. j fiat decoctio in ſero caprino ad ℔ j cui adde ſucci roſ. & ſyr roſ. lax ana ʒ. 4. ſacc. ſolidi ʒ. vj. fiat ſyr. mediæ decoctionis, cap. ʒ. vj. pro doſi alternis diebus vel quotidie prout magis vel minus operabitur. Si paretur tempore calido fiat ſine ſero, quia facilè acesit, & ſyr. corrumpit. Præter illa remedia præſcribenda cap. de cachexia ſunt adhibendi facculi ſupra pectus, qui vim habent ſiccandi.

℞. cortic citri, ſandal. omnium galang. cyperi ana ʒ. ij. pul de gemmis & diamarg. frig ana ʒ. j. camphoræ ʒ. ß. bobace excipiantur, & fiat facculus interbaſtatus, qui irroretur vino, & aqua meliſſæ, applicetur ſupra mediũ thoracis. Idem etiam poteſt apponi ſi à cauſſa flatulenta fiat affectus, addendo tantũ anſum, vel cyminum, vel aliud flatus diſcutiens. Opiatæ etiã cor magis reſpicere debent, quã quæ in ſupra citatis capitib. deſcribuntur, vt

℞ cort. citri condiri cum ſacch ʒ. ß. conſer. anthos ʒ. j. conſerv. ſtechad & florum cichor. ana ʒ. iij confect. aro. roſ. ʒ. j. pul. diagalangæ & diamarg. cal. vel de gẽmis ana ʒ. j. cum ſyr. conſeruat. corticis citri fiat opiata. Hic aduertere oportet quòd neque conſerua violarum vel bugloſſ vel borrag. addimus, quia nimis humectant, & hîc potiùs ſiccandum quàm humectandum. Camphora in hoc morbo magnam vim habet, etiam in collo ſuſpẽſa à quacunque cauſa proueniat. Optima victus ratio in hoc morbo eſt neceſſaria, quæ magis exiccans ſit.

De Syncope. CAP. XVII.

SYncope fit ob inſignes euacuationes ob reſolutos ſpiritus. Fit etiam à veneno ob paſsionem alicuius membri communicato cordi, & aliis cauſis. Si autem fiat poſt inſignem euacuationem, vt ſanguinis, ponatur ſupra lectum capite decliui. Irroretur aqua, vt excitetur. Detur parum vini diluti aqua frigida. Si autem poſt medica-

medicamentum nimis purgans, fiat ſyncope, detur ſtatim theriaca recens. Quod ſi non adſit, detur antiqua addendo opij ℊ. ij. cum vino & vngatur ventriculus & venter oleis ſequentibus.

℞. olei cydoniorum, myrtill. ana ʒ j. ß. ol. abſynth. ʒ. j. addatur parum aceti, vngatur venter inferior. Fiant frictiones partium ſupernarum, vt brachiorum. Poteſt etiam addi vinum & mica panis intincta vino. Qui autem ob ſudores deliquium, à vino abſtineant, & frictione. Nam talia magis mouent ſudores, ſed potiùs ſunt meatus cutis obſtruendi, vt ſudor ſiſtatur. Irroretur facies aqua roſarum etiam frigida. Euentiletur & leuiter operiatur. Fiat pul. ſequens, qui ponatur in lecto, vt ſinapizetur.

℞. florum roſ. rub. nymph. labruſcæ ana ʒ iij ladani puri ʒ. iij. ſtyracis ʒ. ij. myrt. berb. fuma. an. ʒ. j. miſce, fiat pul. qui ponatur intra lectum, vel fumigentur induſia, & alia quæ circa corpus ponantur. Inſpergantur per cubiculum herbæ frigidæ, vt ſummitates ſalicis, myrthi, oleæ, vitricis &c. Detur poſtea talis potus.

℞. diamarg frig. diapap. albi, & elect. de gemmis ana ʒ. ß. aquarum roſ. acetoſ. myrthi ana ʒ. j. ſyr. de roſ. ſiccis ʒ. j miſce, fiat potio. Nullo pacto fricentur, ſed ſæpe mutent locum.

Si ab hauſto veneno fiat ſyncope, ſtatim vomitus prouocetur, & eo prouocato detur theriaca, aut mythr. Poſt theriacam ſi ſentiatur ardor, vel acrimonia vẽtriculi vel punctura, lac, vel butyr. accipiat, vel pul. fiat ex cordialibus refrigerantibus, & acrimoniam veneni obtundentibus, vt,

℞. diamarg. frig. ʒ. j. tro. de camphora & confectionis de hyacinthis ana ℈. ß. aquæ roſ. nymph bugl. ana ʒ. j. ſyr. de acetoſ. citri, vel de limonibus ʒ. ß. miſce, fiat potus, detur pars media & altera poſt aliquot horas. Si autem venenum frigidum eſſet, vel affectus frigidos induceret, fiat ſic.

℞. confect. de hyacintho ℈. 2. pul. de gemmis ʒ. j. aquarum beth. meliſſ bugloſſ elenij ana ʒ. ij. ſyrup. de bugloſſ. ʒ. j. fiat potus. Si deprehendantur quale fuerit venenum, detur antidotum. Zedoria in omni veneno va-

let. Poteſt etiam dari tormentilla, quæ ad ſyncopem & ad tremorem cordis mirum in modum valet. Si ſyncope in principio paroxyſmi febris accidat, optimum erit ſuffitu excitare ſic.

℞.roſ.rub.ligni aloës,beniouin,ſtyrac.ana ʒ.ij.carbonis ſalicis contuſi ad pondus omnium,fiant tro.cum terebinth.vel vti poſſumus alipta moſcata. Si ob conſenſum alicuius partis,vel oris ventriculi,fiant topica remedia, quæ & parti & affectui conueniant, vt ſi ob conſenſum ventriculi, ob humores acres putres, prouocetur vomitus cum aqua calida & oleo,vel cum decoctione anethi,& raph.vel ſyr.acetoſ.Si materia fuerit euacuata, fiat vnctio ſupra ventriculum & os eius.

℞.ol.roſ.myr.cydon.ana ʒ.j ß.ol.nardi ʒ.j.miſce.Poſt vnctionem ſinapizetur puluere ſequenti.

℞.roſ.rub.ſandali ana ʒ.j.coriand.maſtich. cort.citri ſicci ana ϑ.j. ß.fiat pul.ſubtiliſſimus,quo ſinapizetur regio ventriculi,vel additis cera & ol.fiat vnguentum.Pro materia frigida fiat ſic.

℞.ol.nardini de abſynth.de lentiſco, vel de maſtiche ana ʒ.ij.miſce.Sic & pul.ex calidis & aſtringentibus fiet.

℞. garyoph. maſticis, macis, nucis moſcatæ, ſandali moſcatell.ana ʒ.j.ß ſpicæ,ſcœnanthos,roſ. myrti ana ʒ.j. ß. miſce, fiat pul.vel addendo parum ceræ & olei fiat vnguentum. Vel vtatur cerato ſtomachico Gal. vngendo os vẽtriculi ante & poſt, circa decimãtertiã vertebrã in latere ſiniſtro, quia in eo magis inclinat os vẽtriculi.

Si fiat per conſenſum alterius, vt vteri, curanda erit illa affectio vteri remediis,& corroboretur cor.

Si ſyncope proueniat ob defectum ſpirituum poſt labores,vel morbos vel medicamentum,nutriatur alimẽtis optimi ſucci citò nutrientibus & humectantibus.

De lactis defectu. CAP. XVIII.

IN mammis ex ſanguine generatur lac, & idẽ eſt cum ſanguine,colore tantum differens.Nam lac in hepate infantis, citò & facilè in ſanguinem abit, & puto album eſſe ſanguinem, prouidéque à natura dealbatum fuiſſe, ne videretur crudele pueros nutriri ſanguine. Sed quod lac ſanguini ſimile ſit, ratio oſtendit. Nam infans, cum in vtero eſſet, ſanguine nutriebatur, & vnumquodque

ſuo

ſuo ſimili nutritur. Oportet igitur ſanguinem & lac ſimilitudinē habere. Tot ſunt in lacte partes, quot in ſanguine. Ergo eadem ſubſtantia, ſed leui tantùm alteratione differunt, quam lac accepit à mammis, vel potiùs à venis, & ſecundum aliquos à glandulis mammarum. Cum igitur ſanguis ſit lactis materia, mulieres, quæ lac habere volunt, multo ſanguine præditas eſſe oportet, & vt ſanguis ad mammas fluat, curandum. Quare duæ erunt cauſæ potiſſimùm penuriæ lactis, aut quia paucus eſt ſanguis, aut quia ad mammarum venas non peruenit. Si multus ſit ſanguis in corpore, & ad mammas non perueniat, hoc fit vel propter venarum anguſtiā, aut obſtructionem, aut propter ſanguinis craſſitiem. Defectus ſanguinis eſt, aut propter totius corporis atrophiam, quam mulier ob picam, aut alimentorum faſtidium cōtraxit tempore imprægnationis, vel quia poſt partū tanta ſanguinis copia fluxit, vt retractus ſit ad partem inferiorem, aut quia venæ plus iuſto inanitæ ſunt. Quare nutriendæ erunt optimis alimentis calidis & humidis, & multum ſanguinem generantibus, vt vino optimo, iuſculis, ſucco carnis, vitellis ouorum, caſeo, & aliis euchymis. Si propter craſſitiem ſanguis non fluat, leuiter incidentibus & attenuantibus, neque multum exiccantibus eſt vtendum, & illa ſunt potiùs alimēta medicamētoſa, aut cōdimenta alimentis permixta, vt herba fœnic. apij, petro. anethi folia eryſimi, origani. Illa ſunt iuſculis admiſcenda, & recentia eſſe debent, ne ſiccitate ſua potiùs lac extinguant, quàm generent. Zinzib. cinamomum in pauca quantitate in condimentis ſunt vtilia. Vinum tenue, album vel fuluum conuenit. Neque illis vſus eſt interdicendus cæparum coctarum, vel in brodiis, vel ſub cineribus. Confricandæ ſunt mammæ, vel fouendę aqua tepida, vt venæ, quæ ibi ſunt, dilatentur. Neque audiendi ſunt practici, qui puluéres ex ſemine fœnic. & aliis calfacientibus, & attenuantibus, & reſiccantibus componunt, vt coralio, &c. Quid enim poteſt coral. ad generationem ſanguinis, cùm non concoquatur, nec in ſanguinem vertatur ob ſiccitatem & duritiem, neque propter eius qualitatem, cùm ſit frigidus & ſiccus, poteſt iuuare cōcoctionem, neque ſanguinis generationem? Fœni-

culi herba ob ſuam humiditatem minùs ſiccat, & ad ſanguinis diſtributionē multùm valet, & proinde ad lactis generationem. Quòd ſi ſemen ſiccum ſit, deſiccat. Nam vt eruca recens ſemen auget, ſicca minuit, ſic de ſemine fœnic. ſentiendum eſt. Res calidæ & humidæ multum ſanguinis generant, vt lac animalium in cibis ſumptum, dulcia, & alia id genus. Si autem ſanguis non fluat ob anguſtiam venarum, optimum erit aqua tepida mammas fouere, vel ſinapiſmum debilem, aut tropacem ſupra pectus apponere, vt ſanguinem ad partem trahant. Sed diutius non oportet ſuper mammas ſinere, ne id quod attrahunt, digerant, aut inflammationem in ea parte procreant. Hoc modo fiet.

℞. ficuū maceratarū in aqua ℔ j. piſtentur diligenter, poſtea adde ſemin. ſinapi tenuiſſimè triti ʒ. j. miſce, ponatur ſupra mammas, vel diſſoluatur & pix miſceatur multo ol. & poſt aliquam frictionem applicetur ſupra mammas, vel potiùs in circuitu mammarum ſub clauiculis, & ſub alis. Nam per illas regiones venæ ad mammas perueniunt. Frequenter ſugere mammas, vel exprimere, lac effluere facit. Cucurbitularum appoſitio cum pauco igne, paulò infra clauiculas, ad ſanguinis attractionem prodeſt. Si menſes nimis fluant, retinendi ſunt priùs. Parùm ſe exerceant, bene alantur & dormiant.

De lactis exuberantia. CAP. XIX.

REdundantia lactis laborant mulieres primis diebus poſt partum, quia multus ſanguis mittitur, & non abſumitur, aut quia non ſugitur. Quare mulieres, quæ hac redundantia laborant, ſi fieri poteſt, ante partum aliqua repellentia apponant ſupra mammas, ne tantam ſanguinis copiam recipiāt. Nam poſtquam lac multum receptum eſt, non poteſt repelli, ſed per mammas euacuari debet, aut ſuctu, aut alia ratione. Prohibetur autē ſanguinem deorſum trahendo, & appoſitione cucurbitularum in emunctoriis, & peſſariis, ſi ſufficienter non fluat ſanguis. Deinde linimento in circuitu mammarum, & ſub alis impoſito.

℞. boli ar. ʒ. ij. ſpōg. bedeg rad. biſtortæ, ana ʒ. ß. cum ol. roſ. & pauco aceto reducātur ad formam linimenti, illinantur prædictæ partes. Supra mammas catag. digerentia

rantia ſunt apponenda, vt quæ fiunt ex farina hordei, & oxymelite, vel ex herbis digerẽtibus cum quadam aſtrictione, vt menta, abſynth. & aliis.

℞. mentæ ſiccæ M.ij. abſynth. M.j. fiat decoctio, tundantur, & per cribrum paſſentur, quibus adde farinæ fab. vel orobi, vel lupinorum ʒ.iij, cum decoctione & pauco ol. liliorum, fiat catap. Supra papillam vtile erit radicem chelidonij maioris, decoctam & contritam ſuperponere. Si hæc non proficiant, ceruſam, litharg. cadmiam in vnguenta reducere vtile erit, & alia, quæ citra calfactionem digerunt, & medicamentis pituitam purgantibus corpus vacuare, & tenui victu, attenuante, & incidente copiam ſanguinis abſumere.

De lactis coagulatione. CAP. XX.

COncreſcit lac in mammis, vel poſt vſum medicamẽtorum refrigerantium, aut nimis calfacientium, aut poſt contuſionem aliquam. Diſſoluitur autem cataplaſmatis, & vnguentis incidentibus & detergentibus, vt catapl. ſupraſcripto, vel hoc ſequenti.

℞. ſucci apij qr. j. oxymel ʒ.ij. farinæ ciceru. rubr. & orizę an. q. ſ. ad incorporandum, fiat catap. quod applicetur ſupra partem. Si his medicamentis non diſſoluitur, vt glandulæ indurentur, & ſuppurentur, & tunc ſuppurantibus iuuanda eſt natura, vt ſi apponatur tale catap. l.

℞. rad. althę & lilior an. qr. j. fic. par. xx. decoq. in aqua, donec molleſcant, quibus adde axungiæ porci non ſalitæ, aut butyri recentis qr. ß. coq & cocta contundatur, & fiat catap. adde olei communis parum. Quando materia eſt iam ſuppurata. aperitur locus, & curatur. Poſtea vt vlcus ſordidum, de quo hîc non agimus.

De inflammatione mammarum. CAP. XXI.

FIt aliquando ex redundantia ſanguinis inflammatio in mammis. Erit autem curanda ſanguinis miſſione, ni fluant menſes, aut fluxuri ſint, vel hæmorrhoides. Curatur medicamentis repellentibus poſitis in circuitu mammarũ, deinde catap. ſup. ſcripta ad digeſtionem vtilia erunt, potiſſimùm in ſtatu & declinatione. In incremento farinam hordei, & ol. roſ. oportet his addere, vel aliqua repellentia digerentibus permiſcere, vt ſi ſucco ſemperuiui excipiatur far. hord. ol. cham. pul. roſ. medi-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 401 sur 1293

camẽtum fiet repellens,& digerẽs. Quòd ſi ad ſuppurationem perueniat,vt vlcus putridum detergere oportet.

De mammarum incremento. CAP. XXII.

MAmmæ increſcunt, poſteaquã puella ad eam magnitudinem ferè peruenit, ad quam nata eſt peruenire,vel quia incipiunt pingueſcere, ob redũdantiam alimenti,vel quia multus ſanguis ad illas partes profluit ante menſium eruptionẽ. Aliis autem increſcunt mammæ,quia aluntur flatulentis alimẽtis,vt caſtaneis, rapis, &c. Quod mulieribus monticolis accidit. Quare ſi quis velit iliarum incrementum prohibere, ſanguinis attractionem impediat, & partes illas denſas reddat, vt non facilè ſanguinem influentem recipiant.Ad id commendatur ſuccus cicutæ(prohibet enim incrementum) aqua myrthi peculi roſ. & aquæ diſtillationis pinearum cum pauco aceto, & alumine poſitæ ſup. mammas intinctis pannis. Quòd ſi iam accreuerint, bonum illum habitum ſoluere oportet,& multùm mouere menſes,vt ſanguis multus abſumatur,& ſuper partẽ medicamenta digerentia apponere,qualia ſunt præſcripta ad lactis reſolutionem,aut vnguẽta metallica, addendo ſalis communis,ſulphuris, & aluminis an. ʒ. j pro ʒ. j. Poſtquam detumuerunt, & flaccidæ factæ ſunt, lutum, quod reperitur in molis,quibus acuuntur gladij,ſuperponendum, cum pauco aceto vt indurentur. Lutum enim molarum cum aceto poſitum vſum chimoliæ præſtat, aut vulgò dicta bolus. Rubrica fabrilis eodem modo præparata, vel cum oleo myrthino,roſ. omphacino, vel acacia vulgari, & quæcunque aſtringunt ſine magna diſtentione, aut reſolutione.Nam quæ reſoluunt,illas emolliunt.

De mammarum ſcirrho. CAP. XXIII.

SCirrhus mãmarum fit poſt inflammationes, aut concretiones lactis,aut diuturnioré vſum repellentium, quæ materiam cõgelarunt, aut poſt fortiter detergẽtia, quæ id, quod tenue eſt, euacuarunt, & quod eſt craſſarum partium,craſſius reddiderunt.Si autem glãdulæ indurẽtur,ſtrumæ,ſiue χοιράδες à Gal.qui dicit ardenes induratas eſſe χοιράδας. Curatur autem ſcirrhus eadẽ ratione, qua in aliis partibus, nempe repellentibus & digerentibus. Dari poſſunt medicamẽta incidẽtia & attenuantia,

huantia, ad attenuationem materiæ, & mensium prouocationem, quod parcius fit, si sit in vtero.

De mammarum cancro. CAP. XXIIII.

CAncer tumor est durus, qui sensim incipit, scirrho similis, nisi quod dolorem parit. Scirrhus verò sine dolore est. Cũ incipit, sanguinis missione, purgatione, & topicis remediis præscriptis curari potest, vel abscissione, si fieri possit. Abscindi autem potest, si paruus sit, & altas radices nõ gerat, & quando abscinditur, oportet sectionem incipere à parte sterno proximiore, procedẽdo ad superiorem partẽ, propterea quod venę maiores vltimo loco sunt abscindendæ. Nam copia sanguinis vtriusque (scilicet venarum & arteriarũ) ægrum & assistentes perterret, & ægri vires deiicit. Ideo oportet hoc modo incidere, deinde cauteriis sanguinẽ sistere. Neque statim cõpescẽdus est sanguis propterea quòd vtcũque infectus est euacuãdus. Si cancer est magnus, & materia iam collecta sit & putrefacta, satius est materiæ exitum dare, quam materiam illam putrefactam relinquere. Nam experiẽtia didicimus mater.ã illã grauissimos dolores inferre, qui post apertionẽ mitigantur. Adde quòd ex dissectione nouimus, thoracem repleri sero sanguineo, nimio vsu repellentiũ quod superiori anno 1553. mercatori cuidã cuenit (Montagnac) ciuitate Gallię Narbonensis, qui priusquã moreretur, laborauit magna anhelandi difficultate. Nihil aut parũ expuebat, tandẽ vita decessit, & in thorace repertæ sunt seri amphoræ quatuor. Quod accidisse puto propter laminam illam plumbeam, quam semper gestabat, & medicamenta fortiter refrigerantia, & repellẽtia, quibus vsus est, etiam post suppurationem. Argumento est sanguinẽ resudasse in pectus, quia tumor maximus erat, qui detumuit, & longè minor factus est, post vsum illorum remediorũ. Et priusquam laboraret difficultate anhelandi, ab eo tempore difficulter anhelauit, donec è vita excesserit. Serum illud erat sanguineum, id est, videbatur sanguis paucus in sero dissolutus, nec tale esse, quale reperitur in peritoneo, & pericardio.

De hydrope. CAP. XXV.

Aliam horũ morborum cu-

HYdrops ab aquã nomẽ accepit. In omni specie tandem colligitur, etiam in illa, quæ ab Hipp. sicca di-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 403 sur 1293

©BIUM

vationem r perses libro 3.

citur quam Tympanitem alio nomine vocant Medici in qua flatus multi sub peritoneo colligi iunt, sed tandem aqua è venis in spatium ventris veluti per diapedesim effluit, plus tamen aquæ in Asci, quam in illa specie, plus vero aquosæ pituitæ in Hyposarca, vel Leucophlegmatia. Sunt qui distinguũt illam ab Anasarca, sed specie non differunt. Est autem Hydrops symptoma

Hydrops quid.

in actione hepatis læsa, sanguificatione, primario, vel per consensum. Sanguificatio, hepatis est actio Ad carnem refertur tanquam ad præcipuam illius partem, vt doctè docuit Gal. lib. de Dogmatis Hippoc. & Platonis, ex sufficienti partium enumeratione. Est aliquando affectus in ipso hepate, intemperies omnis immoderata, calida, frigida, humida, & sicca, obstructio, abscessus, scirrhus per consensum omnium partium, quæ ad facultatem nutritoriam referuntur, vt vẽtriculi, intestinorum, splenis, mesenterij, renum consensu, sed citius ob affectum partium, quæ vel magis excrementis suscipiendis seruiunt, vel ob vicinitatem, vel splenis, quia sanguinem fæculentum recipere debet & massam sanguinis fæculentam repurgare. Si frustretur illa vtilitate, iecur tandem refrigeratur, & læditur sanguificatio. Item si renes non trahant lotium, replentur venæ lotio, & tunc fit aqua intercus. Fit etiam ob longos affectus mesenterij. Ob vicinitatem læduntur meseraicæ, & per consensum vẽtriculus, vt si ob caloris imbecillitatem, crudum chylum mittant, vel flatus gignant, vel pituitam, fit Tympanites, & Anasarca. Læditur, vel refrigeratur hepar, à contactu chyli frigidioris, vt omne agens in agendo repatitur, repatiendo læditur Aqua intercus facile læsionem pulmonum sequitur. Nam phthisici, & hectici magna ex parte hydropici fiunt, nisi fluxione ventris corripiantur, & ob fluxum ventris morte præoccupentur. Hoc fieri puto propterea quòd in illis ab intemperie illa æquali, facultas cõcoctrix siue sanguificatio læsa est. Item Asthmatici hydropici fiunt tandem, quia aliqui, vt per anatomen cognouimus, aquam in spatio thoracis habent, quam cùm corpus mouent, concitant, agitant, & pulmonum expirationem impediunt. Alij hydropici fiunt, quia cor per arterias consensum habet cũ hepate. Quòd si cor

si cor non probè diffluatur, tandem concipit calorem præter naturam, qui actionem lædens hepatis, hydropem facit. Fiunt & ob immoderatum fluxum sanguinis, & aliorum humorum, vt videmus ob immoderatum fluorem hæmorrhoidarum, vel vteri, vel nasi, vel ob intempestiuam missionem sanguinis, ob sputũ sanguinis, ob dysenteriam sanguinolentam, diarrhæam, & alium fluxum longum humorum. A potione aquæ frigidissimæ post corporis exercitium immoderatum, ob morbum acutum, hydrops fit, vt Hippoc. docet. Hydropem semper præcepit cachexia, & nunquã repẽtè fit, sed post aliquod tẽpus. Non enim repentè seri potest, vt ad tantam intemperiem hepar veniat, quæ hydropem generet, neque vel tanta flatus, vel seri fit collectio, vt hydropem generare possit, nisi ex retentione vrinæ. Aliquam hydropis speciem præ se fert, sed non est verus hydrops, nisi perseueret. Nam collectio seri est id quod sequitur actionem læsam, neque à seri copia constituitur, sed à sanguificatione læsa vt si ob calculos in vtero recontentos aqua non descendat in vesicam, retrocedit, & habitum corporis implet sero, vt corpus præumidum appareat sine hepatis læsione. Nam si calculus deturbetur deorsum, fluet vrina, statim prouocato sudore, redit ad suam naturam corpus, vt citò fit citò curatur.

Prognosticum.

Facilè dignoscitur hæc affectio, postquam ad aliquam magnitudinẽ peruenit, sic & difficulter curatur. Quare melius est venientem cognoscere, vel cùm incipit, quo tempore omnia sunt mitiora, & vires fortiores, quæ genus omne remedij ferre possunt. Tympanites agnoscitur ex morbis, vel caussis morbificis præcedentibus, vt si præcesserint multæ eruditates, multus flatus in vẽtre, sine aliqua euacuatione per sedem, vel per ructum, si venæ magis distentæ appareant, quàm pro ratione plenitudinis Nam post longas ventriculi, aut hepatis aut aliarum partium eruditates, plenitudo esse potest, & pauco cibo repleti difficilè respirant, ob flatus, qui distendunt partes internas. Quòd si circa vmbilicum dolores fiunt, qui non soluantur, neque medicamentis, neque aliquo modo, & flatus sub mesenterio, vel inter tunicas mesen-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 405 sur 1293

terij congregati ſunt, certò ſperare debemus aquam ſiccam, vt Hip ſcriptũ reliquit, ſcribens: Circa vmbilicum dolores, &c. Aſcites verò deprehenditur, primùm quod multũ vrinæ in nobis generatur, & redditur, ſed paulò poſt ſupprimitur, & in venis remanet, & grauitatẽ & põdus facit. Cùm corpus voluitur, ſentitur aqua fluẽs, veluti per canalem. Sitiunt, corpus contabeſcit in dies, & vẽter intumeſcit. Anaſarca cognoſcitur cùm partes externæ frigidiores tactu deprehenduntur, & in ea frigiditate perſeuerant. Partes faciei quæ emaciatæ erant longo morbo, tumidiores apparent, & palpebræ pedes craſſiores & calidiores ſentiuntur. Quòd ſi præceſſerit fluxus ſanguinis immodicus, vel aquæ potio frigidioris, Anaſarcam oportet expectare, & ne decipiamur, oportet diligenter interrogare, ſi id eueniat ob longas vigilias, vel quia laborans ſtabat noctu rectus. Solent enim tibiæ & pedes, vel ob imprægnationem, aut vigilias, aut ſtationẽ intumeſcere. Quòd ſi prementi cedat caro, & remaneat veluti fouea quædam eſt vel partis œdema, vel initium Anaſarcæ. Hydrops, ſi à cauſſa calida ortum habet, difficiliùs curatur quã ſi à refrigeratione. In cauſſa eſt, quòd medicamenta intrinſecus vel extrinſecus admota calida ſunt, quę aquam euacuant, vel ſiccant, vel detergunt, vel flatus abſumunt, ob id intemperiem augent, quæ hoc ſymptoma attulit. Si à frigida, & cauſſam & ſymptoma auferunt. Hydrops ob ſchirrum hepatis vel ſplenis, nõ curatur, neque ſi à ſcirrho procreetur, ſi ſcirrhus ſit cõfirmatus exquiſitúſque, & antiquus. Morbus enim nullus curatur, cuius cauſſa tolli non poteſt. Adde quòd ſcirrhi hepatis, difficiliùs curantur. & medicamenta emollientia aduerſantur parti, quia aſtringentia ſemper expoſtulat, ad eius corroborationem, ob id difficiliùs curatur. Præterea emollientia partes relaxant, & implentur magis flatu vel aqua. Pancreas cum aliis glandulis meſenterij in ſcirrhum vertitur, quod difficilè deprehenditur, ob ventris inflationem, & quia nullus antiquorũ obſeruauit ſcirrhum hepatis in magna diſtentione, vel inflammatione, qui non poteſt deprehẽdi facilè.

CVRATIO.

Curatur hydrops, ad curationẽ morbi, qui illius cauſſa eſt,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 406 sur 1293

est. Quare considerandum, qualia, & quæ causſa præcesserit intemperies, vel tumor aliquis. Si intemperies calida, vel à febre acuta relicta, vel à longo tempore in hepate facta, & praua victus ratione aucta, illa non potuit diu perseuerare, sine magna bilis generatione, & seri. Quare in primis euacuare bilem oportet, & meatus apertos retinere, vt illa descendant per intestina. Quod fiet commodissimè remediis extinguentibus bilem flauam, & euacuantibus ichores citra magnam adstrictionem, vel calefactionem. Catholicon, syrup ros. laxatiuus cum aqua endiuiæ, vel graminis, vel asparagi dari possunt. Interea syrupus sequens præparabitur.

℞. endiuiæ, cicho. fumariæ, herb. capill. agrimoniæ, rostri porcini aa. M. j. mercurialis, & absynthij ana M. ß. passul. prunorum, sebesten an. N. xx. thamarindorum ʒ. j. aniſi ʒ. ij. florum bugl. borrag an. p. j. fiat decoctio. In lb. j. ß. dissolue succi ros. & mercurialis an. ʒ. iiij saccharo q. s. fiat syr. aromat. ʒ. ij. diarrhodon abbat. vltimę dosi adde expressionem, ʒ. ij. rhab. Deinde detur opiata sequens ad virium naturalium corroborationem, & castigationem intemperaturę, vt

℞. conseruæ florum cichor. capillorum veneris, an. ʒ. j. pulpæ passul. infusarũ in aqua endiuiæ ʒ. j. ß. pul. diarr. abb. & triasa. an. ʒ. ij. rasuræ eboris ʒ. j cineris intestinorum lupi loti in aqua endiuiæ & absynthij ʒ. ß. cum syr. capillorum ven. vel de bisantiis, fiat opiata, capiat singulis matutinis superbibendo ex aquis sequentibus.

℞. aquarum endiuiæ, cichor. graminis, & absynthij an. qr. j. dulcorentur, & capiat ʒ. iij. post opiatam, vtatur frequenter sequentibus supra hepar.

℞. ol. absynthij & ros. an. ʒ. ij. ol cydoniorum ʒ. ij santali albi, rubri, coralli rub. an. ʒ. j. seminis endiuiæ, portulacæ, berberis an. ʒ j. ß. ceræ albæ q. s. fiat linimentum pro hepate. Si morbus procedat, inflatio & aquæ collectio appareat, oportet, non solùm intemperiem extinguere, sed & quod genitum est & congregatum, extrahere. Symptoma illud causſæ rationẽ habet, auget intemperiẽ, sitim facit. Quare instituemus tales syrupos, quales in libro de formis docuimus, ad aquæ eductionem. Suprascripto syr. vel syr. de endiuia composito, vel de

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 407 sur 1293

©BIUM

bisantiis,vel de eupatorio, addendo decoctum sequens vel ex illo decocto syrupum parare poterimus,sic

℞.rad.petro.gra.& aspa.an ʒ.anisi ʒ.ij. foliorum bras. marinæ,seminis hederæ ʒ.j.asari ʒ ß.anisi ʒ.ij.fiat decoctio, quæ detur cum syrupis suprascriptis, vel addendo sacchari q.s. fiat syrupus qui detur alternis diebus. Vel vbi non reperiuntur herbæ marinæ, vt chamelea vel brassica marina.

℞. rad. iridis recentis ʒ.j.merc. circij cum rad. sonchi an.M.j.sennæ orien.qr.j rad. apios Dioscoridis ʒ.ij asari ʒ.j.apij.petro.an.ʒ.iij seminis hederę ʒ.j fiat decoctio in aqua endiuiæ, addendo passul.ʒ ij. & in ℔. ij dissol. syr.ros. laxa. ʒ.iiij. sacch.q.s.fiat syr.cap ʒ.vj. mane duobus vel tribus diebus continuis aromatiserur ʒ. iij. diar. abb. Clysteres & cientia vrinas admota faciunt ad eductionem aquæ. Aqua enim & in magna vena, & aliis continetur, vnde in spatium ventris defluit Quare cientia vrinas prosunt, quòd onus venarum & antecedentem materiam euacuant. Sunt autem syrupi parati ex radicibus, vel succis herbarum aperientium & acrium, vt syr. de bisantiis, de quinque rad. in forma opiatæ.Trochisci dantur,vel in forma pulueris, admixtis,quæ iocinoris substantiam roborant,& aliqua,quæ intemperiem calidam tollant, vel minuant, vel astrictione leui sint, vel similitudine substantiæ iuuent. Parentur ergo ex conf. capill.rad.apij eryngiorum,carne,passul.carne hepatis lupi, vel cuculi, intestinis lupi,vel gallinæ,puluere diair. abb. trochiscis de eupatorio de rhab. Laudant practici dialaccam, & diacurcuma, sed has compositiones reiicio, nisi in anasarca, quia calidiores sunt & tam ingratæ,vt vix assumi possint.Fiat ergo talis opiata.

℞.conf.rad.apij ʒ.j. capil.& florum cicho.an.ʒ.ß.pul. diarr.abb.ʒ.ij. triasanta. ʒ.j. cineris lumbricorum & intestinorum lupi an.ʒ.ij. cum syru. de endiuia composito fiat opiata, capiat serò & manè, superbibendo aquam cicho.& gra.ʒ iij. faciunt penetrare opiatam,& calorem temperant. Clysteres verò aquam trahunt è venis meseraicis, à quibus venis in omentum, & intra peritoneum resudat. Illæ enim venæ sanguinem plenum sero continent, quæ venæ raræ sunt peritoneo tantùm vicinæ,

næ, ob id in ſpatium reſudat ſerum quod ſua tenuitate continere non poſſunt. Clyſteres autem ex detergentibus, & aquam trahentibus fieri debent, non ex emollientibus, vt ex mercuriali, foliis braſsicæ marinæ, ex beta, parietaria, radice ireos, & cucumer. ſilueſtris, ex ciclamine, vel ſucco cum vrina hominis, vel cum ſero caprarum, & iniiciendi ſunt ſine oleo, vt

℞. merc. betæ, parie. an. M. j. braſsicæ marinæ, vel thymeleæ, vel chameleæ, M. ß. vel ſennæ orien. ʒ. ij. florum hipperici, geneſtæ an. p. j. Aniſi, apij, petro. an. ʒ. ij. carthami ʒ. j. fiat decoctio, & in ℔ ß. colla. diſſol. benedictæ ʒ. j. miſce, fiat clyſter, vel ſic.

℞. cucumeris agreſtis, vel apios Dioſcoridis, vel ciclaminis, vel aſari ʒ iij. contundantur, & decoquantur in ſero, vel in vrina, & iniiciantur, vel extrahantur ſucci ex herbis, vel radicibus, & fiat clyſter: iniiciatur frequenter. Sunt, qui fermentum acre diſſoluunt, quia trahit. Pituitoſa medicamenta, vt turbith, agaricus, cartha. iniecta valent. Nam ſi ſine zinzibere ponantur, aquoſam pituitam & ſeroſam trahunt. Poſtquã illa ſeri copia vaſorum euacuata eſt magna ex parte, tunc tentare oportet euacuationem, vel aſſumptionem ſeri collecti ſub peritoneo, non antè, ne plus trahant, quàm à parte euacuent. Euacuatio verò vel punctura vnà facta in ventre ad interna vſque, vel ſcarificata cute totius veneris ad aponeuroſes muſculorum. Nam ſi cutis & membrana illa, quæ cooperit rectos muſculos paruis inciſſuris diuidatur, ſerum per ventrem reſudat. Quòd ſi paucum ſit, totum euacuat & potiſsimùm ſi in parte inferiore circa foramina vaſorũ ſpermaticorũ. Sic multos curaui, appoſitis digerentibus & epipaſticis ſupra ventrẽ De quibus poſtea dicemus Scarificatio hic minùs periculoſa eſt, quàm paracoleſis. Illam autem antiquorum, quę non niſi viribus valentibus fieri debet, & quibus ſcirrhus nullus eſt in aliquo viſcere, rationem faciendi in noſtra Chirurgia docebimus Supra ventrem exiccantia vel abſumentia reliquum aquæ, ponẽda & diu retinenda ſunt. Ponuntur etiam in parte inferiore vẽtris, quæ digerunt, & ciunt vrinas. Fiunt emplaſtra, vel cataplaſmata, quia illa citra oleũ parari poſſunt. Emplaſtra excipiantur melle, vel mu-

©BIUM

co coclearum. Paratū habent de baccis lauri, quod huic conuenit, ſed magis in Tympanite. Addatur coclearum marinarum cinis, vel terreſtrium, vel purpuræ, vel buccini, vel ſcombrorū, & ſupra ventrē applicentur, addita pauca ſpica celtica, vel nardi, vel aſari, vel valerianæ, ſic.

℞. coclearum terreſtrium, viuarum, non latarum. Contundantur diligenter, quibus adde ſpicæ nardi, ſcœnanthi, aſari an. ʒ. iij. fiat cataplaſma. Vel ad euacuationem aquæ, quæ in ſplene, & venis meſaraicis & perinei. Ad aquæ abſumptionem applicentur ſucci herbarum, vel vnguentum de arthanita, ſiue de ciclamino, & vnguentum aragon ſic.

℞. ſucci thimeleæ cucumer. agreſtis, & braſsicę marinæ an. ʒ. ij. ſucci ariſtolochiæ, vel aſari ʒ. j. ſpicæ nardi, ſennæ, an. ʒ iij. Excipiantur farina orobi, vel lupinorum, & applicetur ſupra vmbilici regionem. Alij ſupra veſicam ex ol. rutacco, & vrina pueri ac ſucco pedis columbini parant. Mouet vrinas. Quare illud debet fieri, cùm ſuprà dicta remedia vrinam prouocantia dabuntur. Sudorem prouocantia non multùm proſunt in hac ſpecie, quia pauca aqua eſt in habitu corporis. Quòd ſi quis velit ſudorem prouocare, hoc debet facere, etiam aqua in venis colligitur, vt in fine, in Anaſarca.

De Tympanite. CAP. XXVI.

TYmpanites hydrops eſt ſiccus, quia aqua in principio nulla eſt, ſed flatus multi diſtendunt peritonēū, ita vt percuſſum ſonum edat, vt tympanū. Fit poſt multos morbos, & poſt euacuationes ventris ob imbecillitatem caloris naturalis, qui à pituita vel ab humore aliquo flatus eleuat, quos diſcutere non poteſt. Quare vtriq; cauſſæ occurrendum, nempe caloris naturalis imbecillitati, & humiditatibus crudis. Calor naturalis ob intēperiem frigidam debilitatur, cui occurritur, vel capite de intemperatura hepatis, vel ventriculi frigida, vel inflatione ventriculi. Sed calor reſoluens in morbo acuto quandoque in cauſſa exiſtit, cui difficilius occurritur. Moderatè calidis temperatis reficitur calor viſcerum, vt ventriculi, inteſtinorum, hepatis, ſplenis. Hæc enim ſpecies ferè vitio ventriculi fit. Quare commodè curari poterit, ſi vētriculi inflatio, vel dolor colicus perſeuerat circa vm-

ca vmbilicum. Purgetur materia cruda pilulis de aromatibus, de hiera, ſebellinis, ante paſtum, frequenter exhibitis ante cœnam per horam. Deinde coquatur ſyrup. de biſantiis, de abſynthio, de menta, cum decoctione ſeminum calidorum maiorum, vel minorum, vel ſic.

℞. cort. citri ſicci ʒ j. rad. eringij ʒ ij. mentæ ſiccæ, hyſſopi, beto. abſynthij, ana M. j. cicho. endiuiæ ana M. ß. aniſi ʒ. ß ſeminis apij, petro. ana ʒ. j. florum anthos, ſtechados ana p. j. fiat decoctio in aqua & vino, & in ℔. ij. col. diſſol ſyr conſerua. corticis citri ʒ. iiij. ſacch. q. ſ. fiat ſyr. aro. ʒ. ij. diagal. capiat in vj. matutinis. Finitis ſyrupis capiat pilulas ſequentes.

℞. pul. benedictæ ʒ. ß. agar. tro. ℈. j. cum ſyr. de biſantiis, fiant pilulæ, capiat poſt mediam noctem, vel ſi pilulas deuorare non poteſt, capiat ſequentem potionem.

℞. ſyr. præſcripti ʒ. iij. In quo diſſolue elect. diacarthami ʒ iij. benedictæ ʒ. j. ſyr. capil. ʒ. j. miſce, fiat potus, detur, vel ſic.

℞. carthami, ſennæ orien. ana ʒ. ß. agar. aniſi ana ʒ. ij. florum enth. p. j. fiat decoctio, & in q. j diſſol elect. de citro ſol ʒ. iij. ſyr. roſ. lax. ʒ. j. miſce, capiat manè. In craſtinum detur opiata ſequens, vel electuarium dianiſi, vel trium piperon, vel arom. roſ.

℞. conſ. zinziberis viridis ʒ. j. conſ. anthos ʒ. ß. cort. citri, & conſeruæ eringiorum ana ʒ. vj. confect. aro. roſ. ʒ. j. diagalangę, & dianiſi ana ʒ. iij. cum ſyr. conſ. cort. citri, fiat opiata, capiat ante prandium, & ante cœnam, ſuperbibendo parum vini maluatici diluti aqua abſynthij, vngatur hypochondria in principio ſequenti vnguento. Poſtea vtatur emplaſtris, vel cataplaſmatis.

℞. ol. rutacei & anethini ana ʒ iij. ſucci rutæ & abſynthij ana ʒ. j. vini ʒ ij. coquantur ad conſumptionem ſuccorum, quibus adde pul. diagalangæ, ſeminis apij, petro. cumini, carui ana ʒ. ß. ceræ q. ſ. fiat vnguentum. Vngatur venter, addendo vini albi, vel maluatici tempore inunctionis.

℞. maſſæ empl. de baccis lauri ℔. ß. fiat emplaſtrum. & cingulo ſenſim conſtringatur venter, vel faſcia, vel ponatur cataplaſma ſequens.

℞. ſter. vaccæ ℔. j. pul. cumini, & rutæ ana ʒ. j. incor-

©BIUM

porentur ſimul, & applicentur ſupra vétrem, cui in proceſſu adde ſalis vel nitri, vel ſulphuris ʒ ß. interea iniiciendi ſunt clyſteres ex decoctione herbarum diſcutientium flatus, decoctarũ in vino, vel ſeminum diſcutientium ſine oleo, hoc modo.

℞ foliorum rutæ, maioranæ an. M. j Aniſi ʒ. j. ſeminis apij, petro an. ʒ. iij. florum came anthos, ſtecad. an. p. j fiat decoctio in vino, & aqua, vel lixiuio debili in ℔. ß. diſſol. benedictæ ʒ. j. ſi ſit conſtipatio: ſi verò non ſint recrementa, prætermittatur, vel ponatur ʒ. ß tantùm, fiat iniectio manè. Pulueres ante paſtum, & poſt paſtum magis efficaces ſunt in hac ſpecie, quàm in alia: parantur ex diſcutientibus & ſiccantibus.

℞. aniſi, fœniculi, carui, cumini in aceto, maceratorum ana ʒ ij miſce, fiat puluis, capiat per horam ante prandium, & poſt cœnam duobus horis, ne ſi ſtatim aſſumatur, crudũ ſerum deducat intra venas Saſellationes ex ſemine milij, & ſale, & cumino, & aliis appropriatis.

De Atrophia. CAP. XXVII.

CVm corpus ali deſinit, ſenſimque exareſcit & abſumitur affectione ea, quam Græci atrophiam vocant, laborare dicitur. Quare nihil aliud eſt quàm nutritionis error, aut priuatio. Sæpe autem euenit, vt non totũ corpus, ſed vna quæpiam pars ſolùm ex atrophia tabeſcat, ex quo atrophiæ duæ ſunt conſtituẽdæ ſpecies. Vna, quæ totius corporis eſt altera, quæ partis alicuius tantũ. Quę totius corporis eſt, ex alicuius partis nutritioni ſubſeruientis vitio, aut imbecillitate procedit: quæ caloris ſpiritúſque vitalis, aut naturalium functionũ, quarum miniſterio attractrix facultas vtitur, robur viréſque obtundit vel extinguit. Pulmonũ enim exulceratio, & cordis affectus, potiſsimúmq; maraſmus, quia vitalem ſpiritum (qui vitæ omniúmque functionum author eſt & principiũ) labefactant, in atrophiam corpus perducunt, ſicuti etiam ventriculus, ſi tanta intemperie, aut imbecillitate laboret, vt alimentum vel probè conficere, aut ſatis diu retinere, donec concoxerit nequeat, malè corpus nutriri neceſſe erit, cùm poſteriores vitia prioris cõcoctionis non emendent. Accidit interdũ per immodicas euacuationes, & alui profluuia corpus alimenti penuria laborare

rare, propterea quòd euacuetur nutritionis materia, & quod alimentum corpori esse debeat, veluti nec per diarrhæas, & dysenterias chylus ad hepar transmitti potest. Quare quæ talium affectionum, aut immodicarum in quauis parte corporis euacuationum causa esse potest, atrophiæ simul caussa statuenda erit. Quæcunque pariter hepatis affectio obstabit, quò minus vel trahendi ad se chyli munere fungi possit, aut attractum in laudabilem sanguinem conuertendi, aut earum deniq; partium, quæ sanguini ab excremẽtis repurgando destinatæ sũt, vt est vesicula fellea, lien, & renes, quæcunque, inquam, malè suum officium præstabit, consumptionis corporis tandẽ efficietur caussa, vt etiam partes trahere ad se alimentum, aut tractum in sui substantiam cõuertere non possint, vnde atrophiam sibi asciscũt. Atq; hę sunt atrophiæ caussæ interiores. Externæ sunt, quæ illas aut gignunt, aut augent. Hæc ex alimentorũ vitio procedunt, aut ex animi aut corporis affectibus, & iis, quæ extrinsecus corpori occurrũt. Alimentorũ vitia aut ab eorum quantitate, vel qualitate procedunt, aut in præpostero eorum ordine, vel intempestiua eorum assumptione. Studia verò, & affectiones animi, corporisque exercitationes importunę, venerea, balnea, motus omnes corporis, vigiliæ, inedia, iracundia, melancholia, & similes. Quibus perspectis & cognitis, vt corpus, quod ex atrophia contabescit, consumi prohibeatur, vel exhaustum restauretur, aut rursus nutriatur, caussæ, quæ atrophiam efficere deprehendentur, per eius emotionẽ, aut emendationem occurrendum erit, vt si ventriculi vitium in caussa sit, corrigendum est, siue illud, morbus, aut symptoma, aut symptomatis caussa existat. Cruditas enim, aut alimenti corruptio, vel eius per vomitionem, aut alui profluuia reiectio, vnde nutritioni materia exhauritur, atrophiam adducunt. Si verò iecoris obstructio distributionem impediat, si intemperies in sanguinis confectione errores committat. Si lienis, vesicæ, renúmque noxa & imbecillitate suis fæcibus & excremẽto, siue bilioso, siue ichoroso non debilè emendetur sanguis, sine illarum caussarum emendatione, à quibus corpus exarescit, eius integritas seruari nequit. Quare inanis illorum

©BIUM

conatus,qui alimentis quantumnis euchymis,& laudabilibus reſarcire corpus contendunt,ſi partes,quæ conficere debent cibos,non conficiant:quæ immutare, non immutent: quæ attrahere,non attrahant: quæ expurgare, non expurgent. Quemadmodum enim corpora impura, ſic corpora admodum intẽperata, vel obſtructiones, vel tumores in partibus naturalibus habentia, quãtò plus nutriueris, tantò magis læſeris. Cacochimiæ enim quantitas, augetur, & excrementorum quantitas maior cumulatur,quæ licet venas diſtendant, & corporis molem,aut augeant, aut non imminuant,corpus tamen ali non permittunt,& in partibus radicalis ſubſtantiæ abſumptionem accelerant,non aliter, quàm tabem pulmonem vlcus inducit. Quod curationem antè recipere non eſt ſperandum,quàm illud ſanatum ſit,cùm ex eo, qui per inſpirationem in pulmonem attrahitur aer, perpetuo inficiatur, & inde vitalem in corde ſpiritũ labefactet.Eadem eſt etiam ratio cordis affectuum per ardentes maximè febres hecticas. Quare in omni atrophiæ curatione cauſſæ eam procreantis habendam eſſe primo loco rationem ſemper exiſtimamus. Deinde de reficiendo per alimenta corpore cogitandũ,in quo modum tenere debemus, vt alimenta ægris primùm, quæ citò & facilè coquantur & diſtribuantur, demus. Poſtea præſcribamus ea remedia,quæ multùm nutriunt,quanuis tardiùs & difficiliùs coquantur. Ob eam cauſſam iis, qui nec febre,nec obſtructione,nec tumore partium internarum laborant,neque capite dolent, aut hypochõdrionum diſtentiones & murmura patiuntur, lac in primis muliebre, deinde ouile,tertio vaccinũ, addito pauco ſaccharo,ne concreſcat,exhibendum cenſeo,non autem aſininum, qui vis quædam purgandi & detergendi ineſt,vnde minùs ad nutriendum aptum eſt,ſed exulceratione pulmonum affectis ex vſu eſſe tantùm videtur. Succi carnium,vt perdicum,capi,vel coxæ veruecis, addito pauco vino,aut ex pane aſſumendi, qui ſi minus cocti ſint,in ſcutella ſuper carbones coquendi.Iuſcula etiam ex carnium coctura tabefactis, admixto pauco vino, danda, quibus aliquando incoquere poterimus micam panis albi,vel farinam tritici, aut hordei,vel orizæ.

Dare

Dare etiam non inutile erit hordeatum ex amygdalis, & farina tritici, aut amygdalarum lacte, manè, & aliis omnibus suprà enumeratis alendus est æger, quibus superdormire etiam quacunque hora post cibum conducit. Post somnum frictiones corporis lenes imperandæ, ol. amyg. dul. inungendo manum, vel ingrediendum balneum aquæ dulcis tepidum, à quo non priùs exeundum, quàm refrixerit, vel immissa aqua frigida, ne tepiditate balnei ad superficiem attractum alimétum simul per transpirationem exhalet. Passularum vsus ad corporis nutritionem, & ad impinguandum commendatur, sed commodior erit, si paretur ad hunc modum.

℞. pass. ab arillis mundatarum & infusarum in aqua bugl. & borrag. & vino albo ℔. j. siccentur primò, deinde disponantur in vase vitreato, sinapizãdo saccharo tenuissimè pulverisato, seruentur in loco calido, & vtatur frequenter. Caro testudinis multum alimentum parit, & ob humiditatem, assumptum resarcire deprehenditur, sed illius iusculum potentius, cum vino sumptum. Sunt, qui eius sanguinem bibunt. Id quod quibusdam maximè ob venenum assumptum, aut aliquam qualitatem venenosam contabescentibus profuit, cùm eius vis veneni inimica sit. Caro autem illa cocta contunditur, & immissis amygd. & nucleis pinearum fiunt morcelli, vel placentæ cum pauco saccharo in hunc modum.

℞. carnis testudinis nemoralis, vel aquaticæ ℥. iiij. pinearum mundatarum, & amygd. dul. infusarum in aqua rosata vel lactis, vel in aqua bugloss æ ℥. ij. sacch. dissoluti in aqua ros. q. s. fiat placenta, coquatur in furno parùm. Si farinæ tritici, vel orizæ ℥. j. admisceatur, præstantior erit ad nutriendũ. Ad reficiendũ ægros atrophia tabescentes multùm præstat condimẽtum apud Hispanos vsitatum, quod (*blanc manger*) vocant. Componitur autem ex pulpis capi contusis, amygd. & saccharo, lacte, & farina orizæ, ex quibus fit illud gratissimum palato ferculum, & ad multùm nutriendũ aptissimum. Inter ea, quæ facilè & potenter alunt, & gelatina commendatur cum saccharo, testiculi gallorum, & glandes omnes. cerebrum porci coctũ, deinde in sartagine frictum & farinæ, melioris saporis gratia inuolutũ, à Gal. in metho-

©BIUM

do laudatum,ſed lib.de alimẽtis improbatum eſt, quòd nauſeam moueat,malúmq; ſuccum præbeat. Caro præterea porcellorum, quòd multum alimenti diutiúſque hærentis,& permanentis ſuggeret, celebratur. Contrahitur interdum atrophia ob derelictas & intermiſſas exercitationes, & quòd partes ad attrahẽ tum & euacuandũ imbecilliores efficiuntur. Quare frictiones in ea poſt alimenti coctionem ſunt imperandæ,vel picationes, vel balnea tepida,vt abiis attractio partium adiuuetur, ſed ſummopere cauendus illorum vſus, niſi prima & ſecunda concoctione abſoluta. De vniuerſa corporis euacuatione dictum eſt. Reſtat de ea ſermonem facere, quæ vnam quampiam tantùm partem obſidet, cuius cauſſa peculiaris,quod illius vitium eſt. Quod aut propter aliquam intemperiem aut reſolutionem,aut eius partis relaxationem accidiſſe videri poteſt. Ex quo efficitur, vt partes illæ ſuo attrahendi alimenti munere malè fungantur,propter animalis ſpiritus interceptionẽ, qui eas immobiles, & veluti emortuas reddit, & in atrophiam, ſicut per exercitationes intermiſſas,perducit,niſi ad facultatum conſenſum & conſpirationem ſit id referendum, quarum vna affecta reliquas in conſenſum ſuum trahere cõſentaneum eſt. Proinde curandus in ea atrophia primùm eſt affectus,qui eam inducit,deinde in alimenti attractionẽ incumbendum,quæ picatione vel frictione ex oleo amygd. vt ſuperiùs dictum eſt,perficitur.

De Ructu. CAP. XXVIII.

Suo loco omiſſum fuerat.

RVctus motus eſt facultatis expultricis ventriculi, quo flatuoſus ſpiritus cum quodã murmure foras affatim excernitur. Quare ſymptoma eſt actionis læſæ. Illam enim flatus generatio ſequitur, qui materia ſunt huius affectionis, de qua ſuperuacaneum eſt ob id plura dicere,cùm flatuum procreatio,atque etiam cruditas generatio abundè à nobis ſuo loco ſint explicata. Sed cùm cruditatem non minùs calida, quàm frigida intemperies efficiat, vnaquæque illarum ſuam ructus ſpeciem conſtituit. Frigida natura acidum,calida verò nidoroſum ructum parit. Sub nidoroſo comprehendo, qui aliquid aut putrens,aut putre redolens, veluti ouorum frictorũ odorem

odorem referunt. Quod ad curationem siue sedationem symptomatis attinet, eo modo aggrediẽda est, quo ventriculi intemperiei emendationem demonstrauimus, in paulò largiore quãtitate, quæ discutiendi flatus vim habent. Compescere etiam ructum citissimè deprehẽditur aquę frigidę potus, idq; celeriùs, si nidorulẽtus sit. Cuius rei causſam nullã aliam video, quàm quòd aquæ frigiditas ventriculi sensum obtundit: vnde ab illo conatu expellendi desistit, licet id ructus causſam augere videatur. Verùm illa inunctione extrinsecus facta super ventriculum ex oleis calefacientibus & naturę ventriculi accommodatis, qualia sunt nard. & absynth. aut de menta, & cerato stomachico emendabitur. Pulueres flatus discutientes ex vsu erunt, si in illis sacchari quantitatẽ augeamus, quę aciditatem potentius castiget. Quod etiam multùm præstant amygdalæ torrefactæ, & saccharo coopertæ. Ad nidorosum verò ructum sedandum vtilis est vomitio, vel purgatio leuis, cum huiusmodi ructus corruptionis humorum in ventriculo existentium index sit. Post hæc aquæ frigidæ hausſtus prodest, vel pomorum coctorũ cum saccharo prima mensa assumptio.

FINIS LIBRI SECVNDI.

METHODI CVRANDORVM MORBORVM LIB. III.

De affectibus partium naturalium, & inferiorum, Guil. Rondeletio D. Medico authore.

De affectibus Œsophagi. CAP. I.

OESOPHAGO & ventriculo iidem ferè morbi accidunt. Sunt tamẽ œsophago magis peculiares, vt difficultas deglutiendi, vlcus, excoriatio, quæ fit à causſa procatarctica vt veneno, vel alimento acri, vel malè mansſo, vel aspero, vel osſe

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 417 sur 1293

deuorato, aut à cauſſa interna, vel humore acri defluente à cerebro, vel vomitu reiecto. Accidit & nonnunquam in febribus ardentibus, ſiti diu tolerata, & ob caliditatē, & ſiccitatem in acrioribus factis humoribus. Excoriatio dicitur ſumma tantùm parte deciſa. Vlcus verò, quando profundius penetrat. Huius affectus indicia ſunt ſenſus doloris, dum vinum aut iuſculum, aut quidpiam aliud calidum bibitur, ſi ſalſa & acris defluxio præceſſerit, quæ circa illam partem firmata ſit, aut ſi bilioſus vomitus etiam, aut ſi venenum ſumptum eſt adeò paucum, vt ad ventriculum non potuerit deſcēdere. Si verò fiat ab oſſe impacto, aut re quapiam aſpera deuorata, id ex ſermone ægri fiet manifeſtum. Si dicat ſe poſt deglutionem in ea parte fluxum quidpiam ſenſiſſe, aut aliquid ſanguinis reieciſſe. Hæ cauſſæ ſunt diſtinguendæ, vt pro diuerſitate illarum quæ conferunt, inueniamus. Cauſſa antecedens ſiue interna ſiue externa, primùm auferenda eſt. Quoniā verò huius morbi cauſſa, vt plurimùm, eſt acris defluxio, ea curetur, vt oſtenſum eſt cap. de catarrho.

Obſeruatio in fluxionibus.

Obſeruandum tamen, dum humor fluit, & nihil in parte firmatum eſt, nec humeris, nec collo cucurbitulas eſſe affigendas, vt quidam recentiores imperant, nec ligandas aut aſperiùs fricandas partes exteriores. Id enim auget defluxionem, & ad partem affectam humores trahit. Satiusverò fuerit capiti raſo cucurbitulas admouere, ſi modò poſſint adiacere, & fluentis humoris impetum ſiſtere. Poſtquam verò conſiſtit fluxio, expedit, vt & in angina, deriuare ad partes vicinas, vel ab interna parte ad externam, & tum cucurbitularum vſus circa illas partes eſt vtilis.

Obſeruatio in apoplexia.

In apoplexia verò, quia humor in cerebro reſolutionem facit vniuerſalem, ac prohibita reſpiratione iugulat, vt humor ad inferiora trahatur, & cerebrum leuetur excrementorum copia, nos corpus confricamus, & vngimus oleo copiam relaxante, vt ol. chamo. de lilio, & mygdal. dulc. vt partes fiant ad ſuſcipiendam fluxionem aptiores, figimus cucurbitulas dorſo. Trahimus per clyſteres actes. At ſic non faciendum in catarrho, quin potiùs

tiùs alio diuertendus est humor, aut si nos cogat plenitudo purgare corpus, vtemur iis catarcticis, quæ quandam astrictionem reliquunt, quales sunt pilulæ assaiereti, & aliæ, quæ agaricum & myrob. recipiunt & mastichem, & aliquid rhab.

Excoriationis curatio.

In acri defluxione primùm competunt syr & decocta incrassantia: deinde detergentia & incrassantia: postremo resiccantia & astringentia, quæ possunt excoriationem, vel vicus resiccare. Interim tamen videndum est, morbus sit simplex, an compositus, an causam præsentem habeat, aliúve symptoma, quod curam ad se trahat, vt si vnà cum excoriatione magna sit inflammatio vel intemperies calida & sicca, vel si quod excoriationem facit, adhuc adhæreat. Caliditas enim & inflammatio, tum morbum, tum curationem tardant. In magna caliditate medicamenta sint frigida, & quæ lentorem quendam habeant, vt adhærere possint, & excoriationem non exasperent. Si inflammatio adsit, mittatur sanguis, deinde detur in principio cremor hordei mundati, quoniam minùs terget, magis lenit, dolorem sedat. Postea vtetur cremore hordei integri, quia magis terget, vel decocto sebesten, vel mucilaginibus, vt

℞. semin. pſ̃ij non contus. semin. cydon, ana ʒ ß semin. papaver. albi ʒ. iij. infundantur in aqua ros & extrahatur mucilago, addatur parum sacch. ad dulcedinem. Præstantissimum est remedium totum ouum fortiter agitatum, addito paucò sacc. Si est inflammatio aut dolor magnus, aut medicamentum venenosum deuoratum, ouum sit crudum. Nam si coctum esset, & incrassatum, deuoluereturin ventriculum, & ita nil prodesset. His remediis sæpe curatur leuis excoriatio. Datur etiam commodè syr. de papauere, aut diacodium Gal. cum volumus compescere defluxionem, vel detergere. Habet enim sapam & gly. quæ detergent. Si propter immodicam siccitatem exsiccata sit, iisdem remediis erit vtendum, nimirum frigidis, & humidis, vt syr. viol. gallinæ iusculo, aut pulli frigidè sumpto.

Veneni curatio.

Venenum si sumptum est, iuscula sint pinguia. Si affe-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 419 sur 1293

©BIUM

ctus sit citra affluxum materiæ, potest caliditas, & siccitas admotis castigari, vt effundendo collum oleo ros. si calor vrgeat, viol. si siccitas. Lac etiam tum sumptũ, tum admotum confert. Excoriatio à veneno si sit facta, aut

A bilioso humore excoriatio.

bilioso humore à ventriculo descendente, neque aliud symptoma adsit, dentur quæ flauæ bilis acrimoniam extinguunt & citra morsum detergent, quale est hoc.

℞. gly. ras. ʒ.ij. pass. ʒ.ß. sebest. iuiubarum, prun. an. pa. xx. (ficus non conueniunt, quia nimis detergent, & aliquid habent acrimonię à lacte suo) tamarind. elect. ʒ.ij. quatuor semi. frig. maior. & semin. mal. ana ʒ.ij. florum violarum p.j. fiat decoctio. De qua cap. 4 quoque die ʒ. iiij. cum ʒ.ij. syru. ros. laxat. & de reliquo capiat assidue lambendo. Si bilis post eas euacuationes adhuc in ventriculo restet, quod ex amarore oris & nausea nosces, de orsum trahenda est, ne partem affectam exasperet magis. Idem faciendum est in acri fluxione. Si defluxio sit à pituita salsa, aliquid erit adiiciendum, quod pituitam ducat. Notandum est tum medicamenta, tum alimenta liquida, & actu frigida, vel saltem temperata esse danda, fugienda verò acria omnia, salsa, amara, acetosa. Si vlcus fuerit profundius, magis tergendum & siccandum est. Medicamenta eligantur, quæ circa magnam caliditatem siccent, & non habeant venenatam qualitatem, & quæ non sint ingrato sapore, nec multùm medicamentosa: ob id metallica omnia sunt reiicienda, excepto alumine. Bolus ar. conuenit, terra sigillata, farina hordei, orobi, cicerum, fabarum, radix panacis, cortex thuris, corallus, sanguis draconis, pyra, cotonea, quibus adiungenda sunt quædam viscida, vt parti adhæreant. Vsus suffituum non est improbandus, quamuis videatur minus conferre, quam in vlceribus trachiæ arteriæ, vel pulmonis. Sed fieri non potest, quin aliquid etiam gulam intret, dum in arteriam trahitur. Suffitus esto, qualem supra descripsimus cap. de catarrho.

De difficultate deglutiendi.

Quibusdam œsophagus dicitur musculus, quod Gal. refert 2. de motu muscul. quare & eum resolui posse dicunt. Est autem via oblonga & angusta ab ore in ventriculum ex duabus tunicis constans. Is interdum satis

contra-

contrahi non poteſt, vt cibum propellat in ventriculum ac maximè potum, qui conſiſtentiam non habet. Nam cibum facilius poteſt tranſmittere. Aliquando videtur cibus velut in lagenam dimitti. Vtrunque ſignum eſt peſſimum in febribus acutis: ſiue propter imbecillitatem, ſiue propter nimiam dilatationem, non poſſint deglutire ægri. Cùm eò peruenerunt, ferè ſunt deplorati, & ſolis prognoſticis relinquendi. Morbus hic quandoque fit à defluxione à capite, quod deprehenditur ſi vel capitis grauitas, vel tenſio colli, vel defluxio in aliquam oris partem præceſſerit. Vacuato capite, pars ægra ſiccanda eſt. Vacuatur autem pil. de hiera, elephanginis ante cibum. Poſtea imperantur ſyr. calfac. & ſiccantes, vt de hyſſ. de ſtechad. mel roſ. antho. Abſtinendum ab aperientibus, & de bizantiis, de quinque radic. quia nimis attenuando, fluxionem augent, quod in omnibus morbis à defluxione, ſemper eſt obſeruandum. Adiungimus herbas, vel decoct. herbarum ſimilium, vt chamepith herbam paralyſ. betonicam, ſaluiam, & ſimiles. Affigendæ ſunt cucurbitulæ ad euacuationem ſecundum longitudinem colli, & metaphreni in vtraque parte & maximè colli. Non eſt ſcarificandum, niſi pars affecta fuerit inflammata. Tunc enim poſt vniuerſalem ſanguinis miſſionem, licebit poſt admotas cucurbitulas ſcarificare, vt de angina diximus. In hoc autem morbo affigũtur magis, vt in partem affectam ſanguis trahatur. Ad abſumẽdam nimiam illã humiditatem œſophagi, medicamenta partim admouentur, partim ſumuntur. Admouentur quæ calfaciũt, & ſiccant, vt oleum nard. de coſto, de pip. de lateribus & ſimilia, quæ potiùs in lateribus colli admouẽda ſunt, quàm vel in anteriore, vel poſteriore parte. Sic enim citiùs ad partem affectam perueniunt. Nos autem ol. de lilio imperamus, quantumuis & recentioribus & veteribus laudetur fæx liliorum. At veteres rectè ſuam fæcem adhibuerunt Erant enim calida & ſicca, quæ ad eius olei inſpiſſationem ponebantur. Fæx ol. liliorum nunc nil aliud eſt, quàm partis aquoſæ ſedimentum, cui prorſus contraria eſt facultas ei, quam quærimus. Inſpiſſantur olea, conficiuntur vnguenta, parantur cataplaſmata ex calidis & ſiccantibus hoc modo.

Pilulæ capit. & cucurbitulæ antes.

Syr. conuenientes.

Cautio.

Admota.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 421 sur 1293

©BIUM

Decoquantur herbæ vel radices, vel flores. Decocta admisceatur farina aliqua reficcans, vt hordeum si est inflammatio, farina orobi, fabarum, lolij. Additur aliquid cal. aro. vel spicæ, vel scœnanthos, macis, nucis mos. cyper. garyoph. & parantur inde cataplasmata. Vtile est etiam addere guttas aliquot aceti ad penetrationem.

℞. rad. enulæ camp. ʒ ij. beth. saluiæ, chamep. lauend puleg. an M j. fi. decoct. pistentur, & per ceraceum passentur. Post incorporentur farinæ fabarum & orobi ana ʒ. ij. farinæ lolij ʒ j. misce. fiat cataplasma. Non sunt addenda ol. vel adipes, nisi sit aliquid ex prædictis calidis. Optimum est remedium ex ol. ac stercore, vel nido, vel cineribus hyrundinum vt in angina, in qua olea relaxantia conueniunt, hic verò astringentia modicè, & siccan. Sumuntur per os illæ compositiones magnæ, multùm antiquæ, vt theriaca, mythrid. aurea alexand. quæ omnia siccant, & nullo modo refrigerant, & incrassant, si antidota hæc vetusta sint, sin recentia, refrigerant, & incrassant, cóque nomine in hoc morbo fugienda sunt, nisi fortè tanto impetu flueret humor, vt astrictione sit opus. Datur cõserua anthos, stech saluiæ & enulæ camp. confectio aro. ros. diamosci, diagal. & similes. Sed quia hæc in ventriculum delabuntur, magis faciunt ad reficcationem materiæ antecedentis, quàm coniunctæ. Admiscenda sunt viscida & lenta, quæ suo lentore adhærescant, & sua mora siccent, vt in affectibus trachiæ arteriæ fieri solet. Talia enim miscentur, vt dũ in œsophago diutius morantur, penetrent in asperam arteriam, vt sic accipiamus cinerem stercoris canis aut priapi tauri, aut hyrundinum, aut ossium, quæ valent in hoc affectu, & in angina, quia siccant & discutiunt. Addimus mel, quia deterget, & suo lentore adhæret, atque saporis est gratissimi, aut syr. conser. cortic. citri, syr. de stech. syr. conser. cortic. zizib. Sic fiet præstantissimum remedium.

Assumenda.

Confectiones.

Conserua.

Pulueres.

℞. cine. hyrundinum, vel priapi tauri, vel oss. ʒ. iij. rad. ireos venet. ʒ j. pulue. ros. nouellæ, aut diambræ, diagal. an. ℈. ij. mell. anth. q. s. Si autem pituita sit multùm viscida, mell. scill. aut oxymel miscendum erit, fiat vt lohoc, quo vtatur lambendo. Cauendum à potu valde frigido, & valde calido. Nonnulli sunt, qui potum & non cibum

bum, alij cibum & non potum deglutiunt. Nam vinũ ob tenuitatem penetrat ad ſecundam tunicam, quæ quodãmodo eſt diuulſa ab interna. Sed non propter id variat curãdi ratio. Nonnunquam poſt frequentes vomitiones & repletiones œſophagi pars inferior, & os ventriculi ſic relaxantur, vt cibus contineri non poſsit. Huius verò mali alia ſunt auxilia, quàm ſuperioris, nempe aſtringẽtia tum fori, admota tum intus ſumpta, vt cùm poſt alios cibos carnem cydoniorum, vel aſtringentia alia ſumimus ori grata, aut frigidam bibimus. Extrinſecus adhibentur frigida aſtringentia cum calidis quibuſdam, tum vt ad partem affectam penetrent, tum quia calore perpetuò ventriculum iuuant. Medicaméta in hoc morbo, & in inflãmatione oris vẽtriculi eodem loco admoueantur, nempe circa 13. vertebram ad latus ſiniſtrum.

℞. cortic. malorum granat. myrtil. ſeminis verber. coriand. ana ʒ.ij. acatiæ corall. rub. an. ʒ. j. hypociſtidos, lãdani, an. ʒ. ß. picæ nardi. cyperi, gatioph. an. ϑ. j. ol. cydoniorum, vel myrthini, vel ol. ompha. ʒ.ij. ceræ albæ & aceti parum, fiat linimentum: vngatur pars exterior, ſi affectus ſit in ore ventriculi. Poterit vngi pars anterior ſimiliter. Poterit etiam fieri ex medicamentis eiuſdem facultatis cataplaſma.

De os ventriculi inflammatione. CAP. II.

INflammatur os ventriculi cum maximo dolore ob eius exactiorem ſenſum. Quare primùm dolor ſedandus eſt. Cataplaſma in hunc vſum paratur.

℞. farinæ hordei ʒ.vj. flor. chamo. melil. & roſ. ana p. ß ſeminis coriand. ſandalorum omnium an. ʒ. iij. ſpicæ nardi ʒ. ß. ol. roſ. ʒ.iij. ol. chamo. & abſynth. an. ʒ. j. miſce fiat catapl. vel vnguentũ addita pauca cera. Clyſter mollliens & detergens detur ad reuulſionem. Catarctica per os ſumpta nocent, quia ad partem affectam trahunt excrementa. In declinatione poſt doloris ſedationem licet vti mitioribus: vt caſsia, catholicone, rhab. Si eſt plenitudo, & vires valent, ſanguis detrahendus eſt, maximè in phlegmonibus internis. Sed quia hunc affectum ſyncope, & virium imbecillitas, ob vehementem dolorem ſæpe ſequitur, in ſanguinis miſsione ſumma cautio adhibenda eſt. Nam præcipuus ſcopus eſt in eo remedij ge-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 423 sur 1293

©BIUM

nere, virium robur. Præſcribuntur potiones, & confe-
ctiones cordiales, vt in affectibus cordis, vt

Potio cordial. ℞. conſ. viol. & bugl. an. ʒ. j. conſeruæ roſ. corti. citri conditi an. ʒ. ij. pul. diamarg. frig. ʒ. j. diarrhod. abb. ʒ. ß. coral. rub. ℈. j. ſacch. roſ. tabul. q. ſ. fiat conditum, & in hoc morbi progreſſu. Nam circa initia conſer. roſ. & aliorum aſtring. doſis eſt augenda, minuenda verò viol.

Syr. refri. vt magis roboret medicamẽtum, & repellat. Vtiles ſunt ſyrupi refrigerantes, vt ſyrup. de roſ. ſiccis, cydoniorum myrtill. de ſucco agreſtæ, de berber. Et hoc in principio cum aqua roſ. cuſpid. roſ. end. cichor. addendo parum aquæ abſynth. vel mentæ, cum pulu. diarrh. abb ℈. j. In proceſſu dentur ſyrupi minùs aſtringentes, & magis refrigerantes. In magno & acri calore addimus ſyru. viol. de nymph. portulaca, end. ſimpl. Ab aliis ſyrupis abſtinemus. Inflammatione curata pars aſtringentibus curetur, & iiſdem medicamentis, quibus paulò ſuperiùs in dilatatione oris ventriculi vſi ſumus.

De Ventriculi imbecillitate. CAP. III.

VEntriculus varios morbos patitur, & ſymptomata varia, quæ à diuerſis morbis naſcuntur. Morbi autem ſunt intẽperies calida, frigida, humida, & ſicca ſine materia, vel cum materia, eáq; pituitoſa, bilioſa, vel melancholica. Quare ſi quis velit ſymptomatis occurrere, morbos agnoſcat oportet quod ex dolore, functione læſa, & alui recrementis dignoſcetur. Difficiliùs verò dignoſcuntur, quàm curantur. Intemperaturę ſine materia rarò fiunt. Quòd ſi fiant, diu ſine ea eſſe nõ poſſunt. Nam omnis intemperies ventriculi nata eſt coctionem impedire. Quòd ſi frigida intẽperies vel ſiẽca præſens ſit, cruditatem faciunt, à qua multa pituita aſſeruatur in ventriculo. Si calida, vel cibos vrit, vel corrumpit, vel aliam cruditatem facit. Dignoſcitur intemperies frigida ructibus acidis, vt calida ex nidorulentis, & ſiti: quanquam ſitis magis ſiccitatem ſignificat. Frigidam intemperiem

Signa frigida. ſequitur appetentia, & coctionis tarditas. Humida autẽ intemperies fluctuationem, & ſitis inappetentiam, & co-

Calida. ctionis tarditatem facit. Sicca tardam etiam coctionem facit. Nã quibus ventriculi ſiccitas adeſt, debilis eſt calor

Humida. natiuus. Poteſt eſſe vẽtriculi imbecillitas ex partis mollitie,

litie,&nimia laxitate,citra intemperiem aliam,vel citra materiam,quod patet ex Gal.verbis lib.1. ad Glauc. Vbi ait ſyncopen fieri ab imbecillitate ventriculi, quã ſolis curat aſtringentibus appoſitis ſupra ventriculum. Nam eodem in loco poſtea curat imbecillitatem,ſi coniuncta ſit imbecillitati, frig. humiditati,vel ſiccitati idque cum materia, aut ſine materia. Nos igitur incipiemus ab ea imbecillitate, quæ dignoſcitur à functione læſa, nulla manifeſta alicuius intẽperiei nota alia apparente. Fit itaque hæc affectio poſt multas comeſſationes,quæ ventriculum multùm diſtenderunt, aut quia ventriculus eſt ſuapte natura magis laxus, aut maior, quàm oporteat, & quia vſus eſt nimis relaxantibus. Omnes iſtæ cauſſæ diſtentionem ventriculi faciunt, quæ facit vt minùs bene cibos amplectatur. Quòd ſi non facit,non bene concoquit. Erunt igitur apponenda medicamenta in primis qualitatibus temperata, & aſtringentia. Quòd ſi minùs proſint, ſunt augenda frigida aſtringentia, quia magis aſtringunt quàm calida, & ad intra repellendo calorem excitare poſſunt. Poſt cibum verò aſſumenda quæ per partem ſuperiorem ventriculum poſſunt conſtringere, quales ſunt pul. qui parantur ex aliquibus aſtringentibus, vt roſ. cinamomo craſſo, cortice cyperi, corallo & aliis,vt pul.diacytonitem ſine ſpeciebus. Sed quia ventriculi infrigidatio magis periculoſa eſt, quàm calfactio, admiſcemus aliqua conſtringentia calida,vt galangam,cyperum,& cynamomum.Vel imperamus,vt accipiant à cibo fructus aſtringentes, vt mala cotonea, pyra cocta vel condita. Diuitibus paramus condita ex myrobal.cortice citri cum prædictis pulueribus,vt

℞.carnium cydoniorum conditorum cum ſaccharo ʒ ij corti.citri conditi ʒ.j.myrobal.chebul. ʒ.j.abluãtur cum vino ſtyptico, & contundantur diligenter, quibus adde pulueris diacytonitem ſine ſpeciebus ʒ.ij. coralli rub.ʒ.j.roſ.rub.cyperi, galang.craſſ.an.ℨ.j. ſacch.roſ. tab.q.ſ fiat conditum, capiat poſt paſtum,nihil ſuperbibendo.Extrinſecus apponuntur vnguenta ex oleo myrtino, & cydoniorum pauca quantitate ol. de abſynth. vel nardino, quibus ſi addatur acetum roſ. efficacius erit, & citius penetrabit. Poteſt fieri ſinapizatio ſupra il-

Curatio imbecillitatis ſine manifeſta intẽperie.

Pul. conſtringẽtes.

Fructus aſtringẽtes.

Cõfitum.

Vnguẽta.

lam irrigationem ex ol ad maiorem constrictionem, vt

℞. myrtill. mastich. nucis cupress. florum labruscæ & ros. rub. & cortic. citri & balaustiorum an. ʒ. j sandal. lorum & coral. rub. ʒ. ß. garyoph & spicæ nardi an. ϑ. ß. fiat pul. tenuiss qui inspergatur ab vnctione. Hæc eadem remedia vtilia erunt in intemperie calida, adauctis quibusdam refrigerantibus, vt si loco conditi fiat opiata, cui addatur pul. tria sandal. & diamarg frig. aut diatrag. frig. & detur tribus horis ante pastum, superbibendo parum aquæ cichor. vel end. vel cisternæ. Parantur etiam aliæ ex conseruis refrigerantibus, vt ex conserua ros. viol. in minori quantitate, aut florum cichor. cum puluer ibus prædictis, vt

Ad calidam intemperiem.

℞. conf. ros ʒ. j. cõs. flor. cichor. & nenuph. an. ʒ. ß. pul. trias. ʒ. ij. diatrag. frig. ʒ. j. ß. diamar. frig. ϑ j cum syrup. end. simpl. fiat opiata. Nec erit præter institutum addere conseruam caulium, lactucæ (vocant vulgò *gorge d'Auge*) & carnium cucurbitæ cõditarum. Refrigerant enim, & ventriculo & palato gratissima sunt medicamenta, vel abluantur in aqua frigida. Per duas horas ante pastum ea comedant superbibendo parum aquæ.

Curatio frigidæ intemperiei.

Ad frigidam intemperiem valent vina generosa & antiqua præsumpta, duabus aut tribus horis ante pastum, vel vinum illud hippocraticum, vel cui addita sint piperis grana aliquot. Confectio aro. ros. diagala. de cinamomo, ros. nouellæ. pliris sarcoti. diamosci, diambræ, & diarrhod. Danda est loco diatrium pipereon, vel diospoliticum, quia non minùs calfaciunt, & vẽtriculo grata sunt magis. Dantur in forma opiatæ vel in tabulis. Zinziber conditum sufficienter calfacit. Cortex citri paulò minùs: caro citri adhuc moderatè magis. Conseruæ anthos & stechad. satis calfaciunt, ob id opiatis addi possunt. Augent etiam molem medicamenti, & plures partes ventriculi contingunt, cùm maior est moles. Superbibant aquam absynthij, mentæ, hyss. & cum vino generoso. Syr. de absynth. de menta satis sufficienter calfaciunt ventriculũ refrigeratum, & magis conueniunt, quàm alij syr. propterea quòd leuiter astringunt vẽtriculũ, quæ astrictio semper est huic parti necessaria.

Confectiones calfacientes.

Conserua calfacien.

Aqua calf. &c.

Curam

Curatio ſiccæ intemperiei.

Intemperies ſicca difficillimè curatur, vt omnes alij morbi. Curatur autem vſu lactis, quia humectat & nutrit bene, vſu vini non antiqui, & bene diluti, iuſculis pinguibus ex capis, & gallinis, vel ex carne vituli lactantis, vel hœdi, quibus iuſculis addendum eſt parum vini ad faciliorem diſtributionem, & concoctionem. Cremor ptiſanæ paratæ cum ol. amygdal. dulc. vel cum axungia gallinæ, vel tota ptiſana vino conſperſa non parùm conducunt. In iuſculis carnis decoqui debent folia lactucæ, borrag. viol. Ad extra illinenda eſt ventriculi regio inferior (ne os ventriculi contingatur) ex oleis ſequentibus, vt, *Olea.*

℞. ol. amygd dulc. viol. an. ℥. j. vngatur venter, vel addantur axung. gallinæ & anatis & fiat linimentum, quibus adde, tempore inunctionis, guttas vini ad penetrationem. Quòd ſi vereris nimiam relaxationem, adde parum ol. roſ. vel cydoniorum. Intus autem dari poſſunt medicamenta aliqua, quæ humectent, vt ſyr. viol. de cucurbita cum aquis, bugl. viol. lact. &c. Aqua carnis porcellorum, vitulorum diſtillatæ magis, quàm in alia affectione hîc conuenit, niſi diutius ſeruata ſit & iam putreſcat. Eius verò magnam quantitatem aſſumere oportet, ſemper addendo parum vini oligophori. Medicamenta pauca ſunt, quæ habent vim humectandi ſubſtantificè. Et in intemperie talia oportet eſſe remedia, qui cũ hac affectione, ſemper adiuncta eſt totius corporis atrophia. Si tamen ſubſtantificam materiam non reſtituant, multa ſunt, quæ magnam illam exiccationem retardant, & partes irrorant, vt ſemina illa frigida maiora in ptiſana apposita, non rancida, ſed recenter mundata. Item caro caulium, lactucæ, & cucurbitæ humectant. Quare ſi quis opiatam velit conficere, ex his fieri poſſet.

℞. caulium, lactucæ conditorum cum ſaccharo liquido ℥. ij carnis cucurbitæ eodem modo conditæ, ℥. j. conſeruæ radic. bugloſſ. & viol. ana ℥. ß quatuor ſeminum frigidorum maiorum minutim inciſorum ʒ. j. cinamomi ſcrupul. ij. (additur autem cinamomum ad penetrationem, & ne hæc humidiora flatus gignant, aut aliud ſimile præditum nonnulla vi adſtringente, & *Opiata.*

tenuitate partium (cum syr. viol. fiat opiata, de qua capiat mane, & superbibat parum vini bene diluti.

Victus ratio.

Balnea ex aqua tepida vtilissima erunt. Parùm est exercendũ corpus. Parùm & frequenter comedendum. Multùm dormiendum. Et quia propter vsum istorum humidorum, frequenter multa gignuntur recrementa: satis erit iniicere clysterem, aut dare cassiam dissolutam in brodio pulli aut lacte asinæ, vel dare mannam in eodem lacte. Sed accipienda est magna quantitas lactis, vt facilius perturber ventrem, & laxet. Id faciendum per magna interualla, vt semel in mense. Nam si in ventriculo remorentur talia recrementa, perfectam concoctionem, & humectationem impediunt. Aqua carnis, de qua suprà memini, paranda est ex porcelli & vitulis, & gallinis. Lac autem debet esse muliebre, aut ouile, & non ex asina, vt practici solent facere. Nam asinæ lac plus seri habet quàm alterius substantiæ, & ad detersionem magis quàm ad nutritionẽ phthisicis datur. Quòd si aliud lac non reperiatur, vaccinum erit vsurpandum, vel asinæ nutritæ in otio, herbis recentibus, vt hordeo & secali. Hordeum sit in aqua maceratum, & extorticatum, auena macerata & decocta etiam dari poterit. Tunc enim lac redditur crassius, minus serosum & laxans. Pisces saxatiles dare non est præter rationem, & testudines aquaticas, & postea nemorales, quarum caro durior & siccior est, quàm aquaticarum. Harum verò tenerior, & coctu facilior. Quare in hoc affectu magis conuenit, & omnia coctu facilia, quia concoctio in hac affectione difficilis est. Pisces meliores erunt, si in iure carnis decoquantur, vel ex iure albo sine porro & anetho sed ex aqua & ol. tantùm. Succus carnis testiculi gallorum, inter præstantissima alimenta numeratur, vt & vitelli ouorum recentes, & tremuli. Cerebrum porci laudat Galenus, quod tamen difficilioris est concoctionis. Ego mallem cerebrum auium dare, quod concoquitur facilius aut cerebrum piscium, quia sunt substantia minùs densa. Nuclei pinearum in lacte macerati humectant, & bene nutriunt, cuius rei argumento est, quòd semen multùm augent. Amygdalæ recentes

Nuclei pinearum.

bene

bene masticatæ ventriculum humectant. Vuæ recentes & suspensæ, & passæ non sunt prohibendæ, neque ficus etiam recentes. Facilè enim concoquuntur & saginant corpus. Argumento est, quòd qui ficus & vuas edunt, visuntur pingues, sed ea pinguedo minùs durat, tamen propter id prohiberi non debent. Nam illa etsi tenuis & facilis humectatio, parat corpus ad solidiorem nutritionem. Eadem hic conueniunt, quæ in hectica.

Curatio humidæ intemperiei.

Humida intemperies facilius curatur, quàm sicca, quia partes humidæ facilius vim medicamentorũ suscipiunt, quàm siccæ. Siccæ enim propterea quòd partes cõciderunt, & densiores factæ sunt, nõ facilè cedũt medicamentis. Adde quòd medicamenta humida, nõ multùm agunt neque multùm resistunt. Curabitur humida intemperies inedia, aut victu tenuiore, & resiccante, vt si abstineat à multo potu vini diluti, & potius vtatur vino generoso meraciori, vel posca, vel oxymel, aut hydromel: parum coctis, & multùm dilutis, vt magis detergant & minùs nutriant. Abstineant à iusculis. Vtantur carnibus, & piscibus salsis, & assis. Pane biscocto cum multo sale vescantur. Frequenter absumant pilulas de aro. vel de hiera. Capiant cineres ex cornu cerui vel intestinorum gallinæ, vel priapi tauri, vel coralli vsti, vel trociscos de viperis, vel cineres viperarum. Ex his conficiatur pul. vt cap. de suffusione, vel conficiatur magis determinatus ventriculo, & intestinis, vt,

Victus ratio.

℞. cineris intestinorum gall. ʒ. iij cornu cerui, & coralli rub. vstorum ana ʒ. j. ciner. hyrundinum vel viperarum ʒ ß. vel si vtrunq; reperiatur ana ʒ. ij. Quòd si nõ reperiatur, prætermitti possunt. Galang. cinamomi pip. ana ʒ. j. sacch candi ad medium omnium fiat pul. Potest etiam addi sal assum in furno loco sacchari, & vti pul. isto pro condimento alimentorum vel amotis odoratis sale vsto, & cinere intestinorum gallinæ tantùm. Si paretur cum sacch. capiat ante pastũ tribus horis cochlear j. nihil superbibendo. Istis pulueribus addi possunt pulueres parati ex fragmentis lapidum pretiosorum, & qui vocantur de gemmis, & de margaritis, diarrho. diagalanga, aro. ros. vel ex istis & aliis opiatam facere, sic.

Pul.

Opiata.

℞. cortic. citri conditi in forma ſicca ʒ. j. conſer. acori vulg. vel capill ven. flor. anthos, vel ſaluiæ ʒ ß conſ. aro. rol. & diamarg. frig. ana ʒ. ij. cineris inteſtinorum gallinæ ʒ. j. cum ſyr. de menta, fiat opiata, capiat mane ad quantitatem fabæ, ſuperbibendo parum vini antiqui generoſi diluti cum aqua abſynthij. Supra ventriculum emplaſtra magis ſiccant, quàm vnguenta, vt emplaſtrum de maſtiche, ceratum ſtomach. Gal. empl diuinum. Nec erit diſconueniens emplaſtrum de palma, modò addatur aliquid odoratum, vt ſpica, vel galanga. Vel ſi maceretur cum ol. nardino, vel de abſynthio & potentiſſimè exſiccabunt, nec ventriculi robur deiicient, cùm aſtringendi vim habeant, & calfaciendi ob medicamenta odorata addita. Corpus eſt diligenter exercendum, ieiunandum, dormiendum ſine cœna.

Emplaſtra.

Curatio intemperiei cum materia.

Ventriculi intemperies, cal. frig. humid. & ſicca cum materia, eodem, quo ſuprà, modo curatur, niſi quòd frequentius vtimur pil. vel ſyrup. vel pulueribus laxantibus humores redundantes, qui magna ex parte ſunt, bilis, pituita, & aliquando melancholia, ſed rarò. Euacuantur autem vomitu, ſi nihil prohibeat, vt affectus thoracis, aut corporis conſtitutio. A cibo facilior eſt vomitus, ante cibum plus materiæ vacuatur. Si bilis vacuanda, poſt iuſcula multa, vel poſt potationem liberaliorem prouocandus eſt vomitus. Nam bilis, vt oleũ, his ſupernatat, & ob id facilius euacuatur. Adde quòd acrimonia eius tẽperatur mixtione harũ potionũ. Datur ſyr. viol. cum aqua tepida, vel iuſculũ pingue ſine ſale, aut decoctum betæ, cũ ol. viol. vel cõmuni, vel amygdalarum. Si autem pituita euacuanda ſit, manè ante cibum euacuetur, quia pituita ſemper eſt in maiori quantitate, quàm bili, & in fundo ventriculi, magis hæret. Ob id vomenda ante cibum. Vel ſi lenta ſit & nimis hæreat, ſyr. aceroſ. ſimpl. dilutus aqua, vel decoctionis betarum, vel parũ agar. vel aſari propinãdum erit, priùs relaxata regione ventriculi, oleo liliorum, vel amygd inuncto, aut immiſſo digito, aut penna oleo intincta. Quòd ſi fiat poſt corporis agitationem, vel frictionẽ ſuper ventriculũ, in gyrum, facilius & plus vomet. Pituita pilulis de aro. aut de hiera

Vomitus bilioſus.

Vomitus pituita.

cum agar. euacuanda sine aliquibus astringentibus. Bilis autem rhab. infuso syr. ros. & aliis mitioribus remediis purgantibus bilem leuissima medicamenta ob duas rationes sunt vsurpanda, tum quia materia è longinquo non est vacuanda, & ventriculus non est vexandus fortioribus. Clysteres ad id multùm faciunt, sed acres esse oportet, vt ex altioribus intestinis etiam euacuent. Humor peccans dignoscitur ex oris sapore, vt si amarus sit, bilem significat puram: si salsus, bilem & pituitam permixtam: si acidus, pituitam & atram bilem: si insipidus, pituitam aqueam, vel dulcem Id melius deprehenditur ex vomitu. Atra bilis commodissimè euacuabitur decocto polyp. vel sennæ, vel epith. decoctis in iure galli antiqui, vel iure piscium saxatilium, vel decocto mercurialis. Si sint præscribendi syr. vel ad concoctionem, vel ad alterationem, ad bilem sufficit syr. end. simpl. vel de absynth. cum aqua endiui. (quia non est magna caliditas ventriculi) vel syr. de cichor. sine rhab. aut syr. compos. cum rhab. addito in tanta quantitate, in quanta additur syr. de cichor. vel syr. ros. cùm volumus euacuare, aut bilem detergere. Ad pituitam detergendam sufficit hydromel, vel cremor hordei cum melle, aut oxymelite. Si pituita incidenda & detergenda, syr. aceto. simpl. aut compos. syr. de bizantiis, & similes, leuiter incidentes, attenuantes, & detergentes conueniunt.

Clysteres.

Qui dignoscitur humor & eius.

Syr. ad bilem.

Syr. ad pituitam.

De ventriculi inflatione. CAP. IIII.

INflatio ventriculi symptoma est, quod sequitur vitiatam concoctionem, & est vitiata concoctio à causa frigida vel humida. Nam inflatio ventriculi fit à multis flatibus, qui solent fieri à debili calore, tanquam à causa efficiente ab alimentis flatulentis, & humidis, vel à pituitosis excremẽtis. Ergo qui vult huic symptomati mederi, auferat causas, nempe pituitam illam medicamentis pituitam deiicientibus & leuiter laxantibus, auferatur intemperies, & augeatur calor naturalis diminutus. Optimum erit igitur imperare pilul. de hiera, & de aromatibus, quæ vtrunque faciunt, scilicet leuiter purgant, & calorem ventriculo suppeditant. Deinde si quis velit illam pituitam coquere, & ventriculum corroborare, id fiet syr. vt syr. de menta, syrup. conseruationis

Pilulæ.

Syr. concoquentes.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 431 sur 1293

cortic citri,syr.de stechade in pauca quantitate cum aliis quibusdam temperatis Mel.anthos. cum aquis hyss. mentæ, beth. & absynthij(quæ minùs astringit, quàm syr. vel decoctum herbæ. Ob id cum syr.attenuantibus, & detergentibus dari potest, non autem decoctum, vt prohibuit Gal.)vel fiat talis syr.qui tria præstabit, causs sam materialem expulsioni præparabit,efficientem minuet, & flatus discutiet, qui sunt immediata causa inflationis. Parabitur igitur ex leuiter attenuantibus modicè calidis,& flatus discutientibus, vt,

℞.cortic.citri ʒ. j. galangæ maior ʒ. ß. mentæ siccæ, hyss. sicci, beto. siccæ ana M.j.anisi fœni. ana.ʒ iij. flor. anth. & stechad. ana P. j. fiat decoctio ad ℔. j. In fine decoctionis adde vini albi optimi ℔ ß.sacch.℔.j. clar. & aro. cum ʒ. j. cinamomi, fiat syr. cap.ʒ.iiij.ante prãdium & ante cœnam duabus aut tribus horis. Rusticis poterit dari decoctum cymini,vel seseli cum mentæ,vel hyss in vino decoctis.His obseruare oportet, quòd herbæ siccæ sunt vsurpandæ non humidæ, neque fructus dulces ponendi, quia flatus gignunt talia. Additur vinum ad attenuandum & calfaciendum Tertio quoque die capiat ʒ. j. pilularum supradictarum in exitu lecti, deinde redeat ad syrup.vel dentur clysteres flatus discutientes, quorum formulam habes in libro nostro de cõponendis medicamentis. In talibus clysteribus parùm aut nil olei ponẽdum est,nisi summè discutiat,vt ol rutaceum. Ad extrà ponatur emplastrum magnum supra totum ventrem,de baccis lauri, vel emplastrum stomachicũ Gal.vel emplastra resiccantia & astringentia, additis seminib. calidis maioribus, & sulphure. Nam ista emplastra constringentia prohibent illam magnam dilatationem ventriculi, & sic fortiùs flatus, vel supràvel infrà truditur. Fiunt ex emplastro pro matrice,de mastic & cõtra rupturam. Addimus semina cumini, seseli, apij.carui,galangam, cyperũ, & similia odorata, vtcunque astringentia,nisi dolor id prohibeat. Tunc enim ratione doloris,aliis discutientibus,& aliis vtcunque relaxantibus est vtendũ.Sed si sine dolore fit,constrictio augeri debet. Nam partes, quæ semel distentæ sunt, aut propter distentionem laxæ,non redeunt ad pristinã formam,

Clyster discutiẽs.

Emplastra.

mam,nisi vel fascia,vel alio modo retineantur compressæ. Ob id in huiusmodi affectibus solemus imperare post aliquam euacuationem, & discussionem, vt regionem ventriculi sensim & leuiter comprimant, & quotidie magis ac magis constringant. Id commodissimè fiet fascia supra emplastrum apposita. Opiatæ præscriptæ ad intemperiem frigidam, & pulueres vtiles sunt, & ad intemperiem humidam præscripti, vt & opiatæ. Abstineant à multo potu, à multis iusculis, leguminibus, & oleribus nimis dulcibus, quia talia flatus gignunt. *Victus ratio.*

De ventriculi dolore. CAP. V.

DOlor ventriculi à flatibus nimis distendentibus, vel à bile acri, vel à pituita multa fit, rarò sine materia. Quare ad dolorem auferendum, recurrere oportet ad ea, quæ dicta sunt de intemperie ventriculi & inflatione eiusdem. Et ad præsentis doloris mitigationem, quæ est cum plenitudine, vel recrementorum, vel alimẽtorum, imperanda est vomitio, vt supra dictum est pro natura humoris. Deinde clysteribus retrahendum ad partem inferiorem. Supra partem anodyna erunt apponenda, vt post veram caliditatem à compressione & plenitudine alimẽtorum, qualia sunt ol. cham. anethinum, nard. Vel fiat fotus, si à materia flatulenta fiat. Quòd si à bile, post vomitionem optimum esset dare medicamen. bilem detergens, & ad inferiorem partem deducens, vt syr. ros. lax. cum deco hord. vel aqua end. Nimis astringentia vitanda sunt, vt rhab. nisi in infusione aut decoct. ponatur. Quòd si dolor vehementissimus esset, vel suspicio de aliqua materia venenosa, aut medic. venenoso assumpto, theriacam recẽtem dare summopere proderit. Dolores ventriculi vehementissimi non fiunt, nisi à materia: modici & intemperati ab intẽperaturis maximis fieri possunt. Quare diligenter animaduertere oportet, à qua materia excitetur, quod cognosci poterit, per ructus, vomitus, & alia signa superioribus capitibus prædicta. Qui dolent à cibo, magis à pituita, & multitudine laborant. Qui ante cibum, vel à bile, vel ab intemperie fit. Quòd si cibo ingesto meliùs habeant, argumento erit, vel flatus in inferiorem partem detrusos fuisse, si pauci fuerint (nam multi suspendunt cibum) vel cibum *Vomitio. Clyster. Anodyna. Curatio doloris à bile. Signa doloris.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 433 sur 1293

©BIUM

prohibere, ne bilis os vẽtriculi mordeat. Amaritudo oris & morsus ventriculi bilem etiam indicabunt. Intentio & remissio appetentiæ, bilem distinguunt ab acida pituita.

Distinctio pituitæ acidæ à bile.

Hæc sua aciditate partem superiorem vẽtriculi mordet, & vellicat, atque appetentiam auget, bilis verò eam minuit, & nauseam & morsum facit. His distinctis remedia sunt petenda ab affectibus suprà enumeratis. Quòd si dolor fiat à nimio sensu, vt qui facilè in animi defectionem incidunt, non erit præter rationem imperare vsum theriacę recentis. factis priùs quibusdam euacuationibus per clysteres & pilulas prædictas.

De Nausea. CAP. VI.

NAusea appetitus est vomitus sine effectu, quod fieri solet, vel ob obrectum nobis parùm gratum, vel ob alimenta putrida, & malè olentia, quæ assumere ventriculus refugit, vel ob recrementa pauca tunicis ventriculi adhærentia, vel intra tunicas collecta. Quare si nausea à viscidis humoribus adhærentibus fiat, oxymel dandum, vel syru. acetosus Si à bile, detergentia sola sufficiunt vt decoctum hordei cum sacch. vel cum syr. endi. simpl. vel addẽdo parum succi ros. diluti aqua tepida, vel magnam copiam decoctionis pulli cum multo sacchar. assumere, & postea digito in os immisso vomitum prouocare. Bilis facilè euacuatur, & detergetur. Pituita magis contumax est. Quare decoctum rapha. cum syru. acer. dandum, vel cum decoctione radicum, & ol. vel butyr. rancidis, vt vomant facilius, sed magna quantitas est propinanda, vel vinum, vel brodium multum est assumendum, vt eorum copia ventriculus stimuletur ad vomitionem. Deinde pilulæ dandæ de hiera, de arob. cum aga. formandæ cum oxymel. Dandæ verò manè sunt, vt detur decoctum asari pro vomitu ante vsum pilularum, deinde ventriculum corroborare oportet. Nam vomitum prouocant, ventriculum perturbant.

De Vomitu. CAP. VII.

VOmitio fit, quando ventriculus cibum non potest continere, aut cùm irritatur à recrementis. Non enim continet, vel quia alimenta sunt plura, quàm continere possit, vt ebriis accidit, aut quia alimẽta nimis sunt pinguia, & leuia, aut ordine suo non assumuntur, vt si quis

quis assumat magnã quantitatem inciſorum, qualia ſunt pastillorũ caro, aut quæ vulgo (*pastez, en pot*) dicũtur, vel ſi liquida multa ingerantur, poſt astringentia multa & dura, vel quia ventriculus plenus flatibus, alimẽtum ſuſpẽſum in ſuperiori parte cõtinent. Aut quia multa dulcia ſupra alia ſunt assumpta, vt pepones, ficus, ceraſa, & omnia alia dulcia, vel quę paranturcum multò oleo, lacte, vel butyro. Vel ſi cum ſuſpicione alimenta aliqua aſſumpta fuerint. Recrementorum autem vomitio fit, propter humorum conturbationem, vt & alimentorum, vt poſt nauigationem, vectionẽ in curru a cibo, vel conturbationẽ medicamentorum laxantium, vel ob influxum humorum copioſum & repentinum ad ventriculum, vt in die acceſſionis, & in diebus decretoriis. Vomitus alij ſunt ſupprimendi, alij iuuandi. Vomitus omnes optimorum alimentorũ, qui fiunt poſt alias vomitiones ob debilitatem retentionis, vel irritationẽ expultricis, compeſcendi ſunt, vt ſi ſanguis per vomitum reddatur. Aliæ omnes ſunt iuuandæ, donec corpus ſufficienter à recrementis fuerit mundatum. Regio enim illa eſt aptiſſima ad reiicienda excremẽta, quæ ſunt collecta in ſuperiore vẽtriculi regione. Ob id nauigatio illa & vectio, quæ vomitũ excitant ſæpe curant dolores ventriculi diuturnos, & contumaces. Neque etiam retinendi ſunt vomitus in illis morbis, qui fiunt à plenitudine ventris, vt in colico, nephritico, aut arthritico doloribus: Aut cùm diuertit ab inflãmationibus inferioribus internis, vel etiã à ſuperioribus, vt in doloribus capitis, aurium, &c. modò non affecta ſint collum aut partes thoracis In talibus enim cõpeſcendus eſt Retinenda autẽ retinentur ligaturis factis in partib. inferioribus, vel cucurbita magna in fundo ventriculi appoſita. Pars ſuperior ventriculi conſtringẽda eſt, inferior & inteſtinorum relaxãda. Conſtringetur autẽ medicamentis ſuprà enumeratis cap de ventriculi imbecillitate, citra vllam qualitatem manifeſtè peccantem Et quia emplaſtra tardiùs operantur, vnguenta paràda ſunt, vel liniẽta, vel inunctiones, ſupra quę pulueré inungimus, vt cap. præſcripto monſtratum eſt. Sed hic aceti maior quantitas addẽda eſt. Inunctio debet eſſe in principio calidis, in fine frigidis. Nã calida omnia,

Qui Vomitus iuuandi ſint qui compeſcendi.

In quibus non eſt inhibendus Vomitus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 435 sur 1293

& frigida conſtringunt, tepida relaxant. Et debent inungi ſine frictione multa, ſed fouendo leuiter tantùm. Nã omnis agitatio, aut motio circa os ventriculi vomitum prouocat, vel fiat ex ſuccis herbarum hoc modo.

℞. ſucci cydon. ʒ ij. ſucci pyr. ſorbarum vel vuæ acerbæ, ʒ j aceti albi roſ. ʒ ij. agitentur ſimul, & cum paucæ farina excipiantur & applicentur ſupra os ventriculi & à parte poſteriore, & ab anteriore. Vel iſtis ſuccis addũtur olea aſtringentia, & ſimul decoquantur ad mediam conſumptionem ſuccorum, & cera addita, fit linimentum. Poſt vnguenti confectionem poteſt addi ſuccus aliquis aſtringẽs, vt cydoniorum, &c. quantum ebibere poterit, agitando in mortario, vel mouẽdo cum ſpatula palmea, aut ligno alio aſtringente. Illud enim diutius parti adhærebit, nec tam citò ſiccabitur, ob oleum & ceram, quàm quod priùs dixi, ex farina & ſuccis parandum. Nam ſucci ex decoctione multũ de ſua aſtrictione deperdunt. Iſtis duobus vltimis ſæpiſſimè vomitionem maximam compeſcuimus. Aluimus puerum per quindecim dies iuſculis liquidis, adhibita cucurbitula ſupra ventriculum, donec cibus eſſet concoctus, quæ liquida alioqui non conueniunt. Sed ob tenuitatẽ & morbum, alia medicamenta aſſumere non poterit. Sunt ergo danda alimẽta in vomitione, quæ ſpiſſa ſint, & vtcunque viſcida, vt ventriculo adhæreant, minimè pinguia, ori grata & actu frigida. Id etiam obſeruandum in medicamentis. Nam tepida ſemper vomitum prouocant. Quare in cholera, morbo, aut vomitu bilioſo, & aliis, niſi in quibus os ventriculi eſt nimis refrigeratum, præſentiſſimum remedium eſt aquam frigidam poſt cibum aſſumptum ebibere, vel cochlear vnum ſucci cydoniorum, aut ſyr. cydon. aut fruſtum cydon. aut pyri acerbi deuorare, aut puluerem cõſtringentem. Sed quando maſticandum eſt, minus conuenit, quia morbus ille inter maſticãdum agitat. Ob id debẽt à paſtu quieſcere, non loqui, neque tuſſire, ſi fieri poteſt, donec cibus in partem inferiorem deſcenderit. Pulueres, qui à cibo aſſumuntur, debent eſſe gratiſſimi, neque multum ſaccha. recipere (atq; illud eſſe debet ſaccha. roſ. tab.) aut quæ ſaporem vel odorem medicamentoſum habent ingratum. Ob id pulueres parati ex corallo, gra-

Quibus compeſcuit vomitum.

Præſentiſſimum remediũ.

lo,granis vuarum,cortic.citri,& aliis minùs odoratis, vt ſorbis vel pyris exſiccatis, & in puluerem redactis magis laudantur. Quòd ſi ex conditis paretur, vt carne cydoniorum, myrob.nucibus conditis, diligentiſſimè ablui debent in aqua ciſternæ,& contundi diligentiſſimè, & pulueri corallorum permiſceri. Si vomitio fiat ob flatus cibum ſuſpendentes, dantur medicamenta præſcripta ad inflationem ventriculi ante cibum: & inunctiones ad flatus diſcutiendos, ſupra totam regionem ventriculi fiant, parte ſuperiori intacta. Clyſteres in omni vomitione vtiliſſimi ſunt, ſi modò paucam quantitatem iniiciamus,neque fortiter laxantia aut olentia apponantur. Nam ſi multa quantitas iniiciatur, pars colli, quæ ventriculo incumbit, repletur,& fundus vẽtriculi comprimitur, & illa facultate, qua irritat expultricem inteſtinorum, vomitum prouocat, vt experientia in multis oſtendit. Fiunt ergo clyſteres ex emollientibus herbis, & ſeminibus diſcutientibus flatus, floribus bene decoctis, in quibus diſſoluatur mel roſ. aut viol.aut caſſ. aut ſuccus mercurial.aut ciclæ,ol.chamo.vt ſic.

Curatio vomitus à flatibus.

Clyſteres.

℞.mal.cum rad & biſm.an.M.j.Mercur.cielæ, an. M. j. aniſ. vel fœni.ʒ.j.vel ʒ.j. ß flo.chã.vel anth.vel melil. p.j.fiat decoct.in qua diſſolue mel.conſ.vel viol.ʒ ij.ſucci mer. ciclæ,an.ʒ.j.ol.cham.ʒ.iij.vel butyr.vel pingue. porci ʒ. iij.ſumatur tãtum ℔. ß. decoctionis propter rationem prædictam. His,qui vomunt, non ſunt clyſteres fortes preſcribendi,quia pauca ſunt recrementa, & hæc ſufficienter attrahendo diuertunt.Poſt vomitionem lõgam, vel in ea vomitione,quæ alimenta retinere nõ poteſt,iniiciuntur clyſt.ex decocto capi,ſine ſale, ſine ſacc. oleóq.ſed cum pauco vino ad nutritionẽ. Danda eſt magna quãtitas horum,vt partem ſuperiorem conſcendat, ſed neque maior, quàm vt poſſint retinere. Verùm cùm inanita ſunt inteſtina,rapiunt talem clyſterẽ,& retinent ad ſui nutritionem. In his optimũ eſt aniſum decoquere,vt & flatus diſcutiat.Nam inteſtina inanita replentur aere: qui prohibet ingreſſum clyſteris. Tales clyſteres iniiciendi ſunt toties,quoties cibũ aſſumere per os ſolebant. Proderũt enim tribus modis. Primùm nutriendo, vt docuimus lib.de cõpoſitione medicam. Flatus diſcur-

Cautio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 437 sur 1293

©BIUM

tiendo, quia quando ventriculus nil assumit, motus ille concitationis ventriculi ad vomitum conquiescit, & in sese contrahitur ventriculus. In hac causa prodest etiã cucurbita, supra vmbilicum cum multo igne apposita.

De Vomitu sanguinis. CAP. VIII.

VOmitus sanguinis fit, quando vel per rupturam, vel per anastomosin venarum sanguis in ventriculum defluit, & à ventriculo vomitione reiicitur. Quare si liquidus reddatur, statim compescendus Si refrigeratus & coagulatus, dissoluendus est, & euacuãdus. Si ipso fluente liquido magna sanguinis redundantia in toto corpore appareat, aut magnus sanguinis influxus in ventriculo, optimum erit sanguinem mittere è poplite, quia omnes venæ ventriculi à venis portæ oriuntur. Quod si hæmorrhoides prouocari possent, maior fieret diuersio, vel aperiantur venæ sinistri brachij: quia venæ ventriculi magnum habent consensum cum splene, & maximè si sanguis ater & tenuis fuerit, qualis esse solet, qui ad splenem à vena portæ defertur. vel si maluerit, à dextra parte (quia sanguis omnis primùm ab hepate euacuatur) non erit incommodum. Supra ventriculum ponenda sunt astringentia, qualia indicauimus in vomitu, scilicet, ex succis vnguenta, vel fotus ex herbarum succis & aceto. Deinde bibere poscam oportet & post eius reiectionem accipere potionem sequentem.

Vena sectio.

Vena poplit.

Topica.

℞. succi burs. pastor. ʒ. ij. aceti guttas iij. vel iiij. bibat statim. Idẽ fieri potest ex succo plantag. vel caudæ equinæ, vel linguę passerinæ. Deinde dentur potiones ex quibusdã astringentibus & emplasticis, vt orificia venarum obturentur, quale est albũ oui fortiter agitatum, assumptum crudum, vel bolus ar. vel terra sigillata, vel de carabe. Si autẽ sanguis fuerit coagulatus, syr. acetos. simp. vel posca meracior danda. Postea quæ dissoluunt sanguinem coagulatum, vt carabe, pix, mumia, coagulum hœdi. Sed quia illa valde ingrata sunt ob fœtorem reiiciuntur. Magis probo aquã nucum distillatam, in pauca quãtitate cum syr. acetoso, vel aquam rubiæ maioris. Ista leuissima sufficiunt: quia natura satis excitatur ad expulsionem per vomitum, & fortiora nimis ventriculum agitando, venarum ora recludunt, & erit satis rhabarbarum

Potiones astringen.

rum cum syr. rosat. laxa. dare, vt per inferiorem partẽ sanguis reiiciatur, sine contentione magna. Post hæc repetenda sunt superiùs enumerata, quę constringendo orificia venarum sanguinem sistunt. Ligaturæ & cucurbitæ adhibitæ in inguinibus, sunt vtilissimæ. Cibus conueniẽtissimus his, qui sanguinem vomunt, est amylum coctum in iure pedum veruecis, & frigida actu, omnia danda sunt. Fiunt condita, quibus vtũtur cum aqua bullita: vel syrup. frigidi & astringentes, vt syru. myrthinus, cydoniorum, de rosat. siccis, malorum granat. de berberis, de acetosa & similes. Conseruæ symphiti, rosat. caro cydoniorum conditorum ad hunc affectum maximè conferunt. Fiunt autem condita ex his conseruis, bolo, terra sigillata, sanguine drac. gum. trag. & aliis, quæ nulla aut pauca sunt prędita facultate odorata, vt

Victus ratio.

Syrupi.

Conseruæ.

℞. conser. symphiti, & carnium cydoniorum conditorum ana ʒ j bol. ar. coralli rub. an. ʒ. j. sacch. rosat. tab. ad pondus omnium, fiat conditum. Opiatæ ex iisdem fiunt, addito aliquo syr. astringente, & auctis pulueribus.

De Vomitu sanguinis ex prima dictatione.

CAP. X.

SAnguis è ventriculo per vomitum reiicitur. Si is fiat splendidus, naturalis & recens videatur, statim compescendus est sanguis missione, diuersione facta per ligaturas, cucurbitas, vnguenta, vel embrocationes factas supra ventriculum. Vnguenta quidem fient, vt sequitur.

Externa.

℞. thur. mastich. nucis cupressi, sumach. berber. cort. mali gran. an. ʒ ij. sang. drac. ʒ. ß. boli arm. terrę sigil. myrtill. an. ʒ ij ol. cydoniorum ʒ. ij. succi plantag. & linguæ pass. (quæ & corignola, & polygonum vocatur) an. ʒ. iij. ceræ parum, fiat vnguentum Si incorporentur cum succis, non peccabitur, vt sic.

℞. ol. rosat. ol. myrthi an. ʒ. ij succi plantag. ʒ j. acaciæ, hypoci. ladani an. ʒ. j. corall. amborum, seminis port. berber. acinorum vuarum (qui propriè dicuntur nuclei) an. ʒ. j. ceræ parum, fiat vnguentum, vel fiat pul. & post vnctionem oleorum supradictorum fiat sinapizatio. vel fiat sic.

℞. sandal. corall. an. ʒ. ß. florum labruscæ, rosat. rub. an. ʒ. j. ß. foliorum, mespilorum exsiccatorum, aut carnium

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 439 sur 1293

cydon.ʒ.ß.thu. mastic. sang.drac. gallarum, pisidiarum, fumach berber.myrtill.terrę sigi.vel boli armeniae.ʒ.j. fiat pul. subtiliss. qui sinapizetur post inunctionem. Ad intra optimum erit à principio dare poscam, id est, aquã cum aceto, vt sanguis iam fluxus, vel etiam coagulatus, reiiciatur. Postea illis dare oportet potum restrictiuum, vt suprà factum est. Sed eligere oportet, quæ magis sunt propria ventriculo, vt si fiat syr. addatur mina cydoniorum, syr ros. de ros. siccis, myrtinus, vel de berberis potius, quàm syr. de papa. vel iuiub. Ex aquis eadem etiam electio fieri debet, vt hoc modo.

Interna.

Syrupi.

Potiones. ℞. tro. de terra sigillata, de carabe, vel spodio ℈.j. pul. diamarg. frig. ℈ ß vel pul. coral. ℈. j. aquæ plantag. vel prunel. vel acetos. ʒ.ij. myuæ cydon. ʒ.j. fiat potio. Potiones hæ sunt imbecilliores, quàm in sputo sanguinis, quia citiùs medicamentum venit ad partem affectam, & minùs debilitatur. Fiat opiata, vel conditum hoc modo.

Cõditum. ℞. carniũ cydon. conditorũ cum sacch. cõser. symph. an. ʒ.j. cõser. acetos. ʒ. ß. pul. diacydonites sine speciebus. pul. coral. an. ℈. j. tro. de spodio cum semi. acetos. vel de terra sigil. vel formularum de bolo, vel tro. de carabe an. ℈ ß. syr. myrtini, vel syr. cõser. symph. vel succi cyton q. s. fiat opiata. Si persceueret affectio, potest addi gluten piscium & similia. Sin autem sanguis, qui reiicitur, est niger & coagulatus, optimum erit dare primùm potionem ex iis quæ sanguinem coagulatum dissoluunt, vt coagulum leporis fluxũ sanguinis sistit, & coagulatum dissoluit, vel aqua rubiæ eum aliis, & in principio cũ mumia, & pice, & asphalto. In vnguentis, epithe. aliisq; topicis animaduertere oportet, vt cum astrictione quadam caliditatem habeant. Nam quamuis fluxus compescatur frigidis & astringentibus, indicatione tantùm sumpta à partis functione, & tempore hoc fit. Optima sunt, cyperus, spica, caff. crass. cinamomũ (quod vim habet astringendi) inter alia astringentia. Nam præter id quod partis temperiem seruant, faciunt etiam ad penetrationem astringentium & frigidorum, quæ sua natura sunt crassarum partium.

Si sanguis sit niger quid.

Cautio.

De siti immensa. CAP. X.

SItis cùm sit appetitus frigidi & humidi, siccitatem & caliditatem eius causas esse oportet, quæ si immodera-

derata fuerit, oportet etiam caliditatem & ſiccitatem magnam eſſe. Fit autem ob ſiccitatem & caliditatem totius ventriculi, vel œſophagi & oris, vt pulmonum, & trachiæ arteriæ. Ab intemperie tantùm ſine materia fit, vel etiam cum materia, à cauſsis internis, & externis, vt verſari in calido ſiccóque aëre aut iuxta ignem, excitat ſitim, quia aër calidus & ſiccus partes exiccat, vel aëris conſtitutio ſicca, æſtatis, vſus piſcium marinorum & frictorum in oleo, vel butyro. Carnes ſalſæ & exiccatæ in fumo. Si ab iis poſtremis accidat ſitis fiet magis poſt paſtum. Sin ante cibum aliquis ſitiat, oportet alterum duorum eſſe, aut humorem bilioſum vel ſalſum in ventriculo collectum, aut ſiccitatem ob inſignem aliquam euacuationem vrinæ, aut ſudoris, aut aliam â medicamento factam. Si propter ſiccitatem pulmonum, aut trachiæ arteriæ proueniat, vel à febre calida & ardente, aut ab aëre inſpirato nimiùm exiccante fit.

Sitis ante paſtũ quid ſignificat: quid poſt paſtum.

Curatio ſitis ſine materia.

Curatur ſitis ſi ſine materia ſit, potu humido, vt aqua ſola, vel pauco vino permixta, aut aceto etiam multum diluta, aut ſyr. viol. ſyr. de cucur. & aliis humectantibus & refrigerantibus. Idem faciendum, ſi ab eſu rerum ſalſarum ſiat. Sin ob exiccationem trachiæ arteriæ, & pulmonum, magis inſpiratione aëris frigidi, quàm potu recreantur, ob id oportet feneſtras aperire, per quas aura lenis ingrediatur aëris cubiculi, refrigerationem & agitationem. Inſpergere oportet folia vitis ſalicis, lact. & aliorum frigidorũ & humidorum maceratorum prius in aqua & aceto. Si à ſalſis humoribus vel bilioſis, euacuatione illius humoris, & alteratione, quæ fiet, frigidis & humectantibus curabitur. Si poſt largam aliquam euacuationem fiat cremore hordei, vino bene diluto inſperſo, aut iuſculo pulli ſine ſale ſedabitur, in quo decocta ſint ſemina frigida maiora & herbæ humidæ. Si ob linguæ & palati ſiccitatem, abluant ſæpe os aqua frigida, additis duabus guttis aceti, vel vini albi. Ad mitigationem ſitis in febribus cùm timemus nimium potum, vel ob hydropis periculum, vel ob fluxum ventris imperamus vt teneant in ore vel pruna, vel ceraſa ſicca macerata in aqua frigidâ, vel frequenter mutent, aut fruſtum

Curatio ab exſiccatione arter.

Cur. ſitis à ſalſis humor.

Cura ſitis ab euacuatione.

Mitigatio ſitis in febribus.

pomi aut ex mucilag. cydon. & pſillij, vel gummi trag. extractis cum aqua viol. vel bugloſ. potiùs, quàm cum aqua roſ. remedia paramus. Nam aqua roſ. exiccat, ſed propter odorem gratum nonnihil eius apponitur, niſi dolor capitis adſit. Radix ely. recenter è terra euulſa maſticata ſitim ſedat. Si ab intemperie ventriculi aliqua accidat, curabitur vt ſupra mõſtrauimus, capite proprio.

De appetentia canina. CAP XI.

APpetitus intenditur, quemadmodum & ſitis à cauſſis præter naturam. Is eſt duplex, ſcilicet, appetentia & voulimos. Conueniunt in hoc, quòd multùm comedere cogantur. Sed appetentia canina facit, vt cibos, qui multi ſunt aſſumpti, vomitione reddamus, & rurſus aſſumamus cibum, & iterum euomamus, quod canibus ſolet accidere. Voulimos autem eſt appetẽtia, quam niſi ſedent alimentis ſumptis, in animi defectionem, & cardialgiam incidunt. Fit autem appetentia canina, vel propter intemperiem ſolam frigidam, aut ob pituitam acidam, vel melancholiam, vel ob totius corporis diſſolutionem magnam. Excitatur etiam aliquando à cauſſis procatarcticis, vt à nimia aëris refrigeratione, quod accidit iis, qui per montes frigidos & niuoſos iter faciunt. Fit & potu aquæ frigidiſsimæ, refrigerato ore ventriculi. Ob id ſcripſit Hipp. aquam & aërem facere voracitatem, ſed magis aquam, quam & voracem appellat. Fit & cùm æger nutritur alimentis exigui nutrimenti, vt ſi veſcatur oleribus, fructibus acidis, aſparagis, radicibus, leguminibus, aut aliis alimentis imbecillioribus. Fit etiam ob longum vſum alimentorum detergentium, vt ſi euum, vel gari, quod in meipſo expertus ſum, qui cùm me vellem cogere ad vſum piſcium, vterẽque frequentiſsimè garo parato ex lycoctionis (vulgus *Anchoyes*, vocat) & oxyleo, ficus etiam Maſſilienſes ferè omnibus horis comederẽ, ita fuit pituita illa ventriculi & inteſtinorum deterſa, vt mihi ſuperuenerit appetentia canina, deinde voulimos quæ me adhuc hodie infeſtat. Deprehenduntur huius affectus cauſſæ, ex relatu ægrotantis, & his, quæ præceſſerunt. Quòd ſi nullam ex numeratis cauſsis procatarcticam cauſſam præceſsiſſe inueniamus, æternam eſſe ſuſpicamur, nempe humores acidos in ventri-

ventriculo collectos, qui non alio modo, quàm acetum, vel omphacium appetentiam faciunt, os vẽtriculi pungendo, & exprimendo. Id multò certiùs ex ſapore eorum, quæ euomuntur cognoſcemus, ídque ex ęgri relatu, vel etiamſi ante vomitum ex ructibus acidis tale præſentiat, & ſapore eius acido. Curatur euacuando, & per vomitum & per ventrem. Vomitu quidem, ſi poſt primam illam vomitionem alimentorum dederimus vomitorium, vt iuſculum pingue, vel decoctum raphani, vel aſari, vel oxymel aut ſyr. acetoſ. ſimpl. Deinde pilulas ventriculo accommodatas, quales ſunt de hiera, de aromatibus cum ag. Et pilulæ dandæ ſunt potiùs, quàm alia medicamenta, quas oportet eſſe molles, vt facillimè diſſoluantur, & diu poſt vomitum factum ventriculo inani dandæ ſunt. Quòd ſi præceſſerit clyſter, vel ſi ſequatur, pilularum actionem accelerabit. Si pilulas deuorare non poſſunt, danda erunt medicamenta in pauca quantitate, quæ ventriculum poterunt detergere. Sed ferè omnia talia vomitum ciunt, vt ag. ſcammonium, colocynthis. Quare ſi dandum eſt ag. infundatur in oxymel. aut ſyru. acetoſo, & addatur cinamomum loco zinziberis. Quòd ſi addantur & grana aliquot diagridij, citiùs eiicientur per inferiora humores. Si alia medicamenta præter ſyr. aſſumere nolit, aut non poſſit, dandus erit ſyr. roſ. lax. cum ʒ. ß. oxymel. & ƹ. j. cinamomi, & ʒ ß. zinzib. atq; itaque fiet medicamẽtum phlegmagogum. Sufficiet autem leuis euacuatio, & reiterata, quia multos humores continent, ob frequentem vomitum. Deinde ſunt opiatæ, vel electuaria, quæ vim calfaciendi habent, & corroborandi ventriculum, qualis eſt cinamomum, aro. roſ. diagal. roſ. nouellæ & aliæ ſimiles. Extrinſecus corroborandus ventriculus calfaciẽtibus primùm, & leuiter aſtringẽtibus. Deinde aſtringentia ſunt augenda, potiſſimùm ad os ventriculi parata. In principio ſufficiet inungere vẽtriculũ cum cerato ſtomach. Gal. vel cum ol. nardino, de abſynth. ol. maſtic. Deinde addenda erunt, quæ magis aſtringunt, vt ol. cydon. lentiſci myrti, vel vt priùs docuimus, pul. aſtringẽtes inſpergenda, aut cum aſtringentibus ſuccis, & vino maluatico partẽ fouere, vt fecimus cap. de imbecillita-

te ventriculi. Si autem intemperie ſola frigida, & ſine materia fiat hic affectus, ſufficiet alterare partem calfaciendo, & conſtringendo medicamentis & faſcia. Nam & propter magnam ventriculi diſtentionem ingerunt multa alimenta, nec tam citò ſatiantur. Coguntur verò à cibi multitudine vomere. Si propter reſolutionem magnam totius corporis fiat, aut quia vſus eſt alimentis detergentibus, & euacuantibus immodicè, optimis alimẽtis illos alere oportet, vitellis ouorũ, ſucco carnis, optimo & generoſo vino, pane intincto in maluatico vino, vel hippocratic. vel muſcatelino. Hæc alimenta differũt ab iis, quæ ad voulimum præparantur: quòd in voulimo dantur multùm alentia, & multùm ſatiantia, atque ob id eligimus pinguia, quæ ſunt fugienda in appetentia canina, quòd vomitum proritent, vt & oleaginoſa omnia, & magis liquida, quæ ſuapte natura facillimè vomuntur. Iſtis tantùm alimentis vtimur, cùm volumus ab initio augere vomitum. Si propter alimenta, aut medicamenta plus iuſto detergentia acciderit hæc affectio, viſcoſa ſunt danda, vt cremor alicæ, ptiſanæ, decoctum pedum veruecis, aut aliorum animalium.

De Voulimo. CAP. XII.

VOulimia eodem modo curatur, quo appetentia canina. In hoc tantùm differt, quòd alimenta oportet eſſe duriora, & tardiora ad concoctionem, vt alimentum inde factum diutius duret. Inter alia alimenta probatur caro ſuilla, & lucanicæ Bononienſes, quæ cum integro pipere parantur. Multùm enim alunt, & ventriculum calfaciunt. Alia alimenta, quæ cum pipere parantur, & aliis aromatibus conueniunt. Quòd ſi voulimia fieret ab humore acido, euacuationẽ tentare oporteret, ſed cum maiore cautela, quàm in appetentia canina. Nam ij facillimè in animi defectionem incidunt, poſt aliquam euacuationem. Sunt autem ſtatim reficiendi vino, & rebus odoratis. Inunctiones & omnia alia præſcripta cap. de appetentia canina, hic conueniunt.

De cibi faſtidio. CAP. XIII.

CIbi faſtidium cõtraria eſt affectio appetentię canæ & voulimo. Nam in hac nullos cibos appetunt, aut ſi appetant, vitiatos appetunt, & tunc dicitur pica.

Fit

Est autem à caussis contrariis his, à quibus fames excitatur, scilicet, propter plenitudinem ventriculi, vel quòd inanitionem nullam sentiat os ventriculi. Non sentit, si plenus sit recrementis dulcibus: illa enim satietatem faciunt, vt acida appetitum. Pituita etiam insipida vel sanguis in ventriculo collectus faciunt satietatem. Bilioſa recrementa non quòd ventriculum replent, sed supramodum calfaciunt, appetentiam deiiciunt. Calor enim solida corpora laxando dissoluit, atq. ad attractionis functionem reddit imbecilliora. Nam vt frigus appetitum auget, sic caliditas eundem destruit, quemadmodum & medicamẽta calida dulcia, pinguia, & vina generosa, vt Hipp. scripsit, Torexis famem sedat. Vinum autem quia calefacit, & subitò nutrit, famem auferre dicitur. Quare qui cœnam aut prandium à potu vini inchoant, hi parum aut nihil comedunt. Pinguia, quia ventriculum relaxant, & quodammodo resupinant, appetitũ deiiciunt. Deiicitur & post morbos acutos, in quorum principio multùm alimẽti assumpsere, id quod Hipp. scripsit Aph. 31. lib. 2. Omnes ferè, qui malè se habent, circa initia cupidè comedentes, nec quicquam proficiunt, ad postremum nil appetunt. Qui verò circa initia cibum fastidiunt, postea bene appetentes, hi in meliùs euadunt. Post chronicos etiam morbos fit, quòd ex his facultatum naturalium vis sit deiecta. In morbis præterea, in quibus non est facta insignis euacuatio per ventrem: Item in omnibus internis inflammationibus ob calorem ventriculi, in fluxibus præterea ventris, vel propter imbecillitatem, vel quia recrementa defluunt in ventriculum, vt quando pituita à cerebro in ventriculum descendit, & excrementa sunt spumosa. Deiicitur & appetentia ob relictum exercitium, aut quia nulla aut pauca fit resolutio, vt in multis obesis, in his qui consueuerunt frequenter coire, & non ampliùs coëunt. Aliqui cibos non appetunt, quia priusquam esuriant, iuscula aut alia alimenta assumunt, quod sæpe ægrotantibus contingit ob mulierculam importunam diligentiam. Curatur hæc affectio contrariam causſam inducendo, vt si propter satietatem comedere nequeunt, ieiunent. Qui ob recrementa in ventriculo collecta, sunt euacuandi vomitu,

aut deiectione. Detur syr. acetos. simpl. qui incidendo & detergendo pituitam, vomitum prouocat. Pilulæ etiam in exitu lecti assumptæ, appetitum possunt excitare, si ventrem moueant. Pilulæ ante cibum, vel sabellinæ, vel de hiera, de arob. cum pauco ag. si pituitosus fuerit humor, conueniunt, aut rhab. si bilis. Sed quia bilis ob calorem deiicit appetentiam, conuenientius erit dare decoctum tamarind. prunorum acidorum, & sebestem cum syr. ros. vel. rhab. In crastinum medicamenti, duabus horis ante pastum bibent aquam frigidissimam, nisi ventriculi imbecillitas, aut quid aliud prohibeat. Vtantur pro condimento cibis acidis. vt multo aceto, omphacio, succo aranciorum. Gustent & aliqua salsa, vt oliuam, aut lactucas, ex aceto sine oleo, vel pauco, aut scariolam, aut cichoreum. Quòd si pituita fuerit in causa, post euacuationé, optimum est illis dare acida, sed cum detergentibus, vt salsa. Nam quæ præter dulcedinem detergunt, satiant & inflant, vnde non prosunt affectui, nisi multum aceti addatur, vt parùm dulcia videantur. Vtatur garo, oliuis, cappar. fœnicul. mari conditis, salitis. Optimum est illis dare pisces salsos, non pingues ex aceto, vel frequenter iniicere clysteres, quò recrementa intestinorum abluantur. Vt breuiter dicam, in quibuscunque deiicitur appetitus ob causam aliquam ventriculum calfacientem, vt medicamenta & alia, refrigeratione curantur: quibus verò ob plenitudinem ventriculi, totius corporis euacuatione: quibus ob derelictum exercitium, aut venerem, exerceant se, & coëant modicè. Si frictiones solitæ non fiant, iterum procurentur. In omni inappetentia dentur alimenta actu frigida, & parua quantitas detur, propinentúrque, inscio ægrotante, quantùm fieri potest. Vtantur pane asso, vel exsiccato diu in aere, vel vtantur placétis bene siccis, & bene salitis, & bene fermentatis, & non nimis subactis. Rustici nostri solent parare huiusmodi panes, superpositis lycoctonis, vt in Prouincia faciunt, quos non improbo, modò non recipiant nimis olei. Quæ parantur ex amygdal. lacte, butyro, & pineis, nimis satiant. Aëris frigidi inspiratio multùm confert ad excitandum appetitum, vt ablutio corporis, & frequens indusiorum mutatio.

Nido-

Nidores ciborum & odores replent. Quare in voulimo, & appetentia canina magis conuenient.

De Pica. CAP. XIIII.

PIca corrupta eſt appetentia quæ vtero gerentibus, & puellis cachexia laborantibus ob menſium retentionem, aut ſeminis prouenit, à vitiatis & corruptis humoribus collectis in ventriculo, vt hominibus aliquando accidit melancholia laborantibus, aut aliis morbis, qui ab atra bile, aut diuerſis humoribus fiunt. Nam ferè id euenit, vt ventriculus appetat ſimilia alimẽta humoribus in ſe contentis: vt atra bilis in ventriculo effuſa ſit, non vſta acida appetunt, vt mulieres vtero gerentes. Sin vſta ſit & incinerata, carbones, cineres, & alia alimenta ſicca appetunt, & aſſumunt, & illis delectãtur. Qui ſalſos humores, ſalſa, qui alios, alia, ita vt ex eorum appetentia humorem coniiciamus collectum. Is humor eſt paucus, & ſeroſus potiùs, quàm craſſus. Ob id detergentia magis conueniunt, quàm fortiter laxan. Vomitus à cibo frequens, iuuat. Medicamenta ſuperiùs enumerata cap. de anorexia, vtilia erunt, caſſ. tamarindi, cath. trip. perſica. Ex ſyrupis, roſ. laxat. de fumo. compoſ. & ſerum lactis cum infuſione myrobal. vel roſ. recentium, vel folic. ſenæ, quæ frequenter exhibeantur, vt quatuor aut quinque vicibus. Deinde caſtigetur ventriculi intemperies, ſi qua contracta ex recrementis. Id fit topicis remediis deſcriptis cap. de intemperie ventriculi.

De ſingultu. CAP. XV.

SIngultus eſt veluti conuulſio ventriculi. Fit autem cùm ventriculus pungitur medicamento acri, vel humoribus acribus, aut quando pituita hæret tunicis ventriculi. Ventriculus enim contrahitur, vt quod illum moleſtat, eiiciat, vt ſternutatione, epilepſia, & aliis affectibus accidit, in quibus facultas expultrix multum irritatur. Eſt hoc ſymptoma cum ſono, quia in ſpatio vacuo ventriculi aliquis aër, aut ſpiritus continetur, qui cùm premitur, & per anguſtam viam redditur, ſonum facit, vt euentre docuit Hipp. in ſternutamento, cùm inquit, ſternutamentum fit calfacto cerebro, aut humectata capitis parte inani. Aër enim intus contentus extrà prorumpit. Sonat autem, quia per anguſtum eſt ei

exitus. Curatur multis modis, pro cauſſarum varietate. Nam ſi fiat à pituita viſcida in tunicis infarcta, dandum erit, quod pituitam incidat, detergeat, & euacuet per vomitum, vt ſyr. acetoſus ſimpl. aut oxymel. ſimpl. aut ſquilliticum. Decoctum ſeminis aſari, vel geniſtæ, vel raphani cum hydromelite. Quòd ſi non ſatis purgetur vomitu, dandæ ſunt pilulæ, de aromatibus, de hiera, vel ſabellinæ. Et poſt pilulas, optimum eſt dare hydromel, vt meliùs detergatur ventriculus. Quòd ſi morbus fuerit diuturnus, eſt concoquendus mell. roſ. oxymel. ſyru. de byzantiis, aliiſque attenuantibus, incidentibus & detergẽtibus, in quorum numero poni poteſt ſyru. de ſtechade, ſi ſine febre fuerit. Sunt fugienda, quæ aliquam habent aſtrictionem, vt ſyr. de menta, abſynthio, & ſimiles, niſi facta iam euacuatione humoris. Tunc enim conueniũt ad corroborationem ventriculi, alioqui materiam iam infarctam magis impingunt. Concocto humore, rurſum euacuãdum eſt, ídque pilulis fortioribus, vt quando à pituita fit, damus pilulas cochias cum pilulis de abro. vel de hiera, quibus addimus ℈. iiij. caſtorei, quoniam materia pituitoſa valde frigida eſt. Poſt hanc euacuationem vtiliſſimum eſt dare ſyr. de abſynt. cum aqua mentæ, vel confectione aro. roſ. vt diagal. vel diacyminum, vel decoctum paratum ex menta, & pulegio in hydromelite cla. & aro. cum ʒ. j. galangæ & ʒ. j. pip. Oportet hunc ſyr. eſſe perfectè coctum & ſenſim tranſglutire. Ad extra ſupra ventriculum optimus eſt fotus ex ol. calfac. & maximè his, quæ vim habent diſcutiendi flatus, vt ol. rutaceum, anethinum, abrotanum, vel de abſynth. aut illis addendum parum cymini, & galangam, & totam ventriculi regionem fouere oportet, & faſcia diligenter ventrem comprimere. Minor enim fit ſingultus, quando minùs dilatatur ventriculus, aut minùs corpus exagitatur. Poſſunt fieri ſinapiſationes, poſt inunctiones, vt monſtratum eſt cap. de imbecillit. ventric. Et quia compreſſio per faſciam ſingultum facit minorem, ob id puto aëris retentionem, non tam calfaciendo, vt Gal. putauit, quàm intendendo ſeptum tranſuerſum conferre. Eo enim diſtento premitur ventriculus. Mulieres imperant ſingultientibus vt

cogitent

cogitent quo in loco viderint beatam Mariam lactantem Christum, vt ex illa cogitatione inspiratio retineatur, quæ prodest, vt dictum est. Timor repentè factus ob repentinam spirituum motionem & cessationem à respiratione, idem præstare videtur. Si singultus à biliosis, vel corruptis cibis prouenerit, ex præcedente victus ratione dignoscitur, & ex ructibus, vel ex vomitione, sapore, & colore flauo, & calore. Quare non minùs erit prouocãda vomitio, quam in pituitosis humoribus, sed hîc detergentia magis danda sunt, quàm incidentia. Humor enim est nimis tenuis, & sua tenuitate ventriculum penetrando, & acrimonia purgãdo, singultum facit. Syr. end. simpl. vel compos. dari potest ad humoris coactionem, & vomitus prouocationem. Sed quando ad vomitionem datur, cum aqua tepida, vel aqua decoctionis hord dari debet, & in magna quantitate, & tepidus. Post cuius assumptionem moueri debet corpus, saltem ventriculi regio confricari. Quòd si non vomant, detur cyathus vnus decoctionis gly. vel passularum cum syrupis prædictis, aut cum multo saccharo, aut hydromel bene dilutum exhibeatur, aut vomitio prouocetur. Infusum Rhab. cum decoctione pass. vel hord. vel gly. dandum est cum syru. rol. lax. aut syr. de absynth. Clysteres quoque dandi sunt, à quacunque causa fiat singultus, ad humoris deriuationem. In craftinum medicamenti dari potest ʒ j. theriac. recentis, quãdo singultus est fortissimus, quo tempore etiam syru. de pap. cum aqua lact. noctu dandus est, addendo parum croci. Conciliat enim somnum & partem minùs sensibilem facit, obtundendo sensum. Illius rei causa non veritus est Galenus compositiones dare paratas ex opio, vt Philonium & alia multa medicamenta calida, vt asyncriton etiam dari potest. Sed mihi non placent compositiones artheriacæ neque quæ astringentia & detergẽtia simul, cùm opium recipiunt: quia laxantia opio permixta amittunt facultatem laxandi. Ob id theriaca recens vim medicamenti purgatoriam impedit. Non est igitur illa compositio Asclepiadis à Galeno tradita libro 8. κατὰ τόπους, danda in solo singultu, quam parauerat stomachicis ardorem sentientibus, & ad intercisos singultus, & voluulosas

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 449 sur 1293

©BIUM

ſtomachi affectiones. Et quia Fuſchius hanc compoſitionem immutauit ſuo opere practico prætermittendo aliqua ſimplicia, viſum nobis fuit operæpretium, deſcriptionem ex oleo citato huc transferre.

℞. coſti, ſpicæ nardi, cryſobal. roſ. virid. maſtic. an. ʒ. ß. aloes, aſari an. ʒ. ij. opij ʒ. j. excipiãtur ſucco pſillij, reduc ad formam paſtillorum, exhibe obolos tres, id eſt ʒ j. ß. diſſolutos in conueniẽti ſucco. Hæc compoſitio recipere debet crocum. Nam Gal. in eius declaratione croci meminit. Recipit verò maſtic. de quo nihil meminit. Cryſobalanum aliqui putant eſſe noſtram nucem moſcatam, quam Gale. diſcutere & corroborare dixit. Habet. n. nux moſcata vim aſtringendi, & roborandi. Hæc compoſitio optima erit, in illa affectuum complicatione, ſed in ſingultu tamen minùs videtur cõuenire. Ob id ſatius eſſet, vt diximus, dare colica, quę nulla aſtringentia recipiunt, vt aſyncriton, philoniũ, pilulas de cynogloſſa, ſtyrace, & ſimiles confectiones. Poſſunt conuenire, quæ aſtringentia ſine laxantibus, vel detergentibus recipiunt, quando ſingultus eſt cum vomitu, vel fluxu ventris, qualis eſſet prædicta compoſitio, ablata aloe, dando cum aliquo ſucco, vel aqua aſtringẽte. Fit etiam ab inanitione ſingultus poſt magnas vomitiones & ſuperpurgationes cum vehemẽtiſſima ſiti, quam ſpeciem curare oportet lactis potu, optimis iuſculis, & aliis corpus reficientibus, de quibus dictum eſt cùm ageremus de ſiccitate vẽtriculi. Gal. præter hos modos ſingultus, nẽpe ab inanitione & repletione, dicit fieri ab acribus humoribus, qui videntur cõprehendi ſub repletione. Sed quia videtur id magis præſtare qualitate ſua, vt medicamenta acria, ob id diſtinxit. De huius ſpeciei curatione iam ſuprà dictũ ſatis eſt, cùm de humorum acrium abſterſione loqueremur, quod fiebat ſyr. de end. & detergentibus citra inciſionem. Quòd ſi ab alimentis aut medicamentis acribus fuerit factus ſingultus, citra magnam plenitudinem, præſens remedium eſt ol. amyg. dul. recens, vel oliuarum, vel butyrum aſſumere, vel ptiſanæ cremorem, vel multùm aquę frigidæ bibere. Extinguit enim medicamenti acrimoniam, & ſenſum minuit. Ligaturæ ferè omnibus cauſſis fieri poſſunt, quia inducendo dolorem ſingultum ſedant.

De

De cholera morbo. CAP. XVI.

CHolera morbus vel ſymptoma eſt, ventriculi immodica perturbatio infra ſupráque erumpens. Qui patiuntur hanc affectionem, bilioſi à Plinio vocantur. Hic morbus fit ex corruptione alimentorum, & ratione medicamentorum. Alimenta corrumpuntur, vel quia ad id apta erant: vel quia in maiori quantitate aſſumpta fuerunt, & non potuerunt concoqui, ſed corrupta ſunt: vel quia eo ordine nõ ſunt aſſumpta, quo debebant. Vt cucurbita putreſcit facilè, ſi aliis cibis miſceatur, ſic & pepones, & melopepones. Alimenta verò facillimè corrũpuntur in corporibus intemper. quæ in temperat. coquuntur facilè, vt dulcia, aut quæ exiccandæ cholerę apta ſunt peculiariter, vt pepones, mala armeniaca, chryſomela (*abricots* vocãt) nuces, amyg. acria, vt cepæ, allium. Corrũpuntur etiã bona alimenta, quãuis ordine recto, & quãtitate iuſta fuerint aſſumpta, ob intẽperiem ventriculi calidã, & ob prauos humores in eo contẽtos, & maximè bilem. Excitant hunc affectũ medicamenta, quæ ſua natura cient vomitũ, aut ad ventriculũ trahunt excrementa, vt veratrum, colocynthis, ſcammonium. Huic morbo medemur, ſi ſyncope, aut aliud ſymptoma tale non impediat, ablata cauſſa. Quoniã primùm vnãquanque cauſſam abſcindere oportet, poſtea ad intemperiem venire. Sed quomodo ſit auferenda cauſſa, & per quã regionem, docet Hipp. hoc aph. Quò natura repit, &c. In hoc affectu fit excretio per vomitum, & per ſeceſſum: ante omnia erit proſpiciendum, an æger vomat facilè, vel difficilè, ſi ſine conuulſione & ſyncope. Nam ipſis primùm eſſet occurrẽdum, vt grauioribus, & magis vrgentibus. Si verò facilè ſoluatur aluus, per deiectionem purgandus eſt. Si vomitus ſit difficilis, facilis reddatur non vomitione cõmuni, aut quocunque indifferenter, vt veratro decocto raph. aſa. atriplicis, ol. & aceto. Sed ſi bilis in ventriculo eſt, aut alimenta in bilis naturã corrupta ſint (quod per nidoroſos ructus agnoſcitur) abſtinendum à calidis, & iis, quæ bilem augent & intẽperiem: vtendũ verò tantùm aqua tepida, non parua quantitate (ſic enim vertitur in bilem) ſed copioſa, tum ne bileſcat, vt ait Hippoc. tum vt ventriculi partes

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 451 sur 1293

©BIUM

omnes abluat,& citius reiiciatur. Quòd ſi pituita cauſa eſt reiectionis, aut cruditas, aut alimenta pituitoſa, aut tẽperamentum pituitoſum,cum aqua tepida, miſce ſyr. acetoſum, aut aliquid ex aliis vomitoriis. Æger ſinendus eſt vomere,donec vitioſus humor totus,aut maiori ex parte reiectus fuerit, nec antea medicamentis aſtringentibus eſt vtendum: quoniam materia,quæ agitata eſt & quaſi ſurſum elata, tetineri non poteſt,nec etiam debet, ne humoris corrupti vacuatio impediatur. Interim ſi ſingultus accidit, vel alius motus tremulus, aut ſimilis conuulſioni,dãda eſt opera,vt ceſſet. His peractis ventriculus eſt corroborandus, ne attractis à partibus vicinis excrementis, vt à liene, iecore,ac inteſtinis, ea,quæ præter naturam eſt vacuatio,cõtinuetur. Nam ea excretio, quamuis vtilis ſit, ſi modum exceſſerit, periculo non vacat, cùm proſtratis viribus mortem afferre poſſit. Ventriculus potiùs admotis, quàm ſumptis eſt roborandus: quoniam admota meliùs corroborant, & ſiſtunt,citra ventriculi nauſeam,vel ſubuerſionem. Quæ verò ſumuntur, ſiue medicamenta, ſiue alimenta fuerint, reiiciuntur propter agitationem. Æger quieſcat, & interim,quod admotum eſt, non erit otioſum. Sõnus ſi fieri poteſt,conciliandus,vt & qui concoctionem maximè iuuet,& excretionem retineat. Admota perpetuò eſſe debent aſtringentia:ſed calida in frigida, & frigida in cauſſa calida. Quæ verò admouentur vel ſunt emplaſtra, vel ſacculi, vel fotus oleorum, vel decocta herbarum, vel ſucci earundem & fructuum, vel pul. In hoc autem morbo tam periculoſo, & acuto eligenda ſunt,quæ celerius iuuant, nempe,quæ citiùs penetrant, ob partium tenuitatem, & conſiſtentiam ſunt minimè emplaſtica, ac valdè aſtringunt, vt fotus herbarum & oleorum. Nam ſacculi & emplaſtra non niſi poſt multas horas id præſtant. Olea, quia ferè vbique reperiuntur parata, primùm vſurpabimus, tantiſper dum fotus parabitur. Oleum ob lentorem eſt acopum, & prohibet conuulſionem, vel laxat. In cauſſa calida conueniunt,oleum roſ. cydoniorum, myrtil. quæ refrigerant, roborant & aſtringunt. Oleum ſimpl. niſi fuerit omphac. non probo, nec violatum, niſi ſit ſpaſmus à ficcitate

citate & caliditate. Tunc enim aliis miſceri poſſet, vt cùm volumus iuuare excretionem in his, qui vomere non poſſunt,& ardorem ſentiunt.

℞. ol. viol. & omphac. ana ʒ. ij.ol. cydon.& myrtill. an. ʒ. j. aceti & vini parum ad penetrationem, ſed acetum citius penetrat, & conſtringit:proinde magis competit, niſi ſit conuulſio.Tunc enim vtimur vino mediocriter craſſo. Non eſt negligenda iudicatio, quæ à parte ſumitur. Nam cùm ventriculus habeat functionem toti corpori communem,quæ caliditate perficiunt,perpetuò calida (ſed in minori quantitate) miſcebimus,tum ad iuuandam cõcoctionem,tum ad penetrationem. Talia ſunt oleum nardinum,de menta,de abſynth. maſtic. lentiſc. Nardinum & de menta roborant ſine magna aſtrictione.Hoc igitur artificioſum eſt,vt ſi ol.ſint multùm aſtringentia, & frigida,aliquid addamus ex calidis, quæ minùs aſtringunt,vt calor vẽtriculi foueatur,& medicamẽtũ penetret, & ſi tale medicamẽtũ præſcribatur.

℞. ol. cydon. & myrtil.an.ʒ.iij.addendum erit ol. de menta,vel nard. parum, vt ʒ. ß.Si autẽ reciperet ol. roſ. ʒ iij.myrtil ʒ.j.tunc quoniam hæc aſtringunt minùs.miſcendum eſſet lentiſc.vel maſtic.In cauſſa frigida quãuis calida vſurpanda ſint, tamen quia frigidi eſt condenſare,ſi magis conſtringere, quàm actionem partis corroborare volumus,licet aliquid frigidorum addere,vt

℞. ol. maſtich de menta,& abſynt. an. ʒ.ij. lẽtiſc.aut myrtil aut cytrij ʒ. j.Poſt oleorum inunctionem puluiſculos inſpergimus aut aſtringentes,aut roborantes,aut vtrunque efficientes, aut penetrantes & corroborantes maximè poſt refrigerantium oleorum vſum.

℞. ol. roſ. ʒ. iij. olei cydon.& myrtill. ana ʒ. j. Tum adde puluerem talem.

℞. ſpicæ nardi, ſcœnanth. cyperi, macis ana ϑ. j. roſ. myrtil. ſand.coriand.ana ʒ. ß.corall.rub.ʒ. j.fiat pul.tenuiſſimus, quo aſpergatur poſt inunctionem. Poſſunt ex his puluerib. ol. & cera parari vnguenta, & cerata, quorũ facultas diutius durat, & retinetur ſupra partem affectam.Ex his,quæ in officinis parantur, ceratum ſtomach. Gal. in cauſſa frigida valet. Emplaſtrum de maſtiche, de pelle arietina,& pro matrice,vſurpari poſſunt,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 453 sur 1293

©BIUM

his additis, quæ huic morbo magis accommodata videbuntur, vt

℞. maſſ. emplaſtri pro matrice, vel de pelle arietina ʒ. ij. coral. rub. coriand. ſantal. ſeminis berber. rhus, gallarum vel cortic. mali granati ana ʒ. ij. ol. cydon. lentiſc. vel myrtil vel roſ. ʒ. ij ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum. Et hoc in cauſſa calida: in frigida verò ſic.

℞. maſſ. emplaſtri pro matrice ʒ. ij. coral. rub. cortic. mali grana. macis, maſtic. ana ʒ. j. malaxentur cum ol. nardino, vel de abſynth. Poſt vnctiones fiunt etiam fotus ex herbis ſiccis vel recentibus, radic. ſeminib. fructibus, floribus, aqua ciſternæ, vel aceto, vel vino auſtero, facta decoctione, vt

℞. corti. meſpili vel cydo. vel querc. ʒ. ij. ſum. myrth. & ſeminis eiuſdem, vel ſum. pyri ſylueſtris, vel liguſtri, vel oleaſtri M. ij. cortic. mali gra balauſtiorum, ſumac. berber. gallarũ ana ʒ. j. flor. roſ. p. j. fiat decoctio in aqua & pauco aceto pro fotu Si nõ adſit myrthus recens, eius loco ſubſtitui poſſũt tenella germina pyri ſylue. meſpili, ſorbi, corni, berberis, & aliorum ſimiliũ, addita menta, vel abſynthio. vt ſupra de oleis dictum eſt, quo aſtringentium, quæ ſibi viam præcludunt, facultas ad partem affectam deducatur. Myrthus alba & nigra, lentiſcus, terebinthus conſtant facultatibus contrariis, nempe calfaciendi & refrigerandi, ſi viridis accipiatur. Vbi igitur illarum arborum copia eſt, poterunt vtiliter vſurpari. In cauſſa frigida apponimus mentam, abſynth. corti. citri, flores anthos, ſtech. roſ. ſemina cal. maior. & aro. aſtringentia, vt cyper. macis, quæ in fine decoctionis iniiciuntur. Emplaſtra fiunt in declinatione, quia melius & diutius retinentur, ne tam frequenti vnctione opus ſit Fiunt etiam epithemata ex ſuccis arborum, herbarum, fructuũ arborum, vt in cauſſa calida è ſucco meſpillorum, pyrorum, punicorum, cornorum, ſorborum, vnedonum. His pãnus madens ventriculo apponitur. In hoc morbo multum iuuat cucurbitula inter vmbilicũ & ſtomachũ affixa. Retinet enim, quod in vẽtriculo eſt neceſſum manere, ſiue cibus, ſiue medicamentum fuerit: humores retrahit, & vẽtriculũ firmat. Sed ſi vomitus, vel morbi choleræ excretio fiat ab hepate, ſupra hepar ponenda eſt: ſin

De cauſſa frigida quid facto opus.

ſin à liene, ſupra lienē, ſi materia ſit retinenda. Nec probo eorum conſilium qui iecori aut lieni cùm humores in ventriculum reiiciunt, admouent aſtringentia remedia. Sic enim partes conſtringendo, vim illis addunt, vt fortiùs ſua propellant excrementa. Vtilius itaq; eſſet vētriculum aſtringentibus corroborare, ne excremēta recipiat, & impoſita lieni aut hepati cucurbitula inde erumpentes humores retrahat. Admotis omnibus his remediis, vbi ventriculus perturbatus, paulùm conquieuerit, ad ſumēda trāſibimus, quæ admotis citiùs agunt. Quæ ſumuntur, vel medicamenta vel alimenta ſunt. Alimenta priùs danda ſunt, ſi periculum ſit de virium lapſu. Viribus autem integris rectè faciunt, qui modicè detergentia exhibent, vt quicquid reliquum eſt humoris euacuetur, vt in materia calida dabimus aquā hordei cum pauco ſaccharo: in frigida cum pauco cinamomo. Quòd ſi multus adhuc humor ſuperſit, in calido fiat decoctio.

℞. myrob. citrinorum ʒ.ij. fiat decoc. in aqua hord. & in col. ʒ.iij. diſſ. ſacch. parum. Si magis purgandū eſt, dari poterit rhab. & ſyr. roſar. lax. In cauſſa frigida conueniunt pilulæ de hiera picra, de aro. & aliæ, quæ ventriculum ſine moleſtia detergent, cum melle roſ. formatæ. Hæc magis ad vomitum, quàm ad choleram morbum conferunt. Nam cholera morbus ferè totum humorem, & pluſquam ſat eſt, euacuat. Alimenta ſunt eligenda, quæ morbum minuunt, vt in cauſſa calida panis maceratur ſucco granatorum, hordeatum cum aqua roſ. & pauco ſaccharo, & quæ ſine magno negotio nutriunt, & ſine faſtidio deuorantur, & ſic parata, vt non facilè corrumpantur, ac reiiciantur, vt aſſa. Alimenta probantur medicamentoſa, vt cydonium coactum in cauſſa calida: panis maceratus in ſucco granatorum cum pauco cina. vel in vino Hippocratico, cortex citri in cauſſa frigida conueniunt. Non placet, quòd practici tro. de olibano & ſimiles præſcribunt. hi enim odore & ſapore ingrato ventriculum ſubuertunt. Quod vt melius intelligatur, eius medicamenti compoſitio ex Raſe, Auicenna, & Hali in hunc locum tranſlata eſt.

℞. boli ar. thur. an. ʒ.ij. ß. camph. galliæ moſcatæ, garyoph. an. ʒ. ß. fiant tro. Hoc medicamentum propter

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 455 sur 1293

©BIUM

camph. insuauiorem odorem, & saporem vomitum subuersionémque ventriculi excitat. Satius itaq; fuerit dare succum cydoniorum, aut condimenta ex cydoniato, & cinamomo quæ æger intelligat à coquo, non à pharmacopola esse parata. Vel dabimus in cauſſa frig. tab. j. aro. ros. vel ro. no. Quòd si ob morbi vehementiam, valde astringentibus vtendum sit, deligantur, quæ vel nullum vel iucundum saporem, & odorem habent, vt bolus armena, thus, galla, cortex castaneæ, berberis, coral. coriand. vniones, rosæ, conser. ros. cortex citri cum saccharo conditi. Quòd si quis putet sine his tro. morbum curari non posse, vbi omnia alia tentata non profuerint, dentur sub forma pilul. vt sine gulæ, & palati offensa deuorentur. Condita etiam fiunt, quæ vulgus putat dari ad vires corroborandas, de quibus magis, quàm de morbo sollicitum esse medicũ cupit. In materia calida fiat tale.

℞. myrob. conditarum N. j. conf. ros. veteris ʒ. j carnis cydon. ʒ. ij. coralli rub. ʒ. vnionum ʒ. ß. fragmentorum lapidum precioſorum an. ϑ. j. boli arm. vel terræ sigill. ʒ. sacc. ros. tab. q. s. fiat conditum, vel si æger mauult fiat opiata cum syr. de ros. siccis. Et ita fortius erit medicamentum. sed æger eo non poterit vti cũ aqua tempore sitis. Humor postquam euacuatus est, odoribũsque & admotis recreatæ vires, cibus medicamentosus est offerendus, ísque solidus, non liquidus, vt in cauſſa calida, malum cydonium, perdix, aut pullus minutim cõcisus cum succo arãciorum. Auiculis abstinendum erit, quoniã earũ caro biliosa est, teste Hipp. In cauſſa frigida conuenit cydonium, si addatur parum cinamomi. vel garyop. Hordeatum optimum est in vtraque cauſſa: in frigida quidem, si parum cinamomi, garyoph. vel mentæ, vel aquæ mentæ admisceatur: in calida, si cum aqua ros. vel cusp. ros. & pauco saccharo detur. Parandum est sine amygd. quia facilè vertuntur in bilem, nisi sint recentes, vel diu maceratæ in aqua frigida. Gelatina conueniet, si paretur ex santalis, aceto, & pauco cinamomo, in calida: ex aceto, cinamomo, galanga, macere, & aqua mentæ in cauſſa frigida. Retinetur cibus & humor diuertitur, cucurbita affixa inter vmbilicum & vẽtriculum, vt suprà dictum est Sunt topica remedia, quæ ab antiquis tradita

sunt,

sunt, & à me experta. vt emplastrum de Ranis apud Mes. emplast. de mica panis, & alia paratu facilia, vt

℞. micæ panis asi ℔ ß. decoquatur in aceto & vino austero. Adde mentæ viridis M. j. pistentur simul, & incorporentur, cum galliæ mosc. garyoph. macis ana ʒ. ß. sandal. corian. myrtil. sumac. ana ʒ. ij. extendatur supra pannum, & applicetur. Hoc est pro calida vel media affectione. In frigida oportet augere modum calidorum, & decoquere panem in vino, & mentam siccam addere ad hunc modum.

℞. panis asi ℔. j coquatur in aceto & aqua cisternæ, adde mentæ viridis M. ij pistentur, per setaceum transmittantur. Adde mastic. garyoph. macis an. ʒ. ij. spicæ nardi, cyperi, nucis cupressi an. ʒ. j. ladani, hypoci. an. ʒ. j. ß. incorporentur simul, fiat in modum cataplas. Vel minuendo quantitatem panis, adde, vt agglutinetur, terebinth. q. s. fiat vnguentum. In caussa calida fiat sic.

℞. mastic. ʒ. j. pul. & incorp. cum albumine oui, & admoueatur. Vel

℞. acaciæ ʒ. iij. diss. in aceto & applica. Hoc modo fiet præstantissimum.

℞. ladani puri, hypoci. an. ʒ. iij acaciæ ʒ. j. diss. in vino styptico, vel ol. lentisc. vel mastich. vel de absynth. vel nard. Possunt fieri ex farina lentium & hordei, sic.

℞. farinæ lent. qr. j. sumac. berber. coriand. olib. ana ʒ. ij. succi plantag. aut cydon aut sorborum, aut rubi. q. s. incorp fiat cataplas. pro caussa calida. Pro frigida.

℞. farinæ hord. & lentium an. ʒ. ij. olibani, mastich. ladani, macis, garyophil. an. ʒ. j incorporentur cum succo cydon. vino styptico & pauco aceto. Trifolium & sumptum, & admotum, valde commendatur.

De cardialgia. CAP. XVII.

CArdialgia dicitur oris ventriculi dolor, qua antiqui cor etiam appellarunt partem illam ob similia symptomata, quæ huic parti accidere solent, his, quæ cordi eueniunt, nempe animi defectio. Inde stomachica dicitur syncope, ad differentiam cardiacæ propriè dictæ. Fit autem vel ob materiæ bilioſæ morsum, aut *Causſa.* ob crudorum humorum copiam, aut ob partis molli-

tiem & imbecillitatem. Quòd ſi ab humoribus biliosis fiat, magna ex parte nauſea præcedere ſolet, vel ſubſequi, vel vomitio, & oris amaritudo aliqua præceſsit, corporis aut animi motio, aut ira, aut acceſsio febris incipit, in qua ſolent humores agitari, & ſymptoma hoc facere. Fit etiam propter medicamenta, nimis conturbãtia humores circa ſuperiorem partem ventriculi ob eorum leuitatem, vel malitiam, vel quòd ſuapte natura vomitum nata ſint facere. Accidit & cùm redditur clyſter, ſeu medicamentum cum difficultate, vel quia materia attracta ab aliis partibus, per coli reuolutionem, deſcendit, & ſupra ventriculum aliquandiu remanet, & lædit. Incumbit enim ventriculo colon. Hi promptiſsimè incidunt in hanc affectionem, qui tenues habent humores, & partem oris ventriculi multum ſenſilem.

Curatio. Huic ſymptomati occurrendum eſt ſtatim, vires reficiendo, & impetum naturæ iuuando. Quòd ſi natura per partem inferiorem difficilè expurget, & ob coli obſtructionem materia remoretur ſupra ventriculum, poſt-

Clyſter. quam redierint ad ſeſe, iniiciatur clyſter ex pauco ol. vino, & melle. Sedabit enim dolorem, & leniet inteſtina, detergebítque. Si nauſea præceſſerit, & aptus ad vomitum fuerit, detur aqua tepida cum pauco vino, &

Vomitio. digito intincto ol. & in os immiſſo prouocetur vomitio. Euacuatione facta ſiue per ſuperiora, ſiue per inferiora, os ventriculi roboretur topicis remediis præſcriptis cap. de imbecillitate ventriculi. Si in principio acceſsionis fiat, prouocetur vomitus, & odoratis naribus appoſitis, reficiatur æger. Quòd ſi apparet etiam virium imbecillitas, non erit præter rationem, vt Gal. docuit, paulò ante acceſsionem, cibo & potu ægrum reficere, vel dare cremorem ptiſanæ cum pauco vino, aut brodium pulli cum pauco vino. Aliquando à cibi corruptione fit hæc affectio. Id deprehenditur nidorulentis ructibus, aut acidis. Eodem modo curatur atque ea, quæ à biliosis humoribus fit, hoc eſt, euacuando. Si à crudis humoribus, concoctionem procurando linimentis, & quibuſdam leuiter detergentibus, & incidentibus aſſumptis. Quòd ſi tanta eſſet quantitas, quæ facultatem expultricem ſtimularet, dato cibo detergente, & vtcunque inci-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 458 sur 1293

incidente optimum esset prouocare vomitum, & dare magnam quantitatem cremoris hordei cum oxymel. quæ detergendo & incidendo euacuationem iuuabunt. Extrinsecus apponantur topica illa, quæ in intemperiè frigida apponenda ostendemus cap. de imbecillitate ventriculi. Si propter medicamenti leuitatem, aut malitiam accidat cardialgia, optimum erit vomitu reddere totum medicamentum, vel aliquam eius partem, vel acuto clystere deorsum trahere. Hæc omnia post accessionem facienda sunt. Nam in accessione frictionibus, clamoribúsque tentamus ægrum reuocari, & odoratis, & potione vini, vel data aliqua quantitate medicamenti cordialis. Aspersio aquæ frigidæ, & euulsio pilorum, aliáque dolorifica facienda, (de quibus multa Gal. lib. 2. ad Glauc.) conferunt. Si mulier aut vir nimiùm constricta habeat indumenta, dilatanda sunt, vt meliùs respiret, & minus comprimatur pars affecta. Commune remedium in animi defectibus omnibus est, statim corpus extendere, & ita collocare, vt caput sit depressius reliquo corpore. Id puto fieri, quòd in ea constitutione, paucus sit calor mouens ad partes superiores sanguinem, venæ & arteriæ concidunt, & propter duas illas causas sanguis venarum & arteriarum retractus ad cor, non potest ad caput recurrere. Cùm autem depressius est, sanguis ille defluit ad partem decliuem, vt liquida omnia facere solent. Sed cùm ista facimus, non sunt alia negligenda, neque longiùs portandi, sed eo in loco prosternendi, in quo corripiuntur animi defectione. *Commune remediũ.*

De Diarrhea. CAP. XVIII.

DIarrhea symptoma est multos morbos sequens. Dicitur Latinis alui profluuium. Nam in diarrhea maior copia humorum fluit, & reiicitur per aluum, quàm in lienteria, vel dysenteria. Facilè autem discernitur ab istis. Nam in lienteria alimenta, vt assumpta sunt, aut parùm immutata, reiiciuntur: in dysenteria primùm redditur mucus intestinorum, deinde pinguedo, tertiò quædam ramenta, vel aliquid sanguinis: in diarrhea autem redduntur multa liquida recrementa. Et quia à diuersis causis prouenit, diligẽtissimè debemus perquirere omnes causas, vt à qua fiat, agnoscamus. Fit autem *Distinctio diarr. dys. & lienter.*

©BIUM

Causa diar.

propter morbos ventriculi & inteſtinorum, aut propter defluxionem humorum in ventriculum, & inteſtina. Fit & propter alimenta corrupta, vel ob plenitudinem, & multitudinem recrementorũ. In principio vel declinatione alicuius morbi acuti accidere ſolet, velpoſt diuturnos morbos varij & diuerſi humores purgantur. Ob id conſideranda ſunt recrementa, quæ reiiciuntur. Illa enim poterunt nobis indicare, à qua parte fluxerint, vt

Signa diar. capitis

ſi ſpumoſa fuerint & pituitoſa, diarrhœã fieri ob defluxum à capite factum ſignificat, vt Hipp. aphor. 30. libr. 7. ſcripſit. Agnoſcitur & ex iis, quæ circa caput apparent, vt grauitate, multitudine ſpuri, & quòd mane magis fluat & nocte, quàm alio tẽpore. Hæc ſpecies diarrhœæ longo tempore durat, & qui hac laborant, ſentiunt ob pituitam fluentem ad ventriculum, dolorem, cruditatem alimentorum Non multùm ſitiunt & ſunt ſomnolenti. Quòd ſi excrementa alui bilioſa ſint, & male olentia, tunc conſiderandum, an adſit febris, vel iecoris inflammatio. Nam odor ille grauis putredinẽ ſemper indicat. Putredo autẽ ſemper febrem adfert, vt & interna inflammatio. Cùm tale apparet recrementũ, conſiderandum, quo tempore cœperit fluere. morbi naturam, & partem inflammatam. Nam multùm refert, ſi in principio vel declinatione talia reddantur, & ſi in inflammatione hepatis, vel pulmonũ, vel ſi fiat in hydrope & phthiſi & febre hectica, vel aliqua ſpecie febrium bilioſarum. In illis enim vtilis eſt diarrhea. Si in declinatione apparentibus ſignis coctionis accidat, & in principio etiam, cùm magna plenitudo adeſt, in morbis autẽ, qui cum tabe & atrophia iuncti ſunt, mortem, vt Hipp. ſcripſit de tabidis Aphor. 14. lib. 5. quod nõ ſolùm de phthiſi eſt intelligendũ, ſed de omni atrophia, vt in feb hectica, hydrope, & aliis multis. Significat enim ſummam imbecillitatem partium naturalium, & potiſsimùm facultatis retẽtricis.

Quibus vtilis diarr.

Ferè omnes hydropicos diarrhea mori obſeruaui. Partem vero inflammatam conſiderare oportet, quia in inflammationibus hepatis, ſplenis, ventriculi, & omnium partium naturalium diarrhea in declinatione eſt vtiliſsima, ſi notæ concoctionis appareant. Quòd ſi in inflammationibus pulmonum & coſtarum accidat, inutilis & pericu-

periculosa, quia nihil à partibus inflammatis euacuat, & corpus liquefacit. Id quod prudenter monuit Hipp. Aph.17.lib.6.Morbo laterali,vel peripneumonia correpto,&c. Si recrementa putrida fuerint,feb. nō adsit,neq; sentiatur dolor in aliqua parte,argumento est,illa fuisse diutius retenta à constrictione alui, vel à corruptis alimentis fieri. Confirmabit coniecturā nostram, si quibus alimentis prius vsus fuerit æger, sciamus, vt si facilè corruptibilibus qualia sunt pepones,cucurbitæ lac post cibos alios assumptum. Vel si comederit carnes perdicum diutius asseruatas, & aliarum auicularum, quarum substantia facilè alteratur: aut nimis humida, quæ cùm facilè corrumpuntur,à natura reiiciuntur,vt pisces. Alimenta acria & salsa diarrheam aliquando faciunt, cùm corpus recremētis redundat. Fit aliquādo à diarrhea ob ventris constrictionem externam, vel à medicamentis, vel ab aere nimis cōstringentibus. Ea causa procatarctica facilè dignoscitur ex præcedentibus, & maximè fit post medicamentum purgans,si aëri frigido se exponat, vel si medicamētum effrene fuerit vt colocynthis malè præparata. Tunc iudicamus ventriculum esse causam diarrheæ, aut intestina, si nulla ex prædictis caussis præcesserit,nullúsque dolor in alia parte sētiatur,& sit vētriculus supercalfactus. Nimis enim calfaciendo,alimenta corrumpit. Aut propter intēperiem frigidam,multitudinémq; cibi nō potest cōcoquere. Sed illa causa magis lienteriā facit,quā diarrheā. Intestinorum etiam laxitas, imbecillitas,& intemperaturæ, in causa esse possunt.

A corrup. alimentorum.

Ab alimentis & cibis.

A multitudine humorum agnoscitur fieri, si singulis annis bis aut ter soleat fieri, natura sese exonerante liquidis & serosis humoribus, & notæ illius redundantiæ apparuerint, præcesserítque victus ratio talia gignens. Nulla talis euacuatio subita retinenda est,nisi in phthisicis,& quibus minùs conuenit,vt in inflammatione pulmonum, & costarum. Quòd si moliaris aliquid ad retentionē, in principio oportet sint imbecilliora remedia,vt quæ ad extra ponūtur, & datis quibusdam leuiter astringentibus alimētis id faciendum,vt id,quod in gracilioribus intestinis iam defluxit, non retineatur. Quare in eiusmodi caussis probo vsum lactus cocti,vel caly-

A multitudine.

beati cum pauco ſaccharo. Lac verò minùs coquitur in principio, vt magis detergat, poſtea multùm vel ferro candente, vel lapillis ſeroſa ſubſtantia abſumatur. Lac caprinum vel ouile, vel vaccinũ, nõ aſininũ (quia nimis ventrem turbat) conuenit. Ad extra apponenda ſunt illa medicamenta, quæ robur ventriculi augẽt, conſtringendo, exſiccando, & modicè calfaciendo. Ob id oleum roſ. omph. maſtich. cum ol. de abſynth. vel nardi, & pauco vino in principio, poſtea cum aceto, partibus ventris inferioris inungendis conueniunt. Si ob humiditates, vel partiũ laxitatẽ fiat, ſaeculi reſiccantes conueniũt, vt ex milio torrefacto, vel oriza, vel lentibus cum ſale, vel ſine ſale irroratis in ſartagine cum pauco vino. Si vires deficiantur, & morb. hæc inferiora, & imbecilliora remedia negligat, ad fortiora tranſeundum eſt, vt ad vnguenta, fotus, vel cataplaſmata, quæ vim aſtringendi habeant, oleíſque ſupradictis adduntur olea cydo. lentiſci, myrt. & augetur quantitas aceti roſ. Fiunt vnguenta, emplaſtra, & linimenta, qualia fuere deſcripta cap. de cholera morbo. Si à multitudine humorũ fiat, fluátque ſufficienter, danda erit opera, vt corpus alimẽtis craſſioribus nutriatur, & humoribus acrimoniã alimẽtis potiùs frangamus, quã medicamentis aſtringentibus retineamus. Quod ſi cognouerimus purgationem ſufficienter factam, medicamentis ſupraſcriptis conſtringere tentabimus. Et quo ſecurius iſta aſtringẽtia adhibeantur, vtiliſſimum erit dare prius leue quod medicamentũ, laxãs & aſtringens, vt ſi quid reſtet euacuandũ, euacuetur, vt certiùs cognoſcamus euacuationẽ eſſe factam humoris defluxu. Sunt autem conuenientiſſima remedia, quæ parantur ex rhab. myrob. maſtiche, ex quibus pilulæ confici poſſunt, quæ in omni defluxu ventris tuto dantur.

℞. myrob. citrini chebul. ana ʒ. ß. maſtich. ℈. j. ſpicæ nardi g̃. vj. cum ſyr. roſ. lax. fiant pilulæ, de quibus capiatur ʒ. ß. pro prima vice, deinde ʒ. j. ſi opus fuerit reiteratione. Si fluxus perſeueret, appareátque humorum redundantia, certiſſimũ indicium perfectæ purgationis eſt, ſi ægri fuerint citra febrem, vt Hipp. de medicamentis dixit, lib 4. Aphor. 19. In his optimum eſt clyſterem deterſorium ad ablutionẽ iniicere, & ſtatim poſt aſtringentia

Topica.

gentia ſupra ventrem, & circa ſedem apponere. Vtimur enim frequentius clyſteribus iſtis detergentibus, quando non licuit medicamentum dare, vel ob virium imbecillitatem, vel ob ægri difficultatem. Parantur autem ex decocto hordei & roſ. cum melle roſ. Fiunt etiã ex ſero lactis cum ſacch. & melle, vel ex iure carnis non pinguis cum melle & ſacch. ad maiorem quantitatem, quàm in aliis, quia minùs deterget ius, niſi accipiatur ius galli antiqui, aut concharum marinarum, vel mytulorum. Detergunt enim citra magnã attractionem, vel irritationem. Olea in his clyſteribus non ſunt ponenda. Dantur etiã in fluxu ventris clyſteres, cùm difficilè humor euacuatur, & cum torminibus ob flatus, aut materiæ viſciditatem. Tunc ad doloris ſedationem oleum anet. vel chamo. miſceri poteſt, & maiorem quantitatem ſacch. aut mell. aut aliorum detergentium oportet addere. Si materia acris & mordax ſit, decoctum ex hordeo mundato eſt faciendum, & vitelli ouorum adiiciendi, qui & mitigant dolorem, & humoribus euacuandis permixti, faciunt vt facilius reddantur. Si craſſi & viſcidi humores ſint, nec facilè deſcendãt, hordeum integrum decoquitur. In quibus conſtringere, & detergere volumus, addimus roſ. in fine, quibus abſtinemus in principio, quia magis eſt detergendum, quã conſtringendum. Brodium, ius carnium, ex quo parantur clyſteres, ſi ad doloré, & deterſionẽ ſumãtur, pingues eſſe poſſunt, ſin ad deterſionem ſolam, pinguedo omnino eſt auferẽda. Si pro dyſenteria facta, aut quæ incipit, ius debet parari ex parte illa renum veruecis bene pingui. Seuum enim illud primùm confert ad inducendas partes, ne ab acrimonia humorum fiat vlcus, aut factum exaſperetur.

Hæc ſatis demonſtrata ſunt à nobis lib. de componen. medicamentis. Cùm eſt aſtringendum, oportet vel leuiter conſtringere, vel fortiter & tenuibus, vt ad partem illam inteſtinorum facultas aſtringens penetret. Nam ſi cõſtringantur partes externę tantùm, fluxus ventris maior fiet. Quæ enim conſtrictio fit à muſculis epigaſtri, excretionem auget, vt Gal. 1. ad Glauc. obiter annotauit. Ob id oportet talia eſſe tenuium partium, vel acetum miſceri, vt facultas deſcendat ad partes illas

profundas. Ego ſæpè in talibus medicamentis ab aliis præſcriptis, ſolo aceto addito, fluxum ventris compeſcui. Vtatur ergo præſcriptis aliis addito aceto. Fiant fotus ex aſtringentibus, vt ex radicibus, herbis, fructibus, floribus, & aliis reſiccantibus, & aſtringentibus. Nam quæ potentiſſimè ſiccant, aſtringunt.

℞. radic. biſtortæ, quinque folij, vel tormentillæ ana ʒ. iiij. cort. mali granati, balauſtiorum an. ʒ. iiij abſynth. ſicci & mentæ ſiccæ ʒ. ij. flor. roſ. P. iij. ſemin. myrthi ʒ. j. fiat decoctio in aqua ciſternæ, & pauco aceto, cũ prædicta decoctione fiat fotus. Macerentur radices in aqua & aceto priuſquam decoquantur. Foueantur venter & partes ſedis. Poſſunt fieri ex reſidétia huius decocti, cataplaſma, diligenter contundendo, & per cribrum trãſmittendo, & ſeuo hirci excipiendo, idque applicetur vétri. Vel fiat decoctio ex fructibus, eodem modo paretur fotus & cataplaſma, ſemper addendo aliquid olei de abſynthio, vel de menta, aut aliquid foliorũ abſynthij, aut mentæ, vt facultas coctoria & retentrix iuuentur.

Præſtantiſsimum paratur ſic.

℞. cotoneorum, vel pyrorum, vel ſorb. vel meſpil. vel dactyl. viridium ℔. j. macerentur in aceto, & aqua ciſternæ, & in iiſdem decoquantur, addendo roſarum abſynth. ana M. j. cymini ʒ. iij. fiat decoctio, piſtentur diligenter, & adde acaciæ ʒ. ij. maſtich. ʒ. j coralli & ſpõgiæ bedeg. ana ʒ. j. ß. garyoph. ſpicæ nardi ana ʒ. j ol. roſ. om phac. myrtill. ana ʒ. iij. incorporentur, & reducantur ad formam catapl. addendo ad maiorem conſiſtentiam, & adhærentiã, panis candidi ℔. ij. in decoctione extendatur ſupra totum ventrem. Accõmodari poteſt omnibus fluxibus ventris, niſi quòd in diarrhea magis conſtringendum, in lienteria magis calfaciendũ, & corroborandũ: ob id cyperũ, galang. nardũ, garyo. & maſt. in maiori quantitate ponimus. Ladanum hypociſt. & huiuſmodi, calida & conſtringentia. In dyſenteria verò magis reſiccamus conſtringendo. Ad intra damus aliqua aliméta mendicamentoſa, quæ ſunt palato grata, vel ſunt omnino ſaporis expertia. Ob id fructus illos aſtringentes, in iuſculis decoquendos imperamus recentes, vel exſiccatos. Quòd ſi penuria horum laboremus, ſuccum cydoniorum

niorum in iuſculis addemus. Ponimus etiam in polentis corallum vſtum, cornu cerui vſtum, aut pul. fructuum aſtringentium exſiccatorum. Et hæc tantùm admiſcemus alimentis in prima mẽſa, vel manè. Damus farinam hordei coctam in furno, vel orizam, quæ nutriunt, & exſiccant, atque per conſequens aſtringunt. Damus etiam aliqua medicamenta, parata ad conſtringendum, vt manè ſyr. cydo. vel myrtil. vel de roſ. ſiccis, cũ aquis herbarum aſtringentium, vel fructuum. Aqua abſyn. his permiſcenda eſt, quæ magis aſtringit, quàm ipſa herba, & vim aliorum medicamentorum deducit ad hepar, & alias partes naturales. Vulgus medicorum plurimum facit ſyr. de ribes, quem neſciunt ex quibus paretur, & non habent, niſi adulteratum. Nam qui illum ad nos afferunt, ex vna ℔. cõficiunt ℔. x. Quare ſatius erit noſtris ſyr. & aliis remediis, quàm iſtis adulteratis vti. Fiunt opiatæ ad conſtringendum, & corroborandum partes, vt ex carne cydoniorum condit. carne corticis citri, vel myrob. condit. priùs lotis, & aliis conſtringentibus, vt

℞. carnis cydon. conditorum in fruſta ʒ. j. corticis citri ʒ. ß. pul coral. rub. ʒ. iij. acaciæ ʒ. j ſyru. cydon. q. ſ. fiat opiata. His addi poſſunt pul. reſiccantes, vt pul. diamar. diacytonites, & ſimiles. Vtantur aqua ferrata, vel ciſternæ. Cibos aſſumant, quaſi frigidos, abſtineant à iuſculis, & aliis liquidis alimentis. Si autem fiat per defluxionem ab aliqua parte, remedia etiam erunt accommodata partibus, vt ſi fuerit bilioſa, argument. eſt ab hepate defluere. Quare cucurbitula ſuper illam partem appoſita poſt ſufficientẽ euacuationem, fluxum humoris poterit cohibere, & erit interea venter cohibendus aſtringentibus. Si autem à capite defluat, frequentiùs erit euacuandum pilulis & maſtiche, vel pilulis præſcriptis à principio capitis, addito aga. Vtendum erit caput purgiis poſt pilulas, vel maſticatorio ex maſtiche, vel cubebis, vel nuce moſcat. continuando per tres vel quatuor dies, & quinta, vel ſexta die capiant theriacam aliquam, vel mythridatium. Hæc enim multum exſiccãt, multúmque conferunt, vt & aurea alexandrina. Sacculi ſupra caput exſiccantes ſunt apponẽdi, vel emplaſtra exſiccantia, vel ſuffumigio exſiccare, vel lixiuio, vel puluc. capitali. Sacculi

Victus ratio.

A capite.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 465 sur 1293

©BIUM

conficiuntur ex milio punico & multo ſale, & calidi ſupra caput applicantur, vel ex floribus & ſeminibus.

℞.florum ſtechad.anth.an.p.iij. furf.macri,hord.vel frumenti M.j. frigantur in ſartagine, irrorando vino generoſo. Et ſacculi applicétur ſupra caput. Poſſunt etiam fieri emplaſtra duorum generum, alterum eſt attrahens, alterum conſtringens & exſiccans. Primum conficietur ex gummi attrahentibus, vt

℞.gum.ammo.bdellij opopan.ana ʒ.ß.maſtic.ʒ j.extendantur ſuper alutam piſtillo calido, & ſupra commiſſuras, coronalem & ſagittalem applicétur. Ob id emplaſtra ad formam hāc. T. fieri debent, vt partem futuræ coronalis & obeleæ contingant. Vel fiant ex pice liquefacta, & remollita ol.nardino, addendo ſi dies ſit, pul.garyoph.nucis moſc.an. ʒ.j.pro ʒ.j.piſcis, moſci ϑ j applicetur loco dicto. His aliquando additur ſtercus columbarum. In multa humiditate cerebri, hæc emplaſtra efficaciſſima ſunt, quæ parantur hoc modo, vel etiam emplaſtra, quæ parantur in officinis lachrymas recipientia, quale eſt illud ceroneum dictum. Adhiberi verò debent, quando à recrementis genitis ab intemperie cerebri defluxio fit. Nam ſi dolor capitis, vel effumatio ad cerebrū, etiamſi abſque dolore ſit, in cauſſa fuerit (vt ſolet fieri in his qui hepar, cor, renes, & alias partes calidiores habēt) his abſtinere debent. Nam caput tales vapores aut fumos, magis traheret, ſed tunc alio emplaſtrorum genere vtemur, ſcilicet, reſiccantibus, & conſtringentibus leuiter. (Nam quæ fortiter conſtringunt, cerebrum comprimendo fluxionem augent, maximè ſi ante purgationem corporis, & capitis adhibeantur) vt empla. pro matrice, cōtra rupturam, quæ quanquā nomen habeāt ab aliqua parte, vel affectu, aliis tamē partibus & affectibus conueniunt. Vel fiant his ſimilia ex aſtringentibus reſiccantibúſque, permixtis quibuſdā calidis ad penetrationem, vt

℞.nucum cupreſſ.rad.biſtor.ſpong.bedeg.an.ʒ.iij.roſ. galla.chalcitid.alum.an.ʒ.j.carioph.nucis moſcat. & cyperi, roſ.rub.coriandri ana ʒ.j. fiat puluis ſubtiliſſimus & cum ſufficienti quantitate olei nardi.ceræ, & reſinæ, fiat emplaſtrum pro cōmiſſuris: vel applicetur parti capitis poſteriori, aut anteriori tonſis capillis è regione futu-

rarum

rarum obeleæ & lambdoidis. His qui conſueuerunt abluere caput optimum erit parare lixiuium ex cineribus quercus,& aliis aſtringentibus, vt nucibus cupreſſi, vel nucl.nucum, & lixiuio addere ſalis M. j vel decoquere flores ſabinæ,an.hos,ſtechad.& roſ.& diligenter abluere caput tali lixiuio,poſt exſiccare.Pul tenuiſſimum capiti inpergere poſſumus loco lixiuij vt

℞. cyperi,nucis cupreſſi,nucis moſc. galand.roſ.maſtic.ana 3.ij. myrtil. granorum tinctorum an.3.j. ß.florũ ſaluiæ 3.j. cornu ceruivſti,ſalis torrefacti ana 3.iiij fiat pul. tenuiſſ. quo ſinapizetur caput ſerò & manè, vel ex ſulphure,ſale,chalcit.parari poteſt pul. pro pauperibus & multum humidis. Vti poſſunt vnguento parato ex ol. nard cydo &c.vt dictum eſt c.de imbecilli.ventric.citra manifeſtam intemperiem, & poſt vnctionem ſinapiſmo ibidem præſcripto.Hæc autem ad exſiccationem capitis fiunt, interim tamen partem recipientem negligere nõ oportet. Pro capite fumigia efficaciſſima ſunt,quia eorũ ſubſtãtia & vis ad partes internas multam humiditatem habentes penetrat, nempe fumus cum aere attrahitur per nares ad vẽtriculos cerebri,& ſi Galeno credimus,aliqua ſubſtantia medicamenti,quod de nigella lib.de inſtrumento odoratus monſtrauit Quare fumigia reſiccantia eſſe debent,& aſtringentia,neque nimis acria,ne facultatem expultricem cerebri incitando, ea ad excretionem moueant. Fiunt autem ex his, quæ fuliginem procreare poſſunt,aut ſi propter eorum ſiccitatem eſtimare non poſſint, aliis multum fumum facientibus debent permiſceri, vel ol.confricati, vt fument. Valde enim arida,quia nihil humidi habent, fumum non emittunt.Fiunt hoc modo.

℞. ladani depurati,hypoci.ana 3.iij. maſtic.thur. ana 3.ij.nuc.cupreſ.nucis moſc. roſ. coriand.ana 3. j. caryo. 3.ß fiat pul. craſſiuſculus pro ſuffumigio, imponendo carbonibus. In hoc neque nigillam, neque myrrham, neque gummi hederæ addimus, quia acria ſunt. Poſſet etiam addi ſandar. in morbo antiquo, quia valde exſiccat, & ne ſua acrimonia lædat, excipitur terebinthina, vel mutilag.gummi tragac. & fiunt tro. Aut, vt diximus de aridis, oleo amygd.confricatur. Nullum eſt re-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 467 sur 1293

©BIUM

medium ad exſiccandum cum hoc cõferendum, niſi ob fœtorem valde ingratũ eſſet. Quare roſ. benioum, ſtyracem & odorata ei admiſcemus. Fumigetur cubiculum, in quo dormire ſolet, vt inter dormiendum reſpirando ſine moleſtia trahat. Pars recipiens interim non eſt negligenda, ſed topicis remediis præſcriptis ad ventriculi imbecillitatem ab intemperie humida vtendum eſt, & opiata ibidem præſcripta ex aſſumendis, non pulueribus, quia ſalem & alia recipiunt, quæ minùs cõueniunt. Tali opiatæ addenda eſt caro cydon. vel fiat ſic.

℞. conſer. acori vulg. ʒ ij. carnis cydon. ʒ. j. conſ. flor. anth. vel ſtech. ʒ. ß. confec. aro. roſ. ʒ vj. diagall. ʒ. j. ciner. inteſtinorũ gallinæ, coral. rub. vſti, ʒ. j. rad. biſtor. ʒ. ß. miſce, fiat cum ſyr. de menta, vel cydo. ca. ʒ ij. duabus aut tribus horis ante paſtum: vel cap. cochlear j. pul. parati ex cinerib. conu cerui, inteſtinorum gallinæ, & nucum cupreſſi, quæ multum vrenda ſunt, ne aliquid fuliginis remaneat, ob quam pul. amarus reddatur. Vel abluãtur cum aqua aſtringente, vt myrthi, de abſynthio, prunellorum, & diuitibus parentur opiatæ ex myrob. ablutis in vino aſtringente, & aliis prædictis. In hac ſpecie plus proſunt quæ exſiccant, quàm quæ conſtringunt. Vtãtur oriza torrefacta, ſine pinguedine multa in iure cocta. Vtãtur farina hord in furno cocta, & pane exſiccato in furno. Abſtineant à iuſculis pinguibus, acribus, cibos aſſumant infra ſatietatẽ. Veſcantur alimentis exſiccantibus, vt aſſis, frequenter edant ventriculos gallinarum elixos, vel aſſos. Abſtineãt à vino generoſo, vtãtur craſſo & aſtringente, aqua ferrata, vel ciſternæ diluto. Fricent corpus, nõ caput, quod videatur, ne multùm calfaciant. Euitent inſolationem, & radios lunæ. Cùm verò medicamentũ fortius propter ſuam quantitatem, aut malam qualitatẽ irritat facultatẽ expultricem, debilitátque retentricẽ, partes nimis relaxando calfactionẽ, aut humores acres cõmouendo, diarrhæam facit. Quare optimum eſt aquam frigidam, ſi medicamentum calidum fuerit, & acria reiecta ſint excrementa, haurire. Deterſorius clyſter etiam iniiciendus, & conſtringentibus inteſtina, & ventriculum corroborari oportet. Theriaca danda eſt, maximè quando medicamentum venenoſum eſt. Si ob fi-

Victus ratio.

ob frigus aeris nos ambientis, tunc alia ratione curandus est is affectus, auferendo causſam quæ est constipatio cutis & confrictio partium externarum, ad quam sequitur expressio recrementorum ad intestina & ventriculum. Corpus inungere oportet oleo chamomelino, & leni frictione humores ad ambitum corporis retrahere. Quod si ista non sufficiant, esset optimum sudores mouere, vel balneo, vel stupha, vel appositis calidis circa corpus. Deinde partes ventris corroborandę sunt, internis, & externis remediis suprà scriptis.

De lienteria. CAP. XIX.

LEuitas intestinorum lienteria dicitur. Fit autē quoties alimenta in ventriculo non retinentur tandiu, quandiu possunt concoqui, neque intestinis superioribus, quæ eandem habent facultatem. Non retinent autem, quia partes illæ, quæ rugosæ & sinuosæ naturaliter sunt replentur pituita vel medicamento lubricante, atq; ita fit, vt alimenta eodem quo assumpta fuere, modo citissimè reddantur Fit & aliquando ob alimenta nimis pinguia, quæ partes illas nimis lubricant, ita vt retinere nequeant. Imbecillitas etiam illarū partium huius affectus causſa est, qui & accidit propter obstructionem venarum mesaraicarum, & tunc chylosus fluxus fit. Fit autem incipiendo, aut post alios fluxus. Si post diarrheā, aut dysenteriam, aut longum morbum, lethalis est. Nam cùm hi egeant magna virium reparatione, repararique non possint, nisi cibo & potu, hæc non reficient, nisi cōcoquantur, distribuantur, & assimilentur In talibus enim hic affectus accidit, ob virium naturalium imbecillitatem præsertim verò concoctricis & retentricis. Quare statim adhibenda erit cura, vt internis & externis, constringentibus medicamentis, & corroborantibus hic morbus castigetur, dictis cap. de diarrhea, de imbecillitate ventriculi ab intemperie frigida, vel humida, vel dicendis cap. de dysenteria. Si hæc affectio propter pituitam lentam lubricantem ventriculum & intestina fiat, ante omnia purgetur medicamentis pituitosis, potissimùm agarico tro. in melle infuso, & cum eodem melle propinato vel pilulis de hiera, de arom. cum agar. & masticke. Post euacuationem & detersionem dentur me- *Purgan.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 469 sur 1293

©BIUM

Concoctio-niem iuuã-tia.

dicamenta illa,quę vẽtriculi cõcoctionẽ iuuare possunt vt confectio aromat. rosᵀ. diãgal. diarrh. rosᵀ. nouella. & similia A dextra apponentur emplastra illa suprà à nobis dicta,cap. de imbecillitate ventriculi,ab intemperie humida. In hac affectione plura calfacientia & corroborantia, quàm in alia specie fluoris alui esse debent. Ob id ceratum stomach. Gal. hîc commendatur, & emplastrum diuinum, additis galanga, caryoph. & mastiche malaxatis cum ol. de mastich. vel de mẽta. Cataplasma, quod parauimus adauctis odoratis hic conuenient. Item quæ ex pane,& odoratis præparantur,quale est hoc.

℞ panis candidi ℔.j. absynthij ficci, mentæ siccæ ana M.j. corticis citri sicci ʒ ij. carnis cydonio. qr. j. corticis mali granati ʒ. j. fiat decoctio in vino styptico. Contundantur, & per cribrũ mittantur, quibus adde ladani puri,& hypocistidos ana ʒ. ß cyperi, galangæ, cariophyllorum mastichis, cardamomi, macis, nucis mosc. ana ʒ.ij. spicæ nardi ʒ.j. incorporẽtur simul, addendo olei de absynthio,& myrthini quantũ sufficit, reducantur ad formam cataplasmatis, applicentur supra totum ventriculum, vel fiat vnguentum tale.

℞. ol nardini, de absynthio, vel menta ana ʒ.ij ol. eydoniorum ʒ. j. cariophyllorum nucis mosc. macis, galangæ, cinamomi, spicæ nardi ana ʒ. j. rosarum, florum œnanthæ, id est, labruscæ ana ʒ. ß. ceræ quãtum sufficit: fiat vnguentum, quo vngatur regio ventriculi. Item cõueniet in diarrhœa, si pituitosa appareant recrementa. Si lienteria fiat ob alimenta pinguia,& oleosa, ab iis abstineant,& vtantur siccis,& spissis alimentis, quamquam illa difficillimè à ventriculo conficiantur, meliora sunt, quàm quæ citò nutriunt. Nam, vt Hipp. docuit 18. aph. lib. 2. Eorum quæ vniuersim & velociter nutriunt, &c.

Victus ratio.

Cibi parati ex mica panis, semoula, aut aliis, quæ ex farina frumentacea parantur, optima sunt alimenta, si parentur cum iure gallorum, carne bubula potiùs quam vitulina, aut aliorum lactantium. Nam caro illa lubricitatem propter mucum inducit. Caro veruecis, ablata pinguedine, non est vituperanda. Alimenta assa sine lardo magis conueniunt. Oua indurata etiam prosunt & alia alimenta, quæ in diarrhœa indicauimus.

Oporte-

Oportet aliměta in minori quantitate assumere, quàm in aliis, vt auidiùs cibum appetant, & illum retineant. Erit vtilissimum cucurbitulam paruam apponere supra regionem ventrieuli, vt diutius cibus retineatur, quod admonuimus cap. de vomitu. Fit aliquando lienteria ob multam bilem permixtam alimentis, vel affluxam in ecphysim, quæ nimiùm, euacuando recrementa intestinorum, cibum facit descendere, priusquam fuerit perfectè coctus. Idem præstat saltatio multa à cibo, aut equitatio vehemens. Medicamenta etiam calfacientia post cibum assumpta, vt diatrium pip. diospolit. & alia quæ nimis incidunt, attenuant, & calfaciunt, quales sunt pul. à Medicorum vulgo præscripti, aut nimis constringentes, ita etiã fructus astringẽtes. Sed quæ ab aliis causis fit affectio, eis ablatis citò tollitur, nec diu perseuerat. Fit & post veram dysenteriã, ob cicatricem, quæ nimium leuis est & lubrica, ad cuius curationem commendãt practici vsum ciborum acriũ, vt sinapi, cepæ, & alliorum, sed mihi parùm videntur proficere talia. Nam vbi permiscentur humiditatibus corporis, suam acrimoniam amittunt, qua putant asperitatem induci. Et hoc tantùm conueniret in superioribus intestinis, in quibus raro fit. quia in illis bilis non diu remoratur. Quare clysteribus id corrugare possent, & si tutum esset multũ salis addere, meliùs esset, sed veremur ne talia pungant, expultricémque stimulẽt ad excretionem, fiátque nouus error peior priore. Si fluxus ventris sit chylosus, vel propter obstructionem venarum mesaraicarum, vel imbecillitatem hepatis non potentis trahere, fit. Quare si ab obstructione, dandæ erunt duæ, vel tres pipulæ de arom. vel de hiera. Si aluus adhuc non multùm fluxerit, etiam pilulas paratas ex ʒ.j. ag. ϑ.j. cinamomi, schen. cum syr. de bizãtiis accipere possunt ad euacuationem pituitæ ventriculi, & intestinorum. Deinde dandi sunt syr. aperientes, vel de bizãtiis, de radic. capil. ven. aut syr. de absynth. cum syr. acetos simpl. cum aquis aperientibus, vel cum decocto cyperi, cichorei, vel rubiæ maior. vel eryng. vel pastynac. agrest. Hęc omnia aperiunt, & facultatẽ cõcoctricem non lædunt. Clarificandi erunt isti syr. & arom. cũ pauco cinamomo, aut troch. diarrho. Deinde inungendus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 471 sur 1293

©BIUM

venter ob. cham. cum vino albo, aut fiat vnguentum. ℞. ol. amyg. amararũ ʒ iij. ol. nard. & cham. an. ʒ. j vini albi ʒ. j. ß. decoquantur leuiter, quibus adde cerę q. f. terebinth. abietinę ʒ ß. spicæ celticæ, sęnanth. cyperi, galangæ an. ʒ. j. seminis apij, petr. ana ʒ, ß. fiat vnguentum, vngatur regio ventris circa vmbilicum. Nam in illis partibus obstructiones aperiendæ sunt. Supra ventriculum, magis constringere oportet. Quare si eodem vnguento vngatur ventriculus aliquo pul. astringente sinapizetur, vt pul. coralli cum garyoph. aut cum pul. cum granis myrthi, vel vuarum, aut aliorum astringentium. Danda sunt illa, quæ leuiter obstructiones aperiunt, de quibus plura dicentur cap. de obstructione hepatis. Hic magis aperiendum, quàm constringendum est, quia medicamenta astringentia morbum augent. Sed quæ nimis fortiter aperiunt, ventrémque laxant, vt asarum, & similia, sunt fugienda, sic & dulcia, & alia nimis detergentia, quia alui fluorem augent. Dentur alia alimenta, quæ sunt tenuium partium, & quæ ad iecur possunt facilè penetrare. Fugiant lenta, viscida, & crassa. Si ob imbecillitatem hepatis non trahentis alimentum, fiat fluxus chylosus, applicetur cucurbita supra iecur. Detur syr. & opiatæ, quæ imbecillitatem facultatis attractricis castigare possunt, qualia sunt calida medicamenta & aperientia. Nam iecur non attrahit ob caliditatem, vel propter obstructionem, aut satietatem. Quare ista calida & leuiter aperientia, leuibus quibusdam astringentibus permixta, aperiunt obstructiones. & distributionem alimenti ad iecur iuuabunt, & intemperiem frigidam emendabunt, sed de his suo loco.

De dysenteria. CAP. XX.

DYsenteria vlcus est intestinorum ab humoribus aut medicamentis acribus. Fit magna ex parte à bile, non tarò à pituita salsa, interdum à melancholia per adustionem. Qualis sit, excrementorum color & tormina ostendunt. Quoniam hoc in morbo, ad partem affectã humores praui defluunt, caussa primùm auferenda est medicamentis cholagogis, quæ constrictionem quãdam relinquunt, nec acrimoniam augent, nec multùm laxant. Nam fluxum addere fluxui periculosum est.

Rhab.

Rhab. myrob. tamarindi conueniunt, minùs verò cath. quia nimia ventris lubricitas est fugienda. Igitur satiùs est cath. omittere, nisi tanta esset humorum copia in prin. Sed conuenientiùs vacuabitur sic.

℞. rhab. ʒ. j. myrobal. citrinorum ϑ. j. aquæ capil. aut hord perfectè cocti ʒ.ij. syr capill. ven.ʒ.ß.fiat potus, qui poterit iterari, si morbus perseuerat. Non sunt imitandi Medici quidam nostri temporis, qui solent purgare hoc modo.

℞. rhab. torrefacti ʒ.j. myrob. citrinorum similiter torrefactorum ϑ.ij. aquæ plantag.ʒ ij. syr.de ros siccis ʒ. j. addant etiam interdum semen nasturtij. Peccãt enim tum quòd humorem vitiosum retinent, nimis astringentibus, tum quòd seminis nasturtij & reliquorum assatione medicamentum reddunt acrius propter empyreuma. Adde etiam, quòd vis rhab. & myrobal. exoluitur vstione. Illud etiam, quod à nobis præscriptum est, bene purgat, & astringit satis. In principio oleo quandoque dare fortem expressionem rhab. Deinde rhab. in tota substãtia. Si febris magna fuerit, aut ardor vehemens, addimus pulpam tamarindorum, vel semina berberis ad obtundendam bilis acrimoniam. Datur rhab. infusum potiùs, quàm in substantia, vel assum, vt à venis aliquid trahat, cum syr. ros. lax. Nonnulli sanguinis missionem imperant, sed sine iudicio, & vtilitate, & cum magna ægrotantium molestia. Vires enim deiicit nec bilem, vt plurimùm ex foliculo fellis fluentem retrahit, nec ad curationem vlceris confert. Hoc autem intelligendũ est de vera dysenteria, non de fluxu sanguinis siue dysenteria cruenta, quo casu venæ sectio commodissima est. Corpore purgato, vlcus sanandum est clysteribus primùm detergentibus, deinde sigillantibus. Terget hic sine acrimonia, ac ob id frequenter iniiciendus est.

℞. hordei integri p.ij. fiat decoctio. In colaturæ ℔. j. ß. diss. mel. ros. col. ʒ. j. vitel. ouorum nu. ij. nulla hîc sunt astringentia, quoniam ea retinerent, quæ sunt excernenda. Nulla olea, nullæ axungiæ, quæ vlcus sordidum faciunt. Quòd si dolor magis vexet ægrum quàm morbus, tunc additur ol. ros. vel myrthinum, vel porci axungia, vt Gal. docuit. Ergo vnguentum ros. loco axungiæ

©BIUM

miſceo, ſi quando flatus adiunctus ſit, quod rarò fiat, additur aliquid aniſi vel cumini; & cùm dolor vrget, flos chamo. & meliloti. Ardor plerunque magnus eſt, ob id decocto adiicitur vel plantago, vel eius ſuccus, vel alia frigida, & leuiter aſtringentia. Vlcere ſatis deterſo, quod ex ſaniei paucitate dignoſcitur, clyſter iniiciendus eſt medius inter aſtringentes & detergentes, vt ab iis per medium ad illos tranſitus fiat, ſic.

℞. hord. integri p. j. roſ rub. p. ß. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. ſucci plantag. mell. roſ. vel ſaccha. rub. an. ʒ. j vitellos ouorum nu. ij. clyſter Hic & priores diu continuendi ſunt. Nam merè aſtringentes ante deterſionem multùm nocent. Soleo tamen admotis aſtringentibus ventriculo, ventri, & renibus, excrementorum impetum prohibere hoc modo.

℞. ol. roſ. myrtil. cydon. ana ʒ. aceti ʒ. j. miſcæ, vngantur venter & renes. Id ſi non ſufficit.

℞. gall. myrtill. nucis cupreſſ. roſ rub. ſeminis berb. an. ʒ. i. cortic. thur. coriandri an. ʒ. ß. coralli rub. ʒ. ij. fiat pul. tenuiſsimus, quo ſinapiſetur poſt vnctionem. Vel fiat tale linimentum.

℞. pul. præſcripti ʒ. iij. ol roſ. omphac. myrtil. & cydon. ana ʒ. ij. ceræ alb. q. ſ. fiat linimentum. Interdum oleis & ſuccis aſtringentibus fouemus partes ventris, addito ſemper aceto, quod & aſtringit, & vim medicamenti ad partem affectam deducit Sed cùm vtimur iſtis topicis clyſteres non ſunt omittendi, quorum conſtringentes & conſolidantes ſic fiunt.

℞. hordei integri p. j. roſa. rub. p. ß. fiat decoctio, & in libra vna colaturæ diſſolue mellis roſati, & ſacchari rubri ana ʒ. j vitellos ouorum N. ij. ſucci plantaginis ʒ j. fiat clyſter. Priùs iſtis diu oportet vti. Nam aſtringentes nihil proſunt, ſed potiùs nocent ante deterſionem. Clyſteres aſtringentes, & ſigillantes tales ſint.

℞. hord integri aſſi. p. ij tapſi barbati cum rad. linguæ paſſerinæ, plantag. foliorum myrthi ana p. ij roſ. rub. p. j. fiat decoctio. In ℔ j. ß. diſſ. pingue. hirci ʒ. j. ſucci plantaginis ʒ. ij fiat clyſter. Vel ſic.

℞. rad. conſolidæ maioris, biſtortæ an. ʒ. ij. gall. nucis cupreſsi an. ʒ. ß. roſ. rub. florũ chameleontis an. p. ß. fiat deco-

decoctio in aqua ciſternæ. In ℔.j ß.diſſolue ſucci plã-tag & sãguinariæ an ʒ.j.pingued hirci ʒ.ij. fiat clyſter. Aduerte, maiorem quantitatem clyſteris iniiciendam eſſe in hoc morbo, quàm in aliis, vt ad ℔.j.ß. aut ad ℔. ij quia inanita inteſtina tantum accipere poſſunt, & ſic melius tergentur, & aſtringentur. Pulueres clyſteribus non adiicio, quia ſi remanerent ſupra partem affectã, eam pungerent, & ſtimularentur, ac vix euacuarentur. Quòd ſi libet vti ſanguine draconis, bolo armeno, terra ſigillata, & ſimilibus, infundantur in ſuccis herbarũ vel in decoctione. Deinde colentur ſucci, aut decoctio, & poſtea iniiciantur. Valde vtilis eſt hæc potio.

℞. ſyru. de pap. ʒ.j ß. ſyr. de roſ. ſiccis ʒ. j. diamarg. frig. ʒ.ß. boli ℈. ß. aquarum plantag. & caudæ equinæ an. ʒ.ij capiat dormiturus. Hæc potio humores incraſſat, ſomnium conciliat, & aſtringit. Denique mirum in modum prodeſt, vt ſæpè ſum expertus. Manè dentur ſyr. aſtringentes & refrigerantes, vt de roſ. ſiccis, cydon. myrtil. cum aquis ſimilibus vt,

℞. ſyr de roſ ſiccis, myrtill. an. ʒ. j. ſyr. de berber. aut de agreſta. ʒ. ß. aqua cuſpid. roſ. caudæ equinæ, plantag. vel linguæ paſſer. ad duplum. Fit etiam iulep. ex ſuccis herbarum, & aquis ſic.

Succi burſ. paſtor. linguæ paſſ. depurati ana ʒ. iij. aquæ cuſpid. roſ. vel myrtill. ʒ.iij. ſucci citri ʒ.ij. ſacch. q. ſ. cla. cum pul. diamarg. frig. ʒ.j. Fiunt quoque condita ex conſeruis, pulueribus, & ſaccharo, quibus vtuntur in ſiti.

℞. Conſer. roſ antiquæ ʒ ij. conſer. ſymphiti ʒ. ß. pul. diamarg. frig. ʒ j ß. boli arm. coralli rub. an. ʒ.j. ſacch. roſ. tabellati ad duplum omnium, fiat conditum quo vtantur per ſe, vel cum aqua calybeata. Ex iiſdem parantur opiatæ. Hoc tantùm intereſt, quòd in conditis miſcentur, quæ palato gratiora ſunt, in opiatis verò parum refert: ita vt etiam conueniant tro. de ſpodio, de carabe, de terra ſigillata.

℞. Conſeruæ ſymphiti, carnium cydon. an. ʒ. j. pul. tro. de terra ſigillata, de ſpodio cum ſemine acetoſ. an. ʒ. j. ſyr. cydon. q. ſ. fiat opiata, capiat manè duabus horis ante paſtum, ad quantitatem nucis.

©BIUM

De Dyſenteria. CAP. *alterum.*

CLyſter abluens inteſtina, vulgò lauatiuus dictus ad abſterſionem fit, ſine tamen aliqua proritatione. Et hoc ab abſterſiuo differt, qui datur ad pituitæ abſterſionem, ſiq́ue abſtergentibus herbis, & facultatem proritantibus. Hic verò ex abſtergentibus citra morſum. Et hoc facimus in dyſenteria & tenaſmo. dyſenteria ſiquidem, vt vlcus eſt, omnino duplici abundat excremento, quod quidē auferendū eſt, antequam vtamur aſtringentibus, & ſarcoticis, & eo vſq; his vtendum. Lauatiuus eſt, donec inteſtina omnino ſint abluta. Conficitur autem ex decoctione hordei, melle roſ. vitellis ouorum. Additur ſuccus plantaginis, vbi videmus inteſtina aliqua ex parte abluta, tum vt aliqua fiat aſtrictio, tum vt inteſtina refrigerentur. Additur præterea mel cum ſucco plātaginis ſemper, donec vlcus ſit ſufficienter deterſum, eóque fit medicamentum compoſitum ex aſtrictione, & abſterſione, quo vtimur ante clyſterem conſtrictiuum & conſolidatiuum, præceptum illud commune ſequentes, ab vno remedio ad illud diſſimile, per medium aliquod eſſe progrediendum, vt in inflammatione vtimur repellentibus ſimul, & digerentibus poſt repellentia pura, antequam ſolis vtamur digerentibus. Fit verò clyſter ſic.

℞. decoctionis hord. integ ℔. j. mellis roſ. vel ſacch. rub. ʒ. j. vitellos ouorum nu. ij. olei roſ. ʒ. ij. miſce, fiat clyſter. In hoc vitelli ouorum abſtergendo leniunt, eóque dolorem ſedant, auferunt aſperitatem, & coquunt. Oleum autem roſ. refrigerat, dolorem ſedat, & leuiter aſtringit. Sunt, qui loco decoctionis hordei accipiant decoctionem capitis veruecis, vel inteſtinorum. Præſtat autem decoctum inteſtinorum ob ſimilitudinem ſubſtantiæ, & pinguedinem eorum, & ſeuum, quod partes lenit exaſperatas. Additur & in decoctione inteſtinorum hordeum. Cùm volumus tranſire ad aſtringentia, addimus roſ. ſuccum & plantaginis.

℞. hord integri p. j. foliorum plantag. M. ß roſ. rub. ʒ. j. fiat decoctio, in ℔ j. col. diſſ. mellis roſ. & ſucci plantag. ana ʒ. j. ol roſ. ʒ. ß. vitellos ouorum nu. ij. miſce fiat clyſter qui præſcribendus eſt poſt præcedentem clyſterem.

rem. Constrictiuus clyster ad ventris constrictionem præscribendus est duplex: Alius constrictiuus, in quo solum intendimus fluorem alui cõstringere, vt in diarrhea, constátque herbis, seminibus, & astringentibus. Herbæ in summa sunt omnes, quæ astringunt, vt bursæ pastoris, tapsus, caules diutius cocti, folia sumach. myrthus, berberis, acetosa, lysimachia. Adduntur semina plantaginis, coriandri, fructus sumach. acetos. cupulæ glandium, galla immatura, glandes, pisidiæ, rosæ albæ, & rubræ hoc modo.

℞. tapsi barbati cum toto, radic. burs. pastor. hippur. acetosæ, fol. myrthiana M. j. seminis acetos. portulacæ, ana ʒ. iij gallarum. sorb. mespill. ana nu. xx. ros. rub. p. j. fiat decoctio, in aqua calybeata, vel pluuiali, in ℔. j. col. dis. seui hirci ʒ. j. misce, fiat clyster. Alius constrictiuus & consolidatiuus, qui fit ex iisdẽ herbis, vt ex plantagine, polygono, foliis salicis, & aliis, quæ vim habent refrigerandi, & constringendi sanguinem. Additur in hoc clystere seuum hirci, quoniam coagulatur & concrescit citiùs ob siccitatem, & materiam terream, quàm aliud, concretum verò cooperit superficiem vlceris, & prohibet, quo minùs acrimonia humorũ recrudescat. Vlceri quãdoque cicatricem inducit opera aliorũ simplicium, quibus eo scopo vtimur, vt gum. arab. terra sigill. bolo armeno, mastiche, quæ omnia consolidant, vt

℞. hippur. plantag. fol. myrth. sumac. tapsi barb. cum radic. ana M. j seminis berb. plantaginis, portul. coriãd. ana ʒ. ij florum ros. chamo. ana p. ß. vel ʒ. j. fiat decoct. in ℔. j. colaturæ diss. acaciæ, hipoc. ana ʒ. iij. sacch. rub. vel mell. ros. ʒ. j. vitellos ouorum assatorum nu. ij. seui hirci, vel caprarum ʒ. iij. fiat clyster, vel fiat sic.

℞. succi plantag & polygon. ana ʒ. vj. ol. ros ʒ. ij seui hirci ʒ. iiij. misce, & facta resistentia adde pul. boli arm. sang. drac. vel lap. hematites, vel terræ sigillatæ, vel mastich. ana ʒ. j. Pulueres isti sunt subtilissimè terẽdi, alioqui multum nocent vlcus pungẽdo. Quæ viscida sunt, magis conueniunt, quàm nimis acida, propter læuorẽ, quem habent dissoluta, ob quem asperitatẽ non inducunt partibus, neque dolorem. Possunt & alia addi, quę vim habent constringendi & cõsolidandi, vel ladanum,

©BIUM

hypociſtis & huiuſmodi. Addit etiam Galen, aliquando pinguedinem porci, ſed hoc tãtùm cùm dyſenteria magis eſt ab acrimonia humoris, quæ eſt obtundenda. Ratò tamen ea vtimur pinguedine, ob eius immodicam humiditatem. Ad ſedationem enim doloris præſtaret vti ol. roſ. In deplorata dyſenteria, poſtquam optimè deterſum vlcus eſt, ſi ſupprimi nõ poſſit sãguinis fluor, cauda equina, & ſemine portu. plantaginis, & aliis aſtringentibus modò iniectis. Non imitandi veteres qui ſandaracã, auripig. calcẽ viuam, & alia eiuſmodi iniiciebãt, in reliquas inteſtinorũ partes omnes æquę agẽtia, ac in ea, quæ vlcerata eſt. Quinimo in hoc caſu ſolitus ſum vngere imũ ventrem, & poſteriorẽ partẽ ol. cydonio, & myrtill. roſ. & aliis ſimilibus aſtringentibus, cum multo aceto ad penetrationẽ, refrigerationẽ, exiccationem & repercuſſionem. Acetũ enim inſigniter aſtringit, proinde fluorem omnem compeſcit. Optimo autẽ ſucceſſu ſemper propinaui poſcam (quæ fit ex aqua & aceto) sãguinem ſpuẽtibus. Solent enim extingui ſapa ignita aceto, & vapor inde elatus excipitur ano, in ſella perforata ſedente ægro. Poteſt ſimili modo alumen diſſolui cum aliis aſtringentibus, & iniici, aut calx lota decies. Poſſet etiam in hos vſus accommodari ol. de hyperico, quod aptiſſimum eſt vlceribus glutinandis.

De Tenaſmo. CAP. XXII.

TEnaſmus affectus eſt recti inteſtini, dicitúrque aſſidua egerendi cupiditas ſine magna euacuatione. Fit in principio: & poſt alios morbos, vt poſt dyſenteriam maximè. Bilis enim acris & mordax, circa illam partem retenta, facultatem expultricẽ ſtimulat, & natura conatur expellere id, quod moleſtat. Et quia materia iã euacuata eſt, nihil reddi poteſt. Fit etiã à pituita ſalſa, vel lenta, retenta circa ſedẽ. Fit etiam propter frigus externum partem illam conſtringens. Accidit & ob lapidẽ veſicæ magnũ & inæqualem, qui ſua inæqualitate pungendo veſicam pungit & inteſtinũ, quod veſicæ adhæret. Idem facit calculus, & propter põdus. Videtur enim ægrotantibus ſtercus aliquod circa ſedem retineri, ob id ſtimulãtur ad frequentẽ excretionẽ. Fit & propter inflammationẽ adenatũ, paraſtatarũ. Nam cùm

cùm materia acris eſt, & mordax,& rectũ inteſtinum & penem ſimul afficit. Fit etiã ab vlcere recti inteſtini,& vermibus eiuſdé. Item à ſtercoribus induratis,& retentis circa ſedem. Dignoſcitur hæc affectio,ex illa cõtentione excernendi. Cauſſa autẽ inueſtigatur,cùm à procatarctica aut interna proueniat. Nã ſi æger ſuper lapidem frigidũ ſederit,aut in aëre frigido,aut véto aliquo perflato, aluũ exonerarit, vel vſus fuerit ſuppoſitorio, id ab ægri relatu poteris deprehendere. Iteé ſi præceſſerit dyſenteria, vel medicamétum acre aſſumpſerit. Sed ſi à pituita ſalſa, aut aliis cauſſis proueniat, opus eſt maiore ſpeculatione. Si pituitã reiiciat,dicátque ſe ſentire morſum,à pituita fieri cõiiciemus. Si à ſtercore retento agnoſcitur,quod diu æger nõ aſſẽllauerit,recremẽta ſicca admodũ, & ſine muco reddere ſoleat. Si autẽ poſt recremẽta indurata perſeuerauerit ſenſus ille, aut illa ſtimulatio, præceſſerintque aliæ notæ calculi, vt vrina retenta,vrina turbulenta, & aliquando ſanguinolẽta,à calculo tenaſmũ fieri dicemus. Sin ab inflammatione paraſtatarũ,adeſt penis diſtentio, & ardor vrinæ.

CVRATIO.

Omnis tenaſmus curatur auferendo cauſſam. Quare ſi propter calculũ fiat,impoſſibile eſt curari,non ablato calculo. Si ab inflammatione glãdularum, aut ſedis, adhibenda ſunt remedia iſtis affectibus. Sed ſi affectio ſit in recto inteſtino,vt bilis pro dyſenteria,aut pituita ſalſa clyſtere detergente curabitur,iniiciẽda verò pauca quantitas clyſteris,quia extrema pars recti inteſtinĩ tantùm abluenda, ſed frequenter iniiciendi ſunt. Poſt vſum iniectionum foueндæ ſunt partes ſedis eadem decoctione,vel ſi nimis ſtimulentur, addere etiã oportet aliqua ſenſum,& acrimoniã humoris temperãtia. Clyſteres detergẽtes erunt, quales diximus cap. de dyſenteria. Valent etiã facti ex ſero lactis cum ſacch. vel cum melle,& vitellis ouorum. Quòd ſi ſit cum multo dolore, ol roſ. vel axungia porci miſcentur. Quòd ſi perſeueret dolor,optimum erit ſedere in decoctione inteſtinorum pingui. In hac decoctione ſint maluæ, aut rad. alth. Quòd ſi ardor ſentiatur, & caliditas præter naturam in ea parte, addẽda erunt aliqua frigida citra aſtri-

©BIUM

ctionem, vt fol. viol. cucurbitæ vel cucum. vel melonũ, vel lact. vel ſolani. Si pars fuerit deterſa, & dolor ſedatus, conſtringentibus leuiter pars erit corroboranda. Quòd ſi ſequatur recti inteſtini relaxatio, & procidentia, curetur, vt proprio loco dicemus. Si à frigore externo factus fuerit morbus, optimum erit ſedere in aqua calida, vel in ol. dulci calido, vel fouere vino. Quòd ſi morbus non expurgetur, addemus quædam calfacientia, vt flores anthos, ſtechad. herbas calfacientes, vt pulegiũ vtrunque, orig. hyſſ. melliſſam, ſaluiã, &c. Vel inungantur partes perinei, quæ ſunt circa ſedem, aliquo ol. calido, vt anethino, rutaceo. Si à recrementis retentis & induratis fiat, remollienda eſt pars, & relaxanda. Quare iniectio olei communis cum pauco vino vtiliſſima erit, vel decoctum pingue cum pauco ſale & oleo, vel decocto maluarum, viol. branchæ vrſinæ, & mercur. ſeminis lini & fœnugræci. Quòd ſi non reiiciatur iſtis clyſteribus, addenda erunt aliqua magis relaxantia, vt caſſia, benedicta, hiera. Idem erit faciendum in multa pituita viſcida retenta circa anum. Medicamentum acre ſi fuerit huius affectus cauſſa, detergendum eſt medicamentis præſcriptis ad humoris acrimoniam, deinde aliqua pinguia ſunt iniicienda, vt butyrũ diſſolutum in brodio pulli, vel axũgia porci, vel oleum amygdalarum. Hæc enim pinguia acrimoniam frangunt. Si ab vlcere acciderit tenaſmus, ob id pus acre & retentum fieri ſolet. Quare clyſteres ad puris deterſionem in principio iniiciendi erunt, aucta mellis quantitate, aut ſacchari. Vel additis vnguentis deterſiuis, quæ vlcus detergẽdo hoc ſymptoma auferunt. In principio, quia vlcus magna ex parte ſolet eſſe ſordidũ, vnguentum ægyptiacum cum multo melle iniiciendum eſt, aut vnguentum apoſtolorum eodem modo præparatum. Senſim minuere oportet eorũ acrimoniam, quę iniiciuntur, quia omnia vlcera poſt deterſionem magis dolorem ſentiunt. Vlcus poſtea curatur ea ratione, qua poſtea docebimus. Sed ad tenaſmum & vlceris curationem multùm confert talem facere iniectionem.

℞. hord. torref. p ij. foliorum myrthi, oleæ, agrimo. ana M. j. florum centaurij minor. p. j. roſ. ſiccarum p. ß. abſyn-

abſynthij tertiam partem M. j. fiat decoctio, in hydromelite, & frequenter iniiciatur, donec vlcus deterſum fuerit augendo, vel minuēdo mel pro deterſione facta. Quòd ſi in hac iniectione vnguentum pompholig fideliter diſpenſatum diſſoluatur, vlcus etiam curabit. Idē facit emplaſtrum diapalmatum, diſſolutum in multo oleo, ita vt iniici poſſit. Idem præſtat vnguentum diuinum, additis ʒ. ij. chalci. A vermium motione, & morſu circa anum ſi fiat tenaſmus, iniicienda erunt medicamenta valde amara frequenter, vel decoctum abſynthij, marrubij, perſicariæ, centaurij minoris. & in col. diſſoluēda myrrha, aut fel bouis. Olea etiam addi poſſunt, vt ol. amygd. vel de abſynth. vel parum ol. de iunipero vel petrolei, vel olei de ſpica. Satis eſt accipere ʒ. j vel ij. horum cum aliis propter eorum inſignem vim. Benedicta, hiera picra, & alia laxan. poſt hæc amara cōmodiſſimè iniiciuntur. Poſſunt etiam dari pilulæ, ex aloë, myrrha, agarico. & aliis amaris.

De Ani procidentia. CAP. XXII.

REctum inteſtinum relaxationē patitur, quando ad extra propendit, neq; ſurſum poſt aſſellationē retrahi poteſt. Inteſtinum enim rectum longius eſt factū, vt cùm recremēta reddere volumus propellatur extrà, ne ſtercora remaneāt in ſinu illo, qui eſt inter clunes, quod vt fiat, natura appoſuit duos muſculos, qui ex vtraque parte, ipsū retrahunt. Quare quòd non retrahatur, iſtis muſculis impurādū eſt, vel quòd ſint imbecilliores, vel reſoluti, vel quia inteſtinum protēditur & inflatur, & ob tumorem maiorem ſuo loco reponi nō poteſt. Fit autem reſolutio earū partium poſt longā natationem in aqua frigida, propter longam moram ſupra terram humidam, quæ intemperatura neruos ab oſſe ſacro ortos tenuiores reſoluit. Fit etiā poſt dyſenteriam & tenaſmū propter illam cōtentionem in reddendis excremētis, aut difficultatem in reddēdis durioribus. Quare manibus reponere ipsū ſenſim oportet, & leniter comprimēdo. Quòd ſi pars illa externa rugoſa, inquinata fuerit, vino abluēda eſt. Si verò ob paralyſim non retrahatur, locus fouendus eſt. Nam per commodiorem partem nō poſſumus partes reſolutas exſicca-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 481 sur 1293

©BIUM

re,vt & vnguẽtis ſupra coccygem,& os ſacrum.Sed priùs tentare oportet euacuationem,quæ fit vomitu à cibo cõmodiùs agitante cibum, vel medicamento in forma ſyr. detergentis.& facilè purgantis,quale hoc.

℞.gly.raſ.ʒ.vj. polyp.querc. recent.ʒ.iij. paſſ.fic.ana N.xxx.betonicæ,marrub.ſaluiæ, merc.ana M.j.medullæ ſeminis carth.ʒ.ij.ſenæ orient.ʒ.j flor.anth. ſtechad.ana p.j.fiat decoctio in ℔.j.ß. diſſol.mel.q.ſ.fiat ſyru. capiat primùm ʒ.ſex: deinde vtatur digeſtiuo ſequenti per tres dies. Poſtea tertio quoque die capiat de apozemate ſupradicto.

℞.mell.roſ.col.ʒ.iij. ſyr.ſtechad.ʒ.ij. decocti hyſſ.vel betonicę ℔.j.fiat ſyr.aro. & cla.cũ ʒ.ij.diagal. Efficacius reddetur apoz.ſi aga.tro. decoquatur, quòd ſiue vomitũ faciat,ſiue laxet,non poteſt non prodeſſe. Corpore euacuato & exiccato, attenuante & exiccante victu vtatur. Fotu ſequenti vtatur.

℞.puleg.vtriuſque, marrub.beton. chamep.primulę veris,verbaſci an.M.j.foliorum cupreſ.lentiſ.vel myrth. an.ß.florum anthos ſtech. ſaluiæ an.P.ij.fiat decoctio in aqua & vino. In prædicta decoctione ſedeat, vel ſpongiis nouis foueatur pars. Eadem decoctio fieri poteſt in lixiuio parato ex cineribus cypreſſi, vel lauri, vel roriſ.vel lentiſci. Poſt fotum reponatur & ſedeat ſupra ſcamnum ex ligno nucis valde calidum,quãtum ferre poterit. Poſſunt fieri ſuffumigia ex reſiccantibus & calfacientibus partem vt,

℞.nucis moſc.macis,garyoph.cyperi galangæ ana ʒ.j. flor.anth.ſtech.an.ʒ.ß cortic.thur.maſtic.thuris maſculi ana ʒ.iij.ladani puri, hypociſtidos ana ʒ.ij.excipiantur terebinth. & pice, fiant troc. lupinares, qui imponantur carbonibus, & fumus recipiatur per ſcabellum perforatum.Frequenter manibus comprimatur. Fumigio vti debemus poſt repoſitionem. Nam multò meliùs reponitur,quando molle eſt,& humidum,quàm cùm magis exſiccatum.Linimenta parantur ex reſiccantibus & calefacientibus,quæ ſunt tenuium partium.

℞. maſtich. nard. & coſtini ana ʒ. ij. vini generoſi vel mal.ʒ.j. pipe.longi & nigri galangæ,coſti,cyperi an.ʒ.ß. decoquantur in duplici vaſe,& oleo illo inungatur regio oſſis

ossis sacri, vel addendo ceræ rubræ vel viridis q.s. fiat vnguentum. Adde tempore inunctionis aquæ vitæ parum. Post repositionem vtatur hoc cataplas.

℞. vsneæ, herniariæ, an. M j. saluiæ minutæ M. ß flor. stech. & saluiæ, ros. an. ʒ. j. decoquantur in vino, & applicentur supra partem ad formam cataplasmatis, vel contundantur & excipiantur terebint. vel pice liquefactis in ol. myrth. aut mastich. & reducantur ad formam emplastri. Aliud efficacius.

℞ sterc. lacerti ʒ. iij. sterco. colum. & hyrund ana ʒ. j. sterco. capræ ʒ. ij. excipiantur terebinth & applicentur supra os sacrum coccygémque. Possunt etiam dari, quæ fuere præscripta cap. de procidentia vteri.

De hæmorrhoidibus. CAP. XXIII.

HÆmorrhoides nihil aliud sunt, quàm venæ sedis dilatatæ aut factæ varicosæ. Fiunt autem iis potissimum, qui cum magnis conatibus & expressionibus intestinorũ recremẽta reddunt, mulieribus quæ frequenter & difficulter pariunt: qui flatulenti sunt, & cachexia laborant, vel qui calculum, aut vlcera penis, vel recti intestini patiuntur. Harum multæ sunt differentiæ, quæ à situ sumuntur, à calore, asperitate, vel à symptomate. A situ quòd aliæ sint internæ & non appareant, aliæ externæ, & circa sedem apparentes. Quare opus est distinctione ad diluendam quæstionem, num à vena caua, an à porta oriantur. Nam internæ fiunt ex venis intestinorum, quæ mesariacæ dicuntur, aliæ autem à venis distributis circa sedem, quæ per eius loci pinguedinem perueniunt ad cutim. Ob id venæ internæ iis, qui laborant cachexia, frequentius aperiũtur, & iis qui difficulter excernunt, vel mulieribus, quæ difficulter pariunt, aut iis, qui frequenter vtuntur allio. Fluxus internarũ maximè conuenit affectibus melancholicis, tumoribus splenis, hepatis, mesenterij externarũ verò in affectibus renum. Sanguinis verò reiecti colore & consistentia differunt. Nam qui ab internis fluit, splendidus & tenuis est: qui ab externis, colorem habet magis saturum. Sanguis enim dilutus permixtus multæ substantiæ seroſæ, magis tenuis & splendidus est, qualis aliquando redditur in fluxu hepatis. Nam sanguis venarum mesaraicarum, tu-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 483 sur 1293

©BIUM

dem tantùm formam habet : qui verò ex ramis venæ cauæ defluit, magis concoctus & elaboratus est, vnde & color magis exaturatus. Differunt tertiò, quòd aliæ leues sint, vnísq; similes & leuitate & colore: aliæ rugosæ, quas practici morales à moris vocant, vt alias vuales ab vuis. A symptomate vero, quòd aliæ sint ab inflammatione, aliæ sine. Item aliæ sanguinem effundunt, & nomen generis seruant, aliæ nihil excernunt, & ob id cæcæ dicuntur, quæ dolorem vehementissimum inducunt. Fiunt per istas sanguis per diarosim, dianastomosim, aut diapedesim. Hi verò modi sic deprehenduntur. Si sanguis sit aquosus, & paucus, per resudationem fit: si per anastomosim, paulo crassior est, & in maiori quantitate, & in forti compressione guttatim defluit, & nō nisi cùm redduntur excrementa alui. Si ob arrosionem venę, præcessit vlcus circa sedem, sanguis fluit crassior, & in maiori quātitate, & etiam sine compressione. Fiunt hæmorrhoides in quibusdam per interualla, in aliquibus quarto quoque anno, in aliis singulis annis, vt in his, qui multo sanguine abundant. Quare si quis velit illas inhibere, duo sunt facienda, mittendus sanguis è brachio, & medicamenta repellentia circa sedem sunt apponenda, minúsq. est comedēdum. Quòd si iam factæ sint, & præhumidæ, dolorémque inducant, relaxandæ sunt, & aperiendæ, si sponte sua non aperiantur post relaxationem. Aperiuntur autem multifariam, vt medicamentis arrodentibus, & acribus, & succo cepæ, fellibus porci, succo cyclaminis, medulla colocynt. & succo aliarum herbarum acrium, vt chameleæ, thymeleæ. Apponuntur supra magis tumentes, si extrà appareant, si intus lateāt, balani conficiuntur, intróque mittuntur, vel iniiciuntur clysteres ex succis, vel decocto, in quibus dissol. sella vel benedicta, vel hiera. Quòd si apparēat, melius erit sanguisugam apponere, & extrahere quantū volueris. Et quando non possunt hyrudines apprehendere, non est malū ferro aperire parua apertione. Sin apertæ sint hæmorrhoides, neque sufficiens quantitas sanguinis emittatur, sedeant in aqua, quoad videatur sanguis satis fluxisse. Quibus consueuerunt fluere, & ob suppressionem morbus aliquis obortus est, vel morbi dispositio, vt lepræ, cancri,

Inhibendi modus.

Aperiendi ratio.

cancri, ſputi ſanguinis, hydropis, &c. ſunt aperiendæ. Aperiuntur autem mollibus & delicatis, qui venas admodum delicatas habẽt, ſi panno aſpero, aut follis aſperis, podicem confricent. Talia ſint folia ficus, cucum. agreſt. aut aliarum arborum, vel herbarum, vt borrag. vel pãno infecto ſucco cepæ, vel centaurij minoris, vel felle, vel cyclaminis, aut aliorum acrium, vt braſſ. marinæ, chamel. thymel. Nos apertionem tentare debemus, priuſquam vehementiſſimus dolor oboriatur. In bene ſanis, in quibus neq; propter cachexiam, aut nimiam plenitudinẽ inflantur, curari debent in totum à principio. Id cõmodè fit auferendo cauſam primariã, & corroborando partes ſedis. Et ſi mulier ob frequentẽ partum, & difficilem dolorem vel fluxum hæmorrhoidas patiatur, poſt tertium aut quartum menſem, incipiat vti repellẽtibus, ne ſanguis accumuletur, & vt pars cõſtringatur, ne tempore partus tam facilè dilatetur, & ſanguinem recipiat.

Topica.

Commodiſſimum topicum remedium erit, quod paratur ex muſc. pſillij. & aqua peculi roſ. vel myrthi, vel plantag. vel ſolani. Ponitur ſupra ſtupas, vel pannum rarum, & poſt deterſionem podicis confricatur iis ſtupis vel panno, vel linimentum ſequens.

℞. ol. roſ. vel myrtil. vel cydonio ʒ. iij. aquæ roſ. ſucci plantag. vel ceterac. vel ling. paſſ. vel ſolatri, vel ſemperuiui. vel vmbil. ven. ana ʒ ij. coquantur olea ad conſumptionem ſuccorum, poſtea in mortario plumbeo agitentur, donec craſſitiem quandam acquirant, & colorẽ mutent. Tali vnguento fricetur pars, vt ſuprà dictum eſt de muſci. Poteſt etiam addi aliqua pars muſcil. vel albuminis oui, vel ceruſ. lotæ, vel litharg. diligentiſſimè triti.

Procurent, vt alui excremẽta ſemper mollia ſint, vt cum facilitate reiiciantur, quod fiet vſu panis ex ſecali, vſu pomorum coctorum, prunorũ aut herbarum emollientium, vel molliter detergentiũ in iure pingui coctarum, vt mal. lact. borrag. ciclæ, mercur. ſpinac. &c. Eadem facienda in iis, qui ob difficultatem excernendi inflantur. Vtantur frequenter caſſia ante cibum, aut aliis lenientibus aluum. Abſtineant à ſuppoſitoriis acribus, ſed confi-

Quibus remollitur aluus.

Quibus ſtendum in his qui rarò egerunt.

ciantur tantùm ex larido pingui, vel candela ex ſeuo. Si ad extrà ſint, fotus ex repellentibus & conſtringentibus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 485 sur 1293

©BIUM

fieri possunt. Si interne immittantur succi per syringam & vnguenta liquida, vel fiant tentæ oblongæ vnguentis illitæ, & immittantur. Eadem vnguenta valent in principio doloris, quibus addi possunt vitelli ouorum, & albumina frequenter agitata. In vehementissimo dolore & tumore iamiam facto magno butyr axungiæ liquefactæ, aut pomata cõmodè iniiciuntur, vel lini semina aut fœnug. muscil. applicantur. Quòd si hæc non proficiant, ad ea, quæ magis à proprietate occulta, quàm manifesta conducunt, deueniendum, vt oleum de vermibus, in quo dicũtur aselli (ὄνους vocant) vel ol. de chrysomelis (vulgò *abrigots*, vocant) quę ego puto prodesse, quia degerunt aliquam portionem humoris serosi, & ol. relaxat partem distentam. Ob id ad doloris sedationem diligentissimè inspicere oportet, si pars sit cum aliqua inflammatione. Tunc enim refrigeranda & relaxanda est. Nam constringentia & verè repellentia in dolore vehementissimo nõ sunt apponenda, nisi fluxus immoderatus iunctus esset, & qui rarò iungitur, nisi per arrosionem fluant hæmorrhoides. In dolore cum caliditate magna vtimur vnguẽto ros. viol. vel suprà dicto linimento, parato in mortario plumbeo. vel simile fit cum ol. viol. vel succo hyosquiami in pauca quantitate ponitur, vel ol. mandrag. in vehemẽtissimo dolore. Cogimur aliquando ob vehementiã doloris opiũ diluere in ol. viol. vel cham. vel viol. vel lil. & amyg. dulc. aut in muscil. fœnug. & supra partẽ apponere cum pauco croco. Si sine magna inflãmatione sit, potiũsq; ob distẽtionẽ dolor fiat, oportet retrahere sanguinẽ, ne fluat cucurbita apposita supra iecur, & lienẽ, & linimento ex ol. ros. myrth. & aliis cõstringentibus supra renes. Supra partem dolentem illinuntur olea superiùs enumerata, nempe lumbricorum, asellorum, & aliorum emolliẽtium, & digerentium. Vel fiant talia linimenta.

Quæ conducũt proprietate occulta.

℞. rad. lil. ℔. ß ol. amyg. viol. axung. porci an qr. j. decoquantur simul, deinde pistentur, & ad formam linim. reducantur, vel catap addendo vitellos ouorũ coctorum contusos similiter N. iiij. applicetur supra partem. vel,

℞. radic. liliorum ℔. ß. ol. amygdal. viol. axungiæ porci ana qr. j. decoqu. simul, deinde pistentur, & ad formam linimenti reducantur, vel catapl. addendo vitellos

Linimẽta.

tellos ouorum contuſos N.iiij. vel,

℞.muſc.fœnu.ſeminis lini extr. cum vino ʒ.ij. butyr. recen. ʒ. iiij. ſeui hirci ʒ.j. ſimul agitentur in mortario plumbeo, fiat linimentum, vel,

℞. vermes terreſtres, vel ſanguiſugas N.xx. coquãtur in oleo amygdalarum dulcium, & diligentiſsimè contundantur, & applicentur.

℞.fæcis ol liliorum, & ol. hyperici an. ʒ.iij. ſeui hirci ʒ.iiij. fiat ad formam linimenti. Linimenta magis conueniunt, quàm vnguenta. Quòd ſi vnguenta parentur ex metallicis aut ſimilibus, oportet eſſe diligentiſsimè trita, vt collyria, & diſſoluta ſupra cotem. Sedeat in decoctione ſequenti.

℞.radic. biſmal. mal viol. an.M j. flor. chamo. mel. ſamb. hyper. an.p ij. ſeminis lini, fœnug. an.ʒ j. fiat decoctio in brodio pinguì inteſtinorum, vel in aqua, quibus adde axungiæ porci ℔.j. Dolor aliquando prouenit propter aſperitatem, cùm altera alteram tangit & confricat, ob id neceſſe eſt interponere bombacem intinctum linimentis appropriatis, vt ſi cum inflammatione, vnguentis ſcriptis ex ſucci, & albumine oui, vel ol. roſ. vel viol. conueniat, vel muſcilago pſillij, & cydon. Si ſine inflammatione, remedia, quæ parantur ex muſcilagine ſeminis fœnug vel lini, vel ex ſeuo & adipe, vel terebinthina abietina mixta axungiæ gallinæ. Fluxus immodicus hæmorrhoidarum ſtatim ſupprimendus, quia toto genere præter naturam eſt, & rationem cauſſæ habet. Refrigerat iecur & totum corporis habitum, & vires deiicit Supprimitur autem diuerſionibus. Diuertitur autem euacuando ſanguinem extra corpus, vel trahẽdo in partem remotam. Si multus non fluxerit ſanguis, corpúſque multo ſanguine abundet, vires valeant, & ætas non diſſuadeat, vena brachij aperienda erit parua apertione, ne multus ſanguis affatim fluat, & vt magis tenuis & ſeroſus fluat. Si verò vel æger debilis ſit, aut propter multitudinem ſanguinis defluxi, fiant ligaturæ doloroſæ in extremitate digitorum. Apponantur cucurbitulæ ſupra iecur & lienem, vel ſub alis, vt ſanguis extra trahatur. Nam ſi ſanguis multus ſit in hepate vel liene, per illam regionem ad ſedem defluit: apponendæ erunt cucurb.

Quibus ſupprimitur fluxus immodicus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 487 sur 1293

©BIUM

sub alis, vel in ea parte thoracis, in qua musculus brachij positus est Diuersione facta, & reiectis alui excrementis vnguentum illud præscriptum ex succis herbarum, in mortario plumbeo agitatum vtile erit. Efficacius verò redditur, si huic vnguento dissoluatur ouum integrum cum testa assum diligentissimè contritum. Quòd si testa non bene cõteratur, dolorem faciet. Ob id prius probetur manu, num quid asperi reperiatur. Vel auferatur testa, & cuticula illa interna oui assi, & diligentissimè seorsum pulueriserur: postea reliquo ouo contrito permisceantur. Erit & efficacius, si cerussam & lithargyrum receperit, vt prius dictum est. Si addatur bolus armena aut terra sigillata, vel fabrilis præparata, erit efficacissimum, & si herbarum astringentium succum in eo vnguento posueris, vt plantag. tapsi, bar. linguæ pass. burs. pastor. vt hoc modo.

Post diuersiones quid faciendum.

℞. succi plantag. burs. pastor. & tapsi. barb. an. ʒ.ij. syr. acetos. simpl. ʒ.iiij. cõcoquantur simul leuiter, in quibus misce sang. drac. ʒ.j. boli vel terræ sigill. vel rubricæ fabrilis ʒ.iij. radi. bistortæ subtiliter pul. ʒ.j. ß. cerus. lotæ ʒ.j simul incorporentur & reducantur ad formam linimenti. Hæc vnguenta, quæ sine ol parantur, magis constringuntur, quàm quæ cum ol. fiunt. Syr. acetos. conuenientissimus est, quia & repellit, & ob sacchari viscositatem arida retinet, & facit adhærere supra partem. Possumus etiam vsurpare syr. myrtill cydo. & alios astringentes, vel succos, vt cydon. aut aliorum. Sapa etiam quãdo sedandus erit dolor, & erit constringendum, vtilis erit ad excipienda medicamenta. Mucilagines etiam ad excipienda omnia ista & repellendum cõuenient. Si sanguis multus & crassus fluat, argumento est, vt suprà diximus, sanguinem per deaurosim euacuari. Quare inspiciendus est locus affectus, num in eo vlcus aliquod appareat, quod facilè videri poterit, si æger in sella perforata sedeat supra mensam, aut aliquo loco edito & in luce, & frequenter locus detergatur. Ita enim deprehendetur à qua parte fluat sanguis, & tunc vnguenta ad curationem vlceris præscribenda erunt, quódq; à nobis præscriptum est ex cerusa & lithargyro, vtile esse poterit. Vel illud, quod recipit testam oui, quæ testa crustam facit & sanguinem

Sanguis crassus.

guinem à quacunque parte fluentem citiſsimè retinet & ſine magno morſu reſiccat. Detergeat, vbi eſt detergendum, & cruſtam facit. Pul. ex teſta non eſt abiiciendus, quia ſanguis, qui ab vlcere effluit ſatis obtundit acrimoniam eius. In fluxu immoderato, & in vlceribus poſſunt fieri encathiſmata, vel potus, & oportet illa remedia eſſe actu frigida, vt conſtringant. Calor enim ſemper dilatat, trahit, & fluxiones auget, ſed illa actualis frigiditas ſubitò conſtringit partes, & ſanguinem repellit, facítque concreſcere, qui concretus poſtea alium ſanguinem retinet. Quare non erit præter rationem, ſi pulueres conſtringentes ſanguine proprio, vel ſuillo, vel bubulo, vel aſinino excepti, ſupra partem apponantur. Fiant autem ex his quæ conſtringunt, & vlcerationis curationem non impediunt. vt

Pul. ex oui teſta.

In fluxu immodico quid.

℞. rad. biſtortæ ℔ß. rad. tapſ. barb. & ſuberis an. qr. j. calcitrapæ (quam puto eſſe veram ſpinam albam) M. ij. vel ſcorpiuron. M. j. vel burſ. paſtor. virg. paſtor. vel hermariæ, vel ling. paſſ. M. j. ſyderitis M. ß. decoquantur in aqua ciſternæ, & pauco vino aſtringente, & pars foueatur, vel ſedeat in decoctione, & ſuper herbas decoctionis. Vngere totam lumborum regionem vſque ad primam coſtam ol. vel vnguentis cõſtringentibus, & nates etiam, non eſt inutile. In hoc fluxu aſtringentia intus aſſumpta non multùm valent. Nam ſi debilia ſint, euincuntur, & inefficacia, priuſquam partem affectam contingant. Si efficaciora ſint, & multùm conſtringant, conſtringendo ſanguinem exprimunt, & fluxum augent, ventrémque ſiccant. Quare ſatius erit illis abſtinere, & potiſsimum pilulis de bdellio ad id commendatis, quæ quanquam valent, ad vlcera ſedis, vteri, & aliarum partium internarum, ſi ſanguis fluat, non poſſunt conuenire tales, quales fiunt in officinis. Cùm enim careant vero bdellio, myrrham, quæ bdellij modo lenteſcit, vſurpant, & ſic illud medicamentum potiùs mouet, quàm ſiſtat, vt nos ſæpe experti ſumus. Myrrha enim multũ mouet ſanguinem, vt patet ex tro. de myrrha, qui menſes prouocant. Quòd ſi quis velit ad vlcera, vel ad fluxum, paret ſine bdellio, & eius loco ponat ſanguinem draco. vel gummi tragac. aut arab. Hæc pilulæ ſic paratæ exiccant ſeroſam ſanguinis

Vnctio lumborũ.

Pilulæ de bdellio in offi. paratæ nõ ſunt ex vſu. Myrrha.

ſubſtantiam,& craſsiorem reddunt, vt de raſura oſsis ſæpe diximus. Incraſſantia ſanguinem præſtare aliquam vtilitatem poterunt, vt ſi fieret hoc modo opiata ex emplaſticis & ſiccantibus.

Opiata ſiccans. ℞.conſ.ſymph.ʒ.j.roſ. antiq.ʒ.ſs.gummi tragac.arab. ſang.drac.an.ʒ.ij.boli armeni ʒ.iij cum ſyr.de iuiub fiat opiata, vtatur manè & ante cœnam. Poteſt etiam addi raſura ſepiæ & carabæ an.ʒ.iij.

Victus ratio.

Vtantur pro cibo amylo, hord.medicamento vel polenta ex farina hordei cocta in furno, parata cum iure pedum veruecis, vel porci, vituli, vel bouis. Sunt qui voluerunt hunc fluxum deriuare, idque prouocando ſudorem vel vrinas, quod fieri nequit. Nam quæ prouocant vrinas, vel acria ſunt, vel humida. Acria, vt verè cientia vrinas, qualia ſunt ſpica celtica, nardi, ſemina apij, petro. & ſimilia. Illa verò ſua acrimonia fluxionem prouocat. Quatuor verò ſemina frigida maiora, ob humiditatem faciunt ſanguinem liquidiorem, & magis ſeroſum. Porrò quæ ſudores prouocant, ea ſanguinem fundunt. Quare nullum horum tentare oportet.

De Vermibus. CAP. XXIIII.

VErmes toto genere præter naturam ſunt, ob id expellendi. Sunt autem tria genera, &, vt aliquibus placet, quatuor, ſcilicet. rotundi, longi, & alij parui albi ſimiles vermibus caſei. Tertium genus eſt illud quod à latitudine, latus vermis dicitur, potéſtq; vermis aut tinea appellari Nam Græci tineam vocant faſciam oblongam & albam. Hic verò trium aut quatuor digitorum eſt, aut quinque, qui ſecundum longitudinem inteſtinorum extenditur, vel circumplicatur, vt longiores aliquando ſint ipſis inteſtinis, vt qui tricenum ſint pedum, vel plurium teſte Plinio. Fiunt autem à pituita, vel à chylo viſcoſo. Quòd ſi talis materia continua ſit, & extenſa, animatur non, vt Aëtius putauit, quando tunica inteſtinorum interior abſcedit. Nam impoſsibile, tunicam illam abſcedere, & accipere vitam. Aliqui putarũt cucurbituos eſſe fœtus lati lumbricis, ſed id falſiſsimum eſt. Nam nulla eſt ſexuũ diſtinctio, & ex putredine generantur. Alij autem dixerunt cucurbituos eſſe fruſta lati vermis, ſed neque

Cauſſa material.

id

id verũ eſt. Nam cucurbitui videntur eſſe animalia, non partes animalis. Fiũt omnes in putredine, quia vt Ariſt. docet, quod eſt putrefactum, ad aliquid gerendum eſt ineptum. Sed cùm ex aliqua materia, aliqua animalia generantur, quia illud totum quod eſt in ea re benignũ abſumitur, ad generationẽ animalis. quod ſupereſt, eſt veluti fæx vel recrementũ, & redundans, quod naturali calore deſtitutum, facilè putreſcit. Fiunt in ſacco magis, quàm in alia parte lumbrici: Aſcarides circa ſedẽ: Lati ſecundum longitudinem coli. Si multi ſint, qui chylum aſſumant, corpus minuitur, aut laborant quaſi voulima ob aſſumptionem alimẽti. Si quieſcant in ſuis locis, alimentóque abundant, nihil noxæ adferunt. Sed ſi ſoluãtur ab inteſtinis, & ventriculum aſcendant, potiſſimùm teretes per os & nares reiiciũtur, vel ſi os vẽtriculi mordeant, animi defectionem inducunt. Dignoſcuntur autem tum ex his, tum ex acore anhelitus, tuſſicula inani, & ſicca quę aliquãdo nonnullos infeſtat. Cum clamore expergiſcuntur, qui laborant vermibus, & profundè ſatis dormiunt. Patiuntur quendam dentium ſtridorem. Cognoſcuntur collecti in vẽtriculo ex eius morſu, nauſea, faſtidio & vomitu. Si in tenuib. inteſtinis conſiſtant, tunc fluorem alui faciunt vel lienteriam, vẽter inflatur. Certiſſima nota eſt ſi aliquos reiecerint, vel aſſumpto medicamento purgante, aut amaro, aliqui deſcendant. Fiunt etiam quotidianis ſimiles, & aliquando inordinatæ, vel horrificæ. Latus lumbricus ex illa cibi appetẽtia immodica facilè deprehenditur, & ex gracilitate, & imbecillitate, quæ ſentitur ſine alia manifeſta occaſione. Certiſſimã notã omnes eſſe volũt, reiicere cubitos, vel quia, vt aliquibus placet, ſint fruſta, vel quia parui remaneant, neq; poſſunt ad eam peruenire magnitudinẽ ob aſſumptum alimentum à maioribus. Aſcarides autem in ano fiunt, & conglobati degunt infiniti, qui ob frequentem illam motionem aut ſuccum tenaſmum faciunt & ani pruritũ. Et quo frequentiùs alui excrementa reddunt, eò meliùs ſe habere exiſtimant. Apparent in excrementis ſemper aliqui, ſed potiſſimùm quando excrementa liquida, & biliioſa ſunt. Vermes ſui ablationem indicant, cùm ſint toto genere præter naturam,

In quibus partibus gignũtur.

Signa.

potiſsimum quando morbum faciunt, & quando fluxum, vomitum, morſum, & alia ſymptomata enumerata ſuſcitant. Quando autem vermes reiiciuntur in morbis acutis, vt in febribus ardentiſsimis, & aliis morbis ſenum & puerorũ, nõ ſtatim debemus nos ad illos noſtram totam intentionem conuertere, vt mulierculæ faciunt, & medici mulieribus inſeruientes, quod facit, vt ægri intereãt neglecto morbo, aut cùm magis ad vermes curationem conuertunt, quàm ad morbum, vt ſi febris continua, aut alius morbus bilioſus, aut fluxus ventris aliquem occuparit, aut in morbis acutis in principio vermes reiecerit, ſemen contra dare ſolent, quod febrem maiorem accendit, vel corallum, & alia quæ aſtringunt, ad vermes occidendos, opportuna ſolẽt adminiſtrare. Quæ omnia affectib. præcipuis aduerſantur, vt multùm amara, febri & fluxui ventris, aſtringentia & ſiccãtia febribus. Quare oportet medicum diligenter diſtinguere, num febris à vermibus dependeat, vel vtrum vermes reiiciantur ob aliam cauſſam, qui ſemper continentur in ventre. Quòd ſi cognouerimus febrem aliunde fieri, quia quartana, vel tertiana, vel vera quotidiana eſt, nullúmq; quod vrgeat, ſymptoma oſtendit, negligendi ſunt, vel ea tantùm medicamenta præſcribenda, quæ affectui præcipuo, & vermibus conueniunt, vt medicamenta laxantia in febre: cum vermibus, laxantia amara, & leuiter aſtringentia in fluxu & vermibus. In febribus ab obſtructione & vermibus dare poſſumus ſyru. de bizantiis & acetoſum cum decoctione & graminis, portulacæ. Adhibere topica remedia ſupra vmbilicum, quæ vermes interficiant, & protrudant, ſi vermes cum febre iungantur, tunc oportet eſſe amara & laxantia, vt quæ parantur ex pul. aga. fellib farinis amaris, aceto, ſuccis herbarum. vt

℞. ſucci perſicar vel aizoi minor. ʒ. j. exttahatur cum aceto. In illis ſuccis diſſ. fellis porci, vel tauri ʒ. j. aga. ʒ. ij farinæ lupinorum q. ſ. ad inſpiſſandam cum terebinthina, fiat ad formam cataplaſmatis, applicetur ſupra vmbilicum. In hoc nos abſtinemus à portulaca, corallo & farina lentium, quia hæc omnia aſtringunt, quibus non vtimur, niſi cùm vermes fluxui immodico iungantur, quem compeſcere volumus, & poſt magnas euacuationes,

Error medicorum.

tiones. Nam in principio etiam licebit vti ſuprà dicto, aut alio calidiore, ſi febris non adſit. Myrrha, aloë, bitumine, petroleo, & aliis vehemẽter calfacientibus etiam abſtinemus ob febrem, quibus in aliis vtimur, cùm ſine febre vermes infeſtant. Si vermes in cauſſa ſint fluxui ventris egeátque corpus purgatione, non eſt verẽdum vti aliquo medicamento purgante, & præcedente cataplaſmate. Quòd ſi pueri fluxu lõgo, aut vomitione multa corpus ſatis purgatum fuerit, aut corpus redditum imbecillius, ſi diarrhea ſit, tale conueniet.

℞. ol. cydon. ʒ. ij. ſucci portul. ʒ. j. ß. extrahatur cum aceto, farinę lentium ʒ. j. ß. coralli rub. cornu cerui vſti ana ʒ iij incorporẽtur ſimul & cum pauca terebinthina, vt adhæreat, fiat ad formam cataplaſmatis. Quòd ſi volueris vnguentum facere, coquatur in ol. ſuccus, & minue quantitatẽ farinæ, aut eius loco, adde cerę quantum ſufficit, fiat vnguentum. In his omnibus topicis remediis acetum cõuenit ad penetrandum, ſed maiorem addimus quantitatem, quando vel conſtringẽdum eſt, vel refrigerandum, vt in febribus. Si autem liẽteria ſit, calidiora, & quæ plus roborant ventriculum, eligenda ſunt, vt facultas retentrix, & concoctrix ſimul reficiantur, & corroborentur. Fit autem hoc pacto.

℞. ol. de abſynth. ʒ. ij. ol. nardini ʒ. j. ſucci mentæ ʒ. ß. myrrhæ ʒ. j. aloës ʒ. iij. maſtiches, corall. rub. ana ʒ. j. ceræ parum. fiat vnguẽtum, tempore inunctionis adde parum aceti, vel vini maluatici. Oportet etiam ſecundũ illam rationem interna remedia inuenire, quæ vtrique affectui proſunt. Quòd ſi ſine iſtis accidentibus pueri vermibus torqueãtur, remedia etiam calidiſſima, & efficaciſſima præſcribẽda ſunt. Itaque ſi latus lumbricus vel teres, medicamenta laxantia, & amara in principio danda ſunt, vel amara in principio, vt occidantur, & poſtea laxantia, vt occiſi expellantur. Cõfectio illa quę diacarth. dicitur, potentiſſimum eſt remedium, datum pueris ad vermes deiiciendos, & ad pituitã vel chylum corruptum, ex quo generantur, & nutriũtur, vel infuſio agarici in oxymel. plurimùm valet rhab. quãdo vel fluxus ventris, vel bilis purgãda eſt. Potiones ad occidendos vermes parantur ex decocto port. vel abſynth. gra

Syrupi cõuenientes

minis,additis syr. conuenientibus,quales sunt syr. aceti tos. simpl.de bizantiis,si pituita extenuanda sit, vt in febribus:vel syr.de limonibus,de acetos. citri,quãdo obstrictiones aperiend. & refrigerandum. Syrup. endiuiæ compositus,si est refrigerandum,vel laxandum, vel obstructiones aperiendæ. Si ventriculus & intestina detergenda,& corroborãda sunt syrup.de absynthio. Si verò refrigerandum, & astringendum, syr. end.simpl. magis conuenit. Fiant hoc modo.

℞.syr. acetos.simpl vel de bizant.ʒ.j.vel anaʒ. ß. aquarum graminis & aspar. ana ʒ.j. aquæ absynth. ʒ. ß, misce pro vna dosi,vtatur per tres aut quatuor dies,quibus finitis dentur medicamenta laxantia Interim dum vtitur istis syr. iniiciũtur clysteres ex lacte,saccharo,vel melle. Si febris adsit, ex hydromelite, vel iure pulli, & saccharo. Si fluxus vẽtris sit cum febre,ex decocto hordei & saccharo. Si fluxus adsit sine febre, ex lacte calybeato, & pauco saccharo rosato. Die verò ante purgationem addantur aliqua laxantia in prædictis clysteribus. Si sine fluxu sint, vt succum ciclæ. vel mercur. aut parum benedictæ vel hieræ picræ. Et omnes isti clysteres parentur sine oleo, nisi quando iam attractos volumus euacuare,& medicamentis laxantibus vtimur, maximè si aluus sicca & astricta sit.

De colico dolore. CAP. XXV.

COlicus dolor symptoma est, quod sequitur continui solutionem, quæ fit à distentione coli, aut frigida intemperie. Intemperies autem frigida fit à pituita vitrea aliisque pituitæ speciebus, quæ lentore suo ita intestinis adhæret, & frigiditate sua ita hædit, vt intestinum perfrigari videatur, & dolor fixus est in vna parte intestini,qua nota discernitur ab ea,quę fit à flatibus distendẽtibus intestina, & à multitudine alterius pituitæ. Fit etiam, sed rarò, à materia calida, quæ calidam intemperiem inducendo, dolorem facit acrem, & velut mordicantem. Hæc species sequitur magna ex parte bilioſos morbos, cùm bilis retinetur, vt in ictero, febribus bilioſis,& præcedit dysenteriam. Illis notis cognoscitur, aut si bilis retineatur, quæ solebat expurgari. Irritatur maximè auxiliis calorificis, cùm in aliis causis magnam

Nota pituita vitrea.

Nota bilioſa colica.

magnam præstent vtilitatem. Sequitur etiam magnas duricies factas in intestinis, aut retentionem excrementorum durorum in ventre, ob quas duas causas distenduntur intestina copia recrementorum & flatuum. Cognoscitur ventris distentione & tumore, & à recrementorum retentione, quæ quotidie solebant excerni. Duricies autem deprehenditur tactu. Fieri etiam potest ab inflammatione intestinorum. Colicus dolor conuenit cum iliaco & nephritico, & vteri dolore. Ab iliaco quidem, quòd in eo sit magna ex parte febris, & vomitus, non solùm pituitosus, vel biliosus, sed aliquid chyli per intestina, & aliquando nonnihil fœtoris habet. Hæc non solent in prima vomitione, neque in secunda apparere. Nam primis illis vomitionibus reiiciuntur ea, quæ in ventriculo collecta sunt. Dolor iliacus est magis fixus, & magis in circuitu vmbilici: Coli verò dolor magis in lateribus, & paulo infra ventriculum ob illam reuolutionem coli, supra fundum ventriculi. Quare nõ est nota admodum certa, neque in colico dolore, neque in dysenteria præsentiscere dolorem in superiori parte. Discernitur autem ab vteri dolore, quòd dolor vteri fiat magis in ligamentis, quàm in alia parte, & maximè post partum. Discernitur hac certissima nota, quòd dolor descendat ad inguina, & à multis credatur dolor coxendicus, propterea quòd vteri ligamenta ferè ad internam coxendicis partem perueniãt, & ligentur. Fiunt & vteri dolores, quibus difficulter fluunt menses, eo tempore, quo fluxuri sunt. Tunc dolor circa renes magis sentitur, quàm in interioribus, & aliis partibus, ob distentionem factam in venis prouenientibus, ad vterum cum vasis spermaticis, & ad cornua vteri. Dolor nephriticus duplex est, vnus, qui sequitur inflãmationes renum, alter, cùm lapis aut pituita per vreteres descẽdit. Si ob inflãmationem renum, febris adest, quæ colicum dolorem ab hoc distinguit, estque sensus doloris cum maxima renum caliditate. Si ob calculum aut pituitam excitatus sit, dolor incipit à renibus, & in vesicam desinit, fixus est, & diutius durat. Vrina aquosa, & tenuis in principio, vel turbida aut retinetur vrina. Hisce notis distinguitur a colico dolore.

Signa.

Quibus est conuenus dolor colicus.

Distinctio iliaci à colica.

Quomodo discernitur ab vteri dolore.

Nephriticus duplex.

Distinctio nephritici à colico.

Curatio colici à pituita vitrea.

Colicus dolor à pituita vitrea non curatur, niſi poſt multos dies, & poſt euacuationem, & alia multa remedia, quia pituita multùm cruda eſt, & multùm reſiſtit concoctioni expulſioníque. Quare erit vtendũ fortioribus remediis. Si in principio æger vomat, optimum erit impetum naturæ iuuare larga potione olei & vini maluatici permixtis, aut leui decoctione aſari. Si nõ vomat, optimum eſt prouocare vomitũ, ſi ad id aptus ſit. Poſtea initiatur clyſter molliens, & calefaciens multùm, qualis eſt ille ex decoctione rutæ, pulegij vtriuſq; hyſſ. aliiſque attenuantibus & calfacientibus paratus, vt,

Clyſt. molliens & calefac.

℞. radic. biſmal. liliorum, brion. ana q. j puleg. vtriuſque, marrub. abrotani ana M. j. florum chamom. melil. ſampſ. vel anthos, vel ſtech. ana p. j. ſeminis lini, & fœn. ana ʒ. j. aniſ. fœn. ſeſel. ana ʒ. ß. fiat decoctio in aqua & vino albo. in ʒ. viij. diſſ. benedictæ ʒ. j. vel ʒ. j ß. ſi difficilis ſit aluo, vel indi maioris, vel diaph. vel hieræ picræ, vel hieræ colocynth. tãtundem, butyri antiqui, vel pinguedinis porci antiquæ ʒ. ij ol. veteris, vel aneth, vel rutac. vel nucum ʒ iij. Oleum autem præſtantiſſimum eſt oleum nucum ob partium tenuitatẽ. Iſti clyſteres fortiores dandi ſunt, & in principio, & poſt aliquam coctionem materiæ. In principio, quia eſt minuenda magna illa copia recremẽtorum recti inteſtini & coli, poſt concoctionem materiæ ad eradicationem. In medio tempore oportet clyſteres eſſe minùs trahẽtes & magis concoquẽtes, vt ſi fierent ex decocto paulò ante deſcripto, non additis laxantibus, addita magna quantitate, vel butyri, vel olei, vel pinguedinis, addito parùm mellis, vel ſacchari, vt ſemper aliquid detergatur, vel ex ſolis oleis, & vino. Euacuatis vtcunque recrementis craſſis, induratis ab inteſtinis & vomitione vtcunque purgato ventriculo, crudis illis humoribus vtiliſſimũ erit pilulas de hiera ſimpl. præſcribere, vel elephanginas, vel de benedicta, aut aliquas alias, quæ neque myrobal. neque medicamentum aliquod aſtringens recipiant, aut fortiter attrahens. Illis enim fortioribus vtendum eſt poſt materiæ coctionem. Fiunt autem hoc modo.

Pilulæ

Pilulæ.

℞.pilul.de hiera ſimp.vel de aromat.ʒ.ß.caſtor.ϑ.ß. cum ſyr.de ſtech.vel de bizan.vel de arthem. fiat pilulæ. Hæ ob caſtoreum liquefaciunt pituitam, & ſoluunt dolorem.Fieri etiam poſſunt pilulę ad ſedationem doloris, ſi admodum vrgeat,ſic:

℞.pul diagalan.aro.roſ.ana ʒ.ij.caſtor ʒ.ß.euphorb. ℊ x.ol.2.diligentiſſimè contuſi cũ piſtillo ferreo calido, diſſolutiq; in vino maluatico ϑ.j.ß.piper.croci,myrrhæ ana ϑ.ß.formentur pilulæ x pro ʒ. capiat pilul.4.aut 5. Quòd ſi non ſedetur dolor,dentur 9.aut 10.Sunt autem conficiendæ paruæ & molles, vt citiùs diſſoluantur, & citiùs dolorem ſedent,minúſque in vẽtriculo remorentur.Vtile eſt medico has pilul.habere paratas domi ſuæ. Nam ob inſignem facultatem, & præſentem vtilitatem Pharmacopolæ his abuti poſſent. Eædem pilulæ vtiles erũt in nephritico dolore,à calculo,vel à pituita, addito ϑ.j.carabæ ad ʒ.j pilularum.Si ab inflammatione dolor vrgeat,eædem pilulæ ſine euphorbio,pipere,& myrrha, vtiles erunt. Ad concoctionem materiæ & ſedationem doloris,poſt præcedentium remediorum vſum,cataplaſmata, & reſidentia clyſteris, fotus ex decoctione eiuſdẽ,augendo ſeminum,florum,& herbarum quantitatem conuenienter. Poſt fotum & cataplaſ. inungatur regio ventris oleis calfacientibus,attenuantibus,incidentibus & relaxantibus,vt ol antiquo,irino,kerino rutaceo,quibus addendum eſt vinum maluaticum, vel parum aquæ vitę,loco aceti ad penetrationem,vel addita cera,& pauca terebin.fiat vnguentum ſic: *Pilulæ ad ſedationẽ doloris.*

℞.axung.gall.vel baty.non ſaliti ʒ.ol.cham.aneti ana ʒ.j.ß.terebin.ʒ.j.ſemin.apij petro.galangæ,ſpicæ vtriuſque an.ʒ.ß.ceræ parum,fiat vnguentum,quo inungatur totus venter frequenter,addendo vini, vel aquæ vitæ parum, tempore inunctionis. Poſt vſum horum remediorum,dentur pilulæ priores quibus adde pro ʒ.j. tro.alãdal.ℊ vj. ag.tro.ϑ.j. Clyſteres,qui iniicientur, ſint ſimiles primis. In iuſculis ſemper ponatur vinum maluaticum, vel decoquat aliquot ℊ piper.aut galangę,aut zinzib vel in aqua bullita ad parum, potum cinamomi, vel cardamom. & hoc cùm nulla adeſt febris. Nam ſi febris *Vnguentum.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 497 sur 1293

©BIUM

adeſt, quod rarò euenit, minùs calorificis eſt vtendum. Si ſitis vrgeat ob clamores, & dolores, neque adſit febris, detur ſyrup. capill. ven. cum decoctione piperis, vel aniſ. vel galangæ decoctorum in multa aqua. Nec eſt danda aqua hordei, ob flatus, quos gignit. Si quis velit concoque humorem ſyrupis, conueniunt omnes, qui ſine aceto parantur, & vim habent incidendi, attenuandi, & detergendi, vt ſyr. capill. de bizantiis, de ſtech. de gly. commiſcentur, vt fiant imbecilliores, & fortiores. Imbecilliores, vt:

SYRVPI.

℞. ſyr. capil. & de ſtech. de arthem. ana ʒ. iij. vel ſyr. de gly. & mell. anth. vel ſcill. cum ſyr. de bizantiis, vel capil. an. ʒ. iij. diſſoluantur ſyrup. in aquis ſimilibus, vt in aqua beth. meliſſ. hyſſ. abſynth. & mentæ, vel in decocto illarum herbarum, vel cum aqua bullita præſcripta, cum pipere, galanga, vel cinamomo. Si colicus dolor fiat ab aliqua materia pituitoſa, eadem ratione curandus erit, niſi quòd imbecilliora paulò oportet eſſe remedia. A flatib' fiunt dolores in ventre, ſed aliquando flatus retinentur in inteſtinis, aliquando extra inteſtina, vt in meſenterio. Prima ſpecies facilè curatur remediis ſuprà ſcriptis ad pituitam, adauctis ſeminibus flatus diſcutientibus in clyſteribus, vnguentis, cataplaſ. aliiſque remediis. Retinentur autem in inteſtinis obſęces induratas. Quare primus clyſter emolliens erit, & fortiter euacuans. Secundus diſcutiens & euacuans. Tertius diſcutiens, & relaxans. Primus clyſter præſcriptus conuenire poteſt, ſecundus fiet hoc modo.

Alia ſpecies doloris colici & curatio.

De clyſterum varietate. Clyſt. euac. diſcutiẽs.

℞. mal. cum radic. biſmal. an. M. ij. beth. mercur. orig. ana M. j. fic paſſ. pa. xx. ſemin. lini & fœnug. ana ʒ. j. aniſ. fœnic. carui, cumini ana ʒ. ß flor. anth. ſtech. chamo. ana p. j. fiat decoctio in aqua & vino, & dio decoquantur herbæ, vt flatus deponant. In ℔. j diſſ. mell. anth. ſacch. rub. ana ʒ. iij benedictę vel hierę, vel aliorum ſuprà enumeratorum ʒ. ß. ol. rutac. vel nucum ʒ. iij. miſce, fiat clyſter. In ſecundo clyſtere oportet plus decoctionis addere, quàm in primo. Nam in primo ſufficit ʒ. octo iniicere ob plenitudinem diſtendentem. Doſis laxantium augetur, vel minuitur ſecundum operationem prioris clyſt. & ple-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 498 sur 1293

& plenitudinem excrementorum. Sal in primis clysteribus addi potest, quia sollicitanda est facultas expultrix: in vltimis verò non est addendum, quia sua acrimonia dolorem excitat. Tertius clyster paretur hoc modo.

℞. apij, petro. anethi, cymini an ʒ. ß flor cham. melil. samb. ana p. j. fiat decoctio in vino & oleo antiquo, vel cham. vel rutae vel nucum de col. cap. ʒ. x vel xij. & iniiciantur. Vinum hippocraticum, maluatic. aut claretum (quod de melle, pipere, & cardamomo fit) conuenientissimum, si per se vel cum aliis iniiciatur. Si colicus dolor ab inflammatione, vel bile fiat, clysteres detergentes iniiciendi sunt, vt qui parantur ex decoctione hordei vel torrefacti, addita pauca quantitate anisi: miscentur enim etiam aliquando flatus. Saccharum rub. vel mel. viol. dissoluere oportet, vt

Discut. & relaxant.

Colic. dolor à calore.

℞. hord. mundati, aut integri leuiter torrefacti p. ij. anis. ʒ. j. fiat decoctio in ℔. j. collaturæ diss. mel. viol. vel sacch. rub ʒ. ij. fiat clyster. Si ab inflammatione fiat magis, quàm a bile, clysteres magis refrigerantes, & laxantes parandi sunt. vt

℞. rad. bismal. qr. j. fol mal viol. ana M. j. (fol nucum cucurb. citruli, si reperiãtur, poni possunt) sem. lini. ʒ. ß. quatuor seminum frig. maior & anis. an. ʒ. ij fiat decoct. In ℔. j. col. diss. mel. ros vel viol & sacch. rub. manæ granatæ, si dies sit, ʒ ij. ol ros. vel viol. ʒ. iij fiat clyst. Butyrum, vel axung. porci non salita addi possunt ad ʒ. ij. lac omne iniiciendum in omni dolore, qui fit ab inflammatione, vel ab acrib. humor. addito sacc. ne retineatur. Glandes sufficiunt in inflammationibus ad irritandam facultatem expultricem, modò inflammatio sedem, aut partem inferiorem intestini non attingat. Quòd si æger pilulas deuorare non possit, benedicta dissoluta, vel hiera, vel indum maius in decoctione anis. vel quatuor seminum calid. maio. vel in aquis calfac. possunt dari. Et in dolore à bile, si non fluat venter, syrup. ros. laxatiuus cum decoctione anisi detur. In dolore verò ab inflammatione non conueniunt medicamenta laxãtia, sed potiùs missio sangu. vel cassia dissoluta cum decoctione hordei, & anisi. Potest etiam poni cassia in clysteribus ad inflammationem, non in aliis, quia flatus gignit Præ-

Præcautio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 499 sur 1293

©BIUM

cautio eſt ab hac affectione.abſtinere à nimia cibi plenitudine,& ab alimentis flatulentis: frequenti vomitu vel euacuatione facta pilulis de hiera, vel de arom. ſumptis ſemel in hebdomada:vel ſi vinum ponant in iuſculis,vel ſi ante cibum vtantur pul. diſcutientibus flatus præſcriptis in li.de compoſitione medicament.vel ſumpta tab. j.diagal. aut aro.roſ.ſuperbibẽdo parum vini albi diluti in aqua mentæ, vel abſynthij. Aluus eſt ſollicitanda,ne retineantur excrementa,glandibus,vel clyſtere,vel ficubus ſumptis ante paſtum, aut prunis dulcibus decoctis cum multo ſaccharo, & ante cibum ſumptis. Acida enim pruna ventrem lædunt,& colicum dolorem faciũt. Vtantur tenui & attenuante victu.

De dolore colico ex prima dictatione. CAP. XXVI.

PRimũ ſedetur dolor,dilatata ad tempus vera curatione, quæ cauſſæ debetur. Ad hoc facit clyſter molliens ſic.

℞.rad.alth.& lilio.an.℥.ij.mal.biſmal.branch.vrſ.an. M.j.pariet.M.ß.flor.cham.p.j (Althea & cham. valent mirè ad dolores internos)fiat decoctio In col.diſſ.buty. recens, & ol.commune, vel amygdal. dulc.aut de lilio. Clyſter hic præcedere debet acres aut diſcutiẽtes, qui ſi in principio iniiciantur,exacerbant,eorum vi attenuata pituita ex crudis humoribus. Quòd ſi donec hic clyſter paratus ſit, ob doloris vehementiam expectare non liceat,alter parabitur ex oleo & butyro ſimul liquatis, & ſucco mercurialis,aut betæ, quæ irritant facultatem expultricem,circà magnam calfactionem.Si dolor non ſedetur hoc clyſtere,fiat alter ex eiſdẽ,ex quibus ſuperior, addendo ſemina calida maiora, vel minora ad ℥.j.flor. anth.& ſtechad. ana p. j. In col.diſſolue ſimul ol.diſcutientia,vt aneth. chamo. rutac. nucum,& reliqua huiuſmodi.Sunt & diſſoluenda catharctica,vt hiera picra, benedicta, indum maius, diaphenicum, quæ non tantùm clyſteri vim præbent diſcutientem, ſed & purgatoriam. Validiora ſunt ſeminibus calidis ſuprà commemoratis, ſemen rutæ, ſeſeli,baccæ lauri,& ſimilia. Quidam admiſcent decoctis carth.& aga.Si dolor penetret & multùm torqueat,ad narcotica confugiẽdum eſt,quorum duplex eſt vſus. Aut enim ſola dantur,aut cum catharctico.Idq; ratione

ratione & vtiliſſima, & certiſſima dantur cum catharctico duobus modis. Aut enim confectiones, opiatas catharctico immiſcemus, vt

℞. aſyncriti vel theriacæ recentis, aut philon. ratione ſcam prę parati ℈. j. vſque ad ℈ ij. quia valde ſopita eſt facultas expultrix & impedita. Hoc cõuenit poſt clyſterem. Aut ag. tro 3. j. miſce, fiat bolus. Aut opium miſcetur purgantibus medicamentis, adiecta pari potione caſtorei, ſi ea caſtoreum non recipiant, vt

℞. hieræ picræ, aut diaph aut benedictæ, aut indi maio. ʒ. ß. opij caſto. an. g̃. iiij. plus minus, fiat bolus. poſſent ei immiſcere, quæ aſtringentia non recipiant. Pilulę, quę ex ſpeciebus hieræ, aut ex gummi parantur, ſunt vtiliores. Hac methodo cauſſam morbi abſcindimus, ſimul & dolorem tollimus. His ſedatus dolor, ſi aliquando pòſt ingraueſcat, vel quia aſſiduè à cæco in craſſum fluit pituita, vel quia ex aliis partibus corpotis humores in ventrem decumbunt, vel quia febres diuturnæ in dolorem colicum ſunt permutatæ, tum vniuerſum corpus purgãdum eſt, ac humor concoquendus, qui morbum excitat, fouétque, coquitur apozemate ſequente.

℞. rad. alth. glyc. an. 3. j. ß. rad. apij, petro. vel quinque communium an. j. paſſ. fic. an. pa xx. quatuor ſeminũ calid. maior. an 3. ij flor. cham. mell. an p. j anth. ſtech. ana p. ß in ib. j. ß. col. diſſ. facch. q. ſ. aut mell. roſ. aut ſyr. de hyſſ. de ſtech. de bizant. de cala. Non eſt dãdum oxymel, quia valde nocere ſum expertus propter acetum ſolùm, inteſtinis & neruoſis partibus aduerſiſſimum: œnomeli, eius loco, vtiliſſimè dari poterit. In purgatione facienda ſunt', quæ Raſis imperat, vtpote nimis violenta, quæque periculum inflammationis ſæpe adferunt, deturbati in ægram partem humoribus, vt veratrum, turbith. colocinth. ſcam. & alia id genus violenta. Nec conuenit rhab. & myrobala. ob facultatem aſtringentem, cùm opus ſit attenuatoria & deterſoria. Faciunt enim cruciatus recidiuos. Nec ſena, vt quæ ſua vi tormina pariat, nec caſſia, nec pruna, manna, & eiuſmodi dulcia vel aquea, & fatua: quoniam authore Meſ. facilè in flatus vertuntur. Vtiles ſunt ad purgationẽ pilulæ ante cibum, de hiera ſimplici, de aro. imperiales, de benedicta, adiecta portiũcula aga-

Apoz. cõquens.

Quæ minus conueniunt.

Pilulæ cõuenientes.

©BIUM

rici, quoniam hę miſcentur attenuantibus & diſcutientibus magna ex parte aro. quibus ventriculus & omnia viſcera corroborantur. Dabimus & pil. lucis maiores. Nam etſi myrobal. recipiant, tamen quoniam conſtant incidentibus & attenuantibus conueniũt. Pilulæ fœtidæ maiores addi poſſunt, de caſtoreo. Si æger pilulas non poſſit deuorare, paranda erit potio ex expreſſione ag. iamdiu tro. & in ea diluta hieræ, aut benedictæ portionem exigua. Poſt purgationem danda eſt in multos dies ſequentes rab. vna aro. roſ aut roſ. nouell. aut diacymini, diagal. diatrium pip. ſingulis matutinis, vt partes interiores vi morbi læſæ reddantur ſuæ conſtitutioni priſtinæ. Si dolor poſt ſumma narcotica repetat, & perſeueret, lauetur æger balneo ex eiſdem medicamentis, ex quibus clyſteres parantur, ſcilicet, mollientibus in colica ſtercoroſa, & diſcutientibus in flatuoſa. Sed aduerte vſum balnei, non eſſe commodum ei, qui ad conuulſionem, reſolutionem, aut arthritidem ſit procliuis. Nam liqueſcentes, & calore balnei fuſi crudi, & craſſi humores, in eas partes imbecillas decũbunt. In huius periculi metu fotus adhibendus erit. Cæterùm ob id balneum vtilius cẽſetur, quòd partes omnes æqualiter calfacit. Fotuum non eſt perpetuus calor, quoniam ſæpe mutanda ſunt ea, quibus pars ægra fouetur. Proderit etiam inſtituere puluerem poſt paſtum ad iuuandam concoctionem, ſed non ſic parandus, vt ſine diſcrimine vulgò ſolẽt, ex multo coriandro, corallo & diacyron, ſine ſpeciebus, quaſi propoſitum ſit os ventriculi conſtringere, & reſiccare, ſicque efficere, ne vapores in cerebrum efferãtur. Aliud verò ſpectandum eſt, nempe vt crudis humoribus perfrigeratus ventriculus modicè calfiat, ſicque facilius & melius concoquat. Nec iuuant multùm calida, quoniã cibum, priuſquam elaboretur, crudum expellunt, ſed quæ modicè calfaciunt, & aſtringendi facultate quadam prædita ſunt, vt cortex & ſuccus citri, cinamomum craſſum, &c. Pulueris poſt paſtum exemplum erit.

Vſus balnei quibus conuenit, & quibus non.

Pul. poſt paſtum.

℞. anis. conditi ʒ. iij. fœnic. ʒ. j. ß. coriand. ʒ. ß cymini, carui, ſeſel. in aceto maceratorum, aut in vino albo (vt calor mitigetur, & ingratus eorum ſapor miteſcat) ana ʒ. j. corticis citri ſicci, cinamomi craſſi ana ℈. iiij. ſacch.

ſacch.ad duplum omnium, vel ad pondus omnium fiat pul. cuius cochlear j. etiam ſuperſumptum eos iuuabit, addito pipere longo,vel nigro iis,qui hoc morbo crebrò vexantur. In hoc medicamento anis. eſt fundamentum, quoniam & ſuauiter olet, & grati eſt ſaporis, & viſcera omnia corroborat.Sunt, qui in hoc morbo catarcticum metuunt,quod Galen.præceperat cauendum ab iis,quę trahunt humores ad partem affectam. Sed non animaduertunt, quòd Galen.tantùm dixit de phlegmone,neq; quicquam periculi eſſet,ſi in ea parte via eſſet,qua quod attractum eſt, excerni poſſet. Pulueribus poſt paſtū gly. non eſt admiſcenda, vt vulgus facere ſolet, quoniam vētrem laxat, & diſſoluit. Coli dolor ab humoribus acribus ſanatur his eductis, clyſtere emolliente, & refrigerante, qui paratur, vt ſuperiores, additis ſeminibus frigidis, & ol.viol.& violaria. Quamuis affectus ſit calidus, non tamen conueniunt frigidiora, vt nymphea, mandrag. quoniam ea frigidæ intemperaturæ inteſtinorum nocent, ſed potius lenientia, & detergentia citra caliditatem, vt decoctum hordei, parietaria,beta, ſebeſten,& ſimilia. Cauendum ab vſu prunorum, à quibus maximè diſſoluitur ventriculus. Cæterùm per os dantur rhab.tamarind.infuſi cum ſyr.viol.aut tantillo ſyr.de papauere. Cinis inteſtinorum lupi, cinis cornu cerui, ab occulta quadam proprietate valde conferre creduntur ad dolorem colicum, cuius rei ratio nulla reddi poteſt, ſed ſolius experientiæ eſt inuentum.

De dolore Ilei. CAP. XXVII.

ILeos ſymptoma eſt inteſtinorum gracilium, à Latinis conuoluulus,à Barbaris (miſerere mei) dictus eſt, & quidē circumuoluulus à circumactione, quòd videatur dolor circa vmbilicum ægri. Fit autem à bile multa aſſeruata in gracilibus inteſtinis, vel à cibo corrupto, vel à cruditate. Retinentur autem hæc excrementa ob factam obſtructionē à recrementis, vel ob tumorem inflammationis. Dolorem vehementiſsimum hæc omnia excitāt, tum ob materiæ acrimoniā tum ob partis ſenſum.Magis enim ſentiūt,quàm craſſa inteſtina. Fit etiā ob peritonei ſtructurā, aut propter laxationem, cùm inteſtina recrementis plena, deuoluuntur in ſcrotum,vocatúrq; Ileos,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 503 sur 1293

©BIUM

Quanquam Ileon inteſtinum non deuoluatur, ſed a ſimilitudine ſymptomatis. Sequitur enim vomitio ſtercorosa, materia dura deuoluente in ſcrotum, & inflammata, quæ nota propria eſt Ilei. Diſcernitur notis narratis in colico dolore, & vomitu potiſsimùm. Si fiat ab inflammatione inteſtinorum gracilium, ſanguis eſt mittendus è brachio. Pars inferior exoneranda balano, vel clyſtere detergente & emolliente, qualis fuit deſcriptus cap ſuperiori pro inflammatione inteſtinorum. Cucurbitulæ in inguinibus, aut circa inguina ſunt apponẽdæ, etiã cum ſcarificatione. Cataplaſma ex farina hordei, fœnug. butyro, vel axungia porci, ol. chamo. parandum eſt. Vtiliſſimum eſt in vehementiſsimo dolore poſt ſanguinis miſſionem & alia remedia, dare ʒ. ij. ol. amyg. dulc. recenter extracti. Quòd ſi hoc remedio, & aliis non remittatur dolor, pil. ſupraſcriptæ ſine euphorb. pipere, & caſtoreo erunt ex vſu. Vomitum, ſi à natura non adſit, optimum erit leuiter prouocare, aquæ tepidæ potione cum ol. vio. Nam pars media per interiorem, & ſuperiorem partem expurgari poteſt. Inunctiones etiam faciendę ſunt ſupra partem dolentem ex relaxantibus & emollientibus, vt

℞. ol. amygd. dulc. de lilio an. ʒ. ij butyr. recentis & axung. gallinæ vel anaris an. ʒ j. mucil. ſeminis pſilij ʒ. j. ß. terebinth. & ceræ parum, fiat linimentum. Vomitio non eſt compeſcenda, donec tota cacochymia fuerit euacuata. Fotus ex decoctione herbarum emollientiũ faciendi. Poſt hæc remedia, theriaca recens erit admodum vtilis, ſumpta quinque horis poſt cibum, & maximè ſi iliacus dolor poſt medicamenti venenoſi aſſumptionem oriatur. Si dolor à materia cruda fiat, erit iiſdem vnctionibus, & cataplaſmatis, aliiſque topicis concoquenda, vt prius in colico dolore dictum eſt. Diligentiſsimè eſt obſeruandum, vt alimenta in forma liquida ſint. Melius enim deſcendunt, & melius conficiuntur. Quòd ſi obſtructio fuerit ſoluta, nõ erit inutile dare aliquas pilulas, quę ventriculum & inteſtina detergant, citra magnam calfactionẽ, maximè cùm à putredine, & cruditate ſit. Si autẽ ab inflammatione, minùs conueniunt medicamenta laxantia, ſed clyſteres fortiores, poſtquam conſiſtit defluxio, vt id, quod eſt impactum parti, per inferiora trahatur,

hatur. A principio autem ſi ex inflammatione fiat, non ſunt dandi acres, neque trahentes, ne materia ad partem affectam trahatur, vt Gal. docuit, 13. meth. In aliis cauſſis, quæ ſunt citra inflammationem, licet etiam fortioribus vti iniectionibus. Nam Gal. tantùm prohibet in inflammatione, & affectibus, qui fiunt per defluxionem. Affectus magna ex parte lethalis eſt, nihilominus tentandi ſunt remedia omnia, vt balnea quæ ex anodynis & relaxantibus fiunt, & non in principio, ſed poſt euacuationes & poſtquàm defluxio conſtitit, aut partes inferiores, & ſuperiores euacuatæ ſunt. Soluit enim dolorem & humorem ad corporis habitum trahit.

De Ileo dolore ex prima dictatione. CAP. XXVIII.

INflammatis, craſſo & voluulo inteſtinis remedium eſt præſtantiſsimum ſanguinis miſsio vſque ad animi deliquium. Deinde vomitus prouocandus ſola aqua tepida quæ diſtentas partes relaxando, dolorem mitigat, vel ol. viol. adiecto, quod idem efficit, & præterea calorem temperat. Vomitu idcirco purgantur ſuperiora, vt ad partem inflammatam non defluant excrementa. A ſanguinis miſsione imperanda eſt inedia ad 24. horas, quoad certũ ſit, detracto ſanguine, inflammationis magnitudinem fuiſſe remiſſam. Quòd ſi neceſsitas vrgeat, cibus dandus eſt, iſque medicamentoſus, vt iuſculum galli veteris, cuius venter infarctus ficubus ſit, paſſulis & ſeminibus frigidis, ac butyro. Paſſuli & caricæ dolores inflammationum mulcent, butyrum lenit, & aluum relaxat. Primò nõ erit inutile clyſterem acrem iniicere, quo repurgentur inteſtina. Nec metuenda eſt acrimonia, quoniam malum eſt in ſuperioribus inteſtinis procul à ſede. Poſt hæc lauandus eſt æger balneo emolliente, ac refrigerante, vt ex mal. althea, violacea, & ſimilibus. Nõ probatur eorum conſilium, qui ex alto tepidam ventri affundunt. Nam etſi eiuſmodi embrocationes in doloribus capitis laudarit Gal. non tamen in cæteris partibus, & preſertim ventre conueniunt. Tepida enim facilè refrigerantur, ſicque calorem cum ſanguine & ſpiritu intrò pellunt, vnde augetur inflammatio. Satius verò fuerit, ſi propter balneũ aliud remediũ placeat, illinere ventrem iis, quæ modicè calfaciunt, & laxãt, vt ol. cham. viol. mu-

cilaginibus ſeminis lini, & ſimilibus. Dantur etiam narcotica, vt in dolore coli, ſed recētia. At in dolore coli, inueterata: quoniam in recētib. vis opij nōdum eſt obtuſa ſatis, & eſt plus in ileo, quàm in colica refrigerandum.

De Hepatis affectibus. CAP. XXIX.

IEcur membrum eſt principale, cui commiſſa eſt facultas principalis, quam nutritoriam vocant, & illius gratia alia membra facta ſunt quæ ſunt ſub ſepto tranſuerſo, ſi generationis membra excipias. Nam inteſtina gracilia, venæ meſaraicæ ad alimenti præparationem à ventriculo delati ſunt facta. Splen, veſica fellis, renes, veſica, ad recipienda excremēta facta ſunt, venæ ad ſanguinis facti delationē, & conſeruationem. Epiploon ad coctionem iuuādam. Quarum partium cùm aliqua inſigniter læditur, hepar etiam per cōſenſum afficitur, vel eius coctio fruſtratur. Quare conſiderādum eſt hepar vt pars ſimilaris, & organica. Vt pars ſimilaris, laborat intemperie calida, frigida, humida, & ſicca tantùm, vel cōpoſitis, & rurſum cum materia, vel ſine materia, eáque vel calida, vel frigida. Si calida, aut eſt ſanguis, aut bilis, aut alter vincit alterū humorem. Sic fiunt in hepate multæ inflammationes à multo ſanguine limoſo, vel à ſanguine bili permixto, inflammatio eryſipelatodes, vel è contrà. Eryſipelas exactū vix fit in hepate, ſicut nec ob vicinam bilem inflammatio, vel ob copiam ſanguinis. Si verò humor redundans craſſus ſit, vel eſt pituita, vel terreus humor melancholicus. Rurſus iſti humores, vel ſunt in tota ſubſtantia multùm ſparſi, & faciunt tumores duros ſcirrhoſos, aut œdemata, vel ſunt in venis infarcti, lenti aut craſsi, & obſtructiones pariunt. Fiunt & quandoque tumores ex craſsis flatibus. Obſtructio fit vel in meatibus chyſtis, ad quam ſequitur icteritia flaua, cùm bilis non recipiatur à ſua veſicula: Vel in eo meatu, qui eſt à veſicula fellea, ad inteſtina, & huius ratione duo ſequuntur ſymptomata, alui aſtrictio, & coloris recrementorū mutatio: ſunt enim alba aut cineritia. Si verò obſtructio eſt in venis hepatis, vel in parte concaua, ſcilicet, in ramis venæ portæ, ad quā ſequitur fluxus chyloſus, vel lotiuus, vt practici vocant, quia excrementa ſimilia ſunt loturæ carnium. Vel obſtructio fit in radicibus venæ cauæ, &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 506 sur 1293

ur, & tunc ſequitur atrophia, & circa partem poſteriorem iecoris grauitas in diſtributione alimenti, ob retardationem alimenti in caua parte iecinoris.

De imbecillitate iecoris.

Imbecillitas hepatis eſt, cùm ob vires ſuas debiles ſanguificationem non facit. Tales hepatici dici poſſunt. Sed hæc imbecillitas à morbis ſupradictis fit. Nam, vt Gal. in vniuerſum dixit: Omnis intemperies nata eſt impedire actionẽ, & cùm magna eſt intemperies, imbecillitas fit. Quare qui mederi voluerit huic imbecillitati, cauſſam agnoſcat oportet, quod erit promptum aſſequi ex effectibus cauſſarum. Vt ſi calida intemperies, agnoſcitur ex eo, quòd calfaciendo chylum in bilem mutet, vnde ſequitur vrina ruffa, alui excrementa craſſa, bilioſa, fœtida, acria. Si in ventriculum fluat, nauſea, vel vomitio, oris amaritudo, ſitis interna, manuum caliditas & pedum, & pulſus celer. In ambitu corporis fiunt pruritus, & aliquando ſentiuntur calidi fumi per cutem ferri. Hæc ſunt, quæ calidam intemperiem oſtendunt. Cum materia bilioſa, rarò fit intemperies, quin bilis retentio, vel febris aliqua præceſſerit, vel nõ ſequatur bilis, & ſeroſorum humorũ maior generatio. Rarò calida tantùm fit, ob id non multùm debemus curare de ea. Adde quòd de ea ſola nunquã conqueruntur ægroti. Illa ſi fiat, facilius curatur, quàm cognoſcitur, niſi admodum ſit inſignis. Cognoſcitur autem, quod volas manus plus iuſto calidas ſentiunt, & pedum. Sitis adeſt, ventris aſtrictio ob vehementem attractionem à nimio calore factam Curatur frigidis aſſumptis admotiſque. Aſſumuntur medicamẽta, vel alimenta medicamentoſa, quæ efficaciora ſunt, quã medicamenta, quia meliùs ad partem affectã trahuntur. Efficax eſt aquã bibere loco vini. fontis vel fluminis, vel ciſternæ, cui ſi addas guttas aliquot aceti vini albi, vel ſucci granatorũ acidorũ, multùm refrigerabis Non vituperarem vſum vini albi, aquei, diluti pauca aqua. Item poma cruda comeſta in prima menſa, pruna acida, vuæ penſiles, cerala acida & dulcia aliquando Vſus cucurbitæ, & cucumeris in iuſculis, pepones cõmendarem, ſi refrigerati abſque ſale ederentur prima menſa, & aquã ſuperbiberent. & nulla calida ſimul aſſũ-

Signa intemperiei calidæ.

Curatio.

Victus ratio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 507 sur 1293

©BIUM

merent. Nam facilè in bilem vertũtur, ſi iis miſceantur. Vſus herbarum in iuſculis aut acetariis, vt lact. ſcariolæ cichorei, ſonchi. Vſus hordei mundati ſine amygd. vel cum recentibus, & quatuor ſeminibus frig. maior. medicamenta dantur in forma ſyr. tabellarum, opiatæ. Syr. laudatur ex viol. nenuph. end. ſimpl. cucurbitæ, portul. Tabellæ ſunt, diatrag. frigid. triaſand. aucta doſi ſeminum. Conſerua carnis cucurbitæ, lactucæ in aqua frigida lotæ. Extrinſecus admouentur epithemata, vng. Epithemata fiunt ex ſuccis herbarum frigidarũ hepaticarũ, vt cichorij plãtaginis, ſolatri, ſcariolæ, addito pauco aceto. Vel ex harum herbarũ aquis diſtillatis, quibus addũtur aliqui pulueres, vt triaſand. coralli, & aliorum pulueꝝ rum ad refrigerationem. Apta cerata ſunt, ſandalium, roſatum cum aceto, & ceratũ album Gal recenter diſpenſatum. Hæc ſufficient ad intemperiem calidam auferendam, modò à calidis cibis, potione abſtineant, & frequenter vtantur remediis præſcriptis. Nam in affectibus ventriculi & hepatis oportet medicamentis frequẽter refrigerare, ídque ſenſim. Quia impeditur illa refrigeratio à frequenti ciborum aſſumptione, qui niſi frigidi ſint, multùm retardant refrigerium. Si auferatur caliditas præter naturam, quæ iecur faciebat imbecillius efœminando, relaxandóque confortetur. Quòd ſi quis velit ſumpta indicatione à functione, quæ calore perficitur, ſpicam nardi vel celticam, vel parum abſynthij frigidis admiſcere, non multùm lædent, ſed proderũt, potiſsimum cùm diu & frequenter his vtendũ frigidis, quæ partem ſua frigiditate conſtipant & obſtruunt, quæ obſtructio caloris maioris cauſſa eſſe poteſt. Adde quòd frigida, cùm ſint craſſarum partium, non facilè penetrãt, ob id bene adiunguntur ſupradictis frigidis ſpica nardi vel celtica, vel aliud tenuium partium, vt acetum.

De frigida hepatis intemperie. CAP. XXX.

FRigida intemperies, vt calidæ contraria eſt, ſic eſt cauſſa ſymptomatum contrariorum, vt prouentus pituitæ, totius corporis frigiditatis, caloris faciei albidioris, habitus corporis (niſi cordis calor impediat) quaſi tumeſcentis. Excrẽmenta pauca inſequuntur, & parùm olentia ob cruditatem. Aliquando venter fluit, poſt longam

gam excrementorũ retentionem. Et aliquando hæc intemperies vſu rerum frigidarũ, intempeſtiua aquæ frigidæ potione, aut nimio rerum frigidarum vſu intus, vel extra poſt longam & largam ſanguinis fluxionem, quæ totum refrigerat, & potiſſimùm iecur. Curatur autem calfacientibus medicamentis, & alimentis, & extrinſecus adhibitis, victus ratione calfaciente, & medicamentis. Vtatur optimo ac generoſo vino & tenui, parùm diluto, vel pauco. Vtatur apio, naſturcio, menta, ſaluia, & aliis alimentis medicamẽtoſis, ſemine apij, petro. aniſi, fœniculi & ſimilium. Vtatur in iuſculis, & aliis cibis, Cõmendantur aromata, vt piper longũ nigrũ, cinamomũ, zinziber, crocus, galanga maior, & minor, cyperus, & alia multa talia, quæ calida ſunt & tenuium partium. Quæ obſtruunt, frigida ſunt. Vix reperies inſignem frigiditatem hepatis, ſine aliqua obſtructione. Ob id quæ tenuium ſunt partium, conueniunt, quæ aperiunt, & liberãt ab illis. Extrinſecus ol. quale eſt nardinum, vel de abſynthio, de abrotano, anethinũ & ſimilia conueniũt, quibus parum vini addimus. Ceratum ſtomachicum Gal. valet in hoc affectu, vel parari poteſt hoc modo.

Victus ratio.

Ol. experientia.

℞. ol. nard. & de abſynth. ana ℥. iij ceræ par. fiat ceratum. Tempore inunctionis adde modicũ vini maluatici. Ceratis adduntur arida, vt vnguenta fiant hoc modo.

℞. ol. nard. amygd amar. ana ℥ ij. ſpicæ nardi celticæ, ſchenant. galangæ ana ʒ. j. ceræ q. ſ fiat vnguentum. Vngatur hepar, vel hypochondria, adde vini parum. Hæc ſufficienter calfaciunt, & aperiunt, corroborántque. Ad calfactionem, & corroborationem præſcribuntur confectiones aromaticæ, vt aro. roſ. garyophylorum, diaga. Hæc in forma opiatæ cum conſeruis ſufficiunt, vt,

℞. conſ cortic. citri ℥. j. conſ. flor. roriſ. ℥ ß. diag. ʒ. j. cum ſyr. capill. fiat opiata. Capiat ſuperbibendo parum vini diluti aqua abſynthij, vel marrubij, vel betonicæ. Hæc intemperiem caſtigare poterũt & imbecillitatem quæ ab intemperie frigida fit. Eadem etiam humidam caſtigant, aucta tantùm doſi reſiccantiũ, vt ſi antiſpod. aliquod opiatæ addatur ex ſpongia bedeg. vel cornu cerui, vel inteſtinis gallinæ & lupi, vel ex corall. aut eorc. Agnoſcitur facilè hæc intemperies, vt quæ faciat

©BIUM

partes omnes in tumorem eleuari, multa pituitosa sero-
sáve excrementa appareant, aut reddantur, & aliquando
retineantur, & hydropem faciant. Tunc victus ratio
magis resiccare debet.

De intemperie sicca hepatis. CAP. XXXI.

SIcca intéperies corpus reddit siccius & squallidius,
sanguis paucus est crassiúsq; & venæ duriores, quàm
antea. Fit & intemperies post longas inedias, & vsum
medicamẽtorum siccantium. Facilè agnoscitur, & non
facilè curatur, quia difficilè est rem siccam humectare,
tũ quia, quæ agunt, debilia sunt, & quæ patiuntur, mul-
tùm resistunt. Adde quòd partes exsiccatæ concidunt,
densiores redduntur, & medicamenta non possunt pe-
netrare, & vbi penetrarunt, ob imbecillitatem faculta-
tum naturalium, & maximè concoctricis in substantia
membrorum solidorum. Illa quæ altas radices non je-
cit, cibis curatur humectantibus, balneis, & inunctioni-
bus. Alimenta sunt lac, butyrum, vitella ouorum, succus
carnis, vinũ, lac amygd. dul. & sem. frigid. maior. ptisa-
na parata cum iure carnis vituli vel porcelli. Medica-
menta ex carnib. testudinum, & aliis parari possunt, sic.

℞. carnium testud. semicoctarum ʒ. ij. pinearum in-
fusarum in lacte, & amygd. dul. ana ʒ. iij. quatuor semin.
frigid. maior. munda. ʒ. j. pistentur simul: quibus adde
amyli vel farinæ lentium tenuissimæ q. j. cum deco. te-
studinum fiat tarta parua addendo sacchar. ℔. j. vitell.
ouorum N. ij. cinamomi ʒ. j. coquatur leuiter in furno,
frequenter comedant, superbibant parum vini. Potus
lactis vaccæ, vel ouis, vel mulieris erit ex vsu. Balneis hu-
mectetur totum corpus, & ol. amygd. dulc. & viol. va-
gatur. Regatur, vt qui febre hectica, vel intemperie sic-
ca ventriculi laborant, vt dictum est. In omnibus illis
caussis conueniunt, quæ a proprietate occulta iuuant,
vel similitudine substantiæ, vt hepar lupi, anseris, caro
passi sed magis in sicca vel frigida intemperie permis-
centur quàm aliis propriis intemperaturis. Non differ-
unt remediis intemperies ventriculi, & hepatis. Nam
oportet vt sint contraria caussis, & semper aliquam a-
stringendi vim in vtriusque partis remediis esse, nisi
cùm obstructio id vetat.

De

De Hepatis inflammatione. CAP. XXXII.

HEpar quod multo sanguine abundat, & illo nutritur, multas & magnas venas habet, per quas magnum sanguinis fluxum, vel potiùs refluxum ad se patitur. Ob id aptum est ad inflammationes suscipiendas, quæ tumorem, dolorem, febrémq; necessariò secum adferunt, vnde respirandi difficultas, tum ob tumorem tum ob febrem, quæ maiorem refrigerãdi necessitatem habet. Tussicula inanis, dolor verò grauis, quia nõ sentit, nisi in parte gibba sit. Tunc ob ligamentũ, quo cum diaphragmate iungitur, ligatúrque, dolor punctorius sequitur, & cruenta excretio in iis, qui abundant sanguine Vrinæ ruffæ, & maximè, si inflammatio erysipelatosa vel erysipelas fuerit. Dolor ad clauiculas ascendit, vt iis, qui tumorem scirrhosum circa partem dorsi habent. Dolorem sentiunt ob membranę costas succingentis tentionem, quæ tenditur ob septi transuersi tentionem, & septum transuersum tenditur ob pondus hepatis deorsum trahens. Febris ardens est, lingua arida, rubénsq; in principio tandem nigrescit, & aspera fit, sitis inexhausta, nausea, cibi fastidium, singultus. Hæc inflammationem significant, sed cùm fiat in diuersis partibus, diuersa ratione curatur, quod factũ est. Distinguendum est, an affectus sit in gibba. Tunc partes illi vicinæ, & eius functio magis efficiuntur, vt septum transuersum magis opprimitur. Quare maior difficultas respirandi, tussicula inanis magis manifesta, vrinæ magis accensæ. Tumor tactu minùs deprehẽditur, sed retro magis sentitur dolor, & acutior ob ligamẽta. Si in caua, singultus, nauseáque magis diuexãt. Fluxus ventris adest, vomitio biliosa etiã, maior sitis, linguæ ariditas, asperitásque. Sũt qui pro nota inflammationis, & potissimùm gibbæ, addũt, quod dolor est in dextera parte, sed illã notã falsam experientia agnoui. Nam si hepar inflammetur in vtraque parte, grauitas circa mendosas costas percipitur, sed in clauicula dextra potiùs, quàm in contraria, quod dissectio docet. Hepatis enim extremitas ad sinistram venit. Quare si inflammatio fiat in extremitate hepatis, dolor in ea parte sentitur. Quare aliam notam addere oportet, quæ splenis inflãmationem ab ea distinguat.

©BIUM

In vtraq; enim dolor ſub hypochõdrio ſentitur, ſed altior eſt doloris ſedes in hepate, inferior in ſplene. Adde quòd cùm lien inflammatione laboret, tumor tactu deprehenditur. Nam ob grauitatẽ inferiùs deſcẽdit, quàm pro naturali conſtitutione. Eſt autem ſpongioſus, aptus ad ſuſcipiendas defluxiones. Præterea multarum venarum & arteriarum ramos obtinet, per quos magnum fit humorum ad eum effluuium. Ad hæc ſanguis fœculentus retinetur, ob quã copiam in tumorem eleuatur præter naturam. *Inflãmatio hypoch.* In muſculis aliquando, non in ſubiectis partibus fit inflammatio hypochondriorum. Quare qui minùs exercitati in partium affectarũ cognitione ſunt, *Nota.* internam pro externa, & cõtrà accipiunt. Cognoſcũtur autem hac certiſſima nota, quòd ſi in parte fiat tumor, eſt vel inter cutẽ vel muſculos. Illa tactu deprehẽditur, viſúq;. Nam ſi calida, rubeſcit cutis, ſi frigida, ſine febre eſt, vel dura, laxa. Si in medio ventre, figuram muſculorum ſeruat. Eſt longa & recta, vt ipſi recti ſunt, tumor quoq; multùm extra protenditur. Si verò in lateribus, maximus tumor erit, qui à partibus anterioribus per poſteriores procedet, & extra prominebit in muſculis obliquis dextris vel ſiniſtris: Si in deſcẽdente, tumor ad thoracem extẽditur: ſi in aſcendente, magis ad inguina veniet. Si in tranſuerſalibus, magis læduntur partes profundæ & quà è iugulo, comprimuntur inteſtina. Dolor eſt vehementior, quàm in aliis muſculis, quia muſculus ille eſt mẽbranoſus circa finem, & neruos plures molliorẽſq; obtinet, & cũ periptoneo ita iungitur aponeuroſi, vt vnum faciant. Hæc ad inflammationem ſplenis, muſculorum ſiniſtri lateris diſtinguendam vtilia erunt.

CVRATIO.

CVrantur inflammationes hepatis & lienis larga ſanguinis miſſione, è directo partis affectæ. Cucurbitulæ ſunt in vtraque affectione coxis affligẽdæ ad diuerſionem. Clyſter iniiciendus, mollis, leuiter detergens & refrigerans, quales hic.

℞. mal. biſmal. viol. cucurb. cucu. ana M. j. prunorum ſebeſ. an. N. xx. quatuor ſem. frig. maior. an. ʒ. iij. aniſ. ʒ. ij. flor. cham. viol. ana p. j fiat decoctio. In ℔. j. dyſſ. mel. viol. ſacc. & caſſ. an. ℥. j. ol. viol. ʒ. iij. miſce, fiat clyſter

ſter,iniiciatur tertio quoq. die manè. Leuiter deterget, & refrigerat partes per conſenſum calfactas, aliquid excrementorum ſenſim euacuat,& maximè ſi inflammatio ſit in caua aut in ſplene. Ad alterationem humorum tales ſyr. præſcribendi ſunt, qui poſſint feruorem caſtigare.Si in caua, debent leuiter detergere, & per ventrem, quod a parte inflãmata reſudat, euacuare, niſi aluus ſua ſponte nimis fluat. Tunc enim illi qui leuiter tãtùm detergunt,& aliquam aſtrictionem habent,conueniunt.

℞. ſyr.end.ſimpl.ʒ.2.decoctionis hord.ʒ.4.miſce, fiat ſyr.vel ſic. *Syr.*

℞.decoctionis cichor.end.ſcariolæ ana M.j.fiat decoctio,ad ℔.1.in qua diſſ.vini malorum gran.ʒ.2.ſacch q.ſ. fiat ſyr. Si cum ventris aſtrictione fuerit, ſequens parari debet.

℞.ſyr.viol.ʒ.2.decoct.hord.ʒ.3.miſce. Si verò inflammatio eſt in caua,tũc in principio tales ſunt,quales præſcripſimus. Sed poſtquam conſtitit defluxio, ad leuiter aperientes tranſeundum eſt, vt ad ſyr.end. compoſ.cap. Et in declinatione ad ſyr.de bizant. Dandi ſunt tales cũ decoctione quatuor ſem.frig.maiorum,vel aliorum diureticorum,vt cum radic.graminis,apij,petro.In extremâ verò parte poſt miſſionem ſanguinis, addenda ſunt repellentia, ne fiat influxus. Talia erunt ol.vel vnguenta, vel cataplaſma.Olea ſunt,quę refrigerant,& aſtringunt, vt ol.roſ.myrtil.addito pauco aceto. Quòd ſi fortius eſt repellendum,vel refrigerandum, ſucci herbarum addẽdi ſunt,vt ſuccus vitis, cichor.plantag.ſolani, portulacæ, prunorum,pyrorum,vel cotoneorum,quibus ſunt panni intingendi, & ſuperponendi, frequentérque mutãdi. Ceratum ſandalinum idem præſtare poterit cum aceto. Vnguentum album Gal.In incremento roſ.vnguentum vel ol Oleum cham ſupradictis addendum eſt, & in declinatione nardinum, abſynthites, irinum, & alia, quæ deterguot,additis ſemper aliquibus aſtringentibus. Pro incremento tale cataplaſma paretur.

℞. dactyl. mundatorum N.x. vuarum, paſſ. cum arillis ʒ.3.coquantur in aqua cum aceto,& fortiter contundantur, quibus adde florum cham.mel. roſ.rub. ana p.1. ſpicæ nardi, ſcen.ana ʒ.1. ſeminis apij, petro ana ʒ.ß.ſe-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 513 sur 1293

minis end.portulacæ ana ʒ.1.ß.ol.de abſynth.& roſ.an ʒ.1.farinæ hord.ʒ.2 miſce,fiat cataplaſma.vel,

℞.acac.& fic.an.ʒ.3 coquantur in aqua & aceto,cõtuſa per cribrum paſſentur, quibus adde flor.cham melil. ſamb.ana ʒ.1.farinę ſemin.lini ʒ.2.cum ſapa,fiat cataplaſma, addendo ſpicæ celticæ vel nardi ʒ.2.vel ol. chamo. vel anethi ʒ.3.applicentur ſupra regionem hepatis. Reſoluit magis,quàm ſupradictum. Quare poſt principium apponendum erit. Idem poterit ex carne malorum cotoneorum, vel pyrorum, vel pomorum, vel vuarum immaturarum fieri,additis aliis odoratis digerẽtibus vt ſpica nardi,ſcen.cypero,ſandal.&c. Si in declinatione poſt inflammationem duricies remaneat, tunc innuenda,aut prætermittenda ſunt aſtringentia,& remollientibus caſtiganda.vt,

℞.paſſ.cum arillis,fic ana ʒ.3.muc.lini & fœnug.extractæ cum vino ana ʒ.2.ol chamom. & anethi, vel amyg. amar.aut dulc ana ʒ.2.ſtyrac.calam.iridis,ana ʒ.ß.decoquantur paſſ. & ficus in ſapa, & cum eadem fiat cataplaſma,vel vnguentum,quia magis emollit,quò profundius deſcendat.

℞.ol amyg. & liliorum ana ʒ.3.ammo.diſſ.in aceto ʒ.1.ſtyrac.iridis ana ʒ.3 ſpicæ nard.ſcen.ana ʒ.1. cerę nouæ q.ſ.fiat vnguentum, quo inungatur ſerò & manè. In declinatione non erit prætermittendus ſyru.compoſ.ex aperientibus &aluum laxantibus,vt

℞.rad.apij petro.an ʒ.2.polyp.quer.recentis ʒ.3.ſenę oriental.ʒ.1.aniſ.fœnic.apij,petro.an.ʒ.1. flor.cham.vio. an.p 1 fiat decoct. In lb.1.ß col.diſſ.oxym.ſimp.vel acetoſ.ſimp.ʒ 6 ſacch.q.ſ.fiat ſyr.aro.cũ ʒ.3 cinamomi,cap. alternis diebus ʒ.4.

Victus ratio.

Vtatur victu tenui & exquiſito. Eſt enim morbus hic valde acutus,& maximè ſi eryſipelas ſit. Abſtineat à carnibus,vino,dulcibus. Vtatur lactucis, cremore priſanæ, & pomis coctis, iure pulli. Si ſit eryſipelas, plus infrigidare oportet. Habenda eſt etiam ratio capitis, quoniam delirium ſemper ſequitur has affectiones. Expectare oportet fluxum ſanguinis in criſi, & maximè ſi in caua fuerit Eodem modo curatur lienis inflammatio,

differt

differt tamen ſitu affectio, & ob id offerunt in ſanguinis miſſione, quæ à parte affecta fieri debet. Remedia in declinatione debent eſſe magis incidentia & aperientia, per ventrem potiùs, quàm per vrinas purgandi. Scirrhus, vt plurimùm ſequitur, qui curari debet iiſdem remediis, ſed fortioribus. Emollienta minùs ſunt verenda in lienis ſcirrho, quàm hepatis.

De hepatis obſtructione.

CAP. XXXIII.

IEcur venas habet maximè obſtructioni obnoxias, ob earum paruitatem, & ſtructuram. Venæ enim porta in capillares definit, per cauum hepatis diſſeminata. Item vena caua à gibba naſcitur ex capitalibus excipientibus ſanguinem coctum, & vtraque bile purgatum. Itaque qui venas habent aſtrictiores, vt frigidi temperie, plus obnoxij ſunt obſtructionibus, tam ob venarum anguſtiam, quàm ob copiam pituitæ lentæ & craſſæ. Sunt enim illa duo, cauſæ obſtructionum potiſſimæ, nempe meatuum anguſtia, vel humorum craſſities, vel lentor, vel ſanguinis copia. Obſtructio magna morbus eſt partis inſtrumentariæ, & cauſſa malorum ſymptomatum, vt ſcleritiæ, febris inflammationis, & atrophiæ. Danda eſt igitur opera, vt agnoſcatur & curetur. Agnoſcitur ab affectu, vt ſi citra cibi diſtributionem grauitas circa iecur ſentiatur, corpus calidius, ſi color appareat flauus vel pallidus. Quod ſi tenſio vel tumor in hypochondrio dextro ſentiatur, certiſſimum erit hepar obſtructum. Si alui excrementa alba ſunt, cineritiáve obſtructio eſt in veſicula fellis ad echiſim. Ad horum cognitionem multùm facit pulſus frequens. Victus ratio, quæ præceſſit, vt ſi craſſis & viſcidis vſi ſunt, aut ſi à cibo corpus ſupra modum exercuerint, aut ſi craſſis alimentis in prima menſa vſi fuerint, à cibo verò calidis & tenuium partium, & diatrium piper. vel pulueribus digeſtiuis, ex pipere, cinamomo, & aliis tenuibus odoratis, vt ſolent multi Medici præſcribere. Talia enim (teſte Gal. lib. de ſanit. tuēda) faciunt cibum crudum inter venas penetrare, & obſtructionem facere. Vſus medicamentorum aperientium, ventriculo pleno crudis humoribus, ſæpe cauſa fuit obſtructionum.

Cauſa obſtructionis.

Signa.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 515 sur 1293

©BIUM

Victus ratio.

Curatur optima victus ratione, eáque attenuante, & vſu medicamentorum. Sed potiſſimum fugiendum eſt, ne alimenta craſſa lentáque iniiciantur, neque præpoſtero ordine, nempe aſtringentia craſſáque in principio. In fine verò aperientia, vel attenuantia. Vitanda eſt ciborũ varietas, & copia. Eligenda, quæ detergunt ventriculum, & inteſtina. Vomitus vtilis eſt iis, qui ad eum faciles ſunt. Vinum album aut rubrum tenue vtile eſt, & alimenta attenuantia, vt herbæ & radices. Conſtituta victus ratione attenuante, præſcribantur alimenta medicamentoſa, vt vſus cæparum ex oxym. vel aceto. Iuſcula, in quibus decoquantur radices apij, vel petro. vel fœniculi vel eorum ſemina. Capiat tertio quoque die pilulas duas ante paſtum per tres horas ex mitioribus, vt de hiera ſimp. de aromat. vel ante cibum, quæ odorata tantùm cũ aloe recipiunt. Deinde ſyr. dantur, vel oxym. aliquod diureticum. Syrupi ſunt acetoſ. de quinque radic. capil. de byzan oxym. ſimpl. vel diureticum & ſimilia. Quæ liquida ſunt, magis conueniunt, quàm ſpiſſa vel dura. Finitis ſyr. purgetur pilulis ſupradictis, addito ad duplum aga. vel detur diaph. aut compoſitio alia quæ pituitam ſoluat, vt,

Syrup.

℞. diaph. ʒ. ß cum aqua apij, vel graminis, vel decoctione cicer. rub. fiat potus. Indum maius idem præſtat. Poſt euacuationem fiant opiatæ ex conſeruis alterantibus tro. pul.

Vnguẽtũ.

℞. conſer. rad. apij, ʒ. j. conſer. flor. cichor. & capill. ven. ana ʒ. ß. pul. diarrh. abb. triſand. ana ʒ. 2. tra. de eupato. ʒ. j. cum ſyr. de byzan. fiat opiata, capiat ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum vini albi diluti aqua apij vel aſparagi. Ad extrà vngantur hypochondria ad aperiendas obſtructiones, & concoctionem crudorum humorum, & diſcuſſionem flatuum.

℞. ol nard. & amyg. amar. ana ʒ. 3. ſucci apij ʒ. j. decoquantur ad ſuccorum conſumptionem, cui adde ſpicæ nard. & celticæ, ſcen. aſari ana ʒ. 2. ſemin. apij, petro. ana ʒ. 1. cyperi & roſ. an. ʒ. ß. ceræ q. ſ. fiat vnguentum pro hypochondriis, tẽpore inunctionis adde aceti parũ. Hęc pro hepatis obſtructione ſufficiant. Quòd ſi fortiora remedia

remedia expoſtules, veniendum erit ad ea quæ pro liene obſtructo præſcribuntur, de quibus poſtea. In hepatis obſtructionibus medicamenta aperientia apprimè valent, quæ recipiunt aliqua iecur roborãtia, quales ſunt tro. de eupatorio, tro. diarrh. dialacca. de rhab. de abſynth. diacucur. Verũ ex iſtis eligenda ſunt minùs amara, aut ingrata, minúſque calida & acria. Noui quandam nobilem mulierem, quæ ad vlcus renum deuenit vſu cuiuſdam compoſitionis, puto vocari (de vino) excerptæ à praxi de Tarenta. Quare ſi morbus ſit contumax, longiori tempore his vtendum eſt. Neque ſunt hæc fortiſſima & calidiſſima danda frequenter. Quòd ſi cogamur ingratis & fortiſſimis vti, meliùs in forma pilul. dantur, quia meliùs, & ſine faſtidio deuorantur: neque affatim ad partem veniunt. Quare nequeunt tam calfacere, vel aperire, vt diſſoluant vel lædant. Ego ſemper magis vſus ſum pulueribus cordial vt diarrh. triaſan. diogal. & ar. roſ. aliiſque vel pul. tro. miſcere ſic. *Aperientia*

℞. tro de rhab. vel de eupat. ʒ. ß. pul. diarrh. abb. ʒ. ij. diagal. ℈. j. cum vino aut ſyr. de byzãtiis, vel end. compoſ. fiant pilulæ vj. pro ʒ. cap. 7. ſuperbibendo aquæ end. vel cichor. & graminis, vel aſpar. an. ʒ. ij. Cùm calor præter naturam multus non eſt, tunc ſyr. calidiores, vel aquas imperamus accipiendas. Rarò accidit obſtructio ſine calore, præter naturam, niſi in ſcirrhis. Fortiſſima remedia ad obſtructionem hepatis erunt apta obſtructionibus lienis: hac tamen ratione differunt, quòd minus aſtringentia addimus in liene, quàm in hepate, & ob humoris craſſitiem fortiora eſſe oportet.

De Ictero. CAP. XXXIIII.

ICterus ſemper ſymptoma eſt, & triplex viſitur. Propriè dictus flatus eſt, à bilis aſperſione. Altera à ſplenis vitio, & niger dicitur. Tertius ex vtroque fit, & nomine peculiari caret, dici tamen poteſt vireſcens à colore. Eſt enim ex mixta bile flaua humori atro, aut cineritio, vnde ex viridi flaueſcit. quod ſæpe in puellis videmus, quæ Κλωρώσεις ſunt, id eſt, ex viride flauæ. Icterus fit vel affatim vel ſenſim. Qui ſenſim ob obſtructionẽ meatus veſicæ felleæ fit. Is verò meatus duplex eſt. Alter ab hepate in chyſtim, alter à chyſti in cephyſim deſcendit.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 517 sur 1293

©BIUM

Si hic obſtruatur, alui excrementa alba erunt aut cineritia. Sin alter, veſica plena exiſtente, excremẽta vtcunque colorata ſunt. Hi affectus ſequuntur febres, vel hepatis obſtructiones. Hæc autem curantur iiſdẽ ferè remediis quibus obſtructiones hepatis, hoc tãtũ intereſt, quod in hepatis obſtructionibus vtimur medicamentis purgantibus pituitoſa: In ictero bilioſa ſine attractione, vel parua, vt ſucco roſ. ſcam. ſero lactis, rhab. infuſo in vino, vel aqua graminis, & aliis. Purgato corpore, & per vrinas, & per ventrem, detergẽda cutis balneo, & bilis euacuanda cientibus ſudorẽ, vt quicquid eſt in habitu, euacuetur, diſcutiatur, & detergatur. Balneum tale paretur.

℞. ciclæ cum rad. mal. pariet foliorum viſci querc. ana M. 4. fol. chelid. ſapon. ana M. ß. fabar integ. lupinorum ana p. 3. flor. cham. melil. centaur. minor. ana p 2. hord. integ p. 6. fiat decoct in qua natet & ſudet in lecto manè cõtinuãdo per quinque dies, & nouis ſpongiis detergatur. Si in oculis & facie perſeueret affectus, errhina purgantia bilem erunt ex vſu. vt,

℞. ſucci roſ. ʒ. 2 ſucci ciclæ ʒ 1. ſcam. ʒ. 1. mel. roſ ʒ. 3 decoquantur ad ſpiſſitudinem, & digito immittant in nares. Aqua ex vino albo abluat faciem. Quòd ſi velit citiſſimè mundari, lauet cum aqua diſtillationis peponum, vel cum decoctione balnei, ſed hæc non ſunt tentanda, niſi euacuata bile, caſtigata intemperie hepatis calidiore. Victu regio vtantur. Bibant vinum album tenue dilutum aqua decoctionis graminis. Quòd ſi mulieri vtero gerenti accederet icterus, vtatur optima victus ratione, & applicetur ſequens medicamentum carpis, & plantis pedum, & curabitur.

℞. fol. viſci querc. M. 2. fol. chelid marrub. ana M. ß. contundantur in mortario addito pauco vino, & applicetur. Hic morbus fit in morbis acutis. poſt, vel ante ſeptimum Quòd ſi aliquo die critico fiat, apparentibus ſignis concoctionis, optimum eſt indicium, & bene ſperandum. modò non obduruerit iecur. Quòd ſi obduruerit, & ante ſigna concoctionis, ante diem decretorium fiat, malum ſignificat, & hunc aff. ctum fieri ob bilis redundantiam, quam natura domare & concoquere non poteſt, & irritata copia aut qualitate, ante legitimum tempus

tempus expurgans, ad cutim transmittit. Illius non magnam curam habemus, sed morbi acuti, à quo maius imminet periculum. Quod si euadant, postea curatur symptoma.

De hepatis scirrho. CAP. XXXV.

SCirrhum in hepate, splene, & renibus facilè fieri euidentissimè docuit Gal 13. Methodi In hepate quidem quia sanguine limoso nutriatur: in splene, quòd humoré recipiat crassum: in renibus, quia sanguine spisso nutriuntur. Est autem scirrhus tumor durus sine dolore. Fit post longas & diuturnas, atque magnas obstructiones, & post inflammationes, vel ob vsum eorum, quæ obstruunt, & indurant. Cùm enim iecur obstructum est, tenues mittit humores ad alia membra, & in seipso retinet crassos, quibus dum nutritur, induratur, si vel refrigeretur, vel calfiat, vel siccetur. Frigida quippe inculcant, calida resoluunt quicquid est tenuius, sicca idem digerendo. Inflammatio idem facit, quod obstructio. Præterea vsus nimis frigidorum, & verè repellentium, vel astringentium, scirrhum generat. Sunt verò duo scirrhorum genera. Alterum nondum omnino factum est, neq; hydropem aut atrophiam facit, potéstque curari remediis dextrè appositis. Alterum confirmatum dicitur iam factum, & in habitum versum, quod hydropem aut marasmum facit, nec admittit curationem. Quare tales ægritudines curandas non debet suscipere Medicus, nisi cum præfatione: neque symptomata quorum scirrhus causa est. Nam cùm caussa tolli nõ possit, quomodo tolli poterit effectus? Adde quòd malactica quodammodo istis aduersantur, quibus scirrhi curari debent. Agnoscitur scirrhus tactu, nisi cùm venter flatibus intumuerit. Tunc enim hepar infrà residet, musculi ventris sursum eleuantur à flatibus, qua occasione decipiuntur Medici, cùm venter detumuit, quia duritiem, vel tunicã viscerum inueniunt. Memini me vidisse quendam, qui tales tumores duros à paucis diebus factos esse assereret, quòd tunc primùm apparerent. Ægrotantes sunt interrogãdi, num grauitatem & pondus sentiant in hypochondriis, vel si dolorem sentiant circa omoplatas, aut clauiculas, si in vtrumque latus decũbere possint. Nã qui tumores illos

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 519 sur 1293

©BIUM

habent, nõ niſi ſuper partem affectam dormire poſſunt, aut quieſcere, non in latus contrariũ, vel ſupra dorſum. Quòd ſi ſine febre ſint, ſcirrhum eſſe confirmabimus. Nam idem inflammationibus internis accidit, quæ nunquam ſine febre ſunt, vel ad extrà tumores fiunt.

CVRATIO.

Curatur autem hoc modo tum hepatis, tum lienis durities. Purgentur modo ſuprà dicto cap. de obſtructionibus hepatis, verùm in pilulis plus myrrhæ, vel bdellij, vel ſtyracis ponimus, vel aliarum lachrymarum quæ humores liquefaciunt, incidunt, & fundunt. In primis pilulis ſatis erit myrrham, & ſtyracem, maſtichémque apponere. Deinde præparato corpore ad ammoniacum & alia venire. Pilulæ fiant ſic.

℞. aga. ʒ. j. myrrhæ, ſtyrac. an. ʒ. ß. ſpicæ celticæ, ſchen. cinamomi an. ϑ. ß. excipiantur terebinth. & fiant pilulæ, de quib. cap. ʒ. ß. vel ʒ. j. manè in exitu lecti, deinde vtatur ſyr. incidentibus, & iis quæ acetum recipiunt, vt ſyr. acetoſ. ſimpl. & compoſ. & aliis, vt de bizantiis. eupato. oxymel ſimp. & diuretic. ſcill. cum decoctione biſmal. vel mal. viol. vel decoctione ſeminis lini, biſmal. apij, petro. vt,

℞. ſyr. acetoſ. compoſ. oxymel. diuret. ana ʒ. iij. decoctionis paſſ. ſic. ℔ j ß miſce, vel,

℞. rad. biſmal. ʒ. j. graminis petro. aſparag. irid. exting. ana ʒ. j viol. fol. alkechãgi. cichor. end. borrag. an. M. j. marrub. M. ß. paſſ. fic. dactyll munda. ana N. x. aniſ. fœnic. ſeminis alkechãgi ana. ʒ. iij. ſeminis biſmal. quatuor ſemi. frig. maior. ana ʒ. j. flor. chamo. melil. ſamb. viol. anth. ana p. j. fiat decoctio in aqua & ſapa ad ℔. ij. In quibus diſſ. ſyr. acetoſ. ſimpl. ʒ. iiij. aro. cum ʒ. ij. cinamo. & iridis ʒ. j. cap. in quinque matutinis, quo finito capiat pilulas ſequentes poſt mediam noctem.

℞. maſſ. pilularum de ſagapeno, vel fœtidarum ʒ. j. fiant pilu. vij. in craſtinum dentur ʒ. ij. terebinth. abietis, quatuor horas ante prandium. Deinde vtatur opiata ſequenti.

℞. conſ. capil. & viol. ana ʒ. j. pul. diarrh. abb. & diareos ſimpl. ana ʒ. ij. tro. de eupato, & de rhab. an. ʒ. j. cũ ſyr. de bizantiis & viol. fiat opiata, de qua cap. manè ad quan-

quantitatem nucis, ſuperbibendo parum vini albi diluti aqua borrag. & apij. Iſtis peractis inunctionibus emollientibus, aut fotibus emollienda eſt pars, quod oleis primùm tentare oportet, & pauco vino albo. Emolliunt ol. amygd. dulc. ſeſam. liliorum, irinum. Additur vinum aut acetum ad penetrationem, vt,

℞. ol. amygd dulc. ʒ. ij. ol. liliorum ʒ. ij. vini albi ʒ. j. miſce. Succi addi poſſunt & pars irrigari & foueri Succi herbarum emollientium ſunt ſuccus iridis, cucum. agreſt. ciclam. ariſtol. ſolani veſicatorij. fiat hoc modo.

℞. ſucci iridis ʒ. iii. ſucci apij ʒ. ij. ſucci abſynthij ʒ. j. ol. amygd. dulc. ʒ. iiij. vini albi ʒ. iij. miſce, & cum col. foueatur regio. Si ex his ſuccis linimentum facere volueris, decoqu. ſucci cum oleis, deinde adde butyri, & pinguedinis galli, vel medullæ cruris vituli, aut porci ana ʒ. j. miſce, fiat linimentum. Quòd ſi ſpicam celticam aut ſche. vel ſtyrac. myrrham, iridem addideris ceræ, vnguentum efficacius fiet, quale eſt ſequens, quo vtendum poſt alia remedia, & maximè poſt fotus ſequentes.

℞. ſucci ciclam. irid. an. ʒ. ij. ſucci cucu. agreſt. & rad. vlmi an. ʒ. j. ol. amygd. dulc. & liliorum an. ʒ. iiij. decoquantur in duplici vaſe ad ſuccorum conſumptionem, quibus adde pinguedinis porci, medullæ porci an. ʒ. iij. tereb. ʒ. ij. propoleos ʒ. j. ſpicæ, trid. ſchen. myrrhæ, ſtyrac. ariſtolo. rotundæ ana ʒ. ceræ q. ſ. fiat vnguentum, quo vngatur pars poſt fotus ſequentes.

℞. radic. vlmi mādrag. ana ʒ. ij. rad. irid. & ariſtol. an. ʒ. j. fol. ſolatri, mal. biſmal. cum radic. ana M. j. viol. & doronici. an M. ß. flor. chamo. meliloti, ſambuci, an. p. ij. fiat decoctio in aqua, & vino albo, ſi pro hepate: ſin pro liene, cum aceto, & cum ſpongiis ablutis fiat fotus, cui adde abſynth. M. ß. ſi pro hepate paretur, & poſt fotum vngatur vnguento ſequenti. Quòd ſi his remediis non cedat, fortiora paranda erunt, vt,

℞. rad. biſmal. irid. cucum. ana ʒ. vj. rad. ſamb. ebuli, & ariſtol ana ʒ. iij. rad panac. ʒ. j foliorum marrub. puleg. mal. biſmal. geranij maioris, & minor. pedis colũ. ana M. ij. ſeminis lini & fœnug. ana qr. j. flor. chamo. melil. ſamb. ana p. ij. fiat decoctio in aqua decoctionis

inteſtinorum & vino albo, & foueatur frequenter. Si pro hepate fiat, in fine decoctionis addere oportet ſpicæ vtriuſque & aſari ana ʒ.3. abſynth. M.1. hunc fotum ſequitur vnguentum.

℞. ol. hepatis galearum, vel raiarum, ʒ.3. ol. liliorum ſcorp. & lombric. ana ʒ.2 ammo. ſagap. diſſol. in oleis prædictis ana ʒ.2. ſtyrac cal ʒ.1. beniou. ʒ ß. irid. ariſtol. ſpicæ aſari ana ʒ.3. medullæ porci, vituli, & cerui ana ʒ. 3. ceræ nouæ q.ſ fiat vnguentum, tempore vnctionis adde aceti ſcill. parum. His topicis per interualla vti oportet, ſed diu continuando. Et cùm faſtidioſum ſit ſemper his vti, fiant empla. vt,

℞. maſſ emplaſt. ceron. ʒ.4. ſpicæ nardi ʒ.1. ſtyr. cal. ʒ. ß. cum ol. irino fiat.

℞. maſſ. emplaſtri diachil. magni ireati ʒ.4. malaxentur cum ol irino & de abſynth. Applicetur regioni hepatis. Hæc emolliunt & corroborant. Danda ſunt viciſſim aliqua purgantia leuiter, vt materia liquefacta, & æquata euacuetur per ſedem. Item & cientia vrinam, vt per vrinam expurgetur pars gibba hepatis. Id annotatione dignum eſt, quòd ex frequenti corporum diſſectione obſeruaui, omnes hydropicos, vel ſcirrhoſos, glandulas, meſenterij induratas habere, & pancreas ſimiliter. Quare non erit inutile totum ventrem oleis tingere, vel vnguentis, totúmque ventrem fouere.

Obſeruatio.

De Hydrope. CAP. XXXVI.

Vide alterum caput ſub finē libri ſecūdi.

HYdrops eſt aquæ ſeroſæ collectio inter peritoneum & inteſtina, in thoracis ſpatio, & venis omnibus. Fit autem ex hepatis immodica refrigeratione, ex qua eius actio læditur, minuitur, corrumpitur. Ea vitiata cum alimenta vertuntur in flatus, Tympanites fit: cùm in ſerum, Aſcites: cùm in pituitam liquidam, Anaſarca, ſeu Leucophlegmatia. Hydrops fit, modò per proprietatem, modò per conſenſum. Per proprietatem, ſi affectus ſit primarius in hepate, vt intemperies omnis, obſtructio, inflammatio, & omnis humor præter naturam hepar occupans. Per conſenſum partium internarum potiſsimùm earum, quæ nutritioni dicatæ ſunt, vt ventriculi, ſplenis, meſenterij, renum, inteſtinorum gracilium, quæ ſi non fungantur ſuo munere, hepar refrigeratur, eiúſque

eiúſque coctio corrumpitur. Vt ſi ſplen ob ſcirrhum nõ purgat ſanguinem, aut renes propter obſtructionem, vel aliam cauſſam ſerum non trahant, aut propter imbecillitatem, vel obſtructionem diuturnam emulgentium. Naſcitur nonnunquam vitio chyſtis fellis, vt poſt icterum ſæpe contingit. Accidit & poſt menſes ſuppreſſos, vel immodicè fluentes, aut hæmorrhoidas ſuperfluas. vnde ſupramodum refrigeratur hepar. Calor enim innatus ſitus eſt in ſanguine & ſpiritu, ob id poſt magnã eorum euacuationem, vniuerſum corporis habitum refrigerari oportet, & maximè ac imprimis hepar, quod maiore opus habet calore, ob ſuam functionem. Si verò excrementa per vterum, aut hæmorrhoidas vacuari ſolita retineantur, refluunt ad hepar, & eius calorẽ velut ſuffocant. Nam melancholicus ille ſanguis reparato frigidior, ipſum refrigerat. Cæterùm non ſola intemperies frigida, ſed & calida natiuum calorẽ extinguunt. Omnis enim inſignis intemperies actionem lædit, & corrumpit, quæ quidem ſit à calore temperato. Quò fit, vt malè concoquant febricitantes, aliáſque naturales actiones minus rectè obeant.

Intemperies omnis actionem ladit.

ANASARGA.

IN anaſarca omnes partes prætumidæ ſunt, ſed inferiores magis, ob humoris grauitatem, & earum partium frigiditatem, & pituitæ redundantiam. Tumidis partibus impreſſis digitus veſtigium relinquit. Eſt enim velut œdema totius corporis. Acidum ſæpiſſimè poſt morbos diuturnos, & febres pituitoſæ. Ab hac diſtingũtur aliæ duæ ſpecies, in quibus partes contabeſcunt. Venter ſolus inflatur in principio, & tandem pedes.

ASCITES.

ASCites à Tympanite diſtinguitur, quamuis Hipp. non ſecernat, ob ſimilitudinẽ. In vtraq; enim ſubeſt aqua, flatus: ſed differunt ratione maioris & minoris. In Aſcite plus eſt aquæ, minus flatuum: In Tympanite contrà. In hoc eſt minor tumor, percuſſus venter ob diſtentionẽ ſonum tympani reddit, & facies minus recedit à naturali habitu. In Aſcite minor eſt ventris diſtẽtio, & maior caloris mutatio. Et quando ex vno latere in aliud mouetur æger, ſonus defluẽtis aquę percipitur. Succedit

Affecti hepatis signa.

cachexiæ, morbis hepatis calidis, & obstructionibus, morbis lumborum, renũ, vesicę. Cognita specie diligenter vidēdum, an hepar primario affectu laboret. Id verò cognoscetur ex dolore, & distentione partis, aut si nullus prædictorum morbus præcesserit. Et nunc omni cura studióque erit prouidendũ hepati. Quòd si per consensum malè efficiatur, causæ primũ occurrendum est. Hæc autẽ est abscindenda, deinde ad id, quod genitum est, veniendum. Sed quia aqua collecta morbum facit, & auget, ea tanquam causa primùm auferenda est, ac ne augeatur, ratio victus exiccans, & quodammodo refrigerans instituenda est, in frigida calfaciens. Et quoniam plerunque hydrope sequitur cacohymiam praui succi, qui aut obstructionem, aut intemperiem pepererunt, vt causa vniuersalis, euacuandi sunt. Quod vt fiat cõmodius, distinguenda est causa. Infrigida commodè dabimus hieram picram, benedictam, quę multùm nocent in calida. In hac autem vtemur cath. aut diaph. Tripheras non probo, quia myrobalanos recipiunt, nisi sit suspicio fluxus alui. Tũc enim tutò dari possunt. Sed, vt in reliquis morbis, ita in hoc quoque remedia debent esse propria, & (vt loquuntur) determinata. Vt si dentur cum aqua endi. graminis, cichor. Endiuia, in vtraque conuenit.

Distinctio remediorum à Gravitate causæ.

Quæ non conueniũt

℞. cath. ʒ. j. diaph. ʒ. j. aquæ endi. ʒ. iij. syr. capill. ven. ʒ. j. misce, fiat potio. Non conuenit syr. viol. quia nimis humectat. Nec syr. ros. lax. si adsit obstructio, quamuis serosos humores educat. Quòd si nulla sit aut leuis, astrictio dari poterit cũ aqua graminis, end. asparagi, fuma. vel cum decocto cicer. rub. Potest etiam dari pro minoratiue decoctum fol. senę. Non sunt exhibendi syr. diuretici, priusquam factũ fuerit fluidum corpus, & aliqua ex parte purgatum, ad præparationem & auferendam intemperiem calidam. Syr. endi. simpl. conuenit, syr. capil. de fumar. simpl. & compos. acetos. simpl. de bizantiis, de cicho. Atque vt hi liquidiores fiant, addimus aquas eiusdem facultatis, vt cicho. endi. capill. agrim. graminis, & asparagi. Porro, quæ tantũ humectant, vel refrigerant, & astringunt, vt syr. de gran. de nymp. viol. de pap. de iuiub. & similes, sunt reiiciendi. In processu tamen admiscetur adstringentia, vt hepatis substãtia corroboretur, qualia

Quæ conueniunt.

sunt

sunt cyperus, absynth. spica. Sic ergo à nobis fieri solet.

℞. syr. endi. simpl. de bizant ana ʒ. iij. aqua cichor. graminis, aspar ana ʒ. iiij. aquarum absynth. vel agrim. ʒ. ij. misce, atro cũ ʒ. j. pul. triasa. aut diarrh. abba. aut sandal. rub. capiat in quinque matutinis. Si malit vti decoctis herbarum, poterunt concedi, quia minus calfaciunt. Aquæ sunt præferendæ in obstructionibus, aut in causa frigida, ob partium tenuitatem. Interim dum syr. vtitur, tertio quoque die clyster iniiciendus erit & potissimùm secundo & vltimo die, vt medicamentum, facilius & tutius agat. Clyster ex iis parandus, quæ humorem in ventre collectum, & aquas trahunt, circa magnam calfactionem Nũquam molliétia, qualis est malua omnis, misceri debent, sed ex detergentibus, discutientibus, purg. Clyster est ad hunc modum parandus.

℞. merc. M. ij. ciclæ M. j pariet. M ß pedis colũb. M. j. ß. anis. fœnic. ana ʒ. ß. fiat decoctio ad ℔. j. col dyss succi merc. & beatæ ana ʒ. j. ß. cath. ʒ. j. mell. anth. ʒ. ij. salis parum, fiat clyster. Oleum non est miscendum, quia relaxat, nisi fuerit aliquod ex his, quæ flatus dissipant, vt aneth. rutac. & similia. Iniecto clystere, postridie dabimus medicamentum purgans Sed quia pauca sunt propria & accõmodata, decoctum parandũ erit, in quo corrigantur inutilia, coccũ cnidiũ, semen lauriolæ. Castigãtur aqua endi. & absynth. alioqui immodicè calfaciunt. Est autem potio commodior pilulis, quia citius descendit, distribuitúrque. Pilulæ autem, cùm tardius agant, longa mora nimis calfaciũt. Quòd si liquidum medicamentum æger auersetur, huic bolus erit vtilior pilulis. Medicamenta sunt talia quæ tollãt obstructiones, aquas ducãt, & in causa calida bilé, simul & serosum euacuét. Mitiora sunt, semen carth. serum lactis. ag. Valentiora, cyclamen, laureola, thymel cham. brass marina, scammon. herba asari & hederæ semen, ebuli, samb. cortex.

℞. pass. (ad corrigendum hepar, & leniendam asperitatem aliorũ) ʒ. ij. seminis anisi ʒ. ij seminis apij petro. alcheæ cãg. ana ʒ. j. medullæ seminis carth. ʒ. j. senæ oriét. ʒ. ß ag. ʒ. j. ol. chamel vel thymel. ʒ. ij. vel ana ʒ. j brass. mari. ʒ iij. fiat decoct in. q. j. col. dyss. elect. indi ma & de citro sol. ana ʒ. j. misce fiat potio, vel sic pro diuitib.

©BIUM

℞.decoctionis præcedentis ʒ.iij. rhab. infusi in vino albo, & aqua graminis ʒ.j.ß. spicæ cinamomi ana ℊ.vj. fiat leuis expressio, & ex ea potus. Vtrique potioni adde,si vis,ad dulcorandum syr.capill ʒ.j.vel syr.ros lax ʒ. j.aucto pondere spicæ,& cinamomi. Ego soleo exhibere pauperibus elect.de succo ros.elect.de citro sol.

℞.merc.M.ij.brass.marinæ M.ß fiat decoctio in aqua absynt.& end In col.diss.ele.&de succo ros.ʒ.iij.vel indi maioris ʒ.ij.syr.de byzant vel ca.ʒ.j.misce,fiat potio. In bolo vis medicament.maleficia non sic castigari potest.Si tamen æger malit bolum sumere,fiat hoc modo.

℞.cath.ʒ.ß.indi ma.elect de succo ros.ana ʒ.ij.cum sacch. fiat bolus. Si pilulis vti velit,eligantur, quæ myrobal. non recipiant, & quæ ex aloë lota parantur, vt,

℞.mass.pil.elephang.ʒ.j.ag ℈.ß.diagr.℈.iiij.cum succo brass. aut ireos,for.pilulæ. Euacuato corpore hepar roborandum,data postridie tab.j. diarrh.abb. aut trisandali cum aqua endi.& absynthij.Vel præscribēda est opiata ex corrob. iecur sine magna caliditate, & resiccantibus atque absumentibus humores.

℞.conse.flor.cichor.capill.ve. ceterach (in duritie splenis)ana ʒ.ij.conf.anth. ʒ.j. quæ quamuis calida sit, non nocet, sed roborat cerebrum, hepar, ventriculum hepatis lupi,vel echini terrestris ʒ j vel amborum ʒ.ß. cineris cicadæ ʒ.ß.cornu cerui vsti ʒ.j. diarrh.trisan.ana ʒ.ij. cum syr.end.simpl.aut capill. fiat opiata de qua capiat bis in hebdomada,superbibēdo parum aquæ graminis, end. acrimoniæ, vel absynth. & solani vesicatorij. Ad hepatis corroborationem fiat tale linimentum.

℞.vnguenti ros ʒ.iiij.sandal.albi & rub.ana ʒ.ij.flor.cichorij ʒ.iij seminis apij,petro end.an.ʒ.j.tro.de cāphora ʒ.ß.spicæ vtriusque,schen ana ℈.j.ol de absynth.ʒ.j. misce,fiat linimentū,quo vngetur bis aut ter in hebdomada regio hepatis,addēdo aceti parum. Interim dum vtitur vnguento,& opiata corroborante, tertio quoque die capiat clyst vel ʒ.iiij. præscripti syr.vel vtatur apoz. sequenti ad ducendas aquas,sed præcedente tali.

℞.merc.ciclæ,pedis colum.ana M.ij.fol.brass ma.& chame.ana M.ij.quatuor sem.frig.maior.ʒ. iij flor. cha. & genistæ ana P.j.fiat decoctio. In ℔. j. diss. succi beez & merc.

& merc. ana ʒ. j. vrinæ pueri ʒ. iiij. mell. anthoſ. ʒ.ij. Si fortiorem velis, adde fermenti acerrimi ʒ ij fiat clyſter, qui detur quarto quoque die, vel ante vſum ſyr. ſequentium. Hic clyſter potentiſſimè trahit aquas.

APOZEMA.

℞. quinque radic. aperitiuarum ana ʒ ij. cnd. cichor. herbarum capill. agrimo. ana M. j. ſeminis end. & albe. ana ʒ.ij. ſeminis apij, & petro. ana ʒ j. fol. braſſ. marinæ cham. an. ʒ.ij. ſenæ ʒ. j. paſſ ʒ.iij. flor. cichor. bugl. cice. rub. ana P. j. fiat decoctio. In ℔. j. diſſ ſacch. q. ſ. fiat ſyr. aro. cum ʒ.ij. diarrh. abb. Vtatur alternis diebus, continuando per tres dies. Poſtea intermittat vſum, & vtatur opiata. Non parùm proderit vngere regionem veſicæ & renum, & ventri apponere hoc cataplaſma.

℞. ol. rutac. ʒ.iij. vini albi, vrinę pueri ana ʒ.ij. ſucci pedis col. ʒ.iiij. ſucci apij, petro. ana ʒ. aſari, ſpicæ celticæ, ſeminis ſeſel. apij petro. ana ʒ. j. cerę nonę & terebinth. parum, fiat ad formam liniment. Coquantur ſucci in ol. in quo deinde cera diſſoluatur. Valentius erit, ſi addas ſuccum ireos, ſed ſamb. vel cucum agreſt. vel braſſ. ma. & rurſus coque ad conſumptionem aquæ, poſtea vnge ventrem. Sunt, qui emplaſtrum de baccis lauri conſulant, ſed hoc magis in tympanite conuenit, quàm in aſcite, quoniam plus iuſto calfacit. Cocleæ tritæ, & ventri impoſitæ à quibuſdam multùm commendantur. Quod ſequitur optimum eſt.

℞. ſtercor. vaccæ ℔.ij. far. lupinorum ʒ ij. ſulphuris ʒ.iij. cymini ʒ. ß. incorporentur ſimul cum vino albo, & applicentur ventri, virata regione hepatis. His remediis, & optima victus ratione (nimium exiccante, & non calfaciente) hũc morbum ſæpe curauimus. Æger abſtineat à iuſculis, parciſſimè bibat. Vtatur in potu vino albo diluto aqua, in qua incoctæ ſint herbæ capill. & radix graminis. Vtatur aſſis. Quòd ſi cõtendat id ſibi permitti, nonnunquam elixa deguſtet. Abſtineat ab omnibus fructibus exceptis paſſulis.

Aſcita curatio.

Aſcites, ſi à cauſa frigida ortum habeat, audacius vtemur calorificis. In hac autem idem ordo ſeruandus eſt, quem ſecuti ſumus in cauſa calida. Remediorum

tempus & quantitas eadem, ſed qualitas diuerſa. Pro minoratiuo accipiant hæc.

℞.diaph.ʒ.ß. diſſ. in decocto cicer. rub. aut in aqua graminis apij,& ſyr.de bizantiis,vel,

℞.pil eleph.ʒ.ß.ag.tro.ϑ.ij cũ ſyr.de bizãt fiant pil. capiat poſt primũ ſomnum. Deinde vtatur ſyr. ſequẽti.

℞.ſyr. de bizant de eupath. de quinque radic.ana ʒ. ij.aquarum apij,petro. aſpar. ana ʒ.iiij. cum pul.diagal. arom roſ.aut cinamomi,fiat ſyr.capiat in tribus matutinis.Poſtea purgetur ſic,

℞.diaph. indi maior.ana ʒ.ij.elect.de citro ſol.ʒ.j.ß. cum ſacch.fiat bolus, vel cũ decocto ſequẽti fiat potio.

℞.paſſ.ʒ.ij.ſenæ,carth.ana ʒ.j ag.ʒ.ij apij petro.ana ʒ.j.flor.anth. P.j fiat decoctio.In q.j. diſſ. diaph. ʒ. iij. diacarth.& de citro ſol.ana ʒ.j.ſyr.capill. vel de bizant. ʒ.j.fiat potio.Hîc adnotandum aſtringentia & cholagoga non conuenire.

℞. pil. cochiarum ʒ.ß.ag.tro.ϑ j.cum oxymel.fiant pil.vj.capiat poſt mediam noctẽ.Sũt,qui pilulas de meſereo,tanquam ſummum remedium imperent,ſed earũ vſus eſt periculoſus,tum quia non rectè, neque ex vero meſereo parantur, tum quia huiuſmodi medicamenta ſupra modum calida in forma pilul. diutius remanẽt in ventriculo,vnde periculũ eſt,ne pars aliqua interna lædatur. Quòd ſi ſumantur cũ ſyr.citius penetrant,aquas ducunt,& magis purgãt ſine moleſtia Sufficit aut pharmacum paulò fortius minoratiuo, quia tutius eſt per vrinas materiã vacuare quàm per ventrẽ.Eſt enim in hoc morbo profluuium ventris periculoſius. Purgato corpore vtatur alternatim opiata,ſyr.& vng. vt dictum eſt.

℞.conſ.elenij ʒ.ij.conſ.flor.anth.ʒ.j conſ.flor.cicho. iij.arom.roſ.ʒ j.ß.pul.diatrag.ʒ.j.hepatis lupi ʒ.ß.cum ſyr.de bizant. fiat opiata, capiat alternis diebus, ſuperbibendo parum vini albi diluti aquis ſequentibus.

℞.aquarum apij,petro.abſynth.ana q.j.poſt aliquot dies capiat clyſterem,vt ſuprà dictum eſt,qui à ſuperiore non differat, niſi quòd audacius huic miſcere poſſimus calidiora & valentiora, vt eſt benedicta, hiera & ſimiles.Corroboratis viſceribus erit hoc apozema.

℞.rad.aperit.ʒ.ij.corti.tamariſci & ſamb. præſertim ſi adſue-

si adfuerit duritie s alicuius viſceris, vt ferè fit) betonicæ, hyſſ.puleg. eupat.marrub.chamed. chamep.an.M. j.fol.abſyn th.braſſ ma. & chamel.an.M.ß quatuor ſemi.frig.ma an.3.ij.ſenæ ʒ.j.medullæ carth. ʒ.ij.ag. tro. 3.ij. ſemi. hederæ 3. iij.aſari 3. ij.flor. anth.P.j. Cicer. rub. P.j.fiat decoctio.In ℔.ij.diſſ.ſacch.qr.j.fiat ſyr. arom. cum 3.iij.aro.roſ.vel diagal. capiat ʒ. iiij. alternis diebus,intermediis vngatur vnguentis & cataplaſmatis. Vnguentorũ viſcera corroborantium hæc eſt formula.

℞. ol. nardi.de abſynth.amygd.amar.an.ʒ.iiij. ſpicæ vtiuſque,ſcen. aſari ana 3.ij. cyperi, ſandali an.3. j. ſem. ſeſeli,apij,petro.ana 3.ß.ceræ parum,fiat linimentum, quo vngatur iecur & lien. Si duricies ſit in aliquo viſcere,fiat ſic.

℞.vnguenti præſcripti ʒ.ij.flor.chamo. & melil. an.3. iij.ſtyrac.vtriuſque ana 3.ij.ammo.bdellij,opopan. diſſ. in aceto ſcill.an.ʒ.ß.terebint.ʒ.j.ceræ nouæ q.ſ.fiat vnguẽtum,quo inungatur pars indurata.Cataplaſma conficitur ex iiſdem rebus, aucta quantitate ſulphuris & cymini. Interdum vtimur bacis lauri exceptis melle. Hoc remedium admotum ſcroto & ventri abſumit, reſoluítque citra magnum calorem.Fiunt etiã linimenta, epith.quæ aquas mirum in modum pellunt, ex chame. thymelea, laureola,cucum. agreſti, apio,aſaro. cicadis, canthárid.& aliis.Imponuntur autem vmbilico,regioni veſicæ,renum, & perinei, vt eorum vis ad meatus vrinarios citius perueniat, quibus vacuatis ſeroſus humor attrahitur fuga vacui, qui in venis erat reliquus. Atque iſtud à me præclarè expertum eſt in admirabili affectu cuiuſdã.qui cùm ſe aliquãdo multa ingurgitaſſet aqua, ſic toto corpore intumuerat, vt non procul abeſſet à ſuffocationis periculo.Ipſe verò in ea opinione erat, vt crederet inutilem eſt medicamentorum vſum,ſed tandem coactus eſt fateri eorũ vires.Paraui enim linimentum ex aliquot ſuccis, mihi miſſis ex Gallia Narbonẽſi,quo admoto,cœpit vrinam reddere poſt ſex horas, & tantam copiam vno atque altero die reddidit, quantam capere vix potuerunt ſex magnæ matulæ, ſic.

℞.ſucci thymel.chamel.ciclam.& braſſ.mar.an.ʒ. ij. aſari,ſpicæ nardi,ſcen,ſeminis apii,petro.rutæ,agni an.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 529 sur 1293

3.j.farinæ lupin.& cicer.rub.ana ʒ.j.ß.incorp. simul,& cum cera fiat linimentum quo vng.vmbilicus, regio veficæ,& perinei.

℞.ſucci braſſ. ma.& cacuminum agni ana ʒ ij ſucci pireos,ariſtol.rotund.ana ʒ.j. ſeminis apij, petro.carui ſeſeli ana ʒ.j terebinth.ʒ.ij. ceræ parum. fiat linimentum. Fortius erit,ſi addas cinerem ſcorpionum,cicadarum integratum. Oleum non eſt miſcendum, quia obtundit vim medicamentorum acrium. Quòd ſi ſine oleo medicamentum hoc non poteſt conſiſtere, adde ol.ſcorpionum,& amyg.amar.ana ʒ.ij. Tibiis inflatis conuenit hoc lixiuium.

℞.ciner.ficus,caulium & ſarmentorum vitis an.ℏb.ß. ciner.aſphod hermodac. an.qr.fiat lixiuium, in quo diſſ. ſalis communis ℏb.j.alum.qr.j.abluãtur pedes, & poſtea imponatur tale cataplaſma.

℞.ſterc.vaccæ ℏb.j. ſterco.capræ ℏb.ß. incorporentur cum lixiuio tonſorum,& vino, applicentur tibiis. Si malum perſeueret, opiatæ loco dentur medicamenta validiora,vt dialacca, diacucur. ſed quæ ſapore ſunt ingratiſſimo,ex iis & aliis propriis pil.ſic compono.

℞.diacucur.ʒ.i.dialaccæ,tro.de rhab.ana ʒ. ß.hepatis lupi,cineris inteſtinorum lupi ana ʒ. ij. ſeminis hederæ ʒ.iij cum ſyr.de abſynth. fiant pilulæ ad magnitudinem piſi, capiat tres vel quatuor ſingulis diebus quatuor horas ante paſtum. Conueniunt in omni ſpecie hydropis, addito ſucco braſſ.marinæ.

Tympanitæ curatio.

Plus flatuũ in Tympanite,& minus aquæ ſubeſt.Conueniunt eadem remedia,quę in Aſcite,hoc addito,quòd magis ſunt flatus diſcutientia.Oportet igitur laxare & aperire mediocriter, diſcutere verò tam ſumptis, quàm admotis medicamentis valde calidis, præſertim in cauſſa frigida. Nam in cauſſa calida, minus calidis vtendum eſt.Et quia flatus à cruditate, ventriculus roborãdus calidis & aſtringentibus,vt,

℞ oleimaſtic.ʒ.j.ol.nard.& de abſynthio an.ʒ.ij.vng. ventriculus.

℞.cerati ſtomach.Gale.ʒ.iij.applicetur. Imperamus etiam pul.à paſtu,ad diſcutiendum flatus,vt,

℞.aniſi

℞.aniſi conditi ʒ.ij.carui, cymini,ſeſel.an.ʒ. j. macerentur in aceto per noctem, carnis citri ʒ. ij. cinamomi craſſi,& galang.an.ʒ. ß ſacc.roſ.tab. ad pondus omnium fiat pul. capiat cochlear vnum à paſtu.

℞.diag.& diacucur.an.ʒ.iij. confect.aro.roſ.ʒ j. cineris inteſtinorum lupi ʒ. iij hepatis lupi ʒ j.pellic.ſtomachi gallinæ ʒ.ij.cũ ſyr. conſeruationis,cort.citri, fiat opiata,capiat ter in hebdomada ʒ.j.ſuperbibendo parum vini diluti aqua abſynth. In aſcite tantùm purgandus eſt venter,quoniã in hac ſola ſpecie,ingens copia aquæ colligitur in peritoneo. Quòd vtilis ſit hæc punctio,demóſtrari poteſt,quia per eam aqua euacuatur, quæ per aliã regionẽ perfectè non poteſt euacuari. Nec adeo periculoſa eſt ventris apertio,modò rectè fiat Nã videmus eos, quibus vulneratus eſt venter,euadere, niſi vulnus penetret in gracilia inteſtina. Præterea vtilem eſſe conſtat ex euentu. Quibus enim caſu quodam per vmbilicum aqua erumpit,hi ſunt curati. Quòd ſi quis obiiciat hoc remedio tẽtato multos interiiſſe, huic reſpõdebimus id cõtigiſſe, vel quia facultas hepatis in illis erat emortua, vt poſtea ſanguinem bonũ gignere non potuerit, aut quia remanſerat ſcirrhus hepatis,aut lienis, vel quia morbus natus erat ex pulmonis vlcere (Phthiſici enim propemodum omnes in hydropẽ incidunt)vel quia in thorace fuerit etiam collecta aqua,quæ vacuata non eſt,quod ex tuſſi deprehendi poteſt. Hos deſperatos eſſe dicit Hipp. Sed ſic intelligẽdum eſt,niſi vtraq; pars pectoris aperiatur. In deploratis, qui ad extremã virium imbecillitatẽ deuenerunt, qui ſcirrhum in hepate confirmatum, aut liene, aut vlcus in pulmonibus habet, ac denique in ſenio confectis, non debemus hoc remedium experiri. Dum venter pungitur,non eſt ſpectandum ex vtra parte, dextráne,an ſiniſtra malum cœperit, vt quidam religioſius obſeruant. Nam nihil refert vtram partem ſeces, cùm ex vtraque poſſit commodè vacuari aqua.

Apertio Ventris.

De lienis affectibus. CAP. XXXVII.

TOt & tales morbi fiunt in ſplene, quot & quales in hepate.vt intẽperaturæ,inflammationes, tumores duri,obſtructiones, & morborum ſimilium ſymptomata, vt icteri, hydropes. Quare cùm fiant ſimili modo,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 531 sur 1293

etiam ſimili methodo, & ferè eadem materia medica curantur. In hoc tantùm differunt, quòd morbi ſplenis valentiora medicamenta deſiderant incidentia non ob ſubſtantiam partis (eſt enim tenuis & rara) ſed ob materiam terreā & craſſam, quam in ſe continet. In aperiendo minus vtimur aſtringentibus, quia pars minus eſt principalis & minus ſui conſeruationem indicat, quod de remediis externis velim intelligas. Nam cùm ad ſplenis affectus fortiſſima remedia inſtituuntur, ad iecur etiam perueniunt, idque lædunt nimis fortiter aperiendo, vel diſſoluendo. Differunt & in hoc, quod melancholia in ſplenis affectibus præcipuè expurgatur, bilis in hepatis, in vtriuſq; verò obſtructione pituita, quoniā magna ex parte facit obſtructiones ſua craſſitie. Quare eadem medicamenta curabunt intemperiem hepatis & lienis. Inflammatione laborantibus his partibus, in ſanguinis miſſione differūt indicationes, ob ſitum partis, atque in topicorum admotione. Nam in hepate admouentur in dextra parte circa poſteriora, ſi in gibba ſit affectus: ad anteriora verò, ſi in caua: in ſiniſtra & infra nothas coſtas applicantur ſplenitica. In curatione obſtructionum & icteri ſola medicamentorum vehementia differunt. Quare & fortiſſima remedia ad obſtructiones & ſcirrhos hepatis præſcripta erunt ſplenitica. Item quæ cappares & acetum recipiūt, quæq; minus aſtringūt, ſpleni magis ſunt accommodata. Quare ſuperfluum eſſet, ea hîc repetere. Id tantùm adnotare hîc oportet, limaturā calybis increſcentem lienem minuere, vt & aquam fabrorum ferrariorum, & ſemen portulacæ, cùm ob eius facilem relaxationem aliquando intumeſcit. Quæ enim cōſtringunt cogenda, ſubſtantiā raram minuunt. Aliud etiam notandum eſt, quòd in tumoribus & doloribus ſplenis flatus diſcutientia, vt agnus caſtus, ſeſeli, apij, & petro. ſemina, ſuccus rutæ multum iuuant. Colon inteſtinum ſpleni alligatur & incumbit, quod flatibus diſtentum, & ægros & medicos ſæpè fallit, ſed hac nota diſcernuntur, quòd ſpleniticus dolor grauis ſit, colicus verò diſtendens, acutus & mobilis: Spleniticus in parte vna fixus eſt: in colico totus venter à flatibus diſtentus: in ſplenis verò affectibus, ſola pars ſiniſtra.

Quæ lienē minuunt.

Colici à ſplenitico diſtinctio.

De

De cachexia. CAP. XXXVIII.

CAchexiam Græci vocant malum corporis habitum. Eſt autem color malus ex albo flaueſcens, vel vireſcens, caro laxior, & omnes vires imbecilliores, & vt dicam breuiter, illa eſt corporis conſtitutio, quæ hydropem præcedit. Sequitur immoderatas ſanguinis euacuationes per hæmorrhoidas, aut alias partes ſcirrhóſque viſcerum. Quare eadem cura erit huius, & imbecilli hepatis, aut cum affectu, quem præcedit, & quem ſequitur, vt ſi cachexia ſequatur ſcirrhum, & vergat in hydropem, tunc victus ratio ſit exſiccans & attenuans. Exſiccãdum quippe ob humiditatem incipientem, aut ſerum, quod eſt factum ab intemperie, & imbecillitate hepatis. Attenuans autem, vt ſemper cauſſa huius affectus oppugnetur, ne ſcilicet materia craſſa ſcirrhum faciens gignatur. Eadem eſt ratio medicamentorum. Sed cùm habitus vertitur in aquam, magis digerentibus, quàm humidis emollientibus, magíſque farinis ſiccis, quàm fotibus ex oleis, vel decoctionibus vtemur. Si cachexia fuerit ab immodica ſanguinis euacuatione, corpus reficiendum humidis, pares refrigeratæ calfaciendæ, & habitus corporis ſiccandus. Quòd ſi fiat ex eius retentione, hæmorrhoidas aperimus, corpus leuiter laxamus, ad quas omnes cauſſas vſum harum pilularum experior efficaciſſimum.

℞. pul. dialaccæ, vel diacucurmæ ʒ. j. rhab. ʒ. ij. diarr. abb. diagal. ana ϑ. j. cum ſyr. de abſynth. fiant pilulæ paruæ, capiat quarto quoque die pilulas quatuor manè. Quòd ſi affectus hic ſit cum intemperie calida aut fluxu immodico, fiat vt ſequitur. Pro febre ſic.

℞. tro de rhab. ʒ ij rhab. ʒ. j. ag. ʒ. ß pul. diar. ϑ. j. cum ſyr. capill. fiant pilulæ. cap. ſex bis in hebdomada mane, ſuperbibendo aquæ end. & cichor. ana ʒ. j. Si febriant, magis conueniunt ſyr. quàm pilulæ. Sed qui tandiu vſi ſunt ſyrupis, his minùs moleſtæ. Syr. conuenientes ſunt, de bizan. de eupat. capill. ven. end. compoſ. vel de cich. cum rhab vel end. addendo rhab. idem præſtabit. Si cum fluxu immodico ſit affectus, pilulæ ſic fiant.

℞. myrob. citrinorum, cheb. ind. an. ʒ. j. confricentur cum ſucco roſ. rhab. electi. ʒ. ij. diarrh. abb & triaſand.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 533 sur 1293

©BIUM

an.3.ß.cum syr.capill. fiant pilulæ,capiat duas manè in exitu lecti. Post harum vsum ferè in omni cauſſa conuenit opiata ſequens.

℞. ciner. pellic. ventric. & inteſtinorum gallinæ ana ʒ.ij cineris cancrorum marinorum lotorum ante & poſt vſtionem ʒ.j.conſer.flor.cichor.& capil. ven.an.ʒ.j.pul. aro.roſ.& diagal.an.3.iij.cũ ſyr.capill.fiat opiata(quando febris & intemperies calida adeſt,diarrh. & pul.triaſand.loco aliorũ pono)capiat ſingulis matutinis. Quod ſi aqua euacuata ſit, ſuperbibat parum vini, diluti aqua graminis & aſpar. Si adſit caliditas, aqua cichor. & end. Si refrigeratio, aquæ abſynt.& mentæ.Si fluxus,aqua capil. ven.& abſynth.Linimenta ſupra hypochondria ſunt apponenda,quæ ex iecur corroborantibus conficiantur.

℞. ol.de abſynth. nard. an.ʒ.ij.ol.cydon.ʒ.j. ſpicæ vtriuſque ana 3.j.cyperi, ſandali rub & albi an.3.ß.coralli rub.vſti 3.j.ß. ceræ q.ſ fiat vnguentum, vngantur hypochondria. Vtatur optima victus ratione, & exercitio, niſi fluxus immodicus ſit. Tunc enim frictiones fiant in contrariam partem.

De renum inflammatione. CAP. XXXIX.

INflammatio renum, vt aliæ inflammationes internæ curatur in genere, nempe auertentibus, dolorem mitigantibus, repellentibus, diſcutientibus, &c.Magis autem propria & peculiaris curandi ratio hæc eſt. Primùm ſanguinis motus aliò diuertendus eſt, ſecta baſilica eiuſdẽ lateris,idque initio & ſi adſit plethora. Poteſt etiam è vena poplitis educi ſanguis, vt quodam in loco Gal.imperat Id verò commodè fiet,vbi iam ceſſauit fluxio,ſi partes inferiores non fuerint imbecillæ,& ſanguis tenuis appareat Huius autem venæ incidẽdæ commoditas percipitur, ex eo, quòd ſit valde perſpicua,& ei non mediocris ſit cũ renibus ſocietas. Optima enim(vt ſcribit Gal. lib. de conſtitutione artis) vacuatio fit per magnam venam, & quæ habet conſenſum cũ parte affecta. Ante venæ ſectionem aluus exoneranda, ne venæ ſuccis crudis, aut vaporibus malis repleantur. In hoc morbo glans cõmodior eſt clyſtere,poteſt tamen clyſteris pauca quantitas iniici, alioqui ex maiori diſtenduntur inteſtina,atque ita renibus cõpreſſis dolor augetur. Clyſter fit

*Cap.*11 *lib.* 13. *met. me. Sectio venæ.*

Glans eſt clyſtere cõmodior.

sit molliens & refrigerans. Mercurialis, beta, pariet. & huius generis herbæ & ficus reiiciendæ, nisi cùm detergere oportet, vel abscessum rumpere. Nam nimis detergentia initiò malum exasperant. Clyster optimus ad omnium internarum partium inflammationem, & potissimùm circa sedem fit sic. *Clyster.*

℞. rad. bismal. lil ʒ j. mal. viol. an. M. ij. pass. prun. an. pa x. quatuor sem. frigid. ma. an. ʒ. iij. florum viol. p. ij. fiat decoctio in ʒ. viij. diss. mel. viol. sacch. rub. butyr. recen. an. ʒ j. ol. chamo ʒ ij. misce, fiat clyster, datur ante sanguinis missionem, vel statim post. Extrinsecus admoueatur epithema refrigerans, astringens, & repellens. *Epithema*

℞. ros. nymp. an. ʒ. iij succi plantag. solani an. ʒ. iij. aceti ʒ. ij. fiat epithema. In succorum penuria aquis vtemur. Valet quoque vnguentum ros. vel vnguentum Galeni pro renibus, quorum vis augenda est, additis succis conuenientibus. vt plantag. sola. semperuiui, polygoni, & similibus. Quòd si materia in ventriculo contineatur, proderit etiam ante sanguinis missionem vomitum ciere, reuulsionis ergò. Possunt & præscribi syr. ad sistendam fluxionem, qui respondeant actioni nephriticæ, illi verò ex anodynis, attrahentibúsque fiunt, vt hoc modo.

℞. viol. solani, scariolæ, plantag. an. M. j. polygoni M. ß. tamarind. ʒ. j. seminis berber. port. & papaueris albi aut capitum eiusdem an. ʒ. iij. flor. ros. nymph. ana p. j. fiat decoctio. In ℔. j. diss. sacch. q. s. fiat syr. quo vtatur manè. Quòd si aluus astringitur, clystere vel glande solicitanda erit, non autem decocto laxante, aut medicamento qualecunque sit, cui locus erit in declinatione. A medicamentis enim duplex est incommodum, tum quòd calida sint, tum quòd humores attrahant ad partem affectam. Sed neque cassia, vt solent omnes, vti suadeo, quæ mihi non potest non esse suspecta, cùm aliquid etiam caloris habeat. Dari etiam possunt initio syr. qui parantur in officinis in eadem vtilitate, qua decoctum præscriptum, vt syr. refrigerantes. Et si aluus satis fluat, leuiter astringentes, vt syr. viol. de nymph. myrtil. de ros. siccis, de papa. præsertim cùm dolor vrget. In siti vtendum est Iulep Alexandrino. Sitim enim optimè sedat: *Syrup.* *Cassia suspecta.* *Syr. astringentes.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 535 sur 1293

©BIUM

atque horum decoctum & syr. vsus in principio tantùm conuenit. Quòd si fluxio non possit prorsus repelli, ac iam per membranam renum aliquid resudare videatur, tunc abstinendum à syr. astringentibus, & nimis incrassantibus. Vtendum autem erit modicè, & citra morsum detergentibus, vt saccharo cum aqua, hydromelite in minùs biliosis & senioribus. In biliosis detur decoctum pass. iuiub. hordei & glycir. in declinatione valentiora his prosunt, vt quod parti impactum est, discutiatur. In hunc vsum vtile est hoc decoctum.

℞. gly. ʒ j radic. ireos ʒ.ij. agri. ceterac. polytric. adianthi an. M j. pass ʒ j. fic. N. vj. flor. bugloss. borrag. an. p. j. fiat. decoctio. In quo dissolue mell. ros. col. ʒ iij. fiat syr. aro. cum ʒ ij. cinamomi & ϑ. ß. scenanthos. Eodem fine dari possunt pilulæ.

℞. myrrhæ, styrac. cinamomi, asari spicæ nardi, scenu galang. crass. an. ϑ. j. excipiantur terebinthina, fiant pilulæ, capiat ʒ. j. summo mane. Sumptis pilulis capiat ʒ. iiij. decocti cicer. rub. cum pauco saccharo. Postea singulis diebus manè capiat piluiam vnam superbibendo parum aquæ hordei perfectè cocti. Topica discutientia sunt, vnguentum martiatum, & resumptiuum, quorum singulorum ʒ. j. addatur ʒ. j. rad. ireos, vel cineris corallii rub. vel cornu cerui, aut ʒ. ß. far. fabarum.

De renum vlcere. CAP. XL.

INflammationem renum & abscessum frigidum sequitur exulceratio. Nam post eruptionẽ abscessus remanet vlcus. Deprehenditur dolore circa renes, cum pure multo reiecto vnà cũ vrinis. Discernitur à pure vesicæ, quod pus vesicæ viscosum magis, & tenax sit, quia à parte neruosa defluit. Renum autẽ pus est quidem crassum, sed minùs viscidum. Parum certum est, quod tradunt practici, pus renum magis permixtum vrinæ, vesicæ autem minùs. Nam in vtriusque vlcere permixtum redditur, & postea in fundo residet. Id tantùm verũ est in penis vlcere, in quo priùs redditur pus, deinde lotiũ, quasi sine pure. Fit interdum in vtroque rene, interdum alter tantùm, id quod dolore deprehenditur. Nam si sit altera tãtùm, dolor in ea parte sentitur, vt Hippocrates ait. Vbi dolor, ibi morbus. Morbus hic quandoque ma-

Signa. Pus vesicæ distinq. à pure renũ.

ior,

ior, aliàs minor est. Irritatur autē facilè longo itinere, equitatione, vsu alimentorum acrium, aut medicamentorum diureticorum.

CVRATIO.

Curatur medicamentis detergentibus, deinde reficcantibus, sed difficilis curatio ob continuum vrinæ transitum. Si absque inflammatione, siti facilius curatur: Si cum inflammatione, nunquam. Cùm inflammatio adhuc durat, vtilis est sanguinis missio è poplite, vel talo. Deinde quæ detergunt citra calfactionem, vt serum lactis asinæ, aut capræ cum saccharo ros. aut pauco melle. Si febris non adsit, lac omne dari potest Si febris adsit, malum dare, vt Hippocrates in aphorismis docuit. Vel detur tale apozema. *Detergen.* *Apozema.*

℞. rad. bismal. consol. maio. an. ʒ. ij. glyc. ras. ʒ. ß. corticis cucurbitæ ʒ. iij. agrimoniæ, ceterac. plantaginis an. M. j. sebest. pa. xx. seminis anisi ʒ. ij. seminis alchecangi, & bismaluæ, an. ʒ. j. papaueris albi ʒ. iij. aut capitum papaueris ʒ. ij. florum trium cordialium an. p. ij. ros. q. ß. fiat decoctio in aquæ hordei ℔. ij. diss. sacchari quantum sufficit, fiat syrupus, capiat manè, & serò tribus horis ante cibum. Et ne deducantur excrementa aliqua ad partem affectam, erit vtile ante vsum horum syr. vel vomitu vel medicamento leniente ventriculum & intestina detergere. A cibo melius vomunt, si os ventriculi ol. liliorum inungant, & aquam tepidam bibant, cum pauco oleo. Et iis tantùm danda sunt, qui facile vomunt. Item ea, quę vomitum excitant, vlcus irritant. Dandum est medicamentum leuius, vt casiæ in forma boli, vel cum decoctione hordei, & aqua bugloss. & viol. Carth. & diasebesten dari possunt. Syr. viol. ex multis infusionibus, & syrup. viol. in decoctione sebesten idem præstant. Oportet bis in mense bolum deuorare. Forma enim spissa medicamenti commodior est liquida, propterea quòd per ventrem descendit, & minùs peruenit ad renes. Cremor hordei & alimentum, & medicamentum erit. Item albumen oui per se, aut cum vitello datum, dolorem mitigat. Sed optimum est addere semper sacch. ros. tab. ad detersionem, vel puluerem sequentem.

©BIUM

PVLVIS.

℞. coralli rub. vsti & diligenter loti in aquâ plantaginis & caudę equinę ʒ.ij.cine. corticis cucurbitulæ eodem modo loti ʒ.j.mastic. ʒ. ß. sang. drac. & sarcocollæ an ʒ.iij pul. hippur. ʒ.j. sacch. cand.& ros. tab. an.ʒ. ij. fiat pul. tenuissimus, vt alcohor, vtatur per se,capiendo manè cochlear vnũ,superbibendo cyathum vnum aquæ plãtaginis,vel caudæ equinæ, vel myrtil. cũ pauca quantitate vini albi. Vel vtatur hoc puluere in cremore ptisanæ, vel in lacte amyg.aut non in ouo tantùm calfacto; Vtatur in cibis liquidis puluere illo veluti condimẽto, adaugendo quantitatẽ sacchari. Abstineant ab humidis & liquidis. Vtantur potiùs refrigerãtibus & exiccãtibus. Vtãtur etiam iis,quibus venter potest leniri,vt mal.lact. pomis coctis,prunis. Abstineant à piperatis & acribus,& coitu, & exercitatione. Sed pro exercitio vtantur frictione tibiarum. Si verò morbus sit sine inflammatione, vtimur frequẽtius medicamentis lenientibus aluum,& detergentibus & lacte ouium. In apozemate prædicto addi potest cortex fabarum, qui potẽtissimè deterget,mel. ros. col. vel syrup. de iuiub. vel de gly. In pul. præscripto augeatur quantitas sacchari candi, minuatur saccharum ros. tab. Post euacuationem factam, vtile erit aliqua ratione mouere sudores,vel ingressu stupharum,vel decocto gaiaci,quod mouet sudores, vlcera terget, & copiam vrinæ minuit: Ob id iuuat in omni vlcere renum & vesicæ. In parte externa supra renes, maximè si cum inflammatione vlcus sit, medicamenta aliqua ad refrigerationem, & exiccationem, apponenda sunt, vt vnguenta & emplastra, quæ talem vim habent, vt

Mouens sudores.
Decoctum gaiaci.

℞. succi plantag.& solani an.ʒ iiij. ol. ros. omph. ana ʒ.iij.aceti ʒ j. lithar. tenuiss. pul. ʒ. j. ß. ceruſſæ lotæ ʒ. j. tothyæ tenuiss. pul.ʒ ij. sang. drac. ʒ. j. pulueriſentur pulueriſanda & reducantur ad formam litarg. nptriti. Vngantur renes,siue cum inflammatione sit vlcus, siue absque inflammatione.

De renum calculo. CAP. XLI.

HVius duæ sunt causæ. Altera efficiens,calor renum ingens, humores assans, cogens, & in lapidem durans. Altera materialis, crassi & viscidi humoris copia.

Sigua

Signa ſunt grauis renum dolor, aculei infixi ſenſum præbens, locum non mutans, ſpina ægrè poteſt reflecti. Crus, quod è directo eſt, ſtupet, ob nerui orti à lumbis compreſſionem, faſtidium adeſt & vomitus. Vrina circa principiũ pauca meiitur, & aquoſa propter obſtructionem, poſtea perfectè ſupprimitur. Aluus nihil excernit, licet adſit permagna egrediendi cupiditas. Aliquando ſanguis excernitur ob violentiã calculorum. Vrina tandem arenoſam ſubſtantiam habet, præſertim vbi lapis è renibus emotus eſt, qui ſi leuis & rotundus ſit, excernitur facilè: ſin aſper, & alia quacunque forma præditus, præſertim anguloſa, difficulter. In curatione vtendum eſt leui clyſtere, & non forti, vt, *Signa.*

℞. quatuor remoll. & pariet. ana M. j. ſeminis lini, fœnug ana ʒ. ß. caric. ping N. x. (non paſſ. quia nocent veſicæ) quatuor ſeminum frig. maior. ana ʒ. iij. florum chamomel. p. j. fiat decoctio in qua diſſ. caſſ extractæ, ſacchari rubri ana ʒ. j. mell. viol. ʒ. ij. olei viol. & amygd. dulc. ana ʒ. j. ß. fiat enema. Adde in decoctione ſebeſtẽ ʒ. ß. capiat bis in hebdomada ante paſtum. Lenit renes, & lubricando educit, quod in eis continetur, quod ſemper in affectu eſt obſeruandum. Confert ſequens fomentum ſupra renes ſpongiis madefactis, & expreſſis ex decoctione ſequenti.

℞. mal. biſmal. cum toto ana M. j. ß. ſeminis aniſi, fœnic. ana ʒ. j flor. chamom. melil. ana p. j. ß. fiat decoctio de qua fiat fomentum pro renibus cum ſpongiis, aut filtro. Vtatur ſequenti vnguento.

℞. butyr. recentis ſine ſale, axung. gall. ol. amygdal. dulc. & viol. ana ʒ. ij. ol. de lilio. ʒ. ß miſce cum cera noua parum, fiat linimentum pro rene dolente, qui vngatur ſæpius de nocte poſt fomentum. Verùm quia multi flatus coniunguntur in hoc affectu ob cruditatem ventriculi, & imbecillitatem concoctricis, poſt vſum præſcripti clyſteris iniiciatur ſequens, qui etiam in colico dolore non parùm confert.

℞. ol. anethi, chamom. ana ℔ß. ß ol. amygdal. dulc. ʒ. ij. miſce, iniiciantur per anum calidè. Poſtea vtẽdum eſt ſequenti bolo.

℞. caſſ. recens extr. ʒ. j facch. q. ſ. fiat bolus quem ca-

©BIUM

piat. Aut ſi malit in forma potabili, fiat ſic

℞. vuarum paſſ. caricar. ping. ana Paria vj. iuiub. ſebeſt. ana Paria x. capill. recentium quartam partem M. j trium flor. cord. ana p. j. quatuor ſeminum frig. maior. ana ʒ. j. fiat decoctio in ʒ. iiij. diſ. caſſ. recenter extr. ʒ. j. ſyr. viol. ʒ. ß. fiat potio, detur loco boli. Poſtea vtatur remediis calculo comminuendo, & foras educendo accommodatis, vt

℞. confect. litontripon ℈. ij. ſangu. hirci præp. ℈. j. ſyr. capil. ʒ. ß. cum aqua milij ſolis, aut cum iure ciceꝛ. rub. fiat potio. Vnguentum etiam fiat ſic.

℞. ol. ſcorpion. compoſ. (Nam ſcorpius frigidus eſt, & eius ol. ſimpl. imbecillius) ol. de lilio compoſ. ana ʒ. j. ß. miſce, vngatur regio dolentis renis calidè. Quòd ſi horum vſu non deſcendat lapis ex renibus ad veſicam, admoueantur cucurbitulæ, primò paulùm ſub loco doloris, & deſcendendo ſenſim obliquè ſecundum meatũ vrinariorum ſitum, & deſcenſum in veſicam. Inſeſſibus præterea vtendum, quo remedio nullum efficacius eſt, ad doloris mitigationem. Sis tamen prudens, quia vires multùm diſſoluuntur ob longam moram in inſeſſu calido, & crebrum ingreſſum. Viribus ergo conſtantibus, ſi dolor ſuperioribus remediis non ceſſerit, paretur inſeſſus ex rebus præſcriptis in fomento, maiori tamen quantitate, & doſi & æger in labrum tepidus demittendus eſt, non multùm calidum ob dictam cauſſam. Optimum ad diuerſionem eſt ſimul, & excrementorum eductionem vti ſequenti opiata.

℞. diaprun. ſimpl. caſſ. rec. extra ana ʒ. j. gran. berber. gr. vj. paſſ. mund. & pulpæ ſebeſt. ana ʒ. ij. pul. gly. ʒ. ß. miſce, & cum ſyr. capillar. reduc. in formam opiatæ. Doſis eſt ʒ. vel ʒ. vj. pro viribus ægrotantis, capiat cum cuſtodia.

Ad calculum comminuendum.

℞. ſeminis hyperici, quatuor ſem. frig. maior. ſeminis apij & petro. ana ʒ. iij. ſeminis rhamni & albæ ſpinæ ana ʒ ij. ſaxifrag. & empetri ana ʒ. j. ciner. capitis muris, & cineris ſcorpionum ana ʒ. iij. cum ſyrup. de quinque radicibus fiat opiata, de qua capiat ante ſuos paſtus per duas horas, ſuperbibendo aquæ cretæ marinæ

rinæ ʒ.iij.vel iiij.cum syrupo limonum.

℞. seminis basiliconis, quat. semi. frig. maior. seminis apij, petro. ana ʒ. ß. rad. fœnic. petro. asparagi, seminis pimpinellæ, ana ℥. xv. saxifragiæ, ruſci ana ℥. vj. rhab. electi ℈.iiij. sacchar. diſſ. in aqua cretæ marinæ q. ſ. fiat electuarium in tabellis ponderis ʒ ij.

℞. aquæ parietariæ ℔.j. vtatur cum dictis electuariis.

De Diabete. CAP. XLII.

DIabete rara est affectio, quam Gal. semel tantùm aut bis vidit, sed quia aliquando accidit, non est negligenda eius curatio. Ego ter vidi in filia & patre, quasi morbus esset hereditarius, vel potiùs, quia erant eiusdē temperaméti, scilicet, biliosi. Solet autē accidere biliosis ob seri tenuitatem, & renū caliditatem. Nihil enim aliud est diabete, quàm fluxus vrinæ, vt cùm multum, & frequenter meiunt vrinam aquosam, & tenuem. Fit autem, vel quia habitus totius corporis nimia caliditate dissoluitur, vel cùm renes supra modum calfacti nimiū seri trahunt. Quare erit occurrendum intemperiei totius corporis, vel renum potissimùm alimētis crassis, emplasticis, minimè calidis, incidentibus, vel aperientibus. Multùm itaque laudatur ptisana, omnis sorbitio ex alica, pedes veruecini, aut vitulini aut suilli aut bubuli, semoula, panis lotus, amylum si decoquatur in iure carnis, in quo semen papaueris decoctum sit, aut lactucæ. Super renes, si affectus sit in toto corpore, supra totam spinam vnguenta refrigerantia, & astringentia apponenda, qualia sunt paranda ad fluxum sanguinis & ad vlcera renum, vel ex ol. frig. & astingentibus, & ex succis herbarum, vt quod paratur, ex ol. myrrh. ros. omph. nenuph. aut de pap. Inungenda est tota spina, maximè ab vltimis costis ad os sacrum vsque. Nimis frigida & astringentia respirationi nocere possunt. Intus autem nec multùm resiccantia, nec aquea danda sunt. Sicca enim habitum soluunt, humida aquam mouent. Sed quæ crassa sunt & emplastica, deligenda sunt, vt consolida maior, gum. tragac. arab. mucilago psilli j cyton. amylum, albumen ouī, terra sigillata, bolus armena, & melior forma erit in opiata sic.

℞. carnis cydon. conser. conf. maior ana ʒ. j. mucilag.

gum. tragac. & ſeminis cydon. extractæ, cum aqua roſ. ana ʒ. ß. amyli ʒ. iij. boli arm. ſang. drac. ana ʒ. j. miſce, cum ſyr. de pap. & myrth. fiat opiata, de qua capiat bis in die, & ſemel noctu. Si diabete aut ſimile diabetæ poſt hydropem fiat, aut ſi habitus ſit ſeroſus, non ſtatim curare oportet, vt illa ſeri redundantia euacuetur. Moderanda eſt, ſi vitium deiectio ſequatur. Qui hac affectione laborant, non debent mouere corpus, neque ſupra renes dormire, ne nimis incaleſcant.

De diabete ex prima dictatione. CAP. XLIII.

DIabetica paſſio eſt inuolũtarius, & nimius loti affluxus. Cauſſa eſt vehemens renum calor, potentiùs attrahentium ſerum ſanguinis. Qui hac laborant, vt plurimùm hectici moriuntur, ob eam, quæ renibus ineſt, trahendi vim à calore exuperanti. Ad huius curationem omnia fiant deſcribenda in ardore vrinæ, exceptis mucilaginibus, ſyringationibus, & vnctionibus pectinis, & perinei. Nec virga eſt in lacte immergenda, vt in ardore vrinæ. Sed ſoli renes ſunt refrigerandi per vnctiones & reliqua dicenda capite de ardore vrinæ ſine vlcere.

De veſica calculo. CAP. XLIIII.

CAlculi in veſica reperiuntur, qui contractionẽ impediendo, vrinæ expulſionẽ impediũt, ob id cauſſa diſtentionis, & diſtentio cauſſa retentionis vrinæ à toto genere præter naturam dicitur. Fiunt calculi in veſica, maximè in pueris, & aliis ætatibus, vel alibi, vt in renibus, generatim in veſica retinentur, & inter ſe differunt. Nam qui fiunt in renibus, augentur ex arenulis pituita viſcida ſimul coniunctis. Arenulæ autem à pituita etiam viſcida renum calore cocta, & hi comminuuntur. Veſicæ autem calculi non ſic fiunt ex multis arenulis, ſed ex pituita multùm viſcida, & craſſa, in veſica indurata augmẽtum recipiunt, & veluti cortex quidam ſupra lapidem generantur, ita vt videãtur ex multis tunicis aut multis veluti oſtrearũ teſtis confecti. Od id difficillimè franguntur, vel medicamentis vel ferro. Qui autem primùm generatus eſt in renibus calculus, & retẽtus in veſica, minus rotundus eſt, & in medio arenoſus, in ſuperiori parte veluti teſta quadam concluſus. Quare ſi præ-

ceſſerit

ceſſerit nephritis,& calculus reiectus non fuerit,& præceſſerint ſigna calculi renum,danda eſt opera, vt calculus ille ex veſica expellatur, quod fiet vrinam retinendo in pene. Nam vrina retenta viam dilatat,& præparat ad calculi euacuationem, & concutiendo corpus,& affatim cúmque impetu reiiciédo vrinam. Vel danda ſunt medicamenta, quæ lapidem frangunt, priùs prouocata vomitione, aut facta purgatione. Vomitus ad præcautionem eſt valde vtilis. Prohibet enim eius generationem, aut incrementum. Pituitę ventriculi & inteſtinorum deterſio generationem & incremẽtum impediũt. Dantur igitur prius medicamenta leuiter detergentia, deinde detergentia, & aperientia ſimul permixta, poſtremò fortiter incidentia,& lapidem frangentia.

℞. gly. raſ. ʒ. ij. paſſ. fic. ana pa. x. aniſ. fœnic. ana ʒ. ij. quatuor ſemi. frig. maio. ana ʒ. iiij. milij ſolis ʒ. ß. beth. M. ß. fiat decoct. In ℔. j. diſſ. oxymel. ſimpl. ʒ. iiij. capiat in tribus matutinis. Et poſt vsũ huius ſyr. capiat pilulas de hiera, de rhab. an. ʒ j. deinde vtatur hoc ſyrupo.

℞. gly. raſ. ʒ. ij auriculæ lepor. beth. empetri (quod fœnic. marinum vocant) ana M ij flor. hyperici & geniſtæ ana p. j. ſeminis ſalyuri ʒ j. fœnic. apij, petro. aſari ana ʒ. ß. fiat decoctio, in aquæ fontis. In ℔. ij. diſſ. ſyr. de limonibus, oxymel. diuretici ana ʒ. iiij. ſacch. par. fiat ſyr. mediæ decoctionis, capiat hora quarta matutina, & iterum poſt duas horas eandem quantitatem. Ante cœnam duabus horis capiat cyathum vnum, & hoc continuet, donec lapis fuerit reiectus. Hic ſyrupus lapidem comminuit, ſi comminui poteſt, & parum ex veſica propellit. Quòd ſi moleſtum fuerit ægrotanti tanto tempore vti hoc ſyrupo, miſceatur vino albo, & cum aliquantula quantitate cinamomi fiat vt vinum hippocraticum. Nam propterea quòd locus eſt valde remotus, medicamenta eò peruenire non poſſunt integris viribus, ob id frequenter aſſumenda ſunt, & magna quantitate. Vel fiat opiata hoc modo.

℞. conſer. lyring. & paſtinacæ agreſti (quam bauciam vocant) capill. ana ʒ. ß. ſucci fœnic. marini, hyperici portu. depuratorum, & exiccatorum, ſucci gly. ʒ. j. cineris aſtragali leporis, & capitis muris an. ʒ. j. lapidis iudaici ʒ.

©BIUM

ß. cinamomi, ſpicæ, rubriæ maio. ana 3. j. cum ſyr. delimonibus fiat opiata. Sed omnia arida tenuiſſimè pulu. & capiat ad nucis quantitatem, aut caſtaneæ, ſuperbibendo cyathum vini albi, vel clari diluti cũ aqua beth. vel auric. lepor. vel decoctione herniariæ. Capiant frequenter in die, vt de ſyr. dictum eſt. Fieri poſſunt linimenta, & fotus ſupra regionem veſicæ ex relaxantibus, & aperientibus, vt fiat hoc modo.

℞. rab. biſmal. graminis, aſparag. fœnic. ana q. j. beto. fœnic. marini, parietą. pedis columbini, ana M. j. flor. hyperici, geniſtæ, iuiubarum ana p. iij. fiat decoctio in aqua & vino, quibus adde ſemin. fœnic. apij, petro. ana ʒ. ß. foueatur manè regio veſicæ, & perinei tepidè. Fieri etiam poſſunt ex decoctione fotus, inunctiones, & ex oleis ſcorpionum, amygd. liliorum, & aliorum dilatantium. In officinis parantur compoſitiones quædam, quæ vim habent comminuendi lapidem, vt quę inde nomen accepit Litontripon. compoſitio Iuſtini. Sed quæ priùs parari iuſſimus, ſunt efficaciſſima. Si vſu horum non curetur, ad diſſectionem veniendum eſt. Nam lapis eſt fortior, quàm vt conteri poſſit.

De calculo contra Fernelij ſententiam.

LApidem in veſica generari contingit ex crudo ſucco & limoſo ac viſcido cum vrina penetrato ad veſicã, in qua calore loci exarefactus ſenſim lapideſcit, vt in aquæ ductibus aqua aluminoſa & argilloſa, fieri contingit. Fernelius dicit ſe non videre, quomodo crudus ille ſuccus poſſit tandui illic remorari, niſi fortè admodum anguſta, aut obſtructa ſit veſicæ ceruix, cum ſanguineus grumus, pus & mucoſa & lęta pituita, aliáque multò craſſiora facillimè illuc cũ vrina profluant. His argumẽtis adductus aliam cœpit cauſſam inueſtigare, ac tã-dem competit, omnem calculum in veſica concluſum à renibus rudimentum quoddam traxiſſe, è quibus per nephriticum dolorem excidens, ſi grandiuſculus eſt, in veſica aliquamdiu hæret, ac ſępè perſiſtit, illícque aliarũ ſordium adhæſu coagmentatur, dum verus, & coaptatus fiat lapis. Ita quidem neminem hactenus offendi, inquit, in veſica calculum habere, qui nephriticis doloribus vexatus antè non fuerit, & quoſcunque exemptos veſica

vesica calculos offendit, in medio quasi nucleum reperit, verum rudimentum à renibus exturbatum. Decipitur verò in hoc, quòd putet, quod aliquando fit, & aliquibus, semper & omnibus fieri, scilicet, lapidem vesicæ accepisse initium à renibus, quum post nephriticum dolorem non reiicitur, sed retinetur in vesica, in qua obducitur muco quodam, quo pars interna vesicæ munita est, à crudo succo, qui cum vrina illuc peruenit. Verùm id in omnibus non contingere experientia docet. Pueri in vesica sæpè calculum habent, qui nunquam nephritim passi sunt, nisi in vtero sint passi. Nam cum lapide natos multos vidi, qui à parentibus hæreditario iure acceperunt. Ratione id posse fieri ostendo. Si lapis renum coagmentationem accepit in vesica, vt cogitur fateri, generari potest. Nam ab iisdem caussis generatur, & accrescit. Augescit ab eadem materia, ex qua fit, scilicet, à crudis, lentis, limosis succis, & à calore partis, tanquam ab efficiente caussa. At talia recrementa retinentur ad coagmentationem: Ergo & ad generationem, non in omnibus, sed in his, qui crudis, lentis, & viscosis humoribus abundant, & quibus meatus strictiores sunt, & qui diutius vrinam retinent, ob quam retentionem crassa in fundum descendunt, & subsident, quo tempore partes illæ in lapidem concrescunt. In vesica succus crudus citiùs concrescit, quàm in renibus ob minorem calorem. Minùs enim calet vesica ipsis renibus. Sanguis enim crudis succis mixtus coalescit, & liquidiores succos reddit minùs aptos, vt in lapidem vertantur. Erit calculus in vesica & in renibus, vt grando in pulmonibus, & lapis in collo, vt refert Paulus libr. 3. Lapides hi inter se differunt. Nam qui in renibus fiunt, ex arenulis simul coniunctis generantur, & figuram sumunt à renum sinu. Si enim in primo sinu retineantur, habent veluti aculeos: qui verò per vreteres redduntur, & figuram in vretere accipere videntur, quia oblongi sunt, & nucleis pinearum similes magna ex parte, si non franguntur. Lapides vesicæ calculis fluuiatilibus similes figura sunt, scilicet, rotundi ferè, vel figura lentis, non ex arenulis, sed ex materia lenta, quæ veluti laminas cæparum facit leues, magna ex parte, qui in vesica initium sumunt:

Error Fer nelij.

Lapidis differ.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 545 sur 1293

Verùm qui è renibus rudimentum acceperunt, in medio veluti nucleum habent, veluti ex multis arenulis compactum. Quòd ſi continuò è renibus arenulæ deſcendant, aſper efficitur ob arenam muco permixtam alligatámque. Lapides pulmonum, quia à pituita reſiccata fiunt, grando dicuntur, quia grandini aſſimilantur in duritie & ſubſtantia. Lapis è collo inteſtino reiectus veſicæ calculis ſimilis eſt. Atqui ab abſceſſu redduntur, oſſibus ſimiles eſſe ſolent, colore fuſco. Tales ab abſceſſu hepatis, matris doctiſſimi cuiuſdam Nemauſenſis redditos vidimus, & abſceſſu inteſtinorum mulieris Mõtisbani, quæ mulier poſt varios dolores tabida erat, hæcque menſtrua nunquam paſſa fuerat, & tamé peperit duodecies. Liberorum multi adhuc ſuperſtites ſunt.

De mictu ſanguinis. CAP. XLV.

SAnguis reiicitur vel ob aſſumptas cantharidas, quæ id potiſſimùm efficiunt, vel propter colatorij rarefactionem, aut propter ruptionem aliquarum venarum veſicæ, aut renum. Si à cantharidibus aſſumptis, id ſcietur ex relatu ægri, aut aſſiſtentium. Vel ſi penem diſtentum habeat, & ad Venerem irritatus fuerit, vel coierit ſupra modum. Si propter rarefactionem venarum renum, vel colatorij, ſanguis eſt multùm ſeroſus. Si propter venarum ruptionem, ſanguis multus & craſſus reiicitur. *Curatio.* Curatur autem ſanguinis miſſione in principio ad aduerſionem, & repellentibus medicamentis & conſtringentibus, ſupra renes & veſicam appoſitis, vt ſunt præſcripta ad renum exulcerationem, vel ex magis conſtringentibus, vt,

℞. boli ar. vel terræ ſigillatæ ʒ. ß. ſang. dracon. cortic. mali gran balauſt. an. ʒ. ij. aluminis ʒ. j. roſ. rub. ſeminis myrth. an. ʒ. j. ß. puluerizentur ſubtiliſſimè & excipiantur albumine oui & aceto, applicentur ſupra partem. A parte inferiori dantur præſcripta remedia ad redundantiam menſium. Retinent ſanguinem bolus armena, carabe cum albumine oui fortiter agitata, & deuorata. Quod ſi concretus remanſerit in veſica, tunc diſſoluentia ſanguinem danda erunt, aliquo tempore poſt, & non niſi vrgeat, retinendo vrinam, aut aliud quid efficiendo. Verendum enim eſt, ne rurſus aperiantur venæ & ſanguis

guis prouocetur, nisi dentur illa quæ vtrunque præstent, vt carabe, quę sanguinem dissoluit coagulatum, & fluentem retinet. Si propter vsum cantharidarum fluat sanguis, primùm veneno occurrendum est, tanquam causſæ, quæ nisi ablata, effectus curari non potest. Dandum igitur erit lac, quod & causſæ & symptom. prosit, si calybeatum sit. Item ol. ros. cum albumine oui intus assumendum. Clysteres refrigerantes iniiciendi, demum ad remedia fluxui sanguinis opportuna veniendum est. Deligenda illa, quæ venenis etiam resistunt, vt est terra sigillata, bolus arm. corall. tragac. & alia, quæ superius enumerata sunt ad sanguinis reiectionem, vt succus burſæ pastoris, rasuræ seu pul. ossis sepiæ.

De Vesicæ inflammatione. CAP. XLVI.

VEsica multas venas habet, & prope magnas venas sita est. Quare non minus inflammationem patitur, quàm aliæ partes internæ. Et inflammatio citissimè vertitur in gangrenam ob magnitudinem. Rarò fit, nisi præcedat magna quædam exasperatio, vel ob dolorem vehementem ab vlcere, vel à calculo, & post vsum medicamen. acrium Quare si sentiatur tumor supra pectinem, cum febre, & vrinæ retentione, & alui excrementorum, certum est inflammationem vesicæ esse. Ad hanc sequuntur vomitus bilioſi, dolor circa illam partem, & deliria. Periculosissima est, & si superueniat vlceri, periculum est de lethargo aut delirio. Quare periculo præ nunciato statim mittendus est sanguis, qui multus extrahatur, si plenitudo & vires permittãt. Id fiet primùm ex basilica, deinde ex poplite, vel fiant scarificationes in interna parte coxarum. Sin paucus sanguis sit aut morbus magnã ex parte iam factus, è poplite tantùm est trahendus sanguis, quæ auersio in omnibus inflammationibus factis, circa inferiorem partem ventris conuenit. Post missionem sanguinis emolliens & refrigerans clyſter iniiciendus est. Partes circumuicinæ oxyrod. fouendæ, vt influxus inhibeatur. Quòd si morbus sit in principio, frigida supra partem non multùm formidanda, si refrigerent, & non multùm constringant, qualia dicentur postea. Paretur clyſter ex infrigidantibus, & emollientibus excrementa, &c.

Signa.

Missio sang.

Clyſter.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 547 sur 1293

℞. mal. viol. cucur. an M. j prunorum, ſebeſt. an. N. xx. quatuor ſemin frig. ma. ana ʒ. ß. aniſi ʒ. j. ſemin. lini, ʒ. j. fiat decoctio ad ℔. j. In qua diſ. mel viol caſ. recēter extra. an. ʒ ij ol vio. ʒ. iiij. miſce, cap manè. Si dolor vrgeat, admiſceatur albumen oui fortiter agitatum, ſuccus ſolani, vel plantag. vel fiat talis ad ſedationem doloris.

℞. lactis ℔. j. ol. viol. ʒ. iij. ſucci ſolatri ʒ. ij. miſce, iniiciatur frequenter.

℞. ſeris lactis ℔. ß. ſucci cucurb. vel viol. vel mal. ʒ. iij. albuminis ouorum fortiter agitati ʒ ij. miſce, iniiciatur tepidè. In principio vngantur partes vnguento roſa. & viol. Et partes vicinæ oxyrrh. vt renes, partes ſuperiores ventris. Fiat tale cataplaſma.

℞. radic. biſmal. ℔. j. viol. M. ij. prunorum, dactyl. mund. ana N xx. coquantur in aqua ciſternæ, contundantur & tranſmittantur per ſetaceum, addendo de decoctione quantum poteris. Adde farinæ hordei & ol. roſ. ana ʒ. ij. miſce, fiat cataplaſma, applicetur ſupra regionem veſicæ. Quòd ſi morbus procedit, vel dolor maior fiat, calaſtica addenda ſunt, vt

℞. ol. amygd. dulc. viol. an. ʒ ij. ol. chamo. & de ſemine lini ana ʒ. j. butyr. recent. & pingued. porci ana ʒ. iij. miſce, fiat linimentum, vng. regio veſicæ. Item præſtabit vnguentum reſumptiuum totum in aqua hordei. Meatus vrinæ detergendus, vt aliquid vrinæ reddatur, & id, quòd à parte inflammata exudat. Sufficit iniicere ſerum lactis cum pauco ſaccha. vel decoctum hordei cum ſacch. In declinatione danda ſunt per os, quæ leuiter detergunt cum euulſione quatuor ſem. frig. mai. quæ non ſua acrimonia, ſed aqua & tenui ſubſtantia vrinas mouent. Et vinum aquoſum aſſumere poſſunt. Item cremorem hordei, & alia alimenta, quæ parùm nutriunt, & refrigerant, vt lactuca, viol. mal. Fructus etiam qui vrinas acres, & ventrem leniunt, vt pruna, poma, ſebeſten. Pira verò & quæ aſtringunt, fugienda, & quæ multùm detergunt, vt ficus, paſſ. Si euacuant ab inflammatione, vlcus curandum, & pars detergenda, vt proprio capite monſtrabitur.

De inflammatione veſicæ ex prima dictatione.

CAP. XLVII.

Huius

HVius curatio conuenit cum curatione inflammationis renum, sed minùs astringentia & refrigerantia regioni vesicæ sunt admouenda, ne accidat ischuria, quæ symptoma est valde frequens per se, & maximè molestum. Magis verò vtendum relaxantibus, & dolorem lenientibus. Hic ergo præferuntur linimenta, epith. perfusiones, cataplasmatis & emplastris: quoniam hæc suo pondere partem grauant, sic, vt ea multò difficilius dilatari queat, vnde fit, vt dolor affligat vehementius. Inclinante autem morbo, cùm iam dolor & tensio remissa sunt, cataplasmatis sine vllo incommodo vti possumus. Topica in principio conueniunt refrigerantia sine magna astrictione, vt

℞. succi viol. vel lactucæ, vel solani qr. j. ol. ros. qr. ſ. agitentur simul validè. Hoc imbuti panni frequenter admoueantur, vt

℞. ol. ros. omph. ana ʒ. ij. ol. viol. ʒ. iij. aquæ ros. parum, fit vt suprà.

Ad sedandum dolorem.

℞. rad. mal. bismal. ana ʒ. iij. viol. M ij flor. cham. melil. & viol. ana p. j. semin papauer. albi ʒ ß. misce, fiat decoctio, qua foueatur pars affecta. Efficacius erit medicamentum, si addas farinæ seminis lini & fœnug. ana ʒ. j. Post fotum fiat linimentum hoc.

℞. muc. seminis psyl & cydon. ana ʒ. j. ol. chamo. liliorum ana ʒ. ij pingued. gallinæ, anser. butyr. recentis ana ʒ. j. farinæ hord. ʒ. ij incorporentur simul, fiat linimentum pro parte affecta. Huius loco licet vti vnguento resumptiuo. Accedente statu miscenda sunt discutientia, vt farina fabarum, orobi & similia. Poterit etiam dari decoctum suprà descriptum.

De vesicæ vlcere. CAP. XLVIII.

EXulceratur vesica, vel propter scabiem, vel propter vsum cantharidarum, aut propter calculum asperum, aut propter pituitam aliquã salsam, aut bilem lotio permixtam. Accidit cum inflammatione, & citra inflammationem. Si cum inflammatione curatur iisdem remediis, quibus vlcus renum cum inflammatione, nisi quòd maiorem quantitatem syr. aut aliorum remediorum sumere oportet: vt ad partem affectam peruenire possint.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 549 sur 1293

Et possumus quatuor semin. frig. mal. addere. Nam alia prouocantia vrinam non sunt ponenda, nisi sint ex numero eorum, quæ astringendo id faciant & exsiccando, vt herniaria, lingua pass. cortex mali granati, & hoc maximè post totius corporis purgationem. Si sine inflammatione sit, curatur eodē modo, quo vlcus renū sine inflammatione, nisi quod magis oportet resiccare, ob partis intemperiem, quia medicamenta multùm infarcta & debilitata ad partem perueniunt. Tentandum est etiam per fistulam æneam, aut syringam oblongam aliquid in vesicam iniicere, quod commodiùs fit, si æger in dorsum decumbat, cruribus sursum elatis, & digitis propellendo vsque ad perinæum. Iniectiones autem fiūt ex detergentibus sine morsu, vel ex decocto hord. decocto cort. cucub. & cortic. fabar. in minori proportione, vt ex herbis leuiter detergentibus cum pauco melle ros. Decoctum præscriptum etiam iniici potest, & decoctū gaiaci. Post detersionem addi debēt, quæ magis resiccant, & cicatricem inducere possunt. Et ista sunt in vlcere simplici sine lapide. Nam vlcera cum lapide, non curantur nisi lapis auferatur, cuius extractio valde periculosa est propter vlcus. Cùm enim distenditur vesicę collum, periculum est, ne distrumpatur. Si vlcus iam fuerit profundum, tūc satius est vti cura palliatiua & vlceris, & lapidis, vtendo quibusdam emplasticis, & viscosis, vt lapidi inducatur quędam leuitas, quod fiet commodè vsu lactis cū pauco amylo, aut aliis viscosis manè assumptis. Nam si leuis sit lapis, minus vexat ægrotum. Si vlcus à cantharidibus factum fuerit, & in principio neglectū, difficiliùs curatur. Si recenter assumptæ fuerint, & fluxū sanguinis faciant, earum acrimoniam & vim extinguere oportet multo lacte asinæ, aut alio. Deinde fluxū sanguinis sistere, & ad vlceris curationem venire. Curatur iisdem remediis, extincto veneno, quibus suprà. Peculiare autem remedium est, terram sigillatam, bolum armenā cum lacte amygd. aut cum earundem ol. vel cum lacte asinæ, vel capræ, vel vaccæ sumere. Expurgat enim venenum, & partem resiccat exulceratā sine morsu, & sanguinem constringit.

Curatio Vlcerum Vesicæ.

℞. cass. recens extractæ ʒ.ij. cathol. ʒ.j. pulpæ pass. & sebesten

ſebeſten ana ʒ ß. medullæ ſem. carth. ʒ. j. aniſi ʒ. ij. fiat opiata cum ſyr. ſequenti.

℞. polypodij querni ʒ. iiij. agar. trociſ. in melle roſa. prius infuſi ʒ ß. aniſi, fœniculi, an ʒ. ij. ſemi. ſeſeli ʒ. iij. flor. ſaluiæ p. j. paſſ. munda. ʒ. ij ficuum dactyl. munda. an. pa. v. fiat decoctio in aqua hordei ad ℔. j. Cui adde ſyr. roſ. laxa ʒ. iij mellis roſ. collati ʒ. ij. Aromat. ʒ. ij. ſandalli rub. & ʒ. j. ireos. Et vna parte huius ſyrupi ad perfectionem cocti formetur opiata. Reſiduum autè capiat cum aqua beto. ſemel in hebdomada, in aurora cum leui cuſtodia.

℞. conſeruæ florum cicho. & capill. ven. an. ʒ ß conſ. anthos & florum ſaluiæ an. ʒ. iij pul. diatrag. frig. & diari. ſimp. ana ʒ. j. diarrh. abb. ʒ. ß diagal. ʒ. j. cineris pellicularũ caſtorei loti in aqua roſ ℥. ij. cineris priapi tauri loti in decoctione caudæ equinæ, & alchecangi ʒ. j. zinziberis viridis ʒ. ij. cum ſyr. capil ven. fiat opiata, de qua capiat ſingulis matutinis ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquę betonicæ & caudę equinæ.

℞. hordei integri p. j. rad. ireos ʒ. ij. fiat decoctio in hydrom. vel in ſero lactis caprini, fiat iniectio per ſyringam in veſicam. Augeatur vel minuatur quantitas mellis, prout videbitur. Iniectio autem manè fiat, & ſerò ante cibum.

℞. rad. conſol. maioris ʒ iij caudæ equinæ, ceterach, agri beto. an M j roſ p. j flor. anthos p. ß. fiat decoctio in hydromelite dilutiori, quàm ſuprà, & cum eadem decoctione fiat iniectio, qua vtatur, poſtquam vſus fuerit per vnam hebdomadã hydromelite. Decoctioni adde cort. cucur. ʒ. j. fabarum contuſ. ʒ. iij. & fiat iniectio, vt priùs.

℞. rad. cucurbitæ, ʒ. j. blattæ bizantiæ ʒ ß. ſem. alchecangi, bombacis, papa albi an. ʒ. ij quatuor ſemin. frig. maio. & ſem. maluæ an. ʒ. iij. florum viol. & anth. an. p. j. fiat decoctio, ex qua fiat iniectio, ídque pro ſedatione doloris tantùm. Si ex præcedentium vſu, vel alia cauſſa procatarctica excitatus fuerit.

℞. auriculæ leporis herbæ ʒ. ij. ocreæ, lapidis iudaici an. ʒ ß. cineris priapi tauri & vermium terreſtrium, lotorum in vino albo an. ʒ. j pul. glycirrh. & gummi prunorum & ceraſorum an. ʒ. ij ſpicæ celticæ, ſcœnanthi. an. ʒ.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 551 sur 1293

j pul.diarrh.abb. & diamoſci an.ʒ.j.ß ſacch. ad pondus omnium, fiat puluis, quo vtatur manè, accipiendo cochlear vnum ſuperbibendo parum aquæ beto. & hyſſ. vel incorporetur cum ſyrupo conſeruationis corticis citri,& fiat opiata,vel ſyrupo de acetoſitate citri.

℞. pil.de hiera ʒ.ij aga. trociſ. ʒ.j.ß. ſarcocollæ, maſtiches, zinziberis, galangæ, an. ϑ. ß ſalis gemmæ ʒ. j. cum terebinthina incorporentur ſimul. Fiant pilulæ,de quibus capiat ſemel in hebdomada, poſt primum ſomnum, & non incipiat vti, niſi poſt remiſsionem caloris.Interea vtatur opiata.

℞.hord.integri p.j.ra.ireos & enulæ an.ʒ.ß rad.yrin. ʒ.j herbæ auriculæ leporis ʒ.ij raſuræ ligni,ſpinę albæ,& ſem.eiuſdē an.ʒ j. fiat decoctio in hydro, & cum prædicta decoct.fiat iniectio loco alterius iniectionis. Vtatur tandiu,quandiu reſidentia viſcoſa remanebit in vrina.

De ardore vrinæ. CAP. XLIX.

ARdorem vrinæ aliqui vocant, & ferè omnes, cùm inter meiendum dolor ſentitur, qui multos morbos ſequitur,vt lapidem veſicæ, vlcus eiuſdem & renum, vel illarum partium inflammationem. Propriè hæc inflammatio glandularum, ſeu adenum, paraſtatarum,vel illarum partium exulceratio, & ob ſaniei acrimoniam dolorem ſentiunt in extremitate penis. Sequitur coitus immodicos, vel equitationes longas, & celeres Sed ob ſeminis potiſsimùm,aut illius ſeroſæ ſubſtantiæ,quæ coitum præcedere ſolet, corruptionem,vel propter infectæ mulieris vitium quod contactu contrahitur,idque potiſſimùm cùm quis ſemen attractum retinet, & iam commotum. Quòd ſi ab iſta cauſſa proueniat, miſsio ſanguinis è poplite citiſsimè curat, & vſus repellentium, ſi in principio adhibentur, aut per clyſterem infunduntur. Intus autem iniicienda ſunt, quæ detergunt, cum quadam refrigeratione, cum decoctione hordei, & ſyr.viol. & ex aquis diſtillatis cum ſyr.roſ. laxatiuo.

℞. aquæ plantag ſolatri an.ʒ. iiij. ſyr.roſ. lax ʒ.ß.miſce,fiat iniectio,quæ deterget ſemen illud corruptum & id quod à parte inflammata reſudat. Serũ lactis id etiam præſtat,niſi quod minus refrigerat.Cõueniet in proceſſu ad deterſionem,cui addi poteſt ſacch.roſ. tab.vel ſyrup. roſ.

roſ.de roſis ſiccis. Si autē dolor adſit, vel magna inflammatio, albumen oui fortiter agitatum, & dilutum aqua plantag.vel ſolatri iniiciendum,aut lac omne. Cum autem multa ſanies reiicitur, tunc adiungenda ſunt detergentia magis, deinde veniendum ad ea, quæ detergunt, & exiccant,& eodem modo curantur,quo vlcera veſicæ. Inter alia,aqua diſtillationis corticis malorum granatorum, & aranciorum multum valet,aqua peculi roſ.myrtill. & potiſsimūm cum litharg. Coquantur in huiuſmodi aquis. Poſt ſanguinis miſsionem, vtatur caſsia nouiter extracta cū ſemine herb. vel cath. vel diaſebeſten. Dantur ſyr. lenientes,leuiter detergentes,& refrigerantes,vt ſyr.vio.cū decocto hordei aſſumptus,lenit ventrem, ſyr. nenuph. refrigerat, ſyr.roſ. laxatiuus, laxat & detergit. Optimum eſt illis,tertio vel quarto quoq; die dare talia medicamenta ad deriuationem: poma cocta, pruna & ſebeſten valent & ad ventrem mouendum, & ad humorum feruorem extinguendum. Mucilago ſeminis pſylij extracta cum aqua viol.vel cum decoctione prunorum, ſebeſten, & pauco ſaccharo, & gly. ventrem laxat, & ardorem minuit. Extrinſecus, fotus, vel vnguenta magis penetrant, quàm emplaſtra. Sed fotus, quia calidi apponuntur,periculoſiores ſunt, ſatius erit vnguentis ex refrigerantibus & reſiccantibus paratis vti, vt

℞.roſ vel myrrh.vel cydon.ʒ.iij. aceti roſ.ʒ.j. vngantur renes & locus perinei,& totius pubis,vel addita cera fiat linimentum,vel ex metallicis,ſuccis herbarum & aceto fiat ad formam nutriti,vt

℞. litharg.ʒ.ß. ceruſæ lotæ, tuthiæ an. ʒ. iij. aceti, & ſucci plantag.q.ſ. fiat ad formam nutriti,quibus ſi addatur caphura,citius penetrabit,& erit efficacius. Iniiciantur clyſteres refrigerantes,vt in mictu ſang. ſupradictum eſt,ex ſuccis & decocto herbarū refrigerantium & conſtringentiū. Iniicienda autem parua quantitas, ne ſtatim proritetur ad expulſionem, non niſi poſt excrementorū reiectionem. Quòd ſi aluus eſſet aſtricta ex decoctione mal.vio.tantùm,prunorum,& quatuor ſem.frigid.maiorum paranda eſſet decoctio,& in ℔. j. col. caſſ. vel mel. viol.vel ſacch. rub.vel cath.cum ſucco ciclæ, ol.viol.diſſoluenda.Pul. præſcriptus ad exiccationem vlcerum cō-

uenit in fine, ſi aſſumatur cum aqua caudæ equinæ, & plantaginis, vel cum albumine oui fortiter agitato. Si ardor vrinæ propter præſentiam calculi contingat, tunc quæ dolorem mitigant, iniicienda erunt, vt lac, albumẽ oui. Si ob puris è renibus aut aliunde deſcẽdẽtis acrimoniam, præſens remedium erit, ante vrinæ emiſsionem, iniicere albumẽ oui fortiter agitatum: poſt emiſsionem verò, lac. Et vtrunque obtundere ſenſum partis in vehementiſsimo dolore, vltimum erit. Nam, vt ex diſſectione nouimus, ſentiunt dolorem citra aliquem affectum in pene, à ſalſugine, aut puris acrimonia. Sed quia, quæ ſenſum obtundunt, frigiditate maxima meatum conſtringunt, optimum erit vel in decoctione relaxante, vel in oleo aliquo illa diſſoluere, ne propter conſtrictionẽ pus retineatur, vel maiorem moram faciat in tranſitu, ex quo ſequitur dolor vehementior. Eligantur relaxantia, quæ ſuccum lentum habent, vt abducant viam, vt minùs vrina, vel pus partem ſenſibilem tangat, vt

℞. rad. biſmal. aut cõſolidæ maioris ℥. j. corti. mandr. ℥. ß. miſce, fiat iniectio. Capita papaueris in eadem decoctione poſſunt decoqui, vel opium Eadem in ol. amygd. dulc vel viol. diſſolui poſſunt & iniici, vel ol. extractum ex ſem. papaueris, vel ol. mandrag miſceantur lacti, vel decoctioni ſupra dictæ, vel mucilag. ſem. lini, vel cydon. vel pſilij. Sed dilui debent mucilagines multa aqua vio. vel plantag. quò faciliùs infundi poſsint. Id in vehementiſsimo dolore faciendum eſt, & magna neceſsitate. Puluis tequiei ſecundum noſtram caſtigationem optimus eſt, in dolore vehementiſsimo. Ardor vrinæ frequenter fit propter vſum acrium & prouocantium vrinas, vt poſt cantharidas aſſumptas, vel propter empetri, aut laueris vſum, naſturtij, & aliorum, quæ affatim vrinam prouocant vt eſt potus nimius ceruiſiæ recentis, quæ nimis detergendo partes, quæ ſunt veluti muco abductæ, ardorem vrinæ prouocant. Illa ſola aſſumptione albuminis oui, aut cibi viſcoſi, vt decocto pedum veruecis aut aliorum, facilè curatur.

De Vrinæ ardore ex prima diſtatione. CAP. L.

ARdoris vrinæ curatio quatuor perficitur ſcopis. Primus eſt, bilis purgatio, eáque per leuiora cholagogã, ne

gã, ne ab acribus bilis acrimonia augeatur, qua ratione vitanda ſunt etiam alimenta acria & vretica omnia etiã ſi frigida ſint, vt quatuor ſem. frig. maior. Secundus ſcopus eſt, bilis diuerſio ad alias partes, quàm vrinæ. Tertius eſt, alteratio hepatis & renum ad frigiditatem. Quartus topicis remediis bilis acrimoniã obtundere. Primus ſcopus perficitur medic. benedictorũ, & lenientium vſu, vt

℞. ſyr. viol. ʒ j. ß aquarum end. ʒ. ij. port. ʒ j. miſce pro vna doſi. Continuet per v. aut vj. dies. Si fuerit ingens ardor, ſic fiat.

℞. ſyr. de port. ʒ. j ſyr. de acetoſ. citri. ʒ ß. aquarum acetoſ. nenuph. & end. ana ʒ j miſce pro vna doſi, vt ſuprà. Si verò ſit magna inflammatio, & acrimonia, pro ſyr. de port. pone ſyr. de pap. Poſtea purgetur ſic.

℞. myrobal citrinorum ʒ. ij. infunde in aqua decoctionis paſſ factæ in aquis end. & acetoſæ per noctem, demum fiat expreſsio. Adde rhab. pul. ʒ. j. ß ſyr. roſ. lax. ʒ. j. fiat potio, capiat manè. Poteris vti caſsia recenter mundata, aut manna granata, pro tuo iudicio. In huiuſmodi benignis medicamentis non eſt opus laxatiuo. Secundus ſcopus fit reuellendo per frictiones moderatas in partibus ſemper remotioribus, ſuperioribus, præſertim brachiorum, manuum, colli, ſpatularum. Nam fortis frictio inflammat. Item ſi corpus aptum ſit ad vomitionem prouocetur vomitus, ſed per leuiora, vt aqua tepida, ol. communi, & ſimilibus. Si poſsit prouocari ſudor ex calore moderato, bene eſſet & plurimùm diuerteret. Vtile etiam eſt vẽtrem lenire molli clyſtere, & refrigerante: etiamſi lubrica ſit aluus, bis in hebdomada. Poteſt etiam fieri per aſſumpta lenitio alui, vt *Aſſumpta*

℞. caſſ recenter extractæ ʒ. j. granorum berber. gr. v. cũ ſacch. fiat bolus, capiat manè ſemel in hebdomada. Si quis abhorreat talis caſſ quantitatem, fiat ſic.

℞. caſſ recenter extractæ ʒ. iij. diaprun. ſimp. ʒ ij. cum ſacch. fiat bolus, capiat loco præcedentis, aut in potione cum ſyr. roſ. lax. Tertius ſcopus fit, alterando membra ſolito calidiora, vt hepar & renes ad frigidum, ne calfaciant vrinam. Id fiet tum per admota, tum per aſſumpta. Per admota ſic. *Admota.*

℞. aquarum en. ʒ. viij. roſ. & nenuph. ʒ iij. ſandal. albi

& rub.& vtriuſq; corall.an.ʒ j. ß.ſem.acetoſ.& port.an. ϑ.ij. Magna exiſtente inflammatione, adde caphuræ gran.iij,ſpicæ nardi ϑ. ß.aceti ʒ j. fiat epith. pro hepate, quod tepidè applicetur, longè à cibo,manè & ſerò Quæ hepati,cordi & principibus partibus admouentur,etiamſi refrigerandi ſit intentio ſunt tamen tepida actu admouenda.Ad idem fiat ſacculus.

Sacculus. ℞.roſ. rub flor. nymph.viol.ana p.j. ß. end. quartam partem M.j.ſandali albi,& rub.an.ʒ.ij. ſeminis port.endi.acetoſ.an.ʒ.j.ſpicæ nardi ϑ.j. cum ſyndone rubra fiat ſacculus in formam ſemilunæ. Irroretur cum aquis roſ. & end. admoueatur hepati tepidè ante paſtum, & cùm cœperit refrigerari, auferatur, & iterum calfiat cum dictis aquis actu calidis, & iterum applicetur. Per vnguenta idem fieri poteſt ſic,

Vnguēta. ℞.cerati ſandalini ʒ. iij ol. roſ. & nenuph.an.ʒ.ij. ſpicæ nardi ϑ. ß. lauentur ceratum & ole in qua end. fiat vnguentum, quo vngetur regio hepatis ante prandium.Cauendum,ne dum refrigerantia hepati admouemus,ſeptũ tranſuerſum refrigeremus, vt monet Galen. 7 meth. Ab iis enim reſpiratio offenditur, quam ſi lædi contingat, oportet ab iis refrigerantib. abſtinere, & pro noxa diaphragmati & pectori illata,calfacere,ne dum vni conſulimus,alteram offendamus,cauendum in his cõtrariis indicationib. Calfaciemus ergo diaphragma fotu calidorũ temperatorũ, vt decocto florũ cham.& meliloti.Aut ſi calidioribus opus ſit, florũ ſtech. origan. calamenti & ſimilium.Diaphragmate rectificato,rurſus ad ea, quæ hepar refrigerant,ſi opus videatur,redeundum,à ſepto tranſuerſo ſemper cauẽdo.Pro renib. refrigerãdis.

Pro renibus refrigerandis. ℞.vnguenti Gal ʒ ij.cerati ſandal. ʒ j.miſce cum ol. cydon.& vnge regionem renum frigidè actu, in introitu lecti.Per aſſumpta ſic refrigeratur hepar.

℞. ſandali albi & rub.an.ʒ.j.ſandali citrin. ϑ.ij. tro. de camph.ʒ.j. ſaccha. in aqua roſ. diſſ quantum ſufficit. fiat elect in tab. ponderantes ʒ.ij. ß. capiat vnam per tres horas ante paſtum, manè ſuperbibendo parum aquæ end In forma verò opiatæ ſic.

℞.conſ.roſ. & nymphææ,conſe.flor.cichor.an.ʒ.j. ß. ſeminis acetoſ. port. end.an.ʒ. j. omnium ſandal.ʒ.j. ß.

tro.

tro. decaphura ℈.iiij.cum ſyrup.viol.fiat opiata,capiat ad quantitatem caſtaneæ manè per tres horas ante cibum ſuperbibendo parum aquæ end. Quartus ſcopus perficitur per ea,quæ acrimoniam in viis vrinæ relictam emendant.Vtendum igitur medicamentis mucilaginoſis frigidis, tum per os aſſumptis, tum per ſyringam in veſicam immiſſis, vt minùs acris vrina reddatur. Lac o-uillum primùm detur acetoſum, extracto butyro ad ʒ. iij.aut ʒ iiij.quinque horis ante paſtum,vel fiat ſic.

℞.ſeminis mal.altheæ cydon. ana ʒ.j.gummi tragac. ʒ.iij.infundantur in decoctione radicis altheæ, ſeminis papaueris albi & alkek.fiat mucilago,de qua capiat ʒ. j. ß. cum ʒ. iiij. dictæ decoctionis, manè per octo aut decem dies.Poſt omnium præſcriptorum vſum.

℞. aquæ albuminis ouı diu agitati cum ol. vio. quantum ſufficit. fiat ſyringatio. Si ſit magnus ardor, loco aquæ albuminis ouorum, ponatur mucilago pſilij. Poteſt etiam emergi virga in vaſe lacte pleno.

℞.ol.nenuphar.viol.& roſarum ana ʒ.j. ß.miſce,vngatur perineum inter teſtes & anum. Si perſeueret ardor,fiat balneum ex foliis mal.viol.lact. floribus nenupharis. Vſus reuulſionis quatuor ſeminum frig. maiorum per ſyringationem laudatur, aut per os, addendo ſeminis papaueris albi parum.

De ſtranguria. CAP. LI.

STranguria, dyſuria, iſchuria, ſymptomata ſunt ſupradictarum affectionum. Diſtinguuntur autem ita, vt ſtrāguria vrinæ ſtillicidium dicatur, id eſt, cùm vrina ſtillat guttatim, & eſt cum quadam irritatione ad meiēdum frequenter. Fit autē cum meatus vrinæ conſtrictus eſt,& non poteſt ſimul vrinā reiicere.Conſtringitur autem cùm vrinæ aut puris acrimoniam ſentit.Tunc enim non ſolùm hæc pars,ſed & reliquæ concidunt in ſeſe,& contrahuntur, & hoc,cum vlcus eſt in pene. Fit etiam ſtranguria ob vrinæ acrimoniam, quæ & ſi pauca ſit in veſica, non poteſt quieſcere, donec multa aceruata ſit. Acrimonia autē prouenit, vel à puris putredine, vel ob admiſtionē pituitæ ſalſæ, aut bilis.Has cauſſas diſtinguere oportet,vt vnicuique remedia cōueniāt. Si à pure ſit, vel hepatis,vel renum,vel veſicæ eſt. Tunc detergentia

medicamenta iniicienda ſunt,& aſſumenda. Detergunt ſerum lactis cum pauco ſacch. roſ. tab. decoctũ hordei, & alia præſcripta capite de vlcere veſicæ & renũ. Optimum erit his admiſcere ſyr.roſ. vel de cucurb. maximè cùm vlcus valde inflammatum eſt. Nam vrinam mouent,& acrimoniam extinguũt.Si ob vrinæ acrimoniam fiat,ea eſt tenuis, flaua, & corpus biliosus, tunc oportet ſerosa illa & bilioſa euacuare recrementa,& ad ventrem deriuare medicamentis extinguentibus flauæ bilis acrimoniam,vt ſebeſten,tamarindis prunis,ſyr. vio.ex multis infuſionibus,& ſyr. roſ. laxatiuo. Deinde potiones, vel ſyr. refrigerantes, & extinguentes flauæ bilis acrimoniã,damus,qualis eſt ſyr.viol.de nenuph. de cucurbita, end.ſimpl.decoctum lactucæ, portulacæ teneræ, plantag.ſolani. Abſtinendum ab aperientibus,& nimis detergẽtibus.Dari poteſt in ſumma acrimonia ſyr. iuiubinus cum pauco ſyr.de pap. exiſtente magno ſenſu in parte.Inunctiones refrigerantes proſunt ſupra renes,vt ex ol viol.nenuph.Item clyſteres molles & refrigerantes.Optimum eſt etiam albumen oui fortiter agitatum in collum veſicæ iniicere. Si autem à pituita ſalſa, purganda erit pituitoſis medicamẽtis & decocto hordei,& aliis leniter detergentibus euacuanda.In illa cauſſa tantùm cõueniunt terebinthina lota in aqua.roſ. aſſumpta cũ ſyr. viol. & de gly.In aliis cauſſis acrimoniam potiùs auget,quàm minuat. Danda autem erit à ʒ.j.ad ʒ.ij.

De dyſuria. CAP. LII.

DYſuria ſimilis eſt dyſenterię. Nam difficulter vrina excernitur, & frequenter ſtimulatur æger. Fit autem hæc affectio, vel propter vſum acrium medicamentorum,vt empetri,laueris,& aliorum multùm diureticorum,quæ poſtquam mouerunt vrinas, vrinæ difficultatem inducunt.Fit autem hæc affectio ob frigidam intemperiem veſicæ,aut colli eiuſdem. Fit etiã ob craſſos,& viſcidos humores infarctos,aut adhęrentes cerui-ci veſicæ,vel vrinæ permixtos. Si nata fuerit ex vſu acriũ medicamentorum, vtiliſſimum erit decoctum hordei mundati cum pauco ſyr viol. aut ſacch. bibere ad extinguendã acrimoniam relictam in viis vrinæ, vel lac recens mulſum,aut lac amyg. paratum cum ſemine papaueris,

paueris. Si autem ob pituitam viſcidam & craſſam è toto corpore defluentem, pilulis mitioribus erit vacuanda primùm, vt pilulis hieræ, aut elephanginis. Deinde dandi ſyr. attenuantes, & incidétes, detergentéſque cum aquis vel decoctionibus ſimilibus. Deinde fortioribus pilulis euacuanda eſt, vt cochiis, & aliis purgantibus pituitam citra aliquam aſtrictionem. In craſtinum vtiliſſimum erit dare terebinthinam lotam cum vino albo ad ʒ.ij. Quòd ſi non facilè excernatur vrina, tunc tutò dare poſſumus cientia vrinam cum leui deterſione, vt ſyr. ſuprà enumeratos cum decoctione fœniculi, apij, aſparagi, bet. & aliarum herbarum diureticarum. Si pituita in collo veſicæ detenta id faciat, iniicienda detergentia erunt. Si eſt ſine vlcere, detergentia iniicienda, & attenuantia. Si vlcus adſit, melicratum crudum, valdéq; dilutum, decoctum hordei, & gly. vel ſerum lactis cum pauco melle. Sufficiant hæc ad curationem. Quãdoque accidit dyſuria propter hippoſarcoſim, quæ meatum claudit, & craſſam pituitam retinet, tunc cathetere extrahenda eſt vrina, & via dilatanda, vel candela cerea, deinde carnoſitatẽ extenuare oportet, & minuere medicamentis appoſitis in extremitate candelæ.

De Iſchuria. CAP. LIII.

IN totum ſuppreſſa vrina iſchuria dicitur. Detinetur autem, quia veſica diſtenta eſt, quæ ita claudit meatum, vt non poſſit in ſeipſam cõtrahi, vrinámq; propellere. Huic cauſſæ ſufficit catheter immiſſus in veſicam, per quem aliquid vrinæ excerni poſſit: deinde dilatato meatu facilè redditur, quod reliquum eſt in veſica. Non eſt etiam inutilis fotus aquæ calidæ, vel decocti maluarum cum apio, vel aliquo alio medicamento diuretico. Veſicam comprimere manè eſt etiam vtiliſſimũ Retinetur, & à calculo paruo in meatu vrinæ contento, vel magno, & meatum occludente. Huic malo medendum eſt immiſſione fiſtulæ, qua in veſicã protruditur calculus & vrina redditur. Si autẽ multùm infra collũ veſicæ non eſt, vtile erit digitis cõprimere penem, parte inferiore, & ſenſim adducere ad extremũ vſq; pudendi. Aliquando ita eſt infarctus parti, vt neque intra, neq; extrà propelli poſſit. Tunc foribus dilatãtibus fouere partem

oportet & ſuccum raphani cum pauco aceto extracti ſyringa iniicere, vt frangatur, vel ſuccum limonum, aut hyperic. Quòd ſi hæc nõ proficiant, nouacula partẽ diſſecare, & inde extrahere oportet. Si autẽ retineatur vrina à craſſis, & viſcidis humoribus, eodem modo curanda eſt, quo diximus in dyſuria. Si à pure, curabitur detergẽtibus, vt ſuprà monſtratum eſt. Si à ſanguinis grumo, & ſanguine concreto, diſſoluentia ſanguinem ſatius eſt per ſyringam iniicere, quàm per os aſſumere, & non niſi, (vt priùs monſtratum eſt) poſtquàm coaluit vena. Carabe in retẽtione vrinæ à craſſis humoribus, ſanguine cõcreto, & à pure retento, aut à veſicæ imbecillitate, data cum vino, præſens eſt remedium. Cinis cancrorum marinorũ, vel aſtacorũ fluuiatilium multùm prouocat vrinam; & dari poteſt etiam cũ præſentia vulneris, addito gũmi prunorum aut ceraſorum. Fouere regionem veſicæ in omnibus his cauſſis valde eſt vtile, aut cataplaſmata apponere. Cõficiuntur autẽ ex relaxãtibus, & incidẽtibus, vt ex radicibus aperientibus, fœni. apij petro. aſparag. rub. maioris, aſaro, ſeminibus calidis maior. ex aqua & vino. In ſanguinis cõcretione, ſi ſanguis non defluat à veſica, vtile eſt etiam eadem decoctione fouere, vt ſi neque à renibus defluat. Cataplaſmata fieri poſſunt ex reſidentia decoctionis, vel ex farinis lupinorũ, orobi, fabarum, cum ol. incidentibus, aperientibus, vt cum olco amygd. ama. ol ſcorp. irino, vel de ſpica. Si vrina retineatur ob veſicæ inflammationem, aut aliquarum partium vicinarum, curanda erit inflammatio ſanguinis miſſione, & aliis remediis propriis curandæ inflammationi, de quibus ſuperiùs. Fieri poteſt cataplaſma proprium ſic.

℞. mal. viol. ana M. ij. rad. biſmal. ʒ. iij. fic. prunorum ana p. xx. Omnia ſimul decoquantur in aqua. Contuſa in mortario per cribrum tranſmittantur, quibus adde ol. liliorum vel amygd. ʒ. iij. axung. porci, & cuniculi, gallinæ vel anatis ana ʒ. j. bútyri ʒ. ij. miſce, fiat cataplaſma, addendo parũ farinæ hordei. Non retinetur vrina, niſi inflammatio in magnum tumorem peruenerit, quo tempore medicamentis digerentibus eſt vtendum, aut ſedantibus dolorem. Si inflammatione, & potiùs à tumore frigido fiat, magis calfacientia, & digerentia

cum

cum emollientibus miſcenda erunt, & linimenta ſimili modo conficienda, vt quod paratur ex bdellio vel ammoniaco cum multo oleo liliorum, vel amygd. terebin. & cera, vel ſic.

℞. ſucci apij, & fœnic. marin. recent. vel aceto conditi ʒ.j. ol. ſcorp. ʒ.iij coquantur ad conſumptionem ſuccorum cum ʒ.j. pingue. cuniculi, vel cati, poſtea adde aſari ſeminis petro. cymini, ameos, ſeſeli an. ʒ.j. ſpicæ celticæ, ſcen. ana ʒ.ij. tereb. abietis ʒ.j. ceræ q.ſ. fiat vnguentum. Tempore inunctionis adde vini, vel aquæ vitæ parum. Si ob carunculam retineatur vrina, eam minuere oportet cathetere, & altius immittere, vt dilatet meatum. Quandoque ob debilem ſenſum veſicæ retinetur vrina, & tunc iniectiones acres ex vſu ſunt, vt irritetur veſica ad excretionem. Sunt, qui pediculos aut pulices in mentu vrinario ponant, vel pilos minutè conciſos, ſed mihi videtur ſatius immittere ſalem, vel ex melle immittere iniectionem, aut ex pauca hiera. Balnea in craſſis viſcidiſque humoribus, & in calculo poſſunt conuenire. Dandæ ſunt potiones diureticæ, quales præſcripſimus cap. de calculo. Aquæ diſtillatæ, quia ſunt magis tenuium partium, cũ vino albo celeriùs prouocant. Si à craſſis & viſcidis humoribus, oxymel diureticum, & ſimilia medicamenta conuenient.

De penis exulceratione. CAP. LIIII.

PEnis varia vlcera patitur in diuerſis partibus. Alia ſunt interna, alia externa. Rurſus externa, alia ſunt in glande, alia in præputio, vel mentula. Interna, vel extremitate, vel in radice, vel in medio. Hæc facilitate, & difficultate curationis differunt, & medicamentorum formis, facultatibúſque. Quæ in externa parte ſunt putrida, phagedenica, & alia. Quare inuenta forma recurrendum eſt ad aliarum partium vlcera, hoc tantùm addendo, quòd fortiter & ſine morſu exſiccare debent hæc medicamenta. Illud genus horum vlcerum eſt, quòd magna ex parte à lue venerea initium ſumit. Quòd ſi communibus & propriis reſiſtat remediis, ad vniuerſalia remedia erit confugiendum in vnguentis, vel mercurium permiſcendo. Si in interna parte præputij fuerit vlcus & citra inflammationem, iiſdem remediis curandum erit.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 561 sur 1293

©BIUM

Sin cum inflammatione, vel chymosi, medicamenta dilucre oportet aquis, & syringa immittere. Quòd si denudari possit, medicamentis fortiter exsiccantibus citò curabitur, vt vnguento pompholigos, & cortice mali granati, vel cerusa vsta & lota, vel aloe lota, vel atramento scriptorum. Pars facilè fert talia medicamenta insigniter resiccantia. Pannus detritus carminatus frequenter mutatus, caua vlcera curat. Quòd si putridum sit, tunc auripigmento in aqua ros. dissoluto. & plãtaginis pars curanda, ne ampliùs serpat, vel lixiuio cum pauco ægyptia. vel apostol. deinde ad mitiora veniendum. Postquam pars à putri carne mundata est, supradictis remediis curanda. Vlcera interna, quia vrina frequẽter irritata, tardius curantur, quia medicamenta partem minùs constringunt, sine quo contactu curari non possunt. Sunt autem in inferiore penis parte, quando vrinam continere non possunt, & si retineant, multùm in reddenda vrina postea laborant. In aliquibus hæmorrhoides inflantur, dolet sphyncter ani per consensum. Intenditur penis, pus magis redditur cum vrina. quàm separatum. Si verò sit in extremo penis, sponte fluit & cum digitis premitur, vel cum cerea candela immittitur, & dolorem sentit. Tunc considerandum, recẽnsne sit vel antiquum. Si recens est cum quadam calfactione, tunc leuiter oportet detergere, & refrigerare, ob id iniiciuntur aquæ plantag. solani, nenuph. myrtill. vel succi aut decoctione, vt decoctio hord. cum syr. de ros. lax. serum lactis. Deinde adduntur troci albi rasis, vel alchermes. Iniiciatur decoctũ lithargyri, vel vnguentum pompholigos cum albumine ou. & aqua hordei, vel sero lactis. Imponuntur renibus refrigerantia, vt vrinæ ardor minuatur, vt vnguentum album Gal. sandal. nutritum album rasis, & quæ ex oleis frig. leuiérque astringentibus parantur. Si parùm bibant, & parùm meiant, citiùs curantur. Quare oportet frequenter lenire ventrem, vt eò deriuetur materia.

℞. cass. recenter extractæ ʒ. iiij. tamarindorum sebesten ana ʒ ij. cath. ʒ. j. cum syr. ros. lax. fiat opiata, capiat ʒ. j. in forma boli, vel cum decoctione hord. aut prunorum. Idem præstat diasebest. cath. syr. ros. lax. frequente assumpta. Poma cocta, pruna in prima mensa assumpta

sæpiùs

sæpius ventrem leniunt, & humores temperant. Pro vino vtatur frigida, vel decoctione hord. mund. in principio, deinde integri. In illis diuturnis vtilis est vius decoct. gaiaci, promouendo sudorem. Euocat enim vrinam, & facit vt siccetur vlcus. Vomitus frequens non parum confert ad huius curationem. Trociſci alchecangi, cum aqua peculi ros. & hippur. prosunt. Non facilè curantur hæc vlcera ad lotium ducere, quod nimis detergendo vlcus exasperat. Quare frequenter iniicienda sunt medicamenta. Et si dolor vexet, sedetur iniectione albuminis oui, lactis, vel cremoris hordei. Vtantur succis, & parùm humidis, vel acribus, vel diureticis.

De Phymosi. CAP. LV.

IN pene phymosis dicitur, cùm glans à præputio denudari non potest, ob præputij strictũram. Sic os vteri, quando ita constringitur, vt virilem mentulam recipere non possit, phymosis dicitur, quæ duplex est. Vel enim est à naturali constitutione, quo minùs aperta sit vulua, vt ego vidi vnam in Italia, Romæ, vel ob tumorem vel cicatricem contractam, quæ naturali constitutione minus est aperta, vel omnino clausa, nouacula aperire oportet. Quòd si aperta sit, sed non satis, tentare oportet pessis & spongia ad formam pessi formata dilatare, vel radice gentianæ, quos pessos ligare oportet filo, & in dies crassiores immittere, & partem oleo relaxare, vel decoctione fouere, vt facilius dilatetur. Oleum amygd. liliorum, irinum conueniunt, decoctio ex radice bismal. vel cucumeris agrest. ficubus, semin. lini, fœnugræci, & sæpe fouere. Vnguentum hoc conficitur, quia in omnibus caussis vtile erit, siue in vitiosa constitutione, & a natura, siue a cicatrice, vt,

℞. mucilag. fic. & fœnug. ana ʒ. ij. styrac. myrrhæ, ammo. diss. in ol. irino ana ʒ. j ceræ nouæ q. s. fiat vnguẽtum, vngatur pars. Pauperibus adipes ans. gallinæ, vrsi, porci, butyrum conueniunt. Vnguenta parata ad id prosunt, vt de adipibus, pectorale, resumptiuum, diachylon, œsypus humida, pessaria ex massa emplastri diachilonis conferunt. Quo minùs adhæreant, vngatur prius oleo amyg. dulc. vel liliorum vel inuoluatur panno raro & ligetur. Si merserint sensim, coitu dilatatur satis, præter-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 563 sur 1293

quam quòd voluptas dolorem tolerare facit, nisi mentula viri crassior, & foramen tam angustum sit, vt nullo modo caput mentulæ admittat.

De priapismo. CAP. LVI.

PRiapismus morbus est mentulæ propius. Fit autem teste Galeno, de locis affectis, & 13. meth. cùm mentula erigitur sine desiderio cocundi, ad differentiam tétigmis, quæ fit cùm homo ad coitum stipulatur. Si palpitatio accidat, dicatur Satyrismus. Fit verò priapismus ob flatus neruum cauum distendentes, aut arterias calfactas, & orificia nimis dilatata. Fit interdum his, qui coitu incaluerunt, & tunc videtur lassitudo tensiua. Fit frequentius ob penis vlcera, quæ cum calfactione sunt, túncque distenditur, vel quia inflammatio est in glandulis praestatis, vel quia vlcus est in summo pudendo, ad quod curandum aliqua acria ponuntur. Idem accidit iis, qui venerem sopitam in muliere volunt excitare medicamentis, siue balneo appositio. Vlcera sanguinem arteriosum, & flatulétium trahunt, quibus distenditur penis. Quare si ob copiam spirituum sanguinis & seminis id videatur fieri, secetur vena poplitis. Postea foueatur pars, & illi partes vicinæ, aqua frigida vel succo plantaginis nenuphar. vel aliorum repellentium. Si propter medicamenta venerem irritantia, abluatur aqua tepida, & foueatur posca, cessabítque affectus. Si verò ob medicamenta acria, auferatur, repellatúrque à parte illa sanguis attractus. Si ob vlcus internum, abluatur, & refrigeretur, iniecta aqua nenuph. myrthi, plantag. vel solatri. Bibant omnes aquam, parùm comedant. Quòd si post immodicum coitum id accidat, ol. ros. vel oxyrrhod. foueatur, & obábulet per loca frigida, quod in omni causa est vtile, & aqua frigida abluere pedes, & refrigerare renes. His enim partibus refrigeratis, nunquam penis distenditur, aut erigitur. Ob id vnguento albo Galeni refrigerantur renes, perinæum, & plantæ pedum vel vnguento populeonis, vel cerato sandalino, vel vnguento albo Ras. ex cerussa, vel fiat tale,

℞. ol nenuph. ʒ. iij. cerussæ ʒ iij aceti ʒ. ij. misce, fiat vt nutritum, vel huic adde caphuræ ℈. j. agni casti ℈. ß. vngantur partes. Si perseueret morbus, clyster mollis & refri-

& refrigerans iniiciendus erit, in quo diſſoluantur ſucci ciclæ ʒ.ij mel. viol. butyri an. ʒ j. ol. viol. & nenuph. ana ʒ. j ß. Si medicamento opus ſit, detur caſſia cum decoctione maluæ, & ſemine agni caſti. Intus non eſt inutile dare tabulam vnam diagal. ſuperbibendo parum aquæ endi. ad diſcutiendos flatus, & alia plura præſcripta cap. de colica à flatibus, vel cap. de hydropе, tympanite, ſi ob flatus morbus fiat.

De Gonorrhea. CAP. LVII.

GOnorrhea ſeminis profluuium Latinis dici poteſt, ſed id de eo, quod inuoluntariè & præter naturam fluit, noctu potiſſimùm, citra pudendi tentiginem aut erectionem, intelligendum venit. Fit potiſſimùm ob vaſorum imbecillitatem, & flatuum copiam, vel ob compreſſionem, vel tenſionem, vel ſuccuſſionem membrorum, vt in conuulſione & epilepſia. Profluit interdum ob ſeminis aquoſi, & flatulenti copiam. Cum enim tenue multùm eſt, à vaſis contineri nequit, reiicitúrque. Communis eſt hic affectus, & viris, & mulieribus. Qui eo laborant, decolores fiunt, & imbecilles, ſenſim corpus cõtabeſcit, circa lumbos dolores ſentiunt, curantur difficulter niſi cauſſa cognoſcatur. Ego noui quendam nobilem, qui ab abſceſſu frigido, renum diu hoc morbo laborauit, & multò ſemper habuit deterius, cùm ſemen extinguentibus frigidis, vel calidis vteretur. Inſtitui contrariam victus rationem, iuſſíque biberet vinum generoſum, veſceretúrque alimentis optimis exſiccantibus, non flatulentis, & curatus eſt. Is partes illas imbecilles habebat ex coitu frequentiore. Et ob tumorem renũ frigidum, multos humores crudos colligebat, à quibus flatus multi generabantur. Hi verò dilatabant meatus ſpermaticos, diſtendebant, & irritabant ſemen, quod eiaculabatur noctu, poſt quam eiaculationem, tam imbecillis erat, vt ſeſe continere erectum non poſſet, aut ambulare, ſed cogeretur in lecto decũbere, vel in cathedra cruribus eleuatis. Talibus, qui ob flatus laborant, danda ſunt diſcutientia, & ſiccantia, parùm alentia, & quæ non multos flatus gignant. Curabuntur ergo tales optima victus ratione, & medicamentis bonam concoctionem facientibus. Quare illa præſcribentur, quæ ad

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 565 sur 1293

©BIUM

inflationem, vel ventriculi cruditatem fuere instituta, vt pilulæ de arom. sabellinæ, ante cibum, de hiera. Ex his capiet ʒ. ß. semel in hebdomada ante prandium. Vtatur etiam sequenti opiata.

℞. confect. aro. ros ʒ j ciner intestinor. gallinæ lotorum cum aqua absynt. ʒ. ß. iridis flor. & semin. agni ʒ. ij. cum syr. conseruat. corticis citri, fiat opiata. Vtantur & pul post pastum.

℞. ciner. intestin. gallinæ vel pellicularum stomachi, ʒ j. anisi ʒ ij galangæ ʒ ij. corall. rub. vsti & loti ʒ. j agni casti ʒ. ß. sacch. candi ad tertiam partem ponderis, capiat cochlear vnum ante cœnam, vel post, non superbibendo. Manè exerceat corpus, non sero. Dormiat supra matutinum factum ex lana ex foliis agni casti. Sobrie viuat, vitet cruditatem. Vtatur vino generoso, & alimentis non flatulentis. Fricet manè brachia. Abstineat à colloquio, & lectione impudica. Occupet animum in rebus grauibus. Hæc sunt in omnibus caussis facienda, tum in his, qui ob seminis copiam id reiiciunt, nisi quod à generos. vino debent abstinere, & frequentius ieiunare, vtiq; pilulis. Quod si sanguinis plethora adsit, non erit inutilis phlebotomia è brachio, frictiones, exercitia, balnea calida, & quæcunque minuere possunt bonum habitum, quæq; seminis feruorem, & acrimoniam extinguere possunt, vt flor. nymph. semē lact cucur. portul & olera, mal. acetos & aliæ herbæ. Fructus frigidi, vuæ suspensæ poma. Vnguenta ex ceruſa, & alia præscripta cap. de priapis. hic conueniunt. Accidit etiam ex lõgo decubitu, & vsu alimentorum euchymorum. Quare his minuenda sunt alimenta, aut danda, quæ minùs nutriunt. Porrò semen illud, quod rẽiicitur, non continetur in testibus, aut in vasis deferentibus, sed in illis additamentis positis sub osse pubis, inter rectum intestinum & vesicam. In ea enim parte, vt ostendimus in anatome, duo sunt vasa deferentia, quæ à dydimis semen præparatum recipiunt. ipsúmque perficiunt. Coeunt verò in adenibus, paraftis, & ab illis pendent duæ vacuæ appendices, quæ semen iam præparatum, & confectum continent, vt tempore coitus in mentulam statim cõgregetur, & inde in vuluam eiaculetur. Id facit, vt qui aluo

sunt

sunt ficciore, sint libidinosiores, & hoc morbo magis obnoxij, facítq; vt si tales venere abstineant, etiã alui excremẽta retineãt, & difficulter dura reiiciãt. Facit etiam, vt si glandulæ ipsæ, & partes laxentur, exonerentúve aliquantum, vel cùm meditãtur excretionem seminis ob mulierem præsentem, cogantur priùs aluum exonerare, quàm concumbant, facítque vesicæ tumor, vt hæ partes in meatum vrinarium non possint mittere semen, cõprimit enim à superiore parte meatum. Ob id, vt vis medicaméti ad eas partes penetrare possit per sedem reiectis priùs excremẽtis, syringa in anum iniicienda talis decoctio in parua quantitate, supra ventrẽ incumbente ægro.

℞. rad. ireos ʒ. j. myrtil. fol. lentisci, & cupressi ana ʒ. ij. ros. rub. & sal. ana ʒ. j. seminis agni casti ʒ. ß. seminis rutæ ʒ. ij. fiat decoctio in vino, iniiciatur ℔. ß. pro vice, reiectis priùs recrementis. Foueri potest regio pubis & perinei prædicta decoctione, vel vng. parari sic.

℞. ol. myrtil. mastic. irini an. ʒ. ij. nucis cupressi, myrtil. an. ʒ. iij. macis, garioph. agni an. ʒ. ij. ceræ q. s. fiat vnguentum. Tempore inunctionis, adde aceti albi parum, ad penetrationem & contractionem partis. Quòd si accidat ob compressionem, auferatur quod comprimit, vt non retineatur vrina, vel stercus. Quòd si alio tumore, curetur propriis remediis. Si mulieri accidat hæc affectio, eadem remedia erunt instituenda, sed topica supra ventrem, vel circa renes, & maximè ad latera eo in loco in quo testes mulieris siti sunt. Medici & ægroti gonorrheam etiam vocant, quando ob inflammationem illarum partium, reiicitur cum dolore aliquid seminis boni, vel corrupti, quod expurgatur. Sed id potiùs referri debet ad caput de ardore vrinæ, in quo de inflammatione illarum glandularum etiam tractauimus.

De coeundi impotentia. CAP. LVIII.

IMpotentia coeundi aliquibus accidit ob membrorum generationis imbecillitatem, quæ ab intemperie, vel à conformatione dependet. Nam qui membra frigida habent, non possunt alimentum sufficiens attrahere, & in semen cõuertere, vel ob penis breuitatem intromittere semen. Vitia, quæ in conformatione sunt, ægrè curantur potissimùm, quæ in defectu sunt sita. Quare qui instru-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 567 sur 1293

©BIUM

menta vitiata, vel mutilata non habent, curandi sunt ablata causa. Alij hoc morbi genere detinentur, propterea quod parcè comedunt, aut sufficit alimentum ad corporis nutritionem, & ad generationem. Vel si multùm comedant, alimenta sunt parui nutrimenti, vt olera, fructus, &c. Quare his, qui parùm comedunt, imperandus est cibus largior in prandio, isque sit multùm nutriens, & semen generans, vt succus carnis, testes gallorum, vel vulpis, vel carne leutrarum, castorei, polypis, ostreis, & pinearum nucleis, in lacte maceratis, dulcibus, & iis quæ cum lacte vel melle, vel saccharo parantur. In cœna parciùs comedant, & bibant. Nam qui vino sese ingurgitant, parùm ad venerem impelluntur, sed dormiunt solùm. Qui alimentis parùm alentibus aluntur, immutent victus rationem, in eam, quam nuper diximus. Si animi pathemata, sollicitudines, & curæ hominem vexent, si alicuius rei desiderium vel studium, minus potens ad venerem erit. Si partium frigiditas in causa sit, sequenti vnguento incalescant.

℞. olei castorei, & de nuce indica ana ʒ.j. olei muscatelini ʒ.ß. castor. euphorbij ana ϑ.ß. mosci ϑ.j. aliptæ moscatæ ʒ.j.ß ceræ parum, fiat vnguentum, vngantur manè plantæ pedum, & regio renum, pubis & perinei. Assumant alimenta suprà enumerata, & castaneas, dactylos, sinapi, erucam, bulbos, vel fiat opiata.

℞. testiculorum vulpis decoctorum in hydromelite ʒ j contusis adde pinearum & auellanarum infusarum in pauco lacte & melle ana ʒ.ß. carnis leutræ, fiercoris muris, mosci ana ʒ.ß. cum syr. conf. cortic. citri fiat opiata, vel

℞. cortic. citri, zinzib viridis ana ʒ.j. conf. ering. ʒ.ß. carnis leutræ & testic. vulpis, priapi tauri, vel cerui an. ʒ.iij. pul. diamosci dul. & diambræ an. ϑ.j. cum melle, in quo ʒ.j. cantharid. integrarum, prius maceratarũ in lacte dissoluantur, fiat opiata, capiat ad quantitatem auellanæ superbibendo parum vini maluatici, duas horas ante cœnam, quæ pauca sit. Ad hanc rem valent radix eringiorum, pastinacę syluestris, vel satirionis, vel orchis in melle condita. Renes stynchorum ad id valent, vel stynchi veri nõ adferuntur ad nos, neque qui Venetiis vulgò ven-

venduntur, veri sunt. Nostri verò, quos Pharmacopolæ habent, sunt aquatici. At veri, sunt terrestres crocodili. Ego semel vnicum vidi duorum cubitorum.

De Mensium fluxu immodico. CAP. LIX.

VTerus multas & varias affectiones habet. Aliæ sunt communes, inflammatio, scyrrhus, cancer, intemperies. Aliæ sunt propriæ, vt suffocatio, sterilitas, præcipitatio, fluor muliebris. Primùm agendum est de fluxu immodico, retentione mensium, quia isti affectus sunt caussæ multarum affectionum. Menses dicuntur redundantes quando purgatio naturalem modum excedit, & euacuatur multus & optimus sanguis, vel post abortum, vel post partum naturalem, vel post vsum medicamentorum aperientium orificia venarum, & post pessaria acria, & corrodentia, & alias caussas, quę sanguinem mouere possunt. Fluit sanguis è venis, vt ait Gal. vel ob earum corrosionem, vel propter osculorum apertionem, aut per resudationem, διαπόρησιν vocant. Arrosio venæ fit per pessaria acria, vel alia medicamenta causstica, & acria, quæ vlcerationem, aut excoriationem excitauerant, quod deprehendetur, si antea vsæ fuerint acerrimis medicamentis. Fit aliquando arrosio à caussa interna, vt à bile, aut sanguine acri aut pituita salsa. Quare habitus corporis inspiciendus est, & recrementa reiecta. Nam si bilem & humores acres redundantes contineant, oportet primùm symptomati occurrere, deinde ad erosionem, & eius caussam venire, vt sanguinis missionem, ad reuulsionem, & sanguinis diffl ationem cucurbitis, ligaturis, & astringentibus supra partem impositis. Mittatur sanguis è brachio, & apertio venæ sit admodum exigua, vt longiori tempore & minori quantitate sanguis expurgetur. Nam quibus ob eam caussam fluit sanguis, tenuis est & paucus, qua de caussa non oportet multùm extrahere. Cucurbitulæ frequenter apponendæ regioni hepatis & splenis, digiti ligandi sunt. Renes & venter sequenti vnguento refrigerandi.

℞. ol. myrt. nenup. cydon, an. ʒ. iij. succi plantag. vel linguæ pass. vel semperuiui ʒ. ij. coquantur ad consumptionē succorum, quibus adde coral. rub. seminis plantag. myrtill. seminis berber. cerussæ, & boli arme. an. ʒ. ij.

©BIUM

ceræ q.ſ. fiat vnguentum, quo vngatur addito aceto roſ. Intus ſumenda debent eſſe incraſſantia, & lacrimoniam ſanguinis obtundentia, vt album oui fortiter agitatum, & calfactum, tantum per ſe aſſumptum vel cum gum. traga. aut arab. Item mucilago cydoni. diſſoluta in aqua peculi roſ. vel plantag. Syr. de pap. iuiub. cum pauca quantitate ſyr. de roſ. ſiccis. Nam ſanguinis acrimoniam extinguit, & fluentem retinet. Succus burſæ paſtoris impetum ſanguinis retinet, à quacunque cauſſa. Pars affecta leuiter detergenda eſt, deinde emplaſtica frigida, quibuſdam frigidis aſtringentibus admixta, ſunt adhibenda, vt bol. arm. rubrica fabrilis, terra ſigillata. Albumine oui excipiuntur, & ſupra partem apponuntur. Succi herbarum aſtringentium & refrigerantium excepti farina tritici, vel amylo, inſpiſſatíque, & parti appoſiti, fluxum ſanguinis retinent, quibus ſi adiungantur aſtringentia, fortius repellunt, & ſanguinis impetum ſiſtunt. Hæc ſi non proſunt, ſtercus porci vſurpandum. reductum ad formam cataplaſmatis, addendo pul. roſ. vt fœtor minuatur. Cinis teſtæ ouorum tenuiſsimè tritæ, ſiccando, ſanguinis fluxum impedit, à quacunque cauſſa. Purgandi ſunt humores medicamentis poſt impetum ſanguinis retentum rhab. myrob. vel tamarindis, ſebeſt. & ſyru. roſ. lax. vel cath. Si per diapedeſim fluat ſanguis ob eius tenuitatem, & ſeri copiam, oportet iiſdem medicamentis euacuare, quibuſdam additis aquas vacuantibus, vt braſſ. marina, ſenæ orient. decocto ſumariæ, ſucco roſ. & aliis purgantibus ſine magna calfactione. Victus ratio incraſſans & inſpiſſans ſit, pedibus animalium vtatur, alica. vel amylo, iuſculis coctis, omnia quæ ex farina non fermentata parantur, ſunt in hoc caſu ex vſu. Si autem ob venarum raritatem id fiat, tunc aſtringentia & condenſantia conuenient, qualia ſunt, quæ ex aquis myrtill. peculi roſ. parantur, & aliis aſtringentibus, vt bolo arm. alumine, radic. biſtortæ, ſpongia bedeg. & ſimilibus. Infuſiones facimus, cùm vena intus latitet. Si commodè remedia poſſint extrà adhiberi, pulueres inſpiſſati albumine, ſupra partem affectam apponantur. Eadem etiam curant anaſtomoſim. Pul. oſſ. ſepiæ cum vino datus fluxum ſanguinis retinet. Item carabe tro-

Victus ratio.

corum,

eorum, tro. de ſpodio, ſang. drac. appoſitus aut aſſumptus ſanguinem erumpentem à quacunque parte retinet. Sanguis exſiccatus, ſupra partem appoſitus idem præſtat. Flores ſalicis, & omnium florum papi, telæque aranearum, extrinſecus adhibita ſanguinem retinent, & coagulant. Conſeruæ roſ. ſymph. cydon. caro aliorum fructuum aſtringentium conditorum ad id vſurpantur, fiúntque ex his opiatæ vel condita.

℞. conſer. roſ. antiquæ ʒ. ß. conſer. ſymph. ʒ. j. tro. de carabe, aut de terra ſigil. ʒ. j. boli ar. ʒ. ij. ſangui. drac. ʒ. ß. ſyr. de roſ. ſiccis vel myrtill. q. ſ. fiat opiata, ſic,

℞. ſymphiti & carnis cydon. conditorum ſacch. an. ʒ. j conſer. roſ. antiq ʒ. ß. pul. oſſ. ſep. ʒ. iij. tro. de ſpodio & de terra ſigill. an. ʒ. j pul. diamarg. frig. & diapa. albi an. ʒ j. ſyr. cydon. q. ſ. fiat opiata, capiat ad quantitatem auellanæ ſuperbibendo aquam burſ paſtor. aut decoctionem eiuſdem. Condita parantur ſine ſyru. & ex maiori quantitate conſ. & ſacchar. & pauca quantitate medicamẽtorum præditorum aliqua inſigni qualitate, vel odore, vel ſapore, quia iis vtimur ex aqua bullita tempore ſitis, vt,

℞. conſer. roſ. ʒ. ij. pul. corall. rub. ʒ. ij. pul marg. ℈. ij. cum ſacch roſ. tab. fiat conditum. Solent aliqui diamarg & triaſand. & alios pul. admiſcere, ſed ſunt prædita nimis inſigni qualitate quàm vt conueniant hic. Si à parte vlcerata ſanguis fluat, ſítque à parte aliquid corrodendum ſandaraca, auripig. calcytis, & alia cauſtica cum albumine oui adhibita ſanguinem retinent, & carnem putridam minuunt cruſtam generãdo. Si quis plura remedia velit, quærat caput de vnguentis, & de pul. in noſtro lib. de formis remediorum.

De muliebri purgatione. CAP. LX.

MVlieres reddunt per vterum quædam excrementa ſeroſa. quam purgationem muliebrem appellant, quòd illis ſit peculiaris & propria In quibuſdam quotidie, in aliis poſt menſium purgationem, nõnullis euenit inter duas purgationes tantùm. Aliquibus hoc vitium à toto corpore depẽdet, in reliquis verò ab affectibus vteri. Hęc cum vlcere vteri conuenit, ob id diſtinguẽda eſt. Diſtinguntur autem ex conſiſtentia recremẽtorum red-

©BIUM

ditorum. Nam quas vlcus infeſtat, pus reddunt craſsius, fœtidius, & albius. Purgatio autem muliebris eſt velut ichor, aut lerum. Differt etiam, quod mulieres quæ vlcus in vtero habẽt, maximè ſi in collo fuerit, congreſſum viri non patiuntur, aut ſi patiuntur, irritatur vlcus. Quæ verò menſes tales patiuntur, nullam ſentiunt in coitu moleſtiam. Quantitate etiam differunt. Maior enim copia ſeroſæ ſubſtantiæ emittitur, quàm puris. Purgatio itaq; mulieris ſeroſa eſt, quandoq; bilis ſerum autichor, quandoque pituitæ, & frequentius quàm ſanguinis. Rarò fit à melanch. aut ſi fiat, tandem cancer excitatur in vtero. Cognoſcitur autem cuius ſit humoris ichor aut ſerũ, à colore, qualitate, & totius corporis cacoh. Nam ſi à bile ſit, calor eſt ſubflauus, & pallidus, humor acris, quam acrimoniam mulieres potiſsimùm ſentiunt in parte proxima externæ, & in pterigiis. Et color totus bile redundare videtur, maximè quando per conſenſum totius cõrporis ſit, quod etiam ex moribus, & victus ratione deprehenditur. Nam quæ acribus veſcuntur alimentis, & quæ natura ſunt negotioſæ, hanc affectionem patiuntur. Sin à pituita, color totius corporis albidus eſt, & magna quantitas defluit, ſed minus acris. Sunt autẽ otioſæ & deſides, quæ hunc affectum patiuntur. A ſanguine fiunt tales purgationes, ſed tãtùm cùm mulieres vtero gerunt, vel quãdo ſuppreſsi ſunt menſes. Tunc aliquando natura loco meſium ſeroſum excretũ reddit, quodvtrunque rubeſcit, & tale eſt, qualis eſſet aqua pauco ſanguine tincta. Si corpus ſit plenum ſanguine atro, erit purgatio fuſca, vel ſi cancer iam factus ſit, purgatio illa non multùm differt à ſanguinea, niſi quod magis fuſca eſt. Prouenit aliquando purgatio vitio vteri tantùm, ſed rarò. Cognoſcitur autem fieri vitio vteri, ſi reliquæ partes bene habeant, & præceſſit retentio menſium, vel immodica purgatio, vel alia vteri affectio. Hæ affectiones difficillimè curantur, quia pars illa promptè recipit aliarum partiũ recremẽta, tum ob ſitum inferiorem, tum ob multitudinem venarum eò pertingentium, tum etiam propter conſuetam illam naturalem purgationem. Poſt tales purgationes ſolẽt fieri vlcera in vtero, & ab vlceribus fluxus immodicus ſanguinis. Si vlcera fiant arrodentia, vel virulentia à bilioſa, ſi putri-

ſi putrida & ſordida,à pituitoſa:carchinomata,à melancho.materia erunt.Curantur autem ſi fiant per conſenſum totius corporis, aut alicuius partis. Si habitus corporis vitioſus ſit,caſtigetur,& in ſuam naturalem cõſtitutionem reducatur.Curato corpore ad vterum veniendum. Nam quemadmodum oculorum affectus nõ perfectè curãtur,niſi corpus vniuerſum curatum fuerit, ſic neque vterus.Igitur ſi purgatio muliebris à bile fiat,dãda eſt opera,vt medicamentis bilioſis aſtringentibus(vt rhab. myrob. ſucco roſ. & earum ſyr.)& quæ bilis acrimoniam frangunt,quæque aquam purgãt, purgẽtur,vt, ſuprà dictum eſt, de immodica purgatione, & venarum arroſione.Abſtinere oportet ab omnibus aperientibus, niſi in declinatione, aut curato corpore,cùm volumus ad vrinas eos humores deriuare, fiat tale apozema.

℞.cichor.end.ſcariol.lupuli, fumar.ciclæ, merc.lact. borrag.ana M.j fol.braſſ.mar.M.ß.paſſ. prunorum, ſebeſten, ana pa. xx.ſenæ orient. & medullæ carth. ana ʒ. ij flor.cord p.j.aniſi ʒ.j.quatuor ſemin. frigid. mai. ana ʒ.ij.tamar. ʒ.j.fiat decoctio in ſero caprino vel in aqua. In ℔.j.ß diſſ.ſucci roſ.ſyrup.end.ſimp.ana ʒ.iiij.ſacch. parum,fiat apoz.mediæ decoctionis.Capiat in quatuor matutinis.Si mulier moroſa fuerit autdelicata,ato.cum ſand.rub.Finitis ſyr. capiat potionem ſequentem.

℞ gly.raſ.ʒ.ß.polypod.ʒ.j myrobal.citrinorum ʒ.ij. coquantur leuiter in vna parte apoz. In quartario vno colaturæ diſſ.cath.ʒ.j.ſyr.roſ.lax.ʒ.ij.miſce,fiat potio Si ditior fuerit,adde infuſionem ʒ.ij.rhab.auferendo cath. aut eius dimidiam partem. Si maluerint in forma pilularum,fiant ex rhab & ſyr.roſ.lax.Nam pilulæ quę paratæ habentur in officinis,calidiores ſunt, quam vt in hac cauſſa cõueniant.Triphera perſica magis cõuenit.rhab. ſyr.roſ.lax.cath.diaſeõ eſt. In craſtinũ dare oportet decoctũ hordei cum ſyr.vio.Oportet frequenter hãc purgationem iterare,vel ſyr.ſuprà ſcriptũ pro medicamento decoquere vſque ad perfectionẽ, & addere inter clarif.ſi dies ſit,rhab.ʒ.ß.Si verò pauper,augere quantitatem ſucci roſ.vel apponere ſyr.roſ.lax.In principio minus aſtringentibus eſt vtendum,vt corpus exactius purgetur.In proceſſu purgationis,quæ purgãt & aſtringunt,

©BIUM

magis conueniunt, quia minus deducunt recremẽta ad partem affectam & parté magis corroborant & siccant. Quamobrem vsus pilul.& rhab.& myrobal frequenter macerat.in succo ros. plurimum valent,misceantur sic.

℞.rhab.electi frequentissimè itrorati succo ros.ʒ.ij. myrobal. citrinorũ,chebul. & indo infusorum in succo ros.ana ʒ.j.mastic.ß.j.spicæ ℈. ß cum syr. ros.lax. fiant pilulæ,de quibus capiat bis in hebdomada in lecti exitu, capiendo duas vel tres vel quatuor. In pilulis addi possunt & tamarindi, myrrha, crocus, cinamomum & alia quæ misceri solent, prætermittenda sunt. Spica autem ponitur,quia leuiter astringit, & exiccat, & sua tenuitate partium alia medicamenta deducit.Post has euacuationes vterum abluere oportet decocto hordei,aut lentium cum pauco sacch.vel melle,& per dies aliquot cõtinuare. Deinde supra ventrem & renes ponenda sunt emplastra constringentia, vel remedia illa quæ ex bolo arm. sistentibus sanguinem,& resiccantibus componebantur.Et ne vterus recipiat facilè huiusmodi recremẽta,iniectioni addere oportet ros sicc vel syr.ros. de ros. siccis.Ad detersionem syr.ros.lax.plurimum confert,sicut & serum. Non erit etiam inutile opiatam imperare ex frigidis & constringentibus,vt,

℞. conf.ros.antiquæ ʒ.ij.conf.flor cichor.ʒ.j pul.trisan. ʒ.ij. corall.rub.vsti & loti ʒ. j. ß.cum syr.conseruationis cotoneorum & conditorum fiat opiata,capiat serò & manè Si pituita sit & fluxus muliebris aquosus, purganda erit medicamentis pituitam purgantibus, vt ag carth.elect.de citro sol.aut diacarth.Et materia concoquenda detergentibus & modicè calidis,vt melle ros. syru. de arthem. Post primam euacuationem syrupo de absynthio vti possumus, quẽadmodum leuiter astring. quibusdam.Fiat ergo in hunc modum.

℞.pil.de hiera vel de aro.ʒ.j.ag.tro.ʒ.ij. ß.cum melle ros. fiant pilulæ, de quibus capiat tertio quoque die in exitu lecti, prima vice sex vel septem, deinde tres vel quatuor tantùm. Item

℞.mell.ros.col.ʒ.ij.syr. de stechad.& de arthem.ana ʒ.j.aquarum beto.hyss.absynth.ana q.j.misce,aro. cum ʒ.j.diarrh.abb.Finitis syr.capiat pil.sequentes.

℞. pil.

℞. pil. agreg. fœtidarum & cochiarum ana ℈. j. cum aqua arthem. fiant pil. capiat à primo somno.

℞. decoct hord. ℥. iij. mell. ros. col. ℥. j. capiat in craſt.

℞. theriac. mediæ ætatis, vel mithrid. ʒ. j. capiat v. horis ante prandium, deinde vtatur opiata.

℞. conſ. anth. ſtechad. ana ʒ. ij. conſ. acori vulgar. colatæ ℥ j. pul. diarrh. abb. aro. roſ. vel diag. ʒ. ij. cornu cerui, corall. rub. vſti ana ʒ. iiij. conch. marinarum vſtarum & lotarum in vino ʒ. vj. cum. ſyr. conſ. cortic. citri fiat opiata, capiat manè & ſerò. Item

℞. cineris ſpongiæ prius diligentiſ. lotæ & poſt vſtionem ſimiliter lotæ in aqua pec roſ. ʒ. ij. raſ. ebor. & cornu cerui ana ʒ. ij. roſ rub. cortic. citri ſicci ana ʒ. j. gal. cyperi ana ʒ. ß. ſacch. roſ. tab. ℥. ij. miſce fiat pul. capiat loco opiatæ ante prandium vel cœnam. In hac cauſſa quæ magis ſiccant ſunt vtiliora, quàm in fluore bilioſa. Et quia hoc vitium ortum habet primum à ventric. eius habenda eſt ratio, iuuando concoctionem vnguentis modicè calidis, aſtringentibúſque, hoc modo.

℞. ol. cydo. & de abſynthio, & nardini ana ℥. ij. cyperi, galang. caryoph. an. ʒ. j. corticis & citri & comę abſynth. & mētæ ſiccæ an. ʒ. iij. ceræ q. ſ. fiat vnguentum, quo vng. ventric. ſerò & manè. Poſſunt fieri ſacculi & emplaſtra ad eādem intētionem, & eadem ratione. In valde obeſis & frigidioribus, cerat. ſtomachicum Gal. conuenit. Vterus prædictis iniectionibus detergētibus abluendus eſt, in quibus mell. quātitatem augere oportet, & poſt exactam deterſionē erit vtēdum fumigio præſcribendo ad imprægnationem. Supra renes & ventrē topica remedia præſcripta erunt ex vſu, quibus addere poſſumus aquam calidā, vt ſi intemperies frigida & humida ſit, emēdetur emplaſtro pro mātrice, & de pelle arietina. Vtile ex his vti ſtuphis, & frequēter ſudorē prouocare. Euocāt enim humiditatem, trahēdo ad cutim. Vomitus à cibo, vel ante cibum plurimùm prodeſt, & multò magis quàm alia euacuantia, & ſit auerſio in contrariam partem. Materia melancholica ſi aliquā habet acrimoniam, velut bilioſa curāda eſt, niſi quòd in euacuationibus vti oportet purgantibus melanc. vt epith. cuſcuta, thymo, folliculis ſenæ, decocto mercur. & aliis purgātibus melanch. vt ſyr.

©BIUM

fumar. cum fyr. de end. qui magis conueniunt. Nam fyr, alij melãcholiam cõcoquentes calidiores ſunt, quàm vt hîc conueniãt. Supra parté addi poſſunt metallica, quibus in carchinomate palliando vti poſſumus, vt vnguento ex pomph. ceruſa, tuthia, antimonio, litharg. nutrito & ſimilibus, ex his conficienda vnguenta vel emplaſtra cum ol. myrrh. & aceto. Si nulla ſentiatur acrimonia, vſurpari poſſunt remedia ad pituitam præſcripta, i. quæ calfaciũt & exiccant. In omnibus cauſſis pilulæ de bdel. lio conueniunt, ſed quia multæ ſunt deſcriptiones, accipienda eſt ea, quæ conchas venereas recipit. Hæ pilulæ exiccant omnia vlcera interna, neque láxant, ſed potius conſtringunt. Vineæ decoctum ad fouẽdas partes multùm conuenit, & in pituitoſo lixiuium in principio. In proceſſu lixiuium cum pauco alumine magis prodeſt. Balnea omnia naturalia ad id sũt vtilia, vel quæ arte parantur ex alumine, ſale, vel calchitide, vel ex lixiuio, & decocto herbarum radic. & florum reſiccantium, vt,

℞. lixiuij parati ex cineribus ilicis, vel quercus vel ficus, vel cannarum quantum ſufficit ad encathiſmá conficiendum, in quo decoque radic. biſtorti, & lapati acuti ana ℔.ij. corticis mali gra. gallarum, ſuberis ana ℔.j. roſ. rub. p.ij. fiat decoctio in qua diſſ. ſalis communis ℔. ij. aluminis ℔.j calcyt. ℔. ß. fiat encathiſma quod & valebit ad procidentiã ani & vteri. Vtantur potius encath. quàm balneo, quando cõſtringendum eſt. Balneo autẽ, quãdo ſudor prouocandus. Et poſt omnia alia remedia vtatur hoc encathiſmate, longè à menſium purgatione, ne retineantur. Idem encathiſma valet in fluxu ſanguinis ſeroſo, vel immoderato fluore & raritate venarum per diapedeſim. Sit tepidum tantùm, & diutius ſedeat in eo, reiectis recrementis alui & veſicæ. Poteſt etiam fieri lixiuium ex cineribus concharum vſtarum, vel ſarmentis, vel piro ſilueſtri, vel aliis arboribus aſtringentibus, vt ſorbo, corno, & ſimilibus. Vtantur optima victus ratione. Abſtineant ab humidis, vt iuſculis, & multo potu, & ab iis quæ humorem aut ſerum generant. Vſus ſeri cum ſucco roſ. & infuſione, aut leui decoctione braſſ. ma. plurimùm prodeſt in bilioſo fluore: vt vſus pilularũ ſupra ſcriptarum de aromatibus vel de hiera cum pauco aga-

co agarico, vel assaieret, vel quæ conficiuntur ex myrobal. & agarico in pituitoso. Siccant enim & astringunt.

Ad menstrua alba.

℞. folior. clemat. diaphnoidis, ana M j herbarum vatipicri & hederæ ana M ß. fabar. integr. N. x. hord. integri leuiter torrefacti p. j ros. rub. p ß. fiat decoct. in aqua ar them. vino rub. & aqua cister. ad ℔. ij. misce, foueatur locus, vel fiat iniectio ad vuluam, & hoc remedio sistentur menstrua alba. Proderit tamen vti suffumigio sequenti, post fotum vel iniectionem.

℞. gallæ mosca. & aliptæ mosca ana ʒ. ij. ladani, hypocist. ana ʒ. styracis, beniouin, ligni aloës, santalorum omnium ana ʒ. j nucis mosc. macis, garyophil. ana ℈. j. mucaginis gummi tracaganthi q. s fiant trocisci addendo modicum carbonis salicis, & post exiccationem inungantur oleo muscatelino, vel nardi. & recipiat fumum per embotum post exactam purgationem menstruam. Deinde apponatur emplastrum sequens.

℞. emplast. pro matrice ʒ. iiij. radi. bisto. musci quer. ana ʒ. iij. fiat emplast. rotundum, applicetur regioni veteri, post exactam purgationem menstruorum, vsque ad aliud tempus purgationis, quod tunc auferatur.

De mensibus retentis. CAP. LXI.

MEnses statо tempore incipiunt & desinunt secundum naturam. In aliis citius erumpunt, vt 13. anno, aliis 14. aliis non ante 20. aliquibus nunquam, vt Aristot. meminit de quadam muliere. Desinunt anno 40. in aliquibus. In aliis non ante 60. & hoc propter copiã vel defectum sanguinis. Quæ enim multo sanguine, & calido abundant, citius, frequentius, & diutius purgantur. Quæ verò crassum vel lentum, vel paucum habent sanguinem, tardius & parcius purgantur. Hæc enim purgatio non fit, quòd sanguis vitiatus sit, sed ob copiam, vt Hippocr. & alij existimarunt. Galen. de atra bile scribit eum sanguinem non solùm quantitate, sed & qualitate inutilem superfluúmque esse. Quãquã Arist. & quidam Medici in contraria sint opinione, propterea quòd sanguis per mẽses reiectus corruptus & putrefactus, aliquos affectus malos facit, ob id illi tribuunt veneni vim. Sed hoc euenit sanguini, vt sem. propter aëris alterationem

An vitiatus sanguis menstruus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 577 sur 1293

©BIUM

Facilè enim extra vasa putrescit, & naturam venenosam induit. Nam eo sanguine menstruato augetur fœtus, nutritur nouem mensibus. & post natiuitatem nutritur lacte, quod ex menstruo fit sanguine. Argumento est, quòd mulieribus lactantibus supprimuntur menses, citra noxam aliquam. In aliquibus propter copiam sanguinis, & dum vterum gerunt, aliquam mensium purgationem habent. Quòd si sanguis vitiatus esset, sequeretur fœtum vitiato sanguine conformatum, & nutritum lac ex vitiato sanguine fieri, quare & ipsum vitiatū esset. Mulieres læderentur tempore imprægnationis, & lactationis, ob vitiati sanguinis retentionem, quemadmodum iis, in quibus præter naturam retinentur menses, euenit Ex his sequitur in vanum laborare, qui ante vel post tempus purgationis menses volunt prouocare. Sicut etiam in his, qui parùm habent sanguinis ob cachexiam, quæ verā & perfectam sanguinis generationem impedit. Fruſtra etiam mulieres cruciant, post longam sanguinis euacuationem factam per nares aut alias regiones, qui mēses prouocare volunt, aut post diuturnum longúmque morbum, ad quē sequuta est atrophia. In his omnibus cauſſis oportet alia ratione menses prouocare, hoc est, in cachexia malum illum habitum corrigendo, vt multus sanguis postea generetur. Sic & in atrophia, & sanguinis penuria alimēta, quæ multùm sanguinis generant, danda sunt. Neque medicamentis sunt exiccādæ, neque sanguinis missione è poplite, vel è talo euacuandæ. Quare si multus sit sanguis in corpore, aut lentus, aut suppressus ob venarum obstructionem, aut vteri dēsationem, obstructionémque adhibenda sunt remedia, vt quibus non fluunt menses, propterea quòd mult⁹ sanguis in partes superiores fluit, & per nares vel sputum sanguinis reiicitur. Tunc vtile erit frequenti cucurbitularum appositione supra emunctoria sanguinem circa vterum trahere. Apponuntur sine scarificatione his, quibus non est nimius sanguis. In quibus autem multus est, scarificatio facienda est. Nam cùm sanguini patet exitus, faciliùs ad illam partem fluit, sed multus non est trahendus. Nam euacuatio sanguinis copiosa, aliam euacuationē impedit. Aufertur enim copia propter quam facultas expultrix illum sanguinem expellit,

Quando fruſtra prouocātur menſes.

Quibus cauſſa pro nocentur.

Cucurbitula.

expellit, vt suprà monstratum est Sanguinis quoq; missio ex talo, vel poplite facienda est eadem cautione. Vti le est partes illas prius fouere aqua tepida, vel decocto mal. vel lilior. vt partes illæ relaxentur, ob quod sanguis ille facilius descendit. Doloriferæ ligaturæ in coxis factæ, vel frictiones sanguinem ad partem trahunt. Sed ista non sunt facienda, nisi quo tempore solebāt menses fluere, aut in quibus nunquam fluxerunt ad finem mensis. In qua parte humores liquefacti aut rarefacti videntur aucti, linimenta ex modicè calfacientibus & relaxātibus sunt ex vsu. Nā quæ fortiter siccant, aut calfaciunt, quomodocunque administrata, sanguinem detergendo, materiam abstumunt. Relaxantur partes hoc modo.

Fotus.

Ligaturæ.

℞. axung. gallinæ, anseris, & anatis ana ʒ. j. ol. amyg. amar. cham. lil. an. ʒ. j. aristol. vtriusque, rad. irid & asari ana ʒ. j. ceræ nouæ quantum sufficit, fiat vnguen. Vngantur partes ventris inferioris, inguinum, & renum post fotum. Postquam partes inferiores hoc modo præparatæ sunt, optimum est illis imperare vsum pilul. de hiera & aromatib. quæ ventriculum & intestina purgant, humores attenuāt, & præparant corpus ad assumptionem syr. aperientiū, aut acrium medicamētorum. Duabus autem tribúsque horis ante pastum dandæ sunt, vt in exitu lecti. Deinde syrupi incidentes, & attenuantes crassitiem sanguinis, aut humorum mixtorum in sanguine dandi sunt, vt syrup. de radicib. de arthemis & similes. Dantur autem cum decoctione eringiorum, aut quinq; radicum aperientium vel cum decocto sabinæ, aut arthem. aut leucoij. Si multa pituita in corpore collecta fuerit, euacuanda est, multùm ante tempus purgationis mensium, & leuiter euacuanda est, ne redundantia humorum auferatur. Sed sufficit dare pilulas suprà dictas, addito agarico vel asaro aut carthamo, vel pilul. benedictas. Cum tempus mensium instare videtur, vtile est pessaria nutris imponere, in virginibus nascalia, id est, puluerem bombace exceptum, quia illæ pessi naturam abhorrent. Conficiuntur autem ex attrahentibus, & orificia venarum aperientibus. Trahunt autem & quæ calida sunt, & tenuium partium, & quæ suapte natura laxant, vt agaricum, asarum, colocynthis, scammo. succus mercu. suc-

Vnguenta.

Pilulæ.

Syrup.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 579 sur 1293

©BIUM

cus irid. ſuccus cucum. agreſtis. Calida autem, vt piper, zinziber, cinamomum, cardamomum. Fiunt ſic.

℞. pul. benedictæ aut hieræ ʒ. j. cum melle decocto fiat peſſarium ad formam ſuppoſitorij, & ligatum apponatur. Vel arida præſcribuntur, & cum ſucco mercu. incorporata, panno raro inuoluta immittuntur, vel in forma vnguenti digito intra vuluam ponuntur, vt quæ conficiuntur ex fellibus & attrahentibus medicamentis.

℞. fellis hirci vel vaccæ ʒ. j. aſari, agar. cinam. ana ʒ. j. ſuc. merc. ʒ. j. coquatur ſuccus cũ pauco melle, & ſimul incorporata reducantur in formam vnguenti. Fortius redditur, ſi ſemen nigellæ apponatur. Fortiter enim trahit, & menſes mouet. Diutius non debent hæc manere, ne vlcus excitent, & ne diutius hæreant. Abluendus eſt locus vino calido, in quo decoctum ſit pulegium, aut matricaria. Eo tempore bene nutriantur, alimentis multùm nutrientibus, & attenuantibus. Præſtantiſſimum ad id remedium eſt ſuc. ering. cum vino albo dare. Non, vt aliqui faciunt, prouocãdus eſt ſudor poſt aſſumptionem horum remediorũ. Nam ſudor auertit & impedit menſium purgationem, aliò deriuando materiam. Quare neque balnea, neque ſtuphæ conueniunt, niſi cùm ſanguis craſſus eſt, aut lentus, vt humores fundantur, ſed id fieri debet citra magnam ſudoris prouocationem. Neq; etiã opiatæ multùm aperientes conueniunt, quia plus reſiccant, quàm iuuant. Sed in forma liquida danda ſunt remedia. Talia enim faciliùs diſtribuuntur, & ad partem valde remotam perueniunt. Vinum hippocraticum ex vino albo, vel fuluo, & parte tenuiſſima cinamomi paratum adaucta doſi cinamo. eſt vtiliſſimum & iucundiſſimum medicamentum. Diluitur autem aqua graminis, vel aſparagi, vel apij, vel petro. aut decocto eringiorum. Quo tempore vtitur topicis illis remediis, caueat à frigore, & nimia exercitatione, aut cibi repletione.

De ſterilitate. CAP. LXII.

EAdem ratione curandæ ſunt mulieres, quas ad conceptum facilitate volumus, euacuando medicamentis leuiter laxantibus, abſtinẽdo ab opiatis reſiccantibus multùm, & ſemen abſumentibus. Sunt autem nutriendæ alimentis venerem excitantibus, quæ tardiores ſunt.

Hoc

Hoc tantùm remediis addere oportet, quòd eis peſſaria alia conficienda ſunt, poſt exactam vteri purgationem, os vteri interius dilatando, exterius conſtringendo. Dilatatur autem vterus vnguento ex adipibus ſuprà ſcripto aucta doſi rad. iridis & additis ʒ. ij. ſtyra. ʒ. j. tereb. abietis. Poſt vſum illius vnguenti, vtatur naſcali ex fellibus hirci, vel lupi cum moſco, caſtoreo, & ciueta. Hæc enim omnia laxant, & vterum deorſum trahunt, calfaciúntque, venerem ſtimulant, vt & ſtercus murium. Exterior pars conſtringitur fotu parato ex radicibus, herbis, floribus, & aliis conſtringentibus odoratis, vt

℞. rad. biſtor. quinq; fol. & cype. an. qr. j. roſ. rub. cum calcib. cortic. mali grana. & balauſt. ana ʒ. j. ſuberis ʒ. ß. hederæ M. j. fiat decoctio in aqua, & pauco vino aſtringéte. Foueatur pars in introitu lecti. Poſt menſium purgationem, & vſum aliorum remediorum paulò antequã congreſſura ſit cum viro, quia magna ex parte mulieres non concipiunt, quia ſemen non trahunt, aut tractum non retinent, emplaſtra ſupra vterum & renes ponenda erunt, quo tempore congreſſura eſt. His quæ non trahunt ſemen, emplaſt. ceroneum, & alia quæ ex gummi, aliiſque attrahentibus conficiuntur, erunt ex vſu. His verò quæ non retinent, emplaſtra conſtringentia vtcunque calida, quale eſt comitiſſæ, pro matrice, de pelle arietina, de maſtiche, additis radicibus biſtor. ʒ. ij. ladani hypociſti. an. ʒ. j. miſce, fiat emplaſt. quod geſtent, donec appetat tempus alterius purgationis. Eo enim tempore admouenda ſunt emplaſtra aſtringentia, ne menſes retineãt, niſi in quibus maior ſanguinis copia fluit, quàm pro corporis habitu conueniat. Si mulier non concipiat ob ſalacitatem, & nimiam ad venerem propenſionem, quod ob acrimoniam ſeminis & caliditatem ſit, alenda eſt craſſis alimentis, quæ ſanguinem inſpiſſent, & ſemen craſſius reddant. Vſus fructuum eſt vtilis, vt pyrorum, pomorum, caſtanearum, quæ craſſos humores, & craſſos gignunt flatus, impetúmque illum retardant. Stuphis vtuntur mulieres humidiores, balneis verò durum habentes vterum aut frigidum, ſed his vtendum paulò antequam fluant menſes. Si mulieres ſint valde obeſæ, extenuandæ ſunt vſu medicamentorum calidorum, & inci-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 581 sur 1293

©BIUM

dentium,& aperientium, & tenui victu diu antequam vtantur remediis ſupradictis. Poſtea illas optimis cibis, multúmque ſanguiné generãtibus,oportet rurſus nutrire,& imperare frictiones, cucurbitas, aliáque remedia, quibus vſi ſumus ad ſanguinem deorſum trahendum.In illis cõſtringitur os vteri,ſi credimus Hippo.ab epiploo, quod ad os vſque pubis deſcendit. In frigidioribus ergo & humidioribus mulieribus vtile erit vti hac opiata,ſiue humiditas ſit in toto corpore,ſiue in vtero tantum.

℞. conſ.yring.& cort.citri ana ʒ. j. conſ.anth.& zinzib.conditi ana ʒ.j. ß.cineris priapi tauri,& cineris vteri leporis ana ʒ. ß. pul. diagal. diamoſci dulc.vel diambræ an.ʒ ij pinearum & auellanarum an.ʒ iij.ſacch. parum, cum ſyr. conſeruationis cortic. citri fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem auellanæ longè à paſtu, cùm ibit dormitum. Hæc opiata magis conuenit frigidis & humidis toto corpore. Nam ſi vterus tantùm frigidus & humidus eſſet, & totum corpus calidum & ſiccum, latius eſſet fumigio per embotum recepto exſiccare. Fumigium autem conficitur ex odoratis reſiccantibus, & leuiter aſtringentibus.

℞. nucis moſcatæ,macis,beniouini, ſtyra. an.ʒ. ij. caſtor. ʒ. ß. aliptæ moſcatæ,vel gallæ moſcatæ ʒ ij.gariop. ladani puri an.ʒ j.zinzib. cinamomi, folij, ſpicæ nardi an.ʒ.ij.excipiantur omnia terebinthina,& fiant trociſci, quibus fumigetur manè & ſerò poſt menſium purgationem Illis opiata vtilis erit,ſi augeatur doſis pinearum,& auellanarũ in lacte ſimul,& pauco melle mixtis,ſubinde remouendo lac,ne aceſcat,& recens infundendo. Talis reficiet corpus exſiccatum, & copiam ſeminis generabit.In iſtis opiatis adduntur multa alia exſiccantia, quæ ſi per ſe ficca aſſumerentur,potiùs impedirent,quàm iuuarent.Sed quia permiſcentur ſyrupis & rebus dulcibus temperantur, conueniunt, vt raſura eboris,& cornu capræ,ſemen feſeli,medulla ſeminis fraxini (linguam ſuis vocant)addentur & paſſerum cerebella,ſed illa magis in cibo ſunt aſſumenda,quàm permixtis miſceantur. Nam iuuant,quod multũ ſeminis generent,quod non poſſunt facere ſi in pauca quantitate aſſumãtur. Satius erit cerebellum porcelli, & porci diligenter coctum cum pauco origa-

origano, & poſtea frixum in ſartagine edere. Multùm enim nutrit, & ſemen auget. Opiata ad mulieres ſalaciores confici debet ex leuiter aſtringentibus, & copiam ſeminis generantibus parùm calidis, vt

℞. myrob. conditorum, embl. & cheb. an. N. ij. cortic. citri conditi cum ſaccharo (in aliis cum melle) ʒ. j. pinearum infuſarum in lacte, ſeminis fraxini eodem modo infuſi an. ʒ. ß. cum ſyr. de pomis redolentibus fiat opiata, addiris raſ. eboris & cornu capræ an. ʒ. ij. capiat ad quantitatem auellanæ. Quæ minùs propenſæ ſunt ad venerem, geſtent ambram vel moſcum, vel chirothecas odoratas & maximè noctu habeant ſub puluinariis, niſi obnoxiæ ſunt ſuffocationi vteri, Tunc enim meliùs eſſet illa odorata coxis alligata habere.

De fœtus retentione. CAP. LXIII.

MVlieres quædam facillimè concipiunt, & frequenter, ſed fœtum retinere nõ poſſunt, cuius rei multæ ſunt cauſſæ. Aliæ enim os vteri minùs claudunt, & cõſtringunt, & ob nimiam humiditatem relaxantur, Aliæ ob ſanguinis feruorem aut copiam menſes patiuntur, & fœtui adimitur alimentum Aliæ vterum habent minùs amplum, aut quia non poteſt dilatari vterus pro incremento pueri, vnde reiiciunt fœtum, alię tertio, alię quarto, aliæ quinto mẽſe. His pro cauſſarum varietate remedia ſunt inuenienda. Quibuſdam ante conceptum, aliis poſt. Mulieres, quæ ob nimiam humiditatem fœtum retinere nõ poſſunt, frequenter euacuare oportet ante cõceptum pilulis ex hiera picra, de benedicta, de aromatibus, addito zinzib. & ſale gemmæ. Et poſt menſium purgationẽ, peſſariis trahentibus pituitam vterum purgare, qualia ſunt peſſaria ſupraſcripta. & quæ recipiunt agaricum, colocynthi & alia pituitoſa medicamenta. Deinde fumigio ſupraſcripto exiccandum os vteri. Pars etiam interna fouenda fotu præſcripto, addita ʒ. j. aluminis. Applicẽtur emplaſtra ſupraſcripta. Vtatur pul. ſequenti.

℞. cineris priapi tauri ʒ. j. raſ. ebor. cortic. citri ſicci an. ʒ. iij. coral. rub vſti & loti in aqua abſynthij ʒ. iij. ſaccha. parum, miſce fiat pul. de quo capiat ʒ. j. cum pauco vino diluta aqua arthẽ. Aut ſi mauis, ex iis fac opiatam, additis myrob. exceptis ſyr. conſeru. myrob. aut corti-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 583 sur 1293

©BIUM

cum citri. Vtatur victu non attenuante, nec aperiente, sed exsiccante: Si verò fœtum reiiciat, ob sanguinis acrimoniam, purgetur ante conceptum rha. myr. syr. ros. Vtatur victus ratione incrassante sanguinem, & obtundente acrimoniam. Post conceptum inungat partem renum vnguento sequenti.

℞. ol. ros. ompha. & cydon. ana ʒ. iij. cerus. lotæ in aqua ros. ʒ. ß. radi. bistortæ & coral. rub. an. ʒ. ij. seminis berb ʒ. j. ceræ albæ q. s fiat vnguentum pro renibus. Emplastra minùs conueniunt, quia magis calfaciunt, minúsque refrigerant. Quæ nimio sanguine abundant, abortum patiuntur, quia natura grauata quantitate, aperit orificia venarum, & multum sanguinis reiicit. Deinde fœtus ob penuriam alimenti vel moritur, vel reiicitur. His ergo, quæ propter hanc causam solent abortire, vtiliſsimum est sanguinem trahere ex vena cubiti interna, & vt minùs plena victus ratione vtantur, præscribere. Vngantur renes & regio vteri vnguento præscripto ad sanguinis feruorem, vt partes refrigerentur, quæ ob nimium sanguinem incalescunt. Sanguinis etiam missio in eius feruore, & acrimonia fieri potest, sed minori quantitate pro ratione habitudinis & sanguinis. Si mulier multùm sanguinis reiicere consueuerit tempore mensium, plus sanguinis trahere oportet. Quòd si multus sanguis trahendus sit, id vna vice non est faciendum, sed interpositis 10. aut 15. diebus, aut mense vno vel duobus. Et id facere oportet potissimùm 4. 5. 6. & 7. mense, quamuis Hippoc. à quarto mense vsque ad septimum vtero gerentes purgari posse scribat, quod in morbis acutis faciendum dixit. Neque etiam formidandum, quod inquit Hipp. mulierem abortire ob sanguinis missionem, quod est intelligendum de mulieribus habentibus parum sanguinis, aut imbecillioribus. Nam experientia constat mulieres, quæ sunt frequenter passæ abortum, hoc remedio retinuisse fœtum. Non solùm autem ad retentionem fœtus, sed etiam in his, quæ difficilè pariunt, sanguinem misi cum summa vtilitate. Nam cùm fœtus abundat multo sanguine, in magnam molem crescit, maximè his, quæ amplum vterum habét, & postea ob magnitudinem exire non potest. Sed

de

de difficili partu plura ſuo loco. Mulieribus, quæ vterum paruum habent, aut denſum & conſtrictum, & in quibus vterus non facilè dilatatur, vtiliſsimum erit ante cõceptum balnea relaxantia, fotus, & linimenta præſcribere, vt vterus colore balnei dilatetur, & relaxetur. Sed cùm iam vtero geſtat, ſumma cum animaduerſione, his remediis eſt vtendum. Nam talia laxando abortum faciunt, ſed hac cautione erit vtendum. Octauo quoq; die vtatur fotu per duos dies, vel oleis, vel vnguentis, vt in hepatis affectibus facere ſolemus, addendo quædã leuiter aſtringentia. Et peſſariis aſtringentibus os interius etiam conſtringemus. Fotus fient hoc modo.

℞. rad. alth. & liliorum an. ℔. ß. flor. cham. & roſ. ana ℥. j fiat decoctio in aqua, tepidè foueatur pars, quæ eſt inter vmbilicum & os pubis. Vel fiat fotus ex oleis relaxantibus, & rarefacientibus, quæ ſine tanto calore actuali, ſupra partem adhiberi poſſunt, quale eſt oleum lil. irinum, amygd. ſeſami. anethinum & ſimilia. Axungiæ etiam id præſtant, vt axungia porci non ſalita, gallinæ, anſeris, anatis. Supradictis oleis & axungiis addere oportet parum olei maſtic. vel lentiſcini, quia emollit & leuiter conſtringit: aut parum ſtyrac. cal. aut ladani. Manè & ſerò foueantur, reiectis recrementis veſicæ & inteſtinorum. Imperanda eſt quies in his omnibus cauſis, maximè ante tempus illud, quo abortire ſolent. Abſtinere etiam illas oportet à coitu, qui ſolet facere abortum, ob agitationem & dilatationem oris vteri. Nam dum vterus mouetur, ad noui ſeminis receptionem, fœtum recentem & parùm confirmatum extrà propellit.

De partus difficultate. CAP. LXIIII.

MVlieres difficillimè pariunt, aut ob aëris conſtitutionem præcedentem, vel præſentem, vt ob conſtitutionem aquiloniam, vt Hipp. docuit, vel ob magnitudinem fœtus, vel ob vteri conſtrictionem, vel virium imbecillitatem, vel quia fœtus non egreditur conſueta forma, ſed reduplicatur, ventrem primùm vel dorſum, vel alteram tantùm manum, aut tibiam foras mittendo. Cauſſa diligenter inueſtiganda erit, & pro ratione cauſſæ remedia inſtituenda. Si mulier ob virium imbecillitatem parere non poſsit, reparanda eſt imbecillitas illa

©BIUM

ante tempus partus, aut si imbecillior facta fuerit, propter morbũ præcedentem, aut aliquam euacuationẽ, aut dissolutionem spirituum, aut propter aliam causſam, alenda est euchymis, & multùm nutrientibus, vt vino, succo carnis, testiculis galli, & similibus. Si autem ea imbecillitas proueniat ob longam defatigationem in ipso partu, citra insignem sanguinis euacuationem, bonum erit dare potionem cordialem ex confectione alkermes cum vino vel cum iusculo, vel parare potionem ex aliis pulueribus cordialibus, vt

℞. diamb. vel diamosci ℈.j. pul. diagal. & diarrh. abb. ana ʒ. ß. vini albi ʒ.ij. aquæ bet. & melissæ, bugloſſæ ana ʒ.ij. misce, fiat potus, capiat ventriculo vacuo, & per duas horas nihil accipiat. Si ob constitutionem aquiloniam & borealem, mittenda est in balneum relaxans, cùm appetit tempus partus. Partes inferiores pudendorum relaxandæ sunt vel fotu, vel vnguento, vel oleis relaxantibus. Ego hoc fotu vti soleo.

℞. arist. rotundæ, vel longæ, vel clemat. vel pistolochiæ ℔.j. aut qr.j. rad. liliorum, bismal. an qr. ß seminis lini, fœnug. an. ʒ.j fiat decoctio in aqua & ol. vel brodio pingui, adde vini albi ℔ ß. foueatur pars. Post fotum vngantur partes prædictæ.

℞ ol. amygd. dulc. vel liliorum qr. j. ping. gal. anser. anat. ana ʒ.j. styrac aristoloch rad. irid. cinamo. spicæ celticæ an. ʒ. ß. ceræ nouę, citrinæ, & propoleos an. partes æquales, fiat vnguentum. Hic fotus, & hęc vnctio in omnibus causſis vtilia sunt. Relaxant enim partes inferiores, & illas magis obsequentes faciunt. Sunt autem inungendæ partes perinei & caudæ. Nam eas dilatari ad meatus amplificationem oportet, non autem os pubis, quod firmiter per cartilaginem ligatum est, & per ligamentum transuersum parte inferiore positum. Sed cauda cum osse sacro articulata est, vt extra moueri possit, ad ani & vteri amplificationem. Quam ob causſam mulieres non debent inniti illa parte, sed lumbis, vel coxis, vel debent sustentari viris fortioribus per brachia. Nam cùm sedent vel decumbunt, illius ossis amplificatio impeditur. Vtilissimum est etiam rectum intestinum vacuum esse omnibus recrementis. Quare si mulier non exone-

exonerarit aluum, balanis ſolicitanda eſt potiùs, quàm clyſtere, quia vterũ aſtringere poſſet. Sed balani acrimonia facultatem expultricem mouet, & ſtercus, & fœtum aliquando propellit. Si autem ob reduplicationem, oleo amygd. illita manu molliter infantem in vuluam reducere oportet muliere decumbente in dorſum, & reuoluendus eſt vt in caput naſcatur. Si altera tibia omiſſa fuerit, altera manu fœtum intra vterum oportet trudere, altera verò tibiam alteram apprehendere. Poſſunt etiam in pedes naſci, ſine magna difficultate. Dum laborant in partu, caueant ab aëre frigido, neque ſiccentur nimiùm pannis multùm calidis. Quòd ſi vterus ſiccus fuerit, vtiliſſimum eſt vel ol. vel mucilag. fœnug. aut lini partem lubricam reddere, quò facilius partus deſcendat. Si ob magnitudinem fœtus difficilè pariat, relaxãdæ ſunt partes. Quòd ſi non ſufficiat amplificatio illa vnguibus aut vno aſſe ſciſſuram in inferiori parte facere oportet. Sed ſi fieri poteſt citra ſphincteris lacerationem, ſatius eſt. Imperitæ enim mulieres diſrumpunt ſine neceſſitate. Sed præſtaret tenui victu & miſſione ſanguinis 7. aut 6. menſe extenuare fœtum & minuere, potiſſimùm ſi mulier ſit puellam paritura. Sunt enim ſemper obeſiores fœminæ, cùm naſcuntur quàm mares.

De partu difficultate caput alterum.

MVlier ob multas cauſſas parit difficulter. Cauſſæ verò referuntur vel ad fœtum, vel ad vterum, vel ad tempus, vel ad ſitum mulieris, vel aliqua accidentia, vel ad inteſtinorum & veſicæ plenitudinem, vel ad mulieris imbecillitatem, ac ſpirandi difficultatem. Rurſus fœtus maior craſſiórque partus difficultatem facit, & multò magis, ſi duplicatus egrediatur, ſi pedem vnum proferat altero replicato, vel ſi in brachium exeat. Hæc enim difficillimum partum faciũt. Præterea vteri & mulieris cõſtitutio, vel aliarum vicinarum partium, vt vteri magna diſtentio, oris ſtructura, colli vteri longitudo. Hæc enim facit, ſaltem, vt longiori tempore exeat fœtus. Item nimia omenti & vicinarum partium ſpiſſitudo, & obeſitas. Nam Hippocr. ſcripſit omenti magnitudinem impedire conceptum, os vteri comprimendo. Sic & facilè partum moleſtat. In quibuſdam enim omentum de-

©BIUM

ſcendit inter veſicam & vterum, ibíq; ſpiſsior fit. Stercus induratum in inteſtinis retentum, idem facit, tum etiam vrina, ſed minùs. Aëris præſens conſtitutio etiam obeſt, vel conducit parui, ſi quidem aquilonia difficilem facit, auſtrina facilem. Sicca, fœtum & mulieris corpus exiccando, difficilem facit partum. Nimis calida, vires reſoluendo: frigida, partes contrahendo. Humida omnium aptiſsima eſt. Quæ modicè calida eſt, vt Veris (quod cum Autumno faciliores partus concedat) laudatur. Ob id videndum, ne cubiculi aër frigidus aut plus æquo calidus ſit. Multùm autem referre didicimus experientia, quo ſitu donetur paritura. Nam ſi ſedeat, impeditur dilatatio caudæ. Cùm enim mulier parere vult, neceſſe eſt amplietur vuluæ foramẽ non à parte anteriore (vt aliqui falsò exiſtimant, putantes oſſa pubis, quæ cartilagine media iunguntur, & tranſuerſum ligamentum acceperunt, aperire) ſed ad oſsis ſacri cum cauda articulationem. Nam cùm os ſacrum in caudam deſinat, ita cum eo articulantur ſua ipſius oſſa inter ſe, vt reflecti poſsit cauda in partem exteriorem, & foramẽ ſic reddetur latius multò. Facta eſt autem cauda (vt id obiter annotemus) potiſsimùm ad ſuſtentandum rectum inteſtinum, & muſculos ani firmandos, quibus vtimur ad dura alui excrementa vi extrà pellenda. Hæc cauda ita erigitur in exteriora, vt viſu id diſcerni poſsit, ſi quæ parturit mulier, emaciata ſit. Itaque ſi natibus innitantur, cùm non poſsit retrocedere cauda, partus impeditur: ſi ſtent, non ſatis viribus pollent, quanquam is ſitu conuenientior ſit, modò in anteriora ſe flectant. Quare manibus contra lectum, aut mẽſam, aut aliud innitatur, ita vt ſit ſufficiens ſpatiũ pro obſtetrice ſuſceptura puerum, & ſuſtineatur à viris fortibus: Sin minùs, decumbat, ſed dorſo tantùm innitatur. Imbecillitas verò, quæ ab ætate iuuenili, vel ratione morbi eſt, partũ facit difficilem, quia robore opus eſt ad fœtum deiiciendum. Morbus pectoris, aut eius mala conformatio, quæ facit, vt diutius ſpiritum continere non poſsint, hîc maximè nocet: quoniam omnis expulſio fit, retento ſpiritu. At Aſthmatici ex diu retento ſpiritu ſuffocantur. Pectus depreſſum non multũ aëris recipit, qui neceſſarius eſt, vt tendatur

tendatur diaphragma. Ipſum enim ſua tenſione ventriculũ & partes vicinas ſibi comprimit, & conſequutione quadam inferiores ad expellẽda excrementa & fœtum cum muſculis ventris. Hæ ſunt cauſſæ, quas in parturis contemplari oportet. In aliis quippe obeſitas nocet, in aliis membrorũ durities, ſiccitáſq;, vt in mulieribus, quæ iam ſeneſcentes incipiunt parere. Tales enim difficilè pariunt, quia iam obduruit, & quaſi in aſperam arteriam rugatum eſt collum vteri. Cauſſarum aliæ ſunt in noſtra poteſtate, aliæ non. In nobis non eſt, vt quæ parit, Autumno, aut Vere, aut flãte auſtro, pariat: ſed quòd nulla ſint excrementa in inteſtinis aut veſica retenta, quòd corpus ſit craſſum, infans minus obeſus, vterus ſit humidus, cùm puer deſcendit, & cauda libera ſine cõpreſſione aliqua, & alia multa, Medicus prudens, & in rerum cognitione verſatus exequi poterit, ſi mulier ſit audiens dicto, qui cum cauſſis, cauſas poterit inuenire cõtrarias.

Fœtus magnitudinis cauſſæ.

Incipiamus itaq; à fœtus magnitudine. Ea à multis cauſis prouenit, ſcilicet, à magnitudine parentũ, vel à copia feminis, & vteri amplitudine. Nam quę mulier parua eſt vtero, parum ſeminis accipit, & aliquando non generabit ob paruitatem, & quòd facilè non dilatatur vterus, cũ creſcit infans, cogetur abortire. Sed quæ amplo ſunt vtero, & facilè dilatabili, magnos infantes procreãt, ſi ſanæ ſint. Magnum vterũ habent, vt plurimùm, quæ magnæ ſunt & quæ iam frequenter pepererunt, vel quibus à partu venter non fuit cõſtrictus faſciis. In talibus impediatur fœtus augmentum tempore imprægnationis, poſt quartũ menſem. Si plethora adſit, per epicraſim, & ex interuallis mittatur ſanguis, parum trahendo, & cibi copiam minuendo, vel dando imbecilliora alimenta, quæ ſatiant & parum nutriunt, qualia ſunt olera, & potiſſimum ſpinachia, borrago, lactuca, acetoſa, beta. Item poma, pruna cocta, caro ſalita, aut multum aſſa. Abſtineant à iuſculis, ſi fieri poteſt: ſin minùs, vtãtur ex ſemicoctis carnibus. Abſtineant à multùm alentibus, vt dulcibus, carne parum aſſa, caſeo, lacte. Edant piſces, parum dormiant, ſed ita, vt ſeruẽtur vires. Cùm appetit partus, aſſumant prima menſa, quæ laxant, fructus & olera, quæ ſi nõ ſufficiãt, glans ſupponatur ex melle aut lardo, aut

©BIUM

alia re ſalita. Regantur hoc modo. Quieſcant in lecto, donec certiſſimum erit infantē in lucem prodire. Duo enim commoda hinc ſequuntur. Primo vires conſeruantur, pro tempore emiſſionis: ſecundò ab aëre vel frigido, vel ſicco partes non conſtringuntur. Interea fiunt fotus ſuper os pubis & partes ani ex oleo amygdalarum dulc. vel liliorum, vel decocto ſequenti.

℞. mal. biſmal. ana M. j. ſeminis lini ʒ iij. ariſtol. ℔. j. fiat decoctio, in aqua & ol. viol. & amygdal. de qua fiat fotus cum filtro. Poſt fotum vngatur ſequenti vnguento.

℞. mucilaginis ſeminis fœnug. & lini ana ʒ ij. extrahatur cū vino albo dulci, cui adde piſtoloch. ariſtoloc. longæ, rotundæ, & clemat. ana ʒ. j. ſtyrac. rub. myrrhæ, ſtactæ, id eſt, ſtyrac. liquidæ ana ʒ ß. propoleos ʒ. ij. ol. amygd. lilio. ana ʒ ij. reducantur ad formam vnguenti. Viribus proſpiciatur, vt conſeruentur. Si in prandio vel cœna bene comederit, nihil detur, donec concoxerit. Quòd ſi ſperetur fœtus emiſſio illico, abſtineat omnino à cibo, aſſumat tantùm parum vini diluti aqua arthemiſiæ, vel parum panis intincti in vino hippocratico. Et ſic cōtineatur & non vexetur. Sed cùm puer incipit apparere, tunc retento ſpiritu conetur expellere, & innitatur capite & manibus. cruribus diductis, & adiuuet pueri motum. Puero emiſſo, obſtetrix ourachum teneat, & ſi poteſt, eodem ſpiritu & conatu ſecundinam deiiciat. Vel vngatur interea vulua vnguento præſcripto, & ſinant eam quieſcere paululū, ſi imbecillior ſit, & poſtea conetur eiicere. Quòd ſi non poſſit, detur hæc potio.

℞. ariſt. myrt. piper. ana ʒ. ß. cum vino hippocratico bibat, & citiſſimè eiiciet. Sed de iis plura ſequenti capite, nunc alias cauſſas perquiramus. In omnibus hæc vtilia ſunt ſcilicet, quod præter naturam eſt, auferatur. Si ob vires imbecillas futurū partum timeas difficilem, vires non ſubitò, ſed ante tempus oportet reparare remediis ſuprà dictis. iuſculis, vino generoſo, vitellis ouorum, ſucco carnis, ptiſana parata cum vino, & aliis multum nutrientibus, & vires reficientibus. Partibus autem topica adhibenda, quæ in omni cauſſa conueniunt. Relaxandæ ſiquidem, humectandæ & emolliendæ ſunt par-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 590 sur 1293

tes. Si in difficultate anhelitus hoc faciendum ſit, ſcilicet, relaxare partes, & topicis medicamentis facilitare reſpirationem, curare oportet, ne flatus aut pituita retenta illam moleſtet, & ne ventriculus multo cibo diſtendatur, nec adſit cruditas aliqua.

De ſecundinarum retentione. CAP. LXV.

FOEtus aliquando mortuus, vel ſecundina poſt partum retinetur. Si fœtus in vtero mortuus fuerit, extrahendus eſt, & partes relaxandæ, curandæque ſunt, vt priùs monſtratum eſt, & comprimendo partes ſuperiores ventris, & deorſum trahẽdo, fœtus reiicitur. Vel inſtrumentis chirurgicis aliquando neceſſe eſt partem illam, quæ fœtum retinet, diſſecare, quò facilius emittatur. Danda ſunt ea medicamenta, quæ proprietate occulta fœtus deiiciunt, qualia ſunt à Dioſc. & Gal. & aliis præſcripta multa. Eadem fœtus mortuos & ſecundinas corpore expellunt, vt decoctũ ſabinę, cinamomi, boraxtro. de myrrha, & alia multa. Si fœtus ſuo tempore natus eſt, vel quinto, vel ſexto, vel ſeptimo, vel octauo menſe, & ſecundinæ retinentur, danda ſunt iſta medicamenta, vt expellantur. Quòd ſi non reiiciatur, verẽdum eſt ne ſecundina ſit adhuc vtero alligata. Id deprehẽdetur his coniecturis, quod neq; medicamentis, neq; vehementiſſimis illis conatibus mulieris ſit reiecta: & quòd ante tempus puer emiſſus fuerit, idq; ſine doloribus magnis præcedentibus. Dolores enim, quæ præcedunt partum, fiunt, dum diſrumpuntur venæ & arteriæ cotyledonibus vteri alligatæ. Itaque ſi dolor non præceſſerit, fracta eſt tantùm ſecundina, & vtero adhæret, ideo manu comprehendenda, aut vinculo, & leuiter trahenda, ne diſrumpatur in partes, maximè cùm diutius retenta fuerit. Quòd ſi ita adhæreat, vt vnguibus non poſſit extrahi, immittantur medicamenta ſuppurantia, vt illam putrefaciant, & ſenſim expellatur à natura. Fieri enim poteſt, vt in ea parte putreſcat, vt & vidimus puerũ putrefactum, & fruſtulatim reiectum, relictis magnis oſſibus in vtero per lõgum tẽpus, quę poſt in vtero matris mortuæ reperta ſunt. Vxor fuit chirurgi Monſpelienſis, vocati (Auſme) qui pòſt mortẽ, vt cauſſam alicuius affectus interni cognoſceret, paſſus eſt illam diſſecari. Quia ve-

rò odoris grauitate caput replet, ſtomachum putrefacta euertit, & alia inducit ſæpiſſimè ſymptomata grauiſſima, & ſæuiſſima, ob id neceſſe eſt per interualla iniicere ea, quæ vim habent detergendi, quod putrefactum eſt. Ad id valebit vnguentum baſilic. in multo oleo lil. vel amygd. diſſolutum, vel in decoctione ſequenti.

℞. radic. mal. viol. ana ℥ ij. radic. ariſt. longæ vel rotundæ ℥. j. ſeminis lini, fœnugr. ana ℥. flor. chamo. & centaurij minoris ana P. j. frum. P. ij. fiat decoct. in aqua & ol. & in eadem diſſoluatur vnguentum baſilic. vng. ægyptiacum ad deterſionem etiam iniici poteſt. Arrodit enim, & potentiſſimè abſtergit, & ſua acrimonia facultatem expultricem mouet. Periclitãtur mulieres ſi adhæreat, & contineatur, & moriuntur, vel ob vſum medicamentorum acrium vlcus in vtero fit. Quamobrem optimum erit, antequam adhibeantur remedia, id prædicere, ad vitandam calumniam. Potio ſequens ſæpe danda eſt.

℞. ſabinæ, arthemiſiæ ana M. j. fiat decoctio in aqua. In ℔. ß. decoctionis adde vini albi, vel clari ℔. j. arom. ℥. j. cinamomi, & detur frequenter, ſi ſine febre eſt, vel,

℞. boracis ʒ. j. capiat cum ℥. iij. vel iiij. prædictæ decoctionis, aut cum vino albo, aut detur tantundem trochi de myrrha, vel ʒ. j. carabæ, maximè ſi cum magno fluxu ſanguinis ſit. Nam vrinas mouet, ſecundinas deiicit, & ſanguinem fluentem retinet. Decoctum vel aqua fabarum diſtillata, vt & aqua florum croci detergent, ſecũdinas pellit, & dolores illos ſedat. Quare non eſt omittenda in hoc negotio.

De vteri phymoſi. CAP. LXVI.

IN pene phymoſis dicitur, quando glans denudari non poteſt ob ſtructuram præputij, de qua cùm priùs à nobis dictũ ſit, cùm de affectibus penis loqueremur, ex eo loco repetere poteris, cap. 55.

De mola. CAP. LXVII.

MOlam alij aliter definiuerunt. Gal. 14. meth. maſſam carnis informem, Aetius & Paulus tumorem durũ in oſtio, aut alia parte vteri natũ exiſtimarunt. Ego puto vtcunq; eſſe, fieríque primùm ex ſemine veluti duram tunicam, & è ſanguine craſſo ſpiſſóque calore concreto,

creto, quæ nullam formam habet, & veluti parenchyma quoddam vtero alligatur, & sic tumor apparet, ob inuolucri duritiem, ideo durum tumorem dixerunt. Informem autem, quia nullius animalis figuram habet. Fit autem à semine & à sanguine multo crasso, spisso & concreto, quem immodicus calor cogit, & in carnis formam transfert. Nam id euenit, quando plus sanguinis menstrui influit, quàm sit necessum pro fœtus formatione. Spiritus autem genitiuus, aut qui opificis vires gerit, vt ait Galenus, non potest tantum materiæ elaborare, & ex ea fœtum formare. Nam ad fœtum vtrumque semen sufficit. Sanguis verò menstruus ad nutrienda illa semina, vel augenda trahitur. Deprehenditur autem grauitate vteri, & tentione maiore, quàm in vera imprægnatione. Sequitur mensium suppressio, decoloratio, appetentiæ deiectio, mammarum inflatio, & vt breuiter dicam, omnia quæ in vera imprægnatione solent accidere, nisi quòd grauitas corporis, decoloratio, & appetitus deiectio diutius durant. Curatio vera est sanguinem mittere, si vires mulieris ferre possint, vt adimatur alimentum. Deinde partes internæ relaxentur, & externæ etiam fotibus & vnguentis descriptis capite de fœtus difficultate: & omnia agant his contraria, quæ scripta sunt de retinendo partu, id est, fortiter corpus moueant, saltando. Vtantur aperientibus, & fœtus mortuos, aut secundinas reiicientibus, de quibus multa propriis capitibus. Fiant pilulę sequentes, de quibus frequenter vtantur manè.

℞. boracis ʒ. j. carabæ, asari, cinamomi, nigellæ rom. & vulgaris, sabinæ ana ʒ. j. galbani, assæ fœtidæ, opop. bdellij ana ℈. ij. cum meile syll. fiant pilulæ, de quibus capiat ʒ. j. duabus primis vicibus, deinde ʒ. ß. Postea bibat parum vini hippocratici, aut syrup. præscripti capitis de suppressis mensibus. Vtatur frequenter in cibis apio, aliisque herbis aperientibus, & incidentibus, vt sanguis concretus dissoluatur, eiiciatúrque. Non esset inutile cutim, si in orificio appareat, nouacula, aut alio instrumento dissecare, deinde ratione curare, qua vsi sumus in secundina adhærente, ex putrefacientibus, vel arrodentibus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 593 sur 1293

©BIUM

De vteri inflatione. CAP. LXVIII.

INflatio vteri mulieribus euenit, & poſt partũ, autpoſt vſum balnei, aut ſtuphæ, aut menſium purgationem, aut quia flatus in toto corpore collecti ſunt ob calorem imbecillem. Poſt partum autem, ſi emiſſo partu ventrem non comprimant, nec ab aere ſe tueantur. Ob id mulieres noſtræ faſciis ſe conſtringunt, vt vterus in ſeſe conſidat, nec recipiat aerem. Poſt balneum ſi ſeſe aeri frigido exponant, aut poſt ſtupham, inflatio vteri ſatis manifeſta apparet, & tactu deprehenditur Aliquando motus eſt, aliquãdo quies. Et cùm mouetur huc & illuc, potiſſimùm ſurſum, ſuffocationem vteri facit, aliquando dolores. Aliquando ſi à balneo, vel ſtupha id accidat, ſterilitatem adfert, propterea quòd partes relaxatas & calfactas aer frigidus condenſat, & internam vteri regionem, & orã claudit, per quæ ſemen à teſticulis deſcendit in vterum, per eius cornua. Illi autem flatus, qui ob cruditatem ſenſim gignuntur in vtero, vel toto corpore, minùs moleſtare ſolent. Curatur autem illa ſpecies euacuando pituitam, aut ſuccos frigidos, & à quibus eleuantur flatus, & corroborando calorem naturalem ventriculi, & omnium partium naturalium, diſcutiẽdo deinde flatus genitos & collectos. Purgandæ autem erunt hoc modo.

℞. mel. roſ. col. ſyr. de ſtech. an. ʒ j. ſyr. de arthem. ʒ. iij. aquæ abſynth. arthem. apij, petro. ana qr. j. fiat ſyru. cum ʒ j. diagal. Finitis ſyrupis

℞. pil. agreg. & cochiarum an. ℈. j. ag. tro. ʒ. ß. formentur pilu. cum ſyru. de bizan. capiat poſt mediam noctem cum cuſtodia. Et quia fieri nõ poteſt, vt hac euacuatione omnes humiditates euacuentur, illis imperare optimum erit, vt octauo quoque die ʒ. j. pil. ſequentium capiant ſine cuſtodia.

Alias de benedict. loco de bdellio.

℞. pil. de arom. de bdel. ana ʒ j. ag. trocif. ʒ. ij. caſtore i ℈. ß. miſce, fiant pilulæ vj. pro ʒ capiat ʒ. ß. In temperaturis calidis aut tempore magis calido, oportet auferre caſtoreum. In craſtinum medicamenti capiat ʒ. j. mythridat. antiqui, vel theriacæ antiquæ, vel de opiata ſequenti.

℞. cortic. citri conditi, ſacch. & conſ. rad. ering. an. ʒ j. confect. aro. roſ. ʒ. j. ß. pul. diagal. ʒ. iij. diacym. ʒ. ß. cum

ſyr.

syr. conf. cort.citri fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem auellanæ, superbibendo parum aquæ absynthij, mentæ, hyss.vel beth.Partes gutturis etiam,& tota ventris regio & vteri vngatur vnguento sequenti.

℞. ol nardi aneth. & rutacei ana ʒ.ij.garyoph.macis, galang. pip. spicæ vtriusque, scen.ana ʒ.j cyper.ros.ana ʒ.ß.ceræ vel terebin.q.s fiat vnguentum. Possunt etiam inungi cerato ftom. Gal aut apponi emplastrũ de baccis lauri supra vterum & ventrem. Olea sola etiãsi calfaciant, & constringant, minùs conueniunt, quia ventrem laxant ob lenitorem. Quare optimum erit vel acetum, vel vinum maluat.illis adiungere, vt magis prosit. Acetum enim penetrare facit vim medicamentorum & partes externas ventris constringendo, flatus propellit, absumitque. Eligenda sunt itaque olea, quæ minùs relaxant, & quæ concoctricem facultatem iuuent, & flatus discutiant, qualia sunt oleum rutaceum, nardinum, de absynthio, & abrotano, vt, *Aceti vũ*

℞.ol. de absynthio & rutæ ana ʒ. iij. aceti, vel vini ʒ. j. vngatur tota regio ventris Acetum supra ventrem minùs conuenit, ob id vinum tenue erit ex vsu, veluti clarum, aut album, vel aqua vitæ. Sacculi ex milio & sale torrefacti flatus absumunt, & discutiunt. Sacculi etiam, quibus admiscentur sem. cal. maiora & minora. Si autem à partu id fiat, non opus est purgatione per pilulas, aut alia medicamenta, quia sufficit purgatio illa naturalis, quæ fit per vterum, quæ si non fuerit, est prouocanda, & iuuanda pessariis attrahentibus, & cucurbitulis appositis in coxis, aut aliis remediis, præscriptis cap. de mensibus retentis. Pessaria ex benedicta & aliis flatus discutientibus sunt valde ex vsu, & constrictio ventris per fascias. Cataplasma, emplastra, & inunctiones præscriptæ sunt ex vsu, supra ventrem inferiorem apposita. Fiunt autem cataplasmata efficacissima ex stercore ouis, vel vaccæ, vel capræ, additis quibusdam flatus discutientibus, vt, *Sacculi.*

℞.stercor. vaccæ ℔.j cymini ʒ.ij.seminis apij, petro. an.ʒ.iij.mell.cocti parum, vini mal.q.s.misce, fiat cataplas.applicetur supra partem inferiorẽ ventris. Quod si suffocationem vterifaciat, succurrendum erit remediis

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 595 sur 1293

præscriptis cap. sequenti. Absoluta mensium purgatione optimum erit inuicere clysteres, qui fiebant ad sedationem doloris colici, ex vino hippocr. vel maluat. & oleis discutientibus flatus, vt ex decocto seminũ cal. ma. Erit etiam vtilissimum dare parum de confectione aro. ros. vel de confect. cinamo. vel tabulam vnam confect. diagal. & decoquere pip. in eius iusculis, & alia, quæ dicta sunt, in colico dolore à flatibus. Si fiat à balneo, eodem modo curare oportet discutiendo flatus topicis remediis præscript. Quod si opus esset aliqua euacuatione ob cacochymiam, vel cruditatem ventriculi, dentur pil. de aro. vel de hiera simpl. In omnibus his caussis maximè conferunt pulueres flatus discutientes, & reficcantes, si post earum assumptionem, parum vini maluatici bibatur. Sumendi autem ante pastum potiùs, quàm post. Idem cucurbitula magna cum multo igne (facta prius euacuatione recrementorum alui per clysterem aut pil. aut aliter) si non adsit suffocatio vteri, supra vmbilicum adhibita plurimùm prodest. Quòd si suffocatio adesset, admoueatur inguinibus cum multo igne, vt & reuocetur, & flatus absumantur.

De vteri suffocatione. CAP. LXIX.

VTeri suffocatio fit ob eius dilatationẽ, aut inflationem, quæ intestina & ventriculum comprimendo, septum transuersum cõprimit, & sic coarctat, vt dilatari non possit. Est enim præcipuum liberæ respirationis instrumentum. Ob id mulieres, quæ vteri suffocationem patiuntur, quasi semimortuæ, audiunt quidem & vident aliquæ, sed nõ possunt loqui, quia videlicet materia non trahitur, aut extrà mittitur sufficiens, vocem, aer, qui trahitur inspiratione, & reiicitur expiratione ob dilatationem & compressionem thoracis. Hæc affectio magnam affinitatem habet cum syncope, catalepsi, apoplexia, & epilepsia, ita vt quandoq; epilepsiam faciat. Conuenit cum his affectibus, quod repente obtumescant, & cadant, aut non possint consistere. Dissidet à syncope, pulsu. Nam in syncope & animi defectu pulsus cessat: in suffocatione vteri, pulsus remanet, sed exiguus, rarus, & languidus. In syncope sudor apparet frigidus, & color pallidus admodum est similis colori mortui: in suffocatione

tione pallidæ redduntur, ſed minus. Differunt etiã propter cauſſas antegreſſas, & antecedẽtes. Solet enim ſuffocatio vteri prouenire, poſt largam menſiũ euacuationẽ, quia aere repletur vter⁹, vel ob ſeminis putrefactionẽ, & retentionem in vtero, quia cum putreſcit, eleuantur multi fumi, qui poſtea diſtendunt vterum. In vtero dixi ſemen putreſcere. Nam in vaſis ſpermaticis nõ putreſcit, ſed conſeruatur, vel abſumitur ad nutritionem vaſorum, vel quando eſt in maiori quantitate, facultas expultrix in vterũ reiicit inter ſomniãdum. Neque valet eorum ratio, qui dicunt ſanguinem putreſcere in venis, ergo & ſemẽ putreſcere poſſe in vaſis ſpermaticis. Non enim ſimilia ſunt. Sanguis enim putret, quia minus coctus eſt, & plus habet humiditatis excrementoſæ & recrementorum. Semen autem coctum eſt perfectè & aſſimilatum, & ab excrementis repurgatum ac redundans, benignũ dicitur ob quantitatem, non qualitatem. Quòd autem non permiſceatur ſemini virili, & à vulua non alteretur ad conceptum, putreſcit, cùm etiam ob alia recrementa in vtero collecta. Ergo quibus ſemen defluxit in vteri cauitatẽ, & in ea retinetur, vt viduis, quæ defectu coitus os interius vteri clauſum habent, frequenter fit ſuffocatio vteri. Argumento eſt, quod viduæ difficulter curentur ab acceſſione, & iis recurrit frequenter, niſi peſſo, aut alia ratione, aut medicamento alio, reiiciatur ſemen putrefactum. Fit etiam ſuffocatio ob gratos odores naribus attractos, ad quos vterus natura mouetur. *Suffoc. à gratis odoribus.* Et in hoc differt à ſyncope, quod odores grati ſyncopẽ potiùs ſedent recreando ſpiritus. His ſuffocantur mulieres, niſi parte inferiore adhibeantur. Differt a catalepſi, quòd qui catalepſim ſiue comprehenſionem patiuntur, quaſi rigidi & refrigerati remaneant, oculis apertis, non audiunt, neque vident. Differũt ab apoplexia quòd partes reſolutas non habeant, neque ſenſum amiſerunt, quamuis obtuſum habeant. Nam cùm pili extrahuntur vel punguntur, ſentiunt, & manu adhibita circa collum indicãt ſe ſuffocari, quod in apoplexia non fit. Cum epilepſia conuenit, ſed etiam differt quòd nõ conuellantur partes, niſi quando ſuffocatio vteri epilepſiã facit. Tunc enim conuelluntur, & quandoque poſt acceſſionẽ inſa- *Differẽtia*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 597 sur 1293

©BIUM

niunt, & aliena loquũtur, neq; ad interrogata reſpõdent; & tũc videtur potius mania per cõſenſum vteri aut melancholia. Nam melancholia fit epilepſia, & contra: & melãcholia fieri poteſt per cõſenſum, vt meſenterij, ſplenis, & aliarum partium: vnde hypochondriaca eſt dicta.

Curatio. Ab ingratis ſuffo. leuatur.

Communis ratio curandę ſuffocationis vteri eſt, vt ad id quod magis vrget, nempe ad ſuffocationẽ nos totos conuertamus, neglecta ad tempus cauſſa. Statim itaq; odores illos ingratos obiiciemus, ne ſuffocentur nimia illa cõpreſſione pulmonũ. Deinde peſſaria & alia, quę cauſſam materialem auferunt præſcribemus. Omnia fœtida ſunt efficaciſſima, olfacta, aut naribus admota, vt galbanũ, aſſa fœtida, opoponax, bitumen, petroleum, oleum ex gagate (quod non differt multùm à petroleo. Nam & petroleũ & gagates bitumin. concreti ſpecies ſunt, quare ſtultum eſt emere, quod non magis efficax eſt viliore) odor lucernarum extinctarum, aut fumus fœtidus, qualis eleuatur ex plumis vſtis, aut corio. Item herbæ fœtidæ, odore ſuo ingrato, vterum deorſum pellunt, vt ruta &

Similitudo.

ſimiles. Fumus è face, quia multus eleuatur, etiã mulieres ſuffocatas reuocat. Et quemadmodum fœtida ſurſum appoſita, vterum deorſum propellunt, ſic odorata vtero vel coxis alligata, deorſum trahunt. Ligaturæ dolorificæ in inferioribus partibus, cucurbitulæ inguinibus affixæ, vterũ deorſum trahunt ob ligamẽta in illis partibus affixa. Ob id non leuiter errant, qui ſupra vmbilicũ cucurbitulas affigunt. Nam hoc eſt vterũ ſurſum trahere, vel ſurſum elatũ retinere. Poſtquam incipiunt loqui, & melius reſpirare, in vterũ ſunt mittenda peſſaria trahentia, vt ſi ſemen aliquod corruptũ ſit, ex ea parte trahatur & euacuetur. Aut ſi aer vel ſpiritus quidam ſit in ea parte cõceptus, aut concluſus, is abſumatur. Potiſſimũ autẽ ex diſcutientibus flatus parantur, vt ex benedicta, hiera, cymino, ſemine rutæ, & ſimilibus. Tunc cucurbitula ſupra regionẽ vteri id eſt, inter os pubis & vmbilicum magna, & cum multo igne eſt apponenda. Poſtea emplaſtrũ ceroneum ſupra eandem partẽ apponere oportet, non autem illud, quod pro matrice dicitur. Nã illud aſtringit, & materiã retinet. Ceroneũ verò, quia fit ex lachrymis, digerit, calfacit, & materiam abſumit. Conficiendum

eſt

est emplastrũ ad formã scuti, & in parte illa acuta apponenda sunt grana aliquot mosci. Nã pars illa acuta dum apponitur parti inferiori gratum odorẽ inspirat intra ipsum vterum, & vterũ retrahit, aut retractũ retinet. Conficiuntur etiam emplastra ex solo galbano & assa fœtida. Si autem ob flatus multos in vtero collectos fiat suffocatio vteri, id apparebit ex inflatione ventris, & curãda erit eadẽ ratione, qua curari diximus inflationẽ vteri capite hoc præcedente, aut eadem methodo, & pharmacia, qua curauimus inflationem ventris, de qua proprio capite

De vteri procidentia. CAP. LXX.

VTerus ligatur parte inferiore duobus fortissimis ligamentis, quæ illum retinent, ne superiores partes comprimat, & ne in dextram aut sinistram contorqueatur, meatum vel cornu, vel os interius dilatans. Quod si alterum ligamentorũ relaxetur, aut contrahatur, trahitur ad partem dextram aut sinistram. Parte superiore vterus firmatur & ligatur vasis spermaticis, & venis in superiorem vteri partẽ peruenientibus. Et quia venæ & arteriæ facilè rumperentur, nisi firmarentur firmissimo aliquo vinculo, natura peritoneo munuit, & venas & arterias, & totũ vterum. Si peritoneum relaxetur, deuoluitur & decidit in partem inferiorem aliquibus magis, aliis minus. Nam quibusdam extrà apparere, aliis in colle sentitur. Quare quærendæ erunt causæ. Nam si prociderit ob relaxationem, quę ab humiditate fit, curatur resiccantibus & astringentibus. Quòd si multùm procidit ob difficilem partum, aut propter petitonei rupturã, nõ curatur. Procidit etiã ob relaxationẽ factam ex frequenti & diuturna mora in aquis. Noui pagum in Prouincia, in quo omnes ferè mulieres, vteri procidentia laborant, & tamen concipiunt. Erunt igitur curãdæ eo ferè modo, quo & ani procidentia. Si ob humiditatem nimiam relaxatio fiat, exsiccandus est habitus corporis pil. & medicamentis, quæ facilè aluum deiiciunt & sine conatu. Nã dum magna contentione reddunt alui excrementa, procidit etiam vterus. Quare vomitio frequens multò esset vtilior, quia nõ solùm pituitam euacuaret, sed & vterum sursum attraheret. Nam siccat. Vterus in coitu deorsum mouetur, vt semen tanquam manu recipiat, sic pars ven-

Historia.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 599 sur 1293

©BIUM

triculi inferior ad ſuperiorem contrahitur, & mouetur, vt id quod in fundo eſt, expellat. Et dum ventriculus ſeſe contrahit, & peritoneum diſtenditur, vterus, & quæcunque illi alligata ſunt, quadam conſecutione retrahuntur, ſed antequam retrahatur, oportet inteſtina vacua eſſe recrementis, item veſicam partémque extra propendentem fouere decoctione ſequenti.

℞. cortic. pini ʒ. ij. cortic. thur. ʒ ß. cortic. querc ʒ. iij. beto. hederæ. abſyn. an M. j roſ. rub. balauſt. flo. ſtech. an. p. j. fiat decoctio in aqua ferrata, & vino aſtringente. Cũ decoctione foueatur pars, ſi appareat: vel immittatur ſyringa, vel alio inſtrumẽto in partem interiorem vteri. Deinde peſſario aut baculo pannis inuoluto, leuiter & ſuauiter ſuo loco reponatur. Quòd ſi odores fœtidos in ſummitate peſſi aut baculi inuoluti poſueris, & odorata naribus, mouebitur faciliùs, & retrahetur in partem interiorem. Retractione facta vtẽdum eſt fumigio, quod partem reſiccabit, & ad ſuperiora eleuabit ſic.

℞. muſci arborum, ſiue vſneæ in clibano exſiccatæ, & collectæ in quercu, vel ilice M. ij. abſynth. ʒ iij. roſ. rub. ʒ. j. cortic. thur. cortic. pini an. ʒ j. ß. garyoph. ladani puri & hypociſt. an ʒ j. ſanguipig. rub. & galbani, aſſæ fœtidæ an. ʒ. ij. excipiantur terebinth. & fiant tro. magni, & per embotum magnum fumum recipiat, vel canali in vterum deducatur, ipſa in lectum decumbente. Nam poſtquam vterus repoſitus eſt ſuo loco, quieſcendum eſt, in dorſúmque recumbendum partibus pudendis altius collocatis. Emplaſtra, cataplaſmata, conſtringentia & reſiccantia multùm ſupra regionem vteri, & renes ponenda, vt

℞. vſneæ M. ij. foliorum myrth. vel lentiſci, vel ſummitatum rubi, vel quercus, vel pyri agreſtis M. j. cortic. quercus mali grana. an. ʒ. iiij. gallarum, ſpongiæ bedegaris, biſtortæ & quinque folij an. ʒ. iij. centaurij minoris, roſ. rub. flor. anth. & ſtech. ſaluiæ an. p. j. fiat decoctio in aqua ciſternæ, & aceto, qua foueatur pars cum ſpongiis nouis ſerò & manè, addendo die quinto vel ſexto fomẽtationis, ſalis aluminis, & vitrioli an. ʒ. j. Cùm ceſſabis à fotu, accipe reſidentiam decoctionis & pone in ſacco, & applica ſupra renes & ventrem, quibus addere oportet

poli-

poligoni & herniariæ an. M. ij. Hunc fotum continuare oportet ad 40. dies. poſtea emplaſtra ex aſtringentibus continuè geſtare. Emplaſtra erunt hæc pro matrice, de pelle arietina, & de maſtice, addendo ſpongiæ bedegaris, & rad. biſtortę, & pulueris herniariæ an. ʒ. j. in ʒ. iij. emplaſtri. Et frequenter pars eſt fouenda vteri interior fotu prædicto. Aliquando pars vna vteri relaxatur, quæ dicitur mitra, vulgò (*la landie*) & extra vterum procidit quod ſemel vidi, & ſic curatum fuit malum.

℞. radic. biſtortæ & narciſci an. ℔ j. fol. hederæ M. iiij. ſummitatum myrthi, conſolidi, abſynthij, plantag. coſti, ladani, poligoni, herniariæ an. M. ij. roſ. ſiccarum, flor. anth. & ſtech. an. p. ij. matric. & arthem. an. M. j. fiat decoctio pro balneo. In vltimo adde aluminis ℔ j. ſalis communis ℔ ß. Radices contundantur, poſtea ad formā cataplaſmatis reducantur & applicentur parti affectæ. Quòd ſi ob tenſionem ligamentorum inferiorum decidat vterus, non erit inutile, inguinibus apponere vnguenta relaxantia, quale eſt vnguentum de apidibus vel reſumpt. vel dialth. diſſoluta portiuncula galbani in his, & aſſæ fœtidæ, vt partes relaxentur, & fœtore vnguenti vterus ſurſum retineatur. Dum hæc peraguntur, decumbendum eſt & ſobriè edendum. Abſtinendum à iuſculis, niſi cùm aluus proritanda erit, quia & propter decubitū, & vſum aſtringentium conſtringitur. Quare huic ſymptomati erit occurrendum caſsia vel prunis, vel clyſtere detergente, & proritante leuiter facultatem. Neque ſunt apponendæ maluæ, aut aliæ emollientes herbę, ne pars relaxetur. Sufficit herbam merc. & ciclæ in decoctione ponere betonicam vel arthem. vel abſynth. Neq; oleum ponendum eſt. Nam ſi aſtringat, actionem clyſteris impediet: ſi emolliat, partem lędet. Quamobrem ſatius erit citra oleū parare. Vtatur aqua ciſternæ, vel ferrata cum vino. Nos ſic imperamus tenuem victum, ne multa recrementa in inteſtinis colligant. Poſt curationem, abſtineant à nimio coitu, ſaltatione, clamore. Quòd ſi his remediis non curabitur, non eſt curabilis.

De vteri ſciſſuris & condylomatis. CAP. LXXI.

FIunt in vtero ragadiæ, & condylomata, & hæc aliquando ſimul, aliquando ſeorſim. Ragades proprię

©BIUM

sunt fissuræ quæ fiunt in collo vteri, recto intestino, & labiis. Fiunt autem scissuræ ob ariditatem, vel ob condylomatum inflationem, & inflammationem. Condylomata sunt velut hyposarcoses, quæ in illis partibus fiunt post aliquam exulcerationem, & videntur esse reduplicatæ & complicatę. Curātur verò primùm condylomata, deinde scissuræ, si simul fiant, vt fiunt magna ex parte, & quia condyloma est hyposarcosis, siue carnis additio, ablationem sui indicat, tanquam aliquid redundans à toto genere præter naturam. Sed quia condylomata sunt in vna tantùm parte, veluti verrucæ pendentes, filo ligantur, & sic alimento destitutæ decidunt, vel abscinduntur nouacula. Sanguis sinendus est aliqua ex parte fluere, vt pars leuetur sanguine crasso, attracto, ex quo fiunt cõdylomata. Cùm autem fiunt condylomata in circuitu ani totius, eminentiora & maiora sunt auferenda chirurgia: minora verò si ferre possunt, medicamentis facilè resiccantibus, cum quadã astrictione. Vel si hæc non proficiant, arrodentibus sunt auferenda. Vnguenta huic rei opportuna erunt, ægyptiacum apostolorúmque, quia arrodunt, detergéntque. Emplastrum etiam diacalcitidos dissolutum in ol. ros. reduplicata quantitate calcitidis. Pulueres autem videntur magis conuenire ad exiccationem, qui parantur ex resiccantibus, arrodentibus & constringentibus: quia hoc caro flaccida exiccanda & constringenda est. Quòd si dura esset, & ad naturam durarum verrucarum accederet, abscisione est potiùs curãda, vel emollientibus & postea detergentibus exiccãda. vt facere solemus in scirrho. Magna ex parte caro illa est fungosa, & vrticis marinis similis hæc affectio. Ob eam causam pulueres actu sicci, & facultate meliores sunt, vt

℞. sabinæ exiccatæ & tenuissimè pul ʒ. j. hermodact. vstorum & myrtil. vstorum an. ʒ. iij. calchit. aluminis ana ij. auripig. rub. ʒ. j. reducantur in tenuissimum pulueré, qui supra partem adhibeantur. His pulueribus nonnunquam vtile est, vt in colyriis admiscere parum rad. mandragoræ, aut opij, ob sensum partis, quæ medicamenta exiccantia cum morsu, aut arrodentia difficilè fert. Pul. mercurij præcipitati idem præstare poterit, vel sublimatum in aqua rosarũ, & plantaginis decoctum. Infundendo

do elichnia,& pānum lineum in ea decoctione, & ſupra partem adhibendo. Non eſſet inutile (ſi magna ſanguinis copia appareat) priùs mittere ſanguinem è brachio, deinde è poplite, aut cucurbitulas in coxis, vel in natibus applicare, cum profunda ſcarificatione in natibus, & leui in coxis ad ſanguinis deriuationem, in ea parte redundantis. Vomitus etiam conuenientiſsimus eſt, & purgatio leuis, aut lenitio ventris. Si autem rhagadiæ, quæ fiunt ob nimiam vteri ſiccitatem, aut propter humores acres, curandæ ſunt aliis medicamentis opportunis, vt ſi fiant ab humoribus acribus, purgandæ ſunt medicamentis præſcriptis cap. de fluore muliebri à bile, & optima victus ratione acrimoniam temperare, & illas humectare cibo & potu, & illos fructus edere, qui acrimoniam humorum frangunt, vt pyra, poma, iuſcula cum lactucis & plantagine. Supra partem vnguentum reficcans, vt in vlceribus applicandum, quale hoc.

℞. vnguenti pompholig. ʒ. j. aluminis ʒ j. miſce, vtatur, vel ſic.

℞. ol. myrt. & roſ. ana ʒ. iij. ſuecι plantag. & conſolidæ ana ʒ. ij. litharg. ʒ. j. ceruſ lotæ ʒ. ß. plumbi vſti & antimon. boli armeni ana ʒ. j. triturentur ſubtiliſsimè, & reducantur ad formam nutriti. Vel decoquantur ſucci in oleis ad ſuccorum conſumptionem, poſtea adde ceræ q. ſ. & pulueres, & fiat vnguentum. Emplaſtrum diuinum diſſolutum in ol. roſ. efficaciſsimum eſt Item vnguentum cydonium, addendo aloës, myrrhæ, thur, maſtich. ana ʒ ij. balauſtiorum ʒ. ß. ol. q ſ. ducantur diu in mortario plumbeo, vtantur donec integrè curatæ ſint. Rhagadiæ faciliùs curantur, quàm condylomata, ſi multa fuerint: ſi pauca, abſciſsione faciliùs curantur, quàm rhagadiæ Dum curantur, abſtineant à coitu, & pars diligentiſsimè obtegatur, ne ab aëre frigido lædatur. Eadem ratione curantur, quæ fiunt in ano, niſi quòd abſciſsio magis eſt periculoſa, ob venas hæmorrhoidas, quæ eo etiam tempore diſtenduntur, & inflantur, & ferè ſemper comitantur hæmorrhoidas.

De vteri inflammatione. CAP. LXXII.

MVltùm inflammationibus obnoxius eſt vterus. Fit autem, cùm multus ſanguis fluit ad menſiũ purga-

©BIUM

tiones,vel poſt partum,retentus parit inflammationem. Retinetur autem propter aëris circunſtantis frigus, aut propter frequẽtem cucurbitularum appoſitionem ſupra vterum Hanc inflammationẽ ſequitur febris, vt in aliis inflammationibus internis, propter maximum conſenſum cum corde per arterias. Dolor in inguinibus & coxis ſentitur,nonnunquam in lateribus,& coſtis,quandoque ad clauiculã vſq; protenditur. Et quia ob ſepti tranſuerſi compreſsionem, ſi magna eſt, ſequitur vteri ſuffocatio: ſi minor, magna difficultas reſpirandi, minùs exercitati Medici pleuritidem exiſtimãt,ignorãtes conſenſum vteri cum ſepto trãſuerſo,& cum clauicula. Integitur enim peritoneo, & eo ſolo firmatur, ac retinetur à parte ſuperiore. Quare ſi diſtẽdatur affatim, & in maiorem molem accreſcat,diſtẽditur peritoneum,& hypoſicota,ob illam vnionem,quæ fit in ſepto tranſuerſo ex peritoneo & hypoſicota. Capitis dolor potiſsimùm in parte capitis poſteriore cernitur,retinentur excrementa alui, & veſicæ. Curatur autẽ ſanguinis miſsione & topicis remediis Sanguis mittendus è brachio, deinde è vena poplitis,vel cucurbitæ cum ſcarificatione in coxis adhibendæ. Cataplaſmata vel inunctiones in principio repellentes, & iniectiones. Quia iniectiones citiùs parantur, quàm cataplaſmata,primùm ex oleo roſarum & myrthi, & pauco aceto parandæ ſunt. Quòd ſi ſuccum aliquem repellentem his addere volueris, erit efficacius medicamentum, vt ſuccum plantaginis,ſummitatum vitis,ſemperuiui,aut aliarum herbarum frigidarum & aſtringentium. Aquæ loco ſaccorum,vel cum ſuccis vſurpantur. Vel fiat cataplaſma,quod à Galeno imperatum eſt libro ſecundo ad Glauconem ad inflammationem,quod paratur ex ſucco ſemperuiui,ſappa,vino auſtero, farina hordei, & balauſtiis,vel ex cortice mali granati Vnguentum poſt illa repellentia apponẽdum,quia & repellit & digerit: aut fiat tale cataplaſma,quod dolorem ſedabit & digeret.

℞. radic. alch. mal. violatum ana M j. flor viol. chamomil. melil. an p. j. fiat decoctio, contundantur herbæ, & per cribrum tranſmittãtur, ſemper aliquid decoctionis addendo his,adde farinæ hordei qr. j ſeminis lini qr. ß. ol. roſ qr. j. miſce, fiat cataplaſma. Fit etiam cataplaſma,

ſma, ex mica panis cum lacte cocti, & ol. chamo. In partem interna iniiciuntur primò quædam leuiter repellẽtia, vt aqua plantaginis, ſolatri, deinde quia aliquid reſudat à parte inflammata, his admiſcetur decoctum hordei vel parũ ſacch. roſ. tab. & infundũtur per metẽchytam. Sic & ſerum lactis ad deterſionẽ, lac recens mulsũ ad doloris ſedationem. Poſtquam conſtiterit defluxio, & dolor vtcunque remiſſus, quæ potentius digerunt, ſupra partem adhibeantur, vt cataplaſmati præſcripto, addatur farina fabarum, vel fiat ex herbis vtero deſtinatis.

℞. rad. liliorum & biſmal. ana q. j. mal. M. j. arthem. vel matric. M. ß florum cham. melil. anet. ana p. j. fiat decoctio, & vt ſupra dictum eſt, contundantur, quibus poſtea adde farinæ fabarum & hordei ana q. j. pingue. porci ʒ. iij. butyr. recentis ʒ. ij. ol. chamo. & liliorum ana ʒ. j. ß. miſce, fiat cataplaſma. Tunc magis detergentia admiſceantur, quia id quod reſudat à parte affecta ſi retineatur, maiorem inflammationem excitat. Et quia hæc pars facilè ſcirrhum patitur (quòd caro eius denſa ſit, & defluxiones acceptas pertinaciſſimè ſeruet) diutius non eſt vtendum repellẽtibus, ne ob cõgelationem ſcirrhus fiat: & in declinatione malacticа addenda ſunt, vt emolliatur, & craſſum diſcutiatur, & euacuetur. Poſt hæc remedia, emplaſtra digerentia ex lachrymis, multùm laudanda ſunt, vt quicquid eſt in parte, diſcutiant, & euacuent. Si aluus retineatur, erit molliẽda clyſteribus. Medicamenta laxantia, quę attrahuntur, danda nõ ſunt, vt quæ ad partem affectam magis trahant. Sed ſyr. viol. ex multis infuſionibus, caſſ. manna, & alia aluum leniẽtia citra vllam attractionem multùm proſunt.

De vteri ſcirrho. CAP. LXXIII.

SCirrhus inflammationes malè curatas ſequitur, vel intempeſtiuum repellentium vſum, vel conſtringentium in principio, vel in fine fortioribus remediis diſcutiẽdo, quod tenue eſt, & quod craſſum ſiccãdo. Curãdus erit ſcirrhus præſcriptis medicamẽtis pro declinatione inflammationis vteri. Et quia ſcirrhus fit ſine febre, poſſumus vti fortioribus ad partem emolliendam, vt,

℞. rad. liliorum, biſmal. & cucum. agreſtis ana q. j. mal. M. j. arthemi. vel neptæ tertiam partem M. j. fic. pa-

xx.ſeminis lini fœnug.an.ʒ.ij.flor.chamo. melil. ana p j. fiat decoctio in aqua & ol.dulci, & decoctione foueatur regio vteri. Ex reſidentia piſta & tranſmiſſa fiat catapl. quod applicetur ſupra partem poſt fotum, deinde vtatur ſequenti vnguento.

℞.butyr.recent.axung.porci an.ʒ ij.ping.galli.anatis & anſerisan.ʒ.j.ß.ol.amyg.dul.& ol.lilior. an.ʒ.iij. mucil.ſeminis fœnug.extractæ cum vino albo ʒ.j. terebin.& ceræ q.ſ fiat linimentum, quo vtatur poſt vſum fotus. Et poſt vſum iſtius vnguenti rurſum redeat ad fotum, & iterum ad vnguentum vel fiat ſequens.

℞.opop.bdell.ammon.an.ʒ.j. ſtyrac. myrrhæ an.ʒ.ß. propoleos veræ ʒ.j.radi.irid.ʒ.j. croci ʒ ß.diſ.lachrymæ in ol.lilior.& amygd. & vino mal.& deprentur, quibus adde parum terebin.& ceræ, fiat vnguentum. Emplaſtra diachilon, ex gummi & ireatum partem illam induratam emolliunt. Huius partis emollitionem plurimùm iuuat fotus ex eadem decoctione, vel oleorum de lilio, amyg. de myrrha, de ſtyrace. Hæc enim partem contingunt. Vtiliſſimum etiam eſt illis encathiſmate vti, ex decocto fotus præſcripti, & diutius in illo ſedere. Iniectio etiam clyſterum emollientium & relaxãtium ex ol.plurimùm conferet In declinatione herbę digerentes poni debent in encathiſmate maiore quantitate, quales ſunt nepetę, pulegium vtrumque, arthem. calament. flor. anth. ſtech. ſambuci, quia hæ herbæ decoctæ in multa aqua minùs ſiccant, & digerunt ſufficienter. Radices cucum. agreſt. & brion. in eodem encathiſ. addi poſſunt. Scirrhus enim fit à materia congelata, quam ob cauſſam medicamenta calida, & diſſoluentia ſunt ex vſu permixtis quibuſdam humidis, & malactis, ne id, quod tenue eſt, diſcutiatur, & craſſum remaneat. Radix mandrag. in vino & oleo amygdal. & axungia porci decocta & contuſa partes induratas emollit, maximè ſi pauca quantitas opop. cum ea miſceatur.

De vteri cancro. CAP. LXXIIII.

IN partibus, quæ ſcirrhum patiuntur, ſi materia vratur, in cancrum vertitur ſcirrhus ob materiæ ſimilitudinem. Fiunt enim iſti duo affectus à materia melancholica, cancer ab aduſta, ſcirrhus à craſſa frigida non-

dum

dum adusta, & à pituita crassa. Cognoscimus scirrhum mutatum in cancrum, si cùm priùs esset sine dolore, ob materiæ frigiditatem siccitatémque, dolorem sentiat ob caliditaté, & humoris acrimoniam facientis cãcrum. Sentitur durities in vtero, qualis erit in scirrho & citra magnam vteri molem. Cancer autem duplex est, vlceratus & non vlceratus. Non vlceratus magna ex parte fit in corpore vteri: Vlceratus in collo, vel in orificio interiori. Vterque incurabilis est, quia abscindi non potest. Cùm incipit, negligitur, quia magnam molestiam non adfert, quo tempore posset prohiberi incremẽtum medicamentis & optima victus ratione. Satis à nobis fit, si prohibeamus non vlcerati exulcerationem, & vlcerati incrementum. Prohibemus cancri generationem sanguinis missione è brachio, vel ex poplite, apertione hæmorrhoidarum, vt auertamus in partẽ proximiorem melancholicum sanguinem: frequenti purgatione, quæ non multùm calfaciat, & euacuet atram bilem, aut crassam pituitam, medicamenta, quæ capite de fluore muliebri à melancholia dicta sunt, erunt valde opportuna. Extrinsecus & intrinsecus frigidis medicamentis & astringentibus eius incrementum prohiberi potest, vt ol. ros. omph. myrrh. vel succis solatri, & plantag. cum pauco aceto. Permiscentur succi cum oleis, & fiunt embrocationes, vel vnguenta, vel excipiuntur farina, & applicantur supra partem vnguenti modo. Aquæ vel succi herbarum prædictarum iniiciuntur. Si autẽ exulceratio fuerit, metallicis est vtendum, & vnguento diapompholigos, emplastro de ceruſa, emplastro nigro, & quæcunq; parata sunt ex antimonio, plumbo, ceruſa, tuthia vel pompholige: & vt breuiter dicam, quæcũque citra morsum refrigerant, & exsiccant. Quare neque lachrymæ, neque alia medicamenta aut attrahẽtia, aut digerentia, admiscẽda sunt, vt thus, myrrha, galbanum, assa fœtida, cinamomum, spica & huiusmodi. Sunt diligenter leuiganda, vt collyria, deinde abluenda diligentissimè, & ex illis vnguenta paranda cum succis, ol. & cera alba, vel seuo hirci. Nam aliæ axungiæ putrefaciunt. Oleum ouorum frequenter ductum & agitatum in mortario plumbeo, donec spissius reddatur, & plumbi colorem contra-

xerit,efficaciſſimum eſt medicamentum. Cinis cancrorum fluuiatilium lotus in aqua ſolani permixta pul. ex plumbo, vel antimonio, vlceratum cancrum curare dicitur, & creditur. Quòd ſi non curat, ſaltem mitigat, exſiccat,& depaſcétem cohibet. Nam difficillimum eſt partem iam induratam emollire,& priſtinæ ſanitati reſtituere.Sed metallica omnia partim repellẽdo, partim digerendo citra morſum morbum leniunt. Hæc eſt cura,quam vocant palliatiuam.

De Vteri vlceribus. CAP. LXXV.

VLcera in vtero fiunt poſt alios morbos, vt poſt inflammationem, vel abſceſſum, vel poſt fluxus muliebres acres,vt poſt medicamenta appoſita acria, vt ſabinam, ſemen nigellæ, & alia fortiora. Fiunt & vlcera ob contagionem morbi Italici,aut propter recrementa retenta,& putrefacta circa pterygia vteri.Deprehẽduntur facilè à dolore,recrementis,& pure reiecto. Curantur ægrè, quia pars illa multa recrementa colligit, quæ vlceris conſolidationem retardant. Priùs diſtinguere oportet vlceris naturam, quàm deprehendere poterimus ex cauſſis, quæ præceſſerunt: ex victus ratione, & totius corporis natura, num etiam à morbo Italico factum fuerit.Quæ poſt abſceſſus frigidos fiunt ſolida eſſe ſolent: quæ poſt inflãmationem à ſanguine, & quæ poſt eryſipelas,virulenta & depaſcentia fiunt,ſi poſt ſcirrhũ, gangrenoſa: quę poſt morbum Italicum, diſepulotica, & chyronia.Curantur autem hæc vlcera corpus euacuando,detergendo,iniectionibus,exſiccando vnguentis,vel fumigiis. Multùm autem reſiccare oportet,tã ob partis naturam ſiccam,quàm ob recrementa, quibus pars illa abundat. Medicamenta detergentia vlcera. in quibus acrimonia,punctuæque ſentiuntur,ſine morſu eſſe debent. Optimum eſt in illis ſerũ lactis iniicere cũ pauco ſacch. vel melle roſ. vel decocto hordei & roſ. cũ melle roſ. vel cum ſyr. de roſ. ſiccis,vel decoctum lentium,vel plãtag. foliorum myrrh. oleæ vel oleaſtri,ceterach,agrimoniæ,aut aliarum herbarum amararũ, ſine magna calfactione. Quare abſynth. & ſimiles herbæ calfacientes, hac in cauſa conuenire non poſſunt. In vlceribus autem ſordidis & pituitoſis, iniectiones fieri poſſunt ex decoctione

ctione apij, abſynthij, centaurij minoris, fabarum, lupinorum, orobi, quæ magis detergent. In his parum ægyptiaci diſſoluimus, vel vnguenti apoſt. in principio, cùm vlcus obductum eſt multo pure & carne putrida. Sed poſteaquam illa caſtigata, vel ablata ſunt, mitioribus medicamentis agendum eſt ob ſenſum partis. Vlcere ſufficienter deterſo prædictis iniectionibus diſſoluimus myrrham, aloem, iridem, & alia ſarcotica, tro. albos Raſis, demum ad vnguenta partem ſiccantia eſt veniendum, vt ad vnguentum pompholig. de ceruſa, de plumbo, & aliis metallicis inſigniter reſiccantibus. Si medicamentis non poſſunt euinci, tentandum erit fumigio partem reſiccare. Faciendum autem, id eſt ex ſarcoticis, & fuliginem generantibus, vt lachrymis, reſiniſque, aliis quibuſdam permiſtis, vt ſandaraca, auripig. cortice thuris, ladano, hypociſtide, vt

℞. thur. maſtic. ladani puri, myrrhæ ſtyrac. rub. ana ʒ. iij. marchaſ. & lapidis piritis, auripig. rub. ana ʒ. ij. excipiantur terebint. & fiat fumigium. Si vlcus poſt morbum Italicum fuerit factum, vel à morbo Italico dependeat, addenda erit ʒ. j. cinabrij, & per embotũ fumus recipiendus. Quòd ſi mulier fœtorem ferre non poſſit, optimum erit parare aliud magis odoratum hoc modo.

℞. alipiæ moſ. & gallæ moſca. ana ʒ. j. beniouin, ſtyrac. ladani puri ana ʒ. iij. maſtic. thur. & cort. eiuſdem, an. ʒ. ß. cum muſc. gum. trag. fiant troc. quibus vtatur, vt dictum eſt. Si autem à morbo Italico facta fuerint vlcera, vtile erit malam illam morbi qualitatẽ, in toto corpore euincere & auferre prouocando ſudorem, vel ſtuphis, vel iniectionibus, vel vſu gaiaci, vel ſimilibus, & vnguentis prædictis argentum viuum addere, & fumigio parato ex cinabari vti. In omnibus his vlceribus vſus ſtupharum eſt vtiliſſimus, quia corpus vniuerſum exiccat.

De contuſione teſtium. CAP. LXXVI.

EX contuſione ſæpè teſtes intumeſcunt. Hi autem contuſi ſubinde exſiccantur, oxycrato, vel oxyrhodino profundantur. Si verò adſit tumor cum dolore, & ſine inflammatione, ſufficiet cataplaſma ex farina fab. & lacte confect. ad doloris ſedationem & diſcuſſionem. Si autem dolore ſedato, tumor remanſerit, parandum eſt

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 609 sur 1293

catapla∫ma ex farina fabarum & fœnug. decoctis in oxymel. Si verò ex contu∫ione inflammatio oboriatur, curetur, vt ſuprà mon∫tratum eſt.

De inflammatione teſtium & ſcroti. CAP. LXXVII.

INflammatio teſtium ſubitò fit ob frequẽtes venas ibidem exiſtentes, & ob ſitum in parte inferiore. Fit autẽ ab ictu vel vlcere, vel ob medicamenta acria ad curationem frigidi affectus adhibita, vel ob immiſſam fiſtulam, vel ob aliud quoduis inſtrumentum. Itaque huic inflammationi confert miſſio ſanguinis. Quare ſanguis detrahendus eſt è brachio maiori copia, ſi vires ferant. Sequẽti die affigendæ ſunt cucurbitulæ coxis cum ſcarificatione ad deriuationem. Si verò defluxio non conſtiterit, repellentibus eſt vtendum, vt quæ ex ſuccis herbarum frigidarum, & aſtringentibus, vel earundem aquis parantur, addito aceti modico, vicinis partibus admouenda ſunt. Iis autem addere poſſumus repellentia craſſa, vt bolum arm. cortic. mali gran. & ſimilia, vt meliùs fluxio inhibeatur, poſtea catapla∫matis ex repellentibus & diſcutientibus confectis vti, quæ parantur ex ſuccis ſemperuiui, vel plantaginis, vel ſolani, & farina hordei, cortice mali gran. roſis, & huiuſmodi. Fiat igitur catapla∫ma in ſequenti modo.

℞. ſuc. plant. vel ſolani ℔. j. farin. hord. ℔. ß. roſ. rub. cort. mali gra. an. ʒ. j. ol. roſ. ʒ. iiij. fiat catapl. Solanum & plantago, quia ob frigiditatem repellunt, & quodammodo ſiccant, magis conueniunt. Lithargyrum nutritum in ol. roſ. & aceto vel ſuc plãtag. digerit, & refrigerat. Si dolor oboriatur, mitigandus eſt iis quæ maiorem vim relaxandi non habent. Pars enim ob copiam humoris, vel recrementorum facilè putreſcit. Fiat igitur ſic.

℞. mal. viol. ſolani ana M. j. furf. p. ij. decoq. in ſapa, & parti applicentur. Si verò mitigandus eſt dolor inflammationis vergentis ad ſuppurationem, humidioribus vtendum.

℞. mal. rad. biſmal. ana M. j. farin. frum. qr. j. farinæ fœnug. & ſemi. lini an. ʒ. ij. olei viol. ping. porci an. qr. j. decoq. & contuſa per cribrum tranſmittantur, & fiat catapla∫. Si hiſce remediis parùm profeceris, catapla∫. ex foliis hioſquiami vtendum erit. Decoquantur ergo folia hioſ-

hioſquiami ſub cinerib. & contuſa excipiantur axungia porci reducantúrque ad formam cataplaſ. Dolorem ſedat, & inflammationem maturat. Fit autem cataplaſma ſedans dolorem ex farina hord. & lacte. Si tumor reſoluatur, quod cognoſcitur cum minuitur, fiat cataplaſ. ex farina orizæ, vel cinerum, vel orobi cu oxymel vel ſapa vel vino, & applicetur, vel emplaſtrum ex chalcit reductum in formam ceratí cum ol. antiquo vel aneth. vel rutac. vel irino. Si verò diſcuti non poſſit, ſed ſuppuretur, vbi ſuppuratus fuerit tunc cuti ferro diſciſſa, pus excernatur, vlceríque, vt in omnibus aliis ſordidis moris eſt, medeatur. Quòd ſi durities adſit, ea quoque eſt emollienda ſenſim malacticis. Difficile emolliuntur ſcirrhi teſtium, & carnoſa hernia. Pars enim interna laxa eſt, ob id facilè recipit excrementa & recepta retinet inuolucris illis, quibus teſtes integuntur. Ea autem materia congelatione indurata maximo cum negotio emolliri poteſt, & euacuari. Emolliunt fotus ex oleis amygd. dul. lil. olei dulci decoctis, vel in ſapa, butyro recenti, vel axung. porci non antiqua exceptis. Poſt emollientium vſum digerentibus vti conuenit. Digerunt ol. amygd. amar. irin. antiq dulce, rutac. aneth. Poſſumus admouere in eundem vſum emplaſtrum ceroneum, emplaſtrum filij Zachariæ Vnguenta dialtheæ, & martiatum, ſi cum oleo amygdal. & viol applicentur, conuenire poterunt. Quod ſi horum omnium vſu longo tumor induratus emoliri nõ poſſit, tentandũ eſt ſequens cataplaſma mirabile.

℞. rad. mandrag recentis ℔. ß. hioſquiami & alchec. ana M. j. decoq. in ſapa, & per cribrum ſimul contuſa mittantur, quibus adde rad. panac. ʒ. ij. Opoponacis loco rad. panac. quem in decoctione macerare, liquefacere, deinde miſcere oportet, & fiat ad formam emplaſtri, addendo ceræ parum, vel ad formam cataplaſ. addẽdo ityrac. ʒ. ß. Si poſt huius cataplaſ. vſum durus tumor permanſerit, de eius cura deſperandum, niſi per abſciſionem, vel caſtrationem teſtis auferatur.

De hernia. CAP. LXXVIII.

HErnia ſeu ramex Latinis, *cele* Græcis, ruptura & crepatura à Barbaris dicitur; *cele* nomen eſt commune

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 611 sur 1293

inflammationibus arteriæ, vmbilici, ſcroti, & inguinis, ſed varias propter affectiones materiæ, ſiue partis accipit appellationes. Si enim in aſpera arteria fiat tumor, vt pleriſque accidit ex potu aquæ ex liquefactis niuibus, quæ Alpinis & aliis montanis in vſu eſt, *bruncocele* Græcis, gutturis hernia Gallis dicitur. Quando verò vmbilici ligatura laxatur, *homphacocele* Græcis dicitur. Quòd ſi inteſtinum ſupra inguina exeat, Bubonocelem Græci, Ramicem inguinis Latini appellant. Mulieribus ſæpè accidit cùm laxatur foramen illud, per quod ligamentũ vteri ad internam inguinis partẽ deſcendit, aut diſrumpitur peritoneum, propter fœtus magnitudinẽ, aut multitudinem, vt in his, quæ duos aut tres pariunt, accidit aliquando. Cùm verò inteſtinum in ſcrotum infrà delapſum eſt, inteſtini ramex, Græcè, *enterocele*, dicitur. Proinde ſi rupto peritoneo, omentum duntaxat in ſcrotũ deſcẽderit, *epiplocele* Græcis, ométi ramex Latinis dicitur. Si verò flatus, vel aqua huius affectus ſunt cauſſæ, ab his nomen accipit hernia, vt ſi aquoſus humor in parte aliqua corporis implicatus in ſcrotum colligitur, *hydrocele*, hernia aquoſa dicitur. Talis hydropicis circa hydrocelim apparet. Quòd ſi flatus hunc affectum gignit, *pneumatocele*, id eſt, hernia venti, vel flatulenta vocatur. Sunt & aliæ duæ ſpecies, quarum vna *ſarcocele* Græcis, carnoſa hernia dicitur: Altera *kerſocele*, id eſt, varicoſa dicitur. Aliquando etiam complicantur hi affectus, vt aqua cum ſpiritu deſcendit, aut ſimul cum omento inteſtinum delabitur, & Græcis nomine compoſito dicitur *epiplocele*. Idẽ de aliis eſt iudicium, vtriuſque appellationis nomina coniungentes. Diſtinguntur à ruptionibus relaxationes. Rupturæ enim in lateribus ilij fiunt poſt ictum, aut ſaltum vehementem corpus contorquendo, nec in his apparet magnus tumor in principio, ſed progreſſu temporis. Magis enim ac magis peritoneum diſrumpitur, & tumor immenſæ magnitudinis, & in ſumma cute eminet, quòd, ſcilicet, inteſtina extra peritoneum dilabantur, & à ſola cute ſuſtineantur. Has conſequitur dolor pungens, & quaſi lacerans. Relaxationes autem tantùm eueniunt circa foramen, per quod vaſa, & muſculi cremaſteres ad teſtes deſcendunt. Præterea diſtingun-

tur

tur ab inuicem relaxationes. In aliquibus magnus & inæqualis tumor: in aliquibus crescens & decrescens citra dolorem apparet. *Epiplocele* dignoscitur à tumore paruo, qui magis in osse pubis sit, quàm in scroto. Tumor autem permanens est, nec minuitur, sed semper perseuerat, siue ieiunet, siue huc & illuc corpus moueatur, aut quouis modo collocetur. Si verò retineatur spiritus non adeo increscit, tactu inæqualis, mollis & lubricus sentitur, *enterocele* augetur vel minuitur ratione materiæ collectæ. Intestinum, ægro quiescente, aut resupinato, rursum retrahitur & in loco permanet, aliquando pars altera in scroto residet. Tumore, vel cibi satietate crescit, frigore contrahitur. Intestinum clamore relaxatur, scrotum relucet, & multùm distentum apparet, & magis in vna, quàm in altera parte. Aliquando tactu discernuntur excrementa indurata. Cùm autem remouetur intestinum, & ad inguen retruditur, sentitur flatulentum murmur. Species hæc est omnium periculosissima, potissimùm si reduci non possit intestinum, & excrementa adeo sint indurata, vt excerni nequeant. Tunc enim per os redduntur, vt in iliaca passione. Ad horum autem euacuationem clysteres inficiendi non sunt. Nam distendunt, & grauant scrotum, & sæpissimè reddi non possunt. *Sarcocele* deprehenditur à tumore rotundo, oblongo, duro, formam testiculi referente, & qui longo tempore pedetentim increuit. Inter autem hanc speciem, & herniam, *entrocele* dictam, hoc discrimen intercedit, quòd in *entrocele* tumor mollior & repetè oboritur. *hydrocele* autem distinguitur, si vitium est, inter membranam erythroidem, & dactroidem, vel extrà. Quibus erythroides tunica humore distenta est testiculus rotundus apparet, & tensus ob aquosum humorem ibi collectum. Aut si humor in scroto sit coaceruatus, intumescit scrotum, nec vllæ rugæ apparent, & splendet, vesicæ inflatæ quodammodo similis. Est enim tumor cum grauitate & cachexia, & iis notis à *pneumatocele* distinguitur. In vtroque enim scrotum distenditur, & leuis est, in aquosa autem contrà.

Cæterùm herniæ aliæ curantur, aliæ autem difficulter, aliæ verò nullam admittunt curationem, vt carnosa,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 613 sur 1293

quæ ſi ſit inſignis, nullomodo poteſt curari, ſed caſtratione teſtis auferẽdus eſt. *Kerſ ce e* curationem item non admittit, verùm non eſt moleſta, vt *epiplocele*. Ométi ramex difficilè curari poteſt. Vix enim reperiri poteſt ob tenuitatem, & mollitiem omentum, & cedit impellenti, ſi reducatur. Conſtringenda erit pars laxa frigidis & cõſtringentibus, quibus etiam vtimur in inteſtinorum ramice. In vtraque ſpecie imperanda eſt inedia, ſi multitudo recrementorum impediat, quò minùs reponi poſſit aut omentum, aut inteſtinum. Quòd ſi vacuanda ſint recrementa in ramice omenti, iniiciatur clyſter. In inteſtinorũ verò ramice aluus blandè ſollicitetur. Si verò flatus, & tormina adſint, inunctiones ex ol. rutaceo circa vmbilicum factæ erunt ex vſu, & harum loco apponendus erit ſaccvlus ex millio, cumino, & ſale confectus. Quòd ſi ob flatus reductioni minimè obtemperet inteſtinum, fotu magis relaxante vtendum erit. Cruribus itaque elatis & diductis inteſtinum ſenſim reducatur, atque reductum ſtatim idoneis ligamentis, vel ſubligaculo retineatur, & ſuper ſubligaculum deterſa prius parte à fomentatione relaxante foueatur pars decocto ſequẽte cum ſpongia noua calidiſſimè & frequenter, potiſſimùm poſt inteſtini reductionem, donec pars quodammodo contrahi videatur. Huic autem decoctioni, ſi flatus ventrem, & alias partes diſtendant, addantur flatus diſcutientia ſine relaxatione. Paretur decoctio ſic.

℞. rad biſtort. & rad. pentaph. rubiæ ma. & chelidon. ma. an. qr. ß rad narciſ. qr. j. herniar. polig. & hippur an. M j. cumini, naſturt. torrefacti ana ʒ. j. flor. ſtech. & anthos ana p. j. flor. roriſ cẽtaurij min. an. p. ij. fiat decoctio in aqua & vino aſtringente, vel lixiuio, qua foueatur pars, & in principio calidiſſimè.

Poſt eius autem vſum admouenda ſunt contra ruptvram emplaſtra, ſiue de pelle arietina, vel fiat tale.

℞. maſſ. emplaſtra diacal. vel pro matric. vel comitiſſæ ʒ. ij. radic. biſtor. & narciſſi ana ʒ ß blattæ bizant. ſang. drac. ſarcocol. alumi. ana ʒ. iij. malaxentur omnia ſimul oleo cydo & fiat emplaſtrum, quod in pelle arietis impoſitum admoueatur. Vel ſic.

℞. maſtich. ſarcoco. ſang drac. blattæ bizant. cortic. thur.

thur aloes,boli arm. gypſi,galla.pſid.an.ʒ.ij. Ictiocol.& taurocollæ, diſſ.in aceto an.ʒ.ij. malaxentur & fiat emplaſtrum. Vel addendo picis deraſæ à nauibus ʒ.ij. colophoniæ ʒ.j.malaxentur cum ol. cydon.& reducantur ad formam cerati. Vel excipiantur decocto pellis arietinæ, vel bullitæ.Vel fiat decoctio ex fragmentis pellium prædictarum vel pergameni. Colæ enim ſatis reddunt, & eorum decoctũ prædicto magis ſiccat. Sunt qui magnetem his vnguentis admiſcent, & limaturam calybis deuoranda dant, vt ſic à magnete calybis trahatur, & per conſequens inteſtina. Verùm illa mihi parùm prodeſſe videntur,nec iuuare poſſunt, niſi ſiccando,ſi aſſumatur, vel premendo partem ob pondus,ſi admoueantur Sic enim parte depreſſa inteſtinum deſcendens,nec in altum nec foras erumpere poteſt. Lithargyrum,ſcoria ferri,corallum, & alia grauia eadem ratione prodeſſe poſſunt. Quare his etiam vti poterimus.Dantur &potiones reſiccantes & conſtringentes ad eundem affectum. Sed hæ parum meo iudicio proſunt, niſi quia vniuerſum corporis habitum ſiccant. In relaxatione autem conſtringentia: in fractura verò, deſiccantia, conſtringentia & neruos conſolidantia vſurpanda. Verùm quia peritoneum eſt in perpetuo motu,ob epigaſtrij & muſculorum motionem,& adeo tenue eſt, vt ruptum adduci non poſsit. Vulneris autem labra niſi adducantur, nunquam coaleſcere poteſt vulnus.Quare hæc curatio videtur difficilis.Si quis tamen hanc tentare velit,vtatur ſequentibus.

℞.radic. biſtort. narciſsi an.ʒ. j. radic. conſol. ma. & mino.quinque folij,& rub.ma.ana ʒ. ß hippuri. polyg. an M j ß ſebeſten N.x.dacty.pa iiij.myrob.cheb.indor. cirrinorum an.ʒ j. ſeminis aniſi & naſturt. ana ʒ.ij.flor. roſ.anth.& cyper.an.p.j.fiat decoctio in vino & aqua,& in ℔.ij.diſſol.mell.roſ.& ſacch.an. partes æquales, fiat ſyrup. aromati.cùm ʒ.ij. diagal. capiat manè reiectis recrementis quinque horis ante paſtum, ʒ.iiij. Ad idem pilulæ illæ de bdellio valẽt, & ex conchiliis veneris, vel fiat opiata ſequens.

℞. conſ roſ antiquæ, & ſymphiti ana ʒ.j. conſeruæ flor.ſaluię & acori vulgaris colatæ an.ʒ.ß. tro. de carabe vel de ſpodio, vel de bolo ʒ. iij. blattæ bizantiæ vſtæ &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 615 sur 1293

lotæ in aqua caudæ equinæ ʒ.ij. cum syr. cydon. fiat opiata, capiat ad quantitatem nucis, superbibendo parum vini rubri. Pulueres reficcantes ex corall. rub. vsto priapo tauri vel cerui præscripti cap. de paralysi sunt efficacissimi. Interea æger vtatur alimentis crassis viscosis, vel constringentibus.

Ad Aquosum ramicem, qui hydrocele dicitur.

CAP. LXXIX.

HYdrocele vel est aquæ intercutis symptoma, vel est affectus scroti. Si sit cum ventris tumore, danda est opera, vt aqua, quæ in peritoneo continetur, frequentibus euacuationibus absumi possit. Frustra enim aquam in scroto contentam topicis remediis absumere tentamus, non euacuato prius peritoneo. Quòd si aqua in scroto collecta sit, facilè ex totius scroti tumore & magnitudine dignosci poterit. Si in altero testiũ, vel vtroque tumor appareat, ab humore inter daratõ & erytroidem collecto alter testium aut ambo tumeant. Ad eius autem humoris euacuationem fiat fotus sequens.

℞. lixiuij barbitonsoris ℔. iiij in quibus decoque cumini ʒ.ij. ceterach, vel petroselini, apij ana. ʒ. ß. salis ℔. j. foueatur pars. Si imbecilliora videantur, adde sulphuris ʒ. ß foueatur manè & sero, postea admoueatur sequens cataplasma.

℞. sterco. capræ ʒ. iij. cochlearum contusarum cum testis ʒ.ij. sulphuris ʒ.j. misce, fiat cataplasma, applicetur, & sæpe remoueatur. Cæterùm vti poteris remediis præscriptis cap. de ascite ad hepatis corroborationem, & aquarum consumptionem. Proderit etiam vsus pul. confecti cineribus, quem cap. de paralysi, & multis aliis locis præscripsimus. Porrò si hæc parùm prodesse videãtur, pungatur tumor.

De Ventoso ramice. CAP. LXXX.

VEntosus ramex cum hydrope & citra hydropem accidit. Si cum hydrope fiat, curetur hydrops, & ventosus ramex curabitur. Si sine hydrope eueniat, vtatur topicis remediis, & euacuato corpore à pituitosis humoribus, & corroborantibus facultatem ventriculi concoctricem, quod fiet remediis scriptis ad ventriculi & vteri inflationem, & ad ascitem. Poterit etiam vti fotu

præ-

præſcripto in aquoſo ramice. Aquam enim abſumit, & flatus diſcutit. Fit autem accommodatior, ſi paratur ex lixiuio, vel vino, & aceto, vel vino aſtringente, adiectis ſeminibus flatus diſcutientibus, vt

℞. cumini, baccarum lauri, ſeſeli, rutæ an. ʒ. j. fiat decoctio in vino leuiter aſtringente, & lixiuio, foueatur pars, vel fiat ſequens cataplaſma.

℞. ſtercor. vaccæ ℔. ij. ſulphur. & cumini an. ʒ. ij. miſce, & addito pauco melle fiat cataplaſma, applicetur ſcroto, vel fiat ex farinis ſic.

℞. farinæ fabarum ℔. j. decoquito in vino, addendo cumini, apij, petro. an. ʒ. iii. fiat cataplaſma, applicetur parti affectæ. Emplaſtrum de baccis lauri, vel de melilo-to idem præſtare poterit.

De articulorum affectibus, & primùm de arthritide.

CAP. LXXXI.

ARthritis, articularis morbus ab articulis dicitur, à Barbaris gutta, quòd exiſtiment eſſe defluxionem guttatim factam. Sed cùm dicimus articularem morbum, intelligimus articulorũ dolorem, vt differat ab eluxatione, quæ eſt etiam articulorum morbus, in quo quanquam grauis ſit dolor, non propriè articulorum dolor, ſed arthritis dicitur. Quòd ſi abiectu, vel eluxatione fiat defluxio, tunc articulorũ dolores huic morbo ſuperueniſſe dicemus, eſtque hic priùs tollendus, poſtea ad eluxationem veniendum. Eſt enim eluxatio morbus articulorum, ſed in ſitu. Et quia proprium nomen non habet, vtemur hîc nomine generis, niſi in articulorum doloribus. Sed cùm articulus ſit oſsium connexio per ligamenta, non in omni coniunctione articulorum eſt dolor, vt in ea, quæ per ſymphiſim fit, ſed tantùm in ea quæ per diarthroſim, aut ſynarthroſim. Verùm in hac rarò fit: fit tamen in pedio, in illa carpi aut metacarpij de articulatione, quæ eſt per ſynarthroſim. Cùm enim in iſtis fit, magis fit per decubitũ, quam defluxum & cum tumore, vt etiam chiragram vocauerunt œdematoſum illum tumorem metacarpij, per abuſum etiam tumores & dolores, qui per defluxum fiunt. Dolores articulorũ fiunt à recrementis partium ſenſim defluxis. Qui à recrementis ſenſim collectis fit, magis per morbum Italicum quàm

Eluxatio quid.

Articulus quid.

alio modo fieri experti ſumus. Altera per defluxionem excremẽtorum fit,& illam naturalem vocãt, quaſi quòd naturalis ſit, vel ob victus rationem prauam contractam à parentibus,vel quòd non ſit contracta,neque à morbo Italico relicta. Articulorum dolor, qui per defluxionem fit,cum maiore tumore fit. Altera & maximè ſi à morbo Italico ſit,ſit ſine tumore, ſed cũ dolore totius perioſtij. Dolor capitis vel preſens eſt,vel omoplatarum,vel ſterni, etiamſi nulla exulceratio intra vel extra cutim excitata fuerit, quod nonnullos decipit. Fiunt tales in pituitoſis incipiẽdo,vel in aliis poſt bubones venereos repercuſſos,vel intraverſos,vel poſt intempeſtiuum remediorum vſum,& vini, ſtatim poſt ſudationẽ. Leuantur multùm exiccantibus. Excitatur noctu & mutatione temporum,& maximè in auſtrina conſtitutione, & modico lecti calore. Quæ fit per defluxionem, vel à parentibus, vel à victus ratione inordinata, & ferè ſemper ob crapulam. A parentibus enim tantùm accipitur diſpoſitio, cui ſi non accedat mala victus ratio ad materiam multam producendam, non fit. At frequens crapula cruditates multas & excrementorum redundantiam facit. Et per motus inordinatos ſtatim à cibo in articulos decũbunt, vel attrahuntur. Demittuntur autẽ,cùm facultas expultrix grauata vel qualitate,vel quantitate irritatur. Tunc enim à partibus interni ad membra ignobiliora demittit per defluxionem. Eſt autem veluti fluuiorum inundatio extra alueum,cùm ob frequentes pluuias non poteſt excipere copiam aquæ quæ inundat & partes vicinas occupat, ſic defluxiones fiunt. Sed illæ defluxiones aliquando per hypoſcymata fiunt in morbis, & natura per illos abſceſſus morbos facit, & in coxendice, vel aliis articulis imbecillioribus firmatur morbus. Defluit aliquando materia ab vna parte, aliquando ab alia, vt in alia recipiatur, & poſtea in aliam defluit per venas. Sed aliquando intra tunicas tendonũ à capite per foramen nucæ effluit pituita, quæ per coanam, vel nares, vel per palatũ expurgari debuerat. Defluxionem talem præcedit capitis grauitas & ceruicis, aliquando frigus, vel horrorem paruũ facit. Cùm incipit fluere illa pituitoſa materia; etiãſi pituitoſa appareat, leuis tamen rubor in ſuperficie

ficie appareat,& huiuſmodi materia in membris laxis recipitur,& diſtendens dolores internos,ſed non multùm vehementes facit. Pars œdemate laborare videtur, poſt doloris mitigationem:,ante verò, œdemate eryſipelatoſo. Fit à venis magnis & ab hepate, quãdo copia grauãtur magnæ venæ,quæque continere non poſſunt,neque capere, ad partes externas mittunt, & per emunctoria ad partes perueniũt, neque doloré faciunt, neq; in muſculis ob eorum laxitatem,ſed in articulis ob partis aſtrictionem,& conſtrictionem retinétur,partes ſenſiles diſtendunt,& ligamenta,vnde dolor excitatur.

Ligamentorum duo genera.

Ligamenta duplicia ſunt Alia enim ſenſu prædita ſunt manifeſto:alià verò nullum omnino ſenſum habere deprehenduntur. Quæ à media oſſis parte oriuntur, inſenſibilia ſunt,vt quæ tibiam cum coxa coniungunt,& femur cum coxendice. Talia cùm oſſis cartilagine naſcantur, & à cartilagine, condroſyndeſmi appellantur, inſẽſibilia eſſe oportet,de quibus nolo intelligere. Alia ſunt, quæ à perioſtio membrana fiunt, & membranoſa ſunt, talia ſentiunt. Nam ſi perioſtium ſenſibile ſit, cur inſenſibilis erit illa membrana, quæ duo oſſium extrema retinet? In illis grauis eſt dolor. Tendones etiam dolent, vt per anatomen cognouimus eorum, qui hoc morbo ſunt conflictati. Inter tendonem & ligamẽtum, quod tendonem integit, colligitur materia, quæ ſic indurata eſt,vt planè appareat cruſtacea illa,quæ à parietibus vel pellib abraditur.Talis materia ob aſperitatem non niſi cũ maiorem dolorem excitat, & illa ligamenta ſentiũt, quæ à perioſtio naſcuntur, reſoluià parte tenui exiccatur,& in gypſeam materiam vertitur. Nõ ſunt audiendi, qui putant omnem articularem morbũ fieri per defluxionem à capite,vel per ſpinalem medullam.Nam illa,quæ eſt in capite collecta videtur eſſe illa,quæ in cerebri ventriculis colligitur,& per infundibulum expurgatur, vel per os vertebrarum, vel per mediam ſubſtantiam ſpinalis medullæ. Talis defluxio intra venas non fit. Non poteſt enim illa materia, quæ à venis in partes externas deſcendit, rurſum ſubire venas, & ingredi, niſi illa, quæ in ventriculum defluxerit, quæ per inteſtina

Diſcrimẽ ligamentorum.

Sententia reiicitur.

descendit, & venis meſaraicis trahitur. Sed illa ſi trahitur, rurſus coquitur, vel per ventrem effluens, facit fluxum cerebralem. Quare manifeſtum eſt talem per venas defluere. Sed cùm talis materia effugiat coctionem, defluit etiam ante magnũ dolorem in parte excitatum, & ſi excitauerit, venæ tumidiores apparent, & ex illo tumore præſentiunt & prædicunt dolorem futurum. Quare illa falſa eſt & noua opinio. Non nego etiam talem fieri aliquando, ſed non ſemper. Neq; etiam nego illam cerebralem ob dolorem magnum defluxionem per venas à partibus concitare, quando dolor iam maior eſt, & ferè omnis dolor articulorum eſt cum rubore, quod certiſſimum argumentũ eſt defluxionem fieri, vt in inflammatione à ſanguine per venas, vel materia ſanguini permixta. Nullus alius humor in corpore rubens eſt, à capite in articulos talis nõ defluit. Quare verior eſt eorum opinio, quòd à plenitudine & redundantia venarum fiant defluxiones in articulos, vel recremẽtis aliarum partiũ, vt cerebri. Quomodo febres continuæ ſoluerẽtur in articulorum dolores, ſi materia non eſſet intra venas? Talibus & febres continuæ ſoluuntur hoc modo. Quare per venas defluxio fit. Hæc neceſſaria ſunt, quia in morbis, qui fiunt per defluxionem, habenda eſt ratio partis mittentis, & partis recipientis, & eius quod mittitur, vt ſi à capite defluant omnes morbi articulares, in omnibus caput euacuandum, corroborandum, & ſiccandum pituitam euacuando, quæ maximè redundat in capite, quæ omnia in ea, quæ fit à ſanguinea materia vel bilioſa, conuenire non poſſunt, & vt huic malo verè occurramus, diſtinguere oportet, primùm ſi à capite fluat, quod ex ſignis priùs traditis cognoſcitur: Vel ſi à venis magnis internis, quod cognoſcitur, ſi citra dolorẽ capitis, vel grauitatem, dolor aliquam partem occupat, ſed cum febricula, vel aliqua inæqualitate fit, & pars citò intumeſcit, rubet, dolet, ab vna parte in aliam mouetur. Si bilioſa, citiùs ab vna parte in aliam mutatur. Eſt cum maiore ardore partis, & dolor acutior eſt, citra magnum tumorem. In principio color à rubeo flauet, & omnia, quæ in eryſipelate eſſe ſolent, inſunt. Si à ſanguine, maior tumor & rubor, & extenditur vſque ad partem carnoſam vicinam.

Signa à magnis venis.

Si pi-

Si pituitosa sit materia, œdematis naturam habet, nisi quod non magnus dolor adest, sed tumor & impotentia diutius partem occupat. Sed tales defluxiones synceræ non sunt, quæ per defluxionem, vt illæ, quæ per decubitum. In causa est, quòd à venis subitò defluit materia, in quibus omnes humores sunt permixti Quare præsentem materiam & prædominantem inspicere oportet, & ab ea remedia colligenda. Curari debet, vt aliarum partium inflammationes & tumores Quòd si ægrotantes paterentur, vel Medici tentarent, citius à morbo ægri liberarentur, & nō modò à præsenti occasione, sed ab aliis seruarétur. Verùm toti sunt in doloris mitigatione, qui dolor symptoma est, non morbus, & bene se curatos putant, si dolor mitigetur, cùm tamen remaneat intemperies, & partis relaxatio. Nos ob id partiemur huius morbi curam in præcautionem, & curationem. Præcautio debetur futuro morbo, & principio morbi, ad incremẽtum inhibendum, quæ est tota in abscisione causarum, quæ possunt morbū facere, vt in ablatione plethoræ, cacochymiæ, in corroboratione partiū, obstructione viarū, per quas fit defluxio. In plethora, sanguinis missio facienda, quæ breui morbū factura est. Quòd si magna nō sit, neque tempus instet paroxysmi, tunc diæta tenui, frictionibus aliisque paruis euacuationibus auferetur sensim plethora Euacuationes istæ debent fieri cū auersione ab illa parte, quæ frequentiùs & primùm illo morbo occupatur, vt si pedes, è brachio, si brachia è poplite. Si à cacochymia purgationū optima est vomitio, & maximè si à pituita fiat, siue per defluxionem, siue per decubitum. Frictio in opposita parte fieri debet, & non in laborante. Purgatio medicamento conuenienti, quod sit humoribus purgandis determinatū, & quod non exagitet multùm humores, qualia sunt illa, quæ neq; calida, neque multùm tenuia sunt, sed quæ astrictionē aliquam in partibus relinquunt, ne materia fluat, qualia sunt inter simplicia, rhab myrobal. pil. de agarico sine gummi, vel cum myrob. & quæ ex turbith. cum myrob. componuntur. Cùm volumus præcauere, non est vtendum (vt faciunt neoterici Medici) fortiter attrahentibus materiam in venis contentam, non in articulis. Quare illa

Curatio.

Curatio plethoræ.

Curatio cacochymiæ.

ſufficiũt, quæ ſunt enumerata, & dando illas pilulas quæ myrob. recipiunt ab Arabibus paratas, & illas vituperare, quæ lachrymas, & ſemina aperientia multa recipiunt. Talia enim dari debent, cùm partes obſeſſæ ſunt illis humoribus, cùm conſtitit defluxio. Alio tempore concitant & mouent, quo fit vt frequentiſſimè videantur poſt vſum horum medicamẽtorum in dolorem incidere, qui vtantur pilulis aromaticis maioribus & minoribus. Purgandi ſunt hoc primùm ecprocotico medicamento, vt qui calido morbo corripi ſolent, cath. caſſ. ſyr. roſ. lax ad ʒ. j. Deinde concoquenda eſt materia vel maturanda determinatis, vt quæ non extenuant, calfaciũt, & aperiunt, ſed tenuitatem & acrimoniam minuunt ſua moderata frigiditate, ſi morbus calidus eſt, vt ſi bilioſus æger, bilioſa corripiatur. Syr. viol. cum decoctione bebeſten vtiliſſimus erit. Temperabit enim ſanguis acrimoniam, & leniet ventrem. Quòd ſi placet decoctionem parare ad ſyrupum diluendum, paretur vt vidimus in libro de remediorum formulis ex cichor. end. lact. & aliis frigidis, vel ex multis iſtarum herbarum, vt,

Curatio arthrit. à calido morbo.

℞. cichor. ſcariol. cucurb. lact. ana M. j fiat decoctio in ℔. j. ß diſſol. ſyr. viol. ʒ. vj. miſce pro tribus doſibus, vel ex ſyr. de ſucco end. ſimplic. Si verò apozema, quod leniat & alteret, fiat hoc modo ex ſupradictis herbis, & fructibus bilis acrimoniam extinguentibus, vt,

℞. cichor. end. lact. ſcariol. bor rag. ana M. j. prunorum, ſebeſt tamarindorum ana ʒ. j. aniſi ʒ. ß. fiat decoctio. In ℔. j. ß. diſſ. ſyr. vio. & roſarum lax. ana ʒ. iij. miſce pro tribus doſibus. Finitis ſyr. detur potio ſequens.

℞. rhab infuſi, & fortiter expreſſi ʒ. ij. ſyr. roſ. lax. ʒ. ij. cath. ʒ. miſce, ſi velit in forma boli, fiat ſic.

℞. cath. & tripheræ perſicæ ana ʒ. ß. rhab. pul. & irrorati ʒ. j. capiat manè. In hac cauſa in forma pilularum minus conueniunt. Quòd ſi morſus ſit æger, fiat ſic.

℞. elect. de ſucco roſ. ſolut. rhab. an ʒ. ß cum ſyr. roſ. ſolut. fiant pilulæ, capiat poſt mediam noctem cum cuſtodia. Si vna euacuatione non ſit ſufficienter euacuatus, reiteretur, priuſquam veniat tempus acceſſionis. Nam acceſſionis tempore non eſt mouẽdum corpus euacuatione narrata niſi leuiſſima, vel fortiſſima vtẽdum, quia

humorum

humorum redundãtiam affatim euacuat,& defluxiones consistere facit. Oportet necessariò vel leuissimo medicamento ad constringendum dato,vel triphera persica, quæ leuissimè euacuat,citra agitationem humorum vti. Quare non irritatur defluxio. Si materia sanguinea sit, sanguinis missio à parte opposita facienda ad diuersionem,& multus sanguis trahendus,si vires,ætas, tempus, magnitudo morbi suadeant. Cùm incipit aliquem occupare, sanguinis missione morbus curandus. Sanguis inflãmatur & in bilem vertitur, & serũ acrius redditur. Poterunt quæ serosa purgant & bilem præscribi, vt syr. ad arcendam putredinem humorum,vel incendium accommodari. Quare quæ superiùs dicta sunt, dabuntur eodem modo & ordine. Cõueniunt & in vniuersalibus, & in particularibus remedia magna ex parte. Quare de illis nõ agemus. Dolor à materia calida semper defluit, siue fiat incipiendo, siue post dolores à materia frigida similiter. Quare semper repellendũ à principio, nisi cũ fit post morbum per crisim. Fit enim aliquando & liberat, modò non sint acerbissimi dolores, qui ægrotãtem iugularent ob virium resolutionem. Repellentia verò supra partẽ tumidam adhiberi non debent,sed mitigantia & refrigerantia, vt vocant. Nam in ea parte humor fluës dolorem facit, qui in medio musculi inter descendẽdum non faciebat,ob partium structuram, & sensum: vasa sunt magis constricta,neque tã liberè partes ob dolorem dilatari possunt. At astringẽtia illa dilatationem impedirent, & constrictionem augerent. Quare ab illis est abstinendum,nisi tempore sanitatis,quia illa partem corroborare possunt,& laxitatẽ castigare. Verùm paulò altius versus emunctorium, & in parte interna magis quàm externa. In eo enim loco sunt plura vasa, maiora & magis denudata. Illa enim materiæ transitum prohibent. Quare si multa esset plethora, priùs inanita esse vasa oportet,ne corpus lædatur,vel statim euacuare redundantiam. Illa enim esse possunt communia, quæ ex circuitu partium inflammatarum, vel in fluxu sanguinis apponuntur, vt puluis constrictiuus aceto exceptus, vel albumine ouorum fortiter agitatorum, vel aquæ astringentes,addito pauco aceto, vt sunt prunellorum,

Curatio à materia sãguinea

Topica

peculi rosarum myrtil. Vel cataplasmata ex fructibus acerbis,vel ex palmulis immaturis,ex oliuis immaturis, cotoneis,piris agrestibus,sorbis, carnis decoctis in aceto,& contusis,quibus adde aliquid panis albi,vel farinæ lentium ad maiorem adhærentiam sic.

℞. palmularum vel prunorum agrestium,vel cotoneorum N.xx medullæ panis ℔ j. decoquantur in aceto,& contundantur,& per cribrum mittantur, fiat cataplasma, cui aliquando, ne arescat citiùs, adde olei ros. omphac. ʒ iij.vel aliud ol. ex astringentibus applicetur. Nihil prohibet puluerem astringentium addere, vt ros. balaustiorum, vel gal. vel bistortæ ad ʒ. iij. Alia commodissimè supra partem adhibenda sunt ante hæc mitiora,vel quæ ex rebus frigidis multum ponderantibus, quæ non tam ob frigiditatem & astrictionē, sed & pondere suo concidere faciunt vasa, & ligatura intercipiũt, materiæ descensum. Quare bolus armen. cum litharg. aut ceruſa conueniunt,fiátque hoc modo.

℞.litharg.auri ʒ iij.cum succo cydo.vel alterius fructus,vel plantæ & aceto,fiat vt nutritum, applicetur supra dictas partes, addendo parum ol. ros. Ex vnguentis pauca in officinis parata habemus, quæ id per se præstare possint,ob oleorum & pinguedinũ copiam. Vnguentum ros. populeonis parũ astrictionis habet, vt refrigerationis ob ol.viol. quod recipit,& axungiam porci. Ob id melius illa ponere super partē affectam.Sandalinum lotũ in aceto,& succo astringente magis conuenit.Sunt tamen multa, quæ parùm conueniunt, vt spica & alia, quæ hepati determinata sunt.Si quis eo vti voluerit,augeat boli quantitatem,addat lithargyrum. Vnguentum pompholigos, quia graue & frigidum, non satis astringens.Quare bolum,vel gallas, vel radicem bistortæ addere oportet. Verùm bolus armena id præstare potest, & minimo emitur pretio. Hæc apponenda est, donec constiterit defluxio. Hęc enim in illa parte maximè duo commoda præstat, influentem humorem inhibendo, & quod in parte est,per partem euacuat digerẽdo, & exiccando,& nõ retrocedit,vt dolorem in illa parte excitet. est enim vtile his, in quibus morbus articulorum sic notabilis vnam partem relinquit, vt alteram accipiat.

In

In quibus neque mouetur, neque per defluxionem fit, inutile eſt vti repellentibus. Supra partem dolentem refrenantia dicta, vel ſedantia dolorem cum quadam refrigeratione parua, vel cum relaxatione moderata imponenda. Parantur aliqua ex lacte, alia ex oleis & ſuccis, vel aquis ſtillatis & cataplaſmatis, vt,

℞. ol. roſ. ɔmph. & aquæ viol. vel ſolani an. ʒ. ij. agitentur, & panni intingantur, & ſæpè mutentur, vel ſic,

℞. ol. viola ʒ. iiij. decoctionis mal. & viol. ana ʒ ij. agitentur. Verùm poſſunt parari ex ſtillatitiis & mucilaginibus, vt ſic

℞. mucilag. ſeminis pſilij, confectæ cum aqua plãtag, vt ſolani, vel ſucci ſemperuiui q. ſ. applicetur. Diluere oportet, ne ob emplaſticam vim perſpirationẽ impediat. Alij tantùm ſuccos herbarum cum aqua ponunt. Nam quæ ſpiſſa ſunt vel grauia, vel emplaſtica, ſæpè dolorem augent, prohibendo perſpiratum, vt

℞. ſucci ſemperuiui, & lyſimach. ana ʒ. iiij. aquæ end. mal. lact. ana ʒ. iij. panni temperentur & admoueantur in vehementi dolore. Ex medulla caſſ. fiſtulæ diſſol. in aqua viol. & oleo vio. fiat linimentum, vel cataplaſma micæ panis ſic,

℞. micæ panis medij ℔. j. temperetur in lacte ouillo, vel bubulo, & contundantur & reducãtur in formam cataplaſm. Vel vt vulgus Medicorum facit, decoquuntur, & fit cataplaſma, addendo vitella ouorum N. ij. croci parũ. Verùm crocus poni non debet, niſi quando opium, vel hioſquiamus, vel mãdragora in medicamentis ponitur. Et quanquam aſtringens ſit, calorem tamen habet maiorem, quàm pepticum ſit. Lac coctum minùs refrigerat, & magis acre eſt. Lac igitur vaccinum vel ouillum, quia plus habet butyri, eò magis dolorem ſedat: quò plus habent ſeri, minùs. Ex herbis contuſis & farina, cũ hoc non profecerit, & craſſior materia remanſerit, concoquenda & digerenda

℞. radic. mal. altheæ ana qr. j. fol. viol & mal. ana M. flor. cichor viol. melil. ana ʒ. iij. fiat decoctio in iure inteſtinorum, & contundãtur, quibus adde vitella ouorum N. iiij. farinæ lini, fœnug. ana ʒ. iij. axung. porci ℔. ß. ol. cham, melil. an. iij. fiat cataplaſ. applicetur, & frequenter

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 625 sur 1293

admoueatur,& mutentur remedia.Post remedium calidum,frigidum, vel minùs calidum applicentur, & sic viciſſim mutentur.Illa calida videntur fluxionem concitare,ob id moderatè adhibenda erunt,qualia ſunt olea digerentia,vel cataplaſmata.Oleum amygd.amar chamo. item axung.calidæ anatis,anſeris,vrii. Fit cataplaſma ex farinis,vt

℞.farinæ fab.& fœnug ana ʒ.iiij. aquæ mal.vel decoctionis mal.q.ſ.fiat decoctio,quibus adde ol anethi & arini an.ʒ.ij.axung.gallinæ & anatis an.ʒ.iij.fiat cataplaſma,vel decoquantur in oxymel.& non remoueatur,donec exiccatum fuerit.

℞.farinæ fœnug. ℔.j. decoquantur in oxymel. & fiat cataplaſma.Emplaſtra in cerati conſiſtentia applicentur poſt ferociam, & doloris vehementiam, & non prius. Emplaſtra ſunt diachil.& diachalcit.diſſol.in oleo lilio. vel amygd.vt chamo.vel aneth.vel rutac.& applicentur. Hæc ſufficiunt pro materia calida, ſed ſi huic permixta ſit pituita,remedia poſteriora citiùs erunt adhibenda,& reſiccantia eſſe magis oportet.& minùs laxantia. Quare emplaſtrum diachalcit. magis conuenit. Item diuinum & oxycroceum emplaſtrum, & quæcunque in ſequentibus dicentur. Si dolor ſit à materia frigida non ſubitò nec affatim ſit, neque vehementes ſunt dolores, tumores laxi ſunt, & diutius durant in vna parte, nec ſic de vna parte in partem mouentur, ſed illam partem, quam occuparunt, diutius obſident. & illius partis robur deiiciunt, & actionem impediunt. Quia etiam ſi dolor ſedatus ſit, pars illa, cui impacta eſt, minor facta inflammatos tendones vel compreſſos adhuc retinet aliqua in parte, ſic vt dolorem faciat in motu, & membra ob tumorem flecti non poſſint, & cùm tentant mouere,dolorem ſentiunt. Fit hoc in ſenibus magis, quam in iuuenibus, & poſt neglectam prioris materiæ reſolutionem, Pars reddita imbecillior excrementa non repellit, quæ non bene concoxit. Et ſic morbus calidus compoſitus ſit ex calido & frigido. Fit in iuuenibus crapuloſis, qui paſſi ſunt morbum Italicum, vel qui ob natationem in aqua frigida, partes plus iuſto refrigerarunt. Fit in mulieribus poſt amiſſam menſium purgationem ante tempus,

Signa materia frigida.

Quiſint huic morbo obnoxij.

pus. Fit maximè post membrorum defatigationem, vel humectationem, & potissimùm qui à morbo Italico id morbi genus contraxerunt. Quare eos à pedum ablutione, nisi in lixuio arcere oportet a natatione & cursu. Vomere debent frequenter, vt pituita ventriculi purgetur: humectantibus & pituitosis abstineant. Frequentiùs verò in principio euacuari debent. Ego multos ab hoc morbo vindicaui, vel potione aquæ, in quibus per defluxionem fiebat, & frequenti vomitu, vel purgatione per aluum. Debent illi capere pilulas de hiera, & agarico vel elephang cum agarico vel assaieret, ad vnam singulis matutinis, vel duas in hebdomada, vel tres semel Hac ratione prouocabitur bona actio, impeditur recrementorum prouentus, & diuertit defluxionem in articulos. Quòd si faciliùs ista operentur, nos euacuare bis vel ter vniuersali euacuatione oportet. Nam istæ paruæ euacuationes in magna copia excrementorum non sufficiunt. Fiat ergo sic.

℞. mass. pilul. de hiera simpl. ʒ. j. cap. manè. Deinde vtatur sæpe sequentibus.

℞. mel. ros col. ʒ. iiij. syr de stec. ʒ. iij. decoctionis bero. vel anthos. vel gaiaci ℔ j. fiat syr aro cum ʒ. ij diarrh, abb cap. quatuor matutinis quibus finitis capiat ʒ. iij. elect. diacarth. vel de citro sol cum ʒ j. elect. de succo rosarum. Vel fiat potus cum ʒ. iij. indi maior. & ʒ. j. syr. ros. lax. cum aqua betonicæ, vel decoctionis polyp. Vel cap. ℈. iiij. pilul. imperialium vel ʒ. j. fœtidarum, vel ʒ. j. sine quibus, vel arthriticarum. In craitinum cap. ʒ. j. ther. recentis. Quòd si velit corpus humidius reficcare, cap ʒ. j. singulis matutinis pul. sequentis.

℞. cineris priapi tauri, & cranij hominis ana ʒ. iij. galangæ ʒ. j sacchari candi ʒ iij. misce, cap. manè. Deinde reuertatur ad vsum pilularum præscriptarum, vel capiat ʒ. ß sequentium.

℞. aga. tro. & rhab. ana ʒ. j. rad aristoloch. & quinque fol ana ℈. j. galang. garyophil. spicæ nardi, scenanth ana ℈. ß malaxentur cum succo brass. vel ros fiant pil de quibus cap. semel in hebdomada ʒ. ß vel singulis diebus pilulas duas. Si accessionis tempus instet, abstineat ab omnibus medicamentis, sobrie viuat, corpus non agitet,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 627 sur 1293

Si per defluxionem fiat, ne humores conturbentur & moueantur, defensiuo vti oportet, sin minus vtatur, priusquam tempus accedat, lixiuio cum sale, vel sulphure, quod potest abscindere paruã humorum quantitatem, præmissa purgatione, & victus ratione. Si ergo sit mixta materia in principio, ne dolor humores concitet ad defluxionem, defensiuum paratum paulò supra partẽ affectam adhibeatur, & supra partem, quę dolorem mitigare possunt. Deinde ad materiam frigidam coquendam & ad digerendam veniendum, ad quod præstandum, quæ in declinatione morbi calidi sunt dicta, vsurpari possũt, & quæ sequuntur in materia frigida, & flatulenta, vt,

℞. sterc. vaccæ ℔b. ij. mell. communis ʒ. ij. fiat catapl. Si ferre potest, ad maiorem discussionem adde cumini parum, vel fiat sic,

℞. sterc. vaccæ ℔b. j. far. fab. furfur. ana qr. j. cumini & seminis fœnugræ. ana ʒ. j. excipiant oxymel. & applicentur supra partes intumescentes. Vel excipiantur ad dolores magis sedandos. Si dolor sit à materia frigida, fiat tale quod sequitur.

℞. farinæ fab. ʒ. iiij. decoquantur in decoctione ranarum in oleo facta & vino, & reduc. ad formam cataplas. Si dolor non infestet, adde salis p. ij ad consumptionem, vel fiat cum stercore capræ Vel si à materia frigida spissa, quæ durum tumorem nõ laxum facit, tunc ad oleum & vnguenta veniendum.

℞. vnguenti mart. dialth. an. ʒ. ij. butyr. recent. tereb. an. ʒ. j. ol. lil. amyg. & lumbr. an. ʒ. j. fiat vnguentũ, vel sic,

℞. mucilag. semin. alth. semin. lini, & fœnug. ana ʒ. j. ol. lini, & cherini, axungiæ porci, taxi, vel vrsi ana ʒ. ij. croci ʒ. ß fiat vnguentum, vel sic,

℞. ol. lumbricorum, liliorum, aneth & rutæ ana ʒ. iij. vini albi, & sapæ ana ʒ. iij. ranarum communium N. 30. salis ʒ. j. decoquantur ad ossium separationem, & vini consumptionem, facta forti expressione, adde tereb. croci parum, fiat linimentum quo vngantur partes rigidæ & tensæ. Ad idem.

℞. asellorum & vermium ana ℔b ß. decoquantur in sapa ad dissolutionem, quibus adde axung. hirci & verueeis an. ʒ. iiij. vel decoquito simul, & reducantur ad formam

mam lini, quo vngantur partes. Oleum hepatis ranarũ, & gallinarum idẽ præstat. Et ad dolores sedãdos oleum, in quo decoquitur torpedo, dolorem mitigat. Quòd si aliis adiungatur, efficacius erit. Ex herbarum succis sic,

℞. succi ebuli ℔. j. succi hederæ ʒ.ij. ol. antiquissimi vel rutac. ℔. j. decoquantur, quibus adde styrac. castor. an. ʒ. iij. opopa. ammo. an. ʒ. ß. dissoluantur in ol. & misceantur addendo parum ceræ, fiat linimentum, quo vngantur partes. Deinde applicentur emplastra diachil. cum ʒ. j. sulphur pro ℔. vel diachalc. aucta dosi chalciti dis. Emplastrum diuinum additur cum sale, malaxetur cum oleo turac. vel irino, vel laurino, vel multum digerentibus. In his qui ob morbum Italicum patiuntur tales dolores, emplastrum de ranis, aucta dosi euphorbij, & mercur. magis conuenit, vt emplastrum ex sulphure vel sulphur. addendo emplastrum diachalcitis vel diachilon. Et si sic bis aut ter tractentur, curantur & morbum euadunt, & possunt conseruari, si lixiuio sequenti vtantur post paroxysmum.

℞. cineris cruris equi, velcerui, vel asini ℔. j. aquæ fabrorum ℔. iiij. fiat lixiuium, abluat pedes & manus bis in hebdomada. Firmat pedes, & absumit excrementa, & vt fortiùs faciat. adde salis communis qr. j. vel in lixiuio communi ℔. ß. salis. Paretur ex cineribus quercus vel hermodactyl. Vtilis est frequens vsus theriacæ post vomitionem, vel vacuationem leuem post pilulas factam, vel decoctionem polypodij. Eos, qui per defluxionem morbo corripiuntur, iuuat: Antiquæ verò vsus, si à morbo Italico, & citra defluxionem fiat, superbibendo parum vini diluti aqua betonicæ, vel arthemis. Si à morbo Italico & citra defluxionem fiat, curetur, vt dicetur de morbo Italico. Qui gonagra laborant adhibito caustico parti internæ poplitis vindicantur, defluxione acri, vesicatorio adhibito super partem, euacuatur materia acris, qua euacuata dolor sedatur. Aliqui cùm inceperunt hoc morbo laborare, frequenter in aqua frigida natauerunt, & sic euaserunt morbum, roboratis partibus, & vasis constrictis & repulsis humoribus ad partes internas. Si ob laxitatem & humorum tenuitatem fiat, prodest in principio. Quòd si morbus tantùm accreue-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 629 sur 1293

rit,vt partes imbecilliores reddiderit,inutilia ſunt remedia hæc vniuerſalia, ſola mitigãtia dolorem,ſunt ex vſu.

Nonnulla ad huius morbi curationem & præcautionem experta in medicina faciendo.

AD præcautionem morbi articularis & nephritici doloris fugere cruditatem neceſſe eſt,& ſi fiat, caſtigetur frequenti vomitione. Nam ſola vomitio hos duos morbos maximè præcauet. Prouocetur ergo vomitio manè, ſi facilè vomat : ſin minùs,poſt longam comeſſationem à prandio. In craſtinum capiat pilulas duas ante cibum ex pilulis ſequentibus.

℞.rhab.& agarici tro.an.3.ij.cinamomi, ſpicæ nardi & celticæ aſari,maſtich.myrrhæ,an.ϑ ß. aloes ʒ. ß.terebinthinæ 3.iij incorporentur terebinthina & formentur pilul.vj.pro 3. capiat in craſtinum vomitionis,vel etiam ſine vomitione, tempore non ſupra modum calido, ſemel in hebdomada poſt primum ſomnum capiat 3. j. Alio verò tempore calido loco pilularum vtatur opiata ſequenti.

℞. caſſ. ʒ.ij. cath. ʒ.j. tartari ʒ. ß ſenæ oriental. 3. iij. zinzib.& rad.penthab an.3. j. aniſi 3.ij ſeminis rutæ ϑ.j. cum ſyr.roſ.lax fiat opiata, capiat ſemel in hebdomada ad quantitatem nucis horis duabus ante cibum. In craſtinum opiatæ capiat 3. ß theriacæ cum 3.j. terebint. abietis 3.horis ante cibum.

℞. ocymi ſeminis, alkecangi rutæ,ſeſeli, aſari, herniar. ſiccæ,coral.rub. lapidis iudaici an.3.j cineris capitis muris,& aſtragali leporis an. 3 iij. radic. pentaph. & rub.maior.ab 3.j.ſpicæ celticæ 3.ß.excipiantur terebinthina,& fiant pil. 5.pro 3. Capiat in declinatione morbi articularis,ac etiam in declinatione morbi nephritici, & poſt purgationem corporis per tres dies capiendo prima die 6.in ſecunda 4.in tertia 2. & ſuperbibat aquæ beton ʒ.iij cum pauco vino albo.

Pro fortiſſimo dolore nephritico & articulari ſit remedium,& ſequitur.

℞. pul ſuprà dictarum pilularum & ʒ.iij caſtor. croci ana ϑ.j.opij ſcrupul.ß. incorporentur cum ſyrup. de ſtechade,& fiat ad formam opiatæ ſpiſſæ, de qua capiat

piat ad quantitatem paruæ fabæ longè à pastu.

Si morbus articularis ob largam sanguinis missionem à qua corpus alioquin pituitosum', frigidum redditum est. curandus est optima victus ratione, & medicamentis laxantibus imbecillioribus & acopis. Quòd si quid à Medico prætermissum sit, id erit faciendum. Vtatur ergo pilulis sequentibus.

℞. acaciæ qr. j. spong. bedeg ʒ. iiij peculi ros. cuspid. glandium: pediculorum, vuarum, quas vulgò vocant (*grappes de raisins*) ʒ ij seminis vuarum, ros. rub. boli arm. ana ʒ iij. incorporentur cum omph. & pauco aceto, addendo albuminis ouorum fortiter agitatorum q. s. ad excipiendum, misce. Applicet in emunctorio partis dolentis, dum sentiet humorem ad partem irruere. Serò aut manè capiet vnam aut 2. aut 3. pilul. ex sequentibus, quæ non laxant, sed solùm fluxionem cohibent.

℞. boli arm. terræ sigillatæ an. ʒ ij ros. mastich. cortic. thur bedeg. ras. dentis apri. an. ʒ. ij. opij. ʒ. j. styrac. myrrhæ an. ʒ. ß cum syrup. de pap. fiant pilulæ vij. pro ʒ. capiat, vt dictum est. Semel in mense capiat ʒ. j. pilularum sequentium, quæ impediunt multam humoris collectionem in corpore, ob quorum copiam & tenuitatem oritur hic morbus.

℞. agar ʒ. ij rhab. ʒ. j. ß. myro. chebul. cydoni an. ʒ. ß. mastich. ϑ spicæ nardi. & radi pentaph. an. ϑ. j cum syr. ros. lax. fiant pilulæ vj. pro ʒ capiat longè à paroxysmo. Et si multùm non mouerunt ventrem, vtiles tamen erunt alia ratione. Frequentissimè tamen illis vtatur. Deinde syr & aliis infra scriptis Sed approbarem frequentem vomitionem à cibo & corporis quietem. Nam dolentibus, dolorem inducere non debemus, sed eum potiùs acopis sedare. Verùm vbi corpus fuerit purgatum & lassitudo curata, tum exercitio leui & frictione partes erunt corroborandæ.

℞ rhab. myro. citrin. chebul. an. ʒ. ß. ag. tro. ʒ. ij. myrrhæ. mastich. an. ϑ. j. spicæ nardi, cubeb. an. ʒ. ß. cum tereb. fiant pilulæ, quibus vtatur duabus aut tribus horis ante prandium, post vsum vomitionis. Quòd si ad vomitum non sit propensior, affu-scat, assumpto cibo ad satietatem, pinguibus vel butyro rãcido vti. & inunctio-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 631 sur 1293

ne facta ex oleo amygd. & lilio. ſupra ventriculum, alimẽta reiicere. Vel loco harum pilularum capiat ʒ.j.pil. de hiera ſimpl. Deinde vtatur ſyr. ſequentibus bis vel ter in anno.

℞. mel. roſ. col. ʒ. iij. ſyr. de ſtech. ʒ.j. decoctionis artheticæ & beton. ℔.j. fiat ſyr. ar. ʒ. ij. diagal. Et finitis ſyr. capiat pilulas ſequentes.

℞. maſſ. pill. ſine quibus, & imper. ana ʒ. ß. cum ſyr. de ſtechade, fiant pilulæ.

℞. pyretri contuſi ʒ. iij. decoq. in oxymel. & vtantur manè maſticando ʒ.j per tres dies, 4. aut 5. priuſquam vtatur theriaca ſingulis matutinis ſpuendo. Deinde aqua frigida & modico aceto roſato os abluant, vbi ceſſare voluerint à maſticando. Poſt quatuor dies accipiet manè theriaces noſtræ mediæ ætatis ʒ.j addendo cineris aſtraſtragali leporis ϑ. ß.

℞. conſ. acori vulg. ʒ. ij. conſ. anth. ſtechad. ana ʒ. ß. zinzib. conditi ʒ. iij. confection. aro. roſ. diagal. an. ʒ. ß. corall. rub. vſti & loti, craniĩ hominis vſti & loti an. ʒ. ij. cum ſyr. conſer. cort. citri fiat opiata, de qua capiat ſingulis matutinis ſuperbibendo parum aquæ abſynthij.

℞. cineris crur. cerui ʒ. ij. aſtrag. lepor. ʒ. j. aniſi ʒ. j. pul. diagal. ʒ. ij. ſacch. candi ʒ. iij fiat pul. capiat poſt paſtum nihil ſuperbibendo. Si dolores ſint citra defluxionem, vngantur partes ſequenti linimento.

℞. ol. ſcorpionum, ol. lumbric. an. ʒ. iij axun anat. anſer. butyr. an. ʒ. ij. terebinth. lotæ in aqua vitæ ʒ.j. ß. ceræ parum, fiat linimentum, vngatur.

℞. terebinth. ʒ. iiij. ol. vulpini & hircini an. ʒ. ij. croci, myrrhæ, & maſtichis ana ʒ. ij. ceræ nouæ, mucilag. ſeminis fœnug. ana ʒ. ij. Liqueſcat cera cum oleis: deinde miſcetur turbit. Tertio loco odorata: vltimo, mucilago, & reducantur ad formam linimenti.

Si morbus per defluxionem fiat in articulos, in principio multis medicamentis laxantibus ægrum mouere non oportet, ſed quietem imperare, & ſtatim dare oportet theriacæ recentis ʒ.j. cum pauco bolo armena pulueriſato. Prope emunctoria, per quæ fluxio fit, ſequens medicamentum ad repellendum imponendum.

℞. radic. biſtortæ ʒ. ij. gall. nucis cupreſſ. an. ʒ. j. roſ. ʒ. ß. bo-

ß. boli arm. ʒ.ij. fiat pul. excipiantur aceto & albumine ouorũ, applicetur, vt dictum eſt. Leuiter aſtringatur pars interna coxæ, addito ſcilicet, aſplenio: ſupra partem, quę incipit dolere, apponant oleum roſ. perfectum. Quòd ſi nõ poſsit inhiberi fluor, & dolor augeatur omni tempore, dolori ſedando erit incumbendũ, deinde quod remanet, in parte, emplaſtris erit diſcutiendum. Ad ſedationem doloris, vtile erit cataplaſma paratum ex pane ſyncomiſto macerato in lacte ouillo, & nõ decocto, quibus adiungi poterunt vitelli ouorum fortiter agitatorum, pariter caſ nouiter extracta cum fumo decoctionis mal. & olei chamomill. apponatur ad formam linimenti. Si materia pituitoſa appareat, vel in declinatione, applicẽtur ſupra partem panni intincti in ſequenti lacte.

℞. lactis vaccæ ℔.ij. ſulph. ʒ.ij. miſce, vtatur, deinde applicetur ſupra partem, & non remoueatur, donec diſcuſſum fuerit, quod in parte collectum eſt.

℞. fœnug. contuſ. ℔.ß. decoq. in oxymel. & apponatur parti. Poſt curationem ad partium corroborationẽ, & maiorem diſcuſsionem, ponatur ſupra partem affectam emplaſtrum ſequens, quod diu geſtet.

℞. maſſ. emplaſtri diachillonis ℔.j. ſulph. irid. ariſtol. an. ʒ.j. ß calcitis ʒ.ß. malaxentur cum oleo rutac. & reducantur ad formam cerati.

De Coxendico dolore. CAP. LXXXII.

COxendicus dolor morbus eſt articularis, à coxendice nomẽ accepit. Eſt ab articulorum dolore aliqua ex parte diuerſus, tum quia particula non apparet ob profunditatem ſitus doloris, qui intus eſt, tum quia fit in aliquibus, qui nunquam articulorum dolores paſsi ſunt. Alios noui articulorum dolore vexatos, qui coxendicis dolore poſtea vel ante vexabãtur. Quare puto dolorem illum verè coxendicũ eſſe à recremẽtis illius partis coaceruatis, vel in eam tantùm partem defluxis, & ſentitur in parte tantùm coxæ profunda, & cùm mouentur, non autem ſi quieſcant, dolẽt. Fit autem ob eluxationem, diſſectionem ligamenti, quod à perioſtio naſcitur, non in cõdroſyndeſmo, quod à capite femoris inſenſili naſcitur. Sunt, qui in equitatione, alij in aſcenſu magnorũ equorum, vel ob ephippij longitudinem, dolorẽ ſentiunt, diſ-

©BIUM

tenduntur enim. Ergo talem dolorem frequenter sentiunt, sed descẽsu curantur, & alio situ. Mulieres à partu, & cùm vtero gerũt, solent dolorem in parte interna inguinis sentire, quem mulieres, vt vulgus Medicorum coxendicum putant esse ob anatomes imperitiam. Nõ nouerunt ligamenta vteri ad internam partem descẽdere, quæ si à flatu, vel ob vteri retractionẽ in alteram partẽ, vel superiorem distendatur, dolor sentitur. Sed hac nota solent distingui, quòd mulieres hæ in anteriore parte magis, quàm in posteriore dolorẽ sentiunt, & ferè semper dolent, etiamsi crus non moueatur. Adde quòd mulieribus accidit post refrigerationem à partu, vel ob contortionẽ vteri, aut flatus, aut alios affectus, qui fiunt sine mulieris perturbatione. Nam mulieres, quæ vteri suffocatione laborant, hãc tentionẽ non sentiunt, quia mens occupata est, & in illis non est sensus, vel quia diu ea non durat. De curatione eius dictum est. Curatur enim, vt inflatio vteri. Redeamus ad coxendicum vterum. Est enim alius, qui fit à materia calida, alius à frigida & sæpius. Calida vehemẽtiores dolores facit, frigida verò diuturniores. A calida, celerius, interdiu magis, quàm noctu fiunt. A frigida verò minus vehemẽtes, sed diuturniores morbi. Fit in pituitosis constitutionibus post multas equitationes à cibo, & inordinatos motus, & post saltus. Aliquando morbus Italicus in ea parte firmatur. Amittitur hic morbus frequenti vomitione. Aliquando à cibo vomere est vtile, aut manè, si facilè vomat. Aliquando à cibo amitteretur potione aquæ, vsu clysterum, & tenuissimis euacuationibus per clysteres factis, vel per medicamenta non multùm cõturbantia, maximè si à bile vel defluxione fit. Curatur autem vomitione imprimis, euacuatione, digestione humoris collecti. vomitio excitatur multis remediis, vt aqua tepida, decoctione raphani, seminis atriplicis, & aliis, verùm commodiùs decocto seminis, vel radicis asari. Nam præterquam quod excitat vomitum, dolorem coxẽdicum curat, quod ego in multis fœliciſsimo cum successu sum expertus. Et quia hellebori modo purgat, præparanda sunt corpora & eligenda, quæ ad vomitum sunt apta. Nam quibus fluit sanguis à pulmone, qui difficilè respirant, qui pulmones vel pectus

Dolor in inguinis mulieris, prægnantis.

Curatio huius affectus.

Curatio doloris coxendicis.

Experientia.

pectus ſtrictum habent, tales omnes à vomitione abſtinere debent. Clyſteribus alui excrementa euacuanda ſunt. Verùm qui nullo negotio, vel citra periculum vomere poſſunt, oportet ſeminis vel radicis aſari decoctũ ſumere tepidũ ad ʒ. iiij. poſt cibos pingues & liquidos, eóſque diuerſos. Quod faciẽdum duobus vel tribus diebus deinde inteſtina abluenda ſequenti clyſtere ad materiæ euacuationem, & doloris omnis mitigationem.

℞. mal. biſmal. cum rad. betæ, mercur. ana M. j. caul. & chamepyt. ana M. ß. ſeminis lini ʒ. ij. ſeminis aniſi, & rutæ ana ʒ. ß fiat decoctio. In col. ℔. j. diſſ. benedictæ ʒ. j. mel. roſ. ʒ iij. ol. chamo. & lil. ana ʒ. ij. fiat clyſter. Hic in principio ſiue à materia frigida, ſiue calida ſit, clyſteribus vtendum erit. Nam clyſteres ad euacuationẽ materiæ communis vel coniunctæ parantur, hoc tamen obſeruato, quòd calidioribus in frigida, frigidioribus in calida vtẽdum ſit. Clyſtere reddito, ſi dolor ſit à materia calida vel ſi ſit vehementiſſimus, vel corpus plus æquo plenum videatur, fiat miſſio ſanguinis è brachio ad diuerſionem, deinde à poplite ad deriuationem. Quare ſi ad deriuationem tantùm fiat, ſufficit parum ſanguinis attrahere, ne ad partem affectam humores ſuperiorum partium deturbentur, vel trahentur cum morſu, & inanientur venæ partium vicinarum, quæ cùm multo abundant ſanguine, non trahunt. Quòd ſi maior copia trahatur, venæque ſuperiorum partium multo ſanguine abũdant, affectus ad partes affluit. Quòd ſi non conſiſtat defluxio, tunc à poplite eſt ſanguis detrahendus. Quòd ſi miſſus fuerit à brachio, cucurbita internæ parti coxæ affixa cum ſcarificatione, ſed in vehementiſſimo dolore dixi quòd multò præſtantius eſt remedium dolorũ, qui fiunt à defluxione humorum, quàm ſanguinis larga miſſio, quam Gal. dixit ad ſyncopem, quod periculoſum eſt. Supra partem digerentia & relaxantia ſunt apponenda, nunquam repellentia, niſi ad vaſa per quæ fit defluxio, apponantur, alioqui non præſtãt vtilitatem. Quare cùm defluxio per interiorem partem iuncturæ fiat, tunc eadem ratione relaxantia non nocent, quia appoſita ſupra partes carnoſas non relaxantia vaſa, vnde maior fluxio fit, ſed partes vicinæ relaxandæ ſunt, vt inguina, ne ma-

teria ad habitum corporis trahatur, quia ad illas partes attracta, emplastris aut vnguentis discutitur ac euincitur. Et ob id metasyncritica, quæ ab alio trahunt, poni debent quæ potenter discutiunt digerúntq; In materia calida sufficiet addere relaxantia moderata, vt ol. chamo. amyg. amar. aneth. vnguentũ resumptiuum, de axungia & dialthea. Quòd si diuturnior sit, ad materiam frigidam præscribuntur. Addenda erunt in declinationẽ medicamenta laxantia, vt electuarium de succo ros cum citro sol. diaph. in forma boli, vel in decoctione prunorum vel dactyl. vel tamarindorum, vel polypo. quercini &c.

℞. cath ʒ. j. diaph. ʒ. j. misce, fiat bolus cum pauco sacch. capiat manè pro minoratiuo. Additur diaphenicum, si sanguis missus non fuerit, vel elect. de succo ros. ad irritandam facultatem excretricem, ne fiat agitatio, sine euacuatione, vel dissol. in aqua end. Et loco harum confectionum diagrediatarum, adde syr. ros. lax. ʒ. j Deinde dentur syr. ad alterationẽ vel maturationem. Possumus vti maturantibus post factam minorationem per missionem sanguinis, vel purgationem. Quia omnis materia quæ facit dolorem, vel defluit, vel turget, quam vacuare licet in principio, & quia tota vacuari non potest, maturatur, vel mitior redditur, vel crassior, ne tam facilè defluat ad partem affectam. Vel si ob acrimoniam dolorem inferat, minuetur caliditate illa minuta vel acrimonia. Sed illi syr. deligendi sunt, vt diximus, qui refrigerant sine apertione, vt syr. end. simpl. viol. & decoctiones ex herbis similibus.

℞. syr. viol de iuiubis ana ʒ. iij decoctionis end. ℔. j. misce pro tribus dosibus. Si dolor vehementissimus esset, non erit præter rationem, & ad materiæ castigationem, & doloris mitigationem noctu dare syr. de papa. ad ʒ. j. cum decocto viol. & lact. Si materia magis ob tenuitatem, quàm ob acrimoniam dolorem inferat, syrup. de ros. siccis, myrtill. cum decoctione end. cichor. conueniunt, quia exiccant & defluxionem retinent. Vel fiat talis decoctio, vt sequitur.

℞. lactucæ, end cichor. viol. ana M. j. prunorum, iujubarum. sebest. ana N. x seminis mal. pap. albi ana ʒ. ij. flor. nenuph. ros. viol. an. p. j. fiat decoctio. In ℔. j. ℔. diss. sacch.

sacch.q.s. fiat syr.aro. cum ʒ.j. sandali albi. Tertio quoque die detur clyster prescriptus. Quòd si corpus abundet recrementis, nec defluat materia, semper iniecto precedenti clystere detur medicamentum laxans in tali forma, quam volent.

℞.rhab.electi ʒ.ij.infunde in aqua end.vel artheticæ & paucovino albo, exprimatur fortiter, expressioni adde syr.ros.lax.ʒ.ij.fiat potus. Si pilulas maluerit, dentur agreg.sine quibus, vel è quinque generibus myrob. Abstineat ab aureis, de hermodactyl.& aliis quæ recipiunt lachrymas. Post euacuationem absolutam, dentur cochlearia tria syrup.de papauere ad sistendam humorum agitationem, quibus in fine adde calidiora, vt trahant ad ambitum. In clysteribus adde iberidem, siue nasturtium syluestre, & in cataplasmatis. Nam vna aut altera applicatione dolorem coxendicum soluit.

Si à materia frigida fiat, abstinẽdum à sanguinis missione è brachio: in poplite tamen, si dolor sit vehementissimus. Nam dolor vehemẽtissimus sanguinem & humores facit fluere. Quare permittitur ad eorũ humorũ deriuationẽ sanguinis missio è poplite, vel talo, vel cucurbitarũ applicatio. Vomitus frequẽter irritandus, quia pituitosa facilius vomitus ob pituitæ copiam. Manè igitur detur decoctum asari, vel florũ genistæ, vel seminis eiusdem. Detur clyster prescriptus, cui adde decoctionis ag.& asari ana ʒ.iij.cum decoctione polypodij, pass. vel yuæ artheticę. Vel dẽtur pilulę de cucurbita, de turbith, & cochiæ, de ag. Hęc dentur in vehementissimo dolore. Quòd si mitior sit defluxio, purgetur & materia concoquatur syr. detergentibus, & non multùm attenuantibus, vel aperientibus, de quibus dictum est de morbo articulari. Mel. syr.ros. de gly. de stechad. in pauca quantitate, syr.cõser corti.citri, mel.anthos. conuenit. Deinde purgetur pilulis fœtidis, de sagap. & hermodact. & aliis paratis ex lachrymis, & colocynth. turbith, & aliis fortioribus medicamentis pituitosis. Sunt olea calida, vt aneth.rutac. de costo, vulpinum, lumbricorũ, de tereb. in aqua vitæ. Vnguenta calida, vt martiatum, aragon. de althea & œsypus humida, vt axũgiæ serpentis, vrsi gallinarum, anatis, vulpis, liquefactarũ in vino maluatico, tem-

©BIUM

pore inunctionis adde aquam vitæ. Item ſinapiſmi, veſicatoria emplaſtra digerentia, vt de meliloto oxycroceũ. Veſicatoria in fine, ſi alia non profunt. Item cauteria ſuper partem antiqui adhibebant Cataplaſma, quod ex iberide vel naſturtio factum eſt. & multum prodeſt, vt,

℞. iberidis, vel cardamiæ, vel naſturtij terreſtris, vel aquatici ʒ. ij decoquantur in vino, cui adde farinæ lupinorum, & lolij ana ʒ. ij. iridi, coſti ana ʒ. j. flor. chamo. melil. ana M. j. axungiæ porci ablutæ & liquatæ in vino decies ℔. j. ol. de vermibus, & vulpini ana ʒ. iiij. miſce, fiat cataplaſma, applicetur ſupra nates, & vtatur etiam ſupra emunctoria.

℞. rad. biſmal. cucum. brion irid. ana q. j. enulæ campan. & hermodactyl. ana q. ß. incidantur & decoq. cum iberidis & naſturtij vel rutæ ana M. ij. ß. rutæ agreſtis ʒ. j. florum anth. ſtechad. ſaluiæ ana p. j. ſum. thymi ʒ. iij. decoquantur, vt artis eſt, & contundantur, quibus adde axungiæ ſerpentis, & gallinę ana q. j. ol. tereb. ʒ. iij. ol. de ſpica ʒ. ij. farinæ lupinorũ, fœn & lini an. ʒ iij. miſce, fiat cataplaſma, adde de decoctione quantum ſufficit, vel,

℞. vnguenti martiat. & arago. ana ʒ. iiij. ſucci enulæ camp. & iberidis ana ʒ. ij. euphorb, caſtorei ana ʒ. ß. ol. lumbricorum, nucum, rutæ ana ʒ. iij. miſce, fiat linimentum, quo vngantur partes inguinum, ſedis, & oſſis ſacri. Inunctio ex oleo de thymo, vel de ſabina, & quæ paruo precio emi poſſunt, vel oleo de ſpica, quod non minus efficax eſt ob tenuem ſubſtantiã, & tenuem præparationem, vel extractionẽ, quam recipit. Emplaſtra enumerata efficaciora redduntur ſi in iſtis olea malaxẽtur, vel de ſulphure apponimus, ſed cantharides id ſubitò præſtant ficubus exceptæ, & reductæ in formam cataplaſmatis. In hac affectione topica remedia debent non ſolùm apponi in ſede, & in emunctorio, vt facilius per eam partẽ vis medicamenti penetret ad partes affectas. Clyſteres detergentes multùm profunt ob conſenſum, quem habet inteſtinum rectum cum perioſtio, venis, neruis, & illius iuncturæ ligamentis. Ego vno clyſtere curaui dolorem coxendicum breuiſſimo tempore, qui ſic habet.

℞. mal radic. & biſmal. cardamiæ vel naſturt. vel eryſimi ana M. j. ſeminis lini, fœn. ana ʒ. j. ſeminis ſeſeli,

rutæ

rutæ agreſtis ana ʒ. ß. flor. chamo. centaurij minoris, ſtechad. aneth. ana p. j. ag. aſari ana ʒ. ß. fiat decoctio, ad ℔. ij. diſ. tereb. abietis ʒ. j. ol. rutacei, anet. an. ʒ. iij. vin. mal. ʒ. ij miſce, fiat clyſter. Si alvus ſit aſtricta, adde quæ laxãt vt hieram, benedictam & ſimiles cõpoſitiones. Reſidentia contũdatur & reducatur ad formã cataplaſmatis Adde axungiæ porci antiquæ, mellis cõmunis an. ℔. j. applicetur ſupra partẽ in vehemẽtiſſimo dolore. Theriacã recentem, vel mithrydatium, vel compoſitionem Philonij dare ad ʒ. j. cum vino eſt vtile, vt alyncritã, vel ſimiles compoſitiones ſiccantes & obtundentes ſenſum ſiſtendo defluxionem iuuant, ſedando dolorem, qui fluxiones excitat & auget. Hæc ſatis de coxendico dolore.

De dolore omoplatæ. CAP. LXXXIII.

DOlor omoplatæ, qui diu durat, ſi non eſt à morbo Italico, curatur iiſdem topicis remediis. Quòd ſi dolor ortum habeat à lue Italica, morbi curationem adhibere oportet, ſed primùm, vt citiùs mitigetur, purgato corpore inũctione inſtituere oportet, quæ humorem auertit à parte ſudãdo. Et ne hoc remediũ dolorem adferat, pro remedio primum inungere oportet partes lõginquas, vt brachia & alterã tibiam tantùm, deinde ſpinam cum prædictis. Poſt tertiam inunctionem ad partẽ affectam veniemus vngendo partem. Et quia poſt alias partes eam inungemus diutius, vt quicquid in parte eſt, diſcutiatur, vel emplaſtrum ſequens poſt corporis deterſionem applicemus.

℞. maſſæ emplaſtri de ranis ℔. ß. arg. viui ʒ. ij. euph. caſtor. iridis ana ʒ. ß. malaxentur cum ol de ſpica & applicentur ſupra coxendicem, vel omoplatam. Si doleat illa interna, vtatur decoctione chinæ, vel gaiaci, vt ſuo loco dicemus. Si dolor fiat ob eluxationẽ, reponatur, ſi fieri poſſunt, & curetur, vt eluxatio, & poſtea apponatur remedium ad confirmationem partis. Ferant ſandalum altius in pede, vt ſenſim extendatur crus breuius.

De Exanthematis. CAP. LXXXIIII.

EXanthemata hîc appellamus, quod Plinius Pabulas, noſtri variolas vocant, cum morbillis magna cognatione coniuncta, quæ ἐξανθήματα vocantur. Quo nomine puto etiam variolas dici, vt apud Hipp. iij. epid. Magna

ἐκθύματα eueniſſe, quem locum Gal. exponens, dicit tumores in cute ſponte efflorescentes à craſſis humoribus genitis. Addit, quòd tenues humores potiùs exulcerāt, quàm tumorem faciant. Craſſi cutim in tumorem attollūt. Morbilli verò è tenui ſanguine fiunt. Non me latet exāthemata dici aliquas maculas rubras in febribus ſynochis, & peſtilentibus apparentes. Quare nomen vagum neceſſe eſt eſſe. Quare ad horū diſtinctionem exāthema puſtula dicitur ad differētiam macularum. Fiunt autē à ſanguine pituitoſo, ob id difficilè erumpunt. Pueris accidunt tumores albi apparentes cum rubore in circuitu. Quare pituitæ eruptiones recte Plinius papulas appellauit. Nec id impedit, quod aliqui dicunt à ſanguine menſtruo fieri, vel ſemine. Verùm cū ſemen melius elaboratum ſit, meliùs dicemus à ſanguine menſtruo fieri, qui pituitoſus eſt, & puerorum aptum alimētum. Auget ſuſpicionē, quod fiant à ſanguine mēſtruo, quod ſemel tantùm accidāt Duplex genus cōſtituitur, quædam lata, quæ non admodū pruriunt, quę à craſſiore materia, & minùs acri, variolæ à Barbaris dicuntur (noſtri, *perite Verolle.*) Alterū à tenuiori materia, ob id altius eleuatur. Ob id ſublimia appellantur, à Barbaris morbilli, quaſi parui morbi Epidemius eſt morb. & contagioſus, qui à Raſi peſtis dicitur morbus epidemicus contagioſus, & maximè exitialis, idq; non ſemper, ſed aliquādo peſtem præcedit, vel ſequitur. Et potiſſimùm in aëris conſtitutione humida & calida, in qua ſi diu perſeueret, ſolet fieri peſtis. Hæc lues pauca eſt, ob id non niſi poſt aliquot annos erumpere ſolet, ſed intus latet, donec externa illa aëris caliditas hanc materiam ad cutim attraxerit, & aliquē putrefactionis gradū generauerit, & ebullitionem, ob quam febris accenditur, à facultate expultrice foras propulſarit, in qua tumores parui efflorescunt, dicti, quod turgentium gemmarum modo ad florem in plantis tumeāt. Hic morbus in cute fit externarū & internarum partium. Tanguntur, vt in aurium interna parte, & trachiæ arteriæ, ob quæ rauci & aphoni fiunt, dum laborant, & tūc grauior eſt, ſed illis accidit, qui calidiore aëre nō cōtinentur. Aër enim impedit quo minus humor ille attenuetur, diſcutiatur, & in fumum abeat. Tum in

aliis

aliis partibus internis, in quibus fierét, nisi natura discu-
teret, etiamsi in loco calido continerentur, vt aduenire
videmus in his, qui bene reguntur. Quòd si à crassis hu-
moribus cuti (vt quidam scripsit) impactis fierent, non in
aliis partibus à cute euenirent, & statim apparerent, non
post iiij. vel v. vel vij. diem. Neque in tali morbo seque-
retur ventris fluxio, vt in quibus accidit, nec corrumpe-
rentur membra, vt videmus euenisse 1557. Monspessuli in
filio hospitis (*d. s generaux*) in quo morbus corrupit liga-
menta iuncturarum, & extremitatem ossium. Fit ergo à
sanguine menstruo, qui à constitutione temporis mali-
tiam accepit. Fit per excretionem, & quia natura conatur
coquere, separare, depellereque quod molestat, nō pri-
ma die, sed post quartum diem. Et quia tota materia non
expellitur, non cessat febris, vt neque in aliis termination-
ibus morborum, qui iudicantur per abscessus: quia ma-
teria cōclusa in abscessibus putrescit, & effumat, febrem
accésam retinet. Satis de eius causa & generatione. Nūc
de signis & curatione. Cognoscitur ex cōstitutione, quæ *Signa.*
præcessit, austrina calida & humida, multos simul inua-
dit pueros. Primùm febricitant cum dolore dorsi & ca-
pitis, pandiculationes & oscitationes crebrę ob conatum
expellentis facultatis. Spirādi difficultas ob venæ magnę
tumorem ad intrà, tussis inanis, item punctiones & lassi-
tudines toto corpore, facies rubra, & tumida, in qua in-
cipiunt maculæ rubræ vel pustulę, in aliquibus tam den-
sæ, vt sese contangāt. In aliis paucæ, quia meliori sangui-
ne prædíti sunt, & minus pleni. Fiunt albæ & rumpūtur,
& sanies vel pus fluit, & crusta fit & coalescit. In aliquibus
herpetis modo cuticulam summam tantùm occupat, &
in aliis nullum vestigium remanet. Talia ex tenuiori ma-
teria fiunt. In aliis vestigia & cicatric. manifestè apparēt,
vnde faciei defœdatio accidit. In aliis fit, quia non ape-
riuntur, & sanies illa crassior corrodit cutem subiectam,
facit vestigium, quia pueri frangunt vnguibus ante matu-
rationem, & sic faciunt, vt cutis defœdetur ob violentam
tractationem. Quare nec nimium retardare, nec nimium
festinare oportet in eorum apertione.

CVRATIO.

Curatur clementer purgātibus medicamentis, vt cass,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 641 sur 1293

cath.syr.rof.lax.Deinde si hic morbus fiat in iuuenibus, in quibus ob virium robur & ætatem licet mittere sanguinem,à missione sanguinis incipiũt, sed hoc in primo vel secundo die tantùm,non à basilica,sed potiùs à vena extremarum partium,vt à saluatella,vt euacuando iuuemus naturam & euacuemus à partibus,in quibus magis redundat humor noxius. Si non liceat mittere sanguinem,vtilissimum est paruas cucurbit.supra externas carnosas apponere cum leui scarificatione, deinde si quis vnguento resumpt.vel.ol.amyg.dulc.corpus inungat ad ignem, multùm iuuabit, vel aqua calida sola,vel in qua flores cham.& melil.vel mal.decoxerint, præstãtissimũ. Hoc didici ex Hipp.verbis 7.Epid.partic. 2.Aph. 13.vbi ita scripsit: Pustulæ latæ non admodum pruriginosæ, quales Simo habebat, in hyeme, qui dum ad ignem vngeretur,vel calida lauaretur,iuuabatur.Vomitus nõ proderant,quòd si calidis fouisset,illi profuisset.Exhoc aph. discimus curationem præcipuam esse euacuationẽ per cutem. Quia quò natura vergit, per loca conferentia. Quod in com. Gal. his verbis docet,Humores ad cutim procumbentes per illam essent euacuandi, quandoquidem longa minùs via est. horum rursus ad interna reuulsio,vt per vomitum vel per aluum materia vacuetur, & sic quod de medicamentis supra scripsimus, istis pugnare existimetur,quæ sequuntur Gal.verba subiiciam, quibus docet aliquando esse purgãdum.Putabis inquit, forsan me asserere nũquam in talibus purgationem esse ex vsu,quæ per aluum fit. Ego verò non id dico. Nam in curatoriis libr.edoctus es iis purgationes esse opportunas,in quibus multa fit humorum affluentia.Etenim nisi quod prius in ipsis redundat,aut sang.missione aut purgatione detraxerit quispiam, voluerit solùm fouere, & vsu calidorum medicamẽtorum discutere, plus sanè attrahet,quàm per cutim euacuetur.Verùntamen humorum cuti impactorum curatio prorsus fotu calidorum medicamentorum perficitur. Nam indicio sunt humores,quibus illæ constant, satis crassi & frigidi. Sufficiunt ad præparationem, quæ à nobis sunt instituta;quia hoc facimus, priusquam erumpant, quo tempore maximè febris vrget,quanquam Galenus interpretatur ἐξανθεῖν,

vehementi aliquo calido fouere ἐξαιρέτως, vehementer calfacientia. Hoc non esse faciendum, quia hoc non hyeme in Simone ob cutis densitatem, & temporis frigiditatem, spissitudinémque, & humorum delitescentium copiam faciebat. Quare in calido contineatur, & in cubiculo clauso calido, inuoluatur pannis rubris aut integatur. Hoc enim mouet sanguinem, & Gal in lib. de figuratione empyrica docuit. Et quò facilius humor erumpat, iuuanda est natura assumptis potionibus, quę ad cutim moueant, & humorem attenuent: tale est vsu receptum, quod ex radicibus aperientibus, & ficubus paratur, quæ ad cutim pelluntur, vt

℞. radic. gram. aspar. fœnic. ana ʒ.iiij. liquir. raſ ʒ.ß. fol. acetos. M. j. fic. N. xx flor cor. p. j. fiat decoctio. In lb. j dissol. syrup. acetos. simpl. vel limon. ʒ.iiij. sacch parum, fiat syr. aro. & capiat serò & manè ʒ iiij. donec tota facta sit expulsio.

Quibus partes muniantur.

Verùm priusquam ista fiant, oportet repellentibus aliquas partes munire, ne illis fluant. Nam solent partes illas corrumpere, vt oculos, vnde accidit multos cæcos fieri ob talem morbum. Quare croco in aqua ros. diss. palpebras illinunt semel practici. Verùm id frequenter faciendum, & in oculum mittendo palpebræ nihil mali patiũtur, verùm internæ partes. Quare in oculũ mitte e oportet, illud magis conuenit, quod digerat & repellat. Si enim solum repellens apponatur materia, iam defluxit, firmatur, tota retinetur, & oculum corrumpit. Os quoque & asperam arteriam præstruare oportet gargarismate leuiter repellente, & detergente, fiat hoc modo.

℞. aquæ ros. & peculi an. ʒ.iiij. hord. mund ʒ.j gly. ʒ. ß. fiat decoctio in aqua diss. vini mali gran. ʒ. iij. abluat frequenter os, & gargarisetur. Teneat in ore sacch. ros. in aqua frig. immissum, donec facta sit expulsio, qua facta ad tumores curam conuertere oportet. Possumus eorum maturationem iuuare leuiter inungendo pingued. porci liquefacta, penna inungendo faciem, & cùm ad maturationem peruenerunt, acu pungendi. Nihil refert siue si aurum, siue ferrum, modò acus ex ære non punganture. Post crustarum casum corio porci saliro fricare cutim,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 643 sur 1293

©BIUM

oportet. Quòd ſi inæqualis ſit cutis, in parte etiam illa inæqualis durat. Vel frequenter faciẽ lauare decoctione hord.integri,& mal.deinde nouacularadere, quaſi barbam, deinde vnguẽto albo Raſ. totam faciem inungere, vel vnguento citri. Faciunt iſta vnguẽta,vt minùs appareant maculæ, quod efficacius præſtat inunctio ex pinguedine aſini. Minùs volunt foueri calidis,quia materia calidior, & acrior, ſed citiùs aperiendi, ne cutim arrodant. Ablatio illa ex decoctione hord.facienda,& illinitio ex ceruſa,litharg.apponenda poſt deterſionem.Hęc pro cognitione & curatione latorum exanthematum.

De ſciſſuris. CAP. LXXXV.

SCiſſuræ fiunt cùm cutis aut externa pars carnoſa diuiditur,& finditur,vt cutis vẽtris in vtero gerentibus & in hydropicis quibuſdam,in vola manus & planta pedis,in diuiſione digitorum, in palpebris,& labiis,præputio & ano ac ſede prouenientbus fiunt ſciſſuræ ob cutis tenſionem à plenitudine,vt in vtero gerẽtibus &hydropicis in manuũ ac pedum vola à morbo Ital. ob retẽtionem ſeri bilioſi retenti ſub tendine. Ab eadem cauſſa in diuiſione & radice digitorum inter digitos in palpebris à ſiccitate in frigida & ſicca conſtitutione,in his qui frigidiore & aridiore ſunt temperatura, in minoribus ob frigus conſtringens. In præputio,ob bilioſum ſerum.

℞. ouorum vitellos N. j. frigantur in ſartagine cum ſeuo hirc.donec diſſ.deinde in mortario conteratur, adde ol.roſ.vel myrtil.parùm ſarcocol vel maſtic.vel gummi torrefacti tenuiſſimè pulueriſando & miſcendo, fiat vnguentum, vngantur labra. Idem faciendum in podice & ano. Verùm quandoque ſunt carnis excreſcentię. Quę cauſticis ſunt minuendæ,carnem deinde, ſiccantibus & aſtringentibus ſiccandæ,& ad cicatricem ducẽdæ. Quomodo minuenda ſit caro illa podicis, dictum eſt cap. de ragadiis ani Si à morbo Italico fit,curare oportet tot remediis ad mor. Ital determinatis, & fortiter exiccantibus,vt illa tota materia abſumatur,curationem ex libro noſtro de morbo Italico quære. Fiunt etiam poſt ſudationem imperfectam, & ante,& nõnunquam ſine morbo Italico,vt nec parallela. Præcauentur, mitigantur & curantur prohibendo, ne cauſſa effectum ſuum admittat,

tat, vt si à frigore & siccitate fiat in labiis, pomata, & quæ partes calfaciet. & humectabit, curabit & prohibebit. Si à caliditate & siccitate, mucago gummi tragac. vel cydoni. extracta cum aqua viol. vel mal. curare oportet. Si ob astrictionem, laxando cutim ol. amyg. vel lilio. vel butyr. vel axung. galli anser. anatis porci. Factæ istæ scissuræ ad curationem siccari desiderant, quia est solutio vnitatis, & vlcus leue. Verùm, quæ in palpebris vel in præputio, vel in auribus, siccari magis desiderant, tum ob solutionem vnitatis, tum ob temperaturæ conseruationem. Ergo in illis partibus vnguenta ex malacticis, vel ex pompholige, ex lithargyro, axungia, addito seuo arietinis, vel hirci. Si verò in labiis fiat, vel in ano, vel in podice, seuum dissolutum cum ol. ros. & cera sufficiet, mastich. addita vel terebinth. Vel paretur vnguentum ex vitello oui indurato, & oleo.

De scabie quæ psora Græcis dicitur. CAP. LXXXVI.

SCabies Latinis, Græcè ψώρα dicitur, quæ non multùm ab Alopecia Græcorum differt. Scabiei multæ sunt differentiæ, vt vulgus vocat. Est pruriginosa scabies, in qua pustulæ paruæ sunt, sed materia salsa & acris est. Alia est, in qua pustulæ maiores & albæ, & ad suppurationem veniunt; sed illa serosa est, & pituitosa, ob id minùs pruriunt. Est alia differentia, quæ latas pustulas habet, & in circuitu rubescunt, & sunt veluti paruæ inflammationes cuticulæ, ad differentiam furunculorum, qui in carne fiunt, & ex sanguine crasso. Est quarta species, quæ malum mortuum dicitur. Est scabies à sanguine melancholico à crusta multa, quæ fit in tibiis, & difficilius curatur, curata recrudescit. Vnicuique instituenda sunt remedia vniuersalia & topica. Vniuersalia ad materiæ antecedentis euacuationem serosæ substantiæ, pituitosæ, vel melancholicæ aut sanguineæ præscribi debent. Si enim sint serosi humores à bile prutitum faciunt & veluti pustulas aquosas, quales fieri solent in herpete miliari. Sunt autem remedia ad illa serosa recrementa, syru. ros. laxatiuus, syr. de fumar. simpl. serum lactis, vel apozema ex serosa purgantibus vel alterantibus humorem & mundificantibus serosa recrementa, vt

℞. cass. nouiter extractæ ʒ. j cum saccharo fiat bolus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 645 sur 1293

©BIUM

Ad idem valet diaprun. ſimpl. vel diaſebeſt. ad ʒ. j. vel ſyr. roſarum laxat. ab ʒ j. ad ʒ. ij. cum decoctione lapati acuti, vel acetoſ. vel cum ſero lactis. Si frequenter his vtamur, poterit purgari: ſi verò vno tantùm apozemate, diutius erit vtendum. Nam cùm materia ſit in venis magnis & paruis, oportet ſæpius & diutius purgare, vt non ſolùm, quod in primis venis eſt, vacuetur, ſed quod ſanguine permixtum eſt.

℞. rad. lapa. ac. ʒ. ij. cichor. end. borrag. bugloſſ. ciclæ merc. ſcab. fumar an. M. j. prun ſebeſt. an. N. 20 tamar. ʒ. j. ſen. orien. ʒ iij. flor. cord. an. p. j. fiat decoctio in aqua end. fumar. & aqua fontis, vel in ſero capri. & in ℔. ij. col. diſſ. ſyr. de fum. compoſ. ʒ. iij. ſacch. parum, fiat ſyr. mediæ coctionis, vtatur quinque doſib. Vltimæ doſi adde robuſtis gr. vj. diagrid. nobilioribus infuſionem ʒ. ij. rhab. Aliis robuſtioribus ʒ. ij. de ſucco roſ. vel confect. hamech. Vtatur optima victus ratione, quæ cacochymiam bilis emendet. Si videatur non ſatis corpus purgatum, rurſus purgetur modo præcedenti, interpoſitis tamen paucis diebus, deinde vtatur balneo ſequenti.

℞. rad. eleni j & lapa. acu. ℔. j. ciclæ, parietar. & ſaponariæ ana M ij florum anth chamom. an. p. j. fiat decoctio pro bal. cui adde ſalis ℔. iiij. natet, & ſi non curetur, vtatur ſequenti vnguento.

℞. vnguenti enulati ʒ iiij. litharg. ʒ. j ceruſ. lotæ ʒ. ß. chalcit. ʒ ij. arg. viui extincti in ſuc. limonum ʒ. ij. miſce, vngantur volæ manuum, Vel ſic.

℞. reſinæ ʒ. iiij. terebint. lotæ in aqua roſ. ʒ. ij. ceruſ. lotæ in aqua fumi ʒ. j. litharg. loti in aceto ʒ. ß. arg. viui ʒ. iij ſucci limonum, vel aranc. ʒ. ij. miſce ad formam nutriti, fiat vnguentum.

Si pituita ſalſa morbum faciat in ſenibus, purganda erit pituita hoc modo.

℞. ſyrup roſ. ʒ. ij. mellis roſ. ʒ. ß. aquæ bugloſſ. & capil. ven. an ʒ. j. beth ʒ. iij. miſce.

℞. radic. elen. & liquir raſ. ana ʒ. ij. beton. bugloſſ. borrag. merc. herbarum capil. an. M. j. fumar. ciclæ fol. braſſ. marinæ ana M ß ſeminis carth. ʒ. iij. florum anth. & bugloſſ. an. p. j. hordei & cicer. rub. an. p. ß. fiat decoctio in duabus partibus aquæ fontis, & vna abſynth. ad

℔. ij.

℔.ij. quibus diſſ. mellis roſati ʒ.iij. ſyr. roſ. lax. ʒ.v. ſacchari quantum ſufficit, fiat ſyru. coll. & arom. ʒ.j. diarrh. abb. cap. quinque matutinis. Finitis ſyrupis dentur ʒ.iij. diacarthami vel de citro ſolutiui, & diſſolue in vna parte decoctionis, vel detur ʒ.ß. in decoctione mercurialis, & ʒ.ij. ſyrupi roſati laxatiui. Fortiora vſurpare oportet in omnibus affectibus, qui ſunt in habitu corporis, vel mitioribus frequenter vtendum eſt, poſtea vngantur partes affectæ ſequenti vnguento.

℞. vnguenti enulati ʒ. iiij. terebint. ʒ.ij. arg. viui ʒ.j. ſtyr. ij. miſce, vngantur manus fero, cùm ibit dormitum. Si à materia melancholica vel ex aſſatis humoribus fiat, purgetur ſic.

℞. cath ʒ.ij diaphe. ʒ.j. diſſol. in decoctione mer. & ʒ. j. ſyr. roſ. laxatiui.

℞. bugl & liquir. an ʒ.j. radic. enulæ ʒ.ß. paſſ. mundatarum & prunorum, ſebeſt. an. N. xx. aniſi ʒ.iij polypodij quer. ʒ. iij. ſeminis carth. ſenæ orientalis, ſummitatum thymi an. ʒ. ij. chamom. bugloſſ. & borrag. an. p. j. tamarind. elect. ʒ.ij. fiat decoctio. ℔.ij col. diſſ. ſyr. viol. & roſ. laxatiui an. ʒ.iij. ſyr. de fumo ʒ.vj. miſce, arom. cum ʒ.ij. diarrh. abb. capiat quinque matutinis.

℞. confect. hamech. ʒ. ij. diaph. ʒ. ij. diſſ. in vna patte decoctionis vel in decoctione merc. cum ʒ.j. ſyr. roſ. lax. fiat potio. In craſtinum medicamenti cap. ʒ j. theriacæ electæ.

℞. vng. nutriti ʒ.ij. litharg. ʒ.j. ceruſ. lotæ in aqua ʒ.j. ß. arg. viui ʒ.iij. terebint. ʒ j. ß. ol. roſ. ʒ.iij. ſucci lap. acu. & ſucci limonum an. ʒ ij. miſce, vngantur partes.

℞. ceruſ. lotæ lithar. an ʒ.ij. plumbi vſti & loti, antimonij an ʒ.ij. calcbitis ʒ.iij. vnguenti pompholig. ʒ.iij. arg. viui ʒ.iiij. ol. roſ. & irini an. ʒ.ij. ſucci plantag. lap. ac. & limonum an ʒ.j. incorp. argentum viuum cum ʒ.iiij. axung. porci, deinde miſceatur aliis. Si ad lepram venerit, vtatur vnguento noſtro libro de formis compoſito ex ol. nucum & tartaro, quod in fine apponemus. Hoc vnguentum, quod manè apponemus, eſt commune omnibus, & ſimpliciſsimum. Fit autem ſic.

℞. olei roſ. ʒ.iiij. ſulphur. viui ʒ. j. ſucci limonum ʒ.ij. reſinæ pini ʒ.iij. miſce, vngatur vola manuum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 647 sur 1293

©BIUM

Vnguentum extractum ex Formis remediorum ad pſoram, lychenes & huiuſmodi vitia.

℞.ol.de iunipero ʒ ij.ol.nuc.ʒ j.tartari vini alb.ʒ.j.vitrio.ſalis communis,ſulphur. an.ʒ. iij. terebinth.lotæ in ſucco limonū ʒ.j.lithar.ʒ.j ß ceræ parum,fiat vnguentū. Si morbus fuerit contumax,adde arg. viu. ʒ. ij. ſublimati ʒ.ij.& erit efficacius. Applicetur poſt purgationem & balnei vſum, vt molleſcant cruſtæ,& citiùs penetrer, vel

℞.ol.de iunipero ʒ iij. ol. lucernarum & nucum an. ʒ.ij.tartari vini albi nouiſſ.pul. ʒ.j.ß. vitrioli, ſalis communis an ʒ.iij.litharg.auri ʒ.iiij. incorpor.ſimul,quibus adde ſucci plantag & limonum ana ʒ.iij.aceti ſquill.ʒ.j. incorp. ſimul & fiat nutritum.

De Elephantiaſi. CAP. LXXXVII.

MOrbus hic ſi extra diſpoſitionem ſit, non curatur. Nam vt cancer particularis non curatur, ſic nec elephas,qui vniuerſalis cancer dictus eſt ab antiquis.Cur nō curetur,in cauſſā ſunt permulta. Primū qui hoc morbo laborant,vel nō conuenientibus,vel nō opportunis& ſuo tēpore remediis vtuntur.Solent enim Medicos cōſulere,cùm iam morbus à diſpoſitione ad habitum tranſit, quo tēpore partiū ſubſtantia læſa eſt & abſumpta. Tunc certè morbus incurabilis eſt tum quia materia in partes remotas recepta eſt,& ita inueterata & incuneata,vt ſibi reddiderit carnem ſimilem, quæ materia medicamentis laxantibus euacuari ampliùs nō poteſt:tū quia digerentibus & aliis propriis remediis propter craſsitiē & diſtantiā non poteſt diſcuti. Adde quòd intēperies illa ſicca emēdari nō poteſt vt in aliis à ſiccitate morbis.Hoc autem ob humidiorū remediorum imbecillem agendi vim,tum ob magnam partium ſiccatarum reſiſtentiā. Adde quòd calor imbecillus eſt, qui actionē digerit, & partes ſiccio-

Curatio. res redditæ,dēſiores factæ ſunt, quam ob cauſſam vis me-
Victus ra- dicamentorū penetrare nō poteſt. ſine qua morbus edu-
tio. ci non poteſt.Curatur,cùm eſt in diſpoſitione victus ratione, & medicamentis Victus ratio debet eſſe euchyma & humida ſemper.aliquādo frigida, vt cum ab aduſtione bilis fiat: Minùs autem, ſi ab atra bile,vel pituita aſſata. Commendant quæ ſanguinem temperant,quæ craſsitiē diſsipent,& dilutiorem reddant.Laudantur piſces aliqui

ſaxa-

saxatiles,& qui carne sunt media, qui crassa carne & nitrosa,mali,vt polypus,sepia, soligines.Ex crustaceis locustæ,astachi,& cõchilia,ostrea,scebulæ dulces laudantur. Permittuntur pectines & petunculi, quia dulces & succum faciunt minimè nitrosum aut salsum. Olera etiam,quæ sunt humida,vt lact. borrago, spinachia, intybus domesticus commendantur. Vituperantur caules & beta,& aliæ herbę odoratæ.Fructus humidi, vt pepones,cucumeres,cucurbitæ, nõ sunt reiiciendi. Legumina omnia & salita & acuta, omnino fugienda, salsamenta etiam,quæ linguam pungunt. Instituta bona victus ratione humectante imperantur otium, quies, & somnus, & quæcunque humectare & saginare corpus solent.Nimia corporis motio, & frequens vsus fructuum, balneorúmq; morbum citius producere faciunt. Quare omnia hæc moderatè facere oportet. Purgetur leuiter medicamentis ecprocoticis, vt cassia, cath. diasebesten, diaprunno,syr.ros lax. In crastinum, si æras permittat, trahatur sanguis, primùm ex duabus tibiis, deinde ex brachio. Quòd si sanguis crassus & ater, trahatur ad vires diuersis horis. Quòd si tenuis,sistendus. Item si membra incipiant lædi,non inutile erit è venis, quæ sunt inter annularem & paruum digitum. Item è venis frontis, sed hoc est faciendum post corporis purgationẽ, vt sanguis ater euacuetur, qui immediatè morbũ facit & fouet. Sanguis enim in habitu corporis per harum venarum extremitatem euacuatur, vt in quartana venam aperire,quæ est inter annularem & paruum digitũ,oportet sæpe in processu febris,quia quasi materiam coniunctam euacuant, sic certè in his. Quare & cucurbitulas, & sanguisugas laudo post internarum partium rectificationem, & humorum euacuationem. Dato igitur minoratiuo mittatur sanguis è venis maioribus, deinde coquatur humor syr. sequenti,& postea euacuentur excrementa.

℞.radic bugl. borrag.an.ʒ.ij.radic. glyc.ʒ.j radi. graminis,aspar.cortic.radic. capp.& tamarisci,populi,si obstructio,vel tumor in splene appareat, vel à melancholia crassa fiat. Si à sanguine vel bilis astione fiat, prætermittatur: sed adde herbarum capill. bugloss. borrag. viol. lentic. aquæ cichor. endi. lactucæ ana M. j.

©BIUM

paſſ. mundatarum ʒ.ij. qua. ſemi.frigid. maiorum ana ʒ. ij.aniſi ʒ.j.fiat decoctio in aqua hordei ad ℔. ij. in quib. diſſ.ſyr viol.de fumo.ſimplic.vel de cucurbita ℔. j. fiat ſyr.aromat.cum ʒ.ij. triaſand. capiat in ſex doſibus. Interea tertio quoque die iniiciatur clyſter ſequens.

℞.merc borrag ciclæ an.M.j. aniſi ʒ. ß. ſeminis melon.cucurb. ana ʒ.ij. florum cham viol. borrag.ana p.j. fiat decoctio ad ℔. j. ß. diſſ mell. viol. lohot de caſſ. an. ʒ. ij.ſucci merc.ʒ.j. ß ol.viol.ʒ.ij. miſce, fiat clyſter.Curandum eſt, vt die præcedente medicamentum, clyſter iniiciatur,quò medicamentum faciliùs & citiùs ad inteſtina deſcendat,& à corpore egrediatur.Medicamentum purgans in forma humida minùs ſiccat,deinde in forma boli.Quòd ſi non licet facere aliter,in forma pul.vel pilularum quæ ſiccant.In for.liquida parabitur ſic.

℞. radic.bugloſſ.gly.raſ ana ʒ. j. polypod. querc. recentis ʒ.ij.paſſ xxx. prunorum,ſebeſt.an.nu.xx. ſenæ orientalis ʒ.iij ſummit.thymi epith. cuſcutæ an.ij.aniſi ʒ. ß florum cord.an p.j.fiat decoctio & in qr.j.col.diſſ.cõfect.hamech.ʒ.iij ſyr.roſ lax. ʒ.ij. miſce, fiat potio, capiat manè. In craſtinum rurſus capiat de eadem decoctione in ſyr. redacta perfectè coctum cum decoctione borrag. & mercurialis.

℞. decoctionis præcedentis lib. 1.ſacch.q.ſ.fiant ſyr. addendo ſyru roſ.lax. de fumo terræ an. ʒ.vj. capiat, in craſtinum medicamenti ʒ. iiij. vt diximus, cum decoctione mercu. & borrag. Et hoc debet eſſe cõmune præceptũ in omnibus morbis, qui fiunt à melancholia, vel quorum materia eſt in habitu, vt duobus vel tribus diebus continuis euacuetur. Primum medicamẽtum exrementa ventriculi & inteſtinorum deterget: ſecundum materiam trahit & euacuat: tertium retentum euacuat & morbum eradicat. Habenda erit ratio materiæ, vt ſi à ſanguine aſſato, vel à pituita, vel à bile, addenda erunt medicamenta, quæ materiam euacuant antè dictam, ſiue dentur pilulæ, ſiue pulueres, ſiue ſyr. Si bolum æger deſiderat,paretur ex confectione hamech, vel diaph.vel indo maiore,addendo pul.diaſenæ ſolutiui,vt

℞.diaph.ʒ.ij. confect.hamech.ʒ.iij.cum ʒ.j.pũl. diaſenæ & ſacch.fiat bolus.

GVLIEL-

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINÆ IN SCHOLA MONSPELLIENSI PROFESSORIS

Regij & Cancellarij, ad citò & facilè omnes morbos cognoscendos optimo ordine descripta Methodus.

PRÆFATIO.

TOTA medici cognitio in his duobus sita est, scilicet in corporum cognitione, & remediorum. Corpora vel sana sunt, vel ægra, vel neutra. Necessariò enim tertia constitutio ponenda est ei, qui vult rectè corporis affectibus occurrere. Nam qui neutram habent dispositionem, inculpati sanè non sunt, neq; læsas habent manifestè actiones, quod est de morbi essentia. Quare cùm neque ægra neque sana sunt, ideo neutra sunt & dicuntur. Illa sunt, quæ parata sunt ad morbos, & iamiam à sanitate labi incipiunt. Nunquam enim aliquis transiit ab exacta sanitate in morbum, nisi per mediam constitutionem, quæ neutralitas decidentiæ in scholis dicitur. Nec contrà à morbo ad perfectam sanitatem deuenit aliquis immediatè. A crisi laudata febris sanè cessat, nondum tamen verè sanus euadit æger. Nam ad vitam necessariis muniis nondum fungi potest, non tamen æger dicendus est, cùm materia morbi victa sit, & cocta per aliquam excretionem vacuata. Is cui materia à parte in partem delabitur, neque euacuatus, neque à morbo liberatus, neque sanus: at ille cui per conuenientem regionem materia euacuata fuit, à morbo liberatus censetur. Hæc vltima constitutio in scholis neutralitas conualescentiæ dicitur. Hæc autem medicus conside-

©BIUM

rat, vt sana conseruet, ægra curet, in neutra verò decidentiæ, futurum morbum prouidentia præcaueat: in neutra conualescentiæ dispositione, vires ἀναληπτικὰ reficiat, atque foueat.

CAPVT I.

CORpora sana facilè dignoscuntur ex constitutione secundum naturam ad faciendas actiones idonea, neutra nō tam facilè, ægra facillimè, cùm statim ac muniis ad vitam necessariis fungi nequeat aliquis, ægrotum dicimus. Laborant autem vel partes aliquæ, vel omnes simul partes similares in temperatura, nulla existente in instrumentis morbi specie: vel instrumentis morbi accidunt, sine manifesta intemperie, vt & solutio continui, vel contigui sine intemperie manifesta, non tamen absque vitio figuræ. Hæc autem sunt in morbis cognoscenda.

Alimenta remedia sunt.

Quid in medicamentis aduertendum. CAP. II.

ALtera medici consideratio est circa remedia quæ sunt alimenta & medicamenta: Medicamenta vt ferrum, ignis. Alimenta enim remedia extenso vocabulo dicuntur, quòd & sanis resarciant deperditam substātiam, & quòd vim immutandi corpus habeant aliquam in principio, quòdq; à calore vincantur, ob id dici possunt & contraria, & conferentia. Horum cognitio valde necessaria est. Nam nisi quis dextrè vtatur, non sunt remedia, sed lędunt & non conferunt. At nemo his dextrè vti potest ignotis viribus, id est quantitate, vsu, occasione, forma: de quibus omnibus abundè alio loco diximus. Quare de corporum morbis, & caussarum cognitione hoc loco tantùm agemus.

Alimentorum cognitio necessaria est.

Quòd Medico non sufficiat illa vniuersalis cognitio corporum sanorum, ægrorum, & neutrorum.

CAP. III.

IDiotæ perfectè sanos & manifestè ægros rudi quadam cognitione etiam agnoscunt, quæ medico necessaria quidē est, vt sit inuestigationis velut carcer, ad exactam & singularem morborum cognitionem. At non sufficit ob singularem ægri, & peculiarem naturam ἰδιοσυγκρισίαν morborum. Non enim curatur morbus, sed hic morbus non curatur in homine, sed in Callia & Socrate

ob

ob ſubiectum particulare, quod indiuidua quadam proprietate dotatum eſt. Morbus alius eſt non in ſpecie, ſed in magnitudine, vehementia, paruitate, ac remiſſione, aut in magis, aut minùs periclitando. Ob hoc non ſolùm in curandis morbis contrarietatem remediorum inuenire oportet, ſed & iuſtam quantitatem, quæ à morbi magnitudine, tempore, loco, & conſuetudine indicatur. Quemadmodum enim non ſufficit communem phlegmones curationem, ex morbi eſſentia cognouiſſe, ſed ex varietate partium, inſita facultate, & ſenſu (Nam & ob partium temperamentum & ſitum, medicamentorum copia augetur aut minuitur, indicationes ſecundas ſumere oportet ad perfectam morbi curationem:) ſic ad perfectam morbi cognitionem neceſſaria eſt morbi cuiuſque particularis proprietas, vt ea cognita iuſtam quantitatem, & conferentis remedij ſpeciem inueniamus: quod non ſolùm contrarium eſſe debet, ſed eſt parti affectæ accommodatum, ſecundum indicationes particulares, quas ſuprà enumerauimus.

Morbus alius non in ſpecie.

Quòd ſit facilius in principio morbum curare quàm auctum aut perfectè factum. CAP. IIII.

MOrbi cùm futuri ſunt vel incipiunt, in diſpoſitione quadam tantùm ſunt. Qui verò facti ſunt, in habitu ſunt: At qui augentur, mediam naturam obtinent. Ergo minori negotio futuros morbos inhibebimus, & inchoatos curabimus, quàm qui in ſuo ſtatu. Diſpoſitio enim eſt quæ facilè aufertur, habitus verò qui difficilè. Poſſumus enim præſcribere medicamenta leuia, quibus aſſumptis non ſolùm futurus præcauebitur, ſed etiam inceptus deſtinetur, quòd non facilè ſit in factis. Sic nonnunquam aliquis medicinæ peritus poterit hecticam incipientem balneis curare, vel epithematis ſuprà pectus appoſitis, vel alimentis refrigerantibus, & humectantibus: Maraſmum verò quia eſt morbus iam confirmatus, nunquam poſſemus, alioqui hominem reddere immortalé, vel in plures annos vitam producere. Quæſo quis non poſſet ophthalmiam incipientem ſanguine miſſo, & vſu repellentium & aſtringentium (ſi plethoricum non ſit corpus vniuerſum, neque cerebrum) vno vel altero die curare, vt fecit Gal. Quòd ſi iamiam mul-

©BIUM

ta decubuerit materia, hæc non possunt sufficere, sed per partem, quicquid influxit, vacuare oportet, quod statim fieri non potest, nisi natura concoxerit, quæ non nisi tẽpore concoquit. Vt ergo id possimus facere, oportet non solùm morbos factos, sed futuros quoque præcidere, atque incipientes, & maximè acutos, vel peracutos intercipere, in quibus eadem die medicari oportet, saltem intra diem tertium, aut primo, si fieri potest, aut etiam eadem hora, quia ex Hipp. tardare periculosum est, neque expectanda concoctio, quia sæpè nulla fit, aut antequam fiat æger moritur: quod fieri non potest, si neque causam, neque morbũ statim agnoscas. His autẽ ignoratis, neque victus rationem, neque medicamenta morbo congrua præscribere poteris, quæ recta ratione præscripta morbos in dispositione curare solent. Solent enim peracuti esse, quia inflammatio est in interna, vel putredo magna est in magnis vasis. Ad inflãmationem curandam non sufficit euacuatio à quauis parte, sed per cõuenientem regionem & κατ' ἔξιν facere oportet, & id in principio, quia reuulsio in principio tantùm fieri debet. Quòd si non agnoscat incipientẽ morbum, id non poterit exequi medicus, tùm quòd si medicamentum phlebotomiæ loco præscribat, non leuiter peccabit. Est etiam faciliùs morbis futuris occurrere, quàm inceptos, vel factos, aut increscentes curare. Nam faciliùs est causas illas auferre è corpore, cùm adhuc validus est æger, quàm iam fractis viribus. Quis non videt sana corpora esse fortiora, & vim medicamenti vehementioris perferre faciliùs? Quare faciliùs erit illos noxios humores, quia pauciores & minùs sunt permixti, euacuare, quàm post longum tempus ob dictam causam. His accedit quòd remedia, quæ causis auferendis apta sunt, morbos frequenter augent, vt ferè omnia cathartica, quæ data ad pituitæ euacuationem in febribus pituitosis, febris calorem augent, vt cholagoga in biliosis. Primò nocent, quamuis secundò vtilitatem experiamur. Quæ astringendo repellunt in inflammationibus, iuuãt initio: sed vbi dolor est ingens, illum intendunt, neque illis vti est bonum. Erit ergo præstantius & vtilius, vt repellentibus, & aliis medicinis vtamur in neutralitate

Causa morbi, & morbus cognoscendus.

tranſitate decidentiæ, aut ſaltem primo morbi inſultu. Eſt enim præſtantius & vtilius morbos incipientes nouiſſe, quàm iam factos. Nam quid proderit maraſmum nouiſſe, aut elephãtiam factam, aut Cancrum exulceratum, aut ſcirrhum exquiſitum (id etiam plebeij norunt) neque iam curationem recipiunt, quod vt prædicemus cognitu eſt neceſſariũ, vel ne Empyricorum more tales curandos ſuſpiciamus, & ſanitatem polliceamur.

Quòd non ſit facilè morbos cognoſcere, & quæ eorum cognitionem obſcurent. CAP. V.

PRæſtantius quidem eſt futuros præuidere morbos quàm factos cognoſcere: verùm id cuiuis non licet: quia morbi cùm inchoantur, herbis naſcentibus ſimiles ſunt, quæ non niſi ab exercitatiſſimis diſcernuntur. Pauci enim Lactucas à Betis primò diſtingũt, ſic certè morbi aliqui adeò inter ſe ſunt ſimiles, vt ſit difficillimum illos ab inuicem diſtinguere. Pauci febrem ſpuriam duplicem, à quotidiana diſtinguunt: inflammationem lateris à Peripneumonia, & iis maximè qui pulmones coſtis alligatos habent: aut hepatis inflãmationem à pleuritide partis dextræ: item febres continuas vix à ſe inuicem diſtingunt. Huius rei cauſſa eſt materiæ ſimilitudo, affectiones eædem vel ſimilia accidentia, partium vicinitas, aut continuitas, vel ſitus, vel conſenſus, vel morborum multorum concurſus, & ſymptomatum vehemẽtia, quæ morbos occultat. Morbi enim cùm ab eadem materia antecedẽte fiunt, hoc nos ſolet decipere, vt in febre, ſynoco non putri, & putri videre eſt. Sunt enim difficiles cognitu, vt exactè diſtinguantur, eandem habentes materiam, quæ in venis iiſdem conſiſtit, accidentia ferè eadem, & exitus idem: ob id valdè exercitatum in morbis cognoſcẽdis oportet eſſe medicum, qui duas has febres diſtinguere voluerit, quæ ſola acrimonia caloris à putredine nata diſtinguntur, vt poſtea monſtrabimus. Febris tertianæ & ardẽtis eadem eſt materia: ob id in vtraque tertio quoque die fiunt exacerbationes: ſitu tamen differunt, quòd ardentis materia putreſcat in venis cordi & ventriculo proximis: quò fit vt præter alia accidentia, quæ ſolent comitari febres biliоſas, ſitis inextinguibilis, linguæ nigredo, & ariditas eis accidat, qui

Similitudo oppoſita.

Quibus diſtinguitur feb. putris à non putris ſynoche.

©BIUM

Ardentis à tertiana distinctio.

ardente laborant, & illis notis à tertiana continua differt. Tussis, difficilis respiratio in pulmonum affectibus, & aliis quæ thoracem infestant, huiusmodi affectionum confusionem faciunt. Vicinitas renum & coli inuolutio nephriticum dolorem cum colico confundit: continuitas extremitatis penis cum vesica horum affectus confundit. Parùm cauti medici morbum esse in ea parte, ex doloris sensu colligunt, decepti quòd sensus maior sit in vesicæ extremo, quàm in reliqua parte: quia partes extremæ magis sentiunt quàm internæ: quod probatur exemplo morborum, qui in extremitatibus fiunt, vel hac ratione, quia nerui in extremitatibus coniungũtur, virtus autem coniuncta, fortior est seipsa dispersa. At huiusmodi affectus distinguntur partis reiectione. Nam extrema parte exulcerata pus eiicitur sine lotio: quòd si interna sit affecta, semper cum lotio exit. Dolor qui ad clauiculam ascẽdit, multos decepit quotidie in hepatis inflammatione, & dextræ partis pleuritide distinguenda. Morborum diuersæ & variæ species cognitionem nostram impediunt, & maximè qui inter se similes multùm sunt. Quamobrem operosa est omnino nostra cognitio: diuersitas enim parit confusionem. Si vnicus esset morbus, ab omnibus facilè & breui cognosci posset, si duo, nõdum esset difficilè: cùm plures sunt, iam promptum non est: verùm in tanta morborum & symptomatum confusione & varietate, quis potest negare vnum exactè cognosci morbum? Solet & symptomatum vehementium concursus, morbi cognitionem obtenebrare: eorum quippe magnitudo obscurat, vt maius lumen officit minori.

Distinctio affectionis vesicæ, & penis.

Quò certò cognoscere poterit, & futurum præuidere morbum prudens medicus. CAP. VI.

FVturorum morborum duæ sunt species: Alij enim paulò post, alij post lõgum tempus fieri solent. Horum aliqui cognoscuntur, alij nullo modo cognoscuntur. Non enim cognoscuntur qui causas aliquas habent fortuitas, non necessarias, vel communes multis, multas & tardas, quæ interuenientibus multis mediis suum effectum producere solent, & hi à prudẽtibus, & causas cognoscentibus prænoscuntur. Qui paulò post euenire

nire ſolent, diſpoſitiones euidentes,& occaſiones manifeſtas habent, & neceſſarias vnius effectus cauſſas: quare non eſt difficilis eorum cognitio: omnia enim futura ex cauſſarum præcognitione deprehenduntur. At cauſſæ morborum aliæ ſunt internæ,aliæ externæ.Cauſſa externa non neceſſariò effectum producit, niſi interna moueat in morbis materialibus: interna autem multò certiùs.Calor enim ſolis,vel curſus,vel calidum alimẽtum, non ſemper febrem accẽdit,niſi accedat corporis diſpoſitio, quæ facit vt leuis cauſſa multùm poſſit, vt qui obſtructionem habent, & cacochymia laborant, facillimè in febres à cauſſa externa incidunt,Id autẽ ratione etiam phyſica colligimus. Nam cauſſæ omnes ſuum effectum producunt,ſi diſpoſitio corporis,& mora ſufficiens concurrant.Cauſſæ verò internæ præſertem ſtatim morbum ſuſcitare ſolent: vt ſi putredo in humoribus facta ſit, febrem dicere poſſumus: ſi humorũ crudorum copia,obſtructionem: & obſtructionibus putredinem, febrem, icterum,& alia ad has cõſequentia. Dent igitur operam ſtudioſi, qui volunt futuros præcognoſcere morbos, & illis occurrere, vt cauſſas cùm externas,tũ internas. quæ corpus noſtrum immutare ſolent,calleant.Item diſpoſitiones, & quam vim efficientes cauſſæ habeant, quãtum in hoc vel in illo corpore efficere,vel quantum vires reſiſtere poſſint. Hac ratione cùm penuriam tritici, & bonorum alimentorum, corruptorum verò copiam præuidemus, & morbos ex corruptione humorum & peſtem prædicimus, iuxta illud Græcorum, κακὸς λιμὸς κακὸν. facit enim vt diu aſſeruata corruptáque alimenta edantur, legumina, & herbæ, & alia quæ laudata non ſunt, vnde oritur cacochymia, quæ malorum mater eſt, hinc peſtis oritur. Ex inſignibus temporum mutationibus, & victus ratione multum immutata,morbos præſagire poſſumus. Magnæ item & incompoſitæ & intempeſtiuæ corporum mutationes morbos excitant, & ciborum vſus incommodus.Ob id à carnipriuio ſtatim morbi fieri incipiunt, tum ob ſaltationes, tum ob frequenter factas comeſſationes,& à paſcate ob piſcium,leguminum,& herbarum vſum, morbos expectamus futuros, ad quorum præcautionem iam dictis cibis quadrageſimlibus addimus

Cauſſarũ morb. duo genera.

Diſpoſitiones.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 657 sur 1293

piperum ſpecierum genera, & quæcunque vim aromaticam calfacientem, concoquentem & diſcutientem habent. Legumina enim, piſces, & ſimilia, flatus & cruditates gignunt, ventrémque diſtendunt, & ad articulos prolapſa, articulares inferunt morbos. Quamobrem non incommodè, vt lepidè dicebat, qui Aphor. Hipp. cuius initium eſt, Mutationes temporum pariunt morbos, & cõſtitutiones, addere cenſebat, vulgi nimium tempore obſeruato & abuſu, quod Martinalia, Regalia, & huiuſmodi Bacchanalia præter carniprinium ſolet celebrare. Item annus fertilis multis fructibus hortariis abundans, multos excitat morbos, aut quia annus fertilis eſſe ſolet, quum præcedens fuit humidus, vel etiam præſens conſtitutio humida eſt & pluuioſa. Ob frequentes verò pluuias humidius redditur corpus, & catarrhis aptum, & morbis qui ex putredine oriuntur. Talis fuit annus 1556. cùm hæc ſcriberem. Hoc quidam referunt ad fructuum multitudinem, ex quibus febres, putredines, & fluxus ventris fiunt, verùm hic annus fuit multùm inſalubris, ante fructuum aduentum. Quare potiùs ad conſtitutionem humidam, quæ præceſſit, hæc ſunt referenda. Ex fructibus fiunt morbi circa autumnum: at eo anno morbi initio æſtatis graſſati ſunt. Annus ſiccus magna ex parte ſalubrior eſt, quòd pauciores pariat morbos. Verùm qui eo tempore fiunt, breuiores & acutiores ſunt. Quo anno frequẽtiora sũt pyra, cotonea, meſpila, nuces & aſtringentia alia, fiunt dyſenteriæ multæ, & alij fluxus ventris, & febres, quod à me frequenter eſt obſeruatum. Huius rei ratio eſt, quòd qui talibus ſæpè vtuntur, aluus eſt aſtricta, & meatus interni, quibus excrementa ad inteſtina ſolent expurgari, obſtructi ſunt, túncq. excrementa per aliquod tempus retinentur in corpore, multáque aſſeruantur, & acrimoniã acquirunt, vel putreſcunt, quæ poſtea magno impetu fluentem diarrhæam, & dyſenteríam efficiunt: cùm putreſcunt, varias & difficiles febres excitant. Ex cauſſis internis præſentibus affectũ futurum prægnoſcere poſſumus, vt ſi plethora ad vaſa ſit, vel ruptionem, ſi ſaltatio aut curſus, aut clamor, aut exſufflatio magna fiat, vel febres ex inflammato ſanguine, vel in aliqua parte inflammatio gignitur, & in ea parte quæ imbe-

©BIUM

imbecillior erit, morb⁹ firmabitur, aut ſi alioqui ad hãc confluant humores, vt apoplexiam prædiximus iis, qui meracioris vini vſu caput replent. Ex plethora ad vires, febres, ex putredine ſanguinis, vel internæ inflammationes, quibus ad ſummam eſt repletio, contingunt. Ex cacochymia bilis biliosas febres, tumores ex bile, pruritus, flatus ventris prædiximus. Febres quidem, ſi cutis denſetur, & nimis corpus moueatur. Si craſſior eſt humor, ſcabies tumoréſque fiunt, potiſſimùm verò iis qui ſtuphis, balneis calidis & aſtringentibus, id eſt exiccãtibus, & immodicis exercitationibus vſi, humorem ad cutim traxerunt, & non euacuauerũt. Ad horum cognitionem plurimùm victus præcedentis rationem agnouiſſe iuuat. Ex colore item & ſenſu exacto vel hebeti prænoſcere poſſumus, an in cute futuri ſint morbi ex humoris corruptione. Tales enim ſunt ſucci in nobis, qualia fuerint alimenta & tales morbos gignere ſolent, vt ſi bilis, bilioſi fiunt: ſi pituita pituitoſi: [illegible] in toto corpore hydrops hydrocele, aſcites ex recrementis ſeroſi fiunt, vt & fluxus ſanguinis. In hydropicis color indicat humoris dominium, niſi intrò confugerint humores. Et ex iis, quæ ſponte reiiciuntur, humores in corpore redundãtes colligere oportet: plus enim eius humoris ſolet euacuari, cuius maior eſt copia in nobis. Ex ſenſu verò ſic colligimus, ſi vlceroſa laſſitudo, ſi pruritus præſentiatur, bilioſum vel ſalſum eſſe humorẽ ſignificat. Si refrigeratio aut ſtupor, pituitã: ſi palpitatio, flatum prædominantem indicant. Si cutis inæqualitas, ariditas cum obſcuritate, quæ non ex aduſtione ſolis facta ſit, melancholiam. Et quia permulti morbi, & multa ſymptomata, vt ex cruditatibus, ſic ex aliis morbis & ſymptomatis præcedentibus fiunt, ad eorum præcognitionem ſcire oportet quæ ſymptomata mutuò ſeſe conſequuntur, & quæ ſymptomata aliquas partes affectas conſequi ſolent. Nam ex his partes affectas licet deprehendere: vt tuſſis ſequitur omnes thoracis affectus: atrophia, affectus partium nutritioni dicatarum, vel affectus partium principum, aut principibus ſubſeruientium, vt pulmonum. Ad vlcera pulmonum ſequitur hydrops, vt ad hepatis quoque, lienis, & meſenterij affectus. Ad calidas cerebri

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 659 sur 1293

affectiones, sequitur motio inordinata totius corporis, vt ad frigidas, quies, & ad humidas, somnus, & ad siccas, vigiliæ superpersluæ.

Ad scotomiam sequitur epilepsia, vel apoplexia, si multo sanguine plenum sit corpus. A longo aurium tinnitu, sequitur surditas. A lachrymis frequentibus, sequitur ægylops, & alij oculorum affectus.

A sanguinis sputo, phthisis. A fluxu ventris in phthisi & marasmo, mors. A febre erratica, quartana. A diarrhæa biliosa, dysenteria, quia intestina redundant pituita ad sui conseruationem, ne excrementa attingant partes internas. Diarrhæa biliosa superueniens pituitam colliquat, & internam substãtiam arrodit, vlcúsque infert. A dysenteria, tenasmus. Ab hepatica dysenteria, hydrops. A fluxu ventris in hydrope, mors. A pleuritide non purgata, peripneumonia, empyeuma. A Peripneumonia quæ pleuritidé sequitur, mors. A pleuritide & peripneumonia habitis, fluxus ventris superueniens lethalis, nisi primis diebus accidat, & vacuetur materia quæ solebat morbum facere. Ab empyeumate non purgato intra 40. dies, phthisis. A punctura neruorum & tendinum, spasmus. Ad mensium suppressionem, & hæmorrhoidũ retentionem, aut earum immodicum fluxum, cachexia & hydrops superuenire solent. Itẽ sputum sanguinis in naturis biliosis maximè quotiescũq; pleuritis fit in partib. inferioribus, & in costis infimis, facilius curatur & melius, & sæpissimè fluxu ventris, sputũ sanguinis a dosi grauitate præsignificatur in eo, qui per interualla eum solet reiicere, maximè si tussi arida, vel vehementi infestetur. Ex mœrore & tristitia si diu perseuerent, etiamsi sit à caussa manifesta, melancholia tandem inducitur. Sãguinis verò sputum sanari vult Gal. sanguinis missione è vena basilica, cui aduersatur ratio optima. Incisa enim brachij vena, sanguinis maior copia attrahitur ad partem affectam. Quare melius est venam malleoli rũdere. Nam sic fit paulatim humorũ reuocatio à parte affecta, neque maior fit euacuatio, quàm necesse. A frequẽtibus crapulis & ebrietatibus capitis morbos, neruorũ cõuulsiones & resolutiones colligimus. Ex crudiratib. & motionibus à cibo, obstructiones prædicuntur, in corporis habitu,

Curatio sputi sang.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 660 sur 1293

©BIUM

habitu, palpitationes. Ex pruritu ſcabies futura, quando materia pauca eſt. Ex frequenti argenti viui attrectatione tremor. Ex plumbi frequenti fuſione, aphonia. Ex aſſiduitate circa fornaces præcipuè alchymiſtarum, rubedo oculorum. Ex Scirrho hepatis, aut alterius viſceris, hydrops. A longo fluxu muliebri, vlcus in vtero. Ab vlcere penis malè curato, ὑστεροπάρυσις. Sunt aliæ morborum prædictiones quæ ex multis Hipp aphoriſ. colligi poſſunt. Pleuritis poſt longam febr. aut cacochymia ſuperueniens, magna ex parte lethalis. Erit ergo facilè ſtudioſo, qui accidentia partes affectas conſequentia tenet, & morbos ſeſe mutuò cõſequentes, & ex cauſis morbificis præſentibus, futuros præcognoſcere, & de euentu prædicere, & illis occurrere, eorum generationem impedire, eorum incrementum retardare, κρίσεις temperare, & exitum, qualis futurus eſt, præſignificare.

Methodus cognoſcendi morbum incipientem, & quàm ſit difficile. CAP. VII.

MOrbi cùm inchoantur, & vt plantæ nunc naſcentes, vix cognoſcuntur, nec niſi ab exercitato, peritóque medico, vt ſuperiùs admonuimus, admodum difficile ſanè eſt morbum iamiam incipientem deprehendere. Nam morbi ſolent dignoſci ex ſuis pathognomonicis ſignis, & aſſidétibus: at illa obſcura ſunt ob eorum paruitatem, vt ipſe morbus. Quare eorũ beneficio vix morbum deprehendas. Quomodo enim id nobis aliquid indicare poteſt, quod adhuc non ſentitur? Quare non eſt mirum ſi non deprehẽdatur, cùm ſint, vel Hipp. teſte, omnia circa principium imbecilliora, in ſtatu verò vehementiora: ſi imbecilliora, minùs etiam ſentiuntur. Verùm alteram ſubeſſe cauſſam exiſtimo, cur ſtatim & facilè non dignoſcantur, quia morbi quorum materia eſt furioſa, multi fiunt, & nondum firmati ſunt, ſed nunc hanc, nunc illam partem impetunt. Quare nos aliquando pleuritidem, ob illam à parte in partem mutationem fieri videmus, aliquando peripneumoniam, ſi rubent genæ, taléſque morbi per apoſchyt. fieri dicuntur. Ob id eſt difficile nondum firmatum morbum deprehendere ob mobilitatem, vt Gal. 2. ad Glauc. voluit, ſicque multi medici decipiuntur in morborum diſtinctione, qui fiunt

Apho. 30. lib. 2.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 661 sur 1293

©BIUM

per defluxiones, & præcipuè quando materia iam bretti concoquitur. Sed quia materia quæ fluit ab vna parte in aliam, & diu asseruata est in aliqua parte, iam ferè concocta, & ferè putrida est, ob id citiùs putrescit, quando fluit in vnam vel alteram partem. Accidit autem aliquando vt morbus non deprehendatur, propter alterius morbi admistionem. Etenim qui bilioſus primò apparet, tandem pituitoſus euadit, euicta scilicet bile, aut euacuata, permanente pituita, vt in articulari morbo frequenter euenire videmus, & febribus spuriis. Quamobrem haud inepte herbis nascentibus assimilantur. Sunt enim ex plantis quæ alia folia habent cùm erumpunt, alia cùm caules emiserunt, vt phu nascẽs, lata habet folia perinde ac Elaphoboscus: deinde ita inciduntur, vt folia Smyrnij imitentur. Coriandrum perinde lato per initium est folio, vt apium, demum finditur, vt fœniculus. Multæ febres à sanguine mediocri excitatæ, in febres bilioſas vertuntur, ob id morosa est omnino ac difficilis morborum exacta cognitio. Et danda est opera, vt omnia etiam minima attentè perpendamus, colligamúsque, & reuocemus in memoriam quæ præteriere, vt tanquam ex vnguibus leonem coniectemus. Dignoscũtur autem eadem ratione, qua futuros dicimus præcognosci. Quare in memoriam reuocare oportet quæ dicta sunt, scilicet cauſas internas, & externas, quæ præcesserunt, & morbos excitare natæ sunt, vt præcedentem, tum præsentem, vitę ægrotantis institutum, sexum, morbos in eo tempore, vel in eo loco grassantes, vel qui grassati sunt. Item est æger rogandus, vel astantes de omnibus quæ præcesserunt, tum ex hisce quæ aliqua ex parte apparent, tu ipse tacitus considerare debes, vt ex illis omnibus aliquam morbi occasionem inuenias, vel aliquod accidens, ex quo possis colligere, vnde inuestigationis initium sumere valeas. Quòd si fortè inter narrandum, aut alio modo aliquam cauſſam ex morbificis te inuenire contingat, quid possit ipsa & quos morbos parere, considerandum tibi erit. Quòd si morbi alicuius suspicio nasci videatur, ex eius cauſſæ contemplatione, oportet quod factum est, referre ad illam cauſſam, & diligenter videre, si illius cauſſæ effectus esse hic possit per

Methodus cognoscendi morbos.

reso-

©BIUM

reſolutionem inueſtigatione facta: vel ſi ſymptoma aliquod reluceat, etiam videndum eſt cuius morbi, aut partis eſſe ſoleat ſymptoma. Id verò per reſolutionem quæritur à ſymptomate ad omnes ſuas cauſas, quæ vel erunt morbi, vel alia ſymptomata. Illius verò ſymptomatis cauſſam quærere immediatam non ceſſabimus, quoad in morbi vel partis affectæ cognitionem hoc velut manu ducente deueniamus. Neq; erit ſtatim inclamãdum *heureca heureca*, ſed illius affectus notas omnes comprehenſas æſtimare oportet, an huic morbo incipienti conueniant. Quòd ſi talia pathognomonica ſint, quantumuis debilia, bene ſperare debemus, & quo certiores ſimus, oportet illam cognitionem ab oculis noſtris ſeponere, & alium morbum huic ſimilem, vel qui à cõmuni cauſſa fieri poterat, nobis proponere, & eadem ratione examinare, ſi ea quæ apparent, vel quæ à nobis concepta ſunt, ſimili huic morbo conueniant, vel cui plus, cuíque meliùs conueniant. Quòd ſi primum meliùs repræſentant, primum eſſe putabimus, ſi ſecundum, ſecundum: hoc modo certi erimus in noſtra cognitione. Neque nos pudere debet noſtræ tarditatis: Nam ſat citò, ſi ſat benè. Inuenta enim morbi eſſentia, vel parte affecta, tutò exequitur, citóque omnia peragenda. Si in principio hæc omnia fecerimus, per totum morbi decurſum certi erimus: ſi à principio erraueris, nihil rectè perficies. Grauis quippe error fit tandem, qui primùm leuiſsimus erat. Si qui pecuniam dant, recipiúntve, bis aut ter numerum ſuum referunt ad calculum, ne quis error contingat, quantò magis id pro vita hominis cunctantiùs facere debet Medicus? Præcedentis regulæ exercitationem demus. Fingamus nos ab aliquo vocatos ægroto. Primum à quo tempore ægrotare cœperit, quærere oportet, vt cognoſcamus num ſit incipiẽs nunc primum, vel iam nonnihil præceſſerit. Si præceſſerit, iam ſymptomata aliqua apparuerunt quæ in morbi cognitionem nos ducent. Si dicat eodem die incepiſſe morbum, quid fecerit eadem die, vel quæ præceſſerint, interrogare oportet, num exercuerit ſupra modum corpus, aut comeſſatus ſit, aut in victus ratione fecerit aliquam mutationem. Quòd ſi dicat exercuiſſe corpus in ſole, potaſſe merum, alimenta

Qua methodo ſtẽdum morbo inueſtigando.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 663 sur 1293

©BIUM

calefacientia, aut bilem generantia comederit, & conſtitutio aeris præcedentis calida & ſicca fuerit, vel ipſe calidus ſit, calidum ſtatim eſſe morbum putamus, cùm id ſingula præcedentia polliceantur. Corpus enim calfacere nata ſunt. Quòd ſi ea parte anni, vel tertianæ intermittentes, vel continuæ graſſentur, certè talem ſuſpicabimur morbum: hęc enim non ſolum morbum eſſe ſignificant, ſed & morbi generationem, vnde morbi bilioſi ideam animo concipimus. Quare ſi calidus ſit valde ad noſtrum contactum, ſi amarorem ſentiat, ſi bilis aliquid euomuerit, aut deiecerit, ſi capite doleat, atque an omnia hæc, vel plurima adſint, inſpiciendum eſt. Bilioſę enim febris ſuſpicionem facilè præbent. Quamobrem ſi bilioſam febrem ſemel eſſe coniecerimus, ſic deinceps procedemus, conſiderantes exercitationem quæ præceſſit, ſi vehementior & in ſole fuerit, ſi error, qui commiſſus fuit in victus ratione bilem generare, vel genitam accendere potuerit. Quòd ſi cauſſæ illæ valentes fuerint, corpus bilioſum, rarum, & ad febrem di poſitum, hoc potuiſſe gigni facilius credemus. Verum quia vel continuam, vel intermittentem febrem producere poſſunt, notas intermittentis & continuæ, huic morbo incipienti, nobiſque incognito comparabimus. Primùm ſi cum rigore inceperit, rogabimus, quandiu durauerit prima acceſsio. Quòd ſi vel quinque, vel octo, vel duodecim horas duraſſe referunt, atque poſtea ſudaſſe, & febrem ex eo in infebricitationem deſiiſſe, tertianā intermittentem pronunciabimus. Si non deſierit poſt 24. horas, etiamſi ſudauerit, nec aliquam remiſsionem ſenſerit, continuam eſſe dices, etiamſi cum rigore inceperit. Solent nonnunquam aliquæ febres cum quadam inæqualitate & rigore, quamuis ſint continuæ, incipere, quanquam ab Hip. dictum ſit, Quibus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſoluuntur. Quod ſanè verum eſt ſi de inſigni rigore, qui verus eſt rigor, dictum intelligatur. Ad nouam percunctationem redire oportet, vt cognoſcamus ex quo genere febris continuæ ſit. Nam ſynochos vel *ſyneeis*, id eſt, cōtinua vel continens. Fiunt enim à ſanguine, & aliis humoribus in venis putrefcentibus febres continuæ. Quòd ſi continua ſit à ſanguine, verè continua

Tertiana intermittētis indicia

Aphor. 63. lib. 4.

Noua percunctatio.

Continuæ febris ſigna.

nua illa eſt ſemper ſui ſimilis, & æqualis. Nam vel ſemper increſcendo procedit, vel in eodem eſſe videtur, vel ſemper decreſcit. Quòd ſi æger vel aſtantes fateantur, vt adhuc ſimus certiores, notas redundantis ſanguinis inquirimus, vt ſi ſit in vere & plethora appareat, ſi multum dormiat, ſi victus ratione multùm nutriente vſus fuerit, ſanguineam eſſe febrem colliges. Neque verò hîc eſt inſiſtendum. Nam cùm duplex ſit febris à ſanguine, alia ex putrefacto, alia ex inflammato, has diſtinguere oportet, quod potiſsimum hæc ſigna docebunt. Vel ſit ſomnus à ſanguine irrigante cerebri ſubſtantiam. Quare ſomnus longus magnam irrigationem indicat, quæ ſit à multo ſanguine. Si calor mitis fuerit, & plethora magis ad vaſa, quàm ad vires, febrem ab inflammato ſanguine certò affirmabimus. Quod ſi calor acris fuerit, & plethora magis ad vires, quàm ad vaſa, & minùs dormiant, plus ſitiant, putrefactum eſſe ſanguinem, qui febrem excitauit, coniiciemus, prædicemúſque delirium maius, & ad ſeptimum vel vltra ſe extenſuram. Si verò à ſanguine inflammato excitetur, quarto vel quinto, vel ad ſummum ſeptimo die ſoluetur, niſi in aliam tranſeat. Quòd ſi non ex ſanguine fieri ex notis cognouerimus, ex continentibus eſſe coniiciemus, ſcilicet quotidianam tertianam, vel quartanam continentes, quia fumi, qui eleuantur in cerebro ab humore putrido acriores ſunt, & ideo vigilias inducunt, quas febres eadem methodo, eadem die cognoſces, ſi conſideres an multa bile abundet corpus, an ſit æſtas, an tertio quoq; die exacerbationem ſentiat, calor acris & mordax ſit, cum quadam cutis ariditate, vrinæ valdè flauę. Sed quia à bile duæ febres continuæ fiunt, conſiderare oportet num ardens ſit, vel tertiana tantùm continua. Sitis inexhauſta, linguæ nigredo, & ariditas maximus circa vẽtriculum æſtus, ſeparat continuam ab ardente. Diſtinguntur enim febres & materia & loco, ex quo pẽdet mali origo. Quare ſi hęc appareant, ardentem febrem, non continuam eſſe tertianam dicemus. Adde quòd hæ febres ſunt frequentiores quàm vel quotidianæ, vel quartanæ continuæ. Quartana enim continua rariſsimè fit, ob materiæ penuriã, nec niſi poſt intermittẽtes malè cu-

Sanguinis redundantis ſigna.

Signa coacti rupti ſanguinis.

Quæ notæ ſeparent contin. ab ardente.

ratas, irritatas, aut exacerbatas, vel in peſtilenti ſtatu ob carbunculos venenatos graſſantes. Quare optimè coniiciemus, ſi non ſit tertiana, vel ardens, quotidianam, vel quartanam eſſe continentē, & illam potiùs quàm hanc quia frequentior eſſe ſolet. Id etiam ex acceſsionibus quotidianis circa noctem fieri ſoliti, & calore febrili minùs acri, & ſiti (niſi fuerit à pituita ſalſa) coniectabimus. Nam hîc maior eſt ſitis, quàm in alia. Et ea eſt, quam Hipp. lib. 4. acutorum, ardentem appellauit, ex pituita ſalſam genitam, ſiti minùs vrgente à quotidiana continua ſignificabitur. Iam vide quomodo ex cauſſarum calorificarum cognitione calorem in ægrotante præter naturam deprehendemus: quod fuit initium noſtræ cognitionis dicendum. Nam bilem ex his cauſſis colligimus ex bile morbum bilioſum. Et ex propriis cuiuſque morbi bilioſi notis ſpeciem ſpecialiſsimam febris. Ex accidentibus partium propriis breuiùs & citiùs ad affectarum partium cognitionem, & morbi dignotionē peruenimus. Vt ſi æger de *anorexia* queratur, oris vētriculi affectum eſſe dicimus, cùm illi proprium ſymptoma ſit, vt pulmonibus inflammatis, maxillarum rubedo, fluxus ſanguinis tenuis, & aquoſi, ſimilis loturæ carnium hepatis imbecillitatem ſignificet. Vt certior fiat coniectura in ægrotis, alia quædam inueſtigamus quæ faciunt ne decipiamur. Quare diligenter inquirimus num ea, quæ has coniecturas minùs certas facere poſſunt, fiant, vt ſi difficillimè reſpiret, aut ſi febris per fluxum ſanguinis narium debet terminari, priuſquā ſanguis effluat, tota facies rubet, vnde ex eo ſigno pulmones laborare non eſt colligendū, ſed quotus ſit dies, obſeruandum, vt cognoſcamus an inſtet criſis, an paulò poſt futura ſit: vel ſi ægri ſanitatis tempore facies ſit rubicunda. Quòd ſi hæc non adſint, certiſsima erit noſtra coniectura, & rubedo faciei Peripneumoniam indicabit, non hæmorrhagiam præſignificabit, ſi cum ea rubedine æger vix reſpiret, expuátque ſpumoſa, pituitoſa vel colorata ex bile, dolorem grauem in pectore ſentiat vel puncturam in altero latere. Solent enim, qui etiam peripneumonia laborant (vt per diſſectionem nouimus) ſentire punctoriū dolorem per conſenſum membranæ ſuccin-

Accidentibus partes affectas cognoſcimus.

Exemplū ſingulorū.

Signa peripneumoniæ.

©BIUM

succingentis costas, vel in quibus hominibus pulmones membranis alligati sunt. Nam alias liberi videtur. Fluxus ille sanguinis diluti signum erit imbecillitatis hepatis, vt prædiximus, nisi fortè ab hæmorrhoidibus fluxerit. Nam corpora cachexia laborantia, sanguine a quoso abundant, quem per hæmorrhoidas reiiciunt. Quare diligenter erit distinguendum, num ab hepate, vel ab hæmorrhoidibus fluat. Id facillimum erit factu, si quis sedem inspiciat, vel balneum immittat, vt exploret an venæ sedis turgeant, non enim illinc alioqui fluit sanguis. Tumor & grauitas hepatis & color faciei non omnino illaudatus ab affectu hepatis esse fluxum illum sanguinis ostendit. Appetentia deiecta ob pituitæ dulcis redundantiam apparet, vel quia in principio pastus vinum meracius æger assumpsit, quod famem soluere solet, vel iusculis pinguibus, dulcibúsque est vsus. Quòd si hæc non affuerint, vitio oris ventriculi deiecta erit appetentia, vel calidæ intemperaturæ. Ergo si æger tussiat, à tussi inuestigationis initium sumemus, inuestigabimúsque, ratione cuius affectus, vel partis hoc fiat. Agnoscitur autem ex aliis accidentibus adiunctis, vt si tussiat & febricitet, & respirationis difficultatem sentiat, & patiatur, sputum reddat coloratum, si dolorem punctorium habeat, latus pati inflammationem dicemus: Peripneumoniam verò si rubeant maxillæ, vel difficilius respiret. Ex vno symptomate aliud cognoscimus, & ex vno in aliud deuenimus, vt ex vno morbo in alium, vt si Atrophiam videamus corporis, illius symptomatis causam inuestigamus, distributionémque alimenti impeditam, vel alimentorum prauam confectionem ex eo arguimus. Impeditæ distributionis causa potest esse gibbæ hepatis obstructio, quam ex hepatis grauitate post secundã cõcoctionem, seu in trãsitu alimentorũ notabis: Vel intemperies in signis cordis, vel aliarum partium, quæ nutritioni sunt destinatæ, vt ventriculi huiusce rei causa. Hinc manifestissimum est ex vno symptomate vel ex vna occasione nos resoluẽdo, posse inuenire partẽ affectam, & morbum ipsum, & hãc rationẽ in omnibus affectionibus seruare oportet vt citò & certò morbũ morbíque causas cognoscamus,

Signa imbecillitatis hepatis.

Indicia fluxus sang. ab hepate.

Appetentia deiecta. Causa inappetentiæ.

A tussi morbi inuestigatio.

Pleuritid. signa & peripneumonia.

Atrophia

Obstructio hepatis.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 667 sur 1293

©BIUM

Nunc verò inueſtigare oportet quomodo à genere communi ad ſpeciem ſpecialiſsimam venire poſsimus. Eſt enim facilè febrem cognoſcere, difficillimum hanc abilla dignoſcere. Tamen hoc primum curare debemus, vt ad certum genus affectionum referamus.

Quomodo genus morbi inueniri queat. CAP. VIII.

AFfectuum multitudo vna eſt ex cauſis difficultatis cognoſcendorum morborum. Facit enim confuſionẽ multitudo, vt ſuperiùs demonſtratum fuit. Quare imprimis illa eſt auferenda aliqua ratione, vt facilior ſit generis inueſtigatio. Nam quemadmodum grana milij, vel papaueris nigri non facilè dignoſcũtur in magno aceruo ex fabis, tritico, eruis, ciceribus, & reliquis ſimul confuſis (occultantur quippe à multitudine aliorum.) Sic ſanè multi morbi ob aliorum mixtionem, & plurimorum ſymptomatum concurſum, & confunduntur, & occultantur. Quare ſiquis velit parua illa ſemina inuenire, primùm auferat fabas, cicera, triticum, & alia maiora, quibus ablatis minima promptius deprehenduntur, ex eorum figura, magnitudine, colore, & cæteris. Eadem viâ parui morbi, aliorum multitudine ſemotâ, facilius deprehenduntur Ob id illum quaſi infinitum morborum & ſymptomatum numerum redigere oportet ad ſumma quædam genera, quæ, quò magis vniuerſalia ſunt, eò nobis facilius occurrunt, & ab his deſcendendo ad vltimam ſpeciem per differentias deuenimus. Sit igitur genus generaliſsimum affectus præter naturam: in quo genere & cauſſæ, & morbi, & ſymptomata comprehenduntur, & veluti tabella quadam picta habere oportet, quòd quicquid præter naturam accidit in corpore, vel eſt intemperies, mala conformatio, aut ſolutio continuitatis. Qualitas mutata retentum aliquod, reiectum, dolor, tumor, functio læſa, adnatum & vitium cutis. Nos paucioribus contenti eſſe poſſemus. Nam dolorem ad actionem læſam referendam eſſe dicere poſſumus, vel plura addere. Verùm ne ad paucitatem methodus eſſet difficilior, vel ob confuſam multitudinem obſcurior, his tantùm contenti eſſe voluimus. Et quòd ſymptomata complexi ſumus, id factum eſt de induſtria, quia multi morbi, nomine ſymptomatũ ſignificantur.

Similitudo.

Affectus præter naturam genus ſummum.

ficantur. Illa rationem causæ habent, alia symptomata producendo. Huius methodi vsus talis erit ratiocinando. Laborat aliquis: ergo affectus vnus est, ex iis quæ præter naturam dicti sunt, ratione cuius malè afficitur. Affectus verò hic, non vt in Philosophia, affectio Aristoteli, sed generaliùs pro dispositione, functione læsa, morbo incipiente, vel qualitate, & pro omnibus rebus quæ nostri corpori accidere possunt, sumitur. Oportet nos ad aliquem horum affectuum reducere morbum, id facere nequimus, nisi substractione aliorum generum. Quare si omnia vno excepto, ablata sint, quod reliquum est oportet hunc esse affectum de quo æger conqueritur. Substractio verò sic fiet interrogando ægrum vel astantes, si præsentes fuerint, vel eum, qui nos consulit: & debemus ab eo affectu incipere, qui manifestior est, vel ægro, vel astantibus, vt num dolore aliquo afficiatur æger. Nam si mente constet, non potest hunc ignorare. Quod si neget, adesse dolorem credendum est, & ad aliud magis manifestum genus veniendum est. Si dicat se dolere, eo modo progredi oportet, donec ad imam speciem doloris, & partem affectam venerimus. Hoc verò docebimus cap. seq. Rursum interrogandum si aliquid immodicè excernat, ei assentienti credẽdum, & quod reiectum est, considerandum, vt affectus speciem inueniamus: id etiam suo loco docebitur. De huius contrario statim quæremus, nunquid sit retentum, quod solebat effluere. Si annuat, quale sit, inuestigamus. Nam id sæpius morborum est causa. Tumor quia facilè sensu deprehenditur, de hoc nobis facilè constabit interrogãtibus, potissimùm cùm externus fuerit: At internum vulgus latet. Ob id rursus erit interrogandum an grauitatem, vel duritiam sentiant. Illis enim duabus notis tumores, qui ad insignem magnitudinem non peruenerũt, deprehendi possunt. Sed de eorũ cognitione postea. Quòd si aliquis ex his reperiatur, in hoc sistẽdum, nec erit opus aliorũ tumorũ inquisitione. Post tumorem, de adnatis percũctabimur, deinde ad solutionem continuitatis deueniemus, quia & ipsa euidens est. Deinceps cutis vitia considerabimus, quæ sanè visui conspicua erunt, vt si fuerit Scabies, Vitiligo, &c.

Methodi vsus.

De intemperie deinceps rogandus erit, num ſentiat caliditatem, vel frigus in aliqua parte, aut toto corpore. Quòd ſi negat, ad aliud genus eſt deſcendendum, quod adhuc in qualitate ſit, vt ad colorem, odorem, ſaporem, & alia quæ ſecundæ qualitates dicuntur. Quòd ſi nullum ex iis, neceſſe eſt malam eſſe confirmationem, aut actionem læſam. Hæc enim duo ſunt reliqua: functio læſa dicitur, ſi malè videat, audiat, ſentiat, guſtet, ratiocinetur, concoquat, & alia vitæ munia perperam exerceat, quæ ab ægroto facilè reſciemus. Quædam etiam ariolabimur. Si mala eſt conformatio, erit inueſtiganda illius ſpecies, vt ſi fuerit vitiata figura, magnitudo, numerus aut coniunctio. Id erit faciendum quando neque ex vrina, neque ex alia occaſione, aliquod initium inueſtigationis poſſumus habere. Nam ſi morbus aliquis graſſetur, ab eo inueſtigationem inchoabimus, aut ſaltem ab eo aliquam ſuſpicionem habebimus.

Functio læſa.

Conformatio mala.

De doloris ſpecie inuenienda & parte affecta.

CAP. IX.

QVia dolor triſtis ſenſus ab ægrotis facilè ſentitur, niſi mens laboret, optimum erit è dolore inueſtigationis initium ſumere. Sed vt partem affectam methodo inueniamus, prudenter interrogare ægrotum oportet, vel eum, qui nos adit conſultandi gratia, num doluerit, quia fieri poteſt, vt ceſſarit poſt excitatam inflammationem, vel quia laſſitudo ſpontanea morbos præcedere ſolet, vel dolor in aliqua parte ſentiebatur, poſtea non ſentitur, vt in Pleuritide, cùm in Peripneumoniam mutatur, aut cùm ſuperuenit Phrenitis aut Paraphrenitis. Si reſpondeat toto corpore dolere, aut doluiſſe, corporis laſſitudinem, ſeu corporis defatigationem indicat. Sed vt certiores ſimus, num ſit laſſitudo ſpontanea, & laſſitudinis ſpeciem cognoſcamus, rurſus illum interrogare oportet, ſi præceſſerit curſus, aut ſaltus, vel motio aliqua immodica, quæ ſufficiat ad faciendum laſſitudinem ſeu corporis defatigationem. Ex iis vbi præceſſerint, colligimus non ſpontaneam eſſe laſſitudinem. Et quia laſſitudinum ſpontanearum tres ſunt ſpecies, vt quæ infeſtat inueniamus, interrogare oportet num ſentiat membra fracta, vel cæſa verberi-

Laſſitudinum tres ſpecies.

bus. Quòd ſi annuat, tenſiuam laſſitudinem eſſe oportet: ſi neget, ſciendum eſt an puncturam in cute ſentiat. Nam exulceratoriæ indicium eſt, aut conuulneratoriæ. Quòd ſi vtrunque ſentiat cum tenſione & calore, inflammatoriam eſſe dicemus. Quare talem affectionem eſſe noſcemus, & futuram prænunciabimus, & materiæ antecedentis naturam. Tenſiua enim morbos à plenitudine indicat: Vulneratoria, à cacochymia. Iam ſi quis iis indiciis adiungat aëris conſtitutionem præſentem, & quæ præceſſit, & quæ futura eſt, particularem naturam ægrotantis (qui bilioſus eſt, potiùs corripietur laſſitudine vlceratoria, quàm tenſiua, aut phlegmonode) morbos peculiariter graſſantes, & notas illorum morborum, de quibus ſuſpicionem habemus, morbum præſentem, vel futurum certò prænoſcemus. Quòd ſi æger in toto corpore, ſed magis circa omoplatas, pectus, circa tempora, & aures, vel artuum iuncturas ſine tumore ſentiat dolorem, de morbo Italico ſuſpicandum eſt, quia hæ partes in eo morbo ſæpius dolent. Quòd ſi huius morbi materia frigida ſit, & hæ partes, quia frigidæ, à frigido facilè læduntur, neque tamen ſtatim ferenda eſt ſententia, quàm priùs intellexeris, rem habuiſſe cum muliere immunda, & alia ſigna adiunxeris. Si verò æger reſpondeat ſe non dolere toto corpore, particulatim quærat an caput doleat, an ventriculus, an latus, renes, omoplatæ vel aliæ quædam partes. Frequentiùs enim dolent capite & ventriculo, quia in multis morbis hi dolores fiunt. Quòd ſi reſpondeat, caput, vel aliam partem dolere, iam ſciendum eſt, num per conſenſum an primariò id accidat: vt ſi caput doleat per conſenſum ventriculi, vteri, aut aliarum partium. Si in clauicula dolorem ſentiant morbo in latere exiſtente, aut hepate, aut liene, aut alio viſcere. Scimus autem dolorem fieri ſecundariò & per conſenſum, cùm morbi alicuius notæ in aliqua parte affecta apparuerint, vt ſi primùm dolere cœperit ſtomachus, ſi nauſea præceſſerit, acidus ructus, vel nidorulentus, &c. per conſenſum ventriculi hunc eſſe affectum credimus ob cruditatem. Quòd ſi vomat, & à vomitu dolor remittatur, vel à cibo per conſenſum ventriculi,

Morbi gallici indicia.

Morbus per conſenſum ventric. quò diſcernitur.

©BIUM

hæc fieri credemus. A cibo, qui fit dolor à cauſſa calida, vel morbo Italico, remittitur, non tamen qui fit ab hac lue, fit per conſenſum ventriculi, ſed ob diſtentionem membranarum cerebri, aut pericranij. Per conſenſum ſemper aliqua pars laborat, quæ alicuius alterius partis ſequitur affectum, quem ex iis quæ præceſſerunt, & notis cuiuſque partis deprehendemus. Et illę peculiariter ſolent per conſenſum laborare partes, quæ cum primariò laborantibus natura conſenſum particularē habent, vt vterus cum poſteriore parte capitis, ventriculus cum capite, vterus cum inguinibus, & mammis, iecur autem cum clauicula & dorſo, & coſtis mendoſis, circa partem dextram: Nam ipſum eſt in dextris idque per membranam ſuccingentem coſtas, quæ & diaphragma conſtituit, & cum peritonęo iungitur, quibus duabus tunicis omnia inueſtiuntur viſcera. Extremum mentulę cum veſica habet conſortium, & inteſtina cum ventriculo, nerui omnes cum cerebro, rectum inteſtinum cum vtero, & collo veſicæ, & contra. Quæcunque enim ſimilem ſubſtantiam habent vel continuitate, vel venis, arteriis, & neruis ſimul iunguntur, ea particularem conſenſum, vel conſortium habere dicuntur. Cùm inueſtigando iam inuenerimus ægrotum aliqua parte laborare, interrogare oportet an interna, an externa magis doleant. Præterea doló ne punctorio an tenſiuo, an graui, vel pulſatorio. Et quia ægri hæc non intelligunt, ſunt interrogādi per periphraſim, quę doloris proprietatem exprimit, vt ſi ſuſpicemur dolorem eſſe punctorium, vt in doloribus capitis, & laterum fieri ſolet, quæremus nū ſentiant ſe veluti acū, aut ſtylo pungi, ſi annuat, doloris ſpeciem habes, & partem affectam. Eſt enim membranarum dolor talis. Si dolorem tenſiuum eſſe putamus, quærimus an velut diſtentionem quaſi pars foret rumpenda, ſentiat, idque cum grauitate fit, vel leuitate. Illud verò repletionem humoris, & ab ea diſtentionem ſignificat: hoc eſt flatibus aut ſpirituoſa ſubſtantia fieri oſtēdit. Si dolor ſit pulſatorius, ſentiat arterias circa illā partem multùm pulſantes, quia cōprimuntur. Quòd ſi pars comprimatur, dolorē leuari ex molli cōpreſſione ſentiunt. Grauem dolorem patiuntur cùm veluti pōdus

Quæ partes dicuntur per cōſenſum laborare.

An dolor internus vel externus.

Grauitas cum tēſione quid, aut leuitas.

sentiunt: Pars etiam quæ laborat, speciem doloris indicat. Nam si pars exactè non sentit, vt sola ambiente tunica huic grauis est dolor, si membrana doleat, punctorius. Si locus arteriis compositus, & pauca carne, multis constitutis membranis, quæ spatio angustiori coercentur, vt in temporibus videre est, pulsatorius ferè fit dolor omnis, idque potissimùm accidit, partibus exteriùs laborantibus. Quòd si externam partem laborare dicat æger, ea erit tangenda, vt tumorem deprehendamus, si quis sit, calorem etiam & frigus. Quòd si tumor appareat, videndum est num rubeat, caleat, pulset, quæ phlegmones notæ sunt. Si plus caleat, minus tumeat, minúsque rubeat, erysipelas censendus tumor talis. Sin multum intumescat, nihil aut parum doleat, tumor sit laxus, albúsque œdema est. Si durus & sine dolore, scirrhus. Si durus & cum dolore punctorio, cancer. Sed hęc omnia exactiùs in tumorum distinctione docebuntur. Si dolor fuerit cum calore, aut frigore partis, sed sine tumore, intemperiem quandam, eámque ingentem admodum esse dicimus, atque is dolor si diu perseueret, inflammationem aut abscessum expectare oportet. Si internam partem dolere dicat æger, vt sciamus num sit cum inflammatione, aut sine inflammatione, interrogandus est num sitiat, & caleat toto corpore. Siccitas tamen non potest vehementes inferre dolores (neq. enim affatim fit, quod requiritur in dolore excitando vehementi) humiditas etiam non nisi ob copiam. Quare propria caliditas aut frigid tas habent dolorem. Id si fatea tur, febrem adesse oportet, & ex consequenti inflammationem: siquidem materia à longinquo trahitur. Nam si à proxima parte, fit abscessus, & omnem tumorem calidum significat. Quare statim notas illius affectus proponere oportet: vt probemus nostram coniecturam, vt si in latere supra vel infra costas mendosas sit is dolor, tunc quærenda erit doloris species. Si sit punctorius, pleuritidem significat: si grauis, hepatis, vel lienis inflammationem, quum febris adest: sine febre scirrhum esse ostendit. Id verò est cùm dolor infra costas sentitur. Cũ supra mendosas, & difficillima est respiratio, & tussis adest, sciendũ rursus an grauis dolor est, an punctorius. is

Pars affecta speciem indicat.

Phlegmones signa.

Oedematis & scirrhi intẽp. signa.

Philo. 4. meteoron.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 673 sur 1293

enim certò pleuritidem, ille peripneumoniam mõſtrat. Grauis dolor cum ſitu partis, ſedem affectam, & morbi genus perpetuò indicat, vt ſi fuerit circa renes grauitas cum febre, in renibus inflammationem eſſe coniicimus. Si circa dextram partem, & cum tuſſicula inani, & aliquantula reſpirationis difficultate: iecinoris affectum declarat. Si in ſiniſtra hoc ſentiatur, ferè ad renum regionem, & ad inferiorem partem ventriculi ſplenis morbus erit. Si circa regionem veſicę, cum aliqua retentione vrinæ, veſicæ inflammationem. Si circa vmbilicum cum vomitu fœtido, & alui aſtrictione, gracilium inteſtinorum inflammationem ſignificat. Id enim accidit collo vteri inflammato, ſed abſque grauitate. Si inter vmbilicum & thoracem, quaſi ad partem poſteriorem vergens cum vomitione, & nauſea, vel cardiogmo, vel ſyncope, oris ventriculi ſuperioris inflammatio eſt. Quòd ſi dolor in anteriore quoque parte ſit, ventriculi ipſius. Si dolor à parte poſteriore, & renum regione ad partem anteriorem vergens, fuerit acutus, & vehemens, calculus in vreteribus eſt impactus, vel delabitur, vel etiam pituita viſcoſa, vel pus affatim tenditur. Si à ſiniſtro ad dextrum per ſuperiorem partem ventris dolor moueatur, colicus eſt indicandus. Si dolor in capite ſit, & febris adſit, interrogare oportet, ſi cum febre incœperit, vel paulò poſt: ſi incœperit & perduret vſque ad ſtatum, aliquam internam partem affici ſignificat, & futurum delirium oſtendit. Si non durauerit, aut fortior tandem ſit factus, vel incœperit poſt tertium aut quartum diem, earum dierum numerum ſcire oportet. Nam ſi morbus tt acutus, æger iuuenis, facies rubicunda, fluxum ſanguinis narium ſignificat, vtilem quidem ſi præceſſerint ſigna concoctionis, neque peripneumonia ſit vel lethargus. Quòd ſi ſit peripneumonia pituitoſa, & non præceſſerint ſigna coctionis, malum erit, quippe experientia eſt obſeruatum in lethargo & peripneumonia pituitoſa eſſe noxiam hæmorrhagiam è naribus, vt Galenus 3. Criſ. annotauit. Quia non purgatur hac euacuatione materia efficiens peripneumoniam pituitoſam, vel lethargum, ſed vires tantùm deiiciuntur. Si caput doleat, & facies non rubeat, nec venæ turgeant circa collum, frontem & faciem,

Inflãmationis inteſtinorum gracilium ſigna.

Ventric. oris ſuperioris inflãmatio.

De diſtinctione doloris capitis.

Quibus noxia hæmorrhagia.

ciem, sed tremat labrum inferius, & erosio circa ventriculum sentiatur, aut tensio, aut inflammatio, crisim per vomitum præsignificat. Si hæc, die crisim præcedente, appareant, vt si quando caput laboret, totum corpus commouetur & labrum inferius, expectanda est crisis per fluxum sanguinis narium, si tunc materia in capite cõtineatur. Si doleat caput sine febre, interrogare oportet an totum corpus, an pars tantùm laboret. Si vna duntaxat, an sit dextra, vel sinistra, & superior vel inferior, atque interna an externa, item an continuò infestet, an identidem repetat. Si frequenter accidat siue cum vomitu, siue absque vomitu, cùm hoc fiat statis temporibus, hemicranæus dolor appellatur. Si anterior pars capitis doleat, cephalalgea dicitur libr. de Locis affectis. Cùm est à multo tempore dolor, cephalea dicitur. Doloris causam ex iis quæ diximus, facilè erit inuenire, vt si tensiuus fuerit absque grauitate, ex vaporibus est: si vehemens & punctorius, ab humorum acrimonia est, vt fit in collo vesicæ, quod exactè sentit, non verò in vesica, licet membranosa sit, quia minùs sentit. Si cum grauitate & pulsatione est plenitudo, quo tempore soleat potissimũ infestare, scire oportet Nam si noctu doleat, & cum insigni refrigeratione partiũ externarum, si magis circa tempora, & aures cum frequenti spuitione, cum dolore sterni & omoplatrum, certissimum est morbi Ital. doloré esse. Quare interrogare oportet, nũ aliquando sit passus hunc morbum, vt sciamus num morbus sit incipiens, vel recidiuus tantum. Quòd si fateatur, morbi cognitionem habemus. Si constanter neget, aut quia ignorat, aut quia celare vult, occasionem morbi, aut ea quæ præcesserunt inuestigare oportet, vt si tumores venerei præcesserint, vel parastatarum inflammatio, quæ vulgo dicitur *pissechaude* fiátque à semine acri accumulato & putrescente in Parastatis, vnde ægri purulenta deiiciunt, dolorem Hispanicum esse certissimum est. Aut si post humectationem pedum, capiti dolor recruduerit cum aliis prædictis signis, recidiui morbi notæ sunt. Quòd si morbus antiquatus sit, inspicere oportet, si circa caput tumores appareant, qui aliquando sua sponte discutiuntur, aliquando perseuerant. Possunt enim

Vomitus indicia.

Hemicrania & cephal. signa.

Causſas doloris capitis inueniendi ratio.

Morbi Italici certissima signa.

Hispanic. morbus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 675 sur 1293

©BIUM

sine tumore dolores caput tentare, sicut articulos, quòd huius morbi maximum est signum. Fiunt enim dolores in aliis morbis in ipsis articulis, sed non sine tumore. Si sentiat hircitatem, & quasi erectionem pilorum, morbum iam firmatum esse certum est. Quòd si tumores in tibiis, vel in sterno, vel fronte, vel brachio, cubito, femore, vel sint tumores scirrhosi, inueteratum morbum esse

Colici morbi & nephritici signa.

ostendunt. Si remediis conuenientibus adhibitis, hæc non curentur, etiamsi negent, morbus tamen est Hispanicus, cùm ea certissima sint indicia. Si doleant vētre sine retentione aut immutatione vrinę, & alui excrementorum præcesserit cohibitio, ex his colicus dolor significabitur. Quòd si contra immutetur, aut retineatur vrina, fluentibus alui fecibus, & dolor in hypochondria dextro vel sinistro ad illa magis sentiatur, aut etiam à parte posteriore ad interiorem vergat, nephriticus est. Si doleat mulier circa coxam, aut inguina, interroganda est num enixa fuerit, aut passa abortum, aut immodicè fluxerint menses, vel recenti sint. Ex his arguimus non

Vitium ligament. Vteri.

esse coxendicum dolorem, sed in vteri ligamentis vitium consistere. Quòd si hæc non præcesserint, sitque dolor magis in interna parte quam in externa, & antica magis, quàm in postica, dolor coxendicus esse potest Articulorum dolores partem affectam, & ipsum affectum indicant, sed cùm sint aliqui per defluxionem facti, alij tantùm per decubitum humorum, scire oportet num per defluxionem, vel per decubitum fiant. Qui sensim fit sine magno tumore ab insigni frigiditate, & à recrementis sensim in parte imbecilla collectis qualis est qui fit à

Doloris per decubitum vel per defluxionē facti signa.

morbo Ital. per decubitum fit. Qui cum magno tumore & affatim, per defluxionem bilis, vel pituitæ tenuis, vel amborum permixtorum, vel sanguinis, vel melancholiæ, si Paulo Æginetæ credimus. A sanguine quidem fieri potest, sed à melancholia rarissimè. Nam quemadmodum pleuritis non fit nisi rarò à melancholia (vt docet Hipp.) Qui acidum eructant, rarò pleuritide corripiuntur: sic neque articularis morbus. Est enim humor crassior, quàm possit affatim defluere, aut in tam densis partibus recipi. Adde quòd melancholicus succus sine dolore tumorem facit, & aliquādo sine sensu, vt in scir-

rhis

rhis apparet, idque vel quia ſtuporem inducit ſua frigiditate, vel ſua ſiccitate, ἀνατθησίαν partis aufert, vel ſua craſſitie obſtructionem partis facit. Quare non videtur Pauli ſententia ſatis certa & euidens. Dignoſcitur autem doloris materia à tumoris magnitudine, & doloris proprietate, necnon à victus ratione, quæ præceſſit. A bile fit ſubitò, & ſubitò diſſoluitur ſine magno tumore, & cum maxima caloris acrimonia, & vt breuiter dicam, quæ in eryſipelate apparent, omnia ſpectantur hîc. Iuuenibus magis quàm ſenibus, viris magis quàm mulieribus accidere ſolet, eúmque frequẽter natatione in aqua frigida, & aquæ potu curaui. A pituitâ verò fieri certiſſimum eſt, ſed non ſola: facit enim tumores indolentes, & laxos, qualis non eſt Articularis morbus. Sed ſi quando à pituita fit, intellige fieri permixta bile, vel fece, vel ſpiritu, à quibus dolores fiunt in parte ſenſili. Quare non œdemati ſimplici, qui laxus eſt, & indolens, ſed eryſipelatodi, argumento eſt, quod vbi ea quæ præter pituitam ſunt, ob ſuam tenuitatem diſcuſſa fuerint, rubor & dolor abeunt, remanente tumore laxo in dolente, cum impotentia membri. & tandem pituita, quæ remanſit, craſſeſcente, tophi fiunt, ſiue nodi. Tumores articulis facti ab humorum craſſiori parte, à calculis loco differunt, vnde nephritici ſæpè euadunt podagrici, & contrà. Qui laborant colico dolore à cauſſa frigida, ſitiunt aliquando propter clamationes. Quare quærendum, num ſentiant caliditatem in toto corpore: quòd ſi fateantur, huic dolori interno coniungitur febris. Coſtæ omnes habent duas membranas, vnam propriam Præcoſtum vocant, alteram communem, qua coſtæ omnes integuntur. Si igitur patitur æger inflammationem in ea communi, non poteſt decumbere in latus affectum, quia humor impactus facit diſtentionem, & inde dolorem excitat: Quòd ſi inflammetur membrana propria, idem non accidit, neque dolet æger in latus affectum decumbens. Dolor punctorius proprius, quidem eſt membranis affectus, non tamen omnibus, ſed his quæ alligantur oſſibus, aut ea inuoluunt. Si enim oſſibus non alligetur, vt videre eſt in membrana inuoluẽte ſecur, pulmones, cor, & veſicam, &c. hoc punctorio dolore non vexantur.

Tumoris à bile indicium.

Coſtarum duplex mẽbrana.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 677 sur 1293

©BIUM

De tumorum cognitione, & ſpecierum inueſtigatione.

CAPVT. X.

POſt dolores, hîc de tumore nobis agendum eſt, non quòd oporteat in inueſtigatione morbi neceſſariò hunc ordinem ſequi, niſi quãdo nullius alterius generis ſuſpicionem habemus. Nam ſi de intẽperie ſuſpicemur, de hac ſcito quod nõ eſt dolor. Id enim eſt primũ quod quærendum ſtatim ſciſcitamur, & reliquis omiſſis, ipſius cauſſam & ſpeciem perquirimus. Eadem ratione de ſolutа vnitate, retento, reiecto & aliis, ſemper ab eo exorſi, de quo ſuſpicio eſt. Sed tumorem dolori ſubiunximus in tractatione; quia dolorum comites eſſe ſolent, imò neceſſariò ſequũtur, ſi hîc diuturni fuerint. Et quia ſenſus, tumores eos, qui externi ſunt, ſtatim deprehendit, cùm nihil aliud quidquam ſint, quàm quod apparet, de tumore externo nemo dubitabit. Quare de hoc tantùm, ſiquid rogemus, ſpeciem quærimus. De interno verò quærimus an ſit, quid ſit. & ægroto non credimus perinde ac in externo. Non enim poſſunt ægroti ſemper internum deprehendere, ſed præſtantis eſt medici eum cum tegmyriis & propriis notis dignoſcere poſſe. Quare ſi æger dolorem paſſus ſit, aut patiatur, vel ex alto ceciderit, vel fuſte percuſſus fuerit, tunc num tumor externus aliquis inde factus ſit, non immeritò rogabimus: neganti vel aſſeueranti credendum eſt. Nos tamen ex cauſſarum natura etiam futurum prædicere poſſumus. Si eſt tumor, de magnitudine & paruitate quærendum. Item ſitne vnus an plures, cum dolore vel ſine dolore, affatim ac ſenſim magnus euaſerit, durus vel mollis, tenſus ſeu renitens, an tactui cedens cum pulſatione, vel ſine pulſu. Iam ſi magnum eſſe reſpondeat & vnicum, affatimque factum dolorificúmq; inflammationẽ eſſe colligere poſſumus, cuius rei vt certiores fiamus, an rubeat, caleat, renitatur, & pulſet, deinceps inquirimus. Nam ſic verè & certò inflammatio dici debet, faciet etiam ad ampliorem cognitionem, partis affectæ dignotio. Nam in omni parte iam dicta omnia euenire nequeunt. vnde loci natura affectus quoq; nomẽ indicabit, vt ſi in oculo adſint rubor, dolórque, Ophthalmiã eſſe dicemus. Neq; enim pulſat aut renititur. Si tumor in toto capite appareat, ſítque carnoſus

Tumores interni.

Ratio inueſtigãdi tumores.

Loci natura nomẽ affectus indicat.

©BIUM

fus, mollis & laxus, Hydrocephalea dicitur, & videtur esse affectus illius partis capitis, quæ pilis integitur. Morbus est peculiaris pueris & mulieribus propter humiditatem. Fiunt alij tumores in capite, qui Talparia dicuntur, quia ad instar aggerum, quos faciunt Talpæ, apparent. Tumores multi per morbum Italicum accidunt ob ossis corruptionem in morbo antiquato. In minùs antiquato fiunt etiam, sed sine aliqua ossis labe, quippe à vaporibus frigidissimis, & humidissimis, iisque frequenter locum mutant qui fiunt à pituita, aut flatibus. Aliquando à pituita parti infixa vehementissimi dolores excitãtur, qui noctu magis infestant, & calidissimis iuuantur. Ob id ad ignem semper habere caput cupiunt Nam vehemés tum caliditas, tum siccitas eos dolores leuat, mediocris excitat. Si faciem dicat tumere, de colore oportet interrogare. Si enim rubea sit, & sine magno tumore, & cum feruore, Erysipelas affectus est. Nam solet frequenter huic parti accidere. Si magnus fuerit tumor, & sine rubore, Catarrhũ vocãt. Ob id num dens doluerit, interrogare oportet. Si enim talis dolor præcesserit, pituitæ defluxio est, & tumor Oedematodes potiùs cẽsendus est Si tota facies multùm tumeat, & rubicunda sit, vera inflammatio est. Si huic accedat obscuritas, & vesiculæ fient Phligmenis similes, Carbũculum esse dicimus. Si in collo tumor fuerit vnicus, anginam esse certum est. Si plures sint tumores duríq;, Strophulas esse putamus. Si post morbum acutum protractum, tumor circa aures appareat, dicitur Parotis affectio. Si in mento & aliis partibus circumuicinis sine inflãmatione & duritie tumor videatur, si in locis degat æger montuosis, & niuosis, vbi fieri solent Broncochellæ, talem affectum esse dicimus. Si in alis tumor est post morbum acutũ, neque grassetur pestis, bubo est criticus Si in eadem parte duri appareant tumores etiã Strumæ dicũtur. Hoc enim medicis omnibus nondũ vulgò receptum est vt omniũ quauis in parte glandularum Scirrhos Strumarum nomine significét, vt inflammationes communi bubonis appellatione explicant Si in pectore tumores fiant, vel in sterno, vel supra costas multas, vel vnã tãtùm, sic erit distinguendũ. Cùm supra sternum aut vnã costã fiunt, atque sensim accidũt,

Hydrocephal.

Talpariæ.

Tumorum faciei distinctio.

Erysipelas

Catarrhus & eum cognoscendi modus.

Inflãmatio.

Carbunculus.

Angina.

Strophulæ.

Parotis.

Broncochellæ.

Bubo criticus.

Tumores pectoris, Morbi itacast.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 679 sur 1293

de morbo Italico ſuſpicandũ eſt. Quare ad alia ſigna recurrere oportet, quò certiores fiamus multis conueniẽtibus. Vni quippe tantùm confidere non eſt tutum Rarò autem ſic fiunt tumores ſine morbo Italico, niſi ex fractura aut laxatis ſterni vinculis, vnde gibboſitas anterior accidit. Sunt ferè hi tumores abſque dolore Si ſupra nothas coſtas fiat tumor, Pleuritis externa, vel abſceſſus, vel Rupia dicendus affectus eſt. Quare ſi fiat repente, Pleuritis externa eſt: ſi ſenſim & ſine magno dolore, & quadam circumſcriptione, Lupia erit Si cum dolore, abſceſſus. Mammis tumore affectis debemus interrogare an ſit magnus, an paruus, ruber calidúſne: nã ſic erit inflammatio partis. Quòd ſi tumor non fuerit magnus, iterum quærendum eſt an cum duritie, vel ſine duritie: ſi durities ſenſim facta ſit, & poſt menſium retentionẽ, & cum dolore punctorio liueſcat, aut obſcurior ſit pars, de Cancro ſuſpicio habenda eſt. Quòd ſi lactãti tumor durus factus ſit, Scirrhum glandularum, vel caſeationẽ eſſe coniicere oportet. Sed in Scirrho nullus eſt dolor: in caſeatione dolor eſt ſimilis inflammatione. Circa ventrem tumores fiunt, vel in toto vẽtre & erit Hydrops: vel in aliqua parte, vt inter vmbilicum & Xiphoidẽ, in quo frequentiſſimè decipiuntur medici. Nam ventriculi tumorem, potiſsimum oris ventriculi eſſe credunt: verùm fitus, durities, grauitas, & quæ conſequuntur hepatis affectionem, vt cachexia, iecinoris tumorem indicãt. Quòd ſi cum febre & dolore eſt inflammatio, ſi durities eſt ſimul cum febre, & dolore, Scirrhoſam inflammationem denotat, potiſsimùm ſi ante febrem Scirrhũ perſenſerint. Tumores autẽ vẽtriculi magis paulò ſupra vmbilicum, & cum inflatione, ac tenſione potiùs, quàm cum duritie eſſe ſolent. Splenis tumor in parte ſiniſtra multùm infra coſtas ſentitur, ſi fuerit maximus: ſi minor eſt, ſub coſtis mendoſis & inferioribus percipitur. Fiunt tumores in muſculis epigaſtrij, qui hoc nomine diſcernũtur, quod muſculi figuram quandam retineant, cui inſunt. Sunt magna ex parte abſceſſus, vel Scirrhi, & magis ſub vmbilico, quàm ſuperiori parte, vel quia humores facilius decumbunt in inferiorẽ, vel quia venę inferioris partis oriuntur è venis ortis à ramis venarum, ex quibus venæ colli vteri oriun-

Pleuritis externa. Lupia abſceſſus.

Cancer. Mamm.

Scirrh. caſea.

Tumor iecinor.

Tumor ventris.

Splenis tumor.

Epigaſtrij.

oriuntur, quæ craſsiorem & magis melancholicum ſanguinẽ continent. Obid virginibus, & viduis iſti tumores frequentiores fiunt, & magis fiunt in medio ventre, ſcirrhi verò ſupra aponeuroſes muſculorum, abſceſſus verò magis ad latera vergunt, & inter muſculos obliquos, vel inter tranſuerſum & obliquũ aſcendentem. Si tumor in vmbilico appareat, omphacocele dicetur. Si verò in alia parte ventris inferioris, vel ſuperioris non durus tumor fiat, aliquando apparens, aliquando latitans, peritonei ruptura eſt, atq; ſi in ventre virorum inferiori talis appareat, etiam relaxatio peritonei eſſe poterit citra ruptionem, circa foramen, per quod in ſcrotum deſcendunt vaſa ſpermatica, elongatio in modum crumenæ cum ſuis cõtentis epiploo, ſcilicet, vel inteſtinis, vel vtriſque. Et ſi inferius prorumpat, ſecundum quod magis vel minus fiet lapſus, diuerſam ſedem conſtituet. Vbi enim ad pubem tantùm peruenerit, Bubonocelem facit: quieſcentibus ægris vix apparet, poſt ſaltum autem & deambulationem conſpicua eſt. Nec eſt prætermittendum talem etiam à rupto aliquo epigaſtrij muſculo fieri aliquando poſſe: verùm ſi ſupra dicta elongatio, ad ſcrotum vſque producatur, enterocele appellabitur, quæ omnes etiam à ruptione contingere poſſunt. Diſcernuntur autem ſecundum cauſſas, vt ſi à ruptione ſint ea, quæ tumorem faciunt, nulla in ſcroto propius tactui occurrunt: Si ab elongatione cum maiore renitentia, & tanquam in ſecundo vaſe ſentiuntur, quæ vbi in ventrem recipiuntur, tumor ceſſat, hácque nota diſcernuntur hæ duæ herniarum ſpecies à reliquis, quæ in ſcroto conſpiciuntur, quæ etiam à talibus cauſsis originem non habent, ſuntque hę pneumocele, hydrocele, ſarcocele, & circocele. Pneumocele leuitate perſpicuitatéq; ab hydrocele diſtinguitur. Sarcocele tumore & duritie teſtis dignoſcitur. Circocele tumorum diuerſitate & paruitate in epidydimo & vaſis ſpermaticis ab aliis heraiis diſtinguitur, nec non in ſcroto inflammatio eſſe poteſt. Diſcernuntur autem omnes alij tumores ab inflammatione, quòd huic propria ſit rubedo, calor, puſsus, renixus, &c. Fiunt & multi tumores ſcirrhoſi, qui, vt ſupra dictum eſt, cheradum nomine, cùm multi fuerint, explicari poſſunt. Fit etiam

Peritonei ruptura an relaxatio.

Diſcrimẽ à cauſsis.

Debernis.

©BIUM

Priapiſmus. Phyma, Phigethlon & aliæ glandularum inflammationes circa eam partem. Tumor peculiaris mentulæ eſt Priapiſmus: eſt autem tenſio mentulæ continua. Solet iis accidere, quibus ſunt vlcera in extremo penis, vel propter tenſiuam laſsitudinem illius partis, & frequentem coitum cum virginibus. Fiunt quoque tumores ob vlcera tibiæ, vel pedis circa inguina, ſed qui ob vlcera pedis dolentia fiunt tantum, communi nomine Bubones dicuntur, qui verò ex coitu accidunt, venerei peculiariter nominantur, & hi ſolent eſſe prænuncij morbi Italici. Fiunt verò per ſtatum peſtilentem tumores in inguinibus, & aliis emunctoriis ob carbũculos partium externarum: rarò aut nunquam ſine carbunculo. Aliquando priùs accidit carbunculus, quàm manifeſtè Bubo appareat. Fiunt tumores circa perineum iis, qui vlcera patiũtur in parte interna, & magna ex parte in abſceſſum vertuntur, vel in ſcirrhum. Fit etiam tumor durus in penis ſuperiore parte. In coxa tumores quoq; fiunt & ſcirrhi in morbo Italico. Circa genu dolor eſt articulorum, cum inflãmatione, vel Eryſipelate, Oedemate, aut Scirrho. Sed plurimùm in genu magna Oedemata, & tumores aquoſi fiunt vel flatuoſi. Sub genu fit frequentiùs Aneuriſma, quàm alia parte, ob arteriæ tenſionem ruptione facta, & ſanguine illo arterioſo partes illas laxas replẽte, ſine coloris immutatione. Cognoſcitur autẽ, quia primo ſtatim die pulſat, quod nulli alteri tumori accidere poteſt. Quare dolor maximus pulſatorius huic erit peculiaris, ſi ab ortu inſit, pars etiam renitatur in dicto iam loco Et brachiis etiam, & vlnis fit tumor Peponi ſimilis ſine pulſu, & ſine calore, & caloris mutatione: qui tumor nullum obtinuit nomẽ, ſed ſimilitudine quadam venæ Aneuriſma, vel ſciſſura dici poteſt, nonnulli carcinomata vocant, ſi aperiantur, fluxu ſanguinis moriũtur. Qui primò erũpit, concretus apparet & fœtidus: reliquus autem ſiſti non poteſt tam magna apertione facta. Circa genu aut infrà, aut ſuprà ſolent tumores venarum apparere. Qui varicoſi dicuntur, illi facilè dignoſcũtur colore ob flatuũ copiã, & tumorũ mollitiem. Apparent enim veluti oliuæ in quibuſdam locis venarum. In aliis etiam partibus fiunt varices, ſed in his frequẽtius. In tota tibia

Aneuriſma.

Varices.

fiunt

fiunt duo genera tumorum valde similia, quorum alterum Oedematodes est, & accidit iis, qui aqua intercute laborant. Pars enim tumet & pallet, si digito comprimatur, cædit, & impressi digiti vestigium retinet. Tales apparent in Hydropicis & Phthisicis ad finē, atque omnibus cachexia laborantibus. Alter verò est tumor carnosus, & hic propriè est hydropis species, quæ Anasarca dicitur. Quare author introductorij, hydropis quatuor species constituit. Differt enim Hyposarca seu Anasarca à Leucophlegmatia, quòd in hac Oedematosi tumores fiāt: in illa verò non est admodum mollis tumor sine coloris naturalis immutatione. vt in polysarchia, nisi quòd paulò durior est. Solet esse sine dolore & sine rubore aut inflāmatione. Accidit mulierib. iunioribus post mēsiū suppressionē, & sanguinis missione atque inedia potiùs curantur, quàm aliis remediis. Accidit & iuuenibus nonnunquā, sed in quibusdam magis ad Oedematis tumorem accidit, quādo corpus pituitosum est, in aliis verò ad scirrhi naturam. vt in melancholicis. in bene temperatis Polysarchia peculiaris esse videtur. Quibusdam morbus hæreditarius est. Quidā Elephātiasim Arabum esse crediderunt: in illis tandem fiunt exulcerationes, vel accidunt iis, qui vlcera pedum patiuntur. Circa pedes fit Podagra, & hoc nomine tantùm differt à communi articulorum dolore, quòd magis à materia crassa fieri credatur: quanquam nominis ratio videatur significare omnem articularē morbum, qui pedibus accidit ex quauis materia, verùm impropriè Podagra dicitur, & sine magno dolore, & diutissimè partem occupat: quia ex crasso humore est. Fiunt tumores præter naturam in mediis ossibus digitorū, propter quos ossa putrent, & decidunt. Accidūt pueris & puellis frequētissimè, aliquando & à morbo Italico. vel ob quādam cacoethean sanguinis. Hūc tumorē aliqui appellātur nomine Cheradū, sed id absurdum est. Cherados enim affectus sunt & scirrhi glandularum: potiùs est Melicheris, quia saniem melli similem reddit vnde nomen habent. Omnibus partibus accidunt tumores præter naturam, quos magnitudine, & paruitate, calore, colore, mollitie, & generationis modo distinguimus. Nam si in aliqua parte, & corpore plethoDe Oedemate.

De Anasarca & aliis speciebus.

De articulari morbo.

©BIUM

De inflā-matione. Carbun-culus.

rico tumor affatim fiat, cum vehementi dolore, tensione, rubore, & calore, inflammationem esse dicimus. Si omnia hæc appareant, nisi quòd liuidus sit color, & Phligenis similes pustulæ aliquot sint, & crusta cineritia, & nigricans, Carbũculi affectio est. Quòd si in emunctorio illius partis tumor sequatur, sitq; status pestilens, Antrax est, quivulgò appellatur Antrax epidemicus, vel Carbo, seu pestis, & si potiùs sit symptoma, quàm morbus pestẽ indicans in eo loco. Si aut̃ tumor fuerit minor, in cute magis quàm in carne, & cũ maximo feruore, & flammeo colore, vel ex flauo rubescente, qui tactus albescit, refugiente sanguine, & statim recurrente, verum erit. Erysipelas phlegmonosum. Si tumor magnus, laxus, sine dolore, & rubore, & punctione fiat, Oedema dicitur simplex & exquisitum. Nam si rubeat modicè, & nonnihil doleat, Oedema phlegmonodes, aut phlegmone Oedematodes censendus est affectus, ab eo nomine sumpto, quod in morbi cõplicatione superius est. cognomine verò seu epitheto, ab eo quod est minus. Si à pituita nõ naturali fiat tumor, pro humoris diuersitate, diuersi quoq; tumores erunt. Aquosior tumorem facit hidatodem. Si magis spumosa sit, & flatulentia inflationẽ facit, quæ rarò est sine aqua. Si crassior sit & viscidior, scirrhum (vt vocant) album facit. Si magis resiccata fuerit, & ossibus hæreat, Exostosis dicetur. Quòd si æqualis fuerit duorum humorum defluxio, Erysipelas phlegmonodes aut Scirrhus Oedema, & sic de aliis à Gal. dicitur, lib. 2. ad Glauc. quod nullibi tam exactè distinxerat. Possunt verò omnes tumores ex naturalibus factis humoribus inuicem cõmisceri, vnde & scirrhus cum aliis tumoribus, non tãtùm renitens, vt in simplici inflãmatione fieri solet: Si syncerus fuerit, cum duritie & sine dolore est: si exquisitus, sine sensu. Et hac nota Cancri à Scirrhis distingũtur. Nam Cancri dolẽt & sentiunt. Est verò aliud sentire, & aliud dolere. Sentit Oedema, si tangas, nõ tamen dolet. At ex atro humore factus, aut pituita exactè indurata, neq; sentit neq; dolet. Hoc enim necesse est, ne dolere quidẽ, si non sentiat. Sentire verò potest, & dolorem non patì. Cancer igitur ob feruorem sentiet. Non dolet tamen Oedema ob frigiditatem, quia stuporem inducit

Erysipelas Oedema.

Cancri & Scirrhi di stinctio.

adiu-

adiuuante nimia humiditate partem laxante. Scirrhus autem & præfrigiditate, & præsiccitate sensum partis aufert. Omnes ferè tumores à melancholia, sunt rotundi, & cum glandulis accidunt inæquales, & longo temporis tracti fiunt. Cancer est semper minor scirrho circa principium, sed tandem maximus euadit, vt scirrhus quoque si hoc patiatur membri mollities Venæ distętæ & varicosæ magna ex parte hos affectus comitãtur, nec minùs Scirrhum, quàm Cancrum. De his igitur singulis est cautè interrogandum, & obseruatione diligenti est inquirendum. Tumor quidem durus, sed paruus fit in partib. carne denudatis, vt circa pedes & manus, & in genere neruoso, ganglion vocant cum tumorem, nostri nodum à nodis cordarum, facta similitudine. Huiusce tumoris duas annotaui differentias: altera est cum dolore, altera doloris expers & supra tẽdonem fit, vel ligamentum: illa verò supra neruum, qui ne vel leuissimum cõtactum ferre potest, neq; frigus sentire sine molestia. Vnde fit, vt is dolor vehementissimus sentiatur. Huiusmodi tumorem præter naturã vidi in vxore D. Bochernis nostræ reip. à secretis. Is tumor erat in eo neruo, qui ad pedem descendit. Fiunt & alij tumores, qui verò absessus sunt, vt partibus carnosis minùs duri, quorum materia seuo concreto similis est, appellãtur verò Steatomata. Alij sunt parui & molles, vt Puls, & Atheromata dicuntur. Hi omnes facta apertione & facilius & distinctius cognoscũtur, aliàs non nisi à diuturnitate & paruitate & maiore & minore mollitie, tales esse cõiiciemus. Quòd si maiores sint, & durities illam, quæ in musculis sentitur, habuerint, Admata vel Lupia dicũtur. Minores tumores sunt, qui ab humoribus non naturalibus excitari solẽt, si Carbunculũ excipias, qui non à propria circumscriptione, sed à partis natura, quam afficit, excitato ingenti dolore, magnitudinẽ habet. Fit maximè mollis. Discernitur is ab inflammatione, vt superiùs quoque dictum est, colore liuido, Phlegmenis, crusta, cutis vstione aliqua in parte. Pestilens Carbo ab alio differt, quod pestilẽs habeat magna ex parte, imò ferè semper (nisi mors præoccupet) in emunctoriis tumorẽ, è directo partis affectæ Carbone. Differt etiã symptomatum vehementia,

Nodus cũ differẽtus.

Abscessus.

Steatomata.

Atheromata.

Lupia.

Carbo pestilens.

©BIUM

& malitia: ob id peracutus morbus est. Habet magna ex parte cordis iactitationem, & lypothimiam ob materiæ venenositatem, & est contagiosus: non epidemius autem, contagiosus non est. Magna ex parte à caussa procatarctica excitatur iis, qui pelles tractant, vt laniis, & coriariis, & qui morticinia tractant. Fit in facie illis frequêtiùs, quàm aliis partibus, quia manibus sæpius illam partem attingunt, quod indicat manum minùs aptam esse ad patiendum omnibus aliis partibus corporis. Nam quancũque att gerint sic infectæ manus, ipsæ illæsæ virus dãt, & cõmunicant, faciésque vt plurimùm hoc patiatur, tum præ mollitie, tum quod magis ad manũ sit. Ex his manifestum sit, interrogandum est de vitæ instituto, & de morbis populariter grassantibus. Hac enim ratione epidemicũ à nõ epidemico poterimus discernere iisque quoque addemus regionũ differentias. Nam ex hac morbi quoq; species innotescit, vt olim, si Plinio credimus, Galliæ Narbonensi familiaris erat, quemadmodum hodie montanis regionibus Cancer, aut Elephas, potissimũ in quibus montuosis regionibus solêt homines vesci leguminibus salitis & ad fumũ exiccatis carnibus tum piscibus, & vino generoso aliunde allato, alliis, cæpis, porris, sinapi, &c. Venatores quoque facilè iis plectuntur morbis, qui carne ceruina, & aliis huiusmodi ferè nutriuntur. Solêt enim hi morbi regionales (Topicos forte rectè dicemus) ob alimenta gigni, vt qui frequenter vescuntur fungis, aut cerasis, Angina infestari solent: qui perficis, lippitudine: qui ficubus, scabie & Phthiriasi & viscerum tumore: qui nucibus, amygdalis, auellanis & pineis, Cephalalgea & vẽtriculi dolore, & subuersione: qui caseo & laête vel pane azymo, Nephritide. Qui aquã bibũt per argillam fluentem, omni obstructione & frequentissimè calculo infestantur: qui aquam lutosam, iisdem quoque malis infestãtur: qui aquis salsis & nitrosis, Dysenteria: qui aqua ex puteo profũdissimo, colico infestari solent: qui aqua niuosa, Broncocele: qui cisternarum aqua vtuntur, obstructioni & alui constipationi obnoxij sunt, ob astringendi vim, quam acquirunt à rubrica fabrili, ex qua magna ex parte picatæ sunt, idque potissimum si recens factæ sint. In veteribus autem ob frequen-

Carbo non pestil. & quib. accidit.

Qui morbi quæ alimenta sequuntur.

frequentem ablutionem minus ineſt periculi. Idem patiuntur, qui aquam bibunt per canales fictiles fluentem. Sed quæ per plumbeos fluit, iuxta Gal. opinionem, ob ceruſam, quæ in ipſis generatur, Dyſenteriam inducit, quod tamen experientia falſum comperi. Monſpeſſuli enim frequentes ſunt ciſternę in quas per plumbeos tubos aqua influit, quo in loco minus ſolent graſſari Dyſenteriæ, quàm alibi totius Galliæ Narbonenſis, etiam ybi nullæ ſunt ciſternæ, præterquàm quòd Ceruſa, niſi acetum adſit, poſſit generari: Obſtructioni verò & alui conſtipationi obnoxij, qui aquam canales fictiles verrentem bibunt, idque potiſſimùm ſi non ita dudũ extructa fuerit ciſterna. Qui ceruiſia ex pomis & pyris & aliis fructibus potione vtuntur, Oedematis, colicis doloribus & aliis omnibus malis ex pituita & flatibus ægrotant, frequentiſſimè quoque ex iis leproſi fiunt. Minus rubentem, ſed magis tumentem faciem habent. Vnde leproſi albi dicuntur. Tales ſunt in Flandria & Normania. Solus reſtat herpes, qui magis ad vitia cutis, quàm tumores referendus eſt. Nam ſine magno tumore fit, quia ſolius cutis, vel cuticulæ affectus videtur. Apparet enim velut à ſole exuſta cuticula, & frequentiſſimè ab inſolatione maiore fit. Ex rubro flaueſcit pars, ſentit ardorem, &, ſi tangas, ex ſiccitate aſperior ſentitur. Eſt Herpes ſimpliciter dictus, qui parùm ab Eryſipelate differt, & fortè non alia ratione differunt, niſi quòd à flaua bile excrementitia fiat magis, quàm à naturali Herpes. Eryſipelas verò contra, ſi materia paulo craſſior & acrior fuerit, nõ ſolùm cuticulam offendit, ſed etiam cutem exulcerabit. Et quia non ſolùm ſerpit, ſed & cutem abſumit, Eſtiomenos dicitur. Si in parte affecta parui tumores milio ſimiles, ſero citrino pleni, phligmonis minores ſuſcitentur, Herpes miliaris dicitur. Hic affectus perpetuò comites habet veſiculas, ſed nõ eodem ſemper loco, quippe cùm ſedem mutet ſerpendo. Iis euaneſcentibus alij eiuſdem farinæ excitantur, vulgo dicunt (*Vne Dertre*) Fiunt iis tumoribus ſimiles, qui Latinis Sudamina, Græcis Hydreæ, aliis Papulæ ſudorum dicuntur. Sunt autem minus flauæ, & magis albeſcunt, frequentiores & aliquando in tota facie, vel in toto corpore. Fiunt autem

Aqua canalium plumbeorum.

De herpet.

Sudamina.

cum quis ſudare incipiens, frigido aëri ſe exponat. Sunt aliquando cum pruritu ſi minores fuerint. Nam maiores abſque pruri eſſe ſolent. Fiunt etiã tales humores à pediculis (vulgò Cirocis) dictis in quib. futura eſt ſcabies. Si autẽ hi tumores multò maiores & bullis ſimiles excitatis ab igne, vel aqua feruenti, Phligtenæ dicũtur, potiſſimum ſi in tibiis fiãt, à ſeroſo humore collecto inter cutem & cuticulam. Si rumpantur, cruſtam faciunt, & in quibuſdam cruſta nigra eſt, ſed ſine inflammatione & dolore, atque ea ratione differt à paruis Carbũculis & Phligtenis in carbunculo apparentibus. Variolæ & morbilli à ſupradictis affectibus facillimè diſtinguntur, quòd epidemici morbi ſunt, nec vnquam erumpunt niſi febre præcedente, & frequentius in iuuentute, aut adoleſcentia (quæ primam omnium ætatum continet) fiunt. Hunc affectum peſtem Raſes appellat communi appellatione, peculiari autem elogio Papulas pituitoſas nominauit. Apparent in cute tumores duri, vt Thymus, Verruca, Acrocordon, & Condylomata, Claui, & Paronychia. Verùm Condylomata frequentius fiunt circa ſedem & vterum, quàm in aliis partibus. Claui verò intra digitos pedis calli, ſub planta pedis, verrucæ in digitis manuum, Acrocordon in aliis quibuſdam partibus. Thymus frequentiùs in glande & in ano fit, & in præputio. Refert figuram capitulorum thymi, vel flores thymi. Eſt enim aſper tumor, oblongus & ſubrubẽs. Condyloma eiuſdem figuræ eſt, ſed æqualis & ſine aſperitate apparet. Horum duæ ſunt differentiæ: altera eſt carnoſa calore candida, & ſine dolore, ſed cum quadam inæqualitate: altera dicitur maligna ob dolorem. Eſt enim cum maiori ſcabricie & inæqualitate, & cum liuiditate quadam, & facilè degenerat in Cancrum ob ſimilitudinem. Verrucæ ab omnibus facilè dignoſcũtur, differũntque ſic, quòd Acrocordon velut pendet tenui filo. Myrmecia eſt ampla radice, & capite minùs lato, dolorem ſi tangatur, ſentit, ſaltem veluti formicæ vellicantis ſpeciem præbet. Paronychia ab vnguibus dicitur. Nam ad illorum radicem tumor eſt. In ſummitatibus digitorum fiunt tumores inflammationi ſimiles, qui citiſſimè os putrefaciunt, & poſtea carnem quandam ſu-

Variola.

Alij tumores.

Claui.

Acrocordon.

Thymus.

Condyloma.

Verruca.

Myrmecia.

Paronychia.

perfluam ingenerant, quam fortè antiqui pterigion appellauerũt, à carne illa ſuperaddita. Quare plura de hoc dicemus capite de adnatis. A cauſſis procatarcticis fiunt tumores ob ſanguinẽ effuſum in quauis corporis parte hũc affectum *euchymoma* vel *euchymoſin* vocant. Aliquãdo ſine magno tumore is eſt, & tunc potiùs vibices ſiue liuores dicuntur, de quibus cap. de vitiis cur. plura dicemus. Tumores in oculis fiunt quorũ alij peculiares ſunt, alij aliis partibus communes, vt inflammatio coniunctinæ, quæ à parte ſumpto nomine ophthalmia dicitur, alioqui toti corpori communis affectio. Condolyma aliquando ex coniunctina propendet: ego vnum aliquando vidi, quod ſuperabat oui magnitudinem. Fit propter corneæ eroſionem. Vuæ procidentia, quæ tumorem refert, & pro magnitudine ſua nomen diuerſum accipit. Nam quum admodum exigua eſt, & quaſi muſcæ capitis formam repræſentat, *myocephalos* à Græcis dictus eſt tumor: vbi accreuerit ad acini vuæ magnitudinem *ephyloma* dicitur. Si magis adhuc increſcat, & ſub palpebras contineri nequeat, *mylon* Græcis eſt. Quòd ſi obduruerit clauis dicitur, ob ſimilitudinem, quam habet cum clauo reliquas partes afficiente. Totus oculus intumeſcit per hunc affectum cum vehementiſſimo dolore pulſatorio, atque feruore. Videtur eſſe inflammatio flatulenta, quæ in cæcitatem deſinit, fitque poſt vehementiſſimos capitis dolores. Nullum verum nomen proprium adhuc habet. Si abſque dolore fuerit, dicetur oculi inflatio, quæ ſi in vuea tunica fiat, rumpitur illa rugoſitas iridis, & ſequitur pupillæ dilatio, mydriaſis vocata, quæ & à cauſſa procatarctica & percuſſione fieri ſolet. In palpebris ſuperioribus tumores fiunt, qui ſi duri ſint, hordeoli, ab hordei figura, vel magnitudine dicuntur: intus latitant nec prodeunt foris, de genere ſcirrhorum ſunt. Quòd ſi tota palpebra intumuerit, & cum perſpicuitate, inflatio dicitur Græcis *ephyſimon*. Si abſque perſpicuitate, à ſuperfluis vigiliis excitatur, œdematodes tumor eſt. Fit etiam in his, qui cachexia, & cruditate laborant. Accidit enim vt intumeſcant iis oculi, vnde nobis ſæpius ſignum eſt futuri hydropis. In cãto maiore oculorum tumor fit, qui ægilops dicitur, & eſt abſceſſus in ea parte, qui ſi

Tumores oculorum.

Palpebrarum tumores.

Ægylops.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 689 sur 1293

©BIUM

rumpatur in partem internã, & diutius ſaniem retineat, fit fiſtula lachrymalis vulgò dicta. Hanc ſi digito, manè potiſſimùm, premas partem, cum lachrymis pus effluere videbis. Si verò magis ad medium oſſis naſi deſcendat, per nares ſanies effluet, ſi digito premas citra oſſis perforationem. Id autem fit ob foramen in ea parte poſitum ad neruorum diſtributionem in partem internam. Materia enim illic colligitur inter os & cutem, & non inter oſſa, quæ ethmoidea vocant. Nam cùm prementibus digitis à parte externa non cedant, qui illic effluet pus digitis prementibus? A cute exteriùs preſſa facilè effluet pus per illud foramen in narium capacitatem. In interna narium parte in carne illa laxa, à defluxione pituitæ flatulentæ fit tumor, qui cùm paruus eſt, parum conſpicuus eſt, minimum offendit reſpirationem: ſi maior totam capacitatem internam occupat, & verè polypus eſt. Nam ſimilis eſt polypo, & ſubſtantia, & colore, & figura. Tumor enim eſt globoſus, vt polypi venter, ſubſtantia dura, qualis polyporum, & ſepiarum caro. Color intus candidus eſt ſuperficie, identidem colores mutat, vt polypus, priuſquam indureſcat: maior fit in ſingulis lunarum coniunctionibus, & decreſcit aliis temporibus, ſed quum magnus iam obduruerit, eandem ſemper retinet magnitudinem. Si caro illa accreſcat in circuitu naris, & ab acrimonia humoris vlceretur, ozena morbus erit, à ſimilitudine polypi, qui ab odore, ozitis quoque dictus eſt. Verùm admodũ differunt, cùm ozitis polypus moſcum bene redoleat: ozena verò morbus tetrum inſpiret odorem. In ore tumores fiunt cum inflammatione, aut ſine ea. Nomen verò illis eſt varium à diuerſis partibus. Si fiat in genis, peculiare nomen malum non eſt ſortitus, ſed inflammatio dicitur. Fit ex catarrho, & citiſſimè ſuppuratur ob anhelitum, & loci temporum cum humiditate. Si tumor in gargareone ab eadẽ defluxione fiat, longus ſit, tantùm relaxatio vuulæ, dicitur columella ſeu parua columna. Si verò ſit rotunda, & globoſa pars extrema craſſior multò quàm radix, vuula Græcis *ſtaphyloma* dicitur. Si in glandulis, quæ vtrinque ad radicem linguæ ſitæ ſunt, fiant inflammationes *antiades* dicuntur. Si in adiacentibus partibus,

Polypus.

Ozena.

Tumores oris.

Staphyloma.

Antiades

aut

aut in isthmo fiant tumores, dicuntur *paristmia*. Glandulæ verò ad linguæ radicem ob morbum Italicum potissimum indurescunt, defluxionibus longo tempore neglectis, dici possunt hi tumores *cerades* internæ, si exulceretur, caulia vlcerum exputitionis sunt. Fit tumor sub lingua cum inflammatione, & sine inflammatione. Cum inflammatione est morbus *batrachos* ranula dicitur Si absque inflammatione fuerit, videtur esse inflatio. Fit similis tumor in lateribus ad radicem dentium, qui cùm ferro adaperitur, pituitam mucosam reddit, nullum nomen obtinuit, frequenter fit iis, qui morbum Italicum passi sunt, atque recrudescit frequentissimè morbus nisi candenti ferro vratur, & excitetur, non potest esse parocilis. Nam ex Aetij sententia parocilis est phlegmone, & in carne gingiuarum fit, vnde hoc morbi genus nomen esse puto, ex morbo Italico pituitoso natum, nisi quis velit dicere inflammationem tantùm esse, verùm inflatio sine pituitosa materia est, hic autem tumor, vt diximus, pituitam (non solùm flatũ) viscidam habet. In toto corpore fiunt latæ pustulæ per scabiem, quæ citissimè ad suppurationem sponte sua perueniunt. Hactenus de tumoribus externis, qui tactu & visu deprehendi possunt. Interni vero tumores, de quibus iam tempestiuum est agere, ratione magis quàm sensu dignoscuntur, quò fit vt ægrotis super hac re minùs fidendum sit. Hi sunt vel magni vel parui: si magni, possunt etiam tactu deprehendi: si parui, articulosis tantùm coniecturis.

Paristmia

Cerades.

De tumor. internis.

Magni & in ventre inferiore sub septo transuerso, aut sub alia parte molli, quæ prementibus cedat digitis, sensu deprehendi possunt: idque potissimùm, si regio multum vt morbi intumuerit, aut saltem non fuerit distenta flatibus, vel aqua, vt in hydrope, pars quæ eleuatur in tumorem præter naturam, tactu deprehenditur; discernitur vero ex situ partis, figura, &c. Nam si iecur scirrho, aut alio tumore infestetur, tractata parte dextri hypochondrij, vel sinistri, vt superiùs quoque admonuimus, tumor apparet. A figura autem, quod veluti semicirculum efformet. Splenis verò tumores magis in sinistra, quàm dextra parte fiunt, & potiùs ad mediam ventris regionem, quàm in superiore sentiuntur. Intestinorum

Quo pacto discernuntur tumores.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 691 sur 1293

tumores in parte vētris inferiore aut media regione fiūt cum magna inæqualitate, prout essent mulie tumores. In collo inferiore fiunt māximē scirrhi, qui figura ementiuntur spherulas precarias. Si in superiore ventre figuram fere rotundam sentias, mobilem vteri tumorem esse dicemus. Si duo tumores ex vtraque parte aut altera tantùm, idque in muliere, testiculorum inflatio est. In viris semine abundantibus tumores fiunt parastatarum, qui sensibus deprehenduntur in quibusdam post seminis longam retentionem. In aliis intus magis latent & feces retinent Indicio est, quòd post concubitum minus apparent in aliquibus, alij reddunt excrementa alui facilius. Quòd si non licet partes has attrectare, vel ob tumorum prauitatem, aut ventris crassitiem, tensionémque, astantes vel ægrotos interrogare oportet, num grauitatem aliquam, vel pondus, aut difficultatem, vel impedimentum aliquod sentiant, vt si in hepate tumorem incipientem, aut incipientes obstructiones esse suspicemur. Si tumor magnus rotundus in medio paulò supra pubem, vesicæ tumorem, si cum febre inflammationem esse, si sine febre ob retentionem vrinæ esse iudicandum est Rogabimus si sentiat dolorem ad clauiculam, vel circa partem posteriorem dorsi ad omoplatas. Si in respirando dolorem sentiat, & post tres vel quatuor horas à sumpto cibo grauitatem sentiat, aut si non potest ferre tantam cibi quantitatem, quantam ferre erat solitus, si per ascensum graduum aut equitationem sentiat grauitatem, & magis dextra quàm sinistra parte, si melius dormiat eo latere iacens, quàm oppositio etiam vacuo ventriculo: Si excrementa alui immutata fuerint, aut vrina magis tenuis, hæc omnia tumores hepatis etiam incipiētes, nobis certò prænunciant.

Vteri & parast. tumores.

Vesica.

Quæ arguunt hepatis tumores.

Quæ splen.

Considerato situ eadem ferè symptomata reperias in tumore lienis, minor tamen sit anhelandi difficultas, quia magis alligatur mesenterio, quàm septo transuerso, neque tussiculam facit inanem, vt solet hepatis tumor facere. Color faciei & totius corporis fœdior, hepatis obstructiones, & tumores significat. Subniger verò ex flauo nigrescens, splenis vitio accidit. Si cum febre sit, interrogare oportet scirrhum phlegmonodē, aut erysi-

©BIUM

erysipelatodem esse, aut si non præcesserint, inflammationem, vel erysipelas Febris species, quæ necessariò sequitur, has inflammationes discernit, & eos affectus. Nam quæ vitio hepatis accidit, synochos putris est, & alui excrementa erunt liquida, putrida, sanguinolenta que, & singultus fiet, vt dixit in Aph Si verò erysipelas, excrementa alui vitiosa, qualia in diarrhæa erunt. Febris autem causus fiet. Et hæc febris distinctio tumores calidos à frigidis discernit Inflammationes verò splenis comitatur febris quartana continua: Vesicæ & vteri inflammationes febres continuas, sed minùs acutas. Ferè semper omnium partium internarum inflammationes naturam febrium synocharum imitantur, quòd illæ à sanguine fieri dicantur, vt inflammationes. Pulmonum verò inflammationes pituitosas, aut bilioſas febres habent qui ex pituita, aut bile esse solent. Sunt & aliquando febres confusæ, vt si febris materia confusa sit permixta. Deprehenduntur verò circa tactum tumores omnes interni, thoracis quidem ex dolore vel grauitate, cum difficultate anhelitus & tussi inani, nisi quando est inflammatio, à qua semper aliquid resudat: & hac ratione tubercula cruda ab inflammationibus discernentur, vel febre. Cruda enim tubercula nisi ad suppurationem veniant, febrem non faciunt, neque sputum mutant, nisi post eruptionem. Difficultatem anhelandi faciunt, & tussiculam inanem, & circa partem grauitatem & tensionem potiùs quàm dolorem. Si in spina dorsi est tumor, gibbositatem, vel cauitatem facit processu temporis, & si longus fuerit, multas vertebras ad intus trahit: si verò breuis vnam aut alteram tantùm, & fiet potius cauitas laxato ad intra vinculo. Contingit aliquando circa pericardium tumores, & inflammationes fieri. Si crudus tumor vel tuberculum fuerit, palpitationem vel tussiculam facit: si verò inflammatio, eadem symptomata erunt, quæ in peripneumonia, & hac nota discernuntur, quòd minori anhelandi difficultate laborent, & minùs leuantur frequenti & multa expuitione. Æstus maximus & febris maxima in tali affectione esse solet. Nos hanc affectionem deprehendimus in nobili & generoso viro, cuius cor erat obductum seroso humore

Inflamationes hepatis.

Quibus deprehenduntur tumores thoracis.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 693 sur 1293

©BIUM

verſo in ſaniem quandam, ob partis illius inflammationem. Et ne decipiaris, ſentiunt quoque dolorem in lateribus hypoſocota membrana conſentienti. Ipſi pericardio rariſſimus eſt hic affectus, & à quo pauci euadunt, quem nemo adhuc, quod ſciam annotauit. A palpitatione, quam fecit humor crudus in pericardio, non multò poſt apparet atrophia, & corporis cõſumptio, ex cordis paſſione diaphragmatis inflammationem ſequitur febris continua, vehemens delirium, maxima anhelandi difficultas, pectoris coarctatio & dolor à xyphoide & renum regione deſcendens in colli parte interna. Fiunt muſculis ſtomacho ſubiectis inflammationes, ad quas ſequitur deglutionis impedimentum, & colli flexio difficilis. Si verò in muſculis laryngis, & ſummitate trachiæ fiant tumores, difficultas in deglutiendo quidem erit, ſed magis in reſpirando.

Palpitatio

Anginæ multas ſpecies efficiunt huius partis inflammationes, quæ ſi poſt morbum acutum fiant, lethales eſſe ſolent. In parte capitis interna fiunt tumores & calidi, & frigidi, vt phrenitis & lethargus. Illa magis in anteriore parte eſſe ſolet, & comites habet vigilias, deliria, motiones turbulentas. Ad lethargum verò contraria ſequuntur, & cataphora, in multis hebetudo. Fiunt per morbum Ital. velut i calli in ſuperficie cerebri, ad quem ſequetur menyngum tenſio, & dolor. In vulneribus duræ menyngis fit tumor, à Græcis μηνιγξ dicitur. Eſt verò caro flaccida potius & fungoſa à multitudine ſanguinis facta. Illam carnem vulneratæ menyngis ſignum eſſe certò putamus. Hæc de tumoribus dicta ſufficiant. Iam ad reiecta tranſeundum.

Lethargus & phrenitis.

De reiectis. CAP. XI.

QVia nihil eſt, quod certiùs & citiùs partem affectam vel affectionis cauſſam demonſtret, quàm quod è corpore reiicitur, de eo, quia hæc & morbi quoque cognitionem oſtendit, priùs eſt agendum quàm de retento. Reiicitur autem è corpore, quod non erat reiiciendum, vel non quale, neque per qualem regionẽ debebat, vel non tempore conuenienti, vel nõ tantùm. Quare ſic erit interrogandus æger, an reiiciat nunc, vel prius reiecerit præter conſuetudinem, vel aliquid conſuetum

©BIUM

ſuetum immodicè, aut cum difficultate. Dico reiecit, quia plebei homines, propter aliquod reiectum magis ſe putant laborare, aut imbecilliores reddi, quàm alia cauſſa. Multùm enim reiectiones formidant non conſuetas. Interrogabimus num conſueta ſit reiectio, an larga, & ſi adhuc reiiciat, & quale ſit. Quòd ſi dicat id fuiſſe, ſciſcitandum, & quid reiiciat, vt per nares, os, vterum, veſicam, per os vteri. Etenim per omnes has regiones contingit ſemper aliquid reiici. Quòd ſi regionem indicarit, quale illud ſit, quærendum, vtrum aliquod recremétum vel humor aliquis, vel aliquid de ſubſtantia partis, vel ingenitum in nobis, vt vermes: ob id interrogabimus num liquidum ſit, vel ſolidum: ſi liquidum, an ſanguis, vel ſanguinolentum aliquod aut purulentum, vel vrina, chylus, bilis, pituita, vel atra bilis, ſaliua, vel ſudor, lachrymæ vel ſemen. Primò de ſanguine percunctandum, quia magis terrentur, & frequentiùs de hoc cõſulunt medicos. Deinde de reiecto per fluxum ventris. Si ergo ſanguis reiicitur, per quam regionem id fiat, ſcire oportet, & quo tempore, & reiiciendi modum, colorem, conſiſtentiam, quantitatem. Nam non omnis ſanguireiectus, neque omni tempore neque per omnem regionem malus eſt, modò non fluat immodicè. Reiectio enim ſanguinis poſt partum, & tempore menſium laudatur: Atque ea, quæ fit à naribus per criſim in Synochis febribus & aliis, modò non ſit ſuperfluus. Hæmorrhagia è naribus poſt capitis dolorem commendatur, iuxta illud Hippo. Caput dolenti, ſi pus vel ſanguis per nares effluxerit, liberatur.

Hæmorrhagia laudabilis.

Quibus il laudabilis hæmorrhagia & quibus laudabilis.

Quare ſi ſanguinis reiectio critica fuerit, priuſquam illam probemus vel vituperemus, ſcire oportet morbi ſpeciem, ætatem, & ægroti naturam. Non enim in omni morbo acuto criſis facta per ſanguinis profuſionem è naribus laudanda eſt, vt in lethargo & Perypneumonia diximus in ſuperioribus ex Galen. non conuenire: quia vtraque affectio à frigido humore fieri dicitur. Quòd ſi Perypneumonia à bile fiat, quod eſt rariſsimum, vituperanda non erit huiuſmodi criſis. In iuuentute laudatur ferè ſemper omnis criſis per hæmorrhagiam è naribus: In ſenioribus vituperari ſolet. In puellis, quibus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 695 sur 1293

©BIUM

nondum eruperunt menſes, aut quibus ſuppreſsi ſunt, aut hæmorrhoides ſuppreſſæ,& retentæ. reiectio ſanguinis maior etiam laudatur. In aliis mala,& futuræ hydropiſis, & cachexiæ ſignũ eſt. Si è naribus fluat per caſum vel percuſsionem, venam aliquam in cerebro fractam eſſe indicat. Si talia non præceſſerint, ſanguinis reiecti quantitas eſt conſideranda. Nam ſi in parua quantitate, & frequenter ſine capitis calfactione, vel corporis agitatione, aut externa occaſione, inſpiciendæ ſunt nares, vel interrogãdum an cruſtas auferat. Quòd ſi verum ſit, & fateatur, vlcus ſeu eroſionem eſſe oportet in narium parte interna id etiã in leproſis euenire ſolet. Quare vt vlcus illarum partium ſine inſpectione agnoſcamus, interrogãdus, num aliquando illis ſanguis è naribus fluat. Quòd ſi reiectum fuerit per aures, magnam cerebri cõcuſsionem ſignificat. Si per os reiectũ fuiſſe ſanguinem dicat, vt partem, à qua fluit, & deprehendamus, quantum & quomodo ſit reiectum, quærimus, an vomitu, an tuſsi, an ſola expuitione. Nam ſi parum ſanguinis & ſine tuſsi, ſola expuitione reiicier, è gingiuis, vel aliquo oris vlcere erit. Quòd ſi eadem quantitas leui tuſsi reiecta fuerit, ſanguis tenuis, & adhuc floridus, è trachia arteria redditur. Si verò cum inſpiratione narium & leui tuſſicula ſanguis ater ſit recrementis variis permixtus, è cerebro in arteriam fluxiſſe ſanguinem ſuſpicamur, & ob id interrogandum an priùs ſanguis è naribus fluxerit, aut tale quidpiam reiectum ſit: ſed permixtum variis recrementis. Varia recrementa hîc appello, cùm alia ſint indurata, alia inſpiſſata, aliqua alba, alia flaueſcentia, qualia eſſe ſolent, quæ per nares reiiciuntur. Quòd ſi nõ preceſſerit fluxus ſanguinis, ætas florens ſit, morbo acuto laboret, appareant ſigna alia futuræ criſis, per nares ſanguis eruppturus eſt. Solet etiam poſt balnea, inſolationes, & alias capitis calfactiones effluere, quare de illis occaſionibus interrogare oportet. Quòd ſi cum tuſsi, ſanguinem hunc reiici ſciamus, de calore eſt interrogandum, necnon de conſiſtentia, vt diſtinguamus num è thorace vel pectore reiiciatur. Nam ſi dixerit ſanguinem eſſe tenuem, ſplendidum, ſpumoſũmque, è pulmonibus reiicitur: Si verò ſanguis craſsior ſit & nigrior:

Reiectio ſanguinis per os.

©BIUM

grior: doleátque thoracis pars aliqua ſine Pleuritide, è thorace fluxerit, vel ob retentionem menſium aut hæmorrhoidum, ſi cum febre reiiciatur, ſeroſus vel flaueſcens fuerit, & pituitæ permixtus, aut inflammationem pulmonis, aut coſtarum eſſe oportet, ſi id in principio appareat. Quòd ſi ſanguis craſsior redditus ſit, cũ febre & dolore punctorio etiam, ex Pleuritide eſt, in qua ſanguinem mittere eſt periculoſum, teſte Hipp. in epi. At ſi vulneratus fuerit æger in aliqua thoracis, vel dorſi parte, vulnus ad interna penetraſſe eſt neceſſe. Si verò vomitione reiectus fuerit, è ventriculo eſt. Quòd ſi concretus eſt & præceſſerit hæmorrhagia è naribus, illinc per œſophagum in ventriculũ deſcendiſſe dicemus. Quòd ſi non fluxerit è naribus, præceſſerit autem ſaltatio, aut immodica corporis agitatio, biberit aquas frigidas, ſanguinem in ventriculo concretum eſſe dicemus, quã noſtri affectionem vulgò (*morſondeure*) vocant. Illis tutò dari, quę ſanguinem diſſoluunt, poſſunt, aut non cõcreſcere ſinunt. Fluit etiam in ventriculum per caſum, vel percuſsionem. Si autẽ paucus ſanguis chylo vel puri admixtus vomitu reiiciatur, arroſionem ventriculi, vel medicamentis venenoſis, vel alimentis acerrimis eſſe ſuſpicamur. Quare ab illis ſciſcitamur num doloré ſentiant in aliqua parte ventriculi, maximè cùm ueracius bibunt, vel poſcam vel acrius aliquod. Si per ſedem ſanguinem reiiciat, vt diſcernamus an ab hepate, an à venis meſaraicis, vel ab inteſtinis, vel hæmorrhoidibus fluat, de colore, conſiſtentia, admixtione, cum aliis recremẽtis interrogandum. Primùm num è venis ſedis proiiciatur, quærendum. Id verò ex tumore venarum externarum quæ illic ſunt, deprehendemus: internas autem ex pondere circa ſedem, difficultate egerendi, & clyſteres aut glandes, aut etiam peſſaria immittendi, & quòd ſanguis aliis recrementis non ſit permixtus, ſed quòd fluat ante vel poſt, vel ſimul, aut ſeparatus, ſeroſus & tenuis aliquando eſt, ſed ater frequentius, tenuis & ſplendidus ob ſeri admixtionẽ. Si verò ab hæmorrhoidibus certò ſciamus hunc fluere, quæremus iam vtrum per ſanitatem id ſolitus ſit pati, & difficulter alui recrementa reddere. Quòd ſi mulier fuerit & cum difficultate pepererit, aut

Inflammãtionis pulmonis ſignum.

Pleuritid.

Concretionis ſang. ſignum.

Arroſionis Gẽtric.

©BIUM

Fluxionis hæmorrhoidarum occaſiones.

cachexia laboret) hæ ſolent eſſe fluentium hæmorrhoidarum occaſiones) tunc omnino colligemus ſanguinem ex hæmorrhoidibus fluere. Si verò paucus pituitæ permixtus ſit, & cum frequente cupiditate deiiciendi, à recto inteſtino eſt, maximè ſi Dyſenteria præceſſerit.

Profluuij ſang. ab inteſtinis ſig.

Si autem ſine frequenti cupiditate deiiciendi, ſed & cum difficultate, & dolore, & parùm recrementis permiſceatur, & citò poſt dolorem reiiciat, dolor ſentiatur circa os pubis, aut in lateribus ventris, è regione ventriculi, in colo vlcus eſſe ſignificat, & ab ea parte ſanguinem perfluere. Si verò maior recrementorum permixtio fuerit, dolor circa vmbilicum, & non ſic ſtatim à dolore reiiciatur, à ſuperioribus inteſtinis propter vlcus fluit: potiſsimùm ſi in minori quantitate, vt poſt flauæ bilis, & mucorum, pinguedinis, & ramentorum reiectionem, quæ ſolent Dyſenteriam præcedere. Si autem

Profluuij ſang. ab hepate.

maior ſanguinis quantitas reiiciatur, ab hepate reiici eſt neceſſe. Reiicitur autem vel aquoſus, vel craſſus & ater ab hepate. Si, vt bitumen, ſanguis nigreſcat, & ſplendeſcat, appellatur impropriè Dyſenteria. Vulgus medicorum appellat fluxum lotiuum, in quo ſanguis dilutior redditur. Alter affectus, in quo ſanguis fluit craſſus, nomine caret. Fluit autem ille ſanguis per fluxum lotiuum è venis meſaraicis, & ramis venæ portæ, quæ ſanguinem rudem & imperfectum, multo ſero permixtum continere ſolent. Si ab hepate craſsior eſt, magiſque concreſcit, & nigrior apparet. Quare interrogare oportet num æger in otio degat, multis cibis ſanguinem gignentibus vtatur, aut mutilatus fuerit, aut ſanguinis ſuppreſsio aliqua facta ſit. Iſta autem præſcire oportet, vt ſciamus num ob Dyſenteriam à felle nigro accidat. Quòd ſi illæ cauſſæ non præceſſerint, ſentiat verò æger tormina ventris, Dyſenteriam eſſe oportet, quæ lethalis, ſi à felle nigro inceperit. Aliquando redduntur nigra, liquidáque Gal μελαινα vocat, ſine Dyſenteria & cum vtilitate, vt in fine febrium quartanarum, in morbis aliis melancholicis, & in ſtatu peſtilenti omnes euaſerunt, quibus fluxerint illa excrementa nigra. Dyſenteria autem à felle nigro incipiens ſemper lethalis eſt. Fluxus ille, in quo ſanguis bitumini iudaico ſimilis excernitur

©BIUM

nitur otiosis & comedentibus aliquando magna ex parte vtilis est. Si per sedem vel vomitum reddiderint sanguinem post vulnus inflictum, ad intestina vel ventriculum penetrasse significat. Si cum chylo & alimentis ad ventriculum penetrasse coniicimus. Si cum stercore ad crassa intestina: si cum chylo iam flauescente ad gracilia intestina. Sanguis per vulnera redditus semper venas aut arterias læsas esse significat cum saltu ex arteria: si tenuis & sine saltu, ex ramis venæ portæ fluit. Si crassus & sine saltu, ex aliis venis fluit. Per penem reiici solet sanguis è renibus, aut vesica, aut collo vesicæ. Redditur autem vrinæ permixtus, vel ab ea distinctus: si sine vrina, immissa fistula ænea fuerit, aut iuncus, aut aliud instrumentum, ad hanc rem aptum & idoneum, vel iniecerit acre medicamentum, vlceratum esse penem suspicabimur. Si nihil eorum præcesserit, & cum vrina reddatur ille sanguis, statimque subsideat, è vesica fluere dicemus. Si autem post longum tempus subsideat & multus sit, è renibus fluit, & potissimum si cantharidas assumpserit, atque dolore circa lũbos persentiat. Mulieri si defecerint mẽses, idem potest accidere: è vasis spermaticis potest fluere post immoderatum coitum: Si verò ex pudendo muliebri sanguis reddatur, à supradictis locis, vel ab vtero fluat, necesse est. Quòd si sensim & sine aliquo sensu egrediatur, non à vesica, sed à collo vteri, vel ab vtero ipso fluere necesse est. Si ab vtero, minorem quantitatem reddunt, nisi pepererint. Si à collo, maiorem copiam excernunt, & etiamsi non pepererint, vel post difficilem partum aut post virginis corruptionem. Si ab vtero fluat, animaduertendum est, an grauida sit mulier. Quòd si multus sanguis egrediatur, aut abortum patitur, aut patietur, aut fœtus est imbecillior. Si iterum gerat, & sanguis fuerit paucus, serosus magis quàm sanguineus fluxus, & tempore, quo purgari consueuerat, minùs formidandum, maximè si huic affectioni sit consueta: quòd si retineatur, citiùs abortum patietur. Si post abortum sanguis fluat, interrogare oportet, quorum est mensis. Nam quò maior fœtus fuerit, eò maiorem sanguinis fluxum esse oportet. Si mulier, quæ peperit, fluxum sanguinis patiatur, interrogare opor-

A Vulnere locus colligitur ex sang.

Profluuij sang. à pene.

A pudẽdo muliebri.

A collo Vteri vel ab Vtero fluxio.

©BIUM

ter ſi lactet, aut lactare velit. Si noluerit lactare, permittendus eſt ille fluxus, vt à mammis euertatur. Quod ſi lactanti ſuperfluat, citius compeſcendus. Si mulier poſt partũ, vel ſine partu, hunc fluxum ſanguinis patiatur, vlcus eſt ſuſpicandum. Quare propter quam occaſionem fluat, ſcire oportet, & quomodo in principio fluxerit. Nam ſi à partu id acciderit, vel poſt virginis corruptionem, vulnus præceſsiſſe oportet. Si verò poſt menſes albos per διάβρωσιν, quare vlcus adeſſe oportet, potiſsimùm ſi mùltum ſanguinis reddatur, & concreſcat, ſentiátque veluti puncturas, ab arroſione ſanguis fluit: quare vlcus eſſe neceſſariò dicemus. Si cum tumore duro ſanguis ater & fœtidus eſt, cancrum eſſe ſignificat. Si autem ſanguis paucus eſt, & is ſeroſus reddatur, & cachexia laboret, per diapedeſim ſanguis fluere putatur. Si autẽ multus ſanguis & aliquando concretus fluit, multo præcedente vulnere, aut ſine fluxu menſtruali per anaſtomoſim fluit. Per oculos ſanguinem reiiciunt poſt vulnus vel ſeroſum ſanguinem ob cachexiam per diapedeſim: is ſub cute colligitur veriùs quàm effluat. Id fit in coniunctiua vt per ſuffuſionem, quod color rubens ſatis indicat. Suffuſionem etiam hîc intelligimus, quæ à ſanguine eſt. Per poros cutis etiam ſudor quidam ſeroſus ſanguineus reiectus fluit aliquando viſus à nobis in ſtudioſo quodam. Is ab omnibus corporis partibus ſanguinem ſeroſum reſudabat, ob venarum raritatem, & ſanguinis tenuitatem. Si reddatur ex tibia, vel ex brachio, oportet venas eſſe dilatatas, vt in varicibus ſolet accidere, & cancris, in quibus ob illam ſanguinis circa partem retenti copiam, vel ob flatus, fit crepatura, apertio venarum: ab vlceribus & vulneribus id frequentiſsimè accidit: in vulneribus ſtatim quidem ab initio: in vlceribus autem phagedenicis ob venarum eroſionem, & tandem etiam poſt carnis generationem. Eſt enim adhuc tenera & ſanguinea: ob id facilè ab illa ſanguis effluit. Aiunt ſanguinem reddi per vrinam ex cantharidarum appoſitione, quod nunquam euenire cognoui, quanuis ventri appoſuerim, permixtas tamen aliis medicamentis. Solæ quidem & per ſe vlcera & corroſiones faciunt, ſed in parte externa tantùm, cùm illic apponuntur. Non enim

Seroſi fãg. per ſudorẽ reiectio.

Cantharidum dubia opinio.

©BIUM

enim vis earum ad profunda sic penetrare potest, vt sanguis reddatur per vesicam.

De puris resectione. CAP. XII.

IAm de pure nobis agendum est. Pus effluit per omnes eas partes & regiones per quas fluit sanguis, nisi per cutem. Densior enim est, quàm possit hac parte fluere. Semper ab vlcere, absceſſu, aut inflammatione interna resudat, ab externa effluit. A qua parte fluat aut resudet eadem & methodo erit inuestigandum, qua prius cognouimus, à qua parte sanguis effloeret, & præter illa quæ de sanguine profluente diximus, nos scire oportet, an ab inflammatione, an ab vlcere fluat. Ob id præsciẽdum an doluerit pars externa, vel interna, febricitarítne, & alia præcesserint, quæ de tumoribus internis diximus. Tunc enim ab inflammatione puri aliquid proportione respondens resudare dicemus. Quòd si dolor statim sedatus, mitior febris statim reddita fuerit, rigor aliquis præcesserit, sudor effluxerit affatim, & magna quãtitas, leuata fuerit pars grauitate, ruptionis signum est ab vlcere, vel absceſſu rupto pus effluere significatur. Apparẽt aliquibus in partibus aliquæ notæ ruptionis absceſſuũ, vt in thorace facta sit ruptio, & magna sit puris quantitas, difficultas anhelandi maior erit, & tussis assidua & febricula. Si verò in vesica ruptio fiat, vel recipiatur frequẽter, suppressio vrinæ sequitur, maximè si vacua vesica accidat. Tunc enim suam retinet crassitiem, qua obstruit. At si in semiplenam veficam vrina descendat, ita diluitur, vt non obstruere possit, sed vniuersa cum vrina reddatur puris materia. Pus è renibus cum vrina reiectum reiicitur, sanguinolentum aliquando, & exactè vrinæ permixtum, quòd & si resideat, semper vrinam turbatam reddit, & non nisi post longum tempus resident. Et quò certiores simus, num à renibus reiiciatur, an aliunde interrogare oportet num senserit dolorem à longo tempore fixum, circa regionem renum. Et si aliquando reiecerit calculos, aut passus fuerit dolorem graué cum febre: quòd si fateatur febrem sensisse priùs, & dolorem renum grauem inflammationem præcessisse, aut absceſſum à quo vlcus, oportet. Si calculum reiecerit, & dolorem senserit, præcesseritque san-

Ruptionis signum ab vlcere.

Puris è renibus reiectio.

©BIUM

guinis reiectio, exulcerationem significat, à qua pus effluit. De quãtitate etiam interrogare oportet, num multùm subsideat, & valde viscidum, vel spissum. Solet enim multitudo puris à partibus carnosis, & præditis multo sanguine effluere, viscidum crassúmque à partibus internis ob internarum partium caliditatem, quod diutius coquendo & alterando crassius semper redditur, vel à partibus neruosis, quia crasso & pituitoso sanguine nutriuntur. Si verò respõdeat parum puris residere, & quasi mediocriter permixtum, è meatibus vrinæ defluere coniiciemus, tum maximè si dolorem illum clamosum ob calculi descensum senserit prius, calculus asper reditus fuerit & cum pauco sang. Si respondeat pus citò subsidere, & viscidum, vel muco permixtum, & nullam inflammationem senserit circa lumbos, ab vlcere vesicæ descendere affirmabimus, & potissimùm si squammæ aliquæ non carnosæ partes redditæ fuerint. Grauitas circa pubem, vesicæ affectionem significat. Vt autem distinguamus exulcerationem penis à supradictis exulcerationibus, scisciari oportet si pus sponte profluat sine vrina, aut cùm incipit vrinam reddere. Si post vrinam redditam, maiorem dolorem sentiat, vlcerationem in penè certò sciemus. Nil enim à renibus aut vesica redditur, nisi permixtum vrinæ, & ob vlceris detersionem ab vrina factam, magis sentiunt post redditam vrinam, quàm in principio. Si pus album, lene, & æquale sit, paucum, minimè viscosum, ab vlcere penis profluit. Si viscidum aliquid cum pure reddatur, Parastatarum inflammationem præcessisse, & vlcus significatur. In illis inflammationibus & exulcerationibus semper aliquid seminis simul reddi necesse est. Per sedem verò inferiorem si dicant pus reiectum, interrogare oportet, vt sciamus num ab hæmorrhoidibus exulceratis, vel ab vlcere recti intestini, vel coli, vel mesenterij, vel ab hepate, vel splene reiectum sit. Si pus illud separatum ab alui recrementis, vel permixtum sit reiectum, si cum dolore ventris, vel torminibus, si secretum reddatur, vel potiùs detergendo podicem, vel si præcesserit Tenasmus, aut permisceatur sanguini à fistula, vel vlcere hæmorrhoidum reiectum esse intelligemus. Si æquiter permi-

Puris è Vesicæ reiect.

Puris per sedem reiectio.

©BIUM

permixtum recrementis duris, cum Tenaſmo, à recto inteſtino. Si cum torminibus, & vehemẽter permixtum, à colo & ſuperioribus inteſtinis vlceratis fluit. Si per paroxyſmos & nõ ſemper, à vomica interna. Cùm verò præceſſerit hepatis aut ſplenis inflammatio, ab illis abſceſſu tentatis reiicitur. Si cum dolore circa vmbilicum recrementis permixtum reddatur, à meſenterio reiici ſciemus, & potiſſimum ſi nulla tumoris in hepate, vel ſplene circunſcriptio apparuerit.

De bilis reiectione. CAP. XIII.

QVod flauum eſt, vel ex flauo rubeſcens, vel colore eruginoſo, vel Iſaridis colore è corpore reiectum, bilioſum eſt. Quare cùm reiicitur aliquid, quod neque ſanguis, neque pituita, vel nigra bilis, neque ſerum bilioſum eſt. Quare videre oportet, à qua parte reiectum ſit, an per os, an per nares, per ſedem, veſicam, vel vterum. Et cùm bilis diuerſa ſit colore, conſiſtentiáque diſtinguatur, de colore & coloris gradu & conſiſtẽtia eos rogare oportet, ſi nobis nõ liceat videre quomodo per illam regionem ſit redditum illud. Si per os redditum dicat æger, rogare oportet ſi vomitu, vel tuſſi. Quòd ſi cum tuſſi reiecerit, & adſit febris, dolor acutus, vel punctorius, Pleuritis à bile eſt. Si anhelandi difficultas, & rubedo maxillarum, & malarum, pectoris grauitas, tuſſis Peripneumonia eſt. In his ſolet eſſe ſputum flauum, vel ſubflauum, & ſpumoſum, & paucum. Quòd ſi vomitu reiectum ſit flauum, vel viride, vel cæruleum eſt: Si flauum & amarum, flaua bilis è folliculo fellis in ventriculum fluxit, ob obſtructionem inteſtinorum, vel ob inſignem attractionem ventriculi, poſt vomitionem pituitæ, aut cibi. Rurſus rogare oportet, ſi rigor præceſſerit, vel ſequutus fuerit. Quare ſi rigor ſequitur, ſine vel cum febre, ſi multa & continua per vomitionem & ventrem fluat, choleram morbum eſſe ſuſpicabimur, maximè ſi præceſſerint alimenta, quæ hunc morbum generare apta ſunt, vt peponum liberalis copia, olera multa acria, & amygdalæ multæ tempore calido, ab eo qui ventriculum habet calidum. Si verò viridis, æruginoſa, vel porracea bilis eſt, quæ non poteſt ſine magna aſſatione fieri, vel ex comeſtione porrorum, alliorum, & olerum,

Peripneumoniæ ſignæ.

Choleræ morbi ſignæ.

©BIUM

quæ talem ſuccum in ventriculo generant. Si colore cœruleo, Iſaridis bilis reiecta eſt. Per aluum verò ſine medicamento, vel Diarrhea eſt, vel principium Dyſenteriæ. Si cum torminibus, & pituitoſis recrementis, aut ramentis, aut ſanguine exeat, Dyſenteriam eſſe affirmabimus: Diarrheam verò ſi ſine morſu & eroſione, & cum ſeroſis aliis multis excrementis, illa bilioſa reiecta ſemper cum aliis miſceantur recrementis. Adde quòd bilis ſyncera non eſt, quæ ex partibus profluit internis. Per veſicã multa cum vrina expurgatur. Per vterum cum aliis recrementis: ſic per nares & pulmonem. Quare ſufficit videre, ſi flaueſcant, & ſi admodum amara non ſentiantur. Quæ reiiciuntur per nares excrementa amara, expelluntur è capite, & illa pituitam quandam mixtam habent, quæ illam craſſiorem facit. Si verò per vomitionem, vel ſedem crocea & vitellis ouorum ſimilis colore, & conſiſtentia reddatur, vitellinam eſſe dicemus. Quare ſi cum febre ſit, longitudinem morbi cognoſcimus: quòd ſi non licet videre, dicemus nos conſultantibus, vt ob oculos ponant humoris Ideam, vt cognoſcatur, nóſque certiores reddant. Si rogatus æger de reiecto, dicat nigrum reiectum fuiſſe, oportet vel per vomitum, vel vétrem, vel vterum, raro per ſputum. Si per vterum, vel ſanguis eſt refrigeratus, ergo & coagulatus: vel nigrum & liquidum quoddam reiicitur, & fœtidum, & paucum. Quòd ſi tale ſit, Cancri vlcerati in vtero ſuſpicionem habemus. Quare de duritie partis, & de dolore pungente, & acri oportet interrogare: quòd ſi hæc adſint, certius eſt vlcus eſſe cancroſum in vtero. Si ſputum nigrum, ex melancholia Pleuritis eſt, ſi cum aliis ſignis ſit. Si ſanguis niger ob aſſationem, vel extinctionem caloris naturalis, quod mortem proximam neceſſariò ſignificat. Si per vomitum, nigrum quid reiicitur, tum melancholiam, quæ in ventriculum fluxit, è ramis venæ portæ ſignificat. Si per ſedem quid nigrum reiicitur, adinſtar bituminis Iudaici, Dyſenteriam illam impropriè dictam, quæ mutilatis, vel otioſis, vel iis, qui alimentis multùm alentibus vtuntur, ſolet accidere, vel eſſe oportet, vel cancrum inteſtinorum. Iam de pituitæ reiectione nobis agendum.

Dyſenteriæ ſigna.

Diarrheæ ſignæ.

De

©BIUM

De pituita reiectione. CAP. XIIII.

QVia frequentiſſimè in morbis pituita reiicitur, ægrũ ſciſcitari oportet, nũ aliquid albũ reiecerit. Quòd ſi ita euenisse reſpondeat, an per nares, an per os, an per oculos, per ſedem per vterum, vel per veſicam, denuò petendum. Nam per omnes iſtos meatus pituitam excernere contingit. Porrò de reiectionis modo, de coloris gradu, aut de ſapore, de conſiſtentia, de miſtione, vt dẽ aliis reiectis ſuperiùs dictum eſt, vt cùm materiam morborũ, tum partes affectas, & morbos ipſos per reiecta cognoſcamus. Non enim eſt vna pituitæ differentia, ſed plures, quæ pro natura eius diuerſa, diuerſos morbos, & diuerſa ſymptomata procreant. Conſiſtentia nanque alia eſt aquea, & potiùs ſeroſa, quæ per oculos in lachrymarum fluxu, & per nares in coriza defluit. Alia autem craſſior eſt, quæ ſaliua dicitur, per os reiecta, magis adhuc craſſa eſt, & viſcida quæ ſimilis albumini ouorum fortiter agitatorum vomitione è ventriculo reiicitur, in ipſo ventriculo per cruditatem genita aut per defluxionem è cerebro factam, vel è pulmone. In catarrho crudo eſt illa inſuper ſpecies ſuperioribus craſſior, albuminibus ouorũ nõ agitatis haud abſimilis, ſapore dulci vel inſipido, quæ à ventriculo, quo appetentiam deiiciebat, reiicitur. Quare de appetentia interrogare oportet, an auctam poſt reiectionem ſentiat magis, quàm antea. Craſſiſſima porrò omnium illa eſt, quæ per ſedem reiicitur, vitro liquefacto ſimilis, quæque dolores diuturnos coli vni parti affixos ingenerare ſolet: ob id an dolor ventris præceſſerit, ſi ſenſum ſimilem adfert, ac ſi terebello inteſtina perforarentur, ſciſcitandum eſt. Quòd ſi ita contigerit, doloris ſolutionem expectare oportet.

Pituita varia cõſiſtentia.

De ſaporis qualitate.

ALiqua planè inſipida eſt, quæ morbos pituitoſos mitiores facit & magna ex parte conſiſtentia tenui & aquoſa eſt atque vt plurimùm ſpumoſa ob flatum permixtum, quare dolores & inflationes maiores facit. Alia eſt ſapore dulci in ventriculo genita, quæ, vt diximus, ſatietatem facit. Alia ſalſa, quæ ſitim in ventriculo excitat, exulcerationem verò & excoriationem in illis partibus, per quas frequenter redditur, dolores, vt circa

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 705 sur 1293

©BIUM

ſedem in tenaſmo, in veſica, aut pene cũ vrina redditur: in pulmonibus & trachia arteria, ſi per tuſſim, in naribus, ſi è cerebro per nares reddatur. Acida verò redditur quę ſi in ventriculo eſt, *boulimon* facit, in inteſtinis dolores acerbiſſimos, mitiores tamen, quàm qui à vitreo humore, qui etiam acidus eſt, excitantur.

De colore pituitæ.

QVanquam omnis pituita alba ſit, alia tamen magis, alia minùs alba apparet. Spumoſa enim ob aërem admixtum ſemper candidiſſima apparet. Acida minùs eſt & vitrea, & aquea. Vitrea vitri fuſi colorem & conſiſtentiam imitatur. Porrò quæ in pulmone diutiùs retenta eſt, vel in naribus, flauior eſt ob longam coctu-

De vomitione pituitæ.

ram & alterationem. Et quia vomitione pituita plerunque reiicitur, de eo reiectionis modo primùm interrogare oportet, quo tempore. ſi manè cum nauſea reddatur, ventriculũ pituita plenum ſignificat, vel ob cruditates, vel ob cerebri defluxiones. Si verò poſt cibum, cruditates ſignificat, & pituitæ ſpumoſæ & lienis redundantiam. Sed ſi alio tempore excreta ſit, ſuſpicio alterius affectionis exoritur. Quapropter ſi cum frigore reddita ſit, idque abſque vehementi dolore, febris initium ſignificat, pituitoſæ nempe aut permixtæ, aut compoſitæ. At

Colici doloris certiſſimum ſignum.

ſi nullus dolor, nec febris aderant initio, nephritidũ, vel colicum, vel cœliacum dolorem, & affectum protendit, quos ſic diſcernere oportet. Vbi enim anteriore parte ventris magis infeſtat, comitémque habet recrementorũ retentionem, colici doloris certiſſimum indicium eſt.

Nephritici vel cœliaci ſignum.

At ſi lumbos potiſſimùm occupare videatur, ſequatúrque ſtatim, vel præceſſerit vrinæ mutatio, nephriticum affirmare poſſumus, ſiue cœliacum affectum cùm animi defectionem, tum fluxum ventris adfert. Hæc de pituitæ per vomitionem reiectione. Per ſedem etiam illa reiicitur, idque nonnunquam cum alui fluore, aut ſine fluore. Quæ ſine fluore eſt reiecta, ſed pauca & cum dolore podicis, magnóque conatu reiicitur, tenaſmus eſt. Quæ verò cum fluore etiam ſpumoſa apparet, per defluxionem à capite deſcendere creditur, vbi potiſſimùm per multos menſes perſeuerauerit. At cùm tota alba eſt

©BIUM

deiectio, chylique speciem referens, dyarrhæa esse indicatur, quæ è venarũ mesenterij obstructione prouenit. *Diarrhæa indicium.*

Pituitæ reiectio per Vrinam.

SOlet quemadmodum per superiora loca, sic per vesicam pituita reddi, variarúmque affectionum notas demonstrare. Nam quæ dum excernitur, nullum doloris sensum, aut in pene, aut in renibus infert, & in fundo excreta crassioris farinæ instar residet, crudus succus esse dicitur, qui renum aut articulorum dolorem, aut calculum, vel morbi, qui adest, longitudinem, vel etiam corporis consumptionem minatur. At si alia cum dolore magno conatu reddatur, quæ viscida sit, & parùm permixta, talis in exulceratione renum, aut in vesicæ calculo tantùm emitti creditur. Ea autem quæ salsa est, propter insignem detergendi vim, quam talia obtinere solent, dolorem maiorem secum adfert. Quòd si pituitam æger, qui antea asthmate laborabat, emittit, morbi commutationem, & transmutationem expectare oportet. Tot ergo modis per vesicam pituita effluit.

De pituitæ reiectione per vterum.

PEr vterum verò mulieres quandoque illam expurgant, præsertim pituitosæ, & in otio degentes post mensium purgationẽ; quæ aut ferosa & tenuis, aut crassa existit. Si tenuis & in magna quãtitate fluat, menses illos qui albi dicuntur, excitat. Si autem crassa & viscida, quia lubricum vterum facit, aut abortui obnoxias aut omnino steriles reddit mulieres. Sed si etiam simul salsa sit, salsiores, & tandem exulcerationem in vtero parit, licet frequenter accidat vtero exulcerationem patiẽte pituitam defluere, quod omnibus aliis ferè partibus corporis exulceratis commune esse videtur. Sunt & aliæ partes, per quas frequenter pituita expellitur, vt per os, in quo saliua ducitur, colligitúrq; vel defluxionem, vel exulcerationem, aut columellæ relaxationem. Dein per nares, in quibus calfacto capite, aut refrigerato multa & acris, quemadmodum in coriza (gallicè, roupie) solet distillare. Postremò per oculos tenuis & aquosa, vbi lachrymæ nomen assumit, in quos decumbit, vel propter mœrorem, aut cerebri calfactionem, vel obstructionem, aut ipsorum oculorum exulcerationem, aut carnis excitati

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 707 sur 1293

©BIUM

maioris consumptionem, aut eiusdem arrosionem: denique propter rei acris odorem, fumúmve: quod eis accidere solet, qui circa fornaces alchymistarũ versantur. Talis autem affectum tantùm oculorum denotat.

De seminis rejectione. CAP. XV.

SEmen benignioris alimenti excrementum est, quod ad speciei conseruationem seruatur, cui natura difficiliorem exeundi viam instituit, ne ex eius fluore immodico, corpus citò contabesceret. Seminis rejectio alia est secundùm naturam, alia præter naturam: illa secundùm naturam dicitur esse, quæ distento pene fit & post confricationem in coitu factam. Præter naturam effluit semen, aut cum mentulæ erectione, aut sine erectione. Posterioris itaque tantùm habenda est ratio nobis, vt morborum & symptomatum, quorum illa significatio est, caussa deprehendere possimus. Vt autem ad id sine negotio perueniamus, primùm scire oportet, an quod per penem ejectum est, album vel viscidum, vel spumosum fuerit: subinde oportet eius à quo fluit ætatem, corporis habitum, faciei colorem contemplari, à quibus tandem ad profusionis eius caussam deducimur. Quod igitur ad ætatem pertinet, non omnis talem profusionem fert. Pueritia enim ideo seminis excernendi impotens est, quòd illius materia in corporis nutricationem, & incrementum vertitur. Vltima verò senectus ob alimenti defectum. Ideo iuuenibus, vel ætate consistentibus, vel iis qui venerem nunquam experti sunt accidere potest, vt semen sponte effluat, ob illius exuperantiam, vel vasorum relaxationem, & imbecillitatem in iis, qui immodicè venerem exercuerunt. A corporis habitu etiã indicia quædam petuntur. Quando enim in corpore quadrato fit, & succis pleno, ob seminis abundantiam exiliisse credi potest. Contrà quæ quandoque in macilento, & extenuato, colorémque pallidum habente corpore, seminis emissio fit, consumptionis & huius corporis emaciationis caussa esse meritò videri potest. Et vt certiùs de hac re pronunciare liceat, dejectionis seminis modus, tempus, & quantitas diligenter perpendenda sunt. Ad modum refertur distento pene, vel sensim seminis euacuatio facta, quæ indicio esse potest vim expultricem

©BIUM

tricē ab aliquo illarum partium vlcere irritatam, vel ob colloquia lasciua stimulatā, vel ob vasorum plenitudinē commotam ad eius reiectionem fuisse. Tēpus verò profusionis seminis est cùm noctu, vel interdiu fit. Noctu autem inter dormiendum per insomnia libidinis, aut in attenta rei venereæ cogitatione, semen affatim procidit. Effluentis autem huius causa est, seminis vel exuperantia, vel flatuum copia, aut acrimonia naturam proritans. Quòd autem vnaquæque istarum causarum per se id effecerit, suis propriis notis deprehendemus. Tum enim huius effluuij causam in solam seminis redundantiam non ineptè reiiciemus, cùm, qui illud patitur, in ætate florens vitam otiosam egisse videbitur, cui ciborum & alimentorum multùm nutrientium adiunxerit vsum, vel ipsum veneris vsum, vel aliquantisper intermiserit exercitium, à quo tamen nihil periculi imminet. At si ille potiùs ex vitæ intemperātia cruditates multas collegisse, vel vigiliis intempestiuis, & ex fructuū crudorum, & olerum, & similium flatus generantium immoderato vsu collegisse videatur, vt si abstemius sit, iam non dubitandum, quin propter flatuum copiam seminis profusionem hāc patiatur. Qui si medicamentis semen extinguentibus frequenti assumptione, eam sistere speramus, multo tamen vehementiùs prouocauerimus, minùs mirandum erit, cùm omnium talium medicamentorum genus summæ frigiditatis sit particeps, ratione cuius intemperiem, quæ illud profluuium excitabat, auxerimus. Si verò nihil eorum, quę dicta sunt, adfuerit, quin potiùs in sene eruperit illud seminis profluuium, quod longo vsu acrium eduliorum, (cuiusmodi sunt omnia piperata, sinapi, & legumina) vesci consuetus sit, non aliunde sanè, quàm ex seminis acrimonia, & salsugine, huius affectus scaturiginem emanasse credendum est, licet rarissimè ab illa causa contingat. Aliam autē præter causas enumeratas seminis immoderatè, & intempestiuè effluentis recentiores practici cōstituerunt, speciémque quandā resolutionis partium spermaticarum fecerunt, quod quomodo rationi consentaneum est, non video. Nam cùm beneficio musculorum nō retineatur semen, neq; sint huic vsui deputati aliqui nerui, resolutio pro

Error non nullorum de intempestiuo seminis fluuio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 709 sur 1293

©BIUM

priè vocanda non eſt. Sed quemadmodum vētriculi relaxatione vomitus prouocatur, ſic etiam è vaſis ſpermaticis ob imbecillitatem virtutis retentricis, aut propter expultricis irritationem, ſemen præter naturam procidere aliquando poſſe non negandum eſt. Decidit autem ſemen è paraſtatis, & veſiculis illis appenſis, ſenſímque in pene colligitur, vnde poſtea affatim proſilire neceſſe eſt, niſi ob ſectionem paruorum illorum muſculorum penis exitu arceatur, vel ob penis curuaturam in meatu retineatur, donec cum vrina excludatur. Tale ſeminis effluuium in quodam nobili obſeruare nobis aliquando contigit, qui illud patiebatur ob muſculorum illorum penis inciſionem. Nam cùm antea laboraſſet ingentis magnitudinis in veſica calculo, qui ſua magnitudine vulnus ad podicem vſque extenderat, vnde factum eſt vt ex tanta muſculorum laceratione, muſculi etiam orti ab oſſe coxigis vnà cum neruo cauo penem conſtituente per tranſuerſum ſecti eſſent, vnus autem paruorum penis muſculorum tandem eandem læſionem ſubiret, altero ſano remanēre, ex quo ſecuta eſt mentulæ contorſio, inde ſeminis retentio in pene, cuius rei ciendi nulla alia ratio erat, quàm compreſſa digitis perinæi regione.

Receptac. ſeminis.

Seminis proſluuiū malum.

Malum quidē eſt ſeminis profuſio, mulieribus perinde atque viris commune: cauſſa eſt, quòd aliquando extra vterū aliquando intra vterum profunditur. Si extra nullius periculi metus terret, niſi ſupra modū fluat, idémq; ſequatur corporis cōſumptio. Verùm cùm è vaſis ſpermaticis per cornua in ſinus vteri deſcendit, n eòque retinetur, multorum grauiſſimorum morborum & ſymptomatū fit cauſſa. Horrores enim, furores, manias, melancholias, conuulſiones, vteríque præfocationes parit, eò quòd in vtero corrumpatur, & labem malignam contrahat. Quòd ſi in copioſum flatulentúmque ſpiritum reſoluatur, inflationem quam vocant, vteri excitat. Effluuij autem iſtius cauſſæ eædem ſunt, quæ in viris, ſcilicet exuperantia ſeminis, acrimonia, exulceratio, & partium ſpermaticarum imbecillitas, & aliæ, quæ ſuperiùs ſunt enumeratæ. Retineri autem poriſſimùm ſolet ſemen in viduis, virginibus, & veſtalibus. Quare de illis affectibus dum conqueretur mulier aliqua, vt in proprij

Symptomata ſeminis effluuij.

morbi

©BIUM

morbi notionem deueniamus, de omnibus, quæ antea dicta sunt, diligenter est inquirendum, nec prætermittenda victus ratio consueta, ætas conditio vitæ vt vidua ne an nupta sit. Quòd autem è vasis spermaticis semen profusum, & in vtero retentum ista symptomata procrearit, ostendunt istorum curationes: quiescunt enim statim, & prorsus desinunt, vbi reserato interiore ore vteri semen omnino effluxerit. Inuasit hoc seculo ex lue venerea aliud quoddã vitium seminis profusioni, & gonorrheæ finitimum. In quo humor, qui redditur, puris similitudinẽ refert, quod cum à diuersis caussis procreetur, diligenter inquirendæ sunt, vt de affectu rectiùs statuamus. Proinde videndum an illud puri simile, cum vrina effundatur, & exiliat, aut nõ, an etiã cum sensu doloris. Si enim cum sensu doloris, & penis erectione fundatur, inflammationem in paraſtatis esse indicamus, quæ ea potissimùm in parte excitatur iis, qui rem veneream cum muliere infecta habuerint. Postquam enim vsum venereum confecerunt, eiaculato enim in vterum semine, partes spermaticæ in eo opere calfactæ, & propter seminis profusionem inanitæ, halitum quendam tetrum & fœdum ex vtero elatum in se recipiunt, quo tempore in malignum virus facessit, quod deinde cõtagione aliũ quemuis contaminat, tandémque putredinem contrahit, & inflammationem excitat, sed in paraſtatis potiùs, eò quòd locus ille humidior sit, & magis fistulosus. Fit autem inflammatio interdum in eadem parte, sed alia de caussa quàm in ipso venereo opere multum seminis è vesiculis post longam successionem attractum collegerunt, nec foras eiaculare potuerunt. Quare semen adhuc feruens & nonnihil acrimoniæ retinens inflammationem accendit, quæ ex continua puris effusione internoscitur, pudendíque perpetuo madore, & erectione, interdum etiam ex hæmorrhoidum inflatione. Solent enim hæc omnia inflammationem illarum partium comitari, propter consensum, qui peni est cum recto intestino. Interdum autem propter inflammationem vlcus, vel sciſſuræ ex eadem causſa, circa easdem partes proueniunt. Sed hæc ex propriis affectuum signis difficile fuerit internoscere. In inflammatione enim

A lue venerea.

Inflammatio paraſtata.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 711 sur 1293

©BIUM

maior vrinæ ardor, maior item puris tenuitas. In vlcere verò maior puris quantitas, minor ardor, ſenſus verò non minor. At in ſciſſuris ſolus eſt ardor vrinæ, abſque vlla puris emiſsione.

De ramento. CAP. XVI.

RAmenta vel ſubſtantiæ aliquæ concretæ, & corporeæ, è corpore reiiciuntur, & ſunt vel de ſubſtantia membrorum, vel aliquid ex humoribus concretum, & generatum: quare quid ſit, rogare oportet, & per quam regionem, & quo excretionis modo, & reuocare in memoriam membri, vnde manat, ſubſtantiam, ad quam debemus conferre, vt ſciamus ſi talis ſit. Si quid de ſubſtantia vel per tuſsim reiecta ramenta, aut tunicæ, ſunt ramenta tunicæ internæ trachiæ arteriæ, vel quid bronchiarum, vel partes ſquammis ſimiles, quæ arteriam in pulmonibus componunt, vt nos in anatome diximus, & in tractatu de piſcibus agentes de trachia arteria. Quare ſi calculi adſint, inſtar granorum hordei, ex pituita calculum è pulmonibus, vel grandinem dicemus. Si pellicula magna, à trachia arteria: ſi verò ſquammæ ſiue partes ſint aſperæ arteriæ, indicant partem affectam. Sic ab inteſtinis ramenta, pingue aliquod calculi, vel pituita indurata, illa deprehenduntur ab inteſtinis deſcendere. Vt verò cognoſcamus an à ventriculo, an per ſedem reddantur, & in eo vlcus ſit, an præceſſerit venenum, videndum eſt. Per mentulam ramenta carnoſa, vel furfuracea reiiciunt: quòd ſi carnoſa, à veſica non ſunt, ſed à renibus: ſi furfuracea, à veſica. Calculus ex arenis multis cõpactus, & rubens, præcedente dolore nephritico, reiicitur è renibus. Si verò durus, & multis tunicis veſtitus, è veſica redditur. E naribus reiicitur pituita indurata, vel cruſta, vel pellicula interna narium. Si cruſta, facilè è duritie cognoſcitur, & ferè quid ſanguinis apparet, ſi ante vlceris curationem reddatur. Si verò pellicula, plus ſanguinis redditur.

De viuo reiecto. CAP. XVII.

REiiciuntur animalia viua è corpore, vt vermes, pediculi. Vermes in ventriculo gignuntur, & inteſtinis, in veſica, dentibus, vt aliquibus placet, in vlceribus. In vrina natantes monſtrauit D. Griffius. Reiiciun-

tur

©BIUM

tur vermes, Elumites dicti, vermibus terreſtribus ſimiles è ventriculo per os, & nares. Ab inteſtinis per ſedem ſimiles vermibus caſei reiiciuntur, & circa anum pruritum faciunt, tales infiniti redduntur. Tinea vermis duorum cubitorum per ſedem & os reiicitur. Eſt autem albus multis ſuis partibus veluti ſeminibus cucurbitę comparatus, in lateribus ſerratus, capite paruo & longo, & cauda breui. Illa, quæ reiiciuntur, vt ſemina cucurbitæ, ſunt partes huius. Cùm eſſem in caſtris Parpinianis, vxor alicuius militis poſtvſum alliorum reiecit vnum duorum cubitorum. quem ſiccatum ſeruaui: ſcolopendriam in corporis ſciſſuris refert, ſine oculis, aut aliquibus partibus diſtinctus erat. Appellatur Tinea, quòd veluti Tinea marina albus eſt & longus, & latus, à latitudine dicitur. Omnes alij rotundi ſunt: hic latus & tenuis. Inter viua animalia corpore reiecta molam referunt, at falſo informis maſſa ſanguinis veluti adnatum, & falſum quod dicunt ambulare & volare. Quòd ſi viuũ aliquod reiiciatur, vt aliquibus in locis ſolent facere mulieres, quæ cùm bibiſſent aquam, in qua erat ſemen Echini, Echinos pepererunt. Quare rogare oportet, quam figuram referant illa animalia. Audiui mulierem aliquid lepori ſimile reddidiſſe, ſed rarò ea accidunt: ob id non poſſumus iudicare de illis niſi aſpectu. Argenterius medicus doctiſsimus aſſeruit ſe vidiſſe cum vrina reiectum draconem cum alis Pediculi reiiciuntur, quòd ex relaxatione, & victus præcedente ratione intelligere oportet, vt ſi vſus fuerit multis ficubus, carne viperarum, vel tenuibus alimentis, ſi in temperatura calida & humida, & parum frequenter mutet veſtes, ille pediculari morbo afficietur. Quòd ſi ſcalpat manum, aut aliam partẽ frequenter, & adſint veſiculæ aqua plenæ, apparet ipſarum pruritus cauſſam eſſe. Reiiciuntur fœtus ſuo tempore, & ſecundum naturam nono menſe, & in caput primùm naſcitur. Præter naturam autem ſi ante ſeptimum menſem, in quo viuere contingit fœtum, & ſi in pedes naſcatur, ſi in brachium vnum, vel duo, vel in ventrem, ſi in dorſum, quod minùs periculoſum. Dignoſcitur vnius menſis eſſe, ſi non perfectè diſcretus: duorũ menſium, ſi paruus, & omnes partes diſcretas habeat, & albas: trium

Tinea.

Molæ inter viua falſo referuntur.

Pediculi.

Partus.

©BIUM

si incipiunt partes rubere, quatuor, quòd maior sit, & manifestè incipiant carnosæ apparere. Septimo perfectus est, sed nondum ad consumptionem peruenit absolutam, item clamat: & statim oculos aperit, & claudit. Octauo absolutus est, sed ægrotare videtur. Nono perfectus & benè carnosus, modò mater fluxu sanguinis, aut alio morbo longo non laborarit, aut oleribus, & fructibus per tempus imprægnationis se nutriuerit. Computare oportet vel à tempore fluxus sanguinis absoluti, vel ab hebdomada, qua debent erumpere, & per alium mensem mulierem se sicciorem inueniſſe, semen retinuisse, & arctiorem vuluam ab eo tempore concepisse. Quòd si hæc non accidunt, addenda sunt alia signa conceptionis, si se aliter affectam cognouerit, in siti, in appetentia, in aliis corporis affectibus, si nulla occasionis retinendi menses præcesserit. Si vrina bene cocta sit, si in fundo hypostasis instar bombacis flocculi, item ex tumore ventris circa vterum primùm & sensim in superioribus. Quòd si mulier primùm inflata fuerit, & superuenerint menses decolorati, vel inordinati, illam potiùs laborare ob defectum mensium vel alio morbo credendum est: quod accidit his mulieribus quæ nunquam pepererunt, & supra modum cupiunt concipere. Puellis verò & iis quæ non admodum cupiunt, & dicunt se sentire quandam motionem sine magna grauitate, concepisse credendum est, neque etiam his quæ aliquando conceperunt, & cupiunt concipere. Nam qui aliquid cupit, facilè decipitur, & sibi insomnia fingunt, & sibi imponunt qui amant, quod in multis experti sumus etiam principum vxoribus: neque etiam annosis mulieribus, quæ iuniorem maritum elegerunt. Solent tales fingere se concepisse, ne steriles maritis videantur, vel quæ malè à marito tractantur. Reiicitur à mulieribus ob humorem luxuriantem in vtero veluti adnatum quoddam, quod si accresceret, in molam degeneraret, quod mulieres putant formicas esse. Sed cùm fœtus nondum conformatus est, intus apparent vesicæ tres semine plenæ: quare non est illis credendum, neque probare, si aceto non dissoluatur. Nam si caro illa dissoluitur, sed solus sanguis concretus, vt ista discernantur, diligen-

Sign. conceptionis.

Morbus à mens. defectu.

Amor imponit.

Mola.

©BIUM

ligenter eſt aduertendum, & ſunt interrogandæ, & frequẽter palpandę. Nam illæ mulieres medicis imponunt ſæpe, vt illæ quibus ſupprimuntur menſes morbo: ſed quia menſtruum ſanguinem in nutritionem abſumunt, illas interrogare oportet, ſi partes aliæ, quàm mammæ & venter increſcant. Quòd ſi fateantur, eſt copia carnis potiùs, quàm impręgnatio. Non erit inutile dare melicratum, cùm it dormitum: ſi tormina patiatur, concepit, vt admonet Hipp 5. aphor. *Conceptionis exper.*

De ſudoris excretione. CAP. XVIII.

SVdor qui è corpore manat, humorum carnis exuperantiam, ſicuti vrinæ excretio, venarum & arteriarum plenitudinẽ demonſtrat Eſt enim ſudor excrementum carnis affatim redditum, & redundante alimento, vel cibi vehiculo Quare vrinæ & ſudoris eadem planè eſt materia, quãquam inter hæc illud interſit diſcrimen, quòd à renibus ſecernitur vrina, & in veſicam detrudi-tur, vt ex ea deiiciatur. Sudor verò per poros cutis foras erumpit: quare diligenter eſt obſeruandus, an aliquid boni vel mali ſignificet, vt ex eo partium vel totius corporis affectiones deprehendamus. An etiam à toto corpore emanarit, vel à parte aliqua tantùm, calidúſve an frigidus, quibúſve ſignis præcedentibus, aut euacuationis, & in qua aëris, & temporis conſtitutione. De ſudoris etiam colore non minùs eſt inquirendum, odore, ſapore, conſiſtentia, an tenuis an craſſus, an viſcidus, acris, mitis multus, paucus, quomodo æger illum tolerauerit, an ſano, vel ægro acciderit. Rurſus ſi ægro, an acuto, vel mitiori morbo laboranti. Deinde an vno & eodem tempore multos vel paucos ægros infeſtauerit. Poſtremò quota die morbi eruperit. Quòd ſi ab vna tantùm parte ſudor emanaſſe viſus ſit, morbum in ea firmatum eſſe indicio eſt. Hippo. teſtimonio pronuntiantis ibi morbum eſſe, vbi ſudor apparet Id quod intelligimus, ſi non multus effluxerit, morbúſque acutus, aut febris non exiſtat. Morituris enim à morbo acuto, ſolet in fronte ſudor & in ceruice prodire, nullo tamen proprio in illa parte exiſtente affectu. Id quod propter partis ſudorem facilè promptiſsiméque emittentis naturam, tum accidit vt frigidus, vel parùm calidus exeat. Si verò ab vniuerſo *Sudoris & vrinæ eadem materia.* *Apho. 38. & 42. lib. 4.*

©BIUM

corpore effluxiſſe certum ſit, tum ſcire oportet an rigor præceſſerit & febris continua fuerit, eóque ita exiſtente morbi ſolutio expectanda eſt, modò ille ſudor morbi die ſeptimo exierit, præcedentibus ſignis coctionis. At ſi ſexto die, vel mortem, vel recidiuam denuntiat. Cùm autem ſudor à toto corpore prodit in febre quæ non eſt cõtinua, quam præceſsit frigus, vel rigor, vel horror, de genere intermittentium eſſe oportet, cuius acceſsionis remiſsio, & finis per ſudorem ſignificatur. At in quacunque febre, febrem ſudor non ſoluit, longitudinem eius, aut periculoſum exitum minatur. Poſtremò cùm ſudor ſic apparet, non eſt inutile ab ægro ſciſcitari, an vniuerſalis euacuatio anteceſſerit: tales enim ſalutares eſſe ſolent, qui tempeſtiuam aliquam ſolutionem, purgationem vel ſanguinis miſſionem, vel coctionem ſequuntur. Quòd ſi nil horum priùs apparuerit, naturam grauari feroſorum humorum multitudine indicat. Sequitur, vt qui ſudor in morbis eruperit, calidus frigidúſve fuerit intelligatur, eò quòd qui calidus eſt, ex ſe nihil plerunq. mali adducat: qui verò frigidus, ſemper aliquid poſt ſe mali trahat: vnde in morbo acuto mortem, in mitiore verò morbi longitudinẽ declarat, licet de ſudore in acceſsionibus febrium intermittentium erumpente, non ita iudicandum ſit, qui plerunque frigidus eſt, eò quod corpus refrigeratum erat, ex quo nihil mali ab eo expectandum eſt. Quòd verò ad eum ſudorem attinet, qui cum animi defectione accidit (quem antiqui ſudorem non madorem appellauerunt) non mirum ſi frigidus exiſtat, cùm corporis ipſius partes externæ, ob ſanguinis & ſpirituum circa cor retractionem, refrigeratæ ſint: ſed tamen periculi nunquam expers eſt, è cuius fortaſſe genere eſt ſudor ille diaphoreticus à barbaris dictus, ſed epidemicus & peſtilens, qui aliquando in Anglia primũ, poſtea in Germania crudeliter graſſatus eſt anno 1529. adeo vt non ſolùm è plebe, verùm etiã è nobilibus multos ſuſtulerit, ídque medicorũ quorundam, vt credi poteſt, errore, & conſilio, qui fortaſſe cenſebant non eſſe ſupprimendum ante 24. horas, quòd exiſtimarent tali euacuatione corpus à morbo liberari: cùm ea via non ſit multùm opportuna ad venarum & arteriarum plenitudinem

Sudor Anglicus.

©BIUM

ſudinem vacuandam, non debuerunt vltra prouocare ſudorem, nec etiam ſtatim ſupprimere. Verùm ſi cauſſa illius fuiſſet illis cognita, alio repetè diuertere vel reuocare per vrinæ regionem debuiſſent. Eſſentiam autem iſtius morbi locus, qui primùm affectus, & rabiem iſtam ſęſit, ſatis declarabat, regio ſcilicet illa, in qua homines perpetuò in hypocauſtis degunt, multóque carniũ eſu ſe ingurgitant, & alimentis piperatis continuò vtuntur. Quare factum eſt, vt continua hypocauſtorum æſtuatione, meatuum cutis relaxatio conſequeretur, quæ ſudoris promptiſſima, & potentiſſima cauſſa eſſe ſolet, cuius materia in humorum exuperantia conſiſtebat, quam frequens alimentorum multùm nutrientium, & piperatorum vſus collegerat. Sunt enim reuera multùm edaces Angli: multáque carne opplere ſe ſolent, vnde prouerbio locum dederunt (*Il eſt ſaoul comme vn Angloys*) & non minùs ſunt in potu incontinentes, qui liberaliùs vinis generoſis vtantur, vel zitho, quæ corpus maximè replent, vnde ſudoris materia, quæ ex eo cùm tantà ſupperet, nec cauſſa efficiés deeſſet, calor videlicet hypocauſtorum, quo humores è corporis centro in ſuperficiem & cutim alliciebantur, non mirum ſi Angli ex cæteris nationibus cũ Germanis ſoli illud malũ paſſi ſint: quanquam hoc non ſine admiratione ſit, quod ante illa tempora auditum, & viſum nunquam inter eos fuerat: vnde illud cauſſam in aliquam aëris conſtitutionem referre oportuit, propter quã accidit, vt ea regio, & eo ſolùm tempore, tali morbo vexari cœperit. Quemadmodum & hiſce poſtremis téporibus, anno videlicet, 1557. non ſolùm hanc noſtram regionẽ Monſpelienſem, ſed ferè totam Europam morbus quidam epidemicus nouus inuaſit à noſtris dictus (*la coqueluche*) quæ tantùm pituitoſa defluxio eſſe videbatur, primùm fauces occupans, deinde in pulmones decumbens, ita vt quorũ natura vergebat ad phthiſim, phthiſici eo tempore euaſerint, mortuique ſint hoc anno 1559. Quibus tamen non in pulmones, ſed in coſtas defluxit, ſpeciem quandam Pleuritidis excitauit, quæ magis medicamentis, quàm ſanguinis miſſione curari viſa eſt. Eodem etiam anno pabulæ quædam in pueris eruperunt ob aëris te-

Zithi vſus corpus maximè replet.

Cocqueluche.

©BIUM

piditatem,& in quibuſdam illorum ea apparuerunt,quæ ab Hippocrat.1.epidem recitantur. Vnde puerum in noſtra vicinia videre contingit, in quo,ob humiditatis exceſſum, omnium iuncturarum corporis facta eſt eluxatio,ſequutáque eſt omnium oſſium putrefactio. Ex quo concludimus præcedere debuiſſe aliquam aeris conſtitutionem, quæ talium morborum cauſſa extiterit. Iam reliqua perſequenda in ſudoris cõſideratione ſigna,quę illum anteceſſerunt,quę medico conſideranda diximus, de quibus tamen non eſt interrogandus æger,qui coctionis ſigna, aut alia nec cognoſcere, nec obſeruare ſolet. Quare de iis,ſolius medici eſt iudicium facere. Non eadem autem eſt ratio diei,in quo ſudor apparet, ſi acutus ſit morbus.

Multùm enim intereſt quotus ille à principio ſit, & à prima morbi inuaſione cognoſcere, cùm ex ſudoribus ij tantùm cenſeantur optimi, qui in acuto morbo die oriuntur decretorio, & morbum ſoluunt: qui verò id efficere non valent, inutiles. Quare ſalutares abſolutè dicuntur, qui in 3.5.7.11.14.17.20. incidunt. Sub qua etiam aëris conſtitutione ſudor prodeat, non parùm refert obſeruare. Nam ſi æſtas ſit veri ſimilis, ſudores copioſos oportet expectare, nec magis negligenda coloris, qui in ſudore conſpectus eſt, obſeruatio. Qui enim flauum colorem refert, flauæ bilis exuperantiam, in carne eius,qui eo colore affectus eſt,teſtatur. Atqui magis rubeſcit aut venarum nimiùm relaxatarum, vel oſculorum illarùm patentiorum, aut ſanguinis vltra modum ſeroſi indicium eſt. Talem ſudorem in quodam medicinæ ſtudioſo conſpicere contigit anno 1547. Sapor qui in ſudore ab ægro ſentitur, ſuas habet notas. Nam ſi multam in eo ſalſuginem renunciet, quæ excedat naturalem,(parua enim ſalſedine præditus eſſe dicitur naturalis ſudor, quemadmodum ſerum) ſanguinem vehementer aduri, & adaſſari à magno calore iudicare poſſumus. At ſi amarum ſentiat, copioſioris bilis admixtionem: ſi dulcem, ſeroſum eſſe ſanguinem: ſi verò inſipidum, plus ichoris pituitæ, quàm bilis obtinere affirmabimus. Iam de ſudoris odore agendum. Sanorum & bene temperatorum corporum ſudorem bene olentem

Sudor ſalutaris.

Conſtitutio.

Color ſudoris.

Sapor.

Odor.

eſſe

esse quidam contendunt, vt de Alexandri corpore historiæ testantur, qui gratum spirabat odorem. Sunt alij, qui si non bene oleant, malè tamen olere nolunt. Eorum verò, qui succorum vitio laborant, vel leprosorum, & impudicorum hominum sudorem, hircum olere non dubium est. Quapropter cùm talis sudor è toto corpore erumpit, testis cacochymiæ, & dispositionis cuiusdam ad putredinem, quæ in magnis venis existit. Sed cùm tantùm ex alis emanat, parùm mali portendit, minùs verò, cùm ex solis pedibus. Omni autem sudori id communiter accidit, vt cùm refrigeratur, malum odorem statim acquirat, indicio sunt, qui sudantes pectus denudant, id quod ea ratione fieri puto, quòd sudor, quandiu calidus est, regitur adhuc à calore naturali, refrigeratus verò destituitur. Quare putrilaginem quandam facilè suscipit, & simul odorem prauum, quem priùs non reddebat. In sudoris consistentia diligenter perspiciendum est, an tenuis potiùs, quàm crassus sit. Qui enim talis est, nisi propter constrictionem, & cutis densitatem tenuis exeat, tenuium in corpore humorum multitudinem declarat. Contrariam verò significationem crassus obtinet, vtpote qui meatuum amplitudinem, vel humorum crassitiem testatur. Visciditas insuper sudori inest quandoque, sed ea succorum in corpore eodem modo affectorum dominium, aut materiæ sudoris paucitatem demonstrat. Sudor potest esse acer, aut mordax, aut mitis. Cùm mitis & blandus, nisi in sano homine sit, fel à sanguine, aut spirituum inflammatione accensæ indicium est. Quando verò acrimoniam obtinet, eámque primo occursu refert, & in progressu retinet, febrem biliosam ex putredine accensam consequitur. Sicut ille pituitosam putridam significat, qui in principio mitis est, in progressu verò acrimoniam assumit. Talis enim sudor humoris genus, qui hanc protulit, extulit, adeo vt illud verè dici possit: Quemadmodum animi mores corporis temperaturam comitantur, sic morborum mores corporis & humorum in eo contentorum qualitates, & naturam sequuntur. Quantitas sudorum modò se offert c sideranda idque in sano aut ægro. In sano enim si multus effusus sit post

Consistentia.

Viscidi-tas.

Mitis sudor.

Acer.

Quãtitas.

©BIUM

ſomnum, tamen copioſiore vti alimento, aut purgatione indigere, ſcripſit Hippoc. Aphor. 8. lib. 2. Quare cùm vnum deeſt, alterum adeſſe ſignificat. Qui verò ægrotanti, & acuto morbo laboranti in magna copia accidit, ſi præcedentibus coctionis & die critico morbi cõtingat, ſolutionem morbi integram expectare iubet. At qui initio morbi, vel ante criſim, vel concoctionem proſilierit, magnam humorum plenitudinem in corpore, & ſimul morbi longitudinem, cùm vires ſint robuſtæ: cùm verò exolutæ, mortem prænuntiat. Alio modo pauco ſudoris quantitas ſe habet, quæ quidem paruum eſſe adhuc vitium in quantitate humorum indicabit, niſi propter morbi cruditatem, aut materię craſſitiem, vel meatuum cutis conſtructionem, & obſtructionem perueniat. Non ſolùm neceſſaria eſt ſudoris quantitatis conſideratio, ſed quomodo illam ferat æger, ſubinde proſpiciendum Quoniam vacuatio, quæ per ſudores fit, quando copioſior eſt, vires admodũ proſternere ſolet. Solùm ergò vtilis & ſecundum naturam habenda eſt quæ leuare ægrum videtur, & quę expurgata aluo poſt criſim, vel poſt aliquã coctionem ſuccedit, quæque iam vacuata morbi materia craſſiore, reliquam tenuem per corporis ſumma diſſipat. Quæ verò vel morbi initio, vel quouis alio tempore, vel ante coctionem, vel ante criſim exierit, irrita eſt, & cui nulla morbi ſolutio fida committi poteſt, ſed potiùs mortem, aut morbi productionem adfert. Iam locus poſtulat, vt de ſudore qui tantùm ſanos inuadit, dicamus, cui hoc peculiare eſt, vt calfacto, vel æſtuanti corpori ſuccedat. Quapropter cùm ſanus aliquis abſque cauſſa aliqua euidenti, & procatarctica in ſudores per totum corpus inducitur, certiſſimum indicium eſt, vitium in quantitate humorum illum pati, aut multo vti alimento vel purgatione indigere. Quòd ſi non totum corpus, ſed aliqua tantùm pars ſoleat illo ſudore frequenter diffluere, affectũ quendam eſſe in ea, vel fuiſſe credẽdum eſt, cuius rei fidem faciunt partes, illæ quæ olim vulnus, aut abſceſſum ſunt paſſæ, ex quibus ſudor leui de cauſſa emanare ſolet, vt accidit iis qui parotidibus, aut abſceſſu, vel tumore circa inferiorem maxillam ſanati ſunt, debiliore ex eo.

De ſudore ſanorum.

©BIUM

eo affectu reddita illis ea parte, adeo vt in masticādo cibo maiore cū labore functionem suam semper obeat, & ob id sudorē semper mittere frequētius cōspicitur. Sunt tamen, quibus circa faciem, vel ceruicem magis quàm ex alia parte peculiariter sudor exudet, quod equidem illis accidere propter summā respirādi difficultatē putarem, qua ratione vētriculus eodē modo affici solet, cū in chylo conficiendo & concoquendo laborat. Idē de articulis & omnibus aliis partibus iudiciū ferendum, quę postquā imbecilliores factæ sunt ex aliquo affectu, maiorem excremētorum prouentum semper producant, vnde minus expeditè functiones suas peragunt: quæ caussa est vt statim sudores diffluant. Ex quo illud perpetuò verum esse probatur, morbū ibi esse, aut adesse, aut adfuisse, vnde sudor emanat. Sudor aliquando simul multos & eodē tempore inuadit, quare illius caussam constitutionis aeris tribuendam censerem. Quòd si ex tali sudore multi etiā moriantur, inter epidemicos morbos necessariò est referendus. Supereſt omnino, vt antequā sudoris sermonem absoluamus, notas & signa, quę ex tēpore morbi sumuntur, quo ille erūpit, subiiciamus. Sub tempore autē comprehendimus morbi initiū, medium & finem, & dies, qui iudicatorij & critici pares vel impares dicantur. Quare cùm primo alicuius morbi die sudor cum febre profluit, & illam finit, intermittens morbus esse existimandus est. Quòd si propterea febris in quietem nō desinat, præcesserit tamen aliquod signū eorum, quæ febri intermittēti accidere solent vt est rigor, vel horror, non febris intermittentis, sed cōpositæ, vel confusę indicia cognoscenda sunt, quæ non omnino morbū periculi expertem faciūt. At cùm nihil eorum, quæ febrem denotant, cum sudore se præmōstrauerit, iam de plenitudine, quam humorum exuperantia parit, tantùm iudicādum, metuendúmq; ne vires illam ferre possint. De sudoris vero profluuio, qui in processu morbi accidit, inquirendum etiam. Nam qui die critico post aliquam cōcoctionem vel moderatè profluit, copiosiorem illius effusionem in die critica proxima promittit, veluti si sudor quarto die pleuritide, vel alio simili morbo acuto existente in qualibet quantitate exilierit, morbi solutionem in septimo die per sudorem

Cur sudor circa faciē sæpius apparet non nullis.

Aphor. 38. & 42. lib. 4. Hippoc.

Intermittentis morbi indicia.

De profluuio sudoris

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 721 sur 1293

©BIUM

expectare iubet, modò nihil interueniat, à quo naturæ motus impediatur. Similiter quæ in morbi exitu ſudoris profuſio fiat, poteſt debellari à natura morbi aliqua indicia, nihil aliud, quàm morbi expulſionem totam oſtédit. Contrà cùm proſtratę iam vires videbuntur eſſe, nullúmque naturæ euincentis ſignum præmonſtratur, paruam ſalutis ſpem relictam eſſe prænunciat, pari potiſſimùm ſi facta ſit die. Quamuis de ſudoribus, qui diebus iudicatoriis & in medio morbi progreſſu facti ſunt, non aliquid melius expectari poſſit, cùm ſine aliquo coctionis ſigno, aut alio ſalutari antecedente exierint. Sed de ſudoris excretione ſatis multa.

De retento. CAP. XIX.

QVia nomine affectus præter naturam & morbum & ſymptomata, & cauſſas ſuperiùs comprehendimus, de retento interrogare oportet, quòd & ſi morbus non ſit, cauſſa tamen morborum prętęr naturam eſſe ſolet. Si ergo nullum reiectum ægrum moleſtet, num aliquid retineatur in eius corpore, interrogare oportet. Solet enim retentum præter naturam, vel reiectiones præcedere, vel ſequi. Nam poſt immodicas euacuationes nihil ſolet redundare, quod ſua quantitate facultatem expultricem irritet. Porrò ſolent fieri immodicæ & magnæ euacuationes, poſt longas retentiones eorum, quæ debebant euacuari. Voco autem retentum, quod ſecundum naturam debebat euacuari, quod naturæ vim infert, vel inferre natum eſt. Quod non ſuo tempore, aut per ſuam regionem à natura inſtitutam, & conuenientem, aut tanta quantitate, quanta debebat euacuari, euacuatur, poteſt dici *peritoma* retentum. Et quia multa talia ſunt, quæ retineri poſſunt, de illis omnibus ſigillatim interrogare oportet. Sunt autem concoctionum excrementa & vteri, quæ retinentur. Et quia excrementa alui diutius retenta multorum morborum & ſymptomatum ſunt cauſſæ, primùm de illis interrogabimus, num ſuo tempore & tanta, & talia reddantur, qualia debent. Quòd ſi retineri dicat, cauſſam aut concauſſam morbi inueniemus. Solent enim eſſe cauſſæ doloris colici, & capitis vertiginis, & ſcotomiæ. Verùm vt huius retenti cauſſam cognoſcamus, ſcire oportet nũ præceſſerit

Quid retentum.

larga

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 722 sur 1293

©BIUM

larga euacuatio à natura facta, vel à medicamento vel vſu aſtringentium prima menſa ſumptorum. Nam poſt largas euacuationes ſupprimitur aluus. Non enim ſolent inteſtina niſi irritata qualitate, vel quantitate deiicere. Quòd ſi multa copia premantur, minùs ſolicitantur, ob id poſt vſum medicamentorum laxantium, & clyſterum ſolet talis ſuppreſſio fieri, quæ minus ſuſpecta eſt. Retinetur cibus aut chylus in ventriculo ob tumorem præter naturam in ecphyſi factum, vel ob ſcirrhum panchreatis. Quam retentionem deprehẽdimus, ſi poſt coactionem tenſio & grauitas circa ſuperiorem ventris regionem ſentiatur ab ægro, & vomitio ſequatur, qua leuetur. Quòd ſi non vomat, perſeuerat dolor. Flatus etiam in eadem regione retinentur, qui ſolam diſtentionem faciunt ſine grauitate, ſed cum difficultate anhelitus, & ſuffocationis timore. Nomine retenti comprehendimus, quod non euacuetur per propriam regionem, vt ſupra dictum eſt. Nam in iliaca paſſione, aut coli inflammatione delapſi in ſcrotum nihil per ſedem euacuatur, ſed per vomitionem fit reiectio. Et ſic talis affectio, & reiectum, & retentum dici poteſt, verius tamen reiectio, quàm retentio. Sic in dyſenteria, diarrhæa, & aliis fluxibus ventris accidit, in quibus vrina retineri videtur, propterea quòd tota per ventrẽ cum excrementis mixta reiicitur, quod & in omni larga euacuatione euenire ſolet, ſiue per vomitum, ſiue per ventrem fiat, ſiue per ſudores. Paucum eſt enim quod remanet & trahitur à renibus. Retinetur autem vrina verè tum ob affectum renum & veſicæ, tum quia in peritonæi cauitatem, per reſudationem deſcendit, quod nobis certò futurum hydropem præſignificat. Quibus ergo non retinetur ob ſupra dictas cauſas, retẽtionis cauſam vel renibus, vel veſicæ, vel meatibus vrinæ attribuemus. Quare de affectibus harum partium interrogare oportet, vt cuius vitio id fiat, certò ſciamus. Supprimitur autem vrina, aut non redditur, vel quia renes eam non trahunt, aut vreteres non emittunt, aut veſica non recipit, aut fiſtula ſeu mentula impedita eſt. Si autem vitio renum id fiat, dolor grauis circa renes, & pondus ſecundum longitudinem ſpinę ſentietur, & paulò poſt in toto

Quos morbos & ſymptom. inducit alui abſtictio.

Retẽtionis cibi aut chyli ſignũ.

De vrinæ retentione.

Cauſa ſuppreſſionis vrinæ.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 723 sur 1293

©BIUM

corpore apparebit. Nam facies prætumida eſt, venter totus tenſus, fluit venter & tandem per vomitionē redditur. Quod & in omni reiectione magna, à quacūque alia cauſa contingit, verùm non tam cito. Quò autē certiores ſimus, fiſtulam æneā intrò mittemus: quod ſi nihil vrinæ prorſus reddatur, certiſſimum erit indicium, vrinam vel vitio renum, vel vreterū retineri. Nā in omni retentione vrinæ ob calculum vel ob carunculam, & ſanguinem cōcretum, vel pus craſſum aliquid vrinæ redditur intromiſſo catheteræ. Vitio vreterum fieri intelligemus, ſi dolor aliquis præceſſerit vehemēs circa eam regionem. Si ob fiſtulæ vel mentulæ vitium fiat vrinæ retentio, tumor circa penem manifeſtus erit rotundus, & immiſſa fiſtula ænea, vrina reddetur. Præceſſit enim vel vlcus, quod carnis excreſcentiā pollicetur, vel fluxus ſanguinis, qui grumum reliquit, aut calculus retētus in veſica, aut pituita craſſa, aut pus obſtruens, vel tumor alicuius cōprimens meatum, qui omnes affectus vrinam in veſica retineri declarant. Hæ duę retētiones manifeſtiſſimæ ſunt, & de illis maximè conquerūtur ægri, quòd neceſſariæ ſint, & quotidiè fieri debeant per ea loca excrementorum deiectiones. Non enim de aliarū concoctionū recremētis retētis querūtur, quod illis manifeſtę nō ſunt eorū euacuationes ſecundū naturā. Mulieribus autē quia neceſſaria eſt & euidens ſanguinis menſtrui reiectio ſuo tempore, ſi retineatur, minùs eſt conſueta. Fit tamen ferè iisdem de cauſis, quibus & bilis retentio. Ex retentione igitur excrementorum medicus genitos morbos debet cognoſcere, & è cōtra ex morbo, de retētione ſuſpicatur. Quare ſi medicus videt morbum aliquem factum ex ſanguinis retentione vel copia, interrogare oportet, num talis excrementi retentio præceſſerit: quòd ſi fateatur, iam morbi cauſam cognoſcit. Quòd ſi ob naturam, vel ob conſuetudinem (quod præter naturam ex ſe eſt) retinētur excrementa, vt pituita, quæ per nares, tum per palatū, & adenes fluit retentionē ſequitur in cerebro pituitę prouentus, à quo carochę, apoplexia, epilepſ. conuulſio, dolores capitis fieri ſolent. Quare ſi aliquis horum affectuum appareat, de illa retentione rogandum eſt, vt ſi retineatur talis, tales morbos futuros certò prædicemus.

Vreterum.

Mentulæ.

Menſtruæ.

Reti-

©BIUM

Retinentur illa, quæ alioqui cõſueuerunt euacuari, quare is nephritico dolori, aut colico obnoxius eſt, necnon articulari, vel ſi morbi illi tam ægros occupauerint, de illa retentione, pro cauſæ cognitione interrogare oportet, retineatúrne pus, an pituita craſſa, vrinæ retentionẽ expectare oportet in eo, qui laborat ea, & à qua cauſſa fiat diligenter perquirere, quemadmodum dum retinẽtur ea, quę per aluum reiiciebantur, vnde colicus dolor. Si retinetur bilis, quæ per ventrem ſolet ſua natura, vel per conſuetudinem excerni, ventris aſtrictionem expectare oportet, & obſtructionem meatuũ, qui à folliculo fellis in ecphiſim deſcendũt, à qua recrementa cineritia, vel alba futura ſunt. Quare ſi recrementa talia ſint, certò obſtructionem prædicemus. Si retineatur bilis, quæ vomitu vere & æſtate reiicitur, oris amaritudinem, in appetentiam tandem, vel morbum colicum, vel biliosam febrem æſtate futuram prænunciare, vel ſi æſtate retineatur, Autumno dyſenteriam fore, vel diarrhæam prędicemus. Si retineatur ſanguis menſtruus, hydropem & ſputum ſanguinis vel fluxum è naribus in iuuenibus expectare oportet. Vbi verò ſtatim ſanguis retinetur, & appetentia deiicitur, concepiſſe credere oportet. Retẽtis alui excrementis colicum dolorem, aut vertiginem, aut difficilem excretionem, aut capitis dolorem, aut ſatietatem expectare oportet. Si retineãtur arenulæ, quas priùs ſolebant reiicere, lapidem verẽdum eſt generari. Quare de grauitate loci, & aliis conſentientibus rogandum eſt. Si ſputum retinetur in affectibus thoracis, difficultatem reſpirandi, & mortem expectare oportet, vt in phthiſicis, & iis, qui pleuritide, aut peripneumonia laborant, aut alia defluxione. Sudor vel ſimilis euaporatio retinetur, cutis affectionem (vt pruritum, ſcabiem, febrem, lepram) ſequi neceſſe eſt, vt ei accidit, qui in primo albulis lauerat. Si retinetur vrina, vel calculum, vel vicinarum partium inflammationem, vel veſicæ, eiuſdem nimiam repletionem ob vrinæ copiam cauſſam eſſe exiſtimandum. Si vrina retineatur in acutis morbis, vel ob delirium, vel quia præceſſit, vel quia futurus eſt ſudor copioſus, vel ventris fluxus copioſior. Quare de die, quæ præceſſit, rogare oportet. Quare non eſt abſur-

Obſtructionis indicia.

Quæ comitãtur ſanguinem mẽſtruum retẽtum.

Quæ retẽtionẽ excrementorum.

Arenulæ ũ

Sputi.

Sudoris.

1. aquis à lumin. Gale. 8. lib. method.

Vrina.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 725 sur 1293

©BIUM

dum interrogare primùm, quæ ſecundum naturam in nobis expelluntur, & de excrementis, quæ ob aliquem affectum reiici oportet, ad morbi curationē, vel ad diuturnam vitam. Quare cùm ad ægrum accedentes videmus aliquem affectum ex plenitudine alicuius materiæ, an retentum ſit rogare oportet, & an vacuationem conſuetam reliquerit æger, vt qui febre ſanguinea laborat, ſanguinis miſſionem prætermiſerit, quam facere ſolebat Vere, vel purgationem prætermiſerit ille, futurum morbū ex illo humore plus redūdante prædicere poſſumus.

De qualitatibus ſeu affectibus. CAP. XX.

Nomine qualitatū affectus ſignificantur.

AD partium affectarum, affectuum ipſorum, & cauſarum quę illos procreant, cognitionem habendā, qualitatum conſideratio multum etiam facere videtur: quare de illis diligenter ſciſcitādum. Qualitates autem homonymiæ vitandæ gratia intelligimus, quas Galen. affectus nominauit, quomodo etiā ſuperius affectus nomen omni morborum generi accommodauimus, & ſub ipſo ſymptomata, & morbos comprehendimus. Qualitatum ergo corporis multiplices ſunt differētiæ, de quibus nobis ordine agendum eſt, initium facientes ab iis, quæ primæ nominantur, ſiue actiuæ, ſiue paſſiuæ ſint, demum reliquas, quæ ſecundæ ſunt & dicuntur, & à prioribus deſcendūt, perſequuturi, quales ſunt durities, mollities, aſperitas & lenitas, grauitas, & leuitas, dēſitas, & raritas, quibus ſapores, odores, & colores adduntur, quas quidē cùm ægri præſentire poſſunt facilè, de iis ſunt interrogandi, vt earum cognitio tanquam affectus ad cauſam, ſic in morborum & partium earum notitiam, quæ affectę ſunt, nos deducat. Interrogandus eſt autem æger, aut is, qui à nobis conſilium petit, an ab aliquo tempore caloris cuiuſdam inſignis, aut frigoris ſenſum præter conſuetudinem perceperit. Quòd ſi neget, credendum: ſi verò annuat, tum cuius harum qualitatum, caloris vitia an frigoris id fuerit, ſcire oportet, & an totum corpus, aut aliqua eius tantùm pars moleſtiam perſenſerit, num etiam cauſa aliqua euidens huius cauſa eſſe poterit. Quòd ſi nulla aut aliqua, quæ permanentem affectum relinquat, præceſſerit, intemperiem aliquam non ſimplicem, ſed cum materiæ conſortio eſſe ſemper pronun-

Prima qualitates.

Secunda qualitates.

©BIUM

nunciabimus: cuius rei certius erit indicium, si respondente ægro calorem cum tensionis vel grauitatis cuiuspiam specie in aliqua parte existere intelligamus. Causarum enim procatarcticarum est, intemperies solutu faciles potius, quàm contumaces, & permanentes relinquere, nisi forsan causas interiores simul commouerint, cùm rarò sine alicuius materiæ affluxu intemperies solitaria diu persistere, aut tantùm partes externas afficere possit. Vbi enim interiores eam senserint, humores commotos esse necesse est. Quare ad eius humoris, qui in ea parte abundare videtur, aut ad eam confluxisse, inuestigationem nos conuertere consentaneum erit, quod qua ratione fieri deceat, suo loco dicemus. Vbi ergo caput calidius esse præter naturã aut consuetudinem constiterit, causarum ratio, an interiùs an exteriùs affectum sit, demonstrabit. Si enim aut ab æstu solis, aut medicamento calfaciente, vel operimento non consueto caput calidius redditum fuerit, in externa parte contingere probabile est, cũ eiusmodi causæ exteriora magis, quàm interiora calfacere possint. Sed cũ ob odorem vehementem per nares attractũ fuisse audiemus, tum cerebrum calfactum iudicabimus. Accidit interdum vt cum illa caliditate simul & dolore caput afficiatur. Insignis enim calidita⁊ humores in capite contentos fundit, & liquat, aut à vicinis partib. sua vi attrahẽte euocat. Quamobrem si non adfuerit dolor, futurũ saltem non temere pronunciare poterimus. Quãdo verò nulla alia in parte, quàm circa ventriculum, calor ille nõ naturalis percipietur, vt is notus fiat, affectus ventriculi intemperiem comitãtes in memoriam reuocare oportet. Sine iis enim haud facile est, ventriculi caliditatem affirmare certò, aut potiùs ab aliarum partium vicinarum calore, ventriculi calorẽ discernere. Quare si nidorosum ructum, vel ouorum putridorum, aut frixorum odorem referentẽ expiret æger, aut veluti flammam, vel incendium circa os ventriculi se aliquando percepisse respondeat, simúlque calfacientium vsu lædi, refrigerantium verò iuuari, & delectari, prostratámque appetentiam habere, sitimverò inexhaustam caloris sanè præter naturam ventriculum obsidentis, solámque intemperiem efficientes indicia certissima

Causa pro. catarctica

Intemperies cap.

Intemperies ventric.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 727 sur 1293

©BIUM

habemus. Quòd ſi cum illis & oris amaror, aut nauſea, aut vomitio adfuerint, iam nõ ſimplicem intemperiem, ſed cum materia eáque biliosa iunctam eſſe pronunciabimus. Quòd ſi in latere dextro non cõſuetus calor præſentiatur, qui etiam toti corpori citra febrem vel manuum pedúmque volæ communicetur, iecinoris intemperiem calidam cognitam habebimus, quæ in vola manuum pedúmque relucere maximè conſueuit: propterea quòd pars illa omnium externarum temperatiſsima eſt, frequentioréſque venas in ſe deſinentes habens.

Signa intemper. iecoris.

Intẽperies meſent.

Interdum meſenterium intemperies calida occupat, ſed illa tactu à partium vicinarum calóre non facilè diſcernitur: eius tamen certiores erimus, cùm excrementa alui valde ſicca réddi, vaporibúſq; multis frequenter caput tentari conſpiciemus. At de calore, à quo ſæpius poſteriores corporis partes circa lumbos incaleſcunt, ægri conqueruntur, quem ad renes pertinere, agitatio corporis immodica, vel exercitatio, equitatio aut lõgus in ſupinum decubitus, ſi præceſſerint, oſtendunt. Incaleſcũt enim faciliùs, quàm aliæ partes, tum ob venarum & arteriarum vicinitatem, & conſenſum, tum ob copiam pinguedinis, qua naturaliter ſunt conueſtiti, quod efficit vt in febre colliquata & accenſa à calore febrili ea pinguedine calor maior circa renes percipiatur. Quare vt eius certiores ſimus, conſulendæ ſunt nobis vrinæ, quæ ſi rubræ, vel flauę, aut in ſuperiore parte pingues appareant, ſimúlq; inter meiendũ caloris mordacis & acris ſenſum præbeant, nullam de renum calore dubitãdi occaſionem relinquent. Calor porrò circa iuncturas præter conſuetudinẽ nonnunquã percipitur, ſed qui à laborioſa exercitatione potuit excitari, ſi tamen ea non ſint prægreſſa, Arthritidem, id eſt, iuncturarum dolorem, vel earundem inflammationem expectare oportet. Cùm autem non in vna tantùm parte, ſed vniuerſum corpus calorem nõ naturalem concepit, quem nec exercitio, nec alia motione calfaciendi corporis vim habente, contraxit. febrẽ adeſſe pronũciabimus, cuius ſpeciem vt cognoſcamus, & ad continuarum, vel intermittentium genus vtrum referre debeamus, ſcire ab ægro licebit, an non febris cũ aliquo eorum, quæ febrem intermittentẽ demonſtrare conſueuerunt,

Qualis vrina.

Intemp. iunctura-rum.

Quæ febrẽ intermittẽ argeũt.

uerunt, prǽhenderit. videlicet cum aliquo frigoris, rigoris aut horroris ſenſu inuaſerit, aut cum pǽdiculatione, vomitu, dolore capitis, vel ventriculi. Deinde an ab illa inuaſione calor magis inualuerit, nec poſt 24 horas intermiſſionem fecerit. Quòd ſi feciſſe conſtet, cum aliqua excretione, & quibuſdam notarum ſuperiorum prægreſsis, tum de febre intermittente non eſt dubitandum, ex cuius ſpeciebus tertiana erit, quæ cum rigore inuaſerit: quartana, quæ cum horrore: quotidiana, cum frigore. Tertiana autem vel exquiſita, vel extenſa eſſe poteſt. Exquiſitam cognoſcimus, cùm omnia ſuperiùs enumerata ſymptomata mitiùs affligunt, acceſsióque nõ vltra 12. horas producitur, & Æſtatis initio maximè Iueni, temperatura bilioſo, accidit. Sed cùm obtuſus eſt rigor ad frigus quodammodo accedens, nec febris vlla remiſsio ante 26. aut 30. horas percipitur, extẽſa aut potiùs ſpuria, quàm tertiana exquiſita iudicanda eſt. Cùm autem febris cum ſolo frigore, & cum manifeſtis cacochymiæ pituitoſæ ſignis, nullum à febre tempus ſolutum relinquens apparuerit, febrem quotidianam affirmare audacter licebit, vt quartanam eam, quæ in abundantia melancholiæ cum horrido inſultu exorta eſt. Sed cùm febrium intermittentium aliæ ſimplices ſint, aliæ compoſitæ, aliæ verò permixtæ, aliæ confuſæ, in earum rurſus inueſtigationem incumbere oportet. Intelligimus autem compoſitas, quæ ex implexu ſimilium generum fiunt, & quæ præter vnius generis, & eiuſdem duas vel plures exacerbationes habent adiunctas: cuiuſmodi ſunt duplices, vel triplices quotidianæ, tertianæ, & quartanæ, quarum cognitionem ex ſuperioribus notis deprehendere facillimum eſt, niſi quod tertiana duplex, & quartana triplex, cùm quotidie repetentes habeant acceſsiones, à quotidianis circuitus motúſque ordine, non perinde diſtinguntur: quamuis & excrementorum dominantium, cacochymiæq; peccantis ſignis, quæ etiam à pulſibus, vrinis, deiectionibus, & aliis petuntur, caloris proprietate, & inuaſionis natura, ſtatim diſcernuntur. In quotidiana enim calor tangenti mitis primùm & halituoſus occurrit: poſtea verò acer & mordax, & omnia pituitoſæ plenitudinis ſigna apparent. In duplici verò

Tertiana exquiſita indicia.

Extenſæ tertianæ indicia.

Quotidianæ ſignũ.

Feb. intermittentiũ diſtinctio.

Quotidiana. Tertiæ na duplex

©BIUM

tertiana calor primo occurſu ſua acrimonia manum fe-
Triplex quartana rit, & mordet, exacerbationéſque facit, quàm quotidia-
na, breuiores. Triplex autē quartana cognoſcitur, quod
ſimplicem vel duplicem quartanam ſequitur, ſempérq;
cum horrore inuadit, & acceſsiones omnium lōgiſsimas
habet Compoſitæ verò quartanæ inter ſe diſtinguuntur,
quòd duplex quartana duobus diebus excandeſcat, &
tertio quieſcat, quarto & quinto rurſus repetat, eodem
modo in poſterum procedat. At quæ triplex eſt quarta-
na, inſultum quotidie facit. Non ſolùm autem intermit-
tens cum altera intermittente, ſed cum continua impli-
Intermittentiū differentia. cari ſolet. Nam cùm ſint tres ſimplices intermittentium
differentiæ, harum vnaquæque cum altera, vel eiuſdem
vel diuerſi generis complicari poteſt. De ſimilium gene-
De implexu diuerſorum generum. rum implexu diximus: de diuerſorum reſtat agendum.
Is autem incidit, cùm aut intermittens diuerſi generis
alteri miſcetur intermittenti: aut cùm intermittēs cum
aliqua continua miſcetur. Intermittentium diuerſorum
generum complicatio eſt, cùm tertiana, quartana, quo-
Quibus diſcernuntur. tidiana inter ſe complicantur, aut duæ ſolùm, vel tres ſi-
mul. Hæ autem tum ex numero, tum ex natura acceſsio-
num deprehenduntur. Si enim tertianæ quotidiana iun-
gatur, vno die duplex acceſsio vtriuſque febris erit, ſe-
quenti verò alterius tantùm, videlicet quotidianæ: ter-
tia die rurſus vtraque excandeſcet, & deinceps eodem
ordine progredietur. At cùm quotidianæ quartana per-
miſcetur, quartus dies binas ſemper habet acceſsiones,
reliqui verò ſolam eam quæ quotidiana eſt. Cùm tertia-
na & quartana concurrūt, prima die acceſsio incidit, ſe-
cunda quieta eſt, tertia tertianam tantùm excandeſcen-
tem habet, quarta quartanam tātùm, quinta rurſus ter-
tianam ſolam, at ſexta quieta eſt, ſeptima ambæ repe-
tunt, & ſi in reliquis diebus fit. Hæc autem manifeſtiùs
traduntur & ſub oculos ponuntur, in tabella complicā-
tium febriū, quam libro noſtro de febribus inſeruimus.
Semitertiana. Cæterùm intermittens tertiana extenſa cum continua
quotidiana coniungitur, fitque ea febris, quam ſemiter-
tianam appellamus, de qua fuſiùs egimus, cum de eius
generatione ſermonem inſtituimus. Hæc de febrium
intermittentium cognitione dicta ſufficiant. Superest vt

non

non intermittentium febrium cognoſcendi modum, rationémque oſtendamus. Talem autem ægrum affligere tum intelligemus, cùm is de totius corporis calore interrogatus, ſe nullam notarum ſuperiorum, quæ intermittentes febres declarant, percepiſſe reſponderit. Quare continuam, vel ephemeram, vel hecticam eſſe oportebit. Ephemeram declarat calor non vehementer accenſus, ſed ſuauis, nec à naturali multum diſcrepans, & qui ferè intra 24. horas cum leui ſudore, aut madore, & febris ceſſatione deſinit, quam aliqua cauſſarum euidentium vis excitarat. Hecticam verò languidus non acris, qui nec poſt 24 horas deſinit, aut in ſudore erũpit, vt ephemera. Quòd ſi nulla illarũ ſit, continuã eſſe neceſſe eſt eámq; vel ſymptomaticam, vel primariam; quãuis rectè concludi non poſſit (vt quidam ferunt) Omnẽ febrem ſymptomaticam continuam eſſe. Sũt enim ſymptomaticæ quædam febres de genere intermittentium, vt quæ obſtructiones viſcerum ſequuntur: quales ſunt tertianæ, & quartanæ, in quibus aut iecur, aut lien, teſte Galeno laborant. Quare non omnes ſymptomaticę febres continuæ ſunt pronuntiandæ, ſi obſtructio morbus ſit, & illam ſequantur febres quædam intermittentes. Nos ergo cenſemus eas ſymptomaticas continuas eſſe, quæ inflammationes partium internarum ſequuntur, naturámque ipſarum inflammationum referunt, vt ſi earum inflammationum materia & cauſa ſit ſanguis, ſynochorum naturam imitari videntur, ſi bilis tertianarũ, & hæ typodes appellantur, quæ tertio quoque die exacerbationes ſine rigore habent, in quo à tertianis cõtinuis primariis dictum non differunt, ſed vt diſcernãtur, videndum eſſe an grauitatem aliquam, vel tenſionem, vel tumorem æger in internis partibus præſentiat: ſi ita ſit, ſymptomaticam febrem deprehendimus, quæ ab inflammatione partis tumorem patiẽtis concitatur. Si verò hæc abſint, febris tantùm primaria eſt pronũcianda: id aũt de partibus ſepto tranſuerſo inferioribus intelligendum. Qui enim in partibus ſuperioribus fiunt tumores, vt in capite & thorace, cùm oſſibus integantur, ſenſui non patent, quare alia via ſunt inueſtigãdi. Id verò tum ex doloris ſpecie, tum ex accidentibus morbos

Modus cognoſcẽdi intermittentes & alias febres.

Quæ declarant ephemerã.

Quæ hecticam.

Symptomaticas

©BIUM

illarum partium conſequentibus, & ex reiectorum conditione coniicere licebit. Pleuritim enim doloris ſpecies, quæ rei cuipiam pungenti ſimilis eſt, & difficultas ſpirandi, ſputáq; colorata oſtendunt. Peripneumoniam maxillarum rubor, ſpirandi difficultas, ſputum quidem coloratum, ſed ſpumoſum, atque etiam dolor thoracis, qui non tam grauis eſt, nec in pleuritide pungens. Si verò peripneumonia incipiendo fiat, dolor grauis eſt: quòd ſi illa ſequatur pleuritidem, eſt cum dolore punctorio. Quòd ad capitis inflammationes attinet, oculorum rubor, mentis alienatio, aliáque ſymptomata affectus capitis internos comitantia explicant. Sed vbi nihil horum, febre tamen continua exiſtente, apparuerit, tunc etiam verè primariam febrem eſſe credemus. Continuarum autem cùm multiplices ſint differentiæ, ſingularum cognoſcendi modum habere oportet. Proinde ſi febris, corpore plenitudine laborante, accenſa ſit, & eundem modum ab initio ad finem vſque ſeruauerit, ita vt vel in increſcendo, vel in decreſcendo eundem tenorem tenuerit, aut in eodem ſtatu perſeuerauerit ad finē vſque, Synochum eſſe dicemus, qui cùm à ſanguine ſolùm abſque putrefactione inflammato, vel ab eo putreſcente accendatur, vter cauſam febris attulit, inueſtigare & cognoſcere erit neceſſarium. Id autem fiet ſi qua plenitudine laborauerit æger, an ea, quæ ad vaſa, an ea quæ ad vires intelligamus. Febris enim, quæ à ſanguine putreſcente accenſa eſt, plenitudinem ſanguinis, quæ ad vires eſt, comitari conſueuit. Quare calor in illa mordacior & acrior tangenti occurrit, vigiliæ, ſitíſque magis infeſtant. Ea verò, in qua ſanguis eſt inflammatus tantùm, à plenitudine, quæ ad vaſa eſt, exoritur: proinde cutis vt in altera non ſqualida, ſed mollis, nō acri, ſed blando calore, madoréque perfuſa eſt: nec vigiliæ tantopere infeſtant, ſed ſomnus magis premit, aut in ſomnum propenſio maior eſt, vtranque aut plenitudinem ſic internoſcere licebit. Dum venæ copia diſtentæ turgebunt, & inflammatarum partium more rubeſcent, ſimúlque grauitatis in toto corpore ſenſus percipietur, fuerit antè vita otioſa, opipara, multis negotiis aut curis diſtracta, immoderato ciborum euchymorum vſu

Pleuritid. ſigna.

Peripneumonia.

Continuarum differentiæ.

Plenitudinem ad Ga, ues comitatur ſynoch. putris.

Nō putris plenitudinem ad Vaſa.

Plenitudinis ad Vaſa ſignū.

©BIUM

vſu gaudens, plenitudinis ad vaſa certiſſimum eſt indicium. At cùm ſine magna venarum tenſione, grauitate tamen quadam premi corpus, cui acceſſit ſuppreſſa quędam vacuatio ſiue hæmorrhoidum, ſiue menſium, ſiue narium, intellexerimus, plenitudinis eius quæ ad vires dicitur, notionem nos habere exiſtimemus. Verùm non ſola ſanguinis plenitudo vtraque, ſed etiam quæ in eo cacochymia peccat, continuas febres excitat, quæ tamẽ non ſynochorum, ſed ſynechis nomine comprehendũtur, denominationémque ab intermittentibus mutuantes, quarum typos & acceſſionem ordinum imitantur, præterquàm quod ſine horrore, & rigore excandeſcũt, nullóque ſudore, aut aliqua excretione inclinant. Quare quæ tertio quoque die exacerbat, tertiana continua eſt: quæ quarto, quartana: quæ ſingulis diebus, quotidiana continua ſiue ſyneces nominanda eſt. Quanquam ex iis quædam ardentes, ſiue cauſones, aliæ continuæ ſimpliciter dicendæ. Ardentes bilioſæ ſunt, ob quæ potiſſimum Eryſipelas internæ alicuius partis principis, aut materiam circa ventriculi venas putreſcentem habent, aut cor. Aliarum verò materia in venis à corde remotioribus, & magis diffitis conſtituta eſt. Proinde mitiora ſunt ſymptomata omnia in his, in illis verò ſæuiora, & vehementiora. Sitis enim inſatiabilior, ariditas, nigredo & aſperitas linguæ maior, quàm in aliis conſpiciuntur, quas propterea facillimum eſt his notis diſtinguere. De calida intemperie hactenus dictum eſt.

Plenitudinis ad vires indicium.

Syneces.

Ardentes.

De intemperie frigida.

Sequitur frigiditas, cuius inueſtigandi rationem tradere, quemadmodum alterius, propoſitum eſt, inquiẽtes an in toto corpore, vel in aliqua tantùm parte frigiditas quædam parte conſuetudinem percipiatur. Quòd ſi in toto corpore, quam nulla euidens externáve cauſa induxerit, ſed repentè corripuerit, ſtatimque euacuauerit, & ſubinde calor præter naturam ægrum adortus ſit, acceſſionem cuiuſdam febris eſſe dicemus. Si verò non calor, ſed tuſſis, aut dolor in aliqua parte exortus fuerit, defluxionem decubitúmque frigidi humoris ſignificabimus in eam partem. At cùm frigiditas vniuer-

Defluxus humoris frigidi ſignum.

©BIUM

ſum corpus occupauit, cui ſudor quiſpiam frigidus accidit, ſyncopem vel animi defectionem expectare debemus: morbum verò ſi poſt longos dolores, & immodicas euacuationes accidat. Proinde ſi immodicè fluente aluo, aut ingenti doloris cruciatu afflictato corpore extrema refrigerentur, in propinquo mors eſt. At cùm frigiditas vnam tantùm partem obſidet, intemperiem in illa parte frigidam contractam docet. Quòd ſi in capite exiſtat, & cum dolore ipſius partis præſertim exterioris diu perſeuerauerit, luis venereæ notam habemus: ſed ſi non perſeuerauerit, de catarrho metuendum eſt. Frigiditas ventriculum interdum & iecur afficit, ſed illorum ſitus in imo corporis exiſtens ſenſibus illam deprehendi prohibet. Proinde de frigiditate conquerentibus ægris non eſt pla. è credendum, niſi ſimul affectus qui frigidam illius partis intemperiem conſequi ſolent, teſtentur. Vt ſi plos appetant, quàm ſe concoquere perſentiant, flatibúſque & crudorum ſuccorum abundantiam moleſtari, frigida ventriculi intemperie laborare non eſt dubium. De hepatis verò frigiditate pauci conqueruntur, propterea quòd inſignem ſenſui moleſtiam non pariat. Senſim enim introducitur & hebetiore ſenſu pars quodammodo affecta eſt. Quare illam affectus magis, quàm ſenſus declarabit, atque etiam cauſæ, quæ etiam huius efficiendi poteſtatem habent, cùm præceſſerunt. Effectus autem huius intemperiei ſunt crudioris ſanguinis generatio, & chyli in eum imperfecta mutatio, adhæc totius corporis deprauatus color, ad albedinem reddens. Cauſæ verò ſunt immoderata euacuatio, ſiue ea per menſes, aut hæmorrhoidas, aut aliquam hæmorrhagiam fiat, vel conſuetæ cuiuſpiam excretionis retentio, aut cohibitio, atque etiam intempeſtiuus aquæ hauſtus, quibus iecur ad immodicam refrigerationem perduci conſueuit. Frigoris etiam moleſtiis afficitur nonnunquam vterus, de quibus tamen concoquerētur frequentius mulieres, quàm illas verè patiantur. Quòd enim omnes, quæ ſteriles ſunt, concipere nequeant, frigiditati vteri ſemper attribuunt, cùm tamen aliter Hippocr. viſum ſit, qui non ſolùm quæ frigidos & denſos locos habent, vtero

Syncopes aut mortis ſignū.

Frigida Ventric. intēperies Hepat.

Cauſſa.

non

©BIUM

non concipere, verùm etiam quæ præhumidos & denſos habent, grauitas fieri non poſſe, quod extinguatur in ipſis genitura: nec quæ ſicciores & æſtuoſos habent, in quibus ſemen alimenti defectu corrumpitur, ſcriptum reliquit. Quarum omnium cauſarum diligenter habenda eſt ratio, vt quæ à frigiditate proueniunt, ab aliis diſtinguantur. Frigiditatem tamen vteri demonſtrant menſium retentio, aut pituitoſæ cuiuſdam humiditatis ab eo reiectio & ad venerem ſegnities. Sed iam de patientibus, vt de agentibus qualitatibus ſermonem habere oportet. Patientes autem ſunt ſiccitas & humiditas: de ſiccitate prius dicemus, cuius ſi aliquam ſuſpicionem præbuerit interrogatus æger, de hectica febre ſuſpicari faciet. Obſeruandus cutis & totius corporis habitus erit, qui ſi ariditate marceſcat, de hectica confirmata ſuſpicio erit, aut de alia atrophia inuecta. Hæ enim ſunt, quæ corpus ad ſummam ſiccitatem perducunt. Sed cum nullum inſigne in parte aliqua principe, vel nutritioni ſubſeruiente vitium eſſe deprehendetur, potius ad hecticam quàm ad atrophiam ſiccitas illa referenda erit. Laborat nonnunquam vniuerſum corpus cruditate, quæ tamen in ſuperficie magis, & citra corporis ipſius atrophiam, aut conſumptionem apparet. Quare non dubitandum ab effuſione bilis aut flauæ, aut atræ eam proficiſci: ob id ſigna hunc vel illum humorem demonſtrantia ſiccitatis iſtius authorem indicabunt. Sed & ſingulas quaſdam partes ſiccitas magis afficere, aliis minus affectis poteſt: cuius rei fidem facit linguæ ſiccitas, ſcabrities, & ariditas in febribus ardentibus, & putridis, cum tamen iſtud malum reliquum corpus nõ tam citò attingat Sic etiam in corpore ariditas perſentitur, eáque interna, & in cerebro, aut externa eſt: illam vigiliæ immodicæ demonſtrant, quarum ſiccitas cauſa eſt, vt ſomni humiditas: hanc verò cauſæ externæ, vt ſolis æſtus, quæ illam induxerunt. Siccitas porrò aliarum partium ex affectis eodem modo cognoſcitur. Vox enim clangoſa & aſpera, arteriæ aſperæ ſiccitatem, ſitis immodica, excrementorum alui durities & retentio, inteſtinorum ariditatem docent. Quare hæc eum conſiderare oportet, qui illarũ partium

Frigiditatis vteri ſigna.

Hecticæ ſuſpicio.

Internæ ariditatis aut externæ.

intemperiem ſiccam deprehendere voluerit. Nunc ad humiditatem veniendum, qua laborare partes oſtẽduntur, quæ ſolito molliores ſunt, & humidioribus excrementis magis abundant. Hinc cerebri humiditatem ex copioſæ humiditatis & aquoſæ ſubſtantiæ per nares, aut palatum reiectione deprehendimus, & ex propen-

Pulmonis ſione in ſomnum, vt in ſenibus videre eſt. Pulmones autem humidiores, aut trachiæ arteriæ humiditatem, vox obtuſa & rauca declarat. Sic etiam ventriculum humi-

Ventriculi. diorem plus iuſtò continua frequénſque ſaliuæ expuitio & ciborum in eo fluctuatio cum pauca ſiti, nullóque bibendi deſiderio. Sic humidiora inteſtina frequens alui fluor, humidioréſque feces teſtantur, partium denique externarum humiditatem mollities & laxitas ſem-

De aliis qualitati. primum de colore. per ſignificant. De aliis qualitatibus, quia magis nobis ſignificant, interrogare oportet, vt de odoribus & coloribus, vt ſi color in corpore non cõſuetus apparuerit in toto, vel in parte. Quare de coloris proprietate interrogare oportet, num niger, vel flauus, vel rubeus, vel albus. Flauus, Icterum flauum ſignificat: niger, Icterum nigrum: color viridis, mixtum affectum nigrum & flauum ſimul permixtum. Color candidior totius corporis ſi repentè fiat, animi defectionem, vel ſyncopem ſignificat: ſi verò perſeuerauerit, refrigerationem ob longum morbum, vel ob hepatis intemperiem frigidam. Color rubeus liuidus plethoram: color ex nigro rubeus, rubeã Elephantiaſim: color pallidus, iecoris obſtructionem, & cachexiam, qualis ſolet apparere in puellis & virgini-

Color pallidus in puellis. Signa. bus, quæ pica laborant. Hæc enim ob illum affectum ſolent vel carbones, vel alia ſimilia comedere, & veluti febrem continuam pati, quam aliqui lentam vocant. Deprehenditur ex arteriarum colli pulſatione & ex cordis palpitationibus. Solet enim fieri, cùm appetit tempus purgationis, vel non purgantur, vel à nimia veſtium cõpreſſione. Quare de omnib. iſtis interrogare oportet nũ præceſſerint, vel poſt potionem frigidæ aut ſaltationé. Nam hæc frequens ſaltatio cibo obſtructionem facit, & hunc coloré pallidum inducit. Si color in aliqua parte apparuerit, humoris alicuius præſentiã ſignificat. Color albus in recrementis pituitã: cineritius, in fecibus alui,

bilis

bilis abſentiam, & inde meatus veſiculæ felleæ obſtructionem, quæ ad ecphiſim fertur, ſignificat. De ſapore verò interrogare oportet, vt ex ſaporibus materiam morbi, & ex illa morbum agnoſcas. Sapor enim amarus bilem effuſam, vel genitam in ventriculo, purgatione egete ſignificat: ſapor ſalſus, vel ſerum, vel pituitam ſalſam: acidus, pituitam acidam: dulcis, ſanguinem: inſipidus, pituitam indicat. Eſt enim pituita dulciſſima, quę à ſanguinis dulcore parum differt, ad cuius diſtinctionem reiecti colorem conſiderare oportet. Quare ſi rubeus & dulcis, ſanguis eſt: ſi albus, pituita. Sapor indicibilis multorum humorum permixtionem deſignat. Quòd ſi cum fœtore ſit, putredinem ſignificat. Ex recrementis ſudor tantùm deguſtatur, quòd excrementum abominandum non ſit, & ferè omnis ſudor ſalſus eſt, ſed alius magis, alius minùs, ſecundum minorem vel maiorem aduſtionem vel putredinem. Odor quia multa ſignificat, de eo interrogare oportet, num ſentiatur aliquis præter conſuetudinem. Odores multi in corpore ſentiuntur, qui humorum vel partium corruptelam ſignificant. Quare quum ægrotum interrogamus num fœtorem aliquem ſentiat in corpore toto, vel in parte, vel in reiectis è corpore, ſi cum ſudore, vel ſine ſudore: ſi reſpondeat poſt ſudorem totius corporis, vel ſudorem refrigeratum ſignificat, vel corruptelam humorum. Si poſt ſudorem & refrigerato corpore, à ſudoris corruptione factum exiſtimabimus. Habent enim recrementa ſuum colorem naturalem, quo amiſſo putreſcit, & à putredine fit odor fœtidus. Si fœtor ſentiatur, ſudore adhuc & corpore calido, humorum corruptelam ſignificat. Tales enim ſunt humores intrà, qualis eſt ſudor extrà. Si fœtor in aliqua parte externa ſentiatur, vel à pedibus, vel ab aliis prodit, vel à parte externa, vel interna vlcerata: quare de illis partibus interrogare oportet, num humidiores habeant. Quòd ſi fateantur, ab illis partibus effumat odor ille ingratus. Si à parte externa, vulneratam eſſe oportet. Quare num à materiæ retentione fiat, interrogandum. Quòd ſi nulla ſit, à carnis corruptela eueniat neceſſe eſt. Quare vel eſcara, quæ p. treſcit, vel cancer, vel putridum vlcus, vel phagedena, vel ſphacelos erit.

De ſapore.

De odore.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 737 sur 1293

©BIUM

Illa itaque ex notis propriis cognoſcemus. Si verò nullum vlcus putridum, nulla alarum vel pedũ humiditas putreſcens ſit, ab internis partibus emanare veriſimile eſt. Quare de regione, per quam redditur, interrogabimus, num per nares, vel per os. Si per nares, & pus reddatur, ozenã: ſi ſine pure, & cũ magna per nares ſpirãdi difficultate, polypum vel ſarcoma eſſe dicemus. Quare primùm inſpicere oportet: illa enim ſenſibus videntur. Quod ſi nihil horum adſit, humiditas aliqua in ſpõgioſo eſſe putreſcit. Si ab ore odor reddatur, tuſſiãt, & expuant, à pulmonis vlcere prodit, vel ab humiditate intus putreſcente citra exulcerationem, vt à morbo Ital. ſæpe accidit, & priuſquam inungantur. Quod ſi vncti fuerint, odor eſt vnguenti. Si ab ore ſine tuſſi prodeat odor, acidus eſt, vel fœtidus, vel alimentum, vel medicamentum referat, à ſtomacho redditur. Si fœtidus eſt, vel ex alimentis, vel à ſanguine putreſcente, vel ab affectu ſplenis prodit. Si vinum vel aliquod medicamentũ referat, fœtidis alimentis vſum priùs oportet, vt fabis, cæpis, alliis, ouis, multa carne, vel parum cocta, vel ſemiputrefacta. Quod ſi nullum tale alimentum præſenſerit, alimẽtorum corruptionem in ſtomacho, vel humorum ſignificat. Acidus odor à vẽtriculo redditus cruditatem ſignificat, aut ſplenis affectũ, ſi Paulo credimus. In pueris odor acidus, vermium præſentiam oſtendit. Quare de aliis ſignis vermium interrogare oportet, vt nũ dormiat, & inter dormiendum num exultet, clamitet, vel ſtrideat dentibus, dolorem ſentiat circa aliquam vẽtris partem, & num reiecerit priùs vermes per os, vel per ſedem, & num vſus fuerit lacte & vino, caſeo, multa carne, & poſtea dulcibus. Quòd ſi hæc adſint, certiſſimũ eſt puerum vermes in ventre habere, & acidum ſaporẽ vermes præſignificaſſe. Quòd ſi nulla talia circa ventrem appareant, aut præceſſerint, & excrementa alui, & vrinæ perfectam coctionem præmonſtrãt, è gingiuis fœtidum odorem, vel à dente corroſo, vel fluxu ſanguinem ex iis prodire neceſſe eſt. Caput aliquibus olet, ſed potiſſimũ his quibus caput frequenter ſudore madet & comam alunt. Qui ſufficiẽter vncti ſunt vnguento ad morbũ Ital. accõmodato, fœtidum expirãt, quod certiſſimũ ſignum eſt

Ozenæ ſig.
Polypi ſig.

©BIUM

est vnguentũ ad internas partes penetrasse, vnde nidor, & odor. Vrina fœtet ob humorum corruptionem, vel ob puris permixtionẽ, vel ob alimenta, vel medicamenta in iecta, quę talẽ odorem solent expirare, vt qui terebinthinam per os assumunt, vel etiã clysteres infusam, vrina eorum violam olet. Qui caules comederũt, vel raphanos, vel asparagos, his fœtet vrina. Alui excrementa fœtent si cocta sint, si cruda, non, si diutiùs retenta, si humor putris purgetur, vel pus. Saliua & mucus in sanis nihil olent: in ægris quandoque ob pus admixtum male olent. *Vrina cur oleat.* *Saliua mucus.*

De dissoluta vnitate. CAP. XXI.

SOlutio continui vel contigui sæpe ægros malè habet, eosque diuexat: quare de ea ægrotum vel astantes interrogare oportet, num in suo corpore solutionẽ præter naturam habeat, vel de dissolutionis vnitatis caussis interrogare, vt si in bello fuit, aut cum aliquo gladio, vel lapide, aut fuste disceptarit, vel si ex alto ceciderit. Si neget, credendum, quia affectus satis euidens est, & de istis omnibus certò respondere potest æger. Si verò fateatur aliquam ex supradictis caussis præcessisse, quærenda est pars, quæ solutionem patitur, num dura sit vel mollis. Quod si dicat, in molli parte vlcus, vel vulnus esse necesse est. Quod si recens & sanguinolentum est, vulnus si sanioſum, vlcus erit. Quod si figuram membri, & firmitatẽ post casum vel forte ictum se amisisse dicat, de ossis fractura dubitandum. Quare in qua parte sit, & de propriis accidentibus, vel consequentibus illam partem est interrogandus, & de causis procatarcticis. Nam raro ab interna causa solutio fit continui, quanquam nihil prohibet ab humoribus acribus in quibusdam locis solutiones & arrosiones fieri, vt in pulmonibus, in vesica, vtero, intestinis, & in venis. Ruptura à plenitudine, vel tensione, vel arrosione propter catarrhũ fit. Et vt in qua parte solutio fit, cognoscamus, interrogare oportet, à qua parte vel per quam partem fluit sanguis, vel pus, si præcesserit aliqua causarum enumeratarum, solutionem vnitatis esse necesse est. Nos magis in partis affectæ cognitione laboramus, quàm solutione vnitatis. Facile enim solutionem ex sanguine & pure cognoscere est, sed in qua parte, vel in quibus partib. sit facta, disquirere opus est. *Vulnus, &c.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 739 sur 1293

Vt ſi dicat in capite vulnus inflictum, ſcire oportet, num in cute tantùm, vel in cute & cranio, vel in menyngibus, vel in ſubſtantia cerebri. Sic ſi in thorace, an membrana ſuccingens coſtas perforata ſit tantùm, vel pulmones, vel pericardium, & cor, quærendum. Si item in ventre, num ad peritonęum, vel ad aliquā internam partem penetrauerit. Vulnera autem quapiam coniectura artificiali primùm cognoſcimus, deinde ſenſu. Quare de robore vulnerātis, vel altitudine loci, ex quo cecidit, inueſtigandum. Quòd ſi à forti inflictum vulnus, non ſolùm cutem, ſed cranium eſſe effractum coniicimus. Sic ſi ex alto, & in lapidem ceciderit, os effractum eſſe veriſimile eſt. Quare oculis inſpiciendum vulnus apertum. Quòd ſi cutis diuiſa non ſit, ſed contuſa tantùm, ſtatim diuidenda, vt oculis liceat inſpicere. Si verò detectum fuerit cranium, neque depreſſum, neque effractum appareat, num ſciſſura ſit, periculum eſt. Quare atramento vel vnguēto aliquo colorato os denudatum inficiemus, & ſtatim detergemus Quòd ſi ſciſſura ſit in aliqua parte, vnguenti vel atramenti color in parte remanebit, qui ſciſſuram deteget. Aliqui ſic inueſtigant. Cogunt ægrū dentibus nucem frangere, vel filum. Quòd ſi frangendo ſentiant oſſa parum firma eſſe, capitis oſſa fracta eſſe neceſſe eſt. Verùm hoc experimentum in magnis diuiſionibus facit fidem, non autē in ſciſſuris. Remanent enim firma oſſa, quāquam ſint ſciſſa, ſi breues ſint, & non profundæ. Quod ſi fluxerit ſanguis per nares, vel aures, vel per os poſt caſum, vel ictum, læſam aliquam partem internam neceſſe eſt eſſe: quanquam fractura vel oſſis depreſſio extrà nonappareat. Vulnus in menynge oſtendit ſanguinis fluxus à menynge factus. Quod ſi ſubſtantia alba, globoſa, ſpiſſa reddita fuerit prima vel ſecunda die, vtramque menyngem effractam eſſe neceſſe eſt. Quod ſi in progreſſu curationis fracturæ cranij fungus (*myketon* Græci appellant, qui nihil aliud eſt, quàm carnis fungoſæ accretio ſupra menyngem) adnaſcatur, læſam menyngem neceſſariò ſignificat. Oculi rubei etiam inflati internam læſionem ſignificant. Quod ſi bilis primo vel ſecundo, vel tertio die, vel deinceps vomitio appareat, læſionem internarum partium ſignificat, non cerebri

Læſio à menynge.

Partium intern. capitis læſio.

©BIUM

rebri, sed menyngum. Quòd si statim obmutuerint, aut paulò post sopore correpti fuerint, aut delirarint, aut conuulsionem senserint, vel resolutionem, & lædatur respiratio interna, internas capitis partes læsas significant, & inflammationem earum, si febris continua adfuerit, & tandem mortem portendunt. Hoc verum est, modò vulnus non sit in musculis crotaphitis, in quorum vulneribus hæc omnia ob vicinitatem & consensum per neruos tertiæ coniugationis fieri solent Vulnus in thorace videtur: verùm an membrana succingens costas læsa sit, inuestigandum. Quare candelam ori vulneris oportet admouere. Quòd si inspirando aerem reddat, candelámque extinguat, perforatam membranam esse necesse est, quod fit etiam vulneratis pulmonibus expirando magis quàm inspirando. Quòd si sputum cruentum statim apparuerit, spumosum, & splendidum, certò pulmones læsos affirmabimus, sed multò magis si vox pereat, aut cum sono spiritus reddatur, & si inclinans in vulnus æger loquitur, & in aliam partem obmutescat, hæc omnia adiungere oportet ad distinctionem. Nam circa pulmonum læsionem aër affatim redditus, per vulnus candelam extinguit. Est enim aër, qui per os vulneris ingressus est, qui redditur dum per inspirationem pulmones aëre replentur & thoracis spatium replent. Dixi sputum spumosum, & motu redditum, quia qui pectus confossum habent, citra pulmonum læsionem expuunt, verùm per aliquot dies magis crassum, & minùs splendidum. Quòd si serum vnà cum sanguine per vulnus redditum sit, pericardium vulneratum significat, vt in Christo apparuit, cui cùm lancea latus perforatum esset, fluxit sanguis & aqua, quod certissimè significauit Christum verum hominem, & in cruce mortuum fuisse. Sunt enim vulnera lethalia, quæ ad pericardium vel ad cor penetrant. In nulla alia parte thoracis aqua, siue serum separatum à sanguine reperitur. In homine secundum naturam se habente, si palpitet cor, si arteriæ langueant, & cesset arteriarum pulsatio, si color pallidus sit, & colori mortuorum similis, sudores frigidi, malique odoris appareant, extrema frigeant, cordis læsionem significant, & mor-

Thoracis vulnus.

Pulmonis læsio.

Pericardij vulnus.

Cordis læsio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 741 sur 1293

©BIUM

tem iam instantem, non minùs lethalia sunt septi transuersi vulnera. Quare si vulnus in ea parte inflictum sit, in qua desinunt mendosę costæ, inspicere oportet, & diligenter interrogare, num læsa sit multùm respiratio: Est enim præcipuum instrumentum respirationis, An deliret: Solent enim maxima deliria potissimùm inflammato septo transuerso fieri. Si rideant: solent enim ridere risu Sardonio, qui nil aliud est, quàm contractio lati musculi, qui labra constituit. Habet enim maximum consensum cum neruis, qui ad septum transuersum descendunt. Si præcordia sursum trahantur, si spina doleat ad renes vsque, respiratio rara sit, & sanguis spumans redditur, vel percusso pulmone, sed paulò crassior, & rubicundior, vel minùs splendidus. Si infra mendosas costas læsus fuerit æger, non minùs interrogare oportet de regione, & de iis quæ reiiciuntur, vt partem læsam internoscamus, vt si in parte dextra & prope nothas, costas multúsque sanguis profluat crassus, iecur læsum esse coniiciemus. Quare de decubitu interrogabimus, scilicet num in ventrem magis grauis sit decubitus, num ad spinam præcordia retrahantur, num dolor ad iugulum vsque prætendatur. Hæc enim certissimè iecoris læsionem ostendunt. Quòd si per vulnus bilis reiiciatur in caua parte vulnus est, & ad fellis partem penetrauit Nonnunquam bilioſus vomitus accedit, præcordia cum ventriculo indurescunt, vel tenduntur. Si verò percussus in sinistro fuerit, quasi ad latus sub costis mendosis sanguis, qui effluit, multus, tenuis, ater, & dolor ad iugulum, vt in iecinore, peruenerit, sitis ingens oritur, præcordia cum ventriculo tenduntur, lienem induratum certò affirmabimus. Si in anteriore parte infra vel supra pubis ossa, vrina per vulnus reddita sit, & pro vrina sanguis per mentulam reddatur, si doleant circa inguina, singultiant, aut horrorem vel rigorem sentiant, læsam vesicam pronunciabimus, & mortem futuram. Quòd si paulò supra vmbilicum vulnus infl ctum sit, epiploon appareat, vel aliquod intestinorum, fractum esse peritonæum necesse est. Quare num partes cõtentæ peritonæo læsæ sint, inuestigare oportet, & quæ ex partibus illa sit distinguere, quod ex reiectis est faciendum.

Septi trãſ. Vulnera.

Riſus ſardon. quis.

Iecor. læſio

Lienis duri.

Veſicæ læſio.

Peritonæi læſio.

Inter-

Interrogare oportet num aliquid craſsi reiectum ſit & ſolidi. Quòd ſi ſit, colon læſum eſſe neceſſe eſt, gracilia inteſtina læſa erunt. Quare hæc vulnera magis lethalia. Si verò cibus & potus exeant per vulnus, præcordia tendantur, ventriculus neceſſariò læſus eſt. Si circa os ventriculi neceſſariò leſus fuerit æger, alimenta ſumpta ſtatim reddit pulſus debilis, & ſudores tenues apparent, & animi defectiones fiunt, extremæ partes frigeſcunt illæſo corde. Si verò mulier læſa fuerit paulò ſupra os pubis, vterum percuſſum verisimile eſt.

Quare interrogare oportet, num per vulnus multus ſanguis effluat, & per os vuluæ. Tunc enim vulnus intrò penetraſſe certum eſt: verùm ſi tantum per vulnus, non penetraſſe. Item ſi dolores ſentiat in inguinibus, coxis, & femoribus ob ligamenta, quæ in inguina deſcendunt à ſuperiore vteri parte, necnon ob conſenſum venarum, & arteriarũ. A venis enim & arteriis cruralibus ad collum vteri multa vaſa pertingunt, & quæ exteriores ſunt, per membranam cuti adhærent, & per eãm membranam doloris ſenſus concitatur ſuprà dictis partibus. Deinde ſi obmuteſcat, vel mente labatur, ſi neruorum oculorúmque dolore infeſtetur, bilioſa reiiciat, hæc omnia vteri læſionem ſignificant. Quòd ſi matura ſit, arteriæ langueſcunt, non pulſant, frigent extrema, ſi ſudor frigidus ea occupat, non aliter quàm ſi cor percuſſum eſſet. Si æger in parte ſuperiore, vel circa *ceneones*, ad renes vulnus penetrare poteſt. Quare interrogare oportet. num dolor ad inguina & teſtes deſcendat, num difficulter vrinam reddat, vel nullam, aut cruentam, aut ſanguinem tantùm, renes percuſſos eſſe dicemus. Si verò in collo vulnus inflictum ſit, num antè vel retrò, ſcire oportet, vel in lateribus. Nam ſi retrò & altè vulnus deſcendat, neruorum principia, vel ſpinam læſam eſſe neceſſe eſt, quod ex reſolutione alicuius partis inferioris certiſsimè cognoſcemus. Si in altero latere iugulares venas lædi contingit, quod ex largo ſanguinis profluuio deprehendere poſſumus. Quòd ſi vulnus deſcẽdat altiùs, multúſque ſanguis effluat cum ſaltu, arteriam corotidem, ſiue ſoporariam læſam eſſe neceſſe eſt. Quòd ſi obmuteſcat, & non per vulnus aërem reddat, neruum reuerſiuũ

Renum læſio.

Vena iugular.

aut laryngis musculos læsos significat. Quòd si per vulnus aërem reddat, trachiam arteriam læsam esse dicemus & dissectam. Si cibum & potum statim reddat assumptum, œsophagum dissectum esse constat. Si verò ante dissectio facta sit, vox periit, aërem reddit per vulnus, & exsufflando candelam extinguit, trachiam arteriam læsam esse non est dubiũ. In partibus externis vulnera facta facilè sensibus deprehendimus, sed an vena, an arteria læsa sit, vt deprehendamus, de quantitatis sanguinis reiectione, & modo reiectionis, & de qualitate coloris interrogare oportet. Nam si multus sanguis effluat, vel venam aliquam magnam, vel sectionem maximam in parte carnosa esse oportet. Nam ex multis venis capillaribus dissectis, etiam multus sanguis effluit, sed longiori tempore: à magna vena multus sanguis affatim redditur. Vulnus vel in emunctorio est, vel per partem internam altè descendit, penetrauítque ad interiores venas, & difficiliùs retinetur. In istis sanguis consistendo crassior & magis purpureus, & rubore exsaturatus, quippe ex nigro rubescit. Qui ab arteriis defluit sanguis, cum saltu magis splendidus, magisq; tenuis est. Vulnera, quæ fiunt ad iuncturas, cum neruorum & tẽdonum dissectione esse solent. Quare si statim æger totam manum aut bonam partem manus stupidam, grauem, frigidam sentit, neruum læsum esse verisimile est. Quòd si sine magna inflatione sit, neque flectere, neque extẽdere possit, tendo illius partis dissectus est. Si conuulsio sequatur, & punctim læsus sit gladio acuto, nerui vel tendonis puncturam factam esse necessum est. Quare conuulsio vel adest, vel futura est. Si dolor vehementissimus sit, etiamsi præsertim læsus non sit, & conuulsio sequatur, semisectum tendonem esse oportet.

Læsio venæ & arteriæ.

Læsio neruorum & tẽdonum.

De Vlce ibus. CAP. XXII.

VLcus vnitatis solutio est, à qua pro sanguine vel pus, vel sanies, vel meliceris redditur. Propterea quòd multæ sunt vlcerum differentiæ: vt vlcerum speciem cognoscamus, oportet interrogare de eo quod reiicitur & de eius grauitate, colore, odore, consistentia post quos morbos factum sit vlcus, quibus præcedentibus, & apparentibus: ex his veras vlcerum differentias

inuenire

inuenire licet. Quare istis differentiis contenti, an sit rectum vel obliquum, vel circulare, magnum vel paruum, longum vel breue negligemus. Parùm enim facit ad curationem, verùm multùm facit si ex contusione, vel ex incisione, vel à medicamentis calidioribus, vel arrodentibus factum fuerit vlcus. Quare in hunc modum interrogabimus eum qui de vlcere conqueritur, primùm num post tumorem aliquem factum sit vlcus, num ab inflammatione incœperit, ab Erysipelate, aut Scirrho. Rursum non erit interrogandum, sed ex tumoris declinatione, scilicet num ex tumore magno rubescente, pulsante, multùm dolente, affatim facto vel suppurato, rupto vel aperto factum sit.

Quòd si ita respondeat, ex inflammatione suppurata natum vlcus esse iudicabimus, & sordidum. Quòd si neget magnum esse tumorem, vel rubrum, vel parùm flauentem, & multùm pungentem, ab erysipelate vlcus natum est. Quare vlcus virulentum, vel corrosum esse dicemus, quod est erysipelas exulceratum, vel Herpes exedens. Si post tumorem laxum, magnum, albidum vlcus factum fuerit, putridũ esse oportet. Si post tumorem durum, & sine dolore, vlcus erit cancrosum. Quòd si idem tumor durus & minor fuerit & doluerit, vel senserit dolores pungentes, cancrum verum exulceratum esse dicemus. Quare de eius proprietatibus interrogabimus, vt si partem depascatur, horribile sit aspectu, & fœtidum, venæ inflatæ in circuitu appareãt, verisimum cancrum certò affirmabimus. Si post paruas pustulas milio similes, vlcus serpens erit, siue *nomi* vel corrosum. Si post vesicas similes vesicis, quæ post vstionem fiunt, cum eschara vlcus *cacoëthes*, siue malignum fit, si corpus melancholicum sit. Si verò corpus humidius fuerit, sordidum vlcus erit, vel putridum. Si post verrucæ violentam extirpationem, cancri naturam referens vlcus est. Si post carbunculum fit, putridum: si post pruritum, & excoriationem vnguibus factam, virulentum: si post tumorem diuturnum, hoc est abscessum in superficie appareat vlcus superficiale sordidum erit. Si abscessus intus fuerit, & magnam puris quantitatem reiecerit, & foramen paruum & strictum, vlcus sinuosum, aut sinum dicemus. Si tale

©BIUM

cum duritie, & callo, fiſtuloſum. Sunt qui has vlcerum differentias à tumore nomen accipere velint.

Vlcus phlegmonodes, quod poſt inflammationem factũ eſt. & eryſipelatodes, quod ab eryſipelade, ſiue igne ſacro: œdematodes quod poſt œdema & tumorem laxũ: ſcirrhodes quod poſt ſcirrhum: Carcinodes à cancro, ſed hi minùs propriè facere videntur. Nam omnia hæc vlcera ab abſceſſu nata ſunt immediatè. Nam phlegmone vlcus nõ facit, niſi in abſceſſum verſa ſit, neque eryſipelas, neq; ſcirrhus, neque cancer. Quare meliùs erit appellare, vel à materia, vel ab accidente, vel à morbo iuncto aliquo. vt vlcera purulenta, vel ſanioſa, vel phagedenica, vel depaſcẽtia, vel telephia, vel chironia vel ſordida, vel putrida, vel vermiculoſa, vel à difficultate conſolidationis *dyſpoulotica*, quę fortè eadem ſunt cum chironiis, & telephiis vel cum iis quæ à recẽtioribus vlcera cum proprietate occulta, & oſtracea à labiorum duritie, vel ab accidentibus, vt vlcus doloroſum cum pruritu, cum fœtore: Vel cum morbo iuncto, vt vlcus cum carne ſuperflua, cum oſsis corruptionè, cum varicibus, cum inflammatione. Et quia ex reiectis vlcera & denominantur, & deprehenduntur, de reiectorum differentiis, & natura breuiter dicemus, vt ſciant ſtudioſi de his interrogare.

De differentiis & natura eorum, quæ ab vlceribus reiiciuntur. CAP. XXIII.

libr. 5. cap. 28. REdditur ab vlceribus aliquando ſanies, aliquando pus, aliquando meliceris, vt vocat Celſus, aliquando ſanguis, ſed hoc diuerſo tempore, & à diuerſis vlceribus. Sanguis enim à recenti vulnere, vel ab vlcere coroſiuo, quod ad venas vſque peruenit, & penetrauit vt in phagedeno vlcere accidit. Effluit ſanguis etiam ab vlcere curato & carne repleto, nondum cicatrice obducto, ſi ſpecillo tangatur, vel poſt arrodens medicamentum, aut poſt eſcharæ caſum repletur & ſaneſcit, vel poſt calli arroſionem cum fiſtula. Sanies verò inter vtrunque tempus in quo ſaneſcit: pus verò vlcere iam ad ſanitatẽ ſpectante, vel ab vlcere poſt abſceſſum facto. Rurſus ſaniei multæ ſunt differentiæ, ex Celſo, & Guidone, Celſus ſic: Sanies quædã tenuis eſt, quæ ichor Græcis dicitur, à Latinis virus. Altera meliceris. Differunt enim ab inuicem.

cap. 26. lib. 5. Saniei diff.

Nam

Nam ichor ſanies tenuis ſubalbida à malo vlcere erit, maximéque vbi in neruo læſo inflammatio ſequuta eſt. Meliceris verò craſsior, glutinoſior ſubalbida tantùm, mellíque albo ſubſimilis, à quo nomen accepit, eſt quoque à malis vlceribus, vbi nerui circa articulos læſi ſunt, & maximè ex genibus, à quibus *cleodes* tenue, ſubalbidum quaſi vnctuoſum colore atque pinguedine albo oleo non diſsimile redditur. Celſus hoc in magnis vlceribus ſeneſcentibus apparere dixit. Ego verò in vlceri bus genu obſeruaui maiorem eſſe illius oleoſę ſubſtantiæ copiam, quæ in omnibus articulis à natura poſita eſt ad faciliorem motionem. Quare nec mirum eſt, ſi in vulneribus genu, pus oleodes reddi ſoleat in tãta copia, Guido duplicem ſaniem facit, & non omnem ſaniem virus appellat, ſed eam tantùm, quæ acrimoniam habet, & arrodit. Saniem ſimpliciter appellat tenuem & aquoſam ſine morſu, quæ ſanies vlcera faciet ſordida magis quàm arroſiua. Quare de iſtis per circũlocutionem erit interrogandum, vt & affectiones, & tempora affectionũ ex illis diſtinguamus, vt tenuiſne quædam aquoſa ſubſtantia flaueſcens, pungens, vel vlcerans partes vicinas, per quas tranſit, per vlcus reddatur. Quòd ſi annuat talẽ ſaniem reddi, virus eſt quod redditur & vlcus virulẽtum dicitur. Si verò tenuis, ſeroſa, & aquoſa reddatur, nullúſque pruritus, vel nulla acrimonia ſentiatur, vlcus erit ſordidũ: quòd ſi fœteat, putridum. Si verò pus craſſum, malè olens, putre, ſi dolorem cadaueroſum referat, vlcus cum ſyderatione, ſiue ſphacelo eſt. Vel ſi meliceris craſsior, & glutinoſior mellíque albo non abſimilis, vlcus cacoẽthes in parte neruoſa, & circa articulũ eſſe ſignificat. Si verò tenuis & ſubalbida oleo albo non diſſimilis, partẽ neruoſam vlceratam inflammatam ſignificat. Eſt etiam interrogandũ de accidentibus, & de morbis cũ vlceribus coniunctis. Non enim cognoſcuntur vlcera neque curãtur ſi Medicus non cognouerit, num ſimplex vel compoſitus ſit. Compoſitum cum alio morbo, vel ſymptomate, vel cum cauſa antecedente eſt, vt illud vlcus compoſitũ dicitur, quod cum dolore vehementiſsimo eſt, cuius doloris mitigatio curam ad ſe trahit. Facilè enim æger doloré percipit. Quare ſine circuitione aliqua interrogan-

Auctor à Celſo diſſentit.

Guidoni quotuplex.

©BIUM

dus eſt,num doloré ſentiat etiã nullis appoſitis medicamentis,vel etiam mitigatoriis. Solét enim omnia vlcera dolere poſt medicamentorum detergentium applicationem,ob quem dolorem vlcus compoſitum nequaquam dicetur. Loquuntur hîc de dolore qui vrget,& cauſæ rationem habet. Etiam ſine circũlocutione de ſiccitate & humiditate cum vlcere iunctis erit interrogandum. Nouerunt enim redundantem humiditatẽ, vel vlceris ſiccitatem,vel nigredinẽ.Non ita facilè deprehendunt vlcus cum varicibus,vel cũ carnis excreſcẽtia, vel cum corruptione oſsis,vel cũ proprietate occulta. Quarevt reſpondere valeat æger,nõ eſt interrogandus, vt in Scholis iuuenes ſtudioſi interrogariſolẽt: quare more eorum erit loquẽdum.Nam ſi quis interrogauerit ægrum, num vlcus habeat cum varicibus,cùm quid ſint varices non intelligat,rectè reſpondere non poteſt. Verùm ſi dicamus num appareant in tibia venæ tumidæ, & in quibuſdam locis ad formam oliuæ craſsioris & nigræ, vlcus curari non poſsit, vel ſi curetur,reuiuiſcat, vlcus cum varicibus eſſe ſciemus. Vt inflammationem iunctã cognoſcamus, ſciſcitabimur nũ in circuitu inflatio rubra cum calore & pulſatione appareat. Si verò cum œdemate tumor laxus & indolens in circuitu: Si cum eryſipelate, num paruus tumor flaueſcẽs,& feruidus,pungẽs & pruriens apparuerit. De *hypoſarcoſi* interrogabimus num caro ſuperemineat vlcere repleto.De duritie autẽ,ſi in circuitu tumor durus vt lapis,vel vt os appareat: Num tenſa aut renitẽs, vt in inflãmatione apparet. Oſtreaceum vlcus cognoſcimus, ſi labra alba & dura veluti ex multis laminis cõpoſita ſint,qualis eſt oſtreaceorũ teſta. Quare num tale appareat,ab ægro ſcire oportet De oſſe corrupto interrogare ægrũ vanũ eſt:nõ enim poſſunt oſsis corruptionem deprehendere,niſi detectũ fuerit Quare primùm interrogabimus,num aliquod os nudatum appareat. Quòd ſi detectũ ſit à multis diebus, num nigrum, aut perforatũ, aut inæquale molle,vel aſperũ apparuerit, tale omnino os corruptũ exiſtimatur. Quòd ſi os carne tectum ſit, vlcus verò annuũ,nec ad cicatricẽ produci poſsit,os abſcedere & corrũpi ſignificatur. Quòd ſi immiſſum ſpecillũ per carnem penetrauerit, veluti per ceram,& butyrum, tactum

©BIUM

tactum os ſonum edat, vel aſperum, vel molle, vel inæquale ſẽtiatur, os corruptum ſignificat. Vel ſi vlcus poſt exoſtoſim, id eſt, oſſis extuberantiam, & morbus Italicus præceſſerit, oſſis abſceſſum ſignificat, & corruptionem. Vt ergo citò & facilè vlceri compoſiti differentias cognoſcamus, primùm ſimplicia & famoſa maximè vlcera cognoſcere oportet, quæ ex tumoribus, vel vulneribus, vel ex corporis malitia, vel defluxione fiunt. Quare de corporis ſtatu interrogare oportet, vt ſi cum plenitudine, vel cacochymia ſit. Nullum enim vlcus, quod ſine vulnere factum eſt, ſine defluxione, aut ſine partis affectione fieri contingit. Dolet enim pars vel pruritum ſentit, ob quem frequenter partem æger ſcalpit, vnde vlcus fit, vel veſicæ quædam apparent, quæ fractæ, vlcus faciunt, vt in herpetibus, & carbunculis fieri videmus. Quare ſi poſt talem ſenſum vlcus factũ reſpõdeat æger, interrogare oportet num virus appareat, vel num multùm dilatatum ſit, nec multùm cauum. Quòd ſi ita reſpondeat, virulentũ vlcus eſſe pronunciabimus. Quòd ſi latiùs ſerpat, & vlcus multùm dilatetur, maiúſque fiat, acuties augetur, corroſiuum vocatũ à Chirurgis pronũciabimus. Si verò talia apparuerint, & vndiquaque dilatetur per carnem, & cutẽ, ſine partiũ ſubiectarum corroſione, ſerpens & ambulans vocabitur. Quòd ſi & partes ſubiectas, & ſolidas depaſcere dicat, depaſcens, ſiue phagedenicum vlcus dicemus. Aliqui tamen depaſcentem vel herpetem exedentem eſſe affirmant, ſi ad oſſa vſque peruenerit. Quòd ſi non virus, ſed melicerin craſſam, ſanioſam & viſcidam, ſordidum eſſe oportet. Quòd ſi tale fuiſſe dixerit, nũc verò carnem putridam, & quaſi emortuã eſſe cũ ſcirrho ex quo fumus putridus effluit, putre vel putridũ ſyedora vocant, quod tãdem in ſphachelon vertitur aucta putredine, quale etiam poſt carbunculum fit. Si verò vlcus cum paruo foramine multúmque puris reddat, magnam cauitatem ſubeſſe affirmabimus. Quare ſinuoſum eſſe vel ſyrnigodes: cuniculoſum verò vel ſinuoſum ſi poſt abſceſſum, & ſine duritie ſit pus magis craſſum. Syrnigodes verò ſi cum duritie interna ſit, cũ maiore ſenſu in parte interna, & quod redditur potius ichor, vel meliceris, quàm pus. Si vlcus

Exoſtoſis.

©BIUM

post tumorem durum, rotundum, & inæqualem, & dolentem fiat, colore liuido sit, vel nigro, odore fœtido, & mucco similis humor, cancrosum vlcus esse dicemus. Quòd si neque tactũ, neque medicamẽtum sentit, prurigine tamen moueatur, & circa vlcus dolor & inflammatio interdum fiat & febris, fluat sanguis, sint veluti multa grana carnis pendẽtia, Theryoma Celsi est ex cancrorũ generatione, quod fortè priùs *thymion* appellauit, quod floribus thymi similis sit ob grana carnis. Et quia serpit, dicit fieri vlcus, quod Græci *herpeta estiomenon* appellãt.

De continui solutione in ossibus. CAP. XXIIII.

SI quis cecidit ex alto, vel fuste lapidéve fortiter ictus fuerit, de dissolutione continui in osse coniiciendum. Quare interrogandum in qua parte ictũ acceperit: quòd si in brachio vel femore, eadem eruot signa. Nam ossa similia sunt in numero & figura, crassitie tamen differunt. Quare faciliùs os brachij frangitur, quàm femoris. Si tactu inæqualitas sentiatur, intermouendum & flectendum doleat, sonum edat, & pũcturam sentiat, vel decurretur, fractum esse oportet per transuersum ad figuram cucurbitæ; vel raphani modo: vel vt nux lapide fracta, aut triticum mola cõtusum effractúmque, id est, in multas partes diuisum. In his duabus fracturis membrum flectitur, nisi duo ossa sint, & alterũ fractum, alterũ verò integrũ remaneat. Frãgitur arũdinis modo cũ calcatur, id est, in longum finditur, & assulatim frãgitur. Difficilè agnoscitur, nisi scissura magna sit in qua cauitas appareat. Dolor sentitur ob peritonei tẽsionem vel rupturã.

DE ADNATO.

SI æger vsque adeo sit ineptus, vt nolit morbum detegere, sed vult medicũ diuinãdo assequi, post aliorum morborum genera ad duo veniendum, scilicet ad adnatum, & cutis vitia. Primùm de adnato interrogabimus, num in aliqua parte sit adnatũ, vel ex natiuitate vel post natiuitatem ex alimenti redundantia, vel recrementis. Quæ adnascũtur à natiuitate, sunt veluti verrucæ, in aliqua parte sextus digitus, aut aliquid aliud. Ex copia excremẽtorum in genere tumorum præter naturam sunt, polypi, ganglium, lupiæ, Bronchocele, verrucæ, condylomata & id genus. Tertium genus est carnis excrescentia,

tia,vt in fiſtula vrinaria,in canthis oculorum: in magno cantho caro excreſcit,adeò vt palpebræ vix deduci poſſint.In aure fracta vel vlcerata, in nare,ſarcomia, in menynge dura vulnerata,michera In vulnere externo hypoſarcoſis. De omnibus iſtis interrogati,num aliqua caro redundans appareat,reſpondere poſſunt quia videre poſſunt. At in fiſtula vrinaria catheter,vel candela immittenda.Quòd ſi renitatur & non poſſit intrare,& recuruetur,carnem in meatu genitam eſſe oportet,& quo certiores ſimus num præceſſerit vlcus,vel ſentiatur dolor in emittendo vrinam,ſciſcitandum eſt, ſi vrina retineatur,& veluti per ſtrictiſſimum foramen reddatur.In naribus præpedit inſpirationem, quæ ſi ſit cum vlcere grauiter olente, tunc ozena: ſi ſine graueolentia,ſarcomia erit, quod à polypo differt, quod non ſit rotundum ad formam polypi,ſed caro excreſcens.

De vitiis cutis.

Cutis vitia duo ſunt,primum genus eſt cum aſperitate,ſiccitate,& paruis tumoribus, qui non altiùs deſcendunt, quàm ad cutim. Inter cutis vitia enumerantur, vt lychen impetiginis ſpecies, pſidrarſia. Alterum genus, quod ſine aſperitate & tumore eſt, ſed coloris tantùm mutatio in cute eſt. Quare vt in illorum vitiorum cognitionem veniamus, interrogabimus ſitne in cute externa aliquid, quod pulchritudinem dehoneſtet, ſique præter naturam in ægro appareat.Hoc autem ſciſcitandum, tum vt illa cognoſcamus, tum vt ex illis extrinſecus apparentibus in internorum morborum cognitionem veniamus.Sunt enim quæ in cute apparent, internorum *blaſtimata*.Quare ſi talia vitia ab internis cauſſis proueniant,excrementa è corpore reiecta monſtrabũt. Quare ſi nulla reddantur excrementa illaudata, vitio cutis vel carnis tantùm fieri neceſſe eſt. Si igitur nullus tumor,aut cutis eminentia,vel aſperitas, maculas dicemus, & potiſſimùm quæ in aliquibus tantùm apparent partibus.Nam colores vniuerſam cutim inficientes,humorum effuſionem demonſtrant.Non enim fieri poteſt in tota cute continua coloris mutatio, ſine humoris effuſione:hinc nomen commune non eſt inditum,verùm bilis effuſione arquatum,ſiue auriginem ab auri colore,

©BIUM

vulgus medicorum icteritiam ſimpliciter, quia frequenter fit, nominant: Si autem bilis atra, icteritiam nigram: ſi color totus candidus ab humore, leucophlegmatiam vocant, hydropis ſpeciem ſignificãtes. Defœdatur cutis & perit viuidus color in puellis cùm palleſcunt, quod videtur icteritiæ ſpecies. Hepatici omnes colorẽ habẽt vitiatum. Maculæ cutis ſi magnæ ſint, aliquam humorum particularium effuſionem oſtendunt. At quæ cutis macula non continua, ſed veluti ſparſa in cute, vel in aliqua parte tantùm non magna, illius partis vitio fieri dicimus, vt glaucoma, albugo in oculis. Sunt autem aliqua vitia ſiue maculæ, quæ in vna parte fiunt, & propria ſunt huic parti, vt oculi maculæ glaucoma. Aliæ plures partes occupant, vt lentes ſolent faciem, & manus, & pectoris eam partem, quæ nudatur, quod indicat tum à cauſa externa, tum interna fieri. Apparẽt in facie, manibus & pectore æſtate, potiſſimum iis, qui ſub ſole degunt *Nephelides* ſiue næui aliæ in tota cute. Sunt autem vitiliginis ſpecies tres, ecchymoma, ſugillata, vibices, ſtigmata. Hæc viſu vel percunctatione cognoſcuntur. Quare ſi nõ licet videre, interrogabimus quem colorem præ ſe ferat vitiũ. Si cum albo colore ſit, alphos, ſi nigro, *melena*. Hodie videtur etiam quæ rubro colore apparent, de quibus antiqui nullam fecere mentionem, niſi ad aliud genus quis referat. Aliqui vocant malum mortuum. Si candidior ſit non ſolùm cuticula, ſed & cutis vera, pili quoque albi & tenues renaſcũtur, lanugini ſimiles punctóque cutis non ſanguinẽ, ſed ſaniem albã reddit, *leuce* dicitur. Deſcribi videtur pro lepra in Leuitico. Lens ſiue *phacos*, à quibus Dioſc. nomen accepit, lẽtigo dicitur. Maculæ ſunt colore fuſco, lentis magnitudine, à cuius colore & magnitudine nomẽ accepit affectus. Sparſæ ſunt in facie, manibus, & pectore eorum, qui illud nudant. Frequentiùs accidũt ruffis, forte quòd à bilis fuligine fiant, quæ cuticulam ſolis modo vrit, denigrátque. Tempore frigidiore, quia intus repellitur fuligo, & humor non apparet, æſtate verò magis. Colore nigro etiam maculæ apparent, quæ aliquando cicatrices ſunt denigratæ: non multùm differunt ab echymoſi, quæ ecchymomata quaſi circumfluxiones, dicuntur, niſi

niſi quòd ecchymoſis magis rubet, quia nõ tam citò concreſcit ob tenuitatem, ex conſequenti non ſtatim denigratur. Si verò ſint veſtigia verberum, Latini vibices, cùm nigreſcunt, ſugillata. Quidam volunt eſſe minimas maculas liuidas. Stigmata ſunt veluti puncta ſimilia veſtigiis factis à morſu pulicum vel cimicum. Apparent in peſtilentibus febribus, & qui carbunculo peſtilente moriũtur, & liuidæ ſunt, malum ſignificant. Accidiſſe tempore peſtis Galenus teſtatur libro de atra bile. Sed qui nigra non deiecerunt, non euaſerunt, ſed quibus accidit deiectio nigra. Fiunt in febre ſynocho veræ maculæ rubræ, quia à ſanguine fit febris Apparẽt poſt dies decretorios. In pueris accidunt exanthemata, & quę ecthymata dicũtur, verùm exanthemata ſunt maculę ſine tumore rubrę, paruæ & veluti puncta. Ecthymata puſtulæ ſunt in ſumma cute extuberantes albæ, in circuitu rubrę, & ſunt epidemici morbi, qui nunquam ſine febre, ſed incipit febris ſynocho ſimilis. Puſtulæ 3. vel 5. die apparent, ſine tamen febris ſolutione, de quibus copioſè in libro noſtro de exanthematibus Soluitur integrè cùm ſuppurantur puſtulæ, & ob ſuppurationem febris perſeuerat, abſoluitur fluxu ventris. In pueris guloſis frequentiſſimè, ſi conſtitutio præcedens aeris fuerit humida valde, membra aliqua putreſcunt: quod vidi in filio mei vicini, in quo factę fuerunt omnium articulorum pedis & manus eluxationes ob ligamentorum putredinem, oſſa iuncturarum putrefacta apparuerunt extra. Omnia, quæ in illa febre apparent, ortum habẽt à ſanguinis multitudine. Sentitur grauitas membrorum, ſomnus in principio ob multitudinem fumorum humidorum, oculi tument, illachrymantur, & nares ſtillant. Facies tota intumeſcit, & rubra eſt. Inflammantur partes internæ, rauca fit vox, crebra & difficilis reſpiratio, tuſſis, pulſus frequens & celer pueris & iuuenibus. Fit vere frequentiùs quàm alio tempore: æſtate & autumno, quando ver eſt ſimile æſtati. Facilè autem erit hos affectus ex ægro agnoſcere ſi bene interrogetur, id eſt, ſi quæ vnicuique propria ſunt, proponantur.

* * *

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 753 sur 1293

©BIUM

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINÆ IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS regij & Cancellarij.

I *De curandis febribus, liber primus.*

QVEMADMODVM nemo potest in aliquem locum venire, nisi viam sequatur certam & breuem, aut aliquibus signis interpositis ad eum locum dirigatur: sic profectò medicus morbum curare non potest sine methodo, hoc est, sine via cum ratione, vel cum quodam ordine. Curare morbos methodo interpretatur Galen. ea, quæ ad curationem morbi pertinent, non temerè adhibere, sed ordine, vt quæ prima sunt, primo loco fiat, quæ secunda, secundo: quæ tertia, tertio, & sic deinceps. Quæ facienda sunt, nemo potest inuenire, nisi ea, quæ sunt secundùm, aut præter naturam, aut quæ non naturaliter dicuntur indicauerit. Est enim indicatio faciendorum insinuatio. Indicationes autem ordinem quendam seruant, vt aliquæ dicantur primæ, aliæ secundæ, aliæ tertiæ, & sic deinceps ad aliquid quodammodo dicantur. Prior enim non dicitur nisi secunda subsequatur, neque secunda, nisi præcesserit prior. Est igitur necessarium, & quæ secundùm naturam, & quæ præter naturam, cognoscere, & quæ non naturalia dicuntur, à quibus indicationes sumuntur. Nam si indicationes necessariæ sunt, vt suprà demonstrauimus, & ea ex quibus colliguntur indicationes, cognoscere expedit. Quæ secundùm naturam sunt, ea priùs cognoscenda sunt, vt Hippocrates testatur. Nam quæ præter naturam sunt, ab iis, quæ secundùm naturam sunt, cognoscũtur. Vt rectũ index est sui & obliqui, sic vt

sic vt vnoquoque genere perfectum est imperfectorum index & probatio. Accedit, quod multò facilius cognoscuntur, quæ sunt nobis familiaria & cognata, aut quæ in minori numero, quàm quæ multiplicia sunt. Nam vna est sanitas, sed infinitæ morborum species. Res non naturales secundo loco discendæ sunt. Quòd si quis velit res primùm præter naturam cognoscere, non multùm peccabit. Nam contraria iuxta se posita magis elucescunt. In cognitione morborum hanc viam sequi oportet. Primùm appellationes morborum cognoscendę sunt & maximè Græcorum, quia nominis ratio aliquam morborum imperfectam cognitionem & opinionem nobis suppeditat, qualia sunt inflammationum nomina, vt ophthalmia, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, & cephalalgia, ictericia, dysenteria, lienteria, diarrhæa, gonorrhea, & quædam vel partem affectam, vel materiam, vel accidens aliquod morbi indicant. Deinde magis vniuersalia morborum genera, vt quid intemperies, mala compositio, vniratis solutio. Sunt enim hæc tria genera generalissima, à quorum cognitione ad cognitionem generum subalternorum descendere oportet, tãdem ad speciem specialissimam veniendum, cuius si exactam cognitionem habeamus, facilè exercitatione particularium, vniuscuiusque morbi naturam nobis comparare poterimus, quæ vltima & absolutissima esse dicitur, à qua non solùm primæ indicationes, sed aliæ posteriores colliguntur.

Nos hanc rationem sequentes, febrium cognitionem inuestigamus. Febris à Latinis dicta est, forsan à feruendo, quòd in febre omnia ferueant, vt Græci ab igne *pyr*, *pyreton* vocauerunt. Hipp. frequenter ignem appellauit. Nec temerè febris dicitur ignis, quòd in igne summa caliditas & acrimonia inueniantur. Sic febris inter eos motus, qui sub intemperie fiti sunt, caloris vehementiã obtinuit, vt Galenus in sua descriptione, pro vltima differentia, igneum posuit, cum dixit febrem nihil aliud esse, quàm calorem naturalem in igneum conuersum. In qua descriptione calorem posuit pro intemperie. Nam calor febris genus non est proximum, sed intemperies, & potiùs est eius intemperiei causa vel pars.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 755 sur 1293

©BIUM

Febrem ex deſcriptione potiùs, quàm ex definitione primùm cognoſcere oportet, quia ea eſt nobis cognitu facilior. Conficitur autem deſcriptio ex genere & accidentibus inſeparabilibus, aut ex propriis. Iſta autem accidentia, & propria, nobis notiora ſunt, quàm veræ differentiæ. Ob id ferè Galen. in omnibus ſuis operibus frequentiùs vſus eſt deſcriptionibus, quàm definitionibus, vt cum dicit 9. meth meden. febris eſt intemperies exceſſus in caloris abundantia. Definitiones autem, vt idem docet lib. de diff. pulſuum, ſunt obſcuræ, propterea quòd paucis verbis eſſentiam rei complectuntur. Nos tamen definitiones & ad memoriam, & ad exactam rei cognitionem habere oportet.

Definitio febris eſſentialis ab Auicen. tradita eſt, quam ex multis locis Gal. collegit, vt, Febris eſt calor naturalis accẽſus in corde, procedẽs per vniuerſum corpus per venas, & arterias, actionem lædens. Prima pars deſumpta eſt ex deſcriptione ſuperiùs aſſignata (accenſus in corde) ex lib. 1. de differ. febr. quo loco docet nullum caloris exceſſum appellandum eſſe febrem, niſi cor incaluerit. Quòd ſi addidiſſet (Calor igneus) expreſſiùs febrem deſcripſiſſet, ſed forſan id intellexit, per hoc vocabulum (accenſum.) Ignis eſt, ergo accendit ligna. Febris igitur cordis affectio primaria, totius corporis ſecundaria. Quòd autem febris ſit paſſio cordis, ſic probari poteſt. Cor eſt fons caloris naturalis. Sed febris, mutatio eſt caloris naturalis, qui per vniuerſum corpus diſtribuitur. Oportet igitur mutari calorem in corde, vt in radicibus, aliàs in toto corpore mutari non poteſt. Præterea cõtraria verſantur ſemper circa idem. Téperatio caloris eſt in corde, ergo & intemperies. Sed iſta quibuſdam logica videbuntur forſitan, ob id miſſa faciamus.

Cognito genere febris, ſpecies eius quærẽdæ ſunt. Cognoſcuntur autem ſpecies per definitiones. Nam ſpeciei propria eſt definitio. At febris definitiones non niſi ex genere & differentia conſtare ſolent. Sunt igitur febris differentiæ diligenter inueſtigandæ, & quæ à rei ſubſtãtia ſumuntur, & quæ ab accidentibus, & propriis, quia in locum verarũ differentiarum ſubſtituuntur. Accidentia enim ex Ariſt. ſententia, ad agnoſcendum, quod quid

eſt

eſt eſſe rei non parùm conducunt. Petuntur autem differentiæ febris (vt Gal. docet 1 de feb. & in commenta. *Peri epid.*) à febris ſubſtantia & à materia, ſiue ſubiecto, & à caloris motu, tanquam ab accidente.

Subſtantia autem febris in genere caloris præter naturam. Eſt autem in caloris exceſſu, aut in intemperatura, quæ differt ſecundum magis & minùs. Febris magna eſt, & quandoque parua, quam differentiam meliùs intẽtione & remiſſione explicaremus, quàm nomine magni & parui. Eſt autem febris, (vt Gal. eo comment. docet) effuſa in totum corpus, aut omnino, aut in plurimis partibus, vel nobilibus, vel nobiliſſimis, quandoque in nuda cute apparet, vt in epyala, in qua interiora calent. exteriora frigent. Et ne quis putet, id cum præcedentibus pugnare, dicendum eſt febrem diffundi per vniuerſum corpus, niſi prohibeatur. Aer enim externus cutim refrigerare poteſt. Summa caliditas cordis, & aliarum partium ſanguinem & ſpiritus à partibus externis, tanquam cucurbitula trahit. Ob eam occaſionem in morbis acutis calidioribus, partes externæ apparent frigidæ, vt Hipp. in lib præſagitionum ſcriptum reliquit.

Ex febrilis caloris differentiis tribus, tres febrium differentias colligemus, ex quibus tria febrium genera conſtituuntur. Eſt autem quidam calor acris & mordax, qualis apparet in omnibus vſtis, aut putrefactis, talis calor genus febrium putridarum conſtituit

Alter eſt non multùm noſtro calori diſſimilis, maior tamen, & manifeſtior ſine acrimonia, ex quo genus febrium ephemerarum conſtituitur. Poſtremus eſt, qui non admodum magnus eſt, nec manifeſtus & velut cineribus ſepultus, qui aliquando magis ſe manifeſtat & expandit calcis irroratæ modo, talis eſt hectica. Hanc tertiam caloris differentiam Gal. confert calori lebetis lapidei calfacti: calorem febris putridæ, aquæ balnei calidæ: ephemeræ autem, aeri. Sed quia hæ differentiæ neque ſatis craſſæ ſunt, neque ſatis manifeſtæ, differentias à materia ſiue ſubiecto inueſtigarunt, ad eadem differentiarum genera conſtituenda.

Sunt alia tria ſubiecta in corpore noſtro, in quibus calores iſti præter naturam hærere ſolent, partes conti-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 757 sur 1293

©BIUM

nentes,contentæ,& impetum facientes. vt Hippoc.partitus eſt. Continentes appellat partes ſolidas,in quibus febris hectica ſuſtentatur. Contentas vocat humores,in quibus febris putrida fit. Aliæ enim partes in febribus non putreſcunt,impetum verò facientes, ſpiritus, qui ſi inflammentur,febrem ephemeram excitabunt.

11 *Differentiæ à motu caloris.*

MOtus caloris eadem genera conſtituit. Calor febris ephemeræ citiſſimè accenditur,& citiſſimè etiam extinguitur ob materiæ tenuitatem. Calor hecticæ tardiſſimè accenditur & extinguitur, quia eſt in parte ſolida: Putridæ autem pro natura humoris,in quo febris fieri ſolet, citiùs aut tardiùs. Nam in melancholia ob craſſitiem humoris non citò fit. Quotidianę acceſſiones quotidiè, propterea quòd eius materia non exactè euacuatur, & tardiſſimè calor ille in acceſſionibus mouetur. Hæ ſunt differentiæ magis vniuerſales, quæ conſtituunt tria illa febrium genera. Gal. tamen duas febrium differentias dixit eſſe. Vna cauſſam adhuc fouentem habet, aut quòd illa deſiit. iam febr excitata: altera verò,quæ iam facta eſt,hoc eſt, febrem alteram eſſe *en ſcheſei*,alteram *en exei*,quod barbari dicunt, In fieri & in facto eſſe. Quia febres clariùs diſtinguntur differentiis iſtis à materia petitis,eam ob cauſſam,medici non ſolùm illas generales differentias, ſed etiam ſpeciales differentias ab illis peti voluerunt. Genus enim febrium,quæ in humoribus fiunt, ſuam manifeſtiſſimam diſtinctionem à materia accepit. Et quanquam Philoſophi ſcriptis reliquerunt, nullam differentiam ſumi à materia,nos tamen in medicina proprias differentias, & febrium numerum à materia accipimus, nec puto eſſe contra philoſophiæ præcepta. Nam cùm dicimus nullam differentiam ſumi à materia, intelligendum eſt de materia formæ ſubſtantialis, & materia prima, non autem de ſecunda, in qua omnia quæ ſub lunari globo ſunt, conueniunt. Nam in eo, in quo conueniunt, quomodo poſſent differre, & vnum idémque in omnibus neque diuerſum facere poteſt neque aliud. At in accidentibus, & rebus naturalibus ſubiectum aliquam differentiam facit, & aliquam diſtinctionem, quia ſubiectum præditum eſt diuerſis accidentibus

cidẽtibus. Quòd ſi ſubiectum aut materia nihil facit, cur Ariſt. & omnes Phyſici in definitionibus phyſicis materiã & ſubiectũ poni iubent? Quare in definitionibus ponuntur, aut generis aut differentiarũ vices gerũt, & ſubiectũ & materia pro genere non ponuntur. Ergo per differentias, vt in hac definitione. Ira eſt efferueſcẽtia ſanguinis circa cor vindictæ cauſſa. Efferueſcentia eſt genus, ergo ſanguini, quĩ eſt materia, & cor, non ſunt poſita pro genere, ſed pro differentia. Lex enim definitionũ nõ patitur, vt duo genera in eadẽ definitione reperiãtur, differentiæ verò plurimæ. Manifeſtiſsimè ergo apparet ſecundum Philoſophos à materia differentiam aliquam ſumĩ. Præterea calor accidẽs eſt: accidentia enumerãtur ſecundum ſubiectũ, & materiæ enumerationẽ. Igitur ad febriũ putridarũ diſtinctionem, neceſſaria eſt differentia, quæ à materia & ſubiecto ſumitur. Febres putridæ nõ curantur niſi vacuata materia. Quòd ſi à materia nulla ſumitur differentia, vnum & idẽ medicamentum ſufficit ad multorum morborum curationẽ. Hæc differentia à materia ſumpta, has nobis commoditates adfert. Primùm febris propriam & peculiarem cognitionem & eiuſdem febris perfectam & rectam curationem indicat, & morbum, & morbi curationẽ. Et ne lector logica iſta eſſe exiſtimet, huius differentiæ vtilitatẽ altiùs repetere oportet. Quòd faciat ad peculiarem cognitionem & diſtinctionem, ſic probo, Febrium cognitio ex cauſsis, quæ præceſſerunt, & ex his, quæ in feb. apparẽt, perfectè petitur. Vt ſi æſtate iuuenis quidam febre corripiatur, hinc colligemus bilioſam, quòd eo tempore bilis motus dominetur, & ætas illa multa bile abundet. Eadem ratione, inedia vſus calidorum alimentorum, febrium bilioſarum ſuſpicionem præbet. Sitis vehemens, vomitus bilioſus, rigor magnus, & vehemens in principio acceſsionis, febrim tertianam indicat, quod à bile hæc omnia oriri ſciamus. Ad curationem verò facit, quòd hîc morbus ſit cum materia. Quòd ſi à bile fieri cognoſcamus, excrementa pungente medicamento magis, quàm ſanguinis miſsione euacuamus. Si à pituita fiat febris, humorem diutius concoquimus, tenuando, & incidendo. Agaricum, & alia, quæ pituitam agunt, non Rheum damus, neque mittimus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 759 sur 1293

©BIUM

ſanguinem. Eſt ergo vtiliſsima hæc à materia differentia, quæ non ſolùm in febribus, ſed etiam in tumoribus præter naturam vtilis eſt, & admodum neceſſaria, quam ſi quis legem teneat, breuiter & facilè morbos curabit, ſymptomata inueniet, quæ ex humorum quantitate, vel qualitate orta ſunt. Differentiæ febrium humoralium à materia petuntur, ſcilicet, ab humoribus, qui in corpore noſtro continentur, quas differentias colligere nõ poſſumus, niſi priùs ipſam humorum cognitionem, hoc eſt, qui ſint, & quot ſint in corpore noſtro, exactè teneamus. Sunt autem ſucci in corpore noſtro, qui naturales à Medicis dicti ſunt, quòd corpus noſtrum nutriant & foueant. Alij verò non naturales dicuntur, quibus corpus non nutritur, ſed aliquam vtilitatem præſtant. Ob id autem ita dicuntur, quia præter naturam non ſunt, neque etiam naturales, ſed quaſi mediam naturam habent. Sunt autem ſucci naturales ſanguinis partes. Has differentias circumlocutione quadam plurimi Medici maſſam ſanguinis vocauerunt, quæ & in venis, & in corde reperitur. Non eſt autem res ſimplex & exquiſita. Nam in ea maſſa ſanguinis, vt in lacte, multæ partes differẽtes reperiuntur. Eſt autem ex his vna pars, quæ conſiſtentiam mediam obtinuit, colorem purpureum, ſaporem dulcem. Dicitur autem hæc pars noſtri ſanguinis ſimpliciter, éſtque calido & humido temperamento. Alia eſt tenuis, & veluti efferueſcentia quædam illius maſſæ ſanguineæ, colore flammeo, hoc eſt, ex rubro flaueſcente, ſapore dulci, cum quadam acrimonia leui, quam partem, ſanguinem bilioſum vocamus, aut bilem naturalem, quæ temperamento calidior eſt & ſiccior, quàm ſanguis.

Tertia pars craſsior eſt ſecunda, colore ex albo rubeſcente, ſapore inſipido. Dicitur autem pituita naturalis, aut ſanguis pituitoſus, qui aliquando dicitur ſanguis minùs coctus, ex quo fit quoque optimus ſanguis, ſi rurſus concoquatur, & eſt frigidior, & humidior pars ſanguinis.

Quarta pars eſt craſſa admodum conſiſtentia, colore ex purpureo nigreſcente, dulcis ſapore, cum quadam leui aciditate. Dicitur autem melancholicus ſan-

guis

guis aut melancholia naturalis, frigidior & ſiccior.

In hoc cõueniunt omnes differentiæ ſanguinis, quòd extra corpus fluentes, concreſcunt, humores autem non naturales nunquam, ſed ſemper liquidi remanent. Non naturales autem ſunt ſucci, veluti ichores, & ſuperiorum recrementa. Ad tria referuntur, ad pituitam, ad bilem, & melancholiam, quibus poſſumus adiungere ichores ſanguinis, vt ſit numerus naturalium & non naturalium. Sed quia à ſanguine, vel à ſero ſanguinis non ſecernuntur, ſed in venis ſemper ſunt, à multis prætermittuntur. Faciunt tamen quaſdam ſcabiei ſpecies non contemnendas, vel quia hæc recrementa proximè accedunt ad bilem, ſub bile plurimis reponũtur, & febres continuas bilioſas excitare poſſunt. Quidam bilem rubram vocant, quæ conſiſtentia ſanguini tenui proxima eſt, verùm eò, quòd non concreſcit, idcirco eam bilem nuncupauerunt. Sunt igitur dicti humores non naturales, pituita, ſanguis, & bilis vtraque. Verùm bilis & pituitæ multæ ſunt differentiæ, & nominibus diſtinctæ, quæ varias febrium differentias, & tumores excitare ſolent.

Prima ſpecies eſt bilis flaua, quam Græci *xanthyn*, quæ ſeroſo recremento diluta eſt, ob id conſiſtentia eſt liquidiore, colore magis pallido, ob id etiam nonnunquam pallidam vocant. Flaua bilis reddita craſſior, & plus calfacta, colore magis flaua, aut *ócra*, calidior eſt & conſiſtentia craſſior, à colore, flaua Latinis, *ócra* Græcis dicitur. Quòd ſi craſſior ſecunda illa ſpecies reddita fuerit, id erit aut propter pituitæ admixtionem, aut propterea quòd facta ſit ex alimentis craſſioribus, eam bilem vitellinam vocamus.

Omnes hæ bilis differentiæ in hepate & venis fiunt. Quæ verò ſequũtur, in ventriculo. Sunt & aliæ bilis differentiæ, quæ verius dicerentur præter naturam, quàm non naturales, quia nunquam in naturalem habitum reducuntur, neq; aliquam vtilitatem præſtant, & à cauſsis morbificis fieri ſolent in ventriculo & extra venas, qualis eſt illa, quæ æruginoſa dicitur, ob ſimilitudinẽ, quam habet cum ærugine, quæ alio nomine dicitur praſsina à colore porri. Neque differunt, niſi quòd praſsina ex ole-

©BIUM

ribus in ventriculo calido magna ex parte fit, ærugino-
ſa verò ex bile torrefacta, & acriori eſt. Eſt & alia quæ
appellatur iſatódis à colore iſatidis herbę, quam vulgò
(paſtel) vocamus, non vt Petrus Apponenſis ab æquali-
tate coloris, deceptus vicinitate vocis, iſotis & iſatis.
Hæ ſunt omnes bilis differentiæ, ex quibus varias fe-
bres, & varios tumores præter naturā fieri poſtea mon-
ſtrabimus. Pituitæ autem differentiæ multæ ſunt, quas
Gal. ad ſalſam, acidam & dulcem reduxit. Nos autem
in quatuor differentias diſtinguemus cum eodem Gal.
Nam vitrea etiamſi parùm acida ſit, ab acida tamen tē-
peramento & conſiſtentia tenuiore differt. Vocamus
pituitam cum Gal. humorem natura frigidum & hu-
midum. Prima ſpecies à Gal. lib. de differentiis feb. di-
citur eſſe vitrea, quæ vſqueadeo frigida eſt, vt in loco ca-
lido non incaleſcat, & dolores maximos excitet. Eſt au-
tem humoris, vitro liquefacto ſimilis.

Secunda ſpecies, pituita dulcis dicitur, quę verius in-
ſipida eſt, quàm dulcis, qualis eſt illa, quam plerique ex-
creatu expuunt, & illa minùs frigida eſt, quam ſpeciem
Gal. aliquo loco negat eſſe pituitam, ſed phlegma vo-
cat, quòd forſan pituita naturalis non ſit, ſed pituitæ re-
crementum.

Tertia ſpecies acida dicitur, à ſapore acido, quæ mi-
nùs frigida eſt quàm vitrea, magis tamen, quàm dulcis.

Quarta ſpecies ſalſa à ſapore ſalſo dicta. Fit autem
ſalſa, aut propter putredinem, vt in febricitantibus, aut
propter ſalſæ ſeroſæq; humiditatis admixtionem, qua-
lis apparet in catarrhis ſalſis, in quibus nulla febris ſen-
titur. Calida eſt, ſi cum aliis cōferatur, & ſiticuloſos fa-
cit. Hæ ſunt differentiæ pituitæ, quæ febres pituitoſas
faciunt. Sic & atra bilis ſecundum ſubſtantiæ varieta-
tem non obſcuras habet differentias. Nam alia eſt, velu-
ti fex ſanguinis, quæ admodum ſpiſſa eſt, fecibus vini
haud abſimilis, quæ terram non fermentat, neque de
ſimplici acida qualitate participat. Sed hæc ſpecies ſuc-
cus melancholicus, aut melancholicus ſanguis dicitur,
de quo ſuprà inter humores naturales. Ex Gal. de atra
bile reperio aliam differentiam humoris melancholici,
quam ſpeciem plurali numero *melana* efferunt. Quòd
autem

autem iſta recrementa, diſtinguantur & à ſucco melancholico, & à melancholia, manifeſtum eſt ex lib. Gal. de atra bile, in quo ad verbum hæc ſcripſit. Verùm ad ſermonem de atra bile redeamus. Quoniam igitur non concreſcit, ex hoc ſanguine nigro diſtinguitur, non tamen ab his, quæ propriè nigra nominantur, quæ longum eſſet referre. Alia verò tenuioris eſt eſſentiæ, quàm ſuperior, quæ vomentibus & olfacientibus acida videtur, terram radit, fermentat, & ampulas facit, quam mures guſtare nolunt, nec aliud animal. Fit autem melancholia ex aſſatione bilis, quæ adhuc ſupradicta tenuior eſt, acris & mordax. Fit etiam ex aduſtione pituitæ craſſæ, quæ dum à forti cauſſa exiccatur, vel exuſtione incineratur, in humorem melancholicum tranſit. Nec valet eorum ratio, qui dicũt pituitam primùm mutari in ſanguinem poſtea in bilem, & à bile in melãcholiam, propterea quod ratione, quod mutatur & mouetur, ab vno extremo in aliud extremum mutatur. Talis autem per media tranſitus fit quando ex alimento fiunt humores. Sed in hac violenta, ac præter naturam vſtione, aut incineratione, non fit, quia id quod mutatur, illam aptitudinem non habet, vt fiat ſanguis. Quòd autem ex pituita craſſa fiat melancholia, docet morborum commutatio. Febres erraticas & quotidianas, quæ à materia craſſa fiunt, in quartanas febres quotidie cõmutari experimur. Item ſcirrhi à pituita craſſa fiũt, & à melancholia, & tandem in ſcirrhos melancholicos tranſmutantur. Nam, vt Philoſophi docẽt in habentibus ſymbolũ, facilis eſt tranſitus Quòd autẽ habeat ſymbolũ pituita craſſa cũ melancholia, teſtis eſt lib. meth. docens, Scirrhum fieri a pituita craſſa, quæ (vt inquit) proximè accedit ad naturam melancholiæ. Igitur melancholiæ factæ per aduſtionem multæ erunt differentiæ, vt à flaua bile craſſa, & *ocra*, & vitellina quæ incinerãtur, caliditatem amittunt propriam, aduẽtitiam tamen acquirunt ex putredine vel aduſtione, quemadmodum in medicamentis acribus fieri dicimus, quæ vſtione mitiora redduntur, & ſi perfectè incinerantur, omnem caliditatem amittunt, & frigidiora redduntur. His prælibatis oportet docere, quomodo ex iſtis humoribus febrium differentiæ fiunt.

©BIUM

In ſumma dicemus, omnes febres continuas fieri ab humoribus naturalibus contentis in venis,& in corde.

Quòd ſi ſanguis ex æquo auctus putreſcat, febrem continuam facit, quæ Synochus propriè dicitur. Si autem ſanguis purus, aliis non ſupra modum auctis inflammetur, tunc febris citra putredinem fit, reponitúrque ſub genere ephemerarum, aut alio modo dicitur Synochus non putris. Fiunt autem iſtæ febres creſcentes, aut decreſcentes, aut conſiſtentes. Creſcentes fiunt, ſi ſemper putredo aut inflammatio ſanguinis augeatur magis, & obſtructio maior fiat: Si autem maior fiat in dies diffiatio, fiunt decreſcentes: Si verò tanta fiat acceſsio, quanta reſolutio, in eodem ſtatu permanent. Si ſanguis bilioſus, aut bilis in venis maioribus & longinquis putreſcat, febrem tertiatam continuam parit. Hæc tertio quoque die quaſdam exacerbationes inducit, vt tertiana intermittens, ſine rigore tamen. Si verò bilis in venis ventriculi, vel cordis putreſcat, cauſonem facere aiunt Putarim ego tertianam continuam fieri à ſanguine bilioſo, vel ſanguinis ichoribus, hanc verò à bile flaua, vt indicat maior caloris acrimonia, ſitis vehementia. Febris tertiana continua fit aliquando ob putredinem bilis flauæ, vel vitellinæ genitæ in venis, aut cùm ſanguis, ob obſtructiones meatus veſiculæ fellis, ob quas non poteſt recipi in veſicam, in hepar & venas regurgitat. Quòd ſi tantùm peccet quantitate, morbum acutum facit, ſi autem putreſcat, febrem tertianam cõtinuam, vel cauſonem facit. Ob id Auic. iubet vrinas inſpiciendas eſſe, vt febrem factam à ſanguine bilioſo, vel à bile diſtinguamus. Quòd ſi vrina tenuis & flaua appareat, ſanguinem mitti non vult, quia à bile retorrida fiat. Quòd ſi rubra ſit, tunc iubet ſanguinem mitti. Vrina enim rubra à ſanguine fieri ſignificat, vt flaua, à bile Differunt quoq; tertiana continua, & cauſus, quia cauſus ob viſceris alicuius obſtructionem frequentiùs fit, vel à pituita ſalſa, vt ex quarto commentario de victus ratione in acutis diſtinguere licet. Sanguis pituitoſus, vel pituita ipſa ſanguine permixta, ſi putreſcat, febrem continuam quotidianam efficit, qua continuò affligit, & quotidie circa noctem videtur quodammodo in-

do incrudeſcere ſine frigore præcedente. Melancholicus verò ſanguis, vel melancholia ſanguini permixta febrem quartanam continuam facit, quæ quarto quoque die grauior fit, & ſine horrore inuadit. Humores non naturales vnà cum ſanguine per vniuerſum corpus efferantur. Quòd ſi putreſcant, febres continuas faciunt, vt humores non naturales. Differunt à ſanguineis malitia ſymptomatum & caloris acrimonia. Illæ enim exacerbationes maiores habent. Omnes hæ tres febrium differentiæ quatuor mutationes habere dicuntur, ſi ſalubres fuerint, quas mutationes appellat ætates, ſiue tempora. & iſtis mutationibus potiſſimùm diſtinguntur febres veræ continuæ à continuis, quæ intermittentibus proportione reſpondét, quas febres *ſynochous* Græci appellant. Febres enim veræ continuæ nulla tempora manifeſta habere dicuntur, propterea quòd nullas mutationes habent, cùm ſemper decreſcant, aut augeantur, aut conſiſtant. Diſtinguntur autem ab intermittentibus, vt nunquam deſinant in febricitationem, & mutatio nulla appareat, excepto illo primo morbi inſultu, in quo fieri ſolet quidam ſenſus rigoris aut frigoris non manifeſtus. Diebus iudicatoriis & criticis fiunt quædam mutationes, quæ morbos aut iudicant, aut ſoluunt. Ne fortè quis hanc febrium diuiſionem ſomniaſſe exiſtimet, quibuſdam rationibus oſtendere volo, febres cum putredine & ſine putredine ſanguinis fieri poſſe, & quòd materia febris continuæ intra venas ſit: febris verò intermittentis, extra venas. Quòd autem febris fiat ex inflammatione ſanguinis, teſtis eſt Gal. 9. meth. quo loco docet ab inflammato, & putreſcente ſanguine continuam febrem fieri alteram, quam diutius oppoſuit, propterea quòd ex inflammatione tãtum ſanguinis facta ſit, & non perduret. Nam ſoluitur vel ſanguinis è naribus fluxu, vel ſudore intra tertium aut quartum diem, aut mutatur in ſynochum putrem, & illas duas febris differentias docet exemplo duorum adoleſcentum, quorum alter liber erat, paleſtræ peritus, alter ſeruus. Liber continente febre citra putredinẽ laborabat, ſeruus continente cum putredine. Sanguis laudatus multus, ſi non exactè euentiletur, propter cutis

©BIUM

tis conſtipationem, aut ipſius copiam & carnis, pinguediniſque, incaleſcit ob fumos illos calidos retentos, qui per inſenſibilem tranſpirationem euacuari ſolent, & ſtatim putreſcit, iúncque febrem citra putredinem excitare dicitur. Quòd autẽ conſtipatio corporis calfaciat, manifeſtiſſimum eſt, in tumorum præter naturam maturatione, ad quam afficiendam medicamentis vtimur, vt retineatur effluuium caloris naturalis, vt Galenus 2. de cauſſis morborum docet, ſcilicet, conſtipationem eſſe cauſſam caloris. Item, vt omnibus compertum eſt, omne calidum aliquam euentilationem & refrigerationem requirit, qua ſi priuetur, ſtatim maiorem calorem concipit. Sic ſanguis multus in corpore noſtro cutis conſtipatione non euentilatur, & fumus ille calidus retinetur. Item illa carnis abundantia, quam Græci *polyſarciam* appellant, euentilationem prohibet, idem etiam facit pinguedinis copia. Quòd autem ſanguis laudatus non ſtatim putreſcat, prohibet eius bonitas, item naturæ regimen, quæ humores & ſuccos à putredine cõſeruet, illud autem regimen Galenus libro method. expreſſit. Alio loco dicit putreſcere, vel euinci à natura & domari. Sanguis igitur poteſt ſine putredine inflammari, ob illas diuinas facultates in nobis poſitas, quæ & ſuccos, & partes omnes à putredine vindicant, quantùm fieri poteſt.

Quòd autem facultas illa diuina humores à putredine & corpus vindicet, monſtrat animæ & corporis ſeparatio, qua ſeparata corpus ſtatim putreſcit. Etiam corpora tabe abſumpta ſiccíſſima ſunt, neq; ob largam humiditatem, quæ mater putredinis eſſe dicitur, putreſcunt, ſed ob animæ ſeparationem, quæ in corpore eſt pro ſale. Cùm ergo virtus conuincit, & dominatur in humores, omnia ſeruantur à putredine: cùm autem vindicantur ab huius regimine, omnia malitiam acquirũt. Et quia illa facultas magis reſidet in principibus principibus, in corde, iecore, & in venis, humores non tam facilè putreſcunt, aut venenum acquirunt, quàm cùm extra venas ſunt, vel in paruis venis. Ob id Hipp. ſcriptum reliquit, ſanguinem putreſcere, ſi in ventrem deſcendat, & in carbunculo materia venenum acquirit

extra

extra illa magna vasa. Materia herpetis exedentis acrimoniam acquirit, postea quàm à sanguine separata est. Humores etiam in venis sese mutuò conseruant, & venarum facultas humores naturales conseruat ob nutritionis necessitatem. Quare nemini mirum videri debet, quòd sanguis aliquo tempore duret sine putredine.

Dicimus autem durare aliquo tempore, quia tandem putrescit propter maiorem prohibitam transpirationem. Calor enim ille maior factus corrumpit alios humores, & putrefacit aliquam partem sanguinis, & sic non putris mutatur in putrem, nisi diligentia medici prohibeatur. Quòd autem in Synocho putri omnes putrescant humores æqualiter in omnibus vasis, potissimùm verò in maximis, testis est Gal. lib. 2. meth. in hunc modum scribens: Atque vnum quidem hoc Synochum febrium genus, quod ex eadem cum diariis natura constat: alterum est, vbi in omnibus vasis ac potissimùm maximis succi æqualiter putrescunt, quod & ratione monstrari potest. Febris serui erat à putredine humorum, vt ex notis putredinis, tum in vrina, tum in pulsu Galen. agnouit. Quòd si putrescceret bilis tantùm, tertianæ exacerbationes tertio quoque die haberet: si melancholia, quarto quoque die: si pituita, singulis diebus. Quare oportet vel sanguinem totum, vel omnes æqualiter putrescere. Quòd si sanguis putrescat, purus & syncerus, oportet alias partes sanguinis minus temperatas putrescere. Quæ superiùs diximus de febribus ex putredine sanguinis, videbuntur pugnare cum rationibus Gal. 2. de differen. feb. cap. 12. quo loco quærit nunquid quemadmodum in vtraque bile, & pituita sunt quædam febrium species, ita & in sanguine putrefacto soleant accidere febres. Aliqui intellexerunt ex illo loco sanguinem quidem putrescere, sed febrem putrem nõ posse excitari: quia pars tenuis in flauam bilem vertitur, crassior in atram. Sed illi mihi videntur contra Galeni sententiam statuere. Nam eo loco fatetur Galen. sanguinem posse putrescere, vel quia non diffiatur, aut quia natura non conuincitur, & maximè putrescere, quando in aliqua corporis parte plurimus aceruatus, eiusdem corporis opprimit vim, quod postea in hunc modum

concludit. Quare non procul à vero est existimandum, sanguinem ipsum nonnunquam in his, quæ inflammationem patiũtur, particulis, subire putredinem, ex quo simpliciores quidam, quàm ex aliis humoribus febres fieri, similem verò accessionem proportionem assumere, qualem tertianæ maximè febres ostendunt, quod obseruatione sua cõfirmat scribens. Nam ita in his, qui laterum inflammationes patiuntur, obseruatum est, quo tempore maximè rubidum expuunt: non dixit in putredine sanguinem mutari in bilem atram, & flauam, sed quando supra modũ affatur, vt in carbunculis, quos à sanguine supra modum efferuescẽte fieri dixit, in quibus ad atræ bilis humorem transmutatio fiat, non exquisitè, sed in quodam confinio. Has febres ad tertianæ naturam refert, quod vt ipse ait, accessiones tertianæ accessionibus respondent. Item cap. 2 li. 2. de differ. feb. Synochũ febrem ex bile flaua prouenire scribit his verbis. Continuarum autem, quę ex flaua bile proueniunt, duplex est species, altera earũ, quæ Synochi appellãtur, quarum vniuersum tempus in vnica consumitur accessione, quæ à principio ad finem perdurat. Quo loco & agmasticas, & paragmasticas, & epagmasticas recenset, quibus locis Gal. bilem accepit pro sanguine, vt ex eius dictis apparet. Nam lib. 9. meth. has Synochi differẽtias à sanguine inflammato, vel putrefacto fieri dixit, cui loco magis credere debemus quàm aliis, quia exemplo rem demõstrat. Quòd attinet ad locũ de differ. feb. cap. 12. lib. 2. puto Gal. intentionẽ esse, vt velit inuestigare, num ex putredine sanguinis fieri possit febris intermittens. Coniecturæ multæ sunt certissimæ, primùm quod antea de febrib. intermittentibus egerat, & sequenti capite, de caussis per quas febres quędã sunt interpollatę, & quędã cõclusę docet. Accedit quod in eo capite illud quærit, an ex putredine sanguinis fiat febris. De sanguine putrescẽte in aliqua parte, vt in inflãmatione, exemplũ dedit. Nam ipse eodẽ cap. sanguinẽ posse putrescere docet ab aliena qualitate. Neque sequitur, sanguis cùm putrescit, in alienã qualitatem mutatur: igitur sanguinis febris non erit. Nam sanguis cùm mutatur in bilem, nõ statim, sed tẽpore mutatur, dũmq; mutatur, putrescit,

dum

dum putrescit, febrem excitat. Quare febrem à sanguine dicere oportet, vel simili ratione, nulla febris tertiana erit. Bilis etiam mutatur in melancholiam, & sic omnes febres tertianæ, quartanæ essēt, aut in quartanas mutarentur. Præterea in fine eiusdem capitis ex qualitate caloris docet febres à sanguine distingui ab aliis febribus putridis, humoralibúsve. Quo loco dicit febrem esse simpliciorem à sanguine & mitem, alias omnes, habere qualitatem acrem & mordacem. Denique quomodo esset febris *omotonos*, si tertio quoq; die grauius affligat, aut quæ differentia erit inter febres synecheis, & synochos? Quare satius erit dicere, febres verè continuas à sanguine fieri, & semper eodem modo progredi, vel increscendo, vel decrescēdo, vel in eodem statu permanendo. Et in ea sententia fuit Hippocrat, Auicenna, reliquíque Medici, tum Græci, tum Latini & Arabes. Quod autem Galen. dixit febres inflammationum accessiones tertianæ ostendere, hoc ad febris inflammationem referre tantùm oportet, non ad febrem morbum. Febres enim tales fiunt à sanguine maximè bilioso, & qui ob tenuitatem facilè in partes prorumpit, ob id tertianæ accessiones habet, vel quia sanguis conculcatur in parte aliqua, multùm elaboratur, & bilioſior redditur, ob quam causam similes tertianæ accessiones habere scribit, hoc est, mouentur diebus imparibus, quòd ferè in omnibus morbis acutis vnusquisque obseruare potest. Sed hoc nimis de febre à sanguine: redeamus ad continuas, quæ intermittentibus proportione respondent. Quòd autem aliqua febris continua, tertiana, aut quartana dicenda sit, ostendere oportet. Nam id præterrationem videtur, quòd sanguis biliosus in vasis putrescat, non putrescente pituita aut melancholia, cùm in eodem loco cõtineantur, & permixti sint. Omnibus compertum est, plethoram fieri, quando ex æquo omnes humores naturales aucti sunt: cacochymiam verò, quãdo aliquis malus succus in corpore nostro augetur, vt pituita multa aceruatur in intemperaturis frigidis, & humidis, in otio viuentibus, in regione frigida & humida, alimentis frigidis & humidis, aut intemperanter viuentibus, & potissimùm in cõstitutione

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 769 sur 1293

©BIUM

frigida & humida, talis cacochymiæ conſtitutio à pituita dicitur. Bilis multa colligitur in his, qui tenui victu vtantur, alimentis calidis, & in æſtate, & in conſtitutionibus calidis & ſiccis, in otioſa vita, ſed curis plena, cacochymia eſſe bilioſa dicitur. Sic quoq. melãcholia multa in corpore noſtro colligitur, aut autumni tempore in frigidis & ſiccis temporibus, alimentis craſſis, terreis, ſiccis veſcẽtibus. Quòd ſi humores tales naturales ſint, bilioſi, pituitoſi, aut melãcholici dicuntur: ſiverò non naturales ſint, tunc cacochymi dicũtur. Cùm autẽ aliquis iſtorum humorum putreſcit intra venas, febrẽ continuam quotidianam, vel tertianam, vel quartanam facit, quanquã aliæ partes ſanguinis tandem vnà putreſcant. Sed quia maior eſt copia bilis putreſcentis, bilioſa febris apparet, & motus manifeſtos bilis putreſcentes habet, quando in pituitoſo homine, quotidiana potiùs continua fit, quàm melancholica, eadem ratione, & quartana continua fit. Nemo enim dubitat nullum eſſe purum & ſyncerum humorem in corpore noſtro, tamen dicimus aliquam eſſe inflammationem à ſanguine, eryſipelas à bile, œdema à pituita, ſcirrhum à melancholia. In omnibus iſtis tumoribus præter naturam, eſt aliquid ſanguinis, aut pituitæ, nihilominus tamen tumores ſimplices dicuntur, ab humore vincente, vt inflammatio eryſipelatodes, quia cum ſanguine bilis peccat magis, quàm cum pituita, vel melãcholia, aut œdema phlegmatodes, aut eryſipelatodes, aut ſcirrhodes, ſic febres appellantur ab humore, qui vincit & ſuperat, vt fortè etiam in febribus, quemadmodum in tumoribus, præter naturam talis complexus inueniri poſſit, vt in hemitriteis obſeruarũt, & in tertianis continuis, quartanis cõtinuis accidere poteſt. Fieri enim poteſt, vt bilioſus aliquis hyeme febre tertiana continua laboret. Febris illa exquiſita tertiana nõ erit, ſed aliquid à pituita accipiet. Sed quia hæ febrium differentiæ compoſitę ſunt, & ex ſimplicium cognitione vnuſquiſque illas cognoſcere poteſt, à Medicis negliguntur. Manifeſtum eſt igitur febres continuas fieri à ſanguine inflammato ex putredine humorum naturalium, & putredine pituitæ, vel bilis, vel melancholię, & omnium iſtarum febrium materia eſt intra venas, ſed veræ febres continuæ ab hu-

ab humoribus naturalibus tãtùm fiunt. Continẽtes autẽ intermittentibus reſpõdent ab humoribus tum naturalibus tum nõ naturalibus. Non naturales enim humores etiã ſi à natura receptacula habuerint aliqua ſemper tamẽ aliqua portio cũ ſanguine defertur, vel ob illius humoris copiã, vel ob partis illius quæ illã recipere debet, obſtructionem, vel imbecillitatẽ, vt icteritia nigra & flaua, herpetes, ſcirrhi, œdemata declarant. Fiunt enim ex humoribus non naturalibus emendatis à toto corpore, vel ob intẽperiem alicuius partis genitis. Ex hac materia febres intermittẽtes fiunt, quãquam aliquis conatus eſt quibuſdam rationibus monſtrare, materiã intermittentium in venis putreſcere, ſuam autem opinionem his rationibus ſtabiliebat. Si materia feb. intermittentium non eſt intra venas, cur in febrib. intermit. entib. & tertianis, & quartanis puris ſanguinem mitti iubet Galenus? Cur in vrinis ſpeculamur coctionẽ? quibus argumẽtis facilè reſponderi poteſt, diſtinguendo de materia antecedẽte, vel coniuncta ſiue immediata. Nam materia antecedens in venis continetur, ob quam mittimus ſanguinẽ, & medicamẽto purgante vtimur nõ propter bilem illam, quæ acceſſionẽ facit: illa enim per ſudorẽ & inſenſibilẽ euaporationẽ euacuatur tãtùm. Et cõcoctionem ſpectamus in vrinis, & in excrementis, vt aliquid decõcoctione particulari, quæ ſit in omnibus membris colligamus. Nam ſi optima concoctio in magnis vaſis ſit & in carne, & in mẽbris conſecutione quadam optima fieri neceſſarium eſt. Quòd autẽ materia ſit extra venas, docet rigor, horror, & frigus. Solẽt enim hęc ſymptomata fieri initio febris, cùm è venis deſcẽdunt, ac partes ſenſiles ſua qualitate afficiunt, vt vehemens illa concuſſio à bile, horror à melancholia, frigus à pituita. Quòd autem rigor indicet motũ materiæ è venis exeuntis, oſtendit Hipp. dicens; à cauſone habito rigor ſuperueniẽs morbi ſolutio fit. Solui- *Lib. 4. Apho 38.*
tur autem morbus, quia materia illa quæ in venis putreſcebat, extra fertur, & ſudore euacuatur, quia extra venas erat, ſub cute in carne. Sic feb. definunt in infebricitationem, quia per ſudorẽ, vel in aliquibus per inſenſilem euaporationem ſoluũtur quotidie, quod nõ fieret ſi *Lib. 4.*
intra venas eſſet materia. Et Hip. pro certiſſimo ſcripſit: *Aph. 63.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 771 sur 1293

©BIUM

Quibus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſoluuntur. Soluuntur autē quotidie, quia materia eſt per habitum ſparſa & diſſeminata, quæ per meatus cutis expurgatur in declinatione. Quòd ſi intermittens non ſoluatur, in continuam vertitur, ob materiæ retentionem. Satis manifeſtum eſſe puto, materiam intermittentis extra venas ferri ab ipſis venis. Sed forſan aliquis curioſus perquiret, an in carne, an in venis capillaribus id fiat. Nam ſi à venis magnis in capillares deſcendat, erit intra venas, quare vera erit illorum opinio, quam licebit confirmare hac ratione. Eſſe intra venas, oſtendit ſolutio Soluuntur ſudore. Sudor per cutis meatus inſenſiles fluit. Cutis autem ſpiracula, venarum & arteriarum ſunt veluti terminus & cotyledones, vt in vtero. Ergo materia intra venas adhuc putreſcit. Quòd autem cutis ſpiracula in venas & arterias deſinant, oſtendit inſpiratio inſenſilis per hos meatus cutis facta. Item dicimus ſanguinem euacuare per poros cutis. Quòd ſi occludantur, accenditur ſanguis, & putreſcunt humores. Omnes hæ rationes manifeſtum faciunt, materiam in venis putreſcere. Nos autem dicere poſſumus, materiam eſſe intra venas paruas, & cùm Gal. dicit fieri per habitū, vel extra venas, de magnis intelligendum eſt. Magnæ in minore venas, humores ſemper trudunt. Sed re vera extra etiam capillares venas humores putreſcere ſic monſtramus. Si bilioſa materia moueatur à venis magnis in paruas venas, cur rigorem facit? Dicimus enim rigorem fieri, cùm affatim natura acrem & pungentem humorem in ſenſiles partes deſcendere facit. Venæ capillares non magis ſentiunt, quàm maiores. Quare ſine rigore eſſet illa febris initiò. Præterea, ſi materia bilioſa pungens affatim mora rigorem facit, cùm ex magnis vaſis in exiguas venas deſcendit, cur in eryſipelate non fit rigor? Deſcendit enim affatim bilis magnis vaſis in capillares. Igitur oportet humores in partes carnoſas ſenſibiles deſcendere, & extra venas ferri. Quod attinet ad illas rationes à ſpiraculis petitas, dico ſpiracula aliqua eſſe venarum & arteriarum, & aliqua etiam in ſpatia cutis deſinentia. His addo, quòd corpus eſt tranſpirabile, & quia meatus cutis in ſpatia inania deſcendunt, venæ & arteriæ poros in

ſpatia

ſpatia deſcendentibus habent, quibus nutrimentũ fundunt in carnem,& quibus aerẽ eliciũt Quòd autem noſtra hæc opinio vera ſit,monſtrat inflammationum reſolutio, & diſcuſſio.Scirrhi,œdemata,eryſipelata,& inflãmationes medicamẽtis calidis diſcutiuntur,& reſoluuntur. At inflammationis materia ſiue diſpoſitio,à magnis venis in minores, à minoribus in ſpatia inania deſcẽdit, vt Gal.lib.de Inæquali intemperie,de tumoribus præter naturam, atque aliis locis dicit. Sed illa materia per ſudorem,vel inſenſibilẽ euaporationem euacuatur.Quare oportet eſſe ſpiracula ab illis ſpatiis carnis ad cutim, quibus euacuentur recrementa. Sudor eſt euacuatio carnis immediatè, & cutis,& non venarum.Quare luce meridiana clarius eſt, materiam quotidianæ, tertianæ, intermittentium extra venas eſſe, & non expurgari,niſi ſudore aut inſenſibili tranſpiratione:materiam autẽ antecedentẽ,ſanguinis fluxu vel miſſione,& purgante medicamento & per venas, & per vomitionem,& menſes, & hæmorrhoidas. Non tamen eo inficias, quæ ex venis capillaribus,& paulò maioribus,venis etiam per ſudores euacuetur,ſed hoc tantùm in diebus criticis,non autem ſingulis diebus,aut exacerbationibus accidit.

Nunc quamobrem febres aliquæ ſunt intermittentes, quærendum. Item cur aliæ intermittunt duos dies, aliæ aliquot horas tantùm. Cauſſa continuitatis febrium eſt continuus feruor in ſanguine,& materię retentio.Nam, vt Galen.lib de differen.febr docet, tandiu perſeuerat febris continua, quandiu qui ei cauſſam adferunt, humores, aut ex toto conſumantur, aut coquantur: aut vtrunque patiantur.Febres intermittentes fiunt per circuitus, quia materia, quæ putreſcebat in ambitu corporis, extra venas concocta eſt & euacuata per ſudorem. Quòd autem illa euacuatio ſit cauſſa intermittentium febrium, manifeſtum eſt ex retentione.Qui enim laborant febre tertiana, vel quartana, & per impatientiam non ſudant, febris acceſſionem diuturniorem habent,& ſecundam celeriùs repetentem,& mutatur nonnunquam in febrem cõtinuam, ob materiæ putridæ retentionem, quæ cùm retinetur in paruis venis, recurrit ad venas maiores,& humores putredini iam paratos in-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 773 sur 1293

©BIUM

ficit, atque corrumpit. Hoc euidentiſſimè etiam ex febre quotidiana deprehenditur, in qua ſudores pauci fiunt, ob id in veram infebricitationem non deſinit, & ſecunda acceſſio poſt ſex horas fit. E contrario tertiana & quartana, in quibus ſudores copioſi fiunt, ob id deſinunt in veram infebricitationem, & longam habent remiſſionem. Illa eſt cauſſa, quod in infebricitatione deſinant. Sed quòd tertio quoq; die in tertiana, in quartana verò quarto quoque die fiat acceſſio, illa euacuatio, vel alicuius putridæ materiæ retentio poteſt eſſe in cauſſa. Nam in tertiana continua & quartana continua fiunt exacerbationes, quæ proportione reſpondent intermittentium acceſſionibus. Nam cùm in iſtis inflammationibus partium nullę fiãt euacuationes, non poſſunt referri repetitiones acceſſionum ad euacuationes. Nos autẽ dicemus circuitus acceſſionũ & exacerbationes ad materiæ naturam particularem referri. Quòd autem exacerbationes referendæ ſint ad humorum naturam, argumento eſt, quòd nulli ex intemperatura morbi acceſſiones habẽt, ſed dolores, febres, & inflammationes, quæ ex humoribus fiunt, paroxyſmos, & acceſſiones experiuntur, vel quòd quotidiana ſingulis diebus fiat, in cauſſa eſt, quòd quotidie pituita moueatur. Quòd tertio quoq; die exacerbationes in biliioſis fiant, bilis natura & proprietas in cauſſa eſt. quòd autem quarto quoque die, melancholiæ proprietas. Sed duplex proprietas, altera actiua, altera paſſiua. Quòd moueatur bilis tertio quoque die, eſt paſſiua, reſiſtit enim putredini vſque ad tertium diem: melancholia verò, ad quartum vſque diem. Motio hæc experientia cõſtat, ſed à qua moueatur cauſſa, peculiarine an vniuerſali, Medicis nondum eſt perſpicuum. Id quod remanet in prima acceſſione, non poteſt eſſe cauſſa, quòd bilis expellatur è venis in partes ſenſibiles, & rigorem faciat: bene autem poteſt corrumpere & putrefacere id quod defluit. Si febres intermittentes fierent ex recrementis congregatis in ambitu corporis, id quod poſt acceſſionem remanſit, poſſet eſſe ſecundæ acceſſionis cauſſa. Sed hoc non fit. Nam ſi fieret ex huiuſmodi recrementis, cur rigor in tertiana fieret? Fit enim rigor ex ſententia Medicorum, cùm materia

ria ſpargitur per partes ſenſiles. Illa autem iam ſparſa erat materia. Ideo cùm ſparſi eſſent illi humores per corpus, non debebat humorem excitare. Non eo inficias febres aliquas intermittentes fieri ſine rigore, cùm illa tãtùm recrementa putreſcant, & non deſcendant è venis. Fit autem frigus, rigor, & horror, quando materia extra venas defertur ad partes ſenſiles. Si quis huiuſce rei cauſſam euidentem requirat, hãc poſſet reddere. quòd quotidie moueatur natura ad expulſionem pituitæ, cuius maior eſt copia in corpore noſtro, quàm bilis, aut melãcholiæ. Et tertio quoque die bilem expellit & quarto melancholiam, & ad hoc, quòd non moueatur ad expulſionem oportet eſſe aliquam notabilem quãtitatem humoris noxij ad mouendam facultatem expultricem. Cùm autem melancholiæ pauca ſit quantitas, reſpectu aliorum humorum, duos dies deſiderat ad congregationem illius materiæ, vt bilis vnum diem, & pituita tãtùm aliquot horas. Poſſumus & aliam rationem reddere, nempe reſiſtentiam humorum ad putredinem. Humor etiam melancholicus, cùm ſit natura frigidus & ſiccus, diu reſiſtit calori putredinali, vnde & quarto quoque die patitur acceſsionem. Secundo magis reſiſtit bilis, ſiccitate ſua, ſed propter eius caliditatem, & tenuitatem ſubſtantiæ, citius calorem illum externum putrefacientem recipit. Pituita autem, quia humida eſt & tenax, ob lentorem non euentatur, in omnibus ſuis partibus faciliùs putreſcit, & ob id quotidie acceſsionem facit. Hoc autem referri poteſt ad illam proprietatem occultam, ſed quòd non omnino dependeat à proprietate occulta, vel quòd illa proprietas cauſſis manifeſtis iuuetur, oſtendunt anticipationes acceſsionum, & retardationes. Si enim æger vtatur praua victus ratione, aut ſe exerceat ſupra modum, & præter conſuetudinem, acceſſionem accelerat, quia materiam mouet, quæ mota facilius calorem illum febrilem latitantem excitat.

Sed cur acceſsiones maiores, vel minores acceleran-
tur, vel retardantur, nõ inutile erit inueſtigare. Acceſſionum longitudo & breuitas dependet à maiori materiæ reſiſtentia. Reſiſtit autem magis multitudo materiæ, citiúſque concoquitur, aut diſsipatur pauca, quàm multa.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 775 sur 1293

©BIUM

Item lentor vel craſsities humorum & frigiditas. Subſtantia enim tenuis facilius alteratur, quàm craſſa. Craſſa enim ſua craſsitie reſiſtit prohibendo quò minus à calore in omnibus ſuis partibus contingatur. Ad longitudinem acceſsionis facit etiam corporis habitus, & virium robur. Non ſolùm enim oportet humorem diſſipari, & euinci viribus concoctricis facultatis, ſed etiam oportet materiam extra propelli. Propellitur autem virium robore, & meatus amplitudine. Quòd ſi corpus gracile fuerit, facilius diſcutitur humor, & acceſſiones minores facit. In habitu verò ſpiſſo & denſo, & conſtipato diuturniores fiunt acceſsiones. Materia pauca, tenuis, & quæ minùs diſtat ab humoribus naturalibus, in corpore raro & tenui facilius concoquitur, ſi accedat virium robur, quod concoquit, & concocta expellit. Sed hæc ſatis de cauſſis febris, nunc ad particularem cuiuſque naturam deſcendere oportet, facta tamen priùs enumeratione febrium, tam ſimplicium, quàm compoſitarum. Febres igitur ſunt ephemeræ, vel hecticæ, vel humorales. Humorales voco clarioris doctrinæ cauſſa, non putridas, vt comprehendatur febris ſanguinis citra putredinem. Sub hoc genere rurſus febres putridæ aliæ ſunt continuæ, aliæ intermittentes. Continuæ aliæ ſunt, continuæ veræ quæ vnicam acceſsionem habent citra exaſperationem aliquam, vt omotonæ paragmaſticæ & agmaſticæ & hæ duplices, vel à ſanguinis maſſa æqualiter putreſcente, vel ab inflammatione ſanguinis citra putredinem. At veræ continuæ aliæ, ſunt quotidianæ à ſanguine pituitoſo & putreſcente intra venas. Tertianæ continuæ à ſanguine bilioſo, vel à bile putreſcente intra venas remotiores: vel Cauſus ex putredine bilis circa ventriculum & cor. Eſt & huius generis cauſus, quod ad pituitæ genus referemus. Eſt & genus febris quartanæ continuæ, cùm ſanguis melancholicus vel melancholia non naturalis in venis putreſcit. Dicuntur autem non veræ continuæ, quia habent inclinationes aliquas poſt exacerbationē, nec continuè ex æquo ægrotantem moleſtant, vt Synochi. Omnes hæ febres ſunt morbi, vel morborum ſymptomata, quæ & ſi ſymptomata ſunt, tamen particularē aliquam deſiderant euacuationem. Soluuntur

untur enim vel ſudore, vel fluxu ſanguinis è naribus. He autem euacuationes non ſoluunt inflammationes, ſed febrem aut ſoluunt, aut remittunt, quod in plenitudine eſt manifeſtum. Nam poſt ſudorem adhuc expuunt per aliquot dies. Rurſus febres intermittentes fiunt ab humoribus non naturalibus tantùm putreſcentibus extra venas. Ob id tantùm ſunt tria genera, ſcilicet, genus tertianæ, quotidianæ & quartanæ. Si enim ichores ſanguinis putreſcant extra vaſa, tertianam intermittentem faciunt. Si ſanguis offendit, vel putreſcit, vel aſſatur. Si aſſatur pars tenuis in bilem vertitur, & in melancholiam pars craſſa. Ob id febrem facit non exquiſitã, ſed implicatam & commixtam. Si autem ſanguis in aliquam partem colligatur, & inflammationem pariat, febrem continuam facit, tum ob vicinitatem, tum propter continuam illam effumationem ad cor. Eſt autem febris continua ſimplex, & ſimiles acceſſiones habet tertianis, quia ſanguis tenuiſsimus in partes influere ſolet, tenuiſsimus autem ſanguis naturam bilis retinet. Quare non mirum, ſi acceſſiones ſimiles tertianis dixerit Gale. Diſcernitur autem à febre bilioſa caloris ſuauitate. Nam etſi plurimus manibus tangenti ſentiatur, eſt tamen omnino mitis, ſicut is qui in balneo contrahitur. Calor enim, qui in ſanguine fit, vaporoſus eſt, & ferè expers mordacitatis. Erunt igitur tantùm tria genera intermittentium febrium ſimplicium. Sunt & febres compoſitæ, vel ex continuis, vel ex intermittentibus, & continuis ſimul.

De Synocho. 111

SYnochus febris eſt, verè continua, nullas exacerbationes habens, à ſanguine putrefacto, vel inflammato accenſa. Quia hæc febris cum aliis febribus ſimilitudinem quandam habet, viſum eſt hac deſcriptione delineare, vt poſsint ab aliis diſtinguere. Diſtinguitur autem facilè ab intermittentibus, cùm dicimus nullam habere exacerbationem. Diſtinguitur & à continuis intermittentibus proportione reſpondentibus. Item particula (verè continua) diſtinguitur à febribus prædictis, à ſanguine putrefacto, vel inflammato, ſeparat & diſtinguit ab ephemeris, quæ ab inflammatione ſpirituum, & ab hecticis, quæ ab inflammatione partium ſolidarum fie-

©BIUM

ri ſolent, & à putridis aliorum humorum. Quòd dicimus à ſanguine inflammato, differre facimus ab omnibus febribus humoralibus. Solus enim ſanguis & ſpiritus inflammantur, ſine putredine, propter cauſſam priùs traditam, ſcilicet: quòd ſanguis magis à natura ſeruetur, & ſit minùs excrementitius.

Cognoſcuntur huiuſmodi febres facilè, eò quòd ſanguinem tantùm materiam, vel ſubiectum eſſe intelligimus. Nam ſtatim perquirimus cauſſas, ob quas multus in corpore noſtro congregetur. Quare ſi præceſsiſſe cognouerimus, febris materiam à ſanguine coniiciendum. Quòd ſi cauſſa aliqua, quæ ſanguinem inflammare poſſit, adſit, vel præceſſerit, febrem certò eſſe ſcimus. Sanguis augetur vel ob bonam nutritionem, vel in his, qui ſunt optima temperatura prediti, & optimis alimentis multum ſanguinem gignentibus vſi ſunt, qualia ſunt vitelli ouorum, ſuccus carnis, vinum, & vſus multæ carnis, caſei, lactis, & alicæ. Redundat etiam ſanguis ob euacuationem aliquam ſanguinis intermiſſam, vel retentam. Nam cùm illa ſanguinis euacuatio non fit, nec magis exercetur, nec minùs nutritur, quàm conſueuit, oportet ſanguinem redundare, vt in muliere, cui retenti ſunt menſes, aut cui non fluunt hæmorrhoides, cui non fluit ſanguis è naribus vt conſueuerat, aut cui mutilata eſt aliqua pars. Redundat Vere ſanguis, ob perfectam nutritionem factam Hyeme, ob caloris naturalis robur, & in ætate florenti, & in regionibus temperatis, & non nimium frigidis, habéntque plurimum calidi innati.

Inflammatur autem ſanguis ob prohibitam euentilationem, & ob fumorum calidorũ retentionem. Retinentur autem fumi, & non euẽtatur ſanguis ob cutis conſtipationem. Cõſtipatur autẽ ob frigus externũ, ob ſordes cutis, ob balnea aſtringentia, vel obſtruentia & ob medicamẽta. Qui enim natat in aquis aluminoſis, vel pinguibus, vel argilloſis, tunc cutis facilè cõſtipatur. Non euentatur ſanguis ob nimiam copiam, nec non craſsitiem, aut ob carnis & pinguedinis copiam Quare ſi hæ cauſſæ generantes ſanguinem, & quę eundẽ inflammare poſsint, præceſsiſſe intelligantur, & morbus & morbi cauſſa cognoſcetur, nihil aliud ſpectandum, ſed ſtatim ad morbi cura-

curationem veniendum, quam colligimus ex morbi eſſentia, quæ contrarietatem indicat, & à cauſſa, à qua id quod cõfert, intelligitur, vt Galen. de optima ſecta ad Trasib. ſcripſit. Eſſentia morbi calida & ſicca refrigerãdum & humectãdum indicat. Et quia nullum eſt medicamentum quod ſanguinem trahat, neq; alia eſt via, qua ſubitò ſanguinem redundãtem in corpore noſtro extrahere valeamus, neceſſarium eſt venam ſecare, idq; ſubitò, ne febris ex inflãmatione ſanguinis in putridam vertatur. Ob id Gal. duo eſſe præcipua remedia huius febris, nono methodi ſcripſit, ſanguinis miſſionem, & frigidæ potionem. Sed ſanguinẽ mitti vult, ſi vires & ætas patiantur vſque ad animi diliquiũ. Si autem vires & ætas diſſuadeant, duabus cucurbitulis cum ſcarificatione humeris aut naribus appoſitis, illam magnam ſanguinis redundantiam auferri iubet, & huiuſce rei cauſſam addidit, quòd ſubitò in contrarium habitum corpus trahat, nihilque iucundius ægris & naturæ eſſe poſſit.

Miſſio ſanguinis ad ſyncopem materiam calidam, id eſt, ſanguinem & fumos calidos retentos ſubitò euacuat, à quibus caliditas illa præter naturam excitata fuerat, & quia in locum ſanguinis extracti, venæ multùm aëris frigidi, fuga vacui, extrahunt, à quo reliquus ſanguis & venæ refrigerantur, & in naturalem habitum reducãtur, extinguntur incendia, prohibetur putrefactio. Quòd autem corpus refrigeretur ex magna ſanguinis miſſione, experientia manifeſtum eſt. Calor enim tam naturalis, quàm præter naturam in ſanguine & ſpiritu ſitus eſt, mutatur igitur in cõtrarium habitum. Nam habitus calidus in frigidiorem vertitur. Iucũdum autẽ eſt, & naturæ, & ægris, quia leuantur maxima abundantia ſanguinis feruidi. Verùm quia periculoſa eſt hæc ſubita mutatio, neque vires eorum ſatis perſpectæ eſſe poſſunt, cum quibus antè non ſumus verſati, ſatius erit magnam ſanguinis quantitatem non extrahere, & poſt vnam atque alteram horam, quod reliquum eſt, euacuare. Eadem enim vtilitas ſequitur. Præſtaret aliquando minorem quantitatem trahere in prima illa euacuatione, quando ſatis certi non ſumus de ſpecie febris, aut eius magnitudine, aut cùm nõ licuit clyſterẽ priùs iniicere,

©BIUM

aut cum æger aliqua cruditatis veſtigia in ventriculo habet, aut quando æger formidat magnam euacuationem, aut qui ægro adſtat. Non ſolùm in hac febre id faciendum, ſed etiam in ea quæ à putredine ſang. fit, trahitur ſanguis vſq; ad animi defectum in vehementiſsimo dolore inflammationis, & in euidentiſsima febre, vt Gal. iubet in lib. de experimento & comment. in aph. 23. li. 1.

Facta igitur ſanguinis miſsione pro viribus ægrotantis vel per venam baſilicã dextri vel ſiniſtri brachij, iniiciemus clyſterem, ſi priùs non licuerit. Clyſter ſit emolliens, & modicè refrigerans. Nam qui nimiùm refrigerant, conſtringunt potiùs, quàm laxant, & hoc commune præceptũ ſit, in omnibus morbis, in quibus mittere ſanguinem oportet, vt prius iniiciatur clyſter, vel paulò poſt miſſionem, vt recrementa inteſtinorum detergantur: ne venæ inanitæ ſuccum crudum, vel corruptum ad ſeſe trahant, & in quibus aluus aſtricta ſit per aliquot dies, vt in his quibus præceſſit cibi corruptio, vel cruditas, non ſolùm vtile eſt clyſterem iniicere, ſed vomitione, vel conueniente medicamento, id quod in ventriculo eſt, & inteſtinis, euacuare oportet. Clyſter hoc modo parabitur.

℞. Maluæ, branchæ vrſinæ, viol. ana M. j. ſol. lac. vel cucurbitæ, vel melonum M. ß. prunorum paria iiij. ſeminis aniſi ʒ. ij florum cordialium p. j. furfuris p. ij. fiat decoctio, in ℔. j. ß. diſſ mellis viol. lohoth de caſſ. ana ʒ. ij. olei viol. ʒ. iiij. fiat clyſter.

Si aluus ſit valde aſtricta, & facultas ſit ſopita, irritanda erit ʒ. j. ſalis communis, aut ſucci ciclæ ʒ. j. ß. habet vim detergendi, & quantitate nitroſa mouendi ventrem. Si dies ſit, loco lohoth de caſſ.

℞. caſſ. cum ſaccharo ʒ. j. aut ʒ. ß. cath. vel ʒ. ij. ſaccharum, rub. ol. viol. & mell. viol. ponendum non roſatum propter aſtrictionẽ. Violæ refrigerant ſimul, & leniunt. Quo tempore non reperiuntur folia cucurbitæ & aliarum ponentur quatuor ſemina frigida maiora ad maiorem refrigerationem, ſed hoc magis in ſecundis, tertiis & quartis iniectionibus, quàm in prima. Sufficit in primo clyſtere lenire aluum & non calfacere. Et quãquam Gal. contentus ſit ſua ſanguinis miſsione ad ſyncopem, & po-

& potione aquæ frigidæ, nos in eiuſmodi febre ſolemus caloris incendium extinguere ſyr. conditis, & aliis multis remediis. Syrupi autem dentur, qui habent vim refrigerandi. Sed ex his alij id faciunt leniendo, alij cõſtringẽdo, alij incidendo, alij incraſſando. Itaq; ſyr. delectum facere oportet. Deligitur ſyr. qui ægrotantis diſpoſitionibus magis conuenit. Nam non omnes ægrotantes, neque vnus & idem æger eodem modo afficitur. Sunt enim, quibus aluus liberiùs fluit, & illis iulep. Alexandrinus, & conſerua roſ. aut ſyr. capil. ven. conueniunt, ſyr. viol. ſyr. de cucurbita non cõueniunt, quia ventrem leniũt, neque his, qui bilem multam vomitione reiiciunt, vt frequenter in hac febre accidere ſcribit Gal. 9. meth.

Qui autem ſanguinem habent vitiatum, facilè in febrem putridam incidunt, quod ne fiat, ſyrupos putredini reſiſtentes damus, vt ſyr. de acetoſitate citri, de limonibus, de granatis, oxyſaccharum ſimplicem. Hi nanq; omnes refrigerant, & putredinem arcent. Quòd ſi æger ad bilem propenſus ſit, aut multis recrementis abũdet, ſyrupum de endiuia, de fumo terræ ſimplicem, quia ſeroſa recrementa euacuat, damus. Iſtis ſyrupis & aquis ſimilibus, potiones matutinas paramus, quas impropriè digeſtiuas dicimus. Sunt enim alteratiuæ, & prohibentes putredinem manẽte ſubſtantia. Sunt quibus præſtat ſanguinem craſſiorem attenuare, leuiter incidentibus, aut acidis ſyrupis, qui refrigerando etiam incidunt. Sunt è contra, qui ſanguinem tenuiſſimum habent, quem incraſſare refrigerando expedit, non tamen vſque adeo vt fluxus ſanguinis è naribus impediatur. Tracto ſanguine, prima die nullo præcedẽte clyſtere, vel minoratiuo, ſi cognoſcamus morbũ poſſe protrahi vſq; ad ſeptimum diem, damus medicamentum purgans ad ſeroſa & bilioſa recrementa euacuanda, quæ ſolent hanc febrem in putridam tranſmutare. Sunt autem talia medicamenta, quæ citra calfactionem, & humorum conturbationem aluum laxare poſſunt. Triphera perſica, cath. infuſio rhab. in aqua endiuiæ, decoctum pulpæ ſebeſtem & tamarind. ſyr. roſ. laxatiuus, aut ſyr. ex infuſionibus multis violarum, caſſ. cum ſem. berberis, aut aliis quæ acrimoniam eius extingunt, aut prohibent tranſmutatio-

©BIUM

nem in bilem. Omnium istorum dosis est ab ʒ.j. ad ʒ. j. ß. vel ʒ.ij. cass. verò ab ʒ.j. ad ʒ.x. rhei. ad ʒ.j. ß. Sufficit hæc quantitas, quia materia euacuanda non multùm distat ab intestinis.

Quòd si medicus tertio demum die, vel quarto vocatus fuerit, id nentare non debet, sed potiùs naturæ committere. Non tamen debet (si vires ferant) sanguinis missionem prætermittere, vt docet Gal. lib. de Curandi rat. per sang missionem. & 9 meth. in hunc modum scribens, maxima verò continentium febrium remedia hęc duo sunt, sanguinis missio, & aquæ frigidæ potio. Verùm illa nullo non tempore, modò vires sustineant. Harum enim & in pulsu, & in vrinis, & in concoctione euidentes cernũtur notæ. Febris autem est maxima. Quòd si in die critica signa concoctionis manifesta præcesserint, notæ fluxionis sanguinis, vel sudoris iam appareãt, silentium satius est habere, & naturæ totum negotium committere.

Quòd si nulla signa concoctionis appareant, aut appareant futuræ criseos aliquę notæ, satius etiam erit naturæ relinquere, quia moriturus est, & Hipp. iubet morituros solis prognosticis relinquendos. Quòd si nullæ notæ alicuius criseos, siue bonæ, siue malæ appareant, & morbus in diés augeatur, vireśque ferre possunt, sanguinem mittere oportet, in minori tamen quãtitate, quàm in primis diebus, propter vires imbecilliores.

Nam quicunque ab hac febre euaserunt propter sanguinis missionem, vel propter sanguinis fluxum è naribus factum, liberati sunt, vt Gal. lib 9. meth. scriptum reliquit. Quare non est prætermittendum illud certum & tam præsens remedium, quod materiam simul & intemperiem aufert. Cæterùm quæ medicamenta diximus danda esse post sanguinis missionem, si cognoscamus morbum protrahi posse vsque ad septimum diem, qualia sunt triphera persica, ea, inquam, dilui debẽt, vel in aqua, vel in aquis vel in decoctione. Multò enim facilius descendunt medicamenta liquida, & minùs remorantur in ventriculo, quàm si in forma solida assumantur, nisi æger propensius sit ad vomitum, tum satius erit dare in forma boli. Decoctum autem magis laudandum,

dum, quàm aquæ distillatæ: decoctione enim determinantur medicamenta vel ad humorem, vel ad temperamentum. vt si quis daturus sit rhabarbarum, quod & calefacit, & constringit in hac sequẽti decoctione datum, minime id efficiet. Nã in decocto, quæ possunt eius caliditatem obtundere damus, vel quæ augent, si quando opus fuerit, vt exempli gratia hæc decoctio caliditatem etiam laxando minuet, obstructiones internas aperiet, & ventrem leniet.

℞. Prunorum, sebestem ana paria iiij. semi. frig. maiorum contusorum ana ʒ. iij. anisi drac. j. tamarindorum ʒ. j. florũ trium cord. ana p. j. fiat decoctio. In quartario vno coll. dissol. syr. viol. ʒ. j. Hæc decoctio per se ventrem lenit, & acrimoniam sanguinis & bilis extinguit. Quod si maiori euacuatione opus fuerit syr. ros. laxatiuum ad ʒ. ij. ponemus. Quòd si diues sit, minuemus quantitatem syr. laxatiui, & ʒ. vnam rhei infusi in decoctione vel aqua endiuiæ imperabimus. Hæc omnia serosa recrementa & biliosa liquida euacuant. Potuissem addere in decoctione iuiubas, sed illæ nimium incrassant. Satius enim est vel ante, ad humoris præparationẽ, vel post, si humor nimia tenuitate peccauerit, decoctum iuiubarũ & similium administrare: quia hic morbus est acutus, & extremos habet labores, statim tenuissimo victu vtendum est, ob id interdicemus vsu vini, carnis, & aliorum alimentorum, quæ multum sanguinis generant & corpus calfaciũt, ob id aquam pro vino damus, aut vinum malorum granatorum, aut iulepum Alexandrinum, pruna cocta, acida poma, præterea cocta. Concedimus cremorem hordei paratum ex pauco saccha. ros. decoctum herbarum refrigerantium, vel lactucę, portulacę. Deniq; victus ratio esto tenuissima. Quod si vires vtcunque imbecilliores talem victus rationem ferre nõ possunt, decoctum pulli aut coxæ capi, vel gallinæ, cum lactuca, vel borragine, vel portulaca, aut seminibus frigidis, si herbæ non reperiantur, concedimus. Vti etiam potest lacte amygd. dulc. maceratarum in aqua frigida & aqua ros. cum emulsione quatuor semin. frigid. maiorum, ne in bilem vertantur.

Quòd si recentes essent, minus verterentur in bilem.

©BIUM

Est autem hoc lac dandum præcipuè his, qui dormire noctu non possunt, vt caput repleat fumis & vaporibus. Conceduntur cucumbitulæ conditæ, lactucæ, stolones conditi sacchаro, pyra condita, pauperibus etiam recentia cocta. Vinum dandum non est, nisi signa concoctionis appareant, aut dolor capitis aut delirium prohibeat, nisi ad symptomatis mitigationem, vt ad syncopem. Et cùm dandum erit, illud sit tenue, album, dilutum multa aqua. Medicus proinde ex magnitudine & vehementia morbi longitudinem poterit cognoscere, & viribus ægri exactè perpensis cogitabit num cum tali victu æger perdurare possit vsque ad statum. Sed hoc semper in memoria habeat, morbos esse eò breuiores, quò acutiores: diuturniores verò, quò mitiores, & quò minus celeriter mouentur, minúsque grauia symptomata habent, ob id victus rationem instituet conuenientem morbo, ætati, & consuetudini.

Et quoniã huius febris præstantissima remedia duo esse superiùs diximus, scilicet sanguinis missionem, & frigidæ potionem, hic nonnulla de huius vsu dicẽdum, cùm & ad victus rationem pertineat, de illa verò superiùs satis diximus. Docebimus igitur quænam aqua, qualis, quanta, & quomodo danda sit, & propter quam causſam detur, & quibus danda non sit. Sunt enim nostro tempore Medici quidam *psycrophoboi*, id est, frigidæ exhibendæ formidantes, quòd putẽt omnes aqua frigida lædi. Datur autem frigida dulcis, quæ prorsus sit gelida, & quantum bibere ægro licet, postquam coctionis signa manifesta apparuerint in vrinis, & febris est remissior non alio tempore. Dãda non est his, qui crassos & lẽtos humores habent, qui obstructiones, qui phlegmonem, aut erysipelas, aut scirrhum, aut œdema in visceribus habent. Item, qui gulam & ventriculum, aut neruorũ genus debilia habent. His frigida non est offerẽda, sed his tantùm, qui febre laborãt ob cutis obstructiones, & putredinem sanguinis in omnibus venis, saltem maioribus. Cùm ergo coctionis humorum in his notas videris, audacter frigidã dabis: quippe solidarum animalis partium natura roborata, prætenuatos iã humores aggreditur, ita vt qui vtiles sint, ad nutriendum habiles,

habiles, hos quidem ad se trahat, inutiles verò per ventrem & cutim deiiciat. Quòd si etiam frigidæ assuetus fuerit, magna cum fiducia frigidam exhibebis, scilicet, experientia iam doctus, omnia viscera eius occursum familiariter tolerare. Nonnulli, qui potui frigidæ non sunt assueti, propter ardentem febrem bibere coacti, nullum incommodum senserunt, multò profectò minùs eorum, qui assueuerunt, quispiam lædi debet, etiam quasi ex *epimetro*, & actuarij vice ipsa caloris copia accedit. Lęduntur autem aqua frigida, qui parum sanguinis, & parum carnis habent, quia celeriter ad solidas animalis partes peruenit, nulli, quod eius vim frangat, occurrens. Eo etiam fit, vt hecticæ febres, nec multam desiderent frigidam. Ex his omnibus satis manifestum est, quæ, qualis, quanta, & quibus danda sit frigida. Quæret forsan aliquis rationem, cur aqua frigidissima præstantissimum sit remedium harum febrium: febribus verò, quæ ex inflammationibus viscerum fiunt, aduersissima. Nonnulli ad concoctionem materiæ dari putant, quod falsum est. Nam si ad materię concoctionem danda esset, illa possemus dare, antequam notæ concoctionis apparerent. Eo siquidem tempore danda sunt medicamenta, quæ concoquunt, non post concoctionem, vt medici præcipiunt. Dicemus autem id fieri ad partium solidarum refrigerationem, & concoctionem, & roborationem, vt verba Galeni superiùs citata docent, cùm dicit, Cùm ergo coctionis notas in his videris, de quibus dictum est abundè in libris de crisibus, audacter frigidam dabis. Quippe solidarum animalis partium natura roborata, datur & ad materiæ inutilis vacuationem. Quòd autem ad euacuationem detur, quæ sequuntur, docent. Prætenuatos humores aggreditur, ita vt qui vtiles sunt, hos ad se trahat inutiles, vel per ventrem, vel per cutim eiciat. Illud confirmat quod scriptum est, paulò ante libr. 9. meth. de incommodis aquæ frigidæ, vel intempestiuè, vel immodicè exhibitæ. Porro incommoda, quæ frigidam potionem intempestiuè, immodicèque exhibitam sequuntur, in his consistunt, quòd lentos crassosque humores, siue hi obstructiones, siue putredinem, siue phlegmonem, siue quis erysipelatę, aut scirrho, aut œdemate est

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 785 sur 1293

affectus,excitauerint,digeri prohibeat. Ergo quoties febris ex his accenditur,atque ad eos euacuandos frigida data,non conducit,ad præsens quidem non paruum adfert leuamen, propterea quòd accẽsam iam febrem extinguit. Verùm quòd causſa eius adhuc perstet, aliam denuò accendi est necesse, nonnunquam difficiliorem: propterea quòd densum ex frigida corpus est. Huius rei certissimam dat fidem experientia. Videmus enim in dies post largam aquæ frigidæ potionem sudores à toto corpore prorumpere, & recrementa per ventrem expurgari, nõ solùm in hac febre,sed etiam in accessionibus febrium intermittentium. Potionem aquæ frigidæ post concoctionem materiæ, præsertim in declinatione,sudores mouere experiũtur, & febrem extinguere. In principio autem refrigeraret, incrassaret & nullã vtilitatem præstaret: quia nullam euacuationem faceret. Mouet autem sudores densatis partibus interioribus, & solidis corroboratis. Partes enim solidæ humectatæ & refrigeratæ quandam faciunt humiditatem,aut vaporem ad ambitum emittunt,ex quo sudor fit:aut vaporem retentum in ambitu corporis extra propellunt, vel vt partes superiores ventriculi constrictæ,recrementa deorsum propellunt: sic venæ maiores aqua frigida compressæ,ad minores venas fumos & recrementa propellunt. In febribus cum inflammatione non conuenit,propterea quòd digestionem,& euacuationem prohibet. Nam si inflammatio vel erysipelas sit in hepate, vel splene per secessum,vel per vrinas, materiam expurgari est necesse per meatus illos strictos, qui strictiores fiunt pōtiones aquæ frigidæ. Vt ergo aquæ frigidæ potione commodè vtamur, danda est opera, vt partes inflammatione obsessas,aut tumore aliquo distentas exactè cognoscamus, vt aquam frigidam his, qui citra inflammationem febricitant, demus, aliis verò minimè. Est quoque vtilis hæc dignotio ad sanguinis missionem faciendam. Nam si citra tumorem & inflammationem febris fiat, nihil refert à qua parte trahatur sanguis: Sin inflammatio sit in hepate, à parte dextra. Si in splene, à sinistra, vt euentatio fiat secundùm rectitudinem.

Partes autem affectæ cognoſcuntur ex tumoribus, doloribus, excretis, & functione læſa, vt Gal. lib de locis affect. docet, ex quo loco require, ſi velis. Hactenus de aquæ potione. Porrò cùm hæc febris ſit ex earum numero, quæ ſymptomata habent grauiora, horum ratione aliquid faciendum. Sunt autem ſymptomata grauiora, quæ febrem ſequuntur, dolor capitis, ſitis vehemens, delirium, vigiliæ, & in quibuſdam ſomnus profundus. Dolor capitis mitigatur oxyrrhodino, ol. viol. nenuphari. lacte muliebri recenter emiſſo, & aliis refrigerantibus. Iiſdem remediis vtimur in ſuperflua vigilia, hoc tantùm nomine differunt, quòd quæ ad ſomnum conciliandum fiunt, minùs aceti recipere debent. Quia acetum vigilias inducit. Iiſdem remediis admiſcetur albumen oui fortiter agitatum, quod quia ſuo lentore nimiùm obſtruit, ob id priore vtendum, niſi cùm acida medicamenta, vt pulueres, ſunt adhibenda. Iſtis remediis refrigerantibus, vel ad dolorem capitis, vel ad ſomnum conciliandum, non eſt vtendum ex qualibet cauſſa: propterea quod hęc medicamenta repellunt à capite, & fortiter repellendo eruptionem ſanguinis per nares impediunt. Quam ob cauſſam ſi dolor ſexto die oboriatur, præcedentibus ſignis concoctionis, hypochondriis tenſis, facie tota rubeſcente, venis circa caput diſtentis, & arteriis multum pulſantibus, non eſt vtendum iſtis refrigerantibus ſupra caput, neque ſyrupo de papauere, ne fluxus ſanguinis è naribus (qui ſolet has febres magna ex parte terminare) impediatur. Tunc enim ſatius erit expectare diem ſequentem, in quo iam natura cœpit expellere materiam. Quòd autem talia medicamenta poſſint criſim impedire, lippis & tonſoribus manifeſtum eſt. Sedabitur ergo dolor, & conciliabitur ſomnus, ſi pars anterior capitis, illis oleis perfundatur, vel detur lac amygdalarum dulcium, vt ſupra dictum eſt, quod poteſt ſomnum conciliare, & impetum ſanguinis non impedire, ſed potiùs iuuare.

Sitis & potionibus & inſpirationibus aeris frigidi, ſedatur. Inter omnes ſyrupos violaceus principatũ obtinet, quia refrigerat & humectat. Idem præſtat cõſerua violarum, iulep. ex violarum aqua, Alexandrinum, & ſi-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 787 sur 1293

©BIUM

miles ſyrupi, qui refrigerant & humectant, qui amari non ſunt, ſed palato grati.

Si æger ventriculum habeat imbecillum, tunc condita paramus, quibus cum aqua vtatur. Parantur autem ex conſeruis frigidis & humidis, vt ex conſeruis violarum, nympheę, florum borraginis, bugloſſ. quia humidę ſunt, & caloris temperati. Quòd ſi aliæ conſeruæ ponantur, id fiet propter aliquod aliud ſymptoma. Sed hoc potiſſimùm obſeruare oportet in delectu harum conſeruarum, vt palato gratæ ſint, veluti quæ neque nimium odoratæ ſunt, neque ſaporem nimium medicamentoſum habent. Conſerua florum cichorij, quia amara eſt, reiicienda. Solemus aliquid puluerum cordialium admiſcere, vt puluerem diatragacanthi frig. vt eos, qui neque nimiùm amari, neque nimiùm odorati ſunt, neque nimiùm ſiccant, aut conſtringunt, vt puluis triaſandali, vel puluis diarrhodum abb. vel puluis diamargaritici frig. Saccharum roſarum tabellarum additur in magna quantitate. Horum autem medicamentorum paradigma tale eſt. Si ventre ſit nimiùm laxo, fiat ex conſerua roſ. in maiori quantitate, ex conſerua bugloſſ. vel borrag. in minori, vt

℞. conſeruæ roſ. ʒ. ij. bugloſſ. ʒ. ß. puluer. triaſand. & diatragacanthi frigidi ana ʒ. ß. ſacchari roſ. tabulati ad duplum pondus omnium. Hoc modo gratius quidem fiet conditum. Efficacius verò, ſi addatur ʒ. j. pul. pro ʒ. j. ſacchari. Si autem non ſit ventre laxato, damus ea, quæ magis humectant, vt facit conſerua violarum cum pauca quantitate puluerum: quia pulueres ferè omnes videntur reſiccare. vt

℞. conſ. viol. ʒ. ij. conſer. borrag. & nenuph. ana ʒ. ß. pul. diatrag. frig. ℈. j. ſacch. quantum ſuffi. fiat conditum. Damus cochlear vnum conditi humectati aqua frig. poſtea ſyr. diluti aqua, vel aquæ frigidæ cyathum vnum. Alij condita miſcent aquæ, & ſine ſyr. bibunt. Humectant autem aqua, quia propter linguæ & oris ariditatem quandoque deuorare non poſſunt, quandoque propter ſiccitatem oris, trachiæ arteriæ, aliarúmque partium frequentius bibere cupiunt, propter quam occaſionem illis conceditur frequens oris ablutio, cum aqua frigi-

frigida, additis aliquot guttis vini albi, vel pauco aceto. Dantur pruna, cerasa exsiccata, & in aqua macerata, vel poma in taleolas diuisa ad oris humectationē. Propter illam summam siccitatem redditur acida & scabra lingua: ad cuius asperitatem tale remedium conficitur.

℞. mucilaginis semin. psilij nigri, vel cydoniorum extractæ in aqua ros. vel viol. ʒ. ß sacch. parum, fiat ad formam lohoth, teneat sæpe in ore. Idem potest fieri ex mucilag. gummi tragacan. vel arabici. Assumuntur ista post absolutam oris ablutionem & linguę detersionem. Delirium fit & phrenitis, curatúrque iisdem remediis, scilicet repellentibus à capite in principio. Sufficiunt autem repellentia ea, quæ ad dolorem capitis præscripsimus, & ista solent sufficere ad curationem delirij, quod à fumis tantùm sursum elatis fieri consueuit. Ad phrenitidem verò curandam reuulsione opus est, quia est inflammatio inuolucrorum cerebri, quæ per defluxionem fit, vt omnis inflammatio fieri solet. Fit autem reuulsio sanguinis missione facta per venas cephalicas, si vires & ætas cōsentiant. Et si per illas totum non liceat emittere sanguinem, cucurbitulas apponemus, reuulsionis causſa, in partibus internis coxarum, & ad deriuationem collo, potiùs quàm omoplatis, vt vulgus medicorum facit. Sunt autem ponendæ supra ramos venarum, aut saltem propè, quia retractio debet fieri per magnas venas, non per capillares, per quas non potest fieri magna sanguinis euacuatio in his, qui abundant sanguine. Scarificatio facienda est post applicationem, vt sanguis ille attractus exeat, & inflammationem non pariat in parte scarificata. Et ob id rursus applicantur cucurbitulæ post scarificationem cum paruo igne, & citiùs auferuntur. In scarificatione autem facienda animaduertendum est, ne fiat supra magnas venas, neque nimiùm profunda, ne venæ magnæ aperiantur. In quibus magna limetur debilitas ob sanguinis missionem, vtendum est cucurbitulis sine scarificatione, aut strictis ligaturis dolorem inferentibus. Clysteres erunt acres & pungentes sine calfactione magna, ob id nō probo vsum benedictæ, neque hierę picrę, quia nimiùm calfaciūt, & reficcant. Satis erit clysteri præscripto augere quantita-

©BIUM

tem ſucci ciclæ,vel addere ſuccum mercur. Quòd ſi cogamur fortiùs humores retrahere ad partem inferiorẽ, ſatius erit decoquere aliqua medicamenta ſimplicia,aluum laxantia in nodulo ligata,vnà cum herb.frig.& humidis,quibus caſtigabitur nimia illa ſiccitas:nam minùs ſiccant iſta,quàm cõpoſita medicamenta ex iſtis & odoratis,qualis eſt benedictæ compoſitio, quæ eſulam,agaricum,& alia medicamenta recipit. Sic parabitur clyſter.

℞.decoct.clyſt.præceden ℔.j.ß.cui adde parietariæ, mercur.ana M.j.agarici in panno raro ligati ʒ.j.vel ʒ.ij. & in ℔.j collaturę diſſolue mellis viol.& ſuccꝰ ciclę an. ʒ.ij.ol.vio ʒ.iij miſce,fiat clyſt.Addi poteſt ſuccus mercur.loco ſucci ciclę,vel ſingulorum ʒ.j.Idem clyſter vtilis erit in ſomno prouocãdo.Si phlegmonis perſeueret,nec repellatur, tunc ad topica remedia veniẽdum erit,ſcilicet,à repellentibus ad digerendum,ſed per media,vt in illis tumoribus præter naturam facere ſolemus,in quorum incremento,& ſtatus principio digerentia repellẽtibus admiſcemus, pro ratione digerendæ materiæ.vel impactæ. Quòd ſi maior ſit materiæ copia collectæ, quàm fluentis,plus digerimus,ſi autẽ plus affluat, quàm ſit receptum, repellentia digerentibus prævalent. Quò autem clariùs hæc intelligantur, exempla proponam,ſi priùs admonuero partem affectam duobus modis poſſe cõſiderari, vel vt partem principem,vel vt partem ſitam in profunda parte,carne cooperta,ob cuius ſitum, quæ fortiùs digerunt, vel refrigerant,vel penetrant,vſurpantur, vt acetum,mandragora,papaueꝛ,hyoſquiamus,caſtoreum, ſpõdilium. Hæ autem ſunt extrema remedia, propter cuius partis facultatem omnia, quæ vehementia ſunt,reiicienda erunt.Pars enim princeps non poteſt ferre citra noxam ſupra modum reſoluentem. Eſt ſiquidem caloris naturalis robur cõſeruare. Sed vtimur moderatis in principio, poſtea fortioribus, vltimo loco vehementiſſimis. Moderata ſunt,quæ conficiuntur ex ol. roſ.omphacino& aceto,oleo nenupharino,ol.vio.de ſemine lactucæ. Fortiora præparantur ex oleo de papauere,de ſemine papaueris,& aliis frigidioribus. Vehementiſſima ex opio, mandragora, hyoſquiamo & ſimilibus. Remedia vel in forma liquida, vel in forma ſicca exhibentur.

bentur. In forma liquida, vt oleis ſupradictis. In principio, ſtatu, & declinatione, & ſemper additur acetum ad penetrationem aliorum medicamẽtorum, vel fiunt decoctiones ad embrocationes faciendas ex alto & ad repellendum & digerendum. Ad repellendum ſic.

℞. lactucæ M j fol. ſalicis M. j. florum roſ. viol. & nenuph. an. p. j. fiat decoctio. Quandoque addimus ſemen papaueris albi, vt fortius ſit remedium. Quòd ſi radices mandragoræ, aut ſemina hyoſquiami, aut papaueris nigri addideris extremum erit.

Hac embrocatione vtimur in delirio, phrenitide, & ſuperfluis vigiliis Quòd ſi primæ deſcriptioni adiiciantur flores ſtechados, & roriſmarini, vel chamomillæ, vel ſaluiæ, repellit ſimul & digerit. Quòd ſi ex hac decoctione detrahantur aliqua infrigidantia, & augeantur calefacientia, medicamentum erit fortius, & digerens. Sin in totum auferantur repellentia, & addantur aliquæ herbæ aut radices calfacientes magis, & digerentes, fortiſſimum erit, veluti ſi radices iridis, ſpondilij, calami aromatici, aliorúmque odoratorum addantur.

Hoc remedio tãtùm in declinatione phrenitidis vtendũ, & in augmento, & in ſtatu lethargi, aut ſomni profundi aut aliarũ affectionum cerebri frigidarum. In forma ſicca cõficiuntur pulueres, quibus inſpergitur caput, vel cũ albumine oui excipiuntur, & fronti applicantur, vt

℞. roſ. rub. viol. nenuphar. an. ʒ. ij. ſeminis lactucæ ʒ. iij. miſce, fiat puluis.

℞. ſeminis papaueris albi & nigri an. ʒ. ij. addantur ſupradictæ, & inſpergatur caput, vel excipiantur albumine oui, & applicentur fronti. Vel ſolemus perfundere caput oxyrrhodino, deinde inſpergimus pulueres. Vel in ſtatu & declinatione pipionem, vel catulam capiti apponimus poſt inſperſionem puluerum digerẽtium & reſoluentium Puluis talis erit.

℞. rad. iridis, calami aromatici ana ʒ. j. garyoph. ʒ. ß. ſandal. omnium ʒ. j. florum camomillæ, anthos, & ſtech. an. ʒ. ß. miſc. fiat pulu. Inſpergatur caput. Poſtea ſuperponatur catulus aut pulmo veruecis, aut pullus gallinaceus. Si hic vltimus pulu. miſceatur primo, ſit medicamen tum medium, quo vtuntur in ſtatu.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 791 sur 1293

©BIUM

IV

De Synocho putri.

HÆc febris oritur à ſanguine, ſed qui manifeſtæ putredinis indicia præbet. Quare, à non putri diſtinguitur, magnitudine & vehementia. Nam propter putredinem calor increſcit, & acrior redditur multò. In curatione primas tenet venæ ſectio. Sanguis igitur ſine mora detrahendus eſt, copioſior, quàm in altera ſynocho, vt inhibeatur putredo, & calor ex ea contractus extinguatur. Gal phlebotomiam celebrat, quæ fit ad animi deliquium, ſed genus hoc remedij cœpit iampridem eſſe ſuſpectum, neque enim tantum commodi habet, quantum periculi: cuius rei fidem facit ipſa experientia, & quorũdã triſtis exitus, qui cùm ex multi ſanguinis euacuatione, animo defeciſſent, nunquam poſtea reuocari, aut ad ſeſe redire potuerunt. Quo quidem caſu nõnulli medici, alioqui celebres, in ſummũ dedecus inciderũt. Quapropter illa vacuandi ratio vt temeraria, & periculo plena, ita nunc meritò damnatur. Longè igitur tutius eſt, quod à peritiſsimis Medicis præcipi ſolet hodie, venæ ſectionem repetere, vel paulatim, & per interualla ſanguinis tantum auferre, quantum ægri conditio, morbíque ſtatus exiuit, & ægri robur. A phlebotomia ſtatim vel paulò ante, aluus emolliẽda eſt clyſtere ſuprafcripto. Poſtridie leui quodam medicamento, vt bolo ex caſſ. vel catholico minuenda materia. Tunc exhibendi ſunt ſyr. qui putredinem prohibeant, cuiuſmodi ſunt ſyr. de acetoſitate citri, de limonibus, de berberis, dẽ acetoſa, & aliis id genus: quibus miſcendæ ſunt aquæ refrigerantes, & putredinem arcentes, vt aquæ acetoſæ, roſ. & iiſdem ſyr. nenuphar. de cichoreo, endiuia ad ſitim leniendam vti commodè poſſumus. Quartus dies diligenter obſeruandus eſt, nam ſi materia manifeſtæ coctionis futuræ, & criſis indicia præbeat, ſperandum eſt, vt die ſeptimo morbus iudicetur. Tunc enim materiæ morbum facientis, quãta maximè vi poterit, euacuationem aggredietur natura. Fiunt autem excretiones, hæmorrhagia, alui profluuio, vomitu, copioſis vrinis, ſudoribus. Harum excretionum notæ, ex Galeno, & aliis peti poſſunt, quocirca memoria teneri oportet, vt qualis, & per quam viam criſis fieri debeat intelligamus. Cæterùm criſis, quæ die ſeptimo

ſolet

Meth. lib. 4. lib. 4.

ſolet accidere, non dubiam ſpem ſalutis oſtendit. Quòd ſi die ſexto accidit, etiamſi coctionis ſigna præceſſerint, ea tamen infida ſemper eſt & imperfecta. Nam vel recidiuam facit, vel ægrum iugulat. Sed magis exitialis eſt, & mortem preſentem oſtendit, ſi ante coctionis ſigna acciderit. Nonnunquam huius febris initio, ventris fluor oboritur, qui ſi magnus eſt, & copioſus, vires ita diſſoluit, vt poſtea coquendo morbo ſint impares.

Quòd ſi alui fluor fiat à multitudine materiæ, nec diutius perſeueret, morbum facit breuiorem. Si verò à maligna prauáque materia excitetur, ſubitò interimit. Soluitur quandoque hæc maculis quibuſdam purpureis in ambitu corporis erũpentibus, quæ ſi die critico poſt ſigna coctionis appareant, certam ſalutem, aliàs mortem portendunt. Hæc igitur nobis ſumma attentione conſideranda ſunt, vt temeritatis & ignorantiæ ſuſpicione careamus. Porrò habẽda imprimis ratio virium, ne deficiant. In hunc vſum variæ remediorum formæ inſtitui ſolent à Medicis, ſed nullis frequentius vtuntur, quàm conditis, quibus vires inſtaurant, cor muniunt, ſitim temperant. Sint autem condita iucundo, quoad licet, ſapore, vt his tum facilius vtantur ægri, tum lubentius. Quibus in febribus & præſertim acutis ſic ſolet eſſe deiecta appetentia, vt omnia ferè, ac præſertim parùm grata faſtidiant, ac deiiciant. Itaque ineptè faciunt, qui maiori menſura, quàm par ſit, conditis conſeruas miſcent amaras, pulueres valdè odoratas, qui ſapore quodam medicamentoſo diſplicent. His enim vel non vtendum, vel parcè admodũ, addito etiam multo ſaccharo, vt ſapor inſuauis, & odioſus tegatur, ne guſtum offendat, vt,

℞. conſ. rad. bug. (quæ idcirco omnibus conditis miſceri poteſt, quod ſit temperata) ʒ. ß. Cõſeruæ capil. ven. (quæ vires reſtaurat & corroborat) & acetoſæ ana ʒ ij. pul. diamargariti frigid. ʒ j. pul. diatragacanthi frigidi ʒ. ß. ſacchari roſ. tabulati quart. ß. fiat conditũ. Conſeruę capil. ven. & cichorij pondus exiguum eſſe oportet, quòd altera propter amarorẽ ingrata ſit, altera propter ſiccitatem non facilè alteretur. Saccharum roſ. in febribus vtilius eſt, quod non ita facilè in bilem vertitur. Præterea in hoc condito modus ſacchari augeatur, vt con-

©BIUM

ſeruæ cichorij amaritudo muniatur. Quod ſequitur, proderit, vbi aluus nimis fluit, vel ventriculus propter laxitatem eſt imbecillior.

℞. conſ. roſ. ʒ. j. nympheæ & florũ bugl. capil. ven. an. ʒ. j. pul. diamarg. frigid. & triaſand. an ʒ. ß. coral rub. in tenuiſsimum puluerem redacti ʒ. j ß. ſacch. roſ. tabulati, quantũ ſufficit. Hic exiguo ſaccharo eſt opus, quia nulla conſerua, nec pul ingratus ponitur, vt pul. de corde cerui vel bouis, fragmentorum lapidum precioſorum, & ſimilium, quibus maximè vtimur in delicatis, & moroſis hominibus, quia omnia medicamenta ſapore prædita reſpuunt, & aſpernantur. Conuenit autem horum vſus, cùm roborandum & deſiccandum eſt citra calorem. Sequens conditum aluum humectat & lubricat.

℞. conſ. vio. ʒ. j. conſ florũ bugl. ʒ. ß. pul. diamargariti frigidi, vel diarrhod abb. ℈. j. ſacch. q. ß. Non debent condita multũ ſoluere, alioqui non roborarẽt. Pro delicatis.

℞. conſ. rad. borrag. bugl. an ʒ. ß. pul. margarit. non perforatarum ʒ. j. coralli, ſi ſit reſtringendum, ʒ. ß. criſtalli, ſi ſit refrigerãdum, tantundem, oſsis de corde cerui vel bouis ℈ j. ſacchari quantum ſufficit, fiat cõditum.

℞. myrob. conditorum numero viij. carnis cydoniorum conditæ ſaccharo ʒ j. conſer. roſ. ʒ. ij. corall. rub. ʒ. j. ß. pul. diamargaritonis frig. ʒ. j. ſacchari roſ. tabulati q. ſ. Poſſunt addi trochiſci conſtringentes, vt de ſpodio, de terra ſigillata, & ſimiles. Sed quia ſunt iniucundi ſaporis, præſtat eos miſcere pilulis, vel opiatis. Hæc opiata vtilis eſt in magnis alui fluoribus, à quib. periculum eſt, ne vires omnino labefactentur, aliàs non licet vti multum aſtringentibus, quia criticas excretiones impedit.

De Cauſo.

CAuſus duplex eſt, Alter à bile, vel ſanguine bilioſo putreſcẽte in magnis vaſis cordi, & ventriculo proximis: Alter à pituita ſalſa naſcitur, & ſub finem Autummi, vel Hyemis frequentiùs accidit, præſertim poſt multos & graues labores, poſt multas inedias, medicamenta calida & ſicca, ac alimenta, aliáſque deniq; cauſſas, quæ humores etiam frigidos accendere poſſunt.

In curatione primùm videndum eſt, an conueniat phlebotomia, & cõuenit maximè, ſi febris ſequatur inflamma-

flammationem partis internæ, ſi plethora adſit, & cætera conſentiant. Alioquí non temerè ſecanda vena, ne ſeparato ſanguine bilis excandeſcat. Ex medicamentis eligi debent cholagoga mitiora, & quæ bilis acrimoniam obtundant, vt caſſia extracta vel cum decoctione ſemin. berberis, vel mixta cũ decocto tamarindorum, & ſebeſten. Vt autem ſit facilior purgatio, clyſter priùs ſupponatur. Vtilis eſt hæc potio.

℞. prunorum, ſebeſten ana nume. x. tamarindorum ʒ j. quatuor ſeminum frigid. maiorum ana ʒ. j. florum cor. p. j fiat decoctio in aqua vio. vel endiuiæ & in ʒ. iiij. colaturæ diſſ ſyr. roſ laxatiui ʒ. ij fiat potio. Addatur interdum ʒ ß. ſyr. viol Poteſt dari bolus ex catholico vel diaprunis ſimpl. Quòd ſi imbecilliora videantur, vel quòd aluus ſit nimis aſtricta, vel quòd æger leuioribus medicamentis non facilè moueatur, adiici poteſt ʒ. j. diaprunis ſol. vt elect. de ſucco roſ. Niſi enim medicamento aluus ſoluatur, plus nocet quàm profit. Ab vſu calidi medicamenti (qualia ſunt prædicta) proderit exhibere poſtridie ʒ. ij. ſyr. viol. cum decocto hordei, vel lactucæ, vel alterius herbæ, cui par facultas inſit, vt veſtigia caloris auferantur. Sciendum verò in his febribus ardentibus, & aliis, in quibus ante quartum diem non eſt miſſus ſanguis, plus conducere, vt aliquid è materia morbum committente detrahatur. Sic enim materiam reliquam natura faciliùs cõcoquit. Sed hoc potiſsimùm debet fieri, cùm bona pars materiæ in ventriculo, & circa vias cõmunes continetur. Ea nanq; tunc turgere dicitur. Materiæ in dictis partib. contentæ ſigna ſunt, ſitis, ardor, morſus ventriculi, vomitus bilioſus, qui ſæpè initio huius febris accedit, eámq; breuiorẽ, & facilioré curatu reddit. Vulgus Medicorũ temere rheum, & myrob. vſurpat, cùm hæc bilioſis morbis ſint aduerſiſſima, niſi vi aſtrictoria, quã habent ſpoliẽtur. Vt ſi coquatur rhab. in aqua endiuiæ vel in eadẽ maceretur, & leuiter exprimatur miſceatúrq; aliis detergentibus ac lenientibus, & ſic præparato non incõmodè licebit vti. His etiã minus cõuenit mãna, quæ in bilem facilè vertitur, cùm mellis naturã referat. Caſsia verò, etſi dulcis ſit, tamẽ propterea quòd humida eſt, habétque aliquantulum ſaporis acidi,

Rhabarb. bilioſis feb. contrarium.

©BIUM

non eſt contemnenda, præſertim ſi extrahatur ea ratione, quam diximus. Ad alterationē, antiqui frigida aqua vtebantur, nos verò attenuantes ſyr. præſcribimus, cuiuſmodi ſunt de nymphæa, viol. de acetoſitate citri, de limonibus, de endiuia, de granatis, de agreſta, de acetoſa, de berberis. Ex his magis idonei & conuenientes naturæ & ſymptomatibus eligantur. Vt in delirio, ſumitur ſyr. de nenuphare, de papauere. In ſpirationis difficultate, ſyr. viol. præferatur. Si verò nullū ſymptoma vrgeat, ſine diſtinctione prædictis ſyru. vti permittitur. Habendus eſt ſimiliter delectus aquarū quibus ſyrupi diluuntur. His rectè inſtitutis, criſis expectanda eſt, videndum quo excretionis genere, & qua via fieri debeat, ne quid à nobis tentetur, vnde naturæ impetus impediri poſsit, cui potiùs ſuppetias ferre æquū eſt, ſi fortè propter imbecillitatem tardius moueatur. Sub finem ſeptimi diei ſolet rigor accidere, qui ſi natura & vires valeant, & præceſſerint ſigna coctionis, & ſequatur ſudor, morbū finit, aliàs pernitioſus eſt. In magna virium imbecillitate præſcribi ſolent à Medicis reſtaurantia vulgò dicta, ſed in his parandis multi aberrant. Quidam diſtillata ſeruant parata citra vllam vtilitatem: quando hęc facilè corrumpuntur. Alij ex contuſis carnibus teſtamētaria ſolida parant, ſed hæc non conueniunt in morbis acutis, in quibus liquidiora, & coctu faciliora dare conuenit, vt vires faciliùs reficiantur. Nonnulli in vaſe duplici eadem reſtaurantia parant, idq; rectè, ſed hoc reprehendi debet quod carnes crudas pulueribus permiſcēt, & ſimul decoquunt. Nā priùs pulueru vis euaneſcit, quàm caro cocta ſit. Sic igitur commodiùs reſtaurantia parari poſſunt. Sumatur decoctum gallinæ, pullive, vel faſiani, & huic aquæ cōſeruæ roſ pulueres miſceātur, atque hæc omnia ſimul in vaſe duplici bene obſtructò leuiter coquantur.

Vtiles conſeruæ, quæ cordi robur addunt, & vitium humorum caſtigant, vt conſerua roſ. nenuph. bugloſſ. viol. acetoſę. Pulueres conueniunt, vt diamargariti frigid. de gemmis, diarrh. abb. triaſandalo. diacamerum, confectio alchermes. Ex his eligendi ſunt minùs calidi. Gratiores verò minimo pondere miſcendi ſunt, & aliquo frigido corrigendi. In horum omnium delectu obſer-

obſeruandum eſt, quod ſuprà meminimus, in ſyr. Sed imprimis habenda eſt ratio virium & ſymptomatum, quæ circa ſtatum ſolent eſſe valentiora. Symptomatis verò non tantùm præſentibus, ſed etiã futuris occurrendum eſt, & his præſertim, quibus multum ſubſtantiæ deperit, & diſſipatur. Igitur in magnis alui profluuiis, à quibus vires diſſoluuntur vt peſſimis, aqua roſ. acetoſæ, corallo & aliis quæ roborant, ſimul & leuiter aſtringũt, vtimur, nõ quidem, vt materiã biliosam retineamus (ſic enim naturæ conatus impediretur) ſed vt illũ impetum vehementiorẽ moderemur, ne vires tam imbecillæ euacuationi ſoccumbant. Reſtauratiuũ ſic præſcribi poteſt.

℞. conſeruæ bugloſ. ʒ. ij. conſeruæ viol. nenuph. ana ʒ. ß. diamargaritonis frigidi ʒ. iij. pãniculos auri numero iiij. decocti capi perfectè cocti ℔. ß. aquæ roſ. viol. nympheæ ana ʒ. iij. Si vires valde ſint imbecillæ, & multa fiat calidi innati diſſipatio, proderit addere parum vini albi. Ponantur omnia in vaſe vitreo diligenter obturato, & fiat leuis decoctio. Si adſit immodicus alui fluor, vel futurus metuatur, vnde periculum ſit de virium iactura, miſceri poteſt aqua prunellorum, vel cuſpidum roſ. & conſerua roſ. loco viol. Corall. etiam. Si delirium infeſtet, loco aſtringentium poni debet aqua lactucæ vel nympheæ. Si vigiliæ torqueant, addi poſſunt ſemina, vel capita papaueris albi, vel ſemen lactucæ. Si calor vrgeat, licet addere cryſtallum, ſemen citri etiam.

Fiant etiam epithemata, quorum vſus eſt in vigore acceſſionis, calore per vniuerſum corpus fuſo, admouebuntur hæc, cordi & hepati.

PRO CORDE.

℞. aquæ bugl. ʒ. ij. aquæ roſ. viol. nymph. ana quart. j. trochiſcorum de camphora ϑ. j. pul. diamargaritonis frigidi ʒ. j. Poteſt addi modicum vini albi: hæc, madefacto panno, regioni cordis applicetur. Quidam pulueres ſimplicium medicamẽtorum epithematibus miſcent, & puluerem ſandali, corall. oſſis de corde cerui.

PRO HEPATE.

℞. aquæ cichorei, endiuiæ, ſolani, lactucæ ana q. j. triaſandali ʒ. j. aceti parum, miſce, loco vini ponatur acetum: quia non hic metuitur aſtrictio, quemadmodum

©BIUM

in thorace. Ob id miſcentur quoque aſtringentia epithematis hepatis,vt ſemen acetoſ. berberis, portulacæ, endiuiæ,ſcariolæ,corallus etiam,& abſynthium,niſi vehemens febris prohibeat. Epithemata thoraci admouentur, quando in eo caloris acrimonia ſiccitas eſt corrigenda. Hoc ipſum fieri ſolet in hecticis, & aliis, quibus eſt magna ſiccitas corrigenda totius pectoris. Fiunt autē epithemata pro pectore ex decocto hordei, vel quatuor ſeminum frigid. vel in aqua viol. vel bugl. addita tertia parte ol.violati,vel amygdal.dulcium.

In hecticis pro pectore.

℞.decocti hordei quart.j.olei viol.q.ß.miſce, intincti panni,thoraci admoueatur, vel,

℞.aquæ viol.lb.ß.ol.viol.ʒ iij.agitentur ſimul valde, & fiat,vt ſuprà.

Pro hecticis.

℞. hordei mundati p.j.florum viol.p. ij.fiat decoctio in lb.ß.Adde olei amygdal.dulc.quart. ß.olei violati ʒ. j. ß.miſce,fiat vt ſupra.

VI *De tertiana exquiſita.*

HÆc febris vel eſt continua, vel intermittens. Illa curatur eadem ratione, qua febris ardens.Mittitur ſanguis,ſed parcior,lenitur aluus,alteratur corpus,ſymptomatis occurritur.Intermittens rurſus in duo genera diuiditur, altera exquiſita & legitima, à ſyncera bile effuſa extra venas, & ad partes ſenſiles delata. In hac inutilis eſt venæ ſectio,niſi adſit plethora.Galenus tamen in omni febre putrida ſanguinē mitti iubet,& in hac etiam,ſed nō ante tertium paroxyſmum.Verùm hoc non rationi conſentaneum cuipiam videri poſſit.Cùm enim febris hæc, ſeptem circuitibus terminetur, poſt tertiam acceſſionem,ſtatus vel adeſt,vel inſtat, quo quidē tempore Hipp. quieſcere conſuluit. Itaque primùm ſi venæ multùm ſanguine turgeant,nō video cur ſtatim ſanguis mitti non debeat.Quòd ſi ex Galeni conſilio venam ſecueris,vel medicamentū purgans dederis poſt tertiā acceſſionē,quoniam proxima eſt quarta acceſſio, grauior futura eſt,id tibi fuerit prædicendum, vt calumniæ occurras, & ne quis mali deſperati cuipam in tē conferat.

Ante phlebotomiam, clyſtere ſimili prædicto aluus eſt

eſt mollienda, poſtridie ſyr.concoquentes exhibendi. Quòd ſi æger nauſeat,& illi os amarceſcat,vomitus excitetur cũ ſyr.acetoſo, & aqua tepida. Si ab aceto, metuitur ventriculo,eius loco dari poteſt ſyr.vio.qui relaxando etiam vomitum prouocat. Poſt ſyr. concoquentes, portio quædam materiæ, leui quodam medicamento ſubducenda eſt,vt catholico,vel decocto deſcripto capite ſuperiore,vt ſyr.roſ laxatiuo cum aqua graminis, aut endiuiæ vel decocto quatuor ſeminum frigidorum.

Reuocandum in memoriam, quòd ſupra de rheo & aliis aſtringentibus medicamentis monuimus capite de Cauſo. Corpore leuiter purgato repetendus eſt vſus ſyruporum attenuantium, qualis eſt ſyr.endiuiæ ſimpl. & compoſit. in magna obſtructionis ſuſpicione. Conuenit ſyr. acetoſus, capilli veneris, violatus, oxyſaccharа, & alij id genus, qui in aquis alterantibus diluuntur. Vbi materia concocta eſt, vrinis & ſudoribus vacuetur, & vt commodiùs fiat, vtendum eſt ſyr. bilem attenuantibus,& aperientibus,vt ſyrupo endiuiæ compoſito,ſyr. de bizantiis cum aqua graminis, & endiuiæ Si aluus reſiſtat, tertio quoque die clyſtere mollienda eſt.Syrupus violatus,quia multum eſt humidus,præcipuè in potu dandus,vt ſyr. acetoſus ſimplex, & in magno feruore iulep.Alexandrin.

Hæc febris ſudoribus copioſis, vt plurimùm, finitur. Quare poſt tertiam aut quartam acceſſionẽ,ſi apparuerint ſigna coctionis,& purgatio præceſſerit, vinũ album & tenue,& plurima aqua dilutũ in declinatione paroxyſmi dandum eſt.Curata febre, ſi quid adhuc bilis reſtet, vnde periculũ imminet recidiuæ,detur medicamentum ſuprà præſcriptum initio febris ardentis, aut aliquanto fortius. Cùm verò in hac febre hepar immodicè calefiat,ad eius refrigerationem dandæ ſunt tabulæ triaſandali & diatragacan. frig. bibendũ parum aquæ endiuiæ, & cichorei. Syrupus acetoſus ſimplex, & compoſitus,ſi per ſe, vel cum aqua exigua dentur, potenter mouent ſudores, vel ventrem ſoluunt, & de fumaria, de cichor. alioqui ſi cum multa aqua diluantur, ſunt minùs efficaces. Vſus horum aperientium præcipuè eſt in declinatione, alterantium & leuiter aperientium in principio.

©BIUM

VII

De tertiana ſpuria.

TErtiana ſpuria fit à bile mixta pituitæ, & interdum à bile vitellina. In hac febre magnæ ſunt obſtructiones, & cruditates. In vẽtriculo autẽ & inteſtinis maxima materiæ pars cõſiſtit. Quamobrem laudantur hîc clyſteres, quibus tertio quoque die repetitis nõ paucos curatos vidimus. Si venæ multùm diſtentæ appareant, mittendus ſanguis poſt excremẽtorum vacuationẽ, quæ in ventriculo & inteſtinis cõtinentur. Qui ad vomitum procliues ſunt, iis vomitus excitãdus, alioqui detur clyſter molliens, cui ʒ ij vel iij. agarici miſceantur, vel ſic.

℞. caſſ. ʒ. j. diaph. ʒ. j. fiat bolus, vel cum decocto cicerum rub. fiat potio, vel dentur ʒ. ij. vel iij. ſyr. roſ. laxatiui, cum decoctione fœniculi, aniſi, petro. Vel ſi calor vehemens eſt, cum aqua graminis vel aſparagi, vel cum aqua borraginis, bugloſſ. & ʒ. ß. cinamomi. Minuta materia concoquenda ſyr. & iniectionibus. Syrupi conueniunt ſine calore aperientes, & refrigerantes ſine aſtrictione, qualis eſt ſyr. endiuiæ ſimpl. capilli veneris & vehemẽtiores. Syr. de bizantiis, endiuiæ compoſitus, acetoſus ſimplex & compoſitus, qui miſcẽtur aquis, vt ſunt endiuiæ cich. graminis, ſcariolæ, aſpar. apij, petro. Poterunt inungere ventriculum, & totum ventrem, & interdum his ſyr. vino albo mixtis. Præparata materia detur medicamentum ſuperiore fortius, vt ruſtico & fortioribus electuarium de ſucco roſ. addito agarico, diach. indo maiore & catholico. Delicatis detur hæc potio.

℞. glyc. polyp. ana ʒ. vj. medullæ carthami ʒ. j. ſennæ ʒ. ij. agarici ʒ. j. fiat decoctio. In quart. j. diſſ. rhab. infuſi in vino albo, vna parte decoctionis, ʒ. ij. cinamomi ℈. ij. miſce, fiat potus. Poteſt etiã fieri ex memoratis electuariis vel confectionibus bolus. Si poſt has euacuationes febris adhuc perſeueret, vrinæ ciẽdæ ſunt aqua graminis, aſpar. & petroſ. Si verò febris curationi reſiſtat, tandem ad ſyr. compoſitos veniendum, qui obſtructiones referent, & cruditates concoquant, & reliquam materiam vacuent. Huius generis ſunt ſyr. de epyth. de fumaria compoſitus, de cich. cum radiculis. Etiam in obſtructionis ſuſpicione reiiciendi ſunt ſyr. qui myrobal. recipiunt, niſi caſtigetur eorũ aſtrictio, aquis aperienti-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 800 sur 1293

bus,vt decocto ſupradicto,vel aliquo ſyr.aperiente vt,

℞.ſyr.fumariæ compoſ.vel de epith.ʒ.vj.ſyr.de bizan. vel endiuiæ compoſ.ʒ.ij. vel loco ſyrup. addimus aquam end.apij,petro.grami.aſpar.oxalidis,vel ſic.

℞.rad.petro aſpar.grami.cichor.& acet.ana ʒ.ij herbarum capill. cich.end.bugl. borrag. agrim.ana M.j betho.M. ß.quat.ſem.frig.maior. ana ʒ.iij. apij, petro.aniſi ana ʒ.j. paſſ.prunorum ana paria x. agarici trochiſcati ʒ. ß.tamarindorum,ſenæ,ſemin.carth.ana ʒ.ij. florum cordial.& chamo.ana p.ij. Radices macerentur aqua & aceto, & in eadem infuſione fiat decoctio.In ℔.j collaturæ diſſ.ſacchar.q. ß fiat ſyrup.arom.cum cinamomo,& pul. diarrh. Quoniam hoc ſyrupo vtendum eſt, diutius eius altera pars mediocriter alteranda,de qua capiat alternis diebus.Pars altera perfectè coquatur,& ſeruetur vſui,capiat ſemel in hebdomada cum decoctione cicerum rub. vel aquis memoratis.

Hæc febris vix fieri poteſt ſine offenſione partium naturalium. Itaque ad refrigerandum & alterandum datur electuarium triaſandali diarrh.abb diamarg.frig. Si magis refrigerandum eſt, conuenit electuarium diamargaritonis frig. Si magis roborandum, diamargariti. Ex his mixtis fiunt quoque electuaria, vt ſi ſint obſtructiones aperiendæ,vel opiatæ,vt ſi ſit refrigerãdum,& obſtructiones aperiendæ.

℞.diatrag.frig.ʒ.j.diarrhodi ʒ.ß triaſand ϑ.j.Si roborandum & refrigerandum, miſce diamarg.frigid. cum diatrag.& cum ſacch.diſſol in aqua cichorij vel endiuiæ, vel abſynthij,fiat electuarium per tabulas, capiat vnam, ſuperbibendo parum vini albi, vel aquarum prædictarum.Si faſtidiat tabellas, confici poteſt iulepus ex aquis memoratis.

℞.aquæ cich.endiuiæ,bugloſſ ana qr.j.ſacchar.quantum ſufficit,fiat iulep. aromat. cum ʒ iij.triaſand. & ʒ.j. diamarg.frig.Hoc roborat & refrigerat. Toto morbi decurſu vtendum eſt,tertio aut quarto quoque die clyſtere ſequenti.

℞.mal.betæ,pariet. an.M.j.mercur M.ij florum cordial.& cham. ana p.j. quatuor ſeminum frigid.endiuiæ, aniſi, fœniculi ana ʒ.ij. agarici trochiſcati, in fine deco-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 801 sur 1293

©BIUM

ctionis positi ʒ.iij.in colat. diss.mell.ros. vel sacchar.vel cath.ʒ.j.ol.chamo.ʒ.iij.fiat clyster.

Sed quoniam hæc febris in multos dies extenditur, & molestum esse potest tam frequenter vti syr.fiant pil.ad eradicationem materiæ. Hæc verò componi debent ex aperientibus,& his quæ bilem & pituitam detrahunt,vt

℞.agarici trochisc. ʒ.iij.succi agrimoniæ, petro. ana ʒ.ß.spicæ celti.scœnanthi,cinamo.ana ʒ.j.rhab.tenuiss. pul.& irrorati aqua endiuiæ ʒ.ij cum syr laxatiuo, fiant pilulæ, de quibus capiat tres semel in hebdomada, ante cœnam vel prandium.

Hæ pilul.ab iis differunt,quòd minùs calfaciunt & astringunt.¦Rubea trochiscata Nicolai, & folia bursæ pastoris, si post vniuersales purgationes carpis admoueantur, hanc febrem depellunt. Idem præstat dentilaria, & ea species thlaspi,quę similis est bursę past. Terantur simul cum sale & aceto,& carpis applicentur.

VIII *De quotidiana continua.*

HVic febri, quemadmodum & aliis omnibus continuis, venæ sectio competit, si vires & alia permiserint. Sed quoniam multa pituita solet intestinis hærere, proderit ante phlebotomiam,vel statim post clysterem iniicere,cui emolliendi,& detergendi vis insit,vt,

℞.mal.mercu.pariet.betæ ana M.j.pass.fic.ana pa.xx. anisi,fœnic.ana ʒ.iij.flor.cord. & champ ana p.j. hordei integri p.ij.fiat decoctio. In ℔.j.collaturæ diffol.mell. ros & sacch.rub.ana ʒ.ij. succi betæ ʒ.ij. salis communis ʒ.ij.ol.cham,ʒ.iij.misce,fiat clyster.

Hîc primò conuenit,in progressu verò addendum est aliquid agar. vel medullæ seminis cartha. si aluus nimis astricta sit. drac. ij. diaph. quod vacu. pituitæ aptius est, quàm bened. vel hiera picra. Hæc enim plus æquo calfaciunt. Circa statum cautiùs est agendum, præsertim si suspicio est de alui profluuio, quo febris hæc non ratò soluitur. Tunc igitur cauendum ab acri clystere. Hic humor concoquendus est moderatè detergentibus, incidentibus & aperientibus. Et quia magna putredo subest vnde calor plurimùm augetur, vtendum refrigerantibus. Detergunt mel.ros.col.hydromel. Incidunt & aperiunt,oxymel simpl. & compositùs, syr.acetos.simpl.

de bi-

de bizantiis, capill. veneris. His admiſcentur, cùm magnus eſt calor, ſyr. endiuiæ ſimpl. & compoſitus, vel aquę refrigerantes. Ante vſum ſyrup. materia eſt minuenda, duobus a phlebotomia diebus interiectis. Cùm enim ſoleat longior eſſe febris hæc, non ſtatim à phlebotomia purgare conuenit, nec continuis motibus ſubitò & repentè factis, nimiùm humores agitentur. Poteſt autem minui materia decocto ad pituitam parato, cui vel catholicum vel aliquid diaph. miſcetur. Fitque potio vel bolus ex cathol. & ʒ. j. ag. vel diaph. ʒ. ij vel indi maior. Catholicum, licet ducendæ bili proprium ſit, mixtum cum decocto tenuante, & incidente pituitam quoque purgat. Syrup. roſ. laxat. hîc per ſe inutilis eſt, ſed cum infuſione vel decocto agar. vel ſem. carth. aniſi, vel fol. ſenæ, aniſi vel fœnicu. pituitam purgat. Idem præſtat, ſi cum ſyr. aperiente miſceatur, vt

℞. ſyr. roſ. laxatiui ʒ. ij. ſyr. de bizantiis ʒ. j. Hæc verò medicamenta, quanquam maximè conueniant in quotidiana intermittente, tamen & horum vſus eſt aliquis in continua. In hac enim ventriculus, inteſtina & venæ meſaraicæ copiam pituitoſi excrementi cõgerunt, quod repurgari debet, tum vt natura ad vincendum morbum expeditior ſit, tum ne excrementum vi medicamentorum in venas retrahatur, & inde obſtructiones augeantur. Cæterùm primis diebus magis detergentibus vtemur, deinde aperientibus, & rurſum in declinatione detergentibus, vel horum loco medicamentum purgans datur, vt diſſecta materia, & præparata vacuetur. Detergentia, quæ ſunt in iis ductuum, & ſi quid vim, actionémque medicamentorum effugerit, detergent. Aperiẽtia pituitam craſſam, quæ in venis eſt, tenuant, & inciunt, atque ſudores eliciunt.

Ad detergendum.

℞. mell. roſ. collati vel mell. viol ʒ. j. ſyrupi capill. veneris ʒ. ij. aquæ hordei, vel graminis, vel aſparagi parum, fiat iulep.

Ad incendendum.

℞. ſyrupi acetoſi ſimpl. vel de bizantiis, vel oxymel. ſimpl. ʒ ij cum aqua graminis vel aſpara. primùm, deinde cum aqua apij, petro. fiat iulep. Si calor magnus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 803 sur 1293

©BIUM

eſt,prædictis ſyrupis,ſyru endiuiæ ſimpl. vel aquæ refrigerantes miſcentur, vt iam diximus. Vbi concocta eſt materia,ſæper vi naturæ morbus vincitur, & vt plurimũ copioſioribus ſudoribus, vel fluxu ventris ſoluitur, qui nec concoquentibus,nec ſoluentibus vinci poteſt.

IX *De quotidiana intermittente.*

ALiquando febris hæc in quotidianam intermittentem mutatur,tũcque eo pore ſemel atque iterũ purgato, hoc apozemate erit vtendum,cuius præcipuus eſt ſcopus roborare partes internas, ne cruditates pariant,ex quibus morbi curatio retardatur,obſtructiones aperire & ea quæ ſunt in viis ductuum,& quicquid materiæ concoctum eſt,expellere.

℞.rad. apij,petro. grami. aſpar. ana ʒ.ij.herb. capill. agrim.cich ana M j. mercur.M ß betonicæ, hyſſop.ana tertiam partem M j. paſſ.ʒ. ij. quatuor ſeminum frigid. maiorum ana ʒ. j.ſeminis apij, petro. aniſi an. ʒ j. ß.florum bugloſſ. chamomillæ, borragi. ana p.j.medullæ ſeminis carthami,polypod quer an.ʒ.ij ß.ag.trochiſ ʒ.ß. fiat decoctio. In col.lb.j ß.diſſ.mel.roſ.ʒ.ij ſaccha. q.ſ. fiat ſyrup.perfectè coctus,arom cum ʒ.ij.aut iij. diarrh. abb.capiat quarto quoque die cum decocto cicerum rubrorum. Diebus interpolatis vngatur totus venter cum ol. chamomillæ & pauco vino albo. Detur tabella vna diarrh.abb.manè, tribus horis ante prandium,vt corroboretur hepar,& alię partes cõcoctioni dicatę. In quotidiana inueterata,quę nec concoquentibus,nec ſoluentibus medicamentis vinci potuit, vtile eſt poſt aliquot euacuationes, theriacam veterem exhibere, tribus aut quatuor horis ante prandium,vacuo ventriculo,& reiectis excrementis primæ concoctionis. Confert etiam ciere vomitum, maximè ex decocto ſeminis, vel radic. aſari, veſ chamo.cum ſyrup.acet.idque principio acceſſionis faciendum eſt. Eodem tempore plurimum proſunt vnctiones ſpinæ ex oleo abrotani,anethi,& irino. Præterea quarto die clyſter eſt iniiciẽdus Qualis eſtſuprà ſcriptus cap. de quotidiana continua, mirificè confert,tandem verò maximè aſtringentibus,etiamſi laxandi quandam vim obtineant. Neque enim abſynthium, ſi Galeno credamus, pituitoſis morbis conuenit, præterquam

quàm in declinatione, ad roborauda viscera. In declinatione conueniunt electaria, roborantia, & vnctiones ex ol. nardino, & chamomelino.

De quartana continua. X

QVartana continua nascitur à sanguine melancholico, vel infecto multa melancholia, quæ propter infectum vel infirmum lienẽ in sanguinis massa relicta est. Ea verò, si sola quantitate peccet, icterum nigrum, si putreat, febrem inuehit. In hac non secus ac in reliquis continuis, sanguis detrahatur, aluo priùs subducta. Vena autẽ sinistri brachij eligenda, quę magis consentit lieni, circa quem magna pars materiæ collecta est. Misso sanguine dandum medicamentum aliquod leniens, vt cass. cath. cum decocto mercuri. vel sero lactis, vel decocto pass. polypod. & sennæ. Neque verò statim à phlebotomia duobus aut tribus diebus interpositis hoc fieri debet: quando hæc febris solet in multos dies extendi. Neque est perinde acuta, vt reliquæ continuæ. Ad alterandum & concoquendum valent syrupi humectantes leuiter, & refrigerantes, vel temperati in calido & frigido.

Refrigerant & humectant syr. viol. lactucæ, portulacæ. Temperati sunt syrup. de bugl. de borragine. Vtimur etiam syrup. de fumaria simpl. vel de acetositate citri, si magnus est ardor. Addimus & aquas eiusdem facultatis, vt violariæ, portulacæ, cucurbitæ, bugloss borraginis, & in biliosis naturis, cichorei & endiuiæ Si ex adusta bile generata est melãcholia, conuenit syr. endiuiæ simpl & compositus. Sed composito syrup. nõ priùs est vtendũ, quàm humor aliqua ex parte coctus sit, atque si dentur per se ad ℥ iij. vel iiij. Horum autem syr. facultas purgatoria, mixtione aliorum syrup. obtunditur. Quòd si ventrem non mouent, plus officiunt, quàm prosint. Syrupi compositi conueniunt de fumaria, de epith. Hi verò purgant commodiùs post iniectum clysterem. Atque si astricta sit aluus, quarto quoque die repetere oportet. Porrò febris hæc adeo grauis est, & periculosa, vt ægri vix mortem euadant Itaque diligentia adhibenda in conseruandis, ac fouendis viribus.

Fouentur autem vino pauco, atque diluto, restaurantibus & conditis. Condita fiunt, vt ex conseruis bugloss.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 805 sur 1293

©BIUM

borragin. viol. capil. ven. cicho. & pulueribus diamarg. frig. de gemmis. Fiunt etiam potiones cordiales ex confectione alchermes, cum aqua viol. borraginis, syrup. viol. Et si vigiliis torqueatur æger, syrupo de nymphæa & de papauere.

XI *De quartana intermittente.*

HÆc febris fit aliquando à melancholia naturali, & aliquando à melancholia præter naturam, vt est quæ ab adusta bile gignitur. Prior species melior est, minúsque molesta, sed longior: alia grauior, & acutior, & in hac, postridie accessionis malè habent ægri ob relicta vestigia caloris. Quod in illa non ita fit, in qua nec deiecta appetentia, nec sitis molesta. Vt accidentibus, & materia, sic ratione curandi differunt. Quæ fit à bile assata, iisdem ferè remediis, quibus tertiana, curatur. Quæ verò à melancholico humore ortum habet, hoc modo tractanda est. Primùm aluus clystere molliatur, deinde si plethora sit, vena aperiatur, sed si crassus & niger sanguis appareat, sinatur fluere: contrà si tenuis & rubicundus, sistatur. Sed rarò mittitur sanguis à principio, magis verò circa medium tempus augmenti, vbi omnia consentiũt. Perspiciẽdum etiam, an lien intumuerit, an viscus aliquod obstructum sit: quia in re aperientibus medicamentis vtendum, vt syru. de bizantiis, de duabus radicibus, de fumaria, cum aquis eiusdem facultatis. Quòd si nullus tumor sit, vel obstructio, coquatur materia syr. viola. de bugloss de fumaria simpl. deinde purgentur cath. diaph. confectione Indi maioris, confect. hamech nisi cruditas ventriculi sentiatur. Tunc enim pituita detergenda est, & coquenda, deinde etiam vacuanda vel decocto cath. elect. diacarth. & de citro. Post has euacuationes ventriculus & hypochondria corroboranda fotu & oleo chamomillę & nardi ad prædictarum partium & cordis corroborationem, danda est opiata sequens.

℞. conseruæ rad. bugloss ʒ. j. conser. anthos & capill. ven. ana ʒ. ß. pul. aromat. rof diarrh. abb. ana ʒ j ß. diamargarit. frig. ʒ. cum syr. conseruationis citri, fiat opiata, capiat alternis diebus, superbibendo aliquid vini. Vtiles sunt & conseruæ thamarisci, ceterach, rad. apij, præser-

præſertim ſi fuerint obſtructiones. Præterea ſi nauſeatur æger, prodeſt initio acceſsionis vomitum inducere. Huius remedij tãta vis eſt, vt hoc vnico multi conualuerint.

℞. florum chamomillæ ʒ. j. florum anethi ʒ. ß. fiat decoctio in aqua raphani. vel cum eiuſdem decocto, bibat initio acceſsionis: Vel fiat decoctio ex ſem. aſari, vel ex rad. eius. Conuenit etiam quarto die clyſterem infundere, à quo humore melancholicus & pituitoſus facilè educatur, maximè verò concocto iam humore & apertis obſtructionibus. Cõficiendus autem clyſter ex mollientibus, & melancholiam, pituitámque vacuantibus, vt

℞ mal. biſmal. an. M. j. mercur. M. j. paſſ ficuum ana paria iiij. aniſi, fœnic. an. ʒ. iij. ſemen apij, petro. ana ʒ. j. medullæ ſem. cartha. polypod. ana ʒ. ij. ag. ʒ ß. florum chamomillæ, meliloti, ſambuci, thama. an. p. j. fiat decoctio. In ℔. j. diſſ. mel. roſ. ʒ. ij. ol. chamomillæ & ſucci merc. ana ʒ j. fiat clyſt. In principio ſufficit clyſter molliens tantùm cum ſucco mercurialis & multo ol. Sunt qui in principio acceſsionis vtuntur hoc puluere.

℞. piperis, myrrhæ, fol. ſennæ ana ʒ. iij. miſce, detur cum vino albo. Sed hoc medicamentum, vt theriaca, mithridatium, & quæ conficiuntur ex liquore cirenaico apud Galenum ad Glauconem, niſi cocta materia, non debent dari, alioqui periculum eſt, ne ex ſimplici, duplex reddatur. His peractis fieri poteſt apozema ad euacuationem materiæ contentæ in venis, & circa lienem, & hepar. Quæ continetur in venis, per vrinas: quæ eſt circa hepar, & venas meſaraicas, per aluum debet euacuari, ob id fiunt apozemata ex radicibus aperientibus, & quæ obſtructiones recludunt, humorem craſſum tenuant, vrinas & ſudores mouent. Adduntur flores, ſemina, fructus ad eundem ſcopum. Quoniam verò non poteſt eſſe diuturna quartana, ſine noxa lienis, ſplenica aliis præpollere debent.

℞. corticis thamariſci, corticis medianæ fraxini, ſambuci ana ʒ. ij. radicis apij, petro. graminis, aſparag. ana ʒ. j. bugloſſæ, borrag. cum radic. ceterach. linguæ ceruinæ, mercur. adianti, polytrici, capil. ven. an. M. j. cichorei, endiuiæ, mentę, abſynt. an. M. ß. chamed. chamepit beto nicæ an. tertiam partẽ M. j. paſſ. ʒ. iiij. quatuor ſeminũ

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 807 sur 1293

©BIUM

frig.maiorum ana ʒ.iij.ſem.apij,petro.aniſi an.ʒ.ij.ſem. caſſuræ,medullæ ſem.carth.an.ʒ.j.polypodij ʒ.iiij. ſenæ ʒ.j.ß.ag trochiſca.ʒ.iij florum cordial. anthos, geniſtæ an.p.j.fiat decoctio ad ℔.ij in quibus diſſolue ſacchari quantum ſufficit, fiat ſyr.perfectè coctus, cum ʒ.ß. cinamomi & ʒ iij. diarrhod. abb. Huic ſyru. vtiliter addi poteſt radix ciclaminis,maximè ſi lien intumuerit, & periculum hydropis immineat. Poteſt etiam ei aſarum miſceri, modò æger non facilè vomat. Dentur autem ʒ.iiij. prædicti ſyru quinto quoque die. cum decocto cicerum rubrorum,vel cum aquis betonicæ,endiuiæ.

Poſt vſum præcedentium remediorum proderit bibere manè vinum album,in quo per noctem ſub dio folia ſaluiæ maduerint. In horrore,qui ſtatim initio acceſſionis ſentitur, vngenda ſpina dorſi oleis calfacientibus neruos, qualia ſunt oleum de abrotano,rutæ,& nucum, oleum de piperibus, vel cui incoxerint folia dētilariæ, quibus & miſceri poteſt aqua vitæ. Hæc enim maximè purgato corpore conueniunt.Non enim tantùm faciunt ad horrorem, ſed etiam valent ad ſudorem mouendum. In potu vinum eſt vtiliſſimum. Nam materiam morbi concoquit. Initio acceſsionis vinum album ſumptum vomitum iuuat. In declinatione magis etiam conducit, ad ſudorem prouocandum. Vſus piperis in condimentis & iuſculis quartanam inueteratam ſanat.Hæc enim, niſi corpus admodum calfiat,curari vix poteſt. Theriaca, vt ſuprà monuimus, danda eſt poſt ſigna coctionis. Vidimus tamen aliquos curatos ante id tempus data theriaca antiqua in initio acceſsionis cum vino, ſed id tentandum non eſt, niſi in robuſtis.Poſtremò non negligenda, quæ corpori admouentur, vt quæ ſæpe experti ſumus magno ſucceſſu.

℞.foliorum ſambuci, ſaluiæ ,pedis columbini, rutæ, ana M.ß. caltæ tertiam partem M. j. ſalis & vini parum, omnia ſimul trita carpis admota ante acceſsionem. Remoueantur hæc,quoties videbitur.

Febris hæc aliquando ſoluitur fluxu ſanguinis è naribus, præſertim ſi ſanguine multo abundat, interdū vertitur in febrem continuam, vbi graue periculum eſt, ac ferè deſperatio. Nonnunquam permutatur in morbos perni-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 808 sur 1293

perniciosissimos, vt epilepsiam, conuulsionem, aquam intercutem, cancrum, scirrhum alicuius partis internæ, & aliquando in elephantiasim, præsertim si huic vitio æger fuerit opportunus & obnoxius. Vulgare dictum est (*la febre quattana, non fa sonar la campana*) quod verum est de iuuenibus, non de senibus.

De febre Hectica. XII

FEbris hectica quasi habitualis dicitur, quia amplius non est in dispositione, sed in habitu. Huius tres sunt differentiæ, quarum duæ primæ nomine carent, tertia, marasmus dicitur, propter solidarum partium consumptionem. Eius essentia & natura est calida, & sicca, partes solida occupans. Fit enim cùm caliditas illa & siccitas est in partibus solidis, non in humoribus, vt putrida, aut in spiritibus, vt diaria. Ob id ratio eius curandi in alteratione. Prima species, quia videtur proxima dispositioni, facilius curatur, sed non ita facilè percipitur, quia corpus in ea nondum assumptum est. Tertia verò facilè deprehenditur, nunquam omnino curatur. Satis enim est in ea, si extremam exsiccationem, quo ad licet, retardemus. Secunda media inter has, facilius cognoscitur, quàm prima, difficilius curatur. Difficilius cognoscitur quàm tertia, facilius curatur. Fit hæc febris post alias febres, aut morbos immodicè siccantes, vt post dysenteriam. Nam cùm humiditates aliqua ex parte assumptæ sunt, caliditas acrior fit, & facilius accenditur suo pabulo destitutus calor. Sunt, qui dicunt hanc febrem fieri incipiendo, quòd rarò accidit. Difficillimum enim est ac ferè impossibile, substantiam frigidam citius inflammari, quàm spiritus, vel humores. Fit enim perpetuò post alias febres, vel morbos partium internarum, post venena, longas inedias, tristitias Sed ab ephemera primùm ferè incipit, & nō rarò iungitur cum putrida. Curatur autem alteratione, sed quò facilius curetur, primùm oportet diligenter animaduertere, à qua causa primùm excitata fuerit, & quibus affectibus iuncta sit, num sit morbus, vel symptomà, videndū erit. Nā si symptoma sit, non poterit curari præsente morbo: vt si fiat propter vlcus pulmonis, non potest curari, vlcere pulmonis non curato, etiam si iam sit facta, & non vi-

deatur prouenire à cauſſa aliqua particulari. Si ſimplex ſit, refrigerare & humectare oportet. Et quia partes ſolidæ calfactæ & exſiccatæ ſunt, refrigeramus eas & humectamus, tum per ſumpta, tum per admota. Per aſſumpta quidem, qualia ſunt medicamenta alimentoſa, quæ plus proficiant, quàm alia tantùm alterantia: tum quia trahunt ad partes ſolidas, & exſiccationem impediunt, vel arcent aſſationem. Quæ verò extrinſecus aſſumuntur, illa quidem refrigerare poſſunt, ſed humectare, ſubſtantificè nimirùm. Alimenta medicamentoſa ſunt herbæ, fructus, radices, ſemina. Inter herbas laudatur lactuca, viola, portulaca, bugloſſa, endiuia, lenticula aquæ. Nec improbandæ maluæ, præſertim cùm aluus aſtricta eſt, fructus cucurbitæ, cucumeres, poma, pruna recentia, & exſiccata, vuæ paſſæ ſuſpenſæ, amygdala recentia, pinei nuclei recẽtes. In maraſmode, ſemina frigida maiora, & minora, ſed illa meliora, ſi recẽtia ſunt propter humiditatem ſemen papaueris, berberis, cydoniorum, flores bugloſſ. viol. nymphææ, & quæcunque frigida & humida ſunt. Ex his conficiunt condita cum pullo, & manè facta prima coctione ſumuntur, vt

℞. lactucæ, bugloſſ. portulacæ an. M. j. quatuor ſeminum frigid. maiorum ana ʒ. ß ſeminis berberis ʒ. j. decoquantur omnia ſimul cum pullo gallinaceo, vel columba admodum iuuene, capiat ius ſingulis matutinis. Continuet per nouem dies, & à prandio capiat aliud medicamentum ſub alia forma.

℞. quatuor ſeminũ frigidorũ recenter mundatorum an. ʒ. ß. ſem. berberis, & papaueris albi an. ʒ. j. amyg. dulc. temperatarum in aqua frigida, poſtea in aqua violarum ℔. j. contundantur omnia in mortario, quibus adde ſacchari quantũ ſufficit, confice in morcellos, vel tartam, & coquantur in furno leuiter, vtatur inter prandiũ & cœnam. Huic remedio in maraſmode, addimus pinearum eodem modo præparatarum quartarium vnum. Sunt qui addunt carnem teſtudinis nemoralis, vel cãcrorum fluuiatiliũ, quod nõ improbo, ſed tunc addere oportet modicum anifi & cinamomi ad gratiam. Nam eo tempore propter ſiccitatem ventriculus minùs coquit & generat flatus. Loco decoctionis pulli poteſt fieri ſyru. ex iiſdem her-

herbis, addendo ſacchari quantum ſufficit, hoc modo.

℞. radicis bugloſſ. ʒ. ij. liquir. raſ. (quia humida eſt) ʒ. ij. radic. ſatyrionis ʒ. ß (multùm enim humectant, & coctione flatus amittunt) lactucæ, portulacæ, ſolani hortenſis, viol. an. M j maluæ M. ß. prunorum, ſebeſten ana paria decem, quatuor ſeminum frigid. ſeminis bombacis, papaueris albi an. ʒ. iij. ſeminis alchecangi, & berberis an. ʒ j. ſeminis cydoniorum ʒ. ß. florum vio. nympheæ, bugloſſ. an. p. j. fiat decoctio in ℔. j. collaturæ diſſolue ſacchari quantum ſufficit, fiat ſyru. aromatizetur, cum ʒ. ij ſandali rubri, adde decocto anifi ʒ ß. (quia iſta humida flatus generant) & non fœniculi, vel alterius magis acris, quia nimis calfaciunt & ſiccant.

Cæterùm, quia hic morbus eſt diuturnus, & diu vtendum medicamentis, etiam eadē facultate medica ſunt, tamen modo diuerſo his medicamētis vtendum, ne ſemper eadem nos faſtidiant, & opinionem inutilitatis ęgro pariant. Vtatur verò aquis diſtillatis ex herbis prædictis, vel in forma iulep. vel cum vino iulep. conficiatur, addito ſaccharo, vt,

℞. aquæ bugloſſ. (quæ multùm humectat, & cordi propria eſt, ob id nunquam prætermittenda) quart. ß. aquæ lactucæ, vel portulacæ, vel nympheę, vel vio. quar. vnum. His aquis temperet vinum in prādio & cœna. Iulep. fiat ex aqua roſ. viol. nympheæ & aliis. Sed cùm debeat ſemper eſſe iucundus, & datur ad ſitim, & per ſe ſumitur, ob id huic miſceri ſolet aqua roſarum, alias ea rarò vtimur, quoniam frigida eſt & ſicca, vt,

℞. aquæ roſ. qr. j. aquæ violar. qr. ij. ſacchari albiſſ. quantum ſufficit, fiat iulep. vtatur tempore ſitis & frequenter. Nam hæ potiones vtiliſſimè diſtribuuntur propter ſubſtantiæ tenuitatem, & multùm refrigerant. Extrinſecus apponuntur epithemata, vnctiones, balnea. Epithemata fiunt ex frigidis & humectantibus modicè, plus tamen humidis, quàm frigidis Nam quæ multum frigida ſunt, illa aditum ſibi præcludunt. Fiat epithema ex prædictis aquis ſupra cor & hepar, vt,

℞. aquarum bugloſſ. vtriuſque violar. ana quartarium j. vini albi guttas aliquot. Intingantur panni, applicētur pectori, & hypochōdriis. Poteſt fieri epithema

©BIUM

ex decoctione hordei, vel herbarum prædictarum. Sed quod paratur ex decoctione hordei mundati, & semine cucurbitæ, aliis præfertur, paratur autem sic.

℞. hordei mundati p. j. cucurbitæ & peponum, vel cucumeris ʒ. j. vel omnium simul ana ʒ iij. decoquantur In fine decoctionis adde olei vio. vel amyg. dul. ʒ. iij agitentur fortiter. Postea intingantur panni rari, & pectori ac hypochondriis applicentur, vbi incaluerint, remoueantur, & hoc manè & ante cœnam faciendum bis vel ter.

Inunctiones verò fiunt in dorso, & in pectore, sed non ex eadē materia indicatione sumpta à parte. Nam supra dorsum, & partes externas Gal. facit linimenta ex frigidis, & quodammodo astringentibus, vt oleo rosato, cera, & aqua, vel ex oleo myrthi & nymphæ. Supra pectus ex refrigerātibus, & modicè relaxantibus: quia pars propter respirationē laxanda est. Cùm dicimus astringentia esse adhibenda, de moderatis intelligimus. Nam quæ id immoderatè faciūt, insensilē perspirationē impediunt, & calor maior in partibus internis incenditur Frigida leuiter astringēcia, quia refrigerant, robur partibus addunt, & dissolutionem membrorū retardant. Inunctiones supra pectus fiunt ex oleo violato, vel ex oleo de seminibus cucurbitæ, vel decoctione seminis lactucæ, vel papaueris, & nymphæ, quibus addendum est oleū amyg. dulc. vt minuatur vis astrictoria, & minus refrigerent. Nam hęc caliditas sensim est alteranda, & non subitò. Nam quæ vehementer refrigerant, & subitò id faciunt, calorem natiuum extinguunt. Fiant ergo vnctiones sic.

℞. ol. viol. in aqua hord. loti ℔. ß. Tota regio thoracis vngatur, vel sic.

℞. ol. de semine cucurbitæ, vel melonum, vel citruli, vel omnium, vt suprà, fiat inunctio vel sic.

℞. ol. de semine lactucæ vel papauetis ʒ. iiij olei amygdal. dulc. recenter extracti, & non ex amygd. antiquis, vel rancidis ʒ. ij. Quòd si desint recētes, per aliquot dies ante macerentur, deinde oleum apponatur. Vngenda quoque spina, vel oleo rosat. vel myrtil. vel cydoniorum. Iisdem inungi potest regio ventriculi, & hepatis, ac totius ventris, nisi obstructio splenis, vel aliud symptoma impediat. Vnctiones fieri debent manè & serò, cùm

cùm ibit dormitum, & maximè ante balneum, & poſt balneum. Balneum ſit aquæ dulcis & non ſit particeps alicuius qualitatis, tum verò ſit tepida, nec prouocetur ſudor in lauacris. Miſceri poſſunt flores roſ nymphæ, folia ſalicis, hordeum mũdatum. In tertia ſpecie ius capitis & inteſtinorum veruecis cõducunt, ad humectandum & relaxãdum partes quæ propter nimiam ſiccitatem conciderunt, & denſiores factæ ſunt, alimẽtum recipere non poſſunt. Optimum eſt ingredi balneũ poſtquam aliquid concoxerunt, vt alimentum trahatur ad partes: nec ingrediendum ventriculo ieiuno, ne fiat nimia diſſolutio: ob id damus alimenta, quæ facilius coquuntur, tribus aut quatuor horis ante balneum, vt vitellos ouorum, ſuccum carnis vel micam panis cum vino puro. Regatur autem, vt infrà docebimus. Balneum debet parari in tribus lauacris, vel in vno, ſed longè alio modo, quàm ſoleant practici facere. Nam illa balnea magis detergunt, & diſcutiunt, quàm humectant. Antiqui tria ſolia habebant, vt poteſt ex lib. De ſanit tuenda colligi. Sed nos ſic diſponemus, quod illa ſolia non habeamus. Primum lauacrum erit ex aqua dulci, modicè tamen calida, vt aperiantur pori. Secundi autem aqua tepida erit, tertij verò erit frigida. In primo balneo laxantur partes, in ſecundo humectantur, quia aqua poſt relaxationem partium penetrat. Tertium denſat cutim & refrigerat, vt illa humiditas maneat. In vno eodémque balneo fieri poteſt. Balneum ſic parabitur aqua calida modicè pluſquam tepida, paulò deinde refrigeratur per ſe, vel addita frigida, tanta quantitate, quanta eſt neceſſaria, vt tepida fiat. Poſtremò in vltima parte apponimus plus aquæ frigidæ, vt balnei aqua refrigeretur, vel tantiſper in balneo maneat, dum aqua refrigeretur per ſe. In balneo calido nõ oportet diu morari, in tepido mediocriter, in tertio minùs, quàm in ſecundo, in ſecundo magis, quàm in primo. Eodẽ modo de aliis balneis & decoctionibus ex herbis, floribus & aliis faciendum. Circa balnei apparatum hoc fieri expedit. Regatur ſic, pridie imperatur clyſter molliens, vt recremẽta auli, quæ & ſiccitate retineri ſolent, euacuentur. Detur mane, deinde prandeat hora nona, & dentur in prandio

©BIUM

alimenta, quæ ſolidiorem alimoniam præſtent, qualia ſunt, quæ poſtea dicentur, vt carnes, iuſcula, in quibus cocti ſunt pedes vituli & porci. Cœnet hora quarta, ſed parciùs cibos edat coctu faciles, inter prandium & cœnam ſemel bibere licebit. Hora prima poſt mediam noctem ſumat ius pulli, vel cremorem ptiſanæ, vel vitellos ouorum, vel oua duo tremula, quibus mixtum ſit aquæ roſ. & ſacchari parum loco ſalis. Quatuor vel quinque horis poſt, ingrediatur balneũ, vt ſuprà diximus. Deinde in exitu balnei abſtergatur, & linteis fricetur, poſtea applicentur linimenta ſupra ſcripta, tum quieſcat in lecto duabus aut tribus horis, dormiátque ſi fieri poteſt. A ſomno capiat ptiſanam & iuſcula, & id genus alimenta coctu facilia. Deinde vinum capiat in cœna, apponántque, quæ ſolidius præſtant alimentum. Manè verò detur cremor ptiſanæ, vel alius eiuſmodi leuior cibus, & rurſum deſcendat in balneum, tractetúrque, vt ſuprà dictum eſt. Decimo quoque die proderit vti balneo, idque continuis tribus diebus. Quòd ſi fortè adſit ventriculi cruditas, tum balneum fuerit inutile, ſed vt prohibeatur, corroborandus erit ventriculus vnctione cydoniorum, & de abſynthio, vel appoſita cruſta panis, quæ aſperſa ſit puluere ſequenti.

℞. roſ. ſandali ana ʒ. ß. garyoph. ʒ. j. miſce, fiat puluis. Hæc cruſta panis inſperſa, & pauco vino irrorata applicetur regioni ventriculi, & circa decimam tertiam vertebram dorſi, dum ingreditur balneum. Alimenta duorum ſunt generum. Quædam ægrè concoquuntur, ſed diutiſſimè nutriunt, vt ſunt extremæ & neruoſæ partes animalium, alica, crythimum, vulgò ſemola, & alia, quæ ex triticea farina parantur. His adiungi poteſt gelatina. Sunt & alia coctu difficilia, quæ diu multúmque nutriunt, ſed quia craſſum & melancholicum ſuccum gignunt, omnino reiicienda, qualia ſunt aues aquaticæ, &c. Quædam verò citò quidem nutriunt, ſed citò etiam diſſipantur, vt vinum, ſuccus carnium, teſticuli gallorum, oua ſorbilia. Sed controuerſia eſt inter Medicos, vtra ſunt eligenda. Nonnulli cibos coctu faciles anteponunt propterea quòd partes deſtinatæ coctioni imbecilliores redditæ ſunt, & idcirco alimenta concoctu difficilia

conſ-

conficere nequeunt. Alij huiuſmodi alimenta parùm prodeſſe contendunt, quòd ſint tenuium partium, & proinde facilè alterantur, & citiùs diffluunt. Sed his incommodis facilè occurri poteſt, adhibita hac diſtinctione. Principio febris, dum adhuc robuſta eſt coquendi facultas, conueniunt ſolidiora alimenta, viſcida, & humida. Hæc enim ſiccitatem retardant, & cùm adhuc multus humor membranis ſuperſit, calorem præter naturam facilè euincere poſſunt. Cùm verò præ nimia ariditate partes naturales ſunt infirmiores; cibi concoctu faciles ſunt exhibendi. Elixa magis laudantur, quia magis humectant: quanquam aſſa humidiora ſunt humido ſubſtantifico, vt author eſt Ariſtot. præſertim ſi luculento igne torreantur, neque nimium igne ſiccentur. Sed quoniam aſſa faciliùs inflammãtur, & vertuntur in bilem, elixa præferenda ſunt, præſertim ſi cum ſuo iure ſumantur, nec longiore concoctione intabeſcant, & ſalis expertia ſint. Sunt autem aſſa temperanda aqua roſ. vel ſucco citri, aratiorum, vel mali granati, atq; id, quod ſemiuſtum eſt, abiici, interior verò eligi debet. Hac ratione aſſa minùs calida, & ſuauiora multò ſunt. Ex carnibus ſunt, caro vituli, hœdi, agni, ſed vituperatur agnus, niſi ſit educatus paſcuis ficcioribus, & odoratis, quales ſunt Narbonenſes. Hi enim, quanuis ſint humidiſſimi, non tamen excrementitij. Non ſunt inſalubres porcelli impingati, & adhuc lactãtes, quorum caro minùs pinguis eſt accipienda, pinguedo verò reiicienda. Laudantur autem pedes porcellorum non ſaliti, & bene cocti, faſiani, perdices, cuniculi, pulli gallinacei, pipiones, capi, lepuſculi. Auiculæ elixæ ſunt meliores aſſis. Nam hæc facilius in bilem vertuntur, vt 6. epid. ſcripſit Hipp. Quòd ſi aſſæ magis arrideant, minùs coquẽdæ, &, vt ſuprà, temperandæ. Inter frumẽtacea ſunt, ptiſana ex hordeo & auena & tritico. Sed quæ ex auena & hordeo fit, paranda eſt cum iure carnis, vt ſit humidior, vel cum lacte amygdal. dulcium, additis ſeminibus frigidis maioribus, aqua roſ. & ſacch. Amygdalæ macerentur aqua frigida, vel hordei, vel viola. vel roſa. quia facilè in bilem vertuntur, niſi recentes fuerint. In hectica maraſmode adduntur nuclei pinei, vt iã diximus. Ex oleribus

©BIUM

vtilia ſunt, quæ ſupra memorauimus, vt lactuca, ſolanũ hortenſe, violæ, borrago, bugl. ſcariola, ſpinacia, beta, caules, & talia nitroſa, quorum vſus eſt tantùm ad ſubducendũ aluum, & tunc dantur cum iure pingui. Inter fructus vtilia ſunt poma, licet flatulenta ſint Gignunt enim ſanguinem frigidum. Et quemadmodum tradita ſunt ſeruare flatulentam ſubſtantiam vſque ad tertiam coctionem, ſic non minùs refrigerãdi vim retinẽt. Dulcia gratiora ſunt, arida magis refrigerant. Eligenda igitur ſunt pro vario temperamento ventriculi. Idẽ eſt iudiciũ de granatis. Pira meliora ſunt minùs dura, & quæ minùs aſtringunt. Paſſulæ quoque non ſunt inſalubres, ficus rarò comedendæ, pruna dulcia, ceraſa dulcia, tam recentia, quàm condita, refrigerando habitui corporis conducunt, ſi alios cibos præcedant, nec aliis commiſceantur. Sumptis his fructibus, ſi æger potui aquæ ſit aſſuefactus, bibat aquam potiùs quàm vinũ. Hoc enim modo prædicti fructus magis leniunt, & refrigerant. Nocent nuces, amygdalæ, & in ſumma omnes duri fructus, ac pingues. In potu cõceditur vinum tenue, album, & olygophorum. Nec minùs vtile eſt ſecũdarium vinũ, quod loram vocant In huius vini penuria, aliud diluatur multa aqua, duabus aut tribus horis antequã bibat.

A piſcibus ſalſis, pinguibus, duris teſtaceis abſtinendum. Alij ſunt ex vſu, quando ſuccũm frigidum & humidum gignunt, ſed omnium optimi ſunt ſaxatiles, nec contemnendi, qui viſcida carne conſtant, vt anguillæ in aqua pura captæ, & bene præparatæ. Inter teſtacea, cancri fluuiatiles, & qui reperiuntur in ſtagnis maritimis, & ſquillæ (quas Normani, de grenette, Santones, de la ſante) locuſtæ & aſtaci damnãtur: quoniam ſunt carne duriſſima. Teſtudines nemorales, & quæ degunt in aquis, quia ſunt carne teneriore, hæ ſunt ſeruandæ in hortis, diebus aliquot, vt excrementitiam humiditatem deponant. Ranarum coxæ elixæ non inſalubres ius & earum optimũ eſt, ſi coquãtur cum gallina, & capone. Quidam commendant decoctum coclearũ. ſed cùm ſuccum melancholicum gignat, ab his eſt abſtinendum. Ex carnibus teſtudinis, amyg. nucleis, pineis fit tarta, vt ſequitur.

℞. carnis teſtudinis q. j. amygd. dulc. iuſuſarum in aquæ

aqua roſarum ℔. ß. pinearum eodem modo infuſarum ʒ. ij. quatuor ſem. frig maiorum ana ʒ. j. aniſi ʒ. iij. cinamomi ʒ. j. ſacchari diſſoluti in aqua roſ. violar. vel bugloſſ. ad pondus omnium, fiat tarta. Aniſum non triturtur, coquatur leuiter in furno. Ex carne ranarum idē parari poteſt. Paſſulæ mundatæ hoc modo corpus aridum alunt citra calfaction em.

℞. uuarum paſſ. à gigartis mundatarum ℔. j. temperentur in aqua bugloſſæ & endiuiæ, & roſ. & abluantur diligentiſſimè, vt vis laxandi amoueatur, poſtea in iiſdem aquis decoquantur leuiter, addito pauco ſaccharo ad perfectionem cum quo ſeruentur vſui. Capiat manè & poſt prandium, & bibat parum. Hac confectione curantur, qui macie laborant, & malo habitu præditi ſunt. Item, quibus cor palpitat, ſunt maximo iuuamento, melancholicis & ſenibus non parùm conferunt. Caules, lactucæ, & caro cucurbitæ cōdita refrigerat, & humectat. Ob id laudandæ ſunt. Mollitio ventris per clyſteres, multùm dormire, parùm corpus exercere, eſt illis vtiliſſimum. Horum remediorum continuatione curabuntur hecticæ febres, ſi ſine vlcere ſunt. Si cum vlcere, curare vlcus oportet. Nam & ſi hectica fiat ab vlcere, fouetur per accidens calor ſine materia. Et hac ratione differt à putridis, quæ vapore acri continuantur. Hæc de febribus hecticis ſimplicibus ſufficiant.

De hectica cum putrida. XIII

HEctica ſæpe complicatur febribus putridis, cui inos attentos eſſe decet. Tunc ergo vtendum medicamento purgante, ſed mitiore quàm ſi ſimplex eſſet putrida. Obſtructiones quoque aperiendæ: nimirum calfacientibus. Et quānuis non admodum ſitiant ægri, cogendi tamen ſunt, vt ſæpè bibant, ne calore alieno humor naturalis abſumatur. In febre tertiana detur ſyru. roſ. laxat. cum aqua viol. capil. ven. endiuiæ, vel fiat decoctum ex tamarind. ſebeſten, quatuor ſeminibus frigid. in quo diſſol. rhab. infuſi in aqua end. & cum ſyru. roſ. laxat. vel viol. fiat potio. Poteſt dari cauſſa per ſe, vel in decocto, vel in aquis præced. Ad concoquendum valet ſyr. capil. ven. end. fumar. ſimpl. cum ſyr. viol. Apertis obſtructionibus poteſt reperi medicamen. aliquod

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 817 sur 1293

©BIUM

ex ſuprà dictis. Quòd ſi acceſſio diuturnior fuerit, quàm vel relinquatur tempus idoneum cibādi ægri, detur etiã in ipſa acceſſionis declinatione decoctum pulli, vel cremor ptiſanæ, vt de picrocholis docet Gal. 9. meth. ne ſcilicet eorum corpus immodicè ſiccetur. Cibus autem extinguit acrimoniã bilis, modò ſit eiuſmodi, vt non facilè vertatur in bilem. In quotidiana damus ius antiqui galli confarcti ſemine carth. paſſ. ana ʒ. j. aniſi ʒ. ß. Addi poſſunt aliqua folia petro. cum ſaccharo, vel manna. Syrupi coquentes ſunt cap. ven. de bizant. hydromel. Concocto humore rurſus exhibeatur medicamẽtum præſcriptum, pondere carthami aucto ad ʒ. ij. Poſtridie detur aqua hordei cum ſyru. viol. in febribus quartanis. In quotidianis verò, cum ſyr. capil. ven. Quòd ſi mitioribus his non cedat febris, ad fortiora tranſeundum.

℞. agarici à ʒ. j. ad ʒ. ij. infuſi in aqua viol. Expreſſioni adde mellis roſ. collati ʒ. ß. ſyru. roſ. laxat. ʒ. j. fiat potus. Poteſt etiam agaricus decoqui in iure galli antiqui. Non eſt opus zinzibere, & ſale gemmæ. Nam hîc nulla extenuatione opus. Præterea calidius eſt medicamentum, quàm par ſit. In quartana detur decoctum mercur. cicl. in iure galli valde pinguis. Si autem magis purgãdus ſit, adde foliorum ſenæ, ſummitatũ thymi, polypodij quercini ana ʒ. ß. Concoquenda materia ſyru. viol. de fumaria ſimplici, bu. loſſ. borraginis. Etenim omittendi ſunt omnes compoſiti, vt de fumo terræ, de epithymo, quoniam plus æquo deſiccant. Poſt has febres putridas conuenit balneum, quod etiam in his febribus putridis, veteribus maximè laudatum eſt. Licet & aliis remediis vti ad extinguẽdum calorem, vt epithematis impoſitis cordi & hepati, in febre tertiana & quartana: in quotidiana vngendus ventriculus & hypochondria: oleo chamom. Accidit igitur alui profluuium, cui ſtatim eſt ſubueniendum. Nã is fluxus in morbis tabificis eſt lethalis. Arguit enim imbecillitatem facultatis retentricis & totius corporis colliquationem. Curatur frigidis & aſtringẽtibus, alimentis craſſis, vt oriza, pulte, lente & cæteris. Applicentur extrinſecus, quę aſtringendo roborant, & aliquatenus refrigerant præterquàm in lienteria, in qua modicè calfaciendum.

De

De febre peſtilentiali.

NOn ſolùm antiqui medici, ſed etiam recétiores aduerſus feb. peſtilen. multa remedia præſcripſerunt. Multi de cauſſis huius febris diſputarũt, ſed pauci morbi eſſentiam docuerũt, nihilque certi de eius ſpecie tradiderunt, niſi quod feb. pernicioſam eſſe dixerũt, ſed illi non ſatis explicant naturam rei. Nam ſcire oportet, num febris peſtil. morbus ſit an aliquarum inflammationum internarũ, vel externarum ſymptoma, & ad quos genus feb referri debeat. Quare nihil determinatum ad hanc feb. potuerunt inuenire, ignorata morbi eſſentia, quæ quid faciendum eſt, inſinuat. Nos autem diligentiſſimè huius feb formã annis ſuperioribus, cùm diutius in hac regione verſaretur, conſiderauimus, & ex his, quæ præceſſerunt feb. peſtil. & ex his, quę in feb. apparẽt, cognouimus febrem peſtil. non vnam & eandem naturã particularem habere, ſed prò natura conſtitutionis temporis præſentis, & præteriti alio modo homines infeſtare, & alio modo alia animalia, ob eam cauſſam diuerſa nomina apud diuerſas gẽtes obtinuit. Dicta eſt aliquãdo, *marenne*, propterea q; inſidioſa & periculoſa ſit. Superioribus annis vocata fuit, *trouſſe galãt*, quòd fortiſſimos quoq. iuuenes citò iugularet. Aliqui peſtẽ internã eſſe dixerunt, & pro arbitrio vnuſquiſque illã appellat, ſecundũ varias formas, & varios effectus quos præſtat. Nos autem putamus eſſe tertium genus Cauſonis factum ex ſanguine melanch. Quòd autem cauſus ſit, monſtrat ſitis illa inexhauſta, quę in hac feb. eſſe ſolet inſeparabile ſymptoma, & incẽdium maximum circa cor, regionem ventriculi, & maximè circa ſplenem, & quãdoque circa pulmones. Neque illa frigiditas, quæ partibus externis ſentitur, impedit. Nam quotieſcũq; magnum eſt incendiũ in partibus internis, ſanguis, & ſpiritus ad intra retrahuntur, vel potius à calore magno trahuntur, & ob id partes externæ frigidæ apparent, quæ nota eſt peſſima, ſi Hippoc. & Galeno credamus, item delirium, mania cum ſtudio, vt quæ referat naturam atræ bilis, & quæ proximè accedat ad furorem. Difficultatem anhelandi & alia multa ſymptomata, quæ febrem ardentiſſimam cõmitari ſolent, eadem manifeſtiſſimè oſtendunt.

Peſt. àqua materia.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 819 sur 1293

©BIUM

Quòd autem hæc ſpecies cauſonis à ſanguine melancholico fiat putreſcente, aut propter putrefactionem ebulliente, declarat illa magna ſimilitudo huius febris cum febre quartana continua, & tumores præter naturam, qui in illis febribus apparere ſolent, aperte docent. Sunt enim carbunculi interni vel externi, qui ab omnibus medicis dicuntur fieri à ſanguine craſſo efferueſcẽte. Idem docent ſtigmata illa nigra per vniuerſum corpus ſparſa. Huius rei ſuſpicionem augent cauſſæ harum febrium, vt coniunctiones planetarum in Saturno, item bella, annonę caritas, quæ ſolent hanc febrem præcedere, vnde natum eſt commune Græcorum prouerbium, *meta limoũ ho loimos*. Coguntur enim homines veſci quibuſlibet, vel leguminib. radicib. herbarum, & non conſuetis alimentis, vt vidimus panem confectũ ex radicibus graminis, filicis, fabis, caſtaneis, lentibus, quæ quidem alimenta ſanguinem melancholicum gignunt. Adde quòd eo tẽpore curæ, ſolicitudines, timores, & aliæ animi affectiones ſpiritus abſumunt, ſanguinem exſiccant: quibus abſumptis, via illa diuina, quæ humores continet, regit, & moderatur, imbecillior redditur, ob id humores putreſcunt, & venenum aliquod concipiunt Idẽ tempore belli euenire videmus: neque id tam propter ſanguinis corruptionem, aut corporum putredinem, quàm ob mœrores, pauores & triſtitias. Et, vt à noſtris exempla petamus, apud Parpegnianum multa clades facta eſt, peſtis tum ſecuta eſt ingẽs, quæ non ſolum vicinos, ſed etiam eos, qui in montibus viuebant oppreſſit. Et apud Auernos febris peſtilẽs ita graſſata eſt, vt multo plures occiderit homines, quàm peſtis anni ſuperioris. hęc autem longè euidentiora ſunt, quàm vt longa egeant diſputatione. Quòd autẽ febris peſtilens ſit diuerſa, ipſa experientia docet. Eſt enim aliquando febri ardẽti ſimilis, quæ fit à bile putreſcẽte circa pulmones, & ventriculum. Hoc tantùm intereſt, quòd contagioſa ſit & quandoque cũ ſputo ſanguinis incipiat, vt illa, quæ tempore Guidonis graſſata eſt. Aliquãdo eſt magis exquiſita, & tunc ſemper terminatur tertia vel quarta die in carbunculis, niſi qui velit carbunculos morbum eſſe, & febrium ſymptoma.

Nos

Nos tamen hoc modo describemus. Febris pestilens est è genere morborum, qui epidemij dicũtur, pernicio- *Pest. descriptio.*
sa, & contagiosa ex sanguine atro putrescẽte, & ebulliente facta cum carbunculo externo, & cum inflammatione interna, referente carbunculum. Quòd autem hic morbus sit epidemius, ex eius natura facilè discerni potest. Peculiariter enim grassatur. Pestilentialis verò dicta est hæc febris, quòd sit pestis, aut pestem referat, *loimon* Græci appellãt, vel *loimodoxa* omnes eos vocant qui exitiosi sunt. Nam, vt Gal. scriptum reliquit in epidem pestes appellant, omnes homines prauos, sciúntque exitiales morbos esse, & etiam ad deos sæpe referunt de curatione eorum consulentes. Fiunt autem hæ febres à caussis maximis & vniuersalibus, vt post summas caliditates & siccitates, post bella, & annonæ caritates, quæ in nobis generant magnam cacochymiam, & humores à naturæ regimine aberrare faciunt. Et vt vnum, quod caniculæ tempore cõturbatur ob fecem ad partem superiorem excitatam, vel ob ebullitionem: Sic melancholia sanguinem inficit, conturbat, ad putredinem, & venenositatem disponit, vnde tales febres fieri solent.

Humorum agitatio proxima est caussa, quæ humores excitat, & de potentia ad actum reducit, eáque potissima videtur esse caussa & immediata. Nam in peste videmus homines leuissima de caussa corripi propter sanguinis agitationem. Vt in peste videmus omnes illos qui propter lucrum ægrotis ministrant, ventri, gulæque deditos, & cacochymos, non tamen hoc morbo facilè corripi, propterea quòd nõ cõturbãtur, etsi videant multos mori, lætantur enim propter lucrum magis. Huius sententiæ fuit Cornelius Celsus, cùm docet tempore pestis non esse mittendum sanguinem, aut non purgandum fortioribus medicamentis, ne fiat humorum agitatio. Fit autem hæc febris propter putredinem aëris, in aliquo loco factam, & per contagionem aliis corporibus communicatur. Neque existimare oportet aërem esse putrefactum & corruptum, in quo pestis grassatur. Nam pestis, quæ superioribus annis nos infestauit, citra aëris vllam infectionem facta est, sed per Heluetios milites, qui hãc iter faciebant ad obsidendum Perpi-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 821 sur 1293

©BIUM

gnianum, ex Germania communicata fuit, & per nebulones quosdam retenta, cuius rei argumento est, quòd hi tantùm infecti sunt, qui infectas domos frequentarunt. Est autem contagiosa propter aerem infectum, qui ab ægrotantibus redditur. Conseruatur autem hæc infectio maximè in pannis, & in locis conclusis, nec aeri peruiis. Quare corpora illa mortuorum, quæ amplius non expirant, nullum venenum eiaculantur. Quòd si aliquid contrahatur, hoc potius ab eorum pannis contrahitur, quàm vlla re alia. Siquidem dissecuimus aliquando corpora mortuorum ex peste, multis spectantibus studiosis sine aliquo damno: propterea quòd mortuo animali perit omne venenum. Et quia ignorabamus etiam eos mortuos ex peste, quæ causa fuit, vt minus turbaremur, quod certissimè confirmat illam fieri propter perturbationem sanguinis cacochymi, vt suprà diximus. Tunc enim venenum maximè corpora nostra inficit, propterea quòd humores suo loco mouentur, vnde venenum illud recipiunt, quia à natura non conseruãtur. Natura enim humores, & succos omnes quiescentes suis locis facilius regit, quàm agitatos, & quasi extra suos limites digressos.

Febris hæc pestilens in prima hora, si fieri potest, deprehendenda est. Cognoscitur autem ex summa & subita virium imbecillitate, sine aliqua manifesta causa præcedente. Nam sine magna euacuatione facta, ita vires omnes naturales prostratæ sunt & deiectæ, vt diceres illos grauissimo morbo fuisse vexatos. Incipit quandoque cum oris ventriculi morsu, cordis palpitatione, somno profundo, vel mentis stupore. Magnum sentiunt calorem in partibus internis, in externis verò nullã caliditatem insignem, ita vt quandoque sanos eos iudicẽt minùs experti: propterea quòd pulsus & vrina non admodum immutantur in hac febre. Et tamen summa inquietudo, & aliqua anhelandi difficultas, in excrementis fœtor, & alia grauissima accidentia, & quandoque tertio die delirium, fluxus ventris, & vomitiones magnæ etiam primis diebus, sitis magna, apppetitus deiectio. Animaduertendum est ex his signis aliqua semper adesse, aliqua verò tantùm, cum aliquæ partes afficiuntur, vt dif-

vt difficulates ſpirandi, quando partes reſpirationi inſeruientes afficiuntur, & deliriũ, cùm diaphragma, vel cerebrum magis læditur. Læduntur autem, vel cùm materia putreſcit nõ longè ab his partibus, vel ipſæ partes ea inflammatione laborant, quæ carbunculorum naturam refert. In omnibus communis eſt magna virium imbecillitas & cordis affectiones. Nam cùm hæc materia vniuerſa ſit, & naturæ noſtræ contraria, vitæ fontem inficit, & propter illam cauſſam nonnulli exiſtimarunt, hanc febrem fieri ex putredine ſpirituum, ſed cùm ſpiritus magis referat naturam ignis, quàm alterius rei, non facile putreſcunt. Adde quod natura illos conſervat, quantùm poteſt propter neceſsitatem, neque facilè putreſcunt: propterea quòd ſemper euentantur, & minùs permixti ſunt impuro ſanguine. Non eo inficias ex aëre infecto, & venenoſo aliquam contagionem accipere primùm, ſed ſtatim contagionem illam, aliis humoribus communicare. Neque propter illam febrem ephemeram dicendum ex putredine ſpirituum ortam Nam & aliæ febres continuæ, vel putridæ primùm accenduntur in ſpiritibus. Accedit quòd ſi ex putredine ſpirituum fieret hæc febris, citiùs interficeret, neque cum excrementis tantis ſolueretur, ſed cum ſudore tantum, vt aliæ febres ephemeræ, atque etiam illa remedia conueniunt, quæ ab omnibus practicis imperantur. Quare in humoribus fieri dicemus. Harum febrium prænunciationes difficillimæ ſunt, iuxta illud Hippoc. Acutorum morborum, &c. Eſt tamen mortis prænunciatio certa, propterea quòd morbus magnus eſt, & peracutus, inſidioſus qui magis vi illa venenoſa inficit, quàm manifeſta qualitate.

CVRATIO.

CVratur autem febris peſtilens remediis ſequẽtibus, ſed primùm diſtinguere oportet, num febris populariter graſſetur, cũ tumore aliquo externo, vel ſine aliquo tumore externo multosoccidat. Nos hîc de curatione illius quæ ſine tumore externo eſt, dicimus. De carbunculo & eius curatione poſtea dicetur. Quò verò faciliùs huic febri medeamur, meminiſſe oportet conſtitutionum præcedentium, vt qualis ſit cacochymia, præco-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 823 sur 1293

©BIUM

gnoſcamus. Nam ſi conſtitutio calida & ſicca fuerit, aut propter annonæ penuriam, cæpis, alliis, eruca, aſparagis, brionio, & aliarum huiuſmodi herbarum radicibus vſi fuerint, exquiſita non erit, ſed naturam tertianarum cõtinuarum, aut ardentiũ referet. Si autem conſtitutio pituitoſa fuerit, frigida & humida, poſt victum frigidũ & humidum, minus ardens erit, ſed naturã quotidianæ referet. Sic de conſtitutione calida & humida, & victu ſanguinẽ gignente dicendum eſt. Nam mitior erit propterea quod magis à plenitudine ſanguinis, quàm à vitio fit, ſed rarò id euenit. In curatione habenda eſt ratio horum humorum, ita vt alia ratione inuenienda ſit cura febris tertianam referentis, alia ratione cura eius, quæ quartanã refert. Antequam medicus aliquid ad curationem præſcribat, ſcire debet, num cum vomitione, aut cum alui deiectione facta ſit. Nam ſi cum vomitione, aut alui profluuio incipiat, ſanguis non eſt mittendus, ne naturæ impetum impediamus, qui potiùs iuuandus eſt iuxta illud Hipp. Quò natura vergit, eò ducere per loca conferentia. Et cùm vtraque regio ſit conuenientiſsima ad humores euacuandos, per vtranq; tentabimus euacuare id quod ſuperabundat, nõ his remediis, quibus vulgus medicorũ frequenter vtitur, ſed leuioribus & mitioribus. Si igitur non ſatis, vel difficilè vomant ægri, potione aquæ calidæ, vel ſyr. vio. aũt ſyr. acetoſo ſimplici, facta frictione in gyrum circa os ventriculi, prouocanda eſt vomitio. Si autem aluus fluat, tunc clyſter detergente iuuanda eſt natura, non fortiore. Quòd ſi iſtæ excretiones non fiant ab initio, neque ſtatim futuras præuideamus, mittendus eſt ſanguis ſtatim, ſi vires, ætas, tempus, non diſſuadeant. Nam morbus eſt peracutus, extremos habet labores, & citiſsimè ad ſtatum mouetur in quo ſilentium melius eſt habere, neque vires amplius ferre poſſunt, ob eam cauſſam intra viginti quatuor horas miſiſſe ſanguinem oportet. Facienda eſt ſanguinis miſsio de baſilica ſiniſtri brachij, ſi nulla inflammatio interna appareat, quæ ex dolore, aliiſque notis deprehendi poſſit. Fit autem ab ea parte propter cor & ſplenẽ, quæ duo viſcera maximè patiuntur. Quo pacto facienda ſit, in aliis, ſuo loco dicemus. Si propter tenellam ætatem, aut imbe-

Apho. 21. lib. 1.

imbecillitatem, ſanguinem mittere non liceat, cucurbitulas applicabimus naribus, vt reuellatur materia illa venenata à corde & medicamento purgante, leuiter corpus purgabimus, non argento viuo præcipitato aut fortioribus medicamentis, quemadmodum empyrici faciunt, ſed danda erit triphera perſica, catholicum, ſyru. roſ. laxatiuus, rhab. quia iſta euacuant ſine magna agitatione, calfactione, viriũ deiectione. Propter quas cauſſas alia medicamẽta vituperantur. Adde quod hic morbus propẽſus eſt ad fluxum ventris, qui periculoſus eſt, propterea quod corporis nutritionem impedit, & cõcoctionem retardat. Hæc etiam purgatio ante tertiũ diem facienda eſt, vt etiam de ſanguinis miſsione ſuprà dictum eſt. Datur autem ʒ.j. tripheræ perſicæ cum aqua viol. & bugl. vel ʒ.vj. catholici cum aqua hordei, vel ſyr. roſ. laxatiui ʒ.j. ß. cum decocto hordei, vel cum aqua endiuiæ & cichorei, vel expreſsio ʒ.j Rhei, infuſione facta in aqua endiuię & ʒ. ß ſyrupi roſati laxatiui. Si præceſſerit vomitio vel aliquis fluor, damus rhab. vel triheram perſicam, quia minùs laxant, & conſtrictionem relinquunt, vel minùs calfaciunt. Facta autem euacuatione, ſiue per miſsionem ſanguinis, ſiue alio medicamento ſtatim ad ea, quæ corroborant, & venenum propulſant à corde, & agitationem ſanguinis compeſcunt, veniendũm. Datur autem ea in omnibus formis, hoc eſt, in forma conditi, inſtauratiui, & potionis. Fiunt autem iſta ex pulueribus ſyr. aquis, conſeruis. Sunt autem pulueres ad id faciendum apti, puluis diamarg. frig. qui mihi videtur magis conuenire, quàm alij pulueres: propterea quòd minùs calfacit. Puluis triaſandali non eſt reiiciendus. Puluis diatrag. frigid. addito cryſtallo fit vtilis, aliis cordialibus admixtis. Puluis de gemmis poſt. ſupradictos, ſed in minori quantitate, & compoſitio alchermes cùm volumus calorem ſemiextinctum accendere, vel cum ſyrupis illis narcoticis & ſtupefacientibus vti. Laudant Practici in peſte & febribus peſtilentibus pulueremˉ beſeardicum, qui poſſet conuenire, amotis aliis rebus calidioribus, vt lemine rutæ, dictamni, & radice tunicis. Alia enim omnia refrigerant, & ſiccant, & inſpiſſando humorum agitationem impediunt. Foeſius

©BIUM

Alexipharmacum vocat. Ad idem valet puluis contra peſtem, traditus in diſpenſatorio Nicolai, remotis foliis dictamni, & tunicis radice. Quamuis enim iſta valeant aduerſus venena, nimium tamen calfaciunt. Adde quod ignoratur herba illa tunicis. Puluis de bolo minùs conuenit propter multò plura medicamenta calida, vt galangam, lignum aloes, radicem tunicis, nucem moſcatam, macis, cubebas, aniſum, zinziber, caryophylum, & ſemen iuniperi. Quòd ſi dicantur reliqua, ex quibus componuntur hi pulueres, eſſe craſſarum partium, nec poſſe penetrare ſine adminiculo, dicemus cinamomum ſolum poſſe ſufficere, vel admixtionem pulueris diamarg. frigidi, diatrag. frigidi, alchermes aliorúmq;, quæ recipiuntur in eadem compoſitione. Vituperanda eſt theriaca, maximè antiqua. Recens enim minus læderet. Satius tamen eſt vti ad præcautionem tempore ſanitatis, quàm in febre. Aqua bugloſſæ borraginis, acetoſæ, ſcabioſæ erunt in frequenti vſu. Quarta die, & quando ſudores prouocare ſtudebimus, cum aqua cardui benedicti aquam acetoſæ miniſtrabimus. Aqua myrthidis ab antiquis magnopere commendatur, qua nos etiam vſi ſumus. Conſerua acetoſæ, bugloſſæ, borraginis, cortex citri, conſerua roſ & nenupharis ſunt in frequenti vſu. Ex iſtis parantur, quæ ſupra diximus, vt condita, hoc modo.

℞. conſeruæ acetoſæ ʒ j conſ roſ bugloſſ. an ʒ. ß. pulueris diamarg. frigid. ʒ. ij. ſacchari roſ quantum ſuff. fiat conditum, vtatur cum aqua bullita tempore ſitis. Potiones autem tales erunt.

℞. pul. diamarg. frig ʒ. ß. confectionis alchermes gr. ij. aquæ bugloſſ. acetoſ. ana ʒ. j. ſyr. de acetoſ. citri, vel de limonibus ʒ j. miſce, fiat potus

Si autem conciliandus eſſet ſomnus, minuere oportet pulueres & addere ʒ. j. ſyr. de papauere & aquę lactucæ. Inſtaurantia fiunt eo modo, quo monſtrauimus facienda in capit. de Cauſo. Syrupi acidi omnes multùm conueniunt, & ab omnibus laudantur, vt ſyr. acetoſ. citri, de limonibus, de granatis, de acetoſa, de berberis, & ſimiles. Cum aquis ſuperiùs enumeratis fiunt ſyr. digeſtiui, vt

℞. Syru-

℞. Syrupi de acetoſitate citri, vel de limonibus ʒ. ij. aquarum bugloſſ. roſ. acetoſæ ana ʒ j cum puluere diamarg. frigidi ϑ. ij. aromatiſentur, & capiat ſingulis matutinis. Extrinſecus adhibeantur epithemata cordialia, qualia ſunt ea quæ deſcripta ſunt in capite de cauſone, & poſt aliquam euacuationem ſupra cor, & hepar apponenda, vt minuatur ardor ſanguinis, & tueantur partes à veneno. Iſta remedia ſufficient, modò quis dextrè vtatur. Quòd ſi ſymptoma aliquod vrgeat, oportunis remediis oportet id minuere. Huic febri ſolent aduenire, vt in principio ſomnus immodicus, quandoq; inexpugnabilis, & maximè quando cum tumoribus ſit hæc febris. Quare erunt excitandi clamoribus, ligaturis, & frictionibus. Proderit etiã oxyrrhodinum præparare cum vna parte olei, & aceti duabus partibus. Multùm dormire eſt valde periculoſum in morbis venenoſis: propterea quòd in ſomno fit ſanguinis reuocatio ad partes internas, & ibi retinetur venenum. Circa ſtatum delirium ſtatim eos infeſtare ſolet, cui occurremus remediis ſuprà ſcriptis in cap. de ſynocho. Syncope huic malo familiaris eſt. Quare adhibenda diligentia erit, vt medicamentis cordialibus huic affectui medeatur. Si ſyncope propter oris ventriculi affectum prouenerit, & nauſeabundi ſint, remediũ erit prouocare vomitionẽ. Poſtea medicamento leuiter aſtringente regionem oris ventriculi roborare, vel oleo roſarum, melino. inſperſo puluere corallorum, vel coriandri, ſandal & roſarum. Si autem ſit affectus cordis, parum confectionis alchermes cum aqua roſ. vel ſyr. de acetoſitate citri dandum erit. Quòd ſi aliarũ feb. ſymptomata ſuperueniant, remediis præſcriptis occurrẽdum erit. Victus ratio in iſtis negligenda nõ eſt, quæ initio tenuiſſima eſſe debet, donec cruditas ventric. vel alimentorum corruptio caſtigetur. Poſtea paulò craſſiore eſt vtendũ, quàm ſi eſſet cauſus, vel alia febris, ob virium imbecillitatem, quæ ſemper deiectæ ſunt, ob partium principum læſionem, ſed quò meliùs victus rationem inſtituamus, cõſiderare oportet, quàm remotus ſit ſtatus. Nam ſi ob ſui acutiem ſtatim ad ſtatum perueniret, tenuiori victu vtendum eſt ſi vires cum tali victu perdurare poſſunt. Si autem remotior fuerit

©BIUM

ſtatus, vt ſolet eſſe in feb. peſtilentialibus, quæ quotidianæ naturam referunt, paulo craſsiore victu vtendum eſt, vt vires conſeruentur & ferre poſsint ſæuiſsima ſymptomata. Medici ſummum illud ius morborum acutorum obſeruantes, ſumma iniuria affecerunt ægrotantes, tenuiſsima illa victus ratione, in qua vires delinquunt. Quare in hac febre tria potiſsima erunt, recrementa exagitata leuiter & facilè purgare: alterum, vim veneni frangere medicamentis alexicis. Tertium autem, vires conſeruare alimentis & potionibus cordialibus.

De febribus compoſitis. LIBER II.

AD febrium cognitionem plurimùm valet diuiſio generis in ſpecies, deinde ſpecierum diuiſio. Quare rurſum diuidemus feb. in febres ordinatas, & inordinatas, ſiue erraticas. Rurſus inordinatarum aliæ ſimplices, aliæ compoſitæ. Compoſitarum verò aliæ ſunt ex ſimplicibus febribus, vt duplex tertiana ex duabus acceſsionibus tertianis, triplex ex tribus. Quotidiana ex duabus quotidianis', vel tribus, ſed rarò. Quartana duplex fit vel triplex. Compoſitæ ex diuerſis febrium differentiis vel ex continuis, vel ex diuerſis intermittentibus fiunt, vel ex continuis & intermittentibus, vt in hemitritæo. De erratica, quia ſimplex eſt, inter ſimplices enumerabimus, ſi priùs demonſtrauerimus has neque facilè dignoſci à quouis, neque facilè curari. Omnis enim cognitio certa à quodam firmo & fixo capienda eſt, cum in his febribus nil certi & ordinati ſit, niſi quòd inordinatę ſint, & ſubinde moueantur de vna natura in aliam naturam (quod erraticas & mutabiles facit) ab omnibus ordinatis diſtinguntur, ſed hoc nihil ad curationem Nam ab eo nulla ſumitur indicatio, niſi quòd diuerſi putreſcant humores, & in diuerſis locis, vnde acceſsionum diuerſitas. De ea dicemus quid ſit, & quotuplex ſit feb. inordinata, quæ nullum ordinem ſeruat. Et quia ordo duplex eſt typorum & inuaſionis, duæ erunt inordinatæ Nam ſeruata typi forma, interdum præoccupat, interdum verò tardius mouetur, manente ſemper dierũ figura, hoc eſt, quæ quotidiana erat quotidie, ſed hodie prima hora, ſequenti tertia, alia die ſeptima, aliquando manè, aliquando ſerò. Hæc ſecundum partem inordi-

inordinata eſt, aut particulares inordinationes dicuntur. Habent ſua nomina, quibus expreſſerunt antiqui, quæ immobiles ſunt,& quæ præueniunt,& quæ celerrime horas præoccupant, *proegoumenoi* dicũtur,id eſt,præoccupantes. Quæ tardius mouentur, retardantes dicuntur. At vero inordinatæ, quæ erraticæ dicuntur, ſunt, quæ omnino typorum expertes ſunt,id eſt, neque quotidianæ,neq; tertianæ, neque quartanæ ſunt, ſed præter modos enumeratos,adhuc citra dierũ ordinem fiunt, id eſt, quæ tertianæ paroxyſmum, deinde quotidianæ, vel tertianæ,vel quartanæ,& nunc tardãt,nũc accelerantur. Tales verò inordinatæ dicuntur,& ſunt,quarum multæ particulares differentiæ ſunt,quas difficile eſt enumerare,ſed vnuſquiſque eas per otiũ ſpeculari poterit.Hę ſolent Autumno fieri ob diuerſitatẽ humorum in corpore congregatorum Æſtatis tempore & autumni, temporis inordinatione ſolent fieri poſt longas feb. & ſpurias in corporibus debilioribus. Non enim poſſunt illam diuerſorum humorum naturam vincere, & deriuare, qui multi ſunt, & ſi ad vires referantur, multi ſimul. Sed ſi particulatim & ſeorſum ſumantur,pauca eſt humorum quantitas,quæ eſt in cauſſa quòd ex eadem materia duæ vel tres acceſſiones fiant conſequenter, vel quòd bona fiat expurgatio. Plato illa recrementa vult ſubinde ab intemperatura viſceris alicuius generari. Pauca retineri in corpore & citò putreſcere ob caloris imbecillitatẽ. Ad earum curationem diligenter neceſſarium eſt inſpicere,cuius viſceris vitio id fiat, ventric. hepatis, vel lienis,ſi tumor aliquis in parte interna aut grauitas ſentiatur.Talis pars in cauſſa eſt vel intemperies.

Quare indicatione ſumpta à parte affecta, intemperaturæ remedia inſtituere oportet.In hiſce febrib.liberare ægrum obſtructionibus, bonam procurare actionẽ & lubricam aluum habere potiſſimum eſt.Quare pilulæ ſequentes,quia liberant ab obſtructione,& leuiter euacuant, quæ ſunt in viſceribus, & non admodum calfaciunt, ſunt ex vſu. Dentur in craſtinum acceſſionis, poſt primum ſomnum.

℞. ag. in oxymel. infuſi ʒ. j. rhei in aqua endiuiæ infuſi ʒ. ß. cinamomi,ſpicæ,aſari ana ↄ. j. ſucci apij,petro.

©BIUM

liquir.an.ℑ. ß.cum oxymel. formentur pilul.ſex pro ʒi capiat ſemel in hebdomada. Deinde vtatur ſequẽti ſyr. per multos dies,interpoſitis quibuſdam diebus.

℞.rad.petro.apij,gram. ana ʒ.j. herbarum capil. endiuiæ,cichorei,bugloſſæ,borraginis,ſcariol. agrimoniæ ana M.j aniſi ʒ j ſeminis apij, petro ana ℑ. ij. quatuor ſemin.frig.maiorum ana ʒ.ij. florũ cham. florum cord. ana p.j fiat decoctio. In ℔. j. ß.diſſ.ſyr. acetoſ.ſimpl. ʒ. iiij.ſacchari quãtum ſufficit,fiat ſyr.arom ʒ.ij. diarrho. abb. vel ʒ. j. cinamomi,capiat duobus diebus vel tribus ſequentibus,& poſtea capiat ʒ.j.pil. Quòd ſi æger pilulas deuorare non poſſit,cap.ſyr.ſequentem.

℞.Syr. de bizantiis & endiuiæ compoſiti ana ʒ. iij. aquæ abſynthij,& bugloſ.ana ʒ. vj. arom. In illa aro. adde rhei groſſo modo pul ʒ.ß. cinamomi ʒ.ij. infundantur ʒ.ij agarici in prædictis aquis, vel leuiter bulliant, dum fiat ſyr. Vel ſi reperiatur ſyrupus de cichorio cum rheo paratus,detur,addita agari.infuſione pro ʒ.iiij.ſyr. ad ʒ.ij. Quòd ſi neque in forma ſyr. fiat pultis talis, de quo detur in brodio pulli,& cicerum rubrorum.

℞. Sennæ orientalis ʒ.j.rhei ʒ.j.aniſi ʒ. ß. diagridij ℑ.ß.vt potentiſſimè moueat cinam.ʒ.j fiat pul. de quo capiat poſt vſum ſyr.ʒ. j. vtatur diarrhodo abb ſuperbibendo aquæ abſynthij & cicho. parũ. Tertio quoq; die, hoc clyſtere vtatur,dũ ceſſat à pil.&aliis medicamentis.

℞.mal.ciclæ,merc.bugl. ana M.j.paſſ.fic an. nu. xx. ſeminis cartha.ʒ.j.flor.cham p.j fiat decoct in ℔.j. diſſ. mel.roſ.ij.ſucci merc.ʒ.j.olei cham.ʒ.iij miſ. fiat clyſt. Hypochondria foueantur oleo cham. amygdal. amararum, & vino albo. Hæc ſufficiunt ad febrium citationem. Quòd ſi ſymptoma oriatur ex ſupradictis remediis, erit occurrendum, Sed præter dicta accidentia, icteritia, & hydrops accidunt interdum. Quare illis erit occurrendum. Sed ea ipſa remedia, quæ ad curationem inſtituimus, eadem affectum curabunt. Quòd ſi fortiora neceſſaria, ad capita illorum recurrendum, à quibus accommodatiſſima remedia petantur. Vtatur optima victus ratione, & magis ſit attenuans, quàm inſpiſſans, vel obſtruens Vtatur vino albo, vel claro. Iuſculis cum radicibus petro. & foliis. Eligat auicularum.

rum carnem, & reiiciat craſſam, & pedes animalium. Si cruditatem patiatur, vomat.

De compoſitis, mixtis & confuſis febribus.

COmpoſitæ febres ſimplicibus opponuntur, & illæ ſunt compoſitæ, quæ præter vnius generis febrem, ſui generis vel alterius vnam, vel duas acceſſiones habent adiunctas, vt ſunt duplices, vel triplices quartanę, tertianæ, quotidianæ. vel ſemitertianæ omnes, vel febris commixta continuæ. Quare non leuiter errauit Gordonius, alioqui vir doctus & prudẽs, qui hepialem febrem compoſitam dixit, quòd pars materiæ, quæ putreſcit, calorem efficiat: pars, quæ putruit, frigus. Nam febres ducuntur à materia putreſcente, non ab ea, quæ non putruit. Nulla enim materia ſine inflammatione, vel putredine febrẽ immediatè ſuſcitat. Quare non eſt dicẽda compoſita, aut dicere oportet omnes febres putridas cõpoſitas eſſe, quod eſt abſurdum dictu. Inepta eſſet febrium diuiſio in ſimplices & compoſitas, ſi omnes eſſẽt compoſitæ. Nulla eſt enim febris putrida, quæ materiã putreſcentẽ, & non putreſcẽtem non habeat, ſic omnes eſſent compoſitæ Nec ob id dicendum eſt ob ſenſum caloris & frigoris, febrem illam compoſitam eſſe. Nam in intermittentium principiis talis ſentitur ſenſus, dum interna calent, externis refrigeratis adhuc ob caloris reuocationem, vel ad interna retractionem, quod manifeſtiſſimum facit ſitis, quam frigoris tempore patiuntur ægri. Neque enim febres propriè compoſitæ dicuntur cum accidentibus. Accidentia ſæua, ſæuos morbos etiam, vt corpus vmbram ſequuntur. Neque etiam febres compoſitæ dicuntur à diuerſa ſimpliciter diuerſorum humorum commixtione. Nam omnes febres puræ, compoſitæ eſſent. Oportet enim humores, qui febres faciũt compoſitas, ad tantam peruenifſe copiam & putredinis gradum, qui ſi ſoli eſſent, febrem facere poſſent. Nam omnis putredo febrem facit, vel humoris putrentis quantitas. In catarrho falſo ineſt aliqua pituitæ putredo, vnde falſugo. In tumoribus præter naturã partium externarum eſt putredo, ſine febre tamen. Quare illæ tantùm compoſitæ ſunt, & dicuntur, quæ ex diuerſis accidẽtibus ſui generis, vel diuerſi cõponuntur, quo-

©BIUM

rum ratione Medicus curandi rationem variat. Dico propter febrem ephemeram, quæ omnibus febrib. aliis putridis & hecticis coniungitur. Qui enim fieri potest, vt quod inflammatur facilè, non inflammatur, inflammato, quod ægrius accenditur, vt humoribus & partib. solidis? Omnis substantia tenuis faciliùs inflammatur, quàm crassa. Verùm, quia hæc semper fit & in omnibus, & nullam curam per se desiderat, ob id Medici antiqui commixtionem illam prætermiserunt, quæ semper est.

Diuisio febrium compositarum.

FEbres cõpositæ sunt, vel eiusdem generis febres vel diuersi. Eiusdem generis in continuitate, vel intermissione materiæ, vt duæ febres cõtinuæ simul infestantes, confusæ febrem faciunt compositam. Quomodo id possit fieri, postea inuestigabimus. Sic duæ intermittentes iunctæ, compositam faciunt eiusdem generis, & materiæ, vt duæ tertianæ, duæ quartanæ, quotidianæ, ambæ sunt intermittentes, & à materia bilioſa. Si ex eiusdẽ generis intermissione, & materia duplices dicuntur, si vna accessio vni addatur: triplices, si duæ vni. Ita fit vt omnes in vna periodo, vel interuallo fiãt, & sic sunt duæ quotidianæ, cùm intra viginti quatuor horas duæ accessiones cum frigore fiunt. Tertianæ duplices, cum tertio quoq; die duæ accessiones fiunt cũ rigore & vomitu bilioso, & soluuntur sudore. Triplex, si tres sunt. etiam triplex tertiana, vt docet Gal. 2. de crisibus. Talis febris formam tradidit eo in loco, quem se cognouisse secunda die gloriatur. Quartana duplex, & triplex facta composita dicitur. Triplex quartana faciliùs cognoscitur, quã tertiana triplex: quia plus temporis intercedit. Verùm, & quotidiana accessionem quotidie facit, quod iis imponit, qui ex circuitu febrem distinguere volunt, non ex natura febris & accidentibus. Ex diuersis generib. fiunt, vt ex continuis & intermittentibus, vt si quotidiana tertianæ adiungatur, cùm primo quidẽ die inuadit bis, & bis remittitur, die sequenti semel, tertio verò rursum similiter. In primo die inuadit, in secundo bis, tertio die semel. Quotidiana etiam quartanæ commiscetur, cùm prima quidem die, bis inuadit, duobus sequentibus diebus semel, quarta die bis. Non solùm vna febris vni

miscetur,

miſcetur, vel complicatæ, ſed etiam tribus diebus diuerſorum generum, vt quotidiana, tertiana, quartana inuicem miſcentur, cùm dies quidem prima tres habeat acceſſiones, ſecũda vnam acceſſionem, tertia verò duas, ſcilicet, quotidianæ, & tertianę. Quarta rurſus duas, ſcilicet, quotidianæ, & quartanæ. Quinta verò duas, tertianæ & quotidianæ, atque in reliquis diebus idem cum primis, ordo ſeruabitur. Tertiana quartanæ iungitur, cùm dies prima duas inuaſiones inducat, totidémque remiſſiones, ſecunda verò, nullas omnino inuaſiones adducit, tertia vnam, quarta vnam, quinta vnam, ſexta nullam, ſeptima vnam, & ſic deinceps commiſcentur adhuc tres, ſcilicet tertiana, quartana, & quintana. Prima die, acceſſio tertianæ tantùm, ſecunda nulla, tertia vna, quarta vna, quinta duæ tertianæ, & quintanæ, & ſic de aliis. Simplex cum compoſita, vt tertiana cum ſemitertiana, quam commixtionem Gal. 2. de criſib. & de typ. is monſtrauit, quæ fit, cùm quotidiana continua, cum duabus intermittentibus tertianis coniungitur. Hîc notandum eſt, quòd tales coniunctiones, etiam omnes vno die, ſimul, & hora non incipiant, ſufficit in vna periodo iſtas compoſitiones duarum, vel trium inuenir i, & poſtea eodem modo progredi. Sic in hæmitritæo fit, vt prima die incipiat tertiana ſola, poſtea, quotidiana continua procedente tempore inueniatur. Hæc enim omnium intermittentium difficillima, quam nemo impoſſibilem eſſe affirmabit, cùm diuerſi humores non naturales, in diuerſis locis diſcreti inueniantur, bilis in veſica fellea, pituita in ventriculo & inteſtinis, melancholia in ſplene. Cùm ſeparati & impermixti reperiantur, quid impedit ſimul putreſcere, cùm obſtructio ſit communis cauſa prohibitæ euẽtationis, & prohibita euentatio putredinis? Prętereacaloris naturalis, aut facultatum corpus noſtrum gubernantium imbecillitas, humoris ad putredinem diſpoſitionem habẽtis præparatio, & cauſæ efficientes? Nõ eſt difficile diuerſas feb. fieri, vt in humoribus naturalibus, qui in venis contineantur. Quomodo fieri poſſunt diuerſæ febr. continuæ, difficile creditu eſt. Nos tamen fieri poſſe experientia ipſa didicimus, & ex Galen. tales feb. conſtitutæ ſunt. Febres ſynochôs poſſe

©BIUM

ſimul confundi, hac ratione oſtendo. Euenit aliquando aliquibus, vt ſint habitu pituitoſo, & tamen bilem euacuent. Si pituita putreſcat in venis habitus corporis, fit quotidiana continua, ſic bilis, quæ euomitur, ſi genita in venis minoribus putreſcat, fit febris confuſa ex tertiana continua, & quotidiana continua. Vel ſanguis, dum putreſcit, vertitur in bilem, craſſa pars in melancholiam, ceſſat ſynochus, & ſi putreſcant duæ iſtæ partes, altera faciet tertianam continuam, altera quartanam continuam, & ſic erit febris ex vtraque confuſa, & permixta. Verùm, quia illæ febres ob permixtionem confunduntur, & ſemper magis in alteram vergunt, vocantur ab humore, qui magis ſe promit & manifeſtat, quæ & ſi minùs exactè & citò dignoſcatur, parum aut nihil damni accidit, quia certiſſimum eſt omnium febrium continuarum remedium, miſſio ſanguinis, quæ in omnibus conuenit, clyſteres, victus ratio tenuis. Quare citra illa exactam cognitionem, ſi modò ſyrupo acetoſo ſimplici, vel capillis vener. vtamur, qui ſyrupi in omnibus febribus conuenire poſſunt, curantur hæ febres. In principio, cùm omnia ſint mitiora, non diſtinguuntur, ſed circa ſtatum & ex declinatione, & ſymptomatum propriorum remiſſione, vel in illis fiunt ſymptomata, quæ media ſunt. Diſcernuntur, vt ſupra. vigiliis, ſomno profundo. Fiunt vigiliæ, ſopor, pro rigore, & horrore, & frigore. Sic per ſigna ſyncerarum, & febrium continuarum facilè cognoſcet iſtas confuſas. Sed vulgus Medicorum non vltra progreditur, quàm ad genus, cognita febre, quæ non definit ad infebricitationem, continuam vulgus vocat, illa cognitione vniuerſali contentus. Quare ſi illos vulgares Medicos interrogemus, quis morbus, quæ febris ſit, ſatis bene ſe reſpondiſſe putant, ſi dicant febrem continuam, quaſi vnum tantùm genus febrium continuarum eſſet. Quare vos precor, vt tales aſinos prætermittatis, & præter eorum conſuetudinem ſpeciem febris vltimã inuenire omnibus modis ſtudeatis, vt citiùs morbum propulſetis. Pudet recenſere, quantùm cæcutierint maiores noſtri, & qui eos ſequuntur, quibus nunquam contigit agnouiſſe ſpeciem ſemitertianæ, de qua hoc loco dicere conſti-

constituimus, vt febrium omnium compositarum typos & formas cognoscatis.

De semitertianis febribus.

ISTæ febres, vt priùs dictum est, vel ex intermittentibus duabus, vel tribus componuntur eiusdem generis, vel ex continuis, vel confunduntur. Tertium genus est, quod ex vtroque genere componitur, scilicet, ex continuis, & intermittentibus, quales sunt, quę appellantur semitertianæ. Componuntur ex continua quotidiana, & tertiana intermittente, vt authoritate & ratione ostendemus, si priùs de nominis ratione aliquid dixerimus. Oportet enim nominis significatione inter nos & antiquos conuenire, neque vt rem difficilem, & inutilem prætermittere debemus: quia nominis quæstio, quid sit, præcedere debet. Quòd autem facilis non sit nominis huius hemitritæi, vel semitertianę cognitio, de huius significatione, antiquorum Medic. variæ sententiæ ostendunt, vt multorum consensus de varietate coniecturam præbet. De hac nominis significatione multa Gale. scripta reliquit, vt lib. 2. de different. feb. lib de typis 2 de crisib. & 1. epidem. comment. 3. Inter antiquos neque de significatione, neque de etymologia satis conueniebat. Eam ob causam Agatinus solum primum librum scripsit de semitertiana, in quo nominis significationē inuestigat, teste Galen. libr. 1. epid comment. 3. Agatinus semitertianam relatione ad tertianam dictam esse censet. Et Gal. annotat lib. de typis alia ratione dici. Porrò, inquit, quidam semitertianam appellatam esse aiunt, quemadmodū est semicirculus & semisphæra. Alij verò appellatam volūt, quasi sesquialteram, vt si tertianæ inuasio, verbi gratia, 12. horis constet, semitertianæ sanè 12. horas tertianę comprehendet, atq; his adhuc dimidium duodecim horarum adiiciet, atque omnes octodecim numero erunt. Ita vt dimidio maior tribus per circuitum repetentibus typis quotidianæ, tertianæ, quartanæ, quæ ratione ipsa 24. horis constare asseruntur. Alij febr. omnes tertianas extensas hemitritæas, vel semitertianas appellabāt. Galen. missa hac nominis improprietate scripsit 1. epid. cō. ment. 3. Equidē illud (Hipp. intelligit) vocabulū improprium reprobare censeo, siquidem illis, quæ integram

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 835 sur 1293

non ſunt aſſecuta abſolutionem, dimidij vocabulum attribuimus. Itaque dicimus ſemimortuũ, ſemimortalẽ, ſemideum, ſemiiuſtum, & id genus alia: At ſemitertiana tantùm abeſt, vt dimidia ſit tertiana, vel multitudine ſymptomatum, vel viribus, vel horum tòta cõditione, vt longè etiam ſit deterior, vel potiùs huius illa, quàm hęc illius dimidia eſſe videatur. Quare non venit mihi in mentem, qua re adducti ſic potiùs nomen impoſuerint primi iſtius nominis inuentores, quàm aliter. Poterant tamen hi, cũ tertiana febris habeat, vt in tertio quoque die, inuadat, & ad integritatem veniat, ita vocebulum inſtituiſſe. Habet enim, vt tertio quoque die inuadat (aiũt) ad integritatem veniat, non item. Poterant præterea, & quòd acceſſione careat, cum rigore incipiente adhuc, non quod excretione finiatur, iam quod diem integram ſecundũ non habeat. Hactenus Gal. de nominis ratione. Sed nos ſemitertianam appellamus cum Hipp. feb. illam quæ ad ſtatum ſtatim tendit, horrifica, & continua acuta, omnino non intermittens, vno die leuior, altero grauiùs inuadit, & geminationes, vel reduplicationes habet, tanquã quid proprium, cũ acceſſionum extentione. Vel vt manifeſtiùs Gale. 2. de diff. feb. explicat, & nominis & eſſentiæ rationẽ his verbis cap. 7. non abs re inditũ huic feb. nomen hemitritæi. Nam ex quotidiana continua, & tertiana intermittente tota eius natura confuſa, dimidiam partẽ vtramque harũ feb. retinet. Sicut igitur ſemiaſinus & ſemideus nomen tale ſortiuntur, ita hemitritæus eſt. Semideus dimidia quidem parte deus eſſe mõſtratur, cùm verò alterã partem hominis habet, hæc pars in homine omittitur. Sic hemitritæus dimidiã eius habet tertianã, alteram quotidianam continuã. Sed hæc forſitan de huius nominis ratione, & eius natura vniuerſa plus ſatis. Quomodo autẽ fiat, id demonſtrare aggrediar & quotuplex ſit. Sed quod ſemitertiana fiat ex quotidiana cõtinua, & tertiana intermittẽte ex Hipp. verbis colligitur, & hac ratione ab illis petita demõſtrari poteſt. Cùm compoſita ſit, impoſſibile eſt vnã & eandẽ ſimplicem continuã & intermittentẽ ſimul eſſe. Quare compoſitam eſſe neceſſe eſt non ex duabus continuis, non ex duabus intermittentibus, ergo ex continua & inter-

mitten-

©BIUM

mittente. Verùm quòd non ſit ex duabus continuis, patet. Si eſſet ex continuis, non eſſet horrifera. At ex Hipp. horrifera. Igitur non ex continuis. Horror & rigor ſiquidem fiunt, cùm per partes ſentientes, è venis humores acres, & mixti ſparguntur, quòd non fit niſi in principiis intermittentiũ. Ex duabus intermittentibus non fieri ſic demonſtro. A quibuſcunque fierent, illæ deſinerent in infebricitationem aliquando, quare non eſſet continua. Quare ex continua & intermittente fieri neceſſario ſequitur. Verũ fieri poſſet ex tertiana & continua & quotidiana intermittente, & contra, ſed quod ex tertiana continua nõ ſit, manifeſtè oſtendimus. Si tertiana continua ſit & quotidiana intermittens, tertiana continua continuò affliget, intermittens verò quotidiana quotidie acceſſionem longiſſimã haberet, non ergo alter dies leuior eſſet. Adde quod nõ eſſet horrifica, ſed cũ refrigeratione inciperet. Quare cũ neque ex tertiana continua fieri neceſſariò, quæ nunquam deſint ad integritatem donec ſoluta ſit integrè, & ex tertiana intermittẽte. Illa intermittens facit horrorem, qui parùm differt à paruo rigore, facítque vt morbus grauior appareat quotidie, & in illa reduplicationes fiunt, ob retardationem à pituita factam. Quotidiana verò facit, vt in multos dies extẽdatur. Tertiana etiam illam reddit acutiſſimã ob ſymptomata, quæ hæc febris inuehere ſolet, de quibus poſtea. Huius febr. duæ ſunt ſpecies, altera exquiſita dicitur, altera non exquiſita. Exquiſita eſt, interprete Gale. in qua eſt æqualis mixtura duarum feb. quæ ex duobus humoribus conſtat, qui cùm admiſcentur, horrorem faciunt. Non exquiſita, quando alter humor vincit, vt idem author ſcribit. Atque non eſt exquiſita vbi aut bilem, aut pituitam habet præpollentem. Cognoſcitur, quod bilis præualeat, ſi rigor magis, quàm horror fit, & ad ſtatũ celeriùs peruenit, ſine multis reduplicationibus, & calor magis acris eſt & euidẽtior, & vomitiones, & aliæ excretiones magis ſynceræ. Symptomata, vigiliæ, ſitis, & alia magis bilem, quàm pituitam referunt. Non exquiſita ob pituitæ dominium eſt, ſi frigus potius, quàm horror fiat. Plures reduplicationes, tarditas caloris, & paucitas ſitis, excretiones magis pituitoſæ. Exquiſita verò incipit cum

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 837 sur 1293

©BIUM

horrore ob mixturã frigoris & rigoris,& partem bonam acceſſionis in reduplicationibus cõſumit. Semitertianæ tres ſunt differentiæ à Gal.traditæ Eſt enim quæ parua dicitur,altera magna,tertia inter has duas poſita,media dicitur.Differunt lõgitudine & breuitate hæ tres,vt Galen.inquit,quòd ob magnitudinem differentias habẽt. Alia enim ſemitertiana exigua,alia media, alia magna. Exigua eſt igitur quæ circa 24.hor.torquet: media,quæ circa 36.horas:magna,quæ circa 48. quæ continuæ feb. eſt proxima. Verùm vnde petãtur iſtæ differentiæ,multi hæſitant. Alij à pituitæ & bilis maiore vel minore quantitate, vel craſſitie. Sed quòd à magnitudine naſcantur hæ tres differentiæ, dubitatur an à duratione paroxyſmi vel à remiſſionis tẽpore,vel interuallo, quod aliqui voluerunt dicere, ſed hoc potiùs ad magnitudinẽ.id eſt,ad longitudinem paroxyſmi,quàm ad aliud referẽdum eſt. Quare non ad cõtinuam,ſed ad intermittentẽ has differẽtias referri oportet.Quòd ſi ad intermittentẽ,rurſum inueſtigandum,num à tertiana exquiſita, vel à tertiana ſimpliciter, vel à producta referri oportet has differentias. Tot enim ſunt tertianarum differentiæ apud Gal. Nos ad exquiſitam non eſſe referendũ diximus,quia acceſſio ad 12 tantùm horas extenditur, ſemitertiana 24. hor.pro acceſſione habet. Neque etiam ad ſimpliciter tertianam, quia illa non poteſt extendere paroxyſmum ad 24. horas.Quare concludere oportet à productæ,ſeu extenſæ tertianæ acceſſione colligi,propterea quòd extenſæ tales acceſſiones habẽt,vt ex Gale. & quotidiana experientia cognouimus.Gale.harum extenſiones 2 de differ.feb cap.8. hunc in modum ſcripſit, Omnium febrium fons & principium,atque elemẽtum, &c. Neque plurima eſt earum multitudo, cùm omnes tres numero ſint,vt quę ex amara bile,& quę ex atra, & quæ ex pituita generantur, quarũ ſingulæ duas habent differentias, continuas ſcilicet & intermittẽtes adeò vt omnium,quę ex humorum putredine ortum habent, fiãt ſex numero differentiæ.Quòd ſi aliqua illis acceſſerit,in his particulatim cõtinetur. Differẽtia ex humoris copia, quãtitate, vel ex qualitate,vel ex putrefactionis qualitate, præterea ex modo motus,ac particula,in qua putredo habebit,

origi-

originem, veluti earum febrium intermittentium, quæ tertio quoq; die acceſsionem faciũt, quæ quidem breue habent acceſsionis tẽpus, & tum rigore inuadunt, & per ſudores, & vomitũ bilis, & bilioſa excrementa finiuntur. His etiam tertianæ exquiſitæ nomen inditũ eſt. Quibus verò aliquid deficit, hæ nõ exquiſitæ, ſed ſimpliciter tertianæ appellantur. Quòd ſi intermiſsionem breuiorem, acceſsione, videlicet, in lõgius tempus producta, hæ tertianæ productæ vocãtur, cùm tantùm hæc ipſa res in eo, quod magis & minùs ſuſcipit, differentiam habeat. Licet quidam ex his aliquã ſimpliciter extẽſam nuncuparint, quæ cùm 24. horas in acceſsione conſumpſerit, reliquas horas febris expertes habet, aliquãdo ſufficienter extenſam, quæ ad 30. extẽditur horas. atq; etiam amplius vſque ad 40. vel plures. Hactenus Gal. Nunc cuius gratia hæc tranſcripſerimus oſtẽdamus. Hoc manifeſtiſsimè monſtrat hemitritæum fieri ex tertiana extenſa. Nam acceſsio parua ſemitertianæ reſpõdet durationi febris ſimpliciter extenſæ, media, tertianæ in longius tẽpus extenſæ, ſcilicet, ad 36. horas. Magna verò acceſsio reſpondet tertianæ ampliùs productæ, cuius acceſsio ad 40. vel plures horas protẽditur. Semitertiana verò maxima, quæ circa 48. horas (quę febri cõtinuæ proxima eſt, propter extentionem magnã acceſsionis) eſt lethalis & periculoſa ex Hipp. quod intelligendũ eſt de acuta, vel quando in hac febre morbi euẽniunt acuti, vt Hipp. loquitur in epid. cõm 2. aph 3 In febre, quã ſemitertianã vocãt, morbi veniũt acuti, tũ præter cæteras, eſt lethalis. Puto Hipp. per acutos morbos, acuta ſymptomata, quæ in hac eueniunt, intellexiſſe, quæ multa ſunt, & grauiſsima, vt experientia docet, & hæc enumerauit lib. de typis Gal. Atq; inquit, ſemitertiana periculũ minatur, eò quod non ſolũ ſtomachum, & partes neruoſas attingat, & in vniuerſam eas ad huc, quæ media cõpoſitione exiſtũt, verùm etiã veternoſos inducit ſopores, atque cũ deliriis annexas vigilias, nõnunquam & reſolutiones, quas ſyncope comitatur, vnde linguam valde ſiccet, atque animi defectũ efficiat, eúmq. in profundo vehementiùs moueat. Typus hic ferus eſt, ac vndiquaque periculum portendens. Quandoque autem prima die conſtituitur, quemadmodum & alij typi,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 839 sur 1293

©BIUM

interdum verò à ſecundo & tertio incipit, quò fit, vt huiuſmodi inuaſione promptiſsimam Medicis curandi cauſam exhibeant. Oritur autem nonnunquam à tertiana producta, nonnunquam etiam ſoluta in tertianam permutatur, interdū in duas tertianas, & quartanas ob inuaſionis lōgitudinem dirimitur. Quod attinet ad naturas, virilem corrumpit: quod ad ætates, florentem maximè, quod attinet ad anni tempora, in Autumno præſertim, quādo valde periculoſa exiſtit. At verò nō perpetuò continua eſt, ſed intermittēs quandoq; inuenitur, atque ab Hipp. traditū eſt, nō ſolùm inter morbos acutos, verùm etiam inter diuturnos morbos numerari. Solet etiam his accidere, qui tabe, & aliis morbis laborāt, vt 1. epid. com. 3. aph. 3. At tabidi & qui longius aliis morbis detinētur, hac præcipuè ægrotant. Satis de feb. cōpoſitarum acceſſione, quæ nihil aliud eſt, quàm reduplicatio acceſsionū vel permixtio varia febrium. Quare qui ſimpliciū annotationes & ſigna ad vnguem tenet, facilè duplicatarum, complicatarū, aut mixtarum naturam cognoſcet. Quare nihil aliud addendum cenſeo, niſi quod diligenter, & attentè (ſi poſt duas acceſsiones nō euidenter feb. ſpeciē cognoueris) redeat rurſus ad inueſtigationē, conſideret ſi ſimplex ſit, vel cōpoſita. Simplicem ex ſimplicibus acceſsionib. cognoſcet. Deinde nū exquiſita, vel producta, conſiderandum. Si producta, ad quot horas extendatur, vel ad 24. vel ad 36. vel ad 48. Quòd ſi nulla febris adſit, tales eſſe ex paroxyſmi inuaſione luce meridiana clarius eſt. Si compoſita, ex duplicatis, vel ex confuſis. Confuſæ ſunt cōtinuæ. Duplicatæ ſunt vel quotidianæ, vel tertianæ, vel quartanę. Quòd ſi neq; ex confuſis, neq; ex reduplicatis, aut replicatis, ex hemitritæis eſſe oporter, exquiſitis vel ſpuriis. In vtraque enim eſt cōtinua quotidiana, & intermittens tertiana. Quòd ſi æqualiter mixtæ ſint, exquiſita eſt. Si verò vel magis bilis, vel pituitæ naturam referat, ſpuria eſt. Quare in cognitione non errabit. Sed qui morborum exactam cognitionem negligit, vel illos fieri ignorat, in inueſtigatione toto cœlo aberrat & tantùm in curatione aberrat, quātùm in cognitione peccauit. Curātur duplices, vel triplices, vt ſpuriæ, vel extenſæ ſui generis. Hoc eſt duplex, vel triplex tertiana, vt extēſa.

Febres

Febres quartanæ duplices, vel triplices, vt quartanæ cõtumaces, niſi quod mitiùs cum illis eſt agẽdum: quia ex duplici fit triplex, & ex triplici fit cõtinua, quæ lethalis eſt, vel admodum periculoſa. Commixtæ difficiliùs curãtur, quàm duplices, vel triplices: propterea quòd cùm ſint ex diuerſis humoribus multùm à ſe inuicem differẽtibus, & putrentibus eodẽ tempore, diuerſis in locis, non vno medicamento curari poſſunt, vel alterante vel concoquẽte, ſed vnuſquiſq; ſuum medicamentũ determinatum deſiderat. Alter alterũ impedit, & retardat. Quare vnum vtile & ſaluberrimum præceptũ inueniri, vt medicamentis mixtis, id eſt, mediis vtamur, tam alterantibus, quàm laxãtibus. Quare non erit prẽter inſtitutũ hîc obiter aliqua conſiderare, quæ materiæ bilioſæ & pituitoſæ cõueniunt. Syrup. acetoſus per ſe attenuat pituitæ craſſitiem, & bilis acrimoniam obtundit, & obſtructiones, quæ in quotidianis, & quartanis euenire ſolent, aperit. Syrup. capil. ven. non malè quadrat. Syrupus endiuiæ, ſi aquæ attenuantes, & aperientes, vt apij, petroſ. addãtur in febribus ab vtroque humore factis. Cõuenit violatus, in materia bilioſa, & melancholica. De ſtechade, in pituita, & melancholia naturali. Inter laxantia, catholicum ſyru. roſ. laxatiuus, agaricus in pituitoſa & bilioſa: cordialia in omnibus, vt borrag. bugl. herbæ capil. &c.

Curatio Semitertianæ.

SEmitertiana curatur deterſis inteſtinis, clyſtere detergẽte, miſsione ſanguinis ad ʒ. 3. vel plures, ſi vires, ætas, regio, & alia cõſentiant. Hæc enim omnibus putridis continuis conuenit, & febribus tertianis ſpuriis, vt ſuprà monſtratum eſt. Ergo & in hac, hoc tantum inſpiciẽdum, an ſit ſemitertiana acuta futura, vel longa. Quòd ſi acuta, ſtatim, niſi cruditas ventriculi impediat, vel cibi plenitudo, mittendus ſanguis. Si lõga ſit futura, poſt duas aut tres acceſsiones, vt Gal. faciendũ docuit 1. ad Glauc. Quòd ſi nõ liceat, propter aliquam occaſionem mittere ſanguinem, dabimus minorans medicamentum. Miſſo ſanguine, non nocebit ſyrupos dare ad alterationem, & vtriuſque materię præparationem ex ſupra enumeratis.

℞. ſyrupi acętoſi ſimplic. capill. veneris ana ʒ. 1. ß. aquę endiuię, bugl. capill. ven. ana ʒ. 3. ß. aromatiſentur

©BIUM

cum ʒ 1.diarrh.abb. & cap.in tribus matutinis. Interea dum vtitur his ſyrupis,iniiciatur clyſter ſequens.

℞.mal. merc.ciclæ,borrag. ana M.1.prunorũ num.xx. quatuor ſem.frig.maiorũ an.ʒ.3.aniſi ʒ.2. florum cham. p.2.florũ cord cõmunis p.1.fiat decoctio. In cuius lib.1. diſſ. mell.viol.ʒ.2.ſucci ciclæ ʒ.1.olei viol.& cham an.ʒ. 2.miſce fiat clyſter. In proceſſu infunde in vna parte decoctionis clyſteris agarici ʒ.2.Finitis ſyrup. inſpicere oportet,in qua parte morbi ſint febres, vel in augmento, vel in ſtatu,vel in declinatione. Quòd ſi in incremento ambæ ſint,laxandum, ſi vires ferant. Si in declinatione, laxandum, quia non integrè morbus eſt ſolutus. Quòd ſi in ſtatu ambæ, quod eſt difficile, propter materiæ diuerſitatem,melius eſt ſilentium habere. Quòd ſi bilioſa in ſtatu ſit,& continua in incremento,euacuandum eſt, ad pituitæ diminutionem. Si verò continua ſit in ſtatu, melius eſt ſilentiũ habere: quia plus eſt periculi in cõtinuæ ſtatu, euacuatione, quàm in intermittẽtis ſtatu.Medicamenta media, vt agaricus, catholicum eligi debent. Rhab. ſi vſurpetur,in vino albo infundatur, & aqua endiuiæ.Syr. roſatus laxatiuus non eſt prætermittendus.Si ſymptoma aliquod ex iam commemoratis infeſtauerit, non erit negligẽdum. Nam aut euacuationem ſuadebit, aut diſſuadebit, vt ſyncope,animi defectio,conuulſio,ſomnus veternoſus, corporis grauitas, plenitudo. Hæc ad illã curandã, quæ ſine ſupra enumeratis accidẽtibus eſt, ſufficiunt, cum ſupra dictis aliis,ad viriũ cõſeruationem.

Victus ratio optima eſſe debet,cibus dandus,& miſsio ſanguinis, & medicamenta purgantia in die & in hora minoris afflictionis. Quòd ſi poſt alias febres fiat, vt in tabidis, & aliis debilibus naturis, vel ætate, vel morbo, tunc prætermittenda miſsio ſanguinis,ſed eos curare oportebit, vt eos, qui ſyncopem, vel animi defectũm patiuntur, vt qui hunc in modũ curandi veniunt. Si animi defectus,vel ſyncope fiat ob affectum oris ventric. quod ex dolore,vel morſu, vel nauſea deprehenditur, in illis vomitionem facere, & mouere oportet, iniecto prius clyſtere, ne excrementa ſurſum conſecutione quadam ferantur. Reddito clyſtere & perpenſis excrementis,vel coniectura artificioſa cognitis, ſi erudi ſucci, vel praui

bilioſi

biliosi sint, ventriculi os mordicantes, non alio modo curari vult Galen. exolutionem factam à prauis & biliosis, & alio modo à crudis. Illius exolutionis causa, curationem partis affectæ, situm, regionem, per vomitum indicat. Ergo detur aqua tepida, quòd si non vomat, detur hydrelæum, vt Galen. præcipit. Quòd si non facilè vomat, calfaciendæ sunt partes ventris, & fouendæ oleo calido, vt relaxentur, non autem manus & pedes ad vomitum prouocandum. Nam sic potiùs impediretur vomitio, tractis humiditatibus ad partes remotas, sed tantùm indicatione à syncope, in qua omnes spiritus recurrunt ad cor, veluti ad cẽtrum & fontem spirituum, sumpta. Quòd si neq; illa remollitione vomat, missis in os, vel penna, vel digitis, stomachus irritandus est. Sin neq; sic vomat, rursum oleum calidum, quàm optimum exhibendum. Id autẽ non solùm vomitũ prouocare, sed etiã ventrem lenire solet. Id quod nõ parùm ad rem, de qua agitur, facit. Quocirca nisi sponte accidat, arte prouocare oportet, maximè appositis remediis, quibus si facilè vomat absynthij coma aquæ mulsæ iniecta, in potu danda est. Deinde modis omnibus roborare partes, tũ medicamentis forinsecus impositis, tum absynthij potu. At non per initia quidẽ, sed post, purgato corpore, scilicet. Nam cùm ventriculus continet prauos & crudos cibos, astringendus non est. Hęc Gale de exolutione à biliosis humoribus. Nos verò nostris syrupis vti possumus ad materiæ detersionem, & ventriculi corroborationem, vt syrupis, conditis, vnguentis & aliis leuiter laxàntibus, sine magna agitatione. Syrupti sunt endiuiæ compositus, & simpl. capil. ven. Aquę endiuiæ, absynth. cichor. scar. vt

℞. syr. endiuiæ simplic. & capill. veneris ana ʒ. 1. aquæ cichorei, end. & absynthij ana ʒ ß. aromatisetur ʒ. 1. diarrh. abb. &c. pro vna dosi, & reiterentur. Conditum verò paretur hoc modo.

℞. conseruæ capill. veneris, conseruæ florum cichorei ʒ. 2 conseruæ bugl. ʒ. ß pul. diarrh. abb. diatrag. frig. & triasand. ana ϑ. 1 sacchari q. ß. Si verò syncope esset, diamarg. frig. loco aliorum ponenda est ʒ. 1. Inunctiones ex ol. cydoniorũ & ros & absynthij & non nisi post vomitionem, quia astringunt. Si vires ferre possint,

©BIUM

rheum infusum, & expressum, syrupus rosatus laxatiuus cum aqua hordei conueniunt. Quòd si nõ potest ob frequentem animi defectum, frictionibus reuocare & euacuare oportet clysteribus detergentibus. Si verò caussa exolutionis sit frigida, pituita in ore ventriculi collecta, plurimùm fouere oportet ol. cham. & nardino, & eo, in quo absynthij coma cocta sit. Mulsam dare, in qua hyss. vel id genus maduerint, & acetum mulsum (cui addit Galen. piper.) cõuenit. Dari potest syrupus acetosus simplex, aqua hordei decocta cum pauco pipere conuenit. Gal. præcipit, diospoliticũ, & diatrium pipereum. Si hæc in eruditate conueniant, in syncope cum febre reiicienda, quia calidiora & siccciora Vsurpanda verò ea, quæ à nostris fuerunt inuenta, vel pulueres cordiales, stomachici, vt pul. diarrhod. abb. aromatici rosati, rosatæ nouellæ, de gemmis, ex quibus etiam potiones, & condita parantur. Nos igitur occurremus huic febri, cui adiuncta syncope, vel animi defectio, syrupis cõcoquentibus, & conditis, & suprà dictis inunctionibus. Ante inunctionem iniiciatur clyster detergens & laxans. Deinde syrupo acetoso, vel mulsa, vel aqua tepida cum syrupo capillor. veneris prouocetur vomitus. Dentur syr. concoquentes, detergentes pituitam, quales sunt syrupi conseruationis corticis citri, syrupi capill. veneri, acetosus simplex. Diluantur aquis apij, petro. aqua distillata hyssopi, mentæ, betonicæ. Istæ quanquam astringendi vim habent, illam perdunt in sublimatione, quia per illam separantur partes terrestres ab aliis partibus. Quare sine reprehẽsione dare possumus, vt Gal. aquam mulsam, in qua coma absynthij fuerat macerata diu, dederit. Nõ autem dandus est syrupus de absynthio ob succum cydoniorum. Hi syrupi cõcoquunt, leuiter detergunt materiam, quæ os ventriculi leuiter obsidet. Galenus aquã hordei cum pipere dat, quod puto faciendum in spuria tertiana, ob pituitæ dominium, & in ea, cui syncope adiuncta est. Condita parantur hoc modo.

℞. conseruæ corticis citri ʒ.i. conseruæ radicis buglossæ & capillorum veneris ana ʒ ß. pul. diarrhodon abbatis ʒ.i. vel aromatici rosati ʒ.ß. vel rosatæ nouellæ, capiat per se, vel cum aqua hordei. Si vires ferre possunt,

ſunt, medicamentum purgans detur tale.

℞. glyc. raſ. ʒ. ij paſſ. par. x. aniſi ʒ. j. agarici in panno ligati ʒ. j. ß. florum cordialiũ p. j. fiat decoctio. In quartario vno, diſſolue ſyrupi roſati laxatiui ʒ. ij. zinziberis, & cinamomi ana ϑ. ß. fiat potio.

Rhabarbarum infuſum & leuiter expreſſum addi poteſt. infundatur in vino albo, & pro ʒ. j. addatur cinamomi ϑ. j.

Non probo Practicos noſtros, qui in hoc affectu grauiſſimo & vehementiſſimo turbith præſcribunt, immemores theorematum vniuerſalium, & turbith facultatum. Quòd ſi obiiciant agaricum, dico medicamentum eſſe familiare, & ſecurum. Adde quod decoctum datur non in ſubſtantia. Hac ratione curatur febris ſyncopalis à practicis dicta, quæ nihil aliud eſt, quàm ſemitertiana, vel alia febris maligna.

Victus ratio eſt inſtituenda tenuis circa ſtatum, ſi diuturnior ſit, cremor ptiſanæ cum pipere, vel cinamomo eſt cibus conueniens, aut ius capi cum prædictis, aut aliquot foliis hyſſopi.

Si verò conuulſio fiat, à plenitudine, aut ab inanitione. Si à plenitudine, ob illam magnam excrementorum cõmixtionem, & agitationem, ob bilis tenuitatem, quæ pituitæ aquoſæ commiſcetur. In cerebro enim cum neruos penetrat, conuulſiones facit. Erunt inſtituendæ fortiores euacuationes, vel frequentiores, quàm in illa, in qua ſyncope aderat. Sunt etiam humores magis detergendi, quàm incidendi, ne magis ad partes excrementa deducantur. Ad digeſtionem excrementorum oleis modicè detergentibus aluus reſoluatur, vt ol. amygdal. amararum, nucis indicæ, ol. irino. Adde aquæ vitæ parum. Si ab inanitione, non curatur. Tamen ne deſpici videatur æger, ol. relaxantibus, & humectantibus per ſpinam & partes externas inungere oportet, vt ol. amygdal. dulc. violato, &c.

©BIUM

Tabula dinumerandarum accessionum in febribus complicatis.

Dies.	*Quotidiana,*	*Tertiana,*	*Quartana,*	*Quintana.*
1	1	3	4	5
2	1	3		
3	1	3		
4	1	3	4	
5	1	3		5
6	1	3		
7	1	3	4	
8	1	3		
9	1	3		5
10	1	3	4	
11	1	3		
12	1	3		
13	1	3	4	5
14	1	3		
15	1	3		
16	1	3	4	
17	1	3		5
18	1	3		
19	1	3	4	
20	1	3		
21	1	3		5
22	1	3	4	
23	1	3		
24	1	3		
25	1	3	4	5

Expli-

Explicatio tabulæ.

IN hac tabula ſunt quinque columnæ numerandæ à læua in dextram, in quarum prima annotantur dies, in quibus fiunt acceſſiones, earúmque reduplicationes & copulationes. In ſecunda, quotidianæ perpetui circuitus. In tertia, tertianæ febris alternatim periodi. In quarta, quartanæ febris quartani paroxyſmi. In quinta, quintanæ tardæ & admodum raræ acceſſiones oſtenduntur, atque harum omnium ſimul complicatarum circuitus redit 13. quoque die, 20. & ſic faciendo deinceps ſupputationem vſque ad centum eo modo, quo ſolemus ſupputare paroxyſmos tertianæ & quartanæ, ita vt vnus & idem dies, ſit prioris circuitus terminatio, & ſequentis initium. Vnde intra 25. dies, ter apparet hæc complicationis forma: intra 36, quater: intra 46, quinquies: intra 61, ſexies: intra 72, ſepties: intra 84, octies: intra 96, nouies, & deinceps ſupputantibus nobis per ternarios & denarios dies. Sic intra dictos 25. dies, typus quotidianæ ſolius, & non complicatarum apparet octies ſcilicet 2. die, 4 6. 8. 12. 18. 20. 24. quoque die, partientibus nobis vniuerſum hunc typum per decimos tertios dies. Typus verò quotidianæ cum tertiana ſola complicata, quater, ſcilicet, 3. 11. 15. & 23. die accidit. Typus cum quartana ſola, etiam quater accidit, ſcilicet, 4. 10. 16. & 22. die fieri ſolet. Quotidianæ verò cum tertiana & quartana bis, 7. & 9. die. Quotidianæ cum tertiana & quintana, quater contingit 5. 9. 17. 21. Quotidianę autem cum quartana & quintana, nunquam contingit, niſi cum aliis febrium circuitibus. Cæterùm hic eſt ordo ſemper reincidens in hanc annotationem omnium ſimul concurrentium, quæ tota 13. diebus includitur, circulóque eodem ſemper redit, quocunque ſemper progrediaris per decimos tertios dies. In hac tabella apparet, quòd acceſſiones ſunt in commixtione febrium, vt ſi quotidiana cum tertiana tertio quoque die duas acceſſiones habet, nunquam mutatur à principio ad finem. Sic cum quartana ſeruat ſemper illum ordinem. Hoc tamen intereſt, quòd quarto quoque die acceſſiones fiunt. Verùm quando tertiana quartanæ miſcetur, tunc

©BIUM

si in prima die fuerunt duæ accessiones, in secunda nulla, in tertia vna, in quarta vna, in quinta nulla, in sexta nulla, in septima rursus ambæ coniũguntur, & in 13. die, 19. 25. 31. 37. 43. & 49. ita fit, vt 7. die semper complicẽtur, supputando dies accessionum, vt supputãtur quartanæ. Quintana complicatur illis tribus 13. quoque die accessionem suam miscet cum tribus aliis, sed cùm miscẽtur tertiana, quartana, & quintana, si prima die accessio tertiana tantùm fit, secunda nulla, tertia vna, quarta vna, quinta duæ, scilicet tertianæ accessio, & quintanæ. Quintana 13. quoque die cum quartana coniungitur, & semper cum tertiana inuenitur, vt aspicienti in tabula videre est.

GVLIELMI

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINÆ IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS regij & Cancellarij.

De morbo Italico, liber vnus.

MORBVM Italicum nouum esse morbi genus, omnes ingenuè fatentur. Qui quidem contagiosus est, & maximè si per coitum maris & fœminæ contractus sit. Est autem intemperies humida, & multorum symptomatum causa. Et hoc pro diuersitate humiditatis, & corporum patientium. Quare sic describemus: Morbus Italicus est intemperies mala partium externarum cum humore contagioso, ex venereo contactu mediatè vel immediatè contracta: ad quam pustulæ plurimùm, & mala vlcera, vel dolores sequuntur. Huius descriptionis partes explicare, & demonstrare conabimur, quia cum iis, qui hodie de hac materia scribunt, non conuenit. Nos hunc morbum sub intemperie collocauimus, quia primùm intemperies massam sanguinis inficit: deinde cacochymia nascitur, à qua pustulæ, tumores, vlcera, doloresque nascuntur. Nemo ibit inficias, morbum esse intemperiem, quæ humores corrumpit. Nam in hoc omnes ferè cõueniunt. Sed à nobis in specie dissentiunt, vt Montanus vir doctus putauit eum morbum calidum & siccum esse, quem tamen curat calidis & siccis medicamentis, vt gaiaci decocto, & aliis omnino exiccationibus: quibus si staret eius sententia, potiùs foueretur & exacerbaretur morbus, quàm curaretur aut mitigaretur, frigida nimirum & humida postulante, & impetante morbi natura. Verùm cùm frigida & humida huic

Morbi Italici definitio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 849 sur 1293

©BIUM

morbo planè, & velut ex diametro contraria esse nos & experientia, & eorum, quos mala hæc lues infestat, testimonia doceant, quis ita in Montani verba iurauit, vt illam eius definitionem mordicùs retinere, & pertinaciter defendere conetur? A frigidis autem & humidis humoribus tantos excitari dolores nemini mirum videri debet. Nam vidi ego multos ex sola capitis & pedum lotione in summos & acerrimos incidisse dolores, ob introductam frigiditatem & humiditatem nimiam: quos tamen dolores multum calidis sedari quotidie experimur. Quare si à iuuantibus & lædentibus sumitur indicatio, haud dubiè morbus hic, intemperies frigida & humida erit, vt ex rei natura, atque affectibus apparet. Cæterùm materia illa humida diutius moram in corpore trahendo incrassatur, & acrimoniam acquirit, tandémque partium temperamentum immutando, ipsasque partes diuellendo aut arrodendo, continui solutionem, quam vocant, efficit. Hæc autem frigida & humida intemperies pro corporum, in quibus concluditur, varia natura, alia atque alia euadit. Nam si corpus, quod hoc morbo corripitur, sanguine abundet, statim infecto sanguine, pustulæ erumpunt sine dolore. Quod arguit materiam non esse adustam. Sunt & in aliquibus pustulæ, veluti carnosæ, in aliis ichores in capite à substantia crassa & viscida, quæ quidem pustulæ mitiores sunt ob humiditatem, minus frigidæ ob sanguinis calorem. Sed hoc tantùm in principio, & eo tempore, quo maligna illa qualitas nondum infecit sanguinem, neque immutauit. Postea verò oboriuntur dolores, qui noctu infestant, & interdiu cessant. Mitigantur autem calidis, frigidis verò & humidis exacerbantur. Procedente verò magis morbo & corpore magis affecto, frigidior redditur morbus. Et cùm fiant vlcera, id à pituita salsa fieri certum est. Quare nos materiam pituitosam & viscidam huius morbi causam esse hinc colligimus, quod dolores articulorum sine calore fiat circa noctem, & circa manifestum tumorem in partibus carne denudatis, ac ligamentosis vt circa ceruicem, clauiculã, caput, sternum, anteriores tibiæ partes, & in aliis ossibus multùm à capite distantibus. Nam hæ partes omnes frigidæ cùm sint, alimento pitui-

Montani error.

Doloris causa.

pituitoſo nutriũtur. Et cùm hi dolores à recremẽtis partium fiant, vt in tibia, vel à defluxione à capite, à quo pituita redũdat, vel ex aliis oſſibus, nõ poteſt eſſe alius humor. Et hinc fiunt dolores õmoplatarũ, qui pituitã ſubeſſe declarant. Fiunt etiã in pituitoſis corporibus per defluxionẽ, cùm ſubitò tumores & dolores cõtingunt. Fieri autẽ a pituita, tumorum apertio oſtẽdit, qui cùm ſecãtur, vel vruntur, pituitã viſcidam & pus viſcoſum emittunt. Quare miror, cur alij melancholiam, alii aſſatum humorẽ, vel aliam materiam eſſe dicant. Hoc enim vnũ argumẽtum ſatis eſt (vt opinor) efficax ad ſententiam noſtrã probandã: quo etiã Gal. vtitur cùm docet inflãmationes à ſanguine fieri, tum albi, tũ libello de tumoribus præter naturam. Illud quoque probare poſſumus ex iis, quæ poſt ſudationẽ excernũt. Quãdoque enim expuitione liberatur à dolore, & perfectè curãtur. Morbum hunc humidum eſſe ſatis oſtendit ſanatio. Curatur autẽ reſiccãtibus & mouẽtibus ſudores potiùs, quàm mouentibus vrinas, vel ventrẽ laxantibus. Quare colligendũ eſt, morbũ eſſe partiũ externarum, vt cutis, carnis iuncturarum, & partium frigidarũ. Ob id infeſtãtur frigidæ partes doloribus, vt caput, articuli, ſura, ſternũ. Partes verò internæ non multũ inficiuntur, quia calidiores ſunt & excremẽta facilius concoquunt aut expurgant. Quòd autem ſint partes externæ primũ affectæ, deinde internæ, hinc manifeſtum eſt. Cùm enim fiat per contactum hic morbus, quæ priùs tãguntur partes, & excrementis pituitoſis vel humidis abundãt, primæ omnium inficiuntur. Et ſi vlcus primum in pene ſit, ex coitu fiat neceſſe eſt, à contactu partis affectæ. Deinde emunctoria vnguinum, quia hæ partes agitatæ incaleſcunt, vel à materia venenoſa tanguntur. Si verò ob dormitionem, tunc cutis afficitur ob panni aut hominis venenoſi contactum. His autem partes oris & pulmonum læduntur, qui inter cœnãdum aut accubandum, & ore tetram & venenatam auram hauriunt, & veluti venenatum alterius ſpiritum excipiunt. Quò fit, vt qui feſtinanter & ſine oſculo, auerſóque capite coeunt, non tam facilè hoc modo corripiãtur, neque illis puſtulæ in fronte & occipite excitantur, quia non multa materia in eo loco abundat, & quia partes illæ

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 851 sur 1293

©BIUM

excrementa tertiæ concoctionis, quæ morbum faciunt, faciliùs expellunt, quemadmodum videre eſt tempore ſanitatis. Nam quum ſudamus, ſudor ferè à fronte incipit, & nunquam aliquis ſudat, quin circa caput ſudet, ob humiditatis excrementorúmque copiam. Stateomata & exoſtoſes (Gallicè ſubros Italicè, quies, vocantur) non niſi à materia viſcida & craſſa fieri contingit, vt diſſectio eorum, qui mortui ſunt, & tumorum præter naturam apertio, denique ipſa curatio oſtendit. Non me latet in multis herpetes fieri, ſed miliares, qui ex bilis & pituitæ admixtione ortum habent, idque in corpore bilioſo. Neque tandiu durarent herpetes, niſi illa pituitæ admixtio adeſſet. Fiunt etiam furfures, aut inæqualitates in cute, & pruritus. Quæ omnia, non minùs à pituita ſalſa fieri exiſtimandum eſt, quàm à bile. Quod nemo ſana mente negabit. Quòd ſi vlcera fiant, non curantur, niſi corpore priùs euacuato, & hoc potiſſimùm per ſudores. Quare ſi à materia calida & ſicca morbus fuerit, hiſce remediis potiùs foueretur, quàm curaretur. Nec verò minùs ridendi ſunt, qui frigidum & ſiccum morbum eſſe ſtatuunt. Nam hæc remedia ſicciorem redderent, atque ideo magis lædereꝰt. Et tamen, quę ſicca ſunt, curant, vt lignum gaiaci, ſchina, ſalſa parilla, argentum viuum, & eiuſmodi alia. Ergo nullo modo frigidus & ſiccus morbus eſt. Quòd dolor ſit potiùs in externis, quàm in internis, inductione patet. Pericranium enim læditur, à quo dolores fiunt extenſiui, ita vt videantur pili ſurſum erigi. Circa ſternum etiam & in epomide, & in ſuris eſt dolor. Oſtendit etiam id ſolutio, quòd non niſi ſudore morbus ſoluatur, aut frequenti & magna alui deiectione, quæ longo temporis tractu habitum corporis ſiccat, & inedia quæ tales humiditates abſumit. Quare cum elephantiaſi conuenit, quia partes occupat externas. Sed in hoc differt, quòd morbus Italicus à partibus externis, elephas ſiue lepra à partibus internis ortum habet. Et ad externas progreditur elephas, ad internas verò repit morbus Italicus. Hoc etiam in pueris natis ex matre vel patre infecto oſtenditur: hic enim morbus in partibus externis relucet ac apparet. Ego vidi puerum naſci totum coopertum puſtulis morbi Ita-

bi Italici. Hoc facit etiám, vt morbus ſit contagioſus. Nam partes externæ, ſi externis obiectis apponantur, magis afficiuntur: vt qui carne ſunt molliore & rariore cute, citiùs hoc morbo corripiuntur per contactũ. Quare non mirum, ſi ophthalmia videndo acquiratur, ſcabies, & hic morbus contactu, quia cùm in extremitate cutis exiſtat, effluit aliquid, quod intro receptum, oculum inficit: ſic carnem, iecur, & reliquum corpus. Argumento eſt, quia morbus Italicus, qui neque ſcabiem, neque puſtulas habet, ſed dolores tantùm, rarò cõtactu illo contrahitur, niſi cùm vlcus, vel ſcabies, vel puſtulæ ægrum infeſtant. Neque etiam poſt ſudationem morbus hic, vt priùs infeſtat, neq; ab aliis corripitur, niſi per contactum venereum. Qui excernunt excrementa pituitoſa ſatis declarant morbum eſſe frigidum. Neque aliquis contrarium docere poteſt, etiamſi in quibuſdam aliqua bilem oſtendant, vt herpetes, aliqua ſanguinem. Hoc enim euenit, quia morb' in corpore pleno bile factus ſit, vel melãcholico, vel ſanguineo. Et hoc in principio. Nã morbus tandem eorporum illorum temperiem immutat, & pituitoſus morbus verè tunc fit & apparet.

Mediatè vel immediatè aliquis corripi hoc morbo poteſt. Nam qui per contactum patitur, vel à nutrice, vel à parentibus, vel ab aliis accepit, vel per ventris contagionem. Et per contactum, vel cum nutrice, vel cum parentibus, vel cum aliis, mediatè. Non enim contingit videre aliquem tali morbo correptum, qui caſtè pudicéque vixerit, niſi qui cum infecto ſit verſatus. Quare neque vitio alimentorum, neque ab aſtrorum influxu, ortum habere poteſt hic morbus, ſed ex India, in quo loco frequens eſt, & forſan familiaris & proprius morbus, vt olim Carbo, in Gallia Narbonenſi: Lepra, in Alexandria: Bronchocele, in montibus Sabaudiæ. Hanc luem veneream contagioſam eſſe nemo negare poteſt, niſi ſenſum & experientiam negare non veretur. Nam ex contactu venereo primùm fit, & magna ex parte tunc à pudendis incipit. Fiunt enim extrà vlcuſcula, quæ quamuis parua ſint, diſepulotica tamen ſunt, & curatu difficillima. Vel intus fit inflammatio, in glandulis paraſtatis, qua parte fluit ſemen cum pure. Ob id hoc

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 853 sur 1293

©BIUM

aliqui appellant gonorrhæam. Si verò ſpuma, vel ſanies aliqua, inguina contingat, vel cum hoc plus iuſto moueantur, vel cùm partes reſeratæ internæ & externæ ſanguinem trahunt, tunc bubones fiunt venerei. Pueri lac ſugendo vitioſum, ore malum contrahunt. Cùm verò nutrices à pueris accipiunt, tunc in mammis primùm fiunt vlcera. Fit etiam hic morbus iis, qui poſt aliquem hoc infectum bibunt. Alij cum ægrotis dormiendo, hãc ſuem contrahunt: & tunc in cute tota apparet, & præſertim in ea parte, qua ægrotum tetigerunt. In principio ſunt papulæ & ichores, & potiſſimùm in inguinibus in iis, qui concubitu ſibi morbum contraxerunt. In pituitoſo vel in eo, qui recidiuam patitur, dolores ac tumores frigidi & duri fiunt. In bilioſis, vlcera *cacoethea*. In habẽtibus tenues humores, alopecia (de qua dicemus in fine huius tractatus) in aliquibus fiſſuræ manuum & pedum. Omnia hæc à pituita ſalſa fiunt. Sunt, quibus cuticula ſola deperditur, quia humor ſeroſus & ſalſus ob ſuam tenuitatem cutim penetrat, ac cuticulam abſcedere facit, ita vt ſiccata decidat in fruſta. Dicere verò, quòd morbus habeat occultam quãdam naturã ac venenum, eſt confugere ad ſacram illam diuûm anchoram. Non nego in quibuſdã morbis proprietatem quandã ineſſe, in aliis idioſyncriſiam. Sed in quibuſdam magis eſt euidens, quia magis familiaris. Quemadmodũ phlegmone differt ab eryſipelate, febris tertiana à quartana & ephemera. In aliis minùs euidens vt in epilepſia, ſuffocatione vteri, apoplexia, & etiam in hoc morbo. Cui ſi ineſt aliqua vis deleteria occulta, & in ſcabie quoque erit, quia ſcabies non minus contagioſus eſt morbus, quàm Italica lues. Quòd ſi in ſcabie idem ſit, etiam in herpete, eryſipelate, & aliis morbis idem erit. Verùm in hoc morbo proprietatem & ſingularem quandam naturam concedamus. Corpus enim ita inficit, vt oſſa dura emolliat, afficiátque tumoribus & carie, nullo extrinſecus apparẽte vitio in cute. Dolores pituitæ motum ſequuntur, vel ſeroſorum humorum naturam. Quare nõ tam occultus eſt, vt ſibi & aliis multi magni viri perſuaſerunt. Et quia hoc crediderunt, remedia proprietate occulta curare, coacti fuerunt dicere. Quanquam rationem non minùs euiden-

Quomodo fiant bubones venerei.

Occulta proprietas.

Scabies contagioſa.

Hujus morbi proprietas.

euidentem reddere poſſumus, quàm cur aqua maris ſcabiem curet, vel lixiuium ſiccet partem perhumidam, & quæ detergunt, vel per halitum digerunt, curēt icterum. Indocti & imperiti eſt ſtatim ac ſubinde ad ſacram illām anchoram cōfugere. Sed hoc à pleriſque ferè omnibus fit, vt leui negotio ſeſe à multis difficultatibus extricent. Hoc autem tum faciendum, cùm euidens cauſa nulla eſt. Tunc enim veriſimile eſt à tota ſubſtantia, vel cæca cauſa prouenire, vt cùm dicimus rhabarbarum, vel ſcammonium hunc vel illum humorem trahere cū delectu. Cuius rei rationem reddere nemo poteſt, niſi ob ſimilitudinem ſubſtantiæ, vel quādam ſympathiam. Sed quod arg. viuum, gaiacum, china, ſalſa parilla, & alia multa curent hanc affectionem, cauſa euidens eſt nō occulta, ſcilicet, quia morbo aduerſantur, & ſiccando mouent ſudores, & euacuant à partibus affectis humorem morbum facientem. Quod poſtea monſtrabimus, ſi prius de notis & curatione in vniuerſum dixerimus. Morbus hic ſyncerus eſt, & nulli permixtus, cùm partes externas occupat, nec offuſcatur alio morbo euidēti, vel ſymptomate aliquo. Tunc manifeſtus eſt lippis & tonſoribus ſcilicet, cùm vlcera in pudendo poſt coitum, & puſtulæ in fronte & capite erumpunt. Quod qui videt, morbum eſſe Italicum ſecurè poteſt pronunciare, & præſertim ſi accidat ei, qui cum ſcorti verſatur. Quòd ſi virgini aut religioſo accidat, dubitamus quodammodo, & talem morbum eſſe dicere veremur, ſed fucatè pronunciamus calorem hepatis eſſe, cùm fiſſuræ manuum, vel papulæ, vel alia exanthemata apparent. Itē ſi herpetes appareāt cum tali morbo, vel morbi diſpoſitione, tunc morbo euidenti omnia appingimus, & ſub manifeſto alium occultamus, vtpote Italicum, cum quo difficillimè dignoſcitur, & ſic tectus facilè latitat. Sic in capite ac aliis partibus nihil mali extrà apparuerit, tunc multi negant ſe morbū pati, propterea quòd neque vlcera neque tumores habent in manibus aut aliis membris. Quare oportet hunc morbū diuidere in primum morbum & recidiuum: & rurſus in primum, & ſecundū: & ſecundum in cauſſas morbi, & in corporis intēperaturas. Nā alius eſt, ſi ex cōtactu venereo immediatè factus vel mediatè fuerit. Alius

Gaiacum

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 855 sur 1293

©BIUM

in ſanguineo, alius in bilioſo, alius in melancholico: alius in recidiuam patiente: alius ſi renaſcatur, vel à nouo concubitu, vel quia imperfectè fuerit curatus.

De ſignis morbi Italici incipientis.

DEprehenditur morbus ex cauſis præcedentibus, & ex iis, quæ mox apparent, & quæ ſequuntur. Si vir aut mulier vago concubitu vratur, huius morbi ſuſpicio habenda eſt. Si verò qui nos adit & conſulit, morbum hunc ſit paſſus, nobis ſuſpicio augetur. Magis etiam, ſi in fronte papulæ carnoſæ, vel in capite puſtulæ, aut cruſtæ appareant ſine dolore, & ſubitò obortæ ſint: aut ſi cum his ſignis vlcus in pudendo, vel intus, vel extrà ſentiatur humidum, curatu difficile, vel cum tumore, vel exuberantia carnis, vel gonorrhœa, quã vocant. Sunt enim hæc certiſſima morbi Italici ſigna & indicia, quæ ferè in ſanguineis & bilioſis apparent. Hinc etiam coniecturam facere licebit, ſi poſt concubitum nulla purgatione vſi fuerint, aut ſanguinem ſibi mitti non curauerint. Hoc enim ſolent facere, qui morbi huius ſuſpicionem habent aliquam, vnde ſolent morbum incipientem curare, aut ita debilitant, vt non niſi poſt longum tempus ſeipſum extrà prodere, aut proferre poſsit. Quare cùm in aliquo aliquas notas morbi Italici videmus, debemus interrogare vtrum illa ſupradicta egerint, an aliquo morbo correpti fuerint ab eo tẽpore, qui quidẽ potuerit immutare & retardare morbum Italicũ, vt febre tertiana, aut alia, in qua multi ſudores erumpunt. Quòd ſi morbus ſit in habitu corporis, & refrigeretur, tunc latitans morbus erumpet. Vt accidere vidi cuidam, qui morbum latitantẽ patiebatur, ex fiſſuris & craſſitie volæ manuũ & pedum conieci. Is dyſenteria correptus fuit, qua curata grauiſſimo capitis dolore fuit diuexatus, qui dolor nunquam ſedari potuit, niſi inunctione argenti viui. Si qui dolores omoplatæ, clauiculatum, & ſterni cùm vel ſine vlcere, & tumores illos duros in capite, vel brachiis, vel labiis, patiantur, præceſſerítque exulceratio in mentula intrà vel extrà, & bubones venerei, qui non profluxerint, ſed retroceſſerint, vel indurati ſint, eos morbo Italico laborare certò & intrepidè, etiamſi negent, affirmare poſſumus. Si vlcus in aliqua parte ortum ſit ei, qui aliquando morbum

Certiſſima morbi Gallici ſigna.

Cautio.

Hiſtoria.

Quæ certò morbum Italicum indicant.

bum Italicũ paſſus eſt, adhibita fuerint remedia conuenientiſsima, & non curetur, hunc in cachexiã ex morbo Italico incidiſſe certũ eſt. Itaque in vnguento ſublimatum vel argentũ viuũ addere oportet, vt vlcus curetur. Quòd ſi non ceſſet, ob id, verẽdum, ne in habitu corporis retineatur, ac tegatur aliqua morbi Italici lues. Quare toti corpori adhibenda erunt remedia. Si corpus extenuetur, & iſchiadicum dolorem patiatur, morbum Italicũ eſſe cenſendum eſt, & remediis oportunis curare oportet. Si quis doloré dentium frequẽter ſine carie, cum iſchiadico dolore ſentiat, vel cũ dolore capitis, vel omoplatarum vel ſterni, & dolor magis noctu quàm interdiu infeſtat, & poſt aliquam leuem calfactionem, tunc morbum Italicum certò pronunciare poſſumus. Si quis areas habet circa crotaphitas, & in occipite, à morbo Italico, eſt vulgò dicta (*la pelade.*) Quòd ſi barba cum ſuperciliis decidat, magis etiam certũ erit. Qui fiſſuras manuum & pedũ frequentes habent, à morbo Italico imperfectè curato iſta ſibi accidere credãt. Si quis vnguẽs veluti leproſos habeat, hoc morbo Italico referat acceptũ. Hæc autẽ affectio vulgò, ab vnguibus (*Vnglade*) vocatur. Denique qui cuticulã manus ſine pruritu mutãt, hanc ſciat morbi Italici eſſ. ſobolem, quæ vulgò (*la Paralelle*) dicitur. Hęc autem, quæ ſequuntur, inter notas morbi Italici non obſcuras licet agnoſcere. Qui hoc morbo corripiuntur, triſtes ſunt, & ſtatim poſt contractum morbum in illis extinguitur venus, & mentula mollis & humida efficitur, dummodo non ſit vlcus in interna vel externa eius parte. Nam vlcus ſolet priapiſmum ſiue diſtentionem prouocare, & aliquando ad venerem irritare, ob excrementa acria. Sternum dolet in hoc morbo, quæ vna eſt ex certiſsimis notis. Sentiunt & contractionem thoracis ſine difficultate manifeſta reſpirationis. Dolet etiã epomis & omoplata, quia maſculi tenues & membranoſi ſunt: atque etiam pars occipitis dolet.

Cachexia ex morbo Italico.

De curatione.

MOrbus à plenitudine eſt: itaque euacuatione curabitur. Sed cùm plenitudo poſsit eſſe coniuncta cũ aliqua praua qualitate, morbo correptus non refrigerabitur, etiamſi euacuetur per ſanguinis miſsionem: quæ

©BIUM

quidem conueniens erit, modò ætas, regio, tempus & vires consentiant, & modò morbus sit in principio, & cum pustulis, scabie, vel vlceribus. Nam si dolores capitis & articulorum diuexent ægrum, missio sanguinis tunc non competit, quia refrigerat, & refrigerando, morbum auget ac deteriorem reddit, latitantémque frequenter detegit. Quare cum summa animaduersione videdum est, an sanguis mitti debeat. Quòd si morbi magnitudo ac corporis vires, & temporis constitutio suadeat primùm excrementa alui & ventriculi euacuanda erunt, vel pilulis, vel bolo, vel syrupo. Pilulis, si alias formas remediorum assumere non possit, vel si pituita euacuanda sit. Pilulæ erunt ex aloë tantùm non lota, vel ex hiera, vel pilulis ante cibum, vel sabellis, & aliis quæ plus aloës recipiunt. In omni morbo Italico inter omnes pilulas conuenientiores erunt pilulæ ex aloë. Nam sola aloë morbum curat exsiccando.

Quomodo Venæ sectionē cōpetit.

In principio morbi, & temperaturis calidioribus sic erit progrediendum. Si morbus initiò est cū scabie, vel herpetibus, vel vlceribus, minoretur syru. ros. solutiuo, qui syr. magis dicetur conuenire, & etiam in temperaturis calidioribus. Paretur ergo vt sequitur.

℞. syrup. ros. lax. ʒ.2. decoct. mercur. ʒ.3. misce, capiat manè die præcedente miss. sanguinis, vel si quis malit cass. cum cathol. in forma boli poterit accire. Si morbus inueteratus & pituitosus magis sit, vel in corpore pituitoso, ea quæ componuntur ex sena, carthamo, & agarico, sunt efficaciora, vel ex diaphœnico, vel indo maiore, cum aqua enulæ camp. vel beton. vel absynth. misceantur. Quare talibus, vt postea docebimus, erit vtendum. Sed nunc morbi incipientis curationem trado, & in plethorico, vel multùm sanguineo. In crastinum ergo minoratiui mittatur sanguis è vena basilica dextri brachij, nisi vlcus vel affectus in altera parte fuerit, altera illæsa vel minùs affecta. Quantitas sit ʒ.3 vel 4. primùm: in crastinum verò ʒ.6 vel 7. si vires ferant, rursus detrahantur. Hic affectus vel lassitudo curandus est, in qua lassitudine Gal. iterat missionem sanguinis ad animi vsque deliquium. Quod nunc non censeo faciendum, sed quātum vires ferre poterunt. Si morbus sit adhuc in principio, &

Venæ sectio.

mate-

materia ſanguini permixta, materiam illam ab habitu retrahere non poſſumus niſi euacuatione magna. Quæ etiam ratio inſtituenda erit in iis, quibus ſanguinẽ mittere non licebit Eos enim purgabimus multùm & frequenter, apozematibus, & ſyr. compoſitis ad ſeroſos & pituitoſos humores detergendos: quales ſunt ſyr. de fumaria compoſitus, ſyr. de epithymo, qui dantur cum ſero lactis, ſi bilioſus vel calidior fuerit, vel cum decoctione mercur. & borraginis, vel cum aqua abſynthij, quæ in iſta ſpecie optima eſt, ac etiam pituitoſa. Siccat enim, & adſtrictionem depoſuit ſeparata aquea & aërea, ac ignea ſubſtantia à terreſtri, vel fiat ſic. Syrupus ad ſeroſa recrementa & aquea, & ad illa quæ ſatis ſunt præparata à natura, & ſeparata ab humoribus laudatis, qui quidem purgat, ſed priùs præſcribendum eſt medicam. laxans, vtpote minoratiuum ex ſuprà ſcriptis.

℞. cichor. endiuiæ, ſcariolæ, lupuli, fumiterræ, acetoſæ, herbarum capil. an. M. 1. braſsicæ marinæ M. ß (ſi ſicca fuerit ponatur ad ʒ. 3) prunorum, ſebeſten, paſſul. ficuum an. par. 20. aniſi ʒ 3. ſemin. carthami, polypod. querc. ana ʒ. 3. ſenæ orient. ʒ. 4. ſi braſsica ſit, ſin minus ℔ ß. florum bugloſsi, borrag. ana p. 1. anthos, chamæmeli ana p. ß. (chamæmelũ caput & partes relaxat, & dolores ventris, à ſena & polypodio excitatos compeſcit, aut inhibet ne fiant) Sacchari q. ſ. fiat ſyru. quem continuet per 5. dies Priuſquam autem præſcribatur medicamentum laxans conſideretur euacuatio facta per ſyr. Quòd ſi non mouerit ſyr. ob corporis conſtitutionem, ei adde ſyr. roſ. lax. ʒ. 1. Et alternis diebus tũc vtatur, vel die præcedente medicamento eradicatiuo. Quòd ſi laxauerit quinquies, ſexies, vel pluries, conſiderata corporis plenitudine, vel cacochymia medicamentum paretur ex confect. hamech, vel ſucco roſ vel electuario diacarthami. Vtile enim eſt corpus benè purgare. Quòd ſi non poſsit tolerare, frequentiùs non erit dandum medicamentum. Neque tamẽ euacuationem per cutim tentare oportet, quin priùs corpus ſit mundatum à recremẽtis, ne fiat maior attractio, quàm per cutim euacuari poſsit. Quòd ſi fiat, vel nõ curabitur, vel recrudeſcet breui morbus, vel deterior reddetur. Noui ego multos, qui

Chamæmẽ li ℥ii.

©BIUM

post inunctiones & diætas, dolores vel exostoses passi sunt, cùm antea nihil tale passi essent, quia materia fuit attenuata, liquefacta, & ad partes externas attracta, non autem euacuata. Quare multùm vel frequenter corpora illa vacuanda censeo in principio. Si verò minùs licet tantopere vacuare, post tres certè inunctiones exhibendum medicamentum, vt quæ liquata sunt, euacuentur. Medicamentum debile non potest vacuare ob sudationem, quæ extrà ad cutim euacuat materiam. Fortè verò medicamentum periculosum est, tum ob viriũ imbecillitatem, tum quia frequẽter materia per ventrẽ euacuatur. Quare neque debile vt cassia vel catholicon, neq; forte, vt priùs dictũ est, sed mediũ conuenit, vt si detur confect. hamech ad ʒ.2. cum aqua hordei & ʒ.2. syr. rosar. laxatiui, vel si volumus naturam excitare, ventrem primùm, deinceps partes inferiores inungemus vnguento, circa vmbilici regionem. Si vnguentis vramur, vel decoctione gaiaci semel in hebdomada medicamentis purgantibus aluum mouemus. Purgato corpore materiam coniunctam, quæ in habitu corporis est, euacuare oportet Euacuatur autem per masticatoria, si morbus firmatus sit in capite. Si in iuncturis, cucurbitulis, cum scarificatione. Si cum frequenti squalore, vel vlceribus corporis, missione sang. è venis linguę, si aliqua pars oris vlcerata sit. De masticatoriis, quibus euacuandum sit, postea dicemus. Nunc de causa, quæ sanguini permixta est, nobis institutus est sermo. Euacuamus quod in carne collectũ est, sudore per cutim, tanquam per propinquiorem & conuenientiorem regionem. Sudor prouocatur vel externis auxiliis, vel internis. Verùm alia sunt aliis efficaciora ad hunc morbum propulsandum, & curandum. Prouocabunt sudores balnea, stuphæ, emplastra, vnguenta. Verùm balnea, quæ siccant digerendo citra africtionem, longo vsu hãc affectionẽ curare possunt. At quæ ex aqua dulci fiunt, plus nocent sua humiditate, quàm euacuando prodesse possunt. At sublimata in doloribus & vlceribus: nitrosa in vlceribus & scabie: aluminosa in doloribus articulorum. Stupharum frequentior vsus maximè proderit Nam morbum debilem curare potest, sed longo tempore. Emplastra ex argento viuo eadẽ ratione curant,

Quibus modis euacuatur materia cõiuncta.

Qua & quomodo sudores prouocent.

Balnea aquæ dulcis non cõferunt quæ cur.

curant,qua vnguenta. Sed magis per inſenſibilem tranſpirationem,& ſe cando,quàm euacuãdo ſudores. Quare in iis,quibus ob negotia ſudare,& domi manere non licet,emplaſtra conueniunt,ſed in doloribus magis,quã ad ſcabiem, vel ad tumores, & aliqua oſtracoſa vlcera. De emplaſtris dicemus ſuo loco,ſi priùs de vnguentorũ vtilitate,& eorundem diuerſitate docuerimus.

De Vnguentis.

VNguenta fiunt ad materiæ eductionem. Nam quæ ſolet morbum facere, euacuatur per poros cutis. Igitur vnguenta ex chalaſticis, areoticis, & epiſpaſticis, & mouẽtibus ſudores paranda ſunt,ſi morbi diſpoſitionem per totum habitum ſparſam videamus. Quòd ſi vel vlcus particulare, vel ſcabiem, vel herpetem, aut alium quendam morbum curare voluerimus,nobis particulari remedio erit vtendum. Solent enim illa particularia impedire ſudorem, qui tamen neceſſarius eſt ad diſpoſitionem vniuerſalẽ: quæ quã primùm emẽdanda venit. Deinde veniendum ad particulares cuiuſlibet membri curationes,quæ(vt iam dictum eſt)vniuerſalem & ſudores impedire ſolent, vt quæ fiunt per cinnabrin factitiũ ob ſulphur,ceruſam,acetum,oleum amygdalarum, quæ quidem ſolent vim argẽti viui minuere. Et illa particularia ſunt.Eſt autem ad id maximè accommoda,axungia porci,quæ veluti baſis & fundamentum horum vnguentorum eſt,quia relaxat,emollit,& argẽtum viuum excipit,ſi prẽparata ſit,vt debet,ſcil. non ſalita,non liquata, ſed recens, vel ſine ſale ſeruata, à qua ablatæ ſint membranæ, diligenter in mortario cõtuſa, vt meliùs miſceatur. Liquefacta verò axungia,nunquam poſt liquefactionem bene coaleſcit,aut retinet argentum viuum. Axungia gallinæ anſeris,vrſi ponuntur,ſed hoc particularem affectũ, & in parua quantitate, quia tã magna quantitas nõ reperitur. Quæ cùm tenuium ſint partiũ,minùs retinent argẽtum viuũ,& tãtùm in doloribus poni debent. Butyrum his ſuccedit,quod tamen multo magis, quàm prædictæ axungiæ, argentum viuum retinet. Veruntamen ad dolores & papulas præſcribi ſolet,quia papulas magis & meliùs digerit, quàm aliud quoduis, & maiori quantitate, quàm axungia anſeris, & aliæ ſimiles poni

©BIUM

non debet. Olea conueniunt rarefaciẽtia & digerentia, vt chamæmelinum, liliorum, irinũ, rutaceum, de ſpica, & ſimilia. Ol. amygd. cõmune, ſeſaminum, anethinum, quia nimiùm humectant, nõ cõueniunt nec valent. Sed in hac prima ſpecie, quia corpus calidius eſt, oleo chamæmelino, & liliorum poſſumus vti, & magis vſurpari debent. Quibus etiam adduntur aliquot vnciæ laurini, ſi ſcabies & papulæ adſint, quia illas curant emolliendo & digerendo. At in doloribus, oleum irinum, anethinũ, cum laurino & de ſpica, in doloribus articulorũ hæc valent. At in doloribus capitis propter odorem inſignem minùs valet hoc. Et ſi poſuerimus, parùm admodũ erit ponendum, vt in extremo morbo. Terebinthina, abietina, & aliæ liquidæ cõueniunt, quia acopa ſunt medicamenta, corpus calfaciunt, & humores euacuant ac digerunt. Reſina cocta & cera, ad inſpiſſationem ponuntur, ſcilicet, cùm pulueres non recipit vnguentum. Tunc etiam vnguento apponimus lithargyrum, etiamſi aliqua ex parte ſudores ſupprimat. Non enim ponimus, niſi cum multis relaxantibus aliis, & magna argenti viui quantitate. Argentum viuum & axungia, vnguenta cõficiunt. Sed quia illud nimiùm penetrat ac diſſoluit, minori quantitate ponitur: túmque neceſſaria ſunt ea, quæ ſuperius adiunximus, & alia multa. Noui aliquos, qui ſolo argento viuo, axungia porci, & cineribus curabant morbum Italicum, & pauciſſimis diebus. Verùm vidi etiam aliquos in tremorem incidiſſe ex intempeſtiuo argenti viui vſu. Itaque ſatius eſt remedia minùs efficacia habere, ac longiori tempore curare, quàm periculoſa exhibere, quia ſat citò, ſi ſat tuto. Non enim bonum eſt repentè euacuare, vel replere, vel calfacere, vel refrigerare, eliquare, vel multa excremẽta attrahere ad partem per quam egredi nõ poſſunt. Hoc enim eſt periculoſum, & plus lædit, quàm profit.

℞. axungiæ porci non ſalitæ, nec liquefactæ ℔. j. ol. chamæmel. & irini ana ʒ. iij. terebinth. & reſinæ ana ʒ. ij. ceræ parum, argenti viui extincti in ſucco limonum ʒ. iiij. miſce fiat vnguentum. Et vngantur partes extremæ circa iuncturas, & emunctoria, & ſpinam: & ſenſim propocetur ſudor, cooperiendo, vel apponendo lateres. Te-

gatur

gatur benè, ne ab aëre frigido tangatur, aut impediatur perſpiratio, & euacuatio integra fiat. Vngatur ſemel pro prima vice, deinde bis, deinde ſemel: & ſic fiat, donec medicamenti vis ad partes internas penetrauerit. Cõficietur hoc modo efficaciſſimũ, quod nunquam me fefellit.

℞. vnguenti martiati & aragon ana q. j. axungiæ porci non ſalitæ, nec liquefactæ ℔. j. ol. chamæm. aneth. ana ʒ. j. ol. laurini ʒ. ij. argenti viui ʒ v. reſinæ, terebinth. ana ʒ. ij. miſce, fiat vnguentum, quo vngatur, vt dictum eſt priùs. Si ſint vlcera, & affectus ſit cum multis papulis, & vlcuſculis, tunc thus, maſtix, iris, ærugo æris, & alia hoc modo miſcebuntur.

℞. axungiæ porci ℔. j. butyri recentis, terebinth. lotæ in aqua vitæ ana ʒ. ij. reſinę & vnguẽti martiati ana ʒ. iij. argenti viui ʒ. v. thuris, maſtichis, iridis ana ʒ iij viridis æris ʒ. ij. ol. irini & laurini an. ʒ. iij. lithargyri auri ʒ j Miſce, fiat linimentũ, quo vtatur, vt priùs. Si verò ſint vlcera maiora & curatu difficilia, addantur vni parti vnguenti, quæ vlceri conueniunt ad deterſionem vel mundificationem carnis. Vel ſi ſit doloroſum, & quoquo modo nõ poſſit ſigillari, fiat hoc modo,

℞. vnguenti præſcripti q. j. vng. apoſtolorum ʒ. j. miſce. Applicetur ſupra vlcus putridũ & ſordidum. Ad maiorem arroſionem faciẽdam, & vt quicquid eſt putridi, auferatur, neceſſum erit addere parum ſublimati. Quod multùm proderit, vbi vna vel duabus applicationibus vſi fuerimus, ne frequenter partem vexando, labefactemus, vel intẽperiem calidã inducamus. Cùm verò deterſum fuerit, & ad vlceris naturam reuocatũ, tũc addemus vni parti vnguẽti plus reſinæ, maſtichis, thuris aloës, ſarcocollæ, vel panacis, vel ceruſæ, vel minij, vel plũbi, vel antimonij, ſemper iſta augendo, & mercurij quantitatẽ minuendo. Sed de vlcerũ curatione integrè ſuo loco dicemus. Redeamus ergo ad vniuerſalem curãdi rationẽ. Si ſcabies & herpetes appareãt, hoc morb. eſſe videbitur potiùs quàm aliquid aliud & tale parandum eſſe vnguẽtũ, quale ſequitur: & ſic vtẽdum, vt priùs. Euacuatis igitur interni corporis ſeroſis recremẽtis paretur tale vng.

℞. vng. enulati ℔. ß terebinth. lotæ in vino, vel ſucco fumariæ ʒ. iij. ſtyracis, myrrhæ ana ʒ. ß. arg. viui extinct.

©BIUM

in ſucco limonum ʒ.iiij.ol. roſ.antiqui cõpleti.ol, irini ana ʒ.ij.reſinæ ʒ.iij. lithargyri ʒ. ß. fiat vnguentũ cuius vni parti adde cinnabrij & ceruſę ana ʒ. ß. Sed hæc parte non vtatur, niſi poſt tres primas inunctiones ac ſudationes. Et vngantur manus & pedes hac vltima parte vnguenti. In herpetibus cum ſcabie, fiat modo ſequenti.

℞.ſucci lapatij acuti,& limonum ana ʒ.ij.olei irini ʒ. j.ol.tartari ʒ.ß.vnguenti martiati ʒ.j ß. arg.viui ʒ.v. ceruſæ lotæ in aqua vitæ ʒ. j.reſinæ & terebinth, ana ʒ. iij. Argẽtum viuum extinguatur cum ſuccis, deinde incorporetur cum axungia, & fiat linimentum, quo linantur partes affectæ. Poſt aliquã morbi Italici caſtigationem, ſunt addenda quæ fortiter ſiccare poſſunt,vt alumẽ,ſulphur,calchytis. Quę quidem fortiter ſiccantia non erũt primũ apponẽda,quia illa ſudores cõpeſcunt,& ſic retinendo morbi curationem impediunt, quamuis ſiccent. Cùm enim aſtringant, vim morbi altiùs impellunt, ac profundiùs deliteſcere ac hærere faciũt per aliquod tẽpus. Deinde reuireſcit & recrudeſcit,& quã priùs, deterior redditur. Hæc ſunt linimenta, quibus vti poſſumus in biliоſis & ſanguineis, in ſcabie, papulis & vlceribus. Iſtis omnibus vtile erit, ſi non fluat aluus,ſyr. laxatiuum præſcribere:vel apozema illud,quo initiò vſi ſumus Porrò hęc euacuatio impedit effumationẽ ad os,à qua,vlcera oris & dentium ſortes proueniunt: ab effumatione & ſorde,vlcus:ab vlcere,pituitæ fluxus. Rarò aũt eiuſmodi effumatio ſine vlcere accidit. Quare ad hæc,vel maiora vitãda, vtile erit purgare. De caſtigatione autẽ accidentiũ ſuo loco dicemus. Vbi ergo vel fluxus vẽtris accidet, vel anhelitus fœtidus emittetur,tũc pituitã inflammari, certiſſimũ eſt ſignũ. Itaq; ceſſandum erit ab vnctione,& mutãda linteamina erunt. Quibus verò iſta nõ apparẽt, certò coniicere licet non ſufficientem eſſe argenti viui quantitatẽ,vel aſtringentia,aut obſtruẽtia,aut emplaſtica addita fuiſſe vnguẽto,quæ vim medicamenti impediuerint. Itaq; fortiùs erit reddendũ,vel frequentius inungendus æger,vt ſi ſemel inungi cõſueuerit, bis inũgatur. Inungantur etiam emunctoria. In quibus autẽ videmus paucam euacuationem factam fuiſſe per ſudores, morbum fore contumacem certò prægnoſcere poſſumus.

Interdum

Interdum non erit inutile purgare per os, si vires ferāt, & vti decoctione gaiaci, vel echinæ simplici, si talis sit affectus, qui scabiem, vel tenuia vlcera habeat. At si contumacia sint, laxantia medicamenta erunt propinanda. Si verò dolores & tophi adsint, composita erunt adhibenda, quorum descriptiones postea dabimus.

De morbo inueterato.

SI morbus fuerit inueteratus cum doloribus & tumoribus duris, tunc primùm distinguere oportet, an morbus sit cum corporis consumptione, an non: an dolores sint capitis sine tumoribus, an verò cũ tumoribus: an denique sint cum ossis carie, an non. Et pro variis his modis, remedia varia erũt adhibenda. Si morbus est inueteratus, sciscitandum est ab ægrotante, vsus ne sit aliquo remedio, an non, vt intelligamus, quid fuerit in causa, cur minùs fuerit curatus. Quòd si ob vnguenti imbecillitatem curatus non fuerit, fortius erit exhibendum, quia fortius medicamentum expostulat huius morbi contumacia. Si ob defectum euacuationis, videndum, ne in eundem errorem incidamus. Cùm ergo inueteratus morbus frigidior sit & materia crassior, magis calefaciendum atque attenuandum, & fortiùs trahendũ erit per assumpta, & admota. Primùm itaque fiat hoc modo minoratiuum ex diaphen. & cathol. vt pituitosa excrementa ventriculi & intestinorum purgentur, & incidẽtibus, vt medicamentum ad partes deducatur. Sic,

℞. cathol. & diaphen. ana ʒ. iij. cum sacch. fiat bolus. Vel dissolue cum aquæ beto. vel hysso. & fiat potus. Vel vtatur pilul. & hiera fortificatis agarico, vel pilul. fine quibus. vel aureis in minori quantitate, scilicet, ad ʒ ß. vel ℈ ij. Deinde vtatur syrupis incidentibus, qualis est syr. de stech. de artemi. cum mel scyllitico, vel anthosato. Alij verò syr. non conueniunt, quia frigidi, vel humidi, vel quia corpus non est aptum frigidis. Quare syru. de fumar. ros. laxat. non conueniũt hoc tempore vel in hoc modo inueterato nisi approprientur cum decoctis. Decocta ergo fiant ex quibus talis syrupus paretur.

℞. decoctionis beto. calamin. hyss. ℔. j. ß. syr. de stech. ʒ. vj. arom. cum ʒ. ij. diarrho. & fiat syr. Vtatur in quinque matutinis. Vel sic,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 865 sur 1293

©BIUM

℞. syru. de artemisia ℔b. ß. aquæ absynthij, hyssopi, cichor. bugloss. ana quartarium 1. aromatisetur cum ʒ. 1. aromat. ros. cap. in quatuor matutinis.

Tertio quoque die cap. tab. ʒ. 1 pilularum ex aloë, vel sabelliarum.

Finitis syrup. cap. medicamentum ex electuario de citro, vel diacarth. vel Indi maior. vel in forma boli, vel in forma potionis.

℞. Elect. de citro sol. ʒ 3. confect. hamech. ʒ. 1. Dissolvantur in decoctione mercur. & cum ʒ. 1. syru. ros. laxat. fiat potio. Capiat manè, & in crastinum detur masticatorium ex piretro sequenti modo præparato.

℞. piretri cocti in oxymel. ʒ. 1. masticet per tres dies manè expuendo. Post cuius assumptionem detur tab. 1. elect. diagal. & relinquatur æger per aliquot dies ad virium refocillationem. Post quod tempus & virium refocillationem, vtetur syr. sequenti laxatiuo.

℞. rad. elenij ʒ. 2. galang. maior. ʒ. 1. herbarum capill. bugloss. borrag. cichor. ana M. ß. beto. hyss. acet. sampsuchi an. M. 1 anisi ʒ. 3. polyp. senæ ana ʒ. 4. agar. ʒ. 1. florum anthos stechad. chamæmeli, bugloss. borrag. ana p. 1. fiat decoctio in aqua fontis & in aqua bugloss. & absynth. ℔. 1. In collaturæ ℔. 3. dissolue syrup. de fumar. compos. & syr. ros. laxat. ana ʒ. 4. mellis anthosati ʒ. 3. saccha. q. s. fiat syr. cuius media pars coquatur ad perfectionem, & seruetur vsui. Reliquam mediam partem, quæ erit mediæ decoctionis, capiat in quinque dosibus. Prima die cap. ʒ. 6. manè. Secunda ʒ. 5. manè, & ante cœnam ʒ. 4. & tantundem die sequẽti. Quòd si fatigetur ob maiorem laxationem, quiescat per vnum diem post duas doses, vel capiat semel tantùm in die.

Talis syrus solus potest incipientem morbum curare, si bis in die assumptionem continuet, & magnam euacuationẽ ferre possit. Et plus prodest hic solus syr. quàm fortiores pilulæ, vel alia medicamenta & longis interuallis assumpta, quia in illis interuallis viscera replentur recrementis, quæ attractionem materiæ habitus corporis impediunt. Verùm cùm illa recremẽta continuè euacuãtur, vt manè communia: à prãdio, secunda ab hepate, tertia, potio matutina à vena magna, & quarta à ramis, sic cu-

sic curantur, quia euacuantur exquisitè. Ego curaui incipientem morbũ quinq; diebus, similibus medicamentis. Si ergo facta fuerit insignis vacuatio, pauca erit materia, quæ in cuti & carne remaneat. Quare illud remediũ, quod sequetur, vehemens nõ sit oportet. Nã mediocri vti necesse est, quia lõgius est securius. Corpora enim extenuata non possunt fortissima medicamenta ferre. Parabitur ergo vnguentum sequens, vtendum post excellentem syr. laxat. quod erit pro vlceribus, scabie, doloribus cum corporis extenuatione à longo tempore.

℞. axung porci non salitæ, neque liquatæ, butyri recẽtis, axung. gallinæ & anat. ana ʒ. 2. ol. chamæm. & aneth. ana ʒ. 3. ol. de spica ʒ. ß arg. viui extincti in prædicta axũgia ʒ. 6. mastich. myrrhæ, iridis ana ʒ. ß. tereb. lotæ in aqua vitæ ʒ. 3. resinæ & ceræ parum, fiat vnguentum. Vngatur vt artis est, incipiendo à iuncturis, deinde vngatur spinæ inferior pars, postea tota spina cum emunctoriis. Ista autem debent fieri sine magna calefactione, vt sensim trahantur excrementa, fundantur, & euacuẽtur. Vnguentum ad dolores capitis, iũcturarum & ad duros tumores, quod sedat doloré materiã calefaciendo, liquando, euacuando per sudores, & per oris expurgationem.

℞ quat. vnguẽtorum calid. ana qr. 1. axung. porci ℔. 1. ol. laurini, aneth. & irini ana ʒ. 2. ol. de spica ʒ. 1. argenti viui ʒ. 6. terebinth. lotæ in aqua vitæ ʒ. 3. florum chamæ. leuissimè pulueriſatorum, rad. irid. ana ʒ. 1. resinæ & cerę ana ʒ. 2. fiat vnguentum. Vngantur partes dolentes externæ, excepto capite. Incipiat ab inferioribus & emunctoriis inguinum, vt materia à capite diuertatur. Quo facto vngatur spina & ceruix, donec os calefactum sit, & spuat frequentius. Et in hac specie diutius purgetur per os. Si verò tumores adsint duri, hoc idem vnguentum valet, non quòd supra duros illos tumores ponatur, sed melius erit sequens ceratum apponere.

℞. vnguenti præscripti ℔. ß. euphorb. ʒ. 1 gummi hederæ ʒ. 3. ammoniaci, opopanacis, bdelij dissolutorum in ol. liliorum ana ʒ. 1. styracis rubeæ & calamin. an. ʒ. 3. aristol. longę & rotundæ ana ʒ. 2. terebinth. abietinæ ʒ. 2. ol. liliorum & laur ana ʒ. ß. argenti viui ʒ. 2. misce. Vngatur pars. Vel addendo ceræ multùm, fiat ad

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 867 sur 1293

©BIUM

formam ceroti, idque vt diutius ſupra partem hæreat. Vel ſi malueris emplaſtrum de ranis, id eſt, de vigo, adde argenti viui, euphor. ac irid. ana ʒ. 1. Malaxentur cum terebin. lota in aqua vitæ & applicetur. Aliud emplaſtrum ad tumores duros morbi Italici inueterati.

℞. emplaſtri filij Zachariæ, & ceronei ana ʒ. 3. euphorb. ʒ. ß. Malaxétur ſimul, & fiat emplaſtrum. Emplaſtra omnia ex gummi, idem efficient addito argento viuo. Sunt autem iſti tumores a pituita viſcida & concreta, quæ non niſi calidis diſſolui poteſt. Si os carioſum ſit cute adhuc integra, primùm cauterio, aut nouacula, aut ruptorio aperienda cutis ac detergendum os, tum auferẽdum quicquid in oſſe, vel circa os præter naturam eſt. Quibus peractis, cum volemus vlcus ad cicatricem ducere, tale parandum eſt linimentum.

℞. axung. porci ℔. ß. quat. vng. calidorum ana qr. 1. ol. irini & laurini ana ʒ. 3. ol. de ſpica ʒ. 1. arg. viui ʒ. 5. maſtich. thur. ſarcocol. ariſtoloch. rot. an. ʒ. 3. opopan. diſſoluti in aqua vitæ ʒ 1. myrrhæ ʒ. ß reſinæ pini ʒ 4. miſce, fiat linimentum: quod eſt admouendum poſt mundificationem, & oſſis reparationem. Eò ducemus vlcus tumorum durorum morbi Itali. inueterati ad cicatricem. Quòd ſi velis oſſis diſciſſionem accelerare, potes vti ſupra partem, vnguento vel emplaſtro ad duritiem facto, quia euphorb. recipit, quod quidem deſquammat oſſa eadem die, vt ait Dioſcor. Et optimum eſt. Vel huic vnguento adde euphorb. ʒ. 1. vel vni parti vnguenti tãtum, qua parte vtatur in circuitu partis affectæ, & ſupra partem. In hac ſpecie vtiliſſimum erit etiam vti diæta ex gaiaci decocto ad pituitæ reſiccationem. Sũt qui ad dolores vng. parant ex decoctione herb. calidarum. Sic,

℞. Beton. marrub. conizæ, abſyn. calamin. florũ ſtech. roriſm. chamo. ſampſuci ana M. 1. Omnia hæc in vino albo antiquo decoquãtur, & oleo. Deinde facta collatura & expreſſione, ad inſpiſſationem linimenti addantur terebinth. & ceræ pro ℔. 1. quart. 1. Et axungiæ porci nõ ſalitæ ℔. 1. argenti viui in axung. præcedente extincti ʒ. 5. miſce. Si verò ad dolores paretur, vt diximus, addemus euphorb. & ſtaphiſag. ana ʒ. 1. hermodactyl. & ariſtoloch. ana ʒ. ß. Et fiat vnguentum.

Alij

Alij myrrham, thus, ſarcocollam, maſtichen addunt ſi cum vlceribus ſit morbus. In ſcabie verò & vlceribus alij vtuntur viridi æris, quod valde prodeſt, ſi poſt inunctiones aliquas apponatur, quia compeſcit ſudores.

Alij ſal apponunt, quod in ſcabie & pruritu valet detergẽdo: Verùm minùs laudatur, quia ſudores nimiùm impedit: Sed poſt ſudationes addi debet, vt & ſulphur, calchytis, & alia aſtringentia.

Alij ex cineribus ſarmentorum & argento viuo parant linimenta, & efficaciora ſunt, ſed minùs tuta. Sunt qui duo remedia ſimul adhibẽt, alij bene, alij malè. Qui bene, vtraque veluti conſpirantia adhibent. Qui verò malè, inter ſe pugnantia. Conueniunt autem quæ ſudores mouent ſiue intro aſſumpta, ſiue exterius admota. Externa ſunt vnctiones & ſtuphæ, quæ quidem ſtuphæ præparant corpus ad ſudationem, & ad humores trahẽdos ad partem externam. Et ſatius eſt primùm ingredi ſtuphas, deinde vti vnguento, quia apertis poris faciliùs penetrat vnguentum. Etiam in fine ingredi ſtuphas vtiliſſimum, quia attrahunt humores, & linimenti ſortes auferunt.

Alij in principio dant decoctum gaiaci, & poſt aliquot dies linimentum applicant. Quod malum non eſt, in quibus frigidi ſunt humores, & in alto delitescentes, vt qui doloribus afficiuntur articulorum & capitis.

Alij in fine diætæ linimenta adhibent. Quod non ſit tutò, quia corpus redditum debile, non poteſt tam forte & inſigne remedium ferre. Itaque ſatius eſt poſt primã à diæta hebdomadam, vel ante diætam vti vnguento. Deinde dum ob imbecillitatem, vel ob oris affectionem delitescunt, in cubiculo decoctione gaiaci, in potu manè vti poſſunt, etiamſi non prouocetur ſudor. Sunt alij, qui alia duo adhibent remedia, & illa cõtraria, ſcilicet ſudationem, & alui ſubductionem. Quæ duo ſimul & ſemel fieri nec bene, nec facilè, nec vtiliter poſſunt. Nã ſi multũ ſudet, nõ poteſt aluus fluere. Si fluit aluus, non poteſt ſudare. Quare ſatius eſt viciſſim, ſeu alternatim fieri. Poterit igitur ſudare per tres vel quatuor dies: Quinta verò ſubducatur aluus decoctione iam præſcripta. Vel quotidie ſubducatur aluus eadem decoctione, vt iam

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 869 sur 1293

©BIUM

diximus, & non cogatur ad ſudorem. Nam cùm iſti motus ſint contrarij, ſimul fieri non debent, quia purgans medicamentum à circunferentia ad centrum trahit, ſudor verò contrà. Vtile autem erit poſt vſum vnguenti, quando non fluet aluus, vti medicamento purgante, ſcilicet poſt tres aut quatuor dies, vt quod diſſolutum eſt intus aut commotum, expurgetur. Iſta autem plurimùm iuuant decoctiones, ſyrupi cientes ſudorem, aquæ, vt aqua illa noſtra theriacalis, quæ data potentiſſimè mouet ſudores. Cuius præparatio, ne quid omittamus, à nobis nunc dabitur. Aqua theriacalis prouocans ſudores in morbo Italico inueterato, & curans dolores ſi detur cum aquis infraſcriptis.

℞. theriacæ veteris à nobis diſpenſatæ lib. 1. acetoſæ M. 3. flor. chamæmel. pulegij, graminis, card. benedicti ana M. 2. Temperentur omnia in vino albo, & diſtillentur, & aqua ſeruetur vſui. De qua cap. ʒ. 2. cum ʒ. 3. aquæ acetoſæ & bugloſſ. Hoc autem faciendum eſt, cum ingredietur lectum aut ſtupham. Hæc aqua curat dolores, ſi per ſe detur, vel cum decoctione milij ſolis, vel ſchenæ, vel bardanæ. Ego cum optimo ſucceſſu curaui multos pueros & ſenes, & debiles, hac aquæ theriacalis potione, vel addendo guttas aliquot decoctionis communis gaiaci. Nam propter tenuitatem citò penetrat, & extra propellit. Hæc, cum aqua extinctionis auri omne vitium argenti viui emendat.

Eſt & alia ratio curandi morbum Italicum, & potiſſimùm quando cum doloribus ſit. Et ea eſt ratio, quæ fit per decoctum rerum odoratarum. Cui quidem decocto addetur mel, & dabitur cum vino, vt materia incaleſcat, attenuetur, & expellatur. Fiétque ſic

Decoctum quod calefacit, attenuat, expellit materiam morbi Italici inueterati.

℞. galangæ maior. & min. Macis cariophyl. cinamo. ſchœnanthi, ſpicæ celticæ ana ʒ. 1. florum anthos, ſtechados, chamon. ana p. 2 fiat decoctio in vino albo: Et de hac decoctione cum melle fiat potio. Cap. ſingulis matutinis ʒ. 3. Et prouocetur ſudor. Ego curaui pauperem facta euacuatione aqua illa ablutionis aloes ad pilularum elephang. præparationem. Quam quidem

aquam

aquam abiiciunt Pharmacopolæ. Et eſt aqua ciſternæ, in qua decocta ſunt odorata, & in qua abluitur aloe, & quia relinquitur in ea aliqua vis ſiccandi, quam deſideramus ad morbi curationem, & præcipuè eius qui cum doloribus, vel ſcabie infeſtat, hanc retinemus, & vtimur. Fit etiam decoctum ex gaiaco, palma ſancta, ſchina, ſalſa parilla. Sed primùm cœpit fieri ex magnis truncis gaiaci, & cortice: Deinde ventum eſt ad palmam ſanctam, quæ materia eadem eſt. Et fiebat decoctum ex raſuræ gaiaci ℔.j. & ʒ.iiij. corticis, cum ℔.xij. aquæ poſt infuſionem 24. horarum. Hoc facto rationales quidam Medici magnificè de ſe ſentientes, aliquid addẽdum exiſtimarunt, & addiderunt caſtigantia caloré & tenuitatem partium. Et id facere ſe affirmabant, ne corpus calidius redderetur. Sed hi, dum caſtigationis caloris curam habere ſe exiſtimant, tantum abeſt, vt calorem caſtigent, vt omnino ipſum calorem impediant. Verùm ſatius erat morbum curare cum leui aliqua noxa, quàm non curare. Poteſt enim vitium amoto morbo emendari. Nam hi rationales, exiſtimarunt lignum calidius eſſe, quàm oporteat, & ſit, decepti tenuitate partium. Præterea hi addebant endiuiam, ſcariolam, lactucam, & alia ſimilia, & ſic præſcribendo, impediebant ſudores, atque adeo morbi curationem. Sunt & alij, qui non caſtigare nituntur, ſed iuuare: Alij verò cientia ſudorem dant: Alij purgantia ſudorifica præſtantiora putant, quia iuuant operationem medicamenti: alij verò addunt laxantia medicamenta, vt veratrum nigrum, non ſine multorum magno malo. A- *Veratrum* lij colochyntida, alij ſenam, agaricum, turbith. & alia la- *pericu.* xantia. At hoc non eſt methodicè factum; velle & per aluum & per ſudorem ſimul & ſemel euacuare. Quare ſatius erit vnam partem decoctionis accipere, & in illa purgantia diſſoluere, & de illa dare tertio, vel quarto, vel quinto die, vt iam dictum fuit, vel quotidie, & non prouocare ſudoré. Quod vtile eſt in principio, quãdo morbus externas partes non infecit adhuc, vel læſit. Fiant ergo decoctiones ſimplices & cõpoſitæ. Simplices ex ſimplici raſura ligni gaiaci, & aqua; ſic.

℞. raſuræ ligni gaiaci libram 1. cortic. eiuſdem ʒ.4. fiat infuſio in lib. 12. aquæ, & decoctio ad conſumptionem

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 871 sur 1293

©BIUM

tertiæ partis. Vtatur. Fiat decoctio secunda ex eodem ligno, id est, residentia primæ decoctionis, vt prius. Deinde addunt vinum, quod bonum est, aliquando tamen malum in doloribus exterhorum membrorum, & in duritiebus, & aliis. Valet tamen illa vinosa decoctio in doloribus capitis. Deinde facta est decoctio composita. Nam alij addiderunt multa, hoc modo præparantes.

℞. ligni gaiaci ℔.1.rad. elenij, benioujni, santal. omnium, sennæ orient.ana ʒ.2. herm.ʒ.1. coloc.ʒ.3.fiat infusio, deinde decoctio. Cuius collaturæ adde mell.℔.1. fiat syrupus clarif. & aromat. cum ʒ.2.cinamomi. Quibus adde vini ℔ 2. Alij mediam partem addunt. Vel sic faciunt.

℞. ligni gaiaci ℔.1.cort.eiusdem ʒ.3.polypod. querc. recentis mummiæ, santal. carabæ, benioujni ana ʒ.2 sennæ orient. quartar.1. fiat infusio in æquis partibus aquæ & vini: cui adde mellis ℔ 2. fiat syrup.arom.ʒ.2.cinamomi electi.

Decoctio, quæ hodie fit efficacissima in aquis distillatis, quæ citò morbum curat, laxat potenter & siccat.

℞. rasuræ ligni gaiaci ℔.1.cort. eiusdem ʒ.3.agar.ʒ.1. sennæ orient.℔.1.aloës quart.1.fiat decoctio in lib.6.aq. bugl. & tantundem absynthij. Et fiat decoctio ad consumptionem quartæ partis. De cuius coll. capiat manè & sero ʒ.6. Multùm laxat & siccat, ob id curat potenter. Aloë & absynthium quia potenter siccant, huic morbo multùm prosunt. Itaque iis qui dolores patiuntur, vtile est vti pilulis ex sola aloë. Sed quia in pilulis non possumus iustam quantitatem aloës apponere nec accipere, vtilius erit hieram picram deuorare, vel quotidiè, saltem

D. 4 Infinitæ aliæ decoctiones parari possunt additis aliis, vt rad. cyclaminis, quia vrinas & sudores mouet, vel milio solis, quod potenter siccat, & sudores mouet.

In pauperibus vsus sum syr. sancti Ambrosij, qui ex decocto milij paratur, & ramētis ligni ficuum. Non dubito rasuram buxi, quia sudores mouet, morbum curare posse. Sed quia dolorem capitis facit, & fœtidior est, negligitur. Non defuerunt qui ramenta iuniperi vsurpanda censerent. In qua sententia erat Franciscus Rex Galliæ, & Castellanus. Pugnaui nixus authoritate Dioscor. qui ex anti-

antiquorum ſententia ramenta iuniperi occidere dicit. Quam ſententiam cùm negarent eſſe apud Dioſc. oſtendi. poſtea requirebant cur ſemina iuniperi vſurparent in medicamentis, ramenta verò reiicienda cenſerent. Ego rationem ſic reddidi. Compertum eſt obſeruatione multa, partes multarum plantarum diuerſas habere facultates, alias vtiles, alias inutiles, vt patet de centaurio minore, cuius flos vſurpatur & quotidie in vſum venit, radix verò prorſus negligitur & inutilis eſt. Sic de coriandro, cuius ſemen odoratum eſt & in vſum medicum venit, herba autem fœtida eſt, & planè venenoſa. Itaque non mirum eſt ſi dixerimus fructum iuniperi alium ſuccum magis coctum habere & alterius eſſe facultatis, alterius verò ipſum lignum. Semen iuniperi in decoctionibus gaiaci ponitur, quia ſudores mouet, & digerit potenter, ac articulari dolori à morbo Italico, atque etiam in declinatione alterius morbi prodeſt. Quod de ligno demonſtrari & probari non poteſt. Sunt qui dum herbas humidas in principio addunt, medicamenti vim corrumpunt. Inter laxantia medicamenta, ſena maximè laudatur, quia ſuo ſapore non eſt moleſta, & minùs impedit ſudores. Alia autem laxantia vel quia potentius trahunt, vel quia adſtrictionem ſeruant, minùs laudantur, vt rhab. polypod. quę nõ niſi in declinatione debent dari. Rhabarb. & polypod. cum vino propinantur, cùm dolores in articulis ſentiuntur. Rhabarb. cùm ſcabies, herpes, vlcera eg. ũ infeſtant, aſſumi debet. Poſtea quàm autem ad ſumenda venimus, non erit præter inſtitutum de aliis remediis quæ ad hunc morbum faciunt, aliquid in medium adferre, & de illis tractare. Sunt qui ligni ſubſtantiam in forma pulueris vel conditi adminiſtrant. Sed id parum emolumenti ac adiumenti adfert, quia ramenta illa ſunt nimiùm craſſarum partium, atque adeo ſudores mouere nequeunt. Quare hunc modum curandi tanquam inutilem relinquimus.

Alij ad tophos, vel exoſtoſes digerendas, doloris materiam abſumendam in morbo antiquo aliud remedium vſurparunt, quod quibuſdam profuit, nonnullis verò vitium in ventre reliquit, quod emendari non potuit. Vocatur autem illud remedium, pilulæ Barberouſſe. Vel

©BIUM

paratæ ex cordialibus & laxantibus medicamentis, & argento viuo. Sed inter harum pilularum compoſitiones melior eſt hæc. Pilulæ ad morbum antiquum, ad exoſtoſes & tophos digerendos, doloris materiam ablumendam: quæ Barberouſſe dicuntur.

℞. rhab & agar. an. ʒ. 2. aloes ʒ. 1. arg. viui extincti in ſucco roſ. ʒ. ſ. cina. ambræ ana ℈. 1. myrrhæ maſtich. ana ʒ. 1. Cum terebinth excipiantur: Et fiat pil. 8. pro drachma. cap. ℈. 1 pro prima doſi, deinde ℈. 1. ß. poſtremò ℈. 2. Pro diuitibus adde limaturæ auri, vel pannorum auri ℈. 4. Non deſunt qui diagredium colocynt. & fortiora remedia addi velint, & addant. Verùm nouæ materiæ deſcenſum nimiùm accelerāt, ſicq; corpus minus ſiccatur. Itaq; parum iuuant. Sed quia timetur ne remaneant in corpore ob tam paruam quantitatem, idcirco ingrediuntur rhabarb. & agar. ad leuiter laxandum. Nam ſi tam paruam morā in corpore traherent, nihil aut parùm iuuarent. Poſſunt & fieri pilulæ alio modo, vt ſequitur.

℞. ladani puri, hypociſtidis ana ʒ. 1 aloë ʒ. 1. ambræ, moſchi ana ℈. 1. argenti viui loti in vino ʒ. 2. incorporentur ſimul cū ſyr. roſ. laxatiuo, & fiant pil cap. ℈ 1. ſingulis matut. Verùm hæ pilulæ non debent aſſumi niſi purgato corpore. Et qui vrentur, debent vti donec aut venter laxetur liberaliùs (quod pro quantitate medicamenti fiet) aut in ore fœtor aut calefactio appareat & ſentiatur. Hæ pilulæ debent ſeruari, piéq; in officinis præſcribi ob calumniā: Quia etiā ſi poſt decem annos aliquo morbo corriperentur, qui hoc remedio vſi fuerint, huic impingerent ac imputarét. Quare Medicus ipſe poteſt parare, ac paratas ſeruare, & quotidie propinare, aut quando neceſſum erit, ídque nè argentum viuum cognoſcant quod non poteſt latere cuidam datum. At ſublimatū dare cauendum eſt, quia vrit vt præcipitatum. Sunt qui ob negotia non poſſunt domi reſidere, ſed equitare, & ad negotia ire coguntur. Alij morbum detegere nolunt. Omnibus talibus pilulas dare oportebit. Atque etiam emplaſtris eos curare poſſumus, præmiſsis tamen ac priùs propinatis multis purgationibus, vt iam ſuprà imperatum eſt. Illis autem fient emplaſtra magna ad formam lati ſcuti, vt omoplatas & ſternum vſque ad lumbos integere

tegere poſsint, vel latiſsimæ faſciæ, quæ veluti zona, corpus cingant, ita tamen ne in anteriore parte emplaſtri materia ponatur, ſed in lateribus, & parte poſtica. Poſſunt & fieri manilia, & carpis, & malleolis apponi. Sed multò melius erit, ſi emunctoriis apponantur dicta emplaſtra, & locis affectis: Sed emunctoriis primùm, deinde ſuper tumores vel partes dolentes. Emplaſtra fiunt ex iis, quæ ex alto trahunt per ſudorem, vel per inſenſilem tranſpirationem. Parari etiam poſſunt ex ſupraſcriptis vnguentis minuendo ol. quantit. & addendo picis vel reſinæ q. ſuffic. Poſſunt etiam fieri ex omnibus emplaſtris digerentibus & malacticis, addendo argenti viui ʒ. 4. pro ℔. 1. emplaſtri. Fieri etiam poſſunt emplaſtra ex emplaſtro de meliloto, oxycroceo, ceroneo. Vel fiat hoc modo. Emplaſtrum pro iis, qui ob negotia domi manere nequeunt, vel nolunt omnibus morbum patefieri.

℞. maſſæ emplaſtri de meliloto, vel oxycrocei ℔. ß. argenti viui ʒ. 2. malaxentur cum terebinth. & ol. laurino, vel irino, vel rutaceo, vel de ſpica: & reducantur ad formam cerati. Eſt emplaſtrum paratum in officinis de Vigo nomine, vel de ranis, quod adhiberi poteſt. Verùm erit efficacius ſi doſis argenti viui augeatur, vtpote pro ℔. 1. emplaſtri, ʒ. 1. addatur argenti viui. Conueniet hyeme, vel cùm fuerit tempus frigidum, & quãdo oſsium fragmenta trahenda ſunt. At ſi vlcera oſtracea caſtiganda ſunt, vel cicatrizanda, emplaſtro diuino, vel diacalcy. addito argẽto viuo & cinnabrio citiùs curabuntur, quàm aliquo alio. Nam argentum viuum videtur eſſe antipharmacum morbi Italici, tum ob ſiccandi vim, quam tantam habet, tum ob tenuitatem partium, & euacuationem quam facit potiùs quàm alia qualitate, vt poſtea declarabitur. Nam vt ex India morbus allatus eſt, ſic etiam inde remedia huius allata ſunt, & multa, vt gaiacum, ſchina, ſalſa parilla. Quæ quidem oſtendunt Deum omnia ſumma prudentia compoſuiſſe, qui eo in loco, vbi morbus populariter graſſabatur, ibi remedia quoque multa & conuenientia præſtò eſſe voluit, locíque incolis diuinam remediorum vim detexit. Verùm rei propoſitæ conſentaneum videtur, vt de ſchina ac eius præparatione aliquid dicamus. Schina radix eſt cuiuſdam

©BIUM

iunci, similis fermè radici rhodiæ, nodosa, rara, ponderosa cùm recens est, cùm vetus, leuissima. Quæ quidem leuitas eam antiquatam & deteriorem esse ostendit. Hæc schina ad colorem galangæ maioris accedere debet, si bona sit: viribus tamen differt. Nam est planè sine sapore, vnde dicta est à nonnullis apios. Quod nomen multos & Medicos & pharmacopolas decepit, existimantes esse *apion* Dioscoridis quæ quidem viribus & forma differt & nominis impositione. Nam Dioscoridis *apios* dicitur, quòd pyri agrestis formam referat: hæc autem, quòd nullo sapore prædita sit. At satius est eam schinam nominare ne abutamur nomine. Cuius vsus talis est.

Præparatio rad. schinæ in diæta morbi Italici.

RAdix schinæ diuidatur in taleolas, & decoquatur in aqua fontis, & ex illa aqua bibant ægri manè & serò. Decoqui debet ter. Et 2. ac 3. deco. cum minori quantitate aquæ debet fieri, quã prima vel diutius concoquenda, facta prius infusione per 12. horas. Est aũt decoquẽda sine fumo, & seruãda in loco calido. Præscriptio talis est.

℞. radic. schinæ in taleolas diuisæ ℥. 2. aquæ fontis lb. 12. infundatur per 12. horas, & decoquatur ad consumptionem tertiæ partis. Et de hac cap. tepidè manè, & cooperiatur: & sudet in lecto. Fiat & secunda deco. ex eadem radi. iam cocta, quę priùs siccetur oportet. Fiat & tertia eodem modo. Delicatis & iis, qui aliquibus aliis sunt vsi remediis sufficit ista, etiã si addatur mel vel saccharum, vel vinum. Si autẽ nullis remediis sint vsi, nec vsuri, illa sine melle, vino, & saccharo, vti debẽt, quia minùs nutrit & magis siccat. At hi possunt vti amygdalis, pineis, prunis, & paneasso. Delicatis & qui nullo alio remedio vtũtur, vel qui diu hoc volũt vti, cõceditur vsus auicularum tostarum. Si verò hi vtãtur decocto gaiaci, quia magis nutrit, tenuãte victu est vtendum, quia illud habet aliquem succum quo nutrit. Ob id diutius erit vtendum, & parcius viuendũ, vt tota materia absumatur. Abstineant à carnibus & vino, vtãtur pane puro fermentato & bene cocto: & regantur hoc modo. Facta prius purgatione vt sæpius dictum est, ægri accipiant bis in die decoctum schinæ, manè hora quarta, & serò hora tertia post meridiẽ, ad quãt. ℥. vj. Et sudẽt in lecto. Die secũda autem

autem decoctione bibant, quantùm voluerint. Poterunt vti fructibus lenientibus aluum, paſſulis, ficubus, amygdalis, pineis, prunis coctis, pane bis cocto. In gaiaci verò diæta, nihil vltra. In diæta verò ſalſæ parillæ, vt ſchinæ, vſus auicularũ multùm toſtarum cõceditur ſerò vel manè. Abſtineant à iuſculis, aliiſq; niſi in die quo medicamenta aſſumuntur. At ſi æger imbecillior ſit, ſemel in hebdomada capiat de ſyrupo laxatiuo iam præſcripto, vel de opiatis laxãtibus ſequentib. Vel infunde ʒ.j. ſenç. Et hæc in leui morbo. Et ca. manè. Et eo die nullo modo prouocet ſudores. Opiata verò cõficiatur ſic. Opiata quę poterit exhiberi qualibet hebdomada, dum fiet diæta.

℞. cathol. & confect. hamech. ana partes æquales, quibus adde ʒ.ij. ſennæ oriẽt. pro libra. cap. ſemel in hebdomada, vt dictum eſt. Et detur in forma boli, vel diſſoluatur in parte decoctionis. Ex ſalſa parilla eadem decoctio paratur, quæ ex ſchina, & eadem victus ratione vti oportet, vt dictum eſt, quia non nutrit, vt gaiacum. Quare cõceditur caro auicularum aſſatarum: & eodem modo adminiſtratur, purgato iã exactè corpore, etiam ſemel in hebdomada aſſumendo medicamentum laxans, prouocando ſudores cooperturis vel calidis lateribus.

Si poſt vſum iſtorum remediorum aliqua remaneant vt erant priùs, ſignum eſt aliquid eſſe quod impediat curationem, vt intemperiem alicuius partis, quam caſtigare oportet, idque contrariis remediis. Vel ſi os eſt corruptum, vel vlcus adſit nondum ſatis deterſum, illa omnia ſenſim caſtiganda erunt. Verùm huic morbo quædam accidentia ſæpe eueniunt, vt videlicet inter ſudandum ex nimia ac repentina calfactione iuxta ignem, incidunt aliquando in animi deliquium. Qui quidem ſunt ſubleuandi aeris frigidi inſpiratione, & aſperſione aquæ frigidæ cum pauco vino reuocandi. Quòd ſi ſymptoma illud poſt multos ſudores accidat, recreandi ſunt pane immiſſo in vinum: & infectos vnguento pannos permutare optimum erit, vt reſumant vires. Quo ſymptomate ſedato, ſenſim erunt rurſus vngendi, vt curentur. At ſi fluxus ventris ſequatur, ſinendus, ſi vires ferre poſſint. Sin minùs, ſucco carnis, iuſculis, panatella, hordeato reficere oportet, & leuiter adſtringẽtibus aſſum-

©BIUM

ptis mederi. Sed primùm euacuanda materia commota. Quòd si non tota euacuari possit, moderanda tamẽ est, & non in totũ relinquẽda. Aliquando etiam dysenteria huic morbo superuenit, quam clysteribus detergẽtibus curare oportet, in quibus pinguedo hirci addenda erit, vel axungia porci, si magna sit acrimonia. Axũgia enim porci optima est ad retundendã acrimoniã medicamẽti inducentis dysenteriã. Theriaca recẽs cum limatura auri, vel cum pannis auri curat dysenteriã mala qualitate castigata. Hæc dysenteria curanda est vt alia, assumendo scilicet rhab. myrob. & hoc ad humoris euacuationem. Vtendum etiã erit astringẽtibus, detergentibus, & cicatricẽ inducentibus. Aliquando etiam fiũt vlcera in ore, quæ quidẽ in principio gargaris. detergentibus erũt detergẽda, deinde aqua forti tẽperata aqua rosarũ & plantaginis erunt tangẽda: Postremò gargaris. adstringente, etiã fortiter siccante curãda. Sed vt ordine procedatur, sic erit faciẽdum. Primò gargarismata paranda ex decoctione hord. mundati, & syr. de rosis siccis, hoc modo.

℞. hord. integri p. ij. ros. p, ß fiat decoctio, & in ℔. j. coll. dissolue syr. violati (ob calorem & fœtorem) ʒ. iiij. fiat gargarisma, quod quidem refrigerabit, & non adstringet multum. Si autem vlcera fuerint à principio, gargaris. ex adstringentibus parare oportet, ne pars affecta tam auidè materiam recipiat, fiat igitur sic.

℞. foliorum oleæ, myrthi, lentisci an. M. j plãtag. M. ß. ros. p. ß hord. p ij. fiat decoctio ad l b. 2. in col. d fiolue vini maiorũ granat. ʒ. ij. diamoron & syr. ros. laxatiui ana ʒ. j. Misce fiat gargarisma. Syrupus ros. laxatiuus abstergit. Magis adstringit & siccat syr. de ros. siccis. Quare post detersionem, vel sufficiẽtem exsiccationem adstringentia fortiora addi debent. Vt cùm vlcus siccandum est, efficacissimum erit hoc gargarisma.

℞. pilosellæ M. j. foliorum pyri syluestris vel myrthi vel mali cydonij, vel sumach vel sorborum M. j. cort. mali grana vel balaustiorum ʒ. j. ros. p. j fiat decoctio in aqua & vino albo; & in lib. iij. coll. dissoll. mell. ros. col. syr. de ros siccis ana ʒ. iij. fiat gargaris. clarificatum, quia cortex mali granati denigrat linguam, & asperam reddit, huic adde aluminis ʒ. j. & siccabit, vel aquæ fortis

fortis ʒ j.in ʒ.iiij.Nota quòd nunquã ceſſat defluxio donec vlcera integrè curata ſint,& dentes deterſi. Nam illa lippitudo vel fulgio quæ expiratione fit, exulcerat linguam.Itaque oportet aqua forti confricare dentes,vt auferatur vis illa arrodendi vel putrefactiua. Hæc aqua detergit dentes & dealbat, & firmat. Fricantur dentes panno alligato ſpecillo vel bacillo,& immiſſo in aquam illam,caſtigatam aqua roſ.& plãtag.Si vlcus perſeueret, & inflammatum appareat, oportet tũdere linguæ venã, & cucurb.cum ſcarificat admouere ceruici:deinde gargariſmis ſupradictis repellere,ſiccare,& cicatricẽ inducere.At quia aliquando peccat iecur,ad eius deterſionẽ & purgationem bonum erit vti ſyr. ſequenti, qui ægros vindicat à recidiua, & aliis ſubueniẽtibus affectionibus. Syru. ad deterſionẽ & purgationẽ iecoris in iis qui exulcerationes,ſcabies, herpetes, & alia cutis vitia patiũtur.

℞.rad.lapathi acuti,acetoſæ, & bugloſ.borrag. endiuiæ,cichor.ſcariolæ,ceterach. polytr. adianthi,agrimo. ana M. j. paſſul. prun.ſebeſt.ana num xx.aniſi ʒ.ij.quatuor ſemin.frig.maiorũ ana ʒ j.ſenæ orient.& polypod. querc.ana ʒ.iiij tamarind.ʒ.ij.myrob.citri chebul. ind. confric.in ſucco roſ.ana ʒ.j florum cord.ana p.j.fiat decoctio in decoctione gaiaci, aquæ bugl. & abſynth. ana ℔.j.Et in ℔.j.ß.vel ij. diſſol.ſyr.roſ.lax.ʒ.vj.rhab.electi tenuiſſ.pul.& in panno ligati ʒ.j.aro.cum ʒ.iij. cinamomi,& cap.ʒ.vj.bis in hebdomada. Duobus diebus ſequẽtibus ad refocillationem virium fiat talis opiata.

℞.cõſ.flor.cichor.& bugl.an.ʒ.j.conſ.capil.ʒ.ß. pul. diamarg frig.ʒ.iij.raſurę eboris & limaturæ auri an ʒ.ß. triaſand.& diarrhodi abb.an.ʒ.j.Cum ſyr.conſer.cortic. citri, fiat opiata, cap.ad quantitatem auellanæ,ſuperbibendo parum aquę cichor.& abſyn. Si verò articulorum dolores,&tophos,vel tumores duros paſſi ſint,aut etiam patiantur,hoc modo fiat ſyr.

℞. elenij ʒ.j. galangæ maioris & ſchinæ ana ʒ. ß. betonicæ,abſynth.menthæ,marrubij ana M.ß. herbarum capil.cichor.& bugl. ana M.j.paſſul.dactyl. mũd.ana N. xx.aniſi ʒ.iij.polypod.querc.℔.ß. ſenæ orient. quart.j. ſem.carthami ʒ.ij.turbith.ʒ.j. agar.ʒ.iij.florum anthos, ſtechad.an.p.j.cortic.citri ʒ.ß.fiat decoctio. Et in ℔.iij.

©BIUM

colaturæ diſſoll.mel.roſ & ſyr.roſ.laxat ana ʒ.vj.ſaccha-ri q.ſuffic.fiat ſyrupus aromat. cum ʒ.ij.diagalangæ. Et cap duobus diebus ſequẽtibus continuis ʒ.vj. ſemel in hebdomada per mẽſem,poſtea bis in menſe: deinde ſe-mel. Accedente hyeme capiat bis in hebdomada vt in principio. Vel ſi malit, vtatur pilulis ex aloe ſi curatus ſit: Sin minùs, pilulis ex hydrargyro, vt ſuprà impera-tum eſt. Pilulæ quæ poterunt accipi loco ſyrupi ſupra-ſcripti,vel loco pilularum ex aloë.

℞.aloës ʒ.j.galang myrrhæ, agaric.ſalis gẽmæ ana ʒ. j.ſucci abſynth.ʒ.j.ß & cum aqua abſynth.fiant pilulæ. Cap. manè in exitu lecti ʒ. j. bis vel ter in hebdomada. Et ſi nòn ſit bene curatus, vel timeat recidiuam, vtatur theriaca,vel mythrid.vel aur.alexandr.Et hoc in craſti-num ſyrupi vel pilularum,bis in menſe. Vel fiat talis o-piata, quæ poterit accipi loco theriaces, vel mythrid. vel aur.alexandr.

℞.conſ.anthos,ſtech.& cort.citri ana ʒ,j.confec.aro. roſ.ʒ.ß.pul.diamoſci vel diambræ ʒ. iij. Cum ſyrup.de ſtech. fiat opiata. Cap. manè ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo aquæ abſynth. parum. Aliquando fiſſuræ in manibus apparent, quæ argumento ſunt morbum non eſſe curatum. Itaque repetenda erit inunctio, qua parte ſunt fiſſuræ manuum. Quòd ſi non curẽtur, etiam vniuerſali purgatione facta,poſſumus hoc modo tenta-re curationem.

Linimenta,vnguenta, & decoctiones, quæ poſſunt fieri poſt vniuerſalem purgationem, & vnctionem vni-uerſalem, & hoc in fiſſuris manuum non curatis à morbo Italico.

℞.ſublimati ʒ.iij. aluminis ʒ.j. albuminũ ouorum fortiter agitatorum quantum ſuffic. Applicentur ſupra partem affectam. Vel ſic.

℞.Vnguenti enulati ʒ.iij.argenti viui ʒ.j. ſublimati ʒ. j.miſce,vngantur manus. Vel ſic.

℞.aq.parietar. chelidon. maior. maior. plantag. ana ʒ. iij. ſublimati ℈ iiij. calchytidis & aluminis ana ʒ. j. Decoquãtur leuiter. Et ſerò cum ibit dormitũ,fricentur & abluantur partes tantum cruſtatæ,& quæ in circuitu ſunt. Hunc affectum aliqui ſalſurati,aliqui phlegma ſal-

ſum

tùm vocant: & hoc à materia, quam ſudant, credúntque hanc materiam morbum committere. Sed ſciſſura eſt affectus partis internę manuum, & pedum. Itaque oportet proprium eſſe morbum, vel ob exactam partium illarum temperaturam, vel potiùs ob tendonem, vel muſculum illum latum qui conſtituit manuum pedúmque plãtam ſenſilem & mollem. Aliquando herpetes in facie & aliis partibus eueniunt, & curantur remediis herpetibus aptis, & ſublimatum vel argentum viuum addatur cum aquis acetoſæ, pariet, vel plantag. Quibus aquis adde ſublimati decocti cum aqua forti ʒ. j. in qua ponendum eſt argentum viuum. Vel tale fiat linimentum.

℞. reſinæ pini ʒ. j. ceruſæ ʒ. ß. arg viui ʒ. iij. ſucci citri, & lapathi acuti ana ʒ. j. ß. incorporentur ſimul, & fiat linimentum, quo linatur pars. Sic herpetes curantur, nec amplius redeunt. Efficacius erit, ſi ʒ. j. ſublimati addatur. Sed quia calfacit, moleſtiam adfert. Aqua qua extinctum eſt ſublimatum quod ad fucum paratur, etiam curat herpetes, vel alumen, maximè ſi vſtum albumine oui exceptum ſit, cum ſucco aran iorum vel citri, etiamſi non præceſſerit ſudatio, quemadmodum aloe diſſoluta in oxymelite ſcillitico. Aliquando fit alopecia ſine dolore articulorum aut capitis. Sed ſi aliquando accidat cum dolore, certiſſimum eſt ſignũ morbi Ital. Fit etiam ſine magnis vl ceribus, quia humor ſeroſus eſt ſub cute arrodens pilos. Cognitio alopeciæ eſt, cùm non ſolùm pilorum deperditio fit ſuperciliis, vt in lepra, ſed in mẽto, ac etiam in capite fiunt areæ, quæ ſi in occipite, vel in lateribus fiant, hoc demonſtrat eas eſſe à ſolo morbo Italico. Nam hæ partes caluitio & caſui capillorum ab aliis cauſſis reſiſtunt, ob carnis humiditatem. Retinemus alopeciam abluendo partes affectas lacte. Quæ potiùs curatur vnguento, quàm dieta. Quare hunc in modum cura erit aggredienda. Purgetur frequenter & fortiter, primùm ſcilicet minoratiuo, deinde apozemate ex herbis quæ purgant aquas, & ſeroſa recrementa ſiue ichores, vt ſyr. roſ. laxat. cum decoctione mercur. ciclæ, braſſicæ marinæ, ſenæ orient. Deinde confect. hamech, electuario de ſucco, vt ſequitur. Minoratiuum pro alopecia à morbo Italico.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 881 sur 1293

©BIUM

℞.syr.rosat.laxat.ʒ.ij.decoctionis mercur.& ciclę ʒ.iiij. fiat minorat.cap.manè.Apozema pro alopecia à morbo Italico.

℞.herbarum capill. abrot ciclæ, agrimo. fumiter.lapatij acuti,acet.ana M.j brass.mercur.sennæ orient semi. carth.& polypo.querc. ana ʒ.iij anisi ʒ.iij. florum anth. bugloss.borrag.ana p.j.fiat decoctio. Et in ℔.j. ℈.dissol. syr.de fumar.compos ʒ.vj. misce. cap in quatuor matutinis. Potest dari cum decoctione simplici gaiaci, & vti per quinque dies manè. Quibus finitis cap sequens medicamentum eradicatiuum.

℞.confect.hamech. ʒ.iij. electuarij de succo ros. ʒ.j. syr.ros.ʒ j.aquæ borraginis, & capill.vener.ana ʒ.ij.misce, capiat. Quòd si non satis medicamentum hoc euacuauerit, rursus accipiendum erit de apozemate addendo syr.ros.laxat. tantam quantitatem quantam apposuimus syr. de fumorer. Et cap.bis in hebdomada, manè ʒ. iiij. serò ʒ.vj. internis partibus purgatis quicquid in habitu corporis per sudores euacuare poterimus, hoc sequente vnguento.

℞. pinguedinis vrsi ʒ.iiij. olei de abrotano ʒ. iij.unguenti martiati ʒ. ij. argenti viui ʒ.iiij. myrrhæ, thuris olibani ana ʒ ℈ cineris abrotani, & pellis talparum ana ʒ.iij resinæ, & terebinthinæ lotæ in aqua decoctionis abrotani ʒ.iij ceræ parùm,fiat vnguentum, quo vngantur primùm partes inferiores cùm brachiis & spina: deinde superiores, ac etiam eæ in quibus nulli sunt pili, addendo in fine vnctionis in residuo vnguenti quod sequitur.

℞.ladani depurati ʒ.j.cineris pellis vrsi,& pilorũ mulieris vel viri an.ʒ.ij. mellis ʒ.j. fricetur pars affecta manè & serò,ac vngatur, deinde cooperiatur Post vnguentum fiat lixiuium, quo abluentur partes tentatæ alopecia,hoc modo.

℞.ciner.abrot ʒ iiij.ciner.absynth.ʒ.ij.ciner.talpę,& pellis vrsi ana ʒ.j.aquæ ℔.iij.fiat lixiuium, in quo decoquantur herbæ sequentes.

℞.herbarum capill.abrot.beton.saluiæ, pulegij, ana M.j.Et cum decoctione abluantur partes.Et si talpa reperiatur in illa regione, erit decoquenda,& pars leuiter confri-

confricanda. Aliquando etiam fit dolor capitis à morbo Ital. & hoc euenit quando materia pituitosa vel serosa & putrescens est: & tunc dolorem in parte anteriore capitis, & circa tempora & aures, & maximè cum quadam grauitate facit. Aliquando is dolor in internis partibus est, aliquando in externis. At quando in externis est, & sentitur extra caluariam, nec oculorum nec aurium dolor eos vexat. Et aliquando in hoc dolore alopecia appa ret, & hoc in aliqua parte capitis, & sæpissimè in lateribus, tuncque est certissimum morbi Ital. argumentum. At internus externo, & nocte magis afficit, quàm interdiu, ac magis in mutatione. Australina ad Borealem, & à Boreali ad Australinam, quàm alio tempore. Et in palpebris dolor sentitur grauis, ita vt pili videantur sursum erigi. Verùm aliquando recens est, aliquando antiquus. Si recens sit, sine tumore fit, qui & si aperiatur, nulla sanies aut materia apparet. Et hoc est quia incipit distendere pericranium a cranio. Alia quoque signa morbi Ital. præcessisse oportet. Vt si diuturnus fuerit, & tumoré faciat, verendum de abscessu oris & carie. In aliquibus primũ incipiunt apparere tumores ob vsum vnguentorũ multorum, quæ quidem potuerunt humorem tenuare, & in vaporem mutare, sed non resoluere: aut etiam quia æger ante perfectam curationem se aeri frigido commisit, vnde relicta fuit materia sub cute, quæ pericranium distendendo dolorem facit. Aliquando etiam cum dolore capitis sentitur dolor in acromio, sterno, ceruice, & iuncturis extremitatum, nulla tamen apparente exulceratione vel scabie. Et ob eam causam multi putant dolorem hũc é morbo Ital nec procedere nec oriri. Et leuis calfactio hunc dolorem mouet ac exagitat, magnus verò calor mitigat: quemadmodum videre est de cibo assumpto qui eum euidenter sedat ac mitigat, etiamsi per consensum non fiat dolor. Hic aliquando primarius affectus est, id est, accidit in recenti morbo, aliquando ex recidiua Ad cuius curationem iniiciẽdus est primùm clyster præscriptus in dolore capitis à pituita: deinde exhibendæ pilulæ stomachicæ, vel de hiera cum agarico & sale gemmæ. Postea coquatur materia cum syr. de stecha. & melle ros. vel anthosato, vel scyllit. dissolutos

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 883 sur 1293

in aq.beton.meliſſæ,hyſſo.vel in decoct.herb.capill.vel gaiaci. Et capiat in quatuor matutinis. Quibus finitis purgetur potenter pilulis euacuantibus pituitã, vt cochiis & de ſarcocolla, de agar.ac aliis ſimilibus vel electuario diacarthami vel de citro ſolut.vel Indo maior. vel diaphæn. vt de dolore capitis à pituita monſtratum eſt. Facta euacuatione præſcribatur maſticatorium ex pirethro, quo vtatur per ſpatium quatuor aut quinque dierum manè & ſerò. Poſt vſum verò maſticatorij exhibeatur theriaca antiqua, ſuperbibendo parũ aquæ vitæ, vel parum decoctionis gaiaci. Vel detur aqua theriacalis prouocans ſudores, quæ quidem aqua parabitur ſic,

Aqua theriacalis pro dolore capitis à morbo Italico.

℞. theriacæ antiq. ℔. ß. rad.elen.ſchinæ ana ʒ.iiij.cyclam.ʒ.vj. ligni gaiaci,& corticis eiuſdem maceratorum per diem in vino albo ℔. ij. Ponantur omnia in vaſe vitreo,& diſtillẽtur vt ſolet diſtillari aqua vitæ. Cap. pro doſi ab ʒ ij. ad ʒ.iiij. At ſi ſit corpore multum pituitoſo ac obæſo, neque facilè ſudet, vtatur decocto ſequenti.

℞. rad.elen. ʒ.iij polyp.quer ʒ iiij.ebuli ʒ. ij. raſuræ ligni Indici ℔.j.follic.ſenę ℔. ß Macerentur macerandа,& decoquantur in ℔.i.aquæ ad conſumptionem tertiæ partis. In fine iniicere ſenã,& ʒ.iij.ſem.colocy.mel. ℔.ij.fiat ſyr.arom.cum ʒ.ß.cinam.vel zinz. Cap. manè & ſerò ʒ iiij. Et non prouocet ſudorem. At pro imbecillibus,fiat ſine colocyn. Vtatur per octo dies, donec dolor ſedatus fuerit vel mitigatus Super caput apponantur præſidia topica deſcripta cap.de dolore capit. à pituita. Si autem ſit pauper, nec tantam impenſam ferre poſſit,aut ob ſua negotia non poſſit retineri domi, vtatur ſequenti vnguento.

℞. vnguenti martiati,& aragon.an.ʒ.iiij.euphorb. ʒ. j.argenti viui ʒ.iiij. (extinguatur in lib. ß.axung. porci) ol.cham,& rutac.ana ʒ.iiij.tereb.lotæ in aqua vitæ ʒ.ij. ceræ parum, fiat vnguentum. Vngantur primùm partes dorſi,deinde cruricis, poſtremò iunctura extremitarũ. Quòd ſi hiſce remediis dolor ſedatus non fuerit,vt funditus auferatur,fiat ſequens emplaſtrum.

℞. emplaſtri diuini ʒ.iiij.vnguenti de vigo. ʒ. iij. euphor.ʒ.ß.argenti viui ʒ. ij. malaxentur cum oleo rutaceo,&

ceo,& fiat emplaſtrũ. Apponatur ſupra caput illis priùs abraſis. Quòd ſi multa alia remedia præceſſerint, oportet primũ talia emplaſtra partibus remotis admouere, deinde capiti. Multi in curatione huius morbi Italici vniuerſali medicamenta frigida adhibent magno errore, quia hæc frigida humores refrigerant & incraſſant. Aliquando accidit etiam vlcus narium, quod difficillimè curatur. Et vt huic poſſimus mederi, ſicut & reliquis accidentibus, hîc appoſuimus exemplum tale.

Curatio vlceris narium à morbo Italico.

Ad vlcus narium à morbo Italico, quod non potuerat curari neque à Medicis Italię, neque ab aulicis, neque à cæteris Monſpelienſibus.

℞. cortic. thuris, ſang. drac. ana 3.j. cort. mali gran. 3. iij gummi tragac. leuiter aſſi 3. j. ß. fiat puluis tena. qui immittatur naribus cum tenta, addita mucilag. ſequenti.

℞. ichthyocollæ ʒ. ß. calcis viuæ nouies lotæ in aqua ciſter. deinde cum aqua plantag. ʒ. j. fiat mucilago.

Troch. ad ſuffumig.

℞. cort. thur. maſtich. olibani, myrrhæ, ſtyracis, gummi iuniperi ana ʒ. ß. roſ. rub. ſantal. omnium ana 3. ij. auripigm. rub 3. iij. marchaſitæ, id eſt, lapidis pyritæ 3. ij cum mucilag. gummi tragac. fiant troc. quibus ſuffumigentur cooperimenta capitis, addendo balauſt. & ſpongiæ bedegar. ana 3. iij.

℞. cort. mali gran. 3. j. gallas num. x. plantag. caudæ equinæ, polygoni maris, herniariæ ana M. j. herbæ retrahit. M. ß fiat decoctio in aqua ferrata, de qua abluantur partes affectæ. Deinde apponatur puluis cum mucagine præſcripta. Reiteretur fumigium priùs ordinatum addendo cinnabrij 3. iij. Et formentur trochiſci cum terebint. Et fumigentur vt priùs.

Hic omiſimus omnia alia, quæ illi & in Italia, & in Gallia præſcripta fuerint, tum propter multitudinem preſcriptionum, tum quia ab eis non fuerat curatus. Hęc ſunt accidentia quę ferè ſolent euenire in morbo Italic. quibus debetur curatio. Nunc ad ſuffumigia veniendum, quibus etiam ſolẽt vti in hoc morbo. In curatione dolorum à morbo Ital. vtimur ſuffumigio, & ad curationem vlcerum humidorũ, quę diffici. è cõſolidantur, vel etiam cum vlceris cõſolidationem accelerare volumus: vt ego feci in quodam nobili, qui per ſex menſes Lugduni à

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 885 sur 1293

©BIUM

medicis & chirurgis tractatus fuerat, neque tamen vlla diæta, vllóve medicamento curari potuerat. Ego verò quatuor diebus curaui eius vlcus, ita vt priusquam perueniret domum suam, quæ quatuor dierum itinere distabat, integrè curatus sit. Hoc remedium (scilicet fumigium) desiderat vires robustas, quia forte est, & periculosum. Itaque in præhumidis & fortioribus eo est vtendum. At debilioribus, & qui multa alia remedia frustra sunt experti, quod sit in lecto, fumigium optimum erit, vt nunc ostendam. Purgato corpore diligenter iterum atque iterum vtendū erit masticatoriis per aliquot dies, modò non sit vlcus in ore. (Nam tunc errhinis, non masticatoriis est vtendum) deinde suffumigio manè vel serò in lecto, cuius fumum per canalē dum accensum cremabitur, ducet. Tale autē erit, quod sudorē prouocabit. Ponantur carbones accensi in olla, & in eadē superiniiciatur fumigium super carbones, & cooperiatur operculo, à quo fistula deducatur in interiorem partem lecti. Quòd si æger non possit ferre odorē, exerat licet caput extra lectū, modò ceruix exactè pānis & linteis circumdetur & obuoluatur, vt fumo per superiorē partem nullus pateat exitus. Hæc autem fiunt in debilibus, & iis qui cubiculum calidum & pauilionem (vt vocant) commodum habere non possunt. Fit autem pauilio ex linteis simul ligatis & ex alto dependentibus, & vndiquaque ægrum inuoluentibus, in quo sedet æger ad sudandum: & imponitur fumigium super multos carbones, vt aer sub pauilione inclusus calefiat multùm, atque adeo madore suffumigij infectus, sudores alliciat, sicq; corpus siccet. Si verò odorem ferre nequeat, extra pauilionē caput teneat, & paulò post lecto impositus egregiè sudet. Reiteretur suffumigium pro viribus ægrotantis, & morbi cōtumacia, donec fiat excretio per os. Quòd si ob imbecillitatem continuè vsum ferre non possit æger, vtatur ex interuallis, vt per tres dies, deinde quiescat per quatuor vel plures, deinde ad idem redeat suffumigium. Interim verò vtatur optima victus ratione attenuante, & leuiter exsiccante, aut saltem non multùm humectante. Alimenta sint laudata, & quæ facilè concoquantur. Et abstinēat à vino. Cùm hoc suffumigio vtentur, sit illis vini loco

Victus ratio.

loco hydromel, vel decoctum ſecundum gaiaci. Nam vini potio eo tempore vnà cum argento viuo facit paralyſim. Cæterùm poſt has tres fumigationes purgetur rurſus vniuerſum corpus, vt priùs imperatum eſt in diæta, ídque ſingulis hebdomadis, ſyrupis ſcilicet laxantibus, vel opiata, vel denique pilulis ad humorum pituitoſorum euacuationem accommodatis. *Obſerua.*

Suffumigia vim habent in cinnabrio, ob argentum viuum. Quare oportet illud quãtitate ſuperare alia. Sed adduntur aliqua, quæ ad odoris caſtigationem faciunt, alia verò ad curationem morbi, alia deniq; ad excipiẽda medicaméta. Sed illud à me ſemper obſeruatũ eſt, quod li. de medicamentorũ quãt. & lib. de formis remed à nobis monſtratũ eſt, vt ſcilicet ea vſurpẽtur, quæ ob multas rationes vſurpari debent, vt ſi fieri poſsit forma remedij pluribus nominibus iuuet. Vt exempli gratia. Cinnabrio ſunt addenda aliqua quæ odorem caſtigent, nõ cinamomum, non moſchum, non muſcum arborum, non hypociſt. non ladanum, quia etiamſi ſunt odorata, ſunt tamen adſtringentia, & actionem præcipuam retardarent, vel impedirent ſudorem: Sed ſunt vſurpanda odorata, quæ ſudores mouent, vt beniouin, ſtyrax, calamita & liquida. Si ergo ſcopus ſit procurare ſudores pro doloribus ſedandis, ſufficiunt ſupradicta cum cinnabrio, ſic.

℞. Cinnabrij ʒ.j. ſtyrac. rub. & calamitæ. nucis moſc. ana ʒ.iij. beniouin. ʒ.ß. Excipe terebinthina, & fiant trochiſci ʒ.ij. quibus vtatur, vt diximus. Terebinthinam præſcribimus, quia cõfert ad dolores ſedandos, & ad faciendum multum fumum. Quòd ſi ex aridis fieret, pinguedo vel oleum addẽda eſſent, vt fumũ facerent. Ob id lachrymæ & quæ fuliginem excitant, ſunt materia fumigiorum. *Forma fumigij ad mouendos ſudores.*

Si ad vlcera curanda fumigium parare voluerimus, parabimus ex iis, & aliis vlcera detergentibus & ſiccantibus, qualia ſunt myrrha, maſtix, olibanum, opopanax, gummi ladani, ligna pinguia quæ reſinam fundunt, vt lignum aloes, ramenta iuniperi, cortex pini macis, nucis moſchatæ. Sunt alia quæ arida ſunt, vt ſantala, & illa minùs probantur, quemadmodum neque theriacam & ſimilia iſtis remediis addi bonum putamus (vt neque vnguentis admiſceri, quemadmodum ineptè quidam

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 887 sur 1293

©BIUM

fecerunt) quia neque materia apta eſt ad fumigia faciẽda, neque conferunt extrinſecus adhibita, vt neque theriaca intrò aſſumpta. Sed fiat ſic fumigium ad vlcera curanda.

℞. cinnabrij ʒ.j beniouini, ſtyracis, myrrhæ, olibani, opopanacis an. ʒ. ß. maſtich. macis, thuris, an. ʒ ij. Excipiantur terebinthina, & fiat fumigium. At ego in vlceribus addo ſandaracham, vel auripigmentum, & potiſsimùm cùm vlcera in pulmonibus, vel naribus, vel aliis partibus internis opinor eſſe. Addimus etiam marchaſitam, id eſt, lapidem pyritem, quia vlcera ſiccat, & emollit durities, vt monſtrauimus in cura vlceris narium.

Magna helicroi maceratum in ol. laurino, & de caſtoreo, dolores ſedat, ſi cinnabrium admixtum ſit.

Si vlcus remaneat poſt alia remedia, nec curatum fuerit, ſufficiet partem vlceratam fumigare poſt deterſionem, vel oſsis caſtigationem. Et hæc ſufficiant pro curatione per ſuffumigia.

Ex ſupradictis ſatis apparet argentum viuum antidotum, & maximè accommodatum remedium ad morbum Italicum, quia quomodocunque adminiſtretur, morbum curat. Nam ſudores mouet, & ob tenuitatem partium ſiccat. Quod alia medicamenta non faciunt, quia vel adſtringunt, vel ſudorem impediunt. Argentum autem viuum ſiccando ob aeream quandam ſubſtantiam cum tenuitate, quam habet, curat, & ſuo calore moderato, non autem ſtupefaciendo vel refrigerãdo, vt aliqui ſomniarunt, aduerſus quos in noſtra digreſsione de argento viuo ſatis ſupérque diſputauimus.

Curatio per vnguenta ex argento viuo ab empiricis primùm tentata fuit, qui cum ſcabiei, & illi generi tumoris, quod *achor* dicitur, & aliis huiuſmodi conferre vidiſſent, eóque ſcabiem capitis & totius cutis curari, huic morbo accommodare non veriti ſunt, eóque deinceps ratione optima, atque adeò fœliciſsimo ſucceſſu vſi ſunt.

FINIS.

GVLIEL-

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINÆ IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS regij & Cancellarij.

De compositione medicamentorum tam internorum, quam externorum libri duo, quorum prior est de internis.

MORBORVM alij à natura ob illorum paruitatem vincuntur: alij autem à medio vt illi qui in numero aucto, & situ consistunt, in quibus curandis natura nihil præstat. Alij à natura quidem vincuntur à medico adiuta victu ratione, chirurgia, & medicamentis. Aliquãdo sola victus ratione: quandoque chirurgia, & victus ratione: interdum victus ratione, & medicamentis: interdum tribus simul. Medicamenta subministrat medicus propria vnicuique causſæ, vel morbo. Primùm causſæ accommodat, deinde morbo, iuxta illud: vnamquamque causſam primùm abscindere oportet, deinde ad intemperiem factam venire Remedia autem iustam quantitatem postulant, ne fortiora quæ sunt, nouum morbum inducant, néue, quæ multùm imbecilla, parùm aut nihil vtilitatis præstent, & curationis occasionem retardent. Desideratur etiam medicamentorum contraria qualitas, & medicamenti forma, de qua nobis hic agendum. *Medicamenta variis modis instituuntur.*

Cæterùm variis modis instituuntur medicamenta, vel ob affectus, vel ob partes læsas, vel voluptatis causſa, vel ob medicamenti conseruationem. Hinc fit, vt medicamenta aliquando liquida sint, veluti quando volumus celerrimè in aliquam partem medicamẽta defluere, aut partem aliquam humectare, aut cùm nolumus medicamentum diutiùs in vẽtriculo remanere, qualia sunt me- *Quando liquida debent esse.*

©BIUM

dicamenta laxantia, quæ ventriculum ſua malitia infeſtant, vt ſunt Veratrum, Thymelæa, Chamelæa, Braſsica marina, vel medicamenta quæ ad obſtructiones parantur. Multò enim facilius penetrant, quæ liquida ſunt, quàm quæ ſpiſſa. Item & ea quæ ad mouendos menſes, & vrinas, vel ſudores præſcribi ſolēt, liquida forma eſſe debent. Aliquando autem dura & ſicca parātur ad cauſſas contrarias vt ad ventriculum & inteſtina reſiccanda, conſtringenda, calefacienda & refrigeranda. Damus enim grana Piperis integra calefacturi ventriculum, hepar non item. Liquida igitur ſunt medicamenta vt ſyr. aquæ, decoctiones & olea: Dura, vt pilulæ: ſicca, vt pulueres, trochiſci, qui magis ad conſeruationem puluerum fiunt, quàm ad alium vſum: Item tabellæ tam alterantes, quàm laxantes. Media ſiunt, vt his vtamur tam in forma ſpiſſa, quàm liquida: veluti cum diluimus Antidota & Opiatas, quęque ad mellis cōſiſtentiam redigi ſolent, veluti theriaca, Mithridatiū, Diaphenicum & alia huiuſmodi, quæ forma boli componuntur, quæ addito ſaccharo aut puluere liquiritiæ deglutiuntur. Diſtinguuntur autem medicamenta à forma, ab effectu, & à partibus. Nā alia forma appellātur ſyrupi, & alia clyſteres, alia ab effectis purgantia, alia alterantia, cientia vrinas, ſudores, hæmorrhoides. A partibus alia appellantur ocularia, hepatica, ſtomachica, & nephritica. Cæterùm quia iſta non vna & eadem forma præſcribuntur, ſatius erit formas medicamentorum præſcribere, & proponere, facta priùs diuiſione in medicamenta quę intro aſſumuntur, & quæ foris applicantur, & ea, quæ medio modo ſe habent. Quę intro aſſumuntur aut per os deglutiuntur, aut iniiciuntur per ſedem, aut per vterum, aut per penē, aut per nares, aut per aures, vel per alia foramina ſumuntur. Quæ deuorantur, ſunt vel Antidota vel opiatæ, vel pilulæ, vel pulueres: vel liquida vt ſyrupi, & decoctiones. Quæ verò iniiciuntur, omnia liquida ſunt, excepta Balano in anum, & peſſo in vuluam immiſsis, & puluere, qui inſufflatur in oculos, nares, & aures. Extrinſecus admouentur emplaſtra, ol vnguenta, fotus, ſacculi, balnea, pulueres, & huiuſmodi. Medio modo ambigunt, nempe quæ apponuntur & iniiciuntur, vt ſunt olea quædā, veluti oleum oliuarum

Quando dura debent eſſe.

Diſtinctio medicamētorum.

Medicamenta externa.

Internorū diuiſio.

Externorū diuiſio.

uarum dulce, amygdalarum dulce, & alia olea, quibus vtimur aduerſus venena: Omnia enim pinguia venenis reſiſtunt. Et ad vomitiones prouocandas, necnon ad dolores partium internarum & inflammationes, vt oleum amygdal. dule. recens paratum (quia vetus ſua acrimonia dolorem excitat) dolores coli vteri, & ilei, pectoris, & renum ſoluit. Eodem oleo pectus inungimus, vētrem inferiorem (quia ſtomachus non eſt relaxādus) aliáſque partes, quas volumus emollire, & laxare. Oleo ouorum cutis maculas emendamus, & dolores internos ſedamus præſertim ab humore acri. Vlcera interna curamus addito Antimonio: quia ſiccat ſine morſu: quo nihil eſt præſtantius. Butyrum & intrò & extra aſſumptum valet, quemadmodum & omnes adipes. Collyria quædam & foris & intro aſſumpta conueniunt, vt Trochiſci de terra ſigillata, de bolo armeno. Trochiſci verò albi Raſis in vlceribus veſicæ, vteri, & inflammationibus & doloris oculorum, & vlceribus admouentur. Quia tamen non poſſunt deglutiri, tantū extrinſecus admouentur. In ſumma omnes Trochiſci, qui metallica recipiunt, iniici quidem poſſunt, ſed non deuorari. Verùm hæc de medicamentis medio modo ſe habentibus. Quare ſupereſt vt de reliquis agamus. Hoc itaque lib. de medicamentis, quæ intro ſumuntur, altero verò de his quæ foris admouentur, agendum eſt. Cæterùm intro aſſumpta, vt iam dictum eſt, aut per os ingeruntur, aut iniiciuntur: de quibus omnibus ſuo ordine.

Pinguia venenis reſiſtunt.

Oleum ouorum cutē præſtat.

Trochiſci albi raſis.

De ordine.

PArùm referre cuiq; videtur, quo ordine res quæque dóceatur. Quod fuit in cauſſa vt quiſq; hunc librum pro ſuo arbitratu diſpoſuerit Ego verò ſemper cum Galeno in ſcribendo, docēdóque, tum etiā in curando, methodum ſequendam cenſui. Quare cùm res ſint docēdæ ſecundum earū vtilitatē, primùm de Balano, deinde de clyſtere dicemus. Nam Balanus ſolet eſſe primum & facillimum remedium ad aluum ſollicitandam. Quòd ſi Balanus nihil proficiat, tunc clyſterem inſtituimus. Præterea & ſyrupos, medicamenta purgantia, poſt illa, Opiatas, Tabellas, Topica remedia. Hunc igitur ordinem ſequi maluimus, quàm alium. Quare de balanis primùm

©BIUM

De Glandulis & Suppositorijs.

HVius remedij formam indicat, nominis ratio. Dicitur enim Glans siue Balanus à glandis similitudine, qua olim conformabatur. Barbaris autem suppositorium dicitur, quod supponatur, vel in anum mittatur. Quæ verò nunc cõficiuntur, glandium formam non referunt, sed pessorum potiùs. Teretes enim conficiuntur instar candellarum cerearũ dodrantali longitudine, vnde ab earum similitudine, vulgus cãdellas vocat. Ea autem longitudo inutilis est planè cùm facultatem expultricem non irritent glandes, nisi qua parte tangunt podicem, aut recti intestini extremum. Ea autem pars sensibilis maximè est. Satius itaque erit ad glãdis maioris similitudinẽ effingi, crassitiémq; digiti vtrinq; acuti, quò faciliùs ingerantur & egerantur, si integrè egeri debeant Formantur autẽ glandes & suppositoria ad irritãdam facultatem expultricem recti intestini, vt expellat induratas feces, & diutius retentas ob duritiem & siccitatem. vel vt clysteres iniecti reddantur, vel vt medicãmẽti iuuetur actio, aut acceleretur: dum intestina nihil habent lubricitatis à pituita: aut quia podex à frigore nimio ita est cõtractus, vt ne specillum quidem ingredi valeat: aut ob tumorem præter naturam, aut ob tumentes venas hæmorrhoides. Balanis seu glandibus vtimur, cùm clysteres ægri non admittũt ad hæmorrhoidas irritandas, claudendas, ad doloris sedationem, ad vlcera sedis, ad inflammationes, ad ventriculi subuersiones, ad vermes sedis occidendos, ad sedis & penis resolutionẽ, ad mensũ prouocationem, & quãdo offendũtur partes clysterũ iniectione, vel in soporosis affectibus, in quibus somni profundi suspicionem timemus. Sũt etiam instituendæ glandes, cùm clystere non est vtẽdum: aut quia morbus, vt Enterocele, aut tẽporis breuitas non patitur clysterem parari: aut quia etiamsi clysterem dare instituamus, stercora obdurata clysteris iniectiones ad superiores partes non sinunt penetrare. Sollicitãda est igitur Balano facultas sopita. Fiẽt autem debent ex relaxãtibus astrictas partes, & facultatẽ animouẽtibus. Ad aluũ itaq; cõstrictam fiãt ex pinguedine porci saliti, vt in pueris, quod pinguedo, quę cuti adhęret, lubricet, & laxet ob pingue-

pinguedinem: salis verò ratione stimulet facultatem expultricem. Fiunt etiam ex radicibus lentum humorem habentibus, vt radice altheæ & maluæ sale trito insper-sis Candella sebacæa inditur, aut cerea oleo intincta. Fiunt præterea ex detergentibus, vt ex pediculo betæ, & pauxillo salis, quod facultatē mouet. Interdū cùm nihil aliud sit præ manibus, paramus ex ficubus Massiliēsibus astracto pediculo iquersis, ac sale consperſis. Laxat enim illud pingue ficus internum, & detergēt, & granula illa cum sale, acrimonia sua, facultatē expultricem excitāt. Possunt & perfundi pauco oleo, quò facilius ingrediantur. Quandoq; amygdalas saccharo obductas supponimus. Saccharum enim dissoluit, & partes lubricat, atque ita detergendo, incitat ad alia crassiora expellenda. Ad eundē affectum parantur ex melle cocto indurato, cui salem communem adiūgimus, interdum salem ammoniacūm, vel gemmæ ad acriùs pungendum Aliquando hieræ vel benedictæ, vel stercus muris: acre enim est. Addunt mulierculæ quædam ad pungendum, pilos in tenuissimas partes dissectos ex melle, & sale tosto. Fiūt etiam glādes propter alios affectus, quàm vt laxent. Cùm enim vlcus in ano est, ad formam glandis remedia redigimus: Ex melle tantùm, vt detergeant, consolident, & exiccent: Ex emplastris consolidantibus, vt emplastro diuino, de ceruſa: vt sedent dolorem vlcerum, vel hæmorrhoidum Hæmorrhoidum dolor sedatur glādibus ex seuo, vel oui vitello indurato, vel cocto cum butyro, vel oleo amygdalarum dulcium. Vlcerum dolores sedātur pauxillo opio, leuiter torrefacto, & myrrha castigato, addito emplastris. Pars enim illa facilè resoluitur, & malum contrahitur appositione narcoticorum. Glandes vlceribus & ano determinatæ duriores esse debent, quàm quæ ad hæmorrhoidum dolores, & alios tumores parantur. Debent enim hę esse molliores ne duritie sua dolorem excitent. Bālani ex melle parati in oleo seruātur. Prohibet enim mellis iam cocti, & indurati, dissolutionem. Multò autem meliùs infigentur butyro, aut axungia porci. Sunt itaque glandes figura magnarū glandium quernarum, breues, & crassæ, vtrinque autem acutæ. Earum crassitudo augenda, vel minuenda pro cor-

Hæmorrhoides quibus sedantur.

©BIUM

poris conſtitutione. Pueris minores, iuuenibus, & adultis maiores. In Italia fiunt craſſiſſimæ. Fiunt & ſuppoſitoria ex ſapone, ſtercore muris, & aliis pulueribus.

De iniectionibus.

OMnes iniectiones in hoc cõueniunt vt liquidę ſint, fiántque vel ad emolliẽdum, vel laxandum, vel detergendum, vel ſedandum dolorem, vel ad reſiccãdum: quandoque ad calfaciẽdum, vel refrigerandum. Conueniunt etiam magna ex parte in materia. Nulla eſt enim pars quę maluam agreſtem, vel hortenſem, vel altheam, vel Brancham vrſinã non ferat, ſi vel emolliẽda ſint recrementa, vel pars relaxanda: quibus adiungimus ſemen lini, fœnugræci, & maluarum ſemina, quæ lentorem habẽt cum qualitate quadam calida. Sũt enim aliqua medicamenta quæ lentorem habent, ſed quia refrigerant, plus conſtringunt, quàm laxant, qualia ſunt ſemina cydoniorum, pſilij, pomorũ, & aliorum fructuum. Ad deterſionem cum emollientibus medicamẽtis fructus aliquos etiam adiũgimus, vt ficus, vuas, pruna dulcia. Nam acida magis aſtringũt, quàm emolliunt Fructus hiſorte magis ad deterſionem, quàm emollitionẽ parantur. Ad deterſionem communiter vſurpantur etiam beta, parietaria, caules, abſynthiũ, & omnes reliquæ herbæ amaræ, & nitroſæ, veluti iniectionibus vlcerum, vel ad occidendos vermes auriũ, vel aliarum partiũ, de quibus particulatim ſuo loco dicemus. Decoctũ hordei integri ſemper ad deterſionem ponitur. In quibus autẽ fortiùs detergendum & ſiccandũ, lentes, fabas, orobos, & lupinos accipimus. Exiccant enim, & propter amarorem detergũt potenter. Fructus dulces detergere dicũtur, ſed cũ quadam emollitione, & relaxatione: vnde in clyſteribus tãtùm, & remediis pectoris apponendi ſunt. Iniectionibus partium induratarum ob callum, fiſtulámq; putreſcentibus, aut emollientibus, flores, quales ſunt roſarum, cẽtaurij minoris, cucumeris. Detergunt enim ſemina illa, quæ remollire diximus. Quare in illis tantùm iniectionibus, in quibus remollire & detergere volumus imponenda. Fiunt etiam iniectiones ad ſedationem doloris, cum vlcere, aut inflammatione, vel ſine vlcere & inflammatione. Sedãtia dolorem ſine vlcere aut inflammatione re-

Emolliẽtia & relaxantia.

Conſtringentia. Detergẽt.

Sedantia dolorem.

ne recipiunt pro materia medicamenta malactica,& relaxantia & discutientia, vt & emollientia superius enumerata extrinsecus,aut intrinsecus adhibita.Liquida in fundũtur,item adipes & olea.Et quia eiusmodi dolores ferè semper fiunt à retentione excrementorum, vel ab intemperie frigida.Retẽtio autem excrementorum vel à nimia siccitate oritur, vel à nimio frigore, vel à nimia caliditate: ob id ab initio malacticis vel sedantibus dolorem est vtẽdum,deinde ea adhibenda, quæ magis calfaciunt, vel magis resoluunt, vt quatuor semina cælida maiora,vel ea quæ magis relaxant,& sine morsu,vt sunt olea illa temperata,quale est chamomilæ,ouorum,lini, amygdal. dulcium. Quòd si dolor oriatur ab inflammatione, malacticis adiungimus quæ magis, quàm illa malactica, refrigerare possunt in principio, vt folia violarum, lactucæ, endiuiæ, portulacæ,& cucumeris. Sin vero dolor fiat sine retentione recrementorum, non sunt reiiciend a illa medicamẽta,quæ leuem quandam astrictionem habent,vt solanum & similia,quæ non possunt dolorem facere. Nam quæ multum constringunt, potiùs dolorem augẽt, quàm sedant, ob impeditam diffla-tionem, in quorum numero recensentur cucumeres & cucurbitæ, pruna, sebesten,iuiubæ,quæ si decoquantur in aqua & oleo,dolorem sedant refrigerando, & laxando inflammationem: vt pomorum dulcium decoctum in aqua,vel iusculo,vel lacte,quibus non est præstantius remedium ad sedandum dolorem ex ictu bombardæ, si emplastrum ex his fiat in aqua,vel iusculo pulli,aut capi tis veruecis, vel capi, vel lacte, quia aufert empyreuma. Quin & lac ipsum præsertim caprę,& asinæ in vlcere vesicæ,aut alterius partis, quæ detersione egeat, dolorem soluit.Item mucilago seminis psilij,& cotoneorum,deinde semi. lini,vltimo loco,fœnugræci, mucilago seminis psilij, & cotoneorum magis refrigerando, seminis lini,laxando, & modicè calfaciendo, fœnugræci autem mucilago, aut decoctum, calfaciendo, aut resoluendo, magis quàm semen lini.

Quibus ſtendum in retẽtione ſecum. Relaxantia.

Quibus occurrimus dolori ab inflãmatione.

Lac caprę aut aſinæ dolorem ſedat.

Sedantia dolorem cum vlcere.

Si adsit dolor cum vlcere,primùm quæ leuiter detergunt & sine morsu, sunt iniicienda, ne excrementa

Detergentia ſine morſu.

©BIUM

Ol. rosarũ quibus cõferat. detineatur, augeatur dolor, vt serum lactis, decoctum hordei mundati. Postea quæ dolorem sedant sine nimia relaxatione, & constrictione, quale est ol. ros. aut ouorum, quòd dolorem vlceris soluat & exsiccet. Vlcus alia olea non patitur, quia id non præstant, & vlcera sordida reddunt. Post detersionem iniicitur & axungia porci, in dolore vehementissimo dysenteriæ, vt & Galenus lib. simpl. medic. imperat. In non vehementi verò dolore seuum veruecis, deinde hirci, denique albumen oui fortiter agitatum, dilutum aquis plantaginis, solani, vel rosarum: dolores soluit in principio, & præsertim, qui sunt cum inflammatione, & in dolore vlceris toto morbi tempore. Albumen autem oui fortiter agitatum lenit partem, & excrementorum impedit contactum, & acrimoniam minuit, maximè si dolor fiat propter transitum recrementorum per partem multùm sensilem. Albumen oui post reiectionem & ante, iniicere oportet: Ante, vt pars non lædatur: Post, vt dolor factus ex acrimonia recrementorum sedetur, siue in anum, siue in vesicam, aut vterũ, siue in nares, siue in aliam partem, per quas fieri possunt iniectiones. Iniectionibus etiam resiccamus vlcera, partes nimiùm laxas, & humidas, & profundas. Si verò cum vlcere sit calor & fluor, resiccamus, & leuiter refrigeramus, vt in dysenteria, & vlceribus aliarum partium. & hoc cum leui quadam detersione. Ad id conuenientissimæ sunt herbæ refrigerantes & exiccantes, vt vtraque plantago, bursa pastoris, vel polygonum, (quorum succo non est præstantius remedium sistendo sanguini vndecunque fluenti) tapsus barbatus, solanum, folia myrthi, oleæ, agrimoniæ, ceterach, folia palmæ, herniariæ, salicis, rubi & semina quæ decoquuntur in aqua hordei. Solanum tamen à Galeno 5. simp. de indurantibus reiicitur, tanquam non satis exiccans. Superioribus adiungi possunt cortices mali punici, gallæ, nuces cupressi, mala cydonia immatura, mespila, dactyli immaturæ, nuces immaturæ, pyra syluestria, corna, oliuæ immaturæ, mora viridia, fructus myrtillorum, acini vuarum, & quæcunque magnam astrictionem habent & manifestam, cum leui amarore, vt folia pyri syluestris, & mespili. Hæc omnia siccant, astringunt, consolidant,

Ol. rosarũ quibus cõferat.
Ol. ouorũ vlceribus adhibetur
Axungia porci.
Curatio doloris dysenterici.
Seuũ hirci.
Albumen oui.
Herbæ refrig. & exiccantes.
Polygoni succus.
Adstringentia aperte.

lidant,& cicatricem inducunt in internis vlceribus. His ad maiorem deterſionem mel.roſ.ſaccha.rub.vel ſyr.de roſ. ſiccis,vel ſaccha.roſ.tabularum addimus. Ad reſiccãdas partes laxatas, & nimiùm humidas, eligenda ſunt quæ ſiccant cum quadam calfactione, tum quia partes refrigeratæ ſunt, tum quia calida profundiùs deſcendunt, vt vehementiſſimè deſiccant. Ad refrigerandum vel calfaciendum vſurpantur, quæ manifeſtè refrigerant,vel calfaciunt. Id autem rarò euenit,vt partem aliquam internam vel calfacere tantùm, vel refrigerare conueniat, quin & ſimul humectare, vel exiccare,vel conſtringere, vel detergere oporteat. Et quia nemo ex vniuerſalibus doctior redditur, ideo *paradigmata* quædam adhibenda ſunt ad maiorem elucidationem. Primùm igitur agemus de ea forma, quæ frequentiùs iniicitur,vulgò clyſter & enema dicitur. *Detergentia.*

De clyſteribus.

FIunt clyſteres ad emolliendum excrementa, ad expellendum,ad calfaciendum,refrigerandum,ſiccandum,aſtringendum,relaxandum, & ad dolores inflammationum ſedandos, vlcerum inflãmationes, ad nutriendum,ad diuertendum, ad detergẽdum, arrodendum, conſolidandum, ad vermes deorſum eliciendos & occidendos.Verum primùm ad ſedis & inteſtinorũ affectus, deinde ad ventriculi,& ſplenis,renum,veſicæ,vteri,meſenterij.& aliarum partiũ vicinarum, Porrò ad corporis affectus,ad capitis materiam reuellendam,&(vt breuiter dicam)nulla eſt pars corporis,quæ aliquã ex clyſteribus non ſentiat vtilitatem, ſed aliæ aliis maiorem. Verùm cùm operationes hæ ſint diuerſæ, nũquam poſſunt eadem materia perfici, vel ſæpo vnicuique affectui,vel cauſſæ cõuenienti. Oportet deligere cõuenientem materiam,& in formã liquidam redigere,quæ per fiſtulam iniici poteſt. Eſt enim iniectionis ſpecies magis cõmunis & frequens,à Græcis enema, quod interpretatur iniectio. Ab Ibide didicerunt homines hoc remedij genus & modum immittendi, quæ materiam roſtro acuto & longo in ano aquam marinam iniiciebat. Eſt enim ſalſa ad facultatem expultricem mouendam & irritandam. Fiunt potiſſimùm ad excremẽtorum alui excretionem, *Quibus affectibus adhibẽtur clyſter.* *Polyã. Virgil.li. 1.cap.2.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 897 sur 1293

©BIUM

aut inteſtinorum ablutionem, vnde nomen clyſter accepit. Clyſter enim ablutio eſt à verbo *clyſo*.

Clyſterum differẽtiæ. Clyſterum multæ ſunt differentiæ. Alij enim ſunt laxantes. Laxantium alij ſunt molles dicti, alij acres. Molles autem, qui ad molliendum excrementa alui dura parantur, quibus etiam ad partium ſedis induratarum, vel contractarum relaxationem vti nihil prohibet.

Mollium clyſterum antiquis materia erat aqua dulcis calida ſola, vel oleum oliuæ, vel aqua & oleum, quæ antiquis fuit materia, & hodie eſſe poteſt. Sunt enim illa paratu facilia, & pauperibus vtilia. Oleum autem amygdalarum dulcium, ditioribus materia eſſe poteſt.

Communis clyſt. materia. Communis materia eſt, decoctũ omnium ſpecierum maluarum, vt altheæ, maluæ, quæ paſſim naſcitur, hortenſis, arboreſcentis, altheæ, vel geranei ſecundę ſpeciei, & quæcunque humectant vel emolliunt, vel lẽtum ſuccum habẽt, vt acanthus, decoctum fructuum, vt ficuum: ſeminum, vt lini & fœnugręci, florum, vt mal. liliorum: radices maluarum, vel liliorum idem præſtare poſſunt.

Axungiæ liquatæ vim molliendi habẽt. Quare etiam molles clyſteres dicuntur, qui ex multa axungia parantur. Parabitur clyſter mollis, vel emolliens, vel ex aliquibus in hunc modum. Sunt qui delectantur magis compoſitis, quàm ſimplicibus, & paratu facilibus. Quare paradigmata apponemus, vt noſtrorum formã habeamus, & antiquorum.

℞ molliẽs. ℞. rad. mal. biſmal. & lilior. an. qr. j. fol. mal & biſmal. an. M. j. ſem. lini ʒ. j. fic. par. xx flor. melil. viol. an. p. j. aniſi ʒ. iij. Decoquantur in iure pingui, vel in aqua fontis, & in ℔. j. diſſ. olei communis, vel butyr. recent. vel axung. porci ʒ. iij. miſce, fiat clyſter.

Hic eſt purè emolliẽs. Nulla enim adduntur, quę vim emolliendi non habeant, excepto ſemine fœnic. vel aniſi, quod addimus ad flatus diſcutiẽdos. Nam ſolent, quæ emolliunt, multos flatus gignere.

In decoctione mollium diſſoluitur caſſia ſola, vel caſſiæ ab ʒ. j. ad ʒ. ij. Emollit enim caſſia ob humiditatem magnam. Olei dulcis ʒ. iij. Hic clyſter mollit, tenſas partes laxat, dolores ſoluit, & inflammatas partes non irritat, aut exaſperat.

Neceſſe

Neceſſe eſt aliquando non ſolùm emollire, ſed etiam cum quapiam relaxatione & calfactione ob dolorem, túncque illa quæ emolliunt & calfaciunt, magis eliguntur, vt fœnugræcum, lini ſemen, vel altheæ, vel rad. cum liliorum decocto. Oleum, butyrum, axungia ponitur in maiori quantitate. *Quando emollientium cum calfact. & relaxat.*

In doloribus aliquando etiam oportet refrigerare, vt in febribus & inflammationibus ventris partium internarum: & tunc herbæ, quæ modicè refrigerant & emolliunt, ſunt vſurpandæ, & quæ ſine magno calore emolliunt. Sunt autē multæ, quę id poſſunt efficere, vt omnes maluæ, quæ parùm calfaciunt ob largam humiditatem, qua temperatur caliditas, quibus adiungimus folia viol. quæ ferè omni tempore inueniuntur. *Quando refrig. & emollientium.*

Æſtate verò folia cucurbitæ, melonum, cucumerum ſolùm habentur, quæ quidem emolliunt & refrigerant, ſunt vſurpanda, & his ſimilia, quæ frigiditatem cum humiditate habent adiunctam ſine adſtrictione. Nam quæ aſtringunt, in molli clyſtere non conueniunt, quanquam portulacam inter emollientia enumeret Oribaſius, & plantaginem, & roſas, & alia multa, quæ potiùs aſtringunt, quàm laxent. Sunt etiā quæ acrimonia pungunt & detergunt, vt beta & decoctum alicæ. Hæc minus probari debent in emollientibus. *Herba refrig. & molientes. Hæc improbantur in emollientibus.*

In refrigerantibus verò poſſunt, vel in principio inflammationū, vt plantago, portul. decoctum alicæ. Sed de his poſtea agemus. Nunc enim ſcopus eſt rectā demonſtrare rationem, non autem omnia errata reprehendere, ſed pernicioſiora quæ ſunt, tanquam digito demonſtrare. *Clyſter.*

℞. malua. viol. ana M. ij. flor. viol. bugl. ana p. ij. hord. mund. p. j. fiat decoct. in ℔. j. ß. diſſ. ol. viol ʒ iij. miſce. Si verò facultas ſopita ſit, ad eam irritandam addenda ſunt quædam, quæ facultatem expultricem moueant citra calfactionem & ſiccationem. Quare his adiūgemus ſuccos herbar. irritantium, vt merc. betæ, in decoct. vel herbas ipſas. Hæc enim humiditatem nitroſam habent, vnde facultatē expultricem mouere poſſunt abſque inſigni calfactione. Conducunt detergentia dulcia, vt mel, ſacch. loth de caſſia, diaprun. ſimpl. vel ſalis parùm. Fiet ergo clyſter molliens, & acris, cuius forma talis eſt. *Clyſter mollient & laxant a febr. intermittentibus.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 899 sur 1293

©BIUM

℞.mal. cum radic.biſm.branch.vrſinæ,cielæ,pariet. merc.(detergunt enim & ſtimulant,neque multum calfaciunt)ana M j.patil.fic.par.xx.ſem lini ʒ.j.aniſi ʒ.ij.florum viol.melil.ana p. j. fiat decoctio in aqua,vel in iure veruecis, vel inteſtinorum,vel in iure mugilis piſcis, vel ſaxatilium, vel oſtreorum, vel aquæ maris, & in ℔.j.ß. diſſ.mel viol.ʒ ij ſalis parum,fiat clyſt.Emollit,deterget & laxat, neque multùm calefacit. Quare conueniet omnibus febribus intermittentibus & continuis nõ multùm ardentibus,vel in illis ardentiſſimis, quando ſolicitanda erit aluus, addendo maiorem quantitatem refrigerantium,vt folia cucurbitæ,melonum,& ſemina etiam frigida maiora.Si verò dolor capitis adſit,prætermittere in omnibus clyſteribus oportet, quæ caput replent & tentant,vt cuminum, fœnug.ſemen lini, nitrum, & alia odorata,vt docet Aetius.

Cautio.

De acrib. clyſterib. Herba acres.

Acres clyſteres ſunt, qui pungunt & ſtimulant ventrem pungendo. Horum materia acris eſt,vt inter herbas mercur.cicla,atriplex,parietaria. Pungunt etiam & ſtimulant & multo magis ſuccus earum per ſe,vel cum decocto permixtus. Item ſalis omnia genera, ſal cõmune, ammoniacum,ſal gemmæ, nitrum. Compoſitiones omnes laxatiuæ,vt hiera omnis, benedicta, & quæ diagridium, colocynthidem, & alia purgantia recipiunt. Colocynthis autem & agaricus etiamſi per ſe decoquãtur,acrem clyſterem faciunt.Parabitur verò acris ſic.

Compoſitiones acres.

Forma clyſteris acris ſine magno calore.

℞. Mercur. ciclæ, pariet.ana M.j. aniſi, fœnic.ana ʒ. ij. fiat decoctio in aqua marina vel ſal. & in ℔.j ß. diſſ.ſuccibetæ,vel mercur.ʒ.ij.ſalis ʒ.ij.fiat clyſter.

Si clyſter acris ſit, ſine oleo,& emollientibus parari poteſt.Magis etiam ſtimulant & pungũt acria ſola,quàm cùm talibus iunguntur. Nam nihil ſanè eſt, quod magis obtundat acrimoniam medicamentorũ, quàm pinguia, vel multùm humida. Quare ſi oleum ponendum, antiquũ eligatur, aut omnino prætermittatur, niſi cum alia ratione cõueniat,vt ad doloris ſedationem coli,vel aliarum partium.Hic autem clyſter acris eſt ſine magno calore. Quare in quibus timetur nimia calefactio, hoc vti licet,vel emollientes herbas addere,vel quatuor ſemina frigida

frigida maiora. Cùm verò nihil prohibet vti calidis, vel potiùs, morbus aut ſymptomata ſuadet, benedicta hieráque ponitur, & omnes laxantes compoſitiones, Sal etiam nonnunquam hoc modo.

Clyſter ſuperioribus acrior & calidior.

℞. Superioris decoctionis vel cómunis ℔ j. ß. in qua diſſ. benedictæ ʒ. j. mel. communis ʒ. ij. ſucci mercur. ʒ. iiij. ſalis communis ʒ. j. antiqui ʒ ij. fiat clyſter.

In huiuſmodi clyſteribus diſſoluuntur compoſitiones acres, quales ſunt hiera benedicta, Indum maius, & ſimiles. Sed illam magis eliges compoſitionem, quæ humori euacuando magis conuenit, & hoc faciendum, cùm ob imbecillitatem medicamenta laxantia vereamur præſcribere, vel cùm medicamentum iniectum non operatur. Ad eius prouocationem clyſteribus acribus vtendum, atque etiam in omnibus morbis ſoporiferis, & in quibus ſomni profundi propenſio quædam eſt, cùm virtus expultrix multùm ſopita eſt, vt in Lethargo, Sopore, Caro. Cùm etiam diuertere à parte aliqua, aut etiam vermes occidere volumus, eligendo tamen affectui materiam conuenientem, vt ſi ad Apoplexiam, & alios morbos frigidos clyſter acris ex laxantibus parandus ſit, aſſumimus herbas incidentes, & calfacientes, quę vulgò capitales vocantur, vt origanum, pulegium vtrumque, calamintha, meliſſa, hyſſopus. Ex floribus verò flores roriſma. ſaluiæ, ſtechados. His adiungimus agaricum & pulpam colocynthidis, quæ in decoctione decoquitur in panno ligato, ex quibus parabitur clyſter acris in hunc modum ad pituitæ euacuationem, & ad affectus capitis & inteſtinorum.

Quibus conueniũt acres clyſt.

Herba capitales & flores.

Clyſter ad morbos capitis frigidos & inteſtinorum.

℞. Mercu. M ij. origan. calament. rutæ ana M. j. flor. centaurij minor. anth. ſtecha. chamomi. ana p. j. agar. in panno ligati ʒ. ij. vel colocynth. ʒ. iiij. aniſ fœnugr. ana ʒ. iij. fiat decoctio in aqua maris, vel fontis, in ℔ j. ß. diſſ. benedictæ ʒ. j. vel nitri ʒ. ß. ſi in aqua dulci præparetur, fiat clyſter. Cæterum oleum hîc prætermiſſum eſt, vt actius ſit, ſed ſi addatur, antiquum ſit, vel Ireum, vel rutaceum & ſimilia.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 901 sur 1293

©BIUM

Clyſter ad enecandos Vermes.

ACris clyſter ad occidendos vermes, qui ſunt in colo, vel recto inteſtino, addito oleo ad ʒ. iij. ſuprà ſcriptus aptus eſt. Laxat enim, trahit, & amarore occidit vermes. Nam omnia ſunt ferè amara, ex quibus componitur, vt flores centaurij, agar. colocynth. benedicta: vel fiat ex his, quæ vermes occidunt, qualia ſunt omnia amara, & nitroſa, & acria, & oleoſa. Amara verò ſunt, flores centaurij minoris. abſynthium omne, ariſtolochię omnes, cichor. abroton, puleg. oleum antiquum. amygdal. amar. oleum perſic. petroleum, laurinum & ſimilia: vel fiat decoctio in aqua, & collaturæ adde oleum, & fiat clyſter: vel decoquatur in oleo, & oleum iniiciatur hoc modo.

Amara omnia ad occidẽdos Vermes.

℞. abſynth. Romani, ſeryph. abrot. ana M. j. lupinorum p. j. ß. flor. centaur. minor. p. j. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. olei amygdal. amar. olei, laurini ana ʒ. iij. miſce, iniiciatur. Si autem ſine febre ſit, hæc præſcribuntur, & vinum generoſum additur, & fit coctio in oleo, de quo iniicitur ℔. j. Sin verò ſit laxandum, additur hiera, benedicta, agar. in decoctione.

Ad aſcarides.

QVòd ſi fuerint aſcarides, id eſt vermiculi, quales in caſeo inueniuntur, decoctum fiat in lixiuio debili, vel lixiuium ipſum iniiciatur, vel in lixiuio decoquantur ſequentia, & iniiciatur per fiſtulam multis foraminibus perforatam in latitudinibus, & non in extremitate paratis, hoc modo.

℞. radic. gentianæ, ariſtoloch. rotundæ, vel longæ, clematidis, vel piſtolochiæ ana ʒ. j. florum marrhub. foliorum perſici & abſynth. ana M. j. lupini, vel orobi p. j. fiat decoctio in lixiuio, & aqua, æquis partibus: iniiciatur, ſed ſenſim, & bis eadem hora: vtile eſt etiam iſtis hieram vel benedictam ad pituitæ euacuationem, & recti inteſtini deterſionẽ diſſoluere. In his etiam iniicere muriam oliuarum, vel perſicum, vel vrinam, cui additur parùm fellis hirci, vel bouis, vel ſalis gemmæ. Parùm ſumere vtile eſt.

Cùm Vermes in Ventriculo & ſuperioribus inteſtinis ſunt.

Si ve-

SI verò sunt in ventriculo, aut superioribus intestinis oportet eos potionibus occidere, & deorsum deturbare, vel clysteribus dulcibus elicere. Parantur autem ex decocto hordei vel tritici, vel ficuum, vel passularum hoc modo. *Frigida & amara herba.*

℞. hord mundati p. j. fic. par. x. anis. ʒ. j. fiat decoctio in ℔ ß. diss. mel. vel sacch ʒ. iij. vel sapæ ʒ. iiij. fiat iniectio sine oleo & sale. Fugiunt etiam oleum omnia amara, & salsa, & acuta, dulcia verò & insipida sequuntur.

Cùm febris ortà cum vermibus adest.

SI febris adest, clysteres debent laxare, & vermes occidere & refrigerare. Fiunt autem ex amaris & frigidis, vt cichor. endiuia, scariola, portulaca. Fit decoctio in sero lactis, vel aqua fontis, vel decoctione pulli, & in ℔. j. ß. diss. mel. ros. colati ʒ. ij. succi ros. ʒ. ß. Vel loco illius syr. ros. ʒ. j. Nihil enim prohibet syrupis vti in clysteribus, si sua qualitate conueniant, & potissimùm hyeme, cùm succos herbarum non possumus habere, & hoc in diuitum remediis. Hic clyster refrigerat, laxat, & occidit vermes. Est autem aliquando necessarium occidere, & fluxum ventris cohibere, quem vermes excitant. Quare detergentibus amaris, non autem astringentibus vtendum, ne vermes occisi retineantur, & putrescant. Fiant ergo ex decoctione lentium vel lupinorum, & decoctione aquæ caulium, quibus addere possumus rosas, vel fructus amaros, vel myrobal. qui parantur hoc modo.

Ad occidendos vermes & ortà fluxum ventris cohibendum.

℞. Lentium p. j. ros. p. ij. fiat decoctio. In ℔. j. infunde per sex horas corticum myrobal. citrino. ʒ. j. facta expressione iniiciatur in fluxu & vermibus, vel decoquatur cum herbis hoc modo.

℞. summitatum oleæ, & myrthi ana M. j. ros. rub. p. j. centaur. minor. p. ß. fiat decoctio, & iniiciatur. Vel sic.

℞. cortic. mali granati ʒ. j. myrobal. citrinorum & chebul. ana ʒ. ß. fiat decoctio in aqua hord. perfectè cocti & colaturæ ℔. j. iniiciatur.

℞. summitatum portul. M. ij. cichor. M. j. lentium p. j. fiat decoctio, iniiciatur. Pauca enim quantitas infun-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 903 sur 1293

©BIUM

denda, quia ad rectum intestinum tantùm debet pertinere, & coli principium.

De clysteribus detergentibus.

VErùm posteaquam in clysteres astringentes & detergentes incidimus, non erit à methodo alienum de clysteribus detergentibus, deinde de constringẽtibus hoc loco agere. Detergẽtibus autem clysteribus vtimur in affectibus intestinorum, nempe in vlceribus, & inflãmationibus, in quibus resudat aliquid in intestina. Item in tenasmo. Fiunt ergo detergentes ex fructibus, cerealibus, floribus aliquibus. Detergunt autem dulcia, nitrosa, amara. Ex fructibu aliqui detergunt & leniunt, vt ficus, & passulæ. Quare in vlceribus non conueniunt. Alij detergunt & astringunt, vt myrobal. omnes, nucum cortex externus, quæ in vlceribus magis conueniunt, quia siccant. Ex cerealibus hord. furfur, alica, & triticum. Ex leguminibus orobus, fabæ, lupini, lentes. Flores detergunt fortiter, vt Centau. minus rosæ, & leuiter astringũt. Serum lactis etiam ex genere detergentium est, & vrina, & lixiuium. Quare deligere oportet conuenientem materiam, & illam accommodare: quanuis omne vlcus egeat detersione, tamẽ ob symptomata detersio augetur, vel minuitur, & nonnũquam prætermittitur, vt si dolor adsit vehemens. Si verò paruus sit, vlcúsq; profundum, si bilis syncera diu fluxerit, detergendum, sed leuiter. Quare à leuioribus incipiemus. Si verò sit cum magna pituitæ copia crassa, fortioribus erit vtendum. Primùm igitur detersorium leuamen, siue enema ex hordeo mundato est, quod conuenit in vlceribus cum dolore: deinde ex hordeo integro, postea ex lentibus, orobis & lupinis. Fiunt autem detergentes pro dysenteria, & tenasmo in principio, in quo non requiritur magna detersio.

Clyster detergens in principio dysenteriæ & tenasmi.

Quibus detergẽtes cõueniunt affect. Detergẽtia.

℞ Hord. integ. p. ij. fiat decoctio in aqua, & in ℔ j. diff. sacchar. rubri vel mellis communis ʒ j. misce fiat clyster. Si plus detergere oportet, vt in tenasmo, & illa pituitæ reiectione, decoctum lupinorum, vel orobi, vel lentium, vel plus mellis communis, vel rosati addemus. Si verò detergendum & siccandum magis sit, hordeum assumimus, minùs tamen mellis ponimus, vel sac-

cha-

charum roſ tabulatum diſſoluimus, quod deterget, & aſtringit & ſiccat & minùs calfacit hoc modo.

Clyſter detergens & ſiccans.

℞. Hord. integ. aſsi p. ij. roſ. rub. p. j fiat decoctio diſſ. mel roſ ʒ. ß. ſacch. roſ. tabulati ʒ. j. miſce capiat. Cùm autem, ſiccandum, conſtringendum, & conſolidandum eſt, herbas & radices addimus decoctioni ſiccanti, vt radices biſtortæ, tapſi barbati, plantag. fol. polygoni, myrthi, lantiſci, & ſumach. ſummitatũ pyri ſylueſtris, quercus: & tunc ſeuum hirci, vel herbarum ſuccum admiſcemus, ſed hoc ſolùm poſt iniectionem detergentis clyſteris inici debet. Interea verò cùm vlcus deterſum eſt, fit hoc modo.

Clyſter aſtringens & conſolidans.

℞. Hord. integ. aſsi p. j. biſtortæ qr. j. foliorum plantag. & linguæ paſſerinæ, ſumach. an. M. j. fiat decoctio. In ℔ j diſſ. ſeui hirci ʒ. ij. miſce, fiat clyſter. Detur poſt clyſteres deterſorium, vel purgatio excrementorum vẽtris. Vel ſic fiat ex decoctione & ſucco herbarum.

℞. rad. ta. ſi barbati ℔. ß. ſumach. plantag. vel myrthi, vel caudæ equinæ, vel herniariæ, vel polygoni an. M. j. cortic. mali granati, balauſtiorũ an ʒ. j. roſ. rub p. j. fiat decoctio in aqua ferrata, & in ℔ j. ſucci plantag. ʒ. ij. ſeui hirci ʒ. j. ß miſce.

Cùm dolor adeſt.

ACcidit aliquando vt ſit dolor, ob quem addimus ea, quæ etiam dyſenteriæ minùs conueniunt, vt ſunt ouorum vitelli, quæ quidem leniunt aſperitatem, & ſedant dolorem, quia illorum ſubſtantia lenta eſt, poteſt obducere inteſtina, & impedire abraſionem, hoc etiam facit ſeuum liquefactum, oleum omne vlceribus aduerſatur, eò quod illa reddit ſordida. Verùm ad doloris ſedationem oleum roſ. admiſcetur ad ʒ. 4. Non eſt autem ſigillandum & conſtringendum cùm ſedare dolorẽ volumus, quo tempore Galenus axungiam infundendam imperat lib 2. ſimplic. Ad eandem rem etiam hordeum mundatum magis aptum eſt, quàm integrum vel aſſum, cùm dolor adeſt. Vlcera inteſtinorũ nimis deterſa fiunt phagæ denica, & maligna. Quare diligenter inſpicienda ſunt alui excrementa, ſi nigreſcant, fœteant, vel eadem

©BIUM

oleosa redoleant. Si minùs doleant, aut nihil priusquam reddere vellent excrementa: tunc enim non esset inutile iniicere ea, quæ fortiùs detergunt, vt antiqui imperabant, qui muriam & alia ex sandaraca, itémque alia, quæ caustica sunt & astringunt, similiter vsurpabant. Quòd si quis hæc formidauerit, paret clysterem ex multis resiccantibus, & detergentibus.

Clyster fortiter detergens.

℞. lentium, lupinorum ana p. ß. foliorum myrth. oleæ, absynth. ana M j florum centaur. minór. ros. rub an. p. j. fiat extractio in aqua ferrata, vel lixiuio debili, & in ℔. j. diss. mel ros collati ʒ. iij. misce cap. mane. Sunt qui ex muria tales clysteres parant. Alij decoctionibus vnguenti ægyptiaci dissoluunt ʒ j. & iniiciunt: fortiores fiunt ab oleis antiquis, quæ hîc recensere non audeo, ne quis abutatur: quandoquidem vrunt, anum tanto morsu detergũt, vel exiccãt, vt periculosum sit ea iniicere. Quare oportet excrementa alui diligenter & attentè considerare, vt illam corruptionẽ statim cognoscamus. Cùm enim illa perfecta est, illam incurabilẽ ausim affirmare.

Clyster ad Tenasmum.

IN tenasmo iidem clysteres sunt ex vsu, diminuta tantùm quantitate. Sufficit enim minor quantitas, nec fistulam tam longam esse oportet, sed vndiquaque in circulo perforatam, vt in Ascaridum clysteribus imperauimus.

De clysteribus Vlcera intestinorum consolidantibus.

VLcera intestinorum, vt aliarum partium, postquam detersa sunt oportet ad cicatricem perducere, quod fit sarcoticis medicamentis leuiter astringentibus. Materia horũ erunt, quæ astringunt, folia, & radices vt consolida, hyppuris, polygonum, plantago vtraque myrth. oleæ, folia ros. flores: hoc ergo modo parabitur.

℞. rad. tapsi barbati, & consolidæ maior. an. ʒ. ij. caudæ equinæ & plantag. an. p. j ros. rub. p j. fiat extractio in aqua ferrata, & in ℔. j. diss. seui hirci ʒ. ij. misce, capiat, redditis alui excrementis, & præcedente clystere detersorio. In his practici solent arida quędam apponere, vt sanguinem draconis, corallum, trochiscos albos Rasis, de spodio: sed hæc arida dolorẽ inducũt, cum supra partem

tem exulceratam reſident. Quare illa præterire ſuadeo, niſi cum cicatrix confirmanda, vel magis induranda eſſet. Tunc enim talia fieri poſſunt, ſi vt collyriũ, ſint pulueriſata: alioqui omnis puluis aridus, qualiſcunque ſit, dolorem inducet. Ea ratione antiqui pulueribus addebant oleum, & ceram, ad eorũ aſperitatem caſtigandã. Quòd ſi quis talibus vti velit, malim vnguentum album Raſis detineri potiùs quàm trochiſcis vti, vel vnguento ex pompholige, vel ea eligere, quæ ſicca & lenta ſunt, qualia ſunt, quæ ex terra ſigillata, bolo armeno, rubrica fabrili, amylo, ceruſa lota, hæcque in cotem iniicere & miſcere, vt ſolent pictores ad colores parandos. Id quod in oculorũ affectibus & partibus exulceratis eſt faciendum, fiat ergo hoc modo. *Error præcauc.*

℞. decoctionis clyſterum ℔.j. In qua diſſol. boli armeni ʒ.iij.iniiciatur. *Conſolidans clyſter.*

℞. hord. integ torref. p.j. plantag. fol. myrthi, ana M.j. florum roſ. p.j. fiat decoctio. In ℔.j trochiſcorum alborũ raſ. (diſſoluti ſuperioris memor vt collyr.) ʒ.j. amyli ℈. ß. miſce, iniiciatur. Si verò fluat ſanguis, tales clyſteres erunt exvſu, qui primùm detergunt, & ſanguinis fluxum retinent. Vel fiunt tales emplaſtris aſtringentibus, & ſanguinem retinentibus.

Clyſter ſanguinem ſiſtens in Dyſenteria.

℞. radic. conſolidæ maior. ʒ.iiij. hyppur. burſ. paſtor. plantagin. ſanguinar an. M.j. hordeum mundatum p. ß. fiat extractio in ℔.j. diſſ. ſucci plantagin. vel burſæ paſtor. ʒ.iij. albuminum ouorum fortiter agitatorum ʒ.ij. fiat clyſter.

Quòd ſi fortius remedium requiras, adde boli, vel rubricæ fabrilis ʒ.j. vel de carabe ʒ.j. miſce & iniiciatur. Si affectus erit magis in ſuperioribus inteſtinis, iniice magnam quantitatem, ſi verò circa ſedem, vel in recto inteſtino, paucam, vt meliùs æger retineat. Nam quo diutius in eo eſt, magis prodeſt. ſi cum extrinſecis remediis ad ſanguinis impetum. Si verò ex eroſione, vel magnarum venarũ eruptione fluat, vtiles ſunt in vera Dyſenteria, in immoderato fluxu hæmorrhoid. In immodico fluxu muliebri, ſiue per vterum, ſiue per anum,

©BIUM

magis si in vterum per metrenchitem iniiciatur.

Ad lienteriam & diarrhœam.

Herbæ astringẽtes. Fructus astring.

SI partes nimia humiditate longiores factæ sint, vel frequenti pituitæ defluxu in ventriculum, vt in lienteria, & diarrhœa, conuenit materia astringens, quales sunt herbæ aliquæ, vt tapsus barbatus, virga pastoris, plantago, folia myrthij, fructus oleæ, & oliuæ immaturæ, correx mali granati, quercus, radix bistortæ Fructus verò vt mala cotonea, mala sylueſtria, mespila, sorba, corna, pruna immatura, dactyli immaturi, glandes, nuces cupressi, castaneæ integumenta. Ex floribus ros. Paratur autem hoc modo.

℞. rad. tap. barbat. bistortæ ana ʒ. iij. hippur. folior. myrrhi, & summitatum rubi ana M. j. pyrorum sylvest. vel pomorum, vel castanearum par. xx. ros. p. j. fiat extractio in aqua ferrata, & in lb. j. diss. acaciæ, vel hypocistidos ʒ. ß. misce, iniiciatur post aliquam detersionem, per medicamentum purgans & astringens, vt rhab. vel myrob. aliquibus, vel clystere astringente. In lienteria, diarrhœa, alióve fluxu ventris constringit, & roborat.

Cautio.

In istis autem neque oleum, neque saccharum, neque ceram, aut alia quæ detergere aut laxare possunt, sed quæ siccant & astringunt, tantùm admiscenda. Adiantur fructus, succi astringentium & herbarum, & tunc efficaciores redduntur in lienteria, & Tenasmo. Vinum etiam astringens, cum magna vtilitate. Ex residentia autem horum clysterum, addita mica panis & aceti, fiunt cataplasmata efficacissima. Deinde odorata adduntur, de quibus suo loco dicemus. In dysenteria, quia à nimia frigiditate & humiditate fit, ex astringentibus, calfacientibus, vel frigidis, calida erunt addenda. Sunt autem conuenientiora folia maioris cupressi, absynthij coma, radix cyperi, acori vulgaris, & his similia.

Astringẽ. calida.

Ad lienteriam sequens faciet.

℞. Cyperi, tapsi, bistortæ ana ʒ j. absynth. foliorum Cupressi ana M. j. nucum cupressi n. iij. flor. ros. anthos, stechad. & saluiæ ana ʒ. j. fiat extractio in aqua ferrata, & vino astringente & in lb. j. diss. hypocist. ladani ana ʒ. ß. fiat clyster, iniiciatur.

Clyster

Clyſter ad ſedandum dolorem coli, ilei, & teri, & renum.

COli dolores fiunt pro diuerſitate cauſarum. Nam ſi à flatibus, diſcutientibus potiſſimum dolorem ſedamus: Si à diſtentione ſtercorum, euacuantibus: ſi à pituita vitrea, calfacientibus, cõcoquentibus, & euacuãtibus leuamus dolorem. Si à bile ſine vlcere dolor colicus fiat, detergente & euacuante: ſi verò cum vlcere, detergentibus & acrimoniam frangentibus & his quæ vlcus contegunt. Eſt ergo communis omni morbo, in quo recremẽta ſunt retẽta & indurata, vt emolliantur, ídque clyſter mollis præcedat, vel acutus & molliens, in colico autem dolore emolliẽs Ergo additur benedicta, vel hiera, deinde ad doloris ſedationem intẽdimus, cùm cauſſa flatus gignẽs, vel retinens ablata eſt. Stercora retinet pituita vera, intemperies frigida flatus gignit Quare ad partium tenſarum, vel contractarum relaxationem, & viæ obturationẽ & doloris remiſſionẽ paratur ex emollientibus, diſcutientibus & euacuantibus hoc modo.

Ad colicum dolorem.

℞. radic. biſm. vel liliorum ℔ ß (malactica, relaxantia, & anodyna.) malua. branc. vrſinæ, abſynth. an. M. j. fic. pa. xx. ſeminis lini, vel fœnu. ʒ. j. vel ij (vel etiam prætermittuntur, vel in quantitate minore illud ponitur, ne lentore & mucilagine decoctum viſcoſum redditum ingreſſum per fiſtulam impediat) aniſi, carui, fœnic. cymini ana ʒ. ij. vel ʒ. ß vel ʒ. j. flor. cham. melil. ſambuc. ana pa. fiat extractio, in ℔ ß. diſſol. benedictæ ʒ. j. olei chamo. vel anethi ʒ. iiij. vel butyri ʒ ij viui ʒ iij. miſce, iniiciatur. Quòd ſi venter glãde priùs ſuppoſita, vel alio clyſtere acriori, vel pilulis euacuatus ſit, ad anodyna veniemus. Quòd ſi non ſufficienter euacuatus eſt, his fortiores dandi ſunt, neque vtendum eſt de attractione ad partem: quia vis iniectionis ob inteſtinorum obſtructionem altiùs non poteſt penetrare, neque attrahere humores, neque aliud quicquam facere contra noſtrum præceptum, quod à Galeno dictum fuit de reuulſione, vel auerſione facienda per partem contrariam, hoc de inflammatione dictum fuit, non de aliis affectibus partium, quæ meatus apertos habent, ad euacuationem faciendam ſufficientes. In præcedentis clyſteris paradi-

Præceptũ de auerſione & remiſſione

©BIUM

gmate obſeruare ſtudioſus debet, nos vitare debere nimiam quantitatem rerum viſcoſarum, ne tranſitus impediatur: & quod iniectionis quantitas pauca ſit, ne diſtendendo magis dolorem augeat. Itémq; in hoc laxantia ponuntur medicamenta, quia ſunt primi clyſteres, ad eductionem materiæ. Euacuata igitur materia remaneat dolor à flatibus, vel à frigiditate humorum contractus. Quare ad diſcuſſionem flatuum & relaxationem partium, iniiciend. ſequens.

Clyſter ſedans dolorem colicum.

℞. ſeminis aniſ. fœnic. ana ʒ j. ſeminis apij, petro. aneth. ana. ʒ. ß. florum cham. melil. ſambuc. ana p. ij. fiat extractio in aqua & vino & in ℔. ß. diſſ. olei cham. & rutac ana ʒ. iij fiat clyſter. Vel ex vino, & decocto nucum æquis partibus paretur clyſter, qui citò diſcutit flatus, & dolorem ſedat. Præterea omnia olea ad hunc affectum cum ſumma vtilitate iniiciuntur, quæ diſcutiunt flatus, vel partes dolentes laxant, vt oleum antiquum, chamo. liliorum, anisygd. amar. anethi rutac. nucum, & ſimiliũ, quæque magis ſunt tenuium partium, ea altius, & citius per partes diffunduntur.

Olea conſentanea.

Cùm dolor eſt à pituita vitrea.

SI dolor colicus diutius perſeuerauerit, & ſentiat æger ſe quaſi palo perforari, & inteſtinum frigus ſentiat, veriſimile eſt dolorem eſſe à pituita vitrea, & tunc ad alia remedia eſt veniẽdum, nempe ad clyſteres multùm calfacientes, humores liquantes, & fundẽtes, deinde laxantes, & ex alto trahentes. Paratur autem hoc modo, & ſedans dolorem.

Signa pituitæ vitreæ.

℞. fol. myrthi, puleg. vtriuſque marrh. calaminth. an. M. j. ſemin. fœnugr. ʒ. j. ſemi. ſeſeli, carui, cymini an ʒ. ß. flor. cham. lauendulæ ſambuci, anthos. ſtech. ana p. j. fiat extractio in ℔ j vel ʒ. x. colaturæ diſſ. vini maluatici, vel vini albi veteris ʒ. iij. olei anethi ʒ. iiij. fiat clyſter, iniiciatur bis in die. Oleum cham. ſambuc. anethi, nucũ, de ſpica, caſtorei valent ad pituitæ vitreæ alterationem & coctionem: oleum autem commune & amygdal. dulc. imbecilliora ſunt quàm vt poſſint humores congelatos concoquere. Axungia antiqua porci, gallinæ, anatis, & butyrum vetus, concoquunt, & detergunt. In his clyſteribus

Olea ad pituitam vitream.

Axungia & butyrum.

tibus radic. attenuantes, calfacientes addi possunt, vt enulæ campanæ. Siccæ etiam radices vt apij, petro. galangæ, quæ priùs decoqui in oleo debent, & post iniici. *Radices.*

Vinum hippocr. consentaneum.

MVlier quædã nobilis grauissimo dolore coli cum teneretur, vt nihil aliud ad manum esset, vinum hippoc. iniiciendum imperaui, & paulo post curata fuit. Rusticus etiam qui vinũ emerat, aromatites ex melle ad hylaria celebranda curatus fuit. Vina autẽ hæc, vel saccharum, vel mel ad detersionem: hippocraticum verò vinum cinamomũ, aliud piper, zinzib. grana paradisi recipit. Quare non debet esse mirum si his remediis curetur. Curaui alium rusticum brodio, quod ex allio contrito in mortario, & oleo (albidum alij vocant, alij toridum) nam quæcunque incidunt, & attenuant, discutiunt, ob id curant, vt erysimi decoctum quo multos curaui, quod etiam ex vno efficacissimum est remedium. *Experientia.*

Castoreum & euphorbium si perseueret dolor, neque moueatur suo loco, ad id conferunt, & præsens, extremúmque est remediũ. Nam qui castorei ex vino bibunt ℈. vj. & vini parum, cito curantur. Euphorb. etiam infunditur eadem quantitate, & alia. Lachrymæ periculosæ ob lentorem, quòd aliquando adhærent & non possint repelli, & occidunt, vt ex morte nobilis viri Gubernatoris Mõspessuli D. Gaudeti, id nobis fuit cõpertum. Nam pharmacopola cùm medici officio fungi vellet, insciis Guilberto, Griffio & Falcone, qui illum curabãt, iniecit sagapenum, ammoniacum, & alia dissoluta, quibus immissis subito, & repẽtè mortuus est. Verũ sient sequẽtes ad humorum attenuationẽ & pituitæ eductionẽ. *Castoreũ & Euphorbium.* *Nota.*

℞. radic. enul. camp. reficcatæ (nam recens flatus habet) iridis pyretri ana ʒ. j. (Calefacit enim & euacuat) puleg. marrhub. origan. folior. rutæ ana M. j. baccarum lauri ʒ. ß. flor. cham. aneth ana p. j. mellis squillit. ʒ. j agarici tro. in panno ligati ʒ. ß. indi maioris, benedic. an. ʒ. ß. vini maluatici & olei nucum ana ʒ. iij. fiat clyster. In istis dissoluuntur omnes hieræ vt archigenis, diacober. hiera picra, trochisci alandal. diaphenicũ & indum maius, & quæcũque turbith & agaricum recipiunt vel turbit colocynth. & agaricus pulueriſata, & in pãno ligata

©BIUM

Vinum nunquam pretermittendum.

decoqui,& iniici debent.In his vinum nunquam prętermitti debet,quia cõcoquit materiam,ſedat dolorem,ſtatus diſcutiendo, & quodammodo reficiendo. Eligẽdum autem vetus,& tenuium partium.

Olea antiqua.

Olea etiam ſuperimponenda ad ſedationem doloris.& cõcoctionem materiæ,ſed antiqua & tenuium partiũ.

Axũg. buty.

Axũgiæ etiam aliquæ ad cõcoctionem & doloris mitigationem præcipiuntur: axungiæ porci ſine ſale, gallinæ, anatis plurimum prosunt,vt butyrum etiam vetus nõ ſalitum:nam ſal dolorẽ excitat. Quare in nullo dolore ponẽdum, niſi in primo clyſtere,ad irritationem facultatis expultricis & hoc in ſtercoroſa colica. Iuuatur autem concoctio aliis remediis,vt fotu,balneo,vnguentis.Eductio autem pilulis ex

Pilula.

lachrymis fœtidis,de euphorbio,aut opopanace, ſebellinis & aliis, quæ ſine myrob. paratæ ſunt, addendo caſtorei quartam partem,vel euphorbij quintam partem.

De nephritico dolore.

NEphriticus dolor clyſteribus curatur, vel leuatur, primi molles,vt in colico,deinde molles & diſcutientes,tundẽtes,& attenuantes,tunc molles & leuiter refrigerantes neceſſarij ſunt,quales poſtea docebimus. Ad nephriticum dolorem ob calculi deſcenſum per poros vrinarios ad veſicam, parabitur ex ſupradicta materia diſcutiente & incidente,citra calfactionem, & exiccationem,vt ex rad.altheæ,mal.glyc. gra.aſparag.apij, petro.Aliæ enim ſicciores, & calidiores calculum retardant. pituitam exiccando. Parabitur autem hoc modo.

Quæ diſcutiunt & incidunt.

℞.rad.altheæ.rad. gramin. aſpar. glyc. raſ. vel pedis columb.ana ʒ.ij.beton. linariæ fol fœni.marini ana M. j.aniſi,ſemin.lini,fœnug.ana ʒ.ß.flor.chamo.melil.ana p.j fiat extractio in aqua,vel in iure pingui,& in ℔.j.diſſolue butyr.recen.vel axung. porci recen.ʒ ij.olei ſcorpionũ ʒ.iij.mell. cõmunis ʒ.ij miſce,iniiciatur. Vel ſic.

℞.mal.cum rad.M.ſ.fic paſſ. ana pa. xxx. ſeminis lini ʒ.j.ſeminis mal. alchechangi,milij ſolis, apij, petro. ana ʒ.iij.baccarum lauri,& iuniperi ana ʒ.ij.florum hypericon. chamom. geniſt. ana p. j fiat decoctio in aquæ & vini æquis partibus,& in ℔.ß. diſſ olei liliorũ,amyg. amar.& ſcorpio.ana ʒ.iij,terebinth abietis ʒ j.miſce,iniiciatur. Quòd ſi lariſlea ſit, quæ magis tenuis & calens

Terebinthina.

eſt,

est, magis in hoc affectu commendatur, quæ sese facilè per abditas, & occultas partes insinuat, quod manifestè indicat odor vrinæ. Olet enim vrina violam perinde ac si per os sumpsisset. In huiusmodi clysteribus diutius herbas concoquere optimum, ne flatus gignant. Com positiones lenientes, vt cassia, catholic & aliæ fortiores ad id genus conueniunt magis Nam quæ leniunt laxando partes, calculi descensum iuuant, aliæ verò fortiter trahendo deorsum. Hoc tamen cauendum, ne plus trahant clysteres & siccent. *Cautio.*

Ad comminuendum calculum.

SI calculum comminuere volumus, cùm maior sit quam possit per poros descendere, calculum cõminuentem decoquere oportet, vt palyuri semen, ramẽta palyuri, id est, ramum nigrum potissimùm dictum, fiat hoc modo.

℞. rad. graminis, apij, petro, glyc. aspar. bism. ana ʒ. ij, beton. saxifrag. fœnic. marini, lunariæ ana M. j. seminis alchecang. milij solis, seminis palyuri ana ʒ. j. fiat decoctio in ℔. j. diffol. succi pariet. vel fœnic. marini, vel raphani ʒ. j. olei scorp. ʒ. ij. misce, iniiciatur. Decoquantur ramenta palyuri nigri in aqua, & vino albo, vel simili modo iniiciatur decoctum hyperici, vel succus cum decoctione. Succus portulacæ exiccatus, deinde in aqua aliqua, vel in decoctione dissolutus. calculos renũ comminuit. *Succus portulacæ frangit calculum.* Si autem nephriticus dolor est ab inflammatione, clyster talis parabitur ex remollientibus, refrigerantibus & dolorem mitigantibus. *Nephrit. ab inflamma.*

℞. mal. cum radic. viol. ana M. j. foliorum cucurb. M. ß portulacę tertiam partem M. j. seminis lini ʒ. j. florum chamo. viol. an. p. j. hord. mund. p. ß. fiat decoctio in ℔. j. diff. ol. viol. & ros. ana ʒ. ij. ouorum fortiter agitatorũ, n. ij. misce, fiat clyster. Si præcesserit alui euacuatio, vel cassia, vel clystere euacuante. Quòd si aliqua recreméta quæ detergunt leuiter, vel irritant citra calfactionem, admiscere oportet, vt decoctione diss. cassiæ recenter extractæ ʒ. j. vel sacch. rub. ʒ. j. vel succi ciclæ ʒ. ß. vel cath. ʒ. vj. vel ʒ. j. Hæc enim purgant leniendo, & non irritant partem inflammatam. Quando inflammatio est in renibus, ista in minori quantitate, & audaciùs dantur *Cautio.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 913 sur 1293

©BIUM

ne cũ vſurpetur maior quãtitas iectionis altius aſcendat,& partem affectam lædat. Vel ſi inflammatio ſit in vtero,vel veſica, magis emollitioni, quàm irritationi intendendum Quòd ſi tum irritanda ſit aluus,id potiùs eſt balano, quàm clyſtere faciendum. Hîc clyſteres erunt vſui inflammationibus inferioris ventris,& ſedis.

Ad iliacam paſſionem.

Quid iliaca paſſio.

SI verò iliaca paſſio fuerit, alio modo incedendum. Nam duo genera clyſterum iniiciuntur. Primi enim iniecti emollientes,leuiter detergentes,euacuantes eſſe debent,vt excrementa inteſtinorum inferiorum vacuentur. Nam cùm affectus ſit gracilium inteſtinorum inflammatio,acres clyſteres non ſunt ex vſu,ne ad partem affectam excrementa trahantur à partibus remotis: neque etiam qui nimium detergunt,ne dolorem irritando augeant.Secundi erunt refrigerantes,relaxãtes, & acrimoniam caloris extinguentes.Primi parantur hoc modo.

℞.rad.altheæ ℔.ß. mal.cum rad. M.ij.viol.M.j.flor. viol.&chamæm.an.p.j.fiat decoctio in aqua hord.vt habeat vim detergendi,& in colaturæ ℔.j.diſſ.mel.vio. vel caſſ. nouiter extractæ,vel cymi cum ſacchar.ʒ.j.ol.viol.ʒ.iij. miſce,iniiciatur.Si hoc clyſtere non purgetur venter ob fortem attractionem à parte affecta,addemus ſucci cicłę abʒ ſ.adʒ ij.& mel.& caſſ.quantitatem augebimus. Secundi parantur ex lacte vaccæ recenter mulſo cum pauco ſaccha.vel melle,ne concreſcat,& ol.viol.vel ex alio lacte, vel ex decoctione hord. mund. & quatuor ſemin. frig.maior.& ol.viol.vel amygd.dulc.aut ſi maximus ſentiatur æſtus,paretur hoc modo.

℞.mal.viol.ana M.j. quat.ſemin.frig.maior ana ʒ.iij. pomorum acidorum p.x.florum viol.nenuph. bugl.ana p.j.fiat decoctio in ℔.j.diſſol.mucilag. ſeminis pſilijʒ.j. ol.viol.vel nenuph.albumi.ouorum fortiter agitatorum anaʒ.j miſce, iniiciatur liquidus. Veteres vehementia doloris coacti, colica remedia iniecerunt, quæ opium recipiunt. Sed quia cum opio caſtoreum,pyretrum,vel piper, ſinapi. & alia calidiora admiſcent, magis probamus arteriacas compoſitiones, quæ minùs calfaciunt & leuiter detergunt,modò non conſtringerent,quæ diſſoluuntur in ſapa,vel olei amygd.vel ol.lini. Iniiciatur primum

mum in parua quantitate. Minùs pernicioſa ſunt quæ deuorantur, quia in ventre melius & citiùs alterantur, quàm quæ in inteſtinis. Hæc pro principio, & ad euacuanda recrementa & doloris ſedationem. Quòd ſi contingat ægrum poſſe euadere principium, & incrementum, ſunt alij detergentes & reſoluentes iniiciendi, qui parantur ex oleis chamom. anethi amygd. amar. & vino. Verſus ex decoctione florum chamom. melil. & ſeminis lini, prout ſunt clyſteres molliétes. Auertunt enim euacuando excrementa & deorſum trahendo prohibent ne ad ventriculum ferantur, & vomitione reiiciantur. Alij trahũt circa partem affectam, vel quando magna quantitas iniicitur, fere ad affectum veniunt, vel conſecutione partem affectam refrigerant leuiter, vel calfaciendo relaxant. Hic affectus colicis & clyſteribus curari debet, & auerſionibus. Eſt enim ferè inflammatio eryſipelatoſa à bile, quæ per inteſtina deſcendere debebat, quæ retardata tumorem in ileo excitauit.

De affectibus Vteri.

IN affectibus vteri vtiles ſunt clyſteres propter magnum eius conſenſum cum recto inteſtino & aliis inteſtinis ſuprà poſitis, vteio intra ieiunum, & ob conſenſum, quem habet ex peritonæo, quod illas partes omnes integit, ligat, & ſuſpendit. Si ergo dolor vel affectus vterum malè afficiat, iuuatur clyſteribus. Quòd ſi id à flatibus accidat, vel inflammatio ſit, vſurpetur clyſter ad colicum dolorem, & flatus diſcutiendos præſcriptus. Et ſi proprium vel ei accommodatum requirat, parare hoc non licebit.

Clyſter ad flatus Vteri.

℞. mercur. arthem. matricar. ana M. j. flor. anth. ſtechad. chamo. ana p. j. apij, petro. ana ʒ. iij. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. benedictæ (ſi flatus diſcutiendi & materia inteſtinorum euacuanda.) ℥. j. ß. Sin minùs euacuandum, hieræ tantund. olei nard. ʒ. iij.

Ad Vlcus Vteri.

SI verò dolor fuerit cum acrimonia vel eroſione, qualis ſentitur in carchinomate, vlcere corroſiuo, aut depaſcente, iniiciantur clyſteres, ſicut in dyſenteria, detergentes vel ſedantes dolorem dyſentericum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 915 sur 1293

©BIUM

vel iniectiones, quæ iniiciuntur in anum, in vterum iniicientur.

Ad ſcirrhum vteri emolliendum.

SI vteri ſcirrhus emolliendus ſit, clyſteres emollientes vel ſedantes dolorem, illi erunt vtiles, vel fiant ex malacticis, in oleo tenui & vino ſine ſale coctis, vt diutius remorentur.

℞. radic. altheæ quar. 1. corti. rad. vlmi ʒ. 2. mal. M. 2. ſeminis lini, fœnugræc. ana ʒ. ß. fic. p. xx. ſeminis apij, petro. & biſmal. ana ʒ. 2. flor. chamom. melil. viol. & mal. hortenſi, vel aliarum, ſi reperiantur, ana p. 1. fiat decoctio in aqua vel in iure inteſtinorum porci, ſi reperiatur, vel verueis, vel iure pingui. Decoctioni adde pinguedinis porci, vel butyri recentis, vel ol. ℔, ß. iniiciatur ℔. ß. frequenter.

Alter emolliens.

℞. olei amygd. dulc. liliorum, & irini ana quar. 1. vini dulcis, vel ſapæ ʒ. iiij. fiat clyſter, iniiciatur.

Axungia felis. Axungia felis, vel ius felis mirum in modum emollit, aut parui porci, aut anatis, aut anſeris, aut anguillarum pinguium, vel mugilum, vel axungia illorum animalium ob partium tenuitatem & largam humiditatem. Medullæ etiam in vino diſſolutæ iniiciuntur ad emolliendum cum terebinthina: ſed potiſſimùm laudamus porci & hominis. Sunt etiam efficaciores omnibus aliis. Vitulina & ceruina ſupradicta ſequuntur. Styrax, calamin. aut opopan. ſi in multo oleo dulci diluantur, minùs hærent & vehementiſſimè emolliunt. Vinum dulce his clyſteribus additur, quia minùs ſiccat & magis emollit. Multò autem magis ſapa, ob dulcedinem & aeream ſubſtantiam, in qua ſita eſt dulcedo.

Porci & hominis.

Ad vrinæ retentionem.

IN retentione vrinæ clyſteres iniiciuntur, vt ſi ab inflammatione retineatur, qui ad inflammationē ſunt inſtituti. Si à calculo, qui ad calculum communiendum, & ad craſſos ſuccos & grumos ſanguinis vſurpandi.

Ad aſcitem.

IDem clyſter, ſi auferatur oleum, in aſcite valet, cui addatur vrina pueri, vel ſi fermentum diſſoluatur, aut ſi quæ aquas trahunt, in decoctione ponantur. In aſcite clyſter

clyſter fiet ex herbis ſiccantibus, & aquas trahentibus. Quare neque emollientibus, neque relaxantibus in his erit vtendum. Fiet autem hoc modo.

℞. pariet. ped. columb. rutæ, foliorum ſambuci & ciclæ ana M. j. foliorum chamomil. vel braſſicæ marinæ, vel thymeleæ ana M. ß. aniſi fœnic. ana ʒ. ß. apij, petro. ana ʒ j. florum anthos, geniſtæ ana p. j. azari ʒ. iiij fiat decoctio in aqua fontis, in ℔. j. diſſ. benedictæ ʒ j. vrinæ pueri ʒ. ij. miſce, iniiciatur. In his autem ſal addi poteſt, quia exiccat, & facultatẽ expultricem irritat. Clyſteres hi robuſtis tantùm exhibendi ſunt, & qui hæmorrhoidas non patiuntur, quas ſolent hi clyſteres exaſperare, non autem debilibus, in quibus ventris fluxum excitarent, quo frequenter moriuntur. Quare in deſperatione, ne diffamentur optima remedia, experienda non ſunt. Adduntur etiam eiuſmodi clyſteribus in decoctione radices. & hoc modo parantur.

℞. rad apij, petro. gramin. aſpar. rub. maior. pentaph. ana ʒ. ij. azari, iridis recen. ana ʒ. j. mercur. braſſicæ marinæ, rutæ, ciclæ, vel cucum ſylueſt. ana M. j. folior. geniſt. p. ij. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. vrinæ impubis ʒ. iij. benedictæ ʒ. ß. ſalis parùm, fiat clyſter.

Ad tympanitem.

IN tympanite clyſter diſſoluens flatus & pituitam educens, qualis eſt ille coli, vel ſic.

℞. fol. rutæ M. 1. aniſi, fœnic. carui, cymini, baccharum laur. ana ʒ. ß. flor. anthos, ſtechad. ana p. 1. azari vel agarici ʒ. ß. fiat decoctio in ℔. 1. diſſ. bened. ʒ. j. ol. rutac. vel anethi ʒ. 3. vini ʒ. 4. miſce. Idem in anaſarca valebit, addito ſale in magna quantitate.

Ad anaſarcam.

IN anaſarca autem clyſteres acres conueniunt, vt qui ad apoplexiam & ſoporoſos affectus. Hoc tamen differunt, quòd in clyſteribus hydropicorum oleum prætermittendum, vel rutaceum ponendum in parua quantitate. Proprius fiet hoc modo ex re ſiccantibus, & pituitam incidentibus, & euacuantibus ſic,

℞. puleg. vtriuſque, calaminth. ſampſuci ana M. 1. agarici in panno ligati ʒ 1. aniſi, fœnicu. ſeminis rutæ ana ʒ. ß florum anth. ſtechad. ana p. 1. fiat decoctio, in

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 917 sur 1293

©BIUM

℔.j.diff.muriæ.piſcium, vel vrinæ pueri ʒ.j. benedictæ ʒ j.miſc,vel ſic.

℞.rad.enulæ campan. & irid. recentis ana ʒ.ij. azari ʒ.j.fœnic. carui. ſampſ. rutæ pulegij chamep.merc. ana M.j.ſeminis apij,petro.an.ʒ.ij. florum lauendulæ,geniſtæ an.p.j.fiat decoctio,in ℔.j.diſſ.benedictæ ʒ.ß.mellis roſ.colati ʒ.ij. ſalis communis ʒ.iij. iniiciatur frequenter. Euacuat enim pituitam, diſcutit flatus,incidit,& attenuat,humorum craſſitiem,& inteſtina calfacit.

Ad coxendicum dolorem.

IN coxendico dolore clyſteres tales ſunt faciendi. Si pituita in cauſſa,vltimus eſt ob azari quantitatem accommodatus,& prior ob muriam. Solebāt enim veteres muriam iniicere in coxendico dolore & vlceribus inteſtinorum depaſcentibus, vel trochiſcos cauſticos, vel chartam combuſtam. Verùm de his ſuo loco dicemus. Ad coxendicum itaque dolorem debent præſcribi clyſteres ad materiæ aduſtionem. Fiunt etiam alij veluti ad concoctionem, vel calfactionem materiæ dolorem gignentis,& dolorem ſedantis. Quare illi clyſteres vſurpandi ſunt cum multo ol.calfaciente,attenuante,vel relaxante. Ex horum genere habetur oleum chamom. liliorum, de ſemine lini,& illa, quæ calidiora ſunt, vt oleum irinum,ruta, de ſpica,nardinum & ſimilia.

Ol. ſtilla.

Forma clyſt.

℞. decoctionis præcedentis clyſt. ℔.j.in qua diſſ. benedictæ, vel hieræ, colocynthi ʒ. j.ol.aneth.vel ol.nucum(quod ob partium tenuitatē, vt de ſpica magis conuenit)ʒ.ij. miſ. fiat clyſter. Reſidentia autem huius decoctionis ſupra partem ponatur.

Aliud ad idem.

℞.puleg. vtriuſque,eryſimi, & iberidis ana M.j.ſeminis fœnug.rutæ azari ana ʒ.j.flor. chamom melil ſampſuci & lauendulæ an p.j fiat decoctio, in ℔.j.infunde agarici trochiſcati ʒ.iiij. benedictæ ʒ. ß. ol. liliorum & amyg.ana ʒ.ij ol. de ſpica ʒ. ß. miſce. Omnia olea facta per ſublimationem ob tenuitatē cum vino iuncta,huic affectui profunt,vt ol.de thymo,de rore marino,de méta, de terebinthina. Primùm in decocto vel vino albo, vel vrina fiat clyſter. Ego ſolis iſtis clyſteribus breuiſſimo tempore hunc affectum curaui, ſine iberide,vel naſturtio,vel eryſimo.

Ad

Ad dolorem, qui æstate picrocholis accidit.

PArantur etiam clysteres ad dolorem, qui æstate picrocholis accidit: qui vt clysteribus acribus & calorificis augetur, sic temperatis dolorem sedantibus temperatur hoc modo.

℞. mal. bismal. ciclæ, mercu. ana M j. quat. seminum frig. maiorum an. ʒ. ß. seminis lini ʒ. j. florum chamom. melil. viol ana p. j fiat decoctio in aqua hord. & in ℔. j. diss. mel. ros colati ʒ. ij. diaprun soluti. vel ϑ. de succo ros. ʒ. iij. vel cath. ʒ. j. olei viol. & chamom an. ʒ. ij. misce, iniiciatur. Deinde additur quod dolorem calidum mitigare possit, vt ol. ros. & viol.

Ad nutriendum.

AD nutriendum, clysteres aliquando sunt ex vsu, cùm ægri ob imbecillitatem, ætatis, vel morbi, vel teneram ætatem cibum deuorare aut deuoratum retinere non possunt: vt in vomitione, & alio affectu ventriculi. Intestina namque concoquendi vim habent. Sunt enim ex eadem cum ventriculo substantia, & eundem situm habent. Quare alimenta, medicamenta alterare, & præparare possunt, à quibus per venas meseraicas hepar trahet. & inde sanguinem conficiet. Cùm autem imbecilliorem concoquendi vim habeat, necesse est ea, quæ iniiciuntur, facilioris esse concoctionis, & tenuium partium, quò facilius & citius trahantur à venis. Conueniens ergo materia talium clysterum in non febriente & capite dolentibus est vinum dilutum aqua hordei. Item ius capi, cremor ptisanæ, lac recens mulsum. Si verò febricitat, decoctum pulli, capi, vel aqua decoctionis pulli vel capi cum pauco saccharo. Ova dissoluta & tremula, saccharum in pauca quantitate ponendum, ne detergendo purget, neque sal eadem ratione, neque mel, neque oleum ne lubricet, iniici debet, nec magna quantitas, ne altius conscendat. Nunquam id fieri debet nisi post reiecta excrementa, vel cùm dormierit, alioqui excrementa miscerentur, & inficeretur id quod iniiceretur. Ne igitur ad reiectionem concitetur, faciendum est, accepto clystere vt superdormiat. Nam sic melius retinebunt ac concoquent. Si verò post assumptionem, aliquam quantitatem velit reddere, non

Intestina vim concoquendi habent.

Cõuenien. materia.

Tempus.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 919 sur 1293

©BIUM

est impediendum. Parabitur autem hoc modo ex supradictis clyster.

℞. aquæ distillationis capi, vel decoctionis ℔. j. ß. vel ℔. j sacchari ros. ʒ. ß. misce, iniiciatur. Vel

℞. lactis vaccæ ℔. j. ß. mel. ʒ. iij. iniiciatur.

℞. decoctionis hordei mundati in cremoré conuersi ℔. j. ß vini qr. j. misce, iniiciatur. Vinum addendum est ad distribuendum cremoré hordei, túncque augenda est ipsius vini quantitas pro crassitudine cremoris. Vel

℞. decoctionis pulli vel hordei perfectè decocti ℔. j. ß. vitellorum ouorum num. iij. vini ʒ. iij misce, capiat vt priùs admonui. hi clystere ægrotos optimè nutriunt.

Ad appetentiam deperditam à satietate humore pituitoso.

QVibus appetentia deperdita est ob ventriculi satietatem & intestinorum, valent clysteres attrahentes & laxantes pituitam. Est autem pituita dulcis, quæ si in ventriculo vel intestinis sit, satietatem inducit maximam. Quare vomitu, si in ventriculo, vel in medicamento purgante, vel clystere euacuanda erit. Hoc modo fit ad pituitam vacuandam.

℞. mercu. ciclę an. M. j. agarici in panno ligati ʒ. j. florum chamom. p. j. fiat decoctio in aqua hordei, vel vrina pueri, & in ℔ j. dist. benedictæ ʒ. ij. muriæ ʒ. j. misce, capiat manè. Si verò appetentia deiecta fuerit, ob satietatem vel retentionem excremétorum, vtilis erit illa iniectio: in aliis casibus parùm prodest.

Ad prouocationem mensium.

AD prouocationem mensium clysteres parati ad retentionem vrinæ à crassis humoribus accommodari possunt, quibus addere possumus, vel benedictę, vel hieræ maiorem quantitatem, vel confectionem agarici.

Ad hæmorrhoidas irritandas.

AD hæmorrhoidarum irritationem fiat decoctio ex aceto, aristolochia, cucumere agresti, cæpis, & tum sale sine oleo iniiciatur, vel cum hiera, vel cum felle bubulo, vel porci, hæc enim sanguinem mouent.

De iectionibus in vterum, vesicam & aures.

FIunt etiam iniectiones in alias cauitates, veluti in vterum, vesicam, aures, & sinus. Omnes autem hę inie-

iniectiones fiunt ad detersionem & euacuationem excrementorum, desiccationem calositatis. Erosionem, ad carnis regenerationem, & consolidationem vlcerum veteri. Eas autem tales fieri oportet, quales in dysenteria fieri præcepimus: hac tamen aduersione adhibita, vt si pars aliqua medicamenta determinata habeat, aut propter eius functionem, aut propter temperamentum, aut aliam quampiam occasionem, ea clysteribus iam præscriptis adiungamus, vt vterinis iniectionibus matricariam arthemis. tanacetum, aut propter exactum partis sensum, vt in mammis, & similibus etiam, quæ desiccant sine morsu, aut detergunt, eligimus, aut aliquid adiungimus, quòd aliorum medicamentorum morsum frangat vt Dioscor. ferè semper medicamentis aurium vel rosaceum vel opium adiungit.

Quorsum fiant in vterum iniectiones & quibus parentur.

IN vterum fiunt iniectiones ad mensium prouocationem, quæ ex detergentibus medicamentis fiunt, qualia sunt amara, acria, nitrosa, non astringentia, & ex radic. aperientibus, seminibus, floribus, & odoratis in hunc modum.

℞. quinque radic. aperitiuarum, & rubiæ maior. ana ʒ.ij. radicum eryng. & ciclaminis, iuniperi an. ʒ. iij. matric. sabinæ, mercur. ana M. j. cinamomi tenuis, spicæ vtriusque propter odorem suauem quo vterus gaudet) azari ana ʒ.ij seminis nigellæ ʒ. ß. fiat decoctio in aqua & vino albo, vel in vino, & oleo chamom. Ex collatura fiat iniectio per metrenchitam.

Potest etiam fieri ex succis herbarum, vel radicibus prædictis extrahendo succum cum vino albo. Commodius fuerit ei decoctioni vteri ad defensionem addere lupinorum, & corticum fabarum an. M. j. si pituitosa fuerit mulier.

Ad detersionem vteri & vlceris post fœtum mortuum.

AD detersionem vlceris, vel excrementorum vteri retentorum, vel secundinæ putrescentis, vel post mortuum fœtum retentum fiunt iniectiones. Quare cùm ad excrementa vteri pituitosa detergenda paranda sit, decoctio facienda est, quales sunt clysteres detergen-

©BIUM

tes, & clyſter ad Aſcité præſcriptus, & quæ fiunt ex huiuſmodi medicamentis laxantibus diſſolutis in eadem decoctione: fiunt autem ſine oleo & ſale, ne citiùs cogantur expellere: ſed ex aqua, vino, vel lixiuio facto ex corticum fabarum farina: illúdque lixiuium debet eſſe debile. Nam è corticibus, vel caulibus fabarum tantum deterget, vt exulceret & tãtum ſiccat vt oſſa ſpoliet: vel ex cineribus ſarmentorum in valde humidis. Quòd ſi ſeroſi humores, vel acres ſint abluendi, iniectiones fient quales in dyſenteria fieri diximus, nempe ex hordei decocto, ſaccharo vel melle roſato. Succus enim roſarum diſſolutus in aqua ciſternæ, vel hydromelite deterget. Vrina etiam pueri impubis diluta aqua, ſeri vices gerit. Decoctio leguminum idem præſtat, quod etiam faciendum eſt in vlcere veteri: conſideranda vlceris natura, & ſymptomatis, quæ vlcera comitantur. Nam ſi vlcus ſordidum ſit, qualia ſunt ferè omnia, ſine magno tamen dolore, & ſanguinis fluxu iniicienda ſunt, quæ fortiter detergunt, veluti quæ ex amaris & nitroſis parantur, in quorum numero eſt decoctum lupinorũ, fabarum, marrubij, radix cyclaminis, vel ariſtolochiæ, vel ex herbis amaris, vt ex decocto abſynthij, marrubij, abrotani, arthemiſ. vel ex floribus centau minoris, roſarum ſic. In illis autem iniectionibus diſſoluuntur, mel aut vnguentum ægyptiacum, aut apoſtolorum, quando magna eſt putrefactio. Sin vlcus cum dolore ſit, quæ detergunt ſine morſu negligemus, adiungemúſque quædam dolorem mitigantia. Exempli gratia, cum decocto hordei mundati, cum ſucco plantaginis vel ſolani, vel albumen ouorum cum pauco ſacch vel ſyr. de roſis ſiccis. Si cum fluxu ſanguinis primùm aſtringentia frigida, quæ fluxum ſanguinis ſiſtunt, iniicimus, veluti ſuccum plantag. polygoni, burſæ paſtor. cum bolo armeno, ſanguine draconis, aliiſque aſtringentibus. Deinde quæ ſiccando leuiter detergunt, eligimus, vt

℞. fol. plantag. agrimon. ceterach myrthi, lentiſci vel ſummitatum pyrorum ſylueſtrium, vel rubi an. M.j. fiat decoctio in aqua fontis, vel extinctionis plumbi; & in collatura diſſolue ſacchar. rub. & mel. roſ. collati vel ſyr. de roſ. ſiccis ℥.iiij. pro lib. miſce, fiat iniectio.

Detergentia.

Succuroſ.

Vrina pueri.

Fortiter detergentia.

Sine morſu deter.

Aſtringẽtia.

Fiunt

Fiunt etiam iniectiones ex ſuccis & aquis diſtillatis prædictarum herbarum cum ſero lactis, aut lacte calybeato ad deſiccandum. Ad eaſdem intentiones fiunt etiam iniectiones in doloribus vteri, quales dictæ ſunt in doloribus inteſtinorum, cum ſine vlcere ſint. Iniiciuntur autem magna ex parte cum oleo, veluti amyg. dulc. aut amar. maximè cum ſedare dolorem, & meatus aperire volumus. Sin cum vlcere ſit dolor, ol. cum vitellis ouorum: Sin autem ex flatibus, fiat decoctio ex ſeminibus carminatiuis, & herbis leuiter laxantibus, & detergentibus, & iniiciatur.

Ad ſcirrhos vteri & ſimiles affectus.

INiiciuntur medicamenta in vterum induratum ſcirrho, aut propter eius denſitatem, aut acrimoniam excrementorum, vt emolliant, fiúntque ex oleis & vino, & axungiis liquefactis, quando iniicienda ſunt in colum vteri, vel decoctionibus malacticorum medicamentorum. Olea erunt amygd. dulc. & amararum. & alia olea ſpiſſa odoratis adiicienda præſcriptis à Dioſc. Qualia ſunt vnguenta de croco, anethinum, narciſſum, irinum, amaricinum, nardinum. Quæ quia non reperiuntur parata, oleis ſimplicibus ſupradictis radices irid. & narciſſi, vel aliquid ſtyracis, bdellij addimus. Decoctiones autem fiunt ex herbis emollientibus, quibuſdam ſeminibus odoratis, vel herbis additis, vt

℞. radic biſmal. & liliorum ana ʒ. iiij puleg. vel origani, vel artemiſ. M. ß. ſeminis lini, & fœnugr. ana ʒ. j. florum chamo. viol (Nam propter caliditatem, vel humiditatem rarefaciunt, & laxant partem calidis additis) melil. ana M. j. fiat decoctio in iure pingui inteſtinorum, vel in aqua, & vino albo dulci, non aſtringente, aut ſapa, fiat iniectio. In ſumma in vuluam, & ſinus poſſunt iniici quæcunque morbus poſtulat, diluta in liquidis, vel oleis, partibus, aut affectibus, aut ſymptomati accommodatis.

Ad ſuffocationem & deſcenſum vteri.

QVòd ſi cum duritie vterus ſurſum feratur, & ſuffocationem faciat, obduratæ lachrymæ, vt ſtyrax, & bdellium, iniici poſſunt. Si verò deorſum præcipitetur, galbanum recens, opopanax, aſſa fœtida, & ſagapenum

©BIUM

erunt ex vſu. Quæ ſi recentes ſunt, emolliunt, antiquæ verò digerunt. Recentibus verò ſimiles redduntur, ſi in oleo amygd. dulc vel violarum diluantur, vt

℞. galbani & opopanac. ana ʒ. j. ol. amygdal. dulc. & viol. ana ʒ. ß. vini albi dulcis, vel ſapæ q. ß. macerentur in ſapa, vel vino per noctem, deinde liquefiant & colentur, rurſus liqueſcant in oleis & iniiciantur. Alioqui ob lentorem & viſciditatem difficilè iniiciuntur. Cæterùm hîc vinum pro aceto ponitur, quòd in aliis partibus apponeretur: ſed quia vtero aduerſatur, prætermittendũ eſt, & eius loco vino dulci, quod ſiccat minùs & magis emollit, vtendum. Idem faciendum de ſtyrace, & bdellio in ſuffocatione vteri, & menſium prouocatione.

Conſtringens & ſiccans. Quòd ſi conſtringendus ſit vterus, aut vlcus exiccandum, ſequenti decoctione fieri poterit.

℞. radic. biſtortæ (quæ maximè conuenit vtero: eſt enim aſtringens) q. j. cortic mali granati, balauſtiorum, myrtil. ana ʒ. j. hippur. fol. ſumach, & lentiſci ana M. j. feminis viol. & plantag. ana ʒ. ß. florum roſ. ſiccatum p. j. fiat decoctio: in aqua ciſternæ vel ferrata. Diſſolue aluminis q. j. fiat iniectio.

Iniectiones in ſinus ad carnium generationem.

EAſdem decoctiones in ſinus iniicimus ad deterſionem primùm, addito melle roſ. vt q. j. pro ℔ j. Deinde ad exiccationem ſine melle. Quandoque cum reſiccantibus, deterſione iam facta, addimus myrrham, corticem thuris, radicem panacis, vel irinum, vel alia *Sarcotica.* ſarcotica ad carnis generationem, indicatione ſumpta à parte, quæ magis vel minùs ſiccari debet.

Ad callum.

Callum eminuen. IN fiſtulas verò ad callum iniicimus lixiuium propter medicamentorum nitroſitatem, in quibus decoquantur callum minuentia, vt radix veratri, aut vnguenta erodentia diſſoluimus. quale eſt ægyptiacum, Apoſtolorum, & ea, quæ ex ærugine æris parantur.

Ad doloris ſedationem.

Olea vlceri amica. AD ſedationem autem doloris poſſunt iniici olea & alia anodyna, quæ non ſunt ipſi vlceri inimica, vt roſarum, omphac. cydoniorum hypericonis, myrthi & vitel-

vitellorum ouorum, & amygdalarum. Vel si repellendum sit, astringentia, vt ros. omphac. & myrthi.

Ad vlcera in vesica.

AD curationem vlceris vesicæ vel coli vesicæ, similes fiunt iniectiones Primùm enim oportet detergentibus sine morsu vti, quales sunt iniectiones quas ad dysenteriam præscripsimus, nempe ex decocto hordei, ex lacte, nisi vlcus sit fœtidum, & depascens. Tunc enim vtile est in iniectionibus dissoluere, aliquid ægyptiaci, quod cum mordicatione deterget: postea vbi vsi sumus vnguentis suprà dictis, sedare dolorem anodynis debemus, quale est quod paratur albumine oui, & aqua ros. simul agitatis. Serum lactis, decoctum hord. mundati cum capitibus papaueris, aut pauca quantitate radicis mandragoræ, aut additis trochiscis ex opio, quales sunt trochisc. alchechangi Ras. cùm opio dissoluti in cote. Narcotica autem ista nunquam adhibenda sunt, quando aut pus, aut aliquid aliud à parte affecta expellendum, aut detergendum est, sed duntaxat cùm volumus constringere, aut sensum partis minuere, ne scilicet medicamenta nimium acria sentiat. Iniectiones verò ad vlcera resiccanda fieri debent ex resiccantibus cum pauca astrictione. Nam nimium astringentia vrinam retinent, quæ retenta multùm torquet. Vrina siquidem acris, & mordax cùm per angustum meatum descendit, maiorem excitat dolorem, quàm si per partem laxam demittatur. Hanc itaque vnam arbitror ex causis, cur vesica exulcerata dolorem non sentiat. Mentula verò etiam si nec vlcere acerrimum dolorem sentiet ex pure vel pituita reddita vnà cum ipsa vrina. Parabitur autem efficacissima iniectio ad vlcus vesicæ hoc modo.

Ægyptiacum.

Anodyna.

Narcotica quando ꝓtẽdum.

Cur vesica non sentit.

℞. rad consolid. maioris ʒ j. quæ huic affectui conuenit, quoniam consolidat, & mucilaginem quandam habet necessariam, vt medicamentum parti adhæreat, & partis asperitatem leniat, quemadmodum in vlceribus intestinorum seuum ad eundem affectum addere solemus (caudæ equinæ, fol plantag. ceterach.) multùm enim exiccat, vt pilo sella, quæ poterit addi, & herniaria, & polygonum, ana M j. vel ß. florum ros. p. j. hyperic. p. ß. (Hypericum enim confert maximè calcu-

©BIUM

Hypeticū. lo, & cicatrici vlceris vesicę: quia & calculum comminuit, & vlcus consolidat) fiat decoctio in aqua hord. vel extinctionis plumbi, aut ferri, fiat iniectio. Vel aquis distillatis, vt rhapontici, ros. vel plantag. vel hipur. Addem valde litharg. puluerisatum & diu decoctum & per philtrum transmissum, iniectum vt prius, & lac virginale. Apponi etiam possunt quæcunque neruos consolidare creduntur: Pars enim magis neruosa est, quàm carnosa: ob id radix narcissi, propter mucilaginem, cauda equina, polyg. fœmina & quæcunque neruos consolidare creduntur, huic affectui maximè conferunt. Practici solent trochiscos iniicere, qui supra partem vlceratam adhærentes, solent dolorem excitare. Quare satius erit talia medicamenta decoqui, aut infundi: postea verò diligenter per philtrum transmitti, ne pars aliqua maneat aspera: Aut trochiscos illos in core, aut supra marmor comminui diu, collyriorum more, vt pictores suos colores commiuuere solent, quos antiqui in suis collyriis faciendis imitati sunt. Cortex mali punici, & pinearum decoctum insignem vim resiccandi habent.

Error.

De iniectionibus in aures.

INiectiones in aures aut fiunt propter inflammationes, aut vlcera detergenda, aut dolores, aut sibilos, aut surditatem. Quare propter inflammationem succi herbarum repellentium commodè iniiciuntur, aut earum decoctum ad refrigerandum & repellendum. Succi autem purificati facta residentia, aut colati efficaciores sunt. Quod si cum ros. iniiciantur, magis sedabunt dolorem. Ad doloris sedationem etiam iniiciatur lac recens mulsum, vel decoctum mandragoræ cum pauco croco, aut oleo violaceo per se, vel cum pauco croco, aut opio. In declinatione autem & post vsum narcoticorum admiscetur castoreum. Si somnus conciliandus, non est vtendum castoreo: quia calidum & siccum nocet: sed croco, quia vaporosus, vel styrace, vel aliis repellentibus. Idque intelligendum ad opium castigandum. In declinatione verò iniiciantur ol. ex vino, in quibus decoquitur origanum, puleg. calaminth. ruta. spondyl. & similes herbæ, quæ quanuis calidæ sint, in decli-

declinatione tamen adhibendæ sunt, ad absumptionem materiæ, etiamsi in principio fuerit calida.

Ad sibilum & aurium dolorem.

SImilis fit iniectio in aurem propter dolorem à frigido humore & sibilo, addito pauco aceto, aut seminibus flatus discutientibus, vt est cyminum, seselli, semen porri, aut succus. Est enim huic parti valde accommodatus. Præterea à doloribus, vlceribus, & aliis affectibus, in quibus detergere optimum, maximè conuenit. Quod si auris opposita alteri fricetur allio, dolor sedabitur, quia materia inflammationis auris est humor frigidus. Id enim euenit in aurium doloribus. Succus porri præsens est remedium ad dolorem aurium à flatu, à materia crassa, vt ait Dioscor. lib. 2. *Succus porri.*

Ad aurium surditatem.

SVrditates fiunt ob diuersas causas. Nam aliquando surditas ex pure retêto oritur circa eam partem. Interdum a flatibus, aut materia collecta circa hanc partem. Interdum ob cicatricem obductam in ea parte. Idcò ex diuersis iniectio cõstitui potest. Si autem à crassis humoribus & sibilis fiat surditas, iniectiones supradictæ fient, quæ ad declinationem inflammationum institutæ fuerũt, addito raphani succo, vel melle squillitico, vel aceto simplici, vel diuretico, vel sambucino.

Ad cicatricem.

SI à cicatrice fiat surditas, difficillimè curatur, quia cicatrix auferri non potest, quemadmodum & quæ à ruptura tympani fit, nunquam curatur, quoniam cicatrix nunquam tolli potest.

A pure.

SI à pure collecto fiat, oxymellite, omphacio, & melle, œnomellite, succo centaurij minoris, succo porri, succo aristolochiæ, melle squillitico diligentissimè pars est detergenda: resiccando verò tandem ex suffumigiis & iniectionibus, quæ fiunt ex vino & aceto, modò non sit vlcus, in quo decocta sit scoria, aut lithargirum, aut tuthia, au herbæ, aut radic. quæ insigniter exiccant. Quippe cùm pars suapte natura ficca sit, medicamenta ficciora postulat. Surditas autem à causa occulta curatur potissimùm iniectione facta ex decoctione

©BIUM

corticis & foliorum fraxini mediani, occulta quadam proprietate: radix veratri nigri in vino, & oleo amyg. amar. aut oleo multũ reſiccante, vt rutaceo & ſimilibus. Iniectiones autem ad vermes aurium tales fiunt, quales ſuperiùs deſcripſimus, vel quæ ad deterſionem vlcerum accommoda ſunt, & præcipuè quæ quandam amaritudinem habent, vt ſuccus ariſtolochiæ, vel abſynthij.

Ad ſinus iniectiones.

INiiciuntur poſt calli eroſionem iniectiones, quæ parantur ex detergẽtibus leuiter, & ex decocto hordei, vel in vino mellito, vel vino tantùm, vel in aqua vitæ, in quibus vnguenta ſarcotica diſſoluuntur, vel ſimplicia in tenues partes comminuta ad carnis generationem, vt myrrha, thus, cortex thuris, panax, aloë, ſarcocolla, iris florentię hyperic. vel centaurium minus in parua quantitate, & corporibus vel partibus in quibus detergere oportet. Non conſolida, radix narciſſi, hippuris, ſyderitis, & ſimilia. Vnguenta diſſoluuntur, baſilicum magnum, vnguentum aureum, emplaſtrum diuinum, & quę ex ſimplicibus ſupradictis parantur. Ad cicatricem inducendam ſi intus ſit vlcus, neque pituita lenta & craſſa, iniectiones ſicciores, & frigidiores, vt ex corticibus, balauſtiis, malis punicis, & aliis ſupra dictis fortioribus additis mineralibus, vt ceruſa, litharg. tuthia, cadmia, ſcoria ferri. Cum iniectionibus etiam enumerari poſſunt ea remedia, quæ gargariſmata dicuntur, & errhina liquida.

Sarcotica.

Sarcotica vnguenta.

De gargariſmatis.

INſtituuntur gargariſmata ex diuerſis rebus pro ratione diuerſa affectuum. Fiunt itaque ad principium inflammationis oris & palati gargariſmata repellentia ex aqua, & aceto & vino malorum granatorum acidorum, ſucco cotoneorum, ſucco mororum, aut pirorum agreſtiũ ex aquis diſtillatis refrigerantibus & reſiccantibus, vt aqua roſarum, plantaginis, caprifolij, peculi roſ. myrtill. & ſimilium. Ex decocto earum herbarum aut fructuum aut ſeminum, quæ neque ingratum odorem habeant, aut ſaporem, aut venenoſam quandam qualitatem, veluti ex pomis, piris, prunis acidis, ſorbis cornis, cotoneis malis, vuis immaturis, & ſummitatibus rubi, lentiſci, myrthi, mali granati, vel punici, ſummita-

mitatibus vitis, ceterach, plantaginis, piloſellæ, quæ in vino decocta citiſſimè oris vlcera, & inflammationes curat, liguſtri, citri. & ſimilium: Ex flor. roſ. ſummitatibus berberis: Ex ſeminib. frig. minor. & eorum decoctionib. circa finem autẽ decoctionis addimus aceti parum. Addi poſſunt & cort. mali gran. balauſt. citrini: ſed linguam denigrant, niſi illud decoctum clarificetur, ſed clarificãdo magnam partem virium amittit. Efficaciora & gratiora ſunt, quæ parantur, præ cæteris, ex fructuum ſuccis & pauco aceto, quibus additur ſyr. de roſ. ſiccis & myrth. & cotoneorum. Interdum repellendum & leuiter detergendum eſt, quia à partibus inflammatis ſemper aliquid reſudat, quod eſt detergendum leuiter. Conueniunt igitur hordei decoctum vel mel. roſ. In declinatione aut detergendum, & reſoluendum. Conueniunt ergo herbę detergentes & digerentes.

Gargariſmata ad oris inflammationem.

℞ Hyſſ. vel ſatureiæ, vel orig. M. j. Nam hæ omnes nec ſapore nec odore ſunt ingratæ, quibus addere poterimus flor. anth & ſtecha. ana p. j. glyc. raſ. ʒ. j. paſſ. fic. an. p. xx. fiat decoctio in aqua hord. integri, & in ℔. j. ß. aut ℔. ij. ʒ. diſſ. mel. roſ. collati ʒ iiij. Præſcribẽda eſt autem horum medicamentorum magna quantitas, quandoque nimia collutione multum medicamenti abſumitur. Hîc autem medicamẽta præcedunt ſimpliciora gratiora, vt quæ ex aceto, vel fructus alicuius acidi ſucco parantur hoc modo.

℞. aceti communis vel roſ. ʒ. iiij. aquæ ciſternæ ℔. ß. miſce, fiat gargariſma: facilè paratur. Itaque parantur ex ſucco cydoniorum, vel malorum granatorum non recẽtium, ſed diu ſeruatorum, quibus aquæ aliquam quantitatem addimus, ad augendam molem medicamenti, & temperandã aciditatem, & ad partium calidarum extinctionem. Nam vt in aceto, ita in omphacino, aliiſq; ſuccis veſtigium aliquod caloris reperitur, ex quadam veluti imperfecti putredine. Quòd ſi quis gratiora palato velit adiungere, addat ſacchar. roſ. pauca quantitate. Sapor enim ille dulcis aſtrictionem minuit. Ex paratu facilibus ſunt gargariſmata repellentia ex aquis antea enumeratis hoc modo.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 929 sur 1293

©BIUM

℞.aquæ peculi roſ vel plantag.vel caprifolij qr.j.acẽti roſ.parum,miſce,fiat gargariſma Fiunt ex decoctione fructuum,vel florum, vel herbarum: verùm,quæ ex fructibus parantur,gratiora ſunt, minúſque amara. Nã fructus ferè omnes immaturi,auſteram & aſtringentem habent facultatem,cùm vel acidi,vel acerbi ſint. Fiunt autem hoc modo.

Gargariſmata ad eadem ex fructibus.

℞.Ceraſorum acidorũ vel immaturorum leuiter contuſorum an.M.ij.coquantur in aqua ciſternę cum pauco aceto.In colatura addatur aceti parum,fiat garg Eodem modo fit ex pomis,pyris,cornis,& aliis ſupradictis.Si autem deſunt ex ſuccis eorundem fructuum, vel ſyr.ſeruatis, tum etiam ex ſummitatibus arborũ & fructuum.Solent enim magis reſiccare & repellere.

℞.ſummitatum rubi, vel myrthi, vel pyri, vel vitis agreſt.M.j.piloſellę,ceterach plantag.an.M,j.ß.roſ.rub, p.j. (Roſæ enim ponuntur propter odorem, & propter aſtringentem vim, quandoquidem hæc omnia medicamentum odorem habere oportet,aut omnino nullum, at vſui apta ſint)fiat decoctio in aqua pluuiali.(Ea enim cũ ſit tenuium partium,efficacior eſt reliquis) & in lb.j.ß. ſaccha.qr.j vel ſyr.roſ vel mel.roſ.aut diamoronis, propterea quòd digerit ob mel miſtum, maximè quando à repellentibus ad digerentia tranſire volumus. Tunc enim aut ſapam, aut mel ſiue ſaccharum adiicimus, aut quantitatem dulcium augemus.

Detergentia gargariſmata.

DEtergentia gargariſmata fiunt ad deterſionem dẽtium,aut ad eoſdem dealbandos, aut vlceris deterſionem,aut eius quod in ſummitate tracheę arterię collectum eſt,extractionem,aut quod ab inflammata parte excidat,aut ad dolorem dentium.

Ad dentium conſeruationem à putredine.

AD dentium cõſeruationem, ſiue deterſionem fiunt gargariſmata,ſeu,ſi mauis collutiones determinatæ ex multùm reſiccantibus, ex aceto ſcillitico, aut ex diſtillatione ſaluiæ.ex roremarino, ſale & vino, ſi detergendi & dealbandi ſint. Talis enim collutio & cõſeruat, & mirum in modum dentes dealbat.

Ad

Ad dentium dolorem.

AD dentium dolores fiunt duobus modis gargarismata, nempe à dolore, qui ab incipiente fit defluxione, & eo qui fit defluxione iam facta. Ad dolorem itaque qui fit ab incipiente defluxione, parari debent ex astringentibus nullo, aut minimo calore præditis, veluti è radice pentaphilli, hedera, nucibus cupressi, vel gallis in aceto, aut vino styptico coctis hoc modo.

Ad dolorem dentium à fluxione incipiente.

℞. Radic. pentaphil. ʒ. ij. hederæ M. j. radic. cyperi, nucum cupressi ana ʒ ß. fiat decoctio in aqua, & aceto, quod quidem gargarisma retinendum est in ore. Ad dolorem autem a defluxione iam facta, augeatur dosis calidorum vel discutientium eam defluxionem, quæ in gingiuas recepta est.

℞. pyretri ʒ ß. rad. quinque folij ʒ. j. caryoph. de cubeb. ana ʒ ij. & piperis longi ʒ ij. hederæ M. ij. fiat decoctio in vino astringente, & aqua, hácque decoctione vt priore, est vtendum.

Ad oris Vlcera exsiccanda.

AD exiccanda oris vlcera fiunt collutiones ex herbis, & fructibus refrigerantibus, & exiccantibus, in quibus dissoluimus alumin, ʒ. j. vel ʒ. ij. vini albi parùm loco aceti.

Ad oris fœtorem.

AD oris fœtorem fiunt collutiones, vt priùs, ex detergentibus, & odoratis, deinde ex odoratis, & resiccantibus tantùm hoc modo.

℞. hordei integri torrefacti p. j. rosa. p ß. corticis citri ʒ. j. ß. caryoph. cinamomi crassi ana ʒ. iij. fiat decoctio in aqua cisternæ, ex qua, & pauco aceto colluatur os Vel,

℞. radic. cyperi ʒ. j. ros. rub. p. j. sandali citrini, & cinamomi an ʒ. ij. fiat decoctio in aqua cisternæ, vel aqua chalybeata, colluatur os. Vel ex aquis distillatis odoriferis aliquot granis mosci 1. ß. vt

℞. aquatum myrrhi, ros. ana ʒ. ij. aquæ ex floribus genistæ vel citri ʒ. ß. mosci vel ambræ gr. vj. salis parùm. Quòd si ditiori paretur gargarisma, maior portio mosci, vel ambræ poterit dari.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 931 sur 1293

©BIUM

Ad recrementa, quæ ex parte inflammata resudant.

AD ea verò excrementa, quæ ex parte inflammata resudant, supradictis vtendum, nempe sapa, melle, cum decocto hordei vel fabarum, vel lentium, aut aliorum detergentium.

Herba incidentes.

Ad detersionem pituitæ, quæ partibus oris adhæret.

AD pituitam viscidam & lentam detergendam, quæ partibus magis adhæret, herbas aliquot incidentes decocto addemus, veluti hyssop. origan. glyc. & similia. In collatura verò addemus mel squilliticum, aut oxymel aut ex syr. detergentibus aliquem, vt est syr. de glyc. de prassio, de stechade, qui potenter incidit, eadem proportione, qua de aliis suprà dictum est, videlicet pro lib. j. decoctionis adduntur ʒ. iiij. syr. aut mellis. Verùm cum eodem gargar. interdum decoquimus humores à capite trahentia, veluti pyretrum, carthamum, radicem turbith, & ea quæ pituitam agunt, nec amara sunt. Amara siquidem, vt agaricus & colocynthis reiiciuntur. Non desunt qui medicamenta composita velint admisceri, quale est diaphenic. Indum maiu. Masticatoria autem magis conueniunt, & potentiora sunt: quia ob caliditatem maiorem, qua sunt prædita, & agitatione dum masticantur, potentius trahunt, quibus tamen non est vtendum in defluxionibus in pulmones.

Syrupi incidentes. Trahētia à cap.

Ad vlcerum oris detersionem.

AD vlceris verò oris detersionem parabuntur ex decocto hordei, & quibusdam herbis, quę cum facultate detersoria deficcant & refrigerant, & constringunt. Vix enim vlcera absq; inflammatione reperias. Ex herbis & fructibus, & aliis eiusmodi eligenda sunt medicamenta, vt acrimonia, ceterach, plantago, summitates rubi syluestris, folia arbuti, pyri syluestris, myrthi, lentisci, &, vt breuiter dicam, si ex fructibus repellentibus, & istis herbis fiat decoctum, detergit, & leuiter astringit, in quo dissoluendum aut mel ros. aut syr. de ros. siccis in maiori quantitate, quàm inflammationem, in minori verò, quàm in pituita educenda. Eadem etiam obseruanda sunt, quæ in vlcere vteri impetrauimus, si putrescat, aut cum dolore, vel fluxu sanguinis sit. Tunc enim similes iniectiones parandæ erunt, habita semper

Herba refrig. & constring.

partis

partis ratione, quæ medicamenta neque ſapore, neque odore ingrata venenoſa ob periculum deglutitionis ferre poteſt. Quòd ſi fortè vlceris aliqua malitia ſit, & aquam fortem, vel ſublimatam deſideret, non eſt gargariſandum, ſed pars contigenda ſpecillo, vel ſcalpello obuoluto bombaci, aut linteo partem contangimus, aut pars oris anterior abluenda, non gargariſmatis, ſed immiſſis tantùm aliquot guttis aquarum, roſarum, plantaginis vel ſolani in aquam fortem.

Ad Vlcera oris in morbo Italico.

CÆterùm quoniam in morbo Italico frequẽter vtimur emplaſtris, aut vnguentis ex argento viuo paratis, aliquando in aliis morbis: Argenti autem viui nidor per os iniectus dentes inficit, qui linguam, aliáſque partes ſuo contactu exulcerat. Præterea pituitam liquefaciendo, defluxionem ad os excitat. Quòd autem argentum viuum id efficiat, argumento eſt, quòd ſi quis iiſdem vnguentis vtatur ſine argento viuo, nihil tale ei accidet, neque etiam ſi vnguenta argentum viuum recipiant, dũmodo aquam puram inter ſudandum ore contineat, aut ante ſudationem dentes ol. amyg. dulc. fricẽtur, nullam exulcerationem ſentiet in labiis, aut buccis. Prohibet enim eius aſperitatem, & medicamentis acribus aduerſatur, vt omnia ferè pinguia, cuiuſmodi ſunt ol. commune, butyrum. Ad horum autem affectuũ præcautionem vtimur gargariſmatis ex ol. amygd. buty. aut iuſculo pingui. Prohibent enim hæc gargariſmata exulcerationem, & pituitæ defluxum non impediunt. *Argentum viuum.*

Cùm inflammatio circa os fieri incipiet.

VErũm cùm inflammatio circa os fieri incipit, vtiliſſimum erit pro gargariſmate vti iure pulli cum pauco ſyr. violac. vt refrigerentur partes, & leuiter detergantur. Deinde danda gargariſmata è cremore hordei ſine ſaccharo, ſi iam vlcera fieri incipiant: Sin iam facta ſint, addendum ſaccharum roſ. tabulatum ad deterſionem. Cremor enim hordei aduerſatur aſperitati vlcerum ſuo lentore, minùs tamen quàm pinguia, quæ facilè accenduntur, quæ ob id minùs vlceribus ſunt accommoda. Vlceribus vtcunque deterſis, & facta purgatione ad aſtringentia gargariſmata veniendum erit, quæ

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 933 sur 1293

©BIUM

fiunt ex aquis,& decoctionibus herbarum. Ex aquis hoc modo,si sit magna inflammatio.

Ad inflammationem oris.

℞. Aquæ solani plantag. caprifol. ana qr.j.syr. ros. laxatiui ʒ. ij fiat gargarisatio. syr. ros. laxat. magis refrigerat & detergit,quàm qui ex ros. siccis paratur,qui magis exiccat, & astringit. Si vlcus sit exiccandum,fiat gargarisma ex aquis magis exiccantibus,vt

℞. aquę peculi ros vel myrtil. ℔. ß. syr. de ros. siccis ʒ. ij. misce, fiat gargarism. Aut si guttæ duæ, aut tres aquæ fortis in prædictis iniiciãtur,citissimè vlcera exiccabunt, & curabunt. Hoc gargarismate abluendi sunt dentes, vt suam albedinem recuperẽt. Moderata autem erit huius aquę quantitas ne maior dolor sit,quàm æger ferre possit,neq; minor,quàm vt non sentiat. In his quæ ex decoctione herbarum fiunt, idem obseruandum. Nam si inflammatio adsit,magis refrigerandum: sin vlcus exiccandũ,magis astringentibus vtimur, vt videre est supra cap. præced. Si autem decoquitur pilosella in vino albo cum quibusdam ex iam prædictis, multò citiùs curabuntur. Idem efficit herniaria, & polygonum mas. Hoc gargarismate vtemur cùm partes oris interiores detergendæ aut exiccãdæ sunt. Nam si interiores, quæ sunt citra œsophagum, affectæ essent, penicillo tetigisse satis erit.

Pilosella. & alia herbae fficaces.

De errhinis.

DE errhinis iam nobis dicendum est, quæ à naribus nomen acceperunt, quibus vtimur aut in detergẽdis naribus, aut in euacuatione recrementorũ anterioris cerebri. Detergentia autem fiunt iam ad pituitosa recrementa vacuanda illa,quæ in parte cõgesta sunt ratione vlcerũ. Ad recrementa verò cerebri expurganda fiũt errhina pituitosa, vel biliosa, vt in arcato morbo,maximè cum oculi bilioso colore, & humore sunt infecti. Nec oberit in melancholico affectu melancholica adhiberi,vt in melancholia morbo,& ictero nigro. Verùm quia pituitosa frequentiùs per eam partem expurgãtur, de his priùs agemus. Fiunt itaque purgantia ex calfacientibus,attenuantibus,liquefacientibus, & pituitam trahentibus,nisi in coriza, in qua resiccantibus & refrigerantibus tantùm ob humoris acrimoniam vtimur. Si quidem

quidem nimis tenuis & liquida aut calida plus iusto fluit, aut facultatem expultricem cerebri irritat, veluti in dysenteria, ob idq; purgatur cum multis sternutamentis. Medicamenta autem calfacientia & exiccantia citra vllam astrictionem, sunt herbæ capitales dictæ, calefacientes, siccantes, & vtcunque odoratæ: quia cerebrum odoratis delectatur, & pituita, qua maximè abundat cerebrum, vacuatur. Eadem hîc vsurpantur, quæ in gargarismatis discutientibus, minorem tamen delectum habemus. Nam & amara iniiciuntur, modò nimium fœtida non sint, quia talia cerebro sunt inimica propter spiritus. Hoc autem modo purgans fit.

℞. radic. pyretri irid ana ʒ. j. puleg. calamint. origan. ana M. j. agarici trochi. ʒ. iij. florum anth. & stechad. an. p. j. fiat decoctio in ℔. j. colat. diss. mel. anthos & squillit. ana ʒ. iij. fiat caputp. At vulgus medicorum dissoluit mannam, sed imbecillior est, quàm vt possit dissoluere pituitam: mel potentiùs id efficit. Possunt autem in hac decoctione dissolui indum maius, diaphenicũ, aut hiera picra cùm fortiùs est trahendum, aut cum nulla fuerint in decoctione addita purgantia vt agaricus. Verùm multò satius fuerit medicamenta simplicia vt agaricum colocynth. turbith. vnà decoqui, quin & semen carthami, semina, brassicam marinam, & quæcunque seroſa excrementa, vel pituitam trahunt. Huius verò ratio est, quòd compositiones illæ cùm sint spissæ, spissam iniectionem effecerunt, atque minùs permeabilem per meatus illos spongiosos & ossa spongiosa, imo magis nares obstruerent & respirationem impedirent. Multò magis probarem errhina ex succis herbarum pituitam trahentium, qualia sunt ex succo anagallidis parata, succo ciclæ, maioranæ in vino & melle, vel succo ciclaminis, aut cucumeris syluestris hoc modo. *Quæ magis à Rondel. probãtur.*

℞. succi ciclæ, anagal. depuratorum ana ʒ. iij. vini albi ʒ. iiij. mel. ʒ. ij. hæc propter consuetudinem, paruam vini quantitatem recipiunt, ne augeatur moles, atq; ita vis succorum minuatur. Ponitur autem vel ad penetrationem, vel ad molem augendã, & succorum acrimoniã minuendam. Fortiora fient hæc errhina, si succi fortiores melle tantùm excipiantur, & ad opiatæ consistentiam

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 935 sur 1293

©BIUM

reducantur: quæ vt efficaciora sint, addimus diagredium aut agaricum, aut colocynthidem, aut veratrum, quando opus est, modò nulla sit exulceratio, aut sanguinis fluxus, in quo nunquam tali errhino vtendum est. Errhina autem sic parata digito immittuntur in nares, vt diutius naribus inhæreant, & potentiùs trahant. Non enim impediunt respirationem, hoc modo.

℞. succi cucumer. asinini, aut ciclæ, aut mercur. aut ciclaminis. (Eius enim succus potentissimus est, ita vt in omnibus addi possit) ʒ.ij agar. troc. ʒ.ij vini parum, fiat decoctio, quæ transcolentur, in colatura diss. mel. q.s. ad inspissationem, aut mel in decoctione ponatur sine vino contritúmque sit agaricum & decoquantur simul. Decoctio inspissetur ad mellis consistentiam. Sin medicamentum maiorem desideret coctionem, vt radix pyretri & veratri, decoquendi primùm erunt cum vino & melle, ne si diutiùs decoqui cogantur succi, vires suas diuturna illa decoctione amittant.

Errhina ad bilem purgandam.

SI quis ad purgandam bilem errhina præparet, addat succum ros. aut syr. ex infusione ros. aut parùm diagredij hoc modo.

℞. succi rosar. ʒ.ß. diagred. ʒ.j. mellis parùm misce. Si nimium liquida sint, adde ad inspissationem farinę lupinorum parùm aut hord. aut orobi. Si autem ex syr. ros. laxatiuo parare velis, mel erit superfluum, propter saccharum quod est in syrupo. Additur autem mel non solùm propter detersionem, sed vt parti adhærere faciat medicamenta: habet enim lentorem quendam: habet etiam saccharum coctum. Eadem erit obseruanda diagredij proportio, nisi potentiùs trahere velimus. Tunc enim augere poterimus dosim diagredij à ʒ. ij. ad ʒ. iij. Si dolor huiusmodi medicamentis acribus excitetur, lac mulsum iniiciemus, detersis primùm naribus aqua valida, vel oleo rosato. Si verò calor sentiatur, aqua frigida, vel ros. vel plantaginis, vel vnguento albo Ras. intemperiem illam calidam castigabimus.

Errhina ad melancholiam.

SI ad melancholiam parentur errhina, pituitam purgantibus medicamentis adiungemus medicamenta melan-

melancholiam purgantia, puta ſenam, polypod. thymũ, epithymum, & veratrum: ita fiet errhinum ad affectus melancholicos, in quibus cerebrum eſt læſum.

Errhina detergentia.

ERrhina detergentia fiunt, aut ad deterſionem recrementorum in oſſe ſpongioſo retentorum, aut congeſtorũ in ea parte, ratione alicuius vlceris, vt dictũ eſt. Si recrementa pituitoſa detergenda ſunt, vſurpabimus quæ præſcripta ſunt ad euacuationẽ, laxãtium quantitate diminuta, & aucto melle. Commodè autẽ fiunt, aucta vini quantitate. Nam detergentia vt œnomeli, & hydromel. vel decoctum hordei cum pauco melle ſufficient.

Errhinum detergens pituitam.

℞. hord. integri p. j. lentium, vel lupinorum p. ß marrubij aut puleg. M. j. ſãmpſuci M. ß. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. mel. anthoſ. vel ſquil. an. quar. ß. vel ſingulorum qr. j. miſceantur: deinde attrahantur per nares.

Paratur etiam ex ſuccis, vino albo, & melle, vt

℞. ſucci anagal. aut eiclæ, aut ciclaminis qr. j. vini albi ℔. ß. mel. anthoſ. ʒ. iij. fiat caputpurg.

Ad vlceris eroſionũ deterſionem.

AD recrementorum vlceris deterſionem fiunt iniectiones ex leuiter detergentibus, ſine morſu, quæ etſi frigiditatem aliquam habeant, & leuem conſtringẽdi vim, ideò reiicienda non ſunt. Pars enim frigida & ſicca conſtitutione eſt naturali: vnde etiam ſimilibus conſeruanda, & vlcus exiccandum. Aſtringentia autem quia reſiccant, & vlceris dilatationem impediunt, vſui ſunt. Solent enim vlcera depaſcentia eſſe, aut virulenta, aut cum quadam carnis ſupercreſcentia laxa, vt in Ozena, Polypo vlcerato. Præterea iam ſatis patens eſt vlcus, neque poteſt tenuis illa aſtrictio recremẽta retinere. Mitiora fiunt ex decoctionis hordei ℔. j. & ʒ. ij. vel iij. mel. roſ. colati quod detergit, & conſtringit leuiter. Si maior requiratur aſtrictio, ſyrupum de roſis ſiccis addimus. Refrigerat enim, exiccat, detergit, & aſtringit. Aut parabitur decoctio ex herbis amaris, aut ſummitatibus arborum. Amara enim illa & vtcunque aſtringentia, mirum in modum conueniunt in iſtis vlceribus, veluti quæ parantur ex ſummitatibus myrthi, oleæ, pyri ſyl-

©BIUM

uestris, rubi, oxiacanthæ, aut quercus, additis cæterach, plantagine, agrimonia. Nonnunquam etiam prætermittenda nõ sunt putamina malorũ punicorum, quæ *ψιδια* Græcè dicuntur, quia detergunt, & vlcera maligna curant. Liciũ, balaustia eadem ratione conueniunt. Additur etiã frequẽter vinum malorum granatorum acidorum.

Ad vlcera narium detergenda & exiccanda.

℞. summitatum myrthi, vel lentisci M. j. malorum punicorum integr. immatur. contus. nume. ij. fiat decoctio cum aqua & vino, si non adsit inflammatio: quæ si adsit, cum aceto contundantur, deinde fortiter exprimantur, colaturæ addõ mel. rosa. colati ʒ. iiij. errhinum, quo vtatur in tumoribus & vlceribus malignis potissimùm narium.

Possunt etiam fieri errhina vlceribus malignis curandis, ex succis plantag. solani, ros. dilutis in vino albo, aut vino malorum granatorum, diminuta tamen mel. quantitate, & astrictoria facultate aucta. Sin vlcus fuerit cum carnis supercrescentia, aut polypo, aut carne putrida, dissoluatũr omphacium paratum in vase æneo (acquirit enim quandam æruginem, quæ arrodendi vim habet) aucta vel diminuta quantitate, veluti sensus partis, ac magnitudo seu præstantia, seu morbus postulat. Detergit enim & carnẽ minuit. Aqua etiam fortis vulgò appellata temperata attrahitur, aut penicillo immittitur, ne partem sanam vrat. Vtile autem erit cùm medicamentis istis acribus, & multùm detergentibus vtimur, os plenum aqua habere ne in os eorũ aliquid elabatur, aut si delabatur, exceptum aqua vires amittat.

Ad fœtorem narium.

AD fœtorem nariũ errhina parantur, quibus vtimur post errhina detergentia supradicta, deinde ex succo ros. vel ex succo sampſ. aut alio succo odorato, aut aqua odorata. Sunt autem paranda liquida. vel spissa. Vt

℞. succi ros. vel maioranæ ʒ. ij. aquæ ros. vel aquæ florum aranciorum, vel aquæ myrthi ʒ. j. mel. ros. colati ad adhæsionem, parùm, vel adde modicum gummi tragac. & arab. ad inspissationem, naribus admoueantur. Quòd si fœtor narium sit cum vlcere, ex succo ros. tantùm, & aqua ros. vel aqua myrthi parari debet. Si verò

à nimia

à nimia humiditate, aqua ex floribus citri, ſuccus maioranæ, & alia calidiora ſunt vſurpanda. Sed quia liquida facilè effluunt, & diu retineri nõ poſſunt, ſatius etit ſpiſſa reddere, vt diu retineantur. Fiunt autem ſpiſſa, longa decoctione, melle, vel mucilagine aliqua, vt cidoniorum, gummi tragac. vel arabici: aut fiat ex rebus conſiſtentiam habentibus, vt ſtyriace diluto pauco oleo, muſto, vel amurca, diſſolue in melle. Et hactenus de his, quæ per nares, & os aſſumũtur: nũc verò de medicamentis, quæ in ventriculũ per os ingeruntur & immittuntur.

De ſyrupis & decoctis.

MEdicamenta ea quæ per os in ventrẽ iniiciuntur, aut alterantia ſunt, aut cõcoquentia, aut laxantia, aut corroborantia partium internarum, aut obſtructiones ſoluentia, aut obſtruentia, & conſtringentia, aut incraſſantia, aut cientia vrinas, menſes, ſudores. Alterantia autẽ medicamẽta parantur, vel ad humores, vel ad partes, vel ad humores & partes ſimul. Ad humorum alterationem ſeruantur ſyrupi, in officinis parati, & aquæ diſtillatæ, & fiunt decocta ad ſyruporum diſſolutionem.

De ſyrupis alterantibus.

PRimùm igitur de ſyrupis humores alterantibus agemus: deinde reliqua perſequemur. Multi verò ſunt ſyrupi à veteribus compoſitis, quibus ſine delectu, & intempeſtiuè vtuntur medici huius temporis, quia illorum facultates titulo tenus cognouerunt. Quare nos in proprias claſſes, vt nullo eorum ſit confuſio, eos hoc modo diſtribuemus.

Primùm ſyrupos calfacientes cum quadam humiditate, qualis eſt ſyr. de borrag. vel ſyr. de bugloſſ. conueniunt, vbi decoquendus eſt humor melancholicus. Deinde ſequuntur ſyrupi leni attenuatione modicè calfacientes, qualis eſt ſyrup. de capil. quo vtimur in febribus quotidianis, & omnibus aliis, in quibus obſtructiones ſunt mediocres, etiamſi ſit fluxus ventris, quia pectoralis, ſedans quoq; ſitim in febribus ab obſtructione. Alij ſunt cum maiori caliditate & alteratione calfacientes, ex quorum numero eſt de bizantiis, qui poſt ſyrupum de capil. vener. dari poteſt. Valet etiam in compoſitis & ſpuriis febribus, & morbis qui ab hepatis, & lienis

Syrupi cõcoq. melãcholicam. Ad obſtructiones & febres quotidian.

Bizantij.

©BIUM

Incidentes attenuãtes & detergentes.

obſtructionibus oriũtur. Præterea alij ſunt, qui amplio-re etiam attenuatione calfaciunt, vt eſt de quinque ra-dic. ſtechade, de arthem. de praſſio, quo vtimur in ma-ximis obſtructionibus, & quibus lentus humor deter-gendus & attenuandus, vt in capitis, & articulorum af-fectibus frigidis, qui ſine fluxione ſunt & febre. Hi enim omnes incidunt, attenuant, & detergũt. Alij autem ſunt ſyrupi cum quadam apertione calfacientes, vt ſyrupus de quinq; radicibus. Alij cum quadam apertione & cor-roboratione hepatis, vt de Eupatorio, & omnes alij, qui ex aperientibus, permixtis aſtringentibus aliquibus ad hepar determinatis, vt ſyrupus de abſynthio, ex noſtra deſcriptione. Alij autem calfaciunt cum leui aſtrictio-ne, vt ſyrupus de menta, aut cum aſtrictione & deterſio-ne, vt ſyrupus de abſynthio.

Deſ. radicibus.

De eupatorio.

De mẽta.

Violatus. de ſucco cucurbitæ. Endiuiæ ſimplex. Endiuiæ cũpoſ. acetoſ. ſimpl. cõpoſ. De nenuph. & papauere. De roſ. ſiccis, myrth. De acetoſ. citri de ſucco acetoſæ. De omphacio. Myrthinus. coton. De famaria.

Refrigerantes.

Diuiditur præterea in frigidos, quorum alij refri-gerant & humectant, vt ſyrupus violatus, de ſucco cucurbitæ, qui omnes conueniunt ſiti, & febribus he-cticis, item calidis inflammationibus thoracis. Alij re-frigerant leuiter detergunt, & aperiunt, vt ſyrupus endi-uiæ ſimplex. Alij potentiùs refrigerant, & leuiter ape-riunt, vt ſyrupus endiuiæ compoſitus, acetoſ ſimplex & compoſitus. Alij refrigerant & exiccant, vt ſyrupus de nenuphare, de papauere, qui ſiſtunt defluxiones & reti-nent, dolores etiam ſoluunt ſtupefaciendo. Alij refrige-rant, & ſiccant cum manifeſta aſtrictione, vt de roſis ſic-cis, & myrthinus. Alij refrigerant cum attenuatione, vt de acetoſitate citri, de ſucco acetoſæ & de omphacio, v-tiles ad refrigerandum in febribus putridis vel quando aperiendum eſt & refrigerandum. Alij refrigerant & a-ſtringunt, vt ſyr. myrthinus, & de cotoneis. Alij refrige-rant & detergunt ſeroſa recrementa, vt ſyr. de fumaria ſimpl. & compoſ. detergit enim & laxat, de quo ſuo loco dicemus.

Diuidimus & in ſyr laxantes leniendo, vt ſyr. viola-ceus, ex multis infuſionibus. In laxantis conſtringendo, vt ſyr. roſarum laxatiuus, ſyr. de brionia, de cheiri, de ab-ſynthio, de cichoreo, cũ rabarbaro, de fumaria, cõpoſito, vel de epithymo, qui purgat humores melancholicos.

Incraſſan-

Incraſſantes.

Diuidimus etiam in ſyrupos incraſſantes, & ſiſtentes defluxiones, vt eſt ſyr. de hyſſopo, qui modicè id efficit: Syr. de iuiubis, qui id præſtat manifeſtè: ſyr. de papauere, qui magis manifeſtè. In ſyrupos contraria facultate præditos, id eſt, qui fluxiones detergunt, & expectorant, vt eſt ſyr. de glycir. de praſſio, de acetoſitate citri, & de omphacio. *De hyſſopo de iuiub. Detergentes & expect.*

Syrupi partibus determinati, & pectori.

SVnt etiam ſyr. ad partes determinati, vt ad thoracem ſyrup. capi. ven. viol. de glycir. de hyſſ. de praſſ. Vel incraſſantes, & attenuantes, vt de iuiubis. Quòd ſi aſtringendum, vt in ſputo ſanguinis, ſyr. de roſ. ſiccis, myrthinus aliis præponitur.

Syrupi ventriculo conuenientes.

AD ventriculum referuntur, qui modicè calfaciunt cum quadam aſtrictione, vt de menta, de abſynthio, conſeruationis cortic. citri, conſeruationis cortic. myrobal. ſine caſſia conditi ſint.

Spleni & hepati.

SPleni aperientes conueniunt ſyr. & minùs aſtringentes. Hepati verò minùs aperientes, & maiori aſtrictione prædicti. Omnes præterea ſyr. qui acetum recipiunt, magiſque calfaciunt, & attenuant, ſpleni aptiores ſunt, quàm hepati, ob humorem melancholicum craſſum, & terreum, quem continet.

Vtero & capiti.

AD vterum ſyr. incidentes & attenuantes referuntur, vt de arthemiſ. de ſtech. de paſſ. Item qui paratur ſine aceto ad obſtructiones, vt de duabus radic. cùm ſcirrhis & obſtructionibus vterus laborat, ſi mouendi ſint menſes & obſtructio auferenda. Ad caput idem referuntur, qui ad vterum, ſed primus ſyr. de ſtechad. deinde ſyr. de praſſ. poſtremò de arthemiſ. nihil enim eſt in eo, quod cerebro noceat, maximè cùm humorem craſſum attenuare volumus & exiccare.

CORDI.

AD cor referuntur, qui ſucco melancholico coquẽdo ſunt determinati, parantúrque ex modicè calfacientibus & temperatis, qualis eſt ſyr. de borrag. de

©BIUM

bugloſ. de pomis redolentibus & acetoſitate citri: quorum hi duo refrigerant, illi calfacere dicuntur. Poteſt Medicus volens refrigerare, calfacere, humectare, & ſiccare, vnum ex iſtis colligere. Conſiderandum autem, quid cum illa calfactione faciendum ſit, laxandúmne an conſtringendum, veluti ſi quis refrigerare volens & conſtringere, pro ſyr. de coroneis, & myrtil. vſurpet violaceum, is maximè peccet. In febribus ergo, in quibus eſt maxima ventris conſtipatio, ſyrupi lenientes aluum vſurpandi ſunt potiùs, quàm qui refrigerando aſtringunt. Itaque cùm ſyrupos calfacientes, ſiue refrigerantes, volumus eligere, curandum eſt, vt cum parte inflammata, aut cum ea quæ materiam continent, conueniat, veluti ſi affectus ſit in thorace, & aliquid ſit educendũ, ſyrupum capill. ven. vel viol. vel de liquir. vſurpamus, quemadmodum cùm calfacere ventriculum volumus, ſyrupum de menta, qui cum leui aſtrictione calfacit. Vel ſyr. de hyſſ. qui calfacit, & leuiter deterget, eligemus. Quòd ſi ſinguli ſyr. ea quæ neceſſaria ſunt, non præſtent, additur alius quidam, veluti ſi ad expectorationem præſcribatur ſyr. capil. ven. adiungatur de glycir. vel parùm mell. vel decoctum paſſul. vt liquir. Si bilis ab hepate educenda, citra eius debilitatem ſyr. de cichor. vel endiuiæ compoſitus rhab. additur. Sic itaque ſyrupi determinati fiunt vnicuique parti & cauſſæ.

Syrupi proprij de fluxionibus.

DEfluxiones ſiſtunt ſyrupi refrigerantes, & incraſſantes. Quòd ſi defluant ad thoracem, ſyr. de papauere, de iuiubis, cùm ad alias partes, ſyrupis frigidis & reſiccantibus, vt eſt ſyr. de roſ. ſiccis, de myrtho, & aliis ne laxetur ventriculus.

Humoribus & partibus ſimul conuenientes.

HVmoribus & partibus ſimul conueniunt, qui medij ſunt, vel minùs proprij, vel alicui parti aſcripti cum aquis diſtillatis, herbarum decoctis: Veluti ſiunt ſyrupi apti capiti, qui omnes ſũt, ſyr. capil. ven viol. Vel eidem pituitæ excernẽdæ ſumptis hyeme, aut alio tempore, quo non licet alias herbas habere aquis diſtillatis, calfacientibus, & exiccantibus ſine manifeſta aſtrictione, vt aqua hyſſ. beton. origani, calaminthæ, vel praſſij.

Apti capiti.

passij. Aut si liceat herbas ipsas habere, decoctum earundem, & illud & præstantius est.

Partibus thoracis, & pituita detergenda.

Deter. & incidunt.

THoraci & pituitæ detergendæ & incidendę, eorum, quæ pulmoni magis conuenire videntur, syrupos determinant, vt endiuia, enula campan. vngula caball. radix peoniæ, decoctum liquir passi. ficuum. Si verò materia inflammationem pariat, sitque tenuis, vt iam fluat, sumenda sunt, quæ inspissant, & leuiter detergunt, vt initio pleuritidis, catarrhi tenuis, peripneumoniæ, vt aqua hordei mundati, violarum, vel buglossi.

Inspissant detergũt.

Humida ad expectorandũ.

Quòd si materia iam defluxerit, sitque expectorãda, supradictis attenuantibus adduntur humida, quæ horũ siccitatẽ tẽperant, ne pituita exicceturita, remaneátque indurata in pulmonibus, vt sunt violæ, & earum decoctum, semina quæ frigida maiora, semina bombacis, mal. & pass. quæ omnia supradictis attenuantibus addi possunt. Detergunt & inspissant iuiubæ, decoctum hordei mundati, sebesten, semen papaueris cum liquirit. sapa, sacch. & mel, diachodium, vel syr. de papauere.

Detergẽt. inspissant

Ad pituitam ventriculi præparandam.

VEntriculo conueniunt, quæ calfaciunt, & leuiter constringunt, aut quæ modicè refrigerant, & astringunt. Cùm autem pituita præparanda est, aut educenda, absynthio prohibet vti Galen. & aliis astringentibus, ne pituita magis inculcetur. Ergo eligenda minùs astringentia, quàm absynthium, vt beton. menta, hyss. origanum, aut aqua absynth. fœniculi, apium. Sin nulla supersit materia, vt plerũque contingit post magnam vomitionem aut fluxum ventris, medicamenta satis astringentia ponuntur, & assumuntur ad ventriculi laxati coniunctionem.

Calefac. & constring.

Hepatici.

HEpati conueniunt leuiter detergentes, quales sunt aquæ vel decoctiones, quæ ex herbis amaris componuntur, astrictionem aliquam habentibus, vt sunt omnes intybi species, condrylæ, & sonchi. & leuiter aperiẽtes, vt spica nardi, absynthium: aut fortioribus etiam aperientibus additis, magis constringentibus, exempli gratia, vt syr. capill. ven. magis accommodetur hepati,

Intybi species.

Capil. & syrup.

©BIUM

refrigerat enim & leuiter aperit obſtructiones, dabitur cum aqua endiuiæ vel cichor. vt calfaciat autem, & corroboret, cum decoctione abſynthij exhibere conuenit.

Splenitici.

SPlenitici fiunt additis attenuantibus & incidentibus decoctis, aquis & aceto in magnis obſtructionibus & conſtringentibus, vbi eſt inflammatio minuenda, vt aqua portulacæ, ceterach, decoctio ſcolopendriæ, & foliorum & florum thamariſci, aqua extinctionis ferri. Illa enim ſplenem minuit conſtringendo, qui ob cauitatem & laxitatem ſuam flatus retinere ſolet, veluti multa alia aſtringentia, & etiam aperientia quædam, vt eſt cortex cappar. Spleni etiam accommodantur ſyrupi additis quæ ſerosa recrementa, & melancholica expurgãt, vt ſi detur ſyr. acetoſ. ſimpl ſyr. viol. bugloſſ. ſyru. endiuiæ compoſitus, enulæ campanæ cum decoctione mercur. vel fumariæ vel epithymi. Idem conueniunt hepati, addito rhab. aut bilioſis medicamentis euacuantibus recrementa, quæ in eo ſolent abundare.

Aſtringentia.

Aqua ferri.

Vterini.

Vtero conueniunt ſyr. de arthemiſ de ſtechade, vel alius extenuans ſine aceto paratus, vt de praſsio, quia quis vterinis determinatur. Sunt autem vterina, quæ fiunt ex his herbis omnibus, ex quibus conficitur ſyr.

De arthe.

de arthem. hoc autem vtimur in affectibus frigidis, & humidis duntaxat, & cùm menſes mouere, & refrigeratum ad concoctionem præparare volumus. In calidis verò affectibus, & vlcerationibus, & fluxionibus muliebribus, quia ad partem affectam excremẽta attenuata deducunt, ab eis abſtinendum eſt. Ad calfaciendum vero & extenuandum ſolo ſyr. de ſtechade vtimur, additis paucis, vel melle. Ad deterſionem verò vteri ſyr. de hyſſ. de glyc. tum aqua arthemiſ. vel hyſſ vel matric. datur ad vlceris deterſionem cum decocto hordei, vel cichor. vel agrimoniæ, vel plantaginis.

Syr. ad veſicam.

Veſicæ accommodantur omnes ſyr. ſine aceto parati. Cùm verò aperiendum eſt & incidendum, aperientibus, incidentibus, & attenuantibus vtendum. Cùm autem magna vrget neceſſitas, etiam ſyrupis fortiter aperientibus, & oxymelite vtimur, quia vis aceti iam euicta eſt, antequam ad partem affectam perueniant, & pituita

tuita craſſa ac lenta, aceti acrimoniam retundit, vt cum calculum in vretere retentum à pituita propellere volumus, oxymel. ſimpl. vel diuretico, ſquillitico vtimur, alioqui nunquam: quoniam acetum non minùs aduerſatur veſicæ, quàm vtero, & fortè magis.

Syr. ad articulos.

ARticulis proprios nullos facimus ſyru. ſed potiùs humori deferenti, aut defluxo. Si interdum ſyr. de ſtechade, & ſimiles dentur, qui neruorũ affectibus cõuenire videntur, non propter neruos, ſed propter pituitam illic contentam magis exhibentur. Magna enim eſt adhibenda diligentia, vt in affectibus articulorum conuenientes ſyr. præſcribantur, quod faciliùs fiet conſiderata materia, nempe an calida ſit an frigida, an propter defluxionem, vel decubitũ, id eſt, ſenſim citra defluxionem fuerit pituitoſus, neque attenuãtia, neque multùm calida, neque nimiũ detergentia ſyr. ſunt adiũgenda. Ea enim calida omnia defluxionem augent, neque danda ſunt, donec cõſtiterit defluxio, aut abſumenda ſit in parte materia. Eligantur itaque ſyr. reſiccantes & leuiter aſtringentes vt ſyr. de roſ. ſiccis, aut myrthinus. Ad calidum verò & tenuem humorem ſyr. de papaue. de iuiub. vſurpandi ſunt, cum decoctionibus & aquis leuiter aſtringentibus, & inſpiſſantibus. Ad humorem verò ſenſim in parte collectũ ſyr. de ſtech. mel. ſquillit. & oxym. cum decoctione ſaluiæ, arteniæ, puleg. vel beto. præſcribimus: quia nihil eſt periculi defluxionem ad partem affectam facere, ſed tantùm, quod in parte eſt infixum, attenuare ad faciliorem concoctionem, & digeſtionem, vel conſumptionem in parte.

Ad ſitim ſedandam.

AD ſitim ſedandam ſyru. vtimur in febribus & aliis affectibus, in quibus ſitis iuncta eſt, in quibus parãdis cura adhibenda. Nam ſi febris acris eſt & ardens citra magnas obſtructiones, ſyr. viol. quia refrigerat & humectat, cum multa aqua datur: Sin cum obſtructione & materia pituitoſa, ſyru. acetoſ. ſimpl. vel ſyr. capil. vener. eligendus eſt. In ſiti autem reſtringenda omnes alios ſyr. nimium medicamentoſos à cibo & potu negligimus: quanquam in digeſtiuis, aliiſque potionibus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 945 sur 1293

©BIUM

imperantur, quia quæ ad ſitim ſedandam frequenter aſſumuntur, grata eſſe debent. Digeſtiui verò ſimul aſſumuntur, ideò non tantùm curamus de gratia. Syrup. de acet. citri in peſtiferis præſcribitur, in ardentibus & malignis febribus bilioſis, & ſanguineis, ex aqua roſarum & ſacchar. fit iulep, Alexandrinum vulgò vocatum. Aut ex aqua viol. bugl. & roſ. in hecticis febribus & aliis morbis ſiccioribus oxyſacchar. pro ſyr. acet. ſimpl. datur. Vbi refrigerandum & aſtringendum eſt, vt in cholera morbo, & fluxu ventris, ſyr. de roſ. ſiccis cum multa aqua, qui etſi ſit ſiccus, & aſtringens, vt retineatur, cum aqua datur. Hæc de ſyrupis in officinis paratis, nunc de ſyrupo. rum tam ſimplicium, quàm compoſitorum materia, & cõpoſitione aliquid dicamus, vt poſſit medicus in quouis loco cauſſis ſingulis, & partibus aptos parare & præſcribere.

De ſyruporum materia.

COmponuntur autem ſyr. ad refrigerandum ex frigidis, ad calfaciendum ex calidis, ad humectandum ex humidis, ad ſiccandum ex ſiccis, ad aperiendum ex his, quæ obſtructionem auferunt: aut ad obſtruẽdum ex obſtruentibus, ad laxandum ex laxantibus, ad conſtringendum ex conſtringentibus, ad mouendas vrinas ex cientibus vrinas, ad mouẽdos menſes ex cientibus menſes, ad aquas ex aquas ducentibus, ad euacuationem bilis atræ ex melancholiam purgantibus, ad flauæ euacuationem ex flauam bilem agentibus, ad pituitæ expectorationem ex expectorãtibus, ad vomitus ciendos ex vomitionẽ prouocantibus, aut compeſcẽdos ex roborantibus ventriculum. Item ad partes vt pulmones, ventriculum, hepar, lienem, aliáſq; partes valde remotas, ad quas medicamenta ſpiſſa peruenire non poſſunt, calfaciendas, refrigerandas, humectandas, ſiccandas, laxandas, conſtringendas, corroborandáſque. Fiunt autem ex decoctione herbarum, aut radicibus, fructibus, ſeminibus floribus, & aliis quibuſdam, quæ decoqui poſſunt, quæque vim in decoctione deponere poſſunt.

De aqua.

ELigantur herbæ fini, quem quærimus, reſpondentes. Decoquantur in aqua, cui additur ad conſeruationem

nem mel, ſaccharum aut ſapa: vinum verò aut acetum ad meliorem actionem. Aqua igitur illa eligatur, quæ ſit tenuium partium ſiue attenuandum ſit, ſiue aperiendum, ſiue calfaciendum. Ea autē eſt aqua pluuia, ſecundo loco fluuiatilis, tertio fontana, quarto putei. Ea autem optima eſt, quæ citò deſcendit per hypochondria, cuiuſmodi eſt illa quæ eſt tenuium partium: quod facilè deprehenditur, ſi citò caleſcat, aut refrigeſcat, non autem pondere, vt vulgus exiſtimat. Plurimùm etiam refert, ex qua aqua medicamēta componantur, vnde Galen lib. *cata topus* rationem componendi diacodium docens, aquam pluuiam cæteris prætulit, cuius quantitas pro herbarum, radicum, & earum rerum, quæ decoqui debent, ac medicamentorū præparandorum quantitate ſumi debet. Plurimæ herbæ, niſi adſit magna aquę quantitas, citra vſtionem decoqui non poſſunt. Augetur autem aquæ quantitas, cùm diutius ſimplicia decoquenda, aut nimiùm amara, & infuſio prius facienda. Nam radices, & quæ infunduntur, aquæ quantitatem maiorem expoſtulant, cùm diutius decoquenda ſunt. Satius ergo fuerit pharmacopei iudicio relinquere, ac dicere, quantum ſufficit nulla quantitate expreſſa. *Aqua optima.*

De ſaccharo & melle.

SAccharum, mel, ſapa, per ſe miſcentur aquæ, interdum ſaccharum & mel, & ſapa, nec his contenti veteres admiſcuerunt penidias, male tamen, vt ſuo loco docebimus. Ex melle parantur ſyrupi, qui ad pituitæ deterſionem, aut pectus, aut cerebrum refrigeratum confici ſolent. Magis enim incidit, calfacit, & excretionem mouet reliquis ſyrupis: vt ſyrupus de ſtechade, de arthemiſia ab antiquis parati. Interdum ex ſapa parantur medicamenta, quæ non inſpiſſata diuturna decoctione ſyrupis reſpondent, inſpiſſata verò eclegmatis, maximè autem cùm pituita detergenda eſt, aut expectoranda, aut ſiſtenda, vt Galenus ipſe fecit, quando parauit diacodium ad ſiſtendas fluxiones ex ſapa: Minùs enim defluxiones mouet, quàm mel, tum quia minùs eſt acris, tum quia aſtrictionem quandam habet, minúſque detergit. Quæ enim detergunt, multùm fluxionem excitant. Saccharum autem ſyrupis *Quādo ex melle parandi. Quomodo ex ſapa.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 947 sur 1293

©BIUM

admiſcetur aliarũ partium, aliorúmque humorum. Horum quantitas augetur aut minuitur pro quantitate decoctionis vſurpandæ, aut pro ſapore, aut quando diutius ſunt conſeruãdi ſyr. aut gratiores parandi, exempli gratia: Decoctum rerum dulcium aut inſipidarum paruam quantitatem ſaccha. deſiderat: ſyru. verò amari aut qui diutius conſeruandi, maiorem. Sic etiam ſuccis magna ex parte plus ſacch. quàm decoctionibus miſcetur, quia ſuccus efficacior eſt decocto, facilèq; putreſcit. Ad eius ergo conſeruationem maior quantitas ſacch. quàm mel. requiritur. Sic ſyr. de bugl. ex ℔. iij. de ſucco bugl. ex ℔. 3. ſacchari paratur. Syr. de limonibus, quia magis acidus eſt & efficacior, ex ℔. 1. ß. ſucci limonum ex ℔. 3 ſacchari. Syrup. ex æquis partibus fiunt, vt ſyrupus ex infuſione florum nympheæ, florum ℔. 2. recipit, & ſacchar. ℔. 2. In ſyr. ex multis infuſionibus roſ. & viol. ſuccus libra vna quantitatem ſacchari ſuperat. Recipiunt enim infuſionis ℔. 5. ſaccha. ℔. 4. Syru. ex multis infuſionibus ſacchari quantitatem maiorem recipit, ne perdatur vis laxatoria. Succorum apij, & fœnic. ℔. 4. ſacch ℔. 4. deſiderant, maximè ſi acetum addatur. Sed hæc ſatis de mellis & ſacchari quantitate.

De vino & aceto.

VInum & acetum ſyr. adduntur humorum attenuandorum cauſſa, aut vt medicamentum penetret. Vinum album in mulieribus, in viris acetum, niſi vehemens ſit dolor, aut nimius ſenſus in inteſtinis.

Succi cydoniorum.

SVcci cydoniorum & prunorum frequentiſſimè adduntur ſyrupis, ad ventriculi corroborationem, refrigerationem, laxationem, conſtrictionem, ad calfaciendas partes, aut refrigerandas, ſiccandas, aut humectandas. Facilè parantur ſyrupi ex ſucco, & decoctione earum, quas eiuſmodi rebus faciendis accommodatas ſperamus.

De ſyrupis compoſitis.

COmpoſiti ſyrupi parantur in morbis compoſitis, aut in complexu multorum affectuum, iiſque vtendum poſt vniuerſalem aliquam euacuationẽ, veluti poſt ſanguinis miſſionem, aut medicamentum purgans, aut in de-

in declinatione febrium, aut cum partim per vrinas, partim per seceſſum trahere volumus. Fiunt autem ex herbis, fructibus, floribus, radicibus, seminibus, herbis suprà enumeratis, non sine delectu. Nam si febris adhuc ægrum infestet, sitque biliosa, habeátque aliquas obstructiones, non omnes radices, aut herbæ sumendæ, sed hæ duntaxat, quæ citra calfactionẽ obstructiones aperiunt, recrementa purgant per apertas regiones citra partis alicuius dissolutionem.

Syrupus ad febres biliosas & vrinas ciendas.

℞. rad. gram. vel asparag. vel acetos. vel plantag. vel cichor. ʒ. j. vel vnius horum ʒ. ij. vel si omnes ponantur ʒ ß. scariol. cichor. bugloss. borrag. rostri porcini, dentis leonis, & herbarum capil. an. M. j. qu. seminũ frigid maior. ana ʒ. ß. semin. apij, petros anisi ana ʒ. ß. flor. trium cord. an. p. j. fiat decoctio & in ℔. j. ß. diss. syr. acetos. simpl. ʒ. iiij. sacchari q. s. misce, fiat syr. Si velis, ʒ. j. triasand. aut diarrhodi abb. arom. Si verò radices temperantur in aceto, non est necesse syrupum acetos. simpl. apponere, gratior tamen erit cum syr. Magis mouendis vrinis, quàm aluo ducendæ conuenit, & ob id maiorem radicum aperientium quantitatem, & quatuor semina maiora recipit.

Ad laxandum ventrem.

Si quis itaque ventrem laxare velit, adiunget ea potissimùm medicamenta, quæ humorem abundantem laxare possunt, vt si pituita euacuanda sit, plures ficus & passulæ addendæ sunt, sin bilis, pruna & sebesten admiscenda, & eorum numerus augendus, neque prætermittendi tamarindi, aut rhabarbarum, pro ditioribus: pro pauperibus, succus ros. aut syr. ex infusione ros. rhabarbari loco. In fine decoctionis vel clarificationis rhabar. ponitur, quia non decoquitur.

Si verò pituita educẽda, aut obstructiones soluendæ, semen carthami ad ʒ. ij. additur, & agaricum pro minùs delicatis, refrigeratis magisque pituitosis: Polypodium, sena, epithymus, & semen cuscutæ pro melancholicis. Herba verò mercurialis pro omnibus, nisi venter valde affectus sit.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 949 sur 1293

©BIUM

Ad refrigerandam & euacuandam bilem.

REfrigerans & euacuans bilem hoc modo paratur. ℞.rad.cichor.ʒ.j.glycir.raſ.ʒ.ij cichor.ſcariol.bu gloſſ.borrag. roſtri porc. id eſt,ſonchi,dentis leonis ana j.prunorum, ſebeſt.an pa xx.paſſ.p.x.aniſ.ʒ.ij.tamarindo.electorum ʒ.j.ſenæ orient.medullæ ſemin cartha.ana ʒ iij. flor. triũ cord. p.j.fiat decoctio & in ℔.ß.ſacch. q.ſ fiat ſyr.addendo poſt clarificationem,vel in ipſa clarificatione ſucci roſ.ʒ.ij.velſy .ex infu.roſ.ʒ.iiij.cinamomi ʒ.ij miſce.fiat ſyr. Quòd ſi pro diuite fuerit, vel delicato, vel moroſo, aromatiſetur vt gratior palato fiat, & vt efficacior ſit, minúſque ventriculum lædat,aut aliam partem. Aromatiſetur itaque ſyrupis odoratis & gratioribus medicamentis.

Contra igitur inſtitutum faciunt,qui corallum temperant in clarificatione, cùm omnis odoris & ſaporis ſit expers.Neque minus peccant, quia tragacanthũ frigidum iniiciunt, aut lignum aloes,aut myrrham. Rhab. in aromatiſatione additur,non propter odorem iucundum,aut ſaporem, ſed quia ipſum decoqui nolumus,no vim ſuam laxatiuam perdat, aut vim ſuam aſtringendi remittat,maiórque tum cinamo. quantitas additur, vt illius odor offuſcetur.Idem eſt de agarico iudicium, cuius gratia zinziber addimus,& alia odorata.

Modus exhibend. apud maiores. Maiores noſtri ſine aromatiſatione ſolebant ſyrupos ſimpl. & compoſitos propinare, ſed poſt ſyrupi aſſumptionem tabellam vnam alicuius electuarij imperabãt, vt triaſandali, diatrag. frig. diagal. quod etiam & nunc fieri deberet.

Obſeruandum eſt hunc ſyrupum aperientibus radicibus carere, quia in morbis, qui fiunt ſine obſtructionis ſuſpicione, datur, aut poſt vſum ſyruporum aperientium obſtructionem veſicæ, felliſ, venarum meſaraicarum, & meatuum, per quos bilis è venis,& ab hepate trahenda eſt. Et componitur ex intybi ſpeciebus, quæ aquea quadam ſubſtantia refrigerant ventriculum, & hepar:amarore verò quodam detergunt, & aſtrictione leui partem,in qua maximè abundat bilis, roborant. Minori quantitate additur radix glycir. quàm ſi pituita educenda fuiſſet, aut obſtructio auferenda, quia deter-

Quid obſeruãdum in hoc ſyrupo.

git,&

git, & aliorum amarorem cum ſaccharo temperat. Fructus item maiori quantitate additi ſunt, quo bilis acrimoniam extinguant, & purgent, vt pruna, ſebeſt. paſſ. tamarindi. Paſſulæ verò minori quantitate, quia dulces cùm ſint, hepatis ſubſtantiam corroborant, maximè quę mundatæ non ſunt, ſed cum gigartis impoſitæ. Aniſi ʒ. ij. iniecimus, non addito fœniculo, quia acrius eſt aniſo, quod eſt dulce. Imponitur autẽ propter flatuum diſcuſſionem, & iniici debet quotieſcunque aliqua decoctio paratur ex radicibus, fructibus, herbiſque humidis. Ea enim omnia flatus gignunt. Quin in medicamentis purgantibus, in his ſemina odorata adiungi præcipit Hippoc. & quia ſena tormina excitare ſolet in ventre, aniſum, fœniculum, aut ſimilia nunquam prætermittere debemus. Addimus etiam ſemen carthami, & ſenam, quæ minùs conuenire videtur, quod duplici facimus ratione, & quia nullus purus, & ſyncerus humor in corpore noſtro reperitur: & quia bilis, ſi pituitæ admiſceatur, medicamẽtis biliоſis difficillimè trahitur. Sed cùm minor quantitas agarici vel medullæ carthami ſuccoroſ. vel ſcammonia adiungitur, multò faciliùs ea recrementa expurgantur. Huc accedit quòd bilis in corpore noſtro non redundat, ſi quotidiè à natura per inteſtina purgetur. Sed non expurgatur cùm veſicula fellis eam bilem ab hepate non trahit propter obſtructiones, aut cùm ad inteſtina non tranſmittit. Optima igitur ratione medicamenta pituitoſa, quæ purgant, & obſtructiones aperire creduntur, iniiciemus, qualis eſt medulla carthami quæ obſtructiones aperit hepatis, & pituitam mouet: & ſena quæ pituitoſos humores, & ſeroſos purgat, cum melancholicis. Bilis enim ſi diutius in corpore remanſerit, vertitur in melancholicam. Optimum eſt igitur ſenam addere in eiuſmodi euacuationibus. Præterea omnia iſta medicamenta ſi biliоſis adiungantur, biliоſorum medicamẽtorum naturam induunt, aut operationem iuuant ex Galeni ſententia, qui ſcammoneo, pituitam purgat addito caſtoreo. Caſtoreum enim ſuo calore liquefaciendo pituitam, efficit vt diagredium meliùs pituitam purget, quemadmodum in hiera pura, aloe additis attenuantibus.

Intybus.

i. acinis.

Nullus humor ſyncerus in corpore.

Cartham.

Sena.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 951 sur 1293

©BIUM

In hoc ſyrupo quatuor ſemina frigida maiora non ſunt addita, propter multas cauſſas, nempe quia vrinas mouere nolumus: medicamẽta enim nimium ſicca non ſunt, nec nimiũ calida. His enim de cauſsis quatuor ſemina frigida maiora addi ſolent, & quia difficile fuerit ſimul & ſemel per vrinam, & ventrem humores exactè purgare, alterum enim alteri officit. Ponuntur autem in ſyrupis aperientibus, & mouentibus vrinas, in medicamentis pleuriticis, & thoracis ad ſiccitatẽ temperandam, vt docuit Gal. *ata topoum*, agens de cõpoſitione medicamentorum pectoralium veluti ſi addatur enula cãpana, iris, hyſſ. decoct. medicamenta attenuantia, quæ calore & ſiccitate pituitam exiccent in pulmonibus, & expuitioni minimè aptam redderent. Semina item minora addita non ſunt, vt ſit in ſyr. alterantibus, quia in hoc ſyrupo non eſt neceſſaria magna aſtrictio, & magna pars herbarum aliquid aſtrictionis habet, vt paſſ. radix cichor. Adde quòd aperientia & laxantia multùm non recipit hic ſyrupus. Succi autem roſ. ʒ.ij. imperamus, vel ſyr. ex infuſione roſ. quia magis liquida liquidis conueniunt, quàm terrea, & ſuccus, vel infuſio roſ. eodem modo laxat, quo & rhab. minùs verò conſtringit. Cinamomi ʒ.j. addimus. Nam vt in rhab. additur, ſic & in hoc medicamento vt aſtrictionem imminuat, aut vt pituitam incidat. Agaricus in pituitoſis additur, zinzib. miſcendo parum, vt poſtea docebimus. Si rhab. addere quis velit, in clarificatione tantùm addat, aut diligentiſſimè tritum, & in panno raro ligatum ſuſpendatur in ſyr. quod fieri ſolet vbi ſyrupum diutius ſeruare volumus, atque pro ſyrupi ℔.j rhab. ʒ.j ponitur.

Semina frigida maiora.

Syrupi roſarum laxat.

Syrupus bilem alterans.

SYrupus bilem alterans fiet ex ſcariola, aut cich. ſonchis, lactuca, & aliis frigidis & humidis herbis, aut ablatis ſupradictis laxantibus fiet alterans. Pruna, ſebeſtem, tamarindi non ſolùm laxant, ſed etiam acrimoniã extinguunt refrigerando, ideo ſyr. & eclegmatis iniici ſolent. Cùm autem alterationis cauſſa ponuntur, minori quantitate id fit, veluti cùm ſuſpicio eſt de fluxu ventris, tunc parabitur ſic.

℞. ſcar. lactucæ, roſtri porc. bugloſſ. borrag. ana M.j. pruno-

prunorum, ſebeſt. ana pa. v. quatuor ſemi. frigid. malorum ana ʒ. ij. aniſ. ʒ. j. flo. cord. p. j. fiat decoctio & in ℔. j. diſſ. ſacchari q. ſ. fiat ſyr. Addi poſſunt, & ſyr. parati, vt ſyrup. de endiuia ſimplex & compoſ. oxyſacc. & alij refrigerando & humectando bilem immutantes, vt ſyrup. viol. nenuph. de cucurbita.

Syrupi ad pituitam concoquendam & laxandam.

SYrupi ad concoquendam & laxandam pituitam fiunt. Coquuntur autem & præparantur calidis ſine aſtrictione, attenuantibus, incidentibus, & detergentibus. Conficiuntur autem ex radicibus aperientibus communibus, & herbis calidis attenuantibus, & incidentibus & ſyr. beto.

℞. radic. apij, petro. fœnic. vel graminis, vel aſparag. (Radices priores magis calefaciunt, & attenuant, vnde ſi febris non adſit pituitoſa, vſurpantur, ſi cum febre, poſteriores) hyſſ. vel betonic. vel marrhub vel puleg. vel calaminth. M. j. Recentes autem eſſe debent, ne nimium ſiccent. Si enim ſiccæ ſint; ſatis erit ponere M. ß. Addantur ſemina frigida maiora ad ſiccitatem minuendam. Seminis aniſi ʒ. iij. paſſ. mundatorum, fic. ana pa. xx. florum anthos, ſtechad. bugl. ſſ. borrag ana p. j. radic. glycir. ʒ. j fiat decoctio & in ℔. j. ß. diſſ. mell. deſpumati, vel roſati q. ſ. Aut mediam partem mellis addimus, & tertiam ſæpe, ſi affectus aliquis ſit antiquus in thorace, vel à thorace pituita expectoranda. Ex hoc ſyrupo multi fieri poſſunt, veluti ad coctionem pituitæ, deterſionem, & expectorationem, aucta tantùm detergentium quantitate, & additis ſeminibus frigidis maioribus hoc modo,

℞. decoctionis precedentis ℔. j. cui adde paſſ. pa. v. dactylorum mundatorum (ſi dolor capitis non adſit, dolorem enim ſolent inducere) pa. vj. quatuor ſemin. frigid. maior ʒ. ß. cum melle, ſaccharo, & ſapa fiat ſyru. vt priùs dictum eſt. Pituita ſiue in cerebro, ſiue in thorace, aut ventre ſemper detergenda eſt, aut incidenda, niſi multùm tenuis ſit, & fluat, vt in catarrho, & morbo articulari, in quibus neque multùm detergere, neque aliqua parte attenuare pituitã oportet, niſi conſtiterit defluxio. Quæ verò in thorace eſt, expectorantia magis,

©BIUM

quàm incidentia desiderat. Ideóque augetur numerus fructuum, adduntur semina frigida maiora, vt medicamentorũ siccitas minuatur, & ne in thorace pituita retineatur exiccata. Talis syr. pectoralis commodè radice ireos aromatisatur: sin in ventriculo ad pituitam collectam, cinamomo: sin ad pituitam cerebri & neruorum, zinzib. aromatisatur.

Ad pituitam laxandam è thorace.

IN syrupo laxante detergentia pituitam superare debent incidentia. Syrupo igitur pectorali addi imperamus, quæ sequuntur.

℞. Decoctionis superioris ℔. ij. in quibus decoque polypod. querc. recent. ʒ. j. medullæ seminis carth. contusi ʒ. ij. agarici troc. ʒ. ij. anis. fœniculi ana ʒ. j. fiat decoctio, cui adde mel. viol. vel rosati q. s. fiat syrupus: aromatisatur ʒ. j. zinzib. & ʒ. ij. iridis.

Polypod. In hoc syrupo maior quantitas carth. quàm polyp. ponitur, quia polypod. quandam astrictionem habet, & ventriculum lædit. Carthamus autem cùm imbecillior sit, & magis conueniat pituitæ euacuandæ, ʒ. ij. pondere ponitur. Agaricus propter amarorem, & satis insignem purgandi vim, minori quantitate ponitur. Anisi dosim auximus addito semine fœniculi ob medicamenta laxantia. Prætermisimus autem fructus acidos, veluti pruna, tamarindos, sebesten, & iuiubas, quia incrassant minúsque conueniunt in pituitæ eductione. Passulæ & ficus in pituitosis, vt tamarind. pruna, & sebestem in biliosis conueniunt. Hæc omnia decoqui possunt in iure galli antiqui, qui sua facultate nitrosa laxat aluum, cui decocto si addatur sena, efficacius erit. Potest etiam addi succus ros. aut syr. ex infusione ros. ad mouendum aluum. Bile enim agitata multò faciliùs mouetur pituita, quæ lenta est & admodum tarda, vel quia hic ex incidentibus & detergentibus componitur, quibus si adiungatur, commodè pituitam laxat, solétque illi esse pro vehiculo, & veluti calcar, vt in morbis per fluxionem factis videre est, in quibus etiam quædam bilis apparet. Tunc cinamomum & zinziber in maiori quantitate addi debent, quando syr. ros. vel succus ros. additur. Pituitam enim incisam & attenuatam euacuat, vt superiùs

Carthamus.

Quæ pituitam educenda conueniunt.

Bile agitata facilius agitatur pituita.

est

est ostensum. Semina etiam frigida maiora non expunximus, quia siccitatem istorum medicamentorum laxantium temperant & diluendo pituitam magis fluxilem efficiunt. Tenuis enim & aquea substantia, si crassæ permisceatur fluxiliorem reddit.

Syrupi ad melancholiam.

AD melancholiæ euacuationem & alterationem syrupi parantur. Quòd si ab adustione bilis facta sit, bilem alterantibus alteratur, & eandem euacuantibus euacuatur, additis borrag. bugloss. & aliis quibusdam temperatis, humectantibus, & discutientibus, vt capillis ven. & aliis herbis capill. quemadmodum si syru. de bugloss. aut borrag. aut decoctio earum herbarum, syrupus endiuiæ compositus sumatur, medicamentum alterans fiet hoc modo.

℞. endiuiæ, scariolæ, bugloss. borrag. viol. lact. port. ana M. j. pass. ʒ. ij. seminum quat. frig. maiorum ʒ. iij. flor. cord. p. j viol. p. ij. fiat decoctio, & in colatura diss. sacch. q. s. fiat syr. Fiunt syrupi concoquentes & præparātes melācholiam, ratione splenis habita, quia in parte naturaliter cōtinetur melācholia, quæ ex adustione propriè non fit, sed potiùs quæ ex fece sanguinis prouenit. Fiunt, inquam, ex alterantibus & modicè calfacientibus cum quadam humiditate, vt ex radicibus communibus, & cortice radic. cappar. fraxini, thamarisci, genistæ coctis cum seminibus quat. frigidis maioribus, vel syrupum de fumoterræ, & borragine permistis. Sed ad syru. euacuantem melancholiam redeamus. Euacuatur autem melancholia, vbi syrupo præcedente prępparata fuerit, syrupo laxante bilem, cuius supra meminimus, additis quibusdam medicamentis melancholicis, qualia sunt polypod. sena, epithymum, summitates thymi, semen cuscutæ. Cùm autem syrupo prædicto, aut syrupo endiuiæ hæc medicamenta adiunguntur, commodum erit quædam humida siccitatem eorum temperantia adiungere, qualia sunt quatuor semina frigida maiora, pass. aut radic. bugl. & glycir. ras. aut fiat hoc modo.

Alterans melanch. ab adust. bilis.

Vacuans melācholiam.

℞. radic. bugloss. glycir. ras. ana ʒ. j. cichor. scariolæ, borrag & bugloss. fumiterræ, viol. mercur. an. M. j. pass. ʒ. ij. quat. seminum frig. maior. & anis, ana ʒ. iij. senæ

Vacuans melācholiam.

©BIUM

orient. polyp. querc. origani, epithymi ana ʒ ij. tamarindorum ʒ. ß. trium florum cordial. p. ij. misce, fiat decoctio, & in colatura diss. sacch. q. s. cui adde syr. viol. ex multis infusionibus, vel syr. ros. lax. ʒ. iiij. aut v. Hic syrupus purgando serosa recrementa biliosa & melancholica morbum melancholicum minuit. Et hoc potissimùm obseruandum in syrupis laxantibus & alterãtibus melancholiam à quocunque humore adusto factam, vt sit insignis humiditas in eo syrupo. Caliditas verò ad melancholiam quæ citra adustionem facta est: modica refrigeratio ad eam, quæ per adustionem bilis facta est, & ad eam, quæ ex pituita & exiccatione fit. His obseruatis similes syr. parantur facilè ad eos humores adustos. In summa vsurpandi syr. concoquentes materiam, ex cuius adustione facti sunt morbi, & illis quædam adiungenda, quæ humectant in alteratiuo, & quæ laxant melancholiam in laxatiuo, vt in superiore syrupo videre licet, qui magna ex parte alterantibus bilem constat, cui adiungimus bugl. borrag pass. & alia, quæ modicè calfaciendo & humectando humorem melancholicum alterare possunt. Hæc in syrupo concoctorio. In laxatiuo autem polypod. & senam ad euacuationem adiungimus, & interdum cuscutam & epithymum, & alia fortiora & calida, cùm nimiam calfactionem non pertimescimus.

Ad pituitam vstam, aut melancholiam ex pituitæ adustam.

EAdem ratione syrupos concoctorios & laxantes pituitam vstam, aut melancholiam ex pituitæ adustione factã & incineratione paramus. Et quia pituita crassa non multùm differt à melancholia, teste Gal. cùm id quod tenue est, calore nimio resoluitur, illam tenuem humiditatem amittit, & in atram bilem vertitur: ideo syrupi concoquentes attenuare debent citra magnam caliditatẽ, & cum aliqua humectatione. Hoc itaque nomine differunt syrupi concoquentes pituitam, à cõcoquentibus melancholiam ex adustione bilis, quia syrupi concoquentes pituitam, calefaciunt, & non humectant, incidunt, attenuant, & detergunt, & eorũ materia erit radix glycir. borrag. ruscí, asparag. & herbæ dictæ capil. permixtis seminibus frigidis maioribus. Laxãtes autem fient si aga-

Alterans melanch. ab adusta pituita.

ſi agaricus & medulla ſeminis carthami miſceantur.

℞.rad.bugloſſ.borrag glycir.raſ ana ʒ.j.radic.graminis,aſparag.recẽtis ana ʒ.ij.herbar.capil.M.j.bugl.borrag viol.cham.chamep.vel meliſ vel marrhub an.M.ß. paſſul.mundatarum ʒ.ß.quatuor ſemi.frig maiorum ʒ. aniſ.ʒ.ij florum cham. bugloſſ borrag.viol.ana p.j.fiat decoctio.& in ℔.j diſſ.ſacch.albi q. ſ.miſce,fiat ſyru.aro.cum ʒ.j. zinzib.& ϑ.j. cinamomi, hic ſyr. concoctorius eſt: fiet autem laxatiuus,ſi doſis paſſ augeatur ad ʒ. ij.quibus adiungi poſſunt ficus,mere. agaricus, ſena, & polypod hoc modo.

Syr.laxans pituitam & melancholiam ſupradictam.

℞.Rad glyc raſ.ʒ j.radic.enulæ cãpanæ ʒ.ß.Radices gram.& aſpar.prætermitti poſſunt,ſed hic ſyrupus detur poſt præcedentem,aut poſt concoctionem materiæ, ſin ſecus fiat, poſſunt addi, ſed minori quantitate. Nam, vti ſuperiùs oſtenſum eſt, medicamenta aperientia,& vrinas mouentia, non recipiuntur in medicamentis laxantibus, niſi in pauca quantitate, vt ſcilicet adiuuent actionem medicamenti laxantis: vt nec in concoquentibus paſſulas addimus in magna quantitate, ne concoctionem perturbent laxando, vel leniendo,ſed vt humectando iuuent humoris præparationem. Præmittendæ igitur ſunt, aut ʒ. ß. tantùm ſumenda addito mercur. M. j. capill.ven.M.ß paſſul.mundatarum ʒ. ij. fic pa.x aniſ.ʒ.j ſem.melon.ʒ. ß medullæ ſeminis cart. & polyp querc.ana ʒ. ij.agarici ʒ.ij.flor. viol.bugl.borrag geniſtæ ana p.j. epithymi,cuſcutæ ana ʒ. ß. fiat decoctio in colat.℔.j.ß.diſſ.mel.viol.ʒ.iij.ſacchari q.ſ fiat ſyrupus arom ʒ.j.zinzib.pro quatuor doſibus.

In laxantibus & concoquẽtibus quid obſeruandũ.

Syr. ad melancholiam è fece ſanguinis.

ABſolutis ſyrupis concoquentibus & alterantibus melancholiam ex aduſtis humoribus ortam, veniendum ad ſyrupos cõcoquentes,& alterantes humorem melancholicum, qui fex ſanguinis dicitur. Præparatur autem ille humor ad euacuationem medicamentis calidis, humidis & aperientibus ſplenis obſtructiones,& humoris craſſitiem incidentibus.Sunt autem ea, quæ ſuperiùs recenſuimus, vt bugl. borrag. paſſ. herbæ capill.radic.aperientes,cortex rapic.cappar.flores,folia

©BIUM

& radix thamariſci, & ſambuci, enula campana recens data cum violis, ſpecies orcheis, behen verum & liquiritia: laxant etiam ſuperiùs enumerata. Fit autem hoc modo ſyr. concoctorius.

Syrup. concoquens melancholiam præcedentem.

℞. Radic. bugloſſ enulæ camp. liquir. raſ. ana ʒ. j graminis aſpar. apij ana ʒ. ß. radic. ſatyr. ʒ. vj. paſſ. ʒ. j. herbar. capi. viol. meliſ. cichor. ana M. j. calaminth. chamed. chamepith. ana M. ß. quatuor ſeminum frig. maior. ana ʒ. j. ſeminis bombacis ʒ. iij. apij, petro. ana ʒ. ij. florum bugloſſ. borrag. anthos viol. ana p. j. fiat decoctio, macerentur radic. in vino albo & aqua, ſi ſcirrhus non ſit in ſplene. Si verò ſcirrhus ſit minuendus, in aceto macerẽtur. In colatura ℔. ij. diſſ. ſacchari q. ſ. fiat ſyr. aro. ʒ. ij cinamomi: ſumatur per quinque vel ſex dies.

Concoquẽtes. Syrup. de borrag. viol. bugloſſ. capil. ven. in officinis parati concoquuntur.

Euacuãtes. Euacuant autem ſyrup. de fuma. compoſ. ſyr. de epithymo, liquir. ſambuci. Non ſunt igitur permiſcendi concoquentibus, ſed cum laxantibus. Ad euacuationem igitur & diſſolutionem ſyrup. compoſitorum laxantium fiet huiuſmodi decoctio & ex ea etiam ſyr. fieri poſſunt mediæ decoctionis, qui per ſe aſſumi poſſunt.

Syrupi laxantes melancholiam.

℞. Cortic. mediæ ſambuci ʒ. j. polyp. ʒ. ij. paſſ. mundatarum, ficuum ana pa. xv. ſummitatum thymi, epithym. ſenæ orient. ana ʒ. j. agarici recent. tro. ʒ. ij. flo. viol. & geniſtæ ana p. ij mercur. M. j. aut ij. fiat decoctio, in ℔. j. diſſ. melancholiam trahentia, vt confectionem hamech. diaphen. Sic igitur paratur laxatiua potio, quæ etiam ex ſuperiùs enumeratis laxantibus fieri poterit, veluti additis compoſitionibus pituitoſis ad pituitoſos, bilioſis ad bilioſos. Ex eadẽ decoctione fiat ſyrupus ſumptis colaturæ ℔. iij. & addito ſaccharo in ſuffic. quantitate vel ſyr. de fumar. compoſito, aut de epithy. q. ſ. coquatur ad perfectionẽ, & ex eo ſumatur duobus diebus continuis cum decoctione mercur. paſſ. & cicer. rub. Accipiet ſingulis diebus continuis, priuſquam inteſtina grauentur nouis decrementis, aliam bilem trahere poteſt ſecundus ſyrupus.

De

De educentibus aquas in hydrope.

POstquam in syrupos laxantes incidimus, de syrupis vrinas mouẽtibus & menses instituendus est sermo, præmissis tamen syrupis cientibus vrinas & aquas, deinde purgantibus, quorum nullam aut admodum paruam mentionẽ fecerunt maiores nostri: sed eam aquam euacuare volebant, & exiccare medicamentis siccis, vt pilulis mezerei, & his, quæ calidissima sunt, & febrem exiccant. Si autem syrupi dentur, citiùs à ventriculo in intestina descendunt, & aquam faciliùs trahunt. Sunt autem ea intestina, ex quibus multa sunt periculosa admodum, & iecoris, aliorúmque partiũ robur dissoluunt, quale est elaterium, & ferè omnes tithymallorum species, thymelea, chamelea, cocc gnidium. Syrupi ad mouendas aquas fiunt, aut vt per ventrem aquam trahant, aut vt per vrinas, eámque intra venas. Fiunt autem ex radicibus aperiẽtibus, herbis, fructibus, seminibus ad id determinatis, additis hepar quodammodo corroborantibus, ne eius substantia supra modum diffluat, & quia non fit hydrops sine læsione hepatis. Tales autem reperiuntur in officinis parati, vt syrupus de eupator. Mesuæ in intemperie frigida. Syrup. de cicho. & endiuia cum rhab. si à caussa calida oriatur. Idem præstabunt syr. de bizãtiis, de duabus radic. si cum aqua absynth. vel decoctione spicæ celticæ & marrubij dentur. Vtiles sunt hi syrupi quia obstructiones soluunt, & aquas leuiter mouent, vel fiant hoc, qui sequitur, modo.

Syrup. ad deducendas aquas per vrinam.

℞. Quinque radic. aperitiuarum, vt radic. rub. maio. ana ʒ.ij. radic. valeria. ʒ.j. herbar. capil. cichor. endiuiæ chamep. chamed ana M. ß. absynth. tertiam partem M.j. seminis apij petro. seseli, azari ana ʒ.ij. florum genistæ & thamaris. ana p.j. fiat decoctio.

Si scirrhus sit in hepate aut splene, macerentur in aceto radices. Si autẽ sit Anasarca, & mulier morbida, in vino albo. In col. diss. syrup. aperientes vel saccharum. Possunt & addi passulæ, quanquam non mouent vrinas, sed ad intẽperandas radic. aperiẽtes, quæ si sint antiquæ, interdum renes, hepar, & vesicam lædunt exulcerando. Aromatisentur semper syrup. hi vel spica nardi, vel aza-

©BIUM

ro, vel ſpica celtica, aut ſcenantho aut cinnamomo, aut galanga: quia omnia hæc roborant hepar, & vrinas mouent. Dantur & aquæ diſtillatæ è radicibus, & herbis, quæ tenuioris ſunt ſubſtantiæ. Itaque aptiores ad vrinas mouendas & menſes, & ad obſtructiones liberandas. Hi ſyrupi recipiunt tantùm verè vrinas cientia, non autem ea, quæ aquea ſubſtantia id præſtant, vt quatuor ſemina frigida maiora, niſi cum hydrops eſt cum caliditate coniunctus, vel quando vrinam prouocare volumus, quæ à calculo, vel à craſſis humoribus ſubitò retenta fuit. In hiſce enim cauſſis nihil eſt periculi humidis vti, quod in hydrope faciendum non eſt.

Quæ roborant hepar & vrinas mouent.

Syrup. purgans aquas.

SYrupi purgantes aquas fiunt ex medicamentis aquas purgantibus ſuprà enumeratis, vt thymel. chamel. adiunctis corroborantibus & quibuſdam aperientibus, vt melior fiat eorum actio. Conuenientiſſimè his medicamentis vtimur in forma ſyruporum. Multò enim faciliùs diſtribuuntur per corpus, & aquas trahunt. Cõſiderandum verò, quæ ſit hydropis ſpecies. Nam tametſi in omnibus ſit aqua, differunt tamen quantitate. Nam Aſcites multùm aquæ continet: Tympanites minùs, plus verò flatuum. (Addenda igitur, quæ flatus diſcutiunt) Anaſarca pituitæ multum. Adduntur ergo incidentia, aperientia, & pituitam purgantia. Si aſcites factus fuerit ex intemperie calida, aut poſt inflammationem, hæc medicamenta adduntur ſyrupis modicè refrigerantibus: vt ſyru. de endiuia ſimpl. & compoſitus, ſyru. de cichorea cum rhab. aliiſque ſimilibus aperientibus, refrigerantibus, & corroborantibus hepar ſic.

Hydropis ſpecies diſtinguẽda

Syrup. ad aſcitem.

℞. Paſſ. ʒ. ij. fol. braſſ. marinæ M. j. thymel. vel chamel. M. ß. ſeminis hederæ, ſeminis ſeſeli an. ʒ iij. fiat decoctio in ℔. j. diſſ ſyrup. endiuiæ ſimpl. ℔. j. vel ſyrup. endiuiæ compoſ. ℔. ß. fiat ſyrup. arom. cum ʒ. ij. cinamomi, vel ʒ. j. ſpicæ celticæ. Loco ſyr poni poſſunt ſpecies cichorij & herbæ capil. atque ſyrupus inde confici poteſt cum ſaccharo hoc modo.

Ad idem.

℞. Radic, valerianæ, radic. rub. maior. & ciclaminis ana

ana ʒ.ij radic.apij, petro.ana ʒ.j. endiuiæ non lotæ, ſca- *Hederæ*
riolæ, herbarum capil. agrimon ana M. j ſeminis he- *vrinam*
deræ (quod aquas mouet non minùs quam thymelea) *mouet.*
ʒ.j. braſſ. marinæ M.j.chameleæ, thymel. ana ʒ j paſſ.
mundatarum ʒ.iiij. aniſ. ʒ iij. fiat decoctio, & in ℔. j.
ß. diſſ. ſaccha. q.ſ. fiat ſyr. arom. ʒ. iij. ſpicæ celticæ, vel
cinamomi, dentur ʒ.iiij per ſe, ſi ſit mediæ decoctionis,
vel cum aquis endiuiæ & cichorei, ſi ſit coctus ad perfe
ctionem.

Ad anaſarcam.

SI autem ſit anaſarca, his adiungenda erunt medica-
menta magis incidentia, attenuantia, & alterantia, vt
enulæ camp. rad. apij, petro. rub. maior. in maiori quan-
titate, & pituitam purgantia, vt agaricus, ſemen cartha.
ſena, polypod. aut medicamenta trahentia aquas de-
coquenda in ſyrupis ad pituitam purgandam præſcri-
ptis.

Si ſit tympanites, fiet hoc modo.

℞. Paſſ. (quæ in roborando hepate non debent enu-
cleari, ſed cum gigartis poni, ſecus in detergentibus) ʒ.
ij. ſeminis petro. apij, ſeſeli ana ʒ.ij. rad azari. & valeria-
næ ana ʒ. ß. mentæ, abſynth. beto. ana M. ß. marrub.
M. j. mercurialis braſſ. marinæ ana M. ß. ſenæ orien. &
ſeminis carth. an ʒ. vj. florum anthos & geniſtæ ana p.
j. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyr. aro. ʒ. ij.
diagalangæ, vel ʒ. j. aromat. roſ. detur alternis diebus.
Hic ſyru. compoſitus eſt ex odoratis aperientibus ſiccis
(neque herbæ, vel radic. recentia ponuntur, quia flatus
gignunt) & flatus diſcutientibus, quibus adiungimus
pituitam purgan[illegible]. Tenuis enim & aquea pituita fla-
tuum materia eſſe ſolet, in circo euacuanda, vt in tumo-
tibus œdematoſis fieri imperant medici. Præterea adiũ-
ximus aquas purgantia, diagalang. arom. roſ. quæ ven-
triculum & alias partes roborant. His itaque remediis
facilè educetur aqua, ſiue ſit in peritonæo, ſiue in vtero,
ſiue in aliqua alia parte, vt in thoracæ, vel capite, vel in
tumoribus aquoſis, phlictenibus flatulentis.

Cùm hydrops eſt cum ſcirrho.

CÆterùm ſi hydrops eſt cum ſcirrho ſplenis, tunc
incidentia & ſplenetica adiungimus, vt cortic. rad.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 961 sur 1293

capp. sambuci, vel fraxini, populi, aut thamariscis, ac in aceto macerentur & decoquantur, vt suprà dictum est.

Ad cacochymiam & mensium prouocationem.

FIunt & syrupi non multò his absimiles ad cacochymiam, & prouocationem mensium, & aperientibus & prouocantibus menses & vrinas. Syrupi autem prædicti apti sunt ad mouendas vrinas, & menses prouocandos, additis radicibus eryngij, foliis arthemisiæ vel matricariæ vel sabinæ, & aromatis ʒ. j. vel ʒ. j. ß. vel ij. cinamomi. Cinamomum enim & cassia menses mouent, licet recentiores ineptè corticem cassię apponant pro cassia antiqua, vel corticem radic polemonij, quam cassiam ligneam vocant. Cinamomum in his syrupis tantùm ab ʒ. ß ad ʒ. j. vel ʒ. ij. ponitur, & quo efficaciores sint, vinum album tenue in clarificatione, ne vires amittat ac saporem gratum. Porrò cient vrinas syrupi facti ex duabus vel quinque radicibus, oxymel diureticum. Sed syrupi, qui parantur cum aceto, nó admodum apti sunt. Acetum enim vtero aduersatur. Fieri autem poterunt modo sequenti.

Menses mouentia.

Vrinas mouentia.

Syrupi ad menses prouocandos.

℞. Quinque radicum aperientium ʒ. iij radic. rub. maior. ʒ. ij. radicis quinquefolij, id est, pentaphili & eryng. ana ʒ. j. puleg. vtriusque, calaminth. orig ana M. j. quatuor seminum frigid. maior. ana ʒ. j. flor. anthos leuchoi ana p. ij florum genistæ p. j. fiat decoctio in aqua & vino, in quibus per noctem radic. macerentur, & in col. ℔. ij. diss. mel. despumati ʒ. iiij. sacchar. q. s. fiat syrup. arom. ʒ. j. cinamomi. In hoc differt hic syrup. à syrupo prouocante vrinas quòd magis attenuat, incidit ac detergit crassos & viscidos humores obstructionem facientes, & mensium profluuium prohibentes, in quo casu hoc syrupo vtimur, aut similibus. Nam si post longam sanguinis effusionem per vterum, vel per aliquam aliam partem menses retinentur, idque ob sanguinis penuriam, non dabuntur syrupi, quia magis adhuc exiccarent corpus. Dabuntur ergo paulò antequàm fluant menses, aut quum instat tempus purgationis. Possunt etiam dari in retentione vrinæ ab eadem causa orta. Dabitur etiam hic syru. ad vteri calfactionem, apertionem, & re-

Quo tempore exhibenda.

& reſiccationem, ablatis ſeminibus frigidis maioribus.

Ad conceptum.

ET quò faciliùs concipiant mulieres, dari poſſunt per ſe illi ſyrupi vel cum decoctione arthemiſiæ, & mercurialis, perſicariæ, vel cum pauca quantitate ſyrupi de arthemiſia, ad quæ vitia vſurpamus ſyrupum de ſtechade cum decoctione vel aquis prædictarum herbarum, aut ſyrupo de arthemiſia, qui ſi dentur cum decoctione perſicariæ maioris, multò erunt efficaciores ad conceptum.

De iulepis.

QVia frequenter plures aquas imperamus accipiendas poſt opiatas, quæ ſi diu permixtæ ſeruentur facilè corrumpuntur, ad earum conſeruationem mel vel ſaccharum addimus. Ex aquis & ſaccharo iulep. conficimus, quorum vſus eſt poſt opiatas Syrupus ſimplex, qui ex floribus, vel ex vna tantùm herba conficitur, vocatur etiam iulep, vt iulep violatum, roſatum, & ſic de aliis. Parantur autem ex aquis diſtillatis, & cum ſaccharo coctis. Saccharum autem conſeruat ſuo lentore, ne putreſcant, Vt

Iulep. ad ſitim ſedandam.

℞. Aquæ roſ. ℔. j. ſacchari ℔. ß. coquuntur, & fit iulep, vocatum Alexandrinum, quia vtuntur in Alexandria, ad ſitim ſedandam, ſed in febrib. intermittentibus, & cum quibus eſt obſtructio, non eſt ex vſu. Ex multis autem aquis fiunt iulepi veluti ad ſiſtendum ſanguinem imperamus,

℞. aquarum peculi roſa. ſanguina. id eſt centinodiæ, burſ. paſtor. ana qr. j. ſacchari parum, fiat iulep, capiat poſt opiatam.

Ad hepatis refrigetationem.

SI ad hepatis refrigerationem fiat, aquas refrigerãtes vt lactucæ, cichoriæ, endiuiæ, ſolani, & aliarum eiuſmodi eligimus.

Ad pectus.

SI ad pectus, viol. bugl. & ſic de aliis. Aquas determinatas cognoſcet medicus, ex iis quæ dicta ſunt cap. de ſyrup. quare his contenti, ad alias medicamentorum formas veniendum,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 963 sur 1293

©BIUM

De medicamentis purgantibus.

POst syrupos concoctorios aut ante, medicamentis purgantibus vtimur. Videndum itaque est quæ medicamenta ante syrupos concoctorios dari possunt, & quæ item post syrupos. Cæterùm medicamenta laxantia, forma distinguntur, aut consistentia, aut quòd humori alicui euacuando, aut parti sint determinata. Distinguntur præterea actione. Nam alia soluunt attrahendo, alia constringendo, alia lubricando, alia remolliendo. Formæ medicamentorum laxantium sunt in vniuersum duæ, nempe humida & sicca. Humida sunt, aut modo confectionis conformata, vt catholicum, cassia, diaphenicum, electuarium Indum, de psilio, confectio hamech, triphera persica, diaprunis simplex & solutiuum: aut forma liquida, vt serũ lactis, succus ros. mercur. syrupus de fumaria compositus, de epith. de cichor. cum rhab. ex infusionibus multis ros. viol. decoctum fructuum, & aliorum quorum suprà meminimus. Sicca triplici sunt differentia, aut forma pilularum, aut electuarij, aut pulueris. Pilulæ sunt multiplices, de quarum differentia postea. Electuaria sunt, de succo ros. diacartham. de citro. Pulueres sunt diasena, diaturbith, & pleraque alia medicamenta, quæ in pulueris forma dari possunt, de quibus suo loco: verùm pro humorum ratione, quos euacuant, etiam distinguntur. Nam alia tantùm recrementa communia expurgant, quæ *eccoprotica* dicuntur, quale aloe, & hiera, quę ex aloe & odoratis componũtur, vt hiera picra, Gal. catholicum, lohoth de cass. pulpa tamarindorum, sebesten, pruna, ficus pass. & ferè reliqua purgantia cum lenitione, & detersione, & lubricatione, vt decoctum caulium, ciclæ cum multo oleo, vel piscium saxatilium, vel aliorum humidorum.

Distinctio.

Forma duplex.

Bilem purgantia.

ALia autem sunt cholagoga, alia phlegmagoga, alia quæ bilem atram agunt. Purgantia autem bilem magna ex parte ex succo ros. vel earũ infusione, ex rhab. scammoneo parantur. Quæ enim paruam eorum quantitatem requirunt, aut non laxant, vt in pulucre triasandali, rhab & aliis pulueribus cordialibus; aut soluendo

mouent,

mouent,aut adiuuant alia medicamenta & aliorum medicamentorum vim ſequuntur.

Phlegmagoga.

PItuitam purgantia recipiunt agaricum, turbith, colocynthid. polypod. medul. cartha. aut bilioſa incidentibus,& attenuantibus permixta, vt diagrid. cum caſtoreo pituitam vacuat: aloe cum aromatibus pituitam mouet. Incidentia & attenuantia etiam ſi cum detergentibus miſceantur,pituitam euacuant,veluti ſi ſemina flatus diſcutientia, & alia incidentia craſſiùs conterantur, & melle excipiantur,pituitam purgabunt,eam maximè, quæ in ventriculo,& inteſtinis collecta eſt.

Melancholica.

IDem præſtabunt medicamenta melancholica,ſi incidentia quædam admiſceantur, vt polypod. ſena,mercur. cum aniſ. fœnic. cinamomo, & azaro,ſi ex vino vel melle dentur,pituitam purgant.

Compoſita phlegmagoga.

COmpoſita medicamenta pituitam purgantia,attrahentia ſunt diaph. Indum maius, electuarium,diacarth. de citro ſolutiuum, puluis & turbith, pilulæ omnes ferè,quæ agaric. colocynth. & lachrymas recipiũt, vt fœtidæ maiores & minores, de opopana. ex colocyn. cocchiæ,de agar. & turbith,& ſimiles.

Compoſita melancholica.

MElancholiam purgant,quę lapidem lazuli non aſſum recipiũt, vt veratrũ nigrum,tithymalum,epithymum,ſena,polypod. cortex ſamb. decoctũ eiuſdem, & vt ſummatim dicam, omnia medicamenta quæ craſſam pituitam purgare creduntur, modò humida quædam, & calida admiſceantur melanch. purgant: eam ob cauſſam diaphenicum, & Indum maius efficiunt. Confectio hamech. diaſene ſolutiuum,& pilulæ omnes,quæ prædictorum medicamentorum aliquot recipiunt, quales ſunt pilulæ Indæ,de lapide Lazuli,fœtidæ & ſimiles.

Aquas purgantia.

AQuas purgantia iam priùs enumerata ſunt,& quia, vt priùs dictum eſt, talia medicamenta potiùs dari debent in forma liquida, quàm vllo alio modo, in claſſes purgantium referemus tales ſyrupos.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 965 sur 1293

©BIUM

Medicamenta ſecundum partes purgantia.

MEdicamenta talia dicuntur, quia è certis quibuſdam partibus vacuant magis, quàm ab aliis: inde etiam cephalica denominantur, quæ pituitam purgant, quia in capite maximè pituita redundat, & quæ fortiter ab ea parte trahunt.

Hepatica eadem ratione dicuntur, quæ bilem purgant, ſed cum quadam aſtrictione: hepar enim bilem laxantibus, quæ illud moleſtat, delectatur, modò leuiter aſtringant. Eadem cauſſa rhabarbarum amicum hepati dicitur, & anima hepatis, quòd ſit ipſi familiare, & ſucc. roſ. Euacuant enim & leuiter aſtringunt. Scammonium autem, quia aſtrictione caret, quanquam bilem euacuat, hepaticum medicamentum re vera non eſt, niſi priùs coquatur cum malo cydonio, aut detur cum myrobal.

Rhabarb. anima hepatis.

Splenitica, quæ artam bilem purgant, qualis humor in ſplene colligitur inde extrahitur.

Ventriculo conueniunt detergentia humores, citra ventriculi ſubuerſionem, & laxationem, propter addita odorata, & ea præſertim, quæ pituitam detergunt, quæ in eo propter cruditates multa colligitur. Agaricus itaque maximè conueniet rhab. myrobal. & ſuccus roſ. ob aſtrictionem. Turbith verò, ſcammonium, & colocynthis ſunt aduerſiſſima, hiera picra, aloe, & quæcunque parantur ex odoratis & eccoproticis, apta ſunt ventriculo, & inteſtinis. Syr. de abſynthio ſi ex eo ſolo paretur ſiue ſuccò cydoniorum, aptus erit ad bilis deterſionem, & ventric. corroborationem. Vnde commodè exhibetur in fine tertianarum.

Pulmonibus verò & thoraci conueniunt fortiter pituitam purgantia medicamenta, indicatione ſumpta à ſitu. Diſtant enim multùm ab inteſtinis, quòd ex Dioſcoride colligere licet, qui aſthmaticis abſque pulmonum affectibus, quæ fortiter trahunt, maiori quantitate præſcribit, ob loci fortè diſtantiam, & materiæ vacuandæ contumaciam.

Quæ medicamenta danda in morbis thoracis.

COmmendanda ſunt itaque iure inter medicamenta compoſita laxantia, vt diaphenicum, indum maius, & alia quæ turbith, agaricum, & colocynthidem recipiunt,

piunt, & alia pituitosa, quæ neque myrobalanos, neque rhab. recipiunt, sed hoc in morbis sine inflammatione, in quibus aptiora sunt soluentia leniendo, quàm trahẽ tia fortiter. Sufficiunt enim medicamenta lenientia ad euacuationem materiæ antecedentis quę est in ventric. intestinis, & primis venis. Quæ autem fundunt & agitant humores, maiorem defluxionem excitant, & nihil à parte inflammata euacuant, & impediunt expuitionem, in contrariam partem trahendo. Facta igitur missione sanguinis damus decoctum fructuum cum casia, aut manna, in pleuritide, peripneumonia, & similibus. Quòd si fortè medicus vocetur incipiente defluxione, poterit rhab. supradictis admiscere. Rhab. sua purgatio ne, & astrictione defluxionem intercipit: idem efficit syru. ros. Quando autem materia iam parti impacta est, quæ spuitionem retinet, satius est eo abstinere, & eo tantùm in pleuritide bilioſa est vtendum, vt in pituitosa agarico, & id cum præmeditatione faciendum.

Quæ in inflamatione adhibenda.

Quid faciendum incipiente fluxione.

De iuncturarum medicamentis.

AD iuncturas etiam quædam medicamenta referuntur, quæ arthritica dicuntur, aut quia à iuncturis pituitam trahunt, aut quia quibusdam additis pituitæ educendæ apta sunt. Ea autem sunt, quæ pituitam fortiter soluunt, qualia sunt quæ thoracis affectibus accommodantur, quia sine inflammatione, vel atrophia, vel sputo sanguinis sunt. Apta autem fient additis quibusdam, pituitam incidentibus, vt zinziberis hermodactyl. Behen albo, & rub. semine rutæ agrestis, sed sale gemmæ, radicibus pentaphyl. His autem tantùm vtendum est in morbis articularibus per decubitum humorum nõ per defluxionem factis, vel etiam per defluxum, si defluxio constiterit, & plenum corpus adhuc recrementis videatur. Nam tum illis vtendum est, quibus vsi sumus in inflammationibus thoracis, & ad capitis vel thoracis euacuationem vt agarico trochisc. turbith, esula, aliisque pituitosis. Arthritica dicuntur, quia materiam, cùm fluit, euacuant, non eam quæ adhuc est in articulis. Illa enim topicis remediis excutienda est, vt quæ in aliis partibus non valdè remotis, vt in ventriculo & intestinis collecta est, multò faciliùs euacuatur per vrinas & su-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 967 sur 1293

©BIUM

dores. Arthritica medicamenta aut pleuritica affectibus vteri sine inflammatione conueniunt, & renibus, aliisque partibus valde remotis. Habent enim hæ partes meatus conuenientes, ad excrementorum vacuationem. In his enim sufficit materiam in corpore redundantem inspicere, eámque euacuare per partem in qua est, veluti per menses, eam quæ est in vtero, & vrinas, quæ in renibus, & vesica.

De potionibus.

POtio siue potus est medicamentum minùs liquidum, quàm syrupus, quia compositionem, & puluerum molem aliquorum medicamentorum recipit, vt laxantia, catholicum, diaphenicum, indum maius, & alia. Adhęc pulueres cordiales vt confectiones quę dissoluuntur in aqua, vel decocto aut syr. aliquo, vt gratior, & dulcior fiat potio. Fiunt ergo potiones laxantes, quibus vtimur pro minoratiuo, eradicatiuo post materiæ concoctionem. Cordiales ad virium corroborationem, spirituum restaurationem, conciliandum somnum, sedandum dolorem, frangendum calculum, ciendas vrinas, & menses, constringendum, siccandum, aut aduersus vim veneni, vt in peste, aliisque venenis, de quibus breuiter diximus, cùm de eorum materia in superioribus sumus loquuti. Forma igitur & proportio tantùm indicanda est. Fiunt autem ex decoctionibus, aquis, pulueribus, vel decoctionibus & pauco syrupo ad materiæ concoctæ eductionem vel aluum emolliendam.

Laxantes

Cordiales.

Vsus ad materiæ communis eductionem.

℞. Cath. ʒ jj. diss. in aquæ decoctionis hord. aut aquæ viol. ʒ iij. syru. viol. ʒ. j fiat potio. Interdum verò syrupum ros. laxatiuum in maiore quantitate ponimus cùm magis laxare volumus.

Potio ad pituitam laxandam.

TAlis diaph. aut indum maius, aut minus recipit, aut syrup. capill. veneris aut mel. parum, vel si non sit morosus æger, nihil addimus, ne augendo molem imbecillius reddatur medicamentum, hócque modo fieri poterit.

℞. diaph. ʒ ß. diss. in pauca quantitate aquæ hyss. fiat potio. Minor hic quantitas vsurpatur, quia ad dissolutionem

tionem addere intendimus decoctionem pituitosam, aut syr. laxantem, aut indum maius, aut diacarth. aut de citro solutiuum.

Potiones ad melancholiam.

POtiones laxantes melanch. fiunt ex confectione hamech, diap. diasena solutiuo dissolutis in aqua fumar. bugloss. vel decoctione senæ, epithymi, mercur. vt

℞. polypod. querc. ʒ. j. pass. ʒ. ß senæ orient. epithy. an. ʒ. ij anis. ʒ. j flor. cord. p. j. fiat decoctio. In qr, j dis. diap. ʒ. iij syr. ros. laxa. ʒ j misce, sumatur mane.

Fit autem decoctio, quando volumus vti medicamento minùs proprio, aut quãdo caremus proprio, aut quando magis conuenit propter causam aliquam. Cùm verò confectione hamech vtimur, aquis sumus contenti, vel decoctione mercur. quia purgat satiseum humorem. *Quando vtendum.*

Potiones ad serosa excrementa.

AD serosos humores (vt in scabie) vtimur confectione hamech cum decocto purgante ichores humorum, de quibus supra, vt

℞. bras. marinæ M. j. pass. mundatarum ʒ. j. anis. ʒ. j. fiat decoctio in iusculo (Alioqui bras. marina ventricul. & hepati noxam inferet) pulli vel galli, & in quar. j. diss. confect. hamech ʒ. iij, syrup. de fumaria ʒ. j. misce & fiat potus.

De potionibus cordialibus.

POtiones cordiales fiunt ad virium imbecillitatem, quæ prouenit à magna euacuatione, aut spirituum dissipatione, profecta ab intemperie, aut alia. Ex pulueribus autem cordialibus alij calefaciunt, vt diamargar. calidum, diambra, diamosc. refrigerant diamargar. frigid. triasandal. Constringunt & superfluam euacuationem moderantur diamargar. frigid. & triasandalum. In potionibus itaque cordialibus, quibus erit mediocriter constringendum, vsurpabuntur diamarg. frigid. & triasandalum: raro autẽ cùm aliquid per sputum euacuandum est, sed aliis potiùs, quæ nec fragmentorum lapidum precioſorum quantitatem recipiunt, nec astringentia vt aromatic. ross. diarrhodum abb. Confectio diamosci calefacit, vt dictum est (alij addunt & diairis.) Constringit electuarium de gemmis. In affectibus itaque *Calefac. refriger. In promouendo sputo vtendum.*

©BIUM

Quibus vtendum in affectibus pulmonum.

pulmonum parua quantitas vſurpanda & admiſcenda diatragacant. frigidum, & diairis. Confectio alchermes ad cordis confortationem valet, in quibus eſt conſtrictio non laxatio, veluti in quibus calor naturalis languidus eſt, & ferè extinctus ac humore melancholico perturbatus. Rarò vtimur in fluxibus ventris & pauca quantitate, aut cum ſyr. de papauere vtemur, viribus debilibus exiſtentibus.

Ad vires imbecillas in affectibus pulmonum.

℞. pul. diamarg. frig. ʒ. ß. diatrag. & diairis an. ʒ j. aquæ bugloſſ. & viol. vel capilli ven. an. ʒ. ij. ſyru. viol. ʒ. j. miſce. Cor reficit, expectorationem iuuat, lenítque pectus. Nam ſyrup. viol. & aqua bugloſſ. aſperitatem temperant, pulueres expectorationem iuuant. Cùm autem materia frigida eſt, & calor languidus, etiam datur confectio alchermes, ſed temperata.

℞. confectionis alchermes ℈. j. diatrag. frigid. ʒ. j. aquæ viol. & bugloſſ. ana ʒ. ß ſyrup. viol. ʒ. j. miſce, fiat potio, quæ corroborat, lenit, & expectorat.

Ad ſomnum prouocandum

SI verò prouocandus ſit ſomnus in huiuſmodi affectibus, additur ſyrup. de papauere in cordis affectibus, hoc modo.

℞. confect. alcherm ʒ. ß. aquarum bugloſſ. borrag. an. ʒ j ſyrupi conſeruationis corticis citri ʒ. ß. miſce, aut ſyrupus de pomis redolentibus in affectibus æſtuoſis erit ex vſu Potiones cord ales ferè omnes cũ leui quadam aſtrictione ſunt dandæ, præterquam in affectibus thoracis: in reliquis verò cum maiore vel minore aſtrictione, vt in fluxibus ſanguinis à quacunque cauſſa factis, vel aliis fluxibus. Somnum conciliantes huiuſmodi potiones fiunt ex humidis, frigidis, & effumantibus ad cerebrum. Ex humidis quandoque conciliatur ſomnus. *Narcotica.* Narcotica verò ſomnum non conciliant, imò potiùs ſtupidos reddunt: quibus tamen vtimur, cùm propter motiones immodicas corporis vires deiiciuntur, & quietem adhibere volumus, aut ſenſus communis ita ligatus, vt dolorem non ſentiant, aut quando corporis motus ſomnum impedit. Somnum autem conciliantes fiunt ſequenti modo.

℞. aquæ

℞. aquæ viol. lactuc. ana ʒ. iij. syr. viol. ʒ. j. misce, capiat serò. Hæc potio somnum conciliat, non stupefacit, & dari etiam potest iis, qui sumpturi sunt pharmacum, purgans postridiè. Si verò syru. de papauere misceatur, non item dari potest. Conciliant etiam somnum quæ ex lacte amygd. non cocto parantur, pauco croco aut iride additis, aut hoc modo.

℞. amygd. dulc. ʒ. iij. contundantur & extrahatur lac eum pauca aqua fontana pluuiali, violariæ, vel lactucæ, in qua diss. saechari parùm, croci scrupul. j. harum verò potionum vsus erit in debilibus, aut inflammatione aliqua laborantibus in parte interna thoracis. Abstinendum verò, vbi dolor capitis grauedinem inducit, quia quædam recipiunt, à quibus eleuantur fumi ad caput. Ex nucibus & pineis simili modo parantur, præparatis fiunt huiusmodi potiones, quibus vtendum est, vt diximus. *Quando abstinendum.*

Potiones narcoticæ.

POtiones stupefactiuæ, quæ etsi quiescere faciant, non tamen somnum inducunt, fiunt ex narcoticis, veluti ex syrupo de papauere nigro præsertim (minùs enim efficax est albo) Aut fiunt ex compositione, quæ dicitur requies, falsò Gal. ascripta. Horum autem vsus est in pleuritide, in dolore articulorum vehementissimo, aut capitis: non ita autem conueniunt doloribus internis, nisi in summa necessitate, ne videlicet retineatur materia in thorace, ventriculo, aut intestinis. Fiat autem hoc modo. *Quando & tendum narcoticis*

℞. syr de papauere ʒ. ij. aquæ nymphææ ʒ. iij. fiat potio, detur hora somni.

℞. pul requiei ʒ. j. diss in aqua nymphææ, violarum & lactucæ, fiat potio, detur hora somni

His potionibus adiunguntur pulueres cordiales, aut quia imbecillibus dandæ, aut quia veremur ne his ventriculus, hepar, aliæque partes naturales nimiùm refrigeratæ, debiliores reddantur, maximè quando frequentius iterandæ sunt, veluti cùm cor confortare volumus & calfacere, confectionem alchermes addimus. Diamarg. frig. cùm corroborare quidem, nihil autem calfacere: diarrh. abb. vel aromatic. Rosat. si quando iuuandus *Pulueres cordiales.*

©BIUM

ventriculus, aut corroborandus, vt triasand. cùm iecur corroborandum. Vbi autem in fluxu ventris astringendum est, addimus diamargar. frigidum, aquam myrtil. lorum, vel prunorum sylvestrium. Si in pectoris affectibus cogimus vti ob vigilias, addemus puluerem diatragac. frigidi, aut diaireos simpl. ʒ. ß. alij ʒ. j. Si ad sistendas fluxiones, dabitur cochleare vnum, aut duo, idque noctis tantùm tempore, aut diacodium.

De vomitum cientibus.

QVæ superiori parte ventriculi innatant, conuenit commodissimè per vomitum, nisi affectus pulmonum, aut constitutio corporis *pterigodeis* prohibeat, euacuari. Estque via breuior, ac maximè natura procliuis ad id, aut cùm nausea, vel cordis dolor, aut oris amaritudo adsunt. Fiunt autem ex laxantibus superius os ventric. vt oleis, & leuibus, cuiusmodi est agaricus, & conturbantibus ea, quæ in ventriculo sunt, vt est semen azari, radix eius, semen atriplicis, succus raphani vtriusque. Decoquuntur autem, aut in puluerem reducuntur, quibus admiscetur multa aqua tepida, vt & oleum, vt

℞. seminis atriplic. ʒ. ß. decoquatur in aqua raphani, vel cum ʒ j. raphani, fiat decoctio cui addatur oleum, vel butyrum rancidum, vel parum fœtidum: fricetur ventriculi regio in circuitu. Deinde cibum capiat, & digito in os immisso prouocetur vomitus.

Aut ex azaro & semine genistæ fit, quæ duo ellebori modo vomitum prouocant decocta, aut contraria atque propinata ex aqua multa, & pauco oleo. Hæc dantur, quando cibus aut aliud quid facilius vomitione excludatur, vt vinum, & reliqua liquida. Cùm verò pituita lenta ventriculo adhærens euacuanda est, tunc incidentia & detergentia damus, vt in decoctione præcedente raphani radicem cum oxymelite, aut syr. acetos. simplici, & aqua tepida, vt

℞. rad. raphani ʒ. j. azari ʒ. j agarici ϑ j. fiat decoctio in oxymelite ad ʒ. vj. sumatur manè, & retineatur aliquandiu in ventriculo, vt præparetur materia: postea moueat citò, & multũ saliat, vel vehatur curru, aut navicula si proximus sit stagno, mari, aut flumini, deinde digito in oleo fœtido immisso prouocetur vomitus. Incidendi

cidenda autem & detergẽda eſt pituita, priuſquam prouocetur vomitus. Vomitum etiam cientia danda ſunt initio febr. quotidianæ, tertianæ non veræ, & quartanæ, vel his quę venena deuorant, præterquam his, qui ex eſu fungorum periculo ſuffocationis laborant: Tunc enim ad partes inferiores ſunt deturbandi: quod probatur eorum antipharmaco pigro agreſti, & aliis aſtringẽtibus. Clyſteribus igitur & medicamentis purgantibus deorſum deturbandi ſunt, & os ventriculi claudendum aſtringentibus, vt malo cotoneo, piro ſylueſtri. Qui difficultate reſpirandi laborant, aut ſputo ſanguinis, vel vlcere pulmonum vexantur, aut vertigine, aut ſuffuſione, rarò ad vomitum ducere oportet. Quibus verò fluxus ventris eſt, aut vlcus aut articulorum dolor, vomitione auertendi in his ſunt humores. *Quibus conferat vomitus & quibus non.*

De medicamentis ſiccis purgantibus, ac primùm de pilulis.

HActenus de differentiis purgantium medicamentorum in vniuerſum: ſequuntur nunc particularia, ex quorum numero ſunt pilulæ. Ex medicamentorum ſiccorũ numero ſunt pilulæ & electuaria ſolida & pulueres. Hæc forma vtilior eſt, vbi medicamẽtum tardiùs operari volumus, aut vbi corpus humidum eſt. Eaſdem ob cauſſas fiunt pilulæ, tum etiam propter odorem, & ſaporem. Conficiuntur autem ex amaris, acribus, &, vt ex aloe, colocynthide, agarico, opopanace, ammoniaco, aliiſque lachrymis, veluti pilulæ fœtidæ maiores, de euphorbio, de opopanace, ſagapeno, & ſarcocolla. Cæterùm differunt ratione partium, humorum operationis, & operandi modo. *Quomodò extendum medicam. ſicco.*

Pilulæ determinatæ partibus.

PArtium ratione ſunt, quæ ad cerebrum, ad neruos referuntur, compoſitæ ex medicamentis pituitoſis, aut è capite trahentibus, quales ſunt pilulæ cochiæ, ex agarico, ex turbith, fœtidę, de opopanace, & aliis lachrymis, vt ſarcocolla, euphorbio. Sunt & ſtomachicæ, quæ ad ventriculum referuntur, vt de hiera ſimpl. de aromatibus, ante cibum, ſebellinæ, & aliæ multæ, quæ ex medicamentis ſtomachicis ſuprà enumeratis componuntur. Sunt & aliæ, quæ ad oculos pararunt antiqui, pi- *Ad cerebrum.* *Ad ſtoma* *Ad oculos*

©BIUM

lulæ lucis maiores & minores, eásque putarunt oculis conferre, quia medicamenta multa recipiunt, quæ appoſita & intro aſſumpta ſiccando, aut detergendo oculos iuuant. Hæ autem veræ oculares ſunt, quæ ventricul. detergunt, ſi affectus per conſenſum ventriculi fiat, de hiera. Gal pilulę ſtomachicæ, ante cibum, de aromatibus. Si verò ſine conſenſu ventriculi, pilulæ euacuantes fortiter pituitam aptæ ſunt oculis, non quæ fœniculum, aut euphraſium recipiunt: illæ enim præferendæ in morbo facto per conſenſum, quæ nihil croci aut ſaltem paruam quantitatem recipiunt, vt myrrhæ, quæ caput replent, dolorē capitis faciunt. Sunt & hepaticæ veluti pilulæ de rhab. vel quæ rhab. tantū recipiūt.

Ad hepar.

Ad vterū.

Ad vterum referuntur fœtidæ, & quæ neruis, & cerebro aptæ ſunt, ſi morbus frigidus, vel humidus ſit, vel retenti ſunt menſes, ob obructiones.

Ad articulos.

Sunt & artheticæ maiores & minores, vt pilulæ de hermodactyl. & ſimiles, quæ ex pituitoſis fiunt, quarum differentia duplex: quæ ex aſtringentibus, & modicè laxantibus parantur, illa in fluxu conueniunt. Altera eſt quæ ex fortiter trahentibus pituitoſis parantur, ſiue aſtringentibus, quales ſunt quæ ex lachrymis, colocynthide, turbith. & ſimilibus compoſitæ ſunt.

Pilulæ humoribus determinatæ.

HVmorum ratione pilulæ etiam diſtinguntur, quos ſcilicet euacuant Stomachicæ enim ſunt ferè omnes hæ, quæ ad recrementa bona euacuanda conueniunt, eccoproticæ dictæ. Bilioſæ, quæ rhab. vel diagrid. pro maiori parte recipiunt. Pituitoſæ, quæ plus agarici, vel turbith, vel colocynthidis habent. Melācholicæ verò indæ, de lapide lazuli, & omnes quæ veratrum, cianæum lapidem, vel armeniacum, ſenam, polypod. thymum, epithymum, cuſcutam, & alia ſimpliciter melancholicam purgantia, aut pituitam craſſam recipiunt.

Pilularum differentiæ ſecundum operationis rationem.

DIſtinguntur & pilulæ ſecundum operationis rationem. Aliæ enim laxant, aliæ aſtringunt, aliæ potius ſiſtunt, vt pilulæ de ſtyrace, pilulæ ad catarrhos, ex opio paratæ. Hæ ſiquidem omnes incraſſando defluxiones ſiſtunt. Aliæ conſtringunt & ſiccant, vt de bdellio, quæ

quæ ex conchis venereis,etiam myrobal.parantur.Aliæ laxando astringunt,vt quæ ex rhab.& myrobal. tantùm conficiuntur.Purgant enim bilem & cõstringunt in dysenteria,& fluxu. Aliæ obstructionibus hepatis & lienis conueniunt, vt quæ ex pulueribus & trochiscis parantur. Aliæ laxant, vt quæ ex medicamentis laxantibus componuntur.

De differentia ab operandi modo.

OPerandi autem modo sic distinguntur. Aliæ nanq; detergendo soluunt,vt stomachicæ, de hiera, & aliis amaris eccoproticis: aliæ constringendo, vt quæ ex myrob. componuntur.Aliæ attrahendo, vt quæ ex agarico & aliis leuiter attrahentibus fiunt. Aliæ fortiter trahendo cum magna perturbatione,vt quæ ex turbith. Aliæ fortiter trahendo & fundendo, scilicet quæ ex lachrymis parantur, vt pilulæ de euphorbio,opopanace, fœtidæ,& sagapeno. Earum autem vsus est, quando humores sunt congelati, & minimè fluxiles, vt est pituita vitrea & mucilaginosa. Cõtra verò nunquam illis vtendum est, cùm humores tenues & fluxiles sunt, sed potiùs moderatè attrahentibus. Astringẽtibus autem,cùm aliquid à ventriculo vacuare volumus,aut intestinis,aut membro robur addere,vt lienteria,& ventriculi subuersione. Pilulis etiam stomachicis vtendum erit, cùm ventriculi duntaxat recrementa detergere volumus, & hæ, quæ ad ventriculi detersionem & inflammationem parantur, duabus horis ante cibum sumi possunt, vt & quæ constringendo euacuant. Reliquæ verò post primũ duntaxat somnum,facta priùs coctione,& non ante.

De pilularum materia.

PIlularum materia est Aloë, quia alio modo cõmodè sumi non posset propter insignem eius amarorem, & quia emplastica est: ob eius enim viscositatem in pilulas redigi potest & alia arida coniungere. Admiscentur autem omnia arida laxantia,vt colocynthis,sena,turbith, agaricus, rhabar. myrob omnes, & quæ ea medicamenta castigant, vt mucilago trag.propter colocynthidem,caro cydoniorum,rosæ,propter scammonium. Ingrediuntur etiam, quæ medicamentorum actiones iuuant siue laxando, siue attenuando,siue fun-

©BIUM

dendo, vt zinziber pituitosis additur, quia pituitam incidit, & attenuat sine magna resiccatione. Iungitur autem agaricus & turbith, non autem colocynth. quia illa nimis tenuis est, & intestina exulcerat. Quare incrassantia potiùs desiderat, quàm incidentia, & attenuantia. Rhab. spicam, vel cinamomum addimus, cùm eius astrictionem in obstructione pertimescimus. Sin verò laxandum sit, & constringendum, est nobis prætermittēda, & potiùs deligendi myrobal. & mastich. Hæc enim constringendi, & resiccandi vim possunt augere. Adduntur etiam lachrymæ, & quæ detergunt, & molliunt, vt bdellium, & myrrha. Aut quæ fundendo soluunt, vt opopanax, euphorb. sarcocolla, sagapenum. Aut quę calfaciendo tantùm soluunt: aut incidendo & attenuando, vt semen apij, fœniculi, seseli, cinam. spica, carpesium, azarum, pulpa tamarindorum & sebesten.

Pilulæ pro biliosis, & ardori urinæ obnoxiis.

PIlulis eiusmodi affectibus quæ conueniunt, adduntur pulpa tamarindorum, & sebesten. Fiunt autem hoc modo. Primùm enim materiam considerabimus, quam euacuare volumus, & à qua parte, fortiter ne an moderatè. Nam si materia in ventriculo collecta sit, euacuanda eccoproticis, vel detergentibus tantùm. Parantur pilulæ, & ex aloe sola.

Ad pituitam in ventriculo.

SI pituita, additur cinamomum, azarum, spica, carpobalsamum, ad incisionem materiæ, myrrha ad detersionem, crocus ad coctionem. Ex his omnibus paratæ sunt pilulę de hiera, de aromatib. sebelinæ, & quę ante cibū dicūtur. In his autem proportio seruāda est. Nā quo plura incidentia aromata, & quo maiore adduntur quantitate, eò magis minuitur quātitas laxantium. Pauca igitur quantitate talia vsurpanda. Multò enim satius est, medicamēta esse efficaciora & moderata, quàm maiori quantitate, & minùs efficacia. Hanc ob causam pilulæ lucis maiores, & aliæ multæ vituperantur. Tales enim pilulæ hebetantur multitudine medicamentorū, ad quorum medicamentorum accelerationem diagridium quidam addiderunt. Satius tamen fuisset quædā prætermisisse, quàm diagridium, aut cinamomū, aut colocynthidem

thidem in pilulas recipe, fient autem hoc modo.

℞. aloes nõ lotæ (ſi magis purgare volumus) ʒ j. myrrhæ ℈ j. cinamomi azari, ſpicæ an ℊ. vj. formentur pilulę v. pro 3. hæ pilulæ magnam quãtitatem aloes recipiunt, quoniam hæc ſola laxat. Deinde plus myrrhæ additum eſt, quàm aliorum, quia quæ detergunt, quodam modo laxant: maiori itaque quantitate ponenda. Si verò alicui tenuis quędam humiditas ſit in ventriculo, exiccanda, & ventriculus corroborandus, minorem quãtitatem aloes ſumemus, & roborantium & rẽſiccantium maiorẽ quantitatem, ſic. *Aloes non lota.*

Ad roborandum & ſiccandum ventriculum.

℞. aloes lotæ ß. cinamomi, ſcœnanth. ſpicæ nardi celticæ, carpobalſami ana ℈. ß. Cum vino formentur pilulæ ſex vel ſeptem. Tales autem pilulæ nõ recipiunt myrrham: Quòd ſi quis eam addere velit, minori quantitate addat, vt de aloe dictum eſt. Crocum prætermiſimus, addi tamen poterit, vbi coctio ventriculi iuuanda, & in his, quibus non ſit effumatio ad cerebrum à ventriculo, vt in ſuffuſionibus, capitis doloribus, & vertigine: Tunc enim myrrha & crocus, ex Galeni ſententia, prætermittenda: quia capitis dolorem inducunt. Interdum quoque aloe prætermittitur ob hæmorrhoidas, vel abluitur, quia ventriculus ſiccandus, & roborandus magis, quàm humor euacuandus, ſed eius loco vel pulpa tamarindorum, vel terebinthina, aut ex ſyru. aliquis additur, aut mel ad conformationem, vel bdellium, ſi verum reperiatur, non myrrha, vt pharmacopolæ etiam nunc faciunt in pilulis de bdellio. Quod etiam in declinatione febrium ſquallidarum obſeruamus, in quibus interdum pilulæ parantur ex addito ſucco abſynthij, aut apij, aut ſucco ſmirnij pro myrrha. Hi namque ſucci obſtructiones tollunt, & detergunt ſine magna calfactione, non ſine minori reſiccatione, & partes internas roborant. Ex his pilulis fiunt aliæ pilulæ addito agarico, quando eſt obſtructio, aut euacuanda pituita, aut addito rhab. vel ſucco roſ. vel ſyrup. roſ. laxatiuo. Si morbus ſine obſtructione ſit bilioſus, aut cum ventriculi relaxatione, magis euacuabimus, ſi illis ſcammonij, vel diagridij vocati aliquid addiderimus. Diagridium enim in bilioſis *Quæ offendit caput.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 977 sur 1293

Scammonium. quia minùs est tenuium partium, ob præparationem factam in malo cydonio: scammonium vero in pituitosis, & his quibus est obstructionum suspicio, quia magis tenue, & calidius hoc modo.

Pilulæ vehementer laxantes pro pituitosis.

℞. ex pilulis priùs ordinatis ʒ. agarici & mastichis ana ϑ.j. scammonij gran. 3. vel 4. vel 5. vel 6. pro ægrotantis natura.

Pilulæ pro biliosis.

℞. puluer. de aloe lota in aqua endiuiæ ϑ.j. rhab. ϑ.2. diag. gra. 2. vel 3. formentur pilulæ cum syr. ros. laxatiuo. Harum pilularum differentia animaduertenda. Superioribus enim descriptionem primam vsurpamus, in qua est aloe non lota, quando est suspicio obstructionis, quæ magis soluit, & scammonium pro diagridio accepimus. In altera verò descriptione aloem lotam, ne tam calfaceret, elegimus, & eius ϑ.j. tantùm, quia maiorem incidentium quantitatem acceperunt hæ pilulæ. Rhabarb. autem ϑ.2. in addito syrup. laxat. rosa. siue diagrid. dari possunt, quibus ventriculus est malè affectus, aut cum tempus anni, virium imbecillitas, ventris lubricitas non permittit.

Ad bilem synceram in febribus.

Fiunt pilulę ad bilem synceram, vel cùm febrem excitauit, & hoc in declinatione tantùm, aut cùm venter est admodum lubricus. In febribus enim medicamenta dura & sicca non conueniunt, sed quum æger alia forma medicamenta assumere non potest, cogimur vti pilulis, quales sunt à Mesue ad omnes febres descriptæ.

Pilulæ ad omnes febres.

℞. rhab. electi ʒ. ß. cinamom. spicæ ana gran. 6. tamarindorum ϑ.j. succi apij ϑ.ß. (quia minùs calefacit & astringit minùs quàm absynthium.) Temperetur rhabarb. cum spica & cinamomo in succo rosa. & cum eodem succo, aut syru. ros. laxa. for. pilulæ. Quoniam verò pilulæ istæ magnam molem habent, optimum est diagrid. gran. 2. pro 3. addere, infundendo vnà cum aliis prædictis, si æger liberam non habeat aluum. nec ferre possit, priùs iniiciendus est clyst. & assumptis pilu. imperandum vt bibat ʒ.j. vel ʒ.ij syrup. viol. cum pauca quantitate

titate aquæ viol. vel bugloſſ. vt copia illa humoris temperet ſiccitatem medicam, & lenitatem his addat.

Forma alia pilularum ad biliosos.

FIunt etiam pilulæ alio modo, nempe ex electuario de ſucco roſaceo, vel myrobal. & ſcammon. Tales autem pilulæ adeo ſiccæ & aſtringentes, quæ ex myrob. formantur, in febribus non dabuntur. In morbis autem bilioſis, qui ſine obſtructione ſunt, vt in doloribus capitis à bile, & in morbis articularibus dabuntur, ſine diagridio quidem in affectu qui ſit cum defluxione, aut cum alui laxitate: cum diagridio autem pauco, vt acceleretur tarda aliorum euacuatio, in aliis morbis bilioſis. Cæterùm ne videamur facere aduerſus Galeni præceptum, quo docet celeriter purgantia non eſſe admiſcenda tardè purgantibus, animaduertendum eſt diagridium accelerare aliorum tardam operationem, & non purgare, niſi ponatur in ea quantitate, qua poſſit mouere corpus, & purgare. Si autem admiſceatur tardè purgantibus, nec diu maneat permixtũ, difficilem omnino faciet purgationem. Nam cùm in pilulis vel aliis compoſitionibus permiſcetur myrobal. vel rhabar. eius celeritas illorum tarditate temperatur, quemadmodum tarditas illorũ, illius celeritate. Pilulæ denique ad bilis purgationem minùs frequenter dandæ ſunt, ſed potiùs dantur forma humidioris medicamenti.

Pilulæ ad pituitæ euacuationem.

DVæ pilularum differentiæ ad hoc negotium conficiuntur. Aut enim tenuis pituita euacuanda eſt, quæ ſit in ventriculi inteſtinis, ad quam euacuandam fiunt pilulæ ex agarico, multis detergentibus, & paucis incidentibus additis ad tenuem pituitam.

℞. pilul. de hiera ſimplic. ℈. j. agar ℈. ij cum vino formentur pilulæ 7. Aut pituita craſſior, & magis diſtans euacuanda, veluti quæ eſt in pulmonibus, cerebro, iuncturis ſiue articulis. In hac autem euacuanda agaricum trochiſcatum, & in vino albo infuſum, cui adiunctum ſit zinzib. aut ſal gemmæ, aut turbith, aut colocynth. aut trochiſci alandal. ſumentúrque hoc modo.

℞. pul. hieræ picræ ℈. j. agarici trochiſcati ℈. ij. cum oxymelite formentur pilulæ 5. vel 6.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 979 sur 1293

℞. agarici, turbith. ana 3. ij. zinzib. salis gemmæ ana ℈. j. cinamomi, spicæ, myrrhæ, mastich. ana gra. 6. cum oxymelite vel terebinth. formentur pilulæ.

Ex terebinthina verò conficiuntur pilulæ, quando affectus est in parte neruosa, aut in pulmonibus, aut in cerebro, aut cùm materia fundenda est. Ex oxymelite autem, cùm crassior est, & non fundenda, sed incidenda, & attenuanda.

Pilulæ ad fluxionẽ. Fiunt & aliæ pilulæ ad pituitam fluẽtem, addita mastiche, aut myrobal. chebul. medicamentis phlegmag. Astrictionem enim quandam relinquunt post euacuationem, neque sinunt humores in alias partes defluere, quibus maximè vtendum in catarrhis & morbo articulari, aliisque morbis per defluxionem factis, vt in fluxu ventris, & cerebri hoc modo.

℞. agarici ʒ. i myrob. cheb. ℈. i. mastic. ℈. ß. formentur pilul. 7 cum melle ros.

In huiusmodi pilulis neque incidentia adduntur, neque multùm detergentia, quia defluxionem mouent. Si quis fortè velit odorata addere, sumat ea, quæ astrictionẽ quandam habent, veluti cinam. spicam nardi, pauca tamen quantitate. Agaricum autem trochiscatum non accipimus, quia materia, quæ educenda est, cùm sit tenuis & fluat, incidenda non est.

Agaric. nõ trochiscatus.

Conficiuntur etiam pilulæ ad pituitæ crassæ euacuationem, additis pilulis de opopanace, sagapeno, aliisque multis, in quibus astringentia non conueniunt, nisi ea, quæ contrarias habent facultates, vt mastiche, quæ emollit & astringit simul.

Pilulæ ad melancholiæ purgationem.

AD melancholiæ purgationem parantur pilulæ de lapide cianeo, & hæ quæ vulgò de lapide lazuli dicuntur. Istæ enim pilulæ & reliquæ aliæ, quæ magna ex parte componuntur ex melanagogis, purgant melancholiam. Verùm cùm sit humor terreus, & siccus non facilè fluit, maiore igitur difficultate trahitur à medicamento sicco. Satius itaque fuerit vti potionibus, aliisque humidioribus confectionibus. Præterea purgantia melancholiam crassarum sunt partium, nec facilè in pilulas reducuntur. Adde quòd ventriculum lædũt, vt lapis

Quibus purgatur melancholia.

Cianeus,

Cianeus,polypod. ſena, thymus,epithymum, fumaria. Ne quis autem deſtituatur pilulis ad id determinatis, vtatur Indicis,fœtidis,de lap.lazuli.

Pilulæ ad ſeroſa recrementa.

AD ſeroſa recrementa vacuanda vſi ſunt antiqui etiam pilulis de mezereo, quibus tamen non eſſe vtendum alio loco diximus. Ea ſiquidem medicamenta magna ex parte calidiſſima ſunt, deinde remorando in corpore ipſum calfaciunt nimiùm. Huc accedit quòd illis pilul. ſine ratione admiſcent aſtringẽtia,cùm potiùs dulcia aut pinguia admiſcenda forent. Hæc enim vim acrem meſerei obtundunt, & lubricant: aſtringentia verò retundũt, & retinẽt. Satius itaque fuerit, vt diximus, vti ſyrupis, vel pilulas phlegmagogas conformare cum ſucco braſſicæ marinæ,aut thymeleæ,aut ſimilium.

Pilulæ ad vrinas prouocandas & obſtructiones aperiendas.

AD vrinas prouocandas,& obſtructiones aperiendas parantur pilulæ,cùm æger medicamẽta neceſſaria ob fœtorem, aut ingratum ſaporem deuorare non poteſt. Veluti ſi quis ad hepatis, & lienis obſtructiones aperiẽdas trochiſcis de eupator. de rhab. aut de abſynth. in formam opiatæ reductis,quia maſticandi ſunt, ſumere non poſſit, imperamus tales trochiſcos tenuiſſimè teri, & cum ſyrupo aliquo aut ſucco cuiuſdam herbæ, aut oxymelite formari in pilulas.

Ad hepatis obſtructionem & aliarum partium.

℞. trochiſcorum de abſynthio ʒ. j. ſuccipij, vel ſyrup. de bizan. q. ſ. formentur pilulę paruę numero x. pro ʒ. j. dentur manè ſuperbibendo parùm vini albi modice diluti ʒ. iij. aquæ gramin. aſparag. endiuiæ, capil. veneris

Tales autem pilulæ forma minima & mole debent fieri, vt citiſſimè diluantur, obſtructionéſque tollant. Quò autem faciliùs, & citiùs venas ſubeant, vinum album, aut aqua, aut ſyrupus aliquis erit propinandus. Vel ſi quis velit obſtructiones ſplenis, aut ſcirrhum minuere,hoc modo imperabit. *Ad obſtructiones lienis aut ſcirrhum.*

℞. trochiſcorum de cappar. vel de myrrh. ʒ. j. cum ſyr. acet. vel oxymelite formentur pilulæ x. pro ʒ. & plures

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 981 sur 1293

©BIUM

si fieri possint, quas capiat cum syr. acetos. ex cochleari, deinde bibat aquas gramin. & portulacæ ana ʒ. ij. cum ʒ. ij. syr. acet. simpl. vel oxymelite.

Iisdem ferè medicamentis, & eodem modo vtendum in prouocantibus vrinam, & menses. Trochisci enim de myrrha, & menses mouent, & obstructiones aperiunt, & fœtus mortuos expellunt, & secundinas, maximè si superbibant aquam graminis, & portulacæ, & liquidum aliquod medicamentum. Quòd si tales trochisci in officinis parati non reperirentur, parentur ad obstructiones hepatis, primum obseruatis his, quæ diximus in cap. de syr. secundum astringentia quædam admiscenda esse, & bilem purgantia cum astrictione, vel trochiscos de rhab. qui ad hepar referuntur hoc modo.

Ad hepar.

℞. succi absynth. depurati, & exiccati ʒ. j. spicæ nardi & scœnanti ʒ. ß. seminum apij & petros. ana ℈. j. pulueriscntur subtilissimè, & cum pauco syr. endiuiæ fiant pilulæ paruæ, quibus aliquando addimus rhab. ʒ j. quia sua astrictione hepatis dissolutionem prohibet, & bilis aliquid educit.

Pro splene fortiores pilulæ.

℞. myrrhæ, asari, aristol. vtriusque, semin. cappar. aut florum ana ʒ. j. spicæ nardi, scœnanti ana ʒ. ß. apij, petros. agni casti ana ʒ. ß. cum syr. acet. aut oxymelite, fiant pilulæ paruæ.

Ad mouendas vrinas.

PIlulæ ad mouendas vrinas ex iisdem parantur. Nam quæ splenis obstructiones tollunt, quia acria sunt, vrinas etiam mouent, vt asarum, quando in tenuissimas partes reducitur, alioqui vomitum excitat, spica celtica, & alia permulta. Quæ verò ad lienem minuendum ex limatura chalybis fiunt, ad mouendas vrinas vsurpari non debent. Nimiùm enim exiccant, & astringunt, sed ea duntaxat, quæ superiùs diximus. Cæterùm ex sequentibus efficaciora parantur.

℞. carabæ ʒ j. gummi prunorum vel ceraforum, azari, seseli ana ℈. j. sem. apij, petros. spicæ celticæ ana ℈. ß. cum succo apij vel brass. mari. fiant pilulæ, quæ sumantur ventriculo purgato, & oxymelite superbibito, cum aqua

aqua graminis, asparag. & apij.

Si quis in calculo minuendo vti velit pilulis, his adiungat semen paliuri, ocram, lapidem iudaicum, lapidem spongiæ, cinerem capitis muris, lumbricorum, scorpionum, & astragali leporis. Ea enim efficaciſsima sunt ad comminuendos calculos tam vesicæ, quàm renum hoc modo.

Ad renum & vesicæ calculum.

℞. pilularum postremò præscriptarum ʒ. ß. ocræ, seminis paliuri an. ʒ. j. cineris scorpionum, vel aliorum supra enumeratorum ℈. j reducantur in formam pilularum cum oxymelite, si calculus retineatur in poris vrinariis à pituita lenta. Sin adhuc fit in renibus, cum aceto, succo limonum, citri, vel malorum acerborum, vel cum succo hyperici, & superbibatur vinum dilutum aqua graminis, asparagi, vel saxifrag. aut decoctum fœniculi marini recentis, vel conditi cum aceto. Sin autem calculus vrinam retineat, tunc maior quantitas vrinas prouocantium addetur, si non retineat, minor. Hæc medicamenta excipiuntur interdū terebinthina, quando scilicet vrina retinetur à frigidis humoribus. Calfacit enim & fundit humores. Interdum lenta quædam adduntur, vt semina mal. bismal. fœnugr. vellini, cùm scilicet timemus ne exulceratio in renibus fiat, aut vesica, ab asperitate, & acrimonia eorum medicamentorum. Adduntur præterea quatuor semina frigida maiora minutim inciſa, cùm vrinam prouocare volumus, aut caliditatem aliorum medicamentorum minuere, & temperare, veluti semen alchecangi, opium, & alia narcotica veteres addere solebant in doloribus mitigandis, quod etiam interdum nunc fieri necesse est, vt cùm vehemens dolor ægrum cruciat. Permiſceatur autem diu opium, si eo statim sit vtendum, dissoluatur in vino maluatico calido, & cum castoreo, myrrha, styrace diligentiſsimè permiſcebitur hoc modo. *Castigantiaopium.*

Ad dolorem calculi mitigandum.

℞. opij ℈. j. styrac. croci, myrrh. castor. ana ℈. ß. Incorporentur simul cum vino maluatico, & pistillo calido, in mortario calido diu permiſceantur. His deinde dd atur ʒ. j. pilul. postremò præscriptarum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 983 sur 1293

©BIUM

Ad vlcera renum & vesicæ.

IN vlceribus harum partium fiunt pilulæ, tum ex his, tum ex consolidantibus, & exiccantibus. Non enim possunt medicamenta astringentia integris viribus eò peruenire, nisi admisceantur, quæ tenuitate partium ea ad eas partes deducant, vt

℞. gummi tragac. & arab. leuiter assatorum, coral. rub. sang. dracon. boli armeni præparati secundum artē ana ʒ. ß. mastich. Lapidis iudaici ana ϑ. j seminis melonum, alchecangi ana ϑ. ij. seminis bismal. ϑ. j. cum succo caudæ equinæ, vel narcissi, quia neruos discissos curat, & partibus neruosis prodest, formētur pilulæ. Quòd si vlcus inferat magnum dolorem ob caliditatem, semen papaueris addimus. Sin doloris vehementia suadet, opij paucam quantitatem castigati addimus. Castigatur autem ad dolorem colicum, & nephriticum supradictis medicamentis, id est, multum calfacientibus & concoquentibus, vt euphorb. castor. croco, pipere. Ad dolorē vlceris myrrha, styrace, vel thure. Ea enim & opium castigant, & vlcus detergunt citra magnam calfactionem. Idem esto iudicium in arteriacis aut pilulis ad retinendos catarrhos tenues, & vlcera pulmonis, quæ fiunt ex leuiter detergentibus & incrassantibus hoc modo.

Quibus castigatur opium.

℞. Gummi tragac. & arabic. ana ʒ. j. amyli ʒ. ß. corti. thur. styrac. an ϑ. j myrrhæ, succi liquir. ana ϑ. j. opij ϑ. j. cum sapa excipiantur, & reducantur in formam pilularum ʒ. j. fiant pilulæ x. ex quibus sumantur duæ vel tres tempore somni longè à pastu.

Ad pulmonum vlcera.

SI ad pulmonum vlcera hæ pilulæ parantur, assari debent gummi, & addantur terra sigillata, bolus armena, sang. draconis, mastichem, corallum, aucta detergentium quantitate. Quòd si vlcus fuerit sine inflammatione, pilulis pro defluxione facti, sine vlcere opiū, & quæ minùs detergunt maiore quantitate sunt ponenda, & loco sapæ excipiendæ sunt succo de papauere, vel syr. de iuiubis, quoniam incrassare magis oportet, & refrigerare. Idem fiet in vlcere pulmonum, vesicæ, renum cū inflammatione facto. & hęc habuimus de pilulis dicenda. Nunc ergo sequitur, vt de puluerib⁹ dicamus.

De

De pulueribus.

OMnia ferè medicamenta ſicca in pulueres reducuntur, non vt in eadem forma omnes remaneãt, ſed vt in trochiſcos, electuaria, antidota, opiatas, & alias formas reducantur. In forma autem puluerum remanent, quæ ad calfaciendum, refrigerandum, exiccandum, non autem humectandum conueniunt. Illa enim forma apta non eſt ad humectandum cum ſit actu ſicca: quanquam noſtri practici puluere reſumptiuo, & puluere diatragac. ad humectandum corpus frequenter vtantur. Sed hi pulueres recentes diſpenſari debent, hiſque recenter diſpenſatis vtendum, reducendíq; in opiatas, ne eorum humiditas citò euaneſcat. Commodiſsimè autem parantur pulueres ad conſtringendum, & laxandum ventriculum, hepar, & inteſtina corroboranda, oculorum vitia, dentes, & vlcera reſiccanda, ad contuſa, ad dolores ſedandos, & ſudores arcendos. Differunt itaque pulueres operatione, & partium reſpectu. Quidam enim ſunt capitales, ſtomachici, hepatici, alij ad conſtringendum apti, alij ad concoquendum, alij ad chyli diſtributionẽ iuuandam. Alij flatus diſcutiunt, alij menſes & vrinas mouent. Alij vlcera reſiccant, carnem minuunt, cicatricem inducunt, aut dolores ſedant, ſed nos à capitalibus incipiamus. Primus itaque vſus capitalium puluerum fuit, ad vlcera capitis reſiccanda. Eos verò Medici ad cerebri exiccationem, capitis dolores, & defluxiones deinde vſurparunt. Exiccatiuus autẽ paratur ex inſigniter reſiccantibus, additis quibuſdam, quæ ſunt tenuium partium, & quæ ſunt odorata, præterquã in dolore capitis. Odorata enim capitis grauitatem inducunt. In ſumma horum puluerum materia herbæ capil. exiccatæ ſunt, vt beton. meliſſ. origan. & huius generis herbæ calidæ & ſiccæ, & vtcunque odoratæ, vt flores roſmarini, roſarum, ſaluiæ, ſtechad. vtriuſque, centaurij minoris, hyperici, & ſimilium, cortices mali punici, citri ſicci, maci, thur. cinamomi, pini cortex & fructus. Item myrtill. nux moſcata, coriandrum, ſandali omnes, myrrha, thus, ſang. draconis aliíque ſucci vel lachrymæ, quæ in puluere reduci poſſunt. Adduntur & metallica, vt antimoniũ in vulneribus duræ menyngis, antiſpodium,

Differẽtia puluerum.

Capitales.

Ad capitis dolorẽ à cauſſa frigida.

©BIUM

tuthia, alumen. Communiter tamen ex his parantur pulueres, vt pul. ad ſedandum capitis dolorem, & corroborandum à cauſſa frigida, vt

℞. coriandri, roſ. ana ʒ. ß. nucis moſcatæ, macis gariop. ſantal. omnium, granorum tinctorum ana ʒ ij fiat pul. tenuiſsimus, vt alcohol. Hic pul. medius eſt, & communis quo vti poſſumus in ſtatu doloris capitis, & cùm caput corroborare volumus.

Ad capitis dolorem à calore, & ad phrenitidem.

SAtius autem erit pulueres refrigerantes, calfacientes, & medios habere, vt ad refrigerationem capitis, & in vehementi capitis dolore à calore, & in phrenitide. Conficitur autem hoc modo.

℞. coriand. ʒ. ij. flor. nymph. ʒ. iij. viol. roſ. ana ʒ. ij. ſemin. lact. & papaueris an. ʒ. j. coral. rub. ʒ. j. ß. ſandal. rub ℈. ij fiat pul. tenuiſsimus, quo finapiſetur pars capitis anterior. Hic pul. recipit partem quandam ſantallorum, quia ſunt quædam admiſcenda magis tenuia, ad aliorum penetrationem, propter quam occaſionem aliquando admiſcemus parùm ſpicæ, ſcœnanthi, florum anthos vel ſtech. irrigamus cũ oxyrrhodino, deinde ſinapiſamus. Fiet frigidior pro cauſſa maxima, vt in phrenitide, ſi capita papauerum, pro eius ſemine, & parùm corticis mandragoræ addiderimus, quod fieri non debet niſi in ſumma neceſsitate, & additis quibuſdam calidis, ad eorum correctionem hoc modo.

Ad phrenitidem vehementiſsimum.

℞. Florum viol. nymp. ana ʒ. j. roſ. ʒ. ß. flor. camom. ʒ. ij. cap. papaueris, vel cortic. mandrag. ʒ. j. ſeminis papauer. albi ʒ. ij. ſemin. aniſ. anèth. granorum tinctorum ana ℈. j. fiat puluis. Hic ad mandrag. & cap. papauer. albi caſtigationem adduntur, non omnia quæ calefaciũt, ſed quæ tantùm calfaciendo ſomnum poſſunt inducere, vt ſemen aniſi, anethi, crocus, ſtyrax, radix iridis. Nam hæc omnia replendo caput fumis ſomnum conciliant, & vtcunque diſcutiunt. Neque omnino eſt reiiciendum caſtoreum in phrenitidis, & lethargi declinatione, quia illa frigida emendat, & inflammationem cerebri diſcutit, teſte Dioſcoride.

Ad

Ad calfaciendum & diſcutiendum in cauſſa frigida, & lethargo.

℞. Nucis moſcatæ, macis, galangæ ana ʒ. ij. gran. tinct. cinamomi ana ʒ. flor. ſtech. roſ. roſmar. camom. ana ʒ. j. ß. cortic. citri ſicci ϑ j. ſcœnanthi, ſpicæ celticæ ana ϑ. ß. fiat pul. tenuiſſ. quo vtimur in declinatione phrenitid. aut lethargi, aut in ſomno profundo, maximè ſi addatur caſtoreum vel coſtus.

Ad capitis dolorem à Vaporibus ortum.

IN dolore autem capitis à fumis orto abſtinendum eſt à nimium odoratis, ſed primùm fieri debet puluis repellens ad prohibendum ne fumi recipiantur in caput: poſtea ad diſcutiendũ ex digerentibus, & reſoluentibus. In incremento debemus ex his duobus mediũ conficere medicamentum vt partim digerat, partim diſcutiat, vt

℞. flor. nymph. ʒ. ß. coralli rub. balauſtiorum, fol. ſumach. exiccatorum ana ʒ. iij. ſantal. rub. cortic. citri ana ʒ. j. fiat puluis, vt alcohol. Hæc ſunt inodora, aut non admodum odorata, quibus etiam addi poſſunt ſemina frigida minora vt port. endiuiæ, capitum papauer. baccæ myrthi. Poſt inunctionem ex oxyrrhod. inſpergi debent, aut cùm pulueriſantur, irrorari pauco aceto, & aqua peculi roſ. Pro augmẽto verò talis redditur augendo quantitatem citri, ſantali, & granorum tinctorum, aut addendo flores roſmar. qui non multùm redolẽt. Difficile autem eſt puluerem digerentem citra odoratorum admixtionem conficere. Ex his itaque minus redolentia & caput minùs ferientia, ſunt eligenda. In declinatione verò minùs religiosè id eſt obſeruandum, quòd caput iam fortius redditum ſit, nec fumi facilè iam tum caput conſcendunt, factis frictionibus, ligaturis, & aliis neceſſariis ad reuulſionem. vt

℞. cyperi ʒ. ß. flor. anthos ʒ. j. cortic. citri ſicci, granorum tinctorũ, ſandali albi, & rub. ana ʒ. ij. miſce, fiat tenuiſsimus puluis. Alio modo poteſt parari puluis qui multùm diſcutiet, citra magnum odorem, nempe ſi quis ſumat quæ deſcripta ſunt ad diſcuſsionem. Vruntur omnia in furno vaſi crudo impoſita, donec in puluerem reducantur, vt fieri ſolent antiſpodio. Diſcutiunt inſigniter, præſertim ſale addito, hoc modo.

©BIUM

℞. cranij hominis ℔ j. cornu cerui ʒ. iij. coralli rub. garyoph. macis, cinamomi, costi an. ʒ. iij. cyperi, scœnanthi, stechad. spicæ nardi ana ʒ. iij. Vrātur omnia simul in furno vasi crudo impositā, id est, fictili crudo nouo, vt dictum est. Extinguantur vino & aceto, si in forma pilularum vti volueris. Sin lixiuium propter eandem parare volueris, nulla extinctione opus est. Imbecillius enim redderetur lixiuium, & his adiungi potest, sit parua tamē quantitate. Quia si magna addatur, pilis denudat caput. Eadem de caussa, nec auripigmento, nec sandaraca, nec calce vtimur, nisi quando vrere volumus, aut pilos auferre. Ad capitis autem vulnus potiùs conficiatur ex sarcoticis maximè hoc modo.

Ad vulnera capitis.

℞. Myrrhæ ʒ. ß. granorum tinctorum, cyperi, iridis, sarcocollæ an ʒ. iij. misce, fiat pul. Non incommodè adduntur sandali, & resiccātia, vt antimonium, tuthia præparata. Nam vt cutis capitis dura est, & sicca, ita sicciorib⁹ remediis est resiccanda.

Ad vlcera capitis manantia.

AD talia vlcera fiunt etiam pulueres: quibus vtimur post capitis detersionem, & longam frictionem. Confici autem debet ex insigniter detergentibus & resiccantibus, sed quia minùs adhærent, commodum erit priùs inungi caput melle, ol. lucernarum, oleo iuniperi, aut oleo nucum hoc modo.

℞. cineris nucum antiquarum ʒ. ß. fuliginis furni ʒ. j. ß. sulphur. ʒ. ij. aluminis (Alumen enim constringit partes sanas, ideo impedit dilatationem morbi) & calchitidis ana ʒ. iij. litharg ʒ j. ß. misce, fiat puluis. vtatur vt dixi.

Ad pediculos.

QVòd si copia pediculorum fuerit in capite, ita parabitur.

℞. seminis staphisag. ʒ ij. salis communis ʒ. j. aloë ʒ. ß. cinabaris, id est, cynabrij ʒ. ij. fiat pul. tenuissimus, quo sinapisetur caput. Sin hoc remedio non occidantur pediculi, addi poterit parum sublimati, aut argenti viui extincti in sulphure.

Pul-

Pulueres pro Ventriculo.

SVpra pectus non solemus pulueres apponere, vt supra ventrem, aut ad ventriculum calfaciendum, aut constringẽdum vtimur, inunctione tamen priùs facta ex oleis conuenientibus. Efficaciores enim sunt pulueres insperſi, quàm in formam linimenti redacti, vel cerati, quoniam parantur ex odoratis, & odorata coctione exoluuntur, nisi in diplomate decoquantur. Primùm enim animaduertendum est supra ventriculum non addenda esse calida, sine aliqua astrictione, neque nimium calida. Calida enim medicamenta calorem imbecillium resoluunt, maximè ea, quæ sine astrictione calfaciunt. Pulueres autem calidiores, aut minùs calidi fieri possunt, pro ratione intemperiei, & spissitudinis partium hypogastrij. Nam qui obesi sunt, partes valde spissas habent. Quare oportet medicamentum & fortius & tenuius esse, quò facultas medicamenti ad partem affectam peruenire possit. Qui verò extenuato sunt corpore, pulueres minùs calidos, sed magis astringentes desiderant: quia impediunt dissipationem natiui caloris. Parantur autem ex odoratis, quæ quandam astrictionem coniunctam habent, vt cinamomo, spica, nuce moscata, garyoph. galanga, pipere longo, ladano, hypocistide ad calfaciendum. Ex constringentibus frigidis vt rosis, santalis, coriandro, corallo, balaustiis, & similibus ad refrigerandum.

Ad Ventriculum calfaciendum.

℞. Galangæ, cyperi, garyoph. ana ʒ. ij. absynthij sicci, mentæ ſiccæ ana ʒ. ß. misce, fiat pul.

Ad calfaciendum & constringendum.

QVòd si simul calfaciendum & cõstringendum fuerit, adduntur calidiora, vt piper longum, aut maior quantitas præcedentium ponitur, additis constringentibus frigidis. Magis enim astringunt, quàm calida.

℞. absynthij, cyperi, mastich. macis ana vnc. ß. coralli rub. balaustiorum, sumach. myrtill. ana ʒ. ij. piperis longi, cinamomi crassi, sanguinis draconis ana ʒ. ij. fiat puluis tenuissimus, quo sinapisetur venter, & stomachus, priùs facta inunctione cum oleo mastichino, aut lentiscino, aut cytoniorum, & pauco aceto, cùm

©BIUM

astringendum est, aut vino albo pauco, cùm tantùm calfaciendum.

Ad flatus discutiendos.

QVod si flatus discutiẽdi fuerint, puluere priori vtemur, additis quæ flatus discutiunt hoc modo.

℞. galang. maior. & minor. cinam. spicæ nard. scœnanth. ana ʒ. iij. cymini, carui maceratorum in aceto, apij, petro. an. ʒ. ij. seminis rutæ ʒ. j. misce, fiat pul. quo inspergatur venter melle perunctus & pauco vino, aut exceptus stercore bubulo, applicetur supra ventric. Animaduertendũ tamen est, ista discutientia adhibẽda esse circa vmbilicum parte inferiori, tum quia magis flatus redundant ea in parte, tum quia nimis odorata sunt, minúsque astringentia, quas ob causas os ventric. contingere non debent.

Puluis pro ore Ventriculi.

FIunt pulueres ad calfaciendum, refrigerandum, exsiccandum, & astringendum os ventriculi superna parte, aut inferiore. Ad calfaciendum autem & exiccandum multi in officinis parati reperiuntur, nẽpe pulueres aromatici ros. diagalangæ, rosatæ nouellæ. Ad refrigerandum verò vtimur pulueris triasandali, diatrag. frigidi, & aliorum.

Ad constringendum os superius Ventriculi.

IN affectibus cereb. per consensum ventriculi, & in vomitu facto à nimia relaxatione ventriculi. Conficiuntur autem ex cõstringentibus & prohibentibus fumos, qui nullo odore, vel sapore malo præditi sunt, vt

℞. coriand. ʒ. ij. coralli rub. vsti & loti (si nimia sit ventriculi humiditas) ʒ. ß. anis. ʒ. ij. ros. rub. cortic. citri sicci, carn. cydoniorum, vel sorborum, vel pyr. agrest. & exiccatorum, aut dul. diacytonitæ ana ʒ. j. sacchari ros. tab. q. s. misce, fiat pul. Quòd si cum illa astrictione calfacere etiam oporteat, cinamomi non tenuioris, sed crassioris (quod magis constringit, & tentat caput minùs) ʒ. j. addimus. Et quia hic puluis ad fumos conficitur, magnam ideo coriandri quantitatem, & carnis sorborum, cydoniorum, aut aliorum fructuum astringẽtium, paruam verò cinamomi, aut aliorum calidorum caput tentantium addimus.

Ad

Ad vomitum & ventris fluxum.

SI autem conſtringendum ſit os ventriculi, ne vomitus fiat, paretur ex odoratis, & cõſtringentibus, neque permiſcebuntur euaporationes ad cerebrum.

℞. carnis cydoniorum exiccatarum ʒ. j. corall. rub. ʒ. ß. corticis citri ſicci, ſeminis vuarum, vel florum labruſcæ ana ʒ. ij. cinamomi craſſi ʒ. j. ß. alias ʒ. j ſacchari roſ. tab. q. ſ. fiat pul. ad fluxum ventris, ſi ſumatur per dimidiam horam ante paſtum. Si verò ad vomitum, poſt cibum, neque ſuperbibi debet quidquam, neque in cibo liquido ſumendus eſt puluis.

Ad iuuandam coctionem, & flatus diſcutiendos.

PVl. ad iuuandam coctionem, & flatus diſcutiendos paratur ſic.

℞. aniſ. conditi ʒ. ij. galang. cinamomi craſſ. ana ʒ. iij. piperis longi ℈. ß. cortic. citri ſicci ʒ. j. ſacchari ſolidi ad pondus omnium, fiat pul. qui ſumi poſſit interdum ante, interdum poſt cibum frequentiùs tamen ante, quàm poſt. Oportet enim ventriculum priùs calefieri, quàm alimenta iniiciantur, & calorem oportet eſſe in fundo, non in parte ſuperiore. Idem vtilis eſt ad *anadoſin*, ſed illum dari oportet poſt primam concoctionem, ne cibum adhuc crudum, in venas, & in vniuerſum corporis habitum deducat. Vt autem efficacior ſit, & verè digeſtiuus, augẽda eſt quantitas cinamomi tenuioris, & piperis: quoniam illa ſuo calore, & tenuitate partiũ alimenti diſtributionem perficiũt. Quòd ſi eo tempore detur, ratione Galeni de tuenda ſanitate, nullius erit põderis. Eo enim loco vſum calidorũ vituperat à cibo, propterea quòd cibum adhuc crudũ citò diſtribuunt. Non poterit autem crudum cibum diſtribuere, ſi poſt perfectam ventriculi concoctionem detur hic pul. vt imperamus. Ipſe tamen alio in loco diacalamiten & diatrium piperum à cibo dedit, & forſitan eo modo, quo nos docuimus eſſe dandum. Non vitupero vſum elect. diagalang., aut arom. roſ. aut ſimilium, modò augeant ea, quæ magis accommodata ſunt ad id, quod volumus facere. Verbigratia, ſi conſtringere volumus, corall. roſ. diacyconiten, & alia huiuſmodi addimus: Sin flatus diſcutiendi, aniſum. Hoc autem notandum eſt, nimiùm odo-

Vſum calidorũ à cibo vituperat Gal.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 991 sur 1293

©BIUM

rata non conuenire affectibus capitis, factis à fumis. Satius itaque fuerit ex minùs odoratis parari pulueres & ab his abstinere, quæ moscum, ambram, crocum, & alia quæ caput tentant, recipiunt. Cæterum ego eos improbo, qui liquiritiam addere solét: etiamsi *adipheys*, id est sitim sedãs sit, etsi aliàs aliquid astrictionis habeat. Dulcia enim os ventriculi relaxant, & flatus gignũt. Eos etiam improbo, qui nucem moscatam, & macem addunt, cùm oleosa sit, ac omnia huiusmodi ventriculũ subuertant. Non absre etiam additur semen fœniculi, & seseli, pulueribus flatus discutientibus, & digestiuis, vt ocularibus, quia tenuãt spiritus visorios. Cumino autem, carne, & semine rutæ parcè est vtendum, ob eorũ saporem ingratum, & nimiam acrimoniam. Macerentur in aceto si ad digestionem cibi pulueres parẽtur. Sunt, qui nõ verentur folia senæ pulueribus his addere, suámque opinionẽ stabiliunt authoritate Mesuæ senã oculis conuenire dicentis, quomodocunque adhibita sit. Non animaduertũt senam laxare, flatus generare, & ventris perturbationem. Nullo igitur modo conuenit his pulueribus stomachicis non laxatiuis. Sunt, qui euphras. & betonic. folia addunt: quod fieri potest, si pauca quantitate addantur, ne amaritudo medicamentum ingratius reddat.

Hæc à cibo improbantur.

Ad hydropem & cachexiam.

IN hydrope, cachexia & intemperatura frigida, & humida viscerum parantur optimi pulueres ex intestinis gallinæ, vel lupi, quia hæc animalia insignem habẽt facultatem coctricem, additis quibusdam odoratis hoc modo.

℞. Intestinorum gallinæ cum interna ventriculi tunica, à carne separata & in vino albo abluta ℔ j. Vrãtur in furno, deinde vino albo, & aqua absynth. extinguantur, & pro qualibet ʒ. ponatur ʒ. j. galang. aut cinamo. aut singulorum ʒ. ß. vel ʒ. j. vel ʒ. ß. facc. ros. ʒ. j. misce, fiat pul. Conficitur etiam ex spongia eodem modo vsta. Dabitur manè ante pastum, vt ventriculum exiccet.

Ad lateris dolorem.

AD id parantur pulueres ex priapo tauri, cùm defluxio

fluxio ceſſauit. Nam ſic digerit humorem. Idem poteſt raſura dentis apri ſumpta ex vino, & aqua cardui benedicti. Dabitur autem poſtea quàm confluxit humor. Materiam enim exiccando curat inflammationem.

Ad morſum canum rabidorum.

Fiebat etiam ex cancris fluuiatilibus, & gentiana puluis ad morſuram canum rabidorum, qui etiam fieri poteſt ex cancro marino, vel ſtagni marini.

Ad pulmonum vlcera.

AD id fiunt pulueres ex ſupradictis, additis terra ſigillata, bolo armena, gummi tragac. & arabici, aſſis, vt,

℞. ciner. cancrorum, priapi tauri lotorum in aqua roſ. an. ʒ.ij. boli arm. terræ ſigill. gummi tragac. & arab. an. ʒ.j. ſeminis papa. albi, & quatuor ſemin. frigid. maior. inciſorum an. ℈.j. lyquir. raſ. ℈.ij. ſacchari roſ. tabul. ad pondus omnium, penidiarum ʒ.j. miſce, fiat puluis, capiat cum lacte aſinæ, aut capræ, aut vaccæ, amota pingui aut butyroſa parte, vel chalybeato. Non multum intererit, etiamſi penidias prætermittamus.

Ad morbum articulatem & capitis morbos à nimia humiditate.

℞. Cranij ʒ.iiij. cineris cucul. & hirund. an. ʒ.ij. cineris priapi tauri vel caſtor. ʒ.ß. Verùm quia malè olet, auferri poteſt galãgæ craſſæ ʒ.ß. ſacchari q. ß. miſce, fiat puluis. Detur manè ſuperbibendo parùm vini albi diluti aqua betonicæ, vel callitrici.

Ad membrorum contuſiones.

FIunt pulueres ad membrorum contuſiones ex aſtringentibus in principio ad fluxum inhibendum. Quare non ſolùm in parte contuſa, ſed etiam in partibus vicinis inſpergendi ſunt tales pulueres præcedente inunctione olei aſtringẽtis, vt roſ. myrtil. cotoneorum. Nam non ſolùm roſ. ſed etiam reliqua olea conſtringentia conueniunt, etiamſi vulgus ſolo roſ. vtatur. Poſſunt etiam retineri pulueres, ſi albumen oui fortiter agitatum ſupra partem adhibeatur, arq; hoc pro certiſſimo theoremate habendum eſt, nunquam puluerem aliquem aſpergendum ſupra partem aliquam, niſi præcedente in- *Olea aſtringẽtia.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 993 sur 1293

©BIUM

unctione,aut perfusione alicuius humoris viscidi,vt retineatur,nisi in capite,vbi pili puluerem consperſum satis retinent, aut cum pul. bombace, aut lana excipiatur, & supra partem adhibeatur,bombace quidem aut lana excipiatur, cùm refrigerare aut repellere volumus. Lana autem sordida cùm attrahere, & digerere, purgata verò & lota,cùm modicè calfacere volumus. Malè autem inungimus partes inflatas, & à flatibus relaxatas, vt in hydrope, œdemate, & aliis similibus dispositionibus. Redeamus ad contusa. Puluis igitur ad contusionem fit ex sem. myrtill. ros. siccis, aut rhab. aut capsulis glandium, aut gallis aut balaustiis, citrinis aliisque astringentibus, vt radice bistortæ.

Quibus excipiantur pulueres.

Materia.

Ad ossa exscammanda.

AD ossa exscammanda, & extrahenda dum corrupta sunt,aut post vstionem fiunt pulueres ex sarcoticis vt myrrha,panace,thure,additis quibusdã, quæ sua proprietate existimantur trahere ossa,veluti radix cannarũ, quæ aculeos,& festucas extrahit. Addunt etiam nõnulli pini corticem,sed sine delectu,& ratione. Nam hic puluis interdum quidem vtilis est, & efficax, vt in ossibus, quæ constant substantia rara,aut duabus tabellis,vt chirurgi loquuntur, qualia sunt os cranij,os coxendicis, os sacrum: Venas enim habent parte interiore,vnde ex ossibus carnẽ trahunt. At in ossibus densioribus & solidioribus minùs commendantur, quoniam in illis caro generari non potest in parte inferiore. Sunt igitur inuenienda remedia sicciora epispastica facultate prædita,vt est puluis paratus ex agarico, tartaro, & cineribus ossiũ. Talis enim puluis propter agaric humorem intus latentem, & ossa corrumpentem extrahit propter calorem quem habet,& vim trahendi pituitam. Præterea fæx vini vsta calore suo,& magna siccitate partes ægras à sanis secernit, & separat potissimùm in corruptionibus ossium à morbo Italico. Grossos item cum papaueris nigri foliis ossa extrahere scribit Dioscor. præsertim si vrantur, & in puluerem reducantur.

Sarcotica

Ad cicatricem inducendam.

AD cicatricem inducendam adhibentur pulueres sicci,nulla præcedente humiditate, tum quia multùm

tùm ſiccare volumus, tum quia puluis ſatis parti adhæret. Nam partes, quæ cute denudatæ ſunt, ſempet madeſcunt, & illa humiditas puluerem conſperſum ſatis retinet. Conficiuntur autem huiuſmoni pulueres verè & propriè epulotici, ex rebus carnem cõſtringentibus, conſtipantibus, condenſantibus, ac inſtar calli indurantibus, & exiccantibus, qualia ſunt cortex thur. mali granati, gallæ, oſtrea vſta, & corallum vſtum. Ex accidenti cicatricem etiam inducunt, myrrha, litharg. diphriges, charta combuſta, alumen vſtum, vitreolum, & alia quæ carnem colliquant, & extrahunt, modò ad exactum leuorem reducantur, & ſpecilli cuſpide leniter cõtangant partem affectam. Nam ſi maiore quantitate, & paulò largiùs quis vtatur, mordicant, carnem colliquant & vlcus concauant. Verè autem epuloticorum quo maiorem quantitatem impoſueris, eo citiùs cicatricem inducent. Ad vlcera autem plana, in quibus carnem minuere non oportet, talis fiat.

℞. cortic. thur. myrrh. litharg. cortic. mali gran. ana partes æquales, fiat puluis tenuiſſimus, & inſpergatur modicè. Aut fit ex carnem minuentibus hoc modo.

℞. aluminis vſti, æris vſti, aut ſcammæ æris ablutæ, gallarum, cortic. mali gran. ana partes æquales, fiat puluis tenuiſſimus, & inſpergatur modicè. Hîc autem obſeruandum eſt æs vſtum, ſcammam æris, & florem æris ablui in cicatrice inducenda, vt nonnihil cauſticæ facultatis amittant, magiſque epuloticum fit medicamentum. Talibus autem medicamentis vtendum in corporibus ficcioribus, & partibus minùs ſentientibus. Ad carnem autem comedendam ſit puluis ex ære vſto, ſcamma æris, alumine vſto, chalcitide, aliiſque modicè vtentibus, & arrodentibus. Nam auripigmentum inſperſum carnes minuit, item ſublimatum, frequentiùs tamen vtimur alumine vſto.

Pulueres ad oculos.

OCulares pulueres fiunt detergentes, detrahentes carnem, & cicatricẽ inducentes. Detergentes fiunt ex modicè detergentibus vt ſaccharo cando, ſtercore lacertæ, felle exiccato, cineribus hirundinum, myrrha, aloë. Quia autem oculus propter exactum ſenſum pul-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 995 sur 1293

©BIUM

ueres non patitur, ſatius eſt vti in forma linimenti, aut collyrij, quod aliquid viſcoſi habeat ad puluerum retentionem. Puluis autem erit tenuiſſimus: Humectabitur oculus albumine oui, aut decocto fœnugræ. deinde inſpergatur pul. albumine oui, quando pul. maiorem dolorem infert. Decocto fœnugræci cùm pars laxanda, aut materia concoquenda eſt.

℞. ſacchari candi ʒ. ij. oſſ. ſepiæ, ſtercor. lacerti ana ʒ. ß. myrrhæ ϑ. j. fiat puluis tenuiſſimus. Quoniam ſi craſſior eſſet, partes exaſperaret.

Ad vlcerũ in cornea deterſionem.

℞. Myrrhæ ʒ. ij. ſacchari candi ʒ. j aloe ʒ. ß. Ad vlceris verò conſolidationem fit ex ſarcocollæ ʒ. ij. myrrhæ, thur. ana ʒ. j. ſanguinis draconis ʒ. ß. fiat pul. Vlcera ad cicatricem perducta ſimili puluere, cicatricem in oculo, aut maculam craſſam non contrahunt. Pulueribus ocularibus vtimur potiſſimùm in pterigiis. Nam pterigium ex carne contuſa factum eſt, venis capill. oculorum copia ſanguinis diſtentis, quæ ſenſum exactum non habent. ob id medicamenta detergentia, ſiue detrahentia ferre poſſunt. Præterea locus ille rotundus non eſt, puluerémque recipit, & continet. Inſufflantur autem hi pulueres arrodentes, & carnem minuentes, donec ad panniculum adnatum peruentum ſit. Conficiuntur verò ex variis rebus, ſed efficaciſſimi fiunt ex ſupradictis, vt alumine vſto, ſcamma æris, & cæteris. Parantur quoque ex teſta ouorũ diſſoluta in aceto, aut parum vſta, item ex ſpõgia, aut teſtis mitulorum tenuiſſimè confractis. Citiſſimè minuitur illa pterigij ſupercretio, ſi mittatur ſanguis, & frequens fiat corporis purgatio, victúque attenuante, & exiccante vtatur. Iiſdem pulueribus vtimur ad ozenas, & polypos, ſed propter fœtorem odorata quędam addimus, & nonnulla quæ magis aſtringunt exedendo carnem. Ex odoratis præſtat cyperus, cinamomum craſſum. ex conſtringentibus alumen, chalcitis, cortex mali punici.

Ad oris vitia.

IN oris etiam vitiis pulueribus vtimur, vel ad columellę exiccationem vel ad dentes detergendos, incarnandos, confirmandos, & fricandos. Ad columellæ autem

tem exiccationem fit ex pipe. præſertim longo, deinde albo, quia conſtringendi vim habet. Hunc autem puluerem ex ſpecillo imponemus, & lingua depreſſa columellã contangimus, ſtatim exiccatur, & denſatur columella, quæ à pituita à cerebro deſcendente laxior, aut humidior facta eſt. Dentes verò deterguntur ex pulue. facto ex detergentibus non amaris, nec fœtidis, vt ſale trito, oſſe ſepiæ puluerisato, ouorum non vſtorum puluere. Vſta enim malè olent: aut ex cineribus cornu cerui, coralli, vel panis hordeati hoc modo.

℞. ſalis commun. ʒ. iij. panis hord. ʒ. j. cornu cerui, aut dentium equi vel elephantis ʒ. ij. extinguantur vino, & aqua roſ. fiat puluis medius, id eſt, non radactus in tenuiſſimas partes. Oportet enim aſperitate partium dentes fricari, & detergi. His puluerib. additur aliquid garyoph. vel cinamomi, vel moſci, ad oris gratiam.

Ad dentium incarnationem.

INcarnantur dentes potiùs ex corallo non vſto, iride, roſ. & myrrha. Sed myrrha cùm ſit amara, prætermittitur, niſi vratur: quia tunc amittit amarorem, & eius loco parum beniouini additur, & ſarcocollæ modicum. Cinis cornu cerui, & cinis præſcriptus ad deterſionem etiam generant carnem, maximè in pauca quantitate. Firmantur dentes puluеribus factis ex aſtringentibus, non tamen omnibus. Nam quæ cõſtringunt, non ſolũm dentes denigrant, ſed etiam pilos vt galla, cortex mali punici, & pleraque alia: ideo corallo in puluerem redacto cum pauco alumine fricamus dentes. Conficitur autem pul. inſignis ad dentes dealbandos, firmandos, & conſeruandos hoc modo.

Puluis ad dentes dealbandos.

℞. Summitatum myrthi, lentiſci, oleaſtri, ſaluiæ, roſmar. ana M. corall. rub. eboris, & dentium equor. ana ʒ. iiij. ponantur in vaſe fictili, & ſimul vrantur, addito p. j. ſalis communis, donec omnia dealbata ſint, deinde reducantur in puluerem craſſum: cui adde garyoph. roſ. cinamomi craſſi ana ʒ. iij. fiat puluis. Et hoc pul. poteſt aliquis cum oxymelite ſquillitico opiatam conficere, & dentes confricare, aut mucilag. gummi tragacanti, aut arab. aut prunorum dentifricia longa conformare,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 997 sur 1293

©BIUM

quibus exiccatis ad deterſionem vti poterit, aut in forma pulueris vtatur. Hic puluis confert ad oris fœtorem humiditates reſiccando, ſed tunc moſcum addere oportet ad oris gratiam.

Pulueres laxatiui.

Diaturbith, diaſenæ.

PVlueres laxatiui parantur in officina duo, vnus ex turbith, quem diaturbith appellant, ad laxandam pituitam, & pul. diaſenæ ad melancholiam purgandam. Poſſunt & alij confici ad horum ſimilitudinẽ, veluti ex rhab. ad purgandum bilem, ventriculum conſtringendum, & reſiccandum. Ex agarico, zinzib. ſale gemmæ ad pituitæ purgationem cum ſaccharo parantur. Item ex cineribus tartari vini albi. Laxat ẽnim detergendo, & inteſtina exiccat. Cõficiũtur ex laxantibus, & detergentibus potiſſimum, quæ minori amarore, aut minùs ingrato ſapore ſunt prædita, quibus pauca quantitate adduntur corroborantia, & horum operationem accelerantia, & caſtigantia, veluti cum ex turbith pul. paratur, parùm zinzib. additur: Cùm ex rhabar. parùm ſpicę, aut cinamomi: Cùm ex ſena aut epith. ſal. Nam ſi maiore quantitate adderentur, vim laxatiuam imminuerent. Sal commune & ſal gemmæ maiori quantitate adduntur, quia & humorem extenuando, & extergendo purgationem adiuuant. His pulueribus ſaccharum rub. vel mannam addere debemus, ſaporis gratia. Sed quoniam aſſumi non poſſunt hi pulueres ſine ſubſtantia liquida, minùs frequenter in forma vtimur ſicca, ſed cum aqua aliqua præbemus, aut in decocto galli antiqui, cum pituitam purgare volumus: cum decocto mercur. quando atram bilem agere: cum aquis portulacæ & graminis, quãdo vermes occidere, & ex corpore eiicere volumus. Cum decocto hord. pul. rhab. ſumitur, cùm detergere volumus: aut cum aqua plantag. quando conſtringere. Quidam etiam ex manna puluerem parant, nonnulli ex diagridio, ſaccharo & pauco cinamomo craſſo, quo vtimur cùm ægros fallere volumus, ponentes ſcilicet in iuſculo, aut pulpa prunorum, vel paſſularum.

Quomodo ſumendi pulueres.

Ad Vermes enecandos, & eiiciendos.

PArantur ad vermes etiam pul. Occidunt vermes pul. ex amaris parati, vt pul hieræ, ex aloë, ex myrrha, ex

ſemi-

ſemine ſantonici, quod ſemen contra vermes appellant, quibus vtendum, quando ſine febre pueros infeſtant & ſine fluxu ventris. Solent enim fluxum ventris ali quando excitare vermes & amara nimium detergendo fluxum augent. Si cum febre infeſtent, dandus eſt pul. ex rhabar. cum aquis temperatis, & aperientibus, vt aqua graminis, & aſpar. Si cum fluxu ventris infeſtent, & purgatio ſit neceſſaria, pul. ex rhabar. dandu, erit, cum myrobal. citrinis, & aqua portulacæ. Sin purgatio non ſit neceſſaria, ſed corroboratione potiùs egeat, pul. diamargariti frigid. cum ſemine portulacæ & citri dari ſolet, & cum aquis prædictis addito ſyru. de aceto. citri, vel de limonibus. Conficitur item pul ex conſtringentibus & reſiccantibus, quo vtimur in fluxu ventris poſt euacuationem, vt corallo rub. raſura eboris, cineribus raſuræ cornu cerui. Hic pul. ventrem aſtringit, & vermes occidit exiccando.

Abſynth. quando & tendum.

Pul. poſt euacuatio.

Ad menſium prouocationem.

PArantur pulueres ad menſium prouocationem ex fortibus medicamentis ingratis & amaris, vnde in pilulas redigimus hoc modo.

℞. myrrhæ, cinamomi ana ʒ. j. ſabinæ ʒ. ß. ſeminis apij, petroſ ſpic. nardi, ſcœnanth. aſari ana ℈. j. fiat pul. cap ʒ. j. cum ſucco eryngij. In prouocantibus menſes oportet multum humiditatis accipere, quia medicamẽta hæc non facilè perueniunt, neque diſtribuuntur in partes affectas, ſed aliquando humores abſumunt, & exiccant: ob id commodè dãtur poſt vſum balnei, vel poſt fotum, vt faciliùs penetrẽt ad partem affectam, & ſanguis trahatur in eam partem.

Ad vrinas mouendas.

AD mouendas vrinas conficiuntur pulueres ex his, quæ verè mouent vrinas, quæ acria ſunt & calida. Interdum admiſcemus, quæ humiditate ſua mouent eas.

℞. gummi prunorum, carabæ (quæ fundit ſanguinem, & ſeroſam ſubſtantiam ab alia ſeparat) ciner. cancrorum ana ʒ. j. ſemin. apij, petro. alkekangi ana ʒ. ß. cinamomi, ſcœnanthi, azari ana ℈. ij fiat pul. tenuiſſ. vt alcohol: ſumatur manè cochlear vnum, ſuperbibendo cyathum vini albi, vel ex aquis prouocantibus vrinas, quales

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 999 sur 1293

©BIUM

sunt aqua graminis & asparagi. Possunt addi quatuor semina frigida maiora minutim incisa, vt cùm vrina cum inflammatione, aut aliqua alicuius partis intemperatura retinetur, aut veremur, ne medicamenta illa nimis calida vlcus exasperent, aut partis inflammationem excitent: Oportet enim istos pulueres diuersos, & dissimiles facere pro causarum varietate. Nam si propter calculum retineatur vrina, ipse calculus deturbandus est: ob id lapis iudaicus, ocra, aut talus leporis, & alia pleraque adiungenda, quorum superiùs meminimus, cum de pilulis ageremus.

De formulis.

FIunt hæc medicamenta ad fluxiones inhibendas, vel ad vlcerũ trachiæ arteriæ, vel pulmonũ curationem vel ad raucedinem, & tussim. Quædã hypoglottides dici possunt, quod sub lingua diutius retineantur ad sistendas fluxiones tenues, & acres. Fiunt autem inspissantibus, & iis quibus electuaria parãtur. Differũt tamen ab electuariis, quod hæc arida eligantur, quæ vel mucilag. gummi trag. vel arab. excipiantur, vel syrupo, vel albumine oui vel terebinthina, & formentur, quibus resiccatis vtimur, eligimus autem quæ magis ori grata sunt vel saltem minùs ingrata, aut apia. Quanquam interdũ ex minùs dulcibus parari oporteat, propter ægri gustum, aut quia dulcia nimis detergendo, & celerando defluxionem excitent, vt nos aliquando pro cardinale à Turnone parauimus, ex acacia, aliisque acidis, & minùs dulcibus, ex quibus magnam percepit vtilitatem. Foramina enim illa quæ post vuluam sunt, per quæ pituita expurgatur, laxa sunt, & continuò fluit per ea pituita. Constringenda itaque pars illa est, atque hoc modo parandæ formulæ.

Pro relaxatione Vuulæ.

℞. Acatiæ ʒ. ß. hypocistidis ʒ. j. boli armeni, terræ sigill. an. ʒ. ij. rosarum, spongiæ bedegar. radic. bistortæ ana ʒ. j. amyli ʒ. iij. cum syrup. de ros. siccis, & myrtill. addito pauco succo cydoniorum fiant formulæ paruæ, quæ noctu teneantur in ore. Aut maceretur gummi arab. in aqua peculi ros. vel myrtill. addito pauco succo cydoniorum, fiant formulæ paruæ, quæ noctu teneãtur in ore. His formulis nonnulli spicam, vel cinamomum,

mum, vel naſturtium addunt. Spica autem ingrata eſt, & ſapore feruido, vnde minus conuenit: nec naſturtium, nec cinam. præſertim tenue, excitat enim defluxiones. Si quis itaque cinamomo vti velit, ad craſſorum præſertim penetrationem, aut potius odoris gratiam, cinamomum craſsius addat, quod aſtringit, vel caryoph. pauca quantitate, vt

℞. boli armeni ʒ iij. gummi tragac. amyli an. ʒ. ij. acac. corticis mali punici an. ʒ. cinamomi craſsi vel caryoph. ana ʒ. ß. cum ſyr. de roſ. ſiccis fiant formulæ, quæ in ore teneantur.

Ad incraſſandam materiam ſit hoc modo.

℞. Gummi tragac. arab. amyli an. ʒ. iij. ſeminis papauer. albi, terræ ſigil. boli armeni an. ʒ. j. cum ſyr. iuiub. vel de papauer. trochiſ. pro nocte fiant. Quòd ſi expectorandum ſit, aut inſpiſſandum, ex penidiis, ſaccharo, gummi tragac. & pauco ſucco glycir. parabuntur, vt

Ad expectorationem.

℞. penidiarum ʒ. j. ſacchari candi ʒ. ß. gummi tragac. & arab. an. ʒ. j. aniſ. ʒ. ß. ſucci glycir. ℈. ß. fiant formulæ cum ſyr. iuiub. vel cum mucilag. gummi tragac. vel arab. extracta cum aqua roſarum.

Ad tuſsim & raucedinem.

SI ad expectorationem, tuſsim, aſperitatem, raucedinẽ præſcribantur ex leuiter detergentibus hoc modo

℞. pinearum ʒ. iij ſacchari candi ʒ. j. excipiantur mucilag. gummi tragac. extracta cum aqua decoctionis lyquirit. hord. aut paſſul. aut temperabitur hoc modo.

℞. liquir. raſ. contuſ. ʒ. j. paſ. mundat. ʒ. iij. hordei integri p. j. fiat decoctio ad ʒ. iij. in colatura adde gummi tragac. ʒ. ß. quibus adde pinearum ʒ. iij. ſacchari candi ʒ. j fiant formulæ cum pauco amylo, quibus ſub lingua repoſitis vtatur.

Ad aſperitatem trachiæ arteriæ.

AD trachiæ arteriæ aſperitatem ſimiles poſſunt fieri cum decoctione hordei integri. Ad vocis clarificationem additur farina orobi, vel fabarum. Cùm detergenda eſt arteria, pituita liquefacienda, aut tenuis exiccanda, & raucedo proueniat ob pituitæ in faucibus concretionem, cubebæ apponuntur hoc modo.

℞. farinę fabar. ʒ. farinæ hord. ʒ. ß. ſacchari candi ʒ.

©BIUM

iij. ſucci glycir. ʒ. j. cum mucilag. gummi tragac. extracta cum aqua hord. fiant formulæ. Eligimus farinam fabarum, quia amara nõ eſt, vt orobi farina. Si quis farinam orobi velit, ſacchari quantitatem augeat. Si parentur ad exiccationem, his addi poſſunt cubebarum ℈. ij Calefaciunt enim plurimùm & acres ſunt. Addi poterit etiam piper, & alia quæ pituitam fundunt. Myrrha etiam huic affectui ſatis conuenit, propter amarorem verò reiicitur.

Ad peſtem.

FOrmulæ etiam fiunt ad aeris peſtilentis caſtigationem, quibus tempore peſtis vtimur. Aer enim peſtilens dum attrahitur, in ore elaboratur, & horum medicamentorum ratione caſtigatur. Tales autem formulæ non vno eodémque modo parari debent. Nam ſi conſtitutio aeris peſtilentis ſit calida, vt æſtate, odoratis frigidis caſtigabimus, hieme verò calidis odoratis.

Aduerſus peſtem in æſtate.

℞. roſ. rub. florum viol. nymph. an. ʒ. j cortic. citri ſicci, & ſemin. citri ana ʒ. ß. coriand. ſandal. rub. & albi ana ℈. ij. boli armeni ʒ. j. cum mucilag. gummi tragac. cum aqua roſ. extracta fiant formulæ In hac compoſitione eligentur odorata minùs calida. Nam calida tempore calido ephemeram excitare poſſunt. Præterea omnes morbi peſtis tempore fiunt peſtilentes & contagioſi. Summopere igitur cauenda humorum agitatio, & calfactio. Quia autem hæc deglutienda ſunt, parum boli addimus, qui inſpiſſando prohibet humorem agitationem, & infectionem. Tempore peſtilenti frigido faciliùs parantur. Medicamenta enim odorata ſunt calida. Ex pulueribus igitur odoratis parari poſſunt hoc modo.

Tempore peſtisquid fugiendũ.

℞. pul. arom. roſ. diamarg. frig. an. ʒ. ij. boli armeni ʒ. j. ß. cum mucilag. gummi tragac. extracta cum aqua roſarum formentur pilulæ, quas teneat in ore, quibus addi poterit corall.

Ad oris fœtorem.

EX ſolo etiam moſco & ſaccharo parantur trochiſci moſcatelini dicti, ad oris fœtorem, qui tempore frigido vſurpantur, vt ſupradicti etiam, additis ad ipſum oris fœtorem granis tribus moſci. Et hæc de formulis, quæ ſub lingua tenentur breuiter dicta ſunt à nobis.

De

De instaurantibus.

INstaurantia medicamenta dicuntur, quæ ad virium imbecillitatem factam subitò vel ob morbum acutum, vel ob euacuationem immodicam fiunt. Parantur autem vel ex succo, aut iure carnis, pulueribus cordialibus, conseruis, & aliis, quæ spiritus instaurare possunt, vel odore, vel substãtia, & partes aliquas principes alterare. Fiunt autem tribus modis. Primùm hoc modo maiores nostri parare solebant. Carnes capi reiecta pinguedine sumebant, cui in partes diuisæ, lotæque vino, aut aqua cordiali conseruas admiscebant affectui, partíve accommodatas. Pulueres igitur & aquas additis quandoque panno aureo, catena aurea, & numismate aureo: quæ singula vitreo vase inclusa balneo mariæ decoquebant, donec pes capi in lebete suspensus sit, exempli gratia, in feb. ardentibus ad virium conseruationem.

℞. conseruæ viol bugl. nenuph. an. ℥.j. pul. diamarg. frigid & de gummi ana ʒ.ij. pannic. auri num. vj. aquæ ros. bugloss. acetos. an. ʒ. vj. ponantur omnia in vase vitreo diligenter concluso, atque pasta, vel luto satis obturato, quod vasi aqua pleno impositum decoquitur donec pes coctus sit.

Vt autem studiosi nostram componendi rationem intelligant, patefaciendi sunt errores, qui in hoc componendo committuntur, deinde nostram tanquam meliorem & faciliorem vsurpabũt. Hic autẽ nulla habetur ratio medicamẽtorum. Nam carnem crudam puluerib. cordialibus admiscent, ac vnà decoquũt, obliti theorematis imperantis, vt quæ longam coctionẽ desiderant, tenuioribus & leuioribus nunquam in decoctione admisceãtur. Nam si quis velit carnem perfectè decoquere, adurentur pulueres, sin pulueres cordiales & odoratos non velint destrui, caro cruda planè manebit. Nunquam igitur medicamenta bona parabunt. Neque recipiendum est illud perfectæ coctionis iudicium. Nã pes diutius decoquẽdus cùm sit, ob eius substantiam duram atque carnosam, non modò pulueres hoc iudicio perierunt, sed etiam ipsa caro nimiùm cocta erit, & exiccata.

Error.

Impostu-ra.

Impostúram quorũdam prætereo, qui catenas aureas decoquũt, cùm nihil inde dissoluatur præter argentum

©BIUM

viuum, aut ſordes, aut pinguedo quædam, quæ omnia tamen remanent. Nos autem loco carnis crudæ carnem ſemicoctam, aut ius coctum per quartam horæ partem ſumimus, atque in aqua calida calefacere, & permiſceri ſinimus, deinde percolatum vtẽdum prębemus. Eo modo paratum neq; crudum, neque aſſum, neq; coctum nimis obtinebit, vt in thoracis affectibus.

℞. iuris capi perfectè cocti ℔. ß. aquarum bugloſſ. viol. ana ʒ. ij. aquæ capilli ven. ʒ. iij pul. diamarg. frig. & diaireos ſimpl. ana ʒ. ij. pul. de gemmis ʒ. j. panniculorum auri num. ij. miſce, decoquantur in duplici vaſe per quadrantem horæ, coletur & vtatur. Pariſienſes pharmacop. carnes in alembico diſtillant, & aquam inde extractam conſeruant, & ægrotis præbent, quæ aqua diu ſeruari non poteſt, cùm adeo tenuis ſit, vt ſpiritus poſsit nutrire, & reficere. Non erit præter inſtitutum ſi paſſulæ addantur, nuclei pinei, vel amygdalæ, potiſsimùm quãdo pars aliqua thoracis laborat. Si ad pulmonum vitia, ex detergentibus: ſi ad fluxum, ex conſtringentibus & exiccantibus additis nutrientibus odoratis, & cordialibus, vt in cibo ſit medicina, & in medicina cibus, vt Hip. imperat. In affectibus thoracis abſtinet ab aſtringentibus: in omnibus aliis leuiter aſtringentia cordialibus admiſcentur, quia virium diſſolutionem impediunt, & partem roborant.

Mos Pariſienſis.

De medicamentis mollibus, ac primùm opiatis.

DE medicamentis in forma liquida & ſicca iam dictum eſt: ſupereſt vt nunc de iis agamus, quæ mediam inter hæc naturam habent, quæ ſcilicet neque humida ſunt vt ſyrupi, neque ſicca vt pulueres, tabellæ, trochiſci, pilulæ ſunt. Ea porrò medicamenta conficiuntur ex ſuccis humore quodam coniunctis, aut ex mollificatis ſubſtantia, vulgò opiatæ dictæ, & confectiones. Differunt autem opiatæ, fine, ſiue operatione. Quędam enim ad partium alterationem fiunt, vt ad ventric. alterationem, aromaticum roſ. ad cordis, confectio alkermes ex granis tinctorum: aduerſus venena, confectio de hyacinto. Ad caput, aurea Alexandrina. Hæ omnes ferè calfaciunt, & exiccant. Nonnullæ verò fiunt ad doloris ſedationem, vt confectio Philonij aſyncrita, à colo verò

Differentia.

colica

colica dicta est ab antiquis, quia narcotica. Aliæ ad laxandum vt hiera picra, colocynthis Archigenis. Lohoc de cassia, catholicum ad communia recremẽta vacuanda. Ad pituitæ vacuationem, diaphenicum, indum maius, quæque ex phlegmaticis conficiuntur. Ad bilem, electuarium de psillio, diaprunis simpl. & solutiuum. Ad atram bilem, confectio hamech. Confectiones aut eccoproticæ fiunt, aut succus, aut herbarum decoctione ex causſa, aut pulpa tamarindorum, passularum, prunorum, ad inspissationem scilicet. Eodem modo duæ paratæ in officinis reperiuntur, diacass. & diasebesten, vt diacassia cum melle, & diacass. cum saccharo. Si quis delicatam admodũ facere velit diacassiam, poterit hoc modo.

Ad recrementa communia euacuanda.

℞. mercur. M. ij. ciclæ M. j. pass. prunorum, sebest. fic. ana pa. xxx. anis. ʒ. iij. flor. viol. p j. fiat decoctio & extrahatur pulpa pass. pruno. ficuum, sebesten, & cum pulpa cass. fiat opiata decoctione incorporata. Accipimus fructuum maiorem numerum, quia opus est illorum pulpa satis copiosa: quia pauca futura est extractis pellicu-lis & nucleis. Quæ si diu seruanda est, decoctioni addẽdum sacchari q. s. atque in syr. coquẽda, cũ quo fit opiata: hæc excrementa communia purgabit. Si quis autem affectus pulmonis velit sanare glyc. addet. Ad reliquos autem humores vacuandos, addenda sunt medicamenta propriè trahentia succos eos, veluti si hæc compositio receperit rhab. aut succum ros. aut syr. ros. laxatiuum fiet tantum bilioſa: Sin decoctioni addatur carthamus, agaric. polypod. pituitoſa: Sin thymus, epithymus, sena, polypod. in maiori quantitate, quàm in priore decoctione fit melancholica. Hac vtimur ad ventris astrictionem sine aliqua affectione alicuius partis. Si sanus sit, potest tutò ex omnibus istis humidis & detergentibus aluum molliẽtibus parari, veluti si quis opiatam ex catholico & cassia paret, poterit addere senam, agaricum, cineres tartari. Si vlcus sit in renibus aut vesica, nullum ex his ponendum: Sena enim & agaricus exasperant partes affectas, quod & carth facit. Si autem calculo sit obnoxius, ficus possunt addi (à quibus abstinendum, si

Hæc communia excrementa vacuat.

Bilioſa.

Pituitoſa.

Melancholica.

Cautiones.

Ficus.

©BIUM

vlcus adfuerit, quia vim habent ſuppurandi) quod in vlcere non eſt faciendum. Colico affectui obnoxiis, & aluum lubricam habentibus, non eſt opus addere caſſiam. *Caſſia.* Caſſia enim ſua lubricitate lienteriam excitaret, & flatus gigneret, niſi priùs caſtigata fœniculo, aut aniſo, aut aliquot granis piperis. In ardore vrinæ caſtigatur ſemine berberis, eóque modo fit opiata eccoprotica, neque vlceribus, neque colico dolori contraria. Cæterum ſi fieri poſſit, gratæ fiant opiatæ, mouendæ aluo accommodatæ, quæ nullis affectis partibus noceant, quod fieri poteſt, quemadmodum hæc ſemine berberis addito non admodum nocet ſua acrimonia, aut aniſo addito in flatulentis affectibus. Pectori autem, ventriculo, hepati, & neruis magis accommodantur, ſi vel ſuccum in ea parte redundantem euacuent, vel ea quæ parti affectæ conueniunt, quæque eius læſionẽ impediunt, recipiant, veluti ſit pectoralis ex pulpa paſſ. ficuum, & *Pectoralis.* dactylorum, maximè autem additis agarico aut carthamo aut polypod. aut ſena, atque inſpiſſata ſyr. viol. ſi materia ſit calida, aut ſi craſſa ſit materia, ſyrup. de glyclr. vel paretur modo ſequenti.

Opiata pectoris.

℞. polypod. querc. recentis q. j. liquir. raſ. ʒ. j. paſſ. enucleatarum, fic. an. pa. xx. dactylorum mundatorum, & parum maceratorum in aqua hordei: vel aqua & vino albo, num. x. aniſ. ʒ. ij. fœnic. ʒ. j. ſeminis melonum ʒ. ij. biſmal. ʒ. j. flor. viol. p. j. fiat decoctio in ſufficienti aqua, donec molleſcãt fructus, cõtundantur, & trãſmittantur per pannum rarum canabinum, & colaturæ adde ſacchari q. ſ. fiat ſyr. cum quo fiat opiata, cui addi poterunt agaricus, medulla carthami & ſena in puluerem redacta. *Capitalis & pectoralis.* Talis autem compoſitio & capitalis & pectoralis erit, non quòd ad caput penetret, verùm quia humores capitis, quibus repletur, & infeſtatur, euacuet. Nec prohibet etiam ſi parum cinamomi addatur ad gratiam. Penidias autem addi prohibet, quia inſpiſſant, & molem augent, & iuiubæ, etſi deterſionis non ſint expertes.

Pro hepate.

HEpaticis affectibus, maximè qui cum obſtructione fiunt, cõuenit præcedens opiata, paucis admodum additis,

additis, quæ & detergunt, & pituitam trahunt. Obſtructiones auferunt materiam trahendo, aut potiùs ne fiat impediunt, aduerſa pituita, ne in venas ingrediatur. Fit igitur hepatica, addita ſpica nardi, vel celticæ pauxillo, vel azaro, vel cinamomo. Ad obſtructiones ab hepate calefacto eadem erit vſui. Verùm ad ventris obſtructionem cum calefactione alio modo parabitur. Fructus enim feruorem bilis extinguentes vſurpandi ſunt, vt pruna, ſebeſten, tamarindi, vt, *Extinguentes bilem fructus.*

℞. prunor. ſebeſt. ana pa. xxx. paſſ. pa. xv. aniſ. ʒ. ij. quatuor ſeminum frig. maior. ʒ. iij. flor. viol. buglofl. borrag. ana p. j. fiat decoctio in aqua endiuiæ & pulpæ fructuum extrahantur, & tranſmittantur, quibus adde tamarindorum ʒ. ij caſſ. recenter extractæ ʒ. iiij. ſeminis berber. ʒ. j. ß. rhabar. electi irrorati decoctione ʒ. iij. & cum vna decoctionis parte in ſyrupum redacta fiat opiata, vel cum ſyr. roſaceo laxatiuo addito cinam. ℈. j. ſumantur manè, in forma boli ʒ. j. aut in decoctione cichorij vel pulli.

Pro liene.

SPlenetica fient illa pituitoſa ſeu phlegmagoga additis ſenæ folliculis & cuſcutæ ſeminibus, & ſi ſumatur cum decoctione mercurialis, vt,

℞. decoctionis prędictę ad opiatã pituitoſ. ℔ ß. ſen. orient. cuſcutę, ſummit. thymi ana ʒ. j. flor. geniſtæ, anthos, borra. & tamariſci, an ʒ. ß. fiat decoctio, in qua diſſ. ſacchari q. ſ. fiat ſyr. coctus ad perfectionem, quem inſpiſſabis capiendo pulpæ caſſ. ʒ. vj. pulpæ paſſ. & ſebeſten ana ʒ. j. ſenæ orient. tenuiſſ. pulueriſ. ʒ. j. ß. medullæ ſeminis carthami & epithymi ana ʒ. iij. fiat opiata.

Ad calculum renum & veſicæ.

QVædam etiam opiatæ fiunt ad calculos renum & veſicæ, ad vlcera & calfactiones earundem partiũ. Ad calculos parantur ex detergentibus, relaxantibus, & flatus diſcutientibus, leuiter incidentibus & prouocantibus vrinam.

℞ radic biſmal. ʒ. ij. liquiri. raſ. radic. eryng. ana ʒ. j. paſſ. fic & ſebeſt an. pa. xxx. aniſ. fœnic an. ʒ. ij. apij, petroſ. ana ʒ. ß. florum viol. chamom. & geniſtæ ana p. j. fiat decoctio in aqua decoct. cicer. rub. in vnáque parte

©BIUM

decoctionis in syr. coctæ cum melle & saccharo, additis medullæ cassi ʒ.vj. pulpæ fic. pass. extractæ, fiat opiata, de qua sumatur ad detersionem renum hora vna ante cibum, ne hi fructus vertantur ad alimentum.

Ad vlcus renum.

SI vlcus adsit vel inflammatio, ardorem extinguētia, & leuiter detergentia sine morsu tamen, ex vsu erūt, ne vlcus irritetur, hoc modo.

℞. cassi. recenter extract. ʒ.iiij. tamarindorum electorum ad acrimoniæ extinctionem, & pulpæ sebesten ana ʒ.j. mucilag. seminis psilij ʒ. vj. cum syrupo viol. fiat opiata, quæ sumatur cum aqua hord. vel decoctione pulli. Decoctio autem hæc ficus non recipit, quia sua acrimonia partem lædunt vlceratam, nec senam, quam idē facere credunt, nec dissolutionem flatus, nisi paucam anisi quantitatem quis velit adiungere. Præterea neque berberis semen addimus, nec vrinas prouocamus. Nam acida pungendo partem vlceratam lædunt.

Ficus & sena reiiciuntur.

Ad morbum articularem.

AD articularem morbum leniendum, communis, vel pituitosa sufficiet opiata, ad deriuationem tantùm, non autem eradicationem. Eadem sufficit ad recrementorum communium euacuationem.

Ad alterandum & confortandum.

FIunt & opiatæ ad alterationem & confortationem, quæ alteratiuæ & confortatiuæ dici possunt, quas pharmacopolæ cordiales vocant. Sunt tamen & stomachicæ, & ventriculares, pulmonariæ, renales, vesicales, articulares, cerebrales, neruosæ, menses & vrinas mouentes, & calculos comminuentes. Fiunt autem ea conseruis parti & morbo accommodatis, ex pulueribus, & syr. vel melle, vel his omnibus simul, vt ad ventriculum refrigeratum, calida ad relaxatū, & fluentem sicca, & astringentia præscribimus: Vt ex conseruis conserua cortic. citri, eryng. anthos, zinzib. conditum. Ex pulueribus aromaticū ros. diarrh. diagalan. rosata nouella. Ex aromaticis denique confectionibus, vt garyophil. ad calfaciendū sine astrictione. Præterea ad alios affectus etiam dari possunt, vt capitis neruorum, & ad refrigeratum ventriculum & ad nimis humectatum talis fiat opiata.

Pro refrigerato Ventriculo.

℞. Conſeruæ eryng. & cortic. citri ana ʒ. j. florum anthos 3. iij. conf. ℞. aromat roſac. ʒ. j. cum ſyrupo conſeruationis corticis citri, fiat opiata, ſumatur tribus horis ante paſtum. Fiunt etiam opiatæ ſine conſeruis, ex pulueribus, aucta quantitate ſyrup. addito ſaccharo hoc modo.

℞. confectio. aromatici roſ. ʒ. i. diagalang. diarrhod. abb. vel roſatæ nouellæ ana ʒ. iij ſacchari parum, cum ſyr. conſeruæ cortic. citri, fiat opiata, ſumatur ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum vini diluti aqua abſynth. vel mentæ, vel fiat ſic.

℞. zinzib. conditi cum ſaccharo ʒ. j. pul. diarrhodi abb. 3. iij. aromat. roſ. 3. ij. cum ſyr. de menta, fiat opiata, capiat, vt dictum eſt.

Pro Ventriculo relaxato.

QVòd ſi ea relaxatio ſit cum larga humiditate tenui, & refrigeratione, poſt vſum pilularum hoc erit vtendum.

℞. myrobalanorum conditorum nu. 1. vel carnium cydon. (quæ magis probantur, quàm myrobalani) cortic. citri conditi, zinzib. conditi ana ʒ. i. confectio. aromatici roſ. ʒ. ij raſuræ ebor. corall. rub. & vſti, & loti in aqua mentæ ana ʒ. ij. cinet. inteſtinorum gallinæ, & lupiana ʒ. iij. cum pauco ſyru. conſeruæ cortic. citri, fiat opiata, ſumatur, vt dictum eſt.

Quòd ſi maior ſit ventris relaxatio, & inteſtinorum, eáque cum fluore lienterico, tum augenda eſt magis aſtrictio in fine, veluti ſi addantur diacydonites 3 ij quod magis aſtringit, aptior erit ad ſiccandum cum aſtrictione, & calfactione. Aut fiat ſic,

Pro lienteria.

℞. Myrobal. emblicorum nu. 1. (ſi papauer fuerit) cydoniorum ʒ. i. corticum citri conditi ʒ. i. pul. diacydonites 3. 2. diarrhodi abb. & roſ. nouellæ ana 3. i. coral. rub. vſti ʒ. j. ß. conſeruæ acori collatæ & tranſmiſſæ per cribrum 3. vj. cum ſyrup. de cytoniis, fiat opiata, ſumatur ante cibum.

Pro dyſenteria.

SI verò eſt de dyſenteria, refrigerandum erit & con-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1009 sur 1293

©BIUM

ſtringendum. Conſerua itaque roſ. antiqua vſurpanda caro cydoniorum:prętermittendum zinzib.cortex citri & alia.Fit autem ex aſtring & refrig.hoc modo.

℞. carnis cydon. conditæ ʒ j. conſer. roſ.antiq.ʒ.j.ß. pul.coral boli armen.an.ʒ.ij.diamarg.frig.ʒ.j. cum ſyr. cydon.fiat opiata,ſumatur manè.

Quòd ſi magis aſtringendum, veniendum ad trochiſ. exiccantes,& conſtringentes,quales ſunt trochiſ de ſpodio,de terra ſigillata,& ſimiles.

Ad refrigerandum ventriculum.

AD refrigerationem tamen vſurpamus conſeruas,alias partes refrigerantes,vt

℞.conſ.roſ. nenuph an ʒ.ß. pul.diamarg.frig. & triaſand. an.ʒ ij. diarrhodi abb. ʒ.ß.corall.rub.ʒ.j.ß. cum ſyr.viol.fiat opiata.

Ad humectationem ventris,totiúſque corporis.

AD humectationem ventric. & totius corporis paucas paramus opiatas,quia & potu potiùs, quàm medicamentis humectamus. Quòd ſi quis vti velit,fiat ſic.

℞.conſeruæ rad. bugloſſ. & borrag. conſeruæ viol. & ſatyrionis (humectat enim, & pinet in morbis ſiccis & melancholicis, etſi excitent venerem, idem faciunt ob flatus,qui poſſunt diſcuti aliis medicamentis) an ʒ.j pinearum (quia humectant,ſed facilè conficiuntur,calor verò remittitur ablutione infuſarum in lacte, quat.ſem. frig.maior.mundat.ſem bombac. anaʒ.ij. carnis teſtud. præparatarum(quę habent humiditatem non facilè diſſipabilem) ʒ.j.aniſ.ʒ.j.cinam.ℨ.j. fiat opiata cum ſyr.de bugloſſ.vel borrag.Hæc humectat,refrigerat & nutrit,in qua additum eſt aniſum,quia,quę humectant,vt radic & earum conſeruæ flatus gignunt,ob id parum addendum cenſeo. Cinamomum verò ad gratiam tantùm & iuuandam concoctionem Diatragac.non conuenit, propter camphoram,quæ fortiſſimè exiccat. Puluis reſumptiuus non valet, niſi præparetur recenter, quia ſemina illa facillimè rãceſcunt.Præparatio teſtudinum & viperarum, vt concoquantur.

Pro hepate opiata.

AD hepatis alterationem & apertionem fiunt opiatæ ex his, quæ partem ipſam ſpectant, & alterationi ad-

ni aduerſantur, quibus hepar calefit, refrigeratur, humectatur, & reſiccatur. Cùm autem id fit, totius corporis habitus afficitur. Non enim fieri poteſt in tali parte alteratio aliqua inſignis, citra ſenſum aliarum partium, quæ per venas ſanguinem recipiunt. Itaque nullo exiſtente affectu, aut paruo admodum, vt aliarum alterationes & inflammationes caſtigantur, ita vt eius partis, quæ ab hepate calefacto, refrigerato, humectato, exiccato totum corpus affectum ſimilem ſentit.

Ad calfactum hepar.

AD opiatam pro calfacto hepate præſcribendam videndum eſt, num calefactio ex intemperatura traxerit originem, ſine fluxu ſubſtantiæ, atque tunc pars tantùm alteranda eſt: Sin ab inflammatione, aut à bile retenta, tum refrigeranda eſt his, quæ leuiter aperiunt, nec prætermittenda, quæ non multùm conſtringunt. Conſerua itaque roſ. caro cydoniorum aut alia hîc ex vſu non erunt, quia à parte inflammata alterantur: ſed detergentia, & biliosa recrementa euacuantia erunt adhibenda. Conuenit ergo conſerua capil. vene. quanuis ad primum gradum calefaciat, quia reſoluendo obſtructiones, refrigerat per accidens. Conſer. item cichor. in hepatis inflammationibus multùm prodeſt, quia aperit obſtructiones, & expurgat, viol. bugloſſ. borrag. non ſunt aduerſæ, quia humidæ, & minùs calidæ. Pulueres item, qui ſimili facultate præditi ſunt, vſurpandi.

Ad calfactum hepar cum obſtructione.

℞. conſeruæ flor. cichor. & capill. veneris ana ʒ ß. conſeruæ viol. ʒ. iij. pul. diatragac. frig. & triaſand. ana ʒ. ij. quat. ſemin. frigid. minutim inciſorum ana ʒ j cum ſyrupo endiuiæ, fiat opiata, quæ erit ad calfactionem obſtructione, & inflammatione hepatis. Quòd ſi refrigerandum tantùm ſit, nulla exiſtente obſtructione, omnes conſeruas refrigerantes vſurpandas eſſe cenſeo, vt conſeruam nenuphar. & ſimiles.

Ad obſtructionem maiorem in ictero.

AD obſtructionem maiorem parantur, ſed conſiderandum, quis affectus hanc ſequatur an icterus, an aqua intercus. Nam ſi fuerit icterus, aperiemus cum quadam deterſione, & refrigeratione. Si aqua intercus, ape-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1011 sur 1293

©BIUM

riemus obſtructiones exiccando, & facultates hepatis magis confortando ſeu roborando.

Ad icterum.

℞. Conſeruæ capil.ven.rad.apij ana ʒ.j.ß flor.cichor. vel calendulæ ʒ.j.pul.triſant.ʒ.ij diarrh. abb. ʒ.j. quat. ſem. frig. maior. minutim inciſorum ana ʒ.ß cum ſyr. endiuiæ compoſito, fiat opiata, de qua cap. ſuperbibendo aquæ gram. vel cichor. vel endi. ʒ. j Si autem ſequatur aqua intercus, corroborandum eſt magis iecur corroborantibus & exiccantibus, vt.

Ad aquam intercutem.

℞. Conſeruæ flor. cichor. capil. vener. ana ʒ.j. pul. dio. dori abb. & aromat. ana ʒ. iij. triſand. ʒ.ß. hepatis lupi ʒ.j. ciner. inteſtinorum lupi ʒ.ij cum ſyrup. de eupator. fiat opiata, ſumatur ad quantitatem auellanæ, & ſuperbibantur aquæ de abſynt. ʒ.ij. Tales opiatæ quodammodo ad caliditatem vergunt, & ad paruam refrigerationem vtiles erunt, quæ cachexiam facere incipit. Sin maior ſit refrigeratio, dialaccam accipiemus, diacurcumam, aromat. roſ. diagalang & conſer. radic. apij, helleni, vel anthos, hoc modo.

℞. conſeruæ anthos, & rad. apij, ana ʒ.ß. confectionis aromat. roſ. ʒ.j. pilu. diarrh. abb. ʒ.j. trochiſc. de eupat. ʒ.ß. cum ſyr. de bizan. vel de menta, vel de eupat. fiat opiata, de qua cap ſuperbibendo vinum dilutum cum aqua abſyn Adduntur etiam trochiſci de abſynth. de rhab. enulæ campanæ & endiuiæ.

Pro ſplene.

AD ſplenis intemperiem eodem ferè modo, & iiſdem remediis vtimur, niſi quòd fortiùs aperimus obſtructiones, atque imperamus, quæ ſplenem magis reſpiciunt, vt conſeruam florum tamariſci, ceterach, ſcolopendrij, & potiſſimùm ex trochiſcis de abſynthio, vel de eupat cappariibus, vel ſimilibus fortioribus, idque ratione materiæ, non ſubſtantiæ, ſic.

℞. conſeruæ radic. apij, (quia multùm aperit) ʒ.j. conſeruæ ceterach, & capilli veneris ana ʒ.ß. pul. diarrhod. abb. trochiſci de cappar. ana ʒ.j. cum ſyr. acetoſo, fiat opiata, de qua cap. ſuperbibendo aquæ fœnicu. vel ferratæ, vel port. vel ruſci, vel aſparagi, vel grami. ʒ.j

Splen

Splen autem intumeſcit non ob melancholiæ copiam, ſed potiùs ob flatus circa illam partem congregatos, & retentos. Parãda itaque remedia ex conſtringentibus, & flatus diſcutientibus. Aſtringentia enim prohibent eius inflationem & eleuationem, & quod receptum eſt, diſcutiunt. Diſcutiunt autem ſemina maiora, & minora, ſemina apij, agarici, port. cortex tamariſci, malorum præterea aſtringentium cortex, ſi à flatibus tumeſcit, vel fructus vel ſemen. Aqua etiam chalybeata, vel ferrata, & chalybis raſura ſplenem minuunt prætumidum, vt

℞. conſer. ceterach ʒ ij. trochiſci de cappar. ʒ. j. dïarr. abb. diagalan. ana ʒ. j. ß. limaturæ chalyb. maceratæ in aceto, & tenuiſſimè tritæ ʒ. iij. ſeminis portulacæ ʒ. j. fiat opiata cũ ſyr. acetoſ. ſimpl. ex qua ſumatur quotidie ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ portulacæ, thamariſci vel ſyr. acetoſ ſimpl.

Pro corde & palpitatione.

AD cordis alterationem parantur ex ſupradictis conſeruis, & pulueribus cordialibus de quibus non plura: interdum tamen animaduertendum ad palmum, cardiacam, & palpitationem, maximè fieri, & parari opiatas cordiales. Fit autem palpitatio cordis potiſſimum à flatibus, qui ſunt in crapula cordis, vel à copia aquæ in eadem collecta, pro quarum differentia parandæ ſunt opiatæ diuerſæ. Cardiaca autem oritur à paucitate ſpirituum, aut quia perturbantur à ſpiritu melancholico, aut ob eorum motionem & influxum. Confectio itaque alchermes principatũ obtinet in cardiaco affectu, quia ſpiritus craſſos attenuat, & melancholicos à corde profligat. Conſerua etiam de bugloſ. cùm ſit temperata, ſpiritus gignit, & temperat, & fouet: hanc prodeſſe ſæpius experti ſumus, vel quia hilaritatem parit. Talis autem opiata ſequens erit.

Cardiaca cauſſa.

Confectio alchermes

Conſerua bugloſſæ.

℞. confect. alcherm. ʒ. ß conſeruæ radicis bugloſſ. ʒ. j. conſeruæ florum anthos ʒ. ß pulueris diamarg. frig. (quod dicitur reſpectu alterius calidioris: nam & ipſum re vera calidum eſt) ʒ. j. cum ſyrup. de pomis redolentibus (qui valet ad hunc cordis affectum. Fit & compoſitus ex elleboro nigro, & aliis calidis ad melancholiam expurgandam) fiat opiata, qua ſumpta ſuperbi-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1013 sur 1293

©BIUM

batur parum vini diluti aqua borraginis vel bugloss.

Pro palmo à flatibus, non ab aqua.

SI palmus fiat à flatibus, hæc non admodum erunt ex vsu, quia syr. de pomis ingreditur. Poma enim flatus, seu ventositatem seruant, vsque ad tertiam concoctionem, vt Auic. scripsit. Necessum itaque magis erit ea incorporare cum syrup. conseruæ cortic. citri, vel ex his parare quæ flatus discutiunt, & primam coctionem iuuant, in aqua multi flatus gignuntur, huiusmodi parabitur ex corroborantibus cor, & ventriculum, vt

℞. confect. arom. ros. ʒ. j. diarrhod. abb. & confect. alcherm. ana ʒ. j. corticis citri saccharo conditi ʒ. j. conseruæ bugloss. & anthos ana ʒ. iij. fiat opiata cum syrup. conseruationis cortic. citri cap. ante & post pastum (nam primas tenet ad iuuandam primam coctionem) superbibendo parum vini cum aqua mentæ, & absynthij diluti.

Pro palmo ab aqua.

QVòd si ab aqua fiat cordis palpitatio, euacuantibus elicienda erit aqua, & ægrotantes in otio retinendi, quia nisi moueantur, hoc morbo non corripiuntur. Opiatam autem, ne cordis affectum negligere videamur, parabimus, additis superioribus quibusdam partibus ex cordialibus reficcantibus, vt ex rasura eboris, cornu cerui, coral. rub. vsti, ossis de corde cerui. Vel fiat cinis ex pericardio bouis, quomodo vtamur, vt

℞. opiatæ præordinatæ ʒ. ij. coralli rub. vsti, & loti aqua meliss ʒ ij. rasuræ ebor ʒ. pul. marg. ʒ. ß. cum syru. conseru. cortic. citri, fiat opiata, capiat serò & manè.

Pro capitis affectibus.

AD capitis affectus diuturnos parantur opiatæ diuersæ pro affectuum ratione, veluti ad calfaciendum, exiccandum, & refrigerandum: ad humectandum verò rarissimè, quin potiùs topicis remediis id peragimus, quàm opiatis. Fiunt etiam opiatæ ad morbos per consensum factos veluti in dolore capitis, & ventriculi per consensum facto. Præscribuntur etiam opiatæ, in quibus maior tamen est obseruanda cautio, quàm vulgus facit, qui praxim exercet. Omnes enim opiatas ex odoratis faciunt, non reuocantes in memoriam, quæ scripsit

ſcripſit Hippoc. de odoris. Odorata enim muliebria ducunt, ſed capitis grauitatem faciunt, vt tertio *cata topous* Gal. indicat de croco & myrrha. Parandæ igitur erunt opiatæ ad capitis affectus, vt in epilep. doloribus capitis per conſenſum factis, & in vertigine ex calidis exiccantibus, vel conſumentibus materiam, citra vllam effumationem, in quibus parandis hic ſeruabitur ordo. Primùm igitur recipiant, quæ nullo modo odorata ſunt, deinde quæ param admodum odorata ſunt, quales ſunt cineres odoratorum, & aliorum, quæ ſua natura ſunt inodora, vt corallum, cornua, oſſa, lapides, & ſemina quædam pauco odore prædita, vt lactucæ, port. papaueris, coriandri, tametſi parum odoris habeant. Conſeruæ præterea nonnullæ, quæ non multùm odoris habent, vt conſerua viol. capil. ven. ceterach, acori vulgar. ſaluiæ, vel anthos, quæ paulò maiorem ſpirant odorem. Conſerua verò ſtechados nimiùm caput tentat: zinzibet conditum, cortex citri, parum redolent: myrob. conditi caſſ. olent, ob id lauandi ſunt. Audio præterea aliquid admiſceri caſſ. ſyrupo conſerū. myrobalanorum. Quòd ſi ita eſt, inutilis ſanè erit ad aſtringendum, vt practici putant. Præterea renouatur frequenter, imbecillior idcirco redditur & inefficacior.

Vtiliſſima hæc in frigida.

Conſeruæ.

Pulueres omnes dicti capitales ambram, vel moſcum recipiunt, aut crocū & alia fumos excitantia. In morbis itaque, qui per effumationem fiunt, non ſunt dandi, aut contra vulgarem opinionem, & cōſuetudinem exhibendi, id eſt, ante cibum, vt eam effumationem imminuat cibus ſuprà ingeſtus, quemadmodum multos dolores ſedari vidimus ſumpto cibo. Eam ob cauſſam tremulos, vertiginoſos ſumpto cibo meliùs habere experimur.

Quo tempore exhibenda.

Nonnullis cibo ſumpto dolor cap. ſedatur.

Ad morbos capitis frigidos.

AD morbos igitur frigidos, in quibus nullus eſt dolor, aut nulla effumatio, fiet hoc modo.

℞. conſeruę capilli ven. ʒ. j. conſeruæ anthos, zinzib. conditi ana ʒ. iij. cineris hirund. ʒ. ß. coral. rub. vſti ʒ. j. piper. tenuiſſ. pulu. ʒ. j. ß. cum ſyr. de ſtechade fiat opiata

Piper hîc ponitur, quia inſigniter calefacit, & exiccat, & non eſt admodum odoratum, zinziber præterea

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1015 sur 1293

©BIUM

conditum non multùm olet. Insuper conserua anthos non multùm calfacit, & exiccat insigniter. Syrupis de stechade sine odore est, & alia medicamenta quæ huic alligantur. Omnia autem medicamenta, quæ huic affectui conuenire videntur, simul colligata, in olla perforata impositа in furno vrantur, donec in cineres redigantur, qui postea lauantur, si timeatur odor vstionis. Sin fieri potest, bonum est empyreuma seruare ad maiorem calfactionem, vt

℞. summitat. rosmar. cinam. macis, nucis moscatæ, garyoph. ana ʒ. ß. hirund. vel pellic. castor. priapi tauri an. ʒ. j. vrantur, vt supra dictum est, & ex cineribus cum pauco saccharo & syrup. de stechade fiat opiata. Valet ad paralys conuul. plenitudinem, & oculorum reumatismos, & aliarum partium, ad articulorum dolores à morbo Italico, & alios affectus, in quibus multùm exiccandum. Ex sale, item ostreis, spongiis, & plerisque aliis marinis exiccantibus parari possunt ad capitis affectus diuturnos. Tales enim plerunque à larga humiditate fieri solent. Sed de his satis.

Ad vrinas, & menses mouendos, & ad venerem.

ADopiatas cientes vrinas, menses, lapides comminuendos, & vlcera curantes venimus. Ad eos enim affectus non erit difficile parare opiatas his, qui pulueres, & syrup. idem præstantes cognouerunt, aut si ex conseruis obseruarunt quid quæque efficere soleat, veluti conserua eryng. & vrinam, & menses, & venerem mouet. Idem ferè efficit conserua radic. apij & pastinacæ agrestis. Difficile ergo non erit hoc modo opiatam parare.

Conserua eryng.

℞. conseruæ eryng. radic. pastinacæ agrestis ana ʒ. j. trochiscorum de myrrha ʒ. iij. cinamomi ʒ. ij. cum syr. de arthemis. fiat opiata, sumatur manè, deinde superbibat cyathum vini hippoc. vel decoctionis puleg. aut calaminthæ. Fit & vt diximus de pulueribus & pilulis assumendis propter eundem affectum viscerum. Hæc autem medicamenta minùs commodè in opiatarum formam reducuntur. Nam opiatæ & multum syrup. vel conseruę vel mellis capiunt, & molem augendo vim medicamenti minuunt. Cæterùm si quis efficaciorem conficere studeat

deat, conſeruam tantùm permittat, & ex pulueribus, & herbarum ſuccis paret, vt ad menſes prouocandos hoc modo parabitur.

Ad menſes mouendos.

℞. Succi eryng. ſucci ſabinæ, & puleg. depuratorum an. ʒ iij. cinamomi, azari, myrrhæ, croci ana ʒ j. ſeminis nigellæ ʒ. ß vel ʒ j. ß. ſimul incorporentur, & fiat opiata. Ad dulcorandum adde parùm ſyr. de arthem.

Ad calculum.

AD calculum ſimili modo parantur ex ſucco fœnic. marini, vel portulacæ, & ſucco ſeminis paliuri, vt ℞. ſucci port. fœnic. marini ana ʒ ß. ſeminis paliuri ʒ. j. azari, & ocræ ana ʒ. iij. cinamomi, ſeſeli ana ʒ. j. fiat opiata addito pauxillo ſyrup. de bizant. vel de quinque radic. Parantur etiam ex pulueribus, vt lithontripon, lapide Iudaico ana ʒ. ß. vel pilulis additis, ſuccis humidis vel ſyrupis.

Ad venerem excitandam minuendámue.

AD venerem tum excitãdam, tum minuendam præſcribi ſolent medicamenta quæ formam opiatæ ſortiuntur. Cùm enim hæc forma humida ſit, & conſiſtentiam aliquam habeat, diutius durare poteſt. Cæterum in opiatis venerem excitantibus, duo maximè requiruntur, ſcilicet vt ſubſtantia ſeminis augeatur, & id flatulentum fiat, aut acre: ob id quæ multùm alunt præſcribuntur, & cibus, & alia quæ ſemen augere poſſunt, quales ſunt nuclei pinearum, piſtaciorum, amygd. auellã. teſticuli gallorum, cerebra paſſerum, quibus addi poteſt caro teſtudinum, ſemen fraxini, quod linguam auis vocant, cereb. porci cum origano paratum. Permulta flatus gignunt, quędam frigidiora ſunt, quàm vt ſemen augeant, quæ verò calida ſunt & flatulenta, ea prouocare creduntur venerem, vt bulbus eiúſque ſemen, radix vtriuſque paſtinacæ, ſatyra, orchis, eruca recens, origanum, eryſimum recens, farina fabarum, caſtaneæ elixæ, & alimenta ex lacte parata, & ſemen lini, vt Gal. placuit, & quęcunque nimis ſicca in lacte macerata, paratáque. Quòd ſi corpus ob nimiam refrigerationem ad venerem non excitetur, aut in mulieribus ſopita ſit venus ob nimiam humiditatem, vtiliſsima erit hæc opiata.

In Venerẽ excitantibus duo requirũtur.

Venerem prouocantia.

©BIUM

℞. conſeruæ radic. eryng. zinzib. conditi an. ʒ. j. teſticulorum gallorum decoctorũ in lacte ʒ. ß. pineorum mundatorum & in lacte maceratorũ ʒ. j amygd. auellanarum maceratarum in melle per diem naturalem an. ʒ. ß. ſeminis bulbi ʒ. j cum ſyr. conſeruæ cortic. citri. fiat opiata, de qua ſumatur ante paſtum. In his autem reſiccantia non ſunt addenda, ne reſiccando materiam abſumant. Moſcus autem & ambra ob odorem, & caliditatem quandam conueniunt, quia ſpiritus incendunt. Solus enim odor venerem mouet. In paulò autem calidioribus magis vtimur temperatis medicamentis, vt

℞. conſeruæ ſatyr. ʒ. ij. cortic. citri conditi ʒ. ß. auellanarum cum melle maceratarum numero x pinearum, & piſtaciorum in butyro breuiter frixorum an. ʒ. j. carnis teſtudinis decoctæ cum eruca ʒ. ij cinamomi ʒ. ß. cum ſyr. conſeruationis eryng. fiat opiata: ſumat vt priùs ad quantitatem nucis magnæ, ſed ſobriè poſt alendum. Cœna enim copioſior, ſeminis acrimoniam obruit, & vim minuit medicamenti. Vtendum autem alimentis multùm nutrientibus.

Prouis quibus ſemen eſt acre & fluidius.

QVibus ſemen eſt acre ſuapte natura ad venerem excitãtur, & citiſsimè ſemen reiiciunt, aut illis ob tenuitatem effluit, ſine magno ſenſu, & ante ſecundũ concubitum, aut citiùs detumeſcit, atque langueſcit mentula, quàm mulier ad expulſionem parata ſit. Hinc fit vt frequenter apud medicos conquerantur, ad quorum curationem non quæ venerem mouent, nec quæ eam extinguunt ſunt danda: ſed quæ ſemen craſsius, ac quæ flatus augent. Spiritus autem craſſos reddunt caſtaneæ elixæ, poma, oriza in lacte cocta. Et quanquam hæc ad alimenta potiùs, quàm ad medicam referuntur, ex his tamen tale medicamentum poſſumus conficere, vt

℞. pinearum conditarum cum ſaccharo ʒ. ij. radic. paſtinacæ agreſt. ʒ j caul. lactucæ & carnium cucurbitæ conditæ cum ſaccharo an. ʒ j. ß. carnis teſtudinis coctæ cum oriza ʒ. iij. cum ſyr. conſeruationis ſatyr. fiat opiata, ſumat ad nucis quantitatem tribus horis ante paſtum. Hęc enim cum aliis topicis remediis mirum in modum proſunt.

Ad

Ad seminis profluuium, & Venerem minuendam.

AD venerem minuendam, & seminis profluuium diuersæ fiunt opiatæ. His enim qui salaciores sunt, ob seminis copiam, minuenda subtrahendo alimẽtum. Facilè enim sistitur impetus ille libidinis. Quòd si ob seminis acrimoniam sint salaces, aut partium caliditatem quæ perpetuò attrahunt, plusquam necessarium sit ad sui nutritionem, vtile erit medicamenta præscribere frigida, & sicca, aut sicca cum magno calore. Frigiditate sua semen minuit nymphea. Eius itaque conserua cum semine papaueris vsurpanda, coralli fragmenta, & lapides pretiosi vt iaspis, cristallus, camphora, vt,

℞. conseruæ nymph. ʒ.ij. caul. lactucæ ana ʒ.j. coralli rub. & crystalli ana ʒ.iij. camphoræ ℈. ß cum syrupo myrtill. fiat opiata. Ad horum autem castigationem, quibus interdum ventriculus læditur, semen rutæ commodè admiscetur cum agni casti ʒ. ß. quæ calore nimio semen resiccant, & extingunt. Si autem, qui cachexia laborant, aut atrophia, sint ad venerem procliuiores, & valentiores, longè alia ratione progrediendũ. Non enim à calore, aut seminis copia id pendet, sed quia semẽ flatulentum latiùs distendendo mẽtulam repletionis speciem præbet, & mẽbrum dilatando ad expulsionem disponit. Flatus autem fiunt à calore imbecillo ob cacochy. & quia atrophia laborant, aut malè dormiunt, hoc symptomate magis vexantur. Oportet itaque partes illas inferiores cõstringere, & flatus discutiendi, calorem intendendo, adiuncta facultate concoctrice hepatis, ventriculi, & venarum.

Quomodo agendum cũ iis qui cachexia ad Venerẽ sunt proniores.

Ad ventriculi corroborationem.

AD ventriculi confortationem fit medicamentum ex confectionibus, & pulueribus supradictis. Hæc autem medicamenta multò meliùs in forma pulueris sine multo saccharo parantur. Nam saccharum & mel, aliáque dulcia ventric. laxando flatus gignunt, & maximè quando humiditatem paucam adiunctam habent. Parabimus autem hoc modo opiatam.

Dulcia flatus gignunt.

℞. cortic. citri cum saccharo conditi loti in vino ʒ.ij. confectionis aromatici rosat ʒ. j. anis. ʒ. iij. fœnic. ʒ. ij semini rutæ & viticis ana ʒ. j. cum syrup. de menta fiat

©BIUM

Menta. Si folia mentæ ficca apponuntur, præstantissimum erit remedium. Minuit enim semen menta, & ventriculum corroborat astrictione leui & calfacit. Et quia semẽ homines audaces & furibundos reddit, communi prouerbio dictum est, tempore belli neque edendam, neq; serẽdam mentam. Ob mirabilem itaque mentæ facultatem syrup. de menta addimus, aut fiat sic.

℞. fol. mentæ siccæ ʒ.ij. seminis viticis ʒ.iij. anis. fœn. ana ʒ.ij. seminis rutæ ʒ.j. corti. citri sicci, coral. rub. vsti loti in aqua rutæ ana ʒ.ij. cum syr. de menta fiat opiata, sumatur ad quantitatem fabę ante pastum. Efficacior erit quàm si ex aromatico ros. aut aliis pararetur, quia ob moscum & ambram minùs conueniunt. Hic autem affectus accidit post veneris vsum immodicum, ob vasorum dilatationem, aut potiùs relaxationem. Aliis igitur remediis, quàm refrigerantibus huic affectui occurrendum, scilicet iis, quæ iuuant concoctionem. Illi enim euacuati cum sint, & refrigerati, flatus, qui affectum augent, gignunt. Ex constringentibus & resiccantibus sic.

℞. conserue enulæ camp. & anthos ana ʒ. ij pul. irid. Venetiæ ʒ.iij. viticis & rutæ ana ʒ.ij. rad. bistortæ, & seminis vuarum ana ʒ. j. radi. cyper. ʒ. ß. fiat opiata cum syr. de menta, sumat manè cum inunctionibus circa renes & pudenda illas partes astringentibus.

De colicis & arteriacis.

Colica. Fiunt autem colica medicamenta & arteriaca ea forma, qua & opiatæ, veræque sunt opiatæ. Recipiunt enim opiũ, vnde nomen sumpserũt, vt mithridatũ, theriaca, philonium, aurea Alexandrina. Quoniam verò vsus superiorum medicamentorum exoleuit hoc tempore, aut si quis sit vsus illorum, non distinguntur ab arteriacis, è re fore putamus, si hoc loco rationem vtriusq; post Gal. doceamus. Colica igitur medic. sunt anodyna, quæ stupefaciendo partis sensum auferunt, & necessariò dolorem sedant. Dolor enim nõ potest esse sine sensu partis, cùm dolor sensus sit tristis. Quia verò tales colici dolores, vnde colica medicamenta nomen sumpserunt, fiunt à materia frigida, & crassa, vel à flatibus medici solis frigidis non vtuntur. Calida autem ad materiæ præparationem, & concoctionem addunt, vt piper longum, vel

vel nigrum,crocum,ſtyracem, pyretrũ. Et quia hæc medicamenta anodyna, vt hyoſciamus, papauer,mandrag. opium, ſunt fœtida, & aduerſa ob inſignem vim refrigerandi,odoratis &calidis caſtigantur,vt caſtoreo,myrrha, croco,ſtyrace,pyretro,vel euphorb.& aliis calidioribus. Semper enim hos dolores flatus comitantur, vt ſemine aniſi,dauci,ſemine apij,petro,aliiſque flatus diſcutientibus ſedantibus dolorem, & odoratis,hácq; ratione Philonium eſt compoſitum à Philone. Aſyncriton ab alio, vt pleræque aliæ compoſitiones.

Artheriaca autem medicaméta fiunt ad ſiſtendas fluxiones tenues,vnde lyquirit.M.& alia medicamenta expectorantia addimus.Exſtupefacientibus opium, & caſtigantibus opium,quæ ſimul detergendi,& concoquendi vim habent,vt ſtyrax,crocus myrrha.Addimus detergentia propter id quod iam influxit, vt opij & aliorum medicamentorum amarorum, adduntur & inſpiſſantia, vt amylum;tragacan.bolus arm. terra ſigillata quę excipiuntur ſyr.iuiubino,vel de papauere,vel violato.Tales multæ compoſitiones reperiuntur apud Gale. vt pilulæ de arnogloſſ. ſtyrace, pilulæ contra omnes catarrhos apud Meſuem. Sed quia colicis medicamentis vtuntur noſtri medici,& in colico,cum nephritico dolore,& doloribus vlcerum veſicę,& renum abſque vlla ratione,indicandum nobis, qualia debent fieri medicamenta ad hos morbos à colicis diuerſa, ne in vulgarem errorem incidamus. Quare hæ compoſitiones multa calida recipiunt,vt euphorbium, pyretrum atque multa alia aperientia,& incidentia vlceribus aduerſiſſima. *Artheriaca.*

Duas itaque medicamentorum differentias poſſumus conſtituere: altera vtimur ad affectus à materia frigida, vt colicis doloribus, altera in pulmonum affectibus, aut vlceribus renum & veſicæ. Medicamenta dolori colico determinata,fieri debét ex ſuperiùs enumeratis,vt opio, ex concoquentibus,vt pipere.& croco,ex diſcutientibus flatus,ſeminibus aniſ apij,petro.vt *Colico dolori determinata.*

℞.opij ʒ.ij.caſtor. euphorb. ſtyrac.myrrhæ, piperis longi & nigri ∋ j. ſeminis apij,petro.cumini,cinamomi ana ∋.ij cum melle deſpumato fiat opiata, quam magna quantitate paramus, quia diu permixtam eſſe, &

©BIUM

per ſex menſes conſeruari oportet, antequam illa vtamur, quanquam aliter vulgus medicorum faciat, non ſine magno ægrotantium malo. Quòd ſi huiuſmodi compoſitio non reperiatur parata, diluimus opiũ vino maluatico antiquo, atque in mortario calido diu permiſcemus caſtor. euphorb. myrrha, croco, vt eorũ acceleretur permixtio, maiorémque calidorum quantitatem addimus, quia ſtatim vti volumus, non in tota maſſa, ſed in ea parte, qua vti tunc volumus. Parari etiam poteſt eiuſmodi compoſitio colica ex pulueribus odoratis calidioribus opio, & ſyr. aliquo, vt ſi quis accipiat galangæ vel arom. roſ. vel diambræ, vel diamoſci ʒ. ß. opij diſſ. in vino maluatico, vel aqua vitæ ʒ. j croci caſtor. ana ϑ. j. cum ſyr. de ſtechade fiat opiata, de qua ſumatur ʒ j. cum vino & aqua hyſſ. vel ex floribus citri, vel abſynthij quos multùm conducere his affectibus frigidis frequenter ſumus experti. Idẽ præſtat aqua ex floribus croci. Ego autem non probo eos, qui dũ opium tẽperant, laxantia addunt vt benedictam. Talia enim medicamenta opio addita non laxant, atque ita inutilis eſt permixtio. Satius igitur fuerit, pro laxantibus diſcutientia flatus addere, & calida, quia opium caſtigant. His compoſitionibus vti poterimus in dolore nephritico, vel vterino. Sin nephriticus dolor adſit cum arenulis, commodiùs parabitur ex relaxantibus quibuſdam, odoratis & narcoticis, vt,

Pro dolore nephritico.

℞. Liquirit. roſ. myrrhæ, ſtyrac. azari, ſpicæ celticæ, ſcœnanthi, ſeminis paliuri, alicacabi & biſmal. an. ʒ. j. apij, petro. rubiæ maioris ana ʒ. ß. opij ʒ. ij. croci ϑ. j. cum ſyr. capil. ven. & pauca terebinth. lota in aqua graminis, & vino albo fiat opiata, ſumatur à ϑ. j. ad ʒ. j. poſt vomitum, vel detergentia medic. dentur. Si verò ad dolores veſicæ cum vlcere parabuntur ex leuiter detergentibus ſine morſu, & ſedantibus dolorem ſtupefaciendo, & aſperitatem vlceris auferendo, vt,

Pro dolore veſicæ cum vlcere.

℞. Succi liquir. ʒ. ß. myrrhæ, ſtyrac. thur. maſtic. ana ʒ. j. gummi tragac. & arab. ana ϑ. ij. opij, cort. mandragor. an. ʒ. ij. papaue. alchecang. ſeminis endiuiæ plantag. & biſmal. ana ϑ. ij. cum ſyrup. iuiubarum, fiat opiata

opiata: ſumatur ʒ. j. longè à paſtu, ſuperbibendo decoctionis hordei mundati parum.

De arteriacis.

ARteriacæ parantur ex detergentibus, & expectorantibus, incraſſantibus modicè & aſperitatem lenientibus, vt trachiæ arteriæ aſperitas leniatur, quod defluxit nõ retineatur, quod fluxum eſt, incraſſando ſiſtatur. Ob id incraſſantia magis conueniunt, quàm aſtringentia, quia aſtringentia retinent quod iam influxit in pulmones, incraſſantia autem non impediunt expectorationem, ſed potiùs iuuant, ſi tenuis ſit materia. Meliùs autem retinerentur hæc medicamenta in pilulas, vel formulas, quia diu retenta magis ſiſtunt. Poſſunt autem hæc in opiatas reduci ſic.

℞. ſucci glycir. ſtyrac. gummi tragac. & arab. amyli ana ʒ iij. boli armeni ʒ. ij. opij ʒ. j ß. cum ſyr. iuiubarum fiat opiata, ſumatur ʒ. j. longè à paſtu. Præſcribi igitur poterit ad vlcera veſicæ & renum. Deterget enim leuiter, aut ſaltem excrementorum aſperitatem mulcet, & maximè temperat, ſi detur cum lacte ouis, vel cremore hordei valdè diluto, vel cum ouo crudo calfacto tãtùm. Similes opiatas conficiebant antiqui ad affectus hepatis, renum, vteri, & aliarum partium, & dyſenteriam, quibus iam nos raro vtimur. Si quis tamen velit vti, vtatur in vehemẽtiſſimo dolore, viribus tamen non exolutis, nec debilibus. Fiunt autem fortiora remedia, ſed non niſi fortioribus corporibus dari debent.

Hepatica opiata.

HEpaticæ fiunt opiatæ additis hepaticis, vt ſi ad dolorem hepatis præſcribatur, dabitur cum dialacca, aut cum diacurcuma addita ʒ. j opij pro ʒ. j. confectionis diacurcumæ, vel dabitur ex puluere aromatici roſ. & triaſand. vel diarrhod. abb & opio cum ſyrupo de abſynth. In calido quidem affectu ex triaſand. & diarrhodo, in frigido ex dialacca, vel ex diacurcuma.

Pro dolore in fluxu ventris.

AD fluxum ventris dyſentericũ paratur ex reſiccantibus, conſtringentibus, & narcoticis caſtigatis ſic.

℞. acaciæ, hypociſt. carnis cydon. ſumach. gall. ana ʒ. j. coralli rub. vſti, & loti in aqua roſ. ʒ. j. ß. opij ʒ. j. cina-

©BIUM

momi crassi,& cyperi ana 3.ß. cum syr.de ros. siccis fiat opiata satis spissa, vt in forma pilularum vel morcellorum inuolutorum in nebulis, vt deuorari possint. Addi potest 3.j.ß.boli armeni,vel terræ sigillatæ.Tales compositiones reperiũtur apud Gal.*Kατὰ τοπους*. In liẽteria non conueniunt, nec admodum in diarrhea,nisi vehemens dolor adsit,quod non frequenter fit.

Ad vteri dolores.

AD vterum parata est triphera magna sine opio.Ineptè autem fecerunt, qui opium sustulerunt, tali confectione.

Si autem in frigida constitutione vel ad temperandũ vti volebãt,cur alias potiùs opiatas magis delicatas,magísque conuenientes non temperabãt,aut etiam theriacam,mithridatum,auream alexandrinam, aliásque confectiones,quæ opium recipiunt, præscribunt? Aut si opium addere reformident,cur mandragoram etiam non expunxerunt,quæ non minùs aduersa est,quàm opium? Hæc autem fecerunt, quia ignorant mandragoram recipi, aut ignorãt qua ratione sine opio primùm instituta fuerit.Aliquis forsan voluit certa de caussatripheram parari sine opio,vnde qui sequuti sunt,nulla animaduersione adhibita, sed ex fide practicorũ semper sine opio præscripserunt.Talis igitur compositio vtilis erit ad fluxum vteri. Vtemur itaque in doloribus vteri triphera cum opio,aut parabitur ex calidis flatus discutientibus, & narcoticis,si dolor adsit sine vlcere,vt,

℞.castorei,myrrhæ,croci, styrac. (quia menses prouocat, & aperit obstructiones sedando dolorem) ana 3. ij.radic.ireos,spicæ nardi, folij malabatri, azari an.3.j. opij 3.j.ß.cum syr.de arthem.fiat opiata,sumatur 3.j.superbibendo parum vini albi diluti aqua ex floribus citri. Ego ex odoratis & calfacientibus paraui hoc modo.

℞. pulueris diamosci, & diambræ ana 3. ij. castorei ℈.j opij.3.ß. cum syrupo de arthemi fiat opiata,sumatur 3.j.vt suprà.

Si verò præscribatur ad dolores vteri à materia calida,vel à carcinomate depascente,aut vlcere depascente,aut purulento,non dabuntur talia medicamenta quę maiorem dolorem parti inferant, quàm auferant. Ex deter-

detergentibus itaque ſine morſu imminuendo quantitatem, dolorem ſedabimus, & acrimoniam excrementorum frangentibus, & partis affectæ ſenſum minuentibus, & vlcus excitantibus, vt

℞ bdellij (quod euocat & detergit) myrrhæ ana ʒ.j. cortic. thur. ſarcocollæ, maſtich. ana ʒ.j ß amyli, ſtyrac. ana ʒ.ij ſemin papauer. albi, endiuiæ, plantag. ana ʒ.j. ß. cum ſyr. iuiub. fiat opiata. Quòd ſi dolor non ſedetur, augeatur quãtitas opij ad ʒ.iij. Si verò ſanguinis fluxus adiunctus ſit, ratione fluxionis aſtringentia augenda ſunt, detergentia verò minuẽda, quæ in iſtis affectibus pauca eſſe debent, quia detergendo partes ſuperiores, partem affectam recrementis onerãt, ſed ſupra partem affectam detergentia apponenda ſunt, quod in aliis etiam vlceribus obſeruandum eſt, niſi in ventriculo, & inteſtinis ſuperioribus fuerit vlcus, ad quas partes citò medicamentum penetrat, ſine multis recremẽtis, neque illorum ratio valet, qui purgato corpore hæc dari oportere dicũt, cùm ita non poſſunt purgari, quin ſemper aliqua cruda, & alia remaneant. Redeamus autem ad medicamentum conſtringens, & fluxum retinens, vt

℞ acaciæ ʒ.ij. ſang. dracon. boli arm. terræ ſigill. (quæ duo valent aduerſus venena, non à proprietate occulta, ſed ſubſtantia ſua emplaſtica, & aſtringente, qua prohibent venena fieri per corpus) ʒ.ij. opij ʒ.j. cortic. thur. maſtich. ſarcocollę an. ʒ. ß. cum ſyr. de papauere. & myrtill. fiat opiata, capiat ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ plantag. & burſæ paſtoris. & ſanguinalis, quæ ſanguinis impetũ à quacunque parte fluat, ſiſtere poteſt, maximè ſi ob tenuitatem fluat, aut facultatis expultricis irritationem, vt in criſi ſuperflua accidere ſolet.

Bolus ar. terra ſigil. Valent ad. uerſus ve. nena.

De eclegmatis ſiue lohoth.

ECclegmata Græci vocant, quæ interpretari poſſumus elingibilia, eò quòd lambendo aſſumantur. Arabes autem lohoth appellãt. Fiunt autem ad trachiæ pulmonumque affectus, vel minùs propriè ad linguæ aſperitatem, vel ad alicuius partis inflammationem, vt oris, & columellæ. Labuntur vt ſenſim deſcendendo, diúque retardando tandem in trachiam arteriã penetrent. Quare

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1025 sur 1293

©BIUM

hæc medicamenta ſemper aliquid viſcidum recipere debent. Fieri ſolent ex materia conuenienti affectui. Nam

Materia. ſi ad expectorationem detergentia materiam recipiũt: in vlcere & catarrho, detergentia pituitam: in coſtarum & pulmonum inflammationibus, leuiter detergentia ex vſu ſunt. Si ad vlceris exiccationem, exiccantia ſine magna deterſione. Si ad ſputum ſanguinis, leuiter conſtringentia & glutinantia. In ſumma detergentia omnia ſunt

Deter-gentia. dulcia, amara, nitroſa, & quædam acria. Amara autem prætermittimus, quanquam antiqui myrrha, aliiſque amaris vſi ſunt: nos verò eorum loco, dulcia, leuitérque

Dulcia. amara vſurpabimus, vt enulam campanam, conſeruam iris, & marrubij, atque etiam acria, vt ſquillam, eryſimum, hyſſopum. Præſertim autem dulcia, quæ alimentis annumerantur, vt ſaccharum, ſapa, vinum dulce, mel, ficus, aut earum decoctio, vuæ paſſæ, iuiubæ, dactyli, decoctum hordei, eiúſque cremor, ptiſana: radic. dulc. vt glyc. & detergente, vt graminis radix recens: & acres, vt enula campana recens, iris, ſquilla, ſed & porrum his admiſcetur maximè cum dulcibus, quia pituitam craſſam incidendo, eius concoctionem adiuuat. Detergunt præterea amygdalæ, pinæ, auellanæ, & medullæ quatuor

Deterg. ſeminum frigid. ſemen bombacis: & viſcoſa, vt gummi

Cõſtring. & refrigerantia. tragac. arab. mucilago, ſeminis mal ex conſtringentibus & refrigerantibus mucilago ſeminis p ſilij, cydoniorum, albumen oui, & cremor ptiſanæ in ſputo ſanguinis per ſe, vel cum aliis permixta ſanguinem retinent. His adduntur conſeruę capil. ven Syrupi ſatis viſcoſi ſunt, & ad expectorationem alias accipiendam ſufficiunt. Terebinthina interdum ad deterſionem, & calfactionem, & retinenda medicamenta his adiicitur.

Ad catarrhum.

AD catarrhum tenuem in principio inflammationis, in quo inſpiſſare oportet, & leuiter detergere, hæc præſcribuntur.

℞. pul. diatrag frig. ʒ. iij. ſacchari candi, penid. ana ʒ. j. ſyr. iuiub. q. ſ. fiat lohoth, capiat lambendo. In progreſſu autem, nimiſque tenui materia, additur diairis ſimpl. & pro ſyr. iuiub. violatus ponitur. Si materia magis craſſa ſit, vt in pleuritide, & peripneumonia à materia frigida ex pul-

ex pul. diairis,& pauco diatrag. frig.syr.capill.de glycir. ad maiorem expectorationem hoc modo.

In pleuritide.

℞. pul.diairis simpl. 3. ij. diatrag. frig. ℈. j. sacchari candi ℈. ij.syrupi capil. & de glycir.aa.ʒ. j. misce. Conuenit & in declinatione inflammationis à materia calida. Ad incrassandam & sistendam defluxionem fiat hoc modo.

℞.pulpæ iuiub.ʒ. ß.amyli 3.ij.gummi tragac.& arab. aa 3.j.cum syr. de papauere, fiat lohoth,sumatur lambendo. Si magis incrassare,& inspissare volumus,terram sigillatam addimus vel bolum armenam, semen papaueris albi,vel maluarum aut melonum.

Ad mediocrem expectorationem hoc modo.

℞. Pulpæ pass. ʒ. j. mucilag. fic. extractæ cum decoctione hord.ʒ. ß. enulæ campanæ siccæ 3. j.pul.diaireos simpl.3. j.cum syr.de glycir.fiat lohoth. Aut sic.

℞. amygd. dulc. pinearum infusarum in aqua decoctionis hord. & glyc. aa ʒ.j. ß.pulpæ pass ʒ. ß. seminis mal. & bombac.aa 3.ij. semin.anis.3.j.succi glyc. 3. ij. cum syr.de pass.vel glyc.fiat lohoth.deterget,expectorat,& materiam crudam concoquit.

Aliud fortius.

℞. Squillæ in pasta inuolutæ,& in furno assæ ʒ. ß.fortiter contundatur,cui adde succi glyc. ʒ.ij. conseruæ enulæ campanæ ʒ. ß sapæ & oxymel.simpl.aa ʒ.ij.auellanarum ʒ. ß.quat.semin.frigid.incisorum aa 3. iij. pinearum & amygd.dulc.aa ʒ. j. pistentur simul,& reducantur ad formam lohoth.

Quoniam squilla nõ semper reperitur,eius loco vsurpari poterunt trochisci de squilla,aut mel squilliticum. Veteres in his eclegmatis imperabant capil. ven. aliásque herbas,quæ difficulter triturantur,vt hyss. marrub. sed facilius decoquuntur.Ex his fiebat syr. valde coctus, deinde inspissatus,& ad formam lohoth redactus,vt

℞. marrh.capil. ven. hyss.calamint.aa M. j.pass.fic. dactyl.aa num 30.anis.3.ij.glycir.ras.3.iij. quat. semin. frigid. aa 3. ij. fiat decoctio in aqua hord. ad qr. j. cui adde pinearum 3. iij. gummi tragacan.& arab. puluerarum aa 3. j. pulpæ pass, dactyl. & fic. diligentissimè

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1027 sur 1293

©BIUM

contusorum ana ʒ. ß. misce, & addita pauca quantitate sapæ, fiat lohoth.

Ad tussim.

FIt etiam lohoth ex butyro, saccharo & pauca terebinth. quo in catarrho à materia frigida, & pectoris constrictione dilatanda vtimur. Fundit enim, expectorat, & detergit. Dantur hæc in tussi, quia à materia crassa, aut tenui tussis fit. Quod si tenuis incrassanda sit, eclegma ex inspissantibus conueniet: Si crassa extenuanda, & detergenda, quæ ex squilla parantur, & aliis detergentibus, erunt ex vsu: vt fit in vocis clarificatione. Si tussis ob pus retentum excitetur, expectorantia leuiter detergendo conueniēt. In asthmate eadem erunt præscribenda, spectata humoris materia. Qua re tantùm, quæ flatu discutiunt, addentur, vtanis fœnicul. dulce, quia asthma à pituita spumosa, aut valde crassa fit. Ad sanguinis concreti expectorationem, & sputum eiusdem, aut fluxum inhibendum eclegmatis vtimur. Concretus itaque sanguis extergentibus, expectorantibúsque educitur, addito syru. acet. vel oxymelite. Sanguis retinetur leuiter astringentibus, emplasticis & refrigerantibus. Fortiter enim astringentia anhelitum cohibent, leuiter verò astringentia minimè, sed emplastica, vel lenta admista frigidis satis impetum sanguinis retinēt. Frigida enim sanguinis feruorem extingūt. Astringentia, quibus vtimur sunt conserua ros. antiq. caro cydon conserua cōsolidæ, quæ lentorem habere, & venas coalescere facit. Emplastica sunt amylum, gummi tragac. & arab. bolus arme. terra sigill vel argil. exiccando sanguinem siduntur, lapis æmatites, corallum, sang. drac. suo lentore & astrictione, carabæ suo lētore & siccitate. Sunt etiam ex vsu, quæ sanguinem coagulant, vt flos chameleon. flor. gallij, quos etiam spargularia vocant, flores salicis, & cannarum, semina portul. plantag burs pastor sanguinal. alb. oui, syr. de ros. siccis, de papauere, myrtinus, de iuiubis, quando astringentibus adiungitur. Nam non solùm incrassat aut restringit ad retinendum sanguinis impetum, nisi cum aqua aut sueco herbarū enumeratarum detur, quibus additur succus portul. recens. Ad eundem affectum reperiuntur trochisci parati ex istis simplicib. vt,

Quibus educitur sang. concretus. Astringen. conserua.

Emplastica.

Quæ coagulāt sāg.

deter-

de terra ſigillata, carabe, bolo armena, de ſpodio, cum ſemine acetoſo, quæ hoc modo parabuntur.

Pro ſputo & ſanguinis reiectione.

℞. conſer. ſymphiti, & roſar. antiq. ana ʒ. ß. gelatinæ cydon. conditorum ſaccha. ʒ. j. trochiſcorum de terra ſigillata vel de carabe ʒ. ij. cum ſyr. myrtil. fiat ad modum lohoth. Solemus enim ſic loqui, cùm apponuntur conſeruæ, quia videtur habere ſubſtantiam nimis craſſam. Additur hîc conſerua ſymphiti, quia conſolidat, & lentore ſuo retinet, & leniendo expectorationem iuuat. Ea itaque vtemur quoties retinendum, & expectorandum eſt. Conſerua roſ. antiq. modicè conſtringit propter ſaccharum. Trochiſci conſtringunt & incraſſant. Carnes cydoniorum hîc nō appoſuimus, ſed earum gelatinam: tenuiorum enim eſt partium, faciliúſque penetrat, quemadmodum ſyr. de cydoniis, vel eorum ſuccus, qui magis conuenit in affectibus thoracis. Caro autem affectibus ventriculi ſic parari poterit.

℞. gelatinæ cydonior. vel ſucci eorundem ʒ. j. amyli, tragacan. ana ʒ. iij. terræ ſigill. ſanguin. drac. ana ʒ. ij. carabæ ʒ. j lapidis æmath. ʒ. ß. incorporentur ſimul, fiat lohoth. Quòd ſi minùs aſtringat, addi parùm ſyrup. myrthi, vel de roſ. ſiccis. Ad dulcorandum parua quantitas ſufficit, quia medicamenta ſunt ſine ſapore. Eadem fient ex puluere prædicto, & albumine oui ſimul agitatis, ſi ſenſim deglutiantur, vt

℞. ſanguin. dracon. ʒ. ij. amyli, tragac. ana ʒ. j. ſeminis portulacæ, papauer. vuarum ana ʒ. j. terræ ſigillatæ, vel boli armeni, roſ. rubrarum ana ʒ. ß. fiat pul. tenuiſſ. qui albumine oui crudo fortiter agitato, vt ſit tenuium partium, excipiatur, ſumatúrque eclegmatis loco, cui ſaporis gratia ſaccharum roſ. tabulatum addatur. Ex ſuccis recentibus ſic fiet.

℞. ſuccorum burſ. paſtor. ſanguin. herbæ plantag. depuratorum propter craſſitiem ana ʒ. ij. amyli, ſang. drac. ana ʒ. iij. corall. rub. gummi tragac. ana ʒ. ij. ſacchari roſ. tabulati q. ſ. incorporentur ſimul, & reducantur in formam eclegmatis. Infundantur gummi tragac. in ſuccis. Si non ſatis lentus ſit, addatur modicum albumin. oui, aut ſyrupi loco ſacchari.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1029 sur 1293

©BIUM

Ad pulmonum vlcera.

FIunt eclegmata detergentia ad vlcera pulmonum, & trachiæ arteriæ, qualia præſcripta ſunt ad deterſionem pituitæ, aut facienda, quæ conſolidant, qualia ſunt quæ ad ſputum ſanguinis præſcripta ſunt, niſi quòd hîc adiungimus, quæ vlcus magis exiccent, vt gum. tragac. arab. torrefact. & conſolid. maiorem. Addere ſolemus conſer. 3. roſ. antiq. corall. ciner. cancrorum fluuiatilium, vel marin. priùs lotorum in aqua hord. vel furfuris, quàm vrantur, aut auferatur ſalſedo, & poſt vſtionem in aqua roſ. addere ſolemus & ſemen, & cap. papaueris albi, cùm tuſſis nimiùm vexat infirmum, & vlceris conſolidationem impedit, vt

℞. conſeruæ ſymphiti & roſ. antiq. ana ʒ. j. gummi tragac. & arab. leuiter torrefactorum, ciner. cancr. fluuiatilium vel marinorum, ante & poſt vſtionem lotorum in aqua roſ. ana ʒ. ij. corall. rub. boli arm. terræ ſigillatæ ana ʒ j. ſemin. papaue. albi, & plantag. ana ʒ. j. ß. cum ſyr. de roſ. ſiccis, fiat lohoth. Fit etiam ex ſyr. roſ. laxatiuo, qui inſpiſſatus in eclegmatis formam citra calfactionem deterget, vt

Tempus exhibendi lohoth.

℞. ſyr. roſ. laxat. ʒ. ij. ſucci glyc. ʒ. j. farinæ hord. ʒ. ß. gummi tragac. vel arab. ʒ. j. fiat lohoth, ſumatur manè tantùm, ſerò autem vtatur conſtringentibus. Manè autem vtendum eſt, quia dormiendo pus retinetur, vigilando verò pituitam defluentem intercipimus: exſpuimus enim & pus incraſſatum expellimus. Tempus itaque matutinũ ad purgationem accommodatius eſt, quàm aliud. His autem eclegmatis pulmonem vulpis addere debemus potiùs, quàm aliis. Nihil enim aliud præſtat quàm exiccationem: quod vt meliùs præſtet, & faciliùs, in puluerem reductus cum trachia arteria vri debet in furno, alioqui fœtidum nimis eſt remedium, & minùs gratum.

De tabellis.

DE tabellis autem ſuperuacuum foret quidquam addere, niſi quòd eadem ratione fiunt, qua & opiatæ, id eſt, ex conſeruis pauca quantitate, puluere, & ſaccharo. Coquitur ſaccharum in aqua parti vel affectui, vel cauſſæ accommodata, cui conſerua admiſcetur, & puluis parti accommodatus ſeu determinatus ſupra marmor per-

permixtus extenditur placentæ modo. Vel vt ſaccharum roſ. tab. in orbiculos parantur, quibus vtimur. Sed quia conſeruæ eas humidiores reddunt, ſine conſeruis paramus, vt ad ventriculi corroborationem, confortationem, & exiccationem.

℞. pulueris arom. roſ. ʒ. ij. diarrh. abb. ʒ. j ſacchari diſſ in aqua mentæ, fiat elect. reducatur in tabellas ponderis ʒ. ij.

Simili modo fiunt cum conſeruis ad hepatis, ſplenis, capitis, aliarúmque partium affectus.

Ad hepatis refrigerationem.

℞. Conſeruæ florum cichor. & nenuph. an. ʒ. j. pulueris triſantal. diatragacan. frigidi ana ʒ. ij. ſacchari diſſ in aqua endiuiæ q. ſ. fiat electu. reducatur in tabellas.

De conditis.

COndita non multùm differunt ab opiatis: Conueniunt ſiquidem materia, fiúntque ex conſeruis, pulueribus, & ſaccharo. In hoc autem differunt, quod plus conſeruæ recipiant, pulueris minùs, ſacchari pulueriſati plurimùm. Hæc magis grata eſſe debent, quàm opiatę. Nihil itaque amari, fœtidi, aut ingrati, & parum pulueris recipiunt. Pulueres enim propter nimium odorem ingrati ſunt ægrotantibus. Ad minuendam autem mollitiem conſeruarum exiccamus pul. ſacchari albiſsimi, vt

Conditum refrigerans & conſtringens.

℞. Conſeruæ roſ. ʒ. j. pul. diamarg. frig. ʒ. j. corall. rub. ſubtiliſſ. pulueriſati ʒ. ß. ſacchari q. ſ. fiat conditum.

Ad ſitim & pulmonum inflammationes.

℞. Conſeruæ viol. ʒ. ß. conſeruæ bugloſſ. ʒ. ij. pul. diatrag. frig. ʒ. j. diamarg. frig. ϑ. ß. ſacchari candi, & albiſſ. ana partes æquales, fiat conditum, quod refrigerat, confortat, & humectat. Fiunt etiam ad confortandum, alterandum, conſtringendum, nunquam ad laxandum. Fiunt & conſtringentia & ſiccantia modicè, quibus à paſtu vtimur ad oris conſtrictionem, & bonum anhelitum, vt

℞. myrobal. emblic. ablutarum in aqua roſ. num. x.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1031 sur 1293

©BIUM

cortic. citri, conſeruæ roſ. antiqu. carnium cydon. ana ʒ. ß pul. corall. rub. & margaritι tenuiſſ. pulueratarum ana ʒ. ij. diarrh. abb. & diacydonitæ ſine ſpeciebus an. ʒ. ß. ſacchari roſ. tabulati q.ſ. fiat conditum, de quo cap. poſt paſtum. Ad ſpiritus fœtorem additur aromatic. roſatum & parum moſci, & diamoſci vel ambræ. Conſerua roſ. antiqua debet addi, quia magis exiccat, recens magis laxat & humectat.

De paſta regali.

EX iiſdem fiunt paſtæ regales, ex quibus condita. Additur autem ſyrupus pauca quantitate, vt paſta ſiccior efficiatur opiata, humidior verò electuario. Fitque ſic ad expectorationem in morbis pectoris.

℞. conſeruæ capil. ven. conſeruæ bugl. ana ʒ. ß. pul. diatrag frigid. diairis ſimpl. an. ʒ. ij. penid. ſacchari candi, an. ʒ. ij ſyr. de glycir. parum, fiat paſta regalis, ſumatur vt lohoth lambendo cum baculo lyquir. Conuenit expectorationi in morbis pectoris. Vniuerſalis & communis hæc paſta eſt, qua in materia tenui & craſſa vti poſſumus. In tenui autem materia loco ſyr. de lyquir. ſyr. de iuiubis apponemus, conſeruam viol. vel ſyr. viol. in febribus autem calidis, & aridis ardentiſsimis, quæ ex pulpa paſſularum ſic.

℞. pulpæ paſſ. ʒ. j conſeruæ enulæ campanæ diligenter contuſæ ʒ. ij. pul. diairis ſimpl. ʒ. iij. cum ſyr. de lyquir. fiat paſta, quæ admodum expectorat. Itaque vtimur, quando materia multùm craſſa eſt. Incidit & attenuat.

De maſticatoriis.

MAſticatoria, oris ſunt remedia ad affectus capitis, dentium, trachiæ arteriæ, ad pituitam expurgandam, quæ ſimplicia aut compoſita ſunt. Simplicia ſunt maſtix, pyretrum, ſtaphiſagria, ſena; & quæcunque purgant ſaliuam mouendo. Compoſita ſunt ex his parata, & in puluerem reducta. In ſacculis reponuntur, qui maſticantur, aut pulueres, excipiuntur cera alba, quæ maſticanda eſt manè ieiuno ventriculo, deinde expuenda cera. Eligenda autē, quæ non ſunt ſaporis ingrati, quòd diu retineri in ore debeant.

Ad

Ad ſedandos dentium dolores.

AD ſedandos dolores dentium à materia in dentes defluxa fiunt ex radic. pyretri, cubebis, pipere vel aliis medicamentis calidis. Ad ſputum ſanguinis orti ex corroſione gingiuarum, aut trachiæ arteriæ maſticabitur portulaca. Ad linguæ inflammationem eadem maſticanda eſt, vel lactucà, aut aliud repellens.

De pandaliis.

AD pulmonum & pectoris affectus vtimur medicamentis pandaleis appellatis, quorum forma ab Arabibus aut neotericis adinuenta. Gratior autem eſt eclegmate, neque ab electuariis differunt materia aut quantitatis proportione, verùm forma duntaxat. Electuarium enim in forma tabellæ, vel placẽtæ extenditur: Pandaleon verò integrum remanet, in pixide lignea coquitur, ſaccharum ſufficienter infunditur, & concreſcere ſinitur, deinde cùm æger eo vultvti, frãgit cochlearì aut cultro fruſtũ aliquod, quod in ore retineat, vt tabellam, vel eclegma, & ſenſim tranſglutiat. Fiunt autem ex puluere & ſaccharo in aqua diſſoluto, & rurſus cocto ad perfectionem, vt concreſcere valeat. Sunt qui cõſeruas commiſcent, nimis autem durum redditur pandaleon, aut alterutrum faciendum, vel minuenda eſt quantitas conſeruarum, aut plus ſaccharum coquendum. Poſſet etiam, cùm materia eſt viſcoſa, aut pro paupere parari ex melle cocto, & fortiter agitato, donec ſaccharo candidius reddatur, vt apud nos turrones conficiuntur, qui à torrendo dicti videntur. Solent confici ex auellanis, vel amygd. torrefactis, melle cocto exceptis. Poſſunt & hoc modo fieri.

℞. pinearum contuſ. & auellan. contuſ an. ʒ. ß. mell. cocti donec concreſcat, qr. ß. reducantur ad formam pandaleon. vel turronum.

℞. pul. diairis ſimpl. ʒ. ij. piper. gran. v. mell. deſpumati & cocti q. ſ. fiat paſta ſolida, vel pandaleon, quo vtimur in materia craſſa, vel lenta è thorace edueenda. Piper enim additum aut zinziber pituitam calefacit, incidit, & attenuat, quò facilius educatur, nec ſaporem medicamenti deuaſtat. Zinzib. autem magis conuenit, quàm piper, quia minùs exiccat.

Ad incraſſationem hæc forma minùs conuenit, quia mel nimium detergendo fluxiones excitat. Itaque in naturis & affectibus calidis, in quibus materia tenuis eſt, aut cùm febris adeſt, paſtas duras ſeu pandalea ex ſaccharo conficimus hoc modo.

℞. pul. diatrag. frig. ʒ. ij. ſacchari candi & albi, & penidiarũ ana ʒ. j. diſſolue in aqua vio. & fiat pandaleon, capiat lambendo. Ad maiorem expectorationem ex pulueris diairis ſimpl. ʒ. ß. diatragacanti frig. ʒ. j. ſacchari ſolidi in aqua roſ. ſoluti q. ſ. fiat pandaleon. Multò autem magis deterget, ſi pulueris diairis Salomonis apponatur, vt

℞. diairis Salom. ʒ. j. diatragacan. frig. ʒ. ß. ſacchari diſſ. q. ſ. fiat pandal.

Ad incraſſationem cum conſeruis.

℞. conſeruarum viol. ʒ. iij. pul. diatrag. frig. ʒ. ij. ſacchari diſſ. & perfectè cocti q. ſ. & vbi fuerit perfectè coctum, conſerua viol. primum ponatur, & exiccetur paulatim donec fiat puluis, qui tritura non eget. Reponantur omnia in pixide, & fiat pandaleon.

Ad expectorationem etiam valet conſerua capill. ven. deindę enulæ campanæ vel iridis, ſi reperiatur. Nec erit reiicienda conſerua anthos, quia calfaciendo, & extenuando cum dulcibus mixta expectorat, vt

℞. conſeruæ enulæ campanæ diligenter piſtatæ ʒ. ij. conſeruæ capil. ven. ʒ. j pul. diaireos ſimpl. ʒ. ij. ſacchari diſſoluti in aqua hyſſopi, vel ſcabioſæ, melliſſæ, vel betonicæ q. ſ. fiat pandaleon.

De Morcellis.

AD eoſdem affectus & ad atrophiam paramus ſolida medicamenta ex amygd. pineis, medulla quatuor ſeminum frigid. maiorum, ſemine bombacis, vel papaueris ad ſomnum. Semina frigida maiora debent addi, quia alia facilè vertuntur in bilem, cum ſaccharo fiunt morcelli, vel placentæ, vel tartæ, coquuntur in furno. His adiungi debent flatus diſcutientia (quia ſemina frigida maiora ratione frigiditatis, & humiditatis pariunt flatus) ſed parua quantitate addi debent, vt aniſum, cinamomum ad gratiam: fœniculum dulce ad flatus & exiccationem. Cinamomum probo, niſi in fluxionibus

nibus incipientibus. Tunc enim magis astringens, quale est crassum, quàm illud tenue plus probarem. In heticis & consumptis ex carne testudinum, paramus & aliis supradictis, non cancrorum: nam nimis facilè dissoluitur.

Ad detersionem fiunt sic.

℞. Amygd. dulc. maceratarum in aqua hord. (ad detersionem ne facilè vertatur in bilem) vel viol. vel bugloss. recentium ℔. ß. pinearum eodem modo præparatarum q. j. anis. pulueris. vel integri (ne calfaciat, & penetret in venas) ʒ. ij contundantur & addito pauco amylo, & sacchari q. s. fiat pasta, ex qua conficiantur mors vel placentæ, coquantur in furno postquam panis extractus. Sin flatus sint in ventre & intestinis, anisum non debet conteri, si verò in venis, debet. Amylum nutrit, & vim emplasticam habet.

Ad phthisim & corporis emaciationem, vel atrophiam valet sequens compositio.

℞. pinearum & amygd. dulc. maceratarum in iusculo an. ℔. ß. carnium testudin. perfectè coctarum, vel ranarum propter nutritionem, vel cancrorum fluuiatilium ʒ. iij. medullæ quatuor seminum frig. maiorum, amygdal. ana ʒ. ß. anis. ʒ. ij. cinamomi ʒ. j. sacchari q. s. amyli parum, fiat pasta cum pauco iure testudinum & vino, fiant morcelli, coquantur in furno. Ego verò carnis mistionem improbo, quoniã nimium in furno exiccatur, nisi in frusta scindatur, & cum iure paretur. Ranarum coxæ idem præstant: humiditatem enim quandam habent, quæ facilè non dissipatur. Vinum album addi volumus, vt magis nutriat, & faciliùs, & citiùs faciat penetrare reliqua alimenta. Anisum autem, quia humida & dulcia flatus gignunt, ad quorum discussionem conuenit. Addimus tamen, quia gratius & dulcius semen carui, cumini, apij, & fœniculi. Non recusarem fœniculum Italicum illud dulce.

Pignolatum.

Fit huic similis forma, quæ pignolatum dicitur, ex pinearum nucleis in saccharo bene cocto & dealbato impositis, & in morcellos redactis. Nos autem aliquando alia admiscemus & imperamus, vt in formam pigno-

©BIUM

lati reducantur, atque hæc forma fatigatis nobilibus medicamentis & faſtidientibus alias medicamentorum efficaciorum formas, imperatur.

De manu Chriſti.

COmpoſitio quædam Arabibus manus Chriſti dicta eſt, ob iucunditatem: atq; ea duplex, ſimplex, & quæ cum perlis dicta. Simplex nihil aliud eſt, quàm ſaccharum roſ. in formam morcellorum, ab eóque ſolummodo differt, quod ſaccharum dicitur tabulatum, quia in laminas, vel tabulas ſupra marmor extenditur. Manus Chriſti cum perlis fit, addito puluere perlarum, ſiue margaritarum tenuiſsimè tritarum. His vtimur in cordis affectibus. Alia vero medicamenta admiſceri debent, aut poſſunt, modò perlis ſint ſimilia, nullo ſapore, aut odore prædita, ne gratiam medicamenti perdant, vt ſi quis, dum fluxu ventris torquetur, manum Chriſti in ore detinere velit, parare poterit cum puluere coralli, qui inodorus eſt, vt in cordis affectibus cum raſ. eboris, vel puluere oſsis de corde cerui, vt exempli gratia.

℞. ſacchari diſſoluti in aqua roſ. ʒ. iiij. margarit. tenuiſſ. tritarum ʒ ij. coquatur perfectè ſaccharum & fiat manus Chriſti. Eadem ratione cum raſura eboris, vel cornu cerui, vel puluere fragmentorum lapidum pretioſorum.

De dentifriciis.

VAriis modis parantur dentifricia, nempe forma opiatæ, aut ſolida ſicca & firma. Nulla autem commodior eſt ſicca, quæ fit ex puluere inæquali, aſpero, & ſicco, vel ex cineribus detergentium, & reſiccantium, vt ex corallo, cornu cerui, conchis marinis, pane hordeaceo, gallis, & nucibus cupreſsi in furno vſtis, vt

℞. cornu cerui, dentium equi ana ʒ. ij. concharum marinarum aut pectinum, ſalis cómunis, nucis cupreſsi ana ʒ. j. vrantur ſimul in clibano, & fiat pulu. craſſus quo fricentur dentes. Putamina ouorum, vel ſepiæ oſſa non vſta (fœtent enim) in puluerem reducta, commoda ſunt ad dentifricia, quibus adiuncta ſunt quædam odorata ſapore non ingrata, vt cinamomum craſſum, garyophil. Sin dentes corroſi ſint & fœtidi, maiorem ſalis quantitatem addemus. Ex hoc puluere fiunt opiatæ

opiatæ cum melle ſquillitico, vel ſyr. de roſ. ſiccis, de quibus diximus cap. de opiatis. Ex hoc puluere fiũt dura & ſolida dentifricia ad formam pyramidis, ſi excipiantur mucilagine gummi tragac. vel arab parata ex aqua roſarum: longitudinis erunt digitalis, extremo, quod in acutum deſinit, quadrato, vel rotundo, quibus in vmbra ſiccatis vtemur mane & poſt cibum. Fiunt etiam ex radicibus mollibus gingiuas non lædentibus, vt altheæ, & aliarum coctis in ſale, alumine & aceto, vel aqua, quæ ſalem & alumen recipit, quibus in clibano ſiccatis & induratis fricentur dentes. Veteres ex lentiſco dentifricia parabant, vt & apud nos fit. Poſſunt etiam ex myrrha aut alio ligno aſtringente fieri. Sunt qui ex fœniculi feſtucis ob odorem conficiunt. Cur autem id faciant, non video, cùm nihil aſtrictionis habeant præterquam ob odorem. Si verò ex ſale & alumine pararentur, vel ex radic. mal. vel biſmal. meliores eſſent, vt,

℞. myrrhæ, maſtich. thur. ana ʒ. ß. cornu cerui vſti & loti, coralli rub. roſ. ſantalini moſcatelini, garyophillorum ana ℈. ij oſſis ſepiæ, aluminis rochæ combuſti ana ʒ. j. lapidis pumicis ʒ. j. ß. ſalis communis combuſti ʒ. j. fiat pul. vtatur cum radice maluæ præparata, vt dictum eſt.

De peſſariis.

PEſſarium & naſalia formæ ſunt remediorum, quæ ad vterum referuntur. Eſt autem peſſus (vt ex Paulo colligere licet) lana pexa, vel quodcunque aliud teres, digiti humani formam referens quo medicamenta ſuſtinentur, eiſque vtimur ad menſes mouendos, ſupprimendos, vteri ſuffocationem, prouocationem excrementorum vteri. Naſalia eadem eſſe puto, quanquam nonnulli velint eſſe bombacem aut lanam pexam, quæ puluis excipitur, vt vtero adhibeatur.

Peſſaria verò quoniam dura fiunt, ad formam ſuppoſitorij, quæ filo obligata noctu ſubiiciuntur, vt facilè, cùm viſum fuerit, poſſint extrahi. Fiunt autem ex ſimplicibus vel compoſitis pro cauſſarum & affectuum diuerſitate.

Ad menſes mouendos.

AD menſes mouendos fiunt ex calidis attrahenti-

©BIUM

bus acribus, facultatem expultricem mouentibus, vel ex radicibus aristolochiæ, ciclaminis, brioniæ, foliis abrotani, arthemis. saluiæ, puluer. puleg. mercur. calamint. semine nigellæ, & vrticæ, leucoy. Item ex lachrymis, myrrha, sagapeno, & opopanace. Ex compositis, vt hiera picra Gal. hiera colocynthi benedicta, triphera magna sine opio & mandragora parata. Fieri autem possunt duobus modis ex puluere, scilicet prædictorum medicamentorum excepto aliquo succo, & conformato in formam glandis, vt,

℞. myrrhæ, seminis nigellæ Romanæ & vulgar. ana ʒ.iij. saluiæ ʒ.ij. castor. ʒ. ß. cum succo mercur. vel pauca terebinth. vel melle fiat pessarium. Aut puluis ponatur in sacculo confecto ex panno raro, addito pauco bombace, fiat ad crassitiem digiti maioris. Commodissimè autem his vtemur ex puluere benedictæ, quæ attrahentia plurima, aperientia & acria recipit, vnde ducit menses. Vtile enim est & necessarium medicamenta attrahentia apponi, cum sanguis in partem iam non influit, aut vt diuertatur, cùm ad pulmones, cerebrum, & mammas nimiùm influit. His etenim maximè vtimur, cùm vterum expurgare volumus excrementis in vteri cauitate collectis, addimúsque agaricum, & alia pituitosa, quia talis humor maximè redundat in parte, aut cholagoga si bilioſa, flaua, & serosa excrementa sint, hoc modo.

℞. agarici troc. ʒ.ij. pulu. benedictæ ʒ. iij. cum succo mercur. fiat pessarium, adde parum terebinth. vt meliùs vniantur medicamenta. Non enim debet agaricus in tenuissimas partes teri, sed in crassas duntaxat. Potétiùs enim trahit neque retinet, aut lædit vterum.

Ad vteri præcipitationem.

Fiunt ex discutientibus flatus, trahentibus valde, ex odoratis iucundis, hoc modo.

℞. beniouini, styrac. garyoph. ana ʒ.j. galliæ moscatæ ʒ. ß. mosci ℈. vj. fiat pulu. exceptus bombace, imponatur in vterum. Hæc autem simplicia reduci debent in puluere, quia sunt selectissima, chara, & vtilissima ad hunc affectum, maximè autem si ciuetam, aut moscum recipiant.

Ad

Ad menſes retinendos.

FIunt & ex conſtringentibus, ac conſolidantibus ad menſes retinendos, vt,

℞. ſtercoris porci ʒ. j. ſang. drac. ʒ. j. boli armeni ʒ. ij. cum ſucco burſ. paſtor aut plantag. fiat peſſar.

Idem peſſarium ablato ſtercore vtile erit in vlceribus vuluæ, addita ceruſa, vel tuthia.

De trochiſcis.

TRochiſcorum forma tantùm fit ad medicamentorum conſeruationem. Nam trochiſcis non vtimur integris, exceptis, quos in ore retinemus. Trochiſci enim de ſquilla in theriaca poſiti formam perdũt, dum in puluerẽ reducũtur. Item trochiſci de viperis, diarrh. trochiſci de rhab. & alij, quibus in opiatis vtimur. Tali autem forma fiunt, vt iam dictum eſt, vt pulueres in formam talem reducti diutius conſeruentur, qui alioqui perirent, aut exhalarent: quod ex Dioſcor. colligitur, qui imperat nardi celticæ radic. & cauliculos foliis abiectis tritos, ſecerni, vino excipi, & in paſtillos redigi, atque ita in vaſe fictili diligẽter operto aſſeruari. Id autem conſeruationis gratia fieri docet, cap. de cinamomo. Tritum, inquit, vino excipiatur, vmbráque ſiccatum, quo diutius duret reconditur. Vtinam idem fieret de reliquis pulueribus cordialibus odoratis. Diutius enim conſeruaretur eorum facultas. Trochiſci enim ſic obdurati ob duritiem & denſitatem diutius reſiſtũt aëris iniurijs. Pulueres verò minimè, quia tenues cùm ſint, ſtatim aër ſubit, atque ita alterantur. Cæterum cõficiendorum trochiſcorum ratio hæc eſt. Reducantur in puluerẽ ea, quibus volumus parare trochiſcos, ſi in pulueres reduci poſſunt. Quanquam & nonnulli trochiſci formentur ex quibuſdam, quæ pulueriſari non poſſunt, ne eorum facultas deperdatur, vt de viperis, de ſquilla, & ſimilibus, vt ex recrementis teſtudinis: ſed fieri debẽt decoctiones, deinde vino, aut alio humore excipiuntur, vt odorati ſint, aqua roſ. excipiantur, vt trochiſci de gallia moſcata, de gallia magna, & vino ad ventriculi & hepatis apertionem vt diarrhod. Alij ſucco endiuiæ, vt trochiſci de abſynthio: alij ſucco eupatorij, vt de eupatorio appellati. Trochiſcorum alij ſunt laxantes, trochi-

©BIUM

ſci alandal, de agarico: alij aſtringentes vt de terra ſigillata, de ſpodio, de carabe: alij aperientes hepatis obſtructiones vt trochiſci de eupatorio, de rhab. Alij ſplenitici vt de cappar. alij ſedantes dolorem vlcerum veſicæ vt alchecangi. Quanquam autem Medicus ipſe non paret medicamenta, ſed paratis vtatur duntaxat, breui tamen indicabimus conficiendi rationem. Sumat itaque medicamenta arida, in puluerem reducat, ac reponat vſui futuro. Trochiſci ventri apti fiunt, ex quibus opiatam parandam docuimus prætermiſſis conſeruis. Eodé modo fiunt hepatici, & ſplenitici, & illi qui vrinas mouent, menſes, ſedantes dolorem, & vlcera ſanguinémque & alui fluxum reſtringentes. Tantummodo eligantur medicamenta parti affectæ determinata. Fiunt efficaciora remedia magis communia, quàm propria, & vera, vt multis remediis adaptari poſſint, quemadmodum theriaca antidotus eſt communis omnium animantium morſibus, ſic de reliquis. Fiunt etiam trochiſci ad affectus externos, vt ocularia medicamenta olim in trochiſcorum modum fiebant, vt ex Dioſcor. cap. de nardi ſpica patet, & ex Galen. in methodo medédi collyrium album Raſis, trochiſci formam adhuc retinet.

Præterea facilius aſportatur forma ſicca, & dura quàm liquida & molli. Poſſumus etiam, cum volumus, in pul. reducere, deinde in opiatas, vt diarrhodum.

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINÆ IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS regij & Cancellarij,

De compositione medicamentorum externorum, Liber posterior.

PRÆFATIO.

SVPERIORI libro de internis, id est, de iis quæ in corpus ingeruntur, abundè à nobis disputatum est. Superest vt de remediis externis, id est, quæ exteriùs admouentur, agamus, quę sunt inunctiones ex oleis simplicibus, vel permixtis, & cæteris, quæ suo ordine explicabuntur: vt linimenta, vnguenta, cerata, emplastra, cataplasmata, pultes, sinapismi, collyria, sacculi, epithemata, fomenta, incessus, balnea, lotiones, suffitus. Cæterùm ab inunctionibus ex oleis tanquam medicamentis minùs compositis auspicabimur. Sunt enim olea veluti basis & fundamentum seu elementum ceratorum & vnguentorum. Fiunt interdum inunctiones ex vino & oleo, vt

℞. ol. absynth ʒ.ij. vini maluatici ʒ.j. fiat inunctio pro ventriculo. Interdum pluribus admixtis. Varius autem est oleorum ordo, vt.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1041 sur 1293

©BIUM

Oleum

- Nardinum, Nucum, Ricinum, Lucernarum — Exsiccat
- Oliuarum recens, Amygdal. dulcium, Sesaminum — Humectat
- Amygdalarum, Oliuarum, Sesaminum — Relaxat
- De absynthio, De menta, Lentiscinum, Mastichinum — Astringit
- Chamæmelinum, Anethinum — Rarefacit
- Amygdalarũ amarar. Nucum, Oliuarum antiquiss. Rutaceum, De spica vulgari — Digerit
- De myrrha, De iunipero, De tartaro, De frumento — Detergit

Et calefacit

Oleum

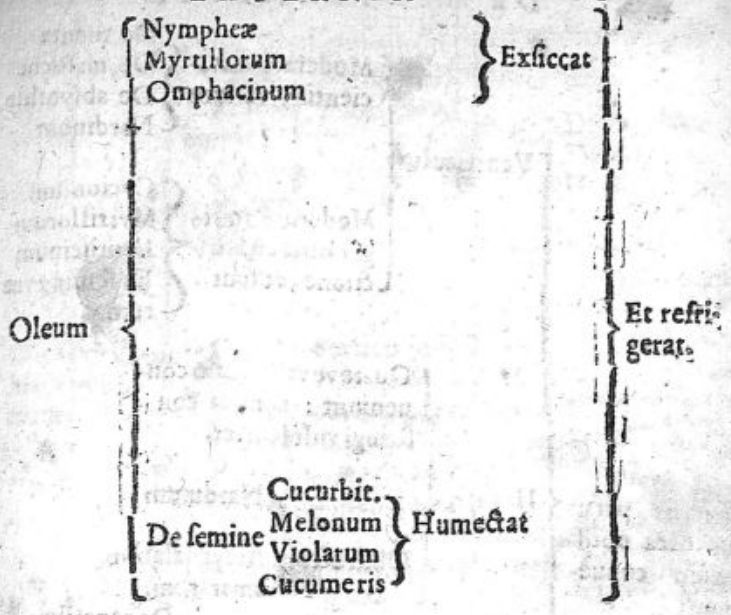

PArtibus etiam adſcribuntur olea, vt capiti ferè omnia, præter quàm de hyoſciamo, quod nullo pacto conuenire poteſt. Thoraci ea tantùm quæ laxant & pectus dilatant, niſi ſanguine è pectore fluente, in quibus vtimur aſtringentibus, ſed non debent poni ſupra totum pectus Relaxant, & pectus dilatant oleum amygd. ſeſaminum, de lilio, irinum, cherinum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1043 sur 1293

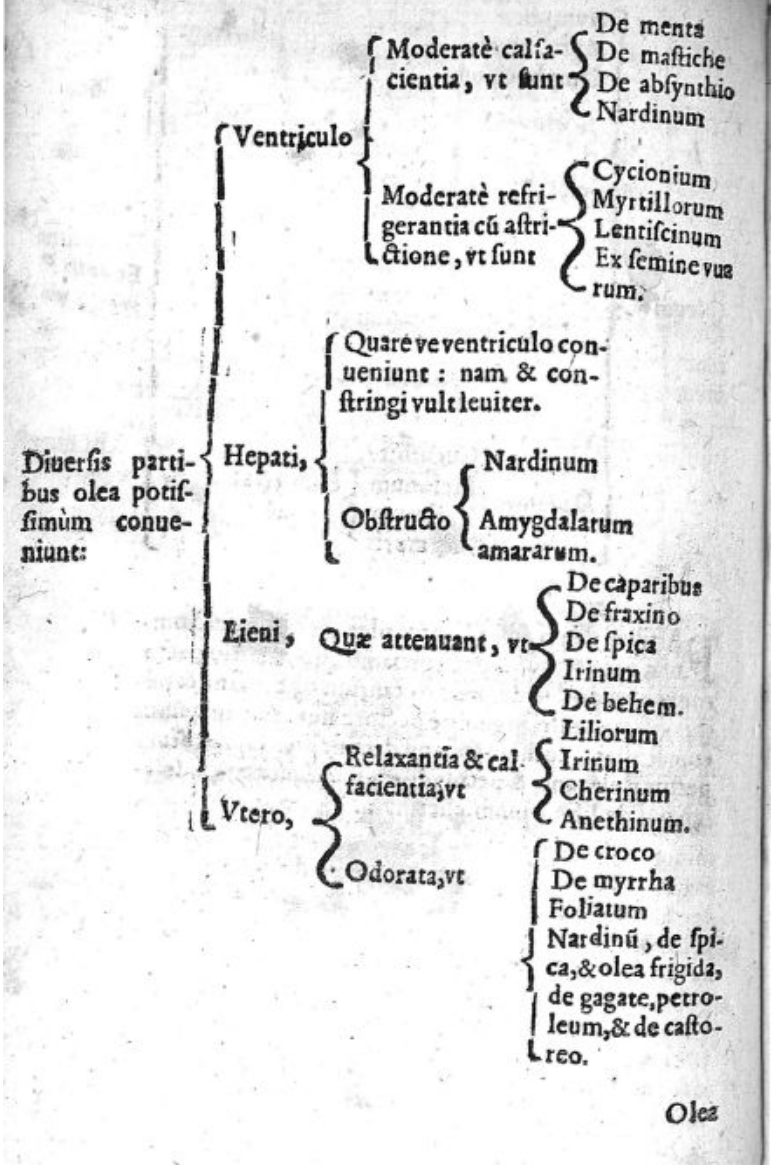
Diuersis partibus olea potissimùm conueniunt:
Ventriculo
Moderatè calfacientia, vt sunt
De menta
De mastiche
De absynthio
Nardinum
Moderatè refrigerantia cũ astrictione, vt sunt
Cycionium
Myrtillorum
Lentiscinum
Ex semine vuarum.
Hepati,
Quare ve ventriculo conueniunt: nam & constringi vult leuiter.
Obstructo
Nardinum
Amygdalarum amararum.
Ilieni, Quæ attenuant, vt
De caparibus
De fraxino
De spica
Irinum
De behem.
Vtero,
Relaxantia & calfacientia, vt
Liliorum
Irinum
Cherinum
Anethinum.
Odorata, vt
De croco
De myrrha
Foliatum
Nardinũ, de spica, & olea frigida, de gagate, petroleum, & de castoreo.

Olea

- Olea conueniunt potissimum
  - Articulis omnia
    - Constringentia, quando constringendum, vt in defluxionibus.
    - Fortiter reficcãtia & digerẽtia cùm reficcandum & digerendũ, vt in declinatione morbi articularis.
      - De sulphure
      - De vitriolo.
      - De spica nardi.
      - Rutaceum.
      - Nucũ omnium communium
      - De nuce indica.
      - Nucis moscatæ & macis.
  - Neruis fortiter reficcantia, aut fortiter constringentia, cùm relaxatio timetur, vel paralysis, ob id conuenit maximè oleum.
    - Mastichinum
    - Lentiscinum

OLea, quæ flatus discutiunt in conuulsione sunt optima. Quanquam oculis olea nõ conueniunt ob partium tenuitatem & acrimoniam, antiqui tamen succo balsami (quod nonnulli oleum balsami vocant) vsi sunt in principio ad digerendum in suffusionibus, cùm sit succus tenuis, olei speciem referens: in cuius locum oleum de spica substituere possumus in suffusione oculorum cum pauca cera, vt quod tenuitatem partiũ non minorẽ habeat, vt oleum de myrrha in quibusdam affectibus. Alia olea aliis magis conueniunt, alia minùs. Vlceribus olea non conueniunt, quia sordida ea efficiunt, & humectant, cùm exiccari desiderent: interdum tamen ad mineralium asperitatem castigandam admiscentur constringentia, exiccantiáque: vt oleum rosac. myrthinum, lentiscinum. Iisdem affectibus cõueniunt quoque olea, quæ per calcinationem fiunt, vt oleum de vitellis quorum in cancro conuenit, quia coctione multa humiditatem deperdit, & ideo vim siccandi acquirit. *Vlceribus olea non conueniũt.* *Astring. exiccant.* *De vitellis*

Affectibus, quæ in cute sunt, conueniunt olea quæ potentissimè siccant, detergunt, & digerũt, vt oleum de *Ad vitia cutis.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1045 sur 1293

©BIUM

frumento, iunipero, oleum nucum rancidarum, gaiaci. hactenus de inunctionibus.

De linimentis.

LInimenta appellantur ea remedia, quæ extrinsecus adhibita, vel asperam partem lenire, vel dolorem mitigare, vel calfacere, rarefacere, & refrigerare, & exiccare, & humectare, vel discutere, & detergere, vel emollire, & maturare nata sunt. Si poneretur cera, cerata essent. Fiunt autem ex oleo aliquo antiquo, & axungia, butyro, & seuo liquefactis, vel aliis, quæ olei consistentiam habent, vel styrace liquida, succo balsami, myrrha liquida. Aliquando additur terebinthina, vel mucilago, vel medulla, quæ axungiæ similis est temperatura, & consistentia. Facultatem accipiunt ab oleo & aliis à quibus parantur. Fiunt autem ad omnes partes. Nam nulla verò vel à materia, vel ab affectu accipiunt. *Materia.*

Linimentum ab olei irrigatione differt. Nam linimentum diutius adhæret, neque tam facilè effluit, vnde & ad calfaciendum, & ad maturandum, & ad sedandum dolorem magis conueniunt linimenta, quàm olea per se. Habent enim butyrum vel axungiam, quæ cùm sunt refrigerata, spissitudinem, & aliquam consistentiam seruant, minùs tamen spissa sunt, quàm vnguenta, vel cerata, de quibus postea.

Ad thoracis affectus.

AD thoracis affectus veluti ad catarrhi concoctionem, vel ad sedationem doloris à materia calida, parantur hoc modo.

℞. ol. amyg. dulc. & ol. viol ana ʒ. ij. buty. loti in aqua hordei mundati ʒ. j. misceantur, illinatur pectus.

Si materia calida vel frigida iam impacta fuerit, sequens erit ex vsu.

℞. olei amygd. dulc. ʒ. iij. butyr. recentis ʒ. ij. axũgiæ gallinæ, vel anatis ʒ. j. fiat linimentum.

Si verò materia frigidior crassiórque & continuatior sit ob lentorem, vt ea concoquatur, tale fiat.

℞. olei amygdalarum amarar. olei liliorum, vel irini, vel cherini ʒ. ij. butyri rancidi loti ʒ. j. axungiæ gallinæ & anatis ʒ. ß. mucilag. semin. lini, & fœnugr. extractæ

cum

cum aqua hordei & pauco vino albo ʒ. ß. miſce, & croco addito liniantur & latera, & pectus. His linimentis nihil prohibet addere quę ſua natura aliquam mediam conſiſtentiam habent, vt mucilaginem ſeminis, vel rad. altheę, vel ſtyracem liquidam, vel terebinthinam, vel œſypum, quia digerit.

Ad tumores & dolores aliarum partium præſertim à materia frigida, in quibus relaxanda quæ cõſtricta ſunt, vel à quibus aliquid educendum ad partium ſeparationem, talibus vtimur, niſi in quibus periculoſa eſt nimia remollitio, vel relaxatio, vt in hepate. Verùm ad articulorum conſtrictionem, ad dolores ſpinæ, & totius corporis, tales inunctiones ſunt faciendæ, quæ verè acopæ ſunt, & laſsitudines ſoluunt.

Si aliquid educendum eſt, veluti calculus è renibus deturbandus, aut infans ex vtero reducendus, aut facilius vomitio prouocanda, ora earum partium linimento relaxamus.

Ad duritiem ſplenis & hepatis addimus maſtichen, vel ladanum, quæ molliunt & conſtringunt. Additur & ſpica, vel oleum lentiſcinum, aut alterius leuiter aſtringentis, & calfacientis. *Ad ſplenis & hepatis duritiem.*

Eadem ſupra vterum apponimus addito pauco ſtyrace, vel benioui, de ſpica, foliatum idem efficit. Cùm autẽ multa ſimilia adduntur, vnguenti, aut cerati naturam recipiunt. *Ad vterũ.*

Dolores cuiuſcunque partis, qui à tenſione fiunt relaxando ſedantur. Ad partes inflammatas linimentis vtimur, vt diſcutiamus, maturemus, digeramus, & ſedemus dolorem, vt in doloribus inflammationum auris, vel ani, vel alterius meatus. Linimenta parantur, quia magis parti adhærent, quàm olea minúſque obſtruunt, aut grauant partem dolentem, quàm vnguenta, cerata, & emplaſtra. Idem faciendum cenſeo, in vulneribus nimiùm reſiccatis. Ad dolorem ergo inflammationis auris, vel ani, tale fiet linimentum, quod dolorem ſedet laxando, neque calfaciat pluſquam par eſt, vt *Ad dolores.* *Ad inflãmationem auris & ani.*

℞. olei viol. ʒ. iiij. mucilág. rad. alth. & ſeminis pſillij extractæ cum lacte, aut iure pulli, vel aqua hord. mundati an. ʒ. j. butyr. vel axung. porci, vel medul. porci recen-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1047 sur 1293

©BIUM

tis, vel vituli ʒ. ß. misc. fiat linimentum. Illinatur pars inflammata & ani & aurium. His medullam addimus, quia temperata non differt ab axungia.

Ad constringẽdũ non conuenit linimentum.

Ad constringendum minùs conuenit linimentum, quia nulla est axungia quæ constringat insigniter: Seuum tamen hircinum, & bubulum, & taurinum ex Dioscoride constringit, sed non per se, quia fit potius siccando, quemadmodum frigida. Præterea astrictio fit potius rebus terreis, quàm aliis. Itaq; emplastra, vnguenta, aut cerata meliora erunt linimenta pro hoc scopo.

Humectãtia olea.

Ad calfaciendum verò, humectandum, & siccandum linimenta fieri possunt. Humectant quæ ex oleis frigidis, & humidis fiant, vt quæ ex oleo viol. & cucurbitæ parantur, vel ex butyro recenti, addito pauco lacte recenter mulso, vel lacte quatuor seminum frigidorum maiorum, vel succo cucurbitæ, vel melonum, vt

℞. olei violar. ʒ. iij. olei de semine cucurbitæ ʒ. j. lactis recentis muliebris, vel butyr. recentis an. ʒ. j. ß. misce, illinatur leniter pars humectanda tribus horis post pastum, præcedente fotu tepidè.

Exiccabimus si fiat ex oleis exiccantibus, &c

Exiccantia.

℞. olei irini & costini an. ʒ. ij. pingued. gallinæ antiquæ salitæ, butyri saliti rancidi an. ʒ. j veteris vini, & generosi parum, vel aquæ vitæ, fiat linimentum.

Pinguia antiqua calidiora & ficciora sunt, quia eorum humiditas absumpta est. Huius medicamenti operatio ad reficcandum tarda est. Itaque si ad formam vnguenti referatur, efficacius erit, & quia diutius hærebit, & quia succos quosdam, & metallica, vel alia terrestrium partium recipiet, quæ potentissimè exiccant.

Refrigerantia.

Ad refrigerationem partis quæ vel erysipelate, vel alia insigni inflammatione laborat, non tam conuenit linimentum, quàm embrocatio, ex succis, vel decoctionibus herbarum frigidarum, aut vnguenta, quæ magis refrigerant. Poterit autem linimentum parari hoc modo.

℞. mucilag. seminis psil extractæ cum aqua semperuiui, & pauco aceto, ʒ. iij. succi plantag. vel solani ʒ. j. olei nymph. vel de papauere vel hyosciami ʒ. iij coquantur succi vsque ad consumptionem, deinde adde pomatæ ʒ. ß. misce, fiat linimentum quo illinatur pars feruẽs.

Hæc

Hæc olea nõ è rancidis & antiquis ſeminibus parari debent, ſed recentibus & non enucleatis. Linimenta calfacientia dolorem frigidum ſedabunt, & inflammationis maturationem iuuabunt, ſi parùm ictiolæ addatur aut maior quantitas mucilaginis fœnugræci, vel vitellum oui, vel plus ſubſtantiæ emplaſticæ habeat, ſed multò magis ſi parum farinæ frumenti addatur. *Calfaciẽtia.*

Sin diſcutiendum aut dolor calidus ſit ſedandus, linimentum refrigerans vſurpandum, & hoc modo appropriandum, vt ſi repellendum, plus aceti, vel aſtringentiũ imponatur, aut mucilago cydoniorum extracta cum proprio ſucco, aut ſuccus polygoni, aut oleum myrthinum, omphacinum, quod ad doloris calidi ſedationem ſufficiat, nulla alia re admixta. *Ad doloré calidum.*

Si tenſio ſit remittenda, linimentum humectans vſui erit: refrigerat enim & relaxat. Sin addatur oleũ amygdulc. magis relaxabit, & multò magis dolorem ſedabit, præſertim partium conſtrictarum. Hoc autem linimentis conficiendis animaduertendum eſt, vt ſi ad aures, vel alios meatus componantur, plus olei addamus, vt liquidius remaneat. Sin verò ſupra partẽ adhibeatur, vt minùs olei, plus butyri aut adipis, ne videlicet tam citò effluat. Sunt qui linimenta ab vnguentis hac ratione ſola differre autumant quod ceram non recipiant, quorum ſententiam reiicio, etiã ſi in linimẽtis pulueres adiiciantur, vt in vnguentis. Nam pleraque vnguenta ſine cera parantur, quale eſt ægyptiacum. *Relaxantia.* *Curatio.*

De Vnguentis.

VNguenta craſsioris ſunt conſiſtentiæ, quàm linimenta, & valentiora, & cùm nunc ex omni materia fiant, difficilè fuerit, eorum vnam formam præſcribere, quæ omnibus conuenire poſsit. Enumeratis iraque quibuſdam illorum differentiis, ſigillatim illorum faciendorum rationem docebimus.

Vnguentorum quædam calefaciunt, refrigerant, exiccant, humectant, digerunt, maturant, detergũt, carne vlcera implent, cicatricem inducunt. carnem generant, digerunt, minuunt, abſumũntque, abſceſſus rumpunt, partes quaſdam corroborãt, dolores ſedant, axiodyna, & acopa ſunt, ventrem laxant: Quædam ex herbis recenti-

©BIUM

bus decoctis cum axungia fiunt, vt illud commune Populeonis: Ex decoctione herbarum infusarum per multos dies, ex quibus extrahatur succus viscosus, qui postea oleo ceráq; admixtus rursus decoquitur, & in vnguenti formam redactus seruatur, veluti quod ex althea paratur, Martiatum, & Aragon. Ex radicibus parata diutius macerantur in oleo, deinde contuso diligenter coquuntur, & colaturæ cera additur, vnguentum paratur, veluti quod Agrippæ attribuitur. Ex floribus paratur cum pinguedine & oleo, vt rosatum quod ex axungia porci recéti, succo ros. & floribus maceratis fit, addito oleo ros & non a. myg. quod calefacit, & relaxat. Tamen amygdalinum scripsit Mesues. Metallica vnguẽta & decoctione & sine decoctione parantur. Sine coctione sensim fundẽdo succum, oleum, vel acetum, vt vnguentum diapharmacum & ex cerusa: coctura, veluti cum lithargyrum in oleo decoquitur, & alia metallica, vel cum succi herbarum in oleo decoquuntur ad eorum consumptionẽ. vt in vnguẽto ex põpholige. Succus solani in oleo rosato coquitur & absumitur, deinde metallica puluerisata oleo, in quo cera liquefacta fit, inspergunturs. Omnia fere vnguenta oleum, ceram, vel terebinthinam recipiunt, nisi cum pinguia hæc repugnant scopo, vt si conficiamus ad gangrenas, & putrida vlcera, prætermittitur oleum, pinguedo, resina, & cera, & cũ melle, aceto, vel vino decoquuntur, fiúntq; vnguenta, vt illud nobile ægyptiacũ, quod ad gãgrenas confert, & vlcera antiqua, in quibus carnem putridam detrahere oportet, & putredinem arcere. Ex aceto itaq; melius. Simile est illud Mesue vnguentũ, sanans vlcera antiqua, quod aloëm, myrrhã, succos absynthij, chelidonij, & plantaginis recipit Pforicum etiam Mes. ex lithargyro, calchanto, ærugine, vel aceto fit vnguentum ex plumbo apud Nicolaum. Vnguentum de Minio, de lithargyro cocto, vnguentum de cerusa coctum, vnguentum Nicolai contra scabiem, & alia multa, quæ diligens lector potest obseruare In his affectibus siquidem oleum minùs conuenit, ob id sine oleo & cera parantur. Cæterùm quamuis medici, & chirurgi vnguentis & emplastris vtantur, paratis magis, quàm quæ ipsi præparent (quia forsitan minùs nota est illis vnguentorum & emplastro-

Ægyptiacum.

plaſtrorum componendorum ratio) nos tamen quæ ad partes referuntur, & ad cauſſas affectuum hoc loco docebimus, à capite initium ſumentes.

Pro capite vnguenta.

CApiti ergo paramus vnguenta ad morbos propulſandos, vel præcauendo, qui conſortij lege fiunt, vt in calidis doloribus, vertigine &c. Fiũt autem pro affectuum varietate, in quibus obſeruandum eſt, ne indicationes ſumptas à partibus negligamus, veluti ſi calfaciendum, refrigerandum, aut exiccandum ſit cerebrum, validioribus remediis id faciẽdum eſt, indicatione ſumpta à ſitu. Cerebrum enim ſitum eſt in parte profunda. Si extra caput, ſiccandum fortiùs, quia cutis valde dura & ſicca eſt, & minùs ſenſibilis: inde fit vt illa medicamẽta ferre poſſit. Fiunt vnguenta excellẽtia ad dolores capitis calidos, vt in principio cuiuſque doloris facti per conſenſum partium infernarum, vt vertiginis, & in initio epilepſiæ, quæ per conſenſum fit, ex oleis refrigerãtibus & aſtringentibus, vt repellantur humores, & fumi, qui recipiuntur, vt feruor, & ſanguinis ebullitio deſinat. In talibus non parùm aceti addẽdum ad penetrationẽ. Fiũt autẽ vel ex oleo roſaceo, omphacino, vel myrtino, vel cydoniorum, vel alio aſtringente, cera alba, roſis, coriandro, ſemine myrti, lactucæ, & aliorum eiuſmodi, vel ex ſuccis herbarum repellentium, vt,

Refrigerantia & aſtringentia oleа.

℞. olei roſ. omphac. ana ʒ. iij. coriand. roſ. rub. myrtillorum coralli ana ʒ. j. ceræ albæ q. ſ. aceti parùm, fiat vnguentum, quo vnguatur anterior pars capitis. Vel ex ſiccis ſic.

℞. ſucci ſummitatum vitis, plantag. & ſolatri an. ʒ. j. olei roſ. omphac. vel cydoniorum vel nenuph. ʒ. iij. Decoquantur vſque ad conſumptionem ſuccorum, quibus adde ceræ albæ q. ſ. ſeminis berberis, ſeminis coriandri, & endiuiæ an. ʒ. j. myrtill. ʒ. ij. miſce, fiat vnguentum addendo aceti q. ſ.

Si dolor à fumis oriatur, idem fieri poterit, niſi quòd emplaſtra minùs valent, quia diſcuſſionem nimis obſtruendo prohibent. Sed poſt hæc, olea vnguentis addimus ad diſcutiendum, & reſoluendum quod collectum eſt. Sunt autem opportuna, quæ caput non tentãt, quale

Olea capiti opportuna.

©BIUM

eſt oleum amyg. amararum, oleum chamom. & ſambuci, & nardinum. Alia enim nimis odorata capitis grauitatem inducunt, vt anethinum, oleum de ſpica, irinum, nucum: quibus vtendum non eſt in declinatione, in qua fortiora, & reſoluentia fortiter ſunt adhibenda. Neque timendus eſt dolor capitis, corpore purgato. Eſt enim aliqua ex parte materia, quæ magis moleſtabat, diſcuſſa, tenuis videlicet. Fiunt etiam ad reſolutionem materiæ relictę, calidæ ex mediis, frigidæ ex calidis ſummè. Medium eſt, ſi ſtatim ex oleo anethino paretur, vt

℞. olei anethini & chamom. an ℥ iij. flor. chamom. & melil. ſambuc. anthos, ſtechad. ana ʒ. ß. nucis moſcatæ, & macis ana ℈. j. ceræ nouæ q. ſ. fiat vnguentum, addito pauco aceto, vel vino albo ad penetrationem. Hoc conuenire poteſt in phrenitide, & dolore capitis. In declinatione verò vinum album cõueniet, in principio acetum.

Si materia ſit frigida & contumax fortioribus & ſummis vtendum eſt. Vt

℞. Olei nucum, & irini ana ℥. ij. olei rutac. ℥. j. nucis moſcatæ, caryophil. macis, piperis, piretri, caſtor. ana ʒ. j. ceræ citrinæ q. ſ. aquæ vitæ parùm, fiat vnguentum quo illinatur pars affecta. Conueniet in doloribus frigidis & longis, vt in catarrho, catoche, caro, apoplexia, & lethargo. In affectibus, in quibus ſenſus non eſt exactus, fœtida & nimium odorata non ſunt reiicienda. In huiuſmodi itaque affectibus ſtuporem inducentibus oleum de ſpica, petroleũ, & fœtida vſurpamus. In quibus verò eſt exactus ſenſus, aut dolor primùm incipit, reiicimus quæ grauiter offendunt nares, & dolorem capitis iam factum augent. Ad vlcera multùm exiccantia vſurpamus. Cùm enim cutis, quæ oſſa integit, vel quæ parum carnis, aut omnino nihil habet, durior, ſicciórque fit, exiccanda eſt, indicatione ab eius temperatura ſumpta. Miſcenda itaque erũt myrrha aloë, iris, panax. & quæ fortiùs ſiccant, vt antimonium, lithargyrum calchitis, ſulphur, bitumen, tuthia. Ferre etiam poſſunt emplaſtra facta molliora, vt in oleo roſarum vel irino, liquefactum emplaſtrum de Ianua, de gratia Dei, diacalchiteos, diuinum, & contra rupturam.

In doloribus frigidis.

Exiccantia.

In vlceribus capitis manantibus parabuntur ex ſummè

mò exiccantibus & reſoluentibus, vt ex fuligine furni, alumine, ſulphure, ſandaraca, auripigmento, cineribus nucum, vel teſtis erinacei, vel hypocampi, vt,

℞. olei nucum, olei lucernarum, & de iunipero ana ʒ.ij. calchitid. ʒ. j. nucum vſtarum cum teſtis, granorum iuniperi ana ʒ ß. ceræ rub. parum, fecis aceti acerrimi ʒ. j. fiat vnguentum. Curat omnia vlcera capitis manantia, quod citiùs efficiet, ſi cinabaris ʒ. iij. vel ſublimati ʒ. iij. recipiat, vel ʒ. j. argenti viui extincti cum ʒ. iij. ſulphur. (Argentum enim viuum extingui poteſt, vel ſulphure, vel aceto, vel calcinatione.) Si affectus ſine ſudore curandus ſit, vt is qui ſine morbo Italico accidit: Si verò cum ſudore vt in morbo Italico, cum axungiis, vel oleo amygd. dulc. eſt extinguendum. *Quibus extinguitur argentum viuum.*

Ad alopeciã ophiaſimque parãda ſunt ex fortiter digerentibus, & reſiccantibus. Abſtinẽdum autem ab his, quæ depilant, vt auripigmento, ſandaraca, calce. Quanuis enim non prohibent pilos renaſcere, grauiter tamen ferũt infirmi, quod reliquum eſt pilorum deperdere, vt,

℞. olei de iunipero, & de abrotano ana ʒ. ij. cineris erinacei terreſt. ʒ. ß. cineris pellis talpæ, & vrſi ana ʒ. iij. abrotani vſti ʒ. ij. cineris veſpar. ʒ. ß. ceræ candellarum nigrarum q. ſ. fiat vnguentum. Vtile eſt hoc vnguentum, niſi à morbo Italico proueniat alopecia. Tunc enim facta inunctione totius corporis miſcendum erit vnguentum paratum cum hidrargyro, & conueniet poſt ſudationes. Siccat, digerit, pilorum procreat generationem, & pilos relictos conſeruat, ſi pili decidant ob relaxationem pororum poſt ſudationes frequentes, fiant vnguenta ex conſtringentibus, vt ladano, acacia, hypociſtide, aliíſque aſtringentibus, vt, *Conſtringentia poros cutis.*

℞. olei myrtill. vel coroneorum ʒ. ij ladani puri ʒ. ß. hypociſtid. acaciæ ana ʒ. ij. aluminis ʒ. j. ceræ albæ q. ſ. fiat linimẽtum, quo vngantur poſt deterſionem capitis factam cum lixiuio debili in quo roſæ decoctæ ſint. Sed de lixiuiis plura ſuo loco. Hæc vnguenta huic cauſiæ efficaciſſima ſunt.

Quòd ſi ob vitioſos humores radices pilorum erodentes, ob alimenti defectum, vt in hecticis, decidant, parùm valebunt. Quòd ſi ab acribus humoribus, vt in

©BIUM

morbo Italico, poſt euacuationem vniuerſalem aliquam factam, relaxantibus, & areoticis aperitiuis potius vtemur, vt humor per poros cutis expellatur, nec diutius in corpore remoretur, quibus addenda ſunt temperantia, quale eſt lac, & inter alia oleum amygd. dulc. fiet autem hoc modo.

℞. olei amygd. dulc. ʒ ij. butyr. recentis ʒ. j. lactis ʒ. iiij. Butyrum & oleum cum cera liqueſcant, quibus vtcũque refrigeratis miſceatur lactis quantum ebibere poterit, vnguatur frequenter ſero & manè. Abluatur ſero lactis, vel lacte ouillo, aut bubulo, aut lacte amygd. dulc.

Pſilotra duplicia.

HInc ſequuntur vnguenta pſilotra. quæ ab effectu ita vocantur, quòd ſcilicet pilos corrumpant, & decidere faciant. In his autem componendis magna eſt adhibenda diligentia, & in applicandis magna dexteritas requiritur. Duplicia autem ſunt, vnius generis quæ depilant, alterius, quæ renaſci pilos prohibeant. Quæ depilant, fiunt ex calce, ſandaraca, auripigmento ſine axungia, vel oleo, ſed cum lixiuio, & ſapone molli, quoniam etiamſi aliquid olei habeat, calx caſtigat, alioqui oleum vim ſandaracæ, & auripigmenti obtundit. Fiat hoc modo.

Depilatia

℞. ſaponis gallici mollis ʒ. j, ſandaracæ auripigmenti ana ʒ. iij. calcis viuæ ʒ. j miſceantur ſimul, & applicentur ſupra partem, quam depilare volueris. Sin aqua vel lixiuio priùs abluatur pars, citiùs penetrabit. Caue autem ne diutius parti adhæreat. Vrit enim cutim, quam poſtea vnguento ex calce decies extincta in aqua roſacea & oleo roſarum, aut vnguento de ceruſa curare oportet. Vbi euulſi erunt pili, hoc efficaciſſimo oleo renaſci prohibentur.

℞. olei hyoſciami vnc. iiij. ſalamandræ num. iij. ſcolopendriæ num. x. lepores marinos, & vrticas marinas ana num. iij. ſalis ammo. & foſſilis ana ʒ. vj. decoquantur ſimul, quibus decoctis adde ſanguinis veſpertillionis ʒ. ij. ceræ albæ parum, fiat vnguentum, vngatur pars, & fricetur ſpongia vel alcionio. Et ne oboriatur inflammatio, oleo hyoſciami foueatur. Vtatur diu & frequenter.

Aurium

Aurium vnguenta magis exiccare debent, at partibus internis liquida potiùs iniiciuntur, vel linimenta fiunt potiùs, quàm vnguenta. Nihil itaque iam de vnguentis aurium dicemus. *Ad aures vnguēta.*

Ad oculos vnguenta.

OCulis vnguenta non præscribuntur ex oleis, sed ex pomata, vel vnguento rosato, & mucilagine fœnugræci, vel aliis rebus opportunis.

Fiunt autem ad palpebras affectas, vel ad curationem corneæ. Palpebris autem adhibentur, vt frequenti nictatione detergantur. *Ad palpebras vnguēta.*

Et quanquam oleum oculis sit mordax, veteres tamē opobalsamum quod oleum balsami vocant apponebāt, in cuius locum substitui potest nostrum de spica, quod eam partium tenuitatem habet, quàm opobalsamum. *Oleum de spica.*

Ad inflammationem itaque oculorum & palpebrarum fiunt hoc modo, quamuis collyria liquida, vel linimenta magis conueniant, quàm vnguenta. *Ad oculorum & palpebrarum inflāmationē.*

℞. pulpæ pomorum decoctorum in lacte, vel cum aqua ros. ʒ. ij. contundantur diligenter, deinde adde aquę pericli ros. & myrth. ana ʒ. ß. mucilag. seminis psilij. Adde tuthiæ præparatæ ʒ. ß. incorporentur simul, & fiat vnguentum Vel fiat sic.

℞. vnguenti ros loti in aqua peculi ros. ʒ. j. tuthiæ præparatæ, & acaciæ ana ʒ j. incorporentur, fiat vnguentum quo vnguantur palpebræ.

Si inflammatio sit cum defluxione, & scabie, & rubore, vnguentum sequens erit ex vsu ex caphura, ceruſa, mucilag. gummi tragac. *Inflāmationē cum defluxione.*

℞. pomatæ ʒ. ß. tuthiæ, trochiscorum alborum ras. ana ʒ. ß. vitrioli romani ϑ. ß. vnguantur palpebræ.

Ad inflammationem digerendam sic parabitur.

℞. Mucilag. seminis fœnugræci loti in aqua fœniculi, & in eadem extractæ ʒ. ß. sarcocollæ nutritæ cum lacte ʒ. iij. aloës, myrrhæ, croci ana ϑ. ß misce, fiat vnguentum, applicetur palpebris. Digerit enim & detergit.

Ad detersionem suffusionis & cicatricis extenuationem, ex fellibus vel melle parantur.

℞. Fellis vaccæ ʒ. ß. fellis vulturis, vel milui, vel galli.

©BIUM

ʒ.ß.mel. roſacei colati ʒ. ij. oſſis ſepiæ ʒ.j. ſtercoris la-certi ʒ.ß. miſce, fiat vnguentum, quod ſeruetur in vaſe æneo, vel,

℞. omphac. inſpicati vel coctione, vel ſolis exiccatione, & murcæ præparatæ ana ʒ.j. ſaccha. candi ʒ ij. mucilag fœnugr. ʒ.iij. tuthiæ præparatæ ʒ.j. ß. miſce, vngantur palpebræ.

Ad genarum ſcabritiem, ſcabiem & Vlcera.

Ad genas vnguēta.

℞. Omphac. acaciæ ana ʒ.j. tuthiæ præparatæ ʒ. ij. ceruſæ lotæ, antimonij ana ℈.iij vnguenti roſ. ʒ. ß. miſce, vngantur genæ, cui adde cinerem myrtill. lotorum in aqua pericli roſ.

Ad lach. fluxum.

Ad lachrymarum fluxum vnguenta parabuntur, non ex nimium aſtringentibus vel fortiùs exiccantibus, quia talia carnem, quæ eſt in canthis oculorum, abſumunt, ſed ex ſarcoticis admixtis emplaſticis, & leuiter aſtringentibus, vt,

℞. corticis thuris, maſtich. ſarcocollæ ana ʒ.ij. gummi tragac. & arab torrefactorum ʒ. j. tuthiæ præparatæ, antimonij, ana ʒ. ß. ſang. dracon. puri, acaciæ & amurcæ inſpiſſatæ ana ʒ.ij. miſce, fiat vnguentum, vngantur canthi oculorum, & totæ palpebræ.

Ad ægylopas.

Prima ægylopis occaſio.

AD ægylopas, quas lachrymales fiſtulas vocant, fiunt vnguenta & ad præcautionem, & ad curationem. Ad præcautionem conueniunt vnguenta illa prima dicta ad lachrymas. Nam ferè prima ægylopis occaſio eſt frequens lachrymarum deſcenſus, quæ genas ab oſſe ſeparantes & diutius in parte hærentes, os humectantes, à ſuo temperamento immutant, deinde corrumpunt: quo corrupto nihil proſunt medicamenta, ſed ad chirurgiam confugiendum eſt, & os vſtulandum, nouacula priùs carne inciſa, & cute, deinde ſarcoticis & ſiccioribus cicatricem inducemus. Non eſt autem prætermittendum defluxiones acres citiùs abſceſſus facere. Quare priuſquam vel purgantia, vel topica remedia inſtituamus, diſtinguemus à qua cauſſa fiat, calidáne an acri, vel à frigida & humida. (Potiſſimùm enim ab aurib. ſiquidem hæc erodunt, & abſceſſum faciunt citiùs: ſi à frigidis longiori tempore.) Exempli gratia, Si corpus ſeroſis & cri-

& acribus humoribus abundet, ab acrimonia fieri coniiciemus. Talis enim plerunque est habitus externus, quales sunt humores in corpore redundantes. De signis autem alio opere tractabimus, nunc de medicamentis. *Initium affectus.* Si fiat continuus in oculos humorum defluxus citra ruborem, & copiosius partes relaxatæ, & tumefactæ appareant, & gena inferior aqua plena inspiciatur, initium certè erit affectus, atque tunc oportet vnguenta lachrymas sistentia fortiora reddere, aucta tuthiæ antimoniique dosi, quibus proderit chalcitidem, & alumen adiungi, vt,

℞. antim. chalcit. alumin. ana ʒ. iij. sang. drac. corall. rub. (quia suo pondere prohibet abscessum) ana ʒ. ij. litharg. ʒ. ß. ol. ros. cetæ rub. ana q. s. aceti parum, fiat vnguentum, quo vngatur pars affecta. Et quia emplastri forma huic scopo accommodatior est, ex his emplastrũ paramus diminuta quantitate ol. vel lithar. cocti in aceto, oleo de succo palmæ, aut pyris sylvestrib. Si defluxio acris sit & mordax, humor incrassandus est, & pars constringenda, ne tam facilè suspiciat.

℞. litharg. cerus. lotæ, antimon, ana ʒ. iij. tuthiæ præparatæ, plumbi tenuissimè pulverisati ana ʒ. ij. succi plãtag. & palmæ, ol. ros ana partes æquales: coquantur ad consumptionem succorum: addito pauco aceto, in quo dissolue cetæ albæ q. s. fiat vnguentum vt supra dictum est, addẽdo in fine opij torrefacti leuiter ʒ. ß & comprimatur pars eo emplastro, vel supra vnguentum laminæ plumbi adplicentur, quæ pressam partem retineant: in quibus vnguentis eligenda sunt, quæ ponderosa, vt facultate siccandi & refrigerandi, & pondere suo comprimendo iuuent, quemadmodum in enterocele faciendum docebimus. Magnes itaque, plumbum, antimonium, cerusa, lithargy. & tuthia valẽt, & dormiẽdum est in partem contrariam, vt vnguentum premat partem. Radices bistor. quinque folia tapsis barba. vel cortex rhab. idem præstant in aceto maceratæ, exiccatæ, & in vnguenta redactæ. Lapides ponderosi, vt lapis Iudaicus & marmor cum oleo prosunt.

Ad spoliationem ossis fiat vnguentum ex agarico, tartaro, myrrha, & melle, quod ossi imponitur. Aliud *Ad spoliationẽ ossis.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1057 sur 1293

©BIUM

autem ex emplastro diuino optimum fit, ad inducendam carnem.

Ad affectus narium.

AD narium affectus sunt mollia vnguẽta ad polypos exedendos & extirpandos, & ozenas extirpandas. Fiunt autem vel ex causticis vel septicis, vt auripigmento, sandaraca, reagali, sublimato, præcipitato, vel ex cathereticis, id est, imminuentibus carnem, vt flore æris, squamma æris, flore petræ (qui fortè est salpetræ) hęc autem omnia si reducuntur in vnguẽta, id sine oleo & pinguedine fieri oportet: quia pinguia omnia extinguunt acria medicamenta, & mortificant. Cũ sapa igitur & melle, vel omphacio parabuntur, quibus etiam arrodentia cum astrictione admiscenda, vt chalcitis, calcantum, misy, sory, alumen vstum. Fiunt hoc modo ex cathereticis. Pulueres melle excipiuntur vel omphacio inspissato, & parato in vase æneo, alias non eroderet, vt

℞. squammæ æris, æruginis æris ana ʒ.ij. omphacij ʒ. iij. incorporentur simul, & fiat vnguentum, quo illinuntur tantùm partes affectæ, vel

℞. sandaracæ, vel auripig. chalcit præcipitati an. ʒ.ij. mellis q.s. fiat ad formam linimenti. Vel si fortius velis, adde omphacium. Hæc si maiora, addito multo melle, vel succo mali granati, vel plantag. vtilia erunt ad ozenas curandas in principio, vt auferatur pars affecta malè & corrupta: tandem ad sarcotica veniendum parti accómoda, id est, sicciora, quale est illud quod multũ aloes, myrrhæ, sarcocollæ, carabæ, ceruſæ. plumbi vsti & loti, & lithargyri recipit, vt

℞. aloes lotæ, aquæ plantag. ʒ iij. myrrhæ electæ ʒ.ij. radic. irid. sarcocollæ ana ʒ.j. ceruſæ, antimon. tuthiæ, minij ana ʒ. ß. olei hyperici & ros. ana ʒ.ij. mel. ros. cola. ʒ.j. succi granorum punicorum, & piloſellæ, vel linguæ passerinæ ana ʒ. ij. Coquantur succi cum oleis, deinde mel, postremo puluerisata diligenter inspergantur, & ad vnguenti formam reducantur. In ist s vnguentis nunquam prætermittantur detergentia quædam, quia in eis partibus retardantur communia recrementa, & propria vlceris. Vide autem ne nimiùm detergant: vel alia astringentia addẽda, ne nimiùm detergendo ad partem

tem reuocentur recrementa capitis. Non obetit si cera addatur his vnguentis. Nam vbicunque oleum ponitur, & cera poni potest, sed quia lachrymæ, & alia satis viscosa sunt, & emplastica, cera & resina, & terebinthina omitti possunt. In vnguentis ad ozenas præparatis, quia morbus est fœtidi oris, fugienda sunt fœtida, & potiùs odorata admiscenda, quemadmodum itidem illius gran. apposuimus, & quia sarcoticum. Sin diuiti paretur vnguentum, adde mosci ℈. ß. musci arborũ, vel beniouin, vel cyperi, vel rosarum ʒ. j.

Ad affectus oris vnguenta.

AD oris affectus rarò aut nunquam vnguenta instituimus, quia nauseam mouent, & ob largam humiditatem non possunt adhærere. Gargarismata igitur vel alia remedia instituuntur, vt aqua sublimata, aqua fortis temperata, vel eclegma aliquod ex his, quæ oris grata sunt, tum odore, tum sapore. Nec me latet gargarismatis admixtum ab aliquibus esse vnguentum ægyptiacũ, quod nõ improbo, cùm illud ex melle, aceto, & flore æris fit confectum. Sic etiam vnguenta hoc modo parata sine oleo, cera, pice, resina, aut adipibus possunt ori accõmodari ex melle, vel sapa, vel ex omphacio. Si quis ad oris vlcera vnguenta constituat, in memoriam reuocet theoremata in medium proposita, cùm de gargarismatis ageremus: quo loco admonuimus, vt medicamẽta illa ingrata, vel ob grauem odorem, vel saporem, astrictionem, & siccitatem insignem magna quantitate habere debeant, aut tam propè œsophagum non apponerentur, ne in ventriculum deuoluantur. Nam ferè illa omnia efficacissima ad oris vlcera venenosa sunt, vt litharg. chalcitis, sublim. ceruſa, sed commodè potest parari ex acacia, omphacio, alumine, & aliis hoc modo. *Cautio.* *Ad oris vlcera.*

℞. acaciæ, omphac. ana ʒ. i. j. mell. ros. colati ʒ. iij. rad. irid. ʒ. ij. alumi. ʒ. j. ß. cortic. thur. ʒ. j. misce, fiat vnguentum: applicetur parti. ad diuersionem vlcerum, & post diuersionem minuendum est omphacium ad ʒ. j. & augendum alumen ad ʒ. iij.

Succus pyrorum agrestium, vel sorborum, vel cydoniorum in melle decoctorũ cum magna vtilitate ponitur. Siccat enim & astringit, quod necessarium est, quia *Succi astringẽtes.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1059 sur 1293

©BIUM

partes internæ oris multùm humidæ sunt ob saliuam, quæ vim vnguenti minuit, & laxæ sunt, vnde serpit vlcus, & pascitur semper: itaque constringendum est. Fit vnguentum ex farinis non amaris, melle ad detersionē, butyro ad maturationem, vel axungia ad exiccationem, si torreantur Ad maturationem.

℞. farinæ tritici ʒ. iiij. coquantur cum sapa vel butyro, vel oleo, & parti applicentur. Ad detersionem ex farina hordei, vel orobi, vel fabarum, magis siccabunt si torreantur, vel in furno coquantur priùs, deinde misceantur. Hæc autē forma potiùs inter pultes, quàm vnguēta debet referri. Ex vstis etiam, vt ex corallo vsto cornu cerui, ebore, sale, alumine vstis, pane vsto, ex antispodio, & melle, vel sapa. Ad deficcationem efficacissima parari possunt hoc modo.

℞. coralli albi & rub. cornu cerui vstorum ana ʒ. ij. ostreorum vstorum ʒ. j. mellis, vel sapæ q. s. fiat vnguentum Quod si acetum addere volueris, vel ex oxymelite, efficacius erit. Vel sic.

℞. salis communis in furno assi (quia magis reficcat) ʒ. i. aluminis ʒ. iij. ros. rad. bistortæ ana ʒ. j. excipiantur oxymelite, & leuiter coquantur, fiat vnguentum, quod potentissimè siccat oris vlcera. In syrupo myrthino vel ros. vel citri coqui debent, & vt ægyptiacum, parari sine oleo & cera.

Ad faciem vnguenta.

AD faciem ornandam siue fucandam, & ad faciei morbos fiunt vnguenta. Fucatur facies aut dealbatione; & genas rubras faciēdo & labia, de quibus multa in libello nostro de fucis diximus: breuiter tamen hic dicemus vnguenta potissimùm fieri ex axungiis & dealbantibus, vt vnguentum illud vulgò citrinum dictum à citro, ad dealbandum potissimùm paratū est, axungiámque porci recentem, vel pomatam, vel seuum hœdi, vel capræ potissimùm recipit. Nec etiā est reiicienda asini, cati, neque hominis axungia, si religio patiatur. Oleo etiam aliquando vsurpamus, quæ ex amygdalis dulcibus præsertim, vel cucurbitæ semine, vel cucumeris, vel melonum parātur, è quibus hæc minùs calfaciunt, & cutim leniunt, conueniúntque iis, qui cutim squalidam habent.

Vnguentū citreū.

habent. Medullæ cruris vituli, & veruecini maximè cõueniunt, si fundantur recentia in aqua fabarum, si detergendum, vel cum aqua nenupharis, si sanguis in faciem influens, sit temperandus, seruetur ad vsum. His adduntur alba quædam vt borax, sublimatum bene extinctum, vel ceruſa. Sunt qui marmor, alabastrum, vel conchas (quas porcelanas vocant) in tenuissimum puluerem redigant. & vnguentum parent, de quibus plura lib. de fucis. Sin ad castigationem alicuius rei præter naturam vnguenta fiant, pro natura rei parabuntur, vt ad tubercula, quæ *ψydracia* vocantur, ex lytharg. butyro, axũgia. Si ad nigredinem cutis, vel maculas, vel panos, fient detergentia, quæ nocte illinentur, manè verò deterguntur, & fuci adhibentur. Fient autem ex radic. detergentibus vt ari. brioniæ, cucum. irid. vel serpent. Ex farina faba orobi, cicerum: ex florib. faba. ex viridi æris, sublimato leuiter extincto, quando exedenda sunt aliqua. Ex ol. de vitellis ouorum, de tartaro, sinapi, amygd. amar. frumenti, myrrhæ. Paradigma vnum appoſuisse sufficiet, vt cõpositionis rationem agnoscant.

Radices detergẽtes.
Farina.
Olea.

℞. rad. cucum. & brion. ana quart. j. rad. irid. & serpen. ana ʒ. j. incidantur & temperentur in sero caprino, vel vrina pueri per sex dies in vase æneo, deinde decocta, donec molleſcat, diligẽter in mortario cõtundãtur, & per setaceum transmittantur, addendo parum decoctionis, quibus adde adhuc olei ouorum & amyg. amar. ana ʒ. j. fari. faba. non excorticatarum ʒ. ij. virid. æris ʒ. j. sublim. leuiter extincti in succo citri ʒ. ij. axung. porci & terebinthinæ lotæ ana ʒ. ij. liqueſcat axungia in oleo & terebinth. deinde misceantur omnia in mortario, & fiat vnguentum, quo vngatur facies serò, manè autem abluatur aqua distillationis peponum, vel fabarum recentium. Deterget mirum in modum maculas, & tubercula exedit. Mitius fiet hoc modo.

℞. olei ouorum ol. myrrhæ ana ʒ. j. farinæ fabarum ʒ. ß. rad. irid. & aristoloch. ana ʒ. ij. succi rad. cucumer. & serpentar. ana ʒ. j. decoquantur succi cum oleo ad consumptionem eorum: postea adde terebinth. lotæ ʒ. ß. & omphacini inspissati ʒ. j. reducatur ad formam vnguenti addito pauco melle, vngatur facies serò & manè.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1061 sur 1293

©BIUM

Detergatur ſero lactis, vel aqua florum fabarum, vel nenupharis, vel aqua diſtillationis vuarum dulcium. Fieri poteſt aliud efficaciſſimum ex fellibus.

℞. fellis Ouranoſcopi, vel aliorum piſcium, quorum fel flauum non eſt, neque nigrum, neque viride ʒ.j. mellis optimi ʒ. iij. omphacini ʒ. ß. ſacchari candi ʒ. j ſtercoris lacertæ ʒ j. miſce, fiat vnguentum: vngatur ſerò, mane abluat faciem cum aquis ſupradictis, vel cum decoctione hordei mundati parùm cocti, ne nimiùm faciè ſplendere faciat. His vnguentis ſufficiet ſemel in menſe vti, tribus aut quatuor diebus, antequam prodire velit: & priùs probari debent in parte aliqua occulta. Quòd ſi acrius ſit, tunc axũgia cati, vel oleo ouorum, vel amygdalarũ dulc. temperari debet Nõ enim omnes eadem ſunt carnis mollitie, aut duritie. Experiendum itaque eſt primùm, vt dixi. Si enim brachium, aut coxam, in qua expertum fuerit, læſerit, nimiùm detergendo, multò magis faciem, cuius cutis mollior & rarior eſt. Cùm autem vtetur, videat ne diutius permittat parti hærere, ſed potiùs iterare debet, alioqui partẽ lęderet. Quod intelligendum de his, quæ ſublimatum non extinctum, vel æruginem æris recipiunt.

Ad pectoris & colli vitia vnguenta.

ADcolli & pectoris vitia fiunt vnguenta potius, quã empl.ſtra, quia faciliùs adhibentur. Fiũt itaque ad anginas, ſtrumas, & parotidas, quæ in hoc conueniunt, quod ſemper ex relaxantibus, & lenientibus, & digerentibus fiunt. Satius enim eſt humores ciere ad extra, quàm ad intra.

Ad parotidas. Ad parotidas ſuppurandas & diſcutiendas vnguenta, deinde cataplaſmata paramus, fiúntque ex oleis digerentibus, concoquentibus, relaxantibus, vt oleo cinamomi, liliorum, amygdal. de ſemine lini: ex butyro, & axungia porci, anatis & gallinæ, ex œſipo, dialthea, aliiſque ſimilibus relaxantibus, & emollientibus, & digerẽtibus modicè.

℞. olei cham. vel liliorum vel amygdal. ʒ. iij butyr. recent. vel axungiæ porci ʒ. ß. pinguedinis gallinæ ʒ. j. farinæ ſemini fœnugræci ʒ. ß. flor. chamomil. melilor. ana ʒ. ij. ceræ nouæ q. ſ. fiat vnguentum.

Idem

Idem valet ad ſtrumas factas, & antiquatas, in quibus nulla eſt defluxio: ſed cùm incipiunt, oportet alia vnguenta parare, quæ maiorem vim habeant diſcutiendi, exiccandíque materiam iam defluxam. Si itaque ex nucibus cupreſſi fiat vnguentum ex ſale & aliis, non dubito quin diſcutiat, quod experientia comprobauimus.

℞. nucis cupreſſ. numero x. fic. pa. vj. rad. cannæ ʒ. ß fiat decoctio in oxymelite, facta expreſsione adde ſalis communis, & cineris ſpongiæ, & chalcitidis ana ʒ. iij. miſceantur, & fiat vnguentum, quo vnguantur partes duræ. Cùm iam humor congelatus eſt & ſcirrhum fecit, ad alia vnguenta deſcendendum eſt, quæ ſcirrhos emolliendo curare poſſunt, vel ſanguinem trahunt, & faciunt, vt ſuppurentur, vt

℞. opopanac ſtyrac. bdellij ana ʒ. ß. diſſoluantur in oleo amygd. dulc. & irino q. ſ. quibus adde mucilaginis fœnugr & ficuum extractæ cum vino albo an. ʒ. ij. radic. irid. Venet. puluerisatæ ʒ. ß. rad. gladioli eodem modo exiccatæ & puluerisatæ ʒ. j. propolis veræ ʒ. iij. miſce, fiat vnguentum, vngatur pars. Ad ſuppurationem cataplaſmata apponemus, quia plus caloris habent, illúmque diutius ſeruant.

Ad anginam.

AD anginam factam digerentia & exiccantia vnguenta ſunt ex vſu vt ſiccent, quicquid in parte collectum eſt, ac vnguentis emollientibus & relaxantibus, quibus adiungemus ſtercus hirundinum, vel nidum, aut cinerem eorum, vel ſtercus columbarum, vel gallinarum. Hæc enim excrementa & defluxiones ſiccant, abſumunt, & digerunt ob bilem, qua referta ſunt, vt

℞. dialtheæ & œſypi ana quarta. j. nidi hirund. ʒ. iij. rad. iridis ʒ. ß cum oleo irino, vel liliorum, fiat vnguentum, vngatur ceruix. Vnguentum reſumptiuum in officinis paratum etiam vſurpatur, ſed illi addenda fortiùs digerentia propter oleum viol. mucilag. gummi arab. & tragac. & ſeminis cydoniorum, quæ ſi ab vnguento expungantur, efficacius & aptius fiat pro his affectibus, in quibus relaxatio neceſſaria eſt. Hoc itaque modo erit temperandum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1063 sur 1293

©BIUM

℞. vnguenti resumptiui ʒ.ij. butyr. recentis & axung. porci ana ʒ.j. stercor. hirund. vel columbarum ʒ. j. ß. olei irini & liliorum vel chamom. ana q. s. fiat vnguentum, vngatur pars, vel fiat vnguentum ex adipibus accommodatis.

Ad pectus vnguenta.

AD pectoris constrictionem, vel maturationem, & cōcoctionem eorum, quę in membranas costarum continentur, fiunt vnguenta ex relaxantibus & digerentibus. Quæ verò aliquo modo astringunt, aut summè siccant. non sunt temerè supra pectus apponenda, nisi cùm affectus est in musculis, ex partibus externis. Vtimur vnguento resumptiuo, quod satis conuenire videtur, si mucilago gummi arab. & seminis cydoniorum auferatur. Emplastra enim illa vel resolutionem impediunt vel suppurationem procurant, aliis admixta. Semper itaque oleū amyg. vel chamomilæ, vel aliud, quod rarefaciat vel relaxet, adiungimus, vt superiùs docuimus in vnguentis ad Anginam. Vel sic paramus.

℞. olei amygd. dulc. butyr. recen. ana ʒ. iiij. axung. gall. ʒ. ij. iridis, croci ana ʒ. j. ceræ nouæ q. s. fiat vnguentum, vngatur pectus. Quod si frigidior sit materia, additur oleum anethi, amygd. amar. liliorum, radic. enulæ camp. hyss. mucilag. fœnugr. seminis lini, dialtheam, cœsypum & sulphur. Si affectus sit in musculis, terebinthinam abietinam, & lariceam in laterum doloribus, quemadmodū & picē summa cum vtilitate. Cōcoquunt enim, digerunt, dolorem soluunt, & ad extra trahunt.

Ad thoracem vnguenta.

Signa sanguinis è thorace.

IN sputo thoracis, quòd à thorace venit, vtile est vnguento vti, quod astringat sanguinisque impetum cohibeat. Quod deprehenditur si nō sit splendidus, & spumosus, sed nigricans, & aliqua pars thoracis doleat, neq; impedit, quod supra diximus, relaxantia esse vsurpanda. Nam si fluxus admodum vrgeat, iubet Galenus vsurpari olea astringentia, vt myrthinum, melinum, & alia. Ponuntur enim duntaxat hæc super thoracis partem aliquam, non per totum thoracem. Hinc fit, vt minùs impediatur respiratio. Parabitur itaque hoc modo.

℞. olei myrtill. vel ros. ʒ. ij. mastichi. vel lentisci ʒ. j.

sang.

ſang. draconis, cortic. thur. ana ʒ. j. boli armeni, coralli ana ʒ. ij. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum, quo vngatur pars dolens tantùm. Sanguinem compeſcit, vt vlcus, quod ſæpe fit curat.

Ad Phthiſim vnguenta.

IN phthiſicis ſi retineatur ſputum, apponendum eſt vnguentum illud ex adipibus, & oleis relaxantibus temperatum, ſed non continuò, vt practici iubent, quia illa maturando, aut putrefaciendo mortem accelerant. Vtilius itaq; fuerit vtcunq; refrigerare, & aſtringere partem, & exiccare, vt vlcus factum coaleſcat, & applicare ſupra regionem vlceris, quod vlcus deprehenditur ex dolore, & colore. Conueniet ergo illud vnguentum ſanguinem retinens, ſi addatur terebinthina cum lithargyro & farina hordei torrefacta, & ſarcocolla, vel ſic, *Quomodo deprehenditur vlcus.*

℞. ol. roſ. olei lentiſc. vel maſtichini ana ʒ. iij. ſarcocollæ nutritæ in vino albo, vel lacte, cocti thur. maſtich. myrrhæ an ʒ. j cineris cancrorum ʒ. ß. farinæ hord. torrefacti ʒ. j. terebinth. abietis, mell. ana ʒ. ij. miſce, vel ex cineribus cucurbitæ fiat vnguentum, vel

℞. cinerum cortic. cucurbit. ʒ. j. boli armeni ʒ. ß. excipiantur butyro & cremore hord. fiat vnguentum, applicetur poſt expectorationem.

Hecticis linimentum refrigerans & humectans vſui erit, & accommodatius vnguento: ſin vnguentum malis, adde ceram albam lotam cum decoctione hordei mundati, vel cum aqua viol vel bugloſſ. *Ad hecticos vnguenta.*

Ad hepatis affectus vnguenta.

HEpatis vnguenta ferè omnia aliquam aſtrictionem deſiderant, aliquam dico ob affectus in quibus aſtrictio non conuenit, vt in magnis obſtructionibus, in ſcirrho hepatis. In refrigerãdo hepate plus eſt periculi, quàm in calfaciendo. Admiſcenda ideo quædam calida, ſumpta indicatione à facultate ſanguificandi, quæ calore perficitur. Fiunt igitur refrigerantia cum quadam leui aſtrictione. Nam poſt febres tertianas refrigerare oportet, nec multùm cõſtringere propter obſtructiones, vt in ictero. Non leuiter itaque peccant, qui ceratum, vel vnguentum ſandalinum vſurpant in hiſce cauſsis. Refrigerat enim & aſtringit non leuiter. Quare cùm refrigerare *Vnguentum ſandalinum.*

©BIUM

Vnguentū ros. oportet, citra magnam astrictionem, vnguentum rol. sandalino præstat: quod si nimiū cōstringat, violaceum, vel de nenuphare addemus, aut flores violarum, succum endiuiæ & scariolæ, sic frig. sine astrictione fiet, vt

℞. vnguenti ros. ʒ.3. olei viol. ʒ.2. santali albi ʒ 1. cerus. ʒ. 2. aceti parum, fiat vnguentum. Santalum album vel rub iecur roborat, leuitérq; astringit, sed cerusa lota refrigerat sufficienter. Aliis addi posset spica celtica ad penetrationem, & refrigerationem nimiam castigandam. Fiunt etiam olea ex seminibus frigidis maioribus, quæ refrigerant citra astrictionem. Cùm refrigerandum cum astrictione est, tunc vnguentum sandalinum vsurpandum, vel tale est parandum ex refrigerantibus & astringentibus, quorum magnus est numerus, vt

℞. olei myrtill. vel cydoniorum, vel ros omphacij ʒ 3. seminis portulacæ, endiuiæ, scariol. ana ℈. 1. corall. boli armeni ana ʒ.2 myrtill. balaustiorum, spicæ nardi, sandali rub. ana ʒ. ß antispodij ℈. 2. ceræ albæ q. s. fiat vnguentum. Hic addatur spica & sandalum ad visceris confortationem & caloris naturalis conseruationem. Vbi aduertemus insigniter astringentia non esse apponenda, cùm nulla appareat occasio, cur ita constringere oporteat. Præterea hepar nimiùm exiccaretur, & obstrueretur, atque impediretur sanguinis in vniuersum corpus distributio, quæ est necessaria ad corporis nutrimentum. Siccamus aliquando satis insigniter, veluti in hipostarca, sed minùs constringimus, quia obstructiones sunt auferendæ, & hepar est refrigeratum, quod calfieri oportet eiusmodi vnguento.

℞. olei nardini, de absynth. ana ʒ.3. spicę nardi, schenanti, asari an. ʒ.1. antispodij facti ex myrrho, vel ex corall. rub. vel ex cornu cerui ʒ 2 florum anthos ʒ ß seminis apij, petro. ana ʒ. 1. ceræ citrinæ q. s. vini maluatici quantùm poterit bibere, vel id adde tempore inunctionis. Calfacit, roborat, exiccat, & aliorum penetrationem iuuat. Valet idem vnguentum in omni affectu hepatis cuius causa frigida est, vt in cachexia, quæ ab intempestiua frigidæ potione euenit, & in tympanite, quando causa frigida est. Solet enim causa calida hydropem excitare. Cùm ergo à causa frigida fit, conuenit aucta

dosi

doſi ſem.apij,petro. Si calida ſit,erit quidem calfaciendum,ſed moderatè,vt,

℞.olei de abſynt.ʒ iij ſandal.omniũ.coral.rub vſti & loti in aqua abſynt.& cichorij ana ʒ.j ſeminis endiuiæ, ſcariolæ an.ʒ apij,petroſ.aniſ.an.ℨ ij.ceræ q.ſ fiat vng. hepat. Tempore inunctionis adde vini maluatici parũ. Vtile etiã fuerit in cauſſa quædã eligere,quæ citra calfactionẽ hepar iuuare poſsint,quale eſt oleũ ex hepate ranarum,galeorũmque omniũ.Eſt enim eorũ hepar adipoſum,& in oleum reſoluitur, ſi in partes diuiſum in olla, vel ſartagine coquatur, deinde exprimatur. Sed cæteris omnibus præcellit hepar caniculæ,& centrinæ. Corroborãt enim citra calorem,& emolliendo iuuant, ſi ſcirrhus adiunctus ſit. Nec improbo maſtichen, ſtyracem, & ſpicam celticam adiungi vt efficaciora reddantur. De eorum facultate plura libro noſtro de piſcibus. Paratur ergo vnguentum corroborans facultatẽ ſanguificandi ex hepate iſtorum piſcium,quod ſimilitudine ſubſtãtiæ iuuat pinguedine, humore,& calore tẽperato emollit,vt,

℞.olei hepatis Galei ʒ iiij. ſpicæ nardi ſchen. azari ana ʒ. ß maſtic.bdellij,myrrhæ,ſtyrac. ana ʒ.iij. Si ſcirrhus adſit, diſſoluantur in oleo, quibus adde terebinthinæ abietis ʒ. j. ceræ citrinæ nunquam calfactæ, vt extrahitur ex aluearijs q.ſ. fiat vnguentum,tempore inunctionis,adde vini maluatici parum,vel fiat ſic.

℞. hepatis lupi terreſtris nu. j. coquatur in oleo amygd. dulc.cui adde radic irid.ʒ.j colentur,& in colatura diſſolue ſordium aluearijorũ ſiue propoleos ʒ iij. ſtyrac bdellij myrrhæ,ammoniacique ana ʒ.iij ſpicæ celticæ,& ſcœn ana ʒ. j. fiat vnguent. quo vngatur hepar induratum. Tempore inunctionis adde vini albi parum.

Ad affectus ſplenis vnguenta.

IN ſplenis affectibus frequentius vſurpare ſolemus hoc vnguẽtum quàm in hepate. Solet enim prõptiùs ſcirrhum pati ob ſanguinem craſſum, quamuis hepar quoque ob ſanguinem lentum & craſſum,quo nutritur, ſcirrhum patiatur,vt docet Galenus Hoc autem intereſt inter malactica, hepatica, & ſplenetica, quòd minùs requirant emollitionem aut emollitionem ſplenis timemus, quàm hepatis. Ea de cauſa & radicibus maluarum, altheæ, &

Quid interſt inter hepatica & ſplenetica medicamenta.

©BIUM

aliarum ſine diſcrimine vtimur, quibus in hepatis affectibus vti veremur, niſi in maximo diſcrimine. Præterea quæ liquefaciendo humores emolliunt, & verè emollientia ſunt, vt bdellium, ammoniacum, galbanum, opopanax, ferè reiiciuntur, aut ſaltem his receptioribus, aut in minori quantitate vtimur. Quæ itaque in hepatis ſcirrho vſurpamus, eadem in ſplenis ſcirrho vſurpãtur, diſſoluta in aceto ſquillitico, vel in oleo tenuiſsimarũ partium, vt

℞. ammoniaci, bdellij, opop. diſſ. in aceto ſquillitico ana ʒ.2. radic. liliorum, vel biſmal. decoctorum in axungia porci, vel oleo amygd. dulc. vel amarar. ʒ.2. ſtyra. myrrhæ, irid. ana ʒ. 3. mucilaginis ſeminis, fœnug. extractæ in vino albo ʒ.2. terebinth. & propoleos an. ʒ. 3. miſce, fiat vnguentum. Nec erit inutile ſemen flatus diſcutiens addere. (Solẽt enim plerunque flatus abũdare circa hãc partem, vt in colo) vt ſemen vitices, apij, petroſ. ʒ.1. vel ʒ. 2. Vnguenta autem non niſi poſt fotum adhibeantur. Poteſt etiam aliud ſic parari, quando exactè obduruit.

Diſcutiẽtia flatus.

℞. radic. mandrag. q. 1. diuiſæ in partes decoquantur in oleo ſeminis lini, vel ſeſamini, vel amygd. addito pauco aceto contundantur, & per cribrum paſſentur, quibus adde opop. diſſ. in aceto ſquillitico ʒ.2. ſtyrac. myrrhæ, bdellij, ſeminis alchech. ana ʒ. ß. ceræ nouæ vel propoleos, & terebinth q.ſ. croci ʒ.2. ſpicæ celticæ, & ſcœnant. azari, vel viticis ana ʒ, 1. miſce, vngatur ſplen. Tantam vim emolliendi habet hoc vnguentum, vt etiam ebur emolliat. Itaque non erit vituperandum, etiamſi mandragoram recipiat. Nam etſi frigida ſit, eſt etiam ſicca. Huc accedit, quod calefacientia, quæ hoc vnguentum ingrediuntur, vt ſpica, crocus, vitex, azarum, & pleraque alia, quæ ſatisſupérque calefaciunt, vt eius frigiditatẽ obtundant. Intumeſcit ſplẽ plerunque ob flatus, quia mẽbrum laxum eſt, & cauſſæ optima ſunt exiccantia, & modicè cõſtringentia, vt portulacę ſemen cũ vitice, cyperus, azarũ, ſcoria ferri, corallum vſtum, & alia huiuſmodi, vt

Tumoris lienis ob flatus quibus abſtendum.

℞. olei nardini & de abſynth. ana ʒ. ß. ſeminis agni caſti, port. cappar. vel de fraxino ana ʒ.2. apij, petroſ. cumini in aceto macerat. ana ʒ. j. corall. rub. vſti, & ſcoriæ ferri ana ʒ.1. ß. ceræ q.ſ. fiat vnguentum, cui adde tempore inunctionis aceti q.ſ. vng. regio ſplenis.

Ad

Ad ſplenis obſtructiones valebit vnguentum factum ex oleis obſtructiones ſoluentibus, rarefacientibus, & attenuantibus, vt

℞ olei amygd. amar. vel de cappar. vel de frax. ʒ.iij, ſeminis apij, petroſ. geniſtæ, aſari ana ʒ.ij. ſpicæ celticæ, ſcœn. ana ʒ.j. ſeminis lauendulæ ʒ. ß. ceræ q.ſ. fiat vnguentum: adde parum aceti tempore inunctionis.

Ad tumores ſplenis minuendos fiunt vnguenta, quæ ventrem laxando, & lienẽ euacuando prodeſſe creduntur, *vt* vnguentum vulgo dictum Arthanita magnum, & paruum. Sic enim vocant Arabes ciclamen, è quibus magnum magis laxat, alterũ ſpleni magis accommodatum. Talia vnguenta parari poſſent minori impẽſa, neq; tanto calore prædita ſine oleis laxãtibus, quale eſt oleũ ricinũ, ol. ex ſemine thymeleæ, ex radicibus cucumeris. Aliorum enim acrimoniam obtundunt, ſed ex ſuccis & farina & melle. Solebãt enim veteres farinis ſuccos herbarũ & radic excipere, quos corpori applicabant, veluti Gal. 2. ad Glauc. parat vnguentum ex ſucco ſemperuiui ad inflammationes, in quo farinam hordei ponit, non vt reſoluat, (nam in principio adhibet) ſed vt ſuccum exhibeat, & excipiat. Magis enim conuenit farina hordei, quæ magis refrigerat & exiccat, quàm tritici, quæ calfacit, & ſuppurat, effi. itque vt non ſolũ in principio, ſed etiã in incremento conueniat, veluti ex ſuccis ſplenẽ minuentibus, attenuantibus, & purgantibus ſeroſa & melancholica recrementa, in quorũ numero ſunt ſucci mer. rad. cucumer. ciclam. rad. ſambuci, quibus addunt nonnulli ſuccum polypod. quer. qui videtur parùm laxare ob aſtrictionem, ſed aliis adiunctis id faciat. Succus thymeleæ, chameleæ, braſſ. marinæ, thithy. mal. lythar. & laureolæ. Attenuat ſuccus ariſtoloch. & quodammodo purgat, vt ſuccus apiorum vſurpatur. Ciclam. ſuccus quia laxat, & ſplenem iuuat. Succus mercur. quia laxat, quemadmodum & ſambuci ſuccus. Polypod. quer. quia laxat & conſtringit: Cucumer. quia attenuat & emollit & laxat. eodem modo ſuccus apiorum, iridis, quia attenuat. Ex iſtis autem ſuccis vnguentorum tria genera conficiuntur, primũ ad lienis tumores: alterum vẽtrem laxans: tertium ſeroſa per ventrem, & vrinas euacuans.

De Arthanita.

Farina hordei, & frumenti.

Purgãtia ſeroſa & recremẽta melancholica.

Primum. ℞. Succi ciclaminis ʒ. vj. succi cucumer. agrest. vel mercur. vel sambuc. vel ebuli ana ʒ. iij. farinę lupinorum q. s. & vini mal. q. s. fiat vnguentum.

Secundū. ℞. Succi sambuci & mercur. ana ʒ. iij. mell communis & farinæ orobi, vel lupinorum ana ʒ. ij. misce fiat vnguentum, farina eligenda est amara, vel nitrosa, quia pungit, saltem non impedit alui emollitionem. Si quis velit addere olea, faciat hoc modo.

℞. olei cicini, id est, ricinini, vel sesamini, vel irini ʒ. ij. ciclę, cucumer. ebuli ana ʒ. iij coquantur leuiter, cum liquefacta cera applicentur. Neque erit præter institutū succum aliquem tenuantem istis admiscere, veluti succum iridis, aristoloch. vel apij vel aliorum: ut odorata, vt myrrham, styracem: aut lachrymas, vt ammoniac. opopanacem. Solūt enim & attenuant. Vel fiat hoc modo.

℞. olei cherini vel irini ʒ. iiij succi aristoloch. vel cucumer. agrest. vel ebuli ʒ iij. ammoniac. bdellij, opopanac diss. in prædictis oleis ana ʒ. ß terebinth. butyr. saliti ana ʒ. ij ceræ nouæ q. s. fiat vnguentum quod attenuat, laxat & emollit.

Ad Ventrem Vnguenta.

VEntrem laxantia vnguenta parantur ex supradictis succis & laxantibus medicamentis. In his neque olea sunt necessaria, neque pinguia, neque purgantia castigare solent, vt vel retardare, sed solùm ea quæ vel augere, vel accelerare possunt, vel humorem quodammodo præparare vel meatus reserare. Hinc patet error

Error Nic. Nicolai, qui ex succorum magno aceruo vnguentum præparatur, in quo succum cucurbitæ & capil ven. addit, & aliorum quæ nihil extrinsecus laxant. Primùm enim vnguentum ex veratro vtroque paratum, succum cichorij, acorum & semperuiui recipit. Paratur efficacissimum hoc modo.

℞. succi mercur. ciclamin. & cucumer. agrest. ana ʒ. iij. elleb. vtriusq; colocynth ana ʒ. ß. diagrid. ʒ. ß. fellis tauri ʒ. ij farinæ lupini ʒ. ß. mel parum, fiat vnguentum: vnguntur partes vmbilici, & inguina post fotum ex relaxantibus, & emollientibus. Idem potest etiam aquas purgare, maximè si ex succo brass. marinæ, vel thymel. vel cham. fiat.

Ad

Ad mouendas vrinas vnguenta.

FIunt etiam & vnguenta ad mouendas vrinas, ſi retineantur à grumo ſanguinis, vel à craſſis humoribus. Ea autem fiunt ex oleis, ſuccis, & pluuetibus acrium vrinas prouocantium, vt ex ſucco apiorum & creſſonum, & ſimilium, oleo amygd amar. ſcorpionum, vt,

℞. ſucci radic. raphan & creſſorum ana ʒ ij. ſucci apij & petro. ana ʒ. j. olei ſcorpio. ʒ. iij. olei ſpicæ ʒ. ß. terebinth. ceræ ana q. ſ. azar. & ſeminis apij & petroſ. ana ʒ ij. miſce, vngatur regio renum, veſicæ, & perinæi, vel,

℞. axungiæ cuniculi ʒ. j. ſucci fœni. marini recenti, vel conditi cum aceto ʒ. j. ß. azari, ſpicæ celticæ, fœn. ana ʒ. j. olei ſcorpion. & nucum ana ʒ ij. ceræ & terebinth. parùm, fiat vnguentum.

Ad ſanguinem coagulatum idem valet, efficaciúſque erit, & magis determinatum, ſi bituminis ʒ. j. addideris, vel olei petrolei parum. Non ſtatim his vnguentis vti oportet, ne vena quæ nondum coaluit, rurſus aperiatur, ſed paulò poſt, & quando ſymptomata retentionis vrinæ multùm vrgent. *Ad ſanguinem coagulatũ vnguẽta.*

Ad vermes vnguenta.

VErmibus è ventre eximẽdis conueniunt ea vnguenta, quæ laxant ventriculo impoſita. Itẽ quæ fiunt ex amaris medicamentis, occidendis, & expellendis vermibus conueniunt, quæ ex amaris & acribus fiunt, vt,

℞. ſucci vtriuſque perſicar. vel foliorum perſicæ arbor ʒ. j olei amyg. amar. vel de abſynth. ʒ. ij. petrolei ʒ. iij. fellis bouis & aceti parum, farinæ lupinorum ʒ. ß. miſce, fiat vnguentum addita terebinth. vel picis q. ſ. ponatur ſupra vmbilicum. Fiunt alia, quibus vtendum in febre, quæ cum fluxu eſt, vt,

℞. farinæ lentium ʒ. ß. cornu cerui & coralli rub. veſtorum ana ʒ. ij. ſeminis citri & portulacæ ana ʒ iij olei roſ. & myrtill. ana ʒ ij. ſucci limonum ʒ. iiij. miſce, fiat vnguentum addita pauca quantitate terebinth. aut ceræ rubræ, ponatur ſupra vmbilicum. *Ad febr. vnguẽta.*

Si febris cum vermibus citra fluxum ſit, ex amaris minùs calidis fiat, vt,

℞. ſucci roſ. ſucci limonum, vel aranciorum ana ʒ. ij. olei viol. ʒ. iij. agarici ʒ. ij. rhabarbari ʒ. j. fellis bouis &

aceti parum, ceræ q.ſ. fiat vnguentum. Aloë, Myrrha, & reliqua amara appoſita occidunt vermes, & deturbant inferiùs, ſi ſuperior pars ventris vngatur. Nunquam enim inferior pars inungenda, quia vermes hæc fugiunt tanquam venenum.

Ad Ventriculi affectus Vnguenta.

AD oris ventriculi aliarúmque eius partiũ affectus fiunt vnguẽta pro cauſſarum varietate. Hoc autem commune habent, quòd ſemper moderatè aſtringentibus corroborandæ ſunt ventriculi partes. Sin emollire oporteat ſcirrhum aut duritiem vẽtriculi, minùs emollientibus id eſt faciendum, vel contrariam facultatem obtinentibus, vt maſtiche, oleo maſtich. de myrrha, ſtyrace, & ladano. Relaxetur gula ſeu œſophagus, ita vt ſumma cũ difficultate cibũ poſſit tranſmittere, porũ autem minimè, quia minorẽ craſſitudinem habet, nec cõprimi poteſt: ad quem affectum parari debent vnguenta ex calidis aſtringentibus, aut aliqua aſtringentia calidis miſcenda. Calida aſtringentia ſunt caſſia, id eſt cinamomum craſſum, cyperus, maſtix, ladanum, hypociſtis, caryophil. macis: Vel calida, vt ſtæchas, roſ. mar. hyſſopus, ſaluia, quibus adiungimus nuces cupreſſi, & roſas, vt,

Affectio œſophag.

Calida aſtringentia.

Calida.

℞. olei maſtich. & cydoniorum ana ʒ. iij. ladani, hypociſtid. & acaciæ ana ʒ. ß. caryophil. nucis moſcatæ immaturæ ana ʒ. ij. myrobal. citrinorum ʒ. iij. ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Si hoc ſatis non calfaciat, addantur flores roſmarini, ſtechad. ſaluiæ an. ʒ. ij. & doſis myrobal. minuenda, hoc vnguentum non ſupra ceruicem, nec ſupra aſperam arteriam, ſed in lateribus colli applicare conuenit, neque retro, vt Galenus voluit, neque ante, quia ad partẽ affectam penetrare non poſſet ob aſperam arteriã, retro ob vertebras colli, ſed per latera colli facilè vis penetrat.

Ad oris ventriculi relaxationem valet idem vnguentum, vel ſimile parti appoſitum circa 13. vertebram ad latus ſiniſtrum. Nihil refert etiamſi pars anterior inungatur. Nam calfacto ventriculo etiam os incaleſcit facultate communicata, ſed multò citiùs os per poſteriorem, vt corpus ventriculi, per anteriorem medicamentis appoſitis curatur, ob ſitum partium.

Ventricu-

Ventriculo parantur vnguẽta calida & frigida, quanquam vulgus ventriculum ſemper calfacere velit, conſtringere, aliquando laxare & emollire. Rarò aſtringentia in vnguentis imperamus ſiue refrigerare, ſiue calfacere, ſiue exiccare velimus, ſed calidioribus vnguentis plus aſtrictionis ineſſe oportet, refrigerantibus minùs, quia quæ refrigerant, ferè ſemper conſtringunt, & robur per accidens ſeruant. Calida verò laxando ſoluunt, ideo calfacere debent pro intemperaturæ exceſſu. Si multùm receſſit, multùm: ſi parùm, parùm.

Ad iuuan dã coctionem vnguenta.

Si ad coctionem iuuandam fiant vnguenta, aliáque remedia externa, vt linimenta, cataplaſmata, temperata ſunt, vt quæ in abſceſſibus ſuppurare debent. Omnis cõcoctio fit à calore moderato, & temperato: quę igitur iuuant innatum calorem, illum temperatum prouocare debent in nobis, non cum exceſſu. Talia igitur erunt,

℞. olei maſtich. & mentæ ana ʒ.ij. ſpicæ nardi, nucis moſcatæ, caryophil. an. ʒ. ß roſ. rub. ʒ ij. ceræ parùm, fiat vnguentum, vngatur duabus aut tribus horis ante paſtũ, addendo tempore inunctionis parùm vini albi, vel clareti: moderatè calfacit & adſtringit, calorem conſeruat, & concoctionem iuuat. Si verò frigidior ſit, tardiùs concoquit, & flatus multos gignit. Addemus itaque, quæ magis calfaciunt, & flatus diſcutiunt.

℞. ol. de abſynth. & ol. nard. an. ʒ. ij. galangę, caryoph. maſtich. cyper. an. ʒ ij cumini, foliorum anthos an. ʒ. j. ceræ q. ſ. fiat vnguentum.

Si in ventriculo cibus fluctuet ob largam humiditatẽ: aut ſit per ſe relaxatus, ne amplecti poſſit cibum, & liquida exeant excrementa, tum ſiccare magis oportet, & conſtringere, quod apertè fiet, ſi ſuperiori vnguẽto ſandali, coralli vſti, cortic. citri, cinamo craſſi an. ʒ. ß. & aceti parùm addiderimus.

Si verò refrigerare tantùm velimus citra conſtrictionem magnam, vt in febrib. hecticis, & temperaturis calidis, vel cùm adhuc ſupereſt in ventriculo materia aliqua euacuanda, vnguento ſequẽti, vel ſimili vtetur quod refrigerat, & ventriculum roborat, ne materiã retinet, ſed potius deorſum deturbatos ventriculi confirmando ſic,

℞. olei roſa. & omphacini ʒ. iij. coralli rubr. coriand.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1073 sur 1293

ſandali albi, florum labruſcæ, & cortic. citri an ʒ. j. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum, vngatur oris ventriculi regio, addito pauco aceto tempore inunctionis, quod non ſolùm iuuabit penetrationem, ſed etiam refrigerabit, & cõſtringet. Neque eſt quòd acetũ repudiemus ob neruos, quia integris viribus eò non peruenit, imò & ſyru. acet. & alios ſyru. ex aceto compoſitos iniicimus. Quid igitur eorum contactum externum verebimur præter rationem? Si refrigerare, relaxare, & humectare (quod rarò fit initio) velimus, fiant hoc modo.

℞. olei viol ʒ ij. olei nenuph. & amygd. dulc. ana ʒ. j. ceræ citrinæ q. ſ. fiat vnguentum, linimẽta tamen in hac cauſa magis conueniunt. Ventriculum laxamus, cùm aſtrictus eſt nimium, vt in magna inedia, aut cùm vomitum prouocare volumus. Paratur autem vnguentum ex modicè calidis & relaxantibus, conturbantibúſque os ob fœtorem, quo potiſſimùm os ventriculi inungimus. Talia ſunt galbanum, aſarum, aſſa fœtida: vt,

℞. ol. liorum, amygd. butyri rancidi ana ʒ. ij. agarici, azari tenuiſſimè pul. ana ʒ. ij. ceræ nouæ (quia magis relaxat) q. ſ. fiat vnguentum. Agaricus & azarum conturbant ventriculum, & butyrum rancidum. Nam ingratus ille odor vomitum ciet, quem multo magis prouocabunt fœtidiora, vt ammoniac. & bitumen: vt,

℞. fæcis olei liliorum, ol. communis antiqui, & fœtidi ana ʒ. j. dialtheæ ʒ. ß. ammon. diſſoluti in ol. ʒ. ij. ſucci cucumer. agreſt. vel raphani agreſtis, vel ciclaminis ʒ. j. ceræ parùm fiat vnguentum, quo vngatur os ventriculi. Additur & in iſtis vnguentis mucilago, ſemin. fœnugr. Vngendæ ſunt partes lateris colli, quod fit cùm eſt neceſſe multùm vomere, vel in quibus difficulter prouocatur vomitus, vt partes ſuperiores relaxentur, & tunc partes inferiores conſtrictæ ſunt, quò facilius ſurſum aſcendant excrementa. Quando conſtringendum eſt, eligimus conſtringentia ſimul & odorata vt reficiant, vbi conſiderandum eſt, calfaciendum ne ſit an refrigerandum, vt in cholerica paſſione, & vomitu ſanguineo refrigerandum, & conſtringendum.

Ad lienteriam vnguenta.

IN lienteria verò calfaciendum & aſtringendum, in dyſente-

dyſenteria refrigerandum & conſtringendum. Diſtinguenda itaque quæ refrigerâdo conſtringunt, ab iis quæ calfaciendo id præſtant. Calfaciunt conſtringendo cyperus, galanga, maſtix, caryophil nux moſc. omphacina, ſpica nardi, cortex thur. thus ipſum. Nullum verò ex his inſigniter id præſtat, quia aſtrictio inſignis eſſe non poteſt cum caliditate, niſi aſtrictio proueniat ab aduſtione, vt miſy, ſory, chalcitis. Quare ſi magis conſtringere velimus, addenda quædam frigida terrea vt gallæ, cort. ma li grân. balauſt. citrini, roſæ, ſpodium, bedegar. alumen vinacea, coral. bolus arm myrthi folia & fructus, cydonia, pruna ſylueſt. meſpila, corna & ſexcéta alia, quæ diligens lector in hâc claſſem reuocare poterit. Ex aſtringentibus calidis modicè aſtringens paratur hoc modo,

Calfaciũt conſtringendo.

Conſtringentia frigida.

℞. olei maſtich. ol. de abſynth. an. ʒ. 1. cyperi, caryoph. nucis moſc. vini maluat. limaturæ cortic. thur. ana ʒ. 1. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum. Hæc cum calore leuem habent aſtrictionem. Quare ſi quis fortiùs conſtringere velit, addat vinaceorum, balauſtiorum, radic. biſtortæ ana ʒ. 2. tempore inunctionis parum aceti. Iuuat enim conſtrictionem & penetrationem.

℞. myrth. & cydon. ana ʒ. 2. coral. rub boli arm aloes, rad. biſtor. & gallarum ana ʒ. 2. acaciæ, hypociſtid ſadani ana ʒ. 1. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum, quod & refrigerat modicè vel parum calfacit.

Conſtringere & refrigerare non eſt operoſum. Nam quæ frigida ſunt, quodammodo conſtringunt, & quæ inſigniter conſtringunt, magna ex parte ſunt terrenæ ſubſtantiæ aduſtione, vt chalcit. miſy, ſory, melantheriani. Fiunt itaque vnguenta ex oleis aſtringentibus, quorum parua eſt doſis, vnà cum aliis aſtringentibus: vt,

℞. olei roſ. omphac. cydoniorum ana ʒ. 2. gallarum cortic. mali granati, balauſtiorum, myrtill. ſpongiæ, bedegar. biſtortæ ana ʒ. 2 boli armen. ʒ. ſ. acaciæ ʒ. 1. ceræ quat. ſemin. fiat vnguentum, cui adde aceti parum. Acetum ponendum, vel aliqua tenuium partium, vt penetrare faciant aſtringentia, & terrea, quæ ſibi aditum præcludunt conſtringendo, & ſæpe fluxionem ventris augent appoſita, vt aliquando vidimus: quia conſtipata cute & partibus ſuperioribus comprimendo expellunt.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1075 sur 1293

@BIUM

Quam ob causam non vitupero eos, qui in his vnguentis spicam, vel cyperum, vel cinamomũ in pauca quantitate addunt, quod alia nimis crassa penetrare faciant, tum etiam quod ventriculi, & aliarum partium functio, siue actio non nisi calore perficitur, qui sopitus semper excitandus, fouendúsque est.

Ad int ſtina & Ventric.

INtestinis & ventriculo eadem vnguenta præscribuntur, nisi quòd non semper necessaria sit illa astrictio, præterquam in fluxu vētris. Sed discutientia flatũs maiore quantitate ponenda, tam ob flatus, quàm ob frigidiorem temperaturam, & excrementa pituitosa, quæ in illis abundant. Ad calfaciendum itaque flatus discutiendos, & dolorem sedandum sic fiet,

Ad flatus diſcutiendos.

℞. ol. nardi. & rutac. ana ʒ.2. apij, petrosel. ana ʒ.3. florũ cham. melil. ana ʒ.2. piper. galangæ ana ʒ.1. ceræ q. s. fiat vnguentum: tempore inunctionis adde vini albi generosi, vel maluatici parùm: vngatur manè reiectis excrementis, vel post clysterem.

Si dolor colicus sit vehemens, fortioribus erit calfaciendum & discutiendum, vt

℞. olei anethini, rutacei ana ʒ. 3. ol. de spica ʒ.1. ß. seminis rutæ, cumini, baccarum lauri, apij, petro. ana ʒ.1. spicæ nardi, galangæ ana ʒ. ß. ceræ q. s. fiat vnguentum, vngatur ventris pars media. Adde etiam tempore inunctionis vinum maluaticũm.

Ad affectus Vteri Vnguenta.

AD vteri præcipitationem & inflationem valent eadem vnguenta, addito pauco vino maluat. Ad vteri item obstructiones à crassis humoribus, ob quos mẽses non liberè fluunt. Sed ne hoc vnguentum materiam exiccet, & absumat, temperandum erit multo oleo liliorum, vel amygd. dulc. vel cinamo. vel axung anser. vel galli. vel butyro. Hæc relaxando efficiunt, vt mensis sine dolore, & molestia fluant.

Ad prouocationem mensium non fluentium ob obstructiones determinatum faciemus ex illis relaxantibus, aperientibus, & prouocantibus menses & vrinas, vt

℞. ol. amygd. amar & liliorum ana ʒ.1. ol. cherini, vel irini ʒ. 2, spicæ celticæ, scœnanth. azari ana ʒ. 3. seminis apij,

apij,petro.ana 3.3.terebinth.& axung.anſeris veteris ana ʒ.2. ceræ nouæ q. ſ. fiat vnguentum,quo vngatur regio pubis,renum,& inguinum, addendo vini maluatici parum. Addũtur & ſucci herbarum calidarum, & tenuium partium vt apij,ſuccus pedis columbini,arthemiſiarum, pulegij,& ſimilium. Supra pubem,renes, & inguina applicantur vnguenta ad partus facilitatem, ſed addenda ſunt, quæ parturientes iuuant, vt ariſtolochia rotunda, vel longa,& ſimilia,vt *Ad faciendum partum.*

℞.olei amygdal.dulc. & butyr.recentis ana ʒ.1.axungiæ porci.& gallinæ ana ʒ.3.ariſtoloch. rotundæ,& longæ ana 3. 3.cinamomi tenuioris, aſari, ſtyrach. myrrhæ ana 3.1.ceræ nouæ q ſ.applicetur ſupra os pubis,aut circa caudam,& emunctoria, poſt vſum fomenti ex maluis & ariſtolochia.

Idem vnguentum conuenit ad ſecũdinæ eiectionem, & fortiora adduntur,vt agaric.colocynt.iuuat enim expulſionẽ cuiuslibet rei irritando facultatem expultricẽ. *Ad ſecundinarum eiectionẽ.*

Ad retentionem fœtus vnguenta.

AD fœtus retentionem plus valent aliquando vnguenta quàm emplaſtra ,exempli gratia,cùm mulier abortire ſolet ob ſanguinis copiam & acrimoniam, aut caliditatem nimiã, quæ partes relaxat, ſi emplaſtra apponantur,ſuo contractu calorem augent,plúſque nocent quàm iuuant Vnguẽtum præterea altius penetrat, quàm emplaſtrum,fiet autem hoc modo, *Aborſus cauſa.*

℞. olei roſ.omphac.vel cydoniorum , vel myrthi ʒ.3. radic. biſtor. ʒ.1.boli armeni,coralli rub.ana ʒ.ß. balauſtiorum 3.3. ceræ rub.q.ſ.fiat vnguentum,addendo aceti,quantùm ebibere poterit,diluti aqua peculi roſ vngatur regio ventris, & renum frequenter,& antequã multus ſanguis effluxerit.

Valet idem ad menſium ſuperpurgationem. Si hoc non ſimus contenti,aliud parandum ex retinẽtibus ſanguinem refrigerando,condenſando,vel aſtringendo,vt *Ad ſuperpurgationem menſ.*

℞.ol.nenuph.ʒ 1.cydon.ʒ.3.boli arm.acac.ſanguinal. ana 3. 3. balauſt.ſpong.bedegar.alumin.ana 3.1.ceræ albæ q.ſ.cui incorpora aceti quantùm ebibere poterit,diluti in aqua peculi roſ.plantag. vel burſæ paſtor.vel earum ſucco.Idem efficacius fit cum ſuccus porri additur.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1077 sur 1293

Animaduertendúmque eſt nũ grumi ſanguinis poſt retentionem remaneant, nec putreſcant, & ſuffocationem aliáque ſymptomata prouocent. Quæ multùm ſiccant, ſanguinis impetum ſiſtunt, vt

℞. oſſ. ſepiæ ʒ. ß. coral. vſti, ſanguinal tuthiæ ana ʒ.ı. alum. ʒ.ı. ol. cydonio. & myrt. ana ʒ.ı. ſucci plantag. vel burſ. paſt vel polygonj, vel hernialis ʒ.ij. addito pauco aceto ſimul miſceantur, fiat vnguentum diu agitando. Qui ceram velit, addat albam. Coquantur parùm ſucci, deinde omnia ſimul miſceantur.

Ad ſanguinis impetum ſiſtendum.

Quando ſanguis retinetur.

SAnguis è naribus, pulmonibus, thorace, renibus, veſica, hepate, inteſtinis, hæmorrhoidib. dentibus & ab vtero fluens ſemper retinẽdus eſt, niſi per criſim, vel per menſes, vel per hæmorrhoidas naturaliter & moderatè fluat. Retinetur potiſſimũ auerſione per ſanguinis miſſionem, vel cucurbitas, vel ligaturas, item epithematis, vel emplaſtris, vel vnguentis ſupra venas impoſitis, per quas defluat ad vulnus, vel venæ apertionem. Nã in vulnere ſatius eſt puluerẽ inſpergere, quàm alio modo medicamenta adhibere, quia citiùs ſanguinem ſiſtit, inſpiſſat, conglutinat, & coagulat, qui poſtea venam obſtruit, & ſanguinem foras erumpere prohibet. De vnguentis igtur, quæ circa partem apponuntur, dicemus, quæ parantur ex pulueribus frigidis, & conſtringentibus, album oui, vel ſuccis herb. ſúntque ea ferè agglutinantia, vt quæ ex bolo, ſang. drac. thure, maſtiche, aloe, biſtor. & ſanguine exiccato parantur. Efficaciora autem fient ſi pili leporis vel papi florum ſalicis, aut alterius herbæ addantur. Succi ſunt plantag. polygoni, herina. caudæ equinæ, bur. paſt ſyderit. albumen oui agitatum, mucilago, gummi tragac. & arab. ſunt agglutinantia, vt

Puluer. frigidi & conſtring.

Succi.

℞. gallarum cortic. interior. caſtaneæ, vel cortic. mali granati, vel balauſtiorum ana ʒ. ß. boli arm. ʒ.ı. ſang. draconis ana ʒ. ʒ. cum albumine oui excipiantur, fiat vnguentum: vel ſic,

Locus cui apponũtur

℞. ol. myrtill. vel roſ ʒ.ʒ. ſucci burſ. paſtoris vel polygo. ʒ.ı. gallarum, balauſtiorum. radic. biſtortæ ana ʒ. ß. ceræ albæ q. ſ aceti parum, fiat vnguentum. Hæc vnguenta non ſunt ponenda ſupra os venæ fluentis, ſed paulò

paulò infra ſupra regionem, per quã venæ ad illud permeant, & potiſsimum in ea parte, in qua magis ad extra ſe prodit, vel cùm ſanguis influit in caput, vnguenta hæc in lateribus colli, in quibus venæ & arteriæ poſitæ ſunt, apponenda erunt, & circa emunctoria, quando in aliquod membrum deſcendit, vt in principio arthritidis, miſſo ſanguine, & non exiſtente venenoſa materia, aut in magna quantitate. Si ſanguis à pulmone fluat, vtile erit imponi vnguentum ſupra renes, & totam ſpinam, quia magna vena & arteria ſpinæ incubat. Sin è vulnere fluat, ſupra emunctoria illius partis læſæ. Nec improbo ſuper vulnus imponi, ſi poſsit. Sin per ſedem, ſupra renes, vt etiam cùm per veſicam ſecernitur, circa perinæum, vel arteriam, vnde fluit ſanguis.

Si à pulm. fluat quo loco apponenda. Si à vulnere. Si per ſedem.

De Vnguentis quæ ad chirurgum ſpectant.

SVpereſt vt de vnguẽtis chirurgicis agamus, quæ fiunt ad maturationem abſceſſuum, vlcerum deterſionem, carnis generationem, inducendam cicatricem, ad pſoram, luem veneream, cicatrices dealbandas, & emolliẽdas, de quibus omnibus breuiter dicemus, ne chirurgis curationem vlcerum & tumorum præripiant iuniores medici, qui nihil non audẽt. Initium autem ſumemus ab vnguentis morbũ Italicum curantibus, de quibus multa ſcripta ſunt à diuerſis authoribus. Pleroſq; tamen errare video, & vnam eandémq; vnguenti deſcriptionem omnibus præſcribere, nullo habito delectu, & nullius cauſſæ diſtinctione, ſed eodem vnguento & ſcabiem Italicam, & dolores articulorum, & capitis, & vlcera curare nituntur. Primùm itaq; morbi eſſentia cõſideranda eſt, cauſſa affectus, & ſymptoma. Morbus hic in frigiditate & nimia humiditate conſiſtit, quæ à ſecunda coctione, deinde à tertia, quæ fit in membris externis, (multò autem magis in particularibus) ſuam naturam mutuatur, quod indicat curatio, quæ conſtat non tantùm ex reſiccantibus, ſed etiam ex euacuantibus, vel ex ſanguinis miſsione, vel ex ambobus: quia cauſſa continens & immediata, quæ eſt humor collectus in ambitu corporis, his nõ euacuatur, ſed curatur ſudoris prouocatione, deinde vrinæ: Tertiò & vltimò purgatione frequenti & continua, quæ ob ſuam frequentiam corpus ſiccat inſigniter, quæque

Error multorũ in curãdo morbo Italico. Eſſentia morbi Italici. Curatio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1079 sur 1293

©BIUM

conſtet ex his, quæcunque ſudores moueant inſigniter, vel exiccent extrinſecus, vel intrinſecus, quæ morbum hunc euincant, vt vnguenta ſudorifica, potiones ex ligno Gaiaci, rad apios, falſæ parillæ, & aliorum multorum.

Cautio in curatione. Antequam vnguenta præſcribantur, diligenter conſiderandum eſt, num affectus ſit in cute, carne, oſsibus, perioſtio, aut capite, coſtis, ſura, brachiis, vlna. Si enim in cute ſit, vlcera excitabit vel papulas, vel ſciſſuras manuum, vel cutis efflorationes. Si ſub cute, alopecias, ſi ſub perioſtio, dolores membrorum: ſi in oſsibus, exoſtoſes. Deinde conſideranda eſt humoris conſiſtentia, ſitne tenuis an craſſus. Nam tenuis in cute efflorescit, craſſus ſub cute latitat, perioſtio, vel oſſe. Deinde videndum nũ humor alicuius partis ſubſtantiam corruperit, vlcus fecerit in carne, vel carnem in oſſe: nam ſecundum horum diuerſitatem vnguenta varia ſunt præſcribenda. Nam quæ vlcera curant, & ſcabiem, mitiora ſunt. ſed ſicciora: quæ dolores curant, calidiora, & magis relaxantia, quæ exoſtoſes fundentia & reſiccantia.

Quid conſiderandũ in curatione.

Ad dolores capitis & articulos curandos.

AD dolorem capitis & articulos curandos fiunt vnguenta *acopa* dicta, vt ex adipibus pectorale magiſtrale ſic à Nicolao appellatum, reſumptiuum, dialtheæ, martiatum, arragon. ſi argentum viuum addatur, vt

℞. axung. porci non ſalitæ ℔.1. butyr recent. axung. galli. & anatis aa ʒ.3. ol. irini vel laurini ʒ.4. euphor. ʒ.1. terebinthinæ lotæ in aqua vitæ ʒ 3. argenti viui extincti in axung. porci ʒ.5. ceræ nouæ parum, litharg. ʒ.2. miſce, fiat vnguentum. In his neque cinabrium ponendum eſt, neque ſublimatum, neque ſulphur, quia nimiùm extinguunt argentum viuum & ſudores retinent, ſed poſt ſudationem conuenire poſſunt ad reſiccanda vlcera. In iſtis omnes axungiæ conueniunt, olea omnia calida reſoluentia & calidiora, & magis tenuium partium, quia plus penetrant, & reſoluunt, & ſudores mouent. Oleum verò amygd. nunquam poni debet, vbi eſt argentum viuum, quia experientia comprobatum eſt, oleum hoc vim argenti viui extinguere. Gummi conueniunt diſſoluta in vino vel oleo. non in aceto, vt galbanum, myrrha, opopanax maximè in pauca quantitate, & in antiquato morbo,

Quæ non conueniunt

Quæ conueniunt.

Oleum amygd. cũ argẽto viuo non debet poni.

bo, vt in exoſtoſi. Additur etiam caſtoreum, ſtaphiſagria, & alia calidiora. Si itaque morbus ſit antiquatus, & cum doloribus capitis, vel ſunt exoſtoſes, ex his vltimis parantur vnguenta hoc modo. *Quæ conueniunt exoſtoſi.*

℞. axung. porci non ſalitæ antiq ℔ 1. axung. anat. & gallinæ ana ʒ. 2. olei laurini & irini ana ʒ. 3. olei de ſpica ʒ. 1. ß. ſtaphiſag. myrrhæ, ſtyrac. opopan. diſſoluti in aqua vitæ ana ʒ. 3. terebinthinæ lotæ in aqua vitæ ʒ. 3. argenti viui extincti in axung. porci ʒ. 6. reſinæ & ceræ parum, fiat vnguentum. Hic animaduertendum eſt vnguentis iſtis diutius vtendum eſſe. Primùm enim inungendæ ſunt omnes partes ſanæ, vt humores eo trahantur. In declinationes verò partes tantùm affectæ, vt quicquid in parte collectum eſt, diſcutiatur exactè & diutius ſunt inungendæ, vt humor alitè latitans ſenſim liqueſcat, ac trahatur, & craſſum cum tenui euacuetur, quod pauci noſtri tèporis faciunt, & hinc fit, vt poſt vſum remediorum plerunque morbus maior appareat, vel recrudeſcat, vel qui non apparebat ſeſe manifeſtet. *Curatio exoſtoſum & doloris cap.* *Error multorum.*

In papulis ſi morbus conſiſtat, vel in ſcabie, vel vlceribus paruis vt in herpete: tunc parabitur vnguentum ex modicè calfacient. & rarefacient. & detergent. deſiccantibúſque. (Priùs autem mittendus eſt ſanguis, & corpus purgandum) quale eſt vnguentum enulatum, auctadoſi argenti viui, & addito oleo, de iunipero, vel irino, vel laurino, vt *Curatio morbialia pro ratione ſympto matum.* *Sanguis miſſ. & purgatio.*

℞. axung. porci ℔. ß. butyr. recent. ʒ. 3. olei chamomil. ʒ. 4. irini ʒ. 2. myrrhæ, ſtyrac. ana ʒ. ß viridis æris ʒ. 2. argenti viui extincti in ſucco limonum, vel lapati acuti, vel enulæ cam. ʒ. 4. ſubl. ʒ. 2. litharg. ʒ. 2. terebinth. ʒ. 2. ceræ parum. fiat vnguentum. Hoc differt ab aliis, quia axung. porci ℔. ß. rātùm recipit, quia nimium humida eſt. Butyrum autem quamuis ſimile videatur valet etiam ad pſidrachia, id eſt, puſtulas, & papulas paulùm ſupra cutem eminentes. Præterea recipit æruginem æris, quæ etiā ſi videatur impetū ſudoris per ſe impedire, vlcera tamen & vitia cutis detergendo curat. Extinguitur argentum viuum in ſucco limonum, vel citri, vel lapati acuti, vel enulæ, quia hi ſucci ſcabiem curant, & additur ſublimatum: quia ſiccat vlcera, pſoras, ſcabiem, & *Butyrum.* *Quæ vitia cutis emēdant.*

©BIUM

cutis vitia. Lithargyrum, quia siccat, consistentiam vnguenti auget, & argentum viuum retinet. Terebinthina valet ad dolores soluendo, & resoluendo, si aqua vitæ abluatur, sic detergendo iuuat. In quibus nimia cutis laxitas timetur, aut nimia calfactio, additur oleum ros. & ceruss. Quia verò nimium sudores impedit, in vniuersali vnctione non conuenit, sed in partis alicuius vlceratæ intemperie conuenire potest, vt alia metallica.

Vlceribus morbi Italici conuenire potest vnguentum quod suprà scriptum est, si vlcera priùs sint vtcunque detersa. Nam exactè ob malitiam, quam habent, detergi non possunt, quæ multò satius est detergi vnguentis detergentibus, quàm si vnguentis istis detergantur. Deinde vnguenta applicanda in parte affecta, & toto corpore. Diutius autem inhærere debent in parte vlcerata, aut admiscendam vnguentis aliis sarcoticis. Hoc vnguentum magis idoneum erit vlceribus, ob cinabrium, quod magis siccat, minùs autē sudores mouet, præsertim cinabrium nostrum factitium ex sulphure & argento viuo, quia argentum viuum sic extinctum nullius est efficaciæ propter ablatas illi vires à sulphure. Errant igitur, qui argentum viuum sulphure extinguunt, maximè cum sudores moueri oportet, ad corporis exiccationem. In particularibus autem vnguentis (quando exiccandum) partium exulceratarum conueniet cinabrium, aut cùm post vsum Gaiaci, & aliorum prouocantium sudores vti volumus vnguento ad curationem vlcerum, vt

℞. vnguenti marciati ʒ. 3. seui hircini ʒ. 4. olei irini ʒ. 3. myrrhæ ʒ. 1. virid. æris, irid. styrac. an. ʒ. 2. terebinth. lotæ in aqua vitæ ʒ. 3. resinę, ceræ ana ʒ. 2. argenti viui extincti in succo limonum ʒ. 4. cinabr. thur. mastices ana ʒ. 2. misce, fiat vnguentum, quo vngantur partes exulceratæ à morbo Italico, & vicinæ.

Hîc vnguentum marciatum ponitur, vel aragon, sic dictum pro *arigon*, quasi iuuans, ab *arigo*, quia mirificè valet ad vlcera antiqua, seuum hirci, quia siccat admodum. Cinabrium hîc positum dosi minore ob argentum viuum. Reliqua omnia vlcera tergent & siccant. Non me latet ex terebinthina, argento viuo, & aqua vitæ fieri vnguen-

vnguenta, vel etiam ex sola axungia, & argento viuo. Experientia autem comprobaui omnes, qui eis vsi sunt, in tremorem, aut conuulsionem incidisse. Sed si quis velit ex paucis conficere, satius fuerit cinabrium cum terebinthina vel sublimatum tantùm cum aqua vitæ, cera, vel resina, vel axungia miscere. Sed prima multò securiora sum expertus. Hîc obiter est notandum ea vnguenta, quæ cinabrium, ceruſam, lithargy vnguentum, vel oleũ ros recipiunt, minùs prouocare sudorem. Cùm itaque corpus sudoribus erit euacuandum, ab illis abstinendum censeo.

Experientia argenti viui.

Quæ minus prouocant sudorem.

Ad psoram vnguenta.

AD psoram, lichenes & eiusmodi cutis vitia paratur tale,

℞. olei de iunipero ʒ.2. olei nucum ʒ.1. tartari albi ʒ. ß. vitreoli. salis cõmunis, sulphur. ana ʒ.3. terebinthinæ lotæ cum succo limonũ ʒ. 2. litharg. ʒ.j ß. ceræ parùm, fiat vnguentum. Si morbus fuerit contumax, adde sequentia, argenti viui ʒ. 2. sublimati erit ʒ.2. efficacius. Applicatur post balnei vsum & purgationem, vt remolleſcant cruſtæ, & citiùs penetret, vel sequens,

℞. olei de iunipero ʒ.3. litharg. auri ʒ 4. olei lucernarum & nucum ana ʒ.2. tartari vini tenuissimè puluerisati ʒ. 1. ß. vitrioli, salis communis ana ʒ.3. incorporentur simul & adde succi plantaginis & limonum ana ʒ.3. aceti squillitici ʒ.1. incorporentur simul, & fiat nutritum.

Tempus exhibẽdi.

Ad herpetes.

AD herpetes fiunt ex succis herbarum siccantium & adstringentium vel detergentium cum mineralibus.

Si enim herpes exedens sit, erunt ex vsu constringentia, quæ impediunt ne serpat, vel exedentia quod corruptum est, insigniter exiccantia, qualia sunt mineralia. Proinde succi isti lactucæ, solani, semper viui non sunt addendi, quia sunt humidiores, licétque refrigerent, nõ tamen astringunt, vt Galenus 2. ad Glauc. docuit, & libr. 14. method. fiat itaque hoc modo.

℞. succi plantag. & summitatum vitis, vel labruscæ ʒ.2. succi polygonij ʒ.3. lithargyri ʒ. 1. tuthiæ præparatæ & antimonij ana ʒ. ß. aloës citrinæ ʒ.3. ceræ parum, fiat

©BIUM

vnguentum addito pauco oleo myrthino, vel ros. omphacino.

Si verò herpes exedat carnem, vtile erit omphacium vnguento addere, quòd carnem corruptam auferat & castiget. Deinde ad alia mitiora veniendum, & cicatrix inducenda. Vnguentum ex pompholige addito alumine citissimè curat.

Ad scabiem communem.

AD scabiem communem sufficit vnguentum enulatum, vel quod ex resiccantibus paratur, quale quod à pauperibus conficitur ex oleo communi & sulphure simul mistis, vel sic,

℞. litharg. ceruſæ lotæ ana ʒ.1. myrrhæ, styrac. liquidæ ana ʒ.2. salis communis ʒ.2 sulphur. viui ʒ. 3. argenti viui extincti in succo limonum ʒ.1. olei ros. q. s. ceræ parum: fiat vnguentum, vngatur vola manuum, & postea fricetur totum corpus manibus iunctis.

Ad pruritum vnguenta.

AD pruritum parantur vnguenta, quæ vel humorem salsum, vel serosum & acrem per insensilem vacuationem purgent, discutiant & detergant hoc modo.

℞. radic. lapati acuti, & enulæ campanæ an ʒ.1. decoquantur in aceto & contusa per cribrum passentur, quibus adde olei irini ʒ.4. salis communis ʒ.1. myrrhæ ʒ. 2. litharg ʒ 1. ß. ceræ parum, fiat vnguentum. Si propterea non esset pruritus, addatur parũ argenti viui quod pruritum sedat maximè, qui à paruis pediculis vulgò (cirons) vocatis excitatur, vel addatur sublimati parum. Post exiccationem vel discutionem materiæ, remanet sensus ille pruritus, quem auferre oportet addendo ipsi vnguento oleum hyoscy. quod refrigerando pruritum aufert mirum in modum. Vel fiat sic,

Pruritum sedantia.

℞. vnguenti pomphol. ʒ.2. olei hyoscy. ʒ.1. ß. fiat vnguentum, vngatur locus pruriens. Post horum vsum vtile est corpus balneo, vel lauacro detergente frequenter abluere, quia quæ in cute remanent, pruritum excitant. Prima lotio fit lixiuio, altera ex decoctione fabarum, ros. & hord. tantùm.

Ad

Ad ſedandum dolorem vnguenta.

IN doloribus ſedandis ſeu leniendis maximè vnguentis vtuntur chirurgi, & ad concoctionem tumorum, & maximè vomicarum, & ad deterſionẽ puris, & ichorum, ad abſumptionem putridæ carnis, ad carnis generationem, & ad cicatrices inducendas. Ad dolores ſedãdos potiùs vtimur linimentis, quàm vnguentis, vt ſuprà dictum eſt. Linimẽtis ergo præſcriptis ad dolores auriũ, vel aliarum partium vtemur, vel vnguento reſumptiuo in dolore qui fit, cùm ſuppuratur materia. Eſt enim emplaſticum & maturando, & relaxando doloris ſedatiuũ. Si à materia calidiore oriatur, adde olei violati, vel hyoſcyami aliquid, vel vtere vnguento roſ. addito oleo hyoſcyami, vel violato. Vnguento populeonis recẽtis, ſedatur dolor à materia calida. Vnguenta verò calida vt dialtheæ, & œſypus dolores frigidos ſedãt, quibus addẽdum oleũ amyg. Ad doloré calidum & inflãmationem ſuppurandam vtuntur chirurgi foliis hyoſcyami decoctis & axungia porci, vel vnguento roſ. miſcentur. Tale autem in illis partibus, quæ ob multũ ſenſum vehemẽter dolent, vt ſunt pudenda, mammæ, apponendum eſt.

Vnguentum reſumptiuum.

De maturantibus vnguentis.

MAturantia vnguenta ex ſuppurantibus fiunt, quæ calorem temperatum, vel noſtræ temperaturæ ſimilem habent per ſe, vel temperatura aliquibus aliis, ſúntque emplaſtica. Fiunt ex oleo communi, & ſeſamo, & amygdal. aliíſque tẽperatis. Sed admiſcẽtur cera, pix, vel reſina, vel ſeuum, vel farina tritici, vel vitelli ouorũ vt augeatur vis emplaſtica. Habent chirurgi vnguenta parata Baſilicum maius & minus. Minus verò ſuppuratorium eſt: maius non ſolùm ſuppuratorium eſt, ſed etiam deterget nonnihil & carnem generat ob myrrham & olibanum. Ad vomicas itaque concoquendas & apoſtematoſa ſordidáque conuenit. Hinc etiam inter ſarcotica numerantur à Guidone in ſuo antidotario. Pix diſſoluta in oleo communi vnguẽtum facit. Fit vnguentum ex oleo & ouis duobus modis. Quod fit ex integro ouo, & oleo violaceo, ſedat dolorem inflãmationum & ſuppurat. Eo autem vtendum, cùm dolor magnus eſt ob ſuppurationem. Nam albumen oui licet ſit frigidum,

Baſilicum maius & minus.

©BIUM

refrigerando vnit calorem, & emplaſtica ſua ſubſtantia ſuppurat. Cùm itaque dolor magis ſedandus eſt, oleum violatum. Cùm ſuppurandum, oleum amygd. dulc. vel commune vſurpandum. Hoc autem vtendum eſt poſt abſceſſuum apertionem, vt dolorem ferro & igne excitatum, leniamus: Cùm ſuppurare vel concoquere, volumus, ex vitellis ouorum tãtùm, & oleo communi, quod multò citiùs faciet, vel ſi tantillum terebinthinæ addatur, quod potiſſimùm fit in neruoſis locis, vt iunctu-ris.

Vnguentum reſumptiuũ. Vnguentum reſumptiuum ſatis emplaſticum eſt, & temperatum ad maturationem iuuandam, accelerãdámque ſuppurationem, vt & dialthea, quãquam inter malactica à Guidone enumeretur. Sed non minùs materiæ craſſæ eſt ſuppuratorium, quàm emollitiuum. Recipit enim reſinam, colophoniã, ceram, terebinthinam, ſemen lini, & fœnug. gummi hederæ, galbanum, quæ omnia vim emplaſticam maiorem habẽt, quàm vt decet malactico vnguento, quanquam etiam aliquid ſubſtantiæ emplaſticæ ineſſe oporteat, nõ autem tantam, quin aliquid debeamus à parte dura euacuare: itaque facio ſuppuratorium. Verum quidem eſt à ſquilla aliquid digeſtionis habere, ſed & radix illa viſcoſam habet ſubſtãtiam ad ſuppurationem materiæ contumacis iuuandam, licet Guido chirurgorum princeps vnguento aureo pro incarnatiuo vtendum eſſe doceat. Concoctorium tamen & maturatiuum dicimus eſſe, vt Baſilicum, imo multò magis ob crocum, reſinam, colophoniam, maſtichen & alia multa *peptica*, vt olibanum. Illo igitur vti poterimus etiã pro maturatiuo vomicarum & vlcerum. Sin quis incarnatiuum velit efficere, addat myrrham, & olibani augeat quantitatem. Si quis alia ratione conficere ex oleis & axungiis volet, vel in forma cataplaſmatis, vel pulta vt parti affectæ ſupponatur, ſic poterit conficere. Ad vulnera quidem & vlcera ex farina tritici, oleo, & ſeuo, fiat forma vnguenti. Vel ex terebinthina, oleo, ſeuo, & pice, vel colophonia vulgò dicta, quæ magis digerit ob pinguedinem deperditam, quàm maturet. Eſt enim fex olei de terebinthina. Multum itaque olei communis & amygd. ponendum eſt, vt magis cõcoquat, quàm digerat. Hactenus de ſuppurantibus vel maturantibus. Hìc tamen

Aureum.

men lectores admonitos volo emplastra metallica fieri vnguenta maturantia, si oleo multo dissoluantur, vt & reliqua emplastra hoc modo dissoluta, vnguenta fiunt, id docente Galeno qui emplastrum diachalcitidos & aliis ceratis hoc modo dissolutos in duplici vase, ne coctura vterentur, faciebat vnguentum.

De concoquentibus.

AD materiam calidam concoquendam aptissimum est emplastrum diachylum parùm dissolutumoleo violaceo vel amygdalarum. Illud autem parare oportet ex oleo recenti non vteri, quia magis temperatum recens, & aptiùs concoquit, vetus magis digerit, vt omnia exemplaria habent. Fit autem id emplastrum ex mucilagine rad. maluæ, seminis psilij, hyoscyami, lini, & quæ ob emplasticam substantiam calorem naturalem accipiunt ab oleo. Lithargyrum non impedit maturationẽ, & ipsa vi emplastica temperatur. Hoc vnguentum temperando calorem, & retinendo concoquit, maximè vbi feruor est magis, vt in inflammatione erysipelatosa, vel erysipelate phlegmonoso. In simplici inflãmatione diachylum communi oleo dissolutum maturat. Paratur ex fœnugræc. & lini semine, radice altheæ, oleo & lithargyro. In materia crassa & frigida non erit reiiciendum diachylum magnum, quod recipit & temperata, & emplastica, nec refert etiamsi succum iridis, & squillæ recipiat: facient enim ea ad materiæ incisionem & præparationem, & tẽperaturo lithargyrum. In absceſſu à materia crassa emplastrum de mucilagine conuenit. Neque mirum videri debet malactica aliquando maturantia fieri respectu materiæ frigidæ, vel crassæ. Non enim calfaciunt supra primum gradum. E conuerso fit vt maturantia malactica fiant, cùm pauca materia est, neque multum congesta: hæc enim contingunt propter materiæ dispositionem, quæ facit vt agens aut debilius aut fortius opus suum peragat in materia.

Diachylũ

De detergentibus.

VNguenta detergentia fiunt ad vlcerum sordidorũ & depascentium detersionem. Ex detergentibus alia sine morsu, vt dulcia, alia cum leni morsu, alia cum vehementi detergunt. Cum morsu detergunt acria &

nitrosa, amara & salsa: sine morsu dulcia tantùm: Cum leni morsu dulcia & acria vt mel, saccharum candum. Detergentia, siue detersoria vnguenta dicũtur, quæ mediocriter detergunt, corrosiua, quæ id fortiter efficiunt. Detergunt enim non solùm pus crassum, sed & carnem corruptam detrahunt, & supercrescentem minuunt. Fiunt ex ærugine æris, oleo, & cera, vel ex ærugine & melle tantum, vel ex aceto, melle, & flore æris, vt ægyptiacum vulgò dictum. Fiunt autem ex lachrymis vt ammoniaco galbano, opopanace, bdellio, arrodentibus permixtis, vt in vnguento apostolico, aut in vnguento cerasteos. Quia verò hæc cum nimio morsu arrodunt, & detergunt, adduntur pinguia ad eorum acrimoniam, & asperitatem leniendam, cera, terebinthina, oleum. His admiscentur sarcotica, quæ modicè detergunt, vt aristolochia, myrrha, thus, in apostolico, in cerasteos verò sarcotica, aloë, litharg yrum in vtroque. Meo iudicio satius esset multò ab iis abstinere cùm fortiter est arrodendum. Parùm enim aut nihil iuuant, quia eorum operationes planè inter se pugnãt. Alia enim vlcera replent, alia concauant, sed quæ eorum acrimoniam temperãt, sunt addenda, vt oleosa, pinguia. In istis cathereticis vnguentis admiscent & septica, & sarcotica, vt in vnguento Auicennæ à Bruno & Guidone vsurpato in vlceribus sordidis & putridis, quod & calcem auripigmentum rubrum recipit, licet vulgata exemplaria Guidonis tragac. rub. legant, pro auripigmento rubro. Addemus autem totam compositionem.

Vnguentum apostolorum.

℞. auripigmenti rub. ʒ.j. calcis viuæ, aluminis, corti. gran. ana ʒ.vj. thur. gal. ana ʒ.iij. cerę, olei ros. fiat vnguẽtum, hoc vnguentum proportione respondet trochiscis Andromachi, nisi quòd trochisci vitreolum recipiunt, & myrrham. Fortiùs itaque detergunt, & arrodunt, neque ceram, neque oleum habent, quæ medicamentorum acrium frangunt vim, & acrimoniam. Rursus tragac. legitur pro auripigmento rubro, cap. de arrosiuis. Hic notandum vltimum hoc vnguentum magis conuenire putridis vlceribus quàm simpliciter sordidis, ad carnem putridam auferendam, quia recipit cortices mali granati, & gallas quæ constringunt, & indurant, & deter-

detersionem minuunt, quamuis amari sint cortices. Sed quia ad vlcera putrida paratur, optimum illud quod potest & carnem minuere, & saniem insigniter exiccare, vt putredinis auferatur occasio altera, nempe humiditas, quæ putredinis causa est, & mater. Alia sunt detergentia ex amaris, & aliis nitrosis, vt ex succis herbarum, myrrha, centaurio, omphac quod arrodit fortiter, ex melle, saccharo & farinis detergentibus, vt hordeo, fabarum, orobi, lupin. ex succo apij, absynth. vel centaur. minor. si non timetur inflammatio. Si verò calidior sit pars, his addemus succum plantag. vel chelidon. vel crassulæ, id est, aysoi vel telephij, myrrhi. Fit igitur hoc modo ad detersionem abscessus in inflammatione.

℞. suc apij. plantag. ana ʒ 2. farin. triti. ʒ. 1. vitellorum ouor. num 2. coquantur succi cum pauco melle, deinde alia addantur. Nec erit præter institutum si addatur ol. ros. vel commune propter dolorem. Nam tota materia cocta non est. Oleum igitur commune & farina triticea cum vitellis ouorum concoquunt materiam calidam, & dolorem sedat. Temporis autem progressu oleum prætermittitur, & far. tritici mutatur ad far. hord. vel fabar. si magis sit detergendum, vel orobi, vel lupinorum. Incipiendum autem à mitioribus, deinde ad alia progrediendum. Hinc fit vt ex tritico primùm fiat, secundo ex farina hordei & speltæ hoc modo,

Farina tritici.

Farina hord.

℞. mell. ros. ves mell cocti ℔. ß succi apij qr. 1. farinæ hordei ʒ. 4. coquantur & reducantur ad formã vnguenti. Cùm pars neruosa affecta est, addenda est terebinthina hoc modo,

℞. mell. cocti ℔. ß. terebinth. quart. 1. succi absynthij, vel centaurij ʒ. 1. misce, fiat vnguentum. Cùm ex pure malè olente deprehendimus esse putredinem, myrrhæ parum addimus: si vlcus detersum esse videatur, myrrhæ dosis augenda est, addendo olibanum, vel iridem, vel colophoniam, & loco terebint. lytharg. deinde ad sarcotica nos conuertemus. Si sanies crassior fuerit, lachrymas quasdam addemus, & galban. opopa. bdellium, ammon. dissolutas in vino & oleo antiquo, vt cùm durities abest, ob congelationem humorum magis, quàm ob copiam hoc modo,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1089 sur 1293

©BIUM

℞.galbani,opopa:an.ʒ.3.diſſoluãtur in vino antiquo, & rad.irid ʒ.ß.ol.terebint.q.ſ.fiat vnguentum. Lachrymæ hîc non diſſoluuntur in aceto, quia acre eſt,nec niſi in putridis, quæ ferè ſenſum amiſerunt,eſt admiſcendũ, vt in vnguento ægyptiaco,quo vtimur in putridis,& gangrenis duntaxat. Vinum autẽ antiquum tenue attenuat, calfacit,exiccat,minúſque nocet,potiſſimùm circa partes neruoſas.

Ægyptia.

Fortia. Ex herbis & earũ ſuccis fortia fieri poſſunt vnguenta, & media,& mitia. Fortia ex chelidonia &centaurio contuſis,& melli admiſtis. Fortiora ex ſuccis,vt ſucco iridis, ſquillę,& melle ſquillitico. Media ex ſuccis abſynth.beton. Imbecillia ex ſucco plantag.cichor.agreſt.quod habet vim detergendi. Agrimonia,callitric.ceterach. detergunt, ſed minùs id præſtant ob aſtrictionem; Succus roſar.mediocriter deterget, & vſurpari poteſt. & ſuccus betæ,qui deterget ob nitroſitatem, & alia nitroſa infinita, quæ neglecta iacent ob medicorum negligentiam, quorum maxima pars ſimplicium facultatem ignorant, nec à conſuetis etiam ſi deſtituantur, ne latum quidem vnguem audent diſcedere: interdum ex ſyrupo roſato laxatiuo,& farina hordei paratur vnguentum ad maiorẽ deterſionem: Ex ſyrupo de roſis ſiccis ad maiorẽm exiccationem & deterſionem.

Media.

Imbecilla.

Detergẽtia fieri poſſunt ex emplaſtris in officinis paratis,vt in maturatiuis ſuperiùs monſtrauimus,hoc excepto,quod in eorũ diſſolutione minùs olei requiritur,niſi acre emplaſtrũ mitius reddere velimus,ſed vino diſſoluimus,mel.pauco,ol roſ. vel myrthi, vel antiquato, vel ſucco herbæ, vt ſi quis baſilico, vel in eius defectu oxycroceo,parare velit vnguentum,temperabit hoc modo,

Oxycroceũ

℞.emplaſtri oxycrocei ʒ.2. diſſolue in vino rubeo,ol. & melle,vel in oleo tantùm,fiat vnguentum.

Fit ex maturantibus, & attrahentibus, & deterſoriis. Recipit enim crocum,picem,ceram,colophoniam,terebinthinam, quæ concoquit magis quàm detergit, myrrham,ammoniacum, galbanum ad deterſionem. Hoc vtemur in putridis & vlceribus factis ab abſceſſu pituitoſo,frigidóque detergendo.

Ceroneũ. Sin morbus fortius deterſorium requirat, ceroneum diſſo-

dissolutũ erit vsui, quòd plura detergentia & attenuantia accipiat, & præter alia cerapinum, aloen, opopanac. mastich. & bdel. alumen, styracem vtramque, & litharg. Emplastrum de gratia Dei, vel de ianua eodem modo dissoluta in vnguenta vertuntur, ad capitis vlcera. Detergunt enim non modò capitis vlcera, sed & aliarum partium, maximè neruosarum, & durarum. Qui corrosiuum cupit, sumat emplastrum Andromachi secũdum Nicolaũm, quod vnguento ad Auicen. relato proportione respondet, recipitque seui arietini, & picis ana ʒ. 18. gũmi pini ʒ. 8. sandaracæ veræ, & auripigmenti (quæ simul reperiuntur) aluminis scissilis, & calcis viuæ ana ʒ. 3. ammoniaci dissoluti in vino rub. & oleo ʒ. 2. fiat vnguentum aucta dosi olei. *De gratia Dei.*

In depascentibus & corrosiuis, vel virulentis non solent præscribi detergentia, sed tantùm malactica; quæ repellunt & siccant vlcera, vt vnguentum ex litharg. ceruſa, vel plumbo, vel antimo. vel minio, vel pompholige, vel vnguento rub. desiccatiuo, vt illud Mesue de ceruſa, cui addunt argentum viuum (cùm adest pruritus, & præcessit morbus Italicus) vitriolum, & florem æris. In vlceribus dispuloticis à facultate occulta vnguẽtum triapharmacum Mesue, vnguentum de litharg. cocto & crudo, de ceruſa cocta & cruda. Reducuntur autem ea vnguenta vel ad formam nutriti, & dicuntur cruda, quia litharg. & ceruſa non coquuntur, sed oleo vel aceto, vel succo aliquo excipiuntur, sensim instillata, & agitata in mortario sine cera fiant. Si cum cera, alba eligenda, & in oleo liquefacienda, & pistando ceruſa admiscenda, & aliud medicamẽtum eodem modo fit de ceruſa crudum: coctum autem, si ex succo paretur & cera. Succũ tamen decoqui oportet, & cerã liquefieri, deinde puluere aspergi, & paratum est vnguentum pompholigos vocatum, & desiccatiuum rubrum. Vnguentum de plumbo crudum est, quia ceram non recipit, sed oleum & mineralia, vt litharg. ceruſam, antimonium, plumbũ vstum, & oleum ros. Oleum ros. & myrthinum hîc vsurpantur, quia siccant & astringunt, sed & lentiscinũ & mastichinum addi possunt. Cùm autem siccandum & astringẽdum sit, eos probare non possum, qui rubrum desiccatiuum ex oleo *De ceruſa*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1091 sur 1293

©BIUM

Roſaceũ, populeum. Vnguentũ citrinum.

parant violaceo, quod minùs humidum eſt, & myrthinũm magis conuenit. Nos autem cum vnguenta vnguentis miſcemus, roſaceum, & populeum miſcemus, præſertim cùm dolor, vel calida intemperies adeſt. Vnguentum citrinum per ſe valet ad ſiccanda vlcera, & maximè ad cicatricem inducendam. Cùm vlcera his vnguentis non cedunt, ſed magis ſerpunt, & recrudeſcunt, ſtatim coniicimus aut eſſe cacoethes, aut diſpuloticum, aut cheroneũ, aut telephum, aut propter os corruptum, aut propter carnem ſubiectam intemperatam, & humore acri redundantem, aut defluxionem quandam eſſe. Os corruptum inciſione aut cauterio auferimus, carnem malè affectam ſanam depaſcentem, & corrumpentem, nec ſinentem cicatricem induci, cauterio vel vnguentis, vel pulueribus arrodentibus, cauſticis caſtigamus, & ad viuum arrodi permittimus. Quod vt fiat, vnguentis primùm tentamus, tanquam mitioribus, deinde ad trochiſcos & ad alia arrodentia ſicca, quæ fortiùs operantur, tranſimus, & vnguenta illa corroſiua detrahentia vſurpamus: vt quæ recipiunt florem æris vel æruginem, vel chryſocollam, vel ſublimatum vel præcipitatum, vel lapidem cianeum. Hæc enim detrahunt carnem & minuunt, corruptámque exedunt.

Defluxionem vel vlcus depaſcẽs iis quæ corrodendo, vel vrendo conſtringunt, caſtigamus, vt ſandaraca, auripigmen, chalcitide, miſy, ſory, & alumine. Sin alia vſurpantur aſtrictionis expertia, gallas addimus, corti mali gran nuces cupreſſi, aliáque conſtringentia. Hoc modo reperies parata apud Gal. Auicen. & alios, vt illud quod citatur à Guidone, cap. de vlcere cum proprietate exlib. ὑπ' ἄγνοιαν. Recipit autem lapidem lazuli pro chryſocolla ſubſtitui, cadmiæ, aluminis, chryſocollæ, viridis æris ana partes viij. floris æris, ſcammæ æris vſtorum ana partem j. gummi cupreſſi partes quatuor, ceræ, olei roſ. vel myrthini ana q. ſ. fiat vnguentum. Hoc vnguentum ſumma cum ratione compoſitum eſt. Nam cadmia potenter ſiccat, alumen ſiccat & aſtringit, & carnem flaccidam, quæ humorem nimiũ continet, contrahit. Chryſocolla cruſtas gignit, quæ paucis cognita eſt. Non enim ea eſt, qua nunc aurifices vtuntur, ſed eſt mineralis, &

& viridis & frequenter cum lapide Cianeo, vel lazuli reperitur, súntque eiusdem facultatis Si itaque desit chrysocolla, lapis lazuli substitui potest, súntque eiusdem facultatis, aut secunda æruginis species apud Dioscorides quam chrysocollam Gal etiam vocat. Est autem ærugo æris parata cum vrina pueri. Addit præterea Galen. in hoc vnguento florem, & flammam æris vsti ad maiorem corrosionem, & gummi siue resicam non à pino, vel larice, vel abiete, at ex cupresso, quæ & tenuitate partium & astrictione quadam prædita est, in cuius locũ mastichen substituendam censeo ob astrictionẽ ol. ros. vel myrthi eligitur. Est enim vlceribus necessaria quædam astrictio etiam insignis, quia partes illæ laxæ excrementa suscipientes ob laxitatem, & curationem vlceris retardantes constringuntur, ne morbus serpat: tum quia alia medicamenta detrahentia, arrodentia, & vrentia dolorem excitando calfaciunt, & fluxiones excitant. Præterea si astringentia aliis astrictionis expertibus admisceantur, fit vt illa non tam prompte penetrent, aut altiùs descendant, sic affatim rodendo plus doloris inferant. Hac itaque ratione tibi vnguenta paranda sunt. Vnguẽtis, præcipitatum & sublimatum addimus, quæ putrefaciendo, & minore cum dolore detergunt maximè, vt

℞. vnguenti albi ras. ʒ. 1. sublimati 3. 1. misce. Aliud,

℞. trochiscorum albi ras. cum opio ʒ. 1. vnguenti populeonis ʒ ß. argenti viui vel sublimati 3. 3. fiat vnguentum. Dosis augetur cùm satis efficax non est: minuitur cùm nimium arrodit, vel calfacit.

Si quis vlcus exactè curare velit, & carnem corruptã vel malè affectam castigare vel arrodere, efficacissimum hoc erit.

℞. omphac. inspissati, vt Dioscorides docet ʒ. 1 diluatur aceto pauco & reducatur ad formam vnguenti, & parti applicetur. Sin maiorem dolorem inferat, fiat sic.

℞. vnguenti ros. ʒ. 1. de ceruſa ß. ompha. 3. 8. misce, fiat vnguentum, vel

℞. vnguenti populeonis ʒ. 1. omphac. amurcæ præparatæ ana ʒ. ß. calcit. floris æris an. 3. 2. cadmiæ, vel tuthiæ 3. 3. misce, vtatur. Sin æger tolerare non possit, temperare oportet, aut omnino cauterio vti, deinde his vel su-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1093 sur 1293

©BIUM

pradictis vtendum. Argentum viuum congruè his vnguentis additur.

De ſarcoticis.

SArcoticis tanta eſt cum detergentibus cognatio, vt eadem eſſe videantur, tantùm differunt ſecundū magis & minùs. Nam carnem generantia ſiue carnis generationem prouocantia extergendi quandam facultatem habent citra morſum cum ſiccitate aliqua, vt quod craſſum eſt pus detergatur: tenue autem & aqueum exiccetur. Detergentia verò magis detergunt, quæ cicatricem inducunt, fortioribus ſarcoticis ſimilia ſunt. Nam deſiccant talia, & aſtrictionem quandam habent, qua carnē denſant & cōſtringūt, & veluti in callum vertunt. Sarcotica autē ſunt fortiora, aut fortiſſima, aut debilia. In carne generanda & vlcere exiccando cōſeruanda eſt partis temperies. In pueris igitur & mulieribus mollibus, mollique carne prēditis, ex aloë, colophonia, maſtiche, fari. hord. mā̄na, thure, & pauco melle ſarcotica paramus: vt

℞. thur. maſtich. an. ʒ. ß. coloph. ʒ. 2 ol. roſ. & mel. q. ſ. fiat vnguentum. In eiuſmodi etiam corporibus baſilicū maius addita pauca myrrha & thure, & pauco mel. ſarcoticum eſt, vt etiam vnguentum aureum. Fortiora parantur pro corporibus mediis in ſiccitate & humiditate carnis, vt ex ariſtolochiis, panace, iride, farina orobi, & lupinorum, cadmia, litharg. & pauca quantitate fortiſſimorum: fiat hoc modo,

℞. ariſtoloch. rotundæ, irid. cortic. thur. ana 3. 3. maſtich. myrrhæ, aloës, cadmiæ ana 3. 2. mel. parum, fiat vnguentum: vel,

℞. fol. conſolidæ, piloſellæ, betonic. hyperic. caudæ equinæ, verbenæ ana M. 1. decoquantur in vino, & contundantur, deinde adde mel. terebinthinæ ana ʒ. 3. thuris, maſtich. ſanguinis draeon. myrthi ana 3. 3. fiat vnguentum: vel ſic,

℞. ſucci radic. iridis ʒ. 2. vini parum, mell. 3. 3. cadmiæ vel litharg. ʒ. ß. aloes, myrrhæ ana 3. 3. fiat vnguentum: vel,

℞. ſucci radic. narciſſ. 3. 2 ſucci verbenæ, hyperici, caudæ equinæ ana ʒ. j. olei antiquiſſ. ʒ. 2. colophon. ʒ. 1. gummi elenij ſeu æthiopicæ oleæ, myrrhæ, ſang. drac. maſtic.

maſtich. aloës ana ʒ.ʒ. concoquantur ſucci cum oleo & pauco melle ad inſpiſſandum, quibus admiſcemus pulueres reliquorum. Efficaciſsimum eſt, replet vlcera concaua carne, & recentia ſubitò conſolidat. Huius ordinis erit vnguentum ex emplaſtro diuino confectum, diſſolutum in oleo communi, quod ferè ex puris ſarcoticis cõſtat. Huius etiam ordinis ſunt, quæ ex fortiſsimorum pauca quantitate parantur, admixtis imbecillibus. Fortiſsima ſunt antimonium, plumbum, oſtreorum cinis, cochlearum caro, pix, reſina, colophonia, chalcitis vſta, raſura panni, alumen, ſarcocolla, farina orobi, lupinorũ calx extincta, vel lauata ſepties, emplaſtrum diachalciteos, addita myrrha, vel ſarcocolla, vel indo, diſſoluta in oleo roſaceo. Tale erit vnguentum, quo in corporibus duris & ſiccis, vt agricolarum & aliorum fortiſsimorum vtimur, & vlceribus partium vehementer ſiccarum, vt plantæ pedis, aurium capitis, & quæ humectantur fluxu alicuius humoris. Tale autem erit. *Fortiſsima.*

℞. cineris oſtreorum, calcis viuæ ſepties lotæ aqua plantag. ana ʒ. ß. cadmiæ, antimonij, ceruſæ, chalcit. toſtæ & lotæ aqua roſ. ana ʒ.ɪ. ſarcocollæ, picis, colophon. ana ʒ.ɪ. cum melle fiat vnguentum.

De epuloticis.

EPulotica medicamenta ſunt, quæ vlceribus æquatis, & carne plenis cicatricem inducunt ſiccando & cõſtipando, & veluti callum indurando. Commodiora autem ſunt in forma pulueris, quàm alia forma, deinde in forma emplaſtri, denique in forma vnguenti. Ratio eſt, quod inſignis denſatio, & exiccatio eſt neceſſaria, vt in carne molliore, & quodammodo laxa cicatrix callúſque quidam eſt. In forma pulueris medicamenta & meliùs adhibentur, & valentiora ſunt, nec quidquam recipiunt, quod actionem retardet, vt oleum, ceram, reſinam. Breuiter itaq; docebimus, quibus parari poſsit vnguentum epuloticum, enumerata priùs ſylua, è quibus conficitur, ex quorum numero ſunt quædam, quæ primò & integra facultate id præſtant, alia quæ ex aliqua parte tantùm, alia quæ per accidens. Vera epulotica ſunt, quæ cum aſtrictione quadam carnem indurare, & exiccare poſſunt, cuiuſmodi ſunt alumen, galla, omphacitis, acacia, *Vera epulotica.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1095 sur 1293

©BIUM

cortex mali punici, balauſtia, citrini, nux cupreſsi, myrthi ſemen, bolus armena, magnes, lapis iudaicus, litharg. Alia ſunt epulotica propter vſtionem, qualia ſunt cateretica, quę ad modum naturalem & ſalubrem reducunt, à *catereo*, purgo, vt flos æris, ſcamma æris, quæ ſi vrantur, lauentur, detrahunt, deſiccant, carnem denſant, & cicatricem inducunt. Vruntur quædam, vt melius in puluerem reducantur, vt oſtreę: quædam, vt maiorem vim habeant ſiccandi, vt ariſtolochia, quæ vſta ſarcotica eſt & cicatricem inducit, coria bubula, cortex vlmi, quercus. Cicatricem etiam inducunt, quæ aſtringunt ſine magno morſu in pueris, mulieribus, & partibus humidis natura, non autem ſuperfluitate excrementitia & aduentitia. Ex verè epuloticis vnguenta paramus, vel illis ſarcotica admiſcemus, vt

℞. aloës, ſarcocollæ, myrrhæ, iridis ana ʒ.2. litharg. ceruſæ ana ʒ.3. cortic. mali granati, vel balauſtij ʒ. ß. cum melle crudo fiat vnguentum. Vel ſi quis oleum roſ. vel myrrh. vel cydoniorum, vel aliquod aliud aſtringens addere velit, poteſt in ſiccioribus naturis, vel partibus & locis humidis. Ex primis & ſecundis paramus hoc modo.

℞. litharg. aluminis, floris æris vſti & loti, plumbi vſti ana ʒ.3 balauſtiorum, boli ar. vel cinerum oſtreorũ ana ʒ 2. olei myrthi ʒ.3. vini parum, ſeui hirci, & colophoniæ ana ʒ 2. miſce, fiat vnguentum In ſiccioſsimis naturis & partibus, vel conſtitutione humida & regione, vel in vlcere prope emunctoria, à quibus ſemper aliquid recipit, vel prope meatus excrementorum. Ex fortioribus paramus hoc modo,

℞. ariſtolochię vſtæ & lotæ, nucis cupreſsi, balauſtiorum vſtorum, oſtreorum vſtorum ana ʒ. 2. aluminis, floris æris vſti & loti, chalcitidis ana ʒ. 3. mellis, vini aſtringentis q. ſ. fiat vnguentum.

Nonnulli ex ſuccis herbarum, vel herbis epulotica parant, ſed talia ſunt primi ordinis, niſi fortiora addantur. Axungia antiqua porci ſi addatur, per multos dies priùs eſt maceranda in aceto, & ſalita eſſe debet. Seuum enim hirci efficacius eſt ob maiorem ſiccitatem. Colophonia potiùs vſurpanda, quàm terebinth. vel lauanda cum aqua vitæ, aut pauco aceto roſ. herbæ quædam

dam vim conſtringendi & ſiccandi habent, ſiccæ tamen recentioribus meliores. In ſumma quę valent ad coria denſanda, quia frigida & ſicca ſunt, eorum vſum probarim, vt folia myrthi, folia rhu. coriariorum, & alia pleraque, quæ in hunc ordinem referri poſſunt, ex Dioſc. vt ea, quæ ſequuntur, hippuris, centaur. verbenaca, plantago, folia cupreſſi, quercus, ilicis. Radices ſunt efficaciores, vt radix tormentillæ, biſtortæ. Cæterum omnia ſunt in puluerem reducenda, aut vino aſtringente, aut aceto, vel ſucco aſtringente, vt cydoniorum, pyrorum, temperanda, quibus ſeuum addendum eſt, in formámque vnguenti reducenda. Argentum viuum his admixtum valet, ſed præſertim in vlceribus morbi italici, & diſepuloticis, & extinguendum aceto, vel ſulphure. Cinabaris etiam conuenit in iſtis, & ſublimatum extinctũ in ſucco limonum, vel pyrorum agreſtium. In delectu horum medicamentorum diligenter eſt obſeruandus totus habitus corporis, vel morbus adiunctus, vel cõſtitutio morbi, vel cauſſa morbi, vel ſuperexcreſcentia carnis, vel defectus. Nam ſi vlcus non ſit æquum, ſufficient prima remedia quæ carnem generant, & cicatricem præparant, ita vt pars tandem plana reperiatur. Si enim vlcere cauo exiſtente, detrahentibus vteremur, abſumeretur humiditas neceſſaria ad carnis generationem, vlcúſque remaneret & profundius fieret. Si verò ad carnis ſupercreſcentiam iſtis priùs vtamur, cicatrix quidem inducetur, ſed inæqualis & fœda. Vtendum itaque fortioribus, vel imbecillioribus detrahentibus, vel conſtringentibus carnem laxam. Morbi etiam cauſſa conſeruanda ad eligendum epuloticum conferens, veluti quæ argentum viuum recipiunt, ſi à morbo italico naſcatur, cinabrium, ſublimatum, & alia neceſſaria, quę potiſsimum ſiccant. Si propter defluxum fiant, fortiter deſiccantia & conſtringentia ſunt vſurpanda, vt quæ ex balauſtiis, alumine, chalcitide, gallis, & ariſtoloch. vſta parantur. Si verò vlcus ob decubitum humorum, qui à calore partis imbecillo ſit, vel à malo totius corporis habitu oriatur, eligẽda, quæ calorem iuuent, & robur parti addant, vt maſtix, radix biſtortæ, cortex thur. ariſtoloch. nux cupreſſi. Si ob habitũ totius corporis humidiorem,

©BIUM

ficcioribus & fortioribus erit vtendum, quia talia vlcera difficile coalescunt. Si ob acres humores à toto corpore, vel ob partis temperiem calidam, ex ficcioribus & frigidioribus parandum est remedium, vt ex corallo, bolo armena, tuthia, nuce cupressi, sang. dracon. ceruſa, litharg. maceratis in aceto, & cum albumine oui incorporatis, vel vnguentum de plumbo, aut de tuthia, aut ex pompholige ad hoc parandum, admixtis quibusdam ex numero enumeratorum priùs. His diutius vtendum est, adhibita optima victus ratione, & quiete partis laborantis. Agglutinantia quæ sunt, quomodo à sarcoticis & epuloticis differant, quis eorum sit vsus, & qua methodo sint permiscenda, dicendum est.

De glutinantibus.

GLutinantia ab effectu dicta sunt, quòd glutinent, vel coniuncta retineant, Græcis *collatica*, quòd partes tanquam glutina coniungant. Sunt autem austera, astringentia, vt Gal. visum est, & siccantia, qua in parte cum sarcoticis, & epuloticis conueniunt: differunt verò ratione maioris & minoris, à sarcoticis, quòd sarcotica minùs siccent, & abstergant. Nam quæ carnem generant aliqua ex parte detergunt. Glutinantia verò ne minima quidem in parte detergunt, sed multùm siccant quicquid in partem vlceratam influit, & absumunt, vt pars vacua sit recrementis. Necessariò autem vi quadam repellendi prædita esse debent, aut summa siccitate, vt defluxionem, & inflammationem prohibeant, aut ita siccent, ne pus, aut sanies fiat, cum epuloticis magis conueniunt. (Nam astrictionis aliquid epuloticum habet) sed epuloticũ minùs siccat, constipat, astringit, & densat. Quædam in diuersis corporibus idem præstant, vt corporum humidorum vulnera cicatrice obducant, & siccorum vulnus simplex glutinent, vt bolus armena vulneri pueri insperſus cicatricem inducit albumini oui permixtus. Vulnus simplex glutinant sang. drac. calx lota, aloë, aristolochia non vsta. Glutinãtia medicamenta sunt imposita vulneri iuncto, & bene cõsuto, vel ligatura, vel assulis coniuncto, itẽ sarcocolla, gũmi elenij, succus hyperici. In vulneribus simplicibus recentibus, in quibus nulla facta est contusio, nullius rei deperditio, nihil in eis extra-

extranei inductum, nil ſanguinis concreti, nullus ſanguis ſit à magnis venis, aut arteriis influens, labra ſtatim coniungenda ſunt,& iſta remedia adhibenda Si paruum ſit, & in parte quæ non multùm tenſa ſit, ſufficiet adglutinãs medicamẽtum imponere. Sin maius ſit, ligatura aut ſutura, aut alio modo coniungendũ eſt,& medicamentum ſupra ponendũ, non infra, ne coagulationem impediat. Agglutinationem autem impediunt ſuperiùs enumerata,& ſuperueniens inflãmatio. Eam ob cauſſam vtile diximus, vt tale medicamentum vim repellẽdi habeat quandam, vt impediatur fluxus, condenſando partes,& repellendo modicè Si dolor itaque iam exiccatus ſit, vel inflammatio, vel ſanies, vel caro malè effecta ſit, acre tale medicamentum non eſt adhibendum. Agglutinantia ſunt narciſſus, hippuris, gummi tragac. arab. bolus armena, ſang. drac. pentaphyl. ſarcocolla quæ inde nomen accepit, ſymphitum, clymenum, herba Sancti Antonij, quam aliqui (*fiege*) vocant, ſyderitis prima, cuius tanta vis eſt vt eius foliis illita vulnera ſine periculo inflammationis agglutinentur. Aliæ ſyderitis ſpecies, vt à ferro nomen acceperunt, ſic vulneribus medentur. Sunt & aliæ infinitæ herbæ à ruſticis noſtris cognitæ, & alia ſimplicia medicamenta, quibus vulnera parua glutinantur ſtatim, vt tela aranearum, ſol, oleum lucernarũ antiquiſſimum, feruens terebinthina. In ſumma quæcũque poſſunt vulneratam partem cõiunctam ſeruare prohibendo inflammationem, vel putredinem, talia vulnera glutinant, vt oleum antiquiſſimum, & lucernarum feruens adhibitum ita ſiccat vulnus, vt nihil redundantis humoris inueniatur, ſic coaleſcit caro ob mollitiem. Terebinthina feruẽs idem efficiet,& ſal poſitum in paruis ſciſſuris cutis. Tela aranearum & retinet ſanguinem & ſiccat Sunt qui oleo & vino omnes ſciſſuras carnis curant, dicúntque eſſe baſilicum Chriſti, quia in Euangelio, legitur vinũ & oleum immiſſum in vulnera eius, qui in latrones inciderat Ex priùs enumeratis rebus, bolo armena ſcilicet & reliquis, pulueres conficiuntur ad ſiſtendum ſanguinem, & glutinandum, quos excipiunt albumine oui, & vulneri applicant, & frequenter vulnus ſemiglutinarum ſecundo apparatu rumpunt, aut

Agglutinantia.

©BIUM

maturatiuo facto ex vitello oui, vel embrocatione conglutinationem impediunt. Quòd si diutius sinerent exiccari partem, sine sanarent: quod plerunque empyrici faciunt ex balsamo facto ex olei hyperici, vel alterius rei. Nos itaque tale vnguentum parabimus duobus modis, aut ex puluere cõstrictiuo, vt diximus, aut balsamum in formam vnguenti parabimus, vt

℞. pulu. constrictiui ʒ.2. incorporentur cum albumine oui agitato, vel cum ichthiocolla dissoluta cum vino astringente, vel succo cydoniorum vel pyrorũ, vel plantaginis. Idem præstabit, si incorporetur cum mucilagine gummi tragac. vel arab. quæ adduntur vt partes suo lentore retineant ne diuellantur. Quo autem melius id fiat, commodius fuerit pilos leporis addere, vel papos floris salicis, vel arundinis, vel senetionis, & aliorũ: molles sint & fractu contumaces, vt stupæ canabinæ delicatissimæ, vel rasura panni linei detriti. Puluis talis fit ad glutinationem.

℞. boli armeni, sang. drac sarcocollæ, mastiches, aloës gallarum, balaustiorum, blattæ bizantiæ ana ʒ. ß. foliorum syderitis ʒ.1. misce, fiat pul. qui cribretur, deinde pilorum leporum integrorum ʒ. 2. vel tantundem lanuginis, florum salicis, etiam integræ, quia si in tenues partes reducantur, neque sanguinem retinent, neque labra coniungent. Ex calce viua extincta, & frequenter lota, & albumine oui efficacissimum efficitur agglutinans, ita vt ferruminare possit fractum vitrum, si mastix addatur lota sic ne vrat. In forma vnguenti paratur sic,

℞. olei antiquiss. ℔ 1. succi narcisi & syderitis ana ʒ. 3. florum hyperici ʒ. 4. gummi elenij ʒ.5. mastich. sang. drac. & aloës ana ʒ.2. blattæ bizantiæ ʒ. ß. coquatur diu oleum per se, deinde succi addantur, demum hyperici flores ponantur in vase vitreo, quod obturetur, & soli exponantur per dies decẽ vndecima die addãtur pulueres, & agitentur. Priùs autẽ & colari debent, & flores auferri, rursus soli exponantur per viginti dies, deinde serua ad vsum. Hæc enim non solùm vlcera cutis curant, sed etiam neruorum, si retineantur coniuncti, & quiescant, donec coiuerint. Oleum fit antiquissimum & coctum, vt siccius & crassius fiat. Succi non sunt coquendi, sed in oleum

in oleum feruens iniiciendi, præter blattam bizantiã & narciſſum, quæ neruos diſſectos glutinãt. Caro cochlearum contuſa cum myrrha & thure vulnera neruorum glutinat. Saliua pro albumine oui poſita efficacius reddit medicamentum, quia potentius ſiccat, nec nimis ſuo lentore retinet. Fieri poſſunt ſine oleo ex vino, terebinthina, aliiſque accõmodatis, vel herbis, quæ talem vim habeant, in vino maceratis donec inſpiſſentur. Deinde addenda, quę lentorem habent, vt gũmi elenij, vel pini, vel abietis pro ℔ j ʒ. ij. ichthiocollæ ʒ. j. ß. maſtic. ſang. diacron. ſarcocollæ ana ʒ. j miſce: fiat vnguentum quod quò lentius & glutinoſius fuerit, eò melius & efficacius. Aqua vitæ poteſt addi ad eas partes, in quibus nihil periculi imminet ab inflammatione, & hæc hactenus.

De ceratis.

CErata à cera nomen ſumpſerunt, fiũntque ex oleis & cera (vt ipſa Græcorum appellatio indicat) tali proportione permixtis vt cera liquida ſit, non tamen effluat, ſed conſiſtentiam quãdam habeat inter emplaſtrum & vnguentum: ob eam cauſam additur cera oleo, vt oleum quod effluit, neque diu moratur ſupra parté, diutius in ea parte hæreat, atque ita calfaciat, refrigeret, exiccet, concoquat, emolliat, cõſtringat, vel induret, aut partibus dolore vexatis aut mollibus vt ventriculo, hepati, ſpleni vtero, pectori, neque duritię, aut diſtentione corporis plicationem impediant, vt emplaſtra, quæ partibus, quas formas retinere cupimus applicamus, vt ſupra fracturam, luxationes, aliáſque partes oſſeas. Cæterùm cùm multæ ſint ceræ differentiæ, intelligendum, in quem finem inſtituantur cerata, an ad laxandum, emolliendum, dilatandum, ſedandum dolorem frigidum, an ad concoquendum. In his omnibus ceram nouã & pinguẽ, vel quæ facilè molleſcat, eligere oportet, vel ſi pro thorace, aliáque parte cõſtricta laxanda paretur. Si verò refrigerandum, ſiccandum, repellendum, indurandum, conſtringendum eſt, cera candida recens ſumetur. Nam quæ diaphana reddita eſt, aquæ fortis acrimoniam ſeruat. Noua autem ob pinguem illam vel aëream partem eget lotione frequenti, acetóque inter dealbandum addito induratur, ſiccior, frigidiór que redditur. Nõ leuiter

Cera differentia.

©BIUM

Ceratum Galeni.

ergo peccant, qui vnguentum resumptiuum, vel ceratum acopum ex cera alba parant, vel ceratum infrigidans Gal. ex cidona recenti, cùm hoc ex cera alba fieri debeat. Illa autem acopa relaxantia ex cera citrina recenti, quæ facilè molleſcat, & liqueſcat.

Ceratum fit ex oleo omnibus partibus accommodatum, quod calfacit, refrigerat, exiccat, & humectat, repellit, concoquit, digerit, indurat, remollit, & ſedat dolorem, ſi oleum obligatur ei parti vel affectui accommodatum, & cera, quod etiam in vnguentis obſeruandum. Fiunt etiam cerata ex emplaſtris in oleo liquefactis, vt veteres conficiebant, cùm, ſcilicet, ſupra partem dolentem, & inflammationem emplaſtra applicare volebant, eáque parabant in forma ſolida. Sin pars affecta, aut inflammationis ratione, duritiem emplaſtri ferre nequibat, oleo mollius efficiebant in duplici vaſe. Ita vt pāno adhærere poſſet firmiùs, & lentiùs vnguento, mollius emplaſtro. Itaque ſi quis velit cōficere ceratum, cerā vel reſinā addet, vt magis adhæreat, & quādoque pulueres, veluti ʒ.j vel ʒ.j. ß. puluerū pro ʒ.j ol. vel ſuccorum. Ceræ duræ paulò plus quàm ʒ. ß pro ʒ. j. ol. addita pauca reſina. Intelligi autē id debet, quando aliud quod cōſiſtentiam & adhærētiam præſtet, non recipit. Nam ſi compoſitione ingrediuntur lachrymę quædam, aut pix, minùs ceræ addetur, aut lithargyrum diutius in oleis coquitur, & axungiis. Et ſi ſeuum recipit, quod axungia durius eſt, minùs ceræ & reſinæ recipit. Pro temporis conſtitutione habēda eſt cōponendi ratio. Nā quæ hyeme facilè liqueſcunt, diutius cōcoquuntur, aut illis plus ceræ, minùs olei admiſcetur. Porrò cerata à partibus nomen mutuantur, vt ceratum ſtomachicum Galeni. Alia à numero medicamentorum, vt ceratum Meſue dictum, *diapente*, à quinario numero, quod emollit neruorū durities. Alia à morbo, vt ad hernias Arnaldi de villa noua. Alia ab authore, vt ceratum Andromachi. Porrò autem quæ videtur ad inſtitutū facere, dicemus. Itaque cōponendorum ceratorum variam eſſe rationem perſpicuum eſt. Nam quæ verè cerata ſunt, à linimentis differunt & vnguentis, quòd ceram recipiant, vt vnguentum roſaceū ceratū diceretur, ſi cerā reciperet. Cerata alia,

Cerata à partibus.

quæ

quæ resinã, lachrymas, aliáque simplicia sicca recipiunt, non admodum ab emplastris differunt, vt ceratum illud Arnaldi, verius dici posset emplastrum, quàm ceratum, licet mollius esse debeat, quod minimè à pharmacopeis paratur ratione partis cui adhærere debet. Sic autem distinguemus, si ceratum crassius & durius facere velimus, imperabimus vt diutius coquatur, aut eis plus ceræ & resinæ adhibeatur, quod ita in omnibus obseruandum est. Ad dolorem iunctũrarum & articulorum.

℞. mucilag. fœnugræci factæ cum aceto ʒ. iiij. farinæ, seminis lini. pul. chamomil. & hermodacty. ana ʒ. ij. olei vulpini ℔. ß. olei lumbric. & de croco ana ʒ. iij. incorporentur simul, & cum pauca cera, fiat ceratum.

De emplastris.

EMplastra à materia nomen sumpserunt, quòd ex emplastris, id est, terreis & glutinosis fiant. Emplastra omnia medicamenta Galeno dicuntur, quæ tenaciter corporis partibus & meatibus adhærent, vt amylum, alica, ceruſa, cimolia, pompholix, calx lota, cadmia, lathius aster, creta, argilla. Sunt autem ex eorum numero, quæ non terreæ, sed aqueæ sunt substantiæ, & naturæ. Quinetiam quædam non parum aëris continent, omnia quidem glutinosa, ac proinde emplastica. Duplex siquidem emplasticorũ medicamentorum natura: Alia enim exactè terrea, & sicca sunt: alia viscida quidem omnino sunt, sed ex terrea, aquea, ac plerunque etiam aëra substantia sunt mixta, sicut oleum dulce, albumẽ oui, lactis caseosa substantia, suillus adeps. Hæc sunt verè emplastica, etiamsi ex iis duntaxat emplastica non conficiamus, sed etiam aliis viscosis, quæ aliquid acrimoniæ habent, vt ex lachrymis, pice, terebinthina, colophonia, mastiche, myrrha ladano, aliisque multis, quæ nihil viscidi quidem habent, vt spica, cinamomo, caryophil. sed continentur aliis glutinosis, viscidísque admixtis. Fiunt igitur emplastra ex metallicis, maximè lithargyro, quod materia emplastrorum dicitur à Galeno, ex cadmia, pompholige, plumbo vsto. Vera omnia emplastra coctura fiũt, quanquam coctura etiam fiunt aliqua, quæ potiùs in numero durorum vnguentorum enumeranda sunt, quàm emplastrorum. Tale est emplastrum de fer-

Duplex natura.

©BIUM

mento apud Nicolaum, quod ex puluere & mucilagine psillij, atque succis quibusdam & farina hordei, quæ omnia viscosa sunt & arida, retinent. Emplastrum de crusta panis magistrale, quod farinam & panem recipit, sine coctura etiam fit. Emplastrum de baccis lauri ex melle cocto paratur, quod coctura omnia fiant ex iis liquidis, è quibus emplastrum componitur, quæ sine liquatione permisceri non possunt, veluti quæ ceram, aut resinam, aut picem, aut terebinthinam recipiũt. Vera itaque emplastra coctura fient. Alia verò non vera, incorporabuntur mucilagine, aut pane, aut farina. In emplastris componendis deligi debent, quæ magis affectui, quem expugnare volumus, cõueniunt. Ex herbis recentibus parantur aut succis. Recẽtes decoqui oportet oleo & pauco vino vel aqua, ad vini vel aquæ consumptionem: Succus in maiori vini quantitate, aut aquæ, aut aceti, & diutius. Porrò si lithargyrum & ceruſa emplastrum ingrediantur, eorum quantitas consideranda est. Nam si maxima est quantitãs coqui debet in oleo lithargyrum tãtùm, vel aceto, vel oleo & vino, vel succo aliquo aut decocto donec coaguletur, semper agitando vt faciendum

Cautio. docet Galen. lib. *cata genes*, in emplastro diachalciteos, quod etiam fieri debere censeo in vnguento diachilon magno & paruo, in apostolico, & emplastro diuino. Si verò lithargyrum & ceruſa pauca sunt quantitate, vel ʒ. j. vel ʒ ij. sine coctura triturata aliis miscentur, sine illa longa coctura, vt fit in emplastro contra ruptura, in quo

Cautio alia. lithargyri ʒ. ij. tantùm ponuntur, & in Ceroneo, quod ʒ j. ß. lithargyri tantùm recipit. Emplastra si ex lachrymis fiant viscosis & pinguibus, per noctem infundentur in vino aut aceto, aut oleo quod magis conuenit. In crastinum liquabuntur & percolabuntur, deinde decoquãtur ad consumptionem vini & aceti, tandem picem, secundò colophoniam, tertiò terebinthinam admiscebimus, ne coctura exoluatur, & vim emplasticam amittat. Si ex lachryma vna, viscosa, pingui, vel duabus fiat, pistillo calido extendentur, nec macerabũtur, veluti cùm

Alia. emplastrũ paratur ex Galbano, aut assa fœtida, vel ammoniaco ad vterum, vel aliam affectionem. Si lachrymæ pingues non sint, in puluerem reduci possunt, vt

benio-

beniouin, maſtix, & aliis pulueribus permiſceri in emplaſtris coctis & non coctis. Si ſucci emplaſtris admiſcendi, nihil viſcidi habeant, ſed friabiles ſint, tales in puluerem rediguntur, vt aloe. Sin molles ſunt & aliquantulum viſcoſi, vt acacia, hypociſtis, ladanum, ſuccus lyquiritiæ, diſſoluitur in aqua, vel ſucco, aut vino, aut aceto, & aliis in decoctione permiſcebantur, vt ille humor viſcoſus non abſumatur, aut aridis rebus admixti triturabuntur vnà ob aliorum ariditatem. Sin ex aromatibus fiat emplaſtrum, ſine coctura parabitur, vt emplaſtrum de mica panis, aut in duplici vaſe decoquantur, aut in fine tantùm aromata addentur, quomodo paratur emplaſtrum pro matrice, pro ſtomacho. Cæterum eorum compoſitionem vno aut altero exemplo demõſtrabimus, & ad dolores & durities emplaſtrum commune faciemus quod reſoluit, digerit & emollit hoc modo.

℞. lithar. auri tenuiſſ. trit. ℥. iiij. nutriantur oleo chamomillæ in mortario, deinde coquantur ſemper mouẽdo donec inſpiſſentur, deinde adde ammoniaci, bdellij diſſol. in vino liquefactorum, & colatorum ana ʒ. ß. ceræ ʒ. v. terebinth. ʒ. iiij. iridis ʒ. j. malaxentur manibus inunctis oleo liliorum vel amyg. Valet hoc emplaſtrum ad duritiem ſplenis, hepatis, tumorum in articulis, vel aliis membri partibus. Hepati accõmodabitur hoc emplaſt. ſi ol. vel axungia malaxetur, aut addamus ſpicam indicam vel celticam, aut ſcænanthum, aut aſarũ. Spleni, ſi lachrymæ in aceto ſcillitico diſſoluantur. Tumoribus duris non verſis in tophos, ſi euphorb. parum addatur, vel axungiæ porci, vel medullæ eiuſdem. Etiam ex ſuccis herbarum vel decoct. accommodantur, vel mucilagine hoc modo.

℞. fol. chamep. M. j. radic. maluæ & cucumer. agreſt. ana ʒ. iij. incidantur & macerentur in olei antiqui duabus partibus & vna vini: decoq. & in col. decoquantur litharg. ℥. iiij. ad conſumptionem vini, deinde diſſolue picis colophoniæ, pinguedinis porci ana ʒ. vj. galbani, ammoniaci, opopan. diſſol. in oleo amygd. ſi recentes ſint lachrymæ, ſin antiquæ, in oleo viola. ana ʒ. j. irid. myrth. ſtyracis, propoleos, maſtich. ceræ an ʒ. ij. miſce,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1105 sur 1293

©BIUM

fiat empla. malaxetur cum lacte mulieris. Si è mucilaginibus fiat empla. extrahantur mucilagines & post lithargyri coctura misceantur, ne fortè longa coctura indurentur aerea & aquea parte (in quibus emplastica vis cõsistit) cõsumptis: fiat emplast. Sufficit itaque levis coctura in mucilagine, & odoratis. Sine coctura magna ponitur lithargyrũ in emplastris, vt in cheroneo, in quo post reliqua ponitur, & parum decoquitur. Non enim aliis bene misceri posset, sine levi quadam coctura, vel longa pistatione, vel malaxatione. Ex multis aridis odoratis fiunt emplastra sine oleo, cera, pice, & reliquis, maximè cùm densare & constringere volumus, sed pane macerato in aceto, vel succo vt mentæ, excipimus, addendo succum aliquem, cum farina vel mucilagine gummi tragacanthi, vel psilij, vel cydoniorum, vel mel, vel micam cydoniorum, aut aliorum fructuum. Vt ad fluxum ventris sic.

℞. cort. mali gran. gall. balaustiorum, aluminis an. ʒ. ß. acaciæ, sang. drac. myrtill. cortic. myrobal. chebulorum, & seminis vuarum an. ʒ. 2. fiat pul. qui excipiatur mina cydoniorum & mucilag. gummi tragac. extractæ cum aceto, fiat emplastrum. Vel sic,

℞. succi cydon. pyror. agrest. aceti an. ʒ 3. panis ℔. ß. coquantur diligenter, & contundantur, & passentur, deinde adde mastichis, sang. draco. boli armeni ana ʒ. ß. farinæ lentium & hordei ana ʒ. 1. mucil. gummi tragac. ʒ. 1. ß. misce, coquantur leuiter, fiat emplastrũ quod applicatur supra vẽtrem. Emplastrum de granis lauri excipitur melle cocto: excipi posset ichthiocolla dissoluta in multo aceto. Hęc autem non sunt verè emplastra, sed statim dissoluuntur & exiccantur, quia sine oleo parantur. Ad constringendum & exiccandum sumuntur quædam emplastica & decoquuntur, deinde additur cera rub. fit emplastrum, vt emplastrum contra rupturam, quod ex decoctione pellis arietinæ, consolidæ, polypodij conficitur, additis pice nauli, aloe, lithargyro & terebinthina cum sanguine humano sine oleo. Nihil refert, si olea astringentia sumamus, vt in vnguentis factũm est, etsi ex mineralibus & aliis refrigerantibus emplasticis conficeremus, aut post eius præparationem abluamus diligenter vnguentum, & infundamus aquam astringentem

vel

vel acetum, vel ſuccum, vel priùs abluamus oleum cum decoctione aſtringente, aut aqua aſtringente, vt fit in emplaſtro Comitiſſæ. Exemplum huius theorematis eſt emplaſtrum ad retinendum fœtum, vel ſanguinis fluxum ex vtero, aut renibus.

℞. olei cydon. o ei myrthi ablutorum cũ aqua plantag. & peculi roſ. vel cum decoctione rad. biſtortæ ʒ. 4. ceræ rub. ʒ. 3. ſang. drac. boli armeni, acaciæ, hypociſt. ana ʒ. ß. radic. biſtortæ, gallarum; balauſtiorum, coral. rub. maſticæ, ana ʒ. 3. ceruſæ ʒ. j. terebinthinæ lotæ in ſucco burſ. paſtor. ʒ. 3. miſce, fiat emplaſtrum decoquendo in oleis ceruſam, poſtea addendo terebinthinam & alia in fine, vel malaxentur cum ſucco polygonij, vel cydon. vel aceto, & applicetur.

Emplaſt. Variæ differentiæ.

Emplaſtrorum variæ ſunt differentiæ, quæ à partibus ſumuntur, vel ab affectu, vt ſunt cephalica, empl. de ianua, vel de Gratia Dei, ſtomachica, ſplenetica, pro renibus, pro matrice, quæ ratio appellandi facit, vt multi Medici aberrent, & multò ſatius fuiſſet, vt emplaſtrum de baccis lauri, empl. de betonica, vel diachilon appellaſſent. Nam empyrici & alij, qui ſe methodicos profitentur, ſi ad ſuffocationem vteri emplaſtrum præſcribant, ſtatim emplaſtrum pro matrice imperabant, non animaduertentes eſſe conſtringens, cùm potiùs Cereoneum vel aliud, quod ex lachrymis reſoluentibus, & diſcutientibus fumos & flatus compoſitum ſit, vſurpandum. Magis enim conuenit emplaſtrum pro matrice ad imprægnationem, & vt retineat ſemen, nec extinguat frigiditate ſua, aut humiditate nimia expellat. Idem etiam emplaſtrum ad retinendos fœtus in vtero vſurpant; ſed id non poſſe inſigniter facere indicant multum calida, quæ id ingrediuntur, niſi ob largam cotiledonum humiditatem fœtus retineri non poſſit, aut ob ſanguinem bilioſum, renum calorem, vteri partes relaxentur. Ad quod etiam valet emplaſtrum contra ruptu-

Empyric. error.

Cui conuenit pro matrice.

ram, & illud pro renibus vocatum apud Nicol. Cæterùm qui dextrè volet emplaſtris vti, emplaſtrorum materiam, & miſtionis modum nouerit oportet. Sic ad partium affectus facilè emplaſtrum componet, qui mente tenuerit indicationes à partibus, vel à partium

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1107 sur 1293

©BIUM

functione ſumptas. Et quia diffusè ſatis, & exactè à nobis indicata ſunt cap. de vnguentis, non duxi eadem hic repetenda. Eadem enim hic ſunt obſeruanda, ſcilicet, vt ex vnguento emplaſtrum facturus, reſinam picémque addat, vel minùs olei, plus ceræ apponat. Præterea emplaſtri natura eſſe oportet, vt ſit ſpiſſum & viſcoſum, & parti adhæreat, quod refrigeratum ſolidum ſit & durum, calfactione verò malaxetur aut aqua calida, vel oleo, vel molleſcat, vel lèteſcat, quam naturam à pice, reſina, terebinth. cera, oleo & aliis viſcoſis, vt gummi ſumpſerunt. Magis itaque coquenda ſunt emplaſtra, quæ multum humida recipiunt, vel ſuccos, vel acetum, vel decoctum, vel aquam, quia humiditas illa contraria eſt viſcoſis & adhærentibus. Hyeme minùs coquuntur, quia aeris frigiditate conſeruatur conſiſtentia dura. Æſtate magis coquuntur, vel olei minùs imponitur, ne propter largam humiditatem defluant, & ſoluantur calore. Nimium enim cocta vruntur, diſſoluuntur, & inutilia ſunt.

Emplaſtri natura.

De cataplaſmatis.

CAtaplaſmatum forma in medendis morbis, leuandis doloribus, concoquendis humoribus, vel digerendis tumoribus maximè accõmodata, & cum emplaſtris impropriè dictis, magnam ſimilitudinem habent. Sed etiam chirurgi cataplaſmata ex herbis contuſis addita pinguedine, & etiam pultes, emplaſtra, vocant, propterea quod conſiſtentiam habent mollem, & ſupra pãnum, vel ſtupam, aut lanam poſſunt emplaſtri modo extendi & adhærere. In hoc autẽ differt cataplaſma à pulte, quod puls è farina aliqua in oleo & aqua vel meile, vel buty. decocta ſit, cùm cataplaſma herbas, radic. flores, fructus, ſemina, ſuccos, olea, & axungias recipiat. Alia cocta ſunt, alia cruda, & ex herbis contuſis, vel ex ſuccis, & farina mixtis. Fiunt autem ad dolores lenien-dos, concoquendos abſceſſus, diſcutiendam materiam & flatus, ad calfaciendum magis, quàm refrigerandum, quia molle eſt medicamentum ſpiſſum, & calorem habet blandum ob humiditatem.

Cataplaſ. & pultis differẽtia.

Cataplaſmata ſupra partes omnes dolentes aut inflammatas applicari poſſunt, indicatione ſumpta ab effectu, à partibus, à materia & à loco, & quæ obſeruantur in eo-

in eorum compoſitione, diſtinctiones, & limitationes, eaſdem obſeruandas imperamus in vnguentis. Ad partium itaque externarum & artium inflammationes, & dolores ex his paramus, quæ & partem laxare, & obſequétem reddere poſſunt, & aliquid à parte diſcutere, & ex minùs emplaſticis. Herbæ malacticæ, vt maluæ cum radic. ſunt coquendæ, vt cap. de Clyſterib. emollientibus diximus. Poni etiam poſſunt folia violæ, vel flores, quia dolorem ſedãt, flores chamo. vel melil. vel fœnugr. vel lini, farina, axungia porci, vel butyrum, quanquam axungia commodior ſit, quàm olea, temperata tamen olea, vt recens commune ſine ſale, amygdalinum, ſeſaminum & chamomel. conueniunt.

℞. radic. altheæ qr. 1. mal. cum radic. viol. branchæ vrſinæ M. 1. florum chamom. violarum pulueriſatarum, furfur. ana p. 1. fiat decoctio in brodio pingui, vt veruecis, vel adde axung. porci ℔. ß. contundantur omnia, & per cribrum tranſmittantur, & fiat cataplaſm. vel poſtquam facta eſt decoctio emollientis clyſter. imperamus vt modo dicto præparetur, & addita pice & axungia iubemus fieri cataplaſma.

Ad dolores artic.

Ad dolores articulorum ortos à materia calida ſedandos ſic præparatur.

℞. medullæ panis medij (nam albus nimis eſt emplaſtic. & retinet, nihilq; euacuat) ℔. 1. decoquatur in lact. bubul. è quo nõ ſit extractum butyr. q. ſ. fiat cataplaſma.

Ad magnam doloris ſedationem oleũ violarum ponendum, ad maiorem oleum hyoſcyami, ad maximum oleum mãdragoræ: ſed cùm apponuntur narcotica, addi poteſt crocus in pauca quantitate, quia concoquit & aſtringit, quod ad ſedationem doloris conuenit. Vel fiat ex herbis ſic,

℞. ſolani, viol. ana M. j. florum hyoſcy. M. ij. florum viol. & chamom. ana p. j fiat decoctio in lacte, vel aqua. His cum axung. porci contuſis & cribratis croci q̃ ℈. j. addito fiat cataplaſma. Satius enim eſt herbis & radice vti, quàm opio. Nam cùm concoquitur cum pinguibus, ſummam illam frigiditatem deponit.

Concoquẽtia cataplaſ.

Concoquentia cataplaſmata fiunt ex emollientibus herbis, addito pane candido, vel farina tritici cum

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1109 sur 1293

©BIUM

axungia porci, vel oleo communi, vt

℞. radic. bism. ℔. ß. mal. M. 1. panis candidi ℔. 1. fiat decoctio, contundantur, & per cribrum transmittatur cataplas. quod ob panem vel farinam tritici concoquit. Addi possunt fructus, vt ficus, butyr. & vitelli ouorum, hoc modo.

℞. farinæ tritici ℔. 1. sapæ ʒ. 3. fiat decoctio, cui adde vitel. ouorum nu. 3. fiat cataplasma. Plus erit si sine ouis paretur, & loco sapæ oleum vel butyrum ponatur. Ad viscera addimus spicæ purum, vel thur. vel croci.

Detergentia cataplasmata. Detergentia solent fieri ex herbis, floribus, seminibus & farinis, vt

℞. pariet. M. 1. florum chamomi. melil. sambuc. ana p. 2. fiat decoctio: in decoctione incorpora farinæ fabar. & hordei, vel furfur. macri ℔. ß. olei chamomi. vel amygdal. amar. ana ʒ. 2 pinguedinis gallinæ ʒ. 1. fiat cataplasma, permiscendo fecem decoctionis. Hic solent chirurgi quidam absynthium addere in resoluentibus, cùm astrictionem quandam habeat, & terreas partes, & (vt Galenus docet lib. simplic.) intus aperire possit, extra minimè. Si autem Auic. id fecit in cataplasmate, in incremento id fecit, in quo oportet repellere & digerere. Nam & in eodem addit rosas. Ob id etiã à Guidone laudatur in incremento inflammationis. In istis adduntur radic. cucumer. folia ebuli, anethi, flores rosmar. stechados, chamomilæ, sambuci, semina anis. fœnic. apij & petro. maximè cum flatus discutiendi sunt, oleum chamom. anethin. amygd. amar cicinũ etiam antiquarum. Oportet enim talia medicamẽta calida esse, & tenuium partium, vt in vaporem vertant, & trahant, neque nimiùm calida, quia fortiter siccando cutem densant, & fortiter trahendo, quicquid est tenuium partium crassum remanet quod digeri non potest. Magna itaque est adhibenda ratio materiæ euacuandæ. Nam sanguis mitis, & non nimium crassæ consistentiæ, moderatis debet digeri, crassæ verò consistentiæ & contumacis, fortioribus, non tamen extremis, vt ad summa per media transeamus. Modicè digerit furfur, panis sordidus magis, si *Digerẽtia.* bene salitus est, & coctus, & fermentatus. Farina hordei fortiùs, fabarum farina non exiccatarum, item farina orobi

orobi & lupinorum. Coquuntur in vino & aqua, quæ fortiora esse volumus. Stercora multùm digerunt, & ex illis etiam fiunt cataplasmata, sed maximè cùm flatus discutiendi, vt in œdemate, & hydrope, in quibus oleorum vsus periculosus, quia relaxant.

In dolore colico & nephritico cataplasma.

Fiat autem hoc modo in dolore colico & nephritico. ℞. stercor. bubuli ℔. 2. vini & mell. parum, fiat cataplasma. Fortius erit si semina carminatiua misceantur, vel sulphur, in hydrope, vt

℞. stercor. bouis ℔. 1. stercor. capræ qr. 1. anis. fœnic. carui ana ʒ. ß. mellis parum, fiat cataplasmata. Ad hydropem hoc modo.

Ad hydropem cataplasma.

℞. sulphur. viui ʒ. 2. cucumini ʒ. 1. seminis apij petro. ana ʒ. ß. cum exerementis cochlearum fiat cataplasma, vel ex carne & testis cochlearum fiat cataplasma.

Ad anginam cataplasma.

Ex stercore hirundinum fiunt ad anginas vel ex nido, qui eorum excrementis plenus sit, & luto, vt

℞. stercorum hirundinum, vel gallinarum, vel canis ʒ. 4. farinæ fabar. ʒ. 2. olei liliorum & chamomil. ana ʒ. 3. butyri recentis ʒ. 2. fiat cataplas. Vel ex vnguento dialtheæ & farina fiat cataplasma.

℞. vnguenti dialtheæ vel œsypi ʒ. 4. ol. liliorum vel amygdal. ʒ. 3. stercoris hirund. vel gallinarum ʒ. 6. misce, fiat cataplasma. Hæc sunt digerentia cataplasmata, quæ omnibus partibus, aut certis quibusdam præparantur. Supra reliquas partes vt supra oculos aliquando sedantia dolorem applicamus, non suppurantia, fiúntq; ex pomis coctis, & contusis, vel ex farinis, vel pane, vt ad dolorem, & inflammationem oculi, vt

Sedantia dolorem.

℞. pomorum acidorum num. 3. decoquantur in aqua peculiroſ. amotis seminibus & pelle, & duro quod inest, contundantur & facto cataplasmate applicentur frigidè supra palpebras.

Astringẽtia & repellentia cataplasmata.

Sin in principio quis velit astringens, & repellens facere, capiat pyra, mala cydonia, sorba, aut alios fructus astringentes, & cocti, & diligenter contusi applicentur cùm dolor non adest, sed cùm calor, & defluxio iucipit. Si verò dolor iam partẽ vexet, ab astringentibus abstinendum, & ad sedantia dolorem veniendũ, quæ vel acrimo-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1111 sur 1293

©BIUM

niam frangunt humoris ſtupefaciendo, vel modicè reſoluendo. Acrimoniam defluxionis acris frangit, quod ex pomis dulcibus coctis in lacte, vel axungia recenti lota in aqua viol. vel hordei mundati, & vt priùs monſtratum eſt, contuſis, & per cribrum tranſmiſsis. Paratur delicatiſsimum quod parari debet parua quantitate, ne pondere grauet partem. Fit etiam cataplaſma ex pane ſyncomiſto decocto in lacte, vel cum farina hordei, ſic,

℞. panis ſyncomiſti ℔. ß. temperetur in lacte & parum coquatur, deinde fiat cataplaſma. Non ſunt multùm coquenda, quæ ex lacte parantur, ſed potiùs contundenda, & ſine coctura adhibenda, quia lac cùm decoquitur, inſpiſſatur, & pars aerea, quæ magis ſedat dolorem, abſumitur remanétque pars caſeoſa, quæ craſsior reddita emplaſtrica fit, vnde minùs dolorẽ ſoluit, ſed magis conſtringit. Huc accedit quòd ſerum coctura acre redditur. Magis itaq; dolorem ſoluit lac frigidum & crudum, quàm coctum: recens, quàm acidum, quod de omnibus cataplaſmatis ex lacte paratis dictum volo. Lac eligendum, quod plus butyri habeat, minùs caſei, quale eſt vaccæ, ouis, mulieris, in quorum penuria vti poſſumus caprino, aſinino, ſed non niſi in prædictorum defectu, quia detergunt magis hæc, quàm ſedant dolorem. Cùm igitur detergendum erit, horum vſus erit aliis præferendus. Cautio. Cataplaſmata oculorum ex farina vel pane, non ſunt coquenda, ne fiant emplaſtica, nimiúmque parti adhæreant. Fiant itaque ex herbis non addita farina, vt

℞. portulacæ M. ij. contuſa diligenter apponatur ſupra partem affectam. Eodem modo fieri poſſunt ex plantagine & ſolanis.

Ad ſtupefaciendum cataplaſmata.

AD ſenſum ſtupefaciendum ex pomis mandragoræ decoctis in lacte vel foliis hyoſcyami eodem modo coctis paratur cataplaſma, quibus addi oportet parum croci, quod inſignem illam frigiditatem mandragoræ & hyoſcyami obtundat. Neque horum vſus debet damnari. Nam ſi opio vtendum cenſent omnes medici, quid prohibet quo minus foliis hyoſcyami in lacte coctis vtamur? quandoquidem imbecillius eſt medicamentum coctum, quàm crudum, & fortius illud quod ex ſucco

ſucco paratur, quàm quod ex herbis.

Ex ſuccis & farina pauca, vel pane ſyncomiſto paratur cataplaſma crudum ad partes, in quibus repellere & refrigerare oportet magis, quàm calfacere. Rarò enim aut nunquam ſuccos herbarum accipimus ad calfaciendum, ſed herbas ipſas.

Ad inflammationem cataplaſmæ.

AD inflammationem parantur ex ſucco ſemperuiui, vel illud quod lib. j ad Glaucon. ponitur, quamuis Guido linimentum fieri imperet: fiat autem ſic.

℞. ſucci ſemperuiui ℔. j. vini craſsi acerbi (vt magis aſtringat) ℔ ß. farinæ hord. (ad excipiendos ſuccos) qr. j. cortic. mali granati, ſumach an. ʒ ß. miſce, & fiat cataplaſma. Hoc neque ceram, neque oleum, neque pinguedinẽ recipit, ſed Guido ſic impropriè loquutus eſt. Hordeum hîc ad reſoluendum non ponitur, ſed ad inſpiſſandum potiùs ſuccum, vt conſiſtentiam cataplaſmatis accipiat. Idem fieri poteſt de cotiledonis, portulacæ, plantag. aliarúmque refrigerantium herbarum ſuccis. Iuſſerunt veteres vt ſemper farina his ſuccis admiſceretur, tum vt ſuccos contineret, tum vt minùs calfaceret, ſed potiùs his admixta refrigeraret, & exiccaret. Admiſceri poſſent hi ſucci albumini ouorum, aut mucilagini pſillij, aut cydoniorum, vt inſpiſſati habeant maiorem emplaſticam ſubſtantiam. Cataplaſmata itaque fient cocta & cruda, ſed intra dolorem oculorum refrigerantia eſſe debent, & cruda, alia coqui poſſunt.

Cautio.

Ad fluxum ventris cataplaſmata.

FIunt etiam cataplaſmata ad cohibendum fluxum vẽtris & corroborandà inteſtina ſic.

℞. micæ panis toſti, & in aceto macerati ʒ. vj. contundantur, cui adde garyoph. maeis, maſtic. galangæ, granorum myrthi, & acinorum vuarum, balauſtiorum an. ʒ. ß. olei abſynthij, & mentæ ana ʒ. ij. fiat cataplaſma, applicetur ſupra ventrem. vel

℞. prunorum agreſt. & prunellorum ana ℔. ß. decoquantur in aceto, per cribrum mittantur, & in colatura decoque micæ panis ſordidi ℔. j. foliorum abſynthij, tenuiſsimè pulueriſati, maſtichis, coralli ana ʒ. j. omnium ſantal. & cortic. mali granati ana ʒ. ß. olei roſ. & cydon.

©BIUM

an. ʒ.iij. miſceantur & fiat cataplaſma, quod applicetur ſupra ventrem ſerò cùm ibit dormitum.

Hæc duo cataplaſmata fiunt ad cohibendum fluxum ventris, & ad roboranda inteſtina. Et quia hîc fuit ordinata opiata, apponemus.

℞. carnium cydoniorum ʒ. ij. citri & conſeruæ acoti vulgaris an ʒ.j. pul. coral. rub. ʒ. iij. pul. diarrh. abb. ʒ. j. diacyto. ſine ſpeciebus & aro. ana ʒ. ß. cum ſyr. cydo. fiat opiata, cui adde trochiſ. de ſpodio ʒ.j. ß. capiat manè. Hæc opiata præcedit duo vltima cataplaſmata.

PVLTES.

PVltes in curandis morbis intrò ſumuntur, aut ad cõcoctionem tumorum præter naturam foris applicantur. Pultes ex farina hordei & lacte fiunt, in affectibus thoracis, & vlceribus internis ventric. & inteſtinorum, ſi lac chalybeatum ſit, aut pars butyroſa amota. Fiunt ex farina orizæ ad exiccandum & conſtringendum. Fiunt cum melle ad detergendum, cum butyro ad concoctionem tuberculorum, vel tumorum internorum, cum lacte ad dolores ſedandos. Sed de internis aliàs, cùm de externis nobis ſit hîc cõſtitutus ſermo. Pultes igitur externæ eodem modo parantur. Decoquuntur farina cum aqua, oleo, vel butyro, vel lacte, vel melle, & fit puls concoquens, ſi ex farina tritici fiat hoc modo.

Concoquẽs puls.

℞. farinæ tritici lib. ß. aquæ quantùm ſufficit, olei communis ʒ iij. decoquantur & fiat puls. Ex pane ſemydalite eodem modo parantur, vel ex amylo, ex farina hord. vel fabar. vel orobi, vel lupinorum ad deterſionẽ, diſcuſionémque materiæ fiunt in hydromelite, vt

℞. farinæ hord. & fabar. ana ʒ. iiij. decoquantur in hydromelite, vel aqua, poſtea addatur mellis q. ß.

Cùm magis diſcutere volumus, in oinomelite, vel in aqua decoquuntur, cui addatur oleum antiquiſsimum, vel amygd. amar. vel de cherua, vel chamon. vel aliud ex digerentium numero. Sin detergendum & calfaciendum, axungia antiqua ſalita conuenit. Cùm maturandum, & coquendum, recens non ſalita. Idem de butyro eſt iudicium. Axungia gallinæ & anatis digerit. Ad conſtringendum rarò parantur, niſi cùm retinere volumus inſigniter exiccando, tunc cum aceto paramus, vt

Axungia.

Ad conſtringendum.

℞. fa-

℞.farinæ lentiũ ʒ.iij.farinę orizæ torrefactæ ʒ.ij).decoquatur in aceto ros. & fiat puls,applicetur supra vẽtrem.

Ad vermes occidendos & deiicıendos ex farina lupinorum in aceto decocta,aut succo amaro decocta(vt absynthij)puls paratur. Et hæc de pultibus,quæ non multùm à cataplasmate differunt. *Ad Vermes puls.*

Sinapismi.

SInapismus à sinapi,ex quo conficitur,additis ficubus contusis ad excipiẽdum, nomen sumpsit.Fit autẽ ad humores euacuandos,ad superficiem corporis, vt à parte interna attracti dolor soluatur,vt in coxendico,& capitis dolore diuturno. Spleni & omni dolori antiquo, qui frigidus est, vt incalescat, sinapismo vtimur. Mitior autem fit,aut fortior pro natura corporis,vel partis affectæ. In corporibus duris qualia sunt rusticorũ, nautarũ, piscatorum,& id genus hominum fortioribus vtimur:in vrbanis,mediis:in pueris,mulieribus,& nõ multum carnosis, imbecillioribus. Fortior duas partes sinapi cõtusi recipit,nec in aceto macerati.(Nam lãguidius efficeretur)ficuum partem vnam.Imbecillior contra ficuũ partes duas,sinapi vnã.Medius æquales vtriusque partes.Eorum parandorũ ratio est.Ficcus siccæ in aqua tepida pridie macerentur, sequẽti die expressæ probè læuigari debent,deinde sinapi acre per se cõtusum misceri,& massa facienda. Vtebantur veteres balneo, relicto sinapismo. Sin pars calidior erat, succo maluæ mitigabant, deinde cerato ros.vlcus cũ ceruſa curabãt.Si resolutis partibus adhibeatur, sæpius detergenda est pars, & inspicienda. Nam propter sensum obtusum, vel amissum nõ sentiũt, & vrũtur.Supra partẽ remanere debet,donec pars cruẽto rubore rubescat, quod Dioſc.donec cutis rubescat, dixit ob sanguinem attractum.Sinapismi loco in coxendico dolore stercore caprarum cum aceto vti possumus. *Triagenera sinapismi.* *Cautio.*

De dropacismis.

DRopax eiusdem efficaciæ est.cum sinapismo ad euocanda excrementa ad summã cutim: differũt tamen materia Nam sinapismus paratur ex sinapi, & cutem vlcerat, & rubrificat, vnde & rubrificantia antiqui vocarunt sinapismos.Dropax verò ex materia calida fit, & quæ lẽtore suo pilos euellit,vt ex iis quæ psilotra sũt. *Differ.dropac. & sinapismi.* *Vsus.*

©BIUM

Forma varia. Hinc fit vt dropace vtamur, cùm depilare volumus, vt ex Martialis carmine licet colligere lib. 10. Hirſutis ergo cruribus, geniſque. Materia eadem eſt cum acopis, & emplaſtris. Forma autem varia eſt. Quidam enim emplaſtri formam referunt, alij cataplaſmatis. Quandoque ante ſinapiſmum ad præparationem materiæ, interdum

Duplex. pòſt ad materiæ reliquias diſcutiendas. Dropax duplex eſt, ſimplex & compoſitus. Simplex item duplex: alius, qui ex oleo, & pice ficca pauciſsimo oleo ſiccata ſit, quæ forma nihil aliud eſt quàm picatio dicta Aëtio: Alius ex pice ficca, cera, pice, brucia, reſina picea frixa fit, quẽ ſimplicem appellant. Cõpoſitus eſt, qui Gallus Oribaſij apud Paulum dicitur, cuius deſcriptionem require. Quãquam horum remediorũ vſus obſoleuerit, non eſt negligẽdus ad morborũ diuturnorum perfectam curationem.

Collyria.

Forma varia. COllyria ſunt medicamenta oculorũ tenuiſsimè trita & læuigata Arabibus (Alcohol) dicta. Hinc fit, vt cùm exactè læuigare velimus, dicamus, fiat collyriũ, aut trituretur vt Alcohol. Cæterùm variæ formæ fiunt: quædam enim arida, quædam liquida, nonnulla mellis conſiſtentiam habent. Materia ex quibus componũtur, ſunt ſucci, liquores, flores, ſemina herbarũ, metallica, & pleraque alia. Angulis oculorum affectus præſcribi poſſunt liquida: pilulæ, quæ mellis conſiſtentiam habent. vt penicillo palpebris applicentur: Arida verò inſufflantur, vel intra palpebras ponuntur. Vtimur his in omnibus morbis oculorum, qui cum varij ſint, varia collyria fieri neceſſe eſt. Iam enim repellendũ eſt: interdum fluxio inhibenda, nonnunquam detergendum, nunc dirigendum, aliàs aſtringendum, aliquando relaxandum, & dolor ſedandus. Deligitur materia conuenientior, & forma. Liquida enim meliùs refrigerãt partes angulorum. Denſa verò parti applicata, diutius hærent, & ex conſequenti fortius operantur. De repellentibus vnguentis abundè ſatis, cùm de vnguentis oculorum diceremus, diſputatum eſt. Liquida collyria fiunt ex aquis diſtillatis, aut ſuccis herbarum, aut fructuum defecatis: ex aquis roſ. myrthi, peculi roſ. plantag caprifolij, portulacæ: quibus adiungere oportet, vt adhæreant, neque tam facilè effluant,

fluant,parum albuminis ouorum fortiter agitatorum,vt *Repellẽs.*
℞. aquæ peculi ros myrthi,& caprifol. ana ʒ. iiij. albumin.ouorum fortiter agitatorum ʒ.j. miſce, applicetur frequenter.

Et, quando dolor mitigandus, & ardor minuendus, ſanguinis facta miſſione,& per cucurbitulas facta reuulſione, aquas frigidas minùs aſtringentes ad maiorem mitigationem addimus,vt,

℞. aquæ plantag. viol & portulacæ ana ʒ.ij albuminis ouorum ʒ.ij.miſce.His diſſoluuntur arida & ſpiſſa & adhuc liquida collyria vocantur, quia aridorum pauca quantitas additur,aut non debent agitari arida cum ſuccis,ne puluis,qui dolorem ſolet excitare,permiſceatur, vel debent percollari & permiſceri cum aliquo, quod corpus habeat,aut lentorem,quo oculum contingat inflammatum.Repellens tale eſt.

℞. aquæ peculi roſ. & myrthi ana ʒ.ij. trochiſ. albo- *Repellens collyrium.*
rum raſ. ſine opio ʒ. j. albuminis ouorum ʒ. j. miſce.

Sedans dolorem ſic.

℞. Aquæ viol.plantag. ana ʒ. iij. trochiſcorum albo- *Sedans dolorem.*
rum raſ.cum opio ʒ.ij albuminis ouorum, & decoctionis fœnugr.lotæ in aqua roſ.ana ʒ.j. miſce. Hîc additur decoctio fœnugræci,quæ dolorem leuat & reſoluit.Dolor enim circa ſtatum eſt vehementiſſimus, in quo diſcutere oportet.Huc accedit,quòd dolor oculorum non ſolùm ab intemperie, ſed plerunque à plenitudine fit, quæ diſtentionem facit: ideo à parte aliquid diſcutiendum eſt. Trochiſci albi non ſolùm digerunt, ſed etiam reſoluunt à parte inflammata.

Ex ſuccis herbarum vel fructuum recenter extractorum fieri poſſunt collyria repellentia,digerentia,detergentiáque Succi autẽ antiquati acrimoniam acquirunt.

℞. ſucci plantag. ſucci viol. depurgatorum ana ʒ. iij. aquæ peculi roſ.ʒ.ij.miſce,fiat collyr.vel,

℞. ſucci pomorum ʒ. iij. ad ſedationem doloris ab intẽperie, vel ad magis repellendum ex ſuccis cydoniorum,pomorum,& aliorum fructuum aſtringẽtium. Hîc albumen oui non additur, quia ſucci plus ſatis adhærẽt, quàm aquæ diſtillatæ. Quod ſi nimium liquidi ſint, adde parum albuminis ouorum,vel gr. aliquot gũmi trag.

©BIUM

vel mucilag. pſilij, vel cydon. quia aſperitatem auferunt, ſedant dolorem & refrigerant. Talia viſcoſa vel mucilagines, & aſtringentia in principio, quando parum aut nihil ſaniei aut materiæ reſudat à parte inflammata. Non enim retinere oportet, ſed euacuare. In ipſa applicatione collyriorum ſedātium dolorem admiſcetur lac muliebre recens mulſum: gummi arab. & tragac. expertia ſunt mordacitatis, dolores & aſperitates mulcent, & alia adhærere faciunt. Concoctoria & diſcutoria poſt repellentia & ſedantia dolorem applicantur, quæ ex thure, croco, decoctione meliloti, ſarcocolla, lycio indico fiūt, quibus addit caſtoreum Galenus, ſed ſua acrimonia dolorem excitat, vt,

Concoctoria collyria.

℞. thur. ʒ. ß. eroci ʒ. j. ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ. j. ß. terantur omnia ſupra cotem ſenſim infundendo decoctum fœnugræci, fiat collyrium, vel,

℞. micæ panis albi ʒ. ij. temperentur in aqua decoctionis cham. & melil. & exprimātur, expreſſioni adde croci ϑ. j. quòd ſi feruor adhuc appareat, adde lac muliebre.

In declinatione concoquentibus addenda ſunt, quæ detergunt, digerunt ſine morſu, qualia ſunt lapis æmatites, cadmia, antimonium lotum, myrrha, ſarcocolla, quæ concoquit & digerit. Aloë quæ aliquid abſterſionis cum aſtrictione habet. Ex his colly. fiunt hoc modo.

Detergentia & digerentia collyria.

℞. ſarcocollæ nutritæ in aqua decoctioni fœnug. ʒ. j. tuthiæ præparatæ, antimonij loti ana ʒ. j. ß. myrrhæ ϑ. ij. croci ϑ. j. diſſoluantur in aqua fœnic. vel euphraſ. vel rutæ, vel vino albo & aqua pluuia, fiat ſic. Hic detergentibus & diſcutientibus vtendum, cùm præceſſit inflēmatio ob defluxionem & ſenſum partis exquiſitum.

Cautio.

In vlcere verò & aliis morbis, qui ſine inflāmatione, aut ſine defluxione acri ſunt, vtemur fortiùs detergentibus & reſiccātibus, quæ ſunt omphacium, myrrha, æs vſtum, flos æris, ſuccus chelidonij, centaur. minor. fella auium, quadrupedum, & quorundam marinorum, ſaccharum candum & ſtercus lacerti, ſapo, ſiccus coſtus in multa aqua delet maculas & ſuffuſiones.

Detergūt & reſiccant hæc. Ad ſuffuſiones albugines & cicatric. collyria

Extergunt ſine morſu cornu cerui, & caprarum, cum morſu vſta & non lota. Ex his parantur ad ſuffuſiones, cicatrices, & albugines, quæ temperare oportet mitioribus,

bus,vel in palpebris penicillo apponenda ſunt ſpiſſa,vt,

℞.omphac. præparati in vaſe æneo ʒ j. mucilag. fœnugr.extractæ cum aqua roſ.ʒ.ß. miſce,applicetur cum penicillo,vel,

℞.amurcæ inſpiſſatæ ʒ.ij.omphac.ʒ.ß.vitellorum ouorum fortiter agitatorum vnc. ß. miſce, applicetur vt ſuprà,vel,

℞. fellis vranoſcopi,vel ſcorpionis, vel draconis marini ʒ.ß.mell.roſacei colati ʒ.ij.ſacchari candi pul.ʒ.iij. fiat collyr. ſpiſſum. Ad idem valet fel hirci, bouis, perdicis, gallinæ, vel milui conſeruatum melle in vaſe æneo, maximè quod ob tenuitatem partium euaneſcat, quale eſt piſcium & auium:quadrupedum verò ob craſſitiem veſicæ diutius ſeruari poteſt,quale eſt tauri, vaccæ, porci, hirci, lupi & ſimilium. Ex ſuccis herbarum ſiunt efficaciſſima.

℞.ſucci chelidon. & ſucci fœnugr.& centaur.minor. ana ʒ.j.mell.roſ.colati,ſacchari candi ana ʒ.ß.incorporentur ſimul ad formam linimenti.

Cùm volumus detergere, & reſiccare, vt in vlceribus palpebrarum, & corneæ, vel in vera declinatione ophthalmiæ, talia medicamenta ex metallicis, vel cornibus fiunt,vt,

℞.cornu cerui,vel capræ tenuiſſimè triti ʒ. ij.tuthiæ, antimonij ana ʒ.j.excipiantur melle roſ.vel ſyr.roſ.fiat ad formam linimenti.

Leuiter aſtringentia in initio.

℞.Mucilag.ſemin.pſil.cydoniorum extractæ in aqua roſ.an. ʒ. ß. trochiſcorum alborum raſ. ſine opio & ſarcocolla ana ʒ.ij.aquę peculi roſ.ʒ.ij.agitentur omnia ſimul in ampulla vitrea, fiat collyr. quod in oculos inſtilletur,vel,

℞. mucilag. gummi arab. & tragac. extractæ cum aqua roſ.an ʒ.j. aquæ peculi roſ. & aquæ albuminis ouorum ana ʒ.ij agitentur ſimul & fiat collyr.quod inſtilletur in oculos.Vel ex decoctis fit hoc modo.

℞. foliorum plantag.& ſolani hortenſ ana M.j.ß. ſemi.papauer.albi ʒ.j.ß. roſ.rub. p. j. decoquantur ſimul in ſufficienti quantitate aquæ,deinde inſtilletur colatura in oculos.

©BIUM

Fortiter astringentia profluxu lachrymarum immoderatarum, non pro sola inflammatione.

℞. thur. mastich. ana ʒ ß. ostium myrobal. adustorum & in puluerem redactorum ℈. ij. coralli rub. ʒ. ß. succi malorum granatorum ad partis dimidium decocti ʒ. iij. aquæ peculi ros. aut myrtill. ʒ. ij. misce, fiat collyr. applicetur suprà, vel,

℞. lapidis hæmatitis ʒ. iij. ceruſæ lotæ in aqua ros. ʒ. ij. cupulorum glandium in puluerem tenuissimũ redactorum ʒ. j. ß. pul. uuæ acerbæ in clibano exiccatæ ʒ. j. aquæ distillatæ foliorum sumach, aquæ myrtillorum, & peculi ros. ana ʒ. ij omnia simul agitentur, fiat collyr. quod potiùs canthis oculorum, quàm oculis instilletur.

Astringentia & discutiẽtia pro inflãmationis incremẽto.

℞. Ceruſ. diligentissimè lotæ in aqua ros. ℈. ij tuthiæ præparatæ ʒ. j. ß. mucilag. fœnug. extractæ in aqua ros. ʒ. j. aquæ fœnic. vel euphras. ʒ. j. aquæ peculi ros. ʒ. ij. fiat collyr. vtatur vt dictum est.

Aliud discutiens pro declinatione.

℞. Sarcocollæ nutritæ ʒ. iij tuthiæ præparatæ ʒ. ij. mucil. fœnugr. extractæ in aqua fœnic ʒ. ß. aloes ʒ. j ß. myrrhæ omnino in tenuiss. puluerem redactæ ℈. j. aquarum fœnic. & euphras. ana ʒ. ij fiat collyrium, quo circa inflammationis initium vti licet.

Ad sedationẽ doloris potest parari collyr. si medulla panis in lacte coquatur, deinde succus à medulla expressus in oculos infundatur. Idem etiam præstat succus fœniculi oculis instillatus, quæ vim habet maximam ad leniendum dolorem oculorum, & discutiendum exiguam humoris portionem oculis impacti. Narcotica usurpantur aliis priùs tentatis remediis & rebus ferè iam deploratis, & euacuata maiore parte humoris, & a materia calida, alioquí eorum usus temerarius & periculosus, vt,

Narcotica collyria.

℞. trochiscorum alborum cum opio ʒ. j. lactis mulieris puellam lactantis ʒ. j. ß. misce, fiat collyr. vel sic.

℞. ceruſæ lotæ in aqua ros. ʒ. ij. vel mucilag. seminis psil. extractæ in aqua ros. opij. gran. iij. croci gran. vj. aquæ ros. ʒ. iij. fiat collyr. vtatur frequenter.

Ad tollẽdas macularum oculorũ

Ad tollendas maculas rub. oculorum collyr. refrig. astringen. fiat.

℞. mu-

℞.mucilag. ſemin. pſilij cum aqua roſ albuminis oui fortiter agitati, ſpuma innatãte purgati an.℥.j ſarcocol. nutritæ,aloes ſuccotrinæ quinquies lotæ, cum aqua roſ. lycij an.℥.ß.ſterc.lacerti ʒ.vj.trochiſ.albi raſ.ʒ.ij.aquæ euphraſ.℥.ß miſce, fiat collyr.de quo ponat ſupra oculos manè & ſerò longè à paſtu.

Pro ſuffuſione oculorum.

℞.fœnic.& euphraſ.an.p.ij. roſ rub.p.ß.ſemi. fœnugr. diligenter loti cum aqua citternæ & fœnic. an.℥.iiij. fiat decoctio in aqua q.ſ.ex qua oculi foueantur tepidè cum ſpongia molli longè à cibo, donec imponatur ſequens collyrium.

℞.raſuræ vaſorum viridium(Gallicè *pots plombez*)ſpumæ maris, ſtercor.lacert. lapidis hæmatites ana ʒ.ij. fiat puluis ſubtiliſſimus,per ſindonem cribratus.

℞.chelido.& acori an ℥.ij.concaſſentur & coquantur in vaſe mundo ad ℔.j aquæ, donec ad tertiam partem redeat.In illa aqua imbibatur pul.ſupradictus,& poſtea ſiccetur in vmbra, deinde teratur cum illa aqua,iterum incorporetur,fiátque hoc quinquies: tandem fiat pul & cum aqua euphraſ.& fœnic. fiat collyr. ſerò & manè imponatur,vt dictum eſt.

Sacculi & cucufæ.

SAcculi forma quibuſdam morbis conuenit: partibus conſuuntur vel interbaſtantur, & hi quidem,qui ad caput præſcribuntur,cucufæ dicuntur.Sed & ſtomacho, & cordi applicantur ſacculi, qui omnes pulueribus determinatis implentur. Reliqui autem ſaculi ſimpliciter dicuntur, fiúntque ex ſeminibus magna ex parte integris frixis in ſartagine, quæ quia alio modo non poſſunt applicari, arida cùm ſint, ſacculis includuntur ad diſcuſſionem. De his itaque primùm agemus. Ad dolores lateris, qui fiunt à flatibus, fiunt ex auena vel milio frixis irroratis vino, addito ſale. Nam ad maiorem diſcuſſionem aliquando ſemina fœnic.apij,petro.aut aliorum diſcutientium flatus adduntur in colico dolore à flatibus.Fiunt etiam ad lateris dolores ex floribus ſeminibúſque hoc modo contuſis.& quia non mutamus materiam, ſed ſunt calfacta ſupra laminam, aut vapore vini calidi:vt, *Ad dolores lateris,*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1121 sur 1293

©BIUM

℞. furfur. macri p. j. ſemi. aniſ. fœnic. carui contuſorum ana ʒ. ij. florum chamo. melil. ſambuci, anthos ana p. j. fiant ſacculi duo conſuti, & ſupra laminam ferream vino extinctam calfacti applicentur parti.

Ad cordis affectus ſacculi.

Conducet autem duos habere ſaculos, vt dum vnus calfactus ſupra partem hæret, alter paretur. Nã ſubinde mutandi ſunt. Cordi præſcribũtur in affectibus frigidis, vel cùm cardialgia, vel iactitatio, à flatibus, aut à copia ſeri in pericardio contenti excitatur: vt,

℞. florum anth. ſtechad ana ʒ. ij. ſummitatum ocimi, cortic. citri ſicci, macis, garyoph. ana ʒ. iij. diamarg. calidi, vel de gemmis, vel diacameron ʒ. ij. fiant ſacculi forma rotunda, conſuantur. Imponi autem debet bombax ad retinẽdum puluerem, & pãnus, qui integit, debet eſſe delicatiſſimus. Irroretur vino & aqua meliſſæ, calfiat fumo, & temperatus prædictis aquis tepidis applicetur cordi, & cùm ſiccatur, remoueatur. In palpitatione trochiſci de camphora probantur.

Ad ſtomach. affectum.

Ad ſtomachi dolores & imbecillitatem fiunt ſacculi. Cæterùm ad dolores parùm facere mihi videntur. Qui ad imbecillitatem præſcribuntur, concoctionem iuuant, & ventriculum calfaciunt. ſiúntque ex odoratis calidis & leuiter aſtringentibus herbis, radicibus, ſeminibus: vt,

℞. comæ abſynth. exiccati & mentæ ana ʒ. ij. cortic. citri ſicci ʒ. j. galangæ, cyperi, carioph. ana ʒ. ß. roſ. rub ʒ. ij. fiat pul. ex quo ſacculus, qui à ſcuti figura ſcutum appellatur. Magnus fieri debet, vt ad vmbilicum vſque deſcendat, latiórque pars infra vergat, anguſtior ſupra os ventriculi. Hic animaduertendum, ne contra theoremata ſupra, cap. de vnguentis data, facere videantur in ſaculis conficiendis. Efficaciora aut calidiora, quanquam tenuium ſint magis partium, inter aſtringentia vſurpanda, quia illa panno incluſa minùs calfaciunt, quàm in vnguentis aut linimentis.

Ad caput ſacculi.

Capiti ſacculi duo applicantur, vnus latus ſupra anteriorem partem capitis ponitur: Alter capiti, modo pilei, duabus partibus ſimul iunctis applicatur, vnde cucuſa vocatur, prior ille latus ſacculus, Frontale dicitur à fronte, & fit ad refrigerandum & repellendũ. Hæc autem

tem forma potiùs contactu ſuo calefacit, quàm refrigerat, niſi multùm humectetur aceto, & aquis. Vtraque autem hæc forma parùm probanda. Priores ſic fiunt.

℞. coriandri ʒ. ß. ſemi. lactucæ ʒ. iij. ſemi. papauer. ʒ. ij. florum violarum, nenuphar. an. ʒ. j. roſ. rub. ʒ. ß miſce, fiat pul. ex quo impleatur ſacculus latus quinque digitos, longus pedem vnum.

Capiti imponitur cucufa ad calfaciendum, digerendum, ſpiritúſque animales excitandos in lethargo, & aliis morbis frigidis. Fiunt autem ex odoratis radicibus, herbis, floribus, & quibuſdam ſeminibus, vt radic. galangæ, cyperi, calami aromatici, nume. moſc. caryophil. maceratis, floribus anthos, ſtechad. ſaluiæ, chamomilæ, meliloti, ſambuci.

Semina minùs frequenter addimus, niſi myrthi ſemina, & grana tinctorum addamus, vel cùm ſomnum inducere volumus citra magnam refrigerationem, ſemen anethi. Nihil vetat addi beniouinum, quia ſiccitate ſua in puluerem facilè reduci poteſt, reliquæ autem lachrymæ nunquam. Ad reſoluendam materiam, quæ lethargum, vel dolorem capitis excitat, fiat hoc modo.

℞. galangæ, calami odorati, cyperi ana ʒ. iij. nuc. moſcatæ, caryoph. ana ʒ. ij. foliorum beton. & ſampſuci ana ʒ. j. florum anth & ſtechad. ana ʒ. ß. fiat puluis qui bombace exceptus, panno rub. raro interſuatur, & fiat cucufa. Hæc eadem conueniet in capite corroborando, ſi grana tinctorum, flor. roſ. & ſemina myrthi addantur, ſed ea vtendum poſt diſcuſſionem materiæ. Cæterùm duo *Cautio.* ſunt in his parandis obſeruanda, vt, ſcilicet, tenuiũ ſint partium medicamenta ob ſitum cerebri: deinde ne nimiùm calfaciant, & conſtringant. Calida enim & attenuantia liquefaciunt, vt ſol, frigida aſtringentia exprimũt conſtringendo, vt frigus aeris nos ambientis, quod comprimendo fluxiones mouet. Huc accedit, quòd nimiùm aſtringentia perſpirationem cerebri impediunt, & doloris cauſſam retinent.

Epithemata.

EPithemata, vt ex Paulo, Aetio, Dioſc. licet colligere, Malagmata dicuntur, quæ viſceribus aliiſque partibus applicantur. Qui hodie medicinam exercent,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1123 sur 1293

©BIUM

irrigationem vel humectationem vocant, fotus modo ſupra cor, hepar, & ſupra pectus totum in hecticis, & febribus ardentibus, & multùm ſiccis. Cordi applicantur in febrib. ardentib. peſtilentib. & hecticis, & in palpitatione & cardiaca. Fiunt autem ex aquis affectui & parti propriis. Aqua buglo & borrag. ſemper commendatur, quia temperata eſt. Aqua viol. roſ. & nenuphar. in febrib. conuenit, & cùm refrigerare volumus. Vinum albũ ſemper additur maiori quidem copia cùm calfaciendum, vt in cardiaca, vel ſpirituum depopulatione, minùs verò in febribus. Item pul. diamarg frig. vt triaſand. ad refrigerationem & confortationem. Semen citri, coral. criſtal flores violæ, & nenuph. ad refrigerationem. Ad calfactionem vel exiccationem trochiſci de cãphora, quæ frigida eſſe cenſetur, ſemẽ ocymi, aqua meliſſæ, aqua ex floribus limonum, vel citri, vel arantiorum. In imbecillitate ob ſpirituum reſolutionem, vel extinctionem fiet hoc modo.

Ad affectus cordis epithemata.

℞. aquæ meliſſ. florum arantiorum, bugl. ana ʒ.iij. aquæ ex florib. myrthi, vel roſ. ʒ.ij. vini maluat. ʒ.j pul. diacameron, vel de gemmis, vel diamarg. calidi ʒ. j. trochiſcorum de camphora ϑ.j. miſce, fiat epithema. Cordi applicatum excitat & reficit calorem naturalem, ſpiritus inſtaurat. Valet etiam in iactatione, quæ eſt à flatibus. Ad refrigerationem cordis in febribus ardentibus paratur tale ex ſupra enumeratis: vt

℞. aquarum bugloſſ. roſ. ana q. j. viol. qr. ij. pul. diamargar. frig. ʒ. j criſtalli ʒ.j. ß. ſucci citri ʒ. ß. miſce, fiat epithema

In hecticis & ardentib. febrib. epithem.

In hecticis & ardentibus febrib. experientia comperi vtiliùs ardorem pulmonum, & thoracis obtundere. Nã cùm pulmones minùs calent, aerem attractum minùs calfaciunt Obtunditur ergo humidis & frigidis, cùm febris corpus exiccat, & caloris acrimoniam auget ſiccitas. Ex humidis igitur parantur, quæ à me primùm inuenta, ex oleis ſcilicet, & aqua hord. mundati, leuiter, ne ſuo lentore obſtruat, & euentationem prohibeat fiatq; error peior priore. Fiunt etiam ex decoctione quatuor ſemi. frigidorum maiorum, vel ex cucurbitæ decoctione, & aliis. Hæc ſemina refrigerant & humectant citra aſtri-

ustrictionem. Conuenit itaque oleum viola. quia refrigerat, humectat, & relaxat. Item oleum vel decoctum ex semine cucurbitæ, & aliorum semin. frigidorum maiorum, oleum de semine papaueris cum oleo amygdal. dul. & cremore hord. Applicantur autem post euacuationem factam, vel post sanguinis missionem, & potissimum in statu, in quo omnia sunt sæuissima. Pectus relaxant hæc vltima epithemata, & respirationem augent, quæ magnam vim habent in acutis morbis, & sudores excitant, prohibéntque ne in hecticam febrem mutentur febres illæ squallidæ. Tinguntur panni tepidè, partíque applicantur, & subinde mutantur, ne calfacti corpus calfaciant. *Tempus.* *Pectus relaxantia.*

℞. hord. mund. p. ß flor. viol. p. ij fiat leuis decoctio, & in ℔. j. misce olei viol. ʒ. iiij applicetur. Oleum prohibet, ne tam citò exiccentur panni, & partes humectat. Vel cum seminibus frigidis: vt

℞. hord mundati p. ß. quatuor semin. frigid. maiorum contusorum ʒ. ij. florum viol. p. j. nenuphar p. ß. fiat decoctio. In collaturæ ℔. iij. diss. olei amygd. dulc. & viol. aaa ʒ. iij. agitentur simul, & fiat epithema, supra torum thoracem applicetur. Maximè conuenit febrib. hecticis & squallidis. Frequenter autem vtendum sero & manè. Oleum chamomilæ in febribus ab obstructione ortis, vino albo permixtum, & epithematis modo super hypochondria appositum concoquit, obstructiones cutis soluit, sudores elicit. Idem efficere oleum amygdal. amar. expertus sum, modò supra inferiorem ventrem ponatur, vel supra ventriculum ante accessionem ad vomitionem iuuandam. *Oleũ chamomil.* *Amygd. amar.*

Ad erysipelata faciei, vel aliarum partium fiunt ex acero epithemata, & aqua dulci, vel ros. vel plantag. vel myrthi, vel nenuph. Ex succis permixtis aceto vel aqua ad augendam molem, vel ne nimis spissi sint succi. Tinguntur panni rari, & applicantur. Magis etiam refrigerant, ab aere refrigeratur medicamentum, & euaporantur ex parte fumi illi calidi. In summa quoties pars inflammatur, aut alia calida affectione afficitur, epithemate vtendũ est. Epithemata ex stillatitiis liquoribus & pulueribus conficiuntur ea mensura, vt ℔. j. aquarum *Ad erysipelata.* *Quando vtendum.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1125 sur 1293

©BIUM

permiſceantur ʒ. ij. & ʒ. j. ß. in vehementi febre, virium imbecillitate, & totius corporis incendio: vt

℞. aquæ bugloſſ. & acetoſ. an. ʒ. iij. aquæ roſ. ʒ. ij. vini albi ʒ. ß. pul. electuarij, diamarg. frigid. & oſſis myrobal. ana ʒ. j. cinamomi gra. v. miſce ſimul cum pauco ſcarlatæ, granatæ, fiat epithema, quod tepidum admoueatur regioni cordis.

In febribus ardentibus circa ſtatum.

℞. Aquæ viol. acetoſ. & bugloſſ. ana ʒ. iiij. ſcab. & meliſſ. ana ʒ. ß. pul. electuarij diamarg. frigid. & oſſis, de corde cerui ana ʒ. j. cinamomi gra. v. fiat epithema, vt dictum eſt, & eo tempore admoueatur quo maius incendium ab ægro percipitur.

Pro hepate.

Sunt, quæ robur hepatis augent, & intemperiem illius corrigunt, in quibus non eſt ſuſpectus aceti vſus, vt in pectore, modò in pauca quantitate ponatur. Licet aliquando his epithematis aſtringentia admouere, quia ſubiecti viſceris robur ſeruant, vt ſemen acetoſæ, polypodium, & ſimilia: vt

℞. aqua endiuiæ, ſcariolæ ana ʒ. iij. aquæ abſynth. ʒ. j. ß. aceti vini albi ʒ. ß. ſeminis acetoſ. & portulacæ ana ʒ. ß. pulu. ſandalorum ana ʒ. j. miſce, fiat epithema pro regione hepatis. Aliud,

℞. aquæ ſcariol. ſolatri ana ʒ. j. ß. aquæ acetoſ. endiuiæ, & bugloſſ. ana ʒ. iij. aceti vini albi ʒ. j. trochiſcorum de ſpodio ℈. ij. ſpicæ nardi ʒ. ß. omnium ſandal. ana ℈. j. fiant epithemata, vt priùs. Suſpicio ſit obſtructionis, non ſunt admouenda aſtringentia.

Pro teſticulis epithema.

Nonnunquam teſticulis admouentur epithemata ad refrigerandum ſanguinem & vniuerſum corporis habitum, vt in profluuio ſanguinis immoderato. Refrigerantia admota teſticulis ſanguinem inhibent, & minùs reddunt fluxilem. Curandum tamen, vt epithematis refrigerantibus aliqua admiſceas, quæ temperamentum teſticulorum conſeruent, ob id aliquando vinum album miſcemus, & alia ſimilia, quæ illud præſtare poſſunt.

℞. aquæ roſ. ʒ. ij. aquæ ſolani ʒ. j. ß. vini albi ʒ. j. trochiſcorum de camphora ℈. j. miſce, fiat epithema, admoueatur teſticulis, & ex decocto refrigerantium & aſtringentium, vel decocto florũ nymphææ, vel roſ. rub. balau-

balaustiorum & similium, quibus in aqua decoctis paretur epithema.

FOMENTA.

FOmentis sæpe vtimur, antequam vel cataplasmate, vel vnguentis vtamur, quo pori aperiantur, partes relaxentur, & quodammodo viam muniant aliis remediis. Fiunt maximè ad sedandos dolores vel remolliendum ex decoctis cataplasmatum.

Ad dolorem colicum fiunt fotus ex calidis discutientibus flatus & anodynis, vt *Ad dolorẽ colicum.*

℞. radic. bismaluæ ʒ. ij. fol. calamenti, origani an. M. j. sem. fœnug. lini an. ʒ. j. apij, petro. seseli an. ʒ. ß. flor. chamomil. melil. vel sambuci an. p. j. fiat decoctio in aqua & vino vel oleo, fiátque fotus cum spongiis vel filtro macerato in decoctione. Vtilis est idem fotus in nephritico dolore, sed efficacior erit ad deturbandum calculum, si quæ cõmuniunt, & pituitam extenuant, addantur, vt folia empetri recentia, vel condita aceto, folia apij, petro. radic. grami asparagi, fœnugr. Valet & hic posterior ad vrinæ retẽtionem à crassis humoribus, quia incidit & attenuat. Et etiam in vrinæ retentione à sanguine coagulato, nisi fluxus sanguinis excitaretur. In inflammatione non valet, quia nimiùm calfacit, sed ex temperatis, laxantibus & modicè refrigerantibus, vt *Ad nephriticum.* *Ad vrinæ retentionẽ*

℞. mal. bisinal. cum radic. ana M. j. foliorum viol. M. ij. seminis lini ʒ j. florum viol. chamom. an. p. j. fiat decoctio in aqua & cum decoctione tepida fiat fotus, ex residentia fiat cataplasma, addendo butyri recentis, vel axung. gallinæ, cuniculi, olei scorpionum ana ʒ. iij. *Ad inflammationem fœtus.*

Ad dolores lateris fiunt fotus ex relaxantibus, & anodynis, additis paucis flatus discutientibus, vt *Ad dolorẽ lateris.*

℞. mal. cum rad. M. j. ß. ficuum pa xx. florum cham. mel. viol. ana p. j. seminis lini, fœnug. ana ʒ. j. anis. ʒ. ß. fiat decoctio in aqua pro fotu. Sin materia frigida fuerit, relaxantia & discutientia addimus, vt

℞. mal. cum radic. M. j. ß. calaminth. M. j. seminis lini, fœnug. ana ʒ. j. anisi, fœnic. an. ʒ. ß. florum anthos, chamomilæ, melis. sambuci ana p. j. fiat decoctio, quæ vesicæ aut cucurbitæ aut vasi æneo infundenda, deinde parti applicanda. Vesica commodiùs lateri applicatur, vel

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1127 sur 1293

©BIUM

ſpongia mollis expreſſa, pannóque raro ſicco inuoluta, ne odor ægrotantis nares feriat. Frequenter autem mutandi ſunt fotus, ne refrigerati lædant.

Ad iecur. Supra iecur non niſi in vehementiſsimo dolore, vel duritie fotibus vtimur. In dolore tamen conueniet prædictus fotus, addito abſynthio vel roſ. vel ſpica pauca.

Ad ſplenem. Ad ſplenem induratum frequentiſsimè fiunt, mixtis in aqua vel in aceto, vel in vtroque, vt

℞. radic. biſmal. liliorum ana lib. ß. mal. M. j. fic. num. xxx feminis lini & fœnug. ana ʒ.ij. flor. chamom. mal. ana ʒ. ß. fiat decoctio in aceto acerrimo & foueatur cum ſpongiis, vel ex fortioribus fit, vt

℞. radic. cucumer. agreſtis quart. j. radic. biſmal. & irid. ana ʒ.ij. ſeminis lini, fœnug. & biſmal. ana ʒ. j florum viol. mal. ana p. j. fiat decoctio in vino albo, ol. liliorum, & amygd. fiat fotus.

Ad vterũ. Ad vterum fiunt fomenta, additis vterinis, vt aperientibus & attrahentibus, ſi ſunt trahendi menſes, vt

℞. radic. rubiæ maioris, eryng. fœnicu. apij, petro. graminis ana ʒ. iiij. radic. liliorum & biſmal. ana ʒ. ij. puleg. matric. ana M. j. ſeminis apij, petro. ſeſeli, fœnug. biſmal. ana ʒ. j. florum chamom. & lefcoi vel purpurei, vel citrini, ana p. ij. fiat decoctio in aquæ duabus partibus, & vna vini albi, foueatur vterus. Cauenda eſt nimia exiccatio, quia abſumitur materia menſium, ſed laxantia addenda, vt temperent & laxent partes conſtrictas. Si ad emolliendum vterum, malactica debent vincere alia.

Ad oculorum affectus. Supra caput fiunt irrigationes non fotus, de quibus poſtea. In oculis ſit fotus, quia oculus propter exactiorem ſenſum ictum ferre non poteſt, vt Galenus in meth. docet. Cùm itaque diſcutere volumus, vel vtcunque corneam emollire, vel potiùs rarefacere, vt collyria, digerétia efficaciora ſunt. In ſuffuſione & *ypopeia* fiunt ex relaxantibus & digerentibus, vt

℞. fœnic. loti ʒ. ij. florum chamom. p. ß. ſeminis fœniculi ʒ. iij. fiat decoctio, ex qua fotus. Si fortiùs digerendum, decoctum paramus ex ruta, euphraſia, verbenaca, fœnic. in aqua & vino, vbi nulla eſt inflammatio. Si verò inflammatio adſit, ex decocto fœnug. loti frequenter in aqua.

Fotus

Ad emũctoria.

Fotus fieri debent ſupra emunctoria, quando materia frigida, & tumor durus concoctioni reſiſtit. quod & in omnibus aliarum partium tumoribus expertus ſum vtile. Fotus enim calore ſuo continuo calfacit & maturat, aut digerit, trahítq; aliquid ſanguinis ad illam partẽ, qui citiùs putreſcit, vnáque cum eo materia dura & viſcoſa, efficítque, vt pars aperiatur, & hæc materia tanquam in ventre conglobata extrahitur. Fiunt autem ex malacticis & relaxantibus, vt rad. liliorum, altheę, cucum. agreſt. ficubus, ſeminibus lini, fœnug. altheæ, apij, petroſ. floribus cham. melil & ſambuci.

Relaxantia fomẽta.

℞. radic. biſmal. ℥. 2. fol. biſmal. calament. branchæ vrſin ana M. j. ſeminis lini & fœnugr ana ℥ ß. ſeminis mal. florum cham. & melil. ana p. 2. fiat decoctio in qr. 1. aquæ. Decoctum tepidum filtro excipiatur & parti affectæ admoueatur. Hoc vtimur aut ſimili poſt vniuerſalem purgationem in partibus inflammatis, aut alio modo tenſis, quæ vehementes dolores excitant, vt in pleuritide, & aliis id genus affectibus. Cute enim rarefacta medicamento exhalat quædam tenuis portio humoris inflammationem committentis. Quòd ſi materia, quę tenſionem efficit, ſit frigida, fiat decoctio, in qua permiſceri poteſt radix liliorum, quæ inter medicamenta laxantia vim inſignem obtinet diſcutiendi, vt

℞. radic. ireos & galang. craſſæ an. ℥. ß. fol origan puleg. & calamenti ana M. j. ſeminis aniſi & fœnic. ana ʒ. j ß flor. roſmar. ſampſuci, & ſtechad. vtriuſq; an. p. 1. fiat decoctio in æquis aquæ & vini partibus, deinde foueatur pars affecta calida. Illud impactos humores attenuat, & in habitum digerit.

Ad reliquias ophthalmiæ.

Ad diſcutiendas ophthalmię reliquias, plurimùm conuenit quod ſequitur.

℞. foliorum euphraſ. M. 1. paleæ auenę M. 2. fœnugr. in aqua fœnic. loti ʒ. ʒ. ſeminis aniſ & fœnic. an. ʒ. 1. ß florum ſtechad arabic. p ß. fiat pul ex quo parentur duo ſacculi quadrati, qui infundantur in modico vini albi, & aquæ fœnic. de eo foueantur oculi.

Pro œdemate.

Pro œdemate diſcutiens & exiccans parabitur hoc modo.

℞. calamenti, orig. betonic. flor. roriſm. & roſ. rub. an.

©BIUM

p. 1. foliorum lauri & ſaluiæ an M. ß. lupinorum ʒ. 2. calami odorati, ſcænanthi, ſpicæ nardi ana ʒ. 2. florum vtriuſque ſtechad. foliorum roriſm. & roſ. rub. ana p. 1. fiat decoctio in aqua pluuiali, deinde adde aceti modicum: cum ſpongia fiat fotus.

Ad eundem ſcopum fiunt lixiuia parata ex cineribus ilicis, fagi, quercus, prunorum tantùm, quibus ineſt vis ſiccandi inſignis, vt in eodem lixiuio ad augendam exiccationem, tum ad partes roborandas, alumen coquitur. Malactica aut fomenta ſunt eiuſmodi. Horum vſus frequentiſsimus eſt in membris luxatis, antequam loco priore reſtituantur, in tendonibus & neruis induratis, non minùs frequés in ſcirrhis emolliendis, quibus precipuè hæc malactica debentur. Hoc tamen diligenter à medico eſt obſeruandum, cùm ſcirrhus partem aliquam occupat, aut aliam toti corpori deſeruientem, nunquam ſola emollientia vſurpet. Hæc enim vim partis principis reſoluunt: ob id admiſcenda aliqua, quæ robur illius ſeruent, vt ad lienis ſcirrhos, & tumores emolliendos permiſcebit ſpicam nardi, ſchænantum, abſynth. vt

Ad tendones & neruos.

℞. radic. biſmal. ʒ. 2. ireos ʒ. ß. fol. biſmal. mal. an. M. 1. abſynth. M. ß. feminis lini & fœnug. ana ʒ. ß. ſeminis tamariſci & ſtechad. arabic. ana p. 1. fiat decoctio in tribus aquæ partibus, vna vini albi, addendo aceti modicum, deinde foueatur lien. Aliud,

℞. panis porc. & radic. cucumeris agreſt. ana ʒ. 1. ß. biſmal. cum radic. ſenecionis & mal. ana M. ß. ſeminis mal. fœnugræci lini ana ʒ. 3 florum chamom. p. ß. adde ſchænan. ʒ. 2. cortic. radic. tamariſci ʒ. ß. fiat decoctio in quart. vt aquæ addendo circa finem, vini & aceti parum, fiat fotus.

Ad dolorẽ nephritic.

Ad dolorem nephriticum emolliens, laxans, & calculum frangens tale erit.

℞. radic. biſmal. ʒ. 2. ß. fol. pariet mal. biſmal. petro. maced. ana M. 1. ſeminis milij ſolis ʒ. ß. ſeminis lini & fœnugr. an. ʒ. 1. florum chamo. & melil. & ſummitatum anethi an. p. 1. fiat decoctio in tribus partibus aquæ vel vna vini albi, ex qua foueatur regio renum, & vterum dolentium. Aliud fortius.

℞. radic. ſaxifrag. & radic. rapha. ana ʒ. 1. rad. liliorum alborum

alborum & biſmal. ana ʒ. 1. fol. ſenecionis, parietar. violariæ & ſyſimbrij aquatici ana M. j. mal. branchę vrſinæ, & biſmal. ana M. 1. ß. ſeminis ſaxifrag. & milij ſolis ana ʒ. ß. His enim ad frangendos calculos vis non mediocris ineſt.

Fomenta aſtringentia, & roborantia partes internas proventriculo roborando, & coctione iuuanda, vt *Pro Ventriculo.*

℞. fol. biſmal. & mentæ, & abſynth. ſiccorum ana M. 1. ß. cortic. citri ſicci ʒ. ß ſpicæ nardi & ſchænanthi an. ʒ. 2. roſ. rub. p. 2. decoquentur omnia in vino ſtyptico, ex quibus ventriculi regio foueatur Fortius pro ventriculo & inteſtinis erit hoc.

℞. florum menthæ, & abſynthij, ſummitatum labruſcæ, & foliorum ſumachi. ana M. ß. ſeminis plantag. & portulacæ ana ʒ. 2. balauſtiorum & roſ. ana p. 2. cortic. mali granati ʒ. 1 ß. fiat decoctio in vino ſtyptico quo foueatur regio ventris inferioris.

Pro ſplene indurato, & tumido fiat hoc modo. *Pro ſplene indurato.*

℞. florum chamom. ſtechad. melil. ana M. 1. florum geniſtę. anethi, ſcolopend. an. M. 1. ß. fiat decoctio in vino albo & aqua, fiat fotus.

Inſeßiones.

ENcathiſma Græcis, Inſeſsio Latinis, quæ nihil differt à fotu in materia, ſed in forma cum balneo conuenit, vt ſit quaſi balneum ventris partium infernarum. Fiunt autem ex decoctione radi. herbarum, florum, ſeminum, quorum reſidentia ſacco imponitur, cui reſideat æger. Hac vtimur forma, præſertim in affectibus veſicæ, coli, vteri, ani, renum, ventris, ob ægri imbecillitatem, non balneo, quia maior fieret virium reſolutio à toto corpore, quàm ſi partes quædam foueantur. At quia colicus eſt morbus, aut nephriticus, aut podagra, aut gonagra, hæ partes non ſunt laxandæ, ne fluxionem ſuſcipiant, ſed potiùs firmandæ oleo aſtringente, aut alio medicamento: vt ſi propter inſeſſum ſanguis fundatur, fiunt inſeſsiones ex decoctis ſuperiùs factis pro clyſteribus vel fotibus. De his itaque non multa. *Cautio.*

Emollientia fiunt encataſmata aliquando ad emolliendam aluum, aliquando ad menſes euocandos, non *Emollientia aluum, & menſes euocatia.*

©BIUM

nunquam ſupprimendos, ſi immodicè fluxerint. Emollientibus vtimur, cùm aluus nimiùm aſtricta eſt, aut etiam cùm hæmorrhoides prætumidæ dolorem in ano excitant, aut etiam cùm ob meatuum anguſtiam aut aſtrictionem, lotium liberè reddi nequit. Fit autem emolliens ex ſolo mal. decocto, vel altheæ, cuius vaporem perforatis ſubſelliis æger percipit, qui vim emollédi habet, & aliqua ex parte dolorem leniendi, ſi quis ſit vel in tumidis hæmorrhoidibus, vel in recti inteſtini inflammationibus ad anum peruenientibus.

Menſes prouocantia alia, in quorum decoctione ad medium ventrem contineatur mulier, aut, ſi id fortè nolit, vaporem diligentiſsimè recipiat per infundibulum, deductis vndiq; pānī multis inſoluta, ne in aerem ambientem vapor exhalet. Talia autem ex omnibus medicamentis menſes prouocātibus in aqua & vino decoctis fiunt, qualia in balneis ſequentibus deſcribentur. Aſtringentia & roborantia, quibus vtimur in fluoribus alui immodicis, & menſium purgationibus immoderatis, vt

℞. radic. biſtortæ & conſolidæ maior. ana ʒ. 2. nucum cupreſſ. pini, cort mali granati ʒ. 2. roſ. rub. balauſtiorum & granorum myrthi an. ʒ. 1. ß decoquantur omnia in vino rub. ſtiptico.

Ad fluorē alui aſtringentia.

℞. fol. plantag. hippur. burſ. paſtor. & centinod. an. M. 2. ſummit. rubi, lentiſci & foliorum ſumach. ana M. 1. ß. aluminis rochæ ʒ. 2. roſ rub. balauſtiorum an ʒ. 1. ß. decoquantur omnia ſimul in vino rubro, aut aqua chalybeata, deinde huic decocto inſideat æger.

BALNEA.

BAlneum remedium eſt totius corporis, vel ad deterſionem, vel ad dolores, vel ad laſſitudines, vel ad vitia cutis, vel intemperiem totius corporis. Fiunt autem balnea quandoque ex ſola aqua, & illud balneum aquæ dulcis appellatur ad differentiam eorum, quæ ex aqua marina vel ſalſa, vel nitroſa, vel aluminoſa, vel ferrata vel bituminoſa fiunt natura, vel arte. Balneum aquæ dulcis ex aqua tenuis ſubſtantiæ, quæ citò penetret, paratur, vt ex aqua pluuiali, vel fluuiali non infecta alumine, aut creta. Quædam enim flumina cretam habent: quam ob cauſſam lenta eſt & pinguis ea aqua, potiúſque obſtruit,

De aquis.

obſtruit,quàm penetrat,aut laxat: talis eſt aqua ex Arari Lugduni. Aqua bonorum fontium tertium locum occupat,poſtremum puteana,vel paluſtris Balnea refrigerantia parantur ex herbarum decoctione vel florum, vt in hecticis febribus & calidiore natura, ſed talia nihil obſtructionis habere dicuntur:quia ſi conſtipant cutim, febrem diariam accendere ſolent, vt Albulæ aqua facit, cuius meminit Gal.in meth. Intemperiem caſtigaturus, primùm natet in balneo tepido, vt detergatur, & aperiantur pori, & mox aliud balneum ingrediatur, in cuius aqua ſint decocti flores violarum, bugl. ana p. iiij.nenuph p.ij.Magis probantur flores, quia tenuium ſunt partium, nec ineptè fecerit, qui ſuccos herbarum extraxerit,& balneiaquæ miſcuerit,vt,

℞.ſucci ſolatri cucurbitæ,melonum ana ℔ iiij miſce. *Pro hect. balnea.*

Si autem æger laboret hectica, poſt balneum vng. ol. roſ. & cutis,confirmetur, ne diſcutiatur habitus corporis. Conducibile itaque illis fuerit tertium balneum aquæ frigidæ ingredi, vel in eodem balneo roſas addere, folia ſalicis, folia myrthi,vel aquam roſ. vel peculi roſ. vel myrthi Nunc autem ægri deteriùs habent propter medicorum vel aſſiſtentium imperitiam, qui ſatius eſſe putant ægros in aqua feruenti lauiſſe.

Ad dolores ventris,colli,vteri,renum:ex decoctione fomentorum vel encathiſmatum fiunt balnea. In his autem maior medicamentorum quantitas ineſſe debet, & tepida,vt ſint,neceſſe eſt,& aperta, ne æger in his ſudet, ſed diutius in eis natet. Ad cutis affectus detergentia & ſiccantia præſcribuntur, niſi cùm cruſtæ aut ſcammæ duræ ſunt. Tunc enim balneum paratur ex malacticis,& leuiter detergentibus:deinde ex detergentibus & exiccantibus; tertiò ex ſiccantibus & leuiter aſtringentibus, quod ab huius ætatis medicis non obſeruatur,ſed ſimul omnia permiſcent ſine vtilitate ægros diuexantes. Tale igitur fiet in affectibus cutis cruſtoſis, ſcamoſis,ſiccis & ſquallidis,vt, *Ad dolores ventris.* *Ad affectus cutis balnea.*

℞. mal. cum radic. branchæ vrſinæ, viol ana M. iiij. mercur. pariet. betæ ana M. ij. ſeminis lini ℥ j florum chamom p.ij.fiat decoctio pro balneo,in quo bis natet, deinde vtatur ſequenti.

©BIUM

℞. radic. brioniæ, lapati acuti, cucumer. agreſt. ari. ſerpentar. ana ℔. 1. rad. aſphod. vel gentianæ, vel ſquillæ ℔. ß. ſaponar. parietar. abſynthij, ſcabioſ. fuma. borrag. ana M. 1. lupinorum, fabarum integrarum ana ℔. ß. florum centaur. minor. p. 3. roſ. p. 2. fiat decoctio pro balneo: de qua decoctione adde plus vel minus, pro morbi natura, vel corporis habitu & viribus, & diutius vtatur. Cùm iam materiam magna ex parte ſudoribus & inſenſili tranſpiratione vacuatam viderimus, commodè applicabuntur vnguenta illa detergentia & exiccantia, donec omnia ſint deterſa vel exiccata: quibus peractis ad deterſionem cutis & corroborationem præſcribemus hoc.

℞. folio. myrth. vel lentiſci, vel plantaginis, tapſi barbati, piloſellæ, hippuris, & polygoni ana M. ij. hord. integri, fabarum integrarum ana ℔. j. myrtill. p. 3. fol. roſ. p. 4. rad. irid. biſtortæ, & pentaph. an. ℥ ij. fiat decoctio, in qua diſſ. ſalis communis ℔. 3. aluminis q. 1. miſce, fiat balneum tepidum, & ſpongiis nouis detergatur diligenter. Ex lixiuio etiam fieri poſſunt, modò non ſit nimis acre.

Pro hectico. In febribus hecticis conueniunt balnea ex aqua tepida humectantia, quæ vt magis humectent, addimus ℔. 1. olei violati, aut butyrum recens in prædicta aqua diſſoluimus, quod humiditatem aëream in partibus externis infundit. Aliquando radices & plantas, vt,

℞. radic. biſmal. ℔. 2. vel mal. branchæ vrſinæ, bugloſſ. cum radic. ana M. iiij. flor. viol. bugloſſ. borrag. ana p. 4. roſ. rub. p. 2. Humectantibus balneis admiſceantur decocta pedum veruecis, & inteſtinorum, quamuis illa ad remolliendum potiùs vſurpantur. Relaxantium balneorum vſus eſt maximus in doloribus magnis ſedandis, iiſque medicamentis parantur, quibus fomenta relaxantia, & quemadmodum in illis aliquando permiſcentur, quæ calculum frangunt, ſic etiam in balneis frequenter vſurpantur, quæ ſedant dolorem nephriticum, aut in totum ſupprimunt, cuiuſmodi eſt ſequens.

Pro nephritico.

℞. radic. liliorum alborum & biſmal. ana M. 4. foliorum parietariæ, ſaxifragiæ petroſ. fœniculi marini, fœnugr. ana M. 2. ſeminis lini vel fœnugr. ℔. ß. milij ſolis ℥. 2.

ʒ.2. foliorum ſyſimbrij, violar. borraginis, bugloſſ. ana p.4. quibus addere potes radic. raphan. ʒ.1. foliorum ſenecionis M.2. florum chamom. ſambuci ana p.2. ß. decoquantur omnia in ſufficienti aquæ quantitate, deinde permiſceantur vini albi ℔. 4. olei liliorum & butyr. ana ℔.3 paretur balneum, in quo ſedat æger, tantiſper dum vehementibus doloribus torquetur. Huic autem balneo vis ineſt ſedandi doloris, calculos comminuendi, & obſtructos meatus reſerandi, quo vti poſt alias vacuationes eſt ſaluberrimum, & eo ipſo tempore, quo æger in balneo reſidet, potiones calculum frangentes exhiberi poſſunt. Pro maioribus autem cutis affectibus parabitur ſic.

℞. radi. lapati acuti ℔.2. radic. enulæ campan. ℔. ß. fumar. lupinorum, borrag. bugloſſ. parietar. betæ, ſaponar. ana M. 4. quatuor ſeminum frigidor. maiorum ana 3. foliorum acetoſ. lapati acuti, lentiginis aquaticæ ana M.2. miſce ſimul, & pro balneo decoquãtur, in quo potes addere farinæ fabarum ℔. 2. ſedeat in hoc balneo æger, vel, *Pro affectibus cutis maioribus balnea.*

℞. radic brioniæ & cucumeris ana ℔. ß. rad. aſphod. ʒ. 3. lapati acuti, & enulæ campanæ ana ℔. ß. foliorum mercur. betæ cum radic. ſaponar. pariet. lupinorum, fumar. ana M.3. ſeminis raphani ʒ.j quatuor ſeminum frigidorum maiorum ana ʒ. 1. ß. lumbricorum per media diſſectorum numer. 4. foliorum ſenæ mundatorum ʒ.3 elenij ʒ j. trium florum cordial. p. 3. reponantur omnia pro balneo, in quo diſſolue farinæ lupinorum & ciceris rub. ana ℔. ß. fiat balneum, vt dictum eſt.

Quod ſi in cute prædura, prætumida apparuerint exanthemata præcedentibus permiſcendæ ſunt radic. emollientes cum ſeminibus & aliis eiuſdem naturæ, quæ frequenter in elephanticis vſurpare conſueuimus, vt, *Pro exanthemat.*

℞. radic. brion. & cucumer. agreſtis ana ʒ.3. radic. altheæ, liliorum alborum, lapati acuti ana ℔.3, radic. ſerpentariæ, haſtulæ regiæ ana ʒ. 2. florum mal. biſmal. & branchæ vrſinæ ana M. 4. lupinorum, fumar. lapati acuti, ſaponar. acetoſ. & vtriuſque cichor. ana faſciculum vnum, ſeminis lini & fœnug. ana ℔. j. ſeminis raphani ana ʒ. j. quatuor ſeminum frigid. maiorum ana

©BIUM

ʒ.ij. florum chamom. & melilo ana p. ij. florum borrag. bugloſſ. nympheæ, hord. integri & ciceru rub. ana pa. ij. miſce ſimul, & decoquantur in ſufficienti aquæ quantitate pro balneo: quo præſidio vtimur ad diſcutiendam ſcabiem cruſtoſam & contumacem & emollienda tubercula elephanticorum, quibus tota cutis ſcatet. Poſt hoc balneum, vtendum erit tertio balneo ſuperiùs deſcripto in cutis affectibus.

Balnea pro mulieribus primum ad mouendos menſes, vt,

Ad mouẽdos mẽſes balnea.

℞. radicis ireos ℔. ß. galangæ craſſ & radic. rubiæ maioris ana ʒ. ij. radicis altheæ & ciclaminis ana ʒ. iij. foliorum arthemiſ. nepetæ, matricar. origan. mercur. ana M. iiij. puleg. pſillij, ſampſuci & foliorum lauri ana M. ij. ſeminis petro. ſeſeleos, ameos & cinamomi ana ʒ. j. ß. ſeminis lini & fœnugr. ana ʒ iij. florum ſampſuci, anthos, ſtechados arab. cicerum rub. & ſummitatum ſabinæ ana p. iiij. decoquantur omnia in duabus partibus aquæ & vna vini albi, deinde ſedeat in balneo frequenter admouendo, ventri inferiori plantas in prædicto balneo decoctas.

Ad iuuandum conceptum.

SÆpenumero conſimilia parantur balnea, quibus tamen nõnulla miſcentur aſtrictoria facultate vterum corroborantia, atque inducentia aſperitatem, quò conceptum facilius & tenaciùs retineat vterus, vt in humida intemperie vteri, poſt ſtatam mẽſium purgationem, vtile erit ſequens balneum.

℞. radic. valerianæ ℔. j. ß. radic. cyperi, galangæ craſſæ & enulæ campanæ ana ʒ. ij. foliorum lentiſci, arthemiſ. calamenti, origani, lauẽdulæ, ſampſuci. & foliorum lauri ana M. iiij ſummitat lentiſc. myrthi & cupreſſi ana M ij. ſeminis ameos, lentiſci, & fœniculi ana ʒ. j. ß cortic. malorum granatorum ana ʒ. ij. aluminis ʒ. ij. roſ. rub. ſtechad. arab. florum ſampſuci ana p. iij. concoquantur omnia in ſufficienti aquæ quantitate, addendo cum ea vini rubri ſtiptici modicum, vtatur balneo.

Ad colicũ dolorem. nephriticúmque.

Balnea anodyna in nephritico dolore & colico, aliſque ventrem inferiorem obſidentibus parantur, pro nephritico dolore antea dicto. Si verò dolor colicus fiat à pituita

à pituita vitrea in intestinis impacta, aut flatibus crassis exitu carentibus fuerit exiccatus, non negligenda relaxantia, sed illis misceri debent, quæ vehementi calidita-te pituitam frigidam colliquant, & flatus discutiunt, eáque decoquenda partim in aqua, partim in vino, vt ad colicum dolorem.

℞. radic. altheæ ℔.ij quatuor remollientium ana fasciculum vnum, origani, calamenti, puleg. rutæ ana M.3. anis. fœnic. petros. ana ℔.ß. florum anth. sampsuci, stechados arabic. & meliloti ana p. 3. cortic. citri sicci per frusta dissecti 3.2. lauendulæ, & fol. lauri ana M.3. decoquantur omnia in duabus partibus aquæ, & vna vini. Quòd si vini maluatici copia suppetit, illius modicum permisceri poterit.

Balneum abstergens, & purgans, rarefaciens, digerens refrigerantibus temperatur pro leprosis. vt,

℞ brionię, cucum. asini, serpentar. enulę camp. an. ℔. ß. lapati acuti, acetos. borrag. bugloss. saponar. cum propriis radic. fumar. lupinor endiu. cichor. plantag. an. fasciculos 3. lupinor cortic. fab. hordei integri ana p. 2. ros. rub. florum nenuphar. trium florum cordial. & tamar an. fasciculos 4. flor. chamom & melil. an. fascicul 2. fiat decoctio in aqua fontana & pluuia pro balneo, quod ingrediatur manè ventriculo vacuo. Bis aut ter in secunda vice sumat tabellam vnam diamargariti frigidi, superbibendo ʒ.2 aquæ borrag. Item à prandio ingrediatur lõgè à cibo, continuis tribus diebus peragat idipsum. Tandiu verò moretur in balneo, vt vires non dissoluantur, nec multùm diffluant, sudores illis probè exersis, deinde, vt dictum est, ingrediatur.

Lotiones.

PArtium quarundam fiunt ablutiones, quæ balnei vicem gerunt, videntúrq; balnea particularia. Abluuntur caput, axillę, manus, pedes Caput ad sordes auferendas lixiuio, vel cineribus sarmentorum. In capitis vlceribus lixiuiis deficcantibus vtimur, vt abrotani, betonicæ. In pediculari morbo amaris, vt lupinis, nitro, & sellibus, & ad vermes occidendos, & furfures detergendos. & pilos tingendos. In furfuribus, detergentibus, *Ad sordes.* *Ad vlcera cap.* *Ad vermes occid.*

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1137 sur 1293

©BIUM

vt melle, ſuccis herbarum amararum, aut herbis ipſis decoctis, vt cicla parietaria, ſaponaria. Capillis tingendis palea auenæ vtimur, cortice, & ligno berberis, floribus geniſtæ, & hyperici. Lixiuium commune fit ex ciner. ſarmentorum, quod fortius fit, ſi ſtillatiuum ſit, id eſt, ſi per cineres frequenter coletur, vt faciunt, qui ſaporem parant: ſed adhuc fortius erit ex cineribus caulium, ficus, roboris, vel quercus.

Ad tingẽdos capill.

Ad alopeciam.

Ad alopeciam fit ex alcionio potẽtiſſimum lixiuium, quod ſiccat & digerit potenter, & morbum curat. Ad deterſionem & digeſtionem commodiſſimè parantur, ex caulibus fabarum in vlceribus, quo etiam vtendum eſt ad occidẽdos pediculos, addito ſemine ſtaphiſag. abſynt. aut alia herba amara, vt perſicaria.

Ad axillas lotio.

Axillæ abluuntur lixiuio parato ex aſtringentibus, vt oleaſtro, lentiſco, additis quibuſdam odoratis conſtringentibus, vt roſ.

Ad manus lotio.

Manus abluuntur & pedes, quorum abluendorum rationem iam ſubiiciemus cùm ad munditiem, tum ad ſanitatem pedes lauantur. Iam verò abſque vllo delectu vſurpant omnes decoctiones herbarum calidarum & frigidarum ſimul permiſtarum. Cæterùm ſi tantùm detergendum, fit lixiuiũ quod deterget, firmat & ſiccat pedes.

Ad claritatem viſus lotio.

Ad viſus claritatem adduntur ſiccantia in lixiuio, vt folia lauri, ſampſuci, & quędam myrthi. Interdum frigida quædã, vt nymphea, lactuca, & alia temperata, vt quæ etiam ſomnum conciliare poſſunt, vt herba papaueris.

Ad conſtringendum multùm ſalis aut aluminis additur. Siccat hoc lauacrum pedes, & per conſenſum cerebrum & oculos.

Ad mundandos pedes, & tremorem arcendum.

Lauantur aqua & vrina manè: tum etiam ad curandum ſeu arcendum tremorem manuum, quod experientia probatur, etiamſi tremor à plumbo & argento viuo proueniat.

Ablutiones oris & dentium fiunt ob diuerſas cauſſas, de quibus inter remedia interna ſatis ſupérque diximus. In febribus ardentibus dum ægri non poſſunt dormire, pedes abluimus aqua in qua frigida & humida ſunt decocta: vt,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1138 sur 1293

℞. fol. mal. recentis, fol. lactucæ, cucumer. cucurb. viol. M. 1. folior. nenuphar. & viol. ana p. 1. fiat decoctio, qua abluantur pedes, cùm ibit dormitum, nec detergantur, aut panno humido inuoluantur. *Ad somnũ ciendum in feb. lotio.*

Ad eundem morbum profuerit, pudibunda & aures abluisse, quia hæ partes neruosæ refrigeratæ, & humectatæ cerebro communicant. Nam vt calx cùm humectatur, fumat, sic membra hæc ardore febrium siccata, & calfacta effumant benignum & mitem vaporem, quo conciliatur somnus.

Embroche.

IRrigantur partes cùm oleum vel decoctum aliquod ex alto fũditur instar pluuiæ, Græci, *embrochin apo tou brechein*, quod irrigare significat. Non differunt rigationes à fomento humido, nisi quòd decoctum ipsum irrigatur supra partem ex alto. In fomentatione verò spongia vel pannis densis in decoctione madefactis vtimur. Huius formæ remediorum causam adfert Galen. lib. 13. meth. ca. 22 quo loco docet, quomodo faciẽda sit irrigatio, & supra quas partes tantùm, & cui penetret propter icterum, cuius tamen ratio leuis admodum est.

Nam ex ictu resilit quemadmodũ pluuia supra saxum cadens. Neque enim potest propter meatus angustiam recta ingredi, sed necesse est vt per insperſionem pars tenuior aerem sequatur, vt ipsemet libr. simplic. docet. Causſam autem huius rei puto esse, quòd cùm ex alto irrigatur, guttæ quædã descendunt, quæ diutius capiti immorantes, facilius intro penetrent. Præterea pars euentatur, nec ita incalescit, vt in fotu. Illę etiam irrigationes magis in affectibus calidis sunt ex vsu, quàm in frigidis.

Sunt qui ad fracturas, & ad articulorum dolores faciant irrigationes, quod improbo si dolor adsit. Nam nõ vt in capite alia pars ictum recipit, imo in inflammatione, aliisque affectibus idem euenit.

Dolet etiam cutis sola distentione & intemperatura, nec leuissimum contactum ferre potest.

In nephritide fiunt ex oleo ros. viol. & nenuphar. vel cum decoctione repellente in principio, deinde repellente, & digerente: vt, *In nephri. irrigatio.*

℞. lactucæ, viol. plantag. solatri, semperuiui, vel por-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1139 sur 1293

©BIUM

tulæ ana M. j. florum violarum, nenuphar. roſ. ana p. j. foliorum myrthi M. ß. fiat decoctio quæ per clepſydram paruam in caput inſtilletur. Huic decoctioni additur florum chamo. melil. anthos ana p. 1. in incremento, in declinatione verò betonica, ſpondilum, origanum, & calamentum.

Ad conciliandum ſomnum. Ad conciliandum ſomnum primæ decoctioni addimus ſemina lactu. papaue. albi, vel al quid cortic. mandrag. in ſumma neceſſitate. Ad morbos frigid. fiunt irrigationes ex lixiuiis & muria, & mineralib. reſiccantibus, vt alumine, chalcitide, vel herb. Sed quia omnes herbæ multo calore ſunt præditæ, magis calfaciunt quàm ſiccant, plúſque fundendo humores mouent, quàm abſumunt. Itaque duco conducibilius ſi lixiuia fiant ex cineribus priùs lotis, vel extinctis irrigatione aquæ aut vini, aut aceti cùm adhuc calent, & lixiuium ex alto inſpergere ſupra commiſſuram coronalem. Cùm ob fluxũ ſanguin. vel ob os fractum non eſt tutum ſoluere ligaturam partis vulneratæ, dolentis partem irrigamus ex alto. (Nã ictus frangitur à faſcia) ol. roſ. cùm volumus inflammationem prohibere, violaceo, cùm dolorem ſedare.

Ad lithargum. ℞. fol. hyſſop. origani, calamen. puleg. an. M. ß. ſemin. aniſ. fœnugræ & coriand. cum aceto præparati ana 3. 2. florum ſtechad. arab. & roſmari. ana p. 1. fiat decoctio ad ℔. 1. in qua irrigetur caput. Vel ſic,

℞. radic. acori, cyperi, & irid. ana ʒ. 2 fol betonicæ, ſampſuci, ſaluiæ, origani, calamenti ana M ß. corti. citri ſicci 3. 3. ſeminis aniſ. ʒ. 1. ß. coriand. præparati, granorum tinctorum ana 3. 1 ½. florum vtriuſque ſtecad. ana p. 1. fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquæ, deinde irrigetur caput, addendo ſi ſit contumax morbus & à materia frigida, aquæ vitæ ʒ. ß.

Suffitus.

SVffitus fiunt vel ad voluptatem, vel ad ſanitatem. Ad voluptatem ex bene odoratis, vt beniouino, ſtyrace, ladano, ambra & moſco. Ad ſanitatem quædam ex odoratis, quædam ex fœtidis, alia ex odoratis & fœtidis ſimul permixtis. Odorata fiunt forma ſpherica maiore, quæ poma odorifera dicuntur. Quædam minore ſpherarum precariarum inſtar, quas mulieres carpo circumuoluunt,

uoluunt, vel collo ſuſpendunt. Fiunt ex ambra, moſco, ciueta, & carbone ſalicis ad molem augendam aut nigredinem iniiciendam.

Fiunt etiam veluti balani, vel auiculæ, quæ vulgò cypræ vocantur, aut forma trochiſcorum, vt trochiſci de alipta moſcata, qui in morbis curandis ſucceſſerunt cyphis veterum.

Excipiuntur hæc mucilagine gummi tragac. vel arabici in aqua roſ. macerata.

Ad morbos curandos fiunt fumigia duplici forma, pulueris, ſcilicet aut trochiſcorum. Pulueres minùs conueniunt, quia citiùs abſumuntur, neque adeò commodè admiſcentur ea, è quibus parantur, vt fumigium illud, quod in officinis paratum inuenitur.

Ad catarrhos ſiſtendos, & ſiccandos ſic paramus. *Ad catarrhos ſiſtendos.*

℞. coriand. roſ. gummi hederæ torrefactæ an. ʒ. 1. nigellæ torrefactæ in aceto ʒ 1. ß. maſtich. thur. corti. thut. ana ʒ. 3. gummi iuniperi ʒ. 2. fiat pul. non admodum tenuis, quo ſupra carbones impoſito ſuffumigentur capitis operimenta. Poteſt etiam excipi mucilagine gummi tragac. & fiant formulæ lupinares.

Fiunt alia ad vlcera pulmonum exiccanda, quæ ex defluxione fiunt, ex reſiccantibus, aſtringentibus, & refrigerantibus, & his, quæ fuliginem faciunt. Nam fuligo vlcera conſolidat. Talia ſunt pix, reſina, terebinth. maſtix, gummi iuniperi, thus, & cortex eiuſdem, ſandala, auripigm. blatta bizantia, roſæ & capita papaueris, vt *Ad vlcera pulmo.*

℞. gummi hederæ torrefacti, coriandri, roſ. rub. ſandall. maſtich. myrrhæ, thur. & cortic. eiuſdem ana ʒ. 3. beniouini, ſtyracis, ladani puri, & hypociſt. an. ʒ. 2. auripigm. rub. ʒ. 1. excipiant terebinthina, & fiant formulæ lupinares, quibus fumigentur operimenta capitis. Efficax eſt ad vlcera aurium, narium, pulmonum & vteri.

Quòd ſi peruenerit vlcus poſt ſputum ſanguinis, & ſit cum inflammatione admiſcentur frigidis ea, quæ minùs calfaciunt, excipiuntúrque mucilagine, vel cera alba, vt plus fumi reddant, aut cum carbone, vt *Ad vlcus pulm. cum inflammatione.*

℞. coriand. præparati & roſ. rub. ana ʒ. 1. ladani puri & hypociſt. ana ʒ. 3. ſandal. rub. & albi, blattæ bizantiæ, capit. papaueri & cortic. mandrag. an. ʒ. 2. ſtyracis, benio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1141 sur 1293

©BIUM

uini ana ʒ.j. auripigmenti rub. ana ʒ. ß cum mucilagine gummi tragac. & arab. infusorum in aqua rof. q.s. Addito salicis carbone, fiant formulæ, vtatur vt priùs.

Ad tussim inueteratam.

Ad tussim inueteratam valet fumigium, quod paratur ex bechicis, vngula caballina, & aliis exiccãtibus: vt,

℞. radic. & foliorum vngulæ caballinæ ʒ. 1. foliorum marrubij ʒ. ß. styrac. myrrhæ, bdellij ana ʒ. 3. capit. papaueris, & seminis hyoscyami ana ʒ. 1. excipiantur terebinthina pice, & butyro simul liquatis: fiant formulæ, quibus fumigentur opercula capitis. Excipiatur etiam fumus per nares & os.

Ad suffocationem vteri.

Suffitus ad vteri suffocationem fiunt ex fœtidis, vt galbano, assa fœtida, blatta, castoreo, aut fragmentis plumarum, vel etiam ex simplicibus seperatim, vt si castoreum tantùm, vel assa fœtida calfacta naribus apponantur.

Ad menses mouẽdos.

Ad muliebria ducenda fiunt ex odoratis & aperientibus, quæ inutilia mihi videntur, nisi cùm ex congelatione humorum, vel nimia partium refrigeratione partes constrictæ sint: vt,

℞. myrrhæ, styrac. bdellij ana ʒ. ß. irid. asari, cumini ana ʒ. 3. opopan. ʒ. 2. foliorum puleg. vtriusque siccorum ana ʒ. 1. excipiantur terebinthina & butyro, fiat fumigium quo fumigentur per embotum tempore quo erupturi sunt menses. Calfacit, relaxat, neque nimium resiccat, quod fugiendum est. Nam quæ siccant, materiam absumunt, & partes siccando retinent.

Ad castigationem vteri.

Ad vteri castigationem & exiccationem paratur talis, quo post mensium purgationem vtetur: vt,

℞. alipræ mosc. vel gallæ mosc. ʒ. ß. beniouini, calami arom. ana ʒ. 2. cum mucilag. gummi tragac. fiant formulæ, recipiant fumum per infundibulum: vel sic,

Ad conceptum.

Ad calfactionem resiccationémque, & ad conceptus præparationem.

℞. ladani, mastichis, gallæ moscatæ, caryophil. macis, calamenti, galangæ ana ʒ. ʒ cyperi, ros. ana ʒ. 1. ß. hypocist. & castorei ana ʒ. 2. cum mucilag gummi tragac. fiant formulæ, quibus vtatur, vt prioribus, post mensium purgationem ante concubitum.

Ad procidentiam vteri ex fœtidis & astringentibus, vt repositus suo loco maneat: vt,

℞. bitu-

℞. bituminis & lapidis gagatis an. ʒ. 2. vineæ ʒ. 2. caſtor. cyperi, radic. biſtortæ, copularum, glandium & balauſtiorum ana ʒ. 3. excipiantur cera, fiant formulæ, quibus ſuffumigentur per embotum. Fiunt ſuffumigia particularia ad dolorem iuncturarum, quibus ſuffitur lana, aut bombax, deinde parti apponitur ex digerentibus & reſiccantibus, vt *Ad procidentiam vteri.*

℞. foliorum abſynth. anthos, ſtechados, chamomillæ ana ʒ. 2. myrrhæ, ſtyrac. beniouini ana ʒ. 3. excipiantur terebinthina, fiant formulæ, ex pyitithe lapide ſuffumigetur durities neruorum, vel aliis miſceantur hoc modo. *Ad dolorē iuncturarum.*

℞. marchaſitæ ʒ. 2. propoleos ʒ. 3 bdellij, myrrhæ, ſtyrac. iridis ana ʒ. ß. cum terebinthina fiant formulæ.

Ad prouocandum ſudorem in morbo Italico, & eum curandum fiunt ſuffitus, quibus interdum totum corpus ſuffumigamus, aliquando partem aliquam tantùm, in qua poſt totius corporis curationem morbi remanent quædam reliquiæ, vt cùm vlcus in mentula, pede, vel aure, vel alia parte externa remanſit. *Ad prouocādum ſudorem.*

Fiunt autem potiſsimùm ex cinabrio, in quo argenti viui plurimum ineſt. Adduntur quædam odorata, quæ etſi non iuuant, caſtigant tamen fœtorem medicamenti. Alia iuuant vt ſtyrax, beniouin, vt

℞. cinabaris ʒ. 2. ſtyrac. beniouini ana ʒ. 1. myrrhæ, corticis pini ana ʒ. ß. cum terebinthina formentur formulæ, fumigentur loco calido, & in principio habeant caput extra eminens, ne lædatur vox, aut ſuffocetur, quod multis ob incuriam accidit.

Si crus, aut brachium, aut alia pars laboret in morbo Italico, poſt vniuerſalem curationem fumigetur pars illa recipiendo fumum per infundibulum.

Finis libri poſterioris, De formul. remediorum externorum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1143 sur 1293

©BIUM

PHARMACOPOLARVM OFFICINA, EODEM RONDELETIO authore.

CVM ægrotantium cauſſa, Lutetiæ, Antuerpiæ, Lugduni, Romæ, Monſpeſſuli, Tholoſæ, aliiſque multis locis verſarer, multa ſuperflua & inutilia, multa autem neceſſaria & vtilia, ad bene ægros curandos deſiderari cognoui, & vnumquemque Pharmacopolam pro arbitrio medicamenta parare, nullámque certam medicamentorum cóponendorum, medicorum ſequi regulam: quoſdam imperitos rei medicæ, aut barbaros Arabes imitantes. Has ob cauſſas toti Reipub. vtile fore putaui, ſi officinam methodicam parare breuiſsimè iudicarem, in qua neque vaſcula aurea, neque pyxides pictę viderentur, ſed ex qua remedia, ex non adulteratis, ſed optimis quibuſdam rebus compoſita, paruo ære comparare quiſque poſſet, plus in receſſu habitura, quàm in fronte promittat, quod longè aliter hoc tempore in officinis ſolet fieri. Nam qui officinam Pharmacopolæ parant, in hoc tantùm incumbunt, vt vaſcula aurea, & picta ſibi habeant, quæ plus ad oſtentationem faciunt, quàm ad neceſsitatem, vt vulgus illas officinas admiretur. Quòd ſi illam ſuperfluam & inutilem impenſam in componendis optimis medicamentis inſumerent, & ſibi, & ægroris longè meliùs conſultum eſſet. Sed ea eſt ferè omnium communis inſania, vt malint videri quàm eſſe. Huius inſaniæ fautores ſunt magiſtratus, qui in hos impoſtores deberent animaduertere. Item artium Profeſſores, quibus à principibus demandata eſt prouincia, vt eorũ officinas inuiſant & inſpiciant, ſi bene inſtructæ ſint rebus omnibus. & ſi, quæ parantur auxilia ad morbos propulſandos, talia ſunt, qualia eſſe debent. Qui autem

tem hanc commiſſam prouinciam, vel ob quæſtum, vel ob amorem contemnunt, grauiter peccant in Remp. digni ſanè, qui ſummàm cum ignominia à bonorum conſuetudine appellantur, qui vt ſuo officio fungantur, tantùm abeſt, vt pharmacopolæ refragentur, vt ſæpè ad id ſollicitent ac inuitent. Nam, vt qui malè agunt, lucé fugitant: ſic, qui bene hanc lucem amplectuntur, ſibi & ornamento, & vtilitati futuram intelligunt. Confidentiùs enim illis ægroti ſeſe committent, & liberaliùs medicamenta perſoluent, cùm nos diligentiæ eorum & fidelitatis teſtes habebunt. Hoc potiſsimùm Pharmacopolæ curandum, diligentérque obſeruandum eſt.

Inſtructurus officinam, ante omnia curet, vt ſimplicia optima, & ſelectiſsima ſibi vndiquaque comparet: comparata ſingula diligenter à putredine conſeruet: Ita ordine diſponat, vt omnia ad manum ſint, & ex his cõpoſita medicamenta certis temporibus paret, & parata ſeruet. Sed quæ illa ſint, & quomodo conſeruanda, aut in ordinem digerenda, paucis docebimus.

A quibus petantur medicamenta.

MEdicamenta petuntur ab aëre, aqua, terra, lapidibus, plantis, animalibus. Quæ ab aëre, vt manna, quod mel aëreum dicitur à Galeno, quòd in aëre & corporibus colligatur.

Ab aqua petuntur medicamenta: dulci, vt pluuiali, fontana, fluuiali, ex qua herbæ naſcuntur, vt Lentigo aquatica, Acorus vulgaris, Nymphea, Stratiotes aquatica, Hippuris fœmina, Lauer, Syſimbrium.

Ab animalibus aquatilibus, vt crocodilus, Piſcis, Teſtudo paluſtris, Ranæ, Cancri fluuiatiles, Oſtachi fluuiatiles, Anguillæ & multi alij piſces. Ex aqua ſalſa, vt Alcyonium, Sal, Flos ſalis, Spongiæ, Corallus vterque.

Ab aqua mixta ex dulci & ſalſa, vt Adarce, reperitúrq; in illis locis, vbi dulcis aqua miſcetur cum mari, vt in oſtiis Nili, Anguillæ, Aſphaltum & in mari mortuo etiam reperitur, & in quàmplurimis aliis locis, vt in eo fonte, qui vulgò fons (*de la Pege*) dicitur (*à Beauregard.*) Ab excrementis à terra, Herbæ, Arbores, Animalia, Metallica, Lapides, terræ variæ ſpecies. Ex herbis, vt Radices, Caules, Folia, flores, fructus, ſemina.

©BIUM

Ex animalibus integris parantur medicamenta, vt cicadis, vermibus, aſellis, cantharidibus, cancris, ſcyllis, locuſtis, vulpecula, galerita, trogloditibus, hirundinibus, cuculis, pipionibus, ranis, rubetis, torpedine, talpis, lepore marino, & terreſtri, & aliis multis ſimilibus. Ex partibus animalium & primùm à capite toto, vt ſmardis, lacertæ, leporis, muris.

A partibus capitis, vt cerebro leporum, paſſeris, cranio hominis & dentibus apri, equi aniſi, lamiæ Elephantis, lupi, vnicornis. A partibus animalium, vt corde porci, pulmone vulpis, hepate lupi, vulpis, capræ, hirci, canis rabidi, anſeris, echini terreſtris, erinacei, ranæ, hienæ, equi ſylueſtris, pulli onagri, aſini, rubetæ ventriculo toto vel interna pellicula ventriculi anſeris, & gallinæ, inteſtinis lupi, gallinæ, anſeris, leporis: renibus vulpis, caſtoris, lutræ, gallorum, ſtinchorum: teſticulis gallorum, caſtoris, lutræ, vulpis: veſica caſtoris, apri exiccata cum vrina in furno: cornibus & oſsibus cerui, tauri, vituli, hominis, leporis, elephantis hirci: cute ſerpentis, viperæ, vrſi, vituli marini, erinacei terreſtris & marini, ouis, leonis, ictiocolæ. Ab humoribus, ſanguine hominis, porci, columbarum, leporum, anatum, anſerum, hirci, veſpertilionum, tunnorum, teſtudinum terreſtrium, marinarum, & paluſtrium. A bile, vt piſcium, vranoſcopi, paſtinacę, bugloſsi: auium, vt aquilæ, milui, perdicis, gallinæ: quadrupedum, vt tauri, vaccæ, vulpis, hirci, lupi. Inſectorum, vt ſerpentis, lacerti. A lacte animalium, vt mulieris, chameli, caniculæ, vaccæ, capræ, aſinæ, ouis. A coagulo hœdi, leporis, vituli marini.

Ab ouis gallinarum, phaſianorum, formicarum.

Ab excrementis particularium animalium, vniones, quæ ſunt in oſtreis, moſchus, ciueta, œſipus, pili equorũ, vrſæ, hominis, talpæ, leporis, canis: vngula aſini ſylueſtris, equi, lychenæ equorum: cutis viperarum, ſerpentis, vrſi, vituli marini, erinacei terreſtris, & marini, leonis.

Ex balneis, & athletis, vrina pueri, apri, mulæ: ſtercore gallinarum, hirundinum, columbarum, lupi, canis oſſa rodentis, hominum, capræ, vaccæ, muris, lacerti, porci, aſini.

Ab adnatis, adipe hominis, porci, gallinæ, anſeris ouis,

gis,anatis,vrſæ,taxi,leonis,aſini, equi,tauri,capræ,hirci,ſerpentis,viperarum,vmbræ piſcis,vituli marini, anguillæ: cornibus, cerui, vnicornis, aſini indici, capræ.

Ab arboribus,vt radicibus,foliis,caulibus,corticibus, lignis,floribus, fructibus, ſeminibus, ſuccis, lachrymis, nucamentis.

Radicum aliæ ſunt aperientes,calfacientes, mollientes,extenuantes,digerentes,relaxantes,purgãtes,aſtringentes,temperatæ.

Aperientes, vt graminis, aſparagi, ruſci, fœniculi, apij, oluſatri, ſmyrnij, petroſelini, ſpicæ nardi, aſari, rubiæ maioris, quinque folij, cyperi, capparis, fu, filicis.

Extenuantes digerentes, vt ari, ſerpentariæ, zinziberis, coſti, enulæ campanæ, galangæ craſſæ & tenuis, calami aromatici, gentianæ, & cucumeris agreſtis, ſambuci cæparum,ſquillę, peoniæ, tapſię, mei,prancraſij, xiphi,iridis,piretri,ebuli,allij,porri,raphani.

Purgantes radices, centaurij maioris, rhabarbari, brioniæ,lapati acuti, hipolapathi, vtriuſque veratri, omnium tithymalorum, alipi, polypodij, turbith, rhapontici.

Temperatæ & cordiales, vt ſatirionis, cynoſorchis, borraginis, doronici romani, eriggij, paſtinacæ domeſticæ,ben album,& nigrum,quorum loco ſupponuntur radices borraginis,& bugloſſi.

Radices malacticæ, vt liliorum omnium, omnium maluę ſpecierum,acanthi,geranij maioris,tapſi barbati.

Radices conſtringentes, tapſi barbati, tormentilæ, biſtortæ.

Folia & caules, calfacientia cum aſtrictione, vt abſynthij omnes ſpecies,mentę balſamitę,ſaluię.

Calfacientia ſine magna aſtrictione, vt chamedrios, chamepithios,ſcordij,marrubij, hyſſopi,betonicæ, meliſſę, anthos, ſcabioſę, pulegij, regalis & ceruini, calamenthæ omnes ſpecies. Thlaſpi,iberis,rutę, ſtechados, lauandulæ,naſturtij,erucę, eriſimi, bechij, anagallidis, anethi,porri capitati,lauri,maioranę,parthenij,artemiſię,abſinthi,origani,ſabinę,ormini,fœniculi.

©BIUM

Media & minùs calfacientia, vt bugloſsi, borrag. a-grimoniæ, capillorum ven. Adriani vulgaris, callitrici, omnium maluarum.

Refrigerantia, lactucæ domeſticæ & agreſtis, portulacæ, cucurbitæ, ſolani, plantaginis, ſemperuiui, vmbilici veneris, hepaticæ, lenticulę aquæ, polemoniæ, telephij, polygonati.

Minùs refrigerantia, cichorij intybi, ſonchi leuis, roſtri porcini aſperi, endiuiæ agreſtis.

Laxantia, tithymalorum, thymeleæ, braſsicæ, ſi leuiter coquantur, chameleæ, mercurialis vtriuſq; , braſsicæ marinæ, ſcammonij, lapathi acuti, betæ, ſpinacij, lubricādo.

Qua methodo debeat ſibi ſimplicium promptuaria parare pharmacopœa.

HErbas in officinis habere debet, quæ vel calfaciunt, vel refrigerant, vel exiccant, & ſeruari poſſunt integris viribus. Quæ autem humidæ ſunt, in hortis ſunt conſeruandæ: aut obſeruandum, quibus in locis inueniri poſsint, cùm earum vſus erit neceſſarius. Quare diligenter montes, prata, littora, aliáq; loca conſiderare debet, & quæ herbæ in ſua regione fœliciter proueniant, & quibus careat, vt aliunde aduehi curet, vel ſi aliquas non habeat, quæ in locum ſubſtitui poſſunt. Nam quivnam ex tribus ſpeciebus calamenti habet, vel montanum vel pulegium regale, vel nepetam (vulgò herba cati) poteſt aliqua iſtarum carere. Quare quæ ſimiles vires habent, noſcat oportet, de quibus ſuo loco.

Herbæ in hortis conſeruari poſſunt, betonica, calamentum, pulegium vtrunque, origanum, ſampſucus, parthenium, ſtechas, mentha, ſatureia, hyſſop. ſaluia, thymus, chamepithis, chamedris, ſpodium, pollium, centaurium minus, abſynthium, eupatorium Meſuæ. Herbæ in hortis conſeruari debent, vt apium, oluſatrum, ſmyrnium, & ſimilia, violaria, lactuca, intybus domeſtica, nymphea, ſemper viuum vtrumque, telephium, portulaca, capillares omnes, cichorium, fumaria, bugloſſa agreſtis, plantago, malua, ſolanum. Semina & fructus reponuntur in vſus multos: ob id illa habere oportet, quæ ſunt in frequenti vſu. Hæc in vaſe fictili conſeruari debent, ne propter caliditatem ranceſcant, & ſic ordine diſpo-

disponere oportet. Semina frigida maiora sunt primi ordinis, cucurbitæ, melonum, cucumeris, citruli.

Secundus ordo, semina bonibacis, maluarum, violarum, bismaluæ, semen psilij. Tertius ordo, semina frigida minora, lactucæ, endiuiæ, scariolæ, plantaginis, rosarum, cydoniorum. Quartus ordo semen alkekangi, papaueris albi & nigri, hyoscyami alb, imandragoræ, cicutæ. Quæ ponuntur in eadem arcula, possunt substitui eo ordine quo disponuntur. Quintus ordo, quatuor semina calida maiora, anisi, fœniculi, cumini, lauri. Sextus ordo, quatuor semina calida minora apij, petroselini, ameos, pastinacę domesticę & syluestris. Septimus ordo, seseli, Massilienſis, Peloponenſis, Æthiopici, anethi, rutę domesticæ & montanæ, tapsiæ vrticæ, lauandulæ, spicæ, staphisagriæ, sinapi, carthami, ricini, porri, cæpe, bulbi, seminum contrà caulium, napi.

Enumeratis his, quæ pharmacopolæ sunt necessaria, sequitur, vt quando eorum sese offert vsus, vt promptè habeãtur, & quomodo id fieri possit dicamus. Cùm herbarum omnium natura similis nusquam sit, alięque sint substantiarum & qualitatum magis constantium, ita vt extra natale solum viribus integris ad vnum annum, vel plures seruari possint, modò rectè præparentur & recõdantur, vt hæ, quæ calfaciunt, refrigerant & exiccant: Aliæ autem, vt humidæ, vix octo dierum spatio sine putrefactione, & vix, nisi deperdita sua humectandi vi, seruari possint: opus est, vt his optimè consideratis omnem operam diligens pharmacopola conferat, vt ea in officinis suo tempore collecta, & conseruationi sæpe prępparata in totum annum afferuet, quæ domi annuam custodiam ferre poterunt. Si quæ è sua regione, vel qualia opus est, non possit cogere, ea aliunde sibi aduehi curet: potissimúmque ex his regionibus, in quibus natiuitas à doctis celebrata est scriptoribus. Quòd si nõ possit, vel sibi imponi timeat, alias noscat ac perquirat, quę aptè in locum poterunt substitui: idque non suo arbitrio faciendum, sed vt præcipienti medico indicare, quod penes se habeat, & de substituendo eã religiosè interrogare possit. Quæ autem illę sint, vt scias, ne idem mihi bis veniat repetendum, in sequens caput reiicio: in quo de horum

©BIUM

quæ in officinis ſeruanda ſunt, loco commodo, & ordine diſpoſito, ex ordine dicere eſt animus, ſuccedaneorũ tractatum particularem alias daturus. Quæ autem partitionis ſecundum locum obtinent, vel in hortis ſeruabuntur, vel quibus in locis ruri naſcantur, accuratè notabit, vel ſi nuſquam ob cæli inclementiam, vel concurſionis facilitatem ſeruari poſſint.

In hortis autem habebuntur apium, ollus atrum, ſmyrnium, & ſimilia, nec non violaria, lactuca, intybus domeſtica, portulaca, borrago.

Ruri, vmbilicus veneris, nymphea, vtcunque ſemperuiuum, telephium, ca. illares omnes, cichoreum, fumaria, bugloſſum vulgare: eáque præcipuè, quæ in vſum frequentiùs veniunt, vt plantago, ſolanum, malua.

Reliquorum omnium ſimplicium, quæ ab arboribus vel animalibus eruuntur, quanquam exſiccari poterunt, & ſine putredine conſeruari, primorum conditionem ſubibunt, vt etiam terræ, & mineralium, tum marinorum quælibet genera, hoc eſt, in officinis commodè ſeruari poterunt. Reliquorum autem quæ talem moram ferre non poterũt, perquiſitio diligens fiet, quando eorum neceſſarius ſeſe offeret vſus.

Herbas in officinis habere debet, quæ calfaciũt, refrigerant, exſiccãt, quia ſeruari poſſunt integris viribus. Quæ autem humidæ ſunt, in hortis conſeruandæ ſunt, aut obſeruandum quibus in locis inueniri poterũt, cùm eorum vſus deſiderabitur. Seruantur autem betonica, calamenthum, pulegium vtrunque, orig. ſamb. parth. ſtechas, menta, ſaturcia, hyſſopus, ſaluia, chamepithis, chamedris, ſcordium, centaurium minus, ceterach, abſynth. eupatorium Meſues.

In hortis haberi debent apium, ollus atrum, ſmyrnium, &c. Ex his, dum videbuntur exſiccari, ſucci extrahentur, & præparati, vt artis eſt, in reliquum annum ſeruabuntur: vt ſuccus hypociſthidos, vel ſyrupi præparabuntur, vt ſyrupus de ſucco endiuiæ & ſimiles, etiam violaria, lactuca, intybum domeſticum. Vel adnotare oportet quibus in locis naſcantur, vt vmbilicus veneris, nymphea, ſemperuiuum vtrunque, telephium, portulaca, capillares omnes, cichorium, fumaria, bugl. vulgare,

gare, præcipuè ea quæ in vſum frequentem veniunt, vt plantago, ſolanum, malua. Pharmacopola diligéter mó-tes, prata, littora, aliáque loca conſiderare debet, & quæ herbæ in ſua regione fœliciter proueniant quibúſque careant, vt eas alitũde aduehi curet. Debet habere & noſſe aliquas, quæ ſubſtitui in eorum locum poſſint. Nam qui vnicam ex tribus ſpeciebus calamenti habet, vt dixi, vel montanam, vel pulegium regale, vel nepatam, carere poteſt iſtarum aliqua. Ob eam cauſam, omnem diligentiam adhibere debet, vt quę conſimilem facultatem habeant, cognoſcat, & quæ efficaciora, & minùs efficacia: de quibus ſuo loco dicemus.

Semina & fructus plurimis vſibus ſunt commoda. Ob id ea in promptu ſunt habenda, potiſſimùm quorum frequens vſus eſſe ſolet. Primò ſemina frigida maiora, hoc eſt, melonum, cucurbi. cucu. citruli in vaſe fictili, ne ob caliditatem citiùs ranceſcant Prope ea collocari debẽt, ſemina bombacis, maluarum, violarum, pſillij, & cydoniorum. Poſtea ſemina frigida minora, lact. end. ſcariolæ, portul. plantag. & ſemen roſarum. His ſunt adiungẽda ſemina alkekangi, pap. albi & nigri, ac ſemen hyoſcyami albi: quibus adiungi poſſunt ſemina mandrag. & cicutæ. Poſtea reponenda erunt ſemina calida maiora, vt aniſi fœnic. carui, ſemina etiam calida minora quæ ſunt, ſemen apij, petroſelini, ameos paſtinacæ domeſticæ vel ſylueſtris. Iſtis adiũgenda ſunt ſemina ſeſeli Maſſilienſis, Peloponẽſis & Æthiopici. Semina rutæ, domeſticæ & montanæ ſiue ſylueſtris, tapſiæ, vrticæ, ſemen lauandulæ, ſpicæ, ſemen viticis, ſtaphiſagriæ, ſinapi, porri, cepæ, bulbi: ſemen contra caulium, napi, ſemen carthami, & ricini, loco minùs calido conſeruantur.

Fructus in loco minùs ſicco reponi debent, & in vaſis fictilibus potiùs quàm ligneis, vt eorũ humiditas, nimia ſiccitate, non reſoluatur. Simul reponi debent pruna, tamarindi, ſebeſten, iuiubæ: Ficus autem in alia arca, cum paſſulis, quibus adiungi poſſunt dactyli, amygdalæ, nuclei pinearum, auellanæ, piſtacia in ſuis putaminib. ſeruari debent: non enim tam facilè ranceſcunt, & nuces, & balanus myrepſica: ob id in ſacculis reponi poſſunt. Quòd ſi hi fructus à putaminib. excoriati ſint, locis fri-

©BIUM

gidioribus & minus ſiccis diutius conſeruantur Fructus Iuniperi,& oxycedri,iuniperi maioris,quam cedrum exiſtimo, baccæ lauri,hederæ, thymeleæ,chameleæ: baccæ myrthi cum fructu, ſumach & berberis, meſpila, & fabę,pyra ſylueſtria,mala cotonea per medium diſſecta, filo traiecta,ſuperiore parte officinæ ſuſpendenda. Corna ſiccari poſſunt,& cum myrtillis conſeruari, piper album longum,nigrum,cubebæ,grana paradiſi,cardamomum maius & minus Alio loco reponi debēt hordeum mundatum,& integrum,oriza & farina illorum ſeminū, ſem.lini,fœnugræci, & ſezamini radices odoratæ ſeruādæ ſunt in loco minùs calido,ſuperiori tamen, vt enulæ campan. Ireos venetiæ,& florentinæ,bechini,ſiue vngulæ caballinæ, galangæ maioris & minoris,cyperi calami aromatici Radicē ben albi & rubri ſi quis velit habere, collocet cum radicibus bugl. borrag. Liquiritiæ radix, conſolidæ,narciſci,ſquillæ,pācratij,zinziberis,mechin, quem puto cecacul. verum. Item cyperus babyloneus, quam terram meritam putabant,gentiana, azarum, valeriana, garyophillata, cucumer agreſtis, brionia, iarus,ſerpentaria,arum,aſphodellus.Radices apij, petroſelini, graminis, fœnugræci, aſparagi, in regionibus frigidis colligi debeant.Pro hyeme autem ſeruantur in ſubterraneo loco, vel in arena, quemadmodum in quibuſdam locis parare ſolent, & in caueis ſepelire ne frigore gelentur. In aliis regionibus ſufficit colligere pro hebdomada,quo tempore ſyr.parant, vel apozematis vtuntur medici,ne quotidiè cogantur extra vrbem quærere. Quod ſi quis habeat in horto,vel in loco vicino vrbi, optimum erit.Radices, lapathi acuti recentes, meliores ſunt & poſſunt ſemper inueniri, maximè apud nos etiam media hyeme,& eo tempore frequenter vtimur.Aſarum ſeruetur cum aliis odoratis, & ſpica celtica, ſpica nardi,ſchenanthos,flores violarum,nenupharis In eodem ordine bugloſſi,borrag. chamomilæ,meliloti, flores anthos, ſtœchados,ſaluiæ, lauandulæ, centaurij minoris, hiperici, androſemi, flores balauſtiorum citrinorum cum roſis, ligna, cinamomum tenue & acre, id eſt, cinamomum craſſum & aſtringens,quale eſt caſſia, ſandalus albus,citrinus & rubeus.

De

De collocatione medicamentorum in officinis, & in quibus vasis seruandum sit vnumquodque.

NOn sufficit suo tẽpore optima simplicia collegisse,& ad conseruationem præparasse,sed sic conseruanda sunt,ne pùtrescant loci humiditate,néve resiccata nimiùm,resolutione suam virtutẽ deperdant. Verùm inter medicamenta sunt ; quæ negligentiam pharmacopolæ ferre possunt, quæ dura & densa sunt,quæ à caussis procatarcticis non multùm læduntur. At quæ tenui sunt substantia, non sustinẽt iniuriam externi aëris, omnium minimè odorata & flores. Ob id vnumquodque in loco magis apto oportet disponere.

De medicamentorum collocatione, & ordine, & ratione.

VT omnia in officinis ad compositiones faciendas magis sint in promptu, & vt ita dicam, ad manum, ordo in collocatione sollicitè est obseruandus. Quod vt fiat, quantùm per præcedentis capitis canones licebit, locus in classes ita diuiditur,ita vt vnam humida,aliã sicca, tum etiam aliam frigida, aliam etiam & calida, tam simplicia,quàm composita obtineãt. Rursum classium, alia nobis propinquiora sunt, quæ vsus sunt frequentioris,alia secundo,tertio,& sic deinceps ordine,pro ratione vsus illorum:ita vltimum ea,quæ fortiora sunt. & minùs consueta,occupant,non amisso præterea titulo,imò singulis impositio, qui nobis quid in ea theca repositum sit, significet:nec diu nos anxios per officinam errare sinat. Hæc eo modo parabuntur,vt in plures diuisa arculas, omnia eiusdem ferè facultatis contineant. Liquida omnia vasis argenteis, vitreis, corneis, fictilibus vitreatis, conseruanda sunt : vt olea,resinæ, liquida vnguenta; quæ autem vnguenta ad refrigerationem parantur, in plumbeis. Resinæ, syrupi, & alia, quæ intus sumuntur, neque in vasis æneis, neque in plumbeis conseruanda sunt. Nam si Gal. aquã cisternæ reiicit, propterea quod per tubos plumbeos, & canales in cisternam defluat: quantò magis reiicienda medicamenta conseruata in talibus vasis, à quibus abraditur vel ærugo, vel ceruſa ? Ob id sunt conseruanda in vasis vitreis, vel fictilibus vitreatis,maximè si diu quiescere debent,& in his conseruari,vt solent pharmacopolæ. Adipes & vnguenta ex a-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1153 sur 1293

©BIUM

dipibus parata, in vasis plumbeis, vel argenteis conser-uanda sunt, vt à rancedine conseruentur. Semina & fructus in vasis ligneis, vt thiliaceis, buxeis, aliisque lignis, quę nullo odore sint prædita, & medicamentorum substantiam tenuem conseruare possint. In eisdem folia & flores recondi possunt, aut etiam in sacculis carthaceis. Quæ diffiationem desiderant & exsiccationem, in sacculis lineis conseruantur, vt radices aliquæ, quæ aerem ferre possunt ob densitatem, vt aristolochia rotunda, lõga, asphodelus, hermodactyli, bistorta, & similes radices. Arculæ sint hoc modo paratæ, vt tres aut quatuor, vel quinque arculas contineant, vt earum quælibet medicamenta, quę similem naturam & facultatem habent, reposita habeat, imposito cuilibet suo titulo ea parte, qua à nobis detecta est. In prima & secunda reponantur ea, quibus frequentiùs vtimur: in vltima verò, quæ fortiora sunt, & minùs consueta, vt videre est in tabula sequenti.

Tabula prima continentur.

COstus dulcis, tussilago, elenium, iris Florentiæ gentiana, aristolochia longa, clematitis rotunda, macis, nux moscata, asphodelus hermodactyli.

Tabula secunda.

COstus amarus, zedoaria, surumbet, mechin, zinzib. calamus odoratus, galãga maior & minor, cyperus, cynamomum & cassia, pentaphylli, cortex externus nucis moscatę, nux mosc. macis, folium malabatri, azarum, scœnanthum, spica celtica, spica nardi.

In hac tabella priùs posuimus zinziber, quia frequẽtiùs eo vtimur quàm mechin: quod species est zinziberis. Ab Arabibus forsan cecacul appellata. Si fortè vnum pro alio sumatur, nihil mali quidem sequetur. Surumbet, zedoariam & costum, in postremis articulis reposuimus: quia eis minùs frequenter vtimur. Hoc modo medicamentis dispositis, multo minori negotio parabuntur, vt quæ frequentiùs in compositionibus simul ponantur, simul inueniantur. Adde quòd medicamentorum dispositio *antiballomena*, quæ quid pro quo, appellantur, indicabit. Nam quæ in prima arca ponuntur, pro secunda poni possunt, & è contra, diminuto pondere.

Cùm

Cùm dicimus quantitatem augeri, volumus duplam ſubſtitui. Nam ſi medicamenta ſint adeò imbecilla, ſatius eſt eis non vti, quàm duplo pondere ea ſubſtituere. Nam moles medicamenti augetur, & vis aliorum minuitur. Vt omnia ordine digerantur, oportet locum in multas claſſes diuidere, & in vna claſſe partes ſuperiores & inferiorēs. Iiſdem claſſibus diſtinguēda erunt medicamenta calida, frigida, ſicca & humida, tam ſimplicia, quàm compoſita. Primùm igitur de ſimpliciū collocatione agemus, deinde de compoſitorum.

Tabula tertia.

SAntali citrini, ſantali rubri, albi, xylobalſamum, aſphaltus, lignum aloes.

Tabula prima radicum.

RAdix graminis, aſparagi, ruſci, apij, petroſelini, rubiæ maioris, rub. minoris, cortex rad. lauri, cortex populi, cortex fraxini, cortex rad. tamariſci, cortex rad. capp. aſari, ari ſerpentariæ, raphani agreſtis, cortex ſambuci, ſtaphis agriæ, radix dentillariæ, piretri, ebeni, ligni gaiaci, chynæ, ſalſæ parillæ.

Tabula tertia.

EPithymi, thymi, chryſocollæ, ammoniacum, lapis lazuli, elleborus albus, niger: colocynthis, alandal, diagridium; croci, cnidij, ſeminis catapuciæ, geniſtæ, radix tithymali, rapontici, quinque myrobalani, & rhab.

Prima tabula.

BOrrag. bugloſſi, liquyritiæ, ben albi, ben rubri, mal. biſmal. liliorum, tapſi barbati, biſtortæ, ciclaminis, quinque folij, geniſtæ, cucumeris agreſtis, eſulæ, turbith albi, polypodij, ſemen vrticæ, carthami, agarici trochiſcari, alandal, colocynthidis.

Tertia tabula florum.

FLores cœnanthes, roſ. cichorei, borrag. bugloſſi, nenupharis, violarum, ſambuci, meliloti, chamomilæ, ſaluiæ, ſtechad. anthos.

Tabula ſecunda.

CApita papaueris, ſemina mandrag. hyoſc. papaueris nigri & albi, portulacæ, citruli, ſcariolæ, endi. lactucæ, melonum, cucumeris, cucurbitæ, maluarum,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1155 sur 1293

biſmal. bomb. fœnug. lini, ſeſami, cumini, carui, fœniculi, anisi, portulacæ domeſticæ & agreſtis, petro. apij, rutæ agreſt. & domeſt. ammi, ſeſelli maſſilien. ſinapi erucæ, thlaſpi, naſturtij, ſeminis contra caulium, rapæ agreſtis, paliuri, ſeminis hiperici, milij ſolis, alchechangi, piper longum, album, & nigrum, geniſtæ, aſari, ſeminis hederæ, pſilij, cydoniorum.

Prima tabula fructuum.

CItri, ſeminis berberis, gallarum, ſumach myrtillorum, cytrini, balauſtiorum, cortex mali granati, vuæ corinthiacæ, paſſulæ cum ſuis vinaceis, dactyli, tamarind. ſebeſten, prunorum acidorum, ficuum, iuiub. paſſul. mundatarum. Quæ vſurpantur in officinis ſunt acetum, mel, oxymel, oxyſaccharum, ſyrupi, decoctiones, laxantia medicamenta, confectiones aromat. pul. pil. trochiſci, potiones medicatæ, olea, vnguenta, cerata, emplaſtra, acetum roſatum, ſambucinum, ſcilliticum, paſſulatum, mel. roſ. violatum, antoſatum, ſcilliticum, paſſulatum, oxymel ſcilliticum, Iulianum, diureticum, ſeu de rad. ſimplex gal. de calamenta, oxyſaccharum ſimplex, & compoſitum.

Syr. ſimplices, vt violaceus, de nenuphare, adiantinus, end. ſimplex, de pap. ſimpl. roſatus, myrtinus, de limonibus, de roſis ſiccis, acetoſus ſimplex, de menta.

Compoſiti, de duabus rad. end. de cichorio, de fumaria, de eupatorio, de abſynth. de menta, de ſtechade, glycirrhiza, de praſio, de arth. de iuiub. de pap. de bizantiis, & ſcolopendria, de quinque rad. de thymo, de epithymo, de pomis, de calamintha.

Decoctiones clyſterum, communis medicinæ, pectorales, medicamenta laxantia, mollia, vt confectiones: dura, vt electuaria.

Confectiones, diacaſia, diacatholic. diaphenic. indum maius, confectio hamech, hiera picra, hiera colocynth. triphera perſica, benedicta, diaſene, diaprunis, de pſilio, confectio alchermes, ex lapide non vſto, electuaria, de ſucco roſ. diacarthami, de citro ſolutiui.

Confectiones aromaticę, aromaticum roſat. aromaticum moſcat. pul. diambræ, diamoſchi, diarrhod. abb. diarrhod. ſyluij, triaſantalum, diatragacanthi frigidi, diat-

diaireos Salomonis, diapenidium ſine ſpeciebus, roſata nouella, philonium romanum, ſaccharum roſat. cum perlis, requies Nicolai.

Pilulæ communes, de hiera ſimplici, elephanginæ, aſſaieret, maſtichinæ, ante cibum, de quinque generibus myrob. aggregatiuæ, aureæ, de ſcarcocol. de agarico, de rhab. de fumo terræ, de lapide lazuli, lucis, cochiæ, trochiſci, diarrhod. de viol. de camphora, alchechangi, de myrrha, galliæ moſcatæ, aliptæ moſcatæ, de rhab. de ſpodio, de carabe, alandal, de capparibus, de agarico, de eupatorio, de abſynthio.

Olea, vt oleum roſ. de thymelea, myrthil. de frumento, cydoniorum, cicyonium, nenupharis, de iunipero, viol. phorum, liliorum, ouorum, chamomillæ, de myrrha, anethinum, rutaceum, irinum, cherinum, enulatum, de caſtoreo, de euphorb. coſtinum, maſtichinum, de menta, de abſynthio, anachardinum, muſcatelinum, de piperibus, laurinum, amygd. amararum & dulc. vulpinum, lumbricorum.

Vnguenta, marciatum, aragon, agrippæ, dialthea, reſumptiuum, baſilicum, populeum, aureum, apoſtolorum, ægyptiacum, album Raſis, citrinum, ceruſæ, album, rubrum de bdelio, de arthanita, fuſcum Nicolai, pompholigos, tetrapharmacum, enulatum, contra vermes.

Cerata, album gal. refrigerans, ſandalinum, œſipi, de pelle arietina, ſtomachicum Gal. diapente, ceratum, de vigo, ſiue de ranis.

Emplaſtra, de palma, ſiue diacalciteos, emplaſtrum diuinum, de betonica, ſiue de ianua, emplaſtrum diachilonis cum gummi, magni ireati, de meliloto, emplaſtrum oxycroceum, tetrapharmacum, emplaſtrum nigrum pro matrice.

Quas compoſitiones paratas habere debeat pharmacopola.

SImplicia medicamẽta, quò plura & meliora habebit pharmacopola, eò melior & ditior, munitiórque erit ad morborum expugnandorum remedia præparanda, compoſitiones neque tot, neque tantas habere oportet. Nam corrumpuntur, & multum mellis, vel ſacchari, vel aliorum ſimplicium abſumitur, nulla neceſſitate poſtu-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1157 sur 1293

©BIUM

lante. Illas igitur tantùm habebit, quibus nouit medicos illius regionis frequentiùs vti, quas fideliſſimè paret: deinde vaſis conuenientibus & aptiſſimis conſeruet, vt dictum fuit & dicetur. Permultæ compoſitiones ſunt, quæ omni tempore parari poſſunt. Ob id non ſunt parandæ, aut in parua quantitate propter ſubitos morbos. Ité aliquæ ſunt compoſitiones, quæ frequentiùs ſunt parandæ, vt habeamus & recentes & antiquas, qualia ſunt omnia, quæ ex opio parantur, vt theriaca, aurea Alexandrina, Aſyncritum, Philonium, Triphera magna, & cætera huiuſmodi medicamenta. Illa tamen commemorabo ex ſyr. confectionibus, aliiſque formis medicamentorum, quibus inſtructus eſſe debet, & quibus contẽtus eſſe poteſt medicus in morbis curandis. Nam oportet medicum vti propriis medicamentis temperaturæ, morborum cauſſis, aliiſque accidentibus, & communes cõpoſitiones magnà ex parte tales non ſunt. Ob id meliùs eſt nouas compoſitiones pro rei neceſſitate componere. Sed propter hyemis tempus & morbos repẽtinos, cogimur aliquas paratas habere. Et quia aliquæ ſunt compoſitiones, quibus ſtatim non eſt vtendum, vt Theriaca, aliiſque ex Opio, vt Pil. de Cynogloſſa, ob id illas paratas habere debet. Præterea ſunt aliquæ quæ certis tantũ tẽporibus parari poſſunt: vt medicamentum ex Cãcris ad canum rabidorum morſum, & Confectio alchermes, & alia multa. Ob id paramus & parata ſeruamus. Quia medicamẽta cõcoquentia & præparantia humores, prima ſunt, ob id primũ de illis dicendũ eſt. Sunt autem medicamẽta præparantia, vt ſyrupi, vel quòd iulep dicitur, vel medicamẽta ex aceto & melle parata, à compoſitionis materia, oxymellita dicta. Ex aceto & ſaccharo multa medicamẽta minùs compoſita parantur. Ob id oportet Pharmacopolam habere multas aceti differentias, vt acetum ſimplex ex optimo vino albo & tenuium partiũ, non autem ex fece, vt Lutetiæ parare ſolent, quod quidem acetum habet craſſas partes & paucas tenues, & potiùs conſtringit, quàm aperiat, incraſſat, quàm tenuet. Ex eo aceto parabitur acetum Roſatum, Scilliticum, Sambucinum, & Paſſulatum, quod quidem omni tempore parari poteſt. Sambucinum, quo tempore floret Sambucus,

eus, Roſaceum omni tempore ex roſis ſiccis, & meliùs, quàm ex roſis recentibus. Quod enim ex his paratur, facilè putreſcit & minùs odoratum eſt: quod ex ſiccis, magis ſiccat & magis odoratum eſt, magiſque conſtringit. Poteſt autem fieri acetum roſatum ex multis infuſionibus, vt ſit Syrupus roſarum laxatiuus, aut Syrupus de roſ. ſiccis. Hoc aceto debent vti medici in oxyrrhodini præparatione, & in aliis medicamentis reſiccantibus, repellentibus & conſtringentibus. Acetum Sambucinum ex floribus Sambuci primùm reſiccatis. Nam ob humiditatem facilè putreſcerent, ſi non ſiccati, in vaſis includerẽtur. Hoc aceto vti frequentiùs debent medici quàm faciunt, quia acetum, ſua natura, vita eſt melancholiæ, & mors bilis. Flores Sambuci magnam vim habent aduerſus atram bilem. Eam ob cauſſam in morbis melancholicis, in quibus timetur aceti vſus, Sambucinum magna cum vtilitate vſurpatur. Acetum paſſulatum omni tempore parari poteſt. Paratur autẽ ex aceto, quod mediocris ſit aciditatis, in quo macerẽtur paſſulę à gigartis mũdatæ. Debemus paruam quantitatẽ parare, tum quòd fieri ſemper poteſt, tũ quòd ob longam moram paſſulæ facilè putreſcunt, aut quia dulcedo minuitur, & acidus ille ſapor augetur. Optimum eſt illud acetum in affectibus thoracis & pulmonum, acetum ſquilliticum ex aceto & ſquilla paratur æſtatis initio, ſquilla priùs ex filo ſiccata. Concoquit pituitam in capite & ventriculo. Ex melle multa medicamenta parantur, vt mel. roſ. viol. anthoſatum, mel ſquilliticum. Mel autem paſſulatum dictũ eſt potiùs ſapa ex vuis paſſi, quàm ex melle. Ob id inter differentias ſapę poni debet. Mel roſ. hoc modo paratur.

Mel roſatum.

℞. Mell. optimi non antiqui, & crudi potiùs, quàm decocti aut leuiter cocti, addita aliqua quantitate aquæ dulcis, lib. vj. roſarum recenter reſic. in vmbra, & remotis vnguibus libr. ij Parentur, & ponantur in vaſe vitreo, vel terreo vitreato, & ſoli exponantur, & moueantur tertio quoque die, & vndiquaque incaleſcant, & obturentur diligenter.

Sunt qui ſuccum ponunt: Alij mediam partem ſucci, & aliam roſarum. Sed qui hoc agunt, non intellexerunt

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1159 sur 1293

©BIUM

mixtionis rationem. Nam si rosæ exiccatæ poni debent, succus nõ est ponẽdus. Sed quod rosæ exiccatæ magis cõueniant, quã recentes, hoc facile cognosci potest ex Mesue, qui saccharum ros. & mel rosatum ex siccatis rosis parari iubet. Ad hæc si recentes, vel succus ponatur, nimiã vim detergendi habent. At cùm mel natura sua sufficienter detergãt, nõ est augẽda illa facultas: sed tantùm voluerunt maiores nostri, mellis morsum, calorem & tenuitatẽ, ros. astrictione temperare. Meliùs parare in sole, quàm si decoquatur, quia floresomnes propter tenuitatem substantiæ & odorẽ non ferunt decoctionem: sed calor solis temperatus & longiori tempore agens, satis ista medicam. permiscet. Si autẽ ex floribus recentibus, vel succo paretur, tunc decoquere possumus, lẽto tamẽ igne. Si mel non decoquatur, minorem acrimoniam habet: si coquatur, acrius redditur. Non debet parari ex melle antiquo ob eius acrimoniam, neque ex melle sordido. Quòd si non sit aliud in promptu, priùs est despumandum. Sed ne acrimoniam acquirat, inter despumandum, adde aliquãtulum aquæ. Post præparationem mellis rosati, Pharmacopola debet liquidiorem partẽ separare, & transcollare, & illud dicitur mel rosatum collatum, ad potiones & alia medicamenta liquida paranda.

Mel violatum sic paratur.

℞. Mellis optimi non antiqui nec cocti ℔. iij. florum viol. leuiter exsiccatarum lib. j. ponantur in vase ad solem, vt supra de melle rosato ostensum est.

In affectibus thoracis, peripneumonia, pleuritide, & similibus conuenit.

Mel anthosatum.

℞. Mell. optimi triannis, quadriannis, aut antiquissimi ℔. iij. florum anthos semiexsiccatorum ℔. j. misce, &, vt priùs dictum est, in sole paretur.

Ex floribus autem parari debet, aut si quis velit eos præmittere, saltem conseruam anthos paratum habeat. Habet enim mel, cum cõserua, easdem facultates. Quare alterutro carere possumus.

Mel squilliticum ex Gal.

EX melle antiquo, aut priùs decocto fit, cui misce squillæ siccatæ in vmbra, manibus cõtritæ, quantùm volue-

volueris. Immittatur in vas ex quo fuerit extractũ mel. Deinde anguſto cooperculo operiens,& extrinſecus corium vniuerſo corpori vaſis circundans, & diligenter ligans, in locum omnino ad meridiem expoſitum repone, Aquilonis flatibus nullatenus obuium, vt ab ipſis perflari poſsit, & frequenter moueatur, vt vndiquaque incaleſcat.

Hoc idem fieri poteſt in aliis medicamentis, quæ ad ſolem parantur,debétq; mel ſquilliticum ex melle antiquo, aut priùs decocto fieri. Vbi ſummè detergendum eſt, vt ex pectore,pulmonibus, aliiſq; partibus, ad attenuandum, expectorandum & detergendũ hoc vtuntur.

De oximellitis differentiis.

EX melle ſimplici & aceto multa alia medicam. parantur, vt oximel ex duabus radicibus, oximel ex quinque rad. oximel diureticum, oximel ex liguſtro, ex calamintha, iulianum, ſquilliticum. Sed medicus tantùm parabit oximel ſimplex & diureticum. Nam hæc ſufficient. Qui enim diureticum habet, poteſt carere oximellite ex quinque aut duabus rad. oximel ex liguſtro & calamintha ex tempore parari poſſunt,neque frequenter illis medici vtuntur. Sed quia Dioſc. & alij antiqui herbas decoquebant in hydromellite,vel oximellite, hinc natæ ſunt tot oximellitis differentiæ. Oximel Iuliani parari non debet, quia laxantia medicamenta recipit, multáque alia venenoſa. Præterea acetum potiùs aſtringit, quàm laxat. Adde quòd oximel Iuliani, & ſimile, tentat neruos, & alias partes,quæ acetum pertimeſcunt. Acetum ſquilliticum parari debet ad conficiendum oxymel ſquilliticum, & ad aliquos vſus, vt ad dealbandos dentes. Eſt autem acerrimum medicamentum. Oximel autem ſquilliticum mitius eſt, & minùs lædit partes neruoſas, vt ait Galen. In conſilio pro Epileptico.

Parabitur hoc modo oximel ſquilliticum.

℞. laminas ſquillæ inter externam corticem & medias cortices lino contuſas, tanto interuallo, vt non ſe contangant. Siccabis in vmbra per dies quadraginta. (Non enim facilè ſiccantur ob viſcidum ſuccum, quem habent, & ſitum facilè contrahunt, ſi ſe contangant)

©BIUM

℔.j. ſed ligneo cultello conſcindes. Alios quadraginta dies in aceti boni ℔. 8. in vaſe *vitreato* oris anguſti bene obturato inſolabis. Mouere oportet, vt in melle ſquillitico dictum eſt. Acetum poſtea collabis, & vſui ſeruabis. Initio æſtatis præparabis antequam ſquilla floreat. Squilla quæ diu ſeruata eſt melior eſt ea, quę recenter extrahitur, quia ſiccior reddita eſt. Oxymel ſquilliticum parandum non eſt. Qui enim mel ſquilliticum & acetum ſquilliticum habet, oxymel ſquilliticũ in promptu parare poteſt, ſi partes mellis tres, aceti duas capiat. Quod ſi pertimeſcas, ne acrius ſit ob ſquillam, temperato oxymellite ſimplici, vel minorem quantitatem vſurpa. Eius compoſitio eſt ex ℔. duabus aceti ſquillitici & mell. deſpumati ℔.3. ſimul decoctis, quod nihil aliud eſt, quàm commixtio ſaporũ, & ne tot vaſa habere oportear, hoc carere poſſumus. Satius eſt acetum & mel habere. Nam melle vti tantùm aliquando cogimur, aliquando aceto per ſe. Facilè autem, qui vtrumque habuerit, prò vrgente neceſsitate commiſcere poterit.

Oxymel diureticum, quod communiter paratur, & pro ſyrupo de quinque rad. & ſui eſſe poteſt.

℞. radicum ſequentium mundatarum & inciſarum, ſcilicet radicũ apij fœnic. petro. ruſci, aſparagi ana ℔. 1. ſeminis apij, fœnic. ana ʒ. 1. Temperentur radices in ℔.5. aquæ fontis & in ℔. ſeminis aceti albi per diem naturalem, & in eadẽ aqua decoquantur radices primùm: poſtea adde ſemina apij & fœnic. quibus adde mell. ℔. 2. Decoquantur omnia lento igne ad conſumptionem tertiæ partis, fiat ſyrupus.

Aliàs legitur, in aquæ fontis & aceti albi ana lib. 5.

De Oxyſacchara.

ARabes ex aceto, ſaccharo, & aqua compoſuerunt ſyrupum acetoſum ſimplicem, quem Oxyſaccharam vocauerunt. Meſue etiam vocat & ſyrupum acetoſum, de quo ſuo loco dicemus inter ſyrupos. Sed Nicolaus Oxyſaccharum compoſuit, quo vti debet medicus in morbis biliоſis. Magis enim conuenit, quàm oxymel, propter ſuccum granatorum. Hæc medicamenta in frequenti vſu habenda ſunt, quia efficacia ſunt & facilè parantur. Oxymel pro pituita & obſtructionibus. Oxyſacchara pro biliоſis morbis, qui ſunt cum obſtructione. Syru-

ne. Syrupus acetoſus ſimplex, inter alios medius erit, conuenietq; vtrique deſcriptioni, ſed minùs, quàm oxymel, in pituita: minùs quàm oxyſaccharum, in morbis bilioſis. Cuius deſcriptio talis erit.

℞. ſucci granatorum acidorum ʒ. 8. (quidam addit acetiʒ.4.) ſacchar. ℔. 1. coquantur, donec ad formam ſyrupi veniant.

Hanc malim cum ſucco granatorum, vt aliquantulum differat à ſyrupo acetoſo ſimplici. Nam quod ex aqua, aceto & ſacch. paratur, non differt ab oxymelite. Arabes ex aceto & ſaccharo fecerunt ſimpliciter oxymel ſimplex, & magis compoſitum, ſed differunt, quia magis conueniunt morbis bilioſis, quàm oxymel, & minùs pituitoſis.

Oxyſaccharum compoſitum ſic paratur.

℞. capill. ven. aſplenij, ceterach. philitidis, id eſt, linguæ ceruinæ, trichomanes, hepaticæ ana M. j. flor. viol. p. 2. rad. petro. ruſci, aſparagi, graminis an ℔. ß. coquantur omnia ſimul in ſufficienti quantitate aquæ. Deinde adde ſucci malorum granatorum acetoſorum ℔. 1. Infundantur radices mundatæ & inciſæ in ſucco, addendo parum aquæ. Tertio die coquantur ad ſyrupi conſiſtentiam addendo ſacchari quantùm ſufficit.

De ſyrupis.

SYruporum alij ſunt ſimplices, alij compoſiti. Simplices poſſunt fieri ex omnibus herbis cum ſaccharo: ſed ſufficit paratos habere ex communioribus, & ex his, quæ omni tempore parari non poſſunt. Paratur ſyrupus violarum, nympheus, adianthinus, endiuiæ ſimplicis, de papauere. De ſucco acetoſæ ibi nõ deſcribitur (quia ſemper parari poteſt) de fumaria ſimplex, ſyrupus roſat. ex infuſione recentium, ſyr. myrthinus, de limonibus, de roſ. ſiccis non paratur, quia quotidie parari poteſt. Relinquuntur de agreſta, de acetoſitate, citri, de ſucco cucurbitæ, de granatis, de ſucco roſ.

Syrupus violatus ſic fit.

℞. aquæ infuſionis viol. ℔. 5. ſacch. albiſſ. ℔. 4. miſce, decoquantur cum facilitate, & ſeruetur vſui. Item poteſt parari ex multis infuſionibus, quæ leniendo aluum laxabunt, qui diſtinguendus erit ab alio.

©BIUM

Syrupus nenupharinus ſic fit.

℞. florum nenupharis ℔. 2. decoque, & expreſsioni adde ſacchari ℔. 2. deinde decoquantur ad ſyrupi conſiſtentiam.

Syrupus capilli Veneris ſic fit.

℞. aquæ decoctionis capilli veneris ℔. 3. ſacchari ℔. 2. fiat ſyrupus, vt artis eſt.

Syrupus de fumo terræ.

℞. ſucci de fumo terræ depurati ℔. 3. ſacchari coll. ℔. 3. fiat ſyrupus.

Syrupus endiuiæ ſimplex.

℞. ſucci endiuiæ depurati ℔. 8. ſacch. coll. ℔. 5. & ß. fiat ſyrupus.

Syrupus ex infuſione roſ. recentium.

℞. aquæ infuſionis roſ. ℔. 6. ſacch. ℔. 4. miſce, fiat ſyrupus.

Syrupus myrthinus.

℞. ſucci myrtil. ℔ 12. decoque in vaſe vitreato, lento igne, ad conſumptionem tertiæ partis: deinde colletur, & accipe ex coll. ℔. 7. & infunde ſuper illud ſacchar. clarificati ℔. 5. fiat ſyrupus.

Syrupus de limonibus.

℞. ſucci de limonibus ℔. 1. ſacchari clarificati ℔. 3. miſce, fiat ſyrupus.

Syrupus de bugloſſa.

℞. ſucci bugloſsi depurati ℔. 4. ſacch. ℔. 3. ß. f. ſyr.

Syrupus de papauere.

Fit ad formam & ad præparationem ſyrupi violati, vide Nicolaum.

Syrupus acetoſus ſimplex.

Acetoſus ſimplex parandus in parua quantitate, quia ſemper omni hora nullóq; negotio parari poteſt, & qui oxymel habet, carere poteſt acetoſo ſimplici, quia ad pituitæ attenuationẽ præſcribi ſolet. Quare carere poſſumus. Sed quia nobiles mellis ſaporem vel odoré ferre non poſſunt, ob id parantur pro ipſis hoc modo. Cuius multæ ſunt deſcriptiones apud Serap. Aui. & alios. Nos verò Meſuæ deſcriptionem appoſuimus, quæ talis eſt.

℞. aquæ fontis ℔. 5. ſacch. ℔. 4. coquantur in vaſe fictili vitreato, in igne ſine fumo ad conſumptionẽ dimidiæ

diæ partis, ſemper deſpumando. Quibus adde aceti ℔. 2. Si autem imbecillum parare velis, vel ſi acetum ſit acerrimum, ℔. 1. ß. Si verò debile ſit acetum, ℔. 4. Et quando fortiſſimum parare voles, ℔. 4. aceti fortiſſimi. Etiam adde roſas, coquito ad ſyrupi conſiſtentiam. Si hoc ſyrupo ſtatim vti volueris, minùs inſpiſſabis decoquendo. Si verò diutius ſeruare, decoquendus erit magis. Hic ſyrupus oxymelli ſimplici reſpondet, medius inter oxymel & oxyſaccharum. Quòd ſi aqua fontis non ſuppetat, aqua fluuij, aut pluuiæ vſurpanda eſt, & cùm diutius ſeruandus eſt, conſulerem ex aqua pluuia parare, vt coram ruſtici parant, quia melius & diutius conſeruatur, nec timenda eſt aſtrictio, vt quæ acetum habeat.

Syrupus acetoſus ſimpl. { debilis / medius / fortis } *ex lib.* { duabus / tribus / quatuor } *aceti ſit.*

QVòd ſi acetum acerrimũ ſit, 2. ℔. pro 3. & 3. pro 4. poni debent, aut plus aut minùs aquæ, quod guſtu indicari debẽt, vt de poſca dicitur, quæ tunc bene temperata eſt cùm ſine moleſtia bibi poteſt. Sed quia coctura & ſaccharo, aceti aciditas temperatur, fortius eſſe debet, quàm in poſca.

De ſyrupis compoſitis, & quibus contentus eſſe debet aromatarius.

SYrupi compoſiti debent etiam parari aliqui, quia in declinationibus morborũ pro apozemate vtuntur. Medici rarò in principiis morborum, maximè ſi laxantes ſint, vti debent, qualis eſt de fumo terræ, de epithymo, de cichoreo cum rhab. Aliis non laxantibus vtendum eſt in principio, in magnis cauſſis, vt in febribus ardentibus ſpuriis, vt ſyrupo de rad. de bizantiis, poſtea ſyrup. de endiuia compoſito ad bilis præparationem, ſyrup. de ſtæchade ad pituitæ præparationem poſt oxymel & ſyrupum acetoſum, ſyrup. de iuiubis, de papauere ad incraſſandum, de liquiritia, de marrubio ad expectorandum & dilatandum. Sunt autem hoc ordine collocandi.

©BIUM

Syrup.de duabus rad.	Syrupus de liquiritia.
Syrup.endiuiæ compoſitus	
Syrup. de cichorio.	Syr.de praſſio.
Syr.de fumaria cõpoſitus.	Syr.de Artemiſia.
Syr.de eupatorio.	Syr.de iuiubis.
Syr.de abſynthio.	Syr.de papauere.
Syrup.de menta.	Syr. de hyſſopo.

ISti contentus eſſe debet, quia ſyrupus de bizãtiis fiet, addito aceto in ſyrupo de duabus rad. Syrup. de quinque rad. non differt ab oxymelite. Quare cùm eſt attenuanda & aperienda obſtructio, oxymel magis conuenit, vel ſi eum aquis aperientibus miſcueris Syrupo de hyſſopo carere poſſumus, quia medius eſt inter eos, qui extenuant & incraſſant. Quod ſi ſyrupi de iuiubis parti vni addantur duæ partes eius, qui de liquiritia eſt, erit idem ſyrupus, cum ſyrup. de hyſſopo. Syrup. de acetoſo, de ſuccis herbarum carere poſſumus, cùm ſyrupum de iuiubis compoſitum habebimus. Syrupo item de epithymo carere poteſt quicunque ſyrupum de fumaria compoſitum habebit. Hoc tantùm differunt quòd de epithymo calidior ſit, & magis idoneus ad ichores ſalſos & pituitoſos euacuandos: ſed facilè talis reddetur, infundendo agarici ʒ.i. pro ℔ i. ſyrupi. Quare ſufficit alium habere paratum. Quibus autem differant facilè cognoſcet, qui volet vtriuſque conferre deſcriptiones. Syrup. de cichoreo ſimplex, & de ſcolopendria non multùm differũt, ſi rhab. excipias. Qui enim de cichorio eſt, ſine rhab. poteſt parari, & quando vtendum erit, addetur ea portio rhab. quæ videbitur. Quia etiam minor quantitas eſt, vel etiam cum rhabarbaro euaneſcit eius vis & facultas ſoluens, conſtringens verò, nimiùm vires ſuas imprimit. Cùm ruſticis dare erit neceſſe, ſyrupum ex infuſione roſarum recentem vel ſuccum roſ. addere poterit, quò minor portio paretur. Parandus eſt rectè & in parua quantitate, quia pauci vtuntur ſyr. de cichorio compoſito. Syr. viol. & capilli Ven. non ſunt diſpenſandi compoſiti, ſed potiùs ſimplices. Nam capil. Ven. compoſitus cum iuiubis paratus, fit determinatus pectori: ſed minùs aperit, vel diſcutit, vel attenuat. Hoc igitur eſt facien-

faciendum, cùm vſus poſtulat. Syr. viol. compoſitus non multùm differt à ſyrupo de iuiubis. Relinquendi verò ſunt & hi ſimplices parandi, quæ ex ſimplicibus compoſitos, non contrà, facere poſſumus. De eupatorio addimus, quia ad hepatis imbecillitatem & refrigerationem, obſtructionémque facere cognouimus, nec vllum inueni huic reſpondentem. Syrupum enim de duabus radic. & ſyrup. de bizantiis olim aceto paratum, alio nomine dictum de dinari à barbaris. Hunc parari volumus, quia eſt ſine aceto: multò magis viris, mulieribus, & morbis, qui vſum aceti reſpuunt, conuenit, tum etiam, quia liberum eſt vnam partem acetoſi ſimp. vel parum aceti, cùm vſus poſtulat, addere. Eſt vtilis ad obſtructiones hepatis & lienis aperiendas, & bilis craſſæ extenuationem, citra magnam calfactionem. Sequi ſolet acetoſum ſimplicem, & poteſt accõmodari omnibus partibus obſtructis à bile flaua. Recipit autem hæc.

℞. rad. apij & fœnic. an. ʒ. 2. aut 3. ſeminis aniſi, fœnic. apij ana ʒ. j. ſeminis intybi, vel ſcariolæ ʒ. ß. facta per ſex horas maceratione, radices coquantur priùs, deinde adde ſemina, in ℔. decem aquæ fontanæ ad conſumptionem dimidiæ partis coll. adde ſacchar. ℔. 3. & reducantur ad ſyr. conſiſtentiam. Sunt, qui addunt radices intybi, vel ſemen. Sed cùm nomen acceperit à radicum numero, viſum fuit illa prætermittere, cùm dicere poſſumus nomen accipere, non ab aperiẽtibus, quæ ſunt duæ tãtùm: ſed vt detur cum decoctione aliarum rad. & fiat ſyr. de v rad ſi quis nolit vti oxymelite diuretico.

Syrupus endiuiæ compoſitus deſcriptione Gentilis.

SYrupus end. paratur ex herbis aperientibus & refrigerantibus modicè, quia vbi aperiendum & magis refrigerandum, vtilis eſt, vt in tertiana exquiſita, ordine tantùm mutato.

℞. hordei integri, capilli veneris an ʒ. 1. polytrici, lenticulæ aquæ, vel roſarũ recentium ana ʒ. ß. ſeminis berberis ℈. 2. fiat decoctio in ſufficienti qnantitate aquæ, & coll. adde ſacchar. q. ſ. quibus adde ſucci intybi, ſiue end & hepaticæ ana ℔ 3. & reſidentia facta, aromatizetur ʒ. j. ſantali albi & rubri, & ℈ 1. cinamomi boni.

Hic ſyr. ſine methodo compoſitus eſſe videtur, nul-

lóque ordine, in quo hordeũ non mundatũ, ſed integrũ eſſe legendũ duximus, quia deterget, & aperit, quod magis facit hordeum ſua externa cute, quàm interna parte qua obſtruit. Primo loco illud poſuimus, vt interea dum ſemina quæruntur, decoquatur, vt ſuam flatulentiã perdat, longiore coctura: deinde herbas, poſt flores, ne in diuturniore coctione eorũ vis in fumũ euaneſcat. Illud forſan nouum videbitur, quòd ſuccos non decoquimus, ſed in fine tantùm apponimus. Hoc autem fit, quia ſucci coctura vim amittũt. Ob id in clarificatione ponuntur vnà cum ſandalis, & cinamomo, dimiſſis alis, vt ligno aloës ingrato & incerto. Semen cydoniorũ, quòd multũ odorem inſpirat, & mucilagine ſua inſpiſſat, cùm extenuare potiùs ſit opus, reiicimus, ſeménq; berberis, eius loco, repoſuimus in decoctione, quia in clarificatione nihil præſtat, vt decoctio refrigerandi & attenuandi vim habeat. Cinamomum omnium humorum vitia caſtigat & emendat. Sandali non nocent cum rhabarbaro.

Syrupus de cichorio ſine rhabarbaro.

DVæ ſunt deſcriptiones, quarũ altera eſt Placentini, quæ eſt facilior: altera Nicolai Florentini, quæ magis eſt efficax ad obſtructiones hepatis & refrigerationem, ſed difficilè paratur ob vocum ambiguitatem. Nec mirum, ſi Pharmacopolæ non conueniant in huiuſmodi ſyrupi præparatione, cùm nec ipſe Nicolaus ſibi conſentiat in interpretatione taraxiconis, cicerbitæ, endiuiæ, ſcariolæ. Ipſe enim dicit, endiuiæ vtriuſque per end. ſcariolam ſeu intybum domeſticum intelligens. Quòd ſi id eſt verum, cur addidit ſcariolam? Quare neglectis interpretationibus barbarorum, nos ſumus intẽtionem ſequuti. Hoc autem modo putabimus, & in hunc ordinem reducemus. Eſt enim ſine methodo deſcriptus. Nouerat enim tantùm herbarum nomen facultatémque & figuram ex commentariis, erátque magis ad congregandum, quàm ad digerendum natus.

℞. radic. aſparagi, fœnic. apij ana ℥.ij. glycirrhizæ ℥.j. intybi domeſtici & ſylueſtris, & dentis leonis (quem taxariconem vocant, nos chondryllam Dioſcor.) ana M.ij. cicerbitæ ſiue roſtri porcini, ſiue ſonchi læuis, hepaticæ ſiue lichenis, lactucæ ſatiuæ & ſylueſtris, fumariæ,

riæ, lupulorum ana M.j.hordei integri, ſeminis halycacabi ana ʒ.iiij.capil.ven.ſcolop.polytrici,cuſcutę ana ʒ.vj.fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquæ,& coquatur ad ſyru.conſiſtentiam,& clarificetur. Cùm ſyr.de cichoreo cum rhab.præſcribitur,tunc in ſingulis libris ſyrupi adduntur rhab.ʒ.iiij.ſpicæ nardi ϑ.iiij.puluerizentur in panno raro ligata, & decoquantur leuiter, & exprimantur: vel ſi infundantur in calido ſyru.exprimantúrque leuiter,melior erit,In hoc ſyr.poſteriora priora fecimus, vt diutius coquantur. Pro endiu.domeſtica & ſylueſtri, cichorium ſatiuum ſiue ſcariolam & cichor. quod picris ob amarorem Dioſcoridi dicitur,poſuimus. Nihil refert, ſi accipias illam ſpeciem, quæ eſt folio latiore, vel illam,quæ eſt anguſtioris folij. Nam eandem habent facultatem. Taraxiconem interpretati ſumus ex Nicolao Florentino. Putarem chondrylæ ſpeciem. Cicerbitam legimus, nõ cu. urbitam, quia cicerbita eſt, quam Græci Sonchum leuem appellant,noſtri roſtrum porcinum. Sonchi duo ſunt genera: alterũ aſperum vocatum, quod noſtri lactucam agreſtem falsò putant: alterum, quod noſtri cicerbitam aſperam vocant. Dicitur tamen ſonchus lęuis ad differentiam prioris: cùm erumpit, tenuitate quadam molleſcit,ob id dicitur lęuis. Cũ ſeneſcit, durior redditur. Quòd autẽ roſtrum porcinum non ſit,ſed ſpecies ſonchi, eſt manifeſtum ex Dioſcorid. deſcriptione. Alter tenuitate quadam molleſcit,in cibis appetitur, anguloſo caule ac tenui,interdum rubeſcẽte, foliis in ambitu per interualla diſſectis. In roſtro porcino omnia iſta reperiuntur. Eſt caule vacuo, rubente, tenereſcit. Demum cùm inueteraſcit,aſperum fit:ob id cicerbitam aſperam vocant,vt Hermolaus monſtrat. Lichenem dicimus pro hepatica, vt & Dioſcor. videat interpretationem qui volet. Hic ſyrup. lactucam ſatiuam & ſylueſtrem deſiderat. Quòd ſi endiuia vulgaris ſit lactuca ſylueſtris.quid accipient pro lactuca agreſti? Iam monſtratum eſt endiuiam vulgarem dictam ſonchum aſperam eſſe, quia ſimilis ſylueſtri eſt, & magis ſpinis horret,quod neque lactucæ, neque alteri poteſt conuenire. Lactuca agreſtis,herba eſt latiore folio,quàm endi. & molliore. Ad lactucam in hortis neglectam accedit,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1169 sur 1293

©BIUM

nisi quòd crispior est. Hanc vulgus aromatariorum non nouit: ob id permitto, vt pro ea lactucas amaras accipiant, quæ proximè ad earum naturam accedunt. Summitates lupulorum diximus, ne postea legatur lupinorum. Summitates lupulorum sunt accipiendæ, quia folia ficca sunt, & caules lignosi, & parum succi continét. Hordeum integrum, quia magis deterget. Sine rhabar. parari iussimus, vt syr. de cichor. simplex, cum syr. de cichor. cum rhabar. differret. Erit autem liberum dosim rhabarb. augere, vel pro pauperibus cum succo ros. vel cum syr. infusionis ros. parare. Valet hic syr. in æstuantibus stomacho & hepate, & in febribus aut inflammationibus hepatis, splenis, & aliorum viscerum, quia refrigerat & aperit sine calfactione. Bilem purgat leuiter. Quare in declinationibus febriũ dari debet, cum emulsione quatuor seminum frigid. maio. vel cum decoctione cicerum rub.

Syrupus de eupatorio.

℞. radicum apij, fœnic. intybi ana ʒ. ij. glycyrrhizæ rasæ, scænanthos, cuscutæ absynthij, ros. an. ʒ. 6. capill. ven. anisi, bedegar. id est, spinæ albæ succhahæ, id est, spinæ arabicæ, florum bugloss. aut radicum eius, anisi, fœnic. eupat. vulgaris ana ʒ. 5. rhabarb. electi, mastichis ana ʒ. 3. spicæ nardi, asari, folij an ʒ. 2. coque in ℔ 8. aquę ad tertiæ partis consumptionem. Col. adde saechar. ℔. 4. succorum apij & intybi ana ℔. 3. coquantur ad syru. consistentiam. Coquantur autem primùm radices cum herbis, in fine odorata, & succi clarificati addantur, ne eorum vis exoluatur. Hic ponere debemus eupatorium Mesuæ, non illud, quod à Dioscor. aut Auic. appellatur. Formam refert centaurij minoris, & exsiccatum flauescit, & valde amarum est, cum leui quadam astrictione. Calida est herba in primo, & ficca in secundo, quæ dicitur herba sanctæ mariæ. Pharmacopolarum eupatorium est canabis agrestis, vel eupatorium Auicennæ. Eius penuria absynthij & asari ana pondus dimidium apposuimus. Spica celtica, vel schænanthina substitui potest. Quare non erit difficile ratione eupatorij parare hunc syrup. Syrupus de eupator. Mesuæ non multùm differt à cichorio, nisi quòd fortiùs aperit, & magis calefaci[t]

facit, & ad hepatis imbecillitatem aptior est. Et quanquam sit difficilis paratu ob bedegar, succhahæ, id est, spinæ arabicæ, & cupatorij cognitionem, parari volo ob cachexias & malas intemperaturas humidas hepatis, & aliorum viscerum. Non nimis vexat pharmacopolas bedegar & succhaha, quia hoc nomine bedegar, *cynosbaton* significauerunt, vel male interpretati sunt. Ex ea excrementum quoddam simile spongiæ, quod spongiam bedegar vocant, vsurpant, forte quòd astringit & siccat insigniter. Vocauerunt Arab. vt patet ex Serap. & Dioscor. spongiam albam. Nostri Chamæleontem appellant falsò. Multò magis conuenire videtur succhaha, id est, spina arabica, quæ est similis superiori, nisi quòd valentius astringit & siccat. Quare pro illa spina, substitui potest spina alba, *cynosbate*, siue bedegaris, quia astringit insigniter citra calorē. Si quis folio vulgari vtatur, quia verum antiquorum folium non habemus, sed arboris odoratæ, vti potest spica nardi pro folio, vt quidam putant, augēdo illius quantitatem. Sed hoc non est omnino reiiciendum. Habet enim odorem & acrimoniam. Ob id potest præstare, quod olim præstabat folium indicum, & palustre, quod aquis natabat, sine caule & rad. vt Dioscor. scribit. Nos succi apij & end. an. ℔. 3. addidimus, quia multis erit certa iustáque quātitas, quam pro ℔. 2. ß 4. vt in syr. de bizant. interpretantur. Quia hîc additur magna quantitas decoctionis, ob id nimium sit amarus, minui aliquantulum quantitatem iussimus. In cachexia & hydrope optimus est, quia ex aperientibus & siccantibus, calfacientibus, & roborantibus hepar paratur. Habet aliqua astringētia & laxantia, vt rhab. quod dicitur anima hepatis, & astringit ac amarum est, vnde bilem trahit, quæ maximè in hepate redundat. Conuenit. aucto rhab. in febribus compositis diuturnis, & in locum syr. de cichoreo substitui potest, si detur cum decoctione cichorei, vel end. vel cum aquis earundem.

Syrupus de fumaria.

SYrupus de fumaria cum syrupo de epithymo conuenit adeo, vt alterum eorum sufficiat habere in officina, vt iam dictum est. Et quia ex fumaria conficitur, frequentior est eius vsus, & visum est illum retinere, alte-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1171 sur 1293

©BIUM

rum verò prætermittere, quanquam de epithymo efficacior est ad omnes ichores vacuandos, tam ſeroſos, quàm melancholicos. Sed quæ huic oporteat adiungere, quo ſimilis prorſus reddatur, docebimus. Hic autem ex his componitur.

℞. polypodij quercini ʒ. vj. liquiritiæ ʒ. viij. prunorum numero centum, paſſ. mundatarum ℔. ß. abſynthij ʒ. vj. cuſcutæ, florum borrag. viol. an. ʒ. j. roſ. recentium ʒ. j ß. epithymi ʒ. 6. aniſ. ʒ. ß. Omnium myrobalanorum ʒ. j. ß. fiat decoctio in ℔. x. aquæ pluuialis, vel fontis, vel optimi fluuij ad conſumptionem dimidij. In vna parte infunde tamarindorum, caſſiæ extractæ an. ʒ. 2. coquito ad conſiſtentiam ſyr. Coll. adde ſacch. diſſ. collati in vna parte decoctionis, & ſucci fumariæ an. ℔. ʒ. coquantur ad ſyr. conſiſtentiã ſenſim. A niſi ʒ. ß. addidimus, quia polypodiũ & alia medicamenta dulcia illud expoſcunt, ob flatus, quos gignunt, quod Meſues docet frequenter faciendum in cap. de Polypodio. Hic ſyrupus nullo ordine deſcriptus fuit. Ob id, quo ordine ſimplicia ſint de coquenda, diſpoſuimus. Omnes myrobalanos eſſe iniiciẽdos colligimus, ex interpretatione Meſues, qui dicit ſummam eorum, quæ hunc componunt, ad decem & ſeptem peruenire, quamuis in aliquibus citrini & chebuli tantùm ponantur pondere ʒ. 20. aut, vt alij ponunt, ana ʒ. 2 ß quod idem eſt pondus. Roſas nolumus expungere. Nam ſi recentes ponãtur, ichores ſoluunt cum aliis, & etiam per ſe. Quare tempore roſarum eſt diſpẽſandus. Quòd ſi non licebit eo tempore ſuccum roſarũ addere, ad ʒ. ʒ. imperabimus. Doſim auximus, vt efficacior eſſet ſyr. ad ichores euacuandos, quorũ cauſſa factus eſt, & in ℔. 10. aquæ pluuiæ: quia hæc medicamenta putreſcere prohibet magis, quod in hoc ſyr. eſt maximè neceſſarium. Nam propter prunas & tamarindos facilè contrahit ſitum. Ad dimidiũ tantùm aquam confumere voluimus, aut minuenda eſt aquæ quantitas, ſi ad ℔. ʒ. abſumenda. Nam ſi ℔. 10. ad ℔. 4. reducere oportet, duo ſequuntur mala. Primum, quòd aliqua medicamenta diutius decoquẽdo, vires perdant: alterum, quod hic ſyr. ſuapte natura ſpiſſus, ſpiſſior reddatur. Quòd ſi ad dimidium tantùm, vires medicamẽtorum ſeruabuntur,

tur,& minùs ſpiſſus erit,quandoquidem ſpiſſitudo hunc ingratum facit. Tamarindos caſſiam,neque diu decoqui neque ſine decoctione miſcere voluimus. Quòd ſi hic ſyr.partim ex ſucco fumar. partim ex ſucco mercur. paretur, efficacior erit, quòd hæc medicamenta mitiora ſint, neque poſſint mediocri quantitate purgare.quod erit ſi, vt practici imperant, detur in minori quantitate cum aquis. Quare dandus erit cum decoctione mercur. vel ex decoctione agarici, & ſimul, vt efficacior reddatur, ſyru. de epithymo,ſi detur cum decoctione thymi, calamentæ, ſtechad.agar. fœnic. & anifi.Iſtis ſuperat ſyrupus de fumaria ſyrupum de epithymo.

Syrupus de abſynthio.

℞. abſynth. Romani ʒ. 100.coquantur in ℔. 3.aquæ ad tertias.Fricentur manibus & colentur.Coll.adde vini albi antiqui & clari, mell.antiqui ana ℔. 1. coquantur in ſyr.Hanc deſcriptionem eligimus, quia quæ præſcribitur apud eundem authorem, recipit roſas, cydoniorum ſuccum, quæ multùm aſtringunt. Sed cùm hic ſyr. ſit non ſolùm ad ventriculum roborandum, ſed etiam ad purgandum per ventrem bilioſa recrementa, & per vrinas non poſſet hoc modo paratus conuenire,neque in declinatione febrium tertianarum ad bilis euacuationem, vt Gal.iubet dari.Quare vt communior eſſet ad omnia hæc,illam deſcriptionem reiicimus.

Quòd ſi quis ſpicam nardi, aut celticum adiungere velit, non repugno,quia per hæc eius actio corroboratur, & fortior fit.Hîc non aliam ſpeciem abſynth iniici volumus, quàm vulgare illud. Tale eſt verum Romanum, vt videre eſt in antiquis ruinis Romæ, in quibus tam frequens eſt, vt nulla frequentior videatur herba. Manifeſtum eſt ergo eſſe illud abſynthium ponticum: non enim ſeriphium,non xantonicum. Quare primam ſpeciem eſſe oportet.

Si quis velit magis aſtringere, addat cochlear vnum ſucci cydoniorum,cùm vti voluerit.

Syrupus de menta.

℞. ſucci mentæ ℔. 1. ſucci granatorum dulcium, & acidorum ad dimidium cocti ana ℔. 2. ſacchar. ℔. 4.in ſyr. decoquantur. Hic ſyr. ſemper parari poteſt, ſi ſer-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1173 sur 1293

©BIUM

uetur ſuccus granatorum, ſed commodiùs. Vere ob mentæ ſuccum, vel autumno ob granatorum ſuccum. Quòd ſi nō reperiatur menta bene humida, in eo ſucco mentæ ℔.1.ß. macera per 24. horas, augendo ſuccorum quantitatem, vel minuendo doſim mentæ ad ℔. 1. fiat ſyrupus cum ſacchari ℔. 2. Vtilis eſt ad vomitiones & ventris ſubuerſiones, ad ſingultus, ſtomachíque relaxationem, & appetentiæ magnam deiectionem. Malumus hanc deſcriptionem, quia ſimplicior & paratu facilior, & cum erit opus aſtrictione, licebit ſyrupum de cydoniis accipere, aut addere.

Syrupus de ſtechade.

AD partes refrigeratas, humoréſque craſſos attenuandos vtilis eſt, & in affectibus cerebri, qui hic ordine deſcribendus & parandus eſt.

℞. vuarum paſſarum enucleatarum ʒ. iiij. rad. pyretri ʒ.7. (pyretrum in nullo ſyr. ponitur, præterquā in iſto) calamynthæ, orig. thymi an. ʒ.10. aniſi ʒ.6. zinzib. piper. longi ana ʒ. 3. florum ſtæch. ʒ. 30. fiat decoctio (facta maceratione per 24. horas) in ℔. 10. aquæ & mel. ℔. 5. & fiat ſyr. in hoc ſuſpende cinamomi, calamin. arom. ſpicæ nardi, zinzib. piperis nigri & longi ana ʒ. 1. ligatorum in panno raro.

Datur cum aqua decoctionis ſpicæ vel roriſm. vel cum aquis hyſſ. betæ, ſaluſiis, & ſimilium. Hic ſyr. debet fieri cum melle, quia mel magis deterget lentos humores, ad quos coquendos fuit inſtitutus. Et quò diſpumetur meliùs, à principio mel ponendum diximus. Nam & quæ hunc ſyrupum complent, non ferunt magnam decoctionem. Sunt enim odorata & tenuium partium. Poſſumus prętermittere piper & zinzib. in decoctione, quia in clarificatione ponentur: ſed non multùm coquuntur. Forſam aliquis mirabitur, quòd crocum omiſerimus: quod non ſine ratione factum intelligere oportet. Nam hic ſyr. in dolore capitis, ſcotomate epilepſiáque præſcribi debet. At crocus tentat caput & lædit cerebrum, dolorem inferendo, vt ait Gal. de compoſitione hieræ agens, lib *catatopsu*. Ob id igitur crocum prætermiſimus. Nos tamen non latet vim habere coctoriam, ſi capitis dolorem non adferret, multúmque ad cerebrum effumaret.

Suffi-

Sufficiunt odorata alia, quæ in clarificatione & pòst, ſuſpenſa ſeruentur, & in ſyr. legata reponuntur. In hunc ſyr. pyretrum iniicitur, quo raro vtebantur in internis affectibus antiqui, ſed in externis tantùm vel ad pituitæ per os ſolutionem, vel ad dētium dolores. Ob id viſum fuit prætermittere, & pro pyretro rad. enulæ campanæ, quæ ad pituitam detergendam & alterandam vtilis eſt, vel craſſam galangam, quæ ab omnibus in affectibus neruorum accommodata exiſtimatur. Calaminthæ tres ſunt ſpecies: ſed parùm refert, quam accipias. Secunda tamen, quæ pulegium regale vulgò dicitur, extenuat & incidit potenter pituitam. Quare putarem præferendam & vſurpādam. Nota pulegium ceruinum eſſe diptamum Dioſcoridis.

Syrupus de liquiritia.

AD expectorationem & expurgationem pulmonum valet, & hoc modo paratur.

℞. glycyrrhizæ raſæ contuſæ ʒ. 2. capill. vener. ʒ. 1. fol. hyſſopi viridis ʒ ß. in lb. 4. aquæ fontis macerentur per 23. horas, coque ad dimidias. Expreſſum percoque cum mel. & ſacchar. ana ʒ. 8. ſapæ ʒ. 2. aquæ viol. ʒ. 6. fiat ſyru. Nota penidias non debere ingredi ſyrupos pectorales, quia incraſſant, niſi ex ſyrupo facere voluerimus eclegmata. Hunc ſyr. docent præparandum multa, vt ea, ex quibus ſuam potiſsimùm accipit facultatem, & effectus, quos præſtare ſcribit Meſue. Valet enim ad tuſsim antiquam, ad expectorationem, non in principio pleuritidis (nam quæ conſtringunt & dilatationem thoracis impediunt, non conueniunt, ſed quæ incraſſando ſiſtunt defluxionem, vt ſyr. violaceus, ſyr. iuiubinus, de papauere in tenuiſsima defluxione) ſed vt Meſue docet, ad tuſsim ant quam quæ attenuantia & detergentia deſiderat, & incidentia, qualia hic ſyr. habet. Dicitur de glycirrhiza, & vires ſuas aſſumit ab hyſſopo & adiantho, quam capillum veneris vocamus, quæ omnia attenuant. Recipit mel & ſacchārum. ob id penidias expunximus, quia ſyrupum incraſſant. In eclegmatis ratione optima ponuntur, quia medicamenta diu in gula adhærendo, aliquam partem in tracheam arteriam tranſumunt. Sed in ſyrupis, qui non ſolùm tranſglutiendo

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1175 sur 1293

ſenſim, ſed bibendo aſſumuntur, vt ad pulmones veniãt, & detergeant partes, oportet aliquam ténuitatem partium ineſſe: ſaltem non eſſe craſſos, vt qui per anguſtiſſimas vias ad pulmonem peruenire debeat. Ob id in nullo ſyru. addi debent, ſed cùm modo eclegmatis vti volumus, oportet admiſcere tragacanthum, & alia viſcida. Aquam violarum ponimus, non autẽ roſarum, quia, hæc ſputum retinet ſua aſtrictione: illa refrigerat, citra aſtrictionem, & laxat pulmones. Item temperat ſiccitatem. Nam ſicca non debent eſſe nimiùm, quæ ad expectorationem inſtituuntur, ne ſputum & pituitam reſiccent & retineant: quod Gal. docuit obſeruandum, ſecundum locos, de remediis pulmonis agens. Loco penidiarum ſapam potiùs addimus, quæ deterget & leuiter conſtringit, ſi detur ad defluxiones, compeſcit detergendo. Id Gal. ſecundũ locos docens, iubet Diacodium componere cum melle, cùm detergere volueris: cum ſapa, ad ſiſtendum fluxiones. Nam quæ detergunt, vt mel, fluxiones mouent. Hæc leuis aſtrictio ſufficiet ad partium corroborationem, quia partes dilatari potiùs, quàm conſtringi volumus ob ſuam actionem. Cæterùm aquæ ſtillatitiæ adduntur decoctionibus, cùm herbæ earum non habentur, & cùm volumus, vt medicamentum penitiùs penetret.

Syrupus de praſio.

SYrupus de marrubio paratur ad pituitæ attenuationem & expectorationem in hunc modum.

℞. rad. apij, fœnic. an. ʒ. 5. rad. glycyrrhizæ ʒ. 1. ireos ʒ. 3. praſij, hyſſopi recentis, capilli veneris ana ʒ. 6. calaminthæ ʒ. 5. paſſul. enucleatarum ʒ. 5. ficuum pinguium ſiccatarum num. 15. ſeminis maluæ, fœnugręci, ana ʒ. 3. ſeminis lini & cydoniorum ana ʒ. 2. Decoque in ℔. 10. aquæ ad conſummationem tertiæ partis. Coll. adde mel. & ſapæ ana ℔. 2. fiat ſyrup.

Hic ſyru. non eſt valde neceſſarius, & ſi velint medici, poſſunt carere. Nam ſi ſyrupus de glycyrrhiza detur cum decoctione ireos, & calaminthæ, vel hyſſopi, vel praſij; vel ſi ſyrupo de glycyrrhiza addatur ſyrupi de ſtœchade tertia pars, certè idem pręſtabit, quod ſyrup. de praſio; vel ſi ſyrupus de hyſſopo cum prædictis detur

tur. Præterea non eſt admodum gratus ob ſemen lini & fœnugræci. Recipit etiam mucilaginem cydoniorum, quæ non multùm iuuat. Hîc oportet marrubium & hyſſopum recentem ponere, ne nimiùm exſiccando, ſputũ retineant. Adde quòd marrubium viride probatur in hac compoſitione. Penidias expunximus & ſapam addidimus, quæ magis conuenit, ſed etiam doloribus renum & colli poteſt conuenire. Detergit enim, & lenit partes exaſperatas, & modicè calefacit. Ventrem leniendo & incidendo laxat, maximè ſi cum decoctione praſij & herbarum remollientiũ detur, & cum decoctione maluæ. Alio modo capite de Tuſsi deſcribitur à Meſue, & amygdalarum & pinearum nucleos, maſtichem, & cinamomum recipit: ſed hunc magis probamus.

Syrupus iuiubinus.

HIc ſyrupus quia mediocriter inſpiſſat defluxiones tenues, quæ fiunt, & iam factas inſpiſſat, & detergat aliquantulum, aſperitatéſque aſperę arteriæ emendat, in frequentiuſu eſt. Idcirco in officinis retinemus, qui ſi rectè paretur, medius eſt inter violaceum & ſyrup. ex capitibus papaueris, in húncque modum fit.

℞. iuiub. nnmero ſexaginta, hordei mundati, glycirrhizæ, capill. veneris ana ʒ.j. florum viol. ſeminis maluæ ana ʒ v. ſeminis cotoneorum, ſeminis papaueris albi, ſeminis melonum, lactucæ, tragacanthi ana ʒ. iij. decoquantur in lib. iiij. aquæ pluuiæ, vel fontis ad conſumptionem dimidiæ partis. In coll. diſſolue ſacch. clarificati lib ij. ß. fiat ſyrupus.

In hoc ſyrupo nihil immutauimus præter ordinem, vt illa ſimplicia ordine, & ſecundum artem collocarentur, atque fructus, radices, ac hordeum decoquerentur diutius. Tragacanthum in fine ponitur, ne longa coctura totum in mucaginem vertatur. Aquæ lib. iiij. ponimus, vt in ſimplici legimus. Quæ quantitas ſufficit, ſi legatur: vel legendam iudicamus, iuiubarum nu. lx. Quidam inepti legunt lib. x. non aduertẽtes illud l. ſo. ſignificare, non lib. Sufficerent aquæ lib. iiij. ſed hæc, quæ viſcoſa ſunt, & ſyr. inſpiſſant, nõ debent multum decoqui, quòd vis illà in externa parte ſita ſit, neque tragacan-

©BIUM

thum ſuſtinet longam cocturam. Quare diutius decoquendum eſt hordeum. Dein iuiubæ fractæ capil.ven.& flores viol. in fine iniici debent, & hoc fuit in cauſſa,cur minor quantitas aquæ addita ſit Sed qui non norunt naturam rerum,non poſſunt bene parare,& conquerunt de viſcoſitate. Si capita papaueris cũ ſeminibus pomantur,efficacior reddetur. Leuis enim inſpiſſatio eſt in ſolo ſemine.Saccharum clarificatum additur.

Syrupus de papauere.

SYrupus de papauere, quia vtilis eſt in inſpiſſatione, ſyrupum de iuiub. ſequitur,cuius deſcriptionem poſt ſyr. de iuiub. collocauimus, vt etiam Pharmacopolæ eo ordine diſponant in officinis. Ex papauere parantur duo ſyrupi: quorum alter ſimplex, quia minùs compoſitus: alter verò compoſitus dicitur. Sed horum duorum eadem eſt facultas. Compoſitum prætermittimus, ſumúſque contenti ſimplici. Nam catarrhus ſi incraſſandus,de iuiub.aptior erit. Quòd ſi non ſufficiat, adde ʒ.viij.ſyru. de iuiub. ʒ.j.ſyr.de pap. multúmque incraſſabit. Compoſitus tamen ad incraſſandum catarrhum, & ſiſtendum valebit magis, ſed ad ſtuporem inducendum minùs.Ob id multa ſunt addita,quę nihil faciunt ad conciliandum. His de cauſsis minùs compoſitum conſulimus,qui parabitur cum ſapa & ſaccharo. Qui autem cum ſapa paratur, vocabitur diachodium, cum ſacchar. verò ſyr. de pap de quo poſtea vt ſequitur.

℞. capita papaueris albi numero octoginta, ſeminis lactucæ ʒ. x.fiat decoctio in lib. iiij.aquæ pluuiæ ad conſumptionem dimidiæ partis.Coll.adde ſacch. ʒ. viij. fiat ſyr.Hunc ſyr. parant ex cap. papaueris albi & nigri, æquali pondere & numero. Sed cum papauer nigrum ſit periculoſum, & ſtuporem inducat, vel ſomnum profundum,idcirco viſum fuit albi quantitatem augere, & ad capita octoginta numerum reducere, & pro ʒ.x. quæ reſtabant, ſeminis lactucæ totidem addimus, vt ſequamur Auic.qui iubet non eſſe pertranſcundum, quòd pro nigro pap. ſeminis lactucæ ʒ. x. ſomnum conciliant, ob cuius occaſionem factus eſt.

Syrupus de arthemiſia.

POſt ſyr. de ſtœchade ſyr. de arthemi.poni debet.

℞.rad.

℞. rad. enulæ camp. rubiæ mai. fœni. petroſ. apij, peoniæ, cyperi ana ʒ. j. merc. pulegij, vtriuſque calaminthæ, nepetæ, origani, meliſſæ, betonicæ, ſtechad. chamædrios, camæpith. ſampſuci, ſabinæ, marrubij, ana M. j. arth. perſicariæ vtriuſque ana M. ij. ſeminis iuniperi, nigellæ Romanæ, libiſtici, petroſelini, aniſi, coſti, cubebarum, calami, aſari, cardam. valerianæ, cymi. ana ʒ. ß. radices infundantur in aqua pluuiæ & pauco vino albo. Coquantur in eadem infuſione radices primùm & herbæ, poſtea ſemina, odorata ſub finem, cum volueris auferre ab igne, & ſint vltima: cum melle fiat ſyr. Dari debet cum decoctione glycirrhizæ vel paſſular. vt addatur aliqua vis deterſoria. Quòd ſi in decoctione parum ſem. fœnug. vel rad. biſmal. vel conſolidæ mai. addideris, vt viſcoſitas horum minuat aſperitatem aperientium, quæ exulcerare ſolent eos, qui frequenter ipſis vtũtur, tutior erit huius ſyrup. vſus. Diuerſæ apud diuerſos reperiuntur deſcriptiones. Aliæ aliqua hucadmittunt, quæ cum ſyrup. hoc pugnant, vt illa vulgaris, quæ tamariſcum recipit: & alia aliæ, quæ parum faciunt. Nos verò ex omnibus collegimus hanc, in qua pro foliis rubiæ minoris, rad. poſuimus, quia ſunt efficaciores. Perſicariam vtranque addidimus, quæ & crateogonum dicta eſt, & multùm ad inſtitutum facit. Deinde in ordinem reduximus, quo debet parari. Sequitur ſyrupum de ſtechade, quia fortior eſt ad extenuandum & ad excalfaciendum pituitam, & ad partium neruoſarum vteríque exſiccationem, & in catarrhis antiquis. Si cum decoctione glycirrhizæ, & quatuor ſem. frig. ma. & paſſ. adminiſtretur, idem præſtabit, quod ſyr. de praſio pollicetur.

Syrupus de hyſſopo.

DIu ego dubitaui, in qua ſerie hic ſyrupus eſſet reponendus, vel in numerum eorum, qui incraſſant, vel eorum, qui attenuant. Nam rad. apij, fœnic. & fœnugr. recipit cum multis aliis detergentibus: ſed etiam hordeum mundatum, myxa, ſizipha, ſemen cydoniorum, tragacanthum, & ſemen maluarũ, quæ omnia inſpiſſant. Sed cùm incidentia & detergentia incraſſantibus repugnent, putaui fatius eſſe in medio detergentium &

©BIUM

incraſſantium reponi, eritque nobis vſui, cum nondum erimus certi, incraſſaréne, an attenuare oporteat, eá. que de cauſſa diſpenſandum curaui, cuius exemplar erit tale.

℞. hyſſ. mediocriter ſicci, rad. apij, fœnic. glyc. ana ʒ.x. hordei mundati ʒ.ſ. dactylorum à filiis mundatorum, & ficuum pinguium ſiccarum ana numer. x. paſſ. mundatarum ʒ.xij. ſiziphorum, m xarum an. num. xxx. capill. ven. ʒ.vj. ſemi. mal. tragac. ſeminis cydon. ana ʒ. iij Coque in lib. viij aquę ad dimidium. Expreſſioni adde ſapę & ſacch. ana lib. ij & fiat ſyr. Apud Meſ. quæ aliæ deſcriptiones reperiuntur cap. de tuſsi, quarum prior parùm diſtat à ſyrupo de iuiub. Altera huic traditæ non valde diſsimilis. Differunt tamen, quia hæc recipit ſemen apij & fœnic. non rad. & aniſum, illa ſemina cucu. Citruli vltra habet, neque dactylos neque penidias recipit. Ob id eam deſcriptionem voluimus relinquere, ac tantùm indicare ſemina potiùs, quàm rad. eſſe vſurpanda. Nam rad. non ſunt neceſſariæ ad inciſionem. At ſemina ſufficient. r id præſtant, & flatus diſcutiunt, qui pituitam chymoſam facientem tuſsim, & ſpirandi difficultatem inducunt, quia ſpatia pulmonum magis repleat. Præterea hîc ſyrupus ex hordeo & fructibus componitur, tum flatulentis, tum flatus gignentibus, quia dulcia relaxando ventrem, multorum flatuum gignendorum ſunt cauſſa. Quare non radic. ſed ſemina fœnic. & apij iniicimus. Quòd ſi aniſum addere volueris, erit melior & efficacior. Nam aniſum præter quàm quòd flatus diſcutiat, aliquid dulcedinis habet. Quare poterit ad expectorationem nonnihil facere.

De decoctionibus.

DEcocta multa in Meſuæ diſpenſario deſcripta ſunt, quorum aliqua hîc inſeremus, & alia omnino prætermittemus, tanquam ſuperflua. Nam talia non parantur, vt ſeruentur, quia ſeruari non poſſunt. & à ſyru. non differunt Quòd ſi in vſum trahantur à medicis, immutata præſcribuntur. Nos hîc decoctionem communem clyſteris, & medicinæ & pectoralem tantùm deſcribemus.

Deco-

Decoctio communis clysteris.

℞. Betæ, mal. parietariæ, branchæ vrsinæ, & mercuria ana M. j. furf. p. j. fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ. Quòd si addantur ʒ. ij. anisi & fœnic. melior erit decoctio. Omnia cerealia in parte externa vim habent detergendi. Item quæ easdem vires habent medicamenta, in æquali portione poni possunt, alioqui minimè.

Decoctio communis medicinæ.

DEcoctum commune medicinæ, quod hodie ad dissoluenda solutiua vsurpatur, sine arte & ineptè descriptum est. Fiat autem in hunc modum.

℞. hordei integri p. j. prunorum & pass. ana par. x. glyc. rasæ ʒ. ij. viol. p. j. anisi ʒ. j. fiat decoctio. Dicitur autem communis, quòd nulli parti aut humori sit destinata, vt est pectoralis, qua vtimur in affectibus pectoris, neque ad pituitã, bilem, vel melancholiam, sed tantùm leniens ad omnia excrementa. Idcirco tamarindos expunximus, quia lædunt ventriculum, & ad bilem præscribuntur, sed cùm communis paretur, non est necesse addere tamarindos. Anisum prætermissum addidimus, quia odorata semina cum medicamentis laxãtibus sunt admiscenda, vt Hipp. lib. de victu acut. imperat. Adde quòd pruna & hordeum flatus gignunt, quos discutere oportet.

Decoctio pectoralis.

DEcoctum pectorale dicitur, quòd magis ad partes pectoris destinatum sit, quàm commune, nihilque habeat quod parti non conueniat. Sed fuit hoc non minus ineptè descriptum, quàm prius.

℞. hordei integri p. j. gly. ʒ. ß. capill. ven. hyss. ana M. j. ficuum, dactylorum mundatorum, pass. enucleatarum, sebesten ana pa. vj. florum viol. bugl. ana p. j. anisi ʒ. ij. fiat decoctio, quæ vsui erit ad medicamenta laxantia pituitosa dissoluenda, vtilis ad detersionem & expectorationem in pleuritide. Istud dici potest decoctũ fructuum quo vtendum est, vt vult Mesue, ante concoctionem. In ordinem reduximus hanc decoctionem, & addidimus anisum ob rationem superiùs ab Hippoc. addu-

©BIUM

ctam. Appoſuimus ficus, quia parti magis conueniunt; & flores cordiales, vt borrag. & bugloſſi.

De laxantibus medicamentis.

LAxantia medicamenta vel ſunt mollia, vel dura. Mollia ſunt, vt confectiones, vt diacaſſia, catholicon, diaphœnicum, indum maius, cõfectio hamech, hiera picra, vel hiera colocynthidos. Dura ſunt, vt electuaria, electuarium diacarth. de ſucco roſ. de citro ſolutiuum. Vel ſunt pilulæ. Hæc ſufficiunt ad morbos curandos. Plura ergo habere, ſuperfluum eſt. Nos verò à communioribus incipiemus.

Diacaßia.

EX caſſia multa componuntur remedia. Hoc autem à caſſia nomen accepit, tanquam à nobiliori & præcipuo. Fiunt autem duobus modis, vel ex decocto herb. ſiccatarum, vel ex ſuccis. Quare ſuccorum tempore paranda erunt. Quòd ſi ex decocto parare velis, id omni tempore poteris. Hæc decoctio pro clyſteribus & pro pauperibus commune medicamentum ſit ad leniẽdum ventrem, ſic.

℞. ſuccorum violariæ, maluæ, betæ, mercurialis, parietariæ ana quar. j. ſucci abſynthij communis ʒ. ij. mell. lib. ß. fiat decoctio donec ad conſiſtentiam aliquam, vt mellis, reducantur. Cui adde caſſiæ recenter extractæ lib. j. miſce, & ſeruetur vſui. Quòd ſi ex decoctione parare volueris, fiat hoc modo.

℞. violariæ, mal. mercurial. betæ, pariet. ana M. j. abſynthij communis M. ß. fiat decoctio in ſufficiẽti quantitate aquæ, & facta forti expreſſione, adde mell. ℔. j. ß. miſce, fiat decoctio ad conſumptionem dimidiæ partis. Cui adde caſſiæ ℔. j. commiſceantur. Hæc compoſitio debet plus mellis habere propter aquam decoctionis. Expũximus ſuccum florum viol. ſufficit ſuccum habere herbę in priore: in iſta etiam ſufficit herba. Quod ſi quis velit in decoctione apponere, nolo propter viol. à communi opinione diſſentire.

De catholicone.

CAtholicon medicis in omnibus compoſitionibus laxantibus in frequentiſſimo vſu eſt. Non multùm à diacaſſia differt, niſi quia recipit, quæ magis laxant, vt

polyp.

polyp. ſenam, & rhab. Euacuat communia excrementa ventris, partim lubricando, partim attrahendo. Dicitur ob id catholicum, quaſi dicas vniuerſale, quòd non ſit vni humori deſtinatum & determinatum medicamentum, ſed in ventre, ſiue bilis, ſiue pituita, ſiue feces, expellit citra calfactionem. Componitur autem hoc modo. Fit decoctio ex polyp. lib. j. & poſtea addito ſaccharo, coquatur in ſyrupum, qui inſpiſſetur ſequenti puluere, & caſſia, & tamarindis. Puluis autem hæc recipit.

℞. foliculorum ſenæ ʒ. viij. rhab viol. polyp. aniſi ana ʒ. iiij. glycirrhizæ, penid. ſacc. candi ana ʒ. iiij. quat. ſem. frig ma. ana ʒ. j. Caſſia & tamarindi in prædicto ſyrupo diſſoluantur, poſtremò puluis. Hæc compoſitio delicatior & efficacior, & minori ſumptu fit, faciliúſque hoc modo paratur. Decoquatur polypod lib. j. & ʒ. iiij. quia polyp. craſſamentum conſtringit plus, quàm laxat, & multos flatus gignit, ventrémque lædit: quare melius erit decoquere. Decoctioni addes quatuor ſem. frig ma. ana ʒ. j. aniſi, viol. recentium ana ʒ. iiij. fiat decoctio in lib. xij. aquæ ad conſumptionem lib. iiij. diſſolue ſacch. lib. viij. Coquantur in ſyrup. In quo diſſolue caſſiæ, tamarind. ana ʒ. vj. aniſi triti ʒ. iiij. lyquiritiæ raſæ ʒ. ß. folio. ſenæ pulueriſ. ʒ. viij. ſucci roſarum ʒ. iij. fiat confectio. Alij habent, violarum recentium ʒ. iiij. aniſi ʒ. j. In diſſolutione verò caſſiæ, tamarind. ana ʒ. viij. aniſſ. triti ʒ. iij. Hæc confectio ſine rhab. imperatur, quia Pharmacopolæ non apponere ſolent, niſi vel antiquatum, vel corticem, vel fruſtula, quæ aſſeruant, cùm infuſiones ex rhab. parant. Quare ſatius erit non iniicere, quàm tale. Magis enim conſtringit, quàm laxat, maximè in ſubſtantia. Quare nos ſuccum roſarum ſubſtituimus, quia laxat ventrem trahítque bilioſa & aquoſa, vt rhab. Doſim auximus, vt efficacior redderetur & in minori quantitate laxaret, ne hæc compoſitio moleſta ſit ob eius molem. Quòd ſi ſuccus ponatur, erit minoris ſumptus, & pro pauperibus etiam ſic parari poterit. Niſi vererer reprehenſionem, pulpam prunorum pro tamarindis apponerem, tum quia ſi ſint acida, maximè bilem extingunt & ventrem laxant, vt tamarindi, tum quia paratu erit facilior. Fruſtra enim quæruntur exo-

tica, cùm ex noſtris medicamenta parari poſſunt. Penidias & ſaccharum candum addimus, ad ʒ ß. In hac compoſitione accipiuntur ʒ. viij ſacch vbi nulla amara reperiuntur. Penidiæ ad inſpiſſationem adduntur. Quare minorem quantitatem decoctionis accipiendo, vel inſpiſſando magis, ob ſuccum roſ. & lyquir additam, ſimilem conſiſtentiam addemus compoſitioni.

De diaphœnicone.

DIaphœnicon à dactylis nomen accepit, vt empl. diapalma, diaphœnicum, diachalciteos. Hęc autem compoſitio ad euacuandos craſſos humores facta eſt, quia in frequentiſſimo vſu eſt, erit hoc modo paranda.

℞. dactylorum mundatorum à filis. & piſtatorum & infuſorum cum vino albo per triduum ℔.v. vel ʒ.50. pinearum cum aqua hordei decoctarum ʒ. 40. turbith. ʒ. 35. (turbith apud Arab. accipitur pro omni radice purgante pituitam craſſam & viſcidam) amygd. dulciũ mundatarum ʒ. 30 ſcammonij ʒ.xij (ſcammonium decoctũ in malo cotoneo abiici debet. & caro cydoniorũ retineri) zinziberis, piperis longi, cinamomi, macis, galangæ, ligni aloës, fol. rutæ ſiccorum, aniſi, fœn. ſeminis paſtinacæ agreſtis, vel domeſticæ ana ʒ.ij. ß. Cinamomum omnium humorũ vitia emẽdat. Hæc compoſitio paucis immutatis optima erit ad pituitam craſſam & lentam euacuandam. Dici poterat ex turbith, vt meliùs intelligeretur. Dactyli ſunt eligendi recentiores, qui non ſunt immaturi. Nam maturi habent etiam aſtrictionẽ ſufficientem ad ſcammonij correctionem, & immaturi nimiùm conſtringũt pro compoſitione pituitoſa. Nam, vt docet Gal. 1. ad Glauc. abſynt. quod calidum eſt & ſiccum, non conuenit in pituitoſis affectibus ob aſtrictionem. Aliud enim eſt medicamẽtum ad craſſos crudóſque humores, aliud ad tenues parare. Scammonium, vt dictũ eſt, caſtigari debet in biliоſis medicamẽtis. In pituitoſis verò ſatis eſt, ſi aliqua ſint lenta, vel craſſa, quæ eius tenuitatem caſtigẽt, & ob id maturos dactylos volumus, quanquam Meſue aliter videatur imperare ſecũdum interpretationem aliquorum, per flauos intelligẽtes immaturos. Nam immaturi cholicũ dolorem augerent, nõ curarẽt, neque etiam ob morbũ cholicum, quem curare dixit, in aceto

mace;

macerare oportet. Acetum nanque conſtringit, & morſu ſuo inteſtina lædit dolentia. Quare in vino albo macerandos dactylos iubemus triduo, & in vaſe vitreato, ne ex ære, aut alia quapiam materia aliquid mali contrahant. Si autem molles ſint ſatis, non erit opus macera-tione. Si duriores, diutius macerentur. Quòd ſi in aqua & vino calidis macerentur, citiùs molleſcunt. Cõtunde diligenter, & per cribrum modicum, tum amygdalis ſimul tuſis tranſmitte. Poſtea accipe mellis libras vj aquę & vini infuſionis dactylorum libras xij. Decoquantur & deſpumentur, donec relinquantur ℔.iij. & ad conſiſtentiam mellis, reliqua tuſa & puluerisata miſce, fiat confectio. In hac compoſitione non cõueniunt authores. Alij enim penidias ex aqua hord. paratas, alij verò pineas legere volunt, id eſt, nucleos pineæ. Legendum tamen videtur, pinearum, quia magis conueniunt ad pituitæ præparationem. Detergunt & expectorant. Et quemadmodum amygd. iniicere iuſſit, ſic cenſeo nucleos pini intellexiſſe. Auget ſuſpicionem, quòd in quibuſdam exẽplaribus legitur, coctarum in aqua hord. melius, infuſarum in aqua hord. amygdalæ & nuclei, ne pingueſcant, in aqua frigid. macerantur. Sed hîc, vt magis detergant, in aqua hord. macerantur. Quòd ſi quis penidias velit admiſcere, non multùm peccabit. Nam & penidię, ſi ex farina vel decoctione parentur, detergunt leuiter. Lignum aloes, quia verum non affertur, habẽtq; ſaporem ingratũ, viſum eſt illud auferre. Quòd ſi quis ſantalũ citrinum, vel cinamom. velit ſubſtituere, magis gratum reddetur. Pro dauco ſemen paſtinacę agreſt. vel domeſt. ponimus, quia ſuccedanea ſunt. Mel deſpumandum, & decoquendum in ea aqua & vino, in quo dactyli fuerunt macerati, vt ſi quid viriũ depoſuerit in infuſione, reſtituatur, efficaciórque erit hoc modo parata, erítque medicamẽtum pituitoſum, & cholicũ dolorem ſedans, quia pituitã ſoluit, & non habet ea aſtringentia, neque caſſiam, quæ tormina excitare poſſet, & in diuturnis morbis efficaciſſimum medicamẽtum de turbith hoc tantùm dicã, quòd radix eſt cineritia & alba, pituitã ſoluens craſſam, neque amara, vt agaricus. Quòd ſi quis vero & bono turbith deſtituatur, agaricum infuſum in melle ſubſtitui poteſt

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1185 sur 1293

Nam ob cinamomum, galangam, anis. piper, fœnic. & daucum, pituitam craſſam ſoluet. & à longinquo purgabit. Nulla compoſitio eſt in Meſue, qu ſit cum iſta comparanda, tum quia nulla alia medicamenta, quæ molem augent, recipit, & quæ recipit, odorata ſunt, ventríque & ori non ingrata. Reſpondet quodammodo Indo maiori, ſed in alia forma, Arabico more deſcripta, pituitoſis medicamentis aſtringentia addita ſunt. Recipit enim ſuccum ápij fœnicul. cotoneorum, granatorum, & multa odorata aſtringentia, vt roſ. ſantalos, & alia multa, quibus poſſet carere. Hac medicus ad pituitoſos morbos contentus eſſe poteſt. Nam iiſdem medicamentis laxantibus conſtat, ſcammonio, ſcilicet, & turbith. Quòd ſi quis velit vti in articularibus morbis, timéátque nimiam humorum digeſtionem, addat myrob. vel rhabarb. in ſubſtantia. Illa laxabunt, & conſtringent. Sed in articulari morbo cùm materia defluit, non oportet medicamentis fortioribus mouere. Idcirco hæc vſui erit tempore, quo conſiſtit fluxio.

De Indo maiore.

INdum maius ſubiunximus, non vt diſpenſetur, ſed vt videant non multùm differre à diaphænicone, & quibus abundat, potiùs deteriorem confectionem faciunt, quàm meliorem, nempe iſtis aſtringentibus additis, & copia attenuantium, quæ augẽt molem & calorem eius.

Huius permixtio talis erit.

℞. cinamomi, garyoph. ſpicæ nardi, roſ. caſſiæ ligneæ, macis, cyp an. ʒ. iiij. ſantali citri. ʒ. ij. ß. aloes, nucis moſc. an. ʒ. ij. turbith electi ʒ. j. (lignum aloes & ſuccus cydon. non conueniunt compoſitioni Indi maioris) ſacch. penidiati ʒ. xx. galãgæ, heil, id eſt cardamomi, aſari maſtic. an. ʒ j. ß. diagridij ʒ. xij. omnia cum oleo amyg. foueantur, deinde accipe ſucci cydon. ſucci granat. apij, fœnic. an. ℔. ß. coque cum melle ad ſpiſſitudinem, & confice cum ſpeciebus. Pro Indo maiore, diaphænicone vtendũ cenſeo. Quòd ſi velis magis attenuare, diſſolue in aquis petro. vel adde diſſolutioni ſyr. de ſtæcha. ʒ. j. ß. pro doſi, & omnino ſimilis erit. & eadem præſtabit.

Confectio hamech.

CONfectio hamech non eſt prætermittenda, vtiliſſimum

mum enim est medicamentum ad ichores humorum prauos euacuandos. Sed ratio est componendi docenda: non enim sine magna molestia & difficultate paratur.

℞. myrobal. citrinorum ʒ. iiij. chebulorum nigrorum, rhab. ana ʒ ij. agarici, colocynth. polyp. an. ʒ. xv. absynth, thymi, senæ ana ʒ. j. viol. ʒ. xv. epithymi ʒ ij anisi, ros. recent. (ad odorem apertionem & corroborationem) fœnic. ana ʒ. vj. succi fumariæ lib. j. prunorum numero lx. vuarum, passul. mundatarum ʒ. vj. macerato dies quinque in seri lactis sufficienti quantitate, in vase vitreo stricti oris, & obtura, semel deinde feruefiant, fricentur, & colentur. Coll. adde cass. fist. purgatæ ʒ j. tamarind. ʒ. v. mannæ ʒ ij. frica manibus, colla, percoque ad mell. spissitudinem cum lib. j. ß. sacch. & ʒ. j. ß scammonij. Postremo die adde myrob. citrinorum, chebul. & ind. ana ʒ. ß. bellericorum, emblicorum, rhab. seminis fumar. an. ʒ. iij. anisi, spicæ nardi, ana ʒ. ij.

Hæc compositio videtur nulla arte composita & contra theoremata à Gal. Mesue, & aliis tradita. Nam infunduntur diutius & concoquuntur, maximè inæqualia, vt polyp. myrob. agaric. colocynthis, flores viol. ros. epith. thymus, rhab. Polypodium quidem coquendum & macerandum, flores minùs, epith rhab. non diu, ne vires resoluantur, vt neque flores. Quare videntur illa infundéda solùm, quæ dura, vt facilius eorum vis & succus eliciatur, vt ea quæ astringunt magis, quàm laxant, vt in myrob. & rhab. experimur. Nam facultas laxãs, quæ sita est in tenuiori parte, euanescit longa coctura, & astringens magis adaugetur. Quamobrem nos hoc modo parabimus, polypodium in sero lactis capræ, vel asinæ maceretur per 24. horas, cũ passul & absynth. ac decoquantur. Nam diutius seruatum serum putrescit. Deinde iniiciantur semina fœnic. agar. colocynth. thymus, epith. sena, violæ, rosæ, in sufficienti quantitate seri, id est, in ʒ. lb. fricentur manibus, & colentur. Coll adde lib. j. ß. sacch. Coque ferè ad spissitudinem mellis, postea adde succi fumariæ lib. j. Deinde dissolue cassiæ, tamarind. maceratorum in vna decoctionis parte ana ʒ. v. mel. viol. ʒ. ij. Reliqua omnia in puluer. redacta incorporẽtur, fiat confectio hoc modo. Succus nõ decoquatur, neque alia,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1187 sur 1293

©BIUM

quæ paucam aut nullam ſuſtinent decoctionem. Quòd ſi quis myrob. confricatas in ſucco roſ. & tamarind. coquere velit, modò non diu coquãtur, non repugno. Sunt enim laxantes: ſi decoquuntur, inutiles redduntur. Hæc compoſitio efficaciſſima eſt. Quare in minori quantitate danda eſt. Quòd ſi cum decoctione mercurialis detur, ſeroſa magis purgat. Colocynthis & agaricus in panno liganda, vel per collum colianda, ne agarici aliquid & colocynth. deſcendat. Aliud animadũerſione dignum de ſeri decoctione. Serum ad purgationem eligi debet, quod magis eſt acre vel aquoſum. Vtile eſt camelinum, vt & aſininum. Multum ſeri habent, & laxant, & detergunt magis. In horum penuria caprinum, quod acre eſt, & agninum vel ouile. Serum minùs laxat, & bene ſeparandum eſt à lacte. Nam caſealis ſubſtantia ſiſtit, & non laxat. ídque citiùs coctione longa, quàm florib. chamæleontis: ſeparare oportebit, & vtẽdum poſtea. Prohibeamus ne per quinque dies macerentur. Nam paſſul. & ſeram ipſam confectionem acidam redderent, & putreſceret, tandémque medicamenta corrumperentur. Sufficit igitur macerare 20. horis, & diutius coquere.

Triphera perſica. id eſt, delicata.

TRipheram perſicam poſt cõfectionem hamech collocauimus, propterea quòd non multùm ſunt diſſimiles in euacuando, niſi quòd confectio hamech ventrẽ lædit ob diagridium & colocynth. Triphera verò ventrem refrigerat, relaxatum cõfirmat, purgat ferè omnes humores cũ aſtrictione & refrigeratione. Recipit autem ſuccorum ſolani, intybi, lupuli purgatorum an. lib. ij. In quibus coque prunorum numero 50. follic. ſenæ orientalis ʒ. ij. viol. recentium lib j. ag. ʒ. j cuſcutæ ʒ. ß. ſpicæ nardi ʒ. iij. Decoquantur lento igne ſucci, donec ad lib. j. redeant, & in fine inijce epith. ʒ. iiij. myrobal. citrinor. ind. chebul. confricatorum in oleo amygd. amararum ana ʒ. ij. feruefiant: parum collentur, & in vna parte decoctionis diſſolue tamarind. recent. ʒ. iij. pulpæ caſſ. ʒ. iiij. mannæ ʒ. ß. Per ſetaceum collato, vt ſeparentur ſemina & cortices. In altera parte decoctionis & lib. ij. aceti vini albi diſſolue ſacch. lib. iij. Coquantur ad mel. ſpiſſitudinem, cui miſce omnia diſſoluta. Modicùm coquantur

quantur lento igne,cui inſpiſſationi adde rhab.tenuiſſimè pulueriſati ʒ. ij. myrob. citrinorum ʒ. ß.chebul. & ind. an.ʒ.j.bellericorum & emblicorum an ʒ. ß.ſeminis fumariæ,trochiſcorum diarrh abb.macis.maſtiches,cubeb. antiſpodij,ſandali citrini,quat ſem.frig.ma minutim inciſorum an.ʒ j. ß.aniſi ʒ.j.ſpicæ nardi ʒ.ij Triphe ræ multæ ſunt ſpecies, ſed hanc inter alias vſurpamus, quam vtile eſt paratam habere. Laxat enim & conſtringit citra calfactionem, neque nimiùm laxat aut cõſtringit. Hoc tamen mutamus, vt confricentur myrob.oleo amygd dulciũ.Quòd ſi timeatur nimia aſtrictio, confricentur oleo amyg.amararum. Iterum eſt vt antiſpodiũ vocatum, non ſpodium, antiſpodium ſcilicet, quod ex arbore vel fructu conſtringente paratum eſt:quale illud eſt ex ramulis myrthi vel oleæ, vel oleaſtro,vel malis cotoneis.Videtur hæc compoſitio nimiùm reſiccare. Sed quia datur in affectibus inteſtinorum humidis, ob id hoc medicamentum factum eſt.Sed hæc ſiccitas, caſſia & florib. viol.temperatur, caſtigatúrque ſufficienter quatuor ſem.frig.ma Si quis ſacch.rubrum vel mel.pro manna in illa decoctione ponat, medicamentum non minùs efficax erit: ſic nec ſi pro rhab. ſuccum roſ.quis ponat, parua illa quantitas nihil poteſt,vel nihil aliud, quàm mel,poteſt præſtare. Detergit enim leuiter,quod mel viol.vel roſ.ſimplex poteſt maiori pondere.

De citro ſolutiuum.

IN noſtris offic diſpenſatur electuarium in forma tabellarum quod effectu reſpondet diacarthamo, vocatúrque elect.de citro ſolutiuũ,ad differentiã non ſoluẽtis. A diacarthamo nõ multùm differt,niſi quòd hoc pituitã craſſam magis attrahit ob turbith. Altero illorum carere poſſumus: ſed quia eſt apud nos in maximo vſu, & caſtigata à Domino Falcone, nolui ego prætermittere. Subſtitui poteſt in locum diaturbith,quod eſt medicamentum purgans, ex cortice citri,ſcammonio,& turbith,cõpoſitum à recentioribus. Electua. de citro compoſitum ad euacuandam pituitam bili permixtam, non recipit craſſa & aſtringentia Quare in pituitoſis febribus non erit reiiciendum. Recipit pul. diatragacanthi frigidi cum diacarthamo,& carnem cydoniorum,& alia,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1189 sur 1293

©BIUM

quæ pituitam detergunt: alia quæ attenuant, & ad iunc-turas deducunt, vt in diacarthamo. Quare in morbo articulari diach. erit ex vsu: hoc verò in morbis pituitosis, si sine affluxu sint. In eductione pituitæ crassæ semper aliqua humida sunt permiscenda, ne nimium desiccata pituita educi nequeat. Compositio talis est.

℞. conser. cort. citri, viol. borrag. ana ʒ. x. pulueris diatrag. frig. turbith, diagrid. ana ʒ. j sacch. ℔. ij. misce, fiat elect. Hoc medicamẽtum corticem citri recipit pro materia, & medicamento ventriculum reficiente, & quia minùs astringit, cum turbith magis conuenit, & in morbis magis pituitosis non esset reiiciendum, sed potiùs eligendum, quia hæc compositio ad pituitosa est, ad quæ detergenda mel est optimum & magis aptum. Cõseruæ bugl. borrag. & viol. magna vtilitate ponuntur, quia humidæ cùm sint, siccitatem & calorẽ turbith & diagridij sua humiditate temperant, & prohibent, ne pituita exiccata difficiliùs expellatur. Nã, vt Gal. ait de pleurit. medicamen. aliquod miscendum medicamentum humidum, ne pituita exiccetur in thorace. Pituitam educentia prosunt magis in forma pil. idque propter longam moram, quæ est necessaria ad pituitæ crassitiem. Turbith & diagrid. ponuntur æquali pondere, quod minùs probo. Mitius esset, si diagrid. minori quantitate poneretur, vt potiùs iuuaret operationem turbith, quàm suã, nisi bilem traheret. Hoc medicamentum magis pituitosum est, quia si biliosum esset, non adderetur turbith, quod crassam pituitam trahit. Sed quando trahenda est pituita crassa, oportet iuuare actionem illam minima quantitate diagrid. quod accelerat turbith operationem Quare optimum erit, vt diagridij ʒ. ß. tantum ponatur. Nonnulli sacch. lib. iij. nos autem lib. ij. adiungi volumus, ne augeatur mole. Medicamẽtum efficacius erit cùm diagrid. dosim minuerimus. Reperitur & alia descriptio, quæ in hoc tantùm ab hac differt, quòd conseruam viol. non recipiat, quæ magis refrigerat & humectat, sed bugloss. Sed hæc differentia non est magna.

De diacarthamo electuarium.

IN forma sicca fit electuarium hoc, quod pituitam purgat satis potenter, & recipit detergentia & pituitam ducen-

ducentia, & ad accelerationem, aliquid diagridij. Vis medicamenti nonnunquam tanta eſt, vt à iuncturis trahat. Præparatur autem hoc modo.

℞. diatragacanthi frig ʒ. ß. carnium cydoniorum ʒ. medullæ carth. ʒ iiij. zinzib. albi ʒ. ij. diagridij ʒ. ij. turbith albi ʒ. vj mannæ granatæ, mell. roſ. collati, ana ʒ. j. ſacch. candi ʒ. vj. hermodactylorũ ʒ. iiij. ſacc. in aqua diſſoluti, q. ſ. fiat electuarium in tabellis. Hæc compoſitio eſt Arabum, quia ſolent ſemper ad corroborationem vẽtriculi & hepatis aliqua aſtringentia addere, vel ad impetum diagridij & turbith compeſcendum. Si penidiæ ponerentur loco tragacanthi, vel loco carnium cydoniorum, compoſitio magis communis eſſet ad omnes affectiones pituitoſas. Hanc compoſitionem aliqui non intelligentes componendi rationem vituperant, ſed nulla ratione, quòd efficacior ſit, ſoluátque nimiùm. Sed iſtis reſpondebimus medicamenta fortia in minori quantitate aſſumpta eſſe debilia. Præterea non animaduertunt hanc compoſitionem factam eſſe ad pituitæ euacuationem, quæ ſi à medicamẽtis ſiccioribus trahatur, propter exiccationem tenuioris partis difficillimè euacuatur. Vt igitur tẽperetur ſiccitas medicamentorũ, admiſcent diatragacanthum frigidũ, & vt faciliùs purgetur, mel & ſacharũ ad deterſionem. Et quia hac compoſitione vtũtur in morbo articulari, addiderũt carnem cydoniorum. Sed multò meliùs eſſet corticem citri conditi appoſuiſſe, vel dactylorum carnem coctam & contuſam, vt in diaphænicone. Deſideratur in hac cõpoſitione parũ aniſi ad flatuum diſcuſsionem. Nam hæc laxãtia & dulcia ſolent flatus gignere, quanquam zinziber incidendo pituitam & calfaciendo id facere poteſt, ſed non ſufficienter. Quare ſi aniſum, & fœniculum addideris, ſoluet cum minori moleſtia & læſione. Valet hæc compoſitio in pituitoſis, bilioſis, & melãcholicis affectibus, ſed in melancholicis ſi detur cum decoctione melancholiã purgante. Minùs conuenit in bilioſis. Carthami medulla pituitam purgat, & reddit corpus immune omnium obſtructionum. Diagridium purgat bilem. Ponitur autẽ in medicamentis articulorum ob duplicem rationem, tum quia facit medicamentum penetrare & operationem accelerat, tum quia

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1191 sur 1293

morbus articularis ex ſola pituita non fit, ſed bili admixta. Quomodo enim poſſet pituita in articulos penetrare ac peruenire, niſi opem ferente bile? Quòd ſi diagridium penetret, purgétque bilem, ideo morbis articulorum conuenit. Prodeſt ad euacuationem choleræ & phlegmatis. Purgat enim pituitam propter turbith, & medullam ſeminis carthami: bilem verò propter diagridium. Adhæc purgat humorem melancholicum, & ego multas febres quartanas curaui vſu diacarthami potius, quàm confectionis hamech, aut alio modo.

Electuarium de ſuccoroſarum.

EX ſucco roſarum paratur electuarium bilem flauam euacuans fortiter, neq; admodum calfaciens, quod in forma opiatę parari poteſt, vel in forma dura & ſicca. Et quia aliqui ſicca libentius, quàm humida accipiunt, optimum erit in formam tabellarũ reducere, vt maiores conſueuerunt. Huius medicamenti vice multæ ſunt deſcriptiones etiam in eodem antidotario, ita vt in dubio ſit Pharmacopola, quã debeat eligere. Quare non erit præter inſtitutum indicare, quæ omniũ magis probanda ſit. Alia enim eſt Nicolai, alia Meſ. alia Syluij, quæ eſt ſecũda Nicolai parùm mutata. Sed nos illam ſecundã magis probamus: Alia Tralliani, ſed cur deſcriptionem Nicolai potiùs, quàm aliorum præelegerimus & retinuerimus, danda eſt ratio, ne temere aut malo animo id factum eſſe exiſtimetur. Nicolai compoſitio quia efficacior & paratu facilior, idcirco à nobis eligitur. Illa verò Meſ. maiorem quantitatem trochiſcorũ recipit, quia nimiùm aſtringunt, & ſimul alia calida habet, vt galliam & crocum, quæ nihil aliud efficiunt, quàm corpus calfaciendo febrem ac bilem accendere, neque hoc impedire poſſunt trochiſci oxyacanthæ, id eſt, berberis. Molem etiam augendo medicamentum reddunt imbecillius, vt maior quantitas danda ſit ægro magno cum eius faſtidio & ſumptu. Altera quæ ad Syluium refertur, quæ parum ab illa Meſ. differt, media eſt inter Meſuæ & Nicolai compoſitionem. Ob id paulò melior, quòd expunxerit trochiſcos de ſpodio, & trium ſandalorum genera ſubſtituerit an. ʒ. vj. ex Nicolai compoſitione mutuò accipiẽs. Crocum abſtulit, gallam moſcatam reliquit, ſed cum melle

melle & facch. parandum docet, quod fieri non poteſt. Nam parùm conuenire videtur mel, quia hæc compoſitio ad bilem, non pituitam paratur. Adde quòd mel bilioſis aduerſum eſt. Præterea humidius redderet electuarium, nec poſſet commodè in formam ſiccam reduci. Denique moles eius aucta eſt multis medicamẽtis caſtigantibus & corroborantibus, quibus non erat valde opus. Nam ſcammonij calor, tenuitas & malitia ſatis ex ſucco roſarum, ſandalis & antiſpodio caſtigatur. Quare non eſt opus plura adderẽ. Molem enim augent. Nicolaï deſcriptio talis eſt.

℞. ſacchari ſolidi, ſucci roſ. ana ℔.j. & ʒ.4. omnium ſandalorum an. ʒ.6. ſpodij ʒ.3. diagridij ʒ. 12. caphuræ ℈.1. Caphura calida eſt tenuium partium, quę ſi pura eſt, ſpecies eſt aſphalti: ſi ſpuria, ſublimatio maſtiches. Nos verò hanc deſcriptionem ſic caſtigamus. Pro ſpodio ſennæ, vel pro ebore ponatur antiſpodium ex malis cotoneis, vel myrtho paratum, vt docet Dioſcorides capite de Antiſpodio. Nam malum cotoneum aliquam habet ſocietatem cum diagridia, & illud antiſpodium aliquam ſeruat aſtrictionem, ad ſcammonij præparationem & ventriculi corroborationem. Et poſtquam illud ponitur, pro diagridio ſcammoneum ponemus, & efficacius erit. Caphuram expungẽdam cenſemus, quia nimis tenuiũ eſt partium, & calfacit potiùs, quã refrigerat, quod inutile eſt ad bilem. Ingrato enim odore ſuo caphura hîc non conuenit. Tenuitas verò partium in medicamentis ſoluentibus eſt fugienda. Nam deducit ad cor, & per abdꝛitiſsimas ventriculi partes purgans medicamentum, quod ex genere venenoſorum. Præterea hæc cõpoſitio plura reſiccantia recipit, quæ ex accidenti retinent. Caphurę loco maſtichen repoſuimus, quia plus aſtrictionis, & minùs tenuium partium, & ventriculum iuuabit. Quòd ſi quis gummi tragacanthi ℈.1. velit ſubſtituere, melius erit. Apud Trallianũ reperitur etiam deſcriptio, vt docet Syl. in com. Meſ. quæ non ad bilem, ſed ad bilem & pituitam euacuandam, & articularem morbum facta eſt, propter ſuccum roſ. & ſcammonium. Recipit piperis ʒ.1. ag. ʒ. ß. paratúrq; cum melle, hoc medicamentum, quod propter mel & piper calidius eſt, quàm

©BIUM

oportet esse medicamentum laxans bilem, quę calidissima est, & tenuissima, quæ diffluat in articulos. Hoc prudenter factũ est quòd ʒ ß. agar. addita, si poneretur ʒ.j bilem traheret. Sine pipere oportebat esse. Quod si ad pituitæ attenuationem, oporteat agaricum esse, in minori quantitate poni debet. Adde quod zinzib. magis, quàm piper cum agarico conueniret. Hæc compositio Rhodomel. Actuarij est, si piper auferatur. In eodẽ Alexãdro reperitur alia huius cõpositionis descriptio, quæ talé esse oportere docent rationes nostræ. Quare ita fit.

℞. succi viol ʒ 2. aut 3. scammonij ʒ.1. lactis tithymali ʒ. 2. (scammonium semper ponitur in compositione, in qua sunt astringentia, non autem diagridium) mell. attici ℔.1. Hæc compositio efficacior est, propter lac tithymali magis venenosa. Mel additur, quo ventriculus roborari possit, vel impetum & acrimoniam obtundere. Quare illa Nicolai omnibus præponenda, quam correximus, vt sequitur.

℞. sacch. solidi, succi ros. ana ℔.2. & ʒ.4. omnium sandal. ana ʒ.6 antispodij ex cotoneis, vel myrtho ʒ.3. scammonij ʒ 7. mastiches vel gummi tragacanthi ℈. 1. ß. fiat electuarium in tabellas. Seruetur in arca lignea, loco sicco. Est cholagogum forte, quo vtendum in biliosis affectibus, qui non sunt cum defluxione. Nam si cum defluxione essent, tunc rhab. adiungere, deberemus vel myrob. & hoc in morbo articulari à bile facto. Paranda est hæc compositio, dum adhuc succus ros. est recens. Antiquatus enim redditur crassus & minùs laxans. Antispodium abluendum est, vt empireuma deponat. Sandali dicuntur refrigerare, quod de citrino, vel rubro dubitandum est. Sed nihil impedit ex diuersa substantia lignea, sanda. tenui, scilicet, calida & terrea cõstare. Nux moscata omitti est in hac compositione, quòd vomitum moueat, nisi fuerit omphacina, ob abundans oleum.

Aromaticum rosatum.

IN officina, vt bene instructa sit cõfectiones, vt vocant aromaticas esse oportet, & in forma pul. & in forma opiatæ. In forma confectionis parantur, quæ vulgò Aromatica vocantur ab eo, quod vincit, vt garyophyllatum à garyophyllis, aromaticum rosatum, à rosis. Et quia

à diuersis

à diuersis fuerunt, hæc variis descripta sunt modis. Idcirco delectus est habendus, vt in aromaticis est aromaticum ros. descriptione Gabrielis receptum à maioribus nostris, quanquam illud Mes. non minus laudādum sit. Est & aliud nardinum, & aliud moscatum: sed quia vsus recepit, illud etiam retinēdum censemus, & aromaticū moscatū, de quo suo loco dicemus. Possunt hæc omnia antidota vocari, quia ad morbos longos, & ad venenata valent talia medicamēta. Antidotus aromatica ex Ioanne Damasceno descriptione Gabrielis, recipit varia medicamenta preciosa, vt,

℞. ros. rub. amotis vnguibus ʒ. 15. glycyr asæ ʒ. 7. cinamomi electi ℈. 5. sandali moscatelini (pro ligno aloës, quia amarum) sandali citrini ana ʒ. 3. macis, garyophyl. ana ʒ. 2. ß. gummi Arab. tragacanthi leuiter affatorum ana ʒ 2. & ℈. 2 spicæ nardi ʒ. 2. nucis moscatæ, cardamomi, maceris, galangæ ana ʒ. 1. ambræ ℈. 2. moschi ℈. 1. syru. conseruationis corticis citri q.s. pro facienda confectione, vel sacch. dissoluti in aqua mentæ, vel absynthij stillatitia. Fiat ex eo electuarium siccum, vel cum vino & pauco sacch. excipiantur, & fiant trochisci. Hanc compositionem retinēdam ad affectus intestinorū ventris, hepatis, & splenis, frigidos & humidos censemus. Nos in ordinem redegimus, quo debēt simplicia collocari, & nullorum pondus immutauimus. Lignum aloës, tanquam adulterinum, & rarò inuentum, expunximus. Sandali partē internā, quæ muscatelina, ab odore grato est, nō minùs siccam, nō minus odoratā, neque à calore multùm discedit. Et si sandalum vulgò frigidū existimetur, est tamen cal. vt sapor acris post masticationem, & odor indicāt. Sed de ejus viribus plura suo loco. In eius locum posuimus, quod in aliis omnibus cōpositionibus vbi similiter occurrit, substituendum putamus. Sed ne quis miretur, quod aliquando citrinū, loco ligni aloës, ponamus, huic sic respondemus, hoc à nobis fieri, quando citrinum alioqui non recipit compositio. Perpetuò enim magis placet moscatelinum. Quòd si desit moscatelinum optimum & verum, citrinum odoratissimum eius loco sumetur. Gummi tragacanthi, & arabicum expungere noluimus, quanquā sint emplastica viscosa, sed

©BIUM

quia ſiccant parum,iniiciuntur, vt etiam alia aliquando hærere faciant in tunicis ventris: quam viſcoſitatem, vt quodammodo dimitterent, affari imperauimus. Quod cum ſyr. conſeruationis citri excipiantur, prætermiſſo ſyr. roſ. laxatiuo,vel viol. id fecimus, vt medicamentum hoc eſſet magis accõmodatum ſcopo, cuius gratia paratur. Fit enim ad ventris actionẽ tuendam, calfaciendo & ſiccãdo. Redderetur autẽ minus cal. & minus aſtringens. Et quia ad tabellas parandas opus eſt pul. in pul. etiam iuſsimus fieri. Et quoniam, vt cap. de trochiſcis docebimus,hæc forma medicamẽtorũ conuenientiſsima eſt ad odorũ conſeruationẽ, imperauimus, vt vino exciperentur, & in trochiſcos redigerẽtur. Cũ tabellas parare volent,ſacch. diſſoluant,& decoquant in aqua mẽtæ vel abſynthij. Hoc aro.roſ.ſufficit habere paratum pro aromarico roſ.Meſ & aro.garyophyllato,pro confectione diacinamomũ,pro diatriũ pipereum,diacalamẽtho, dioſpolitico,& eſt grauiſsimum ob odoris & ſaporis ſuauitatem.

Aromaticum moſchatum.

ARomaticum moſchatũ à moſcho dictũ, quia efficaciſsimum eſt ad ſyncopas & alios affectus, in quibus vtilia ſunt odorata. Præterea in multis aliis cenſerem odorata auferẽda, quia in multis morbis non cõueniunt, vt in affectib. vteri qui per conſenſum fiunt, vt in dolore capitis, epilepſia, vertigine, & ſcotomate, nec in vterinis affectibus omnibus neq; ægris omnibus, vel quia offenduntur odoratis, vel quia hæc faciunt remedia multùm precioſa & chara. Quòd ſi margaritum frigidum, vel calidum, vel aro. roſatum, vel alia medicamenta, quæ hæc omnia recipiunt, ſine iſtis parentur, liberũ eſſet Medicis ea addere, & Pharmacopolæ, cùm Medici imperarent faciendum, grana aliquot iniicerent. Hoc non eſſet moleſtũ, neq; Medicis imperare, neque Pharmacopæis facere, & ne deciperentur, admonere illos oportet, vt pararent etiam pul. alios ſine moſcho & ambra, & ſine auro & argento: neq; exiſtimandum iſta eſſe tam neceſſaria, vt his carere non poſsimus: Nam & Gal. & Hipp. ſine iſtis curaruut, & fœliciſsimè. Nos tamen illud apponemus.

℞.cina.ʒ.x. ſandali moſcatelini (pro ligno aloes) ʒ.7. ambræ ʒ.3. moſchi ϑ.2. in aqua roſ. in aqua maceratum ſit

ſit gummi tragac. fiant trochiſci, ſeruentur vſui in vaſe vitreo & loco minùs calido. Odoratius eſſet, & paratu facilius, ſi moſchus poneretur ad ʒ. 2. & ambra ad ϑ. 2. Nam plus moſchi non adulterati reperitur, quàm ambræ, & frequentiùs minori precio venditur: & cum ſint eiuſdem facultatis, nõ mutatur vis medicamẽti. Hoc faciendum docebat dominus Falco in cõpoſitione illa nobiliſſima alkermes, ſiue ex cocco. Duplicãda erit quantitas huius compoſitionis, ſi ad alium finem præparetur.

De auro & argento.

IN multis nobiliſſimis aurum & argentum reperiuntur. Poſſet parari mixtura ex auro & argento, vel haberi limatura vtriuſque, & quando opus eſt ditiorum medicamentis addere.

De pulueribus, & primùm de diambra.

OFficinæ habere debent in forma puluerum diamargaritum frigidum, diarrhodon, triaſantalon, diambram, diamoſcum. Diambra nobile antidotum parari poteſt, vt diamoſcum, qui vnum eorum habebit, altero poteſt carere. Diambra hæc recipit.

℞. cin. electi, doronici, caryoph. macis, nucis moſcatæ, folij, vel ſpicæ nardi, galang. an. ʒ. 3. ſantali citrini, & moſcatelini (pro ligno aloës) ʒ. 2. zinzib. ʒ. 1. ß. ſpicæ indicæ, ſiue nardi, cardamomi, maior. & minoris, ambræ ana ʒ. 1. moſchi ʒ. 1. ß. ſacch. q. ſ. fiat in formulis, vel cum aqua florum citranguli ex infuſione tragacanthi fiant trochiſci parui. Seruentur vſui. In hac compoſitione ſitum medicamentorum reſtitui. Sandalum ſubſtituitur loco ligni aloës. Folium quanquam non ſit, illud antiquorum, pro quo Gal. ſpicam nardi ſubſtitui vult, cùm ſit eiuſdem facultatis, & nihil refert, etiamſi ingreditur, in trochiſcos redigi vellem.

Diamoſchum.

DIamoſchum prætermittendum puto, tum quia eo carere poſſumus ob paratam diambræ confectionem, quæ facultatis ſimilis eſt. tum quia huius medicamenti varia eſt apud eundem authorem, & apud diuerſos deſcriptio. Auic. ſeptem deſcriptiones ponit fen 5. ſumma 3. trac 3. Raſis ad Almanſ. vnam, Serapio aliam, Actuarius aliam. Ob multitudinem huius deſcriptionis

©BIUM

ſatius eſt relinquere. Adde quòd multa recipit, quæ parùm probanda ſunt, vt vtrunque behen. Quòd ſi tantopere deſiderarent, ob moſchi vim, augeant quantitatem moſchi in diambra, & plura præſtabit, quàm illud incertum & dubium medicamentum.

Diarrhodon abbatis.

EX roſ. multa collyria, & alia medicamenta diarrhodon vocantur. Sed cùm nos diarrhodon dicimus, neque de electuario ſolutiuo ex ſucco roſ intelligimus, ſed pul. gratiſſimum & efficaciſſimum, ad corroborationem viſcerum cum aliqua leui apertione, citra calfactionem, cum leui refrigeratione. Quia verò multæ ſunt eius deſcriptiones, magis mihi placet illa Abb. ob id illam retinuimus. Nam communis Meſuæ plura aſtringentia recipit, Iulij verò, plura calida Mihi non placent illæ compoſitiones, quæ diſcedunt à facultate illius medicamenti, quod nomen indidit compoſitioni, vt in ſyr. de hyſſ. factum eſt, & aliis multis. Illa deſcriptio non in omnibus eadē eſt, ſed quæ ſola doſi in aliquibus, vel quādo aliqua, quæ aliquid mediocriter faciunt, auferuntur, vel adduntur, non debemus deſcriptionem reiicere. Vix enim eſt vllum medicamentum, diuerſis in locis traditum, in quo non liceat aliquid diſcriminis inuenire, vt de hiera Gal. videre eſt, de magmate hedicroi, theriaca. Nobis autem deſcriptio hæc magis placet.

℞. roſ. rub. ſacchar. candi ana ʒ. j. & ʒ. 3. ſantal. albi & rub. gummi tragacanthi & Arab. leuiter torrefacti ana ʒ. 3. ß. cineris oſſis elephantis, aliàs, cerui vel antiſpodij, myrrhi, aſari, maſtiches, ſpicæ nardi, cardamomi, croci, ſandali moſcatelini vel citrini (pro ligno aloë) garyoph. galliæ moſcatæ, aniſi, fœnic. cinamomi, ſeminis ozimi, berberis, ſeminis ſcariolæ, ſeminis intybi, ſeminis myrthi, ſem. portul. peponum, cucum. cucurbitæ, citr. mundatorum, & nimium inciſorum, ſemin. papaueris albi ana ℈. 1. margaritarum, oſſis de corde cerui, vel leonis, vel bouis ana ℈. 1. ß. camphoræ gr. 7. moſchi gr. 3. & ß. fiat puluis, ex quo tabellæ conficiantur, vel trochiſci, vt de aliis dictum eſt, cum aqua acori.

Sunt qui quat. ſemina frig. maiora admouent. Ego, certè in illorum ſententiam venirem, quæ eſt Actuarij, vt expun-

vt expungerentur aut adderentur, cùm est vtẽdum, quia facilè rancescunt, & compositionem corrumpũt. Sunt, qui corallum addunt, & crystallum, mandragoram, & flores nymphææ. Verùm cùm est aperiendum, non sunt illa tam insigniter siccantia, & refrigerantia recipienda. Vtraque enim solent obstructionem cõfirmare. Hæc compositio quædam recipit ad sufficientem corroborationem. Quare illa prætermitti possunt. Papauer appositi, quia aliquam familiaritatem habet cum corpore nostro. Rhab. mihi non placet, quæ expungẽdum censeo, quia astringit & laxat. Neutrum verò præstare potest in medicamẽtis corroborantibus, quale est hoc. Nõ me latet Auic. lib. de viribus cord. rhab & alia inter cordialia annumerasse, sed non consulebat, vt cordialia alterantibus miscerentur. Quòd si in illis affectibus sit laxandum, illa esse vsurpanda, quia vires illorum principalium partium vires minus deiiciunt. Quod dictum volo in vniuersum de omnibus medicamentis laxantibus. Caphuram non prætermisi, quia parua quantitas inter alia odorata non sentitur, vel minuatur dosis ad gr. 3. tantùm. Hæc facit penetrare medicamenta sua tenuitate, quæ insignis est.

Triasandalon ex descriptione Nicolai.

VAlet eadẽ, ad quæ diarrhodon abb. sed magis refrigerat, & minus aperit obstructiones, & recipit hæc. ℞. santali albi, rub. & citrini ana 3. 3. ros. rub. viol. sacch. candi, antispodij ex myrtho, succi liquiritiæ, seminis portulacæ ana 3 2. & ℈. ß. gummi Arabici, tragacanthi leuiter assatorum, seminis melonum, cucumeris, cucur. citruli, mundatorũ & minutim incisorum, sem. intybi, seu scariolæ berberis, an. 3. 2. ß. Huic descriptioni vix reperies similẽ. Nam in dispensario Hispano caphura, amylũ, neque semen cucumeris reperitur. Habet violas, quas non habemus. Sacchar. recipit Nicolaus. Ego rhab. expunxi, propter rationem dictam. Amylum quoque, quia ōbstruit & pugnat cum scopo, non refrigerat, neq; aperit. Rosas reliquimus, sed in secũda dosi, ne maior quantitas vasorum apertionem impediat, & sufficit illa quantitas sine rhab. vel alio astringente ad viscerum corroborationem. Sacch. non expunximus, quia de-

terget, & satis magna est quantitas, commixto etiam glye. succo, quia leuiter deterget. Lachrymas oportet assare. Tragacāthum in Hispania ponitur, nisi vteretur, alterum certè expungendum. Quòd si leuiter assantur, vt deponant lentorem, nihil impedient. Caphuram expungendam censeo, quia suo odore ingratissima est, maximè in hac compositione, in qua odorata pauca reperiuntur, quæ talem odorem possint castigare, neq; illius loco aliquid ponendum censeo. Quòd si contendas, aliquid substituendum, nonnihil spicæ celticæ concedam ad aliorum penetrationem. Quidam flores nenupharis apponendos existimant, non ob refrigerationem, sed ob tenuitatem suam, quod mihi non placet, cùm spicæ celticæ ℈. ß. ad hoc sufficiat. Hæc compositio debet frequenter dispensari, & conseruari in vase terreo vitreato, ne rancescant ob caliditatem sem. frig. ma. quibus rancidis, nihil ingratius esse potest.

Diatragacanthum frigidum.

EX triagacantho duæ sunt denominatæ compositiones. Altera calfacit, & à caliditate dicitur: altera refrigerat. & à frigiditate denominatur. Hæc incrassat fluxiones, frequentiúsque vsurpatur. Ob id paranda est sola prætermissa calida.

℞. penidiarum ʒ. 3 tragacanthæ albæ ʒ. 2. amyli ʒ. ß. glyc. quatuor sem. frig. ma. mundatorum ana 3. 2. seminis papaueris 3. 3. Hæc compositio ad inspissationem catarrhi valet. Quare oportet illa omnia conspissare ad incrassationem. Ob id quæ sunt nimium detergentia, vel tenuium partium, vel calida, in hac recipi non debent. Consultò igitur Latinis quibusdam & semen rutæ & caphura prætermissa fuerunt. Semen papau. non est omittendum, quia ob frigiditatem efficacissimum est in hoc remedio. Semen rutæ in quibusdā veteribus exemplaribus Nicol legebatur, sed ingratum est, & calidum, neque valet ratio, qua confirmant practici, in talibus semen nasturtij, alij spicam, cinamomum, addenda esse dicunt ad penetrationem. Nam partes, in quibus incrassationem his remediis molimur, non admodum profundæ sunt. Adde quòd illa sem. frig. ma. ad hoc sufficere possunt. Hæc medicaméta ex detergentibus & inci-

incidentibus parata, non præstarent id opus, ad quod præscripta sunt.

Diairis simplex.

AB iride duæ compositiones nomen habent. Altera dicitur simplex, altera à Salomone dicta. Hæ compositiones sunt artheriacæ. Vtraque parari potest. Prior, scilicet simplex, sic conficietur.

℞. irid. Venetæ vel Florentinæ ʒ.1. ß. sacch. candi, diatrag. frig. ana ʒ. fiat puluis, vel cum sacch. dissoluto, non succo limonum, neque albumine oui, vt quidam vult, sed aqua hyssopi, fiat elect. Hæc compositio potiùs ex Veneta, quæ iris est Illyria, quàm ex Florentina, etsi candidior videtur. At Veneta quidem flauior est, & magis ab antiquis probata. Diatragacan. hîc ponitur optima ratione, quia ita habent nostra exemplaria antiqua Nicol. præpositi. Non me latet aliquos legere simpliciter, tragacanthum frig. sed cùm sit calidum, nullum hoc epitheto reiiciendum puto, & iniiciendi pul. diatrag. Hic pul. diaireos multa humida recipit ad prohibēdam exsiccationem pituitæ in thorace. Aliqui volunt excipere albumine ouorum quod mihi non placet, quia nimis incrassat, & inspissat. Idem author cum succo limonum parari concedit. Ad id minùs conuenire videtur propter suam aciditatem. Sed si velliet in eclegma seruare, cum syr. capil. ven. excipiatur, vel cum sacch. fiant formulæ. Hanc frequenter dispensare ob diatragacanthum frig. oportet, quia citò & facilè rancescit.

Diairis Salomonis, descripta ne Nicol. Myrepsici.

EX iride fit arteriacum dictum diairis Sal. quæ compositio ab aliis in forma pul. ab aliis in forma eclegmatis præscribitur. Varia forma est, si in eclegma referatur. Nam aliqua sunt, quæ respuunt formam pul. vt caro ficuum pinguium, caro passul. & dactylorum, quòd tardiùs rancescunt nuclei pinearum, & amygd. Quare & nos in eclegmatis forma seruandum censemus. Nos tamen hîc pul. præscribimus.

℞. irid. ʒ. j. puleg. hyssopi succi, liquiritiæ ana ʒ. 6. passul. mundatarum ab acinis, caricarum pinguium, carniũm dactylorum à filis mundatorum ana ʒ. 3 tragacanthi, amygd. mundatorum, pinearum, cinamomi, ana

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1201 sur 1293

zib.pip nigr.ana 3.3.ſtyracis rub.3.2.& ℈.1.meli.q.ſ.fiat in formam linctus vel eclegmatis. Hæc compoſitio, vt ſuprà monſtrauimus, in forma humida debet parari, & ſcopus idem docet.Hoc tamẽ mihi videtur immutandũ, quòd ſtyracem calamintham potiùs, quàm rubram immitti debere videatur. Nøſtra rubra tota arida eſt, quia ex ea hodie ſtyrax liquida extrahitur. Actuarius ſtyracẽ ponit ſine epitheto. Quare de calamintha intelligendum eſt certò, per illam generalem regulam, quia cùm ſimpliciter aliquid pronunciatur,de præſtantiore eſt intelligendum.

Diapenidion Nicolai Alexandrini.

EX penidiis paratur medicamentum,quod conſtat ex detergentibus & incidentibus. Sed vulgus medicorum,quia vti illa compoſitione ignorabat, prorſus ex vna duas fecit,ſeparando odorata & incidentia.Illam vocãt diapenidion ſine ſpeciebus. Nos primùm integram, deinde illam truncatam ſine ſpeciebus dictam ponemus, quæ ferè in omnibus diuerſa eſt. Vulgatam maluimus ſequi, quàm illam Actuarij, quæ truncata eſt, & recipit quæ non debet, vt ſemen portula. Nos verò ſic parabimus.

℞.penidiarum ℔.j pinearum, amygd.mundatarum, ſemin.pap.albi ana 3.xx.cinam. garyophil.zinzib.ſucci gly.gummi tragac. Arabici,amyli,quatuor ſemin.frigid. maio.mundatorum an.3.x.camph.3.j.Hęc compoſitio à nobis poſita eſt,non vt diſpenſetur,ſed vt videatur quale ſit illud diapenidion ſine ſpeciebus. Ferè omnes diſſentiunt in ponderibus.Alij 3.ij.penid.ponunt cum Actua. 3.xvj.præſcribat.Alij licij 3.ß.addunt. Item in pondere pap.amygd.& pinearum.alij 3.xx.vt nos poſuimus: alij verò 3.iij.ß.Conſentit cum illis Actuarius.Sequẽtium, ſcilicet, cinamomi, garyoph.ana 3.x. Nicol.ponit.Alij verò 3.j.ß. camphoræ, Nicol.3.iij. Alij legunt tertiam partem ℈.vnius: alij amygdal.amar.addunt, quas prætermiſi, quia nullibi legũtur.Hoc modo,quo nos apponimus,cenſeo diſpẽſandum, quia proportio melior eſt, & arteriacum erit efficaciſſimum, tum ob illam quantitatem amygd.& pinearum. Neque repugnat papauer, quod ſua vi narcotica tuſſim minuere poteſt. Quòd in illo

illo magno pondere reperiantur aliqua, certè camphoræ quantitas erit seruanda, in quo sunt omnia integra magis. Syrupo violato omnes excipiunt, lento igne decoquendo penidias, deinde pul. subiiciunt. Diapenidion sine speciebus erit, separatis odoratis, quæ species vocantur, scilicet ablato cinamomo, garyophyll. zinzib. Constabit igitur sequentibus.

℞. penid. ℔. 1. pinearum, amygd. dulc. sem. pap. albi, succi glyc. tragacan. gummi Arab. amyli, quatuor sem. frig. ma. ana ʒ. 10. campho. ϑ ʒ. cum syr. viol fiat ad formam eclegmatis. Quia hodie omnes volunt in pulu. vt eo conficiantur tabulæ, dissolue saccha. in aqua viol. & fiant tabulæ. Parua quantitas dispensandi est, quia diu non seruatur, etsi sacco coriaceo reponatur, vel vase vitreato. Loco minùs calido & sicco seruandum erit hoc medicamentum arteriacum.

Rosata nouella Nicolai Alexandrini.

HAc compositione carere possumus, quia viribus non differt ab aromatico rosato. Sed quia hac frequentissimè vtuntur nostri, nos eam apponemus, non ex Præposito, sed ex Nicolao Alexand. Recepta est immutatis ponderibus.

℞. cinamomi ʒ. 6. ros. rub. glyc. saccha. candi ana ʒ. 3. garyophil. spicæ nardi, galangæ, zinzib. nucis mosc. zedoariæ, styracis, cardamomi ana ʒ j fiat pul. Hîc est prætermittendum sacchar. & candum ponendum, quia saccha. ad detersionem ponitur, & ad temperandam simplicium acrimoniam. Quòd si in forma confectionis, vt solebant antiqui, addant mel, vel sacch. dissolutum, & faciant electuarium.

Saccharum Rosatum, Manus Christi cum perlis.

EX sacch. dissoluto fit sacch. ros. tabulatum, ad differentiam sacch. ros. quod est conserua ros. Ex eodem fit Manus Christi simpliciter dicta, fortè differunt figura, quòd nunc in frusta, nunc in tabulas diuidatur. Fit cũ perlis, & Manus Christi perlata dicatur, additis margaritis tenuissimè tritis, ad ʒ. ß. pro ℔. 1. sacch.

Philonium Romanum, siue manus.

℞. Pip. albi, hyoscyami albi ana ʒ. 4. opij ʒ. 2. ß. cinam. ʒ. 1. ß. sem. apij ʒ. 1. sem. petro. fœnic. pastinace

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1203 sur 1293

ſylueſt.ana ℈. j. & ℊ. ſ.croci 3. ß. ſpicæ nardi,piretri,zedoariæ ana ℈. j.& ℊ ſ.cinamo.tenuiſſimè triti 3. j. ß.euphorb caſtor.an. ʒ.j.mel.deſpumati ad triplum pondus Hæc compoſitio ad eadem valet,ad quæ Alyncriton, ad dolores cholicos omnes & nephriticos. vt Philonium Meſues. Quare ſi quis velit diſpenſare,diſpenſetur hoc modo.Id ſolum mutandum videtur,quòd hyoſcyam.3.2. ß. ponere oportet, & opij 3. iiij.qura ſecurius eſt vti opio, quàm hyoſcya. Hæc parari debet, quia ſecurior & iam à vulgo recepta. Has ob cauſſas hanc compoſitionem retulimus. Quia verò cholicum eſt medicamentum, dolores ſtupefaciendo, & morbi diſpoſitionem tollendo ſedat. Accommodatius erit ad nephriticos, arthriticos neque facilè reſpirantes. Ad eundem ſcopum valet requies Nicolai, niſi quòd magis valet ad vlcera, & ſanguinis fluxus,ob reſiccantia, & minùs calida addita. Ob id ſubiungere eam viſum eſt.Sed ex Nicolao Myrepſico petita,à quo mutuatus eſt,aliquibus immutatis,vt ablato zinzib. Additur etiam ſantalon citrinum,& pondera omnia mutata ſine ratione.

Requies Nicolai Myrepſici.

℞. roſ.rub.viol opij, hyoſc.capitum pap.albi, cortic. mandrag.nucis moſc.ſem.ſcariolæ,portulac.pſilij,cinamo. zinzib. ana 3 1. ß.ſacch.candi 3. 1.ſantali albi & rubri,antipodij ex ebore,vel myrtho, gummi tragac. ana ℈.2.& ℊ.ſ.mel.deſpumati quantum ſ. Alij addunt ʒ.8. ß. Opium in vino generoſo diſſolutum, ſpodium per ſe triturentur diligenter, & cum aliis miſceatur,opio diſſoluto, vt omnium melior fiat permixtio.

Philonium perſicum.

NOn eſt diſpenſandum, quia calidiora aſtringentibus adduntur, & non frequenter eo vtuntur boni Medici. Valet ad retinendum bonum ſanguinem, ad quod præſtandum requies valere poteſt.

De hieris.

ALiud medicamentorum genus eſt inter laxantia, quod hiera dicitur,id eſt ſacra. Conficitur ex amaris. Ob id picra,id eſt amara dicitur. Excipiuntur amara in pul.redacta,& melle & vino, vt antidota. Sunt autem huius medicamenti permultæ compoſitiones, quæ ab inuento-

inuentore vel à materia, vel à ſapore, vel ab eo, quod caſtigauit, vt meliores redderet, nomen habent. Ab inuentore, vt hiera Hermetis, ab Hermete, ab Archigene. A materia, hiera, colocynth. A ſapore, hiera picra. Eadem Gal. dicitur, quòd illam caſtigarit ac immutarit. Illam paratam ex colocynth. habere oportet. Hæc enim duæ ſufficere poſſunt. Verùm ea, quæ picra dicitur, variis modis apud varios paratur, & à Gal. etiam ad ventris corroborationem, ex aloe lota fit, aliquando ex non lota. Itẽ varia eſt ob aloes doſim. Nam aliquando ex 3. centum, & aliorum ſimplicium 3.6. fit, aliquando ex 3.c. Aliquãdo ex 80. idcirco differunt. Aliquando cum croci 3.6. At aliquando ex 3. 5. tantùm, vt quando ad dolores capitis, vertiginem & ſuffocationem paratur. Differt quòd aliquando aſarum, aliquando carpeſium recipit. Expedit ergo (vt Gal. docet lib. 7. meth.) dupliciter paratam habere, ſcilicet ex aloe lota, & non lota. Quod ſi triplicem habeant, melior eſt tertia 3.c. & 3.6. cinam. xylobalſ. aſari, ſpicæ nardi, croci & maſtiches, ſiue ex aloe lota, ſiue non lota fiat. Sed ex croci 3. 5. paratam habere ad dolores, qui fiunt à fumis, optimum eſt. Hæc deſcriptio ante Gal. ab Andromacho tradita eſt, & à Gal. probatur. Hanc hierã ex aloe poſteriores Galeno adſcripſerunt, & Galeni vocant. Hanc magis probandam cenſeo, ſi laxare ſit animus. Si verò ventrem magis exſiccare & corroborare, illam, quæ ex 3.c. lotámque, ex 3.80. non lotam. Tunc minùs laxat, quia minorem quantitatem aloes recipit, quæ ſola vim laxandi habet. Quæ conficitur ex aloe lota, ea carere poſſumus, quia pilul. vulgò dictæ de aromatibus ſubſtitui poſſunt in eius locum, vel augere odoratorum doſim, vna aut altera 3. & fiet ventriculum corroborans magis, & minùs laxans. Inter hieras fortiores magis probata eſt ab antiquis ea, quæ à Scribonio Largo deſcripta eſt nomine Pagnini Antiocheni, quam compoſitionem vocari diacolcynthidem ipſe teſtatur. Dicitur enim picra à quibuſdam, quia amara eſt. Ab aliis diacolocynthidos. Quæ deſcriptio eadem eſt apud Paulum nomine Archigenis. Non me latet compoſitionem diacolocynth. deſcriptam à Galeno, libro De paratu facilibus, quæ nonnihil euariat, accipere & caſſiam,

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1205 sur 1293

& cinamomum, cùm alij tantùm cinamomum. Gentianam pro Ariſtolochia, chamæpythim, pro chamædri, folium vel pulegium prætermiſit. Adde quod maiorem quantitatem diacolocynthid. recipit. Habet enim colocynthid. ʒ. 16. aliorum ʒ. 4. aliquorum ʒ. 5. Quare cùm manifeſtiſſimè appareat hæc compoſitio valde corrupta, & de libero ſtudioſi dubitent, an genuinus ſit Galen. hæc multùm conueniunt cum hiera illa diacolocyn. deſcripta à Meſue, quam Rufo tribuit. Sed nonnulla ſunt mutata, quæ multùm variant compoſitionem, vt doſis colocynth. caſſiæ & cinam. Illa Pauli ſiue Scribonij integerrima eſt. Cuius deſcriptio talis eſt.

℞. marrubij, agarici, chamæd. carnis colocynth. ſtæca. an. ʒ. 10. opopan. ſagap. petroſel ariſtoloch. rotundæ, pip. albi ana ʒ. 5. cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, an. ʒ. 4. Opopanax, ſagapenum, & myrrha in aqua mulſa macerentur per noctẽ, & contundantur. Si feſtucę ſint, calefiant & paſſentur, & arida in pul. redigantur. Excipiantur melle q. ſ. & reponãtur in vaſe vitreo. Cùm verò efficaciorem facere voluerit medicus ad purgãdum, cinamomi aliquam quantitatem ponat, & talis eſt parãda, quòd ſit efficaciſſima ad morbos cõtumaces, & à materia frigida. Hæc enim cõuenit cum illa Ruffi, Pauli, Iſti, & Antiochi facultate. Non eſt alia quęrenda, nec paranda, ne Pharmacopola oneretur multis medicamentis inutilibus, in quibus parãdis multa ſumuntur ſimplicia. Nos hîc polium pro folio ponimus, quia folium verum non habemus, & vt ſtæchas ac marrub. in hac cõpoſitione ad extenuationem ponuntur, non malè conuenit hoc loco. Non me latet Scribonium Largum habere & Paulum, in hiera Antiochi, Ruffi & Archig. polium. Quòd ſi magis placet folium, pro folio pone ſpicæ nardi tantundem. Nam (vt Gal. lib. ſimpl. docet) eandem facultatem habent. Et hæc de hieris ſufficiant. Nunc ad alia veniamus, quibus inſtructum Pharmacopolã eſſe oportet.

De pilulis.

PIlulas paratas in officinis habere oportet, tum quia ſicca non tam citò miſcentur & vniuntur, ac in vnam contemperationem veniunt, vt illa, quæ vel decoquuntur, vel liquida ſunt. Idcirco parare per otium, & paratas habere

habere oportet, vt longa illa mora castigentur & vniantur, cùm propter morborum celeritatẽ, tum simplicium saporem ingratum, & odoris insuauitatem, quæ si in pilulas referantur, deuorantur sine sensu saporis, minúsq; saporem inspirant ingratum. Pilularum multę sunt differentiæ, de quibus omnibus non dicemus, sed de magis necessariis ad morborum curationẽ, vel de his, quæ Medicis communi consensu receptæ sunt. Erunt igitur pil. communes de hiera simplici, de arom. seu elephanginæ, assaieret, mastichinæ, ante cibum, cocchiæ, de quinque generibus myro. aggregatiuæ, aureæ, de sarcocolla, fœtidæ, de agar. de rhab. de fumo ter. de lapide lazuli, lucis, de euphorbio. Hæ sufficere debent. Multæ enim sunt earundem virium, vt apparebit his, qui diligentiùs expendere volent facultates simplicium, & illa adinuicem conferre. Quid opus est habere pil. sebelinas, si quis pil. ante cibum habeat? Quid opus est pilul. Indas parare, cùm de lapide lazuli paratæ sint? Eædem ferè & pil. fœtidæ maiores. Pilulis de euphorbio carere potest qui pilul. de ag. paratas habet. Ad euitandam infinitam illam pilul. syluam, nos ad hunc numerum contrahimus reductum ad sex, si Medicorum collegium voluerit.

De pilulis communibus.

COmmunes pil. sunt variæ apud varios authores, sed nos hîc communes pilul. appellamus, quas aliqui pestilentiales, quòd ad pestis præseruationem valeant. Has Rasis ad Almansorem, lib. 4. tradit. Non desunt, qui putant esse Ruffi, sed toto cœlo aberrant. Nam Ruffus magis potionẽ, quàm pil. tradidit, vt ex Paulo cognoscere licet. Quare cùm sint pil non debemus pro croco ammoniacũ ponere, vt quidam magni nominis vir annotauit. Dubitauimus diu, quã descriptionem retinere deberemus. Sunt enim apud Aui. Rasim, & in vulgaris dispẽsariis diuersę. Illam Auic. descriptionem non probamus, quia citra pondus aliquod descripta est. Quanquà intelligat in æquali pondere ponenda esse omnia. Verùm illa rerũ proportio non potest probari, quia tantum croci & myrrhæ ponere, quantum aloes, est contra componendorum medicamentorum rationem, scilicet, quòd quæ vincunt, & castigant, vt in istis apparet, sint æqualia

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1207 sur 1293

©BIUM

his, quæ potissimùm agunt, qualis est aloe. Eadem ratione reiicienda est ratio dispensatiorum, quæ in dupla proportione aloem ponunt, & myrrham, & crocum, quanquam tolerari potest aloes ʒ.2.myrrhæ, croci an.ʒ.1.Magis mihi arrisit illa, quæ aloes ʒ.1. myrrhæ, croci an, ʒ. 1. accipiebat. Illa est vera proportio, vt minùs calfaciant, magis moueant aluī excrementa. Nos igitur sic parabimus.

℞.aloes bonæ ʒ.1.myrrhæ electæ, croci an.ʒ.1.cū vino odorato, fiant pilul.vel cum succo limonū. Tempore pestis conueniunt, quia propter siccitatem venenis magis resistunt, & minùs calfaciunt mouēdo aluum. Non probo illorum prępparationem, qui aloem abluunt in aceto, quia vires laxandi perdit, nec illam Christophori additionem. Addit enim bolum armenam tępore pestis. Verùm quæ astringunt, sua astrictione, vel proprietate venenis resistunt, vel lentore modico, purgantibus medicamētis misceri non debent, qui eorū vim extinguendo, purgatricē facultatē impediunt. Satius erit illa dare post, vel per se accipere. Nō nouit vir illē, an pugnent inter se.

De pilulis ex hiera simplici.

PIlulæ de hiera dicuntur, quæ ex puluere hieræ parantur, & pauco melle rosato collato. Quare talis erit earum descriptio.

℞.pul.hieræ Gal.ʒ.1.cum pauco melle rosato collato tinganturpil. Aliqui, vt Brassauola, agarici, tantum, quantum aloes ponunt: sed illæ non erunt ex hiera simplici, sicut nec illæ, quæ in quibusdam locis parantur, ex hieræ, agarici trochiscatian.ʒ.ß.aloes ʒ.1. Hæ sunt ex hiera composita, non simplici. Quæ autem sit hiera simplex, & quæ composita, quære cap. de hieris. Nota in pil. sumi species hieræ simpl. In opiatis autem, compositæ.

Pilula de aromatibus, seu elephangina.

PIlulæ, quæ abluuntur in decoctione multorum aromatum odoratorum, nomen aromaticarum acceperunt. Conueniunt cum pil. de hiera, ex aloe lota, in corroborando & minùs laxando. Quare sufficit habere ex hiera simplici, ex aloe lota. Si pilulas de aromatibus parauerimus, ferè eadem descriptio pilul. apud omnes est, paucis immutatis. Myrepsicus lignum aloes prętermisit, expun-

expunxit roſ. & abſynth. & ante ablutionem crocum miſcet, cùm alij omnes cum myrrha, maſtiche, crocũ adiiciant. Cubebas interpretantur cardamomum: quæ interpretatio mihi non placet, quia ſemen contumax ad frangendum non eſt. Quare omnes aliorum compoſitiones magis probo, quia & cubebas, & cardamomum habent, abſynth. & roſ. Improbanda eſt ratio, quæ repugnat his, quæ à Meſue in vſum ducta ſunt, quod non differant decoctione odorata. Hic autem diu decoquit, ſcilicet, donec ℔ xij. aquæ ad conſumptionem duarum librarum veniãt, & tertia remaneat. Aliqui huic errori ſuccurrere & conſulere volentes, tertiam partem odoratorum pulueriſatorum decoquendam volunt: alteram infundunt, tertiam miſcent, & incorporant. Nos verò, ne longiùs recedamus ab eo, qui illas duas inſtituit, reiecimus, propterea quod in prima paucas vires recipit, & multas perdit inſolatione: vltima verò plus virium recipit ab odoratis. Nos hoc modo commodè parabimus.

℞. cinamomi, cubeb. ligni aloes, vel ſantali, citrini, calami aromatici, macis, nucis moſcatæ, cardamomi, garyophil. aſari, maſtiches, ſcœnanthi, ſpicæ nardi, carpobalſami ana ʒ. j. abſynthij ſicci, roſ. rub. ana ʒ. v. terantur cum tritione groſſa, & infundantur in ℔. vj. aquæ bullientis. Poſt infuſionem vj. horarum fricentur manibus, & exprimantur, & collentur. In coll. ℔. iiij. iniice aloes exquiſitiſsimè tritæ in aqua pluuiæ, diligenter lotæ in vaſe vitreato ℔. j. qua exiccata probè, adde infuſionis aromatum ℔. ij. in ſole æſtiuo vel hypocauſto ſenſim affundendo reſiduum aquæ ex infuſione aromatum, & ex maſſa formentur pil. vel ſi abſumpta ſit tota aqua, ex aqua abſynthij, vel vino odorato formabuntur. Has oportet habere paratas, quæ omni tempore non poſſunt parari. Etiam ſi in hypocauſto parentur, vel in furno, commodior tamen præparatio eſt æſtate, ſub cane, vt in diario docebimus.

Pilulæ aſſaieret, ex Auicenna.

℞. hieræ picræ ʒ. j. maſtiches ʒ. ß myrob. citrinorum ʒ. ß. aloes optimæ ʒ. ij. fiant pil. cum ſyr. de ſtæchade. Hæ pil. diſpenſandæ ſunt propter affectus, qui ſunt cum defluxione, vel cum ventriculi remollitione, vel relaxatio-

ne. Quãquam omni tempore parari possint, & qui carent eis, addita aliqua myrob. quantitate similes sibi paret.

Pilulæ de mastiche.

PIlulę mastichinæ à mastiche appellatæ facilè, citò & semper parari possunt. Quare sufficiet earum nouissa descriptionem, & cùm imperabuntur, parari poterunt. Harum tres descriptiones reperiuntur, quarum duæ similes sunt. Tertia, quæ ad Nicolaum refertur, diagridiũ recipit: Multùm à facultate mastiches distant: quare sunt reiiciendæ, & illa Conciliatoris vsurpanda, quæ magis probatur, & ventriculo magis accommodata, in cuius gratiam institutæ sunt. Dantur in ventriculi nimia laxatione à pituita aquea & tenui. Quare agaric. infundere non oportet, neque in aceto, neque in oxymelite.

℞. aloes electæ ʒ. x. ag albi friabilis ʒ.iiij. cum syrup. de stæchade, fiant pilulæ.

Pilulæ ante cibum.

PIlulæ ante cibum dicuntur, quæ ante pastum assumi possunt, ad ventris corroborationem. Sed tales multæ sunt, quæ hoc modo dari possunt, vt pilul. de hiera, elephanginæ mastichinæ, & similes, quæ odorata recipiunt, & leuiter purgantia cum astrictione, vt rhabar. Verùm cùm illis sint similes de hiera, vel de aromatibus, nisi quòd rhab. & s. felis montani semen non habent, idcirco non sunt dispensandæ. Nam æqualis proportio rhab. addita pil. de hiera, similes reddet, & maximè, si grana aliquot seseleos addas, vel anisi, vel apij, citra damnum carere possumus.

Pilulæ cocchiæ Rasis.

PIlulæ cocchiæ à grano, quod cocchos dicitur, nomen habent, quia fieri debent ad magnitudinẽ eius grani, quarum descriptiones sunt Præpositi, ex Gal. & Raf. Verùm Rasis magis probandæ sunt, vt quæ hæc recipiant.

℞. hieræ ʒ.x. colocynth. ʒ.iij. & ϑ.j. scam. ʒ ij & ß. turbith, stæchad. an. ʒ.v. fiant pil. paruæ Sed quia Rasis imperat hieram picram, ob id censent secundum huius descriptionem parandas. Pro pilulis istis conficiendis hoc vnum est superstitiosum, quòd ros. addit tantùm, quas si placet, potes ponere. Sed cùm hæc ad purgationem pituitę crassæ, & ad ea, quæ sunt multùm infixa ventriculo, insti-

inſtituantur, non eſt neceſſe roſas apponere, ſed potiùs delere oportet, quia adſtringentia impingunt magis, vt Galenus de abſynth. ſcribés docet. Quare ex hiera Gal. parari debent Cocchiæ Meſuæ minùs ſunt probandæ, hoc nomine, quòd myrob recipiant, & alia calidiora.

Aureæ Nicolai.

AVreæ pilulæ ab aureo effectu ac nobili, quem præſtant, dictæ ſunt, à Nicolao deſcriptæ & Præpoſito, Alex. & Myrepſico. Verùm quia illa iam vulgata nihil reprehenſione in ſe dignũ continét, retinendã cẽſemus.

℞. aloës, diagridij, ana ʒ. v. roſ. ſem. apij ana ʒ. ij. ß. aniſi fœnic. ana ʒ. j. ß. maſtiches, croci interioris, colocynthidis ana ʒ. j. cum aqua infuſionis tragacanthi formentur pil. Aliqui addunt hieræ picræ ʒ. j Ego non ſuadeo addendũ. Quòd ſi addatur, augetur moles medicamẽti, & minùs efficax redditur. Adde quòd hæ pil. crocum, ſem. odorata, roſáſque recipiunt, ad fortiorum medicamentorum moderationem. Colocynthis forcipibus incidatur ante contuſionem, & per ſe teratur, vt diagridiũ.

Aggregatiua Meſua.

AGgregatiuarum deſcriptiones variæ ſunt. Aliæ maiores, aliæ minores dicuntur apud Meſuem, & præter has duas, tertiæ reperiuntur, quæ ex intentione ſua vocantur. Quibus carere poſſumus & debemus. Sunt enim compoſitæ ex omni genere medicamentorum diſſimilium. Quòd Gal. lib. quos purgare oportet, & quibus medicamentis ſuora modum improbauit, miſcere, quæ ſecum pugnent. Sed quia hæ pil. ſunt ad omnes humores euacuandos, retinentur, & comparantur catholiconi. Illa deſcriptio primæ Meſuæ ex ſua intẽtione, ſic habet, ſi exemplaribus antiquis credendum ſit.

℞. myrob. citrinorum rhab. ana ʒ. iiij. ſucci eupatorij Meſuæ, id eſt, Agerati Dioſc. ſiue herbæ ſanctæ Mariæ, abſynthij ana ʒ ij. ſcam. in pomo in furno cocti ʒ. vj. myrob. chebul. ind. agarici, colocynth. polyp. an. ʒ. ij. turbith boni, aloës ana ʒ vij. maſtiches, roſ. ſal. gemmæ, epith. aniſi zinzib. ana ʒ. j. elect. roſ. q. ſ. in forma opiatæ fiant pil. Has pil. ad veritatem exemplarium veterum imperauimus præparandas, & ne fortiores ſint, & faciliùs parentur, formentur cum ſucco roſ. quod recipit

©BIUM

ſcammonium. Quod fit vt ad idem recurrat, & non erunt fortiores ſolito.

Pil. recipientes lapidem lazuli.

PIlu. de lapide lazuli vituperantur non ſine ratione. Sed ſi ob lapidem lazuli vituperantur, deberent pil. indę, lucis minores, de quinque generibus myrob. & de lapide armeno damnari. Omnes quippe iſtæ lapidem lazuli recipiunt, & propter lapidem illum cianeum, veratrum nigrum. Pro quo officinæ aconitum ponere ſolét, non ſine magno ægrotantium periculo. Inter omnes illas ſecuriores ſunt, quæ de quinque generibus myrob. quæ iam à Medicis receptæ ſunt, & ſine hæſitatione & formidine ab omnibus præſcribuntur. Recipiunt autem, quæ violenter purgant, ſed ad articularem morbum inſtituuntur. Earum agitationem verentes, myrob. addiderunt. Illarum verò deſcriptio talis eſt.

℞. qu. generum myrob. agarici, diagridij, colocynth. ſenæ ana ʒ. ß epithymi, turbith, aniſi, maratri, maſtiches, lapid. lazuli ana ʒ. ij ß & gr. v. aloes ʒ. j. ſucco abſynthij fiat maſſa pil.

Quidam mediocriter eruditus non intelligens rationem componendorum medicamentorum, in hac addẽdum eſſe zinziber colligit, quia hæ pilulæ agar. ad expurgandam pituitam craſſam acceperunt. Turbith enim & agar non perpetuò deſiderant zinziber, ſed cùm pituita craſſa euacuanda eſt. Verùm ſi ichores pituitæ aut aliorum humorum excrementa, quæ in articulos fluunt, trahenda ſunt, & à particulis auertenda, ob id ſine ipſo & aliis, in multis compoſitionibus iniiciuntur, quia illa pugnarent, myrob. omnes recipere, atque zinziber. Hoc enim attenuat & incidit: myrob. verò aſtringit. illa enim eſt ratio Arabum, vt aliis medicamentis agitantibus humores addantur aſtringentia, vt temperentur. Qui has pil habent, lucis minoribus carere poſſunt, & pil. indis. & de lapide cianeo. Quòd ſi quis velit aliquas tales habere ſine myrob. pil. de lapide lazuli habeat. Quarum deſcriptio ſimilis eſt pil. indis, niſi quòd colocynth. recipiant. Quare ſi quis illis magis fidat, colocynth. gr. aliquot addat vel trochiſ. alandal. Sed cùm agari-

agaricum, veratrum, & lapidem lazuli recipiant, non eſt quòd colochyntidem recipiamus.

Pil. de lapide lazuli ſeu cianeo.

PIlul. de lapide lazuli à Meſ ſunt inſtitutæ, quod medicamentum minùs conuenienter & tutò in forma illa datur, quia cùm ſit medicamentum, quod cruſtas faciat, diu retineri in vétriculo non debet. In formam igitur pil. reduci non debet, cùm neque ſapor ingratus, neque odor grauis id ſuadeat. Multò magis probarem Alexan. Tralliani pul. de lapide cianeo. Nos tamen illas deſcripſimus, in eorum gratiam, qui non nouerunt dexterè vti medicamentis, vel non niſi in forma conſueta, vel qua vſi ſunt eorum præceptores. Si igitur ex cianeo pil. potiùs velis quàm pul. parentur ſic.

℞. lapidis lazuli tenuiſſimè triti, & decies loti in aqua buglo ſſi vel viol. ʒ. vj. epithymi, polyp. ana ʒ. viij. ſcammonij, eleb. albi, ſacch. candi ana ʒ. ij. ß. agarici ʒ. viij. garyophil. aniſi ana ʒ. iiij. hieræ picræ ʒ. xv. cum ſucco end. fiant pil. In hac compoſitione ſufficit abluere lapidem lazuli tritum in tenues partes, & abluere quidem ſufficienter in aqua viol. vel bugloſſi, vt aliqua ex parte remittatur acrimonia lapidis, quia in ventriculo cruſtas inducit. Præterea pro veratro nigro, album poſuimus, quod etiam ſi non ſit ſecurius nigro, ſecurius ſaltem eſt aconito, quo veratri nigri vice vtuntur, ſimilitudine fol. & rad. decepti. Pro ſale indo ſaccharum candum poſuimus. Quod ſi naturale eſſet ſal indum, eſſet antiquorũ: ſed cùm ſacch. candum arte fiat cum illa ſaccha. lachryma indurata ſpõte, affinitatis multùm habet. Nihil præterea immutauimus à deſcriptione Meſ.

Pilulæ de ſarcocollæ.

PIl. de ſarcocolla ſimiles ſunt, viribus, cocchiis. Hac tantùm ratione differunt, quòd ſcammonium non recipiunt. Quare qui has pil. habet, pil. cocchiis carere poteſt. Nam addendo parum ſcammonij, eadem erit compoſitio. Sunt apud Meſ. cap. de ſarcocolla.

℞. turbith ʒ. iiij. ſarcocollæ diſſolutæ in aqua roſ. ʒ. iij. colocynth. zinzib. ana ʒ. j. ß. ſalis gemmæ ʒ. j. incorporentur pulueres cum ſarcocolla infuſa in aqua roſ. & diſſoluta, fiant pil. In hac compoſitione nihil deſidera-

©BIUM

tur. Hoc tamen dignum reprehenſione, quòd in aqua roſ. diſſoluatur ſarcocolla. Debet potiùs in aqua hyſſopi & meliſſæ, vel ſi calorem tẽperare velis, in aqua viol. quæ ſine aſtrictione refrigerat. Sed hoc leue eſt, & diſſimulare poteſt, ne pro re minima videantur à communi ſententia diſcedere.

Pilulæ de agarico.

PIlu. de agarico à Meſue deſcribuntur, & aliis multis. Omnes deſcriptiones ferè in idem recidunt. Quare conſuetam illam in offic. diſpenſandam cenſeo, quæ optima eſt, in eáque nihil reprehendendum. Recipit autem quæ ſequuntur.

℞. turbith ʒ.v. hieræ picræ ʒ.iiij. agar. ʒ.iij. colocynt. ſarcocollæ an. ʒ ij. rad. ireos, praſſij, myrthi ana ʒ.j. cum ſapa fiat maſſa pil. Eaſdem vires habent, cum pil. de ſarcocolla, vt de aga. pro pil. de ſarcocolla vti poſſumus, & contra, modò cum ſyru. pectorali deterſiuo formentur, vel cum ſapa. Eædem pil. imperari poterunt, pro pil. de euphorbio, addito pauco euphorbio: pro fœtidis maioribus, addendo opopanacis vel ammoniaci parum.

Pilulæ fœtidæ.

FOEtidæ dicuntur, quòd fœtidis componantur, vt ſagapeno, ammoniaco, opop. & caſtoreo, & aliis multis. Sunt autem calentes in affectibus articulorum frigidis, & pituitoſis morbis. Et quia vtiles ſunt, viſum fuit eas non prætermittere. Erunt pro pil. de euph. fœtidis minoribus, de hermodactylis maioribus, de ſagapeno. Sunt efficaciſſimæ in alterando & laxando.

℞. ſagapeni, ammoniaci, opop. bdellij, vel myrrhæ, colocynth. ſem. rutæ agreſtis, aloes, epith. ana ʒ. v. hermodact. eſulæ ana ʒ.ij. turbith ʒ.iiij. zinzib. ʒ.j ß euph. ℈. ij. cum ſucco porri fiant pil. Hæ pil. multùm habent difficultatis, quia bdellium molle non facilè inuenitur, ne dicam aliud. Magna eſt contentio inter interpretes an legendum ſit (harmel) id eſt, ſemen cicutæ, vel potiùs (harmela) id eſt, ſemen rutæ agreſtis. Item ob hermodactylorum & enulæ dubitationem. Nos tamen has diſpenſandas imperamus ob earum efficaciam, & frequentem vſum. Sanè minores faciliùs parantur, & paucis additis, omnino ſimiles redduntur. Nos tamen præ-

meditata

meditata & benè penſata difficultate, remedium obtinuimus, vt pro bdellio, myrrham iniiceremus, vel propolim veram, & pro hamel legendum harmela: quia ad morbos articulares à Dioſcor. commendatur. Semẽ verò cicutæ, tanquam venenum, ab omnibus externis & internis remediis expungitur. Hermodactylorum vox vaga eſt & incerta. Non deſunt, qui dicũt, hermodactyl. apud Græcos radices eſſe quinque folij: Apud Arab. radices, quarum Meſue tres differentias ponit, nigras, albas & rubras. Euſchius putat apud Nicolaum in antidoto Alexandrina eſſe ben album & rubrum, propterea quòd dicitur hermodactyl albos & rubros. Sed hic locus non eſt ſufficiens. Quia ex Meſue ſunt hermodactyli albi optimi: rub. non optimi: nigri deterrimi. Nos in omnibus compoſitionibus Arabum, hermodactylos vulgares accipiemus. In Græcorum deſcriptionibus, rad. pentaphylli. Nec ſunt audiẽdi, qui dicunt eſſe ephemerum colchicum, cum differat ab ephemero flore. Noſtris harmodactyl. flos eſt luteus: colchicum flores croci habet. Sed de his aliàs. Maiores dicuntur, quia plura, quàm minores, ſimplicia obtinent.

Pil. de rhubarbaro.

EX rhab. ſiue, vt Meſ. vocat. rauetſeni, parantur pil. quarum duæ extant deſcriptiones. Ad cachexiam vna: Ad hydropem altera magis. Sed quia illa recipit multas lachrymas calidiores, illas prętermittendas cenſeo, tum quia pauci Medici illis vtuntur. Diſpenſantur ad cachexiam ſequentes.

℞. rhab. ʒ. iij. ſucci glyc. abſynthij, maſtiches ana ʒ. j. myrob. citrinorum confricatorum in oleo amyg. amararum, trochiſcorum diarrhodi ana ʒ. iij. ß. ſemen apij, fœnic. ana ʒ. ß. hieræ picræ ʒ. xv. confice cum aqua fœnic. Hæ pil. ſi ſine myrob parentur, meliores ſunt, quia aptiores ad obſtructiones tollendas, vel ſi cum oleo amygd. confricentur, vt deponant aſtrictionem & aſperitatem. Efficaciores erunt, ſi pro myrob. agarici ʒ. ij. reciperentur, & magis accommodatæ erunt tollendis obſtructionibus pituitaęque euacuandæ, hydropi antiquis febribus ſpuriis, & compoſitis. Pauca recipiunt laxantia, multa quæ aperiunt & detergunt. Si quis pil. alte-

©BIUM

rius deſcriptionis ad Anaſarcham requirat, addat tertiã partem pil. de euphorb. vel agarico. Sed de euphorb. ſunt efficaciores,& paratu faciliores.

Pil. de euphorbio.

PIlu. parantur de euph. efficaciſſimæ,ad aquas & frigidos morbos,deſcriptione Meſ.quæ recipiunt hæc.

℞. euphorb. colocynth. agar. bdel. vel myrrhæ, ſagap.ana ʒ.ij.aloës ʒ. v. fiant pil.cum ſucco porri. Quòd non reperiatur frequenter bdellium, pro eo myrrham ſubſtituimus, quia in internis eſt antiballomenon, niſi in pil. de bdellio & externo remedio, in quibus propolim veram,vel ladanum vſurpamus.

Pil. de fumoterra.

DIcuntur ſic,quia myrob. infunduntur ſucco fumariæ, vt maiorem vim purgandi accipiant, atque talis eſt illarum deſcriptio.

℞.myrob.citrinorum,chebul. ind. ana ʒ.aloës ʒ. vij. ſcam. ʒ. v infundantur myrob.& aloë,& ter exſiccétur. Deinde inſpiſſentur,& incorporétur, & ex omnibus fiãt pil.In hac deſcriptione nihil eſt dignũ in mutatione, & animaduerſione,niſi quod hæc parandæ ſunt initio eſtatis,vel alio tempore parétur ex ſucco mercurialis,vel ciclæ cũ ſero caprino,vel cum ſucco roſ.vel aqua fumariæ.

Pilulæ lucis maiores & minores.

PIl. lucis dicuntur, quòd ad oculos inſtituantur. Harũ duæ ſunt deſcriptiones, quibus facilè carere poſſumus. Maioribus primùm, quia pil. de lap. lazuli his ſubſtitui poſſint:neque ſequitur, Non accipiunt licium: ergo non ſunt pro oculis.Certè hoc nomine vituperãdæ maiores & minores, quia quæ detergendo extrinſecus proſunt,in illis nulla neceſſitate reperiuntur,vt licium. Lucis maiores non ea recipiunt, ſed tantùm multa incidentia, & attenuantia Quòd ſi media pars ablata eſſet,vel dimidiam ponderis partem detraxeris,efficaciores fient ad euacuationem. Quare ſi quis pil. de ſarcocolla, vel de ag. pro illis accipiat, erunt vtiles. Quòd ſi minores magis placeant, ob myrob.& lap. lazuli, de quinque generibus myrob. colocynth.& ag.& quæcunque videntur facere ad iuſtam euacuationem, & à longinquo.Adde quòd maiores,quia receptæ ſunt à vulgo, reci-

recipiunt plura odorata, quæ augent molem, & vires minuunt. Sic apud Meſuem,

℞. roſ. viol. abſynth. colocynth. cubeb, turbith, calami arom. nucis moſcat. ſpicæ epith. carpobalſami, xylobalſami, ſileris montani, ſem rutæ, ſ. ænanth. maſtich. aſari, garyoph. cinamo. aniſi, fœnic. apij, cinamo. craſſi, croci, macis an. ʒ.2. myrobal. omnium rhab. ana ʒ.4. agar. ſenæ ana ʒ.5. eufraſiæ vel chelidoniæ ʒ.6. aloes ad pondus omnium, cum ſucco fœnic. fiant pilul. Quia in omnibus locis eufraſia non reperitur, neque multum certa ſunt quæ de ea ſcribuntur, viſum fuit chelidoniam in eius locum ſubſtituere, quia deterget, & oculis determinatur. Adde quòd illa in pil. lucis maioribus, & ab eodem authore imponitur.

Pilulæ bdelio maiores, deſcriptione Meſuæ.

PIlulæ de bdelio parantur ad vlcera ſedis & vteri, & ad fluxum ſanguinis. Quare non erit inutile eas paratas habere. Deſcriptio talis eſt,

℞. bdelij, ſiue ladani puri ʒ.12 ameos ʒ.3. myrobala. cheb. emblic. indi. concharum venerearum, ſiue porcelanarum, charabæ ana ʒ.2. ß cum ſucco porri, vel cydoniorum, fiant pil. In his pil. parandis frequenter erratur. Primùm, quia myrrha pro bdelio ponitur, vnde mouent hæmorrhoidas potiùs, quàm cohibeant, vel ſiccét. Quare nos ladanum ſubſtituimus, quia vt bdelium lętum eſt & emplaſticum, ad formam pil. inducendam non aperit neque mouet ſanguinem, ſed conſtringit, vt hypociſtid. ſuccus, vel acacia. Ami torrefacere oportet vt naſturtiũ, quo ſanguinem ſiſtant. Concharum venerearum legimus, non auellanarum aduſtarum. Sunt autem, quæ vulgò vocantur Porcellanæ. Id videtur quodammodo abſurdum, quòd cum ſucco porri formãdas imperet. Nam vt Dioſcor. ſcribit, veteres ſanguinis reiectiones cohibet, ſi binis drachmis & æquali pondere baccarum myrthi detur. Quòd ſi quis paret cum ſucco cydoniorum, efficaciores erunt ad conſtrictionem, & minùs ſuſpectæ iis, qui in operationibus ab occultis accidentibus minùs ſunt exercitati.

Pilulæ de ſtyrace.

AD catarrhos inſpiſſandos & ſiſtendos parantur pil.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1217 sur 1293

de cynogloſſa,&ſtyrace.Sed quia noſtrum cynogloſſum non eſt verum, ſed potiùs glaſtum agreſte (non enim caulem,neque florem gerit cynogloſſum,vt docet Dioſcor.) ob id mihi videntur parandæ pil. de ſtyrace, quarum deſcriptio hæc eſt:

℞.ſtyrac. liquidæ albæ olybani, myrrhæ, ſucci glyopij ana drach.4.fiant pilulæ ſicut ciceres.Doſis duæ aut tres.

Ex alio authore deſcriptio.

℞.caſtorei, opij, ſtyrac. calaminthæ ana ʒ.ß. myrrhę liquidæ, hematites ana ʒ.2, cum ſucco abſynth.fiant pilulæ.

Pilulæ de cynogloſſa.

℞.cynogloſſ.opij,ſemin.hyoſcyam.ana ʒ.4. myrrhæ, trogloditæ ana ʒ.6.thuris, maſtic.ana ʒ.ſ. garyophyll.ʒ.2.cinamo.ſtyracis rub.ana ʒ.2.cum aqua roſ.conficiatur maſſa.

De trochiſcis.

TRochiſci à figura rotunda dicti ſunt. Parãtur autem ad medicamentorum cõſeruationem. Nam meliùs conſeruantur ſimplicia medicamenta in ea forma ſolida, quàm in pul.redacta. Multi ſunt,quibus carere non poſſumus,quia alias compoſitiones ingrediuntur,vt trochiſ.de viol.de roſ.in pul.cordialibus,vt diarrhod.commune,trochiſci ſquillæ & de viperis, in theriaca. Aliqui in fumigiis recipiuntur, vt aliptæ moſchatæ, gallæ moſchatæ. Quo tempore præpari poſſint, vt ſquillæ viperarum, parétur. Qui verò quouis tempore parari poſſunt, cum otio abundant, ſeriùs parabunt,vt hyeme Parentur tantùm, qui ſequuntur, trochiſci diarrhodon, de viol. ſcillitici, theriacales, de camph. trochiſci alchechangi, de myrrha,de galla moſcata,de alipta moſcata,de rhab. de ſpodio,de carabe,alandal,de capparib.de agar.de eupatorio,abſynthio.

Trochiſci de roſis,deſcriptione Raſis.Diarrhodon dicti trochiſci à roſ. Hoc nomine etiam pul.apud Arabas, & collyrium apud Galen.dicitur.Horum trochiſcorum multæ ſunt deſcriptiones, ſed Raſis magis probatur,quæ ſic habet.

℞.roſ.rub.amotis vnguibus ℈.iiij. ſantali moſchatę

Iuni,

lini,vel citrini,pro ligno aloes 3. 2.maſt.3.1. ß.abſynth. cin ſpicæ nardi, cina.craſſi,ſiue caſſiæ,ſchænan.ana 3.1. fiat pul.tenuiſſimus,qui vino exceptus reducatur in trochiſcos, & ſeruentur in vaſe vitreo. Hîc pro ligno aloes rarò inuentu, ſantalum ſubſtituimus, caſſiam, cinamo. craſſum interpretati ſumus. Hæc deſcriptio aptiſſima. eſt,nec tamen reiicienda illa Meſ. quia eſt paratu facilior.Recipit tamen quæ ſequuntur,

℞. florum roſ. 3. 10.glyc. 3.5. ſpicæ nardi 3.2. ß.excipiantur vino albo,fiant trochiſci.

Trochiſci de Violis.

HOc nomen vagum eſt apud Græcos, ſed magis apud Latinos, *ion*, Græcis, violam ſignificat, quam ſimpliciter in officinis violam martij vocant. Latini tamen violam appellãt *leuccion*, cuius tres ſunt ſpecies,luteæ,quas vulgus Cheri vocat albas, ſeu rubras, ſeu purpureas Græci nomine *leucoi* ſignificãt. Quare incertum eſt, à quibus nomen habeant hi trochiſci.Puto tamen à leucoio. Et quia nomen ſonat albam violam,vertunt, violas albas. Qui trochiſcos in officinis parant, ex martialibus violis componunt contra authoris voluntatem, qui potius ex cherino flore, quia inter violas eſt efficaciſſimus.Diſpenſabimus ergo ex illis,& ſecundum hanc deſcriptionem fiant,quia hi trochiſci recipiũtur in pul. cordialibus. Si enim parentur ſecundum aliquas deſcriptiones Meſuæ quæ turbith 3 3 recipiunt, deſtrueretur pul.cordialis.Fiat ergo in hunc modum.

℞. florum leucoij viridium 3. 5. amyli 3.3. ſem. papa. albi 3.2.& ϑ.1 ſem. plantag. 3. 1.ſucci myrrhæ pro opobalſamo ϑ.1.aquæ roſ.q.ſ. fiant trochiſci, & reponantur in vaſe vitreato.

Parari poſſunt ex albis purpureiſque. Sed quia luteorum præcipuè in medicina vſus eſt, ex luteis parabuntur, quæ cheri vocantur. Recipiebant balſamum, quod de opobalſamo intelligendum eſt tanquam de præſtantiore. Nos ſuccum myrrhæ ſubſtituimus, vt in theriaca,& omnibus aliis internis remediis faciendum cenſemus. Extrahitur ſic. Eligitur puriſſima myrrha, qualis illa, quæ venditur multis in locis pro bdellio. Eſt autem flaua,amara,odorata, & partes habet,velut vngues.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1219 sur 1293

In tenues partes ponatur, & in cauitate albuminũ ouorum coctorum ad duritiem, & ſupra diſcum ſtanneum reponatur in loco frigido ſubterraneo. Sic diſſoluetur, & in veriſſimam ſteacten reducetur, & illa licebit vti pro ſteacte prælo expreſſa, & pro opobalſamo. Hos trochiſcos diſpenſandos ſuadeo, quia in pulueribus quibuſdam reperiuntur. Nam alio modo non vtimur. Eſt certè medicamentum incerti effectus. Componitur enim ex pugnantibus calidis, frigidis, & adſtringentibus. Quare quantitatem habere oporteret, quam putamus ſufficere ad pul. conficiendos. Parabitur vere & æſtate in locis frigidis. Apud nos toto ferè anni tempore reperiuntur, præterquàm in fine æſtatis, quando defloruerunt, & ſemina producunt.

Trochiſci de agarico.

EX agarico ſine magna impenſa parantur duo trochiſcorum genera Meſuæ. Secundum vnam præparationem dicuntur trochiſci de agarico: ſecundùm verò alteram agaricus trochiſcatus. Communiter autem in officinis ſic parantur.

℞. agar. fœminei, boni, & albi raſi in tenues partes ʒ. 4. vini infuſionis zinzib. q. ſ. fiant trochiſc. Hoc eſt agaric. trochiſcatus, quem vocant. Trochiſci verò de agarico videntur magis apti ad pituitæ eductionem, ſed variis modis parantur. Alij ex agarici ʒ. 3. zinzib. & ſalis gemmæ ʒ. 1. cum oxymelite & ſyrupo acetoſo formentur. Id enim parùm refert, ſiue ex oxymelite, ſiue ex ſyrupo acetoſo fiant. Multùm verò, ſi fiant ſecundum illam deſcriptionem, vel ſecundum aliam, in qua ʒ. 1. ſalis gemmæ, & zinzib. ʒ. 1. legitur. Ego magis probo vltimam, & ſecundum hanc parari ſuadeo, quia in prima doſis eſt minima ad ʒ. 1. ſalis gemmæ, & zinzib. ʒ. 1. In ſecunda verò minor eſt, quàm conuenit doſis ad ʒ. 1. Sed liberum eſt addere, vt libet. Decoquunt zinzib. in aqua bugloſſ. in decocto zinzib. infundunt ſal bene tritum, & miſcent. Sed ſi hoc modo parantur, non multùm differunt ab agarico trochiſcato.

Trochiſci alandal.

TRochiſci ex colocynthidis interna parte parantur, qui Arabicum nomen ſeruarunt apud omnes, quod

quod ego quoque ſeruare volui, propterea quòd ſciretur ex colocynthide eos parari, & rarus eſſet vſus. Timere enim ſolent diagrid. colocynthidem & alia fortiora remedia ſine quibus morbos contumaces curare non poſſumus. Parandi autem ſunt ad pituitæ euacuationem in hunc modum.

℞. pulpæ colocynthidis albæ & leuis purgatæ ſeminibus ʒ.1. ol roſ ʒ.1. mucil. gummi trag. & arab. ana ʒ.2. bdelij & myrrhæ ʒ.1. macerentur lachrymæ in aqua roſ. quatriduum, & formentur trochiſ. ex colocynth. Oleo roſ. confricetur colocynthis forcipibus minutim inciſa: deinde cum mucagine fiant trochiſ. quos ſiccent, & ſiccatos rurſus in trochiſcos reducant. Hoc autem faciunt, vt in tenuiores partes redigantur colocynth. Quòd ſi nõ ſit tunc factum, diligentiùs in puluerem redigentur, cùm his erit vtendum.

Trochiſci de rhabarb. eupatorio, & abſynthio.

TRes ſunt trochiſci, qui ſunt ſimiles. Ob id ſufficiet vnum ex his retinere in officinis. Retinebimus eos, qui ad hunc modum ſunt parandi.

℞. rhab. ʒ. 10. ſucci eupatorij ʒ.4. roſ. ʒ.3. ſpicæ nardi, amygd. amar. ana ʒ. 2. ß. aniſ. rub. tinctorum, ſeminis apij, abſynth. azari ana ʒ. 1. cum vino formentur, ſi ſucci inſpiſſati & ſiccati ſint. Si verò ex ſucco recenti, ſine vino. Sed cum ſuccis parandi ſunt. In hac deſcriptione reſtituimus pondus, & ordinem amygd. amar. Nam antiqua exemplaria & ordo hoc docent, vt poſt ʒ.3. ſequantur ʒ.2. vel ʒ.2. ß. Quòd ſi deſideraſſet amygd. amarar. ʒ. 4. cum eupatorio coniunxiſſet, vt coniunxit, quæ pondere tantùm ʒ.1. ponuntur.

Succum eupator. Meſ vel ſuccum de abſynthio ipſe ſubſtituit aliquando. Si trochiſ. de abſynth. & eupatorio carere poſſumus, cùm iſtos habemus, qui valent ad liberandas obſtructiones hepatis.

Trochiſci de capparibus.

TRochiſci de capparibus parantur ad ſplenis affectus, & obſtructiones auferendas. Recipiunt aperientia ſine lachrymis, & hoc nomine differunt à trochiſcis hepaticis, qui rhab. omnes recipiunt, & qui nomine rhab. appellantur de abſynth. & eupatorio.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1221 sur 1293

©BIUM

℞. corticis radic. cappar. ſeminis agni caſti ana 3. 6. melanth. calaminth. acori, amygd. amar. naſturtij, ammoniaci, foliorum rutæ, ariſtol. rotundæ, ſucci eup. ana 3. 2 cyperi. ſcolopendriæ ſiue ceterach ana 3. 1. diſſoluatur ammoniacum aceto acri, & cum diſſolutione formentur trochiſci. Vera ſcolopendria eſt ceterach, quanquam lingua ceruina eaſdem vires habeat ad ſplenem abſumendum. Melanthium, nigella Romana dicitur, non vulgaris, quæ melampyron eſt.

Trochiſci alchechengi, ſiue de ſolano veſicatorio.

EX baccis alchechengi fiunt trochiſci, qui corrupto vocabulo trochiſci alchechengi vocantur, & parari debent ob ſummam eorum neceſſitatem in affectibus renum & veſicæ ad dolores & vlcera eorum. Recipiunt autem hæc,

℞. baccarum alchechengi ʒ 3. ſeminis citruli, melonum pro ſemine albæ techæ, cucurb. ana 3 4 ß. boli armeni, gummi arabici, corticis thuris, ſanguinis draconis, papauer. albi, amygdal. amar. ſucci glycyrrhizæ, tragacan. amyli, nucleorum pinearum ana 3. 6. ſemi. apij, ſuccini, ſiue carabæ, hyoſcyami, opij ana 3 2. cum aqua mellis compingantur trochiſci. Aliqui addunt terram ſigillatam. Sed in optimis exemplaribus Meſ. non legitur. Aliqui dubitarũt. quòd interpretes legant (peponis Indi) ſed aliqui intelligunt de techa alba, quæ eſt peponis ſpecies. Qui habent, ponant: qui non habét, ſe minare poſſunt. Sin minùs, ſemen peponum, vel cucumeris. Omnia iſta ſemina idem præſtant humiditate aquea, qua abundant.

Trochiſci de carabe, ſiue ſuccino.

EX ſuccino parantur trochiſci efficaciſſimi, quos retinere viſum eſt ex Meſue.

℞. carabæ, aureos 6. cornu cerui vſti, coralli adufti, tragacanthi, acaciæ, hypociſtidos, balauſtiorum, maſtic. laccæ lautæ, papaue. nigri aſſi leuiter. ana aureos duos, thuris, croci, opij ana aureum vnum ß cum mucilagine pſilij, extracta cum aqua roſ. fiant trochiſci. Hos tranſcripſimus ex Meſue, & pondere quo ipſe vſus eſt, nos quoque vſi ſumus, aureo, ſcilicet, quod pendet 3. 1. ß apud eum, & alios. Nihil eſt periculi, ſi quis pro aureo 3. legat,

legat, quia omnia ſimplicia eodem pondere notantur. Quare ſemper eadem proportio ſeruatur, non autem pondus idem compoſitionis totius, quod parùm refert, quando tota quantitas vna doſi non ſumitur. Pro (Hemphiliſtidis) reddimus (hypociſtidis) ne nomen Arabicum remoraretur Pharmacopolam. Adiicimus mucilaginem extrahendam cum aqua roſ. quia conſtringit & odoris ſuauitate aliorum fœtorem emendat. In Meſ. quia non legitur (gummi aſsi) prætermiſi. Quòd ſi placet, expunge laccam lotam, quia noſtra ſi eſſet, cancamum non conuenit, vel pro lacca, ſang. draconis ponendum ſuademus.

Trochiſci de antiſpodio, cum ſemine acetoſæ.

TRochiſci ex ſpodio Arabum, id eſt, antiſpodio, parantur duobus modis ſine ſemine acetoſæ, & dicuntur ſimpliciter de ſpodio. Alij cum ſemine acetoſæ. Ob id de ſpodio cum ſem. acetoſæ dicuntur, qui magis probantur à practicis. Ob id illos retinemus, quia efficaciores ad conſtringendum ſunt, & recipiunt hæc,

℞. roſ. rub. ʒ 10. antiſpodij ex myrtho, vel oliuæ, vel cotoneis ʒ. 10. ſem. acetoſæ ʒ. 6. ſem. portulacæ, granorum coriandri infuſorum in aceto, deinde torrefactorum, pulpæ ſumach ana ʒ. 2. ß. amyli aſſi, balauſtiorum, berberis, ana ʒ. 2. gummi arab. aſsi ʒ. 1. ß. cum ſucco acetoſæ fiant trochiſci.

Trochiſci de ſcylla.

AD theriacę præparationem ex ſcylla parari debent, in fine Veris. Ex Gal. ſic parantur.

℞. carnis ſcyllæ decoctæ ʒ. 4. farinæ orobi leuiter torrefactæ, vel micæ panis candidiſsimi ʒ. 2. formentur trochiſci oleo roſaceo, & ſeruentur in domo ſpectante ad meridiem, non tamen in ſole, & moueantur frequenter, ne ſitum contrahant. Scylla bonæ habitudinis, id eſt, eligenda recens. Illam maſſam ex optima farina inuolue, & in furno vel ſub cineribus coquito, donec molleſcat, & abiectis primis tunicis & cortice lignoſo, mediam in mortario in læuorem coge, coque, & addita ſufficienti quantitate farinæ orobi torrefactæ, vel micæ panis, fiant trochiſci. Farina orobi vſurpatur, quia apta eſt ad formandos trochiſcos, & pugnat aduerſus

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1223 sur 1293

©BIUM

venena. Et quoniam cruum aliud eſt album, aliud flauum, eligitur album: quo deficiente, vſurpatur flauum, vel mica panis candida. Sunt qui volunt æqualem portionem: Alij dimidiam: Alij tertiam tantùm: Alij duas farinæ, tres carnis ſcyllæ. Hæc melior eſt proportio, & ſecundum hanc parabimus.

Trochiſci de Viperis.

EX viperarum carne parantur in officinis trochiſci initio æſtatis ad theriacæ præparationem, quæ æſtate media & feruida paranda eſt, & cùm herbæ, flores, & fructus habent ferè maturos. Parantur ex carne viperarum, & pane tantùm, varia proportione apud diuerſos. Sunt enim, qui dimidiam, qui tertiam, Galen. quartam, vel quintam miſcet. Nam panis ad excipiendam carnem, & ſeruandam ponitur. De præparatione pauca, plura in diario, ſeu ephemeridibus Pharmacopolarum. Caro viperarum tum vſurpatur, quia caput, cauda, & pellis, & interna abiicienda ſunt, eóque tempore magis, quo plus carnis habent, vt paulò poſt quàm è terra exeant, & illę, quæ ventrem non gerunt. Caro decoquatur in ſufficienti quantitate aquæ, vt anguillæ ſolent decoqui.

Trochiſci de galla moſcata.

NOn tam ad voluptatem trochiſci iſti parantur in officinis, quàm ad ſanitatem. Vtimur enim in affectibus cerebri, vteri, cordis. Quare parare oportet, ſed in pauca copia, quia ſemper licebit, potiſsimùm deſcriptionem Meſ. parare. Hiſce tribus parantur.

℞. ligni aloes (pro quo ſantali citrini) ʒ.6. ambræ ʒ.3. moſchi ʒ.1. mucilaginis, gummi tragacanthi ex aqua roſ. excipiantur trochiſci. Non deſunt qui ambram diſſoluere velint in oleo de ben, vel amygdalar. ex eóque confingere. Hoc faciunt, vt magis effument. Sed ſi quis velit ſuffumigia parari, ex his, poſtea quàm exſiccati ſunt, oleo inungantur, & ſeruentur vſui in vaſe plumbeo, vel terreo vitreato, vel vitreo, vt odor ſeruetur.

Alipta moſcata, deſcriptione Nicolai.

PVlueribus conſtat alipta Nicolai in vſum communem recepta. Cuius deſcriptiones in quibuſdam deſiderantur. Hæc ſufficit & probari poteſt. Conſtat autem ſequentibus.

℞. lada-

℞. ladani puri ʒ.3. ſtyrac. calaminthæ ʒ. 1. ß. ſtyracis rub. ʒ. 1. ſandali citrini ʒ. 2. ambræ ʒ. 1. camph ℈. 1. ß. moſchi ℈. 1. Aqua roſ. excipiantur, & formentur trochiſci. In his formandis mucilago non recipitur, quia hæc omnia ferè emplaſtica ſunt, & ferè coniunguntur in vnum.

De cyphis Democratis.

TRochiſci, cyphi dicti, odorati ſuffimente. Compoſitio hæc erat dicata diis, qua vtebantur Ægyptij ſacerdotes, teſte Dioſcoride. Sed quia in mithridatica vera compoſitione ponitur, & per ſe vſurpari poteſt, eius deſcriptionem prætermittere noluimus. Multæ ſunt componendi rationes, quarum vnam tradit Dioſcorid. Alteram Democrates apud Galen. carmine, quæ variari non poteſt ob verſus rationem. Ob id eam tenuimus cum Galeno.

℞. carnium vuarum paſſarum, alb pinguium, expurgatarum à pelle & gigartis, terebinth repurgatæ, & coctæ in aqua, donec dureſcat, ana ʒ. 24. myrrhæ, ſchænanthi ana ʒ. 7. calami arom. ʒ. 9. cinamomi ʒ. 4. bdellij, vel myrrhæ. blattæ bizantiæ, ſpicæ nardi, caſsiæ ſeu cinamomi craſsi, cyperi purgati, baccarum iuniperi magnarum vel paruarum, pinguium, ana ʒ. 3. aſphalti, vel ſem. agni caſti ʒ. 2. ß. croci ʒ. 1. mel. optimi. & vini ana q. ſ. ad formandum. Carnes tundendæ diligenter, paſſulæ & baccæ iuniperi, deinde myrrha. Bdellium in vino diſſoluatur: reliqua in tenuiſsimas partes redacta, miſceantur, addendo mell parum, & vini ad trochiſcos formandos. Siccentur, & vſui ſeruentur. Dioſcor. deſcriptio in aliquibus variat, ſcilicet, in ponderibus & numero ſimplicium. Reſinam enim mundatam, & liquatam miſcet. Nos ob rationes prædictas Democratis retinuimus. Baccas iuniperi paruas ſubſtituimus, quia magnis caremus. Agnum, pro aſphalto, cum Ægineta myrrham pro bdellio poſuimus.

De oleis.

OLea oportet habere, quæ ipſa citra aliam mixtionem vtilia ſunt ad dolores, aſperitates, & alios multos affectus curandos. Præterea ex ipſis cerata, linimenta, vnguenta, emplaſtra, irrigationes fiunt. Qua-

©BIUM

re de his dicemus, déque his, quæ ex oleis parantur. Oleorum alia simplicia sunt, alia composita. Simplicia, quæ nihil accipiunt à compositione, præter separationem, vel extractionem, vt oleum oliuarum, amygdalarum, nucum, ex semine sinapi, anisi, lini, & aliis seminibus similibus, vel semine vel fructu aliquo pingui. Composita verò sunt, quæ ex oliuis, floribus, herbis, vel odoratis parantur. Et hæc sunt quæ in officina habere debet Pharmacopola. Oleum omphacinum, vel eius loco paratum cum foliis oleæ. dulce, maturum, sine foliis & sale paratur statim post collectionem: oleum antiquissimũ, vel eius loco, ex oliuis natis ex loco saxoso, & cocto, paratum post multos menses ex collectione oliuarum. Tale enim acre fit, quale est antiquum, vel diu coquendum, vt antiquo respondeat.

Oleum sesaminum.

OLeum sesaminum vile est in Sicilia, vbi ingens copia nascitur, sed nobis carum. Quare quæ ex sesamo olea parantur, ex oleo dulci esse debent, & maximè pingui, & crasso, qualia sunt olea, quæ in campestribus locis, humidis, & feracibus terris, colliguntur, vel ex oleo amygd. dulc. laurinum, nardinum, rutaceum, anetinum, irinum, chamæmelinum, liliorum, de absynth. mastichinum, lentiscinum, myrthinum, omphacinum, rosatum, & completum, de cotoneis, de menta, violaceum, de nenuphare, de pap. de mãdrago. de costo, de euphorb. de piperibus.

Oleum rosatum omphacinum.

HOc duplex est. Aliud rude, quod omphacinum ros. dicitur: aliud verò compositum. Oleum rude ad refrigerandum & repellendum conficitur ex oleo omphacino, & rosis non expansis. Ratio parandi talis est, Accipe eam quantitatem olei omphacini, quam voles. In aqua infunde ros. parùm contusarum quantitatem ei respondentem Pone in vase vitreo, vel vitreato, & diligenter obtura. Expone soli per dies septem, & quotidie volue vas, vt vndiquaque incalescat Deinde leuiter decoque in duplici vase. Posteà exprime, & illas rosas abijce, & secundò alias rosas infunde, &, vt priùs, repone in sole per vij dies. Rursum decoque, imponendo aquæ rosarum

ſarum, vel infuſionis roſ q. ſ. Decoquatur leuiter, & reponatur oleum, & vſui ſeruetur. Simile fieri poteſt ex roſis ſiccis, & aqua roſ. quod magis conſtringit & non multò minùs refrigerat, & oleo abluto aqua frigida & cum ſucco palmæ, vel cydoniorum, quod magis conſtringet, & non multò minùs refrigerabit.

De oleo roſato completo.

OLeum completum ex oleo dulci, & maturo, & roſis expanſis, contuſis, & ſoli expoſitis, & leuiter decoctis in duplici vaſe, vt roſ. omphacinum componitur. Hoc ad dolores conuenit. Poſt annum valet adhuc ad confortationem & doloris mitigationem, omphacinum verò poſt annum inutile eſt ad refrigerandum & repellendum. Quare pro completo, ſecundo & tertio anno vſurpari poteſt.

De oleo myrthillorum.

OLeum myrthillorum, prope roſaceum omphacinum rude collocari debet. Refrigerat enim, repellit, & abſtringit. Sic paratur,

℞. olei omphacini ℔. 4. myrthil. confractorum ℔. 1. aquæ ℔. 2. Bulliant ad aquæ conſumptionem. Si aqua decoctionis, vel aqua myrthi apponeretur, efficacius eſſet. Hoc oleum parari debet hoc modo, vt præſtet quæ pollicetur, & poſsit refrigerare & repellere. Quare ſine vino, ſed cum aqua decoctionis vel deſtillationis myrthi parari debet. In aqua verò multa ſuccus ponitur, ne vratur oleum coctione. Vinum autem apponendum non eſt, niſi fortè tempore applicationis, neceſsitate expoſtulante, ad penetrationem. Non enim ſemper vinum conuenit, vel acetum. Quare cum conuenit, addatur. Nam parare cum vino, eſt medicamenti vim impedire.

De oleo cydoniorum.

OLeum cydoniorum parare debemus, quia eſt efficax ad refrigerandum, repellendum & conſtringẽdum, & in quibus regionibus myrthus non reperitur, hoc ſubſtitui poteſt. Paratur autem hoc modo.

℞. carnium cydoniorum maturationis mediæ cum cortice ſed ſine ſemine, quia mucilaginem habent, ſuccti cydoniorum, ana partes æquales, olei omphacini

©BIUM

q.ſ.reponantur in vaſe vitreo ad ſolem per 15. dies,deinde diutius coquantur, quàm roſatum, & in duplici vaſe collatum reponatur in vſum. Quò ſi efficaciùs efficere volueris, abiectis primis ponantur alia cydonia, & rurſus inſola, incoq;, vt priùs cum ſucco. Vel 40 dies inſola,& coque minùs. Igne Paulus non coquit, ſed inſolat per 40 dies. Sed cùm hoc oleũ paretur ex carne & ſucco cydoniorum,quæ ſubſtantia eſt dura, meliùs eſt parare, vt priùs. Melior eſt illa præparatio Meſ. vt in ſole macerentur priùs, deinde decoquantur in duplici vaſe. Illud Dioſc. non eſt parandum.

De oleo nenupharino.

OLeum ex floribus nymphææ parari debet, quia eſt efficax ad refrigerandum, & conſtringendum, & venereos impetus extinguendos. Paratur autem, vt roſaceum, ex omphacino, in hunc modum.

℞. olei omphac. ℔.1.florum nymphææ albæ ʒ.4.contundantur, macerentur, & inſolentur,& in duplici vaſe leuiter coquantur,exprimantur,vſuíque ſeruentur. Quia habet multum aqueæ ſubſtantiæ hoc oleum, multùm decoqui debet,vel flores per duos dies ſeruandi, vt marceſcant aliquantulùm, & tunc minùs decoquere oportet,abſumpta nimiùm aquoſa ſubſtantia.

De oleo violaceo.

OLeum violaceum parandum eſt Vere, ex floribus viol. & oleo dulci, non antiquo, neque ſolito hoc modo,

℞. olei oliuarum dulcium ℔.2. viol. recentium ʒ.4. infundantur, & inſolentur per dies 7. Poſtea bulliant leuiter,duplici vaſe, per horam.Hoc oleum cùm fit ex floribus, ſufficit leuiter decoquere, ne longa coctione vis reſoluatur,& oleum calidius reddatur.Non ſunt ponendæ violæ ſiccæ in fine,quia nullius ſunt efficaciæ,niſi parùm admodum exiccatæ. Magis enim ob humiditatem vſurpantur, quàm ob aliud. Refrigerant etiam magis recentes ob humiditatem, quàm ſiccæ Eſt enim aliquid in eis quod linguam pungit, cùm maſticantur. Vtile eſt ad refrigerandum, & leniendum dolores acres.

De oleo liliorum.

OLeum liliorum ſimplex, & compoſitum olim erat vt ex

vt ex Dioſcoride videre eſt. Compoſitum fiat ex oleo, myrrha, calamo aromatico, cardamomo. Olei inſpiſſamentum ſeruabunt, quo vtebantur in affectibus neruorum, & vteri. Inſpiſſamentum & fecem appellabant magma illud, vnde Barbari pro magmate accipiunt fecem olei de lilio ſimpl. quæ contrariam facultatem habet. Quare ſi quis præſcribat fecem olei oliuarum, non fecem ſimplicis, ſed compoſiti intelligere oportet. Cuius deſcriptionem apud Dioſcor. reperies. Simplex conficiebatur ex oleo balanino, id eſt, ex oleo de ſem. behē, quod ſemen antiquis, & balanus myrepſica vel myrob. Plinio. Et quia iſtud oleum rarum eſt, erit parandum ex alio ſimili, vt oleo amygd. vel oleo dulci. Sed ſi ex oleo amygdal. fiat, efficacius erit, & ad ſedandos dolores, & relaxandas partes frigore conſtrictas, & potiſſimùm vuluæ, & ad rarefaciendum.

℞. olei oliuarum, vel amygd. ℔.1. florum liliorum alborum, amota parte interna crocea ʒ. 4. Hi flores ſatis humidi ſunt. Quare citra aquæ admixtionem inſolandi, & in vaſe duplici diutius coquēdi, donec humiditas abſumta ſit, quæ ſolet oleum corrumpere, vt de nenupharino dictum. Seruandi flores poſt collectionem, vt marceſcant.

De chamæmelino.

HOc oleum ſemper paratum habere oportet, quòd ad multa vtiliſſimum ſit, vt ad ſedationem doloris, ad febres, ad reſolutionem & conformationem artiū.

℞. olei dulcis ℔ 2. & ʒ. 4 florum chamomilæ ʒ. 1. infunde, & ſoli expone. Deinde leuiter decoque, & rurſum flores adde, & ſoli tantùm appone, & vſui ſerua.

De anethino.

QVanquam non multùm facultate differunt hæc duo olea, cùm tamen hoc facilè parari poſſit, & ſine magna impenſa, parandum cenſeo. Eſt magis calidū, & in doloribus frigidis & flatulentis magis conuenit, paratúrque vt chamæmelinum.

℞. olei dulcis communis ℔. 2. ʒ. 4. florum anethi ʒ. 20. & ʒ 2. Infundantur, & inſolentur, & leuiter decoquātur. Rurſum alij flores addantur, & inſolentur tantùm. Nam inſolatio ſufficit ad mixtionem florum odorato-

rum, & tenuium partium. Ob id ſufficit humidos primos decoquere, & in oleo calido ſecundos exiccatos iniicere, & inſolare. Nam qui ſecundò adduntur, in hoc & in oleo calido ſicci poni debent. Propè oleum chamæmelin. collocari debet, & poſt hoc violaceum.

De rutaceo.

OLeum rutaceũ vbique parari poteſt, & debet, quòd ſit efficaciſſimum, ad calfaciendum, reſoluendum, & diſcutiendum. Fit autem hoc modo,

℞. olei oliuarum antiqui ℔.3. foliorum rutæ, & ſucci ana ℥. iiij. infundantur, inſolentur, decoquantur leuiter, colentur, & vſui ſeruentur. In hoc non eſt facienda ſecunda infuſio, quia ex herba & ſucco poſuimus ℥. 4. pro ℥.3. Ea enim quantitas minor erat. Non me latet hoc factum ob herbæ efficaciam maximam, & fœtorem. Verùm hoc oleum efficaciſſimum eſſe dicitur. Quare ſic non parandum. Nam in magnis & extremis morbis minùs ſolliciti ſumus de fœtore. Erit etiam ob fœtorem vſui in morbis vterinis, appoſitum naribus, & vmbilico.

De oleo irino.

IRinum ab iride dictum eſt. Conficitur ex oleo antiquo, floribus iridis, & radicibus, & decoctione radicum. Parabitur autem in hunc modum.

℞. olei oliuarum antiqui dulcis ℔.2. ſucci radic. iridis ℥.2. infundantur, & inſolentur, & coquantur ad conſumptionem ſucci. In fine adde florum irid. ℥. 4. & rurſum decoquatur cum floribus leuiter. Non enim ſufficit macerare flores ob craſſitiem & ſucci copiam. Oleũ deinde colla, & in vſum ſerua. Valet cõtra flatus & affectiones neruorum frigidas.

De oleo cherino.

OLeum cheri, dicitur oleum de leucoio luteo, quo poſſumus carere, ſi irinum habeatur. Si quis velit parare, faciat hoc modo,

℞. florum cheri ℥.12. olei antiqui non ſaliti ℔.2. inſolentur per tres dies, & leui igne coquantur in balneo mariæ. Seruetur vſui. Idem præſtat, atque irinum.

De oleo enulato.

OLeum enulatum diſpenſari non debet, quia eaſdem vires habet, cum irino. Quod ſi quis requirat omni tempore

tempore & facilè parabitur ex radicibus contusis,& succo enulæ coctis,vt irinum.

De oleo castorei.

EX castoreo paratur oleum, quod omni tempore, & nullo negocio fieri potest. Sed quia in apoplexia, caro,lethargo,& aliis capitis & neruorum morbis est vtile,præstat paratum habere.

℞. olei antiquissimi ℔. j. saniei castori, vel illius solidæ substantiæ ʒ. j. leuiter decoquantur. In castoreo reperitur sanies quædam ad instar butyri rancidi liquefacti,quæ ob similitudinem, quam habet cum oleo, facilè miscetur. Ob id nulla decoctione eget,sed potius agitatione, & calfactione. Si verò substantia interna castoris sicca sit,reducenda est in pul. & leuiter calfacienda. Ob substantiæ tenuitatem, & acrimoniam facilè oleum afficit. Nolui saniei illius causſam exortúmq; tradere,cùm aliis locis diffusè & ex professo tradiderim.

De euphorbio.

HOc oleum facilè, & omni tempore paratur, & sufficit vel oleum castorei, vel eúphorbij paratú habere. Paratur autem ex euphorbio,oleo, & vino. Cuius descriptio duplex est. Alia olei simpl. alia compositi. Sed simplex parandum. Nam compositum natura cum oleo de piperibus conuenit. Præterea vix parari potest ob defectum struthi,quo caremus. Quare sufficit simplex,quod in hunc modum parabimus.

℞. euphorb. albi & loti ʒ. j. ol. ℔. i. vini parum. Leuiter coquatur,vel potiùs incalescat. Vsui seruetur. Est enim tenuissimæ substantiæ, quæ, vt de castoreo dictum est,facilè permiscetur.

Oleum de costo.

℞. Costi amari ʒ. 3. cinamomi crassi ʒ. 4. extremitatum sampsuci ʒ 8. vini odoriferi parũ,olei antiqui ℔. 3. Macerentur simul per tres dies,& leuiter coquantur ad consumptionem vini. Colla, & vsui serua. Hoc omni tempore parari potest. Carere possumus, ne multitudine vasorum perturbemur.

Oleum mastichinum.

OMni tempore parari potest. Carere possumus. Sed quia frequenter eo vtuntur Medici,aliquam quan-

citatem præstat habere Sic paratur,

℞.mastiches ʒ.4.olei dulcis ʒ.12. vini optimi parum. Decoquatur leuiter. Paratur duobus modis apud Mes. cum oleo ros.vel sesamino. Et quia Mes.vsurpat ad ventriculi & iuncturarum confortationem, ad sedationem dolorum,& ad apostemata dura,ob id illam priorem descriptionem apposuimus, quod paramus ex oleo dulci, loco sesami Quòd si quis velit magis constringere,oleũ ros.ol. cydoniorum, vel myrtil.addere poterit Sic paratum, vt diximus, magis ad dolores leniẽdos,& absces. sus conuenit. Nam mastiche emollit, & constringit, si practicis crẽdimus. Quare magis emolliet & cõcoquet, si cum oleo dulci,vel sesamino paretur.

Oleum de menta.

OLeum de menta ex succo mentæ parari debet. In fine veris paretur. Tunc enim succi extrahi debẽt, & ad medicamentorum præparationem & conseruationem. Dios colligendi tempus succũ esse vult,cum teneros emittere caules incipiunt,quia tũc plus succi habẽt, quàm cùm ad statum peruenerunt,magis coctum,& excremẽtitium ante caulis eruptionem.Paretur autem sic,

℞.foliorum mentæ viridium,& succi eiusdem ana ʒ. 4.ol.omphac.℔.3 reponantur in vase vitreo per 15.dies. Leuiter coquantur in duplici vase,ad succorum consumptionem.Facta eius expressione, vsui serua.Hoc oleum alij ex omphacino, alij ex dulci,alij ex antiquo parant. Sed cùm ad nauseas, vomitiones,ventriculi corroborationem, & appetentiam excitandam detur, oleum omphacinum magis conuenire videtur ad has actiones. Adde quòd antiquum calidius est, quàm oporteat ad vomitiones, quæ magna ex parte solent ob bilis in ventriculum effusionem promoueri. Adde quòd à menta satis caloris habet, & minorem astringendi vim, quàm vt vomitum compescere possit. Quod aliqui dicunt ad scirrhum ventriculi valere, stultum est putare scirrhum curari posse. Quòd si quis ventriculi scirrhum curare velit,oleum mastichinum accipiat,quod ventrem roborat & emollit. Si maiorem emollitionem requiras, habes alia remedia ad id efficaciſſima. Nos igitur parabimus ex oleo omphac.vel ex oleo loto aqua rosarum,vel

succo

ſucco cydoniorum, quia meliora exemplaria ſic habent, & rationi magis conuenit hæc lectio.

Oleum de abſynthio.

OLeum de abſynthio eodem ferè tempore parari debet, quo oleum de mẽta, quia herba plus ſucci, minùs acrimoniæ habet. Ex abſynthio Romano paretur hoc modo.

℞. ſummitatum abſynth. Romani, ſucci eiuſdem ana ʒ iiij. olei oliuarum completarum ℔. ij. paretur, vt de menta dictum eſt.

Oleum nardinum.

OLeum nardinum, veriùs oleum inſpiſſatum, & vnguentum, antiquorum more, dicendum eſſet, quia ex multis odoratis paratur. Et quanuis nullum oleum antiquorum inſpiſſatum retineamus, hoc tamen parandum ad multas affectiones ventriculi, vteri, neruorum ſuademus. Sed huius deſcriptiones tres ſunt apud Meſ. Prima ſimplex eſt ex ſpicæ ʒ. iij. aquæ & vini ʒ. ij. ß. ol. ſeſamini ℔. iij. coctis & agitatis frequenter. Tertia deſcriptio eſt magis compoſita, quæ, vt mihi videtur, magis parari videtur quàm ſecunda, quia minùs eſt compoſita, & magis, quàm prima. Secunda, qua hodie noſtri vtuntur apud nos, hæc eſt.

℞. ſpicæ nardi ʒ. iij ſampſuci ʒ. ij. xyloaloes, vel eius loco, ſandali moſchatelini, vel citrini, enulæ campanæ, folij Indi, vel eius loco, galangæ, vel calami aromatici, vel ſpicę, foliorum lauri, ſcœnanthi, cardamomi ana ʒ. j. ß. Irrigentur aqua & vino permixtis, priuſquam conterantur Deinde adde olei communis pro ſeſamino ℔. vj Coquantur leuiter, & vſui ſerua. Huic ſi addas moſchi ʒ. ß. pro tota quãtitate, ſubſtitui poterit pro muſcatelino. Tertia in hunc modum.

℞. ſpicæ nardi ʒ. iiij ſtyracis, garyophyl. ana ʒ. iij. nucis moſcatę ʒ. quinque, olei balſami, vel eius loco, de ſpica ʒ. vij. olei ſeſami, vel communis dulcis ℔. iiij. infundantur, agitentur, leuiter decoquantur. Hoc non paramus, quia oleo balſami caremus. Sed oleũ de ſpica proportione reſpondet tenuitati, & temperamento. Quare commodè parari poterit. Hoc aliquando vſus ſum cum maximo ſucceſſu.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1233 sur 1293

Oleum muſcatelinum.

QVia muſcatelinum recipitur in vnguento Aragon. & frequenter vtuntur in affectibus aurium, & vteri, viſum huic loco deſcriptionẽ apponere, vt, videlicet, quantùm conueniat cum ſupradicto in viribus, agnoſci poſſit. A moſcho muſcatelinum dictum eſt quibuſdam. Qui dicunt à Galen. compoſitum fuiſſe, ineptè ſcripſerunt. Nam Gal. moſchum nõ cognouit. Paratur non niſi à diuitibus pharmacopæis, & difficillimè. Nam multa ſunt, quæ non reperiuntur in officinis, nec componitur in omnibus officinis.

℞. olei ℔.iij folij, ſpicæ nardi, coſti, maſtic. ana ʒ.j. ß. ſtyracis, calaminth. croci, myrrhæ, cinamomi craſſi, ſiue caſſiæ ligneæ, ligni balſami, bdellij an. ʒ.iiij. moſchi ʒ.j. nucis Indicæ ʒ.ij Hoc vnguentum eſt corruptum, & incertum. Nam deſcriptio, quæ in Luminari maiori reperitur, habet ℔.ol.vj. & ſtatim addit ol. ℔.iij. quod forſitan erat legendum ob varietatem lectionum. Habet & bdellium, pro quo duplum myrrhæ, vel illam ſpeciem myrrhæ, quæ concolor eſt, lineas, & vngues non habet, & bdellij modo lentiſcit, ponere licet. Sed quod ſequitur, magis erat incertum. Nam mucilag. ʒ.j. ponit. Alij, inquit Luminare, dicunt mucilag. ʒ.j. vel ij. Ego legendum moſchi hinc coniicio, quòd ſecundum eundem authorem muſchatelinum dictum ſit à moſcho, quem recipit. Sed cùm duo ſint hodie moſchi genera, moſchus arboris, & animalis naturalis ſanies, vel caro odoratiſſima, nec dubito aliquos in ea ſententia eſſe, vt putent moſchum animalis ponendum. Quòd ſi ponatur ʒ.j. legendum eſt non ʒ.j. Ego puto moſchum arborem eſſe iniiciendum, quia odoratus eſt, & olim miſcebatur balanino vnguento, & aliis, quæ vngendo ſunt, ob vim inſpiſſandi, quam habet. Vtile præterea accommodatúmque acoporum confectionibus, & eorum, quæ ad euaporationes cõceduntur à Dioſc. lib. 1. cap. 20. Nucem Indicam ponendam eſſe omnes Arabicæ linguæ interpretes dicunt. Quanquam aliqui putauerunt hoc ol. balaninum eſſe. Quare non nucem Indicam, ſed balanum myrepſicam, id eſt, glandem, quam nunc vocant ſemen behen, accipiendum, & ſic eſſe balaninum muſchatelinum,

telinum,ad differentiam ſimplicis olei, quod moſchum non recipit. Nos inde colligimus duo fuiſſe parata genera, quòd oleum balaninum Dioſc. moſchum non recipiat, tamen cap. de moſcho recipi ſcribit, vel oleum balaninum Dioſcor.eſt corruptum. Quare liberum erit, vel balanum myrepſicam addere, vel nucem Indicam. Sunt enim eiuſdem facultatis.

Oleum de pipetibus.

OLeum de piperibus efficaciſſimum eſt. Quare parandum. Verùm deſcriptio fuit omnino immutata,& corrupta. Nam fortè ſciolus aliquis, qui non ſciebat Græcos ſuos habere myrobalanos, immutauit in Arabicos,& ſic hoc efficaciſſimum & conuenientiſſimum ol. duobus modis corrupit. Primùm, quòd pro balano myrepſica,id eſt, glande vnguentaria, myrob. Arabicos poſuit,qui ex diametro pugnant cùm balano myrepſica, quod ſemen behen vocant. Emollit,confert frigidis affectibus neruorum, reſoluit duricies, vt teſtatur Meſ.vt taceam quæ Dioſcor.ſcripſit. At myrob. Arabici frigidi cùm ſint,& aſtringentes,& craſſarum partium,conſtringunt, refrigerant, indurant,contrahunt, oppoſita præſtant. Aliud ex illa immutatione factum, vt modus & præparatio corrumpatur. Nam myrobal.dixit 3. v. Hic pro 3. v.poſuit 3. xx. Alius error minùs tolerandus eſt, vbi legitur, hyoſcyami albi, cùm hyoſcya. ſemina frigiditate neruos lædant,& cerebrum ſtupefaciant. Nos,pro hyoſcyamo, legimus agaricum album, qui intus & extra neruos iuuat, nec qualitatibus manifeſtis caliditate, & ſiccitate, ſed ſimilitudine ſubſtantiæ pituitoſam materiam retrahit à partibus neruoſis, & digerit. Præterea coniectura ex facultatibus,& ex eo,quod ſequitur,collegi. Legitur præterea(turbith boni & electi)quo quidem facultatem ſimilem habet,& eadem ratione ponitur. Nos igitur ſic parabimus.

℞ trium piperum an ana ʒ.iiij.balani myrepſ. id eſt,ſeminis behen 3. vj. rad.apij, fœnic. ana 3.ij. ß. ſagapeni, opopanacis, agarici albi ana 3. ij ß. turbith boni 3. xij. zinzib. 3.iij. ſummitatum hyſſopi recentis, fol.rutæ ana M. j.aquæ ℔. xxiiij.ol.ricinini,id eſt.palmæ Chriſti,vel amygdalarum amararum, heminas duas, id eſt ʒ xviij.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1235 sur 1293

Hemina enim continet ol. ʒ.viij. vini ʒ.x. mell. verò ʒ. viij. Alij addunt ireos ʒ. vj. tapsiæ ʒ. ij. anisi, cardamomi ana ʒ. j. ß. calami aromatici ʒ. ij. ß. spicæ nardi ʒ. j. expressionis hyssopi, vel thymi, sextarios tres. Hæc verò si addantur, efficacius erit. Sed cùm tapsi non vbique reperiatur, pro ea prassij, vel nasturtij, vel erucæ semen ponendum, vel euphorbium, vt Gal. de compositio. medicamentorum secundum locos docet. Antiqua, & corrupta descriptio.

℞. trium pipereon ʒ. iij. myrob. chebulorum, bellericorum, emblicorum, indorum ana ʒ. vj. radicis apij foniculi ana ʒ. iij. ß. sagapeni, opopanacis, hyoscyami, turbith boni, albi ana ʒ. xij. zinzib. ʒ. iij. summitatum hyssopi recentis, foliorum rutæ ana M. j. aquæ ib. xxiiij. olei irini, heminas duas. De hoc satis.

Oleum laurinum.

EX baccis lauri, coctura longa, extrahunt rustici nostri in Valuagi, & Nemausensi agro, vbi frequentissima est laurus. Sunt, qui distillatione extrahunt, vt ex omnibus seminibus pinguibus. Sed quod coctura extrahitur, crassius est: quod distillatione, tenuius & calidius. Hoc carere non oportet, cùm sit in frequentissimo vsu in vnguentis ad morbum Italicum. Conficitur autem in hunc modum, Lauri baccæ immaturæ contunduntur, & affatim in aqua decoquuntur: deinde refrigerari permittuntur. Quod supernatat, decapulant, vel vas in fundo perforatum habent per quod aquam egredi sinant, donec ad oleum, quod supernatat, ventum est. Nihil aquæ relinquitur, & quidquid relinquitur olei extrahitur & reponitur.

Oleum amygdalarum, & aliorum simul fructuum.

OLeum ex amygd. dulcibus, & amaris, & pineis, nucibus, & auellanis & similibus fructibus, vt è chrysomelis eadem ratione extrahitur. Alij tundunt minutissimè amyg. mundatas, vt cùm intus assumere volunt. Alij cum cortice incidunt: alij sine aquæ mixtione tundunt, quas in magdaleones disponunt, & in loco calido per quinque horas seruant: deinde panno forti comprehendunt, & torculari fortiter constringunt, & sic extrahunt oleum. Alij, vt celeriùs, in sartagine frigunt, mouendo

uendo ſemper, ne vrantur: poſtea fortiter exprimunt, donec nihil reddatur. Verùm oleum amygdalarum amararum, & dulcium, quod pro vnguentis paratur, ex his in ſartagine frixis elici debet, vt calidius & antiquius. Si verò prima ratione extrahitur, minus olei, ſed dulcius, & minus acre diutius durat.

Oleum vulpinum.

OLea ex animalibus integris parantur, vt ex vulpecula, vermibus, torpedine apud Paulum. Oleum vulpinum aliquibus ſic paratum placet: ex vulpecula viua, aliis, exanterata parari. Ex viua, nullam aliam facultatẽ habet, ſed vt exanteretur, non probo. Satis eſt, ſi excrementa alui extrahantur. Nam inteſtina adipe inuoluta ſunt, & habent multum ſucci, vel ſaniei. Quare præſtat excrementa alui exprimere: deinde cum pelle & aliis partibus decoquere cum aqua marina, vel ſalſa: in quibus ſummitates anethi, & hyſſopi ad ℔. j decoctæ ſint, & ſimul decoquere, addendo olei ſextarios ij. ß. in aquę ſextariis duobus. Decoquantur vſque ad vulpis diſſolutionem, & fiat oleum, vſuíque ſeruetur. Hoc oleum cum aqua marina, vel ſalmuria decoqui debet. Alioqui ſtatim corrũmpitur ob copiam humiditatis aqueæ, quæ breui abſumi coctura non debet, vel in ol. antiquo & pauco ſale tantùm decoquitur.

Oleum lumbricorum.

SEmper parari poteſt. Quare parùm habere ſufficit. Sic autem parabitur.

℞. olei antiqui dulcis ℔. ij. vini ʒ. ij. vermium terreſtrium ℔. ß. bulliant ad vini conſumptionem, vſuíque ſeruetur.

Oleum ex torpedine.

EX torpedine piſce, quem gellinam vocant noſtri, & oleo, fit oleum, quod maximè confert ad articulorum dolores arcendos.

Oleum ex thymelea.

EX thymeleæ ſemine, vt ex ſemine canabis, vel alterius ſeminis pinguis, vel ex foliorum decoctione paratur ad hunc modum.

℞. fol. thymeleæ & ſucci eiuſdem ana ʒ. iiij. vini albi ʒ. iij. ol. amygdal. amararum ℔. j. macerentur per xxiiij.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1237 sur 1293

©BIUM

horas: deinde decoque ad consumptionem aquæ & vini, vtúque seruato. Vsui est ad sudores eiiciendos, vrinæ retentionem, & hydropisim, vel cutis fœdationem.

Oleum sycionium.

ALij à regione cum Dioscor. sic dictum volunt libro primo, cap. 33. Alij à radic. cucumeris agrestis, quæ à Græcis *sycios agrios* dicitur, vnde sycionium dictum est. Duplex est, simplex, & compositum. Simplex ex elaterio, vel radic. cucumeris agrestis fiebat, vt ex Paulo cap. 77. lib. 3 colligere licet: & lib. 7 cap. 20. rationem componendi sic docet.

℞. cucumeris agrestis rad. refrigeratarum ℥. ij. pondere. In oleum sextarium Italicum mittitur, atque in lebete coquitur, fitque sycionem. Hic rad. refrigeratam, vocant siccatam, vel conseruatam post eius collectionem, vt humiditas absumpta sit. Sic loquitur Dioscorid. aliquando, nisi quis velit dicere, refrigeratam, emortuã, cùm è terra prodita sit calore natiuo, qui sensim emoritur. Sed melior est prior interpretatio. Hoc parari potest, quia facilè componitur. Compositum ol descriptum est, & à Gal. & à Dioscor. & Paulo. Sed illa Dioscor. corrupta est. Nam in vulgatis exemplaribus ol. album, est sycionium, & sycionium est album, quamuis viribus differant, & facultate multùm. Sed de hoc multa in commentariis in Dioscoridem.

Oleum de frumento.

AD impetigines, & cutis affectiones paratur, & quidem omni tempore, nullo negotio. Ob id seruandum minimè censeo, quia paratu est facile, & morbi, quibus accommodatur, nõ sunt acuti. Quare per otium parabitur, ídque variis modis. Nam alij superponunt triticum laminis ferreis ignitis, & alia superposita assant, & inde defluens ol. excipiunt. Alij excorticatum in alambico distillant, oleúmque extrahunt multo igne. Alij per descensum, vt ex iunipero, extrahunt. Illud efficacius est, quo vtor ad impetigines, & morpheas, in rusticis & minùs delicatis. Est magis olens, quàm alio modo paratum.

Oleum de Iunipero.

NOn solùm ad animalium morbos, sed ad hominũ conducit. Quare semper paratum inueniatur. Rusticí

ſtici etiam illud parant per deſcenſum. Diuidunt in fruſta lignum, quo citrùs à calore aſſetur, & effluat oleum. In vas clauſum lamina ferrea imponunt, perforata cribri modo, vt per illa foramina ol. deſcendat: cui oppoſitum vas iungunt, & inferiùs collocãt, & in terra fodiunt, & ignem circa vas ſuperiùs ponunt, vt tantùm incàleſcat ſuperius, non inferius. Alij ſupra menſam lapideam ponunt vas illud, in quo ſunt ramenta ligni, vt per collum longum in vas aliud ſub menſa poſitum defluat, hácque ratione minùs craſſum & fœtidum eſt, & hominum morbis meliùs eſt, & magis accommodatum.

Oleum philoſophorum.

OLeum philoſophorum, vel ex lateribus, quod ex lateribus in oleo maceratis extrahitur per alchimiſtas, qui philoſophorum nomen ſibi turpiter, & falsò arrogant, Iſtud aurem paratur. Ab oleo antiquiſsimo non differt, niſi quòd ſublimatione, partium tenuitatem acquirat, & coctura cum lateribus aliquam ſiccandi vim. Quare paralyſi, & ligamentorum laxationi magis conuenit, quàm in alia cauſſa, ne quis pollicitationibus alchimiſtarum decipiatur, qui plura pollicentur, quàm præſtent. Illud paratum habere non oportet, quia parari poteſt, nec eo frequentiùs vtimur.

Oleum ouorum.

EX ouorum vitellis induratis multùm frixis in ſartagine, efficaciſsimum ol. paratur ad maligna vlcera, & veternos dolores ab vlcere. Quod tamen paratum habere non oportet. Eſt enim ex eorum numero, quibus frequenter nos vtimur, & quod ſemper parari poteſt. Paratur autẽ multis modis. Vel vitelli indurati in offis, conglobati prælo exprimuntur, vt amygdalæ, vnde effluit oleum, vel in alambico ſiccati diſtillantur, vt lateres, ad oleum philoſophorum parãdum. Nihil enim eſt, à quo diſtillatione oleum non extrahatur, ſi ſit pingue.

Oleum de myrrha.

EX myrrh. ol. extrahitur, quo vtimur loco ſteactæ, in theriaca, & aliis nobilibus antidotis, in quibus ſteacte, id eſt, myrrha liquida deſideratur. Nam ſtyrax noſtra non eſt illa, quæ à Serapione deſcribitur, quæ eadem eſt cum Dioſcoridis ſteacte. Extrahitur diſtillatione &

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1239 sur 1293

©BIUM

ſublimatione communi, ſed fœtidum odoratum, ſi per aquam diſtilletur. Sed meliùs citra aſſationem ſic paratur. Indurentur oua, & in duas partes diuidantur. Cauum extracto viteilo, myrrha repleatur, & ſupra diſcum, vel plumbum diſponatur, ſic vt myrrha diſcum tangat, & oui albumine tegatur indurato. Diſcus huiuſmodi in loco ſubterraneo ponatur & decliuè collocetur, vt ol. quod reſudat, in vas aliud influat. Quod collectum vſui ſeruetur. Nihil empireumatis habet. Sed madore & frigiditate in ſteactem reſoluitur, quo tanquam ſpiſſo oleo fricari poſſunt vaſa, & omnia inſtrumenta, quibus theriaca paratur.

De oleis factitiis per diſtillationem.

NOuam rationem excogitarunt neoterici extrahendi olei ex herbis, ſeminibus, lignis & leguminibus. Oleum ſeruat odorem rerum, ex quibus extractum eſt, & fragrantiùs expirat, vt ol. ex aniſo, vel menta, vel thymo, vel ſaluia, adeo redolet, vt ſi in aliquo loco ſeruetur, totam domum impleat odore. Sed quia illa olea parantur magna impenſa, ſunt etiam efficaciora, quàm quæ aliquibus corporibus adhiberi debeant. Relinquo illa diuitibus, híſque qui huiuſmodi rebus delectantur. Quare hæc de oleis ſufficiant, ſi tantùm addidero, de omni medulla ſeminum poſſe extrahi oleum, vt ex amygd. ex ſemine pap. hyoſcyami, cucurbitæ, melonum, citruli, & lactucæ, pinearum, nucibus, balano myrepſica, ex fiſticis aliiſque fructibus. Hæc olea non debent parata ſeruari, quia rancida fiunt, & humiditatem amittunt. Calidiora redduntur, ſed ſufficit habere extrahendi rationem, vt ex recentioribus vti poſsimus, cùm opus fuerit.

De ceratis.

CErata à cera nomen habent, quia ex cera & oleo conficiuntur. Pauca in officina parata habenda, quia omni tempore & citò parari poſſunt ex ol. aliquo & cera. Videntur autẽ eſſe media inter vnguenta & emplaſtra. Ex illis alia ſunt verè cerata: alia minùs propriè dicta. Tamen à ſimilitudine aliqua cerata dicuntur, quæ herbas & alia præter ceram & oleum recipiunt, vt illa quæ hodie retinentur in officinis, vt ceratum ſandalinũ, ſtoma-

ſtomachicum, de cœſipo, de pelle arietina, infrigid. Gal. & emplaſtra mollia, conſiſtentia. Nam vt vera cerata vnguenta dicuntur, ſic contrà. Sic impropriè appellatur ceratum album Gal. quod ab antiquis, vnguenti nomine, dicitur. Talia enim oportet eſſe emplaſtra viſcerum, vt hepatis, lienis & ventriculi. Si enim dura eſſent, dilatationem ventris, & ex conſequenti reſpirationem læderent. Ob id cerata dicuntur, quæ ad hernias, & ſcirrhum hepatis lieníſque curandũ valét, vt illud Andromachi, ſtomachicum Gal. & cerata Theſei. Nos verò de his agemus, quæ neceſſaria ſunt ad morborum curationem & conſueta. Quædam verò eorum parata habere oportet, vt quæ antiquitate facultatem non amittunt, ſed eam ſeruant, vt ea, quæ calida ſunt, vt eſt ſtomachicum Gal. vel quæ certo tantùm anni tempore parari poſſunt, vt cœſipi, vel quæ difficiliùs parantur, quæ per otium parare oportet. Alia parata non ſeruanda aut pauca quantitate, & album Gal. Vel ſi paratum ſit, aqua frigida innouandum, & abluendum & refrigerandum eſt.

Ceratum album Gal. ſiue refrigerans.

℞. ol. roſ. ʒ. 3. vel 4. ceræ albæ ʒ. 1. Deſcriptio eſt apud Syluium & Euchium. Liqueſcat in duplici vaſe, & poſtquam refrigeratum fuerit, infunde aquæ frigidiſsimæ tantùm, quantum recipere poterit, ſemper miſcendo. Poſtea immittatur in vas plenum aqua frigidiſsima, vt magis refrigeretur, & in frigidiore loco domus ſeruandum. Aqua ſit pluuię, vel fluuij, vel fontium, tenuium partium, & frigidiſsima eſt imponenda. Aceti parum addendum, ſi altiùs, & citiùs refrigerare velis. Meliùs eſt enim tempore inunctionis addere. Sine aceto autem parari debet, vt ſi parti non conueniat acetum, ea de cauſſa vnguentum non reiiciatur, vt in doloribus vteri & pectoris, aliiſque ſimilibus.

Ceratum ſandalinum Meſuæ.

DIcitur ſandalinum, quia tria ſandalorum genera continet. Valet ad refrigerandum, ſiccandum, & conſtringendum, ad fluxum ſanguinis & alia. Quod paratum habere oportet, quia eſt in frequenti vſu, neque citò paratur. Fit autem in hunc modum.

℞. roſ. rub. ʒ. 12. ſandali rub. ʒ. 10. vel 11. ſandalorum

©BIUM

albórum, vel citrinorum an. ʒ. 6. boli armeni præparati ʒ. 7. antiſpodij ex oſſe elephantis, vel myrtho, vel cydoneis ʒ. 4. camphoræ ʒ. 2. ceræ albæ ʒ. 20. aliàs triginta, ol. roſ. omphacini ℔. 1. liqueſcat cera in oleo. Deinde omnia tenuiſsimè pulueriſata infundantur, vt artis eſt, fiat ceratum. Sunt tamen qui imperant, ceram & ol. lauari. Quod non eſt faciendum, niſi cùm oleum antiquum eſt, vel cera alba non eſt, ſed citrina. Tunc enim abluere poteris, vel poſtquàm cera liquata eſt & oleum, aqua frigida oportet abluere, & frequenter aquam mutare. Sed non poſt cerati compoſitionem, propterea quòd tenuior pars puluerũ, ablutione aufertur. Hoc cerato abutuntur plerique hodie, cùm in febribus ab inſtructione præſcribunt, cum vim obſtruendi, & denſandi habeat.

Ceratum æſipi ſeu æſipatum Galeni.

MVltæ ſunt huius cerati deſcriptiones apud Meſ. quæ ad viſcera indurata emollienda parantur, vt quæ acopa etiam eſſe poſſunt. Vnum ad Philagrium refertur, aliud ad Paulum, aliud ad Galenum. Sed quia ceratum Philagrij & Pauli bdellium deſiderant, quo caremus, ob id mihi videtur illud Gal. aſcriptum diſpenſandum. Dicitur autem æſipatum Gal. à Meſ. quod recipit ſequentia.

℞. ceræ nouæ flauæ ʒ. 3. ol. chamomilæ, irini an. ʒ. 6. maſtiches ʒ. 1. ſpicæ nardi ʒ. 2. croci ʒ. 1. ß. terebinthinæ abietis ʒ. 1. reſinæ ʒ. ß. æſipi ʒ. 80. miſce, fiat ceratum. Si quis fortius velit facere, ad emolliendos tumores duros, addat ammoniaci ʒ. 1. ſtyracis ʒ. ß. tùncque præſtabit, quæcunque pollicentur alia Pauli & Philagrij cerata.

Ceratum de pelle arietina Arnaldi de Villanoua ex 3. cap. de crepatura.

CEratum hoc ab aliquibus emplaſtrum dicitur, atque inter emplaſtra reponitur, dicitúrq; impropriè ceratum, quia non habet ceram. Sed id nominis habet, quia molliùs eſſe debet emplaſtro, vt meliùs partibus accommodetur.

℞. lithargyri auri, lapidis hæmatitis, ſang. draco. boli armeni, maſtic. ammoniaci, mumiæ ſiue piſaphalti, vel aſphalti duri, galbani, thuris cocti, lumbricorum ter-

terreſtrium ana ʒ. ß. picis naualis, colophoniæ, ceræ albæ, & rub. ana ʒ. 1. radic. conſolidæ mai. minor. & mediæ ana ʒ. 4. roſ. myrrhæ, aloës ana ʒ. 4. ſtellæ marinæ combuſtæ, gallarum, balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ, & rotundæ an. ʒ. 6. viſci quercini, terebinthinæ an. ʒ. 2 ſang. hominis pituitoſi ℔. 1. minùs quarta parte, coquatur pellis arietina, vel hædina.

Ceratum ſtomachicum Gal. à Meſ. vocatum.

A Stomacho, vel potiùs ventriculo, cui accommodatur, dicitur, quod Meſues Galeno aſcribit, quanquam nunquam tale dedit, fortè eſt compoſitio illius cerati, cuius meminit lib. 8. methodi.

℞. roſ. rub. maſtiches an. ʒ. 20. fol. abſynthij ſiccorum ʒ. 15. ſpicæ nardi ʒ. 10. ceræ mundæ albæ ʒ. 4. ol. roſ. ℔. 1. ß. Cera liqueſcat in ol. & refrigerata lauetur frequenter, primùm aqua roſ deinde vino veteri auſtero & ſucco cydoniorum, rurſus pauco aceto. Poſtremò omnia tenuiſſimè trita miſceantur, & fiat ceratum. Per ſtomachum autem, totum ventriculum noſtri intelligũt, cùm veteres pro gula acceperint. Illud modicè calfacit, & conſtringit: vnde frequentiſſimè vſurpatur in ventriculi relaxatione, vomitione, & cruditate.

Ceratum diapente.

SIc appellatur à numero quinario. Cõſtat enim quinque rebus, excepta cera, quæ materiæ rationem habent. Valet ad emollitionem tumorum durorum, ad cõuulſionem, vel ſpaſmum neruorum. Illud autem paratum habere non oportet. Sed ſufficit eius deſcriptionem habere, vt ſi quando ſit parandum, faciliùs inueniatur parandi ratio.

℞. ceræ flauæ ʒ. 3. ſtyracis liquidæ ʒ. 3. terebinthinæ ʒ. j mucilaginis ichthyocollæ, gummi hederæ ana ʒ. ß. ol. irini q. ſ. In quibuſdam exemplaribus legebatur (mucilaginis ichthyocollę, ſed gummi hederę) ſed puto vtrunque eſſe legendum: quia gummi hederę, & ſi intus lędat neruos, extra tamen iuuat, & gluten etiam ſua facultate emplaſtica iuuat coctionem, ſeruãdo calorem in parte. Quare vtrunq; ponẽdum cenſemus. Caſtigauimus etiã, quod dicebatur (gummi hederę vel ichthyocollæ, ol. irini q. ſ.) Nam illud (q. ſ.) cum duobus prioribus nõ

©BIUM

conuenit, ſed cùm ol. tantùm, quod ad excipiendum ponitur. Sed aliorum duorum ℥. ß. poſuimus, vt ordo indicabit. Efficaciſsimum eſt vnguentum illud ad iunctura-rum tenſiones, & durorum tumorum emollitiones. Hæc duo cerata præcedunt ceratum œſipi.

De Vnguentis.

VNguenta non longè à ceratis collocari debent, quia non multùm differunt, & ob magnam ſimilitudinem ſæpe confunduntur, & ſunt veluti media inter cerata, & emplaſtra. Vnguenta parari debent, & parata in officinis haberi ob frequentem & multum eorum vſum, tum quia certa anni parte tantùm commodè poſſunt parari, nec in omni loco. Multa tamen ſunt in officinis parata, quæ ſimilia ſunt, quibus carere poſſumus. Sed quæ frequentiori vſu haberi debent, vt quatuor vnguenta calida, quæ primò ponenda ſunt, ob multiplicem eorum vſum. Vnguenta hîc vocamus more vulgi, non, vt antiqui, odorata illa, de quibus Dioſc. multa primo libro. Hæc ſunt, quæ parata habere oportet in officinis, Martiatum, Aragon, dialthea Agrippæ, & reſumptiuum, baſilicum, populeum, aureum, apoſtolorum, Ægyptiacum, albus Raſis, nutritum, citrinum, de ceruſa, deſiccatiuum rubrum.

De Vnguento Martiato.

PAro vnguentum Martiatum vulgò dictum, quamuis non deſint, qui Martianum velint appellari. Ætius & Nicolaus Martiatum vocant. Ob id retinebimus vulgatam & conſuetam appellationem, tum etiam ob Pharmacopæorum inſcitiam. Alij ab inuentore, alij à Martio menſe dictũ volunt, quòd eo tempore in regionibus calidis parari debeat, propterea quòd herbæ incipiunt erumpere. Alij autem à Marte, quòd hoc vnguentum ad Martem bellorum deum referant, antiqui. Conſtat enim ex rebus omnibus, quæ ad ferrum valent, ita vt vnguentum ſyderis appellari poſsit. Sed quocunque modo dicatur, vel à quo inuentum ſit, parùm refert, modò rectè paretur. Recipit multas herbas efficaciſsimas, & medicamentum eſt ad vulnera & vlcera, quæ cum frigiditate ſunt, vel in loco frigido, vel in laſsitudine & dolore partium dextrè accommodatum valet. Vſurpatur

nor

non ſolùm ad hominum morbos, ſed ad brutorum animalium affectus. vt equorum, mulorum. Diu verò dubitaui, quam deſcriptionem illi hoc loco apponerem, an vulgarem, an Nicolai Alexandrini, vel aliorum Græcorum, quæ omnes inter ſe diuerſæ ſunt, tum in ponderibus, tum in ſimplicibus. Tandem viſa eſt illa Nicolai Alexand. minùs vitiata, quæ eſt eiuſmodi.

℞. ceræ albæ ℔ b. 2 ol. ℔ b 8. roris mar. fol. lauri ana ʒ. 8. rutæ ʒ. 7 tamariſci ʒ. 6. esbrij, id eſt. ebuli, ſabinæ, balſamitæ, leliſphati, ſalui æ, ocymi, polij montani, calaminthæ, arthemiſiæ, enulæ, betonicæ, branchæ vrſinæ, ſpargulæ minoris, herbæ venti, id eſt, parietariæ, pimpinellæ, agrimoniæ, abſynthij, herbæ paralyſis, herbæ ſanctæ mariæ, cinarum ſambuci, herbæ craſſulæ, id eſt, fabæ groſſæ, millefolij, ſemperuiui, chamæd. centaurij minoris, fol. fragulæ, quinque folij, herbæ tetrahit, id eſt, iudaicæ ana ʒ 4. radic. althææ, cymini, myrthi ana ʒ. 3. fœnugr. ʒ 1. ß. butyri recentis ʒ 1. & 3. 2. vrticæ, violæ albæ, papauer. rub mentæ ſaracenicæ, lapatioli, politrici, cardui benedicti, quem carduum cœli vocant, anthilis, quam yuam moſchatam vocant, triphylli, qui panis cuculli vel alleluya dicitur, criſpulæ camphoratæ non camphoræ, medullæ ceruinæ ana ʒ. ß. adipis vrſi, gallinarum, maſtiches ana ʒ. 1. thuris ʒ. ß ol. nardini ʒ. 2. non vt alij habent, ʒ. 2. Quid enim poſſunt ad tantam quantitatem alterius olei, & tantam herbarum congeriem?

Deſcriptio Nicolai Alexandrini.

℞. ceræ albæ ℔ b. 10. ol. communis ſextarios 6. id eſt, ʒ. 6. ʒ. 1. ℈. 1 roriſmar. fol. lauri ana ℔ b. 2. ß. amaraci, id eſt, ſampſuci ℔ b. 2. esbrij, aliàs ebuli, ſabinæ, balſamitæ, ocymi, leliſphaci, polij calaminthæ, arthemiſiæ, enulæ, betonicæ, branchæ vrſinæ, herbæ venti, pimpinellæ, agrimoniæ, abſynthij, herbæ paralyſeos, herbæ ſanctæ mariæ, cimarum ſambuci, herbæ craſſulæ, ſemperuiui, mille folij, chamædrios, centaurij minoris, centum neruiæ, rubi indici, aut phragariæ. ex ſententia Cronibrugenſis, fragulæ, quinque folij, herbæ Iudaicæ ana ℔ b. 1. ß radic. althææ, cymini ana ℔ b. fœnugræc. ℔ b. ß butyri ʒ. 5. vrticæ, viol. papauer. rub. mentæ, ſaracenicæ, & men-

©BIUM

tæ communis, lapathioli ana ʒ. iij. politricij, carduncelli, matris ſyluæ, maratri, yuæ moſchatæ, alleluya, linguæ ceruinæ, criſpulæ, camphoratæ, ſtyracis, medullæ ceruinæ, adipis vrſi, adipis gallinacei ana ʒ. iij. thuris ʒ. ij. ol. nardini ʒ. ij. aliàs ʒ. i. Herbæ omnes colligantur, quando ad incrementum venerunt, vt apud nos principio Maij, & hoc vno aut duobus diebus, poſtquam ſol radiauerit, & vſque ad meridiem, non poſtea. Diuidantur in partes paruas, & in vino generoſo rubro infundantur, per ſeptem dies in loco calido, & moueantur ſemel in die. Octauo die decoquantur lento igne ferè ad conſumptionem vini. Tunc oi. commune antiquum adde. Paulo poſt butyrum cum axungijs, & medulla. Deinde colla, & abiectis herbis, adde collaturæ ceram, & liquefacito. Deinde ſtyracem, in oleo nardino, in duplici vaſe, & puluer. thuris, & maſtiches. Sic omnia confundantur, & ſeruentur vſui. Hac ratione efficaciſſimum vnguentum acopum comparabitur. Nam ſi alio modo pararetur, ſtyrax vreretur. Oleum nardinum vires amittit, & thus & maſtiche. Sextarius hic pendet ʒ. xv. Nam menſuralis, octodecim continent. Amarachum in Alexandrino legimus & ſampſucum, ſiue maioranam interpretati ſumus. Nam partheniũ in cauſſa fuit, quod maiorana ſcopis magis conuenit. Factum eſt hoc vnguentum ad tumores diſcutiendos, durities, ad articulorum dolores. Eſt enim, vt breuiter dicam, acopum, quibus omnibus magis conuenit maiorana. Nam, vt Dioſc. docet, acopis malagmatiſque calfaciendi gratia admiſcetur. Paulus autem eluxatis tumoribus conuenire ſcribit. Auget ſuſpicionem, quòd amaracum iniicere in Alexan. legitur: quanquam in vulgatis exemplaribus, item Luminari maiore (ſumpſucum) ponit. Quod facit, vt audaciùs ſampſucum verterimus. Eſt enim nomen vagum, & commune ſampſuco, & parthenio. In Nicolao non legitur (tamariſcum) Luminare maius ſampſucum tamariſcum ponit. Nos verò, quia Nicolai Alexandrini lectionem præelegimus, nolumus addere, neque rutam, quanquam in Luminari Hiſpano legatur, vt conuenire poſſit. Non enim propoſitum eſt omnes herbas, atque omnia medicamenta acopa hic congregare,

©BIUM

gregare, ſed aliqua, quæ authori magis fuerint grata, Esbrion vario modo interpretati ſunt. Alij flores ſaluiæ, alij maioranam ſeruare volunt. Sed quid ſit esbrion, apud Arab. neſcio, neque ſaluia ponenda, neque maiorana. Nam elelisphacos, id eſt, ſaluia, ponitur poſtea, & maiorana, nomine amaraci, poſita eſt. Quare puto mẽdum eſſe in lectione, vel in interpretatione. Quare cum melioribus exemplaribus lego ebuli. Nam Græcus codex legit ebuli nomine latino, vt ſæpe aliis vtitur. Esbriõ ſi ſaluiam ſignificet, non debebat ponere Elelisphacon eſſe ſaluiam ſylueſtrem, quæ eſt verbaſcum ſylueſtre Dioſc. Sed Græcus codex omnem hanc dubitãdi occaſionem aufert, ſcribẽs *eaſoly* pro *eoſoly* nomine Latino, vt qui frequenter vtatur aliis. In hoc vnguento caſtigauimus, quæ ſequuntur. Et ne hoc citra rationem quis factum eſſe putet, rationem ſubiungemus. Quò autem poſſimus id faciliùs monſtrare, ſcopum vel vtilitatem, vel vſum huius vnguenti proponemus, cuius cauſſa hæc electa fuerũt medicamenta ad id efficiendum. Primùm igitur vnguentum hoc ad calfactionem paratur, ad dolores podagricos, ad paralyſes, ad tumores, ad vlcera. Quòd ſi ita ſit, medicamenta calida & ſicca, quæ vim habent digerendi, eſſe oportet. Primùm legimus ʒ. 6. rutæ, pro ʒ. 7. rutáque, quòd efficax ſit, in maiori quantitate poneretur. Ordo etiam hoc oſtendit. Primùm fol. lauri ʒ. 7. deinde rutæ ʒ. 6. & poſtea tamariſci ʒ. 6. Sic in aliquo manu ſcripto leguntur. Nec valet, quod poſſunt dicere, qui omnia errata authorum volunt excuſare, quòd calida ſit multùm. Nam roſmarinus & laurus calfaciunt non minus, & ponuntur in maiori quantitate.

Deſcriptio emendata.

CVm huius nobiliſſimi vnguenti deſcriptiones conferrem, tantam inueni difficultatem conciliandi illas, vt omnibus prætermiſſis interpretationibus, & deſcriptionibus, hanc tradere, quæ magis ſcopis & vtilitati reſpondere videretur, ſtatuerim. Videbunt ſtudioſi, qui rationes noſtras expendere voluerint. Nec eſt quòd me reprehendant, quòd illam Alexandrini non receperim. Nam non caret mendis & dubiis. Habet

esbrion & ſaluiam, quanquam vulgus putat eaſdem eſſe, & omnes interpretantur conſeruam esbrij, florũ ſaluiæ. Niſi quis velit dicere flores alio vocabulo, alio herbam appellari.

℞. ceræ albæ ℔ b. 2. ol. ℔ b. 8. roriſmarini, foliorum laurin. ana ʒ. 7. rutæ ʒ. 7. amaraci ſeu maioranæ, ſiue esbrij, ʒ. 6. Sic legendum, non tamariſci, aut ammoniaci, vt aliqui. Nam tamariſcus nulla ratione conuenit, quanquam iuuet ſplenem. Neque ammoniacum, quia inter herbas non repoſuiſſet.

Quare amaraci legendum, quod eſt maiorana. Parthenium enim hîc exponere non cõuenit, & amoto (th) remanet amaraci: esbrij ſecundũ aliquos idem eſt cum maiorana. Alius maioranam ad horum expoſitionem addiderat. Sic orta eſt illa confuſio, vt pro vna herba, tres aliqui ponant, tamariſcum, maioranam, & flores ſaluiæ, pro esbrio.

Sabinæ, balſamitæ, ſiue mentæ aquaticæ, ſiſymbrij. Sunt qui legendum putant Balſaminthæ, vt ponatur illa herba, quæ poma fert rubra, quæ magnam in conuulſionibus vim habent, & neruorum doloribus ob vim balſamo ſimilem tributam conſolidandi. Balſamine dicitur. Fructus verò pomum eximium & mirabile, Gallis (*Pomes de Merueilles.*) Erit efficacius vnguentum ad vulnera & dolores, ſi quis ea vti voluerit. Liberum tamen relinquo.

Eleliſphaci) Sic legendum Græci docent, à quibus *eleliſphacos*, ſaluia vocatur, non, vt vulgò, Liliphagos. Conuenientiſſima herba, vt ſit vtilis vulneribus, compeſcendo ſanguini, purgandis vlceribus ferinis, vt Dioſcor. docet lib. 3. cap. 40.

Ocimi, ſiue baſiliconis maioris, polij. Sunt, qui montanum deſiderant. Sed quod ad mare naſcitur, magis odoratum, & efficacius. Ab antiquis Cretici laudatum, quòd in inſula naſcatur, quòd emplaſtri modo appoſitum vulnera conglutinat, vel, vt quibuſdam placet, viride hoc facit. Siccum maleficis vulneribus medetur.

Calaminthæ, arthemiſiæ, enulæ, betonicæ, branchæ vrſinæ, ſpargulæ, ſiue gallij, herbæ venti.

Anemone, vocatur herba venti. Cuius multæ ſunt ſpecies

ſpecies apud Græcos, vt videre eſt cap. de Anemone. Sed præter illas ſpecies othona herba apud Dioſcoridem anemone, id eſt, herba venti, dicitur, quam nos ſuſpicamur eſſe Othonem, & legitur melius menta pro cruca, quam alij putant clymenon. Nos illam ipſam, quam Arabes mentam maiorem. Quæ ſi clymenon eſt, non poteſt non cõuenire, vt quæ profluuia ſanguinis infrenet, & folia vel ſiliquæ vulneribus recentibus impoſita, ad cicatricem perducant. Hanc ego ponendam cenſeo, non Græcorum anemonem, quia hæc compoſitio multas alias herbas habet, quæ ab antiquis mutatæ ſunt vel incognitæ, vt quæ ſequũtur. Pimpinella, vim aliquam ſiccandi habet, & leuem aſtringendi refrigerandique, antiquis incognita. Agrimonia. Hanc aliqui prætermiſerũt. Abſynthium, herba paralyſis ſiue primulæ veris, quæ eſt ex genere verbaſci, & ad aliorum differẽtiam odoratum verbaſcum appellant. Herbæ ſanctæ Mariæ. Multæ ſunt herbæ hoc nomine, vt parietaria, perſicaria, quæ nimiũ acris eſt & mordax. Alia eſt herba, quam aliqui putant eupatoriũ Meſuæ, quæ in viis vliginoſis creſcit, flore luteo, cymarum ſambuci, herbæ craſſulæ, ſiue fabæ inuerſæ, quę telephion dicitur, hic vſurpanda. Nam telephion præterquam quòd vitiligínem albam curat, medetur vlceribus telephiis, id eſt, malis. Siccat enim ad tertiũm gradum, ſi Gal. credimus, & detergit. Semperuiui, millefolij, chamædrios, centaurij minoris, centumneruiæ, id eſt plantag. maioris, foliorum phragulæ, quinque folij, herbæ Iudaicæ ſiue ſyderitis ana ʒ. 4. radic. altheæ, cymarum myrthi ana ʒ. j. fœnug. ʒ. iij. ſ butyri recẽtis ʒ. j. & ʒ. ij. vrticæ, viol. albæ, quam Græci leucoion vocant, quæ magis conuenit, quàm purpurea, quæ refrigerat & humectat, quod in hoc vnguento non eſt neceſſarium. Verùm lutea, vel viol. leucoion podagricos iuuat, ruinas ſedis curat, maximè flores. Pap. rub. mentæ ſataſenicæ, vel alterius, lapatioli, polytrici, carduncelí, ſiue cardui bened. matris ſyluæ, caprifolij, ſeu periclymeni, valerianæ, quam maturellam Barbari vocant, alij maratri legunt, ſed falsò Valerianam ſiue phu ad dolores & potiſſimùm lateris valere ſcribit Dioſcorid. Iuæ moſcatæ pro herba moſchata legendum. Eſt autem anthylis

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1249 sur 1293

apud Dioſcor. quæ quia vulneribus medetur, hîc ponitur. Alleluya, ſiue oxylapathi, linguæ ceruinæ, criſpulæ, alij buphthalmũ, alij herbam cancri, quæ heliotropion minus dicitur, vel vt aliis placet, ceterach. Sed non multùm refert, vtra ponatur. Heliotropion plures vires habet huic inſtituto accommodatas. Camphorę, vel, vt alij meliùs, camphoratæ Camphoratam autem herbam alij putant abrotonum eſſe. Verùm eſt alia humi ſerpens foliis minutiſſimis, quam noſtri camphoratam ab odore vocauerunt. Illa ad naturã millefolij accedit, & ad vulnera magnam vim habere docet experientia. Quare vulgarem camphoratam antiquis incognitam ponendam puto. Camphora verò quòd ſit tenuium partium, & potenter ſiccet, nõ videtur conuenire. Auget ſuſpicionem, quod ſtyrax poſtea ſequitur. Styracis calaminthæ, medullæ ceruinæ, adipis vrſi ana ʒ. j. Sed in quibus locis nõ reperitur medulla ceruí, apri ſubſtitui poterit, vel tauri. Adipis gallinæ, maſtichis ana ʒ. j. thuris ʒ. ß. olei nard. ʒ. ij. Ratio conficiendi talis eſſe debet, vt ſit efficaciſſimũ. Colligantur omnia eo tẽpore, quo perfecta ſunt, in qualibet regione. Nam in calidis verè parari debet. In frigidioribus nõ ante feſtum diui Barnabæ, vel diui Ioannis. Colligantur autem vno vel duobus, vel tribus diebus, colligendo priùs humidiores, vel frigidiores, vel quarum ſuccus viſcidus & lentus eſt Quæ verò ſunt odoratæ, & tenuiũ partiũ, vltimo loco. Quare primùm radices ſemperuiuum, craſſulam vocatam, matris ſyluam, papauer rub. centumneruiam, cymam ſambuci, papauer nigrum. Deinde quære alias omnes, ſi poſſint vno aut duob. diebus colligi. Parùm refert, modò in coquendo ordo ſeruetur, vt priùs coquantur, quę maiorem coctionem ferre poſſunt, & quæ à nobis ſunt annumeratæ, colligendæ ſunt in prima die. Suſtinent decoctionem rad. & frigidæ herbæ & craſſæ, & quæ duræ ſunt, & adſtringentes. Ob id adiiciantur radices altheæ, ſemperuiuum, telephium, papauer nigrum & album, branca vrſina, folia laurisabinæ, pimpinella, centumneruia, quinquefolium, folia myrthi, lapatioli, carduncli, lingua ceruina, agrimonia, vrtica. Secundo loco ponãtur ruta, abſynth, arthemiſia, herba venti, alleluya, ſiue oxytriphillum, camphorata.

Vltimo

Vltimo odorata, vt herba moſcata, mẽta ſaracenica, cẽtaurium minus, chamædris, mille fol. & aliæ. Frequenter contundendæ, vel gladio diuidendæ ſunt in partes paruas. Infunde in diuerſis vaſis, vt ſunt diſpoſitæ, & diutius, quæ duræ ſunt & ſiccæ. Nam infuſionis & coctionis eadem eſt ratio. Infundantur vino odorato antiquo rubro, tenui, vel albo dies 8. ab infuſione radicum. Coquantur ſenſim lẽto igne, ſemper mouendo. Cùm vinum incipit minui, & herbæ maiorem locum occupant, oleum iniiciendum, & coquendum donec vinum quaſi abſumptũ ſit. Cui butyrum & axungias adiungere poſſumus. Collandum & exprimendum exactè. Collaturæ calidæ cera liquetur, qua liquefacta, miſce maſtic. & olibanum, ſtyracem, & ol. nardin. exagitando ſemper extra ignem, donec in linimentum coagulatum fuerit, vel vnguentũ. Reponatur in vaſe, & ſeruetur diligenter. Si in vaſe æneo reponatur, efficacius erit ad vulnera antiqua, & vlcera. Seruetur in parte inferiore officinæ coopertum. Hoc vnguento carere non debet. Durat in tres annos, vel plures, ſi bene ſeruetur coopertum. Hoc ſufficeret pro vnguento Aragon, & vnguento Agrippæ, pro dialthea, vel contra. Sed quia ſunt in frequenti vſu, apponemus illa quatuor vnguenta calida vocata,

Vnguentum Aragon.

VNguentũ Aragon calidius eſt ſupradicto, & facilius paratur, quia paucioribus, ſed efficacioribus cõſtat. ℞. rad. brioniæ, rad. dauci, cucumeris agreſtis, roriſmar. maioranæ, ſerpilli, rutæ, folior. lauri, ſaluiæ, ſabinæ ana ʒ. 3. pulicariæ vel conizæ maioris, vel minoris, laureolæ ana ʒ. 9 nepetæ, foliorum cucum. agreſt. ana ℔. ß. maſtic. olibani ana ʒ. 1. pyretri, euphorbij, zinziber piper. ana ʒ. 1. olei petrolei ʒ. 1. ol. laurini, axungiæ vrſi ana ʒ. 3. Aliqui addunt olei miſcellini ʒ. ß. butyri ʒ. 4. olei communis lib. 5. ceræ lib. 1. & ʒ. 4. Hoc vnguentum eo ordine debet diſponi, quò meliùs & faciliùs diſpenſetur. Radices repoſui in primo ordine, vt priùs decoquantur. Addidi brioniæ rad. quia folia nullam vel paruam facultatem habent inſtituto accommodatam. Et ne pharmacopolæ folia vſurparent, addidi accipiendas eſſe radicẽ. Expũxi, quod poſſet dubitationẽ facere, nempe, agnini.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1251 sur 1293

Legimus enim radic. cucumeris agnini. Qui ſic legendum cenſet, decipitur. Nam agninus cucumer, alius eſt à cucumere agreſti, qui efficaciſſimus eſt. Agninus autem inefficax. Qui in hortis ſeritur, frequentiſſimus in Hiſpania. A qua regione aliqui nobis attulerunt, & incipiunt colere in hortis quorundam nobilium. Eſt autem tenuis, ſed longus, & ad anguis vel ſerpentis modum, contorquetur & humi ſerpit. Hoc etiam in foliis feci ne deciperetur parùm cautus. Vnguentum iſtud pro vnguento de cyclamine vſurpari poteſt, addendo colocynthid. diagridij, & fellis bouis ʒ. 1. pro ʒ. 1. ſucci cyclaminis ʒ. ß. Si vngatur vmbilicus & venter, laxabit ventrem, & vermes deiiciet, & aquam hydropicorum purgabit. Si ventriculus contangatur, excitabit vomitionẽ; alui ſubductionem, ſi in emunctoriis coxarũ, & in planta pedum adhibeatur.

Vnguentum dialthea.

DVplex eſt apud Nicol. Vnum cõpoſitum, aliud minùs cõpoſitum, quod ſimplex vocatur. Sed cõpoſitum communiter paratur. Ob id tale hîc deſcribemus.

℞. rad. altheæ ℔.2. ſemin. lini, fœnug. ana ℔.1. ſcyllæ ℔.ß. oléi oliuarum ℔.4. ceræ ℔ 1. terebinthinæ, gummi hederæ, galbani ana ʒ. 2. colophoniæ, reſinæ ana ℔.ß. Rad. & ſemina omnia cõterantur, infundantur, per quatuor dies in ſufficienti parte aquæ & vini. Deinde coquantur, donec incraſſeſcat mucilago. Colletur, & quo faciliùs ſuccus lentus per cribrum tranſcolletur, & deſcendat, inſtillandum eſt aliquid decoctionis ſenſim. Decoquantur vſque ad ſucci cõſumptionem lib. 2. cum ol. quibus adde ceram, qua liquefacta adde terebinth. galbanum, & gummi hederæ. Vltimo loco ponatur colophonia, & reſina pulueriſatæ. Leuiter bulliant ad perfectam coctionem, quod refrigeratum vſui ſerua.

Vnguentum Agrippæ.

ANicol. traditum eandem facultatem habet, cum dialthea. Sed quia in frequẽti vſu eſt, ad emolliendum, & quia minori impenſa parari poteſt, ſubiunximus, & in officinis parandum cenſemus.

℞. rad. brioniæ lib. 2. ad cucumeris agreſt. lib. 1. ſcyllæ ʒ. 6. rad. irid. ʒ. 3. rad. filicis ʒ. 2. rad. ebuli, tribuli marini

ana

ana ʒ. 1. ß. olei antiqui lib. 4. ceræ nouæ flauæ ʒ 15. Parabitur hoc modo, Radices diligenter detergantur à pul. incidantur in fruſta, infundantur in ol. per ſeptem dies, deinde decoquantur, donec rad. molleſcant, & ſuccum deponant. Decoctio colletur, & fortiter omnia exprimantur. Coll. adde ceram flauam, non albam, vt vulgaria exemplaria habent, quia minus emollit. Vbi refrigeratum fuerit, vſui ſerua. Non eligemus ol. commune, ſed antiquum, quòd ſit magis tenuium partium, & ad digerendum accommodatius, & emolliendum, viſcoſis iſtis permixtis Hoc autem ſcire oportet apud Dioſcor. nullam mentionem fieri de tribulo marino, ſed tantùm de aquatico, & terreſtri. Hic non eſt ex tribulorum genere, ſed ex eryngiorum. Quare qui procul à mari ſunt, ſic hoc parari oportuerit: nam pro ſcylla cæpam, & pro tribulo marino eryngiorum radicem vſurpare poſſunt.

De Vnguentis pectoralibus.

AD pectus parantur vnguenta laxantia, lenientia, quibus etiam ad laxandas partes induratas, & tenſas emolliendas vti poſſumus. Poſt illa emollientia & digerentia ſubiunximus. & prope vnguentum Agrippæ collocari debent. Sunt autem tria nominibus diſtincta, quorum vnum pectorale dicitur à parte. Alterum à materia, vt vnguentum ex adipibus. Tertium, quod minus laudandum, magis tamen vſurpatur à Medicis, reſumptiuum dicitur. Cuius deſcriptionem ponam, & explicabo, vt intelligant illud minus accommodatum thoraci, quàm pectorale, vel de adipibus, & quòd de adipibus melius eſt, & quo velim Medicos vti. Sed primùm videamus, quale ſit apud nos reſumptiuum tam frequenter à noſtris Medicis vſurpatum.

Vnguentum reſumptiuum. deſcriptione vulgata.

℞. axungiæ porci recentis ſine ſale ʒ. 4. axungiæ anſeris, gallinæ, anatis ana ʒ. 2. œſipi humidæ ʒ. ß. ol. cham. violati, anethi ana ʒ. 2. butyri recen. lib. 1. ceræ albæ ʒ. 6. mucilagin. tragacanthi, cydoniorum, ſeminis lini, biſmaluæ, gummi arabici an. ʒ. ß. In hoc vnguento multa ſunt reprehendenda, vt ſit vnguentum pectorale vel malacticum. Primùm quòd ex cera alba parari non de-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1253 sur 1293

bet,ſed ex flaua. Quare ſi quis parare velit,flauam ſumpet. Omnia enim relaxantia emollientia,digerẽtia,concoquentia,dolores frigidos ſedantia,ex cera flaua parari debent. Quæ verò ad aſtringendum, refrigerandum,indurãdum,& ſiccandum,ex alba, quæ frigidior eſt & magis ſicca & aſtringens. Aliud maiore reprehenſione dignum, quod mucilagines frigidas & conſtringentes recipit cum calidis relaxantibus, vt gummi tragacanthi,& arabici, ſeminis cydoniorum. Quare putarem ego illas eſſe expungendas, & mucilagines augendas lini, & rad. biſmaluæ ad ʒ.1. Quòd ſi mucilaginem fœnu. adiungere viſum ſit, ad ʒ. ß. non erit abſurdum,& pro ol.viol.ol. a. mygd. dulcium ponere. Sic erit ergo veri vnguenti reſumptiui deſcriptio caſtigata. Ex huius vng. caſtigatione apparet caſtigatio illius pectoralis vnguenti, quod mucilaginem recipit pſilij, tragacanthi, & arabici. Hæc emplaſtica digeſtionem impediunt, obſtruendo poros, & potiùs ſuppurant, calidis & temperatis permixtis, & partẽ tenſam retinent,quod in doloribus & potiſſimum pectori aduerſum eſt,ob reſpirationis neceſſitatem.

℞. axungiæ porci recen. ſine ſale ʒ.4. axungiæ anatis, gallinæ anſeris ana ʒ.2.œſipi humidæ ʒ. ß.ol.amyg. dulcium,cham. anethini ana ʒ. 2. butyri recentis non ſaliti lib.1.ceræ flauæ ʒ. 6. mucilaginis ſeminis lini,& rad.biſmaluæ an.ʒ.1. ß.fœnug.ʒ. ß.miſce, fiat vnguẽtum reſumptiuum. Talis erit pectoralis vnguenti deſcriptio.

Vnguentum pectorale.

℞.Ol.amygd.dulcium ʒ.4.ol.cham.viol.an.ʒ.3.axungiæ gallinæ, anatis an.ʒ.2.butyri recentis ʒ. 6. ireos pulueriſatæ ʒ.2.croci ʒ ß.ceræ citrinæ ʒ.3.miſce,fiat vnguentum. Quamuis in alio vnguento reſumptiuo ol. violaceum expunxerimus,ab iſto tamen expungendum non eſt,quia refrigerat citra aſtrictionem,& laxat,& dolores lenit. Ob id hoc parandum pro inflammationibus pectoris, & coſtarum doloribus. Erit medium inter reſumptiuum ſuperius, & vnguentum ex adipibus, quod magis ſimplex eſt, accommodatiſſimum in inflammationibus pectoris,& conſtrictioni,vel expectorationi.

Vnguentum ex adipibus.

℞. adipis gallinæ, anſeris, anatis ana ʒ.6. butyri recentis,

centis tantundem, ceræ citrinæ ʒ.4. ol. chamom. amygd. dulcium ān. ʒ.3. miſce, fiat linimentum, ceratum vel vnguentum. Accommodatiſsimum eſt hoc vnguentum in inflammationibus pectoris & coſtarum, & conſtrictione pectoris, ad concoctionem & expectorationem.

Vnguentum de bdellio.

VNguenta ad indurationes, in hac parte conſequenti ordine doctrinæ, collocabimus, in quorum numero eſt vnguentum de bdellio, & vnguentum paruum de cyclamine, ſeu de arthanita.

℞. bdellij ʒ.6. euphorbij, ſagap. ana ʒ. 4. caſtorei ʒ. 3. ceræ citrinæ ʒ.15. ol. cherini, ſeu leucoi lutei ʒ.10. fiat vnguentũ. Paretur in hunc modum, Bdellium, & ſagap. diſſoluantur in aqua vitis agreſtis: caſtoreum & euphorbium in aqua calida. Cera liqueſcat in ol. Omnia miſceantur, & fiat vnguentum. Hoc diſpenſari poteſt omni tempore. Quare non eſt diſpenſandum, niſi quando imperatur. Non ſolet, niſi in conuulſionibus & rigoribus neruorũ præſcribi, in quibus oleis & remediis mitioribus eſt vtendum, interea, dum alia parantur. In hoc maluimus apponere ol. ex leuco. floribus paratum, quàm iaſmino, quia rarò paratur, neq; in omnibus locis reperitur. Sed leucoiũ in omnibus locis reperiri poteſt, & ſunt ſimilia facultate. Hoc autem vnguentum difficile paratur ob penuriam bdellij. Nam quod pro bdellio oſtendunt eſt myrrha vera, quæ vngues habet, & eſt ſubflaua, vt Dioſc. deſcripſit. Inter myrrham, aliquando partem bdellij inuenimus. Sed difficillimè diſcernitur à myrrhæ ſpecie, quæ bdellij more lenteſcit, cùm maſticatur, vel digitis tractatur & malaxatur. Eſtque concolor, quaſi colore, aloes. Verùm cùm non multùm differat bdellium à ſtyrace, vel myrrha, poteris ex illis parare, maximè ex illa, quæ concolor eſt, & lenteſcit. Vel vti ſuccidaneo antiquorũ, quo in externis remediis magis, quàm internis vtebantur. Eſt autẽ propolis vera, quæ eodem modo lenteſcit, ſi digitis fricetur, odore fermẽti. Eſt enim acida, & in rimis & foraminibus alueorum reperitur. Illud mel nõ eſt, neq; cera, ſed ex oculis populi, vel betulæ, vt aliarum arborum, quæ reſinam reddunt. Sunt nonnulli, qui ſordes alucariorum vſurpant, ſed malè, & multò peius

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1255 sur 1293

antiqui ceram albam pro illa vſurpabant, quæ frigida eſt, & ſicca, indurans potiùs, quàm emolliens. Poterit itaque faciliùs, & minori impenſa parari.

Vnguentum paruum de artanita, ſeu de cyclamine.

℞. ſucci cyclaminis, mucilag. rad. filicis, ſucci ebuli ana ʒ.8. ſucci ſummitatum tamariſci, vel ſambuci ʒ. 2. œſipi humidæ ʒ.5 ol.irini ℔.2. bdellij ammoniaci an. ʒ.1.ß. ceræ flauæ ʒ.6. corticis rad. capparis ʒ.1. ß. ſpicæ nardi ʒ.ß. In Gallia, & aliis locis, vbi tamariſci ſuccus haberi non poteſt, ſuccus ſambuci ſubſtitui poteſt. Hoc enim ſuccedaneo vſus eſt Gale. lib.9. de compoſi. phar. ſecundum locos. Paratur autem hoc modo, bdellium, & ammoniacum diſſoluatur cum aceto ſcillitico. Succi cum ol. bulliant ad aliquam conſumptionem. Deinde ceram adiice. Qua liquefacta, ammoniacum & bdellium diſſolue, in fine ſpicam. Fiat vnguentum. Hoc in frequentiore vſu eſt, quàm magnum, quod paratur ad laxandum ventrem, & ad vermes occidendos deiiciendóſque. De illo poſtea agemus, ſi aliqua alia vnguenta, quæ ad horum naturam accedunt, aliqua ex parte tradiderimus, quale eſt illud fuſcum Nicolai.

Vnguentum fuſcum Nicolai.

℞. ol. communis ℔.1.ß. ceræ nouæ ʒ.4. colophoniæ, picis naualis, ſagap. ana ʒ. 2. maſtich. galbani, thuris, terebinthinæ ana ʒ.1. miſce, fiat vnguentum. Hoc vnguentũ ſemper parari poteſt. Quare ſufficit habere paruam quantitatem. Vtile eſt ad trahendũ, emolliendum, digerendum, concoquendum craſſos humores. Sed illud animaduertendũ eſt, quòd antiqui colophoniam vocabant à Colophone regione. Noſtri colophoniam vocant reſinã, vel terebinthinam, à qua extractũ eſt ol. terebinthinæ. Eſt reſina multùm frixa, & minùs pinguis. Pix naualis pix dicitur, quæ è nauibus deraſa eſt, quæ ob ſæuum admixtum, & ſalſuginem maris aliam facultatem habet, quàm recens, & ſimplex. Hæc minùs maturat, magis ſiccat. Quare in vlceribus, vt colophonia, magis conuenit. Suaderẽ, vt poſthac naualẽ raderẽt è nauibus, & hæc tantùm naualis vocaretur, alia, cõmunis pix tantùm, ad differentiam, vt antiqui ſolebant. Non enim naualis quòd nauibus apponatur, ſed quòd appoſita fuerit, dici debet.

Vnguen-

Vnguentum basilicum maius.

BAsilicum vnguentum, quasi dicas regale, magnum ad differentiam minoris, recipit concoquentia & digerentia. Vsus est in abscessibus detergendis, in quibus aliquid suppurandum, concoquẽdum, detergendúmque, & in vulneribus, quæ sine inflammatione, aut intemperie calida sunt. Hoc carere possumus, si aureum habeamus. Nam cum eo conuenit, atq; etiam id efficacius est.

℞. ceræ flauæ, resinæ pini, sæui vaccini, picis naual. glutinis piscium, quod ichthyocollam vocant, olibani, myrrhæ an. ʒ. vj. picis ʒ. iij. Hoc non est dispensandum, quia non eo frequẽter vtuntur Medici, & non immeritò, cum aureum id præstet, eiúsque descriptio sit magis efficax, & integra. Hæc autem in multis exemplaribus incerta est. Nam picem bis ponit, & incerta est dosis. Nam dicit, picis ʒ. iiij. & aliorum an. ʒ. j. ß quod fortè sic legẽdum est Alij picis ʒ. iij. aliorum verò ʒ. j. ß. vt mõstret diuersam esse descr. Et in facul. declaratione falsum docet. Dicit enim conferre vulneribus, in quibus est calfactio. Sed id facilè castigare possumus, si negationem addamus.

Basilicum minus.

HVius descriptio varia est. Paulus enim ex quatuor rebus, cera, colophonia, pice, & adipe taurino, æquis partibus, sine oleo componit. Mes. verò ex resina, pice, cera, æquis partibus, & oleo q. s. Istud paratur, & parandum est. Dicitur & tetrapharmacum, quia non computatur cera, & macedonicum, cùm thus adderetur, quo vtebatur Galenus, & antiqui.

Vnguentum aureum.

AVreum à colore aureo dicitur, quem à croco accipit, vel aureum à præstantia. Est enim in vulneribus curandis efficacissimum. Concoquit enim, detergit, & carnem gignit. Proportione respondet basilico magno, sed magis detergit, ob myrrham, quam habet basilicum magnum. Hoc verò magis siccat, & minùs terget.

℞. ceræ citrinæ ʒ. vj. ol. boni lib. ij. ß. terebinthinæ ʒ. ij. resinæ, colophoniæ an. ʒ. j. ß. olibani, mastiches an. ʒ. j. croci ʒ. j. In hoc nihil mutauimus, præter croci dosim, quia legitur in nouis dispensariis (croci ʒ. j.) quæ quantitas maior esse videtur, quàm oporteat. Habet autem

©BIUM

facultatem concoctoriam. Sed cùm multa alia sint ad id commodiùs faciendum, non video cur in tanta quantitate poni debeat. Nos itaque pro ʒ.j.ʒ. j legimus, tum propter rationem assignatam, tum quia in manuscripto antiquo ita legimus. Auget suspicionem, quod priùs dixerit (olibani & mastiches an ʒ.j.) Si tantundem croci voluisset, cur ab aliis separasset? Adde quod semper solemus minorem rerum similium quantitatem ponere vltimo loco, vt Andromachus fecit in theriacę dispensatione. Adde quòd illa parua quantitas multùm tingit.

Vnguentum Ægyptiacum.

AD detersionem gangrenæ & vlcerum putridorum paratur omni tempore. Quare minor quantitas sufficit. Vel quia nimia impensa paratur, habendum. Paratur diuersa præparatione. Alij ingredi faciunt æqua proportione sic.

℞. floris æris aureos quinque, id est, ʒ v. mell. aureos xij. aceti acris aureos vij Decoquantur, & decocta inspissentur. Aureus valet ʒ ß. Sed si mauis, lege ʒ.vel ʒ. quia eadem seruatur proportio, & Pharmacopolæ minùs dubitabunt. Et certè ponderum apud Latinos, Græcos & Arab. magna est disidentia. Aliqui addunt thuris aureos ij. ß. Sed illud sarcoticum non est apponendum, nisi cùm imperatur, quia magis putrefaceret, quàm resiccaret, & cùm imperatur, potiùs cortex, quàm thus ponendum est.

Vnguentum Apostolorum.

NOmen accipit à numero duodenario non quòd vsi sint Apostoli. Curabant enim citrà medicamentorum vsum, potestate à Deo concessa, cùm dixit, Super ægro manus imponent, & bene habebunt. Est autem in frequẽti vsu ad vlcerum putridorum, id est, sordidorum detersionem. Recipit detergentia, catheretica, & sarcotica Sic paratur.

℞. terebinth cerę albæ, resinæ an. ʒ. xij. opopanacis, floris æris an. ʒ. ij. ammoniaci ʒ. xiiij. aristolochiæ longæ, thuris masculi an. ʒ. vj. myrrhæ, galbani ana ʒ. iiij. bdellij ʒ vj. lithargyri ʒ j. infundantur lachrymæ, & decoquantur in lib. ij. ol æstate, hyeme verò lib. iij. deinde aliis misceantur. Sed non mihi immutanda dosis videtur,

tur, ſed illa maiori quantitate aceti diluere oportet, & minùs coquere. Pro bdellio vſurpanda eſt propolis, vt aliàs monſtratum eſt. Vnguento apoſtolorum reſpondet craſeos magnum Meſ. Quare non erit neceſſe, niſi paratum habere vnguentum craſeos. Primum potiùs parandum eſt ad vlcera detergenda & implenda carne.

Vnguentum craſeos paruum Meſ.

HOc potiùs diſpenſandum eſt, quàm magnum, quia vnguento apoſtolorum reſpondet. Ob id nulla eſt eius neceſſitas. Hoc verò ad vlcera detergenda & implenda confert.

℞. ariſtoloch. ireos, ſang drac. opopanacis, ſarcocollæ ana ʒ. ß. litharg. læuigati ʒ.v. ol. lib. j. coquatur lithargyrum in ol. donec non inficiatur. Cui adde reliqua in tenuem pul. redacta. Fiat vnguentum. Nos autem pro ammoniaco opopanacem ſubſtituimus, quòd magis ſit ſarcoticum & conueniens. Neque multùm repugno, ſi ammoniacum ponatur. Hoc poteſt eſſe vſui pro vnguento ex panno.

Vnguentum pompholigos.

ACcepit nomen à pompholige, ſed noſtri ex tuthia, quam vocant parare ſolent, quę ſpodium eſt Dioſ. & omnium Græcorum. Quare dicendum eſſet vnguentum ex tuthia. Sed cum parùm differat tuthia, à pompholige, non eſt ab hoc recedẽdum. Illi autem, qui nos præceſſerunt, facilè poterunt excuſari, quòd pompholigem non agnoſcerent. At nos, qui & agnoſcimus & haberi ex fornacibus poteſt, vbi funditur æs ad bombardas parandas, & tintinnabula, vel vbi parantur ex ære vaſa culinaria, excuſari non poſſumus. Quare Pharmacopolas hortor, vt ex fornacibus colligant, cùm habere poſſint, quantum voluerint. Eſt enim magis tenuium partium quàm ſpodium, ſiue tuthia. Sic parabitur.

℞. olei roſ. omphacini ʒ.x. ceræ albæ ʒ.v. ſuccigranorum ſolatri ʒ v. ceruſæ lotæ ʒ. iiij. plumbi vſti & loti, pompholigis ana ʒ.ij. cortic. thuris ʒ. j. Succum fructus ſolatri decoque in oleo ad cõſumptionem. Cui adde ceram. Deinde omnia redacta in puluerem tenuiſſimum. Fit vnguentum, quo vtimur in cancris, & gangrenoſis vlceribus. Quare oportet illud eſſe bene paratum, ne

morsum in parte excitet, neque eam paret ad putrefactionem, vt illud facit, quod à nostris dispensatur. Quare danda est opera, vt ex ol. ros. omphacino fiat, quod magis repellit & exsiccat, quàm illud rosaceum completum vocatum. Quod si tale non reperiatur, abluatur in aqua peculi ros. vel in aqua myrthi, vel ceterach, vel plãtaginis, vt illam vim ol. laxatiuam, & putrefactiuam, ablutione amittat. Deinde rosas exsiccatas rubras decoque in duplici vase. Fiat oleum omphacino respondens, vel succum foliorum oleę, vt Gal. imperauit. Cera alba est abluenda, tum ob pul. tum ob acetivim, quam accepit in sua dealbatione. Succus ex fructu vel foliis solatri extrahitur, neque peccat, si ex foliis paretur. Cerusa ob aceti vim est abluenda, & vt amittat aliquam vim emplasticæ substantiæ, in qua pluuiæ, vel fluuiorum, vel plantag. est abluenda. Plumbum, quia cum sulphure vritur, abluendũ, vt cerusa, vt deponat empireuma, vel lima in tenues partes diuidere oportet, vt diligenter contritum in partes tenues reducatur. Nam alia ratione non vritur, quàm vt faciliùs in pul. reducatur. Minus enim acre est, quod non vstum, quàm quod vstum est. Tuthiam nostri ponebant, quæ antiquorum est spodium, & quia non nouerant pompholygẽ, spodium vsurpabant. Pompholyx cinericula est, quę in parietibus fornacis colligitur. Adhæret aliquando vt fuligo. Aliquando, vt quæ proximior flammis, tanquã pumex, vel racemus ex multis ampullis. Vnde Botritis dicitur. Sed id notare oportet, quòd in quibusdam locis quãsi alba colligitur, vt cinis, vt in fornacibus, in quibus æs funditur, non aurichalcũm. In vulgatis exemplaribus (thus) legitur, vbi legendum (cortex thuris.) Thus enim putrefacit: cortex autem vlceribus malis conuenit, vt docet Dioſc. Quod paratum est hoc modo, tam d ffert à communi scopo, vt homo viuus à mortuo. Hoc vnguentum vsui esse potest, pro vnguento ex cerusa, sed non contra, ob acetum. Quare cum pro vnguento ex cerusa eo vti volueris, adde aceti albi q. s.

Vnguentum deſiccatiuum rubrum.

POst vnguentum de pompholyge, collocari debet vnguentum deſiccatiuum rub. quod frequentiſsime vſurpa-

ſurpatur à Chirurgis in eryſipelatoſis & feruidis vlceribus,& ad cicatrices faciendas.

℞. lapidis calaminaris,ſiue cadmiæ, terræ ſigillatæ ana ʒ.iiij.litharg. auri, ceruſæ vſtæ & lotæ ana ʒ. iij camphoræ ʒ. j. ceræ albæ ʒ.v. olei roſ. myrthini ana ʒ vj. fiat vnguentum. In hoc vnguento tantum hoc mutauimus, quod ceruſam vſtam & lotam imperauimus, ratione optima,quia magis ſicca & rubra redditur. Idcirco rub. dictum eſt, & vt ad cicatrices & herpetas efficacius ſit, lauandum ad empireum auferendum. Vritur chalcitis,donec ſandaracæ vel minij colorem acquirat. Ceram albã imperauimus, quia magis ſiccat, & magis rub. apparet vnguentum, ſi ex alba fiat. Oleum myrthinum pro violaceo poſuimus, quia violaceum humidius eſt, quàm vt in vlcerum vnguẽtis ponendum ſit,& maximè in eo, vbi omnia refrigerant. Quare myrthinum ſubſtituimus. Lapis calaminaris eſt cadmiæ ſpecies, ex qua æs rubrũ fit. Pro terra ſigillata vſurpandam eſſe argillam vel cretam diximus. Nam terra illa,ſpargis dicta, vel ſigillata, nihil aliud eſt,quàm argilla collecta in Lemno inſula,quę ob illum lentorem, quem habet, & vim emplaſticam inſignem, valet ad incraſſandas fluxiones, & ad ſanguinis fluxus,quę omnia præſtat noſtra. Quòd dicunt valere ad peſtem, non ad curationem, vt aliqui putãt,ſed ad præcautionem. Nam cùm illa & bolus armena vim inſpiſſandi ſanguinem habeant, & conturbationem ſanguinis impedire poſſint,peſtem impediunt,quę nihil aliud eſt,quàm cùm ſanguinis perturbatio fit, vt nos docuimus in noſtro tractatu de peſte. Quare non eſt nauigandum in Pontum, vt adulteratam argillam ſigillo illo notatam habeamus, cùm creta idem præſtet, quod & terra ſancti Pauli, quam vendunt circulatores in Italia, vel terra ſigillata. Exſiccant illę terrę,modicè viſcoſę,quod in hoc vnguento requirimus.

Vnguentum album raſis.

MInio paratur, & eius frequens eſt vſus,vnde paratum habere ſemper oportet.

℞. ol. communis loti lib. ij. ceruſę lib. j. cerę albę ʒ. vj. miſce, fiat vnguentum. Oleum abluendum aqua frigida, niſi recens fuerit, miniméque ſalitũ. Ceruſa ablua-

©BIUM

tur necne, nihil interest. Sed quia in affectibus palpebrarum vsurpatur, non malum est, si semel abluatur.

Vnguentum citrinum.

ACitro nomen accepit, quo vtuntur mulieres ad fucum, & Chirurgi ad siccandum, & cicatrices faciendas, & dealbandas. Habet enim aliquam vim detersiuam, & insignem exsiccandi. Difficilè paratur ob præparationis difficultatem, & reliquarum rerum penuriam. ℞. borracis ʒ.ij. camphoræ ʒ.j. coralli albi ʒ.ß amianti dulcis ʒ.j. vmbilici marini, tragacanthi, albi, amyli ana ʒ.iij. marmoris, crystalli dentalis, olibani albi, nitri an. ʒ.ij. gersæ serpentariæ ʒ.j. ceruſæ ʒ.vj Borrax est duplex. Aliud, quod pingue dicitur, quia nigrum & ad saponis mollis quasi colorem & cõsistentiam accedit. Aliud est album, & ad formam salis vel aluminis concretum, & diaphenum, quod arte tale redditur. Est huic arte paratum simile ex sale alcali & vrina, quod ferruminat aurũ, à quo affectu aliqui mediocriter eruditi chrysocollæ nomen inciderunt, non animaduertentes, chrysocollam antiquorum colore viridi esse, siue illa sit naturalis, quæ cum lapide cianeo & fodinis emittitur, siue illa artificialis Galeno ex vrina vel ære, quam speciem Dios inter species æruginis reposuit. Quare nos borracem nitri speciem dicemus. Borracem nitrosum vocant Arabes, & à sapore isto, omnia alia, quæ hoc sapore sunt prædita, borracalia vel nitrosa vocant Additur caphuræ ʒ.j. quia est fœtida tenuiũ partium valde. Quare facilè penetrat. Magna autem est inter medicos contẽtio de eius origine & temperatura, quoniam aliquid dicunt esse arboris lachrymam, alij bituminis candidissimi speciem, alij factitium quidpiam. Ego verò puto aliam naturalem, aliam factitiam ex mastiche distillata in vrina. Naturalis certè naphtæ naturam præ se fert, quòd facilè concipiat flammam. De eius ortu nihil certi habeo. Verùm de eius temperatura certò possum affirmare calidam esse, & quòd odorata sit, & quodammodo ex aërea substantia & tenui, ob quam tenuitatẽ ignem facilè concipit etiam in aqua, quod forsan aliquos decepit, quòd semen absumeret. Inde ab effectu colligunt, summè refrigerare. Verùm est illa secunda operatio, non prima, per

per accidens, non per se. Nam si quãdo seminis spiritum dissoluit, ob id venerem extinguit, semine absumpto, vt ruta, agnus, menta sicca, vt & alia calida. Sed videor hîc limites instituti transcendere. Hoc enim ad Medicum spectat, non ad Pharmacopæum. Hoc tamen addam, quod caphura debet ab electuario diatragac. frigid. auferri, quia debet medicamẽtum istud refrigerare, & humectare, & inspissare. Sed illa contrarium præstat. A diamargarito frigido non item, quia illa valet ad cordis iactitationem, siue palpitationem, ad quem affectum hæc compositio multùm confert. Præterea offuscatur à moscho, & aliis odoratis medicamentis, quod non fit in diatragacantho. Sed hæc satis de cãphora. Hîc ponitur, tum quia alba est, & dealbat, vt sulphur, per accidens resoluendo. Corallus siue corallum planta est marina, quæ supra saxa oritur Multas rad mittit, sed supra saxi superficiem crasso cudice adhæret, cortice minùs rubro videtur integi, non album. Quod facit, vt nõ credam esse florem salis, quo inuestitur. Nam & album simili modo vestiretur, cum in eodem saxo nascatur. Sunt autem tres coralli species distinctæ colore tantùm, rubrum, album & nigrum. Quorum album vilius est. Rub. verò charius ob multos vsus Nam mulieres eo ornãtur. Pueri in collo vel citra carpum gestant aduersus fascinationes, & Medici ad siccandum, refrigerandum, & constringendum vtuntur frequentissimè. Nascuntur in eodem loco. Nigrum verò vocatur *antipathes*. Rarò inuenitur, coloréque hebeni est. Album in hoc vnguento præfertur, quãquam in omnibus aliis remediis rub. sit inferius, non alia ratione, quàm colore. Nam cùm hoc non solùm ad morborum curationem, sed ad candorem faciei mulieribus inducendum paretur, præfertur album rubro. Differt etiam album, quòd in medio cauitatẽ habeat, neque solidum sit ob cotiledones siue acetabula, quæ habet frequentia. Siccat, refrigerat, & dealbat, vel maculas cooperit. Quanquam non est negandum ob salsuginem, quam habet paruam, detergere, vt omnia salsa. Neque magis refrigerat, quàm rubrum. Calor distinguit speciem, nihil ad temperamentum pertinet. Paratur autem multis modis, pro diuersitate affectuum, & partium

affectarum. Nam si ad frangendum lapidem, vel occidendos vermes, vel ad siccanda vlcera interna, vel detersionem oculorum, paretur sine vitione Verùm si ad fluxum ventris, vel si ad vētriculi exsiccationem, vrendum, sed abluendum. Nam nisi abluatur, vim calcis habet. Quare & calfacit. Qua in re magni nominis Medici frequenter decipiuntur. Ad frangendum calculum, vel potiùs deturbandum renum calculum datur. Tunc in puluer. reducendum, & succo limonum diluendum. Item cùm vermes occidendi sunt. Si quis plura desideret, Dioscor. lib. 5. cap. 139. & 140. legat, & plura apud Plinium lib. 32. cap. 10. Sed quod in Stecatibus insulis reperiri dicit laudatissimum, & quòd fructum ferat, experientia docet contrarium. Iuxta album Rasis collocādum. Quæ enim ex lithargyro cocto, vel non cocto fiunt, non multùm differunt ab vnguentis ex ceruſa, & contra. Sed quia minimo paratur, & vt opinioni veterum consulamus, hîc talia vnguenta apposuimus, quibus tamen carere possumus. Nam tetrapharmacum putamus parandum, quia longiori tempore paratur, quàm lithargyrum nutritum, differúntque coctura tantùm.

℞. litharg. aceti ana ʒ. j. ol. ʒ. ij. Coque lento igne, donec crassitiem vnguenti habuerint.

Vnguentum nutritum.

EX iisdem paratur nutritum, sed diuersa proportione, vt,

℞. litharg. auri ʒ ol. communis ℔. ß. aceti ʒ. iij. Agitentur in mortario sensim, oleum & acetum instillando. Si fiat in mortario plumbeo, erit efficacius.

Vnguentum psoricum, siue enulatum.

℞. rad. enulæ camp. coctæ in aceto, contusæ & per collum passatæ ℔. j. axungiæ porci, ol. communis ana ʒ. iij. ceræ nouæ ʒ. j. argenti viui extincti in axungia, vel succo limonum, terebinth lotæ ana ʒ. ij. sal. communis puluerisati ʒ. ß. incorporentur simul in mortario, vt decet. Fiat vnguentum. Nihil autem immutandum fuit. Paratum seruetur, quia psoricum est efficacissimum, & pro aliis omnibus hoc sufficit.

Vnguentum contra vermes.

QVanquam vnguentum Aragon vermes occidat, & de-

& deiiciat, huius tamen deſcriptionem appoſuimus, vt ſi paratum habere velint, habeant.

℞. ol. amygd. amar. ʒ. j ſucci foliorum perſici, abſynt. ana ʒ. ß. farinę lupinorum, cornu cerui vſti ana ʒ. j. aloes ſuccotrinæ, fellis tauri ana ʒ. ij. cerę q. ſ. fiat vnguentum. Melius eſſet ſine cera & ol ex aceto, ſucco, & felle liquatis, in formam cataplaſmatis reducere. Illa quãtitas olei ʒ. j. pauca eſt. Succi ſi decoquantur, minus efficaces ſunt. Nos in hoc ſuccum abſynthij pro materia ſubſtituimus, quia abſynthium magis amarum eſt.

De emplaſtris.

QVibus oporteat pharmacopolam munitum medicamentis, in vniuerſum dictum. Inter quæ emplaſtra enumerauimus, tum quia oportet ea repoſita habere, quę magno artificio parantur, ne ſi quando egeamus, non rectè parentur, ſi citò parari cogantur, quæ longo tempore debent parari. Item quæ certis tantùm temporibus parantur, vt emplaſtra ex ſuccis herbarum, parata ſeruari debent. Adde quòd illa diu ſeruari poſſunt, nec antiquitate corrumpuntur. Ergo hæc parata habeat, quibus frequentiùs vtitur.

De diachylone communi Ioannis Damaſceni.

℞. Mucilag. ſeminis fœnugræ. ſeminis lini & radic. altheæ ana ℔. j. litharg. puluerisati à plumbo & ſcoria ℔. j ß. olei veteris clari ℔. iij Litharg. & ol. multùm & diu in mortario, vel alio piſtillo ferreo agitentur, & miſceantur. Deinde igni lento coquantur, ſpatula ſemper agitando, donec liquetur litharg. & craſſeſcat. Deponatur ab igne & refrigeretur, quo refrigerato, mucilagin. leuiter coctæ ſenſim inſtillentur, agitãdo, donec exactè miſceantur, & confundantur. Hanc deſcriptionem Meſ. appoſuimus, quæ retinenda eſt. Facilè enim paratur, & ſatis eſt efficax ad duros partium tumores, & ad dolores, qui ſub coſtis ſunt. Nam in aliis ob duritiem dura emplaſtra ſupra partes dolẽtes externas poni non debent, vt docuit Gal. Auget enim dolorem durities emplaſtrorum. Quare in vnguentum diſſolui debent. In hoc emplaſtro hoc tantùm eſt animaduerſione dignum, litharg yrum diligentiſſimè conteri debere, vt facilius liqueſcat, & permiſceatur ol. Purgetur plumbo & ſcoria, quia

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1265 sur 1293

litharg.ex plumbo conficitur. Quare remanet aliquid, quod concoctum non est, & fæx siue scoria, quæ partes etiamsi eandem facultatem habeãt, nihilominus liquari & permisceri non posset ol.æqualiter, non desideratur hic. Oleum antiquum videtur magis conuenire, mediæ ætatis, vel recens, quia magis emollit. Antiquum magis digerit. Ex hoc loco rationem parandi emplastra ex lithargyro, & mucilag. intelligetis.

De emplastro Diachylonis.

℞. Lithargyri ʒ.6. ol. veteris ℔.1. mucilagin. psilij ʒ.4. mucilag. semi. altheæ ʒ.2. fiat emplastrum, vt suprà. Hanc compositionem retinuimus, quia vsus recipit ad maturationem tumorum calidorum, quanquam, vt suprà monstratum est, supra tumores calidos emplastra minùs conueniant ob duritiem. Quare meliùs in vnguẽtum mutabitur, diluendo oleo viola. In hoc parando, quæ suprà de litharg. & de coctura mucilaginum referre oportet. Oleum vetus expungendum, quia cùm frigidis hoc constet, non debet oleum antiquum indi, quia digerit magis, quàm emolliat, vel maturet. Illa enim maturant, quæ temperata sunt, vel calorem calori nostro similem habent. Quare simpliciter, oleum, vel, communis, legendum est.

Emplastrum diachylum magnum.

℞. Litharg. tenuissimè puluerisati, & cribellati vnc.12. ol. irini, chamomilæ, anethi an. ʒ.8. mucilag. semin. fœnugræ. lini, radicis altheæ, ficuum pinguium, passularum, succi ireos, scillæ, œsipi humidæ, glutinis piscium ana vnc.12. terebinth. vnc.3. resinæ pini, ceræ citrinæ ana vnc.2. fiat emplastrum, agitando in mortario cum ol. & decoquatur lento igne, spatula leuiter agitando, donec coagulentur. Mucilagines misceantur, vt suprà dictum est, & vbi duritiem acquisiuerunt, supra marmor impositio, magdaleones formentur. Hæc compositio tam frequenter vsurpatur à Medicis ad emolliendum, vt nullo modo carere debeat pharmacopola. Quæcunque dicta sunt superiùs, in aliis obseruãda, & præter illa hoc quoque animaduertendum, quòd succi ireos & scyllæ sub finem imponendi, quos absumere oportet, priusquàm tere-

terebinth. quæ etiam diu decoqui non debet, vt nec æſipus, nec ichthyocolla, ſiue gluten piſcium.

Diachylon cum gummi ex ireatum.

QVidam ſupradictis aliqua addiderunt ad aliquas affectiones curandas, vt ireatum, & appellant diachylon ireatum ab iride dictum. Eſt autem talis proportio.

℞. diachylonis communis ℔.1. radic. ireos ʒ. 1. malaxentur cum ol. lilio. Tale eſt ireatum. Eſt aliud, quod appellatur diachylum cum gummi, ob lachrymas, quæ adduntur, reſpondens emplaſtro de mucilaginibus.

Illud cum gummi ex incerto authore.

℞. mucilag. ſeminis altheæ, ſemin. lini, mucilag. medianæ vlmi, & fœnugr. an ʒ. 4. ol. chamomilæ, liliorum, anethi ana ʒ. 1. ammoniaci, galbani, opopanac. ſagapeni ana ʒ. ß. ceræ nouæ ʒ. 20. croci ʒ. 2. terebinthinæ ʒ. 2. cum gummi in vino diſſolutis, fiat emplaſtrum. Illa deſcriptio eſt emplaſtri de mucilaginibus. Differunt tantùm in doſi. Prunorum addiderunt ʒ. ß. ol. doſi. Quare appellandum de mucilaginibus, vel cum gumm. Poſt emplaſtra malactica reponendum eſt emplaſtrum coroneum, & oxycroceum, & emplaſtrum de meliloto.

Emplaſtrum de meliloto.

℞. meliloti ʒ. 6. florum chamomilæ, fœnugræ. baccarum lauri, radic. altheæ, ſem. apij, ana ʒ. 3. cardamomi, irid. cyperi, caſſiæ, ſpicæ nardi ana ʒ. 2. ß. ſumpſuci ʒ. 3. ammoniaci ʒ. 10. ſtyracis, bdelij ana ʒ. 5. terebinth. ʒ. 1. ficuum pinguium numero 12. ſeui caprini, reſinæ ana ʒ. 1. ß. ceræ ʒ. 6. ol. ſambucini, & ol. de ſpica q. ß. infundantur lachrymæ in aqua, in qua melil. fœnugr. chamo. incocta fuerint. Fiat emplaſtrum. Huius nominis multæ ſunt compoſitiones ſed variæ. Nam alia eſt apud Gal. alia apud Trallianum. Quia verò illa Meſ. comprobata eſt, illam propoſui deſcriptionem. Hoc autem difficultatis inueni, quòd alij legunt cardamenum, alij cardamomum, quanquam vtrunque calfaciat. Non ſatis conſtat inter interpretes quid ſit cardamenum Arabum. Certius erit cardamomum accipere, quanquam negant illud Dioſc. eſſe, de quo alio loco dicemus. Alij parari ſic volunt. Ficus coctos per ſetaceum mittunt,

vt grana ſeparentur. Lachrymas non in decoctione, ſed in oleo liquant. Deinde ceram poſt terebinth. diſſoluunt, poſtquam refrixerit, odorata tenuiſſimè trita permiſcent. Radices & ficus vnà priùs decoquunt.

Emplaſtrum oxycroceum.

℞. picis naual. croci, colophoniæ, ceræ ana ʒ. 4. terebinthinæ, galbani, ammoniaci, tripheræ, olibani, maſtiches ana ʒ. 1. & ʒ. 3. Parantur autem ſic.

Ammoniacum & bdellium in partes diuidantur, & in aceto ſufficienti per noctem macerentur. Liquentur ſupra ignem, collentur, & rurſum coquantur ad conſumptionem aceti. Pix ponatur, qua liquefacta pone ceram, deinde colophoniam, demum terebinth. paulò poſt ponatur maſtix, olibanum, & myrrha, cum ſpatula ſemper agitando à principio vſque ad vltimum. Cùm coctum ſatis erit, mutetur in aquam frigidam, & ab aqua extrahatur, & manibus exprimatur, vt aqua omnis egrediatur. Puluere croci ſuperpoſito malaxentur, & formentur magdaleones & ſeruentur in vſum. Crocus in decoctione non debet poni, nec in pulu redigi, donec malaxetur ne in aqua dilutus effluat. Quare ſapienter in pul. redactus, malaxetur, & permiſceatur. Hæc eſt deſcriptio vulgaris, quam retinuimus.

Emplaſtrum de tanis.

EMplaſtrum hoc quibuſdam ceratum appellatur impropriè. Quare mallem inter emp. collocare, quàm inter cerata. Alij in formam vnguenti parant ſic.

℞. olei chamomilæ, anethi, de ſpica, liliorum ana ʒ. 2. pinguedinis porci, pingued vituli ana ℔. 1. euphorbi ʒ. 5. thuris ʒ. 5 olei laurini ʒ. 1. ß pingued. viperæ ʒ. 2. ß. ranarum viuentium numero 6. lumbricorum lotorum in vino ʒ. 3. ß. ſucci rad. ebuli. enulæ campanæ ana ʒ. 2 ſcænan. ſtechad. matricariæ an. M. 1. vini generoſi ℔. 1. Bulliant omnia ad conſumptionem vini. Coll. adde litharg. auri ℔. 1. & diu agitentur. Deinde adde ceræ citrinæ q. ſ. terebinth. abietis ʒ. 2. Auferantur ab igne, & adde ſtyracis liquidæ ʒ. 1. ß. Agitentur fortiter. Poſtquam refrixerit aliqua ex parte, adde argenti viui extincti in ſaliua hominis ieiuni ʒ. 4. fiat emplaſtrum, vt artis eſt. Hoc emplaſtrum recipit quantitatem paruam argenti viui, quare

quare efficacius reddetur ad omnia, ſi argenti viui ʒ. 6. receperit, & euphorbij ʒ. ß. Quòd argentum viuum extinguitur ſaliua, ſuperſtitioſum eſt, & inutile. Sed hac ratione putant emendari venenum. Non enim ſequitur, ſaliua hominis ieiuni eſt venenum ſerpentibus: Ergo aliis aduerſatur. Quòd ſi ſaliua ad caſtigationem vſurpari debet, ieiuni eſſe debet, quia ſaliua infecta alimentis nõ ſeruat vires ſuas.

Emplaſtrum de maſtiche.

DIſpenſatur apud nos emplaſtrum de maſtiche. Quare viſum fuit addere deſcriptionem, quæ in nullo diſpenſario reperitur. Oportet huius emplaſtri authores fuiſſe præceptores noſtros.

℞. picis naual. ceræ ana ʒ. 6. ſagapeni ʒ. 6. ammoniaci, terebinth. colophoniæ, croci ana ʒ. ʒ. aloes, thur. myrrhæ ana ʒ. ʒ. opopanacis, galbani, ſtyracis calamin. maſtiches, aluminis, fœnugræ ana ʒ. ʒ. comphittæ ʒ. ß. bdellij, litharg. ana ʒ. ß. litharg yrum in puluere redactum cum ſufficienti aqua decoquatur. Deinde pix, qua liquefacta adde ceram, ammoniacum poſtea. Sagap. opopanax, galbanum, infundantur, & liquentur, & percolata iniiciantur. Mox ſtyracem, comphittam, terebinthinam ſpatula miſceantur. Poſtremò colophoniæ, maſtich. thuris, bdellij, aluminis, myrrhæ, fœnugr. pul. paulatim inſperge. Coquatur, coctum in aqua fundatur, & forma magdaleones.

Hanc deſcriptionem Nicol. Alex. diſpenſandam cenſemus, quòd ſit melior, & artificioſior. In hac viuam rationem collocandorum medicamentorum, & proportionem licet ſpectare. Ego verò mutarem libentiſſimè illud alumen, in bitumen, quia hoc emplaſtrum ad digerendum, reſecandum, & reſerandum factum eſt, & ſolum alumen aſtringens eſt. Adde quòd parùm videtur illud medicamentum conuenire partibus affectis, quibus determinatur, vt thoraci, ſpleni, vtero & affectibus, ad dolorem ſcapularum thoracis à frigore ortum, ad lienis duritiem emolliendam, ad aquam intercutem à frigore, ad vteros frigidos. Quare ſequendam hanc deſcriptionem ſuademus. Fortè hoc dubitare faciet, quando alij, comphittæ, id eſt, fecem ſtyracis liquidæ, alij au-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1269 sur 1293

©BIUM

tem ſtyracem rubram. Nam ſtyrax illa non eſt Serapionis quæ ex myrrha noſtra exprimebatur à Dioſco. ſteacte dicitur, ſed ex ſtyrace rub. exprimitur. Quare eadem materia erit, nec aliam reſidentiam ſtyracis habemus.

Emplaſtrum diuinum.

℞. galbani ʒ. 1. ammoniaci ʒ. 3. opopanac. ʒ. 1. litharg. yri ℔. 1. ß oliba. ʒ. 1. & ʒ. 1 myrrhæ ʒ. 1. & ʒ. 2. æruginis æris ʒ. 1. bdelij ʒ. 2. ariſtolochiæ ʒ. 1. maſtiches ʒ. 1. magnetis ʒ. 4. lithargyrum pulueriſatum in mortario oleo permixtum coquatur. Ammoniacum & opopanax diſſoluantur, & liquentur, & collentur, quæ cocta lithargyro & liquefactæ ceræ miſceantur, cum ſpatula agitando. Myrrham, olibanum, maſtichen, ariſtoloch. & magnetem in pul. redacta ſenſim permiſce, & in aquam mittantur. Formentur magdaleones. Hoc emplaſtrum præparandum ob vires egregias & diuinas. Non multùm à ceroneo differt. Quare ſi paratum non habeatur, addendo ariſtolochiam & magnetem ſimile redditur. Ariſtolochia longa vſurpanda eſt, vel rotunda. Pro bdelio, propolis vſurpanda.

Emplaſtri contra ruptutam prima deſcriptio.

℞. picis naualis, aloes ana ʒ. 3. lithargyr. ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, ammoniaci ana ʒ. 2. viſci quercini ʒ. 6. gipſi, vtriuſque ariſtoloch. myrrhæ, thuris ana ʒ. 6. terebinth. ʒ. 2. vermium tetreſtrium ʒ. 4. gallarum ʒ. 4. vtriuſque conſolidæ, boli armeni ana ʒ. 4. ſang drac. ℔. 1. Extat alia deſcriptio, quæ dicitur de pelle arietina Arnaldi de Villa noua ex lib. 2. cap. de Eupatorio, quæ magis ſiccat, & conſtringit, & melius ordinatur. Magis mihi placet illa deſcriptio quæ recipit.

℞. litharg. auri, lapid. hematitis, ſang drac. boli arm. mumiæ, galbani, thuris, lumbricorum terreſtrium ana ʒ. 3. ß. picis naualis, colophoniæ, ceræ albæ & rub. ana ʒ. 1. radic. conſolidæ maioris, minoris & mediæ ana ʒ. 3. ros. rub. myrrhæ, aloes ana ʒ. 4. ſtellæ marinæ combuſtæ, gallarum conbuſtarum, ariſtolochiæ rotundæ ana ʒ. 6. viſci quercini, terebinthinæ ana ʒ. 3. ſangui. hominis rufi ℔. 1. minus quarta. Conficiantur hoc modo, Pellem arietinam recenter extractam ſeu excorticatam cum

cum pilis coque ad diſſolutionem. Collaturæ ℔.1. miſce viſcum quercinum diſſolutum, cum ſpatula ſtannea, agitetur, deinde ceram, picem, colophoniam adde. Ammoniacum, galbanum diſſoluãtur in aceto, & collentur. Addatur deinde pul. aliorum, vltimo loco odorata, & quæ minorem calfactionem & calorem ferre poſſunt. Poſtremò terebinth. ſanguis, permiſceantur. Vermes in vino cocti & diligenter triti commiſceantur: coquantur, donec non inquinent manus, manibus inunctis oleo roſ. vel cydoniorum, non violaceo, vt vulgus facit. Malaxẽntur, fiant magdaleones. Ego tantùm mutaui, quòd legit palleam, marinam ſtellam legendum, quæ eſt ad id efficaciſsima. Quòd ſanguis hominis ruſi, cenſerem potiùs hominis pituitoſi, qui ſanguinem viſcoſiorem & tenaciorem habet. Satis ſiccant alia medicamenta, ſed parùm refert. Nam oportet accipere ſanguinem eorum, qui truncantur capite, in quo fluit venalis & arterialis, & ſic eſt ſatis ſiccus, & viſcoſus, & hæc ſatis de emplaſtro contra rupturam.

Emplaſtrum de gratia Dei.

℞. Terebinthinæ ℔.ß. reſinæ ℔.1. ceræ albæ ʒ.4. maſtiches ʒ.1. verbenæ, betonicæ, pimpinellæ ana M. 1. fiat decoctio herbarum in vino albo generoſo ad conſumptionem tertiæ partis. Collaturæ diſſolue ceram, reſinam, maſtichen. Bulliant donec incorporentur, & agitentur. Tunc ab igne deponantur, & terebinthina iniiciatur, agitando cum ſpatula, & fiat emplaſtrum dictum Gratia Dei.

FINIS OFFICINAE Pharmacopolarum.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1271 sur 1293

©BIUM

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI TRACTATVS

De Fvcis.

IN faciei maculis, vel aliis quibuſdam cutis defœdationibus, primùm vitioſus humor, à quo naſcuntur, purgari debet: vt ſi croceo colore bilis faciem inficiat, medicamentum cholagogum propinandum eſt, ad corporis euacuationem, & ſic de aliis humoribus dicendum eſt. Quòd ſi partis internæ, ventriculi, vel hepatis, vel lienis vitio, cutis inquinata ſit, & partes confirmandæ, coctio ventriculi iuuanda, cutis ſordida recrementa detergenda ſunt, balneis, vel ſtuphis. Obæſis, quibus cutis ſordida eſt, ſtupha magis conuenit. Macilentis vel ſcalidis, vel à ſole, vel à labore, vel ab inedia, vel ab alia qualibet cauſſa balneum aptius, aliis minùs conuenit. Vtendum autem primùm balneo detergente, & relaxante, manè quidem ieiuno ventriculo, deinde humectante, & leuiter detergente, poſt cibum & exactam ventriculi coctionem. Balneorum verò detergentium formulas ſubiiciemus, ex quibus valentiora conueniunt ad elephantiaſim, ſcabiem, & cętera cutis vitia: imbecilliora verò bilioſis, & delicatis proſunt, quale hoc eſt.

Balneum.

℞. parietariæ, mal. cum rad. acanthi, viol. ana M. i. hordei integri p. ii. florum viol. chamomilæ, ana p. iii. fiat decoctio in aqua pluuiæ, & ex ea paretur balneum, quo ieiuno ventriculo lauetur. Deinde vbi ſudauerit, in lecto corpus diligenter detergendum eſt.

Bal-

Balneum Valentius.

℞. rad. liliorum, ſerpentariæ, britoniæ ana lib j. borrag. bugloſſ. fumariæ, ſaponariæ, ana M. ij. parietariæ, adianthi, maluarum, viol. an. M. j. hordei integri fabarum non excorticatarum, orizæ an. quart. j. florum meliloti, chamomilæ, anthos, maluarum, viol. an. p. ij. fiat decoctio pro balneo, vt dictum eſt. Vtiliſsimum erit, ſi addas radicé ireos, cucumeris agreſtis, lapati acuti, elenij, nitri tantundem. Et hoc poſtremo, & medio vti poſſunt, ante vſum ſtuphæ. Bilioſus verò primùm vtatur ſtuphis, deinde balneo humectante, detergente, & refrigerante ad hunc modum parato.

Balneum pro bilioſis.

℞. hordei mundati p. iij. altheæ & maluarum cum foliis viol. ana M. iij. fol. betæ parietariæ, bugloſſ. borrag. (quæ leuiter detergunt) an. M. j. quatuor ſem. frigi maiorum, ſemini lini & fœnug. an. ʒ ij. florum viol. nenup. liliorum an. p. ij. fiat decoctio in decoctione pedum & capitis arietis, deinde paretur balneum tepidum, in quo diutius maneat, longè à cibo. Hoc quoque decocto faciem & collum abluat. Poſſunt etiam addi rad. liliorum, ſi cutis dura ſit & aſpera. Quòd ſi maculæ firmatæ ſint, radices ireos & cucumeris agreſtis adiiciantur.

℞. litharg. ʒ. j. ß. ceruſæ lotæ in aqua plantag. & caudæ equinæ ana ʒ. ij. olei roſ. ʒ. iiij coquatur oleum cum ſuccis, ceræ albæ q. ſ. fiat linimentum.

Topica, qualia eſſe debent.

In topicis componendis ratio & methodus ſeruanda eſt, quæ in balneis ſuprà tradita eſt. Nam ſi facies ſqualida ſit, & macilenta, conueniunt olea, vel vnguenta, vel aqua vim detergendi habens. Priùs ergo facies abluenda eſt decocto hordei mundati, vel infuſione panis albi, vel aqua liliorum, vel aqua florum maluarum. Deinde vngenda oleo amygdalarum dulcium, vel de ſemine cucurbitæ, vel melonis, vel cucumeris, vel pomata hoc modo parata.

Pomata.

℞. pinguedinis hœdi, quantùm volueris. Abluatur aqua frigida, poſtea diuidatur in fruſta in aqua liliorum vel florum maluarum, liqueſcat, & exprimatur, atque ad

©BIUM

vſum ſeruetur. Poſtea etiam fiet cum aquis roſ. & plantag. additis pomis diuiſis in multas partes.

Fiunt etiam veluti vnguento citrino, cui additum ſit ſublimatum, vel coctum in ventre gallinæ. Facit ad fucum, quòd eſt præſtantior. Conuenit & aqua ſequens mulieribus bilioſis.

Aqua diſtillata.

℞. medullæ panis hord. qui melius ſit inter album & nigrum ℔.ij. lactis caprini ℔. iij. vini albi ℔. ß. quatuor ſeminum frig. maiorum contuſorum ana ʒ.ij. thuris, maſtich. ana ʒ.j. boracis ʒ. ß fabarum recentium ℔. ij. vel florum fabarum p.iij. vel fabarum ſiccarum & ciceruum rub. ana ℔ ij. orizæ ℔. ß. florum nenuph. viol. roſ. albarum ana p.ij. vitella ouorum cum albuminibus numero x. diſtillentur in vaſe duplici. Si addatur ante diſtillationem terebinthina, melior erit fucus, & diutius faciem ſeruabit.

Ex medulla oſsium arietis ſit optimus fucus, qui faciem lenit, & maximè nitidam & ſplendidam reddit, ac eandem optimè conſeruat. Extrahendæ medullæ hęc eſt ratio. Oſſa plurima per elixationem à carne ſeparata, & poſtea contuſa dù coquuntur in aqua. Deinde ab igne ſubmoueatur, & innatans pinguedo colligatur.

Poſt vſum balneorum vel aquarum detergentium, quibus ſolùm vtendum eſt, cùm malis humoribus corpus abundat, vt dictũ eſt, & cutis ſordibus obſita eſt multùm. Hac pinguedine fit præſtantius fuci remedium. In ſiccæ & calida facie eodem ferè modo vti poſsumus oleo lentiſcino parato per ſublimatum, ſed in hoc priùs abluendum eſt aqua, vel decocto hordei mundati, vel aqua plantaginis, deinde facies vngenda prædicto oleo.

Quòd ſi vtendum eſt ſublimato, vel borace, vel alio exiccante, huic miſcere oportet oleum amygd. dulc. vel de ſemine cucurbitæ.

Si ſint obeſi, & facies pinguior, & humidior videatur, vtẽdum ſtuphis & balneis multùm detergentibus & exſiccãtibus, qualia ſunt antè deſcripta. Vti licet etiã detergẽtibus aquis, vt raphani, aqua rad. ireos, aqua primæ & ſecundæ ſpeciei ciclaminis, decocto fabarum, ciceruum alborũ, oriza & ſimilibus. Sed detergendi facultate omnibus

bus his præſtat lignum ſanctum quod etiam macilentis & ſiccis proprium remedium fiet, ſi in eius decocto addatur radix liliorum & ficus albæ & pingues. Præterea poſſunt obeſi quibuſdam oleis vti, vt de ſinapi, & de ſemine behen, vel amygdal. amar. vel etiam de vnguento citrino, præſertim ſi huic miſceantur, vel ſublimatũ, vel veratrum, vel pomatæ quidpiam paratæ cum aqua roſ. & periclimeni, vel ſublimati extincti. Sed omniũ fucus maximè videtur egregius ex ſublimato & vnguento citrino, quòd ſummum faciei nitorem inducat, eandémque pulchritudinem per multos annos tueatur. Si ruboris fucum adhibes, cõmemoratis aquis, oleis, vnguentis, adde caphurã, & acetum diſtillatum. Conuenit etiam lac virginale diſtillatum ex vmbilico veneris, cucurbita, nenuphare, ſemperuiuo, & aliis huiuſmodi ex herbis refrigerantibus. In hũc modũ optima eſt diſtillatio ſic parata.

Aqua diſtillata.

℞. decocti pulli, vel caponis, vel gallinæ ℔.iij ſucci limonum ℔.j aceti albi ℔.ß florum fabarum & nenup. ana p. iij. camphoræ & albuminis ouorum ana ʒ. ij. miſce, diſtillentur in alambico. Loco decocti pulli vel gallinæ licet vti lacte capræ albæ. Laudatur imprimis pinguedo lupi, aſini ad dealbandas faciei cicatrices, & maculas auferendas, & axungia cati liquefacta in aqua peculi roſarum, vel vuarum acerbarum.

Ad dealbandas faciei maculas & cicatrices auferendas aqua familiaris Paulo Pontifici Max.

℞. aquæ vitæ quater ad minus diſtillatæ partes iij. ſummitatum florum anthos partes ij. pone in amphora bene obturata per diem & noctem cum vaſe bene cooperto, mox aquam & flores bene diſtilla. Aqua per excellentiam ſacra dicta eſt, ad inflammationes ſeruans vitam hominum. Oportet omni hebdomada accipere ʒ. ij. cum aqua & vino facie abluta. Hæc aqua mirum in modum mundificat, faciémque longiſsimè conſeruat.

Aqua ad efficiendam cutim pulcherrimam & faciem ſplendidam.

℞. furfuris ex meliori frumento quod poteris inuenire, & fac primùm, vt ſit cribratum & cum forti aceto diſtempera, vt ſi velles dare gallinis, & poſtea pone in

©BIUM

alambico vitreo, & habebis decem aut duodecim oua recentia, & franges intra alambicum cum ſuprà dicto furfure & ſimul diſtillentur.

Lac virginale.

℞. lithargyri auri ʒ ij. ceruſæ, ſalis communis an. ʒ. ß aceti, aquæ plantag. roſ. ana ʒ ij. caphuræ ʒ. ß fiat collyrium & paſſetur per manicam. Oleum de myrrha optimè cicatrices dealbat.

Sæpè expertum.

℞. olei de tartaro ʒ iij. ſeminis pſilij ʒ. j. Infundantur, in mucilagine, miſce ceruſæ in oleo roſ. diſſ. ʒ j. boracis, ſalis gemmæ an. ʒ. j fiat linimentum Liquores tenues, qui ex ouo, cùm decoquitur, emanant, ad idem efficaces ſunt. Expertum à Domino Thocano, & Fabro medicis.

Oleum Veneris meretricibus conſuetum ad ſucum.

℞. tartari bene combuſti per reuerberationem ℔. ß. pulueriſetur & reſicca, vt ſit de ſale. Tunc accipe ſal illud, & pone intra albumina ouorum decocta.

Ad dealbandas cicatrices.

℞. olei tartari, ſeminis pſillij ana ʒ. j infundantur in mucilagine, in oleo roſato diſſoluta ʒ j. boracis, vel ſalis gemmæ.

Ad veſtigia Variolæ.

℞. aquæ diſtillatæ, pedum vituli, vel aquæ radicis ſerpentariæ, florum fabarum cum aqua roſarum, aut limonum. Oleum dactylorum delendis veſtigiis cicatricum conducit.

Ad dealbandos dentes.

℞. panem ex farina ſecalis. Coquatur ſub cineribus, donec durefcat, deinde reducatur in tenuiſsimum pulucrem, quo fricentur dentes.

Ad dealbandos dentes, & conſeruandos, & oris halitum commodum.

℞. ſummitatum myrthi, lentiſci, oleaſtri, ſaluiæ, roriſmarini ana M. j. coral. rub. eboris, & dentium equorum ana ʒ. iiij. in fictili vaſe ſimul terantur, addendo ſalis communis p. j. donec omnia dealbata ſint, & reducantur in pulueremcraſſum, cui adde garyophyl. cinamo. roriſmarini an. ʒ. iij. moſci ϑ. j. vel ϑ. ij. fiat pul. qui excipiatur oxymelite ſcyllitico, vel mucilagine gummi tra-

tragacanthi,vel gummi arabici.

Ad idem.

℞. gummi arabici diſſoluti in aqua roſ. ʒ. ß. coralli rub. ʒ. ij. lapidis ſpongiæ ʒ. ß. nuces moſc. numero ij. fiant formulæ ad modum digiti, & deſiccétur in vmbra, & dum erunt deſiccatæ, fricentur dētes vnoquoque die manè, & paulo poſt lauentur vino albo, in quo infundantur flores roriſmarini.

Ad idem.

℞. cinabrij vſti, corticis tamariſci, ciperi ana ʒ. j. ſpicæ nardi, maſtiches, coralli albi, & rubri ana ℈. j. oſſis ſepiæ, lapidis pumicis, ſalis gemmę ana ℈. ß. roſ. rub. ʒ. j. ß. pulueriſentur omnia ſubtiliſſimè, & cum aqua mentæ fiat dentifricium in forma opiatæ, quo fricētur dentes quotidie manè. Pòſt abluantur vino albo, vt ſuprà.

Ad idem.

℞. aluminis rub. ʒ. vj. ſalis communis ʒ iij. maſtich. ʒ. j. myrrhę ʒ. ß. garyoph. ʒ. vj. miſce, fiat diſtillatio, qua fricentur dentes.

Ad idem.

℞. oſſis ſepię ʒ. ß. maſtiches, coralli rub. vſti ana ʒ ij. cornu cerui vſti ʒ. j. ß. aluminis, carbonis, roriſmarini ana ʒ j. cinamomi ʒ j fiat pul.

Decoctio.

℞. citrangulorum limonum ana numero x. infundantur in aqua roſ. & florum nympheę fabarum, maluarum, liliorum & corticis fabarum ana ℔. j. vini albi ʒ. iiij. fiat decoctio. In collatura diſſ. ſublimati ʒ. ij.

Ad auferendam craßitiem facies.

℞. butyri recentis, terebinthinę ana ʒ. j. radicis liliorum decoctorum in foliis betę ſub cineribus q. j. calcis viuę quinquies lotę in aqua roſarum, vel citranguli ſucco ʒ. j. axungię porci recentis liquefactę in aqua roſ. ʒ. j. miſceantur, & reducantur in formam vnguenti. Quòd ſi fortius facere volueris, adde ablutionis vel decoctionis communis ſublimati, applicetur ſuper faciem. Hoc facit inflare cuticulam & eandem abſcedere, vt faciliùs extrahatur. Oportet vngere faciem melle, & depilabitur. Sed iſta non ſunt adhibenda corporibus impuris, vt plethoricis, niſi fuerint aut ſanguinis miſſione,

©BIUM

aut purgatione euacuati, & hoc erit ad conſeruandam cuticulam faciei minùs craſſam.

Pro delicatis fit hoc modo linimentum.

℞. rad. liliorum decoctorum ſub cineribus ℔.j. contundantur in mortario, cui adde ſacchari candi q. j. reducantur ad formam liniméti, & applicentur ſuper partem, faciem ſcilicet. Poſtea inungatur melle, vt dictum eſt. Poſtremo hoc vti ſatius eſt, quàm priori, ſed eget lógiori tempore. Si facies rubicunda euadat poſt vſum horum remediorum, lacte virginis vtendum eſt, vel ſucco ſemperuiui addito, cum modico ſulphure. Valet ſanguis leporis, quo inungat faciem.

Ad impetigines faciei.

℞. aceti ſcyllitici ʒ.ij. aloës ʒ.iij. ſucci lapathi acuti & olei tartari ana ʒ.iij. incorporentur ſimul ad formam linimenti. Illinantur ſerò partes affectæ.

Ad idem.

℞. aquæ lapathi acuti diſtillatæ ʒ.iiij. borracis ʒ. ij. ſalis cõmunis ʒ.j. aceti ſcyllitici ʒ.j. miſce, fiat, vt ſupra.

Ad idem.

℞. radic. oxylapathi quart j. decoquatur ſub cineribus: poſtea cum aceto ſcyllitico reducatur ad formam linimenti. Si non curetur, adde præcedenti linimento argenti viui ʒ. ß. vel ſublimati ϑ. j. abluatur ſæpe facies aqua myrtill. vel peculi pedum roſ. Poſtea etiam adde paium albuminis, vt cutis meliùs reſiſtat.

Ad idem.

℞. tartari ʒ. ij pulueriſetur & cum albumine ouorum applicetur, vel aluminis vſti ʒ.iij. quod eodem modo propinabitur.

Ad impetigines faciei.

℞. aloës ʒ. ij. diſſ. in aceto ſcyllitico in modum linimenti. Liniantur ſerò partes affectæ.

Ad idem.

℞. radic. brioniæ. Cum ſale ſubacta in aceto acerrimo, admota impetigines ſanat.

Ad prohibendum ne fiant impetigines.

℞. aceti albi optimi ʒ. iij. ſucci lapathi acuti, limonum ana ʒ.iij. lithargyri auri ℔.j. decoquantur leuiter, deinde diſtillentur, & ad vſum ſeruétur. Oleum ex erica valet

valet ad impetigines inueteratas, & etiam oleum ex vitellis ouorum. Si impetigines ortum habeant ex morbo Italico, non curantur citra litum argenti viui.

Ad impetigines.

℞. oxylapathi partes duas, gentianæ partem vnam: concoquãtur in iusta mensura aquæ, deinde exprimantur, expressum cum axungia vituli mixta rursus decoquatur lento igne, vsquequo veniat ad consistentiam vnguenti. Hoc remedio curãtur impetigines. Expertum est.

Fucus optimus.

℞. sublimati ʒ. j. argenti viui extincti in saliua hominis seu fœminæ ʒ. ij margaritarum porcellanarum, vel internæ partis ostreorũ ʒ. j caphuræ ʒ. j. ß. incorporentur simul in mortario marmoreo cũ pistillo ligneo per tres horas. Ducantur & fricentur, reducantúrque in tenuissimum puluerem. Deinde hic puluis abluatur aqua myrthi, florum & foliorũ myrthi, & deficcatus seruetur in vsum. Adde foliorum auri & argenti num. x. Tempore vsus, pone in vola manus tantum oleum lẽtiscinum, aut amygd. dulcium, in quo dissoluatur modicum pulueris prædicti, & hanc volam altera vola manus frica, donec mixtio perfecta sit. Postea faciem & alias partes, si vis, illine vesperi cùm iturus es cubitum. Sed facies lauanda primò vino albo & aqua est. Eædem partes abluantur sub mediam noctem aqua sequenti.

Aqua cuiusdam nobilis mulieris.

℞. sublimati ʒ. j caphuræ ʒ. j. puluerisentur optimè, infundantur in succo limonum & aqua ros. nenuph. cucurbitæ, & florum aut foliorum tabarum ana ℔. ß. insolentur per 15. dies, & vsui seruentur. Postremò facies lauetur aqua & vino albo, sic facies admodum formosa videbitur.

Fucus.

℞. stercoris lacerti, ossis sepiæ, tartari, vini albi, rasuræ cornu cerui, coralli albi, farinæ orizæ ana partes æquales, pro copia, quæ expetitur. Diu in mortario & subtilissimè terantur, postea distemperentur in aqua scyllitica facta ex æquali parte amyg. dulc. summitatũ vineæ florũ philo. Quo facto adde mellis optimi albi q. s. incorpo-

©BIUM

rentur in mortario, repone in vase mũdo vitreo, & vtere.

Alius fucus.

℞. vnguenti citrini recenter parati ʒ.3. amygdal. dulc. diutissimè pistarum ʒ.1. farinæ fabarum ʒ. j. ossis sepiæ, cornu cerui, farinæ hordei ana ʒ. 2. omnia incorporentur cum melle, & vtere.

Alius fucus.

℞. radic. vtriusque serpentariæ, amygdal. amararum, farinæ nigellæ romanæ, seminis melonũ & citruli mundatorum ana ʒ. ß. concassentur omnia & fortiter extrahatur lac, cui addantur sarcocollæ ʒ. 2. desiccentur ad vmbram, & fiant trochisci, qui distemperẽtur cum aqua roris marini, manè & serò lauetur facies.

Fucus alius.

℞. ranas sine testa. Ponantur in vase vitreo, & aspergantur pul. salis gemmæ & aqua limonum. Cooperiantur, & tandiu in solo ponantur, donec fiant quasi vnguẽtum. De quo facies illinatur, postea lauetur aqua foliorum fabarum.

Fucus dueis Mediolanensis.

℞. lactis caprini ℔.3. medullæ panis albissimi numero 2. temperentur simul per horas sex. Limones à cortice extremo mundatos numero 12. infundantur per frusta albumina ouorũ numero 12. fortiter agitatorum calcis, corticis ouorum, porcellanarum ana ʒ. ß. camph. aluminis, coralli rub. ana ʒ. 2. boracis ʒ 1. ceruse ʒ. 3. misceantur, aut diligenter distillentur in alembico vitreo, & distillatio seruetur vsui. Si quis adderet tartarum calcinatum, melius esset.

Ad idem.

℞. rasuræ ligni sancti q. 1. pass. mundatarum, ficuum ana numero 20. radic. liliorum, ireos, cucumeris agrestis q. 5. cum aqua forti fiat decoctio, & de colatura fiat ablutio.

℞. vnguenti citrini ʒ. 4. pomatę ʒ. 2. misce, vngatur facies serò & manè. Ablue decocto præcedenti.

Ad idem.

℞. florum fabarum, nenuph. ana ℔.1. medullæ panis albiss. farinæ orizæ, ireos, cucumeris agrestis ana ʒ. 6. mellis lib. 1. vini albi & aquæ fontis ante ℔.iij. temperentur

rentur simul, & fiat distillatio in balneo mariæ ana ʒ.j. aqua seruetur vsui.

Linimentum in modum lactis virginalis ad ornatum faciei.

℞.litharg. auri ʒ.2. bulliant in exiguo vase plumbato cum ʒ.6. aceti albi distillati, per totum mouẽdo semper cum baculo. Passetur per pãnum lineum, seruetur aqua. In hanc rem tandem accipito salis aut olei tartari ʒ.1. & dissoluantur in ampulla cum ʒ.4. aquæ liliorum, & pone aquarum supradictarum ana guttas tres aut quatuor in manu, & conuertantur in lac virginale, quod tenue erit. Fricetur facies & siccetur.

Quomodo fiat acetum distillatum.

℞. aceti optimi ℔.2. infunde cum exigua quantitate aquæ vitæ, garyoph. ʒ. ß. sand. citrini, & rasurę ligni aloes an. ʒ.3. radic. ireos, cyperi ana ʒ.1. ß. distillentur in alembico vitreo simul, & cum vna trium partium distillauerit ad faciendum lac virginale, quod postea distillabitur, ad aliud vtile erit.

Ad dealbandas cicatrices, vt omnino similes sint carni.

℞. ol. de myrrha (vt doctissimis visum est) adde etiam aluminis. Non minori successu ad id probatum atque expertum est. Idem etiã liquor tenuis, qui ex ouo, dum coquitur, resudat. Ad idem efficax & expertum est à domino Borbono & Fabro medicis.

Distillatio.

℞. rad. ireos, cucum. agrest. an. ℔.3. radic. altheæ, liliorum an. ℔.2. racemorum maturorum ℔ ß. dictamni qr. 1. herbæ fabarum, & parietariæ ana M.1. macerentur in vino albo, vel sero caprino, & fiat distillatio. Adde raphani ʒ. ß. quat. sem. frigid. maior. an. ʒ.1. vrinæ puellæ ℔. ß. insolentur, & seruentur vsui.

Cùm verò tota facies maculis & lẽtiginibus conspersa est, hunc fucum Rondeletius præscripsit vxori suæ, cui facies maculis quibusdam & lentiginibus erat insperſa, & liberata fuit.

Ad tollendas faciei maculas.

℞. lupinorum quantum voles, decoquantur in aqua pluuiali ad crassitiem, quo ungatur facies.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1281 sur 1293

©BIUM

Ad ſolis vſtionem, & labiorum ſciſſuras, & maculas faciei.

℞. limacum cum putaminibus num. 20. conterantur cum teſta, adde ceruſę ad pondus limacum cum ʒ. 3. cerę nouæ, & ʒ. 1. cornu cerui, & fiat linimentum, poſtea abluat faciem.

Ad dealbandas maculas faciei omnis generis.

℞. ſublimati, alumin. ana ʒ. ß. ſucci caulium ʒ. 6. cum lixiuio ſarmentorum cineris, adde oua duo integra cum tribus fellibus tauri, & incorporentur ſecundum artem. Vtere hoc lixiuio cum panno madefacto in eo.

Ad verrucas, & alia tubercula.

℞. ſalis ammoniaci, vitreoli Romani, viridis æris ana ʒ. 2. aluminis rub. ʒ. 1. calcis viuæ ʒ. ß. diſtillentur in alembico vitreo. Reiiciatur primus liquor, ſecundus efficacior erit, & ſeruetur vſui.

Ad verrucas in facie.

℞. radices aſari. Tempera in aqua roſ. biduum, piſta & illine.

Ad verrucas.

℞. radic. chelidon. cum axungia trita, & admota verrucas abſumit & tollit. Sanguis lacertę diſtillatus eas deſiccat. Agrimonia cum fortiaceto emplaſtrata, verrucas tollit.

Vt capilli flaui fiant.

℞. lixiuij ſarmentorum, ſufficiẽti quantitate ad lauandum capillos, in quo bulliant florum tapſi barbati, & ſtæchad. rad. chelid. ana p. j Ex hac decoctione priùs lotum lixiuio communi, & ſiccatum rurſum lauetur & ſenſim ſiccetur linteis calidis. Italicæ mulieres bulliunt in lixiuio communi flores ſtæchad. contuſ. & raſuram ſand. citrini.

Ad idem.

℞. cortic. berb. ʒ. ß. rad. glyc. ʒ. 2. ß. ceterach, & polyp. ana M. 1. fiat decoctio in colla. ad ℔. 1. in qua diſſ. mellis communis ʒ. 1. aquæ ſerpentariæ, ari ʒ. ß.

Ad idem.

℞. vini calcinati ʒ. 1. rad alcannæ ʒ. 2. rad. raph. ʒ. 3. piſtentur optimè, & bulliant: fricentur capilli cùm ibit cubitum. Manè autem lauetur lixiuio ſarmentorum.

Ad clarificandos & candidos reddendos capillos.

℞. florum tapsi barba. cineris sarmentorum, & cineris ligni hederæ ana p. 1. seminis fœnugræ. ʒ. 2. bulliant simul in aquæ pluuialis ℔. 10. ad consummationem mediæ partis, & colletur, collaturæ adde ℔. 3. saponis, & in vase ponatur in sole per 24. dies agitando quolibet die baculo. Fiat linimentum, quo (toto priùs capite lixiuio ligni hederæ abluto) fricentur capilli, qui sensim in sole siccentur.

Aliud ad idem.

℞. stercoris hirund. radic. enul. camp. seminis raph. sulph. flor. capparis, thuris ana ʒ. ß. omnia simul incorporentur cum paribus partibus fellis bouis albi, fricentur capilli priùs loti lixiuio sarmentorum & siccati. Et dum capilli erunt sua sponte siccati, à lotione in frictione rursum lauentur in dicto lixiuio, & siccentur paulatim panno calido.

Ad pilorum regenerationem.

℞. ol. iuniperi, nucum ana ʒ. 1. mellis albi, succi lapathi ana 3. ß. puluer. seminis apij, asari ana ʒ. 3. incorporentur simul, & vngatur locus.

Ad flauos crines reddendos.

℞. lixiuium de cinere hederæ ligni decorticati. Laua sæpe caput, & euenient flaui.

Ad prohibendam caluitiem, lauetur caput cum vrina canis.

Vt pili elephanticorum renascantur vbique.

℞. cineris talpæ, vesparum, & gallinarum an. 3. 2. Ladani ʒ. 1. ß. ol. irini ʒ. 2. ceræ modicum, fiat linimentum.

Ad barbam generandam expertum.

℞. olei amyg. dulc. & myrth. ana ʒ. 1. cortic. rad. arundinum vstarum, capil. ven. vstorum, politrici vsti an. 3. 2. capitum muscarum vstarum, apum contritarum in suis vacuitatibus ana 3. 2. ß. ladani 3. 2. mellis ʒ. 1. puluerisentur, cum modico ceræ, fiat linimentum.

Ad idem.

℞. cineris talpæ in clibano exiccatæ 3. 2. cineris apum, cineris auellanarum tostarum ana 3. 1. ß. stercoris muris 3. 2. ladani optimi 3. 1. ß. mellis optimi 3. 1. ol. nardini, & ceræ, quod satis est. Reducatur in formam lini-

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1283 sur 1293

©BIUM

menti & diu maneat. Oportet manè faciem ſequẽti die hac decoctione abluere.

℞.politrici,abrot.maris,roriſmarini, fol.myrthi,corticis rad.arundinis,florum chamomillæ,roſa.rub. foliorum rumicis ana M.i.ligni gaiaci ℔.ß.fiat decoctio,vtatur,vt dixi.

Vt pili cadant & non renaſcantur.

℞. Auripigmenti , ouorum formicarum , gummi arabici ana ʒ. ß. gummi hederæ ʒ. ij. cum ſanguine veſpertilionis, vel cum ſucco hyoſcyami , fiat vnguentum ſecundum artem. Applicetur, priùs abraſis capillis. Alij addunt ſanguinem teſtudinis , cinerem caulium cum aceto. Valet etiam lixiuium ex puluere ſanguiſugarum cum axungia, ſi illinatur pars.

Ad reddendos pilos criſpos & ruffos.

Bononiæ , teſte Guidone cap. 5. vbi de huiuſmodi rebus tractat, lauantur in lixiuio ſarmẽtorum, in quo ſunt raſuræ buxi, & corticis citri maceratæ. In Italia quoque aiunt radicem gentianæ idem præſtare.

Vt manus fiant candidiores.

℞. micæ panis ʒ.iij.aut iiij.orizæ,ciceruum rub.ana ʒ. 3.aut 4.ſaponis mollis ʒ.i.ß.mellis deſpumati, quod ſatis ſit,fiat paſta.

Vel ſic.

℞. ſucci peponis & amygdal. amararum infuſarum in ſero lactis , & infuſarum ficuum numero 100. ſeminis ſinapi ʒ. 2. radic. irid. ʒ. i. fellis bouis ʒ 4. incorporentur , & fiat paſta. Abluat cum aqua vel propria vrina,deinde aqua abluat os,& cum illa abluat manus, & ſic fient molles & candidæ. Omnes ſucci , qui in rebus craſſis fiunt , facilè ſiccantur, & faciem ſiccando corrugant , vel inflammant tandem. Quare longè melius mihi videtur vtendum eſſe detergentibus aquis , & nitorem inducentibus , quàm ſublimato , vel alia re, inter quas aquas principatum tenet aqua carnis peponis maturi , melonum cum ſuis ſeminibus contuſis , vel aqua decoctionis lactis caprini , vel vuæ acerbæ , ſi repellendum ſit ob ruborem. Vel ad pſydracia , paratur ſic.

Ad

Ad pſydracia.

℞. micæ panis ſordidi ℔. 2. raſuræ ligni ſancti ℔.1. rad.cucum aſinini,vel agreſtis,vel ſerpentariæ,vel ireos, ana ℔. ß florum roſarum recentium,& fabarum ana M. 6.temperentur in ſero lactis in vaſe æneo,donec & æruginem contrahat, & poſtea diſtilletur, & aqua ſeruetur vſui. Si addatur vua acerba, efficacius erit. hac vtatur ſerò ad deterſionem cutis, manè ſequenti ad ſplendorem vtetur.

Ad dealbandas manus.

℞. decoctionis ſuper prunas ʒ. 4.in ℔.1.aquæ, & bene cooperiatur vas terreum plumbeatum, coquatur ad dimidium, deinde adde ſucci limonum ʒ. 6. lento igne caleſiat citra ebullitionem, & agitetur ſemper, deinde auferatur ab igne ,adde mellis ʒ.2.ol. amyg. amararum ʒ.2.incorporentur,& fiat vnguentum,addendo ceræ ʒ.4. hoc ſum ſemper vſus.

Ad manus tumidas ex frigore.

℞. œſipi, adipis anſerini, & anatis ana ʒ.2.mucilaninis ſeminis cydoniorum ʒ.1.amyli ʒ.6.terebinthinæ ʒ.1. ß. ol.roſa.ʒ.3.ol.de vitellis ouorum ʒ.2.ceræ citrinæ parum,fiat linimentum.

Aqua pro manibus.

℞. aquæ pluuialis ampullam vnam. Imponatur ſal gemmæ pro ſolido:tantundem aluminis albi: inſolentur per 7. vel 8. dies. Deinde hac aqua laua manus præcedente lotione aquæ communis.

Ad abluendas manus.

℞. pinearum mundatarum, pul.ſinapi ana ʒ.4.mellis optimi ℔. ß.miſce,& fiat paſta.

Ad tumorem manuum ex frigore.

℞.ſeminis lini, fœnugr. altheæ an.ʒ. ß.extractæ mucilaginis cum aqua liliorum, vnguenti ſupraſcripti, & de mucilaginibus an.ʒ. 1.ol.aneth.amygd.dulc.ana ʒ.ß. fiat linimentum pro manibus cum lana ſordida.

Ad ſplendorem.

℞.micæ panis albi ℔.2.florum fabarum ℔. 1. roſ. albarum, vel rubrarum, nympheæ, liliorum ana ℔.3.lactis capræ ʒ j. iridis Venetiorum ʒ. 1. diſtillentur in balneo Mariæ.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1285 sur 1293

©BIUM

Aliud.

℞. peponum, melonum maturorum cum ſeminibus ℔.6 albuminis ouorum cum vitellis numero 5. diſtillentur, & aqua ſeruetur vſui, hęc non minorem ſplendorem facit, quàm ſublimatum.

Fucus præſtantiſſimus pro domino d'Eſtampes.

℞. ſublimati ʒ. 1. porcellanarum ʒ. 2. margaritarum ſplendidarum ℈. 2. terantur diligentiſſimè, & incorporentur ſimul in mortario marmoreo, & piſtillo ligneo per tres horas deducantur, fricentur, reducantúrque in tenuiſſimum puluerem, deinde puluis abluatur aqua foliorum rutæ: deſiccatus ſeruetur vſui. Adde foliorum auri & argenti num. 10 vtere. Priùs tamen faciem abluito decocto hordei, & fœnugr. Poſtea verò manè abluatur aqua & vino albo mixtis. His autem fucis vtendum non niſi iam purgato corpore. Ad auferendas lentigines faciei nihil æquè conuenit, ac aqua diſtillata papaueris erratici ſiue ſylueſtris.

Aqua ad faciem decorandam.

℞. lactis vaccæ menſis Maij (ex aliis nihil valet) ℔.2. aranciorum numero 3. limonum numer. 5. incidantur minutim, aluminis, ſacchari ana ʒ. 1. Hæc omnia infunde in lacte, & diſtillentur in alembico vitreo.

Fucus nobilis cuiuſdam approbatiſſimus.

℞. ſublimati ʒ. 1. bulliat in ℔. 1. aquæ ciſternæ, quouſque ſentiatur aliqua acrimonia in lingua. Poſtea adde ceruſæ ʒ. 3 bulliant parum, clarificentur cum albumine ouorum numero 6. & poſtea coletur, & vſui ſeruetur, donec vti volueris, & agitetur frequenter.

Aqua præſtantiſſima.

℞. terebinthinæ, maſtiches, albiſſimæ, tuthiæ præparatæ, caphurę, aluminis an. ʒ. 4 infunde in aceto forti per tres dies. Poſtea diſtilla per alembicum, & de aqua diſtillata laua faciem.

Ad idem.

℞. ſerpentariæ recentis ʒ. 1. rutæ M. 1. hederæ terreſtris M. 2. boracis ʒ. 1. ſtyracis collatæ ʒ. ß ligni aloes ʒ. 2. moſchi ℈. ß. vng. citr. ni q. 1. caphuræ ʒ. 6 carnis caponis ʒ. j. corticis limonum, & citranguli ana ℔. 1. ponantur in alembico, diſtillentur, & fiat aqua vt decet.

Aqua

Aqua ad decorandam faciem.

℞. caphuræ ʒ.iij.aluminis rub. boracis anâ ʒ. vj.moſchi ℈ ij.terantur omnia, adde tartari ʒ.j.ß.omnia pone in ℔.ij aquę roſatæ commiſcendo ſemper cum ſpatula. Poſtea diſtilla per filtrum, & in ampulla bene clauſa ſeruetur, & manè, facie bene terſa, cũ panno guttam vnam aquæ ſumat, deinde faciem bene fricet. Hæc aqua ſuo odore ſpiritus auget, & mirabilem inducit albedinem.

Ad gratiam cultui conciliandam.

℞ lithargyri argenti ʒ.iiij.aceti optimi ℔.j. ad conſumptionem vſque tertiæ partis, coletur, & ſeruetur vſui in phiala. Aqua ſerpentariæ ad idem prodeſt.

Ad faciem rubram, aqua diſtillata.

℞. ariſtolochiæ rotundæ, been albi & rub.an.ʒ.ß.radic. ireos ʒ.v.liliorum ʒ.vj. cicerum rub. lupinorum cõbuſtorum an.p.ß. nucis moſcatæ, cinamomi an.ʒ.ß. amyg. amararum parùm contuſarum ʒ.ij ol. tartari ʒ.iiij. aquæ pluuialis ℔.ij. omnia priùs conquaſſata temperentur per duas horas, deinde habeat ſanguinem duorum leporum, & omnia ſimul diſtillentur.

Ad idem.

℞.amygd dulc.recentium ʒ.ij.ſeminis cucurb. mundati ʒ. j. piſtentur ſimul, miſce ſucci limonum, vel aranciorum ʒ.j.ß. borracis ʒ. j. caphuræ ℈.j. ceruſæ optimæ ʒ.ß.miſce, ſimul incorporentur.

Ad ruborem faciei.

℞. ſulphuris ʒ. j. ceruſæ lotæ ʒ.ij.ſucci limonum qr. ß.applica veſperi, cum decoctione furfuris. Addi poteſt os ſepiæ, caphura cum cæpa.

Ad ruborem faciei à fumis, & vaporibus.

℞.ol.de tartaro & roſ.ana ʒ.iiij.ſucci oxylapathi, lauri, ſerpentariæ an.ʒ.iiij. ceruſæ ʒ.j.ß.lithargyri auri ʒ.ij. argenti viui extracti ʒ. j. ß. radic. aſphod. vſtorum ſub cineribus ʒ.ij.fiat linimentum in mortario plumbeo.

Ad dealbandos dentes, manus & faciem.

℞. ſublimati ʒ. iiij. argenti viui præparati & extincti ʒ.iiij. piſtentur, donec alba reddantur, poſtea totum colligetur in panno lineo, & in aqua ciſternæ aut fontis paululum ferueat aqua, alio vſu accipe, idem ex eodem madefacito, quoties voles.

Methodus curandorum omnium morborum... in tres libros distinctos - page 1287 sur 1293

©BIUM

Ad tubercula faciei lepra.

℞. cineris & rad. ariſt. ſeu ſerpentariæ decorticatæ per dies nouem in qua fontis lotæ. Tunc tota per cribrum tranſmiſſa, quantum voles, particulam cum aqua plantaginis vel portulacæ, vel lactucæ diſſolutæ, faciem illine. Expertum.

Ad ardorem vrinæ poſt coitum.

℞. aloes in aqua plantaginis lotæ ʒ.ß. terebinthinæ in vino albo lotæ ʒ.ɔ. myrrhæ ʒ.ß. fiant pil.7. pro ʒ.capiat ad quinque dies pil.5.

Item.

℞. plantaginis, caudæ equinæ ana M. 1. contundantur, & diſtillentur in alambico, de qua ſumantur ʒ.3. aut 4. ſingulis diebus, manè.

Ad dolorem dentium.

℞. piperis longi ʒ.ɔ. pyrethri, ſtaphiſagriæ ana ʒ. 1. ſubtiliſſimè pulueriſentur: mellis ʒ. 1. ß. aquæ vitæ ʒ.ß. miſce ſuper cineres calidos, & applica dentibus.

Ad idem ex Empyricis.

℞. rad. chelidoniæ, immittatur in aurem, qua parte dens dolet, ſuperdormiat.

Ad ruborem.

℞. vnguenti citrini ℔. ß. lithargyri ʒ.4. ceruſæ lotæ ʒ.ɔ. bombacis & aluminis vſtorum, tartari calcinati q. ß. ſucci radic. enulæ campanæ, oxylapati & cyclaminis, limonum ana ʒ.6. caphuræ ʒ.3. olei roſ. ℔.1 ß. Argentum viuum ſine liquore, valet tuberculis elephanticorum.

Ad idem.

℞. ſucci fumiterræ, plantaginis, acetoſ. ana ʒ.3. olei roſ. ʒ.1. gummi tragacanthi & arabici ana ʒ.ß. ſanguinis draconis ʒ.ɔ. ceræ nouæ. quod ſatis eſt fiat vnguentum, quo vngatur introitu lecti. Die verò craſtina, ablue faciem decoctione fabarum.

Ad faciem rubram & ſubliuidam.

℞. tartari calcinati ℔.ß ſacch. candi, boracis vſti ana ʒ.1.ß. mucilag. ſeminis pſilij, cydoniorum extract. cum aqua ſolani ana ℔.ß. albumina ouorum fortiter agitata numer.20 caphuræ ʒ.ɔ incorporentur, & diſtillentur ſimul in vaſe vitreo, bene obturetur, cum qua in introi-

tu

tu lecti cum panno raro epithymentur partes faciei, abluendo in craſtinum cum aqua florum nenupharis, & infuſi furfuris in panno raro.

Ad ruborem faciei, præcedentibus ℥ universalibus purgationibus.

℞. lithargyri auri lib. j. infundatur in aceto bis vel ter, & moueatur ſæpe, & reſideat in ſole, donec albetur, & ſeruetur vſui.

℞. lithargyri, hoc modo præparati ʒ. j. nutriatur ex aceto albo, & ſemine cucurbitæ, & agitetur, donec redigatur in formam vnguenti, & conſiſtentiam. Adde caphuræ diſſolutæ in aqua roſ. ʒ. ß. vngatur locus affectus, & manè vngatur ſequenti decocto.

℞. mal. p. j. fabarum contuſarum ʒ. ij. fiat decoctio ad lib. iiij. facta collatura, de reſidentia faciem abluat.

Linimentum pro ℥ virgine, cui facies erat defœdata ſcabie.

℞ lithargyri auri ʒ. j. ß. ceruſæ lotæ in aqua plantag. & caudæ equinæ ana ʒ. ij. oleo roſ. ʒ. iij. coquatur oleum & cum cera alba q. ſ. fiat linimentum.

In rubore faciei & tuberculis.

℞. olei roſati, & tartari ana ʒ. iiij. ſucci oxalidis ʒ. iij. ceruſæ lotæ ʒ. j. ß. lithargyri auri ʒ. ij. argenti viui extincti ʒ j. ß. radicis aſphod. vſti ſub cineribus, fiat linimentum in mortario plumbeo.

℞. ſpecierum vnguenti citrini, lithargyri auri ana ʒ. iiij. ceruſæ lotæ ʒ. ij. boracis, & aluminis vſtarum, tartari calcinati ana quart. ß. ſucci rad. elennij, oxylapathi, cyclaminis, limonum an. ʒ. v. olei roſ. lib. j. argenti viui extincti ſuo liquore, id eſt, ſaliua ʒ. iiij. miſce, & fiat vnguentũ. Hoc valet ad tubercula faciei elephanticorum.

Ad rugas faciei.

℞. decoctionis brioniæ, decoctionis ficuum an. partes æquales: abluatur facies.

Ad nodos ſub cute apparentes, tanquam auellanæ, in multis partibus corporis.

℞. rad croci vel crocum ipſum. Piſtetur cũ lacte mulieris, exhibeatur vt emplaſtrum pro vlceribus Italicis.

℞. citrini ʒ iiij. olei communis lib. j. bulliant per duas horas, donec ponatur iſte puluis, ſemper agitando.

℞. maſtiches, macis, aloës, lithargyri auri, ceruſæ ana ʒ.ij fiat puluis.

Ad ſolis adustionem.

℞. ſucci plantag. ſolani ana ʒ. j. ß. lithargyri auri, & argenti ana ʒ j. plumbi vſti ʒ ß. tuthiæ præparatæ ʒ. vj. caphuræ ʒ. ß. olei roſ. ceræ q. ß. miſce, fiat vnguentum.

Ad combuſtionem ignis.

℞. ol. roſ. aquæ roſarum, albuminis ouorum, quod ſatis eſt, miſce, & paretur, & per quatuor dies admoue loco aduſto, quinto die admoue ſequens emplaſtrum.

℞. olei nucum, ceræ nouæ ana ʒ. j. liqueſcant ſimul.

Ad combuſta aqua & igne.

℞. mediani corticis ſambuci ʒ. vj. olei roſ. ʒ. j. ß. maſtiches, thuris ana ʒ. ß. ceræ albæ ʒ. ij. bulliant in ℔. iiij. aquę ad conſumptionem mediętatis, donec expumetur, & refrigeretur: quod ſupernatat, idoneum eſt aduſtioni admouere.

Ad [illegible]ſtionem.

℞. ſucci ſolani, plantaginis ana ʒ. ij. corticis mediani, ſambuci ʒ j. ol. ʒ. j. coque in duplici vaſe ad conſumptionem ſuccorum, ceruſæ lotæ in aqua roſ. lithargyri auri ana ʒ. j. ß. tuthiæ præparatæ ʒ. iij. corticis thuris ʒ. ij. axungiæ porci recentis ſine ſale, & lotæ in aqua roſ. ʒ. x. ceræ albæ, quod ſatis eſt, fiat linimentum. In fine adde albumina ouorum nume. ij. caph. ʒ. ß. vngatur.

Ad partes igne affectas.

℞. calcis nouæ, vel potius nouæ in aqua roſ. lotæ ℔. iij. ſucci roſ. plantaginis ℔. ij. miſc. fiat vnguentum. Ab Auicenna laudatur.

Ad ambuſta faciei ex aqua calida.

℞. collyr albi raſ. ʒ. iij. (nitendum, ne ad oculos perueniat) aquæ peculi roſ. q. ſatis eſt, fiat collyrium, quo lauetur.

Ad ambuſta experti ſunt nonnulli hoc exemplaſtrum fœlici ſucceſſu.

℞. olei roſ. ʒ. ij olei ex ſeminibus cucurbitæ expreſſi ʒ. j. ß. ceræ albæ q. ß. fiat vnguẽtum, quo vtantur combuſti.

Ad leniendum factiem poſt combuſtionem.

℞. vnguenti pomatæ ʒ iiij. olei roſati ʒ. iiij. vnguenti ʒ. ij. fiat linimentum.

Ad

Ad combuſtionem ex emyricis.

Vbi quis exuſtus eſt aut aqua calenti, aut igne, impo-
nat partem affectam in aquam frigidam. Si id nequeat
fieri, lintea madefacta aqua frigida viciſſim parti affe-
ctæ imponat. Interim accipe cæpam magnam cum qua-
tuor granis ſalis. Tere in mortarium, & combuſtioni
impone. Cæpa aufert ignem.

Ad delenda veſtigia morbillorum in pueris.

℞. ol. de lilio lib. j. pingued. ʒ. iiij. ol. roſ. ʒ. laventur
diu cum aqua roſ. & liliorum. Deinde,

℞. albumina ouorum recentia numero iiij. in teſtis
ſuis parentur, & ad ignem parùm coagulentur, miſce in
mortario cum ſupradictis, amygdal. dulc. & amararum
decorticatarum ana ʒ. j. Deinde incorporentur, & piſtē-
tur cum ſupradictis. Adde rad. arundinis ʒ. ij. ß. ſarco-
collæ, ſeminis melonum cum cortice mundi & abluti,
lithargyri auri, ſacchari, medullæ aniſi, cretæ, ex qua
fiunt vaſa fictilia, ana ʒ. j. omnia miſce in mortario, do-
nec formam linimenti habeant.

Ad puſtulas purpureas per corpus diſperſas.

℞. ol. roſ. ℔. ß. ſucci plantaginis & ſolani ana ʒ. ij.
ceruſæ ʒ. j. ſulphuris ʒ. iij. lithargyri ʒ. j. ß. axungiæ
porci ʒ. ij. reducantur omnia in mortario plumbeo, do-
nec ad formam linimenti perueniant, & vngantur par-
tes affectæ.

Ad combuſtionem ignis & aquæ.

Lardum antiquum ferro ignito ſuperpone, deinde ex-
cipe guttulas ardentes cadentes in aquam frigidam, &
pinguedinem, quæ ſupernatabit, excipito, & cum aqua
roſ. ſubigito, & parti combuſtæ apponito.

Pro muliere combuſta in genu, pectore & collo, ex aqua calida.

℞. ceruſæ lotæ in aqua roſ. ʒ. j. calcis lotæ in aqua
roſ. vel ſolani ʒ. iij. pul. vnguenti citrini ʒ. ß. mucilagi-
nis ſeminis cydoniorum, & pyrorum extractis cum a-
qua roſ. ʒ. iij. ducantur omnia in mortario, donec acqui-
rant formam linimenti addendo aquæ ſolani modicum,
fiat linimentum ad partem affectam.

Ad idem.

℞. vnguenti pomatæ ʒ. iiij. olei roſ. ʒ. iij. vnguenti

citrini vnc.ſemis:fiat linimentum.

Aqua diſtillata ad idem.

℞. ſulphuris viui ʒ.v. thuris albi, myrrhæ electæ ana ʒ. ij. cryſtalli calcinati ʒ. ß ſucci limonũ ʒ. iiij. caphuræ ʒ. j. ß. aquę florum fabarũ, roſ. ana ℔. j. puluer iſentur, & ſimul miſceantur, fiat aqua, quæ ſeruetur ad vſum dictum.

Ad prohibendam caluitiem lauetur vrina.

Ad dentes nigros & eroſos.

℞. theriacæ q. j. elixetur cum ſucco fœniculi & vino albo pro dealbatione dentium.

Ad eroſionem dentium.

℞. cornu cerui vſti ʒ. j. maſtiches ʒ. vj coralli rub. vſti ʒ. j. fiat puluis, quo fricentur dentes.

Dentifricium optimum.

℞. hyſſ' orig. mentæ ana ʒ. ij. aluminis ſciſsilis, cornu cerui, ſalis communis ana ʒ. j. excipiantur, & vrãtur in olla, donec in prunas reducãtur, adde piperis, pumicis, pyrethri, maſtiches ana ʒ. ß. myrrhæ odoratæ, cinamomi electi ana ℈. j. tere ſubtiliſsimè, cribra, & ſeruetur puluis ad dentifricium. Si cum pyramidis forma facere volueris, excipies puluerem ſtyracis vel ladani in aqua roſ. In ſuccis ſit cruſta panis calcinata addita.

Ad ſplendorem vnguium.

Vnge vngues vnguento amygdalarum amararum.

Pſilotrum.

℞. pul. noctuæ ʒ. j. cumini, ſanguinis veſpertilionis ana ʒ. iij. fiat linimentum, moſchi ℈. j. hoc in pul. noſtro ingreditur lapis marinus, vrtica marina, ana partes æquales. Nam tota ſubſtantia capillos euellunt, nec renaſci patiuntur. Summopere autem præſtandũ eſt, vt pars, cui debet applicari vnguentum, primò lauetur, lixiuio cinerum ſarmentorum id faciet. Quòd ſi poſt admotum medicamentum pruritus relinquatur in parte, vnde pili deciderunt, vngatur vnguento albo Raſis, aut decocto ſeminis hyoſcyami, aut ſeminis caulium. Hoc autem vtendum eſt, aliis purgato corpore. Nam medicamenta acria ad partes humores attrahunt. Sextus philoſophus plethoricus vtitur vrina canina, & lacte canino, & gummi hederæ, & ſucco thithymali ad depilandum. Non ſolùm euulſos ne renaſcantur prohibet, ſed depilat.

Pro

Pro barba.

℞. mellis optimi ℔.j foliorum abrotani maris M. ij. miſceantur ſimul, ac diſtillentur in balneo Marię. Deinde accipe ſtillaticij liquoris vnc. ij. cineris talpæ ʒ. iiij. cineris truncorũ cauliũ vnc. iiij. ladani puriſſimi ʒ. ij miſce, fiat linimentum, quo vtatur ad liniendam barbam.

Ad ſerpigines.

℞. ſucci lapathi acuti, rad. cydaminis, ranunculi, ſerpentariæ, ana vnc. j ß. ſucci limonum ʒ. ij. lithargyri auri vnc. j. ß. thuris maſtiches ana ʒ. v. olei tartari, laurini ana vnc. j. vitreoli albi, boracis vſti ana vnc. ß. axungiæ porci recenter infuſæ, & liquefactæ q. j. argenti fugitiui vnc. j. ß. olei roſ. q. ß. fiat vnguentum ſatis liquidum.

Quoniam autem ſublimatum, ceruſa, & omnia ferè metallica ex plumbo dentes ferè denigrant & corrumpunt, hunc in modum cauendum eſſe videtur hoc incommodum. Dum mulier eſt fricanda, ore contineat oleum amygdal. dulcium, vel aliquam partem, vel amygdalas antiquas mandat, ſed ol. amygd. dulcium eſt præſtantius, quo etiam vti ſolemus in vnctionibus, quæ ſolent fieri in morbo Italico. Nam argentum viuum non minùs, quàm cætera, dentibus infeſtum eſt. Tum hoc notatu dignum eſt, quòd ab omnibus metallicis his ſplendida facies efficitur, eique veluti tectorium inducitur, ſed indecorem inducit. Quare meliores ſunt fuci, qui citra hæc parãtur, præſertim pro formoſis, quæ modicè aſtringentibus & abſtergentibus vti debent, non autem vehementioribus: quæ autem minùs ſunt formoſæ & rugoſę, vehementioribus vti debent.

FINIS.